COMMENTARIORVM, AC DISPVTATIONUM in tertiam partem Sancti Thomæ.

TOMVS QVARTVS.

AVTORE PATRE GABRIELE VAZQVEZ
Bellomontano Theologo Societatis IESV.

IN QVO DE POENITENTIA TVM VIRTVTE TVM Sacramento accuratè disseritur. Ad calcem demum accessere tractatus duo; alter de Matrimonio, & Sponsalibus inchoatus, breuis item alter de Excommunicatione.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC REVERENDISSIMVM D. D. Sanctium de Auila, Episcopum, ac Dominum vrbis Siguntinæ, Regiæ Maiestati à Consilijs.

De la Libreria del Colegio de la Comp.ª de Jhs de Soria

Anno 1615.

BIBLIOTECA PROVINCIAL SORIA

CVM PRIVILEGIO.

Compluti. Ex officina Ioannis Gratiani apud Viduam.

COMMENTA
RIORVM, AC DISPVTATIO-
num in tertiam partem Sancti
Thomæ.

TOMVS QVARTVS.

AVTORE PATRE GABRIELE VAZQVEZ
Bellomontano Theologo Societatis IESV.

IN QVO DE POENITENTIA TVM VIRTVTE TVM
Sacramento accurate disseritur. Ad calcem demum accessere tractatus duo: alter
de Matrimonio, & Sponsalibus inchoatus, brevis item alter
de Excommunicatione.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC REVERENDISSIMVM D. D.
Sanctium de Aula, Episcopum, ac Dominum vobis Sigismundi, Regiæ Maiestatis Consiliis.

Anno 1615.

CVM PRIVILEGIO.

Compluti. Ex officina Ioannis Gratiani apud Viduam.

EL REY.

POR Quanto por parte de vos Pedro de Carauajal Religioſo, y Procurador General de la Compañia de IESVS en nõbre de ſu Colegio de Alcala nos fue fecha relacion que Gabriel Vazquez Religioſo de la dicha Cõpañia, ya defunto en el dicho Colegio auia dexado ciertos eſcritos, ſobre las materias de penitencia, y orden, cuyo titulo era, Commentariorum, ac Diſputationum in tertiam partem Diui Thomę, Tomus quartus de ſacramentis pœnitentiæ, & ordinis, que eran los que preſentauades, y nos ſuplicaſtes mãdaſſemos dar al dicho Colegio licẽcia, y priuilegio por doze años para los poder imprimir, o como la nueſtra merced fueſſe: lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo, por quanto cerca de la dicha impreſſion ſe hizo la diligencia que la pregmatica por nos ſobre ello fecha diſpone, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien: por la qual damos licencia y facultad al Colegio de la Compañia de IESVS de Alcala para que por tiempo y eſpacio de diez años cumplidos primeros ſiguientes, que corran y ſe cuenten deſde el dia de la fecha deſta nueſtra cedula en adelãte, el dicho Colegio, o la perſona q̃ para ello ſu poder hũuiere, y no otra alguna pueda imprimir y vender los dichos eſcritos, que anſi dexo compueſtos ſobre las dichas materias de penitẽcia, y orden: y por la preſente damos licencia y facultad a qualquier Impreſſor deſtos nueſtros Reynos, que nombrare, para que durante el dicho tiempo lo pueda imprimir por el original, que en el nueſtro Conſejo ſe vio, que va Rubricado, y firmado al fin de Antonio de Olmedo nueſtro Eſcriuano de Camara, y vno de los que en el nueſtro Cõſejo reſiden, con que antes que ſe venda ſe trayga ante ellos juntamente con el dicho original, para que ſe vea ſi la dicha impreſſion eſta conforme a el, o ſe trayga fee en publica forma, como por corrector por nos nombrado, ſe vio, y corrigio la dicha impreſſion por el dicho original, y mandamos al Impreſſor, que anſi lo imprimiere, no imprima el principio y primer pliego, ni entregue mas de vn ſolo cuerpo con el original, al Autor, o perſona a cuya coſta lo imprimiere ni a otra alguna para efecto de la dicha correccion, y taſſa, haſta que antes y primero eſte corregido y taſſado por los del nueſtro Conſejo, y eſtãdo hecho, y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio, y primer pliego: en el qual inmediatamente ponga eſta nueſtra licencia, y la aprouacion, y taſſa, y erratas, ni lo podays hazer vender, ni que ſe venda haſta que eſtè en la forma ſuſo dicha, ſopena de caer, e incurrir en las penas cõtenidas en la dicha prematica, y leyes de nueſtros Reynos, que en ello diſponen. Y mandamos que durante el dicho tiempo perſona alguna, ſin licencia del dicho Colegio no pueda imprimir, ni vender, ſopena quel que lo imprimiere y vendiere aya perdido y pierda qualeſquiera volumines, moldes, y aparejos q̃ dello tuuiere: y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis, por cada vez que lo contrario hiziere: de la qual dicha pena ſea la tercia parte para nueſtra Camara, y la otra tercia parte para el Iuez que lo ſentenciare, y la otra tercia parte para el que lo denũciare. Y mandamos a los del nueſtro Conſejo, Preſidentes, Oydores de las nueſtras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la nueſtra caſa Corte, y Chancillerias, y a otras qualeſquier Iuſticias de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de los nueſtros Reynos, y Señorios, y a cada vno en ſu juriſdicion, anſi a los que agora ſon, como a los que ſeran de aqui adelante, que guarden y cumplan eſta nueſtra cedula, y merced que anſi hazemos al dicho Colegio, y contra ella no vayan, ni paſſen, ni conſientan yr ni paſſar en manera alguna, ſopena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra Camara. Fecha en el Pardo a doze dias del mes de Febrero de mil y ſeyſcientos y treze años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nueſtro Señor,

Gorge de Touar.

EL REY.

POR Quanto por parte de vos el Rector del Colegio de la Compañia de IESVS de la Villa de Alcala nos fue fecha relacion, que Gabriel Vazquez de la misma Compañia que auia muerto, auia dexado entre sus escritos los opusculos de varias materias q̃ presentauades; los quales estauan vistos, y examinados por personas de la misma Compañia, y con su aprouacion el General auia dado licencia para que saliesse a luz con el fruto que las demas obras del Autor hazian en la Yglesia Catolica, suplicandonos os mandassemos dar licencia para le poder imprimir, y Priuilegio por diez años, o como la nuestra merced fuesse: lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la prematica por nos vltimamente fecha en la impresiõ de los libros dispone, fue acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razõ, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual os damos licencia y facultad, para que por tiẽpo y espacio de diez años primeros siguientes, que corran y se quenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante, vos o la persona que vuestro poder huuiere, y no otra alguna, podays imprimir, y vender el dicho libro que de suso se ha fecho mencion, por su original que en el nuestro Consejo se vio, que va Rubricado y firmado al fin de Iuã Albarez del Marmol nuestro Escriuano de Camara de los que en el residen: con que antes que se vẽda lo traygays ante ellos juntamente con el dicho original, paraq̃ se vea si la dicha impresion está conforme a el, o traygays fee en publica forma como por corrector por nos nombrado, se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original. Y mandamos al Impressor que ansi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego, ni entregue mas de vn solo libro con su original al Autor, o persona a cuya costa lo imprimiere, para efecto de la dicha correccion y tassa, hasta q̃ antes y primero el dicho libro este corregido y tassado por los del nuestro Consejo: y estando hecho y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, y seguidamente põga esta nuestra cedula, y la aprouacion que del dicho libro se hizo por nuestro mandado, y la tassa, y erratas, so pena de caer, e incurrir en las penas contenidas en las leyes, y pragmaticas de nuestros Reynos que sobre ello disponen. Y mandamos que durante el tiempo de los dichos diez años persona alguna, sin la dicha vuestra licencia no pueda imprimir ni vender el dicho libro que de suso se ha fecho mencion, so pena que el que lo imprimiere y vendiere aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, moldes, y aparejos que del dicho libro tuuiere: y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis, la qual dicha pena sea la tercia parte para nuestra Camara, y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la persona que lo denunciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidentes, y Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles dela nuestra casa Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Assistente, Gouernadores, Alcaldes mayores, y Ordinarios, y otros Iuezes, y Iusticias qualesquier de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de los nuestros Reynos, y Señorios, y a cada vno dellos en su jurisdicion, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula, y contra ella no vayan, ni consientan yr ni passar en manera alguna, so pena dela nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra Camara. Fecha en S. Lorenço a quinze dias del mes de Noviembre de mil y seyscientos y catorze años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor,

Gorge de Touar.

CENSVRA

CENSVRA TRACTA-
tus de pœnitentia.

POR Comiſsion, y mandato particular de V.A. he viſto, y leydo los tres Tomos quel Padre Maeſtro Gabriel Vazquez de la Compañia de IESVS ha eſcrito, intitulados Comentarios, y Diſputaciones, ſobre la tercera parte de S. Tomas: y aunque el Autor es tan conocido que ſolo con ſu nombre eſtan cenſurados ſus eſcritos, eſtos en particular merecen ſer admitidos con ſumo aplauſo de todos, porque aũque ay de las materias que trata mucho comentado y eſcrito. El eſtilo deſte Autor es tan claro, y en las opiniones tan delgado, y ſubtil, que juntas eſtas dos coſas ſe hallaran en pocos: y aſsi juzgo deuerſele dar la licencia que pide, y honrarle V.A. ſus eſtudios, y trabajos tan lucidos ſalbo, &c. En eſte Cõuento de la Santiſsima Trinidad calle de Atocha, Enero 3. de 1615. años.

Preſentado F. Iuan Baptiſta.

ALTERA CENSVRA
tractatuum de Sponſalibus, Matrimonio, & Excommunicatione.

REGII Senatus decreto hæc Theologica opuſcula magni Theologi, imò Theologorũ M.P. Gabrielis Vazquez vidi, & perlegi quàm potui diligenter: ea verò eiuſmodi ſunt, vt reliquis eiuſdem Autoris commentationibus conſonent ingenio, eruditione, ſtylo, dexteritateq; docendi, alijſq; quàm pluribus, quæ grauiter forent prædicanda, ni iam cuilibet in promptu eſſent. Quod ad mores, ac pietatem pertinet, haud quidem eſt minori commendatione dignum, cum ipſamet pietas his litterarum monumentis mandata ſe ſtatim cuiuſque legentium mentibus inſinuet. Igitur vt euulgata, luce donentur ad magnum Eccleſiæ bonorumque omnium emolumentũ cenſeo. Matriti in Carmelitano Conuentu Kalend. Nouembris 1614.

F. Franciſcus à Ieſu de Xodar.

FACVLTAS P. PRO-uincialis, pro tractatu de pœnitentia.

EGO Ferdinandus Lucero Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Toletana poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodũ P. Claudio Aquauiua Præpoſito noſtro Generali, concedo vt typis mandetur Quartus Tomus in Tertiam Partem S. Thomę à P. Gabriele Vazquez Theologo noſtræ Societatis compoſitus, & grauium, Doctorumque hominum iudicio noſtræ Societatis approbatus, in quo continetur Tractatus de Pœnitentia, in cuius rei fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloq; noſtro munitas dedimus in Collegio Complutenſi, die 24. Auguſti, Anno 1612.

Ferdinandus Lucero.

FACVLTAS P. PRO-uincialis pro tractatibus de Matrimonio Sponſalibus, & Excommunicatione.

EGO Ferdinandus Lucero Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Toletana poteſtate ad id mihi facta a Reuerendo admodum P. N. Claudio Aquauiua Præpoſito Generali, facultatem concedo, vt typis mandentur varij tractatus compoſiti à P. Gabriele Vazquez de Sponſalibus, de Matrimonio, de Excommunicatione, de beneficijs, de redditibus Eccleſiaſticis, de pignoribus, & hypoſthecis, de ſcãdalo, & de eleemoſyna; & eiuſdem noſtræ Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbati. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Madriti die vigeſimaſexta Iulij, Anni milleſimi ſexcenteſimi decimiquarti.

Ferdinandus Lucero.

TASSA.

TASSA.

YO Hernando de Vallejo eſcriuano de Camara del Rey nueſtro ſeñor, de los que reſiden en ſu Cõſejo, doy fee, que auiẽdoſe viſto por los ſeñores del, ciertos eſcritos q̃ dexò cõpueſtos el P. Gabriel Vazquez Religioſo de la Cõpañia de IESVS, en el Colegio de la villa de Alcala, ya difunto, ſobre las materias de Penitẽcia, Matrimonio, y Excomunion, cuyo titulo es, Cõmentariorum, ac diſputationũ in tertiam partẽ S. Thomæ, Tomus quartus de ſacramentis Pœnitentiæ, & Matrimonij, & de Excõmunicatione, que con ſu licencia fue impreſſo, *taſſaron cada pliego del dicho libro a quatro marauedis*: el qual tiene ciento y ſetenta y ocho pliegos, que al dicho precio ſuma, y monta cada libro en papel *ſetecientos y doze marauedis*: y en la conformidad dicha mandaron ſe venda el dicho libro, y no a mas; y que eſta taſſa ſe ponga en el principio de cada vno, para que ſe ſepa lo que ſe ha de lleuar, y que no ſe pueda vender, ni venda de otra manera. Y para que dello conſte de mandamiento de los dichos ſeñores del Conſejo, y pedimiento de la parte de Pedro de Carabajal Religioſo de la dicha Compañia de Ieſus, di eſta fee en la villa de Madrid a veynte y cinco dias del mes de Febrero de mil y ſeyſcientos y quinze años.

Hernando de Vallejo.

INDEX MENDORVM

prior numerus paginam, alter columnam, tertius verſum deſignat.

PAgina 25.2.11.verò, verè.
77.2.7.eximo, exiſtimo.
79.1.21.ille, illo.
99.2.21.alliuiet, alleuiet.
Ibidem 25.alliuiat, alleuiat.
103.2.4.virtis, virtutis.
104.2.12.delectio, dilectio.
150.1.53dum, cum.
151.2.16.nam, non.
195.1.24.probabimu, probabimus.
211.2.40.mandati, mandari.
223.2.48.illa, illud.
224.1.21.contritionis, commiſsionis.
Ibidem, 2.14.Deuum, Deum.
225.2.43.extemæ, extremæ.
228.1.1.gis, iuris, iuris.
237.2.1.eſſe, eſſet.
252.1.44.præpoſito, propoſito.
256.1.48.verba, verbo.
281.1.33.abſolutionum, abſolutionem.
303.1.42.abſolutionum, abſolutionem.
322.1.48.&9. 8.&9.
349.2.48.debere, debemus.
545.2.in marg.nec mutuam, non mutuam.
Ibid. nec acceptatam, ſed acceptatam.
557.2.22.futuri, futurum.
578.1.14.nouit, notauit.
598.2.4.intelligendem, intelligendum.

Vidi hunc librum Commentariorum in tertiam partē D. Thomæ, Autore P. Gabriele Vazquez Societatis IESV, & demptis his mendis ſuo reſpondet exemplari. Datum Compluti die 24. menſis Ianuarij anni 1615.

Magiſter Sebaſtianus de Lirio.

ILLVSTRIS-

ILLVSTRISSIMO, AC Reuerendiſsimo Domino D. Sanctio de Auila Epiſcopo ac Domino Vrbis Sigũtinæ, Regiæ ac Catholicæ Maieſtati à Conſilijs, Franciſcus Valdes Rector Collegij Complutenſis Societatis IESV S. D.

VARTO tomo Commentariorum in tertiam partẽ D. Thomæ, poſthumo labori P. Gabrielis Vazquez, Tutorem, ac Patronum ſub cuius auſpicijs lucem aſpiciat dum diſquiro, Præſul illuſtriſsime, bona mea ſorte, ipſius P. Vazquez, Complutenſis Collegij noſtri, imò totius Societatis factum arbitror, vt vnus inter tot micantia Hiſpaniæ noſtræ ſidera ſplendidiſsimũ iubar, in ipſo ſtatim limine obuerſarere. Meâ quidem, iam pridem enim flagrãs meo animo inſederat deſiderium, de te ſi non benè merẽdi (quod vires meas ſuperat) ſaltem benè loquendi: & nihil habui optatius, quã occaſionem præberi, qua publico teſtimonio, quid de te, tuiſq; rebus ſentirem, palam facerem teſtatum. Quare oblatã libẽtiſsimè ſum amplexatus, & poſthumo cui parentis tabulis ſcribi non potuit, do Tutorem, tibi gratiſsimũ (ni fallor) munus à ſapientiſsimo Patre, cui vicariam operam præſto libens. Quid enim aliud facturum exiſtimemus vel quondam apud nos militantem, vel nunc apud ſuperos laureatum? Vt enim de gratiſsimo ipſius animo nihil dicam, quo vniuerſa in ſui ordinis homines collata beneficia in ſe vnum congeſta arbitrabatur, quo nihil antiquius habebat, quàm in ſuos tamquàm in ſe vnum beneficos obſeruare, colere, gratum ſe quoties per tempus licebat, & occaſionem exhibere, vt inquam hæc ſilentio inuoluam: quiſnam alius poſthumi ſui orbitatem conſoletur ſuauius, tueatur, foueat, aduerſantia quæque diſcutiat, quàm qui ab ipſo iuuentutis flore in quo minus ſolet eſſe conſilij, Hiſpanum orbem, imò & exteras nationes ſui nominis ſplẽdore illuſtrat? In quo vno tum natura, tum fortuna (vt vulgi more loquar) ſed ipſa præcipuè virtus manu prodiga certatim ſua dona videntur cumulaſſe. Atque nobiliſsimum illũ imprimis ſanguinem, hinc à Veladæ Dynaſtis, inde ab Albanis Ducibus, Maurorum, Turcarum, Hæreticorum quaſi hæreditario iure domitoribus deriuatum, magni fecerit nonnemo: Tu præcelſo illo animo quo nihil magnum arbitraris niſi quod à virtute, vel cum virtute, ita deſpicis, vt à virtute nobilitati, non à nobilitate virtuti ſplendorem emendicãdum eſſe non vulgari exemplo profiteare. Ego ſanè vt ſolam aliorum virtute partam nobilitatẽ non magni faciendam exiſtimo, ſic etiam cum ea quæ à propria virtute originem ducit maritatam, non leue poſſeſſori ſuo ſplendoris pondus, & ornamentum afferre, ſemper ſum arbitratus. Nec longè petenda exempla, te adduco, adduco fratrem, Illuſtriſsimum Veladæ Marchionem, præclara Hiſpaniæ noſtræ lumina: Principũ ille, tu Præſulũ decus: illuſtre vterq; veræ virtutis, veræ nobilitatis exemplar, quę vtrique ad ampliſsimos honores ſtrauere viam.

Maximum

Maximum enim & ſapientiſsimum Regem noſtrum Philippum Secundum, qui iuſto pondere pendebat omnia ita rapuere, vt inter cæteros Hiſpaniæ Proceres vnum Marchionem ſelegerit, qui eas tenello animo vnici filij Philippi Tertij optimi Regis noſtri inſereret, mores non minùs ad pietatem formaret, quàm ad imperium, ad maieſtatem. Præclarum ſanè de Marchionis prudentia, magnitudine animi, rerum gerendarum dexteritate, omnibus denique numeris abſoluta virtute teſtimonium. Quamuis enim non leue fuerit Regiæ domus ſumma cum poteſtate præfectura, non ſolùm inter primos Regni proceres quos grādes vulgò dicunt, verumetiam in eo Senatu, cui totius Monarchiæ cura demandata eſt datus locus, & ſuffragium, his omnibus tamen maius arbitror magni Patris iudicio, magni filij moribus præfectum fuiſſe, magni Monarchæ, à magno Monarcha curam fuiſſe demandatam. Atque hæc de fratre: nec minùs illuſtria de te, tuaque virtute teſtimonia: nondum enim aſſumpta virili toga, in celeberrimo ſapientiæ theatro, grauiſsimorum ſapientiſsimorumque virorū communi calculo, Salmantinæ ſcholæ Rector fuiſti deſignatus: quod munus ea prudentia, moderatione, & integritate iuuenis obijſti, vt quid in viro Reſpub. præſidij eſſet habitura facilè viderēt omnes. Deinde magnus ille Philippus Secundus, non ambientem, non aſſentātem, aut largientem Carthaginenſi Eccleſiæ Præſulem deſtinauit: cuius ſaluti & incolumitati non ſolùm tali Paſtore proſpectum exiſtimabat, verùmetiam nullum ſe tutius Africano litori propugnaculum obijcere poſſe arbitrabatur, quod non ſolùm externorū Maurorum impetus frangeret, incurſus propulſaret, verùmetiam vernarum noſtrorum occultas machinationes, à quibus tunc temporis in toto illo tractu non parum periculi, labefactaret. Quo verò euentu teſtis etiamnunc Carthaginēſis Eccleſia, teſtis Murcianum Regnū, in quo dulciſsima rerum à te præclarè geſtarum, tuique memoria vſq; adeò omnium animis etiamnunc impreſſa viget, vt non facilè ſit iudicare, an de adepto glorientur potiùs, vel ademptum lugeant, & conquerantur. Recordantur non ſine lachrymis ſingularem illam in Deum diuoſque pietatem, quam non ſolùm verbo, & exemplo in omnium animis inſerebas, verumetiam vt latiùs diffunderetur, ſcripto doctiſsimè, & elegantiſsimè de ſanctarum reliquarum cultu, & veneratione libro, præclarum non minus doctrinæ, quàm pietatis reliquiſti monimentum. Recordantur hæc illud ſuauiſsimum diuini eloquij, ſumma diuinarum humanarumque rerum ſcientia conditum cum ſumma eloquentia coniuncta, quo ardentiſsimo diuini honoris atque animarum zelo ſubiectas paſcebas oues. Recordātur gratiam illam ſingularem apud omnes omnium ordinum homines, ſolùm proteruis ac pernicacibus terribilis, miſeris & afflictis ſolatiùm, ac leuamen, omnibus verè parens. Quæ ſi in toto Murciano Regno in ore verſantur omnium, quid cenſendum de Societatis noſtræ Collegio? quod tantis vndique oneraſti beneficijs vt eorum memoriam nulla deletura ſit ætas, nulla obliuio. Ea tibi noſtrorum cura, ea erat ſollicitudo, vt indulgentiſsimum parentem nemo requireret, nemo matrem: ea in omnes humanitas & beneuolentia, ita inter eos fratres quos in ſpem ſupplementi in eo bonarum artium, & Theologiæ Seminario alit noſtra Societas verſabare, vt niſi maieſtas, & ſpecies imperio digna clamarent Principem, clamarent Præſulē, æqualem, & ſocium facilè perſuaderet mira illa familiaritas. Sed in hoc proſpero rerum noſtrarum curſu, tranſlatus es ab optimo Rege noſtro Philippo Tertio à Carthaginenſi, ad Giennenſem Eccleſiam, vt Bæticam quam rerum à te præclarè geſtarum fama iam pridem abſens peruaſeras, præſens virtutum tuarum ſplēdore irradiares: Carthaginenſis quidem Eccleſiæ, totiuſque Murciani regni non leui damno, noſtrorum ſanè maximo dolore, Giennenſis verò Eccleſiæ, imò Societatis noſtræ vniuerſæ ſummo bono. Vix enim noua infula inauguratus, ſtatim ſeriò de noſtris aduocandis agere cœpiſti, ea conſtantia, vt non priùs deſtiteris ab incepto, quàm Societatem tuis humeris in eam vrbem inuexeris: inuectam tuo patrocinio foueſti, tempeſtates omnes vel è re natas, vel dæmonis excitatas aſtu, tua prudentia, & autoritate ſedaſti, naſcentis Collegij tuis manibus iecisti fundamenta, noſtros paterno planè affectu, non vt pauperes, ſed vt amātiſsimos filios aluiſti diu, & aleres (ni fallor) dum vitam, niſi in ſolatium ſuæ orbitatis Giruntina Eccleſia Præſulem,

Ciuitas

Ciuitas Principem ac Dominum te efflagitaret. Magna quæ recenſui in Societatem collata beneficia non poſſunt non videri, niſi cui nihil magnũ; plura omitto, nec minora, omnia enim vel leuiter attingere, Epiſtola non patitur. Vnum pro coronide non omittam, quo vel ſolo, nos omnes, vniuerſam Societatẽ noſtram, ipſum ſanctiſsimum noſtrum Parentem indiſſolubili gratitudinis vinculo deuinxiſti æternùm. Retulerat in diuorum numerum Paulus Quintus Pontifex ſummus B. P. noſtrum Ignatium: ea fama gratiſsima, & expectatiſsima vix Hiſpaniam attigerat, cum Ignatio certatim omnes honores ampliſsimos coniunctis animis decernunt, ea pompa, vſque adeò profuſis ſumptibus, vt ſi in Diuorũ cultu quid nimis reperiri poſſet, in hoc ſanè ſtatos fines Hiſpanos in ciue ſuo decorando tranſilijſſe æmulus quiſpiam ſuſurrare poſſet. Qua in re non poſtremas ſibi deſumpſit partes magna Diuorum cuſtos, & cultrix Illiberis, quæ vt nulli cedit pietate, ſic eam qua Societatem ſuumque Autorem proſequitur, publica lætitia nulli inferiori, paucis pari decreuit teſtari. Quam occaſionem qui nullam nobis benefaciendi finis prẹterlabi, cupidiſsimè arripuiſti. Granatẽſi noſtro Collegio ſtatim per literas fauſta omnia es deprecatus, lætum rei euentum gratulatus, obtuliſti te tuaq; omnia, & quod ne ſperare quidem audebamus, quod in tua non poteras, in aliena vrbe, quãuis non in aliena lẹtitia, prẹſens voluiſti intereſſe, & in publico theatro laudare Diuum, tuamq; in illum & Societatẽ depromere pietatẽ, & affectũ. Nec à propoſito deterruere difficultates multæ, & magnæ, non ſuperueniẽtes acutæ febres, non ſubinde debilitatæ vires à morbo, ab ætate: Granatã aduolas, non nobis dumtaxat in quorum gratiam ſuſceptus labor, ſed Præſuli, Regio Præſidi & Senatui, toti vrbi hoſpes gratiſsimus, publicæ ſanæ lætitiæ maximum decus, & ornamentum: quam non ſolùm ſumma illa maieſtate, cum ſumma clementia & humanitate coniuncta condecoraſti, ſed nequid eſſet quod non tibi deberemus, ipſos parietes noſtros periſtromatis, & aulæis pulcherrimis, altaria pretioſiſsimis gemmis & margaritis, templum totum aurea, & argentea ſuppellectili, Diuum noſtrũ doctiſsima elegantiſsimaq; ornaſti concione, plena pietate, plena affectu: ornaſti inquam vniuerſam Societatem noſtram, imò oneraſti, arctiſsimo quidem, ſed ſuauiſsimo tanti beneficij nexu: quo non tam expedire, quàm deuinctos nos publicè, & priuatim profiteri, deſideramus omnes. Equidẽ ſanè non parùm gaudeo, præberi anſam, qua meum deſiderium ſi non explere, aliquo ſaltem modo valeam recreare. Quod me impulit vt labores magni viri, magno Præſuli, magno rerum noſtrarum Patrono conſecrare in animum inducerem. Quod ſupereſt hoc vnum rogo, vt eos, Autoris memoriam, & hoc Complutenſe Collegium noſtrum in tuam fidem, tutelamque recipias, & à me totius Societatis nomine grati animi monimentum. Vale. Cõpluti ex Collegio noſtro Societatis Ieſu, ipſis Kalendis Aprilis,

Anni 1615.

STVDIO-

STVDIOSO LECTORI.

COMMENTARIORVM P. Gabrielis Vazquez in tertiam partem Diui Thomę, ab octuageſima quęſtione, vbi de Pœnitentia tum virtute, tum Sacramento differit Angelicus Doctor, tomum quartum damus ſtudioſe Lector: poſthumam vt plerique alij, non ſpuriam tamẽ, ſed legitimam, ſed ingenuam, nec tanto parẽte indignam prolem: non quidẽ (quod præmatura ſapientiſsimi Patris inuidit mors) excultam, aut ornatam prælo, nedum ad faſtum aut pompam, non diſſectam diſputationibus, nõ interpunctam capitibus, ſed dubijs dumtaxat ad D. Thomæ quæſtiones, & articulos ſeu enucleandos, ſeu illuſtrandos concinnatam. Talẽ inquam qualem eã ſumma omnium gratulatione, & plauſu, & in Cõplutenſi, & in Romana noſtræ Societatis exedra, coram frequentiſsima concione in lucem dedit. Ita tamen vt præter politiorẽ cultũ (experire lector) requiras nihil: nõ illam quæ in cæteris P. Gabrielis Vazquez operibus vel maximè elucet, abſque typho tamen, orationis grauitatem, & neruum, non ingenij acumen, & vim maximam, non grauiſsimas Sanctorum Patrum ſententias, non ſacræ paginæ, non Conciliorum oracula (quãtùm quidem publicæ prælectionis anguſtiæ patiuntur) non denique rationum pondera deſideres aut firmamenta. Alios præterea tractatus in aduerſarijs reliquerat ſapientiſsimus Pater, cum illum vita. Ex quibus decerpſimus duos, qui ad hanc tertiam partem ſpectant: alterum inchoatum de Matrimonio, & Sponſalibus, alterum de excommunicatione, reliquos in alium tomum, qui propediem (Deo benè volente) lucem aſpiciet, congeremus: iſto interim, quem nunc damus, bone Lector, vtere fruere, Autori & nobis benè precare. Vale.

COMMEN-

COMMEN-

TARIORVM, AC DISPV-

tationum, in tertiam partem Diui Thomæ tomus quartus, à quæstione octuageſima quarta, vſque ad quæſtionem nonageſimam.

Autore Patre Gabriele Vazquez Bellomontano Theologo Societatis IESV.

QVÆSTIO LXXXIIII.

De Sacramento pœnitentiæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pœnitentia ſit Sacramentum?

Concluſio eſt affirmatiua.

Præfatio in quæſtionẽ octuageſimam quartam.

Quare S. Thom. prius diſputauerit de Euchariſt. quã de pœnitẽtia.

PECTE D. Tho. 4. loco ſtatim poſt ſacramẽtum Euchariſtię diſputat de ſacramento pœnitentię: licet enim ſumere volẽtibus Euchariſtiã, ſit aliquãdo neceſſaria cõſcictiæ probatio per pœnitentiæ ſacramẽtũ, & ita præcedere debeat hoc ſacramentum pœnitentiæ: tamen hoc ſolũ contingere poteſt, cùm aliquis ſibi mortalis culpæ conſcius eſt. Qui enim per baptiſmum ſemel acceptam gratiam conſeruauerint, cœleſti illo pane ſine ſacramenti pœnitentiæ exomologeſi, veſci, & nutriri poſſunt: eſt enim ille cibus ſpiritualis, qui nobis ad ſuſtentandam ſpiritualem vitam conceſſus eſt: interdum tamẽ quòd vitam ſpiritualem amiſerimus mortali peccato, eſt nobis ex Dei inſtitutione neceſſarium pœnitentiæ ſacramentum, vt ad vitam reuocemur, quibus deinde, & ſpiritualis cibus Euchariſtiæ ad ſuſtentandam rurſus eandem vitam ſpiritualem conceditur: & ideò meritò priùs de Euchariſtiæ, quàm pœnitentiæ ſacramento D. Thom. diſputauit: ſtatim verò meritò de pœnitẽtiæ ſacramento: quoniam acceptã ſemel in baptiſmo vitam, quamuis cõfirmatione roborati, & cœleſti pane enutriti, interdum in prælio huius vitæ vulnerati corruentes in mortem commutamus: Deus autem hoc

ſacramentum inſtituit, vt alleuaret omnes, qui corruunt, & erigeret omnes eliſos.

DVBIVM I.

1 *An pœnitentia ſit ſacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.*

HAEretici nõnulli fuerunt, qui & Sacerdotum poteſtatem, vt dicemus art. 3. & hoc eſſe ſacramentum à Chriſto inſtitutum negarunt. Et vt omittamus errorem Ciceronis, qui in Academicis quęſtionibus li. 3. vt refert Lactãtius q. 31. aſſerit, eos, qui ſemel à via iuſtitiæ, & virtutis aberraſſent, numquam pœnitendo corrigere errorem poſſe, neq; modũ eſſe ſiue à natura, ſiue ab ipſo naturæ autore inſtitutum, quo malè anteà actę vitæ reſarciri temeritas queat. Quẽ errorẽ optimè impugnat Lact. Firm. lib. 6. diuin. inſt. c. 24. de inſtitutione huius ſacramẽti, quænã fuerint hęreſes, paucis dicamus. Sed priuſquã hoc aggredior notãda eſt ſententia, aut hæreſis Nouatianorũ, quos ſequuti ſunt Donatiani, teſte Epiph. hæreſi 59. in fine, de qua ar. vlt. huius quęſt. dicemus, qui ſaltẽ quamuis negabãt lapſis in mortale poſt baptiſmum, eſſe pœnitentiam poſsibilem; non tamen ita conſtat, an etiam virtutem ſacramenti pro venialibus negauerint eſſe ſalutarem lapſis poſt baptiſmum.

Ciceronis error. *Lactãt.* *Hæreſis Nouatianorum et Donatiã.* *Epiphanius.*

2 De hoc ergo ſacramento pœnitẽtiæ abſolutè variæ fuêre hæreticorum ſententię, vt videre eſt apud Vvald. to. 2. de ſacramẽtis c. 135. Et vt omittamus Iulianũ apoſtatam, qui, vt refertur lib. 6. Tripartitæ hiſt. c. 2. cùm à Chriſtiana Fide ad paganiſmum apoſtata diſceſsiſſet, ſanguine victimarũ, abrenunciare ſtuduit Eccleſiaſticæ confeſſioni; non defuere poſteà hęretici, qui fingentes ſe veram Fidem Chriſti, & Euangelium ſectari, confeſsionem tamen, & Sacerdotum poteſtatem à peccatis abſoluendi minimè admittebant. Omnium primi videntur fuiſſe Maſsiliani, qui vt refert Damaſc. lib. de hæreſi. hæreſi 80. eos, qui ad ſe grauiſsimis delictis inquinati cõfugiebãt, abſq; vllo fructu pœnitẽtiæ ſine Sacerdotis autoritate ſe expiaturos profitebãtur. Ex quo videtur, ſacramẽti pœnitẽtiæ virtutẽ, aut ſaltẽ neceſsitatẽ negare. Nec mirũ, cùm & baptiſmo nullam tribuant virtutem, ſed baptizatum ſola eorum ſtudioſa oratione ſanctificari aſſererent; vt docet idẽ Damaſ. vbi ſupra, & Tripart. lib. 7. c. 11. Dicebanturq; ideò Euchitæ, id eſt, orantes (inquit Auguſt. de hæreſ. ad Quoduultdeum c. 57) quod adeò orarent, vt incredibile videretur. Eos non appellat Epiphan. dum eorum facit mentionem hæreſ. 80. & Tripart. lib. 7. c. 11. & Damaſcen. Euchitas, aut Pſallianos, vt Auguſtinus appellat, ſed Meſſalianos, quos inquit ille, precantes interpreteris. Et ſub eiſdem erroribus refert Epiphanius Maſſalianos, quos alios eſſe dicebat à Meſſalianis. Eiuſdem dixit eſſe ſententiæ Epiphanius Euphemitas, Martyrianos, & Satamianos; errorem tamen, quem de illis narrat Damaſcenus, nec Epiphanius, nec Auguſtinus illis aſſcribit, nec Tripartita hiſtoria: hęc tamen errorem illum de baptiſmo, quem retulimus, eorum fuiſſe commemorat, & ita non mirum, ſi idem de pœnitentia docuerint. Qui verò fuerint duces huius hæreſis, docet Tripart. vbi ſupra.

Vvaldenſis. *Error Iuliani Apoſt.* *Maſsiliano rum error.* *Damaſcen.* *Auguſt.* *Quiſnam fuerint Euchitæ.* *Meſſaliani* 4 *Euphemitæ Martyriani Satamiani Hæretici.*

Poſteà verò fuerunt Iacobitę, vt refert, Vvald. 2. to. c. 135. ex Guid. Carmel. qui dixerunt, confitendum non eſſe de peccatis hominibus, ſed ſoli Deo, apponuntq; ignẽ, & incenſum; in ſignum quod à Deo ſic cõſumuntur peccata. Sed quod Iacobitæ in hoc fuerint errore, ex nullo antiquorum colligere potui. Eam etiam hæreſim Iacobitarum fuiſſe ſcribit Sanderus de viſibili monar. hære. 113. Abijs verò, vt teſtatur Vvaldenſis Ioannes Vvicleph eundem accepit errorem; docuit enim, fuiſſe hoc inuẽtum humanum, nec à Domino habuiſſe inſtitutionem ſacramenti, quòd nullum habeat fundamentum in Scriptura.

Iacobitarũ error Vualdenſis. 5 *Sander. Vvald. s. Vvicliph error.*

Sed & hæretici noſtri temporis multa prauè de ſacramento pœnitentiæ docuerunt: & quamuis, vt conſtat ex Roffenſi artic. 8. 9. & 10. circa confeſsionis materiam nimium errauerit Lutherus, numquam tamen negauit eſſe verè ſacramentum; inter eos tamen, qui poſt Lutherum ſequuti ſunt, & in pluribus etiam ab ipſo diſcedunt, multi negant ſacramentum confeſsionis eſſe verè ſacramentum, quòd non ſit ritus à Chriſto Domino inſtitutus. Ita in confeſsione Vvitebergenſi, vt refert Petrus Sotus in libello quodam cõtra illam confeſsionem tit. *De pœnitentia, cõtritione, & confeſsione.* Caluinus etiam, vt refert Ruar. art. 3. docet in illis verbis, *Quorũ remiſeritis peccata, &c.* non fuiſſe inſtitutũ hoc ſacramẽtũ: quia nõ apparuit, quiſnã ritus, quodve ſymbolũ, quęve forma fuerit à Chriſto

Quid noſtri temporis ſe ctarij poſt Lutherũ de hoc ſacramento ſentiãt Roffens. Lutherum nõ negauit eſſe verè ſacramentum. 6 *Pet. Soto.* *Caluini hæreſis. Ruardus.*

Chriſto tradita: imò eis verbis. *Quorũ remiſeritis peccata*, traditâ fuiſſe Eccleſiæ poteſtatẽ erga extraneos, quòd illis, ſcilicèt gentibus, eſſet prædicãda remiſsio peccatorũ. Et ita nullũ ſacramẽtũ pœnitẽtiæ præter baptiſmũ, qui pœnitẽtibus datur, cõcedit Caluinus: vt etiã cõſtat ex Tilet. Raueyſt. Apologia pro cõfutatione cõfeſsionis Antuer. c. 18. Antuerpiẽſes illi docebãt, ſecũdũ aliquorũ ſentẽtiã, nõ eſſe annumerandã confeſsionem inter ſacramenta, quòd careat omni externo ſigno diuinitus inſtituto; vnde credunt eſſe merè humanum inuẽtum.

Tiletanus,

Verũtamen quã ſint apertè cõtra Catholicã Fidẽ omnes iſti errores, facilè probabimus infrà q. 1. de cõfeſsione, cũ oſtẽdemus neceſsitatẽ cõfeſsionis ex Dei inſtitutione, quã ex poteſtate dimittẽdi, & detinẽdi peccata deducemus apertè, & cũ infrà oſtẽdemus art. 3. huius q. verè à Sacerdotibus abſolui peccatorũ nexus, cũ dicitur: *Ego te abſoluo*, Interim tamen eſſe ritum pœnitẽtiæ verũ Eccleſiæ ſacramẽtũ à Chriſto inſtitutũ, cõſtat primò ex Conc. Conſtã. ſeſſ. 13. dãnat enim articulos Ioan. Hus: nonus verò, & decimus ex ijs, qui cõtinebãtur in Schedula oblata ab Hẽrico de Piro Promotore, erat, cõfeſsionẽ nõ eſſe ſacramentum. Apertiſimè dãnatur hic error in Conc. Cõſtant. in bulla dãnationis articulorũ Ioan. Vvicleph, & Ioann. Hus, quæ eſt Martini V. In Floren. etiam Conc. ſeſſ. vlt. in decreto Eugenij IIII. ſacramẽtũ dicitur eſſe pœnitentiæ, cuius partes, vt infrà dicemus, ibi aſsignantur: latiſsimè verò conſtat hęc veritas ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. ſæpiſsimè, præcipuè can. 1. & 2. vbi definitur, eſſe verè ſacramentum à Baptiſmo diſtinctũ. Ex Scriptura verò, & ſanctorũ doctrina ſatis cõfirmabitur, ſi et poteſtatẽ abſoluẽdi peccata probauerimus art. 3. & neceſsitatẽ confeſsionis ad aurem Sacerdotis peccatorum in particulari. Modò hęc nobis ſufficiant pro veritate Catholica contra hæreticos.

Veritas Catholica.

Concilium Cõſtantiẽſe

Florẽtinũ.

Tridentin.

7

DVBIVM II.

De eſſentia, & partibus ſacramenti pœnitentiæ.

1 INter Catholicos Doctores videtur eſſe cõtrouerſia de eſſentia, aut partibus huius ſacramẽti, in quibus tota eius cõſiſtit natura: Scot. enim in 4. d. 14. q. 4. §. *De primo pono*, ita definit ſacramẽtũ pœnitentiæ, aut nominis, *Sacramentum pœnitẽtiæ* (vt ipſe inquit) ſignificatũ deſcribit ijs verbis. Pœnitẽtia eſt abſolutio hominis pœnitẽtis facta certis verbis cũ debita intẽtione prolatis à Sacerdote iuriſdictionẽ habẽte ex inſtitutione diuina efficaciter ſignificantibus abſolutionẽ animæ à peccato. Ex quib⁹ colligit Sco. in 4. d. 16. q. 1. §. *De pœnitẽtiæ ſacramẽto*, illa tria, cõfeſsionẽ, cõtritionẽ, ſatisfactionẽ, nõ eſſe partes ſacramẽti, eo quòd eſſentia huius ſacramẽti in ſola abſolutione cõſiſtat, cũ illa ſolũ ſit ſignũ remiſsionis peccatorũ, & iuſtificationis: ex hoc tamẽ nõ exiſtimat, ſine confeſsione, & dolore poſſe aliquẽ abſolui à peccatis; quia Sacerdos, inquit, nõ abſoluit pro ſuo arbitratu, niſi Reũ, qui ſeipſum accuſauerit, nec ſine aliquo omnino dolore aſſerit poſſe cõferri hoc ſacramentũ; quia abſolutio debet eſſe pœnitentis (in eius ſententia) & confitentis peccata ſua.

Sent. Scoti.

2 Hanc ſentẽtiã exiſtimãt quidã erroneã, quòd ex ea videatur ſequi, poſſe eſſe integrũ, & verũ ſacramẽtũ pœnitẽtiæ ſine cõfeſsione, & cõtritione, cũ hæ nõ ſint partes ſacramẽti, ſiquidẽ baptiſmus eſt verè ſacramẽtũ, etiãſi ſine dolore recipiatur, quãuis gratiã nõ operetur defectu diſpoſitionis. Sed certè nõ vult Scot. ita totã eſſentiã in abſolutione cõſiſtere, vt tantũ velut diſpoſitio ad dignè hoc ſacramentũ recipiendũ, ſit dolor, & cõfeſsio: nã neq; ex diſcipulis D. Th. aliquis dicit, abſolutionẽ eſſe partẽ huius ſacramenti: nullus tamen docet, ſine abſolutione conſtare huius ſacramenti eſſentiã, ſicut nec intentionẽ Sacerdotis dicunt eſſe partẽ, & tamẽ ſine illa nõ dicunt eſſe verũ ſacramentũ. Ex Scoto ergo habemus, ſaltẽ eſſe neceſſariò requiſita, & eſſentialiter, vt ſit ſacramentũ pœnitentiæ, ipſa abſolutio, quia ſine illis non eſſet ſacramentalis abſolutio, vt conſtat ex definitione primò tradita ſecũdũ Scot. ſed quòd immeritò nolit Scot. ſicut etiã Dur. has appellare partes pœnitentiæ, dicemus infra.

Immeritò ſẽtẽtia Scoti notatur vt erronea.

2

3

Durandi opinio

Dur. ergo in 4. d. 14. q. 3. docet, partes huius ſacramẽti eſſe exteriores actiones, quæ ſunt ſigna ſenſibilia interioris gratiæ, & huius tãtũ, inquit, ſunt cõfeſsio, & abſolutio; dolorẽ verò inquit eſſe diſpoſitionẽ ad hoc ſacramentũ, non tamẽ de intrinſeca ratione illius, eoquòd non ſit ſenſibile ſignum, quod videtur eſſe de ratione eius, quod ſacramentum conſtituit, vt pars illius. De ſatisfactione verò etiam inquit, non eſſe intrinſecam huic ſacramento, ſed quid conſequens ad illud. Quod probari

facile videtur : quia etiã ſine ſatisfactione eſt effectus huius ſacramenti: ergo & eſſentia illius tota: & non ſolùm quando pœnitens omittit ſatisfactionem, iniuſtè tamẽ, cùm id propria voluntate facit, ſed etiam poteſt ob impotentiam pœnitentis eſſe aliquando ſacramentum hoc ſine ſatisfactione vlla citra culpam. Hæc ratio in gratiam opinionis Durandi poſſet fieri, quæ de ſatisfactione videtur, id, quod ipſe docuit, probare.

Ratio pro ſententia Duran.

Sed nec hæc opinio dicit, ita eſſe ſolùm partes huius ſacramẽti cõfeſsionẽ, & abſolutionẽ, quaſi ſolùm in ijs, ſine alijs, ſaluari poſsit vera eſſentia ſacramenti confeſsionis; quoniam ipſe Durand. in 4. d. 17. q. 1 3. 4 vt ſuo etiã loco videbimus, exiſtimat dolorẽ eſſe eſſentialiter requiſitũ, cùm dicat, nõ eſſe veram confeſsionẽ, quæ ſit informis, hoc eſt, ſine effectu gratiæ, vt contingeret, inquit ille, quãdo non eſt dolor, nec poſteà fictione recedẽte operari ſuum effectũ: diceret tamen eſſe verũ baptiſmũ, etiãſi dolor requiratur vt diſpoſitio ad conſequendam gratiam virtute illius: vnde non omnino exiſtimat, eſſe extra rationẽ ſacramẽti; ſed non vult eas partes appellare, dolorem quidem, quod nõ ſit ſenſibilis; ſatisfactionẽ verò, quòd poſteà peracto ſacramento conſequatur; ſed ex hoc ipſe non negat ſatisfactionem in ſacramento impoſitam habere vim aliquam ex ſacramenti huius inſtitutione, nec abſolutè dixit, non eſſe partem, ſed eſſe conſequens quid ad hoc ſacramentum, cùm tamen inde non neget, habere vim aliquam, re ipſa non contradicit Catholicæ doctrinæ; concedit autem ille apertè in hoc ſacramento materiam, ſcilicet cõfeſsionem, & abſolutionem dixit eſſe for- 5 mam, quod tamen Scotus non docuit.

Durandi opinio a nota liberatur.

Sententiã hanc Dur. ſequitur Gab. in 4. d. 14. q. 2. art. 1. not. 3. quamuis enim notabili primo adducat definitionẽ ſacramenti huius, quam adduxit Scot. fatetur tamẽ in 3. nota. ſolũ eſſe de eſſentia ſacramẽti abſolutionẽ, intẽtionẽ, & cõfeſsionẽ; imò verò docet, etiãſi ſit fictio, & deficiat dolor, eſſe verũ ſacramentũ eſſentialiter, quod (vt dixi) non ita fatetur Dur. docet tamen idem Gabr. infrà d. 17. q. 1. art. 3. dub. 2. cã confeſsionem eſſe repetendã, de quo ſuo loco dicemus. Sed neq; negat ille, ſatisfactionẽ eſſe partem, quia vim non habeat ex vi clauium maiorẽ, quã ſi propia volũtate ſumeretur; cũ oppoſitũ doceat idẽ d. 17. q. 1. ar. 3 dub. 3. ſed propter rationẽ iam dictam illã non videtur inter partes huius ſacramenti numerare. Solùm ergo in modo loquendi differunt à Thomiſtis Scotus, & Duran. & Gabriel: Scotus enim ſolam abſolutionem dicit eſſe eſſentiam huius ſacramenti, & ita dicit, pro ea ſacramentum ſupponere, ſed non ſine ordine ad contritionem, & confeſsionem, Gabr. verò & Duran. pro toto aggregato ex confeſsione, & abſolutione; nõ tamen ſine ordine ad ſatisfactionem, & cõfeſsionem, ſine quibus non docent perfici 6 eſſentiam veri ſacramenti.

Gabriel.

Ij tamen Doctores immeritò à cõmuni modo loquẽdi aliorũ Scholaſticorũ recedunt, quẽ docuit D. Tho. in hoc art. ad 1. & 2. & art. 2. eſſe ſcilicet dolorẽ, & confeſsionẽ partes pœnitẽtiæ ſacramẽti: abſolutionẽ verò nõ appellat partẽ, ſed cõplemẽtũ, cuius rationẽ infrà dicemus. Hoc etiã modo loquitur Eugenius IIII. in Conc. Flor. ſeſſ. vlt. in decreto, quod ipſe miſit ad Græcos, vbi, *Quartũ*, inquit, *Sacramentũ eſt pœnitentia, cuius quaſi materia ſunt actus pœnitẽtis, qui in tres diſtinguuntur partes, &c.* connumerat autem, nõ abſolutionem, ſed dolorem, confeſsionem, & ſatisfactionẽ: deinde partibus enumeratis, formã inquit illius eſſe, abſolutionis verba, vbi & tres illas dixit eſſe partes, & formam dixit eſſe abſolutionẽ, eam à partibus diſtinguens; & Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3. inquit, eãdem eſſe formam, in qua præcipua vis ſita eſt, ſed quaſi materiam dixit eſſe illos eoſdem actus pœnitentis: & hac ratione, inquit, partes dicuntur huius ſacramenti. Quem modum dicendi ſequuntur Scholaſtici cæteri, quos non eſt neceſſe recenſere, com- 7 modiùs ergo, ſicut in artificialibus non dicimus, ſtatuam eſſe formam artificialem, in materia, nec partem illius dicimus eſſe ipſam formam, quãuis ſit ſtatuæ eſſentialis, ſed potiùs dicimus, ſtatuam eſſe lignũ ſub hac forma, & partes ſtatuæ in ipſa materia aſsignamus, ſic in ſacramẽto pœnitẽtiæ, & alijs, vt ita hoc ſacramẽtũ dicatur cõtritio, cõfeſsio, & ſatisfactio, vt ſunt tamẽ ſub hac forma abſolutionis, in qua eſt præcipua vis, quãuis enim ad abſolutionẽ Rei cõcurrant, & cõfeſsio, & abſolutio, præcipuè tamẽ abſolutionis verba dicũtur operari remiſsionẽ, quæ ſunt ab ipſo Iudice autoritatẽ habẽte. Pro quo tamẽ ſupponatur in vniuerſũ, *Sacramentũ*, dictũ eſt ex profeſſo ſup. in 2. to. d. 129. c. 3. eadẽ enim ratio eſt omnium:

Reſpuatur præcedens ſent.

S. Thomas.

Eugen. 4.

Conc. Trid.

Quomodocõ tritio, cõfeſſio et ſatisfactio ſint partes ſacramẽti pœnitẽtiæ.

ſuppo-

ſupponitur ergo ex æquo pro materiali, & formali, vt ibidem diximus,

Ferrarien. Ferrar. verò 4. cõt. gent. c. 72. diſtinguit duplicẽ partis acceptionẽ, vel enim dicuntur partes eſſentiales, & ſic inquit, in ſacramẽto materiã, & formã eſſe partes, ex quibus cõſtat eſſentialiter totũ, vel dicũtur integrãtes, & ſic in ipſa materia aſsignantur tres partes huius ſacramẽti, quas diximus: vnde ſecũdũ eius ſententiã forma etiã dicitur pars huius ſacramẽti, de hoc tamẽ non exiſtimo nimis curandũ, cõmunis tamẽ loquendi modus eſt, quẽ ex Concilijs iã diximus. Modũ illũ loquẽdi deſumpſit Ferrar. ex D. Tho. in hac 3. p. infra q. 90. art. 2. vbi
8 id apertè docet. Nec negare poſſumus, formã eſſe eſſentialẽ partẽ; cõmuniter tamen in ipſa materia partes aſsignamus, abſolutè loquendo, & dum partes ſacramenti dicimus, has partes intelligimus.

Quare dicantur actus pœnitẽtis eſſe quaſi materia. Sotus. Dicũtur autẽ pœnitẽtis actus quaſi materia in vtroq; Cõc. citato, inquit Sot. in 4. d. 14. q. 1. ſatis ante mediũ; nõ quia non ſint vera materia, ſed quia nõ ſint materia extrinſecùs appoſita, vt aqua in baptiſmo, & chriſma in confirmatione. Alius tamen eſt meo iudicio ſenſus Conciliorũ: cũ enim materia propriè, & primò dicatur ſubſtãtia aliqua, vt in naturalibus, vbi eſt prima materia, & in artificialibus, vbi eſt ſecũda, eſtq; integra quædã naturalis ſubſtãtia, & in alijs ſacramẽtis ſubſtãtiæ quędã exterioris materiæ locũ obtineãt; in hoc ſacramẽto opera ipſius hominis pro materia aſsignantur, circa quam, virtutẽ ſuam gerit abſolutionis forma: & quamuis ſicut proxima materia dicitur eſſe in hoc ſacramẽto actus pœnitẽtis, ita etiã proxima in baptiſmo nõ ſit ipſa aquę ſubſtantia, ſed operatio ablutionis, quia verò cõmuniter, vt in eo Cõc. Flo. & Trid. aſsignatur pro materia baptiſmi aqua, & pro alijs ſubſtantia quædã, vt chriſma, abſolutè iſta dicitur materia ſacramẽti; in ſacramẽto verò pœnitẽtiæ ſemper aſsignãtur actus pœnitẽtis, & ideò dicuntur quaſi materia, quãuis aſsignaretur remota materia, in hoc ſacramẽto, nũquã eſſet ſubſtantia, ſed humana operatio, ſcilicet peccatũ: peccata enim dicuntur remota materia, vt dicemus infra art. ſequenti: & ita ſpecialiter in hoc ſacramento, & in nullo alio, eius materia dicitur quaſi materia, in alijs verò abſolutè. Dicitur ergo quaſi materia huius ſacramenti confeſsio, & contritio, quia illis accedit abſolutio complens effectum: dicitur etiam ſatisfactoriũ opus materia: quia ex eadem abſolutione complementum accipit, & virtutem ſatisfaciendi, quam habet ex opere operato, & ſacramẽtaliter. 10

Quare non dicitur abſolutio eſſe quaſi forma. Sed etiam notandum eſt, formam huius ſacramenti non dici à Concilijs citatis quaſi formam, ſed abſolutè: quia forma abſolutè communiter dicitur, ſiue de ſubſtantiali, ſiue de accidentali, ſiue ſit in ſermone, ſiue non: at verò materia communiter dici ſolet ſubſtantia aliqua, vt explicatum eſt. Quod verò ait Scotus, ſolam abſolutionẽ eſſe ſignum interioris gratiæ, & remiſſionis peccatorum, falſum eſt; nam etiam cõtritio per confeſsionem eam ſignificat.

Secundum arg. pro ſententia Dur. ſoluitur. Illa verò duo, quæ adduximus pro Durando, non obſtant, quominus dicantur omnes iſti actus pœnitentis materia huius ſacramenti. Primum non obſtat, cõtritionem ſcilicet eſſe ſpiritualem actum, in ſacramento verò pars debet eſſe ſenſibilis, ſicut ipſum ſacramentum: hoc ergo nihil probat; quia quãuis per ſe nõ ſit ſenſibilis, eſt tamen per confeſsionem: quia vera cõfeſsio non eſt, niſi ſit ex dolore, & pœnitentia. Sed dices, eadem ratione intentio recipiendi abſolutionem explicata per cõfeſsionem dici poteſt pars, & quaſi materia, ſicut & contritio. Reſpondetur tamen, intentionem recipiendi ſacramẽtum hoc, ex parte pœnitentis, forſan ſicut ipſam cõtritionem eſſe partem ſacramenti, quę per ipſam confeſsionem ſenſibilis eſt, & in ipſa includitur, confeſsio enim eſt, *Coram iudice delicti explicatio.* Vnde ſicut & contritio, in ipſa includitur, & per eam eſt ſenſibilis, vt ſit pars ſacramenti, confeſsio enim ſicut includit contritionem, ſic etiam intentionem recipiendi abſolutionem, ſecus de intentione ex parte abſoluentis, hæc enim ſicut, nec abſolutio, non eſt pars ſacramenti, ſed forma illius, & intentio ad eam pertinet, aut forſan intentio eſt quid antecedens, requiſitum tamen eſſentialiter ad eſſentiam ſacramenti: intentio enim recipiendi veram abſolutionem non eſt ipſamet abſolutionis materia, ſed quod ex illa ſubminiſtratur, confeſsio ſcilicet ex contritione prouenienſ.

Effugium. Præcluditur. 11

Secundum argum. diluitur. Secundũ etiã, quod erat de ſatisfactione, nõ obſtat: quãuis enim ſine illa abſolutio ſortiatur effectum præcipuũ, ſcilicet remiſſionem culpę, illa tamen ſatisfactio, operatur aliquid ex virtute earundem clauium,

12 ſcilicet pœnæ remiſsionẽ; & ita eſt pars ſacramẽti, nõ quidẽ eſſentialis, cũ ſine illa ſit primus effectus ipſius ſacramẽti, ſed dicitur, & meritò integralis, quia participatur virtute abſolutionis efficacia illa, quam diximus. Vnde in Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 3. de tribus illis partibus ſimul dicitur pertinere ad integritatem ſacramenti, & ad plenã, & perfectam peccatorum remiſsionem: ſatisfactio enim, licet non ſit neceſſaria in re ipſa, ad remiſsionem peccati quoad culpã, eſt tamen neceſſaria in re exhibita ad integram remiſsionem, hoc eſt, quoad pœnam etiam, niſi aliquando magnitudo cõtritionis totum illud ſuppleat, vt fieri poteſt.

Conc. Trid.

DVBIVM III.

Quid ſit in ſacramento pœnitentiæ, ſacramentũ tantum, res tantum & ſacramentum, & res ſimul.

1 CIrca ſolutionem ad tertium dubitari ſolet, quomodò in hoc ſacramẽto diſtinguatur hæc tria, quæ in vnoquoq; ſacramento diſtingui ſolent, ſacramentũ tantũ, res, & ſacramentũ ſimul, & res ſacramẽti tantũ: in omni enim ſacramento hæc tria diſtinguere cõſueuerunt Scholaſtici: illud verò appellant ſacramentũ tantũ, quod ſignificat, ſed nullo modo ſignificatur: illud verò rẽ, & ſacramentũ, quod vtrumq; habet, & ſignificat, & ſignificatur. Tandẽ res tantũ dicitur, quod nullo modo ſignificat, ſed tantũ ſignificatur per externũ actum. Ita multi Scholaſtici contendunt oſtendere, cum de vnoquoq; ſacramento diſputant, quidnam ſit in eo ſacramẽtũ tantũ, res & ſacramẽtũ, & res tantũ. Et hoc modo Magiſter aſsignat hæc tria in ſacramẽto pœnitẽtiæ in 4. d. 22. c. vlt. & Sot. in 4. d. 8. q. 1. art. 1. putãt hunc modum loquendi deſumptũ eſſe ex Auguſt. de quo ſtatim dicemus. Hugo verò de S. Vict. 3. tom. lib. 2. de Sacrament. p. 8. c. 7. in ſacramẽto Euchariſtiæ apertè hęc tria diſtinguit in eum, quem iam explicauimus, ſenſum, ſacramentũ, inquit, eſſe ſen

2 ſibiles ſpecies, ſed corpus Chriſti inquit eſſe rẽ, quã per ſpecies credimus, & eſſe ſimilitudinẽ, hoc eſt, ſignũ gratię, quã in anima efficit, ipſam verò gratiã rẽ huius ſacramẽti: vnde & Innoc. III. in c. *Cùm Marthæ. De celebratione Miſſarũ*, hæc tria in ſacramẽto Euchariſtię diſtinguit, & poſteà Magiſter, & cũ eo Scholaſtici hęc tria in vnoquoq; ſacramẽto ea ratione (vt dixim⁹) diſtinguũt.

Quid ſit ſacramentum tantum, res tantum, res & ſacramẽtum ſimul.

Magiſt. Sotus.

Hugo de S. Vict.

Innocent.

Dom. Sot. vbi ſup. exiſtimat modũ hũc diſtinguẽdi hęc tria deſumptũ ex Auguſt. in lib. ſententiarũ Proſperi, & refertur, *De conſecratione*, d. 2. c. *Hoc eſt*, vbi ſic dicitur: *Hoc eſt, quod dicimus, quod modis omnibus approbare cõtẽdimus ſacrificiũ Eccleſiæ duobus modis cõficiꝰ, duobus cõſtare, viſibili elemẽtorum ſpecie, & inuiſibili Domini noſtri Ieſu Chriſti carne, & ſanguine, & ſacramẽto, & re ſacramẽti, id eſt, corpore Chriſti:* Et paulò infrà. *Cõficitur igitur ſacrificiũ Eccleſiæ duobus, ſacramẽto, & re ſacramẽti, id eſt, corpore Chriſti.* Idẽ q; videtur colligi ex verbis Aug. in Epiſt. ad Bonif. quæ eſt 23. vbi nõ lõgè à fine inquit: *Sicut ergo ſecundũ quendã modũ ſacramẽtũ corporis Chriſti corpus Chriſti eſt, ſacramentũ ſanguinis Chriſti, ſanguis Chriſti eſt, ita ſacramentũ fidei, fides Chriſti eſt*, &c. Quod ideò inquit Sot. vbi ſup. dixiſſe Aug. quia corpus Chriſti, & ſanguis eius, eſt & ſacramẽtum, & res ſacramenti: & ideò dixit; *Secundum quendam modum.* *Sotus aſſerit hanc diſtinctionem deſumi ex Auguſt.*

3

Ego verò exiſtimo, licet poſsimus in quo cũq; ſacramẽto illa tria diſtinguere cũ Magiſtro, & alijs Scholaſticis; illud tamẽ nuſquã docuiſſe Aug. aut aliũ Eccleſię Patrẽ, aut cõciliũ; quia nullã illius fecerũt mẽtionẽ. Primò autẽ quod attinet ad verba illiꝰ capitis, *Hoc eſt*, licèt Gratian. ea referat ex lib. ſententiarũ Proſperi, in illo tamẽ minimè inueniũtur; ex eodẽ tamẽ illa etiãrefert Alger. lib. 1. de Euchar. c. 4. & habetur in 4. tom. Bibliot. ſanctorũ, & Iuo in ſua decretorũ cõpilatione. 2. p. c. 9. Et quamuis dicamus eſſe Aug. ideò tamẽ ille nõ videtur illis verbis tria illa diſtinguere, ſolũ enim docet, totũ hoc ſacramentũ, conſtare, hoc eſt, in ſe continere duo, ſcilicet, & ſacramentũ, quod eſt ſymbolũ, & ſacrã rem, cuius eſt illud ſymbolũ; ſacramentum appellat rem ſenſibilem, ſpecies ſcilicet panis, & vini, rẽ verò ſacram hoc ſymbolo ſignificatam inquit, eſſe corpus Chriſti, ſed nũquã appellat Chriſti corpus ſacramentum, & rem ſimul, ſicut Scholaſtici dicunt, quia ſit ſignum gratiæ, & ſignatum per ſpecies externas, vt initio diximus, & Algerus lib. illo 1. de Euchar. c. 4. & 5. licèt mentionem faciat ſacramenti, & rei ſacramenti, & Iuo ſimiliter p. illa 2. c. 9. alia tamen ratione; quia in omni ſacramento eſt ſymbolum exterius, & eſt res ſignificata, docetque vterque aliquando nomen myſterij, & rei ſacramenti, quam Algerus appellat. c. illo 4. myſteriũ, *Explicatur mens Aug.*

Alger. Iuo.

4

pro

pro ſigno ipſo vſurpari. Vnde ipſum exterius ſymbolũ dicitur corpus Chriſti; quia ſacramentum aliquando nuncupatur eodẽ nomine, quo ipſa res ſacramenti, & myſterium: hoc tamen (vt inquit Auguſtinus) ſecũdum quẽdam modũ, quod infrà explicabimus ex Epiſt. illius 23. ſed poſt illa verba, quæ citauimus ſuprà ex illo capite, *Hoc*
5 *eſt*, ſtatim ſubiungitur, *Eſt igitur ſacramentum, & res ſacramenti, corpus Chriſti*: Ex quibus apertè deduci videtur, corpus Chriſti dici ſacramentum, & rem ſimul. Eodẽ ergo modo in alijs ſacramentis: ſed verba illa non ita habentur in Algero, & Iuone: vnde & in noua editione decreti emendata ſunt, & habentur hoc modo: *Eſt igitur ſacramentum, & res ſacramenti, id eſt, corpus Chriſti*; quod eiſdem verbis paulò antè dictum erat, ſcilicet, ſacrificium Eccleſiæ duobus conſtare, viſibili ſpecie, & inuiſibili Ieſu Chriſti ſanguine, & ſacramento, & re ſacramenti, id eſt, corpore Chriſti. Non ergo dicitur ipſum corpus, & eſſe ſacramentum, & rem ſacramenti ſimul, ſed ſacrificiũ duobus illis conſtare, & ſymbolo exteriori, & re interiori, hoc eſt, myſterio, quod eſt corpus Chriſti: illa enim particula, *Id eſt*, nihil aliud ſignificat: explicat enim id, quod ap-
6 pellauerat rem ſacramenti, dicens, *Id eſt, corpus Chriſti*; quod eodem capite eodẽ modo ſæpiſsimè dictum fuerat.

Soti deceptio. Fallitur ergo Sotus in 4. diſtinctione 8. quæſt. 1. artic. 2. dum ex hoc loco contendit deducere, in ſacramentis eſſe aliquid, quod eſt, & dicitur ſacramentum, & res ſacramenti. Qua etiam ratione explicat illud Auguſtini in Epiſt. 23. circa finem, vbi inquit Auguſtinus in hæc verba: *Sicut ergo ſecundum quendam modum ſacramentum corporis Chriſti corpus Chriſti eſt, ſacramentũ ſanguinis Chriſti, ſanguis Chriſti eſt; ita ſacramentum fidei fides eſt: nihil eſt autem aliud credere, quàm fidem habere, &c.* Inquit ergo Sotus vbi ſuprà, corpus Chriſti eſſe ſacramentum ſecundum quẽdam modum; quia eſt id, quod ſimul eſt ſacramentum, & res
7 ſacramẽti, vt Scholaſtici dicunt. Hic tamẽ
Aug. explicatur. non eſt ſenſus Auguſtini, ſolùm enim voluit eo loco oſtendere, quod poſteà docuerunt Algerus lib. 1. de Euchar. c. 4. & 5. & Iuo loco citato, nomine ipſius myſterij, hoc eſt, ſacræ rei in ſacramento contentæ, nũcupari ipſum ſacramentũ, hoc eſt, ſignũ illud ſenſibile, ſed nuncupatiuè, & ſecundũ quendam modum ſimilitudinis, aut metaphoræ; ita explicat Alger. c. illo 5. Vnde ipſæ ſpecies viſibiles, quæ ſunt ſacramentum ipſum, dicuntur corpus Chriſti propter rẽ ſacram, quam continent: & ita baptiſmus, qui eſt ſacramentum fidei, quia per illum deſtinantur homines in cętum fidelium, & ad hoc inſigniuntur etiam charactere, dicitur (inquit ibidem Auguſt.) fides, vt inde probet, meritò dici paruulos credere, non affectu, & intellectus operatione, ſed quia fidem habent, hoc eſt, fidei ſacramentum, quod fides etiam dicitur ſecundum illum modum, id eſt, nũcupatiuè, & ſimilitudina-
riè, & credere idem videtur eſſe, quod fi- 8
dem habere. Hoc ergo in ijs omnibus locis contendit Auguſt. & alij, ſacramentum, id eſt, viſibile ſymbolum, aliquando nũcupari eodem nomine, quo res ipſa ſacramenti.

Sed admittamus, cùm de re in hoc nõ ſit cõtrouerſia, etiã in hoc ſacramẽto eſſe ſacramẽtũ tantũ, rẽ & ſacramẽtũ ſimul, & rẽ tantũ, &, illud mediũ eſſe pœnitẽtiã, & doloꝛẽ cordis, qui ſit ſymbolũ recõciliationis, *Diſcrimen inter hoc ſacramentum & alia.* & iuſtificationis, ſaltẽ ſicut ſignũ per externa ſigna, & ſimul ſit ſignificatũ per cõfeſſionẽ, & alia externa ſigna, quę ad cõfeſsionẽ cõcurrũt, & ita dicatur res, & ſacramẽtũ ſimul, vt docet D. Th. in ſolut. ad vltimũ: hoc tamẽ notandũ eſt in hoc ſacramẽto, illud, quod dicitur ſacramẽtũ. & res ſacramẽti, eſſe partem totius huius ſacramenti pœnitentiæ, cuius diximus partes eſſe tres, & vnã ex illis eſſe cõtritionẽ; cũ tamẽ in alijs id, quod eſt res, & ſacramẽtũ ſimul, nõ ſit ſacramẽti pars, vt in baptiſmo, & ordine dicitur character res, & ſacramentũ ſimul, qui tamen nõ eſt illius ſacramẽti pars, ſed effectus: vnde colligitur, vt dicamus aliquid, 9
eſſe ſacramẽtũ, & rẽ ſacramẽti, nõ neceſſariò ſupponere totũ ſacramentũ, cũ in hoc ſacramento pœnitẽtiæ ſit cõtritio, quæ eſt ſacramenti pars, & dicitur nihilominus ſacramentum, & res ſacramenti.

In eo tamẽ, quod D. Th. docuit in ea ſo- *Difficultas circa ſolutionẽ S. Th.* lutione, eſt maxima difficultas, qua ſcilicet ratione verũ ſit, cõtritionẽ eſſe effectũ abſolutionis, & cõfeſsionis, & hęc tria ſimul eſſe cauſam remiſsionis peccatorũ; cõtritio enim potius eſt cauſa cõfeſsionis, & deinde ſequitur abſolutio: quomodò ergo dixit D. Tho. cõfeſsionem, & abſolutionem eſſe cauſam contritionis, & non contra?

Caietanus in hoc articulo non parum *Caiet. reſponſio.* deſudat in ſolutione huius difficultatis: ad hoc autẽ tria ille docet, quia & tribus mo-

dis, inquit, poteſt aliquis attritus eſſe, aut pœnitẽtiã habere. Primò, quòd ſit ita attri
10 tus perfectè, vt eius attritio cũ ſacramento in voto ſufficiat ad remiſsionẽ peccatorũ; quia (inquit ille) tãta eſt illi⁹ attritio, vt ex ſacramẽto in voto fiat cõtritio, & iuſtificet a peccato. Secũdò, attritio poteſt eſſe imperfecta, vt cũ ſacramẽto in voto nõ ſufficiat iuſtificare, ſufficiat tamẽ, vt cũ ſacramento re ipſa ſuſcepto fiat contritio, quia plus operatur ſacramentum in re, quàm in voto. Tertiò, adeò imperfecta poſſet eſſe attritio, vt neque ex vi ſacramenti re ſuſcepti fieret contritio. Explicat autẽ ſecũdũ illud, quomodo virtute ſacramẽti in re ſuſcepti attritio illa perficiatur, vt fiat homo de attrito cõtritus. Inquit ergo primò, Deũ inſpirare bonũ motũ pœnitẽtię, nõ tãtũ, vt eſt dolor de peccatis, ſed etiã vt ſit principiũ cõfeſsionis, & ſubijciẽdi ſe clauibus, ſed rurſus actibus exterioribus cõfeſsionis, & abſolutionis vtitur Deus ad excitandum, & perficiendũm interiorem actum, vt ita faciat ex attrito contritum, ſicque vtitur ſacramento, & actu illo interiori cauſato ex ſacramento exteriori ad remiſsionem peccatorum.

Reijcitur ſententia Caiet. 1.

Certè videtur Caie. explicaſſe verba D. Th. veriſsimè; ſed eſt admodũ difficile, ſententiã hãc hoc modo explicatã defendere.
11 Et vt breuiter oſtẽdamus falſitatẽ ſentẽtiæ Caiet. incipiamus à primo, quod apertè falſum videtur. Quæ enim attritio tã perfecta eſſe poteſt, vt ex voto tantũ, aut deſiderio ſacramẽti fiat ſubitò cõtritio? aut quæ tanta vis ſacramenti in voto, vt hoc efficiat? Supponamus enim, quod infrà latiùs oſtendemus, attritionem eſſe dolorem de peccato, vel ob fœditatem ipſius, vel ob pœnas inferni, vel damnum ſpirituale, quod intulit, contritionem verò propter Deum ſummè dilectum, quia diſplicet peccatum, vt offenſa eſt Dei ſummi boni. Hinc autem conſtat, quàm falſum ſit, quod dixit Caietanus, attritionem eſſe aliquando adeo perfectam, vt per ſacramentum hoc in voto fiat contritio: ſacramentum enim in voto nihil aliud eſt, quàm deſiderium huius ſacramenti, & abſolutionis ſuſcipiẽdæ. Vnde autem conſtat, hoc deſiderium hanc habere efficaciam, vt efficiat in nobis actum illum cõtritionis, quo iuſtificemur,
12 ſiquidem actiuitas ſacramenti eſt cùm recipitur? ex eo autem quòd attritio illa ſit perfecta, qua ratione poteſt in homine fieri contritio ex voto ſacramenti? Eſſe enim attritionem illam perfectam, nihil videtur aliud, quàm eſſe intenſam. Sed nec intenſio, nec votum ſacramenti, nec vtrumq; ſimul, efficiunt ſtatim motum contritionis, nec aliquãtulũ poſt, ſed hic motus ex gratia Dei præueniẽti fit, vt ipſe Deꝰ voluerit, nõ verò ex opere operato ipſius ſacramẽti in voto.

Effugium.

Quòd ſi dicat quis pro Caiet. illũ attritionis perfectũ actũ fieri contritionẽ, nõ quia mutetur, aut quia alius nouus actus contritionis ex voto ſacramenti ei ſuccedat, ſed quia ille attritionis actus formatur per gra
13 tiã, quã quis habet ex voto ſacramenti, hoc magis abſurdũ eſt, iã enim cõcedimus, ſolũ votũ huiꝰ ſacramẽti ſine actu doloris propter Deũ iuſtificare hominẽ cũ ſolo dolore attritionis, quod eſt erroneũ apertè: nã deſiderio ſacramenti cũ dolore propter Deũ hęc tantũ tribuitur virtus in Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. imò vt dicemus art. 5. hãc de ſe habet virtutẽ ipſe dolor propter Deũ, nec habet à clauibus adhuc in voto, quãuis nũquã ſit talis dolor ſine tali voto, quod in ipſo dolore includitur, vt ibi dicemus: nec enim dolor ideò ſanctificat, quia habet ordinẽ ad ſacramẽtũ, aut quia tale ſacramẽtũ inſtitutũ fuit, quia de ſe animã emundat, ſed nũquã in lege noua ſanctificat ſine hoc voto, vt ibi explicabimus. Et ita quoad hanc partem Sotus improbat etiã hanc ſentẽtiã.

Occupatur.

Conc. Trid.

Secundum dictum Caiet. refellitur.

Secũdò falſum eſt, quod docuit Caiet. à Deo excitari nos medijs actibus exterioribus huiꝰ ſacramẽti, vt habeamꝰ cõtritionẽ, & ſic mutemur de attritione in cõtritionẽ, quaſi ſacramẽtũ hoc iuſtificet, priùs mutãdo voluntatẽ ex efficacia ſua, & virtute, cõferẽdo actũ cõtritionis, hoc eſt, veri doloris de peccato propter Deũ; quod quidẽ primo experimẽto cõſtat falſũ eſſe; nec enim ſemper actu mouetur homo in deteſtationẽ peccati; etiãſi dignè recipiat ſacramẽtũ, & rectè ex attritione cõfiteatur, nec ratio aliqua oppoſitũ probare poteſt: ſecũdò quia etiã amẽtes, & qui priuati ſunt vſu rationis morbo aliquo, ſi prius ſaltẽ cõfeſsi ſunt ſacerdoti, & poſtea petãt abſolutionis bene-
14 ficium ſalubriter eis impenditur, & cum fructu: quod certiſsimum eſſe probabimus infra in materia de confeſsione, ex ſententia, & definitione Leonis Primi: in hoc autem caſu non eſt actus aliquis pœnitentiæ, aut contritionis, qui donetur virtute ſacramenti, vel adquem excitetur pœnitẽs,

ſed

ſed dolor tantùm præceſsit, cùm ille confeſſus fuit peccata: non ergo dolor eſt res ſacramenti, quę ſit effectus confeſsionis, & abſolutionis, imò nec confeſsionis tãtùm;
15 quia dolor ille, qui præceſsit, potius fuit cauſa confeſsionis. quàm contrà: & cur idẽ non poterit contingere in ratione vtentibus, vt eo momento abſolutionis nullum in ſe actũ habeant, nec aduertant ſua peccata, quæ paulò anteà ex vero dolore fuerunt confeſsi, recipiant tamen verum ſacramentum, & fructum illius?

Opino Ferrar. refutatur. Eodem modo impugnari poteſt ſentẽtia Ferrarienſis 4. contra gentes. c. 72. circa finem, vbi docet, pœnitentiam, hoc eſt, dolorem, eſſe rem, & ſacramentum, & eſſe effectum confeſsionis, & abſolutionis. Primò inquit, ſi quis accedat non pleuè contritus, & obicem non ponat, ſtatim virtute clauium cauſatur contritio perfecta ad expulſionem peccati. Secundò, ſi autẽ accedat imperfecta contritione, illa virtute clauium intenditur, inquit ille, & ita eſt effectus confeſsionis, & abſolutionis. Hæc ergo ſententia poteſt eodẽ modo impugnari, ſicut Caiet. vt dictum eſt. Mentem autem Ricard. in 1. d. 22. art. 2. q. 1. nõ ſatis potui ex verbis eius intelligere, ſed certè vel huius fuit ſentẽtiæ, vel ſequitur illam,
16 quam ex Soto ſtatim referemus. Illam ſententiam de contritione, quòd in nobis fiat virtute clauium, docuit etiam Ferrar. eo c. 5. *Ad huius euidentiam*; ſed de hac latiùs, cum de confeſsione informi ſit ſermo.

Soti expoſitio. Sotus alio modo defendit D. Thom. in fine art. 1. q. 1. diſtinct. 14. inquit enim, cõtritionis, aut doloris actum dupliciter poſſe conſiderari, vno modo, vt eſt prior natura, quàm gratia, & ſic non eſt contritio, ſed materialis quædam diſpoſitio ad gratiam, quæ non habet rationem meriti reſpectu gratiæ, aliàs gratia non eſſet gratia, & ſic non eſt contritio. Alio modo, vt eſt poſterior natura, quàm gratia, per quam informatur, & tunc habet rationem contritionis. & ſic eſt effectus confeſsionis, & abſolutionis, & cauſa remiſsionis peccatorum, & vt eſt effectus ſacramenti eſt res, vt verò eſt cauſa remiſsionis peccatorum, eſt
17 ſacramentum, & ita eſt res, & ſacramentũ, & illius cauſa dicuntur eſſe abſolutio, & confeſsio.

Refellitur. Hæc tamen ſententia mihi omnino diſplicet, & longiſsimũ eſſet omnia illius impugnare, alibi tamen credo multa ex ijs impugnaſſe. Primum tamen, quòd gratia habitualis non eſſet gratia, ſi illam præcederet contritio, vt meritum illius ſaltẽ de congruo, iam ſatis diximus non ſequi. 1. 2. d. 218. cap. 2. & ſeq. etiãſi dicamus aliquid præcedere eam gratiam, vt meritum de cõgruo; imò ſi aliquis diceret de vero actu cõtritionis propter Deum præcedere gratiã habitualem, & remiſsionem peccatorum, ex auxilio tamen Dei, & hanc mereri de condigno, non eſſet Pelagianum, nec contra illud Pauli, vt probauimus 1. 2. loco citato, & d. 219. c. 1. & 3. par. d. 2. c. 6. quamuis nos dixerimus ibidem non eſſe meritum condignũ ad gratiam habitualem. Secundò, quòd idem dolor imperfectus, qui non ſit contritio, de quo videtur loqui Sotus, non ſemper ſit actu, cùm infunditur gratia, vt informetur gratia, & ſit opus iam virtutis meritorium, conſtat ex ijs, quæ cõtra Caiet. diximus; quod ſi aliquando fuerit, & prius natura infunditur gratia, per abſolutionem, & confeſsionem, & deinde ille formatur per gratiam, non poteſt dici, quòd tanquam res ſacramenti, & ſacramentum ſimul ſit cauſa remiſsionis peccatorũ: quia vt diximus 1. 2. d. 211. c. 3. remiſ- 18
ſio peccati adhuc ex parte efficientis, ſi loquamur de illa, vt eſt expulſio formæ oppoſitæ, immediatè intelligitur poſt gratię habitualis infuſionem, cùm illa ſit de ſe oppoſita forma peccato ſufficienter, nec requirat dolorẽ, vel aliquem actum, vt de ſe illa ſit oppoſita forma peccato: dum ergo ſemel intelligitur illa forma, ſtatim ſine alio actu intelligitur expulſum peccatum etiam ex parte efficientis: quòd ſi requiritur poſteà actus cõtritionis, poſt quẽ, inquit D. Thom. ſequi remiſsionem peccati. 1. 2. q. 113. art. 8. vel eſt, quia exiſtimat, gratiam habitualem de ſe ſolam non ſatis eſſe oppoſitam formam peccato, vt illud expellat: quod dicta d. 211. cap. 3. & d. 207. c. 3. diximus eſſe falſum, aut quia poſt remiſsionem peccati, quæ conſideratur ſtatim poſt infuſionem gratiæ per modum expulſionis formæ oppoſitæ, poſteà ſupereſt expulſio etiam peccati, ſecundum quòd eſt receſſus quidã à peccato, non per modum motus naturalis, vbi expulſio cõtrarij, quæ eſt receſſus quidam à termino à quo, intelligitur ſequi ſtatim poſt inductam formam contrariam, ſed ſecundum 19
quod dicitur receſſus à peccato per modũ agẽtis ex cognitione; in hoc enim genere

agentis receſſus ab aliquo dicitur eſſe deteſtatio, vel odium illius rei, à qua dicitur quis recedere: & ideò inquit D. Thom. poſt infuſionem gratiæ ex parte efficientis ſtatim ſequi actum dilectionis, & pœnitẽtiæ, qui operatur ad expulſionem peccati. Sic autem dici non poteſt, hũc actum eſſe cauſam expulſionis peccati per modum ſacramenti, efficiendo aliquid virtute clauium: ex natura enim rei ſequitur, non verò virtute clauium, quòd contritio ſit receſſus à peccato; & ille ordo D. Thom. art. illo 8. ſolùm intelligitur in ijs, qui iuſtificãtur actu proprio, non per ſacramentum.

Quòd ſi Sotus loquatur de actu doloris, qui ſit attritio tantùm, formatus tamẽ gratia, ſi ſemel concedat illum eſſe tempore abſolutionis, & eſſe poſteriorem gratia, vt primò ex vi clauium introducatur gratia, deinde actus ille formetur poſterius natura, nihil iam ſupereſt, quod efficiat virtute clauium actus ille: nam remiſsio peccatorum ſtatim intelligitur fieri infuſa gratia: vnde actus ille, vt operetur ſicut aliquid ſacramenti ad remiſsionẽ culpæ, debet præcedere infuſionem etiam gratiæ, tamquam
20 effectum totius ſacramenti: & ita dolor ille ſi perſeueret, vt formetur per gratiãpoſt illius infuſionem, vt ſic non poteſt dici res & ſacramentum, vel habere efficaciã ad remiſsionem peccati.

Autor ipſa citũ in hoc dubio.

Mihi ergo videtur, vt dolor iſte, ſiue ſit attritio, ſiue cõtritio, ſit pars ſacramẽti, & dicatur etiã res, & ſacramẽtũ ſimul, ob rationẽ iã ſuperius dictã, non eſſe opus vt cõfeſſio, & abſolutio ſit aliquomodo cauſa illi⁹, vt deinde dolor ille ſit cauſa remiſsionis peccatorum: non inquam opus eſt, vt cõfeſsio, & abſolutio ſit cauſa doloris ſecundum ſubſtantiam, vt virtute clauium conferant dolorem illum, ſic docuit Caiet. nec opus eſſe, vt ſint cauſa illius doloris ſecundum modum, vt informatur ſaltem charitate, vt dixit Sotus; ſed exiſtimo dolorem ſecundum ſubſtantiam, ſiue ſit attritio, ſiue contritio, eſſe cauſam confeſsionis; quia ex dolore quis coram Sacerdote confite-
21 tur, & ſe clauibus ſubmittit; & quamuis aliquando quis confeſſus eſſet fideliter peccata abſque dolore, tamen poſteà ante abſolutionem, vt recipiat ſacramentum, debet habere dolorem, vt ſic ſaltem ſe ſubmittat humiliter clauibus: vnde ſaltẽ erit cauſa confeſsionis in genere, dum dolor ille ſuper confeſsionem factam iam extenditur, vel comitabitur ipſam confeſsionem. Et vt ſit res, & ſacramentũ ſimul, non opus eſt, ſit effectus cõfeſsionis, & abſolutionis aliquo ex ijs modis Caietani, aut Soti, ſed ſatis eſt ſignificetur per confeſsionem, & ipſe dolor ſit ſignum reconciliationis cum Deo, & remiſsionis peccatorum. Hæc ſententia eſt Magiſtri in 4. d. 22. qui expreſsè docet, pœnitentiam interiorem non eſſe effectum exterioris, eſſe tamen ſacramentum, & rem ſacramenti, quia & ſignificatur, & ſignificat, vt diximus, & expreſsè etiam Bonauent. eadem d. art. 2. q. 2. & Alexand. 3. p. q. 14. memb. 2. §. 1.

Magiſt. *Bonauent.* *Alexand.*

Doctrina verò D. Thom. in hoc artic. in ſolut. ad 3. explicari poteſt ſecundum ipſius mentem in 4. d. 22. q. 2. art. 1. quæſtiuncula 2. ad 1. & 2. quòd dolor, attritio ſcilicet, aut contritio, quæ dicitur eſſe ſacramentum, & res, conſiderari poteſt, vt eſt actus virtutis cuiuſdam, & ſic non eſt effectus confeſsionis, imò verò cauſa illius. Secundò modo poteſt conſiderari ſecundum quod habet efficaciam ex Dei inſtitutione ad ſanandum morbum peccati, & ſic eſt effectus confeſsionis, & abſolutionis, non quia ſit alius actus ſecundum ſubſtantiam hoc modo, quàm erat priori illo, neque per actionem aliquam deriuatam à confeſsione, & abſolutione efficacitatẽ habeat: hæc enim efficacitas moralis tantùm eſt, non phyſica, neque per virtutem aliquam phyſicam communicatur; ſed quia hoc modo ex coniunctione cum confeſsione, & abſolutione habet actiuitatem, & efficaciam illam moralem, quam ex ſe non habet. Neq; obſtat, quòd dolor aliquando iã tranſierit, quando confeſsio, & abſolutio ſunt; quia efficacitas moralis, quæ ſolùm eſt ad impetrandum, etiam operationibus præteritis communicari poteſt; phyſica autem intenſio, aut perfectio, aut etiam formatio, quæ ſolet ratione gratiæ communicari actionibus, vt ſint meritoriæ non requiritur. Solùm ergo confeſsio, & abſolutio ſunt in cauſa, vt pœnitentia ſit ſanatiuum antidotum morbi ex Dei inſtitutione, non verò vt ſit actus ille doloris, & pœnitentiæ. Et quamuis hanc efficaciam doceat D. Tho. in 4. d. illa habere pœnitentiam interiorem ex confeſsione, & abſolutione in voto; tamen Alexand. vbi ſuprà ex ipſa confeſsione, & abſolutione inquit habere hãc efficaciam; quia illa non haberet hanc vim, niſi accederet confeſsio, & abſolutio, præcipuè

Quomodo cõtritio ſit cauſa, & effectus cõfeſsionis. 22

23

S. Thom.

cum

cum per hæc habeat pœnitentia eſſe ſacramentum, per hæc enim ſenſibile fit ſignũ. Quòd autem attritio ex voto cõfeſſionis, & clauium, habeat efficaciam ſanandi morbum peccati, ſi illa ſit tantùm attritio, iam diximus contra Caietanum, qua ratione ſit falſum; ſi verò ſit contritio, iã diximus contra eundem, de ſe illam habere, nec mẽ dicare à clauibus, quamuis in ſe ſemper cõtineat votum illarum, vt ſuo loco explicabimus art. 5. Sic ergo, ſicut dixit Alexand. explicari poteſt D. Thom. in ſolut. 3. huius articuli, quòd abſolutio, & cõfeſsio ſit cauſa pœnitentiæ, & cùm dixit, pœnitentiam eſſe cauſam remiſsionis peccati, non eſt ſic accipiendum, quaſi confeſsio, & abſolutio non ſint, ſed tria illa ſunt cauſa remiſsionis peccati.

Explicatur S. Thom.

24

In hoc art. diſputat Caietan. contra Capreol. & alios Thomiſtas, an ſit in anima præter pœnitentiam, & gratiam ornatus quidã, qui ab illis dicitur diſpoſitio ad gratiam, & qua ratione ſuperfluum ſit, & omnino gratis dictum illũ aſſerere, docet hîc Caiet. ſed nõ eſt huius loci diſputatio, pertinet enim ad materiam de ſacramentis in genere. Et nos diximus de hoc ſupra diſputatione 132.

ARTICVLVS II.

Vtrùm peccata ſint propria materia huius ſacramenti?

Notationes circa Articulum.

1

Explicatur concluſio S. Thom.

COnclusio eſt, *Materia remota huius ſacramenti ſunt peccata.* Omnia, quæ hîc docet D. Thom. clariora ſunt, ideoque non indigẽt longa diſputatione, nec opus eſt, plurium Doctorum placita in hac re referre: omnibus enim certiſsima eſt huius articuli doctrina: Et primò quidem id, quod docet D. Thom. remotam materiam huius ſacramẽti eſſe peccata, proximam verò actus pœnitentis, dolorem ſcilicet de illis, & confeſsionem, ſicut elementa ſunt materia remota ſtatuæ, quia ſunt materia metalli, & metallum materia ſtatuæ, non eſt omnimoda ſimilitudo, nam elementa quodam modo componunt metallum ſaltem ſecundũ qualitates ſuas, ſecundum quas in ipſo manent: at verò peccata tantùm dicuntur materia actuum pœnitentis, ſicut obiectũ circa quod verſantur: obiectum enim potentiæ frequẽter dici ſolet materia, circa quã potentia operatur; & cùm ſint duo genera peccatorum mortalia, & venialia, hæc dicuntur eſſe ſufficiens materia huius ſacramenti, illa verò neceſſaria, non quidẽ quia ſacramentum ſemper neceſſariò debeat habere pro materia mortalia, quia ſatis eſt, ſi habuerit venialia, quæ ſunt ſufficiens materia ſacramẽti, ſed quia mortalia neceſſariò debent ſubdi iudicio clauium. An verò de peccatis etiã venialibus eſſe poſsit præceptum confeſsionis, & an vtiliter ſaltem peccata ſemel dimiſſa in confeſsione iterũ poſsint ſubdi iudicio clauiũ, dicemus ſuo loco in materia de confeſsione.

Quare ratione mortalia dicãtur materia neceſſaria Sacramenti huius.

2

De peccatis verò mortalibus illud hîc notandum eſt, ſi commiſſa ſunt ante Baptiſmum non poſſe eſſe materiam confeſsionis, quia Baptiſmus eſt ianua ſacramentorũ, & antequàm quis Baptiſmum ſuſcipiat, non eſt capax alterius ſacramẽti. An verò commiſſa peccata ante Baptiſmum poſsint poſt baptiſmum, quamuis iam remiſſa ſint, ſubdi iudicio clauium per confeſsionem, ſicut peccata, à quibus ſemel ſumus abſoluti, dicemus infrà in materia etiam de confeſsione. Quomodò verò peccatorum ante Baptiſmum debeat eſſe aliqualis contritio, & quæ debeat eſſe, iuxta illud Actuum. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum*, ad materiam de Baptiſmo pertinet. Hæc verò quæ diximus, non video aliqua egere diſputatione, ſunt enim certiſsima, & latiùs traduntur à Soto in 4. d. 14. q. 1. art. 2. Petro à Soto lectione 4. de ſacram. pœnit. Ioan. Med. C. de confeſsio. tract. 1. q. 3.

Peccata ante Baptiſmũ cõmiſſa nõ ſunt materia huius Sacramenti.

Sotus. Pet. de Sot. Med.

De peccato verò originali docuit D. Thom in 4. d. 16. q. 1. art. 2. q. 2. & in ſolut. 3. huius art. non poſſe eſſe propriè pœnitentiã; hæc enim propriè dicitur dolor de peccato commiſſo, originale verò non eſt cõmiſſum, ſed impropriè pœnitentia, vt eſt diſplicentia quædam etiam de malo, quod nos non commiſimus propria voluntate inquit D. Thom. debere in nobis pœnitentiam eſſe, quia ſemper nobis debet diſplicere id, quod impedimentum præſtat ad æternam vitam, quæ nobis placere perpetuò debet. Quam ſententiam Sotus art. citato videtur velle defendere contra Ioannem Medinam vbi ſuprà, modò intelligatur de pœnitentia impropriè, vt eſt tantũ diſplicentia quædam, imo inquit eſſe ſententiam

3

Anſit obligatio pœnitentiæ de originali.

Sent. S. Th.

Sotus.

4 tentiam Auguſt. & reuera ita videtur docuiſſe tom. 9. lib. de pœnitentiæ medicina c. 12. vbi tres actus aſsignat pœnitentiæ. Primum dicit eſſe peccatorũ ante Baptiſmũ; *Explicatur mens Aug.* ſecundum verò præſentis vitæ corruptibilis, & ſtatus mortalis, qui quidem effectus eſt originalis peccati, de qua pœnitẽtia inquit in hæc verba: *Altera verò pœnitẽtia eſt, cuius actus per totam iſtam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetuæ ſupplicationis humilitate ſubeunda eſt. Primò, quia vitam æternam, incorruptibilem, immortalemque nullus deſiderat, niſi eum vitæ huius corruptibilis, mortalisq; pœniteat.* Quibus verbis, & ſequentibus, nõ docet Auguſtinus, pœnitentiam in nobis
5 eſſe debere originalis peccati, quod iã credimus dimiſſum in Baptiſmo; & ita nõ manet, ſed effectus illius peccati, qui eſt mortalitas. Quod ex ſequentibus verbis ſatis conſtat, inquit enim: *Non enim ſic quiſquam in vitam nouam per ſanctificationem Baptiſmi naſcitur, vt quemadmodũ deponit ibi omnia peccata præterita, ita etiam ſtatim, mortalitatẽ ipſam carnis, corruptionemq; deponat.* Hæc ille. Cùm ergo originale deponatur in Baptiſmo, non de illo, ſed de effectu, qui manet, loquitur Auguſtinus.

Nec meo iudicio voluit Auguſtinus huius pœnitentiæ ſtatuere aliquod præceptũ, quod enim dicit, debet, non ideò obligationem præcepti ſignificat, ſed ſtudium quotidianum, quo Chriſtiani exules à patria ſua exercẽri optimũ eſt, deſiderio ſcilicet alterius vitæ. Vnde, & ſequitur naturali ſequela præſentis corruptibilitatis tædium, vt ibi ipſe affirmat. Ob hoc autem non debemus præceptum aliquod affirmatiuum ſtatuere, quo aliquando debeamus huiuſmodi habere tædium, quamuis negatiuum ſemper habemus, ne nobis placeat huius vitæ corruptibilitas. Poſt hanc pœnitentiam tertiam aſsignat de peccatis cõmiſsis poſt Baptiſmum contra Decalogũ (quia hæc ſunt frequẽtiora præcepta) mortalibus tamen, de quibus Apoſtolus, inquit *Ad Galat.* ad Galat. 5. *Qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt,* & in ſecũda illa pœnitentia nõ tantùm de vitæ huius corruptibilitate mẽtionẽ fecit Auguſtinus, cuius in nobis tædium quoddam eſſet, ſed etiam de venialibus, quæ quotidie inde naſcuntur. Exiſtimo ergo, cum D. Tho. dixit, debere in nobis eſſe pœnitentiam originalis, non ideò dixiſſe, quia vellet docere eſſe præceptum,
6 ſicut nec Auguſtinus; quãuis Auguſtinus non originalis, quod iam depoſuimus in Baptiſmo, ſed effectuum fecit mẽtionem, quorum dixit debere eſſe in nobis pœnitẽtiam quandam: ſicq; veram exiſtimo opinionem Medinæ q. illa 3. dum docet, nullum eſſe præceptum poſitiuum pœnitentiæ de peccato originali, imò exiſtimo, nec de effectibus eius, quia nec ratione cõſtare poteſt, tale eſſe naturale præceptum, nec poſitiuum: meliùs ergo videtur D. Thom. vt inquit D. Sotus in hoc articulo dixiſſe, poſſe eſſe pœnitentiam hanc, non tamẽ dixit, debere nos eã habere. Cùm verò quis iuſtificatur actu contritionis ex opere operantis cum debeat odio habere, inimicitiã, & ſeparationem à Deo, etiam videtur deteſtari peccatum originale, quatenus conuenit in ratione communi inimicitiæ Dei, & offenſæ, ſed non eſt propriè diſplicentia illa pœnitentia, hæc enim reſpicit præcipuum actum peccati: nec eſt præceptũ, vt peculiari ratione, & ſecundũ ſe originale diſpliceat; ſatis eſt in genere diſpliceat offenſa Dei, cùm iuſtificatur quis extra ſacramentum.

Non eſt præceptum aliquod pœnitendi de peccato originali.

ARTICVLVS III.

Vtrùm hæc ſit forma huius ſacramenti, Ego te abſoluo?

Concluſio eſt affirmatiua.

DVBIVM PRIMVM.

An ſit in Eccleſia poteſtas abſoluendi peccata?

PRiuſquàm aliqua circa hanc 1
formam ſecundum Catholicorum doctrinam adnotemus, & quidquid controuerſiæ eſt cum Catholicis examinemus; primum omnium de poteſtate, quam Deus Apoſtolis, & Sacerdotibus contulit, aliqua dicam: ſolùm verò oſtendam, poteſtatem dimittendi peccata in Eccleſia eſſe, quibus verò fuerit collata, cùm de miniſtro huius ſacramenti, ſuſcepero diſputationem, dicam; de obligatione etiam confeſsionis virtute clauium, ſuo loco dicemus: modò ſatis ſit cõtra hæreticos ſtabilire, eſſe hominibus hãc conceſſam poteſtatẽ verè dimittendi peccata, aut à peccatis abſoluendi: fuerunt enim hæretici multi, qui negarent, hanc in Eccleſia eſſe poteſtatem; antiqui enim hæretici, quos 1. art. retuli aſſerentes non eſſe ſacra-

Hæreticorũ error.

ſacramentum cõfeſsionis diuinitus inſtitutum, conſequenter docent, nõ eſſe hanc in Eccleſia poteſtatem. Omitto Nouatianos, qui lapſos poſt baptiſmum docebant non eſſe admittendos ad abſolutionis beneficium: art. enim vltimo videbimus, an omnino negarent hanc clauium poteſtatem ante Baptiſmum, & poſt, & an tantùm circa mortalia, vel etiam circa venialia. Iacobitæ etiamſi vt diximus in 1. art. cõfeſsionis ſacramentum negarunt, & Maſsiliani, aut Euchitæ, & alij eorũ ſectatores, eo modo, vt diximus in 1. art. ita vt Iacobitę hoc tantùm ſigno vterentur ad oſtendendam peccatorum remiſsionem, incenſo ſcilicet ſupra ignem, & Maſſaliani exiſtimarent, ſine vllo fructu pœnitentiæ, ſine Sacerdotum etiam autoritate peccata dimitti eorum ſolùm orationibus, profectò è medio tollebant clauium poteſtatem ad peccata dimittenda. Similiter, & hæretici noſtri tẽporis multa blaſphemo ore contra hanc mirabilẽ poteſtatẽ docuerũt, quæ ferè omnia priùs tradiderat Ioannes Vvicleph, ille enim apertè negauit hanc poteſtatẽ abſoluendi à peccatis traditam Apoſtolis, & ſucceſſoribus, vt enim refert Vvaldenſis tom. 2. c. 144. ille Ioannes in lib. ſuo de Papa. c. 2. ſic dicebat: *Quantumcũque fuerit magnus Epiſcopus, non poteſt quemquam abſoluere, niſi de quanto contritus priùs, & abſolutus fuerit apud Deum*, imò addit: *Contritus quaſi ſecurè abſoluitur, etſi humana abſolutio nõ ſequatur.* Et vt idem refert Vvaldenſ. cod. to. c. 145. appellat ille fictitiam clauium poteſtatem, in 4. trialogo. c. 32. & lib. de confeſsione. c. 4. negat apertè hãc poteſtatem, & alibi ſæpiſsimè.

Lutherus primus omnium noſtro tempore efficaciam, & poteſtatem abſolutionis apertè negat, dum inquit, vt refert Caſtro de hæreſ. verb. *Abſolutio*, & Latomus art. 4. contra Luther. & Roffen. art. 10. 11. & 12. abſolutionem non inde cenſeri efficacem quòd fiat à miniſtro ſacramenti, ſed quòd credatur à pœnitente; docet enim, licet Sacerdos non ſeriò, ſed ioco abſolueret, pœnitens verò crederet ſe abſolutum, verè remitti ei peccata. Hęc enim fuit eius præcipua hæreſis, dũ de iuſtificatione diſputat, vt eam tantùm aſſerat fieri per fidẽ, nõ Catholicam, quam appellat Hiſtoriæ, ſed particularem, qua quiſq; de ſe ipſo credit eſſe ſibi remiſſa peccata. Vnde nullam ipſe concedit in ſacerdotibus clauium poteſtatem, vt efficiant peccatorum remiſsionem.

Nouatiani. *Iacobitæ.* *Maſſaliani* *Vuicleph.* *Vualdenſ.* *Luther.* *Caſtro.* *Latom.* *Roffẽſ.*

In hoc errore magiſtrum ſuum Lutherum non deſerũt poſteriores hæretici, qui ipſum ſequuti ſunt, quamuis in alijs ipſum deſeruerint. Hunc etiam errorem ſequitur confeſsio Auguſtana, & Apologia Philippi Melancton. vt refert Ruard. art. 3. pag. 116. & 117. ſed vt refert idem Ruard. pag. 118. Martinus Bucerus aſſerebat, per abſolutionem non certificari hominẽ de ſuorum peccatorum remiſsione; & ita inquit hanc fidem non eſſe aſſenſum certum intellectus, ſed fidem illam inquit eſſe fiduciam voluntatis de Dei miſericordia. Saltẽ in hoc omnes conueniunt, verba ſacerdotis non verè operari remiſsionem peccatorum, ſed tantùm excitare hanc fidem, ſeu fiduciam, ſicut verba Euangelij: vnde inquiunt certi ſumus, quòd nobis condonabuntur peccata. Vnde non mirum ſi conſequenter dicant cum Luthero, parum referre illa verba dicantur ſeriò, vel ioco, cũ intentione, vel ſine illa, modò idem ſenſus verborum maneat.

Melanctõ. *Ruar. Bucerus.*

Contra hanc peſtilẽtem hæreſim doctè ſatis ſcripſerunt autores citati vbi ſuprà. Damnatus autem fuit hic error, inter alios Ioannis Huz, & Ioannis Vvicleph in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 15. vbi licet nõ referantur omnes errores, quòs retulimus ex Vvaldenſi ita expreſsè; referuntur tamen octauus, & nonus, quibus neceſsitatem cõfeſsionis negabat, & aſſerebat, nullum poſſe eſſe fundamentum, vt Sacerdotes confeſsiones peccatorum excipiant, vt conſuetum ſemper in Eccleſia fuit. Damnatur etiam in Concilio Florentino in ſeſſ. vlt. in Decreto Eugenij, cùm definitur, quartum hoc eſſe in Eccleſia ſacramentum à Chriſto inſtitutum, cuius forma dicitur eſſe in illis verbis: *Ego te abſoluo*, &c. & effectus eſſe peccatorum remiſsionem, quam poteſtatem inquit eſſe in miniſtro; & expreſsè in Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 1. & 6. & can. 3. 9. & 10. ij omnes damnantur errores, quos retulimus ſuprà ex hæreticis, Luthero, ſcilicet, & alijs, qui poſt ipſum ſequuti ſunt. Et vt miſſum faciamus, errorem illũ de modo iuſtificationis, quam dicunt fieri per fidem illam particularem, vel fiduciã in Chriſto; ſic enim omnem iuſtificationẽ fieri docent, quam in materia de iuſtificatione latius impugnauimus, quæ pertinẽt ad hanc clauium poteſtatem, contra hos errores

Veritas Catholica ſtatuitur. *Cõc. Cõſtãtienſe.* *Florent.* *Trident.*

rores ex ſcriptura, & ſanctorum teſtimonijs, confirmemus.

Probatur ex Patribus eſſe in Eccleſia poteſtatẽ abſoluendi peccata

Primò quidem Hieronymus Turrianus in confeſsione Auguſtiniana lib. 3. c. 9. ex multis Auguſtini locis probat, Sacerdotibus Eccleſię à Domino hãc fuiſſe poteſtatem tributã. Legatur Aug. to. 4. de vera, & falſa pœnitentia c. 10. & to. 9. tract. 49. ſuper Ioan. c. 11. tom. 8. in Pſal. 101. concione 2. tom. 9. tract. 22. in Ioan. c. 5. tom. 10. lib. 50. homiliarum hom. 50. ſub fin. tom. 3. lib. 1. de doctrina Chriſtiana c. 28. & alibi ſæpiſsimè, & tom. 6. in 1. lib. contra aduerſarios legis, & Prophetarum c. 17. ſed & Ambroſ. lib. 1. de pœnitentia c. 2. & 7. & lib. 2. c. 2. latiſsimè contra Nouatianos hãc Sacerdotum poteſtatem probat. Cyrillus Alexandrinus 12. lib. in Ioan. c. 56. Greg. hom. 26. in Euangelia, Chryſoſt. hom. 85. in Ioan. Cyprian. lib. 1. epiſtolarum epiſt. 2. quæ in noua impreſsione cum annotationibus Pamelij eſt 54. & videtur eſſe decretum in Concilio aliquo Africano cõtra Nouatianos, Hilarius can. 16. in Matth. & Hieronym. epiſtola 1. ad Heliodorum apertiſsimè teſtatur, hanc eſſe poteſtatem traditam Sacerdotibus; eam vero inquit Chryſoſtomus lib. 3. de ſacerdotio eſſe differentiam inter noui Teſtamenti Sacerdotes, & veteris, quòd ijs tantùm corporis lepram purgare, aut vt verius dicam (inquit ille) haud purgare; ſed purgatos probare licebat: at verò noſtris Sacerdotib⁹ (inquit) non corporis leprã, verũ animę ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus cõceſſum eſt. Sed ex illo Ioan. vlt. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur, &c.* hãc poteſtatẽ eſſe Sacerdotibus traditam, apertiſsimè conſtat; ita enim ſancti citati explicant hunc locum, & Concilium Tridentinum in eodem ſenſu eſſe accipiendum definit locis citatis; nec tantùm ad munus, & officium prædicationis eſſe applicandum docet, contra Caluinum, & alios hæreticos.

Hieron. Turrian. Auguſtinus. Ambroſ. Cyril. Gregor. Chryſoſt. Cyprian. Hilar. Hieron. Chryſoſt. Ioan vlt.

7

8

Patres docẽt priorem eſſe ſententiam Sacerdotis abſoluẽtis, quam Dei. Ruard. Vualdenſ. Cyprian.

Sunt etiam, qui inter ſanctos Patres nõ tantùm doceant, hanc eſſe poteſtatẽ mundandi, & iudicandi peccata conceſſam Sacerdotibus, ſed quòd Sacerdotum iudiciũ, & ſententia præcedat ſententiam cœleſtẽ, ſicut notauit Ruard. artic. 3. pag. 95. in fine, & Vvaldenſ. tom. 2. c. 144. Id expreſsè docuit Cyprian. epiſtola illa citata ijs verbis in principio contra Nouatianos: *Ipſe legem dedit, vt ligata in terris, etiam in cœlis ligata eſſent; ſolui autem poſſent illic, quæ hìc priùs in Eccleſia ſolueren-*

tur; & Hilarius 16. cano- *Hilar.*
ne in Matthæum ſic inquit de Petro, cui promiſſæ erant claues Regni cœlorum: *O beatus cœli ianitor, cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terreſtre iudicium præiudicata authoritas ſit in cœlo, vt quæ in terris, aut ligata ſunt, aut ſoluta, ſtatuti eiuſdem conditionem obtineant, & in cœlo.* Quibus verbis appellat ille iudicium Petri, aut Sacerdotis, præiudicatam autoritatem, hoc eſt, quæ præcedat ſententiam cœli. Bernardus ſermone 1. in feſto Apoſtolorum Petri, & Pauli, qui incipit; *Glorioſa nobis*, ante medium, vbi ſic de Petro ait; *Quid illo potentius?* & dum aliqua huius potentiæ 9
ſigna numeraſſet, inquit, *Qui claues Regni tam ſingulariter accepit, vt præcedat ſententia Petri, ſententiam cœli.* Quod expreſsè etiam Hugo de Sancto Victore lib. 2. de ſacramentis p. 14. cap. 8. ijs verbis docuit, *Petro Principi Apoſtolorum dicitur, Tibi dabo claues Regni cœlorum, quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis; non dixit, Quodcumque ſolueris, hoc eſt, vt illi dicunt, ſolutum oſtenderis, fuit ſolutum, ſed erit ſolutum; quia ſententiam Petri non præcedit, ſed ſubſequitur ſententia cœli.* Hæc ille. Et vt optimè notauit Ruardus art. illo 3. pag. 95. in fine, ſi benè conſiderentur verba illa, id apertè ſignificant; quia non tantùm dicitur, *Erunt ſoluta in cœlis*, ſed, *Erunt ſoluta & in cœlis*: coniunctio enim illa, *Et*, ſignificare videtur, priorem eſſe ſententiam Petri, quàm ſententiam, quæ fertur in cœlis.

Hilar. Bernard. Hugo.

Explicatur mens Patrũ

Non eſt tamen facilè explicare, quomodò ſententia Sacerdotis dicentis: *Ego te abſoluo*, prior ſit, quàm ſententia Dei in cœlis, cum Sacerdos non ſolus dimittat 10
peccata, ſed etiam Deus cum illo, imò principaliter Deus; ſi enim dicamus, ideò priorem eſſe abſolutionem, & ſententiam per Sacerdotem latam; quia immediatiùs operatur eius ſententia, cùm ſit inſtrumentũ Dei, & cauſa dicitur operari per inſtrumenta, vnde illa videntur ordine cauſalitatis immediatiora eſſe, quaſi modificẽtur actionem principalis cauſæ: & ita prior natura videtur eſſe abſolutio, & ſententia Sacerdotis, quàm ea, quę in cœlis fit. E cõtrà etiam videtur dicendum, ſententiam Dei principaliter operantis in hoc ſacramento priorem eſſe; quia ab ea depẽdet virtus, & effica-

efficacia abſolutionis, quæ à Sacerdote impẽditur; & ita ſicut per inſtrumentum dicitur cauſa præcipua operari, ſic etiam inſtrumentum ipſum per cauſam, quia per eius virtutem operatur: aut ergo vna non eſt dicenda ſententia prior, quàm alia, aut vna poteſt aliam præcedere diuerſa ratione, ſicut in omni cauſarum, & inſtrumentorum operatione philoſophandum eſt.

Eadem abſolutio quæ fertur a Sacerdote, fertur etiã ſimul a Deo.

Ideo exiſtimo notandũ valde eſſe, vnã & eandem ſententiã eſſe, & abſolutionem, cùm Sacerdos abſoluit à pecatis, quæ ſit à Sacerdote vt miniſtro, & à Deo, vt principali iudice; & quod facit Sacerdos in virtute Dei, & vice illius, idẽ facit Deus ſua virtute, nec in hoc iudicio conſcientiæ ita fit ſicut in externis Regum iudicijs, & tribunalibus, vbi ſi inferior abſoluit, nondum abſolutus cenſetur, niſi etiam à ſuperiori abſoluatur, dum in lite ad ipſum appellatur, ſed poſt ſententiam vltimã iudicis ſupremi, etiamſi ſit ille Regis miniſter, non eſt alia ſententia expectanda, & in ea Rex per miniſtrum, & miniſter per Regẽ, hoc eſt, poteſtate illius dicitur abſoluere: in ſacramento ergo confeſsionis dum abſoluit
12 Sacerdos, nõ ſic eſt, quaſi expectari poſsit alia abſolutio in cœlis, vt verè, & omnino peccata ſint dimiſſa quoad culpæ vinculũ; ſed vna, & eadem ſententia eſt Sacerdotis, & Dei abſoluentis à peccatis, ſicut ſupremi iudicis vltima ſentẽtia, & Principis eadem eſt, & vnus per alium, vt diximus, operatur: & cùm hæ non ſint duę, ſed vna ſententia, non poſſumus dicere, quòd vna aliã præcedat, cùm tamen ſint duo veluti iudices, Deus & Sacerdos, & vnus per aliũ diuerſimodè dicatur operari, vnus aliũ præcedere natura poteſt, non tamen ita vt intelligatur effectus abſolutionis totus ab vno priuſquàm ab alio, ſicut neque effectus cauſæ particularis, & Dei non intelligitur totus ab vno priùſquã ab alio, ſed vna cauſa præintelligitur alteri tantùm, vt ratio operandi prior, ſicut etiam cauſa eſt ratio inſtrumenti, vt dans illi virtutem, & rurſus diuerſo modo, vt modificãs, ſcilicet inſtrumentum, intelligitur priuſquàm ipſa cauſa: ſic ergo per hanc eandem abſolutionẽ, quæ fit in terris, per eandem remittitur à Deo peccatum ſimul cum ipſo Sacerdote:
13 eſt enim eadem abſolutio ſpiritualis vincu li, quam verba formæ ſignificant.

Sed imaginari poſſumus in cœlis veluti ſecundam ſententiam, nõ quidem verè remittentis peccata, quia revera dimiſſa ſunt per Sacerdotem, nec ad illorum remiſsionem alia ſequenti indigent ſententia, quæ proferatur in cœlo: peccatũ enim, vt quæſtionibus ſequentibus dicemus, ſemel dimiſſum redire non poteſt, aut eius vinculũ ſuſpendi non poteſt vſque ad ſecundã ſententiam; quia vt 1.2.d.206.cap.2.& 3.diximus, dimitti non poteſt, niſi per mutationem aliquam, quæ ſit ſufficiens iuſtificationis forma: vnde aut omninò manet peccatum, aut omninò tollitur; dicitur tamen ſequi ſententiam in cœlis, hoc eſt approbationem ſententiæ ſacerdotalis: quia ratum habetur in cœlis, & placet maximè, quod hîc ita ſolutum fuerit. Hæc ergo ſententia in cœlis non ſoluit, ſed approbat, quod ſolutum fuerat, & illud placere dicitur in cœlis: ſed hæc (vt dixi) nõ operatur remiſsionem peccati. Solùm ergo ſancti voluerunt dicere, abſolutionem Sacerdotis in terris non eſſe approbationem, & quaſi ratihabi 14 tionem remiſsionis peccatorum, vt iam dimiſſa peccata eſſe oſtenderentur, ſed potiùs per illam diſſolui peccata, quorum remiſsio intelligitur rata eſſe, & placere in cœlis; & hæc eſt ſecunda ſententia. Vnde Auguſtinus tom.4.lib.de vera & falſa pœnitẽtia.c.9.ſic ait: *Quodcumque ſolueris ſuper terram, ſoluetur in cœlis, hoc eſt, Ego Deus, & omnes ordines cœleſtis militiæ, & omnes ſancti, in mea Eccleſia laudant, vobiſcum, & confirmãt, quod ligatis, & ſolutis.* Quamuis enim dicat Auguſtinus, ſimul à Deo, & Angelis approbari ſententiam latam in terra, clarum eſt, non loqui de ipſamet abſolutione, quã per Sacerdotem operatur Deus: hãc enim operatur ipſe, & non eſt alia abſolutio ab abſolutione, quam facit Sacerdos, & eam nõ dicuntur Angeli operari: loquitur ergo de approbatione, & ratificatione, qua Deus, & Angeli ratum habent, & placet eis, quod fit à Sacerdote; hæc enim licet ſimul tẽpore ſit cum Sacerdotis abſolutione, effectũ tamen illius, hoc eſt, remiſsionem peccatorum, natura ſua ſupponit.

In cœlo eſt approbatio ſententiæ latæ à Sacerdote, quæ aliquo modo dicitur ſecũda ſententia.

Auguſt.

DVBIVM II.

An miniſter ſacramenti Pœnitentiæ verè abſoluat à culpa, vel tantũ declaret eſſe pœnitentem à Deo abſolutũ.

1 SVnt quædam Gregorij verba in homil. 26. ſuper Euangelia, quæ partem affirmatiuam videntur indicare: dum enim horta-

Ratio dubij ſumitur ex Gregorio.

1 hortaretur paſtores, vt cauſas optimè penſarent, cùm poteſtate ſoluendi vti velient, inquit id paſtoribus optimè ſignificari ſuſcitatione Lazari, quem priùs Deus mortuum ſuſcitauit, dicens: *Lazare veni foras;* vnde inquit in hæc verba: *Ex qua conſideratione intuendum eſt, quòd illos nos debemus per paſtoralem autoritatem ſoluere, quos autorē noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam viuificare, quæ nimirum viuificatio ante operationem rectitudinis in ipſa iam cognoſcitur confeſſione peccati.* Et paulò infrà: *Veniat itaque foras mortuus, id eſt, culpā confiteatur peccator, venientem verò foras ſoluant diſcipuli, vt paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit.* Ecce docet Gregorius, priùs mortuum in peccatis viuificari, hoc eſt, iuſtificari per gratiam, cōtritionis ſcilicet à Deo, non à Sacerdote, cuius indiciū eſt ipſa cōfeſsio, & hunc abſolui debere, & non aliū, à Sacerdote, & à Sacerdote tantùm amoueri pœnam, quam ipſe merebatur per culpam: Deus ergo donando vitam expellit gratia ſua mortem peccati, & culpam, Sacerdotes verò remittunt pœnam, quæ relinquitur aliquando poſt peccati remiſsionem: vnde abſolutio quoad remiſsionem culpæ nihil operatur, & quoad pœnam per ſatisfactionē ſolū operabitur remiſsionē: ſic ergo Sacerdotes potiùs oſtēdunt nos à peccatis abſolutos Dei gratia, quàm abſoluant.

2 Et Autor lib. 7. in Ioan. c. 23. qui additus eſt inter alios libros Cyrilli in Ioan. Iodocus nimirum Clictoueus id clariùs videtur ſignificaſſe: loquens enim de officio Apoſtolorū, & Chriſti in ſuſcitatione Lazari, & ſimiliter peccatoris à morte peccati, ſic inquit, *Sed ante prodijt rediuiuus Lazarus ex ſepulchro, & deinde vt ſolueretur à diſcipulis, & ſineretur abire, à Domino iuſſum eſt; quia peccatorem etiam conſuetudine cōmittendi reatus grauatum priùs Dominus viuificat, poſteà verò eundem per Sacerdotum miniſterium abſoluit; nullus quippe peccator abſoluendus eſt, antequàm per dignam pœnitentiam correctus, & intrinſecùs appareat viuificatus. Viuificare autem interius peccatorem, ſolius Dei munus eſt, qui apud Prophetam dicit, Ego ſum, qui deleo iniquitates veſtras, & apud hunc Euangeliſtam ſuperiùs legimus, ſicut Pater ſuſcitat mortuos, & viuificat ſic & Filius, quos vult, viuificat. Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc eſt, quando omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent: quod de ijs quoque, qui ſepulchris ſuorū peccatorum quaſi mortui præ nuntur, & ad vitam gratiæ per Chriſtum reuocantur, intelligi poteſt.* Ecce aperte docet hic autor, quòd Deus priùs viuificat mortuum in peccato, poſtea verò per Sacerdotum miniſterium abſoluit; inquit etiam ſolius Dei eſſe viuificare, de quo dicit, *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas,* excludere autem vult miniſteriū Sacerdotis; licet enim, vt inquit Sotus in 4. d. 14. q. 1. art. 3. non longè à fine, cùm de Deo dicitur Iſaiæ 41. *Ego ſum qui deleo iniquitates tuas,* non excluderet miniſtrū, etiāſi diceret, Ego ſolus ſum, qui deleo iniquitates, tamen prædictus autor ad id videtur hanc adducere autoritatem Iſaiæ, vt probet id, quod dixerat, ſolius Dei eſſe viuificare, Sacerdotis verò, vt ipſe dixerat, non eſſe viuificare, ſed viuificatum ſoluere.

3 *Sotus.* *Iſaiæ. 41.*

Tum demum hic autor docet hoc eſſe Filij, ſicut etiam Patris, vt qui audierint vocem eius, viuant, quod etiam intelligendū eſſe aſſerit de his, qui ſepulchro ſuorū peccatorum oppreſsi tenentur, dum per Chriſtum ad gratiam reuocantur: hoc ergo inquit eſſe opus Filij, non Sacerdotis, ſicut iā præmiſerat: duo enim docuit eſſe diuerſa, & viuificare, & viuificatum abſoluere, & viuificare eſſe ſolius Dei, quod fit, quoties quis à ſtatu peccati, quod eſt mors quædam, ad gratiam reuocatur per Chriſtum. Et Alcuinus, vt refert S. Thom. in Catena ſuper Ioan. c. 11. inquit: *Chriſtus ergo ſuſcitat, quia interius per ſeipſum viuificat; ſoluūt diſcipuli, quia per miniſterium Sacerdotum abſoluuntur viuificati.* Et quamuis locus ille Euāgelij de Lazaro ſuſcitato nihil probet, cùm ſit ſenſus ille allegoricus; tamen quod ſancti docent in explicatione illius, quod iam citauimus, magni ponderis eſt.

4 *Alcuin.*

His duobus ſanctorum teſtimonijs non mediocriter probari videtur ſentētia quorundam Catholicorum, qui falſò quidem ſibi perſuaſerunt Sacerdotis poteſtatem non eſſe ad hoc collatam, vt ab ipſa culpa, & labe peccati poſsint abſoluere, ſed tantùm vt oſtendant ſua abſolutione homines, qui coram eis ſua confitentur peccata, iam à Deo eſſe abſolutos: vnde non tantùm aſſerūt, Dei eſſe opus abſoluere à peccati labe, ſed etiam à reatu æternæ damnationis, quod neceſſariò ſequitur ex peccati abſolutione: ſed ne videantur omninò Sacerdotibus negare poteſtatem clauium ſuper peccata; quia fruſtra dicerentur dari claues Regni ad ligandum, & ſoluendum;

Prima ſētē.

ad

Clictoueus.

ad claudendum, & aperiendum, ſi tantùm munus Sacerdotis eſſet oſtendere ligatos, aut ſolutos: clauis enim ad aperiendum, & claudendũ, tantùm dicitur dari, non verò ad oſtendendũ clauſum, aut apertum: ideò aliquã ſuper peccata poteſtatem dimitten di Sacerdotibus cõcedunt, quia ſcilicet Sacerdotes confitentibus ſatisfactionem imponunt virtute clauium, & ita eos iuſta pœna ligant, aut de ea ex miſericordia aliquid relaxãt, aut deniq; cõmunioni ſanctorum reſtituũt, hoc eſt, ab excõmunicatione abſoluunt. Quoad purgationẽ verò maculæ peccati eodẽ modo ſe habere docẽt noſtros Sacerdotes, ſicut Sacerdotes antiquæ legis in leproſi emundatione, vt ſolũ oſtendant mũdos, quos Deus mũdauit. Idq; exemplũ Lazari, quod ſecundũ ſententiã ſanctorum ſignificat mortuorũ in delictis ſuſcitationem, probare videtur, vt ſuprà diximus, vt ſolùm vincula quædã mortui ſoluenda Sacerdotibus relinquãtur, ſcilicet reatus pœnæ, nõ quidẽ æternæ; ipſa verò animæ purgatio, & ad vitã ſuſcitatio, ſit ſolius Dei ſine Sacerdotis miniſterio, quam Sacerdos poſteà probat, aliquidq; ſatisfactionis iniũgit; hæc enim non mortuis in peccato, ſed iam ſuſcitatis ad vitam imponi debet.

6

Hanc ſententiã hoc modo explicatã primò docuit Magiſter in 4.d.18.1.p. diſtinctionis c.6. & ſeq. Bonauent. ibidẽ 1.p. diſtinctionis art.2.q.1.& 2. Gabr. in 4.d.14. q.2.ar.1.notab.2.& d.18.q.1.art.2. per plures cõcluſiones; Marſil. in 4.q.12.ar.2. 2.p. articuli dub. incidenti, Maior eadẽ d. q.1. in fin. Okã in 4.q.9. in reſponſ. ad 1.q. quæ eſt art.4. præcipuè ad primũ Scoti, & Antiſiod. 4. lib. ſummæ tract.6.c.8.q.1.& 2. Alexand. 4.part. q.21.membr.1.& membr. 2.artic.1.& 2. Thom. de Argentina in 4.d. 18.art.3. Abulenſ. in defenſorio 1.part. c. 6. pro hac etiam ſententia Sotus in 4.diſt. 20.q.2.art.1. refert Ricardum, ſed re vera docet apertè oppoſitum in 4.d.18.artic.2. q.1. Et quamuis in modo, quo claues operantur ad remiſsionem pœnæ non eodem modo conueniant citati Doctores cum Magiſtro, tamen quoad remiſsionem culpæ, & animæ viuificationem, & dimiſsionem reatus æternæ pœnæ, omnes docent cum illo, eam non eſſe virtute clauium, nec ad hunc effectum claues ſe extendere, ſed quòd tantùm oſtendat Sacerdos, cùm inquit, *Ego te abſoluo*, iam illum abſolutum à culpa per contritionem, ſed tunc abſolui à pœna; quamuis Argentina etiam in culpæ dicat efficaciam habere claues, non cùm re ipſa Sacerdos exercet munus abſolutionis, ſed cùm contritione ipſa, qui iuſtificatur, habeat eas in voto.

Magiſt. *Bonauent.* *Gabr.* *Marſil.* *Maior.* *Ock Am.* *Antiſiod.* *Alex.* *Argent.* *Abulens.*

7

Quam ſententiam, licèt dicat Ioannes à Medina. C. de cõfeſsione. q.1. *de abſolutionis effectu*, eſſe communem, merito ex eo impugnantur Alexand. & Bonauent. quia claues tunc dicuntur operari, ſi aliquam habent vim, quando quis illis vtitur; in voto verò non dicuntur ipſæ operari: qua verò ratione neceſſarium ſit illorum votum, dicemus infrà art.5. cùm ſit ſermo de neceſſitate huius ſacramenti. Et ſi tantùm operantur claues in voto, iam ſequitur ſolum votum ipſum operari, non verò miniſterium Sacerdotis, cùm impenditur: atque adeo fruſtrà dicentur Sacerdotes eo vti ad peccatorum abſolutionem. Differt autem hæc opinio ab errore Vvicleph, & aliorum hæreticorum, quia ſaltem iam cõcedunt vim aliquam clauium in peccata, hoc eſt, in illorum pœnam: hæretici verò omnem vim auferunt à verbis abſolutionis, quorum errorẽ iam diximus verè conuinci ſanctorum authoritate, & expreſsè damnari in Concilijs citatis. Hanc verò ſententiam Magiſtri ſequutus etiam fuit Hugo de Sancto Victore to.3. in lib. ſummæ ſententiarum tract.5.c.11. quod attinet ad dimiſsionem culpæ, quæ eſt animæ viuificatio, hanc enim dicit fieri à Deo, pœnam verò dimitti ab Eccleſia virtute clauium. Et quamuis eodem 3.tom. lib.2. de ſacram. p.14.c.8. hoc tantùm de pœna temporali, in qua commutatur æterna, videatur intelligere, tamen re vera intelligit de æterna damnationis pœna, vt expreſsè docuit loco illo priùs citato; inquit autem, dimiſſa culpa per Dei gratiam in contritione, adhuc manere reatum æternæ damnationis ſoluẽdum per Eccleſiæ poteſtatem, ita vt eo reatu ſemper ligatus maneat, donec non abſoluitur ab Eccleſia. Quòdſi aliquis antequã poſsit, morte præueniatur, qui iã per contritionem abſolutus erat à culpa, à pœnæ æternæ reatu Dei miſericordia, ne ille iuſtificatus damnetur, abſoluitur; quòd ſi cũ poſsit abſolui ab Eccleſia, negligit, manet in eodẽ reatu æternę pœnæ. Hoc idem docuit Ricard. de Sancto Victore tract. de poteſtate ligandi, & abſoluendi cap.12.

8

Diſcrimen huius ſentẽtiæ ab errore Vvicleph.

Hugo victor.

9

Ricard Victor.

Prædicta ſententia eſt erronea.

Sed hæc ſententia primò, quod attinet ad remiſsionẽ culpæ, & peccati mihi vide-

tur erronea, quamuis non ita apertè ſicut
10 illa, quæ manifeſtè negat omnem Eccleſiæ
poteſtatem circa peccata: quã differẽti a
optimè notauit Vega lib. 13. ſuper C cil.
Vega. c. 33. & quamuis eam ſententiam nulla nota cenſeat, videtur tamen mihi, vt dixi, erronea apertè. Primò quidẽ in Cõcil. Florẽ
Concilium Florent. tino ſeſſ. vlt. in decreto Eugenij de quarto ſacramento, quod eſt pœnitẽtia, dicitur rẽ illius, hoc eſt, effectum, eſſe remiſsionẽ pec catorũ, quod non licet interpretari de pec catis quoad pœnam tantùm, id enim dixiſſet Concilium. Nec ſatis eſt, ſi dicamus, hoc ſacramentum continere in ſe inter alia cõtritionem, qua culpa deletur; ſic enim non per totum ſacramentũ hoc fieret, imò nec per ſacramentũ, cùm non fiat virtute formæ illus, verbis præcipuè, quorum virtute perficitur in ratione ſacramenti, & operis
Concilium Trident. operati, vt aiunt. Quod in Concil. Tridẽt. apertiùs dicitur ſeſ. 14. c. 3. in hæc verba: *Sanè verò res, & effectus huius ſacramenti, quãtùm ad eius vim, & efficaciam pertinet, recõciliatio eſt cum Deo.* Et eodem capite in principio dixerat Concilium, formã huius ſacramenti, in qua præcipuè eſt vis huius ſacramenti, in illis verbis eſſe diſpoſitã, *Ego te abſoluo*, & c. 4. dicitur de attritione, quod li
11 cet per ſe ad remiſsionem peccati non ſuffi ciat, cum ſacramento, tamen eſt ſufficiens ad Dei gratiã impetrandam: & c. 6. definitur, non eſſe tantùm miniſteriũ Sacerdotis officiũ declarandi peccata eſſe remiſſa, ſed eſſe iudicialem ſententiã: canones etiã cita ti eiuſdem Concilij idẽ videtur apertè deſi nire, & ſanctorũ Patrum teſtimonia, quę ci tauimus cõtra Lutherũ, inter quæ eſt illud
Chryſoſt. Chryſoſ. 3. lib. de Sacerdotio, vbi inquit de Sacerdotibus nouæ legis non fuiſſe eis cõceſſum ſicut antiquis, mundatos oſtendere à lepra, ſed etiam animę maculas nõ purgatas probare, ſed purgare prorſus. Quid eſt, quæſo, prorſus purgare? ſi ſolùm temporalem pœnam tollere poſſunt, & ipſam animæ maculam ſolùm mundatã eſſe oſtẽdere poſſunt, non verò purgare?

S. Thom. Eſt ergo veriſsima, & de fide ſententia D. Tho. in hoc art. in ſolut. ad 5. Sacerdotes Euangelicos verè abſoluere à culpa, & non tantùm abſolutos oſtẽdere, & efficere id, quod ſignificant ipſa abſolutionis verba. Et quidẽ illa, quę ſunt Ioan. 20. & Matt.
12 16. vbi promittũtur claues Petro, & poſteà omnibus dantur Ioan. vlt. apertè ſecundũ omnium Sanctorũ ſententiã de remiſsione peccatorũ loquuntur. Vnde non eſt, quòd ad pœnam tantùm abſolutionem coarctemus. Si aute de ipſa abſolutione culpæ intelligenda ſunt, planè conſtat, ſenſum illorum non eſſe, quẽ hæretici, & Doctores ſu pra citati ſequuntur, vt abſoluere idem ſit, quòd iam abſolutum oſtendere; quod definit Cõcil. Trid. locis iam citatis. Sententiã D. Thom. ſequitur Sotus in 4. d. 14. q. 1. ar. *Sotus.* 3. & loco ſuprà citato, & omnes alij Schola ſtici, qui aſſerunt ſufficere attritionẽ cum ſacramento ad remiſsionẽ culpæ, etiã quãdo cognoſcitur vt talis, & qui aſſerũt ſufficere ſaltem, ſi exiſtimetur eſſe contritio, quãuis re vera non ſit, quos ſuo loco citabi mus, cùm de ſacramento cõfeſsionis infor 21
mi diſputemus: vnde omnes iſti concedũt, virtute abſolutionis remitti culpã etiam quoad maculã, & conſequẽter dicendũ eſt, etiã ab obligatione ętęrnæ pœnę poſſe abſolui virtute clauium: errauit enim etiã in eo Hugo, quod exiſtimauit, culpã remitti à ſolo Deo per gratię infuſionẽ, reatũ verò pęnæ æternæ vi clauiũ, niſi in illo caſu neceſsitatis, vt diximus, errauit ergo in hoc manifeſtè. Primò, quia in Cõcil. Trid. ſeſ. 6. c. 14. definitur, pęnã æternam (intelligit au tẽ tam ſenſus, quã damni) remitti ſimul cũ culpa, tam voto ſacramenti, quod eſt ipſa contritio, vt infrà dicemus, quã ipſo ſacramento. Secundò, quia ex natura ſua cõiunctæ ſunt inter ſe remiſsio culpę, & remiſsio ętęrnæ pęnæ, ſicut etiã coniuncta ſimul ne ceſſariò ſunt peccatũ, & dignitas illius pęnæ; ex eo enim dicitur quis dignus æterna pęna, quia in peccato eſt, & non alia ratione: ergo ſi à Deo iam iuſtificatus à peccato culpã nõ habet, iã non eſt dignus ętęrna pęna: vnde nec obligatus ad ea: quãuis enim Deus vellet nihilominus eũ in inferno torqueri, tamẽ reus non eſſet, nec dignus tali pęna, ſicut è cõtrà, licet hominẽ in peccato cõmorantẽ Deus nollet in inferno punire, nihilominus ſi in peccato eſſet, & quãdiu eſſet, ea pęna dignus diceretur. Tertiò, quo 14
niã eo ipſo, quòd quis per gratiæ infuſionẽ à peccati macula, & culpa iuſtificatur à Deo, & reuocatur ad vitã, conſtituitur dignus ętęrna gloria, innocẽs, immaculatus, Filius Dei, & cõſors diuinæ naturæ, nõ fauore ſuperueniẽti gratiæ; ſed ipſamet natura gratię, vt diximus 1. 2. d. 204. c. 2. & ſeq. Sed impoſsibile eſt, aliquẽ eſſe dignum æterna gloria, & Filiũ Dei, & eius hæredẽ, & dignũ manere ętęrno ſupplicio, vt ſatis cõſtat: er

Tam culpa, quã reatus pœnæ remittitur virtute clauiũ.

go dum ſemel à culpa emundatur per gratiam, etiam à reatu æternæ pœnæ abſoluitur: perperam ergo hæc duo diuiſit Hugo, vt primum diceret eſſe à ſolo Deo, ſecundum verò à ſacramento.

Tandem etiã hęc ſententia derogat virtuti contritionis, vt vim non habeat ad tollendũ reatum; & cùm in lege veteri eſſet ſatis ad delendũ culpam, & reatũ illius, iuxta illud Ezech. 18. *In quacumq; hora ingemuerit peccator omniũ iniquitatũ eius non recordabor*; neq; enim alia erat expectanda abſolutio; iam minoris efficacię facimus illam in lege Euangelica: vnde & confeſsio niſi & hunc effectum haberet, maximè fuiſſet oneroſa. Verũ eſt, poſſe reſpõderi, onus illius poſſe cõpenſari, quia delet abſolutio vi ſacramẽti aliquid pœnæ; ſed melius eſt, grauitatem huius oneris cõpenſari vtilitate, quã ex illo habemus, dũ abſoluimur à culpa. Et quãuis Gregor. & autor ille apud Cyril. locis citatis docuiſſent, culpæ vinculũ non abſolui à Sacerdote virtute clauiũ, ſed à Deo, vt deinde ſic viuificatus à Deo, abſoluatur à Sacerdote, certè nihil nobis curandum eſſet, cum ſint tam aperta Concilij Tridentini teſtimonia; ſed id non voluiſſe Gregorium, & Clictoueum infrà oſtendemus. Illud etiam, quod docuit Hugo, abſoluto culpæ vinculo manere reatũ pœnæ æternæ, qui etiã diſſoluitur, cùm non adeſt copia ſacramẽti ex Dei miſericordia; cùm verò adeſt, ſed negligitur ſacramentũ, manere reatum; illud, inquam, conſtat apertè falſum eſſe; quoniam, vt diximus, ablata culpa, aufertur reatus ille neceſſariò. Et ſi aliquando per contritionem ante ſacramẽtum ſolutum fuit vinculum culpæ, etiamſi poſteà quis negligat ſacramentum pœnitentiæ, cùm adeſt copia: reatus tamen priorum peccatorum nec manet, nec redit, ſed tantùm pro illo contemptu, quo omiſit ſe ſubijcere clauibus, puniretur; pœna autem priorum peccatorum dignus nõ eſſet, quia iam per contritionem deleta erant, de quo infrà dicemus, cùm loquemur de reditu peccatorum; confirmabimus etiã hanc veritatem de poteſtate clauium, quoad vinculi culpæ ſolutionem infrà, cum ſit ſermo de ſacramento informi, & diſputemus, vtrùm ſola attritio ſufficiat, vt vi clauium quis à peccato emundetur.

Sed vt obiter hoc etiã addamus, ex ſententia Magiſtri, & aliorũ, ſequitur ineptè dictum eſſe, hoc ſacramentum ſecundã tabulam poſt naufragium, quod definit Cõcilium ſeſſ. 14. can. 2. eſſe hæreticum, & cõtrarium de fide definit ſeſ. 6. c. 14. Si autem congruè dicta eſt ſecunda tabula, eſt ergo facientibus naufragiũ remedium, vt à naufragio culpæ liberetur. Quòd ſi ab ipſa culpa numquam vi huius ſacramenti, & abſolutione, ſed ſola Dei gratia ante ſacramentum quicumque liberatur, iam ergo ante ſacramenti ſuſceptionẽ ita liberatur à naufragio culpæ, & æternæ pœnæ, vt hoc ſacramentum non ſit illi vt ſecunda tabula, nec vmquam eſſe poſsit, quia ſecũda tabula ſolũm naufragantibus videtur prodeſſe poſſe; & in bulla Pij V. & Gregorij XIII. in qua damnantur propoſitiones quædam Michaelis Baij Decani Louanienſis, vna ſic habetur: *Peccator pœnitens non viuificatur miniſterio Sacerdotis abſoluentis: ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens, & inſpirans viuificat eum, & reſuſcitat; miniſterio autem Sacerdotis ſolus reatus tollitur.*

Ad teſtimonia ergo Gregorij, & Clicto uei videtur mihi reſponderi poſſe ex doctrina Auguſtini tract. 49. in Ioann. & lib. 50. homiliarum hom. 27. & in Pſalm. 101. concione 2. & de verbis Domini ſerm. 8. vbi ſic ait, in hoc inquam loco citato, & eadem ferè verba repetit in alijs: *Quis peccatorem mortuum in peccatis reſuſcitabit, niſi qui remoto lapide clamauit dicens: Lazare veni foras? Quid eſt autem foras prodire, niſi quod occultum erat, foras prodere? Qui confitetur, foras prodit; foras prodire non poſſet, niſi viueret; viuere non poſſet, niſi reſuſcitatus eſſet: ergo in confeſſione, ſui accuſatio, Dei laudatio eſt. Dicet ergo aliquis: Quid prodeſt Eccleſia, ſi iam confeſſor voce Dominica ſuſcitatus prodit?* Hæc ſibi obijcit Auguſtinus. Reſpondet autem: *Ipſum Lazarum attende, cùm vinculis prodit, iam viuebat confitendo, ſed nondum liber ambulabat vinculis irretitus; quid ergo facit Eccleſia, cùm dictum eſt, quæ ſolueritis, ſoluta erunt, niſi quod ait Dominus continuò ad diſcipulos: Soluite illum, & ſinite abire?* Hæc Auguſtinus, ex quibus ſuadere mihi non poſſum illum ſenſiſſe, quod Hugo, & Ricardus docuerũt, vt prius à Domino peccator ſuſcitatus viuat, adhuc autem ante ſuſceptum ſacramẽtum teneatur æternæ pœnæ reatu; cur enim, vt diximus, hanc virtutẽ, quam in lege veteri habebat cõtritio, lex gratiæ auferre debuit? nec tantùm loquatur de pœna temporali, quia non rectè dicitur, liberum ambulare

Ezechiel 18.

15

16

Ex oppoſita ſententia ſequitur pœni

tentiam nõ eſſe ſecundam tabulã poſt naufragium.

17

Tridẽtinũ.

Pius. 5. Gregor. 13.

Explicatur Gregorius pro prima ſententia allegatus.

Auguſt.

18

19

non poſſe, qui adhuc aliquid habet in purgatorio exſoluendum pœnæ. Intelligit ergo Auguſt. & eodem modo Gregorius, & Clictoueus, peccatorẽ primò ſuſcitari àmonumento ſuę obſtinationis, & primũ viuere, quàm abſoluatur, nõ quia primò dimiſſa ſit ei culpa, & viuat vita gratiæ, & charitatis, ſicut membrũ viuum Chriſti, & deinde abſolui ab Eccleſia in ſacramento, ſed quia diuinæ gratiæ auxilio, aut excitatione, quã Deus ſolus operatur, nõ ſolùm ſine ſacramento, ſed etiã ſine ipſo peccatore, vt diximus 1.2. diſp. 185. ipſum excitat, & deinde gratia ſua cooperante facit vt habeat actum aliqualem vitæ: eò enim quòd iam incipit dolere de peccatis, recogitare annos vitæ ſuæ in amaritudine, & explicare confeſſori in confeſsione peccata, iã habet quaſi actũ viuentis, etiamſi nondum fuerit conſequutus dolorem contritionis, qui ſatis eſt ad delendam culpã, & reſtituendam vitam charitatis. Hic ergo eſt Lazarus ſuſcitatus, qui prodijt è monumento, quia habet aliquem veluti viuentis actum, ſed adhuc ipſo peccato ligatus eſt.

20

Quare dicat S. Tho. peccatores fideles eſſe mẽbra Chriſti aridа.

Sic D. Tho. 3. p. q. 8. ar. 3. ad 2. dixit, peccatores fideles eſſe verè membra Eccleſiæ per fidẽ, veluti membra arida, in quibus tamen eſt aliqualis vitæ motus, & hunc ille appellat actum fidei. Ad hunc ergo imperfectum ſtatũ vitæ dicunt Patres citati excitari, & reuocari peccatorem à ſtatu mortis peccati ſola Dei virtute per Chriſti gratiam; quia cùm anteà eſſent prorſus in peccato, & quaſi morte obliuionis, nec vllo modo contra peccatum mouerẽtur (vt dixi) non ſolum ſine miniſtro ſacramẽti, ſed etiã ſine ipſis peccatoribus dicuntur à Deo ſolo per gratiam operantẽ excitari: hãc enim (vt dixi) in nobis ſine nobis operatur. Sic reſpondet Vega lib. 13. ſuper Concil. c. 34. ad illud teſtimoniũ Gregorij, quod citauimus ſuprà: & ita eodẽ modo reſpõderi poteſt ad illud Clictouei, & Alcuini, & colligitur ſolutio ex D. Tho. in opuſc. 22. c. 2. vbi ſic reſpondet ad Gregorij teſtimoniũ.

Vega.

Sententia Ioã. Medinæ.

Ioan. de Medina. C. de confeſ. q. *de effectu abſolutionis*, poſtquam impugnauit ſententia Hugonis, & Ricardi, & omnes, quas retulimus, quandam ipſe ſequitur parũ diuerſam ab opinione Hugonis, & Ricardi, inquit enim abſolutione non remitti peccata quoad culpã, & pœnam ęternã ſenſus, ſed tantũ quoad pœnã damni; itaq; à culpa, & pęna ęterna ſenſus abſoluitur à Deo per contritionem, à pœna damni à Sacerdote, quia etiã remiſſa culpa, & pœna ęterna ſenſus, manet homo exul à regno cœlorum, & ita clauſæ illi ſunt portæ regni cœlorũ, ſicut antiquis Patribus purgatis peccatis quoad culpam, & pœnam ſenſus manebat illa exilij obligatio, quæ erat pœna damni; ſubiungit tamen in ſolutione cuiuſdam argumenti contra hanc ſententiã, ꝙ ſi quis moreretur ſine confeſsione poſt contritionem, quia ei non fuit copia ſacramenti, aut præoccupatus fuit, ille ab hoc debito exilij, & pœna damni à Deo abſoluitur ſua miſericordia, & ſic inquit optimè explicari poſſunt omnia, quæ de clauibus dicuntur, & quomodo ſit naufragantibus adhuc hoc ſacramentum ſecunda tabula.

21

Hæc tamen opinio eodem modo falſa eſt ſicut præcedentes, & impugnari poteſt ſicut ſententia Hugonis. Neque enim ſemel dimiſſa culpa, & obligatione æternæ pœnæ, poteſt homo deinceps eſſe dignus æterno exilio, ſi enim ſemel contritione iuſtus factus eſt, & amicus Dei, conſequenter etiam dignus eſt æterna beatitudine: non ergo poteſt eſſe dignus æterno exilio, & diuinatorium eſt abſolui ab hoc vinculo miſericordia Dei, cùm non adeſt copia ſacramenti, ſi hic effectus erat ipſius ſacramenti futurus, dum in re ſuſcipitur: & ita ſequitur contritionem minoris fuiſſe virtutis in lege noua, quàm in vetere, cum omne huiuſmodi vinculum per illam antiquitùs tolleretur. Quòd ſi ſancti Patres manſerunt exules à Regno, non ideò erat, quia digni erant hoc exilio, tamquàm pœna ęterna, neque digni erant exules eſſe in perpetuum, nec ſic futuri erant; ſed quia quamuis iam digni eſſent æterna fruitione, cum eam obtinuiſſent Chriſti meritis futuris, ſequebatur congruentiſsimum eſſe, ne anteà ea fruerentur, quàm Chriſtus intraret in gloriam ſuã; ſicut & modo non conſequuntur gloriam corporis, non in pœnam, ſed ne ſine nobis conſummentur, vt ait Paulus ad Hebreos 11.

Refellitur.

Abulenſis tamen 1. p. ſui defenſorij c. 5. & 6. non tãtùm à Sacerdotibus (inquit) nõ abſolui peccatorẽ ab ipſa culpa, imò ſi ſecundùm rigorem loquamur, nec Deus inquit dicitur abſoluere à culpa, neq; à pęna, ſed à reatu pœnæ, aut obligatione. De Sacerdotis poteſtate iam vidimus quomodò cum alijs errauerit, & cum Magiſtro, cum

Abulenſis placitum.

dicat

dicat numquam per ſacramẽti miniſteriũ peccatorem iuſtificari, ſed à ſolo Deo, nũc verò etiam ab ipſo Deo docet non abſolui peccatorem à culpa, nec à pœna, ſi ſecundũ rigorem loqui velimus, ſed tãtùm à reatu, & obligatione ad pœnã: non diſputat, vtrũ abſolutio ad ſpiritualia per metaphoram transferatur, ſed docet in rigore, non verè dici adhuc metaphoricè aliquem abſolui à
24 culpa, niſi culpa accipiatur latiori ſignificatione pro reatu ad pœnã; de reatu tamẽ, cum ſit ſpirituale vinculum id concedit: negat ergo aliquem verè à peccato, vel pœna abſolui etiã à Deo, ſi in rigore ſermonis loquamur; ſed ſolũ à reatu; à peccato quidẽ, quia cùm fit, ſtatim tranſit, & non manet: vnde non poteſt dici ſecundum rigorem, ligari hominem peccato, quod iam fuit, & non eſt; ergo nec ab illo abſolui. Tùm etiã, quia peccatum in priuatione conſiſtit, vnde non poteſt dici ligare conſcientiã: conſequitur ergo, nec ab eo abſolui hominem. A pœna verò ſimiliter dici non poteſt abſolui, quia pœna nondum eſt: ergo ea non ligatur homo, ergo nec abſoluitur, antequàm illam patiatur; ſic enim ille loquitur. A reatu verò, id eſt, obligatione ad pœnã,
25 inquit ille, benè dicitur ſecundũ rigorem abſolui, quia verè ſecundùm rigorem ligari dicitur: reatus enim dicitur obligatio, qua quis ad pœnam tenetur, & quia hæc latiori ſignificatione dicitur peccatum, ideò dicitur abſolui homo à peccato lata ſignificatione.

Reiicitur. Sotus. Sed vt optimè notauit Sot. in illa d. 14. q. 1. ar. 3. non erat cur Abulẽſis hunc loquẽdi modum, *Ego te abſoluo, &c.* ſic notaret, quia non ſolũ obligatio ad pœnam dicitur vinculum, ſed etiam reatus, inquit ille, culpę: appellat autem reatũ culpę maculã peccati, quod verè peccatum dicitur; hunc verò reatum mediũ inter actũ peccati, & obligationem pœnæ, non cõcedit meo iudicio Abulenſis, eſſe verò neceſſariò concedendũ probauimus 1. 2. d. 139. c. 5. vbi de macula peccati diſputauimus, & oſtendimus eſſe aliquid diſtinctum ab obligatione ad pœ-
26 nam, & à culpa, ratione cuius, etiãſi ceſſet actus peccati, & nondũ ſit pœna, dicitur homo ligatus, & dicitur vinculum animę; nec tantùm dicimur ligari reatu ad pœnã, quẽ dicimus obligationem, ſed etiam dicimur ipſa culpa ligari, qua verè cõſtituimur digni æterna pœna, imo verò inimici Dei, & ſerui diaboli; & in peccato manere, cuius vinculis ligari dicimur, & inde ſequitur vt quid conſequens, quòd digni ſimus æterna pœna, quod quidem prius eſt, quàm ad illam nos eſſe obligatos, vt 1. 2. illo loco citato probauimus: per abſolutionem ergo non tantùm liberamur ab obligatione, qua ad pœnam ligamur, ſed etiam ab ipſa peccati macula, quæ verè peccatum dicitur, quo etiam ligati verè, & ſecundum rigorem dicimur. Partim autem refert hæc macula ſit priuatio, aut rationis reſpectus, vt ibi etiam diximus, quominus dicatur vinculum; nam & ipſa obligatio ad pœnam ſecundum Abulenſem dicitur ligamẽ, aut vinculum, cùm tamen ſit rationis reſpectus: vnde, & in Scriptura, & funes peccatorum, & colligationes dicuntur, & conſequenter homines etiam dicuntur ligati funibus peccatorum, & colligationibus ipſorum, iuxta illud Iſaiæ 52. *Solue vinculum colli tui captiua filia Syon*: imò verò reatus ipſe eſt ipſa ligatio; peccatum verò, ſeu macula, veluti lorum, & funis; quia ſicut fune ligamur, ſic peccato ad pœnam ligari dicimur; abſolui verò dicitur quis non ſolùm ab obligatione, ſed & à fune, qua ligatur, quia funes abſolui dicuntur. Et cùm ipſe Abulenſis concedat, optimè, & ſecundum rigorem ſermonis dici, nobis relaxari delicta, & peccata, neſcio quare negat, nos etiam à peccatis abſolui: relaxatio enim nõ dicitur, niſi vbi aliquis vinculis ligatur, quorum laxatione dicitur abſolui; & ita meritò in illa bulla Pij Quinti, & Gregorij iam citata, damnatur etiam hæc propoſitio illius Decani: *In peccato duo ſunt actus, & reatus, ſiue obligatio ad pœnam: vnde in ſacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione, propriè reatus peccati dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotum ſolùm liberat à reatu.*

DVBIVM III.

An forma abſolutionis modo deprecatiuo, vel indicatiuo proferri debeat.

1

DIuus Tho. in hoc ar. ad 1. & 2. docet debere eſſe modo indicatiuo, & nõ poſſe eſſe deprecatiuo modo; fuit enim ſuo tẽpore, vt ipſe teſtatur opuſc. 22. c. 1. opinio cuiuſdam Doctoris, qui dicebat, Sacerdotes nõ debere vti hac forma, *Ego te abſoluo*, ſed ſub forma deprecationis, & orationis, & vt idẽ D. Th. refert

Refertur ſe tertia quædam à S. Thom.

eodem opuſc. c. 3. idem autor dicebat, prę-
mittendã eſſe orationẽ, qualis eſt illa, *Miſe-
reatur tui, &c.* vt ſic Sacerdos impetraret à
Deo abſolutionẽ interiorẽ peccati, deinde
verò adderet eam formã, *Ego te abſoluo*, vt
ſenſus illius eſſet, ego te oſtendo abſolutũ:
fuit enim, vt colligitur ex D. Thom. hic au
tor in ea ſentẽtia, vt diceret, peccatorẽ inte
riùs à ſolo Deo abſolui, & ideò Sacerdos
prę mittere deberet orationẽ, vt ſic oſtẽde
ret impetrandã à ſolo Deo, & expectandã
abſolutionem: & meo iudicio eſt ſententia
Bonau. in 4. d. 18. 1. p. diſtinctionis art. 2. q.
2 1. & Alex. 4 p. q. 21. mẽb. 1. eam ſentẽtiam
cenſet, & meritò D. Tho. in eo opuſ. teme-
rariam, ego verò iudico erroneam. Primò,
Eã iudicat S. Thom. te merariam. quia in Concil. Florent. ſeſſ. vlt. in decreto
Eugenij, dum traditur Græcis quartũ ſacra
mentũ pœnitẽtiæ, dicitur eſſe eius forma,
Concilium Florent. *Ego te abſoluo, &c.* quod ampliùs explicans
Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 3. inquit, *Sacramenti
Concilium Trident.* *pœnitẽtiæ formã, in qua præcipuè ipſius vis ſita
eſt, in illis miniſtri verbis poſitã eſſe: Ego te ab-
ſoluo, &c. quibus verbis* (inquit Conciliũ) *de
Eccleſiæ ſanctæ more preces quædã laudabili-
ter adiunguntur, ad ipſius tamen formæ eſſentiã
nequaquam ſpectant.* Ecce Concilium formã
ſacramenti in modo indicatiuo depoſitam
eſſe definit, imò addit, preces quæ de more
adduntur, eſſe extra illius eſſentiam: quo-
modò ergo dici poteſt forma in deprecatione, aut orationis modo eſſe conſtituta,
aut conſtitui debere? qua verò ratione id
3 probari poſsit, non ſatis conſtat.

Ratio S. Thom. S. Thom. in hoc art. in ſolut. 1. & in illo
opuſc. 22. c. 1. eã præcipuè reddit rationẽ,
quia miniſter huius ſacramenti nõ tantùm
oſtendit abſolutũ, ſed verè etiã dicitur ab-
ſoluere, & ei verè collata eſt poteſtas ligan
di, atq; abſoluendi, etiã circa culpæ vincu-
lum, vt ſupra probatũ eſt, ſicut data eſt e-
tiã poteſtas baptizandi. Huic autem pote-
ſtati optimè congruit modus indicatiuus,
Ego te abſoluo; ſi enim miniſter verè dicitur
abſoluere, ipſe verè etiã dicere poteſt, *Ego
te abſoluo*, ſicut eadem ratione, quia verè
abluit, verè dicit, *Ego te baptizo*. Quòd verò
neceſſe ſit ita dicere, vt modo deprecatio-
nis id nõ poſsit dici, probat D. Tho. in illo
c. 1. quia ſacramenta nouæ legis efficiunt,
quod ſignificant, & ſignificant, quod effi-
ciunt: oportet ergo, vt Sacerdos, cùm re ve
ra ipſe abſoluat, dicat; *Ego te abſoluo*: ſi enim
deprecationis modo id tãtùm diceret, Ab-
ſoluat te Deus, nõ oſtenderet ſe à peccatis
abſoluere, ſed petere à peccatis abſolutio-
nem: qui autẽ ab alio petit aliquid ſoluen-
dũ, non ſignificat ſe ſoluere, nec videtur e-
xercere poteſtatẽ aliquam abſoluẽdi: & vt
inquit D. Tho. opuſc. illo 22. c. 3. & in hoc
art. ad 4. hæc eſt differentia inter poteſtatẽ
Apoſtolis collatã ad ſanãdos morbos, & ad
tollenda peccata, quòd ad curãdos morbos
erat gratia gratis data, non ad ſanandũ, ſed
ad impetrandam ſanitatẽ; poteſtas verò cla 4
uium non numeratur inter gratias gratis
datas, ſed eſt virtus ſacramentalis, quæ in-
ſtrumentaliter operatur per ipſa ſacramẽ
ta. Hãc rationẽ videtur ſequutus Sotus in
4. d. 14. q. 1. ar. 3. & Caiet. in hoc art. circa ſo
lut. 4. Viguer. in ſua ſumma Theolog. c. 16
§. 4. verſ. 2. Explicant autẽ Caiet. & Sotus *Sotus. Caiet. Viguer.*
ſolut. illã ad 4. hoc modo, cũ dixit D. Tho.
non eſſe datã Apoſtolis poteſtatẽ ſanandi
infirmos, intellexit regulariter, quia regu
lariter nõ fuit eis conceſſum, vt autorita-
tiuè ſanarent, ſed deprecatiuè, quamuis ali
quando autoritatiuè etiã ſanarent, vt Act.
3. Petrus dixit ad claudũ, qui ſedebat iuxta
portam templi, *Surge, & ambula*. Sed mens *Aliud 3.*
aperta D. Tho. eſt. Apoſtolos in ſanandis
morbis non cõcurriſſe effectiuè, ſed impe-
tratoriè, licet aliquando vterentur depre-
catoria forma, aliquãdo verò per modum
imperij, exprimentes ſuã autoritatẽ, & po
teſtatem: in ſacramentis verò ſemper ope
rantur phyſicè, quod appellat D. Tho. in-
ſtrumẽtaliter, & ideò ſemper exprimunt
modo iudicatiuo ſuã autoritatẽ, aut ſaltẽ
non poſſunt explicare deprecatoriè.

Ego verò, licèt exiſtimem veriſimam
hanc ſententiam de forma abſolutionis, vt
ſcilicet numquã liceat ſub forma depreca
toria illa vti, & ſiquis ſub ea forma vellet
abſoluere, re vera nullũ eſſet ſacramentũ;
ratio tamen ſuperiùs dicta mihi difficilis
videtur: ſi enim quia cauſalitas inſtrumẽti
phyſici conueniret ſacramentis, neceſſe eſ
ſet formã huius ſacramenti eſſe indicati-
uam, eadem ratione deberet eſſe eodẽ mo
do in forma extremę vnctionis, vbi mini-
ſter etiam eandẽ habet autoritatẽ per vn-
ctionẽ remittendi quædam peccata, vt ſuo
loco dicemus, vel reliquias peccatorum, vt
alij volunt, ſicut etiã in quocumque ſacra
mento operandi quod ſignificatur per for
mam. Reſpondet D. Tho. eſſe ſpecialem ra
tionem de ſacramento vnctionis, quia ha-
bet quendam effectũ, ſcilicet corporis ſa-
nitatem, quem nõ operatur ſemper infal-
libiliter,

6 libiliter,ſed prout Deus vult;& ideò conuenit,vt deprecationis forma in hoc ſacramento vtamur; ſed cõtrà hoc eſt,quòd hic effectus ſanitatis eo modo, vt eſt effectus, ſemper ſequitur,& ex opere operato : nec ex gratia miraculorum,vt quidam dicunt, qualis autẽ ſit hic effectus, dicemus infrà. Secundò, effectus per ſe ſignificatur per illam formam,quæ aut eſt remiſsio peccatorum,aut reliquiarum, vt alij volunt,& hic ſemper ſequitur;& ſi in alijs ſacramẽtis eſt ratio inſtrumenti phyſici ad ſuum effectũ, ita in hoc negari non debet:ergo impertinens eſt,vt ſit forma indicatiua,aut deprecatiua,ſit cauſalitas inſtrumẽti phyſici,aut non, & ita Deus communicaret virtutem, ſi vellet,vni formæ,ſicut alteri, cùm mera voluntate hoc communicetur: & ita probauimus tom.1.in.3.p.d.57.c.6.non poſſe colligi fuiſſe virtutem patrandi miracula
7 in Chriſti humanitate,tamquam in phyſico inſtrumento, in ſanctis verò ſolùm per modum impetrationis, quia Chriſtus per modũ imperij operaretur, ſancti verò deprecatoriè:probauimus etiã, quòd nec colligatur ſanctos aliquando phyſicè feciſſe miracula,aliquando impetratoriètantùm, ex eo,quòd aliquando vterẽtur forma deprecatoria, aliquãdo per modum imperij, vtraq; enim forma vtroq; modo,ſi fieri poteſt, Deus poſſet conferre poteſtatem faciendi ea miracula: & ſic poteſtatem abſoluendi, quam modo conceſsit, ſi ea phyſici inſtrumenti eſt,poſſet conferre ſub forma deprecationis.

Deniq; quòd deprecationis forma quis vteretur in abſolutione peccatorum,nõ eſſet in cauſa,quominus diceretur habere poteſtatẽ abſoluendi, & verè abſoluere:quo-
*Matth.*10. niam Matth.10. dicitur de Chriſto, *Dedit illis*(hoc eſt Apoſtolis) *poteſtatem ſpirituum immundorum,vt eũcerent eos, & curarent omnem languorem,& omnem infirmitatem.* Idem
Luca. 10. dicitur Marci 3. & Lucæ 10.dicitur:*Dedit illis virtutem,& poteſtatem,vt languores curarent*:quod quidem ita verè dicitur, ſiue oratione,ſiue alia verborum forma,id facerẽt Apoſtoli,ſicut & ille, qui oratione ſuſcitauit mortuum , abſolutè dicitur ſuſcitaſſe:
8 an verò ex hoc modo loquendi colligatur cauſalitas phyſici inſtrumẽti, diximus nullo modo colligi loco ſuprà citato.

Mihi ergo vnicũ eſt argumentũ,vt credã certiſsimè, hanc formã huius ſacramẽti deprecatoriã eſſe non poſſe, & ſi deprecatoriè fieret,non tantũ eſſet peccatũ graue, verum etiã nullius eſſet virtutis,vt iam ex Concilio probauimus. Eſt ergo mihi hoc vnicum argumentum Eccleſiæ antiqua,& cõſtans traditio,tàm in hoc,quàm in extremæ vnctionis ſacramento,vt huius indicatiua ſemper fuerit;illius verò deprecatiua. Quòd verò illius eſſe debeat deprecatiua, ſuo loco dicemus latè, & colligitur ex illo Iacobi.5.*Et oratio fidei alleuabit infirmum,&* Iacob.5. *ſi in peccatis eſt,&c.* Ex quibus,vt ſuo loco dicemus contra Durandũ,nomine orationis fidei non intelligit Iacobus, quæ præmittuntur huic ſacramẽto, ſed ipſam ſacramenti formã,qua Sacerdos vtitur:cùm ergo Iacobus oſtenderit formã illam per mo
9 dũ orationis; inde ſemper Eccleſia vſa eſt ea forma in illo ſacramento:hoc verò ſacramentũ pœnitentiæ,cùm inſtitutũ verè ſit, vt inquit Concilium Trident. ſeſſ. 14. can.9. & c.5.ad inſtar actus iudicialis,cuius iudex Sacerdos conſtituitur, ita iure optimo in forma indicatiua cõferri debet abſolutio; & cùm in iudicialibus actibus non exprimatur iudicis actus nec ſententia in forma deprecationis, immeritò dicitur in ea forma poſſe conferri abſolutionẽ. Inde poſſumus, & pro alijs ſacramentis rationem inquirere;quia inBaptiſmo miniſter videtur exercere miniſterium ſuperioris introducentis hominem in Eccleſiæ iuriſdictionẽ; vnde vt ſuperior debet loqui,aut modo imperatiuo,ſicut Græci,aut indicatiuo,vtLatini,idem enim eſt. In cõfirmatione etiam Epiſcopus vt ſuperior ſe habet,deſtinat enim, & ſignat militem in bellum pro fide. In ordine ſimiliter,vt ſuperior cõfert poteſtatẽ Miſsã celebrãdi,&c. Vnde huic miniſterio nõ cõuenit forma deprecatoria: ſed in extrema vnctione cõuenit, quia Sacerdos ſe gerit ſicut medicus, qui vnctione ſanat nõ per modũ ſuperioris imperantis.

Vnde etiã ſequitur,immeritò reprehendi Scot.in 4.d.14.q.4. §.*quoad ſecundum*, & ſequitur Gab.d.14.q.2.ar.1.nota.1.& Roſella in verbo,*Abſolutio*,dũ aſſerũt, ex eo, quòd hic actus abſolutionis, ſit iudicialis quædam ſententia,poſſe ferri non tantùm ſub hac forma verborũ, *Ego te abſoluo,&c.* ſed quibuſcũq; alijs quibus ſufficiẽter exprimatur actus iudicis ſententiã ferẽtis,ſi- 11
cut vnus iudex dixit de Theod. Martyre, *Iubeo illũ ignibus tradi*;alter de Cypr.*Gladio animaduerti placet*,& ſi alius eſt modus explicãdi ſententiã;perperã ergo in hoc reprehẽ-

In ſacramẽto extremæ vnctionis eſt forma per modum deprecationis.

Tridentinũ

In ſacramẽto Baptiſmi nõ poteſt eſſe forma per modum deprecationis.

10 *Nec in confirmat.*

Nec in ordine.

Immeritò reſellitur Scotus ab vtroq; Soto Roſella. Gabr.

Petrus de Soto. ditur Scotus à Petro Soto lect.4.de ſacramento pœnitentiæ, & Dominico de Soto in 4.d.14.quæſt.1.art.3. & Caietan. in hoc art. Quamuis enim verum ſit, peccare Sacerdotem, qui hoc modo, & ijs verbis vteretur abſolutionis forma contra communem Eccleſiæ conſuetudinem, tamen meo iudicio non mutaret ſenſum verborũ, vnde nec eſſentiam formæ, nec eius efficaciã:

Domin. de Soto.

12 vnde eodẽ modo ſequeretur effectus; ſemper enim Sacerdos ſe gereret ſicut iudex, & verba illius eſſent iudicialis ſententiæ ſignificatiua, in quo conſiſtit eſſentia huius formæ, ſicut Caietanus cõcedit alio modo poſſe miniſtrari abſolutionem, vt ſi dicat, *Remitto tibi peccata*, ſimiliter, vt colligitur ex ſolutione ad.5. & docet Sotus in ar. citato, vera eſſet abſolutio hoc modo. *Impendo tibi ſacramentum abſolutionis*, imò etiã addit Sotus, ſi diceretur, *Abſolueris*, vel, *Remittuntur tibi peccata*: cur ergo nõ erit eadẽ formæ eſſentia ſub illis verbis, quæ Scotus dixit.

Sotus cẽſet eſſe veniale peccatũ vti alijs verbis præter Eccleſiæ conſuetudinẽ.

Quale verò ſit peccatũ vti alijs verbis, in quibus tamẽ vera ſit forma, non tamẽ conſuetis, docet Sotus ibidem eſſe veniale ex genere, ſed mortale ratione ſcãdali, quãuis ille hoc tantũ dicat, quando quis vteretur hac forma, *Remitto tibi peccata*; ſed de alijs videtur eadẽ ratio: ego verò forſan mortale iudicarẽ, cùm ſit cõtra tam receptũ Eccleſiæ vſum; & ita Sotus inquit forſan eſſe mortale, cũ dicitur, *Remittũtur tibi peccata.*

Addacit D.Tho.in 2.arg. teſtimonium Leonis Papæ in epiſt.89. & refertur de pœnitentia d.1.c.*multiplex*, vbi inquit Leo, *Indulgentia Dei, niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequit obtineri*, & apertè loquitur de indulgentia, quæ pœnitentibus conceditur virtute clauiũ. Reſpondet autẽ D.Tho. & Sot. & Palud.in 4.d.22.q.3.n.11. Durand. ead. d.q.2.n.7. ideò dictũ fuiſſe à Leone, *niſi ſupplicationibus Sacerdotũ*, &c. quia intellexit non de ipſa abſolutionis forma, ſed de orationibus, quæ ante abſolutionẽ præmittũtur. Sed certè ſi de ijs intelligeret, cũ illæ nihil operentur per modũ ſacramẽti, ita certè nec neceſſariæ ſint, nulla ratione dicere debuit, *Indulgentiã à Deo non niſi ſupplicationibus Sacerdotũ obtineri.* Exiſtimo ergo, ipſam ſententiã Sacerdotis, qua abſoluit pœnitentes, appellaſſe ſupplicationẽ, aut orationẽ: qua ratione Vvald.docet to.2.c.146 n.2. appellari etiã à Chryſoſt. hoc eodẽ modo, cũ in 3.Dialogo, aut lib. de ſacerdotio, to.5. inquit, ſacerdotes iuuare animarũ ſalutem: *Nec verò* (inquit) *hoc ſolùm docendo, aut monendo faciunt, ſed etiã oratio nibus adiuuando, nec ſolùm quando nos regenerant, ſed etiã deinceps poteſtatem habent indulgendi peccata.* Hæc Chryſoſtomus. Docet autẽ Vvaldẽſ. intelligere Chryſoſtomũ ijs verbis orationes ſacramentales propter illa verba, quæ ſubdit, *Nec ſolũ quãdo nos regenerant, ſed etiã deinceps poteſtatem habent indulgendi peccata*, quaſi dicat, tunc orationibus nos adiuuant. Sed neſcio an ita quadret hæc expoſitio verbis Chryſoſt. illa enim videtur diſtinguere Chryſoſtomus, & iuuare orationibus, & regenerare, & remittere peccata; nec Vvaldenſis intelligit ſacramẽtales orationes eas eſſe, quæ præmittũtur formæ, illis enim nõ dicuntur Sacerdotes habere poteſtatẽ indulgendi peccata, aut regenerandi: ſi ergo loquitur de orationibus, quibus habent poteſtatẽ hanc, apertè loquitur de verbis, quibus cõſignata eſt ſacramẽti forma: dicitur autẽ ſupplicatio, aut oratio ipſa forma, nõ quia per modũ deprecationis profe ratur, ſed quia locum habet orationis, cum ſtatim præſto adſit diuina maieſtas, verbis ſui miniſtri operãs remiſſionẽ peccatorũ; & eadem ratione Hieronym. in Pſal.28. in illa verba, *Vox Domini intercidentis flammam ignis*, ſic ait, *Vel quotidie in vnoquoq; noſtrum flammã libidinis per confeſſionẽ, & gratiã ſancti Spiritus intercidit, id eſt, per orationẽ Sacerdotis facit ceſſare*; vbi poſtquam cõfeſſionis mẽtionẽ feciſſet, vim hãc in ſacerdotis orationẽ refert; appellat autẽ Sacerdotis orationẽ ipſam abſolutionẽ ob rationẽ dictã.

Obiectio ex S.Leone.

S.Thom. Palud. Sotus Durand.

13

Solutio Vualdẽſis. Chryſoſt.

Hieron.

14

DVBIVM IIII.

Quæ verba pertineant ad eſſentiam formæ huius ſacramenti.

RAtio dubitandi eſt, quia in Cõcil. Florent. ſeſſ. vlt. in decreto Eugenij, & in Concil. Tridẽt. ſeſ.14.c.3. dicitur in illis verbis eſſe depoſitam formam, *Ego te abſoluo*, &c. cùm ergo addatur, &c. inſinuatur, plura verba, quam hæc, *Ego te abſoluo*, eſſe de eſſentia ſacramẽtalis formæ. Caiet. in Sũma verbo, *Abſolutio* ſtatim in principio inquit, ſatis eſſe ad formã huius ſacramenti, ſi dicatur, *Abſoluo te*, quamuis deceat aliqua præmittere, & alia cõſequẽter addere, quę ibi ipſe dicit, & cõmuniter in Eccleſia Romana cõſuetũ eſt. Vnde illa duo verba eſſe de eſſentia huius

Ratio dubitandi ex Florentino et Tridentino.

Caiet. ſentẽtia.

formæ

formæ tãtùm, videtur docere Caiet. ita etiã Sotus in fine articuli citati, & Syluest. verbo, *Absolutio*, 6. dub. 4. & videtur docere Scot. in 4. d. 14. q. 4. §. *Quoad secundum*, docent nõ esse necessarium addere, *A peccatis tuis*, vn de sine ijs verbis existimant constare posse essentiam formæ, illud autem, sine quo constare potest efficacia, & virtus formæ, & essentiæ, non videtur ad ipsam formam substantialiter pertinere. Hoc autem non videtur cũ illa Concilij doctrina stare posse; cùm enim dixissent, orationes, quæ præmittuntur, ad absolutionis formæ essentiã non pertinere, statim inquit, formam de positam esse in illis verbis, *Ego te absoluo, &c.* cùm ergo addidit, *&c.* alia videtur verba ad formam pertinentia asserere. Et ita Palud. in 4. d. 22. q. 3. num. 5. docet tria illa verba, *Absoluo te à peccatis*, esse de essentia formæ, per se enim pertinent ad significandum effectum.

Scot. Sotus. Siluest.

Refelluntur.

Palud.

2

Recẽtiorũ opinio.

Audiui quosdam ita dicentes ad hanc quæstionem, verba illa, *A peccatis tuis*, non esse de essentia simpliciter formæ, quòd sine illis tota virtus formæ constare possit, & operari: illud verò videtur de essentia, sine quo res esse non potest; esse tamen dicebant de substantia formę, veluti pars integralis est de substantia rei, habens idem esse essentiæ cum toto, cuius est pars; hoc autem habere ex intentione Sacerdotis, in cuius potestate est suspendere effectũ formæ vsquead certum terminũ, quia ex eius intentione operatur forma, & ita dependẽter quousq; ab ipso perficiatur, quia int erim antequam eam perficeret, posset ipse aliquid formæ omnino repugnans appone re, & sic nulla esset forma, vt si diceretur, *Ego te absoluo*, & statim adderetur, *A peccatis, quæ tantùm corã Deo confessus es*: est enim contra institutionem sacramenti id, quod additur, non quia mutentur priora verba, sed quia in potestate ministri est addere aliquid, quod destruat eorum institutionem, & significationem, quam Christus vo

3 luit, & adeò hoc verum existimant, vt & illa verba, si continuò proferantur cũ alijs, scilicet, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, sint de substantia formæ, & habeant eandem vim, & causalitatem formæ, eadẽque ratione dicunt illa verba, quæ adduntur in Calicis consecratione, *Noui, & æterni testamenti, &c.* hoc modo esse de substantia, ob eandem, quam diximus rationem.

Ego verò existimo illud verbum, *Ego*, & illa verba, *A peccatis tuis*, quæ communiter in forma apponuntur, primo non esse de essentia simpliciter in illo primo sensu, quem diximus, non inquam esse, vt explicitè debeãt proferri, sed vt infra dicemus, cùm sine illis optimè possit explicari sententia Sacerdotis absoluentis, vt diximus, & in hoc non video esse quæstionem.

Primacõclusio Autoris.

4

Secundò videtur mihi, cùm ea apponũtur, verò pertinere ad substãtiam, & essentiam formæ, & habere eandem causalitatẽ, ita vt effectus non sequatur, donec illa perfecta sint; non tamen sic putarẽ de illis verbis, quæ deinde apponuntur, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, nec de illis, quæ apponuntur in forma calicis à latinis, *Noui, & æterni testamenti, &c.* nec de illis, quæ apponuntur à Græcis in forma corporis: *Quod pro vobis tradetur*, de quo tamen hìc nollem latiùs disputare.

Secunda.

Recentiorũ ratio explodi-tur.

Ratio verò illa, quam suprà adduximus, mihi minimè probatur, si enim illa esset alicuius roboris, probaretur eodem modo in ijs omnibus, quæ diximus, ea verba esse de substantia formæ, vt explicauimus; quod tamen non est dicendum. Quòd verò eodẽ modo probaretur, constat: quia eodẽ modo in ijs omnibus suspendi potest intentio consecrantis, donec omnia verba perficiat; & antequam omnia verba perficiat, potest apponere aliquid contrarium formæ, sed hæc ratio nihil probat, nec verum esse potest, illa omnia, quæ diximus, posse esse de substantia formæ, sic enim suspendi posset intẽtio per innumera alia verba, donec videatur, an apponatur aliquid contrariũ formæ, & ita non tantùm illa essent de substantia, sed multa alia, vt suo loco diximus contra illam sententiam. Et quòd parum referat, si Sacerdos velit suspendere intentionem, donec perficiat omnia illa verba, aut quòd posset apponere, aliquid contrarium formæ, quousq; perficiat, constat etiam; quia non est in potestate Sacerdotis amplius intentionem differre, quàm dum profertur significatio verborum, ita vt perfecta significatione sit formæ operatio, nec intentio, si protendatur vlterius, operari poterit aliquid, cùm intentio debeat commensurari actiuitati, & actiuitas formæ, significationi perfectæ ipsius effectus, & nec non sit in potestate Sacerdotis protẽdi, vt ipse voluerit, quòdsi vitiari potest forma, si statim post illa verba, quæ di-

5

cuntur communiter eſſentialia, apponatur aliquid contrariũ formæ, ideò eſt, quia Sacerdos proferens priora verba cum intentione apponendi aliquid contrariũ formę, non habuit debitam intẽtionem; vnde nec verba aliàs ſufficientia ad effectum ſacramenti aliquid operabuntur, nec erunt verba formæ ſacramenti; quam intẽtionem ſi non habuiſſet, quando proferuntur verba aliàs ſufficiẽtia eſſentialiter, parũ referret, ſi poſteà apponerentur contraria aliqua: non ergo vitiatur forma, quia ſuſpendi poteſt effectus pro voluntate Sacerdotis, ſed
6 quia non fuit intentio debita, cùm proferebantur verba formæ; & de hoc aliàs latiùs in materia de Euchariſtia.

Propria ratio ſecundæ cõcluſionis. Eſt ergo ratio differẽtiæ, quam aſſignamus inter illa verba, quæ apponuntur huic formæ abſolutionis, & quæ apponũtur formæ Euchariſtiæ, quod vniuerſaliter obſeruãdum eſt in omni forma, aut enim verba, quæ expreſſè addũtur, ex vi verborũ eſſentialium in eorum ſignificatione continebãtur implicitè neceſſariò, ita vt nulla ratione contineri non poſſent; & hoc modo cũ explicantur, reddunt eundem ſenſum, & eandem præciſè ſignificationem, quæ ad effectũ ſacramenti operatur, atq; adeò ſequitur ad illius efficaciam, & formam pertinere. Cùm ergo pronomen, *Ego*, cõtineatur in verb. *Abſoluo*, neceſſariò eodẽ modo, vel ſi cõtineatur tacitè, vel expreſſè apponatur, pertinebit ad ſubſtantiã ſacramẽtalis formæ, & cùm exprimitur, virtutem cõfert ad effectum cum alijs verbis, ſicut habet cum illis eandem ſignificationem, ſimi
7 liter, *A peccatis tuis*, includitur neceſſariò in verb. *Abſoluo*, & eius ſignificatione, non ſecundum quòd verbum abſolutè ſumitur, ſed ſecundum quòd modificatur per confeſsionem. Cùm enim in confeſsione petatur abſolutio, & non à vinculis corporalibus, ſed à vinculis peccatorũ, ideò cùm dicit Sacerdos, *Ego te abſoluo*, cùm abſolutio debeat eſſe ab aliquo vinculo, intelligitur neceſſariò ex vi verborum, & iudicij huius, aut ſententiæ, *A peccatis*, & ita tantum refert apponantur hæc verba, aut non, & ſi non apponantur, manet eadem ſubſtantia formæ, & ſi apponantur, manet ſimiliter, quia non ſignificatur aliquid de nouo, ſed quod implicitum erat ex vi verborum, exprimitur: quando verò verba, quæ apponũtur, non erant in alijs neceſſariò implicita ex vi ſignificationis, etiamſi comitanter continerentur, ſi explicitè apponantur, non pertinent ad formam ſacramenti ſubſtantialiter, ſic ſe habent verba conſecrationis corporis apud Græcos, & calicis apud Latinos, quæ integræ ſignificationi formæ adduntur; qui enim dicit, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, non continet ex vi verborum, etiam vt dicit ordinem cum materia conſecranda, cætera verba, *Noui & æterni*
8 *teſtamenti, &c.* nec ad hoc relationẽ dicunt, quamuis ille verè ſit ſanguis, qui prioribus verbis ſignificatur, *Noui, & æterni teſtamẽti, &c.* ſed priora verba ex vi ſignificationis illud non continent, ſiue enim ille Chriſti ſanguis eſſet noui teſtamenti, ſiue effuſus eſſet pro omnibus, vel non, quod verba addita ſignificant, re vera eadem eſſet ſignificatio priorũ verborũ. Illud vero, *A peccatis tuis*, neceſſariò cõtinetur in verb. *Abſoluo*, cù abſolutionis actus neceſſariò referatur ad vincula aliqua, quorũ dicitur abſolutio. Meritò ergo in Conc. Trid. loco citato dicitur forma depoſita in illis verbis, *Ego te abſoluo*, & additur, *&c.* intelligitur enim, *A peccatis tuis*, quæ particula eſt de eſſentia, ſiue explicitè, ſiue implicitè.

Expreſsio Trinitatis non eſt neceſſaria ad eſſentiã formæ Sotus. Durandi placitum.

Cõſtat etiã ex dictis, quomodò expreſſio Trinitatis, cuius poteſtate fit hęc abſolutio, nõ ſit neceſſaria, nec de ſubſtantia, ſi apponatur, vt rectè docet Sot, in illo ar. cit. nec video aliquẽ oppoſitũ ſentire ex ſcriptoribus, prẽter Dur. qui docet, debere prẽmitti aliqua verba, vel poſt exprimi, quib⁹ autoritas principalis agẽtis ſignificetur, & quia ab Eccleſia nõ ſunt determinata, poſſunt, inquit, hęc, aut illa initio, aut in fine abſolutionis poni, quod videtur ſignificare ille in 4. d. 22. q. 2. Et quãuis dicat hęc addẽda eſſe antecedẽter, aut cõſequẽter ad ipſã formã; quia tamen æquiparat hoc ſacramẽtũ ſacramẽto baptiſmi in expreſsione Trinitatis, ideò videtur docere eſſe de eſſentia
9 formæ: immeritò tamen; quòd enim nomẽ Trinitatis exprimatur in baptiſmo, eſt peculiaris ratio, vt ſuo loco diximus: vnde eã non eſſe de eſſentia, aut ſubſtantia ſacramenti, docent optimè Sot. Sylueſt. vbi ſuprà, Palud. q. illa 3. n. 7. & 8. d. 22. & conſtat apertè: nam in conſecratione, quæ non minùs fit, in nomine Trinitatis, & autoritate illius ea non exprimitur: ergo non eſt de eſſentia ſacramenti exprimi Trinitatem, in cuius poteſtate miniſter adminiſtrat ſacramentum, ſed tantum vti verbis per ſe ſignificantibus, quod operantur.

Non placet Sylueſt. Palud.

Simili-

Similiter ſequitur ex dictis, non mutari formam ſubſtantialiter, ſi aliquis abſoluẽs Regem, vrbanitatis gratia diceret: Ego vos abſoluo, aut ſi Epiſcopus autoritatis gratia diceret, *Nos te abſoluimus*; ex accommodatione enim vſus idem eſt ſignificatũ; eſſet tamen peccatum ita mutare, vt docet Caiet. in ſumma verb. *Abſolutio*, vbi ſuprà, & ex ipſo Viguer. in ſum. Theol. c. 16. §. 4. verſiculo 2.

Caiet. Viguer.

DVBIVM V.

Quæ conditiones apponi poſsint formæ abſolutionis?

1

VLtimò de conditionibus, quæ poſſunt apponi huic ſententiæ abſolutionis, oportet aliqua in hoc dubio dicamus. Caiet. huius rei mentionem fecit in ſum. verb. *Abſolutio*, & eum ſequitur ſumma Armilla eodem verb. num. 6. & 56. primò tamen docuerat idem, Roſella in verb. *Abſolutio*, 5. & Henricus, vt infrà dicemus, ſaltem de conditione futura: docent ergo, ſi apponatur conditio de præſenti, quia non ſuſpendit actũ, non reddere irritam abſolutionem, ſed ſi conditio vera ſit, habebit ſuum effectũ forma ſacramenti, ſi verò non ſubſiſtat, non habebit effectum, & ita non fit iniuria ſacramento; quòdſi conditionalis verè dubia ſit, licitè poteſt apponi, vt ſi iterum Sacerdos repetat abſolutionem ſuper eadẽ peccata, quia dubitat an abſoluerit, poteſt dicere; *Si non es abſolutus, ego te abſoluo*, ſicut in baptiſmo. Sed vt hoc fiat benè, debet fieri ſubconditione, quę omnino dubia ſit, quia abſolutio, licet poſsit ſine conditione ferri ſuper eadem peccata, non tamen ſuper eãdem confeſsionem, quæ eſt immediata materia huius ſacramenti, & multiplicata forma debet etiam eſſe multiplicata materia. Notat tamen Caietan. quòd licet non eſſet contra naturam formæ, ſiquis de præſenti hanc apponeret conditionalem, *Ego te abſoluo, ſi verè promittis hoc, aut illud facere*, ad quod iudicat Sacerdos teneri pœnitentẽ; tamen erraret Sacerdos apponens hanc cõditionem, quia præſumit ſub dubio tradere formam, quæ debet eſſe nõ dubia; quãuis enim maximæ curæ debeat eſſe Sacerdoti cognoſcere diſpoſitionem pœnitentis, dolorem ſcilicet, & propoſitum, ipſi tamen facta diligenti excuſsione credẽdum eſt, & ita impendenda abſolutio, nec reputanda materia dubia, quæ re vera non debet dubia exiſtimari.

Prima ſententia. Caiet. Armil. Roſella.

Hi docent poſſe apponi cõditionẽ de præſenti.

2

De conditione tamen de futuro, vt ſiquis dixerit, *Ego te abſoluo, ſi feceris hoc, vel ſi reſtitueris*, docent ijdem Doctores eſſe ſacrilegium, & contra debitam formam abſolutionis, ita vt irritam eam faciat. Huius eam rationem reddit Caietan. quia non eſt in poteſtate miniſtri conferre nunc ſacramentum, & ſacramenti formam, & illius effectum ſuſpendere vſq; ad conditionis cõplementum in tempus futurum ratificationis. De hoc ergo modo ferendi ſententiam non tantùm docet eſſe ſacrilegiũ Caietan. ſed expreſſè docet nil valere, quia nõ eſt in poteſtate eius in futurum ſuſpendere effectum: vnde docet, vti hac conditionis forma, eſſe peccatũ, & eſſe contra ſubſtantiam ipſius formæ, ita vt irrita ſit, & inanis forma ſic impenſa. Huius tamẽ deſideramus adhuc rationem, cur Sacerdos non poſsit, integra manẽte ſubſtantia formæ, ſuſpendere effectum vſq; ad conditionis complementum, non quia pro voluntate ipſius tantùm id poſsit fieri, cùm effectus tũc abſolutè ſignificatur, ſic enim manifeſta eſſet ratio, ob quam non ſuſpenderetur effectus, ſed quia ipſa verborum forma propter conditionẽ appoſitam ita poſtulet. Neq; enim illa ſignificat effectum vſq; ad tempus conditionis implendæ: vnde non efficiet vſq; ad illud tempus, quia ſacramentorum formæ operantur, vt ſignificant, & contrà, & idem erit dicendum de forma baptiſmi, & aliorum ſacramentorum.

Secus de cõditione de futuro.

3

Summa Armilla loco citato hanc ſentẽtiam probat ex, *Regulis iuris*, lib. 6. regula, *Actus*, vbi dicitur, *Actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem*, quæ regula deſumpta eſt ex l. *Actus ff. de regul. iur.* vbi enumerantur multi actus, qui dicuntur legitimi, & neq; diem, neq; conditionẽ recipiũt: conditio verò intelligitur, quæ de futuro eſt, & actũ ſuſpẽdit & dies ſimiliter futurus, in quẽ differtur effectus actus legitimi, vt notauit optimè Arm. & de hoc loquũtur iura citata. Inter actus verò legitimos, qualis eſt acceptilatio, hæreditatis aditio, &c. quæ enumerantur in ea lege citata, nõ numeratur ſententia iudicis: in ea tamen regula iuris citata lib. 6. annumerat inter actus legitimos Gloſſa ſententiam, & matrimoniũ, & de ſententia dicit, ita eſſe definitum

Probatio ex ſumma Armil.

finitum in c. *Biduum*, 2. q. 6. vbi dicitur, *Sanè quidem non eſt ſub conditione ſententia dicẽda*; Gloſſa tamen illius canonis, *Biduum*, inquit, ibi tantùm prohiberi ſententiam ferri ſub conditione, factam tamen tenere inquit, & hoc tantùm de definitiua eſſe intelligendum: nam interlocutoriam, inquit ferri poſſe ſub conditione, & conſtat in eo c. non definiri irritam eſſe ſententiam, ſi feratur ſub conditione, quia poſtquam dixit ſic ferendam non eſſe, ſtatim ſubiungit, quomodò ab ea ſit appellandum, ſi ſub cõditione feratur. Quòd ſi aliquis dicat eam ſententiam eſſe nullam, quæ cùm ſit diffinitiua, nec continet condemnationem, nec abſolutionem, vt habetur in l. *Præſes*, C. de *Sentent. & interlocutionib.* reſpondet Gloſſa in c. *Biduum*, iam citato in verb. *Statim*, conditionalem ſententiam, licet actu non valeat, hoc eſt, non condemnet, neque abſoluat, lata tamen ſub cõditione, ſperatur abſolutio, vel condemnatio, donec impleatur conditio. Sed quamuis hoc ita eſſet, vt ſententia ſub conditione lata ſit nulla, non ſatis eſſet, ſi hoc eſſet ex iure Põtificio, aut Cæſareo, vel Regio, ſed videndum eſſet, an ipſo naturali iure ſit nulla ſententia, conſiderata natura ſententiæ: hoc enim modo rectè inferretur, abſolutionem ſacramentalem, quæ eſt ſententia in conſcientiæ foro, eſſe nullam: ſi verò ſententia tantùm ſit 6 nulla humano iure, nihil nocebit ſententię ſacramẽtali, vt dicatur nulla, ſi feratur ſub conditione.

Probatur primò non poſſe ferri abſolutionẽ ſub conditione de futuro.

Duplici ergo ratione mihi videtur nullam eſſe abſolutionem, ſi feratur ſub conditione. Primò, quia qui ſub cõditione abſoluit, ſuam voluntatẽ abſoluendi differt, vſq; ad tempus conditionis implendæ: qui enim dicit: *Ego te abſoluo, ſi feceris hoc*, idem eſt, ac ſi dicat, *Ego tibi remitto peccata, quãdo hoc feceris*, quæ re vera eſt actio futura: quamuis enim ſignificetur tempore præſenti, conditio tamen futura, efficit eam eſſe de futuro: vnde videtur æquiualere propoſitioni de futuro, *Ego te abſoluam*, aut ſaltem ſignificat actionem illam internæ abſolutionis futuram eo tempore, quo conditio ſubſiſtat, vi tamen prioris volũtatis, quam habuit ſub conditione: purificata ergo conditione, iam prior illa voluntas habet effectum per priora verba, nõ quia ſit expreſſa voluntas, ſed quia ſit interpretatiua, & quaſi virtualis: qui enim ſub condi tione dixit: *Ego te abſoluo*, impleta cõditione, virtualiter dicitur manere in priori voluntate, ſed virtualis, & interpretatiua voluntas in ſacramentis nihil operatur, niſi ſit præſens voluntas aliqua ex priori deriuata, in qua cõtineatur prior illa voluntas implicitè, tunc enim non eſt tantùm interpretatiua ex præterita, ſed quia in præſenti continetur. Si enim per expreſſam volũ 7 tatem prior illa reuocaretur ante complementum conditionis, non poſſet fieri effectus, quia iam miniſter non conſentiret, cũ reuocauerit priorem voluntatem, & in matrimonio ſimiliter; quamuis enim quia tenebatur ex promiſsione, ſtante conditione videtur voluntas debita, tamen requiritur amplius, quàm hæc voluntas, aliàs reuocata priori voluntate, maneret ſemper virtualis ex priori, quia ſemper eſt debita: in matrimonio verò, & ſacramentis, non videtur ſatis, debita volũtas, ſed elicita, actualis, vel quæ in actuali alia continetur, vt diximus. Semel ergo habuiſſe voluntatem, & teneri illam implere, non ſufficit, vt poſteà conditione impleta, effectum habeat, alioquin reuocari non poſſet, ſicut in alijs contractibus ſub conditione, nihil operatur reuocare voluntatẽ, & conditione impleta ſatis eſt, etiamſi reuocetur prior voluntas, ex iuſtitia ex illa priori teneri: vnde ſufficit debita voluntas contra expreſſum conſenſum: in ſacramentorum verò adminiſtratione, nec in cõtractu matrimo- 8 nij, non ſufficeret debita intẽtio, ſed actualis, tempore, quo fit effectus: & hoc habet præcipuum contractus matrimonij inter alios contractus, propter ſui enim excellẽtiam ſic purum requirit conſenſum.

Secundò probatur.

Secũda ratio ſit pecularis de abſolutione ſacramentali; quoniam ſi ab aliqua conditione poſſet dependere, maximè ab ea, quæ pertinet ad debitã diſpoſitionẽ eius, qui abſoluẽdus eſt, nã ab alia volũtaria cõditione, quæ ad ſacramentalẽ abſolutionẽ nihil pertinet, ridiculũ eſt aſſerere dependentiam aliquam eſſe poſſe. Ad quid enim poteſtatem hanc Chriſtus contulit Sacerdotibus, vt poſsint ita abſoluere, *Ego te abſoluo, ſi imperator cras venerit ex Germania?* quid enim ad iudicium pertinet expectare hanc conditionem. Vitiatur ergo abſolutio, quæ ſic ſuſpendit actum: ſi verò pertinet ad pœnitentis cauſam, & diſpoſitionem, etiam eſt contra ſubſtantiam formæ, abſolutio enim, cùm ſit iudicium de cauſa pœnitentis, ſupponit illam: ergo nõ relin-

quit

quit aliquid pœnitenti faciendum pro ſua cauſa,de quo Sacerdos non iudicet, aliàs ſi non noſcit eius cauſam,peccata ſcilicet , & diſpoſitionem,quæ ſunt ſubſtantialia huic actui iudiciali, ſequitur nullã eſſe eius ſententiam,duo enim illa,notitia peccatorum, & diſpoſitionis, qualem tenetur pœnitens habere,debent ex vi huius iudicij ſententiam præcedere. Quòd verò aliqui dicunt abſolutionem vitiari ex conditione futura;quia quando implebitur cõditio,forſan aliàs eſt non benè diſpoſitus pœnitens , & alia habet peccata , vnde & capax non eſt prioris abſolutionis,nihil probat,quia fieri poteſt ſub conditione futura, ſi aliàs,vel nouo peccato,vel alio modo,nõ fuerit malè diſpoſitus,& hinc tantum probatur,eſſe ſacrilegium hanc conditionem apponere, non verò eſſe irritam formam : præcipua ergo ratio eſt,quam diximus.

Non poteſt ferri abſolutio ſub conditione ſi pœnitens cõfitetur eadẽ ſuperiori

Ex dictis infert Armilla, falſam eſſe ſententiam quandam,cuius meminit Roſella verb. *Abſolutio*, 5.quæ dicit, poſſe Prælatũ inferiori Confeſſario facultatem abſoluendi committere ſub hac forma, & conditione, vt eadem peccata confiteantur pœnitentes iterum coram ſuperiori. Sed meliùs rem hanc explicauit Roſella ex ſententia Henrici quodlib.1.q.30.& 31.inquit ergo Henricus, nullam eſſe abſolutionem ſub conditione hac, ſi poſtmodum abſoluatur à ſuperiori,vel ratum habuerit,neque ſi feratur ad tempus hoc modo,*Quouſque abſoluaris à ſuperiori*;quia inquit ille , non poſſe ferri ſententiam abſolutionis ſub cõditione,aut die,quod nos iam probauimus. Et de hac conditione peculiari ratione probari poteſt , irritam efficere abſolutionem, quòd ſit contra illius eſſentiam ; quia vel abſolutio prima operatur circa illa peccata,& ita nihil relinquit abſoluendum ſecũdæ ſententiæ in ſecunda confeſsione;ſi verò nihil operatur,iam fruſtrà eſt. Hæc eſt ratio Henrici.

Roſella. Armilla.

Obiectio.

Sed dicere poſſet aliquis eſſe quidem ſimul effectum prioris ſententiæ, & ſecũdę, quãdo ſecũda impẽditur,&quia eſt duplex confeſsio, & duplex abſolutio , eſt maior gratia,nec repugnat,peccata ſoluta ab vno iterum exponi in alia confeſsione abſoluẽda. Ego igitur eam exiſtimo cauſam , ob quam videtur illa abſolutio ſub ea forma nulla;quia effectus primi ſacramenti ſententiæ,nõ pendet ex ratihabitione futura, vel conditione futura,vt diximus.Benè tamen docet Roſella, & Henricus poſſe ſuperiorem committere inferiori poteſtatẽ abſoluendi ſub ea conditione,vt pœnitens iterum illa peccata confiteatur ſuperiori, vt nos latiùs dicemus in materia de caſibus reſeruatis;ſic tamen docent illam cõditionem eſſe intelligẽdam,non quaſi formæ abſolutionis apponatur de futuro , & eius ſuſpendat effectum, ſed ita vt ille pœnitens promittat eadem ſe peccata delatu rum ad ſuperiorem:nam & hanc obligationem imponi poſſe inferiori dicemus ſuo loco:an verò poſteà ſola ratihabitione ſuperioris,vel ſimplici verbo remittere poſſit obligationem hanc iterum confitendi eadem peccata,dicemus in loco citato; hic hoc ſolùm obſeruandum eſt , abſolutionẽ abſolutè enunciandam eſſe ſine addito cõditionis futuræ,imponendam tamen eſſe obligationem,quam diximus.

Reſponſio.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm manuum impoſitio Sacerdotis requiratur ad hoc ſacramentum?

Notatio circa Articulum.

Audaciã Vuicleph.

DOctrina huius articuli ſatis nota eſt, & abſque controuerſia inter Catholicos,quamuis non defuerit vnus Vvicleph, qui manuum impoſitionem deridebat in hoc ſacramento,non quia exiſtimaret non eſſe de eſſentia ſacramenti,ſed quia,vt vidimus art.præcedenti,omnem ille deridebat poteſtatem clauium,& conſequenter inanem,& vacuã exiſtimabat eſſe manuum impoſitionem in hoc ſacramento:benè tamen illius audaciam redarguit Vvaldenſ.tom.2.c.147.docet enim,Apoſtolos ferè omnia ſpiritualia munera compleuiſſe impoſitione manuũ, dum aut ægros curarent, aut baptizarent, aut confirmarent,aut per pœnitentiã peccatores reconciliarent Deo. Et ita huius impoſitionis manuum in ſacramento confeſsionis fit mentio in Concilio Carthaginenſi III.cap.32.& refertur cap.*Presbyter.* 26.q.6.& in Concilio Niceno can.9,In ſolenni verò pœnitentia hæc manus impoſitio ipſo Eccleſiæ atrio fieri conſueuit , vt conſtat ex illo Concilio Carthaginenſi;huius etiam meminit Cyprianus in Epiſt.10 & 71.& 74.Auguſtinus etiam, vt refertur 1.q.1.can.*Manus*,hoc ſacramentum appellauit

Vvaldẽſis.

Olim erat impoſitioma nuum in ſacramẽto pœnitẽtiæ. Concilium Carthagin. Nycen. Cyprian. Auguſt.

lauit manus impoſitionẽ: quomodò verò ex lege antiqua traxerit originẽ hæc cęremonia, explicant Vvald. vbi ſup. & Sot. in illa d. 14. q. 1. art. 4. quòd verò hæc cæremonia non ſit de eſſentia huius ſacramẽti, eſt abſq; cõtrouerſia; ex nullo enim loco Scripturæ, Conciliorum, aut traditione, deduci poteſt illius neceſsitas, imò ferè omnib⁹ in locis in deſuetudinem abijt; & quamuis dicat Palu. in 4. d. 22. q. 3. art. 1. congruum eſſe in abſolutione manus imponere, meliùs tamen Sot. art. citato docet nõ eſſe cõgruum, niſi vbi in vſu fuerit.

Sotus.

Impoſitio manus nõ eſt de eſſentia ſacramenti pœnitẽtiæ imò neciam eſt in vſu.

ARTICVLVS V.

Vtrùm hoc ſacramentum ſit de neceſsitate ſalutis?

Concluſio eſt, *Hoc ſacramentum eſſe de neceſsitate ſalutis.*

DVBIVM VNICVM.

Vtrùm pœnitentiæ ſacramentum ſit neceſſarium neceſsitate medij, vel præcepti.

1 QVM iam 1. & 3. artic. ſatis ſit probatũ, eſſe vnũ ex Eccleſiæ ſacramẽtis pœnitẽtiã, & Sacerdotib⁹, quæ ſit collata poteſtas abſoluendi à peccatis, hîc videbatur nobis diſputãdũ, an ita fuerit hoc ſacramẽtũ inſtitutum, vt neceſsitas nobis incumbat ex præcepto diuino, vel tãtùm Eccleſiaſtico, ſed de hoc infrà, cũ de cõfeſsione dicamus, de prẽcepto diſputabim⁹ cõfeſsionis, quale illud ſit, & vnde colligatur, & quo tẽpore ſuã vim habeat; modò ſupponamus vnum, quod certũ eſſe debet, & ibi probabimus, licet nõ omnib⁹, hoc eſt, etiã qui lethaliter nõ peccauerũt, nõ ſit hoc ſacramẽtũ neceſſariũ, omnib⁹ tamẽ, qui ita peccauerũt poſt
2 baptiſmũ, neceſſariũ eſſe Dei inſtitutione, & prẽcepto, vt ſaltẽ aliquando ea peccata, quæ cõmiſerunt, ſi adſit opportunitas, iudicio clauiũ Sacerdotaliũ ſubmittant, & abſolutionem accipiant, à quo non niſi neceſsitate, quòd aliud fieri non poſsit, nullo alio modo poſsint excuſari. Modò nobis dubiũ tãtùm erit, vtrùm hoc ſacramẽtũ, & iudicium Sacerdotale, non tantùm ratione præcepti, ſed etiã ratione medij, ſit neceſſarium.

Quid ſit neceſsitas medij, et præcepti ex ſententia Cani.

Huius duplicis neceſsitatis aliqui Scholaſtici meminere, & eam ſic diſtinguunt in illa duo membra. Canus 5. p. relectionis de ſacram, pœnitentiæ poſt 3. cõcluſ. §. *Ex iis colligere licet*, inquit, dupliciter aliquid eſſe poſſe ad ſalutem neceſſarium. Primò, quia præceptum eſt, vt innocentẽ à morte eruere, iuramenta ſeruare, &c. Secundò, quia medium eſt ad ſalutem, & ſi in præcepto fuerit, ideò præcipitur, quia medium eſt. Huiuſmodi dicit eſſe fidem, baptiſma, & ſacramentum confeſsionis. Differentiam aſsignat ſtatim inter hæc duo; illud enim inquit, quod neceſſariũ tantùm eſt ex prẽcepto, non eſt opus habeatur in explicito voto, cùm quis iuſtificatur; quod verò eſt neceſſarium, vt medium, debet illius eſſe, vt minimùm explicitum votum, cùm quis 3 iuſtificatur, ſi illius non ſit opportunitas, vt re poſsit haberi, quam differentiã infrà explicabimus. Vtrumq; neceſsitatis modũ diſtinguit Dom. Soto. in 4. d. illa 14. q. 1. art. 5. & alterum appellat neceſſariũ neceſsitate prẽcepti, aliud verò neceſsitate finis, quod Canus dixit neceſsitate medij, & in idem recidit eſſe neceſſarium, vt mediũ ad finem, vel eſſe neceſſariũ neceſsitate finis, volenti, inquam, conſequi finem. Huius diſtinctionis meminit Pet. Sot. lib. de inſtit. Sacer. lect. 8. de Euchar. & lect. 5. de baptiſ. & appellat neceſsitatem præcepti vnam, alteram verò neceſsitatẽ remedij, & Dur. & Palud. vt infrà videbimus, apud aliũ nõ inueni hanc diſtinctionem, nec expreſsè in D. Tho. habetur, quamuis in eius doctrina haberi poſsit, aut deduci videatur, vt infrà videbimus. Imò addit Dom. Sot. & Can. 4. p. relect. de pœnitentia, quædã eſſe hac neceſsitate neceſſaria, quæ non ſunt in præcepto, quia non ſunt in noſtra poteſtate, vt auxilium Dei prẽueniens. Et ideò Recẽ 4 tiores Theologi ſic ſolent annotare ea eſſe in præcepto, quæcumq; ſunt neceſſaria neceſsitate medij, aut finis, ſi ſubſint noſtræ poteſtati, & ſint act⁹ noſtri: ſi verò nõ ſubſint, eſſe quidẽ neceſſaria illo modo, nõ verò in præcepto; ſed neceſſaria neceſsitate medij alia ratione dicũtur, quã quia ſint ex prẽcepto neceſſaria, quòd citra culpã omitti nõ poſsint. Hæc ità modò ſupponamus, vt intelligamus ex parte id, quod quæritur modò, & quid Doctores ſentiant in hac re.

Sotus.

Durand.

Palud.

Sententia S. Thom.

S. Thom. 3. p. q. 65. art. 4. docet, duo ſacramenta tantùm eſſe vnicuique noſtrum de neceſsitate ſalutis, ſcilicet, baptiſmum omnibus abſolutè, pœnitentiam verò lapſis poſt baptiſmum in mortale: planũ autẽ eſt, non loqui de neceſsitate præcepti, ſed

finis,

finis, quia etiam neceſsitate præcepti neceſſarium eſt ſacramentum Euchariſtię, vt
5 minimùm, vt omnes fatentur, & in hoc articulo docet ita ijs, qui peccauerunt, eſſe neceſſariam, ſicut morbo laborantibus medicinam, quod neceſsitatem finis, aut medij ſignificat. Et 4.cont.gent.c.72. cùm per Chriſtum claues habeant poteſtatem remittendi peccata, ideò ſine clauibus, vel ſaltem ipſarum voto, hoc eſt, propoſito, ſeu deſiderio, nullus poteſt conſequi ſalutem: & ideò videtur hoc ſacramentum, vel vno, aut alio modo, eſſe non tantùm in præcepto, ſed etiam neceſſarium neceſsitate ſalutis, hoc eſt, neceſsitate medij. Et ita hanc ſententiam hoc modo explicatam ſequitur Duran. in 4.d.4.quæſ.2. vbi dupliciter, inquit, aliquod ſacramentum poſſe eſſe neceſſarium, vel ratione ſui, hoc eſt, quando effectus eius neceſſarius eſt ad ſalutem, ſine quo haberi ſalus non poteſt, quod alij dixerunt neceſſarium neceſsitate finis, vel medij, vel ratione præcepti. Et primo modo inquit eſſe pœnitentiæ ſacramentum, & baptiſmum, quia hæc duo ſacramenta inſtituta ſunt ad delendum peccatũ, quod impedit ingreſſum Regni Cœlorum, & ita ad cõferendam primam gratiam (vt aiũt) iuſtificationis; hic autem effectus eſt ſimpliciter neceſſarius ad vitam æternam ratione finis, aut medij: ergo & ſacramenta hæc duo in re ſuſcepta, vel ſaltem (inquit Durand.) in voto, cum non eſt opportunitas re ipſa ſacramentum ſuſcipiendi, neceſſaria ſunt non tantùm ex præcepto, ſed etiam ex ſe ipſis. Idem videtur docuiſſe de confeſsionis ſacramento Duran. in 4.d.17. q.9.num.6. quamuis non ita apertè. Nullã aliam ipſe huius rationem reddit, nec Paludanus, qui illius ſententiam ſequitur in 4. eadem 9.d.q.1.num.10. Apũd alios autores antiquos nihil inueni circa ſacramẽtum pœnitentiæ dictum ab eis expreſſè de neceſsitate huius ſacramenti, an ſit neceſsitate tantùm præcepti, vel etiam medij.

Canus tamen in relectione de pœniten-
5. par. relect. concl. 3. & ſeq. docet hoc ſacramentum eſſe de neceſsitate medij, & non tantùm præcepti in re ſuſceptũ, quãdo inſtat tempus, vel quando non inſtat, ſaltẽ in voto, non implicito, & virtuali, ſed explicito, hoc eſt, in propoſito, & deſiderio, quia ſine tali deſiderio, inquit, nũquã alicui ius animus excitabitur diuina gratia ad dolorẽ cõtritionis, quo peccatũ deleri poſsit.

Durand.

Paludan.

Canisetcetera

Neſcio, an hãc ſententiã ſic ſequitur Vigu. in ſua ſum. Theol. de ſacramento pœnitet. c.16.§.4. verſ.4. vbi docet, hoc ſacramentũ eſſe ſecundam tabulam neceſſariã naufragium facientibus, ſi haberi poteſt (inquit ille) credo voluit dicere, ſi inſtet neceſsitas, & adſit opportunitas; quòd ſi non (inquit ille) ſufficit cõtritio cum propoſito, & deſiderio ſe ſubmittendi clauibus: vnde ſaltẽ in propoſito dicetur eſſe de neceſsitate medij, id tamen non manifeſtè docet; de propoſito verò clauium, & deſiderio explicito videtur intelligendus, non verò de implicito; ſic enim non diceret, ſufficit contritio cum propoſito, vt infrà argumentabimur pro hac ſententia. Idem docuiſſe videtur Bonauent. in 4.d.17. 1.p. diſtinctionis art.1.quæſt.4. in corpore, & ad argumenta, & art.2.quæſt.4. non tamen diſtinguit neceſsitatem illam duplicem, quam ſuprà diximus præcepti, & medij, ſed docet impoſsibile eſſe, ſine confeſsione, ſaltẽ in voto, iuſtificari aliquem, & de voto explicito, verba illius videntur intelligenda; & ſic ait intelligenda eſſe plura ſanctorum teſtimonia, quæ videntur docere, ſine cõfeſsione eſſe nõ poſſe iuſtificationem, vt ſaltem in voto neceſſaria ſit. Id expreſſè docet Alexand. 4.p.quæſt.18. memb.2.art.1. ad argumenta in contrarium, ille verò non diſtinguit duplicem illum neceſsitatis modum, inquit tamen non eſſe perfectã contritionem, vt peccatum deleat, niſi adſit, inquit, voluntas confitendi, & pro ea ſententia refert Magiſtrum in 4.d.17. qui re vera ita inquit, c.2. illius diſtinctionis, non eſſe verè pœnitentem, qui confeſsionis votum non habet, & poſteà inquit, antequàm ſit confeſsio in ore, ſi votum ſit in corde, datur ei remiſsio peccatorum: imò addit Alexander, per contritionem remitti peccata ſub conditione, ſi pœnitens ea confiteatur ſuo tempore, ita tamen, quòd medio illo tempore verè dimiſſa ſint, nec erit perfecta contritio, niſi adſit voluntas confitendi ſuo tempore, nec ſufficiens eſſet, niſi eam haberet voluntatem: quæ quidem niſi ipſe Alexand. intelligeret de explicito voto confeſsionis, non poſſet ita dicere: ſi ergo haberi non poteſt contritio ſine hoc voto, meritò dicitur in re, vel in voto, eſſe neceſſarium, vt medium, hoc ſacramentũ, & non tantùm, vt præceptum. Qui ergo docent, vt hactenus vidimus, non eſſe verã contritionẽ ſine voto, & propoſito, tenentur

Viguer.

7

Bonauent.

Alexandri ſententia.

Magiſt.

8

tur dicere,hoc ſacramentum, vel in re, vel ſaltem in voto,eſſe de neceſsitate ſalutis,vt medium.

Ioan. Med. Vnde & Ioan.Medina. C.de confeſsione.q.*De confeſsionis neceſsitate*, nulla tamen facta diſtinctione neceſsitatis medij , aut præcepti,ita dimitti peccata docet , quoad culpam,& pœnam æternam per contritionem,in ordine tamen ad claues,vt interim dicatur quodammodò in peccatis manere, quia adhuc non ſatisfecit,ſicut Deus præcipit,ſe ſubmittendo clauibus in confeſsio 9 ne: vnde ſi in peccatis eſt quodammodò, donec abſoluatur,ſi fieri poteſt , ſequitur, ordinem ad claues eſſe neceſſarium neceſsitate medij,& non tantùm præcepti. Ferrarienſis etiam 4.cont. gent. cap. 72. circa tertiam concluſionem S. Thomæ docere videtur,hoc votum expreſſum,ſiue propoſitum,neceſſarium eſſe , & ita cùm paſsio Chriſti operetur remiſsionem peccatorũ per ſacramentum, numquam ſola contritione remitti,niſi vi clauiũ,vel re ipſa operantium,vel in voto,& propoſito;& videtur deſumpta ratio ex S. Thoma ibidem, quia paſsionis Chriſti gratia ſemper deriuatur in nos per ſacramenta,in quibus qua ſi depoſita videtur. Id videtur expreſsiùs docuiſſe Dur.in 4.d.17.q.2.n.6. ſcilicet ſine hoc propoſito non eſſe veram cõtritionem.Illud, quod diximus ex Ferrarienſi, videtur docuiſſe infrà D.Tho.q.86. art.6. vbi docet,quòd ſacramentum pœnitentiæ principaliùs operatur remiſsionem , quia cùm adeſt ſacramentũ in re,contritio operatur virtute abſolutionis,quia eſt contri- 10 tio pars materialis,& pars materialis operatur ratione formæ,quę eſt abſolutio,ſed extra ſacramentum operatur in virtute eius,hoc eſt,in voto , quaſi exiſtimet inde habere vim.

Ferrar. *Durand.* *S.Thom.*

Probat Canus ex Tridentino neceſſarium eſſe explicitũ votũ pœnitentiæ,

Quòd verò debeat eſſe tale votum explicitum,vnde ſequitur , eſſe neceſſarium, vt medium,multis probat Canus loco citato.Primò probari poteſt, quia Concilium Tridentinum ſeſſ.6.c.14.docet poſt hominis iuſtificationem ſupereſſe aliquando ſatisfaciẽdum aliquid per pia opera ieiunij, orationis,& eleemoſynæ , non tamen pro culpa,vel æterna pœna,hæc enim remittitur,inquit,Concilium,vel ſacramento, vel ſacramenti voto, quod non videtur intelligi poſſe,niſi de explicito propoſito ſuſcipiendi ſacramentum: de hoc etiam voto ſacramenti loquitur iterum idem Cõcilium eodem cap.& ſeſsione 14.cap.4.

Concilium Complut.

Prætereà in Concilio Complutenſi, de cuius autoritate infrà erit ſermo, inter aliquas propoſitiones Petri Oxomenſis hęc prima damnatur.*Peccata mortalia, quantùm ad culpam,& pœnam alterius ſæculi delentur per ſolam contritionem cordis ſine ordine ad claues.* At verò ſi ſine propoſito confeſsionis remittuntur peccata, remittuntur ſine ordine ad claues , quid enim poteſt eſſe ordo ad claues , aut qualiter quis ordinatus 13 eſſe poteſt ad claues,niſi quia deſiderat, & proponit,ſe ſubmiſſurum aliquando, cùm opus fuerit,clauibus?

Secundò probatur ex Auguſtin.

Secundò,nulli hæretico , vel ſchiſmatico,remittitur culpa,niſi formaliter, & explicitè proponat,ſe Eccleſiæ vnire,&ab ea veniam implorare,vt docet Auguſt.4. to. lib.de vera,& falſa pœnitentia.c.12. ergo ſimiliter,qui non habuerit votum confeſſionis expreſſum, non poterit Deo reconciliari. Denique ita neceſſarius eſt baptiſmus adultis,vt ſi re ipſa haberi non poſsit, & eius vices ſuppleat contritio,vt fieri poteſt,ſaltem non poſsit id fieri ſine voto explicito illius,& propoſito ſuſcipiendi ſuo tẽpore,vt ſaltem fides explicita huius baptiſmi ſit omnino neceſſaria, vt qui nõ crediderit,condemnetur,vt dicitur Lucæ vlt. Cuius ſententiæ videtur eſſe Vvalden.lib. de Sacrament.cap.103.num.2. & Bernar. Epiſt.77.& Hugo de Sancto Victor.lib.2. de Sacrament.p.6.c.7. Aug.lib.1. de Baptiſmo contra Donatiſtas c.8. & lib.4.c.21. & 2.lib.contra Creſcon. cap.13. ergo ſi in baptiſmo ita dicẽdum eſt, cur non erit idẽ de ſacramento pœnitentiæ iudicium?

Vvaldens. Bernard. Hugo Victor. Auguſt.

Sotiſẽtia.

Denique,vt iam omnia , quæ Doctores docuerunt in hac re , in medium adducamus,Sotus in 4.d.14.q.1.art.5.docet , neceſſarium eſſe hoc ſacramentum tamquam medium, ſine quo ſalus eſſe non poteſt lapſis in mortale poſt baptiſmum , & eius neceſsitatem,ille probat,latiſsimèque inquit probari poſſe ex innumeris capitibus, De pœnitẽtia d.1.præcipuè,in vtroque cano. *Non poteſt*,& cano. *Nemnem*,& can. *Agite pœnitentiam*,& can.*Multiplex* , quæ omnia, & alia ſimilia loca , & ſanctorum teſtimonia,ſic ait,& optimè,eſſe intelligenda , vt neceſſaria ſit pœnitentia , vel in re , vel in voto,& meo iudicio multa illorum id ſignificare videntur,vt in re ipſa confeſsio ſit vnicum medium ad iuſtificationem: ſiquę verò ſint,quę hoc videantur docere,ſic exponenda

ponenda ſunt, vt ſit re ipſa ſuſcipiendum ſacramentum vt vnicum medium, quando & adeſt opportunitas, & inſtat tempus, quo ipſum percipere debeamus, ſecus tantùm votum ſufficere, negandũ non eſt, ſed hoc votũ inquit Sot. eſſe ſufficiens, ſi implicitè contineatur in ipſa contritione, quod votum virtuale appellatur, & hoc ſaltem eſſe neceſſarium, vt medium ad ſalutem, ille docet, vt ſcilicet qui contritione
13 iuſtificatur, licèt in particulari nõ proponat ſe ſuſcepturum hoc ſacramentum, ſatis erit, ſi proponat ſeruare omnia mandata, vbi virtualiter, & hoc etiam continetur. An verò & illud expreſſum votum, ſeu propoſitum obſeruandi omnia præcepta in futurum neceſſarium ſit expreſſe, dicemus in materia de contritione: ſed nullam ille aſsignat differentiam inter propoſitum ſeruandi omnia præcepta, & ſeruãdi hoc præceptum, quæ verò illa ſit, dicemus infrà. Quòd verò votum ſufficiat in ordine ad claues virtuale, docuit etiam Ricard. in 4. d. 17. art. 2. quæſt. 1. in corpore articuli ſub finem, Adrian. in 4. q. 1. de confeſsione, §. *Reſtat nunc, ad ſecundum principale*, Gab. in 4. d. 17. q. 1. art. 1. not. 2. imò totam illius neceſsitatem reducit ad neceſsitatem præcepti, & ob id inquit virtualiter contineri in contritione votum clauium, ſicut continetur votum obſeruandi omnia præcepta, quia cõtritio eſt ſufficiens principium voti, & propoſiti ſeruandi omnia præcepta, ſicut abſtinendi ab omni peccato, cùm ſit dolor de illo, vt eſt offenſa Dei: vnde & ille totam neceſsitatem reducit ad rationem præcepti, nec aliam neceſsitatem
14 agnoſcit. Idem de voto virtuali docuit Maior d. 14. q. 1. §. *ſecundus terminus*.

Ricard. Adrian. Gabriel.

Maior.

Cũ inſtat obligatio ſuſcipiendi ſacramẽtũ et adeſt opportunitas, debet re ipſa ſuſcipi.

Quid ergo in hac quæſtione dicendum ſit, explicemus: & primò quidem certiſsimum apud omnes eſt, cùm inſtat neceſsitas, & adeſt opportunitas accipiendi hoc ſacramentum, ſic eſſe vnicum medium ad delenda peccata, vt ſuppleri non poſsit cõtritione, non quia ſi contritio eſſet, non ſufficeret, quę ſemper ſufficiens fuit, ſed quia talis ſpiritus compunctionis non donaretur à Deo nolenti ſuſcipere confeſsionis ſacramentum, cùm inſtat neceſsitas, & adeſt opportunitas; quando verò ſit tempus hoc neceſsitatis, ſuo loco dicemus, cùm de confeſsione ſit ſermo: ſaltè hoc certum ſit, in hac vita neceſſarium eſſe, peccata noſtra coram Sacerdote exponere, & clauibus Eccleſiæ iudicanda ſubijcere: & hoc videntur ſanctorum teſtimonia ſignificare, cùm dicunt, alio modo dimitti peccata non poſſe, niſi Eccleſiæ clauibus iudicanda ſubijciantur. Neque enim, vt ſuprà dicebamus, negant ſancti, nec negare poſſunt, actum contritionis aliquando donari à Deo, non ſolùm quando non adeſt huius ſacramenti copia, ſed etiamſi ſit copia, quando non eſt neceſsitatis tempus: quòd 15
ſi ſemel concedamus, contritionem nobis donari, negandum non eſt, eam operari in nobis remiſsionem peccati, ſemper tamẽ, vt aſſerit Concilium Tridentinũ, in voto, vel cum ordine ad claues. Sed licèt diceremus cùm Cano, & alijs, numquã per cõtritionẽ remitti peccatũ ſine voto illo, tãquã neceſſario medio, oportebat explicare, qua ratione eſſet mediũ votum illud; hac enim occaſione fieri poſſet, vt nimium, quàm oporteret, tribueremus clauibus, & voto ipſarũ, quando præcedit cõtritio perfectiſſima, qua iuſtificamur, antequã ſacramẽtũ hoc, & abſolutionẽ, recipiamus. Non eſt ergo dicẽdũ votũ hoc eſſe mediũ, quaſi illud ſit forma ſanctificans, & emundans animã: votum enim recipiendi ſacramentum idẽ eſt, quod propoſitum recipiendi illud: hoc autem etiamſi efficaciſsimum ſit, poteſt eſſe cum ipſo peccato, nam & cum attritione poſſet eſſe hoc firmum propoſitum, nõ tamen ideò iuſtificaretur homo.

Quaratione cõtritio ſit mediũ iuſtificationis et votũ ſacramẽti.

Secundò non eſt dicendum, huiuſmodi propoſitum eſſe medium, quia ſit cauſa ipſius contritionis, quaſi eam habeamus ex clauibus, ſaltem in voto: ſic enim verum eſſet, hanc eſſe in nobis contritionem, quia tale in nobis fuit propoſitum, aut votum clauium, quod eſt apertè falſum: non enim propterea pœnitet nos peccaſſe, quia votum habemus clauium, & confeſsionis, imò verò contrà, ideò habemus hoc votum, quia pœnitet nos peccaſſe; & cùm huiuſmodi dolorem habeamus ex Dei gratia excitante, & adiuuante noſtram infirmitatem ad hunc animi dolorem, non eſt 16
credendum, huiuſmodi gratiæ auxilium dari nobis ex efficacia clauium, quamuis detur nobis in ordine ad claues, vt infrà explicabimus: nõ ergo datur ex efficacia clauium, quia Deus non ideò excitat, & adiuuat nos, quia claues operentur, cùm nondum exerceant miniſterium ſuum, neque quia claues inſtitutæ ſunt, ſed mera ſua voluntate, & miſericordia, ex meritis

tamen Chriſti ; nihil enim exiſtimare debemus in nobis gratiæ eſſe , quod non ſit ex Chriſti meritis : ſed non eſt exiſtimandum, ſicut innuere videbatur Ferrarienſis , vbi ſuprà , auxilia præuenientis gratiæ , & adiuuantis , quæ dantur nobis ex meritis Chriſti, dari nobis omnia virtute ſacramentorum , cùm illa nobis dentur , antequàm ſacramenta operentur, quamuis, vt diximus , gratiæ auxilium ad contritionem detur nobis, non ſine ordine
17 ad claues, vt infrà dicemus, non tamen ex vi, & efficacia clauium, adhuc in voto , vt iam diximus.

Non datur auxiliũ ad cõtritionem exeo, quòd ſuſcepturus ſit ſacramẽtum.

Sed neque dicendum eſt , ideò dari nobis huiuſmodi auxilia, quia ſuſcepturi ſumus ſacramentum , ſed potiùs contra , vt ſuſcipiamus : datur ergo in ordine ad claues , ſed non ex inſtitutione , aut efficacia clauium, & ſi ex eo daretur hoc gratiæ auxilium , ad contritionem , aut ex eo , quòd eſſemus habituri votum clauium, aut ex eo , quòd ſuſcepturi eramus hoc ſacramentum , vel quia hæc futura erant ex noſtro arbitrio ſine gratiæ auxilio, vel quia futura erant cum auxilio. Si primum , iam ſequitur illam primam vocationem ad contritionem dari ex meritis arbitrij , quod eſſet Pelagianum ; iam enim diximus , prima parte diſputatione 91. capite 6. & 1. tomo in tertia partẽ diſputatione 22. cap. 5. ita eſſe Pelagianum auxilium dari propter opera noſtra, id eſt, ex noſtris viribus præcedentia gratiam, quàm poſteà futura, & illa eſſe merita, ſaltem de congruo , erunt autem merita de congruo, ſi propter illa auxilium gratiæ dari dicatur, vt probauimus eo loco: ſi verò hæc gratia contritionis datur, quia habemus votum clauium, vel quia ſuſcepturi ſumus hoc ſacramentum etiam ex gratia, tunc erit , quæſtio de illo gratiæ auxilio, ex quo habemus votum , & ſuſcepturi
18 ſumus ſacramentum, an ſit ex Chriſti meritis, & hoc negari non poteſt ; an ex ipſo ſacramento, & virtute ipſius , & ſi ita eſt, erit abeundum in infinitum , aut dicẽdum ſaltem ideò dari, quia inſtitutum eſt ſacramentum, quod gratis, & ſine ratione dicitur, aut ſaltem concedendum aliqua auxilia dari, quæ non dantur virtute ſacramenti, quamuis hoc auxilium ad contritionem dicendum ſit dari in ordine ad claues. Nec dici poteſt, quòd auxilium gratiæ ad contritionem ſolùm detur illi , qui cognoſcitur poſteà ſuſcepturus ſacramentum ipſum , quia forſan multis dabitur , qui poſteà, aut neceſsitate conſtricti , aut voluntate ſua, non ſuſcipiant tale ſacramentum, 19 & ob hoc in nouum incidant peccatum.

Contritio non ſanctificat propter votum explicitũ clauium.

Tertiò, ſimiliter dicendum non eſt, hoc ſacramentum eſſe medium , & non tãtùm præceptum, ea ratione , vt quidam explicant , quia per relationem ad claues , vel ordinem perficiatur contritio , vt poſsit eſſe forma iuſtificans , & emundans animam à peccato, quia contritio tantæ virtutis eſt natura ſua , vbicumque , & quandocumque fuerit, quia ſcilicet eſt dolor de peccatis propter Deum ſummè dilectum, vt ſi ſemel in anima ſit ex gratia Dei , ipſam conſtituat in Dei amicitia , & dignam æternæ vitæ , & conſortem diuinæ naturæ, ſicut actus charitatis, vt probaui. 1. 2. d. 203. vbi oſtẽdi actũ cõtritionis ſecũdũ probabilẽ opinionem hoc habere natura ſua, etiamſi non præcederet habitus . cùm ipſa pœnitentia ſit charitatis actus , vel neceſſariò ex charitate dependeat, vt infrà dicemus ; vnde & in veteri lege contritio ſine hoc voto , vel ordine ad claues , iuſtificabat: ergo cùm in noua lege non ſit minoris virtutis, vt conſtat , non indigebit , vt perficiatur per votum clauium, quod videtur docuiſſe Alexander , nec ex eo perfecta contritio eſt forma iuſtificans, quia vo 20 tum habet, ſed ſi habendum eſt hoc votũ, explicitè , vel implicitè in ea continetur, ex eo , quòd contritio eſt dolor tam perfectus, ſemel facta huius ſacramenti inſtitutione: nulla ergo relatio, nullum votum ad claues neceſſarium eſt, vt contritio fiat forma ſufficiens ſanctificationis , quaſi inde mẽdicet ſuam vim iuſtificandi; nec hoc voluerunt teſtimonia Conc. Trid. ſup. adducta, quamuis neceſſariò ſemper cũ contritione ſit tale votum in noua lege.

Nõ remittũtur peccata per cõtritionẽ ſub cõditione futuri ſacramẽti

Quartò, nullo modo dicendum eſt, per contritionẽ remitti peccata ſub conditione futuri ſacramenti clauium, quaſi ſuſpẽſa maneat peccatorũ remiſsio , ſiquidẽ cõtritio eſt forma verè ſanctificans, vel ſaltẽ diſpoſitio vltima, & conſequenter emũdat à peccatis; ſemel autẽ emundata peccata redire nõ poſſunt, vt indigeãt alio remedio: quòd ſi ille , qui peccauit , & contritione iuſtificatus eſt, debet ſuo tempore ſubijcere ſua peccata clauibus, non ideò eſt , quia 21 redeãt peccata, aut ſuſpenſa maneat iuſtificatio vſq; ad cõfeſsionẽ, ſed ex inſtitutione ſacramen-

ſacramenti, vt infrà dicemus. Et Alexander, quamuis dicat, per contritionem remitti peccata ſub conditione futuri ſacramenti, non dicit interdum manere, imò inquit toto illo tempore, antequam ſacramentum recipiatur, eſſe remiſſa peccata: videtur ergo velle remitti per contritionem ſub conditione recipiendi ſacramentum, id eſt, cum obligatione. Quod verò addit, contritionē non ſat eſſe niſi perficiatur voto ipſo, iam ſuprà, impugnatum eſt, & demonſtratum ſatis aperte, de ſe contritionem non egere, vt ſit forma iuſtificans, voto clauium vt ab eo perficiatur, imò ex eo quòd ſit dolor ille perfectus, continet in ſe votum illud, facta ſemel inſtitutione, vt ſuprà diximus, & infrà latiùs explicabitur. 22

Poſt habitā cōtritionē nō dicitur homo manere in peccato ante ſacrāmēti ſuſceptionem.

Quintò, nullo modo dicendum eſt, ita eſſe votum hoc medium ad ſalutem, ſicut docuit Ioannes de Medina C. de conſeſſ. quæſt. de confeſsionis neceſsitate, neceſsitatem huius ordinis ad claues, quòd ita fiat iuſtificatio per cōtritionem, vt interdum quouſque recipiatur ſacramentum, dicatur homo quodammodò manere in peccatis, quia nondum ſatisfecit Eccleſiæ ſubijciendo illius iudicio peccata: hoc ergo non eſt dicendum, quia vt artic. 3. contra Hugo. & Ricard. de Sancto Victore probauimus, ſicut per contritionem ante confeſsionem dimittitur peccatum, ita etiam pœna æterna illi debita, non tantùm ſenſus, ſed etiam damni, vt ibi contra Ioann. Medin. probauimus, ſolùm poterit ſupereſſe temporalis aliqua pœna, & aliquando nulla: nō ergo poterit dici tamdiu hominem in peccatis quodammodo eſſe, quamdiu non recipit abſolutionē Sacerdotis, nec enim ratione culpæ, vt conſtat; nec ratione pœnæ æternæ, cùm nihil horum maneat: ratione verò tēporalis pœnæ non dicetur eſſe in peccato, cùm etiam poſt ſacramentum pœnitentiæ ſoleat, & pœna tēporalis in alia vita ſoluenda manere, neque qui in hoc ſtatu decedunt ex hac vita, in peccato decedere dicūtur. Deniq; non ita fit iuſtificatio per contritionem, vt tamen pendeat, donec approbetur per hoc ſacramentum, cùm ex natura ſua contritio deleat peccatum, & iuſtum verè apud Deum conſtituat. 23

Sextò, quamuis dicamus, hoc ſacramentum eſſe neceſſarium, vt medium, & non tantùm, vt præceptum, vt citati ſuprà Doctores diſtinguunt, & ita dicamus cùm Durando, hoc ſacramentum eſſe neceſſarium ad ſalutem ratione ſui, & ratione præcepti, hoc eſt, ratione ſui effectus, & quia in præcepto eſt; tamen non eſt dicendum, vt videtur ſequi ex doctrina Cani, hoc ſacramentum ideò eſſe in præcepto, quia eſt neceſſarium medium ad ſalutem, potiùs quàm è contrà: aſſerit enim, vt vidimus, quæ ſunt neceſſaria, vt medium, ſicut Fides, ideò eſſe in præcepto, quia de ſe neceſſaria ſunt non tamen contra. Conſtat autem, in hoc ſacramento eſſe è contrario, quia licet inſtitutum eſſet hoc ſacramentū ad iuſtificādum à peccatis mortalibus, vt re vera inſtitutum eſt, ita vt attritis cōferret primā iuſtificantem gratiam, & remiſsionem peccatorū, & non eſſet cōſtitutum huius ſacramenti præceptum, ſed quilibet poſſet, ſi vellet, omittere, & alio modo per contritionem iuſtificari, non diceretur illud neceſſarium vllo modo; licet enim effectus eius eſſet remiſsio peccatorum, quæ neceſſarium mediū eſt ad ęternā vitam; tamen ille effectus poſſet alio modo obtineri, nec aſtrictus eſſet homo vti remedio confeſsionis: quomodò ergo poteſt dici, ſacramētū eſſe mediū neceſſariū, imò nec votum eius? ſic enim cum propoſito omnino contrario, ſcilicet numquam recipiendi tale ſacramentū, iuſtificari poſſet homo per contritionem, ſi liberū eſſet recipere, vel non. Neq; in contritione cōtineretur votum, vel propoſitū virtuale cōfeſsionis, ſiquidē in ea non includitur votū earum rerum, quæ ſunt in conſilio, & liberum eſt illa facere. Quod ſatis colligitur ex eo, quod diximus, ſcilicet, poſſe quemcūque iuſtificari à peccato mortali cum contritione, etiam cū propoſito expreſſo non recipiendi ſacramentum, cum quo non poteſt eſſe virtuale recipiēdi, ſicut venialia ideò remittūtur ſine voto explicito, & implicito ſacramenti ſola contritione, quia liberum eſt, illa confiteri, vel non. 24 25

Si nō eſſet præceptum confitēdi nō eſſet ſacramentum pœnitentiæ neceſſarium in re vel in voto

Si ergo eſt neceſsitas medij, & præcepti in hoc ſacramento, & ſi illud dicitur neceſſarium ratione ſui, ſcilicet effectus ſui, & ratione præcepti, tota neceſsitas illius ortū habet ex inſtitutione præcepti confeſsionis: vnde in hoc benè Gab. docuit, dum dixit, totam neceſsitatem huius ſacramenti ortū habere ex neceſsitate præcepti, malè tamen in eo, quòd docet nullā aliam eſſe neceſsitatem, nec ſpecialē neceſ-

ſitatis rationem, vt infrà clariùs patebit. Hoc tamen, quod ſi non eſſet in præcepto, non eſſet medium in re, vel in voto, intelligendum eſt, habentibus vſum rationis, qui iuſtificari poſſent alia via, & ſine voto ſacramenti, vt conſtat; ſed ijs, qui iam confeſſi ſunt, & attriti tantùm, cùm incidentes in amentiam poſſunt abſolui, & iuſtificari, cùm ipſi non ſint in ſtatu, vt ſupplere poſſint alio modo iuſtificationem, eſſet in re hoc ſacramẽtum ſimpliciter neceſſarium, ſicut paruulis baptiſmus in re, & hoc ſine præcepto, quia tunc nullo tenentur, imò etiam ſi non eſſet ſub præcepto; quod verò ſuprà diximus, eſt pro ijs, qui ratione vtuntur, ijs enim medium non eſſet, niſi in
26 præcepto etiam eſſet.

Hoc ergo ſuppoſito, quòd ſit alia huius ſacramenti neceſsitas, quàm ſolius præcepti, ita tamen quòd ea ortum habeat ex inſtitutione, & præcepto huius ſacramenti, quamuis antiqui Scholaſtici non ita apertè diſtinguãt ſub his nominibus duplicem illam neceſsitatẽ, quã Dur. & Recentiores diſtinguũt; ſuppoſitis etiã ijs, quæ ſuprà diximus, nullo modo eſſe concedenda, vt defendamus, neceſsitatẽ medij, duobus modis intelligere poſſumus, hoc ſacramẽtum eſſe non tantũ in præcepto, ſed etiá eſſe medium, ex quibus conſtabit etiã, quàm verũ ſit, duobus modis eſſe neceſſarium. Primo quidem modo re ipſa recipiendum, ita vt non tantum ſit peccatum illud omittere, ſicut quodcumque aliud præceptum tranſgredi, ſed etiam non ſit aliud remedium ad tollenda reliqua peccata, quàm illud ſacramentum re ipſa ſuſceptum. Denique tunc non tantùm eſt in præcepto, ſed etiam nullo alio modo cõmunicabitur nobis gratiæ auxiliũ ad iuſtificationem, ita erit duplici neceſsitate neceſſarium, hoc autem non eſt abſolutè, & in omni caſu, ſed cùm inſtat tẽpus ſtatutum, vel ab Eccleſia, vel in mortis periculo, tunc enim ſuppleri non poterit iuſtificatio contritione, aut alio medio, & totum noſtræ iuſtificationis remedium cõſtituit Deus in hoc ſacramẽto, vt eius gratia non detur nobis, ſi ſacramentum noluמus accipere. Verum eſt, eo etiam tempore paulò ante poſſe iuſtificari hominem cum contritione, ſed oportet tunc nondũ inſtare præciſum tempus confeſsionis, ſic enim nullum Dei auxilium daretur nobis ad ſupplendum ſacramenti effectum. Verum eſt, hoc auxilium dari poſſe nobis, quando etiam iam volumus recipere ſacramentum, aut quando confitemur, vt contritione priuſquàm abſoluamur, deleamus peccata: & ità iam abſolutio non ſupereſt, vt remedium, ſed vt præceptum, vt infrà explicabimus. Et ita illud omittere, non tantùm eſt omittere præceptum, ſed etiam illud, quod vnicum erat remedium iuſtificationis, aliter quàm omittere, verbi gratia, præceptum de audiendo ſacro; ſic enim non omitteret quis medium ad iuſtificationem deſignatum, quamuis enim ſacrum audiret, non ſtatim iuſtificaretur, ſecus ſi confeſsionis ſacramentum reciperet: & in hoc ſenſu exiſtimo loquutos Sanctos Patres, vt videre eſt latiſsimè de pœnitentia, diſtinctione 1. & adducit etiam Bonavent. loco citato, quorum teſtimonia ego non refero, quòd ſit res notiſsima, & ideò dicunt, ſine pœnitentiæ ſacramento nulli poſſe ſalutem contingere, quod non tantùm de voto, ſed de ipſo, dum in re recipitur, intelligunt, non abſolutè omni tempore, ſed vt diximus, cùm inſtat tempus deſignatum. 28

Quod ſit diſcrimẽ inter votũ huius ſacramenti et aliorũ præceptorum.

Non ſẽper obligat præceptũ confitendi.

Secundò, quia non ſemper inſtat tempus, quo neceſſariò ſit hoc ſacramentum ſuſcipiendum, & interim negandum non eſt, Dei gratiam communicari poſſe ad excitandam in nobis cordis compunctionem propter Deum ſummè dilectum, quæ quidem natura ſua iuſtificat hominem, & amicum Dei conſtituit, vt oſtendimus prima ſecundę diſputatione 203. ideò neceſſariò concedendum eſt, non eſſe ita neceſſarium medium iuſtificationis confeſsionem abſolutè, ſed tantùm eo tempore, quo diximus; cùm verò contritio ſupplet effectum huius ſacramenti; dicitur ſemper in ordine ad confeſsionem, aut cùm voto ipſius iuſtificare, & ita hoc ſacramentum dicitur neceſſarium, vt medium, & non tantùm in præcepto, vel re ipſa ſuſceptum, vt explicauimus, vel in voto, & deſiderio, cùm contritio id præſtat, ad quod inſtitutum eſt ſacramentum; ſed cùm contritio iuſtificat, & habet in voto confeſsionem, exiſtimo non eſſe neceſſarium explicitum votum, aut propoſitum confeſsionis ſuo tempore faciendæ, vt exiſtimauit Canus, & alij inſinuare videntur: ſi enim aliqua ratione id iudicaretur neceſſarium medium, ea ratione eſſet, quia Dei auxilium 29

Non requiritur explicitũ votum ſuſcipiendi ſacramẽti ad verã rationẽ contritionis.

lium numquàm communicaretur nobis ad contritionis dolorem, niſi ſimul excitaret ad deſiderium expreſſum confeſsionis (aliæ enim rationes, quibus videri poſſet neceſſarium hoc expreſſum votũ, iam ſuprà impugnatæ ſunt) aut quia ex natura rei ex vero dolore præteritorum peccatorum ſequitur propoſitũ cauendi peccata infuturum, & ita implendi omnia præcepta, aut quia Deus ita decreuit non dare auxilium ad contritionis dolorem, quin ſimul conferret ad habendum propoſitum confeſsionis futuræ. Secundum dici nõ poteſt, quia vt infrà, cũ ſit quæſtio de cõtritione dicemus, non requiritur ad
30 veram contritionis rationem, vt habeat quis ſimul propoſitum cauendi illa in futurum, quia non ſequitur ex natura rei, vt quem pœnitet anteactæ vitæ, cogitet ſimul de futura vita, & ita habeat propoſitum firmum numquam peccandi, explicitum inquam, aut obſeruandi omnia præcepta.

Nec tertium verum eſſe poteſt, quia vnde nobis, aut Eccleſiæ conſtare potuit de hac Dei voluntate, vt nulli concedere vellet auxilium gratiæ ad contritionem, quin etiam in memoriam adduceret confeſsionem ſuo tempore faciendam, & ad illius propoſitum moueret? Hoc ergo eſt diuinare ſine fundamento, & id non velle loca Concilij, infrà oſtendemus. Si ergo aliquo modo erat neceſſarium hoc votum coniunctum ſemper cum contritione, eſt prima illa ratione, quam diximus: conſtat autem, ex natura rei poſſe fieri, vt aliquem nihil prorſus cogitantem de obſeruatione præceptorum in futurum, nec confeſsionis ſuo tempore faciendæ, pœniteat maximè ſuorum peccatorum, vt ſunt Dei offenſa: cur ergo
31 debemus neceſſarium eſſe dicere hoc expreſſum votum?

Quaratione votũ cõfitendi includatur in contritione

Eſt ergo neceſſarius ordo ad claues, aut votum illarum implicitum, &, vt aiunt, virtuale, quod quidem contritio in ſe continet natura ſua, eo ipſo quòd perfectus eſt dolor de præteritis, non alia ratione, quàm quia ex huius ſacramenti inſtitutione, quantumcumque ſint remiſſa peccata quoad culpam, imò etiamſi quoad pœnam ſimul, peccata tamen omnia poſt baptiſmum commiſſa ſubijcienda ſunt Eccleſiæ clauibus ex præcepto confeſsionis, vt ſuo loco dicemus; voluit enim ante Eccleſiæ tribunal de omnibus peccatis iudicium eſſe, & hoc voluit Concilium Tridentinum, cùm locis citatis docuit, cõtritionem ſufficere ad remiſsionem peccati, ſemper tamen habere votũ confeſsionis, non quia inde vim habeat iuſtificandi, quia ex ſe ſanctitas eſt animæ, vt probauimus, ſed quia ita iuſtificat, vt tamen non relinquat liberum peccatorẽ à iudicio clauium, quantumuis ei ſint remiſſa peccata, ſed adhuc hoc ei incumbat ex præcepto, & inſtitutione huius ſacramenti. Vnde idem Concilium ſeſsione 14. cap. 4. ſic de contritione inquit: *Et ſi contritionem hanc* 32 *aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquàm hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine ſacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe aſcribendam.* Non dixit Concilium, ex voto illo contritionem perfici, vt habeat vim iuſtificandi, neque enim inde illam habet, vt ſuprà probauimus, ſed dixit contritioni iuſtificationem non eſſe aſcribendam ſine voto clauium, hoc eſt, non eſſe ita concedendam ei iuſtificationem, quam quidem natura ſua habet, vt liberum relinquat iuſtificatum à iudicio clauium, ſed iuſtificat, cum voto tamen clauium, hoc eſt, ſimul relinquit eam, quam diximus obligationem, & contritio in ſe implicitum habet votum confeſsionis, ſicut & cuiuſcumque præcepti, & obligationis implendæ, vt enim ſuo loco dicemus, naturaliter ſequitur ex dolore peccati, propoſitum deinde obſeruandi omnia præcepta, ſi futuræ vitæ memoriam habeat, & de illa actu cogitet; quòd ſi non cogitet, dicitur in eo dolore hoc votum contineri, ſicut in cauſa illius ſufficiẽti, quod dicitur votum implicitum, quod Concilium citatis verbis paucis inſinuauit, dum dixit, *Non eſſe aſcribendam iuſtificationem contritioni ſine voto clauium, quod in ipſa continetur*; in ea enim cõtineri nihil aliud
33 eſt, quàm in ea implicitũ eſſe, eo ipſo, quòd adhuc manet obligatio confeſsionis quantumuis iuſtificatis.

Tridẽtinũ.

Nec alia ratione Concilium dixit, vel ſacramento, vel voto ſacramenti peccata remitti quoad culpam, & æternam pœnam, quàm quia contritione aliquando remittũtur. Hæc autem eſt quoddam votum virtuale confeſsionis, & ita ipſam contritionem appellauit votum ſacramenti, nec de

voto explicito id potuit intelligi; quoniã
35 ipſum explicitum deſideriũ, quod docuit Canus neceſſarium eſſe cum contritione ad iuſtificationem, non habet hanc vim iuſtificandi, ex ſe enim nõ opponitur peccato, nec tunc per illud ex opere operato virtute ſacramenti datur gratia iuſtificãs, ſed vi ipſius cõtritionis fit iuſtificatio: per votum ergo ſacramenti non intelligit Cõcilium propoſitum explicitum, ſed contritionem cum ordine illo explicato, quam appellat propterea votum ſacramenti: eſt enim votum implicitum in illa, vt dictum eſt, & ea ratione huius voti Concilium fecit mentionem 6. illa ſeſſ. c. 14. & ſeſſ. 14. c. 4. docuitque non eſſe contritioni adſcribẽdam iuſtificationem ſine voto cõfeſsionis, quod in ipſa continetur, non quia votum tribuat virtutem contritioni, ſed quia cõtritio eo ipſo, quòd eſt verus dolor, vt diximus, includit virtualiter in ſe propoſitum obſeruandi ſuo tempore omnia mandata, & ita hoc præceptum confeſsionis; ideò
36 autem Concilium notanter addidit, votũ huius ſacramenti cõtineri in cõtritione, & ipſam contritionem appellauit votum cluium: de alijs verò præceptis nõ meminit, nec de voto adimplendi cætera præcepta,
Error Petri Oxomẽſis. quoniam fuit in hac re peculiaris error, quem docuit Petrus quidam Oxomenſis. Doctor Salmantinus, vt videre eſt in ſumma Conciliorum ſub Decretis Sixti IIII. hic enim inter alias propoſitiones docuit primam hanc, mortalia quantum ad culpã, & pœnam alterius ſæculi deleri per ſolam cordis contritionem ſine ordine ad claues, volebat dicere ita per contritionẽ deleri, vt nulla deinceps maneret obligatio cõfeſsionis: Cõciliũ verò, & omnes Catholici dicũt, ita deleri per contritionẽ, vt non ſine ordine ad claues deleãtur, quod nihil aliud eſt, quàm manere obligationẽ ſubijciendi eadẽ peccata clauibus, quantumuis remiſſa ſint,
37 nõ verò quòd ſuſpẽdatur iuſtificatio quouſq; accedat Cõfeſſarij iudicium, nec quòd contritio vim habeat iuſtificandi ex illo ordine ad claues, vel ex ipſis, ſed tantùm vt explicatum eſt. Quomodò verò hic Petrus Oxomenſis fuerit damnatus in Concilio Complutenſi, dicemus in materia de confeſsione in principio.

Obiectio. Quòd ſi dicas, ita votum adimplendi, quodcumque aliud præceptum, ſaltem virtuale, eſſe medium ad ſalutem, & ita non eſſe peculiarem quæſtionem de hoc ſacramẽto, aut ſaltẽ eodẽ modo dici poſſe ſacramentum Euchariſtiæ neceſſarium neceſsi- *Solutio.*
tate præcepti, & medij, reſpondetur, in contritione ex natura rei contineri votum hoc virtuale obſeruandi quodcumque præceptum, & ita eſſe medium neceſſarium, quando quis ſola contritione iu- 38
ſtificatur, & in hoc non eſſe differentiam inter votum clauium, & aliorum præceptorũm, quod Sotus, Adrianus, & Gabriel expreſſè docuerunt: ideò enim dixerunt contineri hoc votum clauium in cõtritione, quia in ea continetur propoſitum cauendi omnia peccata in futurum, & obſeruandi omnia præcepta; eſt tamen in hoc ſacramento ſpecialis ratio, ob quam meo iudicio optimè dicitur, ſicut baptiſmus ſacramentum neceſsitatis, hoc eſt, tanquam medium, quia licet aliquando remittantur peccata per contritionem, in qua eſt votum implicitum confeſsionis, ſicut cuiuſcumque alterius præcepti, & cùm hoc modo iuſtificatur homo, ſit de neceſsitate medij votum hoc confeſsionis, ſicut & cuiuſcumque præcepti obſeruandi; tamen cùm poſsit iuſtificatio fieri alio modo, quàm per contritionem, ſcilicet recipiendo re ipſa hoc ſacramentum, hinc ſit, 39
non eſſe de neceſsitate medij præciſè votum huius ſacramenti in contritione, niſi in eo tantùm caſu, quo quis iuſtificatur contritione ipſa, antequam ſacramentum recipiat; & quia cùm inſtat tempus neceſsitatis præcepti recipiendi hoc ſacramentum, & adeſt opportunitas, non poteſt ſupleri per contritionẽ, nec alia via iuſtificabitur homo, niſi re ipſa velit ſuſcipere.

Hinc ſit in eo caſu, vt ſuprà expoſuim⁹, nõ tantũ eſſe neceſſariũ ex præcepto, ſicut reſtitutionẽ, & multa alia, ſed etiã neceſsitate medij, quia recipiẽdo ſacramentũ, non tantũ obſeruamus præceptũ, ſed etiã vtimur vnico, & ſingulari medio ad ſalutem, hoc eſt, ad remiſsionẽ peccatorũ, quæ ſimpliciter neceſſaria eſt ad æternam vitam: vnde qui in eo caſu negligit confeſsionẽ, non tantum eſt præcepti tranſgreſſor, ſed etiã ſe priuat vnico medio iuſtificationis: ſecus autem qui non reſtituit, tranſgreſſor eſt præcepti, verumtamen non ſe priuat remedio iuſtificationis, quia reſtitutio non ſtatim iuſtificat, ſicut confeſsio, ſic 40
etiam in Euchariſtia, quãuis votum illius, quia in præcepto eſt, includatur in contritione, & baptiſmo, & pœnitẽtię ſacramẽto, ſicut

Euchariſtia nõ eſt ita neceſſaria nẽ ceſsitate medij.

ſicut quodcumque aliud præcepti votum; quia tamen numquam re ipſa eſt vnicum medium ad iuſtificationem, & ita non habet effectum, qui neceſſarius eſt ad ſalutem, meritò non dicitur ſacramentum neceſſarium, vt medium, ſed tantùm, vt præceptum; & qui negligit ſuo tempore Euchariſtiam, non ſe priuat medio ad conſequendam vitam æternam neceſſario, ſed tantùm tranſgreſſor eſt præcepti: quomodò verò effectus eius non ſit perſeuerantia, quæ ſimpliciter neceſſaria eſt ad vitam æternam, diximus ſuo loco, & quomodò non ſit hoc ſacramentum de neceſsitate medij.

Baptiſmus et pœnitentia ſunt neceſſaria neceſſitate medij.

Ex dictis conſtat, duo ſacramenta, baptiſmum, & pœnitentiam eſſe neceſſaria, vt media, & non tantùm, vt præceptum, vt optimè dixit Durandus, quia effectus illorum eſt iuſtificatio, quæ eſt neceſſaria omninò ad ſalutem; & quia nec præciſè hæc ſacramenta in re ſunt neceſſaria, quia ſuppleri poteſt eorum effectus

41 contritione, nec aliquando contritione ſuppleri poteſt, niſi re ipſa ſuſcipiatur, cùm tempus inſtat, & adeſt opportunitas, ideò dicuntur neceſſaria neceſsitate medij, vel remedij ad ſalutem, hoc eſt, ad iuſtificationem, vel in re ſuſcepta, vel in voto: de alijs verò rebus, quæ in præcepto tantùm ſunt, vt reſtitutio, quamuis votum illius implicitum in confeſsione ſit de neceſsitate medij, ſicut ipſa contritio, vt diximus, quia contritio illud in ſe continet, & eſt medium ad iuſtificationē; tamen quia re ipſa facta reſtitutio non iuſtificat à peccatis, ſicut confeſsio, ideò non dicitur reſtitutio neceſſaria, vt medium, in re, vel in voto, nec Euchariſtia ſimiliter ad iuſtificationem: pœnitentia verò eſt vnicum remedium iuſtificationis in re, quando tempus illius inſtat, & adeſt copia, quia alia via iuſtificari non poſſumus; aut in voto, quod eſt ipſamet contritio, quia ſola contritione, aut ſacramento iuſtificari poſſumus. Verum eſt, eſſe etiam obſeruationem præceptorum, quando inſtat tempus, & adeſt commoditas, medium ad conſequendam vitam æternam, & de hoc non poteſt

42 eſſe difficultas, ſed non ſunt media ad iuſtificationem niſi in voto cōtritionis, quia votum ipſorum eſt ipſa contritio, qua iuſtificamur. Sed clariùs aſsignari poteſt differentia neceſsitatis medij, & præcepti, vt videamus quomodò differant res aliæ, quę

Quid ſit eſſe neceſſarium in re vel in voto.

tantùm dicuntur eſſe in præcepto, ab hoc ſacramēto; in voto enim iā diximus æqualem eſſe rationem omnium.

Dicimus ergo neceſſarium, vt medium, aut vt remedium ad ſalutem, quod aut eſt ipſa gratia neceſſaria ad conſequendam vitam æternam, vel tribuit illam gratiam; nomine gratiæ, abſtrahimus ab auxilio, vel à gratia habituali, & quod hoc modo eſt neceſſarium, eſt neceſſarium poſitiuè, hoc eſt, vt ſimus taliter diſpoſiti, qualiter ſufficit, & neceſſe eſt ad ſalutem; ſic fides, & auxilia, quia ijs conſequimur ſanctificationem, cui debetur vita æterna, & eſt vnicè neceſſaria: vnde hæc dicuntur neceſſaria, vt media, aut vt remedia: ſic etiam neceſſarium eſt virtuale votum omnium præceptorum, quod eſt ipſa contritio, quæ aliquando eſt neceſſaria hoc modo, vt conſequamur vitam æternam, quia eſt neceſſaria poſitiuè, vt conſequamur remiſsionem peccatorum, & adoptionem filiorum Dei; & aliquando hoc modo ſacramentum ipſum in re eſt vnicum me- 43
dium obtinendi hanc remiſsionem peccatorum, vt ſuprà diximus, vnde, & conſequendi vitam æternam poſitiuè, id eſt, præſtando poſitiuè, quod eſt vnica diſpoſitio ad vitam æternam: quare de hoc ſacramento dicimus in re, vel in voto virtuali eſſe neceſſarium neceſsitate medij, quia aut vno, aut alio modo obtinenda eſt remiſsio peccatorum; ſed de alijs præceptis omnibus non item, quia licet votum illorum virtuale, quod eſt contritio, præſtet effectum poſitiuè neceſſarium ad vitam æternam, ſcilicet iuſtificationem, tamen ipſa præcepta in re non præſtant: vnde nō dicuntur in re, aut in voto, neceſſaria hoc modo.

Quomodo fides et auxilia ſint neceſſaria neceſsitate medij.

Obiectio.

Sed dices, etiam in re eſſe neceſſaria omnia præcepta ad conſequendam vitam æternam, quando adeſt opportunitas, & tempus obligationis, quia niſi obſeruentur, condemnabitur. Reſpondetur, eſſe neceſſaria, vt media, non poſitiuè, quaſi tribuant gratiā, quæ neceſſaria diſpoſitio eſt ad vitam æternam, ſed negatiuè, id eſt, 44
quia tollunt impedimenta, id eſt, ne perdamus gratiam, & hæc neceſsitas eſt, ſed dicitur tantùm præcepti, quia eſt neceſsitas, ne denuo peccemus, ſed non ſunt omnia præcepta remedia poſitiua conſequendi ſalutem, cùm non ſint ad cōferendam, vel adquirendam gratiam: & ita hoc ſacramē-

Reſponſio.

Præcepta omnia ſunt media neceſſaria ſaltē negatiuè ad iuſtificationem.

tum dicitur optimè à Durando dupliciter neceſſarium, aut ratione præcepti, ne ſcilicet peccemus, aut ratione ſui effectus, ſcilicet talis gratiæ, id eſt, remiſsionis peccatorum, quia eſt hæc ad ſalutem neceſſaria: & ita qui non recipit hoc ſacramentum, dum eſt in peccato, non tantùm peccat, ſicut ſi non obſeruaret alia præcepta, ſed etiã priuat ſe remedio ad ſalutem, quo conſequeretur gratiam.

Iuſtificatis iã per contritionẽ nõ eſt neceſſariũ ſacramẽtũ pœnitẽtiæ neceſsitate medij ſed præceptitã tũ.

Ex dictis ſequitur, iuſtificatis iam per contritionem non eſſe hoc ſacramentum de neceſsitate medij in re ſuſceptum, etiã inſtante extrema neceſsitate, & cùm eſt copia, ſed tunc ſolùm eſt præceptum: ipſum verò in quantum medium iuſtificationis ſuppletum fuit in contritione, & ita non dicitur hoc ſacramentum in re ſemper de neceſsitate remedij, ſed in re, aut in voto, hoc eſt, alia via obtineri non poteſt remiſsio peccatorum, niſi aut re, aut voto, vnum tamen aliud ſupplere poteſt, niſi quòd ſacramentum in re aliquando eſt vnicum, vt habenti peccatum, & in extrema neceſsitate; tunc enim non tantum eſt præceptũ, ſed medium, nec contritione ſuppleri poteſt. Conſtat etiam quomodò Euchariſtia non ſit de neceſsitate medij, quia non præſtat niſi augmentum gratiæ, ſine quo ſalus haberi poteſt.

25

Aliquãdo eſt neceſſarium votũ explicitum huius ſacramenti.

Sed non eſt negandum, interim dũ quis tempore extremæ neceſsitatis ad hoc ſacramentum accedit, ſuppleri tunc contritione poſſe, dum tamen iam vult accedere ad ſacramentum: ſuppleri, inquam, id eſt, quòd contritione iuſtificetur ante abſolutionem: ſed tunc iam adeſt voluntas expreſſa ſuſcipiẽdi illud, imò iam incipit ſuſcipi, & non conferretur gratia ad contritionem, niſi volenti iam actu ſuſcipere ſacramentum, quia tunc inſtat tempus: tunc ergo explicitum votum ſaltem neceſſariũ eſt: & tandem hoc verum eſt vniuerſaliter, quomodocumque ſit, niſi contritione quis iuſtificetur, alia via non iuſtificari, niſi hoc ſacramento, & niſi hoc ſacramento iuſtificetur, alia via nõ poſſe iuſtificari, niſi cõtritione, quæ eſt votũ huius ſacrament; vnde remedium ſalutis dicitur ſub diſiunctione, aut ſacramentum, aut votum ſacramenti. Et hoc eſt, eſſe ſacramentũ hoc neceſſariũ neceſsitate remedij, cùm Euchariſtia non ſit hoc modo, nec aliud ſacramentum præter baptiſmum; imò verò quia in realiquãdo ſit neceſſarium, ita vt contritione ſuppleri nõ poſsit, quod ſuprà videbamur do cuiſſe: hic ergo modus facilior eſt.

26

Quare dicatur hoc ſacramentũ neceſſariũ in re vel in voto.

De hoc verò ſacramẽto peculiari ratione ſub diſtinctione dicimus neceſſariũ, aut in re, aut in voto, quia vtrumuis illorũ ſatis eſt ad delendũ peccatũ, & vnus ſupplere poteſt effectum alterius, cùm eſt remiſsio peccati, etiamſi poſt contritionẽ remaneat obligatio confitendi, ſed illa non eſt medij, ſed præcepti, vt ſuprà declaratũ eſt: in alijs verò ſacramentis, & præceptis, & ſi dicamus votum ipſorũ, quod eſt contritio, eſſe ſufficiens ad ſalutem, tamen non dicimus eſſe neceſſariam contritionẽ, vel ſacramentũ aliud, aut præceptũ; quia ſine contritione, & quolibet alio ſacramento iuſtificari poteſt aliquis, ſcilicet confeſsione: dicitur ergo peculiari ratione hoc ſacramentũ neceſſariũ in re, aut in voto, & quamuis contritio eſſet neceſſaria aliquando, quia non adeſt copia ſacramenti, hæc neceſsitas eſt ſolũ in caſu non abſoluto, & in vniuerſum: illa verò, quam de hoc ſacramento diximus ſub diſiunctione, eſt abſoluta, & in omnem euentum.

27

28

Quare errauit Baius damnatus à Pio V. & Gregor. 13. dicens in propoſitione. 62. hęc verba, *Per contritionem etiam cũ charitate perfecta, & cũ voto ſuſcipiendi ſacramentũ cõiunctã nõ remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrij, ſine actuali ſuſceptione ſacramẽti.* Cũ ex dictis, & dicẽdis cõſtet poſſe fieri culpę remiſsionẽ extra caſum neceſſitatis per votũ recipiẽdi ſacramẽtũ, quod perfectę charitati coniungatur.

Soluuntur argumenta Cani.

Ex dictis facilè cõſtabit, quam ſint parui momenti, quæ adduxit Canus: illud enim, quod in Concilio Complutenſi, & Tridentino definitur; in ordine ad claues remitti ſemper peccatum per contritionẽ, iam diximus quomodò ſit intelligendum; non quia hic ordo ſit explicitum votum, ſed quia ita contritio dicitur delere peccata, vt relinquat ſubijcienda clauibus, & ab illa obligatione non excuſetur per contritionem, quãtumcumq; remiſſa ſint peccata, de quo iam plura diximus quomodò ſit intelligendum.

29

Auguſtini mens exponitur.

Quod verò adducit ex Auguſtino, nihil cõtra ea, quæ diximus, probat: ſic enim ait libro de vera, & falſa pœnitentia capite 12. ante medium. *Ideòque nemo dignè pœnitere poteſt, quem non ſuſtineat vnitas Eccleſiæ.* Et in fine capitis: *Hoc amittens per excommunicationem, niſi recuperet*

per

per ſanctæ matris vnitatem, vel pietatem, quomodò vnquam poterit pœnitere? quomodò Deũ beneuolum poterit inuenire, qui eius ſanctiſſimã Sponſam, & matrem, filiam, & ſororem non dubitauit offendere, & eius auxilium omnino cõtemnere? Hæc Auguſtinus, vbi apertè loquitur de eo, qui contemnit Eccleſiæ recõciliari; de hoc autem conſtat, non poſſe habere veram pœnitẽtiam: ille verò, qui actu non contemnit Eccleſiæ vnitatem, quãuis anteà diuiſus ſit ab Eccleſia per hæreſim, neceſſariò debet eam retractare, quia niſi id efficiat, nondum veram habebit fidem, retractare, inquam, vel in particulari, vel in vniuerſali, dum proponit ſe ſequuturũ Eccleſiæ Romanæ iudicium, ſic enim verã fidem habebit, & ita verum dolorem: ſi verò non retractet vllo modo errorem, cùm
50 non habeat veram fidem, impoſsibile eſt, & verum habere dolorem: benè ergo dixit Auguſtinus, extra Eccleſiam, & eius vnitatem, non poſſe eſſe veram pœnitentiam: longè verò alia ratio eſt de eo, quem pœnitere poteſt anteactæ vitæ, omnino oblitũ confeſsionis, quam ſuo tempore facere tenetur.

Ad illud de Baptiſmo docet Sotus in 4. d. 14. q. 1. art. illo 5. debere in cathecumeno eſſe votum explicitum Baptiſmi, vt habeat verum contritionis doloré, quia Baptiſmus ſtatim obligat habita copia; at verò ſacramentum pœnitentiæ ſuo tẽpore ſignato. Verumtamen ego exiſtimo, hoc eſſe omnino gratis, differentiam inter hæc ſacramenta aſsignare; quoniam quamuis cathecumenus ſtatim vt proponit ſe velle Chriſtianum fieri, habeat propoſitum expreſſum illius ſacramenti Baptiſmi, ſi nouit eo ſacramento fieri hominem Chriſtianum, tamẽ poteſt adhuc cum eo voto expreſſo nondum iuſtificari, quia nondũ habet veram contritionem ſuorum peccatorum: poſteà verò dum inſtruitur in fide, nõ conſiderans futurum Baptiſmum, poteſt, dum peccatorum recordatur, habere verũ dolorem cõtritionis, & iuſtificari: vnde & iuſtificatio ſine expreſſo Baptiſmi voto cõtingeret, imò à principio potuit ignorare Baptiſmum, & ſimul velle Chriſtianus eſſe, & Chriſti fidem ſectari, & pœnitere eũ ſuorum peccatorum; tunc autem dubium non eſt illud tantùm eſſe implicitum votum. Dicamus ergo, parem eſſe rationem vtriuſq; ſacramenti, vt cum virtuali aliquã do voto Baptiſmi etiã remitti poſsit peccatum, & tunc dicemus contritione deleri peccata in ordine ad Baptiſmum, non verò in ordine ad claues, quia illa peccata cõmiſſa ante Baptiſmum ita remittuntur, vt relinquantur ſubijcienda abſolutioni Baptiſmi, non verò iudicio Sacerdotum: vnde nec Baptiſmus remittit peccata in ordine 52 ad claues ob eandem rationem. Vvaldenſ. verò, & Hugo ſolùm loquuntur de ijs cathecumenis, qui Baptiſmi doctrinã, & neceſsitatem audiunt, ij enim, ſi nõ credunt, id eſt, nolunt recipere Baptiſmum, cõdemnantur; ſi verò habẽt illius deſiderium, ſaluari poſſunt, dum interim aliqua rationabili de cauſa non baptizantur; nec aliud volunt Bernardus, & Auguſtinus.

Cathecumenus ande beat habere votũ explicitum Baptiſmi.

Explicatur Vualdenſis et Hugo.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm pœnitentia ſit ſecunda tabula poſt naufragium?

De hoc articulo nihil inuenio notatione dignum, præter ea, quæ Diuus Thomas & Sotus docent.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm hoc ſacramentum fuerit conuenienter in noua lege inſtitutum?

De materia huius articuli, quomodo in lege noua fuerit hoc ſacramentum inſtitutum, & quando, ſatis dicemus in tractatu de confeſsione.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm pœnitentia debeat durare vſque ad finem vitæ?

ARTICVLVS IX.

Vtrùm pœnitentia poſsit eſſe continua?

DVBIVM VNICVM.

An contritio de peccatis debeat per totam vitam durare?

1 IN ijs duobus Articulis modò quæſtio non erit de tempore obligationis, quo quis tenetur poſt peccata commiſſa pœnitẽtiam habere peccatorum, vt in Dei gratiã reducatur, ſed tantùm de ijs, qui iam ſemel Deo reconciliati ſunt, & à peccatis emundati, vtrùm teneantur illi vſque ad finem vitæ pœnitentiam agere; & vt notauit D. Thom. in hoc artic. 8. quæſtio non eſt de

exterioribus pœnitentiæ actibus; vt enim docuit, planè conſtat, hanc non debere durare vſque in finem vitæ; ſimiliter ſi loquamur de pœnitentiæ ſacramento, non tenetur, vt ſatis cõſtat, plusquàm ſemel eadem peccata confiteri.

Prima ſẽtẽtia. Alex. De interiori verò dolore peccatorũ variæ fuerunt ſententiæ. Alexand. 4.p.q.17. membr.2.art.2.§.2. docet eſſe præceptum quoddam affirmatiuum pœnitentię, quod

Ricard. non continuò obligat, ſed ſuo tempore, & locis ſignatis, quoties ſcilicet recordatur

2 quis ſuorum peccatorũ, quibus Deum offendit, & hoc vſque in finem vitæ. Eãdem

Gabr. ſententiam ſequitur Ricard. d.14. art.9. q. 1. & Gabr. eadem diſtinct.q.3.art.3.dub.1. & 2. Palud.d.17. q.1. art.3.num.20. quem

Palud. Sylueſt. Catherin. ſequitur Sylueſter verbo, *Contritio*, q.2. & Catherinus lib.5.annotation.in Caiet. addit tamen Ricard. & Gabr. hoc eſſe intelligendũ, quoties quis deliberatè cogitat peccata, quæ commiſit; ſi enim (inquit Gabr.) cogitatio illa ſit ſine deliberatione, & citò tranſeat, non eſt dicendum, eſſe tunc præceptum contritionis; explicat ampliùs Gabriel hanc ſententiam, vt tunc intelligatur cogitatio de peccato, quæ obligat ad habẽdum cõtritionis actum, quoties cogitamus

Viguer. de peccato, vt eſt offenſa Dei, quod ampliùs explicãs Viguer. in ſumm. Theolog. c.16.§.4.verſic.11. vbi hanc ſequitur ſentẽtiam, & Palud. vbi ſuprà, inquit, tunc nos teneri ad actum contritionis, quoties peccatum occurrit memoriç practicè, hoc eſt, in iudicio practico, ſcilicet quando proponitur voluntati, vt delectabile: ſi enim tũc non deteſtetur peccatum, exponit ſe peri-

3 culo iterũ peccandi; ſecus, inquit, eſt, quãdo tantùm ſpeculatiuè, & per modum (inquit ille) tranſeuntis recogitet peccata, tũc enim non tenetur. Pro hac ſentẽtia refert Gabr. D. Thomam in 4. ſed in d.17.q.2. ar. 4. vbi de hac diſputat quæſtione, id minimè docet, nec alterius meo iudicio eſt ſententiæ, quàm in hoc art.8. de qua infrà dicemus.

Predicta ſẽtentia probatur primò. Probari verò poteſt hæc ſententia primò, vt probat Ricard. quia non videtur fideliter ſeruare pactum initæ amicitiæ, cui nõ diſplicet peccatum, quo inimicus Deo conſtitutus eſt, ſed tenetur fidelis eſſe pacto amicitiæ initæ, & dolere de peccato, quoties de illo cogitat, vt eſt offenſa Dei.

Probatur ſecundò. Secundò probat Gabr. quia occurrẽte memoria peccati, vti eſt offenſa Dei, volũtas tenetur circa illud habere aliquem actum, eoquòd res ſit ardua, nec parui faciẽda, ſed 4 non tenetur habere actum complacentiæ de illo; ergo diſplicẽtiæ. Quòd ſi dicas, poſſet non curare de ea cogitatione, & ita omninò nec placere peccatum, nec diſplicere; cõtra hoc, inquit Gab. ſi ita quis ſegereret, videretur negligere, & parui pẽdere rem magni momenti. Tertiò probat Gab. quia cũ noſtra volũtas diuinæ debeat eſſe cõformis, ſequitur, ſi peccatũ Deo diſplicet, vt re vera diſplicet, & nobis etiã, cũ eius occurrit memoria, diſplicere debere, & hoc eſt, inquit Gabr. præceptũ illud Ioan.8. & 5.cap. *Vade in pace, & noli amplius peccare*; tenemur ergo aliquo tempore habere actum nolendi peccare, & hoc nullum aliud videtur cõmodiùs eſſe, quàm cùm peccatum memoriæ occurrit. Adducit etiam Gabr. Hugonem 3.tom.lib.2.de ſacramentis.p.14.c.2. vbi inquit, *Neceſſe habes ſemper pœnitere*, & alio etiam loco, quem illenõ refert, nec inuenire potui, *Dominus ſoluens pœnitentem à culpa, ligat eum vinculo perpetuæ deteſtationis*, & Auguſtinus de vera, & falſa pœnitentia cap.13. *Pœnitens*, inquit, *dolorem cum vita finiat; nam & ſi Apoſtolus etiã peccata per Baptiſmum remiſſa continuò plorat, nobis ſuper fundamentum Apoſtolorum poſitis quid præter plorare reſtat? vbi enim dolor finitur, deficit pœnitentia; ſi autem pœnitentia finitur, quid relinquitur de venia; tamdiu enim gaudeat, & ſperet de gratia, quamdiu ſuſtentatur à pœnitentia:* 5 *dixit enim Dominus, Vade, & amplius noli peccare; non dixit, Ne pecces, ſed nec voluntas peccãdi in te oriatur, quod quomodò ſeruabitur, niſi dolor continuè in pœnitentia cuſtodiatur? ſic ſemper doleat; & de dolore gaudeat, & non ſit ſatis quod doleat, ex fide doleat, & ſe non ſemper doluiſſe doleat.* Hęc Auguſtinus. Cùm ergo doceat Auguſtinus, ita continuè in nobis debere eſſe pœnitentiam, & dolorem peccatorum, neceſſariò ſequitur, ſaltem eo tempore in nobis eius eſſe debere præceptum, quoties recordamur præteritorum peccatorum; tunc enim ſi deeſt nobis pœnitentia, & tandem finitur, dicere poſſumus cũ Auguſtino: *Quid relinquitur de venia; ſiquidem tamdiu gaudere, & ſperare de gratia & venia debemus, quamdiu à pœnitentia ſuſtentamur.* Et eodem lib. de vera & falſa pœnitentia cap.19. inquit Auguſtinus: *Continuè enim dolendum eſt de peccato, quod declarat ipſa dictionis virtus: pœnitere enim eſt pœnam tenere, vt ſemper puniat in ſe vlciſcendo, quod commiſit*

Tertio probatur.

Ioan.8.

Deinde probatur ex Hugone.

Auguſt.

commiſit peccando. Et Iſidorus in lib. 2. de ſummo bono, *Propitiatio Dei*, inquit, *occulta eſt, ſine intermiſſione flere, neceſſe eſt.*

Iſid.

7 Canus in relect. de pœnitentia par. 4. ad primum argumentum. §. *quòd ſi volumus*, huius quæſtionis faciens mentionem, docet, neminem teneri pœnitentiam agere, quoties peccata memoriæ occurrũt, vnde ex eo tantùm quòd omittat contritionis actum, non peccare: eſt tamen, inquit, difficillimum, omnino ſuſpẽdere actum, & nec complacentiæ, nec diſplicentiæ actum habere, nec actum, quo expreſſè nolit pœnitentiam habere, quòd niſi habeat actũ pœnitentiæ, ſemper peccabit, quia aut habebit actum complacentiæ in peccato præterito, aut ſaltem habebit actum nolendi pœnitere, qui (inquit Canus) honeſtari nõ poteſt, ſuo dit tamen, hunc actum non eſſe ex genere ſuo mortale, ſed veniale, quia non habeat obiectum honeſtum, actus verò indifferẽs nullus eſt, ex ſentẽtia S. Tho. De reliquo non placet ei ſententia, quam primo loco adduximus, vt teneatur quis pœnitentiæ actum habere, quoties peccata memoriæ occurrunt, vt diximus.

Cani opinio.

Refellitur ſententia Cani.

Ego verò exiſtimo, vtramque ſententiam eſſe omnino abſque fundamento. Et primò de ſentẽtia Cani facilè conſtat, quã ſit leui fundamento munita. Primò quidẽ,

8 quia non eſt neceſſe, dum occurrunt memoriæ peccata, actum aliquem circa illa habere, ex ijs, quos enumerat Canus, facillimè enim fieri poteſt, quòd nec peccata placeant, nec expreſſè diſpliceant, nec expreſſè nolit pœnitere, ſed ad alia obiecta animum conuertat, & affectum, nihil omninò curans de peccatis illis præteritis memoriæ occurrentibus: nec enim difficilior, nec minus eſt vtilis hic modus fugiẽdi, aut vincendi peſsimas tentationes. Sed iam quòd dicamus neceſſum eſſe habere aliquem actum circa illa peccata, non ſatis probauit eſſe ex genere ſuo veniale peccatum, quoties quis actum habet nolendi pœnitentiã agere de illis præteritis peccatis, hic enim actus, nolo pœnitentiæ actum habere, non eſt ita intrinſecè malus, vt nullo bono fine honeſtari poſsit: & quãuis ſchola D. Tho.

9 non admittat actus indifferentes inter bonum & malum in indiuiduo, tamen ex genere, & ſpecie ipſorum, ipſe, & omnes cõcedunt: quamuis ergo hic actus, nolo habere actum pœnitentiæ, ex genere ſuo ſit indifferens, & ſi ſine alio fine fiat, ſemper ſit malus, tamen quid obſtat, quominus aliquo bono fine honeſtari poſsit? cùm omnis actus indifferens ex genere ex bono fine appoſito effici poſsit ſtudioſus? optimè autẽ fieri poteſt, vt quis bono fine, ne ſcilicet illud deinceps ſibi ſit materia ſcrupulorum, aut anxietatis, aut ſaluti noceat capitis, ea attentione intendere actui contritionis eliciendo, expreſſè nolit habere actum contritionis, aut ad illum habendũ conari.

Si verò dicat, illum eſſe actum ex obie- 10
cto ſuo, & genere malum, venialem tamẽ, fallitur apertè, quia actus, quo quis expreſſè non vult obſeruare quod nõ eſt in præcepto, ſed tantùm in conſilio, ſi ille bono fine fiat, non eſt peccatum veniale, ſed cũ ſit ex ſpecie ſua indifferens, ſi fiat bono fine, in omnium opinione ſtudioſus erit: ſic ergo de actu, quo quis expreſsè nõ vult ad cõtritionis actum conari, quem re vera nõ tenebatur elicere, dicendum eſt. Et quidẽ Canus, cùm dixit, ex genere ſuo eſſe venia le, non ideò dixit, quia exiſtimaret, ex obiecto eſſe turpem actum, ſed quia (inquit) non habet obiectum honeſtum, non dixit habere obiectum turpe, ſed non habere honeſtum, & ſubdit: in ſchola verò D. Tho. reijcitur omnis actus indifferens, quaſi di- 11
cat, ille actus ex ſe non habet obiectum honeſtum, & non poteſt eſſe indifferens in ſchola D. Thom. ergo erit malus. Sed hoc iam ſatis impugnatum eſt, probauimus enim, in ſchola D. Thom. etiam poſſe fieri actum bonum ex bono & honeſto fine, etiamſi non habeat ex ſe honeſtum obiectum, modò illud non ſit inhoneſtum, ſed indifferens ex ſe; hoc enim omnes, & D. Thom. tenentur concedere eſſe poſſe actũ ex obiecto indifferentem, quoties nec habet obiectum honeſtum, nec inhoneſtum, & fieri poſſe in indiuiduo bonum ex aliquo bono fine. De ſententia verò Gab. & aliorum, infrà dicemus.

Quomodo ex obiecto indifferenti ſecundum ſpeciem poſſit fieri actus bonus vel malus in indiuiduo.

Tertia ſententia affirmat pœnitẽtiã eſſe continuãdã ſaltẽ virtualiter.

Eſt ergo aliorum ſententia, qui docent, ſemel iuſtificatum teneri ad continuandũ in ſe contritionem, non quidem formalis pœnitentiæ, vt dicebat prima opinio, ſed quaſi virtualis; appellant autem virtualẽ, exercitium omnium virtutum ad conſeruandam iuſtitiam ſemel adquiſitam, & tãdiu inquiũt, hanc obligationem incumbere iuſtificatis, quamdiu opus eſt, vt liberentur à periculo cadendi in peccatum, & 12
amittendi iuſtitiam ſemel adquiſitam; &

ita

ita interpretantur mentem D. Thom. in art. 9. dum aſſerit, oportere hominem continuò pœnitere quantùm ad habitum, hoc eſt, vt nihil vmquam contrarium faciat pœnitentiæ, quo auferatur habitualis diſpoſitio pœnitentis, & quia debet homo ſemper in animo habere, vt ſemper ſibi diſpliceant præterita peccata. Probant autem hanc ſententiam, quia qui amat periculum, peribit in illo: ergo etiam poſt iuſtificationem, quamdiu periculum iterum peccandi id poſtulat, oportet ſe exercere in virtutum materia aſsiduè, & hæc eſt continuatio vſque ad finem vitæ pœnitentiæ.

Quarta ſententia.

Denique ſententia Caietani ſuper hos articulos, & 1. tom. opuſc. tract. 17. quæſtione vnica, Ioann. Medin. C. de pœnitentia, quæſtione 6. dubitatio. 1. & Soti d. 13 14. quæſt. 1. articul. 9. & d. 17. quæſt. 2. artic. 6. eſt, pœnitentiam ita debere eſſe continuam, & vſque ad finem vitæ durare, etiã ſi de interiori pœnitentia loquamur, vt illius tantum ſit præceptum negatiuum, nõ verò affirmatiuum, ita etiam contra priorem ſententiam docuit Petrus à Soto lect. 13. de pœnitẽtia, poſt ſemel iam actã pœnitentiam, nam ante actam pœnitentiam tutius exiſtimat nos teneri ad illam, quoties peccata occurrũt memoriæ. Illud autẽ ſic explicat, quòd teneatur homo, deinceps ita ſe habere, vt numquam amplius ei placeant peccata præterita, nec futura, nõ verò quòd teneatur aliquem doloris actũ de præteritis peccatis repetere: quod apertè videntur verba D. Thom. ſignificare: & quoad hanc partem Canus approbat ſententiam Caietani, & eam eſſe D. Thom. fatetur, ita enim artic. 8. dixit durare debere pœnitentiam, de peccatis vſque ad finem vitæ, *Vt ſemper diſpliceat ei peccaſſe.* Et ne exiſtimaremus homines teneri ex præcepto ad actum aliquem poſitiuum diſplicentiæ, ſubiũgit. *Si enim ei placeret peccaſſe, iam ex hoc ipſo peccatum incurreret.* Quaſi dicat. Adhoc quiſque tenetur, ne vmquam ei placeat peccaſſe, quod eſt negatiuum, vt aſſe- 14 runt, præceptum. Similia verba habet D. Thom. arti. 9. dum de continuitate diſputat pœnitentiæ. Sed addit Sotus, etiam aliquando hominem teneri præcepto affirmatiuo ad habendum contritionis actum, hoc eſt, propoſitum non peccandi, quando vrgens aliqua tentatio impugnat.

Caiet. Med. Sot.

Petrus Sot.

S. Thom.

Vt tamen clariùs exponamus, quid in hac re tenendum ſit, & quale ſit hoc negatiuum præceptum, oportet diſtinguamus diuerſa in hac re præcepta; quædam enim ſunt negatiua, quædam affirmatiua: negatiua verò non omnia exiſtimo eſſe eiuſdem rationis, quædam ſunt ipſius pœnitentiæ propria, quorum tranſgreſsio propriè ipſi pœnitentiæ opponitur, & huiuſmodi peccatum eſt primò, cùm alicui diſplicet ſe habuiſſe pœnitentiam peccatorum, quod appellarem contemptum huius virtutis, & ex obiecto, & natura ſua eſt grauiſsimum peccatum, ſicut cuiuſcumque virtutis poteſt eſſe tædium, quo diſpliceret virtus illa, in ratione tamen virtutis, quia vt ſic apprehenditur, vt diſconueniens; & hoc præceptum continuò obligat, etiam ante iuſtificationem, & poſt: eſt tamen negatiuum, & ita ſolùm cõmiſſione peccatur contra illud.

Notationes pro veriori ſententiæ explicatione.

15

Quot modis poſsit eſſe negatiuum præceptum pœnitentiæ.

Secundo modo poteſt eſſe negatiuum præceptum contritionis proprium, cuius tranſgreſsio etiam ei propriè opponitur, & huiuſmodi eſt, ne placeant peccata, quatenus ſunt Dei offenſa; ſicut enim contritio eſt dolor peccatorum, vt ſunt offenſa Dei, ſic etiam eadem virtus prohibet, ne vmquam placeant peccata, vt ſunt Dei offenſa, & complacentia peccatorum ſub hac ratione ſpeciali, & propria ratione opponitur virtuti contritionis: an verò ſit hoc peccatum ſpecialiter oppoſitum charitati, quæ ſicut gaudet de bono Dei, ſic etiam diſplicet ei offenſa illius; & an ſub alia ratione opponatur pœnitentiæ, quaſi illa ſub alia ratione ſit dolor peccatorum, pendet ex ijs, quæ dicemus ſequenti quæſtion. artic. 1. & 2. & qua ratione diſtinguendæ ſunt hæ virtutes, & dolor de peccatis, vt eſt pœnitentiæ, & vt eſt charitatis opus, eadem ratione diſtingui debent duo præcepta negatiua, ſcilicet ne vmquam placeant peccata commiſſa, aut committenda. Quod ſi duplex ille dolor diſtingui non poteſt, nec pœnitentia à charitate, nec duplex negatiuum præceptum diſtinguendum eſt.

25

Tertiò poteſt eſſe negatiuum præceptũ vniuſcuiuſque virtutis, ne placeat peccatum commiſſum contra illam, ſub ea ratione, qua erat cõtra illam virtutem, vt intemperantiæ, quatenus contra temperantiam, &c. & hoc etiã cõtinuò vſque ad mortem, & ſemper obligat, & huius tranſgreſſio nõ eſt oppoſitum peccatum charitati,

aut

aut pœnitentiæ ſpeciali, ſed vnicuique virtuti contra quam peccatum commiſſum placet, & dici poteſt peccatum contemptus, quod ſpecie diuerſum erit, ſecundum quòd diuerſis opponitur virtutibus. Qua verò ratione bonum poſsit apparere ſub aliqua ratione mali, vt diſpliceat, & malum ſub ratione boni, vt placere poſsit, diximus 1.2.d.31.cap.3.

Quartò denique poteſt eſſe negatiuum
17 præceptum, ne vmquam placeat peccatum commiſſum, aut committendum, non tamen ſub illa ratione ſpeciali, aut qua eſt offenſa Dei, aut qua opponitur ſpeciali virtuti, ſed ſub alia ratione, ſub qua apparet vtile, aut delectabile, vt cùm quis gaudet de fornicatione commiſſa, quia delectetur in ea, &c. & hoc præceptum negatiuũ, aut poteſt prohibere actum voluntatis efficacem iterum patrandi illa peccata, & ſicut ſemper eſt peccatum, velle illa iterum cõmittere, ita præceptum hoc negatiuũ ſemper obligat, & voluntas efficax contra illud ſemper eſt peccatum: aut poteſt eſſe præceptum negatiuum ſolum delectationis, & voluptatis, quæ dicitur ſimplex voluntas, aut affectus, & qualiter in omni materia obliget, diximus latè 1.2.d.109. & ſequẽtibus. Hoc verò certum eſt, quoties eſt negatiuum præceptum de hac re, ſemper obligare continuò vſque ad finem vitæ: peccata verò contra hæc negatiua præcepta tertio, & quarto modo, non opponũtur contritioni, & pœnitentiæ, aut charitati propriè, ſed communi oppoſitione, quate
18 nus omne peccatum contra charitatem, & pœnitentiam dicitur eſſe, quòd huiuſmodi virtutes ſint veluti gladius omnis peccati, quia propoſitum includũt numquam peccandi, & quoad hoc ſunt generales virtutes: ſic ergo præceptum contritionis, & charitatis, non propriũ, ſed generale obligat, ne vmquam peccemus contra negatiua præcepta tertio, & quarto modo, aut contra quamcumque aliam virtutem, & hæc de negatiuo præcepto. Quæ quidem omnia ſic explicata non poſſunt non ſine controuerſia eſſe.

Quod ſit præceptũ affirmatiuũ pœnitentiæ.

De affirmatiuo præcepto facilè conſequitur, quid dicendum ſit, nam charitatis, & pœnitentiæ, & alterius virtutis præcepta, ſua ſtatuta tempora habent, quo obligant ad ſui obſeruationẽ, contra quæ omiſſionis peccato ſolùm peccari poteſt; & cũ pœnitentiæ virtus ad hoc nobis neceſſaria ſit, vt peccata commiſſa deleantur, & iuſtificemur, cùm iam homo ſemel iuſtificatus eſt, non videtur neceſſaria, & in præcepto, quamuis ſit vtiliſsima, & quamuis ratione 19 conſcientiæ, quia dubitat quis probabiliter, non eſſe ei remiſſa peccata, quòd non habuerit verum dolorem, in caſu neceſsitatis teneatur habere veram pœnitentiam; hic tamen dubium non eſt ratione erroneæ conſcientiæ, ſed ex natura rei, ſemel iam obtenta iuſtificatione. Primò ergo, quòd non obliget, quando peccata memoriæ occurrunt. etiam vt offenſa Dei, mihi certiſsimum eſt; quoniam non parum id oneroſum eſſet, & ſatis gratis, & ſine ratione id aſſeritur, neq; enim infidelitatis argui poſſet, vt dicebat Ricard. ille, qui poſt initam in iuſtificatione cũ Deo amicitiam, ſi memoriæ occurrat contra Deum commiſſum delictum, etiam vt eſt offenſa Dei, cogitationem aliò conuertat, vt in ea re ampliùs non immoretur, eſſet quidem, ſi placeret illud, illis modis, quibus iam explicatũ eſt: & ita in hac re pactum iuſtificationis cuſtoditur negatiuo, non verò affirmatiuo præcepto.

Non obligat pœnitentia quoties cũq; occurrunt memoriæ peccata.

Neque, vt inquit Gabr. occurrente me- 20 moria peccati commiſsi, tenetur quis elicere actum, & operari circa illud, quaſi eſſet parui pendere rem magni momenti nihil circa illud operari: qui enim, vt dixi, prudenter mentem ab ijs cogitationibus auerteret, non minus vtili remedio vteretur ad propulſandas tentationes, imò aliquando ſic expediret: ſatis ergo eſt, ſi tunc peccatum non placeat, nec neceſſarium eſt, diſpliceat, & ſi mens alio ſe conuertit, parui facit ipſa peccata, quæ cogitatione occurrunt, non verò parui facit iuſtificationis gratiam, ſed ſic eam in ſe tutiùs aliquando conſeruat, quàm ſi ad contritionem conaretur.

Neque ex eo quòd Deo ſemper, & continuò diſpliceat peccatũ, tenemur & nos, quoties memoriæ occurrit, diſplicentiæ actum habere, vt noſtra voluntas diuinæ ſit conformis; quia, vt diximus. 1.2.d.72. ſatis erit, vt noſtra ſit voluntas diuinæ cõformis, ſi id, quod Deo diſplicet, nobis nõ 21 placeat, & quod ei placet, nobis non diſpliceat, de qua conformitate multa latiſsimè tradidimus, regulaſque obſeruandas aſsignauimus, quas longum eſſet repetere, ex quibus planè colligitur, non debere noſtrã diuinæ eſſe conformẽ, in eo quòd ſi ei perpetuò

petuò diſplicet peccatum, & nobis etiam diſplicere actu debeat, quoties memoria illius occurrit: & ſic apparet, quàm inani fundamento nitatur ſententia Alexandri, & Ricard, & Gabr. immeritò ergo ſine fundamento nouum hoc genus præcepti ij autores excogitarunt.

Pœnitentia non obligat ad exercitiũ aliarum virtutum.

Sed illorum etiam ſententia, qui dicebant, pœnitentiam debere eſſe continuam in exercitio virtutum omnium ad euitanda in futurum peccata, ſi velit docere, ſupereſſe nobis præcepta omnium virtutũ, quæ obligant in ſua materia, ſuis etiam tẽporibus, negari non poteſt; ſed præceptũ hoc non erit ex virtute pœnitentiæ ſpeciale; nec ad ſeruandam iuſtitiam ſemel adquiſitam per Dei gratiam: ſi verò velit dicere, hoc eſſe ex ipſa pœnitentiæ obligatione profectum, eſt falſum; quia illius præcepta tantùm ſunt, vel negatiua, vt explicauimus, vel affirmatiua de ipſo contritionis actu: quod etiam hæc opinio fatetur contra Alexand. non obligare, quoties peccata memoriæ occurrunt. Quòd ſi aliquando tenetur quis ad opus aliquod virtutis, quo vtatur, tanquàm remedio ſuperandæ tentationis, nec ad illud tenetur ex virtute pœnitentiæ; quia non alio modo tenetur ante iuſtificationem quàm poſt illam, nec alio obligationis genere, neque tenetur ex præcepto illius virtutis, cuius eſt opus illud, ſed ex virtutis præcepto oppoſito tentationi, quæ imminet: & ita ſi omittat remedium illud, & tentationi ſuccumbat, non peccat alio peccati genere, quàm illo, cuius erat illa tentatio. Aliud verò excogitari non poteſt præceptum, quod obliget, vt quiſque accepta gratia ſe exerceat in virtutũ operibus, ne peccet, præter præcepta ſingula cuiuſque virtutis, & quæ obligant ad ſuperandã hanc, aut illam tentationem.

Vnde etiam opinio Soti, in eo, quod addidit vltimò, ſi velit teneri nos aliquando ipſo contritionis præcepto ad ſuperãdam tentationem, ſcilicet peculiari contritionis præcepto, eſt omnino falſa; qui enim grauiſsimæ, aut leui tentationi ſuccubuit, nec contritionis actum habuit, cùm tentationem ſenſit, non peccauit duplici peccato; altero omiſsionis, quia non habuit contritionem; altero, quia conſenſit tentationi: ſed idem peccatum eſt, non adhibere remedia, & vinci à tentatione. Si verò eodẽ præcepto, quo tenemur vincere tentationem, dicat nos teneri ad contritionem, veluti remedium, ſicut ad quodcũque aliud opus, non negamus: ſed hoc nec eſt contritionis præceptum, ſed illius virtutis, cui opponitur tentatio illa: nec conſtare ita facile poteſt, contritionem eſſe neceſſarium remedium vincendæ tentationis, cùm & alia multa eſſe poſsint: ſic ergo conſtat, quàm falſæ ſint omnes ſententiæ præter vnam Caietani, eo modo, vt explicata eſt, & quid ad rationes omnium dicendum ſit.

Supereſt, vt dicta illa ſanctorum, quæ pro ſententia Alexandri adduximus explicemus, & quidem illud Hugonis, *neceſſe habes perpetuò pœnitere*, ſicut illud etiam Auguſtini, non ſignificat, neceſsitatem eſſe præcepti, vt habeamus continuò pœnitentiæ actum, ſed propter ſummam illius vtilitatem ad Dei gratiam obtinendam in futurum, ideò dicunt ſancti, oportere continuo, ideſt, aſsiduè pœnitere, ſicut & de oratione dicitur, *Oportet ſemper orare, & non deficere*, ideſt, aſsiduè, quia gratia Dei oratione obtinetur: & ideò inquit Auguſtinus; *Cum Dominus dixerit, amplius noli peccare, ne voluntas ſcilicet peccadi, interoriatur. Quomodò ſeruabitur voluntas, niſi dolor continuæ pœnitentia cuſtodiatur?* Quaſi dicat; nõ mirum, ſi quis cadat iterum, ſi peccatorum præteritorum dolorem non habet: ob id tamen non ſequitur, eos ſenſiſſe, eſſe peculiarem obligationem actus pœnitentiæ. Illud verò Hugonis: *Dominus ſoluens pœnitentem à culpa, ligat eum vinculo perpetuæ deteſtationis:* Intelligitur de negatiuo præcepto, quo perpetuò ligamur, ne nobis peccata placeant.

Explicatur Auguſt. et Hugo.

ARTICVLVS X.

Vtrùm ſacramentum pœnitentiæ debeat iterari?

Explicatio tituli.

HIC Quæſtio non eſt de pœnitentiæ virtute, an quoties quis peccauerit, agere poſsit pœnitẽtiam, & ad Deum conuerti; id enim non quærit hîc D. Thom. ſed de ipſo pœnitentiæ ſacramento, cuius efficacia, vt ſuprà diximus artic. 3. præcipuè conſiſtit in abſolutione, & ſacerdotali poteſtate; & de pœnitentiæ virtute dubium non eſt vtrùm illa quotieſcumque habeatur, iuſtificet, & emundet animã à peccato; planè enim

enim conſtat, vt iam diximus artic. 5. eſſe veram animæ ſanctitatem,& Dei amicitiã ſecundum probabilem opinionem, quod etiam 1.2.diſp.203.oſtẽdimus, & ita dum adeſt, neceſſariò conſtituit hominem iuſtum,& emundat à peccatis: ſed vtrum ali quando negetur homini propter peccata auxilium, vt habere poſsit hunc animi dolorem: & de hac quæſtione hic non erit diſputãdum,diximus enim ſatis in 1.p. d.97. cap.5. hic ergo ſolùm quæritur de ſacramento ipſo,an ſæpius poſt Baptiſmum repeti poſsit? & concluſio eſt affirmatiua, & de fide.

DVBIVM VNICVM.

Vtrùm ſacramentum pœnitentiæ repeti poſsit?

1

Error Nouati.

FVIT hæreſis Nouati,ex quo Nouatiani originem traxerunt, qui lapſos poſt Baptiſmum cùm ad dolorem commiſsi criminis exhortaretur, à ſacerdotibus tamen ad abſolutionis,& reconciliationis gratiam admittendos eſſe negabat,& talem hominibus conceſſam non eſſe facultatem dicebat, vnde & clauium poteſtatem eſſe in Eccleſia negabat,ſolique Deo peccatorum remiſsionem relinquendam,& ab eo poſtulandam eſſe,& expectandam docebat. Quòd ergo interiorem pœnitentiam nõ negaret, imò ad eam exhortaretur, docent Sanderus 7. lib.de viſib.monarch.hæreſi 49. Lindanus Panopliæ lib.4. cap.61.& expreſsè docet Cyprianus lib.4.epiſtolarum epiſt. 2. quæ nunc eſt 52.in ordine;& Ambroſ.lib.1. de pœnitẽtia cap.1.poſt medium ſic ait. *Quid autem durius, vt indicant pœnitentiam, quã non relaxent, cum vtique veniam negando, incentivum auferant pœnitentiæ?* Quaſi dicat: Quid durius, quàm ad pœnitentiam exhortari cordis,& ſatisfactionẽ operis,hoc eſt enim indicere pœnitentiam,& tamen negare abſolutionem? & hoc eſt,negare veniam,aut non relaxare; vnde & Nicephorus idem refert de Aceſio Nouatiano lib. 8. Hiſt.c. 20.quare fallitur Vega lib.13. ſuper Cõcilium Tridentinum cap.2.dum docet, Nouatum dixiſſe,omne peccatum poſt Baptiſmum eſſe irremiſsibile,cum vtvidimus, à Deo veniã dixerit ſperãdam. Sed an omnium peccatorum reconciliationem à ſacerdote fieri poſſe negaret; aut aliquorum tantùm,non video certum eſſe apud auto-

Sander. Lindan. Cyprian. Ambroſ.

Nicephor.

2

res; nec aliquid ex eis certi colligere potui. Lindanus lib.illo.4.Panopliæ cap. 61. docet, Nouatum omnem poteſtatem clauium negaſſe ſacerdotibus erga lapſos ſemel poſt Baptiſmum quocumque peccatorum genere,nec de venialibus, aut mortalibus docet diuerſa Nouatum tradidiſſe. Et huic ſententiæ fauet Ambroſ. lib.1. de pœnitentia cap.1. circa finem vbi de Nouatianis ſic ait: *Sed negant his oportere reddi communionem, qui prævaricatione lapſi ſunt; ſi vnum tantùm crimen exciperent ſacrilegij cui veniam negarent, durè quidem, ſed tamen diuinis tantùm vedargui viderentur ſententiis, aſſertionibus tamen ſatis conuenirent: Dominus enim crimen nullum excepit, qui peccata donauit omnia: & cùm omnia peccata, Stoicorum quodam more, paribus putent æſtimanda menſuris; & æquè eum, qui gallum (vt aiunt) gallinaceum, atque illum, qui patrem ſuffocauerit, in perpetuum aſſerant, cœleſtibus abdicandum myſterijs, quomodo vnius criminis objiciunt reos; cũ indigniſsimum eſſe, non poſsint etiam ſi negare, vt paucorũ pœna veniat ad multos?* ex quo conſtat,eos omnia peccata poſt Baptiſmũ paria exiſtimaſſe, vt à diuinis myſterijs, quicumque peccauerit quocũmque peccato,ſit perpetuò arcendus,hoc eſt,à reconciliatione,& communione. Quod ſi forſan tantùm obijcerent de peccato, ſacrilegij, hoc eſt, de peccato infidelitatis (ſic enim hoc nomine vtitur in hac ſignificatione idem Ambroſ. eodem lib.cap.3.) quomodò ex hoc colligi poſſet de omnibus reliquis ita eſſe ſentiendum? Et clarius idem Ambroſ.cap.2.eiuſdem libri ante mediũ, ſic enim ait: *Sed aiunt ſe, exceptis grauioribus criminibus, relaxare veniam leuioribus, non hoc quidem autor veſtri erroris Nouatianus ait, qui nemini pœnitentiam dandam putauit?* Et paulò infra. *In eo igitur patrem veſtrum propria dãnatis ſententia, qui diſtinctionem peccatorum facitis, quæ ſoluenda à vobis putetis, & quæ ſine remedio eſſe arbitramini, ſed Deus diſtinctionẽ non facit,* &c. Et paulò infrà idem docet.

Lindan.

Ambroſ.

3

4

Nec debemus exiſtimare, alium fuiſſe errorem huius Nouatiani,& Nouati, quia vel forſan Ambroſius Nouatum Nouatianum appellauit, vel ſaltem eiuſdem fuit erroris Nouatianus,& Nouatus: vt enim docet Cornelius in 1.ſua epiſtola, & habetur 1.tom.Conciliorum, Nouatus Nouatianũ quendam Epiſcopum ſuæ factionis ordinauit, quamuis Hieron. tom.1. lib. de Eccleſiaſt.ſcriptorib.docet, Nouatianum contra

Idem fuit error Nouati et Nouatiani.

Cornel.

Hieron.

Cor-

Corneliũ conatũ fuiſſe cathedram Pontificalem inuadere, de quo ita ait: *Dogma conſtituit nolens apoſtatas ſuſcipere pœnitentes, Huius autor Nouatus Cypriani presbyter fuit.* Vnde Arnoldus Mermanius in catheciſmo de pœnitentia fol. 24. docet, alium fuiſſe Nouatũ, alium verò Nouatianum, & Nouatũ Cypriani presbyterum, fuiſſe autorem, & præceptorẽ Nouatiani, ductus hac Hieronymi autoritate. Et apertè, vt cõſtat ex 1. c. illius lib. Ambroſius diſputat contra errorem hunc Nouatianorũ, qui Cathari dicebantur, qui ſecundũ omnium ſententiã à Nouato originem traxerunt. Quòd etiã nullius peccati fecerint diſtinctionẽ, ſuaderi poteſt, quia ideo ſe mundos appellabãt, & Græcè καθαροὺς, quaſi ſemper arbitrarẽtur Baptiſmi puritatem ſe retinere, ita eos appellari docet Euſeb. 6. lib. Hiſt. c. 33. & ſecundũ aliam diuiſionẽ c. 35. & Ambroſ. cap. illo 1. & Nicephor. vbi ſuprà, & locis citandis, & Hieronym. de ſcriptorib. Eccleſ.

Arnold. *Qui fuerint Cathari.* *Euſeb.* *Nicep.*

5

Hinc etiam conſtat, fuiſſe aliquos ſaltẽ huius ſectæ, qui diſtinctionẽ fecerunt peccatorum, vt quorundã abſolutionis gratiã concederent, aliorum verò minimè: vnde Hieronym. de Nouatianis, inquit, in Pſal. 95. in illa verba: *Cantate Domino omnis terra* in hæc verba: *Dicit Nouatianus, ſunt liquet peccata, pro quibus debemus agere pœnitentiam, ac ſi dicat de mendacio, periurio, de furto, cæterum qui fornicatus fuerit, qui homicidium fecerit, iſte agere non poteſt pœnitentiam. Intelligit verò pœnitentiam, id eſt, pœnitentiæ ſacramentum. Sed ſi rectè perpendamus periuriũ, maius peccatum eſt fornicatione, & homicidio; vnde neſcio, quomodò ita diuiſerint illi peccata.*

6

Nicephorus tamẽ lib. 11. cap. 14. docet, Nouatum nullum ad pœnitentiæ ſacramentum accipere, qui poſt Baptiſmũ peccaſſet peccatum ad mortem; appellat verò ille peccatum ad mortem eo cap. & lib. 8. cap. 20. & lib. 12. cap. 28. peccatum infidelitatis, cùm quis ſcilicet poſt Baptiſmum fidem Chriſti negaſſet, & cum ab Eccleſia ille diſceſsit, hanc ſibi deſumpſit occaſionem, quòd Cornelius eos, qui fidem Chriſti negaſſent, ad pœnitentiam, & reconciliationem, in Eccleſia admittebat: & vt colligitur ex Ambroſ. lib. 1. de pœnitentia, cap. 3. ille æquam rationem dicebat eſſe de eò, qui in tormentis negauit, aut qui ſponte ſua, nulla ad hoc inſtigante cauſa. Similiter Tripartita lib. 8. cap. 9. hunc tantùm ei aſcribit errorem. Et quamuis doceat Niceph. lib. 12. hiſtor. cap. 28. introductam fuiſſe in Eccleſia Romana publicam pœnitentiam occaſione erroris Nouati; nec tantùm illa fuit introducta pro infidelitatis peccato, ſed pro pluribus alijs; ille tamen nullum alium, vt dixi, errorem Nouati refert. Euſebius verò loco citato abſolutè docet, pœnitentiæ ſacramentum lapſis denegaſſe. Auguſtin. 6. tom. de hære. ad Quodvultdeum hære. 38. & Epiphan. hæreſ. 59. & videtur docere Epiphan. omnem abrogaſſe pœnitentiam poſt Baptiſmum, pœnitentiæ inquam ſacramentum; eum tamen appellat Epiphan. Nauatum, quem cæteri omnes Nouatum appellant. Et Nicet. in ſcholijs in orat. 29. Nazianz. in illa verba, *Ego quidem hominem me eſſe fateor*, contra errorem Nouati arguit, quod Paul. 1. Corinth. 5. ad pœnitentiã admiſerit Corinthium illum, qui tamen non fidem negauit, ſed inceſtum commiſit. Quòd ſi ſolùm pœnitẽtiam negaſſet Nouatus in vno peccatorum genere, nullum eſſet hoc contra ipſum argumentum; ſed Gregor. ibi nullum alium de eo refert errorem, quam Nicephor. Et ita Cyprian. in lib. de lapſis in epiſtola illa citata, & Arnbroſ. vbi ſuprà, contra hunc errorem quaſi negãtem omnem clauium poteſtatem diſputant.

Euſeb. *Auguſt.* *Epiphan.* *Nicet.* *Cyprian.* *Ambroſ.*

8

Forſan primò hic error incepit tantũ in eo, quòd dicitur, peccatũ ad mortẽ, poſteà verò ad omnia alia ſe extendit. Habemus quidem in Concilio Niceno can. 11. & 12. diuerſum pœnitentiæ gentis aſsignatum & ijs, qui ſponte fidem negarunt, & ijs, qui in tormentis, aut metu aliquo, vt ita tandẽ Eccleſiæ reconciliarentur. Sed Lactantius lib. de vera ſapientia cap. 30. diſtinguit Catholicos à Nouatianis ijs verbis; *Sciendum eſt, illam eſſe veram Eccleſiam, in qua eſt, confeſsio, & pœnitentia, quæ peccata, & vulnera, quibus ſubiecta eſt imbecillitas carnis ſalubriter curet, nec diſtinguit inter vnum, aut aliud peccatorum genus.* Hic error, cuiuſcumque fuerit, & quidquid dixerit, negans poteſtatem remittendi peccata Sacerdotibus, iam ſatis confutatus eſt art. 1. huius queſtionis, & ſatis eleganter citati Doctores contra illum diſputant: ſcripſit etiam Cyprian. lib. ad Nouatianum hæreticum; optimè etiam ſcripſit Vega de reparatione lapſorum lib. 13. ſuper Concilium capite 2. & ſequentibus.

Conc. Nic. *Lactan.* *Vega.*

9

Ego verò neſcio, qua ratione dixerit

D. Thom.

D.Tho.in hoc art.& cum eo Sotus,hũc errorem in eo habuiſſe fundamentum, quòd crederet,nec charitatem, nec pœnitentiã, quam quis ſemel habuiſſet, amitti poſſe: Nouatus enim,& ſui ſectatores, & ad pœnitentiam internam hortabantur, vt à Deo obtinerent peccatores criminum veniam, & fatebantur apertè labi poſſe in peccata, qui ſemel baptizati in vera charitate fuerant, imò ita eorum delictum horrebant, vt dicerent admittendos non eſſe ad pœnitentiam: non ergo ita errabant, quia putarent amitti non poſſe charitatem, ſed quia talem poteſtatem in Sacerdotibus indulgendi peccata negarent. Hoc idem docuiſſe Montanum, tradit nobis Sanderus lib.7. de viſib. monarch. hæreſ.32. & Lindan. 4. lib. Pano.cap.61. & colligere licet ex Hieronym. 2.tom. epiſtol.54. ad Marcellam de Montani erroribus,vbi ſic ait de Montaniſtis,*Illi ad omne penè delictum Eccleſiæ obſerant fores,* vbi non virtutẽ pœnitentiæ interiorem tollunt,vt falsò docuit Pra teol. in ſuo elencho hære.verb:*Montaniſtæ,* ſed Sacerdotis munus abſoluẽdi, hoc enim ſignificat illud,*Eccleſiæ obſerant fores;* quod etiam infrà idem Hieronym. docet ijs verbis:*Rigidi autem ſunt,non quo & ipſi peccata nõ peccent,ſed hoc inter nos,& illos intereſt, quòd illi erubeſcunt confiteri peccata quaſi inſti.* Horum etiam meminit 1.tom.epiſt. 30.ad Oceanum de epitaphio Fabiolæ, ſed non ſatis explicat,in quo errauerint.Solùm ergo confeſsionem tollebant, & clauium vſum in Eccleſia, non verò dolorem interiorem pœnitentiæ. Hunc errorem in alio ex antiquis inuenire non potui fuiſſe Montani, quomodocumque autem ſit,nõ eſt eius fundamentum id,quod dixit D.Thom. vt ſatis conſtat; numquam enim ij hæretici negabant charitatem amitti poſſe, vt docet D.Thom.ſed ad Eccleſiaſticam confeſſionem nullum admittebant. Hunc etiam errorem tribuit Epiphanius Donationis hæreſi illa 59. circa finem, & eiuſdem quidam dicunt fuiſſe Meletum, & Meletianos,colliguntque ex Epiphanio hęreſi 68. & Auguſt.6.tom. de hæreſ. ad Quodvult. hæreſi 48. ſed non ſatis inde probari poteſt.Sed neque video, quo fundamento nitatur, quod docuit Arnoldus Mermanus in catechiſmo de pœnitentia fol.27.Nouatum non omnem abrogaſſe vſum clauium, ſed illum circa venialia conceſſiſſe, & ante Baptiſmum, niſi in Ambroſio c, illo 2. ſuprà citato,vbi non de Nouato, ſed de Nouatianis loquitur.

Idem fuit error Montani

Sander.

Lindan.

Hieron.

Idẽ fuit error Donatiſtarum.

Fuerunt & alij hæretici,quorum meminit Auguſt.lib.de vera & falſa pœnitentia, qui lapſis poſt Baptiſmũ ſemel tantũ pœnitentiæ ſacramentũ concedebant,ne iterata peccatorũ remiſsio ad peccatũ eſſet incitatio,ducebantur autẽ ea inani ratione,quòd numquã Dominus bis eidem ſurdo auditũ reſtituiſſet, & mortuũ bis ad vitam reuocaſſet, & quòd videretur Deus peccata amare,quibus remittendis ſemper eius gratia preſto adeſt.Sed Auguſt.eo cap. falſitatẽ huius erroris optimè redarguit, imò ex eo quòd Deus toties ſit paratus peccata deſtruere colligit, quanto ea odio proſequatur;ſed ideò,inquit Auguſt.non legitur aliquis niſi ſemel ſanatus,vt quiſq; timeat iterũ iungi peccato. Vnde etiã immeritò beatus Rhenanus in lib de pœnit. Tertulliani notauit Aug. & alios Patres,quorũ plurima teſtimonia refert Gratianus *de pœnitẽtia.*d.3.huius erroris,quòd exiſtimare viderentur,illam non fuiſſe veram pœnitentiã, cùm quis iterũ in peccata prolabitur;quod quidem falſum eſt, & quàm contrariæ ſententiæ fuerit Auguſtinus,ex ijs,quæ diximus,conſtat:loquebantur autem ſancti,vt notat Renatus Laurentius in illũ lib. Tertul. in illa verba:*Semel cognitum, atque ſuſceptum,* exhortatorio modo, quòd timendum eſſe videretur de eorum dolore,& pœnitentia, qui ita facilè in peccata quotidie prolabuntur.

Error aliorũ hæret.

Auguſt.

Deceptio Beati Rhenani.

Loca verò quædã Scripturæ,quæ aliquibus videtur peccati indulgentiã negare,vt peccato in Spiritum ſanctum, & peccato ad mortẽ,& illud ad Hebr.6.& ad Hebr.10. quo videtur,non relinqui hoſtiã,& pœnitentiam ſemel peccantibus,explicuimus latiſsimè 1.p.d.97. c.1. legatur etiam de hac re Vega lib.13.ſuper Concil.c.9.& ſeq.huius enim noſtri inſtituti tantùm eſt de clauium poteſtate diſputare: an verò homines ita reprobentur, vt in hac vita aliquando fieri poſsit, vt nulla illis ſpes veniæ ſuperſit,non eſt huius loci, ſed loco citato ſatis diximus. Quòd ſi aliquando inuenitur apud ſanctos, pœnitentiam ſemel tantùm concedi peccantibus, non de ſacramento confeſsionis, ſed de publica pœnitentia, & ſolenni,quæ iuxta normã antiquorum canonum fieri conſueuit,intelligendum eſt, vt optimè notat Lindan. 4. lib. Panopl. capite 62. ſed neque publica negabatur

ſecundò etiam peccantibus, ſed publica, & ſolennis; ſicq; intelligitur Ambr. lib. 2. de pœnit. c. 10. vbi expreſſè docet, publicā pœnitentiam ſemel tantùm eſſe concedēdam peccantibus; intelligit ſolennem: de priuata verò docet poſſe ſæpiſsimè repeti. Ita de ſolenni docet D. Tho. in hoc art. ad ſecundum, non eſſe repetendā. Idemq; docet Durand. in 4. d. 14. q. 4. vbi optimā huius aſsignat cauſam, quòd ſic in antiqua Eccleſia obſeruaretur: quāuis ipſe fateatur, repeti cōſueuiſſe in aliquibus Eccleſijs, vt etiam Magiſter teſtatur in eadē diſt. & quòd non repetenda eſſet pœnitentia, docet Origen. homil. 15. in c. 25. Leuitici, & Auguſt. in 2. tom. epiſt. 54. nō longè à principio, vbi optimè inquit Auguſt. quāuis ſolennis illa pœnitentia ſemel tantùm cōcedenda ſit. *Quis tamen audeat* (inquit) *Deo dicere: Quare huic homini, qui poſt pœnitentiam primam rurſus ſe laqueis iniquitatis cōſtrīgit, adhuc iterū parcis?* vnde aliā inquit priuatā concedēdam eſſe.

Ambroſ. Solēnis pœnitentia nō repetebatur olim.

S. Thom. Durand.

Magiſt. Origen. Auguſt.

15

16

De ſolennitate verò, qua fieri hæc pœnitentia conſueuit, optimè ſcripſit Durand. vbi ſuprà, & Palud. eadem d. q. 6. & Thom. Argent. q. 1. art. 3. modus verò huius pœnitētię deſcribitur cap. *In capite quadrageſimæ* 50. d. lege Ioann. Med. C. de confeſsione, tract. 2. q. *de pœnitentia iniuncta*, Alex. 4. p. q. 14. in 6. ar. 2. & 3. Viguer. in ſum. Theolog. c. 16. §. 4. verſ. 7. Aliqua verò ſunt ſanctorū teſtimonia, quæ adducit Magiſter d. 14. in 4. & videntur inſinuare non fuiſſe verā pœnitentiam, poſt quā contingit peccare iterum: quibus verò modis reſpondeat Magiſter, & Gratianus, dicemus infrà q. 88. art. 1. Sed benè reſpōdet Bonau. in 4. d. 14. 2. p. diſt. ar. 1. q. 1. in ſolutionibus argumentorum, quòd ſancti dicant inanem fuiſſe pœnitentiā, quia fruſtratur fine ſuo cōſequēdi vitam æternā per ſequens peccatum, nō quia verè nō emundauerit à culpa, aut quia redeant iterum peccata, aut ſit rurſus tam dignus pœna, qui peccat, ſicut antea, vt probabimus infrà q. illa 88. art. 1.

Palud. Argent.

Ioan. Med. Alex. Viguer.

Bonauent.

QVÆSTIO LXXXV.

De ſacramento pœnitentiæ, ſecūdum quod eſt virtus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm pœnitentia ſit virtus?

Concluſio huius articuli eſt affirmatiua.

Notationes circa Articulum.

Actus pœnitentiæ ſtudioſus eſt.

IN examine cōcluſionis huius articuli parum nobis erit controuerſiæ: omnes enim fatētur actum pœnitentiæ eſſe ſtudioſum actum, & virtutis: quāuis enim diuerſimodè à ſcholaſticis proprius actus pœnitentiæ explicetur, in eo tamen conueniūt omnes eſſe virtutis actū, hoc eſt, ſecundum rectam rationem. Ita D. Tho. in hoc ar. Alexand. 4. p. q. 12. mēbr. 1. art. 1. §. 1. Bonau. in 4. d. 14. 1. p. diſtinct. ar. 1. q. 1. Ricar. ar. 1. q. 1. Scotus q. 2. §. *Primus articulus*, Durand. q. 1. Gabr. q. 1, art. 3. dub. 3, Palud. q. 2. ar. 1. & 2. Ioan. Medin. tract. 1. de pœnitentia q. 1. Sotus in 4. d. 14. q. 2. art. 1. Viguer. in ſua ſum. Theolog. c. 16. §. 4. in princip. Petrus Sot. de inſtitu. Sacerd. lect. 1. *de ſacra. pœnit.* quāuis autem diuerſimodè ab eis explicetur ſubſtantia actus pœnitentiæ, & in quo conſiſtat eius natura, quomodocumq; tamen velimus eā accipere, ſemper eſt actus ſecundum rectam rationē, maximūq; donum Spiritus ſancti: vnde erit verè virtutis actus, & habitus, à quo ille procedit, vera virtus. Quòd verò donū Dei ſit, & ſecundum rectā rationem, inde ſatis cōſtat, quòd tam frequenter in ſcriptura cōmendetur, adeòq; Deus eam à peccatoribus poſtulet. Et infrà, cum ſit ſermo de contritione, cōtra Lutherū probabimus hunc dolorē peccatorū eſſe Dei donū, nec cōſtituere hominē hypocritā, vt ille blaſphemè auſus fuit docere: & Sotus art. citato ſatis latè probat, quomodò pœnitentia ſit ſecundum rectam rationem; quod adeò clarū eſt, vt in ea reprobanda ampliùs immorandum mihi nō videatur.

S. Thom. Alex. Bonauent. Ricard. Scot. Durand. Gabr. Palud. Ioā Medina Sot. Viguer. Petr. de Sot.

17

18

Neq; verò exiſtimo S. Tho. reprehendi à Bonau. & Alex. locis citatis, vt exiſtimat Sotus vbi ſuprà, quòd D. Thom. dixerit in fine art. pœnitentiā, de qua nūc loquimur, vel eſſe virtutem, vel actū virtutis: reprehēdit quidē Alexan. eos, qui dicebant, pœnitentiam non eſſe habitū, ſed virtutis actū; quia iam ſequeretur illū tantùm habere pœnitētiam, quē actu pœniteat peccatorum, quod ille exiſtimat falſum; quia etiāſi actu non pœniteat, dicitur habere pœnitentiā, ſi ſemel pœnituit peccaſſe, ergo ratione habitus. Hanc exiſtimo eſſe rationem Alex. nec multū probat meo iudicio; ſicut enim dicitur eſſe in peccato, qui peccauit, non tamen ratione habitus, ſed ſolum quia peccauit,

Alexāder probat pœnitentiam habere pro priūhabitū

cauit, nec vmquam pœnituit, ſic etiam dici
19 poſſet ratione pœnitentiæ, quã habuit, nec vllo peccato poſteà interrupit habere pœ-
Ineffaciter probat. nitentiam, aut in ſtatu pœnitentiæ eſſe ſicut in ſtatu charitatis, & charitatem diceretur habere, qui ſemel cum Deo charitatis actu iniit amicitiæ fœdus, nec vmquã interrupit, etiãſi habitus nõ eſſet charitatis.

Bonauent. ratio. Bonau. verò reprehendit ſententiã eorum, qui dicebant eſſe pœnitentiã, non virtutem, id eſt, non habitũ, vnum inquã, ſed eſſe actum virtutis, non vnius, ſed omniũ; probat autem eſſe habitum virtutis; quia cũm pœnitere ſit actus bonus, & difficilis, circa quem cõtingit errare, neceſſariò erit habitus virtutis, & ſicut eſt habitus zeli, quo iraſcimur vitijs alienis, ſic etiam pœnitentia erit actus, quo iraſcimur vitijs pro-
Infirma eſt prijs. Sed hæc ratio non probat eſſe pœnitentiã vnum habitũ virtutis, ſed ſatis eſſet, ſi quis diceret eſſe actum pluriũ habituũ: quòd enim actus pœnitentiæ ſit difficilis, & ſecundum rectã rationem non probat eſ-
20 ſe vnum habitum: qui verò dicebant eſſe actum omnium virtutum, non negabant procedere ab habitu, ſed ab vno habitu eſſe negabant. Deinde probat Bonau. quòd ſit habitus ratione Alex. quam iã diximus parui momenti eſſe. Sed neq; D. Tho. docuit eſſe actum virtutis tantùm, & nõ habitum, ſed eſſe vel actum virtutis, vel virtutum: quouſq; enim definiat D. Tho. eſſe ſpecialem virtutem, & quæ ſit illa, conſtare nõ poteſt, an ſit vnus habitus pœnitentiæ, vel plures, an ſit pœnitere actus adæquatus alicuius virtutis, & habitus, vel tantùm ſit actus vnius, aut plurium virtutũ, inadæquatus tamen, vt ſequenti articulo examinabimus: ſatis ergo modo ſit definijſſe, pœnitere eſſe actum virtutis, & ad aliquem habitum, vel habitus plures pertinere. Vnde in hoc art. non diſputabo, quod Bonau. diſputat loco citato, an ſit actus gratiæ habitualis, vel charitatis, hoc enim eſt examinare, quænam ſit virtus pœnitentiæ, & pœnitentiæ actus cuius virtutis, & habitus actus ſit.

21 In hoc articulo docuit etiam S. Tho. pœnitentiam, primò accipi poſſe pro paſſione appetitus ſenſitiui, & hoc modo nõ eſt virtutis actus; ſed paſſio: alio modo, vt eſt in voluntate cum electione, & ſic eſt actus virtutis. Scotus in 4. d. 14. q. illa 2. ad primum, docet triſtitiam non eſſe actum virtutis pœnitentiæ, ſed effectum illius; & for-
Scotus ſan videbitur alicui Scotus loqui de triſtitia partis ſenſitiuæ; ſed re vera loquitur de triſtitia etiam voluntatis; in eius enim doctrina, quam latè examinauimus 1. 2. d. 14. cap. 1. & 2. triſtitia voluntatis etiam nõ eſt actus à voluntate elicitus, ſed paſſio quædam ab obiecto proueniens, ad quam voluntas tantùm ſe habet vt principium paſſiuum: vnde benè ſequitur, in ea non eſſe virtutis opus, cùm non ſit actio, ſed potiùs paſſio appetitiuæ potentiæ. *Qua ratione pœnitentia pertineat ad appetitum ſenſitiuum.* 22

Sed quam falſa ſit hæc doctrina Scoti de triſtitia, oſtendimus in eo loco, & probauimus eſſe actionem vitalem, non minus quàm delectationem, & amorem: vnde ſi ſit cum electione, & conſilio, hoc eſt libera, & iuxta rationis normam, abſque dubio erit virtutis actus. De illa verò triſtitia, quatenus eſt in parte ſenſitiua, dicendũ eſt cũ Soto ar. citato poſt mediũ illius in 4. d. *Sotus.* 14. q. 2. & d. 17. q. 2. art. 1. in corpore, & ad primũ, & Palu. d. 14. q. 2. ar. 2. ſtatim in prin *Paludanus* cipio, ſi fuerit ex electione proueniẽs ſecũdũ mediocritatem virtutis, eſſe ſtudioſum actum: nam & in exequutiuis potentijs, & appetitu concedimus actus virtutis ſecundum rectam rationem, quamuis prima eorum radix ſit voluntatis actus circa idem obiectum expreſſè cognitum ſub ratione illa propria vniuſcuiuſq; virtutis.

Neq; refert, quòd ſolus intellectus cognoſcat rationẽ peccati, vt eſt offenſa Dei, vel in ratione mali moralis, cuius ſecundũ 23 hanc rationẽ formalẽ, vel aliã ſimilem, quã non aſſequitur ſenſus, eſt in voluntate primus actus pœnitentiæ, aut doloris: quia neque ſenſus aſſequitur rationem formalem actus temperantiæ, vel obiecti illius ſecundum quam voluntas ferri debet, vt ſit eius actus virtutis, debet enim eſſe ex electione, & ſciẽtia: & *propter ipſum*, vt dixit Ariſt. *Ariſtoteles* Ethi. lib. 2. c. 4. hoc eſt, propter rationẽ propriam honeſti, & nihilominus cõcedimus in appetitu actũ huius virtutis, imò in exteriori exequutrice potentia: qui quidem actus à quibuſdam dicitur elicitus à virtute, ab alijs verò imperatus: ego vero, vt hoc obiter dicã, illum actũ exiſtimo elicitum à virtute, imperari verò à voluntate: dicitur autem elicitus à virtute, quia eſt eiuſdem obiecti: cum verò vnus actus imperatur à virtute, eſt alterius obiecti, quàm ipſa virtus, quæ imperat: in ijs tamẽ digladiari nõ eſt opus, ſatis ſit, primò eſſe actũ virtutis in voluntate, cùm ratio illa formalis (*propter ipſum*) attingatur à ratione tantùm;

inde tamen eſſe poſſe deriuatũ actum eiuſdem virtutis in appetitu, & alijs potẽtijs.

DVBIVM VNICVM.

Qua ratione dixerit Ariſtoteles verecundiã non eſſe virtutem?

1 NON leuis meo iudicio eſt difficultas circa locum Ariſt. quẽ S. Tho. in argum. 2. huius art. addu-
Ratio dubij xit, quomodò, inquam, hæc ſtare poſsint, verecundiam nec eſſe virtutem, nec virtutis actũ, vt expreſsè docuit Ariſt. 4. Ethic. c. 9. quod vltimum eſt; & pœnitentiam eſſe non mediocre donũ Dei, & virtutem, aut virtutis actũ: ſi enim nõ eſt virtutis actus erubeſcere, cũ quis aliquid turpe egit, cur & pœnitere facti, quod turpe fuit,
Prima ſolutio virtus erit? Reſpondet D. Tho. in hoc art. in ſolut. ad 2. differentiã eſſe inter verecundiam, & pœnitentiã: verecundia enim reſpicit (inquit ille) turpe factum vt præſens, pro quo quis timet confundi; pœnitentia verò præteritũ, eſt autem cõtra perfectionem virtutis, quòd aliquis in præſenti habeat turpe factũ, de quo oporteat illũ verecundari, non eſt autẽ contra perfectionẽ virtutis, quòd aliquis priùs cõmiſerit turpia facta, de quibus oporteat eũ pœnitere. Hæc D. Tho. quã ſolutionem ſequitur art.
Sotus. Caietan. citato Sotus in ſolut. 2. & Caiet. 2. 2. q. 144. art. 1. quãuis & D. Tho. aliã ibidẽ videatur inſinuare rationẽ, vt infrà dicemus.

2 Hæc tamen mihi omnino diſplicet, nec ad mentẽ Ariſt. vllo modo videtur: quoniã
Non placet Ariſ. numquã hac ratione dixit, pudorem non eſſe virtutẽ, ſed alia longè diuerſa, vt infrà dicemus: deinde quoniã re vera pudor non differt à pœnitentia hoc modo; ita enim pœnitentia poteſt eſſe de præſenti peccato, ſicut de iã diu præterito: nõ dico de peccato præſenti omnino dũ fit ipſum, ſic enim non poſſet eſſe vera pœnitẽtia, ſed peccatũ præſens dico, quod paulò ante cõmiſſum eſt, in quo quis forſan deprehẽſus fuit: de hoc ergo ita poteſt eſſe pœnitentia, ſicut pudor, ſicut enim ſtatim cõmiſſo peccato poteſt aliquẽ facti pœnitere, ſic etiam poteſt erubeſcere, ſi ab aliquo in eo deprehẽdatur. Quòd ſi ab homine in eo deprehẽſus poteſt erubeſcere, cur etiã ſtatim cõmiſſo peccato nõ poteſt ipſum facti pœnitere, quòd fuerit Dei offeſa, & in cõſpectu Dei,
3 & Angelorũ erubeſcere, conſiderans ſe coram ipſis peccaſſe? Deniq; cur non dicemus, erubeſcentia, ſeu pudorẽ, cùm aliquo peccato cõmiſſo longo antea tẽpore reprehendi tur quiſpiam, & reprehenſione confundi-tur? ergo non minùs de præterito poteſt eſſe confuſio, & erubeſcentia, quã pœnitẽtia: non ergo vllo modo differunt materia.

Duran. in 4. d. 14. q. 1. ad 1. ita reſpõdet, *Durandi reſponſio.* eſſe diuerſam rationẽ pœnitentiæ, & verecundiæ, quia pœnitẽtia ſupponit iam peccatum cõmiſſum, verecundia verò futurũ ſpectat: eſt enim verecundia timor (inquit ille) de turpi, timor autẽ futuri eſt, futurũ autem nũquam timetur, niſi habeat diſpoſitionem propinquam in cauſa ſua: vnde & verecundia ſecum affert neceſſariò pronitatẽ quandã (inquit Duran.) ad peccatũ, & ideò nec eſt virtus, nec ſtudioſus actus.

Reijcitur. Sed Durand. quàm apertè fallatur, non eſt difficile probare. Primò quidem; quia
4 ab Ariſt. eo cap. numquã definitur pudor, quòd ſit timor futuri peccati, imò nec ipſius peccati vllo modo, ſed infamiæ, quę ex peccato oritur: quando ergo erubeſcit, nõ futurum peccatũ timet, ſed potiùs (inquit ibi Ariſ.) de iam cõmiſſo infamiam timet: vnde erubeſcentia non ſecum affert futurum peccatum, ſed futuram infamiam de peccato commiſſo timet, aut de preſenti infamia ob peccatum commiſſum triſtatur, & hoc etiam eſt erubeſcere.

Secundò, quoniam pudor potiùs retrahit à peccato aliquando, quàm ad peccatũ inclinet: ergo nõ ſemper ſecum affert pronitatẽ ad peccatum, niſi vt infrà dicemus. Et ſi erubeſcentia eſſet timor peccati futuri, non minùs eſſet ſtudioſus actus, quàm dolor de præterito, quando eſſet eadẽ motiua ratio formalis: quòd enim aliquis cognoſcens fragilitatem, timeret peccatum, quod eſſet offenſa Dei, non minùs ſtudioſè operaretur, quàm ſi pœniteret iam cõmiſſi, quod eſſet etiam Dei offenſa; nec ex hoc timor ſecum afferret pronitatem illam ad peccandum, quaſi timor eſſet illius cauſa: imò verò ex naturali imbecillitate iure optimo tunc homo timeret peccatum, quod
5 eſt nolle in futurum peccare, & maximè ſecundum rectam rationem.

D. Thom. ratio Huic ſententiæ Duran. videtur D. Tho. conuenire 2. 2. q. 144. ar. 1. inquit enim, virtutẽ propriè eſſe circa difficile, & poſsibile: ille autem, qui perfectus eſt ſecundum habitum virtutis, non apprehendit aliquid exprobrabile, & turpe ad faciendũ vt poſſibile, & arduum, id eſt, difficile ad vitandum, neque etiã facit aliquid turpe, vnde oppro-

opprobrium timeat: vnde propriè loquendo, non eſt virtus verecundia, erit tamẽ virtus (inquit) vt communiter dicitur virtus, quidquid bonũ eſt, & laudabile: verecũdia autem eſt paſsio quædã laudabilis. Sed hęc ratio etiam non probatur mihi, quoniã verecundia non eſt timor opprobrij, & infamiæ futuræ ex futuro peccato, ſed timor infamiæ præſentis, aut futuræ, de præterito, & iã commiſſo peccato: eſt autem difficile, & arduũ, moderari huiuſmodi affectũ: poteſt ergo eſſe materia virtutis. In eo verò, quod D. Thom. vltimò docet, quo inclinare videtur in ſententiã Ariſt. quòd perfectus ſtudioſus nihil facit turpe, vnde exprobrari poſsit, infrà impugnabimus etiã contra Ariſtot.

6 *Difficilis eſt*

Ricardi Solutio.

Demũ Ricard. in 4. d. 14. ar. 1. q. 1. ad 2. reſpõdet Ariſt. nõ negare verecundiã eſſe virtutẽ, vt eſt habitus quidam ex aſsidua exercitatione pudoris ſecundum rationis regulã cõparatus, ſed inquantũ eſt paſsio quædã: vnde & idẽ Ariſt. c. citato in principio ſtatim inquit: *De verecundia autẽ, quaſi de virtute aliqua dicendũ non eſt: affectus enim magis eſſe, quàm habitus videtur.* Sed quamuis re vera negari non poſsit, affectum verecũdiæ non eſſe virtutẽ, nec virtutis actũ, quã-

Exploditur

7 do eſt ſolius ſenſitiuę partis affectus cũ perturbatione, ſicut nec pœnitentiæ dolor in eadẽ parte, vt ſuprà dicebamus; tamen non videtur negari poſſe eſſe ſtudioſum opus, quoties à volũtatis electione ortum habet ſecundum normam rationis rectæ; quia tamen Ariſt. negare videtur, inquit Ricard. verecundiam eſſe virtutẽ, etiam ſecũdum quod eſt habitus quidã, ideò, inquit, Ariſt. ibi loquutum fuiſſe ſolum de virtute, quæ nihil in nobis vitioſum ſupponit, nõ verò de omni genere virtutis.

Autoris placitum.

Exiſtimo tamen, non ita deferendũ eſſe autoritati Ariſt. vt velimus etiam eum excuſare, & defendere in ijs, quæ Dei miſericordia humano generi reuelata ſunt, vt etiam in ijs nihil ille contrariũ docuerit, vnde mihi nõ eſt dubiũ peſsimè erraſſe Ariſt. eo cap. & vt illius errorẽ faciliùs deprehendamus, paucis dicamus, quę ibi docet Ariſt. Primò quidẽ, verecundiã non eſſe habitũ,

8 ſed affectũ corporalem, & vt diximus, ſi loquamur de hoc affectu, vt in nobis naturaliter accidit, non dubiũ non eſſe virtutem.

Verecũdia ex ſententia Ariſt. non eſt virtus.

Quòd verò, neq; vt eſt ex electione, ſit act? ſtudioſus, aut ſaltẽ nõ ſit virtus, docet etiã Ariſt. dicit enim, affectũ hunc eſſe laudabilem in iuuenibus, quòd eo à vitijs abſtrahãtur, cum adhuc ad ſtatũ virtutis non deuenerint, ſed perturbatione iuuantur.

Non ergo ſentit ſecundũ ſe laude dignũ eſſe hunc affectũ, ſed in iuuenibus, quòd eo detineãtur intra virtutis tramitẽ ſępiſsimè: vnde in ſenibus pudorẽ nõ laudari (inquit Ariſt.) quia nihil ipſi debent agere, cuius erubeſcere debeant, & ſtatim ſubiũgit hęc verba: *Nam pudor probi viri eſſe nullo pacto poteſt, cùm ob malas res exoriatur, neque enim agendæ res eiuſmodi ſunt.* Et infrà. *Quare minimè eſt erubeſcendum, praui namque hominis eſt eſſe huiuſmodi, vt turpe aliquid agat, ita verò eſſe affectũ, vt ſi quid turpe egeris, erubeſcas, ac propterea te probum exiſtimare, abſurdũ planè eſt.* Hæc docet Ariſt. Huius vero falſæ opinionis illud eſt fundamentũ Ariſt. familiare, quòd exiſtimat eſſe connexas virtutes, & tunc demum peruenisſe hominẽ ad ſtatum virtutis, cum omnes ſimul habet, vt iã deinceps peccare non poſsit. Quod acriter reprehendit Hieronym. 1. dialogo contra Pelagianos, vt nos diximus 1. 2. d. 88. c. 4. in Ariſt. enim doctrina idẽ eſſe ſtudioſum virum, & probũ, & qui omnes habeat virtutes, certũ eſt. Vnde, & in verbis citatis inquit, pudorẽ probi viri eſſe nõ poſſe, tum etiam docet, praui hominis eſſe, huiuſmodi eſſe, vt turpe aliquid agas, quaſi dicat, ſtudioſus, qui omnes habet virtutes, nihil poteſt prauè agere. Quod quidem falſiſsimum eſt, & contra noſtram Chriſtianã fidem: quamuis enim in eo, quod quis turpe agit, probus non ſit, tamen cur non po- 10 terit, poſtquàm quis omnes habuerit virtutes, turpe aliquid agere, Deo permittente? Quòd ſi agat, cur non laude dignum erit erubeſcere deturpi facto? Et virtutes morales omnes non eſſe connexas inter ſe, contra Ariſtot. ſatis probauimus eo loco, vnde in omnibus etiam ſanctis viris habere poterit locum pœnitentia, poſtquã peccauerunt, vt fieri poteſt. Quamuis autẽ concederet Ariſt. per actus verecundiæ in iuuenibus adquiri aliquẽ habitum, tamen non diceret illum aliquando peruenire ad ſtatum virtutis, qui eſt ſtabili animo operandi, vt docuit 2. Ethic. cap. 4. hunc enim putauit nõ poſſe eſſe ſine alijs virtutibus, cũ illis autẽ omnibus nõ poſſe fieri aliquid turpe, vnde homo erubeſcat, ac proindenõ eſſe habitum verecundiæ in eo ſtatu virtu- 11 tis, cùm in eo impoſsibilis ſit actus.

Hieron.

Sed obijcies verba Ariſt. ſtatim eo cap.

Obiectio. vbi ait, *Quocirca verecundia ex cõditione probata res eſt. ſi enim ageret, erubeſceret*, quibus Ariſt. videtur velle, erubeſcere non eſſe ſecundum ſe bonum, ſed ex conditione, hoc eſt, ex ſuppoſitione, & hypotheſi, vt habetur in Græco, quòd ſcilicet quis peccauerit, quem ſenſum videtur ſequi Euſtratius in eum locum. Reſpondetur, aliam eſſe mẽtem Ariſtotelis; nam illa verba per modum dubitationis, aut obiectionis proponit. Vnde Lambinus mentem illius optime callẽs ita transfert: *Sed tamen ex conditione poſſet pudor bonum videri, nam ſi quid turpe admittat, pudore afficiatur, &c.* quaſi dicat, alicui ita videri poſſet, ſed ita non eſt. Vnde ſtatim ſubdit poſt verba citata: *Et hoc circa virtutes minimè contingit*, quaſi dicat, licèt bonum videatur virtutis erubeſcere, ſi fiat quid turpe, ſed non eſt virtutis actus, cum habenti virtutes non ita contingat. Vnde neſcio, quomodò hic autor virtutem pœnitentiæ eſſe poſſe concederet.

Solutio. *Lambinus.* 12

In homine bene morato eſt ſtudioſo poteſt eſſe pudor præteritorum peccatorum

Sed quamuis, & omnes virtutes connexas eſſe diceremus, & ſtudioſum, aliàs non poſſe peccare, ſemper, & pœnitẽtiæ, & pudori poſſet ſupereſſe locus, peccatorum, quæ quis in iuuentute commiſit, poſt quę omnem virtutem moralem adquirere, & pœnitentiam illorum, atque pudoris virtutem habere poſſet, niſi dicat Ariſtot. pudorem non defactis turpibus in iuuentute, ſed de propinquioribus eſſe poſſe, quod etiã falſum eſt: talia enim eſſe poſſunt delicta iuuentutis, vt meritò non tantùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus pudorem afferãt. Et vt optimè notauit Zuinguerus in ſcholijs in eum locum Ariſt. videtur ibi tacitè perſtringere Platonem in 5. de republica, vbi timorem, & pudorem conſtituit cuſtodem ſeniorum, & 1. de legibus, & in Pythagora, vbi docet, pudorẽ maximè colendum, & docet, ornamenta, & vincula eſſe ciuitatis, pudorem, & iuſtitiã, quòd hæc coerceat à malo virtutis amore, illa verò formidine pœnæ, & Heſiodus in libro cui titulus eſt, opera, & dies, docet, pudorem, & Nemeſim ad ſuperos euolaſſe, & ſceleratas terras reliquiſſe.

Zuinger. *Platon.* *Pythagor.* 13 *Heſiod.*

Verecũdia prout eſt timor infamiæ ex genere ſuo nõ eſt laudabilis.

Alia ratione ego exiſtimarem, verecundiam, & pudorem humanum non eſſe laudabilem, nec virtutis actum, quamuis effectus laudabiles aliquando habeat, cũ à peccato retrahit, quia verecundia propriè eſt timor infamiæ ex affectu æſtimationis, & honoris proprij proueniens, & ſicut motiuũ hoc aliquando abſtrahit hominẽ à peccato, ſic etiã aliquando impellit: vnde hæc timere de ſe laudabile non videtur, niſi ſecundum regulam alicuius virtutis moderetur quis hunc affectum ob bonum aliquẽ finem: vnde & verecundia, quæ eſt timor infamiæ, apud homines ob turpe factum, aut triſtitia de illa, ex ſuo genere virtus non eſt, niſi forſan quando illam dicamus ad virtutẽ magnanimitatis pertinere, quæ etiã curat propriã dignitatẽ, & honorẽ, ſecundũ virtutẽ in menſura debita, & moderatur affectum humilitatis, ne fiat puſillanimitatis, de qua lege 1. p. d. 235. c. 4. verecũdia vero, vel pudor coram Deo de turpi facto, qui eſt affectus pœnitentiæ, eſt virtus non mediocris, quã neque antiqui Philoſophi, nec Ariſt. nouit, imò, vt vidimus art. 1. præcedentis quæſt. Cicero in Academicis nullũ exiſtimauit remediũ à natura, vel autore naturæ conceſſum, quo quis in priſtinũ iuſtitiæ ſtatum reſtitueretur, ſed qui ſemel iniuſtus eſſet, & turpe quid feciſſet, ſic perpetuò manere arbitrabatur: Ariſtot. verò, licèt in iuuenibus pudorẽ, qui videtur genus quoddã pœnitentiæ, poſſe eſſe dixerit; in ſenibus verò ſtudioſis, inquit, non poſſe eſſe, & ſi aliquando in ſenibus reperiatur, laudabilem non eſſe. 14 *Cicero.* 15

Bonauent. Alex. *Quomodo pœnitentia ſit laudabiliscũ verſetur circa malum.*

Hìc etiã addendum exiſtimaui cum Bonauent. & Alex. vbi ſupra, pœnitentiã non tãtùm eſſe virtutem, aut virtutis actũ latiori quadam ſignificatione, vt quidam dicebant, quòd virtus eſſet propriè circa bonũ, pœnitentia verò circa malum fugiendum verſetur; quoniã, vt optimè illi docent, licèt pœnitentia ſit circa peccatũ, quod deteſtamur, & ita videatur ipſum peccatũ eſſe illius materiã, verumtamen ipſum opus pœnitẽtiæ bonũ eſt: & virtutis munus, ita eſt proſecutio boni, ſicut & fuga mali: an verò hic ſit actus primarius virtutis pœnitentiæ, odiũ ſcilicet, & fuga mali, vel ſecundarius, de quo inter Durand. & Palud. eſt cõtrouerſia, dicemus art. ſequenti. Quomodò verò poſsit quis haberedoloris, & pœnitẽtiæactũ, circa cõmiſſum peccatũ, quo nollet peccaſſe, cum iam illud nõ fuiſſe ſit impoſsibile, & an illa voluntas ſit conditionata, vt aſſerũt Theologi, vel abſoluta, dequo diſputat Sot. in art. citato, & Ioan. Medin. vbi ſupra, diximus ſatis 1. 2. d. 42. c. 4. Vnũ addẽdũ breuiſsimè eſt, quod docuit Caiet. 2. 2. q. 144. art. 1, pœnitentiã eſſe virtutem ex ſuppoſitione, ſcilicet ſi peccatũ fuerit. *Sot. Medina. Caietanus.*

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrùm pœnitentia ſit ſpecialis virtus.

CONcluſio eſt affirmatiua, de qua non mediocris inter Scholaſticos eſt cõtro uerſia: eſt autem à nobis explicãdum, in quo conſiſtat ſubſtantia actus pœniten tiæ: diuerſimodè enim à diuerſis aſsigna-tur, vt videamus, an ſit ſpecialis virtus, vel actus alicuius virtutis, vel generalis dica-tur virtus, quæ omnia ſimul meo iudicio examinãda ſunt, vix enim ſeparari poſsũt.

DVBIVM VNICVM.

An pœnitentia ſit ſpecialis virtus à reliquis diſtincta?

SEntentia fuit quorundã, quos refert Alexand. Bonauent. & Alber. aſſerentium pœniten-tiam eſſe generalem virtutẽ, non quia eſſet aliquod genericum prędica tum aliarum virtutum, quod de ipſis prę-dicaretur, ſed quia eſſet actus pertinens ad quamcumque virutem: cum enim pœnitẽ tia eſſet dolor peccatorum, & peccata di-uerſa ſint, & diuerſis oppoſita virtutibus, ideò vnaquæque virtus mouet ad pœnitẽ-tiã peccati ſibi oppoſiti, ſic virtutis tẽperã tiæ eſt pœnitere peccati intẽperantiæ, &c. quia vnicuiq; virtuti proprium eſt proſe-qui bonum ſuum, & in eo delectari, & op-poſitum odio habere: ideò eidem virtuti placet ſuum bonum, & diſplicet peccatũ oppoſitum tantùm: neq; enim tẽperantiæ diſplicere poteſt iniuſtitiæ peccatũ, ſicut nec placere poteſt intemperãtiæ peccatũ: erit ergo pœnitentia generalis virtus, hoc eſt, actus pœnitentiæ, & diſplicentia pec-cati, non vnius, ſed omnium, erit virtutis vniuſcuiuſq; ſecundũ modum propriũ op poſitionis, & contrarietatis. Huius ſenten tiæ fuit Antiſi odor. lib. 4. ſummæ tract. 6. q. 3. & Maior in 4. d. 14. q. 2. dub. 1. & in ali quo, vt infrà dicetur, cũ eis conuenit Sco-tus, quamuis non omnem actum pœniten-tentiæ dicat eſſe communis virtutis, ſed odiũ deteſtandi peccatũ: vnde falsò ei im-putat hanc ſententiam Canus in relect. de pœnitentia 2. p. q. 2. Ioan. Medin. C. de pœ nitentia tract. 1. q. 1. circa finẽ videtur pro-bare etiã hanc ſententiam, quãuis prius ea-dem q. D. Tho. opinionem ſequatur.

Prima ſen-tentia aſſe rit pœnitẽ-tiã ad omnes virtutes per tinere.

Antiſiodor

Maior. Scot.

Med.

Hanc ſententiam impugnat Alexand. 4. p. q. 12. mẽbr. 1. art. 1. §. 2. Bonauen. in 4. d. 14. 1. p. diſtinctionis ar. 1. q. 2. Albert. ea-dem d. art. 4. & Sotus in ead. diſt. q. 2. ar. 2. & cæteri alij; Sotus verò ijs duabus rationi bus. Primo, quia impœnitentia, aut nolle pœnitere, eſt ſpeciale peccatum, erit ergo ſpecialis virtus pœnitentiæ oppoſita huic peccato. Sed certè aſſumit Sotus in hac ra tione æquè dubiũ cum concluſione, quam inferre contendit: probandũ enim illi erat, impœnitentiã eſſe ſpeciale peccatũ, aut nol le pœnitere, quod non minus difficile eſt, quàm probare pœnitentiam eſſe ſpecialem virtutẽ; dicere enim poſſent Doctores hu-ius ſententiæ, nolle pœnitere, cũ inſtat præ-ceptum pœnitentiæ, eſſe omiſsionis pecca-tum, ad omnem pertinens virtutis contra-rietatẽ: ſi verò ſit peccatũ cõmiſsionis, quia præterita placent peccata, erit quidẽ non vnũ, ſed multiplex peccatũ ſecundũ quod diuerſimodè placet peccatũ, vt conſtat ex ijs, quæ diximus quæſt. præcedenti art. 9.

Bonauent. Albert. Sot.

Prima. im-pugnatio Sotı infirma eſt.

Sed dicet quis pro Soto, impœnitentiæ peccatum non eſſe complacentiam in vno tantùm peccato, nec ſub vna tãtùm ratio-ne ſed in omnibus peccatis ſub aliqua vna ratione, quæ nõ poteſt eſſe cõtraria plu-ribus virtutibus, ſed vni tantũ, cũ nõ ſit niſi vnica ratio, ſub qua placent præterita pec cata. Similiter nolle pœnitere, & omittere actũ pœnitentiæ, cùm vrget præceptũ, non erit omiſsio plurium actuũ circa plura pec cata diuerſis oppoſita virtutibus, ſed erit omiſsio vnius actus doloris circa omnia e-tiã innumera, & diuerſiſsima peccata. Hęc quidem obiectio eadẽ videtur eſſe cum ra tione alia, quam Sotus adducit eo loco ad ſuã probandam ſententiã, quã ipſe primo loco poſuit, & dixit, rẽ eſſe valdè notandã, in qua cõſiſtit tota ratio, qua pœnitentia di cenda eſt ſpecialis virtus, & non generalis. Ea verò eſt hæc, quia licèt vnicuique virtu ti competat deteſtari peccatum, & malum ſibi oppoſitum, non tamen vnicuique con uenit caſtigare, vel odiſſe ſibi oppoſitum peccatum, emendando vitam in omni ge-nere virtutum, quod non tantùm eſt tem-peratè agere, aut iuſtè, ſed etiam bene vi-uere: hoc autem nulla vna virtus præſtare poteſt: ergo neceſſariò eſt quædam ſpecia lis virtus, quæ circa omne peccati genus habeat ſpecialem actum emendandi vitã; quia cæteræ virtutes tantùm deteſtantur peccatum ſpeciale ſibi oppoſitum.

Occupatio.

Secunda ſo-tio Soti.

Sed reſponderi poſſet, eſſe quandã vir-tutẽ, quæ vniuerſaliter omne peccatũ de-teſtetur ſub ratione particulari, ſcilicet cha ritatis: hæc enim odio proſequitur pecca-

Ineffica eſt.

tum, in quantum eſt Dei offenſa, ſiue peccatum ſit contra hanc, ſiue contra illam virtutem: fruſtra ergo aliam aſsignamus virtutem, ſed pœnitentiam dicere poſſemus generalem virtutem, quia vnaquæque virtus deteſtatur oppoſitum ſibi peccatũ ſub eadẽ ratione, qua illi contrarium eſt, & charitas omne peccatum, vt eſt offenſa Dei, præter hæc autem non videtur alia neceſſaria virtus.

Contendit nihilominus Sotus, & multi alij, aliam rationẽ peculiarẽ aſsignare, ſub qua deteſtatio cuiuſcũq; peccati ſpecialẽ conſtituat virtutẽ diſtinctam à pœnitẽtia; quod an ſit verum, infrà examinabitur. Ex eo tamen exiſtimo, nõ probari eſſe ſpecialem virtutem pœnitentiæ, quia ſit actus aliquis, quo deteſtari poſsimus omne genus peccati ſimul ſub aliqua ratione, id enim præſtare poteſt charitas, niſi etiam probemus, ſub alia ratione pœnitentiã deteſtari omnia peccata, & ſub alia charitatẽ ea deteſtari. Nunc ergo ſaltem habemus, pœnitentiam nõ eſſe generalem virtutem, hoc eſt, actum deteſtãdi omnia peccata, ad omnes virtutes pertinere, ad vnamquamq; in ſuo genere, ſed eſſe aliquem peculiarem actum pœnitentiæ, qui ſit vnius tantùm virtutis: an verò charitatis, vel religionis, vel alterius, infrà examinabimus, & quæ ſit eius ſpecialis ratio, qua conſtituenda ſit pœnitentiæ virtus.

6

Alex. ſententia pœnitentiam eſſe quodam modo generalem virtutem.

Alexand. Alenſ. quamuis cum reliquis citatis, & alijs, quos infrà dicemus, dicat pœnitentiam eſſe ſpecialem virtutem, docet tamen eſſe etiam quodammodò generalẽ; peculiarem virtutem eſſe docet ſecũdum quendã actũ ipſius, quẽ inquit tranſire in perſonã, & hunc, inquit, eſſe actũ punitionis, quo ſcilicet vult ſeipſum punire veluti in cõpenſationẽ delicti: generalẽ verò quodãmodò, inquit, eſſe ſecũdum alium actũ, qui tranſit, inquit ille, in ipſum peccatum, veluti in materiã, qui, vt ipſe inferiùs explicat, eſt peccati odiũ, vel deteſtatio; & quia illius deteſtatio eſt generalis, cũ ſit omniũ peccatorũ, ideò ſecundũ hũc actum virtus pœnitẽtiæ eſt quodãmodò generalis: dixit quodammodò generalis: quoniã, vt ille nouit, tribus modis poteſt dici generalis virtus, vel prędicatione, ſicut ratio virtutis generica prædicatur de omni virtute, & hoc modo non eſt generalis virtus pœnitẽtia, vt conſtat. Secundò, quia continet integrè cumulũ, & cætum virtutũ omniũ, ſicut ſecundũ ipſum Alex. & alios generalis iuſtitia eſt virtutũ omnium quædã aggregatio (quãuis D. Tho. generalẽ iuſtitiam ſpecialem conſtituat virtutem, quã appellat legalem iuſtitiã, licet forſan alio ſenſu vſurparit Ariſt. iuſtitiã legalem. 5. Ethic.) & neque hoc modo pœnitentia eſt generalis virtus, eſt enim vna quædã ſingularis virtus præter aliarũ omnium cætũ. Eſt autẽ tertia generalis virtus, inquit Alex. quia quoad illũ actum comitantur hanc virtutẽ cęteræ omnes, quæquidẽ imperant actum deteſtationis peccati, quæ eſt ipſius pœnitentiæ; ex amore enim vniuſcuiuſque virtutis oritur odiũ peccati, vt ille explicat in ſolut. 1. ex eo enim, quòd tẽperãtia amat obiectũ ſuũ, imperat pœnitentiæ, vt dolorem habeat de peccato, & ſic de alijs: vnde ad alias virtutes inquit pertinere actum pœnitendi, per imperium tamẽ: ad pœnitentiã verò, tamquã ad principium eliciendi actũ ipſum: vnde ob hanc rationẽ, licèt pœnitentia ſit diſtincta virtus ab alijs, eſt tamen generalis quodãmodò, quoniam comitantur illã omnes virtutes ad actũ ſuũ, vt dictũ eſt. Et hoc modo intelligendũ eſt, quod ipſe Alex. docet eadẽ 4. p. q. 12. mẽbr. 2. ar. 3. §. 2. ad 2. vbi docet, eiuſdẽ virtutis eſſe delectari de bono, & triſtari de oppoſito malo, quod ego intelligerẽ, ſicut in alio loco ſuperiùs citato docet, non elicitiuè, ſic enim odium peccati eſt à pœnitentia, quamuis à diuerſis virtutibus imperetur.

8

D. Thom.

Huius ſententiæ falſitas, licèt ex ijs, quę dicemus infrà, facillimè colligetur, modò tamen obiter mõſtrari poteſt, quoniam ſi actus deteſtandi peccatũ, tantùm eſt ſub ratione illa oppoſita virtuti, vt modò diſpliceat intẽperantiæ peccatũ ex amore tẽperantiæ, & ſic de alijs, non erit conſtituenda peculiaris virtus, vt deteſtemur peccata; eadẽ enim virtus, quæ amat bonũ, odio habet malũ, quod ei opponitur; imò, vt infrà probabimus, illemet actus odij circa malũ oppoſitũ virtuti, includit in ſe amorẽ, & cõplacentiã illius virtutis circa bonum ſuum; fruſtrà ergo conſtituitur quædã virtus ad deteſtandũ peccatũ, alia verò ad proſequẽdum bonũ, imò vero aſsignari non poteſt, cùm eadẽ ſit omnino ratio, vt infrà latiùs dicemus, deteſtandi malũ, & amandi bonũ oppoſitum, & ſic tandẽ erit charitatis actus odium peccati, vt eſt offenſa Dei, idemque erit dilectio ipſius Dei; quoad actum ergo odij non videtur aſsignanda virtus ſpecialis

9

Explositur ſententia Alexand.

10

cialis,niſi aſsignetur aliqua ſpecialis ratio odij circa peccatum,quod eſt difficile.Saltem Alexand.eam non aſsignauit,ſed hoc ſibi perſuaſit,quia putauit, aliarum virtutum actus tantùm eſſe proſequendi ſuum bonum, pœnitentiæ verò fugiendi, & deteſtandi:quod apertè falſum eſt: qui enim habilis eſt per habitum ad amandum bonũ temperantiæ, conſequenter habilis eſt ad odio habendum malum intemperantiæ, vt virtuti illi oppoſitum, cùm naturaliter ſequatur ex amore huius boni odium huius mali ei oppoſiti,imò vt infrà dicemus, idem ſit actus neceſſariò odij peccati, & amoris virtutis oppoſitæ.

11 Quòd ſi Alexand.putauit eſſe actũ pœnitentiæ,cum odio habemus peccatũ omne,& tunc ab omnibus imperari virtutibus ſub ſpeciali cuiuſq; ratione, eſt omnino fictitium; impoſsibile enim videtur, nos odio habere omne peccatum, qua ratione eſt contrarium cuicumq; virtuti in particulari ſub propia ratione mali vnicui que virtuti oppoſiti,&ſimul habere amorem cuiuſcumque boni ſtudioſi ſub propria ratione,& quamuis id fieri poſſet, nõ eſſet actus ſpecialis virtutis,ſed earundem, vt diximus,cum proſequi, & amare bonũ, & fugere,ſiue odio habere malum, eiuſdẽ ſint virtutis. An verò pœnitentia ſit ſpecialis virtus ad illum actum, qui tranſit in perſonam,quo pœnitens vult punire in ſe peccatum in compenſationem, & an poſſit eſſe peculiaris ratio doloris peccati,quo conſtituamus peculiarem virtutum pœni
12 tentiæ,dicemus infrà.

Altera ſententia. D.Thomas. Bonauent. Albert.

Dicunt ergo eſſe ſpecialem virtutẽ pœnitentiæ conſtituendam, D.Thom.in hoc artic.& Bonauẽt.& Albert.vbi ſupra, quia quamuis pœnitentia verſetur circa omne peccati genus,& ita habeat materiam vniuerſalem; circa illam tamen operatur ſub ſpeciali ratione, ſicut obedientia (inquit Bonauent.) verſatur circa omne præceptum,ſub ſpeciali tamen ratione, quòd expreſsè in eo,quod præcipitur, parere velit ſuperiori præcipienti, & ei ſubiectus eſſe. Pœnitentia ergo reſpicit peccatum, vt eſt Dei offenſa,conſtituens hominem dignũ æterna pœna ex intentione delendi peccatum per compenſationem aliquam. Ita colligitur ſententia D. Thom. ex hoc art. in corp.& ad 1.& 2.& ex artic.2.clariùs, eáque ita explicat Albert.artic. citato ad 3.& Bonauent.quæſt. etiam citata, & in ſoiut. ad 3.& clariùs quæſt. 3. illius artic. 1.Hanc ſententiam ſic intellectam docet Sot.in illo 2.artic.citato diſtinctionis 14. quæſt.2. Durand.ead.diſt.quæſt.2. num.4. Thom. ab Argen.eadem diſt.quæſt.1.artic.1. 1.& 3.p.articuli,Ricard.art.1.quæſt.2.in corp. & ad.1.& 2.Paludan.quæſt.2. num.18. & præcipuè num.22. vbi approbat ſententiam Durand. quoad illam partem, Dion. Carthuſ.eadem diſt.q.1.§.*Quæritur quoque*, & ſeq.Ioann.Med. C.de pœnitentia tract. 1.quæſt.1.§. *Ad quartum, quo quærebatur*, Petrus Sot.de Sacerdot.inſtit.lect.1.de Sacram.pœnit. Viguer.in ſua ſumma Theol. cap.16.§.4.in initio, Canus relect. de pœnitent.2.par.concluſ.2.& ſeq. 13

Sotus. Durand. Argent. Ricard. Palud. Dioniſ. Carth. Ioã Med. Petrus Sot. Viguer. Can.

Præmittendum autem eſt,quod Canus vt probaret ſuam ſententiam,præmiſit,dolorem de peccatis poſſe eſſe multis modis. Primò,vt eſt Dei offenſa, & malum quodammodò illius, quod eius bonitati contrarium ſit,& ei diſpliceat,& ad hoc,inquit ille,non requiritur alia virtus,quàm charitas,quia eadem virtus, quæ amicis bonum deſiderat,malum etiam amicorum auertit, quòd ipſorum mala ſint, & ſicut ab omnibus aſſeritur,gaudiũ de bono Dei, vt Dei bonum eſt,& propter ipſum,ſic etiam triſtari de eius malo, vt malum quodammodo eius eſt,hoc eſt,offenſa,eiuſdem erit virtutis:non quia verè Deus malum ex culpa aliquod patiatur, ſed quòd æſtimetur à nobis,vt malũ illius,cũ ſit eius offenſa, quod ſatis eſt.Et ita D.Thom.in hoc art.in ſolu. 1,Canus vbi ſupra,Sotus artic. citato circa 1.argum.D.Thom.Bonauent. artic.citato quæſt.3.ad 1.& Caietan.in hoc art. docẽt, ad hunc actum deteſtandi peccata ſub hac ratione non eſſe aliam conſtituendam virtutem,quàm charitatem. Sic etiam docet Canus ad deteſtandum peccata, vt animæ noſtræ medeamur, niſi alia addatur formalis ratio motiua in obiecto,non eſſe neceſſariam aliam virtutem præter charitatem; quia eadem charitate, qua & corporis morbis proſpicio,eadem etiam,&animæ proſpicere poſſum. Eadem etiam charitas ſufficit,inquit Canus,ad deteſtandum peccata,vt reconciliem mihi Dei amicitiam, & ita ob hanc rationem non video conſtituẽdam eſſe ſpecialem virtutem pœnitentiæ. 14

Actus pœnitentiæ reſpiciens peccatũ vt malum Deo eſt pertinet ad virtutẽ charitatis.

D.Thom. Canus. Sotus. Bonauent. Caietan.

Omnes ergo citati Doctores docent, dolorem peccatorum,quando eſt ex intẽtione ſatisfaciendi,& cõpenſandi Deo offenſam,quæ commiſſa eſt,pertinere ad ſpecia- 15

lem virtutem, quemadmodum velle compenſare homini iniuriam factam, ſpecialis virtutis eſt. Et hoc voluerunt expreſſè citati Doctores: omnes enim dicunt, non tàm actum pœnitentiæ eſſe dolorem peccatorum, & vt fiat remiſsio peccati, ſed vt fiat compenſatio offenſæ, quam multi ex ipſis emendam appellant. Et vt ego exiſtimo, omnes Doctores citati arbitrantur, ne ceſſariam eſſe hanc expreſſam volũtatem compenſandi iniuriam, & vt expreſſè ita hæc ratio motiua apprehendatur, vt actu
16 voluntatem moueat: ſi enim tantùm eſſet neceſſaria ad conſtituendum actum deteſtandi peccata, ſpecialem virtutis actum, implicita voluntas ſatisfaciendi, & cõpenſandi offenſam, hoc eſt, deteſtari peccata, vt ſunt Dei offenſa, qui actus re ipſa cum remittat peccatum, & ſanctificet animam, eſt condigna compẽſatio iniuriæ, & offenſæ factæ Deo, ſecundum probabilem opinionem, quàm alibi non ſemel ſequuti ſumus, hoc ſufficienter de ſe habet charitatis virtus, ſicut & ipſo dilectionis Dei actu ſufficienter compenſaretur offenſa, quando non eſſet peccatorum dolor, quòd illa memoriæ non occurrerent, vt ſuo loco in materia contritionis dicemus: vt ergo actus ipſe volũtatis ſit diuerſus, oportet habeat illam rationem motiuam obiecti expreſſam, & ita ea fiat intentione dolor peccatorum, vt compenſatio illa fiat.

Exponitur prædicta ſẽtentia.

Quomodo poſſint eſſe ſimul actus deteſtationis peccati et volũtas ſatisfaciendi Deo.

Sed quòd hac ratione odium peccati iã commiſsi non ſit actus pœnitentiæ, quæ ſit virtutis ſpecialis, mihi ſuadeo facili hac ratione; quoniam ſi odium peccati commiſsi eſt ſpecialis virtutis, vt eſt ex intentione Deo compenſandi offenſam, & puniendi peccatum, iam erit voluntas, & cõpenſandi offenſam, & deteſtãdi peccatum:
17 vel ergo iſtæ duæ voluntates ſic ſe habent, quòd vtraq; verſatur circa finem propriũ propter ipſum; & ita odium peccati, vt eſt offenſa Dei, habebit Deum pro fine dilecto, & peccatum etiam, vt ſub odium cadit, quod infrà latiùs explicabitur, & voluntas ſatisfaciendi, & compenſandi Deo offenſam, habebit ſatisfactionis, & compẽſationis actum pro fine, *Qui*, & Deum pro fine, *Cui*, nam qui vult ſatisfacere alicui, habet illum, cui vult ſatisfacere, pro fine, *Cui*, id eſt, in cuius vtilitatem, vel honorem fit ſatisfactio, & actum, quo vult ſatisfacere, habet pro fine, *Qui*, id eſt, qui intenditur, & cuius gratia media ad illum finem eliguntur, de qua finis diſtinctione, quæ eſt ex mente Ariſt. multa diximus 1. 2. d. 2. c. 3. & 1. tom. in 3. par. d. 11. cap. 6. & hæc, quæ modò diximus, indubitata ſunt: ſi ergo ſic ſe habent iſti actus, impoſsibile eſt, actum 18
illum odij peccati eſſe alterius virtutis, quã charitatis: quia vt omnes fatentur, etiam citati Doctores præter Alexandrum, cùm eiuſdem virtutis ſit diligere bonum proprium, & odio habere malum ei contrariũ, ſic charitatis erit diligere Deum, & velle illi bonũ, aut de bono illius gaudere propter ipſum, hoc eſt, quia eſt illius bonum, & triſtari de peccato, vt eſt illius offenſa, & iniuria, non ex eo, quòd fiat ſimul cum intentione ſatisfaciendi Deo; cùm enim ſint actus omnino diuerſi, nec ſubordinati inuicem, vnuſquiſq; habet ſuum finẽ, quem reſpicit propter ipſum, & ideò ſubordinati eſſe non poſſunt, & vnuſquiſq; ſuæ propriæ virtutis finem, & rationem retinet: ſi ergo odium peccati, vt eſt Dei offenſa, eſt charitatis actus, ſi ſecundum ſe accipiatur, non minùs erit charitatis, quãdo eſt ſimul cum intentione ſatisfaciendi, ſi vnuſquiſq; per ſe habet ſuum finem, quia vnus alteri non ſubordinabitur, nec vnus finem alterius reſpiciet vllo modo.

Duo præcedẽtes actus quomodo poſſint inuicem ſubordinari.

Aut illi duo actus, ſcilicet volũtas ſatisfaciendi Deo, & odium peccati ſubordinãtur, & vnus alteri ſuum finem præbet, & ad illum mouet, ſeu ordinat: hoc autẽ contingere poteſt vno ex duobus modis. Primò, ſi actus voluntatis, quo quis vult ſatisfacere Deo, prior ſit, & moueat voluntatem ad habẽdum actum odij peccati: quod ſic videntur docere prædicti Doctores, dũ 1
aſſerunt, odium peccati ex intentione ſatisfaciendi eſſe actum ſpecialis virtutis pœnitentiæ: ſi enim eſt ex intentione ſatisfaciendi, illa videtur prior cauſalitate, & mouere ad deteſtationem peccati, & ita ſequitur primò, ſi vnus illorum actuum ab alio imperatur, hoc eſt, vnus ad alium mouet, actum charitatis imperari ab actu pœnitẽtię, hoc eſt, odium peccati, vt eſt Dei offenſa, à voluntate cõpenſandi offenſam. Quod *Durand.*
eſt contra aliquos ex ijs Doctoribus, Durand. enim in 4. diſt. 14. quæſt. 2. num. 10. *Palud.*
docet actum pœnitentiæ imperari à virtutibus Theologicis, imò inquit elici nõ poſſe à pœnitentia, niſi imperetur à virtutibus Theologicis, & eius ſententiam probat Paludan. eadem diſt. q. 2. num. 20. Sot. etiam 20
in quæſt. 2. art. 2. circa primum argumen- *Soto.*

tum

Bonauent. D.Thom.

tum, D.Thom. & Bonauent. 1.p. diſt. art. 1 quæſt. 3. ad 1. docent actum pœnitentiæ à charitate imperari. Contrà verò ipſi omnes, & alij citati Doctores aſſerunt, actum odij peccati, vt eſt Dei offenſa, eſſe actum
21 ſpecialis virtutis pœnitentiæ, ſi fiat ex intentione cõpenſandi Deo offenſam: prior ergo videtur intentio compenſandi offenſam Deo, quàm odium ipſius offenſę; & ita potiùs dicetur quis odio habere peccatum, prout eſt offenſa Dei, vt ei ſatisfaciat, & puniat peccatum in ſe ipſo ex intentione compenſandi, quàm punire velle in ſe peccatum, & compenſare offenſam, vt odio habeat, & ita Doctores omnes citati non ſatis ſe explicant ab hac difficultate, ſed volentes aſsignare ſpecialem rationem doloris, qui ſit pœnitentiæ actus diſtinctus ab actu charitatis, vtuntur eo modo loquendi, quem diximus, confuſo ſatis, & obſcuro, vt intelligatur.

Sed quamuis ita dicamus, actum voluntatis compenſandi offenſam Deo præcedere, & imperare actum doloris, & mouere ad illum, ex hoc non ſequitur actum illius doloris eſſe pœnitentiæ ſpecialis virtutis à charitate diſtinctæ, quoniã hæ duæ voluntates, doloris offenſæ, & ſatisfaciendi Deo, quarum vna mouet ad aliam, non ſe habent, ſicut intentio, & electio, ſed vtraque verſatur circa ſuum obiectũ, ſicut circa
22 finem propter ipſum; prior enim, hoc eſt, intentio ſatisfaciendi, vt modò ſupponimus, cùm ſit prior, non poteſt reſpicere obiectum ſuum, tamquam medium ad alterum; ſic enim non eſſet prior voluntas, ſed ipſa propter aliam priorem diceretur eſſe: poſterior verò, ſcilicet odium peccati, vt eſt Dei offenſa, nõ reſpicit obiectum ſuum, ſicut medium propter aliud, ſed propter ſe; eſt enim odium peccati, vt offenſa Dei eſt, hoc eſt, quia eſt propter Deum, qui quidem actus neceſſariò eſt complacẽtia in Deo propter ſuam bonitatem, & fuga peccati, vt eſt contra Deum, & ita eſt odium abominationis (vt dici ſolet) peccati: hic aut ẽactus nõ ordinat Deũ (ex cuius complacentia eſt ob ſuam bonitatem ãctus ille odij circa peccatum) ad alium finẽ, ſed propter ipſum in illo quieſcit, quia Deus non vt vtilis ad aliud placet, ſed propter ſe, & ſuam bonitatem; vnde & odio habetur peccatum.

Si ergo odiũ peccati, vt eſt offenſa Dei,
23 ſi non imperaretur à voluntate ſatisfaciendi, eſſet dilectionis actus, & charitatis, quia reſpiceret bonitatem Dei ſecundum ſe, ſequitur manere etiam actum eiuſdem virtutis, etiamſi præcederet illa voluntas ſatisfaciendi, & moueat ad huiuſmodi actũ odij: & quamuis dicamus, huic actui odij ſuperuenire reſpectum virtutis pœnitentiæ, ipſe tamen in ſe ſecũdum ſuam ſubſtantiam manebit ſemper charitatis actus, qui attingeret finem ſuum, Deum ſcilicet propter ipſum. Vnde actus odij, vt odium eſt, ſubſtantialiter numquam eſſet actus pœnitẽtiæ ſpecialis virtutis, veluti ſiquis ex affectu ſatisfaciendi Deo vellet habere actum dilectionis, & charitatis; certè actus ille di- *Actus deteſtationis peccati vt eſt dei offẽſa nõ poteſt eſſe actus pœnitentiæ ſpecialis.*
lectionis maneret eiuſdẽ virtutis, nec ſubſtantialiter pertineret ad virtutem illam ſpecialem pœnitentiæ, quæ ſatisfacit iniuriæ, & offenſæ in Deum, & tota ratio actus ſpecialis pœnitentiæ proueniret ex voluntate compenſandi offenſam, & in illo eſſet: at in ipſo odio eſſet tantùm accidẽtaliter: vnde & cum Caietanus, quem infra referemus, dicat in 1.2. actum voluntatis circa *Caietanus.*
vnum finem, ſi ſit volitus ab alio voluntatis actu, reſpicere finem illius actus, à quo reflexè volitus eſt: tamen dicit hunc ordi-
24 nem non eſſe ſubſtantialem.

Sed adhuc veriùs exiſtimo, actui illi deteſtationis peccati, vt eſt offenſa Dei, non ſuperuenire reſpectum virtutis pœnitentiæ ex priori voluntate; quia, vt diximus, illæ duæ voluntates nõ ſe nabent, ſicut electio, & intentio, ſed vtraque eſt circa ſuum obiectum, ſicut circa finẽ propter ipſum: ſic autem contingit, vt primo quis habeat voluntatem ſatisfaciendi Deo incommuni, deinde eligat aliquem actum, quo Deo ſatisfaciat: vnde vna eſt voluntas ſatisfaciẽdi Deo, alia vero ſatisfaciendi hoc actu, vel illo; deinde habeo actum ipſum, quem elegi, ſcilicet doloris peccatorum, vt ſunt Dei offenſa; hic autem actus non eſt electio, ſed eligitur à me, vt eſt electionis obiectum: illa enim electio fuit quaſi reflexus actus voluntatis, & ideò hic actus deteſtationis non habet reſpectum ad finem illum prioris intentionis, ſatisfaciendi pro peccato, quia ipſe actus deteſtationis, nõ eſt electio illius intentionis, ſed obiectum electionis, habetq; ſuum finem, nec ad finem prioris voluntatis reſpicere dicitur.

Quare verò actus alterius potentiæ, qui
25 eſt obiectum electionis, reſpiciat finem intentionis, actus verò ipſiuſmet voluntatis, qui

qui eſt obiectum electionis, non reſpiciat finem intentionis: vnde nec inde accipiat bonitatem, & malitiam, diximus ſatis diffuſè contra Caiet. 1.2.d.51.c.5. quia actus alterius potentiæ, quàm voluntatis, cum aliunde non ſit voluntarius, nec habeat eſſe moris, ordinatur in finem voluntatis, ex qua habet, quod ſit voluntarius: ſed actus voluntatis, niſi quando eſt electionis prouenientis ex intentione finis, non dicitur reſpicere finem alium, quàm ſuum, ſicut ſi aliquis, vt, ibi diximus, ob finem gloriæ, & ſuæ animæ ſalutem, vellet habere actum charitatis, & ſtatim haberet actum charitatis, eſſet circa ſuum finem, nec eſſet electio reſpectu prioris illius intentionis, nec ordinatur in alium finem, quàm in eum, quem ipſe charitatis actus reſpicit, vt ibi latiùs diximus contra Caietan.

Actus interius voluntatis circa ſuũ proprium obiectũ nõ poteſt eſſe electio alterius intẽtionis.

26 Quòd ſi verum eſſet, quod docet Caietan. actum voluntatis hoc modo non tantùm reſpicere eſſentialiter finẽ ſuum proprium, ſed etiam finem prioris voluntatis, vt cum quis intentione ſatisfaciendi Deo odio habet peccatum, hoc erit accidentale illi, vt ipſe Caietan. ibidem fatetur: ſubſtãtialiter ergo actus voluntatis, ſi non ſit electio, reſpicit ſuum finem, vt diximus d. illa 51. & ſi ordinari dicitur ex præcedenti voluntate ad finem illius præcedentis voluntatis, erit hoc illi omnino accidentale, ſecus de actu electionis, cui eſſentiale eſt eſſe propter finem præcedentis voluntatis, hoc eſt, intentionis. Sic ergo odium peccati, vt eſt offenſa Dei, cùm reſpiciat Dei bonitatem immediatè, vt finem, in quo complacet, & cui nollet peccaſſe, ſi reſpicit etiã finem prioris voluntatis, qua quis intendebat ſatisfacere pro peccato, eſt illi ordo hic omnino accidentalis: ſubſtantialiter ergo actus ille odij non recipit ſpeciem ab eo fine ſatisfaciendi ſubſtantialiter, aut ſi eam recipit, retinet propriam ſpeciem, quæ videtur eſſe charitatis, vt infrà dicemus: præciſè ergo actus pœnitentiæ ſpecialis virtutis in voluntate ſatisfaciendi Deo conſiſtit; in odio verò peccati non conſiſtit ſubſtantialiter, ſed ipſum odium verè manet charitatis actus, ſicut diximus, ſi intentione ſatisfaciendi Deo quis vellet habere charitatis actum, & re vera haberet, vt fieri poteſt, eſſet nihilominus charitatis actus: vnde etiam colligitur, intentionem ſatisfaciẽdi Deo non eſſe actum charitatis, quia re vera non eſt dilectio ipſa Dei, ſed eſt dilectio dilectionis, & actus reflexus volũtatis habens pro obiecto actum charitatis, quo vult ſatisfacere, vt infrà explicabitur.

Non poteſt voluntas cõpenſandi dici electio cõparatione actus deteſtationis peccati.

Secundò dicere poſſet aliquis, odiũ peccati, & voluntatem ſatisfaciendi, eſſe duas voluntates, vt modò ſupponimus, & ſubordinatas ſibi, ita tamen, quòd odium peccati ſit prior voluntas veluti intentionis, & voluntas ſatisfaciendi ſit poſterior, cauſalitate inquam, veluti electio, vel voluntas ex priori voluntate ſequuta, & hoc fieri nõ poteſt: quia, vt ſuprà dicebamus, iam eſſet verum dicere, quem pœnitet peccaſſe, ideò velle ſatisfacere, quia odio habet, & ad hoc ſatisfacere, vt odio habeat, cum tamen cõtrà dicendum ſit, quia voluit ſatisfacere, & compenſare iniuriam, ideò excitauit in ſe dolorem peccati, quo compenſaret iniuriam: ergo ſi ſunt duę voluntates, non ſunt hoc modo ſubordinatæ, ſed contrà, vt dictũ eſt; ſed ſi hoc modo ſubordinatę eſſent hæ duæ voluntates, melius ſequitur, quod intendimus; ſic enim odium peccati, vt eſt offenſa Dei, erit prius, quàm volũtas compenſandi Deo iniuriam: & ita ſi ſecundum ſe erat actus charitatis, vt probauimus, quãtumuis ſequatur poſterior illa voluntas ſatisfaciendi Deo, manebit actus eiuſdẽ virtutis, quia ſemper habebit idem obiectum pertinens ad virtutem charitatis, vt diximus: vnde conſtat, ſi dicamus duos eſſe actus, odium peccati, & voluntatẽ ſatisfaciẽdi Deo, ſiue ſint omnino ſine ordine inter ſe, ſiue ordinem habeant, vt diximus; odiũ tamen peccati, vt eſt Dei offenſa, non eſſe ſpecialis virtutis alterius, quàm charitatis; & quamuis non ſit generalis virtutis actus, hoc eſt, pertinens ad omnem virtutem, nõ tamẽ erit ſpecialis virtutis diſtinctæ à charitate, vt citati Doctores contendunt, quãuis Durand. vt infrà dicemus art. ſequenti, non vult probare actum eſſe adæquatum alicuius virtutis ſpecialis, ſed ad aliquã ſpecialem virtutem pertinere, de quo infrà dicemus.

28

29

Non poteſt eſſe vnicus actus velle cõpenſare offenſam et odio habere peccatum.

Si verò dicant citati Doctores, odium peccati, vt eſt Dei offenſa, ſub hac ratione compenſandi iniuriam, vel vt ipſi aſſerũt, vt eſt delebile per emendationem, non eſſe duos actus diſtinctos, ſed eũdem actum, qui verſatur circa obiectum ſuum ſub illa ratione dicta, & ita non eſſe actum charitatis, qui eſt odium peccati, vt eſt Dei offenſa, ſed ſub alia ratione, vt diximus, hoc apertè, ſi velimus rem ipſam penitius ſcrutari,

30

ſcrutari, falſum eſſe comperiemus: quoniã impoſsibile eſt, hoc modo non eſſe actum aliquem voluntatis reflexum, qui pro obiecto habeat alium actum voluntatis, & ita neceſſariò erũt duo actus: ſi enim quis vellet delectari in aliquo bono, aut triſtari de aliquo malo, alius eſſet actus, quo vult habere triſtitiam, aut delectari, & alius, quo triſtaretur, aut delectaretur, & hic actus eſſet obiectũ prioris, & volitus priori actu: ſic ergo ſi quis odio habet peccatum, vt eſt offenſa Dei, & deleri poteſt per compenſationem factam Deo, non habet odio peccatum ſub hac duplici ratione, vt eſt offenſa, & vt delebile per compenſationem, ſic enim odio haberet per ſe compenſari, & deleri peccatum, quod ſtare non poſſet cũ odio peccati, vt eſt Dei offenſa, imò eſſet grauiſsimum peccatum: dicitur ergo pœnitens odio habere peccatum, vt eſt Dei offenſa, ſub hac ratione cõpenſandi offenſam: eſt ergo ſimul odium peccati, vt eſt
31 Dei offenſa, & voluntas compenſandi: & ita Doctores aliqui citati, vt Canus, dicũt, odium peccati ex illa intentione eſſe ſpecialis virtutis pœnitentiæ. Hæ autem duæ ſunt voluntates, & vna alterius eſt obiectũ: vnde & vna dicitur reflexa, quia eſt volũtas voluntatis; qui enim vult compenſare offenſam, aliqua actione ſatisfactoria vult compenſare, hanc autem iudicat eſſe odiũ peccati, vt eſt offenſa Dei, ita enim exiſtimat reconciliari poſſe Deo: vnde vult, vt compenſet, offenſam ipſam deteſtari, vt eſt contra Deum, & ita neceſſe eſt, ſequatur ſtatim actus odij peccati, quo ſatisfit Deo pro offenſa, & reconciliatur homo cũ Deo; quem quidem actum voluit habere, quia voluit ſatisfacere: perperã ergo vniuſmet actus doloris de peccato aſsignantur hæ duæ rationes formales, & vt eſt offenſa Dei, & vt eſt poſsibile per compenſationẽ deleri: hæ namq; rationes neceſſariò inferunt duos actus, vt probatum eſt.

Canus

Intentio et electio ſunt duo actus diſtincti.

Denique dici non poteſt, eſſe electionẽ, & intentionem in actu vno ſecũdum rem, quo quis odio habeat peccatum, vt eſt offenſa Dei ex intentione compẽſandi Deo offenſam; quoniam præterquàm quòd electionem, & intentionẽ eſſe duos actus pro-
32 bauimus, 1. 2. d. 33. c. 2. tamen licet adhuc concedamus eſſe poſſe eundem actũ, opus eſt aſsignare in obiectis, & rationem medij, hoc eſt, appetibilis propter aliud, & appetibilis propter ſe, hoc eſt, finis, hic autẽ fieri nõ poteſt, quia obiectum huius actus eſt peccatum, vt eſt contra Deum ſummũ bonum, cuius peccati odium eſt, & ſatisfactio faciendaDeo: vnde ſub vtraque ratione reſpicitur ab actu voluntatis propter ſe, tamquàm finis, hoc obiectum, & ibi non licet reperire actum circa vtile ad finem, & appetibile propter finẽ; potiùs ergo ſunt duo actus, alter odij peccati, vt eſt offenſa Dei, alius compenſandi iniuriam per actũ odij, & hic actus dici poteſt reflexus, quia habet alium actum pro obiecto: vnuſquiſque verò ex ijs actibus reſpicit obiectum ſuum propter ipſum, vt ſatis cõſtat, in intentione verò, & electione, etiamſi dicamus eſſe duos actus, vt aliquando eſſe poſſe omnes fatentur, vt vidimus eo loco; tamen numquam electio, quæ eſt actus poſterior, eſt obiectum intentionis, ſed reſpicit ſuum obiectum, ſcilicet medium, vt vti 33
le ad finem, qui eſt obiectum intentionis, & ideò tamquàm ex cauſa ex intentione deriuatur: hic verò ſunt duo actus voluntatis, & vnus alium habet pro obiecto, ſcilicet voluntas ſatisfaciendi habet odium peccati, ſed odium peccati reſpicit ſuum obiectum, tamquàm finem, propter ipſum ſcilicet.

Ex dictis conſtat, quomodò vix explicari poſsit, aut intelligi, quod citati Doctores docent ſcilicet quomodò hic actus odij peccatorum, vt ſunt contra Deum, ſit pœnitentiæ, & poſsit imperari à charitate: vix enim dici poteſt, quomodò connectatur prior alius actus charitatis cum odio peccati, vt eſt Dei offenſa, cùm hoc ipſum odium eſſentialiter ſit ipſe Dei amor, vt ſtatim explicabitur. Et ita forſan D. Tho. *Explicatur 3. 1 hom.*
non dixit odium peccati ſub ijs rationibus dictis eſſe opus ſpecialis virtutis pœnitentiæ diſtinctæ à charitate, ſed forſan dixit voluntatem compenſandi eſſe ipſum pœnitentiæ actum proprium, ſed eſſe coniunctum cum odio peccati, quod eſt charita- 34
tis opus, non quia ipſum odium ſit opus pœnitentiæ in ratione, & genere odij, ſic enim ſequenti art. ad 4. inquit, pœnitentia, inquantum eſt iuſtitia hominis ad Deum, coniungi cum Theologicis virtutibus, & ita eſſe cum fide paſsionis Chriſti, cum ſpe veniæ, cum odio peccati, quod dicit eſſe charitatis actus: ſi ergo dicat, odium eſſe charitatis actum, ſed orini ex illa reflexa voluntate compenſandi iniuriam facta Deo, vt diximus, nõ eſt longè à noſtra ſententia.

Sed

Altera ſententia.

Sed quidam difficultatem rei huius cõſiderantes, faciliorem exiſtimant inueniſſe dicendi modum: docent ergo ipſum odium ex proximo obiecto eſſe ſpecialis virtutis, & aliud eſſe odiũ pertinens ad charitatem, aliud verò pertinens ad pœnitentiam; quia peccatum (inquiunt) dupliciter
35 conſiderari poteſt vt malum, & vt eſt contra Dei bonitatem, & vt eſt contra Dei iuſtitiam, hoc eſt, attributum iuſtitiæ; quatenus eſt contra Dei bonitatem, eſt à charitate odium peccati, quatenus eſt contra Dei iuſtitiam, eſt odium à pœnitentia ſpeciali virtute, & ſic odium ſub hac ratione eſt compenſatio offenſæ ex iuſtitia, qualis noſtri apud Deum reperiri poteſt. Quem modum dicendi docuiſſe videtur Ricard. in 4. diſtinct. 14. citata articu. 1. quæſt. 2. ad 1. vbi ſic ait; charitas opponitur cuilibet peccato mortali, inquantũ quodlibet peccatum eſt contrarium ſummæ bonitati, & pœnitentia cuilibet peccato, inquantũ eſt contra iuſtitiam diuinæ legis, & expiabile per actum pœnitentis; hęc Ricardus.

Ricard.

Refutatur

Verumtamen nõ minùs falſam hãc ſententiam exiſtimo, quàm præcedentem: ſi enim & pœnitentia reſpicit peccatum, vt eſt contra iuſtitiam legis, & expiabile, &c. quoad hãc partẽ neceſſariò incidit in ſentẽtiã ſuperiùs impugnatã, & neceſſariò erũt duo actus, alter, quo quis vult per compenſationẽ expiare peccatũ, alter verò poſterior, ſcilicet odiũ peccati, vt eſt contra iuſtitiã legis; vnde illa particula, *Vt eſt expiabile*,
36 fruſtrà additur, & incidit in priorẽ ſentẽtiã, vt diximus. Si verò illa nõ ſit addenda neceſſariò, ſed ſub illa duplici ratione oppoſitionis peccati cõtra Deũ, & vt bonũ, & iuſtũ diſtinguere quis vellet duas virtutes, nõ minus falſa eſſet ſentẽtia; quoniã qua ratione cõtra iuſtitię attributũ cõſideras peccatũ, cõſiderare etiã poteris cõtra alia Dei attributa, & ſic cõſiderare poteris in peccato multas rationes, quibus odio haberi poſſit ab alijs virtutibus, quod eſſet gratis, & abſq; ratione dictum. Quòd ſi peccatũ conſideratur à nobis, vt eſt contra Deum ſummum bonum, & ſic charitas illud odio proſequitur, ideò eſt, quia cũ charitas velit Deo bonum, & complaceat in eius bonitate, & omni eo, quod aliquo modo cedit in bonũ, & gloriam illius, ſic etiam odio habet peccatum, quòd conſideret illud vt quodammodo malum illius, & offenſa. De oppoſitione verò ad alia attributa non video, ita philoſophari poſſe, vt peccatum diuerſo modo oppoſitionis conſiderari poſsit eſſe 37
obiectum odij pertinens ad plures virtutes, niſi ad virtutem etiam obedientiæ, vt infrà dicemus.

Actus de teſtationis peccati prout eſt cõtra Dei iuſtitiã non eſſe pœnitẽtiæ ſpecialis.

Secundò, ſi aliquo modo cõſiderari poſſet peccatum contra Dei iuſtitiam, non eſſet contra iuſtitiam eius, quatenus iuſtus in ſe reddit vnicuique, quod ei debitum eſt, ſic enim peccatum noſtrum ſuæ iuſtitiæ non opponitur: ſed quatenus eſt contra regulam diuini præcepti, quæ videtur eſſe, quodammodò iuſtitia Dei erga nos, præcipiens aliqua, & prohibens alia: quam iuſtitiam inſinuauit Ricar. vbi ſupra, & ſub hac ratione odio habet peccatum, quodcumque obedientia, ſub ea ratione, quia fuit contra diuinum præceptum: ſicut enim obedientia habet pro materiã omne opus præcepti ſub illa ratione formali, quatenus eſt ex præcepto ſuperioris, & ſic conſtituitur ſpecialis virtus, vt conſtat ex D. Tho. 2. 2. quæſt. 104. art. 2. ſic etiam habere poteſt pro obiecto, quod odio proſequatur omne peccatum, quod eſt contra præceptum ſub illa formali ratione, quatenus eſt contra præceptum: & non video alio modo poſſe conſiderari peccatum noſtrum, vt eſt contra iuſtitiã Dei, aut qua erga Deũ tenemur, niſi quatenus dicitur eſſe contra 38
eius imperium; neq; enim alius modus iuſtitię videtur noſtri eſſe erga Deum, quàm erga ſuum præceptum, quod præſtat obedientia generalis, quæ includitur in omni virtute, aut ſpecialis, quæ reſpicit expreſsè id, quod fit, quia præcipitur; vel deniq; religio, in exhibendo tamẽ cultũ Deo debitũ, quod etiam vt pars poteſtatiua iuſtitiæ, à Scholaſticis, vt infra dicemus, cõſtituitur.

D. Thom.

Actus de teſtationis peccati eſt charitatis.

Placet ergo mihi cum Caiet. in hoc art. aſſerere, odium peccati, quod in expiatione illius interuenit, nõ eſſe alteri' virtutis, quàm charitatis, & ſic conſideratur, vt eſt contra Deũ, qui ſummè placet; quamuis vt opponitur alijs virtutibus, poſsit ab illis odio haberi, vt iã ſupra notatũ eſt: & hic act' erit, vt dixim', charitatis, & dicitur propter Deũ ſummè dilectum, vt infrà explicabo, nec opus ſpecialis virtutis pœnitentię aſsignari debet, ſed ſolius charitatis: cũ autem, vt ſequent. quæſtionib. dicemus, dicũt Catholici omnes neceſſariam eſſe pœ- 39
nitentiam, nec ſufficere charitatis opus, & nouam vitã per reliquas virtutes incho re, non ideò dicunt, quia ad hanc doctrinã

Caiet.

Catholi-

Catholicam neceſſarium ſit, ſpecialem virtutem, & habitum pœnitentiæ aſsignare, hoc enim Catholici norunt eſſe in controuerſia, ſed quia non ſatis ſit diligere Deũ, & nouam vitam inchoare, imò nec id fieri poſsit, vt diligamus Deum, niſi etiam peccatorum dolorem habeamus: quod qua ratione verum ſit, in quæſtione de contritione dicemus. Hanc ſententiam Caietani quoad dolorem, quòd ſit charitatis actus, ſequitur Scotus in 4. d. 14. quæſt. 2. §. *primus articulus*, circa finem illius, & præcipuè quæſtione eadem. §. *De ſecundo principali*, 40 verſic. *Reſpondeo*, & Gabr. in eadem diſt. q. 1. artic. 3. dub. 3. quamuis, & ſententiam S. Thom. & aliorum videatur probare, & fauet opinio prima, quæ aſſerit, non eſſe pœnitentiam ſpecialem virtutem, quia delectari de bono, & deteſtari malum oppoſitum, eſt eiuſdem virtutis, modò verò loquimur de deteſtatione peccati ſub illa ſpeciali ratione, qua ad charitatẽ pertinet, quę eſt peccati, vt Dei offenſa eſt; probauimus enim, non poſſe hũc actũ eſſe alterius virtutis, neque ei ſuperaddi rationem aliquam, qua ad aliam virtutẽ, quàm charitatis pertineat. Odium verò generaliter cuiuſcumque peccati, non prout eſt Dei offenſa, quę eſt ratio particularis, non eſt ſpecialis virtutis, ſed generalis, hoc eſt, ad quamcumq; pertinet, ſub diuerſis tamen rationibus, vt ſuprà diximus. Sic docet Scotus, & Gabr. & alij citati: vnde de odio peccati, vt eſt 41 Dei offenſa, tenentur dicere eſſe ſpecialis virtutis, charitatis ſcilicet; nihilominus ego non negarem pœnitentiam ſpecialem virtutem habere, & actum doloris de peccato: cùm enim amet ſatisfactionem Deo facere propter iniuriam, odio habet iniuriam, pro qua ſatisfacit, nempe peccatum; ſed hoc non iam eſt contra Deum ex complacentia ipſius Dei, ſic enim eſſet charitas, & hactenus de hoc tantùm odio probatum eſt: ſed ex complacentia proprij boni odio habet offenſam Dei, & iniuriam, & amat compenſationem, vt explicabitur art. ſequenti. Ratio eſt, quia omnis virtus amat ſuum obiectum, & odit oppoſitum: actus verò doloris de peccato, vt eſt ex amore Dei & complacentia illius, eſt charitatis: & de hoc hactenus eſt dictum: & forſan hoc voluit dicere Ricardus.

Scot. Gabr.

Hic ergo actus odij peccati, vt dictũ eſt, 42 ita eſt charitatis actus, vt idemmet habeat Deum pro obiecto immediato, vnde & ſit virtutis Theologicæ actus, nec alterius eſſe poſsit: idem enim actus eſt odium peccati, & amor Dei, nec opus eſt, vt præcedat alius amor ipſius Dei, ex quo ſequatur hoc odium, ſed in ipſo odio neceſſariò includitur Dei amor: ſicut enim diximus 1. 2. diſ. 14. cap. 4. & d. 15. cap. 3. in actu delectationis de bono Dei neceſſariò eſt amor ipſius Dei, ſic in odio peccati, vt eſt Dei offenſa, intrinſecè, & inſeparabiliter includitur amor ipſius Dei: eſt enim delectatio de bono alicuius, vt illius eſt, & hic actus dicitur delectatio reſpectu boni, & reducitur ad 43 amorem concupiſcentię, ſed neceſſario includit ordinem ad eum, cuius eſt bonum, in quo etiam neceſſariò complaceat volũtas, & hic habet rationem amoris amicitię; vnde qui delectatur, gaudet de bono illius, qui ſibi placet, & ita illum amare dicitur, de bono verò illius gaudere, ſicut etiam, vt ibi diximus, in eodem actu amoris, quo volumus alicui bonum, diſtinguitur duplex reſpectus, amoris concupiſcentiæ reſpectu boni, quod volumus, & amicitiæ reſpectu illius, cui volumus, & hoc ex ſententia S. Thom. ibi latiſsimè oſtendimus.

In actu verò odij, vt optimè notauit Caietan. 1. 2. quæſt. 29. ar. 1. diſtinguendus eſt duplex actus odij, cùm tamẽ vnus ſit actus amoris, in quo duplex reſpectus diſtinguitur, alter amoris concupiſcẽtiæ ad bonum amatum, alter amicitiæ ad perſonam, aut rem, cui volumus illud bonum: actus verò odij duplex eſt omnino realiter diſtinctus, alter dicitur inimicitiæ, quo ſcilicet volumus alicui malum, & volũtas noſtra in hoc actu circa malum, quod volumus, comparatur affirmatiuè (inquit Caietan.) quia vult illud: circa illum verò, cui volumus malum, comparatur negatiuè, & ita eſt diſplicentię actus: diſplicet ergo perſona, aut res, cui volo malum, & ideò volo: placet verò, vt 44 malum illius ſit, qui mihi diſplicet, & hic duplex reſpectus eſt in eodem actu odij inimicitiæ, quia ipſummet velle malum, includit ordinem neceſſariò ad illum, cui volumus; velle verò alicui malum, idẽ eſt, quod diſplicere, & hoc genus odij non eſt peccati vt eſt offenſa Dei, vt conſtat. Alter verò actus odij dici poteſt (inquit Caietan.) abominationis ſcilicet, quando nolumus alicui malum, vel de malo illius triſtamur, aut dolemus, vel timemus, vel pœnitet nos illius: hìc verò contrà diſtinguitur duplex reſpectus, alter reſpectu ipſius

Diſcrimen inter odiũ inimicitiæ et odiũ abominationis

Caiet.

ſius mali, & reſpectu illius ſe habet voluntas negatiuè, per modum, inquam, fugæ, & diſplicentiæ, ſed reſpectu eius, cui nollemus malum, aut cuius mali nos pœnitet, ſe
45 habet voluntas poſitiuè per modum complacentiæ, & amoris, quia & amor etiã definitur cõplacẽtia in bono: ſic ergo odium peccati, vt eſt Dei offenſa, & quodammodò malum eius, eſt amor Dei, & in ipſo cõplacentia propter ſuam bonitatem, & fuga peccati, ſeu diſplicẽtia; nollemus enim Deo, quòd ſit ſummè bonus, peccaſſe: vnde conſtat, quomodò non imperetur à charitate, ſed ſit charitatis actus, quę eſt virtus Theologica, & immediatè reſpicit Deum, qui placet ob ſuam bonitatem, & propter ſe. Quare ſententiam Recentiorum, qui docent, contritionis actum, ſeu pœnitentiæ, non eſſe dilectionem Dei, neque neceſſariò ex dilectione Dei proficiſci, nihilominus iuſtificare, hoc eſt, eſſe vltimam diſpoſitionem ad gratiam, & remiſsionem peccatorum, erroneam ego cenſerem: nam ſine charitatis actu nihil prodeſſe poſſunt quæcumque fecerimus ad iuſtificationem, vt omnibus compertum eſt.

46 Sed non eſt huius loci diſputare, quomodò religio, qua volumus cultum Dei, non ſit Theologica virtus, & non reſpiciat Deum immediatè, cum Deo velimus cultum, & cultus aliquis, quòd ſit Deo contrarius, aliquando diſpliceat ex eadem virtute, & non dicatur ad Theologicam virtutẽ pertinere: hic ſufficiat annotare, charitatis actum proprium eſſe, amare Deum propter ipſum, & hoc vel volendo illi bonum, vel ſi diſpliceat eius aliquo modo malum, & ſemper reſpectu illius amor eſt, quia cõplacẽtia, vnde eſt proprius charitatis actus immediatè amor de ipſo Deo, cõſũmaturque in ipſa voluntatis operatione; ſed religio eſt voluntas colendi Deum operatione aliqua ad cultum pertinente, vt vel oratione, quæ eſt in intellectu, vel alio cultu, & proprium obiectũ illius eſt cultus Dei, vt autor omnium eſt: reſpectu autẽ ipſius Dei præciſè, voluntas colendi Deum non poteſt dici voluntas colendi, ſicut reſpectu Dei præciſè habet rationẽ amoris voluntas, qua Deo volumus bonum, vel odio habemus malum illius: ſic etiam fides reſpectu Dei dicitur fides, non tantùm quando credimus Deum, ſed quando credimus
47 Deo, & ſpes etiam eſt Dei, non quia ipſum ſperamus, ſed quia ab ipſo: imò hæc eſt potiſsima ratio fidei, Deo credere, ſed voluntas colendi neceſſariò includit Deũ in obliquo caſu, & cultum eius in recto; amòr verò ſemper conſideratur, vt dixi, etiam reſpectu ipſius Dei tantùm, & non tantùm reſpectu boni, quod ei volumus; quæ omnia rectè colliguntur ex S. Tho. 2. 2. q. 81. artic. 5.

Diſcrimen inter charitatẽ et religionem.

Sed præter actum odij peccati, vt Dei offenſa eſt, quem dicunt Scotus, & Caiet. & Gabr. ad charitatem pertinere, aſsignãt alios actus pœnitentiæ, quos dicunt eſſe alterius virtutis, quàm charitatis. Caietanus quidem; cùm ſint duo ſatisfactionis genera, & pro ipſa culpa, & pro pœna debita, præter odium peccati, quod docet eſſe charitatis actum, inquit eſſe alios actus pœnitentis ad aliam ſpectantes virtutẽ: eſt enim (inquit) confeſsio offenſæ, & ſubmiſsio ſui ad offenſam. Et forſan hos eoſdem actus, aut alium diſtinctum eſſe docet, velle operari ad compenſandam offenſam. Deinde dicit eſſe opera ſatisfactoria pro pœna debita peccato, & hæc omnia, inquit, non eſſe generalis virtutis, ſed ſpecialis, quia non ad quamcumque pertinent virtutem, ſed ad vnam ſolam religionis virtutem, quæ cultum debitum exhibet Deo, hæc enim omnia opera exiſtimat in cultu quodam Dei ſita eſſe, ſic enim Deo ſacrificia offerimus, & cultum exhibemus probeneficijs acceptis, ſicut etiam in peccatorum remiſsionem, & ad obtinendam veniam; hoc autem præſtamus, & operibus ſatisfactorijs, & confeſsione peccati, & ſubmiſsione, aut humiliatione; religionis enim act9 eſt, quo Dei excellentiam, noſtramque ſubiectionẽ ad Deum profitemur, hoc autem fit, & cõfeſsione peccati, & ſubiectione ad Deum, & ſatisfactorijs operibus: ergo erunt actus religionis. Eodẽ modo philoſophatur Durandus, vt videbimus artic. ſequenti, quod attinet ad hoc de ſpeciali virtute, quia putat eſſe actũ ſpecialis virtutis, ſed non ſpecialem virtutem diſtinctam à iuſtitia.

Caietanus docet cõfeſsionẽ offẽſæ et opera ſatisfactoria propœna eſſe actus virtutis pœnitentiæ et ad religionem pertinere

48

Idẽ ſentit Durand.

Sed & alij id contendunt probare alia ratione, quoniam per peccatũ tollimus Deo honorem, quantum eſt ex parte ipſius peccati: ergo cõfeſsio peccati, & alij actus, quibus contendimus expiare peccata, fiunt vt Deo debitum reddamus honorem, quem per peccatum abſtulimus, eſt ergo religionis actus, cuius proprius actus eſt Deum colere, & ei honorem deferre. Neque hoc eſſe contra mentem Diui Thomæ, inquit
49 Caietan.

Caiet. ſic enim pœnitentia eſt ſpecialis virtus latiori ſignificatione, non quia ipſa per ſe ſit vna virtus, ſed quia actus pœnitentiæ
50 ſint vnius ſpecialis virtutis, ſcilicet religionis, ſicut in 2.2. poſita fuit ſpecialis virtus virginitas, quæ tamen nõ eſt alia per ſe virtus, quàm religio in hac tam inſigni materia. Deniq; de operib⁹ ſatisfactorijs pro pœna, quãuis dicat eſſe imperata à religione, & elicita à virtute vindicatiua iuſtitiæ nõ exiſtentis in iudice, ſed in ſubdito participata, vt exequente iudicis vindictam, tandem inquit eſſe actus religionis elicitos immediatè à religione, & quia in eis ſit aliquis cultus Dei, & quia ijs reddit ſeruus domino, & filius patri debitum, quod non eſt iuſtum ſimpliciter, ſed ſecundum quid, quale iuſtum circa Deum attendit religio.

Excluditur Caietani placitum.

Hæc tamen ſententia Caiet. quoad hanc partem mihi minimè probatur, & expreſſè contradicit D. Tho. cuius tamen ipſe profitetur mentem ſequi; & vt omittam illud primum de odio peccati, quod ex ſententia Caietani eſt charitatis, & non alterius virtutis, in quo tamen Caietani ſentẽtiam iam probaui; tamen de alijs actibus pœnitẽtiæ, quos ipſe enumerat, meo iudicio falſum docet eſſe actus religionis, & nihilominus dici poſſe pœnitentiam ſpecialem eſſe virtutem ſecundum mentem D. Tho. ille enim, dũ quærit, vtrùm pœnitentia ſit ſpecialis virtus, non tantùm quæſtionẽ propo
51 nit, vt examinet, an ſit generalis virtus, id eſt, actus pœnitentiæ cuiuſcumq; virtutis eſſe poſsit, ſed etiam vt oſtendat, ſicut reuera definit, eſſe peculiarẽ quandam virtutẽ diſtinctam à reliquis; nec tantùm docet, actum pœnitentiæ eſſe ſpecialem actũ virtutis, ſed etiam ipſam pœnitentiam eſſe ſpecialem virtutem. At in 2.2. poſtquam q. 81. docuit in art. 4. religionem eſſe ſpecialem virtutem ab alijs diſtinctam, numquã ſequentibus quæſtionibus inter eius actus numerauit pœnitentiæ actus. Et q. 82. art. 1. de deuotione non quærit, vtrùm ſit ſpecialis virtus, cùm ſit actus religionis, ſed vtrùm ſit ſpecialis actus: & de virginitate, ſecunda ſecundæ, quæſt. 152. artic. 3. definit eſſe virtutem, & ſpecialem, non quidem, vt hìc falſò putauit Caietanus, quæ ſit religionis actus in inſigni materia, hoc enim tantùm haberet, quando quis voto obſtringitur Deo ad perpetuam caſtitatem, ſic enim ad cultum Dei, & famulatum ex voto pertineret, ſicut quidquid
52 ex voto fieret, ſed ſecundum ſe de virginitate diſputans articulo citato, dicit, ſpecialem eſſe virtutem, & diſtinctam à caſtitate, ſicut magnificentia à liberalitate. Et in 4. d. 15. q. 4. artic. 7. q. 1. ad 2. docet actum latriæ imperari ab actu pœnitentiæ, virtus autem, quæ imperat, diſtinguitur à virtute, cuius actus imperatur; & d. 14. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 5. inquit, quòd Deo vnuſquiſque efficitur debitor per hoc, quòd ab illo aliquid recepit, & hac ratione Deo reddit debitum honorem latria, ſiue religio, alio modo ex hoc, quòd contra Deum peccauit, & ſic reddit Deo debitum pœnitentia; hæc ille. Diſtinguit ergo D. Thom. & religionis virtutem, & debitum illius ad Deum à pœnitentia, & illius debito. Et 2.2. quæſt. 32 art. 1. ad 2. & 3. docet, eleemoſynæ actum, 53
dum fit ad ſatisfaciendum pro peccato, imperari à iuſtitia: vt autem dirigitur ad placandum Deum, imperatur à latria, vbi iuſtitia, qua ſatisfit Deo, conſtituitur à D. Thom. diſtincta virtus à latria, hoc eſt, religione; quæ autem iuſtitia ſit, qua ſatisfit Deo, dicemus infrà

Eſt cõtra S. Thom.

Ratione cõuincitur. Caiet.

Ratione verò opinio Caiet. cõuincitur, quoniam religio non inquacumque ſubiectione hominis ad Deum conſiſtit, hæc enim eſſe poteſt ex obedientia, & ex humilitatis virtute, quarum manifeſta eſt differentia: ſubmiſsio verò ex religione, & ſubiectio in cultu, & reuerentia, quam Deo, vt rerum principio, & excellenti exhibemus, conſiſtit; cultus autẽ non eſt quodcũq; bonũ opus propriè loquendo, quamuis latiori ſignificatione Deus dicatur omni bono operecoli; ſed ſunt quædam, vt oratio, ſacrificiũ, genuflexio, & alia id genus, in quibus Deo cultum exhibemus: & quãuis cultus exterior fieri ſoleat, & in gratiarũ actionẽ pro beneficijs acceptis, & ad obtinendam veniam pro peccatis cõmiſsis; tamen non quicumq; actus, quo Deo recõciliamur, eo ipſo eſt Dei cultus ad religionẽ pertinens: nam & deteſtatione peccati, vt eſt Dei offenſa, & eſt charitatis actus, recõciliari poſſumus Deo, & veniã cõſequi pec 54
catorũ; tamen non eſt aliquis Dei cultus ad religionem pertinens: argumentum ergo Caie. aut ex puris particularibus procedit, ſi dicat hoc modo, cultus Dei ſit in remiſſionem peccatorũ, pœnitentia eſt in peccatorũ remiſsionẽ; ergo pœnitentia eſt cultus Dei, & religio; aut ſi aſſumat Caiet. hanc maiorem; quod eſt in remiſsionem pecca-

Syllogiſmus Caietan. nõ conſtat.

torum,eſt religionis actus,pœnitentia eſt in remiſsionem peccatorum: ergo, aſſumit id,quod intendebat probare, ſcilicet, remedium in remiſsionem peccatorũ eſſe religionis actũ,nec ergo cõfeſsio,nec ſubmiſsio illa pœnitentiæ, eſt pœnitentiæ ſpecialis virtutis,nec velle in ſe punire peccatum, nec ſatisfactionis opera, inquantùm diriguntur ad hunc finem ſatisfaciendi pro peccato;nam aliàs eſſe poſſunt,vt cum aſſumitur actus orationis; vel alij religionis cultus ad hunc finem,vt fieri poteſt.

55 Deniq; quod vltimò adducitur pro ſententiaCaie.nullius eſt momenti;neq;enim quocumq; peccato Deo tollimus honorẽ, quatenus eſt ex parte peccati,ſi propriè loquamur de honore,quem Deo exhibet religio; hic enim non conſiſtit in quocumq; opere bono,ſed ſolùm in cultu,& reuerentia,& alijs,de quibus D.Tho.agit in 2.2.in q.81.de religione, & ſeq. vnde ſolùm per peccata ſacrilegij Deo aufertur debitus honor religionis,& ille reſtituitur per opera ipſiuſmet religionis eiſdem peccatis oppoſita,quibusin cultu exhibeturDeo debitus honor;aliàs ſequeretur,quodcumq; peccatum eſſe ſacrilegij, ſiquidem læditur, aut aufertur honor debitus Deo in cultu ex religione, ſi ex eadem religione pœnitentia reddit hunc eundem honorem ablatum: hoc autem eſt apertè falſum, ergo eſt etiã aſſerere, pœnitentiã reddere Deo religionis honorẽ,quem abſtulimus. Vnũ nõ eſt negandũ Caiet.ſacramentorũ vſum etiam eorũ,quę ad delendã culpam mortalem inſtituta ſunt,cũ ſit inDei etiam cultũ,pertinere ad religionis virtutẽ, & ad fidei etiam profeſsionẽ, ſed de hoc modò non eſt controuerſia; valeat ergo Caietani ſententia.

Quocũque peccato non tollitur cultus Deo debitus ex religione.

Actus virtutis pœnitẽtiæex ſententiaScoti et aliorum.

Supereſt ergo,vt eos dicamus ſpeciales actus virtutis pœnitẽtiæ ex ſententia Scoti,& Gabr.quos ipſi aſsignant locis citatis; & idem Scotus in eadem diſt.14.q.1.§. *De ſecunda concluſione*, & Gabr. etiam eadem diſt.q.illa 1.citata art.1.notabili 1. Enume-

Gabriel.

56 rant ergo hos omnes actus. Primus eſt voluntas puniendi peccatum, hoc eſt, dignã compenſationem,& retractionem velle facere.Secundus eſt, nolle peccaſſe, quod inquit eſſe cauſam partialem pœnæ, quam vult quis ſuſtinere pro peccato; hæc autẽ pœna,vt colligitur,eſt triſtitia de peccato. Ex Scoti autem ſententia, vt diximus latiùs 1.2.d.14.cap. 1. triſtitia non eſt actio vitalis, ſed paſsio conſequens ex odio, & ex obiecto ipſo, vt ibi latiùs explicauimus:hanc ergo paſsionem triſtitię inquit, eſſe ipſam pœnam ſuſceptam pro peccato,& ejus partialem cauſam eſſe odiũ peccati,vel nolle peccaſſe. Tertius actus eſt, acceptare libenter pœnam.Quartus denique,patienter illam ferre.

Secundum illum actum odij circa pec- 57
catum docent eſſe generalis virtutis, hoc eſt,ad omnes virtutes pertinere deteſtari peccatum ſibi oppoſitum ſub ea ratione, qua opponitur vnicuique : vnde & charitatis actus erit odium peccati, vt eſt offenſa Dei;& de hoc actu odij peccati ſatis hactenus diſputatum eſt, & probauimus nõ eſſe ſpecialis virtutis,ſed omniũ, vniuſcuiuſque ſub peculiari ratione oppoſitionis; charitatis verò ſub illa, vt eſt odium Dei.Primum verò actum,tertium,&quartum docet Scot.& Gabr.eſſe ſpecialis virtutis pœnitentiæ; an verò hæc ſit iuſtitia, vel alia diſtincta virtus,infrà ſequenti art. dicemus,modò ſatis ſit, ſpecialem rationẽ virtutis reperiri in hoc actu imperij, quo quis vult punire,& compenſare offenſam, hoc eſt,condignam retractionem,& ſatisfactionem facere; ſed præter hunc etiã eſt huius virtutis odium peccati, quatenus eſt iniuſtitia quædam contra Deum faciens nos Deo inæquales, nõ verò ex amore,& complacentia Dei,ſed noſtri, vt ſuprà notauimus,& ſequenti art.explicabitur.Quòd enim hi actus laudabiles ſint, & ſecundum rectam rationem,ſatis conſtat: 58
quòd verò ſint virtutis ſpecialis, ſatis eſt manifeſtum: neq; enim quæcumque virtus hoc appetit,vt condignè velit compẽſare offenſam, & eam retractare, quamuis quæcũque poſsit odio habere peccatum eo modo, vt explicatum eſt; ſed non eſt opus multiplicare tot actus pœnitentiæ cum Scoto,nam patienter ferre pœnam,vt compenſatio fiat, non eſt alius actus, quã velle eam facere, & poſtquam facta eſt, in ipſa delectari,quod eſt libenter etiam acceptare.Alios verò duos actus facilè apparet eſſe eiuſdẽ virtutis,& eiuſdẽ rationis, quia eiuſdẽ virtutis,& rationis eſt,velle aliquod bonũ,& in eo ſub eadẽ ratione delectari:erit ergo eiuſdẽ,velle cõpẽſare peccatũ,& in cõpenſatione facta delectari, aut cõplacere.Et in hac doctrina cõuenimus etiam cũ Caiet.qui prẽter actũ odij,quo deteſtamur 59
peccatũ,cęteros actꝰ,inquit ille, eſſe ſpecialis virtutis, hos actus dixit eſſe cõfeſsionẽ, & hu-

Proprius actus virtutis ſpecialis pœnitentiæ eſt velle recompẽſare Deo propeccato.

& humiliationē,& omnia ſatisfactoria opera,ſed hos ego dicerem eſſe actus ſpecialis virtutis,ſcilicet pœnitentiæ, dum fiunt ex voluntate cōpenſandi iniuriam:vnde interior actus,qui proprius eſt pœnitentiæ,eſt velle peccati iniuriam cōpēſare; quomodò vero hic actus poſsit charitatis actū præcedere,& imperare, vt dum quis vult dolorē habere de peccatis,vt ſunt Dei offenſa,vel Deum diligere,vt ſic offenſę ſatisfaciat, & vtrū ſit infuſa virtus,& an ei tribuere poſsit ſuā bonitatē ſpecialē,dicemus art. 5. modò ſufficiat probaſſe , odium illud peccati, vt eſt offenſa Dei,non eſſe ſpecialis virtu-
60 tis diſtinctæ à charitate.

Quòd ſi addatur ratio illa ex parte obiecti;vt videntur velle S.Tho.& alij, quos iā diximus,vt ſcilicet cōpēſetur offenſaDeo, etiā probauimus nō pertinere ipſum odiū ad aliam virtutē,quàm charitatē,& neceſſariò includere tunc actū reflexū,qui præcedat ipſam deteſtationē peccati,& hic actus erit voluntas compenſandi offenſam,qui à nobis conſtituitur proprius actus pœnitētiæ diſtinctæ à charitate:quamuis facilè S. Th.poſsit iuxta noſtrā ſententiā explicari ex dictis in hoc artic.& dicendis in art.ſeq. & eos actus alios,quos Caiet.aſsignauit,nō eſſe religionis actus,ſed pœnitentiæ , quæ alia virtus aſsignāda eſt , iam probauimus: placet tamen cum Caiet.pœnitētiæ actum aſsignare,tam voluntatē ſatisfaciendiDeo pro offenſa quoad culpam illius , quàm quoad pœnam debitam:de confeſsione verò peccati,& humiliatione, iam ſatis dictū eſt. Vnum libenter concedam, dum à Sanctis Patribus commendatur pęnitentia, & quando de illa multa diſputant , eos loqui de dolore ante actę vitę, qui conſtituitur à nobis charitatis actus,& vera eſt,& dici poteſt pęnitētia,aut contritio cordis, & quia pœnitet tūc peccatū,quod ſit offenſa Dei, & conteritur cor dolore ipſo;ſed illi nō diſputāt,an ſit ſpecialis virtus præcipuè à charitate diſtincta,ſed verum nobis perſuadere dolorem; tùm etiam hoc certū ſit , cùm agitur de neceſsitate pœnitentiæ ad iuſtificationem,minimè eſſe neceſſarium hunc actum,quem conſtituimus ſpecialis virtutis pœnitentiæ ; neq; enim requiritur illa expreſſa intentio ſatisfaciendi pro offen-
61 ſa, modò adſit verus ille dolor, qui ex charitate eſt; hic enim ſine illa intentione eſſe poteſt,& iuſtificabit hominem abſque dubio ; neque in hoc controuerſiam eſſe video; modò ergo ſequenti art. inquiramus, an hæc virtus pœnitentiæ , cuius & actum aſsignauimus, & diximus non eſſe religionem,nec charitatem , ſit iuſtitia , vel iuſtitiæ aliqua pars . Quòd verò nec charitas, nec Theologica virtus eſſe poſsit,dicemus eodē art.ſeq.& in fine explicabimus , quid velit hîc D.Tho.in ſolut.ad 3.

ARTICVLVS III.

Vtrùm virtus pœnitentiæ ſit Species iuſtitiæ?

Concluſio eſt. Pœnitentia eſt virtus ſpecialis conſtituta ſub iuſtitia , vt pars eius poteſtatiua.

DVBIVM VNICVM.

An pœnitentia Specialis virtus ſit diſtincta à iuſtitia? 1

PRima ſentētia fuit Dur. qui in 4.d.14.q.illa 2. num.5. 6. & 7. docet pœnitentiā eſſe non generalem , ſed ſpecialem quandam,& peculiarem virtutē, quia eius actus non eſt omnium virtutum, & ad iuſtitiam pertinere;ſed hoc inquit ita eſſe intelligēdum , non quia ipſa ſit ſecundum ſe quædam virtus infuſa , quia ille nullam aliam infuſam exiſtimat eſſe præter Theologicas, neque quia ſit diſtincta adquiſita virtus ab ipſa iuſtitia, & ſub illa contineatur, quaſi ad eam pertinens , ſed quia ſit ipſamet virtus iuſtitiæ , & idem exiſtimat de latria,ità quòd iuſtitiæ virtus ſit vna , & ſe extendat ad diuerſa opera,inter quæ alterum eſt latriæ,alterum verò pœnitentiæ. Ad hanc ergo vnicam iuſtitiæ virtutem inquit Durandus pertinere , vt proprium actum, reddere vnicuique quod ſuum eſt: ſic ergo Deo reddimus obedientiā mandatorū;quòd ſi aliquando contingat alicuius præcepti tranſgreſsio,eadem iuſtitia operatur doloris,& pęnitentiæ opus,quoDeo ſatisfaciat.Ea verò ratione Durandus non vult conſtituere peculiarem virtutem pęnitentiæ diſtinctam ab alijs virtutibus, & à iuſtitia,vt ſit ſola per ſe virtus quædam; quoniam ſequeretur (inquit ille) eum, qui frequentiùs peccaret , & ageret pę- 2
nitentiam , maiorem habere pęnitentiæ virtutem , quod ipſe putat incommodum eſſe concedere , quia iam ſtudioſior eſſet, cum eam virtutem habeat perfectiorem,

Durādi ſententia.

Durādi fundamentum.

quam ſi non toties peccaſſet: ideo inquit, neceſſarium eſſe ita fateri, pœnitentiam eſſe ſpecialẽ virtutẽ, vt tamen per ſe diſtincta virtus non ſit, nec eius adæquatus actus ſit pœnitere, ſed ſit ipſa iuſtitiæ virtus, cuius primus actus non ſit pœnitere, ſed reddere debitũ vnicuique, & ſi contingat peccare, de peccato dolere.

Prædicta ſẽtentia refutatur à Paludan. inefficaciter

Hanc ſententiam quoad hanc partẽ vltimam impugnat Palud. in 4.d.14.q.2.nu. 22. quia omnis virtus habet aliquem actũ primũ, & principalem, à quo ſpecificatur, nullus autem alius videtur aſsignari poſſe, quàm pœnitere, ſi pœnitentia eſt ſpecialis virtus: ergo falſum dixit Duran. Facilè tamen reſpondebit aliquis pro Durãdo, hoc ita eſſe, ſi ita pœnitentia diceretur ſpecialis virtus, vt ab omnibus alijs, etiam iuſtitia, eſſet diſtincta; ſic enim illa vna virtus, quæ tantùm eſſet pœnitentia, non poſſet alium priorem, & præcipuum habere actũ, quàm pœnitere; ſed ille ita conſtituit hanc ſpecialem virtutem, vt tamen non ſit à iuſtitia diſtincta, ſed eademmet, inquantùm de peccatis dolet, & cùm plures alios habeat actus, hic non eſt adæquatus, & principalis: iuſtitia ergo ſecundum hunc actum erit virtus pœnitentiæ.

3

Efficaciùs refellitur.

Nihilominus Durandi ſententia videtur mihi omnino falſa. Et primò quidem argumentum, quo conuincitur, vt aſſerat non eſſe virtutem ab alijs diſtinctam, contra ipſum eodem modo pugnat; quoniam etiam ſequitur, eum, qui frequentiùs peccat, & pœnitentiam agit, perfectiorem habere iuſtitiæ virtutem; quia quoad actum pœnitentiæ etiam extenditur illa virtus, & perficitur: qui ergo frequentiùs peccat, & dolet, ſtudioſior erit, quia & eam virtutẽ perficiet: eſſe autẽ videretur hoc nullũ argumẽtũ, ſi dicamus eſſe quidẽ infuſam virtutẽ, quę ſimul cũ alijs amittitur per mortale peccatum; ſed adhuc argumentum vrget, ſi verum eſt, vt dicemus infra, reſtitui per pœnitentiam omnes virtutes in gradu priſtino perfectionis. Sed quamuis hoc cõcedamus, non ſequitur illum eſſe ſtudioſiorem; quoniam quamuis quoad hanc virtutem perficiatur, in alijs verò non ita: vnde ſtudioſior eſſet ſimpliciter, ſi ſtudiũ, quod in hac virtute impendit, non ſupponeret aliarum defectum, & peccatum, cum tamen illum ſupponat, non fit ſimpliciter ſtudioſior, ſed quò magis peccata accumulat, magis aliarum virtutum defectum ſentit: illa ergo ratione non debuit Durand. negare, eſſe ſpecialem virtutem, diſtinctã etiam à iuſtitia.

4

Noſtri erga Deũ non eſt vera iuſtitia.

Sed quòd etiam neceſſariò diſtinguenda ſit ſimpliciter à iuſtitia, conſtat, quoniam noſtri apud Deum non poteſt eſſe iuſtum ſimpliciter, vt in hoc articulo docet D. Thom. Caiet. & Sot. quæſt. illa 2. citata artic. 3. d. 14. & Canus in relect. de pœnit. 2. par. Ricard. artic. 2. quæſt. 2. & Dion. Carthuſ. q. 1. Thom. de Argentina ead. d. q. 1. art. 1. 2. p. articuli, ad quoddam arg. Vig. in ſum. Theolog. c. 16. §. 4. in initio, & nos latiſsimè probauimus 1. p. d. 85. & 1. 2. d. vltima, & in hac 3. p. d. 7. & 8. neque enim poteſt eſſe datum, & acceptum inter nos, & Deũ, cùm nihil ipſe ex nobis accipere poſſit in ſuam vtilitatẽ, quod quidẽ eſt iuſtitię ſaltẽ cõmutatiuæ materia. Comparamur etiam ad Deum, ſicut filius ad patrem, inter quos non eſt iuſtitia, quam rationem latiſsimè explicauimus, 1. 2. loco citato, & alias rationes, ob quas erga Deum præter virtutes Theologicas ad perſoluendum ei debitum, non iuſtitia, ſed iuſtitiæ poteſtatiuæ partes conſtituuntur, quæ à vera ratione iuſti diſcedunt, retinent tamen aliquod iuſtitiæ ſpecimen, & ideò partes iuſtitiæ dicuntur, poteſtatiuæ tamen, vt optimè D. Thom. 2. 2. quæſt. 80. inter quas vna eſt religio, & hìc aſsignatur pœnitentia à D. Thom. & multis alijs, vt infrà dicemus: rationibus etiam, & autoribus, quibus in meritorum retributione non obſeruari iuſtitiam propriè, ſed modum æqualitatis ſimilem iuſtitiæ, hìc probari poteſt, non eſſe iuſtum ſimpliciter noſtri ad Deũ, quod reſpiciat pœnitentia, ſicut nec religio. Quomodo autem noſtra ſatisfactio ad Deum, nec aliquod opus ex iuſtitia ſatisfaciat, rationem aſsignaui 3. hac p. q. 1. d. 2. vbi examinaui etiã aliorum rationes, ob quas dicitur noſtra ſatisfactio iuſtitia ſimpliciter, & qua ratione etiã dicatur imperfecta, explicauimus, & locum S. Thom. in hoc art. ad ſecundum.

S. Thom. Caiet. Sot. Can. Ricard. Dionyſ. Argent. Vigor.

5

Quòd verò nõſit ſimpliciter iuſtũ, credo exiſtimaſſe Dur. dum idem de religione, & pœnitentia dixit: neq; enim exiſtimaret ille, religionem Deo ſimpliciter iuſtum reddere, & ad Deum ex nobis eſſe ſpeciẽ propriæ iuſtitiæ; quòd enim Deo iuſtum ſimpliciter, reddere non poſsimus, docuit ille in 2. d. 27. q. 2. n. 12. ſed meo iudicio quamuis religione, & pœnitentia non reddamus iuſtum

6

Durandi opinio reijcitur.

iuſtum Deo, exiſtimauit Dur. ad eandem virtutem iuſtitiæ pertinere, in quo apertè fallitur; ſi enim & iuſtitia tribuimus iuſtũ ſimpliciter, vt inuenitur inter homines, &
7 Deo hoc iuſtũ ſimpliciter non tribuimus, conſtituemus diuerſas virtutes, aliam iuſtitiæ, aliam religionis, aliam pœnitentiæ, ſaltem pœnitentiam à iuſtitia diſtinctam; eſt enim diuerſa ratio iuſti vnius, & alterius. Tum etiam, immeritò dixit Dur. obedientiam etiam eſſe iuſtitiæ actum, quamuis enim cõſtituatur potentialis pars iuſtitiæ, quia ad alium ordinat, non tamen ſecundũ iuſtum ſimpliciter, ſic etiam & pœnitentia, & religio: Deo enim reddimus debitã præceptorum obſeruantiam, vel cõmuniter diuerſis virtutibus ſecundum diuerſitatem præceptorum, vel ſpecialiter ex obedientia, quæ reſpicit hanc formalem rationem, quia præceptum eſt, vnde hæc nõ eſt iuſtitia, ſed pars eius poteſtatiua. Vnde neſcio, qua ratione defendi poſsit Albertus in 4. diſt. 14. artic. 6. docet enim, pœnitentiam eſſe virtutem diſtinctam à iuſtitia, nec eſſe illius ſpeciem; concedit tamen, cùm ſit pœnitẽtia ex intẽtione ſatisfaciẽdi, imperari à iuſtitia; quòd enim hic iuſtitia intercedere nõ poſsit, conſtat ex dictis: & quãuis poſſet, potius pœnitẽtia eſſet iuſtitia ipſa, quia intendit ſatisfacere Deo, niſi velimus dicere, proprium eius actum eſſe odium peccati, & ſic eſſet charitas.

Obedientia non eſt proprie iuſtitia

Albertus

Sententia Gabriel.

Gabriel verò in 4. diſtinct. 14. quæſt. 1. artic. 3. dubio 3. cum aſsignaſſet priùs cum Scoto illos actus omnes pœnitentiæ, quos
8 ſuprà reculimus, docet actum illum primum, quem dicit eſſe ſpecialis virtutis, ſcilicet vindicare iniuriam Deo factam per peccatum, eſſe actum iuſtitiæ diſtributiuę, cuius, inquit, proprium eſt, præmia virtutibus, & ſupplicia peccatis ſtatuere. Fallitur tamen apertiſsimè, quoniam nec noſtri ad Deum eſt propriè iuſtitia, quia non eſt ſimpliciter iuſtum, ſiue diſtributiuum, ſiue commutatiuum, vt iam diximus; ſed neque in pœnarum, & præmiorum diſtributione modus eſt iuſtitiæ diſtributiuæ, non enim obſeruatur proportio geometrica, & æqualitas duorum ad duo, ſed vnius tantùm, hoc eſt præmij, aut ſupplicij, ad vnum, ſcilicet ad meritum, aut peccatum; & pœnitentia cum attendit æqualitatem, tantùm vnius ad vnum attendit, vt condignam retractationem faciat peccatorum in compẽſationem offenſæ, quod

Excluditur

latiùs probauimus prima ſecundæ loco citato, vbi oſtendimus, in quo conſideretur 9
geometrica æqualitas plurium ad plures, & arithmetica vnius ad vnum. Denique vt ibi diximus latiſsimè in contrapaſſo, quod reperitur in punitione, & vindicta pro delicto, nullo modo eſt diſtributiua, nec eſſe poteſt: quod etiam ex mente Ariſtot. docuimus: ſi ergo pœnitentiæ actus eſt quaſi punitio offenſę cõdigna, & in hoc intendimus offenſæ æqualẽ cõpenſationẽ facere, nullo modo eſt diſtributiuę iuſtitię, imò nec formam, & modum in æqualitate habet, ſicut dicimus inter præmium, & meritum eſſe formam commutatiuæ iuſtitiæ, licèt illa ſecundum veritatem non ſit.

Sotiplacitũ

Sot. d. 14. q. illa 2. art. 3. inquit, ideò non eſſe diſtributiuam iuſtitiã, quia hæc tantũ attendit merita perſonarũ, ſicut verò in retributione, quæ ſub cõmutatiua eſt, nõ reſpicit merita perſonæ, ſed tantũ acceptũ beneficiũ, ſic vindicatiua, quę ſub cõmutatiua eſt, reſpicit offenſã, cuiuseſt ſumẽda vindicta. Sed hic autor, vt notaui 1. 2. loco cit. non ſatis intelligit naturam diſtributiuæ, quæ ſemper geometricã æqualitatẽ obſeruat, vt ibi dixi; cõmutatiua verò, ſiue reſpiciat merita remuneranda, ſiue peccata punienda, ſemper habet pro obiecto æquale arithmeticũ, vnius ſcilicet ad vnũ; & vt ibi oſtendimus, etiam retributio præmiorum 10
eſt ſecundum commutatiuæ iuſtitiæ formam; & ſi concedit pœnitentiam reſpicere offenſam compenſandam, ergo & merita perſonæ reſpicit.

Scoti ſenẽtia.

Scot. in 4. d. 14. quæſtione illa 2. §. *Primus articulus.* conc. 2. docet ad virtutem iuſtitiæ punitiuæ pertinere, nõ dicit eſſe poteſtatiuã partem iuſtitiæ, quę à iuſto ſimpliciter deficiat, ſicut de religione diximus, ſed ad iuſtitiã dixit pertinere vindicatiuam, & vt optimè aduertit Caie. in hoc ar. & Sot. ar. 3. q. 1. d. 14. ſolũ videtur loqui Scot. de pœnitẽtia, vt eſt iuſtitia quędã vindicatiua pœnę peccato debitę, nõ verò de cõpẽſatione culpę. Nec mirũ eſt, quia vt diximus 1. 2. d. 139. c. 1. ex ſẽtẽtia Sco. & Nominaliũ nõ manet in peccatore prẽterito peccato actuali aliquid aliud, quàm reatus ad pœnam, nec alia eſt macula, vnde dicatur eſſe in peccati ſtatu, & culpa, quod ſatis ibi impugnauimus. Sed meo iudicio in hac quæſt. 2. non loquitur Scotus, vt putauit Caietan. de ſolutione, & vindicta pœnę tẽporalis peccato debitæ, quæ relinquitur iam dimiſſa 11

Caiet. Sot.

culpa, ſed de omni genere pœnæ: loquitur enim de peccatore in peccato exiſtente; quomodo ex intentione puniendi, & vindicandi peccatũ contra ſe operatur, vt miniſter Dei iuſti iudicis vindictam poſtulantis: ergo non tantùm de vindicanda pœna temporali, quæ ſupereſt poſt dimiſſam culpam. In illa diſt. 14. quæſt. 3. ad 2. inuenio in Scoto, quòd Caietan. refert, illum
12 dixiſſe, pœnitentiæ virtutem, dum vindicat in nobis peccata, Deo reddere ita debitum, vt ſit æquale ſimpliciter. Quod & Caietanus in fine articuli concedit in ſolutione, aut vindicta pœnæ temporalis, quæ ſupereſt ſolúenda dimiſſa culpa: in hoc ergo concedit Caietan. iuſtum ſimpliciter ex illo Iob. 6. cap. *Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in ſtatera, quaſi arena maris hæc grauior appareret*: & cum Caietan. ideò dicat, pœnitentiam non eſſe iuſtitiam, quia noſtri ad Deum æquale ſimpliciter reddi non poſsit, videtur concedere, in ſolutione pœnæ eſſe poſſe iuſtitiam, quia & æquale ſimpliciter, cum tamen art. 2. ille doceat, etiam ſatisfactionis opera pro pœna debita eſſe actus religionis.

Exponitur mens Scoti. Ego verò ex Scoto non potui colligere, an ſentiat eſſe pœnitentiam ipſammet vindicatiuæ iuſtitiæ virtutem, vel ad eam reducatur, ſicut pars ſubiectiua, & ſpecies illius, vel ſit tantùm poteſtatiua deficiens à ratione iuſtitiæ ſimpliciter, vt diximus *S. Thomas.* ſupra de religione ex ſententia S. Thom. De iuſtitia verò vindicatiua, quæ conſiſtit
13 in vlciſcendo iniuriam illatam per compenſationem, docet Diuus Tho. ſecunda ſecundæ quæſtione 80. artic. 1. eſſe partem poteſtatiuam iuſtitiæ, quæ deficit à vera ratione iuſtitiæ, retinet tamen aliquem illius modum, ſicut religio, quia non eſt circa iuſtum ſimpliciter, & in eadẽ, 2. 2. quęſt. 108. articul. 2. ad 2. inquit in iudice punire delicta, pertinere ad iuſtitiam commutatiuam propriè, ſed in priuata perſona, quæ poſtulat ſibi fieri iniuriæ illatæ compenſationem, pertinere docet ad virtutem vindicationis, quam ille conſtituit locis citatis partem iuſtitiæ poteſtatiuam; quia deficit à vera ratione iuſti ſimpliciter, forſan vt ego conijcere potui, quia exiſtimauit S. Thom. priuatam perſonam non teneri debito iuſtitiæ legali, ſed tantùm morali debito petere iniurię vindictã, quando oportet,
14 vt ibi docet ille.

Ego verò exiſtimo eſſe tã in iudice inſligente pœnã, quàm in priuata perſona vindictã iuſtè exigente, cõmutatiuũ iuſtũ; neque enim vt in priuata perſona vindictam poſtulante, debet eſſe obligatio ex debito, & obligatione legali, vt in eo ſit iuſtitiæ proprię cõmutatiuę vindicta offenſę, ſicut petere debitũ pecuniarũ, vel eius, quòd ablatũ eſt, vel mutuo datũ, iuſtitię ſimpliciter actus eſt, cũ tamen illud petere quis nõ teneatur; eſt autẽ iuſtitię ſimpliciter, quia petit ſibi fieri iuſtũ ſimpliciter: ſicergo qui 15
vindictã poſtulat, iuſtitię actũ exercet, ſiquidẽ ipſa vindicta eſt iuſtum ſimpliciter. Conſtat autẽ eſſe, quia eſt iuſtũ cõmutatiuũ, quod in cõtrapaſſo cõſiſtit, vt docet Ariſt. 5. Ethic c. 5. & nos latè oſtẽdimus, 1. 2. d. vlt. Cur ergo vindicationis virtus erit diſtincta à iuſtitia etiã in eo, qui petit ſibi fieri cõpenſationẽ? alioquin & in eo, qui alia debita ſibi petit reſtitui, eſſet quædã ſpecialis virtus: meliùs ergo eſt aſſerere, eſſe act. cõmutatiuę iuſtitię, nõ quia ad illos teneamur debito, ſed quia quod petimus, & deſideramus nobis dari, eſt ex iuſtitia commutatiua debitum.

Peccatum iuſtã vindictam iniuriæ eſt actus iuſtitiæ cõmutatiuæ

Ariſt.

Sed quãuis in eo, qui petit vindictã ſibi fieri offenſę, nõ eſſet cõmutatiua iuſtitia: in iudice verò, vel exequẽte vindictã, vt offenſę perſonę fiat ſatisfactio, nõ negat D. Tho. eſſe cõmutatiuã iuſtitiã: cũ ergo peccator non poſtulet fieri ſibi peccati cõmiſſi cõpenſationẽ, ſed ipſe Deo contendat cõpẽſare offenſam, ad quã quidẽ faciẽdã ipſe tenetur, ex hac parte ad cõmutatiuã iuſtitiã poſſet pertinere virtus pęnitẽtiæ, etiãſi eſſet vindicatiua iuſtitia; quia vindicare etiã in iudice, & in eo, qui exequitur vltionis 16
pęnã, cõmutatiua iuſtitia eſt. Verũtamen meritò multis de cauſis ad vindicatiuã iuſtitiam propriè exiſtimo non pertinere, ſed per ſe eſſe peculiarem virtutem pœnitentiam. Primò quidem, quoniam vt benè aduertit Caietan. quem ſequitur Sotus art. 3. citato, peccator non tantùm attendit punitionem peccati infligendo pœnam pro illo, vt tantùm ſumatur vindicta, vt falsò contendit Scotus, ſed etiam emendationẽ vitæ, & deſtructionem peccati per reconciliationẽ cum Deo, quòd facit dolor de peccatis, quod, licèt ſit per modũ cõpenſationis, quæ Deo fiat, non tamen fit per modũ vindictę; non enim fit, vt ſumamus pœnas de peccato, ſed vt offenſa, quæ erat facta Deo, tollatur per illius retractationẽ, &

In iudice vindicante iniuriã eſt actus iuſtitiæ cõmutatiuæ.

Pœnitentia nõ pertinet ad iuſtitiã vindicatiuã Caiet. Sot.

reconci-

reconciliationem cum Deo, ſicut cùm amicus amico vult offenſam compenſare, non puniendo in ſe delictum, ſed rurſus debitum honorem amico tribuendo, & illius re
17 conciliando amicitiã; ſolùm dum peccator opera pœnalia ſuſcipit ad ſatisfaciendum pœnæ temporali, in quam commutata fuit æterna, actum punitionis in ſe exercet, & vindictam de peccato ſumit leuiori genere pœnæ, quàm Deus ipſe ſumeret; & in hoc caſu non eſt cur neget Caiet. Scoto, pœnitentem ipſum eſſe veluti Dei miniſtrũ ſumẽtem de ſe debitas pœnas peccato, ita vt reus, & iudicis miniſter ſit: & quamuis ex hac parte ad vindicatiuam iuſtitiam pertinere videbatur, tamen ſimpliciter non eſt dicenda vindicatiua iuſtitia, cùm habeat illum actum præcipuum, qui eſt compenſare offenſam, & emendare illam, quam forſan non conceſsit Scot. quia vt ſuprà dicebamus, præterito actu peccati ille exiſtimauit, nihil in peccatore remanere, præter reatum, & obligationem ad pœnam: vnde pœnitentiã nihil aliud facere, quã debitas de peccato pœnas ſumere.

Et quamuis ita eſſet, non poſſet concedi, pœnitentiam eſſe vindicatiuam iuſtitiã propriè, quia noſtri ad Deum non poteſt eſſe propriè iuſtum ſimpliciter, vnde nec iuſtitia propriè, ſed aliquis iuſtitiæ modus, & ita omnis virtus noſtri ad Deũ, vt religio, conſtituẽda eſt iuſtitiæ pars nõ ſubiectiua, ſicut ſpecies, ſed poteſtatiua, deficiens à propria iuſtitiæ ratione, ſed modum aliquem retinens. Non dixi, noſtri ad Deum non poſſe eſſe iuſtum propriè ſimpliciter, quia in retractatione peccati, & ſolutione pœnæ debitę non poſsit æquale, & condignum eſſe, & indigeat acceptatione Dei: ego enim nõ dubito, periculoſum eſſe dicere, dolorem contritionis, non eſſe condignam, & ſatis æqualem retractationem, ſine acceptatione extrinſeca ad deſtruendum, & vincẽdum peccatum, vt eſt Dei offenſa, imò innumera peccata; & opera pœnalia in gratia Dei facta non eſſe cõdignè ſatisfactoria, ſed hæc indigere benigna Dei acceptatione ſuperaddita illis, quibus ipſe contentus velit ex miſericordia eſſe, cum tamen de ſe nõ ſufficiant, etſi in gratia fiant: hoc ergo exiſtimo periculoſum, & probaui ſatis 1. tom. in hanc
18 3. p. d. 2. condignam eſſe noſtram pro peccato noſtro ſatisfactionem, & nulla indigere Dei acceptatione benigna ſuperaddita illi, & ibi c. 5. explicaui mentẽ S. Thom. in hoc art. ad 2. vbi videtur oppoſitum docere de ſatisfactione noſtra; ſicut & de merito vitæ æternæ etiam probaui 1. 2. d. vlt. ideò non eſſe iuſtũ, quia noſtra bona ſunt ipſius Dei bona, & ita comparamur ad illum ſicut ſerui ad dominum, & filius familias ad patrẽ, antequã emancipetur, inter quos iuſtitia propriè eſſe non poteſt in illis rebus, quas ibi aſsignauimus, ideò exiſtimo, pœnitentiæ virtutem non eſſe iuſtitiam propriè, & ſimpliciter ad Deum, huiuſque rationẽ reddidimus, & diximus eandem eſſe, propter quam noſtri ad Deũ 19
iuſtitia eſſe non poſsit.

Alia etiam ſpeciali ratione id probatur quã d. illa vlt. proſequuti ſumus, quia Deus ex nobis nihil verè accipit emolumẽti, ſed cũ nos aliquid ei offerimus, potiùs recipimus: quã quidẽ rationẽ ibi etiã latè proſequuti ſumus ex mente D. Tho. ſed qua ratione ſatisfactio pro peccato noſtro, licèt vera ſit ſatisfactio pro culpa, & ſit condigna, & æqualis ad peccati deſtructionẽ, ſine ſuperueniente acceptatione, ſit nihilominus minùs ſufficiens; ob quã rationẽ dicitur hîc à D. Thom. & in eo art. 2. 1. q. huius 3. p. ſolũ eſſe ſufficiens ſecundũ acceptationẽ Dei, qui creditor videtur eſſe in ea cauſa, diximus illa d. 2. c. 5. Modò ex his omnibus ſatis ſit, non eſſe actum iuſtitiæ propriæ pœnitentiã, nec vindicatiuæ iuſtitiæ, ſiue ponatur pars poteſtatiua iuſtitię, ſiue dicatur ipſius iuſtitię actus, ſed ad aliã virtutẽ pertinere: tũ etiã à contrario, quia vindicatiua iuſtitia in iudice, eſt verè commutatiua, quia eſt ad reparandũ dãnũ illatũ alteri per verã iniuſtitiã: Deo autẽ nullũ fuit illatũ dãnũ per peccatũ, quod eſſet iniuſtitia ſimpliciter, alioquin eſſet duplex peccatum, vt ſuprà dicebamus. 20

Supereſt ergo, vt dicamus ad iuſtitiam pertinere quia nos ordinat ad alterũ, ſed quia à propria ratione iuſti ſimpliciter deficit, nõ ſit ipſa iuſtitia, nec pars eius ſubiectiua, ſed poteſtatiua, quales multæ cõſtituuntur virtutes à D. Thom. 2. 2. q. 80. quæ dicuntur iuſtitiæ poteſtatiuæ partes deficiẽtes à ratione iuſti propriè, & ſimpliciter, ſed vt ſuperiori art. probauimus, nõ eſt virtus religionis, nec actus eius, vt exiſtimauit Caietan. cuius ſententiam ibi impugnauimus, & quæ illam probare videbantur, diluimus argumenta. Sed obiter modò quædã alia breuiter etiã diluemus. *Obiectio ex S. Thoma diluitur.*

Obiectio ex S. Thom. diluitur.

Primò, quòd D. Thom. 2. 2. in ea quæſt. 80. artic. 1. dum multas enumerat iuſtitiæ partes poteſtatiuas, quæ ſunt ſpeciales virtutes, numquam pœnitentiæ meminit: ſed hoc mirum non eſt: quoniam nec 2. 2. actu rus erat de pœnitentiæ virtute, hîc autem, 21 vbi acturus erat de pœnitentia in hoc art. 3. docet apertè ad iuſtitiam pertinere, & ſub illa contineri, deficere tamen à ratione iuſti ſimpliciter, & ideò apertè inſinuat, eſſe poteſtatiuam iuſtitiæ partem, non verò ſubiectiuam, veluti ſpeciem, numquam tamen dicit eſſe eandē cū religione, imò oppoſitum docet expreſſè alijs locis, vt artic. præcedenti notauimus.

Altera Obiectio.

Secundò pro Caiet. eſſe poteſt, quia D. Tho. 2. 2. q. 81. art. 1. inquit, inter alios modos, religionē dici poſſe à reeligendo, quia Deum, quem negligentes amiſeramus, per religionem reeligimus, hoc autem recuperamus per pœnitentiam: ergo & illa etiam à reeligēdo, dici poteſt religio, & verè eſſe.

Solutio Soti infirma eſt

Reſpondet Sot. art. præced. in fine, pœnitētiam etiam dici poſſe religionem propter magnam cum religione ſimilitudinē, ſicut dicitur etiam miſericordia charitas ob eandē cauſam. Sed non ſatisfit argumento hac ſolutione: quia ſi D. Th. inquit, proprium munus religionis eſſe, reeligere Deū, quē amiſimus, ob negligētiā, & ideò dicitur, & eſt religio, ergo cùm hoc munus ſit pœnitētiæ, erit & ipſa religio: ideò exiſtimo aliter dicendum, quòd religio dicatur à reeligendo, quòd reeligamus Deum non amiſſum per peccatum quodcumque, ſed per diuerſæ religionis cultum, dum conuertimur ad 22 inania deorum ſimulacra: vera ergo religio religat nos vero cultu cū vero Deo, & Deum reeligit, non per compenſationem offenſæ, quod facit pœnitentia, ſed per debitum cultum, vt cùm quis ab idololatria ad veram conuertitur religionem.

Vera ſolutio.

Tertium argumentum.

Tertiò eſt pro ſententia Caiet. quòd virtus ita ſit per ſe bona, vt non ſupponat neceſſariò peccatū: pœnitētia autē ſupponit illud, ergo nō poteſt eſſe per ſe virtus: erit ergo actus alicuius virtutis, quæ per ſe ad reliquos actus non ſupponat peccatum, ad hunc autem actum neceſſariò ſupponat.

Soti Reſpō ſio.

Reſpondet tamen Sotus art. præced. mirādum non eſſe, ſi aliqua virtus ſaltem ſuppo nat peccatū, quamuis reliquæ non ſupponant, & illud quidem, quòd Caiet. aſſumit nullam virtutem præſupponere peccatū precedens, gratis ſibi perſuaſit, quid enim incōmodi eſt, ſi cōcedamus aliquā virtutē, quę ſupponat peccatū, cuius munus aliud nō ſit, quàm emendare culpam cōmiſſam?

Quartum argumentū

Deniq; pro Caietan. eſſe poteſt, quia ad reddendum ablatum honorē parentibus, aut amicis, & ſatisfaciendum pro offenſa illis facta, non eſt ſpecialis virtus: ergo neque erga Deum. Sotus in hoc artic. reſpondet, forſan requiri ſpecialem virtutem, eā verò ipſe non aſsignat, imò meo iudicio aſſignari non poteſt. Secundò reſpondet, aliam eſſe rationem erga Deum, quam ille non ſatis explicat, nec oportet in illius explicatione immorari. Reſpōdeo ergo, di uerſam eſſe rationem, quoniam parētibus aliam iniuriam, aut offenſam, quæ ſit propriè ipſorum offenſa, facere nō poſſumus, quàm iniuſtitiæ, aut impietatis, aut inobedientiæ; quod damnum iuſtitia reddendo æquale, & pietas reddendo debitū honorē, & obedientia, reddendo debitam ſubiectionem, reparant; & non ſolum his virtutibus ſatisfacimus patri pro offenſa inobedientiæ, aut impietatis, aut iniuſtitiæ; ſic enim non eſſet conſtituenda erga Deum alia virtus, quàm charitatis, qua reverā ſatisfacimus Deo pro quacumq; offenſa, verū etiā erga patrē per virtutē iuſtitię, aut pietatis, intēdimus ſatisfacere pro quacūq; offenſa, aut quia intēdimus reddere patri, quod abſtulimus cōtra iuſtitiā, & ſic iuſtitia ipſa nō tātū illud reddit, ſed intēdit ſatisfacere: eſt enim obiectū ipſi⁹ ipſa ſatisfactio, & actus exterior ipſius, aut quia intēdimus pro inobediētia, aut quacūq; offenſa, quā fecimus in illū, non cōtra iuſtitiā, ſatisfacere: & hoc fit, non tantū per pietatē, ſed etiā ipſa pietas intendit ſatisfacere, quia cū fiat ſatisfactio debita ſubmiſsione, & honore, & hoc præſtet pietas, nō tantū ad ipſam pertinet ſatisfacere, ſed etiam intentio ſatisfaciēdi, hoc eſt, deferendi debitū honorē, quo fit ſatisfactio, ſicut erga amicū etiā iuſtitia idē recuperat; quia cōtra amicū, aut iniuſtitia 24 peccare poſſum⁹, aut peccato litigij, quod in verbis cōſiſtit, & eſt ſpeciale peccatū cōtra amicitiam, de quo D. Th. 2. 2. q. 116. art. 1. ille enim non cōſtituit ſpecialē virtutem amicitię in mutua beneuolentia, & affectu, quam quidē inquit in 2. 2. q. 114. art. 1. ad 1. & quæſtione 23. articulo 3. ad 1. non eſſe ſpecialem virtutem, ſed conſequi poſſe, quamcumque virtutem; quia inquantum fundatur in cōmunicatione alicuius virtutis, in tantum eſt virtus, & ideò, ad illam

Soti reſpon ſio non ſatisfacit.

23

Quare non ſit ſpecialis virtus recōpenſatio erga parentes.

illam pertinet virtutem, in cuius communicatione fundatur hic beneuolentiæ affectus: affectus enim mutuus beneuolentiæ in vtili, aut delectabili fundatus, nō habet rationem virtutis, vt notat ibi S. Thom. ſolùm ſpecialis cōſtituitur virtus amicitiæ à S. Thom. 2. 2. q. 114. quam ille appellat affabilitatem, & conſiſtit in exterioribus verbis, & factis, quæquidem non habet perfectam rationem amicitię, ſed quandam eius ſimilitudinem, inquantum inquit D. Tho. 25 aliquis ſe habet, decenter ad alios; contra hanc dixit peccari peccato litigij, quod in verbis præcipuè conſiſtit: conſtat autem, hanc iniuriam, & offenſam compēſari eiſdem affabilibus verbis: vnde affectus eam compenſandi, nō eſt cur ad diſtinctam virtutem, quàm ad ipſam affabilitatem pertineat. Sicut ergo amico non tantùm ſatisfacimus læſionem contra iuſtitiam, ſed eam intēdimus ſatisfacere ex ipſa iuſtitia, quia eſt obiectū iuſtitiæ ipſamet ſatisfactio, ſic & in verbis non tantùm affabilitate ſatisfacimus, ſed etiā intendimus ſatisfacere, quia intentio ſatisfaciendi verbis pertinet ad affabilitatem, ſicut & verba affabilia, quæ illius obiectum ſunt.

At verò pœnitentia hoc habet, vt vniverſum peccatorum genus conſideret, tāquàm Dei offenſam, qua homo conſtituitur in ſtatu quodam iniuſtitię coram Deo, & quaſi illi debitor: affectus ergo ille expreſſus compenſandi hoc genus iniuſtitię, tollendo ſcilicet peccatum, vt ſic cum Deo iuſtificetur, genus quoddam iuſtitiæ eſt ad Deum, neq; eſt religio, vt probaui, nec eſt ipſa charitas, quæ etiam videtur quòd ſit 26 ad Deum iuſtitiæ quoddam genus: dicetur ergo pœnitentia ſpecialis alia virtus poteſtatiua iuſtitiæ pars, quæ non reſpicit iuſtum ſimpliciter propriè, ſicut nec religio; & quamuis charitatis actus, quo pœnitet nos peccaſſe contra Deum deleat peccatū, & coram Deo iuſtificet nos, vnde & iuſtū Deo videatur reddere pro offenſa; quia tamen eſt reflexa illa voluntas, qua quis cupit Deo compenſare offenſam, etiamſi id poſteà faciat per actum charitatis, vt diximus; ideò de illo actu diximus eſſe ſpecialē virtutem.

Per eandem virtutēqua intendimus ſatisfacere hominibus ſatisfacimus.

Eſt ergo differētia, quòd hominibus per eandem virtutē, qua ſatisfacimus, intendimus ſatisfacere, quia ſatisfactionis intētio eſt circa idem obiectum, ac ipſa ſatisfactio, vt conſtat; & ita intentio ſatisfaciendi proximo, quocumque modo ſatisfiat, & ipſa ſatisfactio, ſunt idem; ſed in charitate non 27 item, quia ipſa ſatisfactio eſt conciliatio cum Deo; hæc autem odium peccati eſt, & *Secus eſt in ſatisfactione erga Deū* actus charitatis, vt ſuprà explicatum eſt, quia habet Deum pro obiecto immediato, vt diximus; ſed intentio ſatisfaciendi Deo per actum charitatis non eſt actus charitatis, quia nec eſt dilectio habens Deum pro obiecto immediato, ſed eſt actus habēs pro obiecto actum interiorem charitatis, eſt enim reflexus ſuper illum, & ita non ſunt circa idem obiectum voluntas ſatisfaciendi Deo, & ipſa ſatisfactio: ratio verò à priori eſt, quoniam intentio ſatisfactionis proximo, habet pro obiecto actum exteriorē virtutis, qui cum interiore ad eandem virtutem pertinet: ſed intentio ſatisfaciendi per actum charitatis habet pro obiecto actum interiorē, qui cōſummatur interiùs, & ita eſt veluti actus reflexus ſuper illum: vnde non eſt eiuſdem virtutis cū illo, quia velle diligere Deum, non eſt diligere, ſicut velle iuſtum reddere, eſt iuſtitiæ, ſicut etiā velle reddere honorem, eſt honorare.

Sed dices, ergo in quacumq; virtute erit ſpecialis alia virtus, in actu reflexo, vt velle habere actum interiorem iuſtitiæ, religionis, &c. Reſpōdeo, non eſſe virtutis ſpecialis actum reflexum, quia nulla in eo reperitur ſpecialis difficultas; ſed in pœnitētia reperitur, præterquàm quòd eſt actus reflexus, ratio quædam ad Deum, quæ eſt veluti iuſtitia ad ipſum ſatisfaciendi pro offenſa, & ideò meritò aſſignatur virtus ſpecialis; ſed in actu reflexo, quo quis vult elicere actum voluntatis, poteſt eſſe generalis quædam ratio, quia ſcilicet illud eſt 28 bonum proprium, & tunc non eſt ſpecialis ratio bonitatis, & virtutis; poteſt etiam eſſe peculiaris ratio, vt ſi velit habere illū actum in ſatisfactionē peccatorum, tūc eſt pœnitentiæ, vel ratione voti, tunc erit religionis: ſi verò ſit ex affectu illiuſmet virtutis, iam non eſt actus reflexus, ſed directus. Sed vtrum ad eandem virtutem pœnitentiæ, ad quā pertinet velle ſatisfacere Deo pro offenſa, quam concipit per modū cuiuſdam iuiuſtitiæ, pertineat etiam deteſtari peccatum, vt eſt iniuſtitia cōtra Deum, difficile apparet; quod pertineat, probatur, quia eiuſdem eſt diligere ſatisfactionē, & odio habere iniuſtitiam, ſeu iniuriā, pro qua fit; ſed hæc eſt peccatum contra Deū, ergo illud odio habet pœnitētia, quatenus

Non requiritur ſpecialis virtus ad actus reflexos aliarū virtutū.

apparet eſſe contra Deum. Reſpondeo tamen, voluntatem ſatisfaciendi Deo, & reducendi ad æqualitatem iniuſtitiam peccati contra ipſum, non habere ex conſequenti, odio peccatum ipſum, quatenus eſt cõtra Deum, ex complacentia ipſius Dei, & propter ipſum, iſte enim eſt charitatis actus; ſed ſicut iuſtitia odio habet iniuſtum, & inæquale factum proximo, non vt malũ illius eſt, ſic enim eſſet amor proximi, & ex complacentia illius eſſet odium iniuriæ cõtra ipſum, ſed quia iniuſtum, quod eſt ad proximum, concipit, vt eſt contra rectã rationẽ, ac proinde vt eſt malum ſibi, ex quo amor iuſtitiæ, & reſarciendi iniuſtitiã, non eſt formaliter amor proximi, & ex cõplacentia illius; ſic enim eſſet virtus beneficẽtiæ, & miſericordiæ, non iuſtitiæ: ſic etiam voluntas ſatisfaciendi Deo, & veluti iniuriam peccati compenſandi, non eſt ex complacẽtia bonitatis Dei, ex qua odio habeamus peccatum, vt malum Dei formaliter ex complacentia ipſius; ſed ita amamus cõpenſationem, & ſatisfactionẽ pro illo, quatenus illa eſt bonum ſecundum rationem, bonum inquam, & nobis bonum, ſic enim nobis amamus omne bonum virtutis, quod ſemper eſt obiectum concupiſcentiæ, nos verò eodem amore, quatenus eſt amicitia; nec enim alteri diligimus bonum virtutis, quàm nobis, ſic etiam è contrario odio habemus peccatum, quatenus eſt iniuſtitia quædam, & inæqualitas cum Deo, & faciẽs nos cum ipſo iniuſtos, quia hoc malum eſt contra rationem, ſed illud odio habemus, non ex amore Dei, & complacentia ipſius propter ipſum, ſed ex amore noſtri, quatenus iniuſtitiam, & inæqualitatem illã cum Deo, vt malum nobis ſecundum rectam rationem apprehendimus; quia non eſt actus charitatis, qui circa Deum verſatur, hic enim odio habet peccatum, quatenus apprehenditur vt malum Dei ex complacentia ipſius: vnde eſt tale odiũ ſimul amor Dei, amor noſtræ amicitiæ, & odium abominationis peccati, vt explicatum eſt ar. 2. quare pœnitentia, quæ odio habet, peccatum, & iniuriam Dei, potiùs tamen dicetur habere illam odio, vt eſt malum noſtrum, quàm vt eſt malum Dei, & propter hoc S. Thom. & alij, quos ſuprà citaui docent eſſe ſpecialem virtutem, quamuis in ipſo actu odij peccati dicant includi illã expreſſam voluntatem ſatisfaciendi, ob quam à charitatis actu diſtinguitur ille actus odij, qui eſt pœnitentiæ. Ego verò iam probaui neceſſariò duas eſſe operationes diſtinctas, & odium peccati ſemper eſſe charitatis, illam verò expreſſam voluntatem ſatisfaciendi eſſe ſpecialem virtutem pœnitentiæ, quam S. Thom. & alij, dicunt eſſe ſpecialem rationem ſpecificandi odiũ peccati, niſi quis velit S. Thom. explicare ſecũdum noſtrã opinionem.

Pœnitẽtia eſt pars poteſtatiua iuſtitiæ.

Sic ergo exiſtimo, pœnitentiam nec eſſe iuſtitiam ipſam, nec charitatem, nec religionem, ſed quandam iuſtitiæ partem poteſtatiuam, ſicut religio eſt; quia ad alterũ eſt, & quia non reſpicit ſimpliciter iuſtum propriè, vt explicauimus. Et quòd ſit hoc modo ſpecialis virtus ſub iuſtitia, docet S. Tho. expreſſè in hoc art. Sotus in 4. d. 14. q. 2. ar. 3. Canus relect. de pœnitentia 2. p. in dub. 1. poſt 2. concluſ. Alex. 4. par. q. 12. membr. 1. ar. 1. §. 4. vbi dicit, cardinale eſſe virtutem, & ſub iuſtitia contineri, forſan intelligit ſicut poteſtatiua pars, non ſimpliciter ſicut ſpecies, cùm nullus ita dicat, ſed aut ipſam iuſtitiam dicat eſſe, aut poteſtatiuam illius partem. Eandem ſententiã ſine dubio ſequitur Bonau. in 4. d. 14. 1. p. diſtinctionis ar. 1. q. 3. incorp. & in ſolutione argumentorum; quamuis infrà art. 2. q. 1. incorp. circa finem doceat, iuſtitiæ virtutem eſſe multos habitus, ſicut quidam opinantur, de ſcientia, eſſe tamen vnam virtutem, & inter diuerſos habitus integrantes hanc iuſtitiæ virtutem, aſsignat obedientiam, pœnitentiã, &c. quas tamen D. Tho. diuerſos aſſerit eſſe habitus, & virtutes. Ricard. ar. 2. q. 2. idem quod D. Thom. docet, Dion. Carthuſ. q. 1. Thom. de Argentina q. 1. ar. 1. 2. p. articuli ad quoddam arg. Palud. in 4. ead. diſt. 14. q. 2. n. 19. Viguer. in ſum. Theolog. c. 18. §. 4. in initio, qui omnes poteſtatiuam iuſtitiæ partem deficientem à propria ratione iuſtitiæ conſtituunt pœnitentiam, cum illis verò non conuenio in aſſignando proprio actu huius virtutis, vt ſuprà iam diſputaui contra illos, conuenio tamen in hoc, quod omnes docent, eſſe poteſtatiuam partẽ iuſtitiæ; & ita ex dictis colligitur, modò dicamus hunc, modò illum, eſſe huius virtutis actum, ex illa tamen ratione ſpeciali, quam intendimus ſatisfaciẽdi, & compenſandi Deo offenſam.

S. Thom. *Sot.* *Can.* *Alex.* *Bonauent.* *Ricard.* *Dionyſ.* *Argent.* *Palud.* *Viguer.*

Pœnitentia nõ eſt virtus Theologica.

Conſtat etiam ex dictis in art. præcedẽti non eſſe pœnitentiã Theologicã virtutẽ, quod docuerunt expreſſè Alex. 4. p. q. 12. membr. 1. art. 1. §. 3. Bonau. in 4. d. 14. 1. p. diſtin-

Alex. *Bonau.*

diſtinctionis art. 1. quæſt. 3. Ricard. artic. 2.
Ricard. q. 2. ad 1, Thom. *Argent.* q. 1. art. 1. part. 3.
Argentina articuli in 5. argum. & eius ſolutione, Ioan.
Medin. C. de pœnitentia tract. 1. q. 1. verſ.
33 *Ad quintum.* Reddunt verò eam rationem
Medin. Alexan. §. citato ad 1. & Ioan. Medin. quia
virtus Theologica non tantùm habet Deũ
pro fine vltimo, ſed etiam pro immediato
obiecto: pœnitentia verò, licèt habeat Deũ
pro fine, habet tamen peccatum commiſ-
ſum, quod deteſtatur, pro obiecto imme-
diato. Hæc tamen ratio nihil probat; quo-
niam cùm idem actus, qui eſt peccati odiũ,
quod dicitur, vt explicauimus præcedenti
art. odium abominationis, ſit fuga peccati,
& complacentia Dei propter ipſius boni-
tatem, vt probauimus etiam, vnde ſi non
addatur alia ſpecialis ratio, vt omnes, ex-
cepto Alexandro, concedunt, vt diximus,
etiam ibi eſſe actum charitatis, ergo Deum
habebit pro immediato obiecto, cum iam
ſit Theologicæ virtutis actus, & vt ibi dixi
mus, erit amor Dei: vnde & Deum pro im-
mediato obiecto habebit: amor enim hoc
habet, vt non tantùm, vt ibi dicebamus, in
34 ratione amoris, reſpiciat bonum, quod vo-
lumus alicui, ſed etiam illum, cui volumus
bonum, propter eius bonitatem, in qua cõ-
placemus, imò hunc præcipuè, & ſic etiam
reſpicit illum, cui nolumus malum, vt im-
mediatum obiectum amoris, ſecus religio,
quæ Deum nõ reſpicit vt obiectum in re-
cto, ſed vt finem *cui* in obliquo, vt dicebamus ibi: ex hac ergo parte non obſtat ali-
quid, quin pœnitentia eſſet virtus Theolo
gica, etiamſi vt odium eſt, reſpiceret pecca
tum, quia neceſſariò includit complacen-
tiam in ipſo Deo, vt iam ſatis ex articulo
præcedenti conſtat.

Ideò Bonau. & Ricard. addunt ſecundũ
ſuam ſententiam, quòd pœnitentia nõ reſ-
piciat peccatum, & odio illud habeat, vt-
cumque, ſed vt eſt Dei offenſa, vt ſatisfa-
ciat Deo, vt ita Deum reſpiciat vt finẽ *cui*,
& in obliquo, cui fit ſatisfactio, ſicut reli-
gio reſpicit Deum, cui cultũ exhibet. Sed
iam ſuperiori articulo probauimus, ob hãc
intentionem, quæ videtur noua voluntas
ſuperaddita deteſtationi peccati, non va-
riari ſubſtantialiter odium peccati, vt eſt
Dei offenſa, & ſic ſemper eſſe charitatis a-
ctum, qui Deum, vt obiectum proximum
35 reſpiciat, ſed ſi loquãtur de alio actu ei ad-
iuncto, quem diximus eſſe diſtinctum, ſci-
licet, de intentione ſatisfaciendi Deo, aut
compenſandi iniuriam, planè conſtat, non
eſſe Theologicę virtutis, quia ſicut religio,
reſpicit Deum vt finem, cui fit ſatisfactio,
ipſa verò compenſatio offenſæ eſt proxi-
mum, & immediatum obiectum: ſed quare
velle Deo cultum, vel ſatisfactionem Deo
non ſit actus Theologicus circa Deum, ſi-
cut velle Deo bonum, vel nolle illi malum,
& triſtari de malo illius, iam explicauimus
ſuprà art. præcedenti.

Alias duas rationes adhibet Medina, vt
oſtendat non eſſe actum Theologicæ vir-
tutis, nullius momenti meo iudicio. Prima
eſt, quòd pœnitentia habeat annexam an-
xietatem ſenſus, cum dolet de peccato,
ſed & ipſa charitas cũ odio habet peccatũ,
vt fieri poteſt, ſine illa intentione ſatisfa-
ciendi, quod omnes fatentur, vt dixi, eſſe
charitatis opus, habere poteſt anxietatem
ſenſus. Secunda eſt, quod Theologicæ vir
tutes ſunt in omnibus iuſtis, ſed pœniten-
tia non eſt, vt ſequẽti articulo dicemus: di-
cere tamen poſſet aliquis, tres alias virtu- 36
tes Theologicas eſſe in omnibus iuſtis, præ-
terquàm in Chriſto, in quo non fuerunt
omnes, vt ſuprà 1. tom. in 3. part. d. 43. c. 1.
& 2. diximus hanc verò nõ eſſe ſpeciali ra-
tione, quia non conuenit ſtatui omnium:

Quæ fuerit mens S. Thom. art. præced. ad 3.

Sed vltimò explicare vellem, quæ fuerit mens D. Thom. ar. præcedenti in ſolut. 3. vt probaret, pœnitentiam non eſſe ſpe-
cialem virtutem, arguit ita. Pœnitẽtia op-
ponitur omnibus peccatis: ergo nõ eſt ſpe
cialis virtus, quia ſpecialis virtus ſpeciali
generi peccati opponitur. Reſpondet autẽ
D. Thom. quælibet virtus expellit habitũ
vitij oppoſiti formaliter, hoc eſt, ſicut op-
poſita forma, ſicut albedo nigredinem; ſed
pœnitentia expellit peccatum omne, non
formaliter, ſed effectiue, in quantùm ope-
ratur ad deſtructionem peccati, & ideo nõ
opponitur omnibus peccatis, ſicut forma
oppoſita. Idem reſpondet huic argu. Du-
rand. in 4. d. 14. q. 2. ad 2. argum. addit autẽ
opponi tantùm formaliter pœnitentiam
ſpeciali vitio impœnitentiæ, explicat hãc
ſolutionem Sotus art. præcedenti, & docet *Soti explicatio.*
expellere oppoſitam formam formaliter,
tantùm contingere, quoties ſolùm per in-
compoſsibilitatem formarum ſimul illę eſ
ſe non poſſunt, abſque eo quod vna in aliã
agat, ſicut nigredo expellit (inquit) albe-
dinem; alio modo dum alia agit in aliam,
ſicut calor agit in frigus; & ita contritio

expellit

expellit omne peccatum, agẽdo in ipſum,
37 ex hoc putat ille optimè ſequi, non eſſe generalem virtutem.

Reijcitur. Sed nec mentem D. Tho. ille intellexit, neque argumẽto ſit ſatis hac ſolutione. De mente D. Thom. dicam infrà; ſecundum verò ſic probo; quoniam quamuis dicamus, pœnitentiam opponi, aut expellere omne peccatum effectiuè, ſicut calor expellit frigus, ex ſententia Soti, hoc non tollit, quo minùs ſit propria oppoſitio inter peccatum omne, & pœnitẽtiam, ſicut nihilominus eſt inter frigus, & calorem: ſi autem propriè opponuntur, ergo generalis erit virtus, quæ propriè opponitur omni peccato. Secundò falſum docet ille, calorẽ agere ad expellendum frigus, & non tantùm illud expellere per formalem oppoſitionẽ, ſed etiam actiuitate ſua; loquitur autem de calore recepto in ſubiecto, & producto à calefaciente; hic autẽ calor in eodẽ ſubiecto nihil agit cõtra frigus, nihil enim producit cõtra frigus, ſed hic calor productus eſt forma oppoſita frigori, quæ cum illo eſſe nõ poteſt; & ideò calor ille, qui eſt productus in eodem ſubiecto, vbi erat frigus, formaliter, ſicut contraria forma expellit frigus; aut ſi à quibuſdam dicitur expellere frigus efficienter, non ideò eſt, quia agat in frigus, quia nihil eſt, quod aſsignari poſſit, quod operetur contra frigus, ſed quia cauſa efficiens illius caloris producit illum calorem efficienter in ſubiecto frigoris, & producendo illud, dicitur expellere frigus
38 calore illo, tamquàm effectu producto, formaliter oppoſito frigori, vt explicaui de omni forma expellente oppoſitam in 1.2. d. 91. c. 2.

Aliorũ ex poſitio. Alij Thomiſtæ dicunt, ideò D. Tho. dixiſſe pœnitentiã expellere effectiuè omne peccatũ, quia actus pœnitentiæ, qui eſt dolor de peccatis, de quo arbitrãtur loqui D. Tho. in genere cauſæ efficientis præcedat efficienter, vt diſpoſitio ex parte efficiẽtis infuſionem gratiæ habitualis, qua remittitur peccatum: de hoc tamen ordine inter infuſionem gratiæ habitualis, & peccatorũ deteſtationem, diximus latè 1.2. d. 211. & hanc ſententiam diximus contra D. Tho. eſſe. Vult ergo D. Thom. docere, vt ibi diximus, quòd habitus pœnitentiæ, de quo hîc loquitur, expellat efficienter omnia
Excluditur peccata, quia efficienter operatur remiſſionem peccatorum: operatur enim deteſtationem peccati, quam putat eſſe pœnitentiæ ſpecialem actum, & forſan ſentit requiri ad expellendum peccatum poſt infuſionem gratiæ habitualis, quaſi poſsit ſtare peccatum cum habituali gratia; & ita non ſtatim intelligatur expulſum peccatum, anteaquàm ſit dolor illius, aut quia operatur habitus pœnitentiæ dolorem ipſum, qui ſit quædã remiſsio peccati, id eſt, receſſus à peccato per modum actus vitalis, vt ibi explicauimus, quod inſinuare vi- 39
detur Bonauentura in 4. diſtin. 14. 1. part. *Bonauent.*
diſtinctionis artic. 2. quæſt. 1. ad vlt. Et quid veriùs eſſet, & magis ad mentem Diui Thomæ pertineret, diximus eodem loco.

Sed quod ad præſens noſtrũ attinet inſtitutum, an ex eo, quòd contrarietur omni peccato, colligatur eſſe virtutem generalem, videtur mihi nõ ſatisfacere ſolutionem D. Thom. quoniam etiam poteſt expellere formaliter omne peccatum charitatis actus, tamquam incompoſsibilis forma, qualis eſt odium ex charitate profectũ, & tamen hinc non colligitur, eſſe actũ illum generalis virtutis, cum revera ſit ſpecialis; aliud enim eſt, expellere omne peccatum, aliud eſt opponi propriè omni peccato, ſicut peccato peculiariter ſibi oppoſito; charitas opponitur omni peccato, quia cũ ſit forma iuſtificans, non patitur ſecum ſtatũ alicuius peccati mortalis; (de hoc enim eſt ſermo) ſed omnia peccata nõ opponuntur propria oppoſitione charitati, hoc enim genus oppoſitionis eſt penes contrariam rationem in obiectis ipſis, & ideò licèt charitati opponantur eo modo, vt dixi, omnia peccata communi oppoſitione tamquàm formæ incompoſſibili, ſed non propria contrarietate, niſi illud peccatũ, quod reſpicit in obiecto cõtrariam rationem, vt
eſt odium Dei, vt enim charitas vult Deo 40
bonum, vt bonum illius, ſic odium, vel vult ei malum, vt malum illius, vel nollet illi bonum, vt bonum illius. Sic etiam pœnitentiæ ex parte obiecti tantùm opponeretur peccatum impœnitentiæ: excipio peccatum omiſsionis, quod non opponitur contrariè, nec de hoc loquimur; peccati autem impœnitentiæ, quod ex parte obiecti propria oppoſitione opponitur pœnitentiæ diuerſimodè, facilè ratio formalis aſsignabitur, ſemel cognita natura actus pœniteutiæ, quæ etiam à diuerſis diuerſimodè aſsignatur, & eo ſolo genere peccatorũ peccatur contra pœnitentiæ virtutem propriè:

propriè: alijs verò peccatis opponitur ſicut forma iuſtificans communi illa oppoſitione, ſicut charitas; nec ſpecialiter peccatur contra pœnitentiam, neque contra charitatem, ſicut etiam obediẽtiæ opponitur tranſgreſsio quęcumque; quia non poteſt eſſe obediens, qui tranſgreditur præceptũ: ſed nõ opponitur ſpecialiter ex parte obiecti, niſi tranſgreſsio, quæ eſt contra præceptum ſecundum expreſſam intentionẽ
14 non parendi: vnde illud argumentum faciliorem habebat ſolutionem.

Quomodo pœnitentiæ actus opponatur cuilibet peccato.

Benè video, quòd pœnitentia, niſi includat in ſe odium peccati, vt Dei offenſa eſt, non opponitur omni peccato ſicut forma iuſtificans incompoſsibilis omni peccato; cùm enim concedimus hoc de pœnitẽtia, intelligimus quatenus eſt odium peccati, quod eſt proprium charitatis opus, vt diximus, & ferè in omnibus alijs diſputationibus dum de pœnitentia, aut cõtritione diſſerimus, de illo odio peccati loquimur: ad iuſtificationem enim parũ refert, ſit illud odium cum intentione illa expreſſa compenſandi offenſam, ſiue dicamus eſſe diſtinctam voluntatem ab ipſo odio peccati, ſiue eandem diuerſimodè ſpecificatam: ad iuſtificationem enim impertinens eſt; ſolũ ſat eſt odium ipſum peccati, etiamſi ſit à ſola charitate: & hoc notaui ſuprà, & notabo, cùm de neceſsitate contritionis, & pœnitẽtiæ infrà redibit ſermo: modò hæc, quæ diximus, ſolùm ad quæſtionem deſeruiunt, quando ſit aſsignãda virtus ſpecialis à charitate diſtincta.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm voluntas ſit propriè ſubiectum pœnitentiæ?

Concluſio eſt affirmatiua.

DVBIVM PRIMVM.

Quod ſit ſubiectum immediatum pœnitẽtiæ?

1 *Alexand. Aliquorũ opinio.*

ALexand. 4. p. q. 12. membr. 2. art. 3. §. 2. refert ſententiam quorundam dicentium vnam tantũ eſſe animæ potentiam ſecundum rem, nec diſtinctam ab eſſentia, niſi ſecundum diuerſum ordinem, & vnam eſſe virtutem ſecundum rem, quæ eſſet vnus habitus, diuerſus tamen ſecundũ diuerſum ordinem ad diuerſos actus, ſed hanc opinionem ille exiſtimat, & meritò, irrationabilẽ, nec hîc vellẽ ex profeſſo contra illam diſputare, ſed ſuppoſita diſtinctione virtutũ, & peccatorũ inter ſe, inquirere, in qua potentia ſit pœnitẽtia. Hoc ſuppoſito refert Bonauen. in 4. d. 14. 1. p. diſtinctionis ar. 2. q. 1. & Alexand. vbi ſuprà, quaſdam, vt exi
Secunda opinio. mo, antiquorum opiniones diuerſas. Secũda eſt ergo in ordine aſſerentium, pœnitẽtiam eſſe in omnibus animæ viribus affectiuis, vbi ſunt virtutes, ſic enim intelligenda eſt hæc opinio, quia exiſtimant, nõ eſſe ſpecialem virtutem pœnitentiæ, ſed omnium virtutum eſſe dolorem de peccatis: ita expreſsè docuit vtrumque Antiſiodo-
Anteſiod. renſis 4. lib. tract. 6. q. 3. & qui fuerunt huius opinionis de virtute pœnitentiæ, quòd
2 non ſit vna ſpecialis virtus, id tenẽtur cõſequenter dicere, ſubiectum illius non eſſe vnam potentiam, ſed omnes, quæ virtutis habitus capaces ſunt. Sed vt benè docet Bonauent. cum pœnitentia ſit vna virtus, vt iam etiam nos oſtendimus, vnum ſubiectũ opus eſt illi aſsignemus.

Reiicitur ab Alexã. vt irrationabilis.

Tertia fuit opinio aſſerentium non eſſe pœnitentiam in ijs tribus potentijs, aut aliqua ex his tribus, ſcilicet iraſcibili, concupiſcibili, & rationali, ſed in libero arbitrio, quæ eſt diſtincta potentia, vbi & prima ratio meriti, & libertatis conſiſtit. Hãc ſententiam refert Bonau. vbi ſuprà, & eam ſequitur Alexand. §. illo 2. eam impugnat Bonau. eius tamen rationem omitto. Si ergo Alexand. per liberum arbitrium intelli
Alex. git duas potentias, intellectum, ſcilicet, & voluntatem, quatenus ratione & deliberatione ducitur, hac ratione fallitur, quia ſicut pœnitentiæ actus non eſt intelligere, ſic etiam nõ erit pœnitentia habitus intellectus, ſed cùm eius actus ſit affectus quidam, neceſſariò illa erit, in parte affectiua, quæ eſt volũtas, aut appetitus. Vnde & eadem ratione aliorum ſententia, quam Alexand. & Bonau. refert, aſſerentium, pœnitentiam, quòd ſit iuſtitia quædam, eſſe in intellectu, quia tãquàm iudex tribuit vnicuique quod ſuum eſt, optimè refellitur à Bonau. & Alexand. & ſatis conſtat ex natũra ipſius iuſtitiæ: neque enim conſiſtit eius formalis actus in iudicando, quodnam
3 vniuſcuiuſque ſit, ſed in affectu tribuendi vnicuique quod ſuum eſt: omitto rationes Alexand. & Bonauent. quoniam res hæc notiſsima eſt.

Tertia ſententia.

Sententia Bonauent

Bonauent. verò docet, iuſtitiã eſſe vnã virtutem,

virtutem, non tamen vnum habitum, ſed plures; vnam enim, & eandem cõſtitui virtutem docet ex omnibus alijs virtutibus, quas D. Thom. 2.2. q. 80. art. 1. vt poteſtatiuas partes iuſtitiæ cõmemorat, vt ex habitu obediẽtiæ, veritatis, humilitatis, pœnitẽtiæ, &c. & tãdẽ inquit, pœnitentiæ habitũ
4 eſſe in irascibili. Quod attinet ad primum, an ex tot diſtinctis habitibus conſtituatur vna virtus iuſtitiæ, nolo modò diſputare ex profeſſo; mihi verius apparet, quod D. Thom. docet eſſe omnino diſtinctas virtutes. Quoad ſecundum verò exiſtimo, pœnitentiam non eſſe in irascibili, quæ eſt altera pars appetitus ſenſitiui; quia obiectum formale huius virtutis pertinet ad rationalem partem; tum etiam virtus hæc non eſt ad moderãdas paſsiones, ſicut nec iuſtitia; & ita ſicut iuſtitia in volũtate ponitur, ſic etiam pœnitentia, quæ ad eam reducitur. Si vero concedat Bonau. in voluntate eſſe hanc virtutem, in ea tamen eſſe, quatenus eſt irascibilis, non quia diſtinguat in anima ipſa duas partes voluntatis, ſed quia eadem voluntas habeat rationem irascibilis, & concupiſcibilis, adhuc exiſtimo, pœnitẽtiam eſſe in voluntate, ſecundum quod eſt appetitus iuſti, quale poteſt eſſe apud Deum; verumtamen cùm vna ſit ſimplex voluntas, nec diſtinguatur in duas illas partes, melius eſt aſſerere eſſe in voluntate, quatenus deſiderat Deo compenſationem facere offenſæ: parum autem refert aſſerere, aliquem actum huius virtutis, præcipuè illum, qui eſt inflictio pœnæ, eſſe à voluntate, ſecundum quod irascibilis eſt, quia eſt appetitus quidam velut vindictæ, & recruciationis. Quod ergo ſit in voluntate hæc virtus, docet D. Thom. in hoc art. & Caiet. ibid. Soto in 4.d. 14. quæſt. 2. art. 4. Palud. q. 4. concluſ. 1. Ricard. art. 3. quæſt. 1. Dionyſ. q. 2.

Pœnitentia eſt in voluntate.

D. Thom. Caiet. Soto. Palud. Ricard. Dionyſ.

Sotus loco citato docet, quòd licèt pœnitentia ſit in voluntate primò ſicut iuſtitia, tamen quia etiã, vt in 1. art. diximus, dolor appetitiuæ partis eſſe poteſt ex virtute, dum ex ratione proficiſcitur ad compẽſationem peccati, & ſatisfactionem, & in illa eſt aliqua ad hunc actum difficultas; ideò
5 concedi poteſt in appetitu adquiri etiam habitum quendam ſicut liberalitatis habitus, licèt ſit in voluntate, habet tamen etiã in appetitu alium habitum adquiſitum ad ſuperandas difficultates appetitus; de hac tamẽ re nolo diſputare, eſt enim huius diſputationis ſedes in materia de virtutibus, vbi etiam diſputauimus, vtrùm in ſenſitiua parte poſsit eſſe habitus veræ virtutis. Hoc certum ſit, vt diximus 1. ar. actum appetitus, vt regitur, & manat à ratione, eſſe ſtudioſum, & dolorem de peccatis, aut deſiderium Deo ſatisfaciendi, ſolùm eſſe in voluntate, quia ratio formalis huius obiecti tantùm attingitur à ratione, non verò à ſenſu; & quamuis illud verum eſſet in adquiſitis, non tamen in infuſis, qualem dicemus eſſe pœnitentiam.

DVBIVM II.

In quibus ſit virtus pœnitentiæ.

THomas de Argent. in 4. d. 14. q. 1. art. 1. p. 3. articuli circa finem docet in Chriſto fuiſſe virtutẽ pœnitentiæ, non tantũ quoad ornatum, ſed etiam quoad aliquem actum, ſub conditione quadam, ſcilicet ſi ego peccaſſem, ita Deo ſatisfacerẽ; vnde & in beatis potiori ratione concedit, & in omni paruulo, & innocente, imò etiam in Beata Virgine, hac ſaltem ratione. 1

Argentina aſſerit fuiſſe in Chriſto

Alexander 4. p. q. 12. membr. 2. ar. 1. §. 1. vſque ad 4. latè probat quomodo Angelus capax non fuerit pœnitentiæ, nec in ſtatu innocentiæ, in quo creatus eſt, nec in ſtatu poſt lapſum: vnde concedit pœnitẽtię virtutem in eo non fuiſſe, quòd aptus ille non ſit dolere de peccatis commiſsis; virtus autem pęnitentiæ debeat eſſe in ſubiecto apto, vt habeat pęnitentiæ virtutis actũ; qua verò ratione Angelus in nullo ſtatu aptus fuerit, vt ſatisfaceret pro offenſa, ſi eam cõmitteret, ibi latiùs proſequitur, noſtri tamen inſtituti nõ eſt. Secundò docet de homine in ſtatu innocentiæ, de quo videtur difficultas in art. 2. illius membri, capacem fuiſſe pęnitentiæ, & vt colligitur ex illo artic. §. 1. docere videtur, præcipuè in ſolutione vltimi, hominem habuiſſe pęnitẽtiæ habitum, & virtutem in ſtatu innocentiæ, & ad hoc ſufficiens eſſe exiſtimat, hominẽ natura ſua poſſe poſt peccatum pęnitere, quamuis non poſſet pęnitere in eodẽ innocentiæ ſtatu: vnde cõcedit, nullum potuiſſe eſſe actum, fuiſſe tamen habitum; nec de 2
actu illo cõditionali, quem dixit Thom. de Argent. mentionem facit. Tertiò docet de beatis 3. §. & 4. illius articuli in beatis manere habitum pęnitentiæ de peccatis in hac

Alex ſententia.

hac vita commiſsis, nō tamen quoad actū, quem in hac vita circa peccata cōmiſſa habuerūt, quia nec erit dolor de peccatis, imò nec diſplicentia, nec actus aliquis, vt Deo peccati ſui compenſationem reddant, ſed quantùm ad actum actionis gratiarum pro beneficio remiſsionis peccatorum, quod in hac vita à Deo obtinuerunt. Idem docuit

S. Thom. D. Thom. de Angelis, & de beatis, & de homine in ſtatu innocentiæ in 4. d. 14. q. 1. ar. 3. quæſtiuncula. 2. 3. & 4. cuius ſententiá

Dionyſ. videtur probare Dionyſ. Carthu. eadē diſt. q. 3. & de homine in ſtatu innocētiæ idem docet 1. p. q. 95. art. 3, ea ratione, quia ſaltē ſic erat diſpoſitus primus parens, vt pęniteret ipſum, ſi peccaſſet, ſimiliter miſericordia in eo erat circa proximum, nō quia haberet compaſsionis actū de miſeria aliena, ſed quia ita erat affectus, vt ſi miſeria fuiſſet in aliquo, ſtatim compateretur ei, cùm tamen in ille ſtatu non eſſet futura

5 materia talis virtutis. De Virgine, & de de Chriſto nihil ille docet, an habuerint virtutem hanc, ſed de Chriſto Dionyſ. vbi ſuprà ſententiam impugnat Thomæ de Argent. ea ratione, qua nos infrà dicemus.

Palud. Palud. in 4. d. 14. q. 4. docet idem de homine in ſtatu innocentiæ, de Angelis, & beatis, imò addit in Virgine fuiſſe, quia antequàm conciperet Verbum Dei, potuit peccare, in Chriſto verò non fuiſſe, quia nullo modo peccare potuit, in beatis verò docet eſſe, nō quia ibi ſit dolor de peccatis cōmiſsis, ſed quia gaudēt de dolore, quem de peccatis habuerunt. Deniq; Sot. in 4. d. 14. q. 2. ar. 5. circa finē, ſententiam S. Tho. & Alexand. in omnibus probat, ſed addit,

Sot. neque in Virgine, neque in Chriſto fuiſſe pœnitentiæ virtutem, quia nec venialiter peccare potuerūt, quamuis diuerſa ratione; in pueris verò omnibus baptizatis, & in Adam concedit eam virtutem propter illā rationem, quam D. Thom. aſsignauit, quia ita erat diſpoſitus, quòd ſi in eo peccatum præceſsiſſet, doleret, & quia poſſet habere conditionalem actum pœnitentiæ: in paruulis etiam baptizatis ea ratione concedit pœnitentiam, quia in Baptiſmo omnes infunduntur virtutes.

Notatio pro veriori ſententiæ expoſitione. Ego verò exiſtimo, magna opus eſſe animaduerſione, ne dū in aliquibus conamur defendere virtutem pœnitentiæ, eadem ratione in alijs eſſe hanc virtutem cogamur aſſerere, in quibus ſtultum eſt eam concedere,

4 aut in quibus eam negamus. Primò autem ad huius rei examinationē notandum eſt, quæſtionem procedere in ſententia illorum, qui aſſerunt, pœnitentiam eſſe ſpecialem virtutem ab omnibus alijs diſtinctam, qui enim dicūt eſſe aut charitatē, aut religionem, aut iuſtitiam, dicent facillimè, hos habitus eſſe in quocumque iuſto, & in Chriſto, ſed non poſſe in omnibus exercere actum illum ſpecialem pœnitentiæ, qui ſupponit peccatum. Quæſtio verò ſatis videtur difficilis, ſi dicamus, eſſe ſpecialem virtutem diſtinctam ab omnibus alijs, quòd in omnibus iuſtis, etiam in Chriſto, videantur eſſe omnes virtutes, ne aliquod animæ deſit ornamentum; aut ſi in Chriſto negamus eſſe virtutem hanc, eadē ratione in multis neganda videtur. Huius ergo differentiæ difficile ſatis eſt aſsignare rationem.

Secundò præmittendum eſt, vt negemus in aliquo fuiſſe aliquam virtutem, nō ſatis eſſe, quòd illa virtus nullum habuerit actum, nec habitura eſſet, quaſi ita fruſtrà videatur eſſe talis virtus; ſic enim cōcedere teneremur in pueris baptizatis, qui ante vſum rationis diſceſſuri ſunt ex hac vita, non infundi fidem, & ſpem, quia cū hæ in hac vita non eſſent operatura, & in patria non maneant, ſi hæc tantū ratio, quòd numquam ſint operaturæ, ſatis eſſet, vt diceremus, in nullo eſſe virtutes, quæ non ſunt in illo operaturæ, ſatis eſſet, vt dicere mus, in his paruulis nec fidē, nec ſpem infundi: hac ergo ſola ratione non ſunt negā dæ in aliquo virtutes, quia negare non debemus tale ornamentum animæ, cum ipſam reddat potētem ad operandum, etiaſi non ſit futurum opus: Deus enim aut Baptiſmo, vt in paruulis nouæ legis, aut in ſtatu innocentiæ ita à pueritia gratia ſua ornaret animam, vt & potentem conſtitueret ad opera virtutum habitibus, & animā ornantibus, & potentem efficientibus, ne illius iuſtificatio in aliquo videretur deficere. Tertiò, quæſtio non eſt, ſi dicamus eſſe pœnitentiam adquiſitam virtutem, hæc enim ſolùm in illis, qui actibus potuerunt illam adquirere, eſſe poſſet; qui autē eſſent actus ſufficientes, dicemus infrà, ſed quæſtio eſt de pœnitentia infuſa, vel quæ per ſe ſit infuſa, ſicut Theologicæ, & morales 6 virtutes, infuſæ per ſe, ſiue per accidens. Quam differentiam in materia de virtutibus notauimus, & dicemus infrà in art. vlt. aliquid de hac re.

His

Nec in Chriſto, nec in B. Virgine nec in homine inſtatu innocentiæ fuit virtus pœnitentiæ.

His præmiſſis, in quibus non video eſſe controuerſiam exiſtimo, vniuerſaliter hác virtutẽ pœnitentiæ non eſſe (de alijs enim mihi quæſtio modò nõ eſt) in illis hominibus, in quibus nec præceſsit peccatũ, antequã haberent illã virtutẽ pœnitentiæ, nec ratione ſtatus, nec aliunde peccare potuerunt, aut ſi peccare potuerunt, neceſſariò per peccatum primum amiſſuri erant ipſam pœnitentiæ virtutẽ: vnde nec in Virgine, neque in Chriſto, nec in homine in ſtatu innocentiæ dixerim eſſe, aut fuiſſe virtutem hanc pœnitentię, aut ſi in vno ex ijs conceditur, in alijs ſimiliter: de Angelis verò infrà dicemus. Et primò quidem ſi in homine in ſtatu innocẽtiæ fuit hæc virtus, vt concedit Alexand. quia ſatis eſt, quòd homo natura ſua poſsit poſt commiſſum peccatum pœnitere, quia flexibilis eſt, licèt in eodem ſtatu innocentiæ non poſsit pœnitere: & ita concedendus ſit habitus, vbi, & quando nullus eſt poſsibilis actus, eadem ratione in Chriſto hæc virtus eſſet cõcedenda, etiãſi in illo nullus eſſet poſſibilis actꝰ, quia nec peccatũ in eo ſtatu, in quo ſempermanet vnita humanitas, poſsibile eſt, & ſi dicas differentiã eſſe, quoniã humanitas Chriſti nũquam poteſt peccare, nec potuit, ita vt amitteret vnionem: at verò primus homo creatus in ſtatu innocentiæ poterat peccare, quia ſtatus ille liberũ relinquebat ad peccatum; contrà hoc eſt, quòd ſi ſaltem primum peccatum, ſi futurũ erat in homine poſt ſtatum innocentiæ, neceſſariò debuit eſſe mortale, ſi aliquod futurũ erat peccatum, vt diximus 1.2.d.148.c.2. antequàm haberet materiam, circa quam operaretur pœnitentiæ virtus, iam illa eſſet amiſſa per peccatum; fruſtrà ergo daretur homini in eo ſtatu, in quo manens non poſſet habere actum pœnitentiæ; quia nec materiam peccati, circa quam operaretur pœnitentia, ſed dum primùm peccaret, cuius & pœnitentiam habere poſſet, ſtatim ipſam virtutem cum reliquis omnibus infuſis amitteret, præter fidem, & ſpem. Secus eſt, ſi diceretur, in ſtatu illo primũ peccatum potuiſſe eſſe veniale, quod non tolleret iuſtitiam, & ſanctitatẽ, vnde nec charitatem, nec reliquas infuſas virtutes; tunc enim manens eadẽ pœnitentiæ virtus poſſet habere materiã circa quam, ſcilicet veniale peccatum: vnde nec fruſtrà data eſſet virtus hæc, vt ſic potens conſtitueretur à Deo ad opus pœnitentiæ, quod poſſet hac eadem numero virtute exercere, ſi contingeret peccare. Vnde eadem ratione, & in paruulis baptizatis concederem ego hanc virtutem; quia vt dixi 1.2.d.149.c.2. eorũ peccatum primum non eſt futurum neceſſariò mortale, ſed primum poteſt veniale eſſe: & ita redditur in baptiſmo potẽs exercere pœnitentiæ actum, ſi quando materia occurrat, vt poteſt occurrere, permanente adhuc illamet virtute cum peccato veniali. Quòd verò D. Thom. docet 1.2.q.89.ar. vlt. primum peccatum venientis ad vſum rationis debere eſſe mortale, intelligitur, ſi peccat, ſed poteſt paruulus tunc non peccare, & ita in eius ſententia, aut iuſtificabitur, aut augebitur illi gratia, & poſtea veniale peccatum poteſt committere, circa quod pœnitentia illamet operetur. Hæc, quæ diximus, vera ſunt in opinione D. Thom. qui ſentit, omnem infuſam virtutem amitti cum charitate ſemper, præter fidem, & ſpem, vnde cùm pœnitẽtia ſit infuſa, vt infrà dicemus, amittetur cum charitate.

Ricardi ſolutio.

Quòd ſi dicas cum Ricardo in 4.d.14. artic. 3.q.2. & cùm Soto art. citato, ſatis eſſe, ſi poſteà infuſa alia ſimili virtute, & priori amiſſa, per illam ſecundam, quæ eſt eiuſdẽ naturæ, poſſet habere actum pœnitentiæ, eſt omnino ridicula hæc reſponſio: quoniã licet per aliam numero ſimilem virtutem, ille poſſet pœnitentiæ habere actum, tamẽ omnino fruſtra concedimus, primam illam virtutẽ pœnitentiæ fuiſſe conceſſam, ſi impoſsibile fuit, illammet numero operari, ſi quidem neceſſarium erat primum peccatum eſſe mortale, & per mortale eam virtutem amitti, quòd ſi primum potuit eſſe veniale, vt etiam cõcedit ibidem Ricardus, optimè potuit illamet numero virtus operari vt ſuprà oſtenſum eſt, vnde non diceretur fruſtrà conceſſa tali ſtatui, quia non eſſet neceſſarium ipſam priùs expelli, quã eſſe materiam circa quam operatio illius eſſe poſſet.

Refellitur.

Si verò ea ratione in innocentibus & in ſtatu naturæ integræ concedit D. Tho. vbi ſuprà virtutem eſſe pœnitẽtiæ, quia ſaltem ſic erat diſpoſitus homo, vt pœniteret, ſi peccaſſet, ſicut & miſericordia in eo erat, quia ſic diſpoſitus erat, vt ſtatim cõpateretur proximo, ſi eum in miſeria videret, nõ eadem ratio videtur, quoniam cũ ſtatu illo innocentiæ, & cum illis virtutibus non repugnabat eſſe miſeriam in alio, cui ex miſericordia

ſericordia compateretur;cum illo autem ſtatu non poterat eſſe peccatum, quia ſtatim amitteretur pœnitẽtiæ virtus,fruſtrà ergo datur illa virtus,cuius materia circa quam poteſt operari,cum primum fuerit, ipſam deſtruet virtutem; fruſtrà ergo diſponitur per illam virtutem ad actum illũ pœnitentiæ de peccatis quãuis nõ fruſtrà
10 diſponatur ad actum miſericordiæ, vt dictum eſt,iam ergo eſt diuerſa ratio.

Rurſus ſi aliquis dicat in natura integra fuiſſe hanc pœnitẽtiæ virtutem, vt docet Sotus loco citato,quia ſcilicet habere potuit homo in eo ſtatu hunc actum ſub conditione,ſi peccaſſem me pęniteret eadem ratione videretur concedenda hæc virtus in Virgine,& in Chriſto,quia & hunc actũ conditionalem videbantur poſſe habere eodem modo,licèt enim eſſet impoſsibile eos peccare aliquando,quamuis nõ eadem de cauſa,tamen hoc non repugnat conditioni,quæ nihil ponit ineſſe,vt eſſet actus ille ſub conditione, ſi peccaſſem,pœniteret me,& ita cum Thom.de Argentina cõcederemus in Chriſto fuiſſe hanc virtutẽ propter illum actum conditionalem, quẽ etiam aſsignat Thomas ille,& in Virgine etiam eodem modo cum Paludano,nõ tamen propter ipſius rationem, quia illa aliquo tempore ſcilicet ante factam in ipſa incarnationẽ potuerit peccare, hæc enim
Sotus. abſurdiſsima ratio eſt,vt benè etiã aduertit Sotus, quia Virgo numquam peccare potuit,vt ſuo loco diximus,nec tamen cõtra ſententiam aſſerentiũ in Virgine fuiſ-
Bernard. ſe virtutem pœnitentiæ eſt Bernardus in ſermo.2. de aſſumptione,vbi inquit ſcopã Lazari, hoc eſt,pœnitentiæ non fuiſſe in Virgine:ille enim loquebatur de actu dolendi de peccatis,vt mũdaretur à peccato, nõ verò loquebatur de habitu virtutis,ſed propter hanc rationẽ communem de actu ſub cõditione videtur ſequi ſi in ſtatu innocentiæ conceditur virtus,hanc etiã eſſe
11 in Chriſto,& Virgine cõcedendã,&quòd hic actus eſſe poſſet in Chriſto(etiamſi impoſsibile eſſet peccare,vt ſuprà etiam diximus)colligitur ex ijs quæ diximus 1.2.d. 42.c.4.de voluntate impoſsibiliũ, quoniã quamuis non ſit aliquis actus verè ſub cõditione,vt ibi probaui,qui revera ſit *velle*, ſed omnis actus tẽporis præſẽtis ſit indicatiui *volo* ſcilicet, vel placet mihi. Vbi etiã explicauimus quid dicẽdũ ſit de actu ſub conditione, tamẽ etiam circa impoſsibile diximus eſſe poſſe abſolutum actũ ſimplicis tamen affectus,& voluntatis dũ apprehenditur res illa impoſsibilis,ac ſi ineſſet, & ſic apprehenſa placet,ſic etiam dum apprehẽditur peccatũ, quod eſt impoſsibile ineſſe Virgini,& Chriſto,ac ſi ineſſet,ſubitò ſequitur non actus,qui dicatur,*diſpliceret*, ſed *diſplicet*, ſicut ex impoſsibili bono ſequi poteſt actus cõplacentiæ, ſic etiã 12
ex impoſsibili malo ſequi poteſt actus diſplicentiæ;actus verò ſub conditione,vt loco citato diximus,qui hoc verbo explicatur,*dolerem*, non poteſt ſubſiſtere in rerũ natura niſi conditione poſita, quod & verbũ ipſum,*dolerem*,explicat:neq; enim ſignificat, *doleo*,ſed *dolerem*, id eſt haberẽ doloris actum: de hoc autem latiùs eo loco.

Ex hac tamẽ doctrina colligo ſi actus pœnitentiæ eſſet dolor de peccatis, facilè cõſtare quomodò in ſtatu innocẽtiæ, in Virgine,& Chriſto non fuerit pœnitẽtiæ virtus,quãuis enim in illis eſſe poſſet diſplicentia peccati,& odiũ,quia ſicut amor, & cõplacentia eſt circa bonũ, abſtrahens tamen à præſenti,præterito,& futuro,ſic etiam diſplicẽtia, & odium circa malum ſe habent: dolor verò, & triſtitia neceſſariò ſunt de malo proprio præterito, aut præſenti,quãuis ſint ſimplices voluntates, ſicut lætitia, & gaudium etiã de præterito, aut præſenti bono, impoſsibile autem eſt in Chriſto,aut Virgine fuiſſe peccatum, ergo impoſsibile eſt in eis eſſe doloris actum,non quia nõ poterat eſſe in illis triſtitia,& dolor de alienis peccatis, ſed quia ſi dolor eſt actus pœnitentię debet eſſe de proprio peccato,quod non potuit eſſe. Si dicas abſolutè eſſe non poſſe,ſed ſub conditione,iam diximus non eſſe actu, quod 13
eſſet ſub conditione, donec ponatur conditio ipſa,vnde non dicimus *dolet*, ſed *doleret*,id eſt haberet dolorem, & hac ratione,nec in ſtatu innocentiæ, ſi primũ peccatũ neceſſariò debuit eſſe mortale, quia non potuit ſubſiſtere conditio illa(ſi peccaſſem) vt ita eſſet dolor illius, ſed ſtatim atque eſſet materia illius virtutis amittenda erat virtus, ſed cum iam præcedenti articulo dictum ſit hunc actum doloris non eſſe proprium actum pœnitentiæ ſpecialis virtutis, ſed alium quẽ aſsignauimus, ex hoc non probatur non poſſe eſſe actum pœnitentiæ ſpecialis virtutis in ſtatu innocentiæ,nec in Virgine,nec in Chriſto.

Similiter ſi aliquis dicat ſaltem in ſtatu innocentiæ potuiſſe etiam eſſe ſpecialem hanc virtutem quoniam potuit habere aliquem actum, propoſitum, ſcilicet cauendi in futurum, hoc eſt numquam peccandi, quod in Virgine, & Chriſto videtur potuiſſe eſſe, quia verè volebant numquam in perpetuum peccare, & hoc illis placebat. Reſpondeo tamen hunc actum non eſſe ſpecialis virtutis pœnitentiæ, vt docuit bene Albert. in 4. diſtin. 14. artic. 2. S. Thom. diſt. 17. quæſt. 2. artic. 1. ſed cuiuſcumque virtutis, cuius eſt dolere, ſub illa enim met ratione, qua quis dolet peccatum, naſcitur propoſitum numquam in illa materia peccandi, aut ſi vniuerſale eſt propoſitum, poteſt ab obedientia naſci, & à charitate, vnde cum infrà ſit
14 quæſtio, vtrùm hoc propoſitum neceſſariò requiratur in contritione, vt remittatur peccatum, non quæritur de ſpeciali actu pœnitentiæ quaſi hic actus ſit ſpecialis virtutis pœnitentiæ, ſed de illo propoſito vniuerſali, ſicut cum de neceſsitate etiam agemus pœnitentiæ, non de ſpeciali actu pœnitentiæ, ſed de dolore erit ſermo, vt iam notauimus præcedenti articulo.

Cum ergo ſpecialis actus pœnitentiæ non ſit dolor de peccatis, ſed volũtas pro peccato ſatisfaciendi, videndũ eſt, an potuerit eſſe actus ille, qui ſpecialis eſt pœnitentiæ, vt ſuprà notauimus, in illis tribus de quibus eſt quæſtio, quo ad actum ſimplicis complacentiæ, quamuis enim actus efficacis voluntatis ſatisfaciendi pro peccato eſſe non poſsit, quia hic actus neceſſariò ſupponit non tantùm eſſe poſſe peccatum in eo, qui talem habet actum, ſed etiã fuiſſe, tamẽ ſub conditione illa ſi peccaſſet, licèt non poſſet eſſe actus ille, quem dicunt conditionatum, quia talis nullus eſt, eſſe tamen poteſt actus ille ſimplex, quo placeat recompenſa ſecũdum ſe, huic enim non videtur obſtare impoſsibilitas peccandi, aut non peccaſſe, ſed quamuis non videam repugnare hunc actum in illis tribus, de quibus loquimur, video tamẽ eſſe omnino præter rationem ad illum ſolum dari habitũ pœnitentiæ, & in eo actu eos occupari quidquid enim eſt boni in illo actu meliùs compẽſatur actione gratiarum ex virtute charitatis, aut gratitudinis propter ſummum illud beneficiũ, quo præuenti ſunt ab omni peccato; fruſtrà verò diceremus eos cogitare ſi peccaſſes, quid feciſſes, ſic ergo in illis non video aliqua ratione concedi habitum huius virtutis. Quamuis enim ſit ornamentum animæ, tamen non videtur ornamentum animæ niſi ijs, qui peccauerunt cum ſit virtus talis, quæ videtur defectum ſupponere, vt explicatum eſt; ſed hæc virtus, vt infrà dicemus non datur, vt placeat compenſatio pro offenſa, quæ ſit Deo ſecundum ſe, ſed pro proprio peccato, vnde in illis non debet poni. 15

Verùm quę diximus intelligenda ſunt in ſententia omnium, qui concedunt virtutes infuſas omnes amitti cum charitate per mortale, ſiue phyſicè, ſiue moraliter, quod ego veriùs credo, vt dixi prima ſecundæ diſputat. 188. cap. 1. ſed ſi dicamus de facto non amitti ſicut non amittitur fides, & ſpes per quodcumque peccatum tunc in Adamo illam concederem, quia potuit manere poſt mortale peccatum, ſed in Chriſto, & in Virgine nullo modo, quia non potuerunt peccare.

In beatis omnibus an ſit pœnitentia

Vnde in beatis ego non negarem hanc ſpecialem virtutem, & actum eius, quòd eam habuerint in via, ſed illis tantùm, qui habuerunt peccatum, in illis enim, qui numquam habuerunt, vt in innocentibus, & infantibus, neſcio qua de cauſa ſit conſtituenda, neque enim actus ille quem ſuprà diximus, qui naſcitur ex apprehenſione illa ſub conditione, qui eſt ſimplex affectus, quamuis poſsibilis ſit nõ eſt cur concedatur ſub illa ratione in beatis, cum altiori modo illi operentur, vt diximus; videntur enim ij actus ſub conditione illa imaginabiles potiùs, quàm vtiles, potiùs ergo exercentur in perpetua gratiarum actione, quòd gratia Dei non peccauerint; tum etiam, quia hæc virtus ad hoc datur, vt placeat compenſatio offenſæ Dei, & fiat, non peccati alterius, ſed proprij, cum ergo illi nullum habuerunt, non video, qua ratione hanc habeant virtutem, maximè qui non potuerunt peccatum habere, aut non anteaquàm amittãt 16 ipſam virtutem. Et quamuis concedamus eiuſdem eſſe virtutis, quòd placeat ſatisfactio, quæ ſit Deo pro meo peccato, & quæ ſit ab alio. Reſpondeo, non ita ad eam pertinere, aut ſaltẽ in Chriſto, & in Virgine hanc nõ placuiſſe, ſub alia ratione, quã quia erat bonum Dei, & in laudem eius, quod nõ eſt pœnitẽtiæ, ſed charitatis ſicut

Nullus actus virtutis pœnitentiæ fuit in Chriſto et B. Virgine.

1. tom. in 3. part. diſput. 43. cap. 3. diximus in Chriſto non fuiſſe actũ ſpei Theologicæ, quo alijs ſperaret gloriam eſſentialem, & corpori ſuo accidentalem, quia hæc ſperauit vt erãt in laudem Dei, quod eſt charitatis, vt ibi explicaui; in Adam verò credo non conuenire hunc actum, quia ſtatui illi non conueniebat de peccatis co
17 gitare, imò ſi cogitaret, ex charitate id faceret vt Virgo, & Chriſtus, ſed verius puto non eſſe actum huius virtutis circa alterius peccatum, & ſatisfactionem quia iuſtitia ordinat nos ad alium vt faciamus, & petamus quod iuſtũ eſt inter nos, & aliũ: hæc autem virtus eſt iuſtitia quædam, vt explicatum eſt ſuprà, & iuſtitiæ eſt reddere vnicuique quod ſuum eſt, in eo placere, non ſi placeat quod alius faciat, quod iuſtum eſt: hic enim actus reductiuæ iuſtitiæ eſt propter quem non videtur concedendus: qui verò peccauerunt non tãtùm in gratiarum actione exercentur pro remiſsione peccatorum, quam obtinuerunt, ſed etiam in ea voluntate compenſandi offenſam Deo diſplicentia peccatorum, nõ quòd videant iam ampliùs neceſſariam eſſe hanc compenſationem, ſed ex ſumma Dei charitate, qua erga ipſum feruntur, vnde non video qua ratione dicunt. Alex. D. Thom. & alij hanc virtutem in patria manere, quoad actum gratiarum actionis, non tamen quoad alium actum neq; quo ad diſplicentiam peccati, tum quia gratiarum actio eſt virtutis gratitudinis ſpecia-
18 lis actus, non verò pœnitentiæ, niſi velis actus confundere, & virtutes ipſas, de qua virtute D. Thom. 2. 2. quæſt. 106. tum etiam, quia cum ſumma delectatione de Deo non repugnat ſummum odium, & diſplicentia peccati ſine anxietate, imò & hoc delectationis cauſa eſſe poterit, & hoc videtur munus charitatis perpetuò manens in patria, & ad maximum beatorum, qui in hac vita peccauerunt, ornamentum, ſed hic actus non eſt pœnitentiæ, vt iam ſuprà notaui.

Sed ſi quis vellet etiam negare in beatis hanc virtutem, quod illa ſit tantùm animæ ornamentum, quamdiu eſt agenda neceſſaria pœnitentia in hac vita, & non ampliùs, non admodum contenderemus, ſicut ſi aliquis nolit concedere diſtinctam virtutem ſpecialem pœnitentiæ, neque enim Sancti de hac re curarunt, vt ſuprà diximus, ſed quæ diximus hactenus probabiliter defendi poſſunt, vt Scholaſticorum quæſtionibus ſatisfaciamus, & in omnibus quæ diximus 19
conuenimus cum Gabriele in 4. d. 14. q. 1. *Gabr.*
art. 3. dub. 6.

Ex dictis ſequitur, quid de Angelis dicendum ſit, an habuerint pœnitentiæ virtutem. Primò, quidem de damnatis conſtat eam non habere; de beatis dixerim eam non habere etiam, quia nullum peccatum in via commiſerunt: vnde licèt habuerint in via, non manſit in patria, quia inutilis videbatur. De ipſis verò in via ſi primum ipſorum peccatum neceſſariò fuit mortale, conſtat non eſſe in illis, ex ijs quæ diximus de homine in ſtatu innocentiæ; ſi potuit eſſe veniale fuit in illis, vt de baptizatis paruulis diximus eadem ratione; an verò non ſint capaces pœnitentiæ, quia natura ſua conuerti non poſsint ab eo, quod ſemel elegerunt non eſt huius loci diſputare. Ego exiſtimo conuerti poſſe, ſi Deus illis non negaret conuerſionis gratiã, vt 1. p. d. 239. cap. 7. docuimus. *An in Angelis fuerit pœnitentia.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm principium pœnitentiæ ſit ex timore?

DVabus reſpondet concluſionibus D. Thom. prima eſt ſi ſermo ſit de habitu ipſo pœnitentiæ Deus illam infundit ſolus ſine nobis principaliter operantibus, non tamen ſine nobis diſpoſitiuè cooperantibus per aliquos actus. Secunda concluſio pœnitentia quantùm ad actus quibus Deo cooperamur, hunc habet ordinem primum principium eſt Dei operatio cõuertentis cor; ſecundus actus eſt motus fidei; tertius eſt motus timoris ſeruilis, quo quis timore ſuppliciorum à peccatis retrahitur; quartus eſt motus ſpei; quintus eſt motus charitatis, quo alicui peccatum diſplicet ſecundum ſeipſum; ſextus eſt motus timoris filialis, quo propter reuerentiam Dei aliquis emendam Deo voluntariè offert. Hæc ſunt D. Tho. verba, & ſententiæ, vnde tandem colligit D. Tho. pœnitentiam ortum habere ex timore ſeruili, ſicut à primo principio, at verò à timore filiali ſicut ab immediato principio.

De prima concluſione an ſit infuſa virtus pœnitentia, dicemus infrà dubio 2. de ſecunda concluſione pauca iam dico.

8

DVBIVM PRIMVM.

Quis ſit ordo inter actus requiſitos ad iuſtificationem?

1 IN ſecunda concluſione docet D. Thom. primum motum eſſe Dei conuertentis nos, non tamẽ explicat, quisnam ſit hîc motus, nec Sotus, qui ſingula huius articuli perſequitur in illa diſt. 14. quæſt. 2. artic. 5. ex ijs tamen quæ diximus prima ſecundæ diſputatione 186. cap. 1. id facilè intelligemus, motus enim ille Dei conuertentis nos non eſt aliquis actus noſter liber, vel fidei, vel ſpei, vel timoris, ſed quidquid ad gratiam operantem, & præueniẽtem pertinet, quod noſtrum præuenit cõſenſum, ſiue ſancta ſit cogitatio abſq; noſtra libertate immiſſa nobis, ſiue primus motus alicuius effectus primò primus, quibus ducimur, vt conſentiamus, ſiue hoc ſit ad actum fidei, ſiue ad actum ſpei, vel alterius virtutis: ante conſenſum enim noſtrum ſemper præcedit excitationis gratia, & hæc dici poteſt Dei motus operãtis in nobis, & nondum cooperantis, ſed de hac re ibi latiùs diximus, modò tantùm aſſignemus inter actus noſtros liberos, quibus diſponimur ad iuſtificationem ordinem, vt videamus vnde oritur in nobis cõtritio, & pœnitentiæ actus. Hîc etiam nõ diſputabo de timore ſeruili, qui eſt pœnarum timor, an ſit Spiritus ſancti donum, vel potiùs, vt hæretici dicunt ſit peccatum, de quo diſputat in illo artic. citato Sotus, quæſtio hæc examinatur à Diuo Thom. & eius diſcipulis 2. 2. quæſt. 19. artic. 4. forſan infrà cũ de contritione ſit ſermo dicemus aliqua, modò ſufficiat nobis decretum Concil. Trident. ſeſſ. 6. cano. 8. vbi in hunc modum definit contra Luthe rum, & eius ſectatores, *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores peiores facere anathema ſit*: contra oppoſitum errorem doctè diſputat Sotus vbi ſuprà.

Sotus. *D. Thom.* *Trident.*

2 Secundò aduertendum eſt, non ſemper eſſe neceſſariam ſeriem omnium eorum actuum quos enumerauit D. Tho. in hoc artic. ad iuſtificationem etiam extra ſacramentum, ſed aliquãdo ſubitò moueri poſſe aliquem ad deteſtandum peccatum ex charitate, quo ſufficientiſsimè iuſtificabitur. Ita aduertit Dominicus Sotus in illo artic. ſed D. Thom. aſsignat ordinem, quẽ communiter eſſe videmus in peccatoribus, dum paulatim diſponuntur ad iuſtificationem, tum etiam vt artic. 2. & 3. diximus, non video neceſſarium eſſe actum illum quem diximus eſſe ſpecialis virtutis pœnitentiæ, ſcilicet, intentionem expreſſam ſatisfaciendi Deo, & compenſandi offenſam, modò adſit verus peccatorum dolor, vt ſunt offenſæ Dei, quem actum diximus eſſe charitatis, verumtamen cum aliquando adſit, quem ordinem in alijs habeat, dicamus oportet, ſemper tamen inquit Sotus eſt neceſſarium, vt præcedat motus ille Dei præuenientis, quod nihil aliud eſt quàm dicere in omni diſpoſitione, qua quis ad iuſtificationem promouetur, neceſſarium eſſe præueniens Dei auxilium, ſicut etiam adiuuans, & cooperãs, vt dictum eſt, quid verò ſit hoc auxilium diximus prima ſecundæ diſputat. 185. & qua ratione neceſſarium ad iuſtificationem diximus etiam eodem loco diſp. 199. cap. 2. vnde omitto, quod Sotus diſputat in illo articulo citato contra Scotũ de diſpoſitione, & de merito de congruo ad iuſtificationem; diximus enim ſatis loco citato, & d. 114.

Aliquãdo poteſt quis ſubitò moueri ad deteſtationem peccati.

3

An ſemper ordo iuſtificationis incipiat ex timore D. Thom. Alex. Bonauent. Ricard. Albertus. Palud. Argent.

De ipſo verò ordine horum actuum licèt dicamus ſæpiſsimè paulatim hominẽ diſponi, & moueri ad iuſtificationem, & exordium ſumi ex timore, quod etiam cum Diuo Thom. concedunt Alexand. quæſt. 12. membr. 3. artic. 1. §. 2. & Bonauent. in 4. diſtin. 14. 1. par. diſtinctionis artic. 2. quæſt. 2. Ricard. art. 4. q. 2. Albertus art. 10. Palud. quæſt. 3. concluſione 1. & 2. Thom. de Argent. art. 4. tamen neſcio quomodò tot actus, vt hîc enumerat D. Thom. concurrant communiter; quòd ſi concurrant, neſcio quomodò eo ordine quem D. Thom. aſsignat. Quod ad numerum attinet, non numerat Conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. timorem filialem, qui præcedat actum pœnitẽtiæ ſicut docet D. Tho. ſed primum actum docet eſſe fidem, qua credunt peccatores vera eſſe, quæ à Deo reuelata ſunt, & illud in primis credũt, hominẽ à Deo iuſtificari poſſe: deinde timore diuinæ iuſtitiæ cõcutiuntur, vnde deinde & conſiderantes Dei miſericordiã in ſpem eriguntur

Trid. cenſu.

eriguntur,& deinde Deum fontem iuſti-
Tridentinũ tiæ diligere incipiunt, vnde & in peccati deteſtationem mouentur; & certè cum timor filialis ille ſit quo quis timet ob Dei
4 amorem ab eo per peccatum ſeparari, nõ video qua ratione hic communiter ſit in iuſtificatione hominis ſicut D. Thom. hic docet,& prima ſecundæ quæſt. 113. art. 4. ad primum. Quòd ſi actus timoris filialis dicatur eſſe non fuga peccati futuri ex amore Dei,ſed reuerentia quædam, quem actum timoris diximus 1. tom. in 3. part. diſputat. 44. cap. 2. manere in patria, & eſſe in Chriſto, certè non video ita communiter concurrere, vnde meritò illius nullam fecit mentionem Concilium,nullam etiam mentionem fecit intentionis illius ſpecialis ſatisfaciendi Deo offenſam, aut compenſandi illam, quoniam & hæc expreſſa intentio, quæ tribuitur ſpeciali virtuti pœnitentiæ, non video quomodo ita frequenter in vſum veniat ad iuſtificationem obtinendam.

Sed quamuis ij omnes actus concurrerent,videtur mihi non eo ordine concurrere quem aſsignauit D. Thom. quia ſecundum ordinem ab eo aſsignatum, ſi ille ordo eſt temporis, iam priùs eſſet actus charitatis,quàm contritio,& dolor de peccatis,&ita priùs eſſet facta iuſtificatio quã dolor de peccatis aduenirет, vnde & pœnitentia,ſeu dolor, & contritio non videretur ad iuſtificationem neceſſaria; ſi verò de ordine naturæ intelligatur, vt credo intelligere D. Thom. quamuis verum ſit amorem charitatis erga Deum priorem eſſe dolore ſuſcepto pro peccatis, vt ſunt Dei offenſa,quando fuerit diſtinctus actus, tamen vt ſuprà artic. 2. dixi, & prima ſecundæ diſputatione 211. cap. 3. cum odium peccatorum neceſſariò in ſe ſit dilectio Dei,non eſt cur diſtinctos actus aſſignemus in iuſtificatione, & quamuis aliquãdo eſſe poſsint, forſan frequentiùs non ita accidit, ſed in eodem actu, cum ſit, & ratio complacentiæ in Deo, & ra-
5 tio fugæ, & deteſtationis peccati, illa eſt veluti ratio ſecundæ, & ita Concil. 1. aſſignauit amorem Dei, deinde deteſtationem peccati, quam meritò pœnitentiam appellauit; licèt enim dicamus eſſe charitatis actum, & non virtutis ſpecialis pœnitentiæ, meritò pœnitentia dicitur, quia eſt dolor peccatorum, & diſplicentia, de qua vt ſæpè dixi Sancti diſputant, cum de pœnitentia inſtitutuunt ſermonẽ.

Illud verò minùs intelligitur quomodò Diuus Thomas ex odio peccatorũ, & amore Dei dicat ſequi voluntatem, & actum proprium pœnitentiæ,ſcilicet ſatisfaciendi Deo pro offenſa,neq; enim ſemper ex eo,quòd amat Deum, & odio habet quis peccatum vult Deo compenſare offenſam, imò ſæpiſsimè ex eo quòd velit compenſare offenſam ſecundum debitum iuſtitiæ inde mouetur ad odium peccati,atque amorem Dei,vnde vt artic. 2. dicebamus cum in eodem actu non poſ-
6 ſint eſſe duæ illæ rationes, & dilectionis Dei cum odio peccati, & intentionis ſatisfaciendi Deo offenſam, ſed neceſſariò ſint duæ voluntates, & vna aliam habeat pro obiecto, hinc fit vt illa ſit prior, & quaſi reflexa voluntas, quæ eſt intentio ſatisfaciendi Deo, & hæc vt diximus in 2. artic. quaſi imperat motum charitatis, qui eſt odium peccatorum, vt ſunt Dei offenſa, quamuis contrà etiam contingere poſsit, vt ex charitate naſcatur voluntas compenſandi Deo offenſam, non tamen tribuit illi ſuum finem, vnde nec bonitatem ſicut explicauimus in eo articulo, ſecus quando vna virtus mouet ad opus alterius virtutis, & præſtat illi ſuum finem, ſic enim, & præſtat illi bonitatem ſuam, diximus autem prima ſecundæ diſputatione 51. cap. 5. quòd cum vnus actus interior voluntatis imperat alium etiam voluntatis actum, qui reſpicit obiectum ſuum, vt finem propter ipſum, non præſtat primus actus finem ſecundo, vnde nec bonitatem ſuam, & hæc ſatis de numero,& ordine, quem hic aſsignat Diuus Thomas.

Sed ex ijs conſtat,quid dicendum ſit ad dubium ſequẽtis articuli,vtrùm actus pœnitentiæ ſit prior cæteris virtutum infuſarum actibus, Theologicarum ſcilicet, vel potiùs ſequatur omnes actus virtutum *S. Thom.* Theologicarum, nam D. Thom. in art. 6. *Solus.* & Sotus d. 14. q. 2. art. etiam 6. docẽt priorem eſſe in nobis actum virtutum Theo-
7 logicarum,quàm pœnitentiæ,vnde & charitatis actum docet priorem eſſe actu pœnitentiæ,quia vt vidimus in 2. art. putant imperari actum pœnitentiæ neceſſariò à virtute charitatis, huiuſque ſententiæ *Durand.* eſt Durandus, quem pro contraria adducit Sotus art. 6. citato, quamuis enim dicat vt ſequen. dubio referemus eſſe virtutem

adquiſitam in 4.d.14.quæſt.2.num.6. tamen eadem quæſtione num.10. docet nō poſſe in actum exire niſi præuijs actibus
8 virtutum Theologicarum: idem docuit, (quòd ſcilicet actus pœnitentiæ imperetur à charitate) Bonauent.d.14. 1.part. d. artic.1.q.3.ad 1. *Bonauent.*

Prior eſt actus virtutis ſpecialis pœnitētiæ quā actus charitatis. Mihi tamen videtur cōſequenter cum ijs, quæ diximus ar.2. hic etiam dicendum priorem eſſe actum ſpecialis virtutis pœnitentiæ, ſcilicet intentionem compenſandi Deo offenſam, quàm ſit actus charitatis, qui eſt aut Dei dilectio, aut peccati odium, vt eſt offenſa Dei, diximus enim ibi eſſe duas voluntates: prima eſt intentio compenſandi offenſam, quæ mouet ad electionem huius actus odij peccati, vt illo compenſetur Deo offenſa, vnde vt diximus vnus actus habet alium actum pro obiecto, vt ibi explicauimus, cū ergo ſpecialis actus pœnitentiæ virtutis ſpecialis alius eſſet non poſſit, quia odium peccati non eſt actus ſpecialis virtutis pœnitentiæ, vt probatum eſt, ſequitur ordine cauſalitatis ſaltem, & ſæpiſsimè etiam ordine temporis eſſe priorem actum ſpecialis virtutis pœnitentiæ, qui eſt velle Deo offenſam peccati compenſare, deinde ſit actus charitatis, quo volumus offenſam compenſare, qui eſt, & Dei dilectio, & odium peccati, & quod præcedat pœnitentiæ actus, actum charitatis, docet Paludanus in 4.d.14.quæſt.3.num.4. quamuis quæſt.2. num.20. vt dixi ſententiam probet Durandi aſſerentis actum pœnitentiæ imperari à virtute charitatis: eſt nihilominus verum, quod docet Scotus in 4.diſtin.14. quæſt.2. §. *Primus articulus*, verſiculo, *Ad illam ergo inſtantiam*: & Gabr. eadem diſt. quæſt.2.artic.3.dub.2. aliquando priorem
9 eſſe actum charitatis, & odium peccati vt eſt Dei offenſa, & inde ſequi voluntatem compenſandi Deo offenſam, & aliquando contrà, ſed inquit Gabr. vt plurimùm, & frequentiùs ita fieri, vt actus charitatis, & odium peccati ſit prius; mihi tamen videtur quamuis aliquando præcedat charitatis actus voluntatem compenſandi offenſam, ſemper tamen poſt voluntatem compenſandi offenſam quoad maculam culpæ, ſequi charitatis actum, & odium peccati, vt eſt Dei offenſa, ſi revera voluntas illa compenſandi offenſam conſequitur ſuum effectum, quia culpæ labes per actum illum odij peccati purgatur neceſſariò, vt dicemus infrà, loquor extra ſacramentum: vnde ſemper actus pœnitentiæ eſt prior aliquo actu charitatis, etſi aliquando, vt diximus primus omnium ſit charitatis actus, hoc tamen rarò contingit. *Palud.* *Scot.* *Gabr.*

Addit verò Scotus charitatem eſſe ſuperiorem virtutem, quia licèt imperet, & 10
imperari poſsit à voluntate vindicandi, ipſi tamen charitati maximè, & præcipuè hoc conuenit, cum obiectum eius ſit nobilius, ſed certè non video dignitatem virtutis in hoc eſſe attendendam, quòd poſſit alijs imperare, vel non; nullus enim eſt virtutis actus, qui non poſsit imperari à voluntate reflexa, qua quis vult illum actum habere, vt ſi quis velit habere actum charitatis, voluntas illa habendi actū charitatis quaſi imperat ipſius charitatis actum, tamen non ideò nobilior eſt. Quòd verò docet D.Thom. in 4. diſt.14. quæſt. 1.art.2. quæſtiuncula 2. actum pœnitētiæ priorem eſſe actu dilectionis, & charitatis, non video quomodo ſit verum, cum ille actum pœnitentiæ non dicat eſſe voluntatem compenſandi offenſam Deo, ſed voluntatem deteſtationis peccati, vt offenſa Dei eſt, hic autem actus, aut eſt charitatis, aut neceſſariò ſupponit charitatis actum, vt ex amore Dei odio habemus eius offenſam, vnde cum Paludanus eodem modo accipiat pœnitentiæ actum, neſcio qua ratione dixerit priorem eſſe pœnitētiæ actum, quàm charitatis. Quod etiam docet Bonauent. eadem diſt. 1. par. art.2.quæ.3.& Alexand. 4.par. quæſt.12. num.3.art.2. priorem eſſe actum pœnitētiæ, quem dicunt eſſe dolorem de peccato, in iuſtificatione, non alia ratione, vt ipſi ſe explicant, dicunt priorem, niſi quia 11
ſit immediatior diſpoſitio ad iuſtificationem, de quo ordine infuſionis gratiæ, & diſpoſitionum ad illam diſputat in illo artic. 6. Dominic. Sotus, nos verò cum D. Thom. latiſsimè diſputauimus prima ſecundæ diſputatione 211. *D.Thom.* *Bonauent.* *Alex.*

DVBIVM II.

An virtus pœnitentiæ ſit infuſa, vel adquiſita.

DVrand.in 4.diſt.14.quæſt.2.numer.6. docet eſſe virtutem moralem iuſtitiæ adquiſitam, non verò infuſam, quia exiſtimat nullam eſſe *Durandi ſententia.*

lam eſſe infuſam præter Theologicas, eiuſ-
Scot. dem ſententiæ ſunt Scotus, & Henricus,
Henric. licèt enim ij non diſputent in particulari de hac quæſtione, tamen vniuerſaliter docent, vt vidimus prima ſecundæ diſp. 86. c. 1. non eſſe vllam virtutem infuſam eſſentialiter diſtinctam ab adquiſita, quæ ſit natura ſua infuſa præter Theologicas; conſtat autem hanc nõ eſſe Theologicam virtutem, ſi conſtituitur ſpecialis virtus, & diſtincta à charitate, vt expreſſè vidimus ſupra ex Scoto artic. 2. huius quæſtionis. De infuſis, & adquiſitis virtutibus, ita docent Scotus in 3. diſt. 36. quæſt. 1. & Henricus quodlib. 6. quæſt. 12. quorum ſententias, & rationes diſputatione illa 86. adduximus, fauet huic ſententiæ Ioan, Medina
Medina. C. de pœnitentia, tract. 1. q. 1. circa finem,
2 vbi docet pœnitentiam eſſe virtutem moralem non ex ijs, quas Philoſophi cognouerunt cum requirat cognitionem aliquã ſupernaturalem, eſſe tamen inquit moralem, id eſt cõſuetudine, & vſu adquiſitam; rationes verò quibus probari poteſt de pœnitentia eſſe virtutem adquiſitam, & nullo modo per ſe infuſam, ſunt quas adduximus eo loco pro horum opinione, & circa alias infuſas præter Theologicas.

Virtus pœnitentiæ eſt perſe infuſa et nõ adquiſita.
S. Thom.
Caiet.
Sotus.
Ricard.
Can.
Viguer.

Mihi verò videtur hanc virtutem ſi quã maximè præter Theologicas eſſe infuſam natura ſua, & nullo modo adquiſitam, ſicut ſunt morales adquiſitæ. Huius ſententiæ ſunt hîc D. Thom. & Caietanus, Sotus in 4. diſtinct. 14. quæſt. 2. art. 5. poſt medium, Ricard. eadem diſt. artic. 4. quæſt. 1. Canus relectione de pœnitentia 2. p. concluſione vltima. Viguerius in ſum. Theol. c. 16. §. 4. in initio. Ita autẽ Ricard. Caietanus. Sotus, & Canus concedunt eſſe infuſam virtutem, vt natura ſua ſit infuſa, differatque eſſentialiter ab adquiſitis virtutibus, docentque non poſſe adquiri noſtris actibus, ſicut aliæ virtutes adquiruntur. Verum eſt Ricardum diſtinguere duas pœnitentias, cum dicat actum pœnitentiæ eſ-
3 ſe dolorem de peccatis, non verò illum quẽ ſupra aſsignauimus, alteram dicit adquiri poſſe noſtris actibus cum quis ſcilicet dolet de peccato, quòd ſit contra rationem, quod ipſe inquit in ordine ad finem naturalem, ſed hic dolor non eſt ſpecialis virtutis, ſed vnaquæq; virtus hoc habet, & ideò non eſt aſsignanda ſpecialis virtus pœnitẽtiæ adquiſita: alterã ipſe appellat infuſam, quòd nõ poſsit ita adquiri noſtris actibus (intelligit vt efficientibus, non tamen negat vt diſponentibus) ſed à ſolo Deo infundatur, & hãc dicit eſſe, quę operatur do-
4 lorem peccati in ordine ad finem ſupernaturalem, vt ſcilicet operatur dolorẽ de peccato, vt eſt Dei offenſa. Cæteri non diſtinguũt duas virtutes pœnitẽtiæ alteram adquiſitam, alteram infuſam, & meritò, vt infrà dicemus. Huic etiã ſentẽtiæ fauet Ale-
Alex. xan. 4. p. q. 12. memb. 3. ar. 2. & Bonauen. d.
Bonauent. 14. 1. p. diſtinctionis art. 2. q. 2. & 3. Palud,
Palud. q. 3. n. 4. Albertus in 4. d. 14. art. 9. qui do-
Albertus. cent pœnitentiam eſſe virtutem infuſam cum alijs omnibus in iuſtificatione, vt autem probauimus 1. 2. d. 86. non infundun tur communiter in iuſtificatione virtutes morales adquiſitæ, quæ dicuntur eſſentialiter adquiſitæ, & ſi infunduntur per accidens ſunt infuſæ non diſtinctæ ab ijs quas actibus noſtris, vt efficientibus comparamus, ſed infuſæ, quæ eſſentialiter ſunt infuſæ quamuis morales, quæ qua ratione eſſentialiter differant ab adquiſitis, diximus illo loco, imò & Bonauent. q. illa 2. videtur nullam aliam virtutem pœnitentiæ adquiſitam concedere, inquit enim pœnitẽtiam non eſſe ex noſtris actibus, vt efficiẽtibus, ſed à ſolo Deo effici, noſtris verò actibus, vt diſpoſitionibus cõcurrentibus. Sed ne-
Gabr. que Gab. oppoſitum docet quamuis enim in 4. d. 14. q. 1. art. 3. dub. 3. dicat eſſe virtutem moralem non Theologicam, ille tamẽ
5 in 3. d. 33. q. 1. ar. 3. dub. 2. planè cõcedit virtutes infuſas morales diſtinctas ab adquiſitis, & à Theologicis virtutibus.

Ratio prima Cani dẽ ſupra exPatribus.
Auguſt.
Leo.
Cæleſt.
Trident.

Sed quòd pœnitẽtia ſit infuſa virtus, & nullo modo adquiſita exiſtimat ſe probare Canus loco citato ineluctabilibus rationibus, & inter alias vna eſt quòd pœnitentiã nullus poſsit agere, niſi qui à Deo illuminatus, & adiutus gratia ipſius fuerit, quod planè conſtat ex Auguſt. de de fide ad Petrũ c. 31. & 3. contra Iulian. c. 3. & Leone in epiſt. 69. ad Theodorum Epiſc. Cæleſtino PP. in 1. ſua epiſt. ad Galliæ Epiſcopos c. 4. & c. 8. & 9. Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 5. ibi & 7. & canone 3. dicitur: *Si quis dixerit ſine præuenientis Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio hominem pœnitere poſſe ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*: & ad Rom. 2. *Bonitas Dei ad*
6 *pœnitentiam te adducit*: & 2. ad Timoth. 2. *ne fortè Deus det illis pœnitentiam, & reſipiſcant à diaboli laqueis*: & Hieremię 31. *Conuerte me Domine, & cõuertar, quia tu Domine*
Hieron.

Deus meus poſtquã enim conuertiſti me egi pœnitentiam, vbi inquit Hieronym. *vide quantũ ſit auxilium Dei, & quàm fragilis humana cõditio, vt hoc ipſum, quod agimus pœnitentiam, niſi nos Dominus ante conuerterit, & niſi Dei nitamur auxilio, nequaquam implere valeamus.*

Infirma eſt Ex ijs tamen locis minimè probatur eſſe hanc infuſam virtutem, hinc enim tantum habemus eſſe Dei donum, & ex auxilio gratiæ excitantis, & adiuuantis prouenire, quod verum poteſt eſſe, etiã ſi ipſam non dicamus virtutem infuſam: hoc enim differt virtus infuſa ab adquiſita, vt notauimus 1 2. d. 86. & d. 187. quòd actus virtutis infuſæ eſt ſupernaturalis ſecundum ſubſtantiam, ſicut eſt viſio Dei, ita vt nos non tantum indigeamus gratuita Dei vocatione excitante, & auxilio comitantis gratiæ, ſicut ad omnia opera virtutis moralis 7 etiam adquiſitæ, vt diximus 1. 2. diſputatione 190. & ad ſuperandas tentationes, vt ibi diſputatione 189. diximus, aut ſaltem ad egregia aliqua opera virtutum, & ſuperandas maximas tentationes, quod credo eſſe neceſſarium, ſed etiam ad actus infuſarum virtutum indigemus auxilio quodam ſic eleuante noſtram voluntatem ſuper ſuam actiuitatem ſicut lumen gloriæ eleuat intellectum vtens illo veluti inſtrumento, vt alibi diximus: actus enim virtutum adquiſitarum etiam ſi aliquando dicamus, vt fatendum eſt procedere ab auxilio gratiæ, ea tamen ratione id dicimus, quia excitatio ad illud opus, & conſequenter cooperatio eſt gratia nobis minimè debita, quòd enim excitatio ſit in nobis eſt gratia, quòd etiam taliter in nobis ſit, vt cooperari nos faciat gratia eſt, licèt opus ipſum factum proportionetur noſtræ voluntati, tamquam proprio efficienti principio, ſecus atque viſio beata intellectui: hæc ergo non eſt gratia, quia ſit eleuans naturam noſtram ad opus ſupernaturale, cuius proprium effectiuum principium non ſit ſola virtus voluntatis, ſed quia voluntas non poſſet exire in actum ſine illa vocatione, & ſine comitantia etiam illius, & quòd hoc ſaltem modo pœnitentia ſit Dei donum de fide meo iudicio probatur, ſed quòd ſit infuſa virtus, minimè, ſicut prima ſecundæ diſput. 86. & diſputatione 187. cap. 2. diximus ex 8 multis ſcripturæ teſtimonijs, & Sanctorum quibus probatur fidem eſſe Dei donum, non probari eſſe infuſam virtutem

De fide eſt pœnitentiã eſſe donum Dei.

cuius actus ſit infuſæ virtutis per ſe, & natura ſua ſupra proprium naturæ noſtræ actiuitatis principium ſicut viſio Dei eſt, ſed illud aliunde probandum eſſe, & quãuis omne auxilium gratiæ diximus alibi poſſe dici ſupernaturale, quia eſt ſuper induſtriam propriam cum prima vocatio, vnde omne incipit auxilium gratiæ etiam in operibus virtutis adquiſitæ non ſit ex noſtro conſenſu, & conſultatione, ſed ex Dei gratia, vt probauimus prima ſecundæ diſputat. illa 189. & 190. non verò erit ſupernaturale ſicut viſio Dei dicitur ſuper naturalis intellectui, quem actum non tantum gratis accipit homo ſaltem in radice meritorum, ſed & ſupra ſuam vim eleuatur ad eliciendum illum, vel habitu infuſo, vel concurſu ſupernaturali, vt 1. part. diſputat. 46. cap. 2. explicauimus: quamuis ergo dicamus de fide eſſe pœnitentiam eſſe donum Dei, tamen non colligitur inde eſſe infuſam virtutem.

Secundo Concilia, & Scriptura, & San- 9
cti loquuntur de actu pœnitentiæ, quem communiter appellamus pœnitentiam, & eſt dolor de peccatis propter Deum, hoc eſt, vt ſunt Dei offenſa, vel propter pœnas inferni, quòd verò ſit ſub illa intentione ſatisfaciendi Deo, & compenſandi offenſam id non docent Sancti, nec ſcriptura, nec Concilia; ſi verò ſit dolor peccatorum, & non ſub ea ratione, iam diximus ſecundum omnium ſententiam eſſe charitatis actum, illa verò eſt infuſa virtus cum ſit Theologica ex ſententia omnium Scholaſticorum, vt diximus prima ſecundæ, diſputatione 86. & quamuis loquerentur de dolore ſub illa intentione, cum ſuprà dixerimus nihilominùs dolorem ſemper eſſe charitatis actum, imperatum tamen ab illa intentione, non inde probaremus eſſe infuſam virtutem pœnitentiam, quatenus operatur tantùm illam intentionem compenſandi offenſam, ſed quatenus eſt ille dolor de peccatis, vt ſunt offenſa Dei; nobis autem probandum eſt etiam illam intentionem cõpenſandi Deo offenſam, eſſe ex virtute infuſa, & actum 10
ſupernaturalem eo modo, quo eſt fides, & charitas, & earum actus.

Sed obiter contra Durandũ illud vellem adnotare ſibi apertè docuiſſe pugnantia; cum enim dixiſſet in illa quæſt. 2. num. 6. nõ eſſe infuſam virtutem, ſed adquiſitam, neſcio, qua ratione poſteà dicat num. 10.

non

non pōſſe operari, niſi à Theologicis impe retur, ſi enim ab illarum imperio, & prę uia operatione ita pendet, vt eam ſupponat eſſentialiter, mirū eſt quomodò illa ſit adquiſita virtus, & eius operatio, nō ſit ſupra naturam, quamuis enim adquiſitæ virtutis operatio imperari poſsit, & perfici præ uijs operationibus Theologicarum virtutum, non video quomodò ab illis ita pendeat eſſentialiter.

11 Supponamus ergo quod diximus 1. 2. d. 86. & d. 187. virtutes per ſe infuſas, quæ ab adquiſitis differunt eſſentialiter, eſſe ita principia operationum ſuarum, vt tribuāt potētijs noſtris actiuitatem ſimpliciter ad ſubſtantiam actus, & nō tantùm ad modū, vt quidam falsò opinantur, noſque ibi impugnauimus, cum tamen adquiſitæ non dentur, niſi ad modum, hoc eſt, facilitatem operationis, & potentia ipſa nuda ſit principium illius operationis ſecundum ſubſtā tiam. Sic ergo aſſerimus pęnitentiam eſſe virtutē infuſam per ſe, licèt non ſit Theologica, vt detur ad ſubſtantiarum actus, ſicut fidei habitus ad ſuam operationem, vt d. illa 187. explicaui. Loquor autem nō de dolore peccatorū, vt ſunt offenſa Dei, hic eſtenim, vt dixi articul. 2. actus charitatis, ſed de intentione ſatisfaciendi, & compenſandi offenſam, quam dixi etiam eſſe actū huius virtutis ſpecialis pęnitētiæ propriū, & quòd hic actus ſit ſupernaturalis ſecundum ſubſtantiam, ſicut actus fidei, vel alterius Theologicæ virtutis, & conſequenter habitus pęnitentiæ ſit infuſa virtus, facilè, probabo ſtatim, vel modo etiam ſuppono ſatis a me probatum fuiſſe locis citatis habitum infuſum per ſe non dari ad modum aliquem in actu producendum, ſed ad ſubſtantiam; quòd ſi daretur ad modū tantùm, & ita daretur fides infuſa virtus, & ſpes: ſimiliter eadem ratione dicendum eſſet de actu pœnitentiæ, & habitu illius; modò tantùm contendam eodē modo eſſe infuſam virtutem, quo eſt fides, & ſpes, an verò ſit ad ſubſtātiam actus, vel ad modum, ex ijs quæ locis citatis diximus de infuſis virtutibus, colligi poteſt.

Pœnitentiæ virtus eſt ſupernaturalis ſicut fides, licèt Theologica

12 *Optima Cani ratione id oſtenditur*

Quòd ergo ſit infuſa virtus optimè probat Canus relectione citata vbi ſuprà quāuis ille de pœnitentia, quæ eſt ipſa contritio, & dolor id probet, ſed eodē medio probare nos poſſumus de intentione illa compenſandi Deo offenſam. Primò ergo probatur, quia talis intentio eſſe non poteſt ſine fide, ille hoc probat ex Auguſtino de vera, & falſa pœnitentia cap. 2. vbi dicit, fidem eſſe fundamentum pœnitentiæ, ſed iā ſæpe aduerti ſanctos nomine pœnitentiæ intelligere dolorē de peccatis, vt ſunt Dei offenſa, quem diximus eſſe charitatis actū, aut propter pœnas æternas, ſed rectè dici 13 pœnitentiam, quia eſt dolor, ſed de illa intentione compenſandi iniuriam Deo factā etiā ſatis conſtat, ſine fide remiſsionis peccatorum eſſe non poſſe, vt enim bene aduertit Sotus d. 14. quæſt. 2. art. 2. quamuis antiqui gentiles cognouerunt genus aliquod pœnitentiæ, quo dij placarentur, vt Ouidius prima elegia de peccato, *Sæpe leuant pœnas, ereptaque numina reddunt, cum benè peccati pœnituiſſe vident*, ob quam cauſam etiam Deos placare gentiles illi ſacrificijs conabantur, internam tamen iuſtificationem apud Deum, quam intendimus per cō penſationem, non ad ſatisfaciendum pœnę debitæ tantùm, ſed etiam labem ipſam peccati, minimè cognouerunt. Imò Cicero, vt ſupra quæſt. 85. art. 1. dicebamus, in 3. Academico. dicebat impoſsibile eſſe in errorē lapſum vitæ, aliquo modo corrigi, quem Lactantius lib. 6. ca. 24. reprehendit, vt ibi diximus, illam ergo pœnitentiæ intentionem ſpecialem nobis præſtat fides.

Sotus. *Ouid.* *Cicero.* *Lactant.*

Secundò quoniam illa etiam intentio debita eſſe non poteſt, vt oportet, niſi ſuppoſita etiam ſpe; quia quamuis à longè bonum opus morale, ſine fide diſponere poſſit ad iuſtitiam: non tamen ſine aliquo gratiæ auxilio, vt 1. 2. diſputat. 199. & d. 218. dixi, cùm tamen iam explicitè mouetur ad iuſtificationem intendens offenſam compenſare, in quo iā intelligitur propinquior diſpoſitio, & vt aliqui volunt, eiuſdem ordinis, ſine proportionata cum fine iuſtificationis, quamuis non vltima, ſemper incipit à fide, & ſpe, vt Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. definit, reſpiciteque Chriſti merita, quibus credit, & ſperat hanc faciendam eſſe compenſationem peccati: ergo eiuſdem ordinis eſt, cum fide, & ſpe, & ita infuſa eſt hæc virtus natūra ſua, ſicut illæ; aliàs ſi adquiſita eſſet, non video quomodò, vt dixit falsò Durandus, natura ſua ſupponeret neceſſariò Theologicas virtutes.

Secundò probatur eadē aſſertio. 14 *Tridentinū*

Vltimò tandem illud addendum exiſtimo contra Ricardum, qui conceſsit eſſe aliquam virtutem pœnitentię adquiſitæ, quā inquit ille eſſe in ordine ad finem naturalem virtutis, non eſſe hanc virtutem diſtin

ctam ab alijs moralibus, ſed vnaquæq; moralis adquiſita retractat peccatum contra illam cõmiſſum, vt opponitur tantũ virtu
15 ti morali, ſicut charitas vt eſt Dei offenſa, ſed noſtra hęc ſpecialis pęnitẽtię virtus eſt, vt diximus, veluti iuſtitia quædã erga Deũ quem offenſum habemus peccatis noſtris, vt ſatis explicatũ eſt, & cũ verũ ſit, quod diximus 1.2.d.86. per actus virtutũ infuſarũ nõ adquiri habitus nouos virtutũ adquiſitarum, ſic per actum pœnitentiæ virtutis infuſæ, non adquiretur alius pœnitentiæ habitus: cùm etiam non ſit, niſi vnica ratio particularis, ob quam ſit conſtituenda ſpecialis virtus pœnitentiæ, non exiſtimo eſſe aliam virtutem pœnitentiæ, niſi quam dicimus eſſe ex ſua natura infuſam.

QVÆSTIO LXXXVI.

De effectu pœnitẽtiæ quoad mortalium peccatorum remiſſionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm per pœnitentiam omnia peccata remoueantur?

MVlta in hoc ar. diſputari poſsẽt, quæ diſputat Dom. Sot. in 4. d. 15. q. 1. art. 1. & contra Lutheranos, quomodò Deus nõ inſtiget, & cogat ad malũ liberũ arbitrium, nec ſit cauſa mali, aut indurationis, niſi permiſsiuè. Secũdò contra Armachanũ aliquod eſſe peccati genus, q̃ in Scriptura dicatur irremiſsibile, cuius haberi non poſsit pœnitentia. Has verò quæſtiones latiùs diſputaui, 1.p.d.95. & 97. ſimiliter etiam, vtrum ſaltem propter peccatũ aliquando Deus deſtituat hominẽ ſufficienti auxilio in aliqua vitæ periodo ibi latiſsimè diſputaui, quomodò etiã Deus non ſit peccati cauſa dixi 1.2.d.129. ideò ad 2. art. gradum faciamus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſine pœnitentia peccatum remitti poſsit?

Sotus. EX duobus, quæ Dom. Sot. & alij Theologiæ profeſſores in hoc ar. diſputare ſolent, alterũ eſt de potentia abſoluta, quàm ſit neceſſarius actus pœnitẽtiæ, vel aliquis actus prius, vt iuſtificetur: vtrũ ſine illo ſola infuſione gratiæ habitualis remitti poſſet peccatũ mortale; tũ etiã, vtrum abſq; vlla prorſus mutatione, & habitus infuſione: de qua re quid ſenſerit D. Tho. in hoc ar. & 1. 2. q. 113. art. 2. iã ſatis ibi diximus, & cõtra Scot. quid tenẽdũ ſit latè tradidimus. Alterum eſt de potẽtia ordinata, quã ſit neceſſarius pęnitentiæ actus, & de hac re in hoc art. exprofeſſo diſputabimus, ſed adhuc circa 1. & literam D. Thom. quod Caiet. notat non placet, nec video eſſe ſecundũ mentẽ, D. Thom. & quia parui momenti exiſtimo ideò cõſultò prætermitto. Hic ante omnia diſputandum erat de actu pęnitẽtiæ, & cõtritionis, ſeu doloris de peccato: quare dicatur ſupra omnia de hoc tamen ſatis diximus 1.2.d.194.

DVBIVM PRIMVM.

An ſit neceſſarius expreſſus dolor de peccatis ad iuſtificationem extra ſacramentum?

TRius articuli præcipua controuerſia eſt, quã neceſſaria ſit pęnitentia ad iuſtificationem, nõ dico ſacramẽtum, de hoc enim iam ſuprà diximus, ſed actus pęnitentię, & doloris de peccatis, an ſemper neceſſarius ſit expreſſus dolor: quæſtio verò non procedit de actu illo pœnitentiæ ſpecialis virtutis, de quo ſuprà diximus, qui eſt cum intentione ſatisfaciendi Deo, hic enim nõ eſt neceſſarius, ſed de dolore peccati, vt eſt Dei offenſa, etiamſi ſit actus tantùm charitatis. 1
Canus relectione de pęnitentia 3. par. & Pet. à Soto lib. de inſtitutione Sacerdotum lect. 4. & Maior in 4.d.14.q.2.concluſ.4. & 5. ita aſſeruntesſe neceſſarium ad ſalutem pœnitentię actum, vt ſine illo expreſſo iuſtificari nullus poſsit in vllo caſu, & ita nõ tantùm neceſsitate præcepti dicunt neceſſarium eſſe: verum etiam neceſsitate finis, aut medij, quod idem eſt, nec ſolius charitatis actum, hoc eſt, dilectionem iuſtificare in illo caſu, etiam dum quis repente ad martyrium raperetur, in quo alij contendunt, vt videbimus ſufficere martyrium cum dilectione, ſi non detur locus cogitandi peccata, aut illorum nulla ſubſit recordatio, aut cogitatio, non quòd exiſtiment dilectionis actum, præcipuè heroicum illum, qui eſt in martyrio, qua

Sententia Can. Petr. Sot. Maior.

quia nemo maiorem dilectionẽ habere poteſt, non iuſtificare, & conſtituere hominẽ amicum, ſed quia exiſtimant ſine pœnitentia veram charitatis dilectionem eſſe non poſſe; vnde expreſſè Petrus à Soto ſub cõditione hanc concedit propoſitionem, ſi
3 ſola charitatis dilectio eſſet, ſine pœnitentia expreſſa iuſtificare poſſet, eſſet enim vera erga Deum amicitia; vnde vera iuſtitia, & ſanctitas animæ, & ita emũdaret animam à peccato.

Fũdamẽtũ Cani. Hæc ſententia probatur à Cano in illa 3.par.relectionis, §. *De charitate verò*, quia exiſtimat ita eſſe medium omnino ad ſalutem neceſſarium, ſicut fidem Chriſti: ſicut ergo ſine illius explicita fide nemo ſaluari poteſt, ſic etiam ſine pœnitentia explicita ſaluari non poſſe exiſtimat, quia adhuc in ipſo martyrij actu, inquit, neceſſariam eſſe, nec fieri poſſe, vt quidam exiſtimant, tunc omnino peccatorum memoriam impediri: imò verò vehemẽtius excitari, ſicut etiã docuit Petrus à Soto, & cum martyrium nõ differat ſubſtantialiter ab actu charitatis, eſt enim charitas quædam, vt conſtat, ſi charitas ſine pœnitentia non remittit peccatũ; ſequitur nec martyrium illud remittere; de charitate verò id docuit expreſſè,
S.Thom. S. Thom. in hac 3.par.quæſt.84.art.5.ad 2. cum tamen in charitate ſemper virtute cõtineatur pœnitentia: nõ ergo virtualis pœnitentia ſufficit, ſed neceſſaria eſt etiam actualis. Secundò quoniã martyriũ in ſchiſmatico, aut hæretico peccatũ nõ remittit, niſi fidei priùs Eccleſiæ Catholicę aggregetur: ergo ſimiliter ſine pœnitentia non remittet peccata, æque enim fides, & pœnitẽ
4 tia media dicuntur eſſe neceſſaria ad noſtram ſalutem. Ex Petro à Soto nullam aliã colligere potui rationem: horum Doctorũ
Alex. ſententiæ fauet Alexander 4.p. quæſt.12. memb.4.art.8.ad 3.vel 4.

Secũda ſententia Dominici Soto Secunda ſententia eſt Dom. Soti lib. 2. de natura, & gratia cap. 16. & in 4.d.15. q. 1.artic.2.aſſerentis duobus tantùm caſibus poſſe aliquem iuſtificari ſolo actu dilectionis, ſine expreſſa peccatorum pœnitentia, & dolore. Primò dum quis cogitãs ſtatum ſuum nullum putat ſe habere peccatũ, aut omnino naturali obliuione non recordatur, nec in mentem ei venit ſe in peccato eſſe. Secundò in actu martyrij; diuerſo tamen modo in illa diſtin.15. & in libro illo de natura, & gratia id videtur docere, nam
5 diſtinctione 15. illud inquit eſſe verum, quando quis rapitur ad martyrium ſubitò, vnde & peccatorum ſuorum memoria impeditur, & conſequenter pœnitentiæ, ſed in lib.illo 2.de natura, & gratia abſolutè id *Vega* videtur docere; ſicut etiam Vega lib.6. ſuper Concilium c.36. & 37. propter aliquod ſingulare martyrij priuilegium, quod inquit conceſſum eſt martyrio, quòd ſit excellentiſsimus actus dilectionis, qua nemo maiorem habet, id etiam docuerat in 4. vbi ſuprà: vnde & non ſatis ſibi videtur conſtare; niſi dicat quocumque actu dilectionis remitti poſſe peccatum, ſine pœnitentia, quando non occurrit memoria, nec in vniuerſali, nec in particulari peccatorum; at verò martyrio deleri ſine pœnitẽtia, etiam ſi memoria ſit peccatorum (aliàs non videtur ſibi conſtare) & hoc propter priuilegium, ſubdit tamen in ſolutione ſecũdi ar-
6 gumenti lib.illo 2.de natura, & gratia cap. illo 16. nullum eſſe tam inſignem actum charitatis, qui ſecundum ſubſtantiam non poſsit eſſe in hæretico, & inquocumq; peccatore, qui ob craſſam ignorantiam eſt in peccato; vnde concedit actum dilectionis, non ſtatim iuſtificare hominem à peccato ſine pœnitentia, licèt dicamus, & concedamus aliquando eſſe, ſine pœnitentia, ſed ſatim conatur alio modo reſpondere, docetque nullum poſſe habere actum charitatis, ſine pœnitentia, ſicut dicebant Canus, & Petrus à Soto, quamuis Dominicus Sotus peculiariter etiam dicat, haberi non poſſe ſine prævia pœnitentia, quaſi illa ſit via ad dilectionem, & ceſſationem à peccato, cum ijs autem videntur conuenire Nauarrus, *Naua.* Scot. Gabr. Ioan. Med. vt infrà explicabimus, ſed antea quàm noſtram in hac re pro *Scot.* feramus ſententiam, quædam, quæ certa *Gabr.* eſſe debent ſtatuamus. *Med.*

Primum eſt errorem fuiſſe noſtro tem- *Lutherierror.* pore Lutheri, veram pœnitentiam eſſe nouam vitam, & ceſſationem à peccato: non verò dolorem anteactæ vitæ, & peccatorum: imò verò dolorem anteactæ vitæ effi cere hominem hypocritam, & magis peccatorem docet: ita referunt errorem illius *Roffens* Roffen.ar.6. & 7. & Alphonſ. à Caſtro ver- *Caſtro.* bo, *Pœnitentia*, Vega lib. 13. ſuper Conci- *Vega.* lium c.17. & ita licèt, vt notauimus q. 84. art.1. Lutherus non negauerit pœnitetiam eſſe ſacramentum, ſicut alij Antiqui, & Recentiores, tamen tam falſa docuit circa doctrinam huius ſacramẽti, vt eius naturam, & veritatem omnino euertat; vnde & hanc partem

partem ſacramenti, ſcilicet contritionem ſic tollit è medio: damnatur illius error in Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4. & can. 5. & eleganter contra ipſum ſcripſerũt prę dicti Doctores, & cum ipſe in ſui fauorem dicat eſſe ſententiam Caſsiani; locum tamẽ non referat, ipſum ex Caſsiano conuincit Roſſen. optimè collatione 3. cap. 4. & collatio. 11. cap. 6. & 9. ca. 29. & lib. 4. Monachalium inſtitutorum cap. 39. ſed eſt adeò nota, vt nollem exproſeſſo eam proſequi. Sũt autem infinita penè ſcripturæ teſtimonia, quę id docẽt apertè, & quãuis in teſtamento nouo ſæpiſsimè in Græco pro pœnitentia Latine, ſit, μετανοια, quæ eſt mẽtis mutatio, ſeu reſipiſcentia, ſed nec propterea, ſine dolore eſt, quia numquam ſententiam mutamus, aut poſt factum reſipiſcimus, niſi dolore, & pœnitudine affecti, nũquam ergo mutatio mentis ſolam nouæ vitæ inchoationem ſignificat ſine dolore, & pœnitentia, & prouerbium commune, quo vti ſolemus, optima pœnitentia noua vita, non quia non ſit dolor, ſed quia verus peccatorum dolor ferax eſt nouæ vitæ inchoãdæ; inde enim incipitur mutari homo; de dolore verò Concilium non tantùm loquitur loco citato, quando eſt ex dilectione Dei, ſed etiã propter fœditatẽ peccati, aut inferni pœnas, definit enim, & hoc eſſe donum Dei ſaltem, quando eſt cum ſpe veniæ, legantur autores prædicti. & Gratian. de pœnitentia, d. 1. qui copioſiùs ex Sanctis, & Scriptura confirmant hæc omnia, & Canus 3. illa p. relectionis non lõgè à principio.

Damnatur in Trident.

7

8

Secundum eſt, neceſſariam in omni tempore fuiſſe pœnitentiam ad iuſtificationẽ, & ſalutem, & veniam peccatorum conſequendam, quod apud Scholaſticos video eſſe, ſine controuerſia, id docet D. Thom. in hoc art. & Doctores, quos circa quęſtionẽ propoſitã iam, adduximus, & infrà citabimus, & de lege ſcripta conſtat apertè ex multis locis teſtamenti veteris, vbi nullum aliud noſtræ ſalutis, & veniæ peccatorum aſsignatur medium, niſi pœnitentia, & ita Hierem. 18. quod refert D. Thom. in argumento ſed contrà, dicit Dominus, *Si pœnitentiam egerit gens illa à malo, quod fecit, agam, & ego pœnitentiam ſuper malum, quod cogitaui*, quaſi dicat, niſi egerit pœnitentiam, aut ſi egerit, agam & ego, & non aliàs, & Leuitici 5. ca. peccati pœnitentia præcipitur, ſed & Eccleſiaſtici c. 1. *Timor Domini expellit peccatum, nam qui ſine timore eſt non poterit iuſtificari*, & cap. 2. *Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum*, Luc. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis omnes ſimiliter peribitis*, ex quibus conſtat non tantùm eſſe medium ſufficiẽs ad iuſtificationem, vt quoties quis pœnitentiam egerit iuſtificetur, ſic enim pro eodem accipitur in Scriptura habere locũ pœnitentiæ, aut pœnitere, & iuſtificari à peccato, verùmetiam eſſe neceſſarium medium, nec hoc inſtitutione tantùm Euangelica, aut antiquæ legis, ſed in omni tempore, vt definit Concil. ſeſſ. 14. cap. 4. Imò naturalis iuris, vt infrà explicabo exiſtimo eſſe, ita vt ipſa natura iuſtificationis noſtrę pœnitentiam neceſſariam eſſe poſtulet, ita D. Thom. expreſſè ſuprà quæſt. 84. art. 7. ad primum, & cum eo Caietanus ibi, & Sotus d. 14. quæſt. 1. art. 7. docet eſſe iuris naturalis, quòd aliquem pœnitere debeat peccati ſui, & ſic remedium quæratur, quamuis in lege noua introductus fuerit modus, & ſignum exterius huius doloris, &c. idemque docuit Latomus ar. 3. contra Lutheru, qui eſt de pœnitentia, rurſus art. 3. Canus relectione de pœnitentia p. illa 3. §. *Nec id ſolum procedit*. Vega libro. 13. ſuper Concilium c. 20. in medio; apud alios verò Doctores nihil pro hac inuenire potui ſententia; cum verò dicimus pœnitentiam eſſe iuris naturalis intelligendum eſt, vt intelligit Caiet. nec abeo diſſentit Sotus, non ex ſolo naturali lumine, ſed ſuppoſita fide ſi aliquis peccauit, ex conſequenti ſequitur neceſſariam illi eſſe pœnitentiam, abſque vllo Dei poſitiuo præcepto, quia alio modo ei non poteſt ſalus contingere, & à peccato liberari, niſi Deus vellet ſine vlla diſpoſitione gratiam illi habitualem infunde re: cũ ergo naturaliter ſuppoſita fide omni tempore incumbat vnicuique propria iuſtificatio, & hæc eſſe non poſsit ſine pœnitentia, & deteſtatione peccati propter Deũ, quando non ſuppletur infuſione gratiæ habitualis, vt in ſacramento, ſequitur ex natura rei hoc modo, quo diximus neceſſariã eſſe; an verò hæc neceſsitas ſit præcepti, dicemus ſequenti dubio, & an ſit ſpeciale peccatum contra illud.

Latom. *Can.* *Vega*

1

Cum tamen ſuppleatur iuſtificatio noſtra ſacramento ſine pœnitẽtia illa, quæ eſt contritio perfecta, & propter Deum, vt dicemus infrà ſuo loco, ſequitur tunc nõ eſſe neceſſariam pœnitentiam, quæ ſit contritio

13

propter

Sæpe fuit neceſſaria pœnitentia ad iuſtificationem. S. Thom.

9

Hierem. 18.

Leuitii. 5.

propter Deum, ſed ſufficere attritionem cum ſacramento, quia ita ſatis eſt ad noſtrã iuſtificationem, & de hoc non eſt dubium, quòd ſi in omni alio ſtatu, & lege quã Euãgelica id cõtingeret, vt aliunde haberi poſſet iuſtificatio, quàm ſine illa, non eſſet ita neceſſaria omnino, quia neceſsitas huius pœnitentiæ propter illum finem eſt; qui ſi habeatur alia via, illa non erit neceſſaria; cũ
13 verò dicitur pœnitentia, in omni ſtatu, & lege neceſſaria ad iuſtificationem, quia nũ quam ſine illa obtineri potuit ſub vlla lege, de ſtatu naturalis, & Moſaycæ legis omnino intelligendũ eſt: at verò in lege Euangelica ita intelligitur, vt non intelligamus ſemper eſſe neceſſariam illam pœnitentiã, quam contritionem, quę eſt dolor peccati, vt eſt offenſa Dei appellamus, ſed aut attritionem cum ſacramẽto baptiſmi, vel cum ſacramento pœnitentiæ, vt infrà dicemus ſuo loco, aut deficiente ſacramenti copia, neceſſaria ſit contritio illa perfecta, vt aliter ſalus haberi non poſsit.

Ipſo iurenaturali eſt neceſſaria pœnitentia ad iuſtificationem. Medina.

Quomodò verò alio actu, quàm dolore de peccatis propter Deum non poſsit haberi ſalus, niſi ſuppleatur infuſione gratiæ habitualis infrà dicemus in hoc dubio, modò ſatis ſit aduertere falſam eſſe ſentẽtiam Ioann. Medinæ C. de pœnitentia quæſt. 2. qui aſſerit quamuis ſit iuris naturalis Deo ſatisfaciendum eſſe pro peccatis: hoc tamẽ inquit intelligendum eſt, ſi ipſe aſsignauerit, in quo velit ſuam acceptare ſatisfactionem, aſsignauit autem in omni tempore pœnitentiã, & ideò inquit ille eam eſſe iure diuino poſitiuo neceſſariam. Vnde inquit poſſet Deus diſpenſare in hoc præce-
14 pto, vt nullus teneatur, nec ob id diſpenſat in naturali iure, quo in genere tantùm tenemur ſatisfacere Deo, quia illud non obligat, niſi ipſe velit ſatisfactionem fieri, & eo modo, quo ipſe voluerit: exiſtimo ergo falſam hanc ſententiam, quia ipſo iure naturali, vt diximus, eſt medium neceſſarium ad ſalutem pœnitentia, cum ſit peccati retractatio, qua ipſum peccatũ deletur, quia illi propriè contraria eſt pœnitentia, nec ſolùm per infuſionem gratiæ habitualis expellitur peccatum, ſed etiam ipſo contritionis actu, etiamſi gratia habitualis nõ eſſet, vt 1.2. diximus diſp. 203. nec alio modo iuſtificari poteſt homo, niſi pœnitẽtia, & dilectione, aut infuſione gratiæ habitua-
15 lis: cum ergo gratiæ habitualis infuſio non ſit opus hominis, ſed Dei tantùm, at verò contritio, & dilectio ſit opus hominis, ex auxilio tamen Dei ſpeciali, ſequitur homini in omni ſtatu incumbere, & neceſſarium eſſe pœnitentiam habere peccati, & dilectionem, vt iuſtificetur, niſi aliunde infuſione gratiæ habitualis ſuppleatur, vt vi ſacramenti in lege noua cum attritione in baptiſmo, & pœnitentia infunditur gratia voluntate, & ordinatione Dei, nec ex hoc diſpenſat Deus, in lege naturali, aut medio neceſſario ad ſalutem, ſcilicet pœnitentiæ, & dilectionis, quia illud non abſolutè neceſſarium, eſt niſi habenti peccatum mortale, à quo ſi aliunde iuſtificetur iam ceſſat illa neceſsitas; non ergo mera voluntate Dei ſtatutum eſt hoc medium iuſtificationis, ſed ex ipſa rei natura ita conſtat, cum inter opera hominis hæc duo tantùm dilectio, & pœnitentia opponantur peccato, & iuſtificent animam.

Sententia Ioan. Med. et aliorum.

Ioãnes verò Medina, & alij, qui per omnia in materia iuſtificationis à peccato ſequuntur ſentẽtiam Scoti, & Nominalium, quam retulimus 1.2. diſp. 204. qui docuerunt, nec cõtritionem, nec delectionẽ Dei, 16 nec ipſam gratiam habitualem conſtituere hominem natura ſua iuſtum, & Sanctũ, nec natura ſua expellere peccatum, ſed voluntate Dei ita acceptãte, & ordinante noſtram iuſtificationem, dicent nullum nobis eſſe medium neceſſarium ex natura rerum ſtatutum, etiam cum auxilio Dei, ſed à Deo conſtitui poſſe hoc, vel illud opus hanc, vel illam qualitatem, cuius præſentia Deus remitteret, & condonaret peccata, & ita de facto ſi pœnitentia, aut dilectio medium eſt, vt diximus, & fuit omni tempore; tenentur fateri Scotus, & alij cum Medina ſtatutum eſſe mera Dei voluntate, & ſicut contritio aſsignata eſt, vt mediũ potuit aliud aſsignari: Verumtamen hæc om- *Refelluntur.*
nia, quàm falſa ſint, locis illis citatis manifeſtè oſtẽdimus, & quod conſequenter docet Medina vbi ſuprà, nullã poſſe nos condignam ſatisfactionem Deo tribuere etiã ex auxilio ſuo, niſi ipſe ſtatuat, & acceptet benigniſsimè, iam ſatis impugnauimus 1. tom. in 3.p.d.2. ſic enim iuſtitiam noſtram in fauorem Dei, & remiſsionem peccati, in non imputationem reducere tenẽtur cum hæreticis noſtri temporis: tum etiam vnde potuit colligere Concilium omni tempo-
re contritionem fuiſſe neceſſariam, etiam 17
ante ſcriptam legem? Quamuis enim ex ſcriptura, & veteri lege, & poſteà colligatur

aperte

apertè eius neceſsitas, tamẽ antea iam fuiſſe à Deo promulgatam legem, & ſtatutum non conſtat, & ad Adam non dixit cum ipſum ex paradiſo eiecit Gene. 3. vt hoc acciperet remediũ delicti ſui, imò in lege ſcripta non traditur, vel à Prophetis, vel ab alijs ſcriptoribus, tamquam Dei ſtatutum, ſed vt remedium noſtræ iuſtitiæ, & inde credo hanc fuiſſe in Eccleſia traditionem, & in Concilio Tridentino hoc diffinitum, quia pœnitentia, natura ſua cum ſit debita propter Deum peccati retractatio, eſt vera Dei amicitia, & conſequenter reconciliatio, & ita peccati debita, & vera emen
18 datio, & remiſsio; quòd verò cæteri actus rectitudinis moralis huc non poſsint pertingere iam oſtendimus diſp. illa citata: eſt ergo vera ſententia aſſerentium iure naturali fuiſſe, & eſſe neceſſariam hanc peccati emendationem; cognita ergo radice neceſsitatis pœnitentiæ redeamus ad propoſitam quæſtionem, an illa ſuppleri poſsit alio modo, quàm per expreſſam pœnitentiam.

Aliquãdo ſola dilectione Dei ſine expreſſa pœnitentia peccati poteſt quis iuſtificari etiã extra martyrium Scot. Gabr. Nauar. Med. Maior.

Mihi ergo placet ſententia Scoti, in 4. d. 14. quæſt. 1. artic. 3. §. *Ex ijs ad ſolutionem quæſtionis*, quam ſequitur Gabr. in 4. ead. d. quæſt. 1. art. 2. concluſione 2. & 3. Nauarr. in ſumma cap. 1. num. 30. Ioann. Medina, cap. de pœnitentia quæſt. 2. Maior in 4. d. 14. quæſt. 1. concluſ. 4. & 5. aliquando poſſe hominem iuſtificari ſine pœnitentia, & dolore peccati expreſſo ſolo actu dilectionis, quando videlicet memorię non occurrit ſtatus peccati, nec in particulari, nec in vniuerſali, nec hoc tantùm martyrio cõcedendum eſt tamquã ſpeciali priuilegio, vt docuit Dominic. Sot. & vt hinc incipiamus, vt optimè aduertit Canus martyriũ ideò vim habet remittendi peccata, quia charitas eſt, non verò ille actus exterior patiendi mortem, imò nec interior, qui eſt fortitudinis, niſi ratione adiunctæ charitatis Dei, propter quam illam vult martyr pati; eandem ergo virtutem habebit dilectio Dei, qua quis propter ipſum appetit martyrium, etiamſi non obtineat, cum ſit idem actus eiuſdẽ naturæ, imò forſan in eo, qui non conſequitur, quod deſiderat poteſt eſ-
19 ſe inſignior dilectionis actus. Quòd verò voluntate Dei non habeat hoc ſpeciale priuilegium in adultis ſaltem martyrium, vt faciat de attrito contritum adultum, concedit Sotus, & modò non diſputo contra aliquos, qui id voluerunt affirmare; ſuppono propter actũ dilectionis remitti peccatum in martyrio, vt etiam Sotus fatetur. Vnde ergo differunt dilectio Dei, & martyrium? vel vnde hoc habet priuilegium? ſi ergo cõtingat (quod rarum erit) in tempore martyrij, quòd ſubitò quis rapiatur, nullam illi ſubeſſe memoriam peccatorũ adhuc in vniuerſali, exiſtimo poſſe contingere, vt ſit ſolùm actus dilectionis, & hic iuſtificet verè à peccatis, etiamſi non ſit expreſſus pœnitentiæ actus, nec hoc ob ſpeciale maryrij priuilegium, quod ſine fundamento ſuſpicatur Sotus, ſed ob eam rationem, ob quam dicemus idem vniuerſaliter, quoties quis non meminit ſe in peccato eſſe vllo modo, quod non eſt in eius poteſtate, nam prima cogitatio, qua ſe offert alicui ſe peccatorem eſſe, aut aliquid ſimile, naturalis eſt, nec voluntaria eſſe poteſt, ſi ergo eam non habet naturaliter, etiã non habet, vt enim non habeat quis cogitationem aliquam voluntariè, præcedere debet aliqua prima naturalis cogitatio in vniuerſali circa idem obiectum, ex qua poſſet voluntariè magis in particulari cogitare, aut in illa vniuerſali durare: ſi ergo neque in vniuerſali cogitationẽ illam minimã quis habuit de ſuo ſtatu peccati, ſequitur naturalem illam fuiſſe inconſiderationẽ, in hoc ergo caſu, ſiue in occaſione martyrij, ſiue alio modo ſi eſſet dilectionis actus verè iuſtificaretur, quod non negat Canus, & concedit Petrus à Soto, & Caietan. infrà quęſt. 87. art. 1. dub. 2. vbi cum dixiſſet in iuſtificatione oportere eſſe diſplicentiam formalem peccati, & non tantùm virtualem, in fine dubij ſubdit hæc verba, *Quamuis ſi ex ſpeciali dono Dei ſola diſplicentia virtualis affuiſſet, ſufficienter ſaluaretur concurſus pœnitentiæ implicitæ, & virtualis.* Hoc verò credo Caietanum aſſerere, quia aliquando Deus, vt dixit mouet ad dilectionem ſui ex conſideratione bonitatis ipſius nõ tantùm ad pœnitentiam explicitam peccatorum, & cum dilectio ſit vera Dei amicitia, con-
21 tinet in ſe vim conſtituendi hominem iuſtũ, ſicut & amicum Dei: vnde, & virtualiter continet diſplicentiam peccati; ex ea enim natus eſt ſequi dolor peccati, vt infrà dicemus. An autem ſit verum quod docet Sot. actum hunc dilectionis poſſe eſſe cum peccato ſecundum ſubſtantiam illius, non eſt modo diſputandum, ſatis colligitur ex ijs, quæ diximus 1. 2. d. 194. & d. 195. eſſe hanc doctrinam falſam, quia ibi probauimus ſecundum

Can. Petr. Sot. Caiet.

cundum ſubſtantiam hunc actum eſſe ſupernaturalem, & ſecundum ſubſtantiam eſſe amicitiam Dei ex dono ipſius profectam, vnde ſubſtantialiter conſtituet hominem amicum, & conſequenter dignum æterna vita, & iuſtum vbicumque fuerit, vnde expellet peccatum, vt conſtat etiam ex doctrina, quam tradidimus 1.2.d. 204.

Saltem tenetur concedere Sotus actum charitatis, non ſecundum ſubſtantiam tantùm, ſed cum modo ſupernaturali, quo cõ
22 ſtituitur in ratione actus ſupernaturalis amicitiæ, quicumque ille ſit, ſecundum ſententiam illorum, qui dicunt actus omnes eſſe naturales ſecundum ſubſtantiam, ſed ſecundum modum quendam ſupernaturales, tenetur inquam concedere hoc modo non poſſe eſſe cum peccato vllo, ſiue ſit in martyrio, ſiue extra, quia verè conſtituet hominem amicum Dei, vnde ſine peccato, & ita non erit priuilegium martyrij, ſed commune cuicumque charitatis actui.

Probatur poſſe eſſe dilectionẽ Dei ſine explicita pœnitentia

Quòd verò ita fieri poſsit, vt ſit dilectio ſine illa explicita diſplicentia conſtat aperte, ſi namque fieri non poſſet ideò eſſet, vel quia diſplicentia ita connexa eſt ſua natura cum dilectione, vt ab illa ſeparari non poſsit, aut quia Deus non vult, nec volet conferre auxilium ad dilectionem, quin cõferat ad dolorem peccati, hoc ſecundum conſtat merè fictitium eſſe, de hac enim Dei voluntate, quæ poſſet revera eſſe, vnde conſtare nobis poteſt? vnde ergo id aſſerere poſſumus? Primum verò conſtat eſſe falſum, quoniam dilectio Dei natura ſua ita eſt circa Dei bonitatem, vt non ſupponat neceſſariò, imò nec vllo modo deſplicentiam peccati, in eo etiam qui peccatum habet, nec enim ex eo diligimus Deũ, quia odio habemus peccatum, imò verò cõtrà, vt enim odio habeamus peccatum, vt eſt Dei offenſa, ſupponimus amorem complacentiæ in diuina bonitate, aut in alio actu differenti, aut in eodem odio, vt ſuprà ex-
23 plicauimus, & ita D. Tho. 1.2. quæſt. 113. art. 8. inter actus ad iuſtificationem cõcurrẽtes, primo loco amorem Dei poſuit, deinde odiũ peccati; & actus dilectionis, quo Deo volumus bonum diſtinguitur realiter ab odio peccati, etiam vt eſt offenſa Dei, nec naſcitur ex actu odij peccati, ſed potiꝰ præcedit, quando in nobis eſt; poteſt ergo eſſe ſine pœnitentia, quia ab illa non depẽdet natura ſua. Falluntur ergo Can. & Pet. à Soto, qui loco citato dicunt, ſeparari non poſſe, & dicunt pœnitentiam viam eſſe ad dilectionem, vt nullus diligere poſsit, niſi per hanc ingrediatur viam, potiùs enim ad pœnitentiam via eſt dilectio, ſeparari ergo poſſunt natura ſua, cur ergo non continget aliquando?

Modus autem, quo ſeparari debet dilectio, vt ſit ſine deteſtatione non poteſt eſſe alius, niſi ratione apprehenſionis, quia cogitat quis de Dei bonitate, vnde diligit ipſum; nullo tamen modo recordatur pec- 24
catorem eſſe, quod non video impoſsibile eſſe. Si enim vtrumque memoriæ occurrat exiſtimo veram ſententiam Petri à Soto, & Cani, in quo & cæteri conueniunt neceſſariam eſſe pœnitentiam ad iuſtificationẽ, explicitam inquã, non tamen exiſtimo ex inſtitutione Dei, voluntarióque illius præcepto, ſed ex naturali rerũ ordine ſuppoſita fide, cum enim ea ſuppoſita vnicuique incũbat iuſtificatio, & hæc debeat fieri mutatione ipſius hominis volũtate ſua, vt qui per peccatum inimicus erat, voluntate ſua ex auxilio Dei fiat amicus, qua via poſsit, etiam ſi id poſſet efficere ſola dilectione, quia tamen cum adeſt etiam & peccatorum memoria adhuc in vniuerſali neceſſariò ſequitur ex vera delectione odium peccati, neceſſariam eſſe dicimus pœnitentiam, & quòd non eſſet vera dilectio ſi ſtatim non pareret veram pœnitentiam propter Deum, ſicut ſuperbia neceſſariò ſtatim excitat inuidiã: ſi cogitet quis de aliena excellentia, quæ diminuit propriã, aliàs ne ſequatur inuidia, ceſſare debet à ſuperbia; & cum non ſit alia mutatio voluntaria ex actu noſtræ voluntatis, qua iuſtificari poſsimus, niſi pœnitentia, aut dilectio, ſequitur in caſu, quo adeſt memoria peccati, eſſe neceſſariam pœnitentiam explicitam, quia eſt neceſſaria dilectio, vt conſtat, & ex illa ſequitur neceſſariò pœnitentia, & hinc conſtat, quod ſuprà propoſuimus, 25
quo modò ſit iuris naturalis, non verò poſitiui, neceſsitas pœnitentiæ, conſtat etiam quomodò ſit neceſſaria neceſsitate medij: hoc eſt, tamquam remedium iuſtificationis neceſſarium, niſi aliũde ſuppleatur infuſione gratiæ, vt in ſacramento, tũc enim ſatis erit ex noſtra parte diſpoſitio requiſita ad ſacramentum, quæ in aliquibus erit attritio; non verò dolor ille contritionis, quæ dicitur pœnitẽtia perfecta de qua modò eſt quæſtio. Cõſtat etiã quomodò cõtineatur virtualiter in dilectione.

Denique

Etiam in martyrio eſt neceſſaria explicita deteſtatio peccati ſi memoriæ occurrat.

Deniq; ſequitur dum adeſt memoria ſtatus peccati, etiam in occaſione martyrij neceſſariam eſſe illam explicitam pœnitentiam, quia ex vera dilectione ſtatim naturaliter ſequetur, aut ſi in ea occaſione non ſequitur, non erit vera Dei dilectio, etiam ſi opus exterius id profiteri videatur, nec in hoc erit peculiare priuilegium martyrij, vt quaſi in ſacramento conferatur gratia, etiam ſi cum memoria ſtatus peccati non ſit pœnitentia explicita, quod videtur colligi ex doctrina Soti: ego verò exiſtimo falſum, vt iam dixi, quia priuilegium martyrij, nullum aliud eſſe conſtat in adultis, quàm charitatis, ſine qua non eſt martyrium, vt latiùs in materia de baptiſmo: ſic ergo ei, qui nec in vniuerſali memoriam habet peccatorum, neceſſaria non eſt pœnitentia explicita, ſi enim in præcepto eſt, excuſatur ob inconſiderationem: ſi verò tantùm eſt medium, eſt ea ratione, qua diximus, ex qua non ſequitur ſemper eſſe neceſſariò explicitam, vt conſtat. 26

Reſponſio ad duas rationes Cani. Ad primã.

Ad duas rationes Cani reſpondeo diuerſam eſſe rationem fidei, & pœnitentiæ, quamuis enim vtrumque ſit medium iuſtificationis, fides tamen cum ſit principium operãdi, & dilectionẽ, & quidquid ad iuſtificationem proximè diſponit, vt ſi fides non fuerit, nõ poſsimus operari, illa debet eſſe explicita aliqua fides, non dico cuiuſcumq; credibilis, ſed alicuius ſaltem. An verò requiratur fides Chriſti explicitè neceſſariò, modò non diſputo; ſi verò eſt neceſſarium, medium erit explicita Chriſti fides ex inſtitutione voluntaria Dei, quod alibi videbimus, ſed pœnitentia eſt medium ex natura rei, quia neceſſariò ſequitur ex dilectione, quæ eſt neceſſaria, vt diximus, & quia poteſt illa ſola illud præſtare, vt diximus, conſtat aliquando ſufficere virtualem illam diſplicentiam, eo modo, & tempore, vt expoſuimus: ſecus eſſet ſi Deus eam pœnitentiam expreſſam propoſuiſſet, vt medium neceſſarium voluntate ſua, tunc enim non poſſet ſine illa eſſe dilectio, quia ad illam Deus non iuuaret, ſi voluit illam pœnitentiam eſſe medium explicitè, de hac verò inſtitutione libera Dei non conſtat, ergo temerè non eſt aſſerenda. 27

Ad ſecũdã et tertiam.

Ad ſecundã verò conſtat ex dictis, parẽ eſſe rationem martyrij, & dilectionis cuiuſcumque, nec eſſe ſpecialem rationem illam martyrij, vt ſine diplicentia explicita conferat gratiam, vt contra Sotum probauimus. 28

Ad tertium de hæretico, & ſchiſmatico eodem modo dicendum, quòd ſi ei occurrat memoria ſuæ hæreſis, & ſchiſmatis tenetur deteſtari expreſſe, quia ex dilectione id ſequitur neceſſariò, ſi vera eſt: ſi verò non occurrat, eadem ratio erit, & de alijs peccatis, & de ſtatu peccati in communi, vt neceſſaria non ſit expreſſa pœnitentia. Videtur tamen D. Thom. inſinuare oppoſitam ſententiam infrà quæſtione 87. articulo primo, vbi inquit ad peccatorum venialium remiſsionem ſatis eſſe virtualem deteſtationem in charitatis actu contentam, ad mortalium verò non ſufficere. Sed revera ibi loquitur alia de re, quòd ſcilicet non ſatis ſit diſplicentia in confuſo, ſed requiratur in particulari, vt remittantur mortalia, & ita facienda ſit peccatorum diſcuſsio, at verò in venialibus non requiratur deteſtatio in ipſa ex memoria particulari, ita docet, vt conſtare poteſt legenti, & hoc ipſe intelligeret, quando quis aduertit ſe peccaſſe, ſecus ſi oblitus eſſet, tunc ergo contendit D. Thom. eſſe neceſſariam diſcuſsionem, ſed ſi oblitus quis ſit, quæ fuerint peccata ſufficere deteſtationem circa illa in confuſo, non tamen docet ſemper in quocumque caſu neceſſarium eſſe dolorem, vt docet Canus; de illa verò memoria, & examine dicemus infrà. *Explicatur S. Thom.* 29

DVBIVM II.

An pœnitentia, cum adeſt memoria peccati, ſit neceſſaria neceſſitate medij, vel præcepti?

FVerunt Catholici quidam, vt refert Ioannes Medina Codice de pœnitentia quæſtione ſecunda, §. *eſto ſit neceſſarium*, & Andreas Vega libro 13. ſuper Concilium capite 19. & quidam ex Schola Diui Thomæ, ex quibus fuit Victoria, vt refert Canus relectione de pœnitẽtia parte quarta, qui dicebant eſſe medium ad ſalutem neceſſarium pœnitentiam, vt ſine illa non iuſtificetur aliquis in vllo tempore, ſine ſacramento, cum quo ſufficit, vt vidimus, attritio quæ eſt imperfecta illa pœni- 1

Prima ſententia.

Probatur ex S. Thom.

pœnitentia (vt ſuo loco videbimus) verumtamen non eſſe in præcepto vllo, idque ex Diuo Thoma videbantur probare, & meo iudicio ſatis efficaciter, ille enim ſecunda ſecundæ quæſtione decimaquarta articulo ſecundo, & in ſecundū, diſtinctione 43. articulo 3. ad tertiū, inquit eſſe peccatum in Spiritum Sanctum impœnitentiam de peccato commiſſo, non quidem eo modo, quo dicit permanentiam in peccato vſque ad mortem, ſic enim non eſſet ſpeciale peccatum, ſed quædam circumſtãtia peccati, ſed accipitur impœnitentia, vt eſt propoſitum non pœnitendi. Ex quibus cõſtat ex eius ſententia non eſſe aliud peccatum ſpeciale non pœnitere, hoc eſt, omittere pœnitentiæ actum, & peccaſſe peccato adulterij, & in eo vitam finiſſe, ergo non eſt præceptum, & lex pœnitentiæ, ſi enim eſſet, omittere illam ſuo tempore eſſet peccatum cum ſit contra legem, ſi verò peccatum eſt aliud ſpeciale, & diuerſum erit à peccato adulterij, cuius pœnitentiam non habuit, non verò illius circumſtantia, ſed nouum peccatum contra aliud nouum præceptum, quàm adulterij. Secundò probari poteſt, quia iam nullus condemnari poſſet, vno tantùm mortali peccato, quia ſemper adderetur ſecundum, quod eſt finalis impœnitentia. Tertiò denique quia oporteret oſtendere vbi hoc præceptum ſit promulgatum, & quale illud ſit ex decalogi præceptis.

Cõtritio peccatorum tẽpore debito obligat ſub præcepto.

3 Hanc ſententiam exiſtimo omnino falſam, & neceſſariò exiſtimo dicendum, actum pœnitentiæ non tantùm eſſe medium eo modo, quo explicauimus, ſed etiam eſſe in præcepto, & illam omittere tempore debito erit peccatum ſpeciale cõtra ſpecialis virtutis præceptum. Quòd ſit in præcepto videntur docere Doctores omnes citati dubio præcedẽti pro quacumque opinione, neque enim expreſſè de illa video diſputari, ſed ex eorum doctrina planè deducitur, & ita ſupponit, vt notum Durand. in 4. d. 17. q. 10. nu. 5. ſententiam verò prædictam illorum Thomiſtarum impugnant ex profeſſo Ioann. Med. C. de pœnitentia q. 2. Canus, relectione de pœnitentia parte 4. ſtatim à principio. Vega ſuper Concilium Tridentinum lib. 13. cap. illo 19. Sotus quæſt. 2. articulo 5. d. 17. Petrus à Soto lib. de inſtitutione Sacerdotum lectione 13. de pœnitentia, Viguerius in ſumma Theolog. capite 16. §. quarto

Durand. Med. Can. Vega. Sotus.

Petrus Sot. Viguer.

verſiculo 11. & Doctores infrà citandi, vt notum videntur ſupponere; probantque Dominic. Sotus, & Canus primò autoritate Tertull. in lib. de pœnitẽtia, cuius verba ſunt: *Audaciam (inquit) exiſtimo de bono diuini præcepti diſputare, ſcilicet pœnitẽtię, ne q; enim, quia bonum eſt ideò auſcultare debemus ſed quia Deus præcepit, ad exhibitionẽ obſequij, prior eſt Maieſtas diuinæ poteſtatis, prior eſt autoritas imperantis, quàm vtilitas ſeruientis bonum eſt pœnitere an non, quid reuoluis? Deus præcipit, quod igitur Deus tantopere commendat, ſumma vtique grauitate, & aggredi, & cuſtodire debemus,* Et iterum idem Tertull. eodem libro, & Hieronym. cap. 7. in Eccleſiaſtem, inquit: *Quemadmodum inſtigante naturæ lege animantia bruta medicinas ſibi diuinitùs attributas inſtigantur vt quærãt, ita proculdubio incitare diuinam legem, homines rationales, vt pœnitentiam agant, &c.* Eſſe verò iuris, & legis naturalis dictamem, quòd peccator pœnitentiam agat de peccatis, docet planè D. Thom. ſuprà quæſt. 84. art. 7. ad primum, & ſecundum, & videtur colligi ex ipſo 2. 2. quæſtione 88. articulo 3. ad ſecundum, & quæſtione 79. articulo tertio ad ſecundum, Bonauent. in 4. diſtinctione 17. 2. par. d. art. 1. quæſtione 1. & Alexand. 4. par. quæſt. 18. memb. 2. ar. 3. §. 1. Ricard. in 4. d. 17. art. 2. q. 3. & Doctores cit. in 1. dub. & rationes id apertè probant, quamuis enim, quæ ſunt media ad ſalutem non omnia ſint in præcepto, & ea non habere non ſit peccatum, nempe ea, quæ non ſunt in noſtra poteſtate, vt eſt auxilium Dei præueniens, tamen quæ ſunt in noſtra poteſtate, quia ſunt actus noſtri humani ſi ſunt ad ſalutem neceſſaria, erunt in præcepto conſequenter, ita notauit Canus relectione illa de pœnitentia 4. parte, §. *Ad ſecundum fateor.* Si ſunt natura ſua media neceſſaria, vt de pœnitentia ſuprà diximus, erunt in præcepto naturali; ſi verò ſint ex ſtatuto Dei poſitiuo, vt eſt ſacramentũ pœnitentiæ, erunt etiam in præcepto, ſed poſitiuo, non naturali, & cum ea, quæ ſunt naturalia præcepta, ſint etiam conſequenter diuina, non quidem liberè, 6 & voluntariè poſita, præceptum pœnitentiæ erit etiam diuinum, vnde vt videbimus infrà in ſcripturis ſæpe intimatur nobis illius neceſsitas, & conſequenter præcipitur, quæ ergo ſunt media neceſſaria ad ſalutẽ non tantùm ſine illis non erit ſalus, & cõdẽnabitur quis propter antiqua peccata,

4

Probatur primò ex Tertul.

Hieron.

S. Thom. 5

Bonauent. Alex. Ricard.

ſed etiam ea omittere erit reprehenſione dignum,& conſequenter peccatum: diſſonat enim rationi, vt quis quæ neceſſaria ſunt ſibi ad ſpecialem ſalutem, & reconciliationem cum Deo negligat, & omittat, & ita non tantùm ob alia priora peccata, ſed etiam propter hoc meritò damnabitur, & in Scriptura reprehenditur Eſaiæ 65. *Omnes morte corruetis pro eo, quod vocaui, & non reſpondiſtis*, Deus autem 7 vocat ad pœnitentiam peccatores,& Hieremiæ cap.8. *Numquid, qui cadit non reſurget, & qui auerſus eſt, non reuertetur, nullus eſt qui agat pœnitentiam de peccato ſuo dicens quid feci?* vbi non de antiquis peccatis tantùm, ſed de peccato impœnitentiæ, reprehendit Dominus illos, & quidem ſi eorum, quæ inſtituta ſunt, vt remedia neceſſaria, non eſſet præceptum, quia ſunt media neceſſaria ad iuſtificationem, ſimiliter nec fidei, nec pœnitentiæ, nec baptiſmi eſſet præceptũ, quod eſt falſum; quid verò differentiæ aſsignent inter neceſsitatem contritionis, & baptiſmi, aut confeſsionis dicemus infrà.

Secũdò probatur ex Luca.13.

Secundò probant hanc ſententiam ij Doctores, quoniam ex illo Ioann. cap.3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in Regnum Dei*, colligimus neceſſarium eſſe baptiſmum ad iuſtificationem, vt medium, & eſſe in præcepto, & ex illo Ioann. cap.6. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, &c.* colligitur præceptum Euchariſtiæ, ſed eodem modo dicitur Lucæ cap.13. *Niſi pœnitentiam egeritis omnes ſimiliter peribitis*, & illud Eccleſiaſtici, quod ſuprà citauimus, neque enim ſolùm peribunt propter antiqua peccata, qui non fuerint renati ex Spiritus Sancto, ſed etiam propter illud 8 nouum peccatum non ſumendi baptiſmum, vel non ſumendi Euchariſtiam, & de Euchariſtia patet, quia illud verum, eſt neceſſarium eſſe hoc ſacramentum non habentibus mortale peccatum, & qui propter alia peccata non damnaretur, ſi illud non recipiat non habet in ſe vitam; vnde & tunc peccabit, cur ergo non erit de baptiſmo, & de pœnitentia actu eadem ratio, vt ſit illorum præceptum, & obliget ad ſui obſeruationem.

Aliquorũ Solutio.

Sed dicũt eſſe diſparem rationem, quia quantumcumque homo aliàs iuſtificatus eſſet per contritionem, teneretur nihilominus recipere baptiſmi ſacramentum, & Euchariſtiæ, & pœnitentiæ, ſignum ergo eſt hęc non neceſſaria eſſe, vt media iuſtificationis eo tempore; erunt ergo neceſſaria ex præcepto, at verò ſiquis ſemel iuſtificatus eſſet à peccato, per actum ſolius dilectionis non tenetur amplius pœnitentiam illorum peccatorum habere, quorum obtinuit remiſsionem, ſolùm ergo erat neceſſarium tamquam medium ad remiſsionem peccatorum, non quia hæc virtus obligaret aliquo præcepto. Sed Vega libro illo decimotertio, capite 20. inquit multò probabiliùs eſſe, quòd quantumcumque ſit remiſſum peccatum per dilectionem, teneatur iterum quis pœnitentiam habere illius, non tantùm ratione dubij, & conſcientiæ, quòd nondum putet eſſe ſibi remiſſum peccatum, ſed etiam ratione ipſius præcepti pœnitentiæ per ſe, quia putat ſemper neceſſarium eſſe pœnitentiam aliquam peccati habere, etiamſi iam dimiſſum ſit, idem docuit in libro de iuſtificatione quæſtione 13.concluſione tertia, ad quoddam argumentum, vbi concedit teneri ad contritionem peccatorum propter Deum, 10 etiam qui iuſtificatus fuerit cum ſola attritione per ſacramentum, ſi poſteà nouerit ſe non habuiſſe veram contritionem propter Deum, imò inde Ioann. Medina vbi ſuprà exiſtimat probari, eſſe præceptum huius virtutis, quia adhuc remiſſo peccato per ſolam dilectionem in caſu dicto tenetur quis pœnitentiam illius peccati habere, ergo præter neceſsitatem medij ad iuſtificationem, eſt etiam neceſsitas ipſius ex præcepto, vt diximus.

Vega Solutio.

Med.

Reſellitur.

Sed quòd in eo caſu ille teneatur pœnitentiã habere non probant, nec video probari poſſe, neq; enim habemus præceptum poſitiuum pœnitentiæ virtutis, ſicut confeſsionis, quod obligat etiam poſt remiſsũ peccatum, ſed præceptum contritionis naturale eſt, vt ſuprà explicauimus, & ad hũc tantùm finem, & propter hanc rationẽ, & vt Deo reconciliemur, & vt bono noſtræ animæ proſpiciamus, quæ verò ex ijs ſit propria ratio, & motiuũ præcepti infrà ſequenti dubio dicemus; ſi ergo iam iuſtificati ſumus, & reconciliati Deo, non eſt cur ampliùs præceptum hoc eſſe dicamus. Vnde hanc ſententiam ſequitur Cordu.lib.1. q.2.dub.1.vbi docet, quòd qui iuſtificatus 11 eſt ſacramento pœnitentię cũ contritione tantùm

Cum quis iuſtificatur per dilectionem Dei non tenetur deteſtari peccatum remiſſũ cũ occurrit memoriæ.

tantùm exiſtimata, non tenetur eorũdem peccatorum contritionem veram habere: & eam etiã colligere licet apertè ex doctrina Sotiin quartum diſtinctione 18. quæſtione tertia, articulo tertio, in 3. ratione 6. concluſionis, & in art. 2. in fi. art. in ſolut. 3. & ita Vega c. illo 20. ſic reſpõdet, quòd cõceſſo etiam nullum iuſtificatum teneri ad pœnitentiæ actum, non inde ſequitur non
12 eſſe illius præceptum, quia hoc præceptũ non eſt neceſſarium, nec hæc virtus in præcepto eſt niſi exiſtentibus in peccato, ſicut nec ſacramentum pœnitentiæ abſolutè neceſſarium eſt, & in præcepto niſi ei, qui peccauit mortaliter, valeat ergo illa opinio.

Reſpondetur ad locũ S. Thomæ. Ad rationes pro ea adductas reſpondere oportet: ad illud S. Tho. reſpondet Sot. art. citato, & Vega lib. illo 13. c. 20. circa finem ſic eſſe intelligendum, quòd impœnitentia non ſit peccatum nouum, ſed circumſtantia aliorum peccatorum extra articulum, quo obligat præceptum, verbi gratia ei, qui fecit homicidium, inquit Sotus, manere in illo, tempore quo non tenetur pœnitentiam agere, non eſt nouum peccatum, ſed illius circumſtantia, aduenientе verò tẽpore, quo obligat, vt articulo mortis, eſt nouum peccatum, & ſpeciale contra hoc præceptum, vel alio ſimili tempore obligationis. Hæc ſolutio continet in ſe doctrinam omnino falſam, vnde non credo eſſe ſecundum mentem Diui Thom. ſi enim impœnitentia, hoc eſt, non pœnitere præteriti peccati quando non eſt tempus obligationis huius præcepti eſt circumſtantia peccati præteriti, ergo aggrauat, & auget aliquantulũ illius malitiam, at verò augeri non poteſt, quia periurium verbi gratia præteritum, iam non eſt, vnde homo, qui fuit periurus, licèt dicatur in ſtatu peccati permanere, ſed non dicitur ampliùs peccare, ergo non dicetur ex eo, quòd non pœnitet, & permanet in ſtatu illius peccati, grauiùs peccare.

Non pœnitere de peccato cũ non vrget obligatio nõ eſt circũſtãtia peccati præteriti.

13 Secundò circumſtantia dicitur eſſe alicuius actus, quando ipſum afficere poteſt, vnde augeat, vel minuat malitiam, ad hoc autem neceſſe eſt, vt ſit ſimul cum actu, ergo non pœnitere eo modo, non poteſt eſſe circumſtantia eius peccati, quod diu iam præceſſit, ipſius verò ſtatus peccati non eſt circumſtantia, quia non videtur ab illo ſtatu eſſe quid diuerſum, quia manere in illo ſtatu, & non pœnitere idem ſunt, quomodò ergo eſt circumſtantia illius? 14

Tertiò vt ſit circumſtantia peccati aggrauans, qualis deberet hæc eſſe, debet aliquo modo ſaltem cum illo, cuius eſt circumſtantia, eſſe contra præceptum aliquod, ſed omiſsio illa pœnitentiæ quando non eſt tempus obligationis non eſt contra præceptum vllo modo, quia nec præceptum eſt pœnitendi eo tempore, vt ſupponimus, nec præceptum eſt prohibens periurium ne in eo maneat aliquo tempore homo, qui periurus fuit, ſed ne falſo iuret, nullo ergo modo clauditur circumſtantia aliquo præcepto, nec per ſe nec cum peccatis quorum dicitur circumſtantia, nam cum dicimus temporis circumſtantiam eſſe alicuius peccati debet cum peccato prohiberi illa aliquo præcepto, niſi ſit, quæ alliuiet, hæc autem non poterit eſſe eiuſmodi, vnde prohibetur, & rationi diſſonat, non tantùm fieri opus malum, ſed etiam à tali perſona præcipuè, & ſic de alijs; quòd ſi nec alliuiat, nec aggrauat hæc circumſtantia impœnitentiæ, non videtur circumſtantia eſſe, quòd ſi aliquando aggrauat malitia, & ſtatus eius, qui in peccato diu manet, & quo diutiùs manet magis, ideò eſt, quia interim peccat ſæpiſsimè venialiter, dum 15 ex nimia deſidia vocationibus Dei reſiſtit, & ob inanes fines animum ab illis auocat, vel ſi alia grauiora multiplicat peccata.

Denique verbis D. Thom. contradicit quoniam ille inquit impœnitentiã, eo modo quo dicitur permanentia quædam vſque ad finem vitæ in peccato, eſſe circumſtantiam, hîc verò includitur tempus obligationis pœnitentiæ, quia vſque ad finem vitę in peccato perſeuerare neceſſariò clauditur in tempore, quo niſi quis pœnitentiam egerit, ſaluus eſſe non poterit, quod neſcio quomodò Sotus non aduerterit, cum & hæc verba ipſe referat ex Diuo Thoma.

Canus 4. p. relectionis de pœnitentia, §. *Ad argumentum verò primum*, parùm ab hac ſolutione differre videtur, inquit ergo impœnitentiã ibi accipi pro quocũq; peccato, cuius pœnitẽtia nõ fit, illud dicitur impœnitentia, quodcumq; ſit illud, aliàs etiã ſi nulla eſſet culpa pœnitentiã non facere, vtpote, quia repẽte rapitur homo ſubita morte, *Solutio Cani.*

(& ita excuſatur, quòd non fecerit pœnitentiam) ipſam tamen pœnitentiæ omiſſionem, quando eſt voluntaria, inquit non
16 eſſe circumſtantiam, ſed ſpecialem peccati ſpeciem.

Reijcitur. Sed nec hæc ſolutio mihi probatur primò, quoniam ille non tantùm dixit in eo caſu, quando quis ſubitò moritur, ſed abſolutè quoties non agit pœnitentiam. Secundò, quia quando impœnitentia eſſet ex inconſideratione, vt in morte ſubita, eſſet quidem inuoluntaria, vnde non poſſet eſſe circumſtantia culpam aggrauans, quia etiam ignorantia, aut non conſideratio circumſtantiæ excuſat ab illa.

Notatio pro explicatione verborũ S. Thom. Ideò ex ijs verbis D. Tho. mihi videor colligere eius mentem, quæ meo iudicio acutiſsima, & veriſsima eſt, ſed adhuc præmittendum mihi videtur omnia peccata habere circumſtantiam quandam cõmunem, qua dici offunt eſſe in Spiritum Sanctum, inquantum ſunt contra Deum, & contra gratiam, quæ dicitur Spiritus Sancti donum ei appropriatum, tamquam donum amoris, ſpeciale verò peccatum in Spiritum Sanctum, quod conſtituitur ſpecies quædam peccati peculiaris ab alijs diſtincta, vt conſtat ex D. Thom. ſecunda ſecundæ quæſtione illa 14. articulo 1. inquit dupliciter accipi
17 poſſe, aut vt eſt blaſphemia in Spiritum Sanctum, aut cum aliquis peccat cõtra appropriatum Spiritus Sancti bonum, hoc eſt, cõtra bonitatem, hoc autem, eſt inquit ille, quãdo quis peccat ex certa malitia, ſed peccare ex malitia cõtingit dupliciter, vel ex habitu; qui enim ex conſuetudine peccat, ex malitia dicitur peccare, hoc eſt ex electione ipſa mali, vt etiam docuit Diuus Thom. 1.2. quæſt. 78. articulo primo, & tertio, ſed neque hoc modo peccare ex malitia conſtituit Sanct. Thom. ſpeciale peccatum in Spiritum Sanctum, aut per contemptum illius, quòd peccatum poterat impedire. Hæc D. Thom. in primo illo articulo, poſteà in ſecundo articulo aſſignat 6. ſpecies peccati in Spiritum Sanctum, ſed ſolum ſecundùm illum modum, qui dicitur peccatum ex malitia, & electione per contemptum illius, quòd pec-
18 catum poterat impedire, & inter illas aſsignat impœnitentiam finalem, inquit ergo non eſſe ſpeciale peccatum, ſed circumſtantiam peccati, ſi tantùm accipiatur impœnitentia pro perſeuerantia in peccato vſque ad mortem, & intelligit etiamſi peccet quis non pœnitendo, nec excuſetur ob inaduertentiam, quia ſubitò occiditur, vt dicebat Canus, ſed in quocumque caſu eſt circumſtantia peccati, & non peccatum ſpeciale, non quia ipſum non ſit peccatum quoddam omiſsionis debitæ pœnitentiæ, nec quia ſit circumſtantia peccatorum in quibus ille manet, vt furti, adulterij, &c. ſed quia non eſt ſpeciale peccatum in Spiritum Sanctum, ſed continet, ſicut alia peccata, circumſtantiam commu-
nem in Spiritum Sanctum, inquantùm eſt 19
quoddam peccatũ mortale; vnde, & Deo, & gratiæ ipſius contrarium eſt, eſt autem ſpeciale peccatum in Spiritum Sanctum expreſſum propoſitum non pœnitendi non quomodocumque, aut ex infirmitate, aut tędio laboris, vel alterius rei huiuſmodi, ſed contemptu expreſſo, quo contemnitur, & odio habetur pœnitentia remedium peccati, omnes enim ſpecies, quas *Explicatur S. Thom.* eo articulo deſignat D. Thom. in Spiritum Sanctum, deſumuntur ex contemptu expreſſo eius, quòd peccatum poterat impedire, vt notauimus, propoſitum autem omittendi pœnitentiam alia de cauſa, licèt ſit omiſsionis peccatum, vt ſuprà dicebamus, & eiuſdem ſpeciei, cum ipſa omiſsione, vt conſtat ex 1.2. d. 93. & 94. & ſpeciale peccatum, ſicut ipſa omiſsio, non tamẽ eſt ſpeciale peccatum in Spiritum Sanctũ; ſed continet circumſtantiam illam communẽ omnis peccati in Spiritũ Sanctũ, quòd ſit contra Deum, & gratiam illius, ideòque dixit S. Tho. impœnitentiã eſſe circumſtantiam, hoc eſt, quia cõtinet circumſtantiam illam, vel rationem eam, quam diximus in Spiritum Sanctum. Idem dicẽdum eſſet de quocumq; alio peccato, quamuis in ſe ſpeciale eſſet peccatum, & contra ſpeciale prę-
ceptum. Eodem modo intelligendum eſt, 20
quod ibi dicit D. Tho. de peccato obſtinationis, quod dicit eſſe in Spiritum Sanctũ.

Ad ſecundum quòd nullus damnaretur propter vnũ tantùm mortale peccatũ reſ- *Ad ſecũdũ argumẽtum reſpõdetur.*
põdetur non magnum, imò nec vllum eſſe inconueniẽs, etiãſi dicamus neceſſariò, qui dãnatur, in ſecũdũ incidere peccatũ impœnitẽtię, ſed vt ſuprà dicebamus ex doctrina Cani, cõtingere poteſt, vt quis ita morte rapiatur, vt à peccato impœnitẽtię excuſetur, quòd nõ aduerterit vitę ſuę periculũ, vnde & propter vnũ ſolũ peccatũ dãnabitur, & vt inquit Vega, ſi nullus propter vnũ tantũ damnare-

damnaretur, commendaret Dei potiùs misericordiam. Ad tertium iam patet solutio, constat enim vnde hoc deducatur præceptũ, quod naturale esse diximus, sed quale illud sit non est facilè explicare.

DVBIVM III.

Vtrùm ad aliquod præceptũ decalogi pertineat obligatio pœnitentiæ?

1 *Sententia Vegæ.*

VEga lib. illo 13. super Concilium cap. 20. post multa tandem dicit præceptũ hoc esse quintum decalogi, *Non occides*, quo quidem tenemur non tantùm non occidere proximum, & nos corporaliter, sed etiam spiritualiter, vnde resultat, & præceptum correctionis, vt prospiciamus vitæ spirituali proximi, & scandali, ne illum spiritualiter occidamus, sic etiam tenemur eodem præcepto nobis prospicere, vnde & remedium iustificationis nostræ quærere, quod est pœnitentia, nisi alio conuenienti remedio eundem effectum fuissemus consequuti, vt superiori dubio explicauimus; confirmat *Fauet Scot.* hoc autoritate Scoti in 4. distinctione 17. quæst. 1. qui non contentus asserere pœnitentiam obligare virtute præcepti naturalis, *Diliget Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, adiecit statim, & virtute illius *Diliges te ipsum*, hoc autem reducit Vega ad quintum præceptum, *Non occides*, quia hæc præcepta, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*, &, *Diliges proximum*, *sicut te ipsum*, generalia sunt, vt infrà explicabimus, vnde in particularibus continentur. Scotus quidem ibi non loquitur de actu pœnitentiæ, quonam præcepto teneamur, sed de confessionis sacramento, sed eadem ratione idem de pœnitentia dicet, quando non adest copia Confessoris, si enim hæc adsit, confessione, & attritione suppletur verè præceptum veræ contritionis, quæ 2 est propter Deum, de quo modo disputamus. *Can.* Vnde & Canus tertia illa parte relectionis de pœnitentia non longè à principio, vt ex rationibus ipsius colligitur, quibus probat pœnitentiæ obligationem ex duplici etiam capite, sicut Scotus, videtur obligationem illius inducere, & ex præcepto, quo tenemur Deo compensare iniuriam, seu cum illo reconciliari, & ex eo, quòd teneamur nos ipsos diligere, & ita necessaria nobis ad salutem comparare, quale est remedium pœnitentiæ; & videtur colligi ex Dominico Soto distinctione 17. quæstione secunda, articulo sexto, obscurè tamen quia de hac re non disputat, ex illo præcepto, *Diliges te ipsum*, obligationem huius præcepti deduci; & clariùs idem Ioann. Medina Codice de pœnitentia quæstione tertia, §. *Quinto præceptum est*, sed Petrus à Soto de institutione Sacerdotum lectione 3. de pœnitentia, quamuis in hoc videatur primò inclinare: posteà verò vltimò ostendit paucis, esse speciale præceptũ pœnitẽtię alio ex capite, vt infrà dicemus. *Soto.* 3 *Med.*

Ego vt rem hanc ita breuiter, & confusè ab alijs disputatam à fundamentis explicem, quædam præmittam meo iudicio nota. Primum est non opus esse omnia etiam naturalia præcepta, quale hoc esse diximus in decalogo expressè esse, nam fidei, & charitatis præceptum, eleemosynæ, aut misericordiæ, & alia, quæ aut alibi in Scriptura commendantur, aut ratione deducuntur esse præcepta, non exprimuntur in decalogo, neque etiam illud præceptum, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* &, *Diliges proximum*, præcepta sunt decalogi, sed vniuersalia quædam præcepta, aut quasi aliorum præceptorum collectio, 4 ex ijs enim duobus vniuersa lex pendet, & Prophetæ, quia omnia præcepta, aut sunt ad Deum, licet varia sint, aut ad proximum similiter, vnde primum decalogi præceptum non est illud, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* sed, *Vnum colę Deum*, quamuis & dilectionis Dei crediderim esse speciale præceptum, non tantùm commissionis, vt est odium, sed etiam omissionis, vt cum suo tempore ipsum non diligimus, vt infrà dicemus, quamuis & huius specialis prȩcepti non videatur, D. Thom. feciſſe mentionem. *Non omnia præcepta naturalia continẽtur expressè in decalogo.*

Frustrà ergo Vega vbi suprà reducere conatur præceptum hoc pœnitẽtiæ ad aliquod præceptum decalogi, maximè verò ad illud, *Non occides*, cum in eo solùm, quæ ad vitam corporalem pertinent statuantur, imò solùm obligatio iustitię circa aliorum vitam ibi continetur expressè, & quãuis inde deduceretur simili, & potiori ratione esse prȩceptum, ne quis se ipsum occidat, tamen quod attinet ad spirituale dãnũ, quod quis sibi infert, nisi Deo post peccatum reconcilietur nescio quomodò ibi cõtineatur præceptũ, aut inde deducatur. 5 *Sententia Vegæ Reijcitur.*

Quid requiratur adſpeciale aliquod peccatum.

Secundò præmittendum, vt hoc ſit peccatũ per ſe, ſcilicet non pœnitere ſuo tẽpore, & nõ circumſtantia alterius, debere eſſe quoddã illius præceptũ particulare præcipiẽs ex peculiari motiuo ipſum actũ pœnitentiæ, vt ſit peculiaris ratio obligationis, & conſequẽter peccati in omiſsione huius
6 præcepti, quãuis enim in omnibus peccatis reperiatur cõmunis quædã ratio, vt infrà dicemus, præter illam oportet eſſe peculiare motiuum in quocumq;, vt ſit ab alijs diſtinctũ, nec tantùm ſit circumſtantia peccati, hanc autem difficile eſt in hoc peccato impœnitentiæ reperire, & conſequenter in præcepto pœnitentię, propter quam cauſam Victora, vt præced. dub. dicebamus dixit non eſſe nouum peccatum, quia nõ ita cõſtabat, quæ eſſet peculiaris ratio motiua ſpecificans hoc peccati, & præcepti genus, quam quidem oſtendere non facilè eſt, ſed communem circumſtantiam omnis peccati.

Refellitur Pet. de Sot.

Tertiò notandũ non benè probari à Petro de Sot. loco citato pœnitentię eſſe ſpeciale præceptum, quia eſt ſpecialis virtus à moralibus, & Theologicis diſtincta, vt ſuprà vidimus ex mente D. Tho. & aliorum propter intentionem illam particularem, qua intendimus Deo ſatisfacere, vt enim eo loco notauimus, quamuis ſic concedamus eſſe virtutem particularem, non tamẽ
7 eſt neceſſaria ad ſalutẽ ſub illo reſpectu, qui ſpeciẽ tribuit peculiarẽ, ſed dolor de peccatis ex charitate ſatis eſſet in omni opinione, & hic eſt neceſſarius: huius autem præceptum oportet explicemus, & rationem illius motiuam.

Aliorũ ratio nõ placet

Conantur ergo citati Doctores afferere peculiarem rationem huius præcepti eſſe charitatis, qua tenemur bono noſtræ animæ proſpicere, vt ſatis conſtat ex eorum ſententia, ſicut ſpecialis ratio peccati eſt, cum quis ſibi manum, aut vitam aufert, potiori enim ratione tenetur bono ſpirituali conſulere. Hæc tamen ratio non poteſt conſtituere meo iudicio peculiarem rationem præcepti, cuius trangreſsio ſit ſpeciale peccatum, quoniam idem eſt nocumentum, quod animæ noſtræ infertur quocumque mortali peccato, & omiſsione pœnitentiæ, nec videtur eſſe diuerſa ratio malitiæ in mortali quocumque, inferre ſibi damnum ſpeciale, & in eo permanere, nec ſibi remedium applicare, ſicut percu-
8 tere aliquem, & cum poſſes ei, quem percuſiſti ſucurrere, negare illi opem, eſt continuatio eiuſdem damni, & eiuſdem prorſus rationis, ſed damnum ſibi inferre ſpirituale per mortale quodcumque non eſt ſpecialis ratio peccati, vt cõſtat, quia communis ratio, & effectus eſt in omni genere mortalis peccati.

Secundò quoniam iam omne peccatum eſſet in duplici ſpecie, vna ex contrarietate ad propriam virtutem, altera propter damnum ſpirituale cõtra charitatis præceptum erga ſe ipſum, quod eſt abſurdum, illa ergo ratio, quæ prouenit ex damno ſpirituali, & nocumẽto non conſtituit ſpeciem, niſi quando directè volita eſt, vt probauimus, & explicauimus prima ſecũdæ diſput. 102. latiſsimè, ergo perſeuerare in ſtatu peccati, nec vllum remedium afferre non eſt peccatum ex illa ratione nocumenti illati animæ. Fruſtra autem reſpondet Vega in alijs peccatis tantùm eſſe rationem peccati ex oppoſitione ad particularem virtutem, quia noluit Deus in omnibus alijs ſpeciali alio vinculo nos teneri propter damnum ſpirituale, quod nobis inferimus, quàm præcepto ſpecialis virtutis contra quam peccamus: fruſtra ergo reſpondet, quia hoc genus peccati non pendet ex Dei inſtitutione, ſed ex natura rei; vnde parùm refert, id Deus ſtatuerit lege ſua poſitiua, vel non, ſed ex natura rei eadem eſt ratio damni ſpiritualis in impœnitentia, & in quocumque peccato, vt cõſtat, &c.

Alterum ſolutio Vegæ refellitur.

Nec illud, quod addit Vega ſecundò, vt diſtinguat damnum huius peccati ſufficies eſt, vt defendat eſſe diſtinctam ſpeciem peccati ab alijs, inquit ergo cætera peccata inferunt damnũ ſpirituale animæ, reparabile tamen; at verò finalis impœnitentia omnino irreparabile, quia iam tandem in æternum manebit damnum illud; hoc ergo non ſatis eſt ad defendendum eſſe ſpeciale peccatum impœnitentiæ; quo-
10 niam dicemus facilè, impœnitentiam non inferre damnum, ſed damnum illatum, aut cuius cauſa data erat iam ſufficiens, non impedit cum poſſet, omne enim peccatum de ſe damnum æternum infert, niſi impediatur, & prioribus peccatis cauſa ſufficies æterni damni data eſt: dare autem cauſam damni, & illam non auferre cũ poſsit, eiuſdem rationis eſt, & ſi tale damnum eſt, vt non ſpecificet, nec conſtituat ſpeciale peccati genus, cum datur cauſa illius, nec erit,

vt

vt ſpecificet, aut faciat eſſe peccatum, non afferre remedium, cum poſsit, manere ergo in illa cauſa damni, quæ antea per priora peccata data eſt, non eſt nouum peccatum præter antiqua, niſi alia ſit peculiaris ratio peccati.

11 Denique ſpirituale damnum, quod infertur alteri, aut quis ſibi infert per peccatum, vt latiùs probauimus prima ſecundæ diſputatione illa 102. numquam tribuit ſpeciē peccati: vnde ſi aliunde impœnitentia non ſit peccatum, ob hanc rationem non erit, ſed potiùs ſi aliquid eſt, erit circumſtantia præteritorum, niſi enim cum quis intēdit directè, aut ſuum, aut alterius ſpeciale damnum, dici non poteſt ſpeciale peccatum, vt ibi diximus etiam cōtra illud præceptū, *Diliges te ipſum*, hoc enim debet eſſe, vt ſpeciale peccatum ſit contra charitatem, non communi modo, ſed directè ex odio, ſecus eſt, cum quis non tuetur vitam propriam, voluntas enim hæc non adhibēdi remedia propriæ vitæ accipit ſuam malitiā ex actu, aut omiſsione exteriori, quę in ſe eſt contra iuſtitiam ſpecialem virtutē eſt enim homicidij peccatum, at verò volū tas qua quis ſibi infert damnū per peccatū, aut illud non reparat, ex opere, aut omiſsione exteriori nō accipit ſpecialē malitiā cōtra ſpecialē virtutē, quia nō eſt illud dānū contra iuſtitiam, vt cōſtat, ſed vt ſit ma

12 la illa voluntas debet eſſe cōtra dilectionē miſericordiæ erga ſe, aut beneficentiæ, hęc autē non eſſet niſi directè vellet malū illud peccatum, vt damnum, & malum propriū eſt, vt diximus latè 1.2.d. citata.

Caniſolutio reijcitur. Illud etiā, quod Canus vbi ſuprà docet ratione duplici eſſe peccatū impęnitentiā, & quia tenetur homo Deo recōciliari poſt peccatū, ſicut cū proximo ſi ipſum offēdiſſet, & quia tenetur bono ſuo ſpirituali proſpicere, ſi velit ex hac duplici ratione ſpecificari, tenetur concedere cōſequenter eſſe in duplici ſpecie peccati impœnitētiam, in vna ex nocumēto, quod ſibi infert, in alia, quia non reconciliatur Deo, & ita duplex erit malitia ſpecie diuerſa in eo peccato, quod non eſt opus concedere.

Impœnitentia propriè eſt omiſsio actus charitatis. Eſt ergo hoc ſpeciale peccatū impœnitentia non cōmiſsionis, qua inferat damnū ſpeciale, ex eo, quòd illud nō reparat cum poſſet, ſicut cū quis nō tollit cauſam mortis quā dedit, eſt propriè peccatū cōmiſsionis homicidij, nec eſt peccatū omiſsionis, quòd quis omittat ſalutis ſuæ remediū, vt diximus, quia hinc nō poterat accipere ſpeciē ſuā, ſed quia eſt omiſsio recōciliationis, 13 & amicitiæ, quā Deo exhibere debet poſtquā peccauit, eſt ergo omiſsio propria virtutis charitatis, qua ipſum propter ipſum diligentes tenemur ei recōciliari, & ita actus ille pœnitētię, de quo modò eſt quæſtio, vt ſup. q. 85. art. 2. notauimus: ex omniū ſentētia eſt charitatis actus, odiū enim, vel detestatio peccati prēteriti, vt eſt Dei offenſa ſine illa intentione ſatisfaciendi Deo, quæ non eſt neceſſaria verē ſecundū omniū ſententiam, vt ibi notauimus, charitatis eſt, & ad hunc actū tenemur expreſſè, vel virtualiter, eo modò, quo ſupra notauimus: tenemur enim dilectione Deo reconciliari, ex qua ſequitur deteſtatio peccati neceſſariò, vt dicebamus, hoc verò ipſa ratio monſtrare videtur, vt qui Deum offendimus, & ipſi inimici conſtituti ſumus, iterū in amicitiā eius redeamus, ex qua ſequitur illa deteſtatio, vt dictū eſt. Vnde erit ſpeciale pec- 14 catum impœnitētia, oppoſitum tamquam omiſsio proprię, & ſpeciali charitati, qua Deum diligere tenemur, & in eius amicitiam redire, conſequenter verò tamquā rationem cōmunem habebit cū alijs peccatis damnū animę inferre, & eiuſdē ſpeciei erit expreſſum propoſitū non pœnitendi, quā do non fit ex intentione illa expreſſa, aut damni proprij, aut odij Dei, vt ſuprà diximus, ſic enim eſſet in Spiritū Sanctum, vt dictum eſt, vnde conſtat qualis deteſtatio virtualis, aut formalis expreſſa ſit neceſſaria, & qua ratione ſpeciali.

DVBIVM IIII.

Vtrùm ad iuſtificationem ſemper requiratur expreſſum propoſitum cauendi futura peccata?

1 *Sotiſententia* DOminicus Sotus in 4. diſtin. 15. quæſt. 1. artic. 2. ita abſolutè docet, neceſſarium eſſe propoſitum expreſſum cauendi futura coniunctum, & natum ex dolore præteritorum, vt nullum videatur excipere caſum, nec martyrij, ſicut in quęſtione de dolore peccatorū dixit aliquando eſſe poſſe, & ſufficere virtualē dolorē; credo ipſū exiſtimare, cum adeſt verus dolor peccatorum, ſemper ſequi propoſitū, aut debere eſſe. Huic ſententiæ fauere videntur Scot. in 4. d. 14. *Scot.* q. 4. ad 2. qui docere videtur neceſſarium

eſſe propoſitum hoc, imò & D. Tho. id docet in hoc art. & q. ſeq. art. 1. ad 1. & Bona. in 4. d. 14. 1. p. d. in dubio 4. circa textũ, & 2. etiam dub. 4. circa textum, quem immeritò Vega pro cõtraria refert, docetq; verá pœnitentiam continere propoſitum cauẽdi peccata in futurum. Imò inquit Bona. in illa 2. p. d. nullus verè pœnitet de præteritò, nec proponit emendam (hoc eſt ſatisfactionem facere) niſi proponat vltra non offendere, idem docet Alex. 4. p. q. 17. mem. 3. art. 9. §. 2. Palud. d. 17. q. 1. n. 16. & nullus ex antiquis fingit propoſitum hoc virtuale, quale aliqui dicunt ſufficere, vnde, & acriter reprehendit oppoſitam ſentẽtiam verbis quidem, nullam tamẽ in eo inuenio efficacem rationem, niſi quòd pœnitentia ea videatur eſſe ſecundum cõmunem conceptionem, quam definiunt Ambroſ. quem ibi in ea d. 14. refert Magiſt. *Mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere*, & Greg. vt ab eodem refertur, *Anteacta peccata deflere, & flenda non committere*, ita etiam docuit Adrian. quodlib. 5. art. 3. parùm ante reſponſionẽ argumẽtorum, dum aſſerit neceſſarium eſſe propoſitũ hoc cauẽdi futura peccata: eſt ergo ratio pro hac ſententia, quòd dolor verus de peccato ille videatur eſſe, qui ex ſe propoſitum cauendi futura parturit.

S. Thom. Bonauent. *Alex. Palud.* *Ambroſ. Magiſt. Gregor. Adrian.*

Ioã. Med. C. de pœnit. q. 3. nõ lõgè à fine contendit, ſolã prẽteritorũ contritionẽ, & pœnitentiã ſatis eſſe, vt deleatur peccatũ, propoſitũ verò cauẽdi futura ſatis eſſe, ſi ſit virtuale, cuius ea ratio eſt, quia verus dolor peccatorũ prẽteritorũ vera eſt cũ Deo recõciliatio, & in ſe virtualiter cõtinet propoſitũ hoc, quid ergo neceſſariũ eſſe dicemus propoſitũ hoc expreſsũ, & formale? Sentẽtiã hanc ſequũtur Veg. lib. 13. ſuper Conc. c. 21. Nauar. in ſum. c. 1. n. 5. vnde conſtat, quid ipſe velit n. 9. illius c. quando dicit requiri propoſitũ expreſsũ, Maior in 4. d. 14 q. 1. §. *Secũdus terminus*, & hęc ſententia, vt explicat eam Nauar. & Vega, meo iudicio veriſsima eſt, docent enim cũ non aduertit homo ad aliud, quã ad cõmiſſa peccata, nec de futura vita, & vitãdo peccata futura cogitat, quia id in mentẽ non venit, non eſſe neceſſarium expreſſum propoſitũ cauẽdi futura, & hoc veriſsimum eſt, & ſicut ſupra de dilectione, quòd ſola ſufficiat in illo caſu dicto, ſine expreſſo dolore probauimus, poteſt etiam probari de contritione, quòd ſolã ſufficiat, ſine propoſito expreſſo cauẽ di futura, imò & faciliori ratione, quia ſi propoſitum hoc ſolũ eſſet neceſſariũ, vt præceptum, optimè ſine illo iuſtificari poſſet homo, quia inconſideratione naturali excuſari poſſet ab hoc præcepto, ſicut à quocumq; alio; ſi autẽ dicatur neceſſarium eſſe vt mediũ, ſine qno iuſtificari non poſſet homo, eſt omnino falſum: aut enim neceſſarium eſt, quia dolor præteritorũ propter Deum de ſe non habeat tantam virtutẽ ſine hoc propoſito, & hoc apertè falſũ eſt, ille enim dolor eſt vera delectio Dei, vn de reconciliat, imò ſi propoſitũ vim habet iuſtificandi, etiam vt reconciliatio eſt, ex ipſo dolore, ex quo neceſſariò ſequitur, vt illius effectus, & primò ex dilectione illud habet. Vnde concedenda eſt hęc conditionalis neceſſariò, ſi eſt verus dolor prẽteritorũ propter Deum, verè iuſtificat, ſicut de dilectione diximus concedendũ eſſe, & cõcedi ab aduerſarijs, in 1. dub. Si ergo propoſitum eſt neceſſarium, non erit, vt virtutẽ tribuat contritioni, & dilectioni, ſed quia ſine illo contritio eſſe non poteſt, quæ vera ſit: hoc autem manifeſtè conſtat falſum eſſe, quoniam contingere poteſt, vt diceba mus, vt quis cogitans bonitatem Dei, & ſuæ anteactæ vitæ turpitudinem, nihil cogitet de futura vita: hæ nãq; cogitationes non videntur ſibi ita connexæ, vt prima illa ſaltem non poſsit ſeparari à ſecunda, & ſine illa eſſe; poterit ergo ex illa ſancta cogitatione bonitatis Dei, & anteactæ vitæ eſſe vera dilectio Dei, & dolor prẽteritorum, ſine propoſito futuri; ſine cogitatione enim illius, quomodò illud eſſe poteſt, & qua ratione, ſi ipſum propter inconſiderationem non eſt, impediet dilectionem, & dolorem, vt diximus? & hoc modo meo iudicio explicari poteſt Ioan. Medina, qui abſolutè docuit non eſſe neceſſarium hoc propoſitum expreſſum, non verò Maior, qui dixit etiã ſi occurrat memoriæ vita futura, ſatis eſſe ſi quis velit non velle in poſterum peccare, vnde & eodem modo dicet ſatis eſſe, ſi non habeat propoſitum peccandi, quæ omnia ego falſa exiſtimo, vt dicam infrà.

Medina placitum. *Vega. Nauar. Maior.* *Non eſt neceſſarium expreſſum propoſitum cauendi futura peccata.*

Neque opus eſt ad miſericordiam Dei recurrere, vt Vega recurrit dũ aſſerit, quãuis ſit tutiſsimum habere hoc propoſitum, expreſſè, tamen præſumendum de diuina miſericordia, cum non adeſt memoria, aut in mentem venit futura vita, ſatis eſſe dolorẽ de peccatis prẽteritis ex amore Dei, hoc

Vega. Aſſertũ refellitur

hoc enim non video ita ſufficere, quòd ita Deus poſitiuo præcepto ſtatuerit, ſed quia natura iuſtificationis nihil aliud poſtulat, cum contritio, & dilectio ſit reconciliatio cum Deo, vt dictum ſæpiſsimè eſt, & ita ſufficiat emundare à peccato. Vnde etiam non video quid periculi ſit in hac opinione, etiamſi populo prædicetur, vel quare Vega dixerit tutiorem eſſe oppoſitam, ſi
7 enim nō cogitat homo de futura vita, nec id in manu ſua eſt, quia prima cogitatio eſt naturalis quid mirū ſi non habeat propoſitum illud?

Quando memoriæ occurrit vita futura eſt neceſſarium propoſitum vitandi peccata expreſſum.

Secundò dicendum eſt cum menti occurrit diſponere de futura vita, cum adeſt dolor de præterita propter Deum, neceſſarium eſſe propoſitum expreſſum cauēdi peccata propter Deum etiam, non quia addat virtutem dolori ad iuſtificationem, ſicut nec dolor addit virtutem dilectioni, ſed quia neceſſariò cōſequitur ſtatim: qui enim verè dolet de præterito non poteſt non odio habere futurum, & eodem fine, & reſpectu, quo præteritorum ipſum pœnituit, nec video aliud eſſe politiuū præceptum: vnde non mirū ſi Sancti, & Scriptura parum curent de hoc propoſito, & ſolum verum dolorem peccatorum commēdet, vnde & D. Tho. & alios antiquos pro

Explicatur S. Thom.

ſententia Soti citatos in hoc tātùm ſenſu credo loquutos, & ita idem D. Tho. 1.2.q. 113.art.5.& 8. cum enumerat actus liberi arbitrij in peccatum ad iuſtificationē, non

Conc. Flor.

meminit huius propoſiti, ſed ſolius doloris, & dilectionis. Ita intelligendum eſt Cō cil. Florent. ſeſſ. vltima in decreto Eugen. dū explicat partes huius ſacramenti, quarum vnam inquit eſſe cōtritionem ad quā pertinet propoſitum non peccandi, &

Trident.

Cō cil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 4.

DVBIVM V.

Quo tempore obliget præceptum contritionis?

Guillelm. ſententia.

2 DVbium intelligitur an ſtatim, vt homo cecidit in peccatum obliget præceptum pœnitentiæ, vt reconciliemur Deo. Guillel. Pariſ. tractatu de pœnitentia exiſtimat ſtatim teneri hominē iuſtificari cum in peccatum cecidit, & pro eadem ſententia re-

S. Bernardinus Senenſ.

ferri ſolet Bernardin. Senen. in lib. de æterno Euangelio ſerm. de confeſſione. Aliqua Scripturæ teſtimonia, & Sanctorum quæ referri ſolent pro hac ſententia ſunt parui momenti, potiùs enim ſignificāt id conſilium eſſe, quàm præceptum, ſed infrà adducemus aliquas rationes pro hac ſententia non parùm apparentes, & difficiles.

Secūda opinio Bonau.

Secunda opinio eſt Bonauent. in 4. d. 17. 2 p. artic. 2. q. 2. qui docet ſtatim teneri religioſum habita opportunitate confiteri, vnde conſequenter docebit ſi non ſit copia Cōfeſſoris ſtatim teneri ad contritionem, hoc verò exiſtimat ob ſtatus illius perfectionem, quia illi ſunt in ſtatu pœnitentium, nullam verò aliam rationem pro hac ſententia inuenio, & ita meo iudicio abſque fundamento videtur; aut enim de omnibus dicendū eſt eodē modo, aut nec de religioſis. Sententia Guillielmi ſequuti ſunt Innocent. 4. in cap. *Omnis vtriuſque ſexus* de pœniten. & remiſſ. & Archidiaco. in cap. *Ille Rex* de pœnitētia d. 3. in præcepto confeſsionis, cuius eſt eadem ratio, & contritionis, vt ſuprà diximus, Thomas de Argent. in 4. d. 17. art. 4. ad 4. de contritione ſtatim eſſe præceptum docet, cum tamen in illo articulo de cōfeſsionis præcepto dixerit non ſtatim obligare, imò & Petrus à Soto lectione 13. de pœnitentia docet cum hac opinione tutiùs eſſe pœnitentiam agere ſtatim, inquit enim tutiùs eſſe aſſerere teneri nos ad pœnitentiam, quoties peccata memoriæ occurrunt quādo nondum dimiſſa ſunt, ſecus atque illi quos vidimus q. 74. art. 8. & 9. qui dicebat nos teneri ad contritionem, quoties memoriæ occurrunt peccata etiam poſt iuſtificationem, cum ergo Petrus Sotus dicat nos teneri ante iuſtificationē quoties peccata memoriæ occurrunt, eſt ac ſi dicat quòd ſtatim atque peccauimus toto tempore tenemur, quia niſi adſit memoria excuſamur à præcepto vt conſtat: idē prorſus docuit Maior d. 17. q. 2. ante medium, & in fine, Caiet. 1. to. opuſc. tract. 17. q. 1. de contritione, inquit, præceptum hoc cōtritionis, & pœnitentiæ ſtatim, vt quis lapſus eſt, obligare, & non tantùm in extrema neceſsitate, ſicut præceptum reſtitutionis, non tamen eſſe actuale peccatum nouum, aut antiqui cōtinuationem, quouſque quis actu velit in peccato durare, & actu velit non reſtituere cum poſsit, quod ſane difficile eſt explicatu, vt duo illa tam in præcepto reſtitutionis, quàm contritionis inter ſe cohæreant, vt ſimul præceptū

Innocent. quartus. 2 *Archid.* *Argent.* *Petr. Sot.* *Maior.* *Caiet.* 3

obliget ſtatim, & nondum peccetur contra illud, quouſque adſit expreſſa voluntas manendi in ſtatu peccati, & non reſtituendi, ipſe verò hoc modo hæc explicat, obſcuriſsimè tamẽ, vt vix intelligi, aut capi poſsit eius ſenſus, notat enim. 1. duo eſſe mixta præcepta hic, tam in eo qui peccauit, quàm in eo, qui alienum rapuit. Primum affirmatiuum habendi ſtatim contritionem, & ſtatim reſtituendi, alterum 4 negatiuum ei annexum, non manendi ampliùs in ſtatu odij Dei, hoc eſt in ſtatu peccati, aut non detinendi rem alienam.

Notatio prima.

Caietan.

Secunda notatio.

Secundò notat tripliciter aliquod præceptum obligare affirmatiuum aliquo tẽpore; nobis tamen ſufficit duos modos explicare: primò abſolutè, & ſecundum ſe, ſine ordine ad aliquid aliud, & tunc aduenient tempore, omiſsio illius præcepti eſt peccatum, ſi eſt volũtaria ſaltem virtualiter. Secundo modo ratione alterius actus annexi veluti præceptum cõtritionis, vel confeſsionis obligat ad ſumendũ aliquod ſacramentum, vel Euchariſtiã, & hoc modo numquam peccatur contra præceptũ illud affirmatiuum, donec alius actus aduenit ad quẽ ordinatur obligatio illius præcepti affirmatiui, vnde qui adminiſtraturus eſt ſacramentum, aut recepturus nũquam peccabit, donec exerceatur ille actus adminiſtrationis, aut receptionis ſacramenti, propter quem affirmatiuũ præceptum contritionis, aut cõfeſsionis obligabat, ſic etiam præceptum contritionis, aut reſtitutionis faciendæ ordinatur ad aliud ratione cuius obligat, ſcilicet ratione præcepti negatiui non detinendi alienum, & non manendi in odio Dei, contra quæ tantùm peccatur cum adeſt voluntas expreſſa non reſtituendi, & manẽdi in eo ſtatu. Hæc omnia machinat⁹ eſt ille ne cõcederet, vt apertè videbatur ſequi ex ſua 5 ſententia, hominem ſemel lapſum, niſi ſtatim pœniteat continuò peccare, & niſi reſtituat ſimiliter, quod ei viſum eſt difficile.

Caietani ſẽtentia reſellitur.

Hæc tamen ſententia eſt meo iudicio abſque vllo fundamento, & in ſe contradictionem implicat. Primò enim docet præceptum affirmatiuum de reſtituendo, & cõtritione habẽda, ſtatim obligare, poſtea verò dicit non peccari ſtatim, ſed cum fit contra præceptum negatiuũ actu illo expreſſè nolendi reſtituere, & nolendi pœnitere, quia ratione illius negatiui præcepti obligat ſtatim, contra quæ non peccatur, niſi peccato commiſsionis; ex hoc verò ſequitur duplici peccato peccare illũ, qui expreſſè vult, aut non reſtituere, aut non pœnitere, altero omiſsionis, quo hæc omittit, altero cõmiſsionis, quo expreſſè illa vult, quod cõſtabit infrà eſſe falſum, aut dicendum eſt non obligare vllo modo præceptum affirmatiuum, aut nullum eſſe aliud præter negatiuum illud, quod diximus.

Secundò apertè falſum eſt nõ eſſe actuale peccatum non reſtituere cum homo poteſt, & aduertit etiamſi expreſſè non velit alienum detinere, ſed tantum negligat, vt enim optimè docuit Ioan. Med. C. de pœnitentia. q. 6. contra hanc Caiet. ſententiã, qui furatus eſſet rem, & contritione iuſtificatus eſſet propoſito reſtituendi in poſterum, quod tunc non adeſſet opportunitas, iterum gratiam amitteret, ſi aduenien te occaſione, & opportunitate negligeret reſtituere etiam ſi non haberet expreſſam voluntatem non reſtituendi: & ego nõ ſatis intelligo illud, quomodò affirmatiuum præceptum obligat ratione negatiui eo modo, vt Caietanus docuit, ſi enim affirmatiuum habendi contritionem obligat ratione negatiui non manẽdi in peccato, ſemper quòd aliquis in peccato maneret, peccaret, ſicut ſemper quod retinet alienum, nec opus eſt, aut intelligi nõ poteſt, quòd ſolum obliget hoc præceptum affirmatiuũ, ratione negatiui, vt intelligit Caietanus, hoc eſt non habendi actum illum volendi manere in peccato, & quidẽ præceptum contritionis ratione recipiendi ſacramentum infrà probabimus non eſſe affirmatiuum, ſed negatiuum: vnde etiam non debuit dubitare Caiet. continuò peccare illum, qui ablatum detinet, & nõ reſtituit, vt latè oſtendemus tractãtu de reſtitu. c. 5. §. 1. Quomodò verò interrumpatur, aut inaduertentia, aut ſomno vel impotentia ſoluẽdi, & defectu opportunitatis ibi dicemus, monſtrabimuſque illud 7 eſſe negatiuum præceptum, vnde obligare ſtatim, neque eſſe duo præcepta alterũ reſtituendi affirmatiuum, alterum non detinendi alienum negatiuum, ſed eſt vnum, & idem (ſi rectè inſpiciatur) negatiuum, neque enim peccatũ actuale ſolùm eſt actus rapiendi, ſed etiam rem alienam detinere, imò in hoc conſiſtit ratio peccati furti; quo argumento infrà probare cõtendemus,

6

Medina.

Peccatũ actuale eſt non reſtituere alienũ cum quis poteſt.

tendemus, eandem rationem debere eſſe de præcepto, & obligatione contritionis, quod & alijs rationibus confirmari poterit, in quarum examinatione multa ſunt notatione quidem digna.

9 *Præceptum contritionis non obligat ſtatim ac homo peccauit Alex. S. Thom. Angel. Medin. Sotus. Durand. Can. Nauar. Palud. Adrian.*

Eſt ergo veriſsima opinio quam ſequitur expreſſè Alex. 4. p. q. 17. membr. 2. art. 2. §. 2. S. Thom. in 4. d. 17. q. 3. art. 1. quæſtiuncula 4. maximè ad 2. & Angelus verbo *Contritio*, num. 5. Ioan. Medina. C. de pœnitentia q. illa 6. & C. de confeſsione, q. *de confeſsione ſtatim agenda*, Domin. Sotus in 4. d. 17. q. 2. art. 6. Durand. in 4. d. 17. q. 10. num. 5. Canus 4. p. relectionis de pœnitentia. §. *Sed illud tamen vrget*, Nauarr. in ſumma c. 1. nu. 27. & 29. Palud. diſt. etiam 17. q. 1. nu. 20. Adrian. in 4. q. 3. de confeſsione, quæ incipit, *Tertiò inquirendum eſt*, qui expreſſè ita docent neminem teneri ſtatim ad pœnitentiam, vt iuſtificetur, vnde præceptum hoc non obligare ſtatim, ſed ſtatutis quibuſdam temporibus: & quòd ſuis ſtatutis temporibus, quæ ipſi enumerant, obliget hoc ſacramẽtum docet etiã cum ijs Doctoribus Viguerius in ſumma c. 16. §. 4. verſic. 11. Merito ergo omnes in hoc conueniunt, quòd cum præceptũ contritionis ſit affirmatiuum, non ſtatim, & pro ſemper (vt loquũtur Scholaſtici) obliget, ſed pro ſuo tempore, ſicut, & omnia affirmatiua præcepta, quæ verò ſint hæ occaſiones quibus hoc præceptum obliget

Viguer.

10 dicemus infrà, patebit etiam ex ſolutione argumentorum veritas huius ſententiæ, & quomodò hoc præceptum non ſit negatiuum, ſed affirmatiuum verè, & propriè, quod ratione ſui obliget ſuo tempore, & non ratione illius negatiui, vt machinatus fuit Caiet.

Secundò id probari poteſt, quia ſi ſtatim obligaret, neceſſariò ſequeretur hominem continuò peccare, quamdiu non pœnitet, quando ſaltem ſomno, aut incõſideratione naturali non interrũpitur, ſi enim neceſſarium eſt ex præcepto ſtatim pœnitere, continua quædam erit huius præcepti omiſsio, & ita continuum peccatum ſicut de reſtitutionis præcepto infrà apparebit; hoc autem concedere etiam Caietano viſum eſt inconueniens, ſic enim, & quia ſemel fornicatus eſt, ſemper peccaret, quamdiu de ſtatu peccati non exiret con-

11 tritione, aut alio modo ſcilicet confeſsione, vnde quæſtio hæc tam eſt de cõfeſsione, quàm de contritione, vtrùm ſtatim teneamur, aut pœnitentiam habere, aut cõfiteri ad hunc finem, vt liberemur à peccato, ita vt quodcumque illorum remedium accipiatur, præcepto ſatisfaciamus, vt quidam ex ijs Doctoribus admonẽt, vnde ex hac quæſtione conſtabit, neque ad contritionem, neque ad cõfeſsionem ſtatim teneri, qui ſemel peccauit, ſed ſuis temporibus, quibus verò ad confeſsionem teneatur, etiam ſi antea contritus ſit homo, ſuo loco dicemus; eſt enim ſacramentum illud neceſsitatis in ſuis temporibus, etiam cõtritis, vt ſuprà diximus q. 84. art. 5. cum cõtritio ſemper cum voto ſaltem implicito clauium iuſtificet, quibus autem ad pœnitentiam teneamur cum confeſsione ſup-

12 plere illius effectum, hoc eſt, iuſtificationem, nolumus modò diſputare, ſaltẽ hoc primo loco ſtatuamus, non teneri ſtatim ad contritionem, nec ad confeſsionem, vt liberemur à peccato.

Obiectio ex obligatione correctionis fraternæ.

Sunt tamen nonnullæ rationes, quę nõ modicam afferũt difficultatem: prima eſt, teneor proximũ eripere correctione mea à ſtatu peccati ſtatim ſi poſſum, vt liberẽ ipſum à miſeria peccati, in qua eſt; ergo potiori ratione me ipſum, quæ enim charitas vrgere poteſt, vt ſtatim ſubueniam proximo, at verò mihi nõ ſubueniam? remediũ enim, quod proximo teneor ſubminiſtrare potiori ratione mihi teneor aſſumere cum eſt eadem tam grauis neceſsitas. Hoc argumẽtum, vt efficaciam videatur habere ſupponere nõ debet proximũ teneri ad contritionem ſtatim, ſic enim eſ-

Prima ſolutio Adrian.

ſet petitio principij. Adrian. vbi ſuprà, vt probet nos non teneri ad contritionẽ habendam, vt liberemur à peccato ſtatim, aſſumit nos non teneri ad ſubuentionem illam ſpiritualem proximo, vt ipſum à peccato liberemus, inde ergo infert nos non teneri liberare ſtatim animas noſtras à morte peccati, vnde nec ad contritionem. Quòd verò non teneamur eripere proximum, probat, quoniam non tenemur ſtatim corrigere, ſed expectare poſſumus, vt docet Auguſtinus lib. 1. de Ciuitate Dei c. 9. opportunum tempus correctioni, vnde ad argumentum propoſitum ipſe faci-

13 lè reſpondebit nos non teneri ſtatim proximum corrigere, & eripere à ſtatu peccati, vnde non infertur nos teneri nobis etiam hoc remedium adhibere. Sic etiam reſpondet Ioan. Med. quæſtione illa de cõ-

Med.

feſsione: ſed optimè impugnat ſolutionẽ

hanc

hanc Canus 4. p. relectionis de pœnitentia. §. *Adquartum*, inquit enim, & optimè, mentem Auguſtini eam eſſe, vt correctionem exiſtimet poſſe differri, quando ſine aliqua mea iactura fieri poſsit, quæ verò ſit hæc iactura, non eſt huius loci explicare: aut quia commodior opportunitas ipſis, qui corrigendi ſunt, expectatur: cũ tamen commodè omnino fieri poteſt, non exiſtimat Auguſtinus differẽdam eſſe, aut differri poſſe correctionem in aliud tempus; reſpectu autem ſui ipſius, non video quę ſit iactura, aut quod poſsit eſſe opportunius tempus, vt iuſtificetur homo, & pœnitentiam habeat, niſi ſtatim.

Canus optimè impugnat.

14

Reſponſio Cani.

Canus ergo reſpondet aliter, concedit enim nos ſtatim teneri ad correctionem aliorum, conſulendo illis, vt pœnitentiam habeant de peccatis, vt iuſtificentur, & liberentur à miſeria peccati, inde verò non ſequi, nos etiam teneri ad noſtram iuſtificationem; oſtendit verò diſparem eſſe rationem, quia bonorum ſpiritualium mei proximi cuſtos (inquit ille) ſum, non dominus; ſed bonorum meorum dominus ſum: ideò illum, cum primum poſſum, teneor liberare, me autem non. Reſponſio

Reiicitur.

hæc mihi omnino diſplicet, argumentum enim contendit, eandem, imò maiorem rationem eſſe, vt quis teneatur bono animę ſuæ proſpicere, quàm fratris, non quidem obligatione iuſtitiæ, ſed charitatis, & miſe-

15 ricordiæ; quamuis autem ſit dominus ſuæ vitæ ſpiritualis, & ita non ſit contra iuſtitiam curam illius non habere, ſimiliter licèt non ſit dominus vitæ ſpiritualis proximi, & nihilominus non peccet cõtra iuſtitiam, aut conſulendo illi peccatũ, aut non corrigẽdo ipſum, vt liberetur à ſtatu peccati, tamen ſecundum ſententiam Cani, ſi ipſum non corrigit, peccat contra miſericordiam, & charitatem; ſi ergo peccat non ſuccurrendo proximo, ergo & non ſuccurrendo ſibi, eſt enim & ſui prę cipuè cuſtos in hoc caſu, ſi proximi eſt; vnde nõ video quomodò miſericordia erga proximum obliget, non verò erga ſeipſum, cum charitas à ſe ipſo in ſpiritualibus incipere poſſit, & debeat; & meritò quis poſſet talem omittere correctionem fratris, ſi interim opus eſſet occaſione præſenti, & vellet quis veram habere pœnitentiam, & ita co

16 gitare peccata ſua, cur enim damnaretur, qui vellet cogitatione ſuorum peccatorũ occupari, vt iuſtificaretur pœnitentia, & interim omitteret proximi correctionem, vt illi iuſtificationem perſuaderet; ſignũ ergo eſt non magis ad alium, quàm ad ſe teneri, imò ſi tenetur ad alium, magis ad ſe ipſum tenebitur.

Ideò reſpondet ille ſecundò potiùs nos teneri corrigere fratrem ſtatim, vt iuſtificetur, quàm nos metipſos ſtatim iuſtificare, quia non ſemper adeſt cõmoditas corripiendi fratrem, ſed propriæ iuſtificationis per actum pœnitentiæ ſemper adeſt commoditas, & ideò noluit (inquit) Deus pro ſua miſericordia ſtatim obligare, quoties adeſt opportunitas iuſtificandi ſeipſum. Sed hic autor nõ meminit eius, quod ſuprà dixerat, hoc eſſe naturalis iuris præceptum, vnde quòd ſtatim obliget, vel nõ, ad Dei miſericordem voluntatem nõ eſt 17 referendum. Secũdo fieri poteſt, vt æqua ſit commoditas proximi, & propria, ſic enim argumentum procedit: ratione verò incertitudinis vitæ æqua videtur omniũ ratio; vnde ſic non ſatisfit rationi propoſitæ: tamen etiam ſi ego teneor alterũ monere, vt pœniteat, teneor ſtatim, cum ille ſtatim non teneatur; ergo ratio quare teneor, eſt, quia forſan tempore, quo ille tenebitur, non habeo illum præſentem, aut non erit æqua commoditas, & ita ſolùm teneor ratione periculi imminentis tempore obligationis: hoc autem eſt corrigere non de præterito, nec ratione ſtatus, ſed de futuro, quia exhortor ad obſeruationẽ futuri præcepti, & exhortor quando non obligat; quia nõ ſum ita certus de tempore, quando obligabit; vnde de præterito, vt præteritum eſt, non eſt obligatio, de futuri autem obſeruatione prę cepti, abſonũ eſt dicere, quod ego tenear ante illud tempus, ſolùm quia modò ego prę ſto ſum, & neſcio vtrùm in illo tempore ita commodè facere poſsim; ſi enim aliquis. v. g. habet aſsignatum tempus præcepti adimplendi pœnitentiam intra menſem, nõ teneor ſtatim monere, vt pœnitentiam impleat, etiam ſi ego certò ſciam, me numquam ampliùs eum viſurum, aut non poſſe ampliùs ipſum monere; fruſtrà enim ego teneor illum monere anteaquàm ille teneatur; ergò in noſtro caſu ſimiliter. 18

Altera ſolutio Cani.

Reſellitur.

Denique cum rei adhuc vrgeret difficultas, reſpondet eſſe diſparem rationem bonorum proximi, & propriorum, quia ſi videam bouem proximi iacentẽ in fouea, leuare teneor, proprium vero nequaquã:

ſic

sic ergo in bonis spiritualibus erit diuersa ratio: sed non minùs fallitur hac solutione hic autor, quia tunc solum teneor leuare bouem proximi, aut rem illius, quando ipse pateretur inuitus, aut ignarus damnum illius, sic ex misericordia teneor ego supplere, sed si vellet ipse damnum pati, non teneor; quòd si teneor, vt impediam prodigalitatem illius, sic etiã teneor impedire damnum in re mea, ne sim prodigus, & potiori ratione, alio verò modo non teneor, quia pateretur iam res mea me conscio, & consentiente, secus atque res mei proximi. Apud alium non legi rationis propositæ aliam solutionem. 19

Solutio Autoris. Facilius mihi videtur responderi posse, si dicamus, non teneri nos monere proximum, vt à peccato liberetur, donec illi etiã incumbat obligatio contritionis, vnde nõ sequitur, & nos teneri statim. Quòd verò ad correctionem illius non teneamur, docuit expressè Sotus libello de tegendo secreto membr. 2. q. 2. concl. 2. quia non solùm docet præterita peccata, quia iã emẽdata sunt, nõ esse materiam correctionis, sed etiam docet apertè, solum futurũ peccatum, cuius est periculum, correctionis materiam esse, præteritum verò minimè quando ex illo non supereſt periculum, nec complacentia illius. Deniq; solum futurum, quod timetur, dicit esse materiam correctionis glossa in cap. *Si peccauerit.* 2. q. 1. & Siluester verbo, *Correctio*, q. 1. in fine, qui inquit præceptũ correctionis obligans ad mortale, esse de peccato etiã mortali, non quocumque, sed habente perseuerantiam, inquit ille, quam, si non habeat, solus Prælatus tenetur, vt docuit glossa in cap. *Qui alios de hæreticis.* Idem docet Abulensis q. 83. in Matth. cap. 18. & idem Siluester verbo, *denuntiatio*, q. 1. hoc ipsum docet de denuntiatione Euangelica, ad correctionem neminẽ teneri de peccato præterito hoc modo; quod verò habet perseuerantiam illud est, quod in futurum pendet, aut quia iterabitur, & est periculum: aut quia continuatur, vt in detẽtione alieni, vt dicemus infrà. Expressissimè Angelus ita id explicauit verbo etiam *correctio*, num. 1. dicto. 5. quamuis oppositum sentiat Caiet. in summa verbo *correctio*, cap. 2. & Armilla ibid. nume. 2. & Adrian. in 4. q. 1. *de correctione fraterna* propositione 2. & Canus vbi suprà id videatur docere. Sed an statim teneatur, cum primùm possimus, nullus ex ijs dicit, sed solùm Canus quòd teneamur statim. Adrian. verò quòd non statim, loco superiùs citato, vt vidimus; in hoc verò loco solùm dicit, non tãtùm materiam correctionis esse futurum peccatum, cuius adhuc aliquod imminet periculum, sed etiam præteritum: vnde si non statim, dicet saltem teneri nos opportuno tempore etiam, antequàm illi sit præceptum contritionis. 21

Præceptum correctionis fraternæ nõ obligat statim.

Sotus. Siluest. Glossa. Abulens. Angel.

Oppositum censet. Caiet. Armil. Adrian. Can.

Ego verò, vt dixi, cum existimem cum illis Doctoribus citatis tantùm esse materiam correctionis fraternæ imminens peccatum, cuius est periculum, existimo nos non teneri corrigere fratrem, vt iustificetur contritione, quousq; illi incũbat præceptum, quod omnibus eodem tempore, & occasione incumbit: quod verò sit hoc, dicemus infrà. Quòd ergo antea non teneamur corrigere fratrem, quàm ipsi incũbat præceptum, facilè probari potest: primò ex illo Matth. 18. vbi traditur præceptum, & modus correctionis fraternę: *corripe eum inter te, & ipsum*, & postea, *adducas duos, aut tres testes*; & deinde *dic Ecclesiæ*; in hoc autẽ casu non possemus ita procedere, quia cum ille non teneatur statim surgere à peccato, posset nostræ correctioni non ita adquiescere, & tamen non ob id adduci deberent testes, nec dicendũ esset Ecclesiæ, nec ab ea habendus esset, vt Ethnicus, cũ ille nõ esset inobediens, quia non teneretur adquiescere dictis Ecclesię; signum ergo est, hoc non esse materiam correctionis, vnde nulla alia obligatio; & ita constat materiam correctionis tantùm esse, quando incumbit præceptum in futurum, & aliquis est in periculo, aut volũtate faciendi; tunc enim si Ecclesiam non audiret, meritò habẽdus esset sicut Ethnicus, & publicanus, quoniam in hoc differt præceptum correctionis à præcepto corporalis eleemosynæ, cum vtrumq; opus ad misericordiam pertineat, quòd corporalem eleemosynam elargimur, qua immediatè subuenitur necessitati proximi, & totaliter ea eleemosyna subuenitur, & tollitur necessitas; vnde etiã si quis pateretur damnum corporale volens, vt quia se vellet ipse sponte sua interficere, aut membrum abscindere, tenemur ei subuenire, & ipsum cogere, & impedire, si possemus, ne damnum illud sibi inferat; similiter cogere debemus, si possemus, ne fame pereat; hoc enim genus indigentiæ omnino subleuatur, 22

Discrimen inter miseri cordiam corporalem & spiritualẽ. 23

uatur ope noſtra; at verò ſpiritualis neceſ ſitas, quam proximus patitur, dū peccat, aut in ſtatu manet peccati, non tollitur à nobis immediatè eleemoſyna noſtra ſpiri tuali; neq; enim id impedire, aut tollere, noſtræ facultatis eſt, ſolùm poſſumus hāc fratris miſeriam ſubleuare conſilio, & exhortatione, vt ipſe ſibi medeatur, cui ſuæ ſpiritualis ſalutis incūbit cura; ergo quotieſcumque ille non tenetur accipere, & ſequi conſilium, quia ei nondum incumbit præceptum ſubleuandi ſuam propriā miſeriam, neque ego teneor illi conſilium
24 præbere; cur enim potiùs ego aſtringendus ſum ei conſilium præbere, quàm ipſe ſequi? Si ergo tantum tenetur ipſe ſequi conſilium meum, quando imminet, & inſtat periculum noui peccati, certè tunc tātùm ei teneor illud præbere: ſed ſtatim, ac peccauit, ei non incumbit à peccato ſurgere, ſicut neque mihi, ergo nulla ei neceſ ſitas inſtat conſilij mei; aut ſi dicas quòd ei incumbat neceſsitas ſurgendi à peccato ſtatim, & ita conſilij mei, vnde & mihi etiam incumbit ſurgendi à meo peccato, aſſumis in ratione, quod probandum, & inferendum erat, ſcilicet ſtatim illum teneri ſurgere à peccato, de quo eſt controuerſia modò: & ita eſt pulchra quædā petitio principij. Quòd ſi dicant, vt Canus, & alij, ipſum non teneri ſurgere, immeritò concedunt, me ſtatim teneri correctione ipſum monere vt à peccato ſurgat, quia, vt dicebamus, indigentia illius quando corrigendus eſt, & quę ſubleuari debet, eſt indigentia conſilij; quòd ſi ipſe etiam ſi miſer ſit, non tenetur, vt à miſeria peccati liberetur, ſequi conſilium meum, neque illo indigebit, quouſque nouum illi ſit peccatum ipſum non ſequi: vnde ego non teneor ei ſuccurrere, quia indigens ille non eſt. Imò etiam in corporalibus, ſi
25 proximus volens pateretur damnū, quod non teneretur euitare, nullus tenetur ei ſuccurrere, etiam corporali eleemoſyna; tenemur autem ſuccurrere quando etiam volens patitur, aut vult pati damnum ſalutis, aut vitæ, quia illud tenetur ipſe euitare: vnde ſi nos poſſumus impedire, tenemur, ſed damnum ſpirituale manendi in ſtatu peccati, voluntarium eſt illi, nec in præcepto, vt ſtatim exeat, inde ergo nec nos ſuccurrere tenemur, quouſque ei incumbat præceptum.

Alterū argumentum. Sed dicet aliquis (& hoc ſit ſecundum argumentum) quare damnum vitæ, aut membri pati à ſe ipſo aliquis non poteſt etiam volens, & ita ei incumbit obligatio liberandi ſe ab ea miſeria ſtatim quàm pri 26
mùm poſsit, & conſequenter proximum ipſum liberandi ſi poteſt; ſi enim cōſulere quis tenetur vitæ proprię temporali, cur non etiam ſpirituali, & ſi proximus tenetur vitæ corporali proximi, cur non & ſpirituali? Reſpondet Canus in illa 4. p. rele- *Cani ſolutio.*
ctione de pœnitentia. §. *Pro ſecundi verò argumenti*, diſparem eſſe rationem, quoniam vitæ corporalis non ſumus domini, vnde ſi cum poſſumus nos eripere à periculo mortis, id non facimus, peccatum ſpeciale eſt homicidij, & iniuſtitiæ propriæ; contra quem verò ſit hæc iniuſtitia, non eſt huius loci; at verò vitæ ſpiritualis ita domini ſumus, vt aliorum bonorum: pendet enim ex noſtra libera voluntate, cui Deus voluit eſſe ſubditam, iuxta illud, *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui, &c.* non tamen corporalem vitam, ſicut etiam Dominus eſt quiſque pecuniæ, & ſuppellectilis ſuæ; vnde non imputatur illi, cum peccat mortaliter, damnum quod ſibi infert, ſicut imputatur cum quis ſibi mortem corporalem infert, aut quia ſui curam nō gerit: hęc Canus. Qua verò ratione teneamur ſtatim ſuccurrere vitæ corporali proximi, non verò ſpirituali, dum eſt in ſtatu peccati, non meminit Canus, ſed ex eadem doctrina, & ſuperiùs dicta deduci poteſt: oportet tamen ampliùs explicemus, quod ille docuit, vt vtriuſque ſolutionem pleniùs intelligamus. In primis veriſsimum eſt, nos non eſſe dominos vitæ corporalis, eſſe tamen vitæ ſpiritualis, ob quam cauſam peccat quis, cū ſibi infert mortem, aut quia non vtitur neceſſarijs, aut lædit ſe ipſum; peccat autem ob hoc ſpeciali peccato homicidij, vel contra iuſtitiam, vt nonnulli volunt, vel certè contra fortitudinē, quæ ſicut eſt contra timiditatem in periculis mortis ſuperā dis, ſic etiam eſt contra audaciam, & temeritatem in exponendo ſe abſque ratione periculis; & ita qui de ſe ipſo conſtituto in neceſsitate morbi, aut alia non curat, & qui ſponte ſua periclitatur, quia non ſe eruit ab illa miſeria, quam patitur, non cō tra miſericordiam, quæ etiam eſt ſpecialis virtus, ſed contra iuſtitiam, aut fortitudi- 28
nem peccat: at verò cū quis ſtatim non ſe eripit

Ecclef. 15.

27 *Explicatio Autoris & ſolutio.*

eripit à morte peccati, in qua eſt per peccatum præteritum non peccat contra iuſtitiam, cum ſit dominus vitæ ſpiritualis, aut ſaltem nulli facit iniuriam; nec cõtra aliam virtutem: ſi enim (vt ſuprà dicebamus) nõ ſe eripere à ſtatu peccati ob damnum ſpirituale animæ, quod patitur, eſſet ſpeciale peccatum, ſimiliter eſſet peculiaris ſpecies peccati in quocumque peccato mortali propter damnũ, quod animæ infert; vnde omne mortale eſſet in vna ſpecie contra ſuam oppoſitam virtutem, vt homicidium contra iuſtitiã, & in alia propter damnum ſpirituale: ſi autem vnumquodque peccatum ex hoc damno nõ ſortitur ſpeciem, vt conſtat, ergo nec erit ſpeciale peccatum, non ſe liberare ſtatim à ſtatu peccati: idem enim damnum, & ita eadem ratio ſpecificatiua videtur eſſe. Huius autem ratio eſt quam reddidimus 1.2. diſp. 92. quia auerſio à Deo, vel damnum ſpirituale eſt circumſtantia cõmunis omnis peccati, nec opponitur ſpeciali virtuti, non iuſtitiæ, vt conſtat, non charitati, ſeu miſericordiæ ſpecialiter, niſi cum ex intentione damnificandi ſe id fieret, aut auertendi ſe à Deo, vt ibi probaui, ſed nõ eſt alia, cui opponatur, eſt ergo communis ratio peccati, aut circumſtantia communis non ſpecificans: & ideò bene ſequitur, non eſſe nouum peccatum, cum quis permanet in eo ſtatu peccati, in quo ſe cõſtituerat per peccatum, non eſſe, inquam nouum peccatum ſtatim, quia in illo maneat; ſed qua ratione ſit ſpeciale, iam ſuprà diximus, & quãdo illud ſit, infrà dicemus.

Adde quòd quamuis vnicuiq; incũberet ſpecialis obligatio non inferendi ſibi damnum per peccatum, vnde ſpecialis malitia ſingulis peccatis accreſceret, non ideò videretur eſſe ſpecialis obligatio reſurgẽdi quàm primum à peccato, quia nouũ damnum non eſt, nec prioris augmentũ. Quocirca facilem habet ſolutionẽ id, quod ab aliquibus obijci ſolet, non minorem eſſe miſeriam, manere in peccato commiſſo, quàm illud committere, ac proinde nõ eſſe minorem obligationẽ correptionis alienæ, & contritionis propriæ reſpectu peccati præteriti, quàm futuri. Hoc, inquam, facilè ſoluitur, quia niſi peccatum continuetur per incrementum malitiæ, manere in ſtatu peccati præteriti, ſolùm continet durationem damni illati, quod immobile perſeuerat vt antea, neq; ex mora tẽporis augetur. Quapropter non erit eadẽ obligatio non committendi peccatum, & in illo non permanendi, quia ex eo, quòd homo in peccato non permaneat, non euitat abſolutè damnum, ſed ſolùm permanẽtiam ipſius, in qua vel nullum, vel multò minus damnum eſt, ſi conſideretur vt diuerſum à priori; niſi ex tali permanentia ſequatur occaſio noui peccati, vt in adminiſtratione, & receptione ſacramentorũ, vel continuatio eiuſdẽ, vt de furto poſtea dicemus, vel diſpendium ſalutis æternæ, vt in diſcrimine vitæ.

Quomodotẽ teneatur homõ ſuccurrere proximo in periculo mortis exiſtẽti.

Sequitur etiam ex dictis, quomodò teneatur homo ſuccurrere proximo exiſtẽti in periculo mortis, & illud impedire, ſi poteſt, primò quidẽ ſi ipſe ſibi inferat mortem, teneor & ratione correctionis fraternæ ipſum retrahere à peccato, quod in ſe ipſum committit, ex eleemoſyna, aut miſericordia ſpirituali: & ratione damni, aut miſeriæ, quam patitur, etiam ex miſericordia corporali, quæ ſunt meo iudicio duæ obligationes diuerſæ ſpecie, vt conſtat; ſi verò damnum illud non patitur voluntariè, ſed inuitus, teneor vitæ corporali ſuccurrere ex eleemoſyna corporali, qua ego per me ipſum leuare poſſum omnino. Sed in damno ſpirituali vitæ animæ, proximo teneor ſuccurrere ex eleemoſyna ſpirituali, non quia ego leuare poſſum omnino miſeriam ope mea, ſicut corporalẽ miſeriam leuare poſſum. Sed quia correctione, & cõſilio poſſum iuuare, vt ipſe ſe liberet à miſeria illa, conſilium præbere non teneor, quouſque ille teneatur acceptare, vt dixi, nec adhuc indigere nõ dicitur eleemoſyna mea; quamuis enim indigeat remiſsione peccati, ſicut famelicus cibo, ſed ego non præbeo gratiam ſicut famelico panẽ, ſed tantùm conſilium; hac verò eleemoſyna conſilij ipſe non videtur indigens, vt ego tenear tribuere, quamdiu ille nõ tenetur acceptare. Dico ergo illum non teneri acceptare ſtatim (de quo modò eſt cõtrouerſia) ſicut quicumq; alius, aut ſaltem, vt ſuprà dicebamus, vt hoc argumentum probet aliquid, opꝰ erat ſupponere quòd proximus, qui in peccato eſt, teneretur accipere cõſiliũ ſtatim, in quo, vt dicebamus, ſupponitur quod probandum erat, & in quæſtione eſt.

Tertiũ argumentum deductũ ex obligatione reſtituendi.

Tertium argumentũ eſt, ſtatim teneor reſtituere debitum honorem, aut famam, quam abſtuli, aut rem alienam; ergo & à

peccati

peccati ſtatu exire, vt & Deo debitũ honorem etiam exhibeam, quem abſtuli per peccatum, & cum videatur reſtitutionis affirmatiuum præceptum, ſtatim tamen obligat, cum eſt opportunitas, ergo & pœnitentiæ præceptum, præcipuè cum pœnitentiæ præceptum videatur negatiuum etiã non permanendi, ſcilicet in ſtatu peccati, ſicut & reſtitutionis non detinendi alienum, vnde & vtrumq; ſtatim obligabit. Reſpondet primò Ioan. Medina q. illa 6. ſtatim nos teneri ad reſtitutionẽ debitorum ex delicto contractorum, quia ſemper inuito domino illud detinemus; in gratuitis verò debitis, vt ex contractu mutui, locati, &c. non niſi quouſque petantur, & hac ratione non tenemur pro peccato ſtatim Deo ſatisfacere, quouſq; Deus poſtulet ſatisfactionem, quia licèt debitum ex delicto deberi videatur, ſed non debetur (inquit Ioan. Medina) ex natura rei, eo ipſo quod delinquimus, ſed quando, & ſicut Deus petierit; ipſe verò dominus non ſtatim exigit, vnde non tenemur ſtatim. Sed ſolutio omnino diſplicet, primò iam probauimus primo dubio, non eſſe debitũ hoc poſitiui iuris ex ſola volũtate Dei, ſed ex natura rei ita ſequi. Secundò vnde cõſtat, quòd Deus non ſtatim exigat, præcipuè cum ſit ſatisfactio ob debitum ex delicto prouenies. Eãdem ſolutionem tradidit ipſe in illa quæſtione citata de confeſsione, quã videtur accepiſſe ex Palud. in 4. d. 17. q. 2. art. 5. num. 24.

Medinæ ſolutio. *Reijcitur.*

33

Reſpondet ſecundò Dominicus Sotus in articulo illo 6. nos ſingulari præcepto non teneri, extra gratiam Dei nõ eſſe; ſed alijs præceptis, quibus tenemur hoc & illud vitare peccatum; vnde qui manet in ſtatu peccati, non continuò peccat nouo peccato, quamuis augeat peccatum antiquum, quia in illo manet; & idem iudiciũ (inquit) eſt de fure, & de homicida, qui etiam ſi ſtatim non reſtituat, non continuò peccat, ſed aggrauatur primum peccatum furti, quamdiu non reſtituitur. Nouũ verò peccatum non reſtituendi fit, aut noua ratione neceſsitatis creditoris, aut alia ratione, quam ipſe non explicat. Dixerat autem in 4. de iuſtitia, q. 7. art. vlt. nõ ſtatim continuari peccatum, quia non ſtatim tenetur quis reſtituere, ſed ſi longo tempore id retineret (inquit) peccatũ eſſet. Hæc ſententia mihi non probatur primò, quia ex ea ſequitur, non eſſe ſpeciale præceptũ recuperandi gratiam, cum tamen ſit ſpeciale præceptum cõtritionis, vt cum Deo reconciliemur: ſequitur verò ex ſententia Soti, hoc non eſſe, præter varia illa præcepta, quibus prohibentur varia peccata, quibus gratiam amittimus. Secundò non placet, quia peccatum furti continuari toto tempore, quo detinetur res negari non poteſt.

Secunda ſolutio Soti. *Refellitur.*

34

Ego verò, vt latiùs probabo tractatu de reſtitutione cap. 5. §. 1. dub. 3. exiſtimo in furto, & iniuſtitia quacumque ſemper cõtinuari peccatum, quoties damnum illatũ in futurum pendet, & reſtitui poteſt, interim tamen proximus mea cauſa illud patitur, non quia ſit ſemper diſtinctum peccatum ab ipſa actione furãdi in principio, ſed quia actuale peccatum furandi, aut detinendi alienum, vel honorem, vel famam ſemper continuatur, & eſt actualis culpa quoties reſtitui poteſt, & detinetur, quia ad rationem actualis peccati non eſt neceſſarium, vt notauimus 1. 2. diſp. 75. c. 3. eſſe exteriorem actum, qui eſt peccatum, & in quo continuatur voluntas, nec actionem aliquam actualem, quę actu in conatu cõſiſtat, ſed eſſe poteſt aliquis effectus illius peccatum: reputatur autem pro actu morali cum pendet à voluntate, veluti indutum eſſe tali veſte, aut armis peccatum actuale eſt, quãdo id eſſet lege prohibitũ, vt fieri poteſt, nec tantum peccatum eſt ipſe conatus, & actio induendi ſe veſte, aut armis, ſed etiam, imò & potiori ratione indutum iam ea deferre: vnde qui ſic indutus eſt, & voluntariè ita manet, quãdiu ita manet, continuat peccatum ſuum quod initio commiſit in ipſa actione induendi ſe: ſimiliter non tantùm eſt peccatum, & cõtra ſpecialem virtutem iuſtitiæ conatus ille, & actio, qua quis ſubripit alienum, vt in ſuam poſſeſsionem illud afferat, ſed etiam ipſa detentio: nam ſi conari voluntariè ad damnum proximi peccatũ eſt actuale, ergo & voluntaria detẽtio potiori ratione: ſemper enim, imò & tũc maximè patitur actu ille, cui res ablata eſt; & ita detentio licèt non ſit phyſica actio, ſicut armatum eſſe; meo tamen iudicio eſt actio moralis continuans peccatum, & ea pax prohibitionis per legem: quomodò verò interrumpatur, ne ſit vna continua culpa detentio alieni, non eſt huius loci, & 1. 2. diſp. illa 75. latiùs diximus. Et ita conſtat verum docuiſſe Nauarrũ in ſumma c. 17.

Solutio Autoris.

35

Quomodo retinere alienum ſit peccatũ cõtinuum.

36 *Nauar.*

ma cap. 17. nu. 54. & 55. ſemper actu peccare, qui cum poteſt, & adeſt opportunitas, non reſtituit, quia exiſtimauit ipſam detentionem eſſe actuale peccatum. Ita etiam docet Gabr. in 4. diſtinct. 15. quæſt. 2. artic. 2. concluſione 2. ſed contra Na-
37 uarrum nolo diſputare, quomodò & quoties hoc peccatum non continuetur, ſed ſit nouum, ſatis ſit illud, quod diximus, ſemper eſſe actuale peccatum, vel continuatum cum primo, vel nouum, quoties non reſtituitur res cum poſsit.

Caietani deceptio. Deceptus etiam eſt Caiet. 2. 2. quæſ. 66. art. 3. circa ſolutionem 3. dum aſſerit, detentionem alieni non eſſe peccatum, nec continuationem antiqui peccati, quia nõ eſt actus humanus, ſed effectus quidã peccati, ſicut manere in peccato periurij poſt actum periurandi; fallitur ergo apertè, quia non tantùm eſt effectus peccati ipſa detentio, ſed actuale peccatum, vt diximus, & probatum eſt, vnde ſicut præceptum reſtitutionis eſt verè negatiuum primò, ſcilicet, *Ne furtum facias, &c.* ſic etiam detentionis: ne retineas alienum, & revera, hoc eſt furari, non tam conatus ipſe furandi, quàm poſſeſsio, & detentio alienæ rei, ſic enim damnum ipſum iam actu patitur continuò proximus, & ita continuò hoc præceptum obligat ad reſtituendum, quod etiamſi videatur affirmatiuum, ſcilicet reſtitue, ſed revera negatiuum eſt, id eſt, ne detineas alienum, ſicut ne fureris: ex quo affirmatiuum de reſtituendo ſequitur neceſſariò, & idẽ omnino eſt; at verò de periurio, & alijs peccatis, quæ non ita continuantur, ſed poſt factum ſtatim deſinunt, eſt præceptum ne fiant, ſed quia manere in ſtatu peccati iam facti non eſt contra ſpecialem aliquã virtutem, & legem, nec eſt peccatũ commiſſionis, nec omiſsionis alicuius actus debiti; ſi enim alicuius maximè reconciliatio-
38 nis, huius autem eſt affirmatiuum præceptum, cuius generis præcepta non continuò obligant, vt conſtat inductione: & de hoc iam ſpeciali ratione probatum eſt, & ita pœnitentiæ non eſt negatiuum præceptum, non manendi in ſtatu peccati, ſed affirmatiuum reconciliandi nos cũ Deo; reſtitutionis verò negatiuum eſt, & idem quod ipſius furti, cum ſit ipſum verum furtum, vnde eſt præceptum non detinẽdi alienum, ſed non eſt ſimile præceptum negatiuum non detinendi Deo debitum ſuum, & ita ſtatim ſatisfaciendi, quia ille nullũ patitur damnum ſicut proximus, cum ei detinetur res ſua, neque ei ſatisfit de damno illato, vnde ratione damni, & iniuriæ contra Deum non fuit ſpeciale peccatum, & ita non continuatur peccatum, ſed tantùm iniuria fuit facta in ipſo actu peccati, & illa fuit circumſtã- 39
tia communis, quæ deſijt cum ipſo actu, vnde hoc præceptum tantùm videtur affirmatiuum, & ipſius virtutis charitatis, vt dictum eſt, & etiam infrà dicemus. Si dicas quòd quamuis non continuetur per iurium, v. g. vel aliud peccatum, vt tale peccatum eſt, tamen continuatur illa detentio honoris Dei, quæ licet revera non lædat Deum, vt ille damnum patiatur, tamen eſt aliquo modo contra eius honorem; reſpondeo, ſicut in periurio non eſt duplex ratio peccati, alia periurij, alia auferendi honorem Deo; ſic enim eſſet duplex peccatum in ſpecie in omni peccato, ſed idem eſt contra Dei honorem, & eſſe periurium, ſic finito peccato periurij actuali, non manet peccatum actuale contra honorem Dei, in peccato verò furti tota ratio peccati conſiſtit in damno inferendo, & hoc actu infertur non tantùm quando res aufertur, 40
ſed etiam quando detinetur, quia homo priuatur vſu rei ſuæ contra ius, quod habet: verum manere in periurio non eſt aliquo modo actu peccare: ſimiliter non eſt dicendum manere, & continuari peccatum manendi, ſcilicet in inimicitia Dei, poſtquàm quis peccauit peccato periurij, verbi gratia, quia ſicut in periurio non fuit ſpecialis malitia peccati, fieri Deo inimicum, ſed ſolùm malitia periurij, quæ revera ceſſat actu eſſe: ſic etiam nullum actuale peccatum deinceps continuatur manendi in inimi- *Vltima obiectio.*
citia Dei.

Vltimò denique contra noſtram ſententiam eſt, quia qui non habet gratiam habitualem, & illam amiſit per peccatum, non poteſt diu euitare omnia peccata, ſed tandem eſt certum, & morale periculum incidendi in nouum aliquod 41
peccatum ſecundum doctrinam Diui Thomæ prima ſecundæ quæſtione 109. articulo 4. parùm autem refert, quòd in quodcumque incidat liberè, ſi tamen hæc eſt diſpoſitio, vnde moraliter ſequitur aliquod, videtur ex præcepto ratione

Præceptum pœnitendi eſt affirmatiuum.

huius periculi teneri ſtatim iuſtificari, ijs qui concederent doctrinam illam, eſſet argumentum hoc alicuius momenti. Ego vero prima ſecũdæ diſp. 196. dixi minimè neceſſariam eſſe gratiam habitualem ad vincendas omnes tentationes multo tempore, nec de hac loquuta fuiſſe Concilia, & Patres, benè tamen gratiam excitantem, & adiuuantem, quam dixi ſufficientem omnibus conferri etiam lapſis in peccatum, quacumq; occaſione peccati, Ioan. etiam Medina optimè notat tractatu de pœnitentia quæſt. illa 6. illud periculum cadendi in nouum peccatum, non eſſe ita veriſimile, & probabile, vt ſtatim obliget, & ad illud Gregor. homil. 11. in Ezechielem lib. 1. *Peccatum quod per pœnitentiam non deletur ſuo pondere trahit ad aliud*; reſpondet loqui Gregorium de illo, qui diu expectatus à Deo, & excitatus contemnit inſpirationes illius, vnde Deus ei permittit in maiora cadere, & hic ſenſus planè conſtat ex contextu ipſius Gregorij. Sed quid dicemus de actu, quo quis expreſſè vult non pœnitere, vtrùm ſit malus, ſi ſtatim non tenetur pœnitere? Reſpondeo videndum eſſe quomodò diſpliceat pœnitentia, an ſecundũ ſe, vel ratione laboris adiuncti; & ita quo fine quis velit, vel qua ratione non pœnitere; & ita facile erit iudicare vt conſtat, & explicauimus ſupra quæſt. 84. art. 8. & 9. contra Canum, ſed ad textum Gregorij, non video planè ea ſolutione ſatis fieri, dixi tamẽ de verò ſenſu illius prima ſecundæ diſputatione centeſima nonageſima ſexta, capite quarto.

Solutio.

4

DVBIVM VI.

Quo tempore determinato obliget præceptum contritionis?

1 *Prima ſententia Soti.*

DOctores citati in quinto dubio nonnulla tempora referunt, & occaſiones, in quibus ad pœnitẽtiam, vt iuſtificemur tenemur. Primò omnes Doctores, quos ſuprà citauimus quæſt. 84. art. 8. & 9. docent, quoties memoriæ occurrunt peccata teneri nos ad illorum pœnitentiam etiam poſt iuſtificationem, & ſic durare debere pœnitentiam per totam vitam, à fortiori ergo eodem modo dicent obligare hoc præceptum, quando adhuc homo eſt in peccato, nec iuſtificatus adhuc à peccato. Et Petrus à Soto relectione 13. de pœnitentia in hanc ſententiam inclinat ſaltem ante ſemel actam pœnitentiam, acta enim pœnitentia peccatorum, vt ibi vidimus ſentit non eſſe præceptum continuandi illam, quoties memoriæ occurrit, ante actam verò pœnitentiam tutiorem exiſtimat hanc ſententiam. Sed quod attinet ad hanc ſententiam poſt iuſtificationem ad continuandam pœnitentiam, iam ſuprà impugnauimus, & oſtendimus id gratis dictum eſſe; ſed quod etiam ante iuſtificationem non obliget, conſtare etiam poteſt facili ratione, quia non videtur vllo modo probari poſſe ex eo ſolùm, quòd memoriæ practicè, aut ſpeculatiuè obijciatur peccatum, ſtatim neceſſarium eſſe pœnitere illius, niſi aliàs præceptum ſtatim obligaret, ſed non obligat ſtatim, ac homo cecidit in peccatum, ergo neque ex eo quòd obijciatur conſiderationi noſtræ, ſolùm enim tenemur in peccato non complacere, vt illis articulis explicauimus. Canus etiam docet eodem modo ſaltem eſſe veniale peccatum eo modo, vt explicauimus ibi, ſed eodem modo impugnari poteſt, quo ibi impugnauimus, ſiue poſt iuſtificationem, ſiue antea, & ita meritò omnes Doctores citati in ſuperiori dubio, & in illis articulis docent non obligari nos ſtatim ad pœnitentiam, quoties memoriæ occurrunt peccata, vnde videtur confictum illud præceptum: ita etiã docuit Nauarrus in ſumma cap. 1. numero 28.

2 *Reijcitur.*

3 *Non eſt obligatio pœnitendi quoties memoriæ occurrit pec catum.* *Nauar.*

Secundum tempus à quibuſdam aſſignatur quicumque dies feſtus, quòd in eo teneamur Deum ſuper omnia diligere, ſic enim videtur colendus dies feſtus ex præcepto. Patronus huius ſententiæ videtur fuiſſe Scotus in 3. d. 27. q. 1. §. *Quantum ad ſecundum*, qui docere videtur diebus feſtis obligare præceptum dilectionis Dei ex charitate, & conſequenter idem dicẽdum erit de præcepto contritionis habenti cõſcientiã peccati mortalis, ſed clariùs id docet Petrus Soto lectione 13. de pœnitentia, & Viguerius in ſum. c. 16. §. 4. verſ. 11. Gabr. etiam refertur à Cano pro hac ſententia, ego verò inuenire in illo non potui in 3. diſt. 27. quæſt. 1. vbi videbatur locus idoneus huic quæſtioni, eam ſequitur expreſſè Marſilius in 4. q. 12. ar. 1. par. 5. arti culi, & inquit tutiorem eſſe opinionẽ, quę dicit teneri nos ad contritionem cũ adeſt conſcien-

Secunda ſẽtentia. *Scot.* *Pet. de Soto.* *Viguer.* *Marſil.* 4

conſcientia peccati diebus feſtis, quamuis ſit tutior illa quę dicit, quòd teneamur ſtatim de qua iam diximus, & quam etiã veram exiſtimat Marſilius vbi ſuprà, ſed eã meritò reijcit Canus 4. part. relectio. de pœnitentia, Dominc. Sotus diſt. 17. quæſt. 2. art. 6. & Ioan. Medina latiſsimè. C. de pœnitentia quæſt. 6. nulla enim ratio videtur quæ nouum hoc præceptum inducat, quia quamuis ad hoc cultus diei feſti inducatur, vt animas noſtras ſanctificemus Domino, finis tamen præcepti non cadit in præceptum, & ita ſanctificatio Sabbati, iam in particulari in lege veteri, & ſanctificatio feſti in lege Euangelica aſsignauit opus determinatum in Dei cultum ordinatum, vt planè conſtat, quod ad religionem potiùs pertinet, quam ad charitatem, vt ſpecialis actus illius: vnde, & Scotus non planè ita ſenſit, vt refertur, imò expreſſè dixit præceptum illud charitatis de diligendo Deum, ita eſſe modificatum per illud Sabbata ſanctifices, & in Eccleſia, inquit, Euangelica quantum ad Miſſam audiendam, quaſi ſentiat totam obligationem ad hoc reductam eſſe. Sed revera non eſt modificatio illius præcepti, ſed præcepti cultus, & religionis qua tenemur erga Deum, quod aliud eſt à charitatis præcepto.

Refellitur a Cano.

Med. Dom. Soto.

5

Nemo tenetur conteri de peccatis etiã diebus feſtis.

Tertius caſus obligationis ad contritionem aſsignari ſolet quado aliqua magna ingruit populo calamitas, vt homo optimè ſe diſponat, vt & oratio eius accepta ſit, ita Adrian. in 4. quæſt. 3. de confeſsione, & Petrus à Soto lectione illa 13. & approbare videtur Nauarr. in ſumma cap. 1. numer. 27. in fine. Non video hanc ſententiam ab aliquo impugnari, ſed mihi nimium rigida videtur, quia licèt hoc daremus ex præcepto orationis nos teneri Dominum orare pro populo, tamen non video, qua ratione teneamur orare ex charitate, & ita priùs iuſtificari, id tamen ſaluberrimum conſilium eſſe nemo dubitat, & licèt tunc obligaret non eſſet ratione ſui, ſed ratione orationis.

Tertia ſententia.

6

Adrian. Pet. de Sot. Nauar.

Impugnatur.

Certũ eſt in extrema neceſſitate & cũ eſt obligatio recipiendi aliquod ſacramẽtũ debere prius hominẽ cõteri de peccatis.

Superſunt ergo duo caſus ſine controuerſia, apud Autores, quibus ad contritionem tenemur, vt iuſtificemur, niſi confeſsione id ſuppleamus, vt ſupponimus in tota quæſtione. Primus eſt recipiendi, aut adminiſtrandi aliquod ſacramentum. Secundus in extrema neceſsitate, quamuis in Euchariſtia hoc ſit peculiare, vt ſola præparatio per contritionem non ſufficiat, ſed opus ſit addere confeſsionem, ſi eſt conſcientia alicuius mortalis antea cõmiſsi, & nondum explicati in confeſsione, vt ſuo loco, ſed cum aliquando ſatis ſit conteri cum non eſt copia Confeſſoris, tunc præceptum contritionis obligabit. Quod verò ſit hoc tempus quãdo ſine cõfeſsione, quia non eſt copia, ſufficiat non eſt huius loci explicare; inter alios verò caſus eſt, quando quis in altari iam celebrans recordatur peccati mortalis, ſed an ad alios actus ſacramentalium neceſſaria ſit hæc præparatio non eſt ita certum, neque id diſputãdũ mihi erit, pertinet enim ad materiam de ſacramentis in genere.

7

Illud autem, quod indubitatum eſt circa receptionem, aut adminiſtrationem ſacramentorum non eodem modo intelligitur à Doctoribus, ita Petrus à Soto, Nauarrus, Ioan. Medina, Adrianus, Canus, Domin. Sotus docent, tunc nos teneri ad contritionem, inter eos tamen Domin. Sotus, & Canus docent in reliquis ſacramentis præter Euchariſtiam, tam recipiendis, quam adminiſtrandis, non eſſe per ſe obligationem huius præcepti cõtritionis, ſed per accidens ratione ſacramenti recipiendi, vel adminiſtrandi, hoc eſt, non eſſe duplex peccatum aliud omiſsionis, quia non conteritur quis, aliud commiſsionis, quia adminiſtrat, aut recipit ſacramentum abſque debita diſpoſitione, ſed vnum tãtum commiſsionis, quia indignè adminiſtrat, aut recipit ſacramenta, & hoc veriſsimum eſt, vnde tunc tãtùm erit vnum peccatum, ſcilicet contra negatiuum ſolùm præceptum non recipiendi, vel adminiſtrandi indignè ſacramenta, vnde tunc non erit propria obligatio præcepti contritionis. In Euchariſtia verò dicunt eſſe propriam obligationem huius præcepti contritionis, ſicut & confeſsionis; hoc autẽ ſolùm aſſerit Sotus, & defendit propter ſacramenti Euchariſtiæ dignitatem, & eodem modo Canus, aſſerit ergo Sotus tunc ſingulariter ad Euchariſtiam obligare contritionẽ, quod meo iudicio nihil aliud eſt, quàm perſe, & ratione ſui, ſecus atq; in alijs ſacramentis recipiendis, idque clarius docet Canus.

8

9

Vnicum eſt peccatũ recipere Euchariſtiam in peccato mortali.

Ego verò exiſtimo etiam eſſe negatiuũ tantùm præceptum de non ſumenda Euchariſtia niſi cum debita præparatione,

qualis aliquando ſufficiens erit contritio, & qui contrà facit non peccat, quia nõ habuerit contritionem, ſed quia ſine illa accedit ad Euchariſtiam; & quidem propter dignitatem, non video peculiarem rationem noui præcepti, & peccati, ſolùm hoc additur, quòd cũ adeſt copia, & opportunitas Confeſſoris diſpoſitio non ſit ſufficiens contritio ſine confeſsione, ſed vtroque caſu, nec contritio, nec confeſsio ratione ſui obligat, ſed ratione ſacramenti ſuſcipiendi, aut adminiſtrandi, & ita eſſet vnum tantum peccatum recipere ſine cõtritione Euchariſtiam, & illud eſſet cõtra præceptum negatiuum, quo prohibemur recipere Euchariſtiã, & ſimiliter recipere
10 ſine confeſsione, quando non eſſet præceptum etiam per ſe confeſsionis annuæ, vt infrà in materia de confeſsione q. 90. ar. 3. dicemus.

Quarta ſẽtẽtia Soti.

Quartus caſus aſsignatur à Soto d. illa 17. q. 1. art. 6. & tamquam proprius obligationis pœnitentiæ, aut contritionis, in quo & per ſe obligat, ſcilicet quãdo eſt periculum obliuionis peccatorum, & quia iã modificatum eſt per Eccleſiam confeſsionis præceptum non obſtãte periculo obliuionis, vt ſuo loco dicemus, ſcilicet, vt quotãnis ſit confeſsio, docet nõ teneri nos ad pœnitentiam, etiãſi adſit obliuionis periculũ, ſed ſi non fuerit ſuo debito tẽpore aſsignato per Eccleſiã copia confeſsionis, & opportunitas, obligabit præceptũ pœnitentiæ, aut contritionis, vt loco confeſsionis ſubſtituatur. Sed & hęc opinio videtur

Reiicitur.

mihi abſq; fundamẽto, modificatio enim Eccleſię tantũ eſt ad ſacramentũ cõfeſsionis; vnde verò conſtat etiã extendi ad cõtritionẽ, quòd enim obliuio peccatorũ in particulari per ſe obliget, vt ſtatim habeamus contritionẽ, etiam eſt gratis dictũ, cũ vt infrà dicemus neceſſaria non ſit contritio peccatorũ in particulari; ratione verò tentationis imminentis quomodò obliget præceptum hoc cõtritionis vel charitatis diximus q. 84. art. 8. & 9. & neſcio qua ratione Eccleſia modificare poſſet pręceptũ contritionis, quod de ſe tantũ obligat in extrema neceſsitate ad certum tempus,
11 cum ſit actus omnino interior.

Præceptũ cõtritionis per ſe tãtũ obligat in articulo mortis.

Supereſt ergo vt tantùm obligatione contritionis, cum ſit ex ſola virtute charitatis, qua cum Deo inimus amicitiam, vt ex dictis conſtat, teneamur ſola charitate erga Deum quæ eſt virtus ſpecialis, vnde tenemur Deum diligere, & conſequenter odio habere offenſam, & peccatum cõmiſſum, vnde cum hoc ſit affirmatiuum præceptum, ſicut & reliqua omnia nõ ſtatim obligabit, nec in caſibus enumeratis per ſe & ratione ſui, vt explicatũ eſt, benè tamẽ per accidens, nos enim non negamus in multis caſibus eſſe obligationẽ contritionis, ſed dicimus eã eſſe obligationẽ charitatis, ſed nõ per ſe, ſicut in ſimili dicemus infrà q. 90. art. 1. dub. 2. & 3. ex S. Thom. in 4. d. 17. q. 3. ar. 1. quęſt. 4. in corpore, & alijs non eſſe obligationem per ſe recipiendi ſacramentum pœnitentiæ, niſi in extrema neceſsitate, ſaltem quando tempus non determinatur ab Eccleſia: vnde obligabit in extrema tantùm neceſsitate, quia cum tandem teneamur in amicitiam Dei redire, & charitate ipſum diligentes recõciliari, ſi in reliquo vitæ id factum non eſt tandem in vltimo eſt neceſſarium, & ita dicitur de neceſsitate ſalutis, in alia enim vita nõ relinquitur locus iterũ cum Deo ineundi amicitiam; qui ergo eo tempore extremæ neceſsitatis non reconciliatur Deo peccat, non quia nõ ſatisfaciat Deo, nec quia non miſereatur animæ ſuæ, vt diximus, ſed quia nõ diligit tandem Deũ, quem tenebatur diligere, vnde illud peccatum eſt tantùm huius affirmatiui præcepti omiſsio.

DVBIVM VII.

Vtrùm contritio debeat eſſe de omnibus peccatis in particulari?

1 *Prima ſententia.*

PRima opinio fuit aſſerentiũ vniuſcuiuſque peccati ſuam debere eſſe pœnitentiam, & dolorem, vt vniuſcuiuſque morbi ſit ſua medicina, ita expreſſè Lodolphus 1. part. vitæ Chriſti c. 20. & pro hac ſententia refertur à Nauarro in ſumma c. 1. num. 22, Raymũdus in ſumma, & Angelus verbo, *Contritio*, qui eo loco n. 4. tãtùm docet initio quando iuſtificatur homo eſſe neceſſariam cõtritionem ſpecialem de peccatis, poſtquã verò dimiſſa ſunt, inquit, ſatis eſſe generalem contritionem, quod ampliùs explicans Silueſt. eodem verbo q. 3. inquit cũ D. Thom. in 4. diſt. 17. q. 2. art. 2. quæſtiũcula 6. initio iuſtificationis de peccatis nõdum remiſsis, ſaltem neceſſarius eſt dolor attritionis in particulari de peccatis, poſtea verò ſatis eſt generalis contritio; nullus

Lodolph. Angel.

Silueſt.

lus tamen illorum docet neceſſarium eſſe dolorem vniuſcuiuſque peccati peculiarem, ſed vnũ cõmunem circa peccata in
2 particulari cogitata, quamuis ex Siluestro videatur colligi ita ipſum ſenſiſſe; docet enim maioris peccati maiorem debere eſſe dolorem, vnde & vnicuique peccato videtur aſsignare proprium dolorem. Ego verò non inuenio rationem pro hac ſententia, vt vniuſcuiuſque peccati debeat eſſe ſingularis ſua contritio, vel attritio, vel quo præcepto naturali, vel diuino; de diuino verò non videtur vnde colligatur, de naturali nulla ratio probat, maximè cum vna tantum contritio omnium ſit ſufficiens emundare ab omnibus peccatis, cum conſtituat hominem Dei amicum, & cum Deo reconciliet hominem, neque quidquam obſtet quominùs vna ſola contritio omnium haberi poſsit. Quare omnes Doctores quos citabimus hoc habent vt indubitatum, non eſſe neceſſarios tot actus do
Reijcitur. loris circa peccata, ſed ſatis eſſe vnum doloris actum, & opinio hæc docet meo iudicio impoſsibile, quia aut inquit tot debere haberi contritiones ſimul omnium peccatorum, & hoc videtur homini impoſsi-
3 bile, aut ſucceſsiuè, & ſic primo actu contritionis iuſtificabitur, quia eſt vera cum Deo reconciliatio, ergo non tenebitur ad reliquos actus, aut dicendum vſque ad vltimum non iuſtificari hominem, quod eſt falſiſsimum, cum concedat iam veram cõtritionem in primo actu ſimul cum ſtatu peccati. An verò debeat hic dolor eſſe ex memoria peccatorum in particulari, vel ſufficiat in generali, non ſatis cõuenit inter illos, nec tamen difficultas eſt, quando non eſſet ratione inſtãtis periculi tempus excogitandi peccata, nam neq; tunc præceptum confeſsionis, quod manifeſtiùs obligat ad memoriam habendam peccatorum obligaret, vt cõſtat quanto magis contritionis præceptum non obligabit.

Sententia Cani aſſerẽtis neceſſariã eſſe recognitionem omnũ peccatorum in particulari

Sed quando tempus, & opportunitas adeſt cogitandi peccata non omnes eodem modo docent Canus 3. par. relectione pœnitentia concluſione 3. vltimi dubij inquit neceſſariam eſſe in omni tempore, & lege contritionem vnam quidem, ſed circa ſingula peccata in particulari priùs cogitata, vnde non tantùm, vt cõfiteamur illa, ſed etiam quocumque tempore ante
4 cõfeſsionis inſtitutionem, nec ſolùm neceſsitate præcepti, ſed medij, hoc eſt non tantùm tenemur ad id præcepto, ſed aliter nũquam potuit ſalus obtineri iuſtificationis. Multos alios pro hac ſua ſententia refert, & quidem S. Tho. in 4. d. 17. q. 2. art. 2. quæſtiuncula 3. & de veritate quæſt. 28. art. 5. ad 4. & prima ſecundæ q. 113. artic. 5. ad 3. & clariſsimè ſeq. quæſt. art. 1. Alexand. 4. p. quæſt. 17. membro 3. art. 8. §. 1. & 2. Ricard. diſtinct. 16. artic. 4. q. 2. Duran. diſt. 17. quæſt. 2. ad 1. & diſt. 21. quæſt. 3. num. 6. Palud. diſtin. 17. quæſt. 1. artic. 2. concluſione 5. Gabr. diſt. 16. q. 1. art. 3. dub. 2. Ruardus art. 5. non longè à principio poſt vnam paginam ſtatim, neceſſarium docent eſſe, contritionem habere circa omnia peccata in particulari cogitata, hoc eſt memoria facta peccatorum, cõtritionem illorum habere, & quãuis id non expreſſè doceant eſſe neceſſarium neceſsitate medij, aut tantùm neceſsitate præcepti, ſicut diſtinxit Canus, 5
vidẽtur tamen vtroque modo aſſerere eſſe neceſſarium neceſsitate medij, & præceptí in omni ſtatu, & lege, excipio Gabrielem, qui de vtraque neceſsitate, non ita clarè loquitur, eſt verò magna differentia; ſi enim neceſſaria eſt memoria peccatorum in quæ feratur contritio, & dolor neceſsitate medij, etiam quotieſcumq; voluerit homo contritione ſola iuſtificari tẽpore adhuc quando non eſt præceptũ contritionis, neq; eſſet nouum peccatũ omittere, eſſet neceſſaria illa peccatorum memoria, ſine qua non eſſet vera contritio, vnde quamuis peccatum non eſſet, tamen nec eſſet ſufficiens dolor ad iuſtificationem, ſi verò ſolo præcepto eſt neceſſaria, poſſet quidem ſine illa iuſtificari homo in tempore, quando præceptum nõ obligat, & ſolùm ei neceſſarium eſſet eam diſcuſſionẽ conſcientiæ facere tẽpore, quo tenetur per contritionẽ Deo recõciliari, & ita in extrema neceſsitate, ſi vtroq; modo eſſet pœnitentia neceſſaria, nec conſequeretur remiſsionẽ peccatorũ, quia non haberet veram contritionem ad id neceſſariam, & denuo peccaret, quia tranſgrederetur præceptum, & hoc intelligitur, etiam 6
quando non eſt copia confeſsionis, ad quã cogitare debebat peccata, quia tũc ſaltẽ tenetur cõtritione vera Deo recõciliari, vnde quia hanc habere non poteſt niſi cogitet peccata, ad id teneretur, vt dixi, etiã ex præcepto. DD. prędicti, vt notaui, præter Canum non docuerunt vtroq; modo eſſe

S. Thom. Alexand. Ricard. Durand. Palud. Gabr. Ruard.

neceſſariã, ſed videntur id inſinuare, quia docent ad veram contritionem id eſſe neceſſarium quãdo opportunitas adeſt. Hãc ſententiam videtur ſequutus Caiet. infrà q. 87. art. 1. quamuis non ſe explicet omnino, cuius verò ſententiæ fuerit in opuſculis dicemus infrà, & Petrus Sotus vt infrà dicemus.

Caietan.

6

Non placet Sententia Cani.

Hæc ſententia omni prorſus fundamẽto mihi videtur deſtituta, qua propter, & omnino falſam exiſtimo, quia abſq; fundamento aſſerendum non eſt tam neceſſarium, & vnicum medium, aut preceptũ, vt contra hanc ſententiam, & ſequentem infrà oſtendam impugnans ipſorum omniũ fundamenta: vnde conſtabit quàm meritò reijcienda ſint.

Soti ſententia.

Dominicus Sotus in 4. d. 17. q. 2. art. 3. quantũ ex toto eius diſcurſu potui colligere, docet in omni lege, & ſtatu neceſſariam fuiſſe ex precepto hanc peccatorum cogitationem, etiam abſq; cõfeſsione, ita

7

vt nõ ſatisfiat præcepto niſi peccata quis in memoriam reuocet, concedit enim reſpondens ad ſecundum argumentum Caiet. cum primùm habeatur contritio ante conſcientiæ diſcuſsionẽ iuſtificari hominem, etiã ſi illa feratur in peccata in generali, tenetur tamen inquit vel antea, vel poſtea diſcuſsionem facere, non quidẽ exiſtimat teneri, vt iuſtificetur, quia iam iuſtificatum eſſe concedit, ſed ex præcepto. Expreſſè hæc ſentẽtia colligitur ex Ioan. Medina tractatu de pœnitentia. q. 1. præcipuè. §. *Ratio autem ſupertus.* Vnam ex ijs opinionibus ſequitur Adrian. in 4. in q. 3. de baptiſmo in fine ad rationem in contrarium; docet enim ſæpè iuſtificari poſſe hominem à peccatis ſola contritione circa peccata in genere cum propoſito cogitandi ſingula, cum aderit opportunitas, vt de conſtituto (inquit) in articulo mortis. Saltem ergo concedit eſſe in præcepto, ſed quo tempore, an ſola Euangelica lege, vel etiam naturali non explicat, neque ſatis conſtat an ſenſerit eſſe etiã medium neceſſarium, vt diximus ex ſententia Cani. Quam verò ex ijs ſequatur Petrus à Soto lect. 13. de pœnitentia nõ potui ſatis colligere, quia videtur ſtatim ſibi

Med.

Adrian.

8

contraria docere, ſed in ſentẽtia Cani meo iudicio videtur eſſe vt non ſit vera pœnitentia ſufficiens ad delendum peccatum, niſi priùs cogitata fuerint peccata.

Caiet. placitum.

Caiet. demum to. 1. opuſculorũ tract. 4. q. 2. duo docet, quorum alterum (vt oſtẽdam) mihi placet. Primum non eſſe neceſſariam cogitationem omnium peccatorum in lege aliqua, etiam Euangelica, quando eſt ſine ſacramento, vt in omnia peccata diſtinctè feratur contritionis actus, nec vt medium, nec vt præceptum, ſed ſolam contritionem ſufficere, quæ in peccata in confuſo feratur abſque vniuſcuiuſque conſideratione: denique ſi aliquem pœniteret propter Deum, ſatis eſſet vt iuſtificaretur, & etiam, vt iam non teneretur præcepto contritionis recogitare peccata. Quòd non ſit neceſſaria illa peccatorum examinatio tamquam medium, vt ſine illa nõ ſit iuſtificatio cõſtat: primò quidem, quoniam contritio circa peccata in genere ſi propter Deum ſit, ſufficiens eſt iuſtificare hominem, eſt enim vera amicitia, & conſequenter reconciliatio cum Deo, vt dixi 1. 2. diſput. 203. ergo hæc eſt ſufficiens medium natura ſua ad iuſtificationem, ergo non eſt vnicum medium, vnde nec neceſſarium ad ſalutem contritio circa ſingula peccata cogitata, & ita concedit Canus quando aliud fieri non poteſt ſatis eſſe ad ſalutem, & ſufficiens medium contritionem propter Deum circa peccata in confuſo. Dices, quòd ſicut ſuprà diximus ſicut dilectio ſola ſufficit ad iuſtificationem, quãdo non adeſt tempus cogitandi peccata, quando verò adeſt non ſufficit, ita de examine dicendum eſſe. Reſpondeo diſparem eſſe rationem; diximus enim dilectionem ſemper ſufficere de ſe iuſtificare, eſſe tamen neceſſariam contritionem cum adeſt memoria peccatorum, nõ quaſi quid præuium ad dilectionem, aut quaſi eam perficiat, ſed quia neceſſariò ſequitur ad actualem cogitationem peccati ex dilectione contritio, non ſic verò ſequitur examen neceſſariò ex contritione etiam ſi adſit illius opportunitas, nec requiritur examen natura ſua, vt præuiũ, ſic enim nullo caſu poſſet vera contritio ſine examine eſſe.

Non eſt neceſſaria ad veram contritionem peculiaris examinatio omniũ peccatorum.

9

Obiectio.

Sed dices ideò cum fieri poteſt hæc peccatorum examinatio eſt vnicum medium contritio illa circa peccata in particulari conſiderata, quia aliter nõ haberetur; ſi enim vera cõtritio haberi poteſt ſine illa nõ dubiũ illã nõ eſſe de neceſsitate medij; ſed hoc ridiculũ eſt: primò quidẽ quoniã vel hęc neceſsitas prouenit ex natura rei, quia neceſſa-

10

Soluitur.

ceſſariò connexa eſt cõtritio vera cũ memoria illa peccatorum, vel ex ſtatuto Dei: non ex natura rei, aliàs neque in extrema neceſsitate ſine illa eſſe poſſet vera contritio ſufficiens iuſtificare, quòd ſi tunc eſſe poteſt, ergo natura ſua ſeparari poteſt ab illa, vnde ex natura ſua non eſt neceſſarium obiectum contritionis peccata in particulari cogitata: non ex ſtatuto Dei, quod ſcilicet Deus decreuerit numquam dare ſpiritum compunctionis veræ, niſi recogitanti, quando poteſt peccata ſua, ſicut ſcimus numquam dari hunc ſpiritum
11 ei, qui non vult confiteri, quando adeſt tempus obligans, quia ſine illo ſacramento noluit Deus quẽquam iuſtificari quando eſt tempus obligationis: ſed vnde conſtare poteſt nobis de hac Dei lege, & voluntate? maximè in naturali lege, vbi nullum erat latum præceptum, nec de tali Dei decreto conſtare poterat, imò neque in ſcripta lege id conſtitit vnquam, talis enim voluntas Dei aut ex Scriptura, aut ex communi Patrum traditione conſtare debuit, aliàs temerè, & ſine fundamento id Deum ſtatuiſſe diceremus. Ex Scriptura ſatis apertum eſt id non colligi; illud enim quod adducit pro ſua ſententia Canus, Eſaiæ cap. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos, &c.* & illud Pſalmi 76. *Cogitaui dies antiquos, & meditatus nocte cum corde meo, & exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum*, & vt legit Auguſtinus, *Scrutabar ſpiritum meum*, qua ratione probare poteſt id fuiſſe ex Dei ſtatuto neceſſarium, vel vnde id illa Scripturæ loca oſtendunt? ſolùm enim ſignificat Eſaias, & Dauid, ſe illud feciſſe: nec negamus id vtiliſsimum eſſe, ſed modò quæſtio eſt an ſit neceſſarium.

Iſaiæ. 38. *Pſal. 76.*

Obiectio ex Ezech. 18. diſſoluitur

Illud quoque Ezechielis cap. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, & fecerit iudicium vita viuet, & non morietur*, iudicium (inquit Canus) hoc eſt examen, & inquiſitionem peccatorum, nihil probat: eſt enim voluntaria expoſitio, vt iudicium pro examine
12 accipiatur, neque id vllo modo voluit Propheta, vt ex contextu patet; dupliciter enim exponi poteſt ad literam, ſi feceris pœnitentiam omnium iniquitatum, non quidem aliquarum tantùm, ad hoc autem ſatis eſt ſi in genere omnium, & ſui ſtatus pœniteat, quòd Dei inimicus fuerit, & fecerit iudicium, exponit Serrarius, hoc eſt non quaſi brutum abſque iudicio operetur, ſicut antea, vnde inquit ſignificare interiorem motum animæ cũ diſcretione. Veriùs tamen iudicium idem 13
eſt, quod iuſtitia, hoc eſt, ſi fecerit rectum iudicium iuſtè iudicans in cauſa proximi, ne alicui iniuriam faciat; contextus enim ita habet: *Si autem impius egerit pœnitẽtiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, &c.* Ecce quomodò iudicium referri non poteſt ad examẽ peccatorũ, ſed ad legis obſeruãtiam; poſtquàm enim dixerat, ſi egerit pœnitẽtiam, addidit, & cuſtodierit omnia præcepta mea, quia non ſatis eſt pœnitere facti, ſi mandata non cuſtodiũtur in futurum, vt ſaluetur homo, & quamuis ibi contineretur illud, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, voluit tamen Deus illud expreſſè admonere, vt oſtenderet quam ſit illi gratum iudicium rectum facere, & contrà quã ſit ei infenſum iniquè iudicare in cauſa proximi: & ita eodẽ cap. ſuprà oſtẽ-
14 dens, quiſnam eſſet iuſtus, qui modò iuſtitia ſua victurus eſſet inquit, *Et ſi fuerit iuſtus, & fecerit iudicium, & iuſtitiã, in mõtibus nõ commederit, &c.* hoc eſt, vt exponit Hiero. iudicaueſit rectè, & iuſtè, & vt oſtẽderet quantum id Deo placeret poſt multa idem repetere videtur ijs verbis: *Iudiciũ verum fecerit inter virum, & virũ, &c.* quãuis ijs verbis, vt inquit Hieronym. ibidem ἐπιτάσις virtutum denotatur in iudicio, hoc eſt intẽſio, & vehementia, vt oſtendat quanta ſit opus ſcientia, & cognitione in iudicio. Aut ſi dicamus eſſe Hebraiſmũ in ſcriptura facere iudiciũ, & iuſtitiã, vt idẽ ſit quod rectè viuere, & ad Deũ conuerti, vt alij volunt, non tamen poteſt collgi ex aliquo loco, iudicium hoc ſcrutinio deberi fieri, & examine peccatorũ. Illud etiãq dicit Ezechiel: *Ab omnibus peccatis ſuis*, quod pro ſua ſentẽtia adducit Ioan. Med. vt ſaltẽ ſit in præcepto, nihil probat nam etiã contritione circa peccata in cauſa includendo omnia in genere dicitur homo verè facere pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis.

Explicatur locus pſalm. 18.

Deniq; illud Pſalm. 18. *Ab occultis meis mũda me Domine, &c.* adducit Canus vt ſuã probet ſententiam, inquit enim, ſi non eſſet diſcuſsio illa neceſſaria, cur ita dice- 15
retPropheta, *Ab occultis meis mũda me Domine, &c.* ſed quis nõ videat quã debile ſit

hoc argumẽtum, quamuis enim & Dauid id faceret, vt cogitaret ſingula ſua peccata, & pro ijs quæ ignorabat diceret, *Ab occultis meis munda me*, &c. quem ſenſum omnes ferè ſequuntur, tamen vnde conſtat neceſſarium ita præciſè omnibus eſſe, quod diligentiſsimus Propheta ex abũdãtia gratiæ faciebat? Neq; negamus id eſſe vtiliſsimum, ſed neceſſarium non eſſe contendimus: diuinatorium ergo eſt, ex Scriptura colligere hanc eſſe Dei voluntatem, vt nulli detur ſpiritus conpunctionis, niſi recogitanti peccata ſua.

Expẽditur ratio pro prædicta ſẽtentia.

Ratione verò neſcio vnde probari poſſet, niſi illa qua quidam vtuntur, quia peccator conuerſus fuit ad creaturam diuerſis peccatis, eget ergo auerſione à creatura expreſſè cognito peccato cui adhæſit,
16 vt expreſſè auertatur, aliàs videtur ab illo non auerti. Sed ſi hæc ratio probat aliquid, ſequitur ex natura rei, vt verè homo auertatur à creatura, & peccato, eſſe neceſſariam hãc cogitationem peccatorum, vnde non ſatis erit, nec in extrema neceſsitate alia generalis, & ſi ſemel concedamus, vt veriſsimum eſt, contritionem propter Deum de peccatis in genere verè conſtituere hominem iuſtum, & Deo reconciliare, non erit neceſſaria illa memoria, vt contritio vim habeat iuſtificandi, & auertendi hominem à ſtatu peccati, & conuertendi ad Deum; vt verò nobis concedatur de facto ſine illa memoria aliquando, nihil obſtat ratio dicta, vt ſatis cõſtat, cum enim poſsit, & illa ſufficiat, vnde colligemus Deum noluiſſe nobis illã concedere?

Ex ijs conſtat primò contra ſecundam ſententiam Soti, & aliorum, nec fuiſſe præceptum in naturali, aut ſcripta lege, nec in Euangelica in memoriam reuocare peccata, niſi vt illa confiteamur, vt docet Caietanus, quia nec ratione, nec autoritate id probari videtur, vt ex ſupradictis conſtat. Quod enim adducitur ex Chryſoſtomo tom. 5. in fine 1. lib. de contritione cordis, & in 2. lib. etiam circa finem, & Gregor. homil. 40. in Euangelia circa finem 4. lib. Moral. cap. 17. & 8. lib. c. 16. non probat id eſſe neceſſarium, quãuis Sancti Patres ſæpiſsimè ad id exhortentur, vnde, & ſic intelligitur idem Chry
17 ſoſtomus eodem tom. ſermone de contritione, & confeſsione in fine, vbi ſic ait: *Non ſatis eſt dicere peccator ſum, ſed operæpretium eſt, & ſpeciatim peccatorum, & delictorum remmiſci.* Hæc ille; neque enim hoc dicit, quia exiſtimet eſſe in præcepto, vnde conſultò dixit, *operæpretium eſſe*, hoc eſt, maximè expedire; dicit autem 18
non ſufficere in genere dicere, *peccator ſum*, non quia ampliùs teneamur, ſed quia parùm accenditur animus ex hac conſideratione in genere, & ideò ad ſpecialem hortatur, vnde & in epiſtola ad Hebræ. homil. 31. poſt medium de eadem re verba faciens cum hortaretur ad iugem memoriam, & examen conſcientiæ, inquit, *Non dico ſi perſuaſum ſit tibi peccatorem te eſſe, hoc quippe non ita valet humiliare mentem, & ſobriam perficere, ſicut ipſa per ſe ſpecialiter conſiderata peccata.* Illud verò Auguſtini de vera, & falſa pœnitentia c. 9. quod Canus pro ſe adducit tantũ probat, vt colligitur ex contextu, contritionem, & veram pœnitentiam de omnibus debere eſſe, ita vt nihil reſeruet, vnde inquit: *Sunt nonnulli, quos pœnitet peccaſſe, ſed non omnino, reſeruantes ſibi quædam peccata, quibus delectentur*, &c. vnde eodem capite, inquit: *impium eſſe, à Deo dimidiam ſperare ſalutem.* *Auguſt.*

Deinde illud Auguſtini ex eodem lib. cap. 14. & 17. efficaciùs videtur id probare, vbi in c. 14. & memoriam non tantum peccatorum, ſed etiam circũſtantiarũ docere videtur eſſe neceſſariam: ſed apertè loquitur ibi de confeſsione in qua non dubium eſt explicanda eſſe omnia peccata, quod verò ad circumſtantias attinet, dicemus infrà ſuo loco. Vnum certum ſit, vt ibi notabimus aliquas ab Auguſtino commemorari ibi cap. 14. quæ revera, non eſt neceſſe (ſecundum omnium etiam ſententiam) exprimere in confeſsione: capite verò 17. inquit: *Verſum quidem puto, qui dolet de crimine, conuerſum qui dolet de animi eius, quam expoſuimus varietate*: expoſuerat autem animi varietatem illam eſſe diuerſitatem peccatorum, & circumſtantiarum: priùs etiam dixerat in hæc verba: *Quod vt quis conuertatur debet dolere de crimine, & de omni eius varietate,* *Altera obiectio ex Auguſtino diſſoluitur* 19

Sed neq; ex hoc ſentẽtia hæc Cani probatur, quoniam nihil aliud voluit Auguſtinus, quàm docere illum, qui verè ad Deum conuertitur planè debere conuerti, vt animæ ſuæ integram ſalutem conſequatur, non quia timore pœnæ tẽporalis 20
alicuius

Obiectio ex Chryſoſt. et ex Gregor.

alicuius pœniteat,& tamẽ aliud ſibi in quo complacet,reſeruet, vt dixerat eodem lib. cap.9.& ſuprà notauimus, ſed quia revera omnium verè pœnitet ex amore, & hunc appellat conuerſum,qui ab omni varietate peccatorum conuertitur,& omniũ pœnitet verè,verſum verò, quẽ tantùm vnius peccati pœnitet,&ab eo deſiſtit timore pœnæ,reſeruans,vt dixi, ſibi aliquid, de quo iam diximus;non verò id dixit Auguſtin. quaſi exiſtimaret, neceſſariam eſſe conſciẽtiæ diſcuſsionem ad veram pœnitentiam: ad veram ergo contritionem hoc examem neceſſarium non eſt,nec ex præcepto, nec tamquam medium,nec oppoſitum probari vllo modo poteſt.

Diſcrimen inter pœnitentiam venialium & mortaliũ.

Eſt tamen differẽtia quædam inter pœnitentiam neceſſariam ad venialia remittenda,& ad mortalia,quòd ad venialia poteſt eſſe circa vnum,non verò circa alia, & ita vnum remitti poteſt ſine alio,vt ſeq. q. dicemus,ad mortalia verò requiritur,vt ſit

21 omnium ſaltem in genere: vnum enim ſine alio remitti non poteſt, vt ſequenti art. dicemus,ſed memoriam peccatorũ,& examen non video eſſe neceſſarium, niſi in ordine ad cõfeſsionem, hoc eſt,vt confitea mur peccata noſtra,& hoc eſt,primũ quod placet ex Caietan.Ex ijs colligitur veriſimum eſſe,quod docent Bonauent. in 4.d. 16. 1.p.art.4.q.2.& S. Tho.d.17. quæſt.2. artic.3.quæſt.3.ad ſecundum, & Alexand. 4.par.quæſt.17.memb.2.art.1.§.2.& Vig. in ſumma cap.16.§.4.verſic.10.non debere eſſe maiorem contritionem de maiori peccato, quia vnica omnia deleri poſſent, quamuis vt ipſi docent habitus contritionis inclinet ad hoc,vt maiorem dolorẽ producat de maiori peccato.

Bonauent. S.Thom. Alex. Viguer.

Aliud aſſertum Caietani.

Secundò docet Caietan.neceſſariam eſſe hanc diſcuſsionem ratione confeſsionis hoc modo,non tantùm vt confiteamur illa,hoc enim ſatis manifeſtum erit in materia de cõfeſsione,ſed etiam vt illorum, quę confiteri tenemur dolorem habeamus, & hoc non extra ſacramentum adhuc in lege Euangelica, ſed quando recipiendum eſt ſacramentum,&confeſsio facienda.Inquit ergo aut primò poſſe eſſe vnam contritionẽ omniũ in genere,ſed deinde inquit hanc nõ eſſe ſatis ad ſacramentũ, ſed debere eſſe ſingulas(inquit)deteſtationes ſingulorum peccatorum, ſiue ante, ſiue poſt ſequatur vna contritio omnium.Sed nec ad confeſsionem video vlla ratione probari poſſe ne

22

Reſellitur.

ceſſarias eſſe ſingulas deteſtationes ſingulis peccatis, imò verò,vt optimè Sotus vbi ſuprà,ſiue ante memoriam omnium peccatorum fuerit vniuerſalis quidam dolor, aliàs ſufficiens ad ſacramentum, ſiue poſt confeſsionem ante abſolutionem, non video aliud peculiariter eſſe neceſſarium ad ſubſtantiam, & effectum ſacramenti, nec video aliquem,etiam Canum,aut alium Doctorũ ſecũdæ ſententiæ, aut tertiæ oppoſitum docere,ſolùm eſt differẽtia an,& quãdo debeat eſſe examen conſcientiæ, quod iam ſatis diſputauimus.

23

Hic nobis pro complemento huius doctrinæ explicandum erat quomodò contritio ſit dolor ſuper omnia,ſed iam ſatis explicauimus 1.2.diſput.194.cap.3.modò ſatis ſit ſupponere duos eſſe dolores alterum contritionem appellari,quæ eſt dolor peccati,vt eſt offenſa Dei,& eſt amor Dei ſuper omnia,aut ex amore illius, vt explicauimus ſuprà quæſt.85.art.2.vnde etiam & dolor dicitur ſuper omnia, vt explicauimus 1.2. loco citato: alterum verò contritionem, quæ dicitur dolor non ex amore Dei,ſed ex timore pœnæ æternæ, aut ex conſideratione turpitudinis peccati, aut damni ſpiritualis,quia ſub hac ratione pœnitet peccaſſe,&hic dolor, quamuis videatur ex timore ſeruili,quia non eſt ex amore,tamen non eſt cum ſeruilitate, & eſt cũ ſpe veniæ, vnde, & donum Dei, vt docet Concilium Tridentinum ſeſsione 14. c.4.

Omittò hic longius diſputare cõtra Caietan.de acceptionibus quas ipſe affert attritionis,& contritionis to.1.opuſ. tract.4 quæſt.1.ſed breuiter,vt & eius ſententiam in quæſt.tractanda intelligamus, eas acceptiones enumerabo,vt ipſe enumerat.

Quid ſit Cõtritio ex ſẽtẽtia Caiet.

Primò ergo dicit eſſe veram contritionem, quæ tribus conſtare debet, primò, quod ſit diſplicentia peccati.Secundò cum propoſito numquam in futurum peccandi. Tertiò, quod ſit charitate formata; per defectum autem alicuius erit attritio inquit Caieta.primò tamen ſi deſit primum, hoc eſt diſplicentia, quod nulla ſit diſplicentia, nulla erit contritio, nec attritio, vt ſatis conſtat, ſed ſi aliqua adſit diſplicentia, licèt imperfecta,erit attritio. Si verò, ſecundum deſit, tripliciter id accidere poteſt,vel ita vt propoſitum quis habeat peccandi,ſcilicet in futurum, & hæc non eſt adhuc attritio,nec eſſe poteſt, ſecundò vt ſit habitualiter tantùm propoſitũ peccan-

24

di iterum, vt in concubinarijs, & vſurarijs contingit, in quibus tantùm eſt veluti velleitas deſerendi peccatum, ſed revera non deſerit, & hæc poſſet dici attritio, vel tertiò, quia licèt non explicitè intendat abſtinere à peccatis, ita tamen dolet, vt virtualiter, & in confuſo habeat propoſitum abſtinendi à peccatis, & hæc, inquit, comuniter dicitur attritio.

25 Sed ex defectu tertiæ conditionis, quæ ad contritionem requiritur, ſcilicet, quod ſit charitate formata, poteſt etiam, dici quodammodò attritio, vel potiùs ipſe appellat contritionem informem, hoc eſt, nondum charitate infuſa formatá; differũt autem formata, & informis non ſecũdum ſubſtantiam actus, ſed quia vna prouenit ex charitate infuſa, alia verò tantũ ex proprijs viribus, docet enim poſſe hominẽ diligere Deum ſuper omnia amore amicitiæ ex proprijs viribus, ſine charitate infuſa, imò ſine ſpeciali auxilio, & ita poteſt odio habere peccatum propter Deũ, & hoc antequàm iuſtificetur; poſt certum verò tempus infunditur gratia, & charitas, & iam fit iuſtificatio, & ita formatur dilectio, & contritio, & ex ijs reſpondet ipſe ad quæſtionem, an attritio fieri poſsit contritio, & facilis erit reſponſio, vt infrà dicemus ſeq. dubio.

Hîc priùs vellem animaduertere hæc eſſe maxima Caietani figmenta, & periculoſa, nec ſingula vellem impugnare, quod. verò præcipuè falſum eſt de dilectione Dei ſuper omnia eſſe poſſe ex proprijs viribus, & ſine infuſione charitatis vſq; ad certum tempus, & eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationẽ, quod eſſe videtur ex ſententia Scoti, vt diximus prima ſecundæ d. 194. & d. 199. ſatis ibi impugnauimus, & quàm ſit periculoſum oſtendimus: alia verò quæ docet Caietan. de attritione, licèt vera ſint, tamen communiter attritio dicitur verus dolor cum propoſito virtuali, aut explicito vitandi futura peccata, aliqua ex tribus illis rationibus; contritionem verò eſſe dolorem peccati, vt eſt offenſa Dei, & formã, aut diſpoſitionem ſtatim iuſtificantẽ, non eſt dubium iam inter Doctores, & hæc diuiſio attritionis, & contritionis conſtat ex Conc. Trid. ſeſ. 14. capite 4.

DVBIVM VIII.

Vtrùm attritio poſsit fieri contritio?

DVbium intelligitur quando quis iuſtificatur in ſacramento, aut dũ iuſtificatur actu proprio, vtrũ actus tranſeat in actum, & quamuis videatur diuerſitas opinionum in hac re, meo tamen iuditio, ſi rectè conſideremus nulla eſt in re differentia, quòd ad propoſitam attinet quæſtionem, quamuis in loquendi modo non omnes conueniant: diſputant de hac re Caiet. opuſ. citato, D. Thom. in 4. d. 17. quæſt. 2. artic. 1. quæſt. 3. Paludan. quæſt. 1. artic. 1. concluſ. 3. præcipuè num. 12. Sotus quæſt. 2. artic. 5. Ricar. art. 1. quæſt. 2. Gabr. d. 16. quæſt. 1. artic. 3. dub. 1. Scotus d. 14. quæſt. 2. §. *Primo modo*, Alexand. 4. p. quæſt. 17. memb. 5. artic. 4. Viguerius in ſum. c. 10. §. 4. verſiculo 10. & ſi in re de qua loquuntur conueniunt: & quidem modo dubium non eſt, vtrum homo attritus fieri poſsit cõtritus, hoc enim ſine controuerſia omnes concedunt, non quia actus attritionis in contritionem mutetur, ſed quia idem attritus homo deinde recipere poteſt contritionem à Deo, vel habitum illius, vtroque modo id fieri poſſe non video in quæſtionem cadere. *Senſus dubij.*

2 Secundò certum eſt, quòd idem actus, qui ante iuſtificationem non erat formatus gratia, hoc eſt, non erat in homine grato poſt iuſtificationem poteſt manere, & iam erit formatus gratia, & meritorius, quia eſt in homine iuſto, in hoc omnes cõueniunt, quamuis non in eo, quòd ſit meritorius, eſt enim diuerſitas opinionum de operibus bonis iuſti, vtrum omnia ſint meritoria. Differunt etiam Doctores in hoc ſecundo puncto, quoniam Caietan. & Scot. concedunt actũ dilectionis Dei ſuper omnia, & ita dolorẽ de peccato propter Deũ, vſq; ad certum tempus informem, hoc eſt, in homine peccatore, & eundem poſteà iuſtificato homine formari per gratiam, in primo tempore dicunt attritionem, in ſecundo appellant contritionem, non diſtinctos ſecundum ſubſtantiam, ſed ſecundum diuerſos reſpectus, cum alter ſit informis, alter formatus, & quidem ſi ita verũ eſſet poſſe haberi aliquo tempore ante iuſtificationem dolorem illum, non dubium, quin idem eſſe poſſet, & continuari vſque ad infuſionem gratiæ, & ita ex informi poſſet fieri

Idem actus attritionis in homine peccatore poteſt per gratiam ad venientem charitate formari.

fieri formatus, nec in hoc eſſet controuerſia, ſed quàm falſum ſit illum actum haberi ita poſſe, vt ipſi aſſerunt ex viribus naturæ, & eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem, ſi vſque ad certum tempus duret, & eſſe poſſe talem actum tẽpore priùs quàm iuſtificetur homo, non eſt huius loci oſtendere, ſatis id contra Caieta. & Scotum impugnauimus 1.2. d. 199. Vnum verum eſt
4 poſſe eundem actum ſecundum ſubſtantiam attritionis, hoc eſt, doloris de peccato non propter Deum, ſed aliquo, ex illis tribus reſpectibus, qui ante iuſtificationẽ eſſet informis, fieri poſteà formatum per gratię infuſionem, & ſi dicatur attritio ante infuſionem gratiæ, & antequàm informetur, & contritio poſt quàm informatus eſt, diceretur idẽ actus attritionis fieri cõtritionis, vnde attritio fieret contritio, & ita expreſſè ſenſit Paludan. & eodem etiã modo loquitur Scot. & Maior d. 14. quæſt. 1. Sotus diſt. 17. quæſt. 2. art. 5. & Viguer. Ricard. & alij, & in re hoc verum eſt, nec video negari poſſe, ſed immeritò ille actus ſi eſt dolor, & non propter Deum dicitur contritio, etiamſi iam ſit in habente charitatem, & gratiam, ſolus enim ille, qui eſt propter Deum dilectum eſt dicendus verè contritio, & dicitur charitate formatus à Concil. Triden. ſeſſ. 14. cap. 4. quia eſt, aut amor Dei, aut quia eſt ex amore, non quia ſit in homine habente gratiã, ideò dicenda
5 eſſet contritio charitate formata, & perfecta, non habitu charitatis, ſed actu: verum eſt à Concilio eo loco citato dici contritionem, imperfectam tamen, quam nos attritionem appellamus.

Actus attritionis ex obiecto non poteſt fieri contritionis ex obiecto.

Videtur tamen hoc negare D. Thom. & Alexan. vbi ſuprà, quamuis alio modo Sotus, & Viguerius conentur ipſum D. Tho. exponere, ſed revera ita ſenſit, quia exiſtimat actum attritionis propter pœnas inferni, aut turpitudinem peccati durare nõ poſſe vſque ad iuſtificationem, vt formetur, & maneat idem ſecundum ſubſtantiam, ſed inquit, adueniente gratia iuſtificanti mutari ſecundum ſubſtantiam. Sed vt optimè aduertit Sotus, ego non video quomodò iuſtificatione adueniente opus ſit mutari actum illum; ex eodẽ enim motiuo poteſt operari, qui iuſtus iam eſt, ex quo antea operabatur ſi eſt honeſtum motiuum; attritionis verò motiuum eſt hu
6 iuſmodi, ergo & cum aliquis iuſtificatur ſacramento, non dubium quin ſæpiſsimè maneat idem actus, vſque ad inſtans infuſionis gratiæ, quia non neceſſe eſt, vt ſacramẽto iuſtificemur, quòd moueamur virtute illius de attritionis actu, in actum contritionis, vt in materia de confeſsione informi videbimus: cum verò incipimur diſponi ad iuſtificationem per dolorem atritionis, & tandem peruenimus ad iuſtificationem, nõ dubito, quòd ceſſet actus attritionis, & ſuccedat cõtritionis, vt iuſtificemur, quia difficillimum eſt, vtrumque actum eſſe, & vtriuſque motiuum, oportet autem, vt iuſtificemur, tandem ſit contritio, ſed non repugnat vtrumq; manere ſimul, vnde dicendum eſt de attritione, quòd formetur habitu charitatis.

Vltimò dicendum eſt cum Ricard. Gab. Soto, Viguer. in quo & Caietanus conuenit, numquam eundem actum doloris de peccatis ob pœnam inferni, vel turpitudinem culpæ, vel damnũ ſpirituale fieri poſſe contritionem, quæ eſt dolor de peccatis propter Deũ, & credo nullus negabit hoc, quia ſunt actus omnino diuerſi cum diuerſa habeant motiua, vnde vnus alius eſſe nõ poteſt, imò optimè Caietan. admonet, actũ vnum alium fieri non poſſe, quando diuerſum habent obiectum, aut diuerſimodè apprehẽditur, hoc eſt, in cõfuſo, vel in particulari ſub hac ratione, aut ſub illa, vnde non credo eſſe quid ampliùs notatione dignum in hoc articulo.

Dolor peccatorum ob pœnas inferni non poteſt efficẽ tritio vera.

ARTICVLVS III.

Vtrùm per pœnitentiam vnum peccatum ſine alio remitti poſsit?

Concluſio eſt negatiua.

Notationes circa textum.

IN hac concluſione nullus Catholicus dubitat, ſi ſermo ſit de potentia ordinata, vnde vt ſuprà vidimus, Ezechielis 18. petit Dominus à peccatore, vt conuertatur ab omnibus peccatis ſuis, & Auguſt. de vera, & falſa pœnitentia cap. 6. impietatem inquit eſſe infidelitatis à Deo dimidiam ſperare ſalutem, & quidem cum vera contritio, quæ eſt amicitia cum Deo, & reconciliatio nihil ſecum patiatur, quod ſit contra amicitiæ legem, nullum pati poteſt ſecum mortale peccatum: eadem enim ratio eſt in vno, ac in alio, quia eodem modo

Vnũ peccatum nõ poteſt dimitti ſine alio.

do ſunt cõtra amicitiam,& charitatẽ Dei, ſed quomodò hæc ratio, quæ etiã videtur S.Tho.in venialibus non probet, dicemus q.ſeq.habitualis etiam gratia cum conſtituat hominem iuſtum eodem modo oppo nitur vni,ſicut alteri,tam actuali,quàm ma culæ ipſorũ permanẽti per modum habitus,vt ſatis conſtat ex 1.2.d. 206.& 207. vbi ſatis de hac re.

Sed vt notat Sot.d.15.q.1. ar.3.de potẽ tia abſoluta nõ omnes cõueniũt, qui enim docẽt remitti poſſe peccatũ ſine vlla muta tione hominis ſola Dei volũtate cõdonãtis peccatũ,vt Sco.qui etiã de facto,inquit nõ expelli ab ipſa ſanctificatione,hoc eſt,à for ma ſanctificante, ſed à Deo immediatè ad præſentiã gratiæ,cõſequẽter tenẽtur dicere,vnũ ſine alio remitti poſſe cõdonatione pœnę vnius,& nõ alterius, quã ſentẽtiam, quòd vnũ ſine alio remitti poſsit, ſequitur Adria.in 4.q.4.de pœnitẽtia,&Ioan.Med. C.de pœnitentia q.12. qui etiam cũ Scoto tenet,vt eo loco cõſtat,&nos diximus loco citato gratiã,& charitatẽ ex natura ſua nõ repugnare cũ peccato,ſed ex ſola lege Dei, ſed hęc omnia ſatis impugnauim⁹ eo loco; qui verò docent,vt Sot.d.15.q.1.art.3. nõ poſſe remitti mortale,niſi ſola mutatione, quæ eſt iuſtificatio,&renouatio per ſanctitatem,& iuſtitiam,vt ego exiſtimo veriſimum,& probaui eo loco,conſequenter dicere tenemur,non poſſe vnum ſine alio remitti, quia ſanctitas non minus repugnat vni peccato mortali, quàm alteri mortali, cum quocumque enim ſanctitas repugnat. Sed de his ſatis eo loco, vbi diximus etiam vnum peccatum ſine alio remitti non poſſe, nihil autem hic video eſſe difficultatis, conſequenter enim in opinione Scoti ſequitur remitti vnum ſine alio poſſe, in noſtra verò contrarium.

9 Fũdamẽta verò Scoti de modo, quo remitti poſsit peccatũ de potẽtia abſoluta,iã ſatis impugnauimus,& cõfirmauimus noſtrã:vnde hic non video cur ampliùs immorandũ ſit,neq; enim autores nimiũ curant de hac quęſtione,ſed de illa ex qua hęc pẽdet,vtrũ ſcilicet poſsit remitti peccatũ ſine mutatione peccatoris,& vtrũ gratia ex ſe peccato opponatur, & cõtritio, vel ſola Dei voluntate de quibus iam ſatis ibi.

Supereſt quædam difficultas, vtrũ modò de facto poſsit quis verè habere contritionẽ vnius peccati mortalis,&nõ alterius, etiam cuius memoriam habet, ſicut in venialibus fieri poteſt,de qua diſputat Ioan. Med.vbi ſuprà,ſed nos de hac re ſeq. quæ- 10
ſtione dicemus. Circa articulum quartum erat diſputandum,vtrum remiſſa culpa,& pœna æterna remaneat aliqua temporalis luenda,& qua ratione, meliùs tamẽ de hac quæſtione in materia de ſatisfactione dicemus.

Circa articulum quintũ nihil video eſſe notatione dignum præter id,quod Sot.notat,quod eſt admodum facile,ſolùm difficultas eſt,in illis verbis vltimis huius articuli,vbi loquens D.Thom.de prauis habitibus relictis ex peccato, inquit, manere etiam in homine iuſtificato, ita tamen vt non dominẽtur hominis,& hoc magis per modum diſpoſitionum,quàm per modum habituum,videtur enim ſignificare D.Th. habitus vitioſos iam manere in ſtatu diſpoſitionis, non verò in ſtatu habitus, cum tamen poſsit contingere, vt maneant ita intenſi, vt veram habeant rationem habitus, modò enim ſuppono diſpoſitionem, & habitum ſolum differre penes magis intẽſum,& minus,&quãuis in nouiſsima impreſsione,vt in margine notatur,emendẽ- 11
tur verba illa, ſemper tamen adhuc manet eadem difficultas,ideò exiſtimo dicendum non negare D.Thom. manere poſſe habitus in vera ratione habitus, & ita tam intenſos, vt requiritur ad rationem habitus, vnde non ſemper diminuuntur, ita vt fiant diſpoſitiones, ſed cum gratia iuſtificationis roboretur ita homo contra prauos habitus, vt iam ſui non dominentur, ſicut antea, dicuntur hac ratione debilitari habitus, & ita manere diminuti. Vnde vt hoc ita explicaret D. Thom. dixit diſpoſitiones, quæ dicuntur reliquiæ peccatorum, remanent debilitatæ, & diminutæ,& addidit, vt non dominentur homini, quaſi dicat hoc modo debilitatæ manent, & rurſus addidit, & hoc magis per modum diſpoſitionum,quàm per modum habituum, hoc eſt, ita remanent debilitatæ,vt dictum eſt, vt potiùs videantur modum diſpoſitionum, quàm habituũ habere,videtur enim proprium habituum vt dominentur illius in quo ſunt. 12

S.Thom.

Quomodo maneãt habitus vitio ſi in homine iuſtificato.

Circa art.6.nihil videtur notandũ præter illud,quod ſuprà dictum eſt quæſt.84. art.1.contritionem,vt eſt ſacramenti pars accipere ab abſolutione efficaciam, & ita eſſe cauſam iuſtificationis effectiuam, & priorem ex parte efficientis, non tantùm remiſſio-

remiſsione peccati, ſed etiã infuſione gratiæ, quæ eſt effectus ſacramenti, ſed de ordine, quem habeat cum gratiæ infuſione, & cum remiſsione peccati contritio extra ſacramentum non diſputabo nunc, vt Sotus diſputat.d.15. quæſt.1. art.6. quia iam ſatis diximus 1.2.diſp.211. vbi multa loca D.Thom.explicauimus, & eius mentem, & quomodò hic dixerit ad primum iuſtificationem impij eſſe effectum gratiæ operantis, quam ſcilicet dixerit operantẽ gratiam in hoc loco, & ita ſatis de tota hac quæſtione.

QVÆSTIO LXXXVII.

De remiſsione venialium peccatorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm peccatum veniale poſsit remitti, ſine pœnitentia?

Concluſio eſt, *Sine explicita pœnitentia remitti poteſt peccatum ſolo actu dilectionis Dei, cum tamen ſit virtualis pœnitentia.*

Notationes circa articulum.

13 ANtequam doctrinam hanc D. Thom.explicemus, quędam nobis ſupponẽda ſunt, primũ eſt, eſſe quædam peccata venialia, quædam mortalia, de quorum differentia ſatis diximus 1.2.quæſt.88.& 89. Secundò ſupponendum, quod diximus 1.2.diſp. 139.nõ tantùm per peccatum mortale verè relinqui in anima maculam, vnde dicitur homo in peccato manere, ſed etiam ex veniali, non quia huius macula ſit priuatio gratiæ, ſed quia ex actu ipſo, & veniali peccato præterito nondum retractato verè dicitur homo in peccato manere, vt ibi probauimus, & maculatus quia verè dicitur emundari ab illo, vel in purgatorio, eo modo, vt infrà explicabimus, vel in ſacramento, vel per actum charitatis, quamuis D. Thom.1.2.quæſt.89.artic.1.vt loco citato notauimus, ſolum mortale dicat inducere maculam, quam dixit eſſe gratiæ priuationem, ſed iam ibi probauimus veram maculam in omni peccato eſſe, peccaſſe, & nõdum peccatum retractaſſe, aut mutatum fuiſſe, ſed eodem modo manere, vnde homo dignus conſtituitur aliqua pœna, ſicut antea erat quando peccabat. Tertiò ſuppo nendum, quod iam diſputaui 1.2.d.206. 14 de potẽtia abſoluta nullum peccatũ etiam veniale remitti poſſe ſola Dei voluntate condonantis illud, ſed neceſſariam eſſe mutationem aliquam condignam, quam diximus, in nullo peccato ſufficere eſſe tantùm actum virtutis oppoſitæ, aut moralis rectitudinis reducentis hominem ad ſtatum rectum, ſed neceſſariam eſſe Dei dilectionẽ, & dolorem peccati reducentem hominem in ſtatum ſanctitatis, aut ſimpliciter, vt in peccati mortalis iuſtificatione, aut in abundatiorem charitatem, vt in venialis iuſtificatione, vt infrà etiã latiùs explicabimus; vnde inter Scholaſticos nullus alius actus virtutis aſsignatur, tamquam condigna iuſtificatio à veniali, quàm charitatis, & pœnitentiæ propter Deum, de ſacramentalibus autem infrà erit quæſtio, & de infuſione habitualis gratiæ, quando illa ſufficiet remittere peccatum, notabimus infrà, quia ex profeſſo iam diſputaui 1.2.loco citato.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm veniale peccatum poſsit remitti in homine iuſto, ſine expreſſo dolore illius?

DVrand.in 4. diſt.21. quæſt.2. 1 num.9. docet non ſufficere ad delẽdum veniale peccatum ſolum actum feruidum etiam dilectionis, ſed requiri contritionem, hoc eſt, dolorem peccati, imò & dolorem ſufficere ſine dilectione Dei, hoc eſt, ſolam attritionem, vt apertè alibi fatetur, vt infra videbimus, probat ille quia nullum veniale peccatum opponitur dilectionis feruori, quia poteſt eſſe cum quocumque feruore, & charitate quantumcumque intenſa ſecũdum actum, veniale peccatum, ſicut cum habitu eiuſdem charitatis quantumcumq; intenſo, vnde infert ille veniale peccatum non opponi feruori charitatis; quòd verò ſola diſplicẽtia peccati ſine dilectione ſufficiat ad delendum peccatum veniale, non probat ille, ſed ita ſenſit, quòd cum ſola attritione etiam exiſtentis in mortali remittitur veniale ſine mortali, inquit enim ſufficere retractare peccatum, etiamſi non retractetur vera contritione propter Deum, ex hoc enim non manet iam voluntas ad- *Durandi opinio.*

hærens

hærens peccato ita docet Durand. in 4. d. *Gabr.* 21. quæſt. 2. & d. 16. quæſt. 2. & Gabr. in 4. d. 16. quæſt. 5. art. 3. dub. 2. hoc verò exiſtimat Duran. quia ſola attritione arbitratur 2 iam retractari voluntatem præteritam, & ita non manere in peccato hominem, ſicut qui reuocat voluntatem, quam habuit, nõ dicitur in ea iam manere.

Scoti ſentẽtia. Huic verò ſententiæ contrarius videtur Scot. in 4. d. 21. quẽſt. 1. §. *Non ſic autem*, vbi poſtquam dixit remitti peccatum veniale nihil aliud eſſe, quàm ſolui pœnam ei debitam, & ita in purgatorio poſſe tolli, addidit tamquam probabilius, quia Sancti videntur (inquit) ita docere, aliud eſſe remitti peccatum etiam veniale quoad culpam, quam ſolui pœnam illius, vel abſolui à pœna, docet tamen remitti poſſe per quemcũque actum bonum hominis iuſti, qui magis Deo placet, quàm peccatum diſplicebat, vnde per actum charitatis imò, & alterius virtutis cõcedet, ita poſſe fieri: & quidem eodem modo tenetur fateri per actũ quemcumque virtutis, qui ita Deo placeat, licèt non magis, quàm diſplicebat peccatum veniale, vt malitia peccati apud Deũ bonitate operis videatur compenſari poſſe, ita refertur eius ſententia à Soto: eam tamen infrà explicabimus ſecundum mentem ipſius Scoti: quare verò ita compenſetur, vt remittatur culpa venialis non probat ille, ſed probari poteſt. *Probatur primò.* Primò, quia ſi 3 opus bonum meretur vitam æternam in homine iuſto, multò magis remiſsionem venialis, quod eſt multò minus. Secundò, quia inquit Gab. loco infrà citando, quodcumque bonum opus in gratia factum ſatisfacit pro pœna, ergo tollit illam, ſed nõ poteſt illam tollere, niſi illius etiam tollat culpam ergo. Tertiò, quia non videtur neceſſarium tam inſigne opus ad remiſsionẽ venialis, ſicut ad remiſsionem mortalis, ergo non eodem modo aſsignanda eſt, vt neceſſaria contritio, & dilectio, quæ ad mortalia requiritur, ad remiſsionem etiam venialis, aliàs nulla eſſet differentia inter remiſsionem mortalium, & venialium, verumtamen addit Scot. non remitti ſtatim in hac vita veniale peccatũ per opus, quod cumque meritorium, & bonum, niſi ab ipſo operante referatur opus illud ad delen- 4 dum veniale in ſatisfactionem illius, quòd ſi in vita ad id non referat, Deus in alia vita referet, & hoc ſatis erit, vt dimittat ei venialia, quaſi compenſationem accipiens venialis peccati bonis operibus iuſti.

Sed Gabr. in 4. d. 16. quæſt. 5. art. 2. con- *Gabrielis placitum.* cluſione 4. & artic. 3. dub. 3. abſolutè docet ſine hac relatione remitti per quodcumq; opus bonum, maximè verò inquit illa addita relatione, quia eſt illa virtualis quæ- 5 dam diſplicentia venialis peccati, ſiquidẽ deſiderat ab illo purgari: ſed cum dicit per quodcumque opus bonum, abſolutè non docet, nec aſſerit, vt Scotus, quando opus plùs Deo placet, quàm diſplicebat peccatum, ſed abſolutè quocumque opere id fieri. Gabr. refert pro ſua ſententia Paludan. ſed d. 16. quæſt. 1. num. 20. & 38. oppoſitũ docet, vt infrà conſtabit. In ſententiã Gab. inclinat Abulenſ. in 4. Regum 2. ca. quæſt. *Abulenſ.* 39. vbi concedit quocumque opere meritorio remitti veniale, ſed forſan intelligit opus meritorium tantùm eſſe illud, quod procedit ex charitatis actu, quod eſſe falſum apertè probauimus prima ſecundæ diſp. 217.

Vtraque tamen ſententia falſa eſt, primò quidem ſententia Durand. apertè im- *Sententia Durandi* pugnari poteſt, quia aliquis charitatis actꝰ ſufficiẽs eſt ad remittẽdum venialia, vt dicemus, eſt enim oppoſitio ſaltem virtualis inter peccatum veniale, & aliquem actum charitatis feruidum, vt infrà explicabimus ex ſententia, D. Thom. & aliorum multorum, & ſicut condigna retractatio peccati mortalis eſt actus charitatis verus, quia ex illo, aut ſequitur ſtatim, ſi adſit memoria ſtatus peccati, aut virtualiter continetur, vt ſuprà artic. 2. præcedentis quæſtionis diximus, contritio, & pœnitentia illius propter Deum, quæ eſt ita contraria peccato mortali, vt totam illius maculam tollat, ſicut condigna retractatio, & adæquata, & debita pro mortali, ſic eſſe poterit aliquis actus charitatis ita feruidus, vt nullum ſecum patiatur peccatum veniale, quia virtute continet deteſtationem illius peccati propter Deum, qua optimè expellitur pec- 6 catum veniale, qualis verò ſit hic actus explicabimus latiùs infrà.

Secundò falſum eſt, quod ipſe docet, quocumque dolore, etiam qui non ſit ex amore Dei, remitti poſſe culpam venialẽ, ſic enim etiam attritione ſolùm, quæ eſt dolor propter pœnas purgatorij, aut turpitudinem peccati, aut damni ſpiritualis remitteretur veniale peccatum, quod ſatis conſtat eſſe falſum; ſic enim neque abſolutione ſacramentali, vmquam venialia remitteren-

Veniale peccatũ extra sacramẽtũ nõ tollitur nisi per contritionem.

mitterentur, quia illa quorum non est attritio, vel contritio non remittuntur in cõfessione, sola enim infusione gratiæ non possunt remitti consequenter cũ alijs, quorum fuit dolor, vt ostendimus 1.2. d. 207. quia gratia sola habitualis nõ habet oppositionem cum venialibus, vnde dicere non possumus remitti peccata venialia per sa-
7 cramentum, quorum non fuit dolor attritionis saltem in communi, vel in particulari, sola autem Dei non imputatione etiam diximus ibi remitti non posse; debet ergo illorum esse dolor saltem attritionis, quòdsi ipse de se sufficit, & semper necessarius est, vt minimum sequitur numquam virtute clauium remitti venialia, quod est absurdissimum, attritio ergo de se non remittit, sed illa cum gratia habituali, aut potiùs ipsa gratia habitualis data in sacramento per respectum ad attritionem, vt ibi explicauimus. Quòdsi sola attritio satis est ad remittendum veniale, quia est condigna, & sufficiens illius retractatio, sequitur etiam sufficere ad mortale, vt optimè etiam contra Durand. & Gabr. intulimus 1.2. loco citato. Vnde etiam fallitur Dominicus Sotus, qui dixit d. 15. quæst. 2. art. 1. cum Duran. sola attritione remitti posse peccata venialia in homine iusto, quia est à gratia, & imperatur à charitate; si enim quia imperatur à charitate, hoc est, quia procedit ex
8 amore Dei super omnia, & propter ipsum, iam est contritio, nec erit attritio propter aliud motiuum, vt cõstat, immeritò etiam dixit idem de alijs operibus, vt eleemosyna, &c. quia imperantur (inquit) à charitate, quamuis secundũ se non sufficiant, quia hoc modo remissio venialis non est ab eleemosyna, nec ab alio opere bono morali, sed ab ipso charitatis actu, hic autem non quicumq;, sed vt inferiùs explicabitur, sufficit ad expellendum peccatum veniale: si verò imperari à charitate non sit actu, sed tantùm habitu, hoc est, quia est in homine iusto, vel quia priùs præcessit voluntas charitatis, & ita meritoria, sequitur quocumq; opere bono existẽtis in gratia remitti peccatum veniale, quod nec Scotus ita vniuersaliter docuit, & tamen reprehẽditur à Dominico Soto, quod nimium lata videbatur eius opinio, quam etiam infrà impugnabimus.

Sotus.

Obiectio diluitur.

Sed posset aliquis dicere attritione sufficienter expelli peccatum veniale, quia
9 dolor ille potest alicui generi peccatorum cõtrariari, quia secum tale peccatũ actu esse non pateretur, sed eadem ratione idem dicendũ esset de remissione mortalis, quòd scilicet sufficiat attritio, quia aliqua potest esse talis attritio, vt peccata omnia mortalia, quæ antea commisit homo non pateretur esse actu in homine, sed sufficiens esset impedimentum ne peccaret aliquo peccato ex illis, & tamen requiritur alia retractatio, vt homo à peccatis mortalibus iam cõmissis purgetur, vt constat, ergo eadem ratio erit de venialiũ remissione, vnde Scholastici quos infrà citabimus, vt notum sup- 10
ponũt actum dilectionis Dei necessarium esse: qualis verò sufficiat etiam docent, sed aliquem etiam non sufficere apertè notant.

Peccatum veniale nõ remittitur quolibet opere bono. Scotus.

Tertiò falsa mihi videtur sententia Scoti, & Gabr. & consequenter, quod ex Dominico Soto retulimus, si eodem modo intelligatur, quòd scilicet quocumque opere bono, quod etiam magis Deo placeat, quã displicebat peccatum, possit remitti peccatum veniale, siue ab homine referatur, siue à Deo ad hunc finem: primò quidem quia, quòd ab homine referatur opus ad hunc finem delendi peccata, vel à Deo non potest virtutẽ tribuere operi remittendi peccata, aut enim ipsum opus de se satisfacit pro peccato, & sufficienter retractat, aut cõpensat illius offensam, & hoc modo impertinens erit talis intentio, aut hominis, aut Dei referentis opus illud ad deletionẽ, sed opus ipsum ipso facto remittet peccatum etiam in hac vita: si verò opus ipsum de se non satisfacit, nec satis delet peccatũ, & retractat, nullius momenti videtur intẽtio tam hominis, quàm Dei, hominis quidem, quia nec illa de se virtutem habet sa- 11
tisfaciendi pro peccato veniali, nec delendi illud, cum non sit condigna retractatio: neq; enim ex eo, quòd intendit homo purgari à peccato veniali, statim ab eo iustificatur, sed si opus faciat condignè retractãs illud, & satisfaciens pro eo; sed neque Dei intentio erit alicuius efficaciẹ, vnde nec illam habere poterit Deus, quoniam si opus hominis non condignè ipsum mutat, non remittetur peccatum veniale sola Dei voluntate, sic enim acceptatione tantùm extrinseca, aut non imputatione deleretur, quod probauimus impossibile esse in omnium peccatorum genere 1.2. d. 206. cum enim voluntate Dei concedendum est remitti posse, & remitti nunc peccata, intelligendum

ligendum eſt quando illa in nobis condignam efficit mutationem, ex ſe enim ſine noſtra mutatione ſolùm facere poteſt remiſsionem pœnæ, quòd nolit punire, quod non eſt remittere culpam, cum homo poſt quàm peccauit, etiamſi Deus nolit punire eodem modo maneat dignus pœna, ſicut antea, vnde & in peccato, quod latiùs ibi
12 proſequuti ſumus, & probauimus ſolo Dei fauore, & non imputatione nullam culpam remitti poſſe, vnde tenentur dicere, opus ipſum meritorium de ſe habere hunc effectum, vt remittat etiam ſine illa relatione peccatum veniale. Quod verò addit Gab. remitti veniale per quodcumque opus maximè quando refertur ad hunc finem, maximè inquam, quia tunc eſt virtualis quædam diſplicentia peccati, mihi etiam non placet, quia intentio remittẽdi peccatum veniale, licèt ſit cum aliquali diſplicentia, vel illam virtualiter includat, quia eſt voluntas recedendi à peccato, tamen non eſt ſemper cõtritionis dolor, aut diſplicentia, quam neceſſariam eſſe ad remiſsionem venialis probabimus poſteà.

Secundò, quòd opus bonum quodcumque non ſatis ſit de ſe etiam factum ex gratia ab homine iuſto cõſtat, quia ſi illud ſufficeret, vt remitteret peccatum veniale, eſſet, quia magis placet Deo, quàm peccatũ diſplicebat, vel æquè, vt inſinuat Scotus, hoc autem nulla ratione ſufficit. Primò, quoniam ſi opus eſſe meritorium ſatis eſſet ad remiſsionem venialis abſolutè, aut qùia æquè, vel magis placet, quàm diſplicebat peccatum, ergo aliquando, aut nullum remitteretur, aut innumera ſi eſſent, vno tantùm actu meritorio, quia non eſt maior ratio, quare hoc potiùs, quàm aliud remittatur, præcipuè quando ſunt æqualia inter ſe, ergo aut nullũ remittetur, aut omnia ſimul, quod nec de actu quocumq; charitatis concedunt Doctores, & meritò.
13 Secundò ſi opus meritorium quodcumq; hanc vim haberet maximè, quia facit hominem magis amicum Deo, & dignũ maiori gratia, & gloria, ſed hoc non ſatis eſt: quoniam neque augmentum gratiæ pugnat cum peccato veniali, vnde & infuſione gratiæ ſolùm vt infrà dicemus, ar. 2. quantumcumq; illa creſcat non remittetur peccatum veniale.

Cum ergo nec quocumq; opere bono, nec attritione poſsit remitti peccatum, vt probatum eſt, ſequitur ſola dilectione, & contritione remitti, neq; enim aliud videtur ſupereſſe remedium, niſi quando, & ſacramento remittitur, de quo infrà redibit ſermo, ſolùm ergo dilectio, & contritio ſuperſunt, quæ natura ſua delere poſsint peccatum, à ſufficienti enumeratione. Id etiã probari poteſt ratione, qua probaui 1.2.d. 207. ſolam dilectionem, & retractationem 14
peccati propter Deum ſatis eſſe ad delendum, quia cum offenſa, etiam venialis ſit non tantùm contra rationem, ſed etiam offenſa Dei, non contra eius amicitiam ſimpliciter, ſed cõtra feruorem illius, oportet retractationem illius peccati eſſe, non tantùm, vt eſt contra rationẽ, ſed etiam vt eſt contra Deum, cuius eſt offenſa, vt ſic iam homo dicatur verè non manere in eo peccato, & dignus illius pœna.

Ad rationẽ verò illã pro Durãdo, quòd qui voluntatem priorem retractat ex quocumque dolore iam non dicitur, neque habitu in ea eſſe reſpondimus 1.2. loco citato diſparem eſſe rationem, quia aliud eſt manere in voluntate faciendi aliquid in futurum, aliud in voluntate, qua iam fecit, & peccauit, in voluntate enim qua ſe aliquid facturum eſſe proponit, non dicitur homo permanere quando iam retractat quomodocumque, quia retractatio quæcumque ſatis eſt ex quocumque fiat motiuo, et iam 15
malo, vt iam illud non ſit faciendũ, & ideò dicitur ampliùs nõ manere homo in ea voluntate, at vero vt non maneat in voluntate, qua iam peccauit, & fecit malum, non vt faciat in futurum, ſed vt nõ ſit dignus iam ea culpa, nec illi imputetur, opus eſt condignè ad Deum conuerti, & ita culpam deteſtari eo potiſsimùm modo, quo contrà Deum eſt, vt etiam diximus 1.2. loco citato. Quomodò verò in mortalis remiſsione non ſufficiat alius actus, quàm verus dolor propter Deum, ſeu dilectio probauimus eo loco, & de lege ſatis conſtat, ſi verò natura ſua alia eſſent opera noſtra, quæ remitterent illud, & modò de lege eſſent, & dimitterent, neque enim Deus auferret efficaciam ipſorum, requiritur ergo dilectio, & contritio in remiſsione tam mortalis, quàm venialis. *Ad rationem Durãdi reſpõſio.*

Nec tantùm requiritur ſed etiam ſufficit retractatio propter Deum, quem offendimus ad remiſsionem venialium, quia ſicut retractatio propter ipſum circa mor- 16
tale verè reconciliat cum ipſo, & ita amicitiam reſtituit, vt oſtendimus 1.2. diſp. 203. & con-

& conſequẽtur remittitur peccatũ, ſic etiã retractatio propter eundẽ Deũ, aut omniũ peccatorũ venialiũ, aut vnius, verè reconci-
17 liat pro ea offenſa, vt iam propter illam nõ maneat dignus pœna, ſicut antea erat, nec in offenſa Dei, aut peccato, ſed iam cũ Deo recõciliatus de illo peccato, & hoc certum eſt apud Doctores omnes, vt infrà dicemus. Sed an ſicut in aliquo caſu dilectionis actus reconciliat de omni peccato mortali; ſic etiam reconciliet ſola dilectio de venialibus, ſtatim explicabitur.

Quòd ergo dolor contritionis, aut formalis, & expreſſus, aut qui contineatur in charitate requiratur, docet Caie. in hoc ar. dum inquit neceſſariam eſſe dilectionem Dei ad remittendum peccatum, quæ vel actu, vel virtute contineat diſplicentiam peccati illius, quod remittit, & non aliter, vt infrà explicabimus, quamuis & ar. 2. do ceat apertè non ſemper eſſe neceſſariã dilectionem, aut cõtritionem, ſed ſatis eſſe aliquem actum pœnitentiæ, actus verò pœnitentiæ ipſe aſsignauit interiorem confeſſionem, ſubmiſsionem, & alios, vt vidimus q. 85. art. 1. ſed in hoc fallitur, ſicut & alij, ſi enim ex illis actibus ſatis eſſet aliquis, quocumque meritorio remitti poſſent, nos autem ſola dilectione, aut contritione remitti poſſe dicimus, dilectionemq; ſufficere ſi contineat virtute deteſtationem peccati, & hunc actum ſufficere, docet D. Thom. in hoc art. contra ſententiam, quam Durand. ſequitur, & quòd neceſſarius ſit docet apertè art. 2. ad 2. & clariſsimè art. 3. in corp. & ad 1. & 3. Petrus à Soto de inſtitutione Sacerdotum lect. 18. de pœnitentia, Ricar. in 4. diſtinct. 16. artic. 5. quæſtione. 1. & d. 21. articulo 3. quæſtione 1. in corp. & ad primum, & Alexander parte 2. quæſtio. 106. memb. 8. §. 2. & §. 5. & 4. parte quæſt. 15. memb. 3. articul. 4. §. 2. Palud. diſtinct. 21. quæſt. 2. num. 6. & d. 16. quæſt. 1. art. 2. nu. 25. & 26. Thom. de Argenti. d. 21. artic. 2. & 4. Abulẽ. in c. 25. Matth. q. 7 18. Ex ijs, ergo meo iudicio illud colligitur, nõ ſufficere, quodcumq; aliud opus ad delendum venialẽ culpam, niſi aut cõtritionem formalem, aut virtualem, nec quocumque alio actu deleri poſſe, quod ego veriſsimum exiſtimo, de ſacramentalibus verò, & generalibus remedijs artic. 3. dicemus: ſuprà autem probatum manet, nec diſplicentiam peccati, niſi ſit contritio, neque aliud opus factum in gratia ad hoc ſufficere, vnde relinquitur, vt vera horum ſententia, qui dicunt eſſe neceſſarium actum dilectionis Dei ex charitate, in qua virtualiter ſaltem contritio contineatur, vel etiam expreſſam contritionem. 19

Sufficit virtualis contritio ad delendum peccatum veniale. S. Thom. Sot. Ricard. Alex. Paludan. Argent. Abulenſ.

18

Secundò dicendum eſt Durandi opinionem de expreſſo dolore in qua videtur eſſe, & Thomas Argenti. & alij ex allegatis, falſam eſſe. Mihi enim videtur verior ſententia Sancti Thomæ, quam ſequitur Alexander vbi ſuprà: maximè verò in quarta parte, §. citato ad primum, & in corpore, Caietan. Sotus vterque, & Abulenſ. ſufficere actum dilectionis Dei ſuper omnia aliquando, non quidem quia illo conſtituamur ſanctiores, & in nobis augeatur ſanctitas, quia hæc augetur quocumque actu meritorio, ſaltem ſecundum omnes cum eſt intenſior, & tamen illud augmentum non tollit peccatum, quia augmentum non repugnat de ſe cum peccato aliquo veniali, ſiquidem veniale, nec tollit, nec minuit charitatem; ſed quando talis eſt charitatis actus, vt virtute in ſe contineat diſplicentiam peccati venialis propter Deum; ſicut enim ipſa diſplicentia ſecundum ſe repugnat cum peccato veniali, eſt enim debita retractatio, & compenſatio illius cum ipſum deteſtemur, vt eſt etiam aliquo modo offenſa Dei, ſic etiam, & actus dilectionis, ſi in ſe virtualiter continet illam contritionem, contrarius erit peccato, vt ab eo poſsit hominem emundare, & magis reconciliare cum Deo. Explicat autem D. Thom. & cum eo cæteri talem eſſe dilectionis actum, quoties ita feruidus eſt, vt ſi occurrerent peccata venialia cõmiſſa memoriæ, ea propter Deum deteſtaretur. 20

Qualis debeat eſſe dilectio Dei quæ expellit peccatũ veniale.

Sed dices hoc modo neceſſariũ eſſe omnia peccata venialia ſimul deleri quocũq; actu, imò & vnum ſine alio non poſſe, quoniam ſicut ſi diligens Deum quantumcũq; remiſſè, ſi ei occurrat memoria etiam omnium peccatorum mortalium ſtatim habebit eorum dolorem contritionis, quia qui Deum diligit non poteſt nõ velle ei bonũ, & ita odio habere omne eius malũ, & offenſam, quale eſt peccatum mortale; ſic etiam ſequitur ex dilectione Dei deteſtatio cuiuſcumq; offenſæ venialis, quia etiã eſt offenſa Dei quodammodò. Quòd ſi ſequatur ex quocumque amore charitatis, vt talis eſt deteſtatio offenſæ venialis, non erit maior ratio quare vnius, quàm alterius, & 21

Obiectio

ita omnium, omnia ergo delebuntur actu dilectionis. Reſpondeo diſparem eſſe rationem mortalis, & venialis, quia cum mortale ita ſit Dei offenſa, vt ſoluat eius
Reſponſio. gratiam, & amicitiam, quicumque charitatis actus neceſſariò includit virtualem
22 deteſtationem cuiuſcumque mortalis culpæ, & non vnius tantùm, ſed alterius, & omnium, quia vnaquæque mortalis culpa ſoluit, vt dixi, amicitiam, & ita ei opponitur, vnde & quæcumque dilectio charitatis, & amicitiæ contrariatur illi, & continet illius deteſtationem, non tantùm vnius, ſed omnium, ſed amicitia, & dilectio quæcumque non opponitur inquantum dilectio, peccato veniali, quia creſcere poteſt quis in amicitia, & manere in veniali: veniale namque, neq; ſoluit amicitiam, nec diminuit, verumtamen poteſt eſſe talis dilectio, & ita feruens, vt ſi adeſſet memoria peccatorum venialium in communi, omnia deteſtaretur, hæc continet in ſe, tamquam cauſa virtualiter condignam omnium retractationem; alius vero actus poteſt eſſe, qui non moueret ad deteſtationem continuò omnium, ſiquidem, vt diximus non neceſſariò ſequitur ex dilectione, vt dilectio eſt deteſtatio peccatorum venialium, nec alicuius etiam, aliquis verò poteſt eſſe actus, qui ſtatim deteſtaretur hoc peccatum veniale, ſi ad-
23 eſſet memoria, non verò illud, &c. Huius verò ratio eſt aperta in quocumque genere amicitiæ, quia amicitiæ amor, vt talis eſt, licèt ſecum non patiatur offenſam grauem amici, tamen leuiorem pati poteſt, ſic ergo, & charitas leuiorem culpam, & offenſam Dei, non verò grauem, ſed aliquis ita erit perfectus charitatis amor, vt nec minimam offenſam patiatur, & ſic aſsignari debet contrarietas, qua ex natura rei purgatur homo à peccato, qui enim eo modo amat Deum, vt ex illo amore ſequeretur deteſtatio peccati venialis, ita perfectè amat Deum, vt iam dignus non ſit ob illam culpam venialem commiſſam tota pœna illi debita, vnde & quòd illi remittatur; vnum verò veniale ſine alio remitti poteſt, quia ex dilectione non ſequitur ſtatim deteſtatio peccatorum omnium, & poteſt ſequi vnius, & non alterius, quia quamuis deteſtemur peccata, vt ſunt contra Deum
24 aliquo modo ex dilectione, tamen quia venialia non ſunt contra dilectionem vt dilectio eſt, poteſt ſequi ex dilectione vnius deteſtatio, & non alterius, vt doleam, quòd ita offenderim Deum, non verò moueat ad odium contra aliud peccatum veniale.

Diſcrimen inter remiſſionem peccati venialis & mortalis.

Hactenus habemus nullum alium actũ ſufficere, quàm dilectionem Dei ex charitate, & deteſtationem etiam ex eadem, 25
ſed hoc quando eſt extra ſacramentum, quomodò verò in ſacramento remittatur, & in quibus, iam diximus prima ſecundæ loco citato, habemus etiam quomodò ſufficiat contra Durandum, & alios aliquando actus charitatis cum illa virtuali deteſtatione, vt iam explicauimus: an verò etiam hic actus requiratur in ſacramentalibus, dicemus articulo tertio: de efficacia baptiſmi contra venialia, & martyrij ſimiliter dicemus artic. 3. cum de alijs ſacramentalibus ſit ſermo.

Ad primum argumentum pro ſententia Scoti reſpondeo, quòd actus meritorius quicumque meretur vitam æternam, quia natura ſua ordinatur ad illam, & eſt *Ad primũ argumentũ Scoti reſpõſio.*
ea condignus, ſed non meretur remiſsionem venialium, quia non contrariatur venialibus, vnde condignè nõ mutat ſtatum venialis; illa verò propoſitio, qui poteſt maius poteſt minus, locum habet ſolùm in ijs, quæ ſunt eiuſdem rationis, huiuſmodi non ſunt remiſsio culpæ venialis, & vitam æternam mereri. Ad ſecundum reſpondeo opus meritorium non ſatisfacere pro pœna, niſi ablata culpa, quam auferri diuerſum eſt ab ipſa pœnæ ſolutione, ſed quia Gabr. idem eſſe putat, ideò ita argumentabatur, culpa autem tolli non poteſt quocũq; opere meritorio, vt iam probatũ eſt. *Ad ſecũdũ*
Ad tertiũ, quòd peccatũ mortale nõ poſtulat maiorem cauſam ſuæ remiſsionis, imò faciliùs remittitur, quia habet plura contraria, remittitur enim gratia habituali, & quacumque dilectione, ſed veniale non quacumque vt oſtendimus, quia non quæcumque opponitur, & ita licèt quodcumque veniale ſit minus, difficilĩ remittitur, quia pauciora habet contraria, vt conſtat, & ita argumentum nihil probat, licèt alio ſenſu poſſet dici faciliùs remitti veniale, quia 26
per plura alia remedia tollitur, quam mortale, nam vt infrà ar. 3. dicemus per omnia ſacramenta emundari poteſt quis à veniali, quod de mortali dici non poteſt. *Ad tertiũ.*

DVBIVM

DVBIVM II.

Quomodo remittatur culpa venialis in alia vita?

1 *Error quo ruundam.*

FVit quorumdam opinio quam referunt, D. Thom. Bon. Ricar. & Durand. qui dicebant omne veniale debere deleri in hac vita, & quia negare non poterant decedere posse hominẽ ab hac vita, in veniali, quia antea, illius nõ egit pœnitentiam, concedebant illum damnari, quia iam erat quasi contemptor suæ glorię sic enim retardatur à gloria ob veniale peccatum, vnde illud fit mortale. Est tamẽ merito damnata hæc sentẽtia à D. Tho. Bon. Ricard. & Durand. Iam enim sequeretur, dãnari illum qui dum peccaret venialiter, subitò occideretur vt fieri posse constat; sed nec est tunc temporis ratio, quare illud veniale sit mortale, quia ille non potest aduertere, an ob illud retardari debeat à gloria, quia nec aduertit in illo morte præoccupari; concedere ergo debent vsque ad instans mortis exclusiue saltem posse esse peccatũ, quia actu etiam durare vsq; ad illud potest, vnde concedendum est necessariò in alia vita remitti aliquod veniale, quòd si de eo qui

2 actu durat vsque ad mortem concedendum est, sic etiam de alijs antea commissis debet concedi, neque mortale est si homo non velit à veniali iustificari in hac vita, etiã si videat retardari ita suam gloriam.

Certum est in alia vita remitti venialia. Alex. Abulens. S. Thom. Magist. Scot. Ricard. Bonauent. Durand. Paludan. Maior. Almain. Gabr. Dom. Sotus. Vigner. Pet. Sot. Adrian. Ricard. victor.

Propterea meritò omnes concedũt, quos ego legi in alia vita remitti peccata venialia posse, & interdum ita contingere cũ verè discedit homo ex hac vita in veniali, vt fieri potest, ita docet Alex. 2. p. q. 107. membro. 10. & Abulẽs. super c. 25. Matth. quęst. 719. vsque ad 723. S. Thom. in qq. de malo q. 7. art. 11. & in 4. d. 21. q. 1. ar. 3. quæstiũcula. 1. & Magister ibid. Scotus q. 1. in corpore quæstionis §. *Secundum probatur*, versiculo, *vnomodo sic*, & seq. Ricard. art. 2. q. 1. Bonauent. art. 2. q. 1. Durand. q. 1. Palud. q. 1. art. 1. conclusione. 3. n. 26. & seq. Maior. q. 1. Almain. q. 1. Gabr. d. 16. q. 1. art. 1. notat. 2. Dominic. Sot. in. 4. d. 15. q. 2. art. 2. ad 3. Viguerius in sum. c. 18. §. 3. versicul. 6. Petrus à Soto in lectione. 18. de pœnitentia. Adrianus in. 4. q. 4. de confessione post primã cõclusionem, & ante omnes Ricardus de Sancto Victore in tractatu de differentia peccati mortalis, & venialis c. vnico, & est expressa sententia D. Greg. 4. lib. dialogorum c. 39. & refertur cap. *Qualis*, 25. d. quem etiã refert Magister. Verumtamen non omnes eodem modo hanc sententiam defendunt, nec eundem modum asserunt dimittendi peccata.

3 *Gregorius Magnus.*

Alex. inquit in eodem instanti mortis, quod est primum esse liberationis animæ à corpore dimitti venialia sine aliquo ipsius actu, sed sola ipsa finaligratia habituali, quã tunc inquit esse in summo, nõ intensionis, sed quia habet statum summum, cũ sit iam anima à corporis corruptione, qua ad peccata inclinabatur, liberata, vnde gratia redditur potentior omni peccato veniali: vnde colligit in solat. 2. venialia non purga- 4
ri quoad culpam in purgatorio, sed tãtùm pœnam, quæ ex illis supereſt, nec Alex. 4. p. q. 15. memb. 3. art. 3. §. 5. docet vt aliqui putant peccata venialia non remitti in alia vita, sed in fine huius, nomine enim alterius vitæ ibi intelligit purgationem ignis purgatorij, & cum dicit in fine huius vitæ remitti, intelligit in instanti mortis, cum iam anima separata est extra corpus, & si videtur negare in alia vita remitti, intelligit in purgatorio. Hęc opinio docet remitti in alia vita peccata venialia non igne purgatorio, sed ex ipso statu gratiæ, vt explicauimus, & ita in solutione. 2. docet. Alexan. in purgatorio cum dicũtur igne cremari peccata, intelligendum esse, quoad reatum, & pœnam, non verò quoad culpam, & ita diuersam esse asserit remissionem culpæ, & solutionem pœnæ, & illam fieri ex ipso statu gratiæ. Et inde sequitur non intellixisse D. Bonau. vbi suprà sententiam Alex. eam enim refert hoc modo, quòd dixerit omnẽ culpam venialem remitti in hoc sęculo per finalem gratiam, cum tamen expressè Alexand. tantùm velit quòd statim in instanti separationis remittatur veniale, quoad culpam, nõ verò in purgatorio, nisi quoad pœnam, nec oppositum docet in. 4. p. q. 15. m. 3. art. 3. §. 5.

Explicatio Alex. reijcitur.

Hæc tamen sententia mihi videtur omnino fine fundamento, ex eo enim quòd habitualis gratia sit in anima, quę iam liberata est à corporis corruptione, nõ videtur gratiæ habituali mutationẽ aliquã denuo adue 5
nire, neq; extrinseco respectu, ratione cuius repugnet cum statu peccati venialis, cũ antea nõ repugnaret, quòd enim gratia sit in anima iã separata à corporis corruptione qua inclinabatur ad peccatũ, quidnã afferre potest gratiæ vt iustificet tunc à peccatis, à quibus antea non iustificabat? Sic ergo iu-

ſtificat tunc, non mutatione aliqua ſui, ſed Dei tantum ordinatione, & voluntate, qui ita voluit, vt eo momento iuſtificaretur à peccatis venialibus ille, hoc autem eſt remitti peccatũ ſola non imputatione, quod
6 iam ſæpe diximus eſſe impoſsibile maximè 12.d.205. quia non imputatio nihil aliud facere poteſt quàm tollere pœnam, eã inquam, non infligere, hoc autem non eſt tolli dignitatem culpæ, dignitas ergo tantum tollitur mutatione noſtra, quæ natura ſua tollere illam poteſt, vt ibi probauimus, quòd verò ſit diſtincta culpæ remiſſio à ſolutione pœnæ dicemus infrà contra Scotum, & aliquos.

Scoti expoſitio. Scotus verò loco citato cum duos modos dicat eſſe auferendi peccatum veniale, aut per ſolam ſolutionẽ pœnæ, de quo infrà dicemus, aut cũ ſit diſtincta remiſsio culpæ, inquit ille a ſolutione pœnæ, quod videtur magis conforme ſententiæ Doctorum, & Patrum, de quo dicemus in hoc dubio inquit ille, in eo inſtanti mortis, quo anima iam eſt extra corpus remitti culpã venialẽ propter opera bona meritoria præterita ex intẽtione Dei, quaſi ad hoc reſeruata vſque ad illud tempus, quia vt ſuprà vidimus ex eius ſentẽtia quocũque opere bono in gratia facto, aut ex intẽtione operantis ad hoc relato, aut ex intentione Dei remitti poteſt peccatũ veniale, tunc ergo licèt ab ipſo homine non fuerint adhunc finẽ relata, referuntur tamen à Deo, & ita deletur peccatũ veniale, & nõ per ſolam pœnæ ſolutionem: hanc exiſtimat probabilẽ Gabr. vbi ſuprà.

Excluditur Hæc tamen ſententia falſa eſt eſt omnino, primò quia vt optimè obijcit Almain.
7 cõtingere poteſt, vt aliquis paulò ante mortem iuſtificatus per ſacramentũ, vbi nullũ adieciſſet op⁹ meritoriũ, ſed aliquod veniale & in eo moreretur, tunc ergo nõ remitti tur illi per opera meritoria præcedẽtia ad hoc à Deo ordinata, cũ nulla fuerint. Secundò, quia vt ſuprà dub. 1. contra ipſum probauimus, hic modus iuſtificationis non prouenit ex natura mutationis, ſed ex ipſius Dei intentione, vnde fit ex acceptatione Dei, & nõ imputatione, hoc verò cõſtat eſſe impoſsibile, vt modò probauimus cõtra Alex. & 1. dub. contra Scotũ. Vnde optimè etiã hanc ſententiã impugnat Abul. in c. 25 Matth. q. 719. quia vel illa merita de ſe condigna erant, & ſic in vita remitterent illud peccatũ, vel nõ erant, & ſic non acceptãtur à Deo, quia ille nõ acceptat niſi condignã retractationẽ, quod maximè noſtra ratione confirmatur, quia Deus non tollit culpam
8 mera ſua volũtate, & nõ imputatione, ſed vera volũtatis mutatione, & ita refellitur ſententia Alberti in 4.d.21. art. 1. qui aſſerit remitti venialia in alia vita propter gratiã, & merita huius vitæ, quæ meruerũt, vt in alia vita delerentur, impugnatur ergo eo dẽ modo, quoniã ſi meruerũt de ſe ſufficiẽter, ergo in hac vita illa delere poterãt, ſive rò non meruerunt, ergo nec à Deo acceptãtur in alia, maximè cũ verũ ſit quod iam diximus ſuprà, nõ poſſe deleri veniale per opus meritoriũ, niſi per charitatem, quæ virtualiter contineat contritionẽ, vel per ipſam formaliter, deinde quod ſola Dei acceptatione remitti non poſſit, vnde & eodem modo falſa eſt hæc opinio. *Albert.*

Alio modo reſpõdet Scotus remitti peccatũ veniale in alia vita in purgatorio condigna ſolutione pœnæ, quia exiſtimat probabile, eſſe idẽ remitti peccatũ quoad ſolutionem pœnæ, & quoad culpam, quoniam ex actu peccati præterito, nihil manet niſi
9 obligatio ad pœnã. Hãc vt probabiliorẽ ſequitur Gab. & Maior, imò hic docet in ſententia Scoti, qui docet veniale tandẽ deleri etiã in inferno per ſolutionẽ pœnæ, dicendum eſſe tandẽ in purgatorio hoc ſolo modo deleri, & ita idem ſit deleri peccatum, & ſolui pœnam, nec aliud ſit remitti culpam, & aliud pœnam, & hoc optimè ille intulit ex Scoti principijs, vt dicemus art. 4. ſed ipſe Scotus vidit non eſſe ſecundum priorem ſententiam hanc opinionem, inquit enim ſecundum ipſos aliud eſſe remitti culpam, aliud verò ſolui pœnam, & ita verũ eſt, quoniam obligatio ad pœnam dignitatẽ illius ſupponit, non verò facit, neque Deus ex eo quòd deſtinet ad pœnã hominẽ facit ipſum ea dignum, ſed cum inueniſſet ipſum dignũ, & in culpa, deſtinat ad pœnã culpæ, ergo maculaquæ manet poſt peccarũ veniale, vt explicauimus 12.d.139. eſt feciſſe peccatũ, & numquã ab eo cõdignè mutata eſſe voluntatẽ, vnde eſt relatio rationis ex actu præterito, nondũ condignè retractato, & hæc tolli non poteſt per ſolam pœnæ ſolutionem, imò ideò dicemus art. 4. in inferno, in æternum puniri, quia numquã ibi retractatur culpa, & ita ſemper manet tota dignitas, vnde nec ſolutio pœnæ finitur. Rationes verò quibus Scotus cõtendit non dimitti culpam venialem in alia vi-

ta per

ta per actum proprium infrà adducemus.

In alia vita remitti tur peccatũ veniale per actum contritionis.

Verior ergo ſententia,& quæ mihi probatur eſt remitti peccatũ veniale in alia vita peractũ charitatis,& cõtritionis, quo in alia vita mutatur volũtas noſtra, & ita fit cõdigna trãſmutatio illius,vt iam nõ dicatur in culpa illa prẽterita eſſe,ſic docẽt Doctores omnes citati in principio, exceptis illis,quos pro alijs adduximus opinionib⁹, & Adriano qui cũ dicat in alia vita remitti poſſe venialia, nõ docet quonam modo, & Ricard.de Sancto Vict.qui etiã id nõ explicat,& omnes vt notũ ſupponũt, aliud eſſe
11 remitti culpã venialẽ,aliud verò ſolui, aut remitti pœnã,imò & Alex.ita ſupponit,& docet vt ſuprà vidimus, & tandem fatetur Scotus hoc eſſe magis ſecundũ doctrinã Patrũ, idemq; etiã diſtinguũt expreſſè Ricar. Almai.Abulen.Palud.q. citata art.2. n.23. & 24.& Durand.q.illa 1.n.5. Petrus à Soto & Dominicus Sotus vbi ſuprà, eſt ergo in omnium ſententia remitti culpam quamcũque & ita venialem de qua loquũtur vbi ſuprà,reduci voluntatem ad rectitudinem ex voluntate peccati, in qua dicebatur manere,hoc autem fit debita retractatione illius. Quod vt explicemus meliùs notãdum eſt, quod diximus.1. 2.d.139. trãſacto peccato mortali,aut veniali manere in anima habitudinẽ quandã,ratione cuius dicitur eſſe in peccato, & in culpa, & dici poteſt macula, & quamuis aliqui vt ibi vidimus dicant maculam eſſe priuationem gratiæ, ex qua dicatur homo in peccato manere, tamẽ nõ tãtùm ex hac macula dicitur homo in peccato eſſe,& maculatus peccato,ſed ex actu prẽterito nondum retractato,ſicut maneret in peccato,etiam ſi nullus eſſet habitus gratiẽ qui peccauit, & nondum retractauit peccatum,ſic enim & voluntas eius obliqua dicitur manere,quia manere dicitur in illa culpa ex illa relatione rationis, vnde & cõuerſa ad obiectum peccati, & ita meritò docuimus,vt concedit Sotus in 4.d.15.q.2.art.2. & Alex.in 4.p.q.15.memb.3. art.3.§.4.& D.Tho.in hac q.art. ſequenti, ex veniali eſſe etiam maculam quandam, quamuis eam videatur D.Thom.1.2.q.89.art.1.negare, quia ex veniali licèt non ſequatur priuatio gratiæ, vt conſtat, ſequitur quãdiu homo non retractat illud,quod ab actu prẽterito dicatur in peccato eſſe,& ita indigere volũtatẽ rectificare actu aliquo, qui ad hoc ſufficiat,quãdiu enim id nõ efficit homo,vt mutetur cõdignè, verè ex actu illo prẽterito dicitur eſſe in culpa,quod eſt animæ macula,& ita verè ab ea dicitur ablui,& mundari,&abſolui,& quòd ex hoc reſpectu ad prẽteritũ actũ,& nõ ex ſola gratiæ priuatione dicatur in peccato manere,& eſſe,probauimus ibi latiùs,quia ſecũdũ diuerſas peccatorũ ſpecies dicitur homo diuerſimodè maculari,& in peccato eſſe,& dicitur etiã augeri eius macula,& ſtatus peccati,at verò priua 13
tio gratiæ inſe,cũ ſit malũ culpę eò ipſo ꝙ volũtaria eſt,vt ibi dixim⁹,necaugeturmultiplicatis cauſis, ſicut priuatio iam in facto eſſe multiplicatis cauſis nõpoteſt augeri,vt tenebræ,quæ nihil luminis ſecum habẽt,vt etiã oſtẽdim⁹.1.2. d.99.nec variatur illapriuatio ex diuerſitate cauſæ, ſicut eiuſdẽ ſpeciei eſſet originale in nobis deriuatũ expecato ſuperbiæ primi parentis,& quocũque alio;ex ordine ergo ad diuerſosactus prætritos dicitur volũtas diuerſimodè in peccato manere affecta diuerſis obiectis, & plus, aut min⁹,vnde&hęc eſt propria macula,vnde dicitur homo hoc aut illo modo maculatus magis etiã,& minus ex paucioribus,aut pluribus peccatis,&ſicut in mortalibus modò quando eſt priuatio gratię,etiam in alio ſtatu, ſi non eſſet habitus gratię, nec priuatio illius, & ſic in peccatis venialibus.

Quid maneat in anima expeccato veniali prætcrito.

Ex hoc principio cõſtat duo eſſe neceſſaria ad perfectã peccati remiſsionẽ,primò rectificare voluntatẽ, & ab eo in quo dicitur manere ex actu prætcrito extrahere illã,vnde mutatione illius opus eſt, & aliquando etiã habere aliquid pœnę,quod ſupereſt ex iuſtificatione,ſi autẽ prẽterito peccato tantũ ſupereſſet pœna exſoluẽda, aut in venialibus,aut etiã in mortalibus, & ita peccatũ remitti poſſet ſola Dei ordinatione nõ rectificãte volũtatẽ,ſed cõdonãte pœnã, iamſe 14
queretur hominẽ nõ eſſe dignũ pœna,ſedtã tũ deſtinatũ ad illã,quã deſtinationẽ Deus tollere poteſt ſua ſola lege, nã dignitatẽ ad pœnã nõ poteſt ille tollere ſola ſua volũtate,quãtũuis enim cõdonet pœnã, homo ex ſe dignus ea manet donec mutetur, ſiquidẽ nõ à Deo fit dignus,ſed facto ſuo, ex eo autẽ dignus eſt quia peccauit,& in peccatoad huc manet,quia nõdum retractauit, & mutauit voluntatem;falluntur ergo Maior, & alij qui aſſerunt prætcrito peccato ſolũ ſupereſſe pœnam luendam.

In purgatorio vt remittatur culpa non ſatiseſt pati pœnã ſed opus eſt mutari voluntatẽ & quomodò.

Secundò cõſtat ex eodem principio, vt in purgatorio remittatur culpa, non ſatis eſſe pati, vt ita luatur pœna, ſed opus eſſe mutare voluntatem, vt rectificetur, & ita

Ex peccato veniali relinquitur macula in anima.

Alex. S.Thom.

12

iam nō dicatur ampliùs in culpa permanere & eſſe. Hāc verò rectificationem iam 1.
15 dub. diximus qualem eſſe oporteat: neque enim quodcumq; opus meritoriū, aut bonū ſufficit ad delendū veniale, neq; gratia habitualis, hæc enim nō repugnāt cū ſtatu peccati venialis; requiritur ergo retractatio illius, & quòd nō ſatis ſit attritio iam 1. dub. probauimus, cū ergo non ſufficiat in hac vita, nec in alia ſufficiet, quia mutatio, qua iuſtificari debemus à venialibus, ex natura ſua mutare debet cōdignè voluntatē, requiritur ergo retractatio voluntatis peccati, quæ ſit propter Deū, cū enim ipſa culpa ſit offenſa Dei, oportet vt omnino ab illa recedamus, vt per actum propter Deum illam deleamus, & voluntatem rectificemus, hæc autem poteſt eſſe expreſſa deteſtatio, & poteſt eſſe implicita in actu charitatis feruido, vt primo dubio explicauimus, & ita meritò Doctores citati aſſerūt, in alia vita hominem ſubitò purgari à culpa ipſa veniali actu dilectionis, & contritionis circa omnia peccata, quo rectificatur iam voluntas. Sed cum ibi adſit tam
16 expreſſa peccatorum memoria, & tam peculiaris, neceſſariò dicendum eſt iuſtificari à venialibus nō ſola dilectione, quæ virtualiter eorum cōtineat deteſtationē, ſed expreſſa contritione illorum, quia tunc dilectio virtualiter continere dicitur contrinem peccati venialis, quando ſi adeſſet memoria illius efficeret contritionem, cū ergo ibi adſit memoria eorum, ſequitur eſſe debere expreſſam contritionem, ſi actus charitatis tā efficax dicitur, vt delere poſſit venialia, & ſi contritionē non producit, ſequitur non opponi peccatis venialibus, nec ea delere poſſe.

In primo inſtanti alterius vitæ remittūtur peccata venialia hominis iuſti quoad culpam.

Sed dices primò, quare dicēdū eſt in primo inſtanti, quo anima eſt extra corpus, iuſtificari hoc actu, & nō toto tēpore continuo, quo punitur in purgatorio, vt ita dū ipſa purgatorij pœna punitur, paulatim à macula ſui peccati emūdetur, vt hac ratione ignis purgatorij dicatur peccata ipſa cō ſumere. Hoc modo videtur loquutus D. Bona. vbi ſuprà in corpore, vbi inquit in alia vita remitti in purgatorio culpam nō ſola gratia, ſed præſentia illius, & cōformitate voluntatis cū præſentia pœnæ, quod ampliùs ſic ſenſiſſe colligitur ex ſolut. 4. imò
17 reprehendit Alex. quòd dixerit nō purgari pœna ipſa purgatorij culpā, ſed pœnā, exiſtimat ergo Bona. pœna ipſa patiēter tolerata remitti culpę etiā maculā, quod etiam ſequitur D. Tho. in 4. d. 21. q. & art. citato, & Dion. Carthu. eadē d. q. 1. poſt mediū. Dominic. Sot. vbi ſuprà cū doceat remitti in primo momēto per actū charitatis docet etiā dici poſſe remitti toto tēpore tolerationē pœnę ex charitate, & patiētia, quod videtur etiā Abulē. docuiſſe in c. 25. Math. 18
q. 718. Sed, vt ipſe ſe explicat infrà q. 723. docet in inſtanti mortis fieri remiſsionem culpę per verā charitatē, & contritionē peccati, per voluntariā autē pœnæ purgatorij tolerantiā auferrī pœnā, & pro illa ſatisfieri, ſic enim debita pœna luitur, & hoc ita cō ſtat veriſsimū eſſe, quoniā voluntas rectificari non poteſt à culpa quocumq; meritorio actu, ergo nec patientia, qua toleratur pœna: hæc enim non magis repugnat culpæ, quā aliud bonū opus in gratia factū, licet pro pœna magis ſatisfaciat, neq; expreſſa intentio patiendi pro peccato, quoniā ſi hæc non ſit niſi cū attritione peccati nō repugnat cū ſtatu peccati, vt ſuprà diximus: ergo ſola dilectione, & cōtritione deletur: hæc autē in eo inſtanti, in quo incipit, iuſtificat, & rectificat voluntatē, ergo nō remittitur culpa ſucceſsiuè, ſed in primo inſtanti. Imòſi actu patiētię, aut alio remitteretur culpa, idē dicendū eſſet, quia ſtatim actus eius rectā faceret volūtatē, & à peccato diceretur diuertere illā, pœna verò, & reatus ad illā, tollitur ſucceſsiuè: hęc enim in purgatorio tollitur ſoluendo, & luēdo patiēter pœnā ipſam, quę ſucceſsiuè neceſſariò ſoluitur. Vnde Domi. Sot. nō debuit aſſerere, vel per dilectionē in primo inſtāti, vel toto tēpore tolerando pœnā remitti: imò & D. Th. q. illa 7. de malo art. illo 11. ad 9. inquit culpā non tolli per pœnā toleratā, ſed per actū charitatis, vt diximus, neq; aliū modū inquit eſſe, niſi aut charitate, aut cōtritione, vt iam 1. dub. explicauimus. De pœna verò purgatorij, quòd non remittat culpę maculā probat, quia nō inquantū tolerata, ſic
19 enim nō eſt meritoria, nec inquātū cogitata, quia ſic potiùs excitat timorē pœnæ, quā Dei dilecti, & hic nō ſufficit ad remiſsionē venialis: meliùs tamē hęc ratio ita fieri poteſt, quòd nō per pœnā patiēter toleratam, quia patiētia illa nō rectificat voluntatē, vt diximus, nec enim vt deleat peccatū ſatis eſt, vt ſit meritoria, ſic enim nec charitatis feruor dimitteret, nec per pœnam recogitatam, & hoc benè inquit D. Thom. quia inde timor potiùs ſeruilis, quàm Dei concipitur,

cipitur,& ſi concipitur timor Dei,hoc eſt, charitatis, non eſt opus pœnam diu ad hoc
20 ſuſtinere, ſed in primo inſtanti emundabitur anima, eo modo vt diximus à culpa, idem quòd non fiat remiſsio per pœnam purgatorij docet in eo articulo 11. ad 17. idem omnes Doctores citati pro noſtra opinione tenentur dicere, & expreſſè id docet Ricard.vbi ſuprà.

Obiectio. Dices ſecundò pro ſententia Scoti, in purgatorio,vel alia vita fieri non poſſe remiſsionem peccatorum venialiũ actu proprio,quia in alia vita nullum opus noſtrũ eſt meritorium, nec ſatisfactorium eſſe poteſt,niſi ipſa paſsio pœnæ voluntaria,aliàs facilè liberari poſſent à purgatorio dum multiplicarent excellentiſsimos actus contritionis,& dilectionis,quales credimus,habent animæ in purgatorio.Hoc argumento vtitur Scotus, vt probet etiamſi in alia vita dimittantur aliqua peccata, ea tãtùm dimitti,aut ſolutione pœnæ, aut propter merita hui⁹ vitæ ad hoc relata ab ipſo Deo vt diximus.

Reſponſio S.Thom. Reſpondet D.Thom.in 4.quęſtiũcula citata ad quartum in purgatorio, eſſe quidem opus meritorium meriti accidentalis,non eſſentialis,hoc eſt,non maioris gratiæ,& gloriæ,ſed remiſsionis venialis,quod erat impedimentum retardans,& hoc appellat eſſe meritorium accidentalis præmij,hoc eſt,dimiſsionis venialis quoad culpam,nec eſt inconueniens hoc concede
21 re:Sotus art.illo 2.in fi.non vult.appellare illum actum meritoriũ remiſsionis culpæ, appellat tamen remiſsionum culpæ,&meliùs eſt ita appellare,& in rigore ita dicẽdũ eſt,quia actus ille,qui delet peccatũ veniale eſt forma ipſa ſanctificans,&emundans, vnde formaliter ſequitur ex illa tamquam effectus formalis emundatio à culpa, non ergo dicitur illã mereri, ſed parum refert in hoc nomine laborare, vide Conc. Trid. ſeſſ.6.can.32.

In alia vita nulla pœna eſt ſatisfactio per modum meriti Illud maximè eſt aduertendum, quod ipſe D.Tho.q.illa 7.de malo art.illo 11.in fi.corp.& Alm.vbi ſuprà docẽt, quòd licèt actu charitatis, & contritionis remittatur tota culpa venialis, & ita ſit actus ille ſatisfactorius pro culpa,nihil tamen remittitur pœnæ,ſed tota manet luenda pœna,ignispurgatione;eſſe enim ſatisfactoriũ actũ pro culpa nihil aliud eſt,quã eſſe condignã retractationẽ peccati,& eſſe formã expulſiuapeccati,quia mutat mentẽ, & hoc præſtat contritio,& dilectio eo modo,vt diximus,in quocumq; ſtatu ſit,ſatisfacere verò vt minuatur pœna aliàs peccato debita,po 22
ſtulat eſſe actu, in homine adhuc exiſtente in via merendi,quia eſt genus quoddam meriti exiſtentis adhuc in agone,alia autẽ vita non eſt,ſed hæc,quæ eſt quaſi palęſtra pugnantiũ pro præmio.Et quidẽ ſi ita cõcederetur,poſſent (vt dicebat argumẽtum propoſitum) qui ſunt in purgatorio à pœna liberari citiſſimè,ſi enim actus contritionis ibi,& culpã abluit, quia mentẽ mutat, & pro pœna ſatisfacit, ſicut ſi eſſet in via, cũ ibi actus ſint feruentiores,quã in via,& ita continuò durent, aut multiplicẽtur ita frequenter, paruo tẽpore minuerẽt pœnã, imò tollerent omnino,quod eſt apertè falſum,quãuis ergo in mortalibus, vt dixim⁹ 1.2.d.141.c.2. pœna tota nũquã maneat, quę debetur mortalibus ablata mortali culpa,&in venialibus ſimiliter in hac vita ſemper remiſſa culpa aliquid de pœna tollatur, quia ſumus in via, tamẽ in alia vita tota pœna venialium manet ablata culpa,imò verò dignus homo illa manet, vt explicauimus, eſt ergo diuerſitatis ratio, quia remiſsio mortalis nũquã fit, nec fieri poteſt,vt 1.2. d.206.&ſequentibus oſtendimus,niſi iuſti 23
ficatione,qua homo natura illius conſtituitur ſanctus,&amicus Dei,& cõſequẽter dignus æterna vita, & hoc ex formali effectu ipſius iuſtificationis quocũq;modo fiat;ex hoc verò in quocũq; ſtatu fiat,ſiue hui⁹ vitę,ſiue alteri⁹ ex natura rei ſequitur,vt tollatur culpa, & dignitas æternæ damnationis,quia dignitas æternæ vitæ, & dignitas carendi ea in perpetuũ repugnant ſecũ ex natura rei.Rectificata ergo volũtate à mortali culpa cui affecta dicebatur manere ex actu præterito nondũ retractato ſufficienter,neceſſariò ſequitur dignitas vitę æternæ,vnde & tollitur conſequenter dignitas æternæ pœnæ cum repugnẽt, vt diximus, ſiue fiat hæc retractatio in ſtatu merendi, ſiue non,quia non tollitur per modum meriti,ſed per formã oppoſitam, qualis eſt in ſtificationis,vt dixim⁹;rectificata verò volũtate à peccato veniali, vnde& eius macula,quam diximus,tollitur,nõ ſtatim ex natura mutationis tollitur dignitas tota pœnæ tẽporalis,neq; repugnat rectificatã eſſe voluntatẽ à veniali culpa, & adhuc dignũ 24
manere tẽporali pœna, qua interim retardetur à conſequutione gloriæ;quãdo ergo in via homines per actũ contritionis purgantur à venialibus, ſequitur quòd eodem

actu tollatur aliquid pœnę tẽporalis, & nõ maneat tota, nõ quia ex natura illius rectificationis ſequatur, ſicut diximus in morta-
Per actũ cõtritionisquo in alia vita remittitur culpa venialis nõ ſatisfit pro aliqua illius pœna.
li, ſed quia actus ille cũ ſit forma iuſtificãs, & emundans tollit culpã venialẽ, & cum ſit hominis viatoris, eſt etiam actus meritorius, & ſatisfactorius per modum meriti, cum ſit in ſtatu merendi, hoc eſt, in via; cũ verò eſt hic actus in alia vita, tollit maculã venialem, ſicut forma rectificans voluntatem, relinquit tamen totam pœnam luendam, quia non eſt in ſtatu ſatisfaciendi, & merendi ſolo actu contritionis, ibi enim ſcilicet in alia vita tantùm eſt locus ſatisfa-
25 ciendi non actu tantùm voluntatis ſi non adiungatur illi pœna, ſed ipſa pœnæ tolerantia, quæ dum cõtinuatur, toto illo tempore ſatisfit pro pęna debita, vnde ille etiã ſi iam ſit eius voluntas rectificata ab illa veniali culpa, tamen adhuc eſt dignus tota pęna, quia peccauit, & nõdum ſatisfecit pro pœna, vt explicatum eſt, vnde conſtat ſolutio ad argumentum Scoti, quòd quamuis in purgatorio, vel alia vita non poſsit eſſe opus ſatisfactorium, aut meritorium, quod tollat aliquid de pœna debita, aut mereatur aliquid vitæ æternæ, tamen poteſt eſſe actus, & eſt, qui ſit forma rectificans voluntatem, vnde & emundans illam à veniali culpa.

Alia Obiectio ex Gregor. Dicet aliquis tertiò per ſolã tolerãtiam pœnæ remitti peccatum aliquod veniale, quia Greg. docet 4. dialogorũ c. 24. peccata leuiora Sanctorũ ipſa morte, quam duriùs patiuntur purgari, ſicut de illo Propheta 3. Reg. cap. 13. docet, qui cum aliquantulùm fuiſſet inobediens voci Dei occiſus à Leone morte ipſa peccatum ſuum purgauit, ſicut conſtare videtur ex ipſo textu, occiſum enim Prophetã cuſtodiuit Leo, nec ex eo comedit aliquid, ex quo intelli-
Reſponſio. gitur viri ſanctitas. Reſpõdeo revera ita eſſe, vt morte purgentur aliquando peccata, non quia mors ipſa etiam acerba pacienter tãtùm tolerata ſufficiat a culpa, etiam veniali purgare, ſed quia hoc medio Deus
26 excitat in homine affectũ contritionis, & dilectionis & ita credo Prophetã à peccato fuiſſe purgatũ, & ipſe Greg. ita eſt intelligendus; & ſi illud Prophetæ peccatum fuit mortale, eodem modo morte purgari potuit, excitante tamen contritionis, & dilectionis actũ, ad hoc enim Dominus permiſit à Leone occidi, & in ſignum iuſtificationis, à Leone occiſum cadauer cuſtodiri; ſi verò fuit veniale, in quod inclinat Gregor. eodem modo dicendum eſt: de martyrio circa peccata venialia dicam in artic. 3. ſicut, & de ſacramentis, cuius mentionẽ facit D. Thom. in hoc articulo ad ſecundum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ad remiſsionem venialium neceſſaria ſit gratiæ infuſio?

Concluſio eſt, *Non requiritur gratiæ infuſio, vt peccatum veniale dimittatur.*

Notationes circa articulum.

27

NOmine gratiæ intelligit habitualem, huius inquit infuſionẽ non requiri ad expulſionẽ peccati, ſi enim nullam habet oppoſitionem cum peccato veniali, non requiretur, vt expellat illud. Notat Domini cus Sotus in hoc articulo nomine infuſionis gratiæ habitualis non intelligi augmẽtum, ſed infuſionem habitus cum primùm fit, & primò gratia habitualis infunditur, fallitur tamen meo iudicio, quoniam D. Thom. intelligit infuſionem, ſiue dum primò fit, ſiue dum augetur, inquit enim in ſolut. 2. hanc infuſionem fieri in quolibet ſacramento, non tamen fit quolibet actu virtutis, conſtat autem licèt dicamus quodlibet ſacramentum conferre primam gratiã per accidens attrito, qui ſe exiſtimat contritum, quod non eſt ſaltem alienum à doctrina D. Tho, tamen hoc nõ ſemper cõtingit, quia regulariter potius augent gratiã, aut deniq; quoties homo accedit in illa, vt debet, auget illam, vnde non ſemper de nouo infunditur habitualis gratia, ſed inquit D. Tho. in ea ſolutione non ſemper infundi gratiam habitualem ad remiſsionem venialis, quia non ſemper infunditur illa in quolibet actu virtutis pœnitentiæ, remitti autem poſſunt peccata per actum virtutis pœnitentiæ, & quamuis gratia ſemper infundatur, hoc eſt conferatur ſaltem in augmento in quolibet ſacramento, hoc eſt, quotieſcumq; ſacramentũ dignè recipitur, 28
loquitur ergo de augmẽto, ac ſi diceret, nõ ſemper eſt augmẽtũ gratiæ in remiſsione venialiũ, quia licèt ſemper ſit cũ recipitur ſacramentũ aliquod, tamen nõ eſt neceſſariũ remitti veniale per ſacramẽtum, remittitur enim aliquo pœnitentię actu, nec eſt neceſſe,

De qua gratia loquatur S. Thom.

Sotus.

neceſſe, vt in quolibet pœnitẽtiæ, aut virtutis actu augeatur gratia; quia in doctrina D.Thom. non quolibet actu meritorio augetur gratia, ſed tantum intenſiori, cõtingere autem poteſt, vt peccata venialia,
29 remittantur actu dilectionis, aut contritionis remiſsiori, quàm ſit habitus gratiæ, ſed de hac quæſtione de habitus augmẽto iã diximus ſuo loco 1.2. diſp.220. & quãuis ibi diximus quolibet actu intendi habitum gratiæ, & ita in quacumque remiſſione peccati intendatur habitus, tamen non ideò dicemus illius habitus augmentum neceſſariò requiri ad delendum peccatum, quia contritio de ſe ſatis ei opponitur, cuius contrarium docuit Alexand. 4.p.q.15.membr.3.art.4.§.1. inquit enim requiri infuſionem gratiæ neceſſariò ad delendum veniale, & quòd ei opponatur. Saltem modò conſtat in doctrina Diui Thomæ in hoc articulo nomine infuſionis gratiæ non intelligere, quando de nouo infunditur, ſed ſiue de nouo infunda tur, ſiue augeatur, vnde in corpore cũ abſolutè docuiſſet non eſſe neceſſariam infuſionẽ gratiæ, in fine corporis inquit, quãdocumque gratia de nouo infunditur pec cata venialia remitti, vt ergo oſtenderet ſe loqui de infuſione prima habitus dixit, quandocumque de nouo infunditur, &c. ſed in ſolutione ſecundi de infuſione gra-
30 tiæ in augmento loquitur.

Alex.

Ex ratione tamen D.Thom. in art. deduci videtur, nũquam remitti peccatum per ipſam habitualem gratiã, ex eo enim inquit non requiri infuſionẽ gratiæ, quia illa ſecundum ſe non opponitur veniali peccato, ex quo ampliùs etiam ſequitur, quòd neque per gratiam habitualem aliquando remittatur, tamquam per formã ſibi oppoſitam, ſiquidem in quocumque gradu eſſe ſimul non repugnat, & ita cum D.Thom. docet aliquando cum remittun tur venialia infundi gratiam, vt quando quis iuſtificatur actu proprio cõtritionis, & dilectionis non ideò docet, quia exiſtimet gratiæ ipſius infuſionem repugnare cum peccato, & infuſione illius formaliter expelli, ſed quòd illa ſe habeat comitanter in remiſsione venialium, quæ tunc expelluntur actu charitatis, & contritio-
31 nis, vt infrà explicabimus, quos comitatur gratię de nouo infuſio: ipſe verò ex eo quòd gratia habitualis nõ opponatur peccato veniali, tantùm colligit non requiri.

Nihilominùs licèt verum ſit ipſam ſecundũ ſe non opponi veniali peccato, & quãdo quis habet verum contritionis actum de venialibus, aut feruentem actum charitatis, qui habeat virtute in ſe contritionẽ venialium per huiuſmodi actum preciſè, ſicut per contrarium remitti peccatum, non tamẽ per habitum charitatis, aut qui de nouo infundatur, aut augeatur, ſed ille comitanter ſe habeat; tamen negari non poteſt gratiam habitualem, vel de nouo infuſam, vel auctam in ſacramento contra venialia, opponi peccatis venialibus, & illa remittere, non quia ſecundum ſe oppo natur illis, ſed vt confertur ex tali diſpoſi tione, quia licèt diſpoſitio ſecundũ ſe oppoſita non ſit, nec gratia ſecundum ſe, ſed gratiam ex tali diſpoſitione datam oppo ſitam eſſe docuimus 1.2.diſp.207. & infrà art.ſeq. aliter notabimus, hoc ita concedẽdũ eſt, quia tenemur dicere in nobis ex vi ſacramenti remitti venialia, quæ antea nõ erant remiſſa, vt ibi latiùs probauimus: in quibus autem ſacramentis ſit hoc verum, in quibus ex diſpoſitione gratia habitualis recipiat oppoſitionem cum veniali, ibi etiam explicauimus, & dicemus art.ſeq.

Aliquãdo gratia habitualis opponitur peccato veniali.

Vltimò denique in hor art. notandum eſt quod D.Tho.docet, quoties quis adultus actu proprio iuſtificatur, aut in ſacramento, & infunditur de nouo habitualis gratia, remitti venialia peccata propter actum proprium, intelligendum eſſe, vt
32 notat Sotus, & Caietanus, quoties quis aut in vniuerſali habet omnium venialiũ diſplicentiam explicitam, aut omnium peccatorum, aut ſi actus charitatis eſſet ita feruidus, vt contineret omnium deteſtationem virtualiter, & quia ferè ſemper dum iuſtificatur homo, aut actu proprio tantũ, aut ſacramento habet hanc peccatorum omnium deteſtationem, ideò vniuerſaliter illud docuit D.Thom. fieri tamen poteſt, vt cum iuſtificatur quis aut actu proprio, aut ſacramento venialia non remittãtur, ſi eius actus aut diſpoſitio nõ ſe extendat eo modo, vt explicauimus ad illa, vel ad omnia, aut ſit in alicuius complacẽtia, vt fieri poteſt, & hoc non eſt in controuerſia, ſed quomodò ſemper in ſacramento remittantur venialia, & in quo ſacramento dicemus ſequent.

art. ideò de 3. artic. dicamus.

ARTICVLVS III.

Vtrùm peccata venialia remittantur per aſperſionem aquæ benedictæ, & cætera huiuſmodi?

CONcluſio huius articuli ex controuerſia quam modò examinabimus elicietur, cum enim communis ſit loquendi modus, & receptiſsimus per aquam benedictam, & alia ſacramentalia peccata venialia dimitti, eſt tamen controuerſia in modo quo remittuntur illa.

DVBIVM PRIMVM.

Quomodo ſacramentalia remittant peccata venialia?

1 *Quot ſint ſacramentalia.*

PRimò ſupponamus, quæ ſint hæc, quæ dicuntur ſacramẽtalia de quibus eſt controuerſia, continentur autem, vt cõmuniter referuntur hoc verſu, *Orans, tinctus, edens, confeſſus, dans, benedicens,* ſic autem cõmuniter explicantur (*Orans*) oratione Dominica, vt videtur colligi ex cap. *de quotidianis* de pœnitentia d. 3. addit Palud. diſt. 16. q. 1. art. 2. tũſionem pectoris cum oramus, vt colligitur ex cap. *tres ſunt autem* de pœnitentia d. 1. & eſt Auguſtini de medicina pœnitentiæ c. 2. & lib. 50. Homiliarum homil. vlt. c. 9. ſimilia verba de tũſione pectoris habentur apud Auguſtinum in epiſtola 108. addit etiam Paludanus, & in Eccleſia conſecrata orare iuxta illud 3. Regum 4. *Qui orauerit in domo hac propitiaberis.* (*Tinctus*) aqua benedicta, *de conſecratione.* d. 3. c. *aquam.* (*Edens*) 1. communicãs, & probat hoc Sotus in 4. d. 15. q. 2. ar. 3. ex cap. *Cum omne crimen* de cõſecratione. d. 2. Imò addit Palud. eandem eſſe rationem de eo, qui edit de pane benedicto in Dominica. Tertiò addit omnem ſacramenti ſumptionem. Quartò omnem vnctionem Regum etiam, & Epiſcoporũ, ſed non video quo canone hoc probari poſſet. (*Confeſſus*) ſiue confeſsione generali, vt probat Paludanus ex cap. *de quotidianis* de pœnitentia. d. 3. ſed vt notat bene Sotus inde nõ probatur, eſt tamen inquit ille receptum Eccleſię conſuetudine, vnde & ad completorium dicitur, & ad primam, & à Sacerdote ſacrum facturo, ſiue confeſsione ſacramentali, de quo infrà erit dubitatio. (*Dans*) eleemoſynam c. *medicinam* de pœniten. d. 1. & c. *quamobrem.* (*Benedicens*) hoc eſt, benedictione Epiſcopali, & cùm Abbates benedicuntur, & moniales, probat Palud. ex cap. *benedictio.* 1. q. 1. & c. *dictum* 1. ibidem, ſed nihil inde probatur, Sotus tamen vniuerſaliter de ijs inquit remittere venialia, & hoc probari antiqua Eccleſiæ conſuetudine, quaſi ea vim habeat legis. Dubium ergo eſt de ijs omnibus ſacramẽtalibus (nã de ſacramẽtis poſtea erit dubium) quomodò remittãt veniale peccatum an ex ſe per modũ ſacramẽti, quod aiunt ex opere operato, an potiùs ratione alicuius actus, qui ſit cum eis, & qualis eſſe debeat. 3

Oratio.

Aqua benedicta.

Communicans.

Confeſſio. 2

Eleemoſyna.

Benedictio

Dominicus Sotus art. citato, & Ledeſma in 1. 4. q. 28. art. 3. & Gabr. in 4. d. 16. q. 5. art. 3. dub. 3. & Maior d. 23. quæſt. 2. de aqua benedicta, apertè docent remitti venialia abſque vlla infuſione gratiæ ex ipſa clauium Eccleſiæ poteſtate ſine vllo actu pœnitentiæ, ſed ex opere operato, ſicut ſacramentum pœnitẽtiæ mortale remittit. Imò nec eſſe neceſſarium alium bonum motum doloris, aut attritionis, ſed ſatis eſſe ſuſcipere illa ſine obice, hoc eſt ſine complacẽtia peccati, vnde infert quòd licèt inclinent hæc animum noſtrum ad pœnitentiam, & charitatem, ſed nõ requiritur illa, ſed ea recipere tãquam ad id ab Eccleſia accommodata, cenſetur inquit ille pœnitentia, vnde omnes docent eſſe neceſſariam intentionem recipientis, ne dicantur etiá dormientibus remittere; probat hoc, quia ſi ea tantùm ratione hæc dicerentur venialia remittere, quia excitãt charitatem, aut pœnitentiam, ſequeretur ſemper illam excitare; conſtat autem hoc falſum eſſe, ergo aut non ſunt dicẽda peccatum remittere veniale, aut ſaltem dicendum eſt ſi ſemper remittũt ex opere operato virtute clauium illam operari remiſſionem, tum etiam quæcumque aqua ſumpta deuotè excitare poteſt huiuſmodi affectum, cur ergo de benedicta dicitur quòd remittat venialia? Quòd ſi dicas, inquiunt illi, Eccleſiam non habere poteſtatem inſtituendi ſacramenta, viderentur autem hæc ſacramenta ſi ex opere operato peccata remitterent. Reſpondent ipſi, remittere peccata venialia ex opere operato virtute clauium, ſed non infundendo gratiam, proprium autem eſt ſacramentorum conferre gratiam, & ad rationem ſacramenti omnino neceſſarium; addit verò Ledeſma voluntariam illam ſuſceptionem 4

Prima ſentẽtia Soti. Ledeſm. Gabr. Maior.

nem

nem ſacramentalium ex intentione Eccleſiæ continere in ſe virtualem diſplicentiã peccatorum, etiam ſi nihil de illis cogitet; quia cũ velit ſumere id quod inſtituit Eccleſia in remiſsionem venialium, conſequẽter habet voluntatem implicitam conſequendi veniam eorum.

Refellitur prædicta ſẽtẽtia primò.

Hæc tamen ſententia apertè impugnatur primò, quoniam cum etiam ex ſententia Soti, & omnium quos 1.art.2.dub.citauimus, veniale peccatum relinquat in anima maculam, & illam obliquitatem, quã diximus, neceſſariò ſequitur aliud eſſe remittere veniale, quàm pœnam, eſt ergo remiſsio venialis rectificatio voluntatis, & iuſtificatio quędam, qua plus anima noſtra iuſta fit coram Deo, & magis recta, ſed hoc eſt augeri gratiam, & ſanctitatem, ſiue ſit etiam augmentum habitualis, ſiue non; ſaltem enim magis iuſtus fit homo, ſicut diximus prima ſecundæ diſput.220.operibus remiſsis magis, ac magis iuſtificari hominem, etiam ſi habitus ipſe non intendatur, ergo per ſacramentalia confertur gratia, quia & ſanctitatis augmentum, & iuſtificationis, ſunt ergo ſacramenta, ſola Eccleſiæ autoritate inſtituta, quod eſt contra omnes.

Sacramẽtalia non remittunt venialia ex opere operato.

Secundò quoniam, nec infuſione gratiæ peccata remittũt, vt Sotus docet, neq; actu condignæ retractationis, ergo non remittuntur mutatione condigna voluntatis, ergo ſola non imputatione, quod ſæpè diximus eſſe impoſsibile etiam Deo, quia iã homo maneret ex ſe omnino immutatus, & ita licèt pœna condonaretur, dignus maneret illa, vnde & in peccato, nec intelligi poteſt quomodò ab eo tolleretur culpa ſola Dei extrinſeca acceptatione, vt ſatis oſtendimus ſuprà in ar.1.& 1.2.diſp.207. vnde, & de facto remitteretur nobis peccatum veniale nulla ſanctificatione interiori, & ipſa remiſsio non eſſet magis iuſtificari formaliter, ſed nouus fauor Dei, quod meo iudicio eſt periculoſum in venialibus, nam in mortalibus iudicaui erroneum maximè in opinione Soti, qui docet venialis culpæ eſſe maculam, nec ſolũ manere obligationem ad pœnã, vnde remiſsio illius non erit ſola pœnæ condonatio, & ſi per ſolius pœnæ condonationem dicas remitti, cõſtat eſſe falſum, quia quãuis condonetur pœna, non tollitur dignitas ad illam, hæc enim non naſcitur ex eo quod quis ad pœnã ſit deſtinatus, ſed ex facto ſuo, vt ſæpius diximus, ſequeretur etiam non totam culpam ſimul ſemper remitti, ſed paulatim, quia & pœna temporalis paulatim remittitur, vnde etiam & culpa venialis, aliàs dicendum eſſet remitti in ſacramentalibus ſemper totam pœnã debitam peccato veniali, quod etiam de ſacramentis non liceret dicere. 7

Tertiò, quoniam licèt poſſent remitti venialia ſola acceptatione, & non imputatione, vnde conſtare poteſt Eccleſia habere hanc poteſtatem aſsignandi ſacramẽtalia, quorum præſentia Deus non imputet veniali ad culpam? poteſtas enim claui um Eccleſiæ ſupra peccata, eſt illa, *Quæcumque ſolueris ſuper terram*, &c. illa autẽ extra ſacramentum confeſsionis nulla eſt, nec ſe extendit ad peccata non explicata in confeſsione, ad hęc verò ſolùm ſe extendit abſolutione ipſa ſacramentali, excommunicatione verò ſolum ſe extendit ad ligandum propter peccata, & ab eo ſoluendum; indulgentiarum verò claues ad condonandum pœnam temporalem etiã peccatorum mortalium, ſed vbi conſtat de poteſtate remittendi venialium culpam extra ſacramentum?

Quòd verò docet Ledeſma ſemper in ſuſceptione horum ſacramentalium contineri virtualiter diſplicentiam peccatorum, eſt nullius momenti, quia diſplicentia peccatorum quam diximus ſuprà requiri ad remiſsionem venialium, non eſt quicumque dolor, aut voluntas petendi veniam illorum, ſed actus charitatis deteſtantis peccatum, vt eſt offenſa Dei, & hęc deteſtatio tantùm continetur virtualiter in actu dilectionis Dei ſuper omnia: in actu verò ſumendi ſacramentalia, ſolũ continetur virtualiter voluntas deſtruendi peccata, quæ etiam ſi expreſſa eſſet, non deſtrueret illa, etiam cum attritione, ergo niſi ex opere operato, & inſtitutione ſacramentalia remittunt culpas veniales, nõ remittunt virtute operis, quod in ipſis cõtinetur virtualiter, ex inſtitutione tamen iam probauimus non poſſe peccata venialia ſacramentalibus remitti. 8

Sacramentalia ſolùm remittunt venialia ratione actus charitatis adiuncti.

Ideò exiſtimo in ſacramentalibus, nũquam remitti peccatum ex ipſorum inſtitutione, ſicut in ſacramento pœnitentiæ, mortalia ex opere operato, nec ſolùm remitti venialia in ſacramentalibus propter opus ipſum religionis, quo in cultu Dei aquam benedictam ſumimus cum deuotione

tione tãtùm, tamquam erga res ſacras, ſed ratione actus charitatis virtualiter habentis veram contritionem peccati propter Deum, aut ratione ipſius explicitę contri-
S. Thom. tionis, ita S. Thom. in hoc art. in corpore vbi docet aliquãdo remitti peccata venialia in ſacramentalibus inquantùm ſunt cũ motu deteſtationis, vt in tunſione pectorum, & oratione Dominica, & cum addit aliquando remitti in ijs ſacramentalibus inquantùm ſunt cum aliquo motu reuerentiæ in Deum, & res diuinas, non eſt in-
10 telligendus vt loquatur ſolùm, quando ſunt cum actu religionis, vt dicebamus in cultum ſolum religioſum Eccleſiæ, hic enim motus nõ ſufficit, vt probauimus, ſed cum motu charitatis erga Deum, in quo contineatur contritio peccatorum venialium, & ita in ſolutione 1. de omnibus ſacramẽtalibus docet, remittere peccata venialia inquantũ inclinant ad diſplicentiã peccatorũ, aut explicitè, aut implicitè, & in ſolut. 3. inquit in ijs remitti venialia quantùm ad culpam virtute alicuius ſatisfactionis, & actus charitatis qui excitatur, nec intelligit diſtinctum eſſe actum ſatisfactionis ab actu charitatis, quaſi ſatisfactio ſit ſolùm ipſa religioſa ſacramentalium ſuſceptio, in eadem enim ſolutione inquit, in ſacramentalibus remitti non to tam pœnam ſemper, ſed iuxta menſuram feruoris in Deũ, qui ab ijs excitatur. Sed clariſsimè ſententiam noſtram ita explicatam docuit D. Thom. quæſt. 7. de malo
Durand. artic. 12. Durand. etiam eam videtur docuiſſe in 4. diſt. 23. quæſt. 1. num. 9. & in artic. ſequen. ad 2. docuit D. Thom. peccatum veniale tantũm remitti, aut infuſione gratiæ, aut aliquo actu gratiæ, qui non poteſt eſſe in peccatore cum peccato mortali, motus autem religionis poteſt eſſe in Deum, & res ſacras in homine exiſtenti in mortali; ſolus verò actus charitatis, & contritionis non poteſt eſſe, ergo quando
11 in hoc articulo dixit per motum reuerentiæ in Deum, & res ſacras remitti veniale, intellexit per actum religionis cum motu charitatis erga Deum, in quo continea tur deteſtatio venialium.

Hanc noſtram ſententiã ſequitur Pe-
Pet. de Sot. Alex. trus à Soto lectione 18. de pœniten. fauet Alex. citatus ſup. ar. 1. dub. 1. qui vniuerſaliter docet ſemper requiri ad venialium remiſsionem, contritionem, aut dilectionem vt explicauimus. Docent verò de ſacramentalibus noſtram ſententiam Ricar-
Ricard. dus diſt. 21. art. 3. quæſt. 1. qui tantùm loquitur de confeſsione generali, ſed eadem ratio eſt de alijs, idem Durand. de confeſsione generali in eadem diſt. quæſt. 3. Pa-
Palud. ludanus diſtinct. 16. quæſt. 1. artic. 2. concluſione 4. de omnibus ſacramentalibus 12
ita docet: fauent etiam Doctores citati in artic. 1. dub. 1. pro noſtra ſententia cum doceant, ſolo charitatis actu feruido, vel contritione remitti peccata venialia, clariùs ita docuit Alexand. 4. par. quæſt. 15. memb. 3. art. 4. §. 2. in corpore, & ad 1. & in eã inclinat Abulen. in 4. Reg. c. 2. quęſt.
Abul. 39. & ſaltem docet contra Sotum, & Ledeſmam non remitti venialia in ſacramentalibus ex opere operato, quia ad id, vt diximus, Eccleſia non habet poteſtatem, ſed ratione feruoris charitatis; inquit tamen opere ipſo receptionis ſacramentalium remitti peccatũ veniale, quia eſt meritorium, & quolibet meritorio opere docet remitti poſſe, ſemper tamen videtur hunc effectum in charitatis actum referre, quem forſan ille arbitratur neceſſarium, vt actus ſit meritorius.

Quomodocumq; ſit mihi videtur hæc ſacramentalia vt probaui, non remittere ex opere operato venialia, vt diximus, nec opus ipſum meritoriũ recipiendi illa cum reuerẽtia, & religione, quia vt ſuprà probaui, quod de vno opere virtutis dicimus
Bonauent. de omnibus alijs dicendum eſſet, & ſola dilectio, & contritio, vt expliçauimus opponitur peccatis venialibus, & contra illa rectificat voluntatẽ, vnde non video quomodò verum ſit, quod Bonau. docet in 4. d. 21. art. 1. q. 2. in 1. p. diſtinct. quòd in ijs ſacramentalibus remittãtur venialia propter actum humiliationis, & deuotionis, quia vt dixi ſola charitas, & contritio ea delere poteſt, in eo tamen non cõſenſit in opinione Soti, quòd remittant ſacramentalia ex opere operato, quod iá ſatis probatum eſt. Peiùs autem intelligi poteſt, 13
quod ipſe etiam ibidẽ docet in ijs ſacramẽtalibus remitti venialia, quia eſt pœnalitas quędã ibi, qua veluti compenſatur delectatio venialis, hoc ergo peiùs intelligitur quoniam, & pœnalitas ferè nulla eſt, & hæc etiã patiẽter tolerata nõ contrariatur veniali, vnde nec delet illud natura ſua, ſicut neq; quodcumq; meritoriũ opus, ex lege autẽ dimitti non poteſt, ſic enim remiſsio fieret acceptatione, vt ſatis cõſtat.

Imò

Quæ ſacra mẽtalia inſtituta ſint ab Eccleſia ad remiſſionem venialium.

Imò verò ſi rectè attẽdamus omnia remedia illa, quæ dicuntur inſtituta ab Eccleſia in emundationẽ venialium, falſò referũtur ita eſſe ab Eccleſia inſtituta, quia de oratione Dominica, de tunſione pectoris, de confeſsione generali, quæ dicitur in horis Canonicis, & Miſſa, & eleemoſyna non conſtat aliqua inſtitutione Eccleſiæ fuiſſe ſtatuta, ſed teſtimonia, quæ citantur ſunt aut Auguſt. aut alterius, qui dicũt ijs medijs remitti venialia, aut vniuerſaliter loquuntur de remiſsione omnium, etiam mortalium, vt cum loquitur de eleemoſyna, quia illa à Deo impetrare ſolet remiſsionem peccatorum, etiã mortalium impetrando ad hoc auxilium, quo homo conteratur, non verò quia Eccleſia inſtituerit, & licèt poſſet inſtituere hoc remedium ex opere operato, vt remitteret, tamen nõ eſt inſtitutum. Quòd verò docet Sotus multa ex ijs ſacramẽtalibus licèt non conſtet iure ad hoc eſſe inſtituta, tamen eſſe conſuetudine receptum ad hoc eſſe ab Eccleſia accepta, eſt planè ſine fundamento, quia nec de alijs etiam talis eſt, aut Eccleſiæ ſenſus, aut conſuetudo, ſed vulgi, vnde de illis non cõſtat, nec ad hoc deſtinata eſſe ab Eccleſia. In benedictione verò aquæ benedictæ in Miſſali Romano in orationibus exorciſmorum ſalus petitur ab Eccleſia, vt ſit ſalus mẽtis
15 & corporis, & in oratione ſupra ipſam aquam petitur etiam, vt vbicumque illa ſit, concedatur nobis Spiritus ſancti præſentia, vnde cap. illud citatum de aqua, quod eſt Alexandri, 1. ſignificare videtur habere vim ad emundandum à peccatis: de pane benedicto nõ inueni textum, ſed in Miſſali Romano in benedictione nouorum fructuum, & cuiuſcumque cibi petitur, vt ſit ſalus mẽtis, & corporis, & quaſi ſimilia reperies in conſecratione Virginum, Epiſcoporũ, & Regum benedictione, & coronatione, in Eccleſiæ conſecratione; ſed hæc omnia non probãt ex opere operato ſicut ſacramentum remittere venialia ſine motu dilectionis, aut contritionis, vt docet Sotus, ſed quia excitat motum illũ, peculiari tamen ratione, quia licèt excitari poſsit animus ad dilectionẽ, & dolorem quacumque alia aqua, vel re, ſed ijs rebus ab Eccleſia benedictis, vel hac benedictione, adſunt Eccleſiæ preces, vt Deus conferat hanc animi excitationem,
16 non quia ex opere operato ea peccata remittat, & ſic dicendũ eſt de omnibus alijs, quæ ab Eccleſia benedici conſueuerunt, ſi in eorum benedictione Eccleſia petat peccatorum remiſsionẽ, nec opus eſt, vt ſemper, & infallibiliter excitet, quia nec Eccleſiæ preces ſemper obtinet id, quod petunt, vt ſatis conſtat.

Argumenta Soti ſoluuntur.

Vnde reſponſio patet ad omnia argumenta pro ſententia Soti, & Ledeſmæ: habent etiam hæc ſacramentalia alios effectus, ſed ex Eccleſiæ impetratione omnes, ſed quamuis poſtulet Eccleſia ſalutẽ mentis, & corporis, non videtur illa ſacramentalia inſtituere, niſi ad venialia remittenda pro iuſtis, & ita verè dicuntur remedia venialium ex precibus tamen Eccleſiæ, impetrando vt diximus contritionem. 17 Vnde cum in Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. dicitur multis remedijs peccata remitti poſſe extra ſacramẽtum confeſsionis, intelligendum eſt Euchariſtiæ, & aliorum ſacramentorum ſuſceptione, vt hoc ar. 3. explicauimus, & ſacramentalibus etiam; eo tamen modo quo diximus, non ita ex opere operato, vt docet Sotus; quod verò tantum pro iuſtis ad remiſsionem venialium Eccleſia poſtulet contritionem in ſacramentalibus videtur ex ipſorum inſtitutione deduci, vbi poſtulatur ſalus mentis, & corporis, ſalus verò viuẽtibus poſtulatur pro ægritudine, ergo & iuſtis venia pro venialibus, non vero vita pro mortalibus.

Explicatur Tridẽtinũ.

Conſtat etiam ex dictis ſententia quorundam, quam refert Ledeſma vbi ſupra; & ex parte approbat eſſe omnino falſam; docent enim ideò peccata venialia remitti per ſacramentalium ſuſceptionem, quia exiſtimant ex inſtitutione Eccleſiæ rem illam eſſe maioris momenti; ſicut res in præcepto maioris meriti eſt, quàm quæ eſt in conſilio: conſtat ergo falſam eſſe, & hanc ſententiam, quoniam vt ſuprà probatum eſt, opus meritorium quantumcumque magnum ſit, non eſt contrarium ve-
18 niali, vt illud expellat, niſi ſit actus charitatis, aut contritionis, vt explicatum eſt, & quamuis diceremus meritorium opus ita magnum hanc vim habere, non eſſet hoc dicendum de receptione cuiuſcumq; ſacramentalis, quia ſunt innumera opera magis meritoria, vt quę ſunt in præcepto, & multa in conſilio, quàm comedere panem benedictum, & aſpergi aqua benedicta, & ſimilia.

Sed

Obiectio ex Auguſt. diſſoluitur.

Sed contra ea, quæ diximus vrget autoritas Auguſtini in Enchiridio. c. 71. & refertur c. *de quotidianis* de pœnitentia. d. 3. vbi inquit Auguſtinus: *de quotidianis, breuioribus, leuibuſq; peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit,* (loquitur de oratione Dominica) 19 & infrà: *delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata, delet, & illa à quibus vita fidelium ſceleratè etiam geſta, ſed ſi pœnitendo in melius mutata diſcedit,* & ſubdit, *ſi verè dicatur, ſicut & nos dimittimus,* &c. Ex ijs verbis videtur colligi ex mẽte Auguſtini per hanc orationẽ dimitti, & venialia, & mortalia, ſed ad mortalium remiſsionem videtur poſtulaſſe pœnitentiam, qua in melius mutetur vita, quod non poſtulauit ad venialium remiſsionem, ſed ſola oratione dixit ſatisfacere, aut videamus ſi placet in quo aſsignet differentiam, eam enim manifeſtè videtur aſsignare. Eſt ergo meo iudicio acuta differentia, quam colligere licet ex præcedenti cap. 70. ibi enim dixit cauendum eſſe maximè ab ijs peccatis, de quibus dicitur; *Qui talia agunt Regnum Dei non conſequentur*, hoc eſt à mortalibus, nec aliquis exiſtimare debet quotidie eſſe cõmittenda, quaſi ſtatim eleemoſyna redimi, & remitti facile ſit, impetrando tamen compunctionis ſpiritum, ſic enim eleemo 20 ſyna remitti peccata, quoad culpam, docet Auguſtinus, non verò virtute ipſius operis ſicut contritione, quia inquit eo capite in melius oportet vitã mutare, hoc eſt abſtinendum à peccatis poſt pœnitentiam, ſi enim & peccata multiplicentur, quid mirum ſi eleemoſyna non impetret iterum peccatorum remiſsionem? Subdit autem cap. 71. citato de quotidianis venialibus peccatis, quæ fragilitate humana committuntur ſatisfacere orationem Dominicam, non intelligit ſine dolore, ſed quia illa ſi deuotè dicatur excitabit dolorem, quaſi dicat, non eſſe timendum, quòd quotidie committãtur ex fragilitate, facilis enim eſt conſequutio veniæ, qualis nõ erit mortalium, ſi ſæpiùs iterentur, & ita ſententia huius capitis cũ præcedenti cohæret: ſed ſubdit ſtatim (quia videbatur orationem Dominicam ſolùm concedere vt remedium venialium) etiam deleri per eam mortalia, non verò addidit per pœnitentiam, quaſi ad deletionem mortalis exiſtimaret pœnitentiam eſſe neceſſariam, & non ſufficere orationem Dominicam, ad venialia verò ſufficere, ſed cũ dixiſſet orationem Dominicam deſeruire ad venialium purgationẽ, ſubiungit etiam ad mortalium remiſsionem, à quibus inquit diſce 21 dimus pœnitendo, quaſi dicat non ſi iterũ adhuc perſeuerare in illis velimus, & ea multiplicare, ſecus de ijs, quę quotidie cõmittimus venialia ex fragilitate, ad mortalia ergo inquit non valere, hoc eſt ad impetrandam contritionem illorum, niſi pœnitendo, à vita præterita in melius diſcedamus, hoc eſt niſi præteriti pœniteat ſaltem attritione, & iam ampliùs in eo genere peccati non perſeueremus, ſic enim etiã ſola attritione diſpoſiti impetrabimus, hac oratione, ſi inſtanter poſtulemus ſpiritum contritionis, qua remittantur mortalia, venialia verò etiamſi iterentur non ita impediunt impetrationem, quia ſine ijs vita non ducitur. Similẽ doctrinam tradiderat eodem lib. cap. 75. & 77. de eleemoſyna, quòd impetret remiſsionem venialiũ, niſi addantur noua, quam doctrinam tradidit Iuo Carnotẽſis in ſuo decreto. p. 15. cap. 70. ex Concilio quodam 2. Cabilonenſ. de impetratione eleemoſynæ, ſic ergo Dominica oratio dicenda eſt impetrare veniam peccatorum impetrando contritionem illorum, valet ergo maximè illa 22 oratio ſi verè dicitur, *& dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus*, ſed vt diximus impetrando peccatorum mortalium pœnitentiam, & contritionem, tam enim mortalia, quàm venialia remittuntur, non ipſa oratione Dominica immediatè, ſed impetrando aut charitatis actum, aut contritionis, vt explicatum eſt.

Iuo Carnotenſ.

Quomodò eleemoſyna remittãtur peccata.

Ex dictis ſolui poteſt aliud dubium, vtrùm mereamur ex condigno remiſsionẽ venialium peccatorum quoties ita iuſtificamur ab illis opere noſtro charitatis, aut contritionis. Sunt qui exiſtimant Petrum à Soto in ea eſſe ſententia lectione 18. de pœnitentia, quòd noſtra venialia peccata non remittãtur merito aliquo noſtro decondigno, ſed omnino gratis, merito, & paſsione Chriſti, quia & noſtro opere nõ poſſumus adhuc pro peccato veniali Deo reddere æquale, & cõdignum, vnde opus eſt merito Chriſti, & ij intelligunt etiam de opere charitatis, & cõtritionis, quo retractamus peccata venialia, quod ex auxi- 23 lio gratiæ procedit, quaſi & hoc non ſuffi ciat niſi & merito Chriſti gratis nobis remittantur peccata, & in contraria opi-

nione

nione docent eſſe Scotum. Verumtamẽ hæc ſententia periculoſa eſt, nec intellexit mentem Petri à Soto, primò quidem eſt periculoſa quoniam ſic ſequitur dilectionem, & contritionem de ſe non ſatis mutare mentem noſtram à peccato venia li, ſed adhuc poſt illã manere in ſtatu peccati, niſi accedat fauor Dei condonantis illud, & ita gratia remiſsionis peccati venialis ſola condonatio, & fauor erit, vnde nõverè emũdabimur à peccato, ſed in peccato manebimus, nobis tamẽ fauore Chriſti nõ imputabitur, quia vt ſæpiùs dixim⁹ fauor ſuperueniẽs operi minùs ſufficiẽti retractare peccatũ, non poteſt ſtatum illius mutare, nec voluntatem, vnde cum in Scriptura dicitur gratis nos iuſtificari, nec ex meritis, quod & de peccatis venialibus etiam intelligi probat bene Petrus à Soto, non intelligitur quaſi fauore illo Chriſti ſuperuenienti mutationi noſtræ remittatur peccatum, ſed vt infrà explicabitur.

Periculoſũ eſt aſſerere per cõtritionem non deleri veniale

24

Mens Pet. de Soto exponitur.

Solùm ergo Petrus à Soto loco citato docuit contra Scotum, & alios non poſſe fieri remiſsionem venialis ex proprijs viribus, ſed neceſſariò fieri debere ex auxilio gratiæ, vt ita gratis iuſtificemur, & ſit donum Dei, non tantùm purgatio à peccatis mortalibus, ſed etiã venialibus, quia Scotus alijq; vt ſequent. art. dicemus cõcedunt, remitti poſſe culpam venialem in inferno ſola pœnæ ſolutione ſine bono motu ex gratia, ſed non video quomodò Scotus, aut vbi doceat in hac vita remiſſionem peccati eſſe poſſe ex viribus noſtris, numquam tamen negat Petrus à Soto bonum motũ gratiæ, quo iuſtificamur à peccatis venialibus eſſe meritorium decondigno, & quòd ſit meritorius decondigno concedit Ledeſma in 1.p.4.q.28.artic. 4. reſpondens cuidam argumẽto, nec hoc aſſerere derogat gratiæ; iuſtificari enim gratis non eſt, vt illi volebant, quia opus noſtrum non adæquet expulſionem peccati, & indigeamus gratuito fauore acceptantis opus, ſed quia opus illud quo condignè expellitur peccatum non eſt ex noſtris viribus, ſed ex auxilio gratis collato, vnde pro peccatis vera, & ęqualis eſt ſatisfactio contritionis, ſed hoc non tollit iuſtificationem noſtram fieri gratis, quia gratis fieri eſt quod diximus, vt latè 1.tom.in 3.p.d.2.explicaui, & ita poſſemus dicere remitti venialia merito decondigno, nõ quocumque meritorio opere vitæ æternæ, ſed tali opere charitatis, aut contritionis, quod per ſe opponitur veniali peccato, ſed quia remiſsio illius potiùs eſt veluti effectus formalis huius operis tamquam à forma oppoſita expellente peccatum, ideò non dicerem ego meritum remiſsionis opus illud, non quia repugnaret gratuitę peccatorum remiſsioni dari meritũ de condigno ex gratiæ auxilio proueniente. Quomodò verò remiſſio adhuc venialis ſit opus gratiæ, & non arbitrij, ſatis conſtat ex materia de gratia, cum & oratio fiat pro ea, & ipſa fiat charitate, & contritione, quæ dona Dei eſſe oſtendimus 1.2.d.194.& ſeq.

25

DVBIVM II.

Vtrùm receptione cuiuſq; ſacramenti ex opere operato remittantur venialia?

Sententia S.Thom.

1

SAnctus Thomas in hoc art. videtur docere vniuerſaliter remitti peccata in omni ſuſceptione ſacramenti, cum enim tres modos remittendi venialia enarret, inquit tripliciter aliqua remittere venialia. Primò, inquãtum in eis infunditur gratia, quia per infuſionem gratiæ tolluntur peccata, vt ſuprà dictum eſt inquit D. Tho. & hoc modo per Euchariſtiam, & extremam vnctionẽ remittuntur venialia, & vniuerſaliter per omnia ſacramenta. Secundum verò modũ diſtinctum aſsignat earum rerum, quæ dicuntur venialia delere motu aliquo contritionis, ſenſit ergo in primo modo remitti peccata ſine motu contritionis, ergo ex opere operato ſola infuſione gratię: quòd verò inquit D. Tho. infuſione gratiæ remitti venialia, ſicut ſuprà dictum eſt, non conſtat vbinam id ſuprà docuerit, vnde & in noua impreſsione Pij V. iuſſu facta non notatur vbi id dixerit, cũ ſemper annotari ſoleat quoties ipſe ait, vt ſuprà dictum eſt. Supra autem art. 2. tantùm docuit in fine illius quotieſcumque quis de nouo iuſtificatur, & ei gratia infunditur de nouo habitualis, remitti venialia, nec id docet ratione infuſionis gratiæ, ſed quia eſt motus liberi arbitrij in peccatũ; ſequitur autem, vt diximus quando adeſt etiam deteſtatio ſaltem in communi, quæ vt plurimùm adeſſe ſolet omnium peccatorum, etiam venialium, nec ibi loquitur niſi quando de nouo infunditur gratia, &

2

primo

primò homo iuſtificatur, inquit enim hãc infuſionem non fieri ſine motu liberi arbitrij in Deum, & in peccatum. Quomodocumque id dixerit D. Thom. in eo art. 2. in hoc art. apertè docet in omni ſacramento cum infunditur gratia etiã in augmento remitti veniale, & non ratione actus dilectionis, & deteſtationis, quod dixit neceſſarium eſſe in illo ſecundo modo enumerato remittendi venialia, ita etiam docent expreſſè alij DD. Domi. à Soto in 4. d. 15 q. 2. art. 3. id expreſſè docet ſi ſuſcipiatur quodcũq; ſacramẽtũ cũ attritione, & in Euchariſtia id docuerat, vt probabile in 4. d. 11. q. 2. art. 4. imò etiam ſine dolore aliquo peccatorum ſola digna ſuſceptione ſacramenti ſine complacentia venialis, ſed oppoſitum, vt dicemus, inquit eſſe ibi veriſimilius, & D. Thomæ magis conſonum, & Ledeſma in 4. 1. p. q. 28. art. 3. ſed non explicat an ſit ſaltem neceſſaria attritio, & quidem cum ij autores tribuant hãc virtutem ſacramentalibus, potiori ratione, & Sacramentis deberent tribuere.

Sotus.

Ledeſma.

3

In baptiſmo remittũtur venialia ex opere operato.

Ego quidem exiſtimo in aliquibus Sacramentis neceſſariò concedendũ eſſe remitti venialia peccata ex opere operato ſi re actu charitatis, & dilectionis, ſcilicet in baptiſmo, quia revera eius forma ſignificat vniuerſalem ablutionis gratiam, vnde ſi numquam revera contingere poſſet, vt ablueret ab illis, ſed iam ſupponerẽtur ablata per contritionem, aut quando tantùm eſſet attritio mortalium, & venialiũ, illa non deleret, ſed ſolum mortalia, verè non eſſet ablutiò perfecta, & regeneratio, eſt ergo concedendum per hoc ſacramentum remitti. Similiter per pœnitentiam, vt latè probaui 1. 2. diſput. 207. aliàs ſi ex opere operato numquam claues abſoluerent à peccato veniali, revera nõ eſſent materia clauium, vt abſolui poſſet ab illis homo, vt latiùs ibi deduximus: de extrema vnctione ſimiliter, nam & forma eius ſignificat eſſe medicamentum vnctionis, vt quæ ſuperſunt peccata ex alijs, aut poſt alia ſacramenta, ad quæ non eſt neceſſariũ aliud ſacramentum, hoc remittãtur, & ita effectus illius aſsignatur remiſsio venialis, vnde & forma id dicit apertè, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum*: vt enim ſuo loco vidimus ea forma tantùm venialia, quæ vt plurimum per ſenſus cõmittuntur ſignificantur, & ita in Concil. Triden. ſeſſ. 14. c. 2. de extrema vnctione

Et in ſacramento pœnitentiæ.

Et in extrema vnctione.

4

dicitur, rẽ huius ſacramenti eſſe inter alia gratiam ſpiritus Sancti, qua inquit in hoc ſacramento deleri delicta, ſi quæ adhuc expianda ſuperſunt, & reliquias etiã peccatorum, vnde conſtat nomine peccatorũ aliud intelligere, quàm reliquias, nec de mortalibus hoc eſt intelligendum, vt per accidens in attrito, qui ſe putat cõtritum remittãtur, hic enim effectus eſt ſub opinione, & aſsignari deberet in reliquis omnibus, cum tamen nõ aſsignetur, loquitur ergo de effectu per ſe huius ſacramẽti Cõcil. & dicit eſſe remiſsionẽ peccati venialis huius ſacramẽti rem, hoc eſt effectum, & ita eadẽ ſeſſ. can. 2. de extrema vnctione decernitur ſub anathemate hoc ſacramento peccata remitti, cum tamen in reliquis omnibus ſacramentis, id nõ dicatur; conſtat autem, vt diximus non loqui Cõcil. niſi de effectu per ſe huius ſacramenti, nam effectus ille remittendi mortalia per accidens, eſt ſub opinione, vnde crediderim de fide eſſe in ijs tribus ſacramẽtis remitti venialia exvi formæ, *Ego te baptizo, ego te abſoluo, indulgeat tibi Deus, &c.* nec tamen excitando contritionem cum id non ſemper fiat, etiam ſi dignè recipiatur, & cum ille, qui incidit in amentiã recipere poſsit poſtquam vel confeſſus eſt, abſolutionem, vel poſtquã petijt attritus de peccatis mortalibus, & venialibus baptiſmũ, vel attritus de venialibus extremam vnctionem, ſed de hoc effectu in ſacramento extremæ vnctionis dicemus infrà, & ſatis diximus ſuo loco in materia illius ſacramenti.

5

Deſide eſt remitti venialia in his ſacramẽtis.

6

De Euchariſtia D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 4. Bonauent. d. 12. p. 2. diſtinct. artic. 1. q. 3. Petrus à Soto lectione 12. de Euchariſtia, docent remitti in Euchariſtia venialia nõ ipſo gratiæ augmento, ſed contritionis, aut dilectionis motu, qui inde excitatur, quod magis ad mentem D. Tho. & probabilius ipſe exiſtimat, id enim docuit ſuprà q. 79. art. 4. in corpore, & ad 1. cum ait augmentum gratiæ non opponi venialibus, ſed feruorem charitatis, qui per hoc ſacramentum excitatur, quia non videtur quã oppoſitionem habeat augmentum gratiæ cum veniali peccato, vnde non apparet à quo expellatur, & tollatur veniale, niſi dicamus expelli ſola nõ imputatione, & extrinſeco fauore, non verò condigna mutatione voluntatis, quod eſt abſurdum, vt conſtat; reſtat ergo dicamus per cõtritionem,

Quid ſit ẽdum ſit de Euchariſt. S. Thom. Bonauent. Pet. de Soto.

7

nem,

nem,aut dilectionẽ,quæ excitatur à ſacra mento ex ipſo augmento gratiæ remitti peccatũ veniale,Gab.verò in canonẽ lect. 85.litera T.&Bonau.in 4.d.21.1.p.diſtin. art.1.q.2.non ſatis ſe explicant.

Ex opere operato remittuntur venialia in Euchariſtia ſine cõtritione.

Exiſtimo ergo nõ tantũ ratione feruoris charitatis remitti in Euchariſtia, ſed ratione infuſionis gratiæ habitualis in augmento,quod de omnibus ſacramentis, vt dixi docet D.Tho.in hoc art.Sotus,& Ledeſma vbi ſuprà, nec hanc remiſsionem
8 fieri per nõ imputationem culpæ,ſed per veram mutationem, & condignam voluntatis in ipſa infuſione gratiæ,hoc eſt augmento illius. De tribus ſacramentis conſtat non fieri remiſsionem per excitationem contritionis, quia nõ experimur hãc regulariter,& in ipſo momẽto abſolutionis,baptiſmi, aut extremæ vnctionis poteſt homo eſſe, aut naturaliter diſtractus, aut incidiſſe iam in amentiam, nihilominus verè abluetur à venialibus, etiam verè abſoluetur, & verè vnctione ab illis liberabitur, aliàs hic non eſſet effectus huius ſacramenti; intelligitur autem quando aliàs homo benè diſpoſitus accedit, vt infrà explicabitur, cur ergo idem non dicemus de Euchariſtia, cum ita abſolutè à Concil. aſsignetur effectus illius remittere venialia?

Secundò,ſi non dimitteret ſacramentũ illa,ſolo augmẽto,ſed per actum,iam hæc remiſsio non eſſet ſacramẽti effectus,quia effectus ſacramenti ſemper ſequitur infallibiliter, ſi homo illud recipit diſpoſitus, poteſt enim quis in gratia accedere ad Euchariſtiam, & cum attritione venialium, ſed toto tempore ſumptionis diſtrahi naturaliter,aut de Deo,aut de peccatis non cogitare,tunc vel remittẽtur venialia,vel non,ſi non remittuntur, ergo non eſt effectus ſacramenti, ſi remittuntur ergo ſolo augmento charitatis;ſi dicas non remittũ tur, non defectu virtutis ſacramenti, ſed
9 quia poſuit obicẽ, qui recipit dum diſtractus fuit; contra hoc eſt quòd nimis durũ eſſet obligare ad actualem conſiderationem,dũ ſuſcipit ſacramentum.

Adde etiam quòd ſi feruor actualis charitatis,& contritionis eſt effectus ſacramẽti immediatus, ergo ex opere operato ipſius ſequitur in nobis excitans gratia, qua excitemur ad dilectionẽ,&contritionem, imò &congrua excitatio,vt re ipſa faciat, & quòd Deũ diligamus,aut quòd peccatũ deteſtemur, & ita non ſinet nos occupari obliuione naturali,quod experimento cõ ſtat falſum eſſe; ſi ergo Deus ſuſcipientes 10
ſacramentũ, quandoq; excitat, & mouet ad dilectionem,quandoq; non,ſignum eſt non eſſe effectũ ſacramenti,ſed voluntate Del illam excitationem donari, erit ergo effectus diuinæ volũtatis. Si dicas nos debere accedere cum cõtritione,& dilectione charitatis aliqua, vt magis accẽdamur, & deleantur venialia, quæ illa dilectione antea nõ erãt expulſa,hoc videtur fictitiũ, & contra experientiam vt ſtatim feruentiùs accendamur: ſi dicas debere nos accedere ſaltẽ cum attẽtione, etiã non experimur ſtatim ſequi actũ charitatis,& deniq; durũ eſt obligare ad has diſpoſitiones, ne impediatur effectus; aliàs peccaremus impediendo effectũ ſacramenti, & ita ab om *Sententia Caiet. reiicitur.*
nibus reijcitur ſententia Caiet.in hac q.ar. 2.dum aſſerit,neceſſe eſſe vt augeatur gratia in Euchariſtia,actualẽ diſpoſitionẽ,intelligit quæ ſit ſimul cũ actuali attentione in ipſa ſuſceptione Euchariſtiæ,ſicut docuerat ſuprà q. 79. art. 1.& 8.Effectus verò ſacramenti erit non tantùm peccatorũ 11
remiſsio,ſed & alij ſic enim diffinitur ſeſſio.13.in Concil.Triden.cano.5. ſunt autem alij, vt colligitur ex illa Conc. ſeſsione cap.2.augmentum gratiæ,vnde & anima nutriri dicitur,& corroborari,per augmentum illius,accipit etiam pignus æternæ vitæ, & vnitatis cum corpore,cuius ipſe Chriſtus caput eſt,ij enumerantur tantùm in eo cap. & quamuis concedamus eſſe effectum ſacramenti illam excitationẽ ad charitatem,aut contritionem, ſed non video eſſe regularẽ,& immediatũ, qui ſequatur ex ipſa Euchariſtiæ ſumptione ſemper, ſed remiſsionẽ peccatorũ crederem ſemper ſequi,ſicut & alij effectus,qui enumerantur cap.illo 2.ſeſſ.13.

Sed dicet aliquis, cum non repugnet *Obiectio quædã diluitur.*
augmentum gratiæ cum venialibus quomodò expelluntur niſi non imputatione quod eſt cauendũ, ideò reſpõdeo quòd cũ nõ ſit admittẽdus hic modus remiſsionis per nõ imputationẽ, vt ſatis cõſtat,ſed dicendum eſt remitti peccata per verã mutationem voluntatis, & cũ hanc per ſe non poſsit facere ſolum augmentũ gratiæ, dicendũ eſt augmentũ gratiæ collatũ homi- 12
ni iuſto per ſe nõ opponi peccatis venialib⁹,ſed illud collatũ iuſto,aut prima gratia collata peccatori,qui habẽt verã attritionẽ

de peccatis, verè opponi peccatis venialibus, quia iam gratia collata cum illa diſpoſitione eſt contra venialia, & habet rationem reconciliationis cum ita detur ex illa diſpoſitione, quod latiùs explicaui 1.2. diſput. 207. c. 4. non per aliquam realem mutationem in ipſa gratia, quæ ei proueniat ex diſpoſitione illa, ſed quia coniuncta cũ illa eſt gratia reconciliationis, & habet illum reſpectum rationis: nec mirũ eſt per illũ opponi venialibus, quia nec illa aliud in anima relinquunt quàm relationem rationis, lege loco citato hoc latiùs, ſed cum ſit neceſſaria vt diſpoſitio, attritio ſaltem illorum in particulari, aut in communi, quia ſi adeſſet contritio illa iam remitteret, & non relinqueret peccata remittenda ſacramento, vt ſatis probauimus ibi, di
13 cendum eſt illa non remitti quorum non eſſet attritio, ſicut neq; illa quorum eſt cõ placẽtia, in quo vltimo omnes conueniũt, de alio verò non video fieri mentionem, vnde abſolutio non tolleret quatuor venialia, ſi trium tantùm eſſet dolor attritionis, & in baptiſmo etiam hoc verũ exiſtimo, vt expreſſè docet Dominicus Sotus
Sotus. in baptiſmo, & Martyrio ar. 1. circa ſolut. 2. d. 15. q. 2. & art. etiam 3. aliàs ſi dicamus ſola infuſione gratiæ remitti venialia in quo volueris ſacramento, etiamſi illorum non ſit attritio, dicendum eſt conſequenter, aut ſola non imputatione remitti, ſine condigna, & æquali mutatione voluntatis, quod eſt falſum, aut ſola gratiæ infuſione ex natura ſua, quod etiã eſt falſum, quia augmentum gratiæ per ſe non opponitur peccatis venialibus, vt iam ſecundũ omnes probatum eſt ſuprà.

In martyrio ſolum remittuntur ea peccata quorum eſt actualis vel virtualis diſplicẽtia

In martyrio verò ſimiliter ſi quis, aut in gratia exiſtens tãtùm haberet attritionem aliquorum venialium, non omnium, non remitterentur, & ſimiliter, ſi haberet ſolùm contritionem mortaliũ, venialiũ autem nõ haberet omniũ adhuc attritionẽ: ſed eſt difficile ita eſſe, quia cũ ille ſit excellentiſsimus actus charitatis crediderim in ſe continere virtualẽ diſplicentiã omnium peccatorum, caſus eſſe poſſet quãdo quis non haberet charitatis actum erga Deum, ſed tantũ eſſet attritus de peccatis mortalibus, in quo aliqui putãt ipſa morte iuſtificari hominẽ ex opere operato, ſi-
14 cut ſacramento, quod ego non credo, ſed ſaltem ſi id eſſet verũ, non poſſemus dicere, illa peccata venialia remitti, quorũ non eſſet contritio, ſed an habeat illam efficaciam ſacramenti ſine actu charitatis diſputari ſolet in materia de baptiſmo.

Vnum ſolùm animaduerterem erraſſe 15
Caiet. in hac q. ar. 1. circa ſolut. 2. in martyrio remitti culpã venialem dum quis iuiſſet dormitũ cum voluntate dicendi, aut faciendi aliquod veniale, & occideretur pro Chriſto in ſomnis, quod ipſe docet ex Dei largitate hoc ſentire, non ſecundum ſtatũ & meritũ illius, hoc eſt ergo impoſsibile, quia vt conſtat ex dictis, & ex illa diſputatione citata ſola infuſio gratiæ habitualis non repugnat, niſi adſit, & diſplicẽtia peccati ſaltem attritionis, vnde ſi voluntate Dei tunc in martyrio remitteretur, ſequeretur remitti non augmento ipſo gratiæ, ſed nõ imputatione, quia augmentũ non opponitur ſecundũ ſe peccato veniali, & hæc opinio videtur D. Tho. in ſolut. ad 2. in illo 1. ar. de illius tamẽ ſententia, & martyrij efficacia non diſputo modò.

De ijs ergo quæ diximus ſacramẽtis de 16
baptiſmo, & pœnitentia dubiũ nullum eſſe videor inter Doctores, ſed omnes conueniunt per illa remitti venialia, abſq; actu dilectionis, & contritionis, & dubium eſſe non poteſt, vt de pœnitentia iam probaui 1.2. d. illa 207. c. 4. de Euchariſtia iam vidimus varias Doctorũ ſententias, & quã ſit conforme rationi iã diximus remitti peccata in ipſa infuſione gratię habitualis huius ſacramenti, de extrema vnctione iam idem obiter probauimus, & modò aliqua in confirmationem illius addam; de alijs ſacramẽtis in particulari non video ita apertè poſitum fuiſſe in quæſtione, ſed tãtùm in vniuerſali D. Tho. in hoc ar. & alij quos citaui docent, in omni ſacramẽto remitti venialia, ſed dicemus infrà parẽ nõ eſſe rationẽ certitudinis, ſolũ autem illa remitti dicendum eſt quorũ eſt aliquis dolor attritionis, vt ex dictis manifeſtè ſequitur.

DVBIVM III.

Quomodò in ſacramẽto extremæ vnctionis remittantur venialia?

DE ſacramento extremæ vnctio- 1
nis, eſt peculiaris cõtrouerſia inter DD. qua ratione venialia remittat, & propterea placuit id peculiari dubio examinare. S. Tho. in 4. d. 23. q. 1. ar. 2. quæſt. 1. in corpore docet huius ſacra-

ſacramẽti effectũ præcipuum, quẽ primò intẽdit eſſe tollere, & mederi reliquijs peccatorũ, non tollere peccata, conſequenter tamen infuſione gratiæ, quã operatur ſicut reliqua ſacramenta, tollere peccata, ſi is qui vngitur in peccatis inuenitur, explicat verò in ſolut. 2. quomodò tollat peccata quoad maculã conſequenter, & inquit ideò tollere, quia motus liberi arbitrij, qui adeſt in hoc ſacramento fit cõtritio in ipſa gratiæ infuſione, & ita contritione, quæ confertur in hoc ſacramento tollitur peccatũ veniale. Ita expreſſè docuit Bona. d. 23. ar. 1. q. 1. vt ratione deuotionis, quam excitat remittat venialia, Duran. expreſſè d. 23. q. 1. n. 9. & 10. Imò eadẽ opinio colligitur ex Gab. in ſuppl. d. 23. q. 2. ar. 2. cõcl. 2. licèt nõ apertè loquatur, & eã apertè ſequitur Vigue. in ſum. c. 16. §. 5. verſ. 4. & idẽ docet dicẽdũ eſſe de Euchariſtia, & cõfirmatione, idẽ de extrema vnctione docet Dionyſ. d. illa 23. q. 2. poſt mediũ, & hanc ſentẽtiã videtur ſequi Petrus de Soto lect. 1. de ſacramento extremæ vnctionis circa finẽ, docet enim mortalia, & venialia cõſequenter in hoc ſacramẽto tolli ſi infirmus in peccatis fuerit, ſed in mortalibus ignoranter, inquit ergo tolli peccata per deuotionẽ, & charitatem, quæ in anima excitatur. Vix tamen intelligere potui quã ſententiam Domin. Sot. ſequatur in 4. d. 23. q. 1. ar. 2. videtur enim maiorem virtutẽ ſacramentalibus tribuere, quã huic ſacramẽto ad peccatorũ venialium remiſſionẽ, ita vt non poſſet ſine actu caritatis, aut cõtritionis delere venialia, hoc enim inquit eſt ſacramentaliũ, neſcio tamen an ſentiat ſufficere cum attritione, poſtea verò docet, quòd & venialia conſequenter remittãtur ſicut & mortalia, quia dicitur Iaco. 5. *Et ſi in peccatis eſt dimittẽtur ei*, & quia forma huius ſacramẽti vniuerſaliter intelligatur de omni genere peccatorũ, cũ dicatur, *quidquid deliquiſti*: vnde ad illud Iacobi, *Si in peccatis eſt. &c.* quo aliqui (inquit) contendũt probare hoc ſacramẽto per ſe remitti venialia, reſpõdet ipſe dupliciter, primò nõ dixiſſe Iacobum abſolutè, dimittẽtur peccata, ſed ſub conditione, ſi in peccatis eſt vnde nõ ſequitur per ſe remitti venialia. Secundò potiùs intelligendã eſſe formam 3 dereliquijs peccatorũ, vt nomine peccatorũ reliquiæ ipſorũ intelligantur, deniq; nõ ſatis cõſtat an ſenſerit remitti venialia cõſequenter ſola infuſione augmẽti gratiæ, vel actu charitatis, vel contritionis, qui inde excitetur, vt diximus ex mẽte S. Th. cum tamen in 4. d. 15. q. 2. ar. 3. abſolutè doceat per dignã cuiuſcũq; ſacramenti ſuſceptionem dimitti venialia, ſicut etiam per ſacramentalium ſuſceptionem abſq; vllo dolore, & ita vt conſtat ex ſuprà dictis in materia de Euchariſtia, de pœnitentia, & extrema vnctione, maximè variauit Dominicus Sotus.

Prima ſententia S. Thom. Bonauent. *Durãd. Gabr. Viguer. Dionyſ. Pet. de Sot.* *Sententia Soti.* *Iacob. 5.*

Ego verò egrè fero ſententiam hanc, & exiſtimo neceſſariò dicendũ eſſe, tolli peccata venialia ex vi formæ huius ſacramẽti, & ita non eſſe neceſſariam actualem contritionem, quæ excitetur in hoc ſacramento ad remiſſionem venialium, ſicut neque in ſacramento abſolutionis, quod expreſſè docuit Palud. in 4. d. 23. q. 4. num. 7. Capreol. illam probat in 4. d. 23. q. 1. art. 3. ad 2. 4. & 5. contra 2. concluſionem, quoad hanc partem, vt non remittantur venialia propter actualem motum effectum à ſacramento, ſed propter formam quandam (credo eſſe gratiæ augmentum) infuſam. Ratio verò hoc manifeſtè probat quoniã iam hic effectus non poſſet eſſe in amentibus, & furioſis, qui anteaquàm in amentiã inciderent petierũt hoc ſacramentũ cõtriti, & confeſſi de mortalibus, quia iam nõ poſſet excitare affectum, & idem 1. 2. diſput. 207. diximus de confeſſione, quòd ſi ſolùm diceretur venialia remittere, quia excitaret contritionem illorum, iam non haberet in amentibus hunc effectũ, quibus tamen & abſolutio, cũ antea confeſſi ſint, & extrema vnctio meritò tribuitur. 4

In hoc ſacramẽto remittũtur venialia ſine contritione perfecta. *Palud. Capreol.*

Tum ſecundò quoniam ſi tantùm remitteret peccata ratione excitationis, nõ eſſet effectus ſacramenti immediatus, quẽ ſignificaret, & efficeret ſacramentum infallibiliter, quia non ſemper hanc actualem deteſtationem peccati, aut dilectionẽ Dei experimur in nobis, ſicut de Euchariſtia diximus.

Tertiò ſic etiã de abſolutione ſacramẽtali tenentur dicere non remittere peccata venialia niſi feruore, quod impugnauimus 1. 2. loco citato, quòd ſi illa remittit augendo gratiã, & hæc habet oppoſitionem cũ peccatis venialibus, ſi fuerit illorum attritio, cur ergo non erit etiam gratia, quam auget hoc ſacramentum contra peccata, quorum etiam eſt attritio? & vt ſuprà diximꝰ hic effectus remiſſionis peccatorũ, quæ ſuperſunt ex alijs ſacramẽtis

decernitur vt effectus huius ſacramenti, proprius inter alios, & illud eſſe intelligẽ dum non dereliquijs tãtùm peccatorum,
5 ſed de peccatis venialibus planè probauimus ex Concil. Trident. vnde fallitur Sotus vbi ſuprà, qui de reliquijs dicit eſſe intelligendum illud Iacob. *Et ſi in peccatis eſt &c.* Quod verò docet etiam Sotus notan ter dixiſſe Iacobum non abſolutè, ſed ſub conditione, *Et ſi in peccatis eſt*, quod non dicitur de ſacramento pœnitentię, nullius momenti eſt, quia neq; ſacramentũ pœni tentiæ tollit peccata, ſi ea non ſint, ſed iam ſint priùs remiſſa, aut abſolutione, aut cõ tritione, cum iterũ ea confitetur aliquis, quamuis conferat gratiam, & ex parte ſua remitteret, ſi inueniret, vnde nec ex hoc probatur, vt aliqui cõtendunt, licèt remit tantur venialia in hoc ſacramẽto, id tamẽ non intendi primo in illo, ſed ſub cõditio ne ſi fuerint; ex hoc enim nõ tollitur quin inſtitutũ ad hoc fuerit, ſicut medicina cõ tra morbũ venialiũ peccatorũ, quia ſi non ſunt venialia, nõ eſt quod curetur illorũ,
6 verumtamen potuit medicina ad hoc inſti tui, quæ ſimul etiam ad alia inſtituta fuit, quam quidẽ curationẽ forma ipſa ſignificat directè: quomodò verò non ſignificet remiſsionem mortalium infrà oſtẽdemus in quo fallitur etiam Sotus loco citato.

Deſide eſt inſacramẽto extremæ vnctionis remitti venialia. Magiſt. Scotus. Maior. Almain. Paludan. Capreol.

Dicendum ergo eſt remitti venialia, & hoc exiſtimo quaſi de fide, nec remitti ſolo actu dilectionis, qui excitetur, ſed ipſa gratia ſacramẽti ex opere, vt aiũt, operato, hoc eſt ſacramẽti virtute, & ita Mag. in 4. d. 23. c. 2. rẽ huius ſacramẽti hoc eſt effectum inquit eſſe remiſsionẽ peccatorũ, & in ea ſententia eſt Scotus ead. d. q. 1. §, *Primum ſic*, vbi etiam docet illud Iacobi nõ eſſe intelligendum de mortalibus, ſed de venialibus, & Maior d. 23. q. 1. in principio, & Almain. ead. d. q. 1. etiam in principio, quamuis ij duo non aſſerant neceſſariam eſſe attritionem, ſicut Palud. & Capreol. vbi ſuprà, quomodò verò cum gratiæ aug mentum de ſe non repugnet cum veniali, illud remittat cũ attritione, iam ſatis explicatum eſt in omnibus ſacramentis, & quòd in omnibus ſacramentis eadem ratione id verum ſit docuimus ſuprà ex ſen
7 tentia D. Tho. & Soti, quamuis vt notauimus, Sotus multũ in opinionibus variet.

Silueſt. Angel. Ferrar.

Silueſter, & Angelus verbo, *Vnctio*, & D. Tho. 4. contra gent. c. 73. & ibi Ferrarien. concedunt in hoc ſacramẽto remitti peccatum veniale, ſed non explicant quo mo do ex dictis; ſic etiam Hoſius in confeſsio. Polonica c. 49. & aliqui alij. Hoc tamẽ addiderim hoc ſacramẽtũ eſſe efficax remittendi venialia, non quia excitet cõtritionem, vt diximus, ſed quia ex opere operato remittat infuſione gratiæ, ſed cũ infuſio gratiæ non repugnet peccato veniali, opus eſt quòd ſit attritionis diſpoſitio, ratione cuius ſit infuſio gratiæ cõtraria pec cato, ſicut in pœnitẽtia; nec neceſſaria eſt contritio, ſic enim nũquam remitterentur in hoc Sacramento, idẽq; iudicium de om nibus alijs ſacramẽtis dicerẽ, vt attritione præuia infuſione gratiæ, quam omnia effi ciunt ſacramẽta, remittãtur venialia, quorũ eſt attritio, illorum verò quorũ nec in vniuerſali, nec in particulari fuerit ſaltem attritio non poſſe eſſe remiſsionẽ ſola infuſione augmẽti gratiæ, quia hæc non repugnat vt ſatis conſtat; quòd verò cũ attri tione repugnet probauimus, quia in ſacra mẽto pœnitẽtiæ tenemur hoc cõcedere cũ ſola attritione ſufficere abſolutionem, vt probatũ eſt 1. 2. loco citato. Quòd verò ſine attritione nullũ ſacramentum ſufficiat cõſtat, quia ſola infuſione habitus fieri id nõ poteſt cum nõ opponatur venialibus, aliàs quocũq; meritorio opere, quo auge retur gratia remitterentur venialia, quod iam ſatis maximè ar. 1. confutatum eſt.

Hoſius.

8

Hîc videbatur ſupereſſe diſputandum, vtrũ eſſet effectus per ſe intentus in omni ſacramẽto venialia remittere attritis, ſed hoc pertinet ad materiã cuiuſcumq; ſacra menti, hîc tamẽ obiter dicã, quæ mihi ve riora videntur: primò quidẽ certũ eſſe de
9 bet de baptiſmo, & abſolutionis ſacramen to dubiũ eſſe non poſſe ex vi ſuę ſignifica tionis operari remiſsionẽ venialis, ita vt attritis tantũ de mortalibus, & venialibus dum cõfertur gratia remittantur omnia etiã venialia, vnde & baptiſmus eſt verè ablutio ab omni macula, & pœnitẽtiæ ſacra mentũ eſt vera abſolutio ab omni culpa etiã veniali expoſita in confeſsione, cuius fuerit cõtritio, hoc idẽ contingit in ijs duo bus ſacramẽtis, quotieſcũq; homo iã accedens verè cõtritus de mortalibus ſolũ attritus de venialibus recipit augmentũ gra tiæ per hæc ſacramenta, vnde & hæc ſacra menta directè quidem id operantur.

Baptiſmus & pœniten tia directè remittunt venialia.

Sed de ſacramento extremæ vnctionis ſimiliter mihi id habeo perſuaſum, vt non tantũ conſequenter, ſed etiam directè venialia

Idẽ dicẽdũ eſt de extre mavnctione

nialia remittat, hoc eſt directè id ſignificet, & ad id fuerit inſtitutũ inter reliqua, eſt enim medicina contra morbos animæ,
10 quales ſunt venialia, & verba formæ id videntur, apertè ſignificare, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti, &c.* Quòd verò adducit Sotus contra formæ ſignificationẽ, ſi ſignificaret peccata (ipſe enim cõtendit tantú ſignificare reliquias peccatorum, & ita omnium peccatorũ) nullius eſt momẽti; inquit enim ſi peccata ſignificarẽtur in hac forma omnia ſignificarentur, tã mortalia, quàm venialia, quę per ſenſus etiã cõmittuntur, hæc ergo obiectio nullius eſt momenti, quoniã nõ dicitur abſolutè, *Indulgeat quidquid deliquiſti*, ſed additur, *per iſtam ſanctã vnctionẽ*, vnde verba accõmodantur materiæ; ex quo ſignificatur hominem, quoniã vngitur debere eſſe viuũ, vnde ſine mortali, neq; enim mortui vngũtur, ſed viui, nõ vt à morte reſurgant, ſed à morbo liberentur, & ita ex vtroq;, ſcilicet materia, & forma, quę exprimit ipſam materiã, cum dicit periſtã vnctionem, ſignificatur remitti morbũ animæ, qui eſt non mortale; hoc enim eſt mors animæ, ſed veniale quod eſt morbus, & quòd alij ſint effectus huius ſacramenti nõ tollit hunc eſſe effectum directè ſignificatum.

Idẽ dicẽdũ de Euchariſtia.

De Euchariſtia ſimiliter nõ dubito eſſe directè effectũ illius remiſsionẽ venialiũ, vnde & huius ſacramenti effectus aſsignatur à Conc. Trid. ſicut in ſacramento vn-
11 ctionis, ſed nõ aſsignatur vſquá à Cõcilijs hic effectus, vt alterius ſacramenti confirmationis, aut ordinis, aut matrimonij, cur ergo nõ dicemus eſſe effectũ horum quatuor ſacramentorũ per ſe ſignificatus, & quidẽ Euchariſtiæ gratia, id apertè ſignificat, eſt enim cibus in alimentum, vnde gratia eius eſt nutritionis, & vt talis ſignificatur, nutritio verò eſt ad reſtaurandũ, quod per calorẽ deperditur, & ita ad reſtauranda venialia hic cibus ſpiritualis datur, quòd fieri ſine actu dilectionis, & deteſtationis exiſtimo verũ, vt iã ſuprà probaui.

Idẽ dicẽdũ de aliis ſacramentis.

Quamuis autẽ in alijs tribus ſacramẽtis vt dixi non aſsignetur hic effectus remittendi venialia, quia ab eorum forma, aut materia non ſignificatur, tamen ſi adſit attritio venialium, cum hæc etiam, & omnia ſacramenta gratiam conferant ex opere operato, ſequitur remittivenialia, quod & D. Tho. & Sotus, & Ledeſma vbi ſuprà docent apertè, & eſt meo iudicio æqua ratio; ſicut enim gratia ſacramenti pœnitentiæ habet ordinẽ, & rationem reconciliationis à peccatis venialibus, quia cũ attritione illorum ipſe homo ſacramentũ recipit, & ita quaſi poſtulans à Deo admitti ad vberiorem ſuam gratiam, cuius infuſione amicus magis fiat, ab ipſo Deo infundente taliter diſpoſitus maiorem gratiam recipit, quæ eſt cõtra peccata venialia, & quaſi condigna illius retractatio, quia quamuis fieri magis amicum non ſit repugnans retractatio cum peccato veniali, ſed quando aliquis ſit magis amicus, & gratia confertur per reſpectum ad illam veram peccati diſplicentiam attritionis, eſt æqualis retra- 12
ctatio, & contraria mutatio, & hoc nõ permutationem realem, ſed per reſpectum rationis, quem habet ad deſtructionem peccati venialis; neque enim ex peccatò veniali in nobis aliud relinquitur, quã relatio rationis, vt iam dictum eſt, nec hoc reducitur in fauorem, vt ſuprà, & loco citato notaui, quamuis ſit relatio illa rationis. Et hoc cogimur dicere, quia vt eo loco in prima ſecundę probaui tenemur cõcedere in ſacramento baptiſmi, & abſolutionis ita fieri; non videtur autem diuerſa ratio illius, & aliorum ſacramentorum cum augent gratiam præcedente attritione venialium.

Sed dicet aliquis cum attritio exiſtentis in gratia ſit opus bonum, & conſequẽter meritorium augmenti gratiæ, & gloriæ, vt probaui de omnibus operibus bonis 1.2. diſp. 217. imò etiam ſi nõ ſit intenſior ipſo habitu gratiæ ipſam intendat, vt ex noſtra doctrina conſtat 1.2. diſp. 220. ſequitur iam ſola attritione exiſtentis in gratia remitti venialia, quia iam augetur gratia ex ipſa attritione, vt ex merito, & ita gratia illa habet ordinẽ ad attritionẽ, vnde conſequenter eſt gratia recõciliatio nis ab illis. Reſpõdeo diſparẽ eſſe rationẽ, quia ſi confertur augmentum gratiæ attri- 13
tione quæſit meritoria, non cõfertur ad ſpecialẽ amicitiã, quã ipſa attritio in gratia facta poſtulat; omne enim opus iuſti meritoriũ natura ſua cõſtituit hominẽ magis iuſtum iuxta ipſius operis menſuram, vt ea diſputatione docuimus, etiãſi nõ detur augmentum gratiæ habitualis, qui namque magis, ac magis operatur benè, dum eſt in gratia, ex ipſo opere fit magis iuſtus, & amicus, vnde cum ipſa attritio de ſe vt probatũ eſt facta etiã ex gratia non

Obiectio.

Solutio.

opponatur peccato veniali, ſic etiam nec augmentũ gratiæ habitualis ex ipſa collatum; ſed in ſacramentis præter gratiã, quę
14 datur ex attritione ſicut ex quocũq; opere meritorio, datur etiã augmentum gratiæ ex opere operato benignitate Dei ita ordinãte, vt ſacramentum augeat gratiã plus quàm ipſa attritio, hoc ergo quod eſt Deũ admittere hominem ad maiorẽ ſuam gratiam ex attritione venialiũ habet reſpectum quendã ſpecialem abundãtioris gratiæ contra venialia, vt ſit quaſi condigna, illius mutatio, admitti ex illorũ attritione ad maiorẽ gratiam, ita ipſo homine poſtulante, vt revera poſtulat, nec aliã viã inuenire potui in re tam difficili, qua cõmodiùs rem hanc explicarẽ; ex alijs enim video ſequi multa incõmoda nõ parui momenti, quæ ſuprà vt conſtat intulimus. Et ſi aliquis contenderet, hæc omnia euitare dicendo remitti venialia in ſacramẽto etiã pœnitentiæ, in quo conſtat planè abſolui peccata venialia, nihil aliud eſſe, quã condonari pœnã iam ſatis art. 1. oſtendimus, aliud eſſe purgari à culpa etiam veniali, aliud verò tolli illius pœnam; ſequeretur etiam maius incõmodum, aut dicendũ eſſe in ſacramẽto totã pœnam debitam peccatis venialib⁹ remitti, & ita erit ſicut baptiſmus, vnde impertinens eſſet imponere ſatisfactionẽ, ſicut in baptiſmo; imò eſſet ſacrilegum, aut non remitti totã pœnam, ſed partem, & ita revera nõ dicetur remitti peccatum veniale, hoc enim nõ tollitur niſi ablata pœna, hęc verò nõ tota tollitur.

Imò ſequeretur maiorẽ eſſe poteſtatem remittendi venialia per indulgentias, cũ hæ poſſint remittere omnẽ pœnã, quã per ſacramentum, niſi dicamus per ſacramen-
15 tum remitti quoad culpam, quod per indulgentias fieri non poteſt.

Hic videbatur diſputandũ etiam, vtrùm peccet mortaliter, qui ad hæc ſacramenta accedit ſine attritione venialium; ſic enim impeditur effectus ſacramenti, qui eſt remiſsio venialiũ, quod videtur eſſe ſacrilegium, ſed de hoc dicemus infrà in materia de confeſsione informi, vbi erit quæſtio de ſacramẽto pœnitentiæ, quãdo quis cõfitetur tãtũ venialia, vtrũ teneatur habere illorũ attritionẽ, & an ſufficiat aliquorũ.

Non poteſt remitti veniale ſine mortali.

Circa articulum quartũ difficultas erat dum Durãd. & Gab. an in hac vita remitti poſsit veniale ſine mortali, quia illi exiſtimãt deleri poſſe, vt vidim⁹ 1.2.d.141. quia ſola attritione aſſerunt deleri quorum ſententiam nos ibi latiſsimè impugnauimus, & 1.2.diſp.207. & ſupra art. 1. in hac quę-
16 ſtione ſatis probauimus ad retractationẽ peccati, vt verè deleatur neceſſariam eſſe, aut contritionem, aut dilectionem charitatis, nec ſatis eſſe attritionem non tantũ exiſtentis in mortali, ſed etiam nec exiſtẽtis in gratia, ex quo ſequitur ſententiã D. Tho. in hoc articulo eſſe veriſsimam non remitti veniale ſine mortali, quia ſi remittendum eſt contritione, aut dilectione iã iuſtificabitur homo, cum quo ſentiũt alij Doctores, vt vidimus in ea quęſtione, vnde & veriſsimum eſt, quod ipſe docuit in hoc art. ad remiſsionem venialis, licèt nõ requiratur gratiæ infuſio, requiritur tamẽ aliquis actus gratiæ, vt explicatum eſt. Recole quæ diximus locis citatis, inde enim conſtat, non poſſe remitti veniale niſi eo modo quo diximus, quomodò etiã in inferno nõ remittatur, nec pœna temporalis mortali peccato iã remiſſo debita, aut veniali etiam remiſſo quoad culpam ſatis diximus 1.2.diſp.141. citata.

QVÆSTIO LXXXVIII.

De reditu peccatorũ, quæ dimiſſa erant per pœnitentiam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm peccata dimiſſa redeant per ſequens peccatum?

CONcluſio eſt. *Peccata dimiſſa non redeũt quoad converſionem, quod verò attinet ad auerſionem non redeunt ſimpliciter, ſed tantùm ſecundum quid inquantùm in ſequenti peccato virtualiter continentur.*

DVBIVM VNICVM.

Vtrùm peccata ſemel dimiſſa redeant per ſubſequens peccatum?

VT hanc concluſionem, & D. Thom. ſentẽtiam in tota hac quæſtione explicemus diſputandum eſt nobis, id quod in articulo quæritur, vtrùm peccata iã dimiſſa iterum redeãt per ſubſequens peccatũ, & licèt de hac q. latè egerim 1.2.diſp.208. aliqua tamen hic adiungã, quæ in illa diſputatione prudẽs in hunc locũ reſeruaui. Quæſtio ergo nõ eſt, vtrũ redeant eadem numero

numero peccata, quæ dimiſſa fuerunt, redeant inquã, quoad actũ id eſt iterum homo peccet illis actibus numero, quibus antea peccauit, quia planè cõſtat nec alia ſimilia peccata, quoad actũ redire, nedũ eadem numero, cum quis poſt pœnitentiam peccat, nec ſolũ ſimul cũ primò peccatur nõ ſunt peccata alia prioribus peccatis ſimilia, ſed neq; poſtea ſemper ita cõtingit, aut neceſſario contingere debet, ſed contingit peccare interdum grauioribus, interdum leuioribus, qualiterverò ſe habeat qui ſemel mortaliter peccauit ad reliquas ſuperandas tentationes diximus ſatis 1.2. d. 196. An verò priora peccata numero de potentia Dei redire poſsint, quoad actũ, vt quæ antea quis commiſit delicta eadẽ iterum committat nunc dicemus. Eſt ergo quæſtio quoad maculam peccati, & reatũ culpæ, vtrum redeant peccata commiſſa antea, quæ pœnitentia deleta erant, vtrũ inquam iterum imputentur poſt peccatũ quod quis committit poſt pœnitentiam, ſicut enim poſtquã aliquis peccauit iam actus peccati in eo non manet, ipſe tamen in ſtatu peccati dicitur manere, & ideò dicimus etiam in ipſo eſſe peccati maculam, & reatum pœnæ, non tantum quia deſtinatus ſit ad pœnam, ſed quia verè dignus ea manet, ſic etiam modò quæritur, vtrum peccatorum quæ dimiſſa fuerant per pœnitentiam, quando quis iterũ peccat reuocetur ſtatus, & reatus idẽ, vt non tantũ ſequenti peccato, ſed etiã omnibus, quæ iam fuerant dimiſſa, & dignus pœna, & illis reus teneatur, & cõſequentermagis peccator, & maioris pœnæ reus, quã ſi antea nõ peccaſſet, ppter iã dimiſſa peccata.

Status controuerſiæ.

Aliquorũ placuum.

Bonau. in 4.d.22.ar.1.q.1. refert opinionẽ fuiſſe quorundã, quòd eadẽ peccata eo modo, quo diximus ſuprà redeãt, & denuo imputentur poſt peccatũ mortale cõmiſſum poſt pœnitentiam, cuiuſcũq; generis illud ſit, & quãuis Bonau. ea quæſtione tantùm diſputet, an præterita peccata redeãt quoad culpæ ſtatũ, & vinculum, & ibi hãc referat opinionẽ, ſequenti autẽ quæſtione diſputet, an redeant peccata quoad reatũ, tamẽ nõ oportet has diuidere quæſtiones, quia par eſt vtriuſq; ratio, qui ergo dicebãt per quodcũq; genus peccati, iterũ præterita iã dimiſſa reuocari eodẽ modo exiſtimarunt, quoad culpã, & reatũ pœnæ, & huius ſentẽtiæ fuit Hugo de Sancto Victore 3.to.lib.2.de ſacramen.p.14.c.9. & Gratianus de pœniten.d.4. in principio ſtatim, & per multa cap. & in fine, præcipuè c.vlt.

Hugo Victor Gratian.

Magiſter etiã in 4.d.22.cũ hanc, & oppoſitam retuliſſet opinionẽ, ſcilicet nõ redire peccata præterita, inquit vtrique parti quæſt. probati fauẽt DD. ideoq; alicui parti non præiudicans ſtudioſo lectori iudiciũ relinquo. Eã ſequitur Guiliel. Pariſiẽ. tract. de ſacram. pœnitent. fol. 45. col. 3. vt non tãtùm aliquo peculiari peccato, vt ſequens opinio docet, ſed quocumq; peccato, vt benè de illius ſentẽtia notauit Dionyſ. Carthuſ. d.22.q.1. circa finẽ, cuius ſententiam ille refert, ſed inquit Pariſienſis tãtùm redire peccata quoad pœnã, & reatum illius, nam verò quoad maculã, quia ille (vt ibi inquit) exiſtimat nullã aliam relinqui ex peccato præterito maculam quã reatum ad pœnam, & quia multa ſunt, quibus hæc ſententia probari ſolet, ſubijciamus ſtatim eius fundamenta, & illa diluamus; eam enim exiſtimo falſam, vt infrà manifeſta oſtendam ratione.

Magiſt.

Guiliel.

Probatur primò hæc ſẽtentia.

Primò autẽ ex Scriptura probari poteſt hæc ſententia. quia Deum obliuiſci peccatorũ ſecundum cõmunem Scripturę phraſim, nihil aliud eſt quàm remiſſa eſſe peccata à Deo, & ita nobis non imputari, cũque remiſsione ipſa euaneſcere videantur peccata, & Deus in illa non animaduertat vt vlciſcatur, ſequitur vt ſecundũ phraſim vulgarẽ Scripturæ Deus dicatur illorum oblitus, & ita quaſi ex memoria Dei excidiſſe, ſed aliquando in Scriptura dicuntur peccata in memoriã reuocari, illud autem reuocari in memoriam dicitur, cuius iam memoria non erat, ſed obliuio, ſi ergo peccata quorũ memoria nõ eſſe dicebatur, dicũtur reuocari in memoriã, ſequitur peccata dimiſſa iterũ imputari: ſed nõ poteſt aliud tẽpus eſſe quãdo iterũ imputentur, niſi cũ aliquis amittit gratiã, qua illi remiſſa, & obliuioni tradita erãt peccata, ergo: in Scriptura verò dicũtur peccata in memoriã reuocari Pſal.78. *Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarũ*: quòd ſi Deus peccata ſemel dimiſſa iterũ non imputat, fruſtrà Dauid diceret, & oraret, *Domine ne memineris, &c.* & Pſal.108. *In memoriam redeat iniquitas patrum eius, & peccatum matris eius non deleatur*: & 3.Reg.17. *quid mihi, & tibi vir Dei reuerſus eſt ad me, vt rememorarentur iniquitates meæ.*

Pſal.78.

Pſal.108.

3.Reg.17.

Explicãtur hæc loca ſcripturæ.

Sed omnia hęc loca Scripturæ, & ſi qua ſunt alia facilè explicari poſſunt, rememorari

morari enim delicta in Scriptura, aut in memoriã Dei redire non eſt, quæ iã erant dimiſſa iterum quoad culpã imputari, nec illa quæ erant ſufficienter punita, iterũ puniri, ſed quorũ Deus videbatur aliquo modo oblitus, quòd nullã pro eis pœnã infligeret, cum punit tẽporali pœna, ea videntur in memoriã redire Dei, & ea dicuntur rememorari, ſiue ſint peccata propria, ſiue ſint peccata parentũ, ob quæ Deus etiãſi filij imitatores non ſint parentũ ſuorũ, dicitur punire, vt latè oſtẽdimus 1.2.d.135. Hic verò quęſtio eſt, vtrũ peccata, quæ & quoad culpæ maculã, & quoad reatũ ęternæ pœnę tam ſenſus, quàm damni remiſſa erant redeãt, non verò de tẽporali pœna, imò verò etiam ſi de tẽporali pœna dicamus iam dimiſſa, & ſufficienter punita nõ redire, loca Scripturæ citata non probant oppoſitũ; ſolùm enim ſignificant Deũ aliquando punire temporali pœna peccata, quorum iam videbatur oblitus, quod antea multo tempore non puniret illa.

Explicãtur hæc loca ſcripturæ.

6

Quod verò Gratian. in c. *Væ eis* de pœnitent. d. 4. adducit ex Oſea c. 7. vt oſtendat Deũ improperare filijs Iſrael peccatũ inſi-
7 delitatis patrum ſuorũ in deſerto, quod tamẽ iam dimiſſum fuerat oratione Moyſi, nullius eſt momenti quoniã ibi nec peccati illius fit mentio, ſed tantũ peccatorum, quæ ipſimet cõmiſerant, nec de pœna æterna, ſed tẽporali: modò verò nõ eſt quæſtio niſi de æterna pœna, & macula culpæ, quã planum eſt numquam in filios deriuari ex peccato parentũ, etiamſi illud numquam dimiſſum ſit, imò & de tẽporali vt iam diximus, non videtur redire illorum pœna ſi ſemel id quod debitũ erat exactum fuit, quod modò, ſi quæſtio eſſet de temporali pœna, ita debebat in quæſtionẽ verti, vtrũ iam ſufficienter ſoluta pœna tẽporali debita peccato, quod remiſſum fuerat per Dei miſericordiam, iterũ conſurgere poſſit pœnæ debitum temporalis.

Deniq; illud Pſal. 108. *In memoriam redeat, &c.* non de proprio peccato iã dimiſ-
8 ſo loquitur, de quo quęſtio eſt, ſed de peccato parentũ, conſtat autẽ illud nõ redire, nec quoad maculã, nec quoad ęternã pœnã propter peccatũ filiorũ, quoad pœnam verò temporalem, etiam non redire iam diximus, ſed quæ in patribus non videbantur ſufficienter punita, in filijs puniuntur.

Expenitur locus pſalm. 50.

Adduci etiã ſolet illud Pſalm. 50. in quo Dauid deplorat ſeipſum quòd in peccato conceptus fuerit, *Ecce enim in iniquitatibus, &c.* cum tamen iam illud dimiſſum eſſet, ſed certè Dauid nõ plorat, quòd illud redierit per alia peccata, ſed quia adhuc etiã ſi iuſtus quis ſit propter illud pœnam ſu-
9 ſtinet in hac vita.

Secũdò probari poteſt hęc Gratiani ſententia Sanctorũ teſtimonijs, quod enim adducitur ex illo Matth. 18. de ſeruo qui noluit miſereri conſeruo ſuo, & ideò omne quod remiſſum ei fuerat exactũ fuit ab eo infrà examinabitur in ſequẽti opinione. Primò adducit Ioã. Med. teſtimoniũ gloſ. ſuper illud Pſal. 37. *Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipiẽtiæ meæ*, vbi gloſ. inquit: *Plagæ per baptiſmũ ſanatæ in putredinẽ redeunt per peccata poſt modũ cõmiſſa*, ſed in gloſſa verba hæc non habentur, nec potui inuenire cuiuſnã eſſent autoris, ſed cuiuſcũq; illa ſint ahũ meo iudicio habent ſenſum, non quòd illamet peccata, quæ iã dimiſſa erant iterum imputentur per ſequens peccatũ, ſed quòd ſimilis plaga peccati, quæ erat, & Dei inimicitia, & æternæ pœnæ reatus, quæ ſanata erat per baptiſmũ iterum per peccatum redeat, vt infrà explicabitur, in expoſitione illi⁹ loci Pſalmi, nõ verò quòd iterũ illamet peccata imputentur; illud verò Pſalmi faciliorẽ habet expoſitionẽ, Auguſt. legit, *Putruerũt nõ cicatrices meæ, ſed liuores mei*, vnde vt optimè ibidem notat Auguſt. de ijs loquitur Pſalmus, quæ nondum ſanata erant vulnera; hoc enim liuor ſignificat, & quamuis dicamus cicatrices meæ, non ideò peccatorum dicuntur cicatrices putruiſſe, quòd iã ſanata vulnera, iterum redeant. Vnde optimè ſic exponit Iãſenius, hoc eſt propter inſipientiã, quã peccãdo admiſi ad eundẽ modũ effectus ſum, ac ſi toto corpore vlcerоſus eſsẽ, quia putruerũt cicatrices, quas vulneribus meis malè ſanatis obduxi, quia ergo neglexi ſanare vulnera, & ita quaſi cicatrices illis obduxi malè ſanatis, ideò in putredinem conuerſa ſunt: aut ſi intelligamus per cicatricẽ vulneris, iam & peccati verè ſanati indicium, & veſtigium, vt intelligit Titelmanus, explicare poſſum⁹ vt ipſe explicat de ijs, qui eadẽ peccata ipſis iam Dei gratia remiſſa iterũ cõmittũt; ſic enim cicatrix peccati putreſcere videtur, nõ quia dimiſſa redeãt, & iterũ imputẽtur, ſed quia renouãtur illa peccata, hoc eſt ſimilia cõmittũtur delicta. Mitto alias expoſitiones hę nãq; ſatis ſunt nro inſtituto.

Secundò adducuntur Patres pro ſẽtẽtia Gratiani.

Teſtimoniũ Gloſſe incertum.

Auguſt. 10

Ianſen.

11

Secundò

Secunda Obiectio ex Auguſt.

Secundò probat Gratianus de pœnitentia diſt. illa 4. canon. *Si Iudas*, ex Auguſ. ſuper Pſalm. 108. in illa verba, *In memoriã redeat iniquitas patrum eius, &c.* vbi ſic ait: *Si ergo Iudas teneret illud ad quod vocatus eſt, nullo modo ad eum, vel ſua præterita, vel parentum iniquitas pertineret. Sed quia non tenuit adoptionem in familia Dei, ſed iniquitatem vetuſti generis potiùs elegit, redijt iniquitas patrum eius in conſpectu Domini, vt in eo etiam ipſe puniretur, & peccatum matris eius non deleretur*: hæc Auguſtinus: vbi quamuis in eo, quod ſubdit Auguſt. *Sed quia non tenuit, &c.* non dicat ad ipſum pertinuiſſe præteritam ſuam culpam, ſed tantùm id de patris, & matris peccato dixerit, tamen ſi nullo modo præterita ſua culpa ad ipſum pertinere poſſet, hoc eſt aliquo modo imputari, non eſſet cur ita diceret Auguſtinus, *Si Iudas teneret id ad quod vocatus eſt*, hoc eſt Apoſtolatus gratiam, vel ſuam præteritam, vel parentum culpam ad eum pertinere non poſſe; vult ergo ſignificare ſuam præteritam culpam, quia in vocatione nõ ſtetit, ad ipſum iterum pertinere, hoc eſt, ei iterum imputari, vnde à contrario ſenſu inquit Gloſſa ibidem, hinc colligi argumentum pro ſententia Gratiani.

Soluitur.

Negare nõ poſſum magnam prę ſe ferre teſtimonium hoc difficultatem à contrario ſenſu, vt diximus, verũtamen duo ſunt, quæ mihi ſuadent id non ſenſiſſe Auguſt. eo in loco, quod docet Gratian. Primum eſt, quòd non dixerit Auguſtinus, niſi ſub diſiunctione, vel ſuam præteritam, vel parentum culpam ad ipſum pertinere, vt hoc autem verum ſit, tantùm à contrario ſenſu infertur, ſi peccauerit, vel ſuam, vel parentũ culpam ad ipſum rurſus pertinere, hoc eſt, rurſus imputari aliquo modo, vt ſuprà explicauimus, ſatis autem erit, vt vera ſit hæc ſententia, ſub diſiunctione pertineat ad ipſum, vel vna, vel alia nec neceſſe eſt, vt vtraque pertineat. Secundum eſt ideò Auguſtinus ſtatim cum dixit. *Sed quia nõ tenuit adoptionem*, &c. ſolùm dixit ad ipſum parentum pertinere delicta, inferens à contrario ſenſu, quem ipſe palam deduxit, hãc ſolam partem, de propria autem culpa nihil omnino dixit, quomodò verò parentum culpa ad filios pertineat, de quo modò non eſt quæſtio, iam ſuprà obiter diximus.

Poſſem ad Auguſtini teſtimonium reſpondere communi quodam modo, quo ſolent contrariæ ſententiæ autores reſpondere, ad Sanctorum quæcumq; afferantur teſtimonia, quòd ſcilicet redire dicantur peccata præterita, quia aliquo modo ſunt circumſtantia ingratitudinis ſequẽtis peccati, de quo infrà dicemus, ſed neſcio, an potiùs hoc ſit Scholaſticorum inuẽtum ad fugienda Sanctorum dicta, quàm ſecundũ ipſorum proprium ſenſum, & mentem, aut ſaltem, ſi concedamus voluiſſe Auguſtinũ redire proprium peccatum, intelligẽdum eſt non quoad maculam, nec quoad æternam pœnam, ſed ſicut peccatum patris, & matris, quoad temporalem, dicitur autem hoc modo redire, quod nondum ſufficienter punitum erat, nec puniretur, ſi in vocatione ſua Iudas ſtetiſſet.

Alia oppoſitio ex Beda diluitur

Vltimò adduci ſolet illud Bedæ ſuper Lucæ cap. 11. in illa verba, *Reuertar in domũ meam vnde exiui*, & refertur à Gratiano in illa 4. d. de pœnitentia cap. *Reuertar*, inquit ergo Beda: *timendus eſt iſte veſiculus, nõ exponendus, ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus per incuriam nos vacates opprimat*, ſed planè Beda loquitur nõ de reditu peccatorum quoad maculam, & reatum, ſed tantùm admonet, ne iterum propter incuriam, & negligentiam prolabamur in illa peccata priora, iterum illa committendo, quæ in nobis non ſolùm remiſſa credebamus, ſed etiam ita extinctam illorum radicem, & cupiditatem, vt ampliùs reditura nõ eſſent, poſteaverò propter negligentiã ſubitòeadem cupiditate obruimur peccatorum, iterum eadem committendo.

Sed & à contrario ſenſu Gratianus colligit ex Aug. lib. 5. qq. ſuper vetus teſtam. quæſt. 42. & refetur de pœnitentia d. 4. c. *Peccatum*, inquit ergo Auguſtinus: *peccatum, quod ex Adam contrahitur temporaliter redditur, quia omnes propter hoc moriuntur, nõ autem in æternum eis, qui fuerant per gratiam regenerati, ſi in ea vſque in finem permanſerint*, quaſi dicat ſi non permanſerint iterũ redditur illis. Sed præter quàm, quòd argumẽtum à ſenſu contrario nõ tanti roboris eſt, tamen in illo loco Auguſtinus, etiamſi argumentum à contrario ſenſu deduci ibi cõcedamus, ideò dixit, *Si in gratia vſque in finẽ permanſerint, &c.* quia ſi non permanſerint eadem æterna mors, quæ eſt pœna damni redditur propter ſequentia peccata, vt infrà dicemus, ſed non propter originale, quod revera ſemel dimiſſum, iam ampliùs non imputatur, ſed quia eſt eadem pœna damni, quæ ſequentibus peccatis debetur,

ita atq; originali. Hęc de fundamentis huius ſententiæ Gratiani, ratio enim quæ adduci ſolet pro hac ſententia de reditu meritorum, vt par etiam ratio videatur in peccatorum reditu infrà examinabitur, neq; enim tam facilis eſt, quàm multis apparet.

17 *Refellitur ſecunda Præpoſitiui.*

Alij ergo vt refert Bona. loco citato docent, non propter quodcunq; peccatũ redire, ſed propter quatuor peccatorum genera, ſcilicet odium fratris, apoſtaſiam, cõtemptum cõfeſſionis, & cum aliquem pœnitet, quòd peccatorum pœnitentiam habuerit, vnde, & hoc diſticho comprehendebãt hęc quatuor genera peccatorũ, *Fratres odit, apoſtata fit, ſperni q; fateri, pœnituiſſe piget, priſtina culpa redit*, hęc autẽ ſentẽtia fuit Prę poſitiui, vt idẽ refert Bona. Nullũ pro hac ſentẽtia video eſſe fundamẽtũ, cur potiùs ob tria illa poſteriora peccata dicantur redire priora iã dimiſſa, nõ tamẽ ob quodcũq; aliud peccati mortalis genus, neq; in Scriptura, nec in Sanctis inuenies peculiari ratione de illis fieri mentionẽ ad hũc effectũ, vnde potiùs, aut negãdũ eſſet omnino redire peccata per ſequẽs peccatũ, aut cũ priori opinione id eſſet cõcedendũ ob quodcũq; peccati genus: de odio verò fratris videtur eſſe peculiaris difficultas, & fauere vidẽtur Sanctorũ teſtimonia, & illud Matt. 18. de ſeruo illo nequã: vt enim Dominus oſtẽderet, & probaret, quod dixerat ſuperiùs Petro, dimittendũ eſſe proximo nõ ſepties tantũ, ſed ſeptuagies ſepties, hoc eſt ſine fine, inquit ſtatim aſsimilari Regnũ Cœlorũ hominiRegi, qui, voluit rationẽ ponere cũ 18 ſeruo ſuo cui cũ debitũ ex miſericordia dimiſiſſet, poſtea à conſeruo ſuo crudeliſsmè debitũ exigebat, & ideò Dñus illius ira ſuccenſus debitũ, quod ei antea dimiſerat vſq; ad vltimũ quadrantẽ exegit, cõcludit ſtatim Chriſtus, *Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnusquiſq; fratri ſuo de cordibus veſtris*, ille ergo qui nõ dimittit fratri ſuo, nec illius miſeretur ita indignus cõſtituitur diuina miſericordia, vt & ea quæ ipſi dimiſſa erãt peccata iterũ exigantur, & ad pœnã, vnde & cõſequenter ad culpam imputẽtur, ex quo loco vidẽtur hanc ſentẽtiã deſumpſiſſe Ambroſius, vt refertur à Magiſt. in illa diſt. 22. inquit ergo: *Donate inuicẽ ſi alter in alterũ peccat, alioqui Deus repetet dimiſſa, ſi enim in ijs contẽptus fuerit, ſine dubio reuocabit ſententiam, per quam miſericordiam dederat*; item Magiſt. ibid. & Gratianus cap. 2. de pœnitentia d. 4. aut in fine

Proponitur diffi cultas ex Matthæi 18. 1

Ambroſ.

prioris capitis refert teſtimonium Raban ſub his verbis: *Conſiderandum, quod dicit vniuerſum debitum, quia non ſolùm peccata, quæ poſt baptiſmum homo egerit reputabuntur ei ad* 19 *pœnam, verum etiam peccata: originalia, quæ in baptiſmo ei dimiſſa ſunt*, intelligit originalia quæ cum originali ei in baptiſmo remiſſa ſunt, & Gregorius 4. lib. dialogo. cap. vltimo, & refertur de pœnitentia d. 4. canon. *Conſtat*, ex ijs verbis citatis Euangelij vbi Dñus à ſeruo ſuo debitum, quod antea dimiſerat exegit ſic concludit: *Conſtat, quia ſi quid in nos delinquitur ex corde non dimittimus, & illud rurſus exigitur, quod nobis iam per pœnitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus*, quæ eadem habet verba Beda in cap. 18. Matth. in fine.

Raban.

Gregor.

Beda.

Sed & Chryſoſtomi verba Homilia 62. in Matth. in illa verba, *Tradidit eum tortoribus, &c.* non minùs apertè hanc ſententiã probare videntur, inquit enim, *Nam quoniam beneficijs melior fieri non potuiſti, reliquum eſt, vt pœna torquearis, & quamuis chariſmata hæc, & dona irreuocabilia ſint, tamen tantùm malignitas valuit, vt hanc quoque legem ſuperauerit, quid igitur deterius memoria pec-* 20 *catorum, ac vltione, quæ tot tantaque diuina dona euertere poſſe videatur?* Hæc Chryſoſtomus, ſenſit ergo donationem, quàm Deus fecerat peccatorum (hæc enim erant debitum noſtrum cuius remiſsionem cõſequuti fueramus) reuocari à Domino propter hoc peccati genus. Vnde & Theophylactus in fine illius ca. 18. Matth. ſic ait: *Cogita igitur quantum malum ſit vindictæ cupiditas, quandoquidem etiam donationem Dei reuocat, & irritat, tametſi dona Dei ea ſint quorum non pœnitet illum, reuocantur tamen hac ratione, & irritantur*: hæc ille; donatio verò vt diximus facta fuerat peccatorum, ergo illam reuocat Deus, reuocat ergo remiſsionem peccatorum, quam fecerat, redit ergo idem debitum, quod antea erat, quod meo iudicio paulò antea in illa verba, *Tradidit eum tortoribus*, clariùs idem Theophylactus docuit ijs verbis, *Vt oſtendat quòd non ipſe, ſed ſerui crudelitas, & ingratitudo donationem irritat, quibus autem tortoribus tradidit, fortè poteſtatibus punitricibus, ita vt perpetuò* 21 *puniretur, quouſq; reddat, quod debebatur? hoc ſignificat, quod tãdiu puniatur donec reddat, nũquam autẽ reddet, quod debebat, videlicet pœnã, quã meruerat, ſemper ergo punietur*, hæc ille: quibus apertè ſignificat non tantũ luendã eſſe

Chryſoſt.

Theophyl.

esse pœnam delicti, quod commisit in fratrẽ, sed etiã, quod antea debebat, nihil autem debebat, nisi propter peccata iam dimissa, illa ergo redeũt, & debitum illorum, vt exactè soluatur si solui potest, aut saltẽ
22 ob illa etiam in æternum puniatur, neque enim in inferno vmquã soluitur exactè, vt solutione, iam dimissa maneant peccata.

August. Sed & Augu. non minùs videtur apertè id significare to. enim 10. ser. 15. de verbis Domini post medium ita inquit: *Dicit illi Deus dimitte, & dimittuntur tibi, si ego prior dimisi, dimitte vel postea, nam si non dimiseris reuocabo te, & quidquid tibi dimiseram replicabo tibi. non enim mentitur veritas, non fallit, aut fallitur Christus, qui subiecit dicens. sic & vobis faciet pater vester, qui est in Cœlis.* Hæc Aug. intelligit ergo sic nobiscum Deum facturum, si non remiserimus, vt & antiqua debita, quæ nobis donata erant repetat, & iterum ad pœnã imputet, quid enim est aliud repetere, aut replicare quidquid nobis dimissum fuerat? Ijs probari videtur saltem hoc genere peccati, scilicet non dimittendi proximo iniuriam, reuocari iterum dimissa peccata, vt puniãtur, quod expressè
Titelmar. docuit Titelmanus in expositione illius parabolæ Matth. 18. & quidem, licèt alicui
23 videri posset redire illa tantùm quoad pœnam, hoc est, eadem pœna puniri, qua punirentur, si dimissa non essent, sed tamen vt infrà probabimus, si quoad pœnam redire dicuntur, necessariò fatendum est, etiã quoad culpam, & maculam redire, vnde vt initio quæstionis notaui, nõ est opus quęstiones diuidere, vt altera sit de reditu peccatorum quoad culpam, altera quoad pœnam.

Præter has autoritates rationem nõ inuenio, quæ de hoc peccato magis, quàm de alijs probet, vt eo potiùs, quàm alijs dimissa iam reuocentur peccata, quòd verò quocumque mortali peccato reuiuiscant præterita, iam dimissa, vnica ratione suprà probamus, quia videtur eadem ratio peccatorum, & meritorum, quam infrà examinabimus. Sed de alijs tribus peccatorum generibus, nec autoritate, nec ratione peculiari probari posse video redire, iam dimissa
24 peccata quocumque peccato ex illis, nisi etiam de omnibus alijs sit similis ratio, vt iam suprà diximus.

Prima expositio parabolæ. Sed anteaquàm probemus nullo peccatorũ genere peccata dimissa reuocari, nec quoad pœnam, nec quoad culpam diluamus ea, quæ pro hac secunda sententia adducta sunt. Et primò quidem ad illam parabolam variè Doctores respondẽt, Iansenius in concordia Euangelica ca. 72. super citatam parabolam inquit, non redire peccata præterita, nec reatus ad pœnam ob illa peccata, quoniam iam remissa erant, & dona Dei, sine pœnitentia esse dicuntur ad 25
Roma. 11. id est nũquam ex pœnitentia reuocantur, quia Deum numquam pœnitet facti sui, sed inquit redire quodammodò in sequenti peccato, propter ingratitudinem ex crudelitate in fratrẽ commissam, quia ex peccatis pręteritis dimissis ex Dei misericordia fit, vt tam graue peccatum reputetur crudelitas illa in fratrem commissa, & tam grauiter pro ea puniatur, ac si priora illi non essent dimissa, inquit ergo, æquale esse illud peccatum, sic post pœnitentiam commissum, atque cætera omnia quæ iam erant dimissa, quæ si non præcessissent, & dimissa non fuissent, non esset tã graue illud peccatum, & hoc inquit fieri quocumque peccato quis peccet, post pœnitentiæ gratiam, quamuis speciali ratione dicatur fieri aliquo ex illis quatuor generibus peccatorum, quæ diximus.

Iansen.

Hoc eodem modo posset responderi ad omnia, quæ adduximus Sanctorum testimonia: sic videtur sentire hoc esse probabile Magist. in 4. cap. *De pœnitentia perfectorum, &c.* vbi exponit, hoc modo multa Sãctorum dicta, quæ suprà adduxerat præcedenti capite, & videbantur probare fuisse nullam pœnitentiam, & inutilem postquam rursus cõmittitur peccatum, inquit ergo Magist. vel ideò dictum esse, quia postea redeunt omnia peccata, aut saltẽ, quia ita reus, & immundus constituitur homo per sequens peccatũ, sicut & omnibus præcedentibus, idem docuit & clariùs eadem d. cap. *His verbis, &c.* post medium illius 26
aliquantulùm.

Magist.

Hæc tamen sententia omni probabilitate caret, fuitque aliquorum antiquorum, vt refert Albertus d. 22. art. 1. Bonau. art. 1. quæst. 2. S. Thom. in hac quæstione artic. 3. & Durand. dist. 22. q. 1. nu. 8. quam optimè impugnant, & cum eis Abulen. q. 143. super 18. Matth. Dominicus Sotus in 4. d. 16. q. 1. art. 3. Petrus Sotus de institutione Sacerd. lect. 7. de pœnitentia, & ratio præcipua est, quam adduxit D. Tho. quoniam, vel peccatum commissum post pœnitentiam cõsideratur ratione suæ speciei, & mani-

Reijcitur prædicta sententia. S. Thom. Albert. Bonauent. Durand. Abulens. Sot.

& manifeſtè falſum eſt ſemper hac ratione eſſe æqualis malitiæ, & dignitatis ad pœnam cum præcedentibus, quia poteſt eſſe minimum ex mortalibus reliquis, aut conſideratur peccatum ſequens ratione circũ-
27 ſtantiæ ingratitudinis, & neque hac ratione poteſt eſſe æquale iam dimiſsis peccatis, probat hoc Bonau. quia maior eſt circũſtantia ingratitudinis in peccato, quo amittimus innocentiam, quia illa eſt maius beneficium, quàm quo amittamus pœnitentiæ gratiam, ingratitudo enim metienda eſt ex magnitudine beneficij accepti, ſed infrà oſtendemus, quænam ſit maior ingratitudo, & quod ſit maius beneficium. Durand. probat, quod diximus, quia ingratitudo in peccato ſequuto poſt pœnitentiam non eſt ſpecies peccati, ſed circumſtantia quædam aggrauans tantùm accidentaliter intra eandem ſpeciem peccatum, quòd cõmittitur, vt dicemus art. 4. & omnes fatentur, cum ergo illa circumſtantia non trahat peccatum commiſſum extra propriã ſpeciem, non efficiet, vt peccatum ſit ma-
28 ius quocumq; peccato altioris ſpeciei, quia numquam poteſt attingere malitiam altioris ſpeciei. Sed quamuis ita ſit, vt diximus 1.2. quæſt. 73. ar. 3. in dub. circa doctrinam articuli, quòd vna ſpecies peccati in ratione peccati, ſi inferior eſt numquam poteſt attingere malitiam altioris ſpeciei, quia nec naturam ſpecificam illius, vt ibi probauimus, tamen quoad pœnam ſenſus, & ita quoad reatum poteſt inferioris ſpeciei peccatum æquari, imò ſuperare peccatum ſuperioris ſpeciei, vt ibi oſtendimus, quia cũ magis, ac magis augeri poſsit pœna ſenſus ex circumſtantia intra eandem ſpeciẽ peccati, & pœna omnibus peccatis ſtatuta, ſit eiuſdem ſpeciei, tam damni, quã ſenſus, ſequitur poſſe peccatum inferius pertingere pœnam ſuperioris peccati, vel ex circũſtantijs, vel ex multiplicatione; aliud autẽ in peccatis eſt reatus ad pœnam, vel ipſa pœna; aliud verò ratio culpæ, & vnde homo dicitur eſſe in ſtatu peccati, vt oſten-
29 dimus eadem 1.2. d. 139.

Faciliùs id probat D. Thom. quoniam quamuis communiter dicatur magnitudinem ingratitudinis penſandam eſſe ex magnitudine beneficij, quia quò maius eſt beneficium, tantò maior eſt ingratitudo, ſic eſt accipiendum, vt inquit D. Thom. non quia ſecundum æqualitatem, & proportionem arithmeticam æqualia ſint, & beneficium, & ingratitudo, vnũquodq; eandem habens quantitatẽ in ſuo genere, ſed ſecundum æqualitatem geometricam, vt ea ſit proportio inter duo ingratitudinis peccata, qualis eſt inter beneficia, contra quæ cõmiſſa fuerunt, & qua proportione vnum beneficium altero ſit maius, eadem ratione vnum ingratitudinis peccatum alio ſit etiã grauius. Vnde conſtat falſam eſſe, & ſine fundamento ſententiam Ianſenij, quæ cõmuni illi ſententiæ innixa videbatur docere magnitudinẽ ingratitudinis pẽſandã eſſe ex magnitudine beneficij, quæ ſi ſic, vt diximus intelligatur nihil illius ſententiæ fauet, & quamuis id verum eſſet, neſcio qua ratione Deus ab ijs, qui offendunt poſt pœnitentiam diceretur debitum antiquũ exi- 30
gere, vt infrà etiam adnotabo, tum etiam Dominus ſpeciali ratione illud de crudelitate exactionis erga proximum, aut odio dixit, non verò de omnibus peccatis poſt pœnitentiam, in quibus ingratitudo quædam eſt.

Abulenſ. quæſt. 140. ſuper Matt. c. 186. ad primum tribus modis reſpõdet: primò non debere parabolam Matt. in omnibus accõmodari, & ita Dominus non intendit docere repetenda eſſe debita antiqua, ſed quòd eodem modo tradendus ſit peccator qui fratri ſuo nõ miſeretur, dæmonibus inferni, vt pro delicto commiſſo, non pro antiquis puniatur, ſicut & ille nequam ſeruus traditus eſt carceris tortoribus, vſquequò redderet debitum, vnde D. Thom. in hoc articulo in ſolutione 1. ſic reſpondet ad Aug. de baptiſmo paruulorum, quod teſtimoniũ infrà adducemus, vt hoc modo redire dicantur peccata propter pœnam æternam, quæ eadem licèt non æqualis omnibus mortalibus debetur. *Abulenſis expoſitio.*

Sed meo iudicio difficultatem effugit, nec vim parabolæ explicat, ad hoc enim præcipuè adducitur, vt oſtendat peculiarẽ rationem peccati crudelitatis contra noſtros proximos, cum ita Deus tam exacta in ipſum pœna animaduertat, ſi enim nihil aliud oſtẽderet, quàm quòd inferni miniſtris tradendus eſſet, id commune eſſet omnibus peccatis alijs, nec ad hoc para- 31
bola illius crudelis ſerui induceretur, & videtur, niſi tota vis parabolę in comparatione illius exactæ punitionis peculiari ratione contra hoc peccatũ conſiſtat, fruſtrà à Domino adductam fuiſſe. *Refellitur*

Secundò reſpondet Abulenſ. in eo ſaltẽ reuocari *Secunda ſolutio Abul.*

reuocari præterita, & iam dimiſſa peccata quoniam, & pœna damni cum ſit eadem, & æqualis omnium peccatorum redit, & macula etiam, hoc eſt, gratiæ priuatio, & quod redeat, & pœna damni, & macula illa, quæ eſt gratiæ priuatio docet D. Tho. in hoc 1. art. & Sotus in illa d. 16. q. 1. art. 1. concluſ. 2. & multi alij, ſecundũ quam pœnam damni, & auerſionem explicat S. Th. in hoc artic. illud Iacobi 2. *Qui delinquit in vno factus eſt omnium reus.* Sed nullus eſt ex ijs, qui interpretetur parabolæ ſenſum hoc modo, vt ideò dicatur Deus repetere debitum iam dimiſſum, quia eadem pœna damni, & gratiæ priuatio debetur poſteriori tantùm peccato, quæ debebatur omnibus alijs, quæ fuerunt ante pœnitentiam, nec video qua ratione explicari poſsit hoc modo, quoniam ſi eadem pœna debetur damni vni peccato, ac pluribus, & eadem debetur peccato, ſiue ſit primum ante pœnitentiam, ſiue poſt illam, nulla ratione poteſt dici exigi debitum antiquum, cum aliquis peccat, quia illa pœna ita debetur huic vni peccato, ſicut multis alijs, imò ſicut omnibus ſimul, vnde hanc expoſitionem impugnat Ioann. Medina tract. 1. de pœnitẽtia quæſt. 9. §. *Ad poſtremum*, & hoc dixerim ſecundum ſententiam eorum, qui exiſtimant pœnam damni, & auerſionẽ à Deo, ſeu priuationem gratiæ eſſe vnicam in omnibus peccatis, nec in vno maiorem, quàm in alio. Quòd ſi hæc pœna damni, & auerſio à Deo, ſeu gratiæ priuatio ſit maior, & minor ſecundum diuerſa peccatorum genera, tenemur dicere nullo modo redire ſecũdum eam magnitudinem, quæ antiquis, & iam dimiſsis peccatis debebatur, aliàs etiã rediret pœna ſenſus illis prioribus peccatis debita, & quia exiſtimat D. Thom. auerſionem, quæ eſt in peccato, & gratiæ priuationem, quam appellat maculam variari ſecundum diuerſa genera peccatorum ex diuerſis cõuerſionibus, vnde ille deſumit peccatorum ſpecies, & conſequenter diuerſas ſpecierum naturas, & grauitates, conſequẽter ipſe, & cum eo Dominicus Sotus docet non redire eandem maculam, & auerſionẽ præteritorum peccatorum, neq; illi æqualem, idque tenentur dicere, aliàs, & de pœna ſenſus conſequenter cogebantur concedere, quòd illa redeat, quod falſiſsimum eſſe oſtendemus infrà. Sed qualiter dici poſſit priuationem gratiæ, quam dicunt eſſe maculam relictam ex peccato D. Thom. & ſui Diſcipuli, eſſe inæqualem ex ordine ad diuerſa peccata, & quę ſit propria macula, vnde aliquis dicitur in peccato, & ſtatu peccati manere poſtquàm peccauit, etiamſi ab actu peccandi ceſſet, diximus 1. 2. d. 139. & an ſit eadem omnium peccatorũ, & æqualis pœna damni, & auerſio latè diſſeruimus 1. 2. d. 99. expoſitionem verò illius Iacobi 2. factus eſt omnium reus, qui delinquit in vno adduximus ea quæſtione 73. art. 1. in notatione circa artic. modò ſatis ſit, illam expoſitionem Abulen. non poſſe benè accõmodari parabolæ illi Matth. 18. præcipuè, quòd fruſtrà videatur adducta parabola ad hoc tantùm ſignificandum, cum eadem pœna damni in omnibus peccatis ſit; videtur autẽ parabola ſignificare aliquid peculiare in peccato crudelitatis erga fratrem.

Reiicitur. 31 32 Med. 33 34 35

Tertia interpretatio Abulenſ.

Ideò tertiam ipſe adhibet expoſitionẽ parabolæ, vt concedendum ſit antiqua peccata aliquo modo redire, & ita repetatur debitum illorum, quæ iam remiſſa erant, continet enim peccatum commiſſum poſt pœnitentiam rationem quandam, licèt cõmunem ingratitudinis, quæ eſt circumſtãtia illius peccati, ratione cuius licèt non ſit neceſſariò æquè graue illud peccatum cũ prioribus, tamen grauius eſt, quo plura antea remiſſa erant peccata per donum pœnitentiæ; vnde & illa ratione ingratitudinis peccati commiſsi poſt pœnitentiam dicuntur in illo contineri quodammodò, & ita redire, vt grauiùs puniatur illud peccatum, quò plura remiſſa fuerant peccata, vt grauitas peccatorum præcedentium contineatur in illo, ſed proportione quadam, vt ſuprà explicauimus non abſolutè. Hãc expoſitionem ſequutus eſt, D. Tho. art. 3. huius quęſtionis ad tertiũ, & ſuper Matth. cap. 18. in fine, & Ioannes Medina Cod. de pœnitentia tract. 1. quæſt. 9. §. *Aliter autẽ*, Bonauen. in 4. d. 22. ar. 1. quæſt. 2. ad 1. iuxta doctrinã, quam tradidit in corpore. Scotus quæſt. 1. §. *Ad argumenta*, ad 1. Thom. de Argentina d. etiam 22. art. 2. Dominic. Sotus d. 16. quæſt. 1. art. 3. ad 3. & art. 1. ad primum, & addit non oportere in omnibus ſeruari ſimilitudinem parabolæ. Sic etiam reſpondet Petrus Soto de inſtitut. Sacerd. lect. 7. de pœnitentia, ſic etiam reſpondet Ricard. d. illa 22. artic. 1. quæſt. 1. ad primum ad teſtimonium Auguſtini, quod infrà adducemus vbi ex hac parabola docere videtur antiqua redire debita peccatorum,

Illã ſequuntur. D. Thom. Ioã de Med. Bonauent. Scotus. Domini Sotus. Petrus Sot. Ricard.

rum;& ita idem dicet de teſtimonio Matt. imò omnes quos infrà citabimus, qui docent non redire peccata alio modo, quàm ſecundum circumſtantiam ingratitudinis aggrauantem hoc modo reſpondebunt, & ad Matthæi, & ad reliqua patrum teſtimonia.

Improbatur Sed vt iam ſuprà notare cæpi, ſi hac ſola ratione redire dicerentur peccata, nec omnino diceretur homo reddere antiquũ
36 debitum vſque ad vltimum quadrantem, nec ſolùm hoc ſpeciale eſſet in hoc genere peccatorum crudelitatis cõtra fratrem, ſed in omni genere peccatorum, & in eo maximè, quod eſt ſpeciale peccatum ingratitudinis, imò in odio Dei, & alijs grauiſsimis, vt blaſphemia, &c. Chriſtus autem ſpecialem docuit rationẽ eſſe crudelitatis in fratrem, & ideò ad hoc tantùm adduxit parabolam. Denique non ideò repetitur ab illo ſeruo nequam remiſſum iam debitũ, quòd fuiſſet ingratus Domino, ſed crudelis conſeruo, & non fuiſſet menſus fratri ſuo eadẽ menſura, qua ei menſum fuerat, & quia ipſe crudelis in fratrem, ideò & Dominus in eum extitit etiam rigidus exactor, & hoc faciet nobiſcum Pater cœleſtis, ſi non remiſerimus fratribus noſtris de corde noſtro, vt in nos iudicium ſit abſq; miſericordia. Nec ſufficit, quod docet Medina vbi ſuprà illud dixiſſe Dominum, vt oſtendat quantùm ei placeret fraterna charitas, vt ſpecialis eſſet huius charitatis commendatio, ſed certè vis tota parabolæ videtur eſſe in repetione debiti, quòd ſi in hoc non conſiſtit fruſtrà omnino parabola videtur adducta.

Senſus autoris. Eſt ergo meo iudicio ſenſus loci illius Matthæ. quem certè maluiſſem in alio legiſſe, examinandum tamen alijs proponã, quem etiam adduxi 1.2.diſput.208.cap.7. non quidem redire peccata præterita vllo modo quoad culpam, aut partem aliquam pœnæ ipſis debitam, vt probabo, ſed propter peccatum illud crudelitatis, vt ita dicã
37 in proximum fieri rurſus Deo iudicio ſuo ſine miſericordia permittente, tantę pœnæ debitorem, ſicut anteaquàm, ei dimitterentur peccata per pœnitentiam erat, vt infrà explicabo. Præmittendũ autẽ duxi in hac re, quod vniuerſaliter in parabolis, quibus Chriſtus vſus eſt, obſeruari debet, vt non ſit opus omnia eodẽ modo verificari, quòd ſi in exemplo, & parabola aliquid inueniatur, quod iniuſtè factum ſit cum parabolę exemplum ad Deum accommodatur non eodem modo iniuſtè fieri à Deo exiſtimare debeamus, & hoc certiſsimum eſt, vt eſt 38
illud Luc. cap. 19. de ſeruo, qui talentũ ac- *Luc. 19.*
ceptum non expoſuit menſæ ad negotiationem, qui dixit, *Timui enim te, quia homo auſterus es, &c.* & illud, *Laudauit Dominus villicũ iniquitatis, quòd prudenter feciſſet*, ſic ergo in illa parabola Matth. 18. conſtat iniuſtum fuiſſe Regem illum ſeruo dum repetiuit debitum ſemel iam condonatum, neque enim illa cauſa legitima erat reuocandi, quod ei liberaliter cõdonatum erat, cum tamen verum eſſet, impunè fecit, & ſecundum vulgi opinionem iuſtè ſanè, nã & id videbatur poſtulare crudelitas illius ſerui in conſeruum, vt qui neſciret miſericors eſſe in conſeruum, & miſericordiam Domini, quam acceperat, iam deinde iuſtè amitteret; pater verò cœleſtis non tantùm impunè, ſed etiam iuſtè non ſolùm ſecundum vulgi opinionem, ſed ſecũdum ipſam rei veritatem eodem ferè modo faciet in eos, qui miſericordiæ, quam à Deo acceperunt obliti, in proximos ſuos ſibi debitores miſericordes non fuerunt, ſed crudeles, nũ quam ex corde iniuriam remittentes, ſed habentes odio fratrem: vt enim optimè no *Augſt.*
tauit Auguſtinus 10. tom. de verbis Domi 39
ni ſerm. 15. parum à principio: *Ille debitorẽ habet fratrem in quem frater peccauit, vult ergo Chriſtus, vt condonemus iniuriam, qua nobis conſtituitur debitor frater a cioquin exiget à nobis debita antiqua non eodem modo, ſicut Rex ille:* quia vt infrà dicemus illud erat impoſsibile, vt Deus faciat reuocari antiqua peccata, aut illorum reatum, aut debitum (ſi enim eſſet poſsibile, vix non redire priora peccata probari poſſet) ſed quia non miſerebitur noſtri Pater cœleſtis, & ita permittet in antiqua peccata iterum prolabamur, & ſimilia non minùs grauia delicta committamus. Vnde non minùs debitores conſtituemur, idque merito noſtro, quod miſericordiã qua erga nos vſus fuit Deꝰ remittens priora peccata obliti, in proximũ nõ fuimus miſericordes, ſed rigidi exactores vindictam appetentes, vt enim inquit *Auguſt.*
Auguſtinus in Euangelium illud Matth. 18. in 10. tom. ſerm. 15. de verbis Domini, *Duo ſunt opera miſericordiæ, quæ nos liberant,* 40
quæ breuiter ipſe Dominus poſuit in Euangelio Luc. 6. dimittite, & dimittetur vobis date, & dabitur vobis, &c. Vt ergo non ſolùm commiſſa dimittantur nobis, ſed etiam Deum nobis

nobis habeamus miſericordem, & propitium ne in ſimilia incidamus delicta, occulta Dei permiſsione, & iudicio, petit à nobis Dominus, vt & iniurias in nos cõmiſſas libenter cõdonemus ex animo; ſin minùs erit etiam contra nos exactor rigidus, non quidem eorum, quæ dimiſſa ſunt delicta, hoc enim eſt impoſsibile, vt oſtendemus, ſed eo modo, vt explicauimus, quia ſinet ob hoc noſtrum demeritum in tam grauia incidere peccata, vnde non minùs conſtituàmur debitores, & videatur ſic à nobis totum debitum exigi; hæc tamen ſecundũ comminationem dicta à Chriſto intelligo, non quia ipſe etiam non condonantes in-
41 iurias non præueniat ſua gratia aliquando ne in maiora labantur peccata, & illius crudelitatis in fratrem pœnitentiam agant. Hæc de loco illo, & parabola Matth. c. 18. cui duas aliàs explicationes adhibui, vt probabiliores 1. 2. d. 208. cap. 7. in fine eius capitis.

Satisfit Patrum teſtimonijs. Ad Patrum verò teſtimonia, ſi verum fateor, ſuſpicor in ea illos fuiſſe ſententia, quam & ſequutus eſt Præpoſitiuus, non quidem in quatuor illis generibus peccatorum, quæ enumerauimus, ſed tantùm in hoc genere peccatorum; de ijs enim non video, quodnam aut rationis, aut Scripturæ ſit fundamentum. Saltem de Rabani *Rabani.* teſtimonio non dubito, id voluiſſe, niſi dicamus illum tantùm loquutũ fuiſſe de originali, quod in baptiſmo dimiſſum fuit, quòd redeat pœna damni, quæ eadem eſt in omnibus, vt diximus ſuprà, ſed ille inquit reputari ad pœnam etiam originale dimiſſum, quod quidem quam habeat legitimam expoſitionem aliam non video.

Ambroſ. Chryſoſt. Theophyl. Ambroſij etiam teſtimonia, & Chryſoſtom. & Theophyl. manifeſtiora pro illa ſententia videntur, docent enim expreſſè reuocari ſententiam, & remiſsionem, aut
42 donationem factam irritari; quamuis ad hæc poſſemus reſpondere reuocari ſententiam condonationis, quia condonata erant peccata iuſtificatione, iuſtificatio verò ablata fuit per peccatum, & ita donum hoc irritum fuit, non vt non manerent dimiſſa peccata, ſed ne iuſti eſſemus, videtur tamẽ reuocari donatio peccatorum per hoc genus peccati peculiariter (quamuis iuſtificationis donatio per quodcumque aliud genus mortalis reuocatur, & irritatur) ex eo, quòd iterum permittitur homo ob illud genus peccati in ſimilia decidere peccata, & ideò etiam Deus dicatur repetere debita, & homo luere antiqua debita, vt docebat Theophylactus, non alia ratione.

Similia verba habet Euthymius in illa *Euthymius.* verba Matth. ca. 18. *Et iratus Dominus eius, &c.* vbi docet non eſſe omnia illius parabolæ curioſiùs inueſtiganda, quod nos ſuprà diximus, quaſi omnia ſint applicanda, 43
ſed duo tantùm inde ſumenda, primũ peccata, quæ in Deum cõmittimus multis modis plura eſſe, & ideò eſſe comparata decẽ millibus talentis, quàm quæ fratres, & conſerui in nos committunt, & ideò comparari tantùm cẽtum denarijs; alterũ eſt quod ijs verbis inſinuat: *Cum ergo Deo tantùm debeamus, niſi erga noſtros debitores miſericordia vſi fuerimus, ſubuertemus etiam quæ iam nobis ſupplicantibus remiſerat, & poſtmodum omnium pœnæ à nobis ſine vlla compaſsione expetentur.* Hæc ille; cui niſi eam, quã diximus non video aliam poſſe accommodari ſolutionem.

Sed teſtimonium Ambroſij non refer- *Ambroſij verba ipſa.*
tur fideliter à Magiſtro illa enim verba, *Alioqui Deus repetit dimiſſa*, Magiſt. addidit ex ſuo cerebro, verba autem Ambr. in cap. 4. Epiſtolæ ad Epheſios in fine hæc ſunt, ſuprà illa verba Pauli, *Eſtote autem inuicem benigni*: hæc ergo ſunt Ambroſij verba: *Si enim Deus per filium ſuum ſeruorum ſuorum miſertus eſt, quantò magis ſerui ipſi inuicem ſui debeant miſereri, & donare ſi alter in alterum peccet, hæc præcepta eius ſunt, qui miſertus eſt, qui in ijs contemptus fuerit ſine dubio reuocabit ſententiam per quam miſericordiam dederat, & ita euenit, ſicut ait Dominus in Euangelio de eo, qui accipiens à Domino miſericordiam in conſernum ſuum impius deprehenſus eſt*, quæ licèt non tam aperta ſententia ſit, vt antiqua repetantur, quæ dimiſſa fuerant, tamen adhuc, vt dixi mihi maximam ſuſpicionem generãt, vt in ea fuerit Ambroſius cum reliquis ſententia, quamuis reſponderi poſ- 44
ſet, vt diximus, numquam tamen plenè meus quieſcit animus, & ita ſemper mihi videtur illos Patres illius fuiſſe ſententiæ.

Verba verò Gregr. forſan faciliorem ha- *Gregor. exponitur.*
berent expoſitionem ex ijs, quæ diximus, quod enim ait, illud rurſus exigitur, quod iam per pœnitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus, intelligi poteſt ea ratione: quia iterum ſimilia committuntur peccata, & qui ab adulterio, vel alio peccato per pœnitentiam ſe abſolutum eſſe exiſtimabat, & gaudebat, iterum pro ſimili peccato punitur

nitur, & exigitur ab eo, quod dimiſſum erat, id eſt ſimilis pœna adulterij.

Auguſtini verba explicantur.

Similiter, & verba citata Aug. hoc modo poſſent exponi: quod enim inquit de eo, qui fratri non condonat iniuriã, *Si nõ remiſeris, reuocabo te, & replicabo tibi, quod dimiſeram*, facilè exponi poſſet ex ſuperiori doctrina; quòd cũ Deus ob illud peccatum permittat alia prioribus ſimilia, dicatur reuocare illũ, permiſsione tamẽ, & replicare illi, quod dimiſerat, cũ idẽ debitũ ex ſequẽtibus contrahat peccatis. Verumtamen ſuſpicor aliã eſſe ſententiã Aug. & apertè ſentire antiqua redire peccata. In lib. 1. de baptiſmo contra Donatiſtas c. 12. cõtendit probare, quod propoſuerat in c. 11. nullam ſcilicet eſſe rationẽ eorũ, qui defendunt, non eſſe verũ baptiſma apud infideles hæreticos, erat autem illorum ratio hęc: aut per baptiſmum apud hæreticos datur Spiritus Sanctus, & hoc eſt impoſsibile, quia extra Eccleſiam Catholicam nõ datur; aut non datur Spiritus Sanctus ibi ad remittenda peccata, & ita non erit verum baptiſma, quod peccata non dimittit: cap. verò 12. redarguit hanc rationem, quia ſi fictus quis ſacramentũ baptiſmi recipiat, aut dimittuntur ei peccata, vel nõ, eligant (inquit Aug.) quod velint, ſi dicas dimitti peccata, quomodò ergo verũ eſt illud Scriptura, *Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictũ*? ſi dixeris non eſſe dimiſſa, nũquid poſtea baptizandus eſſet? inquit Aug. nequaquam, ſed ſi aliquis dicat (objicit Auguſt.) in illo, qui fictus accedit ad baptiſmũ ex vi tanti ſacramenti dimiſſa eſſe illi peccata in ipſo tẽporis momento, quo baptizatur, ſed cõtinuò redijſſe propter illius fictionem, idẽ oportet fateantur in illo, qui apud hæreticos, & ſchiſmaticos baptizatur, vt ipſo momento remittantur peccata per ſacramentũ, continuò tamen redeant; quod verò continuò redeant, non ex aliorũ, contra quos arguebat dictis probat, ſed ſua ſententia ijs verbis: *Nã redire dimiſſa peccata, vbi fraterna charitas non eſt, apertiſsimè docet in Euangelio de illo ſeruo, &c.* vbi non obſcurè, neq; diſputãs, & nihil definiens, vt putat Pet. Sot. lec. illa 7. de pœnitentia, neq; ex aliena ſententia, ſed ex ſua id videtur, vt notum accipere ad probandum redire illa peccata dimiſſa.

Quæ ſit mẽs Auguſt.

45

46

47

Hanc Auguſt. mẽtẽ alia eiuſdẽ verba confirmant.

Et mihi hanc eſſe ſententiã Auguſ. & ex propria mente id dixiſſe ex illo loco Matthæi cap. 18. ſuadeo ex alio loco eiuſdem Auguſtini in 3. lib. de baptiſmo etiam contra Donatiſtas cap. 12. vbi ſic ait, *De remiſſione autem peccatorum, vtrùm per baptiſmum apud hæreticos fiat, quid mihi videatur, in alio iam volumine ſcripſi*, hoc eſt, in priori libro, vt modò vidimus, *Sed etiam hìc breuiter commemoro ſi ſit illic remiſsio debitorum per baptiſmi ſanctitatem, rurſus debita redeunt per hæreſis, aut ſchiſmatis obſtinationem, &c.* & ſubdit ſtatim, *Si autem quamuis apud hæreticos, vel ſchiſmaticos, idem ſit baptiſmus Chriſti non tamen ibi operatur remiſsionem peccatorum, ſũc incipit valere idem baptiſmus ad dimittenda peccata, cum ad Eccleſiæ pacem venerint, &c.* quamuis ergo non ſentiat Auguſt. in ficto, & in hæretico, vel ſchiſmatico remitti peccata per baptiſmum, ſed potiùs oppoſitum, vt recedente fictione, hæreſi, & ſchiſmate incipiat valere baptiſmus ad operandam gratiam, tamen ſentit ex propria ſententia, ſi ibi dimittantur peccata, iterum redire; vnde poſsibile exiſtimauit redire peccata. Imò defacto ita cõtingere ob peccatum contra fratrem, docuit loco citato, & id adduxit, vt probaret idem de ſchiſmatico: & forſan in hoc Auguſtini teſtimonio fundamentũ habet, quod aſſerit Præpoſitiui opinio non tantùm per peccatum contra fratrem redire peccata, ſed etiam per peccatum infidelitatis, hoc eſt, hæreſeos. De alijs verò duobus peccatis, vt idẽ diceretur, nec minimũ inueni fundamẽtũ. Cõſtat ergo ex dictis, quã malè reſpõdeat Ricar. vbi ſuprà ad teſtimoniũ Aug. Quæ omnia 1. 2. diſ. cit. iam etiam explicuimus.

48

49

Iudicũ Auctoris ſtatuitur.

His ergo iam præmiſsis, quibus monſtratum eſt nullum eſſe vtriuſq; opinionis firmum fundamentum, quamuis ſecundæ opinionis pro 1. illo genere, aut ſecundo etiam peccatorum non deſint teſtimonia Patrum vt vidimus, qui forſan illius fuerunt ſententiæ: primò videtur mihi, quod omnibus certũ eſt, vt initio quæſtionis diximus, nõ redire peccata ſecundũ ſubſtantiam, id eſt, ſecundũ actũ, imò nec de potẽtia abſoluta redire poſſe: quòd ſic non redeant docet D. Th. in hoc ar. licèt ſatis obſcurè, ſolùm enim docet, nõ redire peccata quoad conuerſionẽ, quia aliquãdo ſunt cõtraria poſteriora prioribus, vt auaritię peccatũ prodigalitati, impoſsibile eſt autẽ, vt vnũ contrariũ per aliud reducatur: idẽ docuerunt Ricard. d. 22. art. 1. q. 1. & Palud. q. 1. & Gab. d. 22. q. 1. art. 1. Ratio verò eſt manifeſta, quę colligitur ex ijs autorib⁹, quia nulla res eadẽ ſecundũ ſubſtãtiã poſtquàm deſijt

Primũ aſſertum peccata non redire quoad ſubſtantiã neque poſſe

S. Thom.

50

Ricard. Palud. Gabr.

Ratio concluſionis.

deſijt eſſe, poteſt iterum reuocari ad eſſe per potentiam aliquam creatam, ergo peccatum, quod iam deſijt, per humanam potentiam redire non poteſt; ſed neque per diuinam, quia ſuppoſito, ſubſtantiam peccati eſſe à Deo, & Deum poſſe iterum producere, quod deſtructum erat, adhuc non poſſet idem peccatum iterum producere, quia licèt Deus ſe ſolo poſſet producere ſine concurſu intellectus, & voluntatis actum intellectionis, & voluntatis, ipſis
51 tantùm paſsiuè concurrentibus, actum tamen, qui haberet rationem virtutis, aut vitij humani, nõ poſſet. Primò, quia Deus ſaltem peccati autor eſſe non poſſet. Secũdò, quia hæ actiones eſſentialiter dependent à ſecunda cauſa, vt ſint talis naturæ, quoniã virtutis, aut vitij rationem habere non poſſunt, niſi ſuppoſita libertate, quam immediatè habent, & neceſſariò ab humano, vel Angelico libero arbitrio, vt oſtendimus 1. 2. d. 103. hanc autem rationem habere non poſſent niſi ab illo procederent efficiẽter, ſed neque medio humano libero arbitrio id fieri poſſet, quia vt dicebamus de ſecunda cauſa dubium non eſt non poſſe reduci ad eſſe, quod iam perierat, ſed certiſsimum eſt id fieri non poſſe, ſed neque de facto dicendum eſſet reduci primum peccatũ hoc modo per miraculum, & potentiam Dei, vt conſtat, & benè notauit Paludan. imò ſi ſic eleuando arbitrium vltra ſuam potẽtiam id faceret Deus, non relinqueret liberum in ſua naturali diſpoſitione, vnde & ipſe eſſet autor peccati, imò & ei imputaretur, quod eſt abſurdum; vnde & hac ratione idem videtur docuiſſe Scotus in 4. d. 22. q. 1. §. *De primo dicitur*, vbi quoad hoc, quod diximus, approbat ille ſententiam Ricardi. Quòd ſi ſecundum potentiam liberi arbitrij id fieri poſſe diceremus;
52 iam per naturalem potentiam diceremus, poſſe produci iterum, quod deſtructum erat, quod etiam falſum eſſe ſatis conſtat, & de hac re, vt dixi dubium non eſt.

Secundum aſſertũ peccata non redire neque quoad maculam, neque quoad reatum pœnæ.

Secundò mihi videtur dicendum, peccata ſemel remiſſa nullo modo redire, nec quoad culpæ maculam, nec quoad reatum attinet, vel æternæ pœnæ ſenſus, aut damni, vel temporalis, in quam fuit commutata æterna, ſi tamen iam ſoluta fuit condigna ſatisfactione: vnde cùi priùs dimiſſum fuit adulterij pecatum, iam ampliùs, quamuis iterum in alia mortalia labatur peccata, nec dicetur eſſe in peccato adulterij, nec dignus pœna illius æterna, nec tẽporali, ſi pro ea ſatisfecit condignè. Ita mihi videtur definijſſe Gelaſius Papa in quadam Epiſtola ſua, vt refertur de pœnitentia diſt. 4. canon. *Diuina*, & 23. quæſt. 4. canone, *Si illic*, verba illius ſunt: *Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlteriùs redire non patitur*: quod neſcio qua ratione non conſiderauit Gratianus in illa diſtin. 53
cum oppoſitam ibi ſtatim poſt citatum canonẽ ſequatur ſententiam. Poſſet aliquis ſubterfugere verba Pontificis, ſi diceret redire peccata quoad maculam culpæ, ſed benignitate, & clementia Dei non puniri propter illa. Verumtamen & hoc ſine fundamento diceret, quoniam iam verum eſſet aliquem damnari ad inferni pœnas, in quo cum antiqua redierint peccata, verè ſit dignus pœna adulterij verbi gratia, furti, &c. & nullam pro ijs pœnam ſuſtineat, quamuis enim dicamus, pro ſuis peccatis mitiorem pœnam ſuſtinere, quàm ipſa merebantur, tamen non poteſt dici, nullam pœnam ſuſtinere pro aliquibus peccatis, quæ tamen illi adhuc ad culpam imputantur, & in illis diſcedere dicitur: dici etiam non poteſt (quod tamen ex hac ſequeretur ſentẽtia) in die iudicij propter illa peccata non eſſe damnandum, cum tamen in illis verè diſceſsiſſe dicatur ex hac vita, & illi ad culpam, verè imputari. Meritò igitur hanc ſequuntur ſententiam contra Grati. & alios primæ opinionis, omnes Scholaſtici, qui id vniuerſaliter aſſerunt, ſiue quis labatur poſt pœnitentiam in aliquod ex illis quatuor peccatis, vt dicebat ſecunda opinio, ſiue alio quocũq; genere peccatorũ, vt dicebat prima opinio. Nullo ergo peccato docẽt Scholaſtici redire priora peccata, ita docet Alber. d. 22. art. 1. Antiſ. libr. 4. ſum. tract. 6. c. 6. q. 1. Bonau. diſtinct. 22. arti. 1. q. 1. & 2. Ricard. art. 1. quæſt. 2. & 3. Scotus q. 1. Duran. q. 1. Palud. q. 1. Gab. q. 1. Dion. Carth. q. 1. Thomas de Argent. art. 2. Ioan. Medina Cod. de pœnitentia tract. 1. quæſt. 9. Petrus à Soto de Inſtit. Sacerd. lect. 7. de pœnitentia, D. Thom. in hoc artic. Dominicus Sotus in 4. diſtinct. 16. quæſt. 1. artic. 1. Ex ijs tamen Doctoribus Scotus, Durã. Gabriel, Ioan. Medina ſolùm contendunt probare peccata ſemel cõdonata, & remiſſa non redire ſecundũ reatũ, & ordinationẽ ad pœnã, quia vt diximus 1. 2. d. 139. ex horũ ſententia poſtquã ceſſauit actus peccati nihil aliud mãſit in peccatore, quod ſit

Definitum à Gelaſio videtur.

Præoccupatio.

Cõclaſio eſt communis Doctorum. 54

Albert. Antiſiod. Bonauent. Ricard. Durand. Paludan. Gabr. Dionyſ. Carth. Argent Ioa. Med. Pet. Sot. D. Thom. Dom. Sot.

macula peccati, quã reatus, obligatio, & ordinatio ad pœnam, vt ibi latè expoſuimus,
55 cum verò D. Tho. & multi alij Scholaſtici, vt ibi diximus, quorũ ibi etiam ſentẽtiam ſequuti ſumus, doceant in peccatore poſtquà tranſijt actus peccati manere maculã, vnde dicitur in peccato eſſe, ex quo etiam naſcitur reatus ad pœnam, ideò docent nõ redire maculam peccatorum, & ita nec reatum ad pœnam, & ideò de macula culpæ, & reatu dixit Bonau. & Ricard. non redire, imò ſeorſim de vnaquaq; diſputant locis citatis, vterque Sotus etiam vbi ſuprà, de macula, & reatu diſputant, & docent non redire peccata ſemel dimiſſa.

Quorumdã probatio nõ placet.

Iam verò quòd peccata non redeant ſemel remiſſa variè probari ſolet, ſed neſcio an ita ſit omnium firmum fundamentum quod pro hac certiſsima doctrina adduci ſolet. Scotus diſtin. illa 22. quæſtione 1. §. *De primo dicitur*, & §. *De ſecundo articulo* qi ó d peccata remiſſa non redeant quoad reatum, præter quẽ nullam ipſe aliam maculã peccati eſſe exiſtimat, poſtquàm probauit rationem Ricardi quoad illam partẽ, quã diximus, vt nec redeat, nec redire poſſit peccatum quoad actum, ipſe contendit
56 probare alio modo nõ redire etiam quoad reatum, cuius rationem infrà adducemus: fallitur tamẽ in eo, quòd putat Ricardum propter illam rationem, quam iam ſuprà retulimus velle probare nullo modo redire peccata, cum tamen ille in illo primo articulo, ſolùm illa ratione contendat non redire eadem peccata quoad actum, & malitiam, quæ eſt in actu; de macula verò, & reatu ſequentibus quæſtionibus diſputat, vt notauimus. Probat ergo Scotus ſuam ſententiam hac ratione: cum enim ille exiſtimet in peccatore poſtquàm trãſijt actus peccati nihil aliud manere, quàm reatum, & obligationem ad pœnam, vt diximus, quæ ex ſententia Scoti, & aliorum eſt relatio quædam rationis, qua à Deo peccator dicitur ordinatus ad pœnam propter peccatum, vt diximus prima ſecundæ diſ. illa 139. hinc conſequenter infert de potentia Dei abſoluta poſſe remitti peccatum ſub illa conditione, niſi iterum peccator labatur, & ita rurſus rediret peccatum quoad reatum, & obligationem ad pœnam, neque hoc eſſe iniuſtum, quia ſicut ſeruus manumiſſus propter ingratitudi-
57 dinem iterum reuocatur ad ſeruitutẽ, duodecima quæſtione ſecunda, cap. *Epiſcopus*, ſic & peccator reuocari poſſet ad eandem ſeruitutem peccati antiquam, hoc eſt, eundem reatum, & obligationem, hoc enim videtur pendere ex ſola voluntate Dei, qui gratis ſine vlla hominis mutatione poteſt 58 facere omnium peccatorum condonationem, & ad ſtatum puræ naturę ipſum reuocare: cum ergo ex Dei ſolùm voluntate remittentis id pendeat ſecundum Scotum, etiam ſub conditione id poterit efficere, & ſi fiat ſub illa conditione, non videtur iniuſtitiæ aliquod genus, docet etiam poſſe non tantùm æqualem reatum redire, ſed eundem numero, & eandem pœnæ obligationem, quod enim tempore interrumpatur ex parte hominis parùm refert, quia actus Dei ordinantis hominem ad pœnam, vt ſit idem numero non pendet à continuitate illa, quæ ſit ex parte hominis, vt continuò ille dicatur ordinatus.

Subdit tamen §. illo, *De ſecundo*, Deum ita res noſtræ ſalutis diſpoſuiſſe, vt peccata quæ ſemel ipſe condonauerit iterum nõ redeant, nec quoad reatum, ſed abſolutè illa nobis condonauerit, ſine vlla conditione futura, & ob hanc cauſam non redire per peccatum poſt pœnitentiam commiſſum. Ad hanc etiam ſolam cauſam referunt, quòd non redeant peccata dimiſſa Ioann. Medina Cod. de Confeſsione tractatu 1. quæſt. 9. §. *His non obſtantibus*, & §. *Nec valet*, eandem expreſſe ſequitur rationem, & ſententiam Scoti, & ita quòd poſſit de potentia Dei idem redire peccatum, quoad reatum. Gabr. verò cum dixerit, in illa diſt. 22. quæſt. 1. artic. 1. & alijs in locis, vt iam notaui, ſolùm poſt actum peccati manere in peccatore reatum, & obligationem, ad pœnam, qua à Deo obligatur ad illam, & nihil aliud, tamen numquam in ea quæſtione docet redire poſſe peccata remiſſa quoad reatum, ſi Deus vellet; nec dicit ex ſola Dei voluntate remitti peccata, vt iterum non redeant: tenetur tamẽ meo iudicio, vt clariùs patebit infrà, ex illo ſuo communi cum Scoto principio id docere.

Scoti fundamẽtum pro vera ſentẽtia, ex ſuis principijs nõ probatur

Scotum ſequitur Ioã. de Med. & Gabr. 59

Quod ergo de facto ſaltem non redeãt, probant Scotus, & Gabr. ex teſtimonio Gelaſij, quod iam adduximus, & teſtimonio Proſperi, quod infrà adducemus: ex quibus etiam confirmat hoc Ioann. Medina. Ex illo verò Nahum. 1. cap. vbi ſic dicitur, *Non conſurget duplex tribulatio*, vel ſecũdum 70. tranſlationem, *Non puniet Deus bis in id ipſum*, probant Gabriel, & Sotus, quaſi 60

Proſper. Gelaſius. Scotus. Ex primo Nahum. nõ recte probatur vera ſẽtentia.

quasi hoc ex ipso verbo Dei habeamus, & hoc testimonio vtuntur etiam alij autores, vt vterque Sotus locis citatis; videretur autem Deus bis punire peccatum si semel dimissum per pœnitẽtiam, & satisfactionem
61 temporalem iterum exigeret pro illo æternam pœnam. Verumtamen locus hic Scripturæ parũ, aut nihil probat, quãuis enim Hieron. eam videatur sequi expositionem super illa verba, sic tamen exponit ipse in tropologico sensu, vt ipse ibidem fatetur: planus autẽ sensus est (vt omitamus exAlior sum respiciunt verba Nahum. 1. Arias Mõt. positionem Lyrani, & Carthu. quæ nihil fauet Scoto) quem sequitur Arias Montan. in illum locũ, semel tantùm Deum puniturum Niniuitas, quia ipse ita consumet eos simul, vt non sit opus, secũdo illos punire, nec locus sit secũdo supplicio, quod primo omnes deleti, & cõsumpti fuerint, sic enim inquit Nahum, *Quid cogitatis contra Dũm? cõsummationem ipse faciet; non consurget duplex tribulatio, quia sicut spinæ se inuicẽ cõplectũtur, sic conuium eorũ pariter potatiũ consumetur, quasi stipula aridinate plena*, quasi dicat: quid cogitatis contra Dñum, quod nõ destruet Assyrios omnino cõtra quos erat Prophetia Nahum? *ipse consummationẽ faciet*, id est cõsumet eos, vt nõ sit opus secũdo alio sup
62 plicio, quia vno impetu omnes cõburet simul potantes in conuiuio, sicut spinæ inuicẽ cõplexę pariter igne cõsumũtur: quodnam autẽ fuerit hoc conuiuiũ in quo pariter cõsumendi erant Assyrij optimè explicat Arias Montanus, nolo in ijs immorari.
Hieron. Sed & Hieron. hũc sensum videtur sequutus etiã in tropologico sensu de hæreticis in illa verba, *Quia sicut spinæ*, ijs verbis: *Propterea ergo non vindicabit Dominus bis in idipsum, quia malitia, quæ in autoribus hæreseos orta fuerat, vsq; ad fundamentũ, & radices suas consumet.* Cui optimè quadrant verba 70.
Magist. & Hugonis so lutio eiusdẽ Loci. Sed adhuc secundũ illam expositionem quã Scholastici sequũtur, respondet Mag. d. 22. & Hugo. 3. tom. lib. 2. de sacram. p. 14. c. illo 9. nihil ex illo loco probari, quia inquiunt, per peccatũ tollitur digna satisfactio, quę operabatur ad peccati remissionẽ integrã, & absolutam: satisfactio enim (inquit Hugo) ad hoc pertinebat, vt facta corrigerentur, & correcta nõ iterarẽtur: cũ ergo redeat culpa iterũ, & illam punit Deus, neq; hoc erit punire bis in idipsum, certè ita possent respõdere autores illius sententiæ, quòd si fuerit dimissum peccatũ, sub illa tamen conditione, ne iterũ ille labatur, si rursus propter peccatum, cuius videbatur facta satisfactio, puniatur in inferno, nõ di 63
citur puniri bis, quia ita dimissum erat, si postea iterũ ille non laberetur, & totũ hoc reputabatur cõdigna satisfactio remissionis peccati: si semel cõcedas Sco. ex sola voluntate Dei, & ordinatione remitti peccata & illa posse remitti sub cõditione, nõ video quomodò hæc solutio Hugonis impugnari possit, cum tamen sit falsissima, vt infrà dicemus: vnde hac ratione Gratian. dixit, illam non fuisse veram pœnitẽtiam, quam postea sequitur peccatum. Quam opinionem refert Ioan. Med. Cod. de pœnitentia tract. 1. q. 10. fuisse aliquorum, quorum meminit Gratian. sed vt dixi ab illa non longè abest ipse, non quia existimaret, numquam esse verũ dolorem, qui verè sit propter Deũ, quem postea sequitur peccatũ, quasi verum dolorem sequi non possit postea peccatũ; sed quia iterum redeunt peccata, quia per dolorẽ fuerunt remissa, sub conditione perpetuæ satisfactionis vsque in finem vitæ, vnde iniustum non erit pœnas iterum peccatorum exposcere, siquidem non fuerunt condonata simpliciter, 64
sed sub conditione, sic Gratianus de Pœnitentia d. 3. in principio proponit aliquibus posse probari testimonijs, non fuisse veram pœnitentiam, postquam quis iterum in peccatum incidit; sed explicat hãc sententiam ead. dist. cap. *Quamuis*, sicut nos diximus. Sic etiam eam explicat, & ad multas autoritates Sanctorum, quæ id videntur insinuare respondet Magist. in 4. d. 14. cap. *Ijs verbis*, & cap. *De pœnitentia perfectorum*, aut saltem si dicamus inquit, non redire peccata dimissa semel, tamen propter ingratitudinem sequentis peccati ita reus, & immundus constituitur homo, sicut pro omnibus præteritis, vt ita sequens peccatum, & malitia, & reatu æquale sit omnibus præteritis, sed hæc omnia, quàm falsa 65
sint, infrà ostendemus.
Ex Roma. 11. non conuincitur prædicta veritas. Secundò probari potest & probat Sot. vterq; ex illo ad Rom. 11. *Sine pœnitẽtia enim sunt dona, & vocatio Dei, &c.* in Græco habetur ἀμεταμέλητα, quasi dicat, impœnitibilia id est, quorũ Deũ non pœniteat dedisse, vt ppter hominũ malitiã velit illa rescindere: quæ enim reuocat Deus dona, videtur quasi ipsũ pœnitere illa dedisse, sed neq; locº hic probat cõclusionẽ, & sentẽtiã prędictã: cõstat enim Deũ auferre gratiam suã, quã ad remissionẽ peccatorum donauerat,

Qua ratione Gratian. non putet veram pœnitentiã quã sequatur peccatum.

aufert inquã propter peccatũ nouũ, cur ergo non poſſet dici ſic reuocari remiſsionẽ peccatorũ, ſi id fieri poſſet ob nouũ peccatũ? dona enim quæ à Deo numquã reuocãtur ea ſunt, quę nullo modo à noſtro cõſenſu, aut merito, vel demerito dependẽt, ſed ex ſe ſolo illa confert, qualia ſunt, quę pertinẽt ad gratiã pręuenientẽ, quæ in noſtra nõ ſunt poteſtate, nec ab illa pẽdẽt, ſi enim decreuerit Deus vocare ſic aliquem, ſine pęnitẽtia erit donum illius, & promiſsio, quę verò cõfert, ex noſtris tamẽ operibus depẽdeter, conſtat reuocari poſſe, vt conſtat de gratia habituali, quę data eſt ad remiſsionẽ peccatorũ. Quaverò ratione illã rationẽ, eius quod dixerat inducat Paulus nolo explicare hic, nec in eo immorari: optimè illã intulit Adamus, certũ tamẽ ſit, quod diximus, & de ſe ſatis manifeſtũ: ſic ergo diceret Hugo, & Magiſ. & Grat. remiſſa eſſe peccata, ſed donũ hoc à noſtro arbitrio dependere etiam, ne iterũ aliud cõmittamus peccatum; & quidẽ ſi id fieri poſſet, vt peccata ſub conditione illa remitterentur, vt docet Scotus, dicerent optimè, & conſequenter Hugo, Gratian. & Magiſt. eſſe ſine pœnitentia remiſsionem peccati, quia ſicut illam contulit Deus ſub conditione, numquam pœnitebit dediſſe, nec reuocabit, ſi conditio ſubſiſtit.

66 *Quæ dona à Deo non reuocentur.*

Adamus.

67

Locus Ezech. 18. nihil efficit pro concluſione

Poſſet etiam probari ex illo Ezechielis c. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam, &c. omnium iniquitatum eius non recordabor*, ex quo loco vterque Sotus hanc probant cõcluſionem, ſed reſpondet Hugo loco citato, idem dixiſſe de bonis operibus ijs verbis: *Si autem auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatẽ, &c. omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur*, cum tamen ſciamus redire priora merita per peccatũ antea mortificata. Vnde inquit Hugo: *Deus tibi de tuo reſpondet, nou de ſuo, meritum tuum tibi indicat, conſilium ſuum non reuelat*: quaſi dicat: licèt mereris tuo peccato, vt in æternum obliuioni tradantur tua merita, tamen pietate Dei reuocantur ad præmium. Quod quidẽ quàm falſum ſit dicemus ſequen. quæſt. modò hoc ſufficiat ex illo loco nihil probari, de malis enim ita loquitur, ſicut de bonis: ſicut ergo bona nõ ſimpliciter tradũtur obliuioni per ſequẽs peccatũ, niſi illud perſeuerauerit vſq; ad mortem, ſic etiam dicere poſſent ita intelligẽdum è contrario de peccatis, & ita notauit Med. q. illa 9. verſi. *Ad quartum*, ex illo loco nihil probari, ſolũ enim intendit Dñus, quòd ſi iuſtus fecerit iuſtitiam, & in ea moriatur, iniquitas eius ampliùs nõ nocebit, quin vitam æternam conſequatur, ac ſi non peccaſſet.

Hugo.

68

Med.

Deniq; obijcit cõtra ſe Hugo, quòd nullũ ſit bonũ ſine remuneratione, & penitẽtia non debeat ſine remuneratione manere, eius autẽ remuneratio fuiſſe videtur remiſsio peccatorũ, ergo ſine illa non debet manere, ergo per ſequens peccatum non debẽt remiſſa peccata redire, ſic enim pœnitentia ſine remuneratione maneret. Sed reſpondet Hugo ijs verbis: *Iſte quando pœnitentiam egit, dimiſſum eſt ei peccatum ſuum, quamdiu pœnituit, peccatum ſuum non imputabatur illi, quamdiu meritum fuit, præmium, permanſit: volebas tu hanc libertatem dare hominibus, vt cum meritum dediſſent, & præmiũ accepiſſent, rurſus quando placeret eis meritum tollerent, & præmiũ retinerent?* Hæc ille, meritum autem remiſsionis peccatorum exiſtimat ille datum eſſe à nobis per pœnitẽtiam, & ita accepiſſe præmium remiſsionis peccatorum; ſed non abſolutè, ſed ſub conditione, ſi pœnitentia perſeuerauerit vſq; in finem, ſin minùs, incipiet imputari peccatum; & quidem ſi à Deo ita fieri poteſt vt concedit Scot. & Ioan. Med. non video quomodò probari poſſet, aut ratione, aut ex Scripura, aut traditione de facto nõ redire priora peccata.

Hugonis obiectio & reſponſio.

69

Solùm ergo pro hac cõmuni opinione ſupereſſe videretur autoritas Proſperi, qui ſine vlla ambiguitate ita docet, & autoritas Gelaſ. quæ maximi momenti eſt. Sed quæ ſit ratio illius deciſionis Pontificiæ, & quod fundamentum, vt dicamus ita de facto fieri, quamuis Deus oppoſitum poſſet facere, nõ poteſt ita oſtẽdi facilè; imò exiſtimo nullũ eſſe. Sed quia revera remiſsio peccati longè alio modo diuerſo fit, quàm Scot. Med. & Gabr. & Nominales putarũt, ideò firmiſsimũ habemus meo iudicio huius ſententiæ fundamentum. Quia ergo Scot. & Nominales, vt diximus 1. 2. d. 139. exiſtimant in peccatore nihil aliud manere, vnde dicatur eſſe in peccato, & ſtatu peccati, præterito iam actu peccati, præter ordinationem ad pœnam ex voluntate Dei, quam ipſi reatũ, & dignitatẽ appellant, à Deo tamen deſtinante ad pœnã fieri dicunt hanc dignitatem, & vt dixi 1. 2. diſput. 204. & 206. exiſtimant etiam peccatum non remitti mutatione peccatorũ, tamquam

Proſperi & Gelaſij autoritas.

70

Ex fundamentis Scoti & Nominalium non poteſt probari vera ſententia.

tamquã oppoſita forma, ſed tantũ ex volũtate Dei iam nolẽtis punire, & ita nõ imputantis ad pœnã: vnde licèt infundatur gratia habitualis, docent peccatum nõ remitti ipſa infuſione gratiæ, quaſi illa expellat peccatum, ſed voluntate Dei, quæ ad præſentiam gratiæ remittit culpam dum non vult punire illam, & ita doceant non eſſe mutationem à ſtatu peccati ad ſtatũ gratiæ, ſed duas mutationes comitantes ſe inuicem, aliam infuſionem gratiæ, aliam verò condonationem peccati, quæ fiat ad gratiæ præſentiam ſola voluntate Dei, vt loco citato latè retulimus, hinc neceſſariò tenẽtur concedere, peccata poſſe remitti à Deo ſub conditione, niſi iterum homo labatur, vt hac ſola conditione dicantur nõ imputari pro eo tẽpore, quo fuerit etiam cõditio: vnde & quod rurſus imputari poſsint eadem Dei voluntate, cum iam deeſt conditio. Quòd ſi de facto dicant abſolutè condonari, neſcio vnde probare poſsint.

71

Qui dicunt offenſam remitti ſola Dei condonatione negant tamẽ redire peccata remiſſa non conſectariè loquuntur.

Quocirca qui dicunt peccata remitti quoad offenſam, quę ex præterito peccato manſit ſola cõdonatione Dei, & fauore, nõ quia cõdonetur pœna tãtùm (hoc enim nolunt concedere) ſed quia Deus incipit diligere, & ceſſat ab odio, quo hũc hominẽ proſequebatur, quia peccauit, atq; hoc ſolo lapſu tẽporis nõ facta alia in Deo, vel ipſo homine mutatione, ſequitur etiã Deũ poſſe hoc modo condonare peccata ſub cõditione, vt redire poſsint ſolo lapſu tẽporis: nã ſi ſolũ lapſus poteſt facere eum, qui erat odio habitus, dilectũ, poterit etiã ſub conditione vſq; ad tale tempus ſic facere, ac proinde elapſo illo rurſus redibit relatio illa odij, & offenſæ: quare nõ docent conſequẽter, qui aſſerunt poſſe Deũ remittere peccatũ, imò de facto hoc modo remittere, nõ ex vi gratiæ infuſæ, ſed immediate per fauorẽ, quatenus amare incipit, quẽ odio habebat, quòd ſola mutatione intelligitur; & ex alia parte dicunt, nõ poſſe redire peccata dimiſſa; quòd ſi intelligant abſolutè, ſine dubio verũ dicunt, ſed ſi dicunt remitti nõ poſſe ſub conditione, quãuis id verũ ſit, nõ tamen conſonat ſuis principijs, cum aſſerãt lapſu tẽporis remitti ex Dei ordinatione, quòd ſi ſub conditione, ſequitur poſſe redire, hæc tamen omnia puto falſa, vt probatum eſt, & ampliùs probabitur.

72

73

Scoti & nominaliũ fũdamẽta labefactãtur.

Verũtamẽ ſicut hæc omnia dixi eſſe Sco. & Nominaliũ figmenta, & quæ nõ mediocrẽ tribuerint hęreticis anſam errandi, cõſequenter, & illud de remiſsione peccati ſub conditione exiſtimo impoſsibile, q̃ facilè oſtendam ſupponẽdo, quædã quæ ibi latiſmè probaui, & mihi veriſsima videtur. Primò non poſſe remitti peccatũ, ſine aliqua peccatoris mutatione ſolo temporis lapſu. Secundò neceſſariã eſſe non quamcumq; mutationẽ, ſed eam, quæ iuſtificet impiũ. Tertiò iuſtificationem hanc nõ poſſe fieri per quamcumq; formã, & mutationẽ, ſed ſolùm per illam, quæ natura ſua iuſtificat, & ſanctum facit, nec ſufficere ad hoc mutationem, quæ natura ſua non ſanctificet, ſed ſola voluntate, & fauore Dei, dicatur iuſtificare. Quartò hanc mutationẽ natura ſua opponi peccato, & maculæ ex ipſo relictę, vnde homo dicitur in peccato manere: quę omnia validiſsimis rationibus, & teſtimonijs confirmaui prima ſecundæ diſputatione illa 104. & 106.

74

Vera, & firmaratio vtræ ſententiæ

Ex ijs verò principijs mihi videor colligere apertiſsimè, nõ tantũ dimiſſa peccata per pœnitentiã, poſt ſequens peccatũ non redire, imò nec fieri poſſe, vt per potentiã Dei redeant, & iterũ imputentur: remiſsio enim peccati non eſt illa voluntaria tantũ Dei condonatio, qua non vult ampliùs punire, ſed eſt vera animæ ſanctificatio, non quidẽ ſolius Dei fauoris, & beneuolentiæ extrinſecè acceptantis, ſed interiùs renouãtis hominẽ non qualitate, aut mutatione quacũq;, ſed vera iuſtitia, & ſanctitate, quę natura ſua cũ peccato, & ſtatu peccati pugnat, & natura ſua ſanctitas, & puritas animæ eſt, eaq; cõſtituitur homo Dei amicus, filius eius, & vitæ æternæ dignus hæres, vt latè oſtẽdimus 1.2. locis citatis, & innuere id videtur Paul. 1. Cor. 6. cũ enim enumeraſſet multa peccatorum genera, qui Regnũ Dei non conſequẽtur, ſtatim ſubiũgit, *Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis*, quaſi diceret, ab ijs abluti eſtis, ſed ſanctificatione, & iuſtificatione, vnde etiã probauimus cõtra eundem Scotum in illo loco citato iuſtificationem eſſe mutationem de ſtatu peccati ad ſtatũ iuſtitię veluti ad terminũ omnino cõtrariũ quoniã ſanctitas illa emũdat, & abluit à peccato veluti forma omnino cõtratria cũ ſtatũ peccati, & macula illius quæcũq; illa ſit, vnde homo dicitur in peccato eſſe, probauimusq; nõ eſſe duas mutationes alteram infuſionẽ gratiæ, alterã donationis peccatorum, quaſi Deus non per gratiam expellat peccata, ſed ad præſentiam illius qualitatis

75

1. Cor. 6.

peccata condonet: ſi ergo remiſsio peccati
76 eſt per illam renouationem interioris hominis expellentis peccatum, ita ex natura rei expellit peccatũ, vt rurſus illud imputari non poſsit, nec ad culpam, nec ad pœnam, ſed tantùm illa, quæ homo poſt pœnitentiam committet: vnde & iuſtificationẽ hominis, licèt dicat aliquis eſſe, & fieri ſub conditione reſpectu tantùm conſeruãdæ gratiæ, & iuſtitiæ, quòd illa tamdiu ſit in nobis futura, quamdiu ſine nouo peccato fuerimus, illo tamen adueniente ceſſet iam in nobis gratia, & iuſtitia, & ſanctitas, hæc enim conditio ex natura ipſius gratiç, cui peccatum contrarium eſt, & eam deſtruit, ſequitur, nõ ex nouo pacto, aut Dei voluntaria ordinatione; verumtamen remiſsio peccatorũ quocumq; modo fiat, ſub nulla conditione fit, ſed omnino abſolutè, ſi enim peccata remittuntur nõ voluntate Dei condonantis illam ſolo fauore ſuo, vt dixit Scotus, ſed ſanctificatione, & renouatione delentur, ergo ex natura ſua expellitur per illã renouationẽ peccatũ, & deſtruitur, vel per condignã, & æqualẽ ſatisfactionem, vel per ſanctitatem, quæ æquiualeat. Quando enim per cõtritionem remittitur peccatum, ex natura rei per condignam, &
77 æqualẽ ſatisfactionẽ deſtruitur, ita vt qui dignus erat propter peccatũ cõmiſsũ ęterna pœna, ita cõdignè ſatisfaciat contritione, vt nõ tantùm nõ ſit dignus iam illa, ſed dignus hæres conſtituatur Regni Cœlorũ, & conſors diuinæ naturæ per gratiam, & verè ſanctus, & iuſtus, qui autem iuſtus eſt iam in ſe deſtruxit cauſam omnem futuræ pœnæ, ad quã obligatus erat, abſtulit enim dignitatem, quæ conſequebatur maculam peccati, & ita abſtulit, vt iam ampliùs non ſit dignus tali pœna: quòd ſi rurſus Deus vellet illamet pœna punire, iure poſſet dici ipſum non eſſe dignum illa pœna cum iam pro culpa ſatisfecerit tam condignè, quàm poſtulabat ipſa culpa.

Peccati remiſsio, quocumque modo fiat, abſolutè fit.

Quòd ſi dicat Scot. & ſuæ ſententiæ fautores, hominẽ ex ſola relatione rationis ex volũtate Dei proueniẽtis conſtitui dignũ æterna pœna, & ita iterũ poſſe ad illã reduci, hoc falſiſsimũ eſſe oſtẽdimus 1.2.d.139. & d.204. & 206. ſed dignitas ſemper naſcitur ex culpa, & ex illa commenſuratur, vn-
78 de & ibidem diximus in peccatore eſſe, & actũ peccati, & illo præterito rationẽ quãdam maculæ ex qua oritur dignitas, quæ eſt veluti paſsio conſequens; & deinde deſtinatio ad pœnã, nullumq; Deus ad pœnã deſtinat, niſi quem inuenit dignũ, & nullus eſt dignus, niſi qui maculatus eſt peccato, & maculatus eſt peccato ſolùm ille, qui peccauit actu peccati, & nondum ab illo iuſtificatus eſt; qui verò tantùm ſatisfacit quãtùm ipſa rei æquitas poſtulat, retractãs peccatũ iam ampliùs dignus non eſt illa pœna, 79
aut Dei inimicitia, quòd ſi denuo peccauit, illo tantùm peccato cõſtituitur dignus, & nõ priori cum iam pro illo ſatisfecerit. Et quidẽ ex ſententia Scoti aſſerentis reuocari poſſe antiqua peccata, ſi Deus vellet, & tantùm remitteret ſub conditione, ſequitur meo iudicio de facto redire omnia peccata, quia ſi Deus remitteret pœnam ſub conditione dicta, & relapſos vellet punire pœna antiquorum peccatorum, vel ex eo puniret, quia ipſi digni erãt puniri, vel ſuo tantùm beneplacito, ſi ſua tantùm voluntate, cum ipſi revera digni non eſſent, non dicerentur redire peccata, nec ob illa puniri: ſi verò ipſi digni cõſtituebantur relabẽtes, ob antiqua peccata, vel hoc ſolo beneplacito Dei ex eo ſolo, quia ordinatur rurſus ad pœnam, & iam probauimus 1.2. locis citatis, hanc non eſſe dignitatem ad pœnam, ſed deſtinationem, nec ex ſola voluntate Dei prouenire, quòd aliquis ſit dignus pœna, nec enim ex eo, quòd deſtinatur ad pœnam eſt dignus illa, ſed quia taliter ipſe ſe geſsit, & talia operatus eſt, vnde ex natura rei dignus aliquis eſt pœna ex facto ſuo: vel ergo poſsent redire antiqua peccata, & eorum dignitas ex natura rei, ex eo quòd ille peccauit ſemel, & ita ſemper rediret dignitas hæc, quia res eodem modo ſe habẽt, licèt nõ ſemper ſequatur deſtinatio ad pœnam: quòd ſi ex natura rei in omnibus ſequitur dignitas antiquorum peccatorum, neceſſariò redeunt antiqua peccata, neque enim ex eo quisdicitur eſſe in peccato, quia puniẽdus ſit etiam eo tẽpore, ſed quia dignus eſt, ſi ergo ſemper redit dignitas, 80
licèt non redeat pœna, dicendum eſt, antiqua redire peccata, ſed non antiquam pœnam, & hoc de facto in omnibus: meliùs ergo dicemus eo ipſo, quòd quis contritione ſatisfecit pro peccato ſuo, iam ampliùs nõ poſſe eſſe dignũ ęterna pęna propter illud.

Incommodũ ex ſententia Scoti.

Effugium præcluditur.

Dicet aliquis ideò antiqua redire poſſe peccata, quia dimiſſa eſſent ſub conditione, de facto verò non redire, quia de facto remiſſa ſunt à Deo abſolutè, & non ſub conditione. Verùm ſolutio hæc locum

Obiectioni obuiam itur.

poſſet

poſſet habere ſi remiſsio peccati non fieret ex natura rei ipſa gratiæ infuſione, ſed ex Dei fauore, & pacto: ſic enim poſſet ipſe adijcere conditionem illam, at ſi dimittuntur ex natura rei peccata, non pendet illorum remiſsio ex Dei voluntate: ergo
81 nec conditio illi poteſt adijci, ſed aut de facto redeũt, licèt non imputentur ad pœnã, vel ſi nõ redeũt, redire non poſſunt, quia ſi de facto nõ redeunt, quia ex natura rei tol luntur, ſola voluntate Dei iterũ imputari non poſſunt, in remiſsione enim ex natura rei locũ non habet conditio ex voluntate Dei, ſicut ſi albedo tollitur ex natura rei nigredine, illa redire nõ poteſt ſolo pacto, niſi cauſa realis noua adſit productiua illius. Quòd verò ſola voluntate nõ remittantur, nec abſolutè, nec ſub cõditione probatum eſt loco citato; quoniã quãtumuis Deus velit, homo alioquin dignus pœna, nõ fit non dignus niſi mutatione aliqua ipſius, cõdigna, & æquali. Quòd ſi non contritione, ſed infuſione gratiæ habitualis cum attritione, vt in ſacramentis contingit, iuſtificetur homo, perinde eſt, ac ſi ſatisfeciſſet contritione, quia ita ſanctus conſtituitur, & verè iu-
82 ſtus, qui autẽ verè iuſtus conſtituitur, deſtruit omnino maculã, quã habebat, vt iam ampliùs dignè ab ipſo pœna repeti nõ poſſit: ſi autẽ petatur, non erit propter culpã aut quia ipſe dignus ſit; ſed quia Deus, vt abſolutus Dñs vult illi illud malum inferre pœnæ; hoc autẽ non eſt reuocari peccatum dimiſſum, vt cõſtat. Qui ergo antea erat in peccato homicidij, ſi verè ſemel ei dimiſſum eſt per ſanctificationẽ, ſequitur in ſe deſtruxiſſe ita peccatum, vt licèt iterum labatur, ille nõ dicatur infectus macula ipſius peccati à qua ablutus iam eſt, nec in illa culpa eſſe, aut ei ad culpam imputari: maculari enim iterum non poteſt, niſi iterum peccet, & ab eo tãtùm peccato maculari dicetur, quo peccat; ab eo autẽ à quo iuſtificatus eſt, nullo modo, cum iam pro illo ſatis condignè fecerit, vel contritione, vel habituali gratia, qua iuſtificatus eſt; & ſi Deus repetere vellet priora peccata, dicere poſſemus, iam ſatis pro illis fecimus, vt iuſtificaremur ab illis. Sic oportet intelligamus rationem D. Thom. in hoc art. cõtra illos, qui dicebant redire peccata dimiſſa, quia non fuerunt dimiſſa abſolutè, ſed ſub conditione, quod aiunt ſecũdum præ-
83 ſentem iuſtitiam: ita enim docuit Gratian. de pœnitentia diſt. 4. cap. *In domo*, abſolutè enim tantùm dimitti docet ille in prædeſtinatis, quia illi numquam punientur æterna pœna, in ijs verò qui tandem diſceſſuri ſunt ex hac vita in peccato dicebat Gratian. non dimitti ſecundum præſcientiam, ſed ſecundum præſentem iuſtitiam, hoc eſt, dimitti ſi iterum non peccent, vt ſi in illo ſtatu ſine nouo peccato decedãt, tandẽ remiſſum ſit illis peccatum, ſin minùs, redeat: quod ſaltem poſſe fieri docent Scotus, & Ioann. Medina, & Gabr. vt ex eius doctrina colligitur. Inquit ergo D. Thom. ſequi ex hac opinione gratiam, & gratiæ ſacramenta non eſſe ſufficientem cauſam remiſsionis abſolutè peccatorum, quod inquit D. Th. eſt erroneũ, ſed neſcio, qua ratione hoc inferre poſsit, & aſſerere eſſe oppoſitum erroneum, ſi crederet expelli peccatum per voluntatem Dei, & fauorem condonantis illud, etiamſi ad præſentiam gratiæ, ſic enim poſſet ſub conditione fieri peccatorum remiſsio: & quòd de facto non fieret non poſſet ita apertè probari, niſi illa autoritate Gelaſij, quam tamen D. Thom. non adducit: exiſtimauit ergo erroneum, & ita ego iudico, quia tenentur concedere conſequenter, ſi gratia non remittit, nec ſacramenta abſolutè peccata, nõ verè ſanctificare, nec verè pro peccato ſatisfacere: ſi enim verè ſanctificat gratia, & ſatisfit condignè pro peccato in iuſtificatione, impoſsibile eſt iterũ ad culpã præterita peccata imputari; & ita ſecundũ oppoſitam ſententiam Gratiani tenentur ipſi, & alij concedere omnia, quæ Scot. docet de iuſtificatione noſtra, & de macula peccati, quę iam diximus, & videntur à recta doctrina deuiare. Et quia ille putat peccatorum maculam non eſſe aliud, quàm relationẽ rationis ad pœnã, quã appellat reatũ, ſeu dignitatẽ, ſed immeritò, & hanc remitti docet voluntate Dei condonantis peccatum, ideò facilè ſibi perſuadet id fieri poſſet, ſed vt diximus prima ſecundæ diſputatione 139. cum aliud ſit ad pœnam imputari, aliud ad culpam, & maculam peccati eſſe quid deſtinctum ab ordinatione ad pœnam, ideò optimè inferimus, ita hominem iuſtificari à peccato, vt verè iuſtus coſtituatur: vnde & iam ampliùs ad culpã imputari non poſsint peccata dimiſſa, & cõſequẽter, nec ad pœnam, quæ ex macula culpę ortũ neceſſariò habere debet, vt ſuprà explicauimus: & ita gratia, & ſacramẽta, ſicut revera iuſtificant, ita etia abſolutè

Rationi D. Thomæ prædicta Autoris cõtra eſt.

Pẽditur ratio D. Tho.

84

Gratianus à Scot. parũ diſſidet.

85

emundantur à peccato, quia ſanctificatio emundatio quædam eſt. Et hæc eſt potiſsima ratio, quam videtur amplexus D. Tho. ob quam neq; peccata redeunt, nec poſsibile eſt ſemel remiſſa redire.

Concluſio totius controuerſiæ.

Primæ obiectioni reſpondetur.

De offenſa verò facta Regi nõ dubiũ remitti poſſe ſubcõditione, illa enim remitti dicitur ſola voluntate cõdonantis pœnam debitã, & abſoluẽtis ab obligatione ad pœnam ſine vlla renouatione, & ſatisfactione debita, & ita poſſet Rex ita remittere ſub conditione, ne iterum offendat in ipſum, ſin minùs pro omnibus ſimul offenſis puniatur, ſecus ſi condigna ſatisfactio fieret, & mutatio, tunc enim non poſſet iterũ ad pœnam imputari, nec ſub illa conditione diceretur remiſſa offenſa. De qua differentia inter hominem, & Deum remittentem offenſam, ſatis diximus 1.2.d.204.

86

Secundæ obiectioni ſatisfit.

Similiter ad illud de ſeruo manumiſſo, quod Scot. adducebat, reſpõdeo poſſe reuocari in ſeruitutẽ, propter ingratitudinem, quãdo donata fuit illi libertas ſola cõdonatione, ſi tamẽ redẽptione ſufficiẽti, nõ poteſt, niſi ipſe iterũ ſe conſtituat ſeruũ: ſic ſi noſtra remiſsio peccati fieret cõdonatione, poſſent reuocari peccata, hoc enim tãtũ eſſet pœnæ condonatio; ſed cũ remiſsio fiat vera renouatione, & redẽptione per cõtritionẽ ſatisfaciẽdo, aut cõdigna mutatio ne in ſacramẽto, nõ poteſt ex antiquo peccato homo ſeruus cõſtitui, ſed tantũ nouo peccato, quod ipſe addidit, & ſeruus, qui redimitur ſi iterum ſe ſeruum conſtituit non antiquo titulo ſeruitutis, à qua redem ptus fuit conſtituitur, ſed nouo titulo.

87

Incommoda ex ſententia Gratiani nõ leuia.

Ex oppoſita verò ſentẽtia Grat. & aliorũ ſequitur, cũ quis iuſtificatur ſi tandẽ in peccato moriturus eſt, & ita redibũt omnia peccata, verè peccata illius interim nõ eſſe remiſſa, nec mortua, & deſtructa per gratiã, ſed ſicut infrà de meritis dicemus, mortificata, hoc eſt, impedita ne ꝓpter illa homo ſi in eo ſtatu moriatur, in quo gratiã habet, dãnetur, vnde potiùs peccata reprobo rũ dicerẽtur tecta, ibi tamẽ manere, quã deleta, & deſtructa, ſicut ècontra de peccais prędeſtinatorũ cũ tandẽ nõ ſint in inferno punienda dicerẽtur eo ipſo, quòd ſunt in prędeſtinato nõ imputari. Et deniq; illa etiã in illis peccata nõ manere, poſtquã actꝰ trãſijt, nec ipſos in macula, & ſtatu peccati.

Scoti reſpõſio impugnatur primò.

Quod enim Scot. pro ſua ſentẽtia, & alij dicũt, ſaltẽ pro illo tẽpore, quo ſunt in peccato prędeſtinati, id eſt antequã iuſtificẽtur, illis imputari peccata pro eo tẽpore, & ad hoc vt illis interim imputentur ſatis eſſe hãc eſſe legẽ, vt ſi in eo tẽpore moriãtur dãnẽtur, & ſolo tẽporis elapſu fieri poſſe, vt iã nõ imputẽtur, quæ imputabãtur peccata, aut ſaltẽ ſi Deus ſtatueret, quod qui haberet hãc gratię qualitatẽ iã nõ ſit ad pœnã dignus, iã ſatis impugnauimus 1.2. loc. cit. ſed ſaltem in noſtro caſu, ſi tantùm diceremus remitti peccata ſubconditione, aut ſaltem poſſe remitti ſequeretur apertè reprobum dum iuſtificatur nõ eſſe liberum à peccatis propter quæ revera punietur, ſed illa manere ſimpliciter.

88

Effugium præcluditur.

Nec ſatis eſt, ſi dicamus illo intermedio tẽpore, quo durat iuſtificatio in reprobo, eſſe remiſsũ peccatũ, quia ſi tũc moreretur pro illo nõ puniretur, quoniã ſi iterũ in illo redibit peccatũ, nõ poteſt dici mortuũ, ſed vt dixi mortificatũ, id eſt impeditũ, ſicut de meritis interruptis per peccatũ, vt diximus. Vnde cõſequẽter in illis potiùs tecta, & occultata, vel impedita, quã remiſſa eſſe dicerẽtur peccata: quod apertè ſẽſerũt Galli, vt refert Proſp. in lib. ad cap. Gallor. erat enim eorũ ſecũda interrogatio in illo lib. aut potiùs obiectio, quòd ab eis, qui nõ ſunt prędiſtinati ad vitã, nõ auferat percepta baptiſmi gratia originale peccatũ: & idẽ forſan dixiſſent de actuali peccato, dũ iuſtificatur reprobus, & de vtroq; reſpõdet Proſper, quia vidit eandẽ eſſe rationẽ ſub ijs verbis, in reſp. 2. ad cap. Gallorũ, *Omnis homo, qui credens in Patrem, filiũ, & Spiritũ S. regeneratur in baptiſmo, tã à proprijs peccatis, quæ mala voluntate cõtraxit, quàm ab originali, quod à parẽtibus traxit abſoluitur: ſed relapſum poſt baptiſmũ ad infidelitatẽ, & impios mores, qui negat originali peccato fuiſſe purgatũ, tã falſa opinatur, quã quicũdẽ aſſerit nõ æterna morte eſſe dãnandũ: qui enim recedit à Chriſto, & alienus à gratia finit hanc vitã, quid niſi in perditionẽ cadit? ſed nõ, in quod remiſſum eſt, recidit, nec in originali peccato damnabitur, qui tamen propter poſtrema crimina, ea morte afficietur, quæ ei propter illa, quæ remiſſa ſunt debebatur.* Hæc ille. Quibus verbis nihil clariùs pro noſtra ſententia, & ratione dici potuit; imò hoc tã certũ de fide eſſe dicit, quã quòd reprobus dãnandus tandẽ ſit. In illis verbis notandũ eſt illud quod dixit, tam falſum eſſe dicere reprobũ non fuiſſe purgatũ à peccato, quã dicere tandem non eſſe damnandũ, hoc enim ideò dixit, quia qui docent redire peccata, conſequenter dicunt, aut tenentur

Proſper.

89

90

dicere

dicere non eſſe remiſſa, nec verè illum hominem, in quo redeunt eſſe purgatum à peccato, ſed tecta, & impedita eſſe peccata, in eo tamen verè manere peccata: & cõ ſequenter qui dicunt non fuiſſe purgatũ per baptiſmũ peccatorem, tenẽtur dicere non fuiſſe iuſtificatum per internam renouationem hominis: quia ergo dicẽdum eſt verè eſſe purgatũ per gratiam baptiſmi, & ſic de alijs ſacramẽtis ideò ſequitur non redire rurſus illa peccata, & hæc ratio à priori eſt: aut potiùs contra intulit Proſper, quia non redeunt, nec ille propter illa damnatur, ideò verè eſſe purgatum: hæc enim mutuò, & benè ſe inferunt, ſi enim redirent non inferret Proſper illum fuiſſe mundatum. Ergo de poſsibili ſimiliter ſi Deus poteſt facere infundens gratiam, aut ſine illa, vt redeant peccata, ſicut dicebat Scotus, neceſſariò tenentur dicere tũc non fuiſſe remiſſa, nec iuſtificatum, & mũdatum hominem per internam renouationem, & mutationem, vnde & manere peccata illa, & quòd gratia ſacramentorũ non habeat vim auferẽdi peccata, ſed hoc prouenire ex Dei liberali cõdonatione ſuperaddita gratiæ, & iuſtificationi, quæ omnia falſiſsima ſunt.

Benè ergo Proſper ad interrogationẽ, an in reprobis remitterẽtur peccata, probat remitti, quia non redeunt, nec iterum imputantur ad culpam, & pœnam, quaſi ſi imputarentur non eſſent remiſſa: ille ergo apertè probat noſtram ſententiam, & rationem quam nuper fecimus: & ſicut S. Thom. damnat vt erroneum dicere gratiã ſacramentorum nõ remittere peccata abſolutè, ſed ſub conditione, quod revera nõ eſt remittere', ſic etiam Proſper, vt erroneum iudicat dicere, in reprobis non eſſe remiſſa peccata per baptiſmum. Et quòd eodem modo intelligat, vt abſolutè ſint remiſſa, & non ſub conditione, ex probatione illius colligitur: probat enim, quia non recidit rurſus in illa peccata, ſi autem recideret, proculdubio, id nõ inferret, imò oppoſitũ, ſcilicet non eſſe dimiſſa, niſi ſub conditione; quod re ipſa eſſet non eſſe dimiſſa: cum ergo dixit eſſe erroneum dicere, relapſum non fuiſſe emundatum à peccato intelligit eſſe erroneum aſſerere non fuiſſe mundatum abſolutè, nam ſub conditione eſſe mundatum, non eſt mundatũ eſſe, vt iam probauimus. Et quamuis Scotus non aſſerat, hoc de facto ita contingere, vt mundetur quis à peccato ſub conditione, tamen cum hanc vim non tribuat gratiæ, & mutationi animæ internæ, ſed fauori & acceptationi Dei, & ideò dicat poſſe fieri ſi Deus velit vt iterum imputarentur peccata, tenetur omnia abſurda quæ diximus, cõcedere: inſuper etiam de facto negare, vt negat, vim iuſtificandi, & emundandi à peccato, gratiæ, & mutationi ſpirituali animæ: & ita niſi adeſſet lex Dei ex parte illius concederet, nec emundari peccata, & rurſus redire.

Ex quibus principijs, & ex hac ſententia Hugonis, & Gratiani videtur mihi Lutherani hauſiſſe errores. qui damnantur in Concil. Trident. ſeſſ. 6. canon. 17. & cano. 23. Dicebant enim gratiam iuſtificationis ſolùm contingere prædeſtinatis, & qui ſemel verè iuſtificatus eſt, peccare non poſſe, quod forſan ideò docebant, quia exiſtimabant fieri iuſtificationem per ſolam illam Dei condonationem, & non imputationem: vnde etiam conſequenter docẽt, iuſtos non eſſe verè iuſtos, ſed reputari, quod ex principijs Scoti quomodò ſequatur diximus 1. 2. d. illa 204. & 206. & ita docebant peccata potiùs tegi, & occcultari, quia non imputabantur, verè tamen in iuſtis eſſe, quod damnatur ibid. ſeſſ. 6. cano. 25. & ſeſſ. 5. in decreto de peccato originali, ſed quare merita redeant, & iterum imputentur, peccata verò rurſus nec redire, nec imputari poſsint dicemus ſeq. quæſt. artic. 2.

Obijcere tamẽ poſſet quis pro opinione Hugonis, & aliorum, ſicut obijcit ipſe Hugo, & Guilliel. Pariſ. vbi ſuprà; quoniam per peccatum amittit homo gratiã, qua remittebatur peccatum, ergo rurſus illud redit. Reſpondetur tamen, quòd hoc ſaltem non amittit homo, ſcilicet ſatisfeciſſe pro peccato, vel contritione, ſi actu proprio iuſtificatus eſt, vel gratia habituali, & attritione: ex eo ergo non redit peccatum quamuis tollatur gratia, quia peccatum non remittitur, quia duret illa gratia habitualis, ſed quia ſemel iam aliquo modo ex dictis ſatisfecit pro peccato: quãuis ergo tollatur per peccatum permanentia in gratia, ſed tolli non poteſt, ſatisfactum fuiſſe peccato eo ipſo, quòd quis iuſtificatus eſt: quare verò eodẽ modo non ſit philoſophandum in reditu meritorum dicemus infrà. Habemus ergo, gratiam remiſſionis peccatorum nõ amitti per peccatũ,

quia hæc gratia, quòd ſatisfecerimus pro peccato, & iuſtificati ſimus ab illo, amitti non poteſt, ſed tantùm amittitur permanere in illius ſtatu iuſtificationis, ſiue ſit per habitualem gratiam, ſiue per actum tantùm. Hæc quæ diximus de mortalibus,
97 quòd redire non poſsint, probãt etiam de venialibus, quia etiam vt ſuprà diximus illa non remittuntur condonatione, aut non imputatione, ſed vera iuſtificatione, vt q. 87. oſtendimus.

Deniq; licèt amittatur gratia habitualis, illa tamen talis naturæ fuit non vt tegeret peccata, ſed abluere t, & deſtrueret, quod verò deſtructum eſt, iterum redire non poteſt, etiamſi ceſſet cauſa deſtructionis: veluti licèt pereat enſis, homo tamen enſe occiſus nõ redit iterum ad vitam ex eo quòd enſis pereat; ſic ergo comparatur gratia ad peccatum, quia ipſum deſtruit omnino, ſicut enſis occidit hominem. Reſtabat in hoc art. vlt. explicare communẽ etiam ſententiam Scholaſticorum, qui dicunt redire priora peccata quodam modo in circunſtantia ingratitudinis ſequentis peccati, ſed quia commentarius huius articuli longiùs proceſsit quàm putaram, ſequenti articulo commodiùs differemus breuiter hac de re.

ARTICVLVS II.

Vtrùm peccata dimiſſa redeant per ingratitudinem, quæ ſpecialiter eſt ſecundum odium fraternum?

Notatio circa Articulum.

1 SVpereſt ex ſuperiori articulo id in quo citati ibi omnes Doctores cõueniunt cum D. Thom. in quocũq; peccato mortali commiſſo poſt pœnitentiã redire peccata iã dimiſſa, quoad circunſtantiam aggrauantem cuiuſdam ingratitudinis, vt ille magis ingratus eſſe dicatur, qui plurium peccatorum conſequutus eſt remiſsionem: & tantò ſit cenſenda maior peccãtis ingratitudo, quò plura peccata ei condonata ſunt, & ita quodã modo redire dicãtur præterita iam dimiſſa peccata, in quo vt dixi omnes conueniunt. Quòd verò docet hic D. Thom. & Sotus d. illa 16. q. 1. art. 2. ob hæc quatuor peccatorum genera ſpeciali ratione redire peccata in ratione ingratitudinis, non ideò dixit, quia illa ſint peccata ſpecialia ingratitudinis; hoc enim peccati genus vnicum eſt, de quo D. Thom. artic. 4. ſed quia in ijs quatuor reperitur circumſtantia communis ingratitudinis, quæ tamen 2
non reperitur in omnibus alijs peccatis, in omnibus quidem reperitur communiſsima circunſtantia ingratitudinis, quia in omnibus eſt ingratitudo quædam virtualis contra beneficium acceptum remiſsionis peccatorum priorum, aut alterius beneficij; in illis verò quatuor, quæ enumerat D. Tho. & nos ſuprà retulimus in ſententia Præpoſitiui, cum non tãtùm videatur fieri contra beneficium receptũ, ſed contra formam beneficij, quamuis ratio ingratitudinis virtualis ſit circumſtãtia quædam, accidentalis tamen, nec mutans ſpeciem, ſed quia vtroque illo modo videntur continere ingratitudinem virtualem; cætera verò peccata vno tantùm, dicuntur peculiari quadam ratione redire peccata priora, vt aggrauantia circumſtantiam ingratitudinis in illis quatuor peccatorum generibus. Qua verò ratione in illis duplici ratione contineatur ingratitudinis circumſtantia, optimè explicat D. Thom. in hoc articulo, nec opus eſt repetere: forſan id docuit, vt antiquę illi opinioni Præpoſitiui, aliquid videretur concedere in ijs quatuor peccatorum generibus: quare verò in illis non ſit ſpecialis ratio ingratitudinis, quæ ad ſpecialem peccati rationem pertineat, ſed tantùm ſit circumſtantia dicemus articul. 4. huius quæſtionis. 3

Quomodò in quatuor peccatorum generib⁹ reperiatur duplici ratio ne ingratitudinis circũſtãtia ex mẽte S. Thom.

Addit verò Scotus alia etiã ratione ſequens peccatum grauiùs eſſe, quia ille, qui poſt pœnitentiam peccat, tenebatur duplici ratione iterum non peccare primò ratione præcepti, cõtra quod eſt illud peccatum, ſecundò ratione promiſsionis, qua cum iuſtificatus eſt pœnitentia, promiſit Deo in futurum non peccaturum eſſe amplius. Ita ille docuit in 4. d. 22. q. 1. §. *De tertio articulo*, & Gab. eadem d. q. 1. art. 2. poſt tertiam concluſionem. Et quidem ſecundum hanc ſententiam promiſsio illa mutat ſpeciem peccati, hoc eſt, addit circũſtantiam diuerſæ ſpeciei: videntur enim docere eſſe voti obligationem, cum dicãt eſſe obligationem nouam ex promiſsione facta Deo, ex hac ergo parte, & ex parte circumſtantiæ ingratitudinis aggrauatur peccatum ſequens per pœnitentiam, ſed 4
in ſola circumſtantia ingratitudinis dicuntur

Scot.

cuntur antiqua peccata redire aliquo modo, vt quò plura fuerint remiſſa, eo ſit maius peccatum poſteà commiſſum.

5 Verumtamen Ioan. Medin. C. depœnitentia tract. 1. q. 9. §. *Poteſt tertio modo*, meritò exiſtimat hanc ſententiã falſam, quoniam de ratione pœnitentiæ non eſt promiſsio in futurum numquam peccandi, ſed tantùm cõtinet propoſitum, quod ex dolore peccatorum ſequitur, vt ſuprà diximus, propoſitum verò non obligat vlla ratione, & ita non eſt peccatum peccantis poſt pœnitentiam duplici prohibitũ præcepto, aut obligatione.

DVBIVM VNICVM.

An ſit maior ingratitudo peccare poſt pœnitentiã, an in ſtatu innocentiæ?

IN hoc dubio, quæ videlicet, ſit maior ingratitudo peccare poſt pœnitentiam, & ita amittere gratiam remiſsionis peccatorum, vel peccare contra ſtatum innocentiæ, vt contigit in Adamo, & contingit in quocumque baptizato, dum primò peccat, Bonauent. d. 22. art. 1. q. 2. & Scotus eadem d. q. 1. §. *De tertio articulo*, verſi. *Ad primum concedo*, & Gab. q. 1. art. 3. dub. 1. docent, maiorem eſſe ingratitudinis circumſtantiam peccare poſt innocentiam, quàm poſt pœnitẽtiam: probant illi, quia eò maior cenſetur ingratitudo quãtò maius eſt beneficium acceptum, ſed maius eſt beneficium gratia innocentiæ, & ſtatus illius, quàm gratia pœnitentiæ, & remiſsionis peccatorum: ergo & ingratitudinis circumſtantia maior eſt contra ſtatum innocentiæ peccare, quàm contra beneficium remiſsionis peccatorum, & pœnitentiæ. Tumetiam, quia Beata Virgo magis tenebatur ad gratias agendum Deo ob beneficium innocentiæ, quod accepit ſingulariſſimum, quàm Magdalena, cui tot remiſſa ſunt peccata.

6 *Bonauent. Scot. Gabr.*

Sententia D. Thom.

D. Thom. 2. 2. q. 106. art. 2. docet dupliciter conſiderari poſſe donum gratiæ, ob quod gratitudo debetur, primo modo ex parte ipſius doni in ſe abſolutè, & hoc modo innocens tenetur ad maiorem gratiarũ actionem, quia maius eſt donum illi collatum ex parte doni cæteris paribus abſolutè. Secundo modo poteſt dici maius donum, quia magis gratis datum eſt illi, qui donum accepit, magis autẽ gratis dicitur illud accipere, quò ille minus dignus erat; vnde maius erit donum gratiæ, ſi ille cui confertur indignus erat, & quò magis indignus, eò maior gratia: vnde magis tenetur ad gratiarum actionem; quòd ſi ingratus extiterit maior erit ingratitudo. Ita docent Caiet. art. citato Ricard. d. 22. ar. 1. q. 5. Ioan. Medina. C. de pœnitentia, tract. 1. q. illa 9. §. *Oppoſitum tamen*, Dominic. Sotus d. 16. q. 1. art. 2. Petrus Sotus lectione 7. de pœnitentia, maius eſſe ſimpliciter beneficium remiſsionis peccatorum, quàm innocentiæ. Et quamuis multa Caiet. conſumat in illo art. non poteſt meo iudicio negari, vt maius dicatur beneficium ſimpliciter debere eſſe cætera paria: tantùm enim poteſt eſſe donum innocentiæ, hoc eſt, cum tanta ſanctitate, vt illa ſit maior gratia, hoc eſt maius beneficium, quàm reparatio per gratiam pœnitentiæ: & quia in gratiarum actione vtrumque debemus attendere, hoc eſt, nõ tantùm beneficium ſecundum ſe, ſed etiam comparatum illi cui datur, ideò ſimpliciter docet D. Tho. & cæteri maius eſſe beneficium reparationis, quàm innocentiæ, & maiorem eſſe ingratitudinem contra beneficium pœnitẽtiæ, quam innocentiæ. Nec oppoſitũ imò idem docet D. Thom. in 4. diſt. 22. q. 1. ar. 2. quæſtiuncula 2.

7

8

Autoriſplacitum.

Caietani diſtinctio non placet.

Quòd verò docet ibi Caiet. in fine art. eſſe diuerſa, teneri magis ad gratiarum actionem, & teneri ad maiores gratias agẽdas, & ita innocẽs teneatur ad maiores gratias agendas, ſed pœnitẽs magis teneatur, ego non ſatis intelligo, nec vellem de hac re latiùs diſputare. Hoc certum ſit illũ magis ingratum eſſe Deo, qui pro maiori beneficio tenebatur, & conſequenter ille magis tenebatur, & ad maiores etiam gratias tenebatur, gratię enim beneficio correſpõdere debent; cæteris verò paribus, ille maius accepit beneficium, qui reparatus eſt poſt lapſum: ſed negare non debemus tãtùm poſſe creſcere donum innocentiæ, & tantam poſſe eſſe ſanctitatem, vt excedat beneficium, & donum reparationis, non tantùm vt bonum in ſe, id eſt, non ſolùm ſit maius bonũ, cũ ſit maior ſanctitas, ſed etiã maius donũ ei qui recipit, quia donũ recipiẽtis, & eius quantitas nõ tantùm attẽditur ex vno capite, ſcilicet in ordine ad illum cui confertur, quomodò ſcilicet ille ſit dignus, vel indignus, ſed etiã ex magnitudine boni, & doni, quod cõfertur ſine debito,

9 *Quando poteſt eſſe maius beneficium in dono innocẽtiæ quã reparationis.*

debito, ſed gratis. Ex hac ergo parte poteſt creſcere, vt ſuperet omnino in ratione doni, donum innocentiæ, donum reparationis, nec enim ſunt diuerſæ rationes ſpeciſicæ doni, ſed vna & eadem, quæ in ordine ad diuerſa conſideratur, vt docet Caiet. ſicut etiam de ſpeciebus intemperantiæ dicendum eſt, omnes eſſe eiuſdem rationis, etiamſi ex diuerſis capitibus oriantur, vt comedere nimiùm, vel properè, & feſtinanter: vnde ex vno capite adeò creſcere poteſt, vt ſuperet omnem rationem ex vtroque capite prouenientem: & ita non mirum, ſi Virgo Beata etiam ſi numquam fuerit in peccato vllo, receperit maius donum ſimpliciter, quàm Magdalena non tantùm in ratione boni, ſed etiã in ratione doni gratuiti, & ita tenetur magis ad gratiarum actionem, & non tantùm tenea tur ad maiores gratias agendas.

Quomodò B. Virgo receperit maius donum quàm Magdalena.

Et quãprimus paragr.

Sed etiam vt benè aduertit Caiet. quãuis dicamus, vt verior docet opinio, numquam fuiſſe Virginem in peccato, tamen quia ex ortu ſuo obligata erat, ad contrahendum, & ita liberata eſt gratia præuenta, ideò ex hoc capite cæteris paribus maius accepit beneficium, quàm Adam, vnde 21 & rationem redemptionis gratia in ea habuit. Sic ergo peccatũ ingratitudinis poſt beneficium acceptum maius eſt, quò alicui magis remoto à beneficio collatum fuit, huiuſmodi eſt beneficium pœnitentiæ, & remiſsionis peccatorum ei, qui peccauit, vel contrahendi peccati neceſsitatẽ habuit; vnde, & qui plurium peccatorum conſequeretur remiſsionem, cæteris paribus, quia indignior erat, maius conſequutus eſt beneficium, & ita grauius in illo erit ingratitudinis peccatum, & ob eã rationem quodam modo in eo dicuntur redire peccata omnia, quoad reatum, non quòd tãtus ſit reatus illorum peccatorum, quantus erat omnium peccatorum ante actæ vitæ, ſed vt optimè ſequenti articulo notauit D. Tho. & nos iam diximus in artic. 1. quia proportione eadem creſcit ingratitudo, qua etiam beneficium: cum ergo creſcat beneficium ex eo quòd datur ei, qui magis peccauerat, ſic etiam creſcit ingratitudo, quò plurium peccatorum facta remiſsione contra illud beneficium 22 poſteà peccat aliquis.

Obiectio ex Auguſt.

Sed dicet quis ex ſententia Auguſtini tom. 10. lib. 50. Homiliarum, homi. 23. vbi docere videtur non minùs debere gratias agere, aut diligere, qui plura non commiſit peccata, quã cui multa dimiſſa ſunt, vnde de vtroque inquit intelligi poſſe illud Luc. 7. *Cui multum dimittitur, multum diligit*, quia ſicut ille, cui multa remiſſa ſunt peccata Dei gratia hoc accepit, vt ei remitterentur, ſic etiam qui multa non commiſit ex eadẽ Dei gratia hoc accepit, ne multa committeret, vt ex hoc loco, & alijs latè oſtendimus 1. 2. diſp. 189. cap. 10. vnde de Phariſęo inquit Auguſt. cui Dominus videbatur dixiſſe: *Cui autem minùs dimittitur, minùs diligit, ò Phariſæe ideo parũ diligis, quia parùm tibi dimitti ſuſpicaris, non quia parũ dimittitur, ſed quia parùm eſſe, quod dimittitur credis*, probatque tot illi fuiſſe remiſſa peccata, ſicut Magdalenæ, nõ quæ commiſiſſet iã, ſicut Magdalena, ſed quæ committeret, niſi gratia Dei fuiſſet præuentus. Eandem ſententiam docuit Auguſt. 1. tom. li. 2. Cõfeſsionum c. 7. in medio, quod gratię Dei deputandum ſit non minùs non commiſiſſe tot peccata, quàm illa eſſe remiſſa, poſtquam commiſſa ſunt. 13

Soluitur.

Verumtamen exiſtimo veriſimã hãc ſententiam Auguſtini, nec cõtra id, quod diximus, militare: nec enim vmquam docuit quod tantùm teneatur gratias agere, qui à peccatis præſeruatus eſt, quàm ille, 14 cui cõmiſſa remiſſa ſunt, ſed quòd nõ pro paucis teneatur ille, cui pauca dimiſſa ſũt, ſed ita pro multis, quia illa non commiſit, quod veriſimum eſt: vnuſquiſque ergo pro tot peccatis dimiſsis, ſiue quæ cõmiſit, ſiue quæ gratia Dei non fecit, cum faceret, ſi gratia deeſſet, tenetur gratias agere; & hoc contendit Auguſt. Vnde vt non tantùm teneatur pro illorum remiſsione, quæ cõmiſit, ſed etiam pro illorum prę ſeruatione, quæ non commiſit, quod ego veriſimum arbitror, & oſtendi ita eſſe loco citato, quod vtrumq; ex gratia prouenire dicamus. Sed nõ dixit Auguſtinus quòd ſit æqualis gratiæ donum commiſſa delere peccata, atque à futuris præſeruare, cæteris enim paribus maius eſt, vt diximus, delere cõmiſſa, quia gratia illa magis indigno confertur, vnde D. Thom. cum adduxiſſet 2. 2. quęſt. citata autoritatem Auguſtini ex lib. Confeſsio. non reſpõdit ad illã, quia ex doctrina articuli quam diximus, & explicauimus, ſequebatur apertè. 15

Conſtat ergo cæteris paribus ad maiores gratias referendas, & magis teneri, qui à peccatis commiſsis conſequutus eſt remiſsionẽ,

miſsionem,quàm innocentẽ,aut qui præ-
ſeruatus eſt à peccatis, ſiue ab omnibus,
ſiue ab aliquibus,pro illis enim, quæ com
miſſadeleta ſunt,magis tenetur,quàm pro
ijs à quibus præſeruatus fuit, vt conſtat,
16 vnde magis erit ingratus, qui poſt cõmiſ-
ſa peccata iterũ peccat,quàm alius, & quò
plurium peccatorum cõſequutus erat re-
miſsionem, plus ingratitudinis culpa illi
imputabitur.

Illud tamen verum eſt,quod Scotus,&
Gab.adnotarunt locis citatis,licèt diceremus in eorum ſententia,& Bonauent.maiorem eſſe culpam ingratitudinis in eo, qui poſt innocentiam peccauit, quàm in eo qui poſt remiſsionẽ peccati, nihilominùs dicendum eſt aggrauari peccatum ingratitudinis ex numero peccatorum,quæ remiſſa fuerũt,nec dubium eſt augeri peccati ſubſequentis magnitudinem vltra id, quod ſua natura habebat peccatum illud: quáuis enim maior eſſet ingratitudo poſt innocentiam peccare, & non ſit dare medium, quia aut peccatum debet eſſe poſt innocentiam,aut poſt remiſsionem peccati,tamẽ cum ex vtroque capite augeatur, tamquam ex circumſtantia communi malitia peccati, licèt maius ex vna,quàm ex alia,ideò dicendum eſt peccatum quod ſecundum ſe ſine circumſtantia ingratitudinis minoris eſſet malitiæ, augeri propter illam circumſtantiam,quòd dimiſſa eſſent peccata prius, licèt magis propter circũſtantiam ingratitudinis contra beneficiũ innocentiæ. Sic ipſe Scotus,& Gab. optimè reſpondent. De parabola verò illa, & quomodò verum eſt, *Cui minùs dimittitur, minùs diligit,& dimittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multũ,&* c. Luc. 7. dicemus alibi,& hæc de hoc articulo,& 2. & ſeq.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm ingratitudo, ratione cuius ſequens peccatum facit redire peccata prius dimiſſa,ſit ſpeciale peccatum?

DVBIVM VNICVM,

Circa doctrinam Articuli.

1 DivusTho. TAnc quæſtionem diſputauerat iam D. Thom. 2. 2. q. 107. art. 2. ſed an fuerit vtrobique eadem eius ſententia,alicui forſan videbitur difficile explicare: quòd videatur in illo articulo ſpecialem rationẽ peccati alio modo, quàm in hoc articulo aſsignaſſe,ſed qua ratione ſibi non ſit contrarius infrà apertè videbimus. Ioan. Medina C. de pœnitentia,tractat. 1. q. 9. §. *Reſponſio*, docet in omni peccato commiſſo contra Deum præter ſpeciem propriam illius,vt furti,&c. eſſe etiam ſpecialem rationem ingratitudinis contra beneficia à Deo recepta,ſiue illud committatur poſt beneficium remiſsionis peccatorum acceptum, ſiue poſt innocentiam, inquit tamen non differre hanc ſpeciem ingratitudinis in peccato commiſſo,quòd ſit contra beneficium pœnitentiæ, vel aliquod aliud, ſed omnem rationem ingratitudinis communem eſſe,& vnam tantùm atomam: vnde cum in omni peccato ſit ſemper ingratitudo annexa,& notiſsima Cõfeſſori, quia quiſque Cõfeſſarius benè nouit peccatum commiſſum,eſſe quodcumque illud ſit contra multa, quæ à Deo accepimus beneficia, non opus eſt hanc circumſtantiam explicare: veluti ſi quis diceret, in omni peccato præter propriam ſpeciem eſſe etiam ſpeciem peccati inobedientiæ, vt aliqui exiſtimant, de quibus 1. 2. diſp. 101. non eſſet illa circumſtantia explicanda neceſſariò.

Primaſentẽtia Ioãnis Med.

2 Hanc ſententiã ille probat duplici ratione non leui: primò, quia vbi eſt diuerſa lex,ibi eſt diuerſa malitia, ſi contra illam fiat, ſed quodcumque peccatum non tantùm prohibetur lege propria, vt furti,&c. ſed etiam lege gratitudinis. Secundò,ſi tãtùm ſpeciale peccatum ingratitudinis eſſet,quando eſt expreſſa voluntas contemnens beneficium acceptum, illud eſſet, vt in hoc artic. docet D. Thom. & inſinuat Scotus, & alij, quia peccata ſpeciem recipiunt ex intentione expreſſa, hoc tamen eſt apertè falſum,quoniam multæ ſpecies proueniunt ex circũſtantia ſpecifica,quæ eſt in obiecto, nec tamen expreſſè cognita,nec expreſſè volita, ſicut ſacrilegiũ fit, aut occidendo clericum, aut committẽdo furtum,non tamen cũ expreſſo contẽptu rei,aut perſonæ ſacræ,vt ſacra eſt, & ſimiliter verè eſt in ſpecie homicidij, quod ſit ex ignorantia culpabili, cum tamen incognita ſit ratio homicidij,quæ ſpecificat,nedum expreſſè volita. Hanc meo iudicio ſententiam ſequitur Ricard. diſt. 22. ar. 1. q. 4. quamuis enim in corpore tantùm doceat eſſe ſpecialem culpam ingratitudinis

Probatur

3 *Ricard.*

ſicut

ſicut eſt ſpecialis virtus gratitudinis; non tamen explicet, quando ſit ſpeciale peccatum, ſed in ſolutione ad primum docet vitium hoc ingratitudinis coniungi cũ omnibus peccatis, ſicut & peccatum inobedientiæ, quod etiam dixit argumẽto, *Sed contra*, nec hoc aliquid obſtare, quominùs ſit verè ſpeciale peccatum.. Si autem exiſtimaret eſſe tantùm ſpeciale peccatum quando contemptus eſt expreſſus beneficij, nulla ratione dicere poſſet, coniungi omnibus peccatis ſemper, & in omnibus reperiri, niſi forſan intelligat eſſe poſſe cũ omnibus, hoc eſt, nõ ſemper eſſe in omnibus, ſed quotieſcũq; fuerit, ſemper cũ alio cõiũgi, & poſſe cũ quocũq;, revera ille obſcurè, & breuiùs, qua deberet loquitur. Abul. q. 141. ſuprà c. 18. Matth. hãc ſentẽtiã videtur ſequutus, & docet quatuor modis reperiri ingratitudinẽ: primò, cũ quis nõ retribuit p beneficio accepto: ſecũdò quãdo contemnit: tertiò quando obliuiſcitur: quarto quando aliquid facit contra beneficium, & de hoc quarto modo inquit quãuis reperiatur in omni peccato eſſe etiam ſpecialem circumſtantiam, quia putat eſſe contra eandem virtutem, ſicut tres alios modos, & ſatis eſt inquit, quòd in alijs tribus reperiri poſſit hoc peccatum ingratitudinis per ſe, tum etiam ratione, quam infrà adducemus.

Abulenſ.

4

5

Placet ſententia D. Th.

Mihi placet ſentẽtia D. Tho. in hoc art. quæ non eſt diuerſa ab illa, quam tradidit 2. 2. q. 107. art. illo 2. & eã ſequitur Petrus à Soto lect. 7. de pœnitentia citata, & Domin. Sotus d. 16. q. 1. art. 4. & Scotus d. 22. q. 1. §. *De tertio articulo*, verſiculo, *Ad ſecundum dico*, qui docent, niſi adſit expreſſa voluntas contemnendi beneficium acceptũ, non eſſe ſpeciale peccatum, cum verò tantùm eſt virtualis, quã dicimus eſſe in omni peccato commiſſo poſt pœnitentiam, vel poſt aliud beneficium nõ eſſe ſpeciale peccatum, vt putauit Medina, ſed communẽ circumſtantiam aggrauantẽ eandem malitiam peccati intra illius ſpeciem, ſicut ex alijs circũſtantijs fieri ſolet: & quòd tũc ſit communis circumſtantia docent etiã Bonau. ead. d. 22. dub. 3. circa textum Magiſtri, & Durand. q. 1. num. 8. Antiſiodoren. lib. 4. tract. 6. c. 6. q. 2. Rationem verò huius aſsignare, eſt difficillimum.

6

In ratione veræ ſentẽtiæ aſsignãda variant Doctores. Petri Soto placitum.

Petrus Sotus eam adducit, quia hæc ratio ingratitudinis, ita annectitur omni peccato, & ipſum comitatur, vt videatur communis ratio peccati, & non ſpecialis malitia alicuius: ſic volunt aliqui probare de peccato ſcandali non eſſe ſpeciale peccatum, quando non intenditur ruina, quia reperiri poteſt in omni genere peccati illa circũſtantia, cum poſsit quis alium inducere omni generi peccati; hanc tamẽ rationẽ de ſcandali peccato impugnauimus 1. 2. d. 102. & diximus non ex eo diſcernẽdum eſſe aliquam circumſtantiam nõ eſſe ſpecialis malitiæ cõſtitutiuã, quia coniungatur omnibus peccatis, quia non repugnat coniungi omnibus peccatis, & ſi aliũde habeat ſpecialem oppoſitionem ad rationem, quia opponitur ſpeciali virtuti, eſſe ſpecialis malitiæ conſtitutiuam, qualis videtur ingratitudinis circũſtantia in omni peccato, quia cum ſit contra ſpecialem legẽ, ſcilicet gratitudinis, erit etiã ſpecialis malitiæ conſtitutiua. Vnũ verum eſt, nunquã ſpecialem circũſtantiam reperiri actu in omni peccato, benè tamẽ poteſt eſſe ſpecialis circũſtantia, quę coniungi poſsit omni generi peccatorũ, quãuis nõ ſemper cõiungatur, vt ſpecialis, & formalis inobedietia, ſic ergo diceret Pet. à Sot. quòd licet poſsit ſpeciale peccatum cõiungi cũ omni alio genere peccatorũ, tamen ſpecialis malitia ex ſpeciali circumſtãtia nõ eſt illa, nec eſſe poteſt, quæ ſemper in omni diuerſo genere peccatorum reperitur.

7

8

Non placet.

Sed contra hanc rationẽ Pet. à Sot. ſicut 1. 2. d. 102. probaui, ſcãdalum non ideò nõ eſſe ſpeciale peccatũ, quia in omni peccatorũ genere actu reperiatur, quia revera non ſemper omni peccato cõiungitur, ſic etiã de ingratitudinis deformitate probari poteſt, quòd nõ in omnibus ſemper reperiatur: quãuis enim cõmunior quędam ingratitudinis ratio ſit ſemper in omnib⁹ peccatis, inquãtũ quocũq; peccato fit Deo offenſa, vnde videtur eſſe cõtra beneficij accepti gratiã, & gratitudinẽ debitã; tamẽ in quatuor illis peccatorũ generibus, quæ enumerauimus ſuprà ar. 1. quorum meminit D. Tho. art. 2. videtur eſſe ratio ingratitudinis, quæ non inuenitur in alijs omnibus; vnde iam nõ erit communis circumſtantia omnium peccatorum, quia in illis vt docet D. Tho. non tantùm fit contra beneficium ipſum: hoc enim reperitur in omni peccato (inquit ille) ſed contra formã beneficij, vt ipſe probat, & hic modus non reperitur, niſi in quatuor illis peccatorũ generib⁹, aut ſaltẽ reperitur ſpecialis

9

Quinã gradui adgratitudinẽ qui adingratitudinẽ requirantur.

modus ingratitudinis ſecundum diuerſos gradus, qui ad gratitudinem requirũtur, vt docet D. Tho. 2. 2. q. 107. artic. 2. Primò enim habet gratitudo recognoſcere beneficium acceptum; ſecundò habet gratias agere; tertiò retribuere pro loco, & tẽpore debitis: ordine tamen inuerſo, in vitio ingratitudinis ſunt tres gradus, primus eſt 10 non retribuere, ſecundus eſt diſſimulare beneficium acceptum, & occultare illud, tertius non recognoſcere ſiue per obliuionem, ſiue quocumque alio modo.

Denique quamuis verum ſit nullam cõmunem circumſtantiam, quæ actu reperitur in omni peccato eſſe ſpecialis malitię, oportet tamẽ reddamus huius rationem, cur non poteſt eſſe ſpecialis malitiæ, etiãſi adiũcta ſit omni peccato: ſi dicas, quia eſt commune prædicatum cum in omni reperiatur peccato, contra hoc eſt, quia quamuis peccatum omne ſit ingratitudo, tamen de eſſentia illius, vt peccatum eſt in communi, non eſt eſſe ingratitudinem, ſed cõſequitur peccatum, vt peccatum eſt: ſi ergo eſt extra eſſentiam illius vt peccatum eſt, & de ſe videtur pertinere ad rationem particularem peccati, quia ingratitudo iã peccatum eſt, imò tale peccatum, & ſpecialem dicit contrarietatem ad rationem, eſt 11 enim peccatum contra debitam actionem gratiarum, ſequitur eſſe ſpeciem quandã peccati coniunctã tamen omni alteri ſpeciei peccati. Hanc rationem videtur attigiſſe Abulenſ. in cap. 18. Matth. q. 141. dũ contendit circumſtantiam ingratitudinis in omni peccato eſſe ſpecialem, aut denique alia aſſignanda eſt ratio, quam meo iudicio nec ex D. Thom. nec ex alijs Doctoribus potui colligere; cũ enim omnes conueniant in hoc, vt ingratitudo ſit ſpeciale peccatum, neceſſarium eſſe expreſsũ eſſe cõtemptum ad rationem ſpecialis ingratitudinis, ſolus D. Thom. eam reddit rationem, quia peccatum recipit ſpeciem ex intentione peccantis: cum ergo quis non intendit expreſſè contra beneficium receptum agere, nec expreſſè illud contemnit non habebit ſpecialem rationem ingratitudinis peccatum eius, cum ſpecifica ratio illius reſpiciat beneficium, vt illud cõtemnat, & contra illud operetur. Quòd ve- 12 rò ex intentione peccantis expreſſa, ſpecifica ratio peccati ſumatur, probat ille ex illo 5. Ethic. cap. 2. non longè à principio vbi dicit Ariſt. *Qui mœchatur vt furetur, magis eſſe furem, quàm mœchũ*, ſed certè vt verum fatear, ex loco hoc nihil probat, quia quamuis magis ſit in illo caſu ille fur, quã luxurioſus ea ratione qua diximus 1. 2. d. 51. tamen verè ille commitit furtum, & fornicationem, vnumquodque horum in ſua ſpecie propria, & hoc nullus negauit; hinc ergo nihil probat. Tum etiam multa peccata diximus ex circumſtantia indirectè volita, aut virtualiter volita ſpecificari 1. 2. d. 101. ideòque hoc argumento vti- 13
tur Medina vt ſuprà vidimus contra ſententiam D. Thom. & rationem illius videtur acriter infringere.

Vera ratiõ quare communis circumſtantia quæ reperitur in omni peccato careat ſpeciali malitia.

Propterea vt vera ſit illa propoſitio S. Thom. ſpecificationem peccati ſumi ex circumſtantia per ſe intenta, & expreſſè, & inde rectè inferat, quod intendimus de peccato ingratitudinis, recolamus paucis diſtinctionem, quam adduximus 1. 2. loco proximè citato quorundam peccatorum malitiam deriuari ab actu exteriori in interiorem, vt diximus 1. 2. diſp. 73. & in ijs actus interior eſt malus, quia exterior malus, vt velle furari eſt malum, quia furari eſt malum; non verò contra, nec tantùm in apprehenſione hæc ſic explicari oportet, & intelligere, ſed etiam in exequutione, vt ibi latiùs diſputans oſtendi ex mente D. Thom. aliorum verò peccatorũ malitiam ita conſummari in actu interiori, vt in illo primò reperiatur, & inde deriuetur in actum externum, veluti malitiam odij, vt deriuatur in homicidium, ideò enim homicidium eſt contra charitatem, & malum malitia odij, quia proficiſcitur ex actu interioris diſplicentiæ circa proximũ: actus 14
verò diſplicentiæ, quo volo malum proximo primò in ſe malus eſt, cuius malitia interiùs conſummatur, neq; ex eo eſt malus actus odij ſua malitia propria, quia actus circa quem verſatur ſit malus ea malitia, quia nullus eſt talis actus, ſed ipſe actus odij primò malus eſt in ſe: ſpecies ergo peccati in ijs, quæ conſummantur in actu interiori, deſumuntur ex intentione expreſſa circa circumſtantiam, quia ſubſtantia illius actus ea eſt, vt ſit talis intentio, vnde ad rationem odij non ſatis eſt ſi re ipſa fiat malum proximo, niſi illud ei velimus expreſſè ex diſplicentia illius, quatenus malũ illius eſt, & ſi deſit expreſſa intentio illius actus, deeſt ſubſtantia illius, in quo conſiſtit malitia, & oppoſitio ad virtutem, ſecus in ijs, quæ exteriùs cõ-

ſummã-

ſummantur, & ſuam malitiã accipiunt ab actu exteriori, ſic enim in ijs primò eſt malitia in exteriori actu, & ab interiori ſolú habet actus ille fundamentum totius eſſe moris, ſcilicet voluntarium: ad hoc autem
15 ſatis eſt indirectè volitum, quod eſt etiam quando expreſſè non volumus actum exteriorem, ſed virtualiter, & ex ignorantia culpabili eſt voluntarius: tunc enim habet ſufficientem rationem voluntarij ad eſſe moris, & permanet exterior actus idem, in qno primò eſt malitia illa, & inde deriuatur in actum interiorem, & talia ſunt exẽpla, quę adducit Medina, ſed de hoc latiùs in illo loco. Ingratitudinis verò vitiũ eſt ex illis, quæ conſummãtur interiùs, & ſua malitia primò reperitur interiùs, ſicut odium, & inde deriuatur in actum exterio rem; ſubſtantia verò huius actus peccati, in quo primò reperitur malitia hæc ſpecialis, & propria ratio ingratitudinis, eſt in expreſſa voluntate contemnendi, aut faciendi contra donum; vnde niſi adſit hæc expreſſa intẽtio non erit tale vitium, nec malitia illius, quia non eſt talis ſubſtantia actus. Quòd verò in illa ſubſtantia actus conſiſtat malitia, inde probatur, quoniam in ea ſolùm actus ſubſtantia reperitur cõ-
16 trarietas ad virtutẽ ſpecialem, ergo in ea ſolùm eſt malitia ſpecialis peccati oppoſiti: ſicut enim virtus gratitudinis, quæ eſt ſpecialis virtus, & iuſtitiæ pars poteſtatiua, non conſiſtit in eo, quòd faciamus aliquid, quod reuera eſt in obſequium illius, à quo beneficium accepimus; hoc enim erga Deum præſtat omnis quæcumque alia virtus, quia opus cuiuſcũque virtutis Deo acceptum eſt, & in eius obſequium fieri dicitur, & honorem latiori ſignificatione: tunc ergo aliquid fit proprie in gratiarũ actionem ob beneficium acceptum, & propriè ex animo grato fieri dicitur, quoties ex expreſſa fit intentione, vt beneficium acceptum compenſemus aliquo modo. Quare ratio ſpecialis huius virtutis in eo conſiſtit, vt retribuamus, ſed hac vt dixi expreſſa intẽtione. Sic ergo reſpectu Dei peccatum omne ſi non fiat alia intentione, vt dicemus, revera eſt contra beneficiũ acceptum, ſed communiori quadam ratione, quæ non prouenit ex affectu ingra
17 titudinis: hic ergo affectus ingratitudinis, qui eſt ſpecialis contrarietatis, & propriè opponitur affectui gratitudinis, vnde, & eſt ſpeciale peccatum, nihil aliud eſt, quã expreſſa intentio contemnens beneficium acceptũ; ſic enim tantùm opponitur ſpeciali virtuti gratitudinis, illa enim requirit neceſſario illam intentionem retribuẽdi pro beneficio accepto, & ad hoc tantũ ſpecialis virtus requiritur: facere enim 18
opus in Dei obſequium, quæcumque virtus de ſe habet, nec indiget alia virtute adiutrice, niſi ob ſpecialem illam intentionẽ. Sic etiam diximus de obedientia loco illo citato in 1. 2. & in eadem prima ſecundæ diſputatione 98. vbi & de peccato inobedientiæ, requiri ſpecialem intentionem ad rationem ſpecialis peccati, & ſpecialis virtutis: obedire enim materialiter ſine intentione expreſſa parendi Superiori, quæcumque virtus habet, quæ exequitur id, quod præcipitur, quia ſemper quod præcipitur, reponitur in materia alicuius virtutis; ſed exequi quod præcipitur, ex illa intentione, eſt ſpecialis virtutis: ſic tranſgredi quod præcipitur ſine alia intẽtione eſt cuiuſcumque vitij ſecundum diuerſam rationem eius quod præcipitur, ſed tranſgredi ex hac intentione non parendi, & quia non vult aliquis ſe Superiori ſubijcere, hoc eſt inobedientia ſpecialis, & propria, & formalis, quod ex doctrina D. Tho. 2. 2. oſtẽdimus in 1. 2. d. illa citata.

In quo conſiſtat virtus gratitudinis.

Sed contemnitur beneficiũ animo ingrato tribus illis modis, quos ſignauit D. Thom. & optimè: primò retribuendo mala pro bonis, quod eſt non retribuere, vt tenebatur quis: ſecundò vituperando beneficiũ, quod eſt diſſimulare beneficij accepti gratiam, cum ex gratitudine tenere tur laudare potiùs, quàm vituperare: tertium eſt beneficium maleficium eſſe putare, quod eſt non recognoſcere, quod te- 19
nebatur ex gratitudine recognoſcere. In ijs ergo modis, quos aſsignat D. Tho. 2. 2. loco citato, vt ſit formalis, & propria ingratitudo debet eſſe aliqua intentio directa contra beneficium, vt in illis conſtat, & ita quamuis 2. 2. artic. citato in corpore id non dicat expreſſè, tamẽ modi illi quos aſsignat continent expreſſum, & formalem contemptum beneficij accepti, & in ſolutione ad primum in eo art. inquit in quolibet peccato eſſe ingratitudinẽ formaliter, quia facit aliquid homo in quolibet peccato, quod poteſt ad ingratitudinem pertinere, quia quolibet peccato poteſt retribuere malum pro bono ex intention dicta: formaliter autem ingratitudo

Conciliantur duo loca D. Tho. in quibus videtur contraria docere.

eſt

eſt(ait D.Tho.)quando actu contemnitur beneficium acceptum, & hoc eſt, inquit, ſpeciale peccatum;idem docuit ibidē ad ſecundum,& in hoc art. apertiſsimè ; eiuſq; rationem explicuimus:requiritur enim illa expreſſa intētio in quocūq; peccato, vt ſit ſpecialis oppoſitio ad ſpecialem virtutem,vt iam ſatis oſtenſum eſt: & ita in ijs, quæ conſummantur interiùs in aliqua directa intentione,diximus eſſe verum ſpecificari peccatum ex eo, quòd per ſe intenditur,& expreſſè.

Solnuntur argumenta prioris ſententiæ.

Ad primū.

Ex his diluūtur facilè rationes omnes, quas affert Medina,nec opus eſt repetere illas. Solùm ad primam ſatis colligitur ex dictis legem ingratitudinis, quæ hoc peccatum prohibet nō eſſe ſpecialem,niſi vbi eſt ſpecialis oppoſitio ad virtutem , hæc autem non eſt niſi vbi eſt illa expreſſa intentio, vt ex dictis liquet.Si vero cōtra ea quæ diximus obijcias , quòd ad rationem iuſtitiæ,hoc eſt,vt ſit opus ſpecialis virtutis,requiritur,quod docuit Ariſt.2.Ethic. cap.4. ſcilicet vt aliquis illud faciat, ſciēs, eligens,& propter ipſum, hoc eſt,ex affectu honeſtatis,aliàs faciet iuſtum, ſed non iuſtè,&tamen vt peccatum iniuſtitiæ ſit, non eſt opus ſit ex expreſſa intentione illa,ſatis eſt ſi non ſeruet iuſtum,& tunc eſt ſpeciale peccatum iniuſtitiæ,aut furti,aut homicidij, &c. ergo licèt ad rationem ſpecialis virtutis gratitudinis requiratur illa ſpecialis intētio,& expreſſa,ad peccatum ingratitudinis non erit neceſſarium. Reſpondeo cum dicimus ad ſpecialem rationem gratitudinis requiri illam expreſſam intentionem retribuendi in compenſatione beneficij, non eſt quia ſit intentio illa expreſſa tantùm , qua moueatur volūtas ex affectu honeſti , quia ſcilicet , illud eſt conforme rationi : hoc enim debet habere omnis actus virtutis,vt moueatur voluntas affectu tantùm honeſti,quod eſt in obiecto ipſo,& ita vt ſit iuſtitię virtus ſpecialis debet eſſe ex honeſtate virtutis , ſed in ipſo obiecto materiali iuſtitiæ non requiritur aliud, quàm quòd detur vnicuiq; quod ſuū eſt: ſic in obiecto materiali gratitudinis requiritur , non tantùm vt tribuamus benefaciēti,ſed ex intentione cōpenſandi beneficium, & inſuper,vt hoc quod eſt retribuere pro beneficio,ſit à nobis volitum ex honeſtate ſecundum rationem, quæ eſt in illo non ex alia bonitate, & ita vt ſit ſpeciale peccatum ingratitudinis nō eſt opus fiat ex intentione oppoſita honeſtati,quę eſt motiuum formale virtutis in ratione boni,ſed requiritur fiat cōtra materiale obiectū, quod eſt retribuere in cōpenſationem beneficij,ſicut vt ſit ſpeciale peccatū iniuſtitiæ opus eſt, vt ſit cōtra totum quod requiritur in obiecto materiali iuſtitiæ , quod eſt dare vnicuiq; quod ſuū eſt, vnde quamuis ſpeciale peccatū ingratitudinis non ſit contra honeſtatem virtutis ex intentione expreſſa; eſſe tamen debet contra compenſationem beneficij , vt eſt ſpecialiter à gratitudine.

Aliaobiectio.

21

Soluitur.

22

Quod tandem docet Bonauen.dub.illo circa textum Magiſtri,& conuenit Abulenſ. quæſt.illa 141. cum aſsignat modos ingratitudinis mihi non placet : docet enim eſſe ſpeciale peccatum ingratitudinis in omiſsione , quoties quis non retribuit loco, & tempore debitis. Verumtamen non video in hoc eſſe affirmatiuum præceptum,quod ita obliget in rigore ad peccatum,niſi ex decentia quadam,& honeſtate ciuili.Quòd ſi tale poſſet eſſe peccatum cum potiùs in omiſsione conſiſtat, quàm in commiſsione non eſt neceſſaria illa intentio expreſſa vt conſtat, quamuis Bonauent.dicat, tunc eſſe ſpeciale peccatum omiſsionis , quando traditur beneficium obliuioni ex contemptu aliquo,ſed iam contēptus ille , vt traderetur obliuioni beneficium , eſſet peccatum cōmiſsionis,non verò omiſsionis.

Bonauent. doctrina de tēpore quo ingratitudinis peccatū incurritur non placet.

23

QVÆSTIO LXXXIX.

De virtutum recuperatione.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm per pœnitentiam virtutes reparētur?

Concluſio eſt affirmatiua, & ſine controuerſia.

Notationes circa articulum.

24

IN hoc articulo ſolùm nō intendit D. Thom. diſputare de gratia, & meritis antiquis , an aliquis nouus gradus reſtituatur per pœnitentiā,vel totum, ſed ſolū de gratia, & virtutibus infuſis,quas certū eſt amitti per mortale quodcūq; peccatū exceptа fide,& ſpe.Reſpōdetur ergo iterum per pęnitētiā cū iuſtificetur homo,& grāæ, &iuſtitię cōnexę ſint omnes virtutes,quas

Virtutes infuſæ per peccatum amiſſæ per pœnitētiā reſtituuntur.

diximus, ita vt amiſſa gratia amittantur, & illa reſtituta reuocẽtur, quia ſunt veluti paſsiones, ſine controuerſia erit, ſimul cũ gratia reſtitui quoties homo iuſtificatur per pœnitentiam. Solùm poſſet eſſe controuerſia, vtrùm ſit aliqua virtus infuſa à gratia diſtincta, quæ infundatur ſimul cũ gratia, ſed de diſtinctione charitatis à gratia iam ſatis diximus prima ſecundæ, diſputatione 198. an verò ſint aliæ virtutes infuſæ, quæ ſint à Theologicis diſtinctæ, & cum charitate connexę, iam diximus 1. 2. diſput. 86. modò ſuppoſita hac diſtinctione, & connexione ex ſententia Diui Thomæ ſine controuerſia erit, per pœnitentiam, non tantùm gratiam reſtitui, ſed etiam charitatem ab ea diſtinctam, & reliquas morales infuſas virtutes, in quo verò gradu infrà erit quæſtio nõ mediocris artic. 2.

25 Notandum eſt quod docet D. Tho. in ſolutione ad primum pœnitentiam tãtùm vt eſt ſacramentum eſſe cauſam gratiæ, & iuſtificationis: intelligit cauſam efficientem, vnde cum dicimus, per pœnitentiam reſtituuntur omnes virtutes debet intelligi, tãquam per cauſam efficientem, & tantùm vt eſt ſacramentum: vt autem eſt virtus inquit D. Tho. potiùs eſt effectus gratiæ: vnde non dicuntur virtutes per pœnitentiam reſtitui, quia nõ eſt cauſa efficiẽs gratiæ, ſed effectus in genere efficiẽtis ab ipſa gratia, & ſic potiùs ipſa pœnitẽtia ſimul cum alijs virtutibus infunditur, tamquã effectus gratiæ, quàm per illã cæteræ infundantur, & reſtituantur. Cũ hoc tamẽ negandum non eſt ex ſententia eiuſdem D. Tho. cũ iuſtificatur homo per pœnitẽtiam virtutem, actũ doloris propter Deũ quem cõmuniter dicimus eſſe actum pœnitẽtiæ, & S. Tho. dixit ſuprà, vt vidimus, & eſſe effectiuè à gratia, & nihilominùs eſſe diſpoſitionẽ ad illã in genere cauſa materialis, & quomodò hoc ſit ſecundũ mentem D. Tho. diximus 1. 2. d. 211. & qua ratione etiam verum eſſe poſsit per otiũ explicauimus. Et quamuis, *per*, particula denotet cauſam, & ita ſi actus pœnitẽtiæ eſt cauſa materialis, & diſpoſitiua gratiæ, videatur poſſe dici: [Per penitentiã reſtituitur gratia, & virtutes] tamen quia hic modus loquendi ſignificat potiùs cauſam efficientem, ſicut ſi dicamus: [Per pœnitentiam infunduntur virtutes, & gratia;] meritò negatur à S. Thom. & ita ſolùm concedi poſſet modus loquendi, qui cauſalitatem materialem ſignificaret, vt ſi dicamus (per pœnitẽtiam recipitur gratia) aut potiùs (vt recipiatur gratia diſponitur homo per pœnitentiam) infundere enim, & reſtituere, cauſalitatem efficientis ſignificare videtur; recipere verò & alia huiuſmodi, quæ in illa diſp. 211. latiùs explicauimus ſignificant materialem cauſalitatem, aut quæſe teneat ex parte materię. Quomodò verò actus pœnitentiæ, qui dicitur contritio, gratiam præcedat habitualem, & quomodò ſequatur, diſputat hîc Sotus in 4. d. 16. q. 2. art. 1. & ſuprà d. 14. q. 2. art. 6. Nos verò illius, & aliorum ſententias latè retulimus loco proximè citato, & ex hoc loco, & doctrina D. Tho. in hoc art. in ſolut. 1. confirmauimus, quod docuimus in illo loco ex illius mente, ideò hîc nihil de hac re dicam.

Quomodò pœnitentia cauſa, & effectus gratiæ habitualis dici poſsit.

26

ARTICVLVS II.

Vtrùm poſt pœnitentiam reſurgat homo in æquali virtute?

ARTICVLVS III.

Vtrùm opera in charitate facta poſsint mortificari?

ARTICVLVS V.

Vtrùm opera mortificata per peccatum, per pœnitentiam reuiuiſcant?

QVamquam hac de re diſputauerim 1. 2. diſp. 221. placuit tamen hîc ſimul ſententiam D. Tho. in ijs articulis examinare; eſt enim maximè inter ſe cõnexa, & quãuis ar. 2. diſputet ille de reditu gratiæ, & virtutum; tamen placuit primò de reditu meritorũ diſputare: ex reditu enim meritorum erit nobis facillimum colligere reditũ gratiæ, an deperditæ gratiæ aliquid nobis reſtituatur, & in qua quãtitate aut menſura, ſimul verò dum ſemel examinauerimus an merita præterita reuiuiſcãt ad præmiũ: & in qua quantitate, conſtabit facilè, quomodò mortificẽtur per peccatũ, & quæ ſit differentia antiquorũ meritorũ ſi reuocãtur per pœnitentiã, & peccatorũ præteritorum, quæ nullo modo redeunt, nec redire poſſunt per ſequens peccatum poſt pœnitentiam, vt oſtenſum eſt, cuius differentiam præcedenti quæſtione art. 1. deſiderabamus. 1

DV-

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm merita per peccatum mortificata reuiuiſcant per ſubſequentem iuſtificationẽ, & in qua menſura?

3 *Merita mortificata redire per pœnitentiã communis Doctorum ſert ſententia.*

IN hac ergo prima controuerſia vnum certum eſt apud omnes Scholaſticos, antiqua ſilicet merita redire aliquando, & iterum ad gloriam acceptari: huius verò ratio aut fundamentum non ita facilè patet: ſecundum maximè controuerſum eſt, an redeant merita ſecundum totam eius latitudinem, vel in certo aliquo gradu, tamen etiam non certum eſt apud hos Doctores, an ſemper aliquid illorum meritorum redeat, de quo infrà; in primo ergo quòd merita redeant, conueniunt omnes, ita ſupponere videntur vt ſine controuerſia Hugo lib. 2. de ſacra. p. 14. cap. 9. & Gratianus de pœnitentia diſt. 4. cap. vltimo, & poſt cap. *Intermittentes*, Magiſter in 4. diſt. 14. cap. *His verbis*, &c. aliquantulum poſt medium, Alexand. 4. par. quæſt. 12. membro 4. art. 6. Albertus in 4. diſtinct. 14. artic. 21. Bonauent. 2. par. diſt. art. 2. quæſt. 3. S. Thom. in artic. 5. Paludanus quæſt. 1. art. 2. dub. 2. num. 28. Ricard. art. 8. q. 2. Gabr. quęſt. 3. ar. 3. dub. 3. Henricus quodlibet. 5. quæſt. 24. circa finem, Okam in 4. quæſt. 9. Almai. diſt. 22. q. 1. artic. 2. Scotus eadem diſtin. q. 1. §. *De ſecundo articulo*, & infrà, Maior ead. d. q. 1. Duran. in 3. d. 31. quæſt. 2. ad 3. Caiet. circa ar. 5. huius quęſtionis, Medina C. de pœnitentia tract. 1. q. 8. Domi. Sotus in 4. d. 16. q. 2. art. 2. & 5. Vigue. in ſumma cap. 16. §. 4. verſiculo 8. Petrus à Soto lectione 6. de ſacram. pœniten. in lib. 1. de inſtitut. Sacerd. Ledeſma in 1. p. 4. q. 30. art. 2. & 5. Abulen. in Matth. c. 18. q. 140. ad 7. Dionyſ. Carth. in 4. d. 14. q. 6. Denique non memini me legiſſe aliquem, qui doceat opera meritoria nũquam redire, ſicut peccata quamuis vt dixi diuerſæ ſint opiniones circa modum, aut menſuram, qua dicuntur redire, & iterum ad præmium acceptari.

Hugo. Gratianus. Magiſt. Alex. Albert. Bonauent. S. Thom. Palud. Ricard. Gabr. Henricus. Ocham. Almain. Scotus. Maior. Durand. Caiet. Medina. Vterq; Sot. Viguerius. Ledeſ. Abulens.

Dion. Cart.

4 *Patrum & ſcripturæ teſtimonia pro cõmuni ſententia.*

Sed quòd redeant ratione probare, aut autoritate video eſſe difficillimũ. Gratianus de pœnitentia diſtin. 4. cap. *Intermittentes*, probat hanc ſententiam ex Auguſtino 4. tom. lib. de vera & falſa pœnitentia cap. 14. & refertur de pœnitentia diſt. 3. cano. *Pium eſt*, vterque Sotus ex eodem loco etiam probat, & Ioannes Medina, & Scotus. Verba autem ipſius Auguſtini licèt aliter referat illa Gratianus hæc ſunt: *Pium eſt tamen credere, vt recepta Dei gratia quæ in eo deſtruit mala priora etiã remuneret bona, vt cũ deſtruxerit quod ſuum non inuenit, amet, & diligat bonũ quod etiã in peccante plãtauit.* Sed ex ijs verbis nihil video probari poſſe; neq; enim loquitur Auguſt. de operibus priùs factis in gratia, dũ viuificãtur, quæ mortificata fuerãt per peccatum, ſed de operibus factis etiam in ſtatu peccati, bonis tamen, & in obſequium Dei, quod iam vidit Petrus à Soto vbi ſuprà, vnde dixit Auguſtinus: *Quod etiam in peccante plantauerat, &c.* id eſt remunerat bonum illud quod ipſe per auxilium gratiæ ſuæ plantauerat in homine, dum in peccato erat, & paulò ſuprà id apertè ſenſiſſe oſtendũt verba ipſius Auguſtini, inquit enim: *Timeat ergo ne omnia bona, quæ fecit dum in vno peccato perſeuerauerit, ex contaminatione mali perdiderit, vt qui ſeruiuit diabolo per crimen, Dei quam obtulit, amiſerit ſeruitutem.* Quia ergo videbatur docuiſſe, omnia opera bona, quæ in peccato facit inutilia eſſe, & omnino amitti, ideò ſubiungit, *Pium eſt tamen credere*: & reliqua verba, quæ retulimus vt oſtendat etiam Deum remunerare illa bona, non tamen, vt putat Gratianus in illo cano. *Intermittentes*, de pœnitentia diſtinct. 4. remuneratione vitæ æternæ, ſed vt explicabimus art. vlti mo huius quæſtionis.

Primò ex Auguſt.

Nõ probat.

5

6

Sed magis mirandum eſt, quòd Dominicus Sotus art. 5. citato contendit probare hanc ſententiam ex Gregor. vt refert, inquit in cap. *Intermittentes*, de pœnitent. diſt. 4. ſed verba, quę ibi ipſe refert ex illo capite non ſunt Gregor. ſed Gratiani, vnde forſan ex aliquo mendoſo codice manuſcripto deceptus eſt, & intellexit Gregorium pro Gratiano.

Neque reſtè probatur à D. Sot. autoritate Greg.

Tertiò probat Dominicus Sotus artic. illo 5. & Ioan. Medina, ex dictis Chryſoſtomi 5. tom. in epiſtola 5. ad Theodorum lapſum duobus folijs poſt principium, & refertur de pœnitentia diſt. 3. cano. *Talis*, cuius verba, quæ magis huic ſententiæ videntur fauere hæc ſunt: poſtquam enim dixerat penitẽtiam ſincerè factam à Deo libentiſsimè acceptari ſubiungit proximè: *Nihilque non facit, quo in priſtinam dignitatem reformet.* Sed nihil credo curare Chryſoſtomum de meritorum antiquorũ

Sed neque ex Chryſ.

7

viuificatione, ſed docet quãta Deus faciat vt hominem reducat in priſtinam dignitatem, hoc eſt in ſtatũ gratiæ quem perdiderat, hoc enim eſt reformare hominẽ in dignitatem priſtinam.

8

Neque ex alio Aug. loco non fideliter relato.

Probat deinde Domin. Sotus, & Ioan. Medina q. illa 2. art. 5. ex dictis Auguſtini in epiſtola ad Macedon. (quæ eſt 54. aliquantulũ à principio) vbi hæc ex illo verba refert Sotus: *Deus non minùs tribuit pœnitentibus, quàm antea tribuerat munera vitæ, & ſalutis.* Et ne videretur ſequi omnia merita reſtitui, ſi non minùs tribuit pœnitentibus, quàm tribuebat, ſubiungit gloſſam Sotus: *Hoc intelligit quando reſurgit cum toto conatu, quo caſu ſolum* (inquit) *reſtitui omnia in integrum merita.* Sed præterquàm quòd gloſſa hæc videatur ficta, vt infrà oſtendemus, tamen neſcio vnde verba Auguſtini ille deſumpſit, loco enim citato, Auguſtinus tantùm dicit hæc verba: *In tantum autem homini aliquando iniquitas progreditur, vt etiam poſt actam pœnitẽtiam, poſt altaris reconciliationem, vel ſimilia, vel grauiora committant, & tamen Deus facit etiam*

9

ſuper tales oriri ſolem ſuum, nec minùs tribuit, quàm antea tribuebat largiſſimè munera vitæ, ac ſalutis. Ecce non pœnitentibus, ſed iterum peccantibus, inquit concedi à Deo tã cumulata munera, quàm antea, ſed nõ inquit ſpiritualia, ſed vitæ & ſalutis, hoc eſt, temporalia cum ſolem ſuum oriri faciat ſicut antea, &c. hoc autẽ adducit, vt oſtendat Macedonio (qui epiſtola præcedenti interrogauerat Auguſtinum, vtrùm parcendum ſit aliquando peccantibus, & liceat, aut debeat omitti ſupplicium) vt oſtendat, inquam, expectandum eſſe aliquando, vt & in hoc Deum imitemur, &c. Ioãnes Medina hæc Auguſtini refert verba, verumtamen alio modo, quàm Sotus: ex illis tamẽ nihil probatur vt cõſtat. Has duas autoritates Chryſoſtomi, & Auguſtini adducit Magiſter in 4. d. 14. cap. vlt. ſed non vt hoc probet, ſed tantùm pœnitentiam poſſe iterato concedi, & vtilem eſſe, etiamſi repetatur.

Nec Amb. fideliter allegatur pro hac ſententia.

Probat quinto hanc ſententiam Dom. Sotus art. illo 5. & Ioan. Med. ex Ambroſio, qui de Pœnitentia ait: *Res optima eſt, quæ omnes defectus reuocat ad perfectũ,* hanc autoritatem Ambr. inducit S. Tho. in 4. d.

10

14. q. 2. art. 2. in 1. arg. *Sed contra. &c.* & annotatur in margine Ambroſ. lib. 2. de pœnitentia cap. 1. in eo tamen non habentur hæc verba, nec ſimilia: ſed illa verba ſunt Auguſt. 7. tom. 3. Hypogn. à medio, & ita notatur in margine art. 2. in 2. arg. non tamen probant hanc ſententiam, quoniã omnes defectus reuocare ad perfectum, ideò eſt, quia cum pœnitentia reſtituat omnes virtutes, & ſit initium inchoandæ vitæ nouæ, ideò bene hac ſola ratione dici poteſt, reuocari per pœnitentiam defectus omnes ad perfectum: ſed Auguſtinus ita inquit: *Pœnitentia res eſt optima, & perfecta, quæ defectos reuocat ad perfectum,* nõ dixit, quæ omnes defectus (inter quos, & meritorum præteritorum mortificationem annumerant illi Doctores) reuocaret ad priſtinum ſtatum; ſed quæ defectos (id eſt eos, qui defecerũt) reuocat ad perfectum, id eſt ad viam iuſtitiæ veræ, hoc autem non alia intentione dixit Auguſtinus, quàm vt probaret pœnitentiam eſſe donum Dei cum ſit res optima, & perfecta, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt. Quòd verò ſit perfecta probat, quia reuocat ad perfectum eos, qui defecerunt, & ita conſtat quàm ſint præter noſtram quęſtionẽ, & ſententiam Auguſtini verba.

Verba ſint Aug. non tamẽ probant.

11

Probat etiam Domin. Sotus, & Ioan. Med. ex illo Ezechielis 18. *In quacumq; hora impius egerit pœnitentiam, iniquitatum eius non recordabor,* & Ezech. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuerſus fuerit ab impietate ſua.* Videretur autem Deus recordari adhuc iniquitatum, ſi propter illa, etiam poſtquam egit pœnitentiam quis in eo punitur, vt omnia merita antiqua, & opera quæ in Deo operatus eſt, omnino perdat. Verumtamen locus Ezechielis nihil probat, quoniam id tantũ dominus vult ſignificare populo, vnumquẽque aut victurũ eſſe in ſanctitate, & iuſtitia ſua, ſi cõuerſus egerit pœnitentiã, & ita Deum traditurũ oblitioni peccata quę fecit, ne noceant illi ad mortẽ, ſed in iuſtitia ſua viuat, nec moriatur propter peccata; & cõtra ſi quis peccauerit morietur in iniquitate ſua, nec liberabunt eũ merita præcedentia, & iuſta opera: ſicut ergo illum non liberabunt merita antiqua; ſic etiam, non nocebit ei, qui pœnitentiam egit antiqua iniquitas; an verò reſtituantur ei merita, non explicat Dominus. Ideo ergo

Ezech. 18. & 33.

12

Nec locus Ezech. quidquam probat.

13

dicitur Deus nõ recordari peccatorũ, quia non imputabit illa ad mortem pœnitenti; tamen ſi ipſa omnino extinxerunt merita

præce-

præcedentia, non ideò dicerẽtur recordari illorũ Deus. Aliquo modo recordaretur Deus ſi merita nõ extinguerẽtur per peccatum ex natura rei, ſed ſolùm Dei volũtate vt puniretur; ſed quomodo conuincemus ex hoc loco eum, qui diceret ſtatim perire merita per peccatũ natura ſua, ꝙ ſi iterũ Deus velit præmio afficere propter illa merita gloria illa nõ tã ex meritis, quã ex Dei volũtate dabitur; hoc ergo aliũde exiſtimo probãdum, potiùs enim vt infrà dicemus, contra nos videtur aliquid probare hic locus, ſcilicet vt non redeant merita, ſed de hoc inferiùs.

Melius probari poſſe videtur ex Gloſſa interlineari.

Aliquantulũ videtur probari poſſe hãc ſententiã ex Gloſ. interlineari Leuit. 7. in priora verba vbi ſic habet gloſ. *Quæ æquè placet Deo virtus iuſtorum, & digna pœnitentia peccatorũ, quæ reſtituit in gradum priſtinũ Dauid, & Petrum*: non tantùm dixit in ſtatum priſtinum iuſtitię, ſed in gradum priſtinũ collocauit, ergo in antiquo ſtatu, & 14 gradu in quo erãt antea Petrus, & Dauid, ſed erant in gratiæ, & gloriæ per merita, ſecundũ enim diuerſitatem meritorum, & diuerſæ manſiones in cœlo, & diuerſi gradus iuſtorum in hac vita conſtituuntur.

Item ex alio loco eiuſdẽ.

Gloſſa.

Secundò probari etiã poteſt aliqua etiã probabilitate ex verbis eiuſdẽ interlinearis in illa verba Ioel. 2. *Et reddã vobis annos quos comedit locuſta*, vbi inquit gloſ. *nõ patiar perire vbertatẽ, quã perturbationibus animi perdidiſtis*: vbi non tantùm videtur docere reſtituendam animæ ſanctitatem, & gratiam, ſed operum vbertatem, quæ iam quaſi comederat peccatum.

Item ad Hebræos ca. 6.

Ex Scriptura contendit id probare Domin. Sot. art. illo 5. ad Hebr. 6. *Non enim iniuſtus eſt Deus vt obliuiſcatur operis veſtri, et dilectionis quã oſtendiſtis in nomine ipſius, qui miniſtraſtis Sanctis, & miniſtratis*: ex quo loco efficacẽ poſſemus deducere rationẽ, ſi ita cõſtaret Hebræos ad quos Paulus ſcribit lapſos fuiſſe, vt quidã exiſtimãt, vt ita ſuperioribus verbis eiuſdẽ capitis videatur eos docere, lapſis à gratia baptiſmi nõ relinqui hoſtiã nec pœnitentiã pro pecca 15 to, de pœnitentia tantũ intelligens baptiſmi ſicut Græci in illũ locum intelligunt, quẽ ſenſum quòd lapſi fuiſſent Hebræi ad quos ſcribit Paulus videntur ſequi Gloſſa interlinearis in illa verba: *Nõ enim iniuſtus eſt Deus, &c.* inquit enim: *ideò de vobis cõfidimus, quia olim multa operati eſtis pro quibus ſi pœnitetis de malis beneſaciet vobis Deus.* Et clariùs Gloſ. ordin. in verbo, *Confidimus*: *quia de præſenti non habet vnde laudet, de ſpe futurorum attollit, ad quã per præterita allicit, & recreat animos eorum, & cõfortat, antiqua eis in mentem reuocans, & facit eos exiſtimare Deum non oblitũ bonorum, quæ fuerunt, ſicut enim priora bona per ſequẽtia mala mortua fuerunt, & irrita facta, ita ipſa eadem per pœnitẽtiam, & alia bona ſequentia reuiuiſcant.* Et Anſelmus hũc ſequitur ſenſum, vt lapſos exiſtimet Hebræos in peccatũ, ſed non prolapſos ita, hoc eſt ſpontè deuolutos in gra uia peccata, vt in eis delectabiliter iaceãt, de quibus impoſsibile quodammodò, vt ipſe explicauit ſuperiùs eſſe dixit reuocari ad pœnitentiam non ad baptiſmum, ſed ad cordis compunctionem, vt vitã obſcœnam relinquant. Dicit autem impoſsibile ſecundum Apoſtolum, non quia ex ſe ſit impoſsibile, ſed quia ipſi nolũt, quæ eſt in doctrina illius c. 1. de concordia liberi arbitrij, & prædeſtinatio. impoſsibilitas cõſequens rẽ ipſam, ideò de Hebræis quamuis Paulus eos reprehẽderet quòd lapſi eſsẽt, ſed ſubdit inquit Anſelmus: *Confidimus autem de vobis meliora, quamuis ſitis ita prolapſi, proferentes tribulos, & ſpinas.* Et ſtatim ſubdit, *Deo de vobis cõfidimus, quia olim multa operati eſtis pro quibus ſi de malis pœnitentiam egeritis beneſaciet vobis Deus*: & rurſus in illa verba, *Non enim iniuſtus eſt Deus*, inquit Anſelmus: *Reuera enim grandis eſſet iniuſtitia Dei ſi tantùm peccata puniret, & bona opera non ſuſciperet, non obliuiſcetur operis veſtri, vt irremuneratũ relinquat quòd veſtra bona feciſtis coram Sanctis.*

Gloſſa. *Anſelmus.*

D. Thom.

Eundẽ ſenſum ſequitur D. Tho. præcipuè lect. 3. in illud cap. quòd ſcilicet peccauerint illi Hebræi, ſed adhuc ſperaret præ 17 teritorũ operum remunerationẽ, vt ſequitur etiã Theophyl. in illa verba: *Cõfidimus autem*, & videtur inclinare Chryſoſtom. homil. 8. in illud cap. in eadem verba, & Theodor. in illa verba: *Cupimus autẽ vnumquemque*, in hoc ſaltem quod illi Hebræi lapſi fuerint, ſed non ita prolapſi, vt dicebat Anſelmus, & ita ſperet Paulus meliora de illis, quod verò renouati ad pœnitẽtiam antiquorum operum remunerationem habebunt, quia redibunt illa merita id non docẽt. Caiet. exiſtimat illos adhuc permãſiſſe in gratia nec lapſos in peccatũ, ita docet in illa verba: *Confidimus autem, &c.* & colligit ex illo ꝙ dicit Paulus; *Nõ enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis*

Theophyl. *Chryſ.* *Theodoret.* *Caiet.*

veſtri, & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius, qui miniſtraſtis Sanctis, & miniſtratis, ex eo ergo quòd adhuc miniſtrabāt, & Deus non obliuiſceretur operum præteritorum, & præſentium colligit adhuc eos
18 in gratia eſſe.

Sed mihi placet communior ille ſenſus vt lapſi fuerint, & Paulus eis præteritorū operum proponat, remunerationē ne existimarent ea omnia iam Deum fuiſſe oblitum, vt ſic eos animaret, vt vſque in finē in ijs bonis operibus, & incepto perſiſterent, quòd autem dixit Paulus: *Non enim iniuſtus eſt Deus, &c.* & ſubdit, *Qui miniſtraſtis, & miniſtratis*, ita eſt intelligendū, quòd nec Deus obliuiſcetur laboris, quem iā habuiſtis quando eratis in eius gratia miniſtrando Sanctis, nec laborem illum ſine præmio æternæ vitæ relinquet, cum verè fuerit meritorius, nec laboris, quem nunc quoque adhuc poſtquam lapſi eſtis miniſtrantes habetis, nō quòd labor ille ad gloriam ſit acceptus, ſed quia Deus dabit ſpiritum compunctionis contra peccatum, quia adhuc miniſtratis iuxta illud, *Date & dabitur vobis*: vnde ex eo quòd miniſtrabant adhuc Sanctis non rectè infert Caiet. eſſe illos in gratia, hoc enim præſtare
19 poſſent etiam ſi lapſi eſſent, ex eo tamen non mediocrem habere ſpem reſurgendi à peccato, vnde bene dixit & propter hoc Paulus: *Meliora autem confidimus de vobis*,
Cōcil. Trid. imò meo iudicio Conc. Trid. videtur ſenſum illū ſequutum ſeſſ. 6. c. 16. ijs verbis in principio: *Hac igitur ratione iuſtificatis hominibus ſiue acceptā gratiam perpetuò conſeruauerint ſiue amiſſā recuperauerint proponenda ſunt Apoſtoli verba abundate in omni operi bono ſcientes, quòd labor veſter non eſt inanis in Domino, non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri & dilectionis quā oſtendiſtis in nomine ipſius*, vbi non ſine conſideratione dixerunt Patres: *Iuſtificatis ſiue perpetuò conſeruauerint iuſtitiā, ſiue amiſſam recuperauerint proponenda ſunt Apoſtoli verba*, at revera nullius eſſet conſiderationis dicere, ſiue conſeruauerint iuſtitiam, ſiue amiſſam recuperauerint, imò impertinēs eſſet niſi aliquo modo haberetur ratio prę
20 teritorum operū, quæ per peccatum mortificata fuerunt, pro ijs enim quæ numquā peccato impedita ſunt nullius eſt momenti illa diſtinctio, nec erat ratio vlla cur ita diſtingueretur, ſed ſatis erat dicere iuſtis proponēda eſſe illa Apoſtoli verba. Tum etiam Concil. primò dixit proponenda eſſe illa Apoſtoli verba 1. Corin. 15. *Abundate in omni opere bono, ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino*, & vt etiam oſtēderet habendam eſſe rationem operū antiquorum in ijs, qui iuſtitiam amiſerunt, inquit, proponenda eſſe illa verba ad He-
21 bræ. 6. *Non enim iniuſtus eſt Dominus, &c.* vnde meritò præmiſit illam diſtinctionem, & vtriuſque loci Pauli verba dixit eſſe proponenda, vt oſtenderet etiam operum quæ peccato fuerunt impedita habendam eſſe rationem, & Deum non obliuiſci, vnde cum poſteà dixit paulò infrà Concilium: *Atque ideò, bene operantibus vſque in finem, & in Deo ſperantibus proponendam eſſe vitam æternam*, &c. non ideò dixit, quia vt opus ſit meritorium neceſſarium exiſtimaret debere ſemper eum qui meruit in gratia, & iuſtitia manere, ſed ſolùm vitam finire in iuſtitia, & ſanctitate, vnde & laborare debet vſque ad finem vitæ, vt opera priùs ante peccatum facta remunerentur, ſic etiā intelligitur canon. 26. vbi diffinitur iuſtos bonis operibus in Deo factis mereri vitā æternam, retributionemq; illius ſperare
22 debere ſi perſeuerauerint vſque in finem.

Quòd verò neceſſaria non ſit conditio illa ne ſcilicet peccato aliquo impediātur merita, nec vt ſint merita, nec vt remunerentur in eo qui decedit in gratia, conſtat ex verbis Conc. in eodē c. 16. vbi aſsignat omnes meriti conditiones in operibus iuſtorum ijs verbis: *Cum enim ille ipſe Chriſtus Ieſus tāquam caput in membra, & tamquā vitis in palmites in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorū opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſent, nihil ipſis iuſtificatis ampliùs deeſſe credendū eſt quominùs planè illis quidē operibus, quæ in Deo ſunt facta diuinæ legi pro huius vitæ ſtatu ſatisfeciſſe, & vitam æternā ſuo etiam tēpore, ſi tamen in gratia deceſſerint cōſequendā verè promeruiſſe cēſeantur.* Ecce enumerantur omnes cōditiones neceſſariæ, vt opus aliquod non tantùm ſit meritorium, ſed etiam conſequatur æternam retributionem quam promeruit: primò, quòd ſit opus iuſti, ſic enim caput illud de operibus iuſtorū, & fructu iuſtificationis loquitur:
23 ſecūdò, quòd in Deo ſit factū, id eſt ex auxilio, & virtute quā iugiter Chriſtus in ſuos iuſtificatos influit: tertiò, quòd ille, qui meruit

Quid requirat Concil. vt opus ſit meritorium vitæ æternæ.

meruit in gratia deceſſerit, non dixit nũquã ampliùs peccauerit, & ita inquit Cõcil. *Nihil ampliùs deeſſe credendũ eſt. &c.* ſed
24 opera quæ poſteà ſequutũ eſt peccatũ fuerunt iuſtorum opera, & ex auxilio Dei facta, ſic enim ſupponim⁹ modò, quia fuiſſe illo tẽpore meritoria ſupponimus, & de ijs loquimur, qui verè meritoria fuerunt. An verò ad rationem meriti requiratur quòd proueniat ex auxilio Dei diximus 1.2. d. 217. deinde ille, qui meruit deceſsit in gratia cum ſurrexiſſet à peccato per pœnitentiã; ſic enim etiam ſupponimus loquimur enim de eo, qui mortuus fuit in gratia, & pœnitentiã egit priùs, vtrùm antiquorum meritorum recipiat mercedem, aut dicendum eſt ampliùs deeſſe præter illa, quæ aſſignauit Cõcil. ad retributionem præmij, ſcilicet numquam peccaſſe, quod eſſet cõtradicere Cõcilio. Eaſdem cõditiones, & non plures, vt aliquis mereatur, & conſequatur ex ſuo merito vitam ęternã docet & definit Conc. eadẽ ſeſſ. cano. 32. addens vltimò illã, *Si tamen in gratia deceſſerit.* Eum qui oppoſitum aſſereret, ſcilicet nõ redire
25 priora merita, vt retributionem accipiant vitæ æternæ vllo modo, cenſet Domin. Sotus erroris, eius tam fundamenta, vt vidimus id non probãt; ex omnibus enim, quę ipſe adducit, vt diximus, ſolùm verba gloſſæ in illis locis, & Anſelmi ad Hebrę. 6. aliquid probant; autoritas etiam Pauli, maximè cum accedat, & ratio quam ex Cõc. fecimus: forſan & pluſquã temeritatis notari poſſet.

Rationes ab aliquibus pro cõmuni ſẽtẽtia adductæ enerũtur.

Ratione tamen probare hanc ſententiã erit difficillimũ, vel enim dicendũ eſt ex volũtate ſola Dei, qui ita (qua eſt erga nos miſericordia) voluit, vt per pœnitentiam rurſus redirent merita antiqua, & imputarentur, ad gloriã, & hoc licèt nõ ſit multũ difficile aſſerere, id enim ſaltẽ ex autoritatibus citatis colligi poſſet, ſequitur tamen inde incommodũ aliquod, vt dicemus infrà: ſi verò dicamus ſine peculiari Dei ordinatione ex natura ſua redire merita, licèt magis congruũ ſit, difficiliùs tamẽ probabitur, oportebitq; aſsignare differentiam quã quæſtione præcedẽti promiſimus, ſcilicet ob quã peccata ſemel remiſſa non re-
26 deant, opera tamen meritoria per peccatũ impedita rurſus per pœnitentiã de nouo ad vitã æternam ſint accepta; ratio enim quã quidam aſsignant, & ſequitur Bona. in art. citato, &q. & d. 22. ar. 1. q. 1. ad 2. & alij, Durãd. loco citato, & D. Tho. art. 5. Sotus d. 16. q. 1. ar. 1. ante medium aſsignans differentiã inter peccata ne redeãt, & merita cur viuificentur, quòd merita redeãt, quia per peccatum non extinguũtur, ſed mortificari tantũ dicuntur, id eſt impediri, vt tamen remoto impedimento rurſus reuiuiſcant, nullius eſt momenti: hoc enim inueſtigamus modò quæ ſit cauſa propter quã peccata omnino extinguantur per pęnitentiã, & merita non extinguantur omnino per ſequens peccatũ, ſed tãtùm mortificari, hoc eſt impediri dicantur, quate- 27
nus homo eſt in peccato; vnde cum dicit Bonau. d. 14. 2. p. ar. 2. q. illa 3. pro ſolutione argumentorũ, & Alex. 4. p. q. 12. membro 4. art. 6. quem loquendi modũ ſequuntur alij, vt infrà videbimus opera bona quæ ſunt à charitate manere in corpore myſtico, vt iterum acceptari poſsint, ſi homo iuſtificetur, & ita tantùm mortificari, quia revera apud Deum in memoria, & in corpore myſtico manent, vt iterũ ſi homo iuſtificetur, ad gloriam reputentur, eſt volũtariè dictum, hoc eſt ſine ratione, quam opus eſſet afferre, quamuis & illud verum eſt, quia revera ita manẽt in memoria Dei vt infrà explicabimus, nec omnino pereunt ſicut peccata, & ideò mortificari dicuntur non deſtrui.

Diſcrimen ab aliquibus aſsignatũ cur merita dicantur mortificata peccata mortua non omnino ſatisfacit.

Sed vt inde incipiamus, eam differentiã inter merita ne per peccatum extinguantur, ſed iterũ redeant remiſſo peccato, & peccata ne vllo modo redeant per ſequens peccatũ, ſed pœnitẽtia omnino extinguãtur aſsignant. Bona. in 4. d. 22. art. 1. q. 1. ad 2. adducit tria huius rei diſcrimina, primò quia gratia potentior eſt ad viuificãdum priora merita, quàm peccatum, vt reducat priora peccata, quẽ modũ ſequitur Sotus in 4. d. 16. q. 1. ar. 1. ante medium, ſed quomodò hoc ita ſit illi non probant, & ita noua indiget ratione, quam infrà explicabimus. Secũdũ ſit, quod tertio loco ille addu-
cit, quia maior eſt, inquit, cõnexio in bo- 28
nis, quã in malis, quia inquit manere opera bona in corpore myſtico, vt ſuprà dicebamus, peccata verò non manent, & ideò eſt cõnexio inter opera illa bona: bona enim impediuntur tantũ peccato, peccata verò nõ manẽt vllo modo ampliùs poſt iuſtificationẽ, quam rationem ſequuntur Palud. in 4. d. 22. q. 1. n. 7. & Durand. in eadem diſt. q. 1. ad ſecũdum, & Sotus diſtinct. 16. quæſt. 1. art. 1. ante medium, & hoc credo

exiſtimant Paludan. & Durand. eſſe ex Dei miſericordia ita diſponente, ſed nō ſa
29 tis oſtenditur quare peccata ſint verè mor tua, merita verò ſint tantū mortificata, hu ius enim deſideramus rationem, niſi id di camus eſſe ex Dei ordinatione, & volūtate, quod quā falſum ſit infrà oſtendemus. Vnde & tertiū diſcrimē in idē recidit, quia ſcilicet inquit Bonau. Deus pronior eſt ad miſerendum, quàm ad puniendū, & ideò merita reducit, ſed peccata omnino obliuiſcitur: quam ſententiam ſequuntur Sco tus d. 22. q. 1. §. *De ſecundo articulo*, verſiculo, *Contra bona opera*, & Gabr. eadem d. q. 1. art. 3. dub. 2. vnde ex miſericordia Dei, & pacto, quia ita ſtatuit reducentur in ſtatū priſtinum merita antiqua, & hanc factam eſſe promiſsionem dicere poſſemus facilè colligi ex illo ad Hebræ. 6. ſi quidem ita intelligitur ſecūdum communiorem expoſitionem, vt nos expoſuimus ſuprà, ſic etiam intelligendum eſſe dicemus illud ad Rom. 2. *Qui reddit vnicuique ſecundum opera ſua*, & illud 2. Corinth. 5. *Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſq; propria corporis prout geſſit ſiue bonum ſiue malum*: & illud Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, &c. eſurui, & diſtis mihi manducare*, vbi abſolutè bonis operibus promittitur merces nec additur niſi peccato interrumpantur, & quàmuis eiſdem in locis, idem de malis operibus dicatur, cum tamen illa non redeant ſemel dimiſſa, nec iterum imputentur, & ita ex ijs locis tantùm, non poſsit pactum illud pro bonis operibus aliter deduci, quàm pro malis, tamen cū iam habeamus aliunde colligi ex Scriptura, quamuis non ita apertè in bonis Deum non obliuiſci præteritorum, quoad hanc partem benè colligemus ideò redire merita, quia Deus promiſit, ſed de peccatis quòd non redeant, quia Deus pronior eſt ad miſerendā, quā ad puniendum colligi non poteſt ex Scriptura, ſed ſola ratione id probauimus ſuperiori quæſtione. Et quamuis concederemus illud diſcrimen quod diximus prouenire tantùm ex beneplacito Dei, tam in peccatis, quàm in meritis cum aliàs nō ita eſſet futurum, vt videtur ſequi ex horum Doctorum ſentētia, ſequitur maximū incōmodum, primò quia ſi ex natura rei nō redeunt merita, nec rurſus efficiūt iuſtum hominē dignū æterna vita, ſed ideò Deus gloriam, quæ illis correſpōdebat donabit, quia promiſit illā, ergo non redeunt in ratione meriti, nec efficiunt hominē iam amplius gloria illa dignum, ſed gloria datur 31
non ex dignitate operum ſi illa ex natura rei amiſſa ſunt, hoc eſt amplius nō poſsūt facere hominem dignum, ſed ex verbo, & promiſsione Dei, & ita illud erit pro ea parte tantùm meritum imputatiuum, cū omnis promiſsio illa in Chriſti meritis habeat fundamentum, & videtur contra Cō cil. Trident. quia loco citato tria illa requirit, vt opus aliquod mereatur, & cōſequatur vitam æternam, conſequatur inquam vt meritum, ſcilicet eſſe hominis iuſti, & in Deo factum, & quòd iuſtus in gratia decedat, quæ in hoc caſu concurrunt, fruſtrà ergo ad Dei promiſsionem confugimus, & meram voluntatem, qua voluerit illud opus remunerare, ſic enim illis operibus tollimus veram rationem meriti, ita vt illis homo poſt peccatum non fiat benemeritus, & dignus, nec ratione illorum mereri, ſolus enim fauor, & miſericordia Dei non facit hominem dignum vt ſatis monſtratum eſt, vnde hac ratione, & alijs probauimus 1. 2. diſp. 214. rationem meriti non pendere ex promiſsione, nec in- 32
de prouenire, ſed in dignitate operum ex gratia conſtitutam eſſe, quòd ſi ex promiſſione prouenire dicatur, ſequitur iam nos nō eſſe dignos illo præmio, neq; enim promiſsio cōſtituit dignum vt ibi latiùs: & quod peius eſt in peccatis iā dimiſsis ſi ex natura rei rurſus redirēt, ſed Dei benignitate non imputarentur peccantibus, poſt pœnitentiā ſequitur re ipſa illos eſſe dignos maiori pœna, & ob antiqua peccata verè eſſe adhuc peccatores, & dignos vt puniantur, ſed quia miſericordia Dei nō imputantur illis peccata nō punirentur propter illa. Vnde ſequitur quod in 1. art. q. præcedentis inferebamus illum non fuiſſe verè mundatum à peccato, & iuſtificatum ſicut probauimus ſequi ſecundum illorum ſententiam, qui dicebant rurſus redire peccata, quoniam quamuis non imputentur ex Dei miſericordia, ſi tamen ex ſola illa non imputentur cum tamen poſſent, revera dicēdum eſt redire quoad maculam, & dignitatem ad pœnam, quamuis miſericordia Dei non ſit illis infligenda. Dei enim miſericordia ſine vlla mutatione poteſt id facere, vt non imputentur ad 33
pœnam, non tamen quin homo iterū peccās revera ſit dignus illa, & verè peccator

ob

Ad Rom. 2. 2. Corinth. 5.

Matth. 25.

Reuiuiſcētia meritorum ad ſolā Dei miſericordiam reduci non poteſt.

ob illa peccata, non ergo ſatis eſt hanc diuerſitatis rationem aſsignare inter merita & peccata, quòd ille pronior ſit ad miſerendum, quàm puniendum.

Denique vel peccatum tollit, & extinguit meritum ex natura rei, vel ex pacto Dei, ſi ex natura ſua tollit, ergo è contrario dicendum etiam eſt iuſtificatione tolli, & extingui peccatum ex natura rei, & ſine pacto Dei, iterum ergo non poteſt iuſtè imputari; ſi verò ex pacto Dei mutuò ſe tollunt ſub conditione ſolùm, cum aliàs ex natura rei manerent, abſolutè ſequitur in homine, qui ſemel peccauit, ſi iterum pœniteat redire merita ex ſe, etiamſi Deus actu non velit præmio afficere, hoc eſt, ex
34 ſe dignus erit, ſed Deus non volet ipſi conferre præmium, & in iuſtificatione homo ex ſe dignus erit ſupplicio æterno, ſed non punietur, quæ omnia ſunt abſurda, aut dicendum eſt omnia referri in Dei voluntatem, & arbitrium, vt ipſe faciat dignũ ſupplicio, vel præmio, vt placuerit, quod eſt abſurdius.

Scoti et Gabr. diſcrimen inter peccata & merita quoad reuiuiſcentiam.

Scotus ergo, & Gabr. vbi ſuprà eam aſſignant differentiã ex ratione iuſtitiæ hoc modo, quia peccatum numquam remittitur niſi commutata pœna æterna in pœnam temporalem: hac ergo ſoluta nihil iuris manet, vt iterum æterna pœna peccatum illud puniatur, ſiquidẽ iam facta fuit commutatio: at verò dignitas meriti, quæ erat dignitas vitæ æternæ numquam commutata eſt in præmium temporale, ablato ergo impedimẽto peccati redit meritum, illud enim ius numquam expirat, cum nõ commutetur; illam verò commutationem in pœnam temporalem exiſtimo in ſententia Scoti, & Gabr. fieri voluntate ſolũ Dei condonantis ęternam pœnam pro temporali, cum in eorum ſententia remiſsio peccati non ſit ex ipſa gratiæ infuſione, ſed ex Dei voluntate immediatè cõdonantis pœnam æternam peccato debitam, vnde etiãſi ex ratione iuſtitiæ deducant hanc differentiam, id tamen intelligunt ſuppoſita Dei voluntate, & pacto remittentis pœnã per commutationem.

35

Non placet

Sed hæc ratio differentiæ mihi omnino diſplicet, vt enim præcedenti quæſtione oſtendi, remiſsio peccati in nobis ſit, non ex illa voluntate Dei, & acceptatione, qua vult ampliùs non imputare pœnã, ſed condigna ſatisfactione, & renouatione, ex qua apertè oſtendimus ſuprà verã cauſam propter quam ampliùs, nec imputentur, nec imputari nobis poſsint antiqua peccata, ſed de meritis impeditis per peccatum non benè oſtendit Scotus quomodò redeant, quamuis enim dignitas illorum ad æternũ præmium non ſit commutata in temporale aliquod, dicet tamen aliquis eſſe omni-
36 no extincta illa merita, & dignitatẽ, quòd peccatũ appoſuerit, quod hæc omnia meretur amittere. Vnde vt omnino pereant antiqua merita dicet aliquis non eſſe neceſſarium illa fuiſſe commutata in temporale præmium: quomodò enim commutari potuerunt? ſed ſatis eſſe ſi peccatum apponatur, quod meretur omnia perdere, ſicut in illo, qui in ſtatu peccati decedit omnia merita extincta manent. Scotus & Gabriel, cum exiſtiment, vt vidimus 1. 2. diſ. 214. dignitatem, & rationem meriti ex voluntate Dei promittentis prouenire conſequenter docent, ſi promiſit Deus pro illis meritis poſt quæ ſequutum eſt peccatũ æternam vitam, & non cõmutauit in aliud præmium ſemper manere merita, & promiſsionem. Sed quàm falſum ſit hoc, quòd 37
meriti ratio ex promiſsione proueniat ibi oſtendimus, & quomodò per peccatũ non tollatur omnino ratione meriti, & promiſſionis, non oſtendit hæc ratio, quoniam dicere poſſet quis, promiſsiſſe Deum illis meritis vitam æternam, niſi peccato impediãtur, quod meretur omnia merita prẽterita deſtruere, & quamuis ex locis citatis ſuprà diceret aliquis oppoſitum deduci, ſcilicet ex voluntate Dei ſaltem redire peccata, tamen vt ſuprà dicebamus, ſi ex ſola voluntate Dei redeunt, non redeunt in ratione meriti, vnde nec verè redeunt, ſed præmiũ quod illis aliàs correſpõdebat daretur omnino gratis, & iam ſine meritis.

Aliorũ differentia improbatur.

Oſtendendum ergo nobis eſt ex natura ipſa rei redire illa merita, vt verè redeant in ratione meriti, & conſtituant hominem verè dignum vita æterna, & diuerſam rationẽ eſſe peccatorũ. Aliqui exiſtimãtes ad rationem meriti duo requiri alterũ dignitatem in opere, alterum promiſsionẽ Dei, vt 38
ex illa inducatur obligatio iuſtitiæ quorũ ſententiam retulimus in ea d. 214. dicunt reuiuiſcere omnia merita in ratione quidẽ digni ex natura iuſtificationis, ſed hoc nõ probant, nec explicant quomodò fiat, ſed ex promiſsione addita redeunt in rationem meriti. Sed contrà eſt, quòd vt meritum inducat debitum iuſtitiæ, quod ipſi abſq;

ratione contendunt, debet eſſe promiſsio acceptata, aliàs ſicut in humanis non inducit obligationem iuſtitiæ, ſic neque in Deo, ſed contingere poteſt, vt nullus noſtrûm habeat notitiam huius, quòd Deus
39 pro meritis antiquis interruptis per peccatum promiſerit mercedem, ergo tunc non erit obligatio iuſtitiæ, ſicut nec acceptatio promiſsionis. Dicunt ſaltem tunc eſt acceptata promiſsio in genere, quod ſcilicet Deus pro bonis operibus retribuet, vt placet, ſed talis acceptatio in genere nō ſatis eſt, vt inducat in contractibus humanis promiſsionem, & qui in genere acceptaret, non obligaret ad aliquam ſolutionē in particulari. Sed ponamus caſum, quòd Doctor Euangelicus inſtruat cathecumenum, & dicat Dominum in Scriptura, & ſemper negaſſe mercedem ijs meritis interruptis, & ſolùm promiſiſſe ijs, quę non interrumpũtur, tunc ſaltem in illo non redirent merita propter illum errorem inuincibilem, hic enim nullo modo acceptaret promiſsionē pro illis.

40 Quòd ergo peccata nō redeant, imò nec redire poſsint, iam ſatis oſtendimus præcedenti quæſtione, cum enim in iuſtificatione ſufficienter ſatisfiat pro culpa condigna mutatione, & renouatione interioris hominis, numquam ampliùs exigi poteſt ab illo antiquum, & præteritum peccatũ, nec ad pœnam æternam, ſiquidem iam ſatisfactum eſt, nec ad culpam, quia qui condignè ſatisfecit, & condignè mutatus eſt, etiã ſi ampliùs peccet, ob præterita tamen peccata ampliùs dignus non eſt ſupplicio, vnde nec maculatus illo peccato, ſi enim macula rediret, & dignitas etiã ſupplicij æterni rediret, licèt Deus nollet illam punire, ſicut ſeruitus, quæ vero pretio redempta eſt, reuocari non poteſt, vt ſuprà dicebamus.

Vera ratio cur merita per peccata mortificata reuiuiſcant

Sed de meritis contraria eſt ratio, merita enim præterita in gratia Dei, & ex eius ſpiritu facta, iam fuerunt digna æterna vita hoc modo facta etiam ſine Dei promiſſione, vt ſuo loco vidimus, ſi autem aduenient peccato non conſtituũt hominem dignum pro eo ſtatu vita æterna ideò eſt, quia peccatum ex ſe ita conſtituit hominem Deo inimicum, vt iure ob iniuſtitiã
41 illam mereatur, & gratiam amittere, & omne ius ad gloriã, ſicut reuera omnino amittit, qui in mortali diſcedit ex hac vita quaſi in compenſationem iniuriæ, & offenſæ quæ ſit Deo, ſicut qui apud Regem magnum quid promeritus eſſet, ob offenſam in illum cõmiſſam, mereretur omnia amittere, ſed ſi poſteà condigna fiat ſatisfactio, & mutatio offenſæ, cum iam optimè auferatur omnis culpę dignitas, aufertur etiam impedimentum, quòd culpa meritis præſtabat, nec merita iam ampliùs veluti in compenſationem iniuriæ amitti poſſunt, ſed ille qui antea meruit, iure exigere poteſt præmiũ debitũ antiquo labori. Quòd ſi ei obijciatur offenſa, & culpa, quæ merebatur omnia conſumere merita, optimè etiam, & iure reſpondebit iam ſatis contri- 42
tione, & mutatione iuſtificationis feci, vt deleatur culpa, & omnino ei ſatisfactũ ſit, cur ergo, & ſuprà condignam ſatisfactionē exigenda eſt etiam amiſsio pręteriti meriti, & laboris? ſicut ille, qui Regem offendit, quo merebatur antiqua debita perdere, ſi condignè pro offenſa ſatisfeciſſet, debita exigere poſſet. Et hoc modo non tantùm probatur redire antiquorum meritorum præmium, ſed etiam ipſa merita verè redire in ratione meriti, vt vita æterna illis, vt corona iuſtitiæ retribuatur, nec ſit in ea parte meritum imputatiuum. Nec ſatis eſt dicere in contrarium, peccatum quod ſit poſt merita delere ſanctitatem etiã illam qua à meritis pręteritis denominabatur iuſtus, ergo & merita: quia licèt formaliter tollat meriti denominationem, qua ab illo 43
dicebatur homo iuſtus, tamen non tollit merita fuiſſe, & debitum aliàs ei fuiſſe cœlum, de ratione verò meriti eſt, vt ſemel factum conſequatur præmium, & ſemper de ſe dignum ſit, niſi culpa impediatur, quæ cũ digna ſatisfactione tolli poſsit, ampliùs non impedit meritum in ratione meriti, quin præmium illius conſequatur, quia culpæ iam alia via ſatisfactum eſt, vt iam remittatur omnis pœna, quam haberet ſi ma- *Obiectio.*
neret.

Sed dices, in iuſtificatione, quamuis verè tollatur denominatio à peccato præterito ne homo dicatur iam iniuſtus, tamen non tollitur, quòd fuerit illud, vnde redibit in ratione demeriti, & ita rurſus denominabit. Reſpõdeo, quòd cum iam ſatisfactum ſit condignè pro illo non tantùm de- *Solutio.*
letur ne tunc denominet hominem iniuſtum, ſed ne ampliùs ei demeritum imputari poſsit, & puniri pro illo, ſi enim ſatisfactione punitum eſt iniuſtificatione quan- 44
tum poſtulabat, iam non poterit ampliùs

imputari

imputari ad demeritum,& ita à poſteriori deducimus merita in ratione meriti iterũ redire,& expectare ſuum præmium condignè,quia ſemel facta numquam eis ſolutum fuit, & pro peccato quo merebantur præmium perdere iam ſolutum eſt in iuſtificatione,vt ipſa expedita maneant, & ita interim conditionaliter dicuntur manere,quia de ratione illorũ nõ eſt ſemper cõtinuari cum gratia,ſed in gratia facta eſſe, & tandem habentem illa in gratia decedere,& hæc eſt vita meritorum.

Et ſi dicas meritum, & demeritum ſunt
45 inuicem contraria, ergo ſicut opus meritorium ſanctificans delet peccatũ, ſic & peccatum omnino delere opus meritoriũ. Reſpondeo vt ſuprà, diuerſam eſſe rationem, quamuis denominationem vnius aliud tollat,vt diximus, tamen non eodẽ modo inter opera ipſa iudicandum eſt,vt ſicut meritum iuſtificans deſtruit peccatum, ſic & peccatum deſtruat meritum, quia meritũ deſtruit peccatũ ſatisfactione, vt diximus, & ita iuſtum non eſt ampliùs imputari,ſed peccatum nõ poteſt hoc modo tollere meritum. Imò cum pro peccato poſsit ſatisfieri, poteſt & meritum recuperari, maioris ergo eſt efficaciæ meritum, & iuſtificatio contra peccatum, quàm peccatum contrà meritum,& hoc non repugnat,ſicut de merito, & demerito circa Regem dicendũ eſt.Meritò ergo Concil.Trident.ſeſſ.6. vt ſuprà diximus c.16. vt opera alicuius ſint meritoria,& illis reddatur æterna vita,tres illas conditiones quas enumerauimus poſtulat,& eſſe opus iuſti,& ex auxilio Chriſti factum, & quòd ille in gratia decedat, quas omnes probauimus inueniri in antiquis meritis, quæ poſteà ſequutũ fuit peccatum.

46 Hinc etiam conſtat quomodò peccata mortua ſint in iuſtificatione, ſed merita tã tũ mortificata per mortale peccatũ,& maneãt ſub cõditione in Dei acceptatione,cũ enim redire poſsint,vt vidimus, eadem ratione manere dicũtur in acceptatione ſub cõditione,& ideò tantùm mortificata dicũtur per peccatum, non mortua, ſicut peccatum per iuſtificationem, & hæc eſt præcipua differentiæ ratio, & fundamentum huius ſententiæ cõmunis,quòd merita antiqua redeant.

Ioannes Medina probat alia ratione q. illa 8.de pœnitentia, §.*Facit ad idem ratio*, quia ſi merita omnino extinguerentur per peccatum, iam Deus remiſſa culpa puniret æterna pœna damni propter illa, quia omne meritum auferret. Sed hæc ratio niſi iungatur eo modo, quo diximus ſuperiori 47
ratione,nihil probat, quoniã dicet aliquis illa tantùm fuiſſe merita ſub cõditione cõſequutura vitam æternam, niſi per ſequẽs peccatũ deſtruerentur: quare ergo deſtrui non poſſunt, ſatis iam conſtat. Poſſet *Obiectio ex* probari ex illo Ezechielis.18. capite omnino deſtrui merita per peccatum, & ita numquã ampliùs recuperari,dicitur enim, ibi,*Si autem auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem omnes iuſtitiæ illius non recordabuntur*,ſi autem per pœnitentiam reſtituuntur iam recordaretur illarum Deus. *Soluitur.* Reſpondeo tamen ideò dixiſſe non recordabuntur ampliùs,ſi in iniquitate ſua perſeuerauerit,quia iuſtitia,quam antea operatus erat non liberabit eum,ſed in iniquitate ſua morietur,vnde ſtatim ſubditur,*In præuaricatione ſua,qua præuaricatus eſt, & in peccato ſuo,quod peccauit morietur*, quaſi dicat ſemper ei ita nocebit iniquitas(niſi egerit pœnitentiam) vt in ea moriatur æterna pœna,nec ei proſint opera bona, quæ antea cum eſſet iuſtus,fecerit,non tamen loquitur Propheta, ſi ille poſteà egiſſet pœnitentiam.

DVBIVM II.

An antiqua merita redeant ſecundum totam mẽ ſuram, quam habebant,an verò in aliqua tantùm proportione?

Prima ſententia.

ALexander 4.p. quæſt.12. mem. 4.artic.5. ad 7. Bonauent. in 4. diſtinct.14.par.2.artic.2.quæſt. 1.ad 4.& in corpo.D.Thom. in hac quæſtione artic.5.ad 3.&Caietan.ibid. Paludan.in 4. diſtinct.14. quæſt.1.nu. 28. Dominic.Sotus diſtinct.16. quæſt.2.art.5. ad 3.& latiùs artic.2. Ledeſma in 1. par. 4. quæſt.30.art.2.& 5. Petrus à Soto de Inſt. Sacerd. lect. 6. de pœnitentia circa finem. Capreol.in 4.diſtinct.14. quæſt.2.artic.1. concluſione 2.& artic.3.ad primum Scoti, contra ſecundam concluſionẽ,docent merita antiqua non ſemper integrè reuiuiſcere,ſed tantùm ſecundum menſuram gratiæ in qua quis reſurgit,& ſecundum menſuram finalis gratiæ tandem inquiunt retribuendũ eſſe illis præmium,docent enim vt poſteà etiam dicemus non ſemper reſurgere

1 Alex. Bonuent. S.Thom. Caiet. Palud. Vterq; Sot. Ledeſ. Capreol.

48 gere pœnitentẽ ad maiorem gratiam, quo modò verò hoc ſit intelligendum, vel qualis ſit hæc proportio, qua reſurgunt merita mortificata nullus explicat præter Sotum, & Ledeſmam, forſan, vt dicemus, colligi poteſt ex quadam opinione D. Tho. ſenſus illius, & aliorum.

Explicatio Soti & Ledeſmæ.

Eſt ergo Soti, & Ledeſmæ art. 2. explicatio, pœnitentem ſemper reſurgere ad maiorem gratiam propter merita præteri ta, quàm ſi nulla præceſiſſent, non quòd ſemper ad maiorem gratiam, quàm antea habuerit reſurgat, ſed quia & ratione diſpoſitionis præſentis datur certus quidam grad⁹ gratię, ſicut ſi nulla præceſiſſent merita, & ratione præteritorũ ali⁹ etiã, in ea ergo proportione in qua cõfertur gratię gradus ob merita præterita ſupra gradum illum, qui correſpõdet præſenti diſpoſitioni reſurgunt etiam merita illa, & præmium obtinebunt, vt ita nihil præmij in patria
49 conferatur, quod non correſpondeat charitatis, & gratiæ quantitati.

Qua verò proportione cõferatur gradus gratiæ ſupra præſentẽ diſpoſitionẽ propter præterita opera, ſic explicat Sotus art. illo 2. ille inquit, qui ſummo conatu, quem habere poteſt per Dei auxilium reſurgit à peccato, præter gradũ gratiæ reſpondentẽ cõtritioni, recuperat omnẽ gratiã, & merita præterita, qui verò minori conatu reſurgit eadẽ proportione recuperat gratiã, & merita: probat hoc leui ratione, quia ſi cõtritio eſt diſpoſitio, vt viuificẽtur merita, & reſtituatur antiqua gratia, illa quæ erit optima, quæ eſſe poſſet, reſtituet omnia, & ſic de alijs. Hãc ſententiã eodẽ modo intelligunt ij autores de eo, qui reſurgit à peccato virtute cõtritionis, aut attritionis tantũ cum ſacramento, vt menſura hæc, & proportio ſumatur in ordine ad conatum diſpoſitionis, vel contritionis, vel attritionis.

50 *Reiicitur.* Hæc tamẽ ſententia diuinatoria mihi videtur, & falſa, gratis enim videtur hãc proportionem aſsignare quaſi pugillo menſus eſſet noſtræ iuſtificationis latitudinẽ, ſed *Primò.* falſitas illius ſic oſtẽditur. Primò quidẽ ad hominẽ, quia ſequeretur quoties quis iuſtificatur attritione, etiã ſecundũ totũ conatũ, ſed cũ adiumento ſacramenti, non recuperate vmquam totã gratiam, & quantitatem meritorum, quia tunc nõ iuſtificatur optima diſpoſitione, melior enim eſſet diſpoſitio cum ſacramento ſi eſſet contritio, etiam remiſsior attritione, ergo ſaltẽ in eo caſu, quando attritione cum ſacramento iuſtificatur quis nõ poterit aſsignari ſecundum rationem Soti quando tota merita, & gratia reſtituatur, atque adeò neque quando ſecundum aliam proportionem.

Secundò. Secũdò probatur, quia aut maximus conatus ille dicitur, quẽ quocũq; auxilio præueniẽti Dei, & comitãti habere poteſt homo, & ita nec ſummus aſsignari poteſt, & 51 cõſequẽter, nec ſecundũ proportionẽ vllã ad ſummã illã diſpoſitionẽ aliqua alia aſsignari poſſet, aut ſecũdũ medietatẽ, aut quartam partẽ, &c. Quòd verò maxima non ſit, nec ſignari poſsit cõſtat, quia Deus quocũq; auxilio ſignato poteſt etiã aliud, & aliud abũdãtius, & maius tribuere, ergo reſpectu auxilij, quod Deus cõferre poteſt, non eſt maximus conatus, vnde nec maxima diſpoſitio. Aut Sot. intelligit maximũ conatum reſpectu illius auxilij pręueniẽtis, & comitãtis, quod de facto vnicuiq; cõfertur, & neque hoc modo verũ eſt: primò reſpectu comitantis auxilij nõ, quia comitans auxiliũ, quod eſt concurſus ille actualis, cõmenſuratur concurſui liberi arbitrij, nec ſtante tali concurſu actuali Dei, augeri poteſt conatus noſter, aut creſcere, ſed ſemper neceſſarium eſt æqualia eſſe, vterque enim concurſus noſter, & Dei non diſtinguitur ab ipſo opere.

52 Secundò reſpectu præuenientis auxilij, quod nihil aliud eſt, quàm vocatio, & primus motus, vt ſuo loco diximus nõ poteſt hęc doctrina vera eſſe, quoniã neſcio, qua ratione diſtinguere poſsimus in vocatione quę habitura eſt effectũ (quã Deus ſcit cõgruere arbitrio noſtro, vt conuertat illud) qua inquam ratione diſtinguere poſsimus effectum, quem in nobis habebit excitando in nobis affectus conatum, & effectum, quẽ poterat habere, ſed non habebit, vnde ſemper cũ vocatione cõgrua videtur commenſurari ſecundũ cõgruitatẽ illius noſter conatus: tantus enim eſt effectus quantũ Deus cognoſcebat ſequuturum ex tali vocatione, eſt enim vocatio cõgrua ſecũdum Aug. 1. lib. ad Simplicia. q. 2. quæ cognoſcitur à Deo ita congruere arbitrio, vt habitura ſit effectũ, at verò nõ cõgrua, quæ noſcitur nõ habitura effectũ, vt explicauim⁹ 1. 2. d. 185. & ſi in vna vocatione hæc duo diſtinguimus, q̃ optimè dici poteſt, cur non in omnibus diſtinguemus, ita ſcilicet vt in cõgrua vocatione ſit effect⁹, qui futur⁹ eſt, 53 ſed inſuper ſit alius maior, qui poſſet eſſe, ſed

Quid ſit vocatio congrua ex Aug.

ſed non ſit futurus, & ita numquam erit ſummus conatus, & effectus illius gratiæ qui eſſe poteſt, ſic ergo nulla obſeruari poteſt proportio in doctrina Soti, ſed neque hanc exiſtimo fuiſſe mentem D. Thom. & aliorum antiquorum, quam tamẽ inferiùs explicabo. Vltimò denique licèt concedamus Soto de proportione conatus, vnde colligit ipſe in ea proportione merita redire, & gratiam, eius enim ratio nihil probat cum inquit optima diſpoſitio facit redire omnia ſecundum totam menſuram, ergo diſpoſitio ſecundum medietatem, ea proportione faciet redire, hæc ergo ratio nihil probat, quoniam diſpoſitio præſens
54 facit redire merita non alia ratione, quàm quia tollit impedimentum peccati, & ſatisfacit pro illo integrè pro culpa, & pœna æterna, & ita liberat antiqua merita, quę videbantur quaſi in compenſationem pro peccato detineri, ſed hoc minima diſpoſitio facit, quæ ſatis eſt ad iuſtificationẽ, hęc enim verè ſatisfacit, & tollit peccatum, ergo liberat omnia merita, impertinens ergo eſt, ſit ſecundum conatum totum, vel non.

Aliorum placitum. Alij verò vt refert Sotus dicebant cum quis reſurgit à peccato tantumdem reſtitui gratiæ ex meritis antiquis, quãtùm adquiritur diſpoſitione propria, & ita in hac proportione redire merita antiqua, itaque ſi diſpoſitione propria concedebatur vnus gradus gratiæ, alius etiam gradus gratiæ reſtituebatur ob antiqua merita, & tantũdem meritorum redibat, ſed vt optimè docet Sotus, ſi antiqua merita, & gratia reſtituuntur, non poteſt dici in hac tantũ proportione reſtitui æqualiter in omnibus, *Reiicitur.* qui enim plura habuit, & maiora merita, & maiorem gratiam quàm alius, maiorem illorum partem recuperare debet, quàm qui pauciora habuit, etiamſi æquali diſpoſitione à peccato reſurgat.

Quid in hac re ſenſerit D. Th. & alij. Cæteri ergo qui cum D. Thom. & Alex. dixerunt merita præterita reuiuiſcere per iuſtificationem ſecundum menſuram gratiæ, & ita præmium accipere ſecundũ mẽſuram charitatis, in qua homo diſcedit ex hac vita non ſe explicant, forſan tamen ex alia opinione ipſius, D. Thom. quam explicauimus 1.2.d.220. colligemus quid in hoc
55 loco velit ipſe. De actibus ergo remiſsis docet ille 1.2.q.114.art.8. ad 3. & 2.2.q.24. artic.6. ad primum, & in corpore, vt nos ibi explicauimus quocumque actu meritorio mereri nos augmentum gratiæ, aut charitatis, ſed non conferri illud, & conſequenter, nec vitam æternam (quia exiſtimat vitam æternam dari ſecundũ menſuram tantùm charitatis finalis, vt ibi diximus) donec ille eliciat aliquem actum feruentiorẽ, & ita augeat charitatem, tunc enim & præcedentium meritorum augmentum concedetur, ſin minùs numquam cõceditur, nec vita æterna, quam dicit ſecundum menſuram charitatis, & gratiæ dari. Imò Bonau. *Bonauent. D. Thom. Conrad.* in 4.d.40.artic.2.quæſt.3. in corpore, & ad 3. & D. Thom. in 1. d.17. quæſt.1. artic.3. ad ſecundum, & Conrad. 1.2. quæſt. 114. art.8. docent, vt ibi vidimus actus remiſſos, nec conſequi augmentum gratiæ, & 56 gloriæ, nec meritorios eſſe, ſic etiam præterita merita per peccatum impedita dicunt meo iudicio ſe habere ad actum, quo quis reſurgit à peccato, illa enim numquam reuiuiſcent in ſententia D. Thom. niſi homo ita diſponatur, vt reſurgat ad maiorem gratiam, & ſanctitatẽ, & iuſtitiam ratione feruentioris diſpoſitionis, ſi enim non reſurgat, niſi ad æqualem, vel minorem, quàm habebat, nihil ei dabitur gratiæ ob pręterita merita neque gloriæ, quia hęc datur ſecundum menſuram gratiæ, ſicut ob merita remiſſa, quæ non produxerunt augmẽtum gratiæ, nihil gratiæ, aut charitatis, & conſequenter gloriæ datur, quouſque quis operetur opus feruentius ipſo habitu, ſiue æqualiter operetur, ſiue remiſsiùs, ſed quo modocumque operetur ſemper reſurgunt illa priora merita, ſed quoad accidentale præmium, hoc eſt gaudium de illis, non verò quoad eſſentiale in toto, aut in parte. Vnde in artic.5. ad 3. inquit D. Tho. quòd qui in minori charitate reſurgit conſequitur quidem præmium eſſentiale ſecũdum quantitatem charitatis, in qua inuenitur, habebit tamẽ gaudiũ maius de operibus in prima charitate factis, quam de operibus, quæ in ſecunda fecit: circa quam ſolutionem Caietan. in illum articulum hanc meã expoſitionem ſequitur ſi attentè legatur; & art.2. D. Thom. docet aliquando hominem reſurgere ad maiorẽ gratiam, aliquando ad minorem, aliquando ad æqualẽ, quia 57 (inquit) contingit intenſionem motus pœnitentiæ quandoq; proportionatum eſſe maiori gratiæ, quàm illa à qua ceciderat, quandoque autem æquali, quandoque verò minori: hæc ille, ſentit ergo tunc nos reſurgere ad æqualem gratiam quando conatus noſtri intenſio eſt æqualis gratiæ, quã habui-

habuimus, ſed tunc in ſententia Soti maiorem gratiam reciperemus; ex vna enim parte reciperemus æqualem cum ea à qua cecidimus ratione diſpoſitionis, quæ æqualis eſt, ex alia verò parte ex antiquis meritis partem aliquam reciperemus, vnde maior eſſet in nobis gratia, quàm fuit, in illo caſu ex ſententia Soti, ſed D. Thom. docere videtur nihil tunc dari antiquæ gratiæ, & meritorum: ſed tantùm cum quis reſurgit ad maiorẽ gratiam, quàm habebat propter feruentiorem diſpoſitionem, vt explicauimus. Huius ſententiæ hoc modo meminit Capreol. diſt. illa 14. quæſt. 2. arti. 3.
58 ad primum Scoti contra ſecundam cõcluſionem, & inquit, nec eſſe veram, nec ſecũdum mentem D. Thom. & Sotus art. 2. citato idem docet: ſed licèt ego falſam exiſtimem, crediderim tamen eſſe D. Thom. & Caietan. & forſan antiquorum quos retuli, qui ſuam ſententiam non explicant.

Confutatur hæc ſententia primò.

Sed falſitatẽ huius ſententiæ facilè erit oſtendere, quoniam iam ſequeretur non ſemper quoad æternum præmium reuiuiſcere antiqua merita, vt concedit hæc opinio, quia non ſemper homo ſe diſponit ad maiorem gratiam, vnde & opera illa non reuiuiſcent, & carebunt mercede ſua, rationes verò quas ſuprà retulimus, & autoritates omnes conuincunt ſemper reuiuiſcere, & habere ſuum præmium quale eſt illud maximè Concilij Trident. ſeſſ. 6. c. 16. vbi inter conditiones ſufficientes, & neceſſarias ad conſequendum præmium tres tãtùm enumerantur, & quòd opus ſit iuſti, & in Deo factum, hoc eſt, ex auxilio Dei, & qui meruit, in gratia decedat, nuſquam verò requiritur, quòd ille decedat in maiori gratia, ſemper ergo quòd in gratia decedat cõſequetur præmiũ illius operis, quod ante fecit, vnde & reuiuiſcent ſemper opera, falſum ergo eſt cõcedere aliquando opera non reuiuiſcere.
59

Secundò.

Secundò ſi illa doctrina vera eſſet, maximè quia vt meritum conſequatur præmiũ in alia vita in hac priùs debet conſequi augmentum gratiæ habitualis, vt explicauimus ex mente D. Thom. ſed hæc cauſa nulla eſt, quamuis enim concedamus D. Tho. & alijs remiſſum opus meritorium eſſe quidem meritorium vitæ æternæ, & gloriæ, ſed nõ conſequi gratiæ habitualis, aut charitatis augmentum, quod illi reſpondet niſi in hac vita operetur opus intenſius ipſo habitu, & ita conſequatur augmentum habitualis gratiæ, & charitatis, quod ſine periculo ſuſtineri poſſet, ſed nũquam meo iudicio ſanum eſt concedere eſſe opus aliquod meritorium vitæ æternæ, quod tamen quia non conſequitur augmentũ charitatis in hac vita, vt in illorum opinione contingere poteſt careat perpetuò mercede ſua in patria, vt probauimus 1. 2. d. 220. Vt enim ibi diximus ideò Dominus dixit Matth. 10. & Marci. 9. qui dederit potum aquę frigidę vni ex minimis iſtis non perdet mercedem ſuam, vt oſtenderet minimum opus etiam in nomine Chriſti factũ numquam cariturum mercede, quam ſententiam diſp. citata ſatis confirmauimus, & oppoſitam impugnauimus, ſic ergo in 60
hac opinione D. Thom. etiamſi concedamus non dari propter opera remiſſa augmentum gratiæ in hoc vita, non tamen debemus negare remiſsis etiam dari gloriam, & ita maiorem dari gloriam remiſſè operãtibus, quàm detur gratia, & charitas in hac vita, ergo ſimiliter concedere debent reuiuiſcere omnia merita ad præmium eſſentiale etiamſi non detur gratiæ, & charitatis augmentum in hac vita, quod illis correſpondebat: & certè neſcio, vnde colligũt menſurandum eſſe gloriæ præmiũ ex intenſione habitus gratiæ, & charitatis, potiùs enim ex numero, & dignitate operum menſurandum eſt, licèt revera ego libenter concedam, vt dixi illo loco quocumq; merito augeri gratiam habitualem, ſed ſi id non concedatur, negari non debet quocumque opere ita hominem conſtitui dignum æterna Dei fruitione, & magis dignũ, vt præmium ſuum conſequatur in patria, & ita vt reuiuiſcant opera non video neceſſarium eſſe, vt fundamentum reſtitui totam gratiã, quamuis vt infrà probabimus, non dubito ego, totam redire ratione ipſorum meritorium; potiùs ergo gratia ſi datur, ex antiquis meritis prouenit, vt oſtendemus, quàm illa ſit neceſſaria, vt reuiuiſcant, quia ergo reuiuiſcunt, & redeunt, redit etiam gratia, non verò contrà, & in meritis remiſsis eadem eſt ratio, ſi datur gratia ideò datur, quia illa præceſſerunt, non verò vt illa, quæ præceſſerunt eſſent meritoria, & conſequerentur præmium, neceſſarium fuit potiùs gratiam, & charitatis habitum augeri: & ratio eſt manifeſta, quia ex eo, quod quis eſt iuſtus, & ex auxilio Dei operatur, ipſomet opere ſic facto, dignior remuneratione æterna conſtituitur,

Non ſolùm gloriæ præmiũ ſed etiã charitatis & gratiæ habitus augentur in hac vita operibus remiſſis.

ſtituitur, & licèt non eſſet habitus gratiæ, ſedſolo actu contritionis, & dilectionis quisiuſtificaretur,eſſet verè iuſtus, & ſanctus, & dignus vita æterna, in quo nullus dubitare poteſt,& quocumq; opere, quod poſteà operaretur eſſet ſanctior,&dignior maiori præmio æterno, ergo non requiritur,vt opus hoc ſit meritorum, & præmiũ conſequatur, augeatur habitus charitatis, & gratiæ. Similiter vt opera mortificata per peccatum reuiuiſcant,& præmiũ conſequantur in patria, non videtur neceſſarium vt fundamentum augmentum habitus gratiæ,& charitatis, vt iuxta mẽſuram illius,ſit & meritorũ quæ reuiuiſcunt præmium,ſed potiùs ſi ſuper propriam diſpoſitionem nobis datur maior gratia ratione 61 operum præteritorum, quæ reuiuiſcunt, ideò datur,quia reuiuiſcunt opera,non tamen ideò reuiuiſcunt, quia datur illa gratia,nam gratiæ augmentum, ſi datur non datur propter præſentem diſpoſitionem, ſed propter merita præcedentia,quia ergo illa reuiuiſcunt datur, & quòd reuiuiſcant ſecundum totũ illa opera oſtẽdemus apertè;eo ergo modo quo reuiuiſcunt, ideò reuiuiſcunt,quia ablato peccato,vt ſuprà dicebamus non debet negari eis, quod illis debebatur,cum pro peccato ſit facta condigna ſatisfactio.Sed Bonauent.diſtin.14. par.2.d.artic.2.quæſt.1. docet apertè opera mortificata non eſſe remuneranda ſecũdum charitatẽ,in qua facta ſunt, ſed in qua reuiuiſcunt, ex quo apertè innuit ſententiam hanc,quam impugnauimus.

Omnia merita per peccatum mortificata integrè reuiuiſcunt. Albertus. Ricard. Magiſter.

Mihi ergo videtur redire omnia in integrum antiqua merita, & illis tribuẽdum eſſe tantùm præmij quantùm redderetur, ſi nullo fuiſſent mortificata peccato, totũ inquam quod antea merebantur accipere quocumque conatu quis à peccato reſurgat,ſic videntur docere Albert. in 4. d.14. artic.21.& artic.22.Ricard.artic.8. quęſ.2. & Magiſt.in ea d.cap. *Ijs verbis*, abſolutè 63 enim ſine limitatione docent,ſicut mortificantur tantùm opera meritoria per peccatum,ſic per pœnitentiam reuiuiſcunt:& clariùs colligitur ex Henr. diſcurſu quod-
Henricus. libet. 5.quæſt.24.ſed apertè id docet Du-
Durand. rand.in 3.d.31.quæſt.2.ad 3. inquit enim reſtitui ſecundum charitatem,quæ præceſſit, non in qua reſurgit, hoc eſt, vt antea erant meritoria. Hoc etiam abſq;dubio ita
Scotus. Gabr. docent Scotus in 4.diſt.22. quæſt.1. §. *De ſecundo articulo*, Gabr.in 4. diſtinct.14.q.3. artic.3.dub.3.Almain.quæſt.1.arti.2.Maior quæſt.1.Ioan. Medi. C. de pœnitentia quæſt.8. Okam in 4.q.9.ad 6.dub. Marſil. in 4.quæſt.11.articul.1. ſiue ergo dicamus non redire totam gratiam amiſſam,ſiue nihil illius redire,hoc ſaltem negare non poſſumus,aut omnia merita integrè reſtitui, aut nihil illorum, ſed nihil illorum redire non eſt dicendum,vt conſtat ex dictis, ergo integrè reſtituuntur; quòd enim reſtituantur ſecundum partem, & ita ſecũdum proportionem illam quam aut ex Soto, 64 aut D.Tho.diximus,eſt omnino ſine fundamento,quare aut non redeunt,aut integrè reſtituuntur, & quòd redeant omnino ratio manifeſtè probat, quoniam ſi ſemel ſatisfactione facta pro peccato condignè abluitur peccatum, iuſtè quidem ob antiqua merita merces poſtulatur, vt præmiũ iuſtè debitum, vt ſuprà iam probauimus, & ita non tãtùm iuſtè petitur præmiũ pro operibus,ſed totum præmium, quia condignè ſatisfactione facta pro peccato non eſt iuſtum aliquid antiqui meriti, & debiti amittere,amitteretur autem niſi totũ integrè meritum reſtitueretur:condignitas ergo meritorum poſtulat,vt tota redeat;qua ergo ratione ſuprà probauimus redire,probatur integrè reſtitui.

Almayn. Maior. Ioã. Med. Ocham. Marſil.

Obiectioni occurritur.

Sed ſi dicatur ideò non redire, quia non redit tota gratia, iam probauimus hoc eſſe omnino abſq; fundamento, quia ſi aliqua gratia datur vltra præſentem diſpoſitionẽ vt dicebamus,ideò datur ob antiqua merita, quia illa reuiuiſcunt non contrà, priùs eſt ergo reuiuiſcere merita, quàm ob illa donari gratiæ augmentum,ſed reuiuiſcere integrè poſtulat ipſa natura meritorum,& 65 iuſtificationis,vt diximus; ſi non eſt habenda ratio gratiæ habitualis,vt ſatis probatũ eſt,ergo integrè dicendum eſt reſtitui merita, & ille homo,qui multùm laborauerat ſi à peccato reſurgat non tantùm erit dignus æterna vita ob præſentem diſpoſitionem,qua à peccato reſurgit, ſed etiam ob antiqua merita, quia in gratia Dei laborauit,nec erit dignus tantũ acceptatione, & fauore Dei,ſed ipſa natura operum,quę in Deo facta ſunt ita poſtulante,vt ita ille ſit dignus,ac ſi perpetuò laboraſſet ex gratia Dei,ſine peccati interruptione, & omniũ meritorum iure poſtulet præmium. Vnde vt benè notauit Scotus, in Scriptura frequenter dicitur,quòd Deus reddet vnicuique ſecundum opera ſua,operum ergo iuſtorum,

ſtorum, quæ in Deo fiunt habenda eſt ratio in æterna retributione, illa verò commenſuratio habitualis gratiæ cum meritis, vt verè conſequantur vitam æternam, eſt omnino fictitia, vt iam probatum eſt, & cõditiones, vt meritum conſequatur vitam æternam non ſunt aliæ, vt diximus, quàm enumerantur ſeſſ. 6. cap. 16. in Concil. Trident. quòd ſint iuſtorum, & in Deo facta, & ille, qui meruit decedat in gratia, nec amplius deeſſe credendũ eſt, vt iam diximus, quod de meritis ſecundum totam latitudinem eodem modo probat, ſi enim non reuiuiſcerent integrè non cõſequerentur totum, quod meruerunt, & ita illis ampliùs deeſſet contra Cõcilij verba, vt illud, quod meruerunt conſequerentur: dicendũ ergo eſt eum, qui reſurgit à peccato cum verè pro illo condignè ſatisfaciat, aut condignè mutatus ſit, iam deinceps dignum eſſe remuneratione, quam antea meruit ſuis bonis operibus. An verò tota gratia redeat dicemus ſtatim ſequenti dubio.

DVBIVM III.

Vtrùm tota gratia habitualis, vel aliquid illius reſtituatur?

1 NON minùs controuerſum eſt inter Doctores, vtrùm tota gratia habitualis amiſſa, vel aliquid illius ſemper reſtituatur, vt homo ad maiorẽ gratiam reſurgat ſemper, quàm priùs habuit, vel ad æqualem, & minorem reſurgere poſsit. S. Thom. in hac quæſt. art. 2. & Caietan. art. 5. Alexand. 4. p. quæſt. 12. memb. 4. art. 5. Bonauent. in 4. d. 14. 2. par. d. artic. 2. quæſt. 1. & 2. Capreol. quæſt. 2. art. 1. concluſ. 2. Scot. d. 22. quæſt. 1. §. illo, *De ſecundo articulo*, Sotus in 4. diſt. 16. quæſt. 2. artic. 2. Ledeſma. 1. par. 4. quęſt. 30. art. 2. Petrus à Soto de Inſtitut. Sacerd. lect. 6. de pœnitentia. Durand. in 3. d. 31. q. 2. Paludan. eadem diſt. quæſt. 1. art. 1. concluſione 3. conueniunt in hoc, quòd homo per pœnitentiam reſurgens à peccato aliquando ad minorem aliquando ad maiorem, aliquando ad ęqualem reſurgat, diuerſimodè tamen id docent: Sotus & Ledeſma ita hoc docent, vt tamen dicant ex meritis præteritis aliquid gratiæ ſemper dari, 2 vt partim ſecundum propriam diſpoſitionem, partim ob antiqua merita, ſed in ea proportione, quam ſuprà diximus, & hanc ſententiam iam ſatis dubio præcedenti impugnauimus. S. Thom. Alexand. Bonauen. Paludan. & forſan Capreol. exiſtimant nihil gratiæ conferri ob antiqua merita, niſi dum quis reſurgit feruentiori conatu, quã erat gratia à qua recedit, tunc enim credo, eos exiſtimare totam priſtinã gratiam redire ſuprà illam, quæ præſenti diſpoſitioni correſpondet. in ò & de meritis idem eos docuiſſe iam ſuprà dixi, ſed obſcurè omnes loquuntur, maximè verò Alexand. qui abſolutè negare videtur vmquam aliquid ob 3 merita præterita gratiæ dari, quamuis ex alia parte doceat merita remunerari antiqua, & viuificari ſecundum menſuram charitatis, in qua decedit homo, vnde tenetur dicere aliquando aliquid dari ob illa merita, & cæteri qui illius fuerunt opinionis, aliàs tenentur concedere ſemper perdi merita præterita, & numquam viuificari, quia ſi tantùm ſecundum finalem charitatẽ prę mio afficiuntur merita, & illis nihil reſpondet, numquam remunerabuntur. Excipio Capreol. qui de reditu meritorum ſentit ſemper aliquid illorũ redire, de gratia non ſe ita explicauit, in qua ſcilicet redeat proportione antiqua gratia, forſan in hoc obſeruat illam analogiam ad augmẽtum gratiæ ex operibus remiſsis, quod numquam confertur, quouſque quis diſponatur illo actu feruentiori, ſed illam ſententiam de augmẽto gratiæ ex operibus remiſsis iam ſatis impugnauimus 1. 2. diſp. 220. ſed hoc de reditu antiquæ gratiæ eodem modo, & ex eiſdem principijs impugnabo, quo & illud de augmento ex actibus remiſsis.

Prima opinio. D. Thom. Caiet. Alex. Bonauent. Capreol. Scot. Sot. Ledeſ. Pet. à Soto. Durand. Palud.

Variè Doctores citati mentem ſuam explicant.

Ex dictis Doctoribus omnes excepto Capreol. dicunt augmentum illud gratiæ, numquam dari ex meritis antiquis, nec in alia vita, niſi quis diſponatur actu illo feruentiori, quia nec merita reuiuiſcunt ad præmium eſſentiale in minima parte, niſi illo modo. Capr. verò cum dicat ſemper aliquid reuiuiſcere meriti, tandẽ concedit ſaltem in alia vita dari gratiam in eadem mẽ- 4 ſura, in qua reuiuiſcunt merita, niſi in hac vita feruentiùs diſponatur, quia tunc totã dari cum alijs concederet, ſed quàm falſa ſit hæc ſentẽtia infrà patebit. De Petri de Soto ſententia nihil colligere licet præter illud, in quo omnes diximus conuenire.

Scotus, & Durand. vbi ſuprà cum concedant omnia merita in integrum reuiuiſcere, docent tamen gratiã antiquis meritis correſpondentem non totam, nec partem illius

illius donari, ſed tantum diſpoſitioni quã quis reſurgit,& poſteà operatur commenſuratam,ac ſi nulla præceſſiſſent merita,ſi-
5 cut Scotus de operibus remiſsis docet eodem loco citato, quòd licèt mereantur gloriæ gradum ſibi reſpondentem, & gratiæ, non datur illis in hac vita augmentum gratiæ, ſed ſecundum diſpoſitionem tantùm operantis augebitur,concedit tamen in 4. d.21.quæſtione 1. §.*In iſta quæſtione*,verſiculo,*Aliud quod omne*,ſiue verſiculo, *Iſtud eſt probabile*, illum gradum gratiæ, quem merebantur merita remiſſa, nec conſequuta fuerunt in hac vita, cõcedi in primo inſtanti alterius vitæ, de quo ſuo loco diximus,ſic meo iudicio concedent hominem ob antiqua merita mereri gloriæ gradum, & ad illum eſſe acceptum, & gratiæ ſimiliter,ſed gratiæ gradum in alia vita concedi,in hac verò ſolùm dari ſecundum menſuram diſpoſitionis præſentis, & vt ſuprà dixi,hoc vt minimùm de meritis concedendum eſt in integrum ſemper redire,vt probauimu. Sic diceret etiam Durandus, quia ſi concedit omnia merita in
6 integrum redire, vt gloria detur illis tota,quam antea merebantur, tandem concedere debet dari, & gratiæ augmentum in alia vita, licèt in hac tantùm ſecundum menſuram diſpoſitionis, ipſe tamen non ſe explicauit loco citato ampliùs, quàm diximus,& hanc ſententiam ſequitur Marſilius in 4.quæſtione 11.articulo 1: quamuis dicat gratiam illam ſemper eſſe maiorem, quàm ſi merita non præceſſiſſent nõ quidem maiorem intenſiuè,ſed ſecundum effectus latitudinem, quia viuificat plura merita.

Ego verò ſemper credidi, ſicut merita ſecundum totam ſuam latitudinem ſemper redeunt, & integrè præmium conſequuntur, ſic etiam totam gratiam habitualem amiſſam ſuprà illam,quam præſenti diſpoſitione conſequitur pœnitens, reſtitui, hanc ſententiam ſequitur Henricus quodlibeto 5. quæſtione 24. præcipuè in ſolutione vltimi. Okam in quarto quæſtione 9. ad ſextum dubium.Gabriel in 4. diſtinctione 14. quæſtione 3. articulo 3. dub.3.Almain.diſt.22.quæſt.1.art.2. Maior d.22.quæſt.1.Ioan. Medina C. de pœnitentia quæſt.8. & meo iudicio ratio eſt
7 eadem qua ex horum Doctorum ſententia probauimus 1.2.d.220.quocumq; actu remiſſo augeri gratiam habitualem, ad quã rationem ſtabiliendam ſuppono primò, quod ſuprà etiam cœpi dicere etiamſi detur gratia habitualis, quæ ſit animæ iuſtitia, & ſanctificatio,vt probaui 1.2. d. 204. tamen ſine illa etiam homo verè iuſtus eſſet ſine vllo Dei fauere alio,aut imputatione noua ſola contritione vera, & dilectione Dei ſuper omnia,& hoc certum eſſe debet,vt 1.2.diſputatione 203.probaui,quia homines iuſtificari de fide eſt, non tamen eſt de fide per habitum ſemper, aut per actum tantùm ſine habitu,vnde certum eſſe debet per actum,aut habitum iuſtificari,& non liceret reſtringere ad hoc doctrinam, vt dicamus tantùm vno ex ijs modis iuſtificari,tum etiã ex natura contritionis,& dilectionis, quæ facit hominem Deo amicũ, & ita ipſum Deo reconciliat,vnde & iuſtificat.

Pro confirmatione veræ ſententiæ notandum primò.

8

Secundò præmittamus hominem ſemel iuſtificatum per actum etiam ſine habitu verè manere iuſtum ſine habitu permanẽti,& non ex imputatione noua iuxta doctrinam à nobis traditam 1.2.d.203. inſuper etiam quotidie creſcere in iuſtitia per opera bona meritoria vitæ æternæ, & illis ampliùs ſanctificari,vt qui iuſtus eſt,iuſtificetur ampliùs per obſeruationem mandatorum Dei,& Eccleſiæ,vt inquit Cõc.Triſ.6.c.10.ſicut qui peccata multiplicat ſordeſcere ampliùs dicitur ſine habitu, vel augmẽto illius;ex ipſis ergo operibus quib⁹ dignior cõſtituitur vita ęterna ſanctior etiã efficitur,dignitas enim vitę æternę ex ſanctitate eſt,& maior dignitas ex maiori ſanctitate pręcipuè cũ dignitatis illius augmentũ non ſit imputatione,&fauore,ſed ex ipſo ſtatu iuſtitię,& operibus in Deo factis. Ex ijs aperta cõcluditur ratio pro hac ſententia,ſicut diximus per remiſſa opera verè cõſtitui hominẽ magis dignum vita æterna,&ita magis ſanctũ,etiãſi habitus,& augmẽtũ illius nõ eſſet, nec ſolũ magis ſanctũ fauore acceptãtis, ſed ex ipſorũ operũ & ſtat⁹ natura,ſic etiãſi ablato peccato per pęnitentiã,antiqua reſtituũtur merita integrè;& ex illis homo dicitur dignus vita æterna, magis quàm ſi illa non habuiſſet; & ſicut antea erat; ſic etiam ſanctior verè erit ex illis, ſine noua imputatione, ergo verè reſurgit in maiori ſanctitate iuſtitia, & gratia,non curo de habitu gratiæ iuſtificationis,ſed loquor de iuſtitia quomodocumque illa nobis contingat, & hoc tenetur fateri Sot.& Ledeſma, & Capreol. qui

Secundò.

9

Vera ſentẽtia tota gratiam habitualem in iuſtificatione reſtitui.

Henricus. Ok Kam. Gabr. Almayn. Maior. Ioan.Med.

vt vidimus docent ſemper aliquid merito rum antiquorum reſtitui, in ea enim proportione ſanctior erit, vt ipſi fatẽtur, & gratia reſtituetur, reſtitutis enim meritis, ſic ſe habet homo, ac ſi nulla interruptione peccatia feciſſet, & ita dign⁹ eſt, & dignior, vnde & ex illis ſanctior: cũ ergo habitus permanens gratię iuſtificet animã, ſed nõ alio genere iuſtitiæ, quàm ipſa opera, quæ diximus ita facta, vtraque enim eſt adoptionis filiorum gratia, ſolùm ſit differentia, quòd habitus ſit permanens qualitas, actus verò tranſiens, ſequitur ſufficienter eſſe diſpoſitum hominem, vt augeatur habitus ille, vel in maiori gradu cõferatur, quoties aut ex operibus remiſsis, aut ex mortificatis, & rurſus viuificatis ſanctior eſt; quam
10 diſpoſitionẽ ſafficiẽtem eſſe, vt detur cuicumq; actui remiſſo augmentũ gratiæ habitualis latiſsimè probaui eo loco, & eadẽ erit ratio de operibus mortificatis cum reuiuiſcunt, & ita Sotus, & Ledeſma, qua proportione fatentur reſtitui nobis antiqua merita, in eadem docent reſtitui etiam augmentum gratiæ habitualis. Quòd ſi cõcederent omnia ſemper in integrum reſtitui, etiam concederent totam gratiam habitualem recuperari, & ita fieri fatentur, quando integrè reuiuiſcunt merita, quod aliquando fieri ex eorum ſententia ſuprà vidimus. Non ergo expectare debemus aliud genus diſpoſitionis, vt antiquæ gratiæ habitualis menſura conferatur, ſi enim qui reſurgit à peccato omnia ſibi merita recuperat, & ita revera ſanctior reſurgit, & cum tota ſanctitate antiqua, quam habuit, & quam modò ex præſenti diſpoſitione adquirit, optimè diſpoſitus eſt, vt recipiat totam menſuram habitus præcedentis, aut neſcio quare alia expectanda ſit, & quamuis dicamus habitũ gratiæ non reſtitui integrè, tamen totam ſanctitatem reſtitui cũ reſtituantur integrè merita negari non poteſt, ex illis enim vt diximus ſanctior eſt, quàm ex ſola præſenti diſpoſitione, ſicut ergo merita reſtituuntur, ita & ſanctitas.

Quãnis habitus gratiæ non reſtituerẽtur, reſtituerẽtur tamẽ integra Sanctitas.

11 Sed notãdum quòd ſanctitas habitualis aliter redit, quàm ſanctitas ipſa ex operibus tantùm, opera enim non ſunt mortua, ſed impedita, vt explicatum eſt, & ita eadem redire dicuntur, id eſt eadem numero quę antea erant, effectum ſortiri, & ita cum dictum ſit ex operibus bonis ſine habitus augmento hominem magis, ac magis iuſtificari, ita dicendum ex meritis illis ſine alio habitus augmento iuſtificari magis, quàm ſi illa non habuiſſet, ita quòd quemadmodum ex illis conſtituitur homo magis dignus vita æterna verè, ita & magis ſanctus, ſicut enim dignitas prouenit ex ſanctitate, ita maior dignitas ex ſanctitate, ſed augmentum habitus, quod antea erat, illud numero non tantùm impeditum fuerat, ſed omnino extinctum, & ita non redit idem numero, ſed dicitur redire id eſt conferri tantùm augmentum ſicut antea erat, ſimile tamen in ſpecie, imò & hoc non datur, aut redit ex natura rei, ſed voluntate Dei, qui poterat decernere 12
numquam dari augmentum habitus, ſed magis, ac magis hominem iuſtificari ſolis bonis operibus in gratia, & charitate factis, vt initio notabamus, ſed iam quòd decreuit dare augmentum habitus rectè diſpoſitis, dicimus dari totum augmentum habitus iuxta menſurã ſanctificationis prouenientis ex meritis, & bonis operibus, quia illa eſt optima diſpoſitio, ſi aliqua eſt expectanda, vt dictum eſt.

Infirmatur ratio contraria ſẽtẽtiæ.

Vnde ratio qua Diu. Thom. & omnes vtuntur contrariæ ſententiæ nihil valet, eſt ergo ratio gratiam iuſtificantem dari ſecundum menſuram diſpoſitionis, ſed hæc aliquando poteſt eſſe minor, aliquando maior, aliquando æqualis, ergo reſurgere poteſt homo ad æqualem, aliquando ad minorem, aliquando ad maiorem gratiam, procedit tamen ex principio malè intellecto, gratia enim iuſtificans non tantùm datur ſecundum diſpoſitionis præſentis menſuram, ſed etiam præteritæ, ſicut enim non ex ſola præſenti conſti- 13
tuitur verè iuſtus, etiamſi habitus non detur quando illa eſt vera contritio, ſic etiam ex præteritis meritis ſanctior etiam eſt, quàm eſſet, ſi illa non habuiſſet, quod & Sotus, & Ledeſma ex parte concedunt, ad menſuram ergo ſanctitatis ratio habenda eſt, non tantùm preſentis diſpoſitionis, ſed etiam meritorum, quæ reſtituuntur in ea in qua reſtituitur menſura.

Obiectio ex Bonauent.

Bonauentura verò conatur hanc impugnare ſententiam experientia, quia qui reſurgit poſt aliqua peccata non ita facilis reperitur ad virtutis viam, & opera, ſicut antea, ergo non ſemper reſurgit in ſtatu maioris ſanctitatis. Hæc tamen ratio parùm, aut nihil probat, hoc enim prouenit non ex minori ſanctitate, & gratia habituali, hæc enim non præſtat facilitatem in quacumq;

quacumq; materia virtutis, ſed prouenit
Soluitur. ex diminutione habituum virtutum moralium adquiſitarum, quæ hanc præſtabat facilitatẽ, contingere enim poſſet, vt quis longo tempore in peccatis manẽs habitus adquiſitos admodùm conſumpſerit, & ita
14 maximos habeat vitiorum habitus, vnde & ad vitia maximè procliuis, & ad virtutẽ difficilis admodum ſit, reſurgat tamen ferueniſſimo actu, quo ſecundum omnium ſententiam reſtituatur antiqua etiam gratia integrè.

Alia obiectio. Sed contra hanc doctrinam obijcies illud Hieron. quod refertur 50. d. c. *quicumque*, aſſerentis difficile eſſe reduci lapſum in priſtinum gradum, ſatis autem illis eſſe animã ſaluare. Nos verò aſſerimus, ſtatim vt iuſtificatur homo omnia bona amiſſa reſtitui. Reſpõdeo æque facile in noſtra opi-
Diſſoluitur nione eſſe iuſtificari, & recuperare merita, & gratiam perditam apud Deum, ſed non dignitatem in Eccleſia exteriori, de qua intelligitur caput, vt Gloſſa illius explicat, & tota illa d. de hoc tantũ agit Gratianus.

Hẽrici placitum non placet. Miſſum facio, quod Henricus docet loco illo citato omnes virtute ſacramenti reſurgere, quod ad præſentem diſpoſitionẽ attinet in æquali gratia: exiſtimo enim om
15 nino falſum, & erroneum, principia etiam ex quibus id probat non minùs periculoſa ſunt, exiſtimat enim & ex parte Dei æqualem omnibus offerri gratiam, & diſpoſitionem omnium ad ſui iuſtificationem æqualem eſſe, quia (inquit) non eſt aliquis noſter conatus, ſed negatio quædam, hoc eſt, diuinæ gratiæ excitanti non reſiſtere. Hoc verò æqualiter eſt in omnibus: vtrumque tamen falſiſſimum eſt. Primum quidem, quia diuerſimodè diuerſi excitantur, quidam acriùs, quidam non ita, & ſecundum menſuram excitationis, vt congruit arbitrio omnes reſpondent, hæc verò non eſt æqualis, quod & experimento conſtat. Secundum verò magis falſum eſt: diſpoſitio, enim qua iuſtificatur homo non eſt negatio tãtùm, hoc eſt, non reſiſtere, ſed cooperatio, qua reſpondemus gratiæ excitanti nos, & conſentimus ex ipſa tamen gratia excitanti, adiuuanti nos, vt prima ſecundæ diſputatione 185. explicaui: eadem enim, quæ erat excitans ſine noſtro conſenſu, no
16 biſcum eſt adiuuans ad conſenſum, vt ibi diximus, & hoc veriſimũ eſt eum, qui ferentiùs reſpondet ſemper ferentiùs excitari, hoc eſt, non intenſiùs, ſed congruentiùs, de quo alibi latiſſimè, & inde prouenit diuerſitas ſanctificationis, quã negare, vt negat Henricus exiſtimo erroneũ, quãuis non loquamur de meritis, ſed de prima iuſtificatione.

Ex gratia tãtum reſtituitur quæ reſpondebat meritis ex proprio actu nõ ex operè operato

Ex dictis ſequitur cum dicimus totam gratiam amiſſam redire intelligendum eſſe, quæ correſpondebat meritis tantùm, vt ita homo iuſtificatus à peccatis ita ſit iuſtus, & non ampliùs, ac ſi iuſtificatus eſſet primò ea diſpoſitione, & addidiſſet poſteà omnia illa merita, quę anteà fecerat, & recuperat per iuſtificationẽ, quia illa recuperata etiã ſine habitu alio, verè faciunt hominẽ illum magis ſanctum, quàm ſine illis
17 eſt, ſicut etiam ſi poſt vltimam iuſtificationem illa habuiſſet, & ita habitus augetur ſecundum illorum menſuram: ſed quia poteſt aliquis habuiſſe gratiam ex ſola attritione præcedenti tempore abſolutionem, & ex ipſa efficacia abſolutionis, illam num quam recuperat, & ita etiã nec illam, quam habet virtute ſacramenti ex opere operato, etiam cũ iuſtificatur in ſacramẽto cum cõtritione, quia ille gradus ſacramenti maior eſt, quàm operi proprio correſpondebat natura ſua, & ex ſola Dei voluntate cõfertur, vnde fit homo magis ſanctus, quàm fieret proprio actu: hic ergo gradus nõ reſtituitur, meo iudicio, vmquam, quia gratia tantùm reſtituitur iuxta ſanctificationem meritorũ; poſſet quidem illam Deus iterum conferre gratiam, ſed non video vnde conſtet de voluntate hac Dei. Vnde ſequitur, vt poſsit homo hac ratione aliquando admaiorem gratiam, aliquando ad minorem, aliquando ad æqualem reſurgere, ſi habeatur ratio illius, quę datur ex opere operato, ſemper tamen ad maiorẽ, quàm habebat reſpõdentem bonis meritis, quia tota illa reſtituitur, & aliquid aliud ratione præſentis iuſtificationis. Quòd non cõ-
18 ſtet de voluntate Dei, vt conferre velit gradum gratiæ ex opere operato collatum, inde deduco, quia non eſt ratio, quæ id probet, nec autoritas, aut traditio, & quòd reſtituatur augmentum correſpondens meritis ſanctificantibus conſtat ex eo, quia ita cõmuniter concedimus cum dicamus eſſe habitum gratiæ, dari illius augmentum rectè diſpoſitis, diximus autem rectè diſpoſitum eſſe, qui magis ſanctificatur bono opere meritorio, vt non ſit opus aſſerere aliam eſſe expectandam diſpoſitionem.

Circa articulum tertium vtrùm homo reſtituatur per pœnitentiam in priſtinam dignitatem, nihil notatione dignum inuenio, quod ad hanc materiam pœnitentiæ pertineat, potiùs ad materiam de irregularitate pertinet.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm per pœnitentiam ſubſequentem, etiam opera mortua viuificentur?

Notatio circa textum.

1 IN hoc articulo nihil etiam occurrit circa doctrinam D. Thom. notatione dignum, eam optimè explicat Dominicus Sotus, & ex ſolutione ad tertium, vera interpretatio illius autoritatis Auguſtini, quam articulo primo adduximus 4. tomo de vera, & falſa pœnitentia cap. 14. colligi videtur, vbi docet Deum remunerare gratia ſua bona, quæ in peccatore plã tauerat, & deſtruere etiam opus peccati, quod ſecum non eſt: ſenſus ergo eſſe videtur, Deũ bona illa, quæ peccator facit Deo adiuuante dum adhuc in peccato manet remunerare aliquo temporali bono, quo etiam modo explicat D. Thom. in illa ſolutione ad tertium dictum Hieronym. in illud Aggæi 1. *Seminaſtis, &c.* in hunc modum: *Si quando videris inter multa mala opera facere peccatorem quemquam aliqua quæ iuſta ſunt, non eſt tam iniuſtus Deus, vt propter multa mala obliuiſcatur paucorum bonorum.* Ego verò crediderim etiam aliud intendere Auguſtinum loco citato, ſcilicet ipſa gratia remiſſionis peccatorum, quæ iuſtificat impium, & deſtruit peccatum remunerare opus ſuum, quod in peccatore plantauerat, quia & bona opera ex auxilio Dei ipſo plantante facta, eſſe meritoria de congruo, & impetratoria vitæ æternæ docuimus prima ſecundæ diſputatione 218. & ob illa promiſiſſe ſuam gratiam, & idem forſan docere voluit Hieronym. quod enim bona temporalia non mereatur de condigno, qui eſt in peccato oſtendimus prima ſecundæ quæſt. 114. articulo vltimo in explicatione articuli, vnde parùm refert ſi dicat Hieronym. *Non enim iniuſtus eſt Dominus*, vt credamus ipſum loqui de merito de condigno, & ideò de merito æquali. Nec obſtat, quòd Hieron. dicat, non eſſe iniuſtum Deum, & ideò remunerare, quod de merito de congruo intelligi non poteſt, vnde intelligetur de merito temporali, quod erat de condigno, hoc ergo non obſtat, quoniam dicetur non iniuſtus Deus, quia promiſit multis generibus bonorum operum iuſtificationẽ, vt eleemoſynæ, remiſſioni iniuriæ, orationi, & ideò dum reddit dicitur iuſtus, ſcilicet fidelis verbo, quod non obſtat rationi meriti decongruo, vt oſtendimus 1.2. loco citato. Quomodo verò bona opera in peccato facta non minuant pœnas inferni, quas quis ob peccata cõmiſſa meretur, tolerabilius verò faciant Dei iudicium, quia ab alijs excuſant peccatis, ſicut inquit Auguſt. to. 4. lib. de pœnitentia cap. 26. de ſchiſmatico, qui tamen ne Chriſtum negaret multa ſuſtinuit tormenta, optimè explicat D. Thom. in ſolutione 3. & Sotus d. 16. quæſt. 2. art. 6. & ideò ſatis de hac quæſtione.

Auguſt.

Hieron.

2

De ijs verò omnibus, quę D. Thom. diſputat. quæſtione 90. nihil eſt notatione dignum, & iam ſatis diximus quæſtione 84. articulo 1. Supererat antequam de confeſſione dicamus de contritione diſſerere, & de eius natura, de qua Sotus diſtinct. 17. quæſtione 2. multa diſputat. Iam nos ſuprà diſputauimus quæſtione 85. articulo 1. & maximè quæſtione 86. artic. 2. Nunc ad alteram huius ſacramenti partem gradum faciamus, ſcilicet ad confeſſionem, de qua ſuo ordine diſputabimus, vt naturam eius, & modum debitum inueſtigemus, & quia D. Thom. 3. parte de ea nihil diſputat cum tractatum huius ſacramenti non abſoluerit in 3. parte, ſequemur deinceps ordinem peculiarem proſequentes tamen ordinem quæſtionum iuxta numerum iam antea ſignatum, quatuor verò quæſtionibus additis ad D. Tho. hanc materiam confeſſionis cõplectemur, prima quæ erit 90. de illius inſtitutione, & præcepto omnia diſputabimus, quę ad hoc pertinent, in 91. de integritate, & qualitatibus illius. 92. de iterenda confeſſione. 93. denique de Confeſſario, & omnia, quæ ad ipſum attinent, & vnaquæque ſuos habebit articulos.

3

QVÆSTIO XC.

De confeſsionis inſtitutione & neceſsitate.

ARTI-

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm confeſsio ſacramentalis fuerit à Chriſto præcepta?

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm confeſsio præcepta ſit diuino præcepto, vel humano?

1 HÆretici omnes, qui dixerunt confeſsionẽ non eſſe ſacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, conſequenter etiam præceptum confeſsionis auricularis negabant cum dicerent, eam non eſſe ſacramentum, neq; à Chriſto inſtitutã, & ita non mirũ ſi Vvicl. docuerit fuiſſe humanũ inuentum, nec ex Dei inſtitutione, vt refert Vvaldẽſ. tom. 2. de Sacramentis cap. 135. & omnes hæretici, tam antiqui quàm Recentiores, quos retulimus quæſt. 84. artic. 1. dicentes non eſſe ſacramẽtum à Chriſto inſtitutum, vnde omnes illi Recentiores docebant tantùm fuiſſe humanum quoddam inuentum ab Innocent. III. in Conc. Lateran. introductum ſub præcepto, & conſequenter meritò à pijs hominibus abolẽdum, quòd Eccleſia non habuerit hãc poteſtatẽ, vt etiam ſecreta cordis peccata confitenda præciperet, vnde & iſti hæretici noſtri tẽporis carnificinã conſciẽtiarũ non dubitarunt eam appellare, quod damnat Concil. Tridend. ſeſſ. 14. cap. 5. ſic ergo Nouatiani, Maſſaliani, Iacobitæ, & alij negabant præceptum confeſsionis, vnde cum & Lutherus, vt ibi diximus non negauerit, hoc eſſe ſacramentum à Chriſto inſtitutum, quamuis multa blaſphema contra eius naturã, & inſtitutionem docuerit, non video quomodò expreſsè negauerit confeſsionis diuinũ præceptũ, quamuis & hunc eius fuiſſe errorem dicat Alphonſ. de Caſt. contra hæreſes verbo, *Confeſsio*, & Gabriel Prateolus 2 in ſuo elencho hæreſum verbo, *Lutherani*, ſed Roffenſis articulo octauo, & nono, vbi errores Lutheri de confeſsione refert, non memenit huius erroris, ſolùm refert in eo fuiſſe errore, vt ſolùm mortalia cõfitenda eſſent, & ex ijs non omnia, vt Dei miſericordię aliquid remittendum relinqueretur, quem etiam errorem refert Latomus articulo tertio contra Lutherum art. 5. & artic. 3. eiuſdem articuli refert. Lutherum ita dixiſſe, confeſſurus peccatatua cogita apud te quid facturus eſſes, ſi noneſſet præceptum, iam ergo præceptum illius admittit: Eius tamen Diſcipuli, ſicut in multis alijs ab eo diſſenſerunt poſteà, ſic etiam apertè docuerunt non eſſe in præcepto cõfeſsionem, ita confeſsio Vvitembergenſ. titulo de confeſsione, vt refert Petrus à Soto in confeſsionis illius confutatione, & Melãchthõ, & Caluinus, vt refert Ruar. Taper. in articulo quinto contra Caluinum docuerunt apertè non eſſe diuini iuris confeſsionem, ſed non mirum, quia etiam inſtitutionem huius ſacramenti negabant. Potiſsima fundamenta huius erroris infrà adducemus. 3

Hæreticorũ error. *Tridẽt.* *Caſtro.* *Prateol.* *Latoml.*

Inter eos autẽ, qui verè concedebãt hoc eſſe vnũ ex 7. Eccleſię ſacramẽtis à Chriſto inſtitutum, Petrus Oxomenſ. Doctor Salmanticen. docuit, hanc confeſsionem ſacramẽtalem non eſſe in præcepto ijs, qui iam à peccatis ſuis verè cõtriti, iuſtificati ſunt, vnde conſequenter remitti peccatũ contritione ſine ordine ad claues, hæc enim erat eius prima propoſitio inter alias in Concilio Complutenſi damnatas, ſed ſecunda eius propoſitio erat, quòd licèt prȩceptũ hoc confeſsionis eſſet ijs, qui in peccato erant neceſſarium, tamẽ illud non erat iuris diuini, ſed ab Eccleſia, vnde conſequenter dicebat eo non obligari cõtritum iam, & iuſtificatum à peccatis, quia Eccleſia ad hoc obligare nõ poterat; ita refert illius erroręm Alphõ. de Caſt. loco citato, & in ſum. Cõc. ſub decretis Sixti IIII. Poſſet ergo alicui videri dubium præceptum huius ſacramẽti, etiamſi inſtitutionẽ illius cõfiteatur, quãuis enim extrema vnctio, ordo, & aliqua alia ſint verè ſacramẽta à Chriſto inſtituta ad cõferendã gratiã, tamen nõ ſunt in prȩcepto, ſic ergo videri poſſet cõfeſsionẽ eſſe ſacramẽtũ a Chriſto inſtitutũ, nõ tamen eſſe in præcepto: ſed damnatus eſt ille Petrus Oxomenſis, vt infrà dicemus in quodam Concilio Complutenſi. *Error Petri Oxomenſ.* *Caſtro.*

Ex ijs verò, qui nondum damnati ſunt, ſed verè cenſentur Catholici, non deſunt qui manifeſtè errauerint in hoc prȩcepto, Gloſſ. in princ. de pœnit. d. 5. docet melius eſſe credere confeſsionem in prȩcepto eſſe ex aliqua Eccleſiaſtica lege, aut Eccleſiaſtica traditione antiqua, cuius ſententiã maximè probat Pano. in c. *Omnis vtriuſque*, de pœnitentijs, & remiſſ. & ita ait Græcos nõ teneri Chriſti præcepto, vnde, & hæretici noſtri tẽporis occaſionem acceperunt, vt aſſererent ante decretum Innoc. III. in *Gloſſatoris placitum.* 4 *Panormit.*

Concilio Lateranenſ. non fuiſſe in præcepto confeſsionem, huic etiam errori anſam
Eraſmus. præbuiſſe refertur Eraſmus à Petro Soto lectione 3. de confeſsione inter colloquia puerilia, & tandem in libro de modo confitendi dubiam hanc quæſtionem relin-
5 quens, & in Scholijs ſuper Epiſtolas Hieronym. quòd exiſtimaret cum gloſſatore eſſe tantùm neceſſariam ex Eccleſiæ præ-
Bonauent. cepto. Huius ſententiæ videtur Bonau. nō tantùm in 4. d. 17. 2. p. in 1. dub. circa textum, etiam ante inſtitutionem Innocentij 3. in Concil. Lateranenſ. de quo infrà, non eſſe hæreticum aſſerere, non eſſe neceſſariam confeſionē, quia ex hoc non tollebatur vtilitas clauium, ſed confeſsionis neceſſitas, verum etiam in eadem 2. par. d. art. 1. quæſt. 3. docet, non fuiſſe à Chriſto confeſſionem poſitam in præcepto, ſed tantùm inſinuatam, vt Apoſtoli autoritate ipſis cō-
Hugo. miſſa eam præciperent, & rationem Hugonis de Sancto Victore in hoc videtur probare, qui lib. 2. de Sacrament. par. 14. ca. 1. docet Chriſtum non præcepiſſe confeſsionem, ſed poteſtatem abſoluendi contuliſſe. Obijcit tamen ſibi Hugo: *Sed quare non ſimiliter præceptum dedit Chriſtus hominibus peccata ſua confitendi? audi quare* (inquit ille) *voluit Chriſtus, vt à te ipſo ſurgeres, vt non quaſi extorta, & coacta videretur eſſe*
6 *confeſsio*: & infrà. *Medicis dixit, vt ſanarent, ſed infirmis non dixit, vt ad Medicos curandi venirent, hoc quaſi certum eſſe voluit, quod egri libēter ſalutē quærerent*: & paulò infrà docet, quod cū Medici viderēt infirmos hac in re negligentes, præceptum illis impoſuerūt, vt ad Medicos venirent, vt curarentur, ſicut Iacobus fecit c. 5. ſuę canonicę: *Confitemini* (inquit) *alterutrum peccata veſtra*, vnde non facilè percepi, in quo differat Bona. ab Hug. & vt infrà dicemus forſan Hugo in ea fuit ſententia, quòd confeſsio ſit iuris diuini, non tamen prę-
Alex. cepti à Chriſto expreſſè, & ita ſentit Alex. 4. p. q. 17. m. 3. art. 2. cū Hug. ſequitur q; omnē illius rationē, dicens eſſe à Chriſto inſinuatā cōfeſsionē illis verbis in cōmuni Matth. 4. *Pœnitētiā agite*: non verò in illis Ioann. 20. *Accipite*, &c. ſed ibi tantùm collatam poteſtatem, poſteà verò fuiſſe ab Apoſtolo Iacobo promulgatam.

Caiet. Sed & Caiet. in illa verba Ioan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum quorum remiſeritis peccata*, &c. docet tandem multis oppreſſus
7 difficultatibus, & obiectionibus, ex illo loco non colligi confeſsionis prę-ceptum, ſed inſtitutionem illius in ſacramentum, vt ſi velimus conſequi peccatorum veniam à Sacerdote, illi ſit neceſſariò confitendum, non tamen docet, non eſſe præceptum iuris diuini, & eſſe tantùm Eccleſiaſtici, ſed quòd ex illo Ioan. 20. non deducatur. Hoc ipſum expreſſè docuit Scotus in 4. diſt. 17. *Scot.* quæſt. 1. §. *In iſta quæſtione*, per totum, quia præterquam quòd docet non facilè poſſe impugnari ſententiam gloſſatoris, niſi quibuſdam rationibus, quas ipſe adducit, & infrà referemus, docet dicendum eſſe confeſsionem eſſe iuris diuini poſitiui, ſed non colligi, aut explicitè haberi ex Euangelio, in illis enim verbis Ioann. cap. 20. 8
quibus datur poteſtas Apoſtolis abſoluendi, & Matth. cap. 16. vbi promittitur, aut alibi, non videtur præceptum confeſsionis, ſed poteſtas collata abſoluendi, colligit tamen eſſe diuini iuris, in illa quæſtione 1. §. citato, verſiculo, *Sed nec iſtud cogit*, non quia expreſſum ſit in Euangelio, aut Scripura, nam de veteri Scriptura non curat, ex Euangelio verò inquit colligi ex duobus locis: *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. quo præcepto tenetur, qui mortaliter peccauit ad Deum conuerti, & ex illo, *Quorū remiſeritis*, &c. quia qui peccauit tenetur ad Deum ſe conuertere, & ita faciliorem modum conuerſionis eligere, eſt autem facilior confeſsio ſuppoſito, quòd ſit in Confeſſario poteſtas conſitentibus tribuendi indulgentiam peccatorum, ergo & illud tenetur accipere, aut ſi hinc non ſatis conuincitur hoc eſſe præceptum, conſtat tamen ſatis eſſe rationabile tale inſtitutum præceptum confeſsionis. Denique verſiculo, *Nec ſecundum videtur*, in fine, colligit ſaltem dicendum eſſe hoc eſſe præceptum diuinum, quod à Chriſto fuerit inſtitutum, ſed in Euangelio non ſit expreſſum, nec inde deducatur, ſed viua voce ab ipſo Diſcipuli acceperunt, tamquam traditionem ab ipſo inſtitutam. Rationes verò quibus Scotus contendit non colligi ex illo loco Ioann. vltimo præceptum confeſsionis, infrà adducemus, & examinabimus. Sequitur in hoc vltimo ſententiam Scoti Ioann. Medina Codice de *Io. Medina.*
confeſsione quæſtione 2. vt nulla ratione 9
probari poſsit confeſsionem eſſe iuris diuini, ſed ſolùm illa vltima ratione Scoti, & *Gabr.*
ex illo loco Ioan. 20. non deduci, niſi addamus eam fuiſſe communem intelligētiam Eccleſiæ, quam ab Apoſtolis, & Apoſtoli à Chriſto

Chriſto acceperunt, quamuis ex Scriptura id non colligatur, quod etiam ita ſequitur Gabr. in 4. d. 17. q. 1. art. 1. circa finem.

Ianſen. Et hoc vltimo modo Ianſen. cap. 147. concordiæ Euangelicæ in illa verba Ioan. 20. *Quorum remiſeritis, &c.* docere videtur eſſe præceptum diuinum confeſsionis, non in illis expreſſum, ſed ita ab Apoſtolis intellectum à Domino, inquit enim in hæc verba: *Itaque quoniam remiſſio peccatorum impendi poteſt, ſine præuia confeſſione illa ſpecialı, ex eo quòd hoc loco Sacerdotibus poteſtas*
10 *eſt collata remittendi, aut retinendi peccata, non mox conſequitur ſpecialem peccatorum confeſsionem eſſe neceſſariam, conſequitur tamen illud ex hoc loco iuxta intentionē Chriſti, quam in tradita ſibi his verbis poteſtate intellexerunt:* Sentit enim Ianſenius cum Cyrillo in Ioannem cap. 56. hanc poteſtatem collatam illo loco remittendi, & retinendi peccata non tantùm eſſe in ſacramento pœnitentiæ, ſed etiam in baptiſmo, & cum in baptiſmo non requiratur ſpecialis confeſsio, ex verbis iſtis non colligebatur neceſsitas confeſsionis noſtræ ſacramentalis, quæ fit in ſpecie, aliter quàm in baptiſmo, colligitur tamen, quia ita acceperunt Apoſtoli à Chriſto, & ita loco illo intellexerunt tradi poteſtatem ſibi, cum ergo ſentiat adhuc inſtitutionem ſacramentalis cō feſsionis ex illis verbis non deduci, cum pariter loquantur de confeſsione, quæ fit in baptiſmo, & cōſequitur ſolùm habere vim ex traditione Apoſtolica, qua conſtat ita verba intellexiſſe, & à Chriſto didiciſſe, de præcepto faciendo ſacramentalis confeſsionis eandem rationem eſſe dicet.

Vualdenſ. Conuenit etiam ex parte cum hac ſententia Thom. Vvaldenſ. tom. 2. cap. 40. vbi docet confeſsionem à Chriſto non fuiſſe in præcepto poſitam, nec enim oportebat, quod ipſe in vſu poſitum inuenit
11 præciperet, quia ergo inuenit confeſsionem in vſu, quia in veteri lege confeſsio erat delicti, & qui à Ioanne baptizabantur in Iordane, veniebant ad eum confitentes peccata ſua, Chriſtus ergo, inquit Vvaldenſ. non inſtituit confeſsionem, ſed quædam ſuppleuit, quæ deerant, forſan intelligit, quia data fuit poteſtas Apoſtolis ſoluendi, & ligandi, quod denuò à Chriſto inſtitutum eſt, niſi etiam velit dicere, alia peculiaria addidiſſe Chriſtum ſacramentali confeſsioni, vt in explicatione peccatorum, in quo revera non erat illa antiquę legis confeſsio exacta, ipſe tamen quodnam fuerit ſupplementum hoc confeſsionis, non explicat, ſolùm docet à Chriſto non fuiſſe de nouo præceptā, ſed quòd antiquam conſuetudinem approbauerit.

In hac ergo quæſtione tria prȩcipuè mihi probanda ſunt, & qua ſint certitudine certa oſtendenda, in quibus totius huius cōtrouerſiæ conſiſtit difficultas. Primum eſt non ſolùm in Eccleſia inueniri apud Patres huius ſacramenti confeſsionis mentionem, ſed etiam multis ante Innocentiū Tertium annis neceſsitatem illius docuiſſe Sanctos Patres, vt ita hæreticorum petulantia reprimatur. Secundum eſt hanc neceſsitatem confeſsionis, ſeu præceptum eſſe iuris diuini, non verò purè humani. Tertiò hanc iuris diuini neceſsitatem deduci apertè ex illo Ioann. cap. vltimo, *Quorum remiſeritis, &c.* & qua certitudine hæc certa ſint oſtendemus. *Ratio decidendi hoc dubiū proponitur.* 12

Circa primum vt omittamus Sanctos Patres, qui confeſsionis mentionē faciunt ex antiquiſsima Eccleſiæ conſuetudine, ex quibus tantùm probatur illius inſtitutio, non verò neceſsitas, quòd ea fuerit neceſſaria apertè docent Origenes ſuper Pſal. 37. in Homil. 2. explicans illud: *Quoniam iniquitatem meam pronuntiabo*: dicens oportere nos confiteri peccatum, & planè loquitur de ſacramentali confeſsione, quæ Sacerdoti fiebat. Tertullianus in lib. de pœnitētia maximè increpat refugientes exomologeſim, & cum animalia bruta medicinas à natura inſtitutas ſuo tempore accipiant, increpat homines, qui à Domino inſtitutā exomologeſim deſpiciunt, vbi non
13 tantùm neceſſariā eſſe oſtendit, ſed à Chriſto Domino inſtitutam, tamquam neceſſāriam inquam. Clemens Romanus Epiſtola 1. ad fratrem Domini hortatur, ne aliquis erubeſcat peccatum ſuum confiteri, vt pœnas æterni ignis effugere, & ad vitam æternam peruenire poſsit. Dion. Areop. in Epiſt. 8. quæ eſt ad Demophilum, ipſum reprehendit, quòd pœnitentē quendā calce abiecerit, ac repulerit, & ſubdit: *Cum ille quidem verecundè, quod oportuit, fateretur ſe ad peccatorum remedia quærenda veniſſe.* Cyprianus in ſermone de lapſis reprehendit eos, qui ad Euchariſtię participationē peccatores admittūt, nulla facta exomologeſi ſuorū peccatorū. Eandē neceſsitatē apertè tradidit tamquā notā, iamq; receptiſsimam Pacian. in lib. de pœnitentia, & confeſsione

Multi Patres ante Innocen. 3. docuerūt cōfeſsionē eſſe neceſsariā. *Origen.* *Tertul.* *Clem. Rom.* *Dion. Arc.* *Cyprian.* *Pacian.*

Cyrillus Alexan.3.lib. in leuiticum in illa
Cyril.Ale. Chryſ. verba,*Si peccauerit vnum aliquod de iſtis, pronuntiet peccatum*,Chryſoſtomus Homil.30
14 in Geneſ.& 10. in Matth. & imperfectus in Matth.Homil.3.&Homil.de pœnitentia,quę incipit,*Prouida mẽte*,&refertur,De pęnitentia,d.1.canon. *Non poteſt*, ſecundo
Ambroſ. & Amb.de paradiſo c.14. & refertur can.
Auguſt. *Non poteſt*,1. de pœnitentia d. 1. Auguſt. apertiſsimè in lib. 50. Homilia.& Homi. 49.docet,non ſufficere ſoli Deo peccatum confiteri, quod contendunt hæretici , & Petrus ille Oxomenſis,ſed oportere etiam Sacerdoti confiteri, aliàs fruſtraretur inquit Euangelium , & poteſtas collata Sacerdotibus,& Homil.12.idem docet , habetur in tomo 10. & libro 2. de viſitatione infirmorum capite 4.& 5. eorum errorem,qui dicunt ſoli Deo ſatis eſſe confiteri ex profeſſo confutat.Eandem neceſsitatem expreſſè tradit Baſilius in regulis Mo
Baſil. nachalibus cap.21. & 18.Leo Papa Epiſt.
Leo. 15 89.id apertiſsimè docet:*Sic*(inquit) *bonitatis præſidijs ordinatis, vt indulgentia Dei , niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri*, hoc oſtendit , vt benè notauit Caſtro vbi ſuprà eſſe diuini præcepti illis verbis: *Bonitatis præſidijs ita ordinatis.* Ex quibus iam illud , quod primò propoſuimus conſtat antiquiorem in Eccleſia eſſe non vſum tantùm confeſsionis , ſed etiam neceſsitatem,
Euſeb. & præceptum,& Euſebius libro 6. Hiſtor. capite 25.refert , Euſebium Papam non permiſiſſe Philippum Imperatorem ad communionem accedere ſine confeſsione
Zepherin. præuia.Zepherinus vt refertur 22. quæſt. prima,cap.*Prædicandum*: inquit *ſiquis perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato timens pœnitentiam longam ad confeſsionem venire noluerit, ab Eccleſia repellendus eſt, ſine à communione, & conſortio fidelium , vt nullus cum eo comedat , neque bibat , neque in domo ſua eum recipiat*,Fabianus etiam in Epiſtola 2. inquit , *Illi qui peccata perpetrant, de quibus Apoſtolus ait quoniam, qui talia agũt Regnum Dei non conſequentur , valdè cauendi ſunt, & ad emendationẽ ſi noluerint venire ſunt compellendi.*

Præceptum confitendi eſt diuinũ. Secundum etiam ex dictis conſtat hoc fuiſſe diuinum præceptum,ſic enim ex Cyrillo,Tertulliano,Euſebio,Zepherino , &
16 Fabiano,& Leone Papa deducitur apertè,
Cõcil Cõſt. ſed & definita eſt hæc veritas in Concil. Conſtant.ſeſſ.8.& in bulla Martini.5.con-
Martin.5. demnationis articulorũ Vuicleph. aſſere-

bat autem iure diuino non eſſe præceptã, ſed ille ampliùs etiam contendebat non tãtùm non eſſe in præcepto diuino , ſed neque à Chriſto eſſe inſtitutam , & iniuſtè introductum illius præceptum ab Innocẽ. 3.Et in Conc.illo Complutenſ. coacto ſub Alphonſo Carrillo Archiepiſco. Toletan. *Concil.Cõplutenſ.* contra Petrum Oxomenſ.ex mãdato Sixti IIII.Pontif.Roma.vt conſtat ex Bulla quam refert vbi ſuprà Caſtro , & ex actis, quæ referuntur in ſumma Con.Sixti IIII. vbi prima eius propoſitio erat:contritione
17 iuſtificari hominem, ſine ordine ad claues, quia auferebat obligationem confitendi cõtritis:ſecunda verò erat confeſsionis pręceptum non eſſe iuris diuini à Chriſto traditi,poſtea verò damnationes omnes contra Petrum Oxomenſ. confirmatæ fuerũt à Sixto IIII. vt conſtat ex autoribus citatis.

Vltimò in Concilio Tridentino ſeſſ.14. *Cõcil. Trident.* c.5.decernitur cõfeſsionem lapſis poſt baptiſmũ in mortale eſſe neceſſariam iure diuino,non dixit,& non iuſtificatis per contritionem, quia omnibus lapſis,etiam iuſtificatis per cõtritionẽ neceſſariam eſſe decernit,ſicut etiã in Conc. Complut. in illa primę propoſitionis dãnatione Petri Oxomenſ.definitur: idẽ definitur eadem ſeſſ.ca non.6.dãnatur enim qui negauerit, vel inſtitutã eſſe diuino iure , vel etiam negauerit eſſe neceſſariam eodem iure: vnde & in c.4.illius ſeſsio. & ſeſſ.6.c. 14. decernitur, quòd cũ contritio aliquando iuſtificet, nõ tamẽ ſine ordine ad claues,&ita dicitur votũ cõfeſsionis ipſa cõtritio,quia cũ ſit pręceptum confeſsionis ſuo tempore faciẽdę, eſt contritio ipſa virtuale votũ,& propoſitum ſuſcipiendi illam. Vnde cõſtat etiam non eſſe pręceptum hoc ſolo iure humano Eccleſiaſtico introductum, ſed ipſo iure diuino,quamuis quoad aliquam tẽporis mo- 18
derationem ſit tantùm iuris humani,vt infrà dicemus , & explicabimus.

Contendunt tamẽ aliqui ita eſſe diuini iuris , vt non poſſet eſſe ſolo humano iure introductum ita docet Durand. in 4.d.17. q.8.de hoc tamen dicemus infrà.

Confeſſio ſacramentalis nõ fuit in lege veteri , ſed à Chriſto Domino inſtituta. Nunc ad illud , quod tertiò propoſuimus gradum faciamus, quomodò deducatur ex Euangelio, in hac enim re primò neceſſariò dicendũ eſt non eſſe pręceptũ hoc iuris diuini antiquę legis,ſicut docuit Vvaldenſ.quaſi Chriſtus nõ inſtituerit pręceptũ cõfeſsionis de nouo,ſed antiquã legẽ, &

conſue-

cõſuetudinẽ approbauerit,& quædã circa illã ſuppleuerit,tum quia antiqua lex non præcipiebat cõfeſsionẽ peccati in particulari, ſed dũ offerebatur ſacrificiu pro peccato confitebatur ſe in genere quiſq; peccatorem, niſi aliquando propter aliquas irregularitates ob ſpecialia quædam peccata,in Euangelio verò inſtituta eſt cõfeſſio in ſpeciali vt videbimus, & cogitationum etiam; vnde non tantùm addita eſt illi vis remittendi culpam virtute clauium,
19 & abſolutionis,ſed etiam denuò inſtituta talis confeſsio;tum etiã lex antiqua quoad omnia ceſſauit in morte Chriſti,quoad iudicialia,& cæremonialia, &iam deinceps non habet vim,cum ergo dicitur iuris diuini noſtra cõfeſsio,nõ ideò dicitur,quaſi in lege veteri inſtituta,& in Euangelio approbata, ſed quia in Euangelio à Chriſto Domino inſtituta, & præcepta fuit; vnde etiam non eſt immorandum, vt probemus iure naturali non fuiſſe confeſsionem,quod ex profeſſo diſputat Dominicus Sotus d. 13.q.1.artic.2. hoc enim ſatis conſtat ex ſola Chriſti inſtitutione ortũ habuiſſe.

Sotus.

Secundò non rectè colligitur ex Euangelio præceptum eius vt contendit Scotus ſuppoſito illo, *Diliges Dominum Deum tuum*, ex inſtitutione ſacramenti, quæ fit in Euangelio,ſic enim dicebat Scotus neceſſariam eſſe ſub diuino præcepto confeſsionem,quia cum teneamur poſt peccatum ad Deum nos conuertere,tenemur ſa
20 ciliorem hunc modum eligere: hæc enim ratio nihil probat, vt enim optimè notat Ioann.Medina vbi ſuprà,& Sotus d.18.q.1.art.1. & Adrian. in 4. q.2. de confeſsione,etiam ſi ſint duo illa media iuſtificationis adquirendæ contritio, & cõfeſsio,nullus tamen tenetur tutiorem, ſeu faciliorẽ eligere, ſed ſatis eſt ſi probabiliter ſufficiẽtem eligat, aliàs multa inde ſequerentur incommoda. Addunt verò Medina,& Adrian. non eſſe tutiorem viam confeſsionis,imò minùs certam, quia ex parte Sacerdotis abſoluentis multa incerta ſunt, an ſit Sacerdos,an habeat autoritatem, & iuriſdictionem,an intentionem,ſed in cõtritione etiam ſi ſit difficile eam habere, non ſunt tot cauſæ incertitudinis.

Non rectè colligit Sco. ex præcepto diligẽdi Deum præceptum diuinũ cõfeſsionis.

Medina. Sotus. Adrian.

Hæc tamen ratio nõ probat contra Scotum,quoniam ille non contendit eſſe certiorem viam, aut de qua faciliùs conſtare poſsit, ſed eſſe faciliùs iuſtificari in ſacramento,quia cum ſola attritione,quam faciliùs habere poſſumus,quàm contritionẽ conſequimur gratiam,& cum de partibus miniſtri non dubitemus,ſaltem more humano, putamus & meritò faciliorem eſſe 21
illam viam. Addunt ſecundò Medina, & Gabr. vbi ſuprà, neque illam viam eſſe faciliorem,quia vt dignè,& cum fructu recipiatur ſacramentum, non ſufficit attritio, vt putat Scotus, ſed eſt neceſſaria cõtritio, vnde non eſt via facilior, quàm ſola contritione iuſtificari; ſed hæc opinio, quàm ſit falſa dicemus infrà in quæſtione de ſacramento Confeſsionis informi,& ſatis conſtat ex ijs,quæ diximus q.84.art.3. de poteſtate Sacerdotis, vnde priori ſola ratione agendum eſt contra Scotum, vt ex eius ratione non deducatur de iure diuino neceſsitas confeſsionis,& tandem vt infrà dicemus ex alio loco Euangelij deducitur neceſſariò,quod ipſe negat.

Tertiò difficile videtur, quod docuit *Confeſsio ſacramentalis non fuit inſtituta à Chriſto cũ Matth. 4. pœnitentiã indixit.* D.Tho.ſupra q.84.art.7. cõfeſsionis præceptum fuiſſe latum à Chriſto initio ſuæ prædicationis,cum dixit Matth.4.cap. *Pœnitentiam agite*, docet ergo D.Thom eo articulo in ſacramento Confeſsionis duo eſſe,& materiam, & formam, materiam inquit eſſe pœnitentis actum,quem pœnitẽtiam appellat, & hanc inquit eſſe ex lege naturali, vt eſt dolor de peccatis, vt q.86. ar.2.explicauimus, ſed intelligendũ eſt eſſe de lege naturali ſuppoſita fidei notitia, vt diximus ibi, ſed quòd hæc pœnitentia fiat hoc,aut illo modo, eſt ex Dei inſtitutione; exiſtimo loqui de pœnitentia cum confeſsione, & hoc modo pœnitentiã inquit inſtitutam fuiſſe,imò & indictã Matthæ.4. *Pœnitentiam agite*;at verò poteſtatẽ abſoluendi inſtitutam fuiſſe Matth. 16. *Tibi*(Petro ſcilicet) *dabo claues Regni cœlorum*:&Alexand.vt vidimus in eadem videtur eſſe ſententia.

S.Thom. 22

Alex.

Hæc ergo ſententia difficilis apparet, quoniam vt infrà dicemus conſtat ex Cõ *Trident.* cil.Tridentino fuiſſe inſtitutum hoc ſacramentum, & præceptũ confeſsionis Ioan. 20.neque credendum eſt antea fuiſſe præceptum cõfeſsionis indictum, quàm eſſet in Sacerdotibus poteſtas abſoluendi. Denique lex Chriſti tantùm cœpit obligare à morte ipſius,vnde & præceptum confeſsionis non fuit antea, ſed neque exiſtimo in verbis illis: *Agite pœnitentiam*, Chriſtum 23
prædicaſſe præceptum, quod futurũ erat

poſt reſurrectionem, ſicut in illis, *Niſi quis renatus fuerit*, inſtituit præceptũ baptiſmi, quod poſt mortẽ incipere debebat tantũ obligare; tunc enim non prædicabat Chriſtus, q̃ poſteà facturi erant ex præcepto, ſed quod tũc opus erat vt facerẽt, tunc autẽ conſtat non eſſe obligationẽ confeſſionis, ergo nec tũc Chriſtus intimauit præceptũ quod futurum erat, quẽadmodũ Mat. 16. promiſit Petro claues regni cœlorum, quas tamẽ poſteà tradidit cum ſurrexit à mortuis; tũc ergo Chriſtus idẽ quod Ioan. prædicabat, pœnitẽtiã agite, quod ſemper ad peccatorũ remiſsionem neceſſariũ fuit.

Efficacia huius ſacramenti non fuit explicata Luc. vlt.

Difficile etiã eſt quod tertiò docet D. Tho. efficaciã huius ſacramenti explicatã fuiſſe à Chriſto Luc. vlt. vbi dicitur de Chriſto, qui apparuit Apoſtolis ianuis clauſis cũ Thomas non eſſet cum illis: *Tunc aperuit illis ſenſum, & vt intelligerent ſcripturas, & dixit eis quoniã ſic ſcriptũ eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, &* 24 *prædicari in nomine eius pœnitentiã.* Quamuis enim verũ ſit in ea apparitione dediſſe Apoſtolis poteſtatẽ abſoluendi, vt conſtat Ioan. 20. & inde colligi apertè præceptum confeſsionis, & ita Luc. vlt. cũ dicitur: *Oportebat prædicari pœnitentiã in nomine eius*, revera de hac pœnitentia, quæ in ſacramento fit ſit intelligendũ, tamen ex illis tantùm verbis nõ deduceretur hoc præceptũ, niſi conſtaret aliunde datã eſſe illis poteſtatẽ abſoluendi, & retinendi, aut niſi ita traditione accepta à Chriſto, verba illa Luc. vlt. ſic intelligerentur, vt intelliguntur, verũtamen ex illorum verborũ forma non deducitur niſi aliunde iuuetur, ſicut colligitur expreſſè ex Ioan. 20. non ergo explicata fuit efficacia huius ſacramenti Lucæ vlt. licèt ibi contineatur.

Malè colligit idẽ Sot. ex Ioan. 5.

Quartò fruſtrà aliqui nimiùm contendunt præceptũ hoc probare ex illo Ioã. 5. *Pater nõ iudicat quẽquã, ſed omne iudiciũ dedit Filio*: vnde vult illud colligere Sotus d. 18. q. 1. ar. 1. & Palud. d. 17. q. 2. n. 11. & 12. conſtat enim nõ loqui de iudicio, quod fit in confeſsione, & licèt loqueretur de illo, aliunde probandũ eſt hanc poteſtatẽ traditam fuiſſe Apoſtolis, non tantũ vt poſſent abſoluere, ſed etiam vt pœnitentes in hoc iudicio cõparere teneantur; neq; eſt, cur ex illo Matth. 18. *Amen dico vobis quæcunq; alligaueritis ſuper terrã, &c.* id colligamus, quia aut vt ait Ioannes Medina eo loco traditur Apoſtolis poteſtas ligandi, & ſoluendi excommunicatione, non abſolutione à peccatis, aut ſi intelligatur etiam de poteſtate abſoluendi à peccatis, quod verius puto, ibi tantùm promiſſam fuiſſe meritò docet Euthym. & Rupertus in illũ locum Ioan. 20. & conſtat, quia verba ſunt omnino de futuro, & eo quod facturi erãt; at verò Ioan. 20. etiamſi idẽ de futuro ſit tempus, tamen ex adiunctis, cum dicitur: *Accipite Spiritum ſanctum*, intelligitur iam eſſe, id eſt poteſtatem collatam, & non antea, vnde colligemus præceptum confeſ- 26 ſionis, & quòd tũc collata fuerit poteſtas, & hæc tantùm intelligitur data à Chriſto ad abſoluẽdum à peccatis, & ligandũ poſt reſurrectionem, vt docet Concil. Triden. vt infrà dicemus.

Euthym. Rupert.

Omittamus ergo reliqua ſi qua adduci poſſunt: neq; opus eſt probare ex Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra, &c.* quãuis enim Hugo de Sancto Victore loco citato, & Auguſt. in lib. illo citato 50. Homiliarũ de confeſsione ſacramentali illum locũ intelligunt, tamẽ non eſt ita cõcors ſententia; multi enim alij de confeſsione, quæ inuicẽ fieri debet inter fratres, vt corrigantur interpretantur, tum etiam antequã à Iacobo hoc diceretur, Ioan. 20. impoſitum eſſe hoc præceptũ docet Cõc. vt videbimus poſteà, & Beda intelligit illud Iacob. de confeſsio. ſacramentali.

Nõ probatur idẽ ex Iac. 5. cap. Hugo Vict. Auguſt. Beda.

Si aliquis dicat verba Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. quòd dixit tunc præcipuè Chriſtũ inſtituiſſe hoc ſacramentũ, quando Ioan. 20. dixit: *Accipite Spiritum ſanctum, &c.* 27 ergo alibi inſtituit etiam, aut quare præcipuè? Reſpondeo ideò dixiſſe præcipuè, quia alibi etiam promiſit poteſtatem hãc abſoluendi, vt vidimus, vnde & promiſit ſacramentum, & quia Ioann. 20. tradidit quod promiſit dicitur inſtituiſſe præcipuè, quia hic eſt præcipuus modus, & ex hoc deducere debemus præceptum confeſsionis.

Trident.

Vltimò certum ſit, & de fide, traditam eſſe hanc poteſtatem abſoluẽdi à peccatis Apoſtolis, & Sacerdotibus ſucceſſoribus poſt reſurrectionẽ Ioan. 20. quia poſt reſurrectionẽ non cõſtat quando, niſi Ioan. 20. & conſtitutis ipſis Iudicibus impoſitũ eſſe præceptũ omnibus, qui lapſi eſſent in mortale poſt baptiſmũ comparẽdi, & manifeſtãdi ſua peccata in hoc iudicio, quod etiã cõtritis incũbere dicemus infrà ex eo dẽ loco, ita definitur in Cõc. Tri. ſeſ. 14. c. 5.

De fide eſt Chriſtũ inſtituiſſe, & præcepiſſe confeſsionẽ Ioã. 20.

DVBIVM II.

Qua ratione ex poteſtate collata Sacerdotibus colligatur præceptum diuinum confeſsionis?

1 DIximus dubio præcedenti inſtitutam, & præceptam fuiſſe confeſsionem ſacramentalẽ à Chriſto, cum poteſtatem abſoluendi Apoſtolis contulit Ioan. 20. vt definit Tridentinum, ſed quomodò ex eo, quòd hæc poteſtas collata ſit, ſequatur teneri vnũquemque peccatum ſuum manifeſtare in iudicio, variant Doctores, & vt ſuprà vidimus Caiet. Scotus, Gabr. & Ioan. Medina docẽt ex collatione poteſtatis præciſè nõ colligi, niſi addamus ita à Chriſto Domino intellexiſſe Apoſtolos, & traditione ab ipſo accepiſſe, quod & Ianſenius, vt vidimus docuit etiam. Hæc tamen ſententia planè reijcitur ex verbis Concil. Trident. cap. illo 5. dicitur enim: *inde inſtitutam eſſe à Domino integram peccatorum confeſsionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis iure diuino neceſſariam exiſtere, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus è terris aſcenſurus ad cœlos Sacerdotes ſuiipſius Vicarios reliquit, tãquã Præſides, & Iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quò pro poteſtate clauium remiſsionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntiẽt, conſtat enim Sacerdotes iudicium hoc incognita cauſa exercere non potuiſſe*: colligit ergo Concil. ex eo quod Iudices ſunt conſtituti debere eis confeſsionem fieri, non ergo eſt negandum ex illo loco Euangelij deduci, & non eſt aſſerendum ſolùm ex doctrina quam Apoſtoli à Chriſto acceperũt, ex qua intellexerũt poteſtatẽ illis traditam ad hoc ſe extendere, vt neceſſariò illis facienda eſſet confeſsio, colligi neceſſitatem confeſsionis, & ſic intellectam eſſe in Eccleſia.

Prima ſententia aliquorũ reijcitur. Trident.

2 Vnde non exiſtimo verum illis verbis vniuerſaliter conceſſam eſſe facultatẽ remittendi, & retinendi peccata, hoc eſt nõ dimittendi in baptiſmo, & in ſacramento pœnitentiæ, ſic enim ex illis non deduceretur neceſſariam eſſe confeſsionem, ſicut non colligeretur neceſſariam eſſe in baptiſmo, cum revera non ſit, & ita aſſerendũ eſſet cũ Ianſenio id conſtare tantùm verbo Chriſti, quod ex ipſo Apoſtoli acceperunt, & tradiderunt Eccleſiæ, & ita neſcio quis alius poteſtatem illã traditã Ioan. 20. intelligat de poteſtate etiã in baptiſmo.

Inter alios qui planè fatentur ex illis verbis Ioan. 20. neceſsitatem cõfeſsionis, vix inuenies, qui efficaciter inde deducat; conueniunt autem cum doctrina Concilij inde deduci Thomas de Argent. in 4. d. 17. art. 4. Ricar. ar. 2. q. 1. Durand. q. 8. à n. 6. vſq; ad 9. Almai. q. 1. ar. 1. poſt concluſionem ſecundam, Sotus d. 18. q. 1. art. 1. omnium verò illa vniuerſalis ratio eſt ex illis verbis deſumpta, quia ſi Apoſtoli cõſtituti ſunt Iudices, vt iudicare poſsint, audire debent cauſas, ergo ad ipſos deferenda ſunt peccata, de quibus iudicent, & quę abſoluant. Obijcit tamen ſibi, & non immeritò Ricardus, quia ex hoc tantùm videtur ſequi neceſſariam eſſe cõfeſsionem ei, qui velit ſe ſubmittere huic iudicio vt abſoluatur, non abſolutè, ſi quis velit alio modo conſequi remiſsionem peccatorum (ſcilicet ſola cõtritione) quàm per iudiciũ & abſolutionem peccatorum. Reſpondet tamen ipſe Ricardus, quia non diceretur ille meus iudex cui ſi volo manifeſto mea peccata, & apud quem non teneor aliud facere quàm quod volo, cum ergo Sacerdotes ſint Iudices conſtituti, non relinquitur meæ voluntati, vt ego manifeſtem crimina ſi volo. Hæc tamen ſolutio non ſatisfacit; poteſt enim iudicium hoc fieri in fauorem pœnitentis, vt ſi velit frui poteſtate Sacerdotũ in abſolutione eis cauſam ſuã iudicãdam ſubmittat, quibus, in omnibus honeſtè iniunctis obediat ex iudicio clauium, ſicut in peccatis venialibus conſtat, ſed vnde conſtat cogi poſſe pœnitẽtes ab ipſis Iudicibus comparere in ipſorum tribunali ob mortalia, ſicut neque ob ſola venialia cogi poſſunt.

Argent. Ricard. Durand. Almain. Sot.

3 *Argumẽtũ Ricard.*

Eius Solut.

Reijcitur.

Sot. Placitũ

Dominicus Sotus putat ſe accerrimè probare contra Scotum ex illo Ioan. 20. colligi neceſsitatem præcepti confeſsionis, quia Sacerdotes ſunt ordinarij Iudices, non arbitrarij, quia arbiter tantùm habet poteſtatem, quã ei tribuunt illi, à quibus eligitur vt Iudex in eorum cauſa, & eam accipit ex conuentione partium, vt conſtat ex cap. *Sanè* de arbitris, & ex toto illo titulo, ordinarius verò Iudex nõ habet poteſtatẽ, ſed aut ex ſe ſi ſit princeps, aut ab ipſo principe, vnde habet poteſtatem ſupra litigantes, & tamen non ex ipſis acceptam; laborat autem admodùm vt probet Sacerdotes ſic etiam non arbitros Iudices, vt videtur docuiſſe Scotus, ſed ordi-

4 narios,

narios,& ex Chriſto habuiſſe poteſtatem iudicandi,quod credo nõ negauit Scotus, nec vllus negare poteſt, vt ſaltim ſint Iudices aut ordinarij quales ſunt Paſtores, aut delegati ab ipſis, ita vt poteſtatem à Chriſto habeant, & delegati iuriſdictionem delegatam ab ordinarijs; nõ verò acceptam à pœnitentibus volũtariè ſe ſubmittentibus eorũ iudicio, ex hoc ergo inferre contendit pœnitentes poſſe cogi ad confeſsionem, vt compareant in iudicio non arbitrario, in quo ipſi voluntariè compareant, ſed ordinario in quo cogantur ex præcepto comparere; quòd ſi à Sanctis dicuntur aliquando Sacerdotes arbitri in hac cauſa, ideò eſt quia revera iudicio ſuo ex poteſtate ordinaria arbitrãtur, non quia ab ipſis litigantibus, aut reis poteſtatem accipiant iudicandi: non ergo Sacerdotes ſunt Iudices, vt iudicandi habeãt poteſtatem ſi pœnitens velit vti eorum iudicio, ſed vt teneatur pœnitens in eorum iudicio comparere iudicãdus, quia Iudex ordinarius eſt Sacerdos non arbiter.

Confeſſarij qua ratione dicãtur arbitri.

5

Hæc tamen ratio nihil probat, & vt iam dixi Scotus non dixit Sacerdotes eſſe arbitros Iudices, qui acceperint poteſtatẽ abſoluendi ab ipſis reis, & pœnitẽtibus, quis enim hoc Catholicus diceret, cum & ipſe Scotus, & omnes Scholaſtici fateãtur, collatam eſſe poteſtatẽ abſoluendi à Chriſto in illis verbis, ſed tantũ ex illis verbis deduci, poteſtatem abſoluendi, non verò coactionem & obligationem in pœnitentes, vt compareant niſi hoc aliunde conſtaret, vnde & iudicium Sacerdotum appellat arbitrarium, hoc eſt liberum pœnitentibus, ſi tantùm hæc verba attendamus, non verò arbitrarium quaſi ex pœnitentibus habens iuriſdictionem, & poteſtatem abſoluendi, veluti inquit Scotus ſi eſſent quatuor Sacerdotes habentes poteſtatem abſoluendi, nullus illorum me cogere poſſet in ſuo iudicio comparere, ſed ſi appareã, habet poteſtatem abſoluendi me; ſic ergo inquit ex illis tantùm verbis, niſi aliunde conſtet ſolùm colligitur eſſe Iudices habentes poteſtatem abſoluendi, non verò quòd quis teneatur comparere in eorum iudicio, & abſolutionem ab illis obtinere, etiamſi ſint, vt revera ſunt ordinarij Iudices conſtituti, non ergo ſequitur eſt ordinarius, aut delegatus Iudex, vt me abſoluat, ergo in eius iudicio comparere debeo.

Refellitur.

6

7

Hoc autem exemplis meliùs confirmabitur meo iudicio, conſtat enim eſſe Iudices in Eccleſia ferendi ſententiam excommunicationis, aut canone, & iure, aut ſententia, in quam incidet, qui tranſgreſſus fuerit, vnde eſt in tali Iudice poteſtas ligãdi excommunicationis nodo, & ſoluendi, tamen non ſequitur quod qui incidit in ſententiam à Iudice latam, cuius peccatũ iam præterijt teneatur comparere coram Iudice, vt abſoluatur ex vi poteſtatis collatæ ad excommunicandum, & abſoluendum, niſi aliũde teneatur vt probauimus; ſi enim non teneretur, aut vt ſibi proſpiciat ab excommunicatione liberari, aut vt abſolui poſsit à peccatis, quando tenetur, aut ratione præcepti Eccleſiaſtici, ne ſit in excommunicatione vltra annum, nõ colligeretur præceptum comparendi coram Iudice, vt abſoluatur, benè ergo Scotus aliunde hoc præceptum colligere videtur, & docere ex hac poteſtate non colligi: adde illud de irregularitate & ſuſpenſione ab officio.

Non rectè ſequitur obligatio cõficiendi ex eo quòd Sacerdotes ſint iudices ordinarij.

3

Secundò etiam in peccatis venialibus abſoluẽdis Sacerdos eſt Iudex ordinarius, & ita poteſtate ordinaria non arbitraria abſoluit, tamen cõparere in iudicio ad obtinendam abſolutionem venialium nõ eſt neceſſarium, ſed liberum pœnitenti, vnde iam cum poteſtate ordinaria Iudicis ſtare poteſt, iudicium illius ſubire eſſe liberum & arbitrarium in eo ſenſu, quem intendit Scotus. Iis denique accedit ratio non minoris momenti, quia licèt in republica Iudex ordinarius, aut delegatus cogere poſſit reum, vt compareat iudicandus, hoc tamen eſt aut quando iudicandus eſt de delicto ad petitionem partis, aut fiſcalis, aut ex officio, vt in exemplum reipub. puniatur debita pœna, qui deliquit, aut deniq; in ciuilibus, & hoc tantùm ad petitionem partis, huiuſmodi tamen non eſt iudicium Sacerdotis, eſt enim in fauorem ipſius rei, vnde in confeſsione non petit ille cõdemnationem, ſed à culpa, & condemnatione æterna liberari, & in temporalem pœnam ſatisfactionis vniuerſum debitum cõmutari, ſic ergo ſi aliunde ipſe iuſtificari poteſt, non videtur cogendus ad confeſsionis iudicium, ex eo quòd poſsit abſolui à Sacerdotibus, & ad hoc illis fuerit poteſtas collata, quia non ſequitur, Iudex poteſt mihi beneficium abſolutionis (quod revera beneficiũ eſt cũ ſit ſententia abſolutionis)

9

lutionis) impendere poteſtate ordinaria, ergo teneor in ſuo iudicio cõparere; ego
10 enim poſſum libenter hoc beneficio carere, & quamuis tenear iuſtificari, & ad Deũ conuerti, vt ſuprà diximus q. 86. art. 2. hoc præſtare poſſum contritione, & cõfeſſione coram Deo, ex illis ergo verbis nõ colligitur confeſſionis præceptum, niſi aliũde ſuppleatur, & quis dubitat, potuiſſe ita inſtitui hoc ſacramentum, vt daretur poteſtas abſoluendi Sacerdotibus, libera tamen relinqueretur facultas confitendi, vt qui velit vti hoc beneficio vteretur, & abſolui poſſet, & tunc vt rectè iudicaretur abſoluendus, præciperetur confiteri omnia peccata, ſi vellet cõſequi abſolutionis beneficium, tunc autem eſſet Iudex ordinarius, & non poſſet iudicare, & abſoluere incognita cauſa, niſi præuia confeſſione, & tamen non eſſet neceſſarium confiteri niſi quis vellet abſolui, poſſet tamen velle carere illo beneficio abſolutionis, & ſic nõ confiteri.

Præceptum diuinum cõfitendi colligitur ex poteſtate data abſoluẽdi et retinẽdi peccata.

Vnde hoc ſaltem mihi videtur, ex illis tantùm verbis quibus confertur poteſtas abſoluendi, non colligi præceptum cõfeſſionis, & comparendi in hoc iudicio, nec oppoſitum decernit Concilium, ſed ex vtraque poteſtate in illo cap. collata abſoluendi, & detinendi ſimul, meo iudicio eui
11 dẽter colligitur, & ideò merito de fide diffinitum eſt, eſſe præceptum diuinum cõfeſſionis, non quia traditione tantùm à Chriſto verbis accepta conſtet, aut alia ratione adiuncta deduci poſsit, ſed quia ex illis verbis, quibus confert poteſtatem detinendi peccata euidenter colligitur. Vnde Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. illo 5. non colligit præceptum hoc ex ſola poteſtate abſoluẽdi, ſed ex vtraque, & ideò ita inquit: *Inſtitutam eſſe à Chriſto Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmũ lapſis iure diuino neceſſariam exiſtere* (ecce præceptum diuinum, & inſtitutionẽ) reddit rationẽ, *quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus è terris aſcenſurus ad cœlos* (ecce Ioann. 20. hoc continetur, & non alibi) *Sacerdotes ſuipſius Vicarios reliquit tamquam Præſides, & Iudices ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quò pro poteſtate clauium remiſſionis, aut retẽtionis peccatorum ſententiam pronuntient; conſtat enim Sacerdotes iudicij hoc incognita cauſa exercere non potuiſſe, &c.* Probat ergo de
12 iure diuino præceptam eſſe confeſſionẽ, quia conſtituti ſunt à Chriſto Iudices, vt ferant ſententiam abſolutionis, aut detentionis, hæc verò ſententia ferri nõ poteſt, niſi cognita cauſa, quæ ſententia? hoc eſt abſolutionis, & detentionis, niſi cognita cauſa, id eſt, niſi eſſet neceſſarium deferre illa crimina coram Iudice; ſi enim tantùm voluiſſet Concilium ferri non poſſe ſententiam incognita cauſa, non probaretur 13
quod intendit, ſolùm enim probaret, ſi ferenda ſit ſententia, nõ poteſt fieri niſi cauſa cognita confeſſione, & inde ſolùm cõſtat de inſtitutione ſacramenti, & confeſſionis, vt rectè fiat abſolutio, non verò de neceſſitate confeſſionis, vt faciẽda ſit neceſſariò, & ſubdenda abſolutioni, vt enim ſuprà dicebamus, potuit inſtitui, vt eſſet neceſſaria confeſſio ei tantùm qui vellet abſolui, & tunc non eſſet neceſſaria, tamẽ incognita cauſa abſolui non poſſet, eſt ergo ratio, exerceri non poteſt illa ſententia abſolutionis, & detentionis, niſi ſit neceſſarium comparere in iudicio, & deferre peccatorũ cauſam confeſſione, vt cognoſcatur, ergo rectè inde deducitur. Quomodò verò ex hac ferenda ſententia abſolutionis, & detentionis, colligatur hæc neceſſitas, non verò ex ſola ſententia abſolutionis, non eſt facilè colligere.

Trident.

Almain. & Adrian. vbi ſuprà conantur ex illo membro ſententiæ detẽtionis peccatorum colligere neceſsitatem huius præcepti, variè tamen, & meo iudicio minùs ſufficienter. Almain. ita infert, peccata quę à Sacerdote ſunt detẽta, hoc eſt nõ abſoluta nõ ſunt abſoluta à Deo, & vnicuiq; emitẽdũ eſt abſolui à peccatis, ergo debet à Sacerdote abſolutionẽ obtinere, hanc nõ poteſt, niſi ille iudicet de cauſa, de hac iudicare non poteſt ſi non audiat confeſſionẽ, ergo tenetur cõfiteri; quam rationem ſequutus eſt Alphonſus de Caſtro cõtra hæreſes, verbo, *Cõfeſſio.* Obijcit tamẽ Almain ſibi efficaciter, quia multa abſoluuntur, 24
imò omnia abſolui poſſunt immediatè à Deo per contritionẽ, quæ tamẽ non ſunt à Sacerdote ſoluta. Reſpõdet ipſe omnia abſolui à Sacerdote in voto ſaltem, quamuis non ipſo vſu, & exercitio clauium: eſt tamen ſolutio meo iudicio minùs ſufficiens, quia vt in contritione ſit votum clauium, iam diximus q. 84. art. 5. neceſſariũ Reijcitur.
eſſe præceptum illarum, hoc eſt confeſſionis, de quo modò erat controuerſia, vnde venialia contritione remittũtur ſine voto clauium.

Quomodò ex poteſtate detinendi colligatur præceptum cõfeſſionis. Sententia Almain.

Caſtro.

clauium, ergo vt reſpondeat argumento, quod contendit probare non deduci ex illis verbis præceptum confeſsionis, ſupponit illud eſſe, tum etiam quando remittuntur peccata contritione non dicuntur abſolui à Sacerdote, quia adhuc claues non operantur, & cum aliquis manet in peccato dum non vult vti remedio cõtritionis, non dicũtur à Sacerdote detineri illa peccata, quæ non tolluntur cõtritione in qua claudebatur votum clauium.

Adriani placitum. Adrianus vbi ſuprà alio modo id explicat, ſupponit autem quod etiam docuit Almainus, retinere peccata non eſſe injicere vinculum, ne dimittãtur peccata, ſed non dimittere illa, ſi ergo penes Sacerdotes eſt poteſtas abſoluendi, & detinendi, hoc eſt vt non ſint abſoluti pœnitentes niſi à Sacerdote, incumbit ergo illis in eorũ iudicio confeſsionis comparere. Sed objicit etiam ſibi, eodem modo per contritionem tolli peccata, cum tamen non tollantur à Sacerdote, ergo non eſt verum, *Quæ detinueritis detenta ſunt*, id eſt, quæ nõ abſoluitis abſoluta non erunt. Reſpõdet per cõtritionem remitti quoad culpam, ſed non quoad obligationem confitendi illa Sacerdoti, vnde Saluator, inquit, intẽdit in 2. p. 16 *quorum retinueritis peccata*, id eſt, quorum non remiſeritis peccata quoad obligationẽ confitendi, *non ſunt remiſſa in cœlis*, quoad hanc obligationem.

Non placet Hæc ſententia meo iudicio plurimùm derogat clauium poteſtati, ſic enim poteſtas detinendi peccata, non ſe extendit ad vinculum peccatorum, ſed ad obligationẽ confeſsionis, vt detineantur tantùm peccata à Sacerdote, hoc eſt quoad obligationem confeſsionis, non verò quoad vinculum peccati, quod eſt apertè falſum, & ſi hoc eſſet verum adhuc non diceretur Sacerdos detinere peccata, quia quòd homo teneatur ſua confiteri peccata obligatione præcepti, non à Sacerdotis claue, & poteſtate prouenit, ſed ab inſtitutione; neq; enim ideò tenemur noſtra peccata manifeſtare in confeſsione, quia Sacerdos detinet peccata in hoc ſenſu, hoc eſt alligat nos, vt cõfiteamur præcepto; potiùs enim ſic dicerentur à Chriſto alligari, & detineri peccata noſtra, hoc eſt obligari nos, vt ea manifeſtemus, & quidem eodem modo peccata dicuntur in Euangelio abſolui, & 17 detineri, cum ergo abſoluãtur quoad vinculũ pœnæ æternæ, & culpæ, ergo quoad hoc vinculum etiam detinentur, hoc eſt non remittuntur, vt infrà explicabimus. Vnde Euthymius in eum locum Ioan. inquit, *Detentionem verò intellige ligationem, veniæ carentiam*: & Rupert. in eundem locum idem inquit eſſe dixiſſe, *quorum retinueritis peccata retenta ſunt*, ſicut cum dictũ eſt Marci 16. *Qui verò non crediderit condemnabitur*, nomine ergo retentionis intelligitur ipſius vinculi culpæ, & peccati, nõ verò obligationis præcepti, vt dixit Adrianus, quãuis hæc inde deducatur, vt infrà dicemus, nomine ergo retentionis intelligenda eſt carentia veniæ, quam Sacerdotes poſſunt, & debent iuſtè denegare, non ergo ideò 18 dicitur: *Quorũ retinueritis, &c.* quia vt inquit Cyrillus loco ſuperiùs citato, Sacerdotes habent poteſtatem increpãdi filios Eccleſiæ peccantes, ſed quia poteſtatẽ habent negandi veniam; quam expoſitionẽ ipſe Cyrillus etiam ſequitur primò eodẽ loco. Optimè ergo inde deducitur ratio ad probandum præceptum confeſsionis hoc modo, Sacerdotibus eſt conceſſa poteſtas detinendi peccata, hoc eſt negandi abſolutionem, & veniam, & ſi claue non errante Sacerdos negauerit, detinebit peccata illius, ne remittantur, & in cœlis detinebuntur eodem modo, & venia negabitur, tenetur ergo illi parere pœnitens, vt veniam cõſequatur peccatorum in cœlis, non ergo iudicium hoc voluntarium eſt pœnitenti, vt ſi velit per illud conſequi remiſsionem ſe illi ſubmittat, ſed eſt neceſſarium, quia in Iudice eſt poteſtas detinẽdi peccata, hoc eſt negandi veniam, vt ei non dimittantur etiam in cœlis, & niſi ille paruerit iudicio condemnetur. Quamuis ergo quis habeat peccata, quæ tamen nõ detinebuntur à Sacerdote, & ita pœnitẽs rationabiliter credat, tenetur comparere in iudicio, vt Sacerdos videat, & iudicet an abſoluere, vel detinere debeat; incognita enim cauſa non poteſt fieri iudicium hoc, quia ergo alicui in hoc iudicio detineri poſſunt peccata, ideò neceſſarium eſt Confeſſorem adire, & abeo iudicari, quod non videtur neceſſarium ex præcepto, ſi tantùm conceſſa eſſet Sacerdoti poteſtas abſoluendi ex eo quòd hæc poteſtas collata eſſet.

Euthym. *Rupert.* *Cyril.* *Vera ratio pro obligatione confitendi deducta ex poteſtate retinẽdi peccata.*

Obiectio. Sed contra hãc rationem dices primò, non poſſe à Sacerdote ita detineri peccata, & negari veniam, vt nullo alio modo eam conſequi poſsit pœnitẽs, quia negata 19 abſolu-

abſolutione à Sacerdote, pœnitens poteſt iuſtificari verè contritione apud Deum, hæc enim ſemper iuſtificat, vnde eius peccata non detinebuntur in cœlis, aut certè adire poteſt alium Confeſſarium, vt quotidie fit, & ab eo veniam obtinere abſolutione, non ergo ſi detineat Sacerdos peccata, continuò detenta erunt in cœlis. Reſpondeo tamen ex eo quòd poſsit aliũ Cõfeſſarium adire, & ab eo abſolutionẽ obtinere, quam alius negauerat, non probari non eſſe neceſſariam cõfeſsionem, ſed nõ eſſe neceſſariam huic Sacerdoti fieri, & ita verũ eſt, niſi ille eſſet vnicus proprius Sacerdos; tunc enim non poſſet ab alio obtinere abſolutionem; ſi ergo alium adeundo qui ſit proprius etiam vel ordinarius, vel delegatus conſequitur abſolutionem, iam erit verum, *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*; & ita venia obtinetur neceſſariò cõfeſsione. ſecus eſſet ſi ille à nullo Sacerdote vellet obtinere abſolutionẽ; ſic enim retenta illi eſſent peccata etiam in cœlis, hoc eſt nullo modo remitterentur: quòd verò dum ab vno Sacerdote negata fuit abſolutio, ab alio poſsit obtineri, cõtingere poteſt duobus modis: primò vt ab vno iuſtè negetur, quia reuera omnino ita neceſſarium eſt in omni opinione, & tunc ab alio non poſſet abſolui, aut non deberet: alio modo cum eſt opinionũ diuerſitas, & vnus ſecundũ vnam opinionem negat, alius verò concedit, & vterq; benè id facere poteſt, ſed ex hoc nõ ſequitur aliquid cõtra id quod diximus. Quod etiam adducitur de contritione nihil probat, quia dum negat Sacerdos abſolutionem peccati, non tantùm habet poteſtatẽ negandi abſolutionem ſimpliciter, & cõferendi, ſic enim non eſſet aliud quàm nõ abſoluere, & ita poſſet relinquere illũ abſoluendum immediatè à Deo per contritionem, veluti ſi nulla eſſet obligatio cõfeſsionis, ſed quiſquis pro ſua voluntate ſe poſſet offerre huic iudicio confeſsionis, & Sacerdos poſſet abſoluere quando videret expedire, & poſſet negare abſolutionẽ ſimiliter, & ita non verè detineret peccata, nec ex detentione probaretur neceſsitas confeſsionis, ſi detẽtio non eſſet aliud quàm non abſoluere, & ſic circa peccata venialia habet Sacerdos hanc poteſtatem; abſoluere enim poteſt, & tamen ſi videat pœnitentem etiam de venialibus non eſſe cum dolore debito, vt ſuo loco dicemus, debet negare abſolutionem, vnde iam diceretur detinere venialia, ſi detinere nihil aliud eſſet, quàm non abſoluere, ſed reuera vt infrà dicemus non poteſt peccata venialia detinere, & ita non eſt præceptum confitendi illa, vt dicemus inferiùs.

Eſt ergo poteſtas detinendi aliud, quã poteſtas negandi abſolutionem, & philoſophandum eſt in hac poteſtate, ſicut etiã in poteſtate abſoluendi; ſicut enim Sacerdos nõ tantùm poteſt abſoluere, ſed abſolutum virtute etiam clauium obligare ad opera quædam ſatisfactionis, & in ſatisfactionem pœnæ, vindictam peccati, & medelam illius, vt ſuo loco agentes de ſatisfactione dicemus, & docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. & cano. 15. & ita definit datas eſſe claues ad abſoluendum, & ligandum eo modo, vt diximus ligando pœnitentes ad opera ſatisfactoria: docet etiam hanc poteſtatem ligandi, non tantùm eſſe ad imponendum opera ſatisfactoria in ſatisfactionẽ pœnæ, ſed etiam in medelam, hoc eſt nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſic etiam abſolutionem à peccatis Sacerdos debet aliquando negare, & poteſt pœnitentem ligare ad aliqua opera facienda, ſi ita expediat eius ſaluti. Et quòd hoc modo poſsit detinere peccata, conſtat, quia propriè detinere Ioann. 20. eſt idem quod promiſſum fuit Matth. 18. *Alligaueritis*, alligare verò eſt non tantùm non ſoluere, ſed etiam ligamen injicere, & vinculũ, vnde & detinere non tantùm eſt non abſoluere, ſed impedire detinendo, vt diximus, obligationẽ imponendo, & hoc modo detinet illis peccata, non tantùm quia negat abſolutionẽ, ſed etiam quia obligat ad quædam opera interim exhibenda in medelam, & præparationem, quæ niſi ille velit præſtare, peccabit, vnde nec contritione poterit ſaluari, niſi parere velit Sacerdoti, hoc eſt non dabitur illi contritio, cum aſtrictus ſit Sacerdotis præcepto, niſi ei paratus ſit obedire; hoc enim ſignificat verbum detinere, vel alligare iuxta illud Matth. 18. *Quæcumque alligaueritis*, non tantùm non ſoluere, ſed etiam impedire, & ligare. Detinet ergo ne vllo modo iuſtificetur, ſi verò cõferatur contritio eſt iam voluntati Sacerdotis parere, non loquor quãdo poteſt eſſe liberè facultas adeundi alium Sacerdotem, ſed aut quando id facit vnicus, & ſupremus Paſtor, aut omnes Sacerdotes in hoc

Sacerdos vè rè poteſt detinere peccata.

hoc conueniunt, quòd ſi ad hoc ligari poteſt pœnitens, & ita ei detineri peccata, ſignum eſt teneri pœnitentem in iudicio illius comparere, vt tandem recipiat abſolutionem, aliàs ſi liberum eſſet illi comparere, & abſolui, poſſet renuere iniũctam obligationem accipere, vt abſolueretur, quia liberum erat illi abſolui, & ita liberum eſſet accipere inſtructionẽ Sacerdotis vt abſolueretur, ſicut cõſtat in venialibus, à quibus ſi non vellet abſolui à Sacerdote etiam meritò, quia non erat benè diſpoſitus, tamen non tenetur parere præcepto illius
24 iniungentis aliquod opus in medelam peccati, & ita poteſt ſine nouo peccato, & ſine dãnatione ſua, in hac vita aut nõ iuſtificari ab illis, aut alio modo iuſtificari corã ſolo Deo ſine opere illo iniũcto à Sacerdote.

Si verò dicas ille qui iam confeſſus eſt
Obiectio. tenetur parere Sacerdoti imponenti illud onus, quia ipſe iam ſe ſubiecit eius tribunali per hoc quòd confeſſus eſt, ſed vnde cõſtat quod teneatur ipſe ſe ſubijcere? Reſpondeo nõ dicitur ſe ſubijcere penes hoc quod confeſſus eſt, nam & qui venialia cõfitetur non ſe ſubiecit clauibus per ſolam
Diſſolutio. confeſſionem, & ita cum aliàs non teneretur cõparere eius iudicio pro venialibus, nõ tenetur parere inſtructioni Sacerdotũ quaſi aliàs ei detineantur venialia, quia liberum erit poſt confeſſionem retrocedere, quia liberum eſt ei abſolui, & ita detineri ei venialia non poſſunt, ſi tamen de venialibus recipit abſolutionem, tenetur ad pœnam iniunctam, quia iam ſubiecit ſe clauibus, & habuit fructum clauium, vnde & obligationem illarum debet habere: at in mortalibus non tantùm tenetur homo ad inſtructionẽ Sacerdotis ſeruandam poſtquam abſolutus eſt, ſed an-
25 tea vt abſoluatur, & ita cogi poteſt ſtare inter pœnitentes, & ſic detinentur peccata, ergo quia tenebatur adire Confeſſariũ, & ab illo abſolutionem obtinere, tenebatur facere quidquid ſecundum rationem ante abſolutionẽ iniungit. Illa ergo peccata qualia ſunt mortalia pro quibus poſſunt iniungi ante abſolutionem illæ ſatisfactiones, & opera in medelam, deferenda ſunt neceſſariò ante Confeſſarium, aliàs ſi liberum eſſet iure diuino alio modo iuſtificari, ex poteſtate clauium id non poſſet facere Sacerdos, nec eo modo detinere, ſicut nec poteſt venialia. Vnde mihi nõ placet quod docet Ruardus art. 5. contra Calũnum pag. 142. detinere peccata nihil eſſe aliud quã declarare pœnitentẽ verè nõ eſſe vt ei remittãtur peccata, cũ & hoc circa venialia facere poſsit, vt probatum eſt.
Optimè ergo ex poteſtate, & iudicio deti 26
nendi colligitur confeſsionis neceſsitas, & hoc antiqua Eccleſia vtebatur ſemper in publicis cõfeſsionibus vt ſatisfactio priùs exhiberetur ante obtentam abſolutionẽ, & ita antequã reconciliarentur cum Deo, & Eccleſia pœnitentes, agebant pœnitentiam, & detinebatur eis abſolutio, & ſic in confeſsione priùs detinebantur peccata, quàm abſoluebatur pœnitẽs, illi verò qui nolebat Sacerdoti parere ita detinebãtur peccata, vt etiá in cœlis omnino detinerẽtur nec ſpiritus cõpunctionis ei conferretur à Domino ſi nollet parere iudicio cõfeſsionis. Aliud autẽ eſt aſſerere non poſſe aliquẽ abſolui niſi priùs exhibita ſatisfactione, quod falſò docebat Petrus Oxomẽſis, vt cõſtat ex ſua propoſitione quinta, cuius condemnationem iam retulimus.

Secundò obijcere poſſet aliquis contra *Altera obiectio.*
eandem rationem, quia qui iam eſt contritus non tenebitur comparere in iudicio hoc confeſsionis, neque ei detinebuntur *Diluitur.*
peccata, quia iam remiſſa erant. Reſpõdeo eodem modo teneri ad confeſsionẽ, quia 27
licèt non detineantur peccata, vt non remittantur quoad culpam, tamẽ eadẽ obligatio imponi poteſt ex vi clauium, maximè cum id non innoteſcat Sacerdoti, eſſe ſcilicet remiſſa peccata per contritionem, & ſicut qui nondum per contritionẽ fuerat iuſtificatus accedens ad hoc iudiciũ tenetur accipere iniunctã obligationẽ à Sacerdote, nec ab ea excuſabitur etiã ſi poſtea conetur ad contritionem, cui tamen non dabitur contritio niſi paratus ſit parere Sacerdoti, & ita remittantur ei peccata corã Deo, ſic etiam licèt antea eſſet cõtritus non excuſatur ab hoc iudicio, & poteſtate clauium, vt diximus; aliàs excuſaretur eodem modo per contritionẽ ſubſequentem, nec teneretur parere Sacerdoti, vt iuſtificaretur à peccatis, ſed conari ad contritionẽ, vt ſolùm per illam iuſtificaretur: tenetur ergo ad hoc ſacramentũ, non quia ei Sacerdos detinere poſsit peccata, quia contrito nõ poteſt detinere, ſed quia
cũ in eo iudicio abſtrahẽdo ab hoc, & illo 28
poſsint detineri peccata, vt diximus vt cõtritione ſola poſteà nõ poſsint remitti niſi parendo Cõfeſſario, aut intentionẽ habendo

bendo parendi ei, ideò nec anteà contritus excuſatur ab hoc iudicio, in quo Chriſtus voluit etiam remiſsis peccatis medelam adhiberi, vnde ſicut poſteà contritionem non poterit habere quis niſi velit parere Sacerdoti, ſic etiã cum anteà datur dicitur virtualiter habere clauiũ votum hoc eſt ſubijciendi ſe Sacerdoti.

Iterum obijciur. 29

Sed dicet aliquis non eſt opus ad probãdum præceptũ confeſsionis interpretari verbum illud, *detinueritis*, vt nos interpretati ſumus pro eo quod eſt *alligaueritis*, quia etiã ſi dicatur detinere idẽ eſſe quod negare abſolutionẽ, colligitur præceptum per illud verbũ quod poſteà additur, *detẽta ſunt*, quod ſignificat ſemper apud Deũ detenta ſunt, ſed revera in id quod nos dicimus recidit, quia ſi Sacerdos negãdo abſolutionẽ facit, vt Deus numquam deinde illam concedat, ergo facit vt Deus non cõcedat peccatorum remiſsionem, quouſq; Sacerdos velit abſoluere, negare ergo Sacerdotem abſolutionẽ idem eſt quod impedire remiſsionem, hoc eſt alligare peccatorum remiſsionem, quod nos contendimus; tum etiam particula illa, *detenta ſunt*, idem eſt, quod rata erit veſtra ſententia detentionis, vnde non ſignificat magis quàm illa, *quorum remiſeritis remittũtur eis*, non quia in poſterum remittat Deus, ſed quia tunc approbat ſentẽtiam Sacerdotis remittentis, ergo idẽ erit, *retenta ſunt*, ſi rigorẽ tantùm vocis attendamus; melius ergo eſt vt ſententia Sacerdotis ſit non tantùm ſoluendi, & non ſoluendi, ſed ſolucdi, & ligãdi peccata, & cũ hæc approbatur in cœlis, ſemel detenta, & ligata à Sacerdote, ànullo alio ſoluitur niſi ab ipſo Sacerdote, aut per votum ſacramenti volendo parere ipſi Sacerdoti, qui ligauit; quòd ſi Sacerdos non ligauit vt nos diximus, facilè poſſet dicere aliquis illa verba, *detenta ſunt*, id tãtùm ſignificare, quod ſuprà dicebamus,

30 id eſt ſententia veſtra non abſoluendi rata erit in cœlis, non quòd in futurum Deus non abſolueret per contritionem ſiue voto clauium, in noſtro verò modo dicendi hæc ſolutio locum non habet, & ſi aliquis ita admittat ſenſum verborum, quæcumque Sacerdos non abſoluerit, Deus etiam poſteà nõ abſoluet, conuinci poſſet inde, vt concederet præceptum, ſed quia poſſet reſpondere vt diximus, ideò meliùs prædicto modo cõuincitur. Meritò ergo ex illo loco Ioan. benè intellecto quoad vtramq; clauium poteſtatem deducitur obligatio confeſsionis iure diuino cum illa ſentẽtia abſolutionis, & detentionis non poſsit fieri niſi cauſa cognita eo modo vt diximus, & hæc meo iudicio eſt mens Concilij.

DVBIVM III.

Vtrùm Nectarius abrogauerit confeſsionem ſacramentalem.

HÆretici acriter obijciunt cõtra veritatem ſuprà ſtatutam, vt nõ ſit iure diuino neceſſaria confeſsio: primò, quia in hiſtoria Tripartita Zozomenus refert lib. 9. c. 35. Nectarium Epiſcopum Conſtantinopolitanum abrogaſſe cõfeſsionem auricularẽ in Eccleſia Conſtantinopolitana, & vnũquemq; reliquit ad communicandum iudicio conſcientiæ ſuæ, vt expreſſè docet Tripartita vbi ſuprà, ita obijcit Caluinus vt videre eſt apud Ruardum Taper. art. 5. contra Caluinum pag. 157. Nectarius autem cum eſſet vir doctrina, & ſanctitate illuſtris non abrogaret confeſsionis vſum, ſi eam exiſtimaret iure diuino neceſſariã eſſe. Secundò hoc ipſum probant ex Chryſoſtomo, qui cũ fuiſſet Nectarij ſucceſſor eandem abrogationẽ confeſsionis ſequutus eſt. Vnde tom. 1. homil. 2. in Pſalmũ 50. vbi ſic ait in illa verba, *Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco*: *Peccata autem tua dicito, vt deleas illa, ſi confunderis alicui dicere quæ peccaſti dic quotidie ea in anima tua, non dico vt confitearis conſeruo tuo vt exprobret, dic Deo qui curat ea*: & tom. 5. ſermone de pœnitentia, & confeſsione, quaſi alludens ad conſuetudinem introductã à Nectario non longè à principio ſic ait: *Nunc autem* (quaſi dicat in hoc tempore) *neque neceſſarium eſt præſentibus teſtibus cõfiteri, cogitatione fiat delictorum exquiſitio, abſque teſte ſit hoc iudicium, ſolus Deus confitentem videat, Deus qui nõ exprobrat peccata tua, ſed ſoluit peccata propter confeſsionem numquid ſic grauaris, & retrocedis?* Et tom. 2. homil. 4. de Lazaro ex Euangelio Lucæ poſt medium illius ſic ait: *Cane homini dixeris ne tibi exprobret, neque enim conſeruo eſt confitendum, qui in publicum proferat, ſed Domino, qui tui curam gerit, & qui humanus eſt, & medicus oſtende vulnera tua*: & paulò infrà: *Non cogo te in medium prodire theatri, ac multos adhibere*

1 *Caluini, et aliorũ Hæreticorum obiectio.*

Chryſoſt.

2

teſtes, mihi ſolùm dic peccatum tuum, vt ſanem vlcus, teque dolore liberabo. Sed ſanè mens Chryſoſtomi alia eſt, vt infrà videbimus, nec locis citatis mentionem facit abrogationis factæ, vt ex ijs, quę ad hæc teſtimonia reſpondebimus poſteà patebit.

3 Hæc duo loca admodùm fauere videntur hæreſi noſtri temporis, quæ docet nō eſſe diuinum præceptum confeſsionis, ſed tantùm humanum quod meritò abſtulerit Nectarius, quem ſequutus fuerit Chryſoſtomus, vnde variè reſpondere conantur Catholici, Canus in relectione de pœnitentia 5. par. fol. 89. §. *Ad ſextum argumentum*, planè concedit, & Valdenſ. 2. tomo cap. 141. num. 4. Nectarium ſuſtuliſſe confeſsionem ſecretam, & quia id fecerat propter ſcandalum quoddam exortum Conſtantinopoli, quod tempore Chryſoſtomi ſucceſſoris illius nondum ſedatum fuerat, ideò Chryſoſtomus de auriculari confeſsione noluit verba facere nec auſus fuit eam reſtituere, quam vir probatæ fidei, ſcilicet Nectarius abſtulerat. Sed non video qua ratione Canus factum Nectarij excuſet, & meo iudicio, nec ad Chryſoſtomi autoritates benè reſpondet, quia licèt 4 ipſe non auderet reſtituere quod Nectarius abſtulit, tamen non debuit illud confirmare, & docere ſoli Deo ſatis eſſe confiteri; tum etiam quia ſi illud erat de iure diuino, cur diſsimulare debuit Chryſoſtomus, cum eſſet tam manifeſtus error? Denique infrà oſtendemus falſum eſſe, confeſsionem omnino abrogatam eſſe à Nectario. Sic etiam reſpondet ad hoc argumentum Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 1. ar. 1. vt abrogata fuerit confeſsio Conſtantinopoli, ſed paruo tempore durauerit hæc abrogatio, & ad Chryſoſtomū, quòd propter ſcandalum conſenſit, nec voluit renouare, ſed hæc ſolutio iam impugnata eſt.

Sententia Cani.

Non placet

Sot.

Reſpōdet etiam ad illud Chryſoſtomi, quod ille ſolùm doceat non eſſe confitendum proximo vt manifeſtet, & exprobet illud, & hoc certum eſt, ſed ſoli Deo & Sacerdoti ſecretò, loco illius, quod eſt ſoli Deo confiteri, ſed quā ſit hoc extra Chryſoſtomi mentem dicemus ſtatim.

Gregor.

Et quamuis de hiſtoria Zozomeni dicat Gregorius Magn. lib. 6. Epiſtolarum 5 epiſt. 195. à Sede Apoſtolica non admitti quod multa mentiatur, verūtamen in hoc caſu illam admittamus, idem enim refert Nicephorus lib. 12. Hiſtoriæ cap. 28. & latiſsimè eam refert Socrates lib. 5. ſuæ hiſtoriæ cap. 1 . imò ſe teſtem illius fuiſſe docet vt poſtmodùm videbimus, & quāuis vt conſtat ex Rufino lib. 11. hiſtoriæ apud Euſebium cap. 21. in fine, Nectarius nihil aut parùm in rebus Eccleſiaſticis fuerit inſtitutus, quia ex Prætore Vrbano catechumenus, & nuper baptizatus Sacerdotium ſuſceperit, tamen non eſt credendum, id ſine doctiſsimorum virorum conſilio feciſſe.

Hiſtoria Zozemeni de Nectario vera eſt.

Nectarius ab errore vendicatur

Hæc dixerim, quia noſtro tēpore quidam Romanus Latinus Latinius nomine, breuem diſputationem edidit Romæ anno 1587. vt oſtenderet hanc Socratis hiſtoriam fabuloſam eſſe, quod meo iudicio nullo firmo fundamento docet: eius enim ratio ea eſt, quia Socrates, & alij docent publicam pœnitentiam in Eccleſia fuiſſe introductam poſt hæreſim Nouati, cum tamen multò antea in Eccleſia fuerit vt ex Cypriano, & alijs ille probat, hoc autem inquit Socratem docuiſſe, quia Nouati parti fauebat, meo tamen iudicio infirmum eſt hoc fundamentum, Socrates enim tantùm docere contendit in Eccleſia Græca introductam eſſe publicam pœnitentiam aſsignato pœnitentiario vno, & cum alijs peculiaribus cæremonijs, non verò contendit anteà numquam fuiſſe, quia & Origenes illius facit mentionem, vt infrà dicemus in hoc dubio, docet tamen magno opus eſſe conſilio, quando illa facienda eſſet in populi ædificationem: *Atque adeò circumſpice*, inquit, *diligenter cui confiteri debeas peccatum, tantùm proba priùs medicum, &c.* Ita docet homil. 2. in Pſalmo 37. in illa verba: *quoniam iniquitatem meam*, ſignum ergo erat non 7 fuiſſe neceſſariam publicam pœnitentiam, aut ſaltem non fuiſſe aſsignatum vnum pœnitentiarium aliàs non diceret, *Circumſpice diligenter, &c.* Nec ex Cypriano, aut Dionyſio, Alexan. epiſtola quam refert Euſebius lib. 6. cap. 36. colligitur aliud, quam pœnitentia publica, ſed non quod fuerat vnus pœnitentiarius deſignatus, tum etiam non eſt credendum Socratem enarraſſe illam rem ſuo tempore, & ſe præſente factam; ſi enim falſum eſſet, & ipſe ſe teſtem faceret rei falſæ, quæ publica eſſe deberet, mendacij argueretur, nec ſe exponeret huic periculo, quòd ſi illam narraret non vt ſe præſente factam

6

Origenes.

Socrates nō finxit Nectarij hiſtoriam.

te factam, sed vt auditam, aut lectam in aliquo antiquo autore non mirum si narraret quod falsum esset: tum etiam vt refert Nicephorus lib. 12. cap. 28. Nectariũ sequutæ sunt omnes Ecclesiæ Orientis, & eodem libro cap. 12. de eodem Nectario inquit, quamuis eius electio insolita fuerit, vt catechumenus eligeretur, sed diuina prouidentia factam fuisse; vnde in fine illius capitis, ita inquit: *Consecratio Nectarij tale cõsequuta initium, auspicatum quoque habuit finem.* Tum quod Nicolaus Papa in Epistola ad Photiũ in 8. Synodo actione 4. Nectarium vocat hæreticorum expugnatorem; immeritò ergo Valdensis vbi suprà parui facit Nectarium, qui ex catechumeno neophytus electus fuerit in Episcopum, & ita non mirum si cõfessionem abrogauerit.

Ruardi sẽtẽtia circa Nectarij factum.

Ruardus ergo artic. 5. contra Caluinum pagina 156. respondet Nectarium non sustulisse confessionem, sed appendicem illius, inquit enim ita fuisse constitutum in Ecclesijs Orientalibus; vt presbyter pœnitentiarius constitueretur, qui dum omnium exciperet confessiones, peccata illorum quamuis grauia, & secreta referret ad Episcopum, & per eundem recitarentur publicè in Ecclesia, vnde cum inquit Tripartita vbi suprà: *Propterea ab initio visum est Episcopis peccata annuntiare, siue promulgare quasi in theatro teste multitudine Ecclesiæ*, inquit Ruardus hoc fuisse additamentum confessionis, vt eo modo fieret; cum ergo quædam matrona, vt refert Zozomenus, & Socrates, & Nicephorus, confessa esset pœnitentiario, & eius præcepto multis diebus in Ecclesia pœnitentiam egisset ieiunijs, & orationibus eo tempore cum Diacono quodam concubuit, quod cum notum fuisset in ciuitate grauiter in Sacerdotes commota est ciuitas, quòd occasione pœnitentiæ agendæ tam graue scelus in Ecclesia commissum fuisset, hac ergo ratione, vt sedaret scandalum, Nectarius non confessionem, sed appendicem illum, quòd esset vnus Sacerdos, & crimina ad Episcopum deferret, & in publico theatro publicaret abstulit, non ergo confessionis præcepto derogauit, sed additamento quod ex sola Ecclesiæ consuetudine introductum erat: eandem doctrinam sequitur Petrus Bullengerus in libro 4. Christianarum institutionum, & addit, hanc consuetudinem in Ecclesia Latina abrogatam fuisse à Leone Magno in epistola 78. cap. 2. sic etiam respondet Petrus à Soto lib. de institutione Sacerd. lectio. 2. de confessione, ipse tamen non explicat de quibus fieret illa seuerior confessio à presbytero pœnitentiario, an etiã de occultis vel de publicis tantùm, solùm docet abrogatum fuisse vsum illum seueriorem manifestandi in publico peccata, & vnumquemque iudicio suo relictum esse, vt peccata secretè confiteretur cui vellet Sacerdoti, nullus verò ex ijs explicat quomodò peccatum illud illius Diaconi manifestatum fuerit vt innotesceret populo, tenentur autem dicere id manifestatum fuisse à presbytero pœnitentiario, sicut alia etiam secreta manifestare consueuerat, quia illud cõfessa fuit matrona, & ita postea à presbytero publicatum.

Bullenger.

Sot.

Ruardi sententia.

Contendit ergo Ruardus nũquam fuisse introductum in Orientali Ecclesia, nec vniuersaliter in Ecclesia, vt peccata publicè recitarentur ab ipso pœnitente, sed à Sacerdote ad hoc designato, & ita quòd numquam fuerit introducta in Ecclesia publica pœnitentis confessio, sed ex epistola illa Leonis concedit publicam confessionem introductam fuisse, vt fieret ab ipso pœnitente in vna tantùm pusilla Italiæ regione, nec vniuersaliter apud omnes, in ea regione (Campaniæ scilicet) sed apud aliquos, vnde ibi non abstulit Leo morem vniuersalis Ecclesiæ adhuc in Occidente. Hanc omnẽ doctrinam magni facit Ruardus ex Magistro suo Ioan. Hasselio in respõsione quadã mandata quam habuit in Concil. Trident. de hac historia, in quo libello hanc sententiam ille docuit quem posteà curauit Ruard. typis mandati, vt revera iam est quos sequitur Alanus Copus dialogo 2. c. 27.

Reijcitur.

Ego verò existimo sententiam hanc veram non esse, nec ex locis citatis Tripartitæ, Socratis, & Nicephori deduci, res ergo meo iudicio ita se habebant, vt colligam apertè ex ijs, quæ citauimus. Primò, vt ille vnus presbyter, qui in omni Ecclesia designabatur, non esset ad excipiendas omnes confessiones etiam secretè peccantiũ, sed tantùm eorũ qui de peccatis publicis pœnitentiam agebant publicam, & id ratione primò constat, esset enim onus immensum vnum tantùm presbyterũ excipere omniũ confessiones

totius diœceſis, ſi ſuprà omnes conſtitutus erat, ſiquidem vt prædicti autores referunt in vnaquaque Eccleſia vnus tãtùm deſignabatur; vnde nullus Parochus confeſsionem aliquam exciperet, ſed vnus tãtùm eſſet omnium Confeſſarius. Deinde 13 vt ij autores docent eligebatur Sacerdos prudens, & qui ſecretũ ſeruaret, quod omnino impertinens eſt, ſi peccata eſſent publicè recitanda, tum ſecundò ex ipſa hiſtoria, quia Tripartita, Socrat. & Niceph. aſſerunt presbyterum conſtitutum fuiſſe ſuprà pœnitentes, nomine vero pœnitentium intelliguntur illi qui publicè pœnitentiam agunt, vnde huiuſmodi canon conſtituendi vnum presbyterum ſuper pœnitentes receptus eſt contra Nouatum in omnibus Eccleſijs Orientis, & Occidẽtis, quia occaſione Nouati introductę ſunt hæ publicæ pœnitentiæ pro crimine hæreſis, & aliorum grauium criminum. Hinc enim cœpit error Nouati, vt lapſis poſt baptiſma in peccatum ad mortem, hoc eſt hæreſis, vt explicauimus quæſt. 84. art. vltimo, negarent abſolutionem, & ita in huius erroris deteſtationem incepit in Eccleſia pœnitentia publica, & conſtitutus eſt vnus presbyter pœnitentiarius ſu- 14 prà pœnitentes, vnde & Arriani, qui Homiouſiani, vt ijdem referunt autores hanc presbyterum non receperũt, quoniam cum Nouatianis in eo errore conſentiebant; cæteri verò cuiuſcumque eſſent ſectæ illum habebant, vnde Nicephorus loco citato ita inquit: *Canon iſte longo tempore in alijs quoque ſectis eſt ſeruatus, in Occidentalibus verò Eccleſijs ad hunc vſque diem obtinet, atque in Romana maximè, vbi quoque certus eſt pœnitentium locus, ſtant illi perinde, atque iudicio damnati eſſent vultu demiſſo admodum lugentes, &c.* vbi apertè loquitur de publice pœnitentibus, & eũdem canonem de presbytero pœnitentiario, & appendice illa confeſsionis obſeruatũ fuiſſe in Eccleſijs Orientalibus multis retro annis, & vſque ad tempora Nicephori in Eccleſia Latina obſeruari, ſed tantùm de pœnitẽtibus publicè loquitur.

Vnus preſbyter deſignabatur pro publicis pœnitentibus.

Nicephor.

Numquam fuit vſus in Eccleſia manifeſtandi publicè peccata in confeſsione audita.

Concilium Carthag.

Tertiò, quia in Eccleſia Latina numquam hic vſus receptus, aut introductus eſt, vt peccata ſecreta publicarẽtur in cõuentu populi, & Eccleſiæ, imò nec ageretur pœnitentia publica pro illis, ſed tantũ de publicis: vnde in Cõc. Carthag. 3. cap. 32. ſub Siricio Papa multò ante tempora Leo. I. ſolùm præcipitur pœnitentiã publicam imponi ante Eccleſiæ atrium, ſi publicum fuerit crimen, & vt refert Bruchardus in ſuo decreto lib. 19. cap. 28. Synodus quædam Moguntina ita definit: *Sed diſtinctio ſeruanda eſt inter pœnitentes publicè, & abſcõſè, nam qui publicè peccat, oportet vt publicè mulctetur pœnitentia, & ſecundum ordinem canonum pro merito ſuo excommunicetur, & reconcilietur*: nomine excommunicationis credo intelligere priuationem communionis, hoc eſt Euchariſtiæ, & idem refert lib. 19. cap. 151. ex quodã Concilio Toletano decretum, vt illi quorum peccata occulta ſunt, confeſsione, & pœnitentia occulta Epiſcopo, vel Sacerdoti facta, veniam à Domino percipere poſsint. *Bruchar.* 15

Si verò Sanctos cõſulas, hoc ipſum oſtẽdũt; nam Origenes homil. 2. in Pſalm. 37. in illa verba: *Quoniam iniquitatem meam annunciabo*, quem ſuprà retuli apertè oſtendit non ita fuiſſe in vſu, vt crimina omnia etiam occulta, etiam ſi enormia eſſent recitarentur coram populo, ſed tantùm cõſulit: *Eligamus prudentem Confeſſorem, ex cuius conſilio, ſi manifeſtandum ſit peccatum coram populo, vnde & alij ædificari, & nos ſanari facilius poſsimus, magna in hac re deliberatione opus ſit*: non ergo loquitur Origenes de hac conſuetudine, quaſi ita poſtularetur ſemper à pœnitentibus, vt aliàs non abſoluerentur, ſed quia aliquando hoc ſalubre conſilium videretur pœnitenti, in quo magna deliberatione opus eſſet. *Origen.* 16

Auguſtinus hanc doctrinam expreſſè tradit tomo. 4. de vera, & falſa pœnitentia cap. 11. & tom. 2. epiſtola 108. tom. 2. in Enchiridio cap. 65. & to. 10. lib. 50. Homiliarum homil. 50. & referuntur à Bruchardo lib. 19. cap. 36. verba ex Auguſtino apertiſsimè hoc probantia, vt de ſecretis tantùm ſecreta agatur pœnitentia, & publica de publicis. Et quidem non eſt credendum hanc conſuetudinem in omnibus Eccleſijs Orientalibus receptam, quæ apertè videtur contra Dei præceptum; quis enim non videat contra diuinũ præceptũ confeſsionis eſſe occulta peccata in conuentu populi à presbytero publicari? maximè cum multa etiã in infamiam alicuius alterius complicis redundarent; 17 vnde non eſt credendum peccatum illius fœminæ cum Diacono in Eccleſia publica- *Auguſt.*

publicatum fuiſſe à Sacerdote, poſtquàm in confeſsione ipſum audiuit ſi ſecretum fuit, ſed ipſa fœmina extra confeſsionem illud confeſſa eſt alicui, vnde & in populo innotuit, nec ex autoribus citatis colligitur à presbytero pœnitentiario illud peccatum fuiſſe publicatum in populo, ſed ex ore ipſius fœminæ innotuiſſe alijs, & ſi hoc non eſſet, vt diximus, contra di-
18 uinum præceptum quomodò diceret Leo
Leo. 1. Mag. in epiſtola illa 78. cap. 2. Execrabilem eſſe, & contra Apoſtolicam regulam conſuetudinem ijs verbis: *Illam etiam contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnoui à quibuſdam illicita vſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoueri, de pœnitentia videlicet, quæ ita à fidelibus poſtulatur vt de ſingulorum peccatorum genere libellis ſcripta profeſsio; publicè recitetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſsione ſecreta*: hæc ille; & hic mos tantùm irrepſerat in paruula prouincia Italiæ Campaniæ ſcilicet, vt ſuprà diximus ex Ruardo; & ita eſt ad Epiſcopos in Campania epiſtola illa, nec tamen credendum eſt eum morem quem putat Ruardus eſſe introductum in Campania, & poſteà ſublatum à Leone, vt pœnitens ipſe ſua delicta in publico recitaret conuentu, quaſi hic ſolus
19 abuſus introductus fuerit, & hic tantùm ſublatus, vt ille putat; ſed etiam introductus fuit mos vt peccata etiam ſecreta, in ſecreta confeſsione explicata, darentur presbytero in libello, vt recitarētur; quòd enim recitarentur à pœnitente vel à preſbytero non explicat Leo, ſed quòd omnino cenſeat abuſum recitādi peccata ſecreta, vel ab ipſo pœnitente, vel à quocumque alio, & hunc abuſum condemnat Leo; & quia denuò fuerit introductus conſtat ex verbis illis, ideò enim inquit, *Damnandum eſſe huiuſmodi morem, & contra doctrinam Apoſtolicam, quia ſatis eſt reatus conſciētiarum ſolis Sacerdotibus indicare in confeſsione ſecreta*: non ergo reprehendit morem quia ijdem pœnitentes cogerentur recitare ipſi peccata ſua, ſed quia peccata recitabantur publicè, cùm ſatis eſſet ea confiteri ſecretè. Et hoc clariùs colligitur ex ratione, quam ſtatim ſubiungit ijs verbis: *Quamuis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homi-*
20 *nes erubeſcere non veretur, tamen quia nō omnium huiuſmodi ſunt peccata, vt ea quæ pœnitentiam poſcunt non timeāt publicare, remoueatur tam improbabilis conſuetudo, ne multi à pœnitentiæ remedijs arceātur, dum aut erubeſcūt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerare, quibus poſſunt legum conſtituta percelli: ſufficit enim illa confeſsio, quæ primum Deo offertur tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit, tunc enim demū plures ad pœnitentiam poterunt prouocari ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis.* Hęc ille, ex quibus apertè cōſtat nō de eo (vt putauit Ruardus) loqui Leonē, ſcilicet ne ab ipſo pœnitente publicentur deli 21
cta, ſed ne vllo modo, quæ ſecreta ſunt publicentur, vnde & contrariam conſuetudinem reprehendit, vt contra Apoſtolicam doctrinam, quomodò ergo credendum eſt eā fuiſſe in Oriente tam vniuerſalem cōſuetudinem, quam etiam in Occidente cō munem eſſe fatētur Hiſtoriagraphi & Nicephorus ad ſua vſq; tempora Romæ adhuc vigere, cum tamen illa iam per Leonē fuerit ſublata, vt conſtat. Deniq; qualis eſſet cōſuetudo, quę ſecretas inimicitias, injurias, adulteria publicari iuberet, & ad hoc pœnitentem compelleret: ſic enim & ſecretum confeſsionis violaretur, & multarum perturbationū in populo eſſet occaſio. Et deniq; ſecretum confeſsionis nō eſſet diuini iuris, cum eo modo nullùm prorſùs ſeruaretur, vnde conſuetudine Eccleſiaſtica eſſet ſublatum ſecretum, cū tamen diuinum ius ea conſuetudine tolli non poſsit.

Ne ergo dicamus tam vniuerſalem in Eccleſia fuiſſe errorem etiam in Romana, dicendum eſt numquam hunc morem fuiſſe introductum, vt putat Ruardus, nec de hoc loquuntur autores citati, ſolùm hic mos cœperat in Campania indiſcreto aliquo zelo, qui tamē ſtatim à Leo- 22
ne oppreſſus fuit, vnde in Conil. Trident. *Trident.*
ſeſs. 14. c. 5. circa finem ſic dicitur: *Nō eſſe diuino præcepto mandatam confeſsionem publicè fieri*: & addit; *nec ſatis conſultè humana aliqua lege præciperetur, vt delicta præſertim ſecreta publica eſſent confeſsione aperienda*: ergo credendum non eſt in toto Oriente à tam Sanctis, & doctis viris introductam fuiſſe publicam confeſsionem ſecretorū peccatorum, vt contendit Ruardus, imò vt colligi videtur ex verbis Concilij nō omnium publicorum, ſed aliquorū quæ credo eſſe ſcandaloſa, vt hæreſis, &c. ratione cuius præcipuè introducta fuit publica

pœnitentia; ideò enim notanter dixit: *Nõ satis consultè humana lege præciperetur vt delicta præsertim secreta, publica essent cõfessione aperienda*: particula enim, *præsertim*, videtur significare non tantùm irrationale
23 fuisse præcipere confessionem publicam peccatorum secretorum, sed etiam omniũ aliorum, aliàs non diceret, *præsertim*.

Nectarius abstulit presbyterũ, cui deferebãtur peccata publica.

Autores ergo citati de facto illo Nectarij aliud meo iudicio voluerunt; existimo ergo hanc tantùm consuetudinem fuisse tempore Nectarij à temporibus Nouati introductam in Oriente, & Occidenti, vt publica esset in Ecclesia pœnitẽtia de publicis tamen criminibus, vnde & publicè pœnitentes, quorum peccata deferrentur omnia ad presbyterum quẽ eligebant Episcopi bonæ conuersationis, & sapientem, qui etiam seruaret secretũ, referret tamen Episcopo, & posteà in publicò conuentu populi publica tantùm delicta recitaret, quorum publica erat agenda pœnitẽtia, & de quibus publicè reconciliandus erat pœnitens, alia verò etiã ipsius secreta peccata sub sigillo obseruaret, nec Episcopo referret, & ideò sapiẽs presbyter eligebatur, & qui secretũ seruaret, vt dicti autores docẽt.

24 Sed cur ita eligebatur, qui seruaret secretum si omnia essent recitanda crimina, & omnia deferenda ad Episcopum? certè hoc omnino absre videbatur, nisi quia & reliqua, quæ non erant publica etiã si pœnitens pœnitentiam ageret publicam pro publicis, obseruanda erãt sub sigillo, cum ergo illa matrona ob publicum aliquod peccatum de more huic presbytero confessa esset, & ei iniuncta esset publica pœnitentia ieiuniorum, & orationum in Ecclesia, & ibi cum Diacono se habuisse consuetudinem confessa esset, non quidem presbytero, vt illud crimẽ aliàs occultum posteà recitaret coram populo (hoc enim iam diximus non fuisse in vsu) sed cum ipsa alijs de populo id dixisset, & inde innotuisset populo, aut peccatum fuit publicum, occasione illius contra clerum ortus fuit magnus tumultus quem vt sedaret Nectarius ex consilio multorum maximè verò Eudemonis, abstulit presby-
25 terum suprà pœnitentes publicè constitutum, vnde iam ampliùs cessauit, non quidem recitatio publica secretorum peccatorum, hæc enim vt dixi numquam fuit, nec in Oriente, nec Occidente, sed pœnitentia publica peccatorũ etiam publicorum; sed vnusquisque relictus est suæ conscientiæ, vt coram Sacerdote secretò confiteretur, & priuatam ageret pœnitentiam, ne cogeretur in Ecclesia eam publicè agere, cum occasione illius populus cõquereretur violatam esse Ecclesiam pessimo scelere. Nec contra hoc sunt verba Socratis loco citato, qui de muliere ita inquit: *Mulier longiùs confitendo progressa alterius culpæ se ipsam insimulat, docet Diaconum Ecclesiæ cum ipsa dormisse, &c.* Iis enim verbis non vult ostendere Confessarium recitasse hoc peccatum in conuen- 26
tu Ecclesiæ, cum hoc sit irrationabile, vt probaui, sed cum illa progressa esset longiùs confitendo, hoc est agendo pœnitentiam pro delictis suis, quæ iam fuerat cõfessa, interim dũm hoc commisit peccatum, illud confessa est, vt diximus, non quia coacta esset vt recitaretur in conuentu, sed quia ipsa palam confessa fuit, aut quia cõprehẽsa fuit, aut alia de causa.

Socratis verba explicantur.

Cum ergo Historiographi asserunt relictum esse vnumquemque conscientiæ suæ, vt accederet ad communionem, non ideò asserunt quia relinqueretur facultas accedendi sine vlla confessione etiam secreta, quasi & hæc abrogata esset, sed quia cum antea publici peccatores arcerentur à communione, donec pœnitentiam publicam coram illo presbytero agerent, vt innotesceret Ecclesiæ; iam tunc relinquebantur suæ conscientiæ, nec opus erat coram Ecclesia pœnitentiam agere etiam de publicis. Quod verò non relinquerentur conscientiæ propriæ sine omni confessione etiam secreta constat, quia inde tãtùm constat sublatum esse presbyterum constitutum supra pœnitentes publicè, vt probauimus; ab hoc ergo tantùm liberati relinquebantur conscientiæ, non verò omnino liberi à confessione, quia nõ probatur confessionem omnem fuisse abrogatam, sicut garriũt hæretici: à publicis ergo pec- 2
catoribus non postulabatur quod antea, vt communicarent coram assignato presbytero, & hoc erat relinqui conscientiæ.

Sed circa factum Nectarij notandum adhuc primò, quòd quamuis omnes Ecclesiæ Orientis sequutæ fuerint Nectarium, vt constat ex Nicephoro, tamen non defuere quibus secus visum esset illius consilium, vt refert Nicephorus vbi suprà, & apertissimè Socrates lib. 5. capite illo 19. vbi in fine sic ait de se ipso:

sic

ſic compellabam Endemonem: conſilium tuum o presbyter Eccleſiæne profuerit an ſecus Deus viderit, illud tamen planè animaduerto te anſam dediſſe vt alter alterius peccata minimè coarguat, nec obſeruet illud præceptum Apoſtoli, nolite communicare operibus infructuoſis tenebras magis autem redarguite. Et Nicephorus cap. illo 28. lib. 12. *Ego verò eare Eccleſiam priſca illa, & veneranda grauitate excitaſſe, & ad arbitrarium inconſideratumq; atque negligentem morem prolapſam eſſe, & paulatim ab accuratiore diſciplina deſciſcere cœpiſſe puto*: & ſubdit, minùs antea fuiſſe peccatorum, & propter verecundiam, & propter iudicium. Non reprehendunt
28 ij Doctores quòd omnino ablata eſſet cõfeſsio, ſed quòd illa redacta eſſet ad arbitrarium Sacerdotem, & quòd iam non eſſet tanta verecundiæ occaſio, cũ non coarguerentur peccata, nec in publico recitarentur, nec eſſet tam ſtrictum de illis iudicium, quod non de omnibus, ſed de publicis intelligendum puto, ab ijs enim ob verecundiam publicæ pœnitentiæ arcebãtur homines.

Conciliatur Tripartita, et Nicephor.

Secundò notandũ id quod dicit Tripartita vbi ſuprà, ait enim: *Quoniam omnino nõ peccare diuinum, & vltra humanam naturam eſſe cognoſcitur, peccantibus autem, & pœnitẽtiam agentibus, & veniam Deus dari præcipit, qui verò confiteri refugiunt maius peccatorum onus adquirit, propterea (inquit) viſum eſt antiquis Pontificibus, vt velut in theatro ſub teſtimonio Eccleſiaſtici populi delicta pandantur*: & ad hanc rem presbyterum delectũ fuiſſe docet, ſcilicet vt panderentur publicè peccata priùs in confeſsione excepta, contrà verò videtur hoc referre Nicepho. in-
29 quit enim: *Grauiſſimum eſt in media plebe veluti in theatro noxam confiteri: quapropter ex presbyteris vnum delegere, qui probata vita eſſet, & ſimul taciturnus & prudens*: Videtur ergo docere ideò electum fuiſſe presbyterum taciturnum, ne peccata coram populo recitarentur: propterea exiſtimo diuerſa hos autores docuiſſe. Tripartita docet, electũ fuiſſe Sacerdotem, vt excipere peccata publica, & recitaret, & pœnitentiam publicam imponeret, ſicq; à Deo pœnitens conſequeretur veniam, & ideò inquit, vt delicta pandantur velut in theatro. Sed Nicephorus nõ negat ad hoc etiã delectum fuiſſe Sacerdotem, apertè enim ipſe loquitur de publica pœnitentia, quã etiã in Romana Eccleſia dicit ad ſua vſque tẽpora obſeruari, vt ſuprà vidimus, vnde nõ negat ille recitationem publicã delicti 30
fieri eo tẽpore, ſed inquit: *Quia graue viſum fuit in media plebe noxã confiteri*, hoc eſt pœnitẽtem referre publicè ſua peccata, ideò electus eſt presbyter, qui ea audiret, & vt diximus recitaret, nec pœnitens ad hãc recitationẽ cogeretur, & quare deberet eſſe Sacerdos taciturnus iam explicauimus, & hæc ſatis de hyſtoria Nectarij.

Dementẽ Chryſoſt. difficultas.

Ad Chryſoſtomum verò variè etiã Doctores reſpondent. Latinus quidam Latinius nomine, cum ego eſſem Romæ edidit tractatum breuem circa hiſtoriam Nectarij, vt ſuprà dixi, & non tantùm hiſtoriam negauit, quod iam ſuprà impugnaui, ſed etiam autoritates Chryſoſtomi, aſſerit enim vel illa opuſcula non eſſe Chryſoſtomi, vel à Nouatianis corrupta. Sed ne ridendi, & gloriandi anſam præbeamus Lutheranis, exiſtimo neutrum vlla ratione admittendum eſſe: non primum, quia negare opera adeò recepta, maximè cõmentaria in epiſtolam ad Hebræos, vbi 31
eandem doctrinam eiſdem verbis repetit, ſine fundamento alio, quàm quod neſciamus eius ſententiæ reſpondere, & verbis, friuolum eſt; non ſecundum, quia ſic de omnibus Sanctorum teſtimonijs, aut in quibus errarunt ipſi, aut quæ difficilia videntur dicere poſſemus ab hæreticis illius ſectæ corrupta eſſe, quod ſine alio fundamento, quàm ne Patribus tribuamus aliquem errorem, quem docere potuiſſe nõ eſt dubitandum, aſſerere, videtur etiam omnino friuolum, & ridiculum, vt ad hanc communem velut ad ſacram anchoram confugiamus.

Prima reſponſio reijcitur.

Sot. ſolutio

Sotus diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 1. reſpõdet primò fortaſsis Chryſoſtomum conſenſiſſe pro eo tempore cum Nectario, propter ſcandalum populi, vt omnino tolleretur confeſsio, in quo vt ſuprà vidimus cum Soto conuenit Canus vbi ſuprà; *Can.*
& Petrus à Soto lectione 2. de confeſsione, inquit, Chryſoſtomum putaſſe tunc aliquid eſſe diſsimulandum, cum tamen alijs locis ipſe neceſsitatem huius confeſ- 32
ſionis maximè commendet, vt ex dictis ſuprà conſtat. Sed iam notauimus ſuprà, non fuiſſe omnino ſublatam confeſsionem, nec in hoc diſsimulaſſe Chryſoſtomum. Reſpõdet Dominicus Sotus ſecundò cũ ipſe Chryſoſtomus dicit: *Nõ dico vt*

confitearis conſeruo, vt exprobret illud dicito Deo, qui curet ea, tantùm prohibere ne dicatur Confeſſario, vt in publico recitet peccatum; hoc autem optimum conſilium eſt, ſed vt dicat Deo, & cum dicit: *Dic Deo*; intelligendum eſt Deo, & eius Vicario, ſcilicet Sacerdoti, quando tempus neceſsitatis occurrit, & ſic intelligitur inquit canon ille Chryſoſtomi, *quis aliquando* de pœnitentia, d. 1. vbi ait, lachrymæ lauant delictum, quod pudor eſt confiteri, non ſicut ait gloſſa in caput illud, vt lachrymæ ſufficiant, quando propter pudorem quis non vult confiteri Confeſſario; hoc enim eſſet intolerabilis error, ſed
33 quod extra tempus neceſſariæ confeſsionis, ſicut in Magdalena, quæ quidem expoſitio ex parte vera eſt, vt infrà explicabimus.

Pet. Soto. Petrus Sotus lectione illa 2. reſpondet etiam ſecundò ad Chryſoſtomũ, quod forſan loquatur de ſeueriori illo modo confeſsionis, quo manifeſtabantur peccata populo, vt ita ſuadeat ne iam illo modo confiteantur peccata, ſed ſolùm ſecretò, vnde etiam Petrus Bulingerus lib. illo 4. Chriſtianarum inſtitutionum eodẽ modo reſpondet. Ruardus Taper artic. 5. contra Lutherum pagina 161. vt quaſi gra-
Ruard. tuletur populo, inquit Ruardus non ſublatam confeſsionem, ſed additamentum illud publicandi peccata, vt ſic liberiùs exhortetur ad confeſsionem, & ad hoc verba Chryſoſtomi videntur alludere cum dicit: *Non tibi dico vt in theatrum prodeas, &c.* & cum (inquit) exhortatur, vt ſoli Deo confiteantur, non exhortatur ne dicãt Sacerdoti; hoc eſt enim ac ſi ſoli Deo dicerẽt, ſed tantùm inquit iam nõ eſſe corã teſtibus confeſsionem faciendam. Verumtamen ex aliquibus locis citatis Chryſoſtomi apertè conſtat, ſolùm homines hortari ad confeſsionem interiorem cum ſolo Deo, non etiam cũ Sacerdote in occul-
34 to; ſic enim tomo 5. ſermone illo de pœnitentia, & confeſsione dixit: *Nunc autẽ neq; neceſſarium eſt præſentibus teſtibus confiteri, cogitatione fiat delictorũ exquiſitio, abſq; teſte ſit hoc iudicium*: & rurſus ibidem: *hãc abſque teſte iudicium, & tu qui peccaſti condemnas?* Non ergo loquitur adhuc de confeſsione ſecreta facienda Cõfeſſori. Et homil. illa 4. de Lazaro: *Neq; enim coſeruo eſt confitendũ, qui in publicũ proferat, ſed Domino*: vbi meo iudicio aperte loquitur de cõfeſsione interiori ſoli Deo facta, & ita ho. 2. in Pſ. 50. inquit, *Dicito ea* (ſcilicet peccata) *in anima tua*. Quãuis ergo ille approbaret factũ Nectarij, ne in publicũ pferrẽtur peccata, nõ tamen debuit addere ſatis eſſe ſoli Deo 35
confiteri, aut in anima, aut in cogitatione.

Veram ergo exiſtimo interpretationẽ *Vera expoſitio Cluyſ.* eſſe, vt ſolũ ille loquatur de cõfeſsione interiori, quæ fiat ſoli Deo, non Sacerdoti, ſed in omnibus illis locis non loquitur de confeſsione, quæ debeat fieri ex pręcepto ſtatutis tẽporibus, aut in neceſsitate extrema, ſed exhortatur ad quotidianã cõfeſsionem, & quotidianũ examen conſcientiæ, ne patiamur peccatũ in nobis demorari, hãc verò planũ eſt non debere fieri etiã corã Sacerdote, ſed ſatis eſſe ſi ſoli Deo fiat cogitatione, etiã in lecto, & vt liberiùs, & vehementiùs exhortaretur ad eam quotidianã confeſsionem, & examẽ, quo à Deo poſtularemus veniam oſtendit eius facilitatem, & remouet omnẽ, quæ in confeſsione exteriori cũ Sacerdote ſolet eſſe difficultatem, & ita homil. illa 2. in Pſal. 50. inquit: *Peccata tua dicito vt dẽleas illa, ſi confunderis alicui dicere dicito ea quotidie in anima tua, non dico vt confitearis conſeruo tuo, vt* 36
exprobret, dicito Deo, qui curet illa: quaſi dicat, non tibi ſuadeo rem grandem, neque modò ſuadeo, vt dicas Sacerdoti, qui exprobet illa, aut te increpando, vt fieri ſolet in confeſsione, aut manifeſtando illa populo, ſed ſecretã admodùm tibi modò ſuadeo confeſsionem cum ſolo Deo, vnde non eſt cur graueris confiteri quotidie, & ita paulò infrà: *Ecce habes codicem vbi ſcribas quotidianum expenſum, habeto codicem conſcientiam tuam, & ſcribe quotidiana peccata quomodò accubueris ſuper ſtratum tuum, & neminem infeſtum pateris, antequam veniat tibi ſomnus profer in medium codicem conſcientiam tuam, &c.* Adidẽ exhortatur in homil. 4. de Lazaro, vt non admittamus corruptæ cupiditatis in anima conceptũ, quod ſi aliquando conceperimus ſuffocemus, ſi vero in opus progreſſus fuerit, occidamus per confeſsionem ſtatim, vnde nõ exhortatur ad cõfeſsionẽ pręcepti, ſed ad quotidianam, quã ſtatim poſt peccatũ hortatur fieri, de hac ergo inquit: *Cur ergo* 37
pudeſcis, & erubeſcis dicere peccata tua? caue enim homini dixeris ne tibi opprobret, neq; enim coſeruo coſiteris, vt in publicũ proferat, ſed et, qui Dñs eſt: inquit ergo caue, &c. ne cõfiteatur quis Sacerdoti, qui publicaturus eſt

peccata

peccata, forsan in hoc alludens ad consuetudinem, quam Nectarius abstulit, hortatur verò vt soli domino dicamus peccata, qui Medicus est, sed quotidiana confessione, non quasi alia non sit necessaria, hanc enim non negat vnquam, & ita de hac quotidiana, ne homines excusarentur inquit, *Non te cogo in medium prodire theatrum, &c.* quasi dicat hac ratione non poteris excusari: hoc idem suadet in tom. 5. sermone illo, *De pœnitentia, & confessione*, & ita quando ait: *Nunc autem neque necessarium præsentibus testibus confiteri, cogitatione fiat, &c.* nō quia sentiat iam eo tempore non esse necessarium confiteri publicè, cum consuetudo abrogata esset per Nectarium, si enim de hoc loqueretur non diceret statim: *Cogitatione fiat, solus te Deus confitentem videat*, sed inquit, *nunc autem, &c.* quasi dicat, in eo quod ego suadeo non est necessariū coram testibus confiteri, solùm enim postulo Deo fieri quotidianam hanc cōfessionem, vnde eadem Homi. inquit parùm post medium, *Igitur seruorum manè rationem facere consueuimus, operum autem post cœnam, & vesperam ipsam, in lecto iacentes, &c.* vbi de quotidiano examine, & confessione conscientiæ loquitur, non verò de confessionis præcepto, & ita nihil inde ex eius sententia probari potest; maximè cum aliunde, vt vidimus apertè ipse docuerit confessionis in aurem Sacerdotis necessitatem; eodem modo loquitur idem Chrysostomus, & de eodem frequenti conscientię examine, & eisdem prorsus verbis, & rationibus in Epistolam ad Hebræos Homi. 31. post medium non verò de confessione sacramē tali suo tempore, sed præbet consilium idē frequentis examinis.

38 39 40

Cassianus eodē modo loquitur ac Chrys.

Eodem modo intelligendus est Cassian. Discipulus Chrysostomi collatione 30. ca. 8. vbi sic ait: *Quis est, qui non possit suppliciter dicere, peccatum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non operui, vt per hanc confessionem etiam illud confidenter subiungere meretur, & tu remisisti impietatem cordis mei; quòd si verecundia retrahente reuelare coram hominibus erubescis, illi quem latere non possunt confiteri ea iugi supplicatione non desinas, &c.* vbi planè etiam exhortatur ad quotidianū conscientiæ examen, & confessionem coram Deo, vbi dicit, non esse eam difficultatem, quæ in cōfessione est coram Sacerdote, & hoc tamen non tollit suo tempore Sacerdoti confiteri. Hæc satis de præcepto diuinæ confessioni scontra hæreticos.

An verò fuerit in præcepto naturali, aut scripto ante Euangelia confessio, disputat Sotus d. 18. q. 1. art. 2. res tamen adeò nota est, vt disputatione iudicio meo non indigeat, satis enim constat, & suprà diximus contra Valden. institutam esse confessionem in Euangelio, nec stabilitam, vt ipse existimat consuetudinem antiquæ legis, sed omnino institutam à Christo, & præceptā: quomodò verò sit in præcepto humano Ecclesiastico post Christum oportet disputemus sequenti dubio.

DVBIVM IIII.

Qua ratione sit confessio iure Ecclesiastico præcepta?

DVrand. in 4. dist. 17. quæst. 8. n. 7. docet confessionem sacramentalem, qualis est omnium peccatorum etiam cordis, non posse esse de iure positiuo purè humano, existimat enim legem humanam, purè humanam nō posse præcipere actus interiores, vt communis docet opinio, quia non potest præcipere, nisi illud cuius transgressionem punire potest, sed transgressionem præcepti circa actus internos punire nō potest, quia non possunt deduci ad eius iudicium, ergo nec illos potest præcipere. Quam sententiam de actibus internis, quòd præcipi non possint lege humana docuit D. Tho. 1. 2. quæst. 91. art. 4. & quæst. 100. art. 9. Gabr. in canonem lect. 62. litera K. Paludan. in 4. distinct. 17. quæst. 7. nu. 20. & dist. 15. quæstione 5. artic. 2. conclus. 4. num. 24. Sotus in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. & 10. de iustitia quæst. 5. art. 5. Castro de iusta hæretic. punit. lib. 2. cap. 18. & lib. 2. de lege pœnali c. vltimo. Caietan. in summa verbo, *Hæresis*, in fine. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 4. Angelus verbo, *Hæresis*, cap. 2. num. 2. & verbo, *Hora*, num. 27. Siluester verbo, *Excommunicatio*, 7. *Excōmunicatio*, 2. partic. 1. Nauar. in summa Latina cap. 11. num. 17. & in ca. *Inter verba*, numer. 491. de pœnitentia d. 5. circa initium Gratiani num. 18. Simancas de Catholi. institutio tit. 42. num. 3. & seq. Driedo de libertate Christiana lib. 3. cap. 5. circa finem. Ex hoc videbatur sequi in eius opinione, aut non esse præceptum annuæ confessionis purè Ecclesiasticum, aut nullum esse præceptum, sed tantùm cōsilium;

1 *Durādi sententia.*

S. Thom. Gabr. Paludan. Sot. Castro. Caiet. Antonin. Angel. Siluest.

2

ita aliqui videntur intellexiſſe ſententiam Durand. in eadem d. quæſt. 14. quaſi exiſtimet ille confeſsionis annuæ ſecundum ſe tantùm eſſe conſilium, & exhortationem
3 in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*; de pœnitẽtijs, & remiſſ. eſſe tamen præceptum illius ratione ſumendæ Euchariſtiæ, quæ ex ſententia Durandi cum conſiſtat in actu exteriori præcipi poteſt lege purè humana, ſicut & reliqua ſacramenta, non ſicut confeſsionẽ, quæ habet aliquid interni actus, vt in confeſsione peccatorum cordis, tum etiam quia adhuc de alijs peccatis inquit Durandus quæſtione illa 14. non poteſt conſtare Eccleſiæ de tranſgreſsione huius præcepti, quia cum confeſsio fiat Sacerdoti, & illi poſsit ſoli conſtare, quia reuelare confeſsionem non poteſt, nec eius admitti teſtimonium, ideò docet Duran. quæſt. illa 14. Eccleſiam poteſtate ſibi tradita à Chriſto poſſe præcipere alia ſacramenta, non tamen confeſsionem, & ita tantùm erit neceſſaria annua confeſsio iure diuino ratione Euchariſtiæ ſumendæ, quam quotannis ſumi præcipit Eccleſiæ, vnde & ſequitur obligatio confeſsionis iure diuino; ita refert ſententiã Durand. Paludan. diſtin. 17. quæſt. 7. num. 16. & Canus relect. de pœnitentia p. 5. §. *In quarto caſu*. Sed ſi attentè
4 legatur Durand. quæſt. illa 14. num. 7. docet tãdem eſſe Eccleſiaſticum præceptum confeſsionis directè obligans, ſed hoc inquit autoritate Chriſti, vnde inquit in hęc verba, *Et ſi non ſit in capitulo omnis vtriuſque ſola exhortatio, ſed præceptum, illud quidem poteſt ligare conſcientiam, quatenus ſit ab Eccleſia autoritate Chriſti*, cum tamen in eadem quæſtione n. 5. docuerit pertinere ad Eccleſiam autoritate Chriſti non tantùm docere fidem, & adminiſtrare ſacramenta, ſed etiam ea præcipere, non tamen confeſsionem, quia vniuerſaliter exiſtimat non poſſe Eccleſiam legem ſtatuere circa actus internos.

Quæ ſit mẽs Durand.

Arguitur cõtra traditionis Durand.

Mihi verò licèt exiſtimem veram ſentẽtiam Durand. & aliorum, vt infrà dicam aſſerentium, non poſſe Eccleſiam præcipere actus internos poteſtate, quam habet cõdendi leges, ſibi contrarius videtur Duran. quia cum hoc docet Eccleſiam præcipere poſſe confeſsionem, ſed ſubdit, hoc eſſe poteſtate tradita à Chriſto, ſi enim nomine
5 poteſtatis traditæ ſibi à Chriſto intelligit poteſtatem ordinariam Eccleſiaſticã condendi leges, ſicut Reges etiam eam habent à Deo in tẽporalibus, ſic iam deſtruit, quod dixerat legem humanam non poſſe obligare ad actus interiores, ſi verò poteſtate tradita à Chriſto intelligat ſpecialiter ad hoc collata, eodẽ modo intelliget de alijs ſacramẽtis, cũ dixit poſſe obligare ad alia ſacramenta recipienda autoritate tradita à Chriſto, non verò ad confeſsionem, deniq; ſi nomine poteſtatis à Chriſto collatę intelligat, quia hoc præceptum annuæ confeſsionis, eſt modificatio diuini præcepti, vt docent alij, & ita poſsit obligare ad peccata interiora confitenda, quia obligat ratione præcepti diuini incluſi, hoc probabi-
6 mus infrà eſſe falſum, & cũ ita eodem modo loquatur de alijs ſacramentis, quòd autoritate tradita à Chriſto poſsit Eccleſia ad alia ſacramẽta ſuſcipiẽda obligare, intelliget de alijs omnibus eſſe diuinũ præceptũ, quod modificetur Eccleſia, quod cõſtat eſſe falſum, quia nunc vt ſuo loco vidimus nullum eſt nec diuinum, nec humanũ adhuc in extrema neceſsitate præceptum extremę vnctionis, & confirmationis, nedum ordinis, & matrimonij, tum etiam quia primò non debuit negare de cõfeſsione quod de alijs concedebat ſacramentis.

Secũda ſententia aſſerit ſolã Eccleſiã non poſſe confeſsionem præcipere.

Secunda opinio eſt aſſerentium Eccleſiam non potuiſſe præcipere cõfeſsionem annuam pura lege Eccleſiaſtica, niſi modificatio eſſet in eius lege, & ſtatuto diuini præcepti, atque ita annuam confeſsionem non potuiſſe præcipi ab Eccleſia, niſi iam præcepta à iure diuino, tantùm modificaretur tempus illius obligationis, ita docet Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 1. art. 1. concl. 4. & vnica ratione, & in hoc primo conuenit cum Soto Canus in relectione de pœnitẽtia p. 5. §. *Ita licèt*, fol. 155. & §. *In quarto caſu*, fol. 164. Paludan. diſt. 17. quæſt. 2. art. 2. nu. 9. & 10. vbi in hoc probat ſententiam Durandi. Hoc probat Sotus, quia Eccleſia non habet poteſtatem inſtituendi ſacramẽta, quaſi inde deducat non poſſe Eccleſiam inſtituere lege ſua neceſſariam eſſe confeſsionem, niſi iure diuino neceſſaria eſſet. Secundò docet Sotus, quia erat præceptum
7 diuinum vagè obligans, nec determinans tẽpus, potuiſſe Eccleſiam obligare ad confeſsionem non ſimpliciter, ſed ſuppoſita obligatione legis diuinæ, determinando tẽpus illius, vnde præceptũ hoc appellat ipſe modificationem legis diuinæ, & hanc eſſe communem Theologorum ſententiam, ita docuit Caietan. in 1. tom. opuſ. tract. 5. q. 1.

Sot.

Can. Paludan.

Probat primò Sotus.

Secundò.

Caietan.

ſic

ſic etiam docet Canus in relectio de pœnitentia 5.p.§. *Quocirca dicendum eſt*, fol. 143
Ioan. Med. Ioann. Medina C. de confeſsio. quæſtione, *De confeſsione ſemel in anno agenda*, & quæſtione, *De confitendis peccatis venialibus*: aperti ſsimè Petrus Sotus de inſtitutione Sa-
Pet. Soto. cerdotum lect. 5. de confeſsione. Gab. in 4.
Gabr. d. 17. quæſt. 1. art. 1. notab. 2. & art. 2. in corollar. poſt ſecundam concluſionem, & Pa-
Paſud. ludan. quæſt. 2. artic. 4. num. 15. in fine, vbi inquit in hęc verba loquens de ſtatuto Ec-
8 cleſię: *Noluit nouum onus imponere, ſed periculũ dilationis amputare*, quaſi dicat nihil aliud fecit, quàm tẽpus prȩcepti aſsignare, quod aſsignatum nõ erat, quod quàm verum ſit dicemus infrà. Vnde ij omnes in 2. punct. cum Soto conueniunt; apud antiquos verò neminem inuenire potui pro hac ſentẽtia, imò nec qui huius rei mentionem faceret: & non eſt difficile intelligere, quomodò aliquid, quod erat in præcepto diuino, vel naturali vagè, & iudicio cuiuſcumque relinquebatur, iam per Eccleſiam, aut Regem determinetur in particulari, tunc autem non eſt tota obligatio merè legis humanæ, ſed eſt diuina, aut naturalis obligatio, quoad ſubſtantiam rei, ſed in quantitate, aut tempore, aut alio modo ſit modificatio humana lege, & in ea tantùm eſt obligatio legis humanæ, veluti eſt præceptum naturale diuinum alendi Miniſtros Eccleſiæ, quia iuſtitia hoc poſtulat, vt ille, qui
Exemplum. ſpiritualia miniſtrat pro dignitate a plebe alatur, poterant autem ali miniſtri, aut patrimonio aſsignato, aut parte decima fructuum terræ, &c. & hoc iure naturali liberum relinquebatur, lex autem humana determinat hoc, aut illo modo alimenta miniſtrorum. Sic etiam de diebus feſtis addu ci ſolet, vt in communi neceſſarium ſit colere Deum poſitiuè aliquo tempore, vt eũ
9 recognoſcamus, ſed Eccleſia iam decreuit hoc fieri diebus feſtis, & ſic multa alia addu ci ſolent. Sic ergo fuit in præcepto confeſſionis ſecundum horum ſententiam, & ita tenentur dicere non tantùm eſſe diuinum præceptum confeſsionis in extrema neceſſitate, quãdo quis peccauit poſt baptiſmũ, quod determinatum habet tempus, nec indiget modificari ab Eccleſia, cum iam ſit illius determinatum tempus, ſed etiam toto alio vitæ tempore, cuius non eſt ſignatum determinatum tempus, ſed vagè obligat, & ab Eccleſia ad ſingulos annos determinatũ eſt. Et ita Sot. expreſsè docuit etiam alio tempore neceſſarium eſſe ex diuino præcepto ſacramentum confeſsionis præter articulũ neceſsitatis, ita docuit expreſsè in 4. diſt. 18. quæſt. 1. art. 4. poſt concluſionem ſextam, cum enim inquit hoc ſacramentum fuerit inſtitutum ad ineundam rurſus cum Deo amicitiam, ridiculum eſt, inquit ille, aſſerere nos ad hoc præceptum tantùm teneri in extrema neceſsitate mortis, ſicut etiam inquit charitatis præceptũ pluriès nos obligat, quàm in articulo mortis, quia amicitia non vno, aut altero tantùm actu confirmatur; cum ergo charitatẽ ſine pœnitentia recuperare non poſsimus inquit Sotus, ſit vt ad confeſsionẽ pluriès teneamur, quod determinauit Eccleſia prȩcepto annuæ confeſsionis. Denique quia & Euchariſtiæ præceptum, quia eſt ad nutritionem ſpiritualem pluriès obligat, quã in extremo vitæ, quam obligationem ad ſingulos annos determinauit Eccleſia, ergo potiori ratione, & confeſsio iure ipſo diuino obligabit pluriès.

Sed quando diuini huius præcepti obligatio eſſet, quam iam determinauit Eccleſia explicat Sotus eodem artic. 4. concl. 7. docet ergo tũc obligare diuinum præceptum, quoties iudicio humano iudicaretur 11
eſſe periculum obliuionis peccatorũ, quæ confitenda eſſent, quod probat ex fine prȩcepti, quia cum præceptum ad hoc ſit, vt integrè confiteamur peccata, ſequitur nos teneri hoc prȩcepto quoties eſt periculum obliuionis, quia aliàs non poterimus omnia peccata confiteri, & ita nec huic præcepto ſatisfacere, & hanc inquit fuiſſe rationem, propter quam modificata eſt Eccleſia ad annum præceptum diuinum confeſsionis, vt ſatisfieret prȩcepto diuino, quo tenebamur ratione obliuionis; iudicat enim Eccleſia hoc eſſe commodum tempus, ne locum habeat obliuio, vnde fit inquit ille, vt quoties aliquis verſatur in ſimili periculo obliuionis, quia iam præceptum hoc diuinum iudicio communi Eccleſiæ hac ratione modificatum eſt, non teneatur confiteri, ſed huic prȩcepto diuino ſatisfit, ſi ſequatur ordinationem communem Eccleſiæ de annua confeſsione. Conatur autem ita defendere præceptum Eccleſiæ eſſe modificationem iuris diuini, nec diſtinctũ prȩceptum à diuino, quia ſi eſſet præceptum 12
diſtinctum à diuino, qui non confiteretur, duo committeret peccata contra duo præcepta, ita probat Sotus diſtinct. 18. quæſt. 1.

artic.

artic. illo 1. post quartam conclusionem.

Vnde vltimò ex hac doctrina reprehendit Sotus Ioann. Med. opinionem, qui C. de confessione quæst. *De tempore quo confiteri oporteat.* & Marsil. in 4. quæst. 12. artic. 2. dub. 4. conclu. 3. asserunt, etiam post modificationem Ecclesiæ ad annuam confessionem instare præceptum diuinum, quoties imminet periculum obliuionis, ita etiam docuit Maior dist. 17. quæst. 2. ante medium, reprehendit ergo quia cum ratione obliuionis hoc præceptum fuerit modificatum, sequitur, iam non standum esse proprio iudicio, sed communi totius Ecclesiæ, similiter de Eucharistia philosophandum cum Soto est. Aliam verò rationem, qua obligaret præceptum cõfessionis diuinum extra necessitatem extremam non legi apud Sotũ, aut alios autores.

Tertia sententia. Adrian.

Tertia sententia est, quam Adrian. in 4. quæst. 1. de confessione §. *Pro huius decisione*, in fine illius docet, scilicet præceptũ hoc annuæ confessionis non esse declarationẽ, aut determinationem iuris diuini, sed omnino Ecclesiasticum præceptum, nec aliũ vidi huius quæstionis mentionem fecisse, vt iam dixi.

14 *Prima notatio pro vera sententia.*

Sed vt in hac re meam sententiã explicẽ, primò supponam verissimam esse illorum sententiam, quos suprà retuli, qui asserunt nec Ecclesiam, nec Principem aliquem Legislatorem, obligare posse ad actus merè interiores, sed tantùm prohibere posse exteriores actus, & ita cõsequenter illicitum esse actum voluntatis efficacem volentis opere exequi, quod lege humana prohibitum est, quia voluntas ex opere ipso exteriori accipit bonitatem, & malitiam, vt 1. 2. d. 73. & seq. diximus, sed actus purè mentales, vt peccatum hæresis, aut odium, vel amoris actus, qui intùs consummãtur prohiberi non possunt lege aliqua positiua, vnde nec ex lege incurritur pœna propter huiusmodi actus, ita docent autores prædicti cum S. Thom. & Durand. contra alios, qui docent legem humanam etiam posse præcipere, & punire actus interiores. Ita docẽt Adrian. quodlib. 8. art. 1. litera H. & I. & in 4. quæst. illa 1. de confessione, ita videtur docere Pighius Cãpensis libr. 6. Hierarch. Ecclesiasticæ cap. 16. circa medium, & Ioã. Medina C. de oratione quæst. 15. quamuis priorem sententiam, vt probabilem defendat, & quãuis quæstionẽ hãc exprofesso tractauit 1. 2. disp. 160. & latè respondi ad omnes rationes pro sententia Adrian. hic tamen adducere placuit breuiter rationẽ huius sententiæ D. Thom. quia scilicet non videtur potestati Ecclesiæ subdi, quod nõ potest ab ea iudicari, iudicium enim tribunalis humanæ potestatis, & lex ipsa differre non videntur, nisi sicut lex viua, quæ est ipsum iudicium tribunalis, & lex scripta, eiusdem tamẽ potestatis videntur esse, sed actus merè mentales non possunt in iudicio, & tribunali humanæ potestatis iudicari, quia nec ad illud adduci, ergo nec à lege humana poterunt iudicari, ergo nec præcipi, aut prohiberi, & puniri.

Ratio S. Thom.

Hæc ratio assignatur ab omnibus Doctoribus primæ sententiæ cum D. Thom. sed Adrianus respondet huic rationi, hoc non esse, quia si de ijs actibus constaret nõ posset Ecclesia iudicare, sed quia non constat ideò non iudicat, vnde non colligitur 16 super eos non esse in Ecclesia iurisdictionem, sed de illis non iudicare, quia de eis cõstare non posset, de illis ergo non potest iudicare, non defectu iurisdictionis, sed probationis, vnde dicerẽt Doctores tertiæ sententiæ, si constaret de actu interiori confessione delinquentis, iam subderetur eius iudicio, & iurisdictioni, quòd verò non constat, quia alius non defert, nec ipse tenetur se manifestare per accidens est, sicut etiam in criminibus exterioribus occultis tamen, quæ subduntur legi, cum tamen de eis non possit iudicare princeps defectu probationis. Si dicas esse huiusmodi actus externos, vt tamen deferri possint, si essent testes, sic etiam dicemus de internis deferri posse saltem ab ipso delinquente, si ipse vellet.

Adriani solutio.

Ecclesia nõ potest prohibere actus merè internos.

Si rursus dicas differentiã esse, quia mẽtalis actus etiamsi à delinquente deferatur, iudicari non potest à Principe, at verò exterior, etiamsi à delinquente non deferatur, iudicari potest, quia in interiorem non habet iurisdictionem, at verò in exteriorem habet, hoc restat probandum, est enim petitio principij, cum de hoc sit controuersia, & hoc sit probandum, Principẽ non habere potestatem in actum interiorem, si tamen probetur Ecclesiam, aut Principem punire nõ posse internos actus, etiãsi deferantur in iudicium ab ipso delinquẽte, optimè infertur, nec lege sua posse præcipere, aut punire, sed quamuis hæc sit cõsuetudo recepta in omni tribunali, vt non iudicet de peccatis cordis, vt tribunal Inquisitionis de hæresi mentali, quia sequi-

17

tur

tur in praxi communem ſententiam ; tamen quòd id non poſsit facere reſtat probandum.

Efficax ratio. Ideò exiſtimo efficaciori ratione hanc ſententiam probandam, quia Princeps in ſubditum intantùm habet poteſtatem, in quantùm ipſo iure naturali tenetur ſubditus parere imperio ſuperioris, vnde debet inferior nullo modo diſſonare ſuperioris
18 imperio, ipſa verò ratio poſtulat, vt inferior ſubdatur voluntati præcipientis, & in hoc ſit vniformitas, oppoſitum verò diſſonat rationi, ſed hæc vniformitas, & ſubordinatio inferioris ad ſuperiorem cum ſit humanæ poteſtatis, licèt deriuatæ à diuina, tantùm attenditur in actionibus exterioribus, in quibus vniformitas etiam reſplendet, cum hæc ſubordinatio ad exteriorem ordinetur, at verò inferior non dicitur diſſonare ſuperiori in actibus merè mẽtalibus; in ijs enim non attenditur Hierarchia, aut Monarchia inferiorum, & ſuperiorum, ergò actus interiores non ſunt ſub iuriſdictione huius poteſtatis, vnde de illis non poteſt iudicare hæc poteſtas, non tantùm defectu probationis, ſed quia in illis non attenditur diſformitas hęc in republica, & ordine inferioris ad ſuperiorem, & ita etiamſi actus mentalis deferretur ad Principem ab ipſo delinquente, non poteſt pu
19 nire, nec de illo iudicare, quia in eo actu nõ fuit diſſonantia in hac exteriori politia, ſecus de exterioribus, quamuis enim occulti ſunt nec de illis conſtat, ſunt tamẽ talis naturæ, in quibus conſideratur hæc ſubordinatio inferioris ad ſuperiorem, per accidẽs autem eſt, ita eſſe occulta, vt de eis iudicari nõ poſsit, & in hoc de exterioribus omnes conueniunt.

Lex humana non poteſt ſtatuere pœnã pro peccatis merè interni. Hinc ſequitur legem non poſſe ſtatuere pœnam pro peccatis merè interioribus, quę interiùs conſummantur, vt in delectatione, aut aſſenſu intellectus in odio, vel alia ſimplici voluntate, ij enim neque malitiam habent, aut habere poſſunt, nec vllo modo prohiberi ab humana lege, quia nullo modo ſubduntur ſecundum ſe; tum etiam quia nec ab actu exteriori habẽt deriuatam malitiam, ſed in ſe primò habent illam, vt ſatis dixi, ac probaui 1.2. loco citato, & diſp. 73. cap. 6. & 112. cap. 2. de delectatione moroſa, at verò volũtas efficax exequendi opere actum externum prohi-
20 bitum lege, vt voluntas non audiendi miſſam, aut comedendi contra præceptum ieiunij, eſt quidem mala ex prohibitione legis humanæ, non quia ipſa voluntas ſecundum ſe ſit prohibita, quia non eſt ſub iuriſdictione principis, vt probaui, ſed quia cũ ſit efficax faciendi actum, aut omittendi, qui revera eſt ſub præcepto, & qui cum ſit ſub iuriſdictione principis prohiberi potuit, aut imperari, inde accipit ſuam malitiam ſecundariò; voluntas enim non audiendi miſſam, ideò eſt mala, quia non audire eſt malum, & primò prohibitum, & ſic de alijs, vnde conſequitur ſine nouo præcepto malitia volũtatis efficacis, ſed quia adhuc nec in hac voluntate præciſè conſideratur vniformitas, aut diſſonantia ad imperium principis, quamuis hæc voluntas ſit
21 mala ob rationem dictam, non poteſt adhuc hac ſola voluntate incurri pœna ſtatuta per legem, quia cum non ſit ſub iuriſdictione principis, vt diximus, nec iudicari poſsit in eius tribunali, & puniri, nec ab eius lege iudicari poterit, aut puniri, cum in ea præciſè non conſiſtat diſſonantia, aut conuenientia ſubditi ad principem, & eius imperium.

Præceptum annuæ confeſsionis nõ eſt pure humanum. Ex hoc principio videor mihi colligere deciſionem dubij propoſiti, quòd attinet ad poteſtatẽ Eccleſiæ præcipiendi confeſsionem etiam interiorum peccatorum; primò autem exiſtimo, legem Eccleſiæ de annua confeſsione eſſe determinationem iuris diuini, quod aliàs obligaret, nec merè eſſe Eccleſiaſticam legem. Quòd ſit determinatio iuris diuini patet, quoniam præceptum diuinum confeſsionis, quod conſtat ex illo Ioan. c. 20. vt diximus, de ſe habet determinatum quoddam tempus, & ratione ſui ſecluſo omni poſitiuo præcepto, ſcilicet in tempore extremæ neceſsitatis, ſic enim obligauit Chriſtus, vt peccata noſtra deferamus ad tribunal Sacerdotum, vt tandem aliquando in hac vita ab ipſis iudicentur, & ad eius tribunal deferãtur, & ita conſequenter obligat in extrema neceſsitate, aliàs ſi tunc non obligaret,
22 numquam ex diuino præcepto homo teneretur, vt infrà dicemus. Præter hoc autẽ tempus, quando ius diuinum vagè adhuc obliget difficile eſt explicare.

Præceptũ diuinũ confeſsionis nõ obligat cum adeſt periculũ obliuionis peccatorum. Secũdò ergo exiſtimo nõ obligare alias præceptum diuinum confeſsionis ea ratione, qua putauit Sotus, & Medina, hoc eſt, cum imminet periculum obliuionis. Primò, quia diuinum præceptum non eſt, vt ſtudeamus memoria retinere peccata, ſed

cum

cum imminet tempus confeſsionis confiteamur ea, quorum memoriam habemus, aut tunc habere poſſumus diligenti, humano tamen examine adhibito; aliàs ſi teneremur ad hoc ne eſſet obliuioni locus, non poſſet Eccleſia interponere ſuam autoritatem excuſandi ab hac diligentia vſque ad annum, iam enim eſſet aſsignatum tempus iure diuino, quod mutari non poſſet humano præcepto, veluti mutare non poteſt tempus, & articulum neceſsitatis, quia
23 eſt tempus ſignatum, nec eſt obligatio vagè, tempus ergo obliuionis ſemper per ſe obligaret, quia hoc eſſet diuino iure aſsignatum, licèt non ſit æquale tempus in omnibus, ſicut nec idem eſt tempus neceſsitatis extremæ in omnibus, eſt tamen eadem in omnibus ratio. Secundò quoniam non benè videretur modificatum hoc præceptum ad confeſsionem ſemel in anno, ſic enim moraliter, & vt plurimùm, qui tantùm ſemel in anno confitentur, etiam adhibita poſteà diligentia prætermittunt ſine culpa aliquod peccatum, præcipuè verò interius peccatum cordis, maximè illi, qui cum non teneantur communicare, poſſunt poſt ſpatium quaſi duorum annorum confiteri, quia ſemel in vno anno initio illius confiteri poſſunt, & in fine alterius iterum; ad aliud enim nemo ratione præcepti confeſsionis tenetur, vt infrà explicabimus, quomodò ergo iudicauit Eccleſia toto hoc tempore non eſſe periculum obliuionis?

Denique vnde conſtare poteſt ius diuinum hoc præcipere, & hac ratione modificatum fuiſſe ab Eccleſia? Inquit Sotus, ex fine præcepti, ſi enim diuinum præceptum eſt, vt fiat confeſsio omnium peccatorum, quæ quis commiſit, obligat ergo vt in memoria habeantur: ſed ridicu-
24 la eſt hæc ratio, quoniam præceptum diuinum non eſt, vt fiat confeſsio omnium peccatorum, quæ commiſſa ſunt, ſed quorum habetur memoria facta diligentia cõuenienti, quando quis iam accedere vult ad confeſsionem, ſolùm eſt ergo præceptum præmittendi examen ante confeſsionem, non verò conſeruandi memoriam peccatorum, aliàs ſaltem contra Sotum ſequeretur vltimò, quòd licèt nullus teneatur ante tempus obligationis ad annuam confeſsionem in memoria retinere peccata, & contra obliuionem eſſe ſtudioſum, aut ſtatim confiteri cum eſt obliuionis periculum, vt dicebat Ioannes Medina, quia iam modificata eſt hæc obliuionis obligatio ad annum, tamen elapſo tempore annuæ confeſsionis teneretur diligentiam ſpecialem adhibere ne obliuiſcatur, & ita peccabit non tantùm ſi omittat confeſsionem, ſed etiamſi non conetur retinere in memoria peccata, aut ſi non eſt diſtinctum peccatum omittere confeſsionem, & obliuiſci peccata erit longè grauius, quod non videtur verum, quia non videtur præceptum aliquod retinendi in memoria peccata, niſi vt diximus. 25

Tertiò licèt hac ratione non fuerit modificatum præceptum diuinum ad annuam confeſsionem, exiſtimo tamen alia ratione modificatum fuiſſe, quia ſicut tradita eſt poteſtas abſoluendi, & detinendi peccata Ioann. cap. 20. ſic præcepta fuit confeſsio iure diuino, non tantùm in extrema neceſsitate, ſed etiam alio tempore vitæ, vagè tamen, vnde commiſſa fuit Eccleſiæ poteſtas aſsignandi tempus huius obligationis; voluit ergo Chriſtus præceptum eſſe confeſsionis præter extre- 26
mam neceſsitatem, ſed illud non aſsignauit, reliquit tamen Eccleſiæ aſsignandum, quòd verò etiam extra extremam neceſsitatem voluerit eſſe præceptum conſtat, & meo iudicio definitum eſt in Concilio Tridentino ſeſsione decima quarta capite quinto, circa finem vbi ſic dicitur: *Neque enim per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, vt Chriſti Fideles confiterentur, quod iure diuino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat, ſed vt præceptum confeſsionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus, & ſingulis cum ad annos diſcretionis perueniſſent, impleretur.* Ecce apertè dixit, non fuiſſe ſtatutam neceſsitatem confeſsionis ab Eccleſia, ſed iam fuiſſe neceſſarium hoc ſacramentum ex diuino iure, & tantùm feciſſe hoc Eccleſiam, vt præceptum obſeruaretur quotannis, quod præceptum? confeſsionis, de quo dixerat eſſe diuinũ, conſtat autẽ non intelligere de præcepto diuino cõfitẽdi in extrema neceſsitate, de hoc enim nõ potuit ſtatuere Eccleſia, vt quotannis obligaret, quia iam tẽpus habet ſignatum, neq; ad annum hoc reductum eſt, ſed de præcepto diuino, quod extra extremam neceſsitatem obligat vagè, & reductum fuit ad annũ ab Ec-
cleſia, vnde exiſtimo certiſsimum præcep- 27
tum Concilij Lateranenſ. non fuiſſe huma-

Præceptum diuinũ eſt cõfeſſionis faciẽdæ etiam extra articulum extremæ neceſsitatis.

Trident.

num

num omnino, vt dicebat Adrian. ſed modificationem diuini, quod & ratione proba bo, vnde forſan deducta fuit hæc definitio Concilij.

Sed quòd præceptum diuinum confeſſionis, quod eſt in extrema neceſsitate, nõ ſit ad annum determinatum, cõſtat etiam, quia iam ſequeretur eum, qui in anno ſemel confeſſus eſt non teneri ad confeſsionem, etiam in extrema neceſsitate intra il-
28 lum annum, etiamſi iterum peccet mortaliter, veluti nõ teneretur, ſi nõ eſſet in extrema neceſsitate, quod eſt falſum; quòd ergò ſit modificatio illius præcepti diuini, quod etiam extra extremam neceſsitatem obligabat, ratione probatur, quia in extrema neceſsitate non erat exequenda poteſtas illa detinendi peccata, quamuis enim etiam in extrema neceſsitate detineri poſſint, & debeant peccata ei, qui accedit ſine diſpoſitione debita, detineri inquam hoc eſt, non remitti, tamen non poſſent detineri eo modo, quo ſuprà diximus, collatã eſſe poteſtatem Sacerdotibus detinendi peccata, hoc eſt, imponendi præceptum ſatisfactionis ante abſolutionẽ, vt viderint expedire pœnitenti, vt interim detineãtur peccata hoc eſt, nõ tantũ non abſoluãtur à Sacerdote, imò nec à Deo remittantur, ſed etiam detineãtur in cœlis, niſi ille velit imperio Sacerdotis parere, vt diximus, ex quo deducebamus eſſe præceptum diuinũ deducendi peccata ſua ad tribunal confeſ-
29 ſionis, quia niſi ita eſſet, cogi nõ poſſet pœnitens ad ſuorum peccatorum confeſsionem Sacerdoti faciendã, ſed ſi ad illam nõ teneretur dicere poſſet, ſe interim nolle parere Sacerdoti imponenti hanc, aut illam ſatisfactionem: ſic ergo ſi extra articulum neceſsitatis extremæ nemo iure diuino teneretur, haberent Sacerdotes collatam poteſtatem iure diuino dimittendi, ſed non retinendi, quia toto vitæ tempore dicere poſſet quiſque, ego non teneor compare re in iudicio Sacerdotis, non ergo teneor obſeruare præceptum eius, vt mihi dimittantur peccata, ſed confeſsionem ſeruabo, vſq; ad articulum neceſsitatis, in quo non poterunt mihi detineri peccata hoc modo, interim iuſtificabor contritione; cum ergo habeant poteſtatem detinẽdi peccata, hoc eſt, obligandi ad aliquid, vt ei remittantur, ſequitur voluiſſe Chriſtum ante articulum
30 illum, eſſe obligationẽ etiam ſubdendi peccata iudicio Sacerdotum, & ita poteſtatem

Eccleſia determinauit præceptũ diuinũ ad annuã cõfeſſionem.

dediſſe eis detinendi illa quouſq; compareant in ipſorum iudicio, ſed tempus non determinauit huius præcepti: voluit ergo vt hæc obligatio in communi determinaretur ab Eccleſia, & Principe omnium Sacerdotum, & ita diuerſimodè determinari potuit tempus huius præcepti. In Conci. 31
Lateranenſi. determinatum eſt, vt ſemel in anno forſan in canone, *Et ſi non frequentiùs*, de cõſecratione, d. 2. Fabian. ſicut determinauit tempus, ſumendi Euchariſtiam ter in anno idem de confeſsione voluit, vnde conſtat Eccleſiæ præceptum quotannis cõfitendi eſſe determinationem temporis diuini præcepti, quod vagè latum erat à Chriſto.

Sed contra hanc rationem dicet aliquis. Primò ex poteſtate detinendi peccata deducitur præceptum confeſsionis ſuppoſito, quòd aliquis teneatur à peccato ſe liberare, ſicut deducebat Scotus ex illo etiam adiũcto, *Diliges Dominum Deum tuum, &c*, ſed ante extremam neceſsitatem nemo tenetur, vt dicebamus quæſt. 86. artic. 2. liberari à peccato, ergo nec cõfiteri. Reſpõdeo non opus eſſe præceptum confeſsionis deducere ſuppoſito, quòd quis teneatur à peccato ſe liberare, imò præcepto confeſsionis 32
voluit Chriſtus, vt homo anteà teneretur à peccato exire, deducitur ergo hæc obligatio ex poteſtate ſola detinẽdi, ſi enim quãdo aliàs etiam homo non tenebatur ſe emũ dare à peccato, Sacerdos poteſt illi detinere peccata, nec liberum relinquere, vt contritione iuſtificetur ſi velit, niſi ei pareat, ergo ſignum eſt illum teneri ex hoc ſolùm quòd impeditur à contritione, niſi pareat, tenetur, inquam comparere in iudicio Sacerdotis, nam ſi toto eo tempore, quo non tenebatur liberare ſe aliàs à peccato, liberũ ei eſſet etiam confiteri, & abſolui, liberum ei eſſet ſtare dictis Sacerdotis, ſi nollet recipere abſolutionem ab illo.

Obiectio.

Diluitur.

Secundò obijciet aliquis, quod ſequitur, in extrema neceſsitate nõ eſſe præceptum confeſsionis, ſi tunc non poſſunt detineri peccata. Reſpõdeo quòd ſi antea erat præ- 33
ceptum confitendi peccata, quæ nondum explicata fuerant in cõfeſsione, ergo à fortiori durabit illa vſque ad finem vitę, quòd verò ante illum articulum fuerit, iam ſatis probatum eſt.

Altera obiectio diſſoluitur.

Sed quòd fuerit præcepti determinatio nõ video à Doctoribus aliqua ratione probari, Dominic. Sot. eam rationem adducit, quia

Quaratione probetur præceptũ ãnua cõfeſ-

ſionis eſſe determinationem diuini. Ratio Soti.

quia iam ſequeretur eſſe duo peccata, cum quis omittit confeſsionem annuam, quia eſſet contra duplex præceptum, diuinum alterum, & alterum merè Eccleſiaſticum, & ita cum ſit præceptum Eccleſiæ, tantùm determinatio præcepti diuini pro vno reputantur præcepto, & vnum tantùm eſt peccatum contra præcepta hæc. Hæc tamẽ ratio ex multis deficit:

Deficit primò.

primò quoniam vt oſtendimus 1.2.diſ.98. non multiplicãtur
34 peccata commiſsionis, aut omiſsionis, quia ſint contra multa præcepta, licèt alterum ſit naturale, alterum diuinum, aut humanum, vel quocumque modo, ſi tamen idem præcipiatur, & ex eodem motiuo, ſic enim prohibitio eſt eiuſdem ſpeciei in eſſe moris, & ita in actu trãſgreſsionis, aut in omiſsione eadem ratio malitiæ ſpecificæ, vnde & eadem numero, quia numero multiplicari non poterit malitia in eodem peccato omiſsionis, aut contritionis, ſecus quando præcepta ſunt ex diuerſo motiuo, veluti occidere Clericum eſt in ſpecie homicidij ex præcepto naturali, *Non occides*, & in ſacrilegij ſpecie ex præcepto Eccleſiæ prohibentis percuſsionem Clerici in reuerentiam perſonæ ſacræ, vnde iam reponitur ex diuerſo motiuo in materia religionis, & peccatum homicidij ſit ſacrilegij, & diuerſa additur ſpecies, ſed diuinum præceptum, & humanum confeſsionis ex eodem
35 motiuo eſſent, vt conſtat; vnde vna ſpecie, & numero eſſet omiſsio confeſsionis, ſicut ſi Eccleſia adderet præceptum confeſsionis in articulo neceſsitatis ſuprà diuinum, quod omnes tunc eſſe fatemur, omittere confeſsionem eſſet vnum tantùm ſpecie, & numero peccatum, & tamen tunc humanum, vt conſtat non eſſet determinatio diuini.

Secundò.

Secundò deficit hæc ratio Soti, quia ſi aliquis diceret ſolùm eſſe humanum præceptum annuæ confeſsionis, & nõ eſſe determinationem diuini, diceret omnino nullum eſſe diuinum præceptum confeſsionis extra articulum neceſsitatis, vnde non ſequeretur eſſe duo peccata omittere cõfeſsionem contra duo præcepta, qui enim dicũt humanum præceptum obligans quotannis non determinare diuinum, non docẽt eſſe diuinum etiam annuæ cõfeſsionis, imò numquam eſſe extra articulum neceſsitatis.

Vera ratio.

Ratio ergo eſt ex dictis, quia cum pro-
36 batum ſit ante extremã neceſsitatem obligare diuinum præceptum ex inſtitutione huius ſacramenti, & iam redacta ſit omnis obligatio ad annuam confeſsionem, neque alia ſuperſit extra articulum mortis, ſequitur diuinam, quæ erat, eſſe ad annum modificatam; idem dic de Euchariſtia, & refelle opinionem quorundam, qui dicunt adhuc ſumpta quotannis Euchariſtia non ſatisfieri præcepto diuino?

Secũda ratio Soti.

Secundò illa ratio eſt parui momenti qua probat Sotus extra extremam neceſsitatem diuinũ præceptum obligare, quia ſcilicet charitas non tantùm obligat ad diligẽdum Deũ in extremæ neceſsitatis articulo, ſed etiam pluriès in vita, quia amici
37 tia non vno, aut alio actu confirmatur, cum ergo charitatem ſine ſacramento pœnitentiæ recuperare non poſsimus, ſequitur vt ad confeſsionem etiam iure diuino teneamur. Hæc ergo ratio eſt parui momenti:

Infirma eſt

primò, quia falſum aſſumit nos pluriès teneri, quàm in extrema neceſsitate ad charitatis actũ, ſi enim aliquãdo, maximè poſt quàm peccauimus, vt ſtatim redeamus in Dei gratiam, & ita contritio ſtatim obligaret, quod tamen expreſsè negat Sotus, vt vidimus ſuprà quæſt. 86. ar. 2. & nos iam falſum eſſe ibidem probauimus, aut quoties peccata memoriæ occurrunt, & hoc etiam probauimus eſſe falſum ibidem, etiã quando homo nondum iuſtificatus eſt, aliàs teneretur ſtatim; idem enim eſt, teneri quoties occurrit memorię peccatum nondum dimiſſum, & ſtatim teneri, quia teneri ſtatim nemo poteſt, niſi peccata memorię occurrant, & ſi tenetur quoties occurrũt, quę nondum dimiſſa ſunt, ſignũ eſt teneri ſtatim, ſed neque tenemur pluriès ad actum dilectionis, quàm vt ſemel reconciliemur cum Deo, neque enim neceſſe eſt pluribus actibus amicitiam Dei confirmare, ſed ſatis eſt ſemel iuſtificatum numquam legem Dei præterire, & hoc eſt, ampliùs fieri ei amicum, & magis iuſtificari, vt oſtendimus 1.2.diſput.220. & ſuprà q.84. artic.8. & 9. 38
oſtendimus iam iuſtificatum nõ teneri ad actum contritionis peccatorum, à quibus iuſtificatus eſt, quoties memorię occurrũt, vnde nec tunc ad actum dilectionis tenebitur; quod verò contendit Sotus alijs temporibus obligare præceptum dilectionis, etiam iuſtificatos, nec tantùm exiſtentes in peccato, vt reconciliẽtur, videtur omnino voluntariè, & ſine ratione dictum: aſſerit enim lib. 1. de iuſtitia quæſt. 3. artic. 10.

in iis

in ijs omnibus caſibus obligare. Primò in
39 ſuſceptione baptiſmi, quod apertè falſum eſt, & impugnatur benè à Nauar. in ſum. c. 11. nu. 7. idem videtur docuiſſe in 2. lib. de natura, & gratia c. 12. ſed cum ipſe doceat eodem 2. lib. c. 15. ſufficere attritionem cũ baptiſmo, videbatur ſibi cõtrarius, & hanc ei contradictionẽ obijciebat Nauar. & ipſe Sotus vidit, ſed reſpondet ipſe ca. illo 15. neceſſarium eſſe actum charitatis abſq; ſacramento baptiſmi, ſed cũ ſacramento inquit ſufficere inchoatam charitatem, quæ eſt attritio; ſed revera lib. illo de iuſtitia, & iure docet hoc præcepto dilectionis teneri adultos cum recipiunt baptiſmũ. Secũdò inquit tenemur hoc præcepto cũ egregiũ aliquod opus aggredimur. Tertiò cũ beneficium inſigne recipimus, & in ijs inquit obligare etiã cõtritionis præceptũ ſi ſumus in peccato, ſed nec ratione probat, nec video poſſe probari, nec aliquis vmquã Cõfeſſarius aliquẽ de hoc genere peccati interrogauit, & ita Nauar. vbi ſuprà impugnat hęc omnia, quia ſine fundamẽto aſſerũtur, ſolũ
40 Nauar. tẽpꝰ dilectionis Dei aſsignat, quãdo etiam tenemur diligere fratrẽ, nec aſsignat quãdo fratrẽ diligere teneamur ex charitate. Sed Vañ. 2. 2. q. 44. a. 2. neſcio quę tẽpora aſsignat, ſatis etiã ſine fundamẽto, dilectionis proximi ex charitate, cuius præcepti affirmatiui ego nullũ tẽpus video, ſatis eſt nihil cõtra ipſum facere, ſed ď dilectione Dei idẽ Vañes in art. 1. illius q. docet non tantũ obligare in extrema neceſsitate, ſed aliquoties in vita cui præcepto inquit ipſe ſatisfieri ſumptione dignæ Euchariſtię ſemel in anno; aliud tẽpus aſsignare nõ audet, nec video iure aſsignari poſſe, & ſine fundamẽto exiſtimo ſatisfieri huic præcepto, ſi tale eſt extra articulũ mortis ſumẽdo Euchariſtiã, hanc enim dignè ſumendo non eſt neceſſe habere dilectionis actũ, ſed tantùm augmẽtum gratiæ; hoc verò habere poſſumus in omni ſacramento, & quocumq; opere meritorio, cur ergo præceptũ illud docet impleri Euchariſtię ſuſceptione? Meritò ergo diximus, eſſe præceptum dilectionis, & ſolùm in extrema neceſsitate obligare, ſi-
41 cut præceptum contritionis, ſed non quécumq; ſed tantùm exiſtentẽ in mortali, nec ſupplentem ſuam iuſtificationẽ per ſacramentum, vt latiùs ſuprà q. 86. art. 2. ſed & S. Thom. q. illa 100. art. 10. in 1. 2. & 2. 2. q. 44. art. illo 1. tantùm docet, eſſe charitatis præceptum, quod ego non nego, ſed quan doobliget non explicat ipſe, nec alius ex Scholaſticis antiquis, quos ego legi niſi illi, qui in diebus feſtiuis aſſerunt obligare, de quibus iam diximus q. 86. artic. 2. Quod verò quidam aſſerunt hoc præceptum obligare ad ſumendum, vel adminiſtrandum ſacramentum, verum eſt, vt de contritione ibi diximus, ſed hoc tantùm in nondum iuſtificatis, nec ratione ſui præcepto proprio 42
affirmatiuo, ſed ſicut de contritione explicauimus. Denique quod in primò inſtanti vſus rationis obliget, impugnaui ſatis 1. 2. d. 149. & ſecundũ opinionẽ Soti oportebat aſſerere, quòd exiſtens in mortali pluriès tenetur ad contritionẽ, quàm ſuprà docuimus, quoties enim teneatur ad charitatis actũ, tenetur etiã ad cõtritionẽ: ipſe verò vt vidimus eo loco q. 86. art. 2. aſsignat tẽpus obligationis ad cõtritionẽ, etiã cum tenemur Deum diligere, ita d. 17. q. 2. ar. 6. Vnde ratio illa Soti ſupponit falſum, ſed iam quòd teneremur pluriès ad actum dilectionis cũ Deo, quam in extrema neceſsitate, nõ ſequebatur inde teneri nos ad cõfeſsionẽ alio etiã tẽpore, quã in extrema neceſsitate, quaſi alio modo haberi nõ poſsit charitas, niſi cõfeſsione, vt inquit Sot. hoc enim apertè falſum eſt, quia extra cõfeſsionẽ habere poſſumus, & repetere ſępiſsimè actũ 43
dilectionis, & cõfirmare amicitiã, ergo hac ratione nõ obligabit iure diuino ſacramẽtũ confeſsionis extra articulũ neceſsitatis. Cõſtat ergo ex dictis præceptũ annuę cõfeſsionis eſſe determinationẽ iuris diuini, non verò legem omnino poſitiuã humanã, vt dicebat Adri. ſed rationẽ obligationis diuini præcepti, & modificationis humani præcepti non eſſe, quam aſsignauit Sotus, ſed quam diximus.

Tertiò tãdẽ in hac q. exiſtimo, potuiſſe eſſe præceptũ merè Eccleſiaſticũ cõfeſsionis, ſicut & cuiuſcũq; alterius ſacramẽti recipiẽdi, quod nõ eſt in præcepto diuino, ſicut Cõfirmationis, Extremæ vnctionis, &c. nec ex hoc ſequeretur legẽ humanã habere poteſtatẽ præcipiẽdi aliquid circa actꝰ omnino internos, vt probauimus, quoniã præcipere cõfeſsionẽ eſt præcipere aliquid externũ in cuius obſeruatione, aut trãſgreſsione attẽditur ſubiectio, & cõſonãtia ad imperiũ ſuperioris præcipiẽtis, aut diſſonãtia, vnde ad huiuſmodi actũ ſe extendit ſuperioris præ 44
ceptũ, parùm autem refert, quod dicebat Dura. cum de actu confeſsionis non poſsit Eccleſia iudicare, quia fit adeò ſecretè, vt

Quomodò quis teneatur ad amorem Dei in extrema neceſsitate.

Vañes ſententia refellitur.

Rectè poteſt præcepto purè humano confeſsio præcipi.

S. Thom.

nullus,qui nouerit poſsit deponere de illo, & ſi deponat nõ audiatur in iudicio,ipſum non poſſe præcipi ab Eccleſia , quia quòd non poſsit de actu confeſsionis conſtare Eccleſię,ſimiliter cõſtare nõ poteſt de alijs exterioribus,quorũ tantũ habet notitiam, qui fecit, nihilominùs dicimus ſubdi huius modi actus Eccleſiæ,aut legi humanę,quia talis naturę ſunt , vt ad illos ſe extenderet iudicium Eccleſiæ,ſi de illis conſtaret , aut potiùs ob aliam rationem, quam diximus, quia ſubiectio, & cõſonantia ad imperium Principis attenditur in hac exteriori politia,in omni actu exteriori, in quo obedientia attendenda eſt , vnde etiam in actibus exterioribus,ſecretis tamen, de quibus ad-
45 huc conſtare non poſsit attẽditur, nõ quia poſsint adduci in iudiciũ , ſed quia ſint ſua natura pertinentes ad exteriorem gubernationem,quam lex humana etiam Eccleſiaſtica attendit. Fallitur ergo Durandus, quòd aſſerat confeſsionem non poſſe cadere in præceptum Eccleſiaſticum,quia de illa non poſsit Eccleſia iudicare , cum illa ſit adeò ſecreta,cum quo ſentit Sot. vbi ſuprà , & Nauarrus loco citato de pœnitẽtia d.5.& Canus loco citato.

Interior cõ tritio nõ poteſt per ſe præcipi ab Eccleſia.

Vnum tamen verum eſt, quamuis confeſsio,& abſolutio cum ſint actus externi poſsint cadere ſub præceptum Eccleſiaſticum directè ob rationẽ dictam,non tamen illud,quod in confeſsione eſt omnino interius,quale eſt dolor peccatorũ,qui eſt pars huius ſacramẽti, & cõfiteri peccata cordis, quæ nullo modo fuerunt exteriora,ad hęc enim nec iudiciũ, nec lex humana ſe extẽdit,quia in ijs,vt dicebamus nõ attẽditur illa conſonantia,& vniformitas,&obediẽtia inferioris ad ſuperiorem in politia hac,adhuc Eccleſiaſtica:quamuis enim Principis imperiũ in cõſcientia obliget,vnde & interiorẽ hominẽ reſpiciat,ſed non niſi in obedientia,quam exteriùs exhibere ſuperiori dictat ratio. Hoc autem non obſtat , quo-
46 minùs confeſsio præcipi poſsit. Conſequẽter autem ſequitur debere eſſe dolorem,& illam eſſe debere de omni peccato interiori,vt ſit integra , quoniam de iure diuino ſequuntur hæc duo eſſe neceſſaria , quoties fit confeſsio , cum ergo iure humano ſit in præcepto, ſequitur nos teneri ad cõfeſsionem eodem iure , ſed diuino iure teneri ad dolorem , & confeſsionem peccatorum interiorum , ne fiat iniuria ſacramento , & ita nec propter peccata interiora debuit Durandus negare poſſe Eccleſiam præcipere confeſsionem , quod etiam immeritò negauit, & Sotus diſtinct. 18.quæſt.1.artic.1. & Canus , & Paludan. vbi ſuprà contra quos paucis inſinuat hãc noſtram ſententiam. Vigue,in ſum.Theol. cap.16.§.4.verſiculo 15.circa finem,ſed & Paludan.diſtinct.17.quæſt.2. nu. 18. eam ſequi videtur , ſic ergo & potiori ratione cũ præceptum annuæ confeſsionis ſit mo- 47
dificatio diuini iuris tantùm determinans tempus, ſe extendet ad peccata interiora, & dolorẽ, ad quem etiam teneretur quiſq; etiamſi Eccleſiaſticum præceptum non eſſet modificatio. Hoc valdè notandum eſt propter ea, quæ dicemus infrà de confeſsione informi,quomodò per illam impleamus præceptum Eccleſiæ, & ſi excuſamur à pœna, & quomodò tenemur repetere illam,conſtat ergo quomodò ſit præceptum confeſsionis diuinum, & quomodo de facto ſit humanũ modificans diuinũ, & quomodò poſſet eſſe purè humanũ etiamſi nõ modificaretur diuinũ,& teneremur eo modo,quo diximus ad dolorem, & confeſsionem interiorum peccatorum conſequẽter.

Sot. *Can.* *Viguer.* *Palud.*

Ratio Soti in oppoſitũ.

Vnde conſtat,quàm friuola ratione motus fuerit Sotus , vt cum Durando diceret non poſſe Eccleſiam præcipere confeſsionem niſi eius præceptũ eſſet modificatio diuini præcepti , quia nec habet autoritatem inſtituendi ſacramenta , nec præcipere poteſt , vt ſecreta peccata detegantur.Hæc ergo friuola ratio eſt , quoniam 48
licèt Eccleſia præciperet confeſsionem, *Infirma eſt.*
nõ inde ſequeretur autoritatem habere inſtituendi ſacramenta , quis enim negabit (quod & concedit Duran.) Eccleſiam poſſe præceptũ inſtituere confirmationis pro omnibus fidelibus,ſicut Conci. Tridentin. *Trident.*
inſtituit in ſeſsione 23. decreto de reformatione cap.4. vt nec ad ſacros ordines, nec ad minores , & primam tonſuram vllus promoueatur , qui confirmatus non fuerit; ſimiliter inſtituere poſſet præceptum extremæ vnctionis, probabilius enim eſt non eſſe præceptum horum ſacramentorũ,aut ſi eſt,illud nõ eſſe diuinũ , ſed Eccleſiaſticũ,hinc tamen nõ ſequitur Eccleſiã inſtituere ſacramẽta,ſed ſacramẽta iã inſtituta à Chriſto, & ab eo nõ præcepta ab Eccleſia præcipi,ad quod nõ requiritur autoritas inſtituẽdi ſacramẽta,aut immutãdi aliquid circa materiam,& formam,ſed tãtùm præcipiendi. Ex dictis ſequitur,quod etiã dicemus

dicemus infrà articulo vltimo in fine illius, quòd Eccleſia determinans obligationem diuini præcepti de confeſsione ad hoc, vel illud tempus, obligat ad confeſsionem peccatorum cordis, etiamſi tantùm illa eſſent, & ſic directè eſſet præceptum confitendi illa, hoc autem eſſet non ex vi Eccleſiaſtici præcepti, ſed diuini, quia diuinum obligabat, vt aliquando fieret confeſsio illorum peccatorum, ſed iudicio Eccleſiæ determinantis tempus; vnde Eccleſia potuit tempus determinare, quæ determinatio obligaret, etiàſi ſolùm eſſent peccata interiora.

DVBIVM V.

Vtrùm Eccleſia poſsit diſpenſare in præcepto confeſsionis?

1 PRimò ſupponendum eſt in hoc dubio in iure naturali, aut diuino nõ poſſe Pontificem diſpenſare, quomodò verò in votis, iuramentis, & matrimonio rato poſsit, & qua ratione cũ ſit horum obligatio naturalis legis, non eſt opus hic explicare, ſatis ſit quando id facit Pontifex nõ diſpenſare propriè in obligatione naturali, ſed tantùm materiam tollere huius obligationis, qua verò poteſtate, & quomodò hoc faciat non eſt huius loci.

Quid ſit diſpenſare, & abrogare legem.

Secundò præmittendum eſt diſpenſare in lege humana, quod fieri poteſt à Legiſlatore, nihil aliud eſſe, quàm permanente lege circa omnes reliquos aliquem ſubditum extrahere ab hac obligatione, ac ſi Legiſlator diceret, alijs præcipio, tibi verò non præcipio, ſed abrogare legem eſt reſpectu omnium, ac ſi diceret iam nulli præcipio. Tertiò ſupponẽdum eſt, vt ſine peccato Legiſlator abroget legem à ſe latam, aut diſpenſet cum aliquo, neceſſariam eſſe cauſam rationabilem, non quæ redderet omnino legem iniuſtam circa omnes, vt abrogaretur omnino, aut circa particularem, vt cum eo diſpenſaretur, hæc enim potiùs eſſet epikeia, quam adhibere poteſt legi, quicumque priuatus ſubditus, quàm cauſa, quæ à Legiſlatore poſtularet legem illam abrogari circa omnes, aut cum aliquo diſpenſari, ſed cauſa talis debet eſſe, quæ cum alias non faciat iniuſtam legem in omnes, aut in aliquem, rationabilis tamen ſit, vt excuſet abrogationem, aut diſpenſationem, de qua plura non ſunt modò dicenda, de abrogatione verò hoc certum eſt, & ſine controuerſia ſi fiat ſine hac cauſa peccare Legiſlatorem, ſed validam eſſe, vt ampliùs non maneat lex illa, ſed an ſine hac cauſa valeat diſpenſatio circa particularem perſonam nõ eſt ita certum; de hoc autem latè egimus prima ſecundæ diſputatione 178. ſed ſecundum diuerſitatem opinionum ſic erit dicendum in diſpenſatione circa præceptum annuæ cõfeſsionis quoad eam partem, quæ eſt humani iuris; de abrogatione verò legis quoad omnes certum eſt, etiamſi ſine cauſa fiat, eſſe validam, hoc eſt, ampliùs ſubditos ea lege nõ teneri.

Quæ cauſa requiratur ad diſpenſationẽ, vel abrogationem legis.

2

3

Ex ijs reſpondeo ad dubium propoſitũ, primò Papam non poſſe abrogare legem confeſsionis omnino quoad omnes, vel ampliùs quàm in extrema neceſsitate, quia huius abrogationis poteſtas non ſe extendit ad obligationem iuris diuini, quam diximus eſſe recipiendi hoc ſacramentũ, etiam in vita, & non ſolùm in extrema neceſsitate: ius autem diuinum abrogare non poteſt Pontifex; ſi tamen ipſe tolleret legem Eccleſiaſticam, quæ hoc præceptum modificatur, exiſtimarem nullum Fidelem ampliùs teneri ad confeſsionem, niſi in extrema neceſsitate, quam ſententiam cum iam olim publicè in noſtro Romano Collegio docuiſſem inueni poſtmodũ placuiſſe doctiſsimis quibuſdam Theologis Recentioribus. In extrema ergo neceſsitate ſine dubio teneretur quis confiteri in eo caſu, quia illud tempus ſignatũ eſt obligationi diuini præcepti, quare abrogari nõ poteſt, ſed in reliquo vitæ tẽpore, cũ nullũ accipi poſſet, nec iudicari tẽpus, in quo omittere cõfeſsionẽ eſſet peccatũ, ſequitur iã ampliùs nullũ teneri iure poſitiuo diuino, nec enim ſignari poteſt tẽpus huius obligationis diuini præcepti ratione periculi obliuionis, vt ſuprà probauimus, nec alia ratione, vt conſtat, cum ergo nullus Fidelis iudicare poſſet hoc, aut illo tempore inſtare obligationem, neceſſariò dicendum eſt abrogata annua confeſsione nullum teneri extra articulum neceſsitatis, aliàs imputaretur omiſsio confeſsionis, quando iudicari non poſſet vllo modo tempus, in quo obligat præceptum, quod eſt apertè falſum.

4 *Satisfit dubio propoſito.*

5

Sed dices contra hoc, abrogata lege de decimis ſoluendis in ſuſtentationem miniſtrorum, quæ eſt modificatio naturalis *Obiectio.*

gis iuris, nihilominùs manet obligatio alẽdi miniſtros ratione obligationis iuris naturalis in communi, ergo abrogata modificatione legis diuinæ de confeſsione, manet nihilominùs obligatio præcepti diuini de confeſsione extra articulum neceſsitatis extremę, ſiquidem vt probatum eſt etiam extra illum articulum eſt obligatio diuini prȩcepti. Reſpondeo diſparẽ eſſe rationem, quia ablata lege decimarum conſtare poteſt quomodò alendi ſint miniſtri, & prȩceptum eſt naturale illos alendi, hoc aut illo modo, at verò ablata modificatione huius præcepti annuæ confeſsionis non poteſt conſtare, vt dicebamus, quo tempore obliget ſignato confeſsionis præceptum diuinum, vnde non eſt dicendum eo præcepto Fideles obligari, cuius tranſgreſsionis, vel omiſsionis tempus ſignari non poteſt.

Dilaitur. 6

Denuò obiicitur.

Dices ſecũdò licèt non poſsit ſignari tẽpus peculiare huius obligationis indiuiſibiliter, ſatis eſſe ſi dicamus totum tẽpus vitę eſſe tẽpus huius obligationis ante articulũ extremę neceſsitatis, vt illud non tranſeat ſine vlla cõfeſsione, nec expectemus tẽpus extremæ neceſsitatis, ſicut tẽpus dicẽdi, & recitandi horas canonicas eſt totus dies nõ hęc, aut illa hora, ſed ita obligat ne dies prętereat ſine officij recitatione. Reſpõdeo lõgè diuerſam eſſe rationẽ, quoniã recitationis horarũ tẽpus durat vſq; ad certã horã, quæ nobis nota eſt, ſcilicet vſq; ad initium diei ſequentis, & ita tandẽ reducitur prȩciſum tempus omiſsionis huius præcepti, in quo iam determinatè obligabat ad vltimã partẽ diei, in qua poterãt horæ recitari, & vltra nõ erit iã tẽpus illius diei, & hæc vnicuiq; nota eſt, ablata verò Eccleſiæ modificatione in prȩcepto cõfeſsionis totũ tẽpus ante extremã neceſsitatẽ nõ ſe habet, ſicut tempus præſentis diei ad recitationẽ horarum, quoniam non poſſumus noſſe vltimã partem huius tẽporis, in quo prȩciſè obliget illud præceptũ diuinum, ſicut in obligatione recitandi diximus, quia tempus extremæ neceſsitatis, quod eſt aliud, in quo etiam obligat præceptum, eſt omnino ignotum, vnde noſſe non poſſumus, quo tempore tandẽ prȩciſè teneamur, eo præcepto diuino confeſsionis ante extremam neceſsitatem, quia non eſt maior ratio de hac hora, quàm de alia, vnde nulla erit hora huius obligationis, & ita exiſtimo ſi tolleretur modificatio Eccleſię ad annum nullum teneri ante extremã neceſsitatẽ, & ratione illius ſolùm ad confeſsionẽ, quamuis eſſet diuinũ præceptum cõfeſsionis extra extremã neceſsitatem, vt iam ſuprà probaui, vagũ tamen, & quod omnino relinqueretur determinandũ per Eccleſiam, non ſicut alia, quæ determinãtur ab Eccleſia, quę 9
niſi modificarentur, obligarent tamen ſuis temporibus iudicio prudentiũ cõſiderata ratione obligationis. Prȩceptũ ergo cõfeſsionis tale eſt, ac ſi Chriſtus diceret volo in Eccleſia mea eſſe pœnitentię forum & Iudices ad quos delicta deferantur ab hominibus, non tantùm extremè laborantibus, ſed extra illud tempus, huius autem temporis aſsignatio relinquitur Eccleſiæ, quã ipſe conſtituit.

Diſſoluitur 7

Vnde conſequenter exiſtimo incumbere præceptũ Eccleſiæ modificandi hoc prȩceptum, cuius modificatio eius diſpoſitioni relinquitur; & ita licèt Pontifex abroga lege aliqua ſua etiam ſine cauſa ſufficienti non teneatur illam reuocare, & iterũ ſtatuere, hanc tamen modificationẽ cõfeſsionis tenetur ſemper adhibere ob rationẽ dictã, poterit tamẽ in tẽporis durationevariare, prout viderit expedire Chriſtianæ reipub. Et hæc de abrogatione, de qua nihil video dictũ à Doctoribus: ſolùm aſſerũt Põtificẽ nõ poſſe omnino tollere obligationẽ cõfitẽdi, ſed obligationem tantùm annuã, quod ita ego intelligerem, vt explicaui.

Eccleſia incumbit modificari præceptum diuinum.

Põtifex nõ poteſt cum aliquo diſpenſare ne vmquam cõfiteatur.

De diſpenſatione cum aliquo D. Tho. in 4. diſtin. 17. quæſt. 3. artic. 1. quæſt. 5. & Ricard. ead. diſt. artic. 2. quæſt. 7. & Duran. in 4. diſt. 17. quæſt. 9. num. 7. & 9. Paludan. ead. diſt. quæſt. 2. art. 6. num. 26. & Sot. d. 18. q. 1. art. 5. docent Pontificem non poſſe cum aliquo diſpenſare ne teneatur omnino confiteri, ſed tantũ ne confiteatur quotannis, & ex ſuprà dictis, primum, quod ſcilicet cũ nullo diſpẽſare poſsit ne vmquã teneatur confiteri ſatis conſtat, quia hoc eſſet diſpenſare in lege diuina, nec eſſe poſſet rationabilis cauſa, vt ita cum eo diſpenſaretur, vnde etiam ſi diſpenſare poſſet Põtifex in lege diuina aliàs, videtur mihi in hac non poſſe, & ſi ſequamur opinionẽ aſſerentium diſpenſationem ſine cauſa eſſe nullam, quam veriorem exiſtimo, eſſet nulla talis diſpenſatio dicenda. 10

Secundum quòd diſpenſare poſſet cum aliquo, vt vltra annum differre poſſet confeſsionem docet Sot. art. illo 5. concluſione ſecunda, vt cum Heremita aliquo, qui 11

à conſor-

à conſortio longè ſemotus magna cum ſanctitate degeret. Sed ſubdit ſtatim, ſi ille haberet conſcientiam mortalis cũ tanta pollere deberet ſanctitate, vix adeſſet cauſa diſpẽſandi, ſed exiſtimo falſam hanc Doctrinã Soti, & ſibi contraria docuiſſe, aut enim ille tantùm haberet venialia, & ita non teneretur ad annuam confeſsionem, vt infrà videbimus artic. ſeq. ex eius etiam ſententia, & ita non indiget diſpenſatione, aut habet mortale, & ita cum eo diſpenſat Põtifex, vt non teneatur ad confeſsionẽ etiã ſi habeat conſcientiam mortalis, & huius diſpenſationis neſcio, quæ cauſa adhiberi poſsit. Vnde & Sotus in hoc caſu tandem fatetur vix eſſe cauſam, potiùs meo iudicio diſpenſari poſſet cum ſcrupuloſo ne illi eſſet magnæ anxietatis occaſio, ſed neq; hoc cum maximo adhuc ſcrupuloſo concedendũ eſt: ſi enim habet conſcientiã apertam mortalis peccati, nõ erit remediũ omnino à confeſsione abſtinere, ſed dicatur illud peccatum, in alijs verò in quibus ſcrupulum habet, ſequatur cõſilium Confeſſoris, qui cognita illius conditione parui pẽdat dubia, & ſcrupulos illius: ſi verò nullam cõſcientiã habet mortalis, niſi ſcrupuloſam, eodẽ modo cũ illo agẽdũ eſt, vnde non video cauſam eſſe huius diſpenſationis, & conſequẽter nulla eſſet meo iudicio ſecundum ſententiam illam, quam dixi de qua modò diſputare non contendo.

An diſpenſari poſſet vt vltra annum differatur confeſsio.

12

Summus Põtifex tenetur præcepto annuæ cõfeſsionis.

Vltimò animaduertendum contra Nauarrum de pœnitentia diſtinct. 5. in primam partem Gloſſæ circa initium diſput. numero 32. Pontificem teneri ad annuam confeſsionem ex illo præcepto, *Omnis vtriuſque ſexus*, & non tantùm iure diuino; ſic enim ſolùm teneretur in extrema neceſsitate ablata modificatione illius capitis, & ita perperam Nauarrus vbi ſuprà docet Pontificem non teneri ex illo capite, *Omnis vtriuſque, &c.* ſed ex iure tantùm diuino, ita etiam docuit Ricard. in 4. diſtinctione 17. artic. 2. quæſtione 4. ad tertium,

13 probat autem Nauarrus, quia illud caput eſt Concilij Generalis, Concilium autem non eſt ſuprà Pontificem, ſed contra, ergo non poteſt ipſum obligare, ſi verò ſequamur ſententiam Pariſienſium, qui docent ſupra Papam eſſe Concilij Generalis autoritatem conſequenter dicendum eſt teneri illo præcepto, ſed neutri opinioni ipſe audet ſubſcribere. In hoc ergo, quod ad noſtrum attinet inſtitutum grauiter deceptus eſt Nauarrus, ſiue enim dicamus Papam ſuprà Concilium, ſiue contra, dicendum eſt obligari præcepto, *Omnis vtriuſq; ſexus, &c.* ſi enim eſſet Concilũ ſuprà ipſum, quòd eſt falſum, planum eſt ipſum teneri, ſi verò Papa ſuprà Concil. ſimiliter, quoniam in hoc caſu, licèt Concilium non habeat vim condendi leges niſi approbatione Pontificis, & ita caput illud, *Omnis vtriuſque ſexus*, Concilij Lateranenſ. tantùm habet vim legis ex approbatione Põtificis, vnde ipſe ſit Legiſlator illius legis, tamen certum eſt apud omnes in tractatu delegibus omnem Legiſlatorem ſua lege teneri quoad vim directiuam, id eſt tenetur ſub peccato obſeruare legem, quam tulit, vt conſonet ipſe cum toto corpore, nec ſe poſſe eximere ab eius obligatione niſi rationabili de cauſa, ſicut cum alijs diſpenſat, ergo Pontifex tenebitur lege illa annuæ confeſsionis, 14

Non tamen tranſgreſſione incurret pœnam.

Vnum ſolùm verum erit, ſi Papa ſit ſuprà Conc. vt vera doctrina habet, nõ incurrere pœnam ſtatutã ab ea ob tranſgreſsionẽ illius, quia Legiſlator non ſubditur legi quoad vim coactiuã, in hoc verũ docet Naua. ſecundũ illam diſtinctionẽ opinionum, ſed ipſe non diſtinguit inter obligationem ad pœnam, & ad vim directiuam, nec Ricard. imò expreſsè docet tantũ decongruitate teneri ad annuam confeſsionem, quia lege ſui prędeceſſoris non poteſt ligari, teneri tamen ſolo iure diuino, ſed hoc modo vt ſuprà notaui tantùm teneretur ad confeſsionem in extrema neceſsitate. Hãc ſententiam Ricardi ſequitur Scotus ead. d. 17. quæſt. 1. artic. 1. §. *Item ſi hæc opinio eſſet vera*, vbi probat non eſſe confeſsionis tantùm humanum præceptum, quia aliàs ſequeretur Pontificem non teneri ad confeſsionem, quia non teneretur ſua lege.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnibus hominibus, & de omnibus peccatis neceſſaria ſit confeſsio?

Circa hunc articulum ordine ſuo varia dubia ſunt nobis examinanda.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm infideles teneantur præcepto confeſsionis?

1 *Prima opinio Ricar.*

RIcard.in 4.d.17.art.2.quęſ.4.docet infideles etiam teneri confeſſionis præcepto inquantùm eſt diuinum, non verò inquantū eſt humanum, inquantùm eſt diuinū, probat quod Deus habet poteſtatem in omnes etiam infideles, cius ergo præceptum obligat infideles. Quòd non teneatur inquantùm eſt humanum, probat quia Eccleſia non accepit poteſtatem à Chriſto niſi ſuprà Fideles, qui baptiſmum ſuſceperunt, vnde colligit Ricardus eſſe præceptum diuinum confeſsionis quoad ſubſtantiam,nō verò humanum niſi quoad circumſtātiam temporis, vt notauit in ſolutione tertia, quia aliàs ſi non eſſet diuinum non tenerentur infideles ad confeſsionem cum ſolùm humanum nō poſſet eos obligare. Eādem ſententiam ſequitur Scotus in 4. diſtinct,17.quæſt.1. art. 1.§. *Item ſi hæc opinio*,vbi probat confeſsionem non eſſe tantùm in humano præcepto, ſed etiam diuino,quia ſi tantùm eſſet humanum præceptum infideles non tenerentur ad confeſsionem,quod ipſe infert tamquam falſum, ſentit ergo eos teneri ex præcepto diuino, quam rationem Scoti ad probandum præceptum confeſsionis non eſſe humanum adducit Adrian.q.2. de confeſsione in 4. quæ incipit,*Reſtat nunc*, & eam approbat, vnde in ea ſententia apertè eſt. Ricardum ſequitur omnino Siluester verbo,*Confeſſio*, 2.quæſt.5.& Angelus verbo,*Confeſſio*,2. n. 2. quem immeritò excuſare contendit ab hac opinione Iacobus Vngarellus in annotationibus ſuper illum locum.

Scotus.

2 *Adrian.*

Siluest. Angel.

Impugnatur. Dominicus Sotus. Ioan. Med.

Hanc ſententiam meritò impugnat Domini.Sot,in 4.d. 18.q.1.art. 3.& Ioa. Med. C.de cōfeſsione.q.*De confitendis mortalibus ante baptiſmum*,& q.*De his,qui confiteri tenentur*,& cum eis videtur ſentire. Maior vt infrà dicemus in 4.d. 17.q.1.§. *Contra ſecundā concluſionem*, Almain. in 4. diſt. 17.q.1. artic.2.& docent infideles nullo modo teneri præcepto cōfeſsionis diuino adhuc, probat Dominicus Sotus, primò quoniam ius diuinum tantùm obligat infideles ad ſuſcipiendam fidem, obligatio verò ad reliqua præcepta ſacramentorum videlicet nō exurgit niſi ex ipſa profeſsione fidei,quaſi inde incipiat obligare non anteà, ſicut qui vouit ſe intraturum religionem non ſtatim tenetur ad cæremonias, & leges illius religionis. Hæc etiam ratio innititur huic fundamento, quia cum baptiſmus ſit ianua ſacramentorum,nec aliud poſsit recipi niſi priùs ſuſcepto baptiſmo, ſequitur nullum teneri ad reliqua ſacramenta, aut præcepta Chriſti niſi ſuſcepto iam baptiſmo.

Maior. Almayn.

3

Hæc tamen ratio mihi non placet,inde enim ſequeretur infideles non peccare nō recipiendo Euchariſtiam,quam Dominus præcepit, ſed tantùm quia nō recipiunt baptiſma,poſt quod ſtatim tenebuntur præcepto Euchariſtiæ;cōſequēs verò eſt apertè falſum, quoniam Dominus in Euangelio infidelibus, & nōdum baptizatis etiam dixit: *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis,&c.* & quamuis Euchariſtia non ſit recipienda niſi ſuſcepto priùs baptiſmo, nihilominùs obligat etiam eos, qui nondum ſunt baptizati, non vt recipiant ante baptiſmum, ſed vt poſt baptiſmum recipiant illam;ita tamen vt duplex ſit peccatum infideli non recipere baptiſma,& non ſumere Euchariſtiam,ſicut non debet ſumi Euchariſtia ante confeſsionem mortalis,tamē ei qui omitteret confeſsionem ſuo tēpore, & Euchariſtiam duplex eſſet peccatū, nec ſe poſſet excuſare dicens ſe non teneri niſi poſt confeſsionē, & ita ei ſolùm imputari omiſsionem confeſsionis. Hæc ergo ratio nō obſtat,quominùs obliget confeſsio infideles,qui nondū baptizati ſunt.Ratio etiā diſparitatis inter Eccleſiaſticū præceptū, & diuinum eſt,quòd Eccleſiaſticum tantū poteſt extendi in eos in quos Eccleſia iuriſdictionē habet,ij autē ſunt baptizati,at verò Deus in omnes etiam infideles habet, vnde omnia eius præcepta obligant infideles,& ipſi ſunt verè omnium tranſgreſſores antequā ſuſcipiant baptiſmū, ſi occurrat eis ratio obligandi, vt infrà dicemus.

Ratio Soti non placet.

4

Infidelis nō recipies Euchariſtiam duplici peccato peccat.

5

Similitudo etiā illa de eo,qui vouit intrare religionē nihil probat, quòd enim iſte nōdum teneatur præceptis religionis ideò eſt,quia nondū factus eſt ſub iuriſdictione ſuperioris, & religionis quouſq; religionē intret,& fiat religioſus illi?,quod nō fit per votū,quod in ſeculo quis priuatim emittit intrādi religionē,ſi tamē religio haberet ſuprà illū iuriſdictionē, & iubere poſſet, vt ingrederetur religionē, præcipere poſſet alia omnia,quorū ipſe eſſet trāſgreſſor niſi obſeruaret, cū ergo Dñs habeat poteſtatē præcipiēdi ſuprà infideles,cur nō eius præcepta obligabūt omnes etiam ante baptiſmum,vt omnium verè ſit tranſgreſſor,qui non baptizatur,& ita cætera omittit.

6

Secundò

Secũda ratio Soti.

Secundò probat hanc ſententiam Sotus quoniam infideles tenentur priùs baptizari, quã alia ſacramẽta recipere, per bap-
7 tiſmum autem remittuntur omnia peccata pleniſsimè, ergo iam non indigent ſacra-
Expẽditur. mento confeſsionis, nec ad illud tenentur. Hæc ratio ſi ampliùs explicetur optimè probat contra primam ſententiã, & primò quidẽ poteſt contra Sot. fieri ratio, quoniã etiam per contritionẽ emundantur peccata, nihilominùs contritus tenetur ad cõfeſ-
Notatio pro vera diſſolutione ſionẽ ergo parũ inferre videtur, quòd per baptiſmũ primò emundẽtur peccata ne tenẽatur baptizati ad cõfeſsionẽ: ideò ſuppo nendũ eſt hic quod docet Med. q. citata, & Sot. in 4. d. 14. q. 1. art. 2. circa fin. & Maior in 4. d. 4. q. 2. §. *Contra ſextam*, circa finem, & Almain. vbi ſuprà, & cõmuniter Scholaſti ci confeſsionẽ non tantùm nõ eſſe neceſſariam de peccatis cõmiſsis ante baptiſmũ, ſed nullo modo eſſe poſſe, vnde ſi ille, qui recipit baptiſmũ confiteretur peccata ante cõmiſſa irrogaret iniuriã baptiſmo; inter ſacramenta enim nõ ſunt inſtituta hæc duo baptiſmus, & confeſsio ad peccata cõ-
8 miſſa ante baptiſmũ, ſed confeſsio neceſſario poſtulat materiam aliam, peccatum ſcilicet commiſſum poſt baptiſmũ; neq; enim Sacerdos iudicat, quod iam baptiſmus abluit, ſicut iudicat, quod etiam cõtritio emũdauit, ita definitur expreſſè in Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 2. vbi de confeſsione inquit hoc
Infideles non tenentur præcepto annuæ cõfeſsionis & quare. ſacramentum eſſe neceſſarium lapſis poſt baptiſmum idem cap. 5. in principio.

Hoc ſuppoſito optimè ſequitur infideles, etiamſi ſint ſub Chriſti poteſtate inſtituentis ſacramenta, ad confeſsionẽ nondum teneri, nec illius præcepti tranſgreſſores eſſe, ſicut ſunt præcepti Euchariſtiæ, quia confeſsionis præceptum non obligat omnes etiam Fideles ex Chriſti inſtitutione, ſed habentes cõſcientiam mortalis peccati non cuiuſcumq;, ſed poſt baptiſmum, cum ergo infideles non habeant conſcientiam mortalis poſt baptiſmũ cõmiſsi donec non baptizantur, ſequitur eos illo præcepto non teneri, nõ quia nondũ ſint intra Eccleſiam per baptiſmũ, ſed quia nõ habẽt materiam peccati qualem hoc ſacramentũ poſtulat neceſſariò, quam rationem paucis inſinuauit Almai. loco citato: at verò infi-
9 deles ſtatim tenentur præcepto etiam Euchariſtiæ, quia quòd ad illius obſeruationẽ teneantur aliud priùs obſeruare, vt præuiã neceſſariam diſpoſitionem parùm refert, vt diximus; & ita infideles vtriuſq; præcepti ſunt verè trãſgreſſores, quia hęc præcepta omnes obligant doli capaces, ſed cõfeſsionis præceptum non omnes, ſed in caſu, ſi habeant peccatum poſt baptiſmum, non ſic autem Euchariſtia, & ita infideles verè tenentur ſumere Euchariſtiam, ſed ad hoc præmittere debitam diſpoſitionẽ baptiſmi, & ita vtriuſq; præcepti ſunt trãſgreſſores quãdo ignorantia nõ excuſantur, vnde non videtur, nec apparens ratio pro ſententia Ricardi, & aliorum. Niſi dicas præ- 1
ceptum confeſsionis obligare ad confeſsionem peccatorum, quæ etiam ante baptiſmum commiſſa fuerunt: ſic enim reus eſſet infidelis tranſgreſsionis vtriuſq; præcepti, licèt ad confeſsionem non teneretur niſi præmiſſo baptiſmo, ſed quòd peccata com-
Peccata ante baptiſmũ cõmiſſa nõ ſunt ſubijcienda clauibus. miſſa ante baptiſmum, quis debeat confiteri, ſicut etiam poſt commiſſa nullus ex prædictis Doctoribus docuit præter Angelum, vt optimè notauit Medina quæſt. citata: inquit enim quemcumq; etiam infidelem peccare, qui in extrema neceſsitate non confitetur peccata, tam commiſſa ante baptiſmum, quàm poſt baptiſmum cum habeat copiam Confeſſoris, in quo apertiſsimè errauit, vt enim vidimus ex Concil. Trident. materia huius ſacramenti ſunt peccata poſt baptiſmum, & confiteri, & abſolui à peccatis anteà cõmiſsis erit iniuriam irrogare baptiſmo tamquam inſuf-
Reſpondetur ad autoritatẽ Concil. 4. Carthag. 11 ficienti ad iuſtificationem.

Quòd verò decretum Conc. 4. Carthag. quod refertur de pœnitentia d. 4. canone, *Baptizandi*, dicit cathecumenos poſtquam per aliquot dies ieiunauerint examinatos impoſitione manuum Sacerdotis recipiendos ad baptiſmum non de confeſsione ſacramentali, ſed de illa præparatione, quæ eſt ad baptiſmum intelligi debet, ad baptiſmum enim præmittitur neceſſariò pœnitentia in adultis, vnde & cognitio peccati, ex qua homines confitentur ſe peccatores fuiſſe, & indigere renouatione, non verò confeſsio ſacramentalis, de qua modò diſputamus.

Hic erat diſputandum an religioſi teneantur frequentiùs confiteri, ſed de hoc dub. 3. & 4. & vtrùm pueri teneantur ante annos pubertatis, de hoc tamen dub. 5.

DVBIVM II.

Vtrùm ex præcepto annuæ cõfeſsionis, ſit obligatio confitendi peccata venialia?

1 VAriæ ſunt in hoc dubio ſententiæ, quidam aſſerunt teneri nos ad venialia confitenda, ſi alia non habemus non quidem omnia, ſed aliqua, vt percipiamus hoc ſacramentum, ſi verò ſint mortalia, omnes conueniunt non teneri ad vllum veniale confitendũ, ita docet Alex. 4.p.q.18.m.4.arti.2.§.5. Ricard. in 4.d.17.art.2.q.4.ad primum, & apertè Bonauent.ead.diſt.par.2.art.2. quæſt.1. in corp. & maximè ad 3. Primò pro hac opinione ego nullã apud hos autores inueniò rationẽ; ea tamen eſſe poteſt, quia Eccleſia quotannis præcipit confeſsionẽ, & præcipere poſſet de venialibus fieri, ſi alia non eſſent, vt tandem reciperetur hoc ſacramẽtum, ſed ex cap. illo non deducitur oppoſitum; cur ergo negare debemus ita Eccleſiã præcepiſſe, tum etiã quia paſtor debet cognoſcere quotannis vultum pecoris, quod non fiet niſi confeſsione, ergo.

Alex. Ricard. Bonauent.

Oppoſita ſententia communior & vera.

Oppoſita tamen ſententia communior eſt, & meo iudicio vera ſtatutũ illud Concilij tantùm obligare habentem conſcientiam mortalis peccati poſt baptiſmũ, quod nondum confeſſus fuit, ita docuit D. Tho. in 4.diſtinct.17.quæſt.3.artic.1.quęſtiuncula 3.ad 3. Scot.d.etiam 17.quæſt.1.§. *De tertio articulo*, Palud.quæſt.2.art.4.concl.2. Durand.quæſt.5.num.6. Gabr.diſt. eadem quæſt.1.art.2.poſt concluſionem ſecundã Angelus verbo, *Confeſſio.* 2.num.4. Caiet. 1.to.opuſc.tract.5.q.1. Maior diſt.17. in 4.quæſt.2. Dominicus Sot. in 4.d.18.q.1. ar.3. Ioan.Med.C.de confeſsione q. *De cõfitendis venialibus*, Almain.in 4.diſt.17.q.1. art.3. Nauarr. in principiũ de pœnitentia d.5.in Gloſſa, *Partem tertiam*, nu.18. Hanc verò ſententiam Doctores variè probant, & meo iudicio minùs benè, Paluda. quem ſequitur Sotus, eam reddit rationem, quoniam cum conſtet ex iure diuino non eſſe neceſſariam materiam confeſsionis peccata venialia, vt infrà dicemus, non poterit Eccleſia præcepto ſuo peccata venialia cõſtituere neceſſariam materiam confeſsionis, quia Eccleſia nõ poteſt variare aliquid aut innouare circa materiam ſacramentorum, innouaret autem ſi conſtitueret materiam neceſſariam ſacramenti confeſsionis peccata venialia.

2 *D Thom. Scot. Palud. Durand. Gabriel. Angel. Caiet. Maior. Do. Sotus. Ioan. Med. Almain. Nauar.*

Minùs ſufficienter ab aliquibus probatur.

Sed hæc ratio, quam nimiũ laudat Sot. meo iudicio nihil probat, quia de facto infrà probabimus inſtitutũ eſſe præceptum menſtruę cõfeſsionis pro Monachis Bene-

3 dictinis, quod obligat etiam habentẽ tantũ venialia, & quidẽ cum vnuſquiſq; ſe poſsit obligare, aut ſingulis menſibus ex voto cõfiteri, etiamſi mortalia non habeat (quòd licèt non exprimeret ita intelligeret, ſi abſolutè voueret) cur lex Eccleſiæ ad hoc obligare non poſſet, ſaltẽ hac ratione dicta nõ probatur id nõ poſſe Eccleſiã, quoniã ſicut quiſq; poteſt ſuo voto facere venialia peccata neceſſariã materiã cõfeſsionis, ita etiã cur Eccleſia non poſſet, aut quę maior poteſtas in vnoquoq; circa mutandũ circa materiã ſacramentorũ aliquid quã in Eccleſia? Quare notandũ eſt nec penes vnũquemq;, nec penes Eccleſiã eſſe poteſtatẽ conſtituẽdi materiã ſacramenti, hoc eſt, faciendi, vt aliquid incipiat eſſe materia, quã poſtulet ſacramentum, & ſufficiat ad illud, quod ex Chriſti inſtitutione non ſit, vnde ſi in peccata venialia non eſſet cõceſſa poteſtas Sacerdotibus abſoluendi in cõfeſsione, ſicut non fuit conceſſa in peccata cõmiſſa ante baptiſmũ, nec præcepto, nec voto poſſent cõſtituivenialia peccata materia neceſſaria ſacramenti, & eadẽ ratione conſtitui nõ poteſt aliquid, vt materia neceſſaria ſacramẽti, aut voto, aut lege humana neceſſaria inquã ſacramẽto, vt ſine illa ſacramentũ cõſtare nõ poſſet, hoc enim pertinet ad autorẽ inſtituentẽ ſacramenta cuius eſt aſsignare pręciſam, & neceſſariã formã, & materiã ad ſacramenti cõſtitutionẽ, ſine quibus cõſtare non poteſt. Sed in hoc ſacramẽto alio modo dici ſolet materia neceſſaria huius ſacramenti, remota enim materia dicitur neceſſaria aliquando, nõ quia ſine illa nõ poſſit eſſe ſacramentũ, ſed quia eam materiam teneamur ſubijcere iudicio Sacerdotis per cõfeſsionẽ, & hoc modo iure diuino dicũtur mortalia peccata neceſſaria materia huius ſacramenti, nõ quia ſine illorũ cõfeſsione eſſe non poſsit ſacramentũ quãdo ea nõ ſunt, cõſtat enim ſola venialiũ cõſtare poſſe, ſed quia ſi ſunt mortalia nondũ confeſsione explicata teneamur illa confiteri, & ita iure diuino tenemur illa confiteri, vt ſi non confiteamur, aut non integrè nullum ſequatur ſacramentum, quia revera non fit cõfeſsio ſecundũ inſtitutionẽ; iure autẽ humano, aut voto fieri poteſt neceſſaria materia huius ſacramẽti, hoc eſt, quod iã erat materia ex Chriſti inſtitutione ſufficiens ad conſtituendum ſacramentum fieri poteſt neceſſaria, hoc eſt, ſub pręcepto, & hoc modo lex humana pręcipere poteſt ita cõfeſsionem,

Materiam ſacramentorum conſtituere in nullius eſt poteſtate.

4

Quomodò materia remota huius ſacramenti dicatur neceſſaria.

5

feſsionem, vt neceſſarium ſit aliquando cõ fiteri peccata venialia etiam ſi ſola ſint, vt infrà explicabimus, & ex voto id fieri poſ
6 ſe meliùs etiam oſtendemus: hoc ergo nõ eſt habere poteſtatem inſtituẽdi materiã, ſed materiam inſtitutam ſub obligatione conſtituere, & hoc modo neceſſariam facere.

An verò ex hoc præcepto Eccleſiæ, aut voto poſsint fieri venialia ita neceſſaria materia, vt ſit præciſa ſine quorum cõfeſsione ſacramentum non conſiſteret, ſicut ſunt mortalia ex Chriſti præcepto ſequẽti dub. explicabimus: modò ſatis ſit cõſtituí poſſe ita neceſſariam materiam, vt ſi mortalia non ſint, ſaltem teneamur confiteri venialia, vt recipiamus ſacramentum hoc aut alio modo, & ita teneamur aliquã exhibere materiã aut mortalis ſi habemus, aut mortalis quod iam confeſsi fuerimus, aut ſaltem venialis, & hoc tantùm contendit prior opinio quòd fieri poſſe infrà probabimus. Vnde etiam aliæ rationes Soti nihil valent omnino: prima eſt, quia ſi Eccleſia tuliſſet legem cõfeſsionis eode fine
7 deberet in ea obligare, quo Chriſtus obligauit vt homines in mortali peccato exiſtentes in gratiam reſtitueret, ergo non debebat ad confeſsionem venialium etiãſi alia non eſſent obligare.

Soti rationes eneruãtur.

Hæc ratio nihil valet, quia Eccleſia potuit præcipere confeſsionem, quę aliàs nõ eſſet neceſſaria iure diuino ſicut potuit aliorum ſacramentorum præceptum inſtituere, quæ neceſſaria non ſunt iure diuino propter fructum ſpiritualem Chriſtianæ reipublicæ, vt infrà oſtendemus: vnde autem conſtat ſolũ ea ratione debere præcipi ab Eccleſia, qua præcipitur à Chriſto.

Secunda eſt, quia neceſſaria materia ſacramenti ita intelligitur, & non alio modo vt ſi eſt neceſſaria, ſit omnino neceſſaria, vnde ſi venialia fierent materia neceſſaria quando ſola ſunt, eodẽ modo neceſſaria eſſent, ſi eſſent cum mortalibus, hoc autem fieri non poteſt: ex dictis ergo ſequitur quàm debilis ſit hæc ratio quoniã vt diximus, & infrà explicabimus venialia non alia ratione fiunt materia neceſſa-
8 ria ex priori ſententia, niſi quia ipſa confeſsio eſt in præcepto, vnde oportet confiteri propter præceptũ ſiue hæc, ſiue alia peccata, obſeruando in hoc debitum modum huius ſacramenti, vnde non ſequitur ſi venialia quando ſola ſunt, materia ſunt neceſſaria confeſsionis, ergo quando cum mortalibus erunt ſimiliter.

Tertia ratio, quæ eſt etiam Soti loco citato, & quam multi ſequuntur eſt, quia iam ſequeretur, quòd qui tantùm haberet venialia ſi tunc confiteri vellet vt præceptum annuæ confeſsionis impleret tene-
9 retur venialia confiteri, ſi verò non confiteretur, & paulò poſt committeret mortale iam non teneretur venialia cõfiteri, videtur ergo ex peccato ſuo commodũ recipere. Sed etiam hæc ratio friuola eſt quoniam hoc nullum eſt commodum, ſed ratio propter quam iam venialia non tenetur confiteri eſt, quia ipſe tantùm ea tenebatur confiteri indirectè, quia tenebatur recipere hoc ſacramentum, quod tunc niſi venialium confeſsione recipere non poſſet.

Eſt & alia quarta ratio, qua vtuntur Sotus, & Ioan. Medina, quia venialia multis alijs remedijs deleri poſſunt, ergo non eſt neceſſaria confeſsio annua illorum, tum etiam licèt non deleantur in hac vita non tamẽ aliquis propter illa damnabitur, ſed in alia vita dimitti poſſunt. Sed hæc etiam ratio friuola eſt, quia ex ea ſequeretur quod nullus poſſet ſe obligare voto ad cõ
10 feſsionem etiam ſi tantùm haberet venialia, cum alio modo dimitti poſsint, quod vt infrà dicemus eſſet falſum, imò eſſet mortale tunc non confiteri venialia, vt explicabimus ſequenti dub. tum etiam mortale dimitti poteſt contritione, & tamen illud etiam contritione dimiſſum confiteri tenemur ex inſtitutione Chriſti, ergo nõ mirum ſi Eccleſiæ præcepto teneamur confiteri, etiamſi tantũ ſint venialia, quæ alio modo dimitti poſſunt, & ſi non confiteamur damnemur, non propter venialia, ſed quia nõ obſeruauimus præceptum ea confitendi, quod ad mortale obligare dicemus ſequenti dubio, has omnes rationes ſingulatim impugnaui, quia ſequẽti dub. probabo ſententiam eorũ, qui dicunt Eccleſiam poſſe obligare ad confeſsionẽ venialium, & de facto obligaſſe, quod ijs rationibus Soti impugnari videtur: quid tamen de facto ſtatuerit Concilium de annua confeſsione dicemus ſtatim.

Ex decreto Concil. in Lateranenſis non tenentur confiteri qui tantùm habet venialia.

In hac ergo quæſt. noſtra de vniuerſali illo præcepto Cõcilij Lateranen. mihi placet ſententia ſecunda quam retuli, eũ qui tantùm habet venialia non teneri ad confeſsionem annuam, quod primò probat 11

Probatur primò.

benè meo iudicio Scotus, quia in ea decretali iubemur confiteri quotannis omnia, & ſingula noſtra peccata, vnde non tantũ præcipitur quæcumque confeſsio, ſed eorum peccatorum, quæ ſingula cõfiteri tenemur, hæc autem ſecundum omniũ ſententiam ſunt mortalia, ergo de ijs tantùm intelligitur præceptum illud Concilij.

Secundò. Sed ſecundò probatur, & hæc eſt potiſſima ratio quam Sotus adducit, & accepit ex Caiet. & Ioan. Medina, quã paucis verbis inſinuauit Scotus loco citato, ad quã ſupponendum eſt iure diuino non eſſe neceſſarium cõfiteri venialia licèt vtiliter ea poſsimus, & ita ſint materia confeſsionis, quod nullus Catholicorum negat, ita definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 5. de confeſsione, & cano. 7. vbi ſic dicitur cap. citato: *Nam venialia quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequẽtiùs labimur quamquam rectè, & vtiliter citra omnẽ præſumptionem in confeſsione dicantur, quod piorum hominum vſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam multiſq; alijs remedijs expiari poſſunt.* Et ita falſum conſtat docuiſſe Almai. loco citato dum ait ſaltẽ eſſe veniale peccatum non confiteri venialia quando ſaltem occurrunt memoriæ tamquam offenſa Dei, quòd enim hoc aut illo modo occurrant parùm refert ſi aliàs nulla eſt obligatio confitendi.

Vnum verum eſt ſæpiſsimè omitti illa in confeſsione ob finem aut motiuum virtutis, & tunc dicendum eſt ſicut de eo, qui omittit contritionem quoties peccata occurrunt memoriæ de quo diximus q. 84. art. 8. & 9. vnde cum ſolis venialibus recipere poſſumus abſolutionis beneficium, quia ſi cum mortalibus eorum abſolutionem recipimus, ergo & ſine illis poteſtas Sacerdotum eſt abſoluendi ab illis, neque enim conſequenter ſola infuſione gratiæ cum mortalibus remitterentur niſi vt diximus q. 87. & cum dicit Concilium vtiliter in confeſsione explicari, apertè intelligit ad effectum abſolutionis, & non ad ſolam humiliationem, ad hãc enim poſſunt & naturales defectus, & natalium enarrari, quod in confeſsione non eſſet vtile, vnde conſtat poſſe nos confiteri venialia, & cum ſolis illis ſi alia non ſunt recipere abſolutionem. Hoc autẽ non colligit Concilium ex illo Ioann. 20. ſed ex vſu piorũ hominũ, vnde hoc potiùs traditione, quã ſcriptura expreſſa conſtat, ex qua colligimus eodẽ loco Ioan. 20. traditam eſſe poteſtatem abſoluẽdi à venialibus, quia vſus ita explicauit, non tamen detinendi, & reſeruandi, vt in materia de reſeruatione dicemus, & ita non impoſuit præceptũ confeſsionis illorum.

Sed Medina in quæſtione citata inquit in illo loco tantùm loquutum fuiſſe Chriſtum de mortalibus, non verò de venialibus hoc autem probat, quia iam eſſet ęquiuocatio in illis paucis verbis, vt in priori parte intelligatur *quorum remiſeritis peccata*, de omnibus, in ſecunda *quorum retinueritis* intelligatur de mortalibus, vnde inquit alia ratione credendum eſſe Chriſtũ tradidiſſe hanc poteſtatem, quia qui conceſsit maius & minus concederet, verumtamen vt dixi negari non debet in illo loco traditã eſſe, nec eſſe inconueniens quãuis prima particula alio modo intelligatur, quàm ſecunda, ſic enim diuerſimodè eſſe intelligendam vſus Eccleſiæ, & traditio oſtendit, vnde conſtat venialia eſſe materiam ſufficientem, & vtilem abſolutionis. Quòd verò non ſint iure diuino neceſſaria conſtat, quia vt docet Concilium ea tacere poſſumus, quod non tantùm eſt verum quando ſunt mortalia, ſed etiam ſi ſolum ſint venialia omnino prætermittendo confeſsionem ſi tantùm ſtemus in iure diuino, vnde ſine controuerſia eſt, in extrema neceſsitate neceſſariam non eſſe cõfeſsionem ſi tantùm ſint venialia peccata, quia aut tunc tantùm obligat præceptum diuinum, aut ſi etiam ſit Eccleſiaſticum, non alio modo obligat, nec alio fine, quã diuinum: de annuæ verò confeſsionis præcepto, quod alia ratione videatur obligare, quàm diuinum modò eſt controuerſia: & nobis probandum non obligare, ſi tantùm ſint venialia, quod ſuppoſitis, quæ diximus apertè ſequitur.

Medinæ obiectio.

Diſſoluitur

Quia ex diuino præcepto confeſsionis nullus tenebatur cõfiteri ſi tantũ haberet venialia, vt probatum eſt, ſed præceptum cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, non præcipit aliquid de nouo, ſed tantùm tempus limitãs præcepti diuini nihil illius præcepti aliud innouat, quàm temporis opportunitatem aſsignat, vt ex Doctoribus, & Concil. Trident. probatum eſt, ſed diuinum præceptum non obligat ad venialium confeſsionem, vt iam diximus, ſiquidem in extrema neceſsitate non tenetur quis ad confeſsionem illorum, & ius diuinum tantũ præcipit

Vera ratio cur caput omnis viriuſque ſexus non obliget ad confeſsionẽ venialium.

cipit confeſsionem, vt ſecundam tabulam poſt naufragiũ, hoc eſt, poſt mortale peccatum, quia venialia non excitãt in anima naufragium, ergo nec quotannis tenetur etiam ſi alia peccata non habeat. Hanc rationem adducunt Sotus, Caiet. Ioan. Medina, & vt dixi eam videtur inſinuare Scotus pauciſsimis verbis.

Bonauent. & Caiet. à Soto ſeueriori nota liberantur.

Notandum vltimò ex Caiet. quòd opinio Bouauent. eſt tutior, ſed hæc ſecunda eſt verior, imò ſola vera, reprehendit ipſum Sotus vbi ſuprà, quia non deberet eã tutiorem appellare, quæ eſt cauſa tantorum ſcrupulorum, ſed dicere ſolùm debere tutius eſſe confiteri etiam venialia, ſed immeritò ipſum reprehendit, quia veriſsimum eſt tutiorem eſſe illam ſententiam Bonauen. quia qui illam ſequitur non poteſt ſequendo illam peccare, & hoc eſt tutiorem eſſe opinionẽ, non quia leuet ſcrupulos, imò illa quæ leuat ſcrupulos non eſt tutior, ſed quæ tutior eſt ſolet eſſe falſiſsima, & ſine fundamento qualem nõ exiſtimo Bonauent. Quomodò in opinionibus non teneamur ſequi tutiorem iam dixi 1. 2. diſput. 62.

17

Soluuntur argumenta Bouauent.

Ad primam verò rationem pro ſententia Bonauent. reſpondeo Eccleſiam quidẽ poſſe præcipere, vt dicemus ſequenti dubio confeſsionem venialium etiam ſi mortalia non ſint de quo ſequenti dub. diſputabitur, at verò de facto id non præcepiſſe in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, hactenus cõtendimus.

18

Quaratione poſſet aliquis teneri comparere coram proprio Sacerdote cum ſolis venialibus.

Ad ſecundam verò rationem vnũ concedamus cum D. Thom. & Scoto, & Dominico Soto, quòd habens venialia tatùm ſi non velit confiteri, teneatur comparere corã ſuo Sacerdote, vt cognoſcat ille vultum pecoris ſui non vt confiteatur, ſed vt dicat ſe non meminiſſe peccati alicuius mortalis cuius confeſsioni tenetur credere Sacerdos præmiſſo ſufficienti ad hoc examine, quam etiam ſententiam refert Ricard. loco citato, & non impugnat, vnde vt probabilem ſequi etiam videtur, ſed nec hoc dicerem ego eſſe verum ex vi præcepti confeſsionis vt agnoſcatur à ſuo Sacerdote, hoc enim neceſſarium eſſe non video niſi in confeſsionis iudicio ad quam tenetur ex præcepto, ſed propter notam, vel propter ſcandalum vt ſatisfaciat Sacerdoti, & Epiſcopo cui defertur copia eorum, qui confeſsi ſunt ex teſtimonio confeſsionis, & cæteri excommunicantur,

19

vbi verò non eſſet hæc cõſuetudo, nec ita ratio haberetur, nõ eſſet neceſſarium. Vnde immeritò Silueſter *confeſsio.* 1. q. 13. conatur vtramque ſententiam concordare, vt non teneamur ad confeſsionem venialium omnium, & in ſpecie, & hoc dicat ſecunda opinio, ſed benè ad confeſsionem illorum in genere, & hoc dicat prima opinio, vt ſcilicet teneamur dicere coram Sacerdote nos non habere peccatum mortale, ſed benè in multis deliquiſſe, & ſic recipere abſolutionẽ, ſed fallitur primò, quia non ita docent hæ opiniones, tum ſecundò, quia non deberet Sacerdos, nec poſſet huic confeſsioni concedere abſolutionẽ.

DVBIVM III.

Vtrùm Eccleſia præceperit olim aliquibus cõfeſsionem venialium?

Prima ſententia Soti.

1

DOminicus Sotus in 4. d. 18. q. 1. art. 3. citato, cum mota eſſet quæſtio de monachis Benedictinis de quibus tantùm eſt controuerſia propter Clementinam *ne in agro Dominico* de ſtatu monachorũ, vbi illis ſingulis menſibus præcipitur confeſsio, non tantũ docet ſe non credere obligari ad eam etiã de venialibus ſub mortali, ſed etiam nullo modo de venialibus ad confeſsionem teneri ſicut reliquos quotannis, ſed inquit, crediderim decretum illud non mutare canonem Concilij Lateranenſ. ſed tempus abbreuiare, vt ita ſit quaſi ſecunda limitatio temporis præcepti diuini. Quam ſentẽtiam etiam docuit Gloſſa illius Clementinæ, & ſanct Palud. vbi ſuprà dub. præcedenti, qui docet Eccleſiam præcipere non poſſe, & ſequi eam videtur Nauarrus in ſum. c. 2. num. 9. Quòd ſi ita eſt, conſtat ex dictis eos non teneri ad confeſsionem venialium vllo modo, ſed nõ video aliud huius opinionis fundamentum, quàm quòd Eccleſia non poſsit præcipere confeſsionem venialium, quia ea non poteſt facere materiam confeſsionis neceſſariam, quæ diuino iure non erat, & quamuis hoc dubitanter aſſerat Sotus circa finem illius articuli tamẽ ſuprà eodem articulo ex profeſſo, vt vidimus ſuperiori dub. id contendebat probare, cuius rationes obiter dilui mus, & ideò eas prætetmitto.

Gloſſa. Palud. Nauar.

2

Vera ſententia.

3

Caiet. verò loco citato, & Canus relectione de pœnitentia par. 5. §. *At verò huic quæſtioni,*

Caietan. Canus.

Nauar. quæſtioni, & Nauarr. in cap. *Placuit* de pœnitentia diſtin. 6. num. 122. docent ex illa Clementina teneri ſingulis mẽſibus monachos Benedictinos ad confeſsionem venialium etiam ſi mortalia non habeant, & hæc ſententia mihi maximè probatur, quòd enim Eccleſia poſsit præcipere confeſsionem ſatis conſtat ex ſecundo dubio artic. 1. & quòd poſsit etiam obligare ad
3 confeſsionem venialium in hoc articulo dubio præcedenti monſtrauimus, & oſtẽdimus ſicut quicumq; voto ſe poteſt obligare ad menſtruam confeſsionem ad quã teneatur etiamſi mortalia non habeat, ſic etiam obligari poteſt ab eo, qui legem ferre poteſt, cum enim ſit actus virtutis confiteri, & exterior, etiamſi ſecretiſsimus ſit præcipi poterit. Huic autem opinioni nõ obſtat quòd Eccleſia iam mutaret materiam dum faceret neceſſariam, quam Chriſtus non inſtituit neceſſariam, vt iam ſatis oſtendimus ſuperiori dub. cum ergo Eccleſia id poſsit, exiſtimo veriſimum id Eccleſiam præcepiſſe in ea Clementina, nec in ea tantùm determinaſſe tẽpus præcepti diuini, vt putauit Sotus, maximè ſi ſequamur rationem illius, qui docet rationem determinationis huius præcepti eſſe propter obliuionem, propter quam aliàs obligabat diuinum præceptum iudicio cuiuſcumque, cur ergo iudicaret Eccleſia hãc rationem locũ potiùs habere in religioſis, vt teneantur ita obliuioni ſuccurrere quàm in laicis.

Occurritur obiectioni.

Alia obiectio. Sed cum potiſsima ratio determinandi præceptum alia fuerit, poſſet alicui videri etiam id non fuiſſe determinatum in
4 ea Clementina, ratio enim determinationis, vt diximus fuit, quia præceptum diuinum ita obligabat vagè, quia Deus voluit eſſe vſum ſacramentorum in Eccleſia ſua quando vellet ipſa aſsignare, vnde aſsignauit intra annum, & hoc vt determinaret præceptum diuinum inſtituit fieri in tota Eccleſia, ſic enim oportebat vt præceptum pro tota Eccleſia determinaretur, ſiquidem pro tota poſitum erat, at verò cum præcepit confeſsionem ſingulis menſibus in religione, non præcepit hoc ex virtute præcepti diuini, quod erat ad totam Eccleſiam, ſed poteſtate, quam habet condendi leges, ſicut enim præceptum confeſsionis diuinum non reſpiciebat religioſos peculiariter, ita illis nõ erat peculiaris facienda determinatio, ſed ratione diuini præcepti dicere poterant religioſi eodẽ modo teneri ac reliquos, vnde ei ſatisfacerent ſi ſecundum determinationem cap. *Omnis vtriuſque*, quotannis cõfiterentur: verumtamen hęc ratio mihi nõ probatur quoniam vt infrà ſeq. art. probabimus Sacerdotibus in ſpeciali fuit modificatum hoc præceptum in aliquo caſu in quo non fuit modificatum toti Eccleſiæ & hoc fieri poſſe non repugnat, quia voluit Chriſtus eſſe Sacramenti huius vſum, quãdo verò, relinquit Eccleſię diſpoſitioni, quæ iuſta de cauſa potuit diuerſis perſonarum ſtatibus diuerſimodè modificari vt ibi de Sacerdotibus oſtendemus cũ Eccleſiæ diſpoſitioni aſsignatio tẽporis relinqueretur. 5

Præceptum confeſsionis mẽſtruæ Benedictinorũ eſt ſolius Eccleſiæ & quare.

Cum ergo confeſsio menſtrua fuerit in præcepto, exiſtimo ſola lege Eccleſiæ quę id facere poteſt præceptam fuiſſe, & eum Eccleſia præcipere poſſet cõfeſsionẽ etiã ſi tãtùm eſſent venialia, quia etiã tunc eſt actus virtutis, ita fuiſſe præceptam in illa Clemẽtina: quia vt optimè aduertit Caie. ibi non dicitur vt teneatur confiteri ſingula peccata, ſicut in c. *Omnis vtriuſq;*, ex quo deducebamus ibi tantùm præcipi mortalia, ſed præcipitur cõfeſsio abſolutè, ergo intelligitur in omni euentu ſi fuerit mate
6 ria ſufficiens qualis eſt etiã veniale peccatũ. Deniq; ibi ſtatuitur regula monachis eo fine non vt purgẽtur à mortalibus, ſed vt perfectiùs viuãt, & à mortalibus præſeruentur exercitio aſsiduæ confeſsionis, ad hoc autẽ cõducit venialia aſsiduè cõfiteri, ſicut ergo ex voto quis ad hoc teneretur, ita etiã ad idẽ teneri poteſt ex lege, & conſtitutione religionis, ſi inſtitutor vellet habere vim legis obligantis (qualẽ credo habere illã Clementinã de quo nõ video eſſe cõtrouerſiã) & eadem ratione præcipitur ibi Euchariſtia ſingulis menſibus ad reſtituendam diſciplinam regularem.

Ad quod peccatũ obligat Clemen. nein agro. Aliquorum ſententia.

Sed quærere poſſet aliquis an talis lex obligare poſsit ad mortale peccatũ, vel tãtùm ad veniale, Canus vbi ſuprà. §. *Poſtremo quia Eccleſia*, docet tantũ obligare Clementinam illã ad veniale cõfiteri venialia quando non ſunt mortalia; rationem reddit, quia pœna ſubiuncta in ea Clementina non eſt tam grauis, quàm quæ aſsignatur in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*. Quã ſententiam licèt non expreſſè, inſinuaſſe videtur Caiet. q. illa 1. de confeſsione, inquit enim quòd cũ in ea Clementina obligẽtur

ad

ad confeſsionem etiam venialium quãdo ſunt mortalia ideò non aſsignatur tam rigida pœna qualis in cap. illo, *Omnis vtriuſq; ſexus*, in hoc enim capite aſsignatur, quod arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & negatur Eccleſiaſtica ſepultura, in Clementina verò tantùm aſsignatur pœna regularis diſciplinæ, ſicut pro tranſgreſsione cuiuſcũque ſtatuti. Et ratione videtur probari, *Probatur.* 8 quia non confiteri venialia non eſt grauis materia peccati, ergo nec erit peccatum mortale, aliàs veniale peccatum dicemus materiam grauem, quod videtur abſurdũ. Nauarrus vbi ſuprà nihil de hac re determinat.

Mihi verò aliter videtur, quòd ſcilicet *Autoris placitum.* contingere poſsit peccatum mortale, imò ita cenſeri debeat niſi forſan, vt infrà explicabo ſecundum aliquorum mentẽ: primò, quia non minorem vim habet lex ad obligandum ſubditos in debita materia, quàm votum, ſed votum huius rei exiſtimaretur ad mortale obligare, ergo & lex, in voto non dubito ita iudicaretur grauis materia omittere confeſsionẽ, ſicut omittere Euchariſtiã, & omittere Miſſam, hæc 9 enim duo materiam ſufficientem ad mortale videntur habere. Quòd autem ſit confeſsio venialium parùm refert, neq; enim inde eſt ſumenda grauitas materiæ ex venialibus quæ confitemur, ſed ex cõfeſsione venialium, hæc autem eſt magni momenti, cum ſit ſacramentum in quo cõfertur gratia, & actus eximiæ virtutis ſicut Euchariſtiam ſumere, & ita pluſquã Miſſam audire. Materia ergo immediata huius præcepti, quæ præcipitur eſt confeſſionis ſacramentum ſiue ſit horum peccatorum, ſiue aliorum, ſicut ergo parui momẽti eſt ſumere parùm potus aut cibi, ſed poſt illud ſumere Euchariſtiam eſt maximum peccatũ, quia quod prohibetur nõ eſt parua illa materia potus aut cibi, ſed ſumptio Euchariſtiæ poſt illud, ſic etiam licèt venialia peccata ſint parui momenti, tamen ea confiteri eſt res magni momenti, & ita eſſe poteſt materia grauis præcepti confeſsio venialium ſicut recipere, aut non recipere Euchariſtiam; & ſicut hæ materiæ in voto eſſent graues obligationes ad mortale ſic etiam, & in lege, quia nõ vi 10 detur diuerſa ratio, imò maior videtur hęc materia, vt ſit notabilis quàm recitare totum officium quotidie quantùm excedit recipere ſacramentum recitationem officij, hæc autem eſſe materia grauis.

Ex quo colligo quòd ſi fuiſſet regula, aut lex impoſita religioſis confitendi omnia venialia etiamſi diceremus eam ferri poſſe quæ obligaret, eſſet veniale tantùm peccatum omittere vnum aut multa venialia modò alia dicerentur, aut mortalia ad recipiendã abſolutionẽ, quia nõ eſt tanti momenti omittere in confeſsione venialia, nec ex hoc omitteretur confeſsio, & ſacramentum, ſed nulla confiteri cum tenearis recipere ſacramentum, & ita quia non confiteris aliqua peccata non recipere abſolutionem, & effectum illius, res eſt tanti momenti vt peccatum mortale eſſe poſsit. Quòd etiam hæc confeſsio tantùm ſit circa venialia, & ita tãtùm in medelam venialium, non probat, non eſſe ſufficientem materiam vt obliget præceptum ad mortale; quia Euchariſtia eſt etiam contra venialia, & illam omittere quando eſt præceptum, eſt mortale, quia carere beneficio horum ſacramentorum non eſt res parui momenti, & materia venialis. *Etiam poſita lege confitendi omnia venialia nõ eſſet mortale aliqua omittere ſecus nõ confiteri.* 11

Ad rationem reſpondeo, quòd licèt ex graui pœna colligimus meritò ſtatim prohibitionem obligare ad mortale, quia præſumitur prudens legiſlator, qui pro venialibus non immittet pœnam grauem, niſi aliquando cum expedit, etiam quando lex in conſcientia non obligat, quæ eſt purè pœnalis, vt ſuo loco diximus, tamen non licèt ex pœna leui, aut non ita rigida colligere prohibitionem eſſe venialis tãtùm peccati, aliàs ex eo quòd nulla pœna apponatur colligetur nulla culpa in tranſgreſsione, cum tamen innumeræ ſunt leges, quæ ad mortale obligant, & ſine aſsignata pœna; poteſt enim lex iuſtis de cauſis peccatum etiam mortale non punire, nedum ſuauiùs. Et licèt dicas ex leui pœna colligi intentionem legiſlatoris nolentis obligare ad mortale, ſed veniale. Reſpõ deo non colligitur ſiquidem obligat ſine vlla pœna aliquando lex ad mortale, tamen etiam, quia obligare ad mortale, aut veniale non pendet meo iudicio, vt ſuo loco dixi, ex voluntate legiſlatoris, quia impoſito præcepto ex eius voluntate ſtatim naturali iure ſequitur ſubditos obedire debere, & ſi materia in ſe grauis eſt mortalis erit inobedientia, nec legiſlator poterit minuere illam, pendet tamen ex volũtate eius, aut obligare omnino, aut nullo modo obligare, non quidem poſito præ- *Satisfit rationi pro oppoſita ſentẽtia.* 12

cepto,

cepto, ſed quia eſt in eius voluntate præcipere, aut conſilium tantùm præbere, ſicut in multis religionibus regulæ non ſunt præcepta, ſed conſilia ita inſtituente primo earum fundatore. Denique in ea Clementina, vt conſtare poteſt alia præcipiũ tur grauia, vt recipere Euchariſtiã, & prohibetur venatio religioſis, ſub eadem tamen pœna, quæ tamen ſunt materia ſuffi ciens meo iudicio mortalis peccati.

13 *Impugnatur doctrina tradita.* Audiui tamen aliquos ita dicentes materiam præcepti, vt iudicemus an ſit mortale peccatum illius tranſgreſsio ita eſſe accipiendam, vt non conſideretur ſecundum ſe tantùm, ſed ſecundum ordinem ad finem, quem intendit legiſlator, veluti ad bonam alicuius vniuerſitatis, aut collegij gubernationem inſtitui ſolet, vt ſingulis diebus audiant Miſſam, imò & iurãtur hæ conſtitutiones, & quamuis præceptũ audiendi Miſſam, ſi ipſa Miſſa ſecundum ſe ſumatur in ordine ad profectum ſpiritua lem vniuſcuiuſque videatur ſufficiens ma teria, vt trãſgreſsio illius præcepti ſit mor talis, tamen in ordine ad gubernationem huius collegij, quam intendit legiſlator, non eſt materia adeò ſufficiens, vt ſemel aut iterum præceptum præterire ſit mor tale, quia non conducit admodùm ad hũc finem legis in ea cõmunitate. At verò reſpectu voti quod profectum ſpiritualem cuiuſcumque reſpicit, videtur materia ſuf ficiens: vnde dicunt non eſſe mortale mo-
14 nachis Benedictinis ſi ſemel aut iterũ prętermittant præceptum confeſsionis venia lium, quia ad finem legiſlatoris nõ eſt admodùm grauis materia, vt ſtatim tranſgreſsio quæcumque illius iudicetur mor-
Defenditur tale. Verumtamen quidquid ſit de hac doctrina in communi, quã examinaui in materia de iuramento vbi de legibus vniuerſitatum diſputaui, in noſtro tamẽ caſu videtur mihi materia ſufficiens vt mortalis culpa ſit tranſgredi huiuſmodi præceptũ omittere confeſsionis ſacramentum quocumque menſe etiam ſi tantùm ſint venia lia, eſt enim actus eximiæ virtutis, & maximæ vtilitatis ſpiritualis vniuſcuiuſque monachi ſingulis menſibus confiteri, cum autem lata ſit lex illa in ſpiritualem profectum monachorũ etiam in ordine ad hũc finem, in vnoquoque iudicanda eſt ſufficiẽs materia ad mortale, ſicut iudicaretur in eo, qui vouiſſet ſingulis menſibus confiteri eodem modo, aut ei in pœnitentiam imponeretur, non enim finis illius Clemẽtinæ eſt exterior gubernatio monaſterij, ſed renouatio ſpiritualis monachorum, & ita idem eſt monachos lege teneri, quàm ſi illud ſpecialiter vouiſſent.

Vltimò notandum eſt quomodò Eccle 15 *Quomodò Eccleſiaſtico præcepto poſſet præcipi confeſsio venialium.*
ſia præcipere poſſet confeſsionem etiam venialium non modificãdo diuinum præceptũ confeſsionis, ſed præcipiendo præcepto Eccleſiaſtico: primò ergo ex dictis in hoc articulo, & præcedenti ſequitur Eccleſiam poſſe præcipere confeſsionem venialium, hoc eſt, vt confiteamur venialia, ſi alia non fuerint, vt denique confeſsionis ſacramentum recipiatur, & hoc eſt indirectè quodammodo præcipere venialia, quia directè præceptum tantùm obligat ad confeſsionem cuius aliqua materia Sacerdoti exhibenda eſt, vnde ſi alia non eſt, aut oportebit venialia confiteri, aut mortalia, quæ iterum quis cõfeſſus fuerat, hæc tamen lex pro aliqua communitate expediens maximè eſt, ſed pro tota Eccleſia nõ *Non videtur expedi ens pro tota Eccleſia.*
videretur ita expediens, nec hactenus viſa eſt, tamen in Pontifice non deeſt poteſtas toti Eccleſiæ præcipiendi confeſsionem, ſi ita rationabilis res iudicaretur: ex parte enim eius quod præcipitur nõ repugnat, quia eſt materia ſubdita poteſtati Eccle- 16
ſiæ leges condendi.

Secundò non videtur Eccleſiam poſſe *Nec poſſet generaliter præcipi confeſsio omnium.*
præcipere, nec toti Eccleſiæ, nec communitati vt confiteantur venialia omnia ſiue ſola ſint, ſiue cum mortalibus: primò de interioribus ſatis conſtat ex 1. art. quia Eccleſia in actus interiores poteſtatem non habet, ſi autem ex præcepto purè Eccleſiaſtico confeſsionis ſequeretur obligatio cõfitendi mortalia omnia etiã interna, ideò eſſet, vt 1. art. notauimus, non quia directè præcipiantur ab Eccleſia, ſed quia cum ab Eccleſia præcipiatur confeſsionis ſacramentum, vt revera præcipi poteſt ſequitur ſtatim iure diuino debere integrã fieri confeſsionem, ad quod requiritur manifeſtatio etiam interiorum modò ſint mortalia: hoc autem non ſequitur in venialibus, 17
quia ſine illis fieri poteſt integra confeſsio iure diuino, ſi ergo Eccleſia nõ præcipiat directè venialia interiora, ſequitur nec indirectè ſequi neceſsitatem ea confitendi. Secundò etiam de exterioribus, quòd omnia quis teneatur confiteri, & ad hoc facere examen ſufficiens, credo præcipi non poſſe toti Eccleſiæ, nec communitati

nitati, non quia illa, non ſint materia ſubdita poteſtati Eccleſiæ, & legis humanæ Eccleſiaſticæ, ſed quia revera lex debet eſſe ſecundum rationem, hæc autem minimè eſſet, & ſi eſſe poſſet ſecundum rationem in hoc caſu verum eſt, quod ſuprà diximus, eſſe veniale omittere aliqua venialia, ſolũ enim ad mortale videtur lex obligare poſſe, vt recipiatur ſacramentum.

DVBIVM IIII.

Vtrùm omnes pueri teneãtur Eccleſiaſtico præcepto quotannis confiteri?

1 *Scotus. Ricardus. Canus. Silueſter. Antoninus Nauarrus. Gabriel. Cordub & Dom. Sotus*

SCotus in 4. diſt. 17. q. 1. §. *De ſecundo articulo*, Ricard. in 4. diſt. 17. art. 2. q. 4. ad ſextum, Canus in relectione de pœnitentia p. 5. prope finem. §. *Illud tamẽ verè*, Siluester verbo, *Confeſſio*, 2. q. 5. Antoni. 2. p. tit. 6. c. 18. §. 2. Nauarr. in ſum. c. 21. num. 33, Gabr. in 4. d. 17. q. 1. art. 2. poſt concluſionem ſecundam, Antonius Corduba in ſumma caſuum conſcientiæ q. 60. Dominicus Sotus in 4. d. 18. q. 1. art. 3. docent (& in hoc non debebat meo iudicio eſſe opinionum diuerſitas) non eſſe habendam rationem annorum pubertatis vt teneantur pueri hoc præcepto, ſicut ad matrimonia, & contractus habetur, nec primi ſeptẽnij, vt docent Siluester, & Antoni. quamuis in iure tunc tantùm in foro exteriori præſumatur vſus rationis in pueris, vnde & ab eo tantùm tempore ſponſalia illorum valida ſunt in iure, quia ab eo tempore diſcretionis vſus in ipſis præſumitur, licèt non potentia ad matrimoniũ, ob quod irritatur illorum matrimonium; tamen optimè docẽt illi duo autores præceptum hoc obligare ad cõfeſſionem etiá ante ſeptenniũ ſi adſit anteà rationis vſus, quamuis in foro exteriori non præſumatur anteà, & in hoc quòd ſi adſit vſus rationis anteà teneantur, citati Doctores loquuntur in quacũmque id ſit ætate, vt manifeſtè colligitur ex cap. *Omnes utriuſque, &c.* dicitur enim cum ad annos diſcretionis, peruenerint.

2 *Qui iudicẽtur annos diſcretionis.*

Sed notandum primò, vt optimè notat Scot. Gabr. Nauarr. & Sotus annos diſcretionis tunc iudicandos eſſe, quando puer ſcit cognoſcere malum, & bonũ, quod eſt contra præceptum, & quod eſt bonũ. Sed an eodem modo intelligatur vſus rationis ad ſumendam Euchariſtiam ſicut ad confeſſionem, non eſt huius loci diſputare.

Quãuis præcepto, nõ tamen pœna tenẽtur pueri ante annos pubertatis.

Secundò notandum cum Soto, & Corduba etiam ſi præcepto cõfeſſionis teneãtur pueri ſub peccato ante annos pubertatis, tamen pœnam Eccleſiæ, quæ eſt cenſurarum, quæ apponitur huic præcepto in illo capite, & in peculiaribus diœceſibus, non ligare eos, quia in c. *Pueris* de delictis puerorũ, Gregor. 9. loquens de pueris ante annos 14. in quibus pubeſcunt inquit eos peccare poſſe, ſubdit tamen in fine capitis in hæc verba: *Quamuis in eis non ita, vt in maioribus punienda videantur*. Vnde quando maioribus ſtatuitur pœna illa rigidiſsima excommunicationis, aut prohibitionis ſepulturæ, aut ingreſſus in Eccleſia, nõ vult Eccleſia ita rigidè peccata puerorum punire ante annos pubertatis. Et quamuis de fœminis in iure illo nihil ſtatuatur, exiſtimo idẽ eſſe ius pro illis, obſeruato tamen tempore ſuæ pubertatis, qui in iure 12. aſſignatur annus, ſicut & contractibus, & matrimonijs habetur ratio, quia ſi in illo iure aſſignatur decimusquartus pro viris, aſſignatur vt tempus pubertatis, nec ſolùm in fœminis tempus illud aſſignatur, quia illæ citiùs ſunt potentes ad generandum; ſic enim tantùm aſſignaretur ad matrimonium, ſed propter vtrumque rationis, vnde & in alijs contractibus, & in ſubiectione ad tutorem huius ætatis tãtum habetur ratio, quia etiam reuera iudicãtur citiùs ad vſum rationis, quàm viros peruenire. Vnde vniuerſaliter quoties in iure pro peccatis ſtatuitur excommunicationis pœna, non vult Eccleſia impuberes ita acriter punire, non quia non velit ſuæ legi ſubditos eſſe, quia revera vult, ſed quia non vult tranſgreſsionem eorum ita acriter punire.

Quid de fœminis ſentiendum. 3

4 *Sotus nõ rectè de pueris philoſophatur.*

Et ita meo iudicio errauit Sotus vbi ſuprà dum aſſerit pueros teneri ante pubertatem ad annuam confeſsionem ex ſolo præcepto diuino, quia Eccleſia non vult eos ligari ſuis legibus, ſed tantùm ſub præcepto diuino relinquit, & ita in eodem 4. d. 12. q. 1. art. 11. nõ longè à fine docet pueros non teneri ante eam ætatem vlla lege Eccleſiaſtica. Hoc ergo cõſtat eſſe falſum, quia ſi Eccleſia nollet ſuis legibus illos teneri, non peccarent ſi quotannis non confiterentur; hoc enim ex Eccleſiæ præcepto eſt, cum ſtamen oppoſitum ipſe docet dum aſſerit pueros teneri quotannis, & ita paucis videtur verbis ſibi contrarius. Forſan

ſan ideò ita dixit, quia exiſtimauit vt reuera eſt præceptũ cõfeſsionis annuæ quoad ſubſtantiam eſſe diuinum, ſed quoad tempus eſſe poſitiuum Eccleſiaſticum, & ita licèt docuiſſet pueros non teneri Eccleſiaſticis præceptis, ſed relinqui ſub diuino, docuit teneri ad annuam confeſsionem. Sed manifeſtè fallitur, quia quoad tẽpus, eſt Eccleſiaſticum præceptum, vt ipſe fatetur, vnde non relinquit pueros in ſolo præcepto diuino, neceſſariò ergo tenetur concedere ſubditos etiam eſſe præcepto Eccleſiaſtico illius textus, vt manifeſtè docet, textus in cap. *Omnis vtriuſque, &c.* in
5 illis verbis: *Cum ad annos diſcretionis peruenerint, &c.* & ita non poſſent implere diuinũ præceptum confeſsionis ante extremam neceſsitatem, quia hoc præceptum diuinũ licèt vagè obliget aliquo tempore extra illud tempus, vt ſuprà diximus, tamen ablata modificatione Eccleſiæ vt notauimus etiam non poſſet aliquis illo obligari, vt tranſgreſsio ei imputaretur.

Nec ſolùm lex hæc Eccleſiaſtica obligat pueros, ſed omnes vbi non excipiuntur, vt in lege ieiunij in qua conſuetudine excipiuntur omnes, qui non expleuerint annum 21. de quo alibi, &c. tenentur enim lege interdicti, tenentur etiam audire Miſſam, denique ad omnem legem vbi ipſi nõ excipiantur; ſolùm Eccleſia, vt conſtat ex illo cap. de delictis puerorũ, noluit eos incurrere pœnam ita rigidam ſicut adultos, vnde meritò excuſamus eos à pœna adultorum, & ita maximè ab excomunicatione, & pœna cenſuræ Eccleſiaſticæ.

Vtrùm verò ab irregularitate per homicidium excuſentur non eſt huius loci. Corduba quæſt. citata, & Silueſter *homi-*
6 *cidium* 3. q. 1. dicto 5. docent non incurrere cum revera in Clemẽtina, *Si furioſis*, de homicidijs excipiatur infans, ſed nõ puer, ſed de hoc alibi. Sed ex dictis ſatis ſit docuiſſe nõ tantùm pueros teneri ad annuã confeſsionem ratione præcepti diuini, ſed etiam ratione Eccleſiaſtici modificãtis diuinum, & verũ non eſſe vniuerſaliter non teneri lege Eccleſiaſtica, niſi ea, aut cõſuetudine excipiantur. Vnde neſcio qua ratione Corduba in ea quæſtione docet hac lege annuæ confeſsionis, & lege interdicti & alijs quibuſdam teneri pueros, vniuerſaliter verò docet non teneri lege humana cum Soto, pro qua ſententia immeritò refert quoſdam autores vt Silueſtrum. Vniuerſaliter ergo tenentur omni lege, ſed nõ incurrunt rigidam pœnam adultorum, vt diximus, niſi ipſa lex eos comprehendat expreſſè, vt infrà videbimus, quia ex vniuerſali illa indulgentia legis, intelligimus Eccleſiam nolle cum poſſet ad excommunicationem obligare pueros, & in materia de confeſsione ita dicendum eſt. De alijs verò ſuis in locis dicetur, quamuis ergo à pœna ſint exempti ipſo iure, vt diximus, ſed non ab obligatione.

Sed vt hoc obiter dicamus notat Cor- 7
duba illa lege Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regularibus c. 5. non tantùm obligari pueros ne ingrediantur ſepta monaſterij monialium quando ſunt doli capaces, etiã ante pubertatem, ſed incurrere in ſentẽtiam excommunicationis; dicitur enim vt nullus deinceps cuiuſcumq; ſtatus ſit audeat ingredi hæc monaſteria ſub pœna excommunicationis, ergo videntur etiam ad pœnam obligari: Eccleſia enim poteſt etiam pueros obligare ad eam, & vniuerſalis illa indulgentia in hac lege ceſſare videtur, nõ tamen eſt huius loci hæc diſputatio.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſtatim, vel quo alio tempore confiteri teneamur?

Notatio circa articulum.

IN hoc articulo diſputandum 8
nobis eſt de temporibus, quibus ad præceptum confeſsionis tenemur, tam iure Eccleſiaſtico, quàm iure diuino, ſed primũ omnium ſupponendum eſt, quod iam diſputauimus q. 86. art. 2. dub. 5. nos non ſtatim teneri atque peccauimus ad confeſsionẽ, ſicut dicebant Doctores quos ibi citauimus cum Vvillielmo Pariſienſ. qui dicebant nos ſtatim teneri ad confeſsionem, & hoc etiam in religioſis falſum eſſe probauimus contra Bonauenturam. Et quidem ſi ſtatim teneremur ad confeſsionem, maximè vt exiremus à ſtatu peccati, ad hoc autem teneremur ex natura rei, ad confeſsionem autem non teneremur ex natura rei, ſed ex inſtitutione, vnde ad hunc eſſectum non tenemur confeſsione, cum e- 9
tiam de eius inſtitutione nõ cõſtet, potiùs ergo teneremur ſi aliquo maximè præcepto contritionis, hoc autem non tenemur

vt

Qua lege humana teneãtur pueri.

Non tenetur quis cõfiteri ſtatim, ac in peccatũ labitur.

vt cõſtat ex ijs,quæ ibi diximus,ergo nec confeſsione:tandem quia ſi ſtatim tenere mur confiteri,ergo Eccleſia malè aſsignauit tempus annuæ cõfeſsionis, ſi enim ſtatim erat obligatio diuini præcepti (alterius enim non poterat eſſe, cum confeſsio ſolùm ex iure diuino poſitiuo obliget) ergo Eccleſia non modificata eſt, nec determinauit tempus confeſsionis,contra illud quòd nos probauimus etiam ex Concilio Trident.aut ſi modificata eſt,perperam illud fecit. Nec ſatis eſt ſi dicas tantùm modificatã eſſe ne vltra annũ obſeruatio præcepti differatur,quoniam revera modificata eſt obligationem illius, vt ſufficeret ſemel in anno, nec tantùm appoſuit pœnã contra tranſgreſſores vltra annum,vt conſtat ex verbis Concilij Trident. ſeſſ.14.c. 5.de Sacramento confeſsionis ibi ita dicitur: *Neque enim per Lateranẽſe Concilium Eccleſia ſtatuit vt Chriſti fideles confiterentur, quod iure diuino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat, ſed vt præceptum confeſsionis ſaltem ſemel in anno impleretur: &c.* Hoc verò nihil aliud eſt quàm eius obligationem ſemel tantùm in anno conſtituiſſe, vnde fallitur Alex.4.p.q.18.memb.4.art,4.§.2. dum aſſerit in illo cap.*Omnis*,tantùm definiri ne vltra annum differatur; non verò excuſatur ab obligatione aliquis ante illud tempus. Quam ſententiam D.Thom. in 4.d.17.q.3.art.1.q.4.falſam eſſe docet, & ipſe Alex.eodem artic.§.2.non ſatis aſſignat quomodò ſtatim confiteri teneamur, inquit enim nõ ſimpliciter,ſed ſi adſit remorſus conſcientiæ ad hoc impellentis,nec explicat an debeat eſſe talis,vt putet homo ſe teneri ad cõfeſsionem ſtatim; ſic enim dubium non eſſet, ſed qua ratione teneatur ſtatim ratione alterius ſtimuli conſcientiæ, nec ille probat, nec video poſſe probari, & ita exiſtimo iam nõ poſ
4 ſeſſé inopinione an ſtatim obliget, & ita Sotus in eo articulo, & quotquot Scholaſtici huius fecerunt mentionẽ præter autores citatos vbi ſupra,& Alex.vt infrà,dixerunt non ſtatim obligare, quos referre non placuit, quòd res ſit notiſsima. Ratio verò pro oppoſita ſententia ſi qua, maximè eſſe poteſt,quia ſtatim teneamur iuſtificari, & ita eligere medium magis idoneum,quod eſt confeſsio,ſed quòd nõ ſtatim teneamur iuſtificari,iam probauimus q.86.art.2.dub.5.quod verò etiã ſi teneremur,non teneremur eligere efficacius me diũ & certius,ſatis etiã cõtra Scotum diximus in hac quæſtione art.1.dubio 1.oſtẽdamus ergo quib⁹ alijs tẽporibus obliget.

DVBIVM PRIMVM.

Quo tempore anni obliget præceptum confeſsionis?

PRimum tempus neceſſarium 1
in quo omnes conueniunt infrà citandi eſt aſsignatum in illo cap.*Omnis vtriuſque*,vt ſemel in anno quiſque fidelis conſcius mortalis,vt probauimus confiteatur.

Dubium tamen eſt quo tempore anni *Prima ſententia.*
obliget præceptũ an neceſſariò in quadrageſima, vel toto anno quocumque menſe à menſe Ianuarij, vſque ad menſem Decẽbris.Ioann.Med.C.de confeſsione quęſt. *Medina.*
De confeſsione ſemel in anno. Dominicus So *Sotus.*
tus d.18.q.1.art.4.concluſione 1.Ledeſma *Ledeſma*
2.4.q.5.ar.5.dub.6. Canus relect.de pœ *Canus.*
nitentia p.5.non longè à fine §.*Ad vltimũ*, & ſequentibus, Nauarrus in ſumma c.21.n. *Nauarr.*
9.docent, ſi conſideretur tantũ confeſsionis præceptum,quatenus ſecũdum ſe obligat non obligare neceſſariò in quadrageſima, vt ſi alio tempore anni fiat ſatisfiat præcepto Eccleſiæ,ſi tantùm attendamus præceptum illius capitis *Omnis vtriuſque ſexus*,ita enim dicitur ibidem:*Vt quiſque teneatur ſaltem ſemel in anno ſua peccata fideliter proprio ſacerdoti confiteri*,& poſteà ſubditur.*ſed in Paſcha ad minus teneatur Euchariſtiam recipere*, vbi cum aſsignaſſet tem- *Probatio Cani.*
pus ſumendi Euchariſtiam, tamen confeſ 2
ſionis non aſsignauit,ſed ſemel in anno dixit fieri debere,ſemel autẽ in anno dicitur fieri,etiam ſi fiat ante quadrageſimã. Probat verò Canus hac ratione,quia ſi aliquis ante quadrageſimam confiteretur peccatum ſuum,vel implet præceptum,vel nõ, ſi implet habemus quod contendimus, ſi verò non implet, ergo tenetur confiteri iterum in quadrageſima, etiam ſi non habeat mortale peccatum denuò, quod erit abſurdum. Sed poſſet facilè ad hanc ra- *Eneruatur.*
tionem reſponderi illũm non teneri iam in quadrageſima confiteri, quia cum hæc ſit modificatio iuris diuini, & illud tãtùm obliget habentem mortalis peccati conſcientiam,quod nondum confeſſus fuerit, 3
etiãſi fuerit contritus,ſequitur iam in quadrageſima illum non teneri,ſicut nec tenetur in art.mortis,ſi aliud non commiſiſſet

mortale peccatũ, ſatis enim eſt quòd anteà illud peccatum quis cõfeſſus fuerit, etiam in confeſsione quæ ei non incũbebat ex præcepto, dicere ergo aliquis poſſet, ita obligare in quadrageſima, ſi tamen in ea ſuperſit mortale, quod nũquam in cõfeſsione fuerit expreſſum, quòd ſi quis anteà confiteatur tanto meliùs, ſaltem obligare dicetur vt ampliùs non protrahatur præceptum confeſsionis, ſecus de præcepto Euchariſtiæ, quia ita obligat eo tẽpore, ſiue anteà quis ſumpſerit eo anno Euchariſtiã, vt nec anteà, nec poſt liceat præcepto ſatisfacere, ſed eo tantũ tẽpore præciſo paſchatis debeat ſumi Euchariſtia, quæ duo aptè diſtingũtur in eo c. meo iudicio.

4 *Ratio ſecũda Cani.* Eodẽ modo cõuincitur ratio alia ſecũda Cani nihil probare, inquit enim ſi aliquis aliquo impedimento aut ętate excuſatur à communione in paſchate, & ſolũ tenetur confiteri, ſi ante quadrageſimã cõfiteatur præcepto ſatisfacit confitendi, vt iterũ nõ teneatur confiteri, ergo illud non obligat præciſè in quadrageſima. *Inſirma eſt.* Reſpõdetur ergo eodẽ modo, quia ſi ille poſt primã confeſsionẽ non peccauit mortaliter certũ eſt ob rationẽ iam dictã, eum nõ teneri ad cõfeſsionẽ, ſiverò peccauit mortaliter dicere aliquis poſſet teneri, & contrariũ non probatur, vnde non video qua ratione ille dixerit impudentiam eſſe hoc negare.

Iudicium Autoris. Solùm mihi videtur probari poſſe ſententiã horum autorũ ex verbis canonis citatis, *Semel ſaltẽ in anno*, quæ revera nõ ſignant tempus determinatũ anni, vnde equi
5 initio anni confeſſus eſt, etiam ſi peccatũ mortale ante quadrageſimam cõmiſiſſet, non teneretur iterũ cõfiteri, nec in quadrageſima, nec alio tẽpore anni ſecundũ hanc ſententiam quã exiſtimo veriſsimam, quia revera diceretur iſte confeſſus ſemel ſaltẽ in anno, diximus tamẽ ſuprà hanc eſſe ſententiam verã, ſi tantùm cõſideremus præceptum cõfeſsionis ratione ſui, quatenus ſpeciale cõmittitur peccatum omiſsionis contra præceptum affirmatiuũ confitẽdi ſemel in anno, ſecus eſſet de præcepto cõfeſsionis ratione ſuſcipiendi Euchariſtiã, ſic enim licèt ſemel eſſet cõfeſſus in anno, adueniente tempore cõmunionis, teneretur ſub mortali confiteri de mortali, quod poſt aliã confeſsionem cõmiſiſſet, aut anteà ſi nondum illud fuiſſet confeſſus, ſed an tunc eſſet duplex peccatum, & duplex præceptum infrà dicemus.

Vnde non exiſtimo veram ſententiam quam aliqui tribuũnt D. Thomæ in 4. d. 6
17. q. 8. art. 1. quæſtiuncula 4. & quodlib. 1. art. 11. quæ eſt Antonin. 3. par. titu. 14. cap. 19. §. 3. dum aſſerit, obligationem qua ligat Eccleſia ad confeſsionem ſemel in anno, eſſe ratione Euchariſtiæ ad quam recipiendam obligat, ſic enim non eſſet præceptum confeſsionis ſecundum ſe, & *Qui ſemel in anno nõ confitetur peccat ſpeciali peccato omiſsionis.* qui toto anno non confiteretur, nec reciperet Euchariſtiam, tantùm peccaret, quia non recipit illam, non verò, quia nõ confitetur, quod eſt apertè falſum, quia ad confeſsionem tantùm teneretur, quando reciperet Euchariſtiam, tũ etiam quia ſpeciale peccatum eſt confeſsionem omittere, & non recipere Euchariſtiam aliquo tẽpore, vt infrà probabimus, ergo ratione ſui obligat præceptum affirmatiuũ illius, contra quod ſola omiſsione peccatur, ergo non ratione Euchariſtiæ ſumendæ tantùm, ſic enim ſolùm obligaret præcepto negatiuo, & vnico peccato commiſsionis ſacrilegij, id eſt, in Euchariſtiã peccaretur, de quo latiùs infrà, deniq; vt benè arguit Canus non erat neceſſariũ ratione Eucha 7
riſtiæ recipiendę modificari tempus confeſsionis, quia ſemper in quocumq; tempore, illa præmittẽda erat, ſiue in paſchate, ſiue extra, & S. Tho. loco citato de obligatione per accidens videtur loquutus.

Medinæplacitum. Sed Ioan. Medina quamuis id quod diximus exiſtimet verum de iure communi in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, inquit tamen & conſuetudine, & communi hominum intelligentia præceptum hoc obligare iam tẽpore quadrageſimæ, maximè verò apparet hoc ex ſtatutis prouincialibus, puniuntur enim qui non cõfitentur intra quadrageſimã, & ita Parochis imponitur præceptũ, vt initio quadrageſimæ omnes qui confeſsi ſunt deſcribant, vt ad ſuperiores deferant, & ex Cõcilio Agathenſi, & refertur in capite, *Quadrageſimæ*, d. 50. 8
& in pœnitentiali Romano præcipitur, vt initio quadrageſimæ confitentibus pœnitentia detur, & in extrauaganti 2. de treuga, & pace, Sixtus Quartus ita definit, vt componat lites inter mendicantes religioſos, & Parochos, in hæc verba: *Quòd etiam ipſi mendicantes deſiſtant prædicare, quòd Parochiani non ſint obligati ſaltem in paſchate proprio confiteri Sacerdoti, quia de iure tenetur Parochianus ſaltem in paſchate proprio confiteri Sacerdoti*; hæc ibi, quaſi dicat cum

alijs

alijs Sacerdotibus confiteri poterunt in reliquo anni tempore, ſed in paſchate tenentur proprio Sacerdoti, vt vultum pecoris agnoſcat, quando de iure tenemur ſemel ſaltem confiteri.

Nemo tenetur ratione præcepti cõfeſſionis per ſe confiteri tẽpore quadrageſimæ, ſi intra eũdem annum aliàs cõfeſſus ſit.

Oppoſitum tamen exiſtimo verius, & ita citati Doctores docent, ſatis eſſe confiteri quocunque die totius anni, ſiue initio, ſiue in fine, nec vt Ioann. Medina aut ratione conſuetudinis, aut prouincialis alicuius ſtatuti docent ad tempus quadrageſimæ fuiſſe redactum præceptum vniuerſale. Et primò vt loquamur de conſuetudine, exiſtimo nullam talem eſſe introductam in populo approbatione ſuperioris, vt vim legis habeat, tamen vulgi exiſtimationem credo eſſe, & inde ortum 9 habuiſſe, quod cum in paſchate ſumenda ſit Euchariſtia, & ad eam præmittenda cõfeſsio exiſtiment neceſſarium eſſe eo tempore confiteri, etiam ratione præcepti cõfeſsionis per ſe, hoc autem non ſatis eſt, vt dicamus conſuetudine introductam eſſe neceſsitatem confitendi præciſè tempore quadrageſimæ, ſiquidem conſuetudo ſic fuit introducta à maiori parte populi, imò ferè ab omnibus, vt præpararentur ad communionem, ad quam tempore paſchæ tenentur, vt ita etiam ſimul implerent præceptum confeſsionis, non verò introducta fuit hæc conſuetudo pro præcepto confeſsionis ſecundum ſe, imo verò ſic redactum eſſet tempus præcepti cõfeſsionis, ad tẽpus cõmunionis, & qui nõ debent ſumere Euchariſtiam tenerentur confiteri eo præciſè tempore, quod eſt falſum.

10 *Obiectio ex Tridentino diſſoluitur.*

Neque obſtat quod in Concil. Triden. ſeſsio. 14. cap. 5. circa finem dicitur, poſtquam enim docuit à Concil. Lateranenſi fuiſſe modificatum præceptum, vt nos explicauimus, ſtatim ſubdit: *Vnde iam in vniuerſa Eccleſia cum ingenti animarum fidelium fructu obſeruatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo, & maximè acceptabili tempore quadrageſimæ, quem morem hæc ſancta Synodus maximè probat, & amplectitur tamquam pium, & merito retinendum*: ibi enim Concil. tantùm voluit ſignificare contra hæreticos retinendum eſſe morem illum confitendi, ſed quòd ſecundum ſe ratione confeſsionis eo tempore obligaret, & ita retineretur non curauit, vnde quando dicit Concilium, *Quem morem, &c.* ad illud refert, quod dixerat obſeruari morem in Eccleſia confitendi, de quo erat inſtitutũ.

Secundò de legibus prouincialibus exiſtimo id non fuiſſe introductum, nec potuiſſe introduci, quia determinare ius diuinum confeſsionis ad hoc, aut illud tempus, exiſtimo ad vniuerſalem Eccleſiam, aut ſummum Pontificem pertinere, non ad particularem, quando vniuerſalis modificata eſt præceptum hoc. In Toletana verò diœceſi tãtùm præcipitur vt in quadrageſima incipiat fieri cathalogus eorũ, qui confeſsi ſunt vt perferatur ad Archiepiſcopũ, non verò vt omnes confiteantur eo tempore; fieri enim poteſt cathalogus eo tempore eorum, qui alio tempore confeſsi ſunt, & ad hoc illi deferant teſtimonium Confeſſarij. Illud verò caput Conc. Agathen. ſolùm loquitur de ijs, qui publicam agebant pœnitentiam, ad hanc enim poterant cogi vſque ad tempus quadrageſimæ, quia eis ſuſpẽdebatur abſolutio vſq; ad illud tempus, & conferebatur eo tempore, quod arbitrio Sacerdotis imponẽtis pœnitẽtiam fieri poteſt, modò verò quæſtio tantùm eſt de vniuerſali præcepto, quod omnibus imponitur confeſsionis. *Conc. Agathen. explicatur.*

Illa verò extrauag. nihil probat, ibi enim non prohibet Sixtus 4. ne prædicent mendicantes, homines non teneri confiteri præciſè in quadrageſima tempore paſchatis; hoc enim conſtat certum eſſe præcepto confeſsionis ſecũdum ſe neminẽ obligari præciſè eo tempore, ſed ante vel poſt confiteri poteſt, modò ſit ſemel in anno, & hoc modo ſatisfieri præcepto; quomodò ergo Pontifex definiret eo tẽpore præciſè iure communi obligare confeſsionẽ? Sed quia fratres mendicantes dicebant populo, non teneri ad confeſsionem cum proprio Sacerdote, nec ſaltẽ ſemel in anno ad recipiendam Euchariſtiam, vt hac ratione oſtenderent ſufficere, ſi confiterẽtur ſibi ob priuilegia, ideò prohibet, ne ita dicant, non quia non poſsit cum ipſis fieri confeſsio, etiã eo tẽpore vt ſuo loco videbimus, in q. *de Confeſſore*, ſed quia hęc propoſitio nõ videtur benè ſonare, populum nõ teneri ad confeſsionẽ cum proprio Sacerdote, cũ iure cõmuni in c. *Omnis vtriuſq;* ita dicatur, debẽt ergo prædicare, populũ ad confeſsionẽ ſaltem ſemel in anno cum proprio Sacerdote teneri, non quia reliquo tempore cum quocũq; poſsint, quia cõfeſsio ſemper cum proprio fieri debet, ſed quia ſaltem tenẽtur, vt ſemel ratione 12 *Extrauag. Sixti 4. exponitur.* 13 15

Euchariſtiæ recipiendæ confiteãtur cum proprio. Sed quòd ipſi mẽdicantes proprij ſint Sacerdotes cum quibus fieri poſſit confeſsio, dicitur in ea extrauaganti, quia poſt verba citata ſtatim ſubdit: *Per hoc tamen ipſi fratres mendicantes non cenſentur excluſi, quominus confeſsiones audire, & pœnitentias iniungere valeant, &c.* Loquitur planè de confeſsionibus, ad quas tenentur fideles quotannis cum proprio facere, & de hac extrauaganti, & de hac re latiùs infrà in materia de Cõfeſſario proprio; ideò modò ſatis ſit dicere in ea extrauaganti ſolùm præcipi ne aliquis prædicet ſubditos non teneri ad confeſsionem in paſchate cum proprio Sacerdote: & quidem non
14 loquitur de eo tempore præciſè ratione confeſsionis per ſe, ſed ratione Euchariſtiæ quod non dubitamus, aliàs ſi loqueretur de præcepto confeſsionis ſecundum ſe, iam illud non tantùm obligaret in quadrageſima, ſed tempore paſchali quod eſt falſum. Quomodò verò confeſsi cum fratribus mendicantibus non teneantur, cum Parocho confiteri, dicemus loco citato.

Adhuc tamen circa hanc temporis annuæ confeſsionis aſsignationem non eodem modo Doctores citati docent. Sotus vbi ſuprà ita intelligit, vt ſemel in anno idem ſit quod ſemel intra annum, hoc eſt ab vna in aliam confeſsionem non ſit ampliùs quàm annus, & intra huiuſmodi annum poſsit ſatisfacere præcepto, ſi confiteatur quocumque velit die, præcepto inquam confeſsionis ſecundum ſe, non ratione Euchariſtiæ. Cæteri Doctores non diſtinguunt nec explicant aliud, quàm quòd ſemel in anno quocumque die confiteatur. Ego verò intelligerem ex verbis decretalis colligi ſenſum omnino contra-
15 rium doctrinę Dominici de Soto, quia ſemel in anno in communi modo loquendi, non idem eſt atque ſemel intra annum confeſsionis, annus autem communiter accipitur cum dicitur ſingulis annis vel vnoquoque anno, ſicut computatur communiter à menſe Ianuario vſque ad Decembrem, vnde etiam ſi diuerſis menſibus anni ſic accepti res aliqua fieret, aut feſtum celebraretur, diceretur fieri ſemel in anno: aliud verò eſſet ſi diceremus duodecimo quoque menſe, vel intra annum confeſsionis, ſicut in priuilegijs dici ſolet, concedimus facultatem accipienti hoc priuilegium, vt poſsit hoc aut illud facere intra annum publicationis. Semel ergo in anno abſolutè idem eſt quod à Ianuario in Decembrem, vt enumeratur annus 1586. & 87. & ſic de alijs vnde quocumque menſe confeſsionis, ſatisfieret præcepto confeſsionis ſemel in anno.

Tẽpus annuæ confeſsionis cõputatur à mẽſe Ianuario ad Decembrem.

Sed notandum eſt non ſufficere ad huius præcepti obſeruationẽ ſi ſemel in anno confiteretur quis ſolùm de venialibus, quia nondum cõmiſerat mortalia, ſed ſi poſteà eo anno habuerit mortalia tenetur toto illo anno ſemel confiteri, vnde qui in quadrageſima confeſſus fuiſſet tantùm venialia, quia alia non habebat, & ſumpſit Euchariſtiam, ſi iterum peccet mortaliter, tenetur confiteri intra illum annum, non præcepto confeſsionis ad ſumendam Euchariſtiam, ſed præcepto confeſsionis ſecundum ſe. Vnde hoc verum erit etiam ſi quis aſsiduè confeſſus fuerit, & ſolùm habuiſſet venialia maiori anni parte, aut maxima illius, quia in illo anno ſi commit tat aliquod mortale tenetur confiteri intra illum annum, & idem tenetur dicere Sotus in ſua opinione, computando annum eo modo, quo ipſe computat à confeſsione vltima mortalis peccati; neque enim à confeſsione vltima quacumque, ſi fuerit venialis peccati computari poteſt. Conſtat hoc ex doctrina ſecundi articuli, 17
quia cum præceptum hoc Eccleſię ſit determinatio præcepti diuini, & ita tantùm de mortalibus intelligatur, ſolùm obligat ad mortalium confeſsionem, & ita ſolùm obſeruatur confeſsione mortalium, vnde quiſque tenetur mortalia ſemel in anno cõfiteri. Quãuis ergo ſæpiùs confeſſus fuerit quis venialia, ſi in toto anno habuerit mortalia tenebitur ad illorum ſemel confeſsionem in anno, ſiue hoc, ſiue illo modo annum computes; vnde poſt primam confeſsionem mortalium, ſiquis computauerit anni initium ſecundum ſentẽtiam Dominic. Soto ſi poſt duos menſes confiteatur venialia, quia alia non habet, non poterit inde rurſus obligationem anni computare vt conſtat; in noſtra verò opinione cõputari debet annus vt diximus, ſed obligationi nõ ſatisfit niſi mortalium aliqua cõfeſsione, ſi toto ſaltem anno aliquando committatur mortale.

16 *Non ſatisfacit quis præcepto annuæ confeſsionis confitẽdo ſolùm venialia.*

(?.)

DVBIVM II.

Virùm elapſo anno ſine cõfeſſione teneatur quis ſtatim confiteri?

1 *Sententia Antonini.*

DOminicus Sotus d. 18. q. 1. art. illo 4. refert Antoninum 3. p. titulo 14. cap. 19. §. 3. quòd aſſerat iam ampliùs non teneri illum ad confeſsionem elapſo anno niſi ratione anni ſequentis, & ita totus annus erit idoneũ tempus ad obſeruationem præcepti, nec tenebitur ſtatim confiteri. *Ratio.* Ratio pro hac ſententia eſſe poteſt, quia poſtquam ſemel omiſit præceptum anni pręteriti, iam ampliùs eo videtur non teneri, ſed tantùm præcepto anni ſubſequentis, veluti cum quis non recitauit horas Canonicas vno die, ſequenti die non tenetur ampliùs eas recitare, niſi quæ ſibi eo die præcipiuntur, & qui non ieiunat, aut audit Miſſam tempore pręcepto aſsignato, non tenetur ſequenti die ieiunare, aut Miſſam audire, aut dicendum eſt quare præcepto confeſsionis ſtatim elapſo anno teneatur quis confiteri, ſed in Antonino inuenire non potui hanc opinionem loco cita to eam ſequitur in 2. part. tit. 9. cap. 9. §. 3. & Siluęſter verbo, *Euchariſtia*, 3. quæſt. 15. dicto 3. *Siluęſter.*

2 *Reũcitur à Soto, & merito. Medina. Nauarrus.*

Cuiuſcumq; ſit hæc opinio meritò impugnatur à Soto vbi ſuprà, & Ioan. Medina C. de confeſsion. quæſt. *De confeſsione ſemel in anno agenda*, Nauarro in ſum. c. 21. nu. 45. Vt verò eam probet Domi. Sotus multa ex oppoſita ſententia conatur deducere incommoda, quæ meo iudicio parùm probant, ideò prætermitto; eam etiã rationem adducunt aliqui, quia cum hoc præceptum ſit modificatio diuini præcepti quod aliàs obligabat quoties erat periculum obliuionis, & hac ratione ſit modificatum ne ſubſit obliuio peccatorum, ſequitur quòd potiori ratione hæc determinatio obligabit vltra annum, quàm illo nõ elapſo. Sed iam ſuprà diximus hac ratione præceptum hoc diuinũ, nec obligare, nec fuiſſe modificatum.

3 *Probatur obligationẽ confitendi pendere in futurũ annum.*

Meliùs ergo hoc aliũde probari debet, & primò quidẽ, quia excommunicatio cõmuniter fertur in eos, qui non ſunt confeſſi intra annũ, & in ea ſemper perſeuerant, donec confiteantur, nec ab ea abſolui poſſunt, ſignũ ergo eſt teneri in reliquo tempore continuo cõfiteri, nec tantùm ideò abſolui non poſſunt, niſi confiteantur, quia illius abſolutio haberi nõ poteſt extra cõfeſsionem, quaſi priuilegia abſoluendi ab excõmunicatione ſint intelligenda in confeſsione; hoc enim licèt ſit verũ de priuilegijs abſoluendi à reſeruatis, non tamẽ abſoluendi à non reſeruatis, quia vt ex cap. *Nuper*, colligitur de ſentẽtia excõmunicationis, vbi dicitur omnibus Parochis competere de iure abſoluere ab excommunicatione non reſeruata, quemcumque poterit Parochus abſoluere ab excõmunicatione illa extra confeſsionẽ, ſed revera nõ poteſt niſi pœnitẽs confiteatur, & impleat præceptum confeſsionis, quia ſemper maneret pœnitens in peccato, ob quod infligitur excommunicatio, ſignum ergo eſt ad id continuò teneri.

4 *Secundò.*

Secundò probat Medina, & Sotus, & aſsignat differentiã inter obligationẽ huius præcepti, & dicendi horas ſingulis diebus aut ieiunare, &c. Aſsignat ergo differẽtiam Medina ex fine legis, & intẽtione illius, ad quædam enim obligat tali die, vel in tali hora, non intẽdens vlteriùs obligare, ſed tunc pręciſè quãdo præciſum aſsignat tẽpus, & ita ſe habet in ratione horarum, in ieiunio, in audienda Miſſa; hæc enim opera deſtinata tantùm videntur ad illum diem; hoc autem optimè colligit Medina, quia in honorem illius fit, vnde illo elapſo iam ceſſat materia huius præcepti, & propriũ motiuum illius. In ieiunio & audienda Miſſa, ſatis cõſtat, in horis canonicis etiam apparet, quòd fiat in honorem diei, Sãcti ſcilicet, aut Dominicæ, quã etiam in ferijs honoramus, & præcipuè, quia præcipit recitationem horarũ omni die, vt ſingulis diebus Eccleſiaſtici teneantur exercere munus orandi pro Eccleſia, vnde qui omiſit vno die, ſupereſt ei obligatio ſimilis pro alio die, vt ita numquam ceſſet ab officio orandi ſecundum diſtributionẽ factã ab Eccleſia ſingulis diebus. Nõ ſic autẽ videtur obligaſſe Eccleſia ad annuã confeſsionẽ in honorem tẽporis aſſignati, ſed vt homo cũ Deo recõcilietur, & ne vlteriùs differret, aſsignauit annum, vnde maiori ratione obligabit elapſo anno, quia ratio aſsignandi tẽpus magis videtur habere locũ elapſo anno. Hanc rationẽ aſsignauit Medina, & Sotus, & ita facilè reſpondetur ad argumentũ primæ ſententiæ, & ita ad alia ſimilia, quæ adduci poterunt reſponderi poterit.

5 Ex ijs colligũt prædicti Doctores Ioã.

Medina, & Sotus, & Victoria in ſum. nu. 148. ad Euchariſtiam non teneri elapſo anno, qui non communicauit, niſi obligatione ſequentis anni intra illius terminum, vt diximus de confeſsione, ſecundum primam opinionem, & in hoc conueniunt cum Antonino, & Silueſtro, quia videtur præceptum communionis non fuiſſe eodem modo ſtatutum, nec eodem modo modificatum eſſe diuinum ad annuam communionem, niſi in honorem illius temporis Cœnæ Domini, eo ergo elapſo ceſſat obligatio. Sed vt hoc obiter dicamus, quia non eſt huius loci, fallunter meo iudicio, & ita contrarium docuit Nauarrus vbi ſuprà, tam de communione, quàm de confeſsione docuerat, quòd vtrobique tempus videatur præfinitum, ne differatur ampliùs confeſsio, aut communio, ſolùm in vtroque caſu ille probat, quia hæc aſsignatio temporis non eſt ad aſsignandum tempus tantùm obligationis, ſed tempus vltrà quod non differatur ſuſceptio ſacramenti, hoc tamen illi probandum erat. Ideò exiſtimo eadem ratione probari poſſe, qua de confeſsione: primò, quia excommunicantur, & numquam abſolui poſſunt, qui non communicant in paſchate, imò potiori ratione ob hoc, quàm propter ſolam confeſsionis omiſsionem. Secundò, quia ratio præcepti meliùs obligat elapſo illo tẽpore, quauis enim habita fuerit ratio ſolemnitatis paſchatis, vt in honorem illius, & Cœnæ Domini eo tempore communicaremus, & non toto anni tempore, ſecus atque de confeſsione, tamen alia ratione facta etiã fuit hæc vtraque aſsignatio confeſsionis, & communionis, fuit enim præcepti diuini modificatio ad tempus determinatum, erat enim præceptum diuinum confeſsionis etiam extra articulum neceſsitatis, vt aliquando illud reciperemus, vt ſuprà probauimus, ſed nondum determinatum à Chriſto, determinandum tamen ab Eccleſia, ſic etiam & communionis ex illo Ioann. cap. 6. *Niſi manducaueritis, &c.* determinans verò Eccleſia tempus determinat frequentiam, quam vult eſſe huius præcepti, neque vult determinare vt quotidie, nec ſtatim, ſed quotannis, ſi ergo hanc voluit eſſe frequentiam, quia nihil aliud eſt determinare diuinum præceptum quod erat frequentandi aliquoties hæc ſacramenta, quam aſsignare tempus frequentiæ, potiori ratione hæc determinatio obligabit elapſo tempore aſsignato quotidie, quia ſic quotidie magis differtur frequentia. Denique ita obligant determinata hæc præcepta, quàm ſi non eſſent determinata, ſed vnuſquiſque de ſe iudicaret ſibi tantùm neceſſariam eſſe frequẽtiam, tunc autem magis contra præceptum committeret ſi magis differret illius vſum, ergo & facta Eccleſiæ determinatione iudicio illius erit idem dicendum. Vltimò ex forma præcepti hoc colligitur in confeſsione cum dicitur, in illo capitulo, vt ſaltem ſemel in anno teneantur fideles confiteri, ſi enim ſaltem ſemel in anno potiori ratione ſemel in anno, & aliquanto pluris temporis.

6 *Idem eſt dicendum de obligatione ſumendi Euchariſtiam.*

8

Notandum tamen eſt cum dicimus elapſo termino præfixo obligare præceptum, conſequenter dicendum eſt continuò ſingulis diebus eſſe omiſsionem continuam illius præcepti, & ita peccatum actuale ſicut de peccato non reſtituendi ſtatim, diximus ſuprà quæſt. 86. art. 2. ſtatim continuari actu, & non tantùm manere per modum habitus, ſic enim maneret etiamſi vlteriùs non extẽderetur præceptum, vnde aggrauatur prima omiſsio continuatione ſuiipſius, ſicut peccatum furti non reſtituendo, ſed interrumpi poteſt hæc omiſsio ſicut peccatum non reſtituendi tribus illis modis, quos dicemus in tractatu de reſtitutione cap. 5. §. 1. de peccato illo, aut impotentia, aut ſomno, aut inconſideratione, eſt enim eadem ratio, ſed de hoc alibi, & ſi hoc velit Sotus articulo citato in ſecunda ratione, qua confirmat ſuam ſententiam de præcepto confeſſionis, benè. Hæc de primo caſu obligationis huius præcepti: hîc poſſem diſputare vtrùm præcepto huic annuæ cõfeſsionis ſatisfiat confeſsione ſine dolore, aut non integrè facta, ſed de hoc infrà in materia de confeſsione informi.

Peccatũ actuale omiſſionis continuatur elapſo anno, quo obligabat confeſſio.

9

Secundus caſus aſsignari ſolet, & meritò, & eſt veluti appendix huius prioris, quoties aliquis timet ſe non habiturum occaſionem confeſsionis, aut copiã Cõfeſſarij intra annum aſsignatum, ita docent Canus relectione de pœnitentia. 5. p. §. *Sed ſunt tamen aliqui caſus*, & §. *Circa tertium caſum*, Nauarrus in ſumma cap. 2. nu. 10. Maior in 4. d. 17. q. 2. circa finem, Paludan. eadem diſt. q. 2. art. 5. num. 20. Ioan. Medina C. de confeſsio. quæſt. *De tempore quo confiteri*

Ante finẽ anni tenetur quis cõfiteri, ſi timet non futuram copiam Confeſſoris. Canus. Nauar. Maior. Palud. Medin.

10 *Bonauent.* *fiteri oporteat*, & videtur fauere paucis verbis Bonauent. in 4. diſt. 17. 2. p. d. artic. 2. quæſt. 2. dum aſſerit vniuerſaliter de omnibus, teneri ante tempus aſſignatum cõfeſsionis quando timetur in poſterum nõ eſſe futuram occaſionem, & opportunitatem, & expreſſè Durand. in eadem diſt. quæſt. 10. num. 6. vbi inquit, ſtatim teneri vnumquemque ad confeſsionem, quando habet crimen aliquod reſeruatum ſuperiori, quem ſtatim conuenire poteſt, & non poterit poſteà, in quo eſt eadem ratio omnino, atque in noſtro caſu. Idem docet Gabr. diſt. 17. quæſt. 1. art. 3. dub. 1. Ricardus art. 3. quæſt. 6. Adrianus in 4. quæſt. 3. de confeſsione. §. *Prohuius ſolutione*, circa finem, Silueſter *Confeſſio.* 1. quæſt. 2. Petrus Sotus lectione 5. de confeſsione. In hoc ergo caſu non erit liberum ad quodcumque anni tempus differre confeſsionem, ſed ſtatim tenebitur ad illam, quæ de ſe non ſtatim obligabat, ne ſi tunc non cõfiteatur, toto anno confeſsionem amittat.

Durand. *Gabriel.* *Ricard.* *Adrian.* *Silueſt.* *Pet. Sot.*

Sed quædam notat Canus circa huiuſmodi caſum, quæ egent meo iudicio examine. Primò benè docet nõ eſſe opus præ-
11 uenire tempus, quando res præcipitur ad tempus certum, vt ſi ieiunium certo die præcipiatur, in honorem enim præcipitur diei, non eſt neceſſe illud præuenire, etiam ſi ſciamus futurum quoduis legitimum impedimentum eo die, & ſic de ijs quæ obligant certo tempore ſignato. Secundò docet alia eſſe quæ præcipiũtur ſine temporis determinatione, ſignati inquam in particulari, ſed vt aliquando impleantur ſaltẽ inquit ſemel in vita, vt ſunt remedia ad ſalutem neceſſaria, & ita tempus horum præuenire ſi timetur periculum, neceſſarium eſt, vnde qui numquã in vita Euchariſtiam ſuſcepiſſet, teneretur ſtatim recipere, ſi timeret poſteà periculũ mortis, vnde etiam probat id quod etiã diximus de confeſsione.

An idẽ ſentiendum ſit de Euchariſtia.

Verumtamen non plenè explicauit totam huius rei difficultatem, ſicut enim nõ tantùm tempus cõfeſsionis teneor præuenire ratione præcepti confitendi in articulo mortis, quando timeo non habiturum Cõfeſſarium, & habiturum periculũ, ſed
12 etiam annuam confeſsionẽ teneor præuenire eodẽ modo, vt omnes docent, nũquid idem erit de Euchariſtia quotannis accipiẽda? Nihil legi apud hos autores, & Canus vt vidimus non loquitur niſi de obligatione in articulo mortis, & quando aliquis nũquam communicauit quòd teneatur præuenire tempus, quaſi dicat, ſi iã ſemel cõmunicauit excuſabitur ab hac præcepti obligatione id eſt nõ tenebitur præuenire, cum tamen dubium etiam propoſuiſſet in quodam argumento dè obligatione ſumendi quotannis Euchariſtiam.

Ideò exiſtimo eſſe quædam ſtatuta tẽpora quibuſdam præceptis, in quibus non eſt latitudo, ſed præciſum tempus ſignatũ, & ita non tenemur præuenire illud etiam ſi certò ſciamus eſſe futurum impedimentum, veluti ieiunium alicuius diei, recitationem horarum illius diei, quæ præciſè intra illum diẽ obligat, aliorum verò præceptorum, quæ non habent ita limitatum tempus in honorem diei, aut quia intra limitatum tempus fieri debent, eſt latitudo in qua ante & poſt fieri poſſent, vt ſi habent tempus vnius anni, vel vnius menſis, vel etiam vnius diei, intra quem anteà, & poſt fieri poſſunt ea quæ præcipiuntur, & in ijs vt infrà latiùs oſtẽdemus præ-
13 uenire tenemur tempus. Vnde ſequitur primò quamuis ad hoc reduci poſſet præceptum Euchariſtiæ quotannis recipiendæ, illud enim licèt elapſo tempore illo in dies obliget, tamen vſque ad illud tempus præciſè non obligat, imò obligatio incipit à ſignato illo tempore; tamen quia inſtitutum eſt hoc præceptum non tantùm in honorẽ Cœnæ Dominicæ, & ita illo tẽpore ſignato obligat, ſed etiã eo præcepto frequẽtia ſtatuitur, & modificatio præcepti, & ideò deinde obligat cõtinuò toto ſequẽti tẽpore; conſequenter qui exiſtimaret ſe non habiturum toto anno copiã Euchariſtiæ, tenebitur meo iudicio præuenire tẽpus, quia licèt ab eo ſignato tẽpore præciſo obligatio illius præcepti ſtatuti ab Eccleſia incipiat, vt ita videatur in honorẽ tãtùm illius tẽporis ſtatutum, tamẽ quia modificatur etiã frequentiam, vt ſemel ſaltẽ in anno ſumamus hunc cibũ ſpiritualem, ideò tenemur præuenire tẽpus, ſi toto anno timemus nõ habituros copiam vſq; ad præfinitũ tẽpus ab Eccleſia, ſic enim modificata eſt, vt vſq; ad illud tempus ſemel ſaltẽ, & eo tempore ſumamus Euchariſtiã, ſecus ſi tantũ timeretur nõ habituros co-
14 piã eo tẽpore paſchali, benè tamen poſteà, ſic enim excuſaretur, nec teneretur antici pare, quia cũ ab eo tẽpore excuſetur, poſteà frequẽtię ſacramẽti ſatisfacere poterit

Aliqua præcepta obligant intra limitatum tẽpus.

Tempus ſumendæ Euchariſtiæ præuenire tenemur, ſi cum inſtat præceptum non eſt ſumenda copia.

Quando timetur periculum mortis, & non ſperatur in eo copia, tenetur quis ſumere Euchariſtiam.

Secundò ſequitur quod teneretur prę-
uenire meo iudicio tempus cõmunionis
ille, qui exiſtimat ſibi futurum periculum
mortis, & non habiturum copiam Eucha-
riſtiæ; tenebitur ergo tunc præuenire etiã
ſi aliàs ſumpſiſſet Euchariſtiã, quia etiam
eum qui receperat Euchariſtiam obligat
præceptum ſumendi illã in articulo mor-
tis, non ratione temporis in honorem il-
lius, ſicut quotannis obligat in paſchate,
ſed quia tenetur illud ſumere in vltimo
vitæ, vt viaticum profectionis ex hac vi-
ta (hoc modo de præcepto cõmunionis
in articulo mortis ſupponimus, & hoc ſup
poſito diſputamus) vnde qui modò ſum-
15 pſiſſet Euchariſtiam ratione annuæ obli-
gationis, teneretur etiam adueniente pau
lò poſt periculo mortis illam ſumere, ſic
ergo non ſatis eſſet iam communicaſſe,
ſed quoties aliquis, aut proficiſcetur il-
luc, quo certò nouit periculum eſſe mor-
tis, atque non habiturum copiam Eucha-
riſtiæ, tenebitur ratione eius periculi, at-
que ſi iam in illud incidiſſet, vt viaticum
ſumat, quia pro eodem reputatur iam in-
cidiſſe, aut ſe ingerere in eam difficulta-
tem, vbi non habeat illam copiam, & ha-
biturum ſe periculum arbitretur, & ita
intraturus mare periculoſum, aut bellum
tenetur, etiam ſi poſt aliquot dies ſit in-
traturus, ſi poſteà credit non habiturum
copiam ſicut enim vt ſequenti caſu dice-
mus, quiſque tenetur confiteri in extre-
ma neceſsitate, hoc eſt, in mortis articulo,
& mortis articulus exiſtimatur periculo-
ſum bellum, & hoc periculum actu obli-
gare exiſtimamus, non tantùm quando iã
ſumus in conflictu belli, nec paulò ante,
ſed etiam quando eſt opportunitas, quam
credimus poſteà non habituros, ita de
Euchariſtia cẽſendum eſt. Quod diximus
de periculo belli dicendum eſt de quocũ-
que alio.

Idem ſentiẽdum eſt de confeſſione.

16 Sic ergo de confeſsione dicendum eſt,
quòd teneatur ſtatim homo confiteri, aut
ratione præcepti annuę confeſsionis, quã-
do timet ſe non habiturum copiam Con-
feſſarij in futurum toto illo anno, cũ præ-
ceptum hoc non obliget ab aliqua anni
parte ſignata, ſicut Euchariſtia in hono-
rem alicuius diei, ſed toto anno, qua par-
te illius quis voluerit, & potuerit, & ita eſt
ſe conueniunt Doctores citati in hoc, &
ſimili ratione tenebitur ſtatim confiteri,
qui timet ſe non habiturum copiam in
futurum eo tempore, quo ſperat pericu-
lum, quia tenetur in hac vita ſubmittere
peccàta ſua Cõfeſſario tandem, ſic autem
ſe exponeret periculo numquam confi-
tendi, & de confeſsione non crediderim
poſſe eſſe dubium in eo, qui peccatũ mor-
tale habet, quamuis de Euchariſtia non ita
planum videatur.

Sed obijcit Canus, & argumentum vi- 17
detur contra prædicta, quia ſequeretur ex *Obiectio Cani.*
ijs teneri aliquem in recitando officio di-
uino, intra eundem diem tẽpus prę uenire,
quando timet ſuperuenturum impedimẽ
tum, quod videtur nimis rigidum. Reſ- *Eius ſolutio*
pondet ille ſi periculũ quod timet ſuper-
uenturum eſt vel à natura, vel à violentia,
vel morbo ſuperuenienti, quod idem eſt,
non teneri præuenire tempus, ſecus ſi eſt
futurũ voluntarium, quamuis legitimum,
quia tunc teneretur præuenire intra eun-
dem diem ſignatum. Reddit rationẽ qua-
re non teneatur prę uenire, ſi impedimen
tum eſt futurum à natura, vel violentia,
quia facultas, quæ conceditur anteuerten
di, aut poſtponendi officium diuinum, vt
poſsit intra diem ſic obſeruari prę ceptum
ne peccetur mortaliter, priuilegium po-
tiùs fauoris eſt, quàm vinculum neceſsita-
tis, & obligationis.

Sed meo iudicio hic autor non conſide 18
rauit, quod anteà dixerat de præcepto cõ- *Non placet*
feſsionis, quamuis enim nò teneamur anti
cipare officium vnius diei in alio die, quia
in diem tantùm obligat illud officium; ta
men intra illum diem eſt latitudo tempo
ris, & liberè obſeruare poſſumus præcep-
tum, vt diximus quacumq; parte diei, cũ
ad officium non ſit neceſſarius totus dies;
vnde eſt latitudo ſicut intra annum ad cõ-
feſsionem; ſicut ergo ad cõfeſsionẽ teneor
anticipare tempus, quando timeo in reli- *Vera ſolutio.*
quo anni tempore nõ poſſe confiteri, etiã
ſi impedimẽtum ſit futurum naturale, vel
violentia, imò ſi ſit hoc modo futurum, vt
infrà dicemus, cum tamen anticipare tem
pus, & horam confeſsionis non ſit neceſsi
tatis, ſed priuilegiũ fauoris, cũ non eſt fu-
turum impedimentũ, ergo idem dicẽdum
de officio recitando intra diẽ, quãuis anti
cipare officiũ aliàs nõ ſit neceſsitatis, ſed
priuilegiũ; erit ergo neceſsitatis, quando
eſt futurum impedimentum etiã à natura
vel violentia, tã in recitãdo officio, quàm
cõfeſsione, aut ſi non in recitatione, nec in
confeſsione, quod eſt falſum.

Dices

19 Dices eſſe diuerſam rationem, quia cõ-
Inſtabis. feſsioni datur liberè locus toto anno ſine vlla culpa anticipando, aut poſtponendo intra annum, quia nõ eſt hora definita, ſed recitationi ſunt horę diffinitæ ſaltem ſub
Reſponſio. veniali. Reſpondeo tamen eſſe ita definitã horam ſub veniali, ſed liberum eſſe à mortali toto die anticipando, aut poſtponendo, imò & à veniali, quando hora legitimè impedita eſt etiam voluntario, legitimo tamen impedimento, potiori verò ratione naturali, aut violento, ita vt tunc poſsimus abſque vlla culpa obſeruare totum præceptum, anteà quàm impedimentum aduenìat, ergo tenemur, ſiquidẽ ita facere poſſumus, vt præceptum obſeruetur; videtur enim eadem ratio de recitando officio intra diẽ, & de confeſsione intra annũ, quamuis intra diem illud habeat certam horam vt diximus; cũ ergo poſsimus implere hoc præceptum, & ſine vllo etiam veniali peccato, cur non tenemur anticipare? Similiter de impedimento legitimè voluntario dicendum eſt, niſi quòd tunc poſſemus dif
20 fere officium vſque ad illud tempus, ita tamen vt relinquamus legitimam occupationem, quam poſſumus omittere, & hoc intelligo quando illa occupatio non eſt præcepti alterius neceſſarij, ſi enim eſſet, & omittẽdum nullo modo eſſet præceptum, ſequitur anticipandum eſſe tempus recitãdi officium, ſicut ſi naturale eſſet impedimentum futurũ, vt diximus, & contra Canum ſequitur, quòd qui ſciret intra diẽ ſibi ſomnum ſuperuenturum naturaliter, quia ita expertus eſt, quando recitanda eſſet alia hora non teneretur tempus anticipare, cum poſſet, quod conſtat falſum eſſe.

Præuiſo mortis periculo, quando non eſt futura copia Confeſſarij, præmittẽda eſt confeſsio.

Tertius caſus, qui ab omnibus ſine controuerſia locis citatis aſsignatur, eſt, periculum mortis, aut in bello, aut nauigatione, aut infirmitate, relinquitur verò arbitrio boni viri iudicandum ſimile periculum, an ſit veriſimile, & vt ſuprà diximus ſi timetur periculum futurum quando non eſt futura copia Confeſſarij, præmittenda eſt cũ habetur copia illius, hic caſus eſt ſine controuerſia, quia ſi eſt præceptum diuinum confeſsionis in hac vita, neceſſariò obligabit in extrema neceſsitate aliàs iam eſſent
21 aliqua peccata, quę libera eſſent ab obligatione confeſsionis, & quamuis iure canonico non ſit expreſſa hæc obligatio confeſſionis in eo tempore, ſicut quotannis, ob id tamen negari non debet huiuſmodi præceptum, quia revera tolleremus præceptũ diuinum de confeſsione, ſi tunc nulla eſſet obligatio.

Statutum Innocentij de confeſſione ægrotantium.

Eſt tamen ſtatutum in iure in cap. *Cum infirmitas*, de pœnitẽtijs, & remiſsionibus ab Innocent. III. ſub graui pœna, vt cum primùm vocati fuerint medici ad ægros curãdos, ipſos primò admoneant, & hortentur confiteantur peccata ſua, quia aliàs cum à medicis admonentur ad confeſsionem, in deſperationem ægri inducuntur, & ex hac cauſa id fuiſſe ſtatutum docet Innocentius III. ibi: quam conſtitutionem, quòd forſan in deſuetudinem abijſſet innouauit Pius V. quodam motu proprio, qui in bullario habetur quarto loco inter alios eiuſdem, & iubet, vt priuſquàm Doctoratus gradum medici recipiant, iurent eam conſtitutio-
22 nem ſe obſeruaturos. Sed circa illam conſtitutionem Innocentij notat Silueſt. verbo, *Medicus*, quæſt. 3. partic. 3. in quacumque ægritudine intelligendam eſſe, etiam non graui, nec periculoſa, & apparẽter probat, quia ea ratione (vt inquit textus) id ita ſtatutum fuit, quia multi cum à medicis admonebantur, vt confiterentur, in deſperationem incidentes, faciliùs vitæ periculum patiuntur; ſi autem ægri viderent eos tantùm admoneri ad confeſsionem, qui graui, & periculoſo morbo ægrotant, cum vidiſſent ſe admoneri etiam in initio infirmitatis in eandem cauſam deſperationis incidendi occaſionem habuiſſent; ſecus quando omnes admonentur regulariter; tunc enim dicere poſſet medicus ſe id non facere periculo ægritudinis inſtante, ſed ex præcepto ſibi impoſito; vnde tollitur cauſa illa deſperationis, quam dixit Innocentius ſe velle amputare.

Pius V.

Silueſt. ex poſitio.

23 Sententiam oppoſitam, ſequitur Angelus verbo, *Medicus*, nu. 8. & Roſella eodem verb. num. 3. vt ſolùm intelligatur in morbis periculoſis, ita etiam docuit Nauarr. in ſumma cap. 25. num. 61. & mihi ita probatur, eſſet enim nimis in quacumq; leui ægritudine, & febri ita medicos obligare: vnde & cum motus proprius Pij V. ſit tantùm innouatio illius conſtitutionis Innocentij, ſequitur non alio modo obligare. Nec aliquid probat ratio adducta à Silueſtro, quia in periculoſis morbis non ſtatim vrget periculum, aut inſtat, & ideò cum antea admonentur infirmi, tollitur occaſio illa deſperationis, ſecus quando iã poſt aliquot dies, ſic enim eſſet ſuſpicio inſtantis periculi, id

Angeli, & Roſellæ iudicium probatur.

Nauarri.

Caietan. eſt abſque remedio; Caieta. verò in ſumma verbo, *Medicus*, mediam ſequitur ſententiã vt cõſtitutio intelligatur, nec in periculoſis tantùm, nec quando tantùm eſt morbus pedis ex delicijs proueniens, vt podagra, &c. ſed quãdo talis eſt morbus, qui poſtulet accũbere in lecto, vt curetur. Mihi tamen placet, vt ſolũ intelligatur periculoſa, hoc eſt grauis infirmitas, nõ leuis, etiãſi poſtulet in lecto accũbere: nomine ergo ægri-
24 tudinis periculoſę nõ intelligo tãtũ eã, quę revera ſtatim agnoſcitur, vt acuta, & maligna, ſicut eſt febris acuta putrida, &c. ſed qualis eſt, quę forſan fiet talis, ſecus quãdo apertè cognoſcitur leuis infirmitas, vt in hominibus valetudinarijs ſæpius contingere ſolet, aut etiam in alijs.

Indicium autoris.

Quid in Angeli ex poſitione nõ placeat.

Quòd verò docet Angelus non potuiſſe conſuetudine conſtitutioni illi derogari, quia non eſſet conſuetudo, ſed corruptela, non placet, imò crediderim, ideò innouatam à Pio V. quia in deſuetudinem abijſſet, & poteſt quidem, quia quamuis ſit abuſus ex parte ægroti eo tempore differre cõfeſsionem vſque ad vltimum periculum, et ex parte medici, quòd debito tempore non moneat ægrotos, tamen quòd tam citò non teneantur, poteſt meo iudicio conſuetudine tolli, quod eſt ex mero iure poſitiuo, nec oppoſitum eſſet natura ſua peccatum, vnde nec corruptela. Vnde Caietanus in ſumma verbo, *Medicus*, quamuis exiſtimet, illam conſtitutionem intelligendam eſſe de morbis etiam non periculoſis,
25 tamen conſuetudine ita receptum eſſe ex conſenſu tacito ſuperiorum, & diſsimulatione illorum, vt non obliget niſi in periculo iam ipſius morbi morti propinquo; & ego non video, cur conſuetudine contrarium huic conſtitutioni non poſsit obtineri, & ita exiſtimat Caiet. decretũ hoc fuiſſe ſcriptum, ſed numquam in vſu receptum, niſi vt diximus.

Caietan.

Nauar. & Caieta. obſeruationes

Siluęſtri. Angeli, & Nauarri.

Pij V. ſtatutum, qua prudentia ſeruandum ſit.

Sed addit primò Nauarrus, & Caietan. ſatis eſſe, ſi medicus non per ſe ipſum, ſed per domeſticos ęgrotantis, aut Parochum ipſum admoneat ægrotum, vt confiteatur. Addunt ſecundo Siluęſter Angelus, & Nauarr. non debere propterea medicum deſerere ægrotum, quia non velit confiteri, hoc enim peius eſſet ipſum relinquere, & contra charitatem apertè. Sed Pius V. in illo motu proprio oppoſitum videtur ſtatuiſſe ijs verbis: *Neque tertio die vlteriùs eos viſitent niſi longius tempus infirmo Confeſſor ob aliquam rationabilẽ cauſam, ſuper quo eius cõſcientiam oneramus conceſſerit, & eis per fidem Confeſſoris, in ſcriptis factam conſtiterit, quòd infirmi, vt præmittitur confeſsi fuerint peccata* 26 *ſua.* Sed ego non video quomodò hoc obſeruari poſsit, vbi tãtũ fuerit medicus vn⁹, & infirmus periclitetur, aut grauiter ſaltẽ ægrotet, ex quo ſi medicus ipſum deſerit forſan incidet in periculum, cui remedium poſteà adhiberi non poſsit: & ideò exiſtimo magna cautela procedendum eſſe, vt terror aliquis infirmo incutiatur, ipſum deſerendi ſi non confiteatur: ſic tamen, vt non relinquatur ſine remedio, hoc enim non vellet Pontifex. Quod attinet ad alia, ſtandũ eſt etiã conſuetudini receptæ, neq; enim video ita cõmune eſſe in ſcriptis oſtẽdi medico teſtimoniũ Confeſſarij. Prætermitto caſum aliũ qui ab omnibus adducitur, quòd quiſq; teneatur confiteri ratione erroneæ conſcientiæ, hoc enim commune eſt in omni materia.

DVBIVM III.

Vtrùm ad dignam ſacramentorum receptionem teneatur, quiſque confiteri quolibet tempore?

DRædictis addẽdus alius caſus eſt rã 1
tione Euchariſtię recipiẽdæ, tũc enim ſiue in paſchate ex præcepto, ſiue alio tẽpore ex deuotione quis recipiat Euchariſtiã, tenetur confiteri. Primò antequã illã recipiat, & hoc iam video eſſe ſine controuerſia poſt Concil. Trid. & omnes citati Doctores ita docent excepto Ricardo, qui docet non teneri, ſi ſperat maiori cum deuotione poſteà ſe cõfeſſurum eſſe, excepto etiam Caiet. qui 3. par. quæſt. 80. artic. 4. & in ſumma verbo, *Communio*, in principio, & 1. Corinth. 11. in illa verba, *Probet autem ſe ipſum homo*, docet, nec ſtatutum humanum, nec diuinum eſſe, quia vt reuerenter accedamus ad Euchariſtiam, ſatis eſt, noſmetipſos probemus per Contritionem. Meritò tamen omnes Doctores citati cõcedunt, eſſe neceſſarium præceptũ confeſsionis præmittendæ etiam de iure diuino, & ita definit Con. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. & can. 11. non tantùm neceſſariã eſſe præparationẽ hanc cũ confeſsione, quando eſt mortale peccatum, ſed etiam illam eſſe præparationẽ, quã Apoſtolus tradidit 1. Cor. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, &c.* illud autem diuinum eſt, quamuis id nõ explicet

Ad dignã Euchariſtiæ receptionem obligat præceptum confeſsionis.

Ricard. & Caiet. ſingulariter ſentiunt.

Conc. Trid.

Conci-

Concilium, quia inquit Paulus, *Ego enim tradidi vobis, quod accepi à Domino*, & quàm antiqua fuerit hæc Ecclesiæ consuetudo, multis probat Canus vbi suprà, quę quidē, & alia prætermitto, quia non sunt huius loci. Perperam verò Petrus Sot. conatur defendere sententiam Caiet. vt damnata non sit, in lect. 12. de Eucharistia, cum meo iudicio disertis verbis sit damnata vtrobiq;, sed nolo in hac re immorari.

Immeritò Sotus Caietanum defendit.

De alijs sacramentis, vt necessarium sit præmittere confessionem ad dignam eorum susceptionem, docent Palud. Adrian. & Marsil. in 4. quæst. 12. art. 2. p. 5. casu 6. necessarium esse, Paludan. posteà addit nō peccare mortaliter, sed nulla ratione, aut iure id probare possunt: ideò omnes citati, meritò oppositum docent. Quòd verò inquit Leo in Epist. 89. aut secundum alios 91. dum ait homines admittendos ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis, hoc est, pœnitentiam, debet intelligi de Eucharistia, quam sacramenta in plurali sæpissimè appellat Ecclesia, sed S. Thom. quodlib. 1. art. 11. docet ad sacramentum ordinis recipiendum necessariam esse confessionem, quod quidem ita interpretantur, non quia ratione ordinis sit necessarium, sed ratione Eucharistiæ, quæ cōmuniter in ordine recipitur, sed nescio, an id velit D. Thom.

Paludan. Adrianus. Marsili.

Ad reliqua sacramenta dignè suscipiēda non est necessariò præmittenda confessio.

Exponitur Leo.

D. Thom.

Duo tamen in hoc casu notanda sunt, quæ propriè materiam hanc de confessione concernunt primū non esse duplex peccatum, accedere ad Eucharistiam sine confessione, quasi alterum esset omittere confessionem, alterum verò accedere irreuerēter ad Eucharistiā, hoc est, sine debita præparatione; sed vnum tantùm est peccatum irreuerenter tractandi Eucharistiam. Ita docet Sotus in 4. d. 18. quæst. 1. arti. illo 4. vnde dicendum est, præceptum confessionis tunc nō obligare per se, sed ratione Eucharistiæ, hoc est, esse tantùm præceptum negatiuum non sumendi Eucharistiam sine hac præparatione confessionis: & ita peccabit ille, non quia non confiteatur, sed quia non confessus accepit Eucharistiam. Ita videtur docere Canus 5. p. relectionis de pœnitentia, §. *Ad quartum respondetur*, vbi inquit, quod de pœnitentię lege, idem de confessionis præcepto dicere consentaneum est, vt per se in articulo necessitatis confiteri teneamur, per accidens autem, vt dignè suscipiamus Eucharistiæ sacramentum, cum tamen idem autor, vt vidimus q. 86. art. 2. in eadem relectione, par. 4. §. *At verò articulus alius, qui addi solet*, postquam dixit hoc de præcepto contritionis ad recipiendum sacramentum quodcumq; subdit: excipio vnū Eucharistię sacramentum, quod qui in mortali sumit, duplex peccatū peccat, alterū sacrilegij in Eucharistiā, alterū omissio præcepti cōtritionis, cōsequenter ergo idē dicere debebat de cōfessione, cum tamen oppositum planè docuerit, vnde & sibi cōtrarius videtur. Sed etiam Dominicus Sotus loquens de præcepto contritionis ad sumenda alia sacramenta in 4. d. 17. quæs. 2. art. 6. cum dixisset per se tunc non obligare ex vi præcepti contritionis, sed præcepti dignę administrationis sacramentorum, aut receptionis, subdit; at verò dum quis sacramentum Eucharistiæ sumpturus est, singulariter contritionis præcepto obligatur propter sacramenti dignitatem, sentit ergo obligare per se, & ita esse duplex peccatum, cum tamen posteà de cō fessione dicat oppositum, vt vidimus, vnde & ipse etiam videtur secum pugnare.

Canus non sibi cōstat.

Sot. etiam secum pugnat.

Aliquando tamen esset duplex peccatū, vt etiam docet Sotus in dist. 18. quæst. & articulo citato, quando tunc incumbebat ex præcepto etiam Ecclesiæ de annua confessione confiteri, ita vt iam essemus in vltimo termino implendi præceptum illud, & tunc verisimum est, tunc enim ille non tantùm peccaret, quia sine debita cōfessione ad Eucharistiam accedit, sed etiam quia non confitetur intra annum, etiamsi aliàs non sumeret Eucharistiam. Hoc verò computari debet secūdum diuersas opiniones, quas suprà retuli de annua confessione. Sotus dicet hoc contingere posse in paschali tempore, quia eo tempore potest impleri annus ab alia vltima confessione, & tunc obligabit præceptum confessionis: ego verò quia dixi totum annum à mense Ianuarij vsq; ad Decembrem esse terminum præcepti, dicam id numquam contingere nisi in vltima anni parte, quando iam amplius non supereſt tempus implendi præceptū.

Quando sit duplex peccatum omissio confessionis.

Secundum est, quod notare etiam oportet, & proprium est huius materiæ de confessione, quod definitur in Concilio Trident. sess. 13. cap. 7. vbi postquam declarauit necessarium esse præmittere confessionem Eucharistiæ, inquit ita esse obseruandum perpetuò eis etiam, quibus ex officio incūbit celebrare, & subdit: *Modò non desit illis*

Posterior obseruatio.

illis copia Confessoris, quòd si necessitate vrgente Sacerdos absque præuia confessione celebraterit, quamprimùm confiteatur, hæc ibi: Est ergo præceptum statim confitendi statutum

Decretum Conc. Trid.

8 ab Ecclesia, quando verò censeri debeat nō haberi copia Confessarij, non est huius loci; nec rectè assignatur à Cano in illa par. 5. relectio. de pœnit. §. *Ad tertium non est difficile respondere*, dum asserit, si Confessarius sit intra idem oppidum, etiamsi longiùs habitet, censeri iam habere copiam Confessoris, secus si distaret à Ciuitate tribus milliaribus: potiùs ergo videndum est, an Sacerdos possit adire Confessarium opportuno tempore, nec desit populo hora qua tenetur celebrare: si verò id ita non possit, tunc dicendus est non habere copiam, in eo ergo casu tenetur confiteri statim habita opportunitate adeundi Confessarium, si habet conscientiam mortalis, & existimo præceptum esse ad hoc obligans in conscientia, quod propter reuerentiam Eucharistię optimè ita cautum est. Existimat tamen

Canus.

Nauarr.

Nauarr. in summa c. 2. num. 10. hoc etiam extendendum esse ad laicos, vt qui ob euitandam infamiæ notam, postquam accessit

9 ad locum vbi Eucharistia accipitur, nō vult inde recedere, sed accipit contritus Eucharistiā, teneatur statim confiteri habita opportunitate, quia (inquit) si de ijs etiam rogaretur Conci. eodem modo responderet, immeritò tamen, cum lex expressè loquatur de Sacerdotibus, ad laicos etiam extendit, cum præceptum hoc aliàs non obligaret nisi Ecclesia ita statuisset, vt satis constat, si ergo non expressit quidquam de laicis cur ad eos extendi debet eius præceptum.

Explicatur decretum Tridentini.

Est tamen addendum adhuc pro explicatione huius decreti illud tantùm obligare in vno ex tribus casibus, quibus contingere potest celebrare sine confessione præuia: primò enim celebrare Sacerdos potest hoc modo, quia ei incumbit missam celebrare coram populo, & non habet copiam Confessoris, quia ex quo commisit peccatū, aut illius recordatus est, non potest Cōfessarium adire ante debitam horam celebrationis, & tunc excusatur à confessione, & in hoc casu debet cum contritione accedere, & præposito cōfitendi, & debet cum

Primus casus.

10 primùm possit statim confiteri, voluit autem sic statuere Sācta Synodus, ne iterum ille Sacerdos differret confessionem existimans non futuram occasionem iterum celebrandi anteà quàm cōfiteretur, & sic incideret in eandem necessitatem, voluit ergo præcipere, vt ille citò quæreret Sacerdotem cuius copiam non habuit tunc.

Secundus.

Secundò potest contingere, quia nō deest copia Confessoris, sed occasio confitēdi, vt quando iam aliquis indutus sacras vestes in altari non potest sine infamiæ nota confiteri, & tunc debet conteri de peccatis quorum meminit, sed in hoc casu non tenetur confiteri statim, sed iterum quando velit celebrare, in primo autē statim, etiasi non tam citò velit celebrare, & ita in Missali Rom. in rubricis de defectibus c. de defectibus dispositionis animę assignantur ij

11 duo casus, & in primo præcipitur confessio statim vt diximus, in secundo tantùm dicitur necessariam esse contritionem, & in hoc casu Concilium noluit præcipere, vt ex verbis illis colligitur, dicit enim Sacerdotes teneri statim confiteri, & addit modò nō desit illis copia Cōfessoris. Quòd si necessitate vrgente Sacerdos absq; præuia confessione celebrauerit, quamprimùm confiteatur, quasi dicat necessitate vrgente eum non esset copia Confessoris, secus qui absque necessitate vrgente, cum haberet Confessorem ex inconsideratione, aut obliuione non præmisit confessionem, hic enim licèt in altari recordetur, & teneatur conteri, sed non statim finita Missa cōfiteri, hunc enim nō est opus obligare quærere Confessorem, quem habebat præ manibus, & habet, sed alium, qui coactus fuit celebrare non habens copiam, tamē antequam accederet, videret se indigere confessione, sed non habere Confessorem; vnde de hoc idem dicerem, atq; in secundo casu diximus, quando ille accederet bona fide, sed in altari recordaretur peccati est enim eadem ratio, & verba ipsum non comprehendunt, sicut nec illum secundi casus.

12

Tertius casus.

Tertiò denique qui scienter accederet sine confessione, licet tunc peccaret, tamē non teneretur statim cōfiteri, de hoc enim non loquitur Concilium cum iste copiam haberet Confessoris, nec prætexu inopiæ Confessoris ita accesserit, sed sua malitia.

DVBIVM

DVBIVM VLTIMVM.

Vtrùm præcepto Eccleſiaſtico obligetur ad confeſſionem is, qui peccata habet ſolum occulta?

1 VLtimò circa hoc ſit dub. vtrùm teneatur ille iterũ in ſecundo caſu confiteri, etiamſi non habeat niſi mortalia occulta. Ratio dubij eſt, quoniam hoc eſt Eccleſiaſticum præceptum, Eccleſia autem non poteſt præcipere confeſſionem occulti peccati, vt artic. 1. probauimus, ſed tantùm præcipere poteſt confeſſionem, & indirectè inde ſequitur obligatio confitendi occulta peccata cordis ex lege non humana, ſed diuina præcipiente fieri confeſſionem integrè omnis mortalis, hic autem non videtur Eccleſia poſſe ita præcipere confeſſionem. Dices, præcipere Eccleſiam tunc confeſſionem etiam venialium, & quia ſimul iure diuino tenebitur confiteri integrè, conſequenter ſequitur obligatio confitendi occulta cordis mortalia. Contra hoc tamen eſt, quòd Eccleſia tantùm ibi præcipit confeſſionem accedenti ad celebrandum cum conſcientia mortalis, quòd ſi illud tantùm fuit occultum, & nullũ habet aliud exterius mortale, non poterit illi præcipere confeſſionem, quia non ſubditur imperio Eccleſiæ de occultis præcipere, vnde nec præcipere poterit confeſſionem ei, qui ſolùm cũ peccato occulto cordis accedit, nec de illius

2 tranſgreſſione ei conſtare poterit. Reſpondetur ita verum eſſe mera poteſtate condendi leges Eccleſiaſticas non poſſe hoc ab Eccleſia præcipi, ſed poteſtate determinãdi tempus confeſſionis poteſt, cum enim ſit præceptum diuinũ confeſſionis de mortalibus habẽti mortale, quod reliquit Chriſtus modificãdũ ab Eccleſia ad hoc, vel illud tẽpus, ſic potuit Eccleſia præcipere Sacerdotibus, vt præcepto tenerentur quoties cum conſcientia occulti etiam accederent, vt diximus, ad Euchariſtiam: quod ſpeciali facultate commiſſa ſibi à Chriſto ſtatuendi tẽpora huius præcepti facere potuit. Quòd verò illã ſic à Chriſto acceperit ſuprà probauimus, & eadem ratione cum obligat ſingulis annis Chriſti Fideles ad confeſſionẽ, cum obliget ſolùm habentes mortalia, vt artic. 2. probauimus, obligat etiam non habentes niſi occulta peccata mortalia cordis ex eadem poteſtate, & hoc certiſsimũ eſt, potuit ergo diuerſis rationibus diuerſis ſtatibus modificari hoc præceptum. Sed quo- 3
modò Fratribus Sancti Benedicti non modificata fuerit ad ſingulos menſes præceptum hoc de mortalibus, ſed legem ſtatuerit confeſſionis vtcumq; , vnde etiam de venialibus, iam diximus ſuprà articul. 2. & hęc de hoc articulo, & quæſtione.

Ratio dubij.

Præoccupatio.

Reſponſio ad dubium, & rationes.

QVÆSTIO XCI.

De qualitatibus confeſsionis, vt integritate, &c.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm confeſsio debeat eſſe omnium peccatorum?

DOminicus Sotus diſtin. 18. 4. q. 1
2. duos in hac quæſtione articulos priores in explicanda definitione, & quibuſdam confeſſionis qualitatibus conſumit, eas verò tantùm ſummatim explicat, cõmuniter enim ab omnibus quibuſdam diſtichis referuntur, quæ omnia placuit prætermittere, ex ijs enim quæ in particulari in hoc articulo, & alijs quæſtionibus diſputabũtur, apertè deducitur confeſſionis definitio, & natura qualitateſque illius, ſed & definitio confeſſionis adeò nota eſt, vt indignum cenſeam Theologo in hac re immorari. De integritate ergo confeſſionis, quæ in eo conſiſtit vt omnia peccata explicentur in confeſſione ſecundum circumſtantias illorũ in hoc artic. dicamus, ſed in quibus caſibus liceat 2
non omnia explicare, quæ aliàs explicanda erant duobus ſequent. articulis. In quibus caſibus licitum ſit non omnia confiteri peccata, & quæ Sotus artic. 3. & 4. quæſt. citatæ diſputat, in hoc art. dicemus, primò de ſpeciebus, deinde numero peccatorum.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm ſemper explicari debeant neceſſariò in cõfeſsione ſpecies peccatorum?

SIT ergo primum dubium de 1
ſpeciebus, vtrùm omnes ſpecies ſint neceſſariò diſtinctè explicandę in confeſſione, vel in genere ſufficiat eas explicare? Non video magnam in hac re poſſe eſſe cõtroverſiam

ſiam ſiquidem in Concilio Tridentino ſeſſione 14.cap.5.definitur,non tantùm confitenda eſſe omnia integrè peccata, ſed etiã ſingulas peccatorum circumſtantias, quæ ſpeciem mutant,hoc eſt, quæ ſunt diuerſæ ſpeciei,ſine illis enim integrè exponi non poſſunt peccata.Idem definitur cano.7.ſimiliter ergo & omnes ſpecies peccatorum exponendæ ſunt, vt ſi aliquis fuit ſacrilegus,non ſatis eſt,ſi dicat ſe ſacrilegum fuiſſe,ſed oportet explicet, qua ſpecie ſacrilegij, cuius multę ſunt vt in perſonam,locũ, &c. Et hæc doctrina colligitur ex cap. *Omnis vtriuſq;*,de pœnitentijs,& remiſsionibus vbi Innocentius præcipit,vt quiſque fidelis cũ ad annos diſcretionis peruenerit omnia ſua peccata confiteatur; omnia autem ſua peccata non confiteretur, qui ſpecies non explicaret. Sic etiam in Concilio Florent.ſeſſ.vlt.in decreto Eugenij dicitur ad hoc ſacramentum pertinere, vt pœnitens omnia ſua peccata confiteatur.

Neque hoc eſt tantùm humano iure introductum,ſed cum ipſa ſacramenti,& cõfeſsionis inſtitutione à Chriſto inſtitutũ, & præceptum. Ita colligit Concilium eo capite citato, deduci ex eo,quòd Chriſtus tradidit Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata, vnde quia incognita cauſa inquit Concilium talem ſententiam ferre non poterant colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia quorum poſt diligentem diſcuſsionem memoriam habent recenſeri.Et quidem cum in eo cap. Ioan. 20.dicatur,*Quorum remiſeritis peccata, &c.* & *quorum retinueritis, &c.*colligitur explicanda eſſe peccata,vt quis abſoluatur. Vnde confeſsio hoc continet, vt ſit peccatorũ explicatio; hæc autem fieri non poteſt niſi ſpecies omnes, & circumſtantiæ diuerſam ſpeciem conſtituentes explicentur,hæ nãque circumſtantiæ nouum peccatum conſtituere dicuntur,cum in eodem actu duplex ſit malitia ſpecie diſtincta,vt ſatis eõſtat. Confeſsio ergo inſtitutione ſua hoc cõtinet,vt ſit omnium peccatorum diſtinctè, vnde indubitatum eſt,&de fide,eas eſſe explicandas , & in hoc non video inter Doctores controuerſiam,niſi quam ſtatim dicemus.

An omnes peccatorum ſpecies ſemper ſint explicãdæ ali quorũ placitum. Caietan.

Dubium tamen propoſitum eſt, vtrùm hæc ſpecierum diſtinctio ſit ſemper neceſſariò explicanda, vel aliqua ſit hoc limitatione intelligendum. Caiet.in to.1.opuſculorum tractatu 5,quæſt.3. & ipſum ſequitur Nauar.in c.*Conſideret*,de pœnitentia d. 5.num.17.& 18.docet non omnes ſpecies in vniuerſum eſſe explicãdas hoc enim cẽſet ipſe nimis oneroſum , docet ergo eſſe ſpecies peccatorum in duplici differentia, quædam ſunt, quæ ad ſui curationem non ſunt cauſa diuerſi iudicij in Cõfeſſore,quia Confeſſor illis explicatis non diuerſo modo iudicabit pœnitentem curandum,& hæ non ſunt neceſſariò explicandæ: huiuſmodi,inquit, ſunt vt in peccato diuinationis, necromantia hydromantia aeromantia, & omnes illæ ſpecies quas D. Thom.aſsignat diuinationis 2.2.quæſt.95.artic.3. aliarum circumſtantiarũ, quę ſpecie diſtinguuntur exemplum nõ adducit. Aliæ ſunt ſpeciem mutantes circumſtantiæ,quę diuerſum inducunt iudiciũ Confeſſori,vt diuerſo modo medeatur peccatori,& has eſſe explicãdas docet.Ita inquit eſſe,vt ſpeciem periurij,blaſphemiæ,homicidij,&c. Eius ſententiam ita abſolutè ſequitur Canus in 5. par.relectio.de pœnitentia,fol.101.§. *Ad quartum argumentum reſpondetur* , & ampliùs ſuam ſententiam explicantes Canus, & Caietan.docent,eas circumſtantias eſſe, quæ diuerſum poſtulant iudicium , vt curentur,quæ cõmuniter mediocriter doctis notæ ſunt,alias verò ſubtiliores non inducere hoc iudicium, & ita non has , ſed illas eſſe in confeſsione explicandas.

Nauarr.

Canus.

Reijcitur.

Hæc tamen ſententia apertè eſt meo iudicio contra Concil. Trident. loco citato, vbi abſolutè definit omnem ſpeciem,& circumſtantiam omnem, ſpeciem mutantem eſſe in cõfeſsione explicandã. Videndũ ergo primo eſt an verè ſit ſpecifica diſtinctio inter peccata,ſi autem fuerit vera,neceſſariò explicanda eſt, quia revera nouum inducit peccatum,aut nouam malitiam , nec ſatis eſt,ſi dicamus eas tantùm ſpecies peccatorum explicandas in confeſsione , quæ cõmuniter notæ ſunt mediocriter doctis, ſed etiam,& quæ paucis notæ ſunt ex inſtitutione huius ſacramẽti explicari debent.

Sententiam Caietani à nota vindicat vterque Sotus.

Sententiam Caietan. laudat Petrus de Soto lectione 9.de confeſsione,eam tamen ita intelligit ex ſententia illius, vt diuerſæ tantùm ſpecies explicandæ ſint,quæ diuerſam malitiam moralem continent,quas inquit ille morales ſpecies appellare poſſumus,non verò opus eſſe ad alias deſcendere,vt ad ſpecies diuinationis quas enumerat D.Thom,illo loco,&Caietan.Domin. etiam Sot,diſtin.18.quæſt.2.art.4. exiſtimat

mat

mat eodem modo Caiet. à communi opinione non diſcedere, quamuis ipſe Caieta. putaret differre, quia quando communiter Scholaſtici omnes fatentur diuerſitatem ſpecificam explicandam eſſe in confeſsione, intelligunt diuerſitatem ſpecificam in genere moris, hæ namque quæ differunt ſpecie in genere naturę, vt ſpecies diuinationis non ſunt explicandæ, ſicut furari ſericum, aut pecuniam, quòd in omni ſentẽtia veriſsimum eſt.

8 Ego verò exiſtimo Caiet. in ea fuiſſe ſentẽtia, & quòd illæ ſint diuinationis ſpecies in genere moris, ſicut etiã Can. docuit, & q̃ nõ omnes in genere moris, ſint neceſſariò explicandę niſi, quę poſtulant diuerſum in Cõfeſſario iudiciũ, & hæc ſunt in illius ſentẽtia, quæ communiter notæ ſunt mediocriter doctis; cur enim tam longam prẽmitteret ipſe præfationem in ea quæſtione, vt quaſi rem dignam conſideratione nos doceret, ſi tantùm vellet ſpecies peccatorum in genere naturæ non eſſe exprimendas, vt ſi homicidium fiat ferro, vel ligno, vel furtum ſit huius, vel illius rei, cur etiam diceret eas tantùm eſſe explicandas, quæ cõmuniter notæ ſunt mediocriter doctis, hæ namque ſpecies naturales, hoc eſt, in genere naturæ notę ſunt ſæpiſsimè etiam idiotis, quis enim non videat diuerſa eſſe in genere naturę aſpicere terram, aut aquam, aut aues, aut cadauera ad diuinandum: hic ſi aliquid minùs notum erat, eſt differentia in genere moris intra diuinationis peccatum, & ideò cum exiſtimaret Caietan. eſſe

9 veras ſpecies morales, quia tamen non eſſent ita communiter notæ, vt diuerſæ ſpecies peccati, dixit non eſſe neceſſariò exprimendas, quia non inducunt diuerſum ſui iudicium in Confeſſario.

Sic ergo explicatam mentem Caiet. exiſtimo falſiſsimam, & contra Conc. Triden. vnde conſequenter contra confeſsionis diuinam inſtitutionem. Aut enim hæ ſpecies cum intra genus moris differant non ſunt exprimendæ, quia nõ poſtulant diuerſum in Cõfeſſario iudiciũ, & hoc apertè falſum eſt, quia ſi verè ſpecie differũt diuerſũ ſui in cõfeſsione iudicium gignũt, aut ſi hę nõ gignunt, neq; aliæ, nec enim iudicium idẽ poteſt eſſe peccatorum diuerſæ ſpeciei, ſi verè ea differunt. Quòd verò aliquãdo medeamur eodem genere remedij, vt oratione, aut ieiunio diuerſis peccatorum ſpecibus ex ijs quæ diximus, non mirum, ſiquidem non omnes ſpecies peccatorum, quia inter ſe differant diuerſum poſtulant medicinæ genus, ſed multis poſſumus eodem genere ſatisfactionis, & ſpiritualis remedij mederi. Aut denique non omnes ſpecies peccatorum in genere moris ſunt exprimendæ, quia non ſunt omnibus notę, & ita nõ debemus omnes obligare ad ea, quæ communiter nota non ſunt: eſſet enim intolerabile iugum cõfeſsionis: & hæc etiam ratio non probat, cum enim dicimus debere explicari circumſtantias omnes in con- 10
feſsione mutantes ſpeciem peccati, hoc intelligẽdum eſt, niſi ignorantia aliquis excuſetur, neque rudis tenetur ad hanc exquiſitam ſpeculationem inquirendi ſubtiles ſpecies peccatorum, imò & aliquæ erũt ita ſubtiles, vt nec Confeſſores teneantur, vt infrà in quæſtione de Confeſſario dicemus. Sed ſi aſſerimus, vt neceſſariò aſſerendum eſt ſpecies omnes diuerſas in genere moris explicandas eſſe, intelligendum eſt neminem ab hoc excuſari qui nouerit eorum differentiam, quòd ſi ignorauerit non imputabitur illi quando non ſunt communiter notæ, vt diximus. Vnde ſecundũ hãc doctrinam contra Caietan. ſequitur dicendum teneri aliquem non tantùm dicere ſe diuinaſſe, ſed explicare, an per terram, vel per aues, &c. Quòd ſi ignorans id omiſerit Confeſſarius, qui id nouit teneretur interrogare, quo modo diuinationis, veluti ſi aliquis pœnitens ignorans diceret ſe acceſiſſe ad mulierem, nec ampliùs explicaret debet interrogari de peculiari ſpecie à Confeſſario.

Vnum tamen cõcederem ego Petro de Soto, & Domi. eas nõ eſſe ſpecies diuinationis in genere moris diuerſas, ſed tãtùm eſſe eandem ſpeciem diuinationis, & peccati, cuius ſpecifica malitia in eo conſiſtit, quòd ſit cum pacto dæmonis tacito, aut expreſ- 11
ſo, quòd verò ſit in hoc genere, vel illo rerum, ſcilicet aqua, vel terra, &c. non variat rationem malitię, neque credo voluiſſe eas D. Thom. diſtinguere in genere moris, ſicut etiam in ſpeciebus infidelitatis, quamuis dicamus in doctrina D. Thom. eſſe diſtinctas ſpecies morales Iudaiſmum, Paganiſmum, & Hæreſim, tamen in vnaquaq; aſsignantur multæ materiales ſpecies, quæ non variant rationem malitiæ in genere moris huiuſmodi ſunt in hæreſi ſequi hũc aut illum errorem. Sed an etiam ipſæ tres ememeratæ ſpecies differat in genere mo-

ris

Autoris iudicium.

Improbatur Caieta. placitum.

In quo cum vtroque toto cõuenias Autor.

ris non eſt huius loci examinare. Conſtat ergo ſpecies verè diſtinctas in genere moris, & circumſtantias omnes ſpeciem mutãtes exprimendas eſſe in cõfeſsione, de alijs verò circumſtãtijs anteaquàm de numero peccatorũ dicamus ſtatim diſputabimus.

DVBIVM II.

Vtrùm circumſtantiæ, quæ non mutant ſpeciem peccati, ſed ſolùm augent, aut minuunt illius malitiam, neceſſariò ſint exponendæ in confeſsione?

1 NON leuis controuerſia eſt inter Doctores, vtrũ circũſtantię, quæ ſpeciẽ non mutant in genere moris, ſed aut augent, aut minuunt peccati malitiã, quæ aggrauãtes, aut alleuiantes vulgò dici ſolent à Scholaſticis, exprimi debeant in confeſsione? Quæſtio autem intelligitur, quãdo nec circumſtantia mutat ſpeciem moris, nec de mortali facit veniale, aut de veniali mortale intra eandem ſpeciẽ, hæc enim explicanda eſt etiãſi ſit intra eandẽ ſpeciẽ veluti furtũ in genere actus moralis, eiuſdẽ ſpeciei eſt in magna, & parua quantitate, vt diximus 1. 2. d. 144. quia mortale, & veniale nõ differũt in genere actus moralis ſpecie, ſed in ratione offenſę, vt ibi dixim⁹ differũt pluſquã ſpecie, quia analogicè dicũtur: quia ergo in cõfeſsione opus eſt explicare mortale, vt mortale, opus eſt cũ ea circũſtãtia explicare cũ qua ſit mortale, vt quòd furtũ fuerit tanti momẽti, vt ſit mortale. Nec hic nomine circũſtantię cõprehẽdimus numerũ peccatorũ, numerus enim peccatorũ nõ eſt circumſtantia actus, vt cõſtat; vnde ineptè ab aliquibus circũſtantia dicitur. Difficultas tãtũ eſt, vtrũ ſit etiã neceſſariũ explicare fuiſſe tantæ quãtitatis furtũ, vt centũ, vel pluriã, vel ſatis ſit dicere furtũ mortale ſemel cõmiſsi, & ſic de alijs circumſtantijs augentibus malitiam.

Status controuerſiæ.

2

Prima opinio. Antiſiod. Marſil. Caietan. Maior. Domi. Sot. Petr. Sotus. Canus.

Prima opinio eſt Antiſ. lib. 4. ſum. trac. 6. c. 3. q. 3. Alex. 4. q. q. 18. mem. 4. art. 3. §. 2. Marſi. in 4. q. 12. art. 1. p. 1. dub. 1. Caiet. 1. 2. q. 7. Cõmentario circa totã quæſtionẽ, & in ſumma verba, *Cõfeſsio.* cõditione 15. Maior in 4. d. ead. q. 4. Dom. Sot. d. 18. q. 2. ar. 4. concl. 5. & 6. & deinceps. Pet. de Sot. lect. 9. de confeſsione, Can. relect. de pœnitẽ. 5. p. §. *Sed enim grauiſſimum*, aſſerenti ũneceſſariũ eſſe, & in prȩcepto confiteri circũſtantias iudicio prudẽtis aggrauantes peccatũ, hoc eſt, augẽtes malitiã etiã intra eandẽ ſpeciẽ, de minuẽtibus verò ſtatim in ſolutionibus argumentorũ dicemus. Scot. in 4. d. 17. q. 1. §. *De ſecundo articulo*, inquit, neutrã partẽ eſſe certã in hac quæſt. tutius tamen eſſe eas cõfiteri, & hoc nõ eſt dubiũ eã eſſe tutiorẽ partẽ, quia in ea peccatum eſſe non poteſt, ſed forſan, vt infrà dicemus nõ eſt animabus magis expediens, cũ ſit cauſa multorũ ſcrupulorũ. Ita etiã Thom. de Argent. neutram partẽ determinatim ſequitur, ſed hanc tutiorẽ eſſe ait & dictis Aug. magis cõformẽ, ſic etiã & Gab. in 4. d. 17. q. 1. art. 2. concl. 4. docet tutũ, & perfectũ eſſe eas confiteri, verũtamẽ incertũ eſſe, an teneamur illas cõfiteri. Quòd verò augentes malitiã exprimẽdę ſint probari poteſt primò ex Aug. lib. 2. de viſitatione infirmorũ c. 5. to. 9. vbi inquit: *quæ ergo mentẽ grauiùs exacerbant facinora, Dei Angelo manifeſta, nihil obſcurum dicens, culpam nullis ambagibus inuoluens.* Et ſtatim ſubdit: *Deſignanda ſunt etiam, in quibus peccaſti loca, ſi recordaris, & tempora, cum quibus peccaſti perſonis, non nomina ipſarum, & vt à peccato deſiſtant ſecretò corrigenda familiaritas, in quo peccaſti, labilis ætas, in quo gradu ſeruiebas Eccleſiæ,* & addit vltimò, *vtrũ ex neceſsitate, an ex voluntate cecidiſti?* quæ omnia neceſſariò ad circũſtãtias intra eandẽ ſpeciẽ pertinent, aut minuentes, aut aggrauantes, minuentes, vt ſi in ęta te fragili, vel non, &c. Et in c. *Conſideret*, de pœnitentia d. 5. quod eſt Aug. tom. 4. libr. *De vera, & falſa pœnitentia*, c. 14. vbi has omnes circumſtantias enumerat explicandas. Primò quantùm in peccato perſeuerauerit, vbi de ipſa actus duratione loqui videtur. Secũdò quanta victus fuerit tẽtatione, & alia huiuſmodi, quæ videntur ad circũſtantias augentes malitiam pertinere.

Scotus.

Thom. de Argent. Gabr.

3

Probatur 1. ex Aug.

4 Secũdò ratione probatur ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. deſumpta, vbi ex poteſtate abſoluendi, & detinendi conceſſa Presbyteris colligit Conc. in hunc modũ neceſſariã eſſe cõfeſsionẽ, & ſtatim inquit: *Cõſtat enim Sacerdotes iudiciũ hoc, ſcilicet abſoluẽdi, & detinendi, incognita cauſa exercere non potuiſſe, neq; æquitatẽ quidẽ illos in pœnis iniũgendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potiùs in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent*, ſed hoc idẽ ſequitur ſi pęnitens nõ explicet peccatorum circumſtantias augentes, vt pœna nõ imponatur ſecundũ æquitatẽ, eſt ergo cęcum, & diminutum iudiciũ ſine illorũ explicatione, & infrà idẽ argumentum

Secũdò probatur ex Conc. Trid.

mentum faciemus de alleuiantibus, id eſt, minuentibus malitiam; vnde & Confeſſarius niſi ita integrè, & diſtinctè nouerit ægritudinẽ, neceſſariam medicinam applicare non poterit. Hoc etiã maximè probare videtur, quod in canonibus pœnitentialibus, & apud Burcar. vt videbimus iniunguntur plurimæ ſatisfactiones diuerſæ ex ſola diuerſitate circũſtantiarũ intra eãdem ſpeciẽ. Plures rationes pro hac ſententia fieri cõſueuerũt, & meo iudicio nõ parui momẽti quas poſtmodũ adducemus, & reſpõdebimus ad illas; hãc verò adduximus, quia eſt veluti fundamẽtũ huius ſententiæ, cõtra quod noſtræ etiã ſententiæ fundamẽtũ præci
6 puũ opponemus oſtẽdentes ſaltẽ hoc nullam vim habere, quod ſatis erit, vt oſtendamus iure diuino non eſſe obligationẽ hanc explicandi has circumſtantias.

Solas circũſtantias ſpeciem mutãtes explicãdas eſſe verior ſententia docet. D. Thom. Bonauen. Ricardus. Almainus. Durand. Paludan. Dion Cart. Viguer. Antoni. Albert. Adrian. Ioan. Med. Siluest. Nauarr. Sum. Cõfeſſ.

Secũda ergo ſententia, & quæ mihi probatur, eſt magis apud DD. Scholaſticos recepta, non eſſe neceſſarium explicare hanc circumſtantiarum grauitatẽ, ſed ſolas ſpeciem mutantes, ita docet D. Thom. in 4. d. 16. q. 3. art. 2. q. 5. Bonau. d. 17. 3. p. d. art. 2. q. 3. Ricard. eadem diſt. arti. 3. quæſt. 5. Almain. in 4. diſt. 17. q. 1. artic. 2. §. *Nec ſolùm peccata*, Durand. d. 16. q. 4. Palud. q. 3. art. 3. Diony. Carth. in 4. d. 16. q. 2. Vigue. in ſum. cap. 16. §. 4. verſic. 18. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 7. Alber. diſt. 16. art. 24. quamuis diſt. 17. art. 36. videatur primam opinionẽ ſequutus. Adrian. in 4. q. 4. de confeſsione verſic. *Venio nunc*, Ioann. Medina C. de confeſsione quæſt. *De circumſtantijs confitendis*, Siluester verbo. *Confeſsio.* 1. queſ. 9. Summa Confeſſorum lib. 3. tit. 34. quæſt. 81. Naua. in ſumma c. 6. num. 6. & in c. *Conſideret*, de pœnitentia diſtin. 5. num. 6. & ſeq. Et quidem licèt modò admodũ recepta ſit prior opinio, dum de hac re diſputatur, ſed ferè nullus eſt, qui in praxi eã obſeruet exactè: eſſet enim vt infrà oſtendemus intolerabile iugum ita exactè eam ſequi, & Confeſ-
7 ſarijs, & pœnitentibus. Fundamentum verò huius ſententiæ primum eſt, quo etiam obiter eliditur, quod pro alia adduximus, quia ſatis conſtat hanc obligationem confeſsionis, & omnium, quæ ad eam concurrũt iure diuino poſitiuo introductã fuiſſe, & potuiſſe ita inſtitui, vt quiſq; teneretur confiteri, & peccatorũ numerũ, & ſpecies, nõ verò circũſtantias augẽtes malitiã, ſi ergo nõ conſtat à Deo ita præceptum fuiſſe, vt & circũſtantias aggrauãtes cõfiteremur, neq; enim ex Euãgelio cõſtat, nec traditione, nec doctrina Patrum. Imò cum Concil. Trid. ex ipſo loco Euangelij, & verbis illius deduceret hoc præceptum, ſicut infrà etiã deducemus, & decerneret in particulari ad quid eo præcepto teneamur cap. illo 5. ſeſſ. 14. ſolùm definit numerum peccatorum eſſe explicandum, & varietatem ſpecierum, 8 atque adeò circumſtantiam omnem, quæ ſpeciẽ mutat, & nihil aliud expreſsit. Qui ergo ea tantùm confiteretur, quæ Concil. explicauit eſſe explicanda, ſatisfeciſſe præcepto credendũ eſt, quia cum hoc ſit præceptũ, & ita vt diximus intelligi poſsit, nec Eccleſia, quæ illud declarauit aliquid aliud tamquam neceſſarium propoſuerit ex hoc præcepto, quàm explicandas eſſe omnes ſpecies, & numerum, vnde aliud etiam fuiſſe præceptum colligere debemus? Et ante Conc. Trid. in Later. dũ explicatũ fuit hoc præceptum, nec tantùm contra hæreticos, ſed abſolutè, ſolùm explicatur quòd quiſque teneatur cõfiteri omnia ſua mortalia, quod nihil aliud comprehendit, quàm numerum, & ſpecies.

Probatur ex Trid.

Obiectio.

Dices Eccleſia in Concil. Tridenti. non negauit eſſe præceptum confitendi has circumſtantias, nec affirmauit illud propter opinionum varietatem, ſed ex eodem fundamento, vnde colligit eſſe explicandas ſpecies peccatorũ, & circumſtãtias mutantes ſpeciem, ex eodem colligitur etiam explicandas eſſe augentes eandem malitiam; noluit tamen Conciliũ colligere propter varietatem opinionum, ſed probabiliùs deduci, quod docet prima opinio. Cõ- *Soluitur.*
tra hoc tamen eſt, quòd aut ſequitur certò, ſicut deducitur de circumſtantijs variantibus ſpeciẽ, & de ſpeciebus ipſis, & hoc temerè diceretur, id enim planè vidiſſet Concil. & intuliſſet, cum autẽ non intulerit, ſignũ eſt non ita planè deduci; ſi verò tantùm ſequitur probabiliter, probabimus multò minùs probabiliter, & ſine fundamento ſequi priorem opinionem; quod hac ratione conſtat: quia Concilium ex hoc principio, 10
quòd Chriſtus Sacerdotes Iudices conſtituerit ad quos peccata deferantur in quæ, aut detentionis, aut abſolutionis ſententiam pronuntient, colligit neceſſariam eſſe confeſsionem in ſpecie, & ſigillatim omnium peccatorum quorum fuerit memoria, reddit verò rationem ijs verbis; *Conſtat enim Sacerdotes Iudicium hoc*, ſcilicet detinendi, aut abſoluendi peccata,

incognita cauſa exercere non potuiſſe, ſi in genere dumtaxat, & non in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent, quaſi dicat, ſi tãtùm in genere, aut tantùm in ſpecie, & nõ ſigillatim cõfeſsio fieret, Sacerdos nõ ferret tãquã Iudex ſententiã detinẽdi peccata, aut ab eis abſoluendi, Iudex enim, ſi vt Iudex fert ſentẽtiã, cauſã agnoſcere debet in particulari, ſi ergo Sacerdos abſoluit à peccatis, & detinet illa, hoc eſt, nõ tantùm negat abſolutionẽ ſimpliciter, ſed iniũgit ſatisfactionẽ ante abſolutionẽ, ad eã ligãs, vt ſuprà explicauimus q. præced. art. 1. ergo cognouit peccata in particulari, & id colligitur ex illis verbis, *Quorũ remiſeritis peccata,* ſcilicet quæ noueritis, id eſt, quæ noſſe debetis, quia Iudices eſtis futuri, peccata autẽ tantùm alicuius cognoſci dicuntur quando in ſpecie, & ſigillatim cognoſcuntur.

11

Addit aliã rationẽ Conciliũ: *Neq; æquitatẽ quidẽ illos in pœnis iniungendis ſeruare potuiſſe ſi in genere dũtaxat, & nõ potiùs in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraßẽt,* hoc enim neri poteſt a Sacerdote, vel ante abſolutionẽ, aut poſt, vt iã dixi, & ita hæc eſt altera pars iudicij Sacerdotalis, ſcilicet iniũgendi pœnã, quod tam ſit detinendo peccata, quàm abſoluẽdo ab illis: quia ergo æquitas obſeruari nõ poteſt in pœnis, niſi cognita in particulari cauſa, oportet peccata explicare, ſi verò hinc colligitur explicandas eſſe circũſtantias aggrauantes, vt æquitas etiã ſeruetur in pœnis, aut de fide colligitur, quod nõ eſt dicendũ, quia nullus dicit eſſe de fide primã opinionẽ, aut ſine fundamẽto, aut enim illud principiũ Sacerdotes debẽt æquitatẽ in pœnis iniũgendis obſeruare, ex quo colligitur neceſsitas cõfeſsionis in particulari, intelligitur ita quòd obſeruanda ſit æquitas adamuſsim, cõſiderata tota peccati grauitate, vndecũq; illa proueniat, & hoc ſit certũ ex inſtitutione Chriſti, hinc autẽ euidẽter ſequitur, vnde & de fide, eſſe explicandã circũſtantiã omnem aggrauantẽ, quia illa pœna adamuſsim imponi nõ poteſt iuxta peccati omnẽ grauitatẽ niſi cognita tota cauſa, & grauitate peccati, illa ergo explicanda eſt, hæc enim illatio euidens eſt ex illo principio, vnde tã certa erit hæc cõcluſio, quòd aggrauantes explicãdæ ſint, ſicut & illa, quòd ſpeciẽ mutantes. Aut ſolũ probabiliter ex illo principio deducitur, non quia non eſt certa illatio, ſed quia illud principiũ, ſcilicet Sacerdotes debẽt æquitatẽ in pœnis iniũgẽdis obſeruare nõ eſt certum ſi loquamur de tota peccati grauitate, etiã intra eãdem ſpeciẽ, ſed hoc tãtũ probabiliter aſſeritur, vnde & probabiliter etiã deducitur, quòd totã grauitatẽ debeãt cognoſcere Sacerdotes, & ita ſine fundamento aſſerimus ita eſſe intelligendũ principiũ, cũ non cõſtet nec ex ſcriptura, nec ex Cõciliis, aut traditione: cũ ergo poſſet Chriſtus, ſic ſtatuere hoc iudiciũ, vt Sacerdotes imponant, & iniũgant pœnas ſecundũ æquitatẽ conſiderata tantũ, & varietate ſpecierũ peccatorũ, & numero eorũ, nõ verò grauitate intra eãdẽ ſpeciẽ, vnde cõſtat Chriſtũ inſtituiſſe etiã cõſiderata grauitate intra eandem ſpeciem, ſi enim nõ eſt certũ ita inſtituiſſe ex Conc. aut traditione, aut ſcriptura, vnde cõſtare poteſt de hac Chriſti voluntate? Quòd ſi nec ex ſcriptura, nec aliũde deducitur, cõſtat ſolũ ita aſſeri, quia videtur ijs autoribus citatis ita inſtitutũ fuiſſe de facto, cũ tamẽ dependeat ex voluntate Chriſti, vnde & temerè illud aſſeritur, hoc eſt, ſine fundamento.

12

13

14

Cum ergo in Con. Trid. aſſumitur illud principium Sacerdotes debere imponere pœnas pœnitentibus ſecundũ æquitatem, intelligit non ita adamuſsim conſiderata grauitate cuiuſcũq; peccati intra propriã ſpeciem ſecundũ varias circumſtantias circa illam, ſed tantùm ſecundum numerũ, & ſpeciem: hoc enim ſignificat illa particula, *Quorum remiſeritis peccata,* hæc enim & diuerſitatem peccatorum cognoſcendam eſſe apertè oſtendit, hoc enim ſignificat peccata in plurali, & hæc ſecundum ſpeciem, & ſecundum numerum debent intelligi. Ex hoc verò principio optimè intulit Cõciliũ cognoſcendam eſſe varietatem peccatorum ſecundum ſpeciem, & numerum, vt pro ijs pœna ſecundum æquitatem imponatur, & eadem ratione collegit eodem capite explicandas eſſe omnes circumſtãtias ſpeciem mutantes, & hac ratione exiſtimo dilui fundamentum, quod adduximus pro priori ſententia, quod ipſi exiſtimant validiſsimum.

Explicatio Concilij Trid. ex qua ſoluitur argumẽtũ primæ ſententiæ.

Nec placet, quod reſpondent Bonauen. quæſt. citata in quodam argum. *Sed contra,* Nauarr. in illo cap. *Conſideret,* n. 11. & Ioan. Med. quæſt. citata ad 3. argum. in fin. quæſtionis, & Palud. art. citato nu. 18. non eſſe neceſſarium ex vi poteſtatis Sacerdotis in hoc iudicio imponere pœnã ſecundũ æquitatẽ, ſicut peccatum poſtulat, quia ſemper, aut vt plurimum magis expediens eſt minorem

15

Aliquorũ euaſio præcluditur,

norem multò pœnam imponere; hoc ergo exiſtimo falſum, quia licet vt plurimũ mitiùs agendum ſit cum pœnitente, ne ſit illi occaſio noui peccati totà iniungere pœnam, tamen ex vi iudicij, & Sacerdos ferre debet ſententiam abſolutionis, & pœnam iniungere ſecundum æquitatem, vt Conc. Trident. docet verbis citatis, & ſi aliquando aliquid remittit, id debet fieri popter pœnitentis fragilitatem, vt ſuo loco dicemus, & rurſus, idẽ Conc. hoc docet eadem

15 ſeſſ. 14. cap. 8. circa finem, ſcilicet Sacerdotes teneri iniungere ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones pro peccatis, ne participes peccatorum pœnitentium fiant: & ita etiam minùs placet, quod Nauarrus, & Medina docent non teneri pœnitẽtes has pœnas iniũctas acceptare, peius autẽ quod Med. docet, quòd & Sacerdos non teneatur illam imponere, de qua re dicemus in materia de ſatisfactione. Meliùs ergo eſt aſſerere iudicium hoc ita eſſe debere, vt imponere debeat pœnas ſecũdum æquitatem, iuxta criminum numerum, & ſpeciẽ, non verò iuxta omnẽ vniuſcuiuſq; grauitatem, etiam accidentalem: & ita non ſolùm noſtra ſententia confirmatur, ſed & fundamẽtum prioris euertitur.

Sacerdotes ſalutares pœnitẽtias iniungere, & eas pœnitentes tenentur acceptare.

Denuò obijciuur.

Dicet aliquis, Eccleſia ex eo tantũ colligit confitendas eſſe ſpecies peccatorũ, & ferendam eſſe ſententiam à proprio Sacerdote, quia ſacramentũ hoc, eſt adinſtar iudicij ita colligit de circumſtantijs mutantibus ſpeciem ſeſſ. 14. cap. 5. & de Sacerdote

17 proprio cap. 7. Concil. Trident. ſed ex natura etiam iudicij colligitur, quòd debeat cognoſci, quodcumq; peccatũ in particulari, ſecundũ totam grauitatẽ. Reſpõdetur ergo diuerſam eſſe rationẽ, quia quòd omnia peccata cognoſci debeant colligitur, quia cõſtituũtur Sacerdotes Iudices, vt abſoluant peccata, ergo vt de illis iudicent: vt minimùm verò requiritur, vt omnia cognoſcantur ſecundum ſpeciem, & numerũ, quia niſi ſpecies, & numerus cognoſcatur, nõ cognoſcuntur omnia: quod vt diximus colligitur ex illo, *Quorum remiſeritis peccata, &c.* & ita Concil. Trident. ſeſsione 14. capite 5. inquit, quòd circumſtantiæ ſpeciem mutantes explicari debeant, & ſubdit rationem ijs verbis: *Quòd ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec Iudicibus innoteſcant, & fieri nequeat, vt de grauitate criminum rectè cenſere poſſint, &c.* quod ideò verum eſt, non quia

Soluſio.

neceſſariũ ſit cognoſcere totam grauitatẽ 18 peccati intra eandem ſpeciem, ſed peccatorum grauitatem ſecundum varietatẽ ipſorum, quod ſine circumſtantijs ſpeciẽ mutantibus fieri non poteſt.

Ex naturâ iudicij, quæ deducãtur neceſſaria eſſe in confeſſione.

Deniq; vltimum, quòd ſententia feratur à proprio, hoc eſt, habẽte iuriſdictionẽ optimè colligitur ex natura iudicij, quia hoc eſt eſſentiale iudicio, ſed quòd tota grauitas peccati agnoſcatur, nõ colligitur ex natura iudicij, quia potuit vt diximus inſtitui ſine cognitione tam exacta cauſę, & & credimus ita inſtitutum, quia contrariũ nõ conſtat: quod exiſtimo Chriſtũ feciſſe ne nimiùm oneroſum relinqueret iudiciũ hoc, ſed non potuit ſacramentum inſtitui vt iudiciũ, quin etiam inſtitueretur ita, vt tantùm ferretur à proprio Sacerdote, quia illud eſt eſſentiale iudicio, vt feratur ſententia ab habente iuriſdictionem, ſic etiam

19 inſtitui non potuit vt iudicium, niſi quando fieri poſſet, vt minimùm explicarentur vt iudicari poſsẽt omnia peccata, quod non fit ſine numero, & ſpeciebus. Quòd ſi aliquando non dicuntur omnia, aut propter obliuionem, aut vrgente neceſsitate, tunc ſaltem iudicium fertur de aliquibus, quæ explicantur, & in eo ſaluatur vera iudicij ratio, alia verò remittuntur conſequẽter, & ita manent obligata iterũ confeſsioni vt iudicentur; & idẽ eſt quãdo ob neceſſitatẽ tantùm explicantur in genere, vt ſignum contritionis, quia ſacramentum inſtitutum eſt, vt iudicata cauſa quantùm fuerit poſsibile remittantur peccata per ſententiam abſolutionis.

Difficilior ratio pro cõfirmatione primæ ſententiæ.

Quòd verò adducitur in confirmationem huius rationis, quòd pœnæ ſint imponendæ iuxta menſuram delicti cõſideratis circumſtantijs aggrauantibus, quia ita anti quitùs imponebãtur, maiorẽ habet vim, vt enim cõſtat in fine decreti Grat. vbi canones pœnitentiales antiqui collecti ſunt, ſecundus caſus aſsignatur ita: *Si Presbyter cognouit filiã ſpiritualẽ, quã ſcilicet baptizauit, vel in baptiſmo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ ſibi cõfeſſa fuit debet pœnitẽtiã agere duodecim annis*: ſed quòd ei fuerit cõfeſſa non eſt circumſtantia mutans ſpeciẽ, ſed tantùm aggrauans, & tamen eadẽ iniũgitur pœnitẽtia; & habetur 30. quæſt. 1. c. *Siquis Sacerdos*, & c. *Non debet*, & ſunt Canones Cœleſtini Papæ. Deinde eſt caſus 21. de eo, qui peierat compulſus à Domino; imponitur autẽ grauior pœnitentia illi ſi fuiſſet ſeruus, quàm ſi

20

fuiſſet liber, cum tamen non differat ſpe-
21 cie peccatum, imò leuius videatur in ſeruo quàm libero, cum hic faciliùs poſſet repugnare. Ita definit Pius Papa in cap. 1. 22. quæſt. 5. 22. caſus eſt de eo qui peierat in manu Epiſcopi, vel in cruce conſecrata, vt pœniteat tribus annis, ſi verò in cruce non conſecrata vno anno; ita habetur 22. quæſtione 5. canone 2. & eſt eiuſdem Pij Papæ. Et ne exiſtimes has tantùm pœnitentias aſsignari ijs, qui publicam agebant pœnitẽtiam in exemplũ aliorũ, hoc enim modo non eſſet mirum ad terrorẽ aliorũ ita fieri, conſtat etiam in foro interiori eas aſsignari; vt enim ſuprà q. 90. art. 18. probauimus nũquam in Eccleſia publica fuit pœnitẽtia de ſecretis peccatis, ſed tãtùm de publicis: in illo autẽ c. *Nõ debet*, 30. q. 1. dicitur quòd ſi peccatum publicum fuerit, præter illam pœnitẽtiam aſsignatam, deponatur Sacerdos, ergo pœnitentia illa aſsignata erat etiã pro occulto, huius autem non agebatur publica pœnitentia.

22 Clariùs verò conſtat pœnitentias diuerſas imponi in foro cõſcientiæ ſecreto propter diuerſitatem criminum ex diuerſis circumſtantijs intra eandem ſpeciem, ex Burcardo Epiſcopo Vvormantien. in ſuo decreto lib. 19. vbi palam loquitur de foro ſecreto confeſſionis: cap. ergo 5. illius libr. 1. aſsignat varia ſatisfactionum genera, aut eadem maiora tamen, & minora pro peccato homicidij diuerſimodè perpetrato, aut in vindictam parentum, aut in bello, aut ſi ſeruum, aut liberum quis occidit, aut alijs multis modis, in quibus nulla eſt circumſtantia mutans ſpeciem, & de furto, inquit, ille ibidem, dum aſsignaret certam pœnitentiam pro quodam furto: *Et ſi maius furtum feciſti debes magis pœnitere, & ſi ſæpe feciſti, ſi paruum furtum feciſti decem dies in pane, & aqua.* Reſpondeo tamen olim in antiqua Eccleſia id conſuetum fuiſſe, quia ſummo rigore pœnitentiam iniungebant non quia ita decretum eſſet ab Eccleſia tamquam de neceſsitate huius ſacramenti, rationem habere harum circumſtantiarum, ſed feruente adhuc charitate in Eccleſia ita fiebat, vt perfectiùs ageretur pœnitentia, vnde in eodem Burcardo
23 inuenies pro multis peccatis imponi pœnitentias graues, quæ revera peccata mortalia non erãt, & forſan, nec venialia: nam eodem cap. 5. de abuſione coniugij imponitur pœnitentia ieiunandi decem dies in pane, & aqua ei, qui ad propriam acceſſerit vxorem poſtquam cõſtat illam cõcepiſſe, quod cõſtat nõ eſſe mortale, ſed nec veniale, in opinione illorum, qui docent ad euitãdam tentationẽ carnis licere ad coniugem accedere, & quod maius eſt poſteà additur pœnitentia quatuor dierum ieiunij in pane, & aqua ei, qui in die Dominica cũ vxore concubuit.

Soluuntur rationes in cõtrarium adductæ.

Tum etiam variæ aſsignantur pœnitentiæ eodẽ capite, dum agitur de fornicatione propter diuerſas circumſtantias in peccato mollitiei, aut pollutionis, quæ revera nõ ſunt inter ſe aggrauantes circumſtãtię, vt quatuor dierũ in pane, & aqua, ei qui intra femora alterius maſculi pollutionẽ fecerit; ſi verò aliquis manu propria virilia alterius apprehendens, & alter eorum pol- 24
lutus fuit, triginta dierum ieiunium in pane, & aqua indicitur, conſtat autem in omni ſententia ſatis eſſet; ſi quis in confeſsione diceret pollutus ſum cum homine, nec oporteret modum explicare, modò nõ eſſet per partes poſteriores, quia hæ circumſtantiæ parùm, aut nihil addunt, vel minuunt grauitatis, & tamen hæc erat exacta illius temporis mẽſura, vt & parua hæc omnia attenderet Prælatus, & Sacerdos in confeſsione, vnde non mirum ſi etiam alijs in locis ſtatuatur diuerſa pœna propter diuerſas circumſtantias aggrauantes, & minuentes.

Reſpondetur ad loca Auguſt.

Eadẽ ratione ad illa Auguſt. loca reſpondetur, vt reſpondẽt ferè omnes noſtræ ſententię autores ad illud de vera, & falſa pœnitentia, quod ſcilicet exhortatorio modo loquatur Auguſt. non quia exiſtimet totam varietatem explicandam, cõſtat enim ibi etiam enumerari ab illo circumſtãtiam diei, aut temporis ieiunij, vel orationis, cũ conſtet eã non eſſe in aliqua opinione vnquam neceſſariam, vt circũſtãtiam aggrauantẽ, niſi in opinione eorum, qui aſſerunt eſſe circũſtantiã mutantẽ ſpeciẽ, quę meritò ab opinionis cõtrariæ autoribus reijcitur, vt infrà dicemus, aſsignatur etiã ibi ab 25
Aug. vt explicetur ea circumſtantia ſiquis peccauit in domo Domini ſui. Et tractatus de viſitatione infirmorum non eſt Aug. vt obſeruarũt Louanienſes ibidẽ, & ideò inter opera adulterina retulerunt, vt conſtat ex nouis editionibus Auguſtini. Et idem docẽt de opere illo de vera, & falſa pœnitentia tomo quarto, & manifeſtè probãt, quia capite 17. illius autor citat Auguſtinum.

Sed

Sed iam probemus oportet falſitatẽ huius ſententiæ, ad multa incõmoda deducendo eam aſſerẽtes, vnde etiam obiter diluemus cætera, quæ ipſi pro ſua opinione adducũt tamquam ad abſurda deducentes.

Primò ergo ſequitur ex oppoſita ſentẽ-
26 tia omnes circũſtantias alleuiantes peccati grauitatẽ eſſe Cõfeſſario explicãdas, quod tamen renuũt expreſſè cõcedere nõ tantũ S.Tho.& Bona.qui aſſerunt malũ eſſe eas exprimere,& alij noſtrę opinionis, ſed etiã Antiſio.Alex.qui oppoſitã ſententiam ſequitur de aggrauãtibus.Imò Caiet.in ſumma vbi ſuprà dicens etiam impeɾfecti hoc eſſe,ita etiã Gab.qui de aggrauantibus nõ ſatis ſuam ſententiam explicat.Quòd verò ſequatur,patet quia grauitas peccatorũ,& circumſtantia aggrauans nõ eſt ideò explicãda,vt erubeſcat,& verecundiã patiatur, qui confitetur,vt falſò putauit Alex.& Antiſiod.& Marſil. inferentes inde alleuiantes non eſſe explicandas, quia nihil ſeruiãt ad erubeſcendum in cõfeſsione, ſed potiùs ad excuſandum peccata,ſed ideò exprimẽdæ ſunt aggrauantes,ſi exprimi debent, vt agnoſcatur menſura delicti, & iuxta illam imponatur debita pœna,ſed hæc etiã cauſa
27 vrget,vt explicentur alleuiãtes,ſicut enim numerus paruus explicandus eſt , ſicut & magnus,vt rectũ de pœnitẽte feratur iudicium,ſic ergo &circumſtantia omnis alleuians,ſicut aggrauans,ſi aggrauans neceſſariò eſt explicanda , aliàs ſi eſſet in peccato circumſtantia alleuians bona ex parte intra eãdem ſpeciẽ,& quis confiteretur peccatum abſolutè non explicando illam, ſed nudum peccatum non poſſet iudicare Cõfeſſarius cum qua fuerit circumſtantia,aut alleuiante,aut aggrauante. Nec ſatis eſt, ſi dicas tũc eſſe iudicandũ de illo,medio modo, vt ſit nec alleuiatũ peccatũ,nec aggrauatum , quia contra hoc eſt , iam non eſſe æquum iudicium cum revera ſit leuius peccatum, quod iudicatur medium, ſicut contrà , ſi aggrauans circumſtantia non explicaretur. Et ita Sotus loco citato idem docet de alleuiantibus dicendum , atque
28 de aggrauantibus,ita docet in illo articulo conciuſ.5.& quomodò peccatum ſit mortale in confeſsione circa mortalia peccata mẽtiri quando res erat ex neceſsitate explicanda dicemus infrà. Quòd ſi concedamus explicandas eſſe aggrauantes, & alleuiãtes ſimiliter videas quãta ſequãtur incomoda.

Primò ſequeretur neceſſariũ eſſe explicareintẽtionẽ, & affectũ ſi paruus fuit,aut magnus,q̃ quidẽ eſſet moleſtiſsimũ. Imò verò credo quaſi impoſsibile,vt per ſingulas peccatorũ ſpecies non ſatis eſſet dicere numerũ,ſed affectus intẽſionẽ. Et ſi dicas, quando fuerit impoſsibile nõ obligari ad hoc pœnitentẽ,ſaltẽ habemus,quod teneatur ad huius quantũ poſsibile fuerit diſcuſſionẽ,imò,& Confeſſarius interrogare per ſingula,ſi ipſe pœnitens non ſe explicet.Si dicas vt inquit Petr.de Sot.vbi ſuprà circũſtantiam intenſionis nõ eſſe explicandam, neceſſariò,quia nõ poteſt diſcerni, aut explicari;contra hoc eſt,quod quãuis in operibus omnino interioribus id fieri nõ poſſit,ſolùm enim poteſt homo dicere magno affectu,vel mediocri, vel paruo peccatum commiſi, nec oſtendere poteſt menſuram
29 affectus magni,vel parui, tamen cum peccatis,quæ exterius exeunt in opus , explicari poteſt optimè,& debet , vt in peccato fornicationis,vt inquit Marſil.explicando oſcula,& tactus, qui in peccato interuenerunt, & explicando rem omnem, ſic enim optimè diſcernitur,quod peccatum maiori,& quod minori affectu patratum fuerit. Similiter in occidendo hominem explicãdus erit omnis modus,quo aliquis mortem machinatus eſt.

Canus loco citato ad 1.argum.oppoſitę ſententiæ reſpõdet nõ eſſe neceſſariũ intẽſionẽ explicare, quia vel nõ addit notabilẽ malitiam,in quo conſtat apertè falli , quia cur potiùs quantitas obiecti addit , quã intenſio ipſa affectus? vel tandẽ inquit facilè explicari explicato tantũ genere peccati, quaſi intra cãdẽ ſpeciẽ nõ poſſet eſſe notabilis differẽtia in affectus intẽſione, Et ſi dicas tãtùm eſſe explicanda hæc quãdo ſunt circũſtantiæ augentes malitiã notabiliter iudicio prudentis,cõtra hoc eſt , quod iam probauimus explicandas eſſe conſequẽter alleuiantes notabiliter,vnde& cõſequẽter,
30 & quæ nec alleuiant,nec augent malitiam, quia niſi id explicetur,& res tota geſta narretur,non intelliget Confeſſarius , qua intentione, & affectu id factũ fuerit:vnde in ijs omnibus nõ ſatis eſſet dicere ſimpliciter ſemel fornicatum fuiſſe , ſemel occidiſſe, ſed tota eſſet hiſtoria explicanda,vt Confeſſor intelligeret menſuram affectus, quã nullo modo explicat, qui dicit ſe fuiſſe ſemel,aut bis fornicatum.

Et ipſe Domi.Sot.poſt 7.concl.docet in ijs peccatis non opus eſſe illa , quæ præce-

Refutatur prior ſentẽtia ab abſurdis, quæ ex ea ſequũtur.

Primum incommodum quod ſequitur ſi alleuiantes, & aggrauantes circumſtãtiæ ſunt explicãdæ.

Effugium præcluditur.

Cani ènaſio præcluditur.

Nec Sot. ſatisfacit.

dunt peccatum, & comitantur ipſum explicare, forſan intelligit quando nò aggrauat notabiliter, ſed vt probauimus eadem
31 ratione ſemper ſunt explicandæ, quia aliàs non intelliget Confeſſarius quantitatẽ, & menſurã delicti. Quòd ſi dicas cũ nihil explicatur intelligendũ eſſe, nec fuiſſe aggrauantẽ circumſtantiã, nec alleuiãtem, vnde ſolùm quãdò fuerit, aut aggrauans, aut alleuians eſt exprimenda, contra hoc eſt, id non eſſe ita conſtitutum inter Cõfeſſarium, & pœnitentem, & cum pœnitentes doctrinam hanc non omnino nouerint, oportebit Cõfeſſarium ipſos interrogare modum quo cõmiſſum fuit peccatum, vt videat an prætermittatur circũſtantia aliqua aggrauans, vel alleuians, quia ex ſimplici confeſſione nihil colligitur, grauiſsimum autem eſſet, & inutiliſsimum in peccatis exterioribus hiſtoriam omnem referre, & permoleſtum pœnitenti, & in peccatis obſcœnis maximè, aut periculoſum, aùt moleſtũ Cõfeſſario turpitudinem omnẽ illam in particulari noſſe, quæ vno verbo explicari poſſet. Attendendum eſt ergo, hęc omnia, quę opus antecedunt, & comitantur, vt in fornicatione, eſſe vnum peccatũ cum ipſa fornicatione, niſi quãdo adſit, aut interruptio operis, vt infrà dicemus, aut circumſtantia ſpecialis.

32 *Alia Soti obiectio.* Sed tandem dices cum Domi. Soto poſt illam ſeptimam concluſionem in argum. 6. quo illam probat, cum aliquis hominẽ occidit tanta crudelitate, vt ipſum trucidet, atque carnem in frusta ſecet tenetur huiuſmodi affectum confiteri explicando opus, vt inde & affectus intenſio cognoſcatur; hæc verò circumſtantia eſt tantùm aggrauans intra eandem ſpeciem ergo: vnde cõſtat Domin. Sotum in ea eſſe ſententia, vt & affectus intenſio, qua poſsit ratione explicetur. *Solutio.* Reſpondetur tamen ita eſſe explicandam huiuſmodi circumſtantiam, non quia ſit aggrauãs, ſed quia ſpeciem mutet, aut addat nouam ſpeciem; ſicut enim cum aliquis ſciens inimicum, aut quem habet offenſum occidit, aliter peccat, quàm qui ſine ira tãtùm lucri gratia, vt ei in bonis ſuccedat occidit, aut qui ignorantia culpabili, ij namque tantùm peccant peccato homicidij contra iuſtitiam, at verò qui occidit inimicum ex ira peccatum etiam addit odij, quod ſpecie differt ab homicidio, ſic etiã qui inſuper delectaretur in cruciatib⁹ illius quẽ occidit, & vulneribus illatis, vt dicimus, addit no uũ peccatũ in ſpecie, quod dicitur peccatum ſæuitiæ, de quo diſputat 33 D. Thom. in 2. 2. quæſt. 159. art. 2. & differt *Quomodò differat ſæuitia, & crudelitas.* à crudelitate, illa enim eſt exceſſus in Iudice, aut alio in puniendo peccata, vt quando in pœna debitum mòdum excedit, ſæuitia verò eſt delectatio in vulneribus, vt optimè ibi D. Tho. & hoc tantùm eſt ſpeciale vitium quando nõ eſt in vindictam, ſed ſola feritate delectatur homo in vulneribus illatis, quando verò eſt in vindictã, non erit neceſſarium hanc circumſtantiam explicare, ſed ſatis erit dicere homicidium factum in vindictam, quod eſt ex odio, & addit nouam ſpeciem, fallitur ergo Sot. quia putauit illam circumſtantiam tantùm eſſe aggrauantem, & ideo explicandam.

Secundum incõmodum de circumſtantia durationis. Secundò ſequeretur durationem temporis in omni peccatò explicandam eſſe in confeſsione, ſic enim quo magis durat peccatum grauius redditur, vnde tandem erit circumſtantia aggrauans notabiliter, & ita explicanda, ſicut quantitas in furto, & ita expreſſè docet Canus, & Sotus locis citatis, nec tantùm erit neceſſarium durationem temporis explicare quando aggrauat notabiliter peccatum, ſed quamcumq; durationẽ, quia ſi tantùm ſimpliciter, quis dicat ſemel cõſenſiſſe in delectationẽ odij, vel carnis, & non explicat, quanto tempore durauerit, non explicat grauitatem peccati, aut circumſtantiam alleuiantem malitiam illius. Si dicas explicandam eſſe alleuiantem tantùm durationem, & aggrauantem, non verò mediam durationem, vt hæc ſatis intelligatur quoties peccatũ abſolutè dicitur in cõfeſsione, contra hoc eſt, quòd cũ circũſtantia aggrauans, & alleuiãs in duratione notabiliter non ſit nota pœnitentibus, imò nec Confeſſarijs, hæc enim eſt res maximè arbitraria, non erit fidendum pœnitentis confeſsioni, quaſi ignorantis huius rei, ſed interrogandus, vt videat Confeſſarius, an fuerit duratio alleuians, vel aggrauans, vel medio modo; hoc verò quis non videat eſſe moleſtiſsimum, & inutiliſsimũ, vt per ſingula peccata maximè verò interiora, dicat homo quantùm in ea durauerit voluntate, aut cogitatione. Imò ſicut in furto dicũt nõ tantũ explicadã eſſe notabilẽ quantitatẽ, ſed omnẽ, quæ 35 mortale cõſtituit, vt videamus quantitatem peccati, nec ſatis hęc intelligeretur ſecundùm eos, ſi aliquis confiteretur furatus ſum ſemel mortaliter, cur nõ diceretur

idem

idē de duratione, quod quidem per ſingula peccata facere, exiſtimo inutile, nec ab aliquo fieri Confeſſario; in furto quidē cū ſit facilius ita de quantitate interrogare, non mirū ſi fiat, in duratione verò credo à nullo fieri cum tamen ſit eadem ratio, vt ex dictis conſtat.

Ex hac doctrina ſoluitur argumentum
36 quoddam quo vtūtur aliqui pro priori ſententia, inde enim probant explicandā eſſe durationē in peccato tāquam aggrauātem circumſtantia, quia qui peccat vno peccato per duas horas continuas magis grauiter peccat, quam ſi quinquies, aut ſepties in vna hora peccaret eadem intenſione in eadē ſpecie peccati, ſed tunc teneretur cōfiteri numerū, vt conſtat, ergo & durationem in alio peccato. Simile argumentū facit Domin. Sot. in materia furti, qui enim ſemel furatus eſſet centum grauiùs peccaſſet, quàm ille qui tribus furtis furatus eſſet triginta, ſed iſte tenetur tria furta confiteri, ergo ille totam quantitatē, quam ſemel furatus eſt. Hæc ergo argumenta ex dictis apertè diluuntur, conſtat enim inde durationem omnem, etiam quæ nec alleuiat nō tabiliter, nec aggrauat eſſe adamuſsim explicandam, quia nulla eſt duratio, quæ non poſsit pluribus peccatis adæquari, ſit enim illa mediocris duratio vnius quartæ partis horæ, in hac poterant fieri eiuſdem ſpeciei plura peccata quorum numerus eſſet explicandus, ſimiliter ſequeretur in furto circa mediocrem quantitatē eſſe adamuſsim explicādam, quia in ea fieri poſſent plura furta eiuſdem ſpeciei, quę eſſent explicanda, qua ratione Nauarr. in illo loco citato num. 12. & infrà docet temporis durationem non eſſe neceſſariò explicandā inquātum aggrauans eſt, docet tamen & benè
37 quando fuerit nimia explicari oportere, quia forſan videtur vnum peccatū, & plura fuerūnt, quorum numerus cum explicari non poſsit commodè oportet durationem explicare, vt infrà dicemus, cū de numero peccatorum diſputemus. Eſt ergo ratio diuerſitatis, quia numerus peccatorum explicandus eſt, quia vt ex ſuprà dictis cōſtat huius extat præceptum; at verò circūſtantia aggrauans, etiamſi adæquet ſua malitia plura peccata non eſt explicāda, quia huius non extat præceptū, & grauitas malitiæ, quam Confeſſarius debet attendere in confeſsione, non eſt cuiuſcūq; peccati adamuſsim, vt dixim⁹, ſed numeri, & ſpecierum peccatorum, vt explicauimus.

Quāre & quando circumſtantia durationis ſit explicāda.

Cum ergo hæc ita ſint, etiamſi velimus 38
Confeſſarios ferè omnes conſulere de hac re nullum inueniemus, qui in omni materia hoc obſeruet, vt omnes circumſtantias aggrauantes interroget, ſed tantùm in materia furti, & aliquibus alijs, potiùs vniuerſaliter in omni materia hāc tueamur ſentētiam, cum ſit omnium eadē ratio, vt ſolùm ſit neceſſarium ſpecies, & numerum peccatorum confiteri, non verò circumſtantias aggrauantes, quamuis aliquādo perfectius eſſet illas explicare.

Tandem ſequitur contra priorem ſentē- *Aliud in-*
tiam, vt infert Ioann. Med. debere in con- *cōueniens à*
feſsione explicari omnia beneficia à Deo *circumſtan-*
accepta, quia inde creſcit maximè circum- *tia ingrati-*
ſtantia communis ingratitudinis, quod ta- *tudinis.*
men eſſet moleſtiſsimum, & à nullo vſitatum. Ex dictis conſtat ſolutio ad quandam rationem, quę pro priori ſententia adduci ſolet hoc modo: aliquando poteſt fieri vt circumſtantia aggrauans, peccatum faciat eſſe maius, etiamſi inferioris ſit ordinis, quàm circumſtantia mutans ſpecicm, vt quantitas in furto grauius facere poſſet
39 quàm circumſtantia ſacrilegij, ergo ſi mutans ſpeciem explicari debet, ergo & aggrauans. Reſpōdeo ergo ex dictis nō ideo mutās ſpeciē eſt explicāda, quia facit grauius peccatū, ſed quia facit nouum, peccata autem diuerſa explicari debēt, vt colligimus ex illo Ioā. 20. & Conc. Trid. tū etiā falſum eſt, q̄ poſsit attingere malitiam peccati ſuperioris ſpeciei in malitia, quāuis in pœna æquari poſsit, vt docuimus 1.2.q.73.art.3. in dubitatione circa doctrinam articuli de omnibus peccatis ſpecie diſtinctis.

DVBIVM III.

Vtrùm in confeſsione explicari debeat quantitas furti.

COntra doctrinam ſuperiori cap. traditam obijciunt aduerſarij in furto neceſſarium eſſe explicare quantitatem, & hæc eſt circumſtantia aggrauans: quòd verò ſit neceſſariū eā confiteri probat primò Sotus eo argumento, quod ſuprà fecimus, quia æquiualet vnum illud peccatum in ea quantitate pluribus peccatis in eadem ſpecie, ſed huic iam reſpondimus. Secundò probari poteſt, & communiter probari ſolet, quia ſi aliquis furatus eſſet milleaureos nō vide

Affirmatiuam partē probat Sot. primò.

1

Secundò probatur.

tur ſatis explicaſſe in confeſsione, ſi dicat
2 ſe tatus ſum ſemel notabilem quãtitatem, ſubticere enim tam notabilem quantitatẽ, & ſolùm furtum ita explicare in confuſo, videtur aliquibus nimia licentia pœnitentium, & Confeſſariorum, qui nollent quãtitatem furti inueſtigare. Aliqui qui hanc noſtram ſequuntur ſententiam neſcio qua ratione conuincuntur, vt in hoc genere peccati explicãda ſit hęc circũſtãtia, cũ revera eadẽ ſit huius ratio, & aliorũ, putãtq; Silueſtrum, & aliquos in hac eſſe ſententia.

Sed revera falluntur, quia omnes citati Doctores vniuerſaliter aſſerũt nõ eſſe neceſſariã vllã circũſtantiã intra eandẽ ſpeciẽ explicare. Verũ eſt Silueſt. nõ ſe ſatis explicare dũ de hac re loquitur, quod enim aſſerit loco citato neceſſariũ eſſe explicare furti quãtitatem, vt videatur, an ſit Epiſcopo reſeruatũ peccatũ, vt fieri ſolet, & vt reſtitutio fiat debito modo conſiderata facultate pœnitẽtis, & neceſsitate eius à quo res ablata eſt, exiſtimo veriſimũ, ſed hoc non eſt, quia ſit circũſtantia aggrauans malitiã peccati. Quod verò ſtatim eodẽ loco ſubdit in
3 directè eſſe obligationem explicandi hanc circumſtantiã, ſicut & circumſtantiam præteritorum peccatorũ, quæ pœnitens ante confeſſus erat, vt teneatur explicare hanc circumſtãtiam, vt debitã recipiat pœnam à Confeſſario iniunctam exiſtimo falſum, & contra ea, quæ docuerat ipſe: quia ſi ratione iniungendæ ſatisfactionis eſt explicãda, revera ex natura huius iudicij eſt explicanda, ſicut numerus, & ſpecies peccatorum, nec aliud docet prior opinio. Exiſtimo ergo hac ratione neutram illam circumſtantiam quantitatis furti, aut præteritorum peccatorum eſſe explicandam, cũ aliàs pœnitens verè diſpoſitus accedit, niſi quando conſuetudo illa peccati fuiſſet ex occaſione mulieris domi retentæ, aut alterius occaſionis, quam ipſe poteſt, & debet reſecare: hoc enim explicandum incumbit pœnitenti cum ſit hoc peccatum non reſecare occaſionem illam, ſed eam retinere, ſecus quando tantùm fuiſſet conſuetudo vbi non eſt hæc occaſio eo modo vt in ſua poteſtate ſit eam reſecare, niſi inpoſterùm
4 abſtinendo ab illa, tunc enim non tenetur conſuetudinẽ ex neceſsitate præcepti explicare, quamuis ſi Confeſſarius interroget teneatur reſpondere, etiamſi ipſe aliàs benè diſpoſitus accedat ad ſacramentum, quia non ſatis eſt ita benè diſpoſitum accedere, ſed oportet, vt Confeſſario conſtet, vnde ſi ipſe, vt ſciat hanc diſpoſitionem interroget conſuetudinem, vt cum aliqua eadem muliere, tenetur pœnitens reſpondere, quia tenetur ipſum Confeſſarium certiorem facere ſuæ diſpoſitionis, & cum ille ſit humanus Iudex, vt ex ijs circumſtãtijs cognoſcat hanc cauſam habet ius, non verò quia ſint circumſtantiæ aggrauantes peccatum, vt prior opinio cõtendit. Vnde Nauarr. in cap. *Conſideret*, de pœnitentia diſtinct. 5. num. 12. docet de circumſtantia quantitatis furti non eſſe explicandã, quia auget, ſed aliquando ratione excommunicationis, ſicut etiam docuit in ſumma cap. 6. numero 9. vel ſicut inquit Siluester ratione reſeruationis, aliàs ſi nihil horum eſſet, & reſtitutio facta eſſet, non video quare eſſet neceſſarium explicare: & ita paulò poſt defendit Nauarr. ſine vlla limitatione hoc eſt, ſiue ſit aliquantulum notabilis, ſiue multum notabilis, illam ſecũdam ſententiam, quam ſequuti ſumus etiam in peccato furti, niſi quod regulariter ſit explicanda ratione reſtitutionis faciendæ, vt diximus. Vnde ſi iam omnia compoſita eſſent non eſſet opus eam explicare.

Explicanda eſt quãtitas furti ratione reſeruationis.

Ex natura iudicij, nec quantitatis furti circũſtantia, nec præteritorum peccatorũ eſt explicanda.

Viraque eſt explicanda ſi interroget Cõfeſſarius ad cognoſcendam diſpoſitionẽ pœnitentis.

Explicãda eſt quantitas furtiratione excõmunicationis.

5

Explicãda eſt quantitas furti regulariter ratione reſtitutionis faciendæ.

DVBIVM IIII.

An explicari debeat in cõfeſsione reſpectus peccati ad perſonas diuerſas?

ALiud præterea exẽplum obijciunt aduerſarij, quoniam ſi aliquis vna voluntate numero voluiſſet plures homines occidere, aut pluriès ad mulierẽ accedere, teneretur hanc circumſtantiã confiteri, cum tamẽ nec ſint plura peccata numero, nec ſpecie: ergo ratione circumſtantiæ aggrauantis. Dominic. Sot. vtitur hoc argumento, & illud adducit Nauarr. in c. *Conſideret*, numero citato, & ad hoc exemplum, & aliud de continuatione temporis, inquit neceſſariò eſſe explicandum propter numerũ peccatorũ, non quia ſit circũſtantia aggrauãs: ita ipſe paucis verbis reſpondet, & docere videtur hanc voluntatẽ, quam diximus plura eſſe peccata, & ideò omnia illa explicanda eſſe. Tum etiam docuit, Adria. in 4. q. 4. de confeſsione, §. *Ex his reſpondeo*, has circũſtantias eſſe confitendas, quamuis vniuerſaliter docuiſſet in ea quæſtione circumſtãtias aggrauantes non eſſe neceſſariò exprimendas.

1

Domi. Soto. Nauar.

Adrian.

mendas. Verumtamen non ſatis explicat
2 an illa voluntas ſit vnum tantùm, vel plura peccata, ſed inquit addere nouam malitiam, nec tantùm auget præcedentem, & videtur ratio illius quia cum circũſtantia talis eſt, vt magnum, & paruum, in obiecto ſupponit neceſſariò malitiam, & ita illã auget, nec per ſe tribueret, niſi eam inueniret; quando verò de ſe illã tribueret, tũc auget addendo tñ nouã malitiam; ſic contingit in exẽplis allatis vt diximus & ideò videtur exiſtimare ibi plura eſſe peccata, & ita explicanda. Idem dicere videtur Nauarr. cum reſpondet ad quædam exempla allata de eo qui eodem inſtrumẽto, & vno ictu triplex inferret vulnus tria eſſe peccata, & ſunt qui ſequuntur hanc ſententiam, quia ex parte obiecti multiplicari videntur peccata illa, idẽque docẽt cum aliquis occidit vno ictu duos, aut plures homines.

3 Colligi etiam videtur ex dictis cum aliquis peccat cum muliere, & ipſam inuitat ad malum eſſe idem numero peccatũ, nec exprimendam eſſe circunſtantiam illam, cum aggrauantes non ſit neceſſarium exprimere, quia inuitare illam ad peccatum non eſt in alia ſpecie quàm fornicationis, cum non ſit ſpeciale ſcandalum, inuitare ergo illam, ad eandem ſpeciem pertinet, tum etiam ordinatur ad eundem actũ peccati, & ita efficit vnum numero peccatũ. Similiter ſi aliquis opere ſuo incitaret aliũ exemplo ſuo ad ſimilem ſpeciem peccati, ſecus ſi ad diuerſam, ſic enim eſſet in diuerſa alia ſpecie, ſi tamen aliquis non tãtum vellet fornicari, aut furari, & illud quæreret, ſed etiam alios inuitaret verbo ad idem, eſſet iam duplex peccatum quia inuitare ad illud non ordinatur ad actum peccati ſui, ſicut cum aliquis inuitat mulierem ad fornicationem quam deſiderat.

Inducere mulierẽ ad fornicationem nõ eſt circunſtantia neceſſariò exprimenda.

Sed licèt ea quæ dixerũt probabilia alicui videri poſſent, probabilius eſt in eodẽ numero actu, concedere duo numero diſtincta peccata, nec neceſſariò continuari malitiam vt fiat vna numero ſi actus ille ex multiplici reſpectu malus eſt, vt cum coniugatus cum coniugata ex duplici capite peccat, & cum aliquis vno ictu plures occidit, & in vno actu pluries peccare decernit, quia malitia actus conſiſtit in contrarietatis reſpectu ad virtutem, & cum actus dicat ordinẽ ad plura obiecta ex quorum vnoquoque per ſe prouenit contrarietas ad virtutem, concedendum eſt eſſe plures malitias numero diſtinctas, & ita plura peccata. Sic etiam erit qui maledicit pluribus, & vnico nomine plures cõprehẽdit, hoc enim parùm refert quia ipſa voluntas in plura fertur: vnde cõſonat, quod Burcardus dixit, dum plura illa adulteria nominant cum coniugatus conſuetudinẽ habet cum coniugata, & hoc tantùm inuenitur quoties circumſtantia talis eſt vt ipſa per ſe nullo alio ſuppoſito faceret peccatum, vt in exemplis dictis conſtat: in ijs verò circumſtantijs quæ vt augeant malitiam neceſſariò ſupponunt actum iam cõſtitutum in eſſe mali id non contingit vt ſunt intenſio in actu, duratio, magnitudo in obiecto, & ita in furto hoc non reperitur etiãſi fuerit furtum idem alicuius rei quę eſſet duorum, vel trium hominum: eſt enim vna numero malitia, vnitas enim malitiæ eſt in vno reſpectu contra rationem, vnus verò reſpectus malitiæ ex vno damno conſideratur, quod enim plures illud patiantur, non multiplicat reſpectum vt ſit duplex furtum: ſed reſpectus malitiæ duplex eſt ſi quis eodem verbo læderet famam, & honorem duorum, veluti ſi occideret vno actu duos, quia revera detrimẽtum honoris eſt duplex, & non eſt vnum 6
ſicut in furto rei alterius eſt vnum tãtùm damnum. Sed non eſt ita dicendum cum aliquis peccat non ieiunando contra duplex præceptum, quia præceptum multiplicatum ex eodem motiuo non multiplicat peccata, nec reſpectum malitiæ in peccato, vt probaui in 1.2.d.98. duo etiã peccata ſunt cum aliquis habens votũ coit cũ muliere habẽte votũ, ſecus ſi idẽ habẽs duo vota caſtitatis, hæc enim cõparantur ſicut duo præcepta numero: quãuis ergo hîc duplex numero reſpectꝰ malitiæ inueniatur tãtũ eſt quando aduenit circũſtantia talis, quæ per ſe conſtitueret peccatum nulla alia ſuppoſita, ſed vt conſtat non continget in omnibus circumſtantijs huiuſmodi vt infrà dicemus, ſicut in circũſtãtia noui præcepti, &c. & ita in hac opinione conuenimus cũ Nauarro, & Adria. vbi ſuprà qui dicunt in illis caſibus in argumento prædicto propoſitis reperiri duplicem malitiam ſeu peccatum.

Quomodò vnus actus ex multiplici reſpectu plures poſſit habere malitias.

In caſibus argumenti ſunt plures malitiæ.

Benè video ſecundum hanc ſententiam 7
plures relationes numero in eodem ſubiecto concedendas eſſe etiam eiuſdem ſpeciei, vt plures paternitates ad plures filios, ſed parũ refert cũ plures ſpecies numero

differentes ſolũ,& poſsint eſſe,& reperiantur in eodem ſubiecto, ſed neque propterea cenſeo ad hoc explicandam eſſe hanc circumſtantiam in confeſsione neceſſariò cum quis mulierem inuitat ad fornicandum, tum quia non eſt circumſtãtia ſpecialis vt dixi, tum quia inuitare ad peccandum etiam ſi ipſa parata non eſſet, nõ eſt aliud quàm inuitare ad eundem actum, & peccatum cum illa, nec ex eo peccat, quia illam ſpiritualiter occidat, vt probaui 1.2. d. 102. ſed quia participat in ſuo peccato in quo participaret etiam ſi illa eſſet parata, nec eam inuitaret. Quod verò addidit ſolicitationem quæ de ſe eſſet peccatũ eiuſdem ſpeciei etiam ſi non ſequeretur effectus, parùm refert, quia in genere moris vna malitia, & vnum omnino peccatũ exiſtimatur quia ordinatur ad actum ipſum fornicationis.

Regula de circumſtantijs in cõfeſſione explicandis.

8 De illo tamen qui vna lancea tria vno ictu eidẽ vulnera inferret, credo fore vnã malitiam numero, nõ verò ſi vno ictu plures homines percuteret, ſed quamuis inuitare ad peccatum idem ſpecie, & numero non ſint duo peccata veluti cum mulierem quis inuitat ad fornicationem, tamen cum quis ſuo actu fornicationis inuitaret alium ad fornicãdum cum ea muliere, vel cum alia, iam viderentur duæ numero malitiæ, quia non eſt ad eundem actum, ſicut inuitare mulierẽ, & idem eſt ac ſi quis fornicaretur, & alium induceret ad fornicandum verbo, tũc enim vt infrà dicemus eſt aliud peccatum numero, ſic ergo licèt quando quis fornicatur non faciat alium actum conſulendi verbo, videtur tamẽ eſſe alius numero reſpectus malitiæ, hoc dixerim, in opinione hac quam credo probabiliorem in eodem actu eſſe poſſe duplicẽ malitiam ſolo numero differentem cuius contrarium, non exiſtimo improbabile, & ſecundum illam tenẽtur qui eam ſequuntur dicere eam circumſtantiam nõ eſſe neceſſariò explicandam. Sit ergo regula generalis quoties circũſtantia ſupponit iam
9 conſtitutum in genere mali actum, vt augeat, vt paruum, & mãgnum, intenſio, duratio, &c. non multiplicatur peccatum, vt conſtat, quando verò non ſupponit, ſed per ſe conſtitueret, eſt duplex peccatum, ſed adhibenda eſt duplex limitatio, prima eſt, vt intelligatur de circũſtãtijs, quæ verè circumſtantiæ ſunt, vnde excluduntur præcepta, & ita nõ multiplicantur peccata, multiplicatis præceptis eiuſdem ſpeciei. Secunda limitatio, quòd vna circumſtantia non ordinetur ad aliam, vnde inuitare mulierem ad fornicationem non eſt nouum peccatum diſtinctum numero, quia ordinatur ad eundem actum in quo mulier cum inuitante participat. Quòd verò non ſit alterius ſpeciei, iam notauimus. Harum circumſtantiarum differentiam
10 quamuis alio fine notauit D. Thom. 1.2. q. 18. artic. 11. huic regulę quam diximus cõueniunt exempla omnia allata, & illud de peccato maledicentiæ contra vnam familiam, non eſt dicendum vnum tantùm peccatum quia reuera eſt reſpectus ad plures circumſtantias, quas diximus cõſtituere nouum peccatum, vnde, & Nauarr. vt ſuprà notaui videtur contrarius. Secus eſt de illo qui vno ictu tria intulit vulnera eidem perſonæ, quia reuera eſt vnum damnum tria enim vulnera continuarentur in vno ægritudinis damno, ſimiliter furari rem multorum eſt vnum peccatum numero, quia reuera morali continuitate continuatur damnum illud quomodocumque ſit, quia vna æſtimatione æſtimatur, ſecus quando fama duorum læditur quia læſio famæ non cõtinuatur in duobus, neq; vno pretio æſtimatur, vt conſtat, lege etiam 1. 2. q. 73. artic. 7. in notatione circa doctrinam articuli.

Alia obiectio de circumſtantia inceſtus.

Tertiò, obijciunt aliud exemplum inceſtus in quo neceſſariũ eſt explicare omnes gradus conſanguinitatis, & affinitatis qui enim matrem cognouiſſet, non ſatis eſſet ſi diceret ſe inceſtũ commiſiſſe. Quòd gradus inceſtus non differant ſpecie, docet Canus, & Sotus, vbi ſuprà, & exiſtimãt eſſe ſententiam S. Thom. & Caiet. 2.2. q. 154. artic. 9. & reuera Caiet. ibi in primo dub. circa ſolutionẽ 2. docet duo, & quòd inceſtus cum conſanguinea, & cum affini ſint eiuſdem ſpeciei, & ſit tantùm explicandus gradus perſonæ ſi fuerit conſanguinea, tamquam circumſtantia aggrauãs intra eandem ſpeciem. Secundò, docet de cognatis legalibus, hoc eſt ex adoptione, vel ſpiritualibus hoc eſt ex Sacramẽto, vt baptiſmo, vel confirmatione eſſe tantùm cognatos metaphoricè cum non ordinentur ad conſanguinitatem; & ita peccatum cum illis eſſe metaphoricè inceſtum.

Canus. Sotus. Caietan.

11

At verò D. Thom. ſolùm in ſolutione ſecundi, cum contenderet argumentũ probare eſſe plures ſpecies inceſtus, & non vnam,

D Thom.

vnam, quia eſſet inceſtus in cõſanguineas, & in affines, inquit cum affinis perſona coniungatur propter conſanguinitatem alterius, quia vnum eſt propter alterum, eiuſdem rationis inconuenientiam facit conſanguinitas, & affinitas quaſi dicat eãdem ſpeciem inceſtus conſtituit.

12 *Nauarr.* Contrà verò Nauarr. in ſumma cap. 16. num. 3. circà finem inceſtũ diſtinguit ſpecie ſecundum diuerſitatem graduum affinium vel conſanguineorum, ſed hoc nulla ratione probat, quoniam non videtur, quæ ratio diuerſitatis eſſe poſsit in illis omnibus, maximè cum gradus affinitatis, & conſanguinitatis præter primum in linea recta, & tranſuerſali conſanguineorũ, & in primò in recta linea affinium nõ ſint iure naturali prohibiti, cæteri enim ſolùm lege humana prohibentur dum interdicitur in illis matrimonium, vnde & actus copulæ carnalis prohibetur in honorem cõſanguinitatis, & affinitatis, & ideò ad peccatum inceſtus pertinet copula inter eos, vt infrà dicemus, ſed non videtur quæ ratio ſit aut ſpeciale motiuũ quare in vnoquoque gradu ſua ſit ſpecies peccati diuerſa.

13 *De ſpecieb⁹ inceſtus Autoriſplacitum.* Ego verò exiſtimo, nec omnino cum Nauarro, nec omnino cum alijs eſſe peccata inceſtus ſpecie diuerſa, quæ verò hæc ſint dicemus infrà. Vt hoc explicem præmittendum erit ſpeciem inceſtus non eſſe ſpeciem luxuriæ formaliter, ſed materialiter, vt probaui 1. 2. diſp. 112. in materia de delectatione moroſa, & latiſsimè d. 53. c. 3. & colligitur ex Caiet. 2. 2. q. 154. art. 1. circa ſolutio. ad ſecundum, & S. Thom. ibidem, hoc eſt, non contrahi vitium luxuriæ ad ſpeciem atomam per ſpeciem inceſtus: per quas verò contrahatur vt ſit vnica tãtùm ſpecies ibi dixi, ſed in inceſtu reperitur duplex ſpecifica deformitas contra duas virtutes, alia eſt cõtra caſtitatem, & eſt fornicatio, alia contra pietatem erga ſanguine coniunctos, qua illis debitum

14 honorem, & reuerentiam debemus, & eſt inceſtus. Vnde cum D. Thom. 2. 2. q. 101. diſputaſſet de virtute pietatis, non ſtatim diſputauit de peccato oppoſito, cum tamen ſemper diſputet de vitio contrario virtuti, forſan quia in q. 154. diſputaturus erat de inceſtu, qui eſt ſpecies peccati oppoſita virtuti pietatis.

Quæ peccata militent contra pietatem debitam conſanguineis.

Secundò adhuc notandum contra virtutem pietatis non tantùm eſſe peccatum inceſtus, ſed etiam aliud genus peccati, quia non tantùm tollitur debita reuerentia, & honor parentibus, & ſanguine coniunctis per peccatum luxuriæ, ſed etiam per mortem illatam, aut infamationem; & quòd per mortem conſtat, quia non dubium parricidium nõ eſſe eiuſdem ſpeciei 15 cum inceſtu, etiam in ratione, qua opponitur pietati. Sic ergo exiſtimo diſtinguẽdum, vt quidam ex ijs gradibus conſtituãt vnam ſpeciem, quia diuerſa eſt reuerentia quæ in illis eſſe debet inter cognatos, alij verò conſtituant aliam, & inferiorẽ veluti inter patrem, & filium, & filiam, & conſequenter nepotes omnes, vſque ad omnes gradus in recta linea, inter matrem ſimiliter, & omnes deſcendentes ſit quædã ſpecies inceſtus, quia altioris ordinis videtur reuerentia, quæ inter has perſonas intercedere debet, quã inter alias: ſimiliter inter affines in recta linea vt inter filium, & vxorem patris, inter patrem & filiã vxoris, quia videtur eadem obligatio honoris, & amoris, ac reuerentiæ, ſed non admodũ eadem, & ſi velimus hoc etiam diſtinguere 16 ſpecie, non inficiar, matri enim propriè ſecundũ ſe, & ratione ſui debetur illa pietas, at verò vxori patris non ita, ſed ratione patris: videtur tamẽ diuerſus reſpectus quàm alijs conſanguineis, ſicut etiam inter fratres videtur eſſe ſpecialis deformitas, quia debetur ſpecialis honor in hac parte fratribus & ſororibus, cæteris ergo ſiue illis debeatur iure naturali, ſiue iure poſitiuo, dum prohibetur coitus inter illos etiam ex matrimonio, vnde & ratione pietatis omnis coitus, videtur eſſe eadem ratio irreuerentiæ contra pietatem, vnde non videtur gradus explicandus neceſſariò; quod enim ſit prohibitio iure naturali, aut diuino, aut humano nõ inducit peccatum diuerſæ ſpeciei, ſed ſemper eſt eiuſdem, quando eſt idem motiuum, quia lex humana materiam quam præcipit conſtituit in materia virtutis, vnde illam tranſgredi non eſt contra virtutem obedientiæ ſpecialiter, ſed contra eam vir- 17 tutem in qua materia reponitur. Cum ergo prohibetur coitus cum ſanguine cõiunctis, ex hoc reſpectu, quia ſanguine cõiuncti ſunt, præcipitur hoc in materia pietatis, & ita tranſgredi eſt impietas, quãuis enim ſit eadem virtus pietatis plura ei opponi poſſunt peccata. Quod verò aſsignemus diuerſum cultum pietatis erga cõſanguineos

Ex quo capite proueniat diuerſitas ſpecifica in inceſtu.

Variæ ſpecies Religionis.

guineos vel affines, eo modo quo diximus, conſtat; quia ſicut ſunt diuerſi actus colẽdi, eſt enim latria, qua Deo deferimus honorem, vt autori omnium, eſt hyperdulia, qua Virgini matri Dei deferimus honorem, eſt dulia qua alijs Sanctis; eſt enim ſpecialis ratio deferendi honorem matri Dei tamquam coniunctiſsimæ, quàm ſeruis Dei, & ſanctis, vt conſtat etiam de honore regi deferendo, & matri, aut alijs ſuis ancillis, ſic etiam licèt eadem pietas conſtituatur à D. Thom. 2. 2. q. 101. circa parentes, & ſanguine cõiunctos, exiſtimo tamẽ non exhiberi eadem reuerentia in atoma ſpecie omnibus ſanguine coniunctis, ſed eo modo vt diximus in religione eſſe diuerſum cultum, ſic in pietate erit diuerſa ratio reuerentiæ vt diximus.

Graue ſpecatũ eſt cõtra pietatẽ parricidiũ, quã inceſtus.

Similiter colligo ex dictis diuerſum peccatum impietatis erga patrem, & matrem, & fratres, & in recta linea tota conſanguinitatis, in primo gradu rectæ lineæ ſaltem affinitatis, & cõmiti diuerſum peccatum impietatis occidendo, aut percutiẽdo, quàm coeundo carnaliter, quia violatur meo iudicio diuerſo modo ratio reuerentiæ debitæ, vnde ſimiliter non video quomodò S. Tho. 2. 2. q. 99. ar. 3. ad 2. dicat eandem eſſe ſpeciem ſacrilegij cum quis percutit Virginem Deo dicatam, & ipſa violatur coitu, ipſe enim aſsignat ſpecies ſacrilegij hoc modo, vt alia ſit in res ſacras, alia in locum, alia in perſonas: quamuis ergo exiſtimem ita benè accipi ſpecies, crediderim tamen eas nõ eſſe atomas ſpecies, quamuis 1. 2. diſp. 53. cap. 3. ita putaſſem quod videretur opinio D. Thom. & forſan eſt, iuxta ea quæ dixi 1. tom. in 3. p. d. 98. cap. 4. de ſpeciebus ſacrilegij; quia alio modo ſeruatur reuerentia in perſonam ſacrã ſeruando illius caſtitatem, alio modo non percutiendo, & ita alio, & alio modo hæc violatur. Sic etiam & locus ſacer alio modo violatur furto, aut extrahendo hominem à loco ſacro, quę non videntur differre in ratione ſacrilegij, ſic enim tollitur eius immunitas, alio modo violatur effuſione ſeminis, & ſanguinis, hæc namq; violant puritatem, & munditiem eius, vnde forſan D. Thom. non voluit ibi aſsignare ſpecies atomas, ſed ſubalternas, & ita conſtat ſolutio ad argumentum, quomodò ſcilicet gradus conſanguinitatis, & affinitatis explicandi ſunt quando ſpecie differunt.

Et ſacrilegiũ ex percuſſione perſonæ ſacræ, quàm ex copula.

Expendantur ſpecies ſacrilegij.

Vltimò adducit Canus in confirmatione ſuæ ſententiæ peccata carnis contra naturam, quæ ſpecie nõ differunt (inquit ille) vt mollities, Sodomia, beſtialitas, &c. & tamen (inquit) neceſſarium eſt explicare circumſtantiam, nec ſatis eſt explicare, peccaui contra naturam, ſed addere oportet, hoc aut illo modo. Refert Canus Caietanum 2. 2. q. 154. art. 11. ſed reuera docet oppoſitum, & colligitur hæc differentia ſpecifica ex D. Thom. in eo articulo, imò Caiet. in illum articulum in ſolutio. ad 4. dub. docet, diuerſæ ſpeciei eſſe concubitũ cum muliere præpoſtero ordine, quàm cũ homine; quantò magis cum beſtia, vel alio modo ex enumeratis eo articulo. Sed modò non eſt locus diſputandi de ſpeciebus peccatorum, & quæ ſint circũſtantiæ variantes, vel nouam addentes ſpeciem peccati. Conſtat ergo per ſe, & ex natura, & præcepto confeſsionis non eſſe neceſſariũ explicare circumſtantias aggrauantes, niſi ſit ſpecialis aliqua ratio damni ſpiritualis ex ſilentio illius circumſtantiæ imminẽtis, aut ratione reſtitutionis, reſeruationis, aut quid ſimile. Hîc tamen nolo diſputare de omnibus circumſtantijs mutantibus ſpeciem, hoc enim poſtulat maximũ tractatum, ſed tantùm quædam obiter adnotare.

20 *Vltima obiectio.*

Soluitur.

Quãdo circumſtantiæ aggrauãtes ſint explicandæ.

Primum eſt de circumſtantia ſcandali quando ſit ſpecialis ſatis dixiſſe 1. 2. diſp. 102. vbi dixi, fornicari, & inuitare mulierem ad fornicandum non eſſe duo peccata ſpecie diſtincta, quia illud non eſt ſcandalum ſpeciale, niſi quando directè intenditur ruina ſpiritualis proximi, & ita inuitare aliquem ad peccatum in eodem genere peccati eſt, imò in eadẽ ſpecie illius peccati ad quod inuito, & ita in ſpecie fornicationis. Cum ergo ibi non ſit duplex ſpecies, & ex alia parte non ſit duplex actus moralis, ſed pro eodem reputetur, quia omnes illæ præparationes ad fornicationem, & ad illam inuitare, idem actus moralis eſt cum fornicatione, ſequitur vnum tantùm eſſe peccatum numero, & ita circunſtantiã non eſſe exprimendã; vt enim ſuprà diximus, nec numero diuerſa malitia reperitur, ſicut in alijs exemplis allatis. ſecus cũ aliquis non tantùm inuitaret mulierem ad fornicationem, quæ erat futura actus communis vtriuſque, ſed etiam ſocium vt ipſe etiam fornicaretur, hoc enim teneretur explicare, non quia ſit circumſtan-

21 *Notationes quædam de circumſtãtijs, & primum de ſcãdalo.*

tia

tia ſpecie diſtincta, ſed quia ſit nouum pec
22 catum eiuſdem ſpeciei, quia inuitare aliũ, vt comitetur ipſum in peccato, nõ eſt idẽ actus adhuc in eſſe moris cũ ſuo actu fornicationis, quia conſulit actum alteri ſimilem. Similiter cum aliquis etiam ſi non cõſulat ſuo actu, inuitauit, & prouocauit alium ad fornicandum erit ibi duplex numero malitia vt ſuprà dicebã, quia eſt reſpectus duplex ad diuerſos terminos, quãuis & hoc non ſit adeò certũ, exiſtimo autem eſſe duos reſpectus ratione ſuperiùs dicta. Cætera legantur loco citato.

Obiectio. Poſſet autem aliquis contra noſtrã doctrinam obijcere hoc modo: ſi poteſt aliquis in furto non explicare quantitatem furti, poterit ſimiliter ille, qui furatus eſt centum dicere furatus ſum viginti, & cum mendacium tantùm ſit in circumſtantia, quæ nõ eſt de neceſsitate confeſsionis, tãtũ erit veniale iuxta ea, quæ dicemus inferiùs, ac proinde confeſsio valida erit.

Diſſoluitur Reſpondeo tale mendacium eſſe mortale, & irritam efficere confeſsionem, quia non ſolùm non exprimitur circumſtantia aggrauans, ſed etiam ſupponitur falſa mate
23 ria confeſsionis pro vera, hoc eſt, vnũ peccatum pro alio exprimitur, nam aliud eſt furtum quo quis furatus eſt centum, aliud autem quo furaretur viginti, & ita vnum peccatum pro alio exprimitur; nam quãuis qui furatus eſt centum, furatus etiam ſit viginti, tamen non ſolùm viginti furatus eſt, qui autem dicit furatus ſum viginti, dicit etiam ea ſolùm furatum fuiſſe, & ita non partem furti, ſed aliud furtum exprimit.

De circumſtantia temporis feſtiui Secundum eſt de circumſtantia temporis, numquam eſſe circumſtantiam mutãtem ſpeciem circumſtantiam temporis feſtiui, vt quod commiſſum fuerit peccatũ die feſto non addit nouam ſpeciem: ita docet Siluester in Aurea roſa ſuper Euangelia caſu 63. in ſumma *Confeſsio* 1. q. 10. & *circumſtantia*. q. 3. *Dominica dies*. q. vltim. & Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4. & in opuſ. tract. 18.

Vera ſententia. q. 3. Canus relectione de pœnitentia p. 5. §. *De circumſtantia verò*, Sotus lib. 2. de iuſtitia & iure p. 4. art. 4. & in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. Almai. in 4. diſtin. 17. q. 1. Nauarr. in ſumma cap. 6. num. 10. Couarr. in cap. *Alma mater* de ſententia excommunicationis p. 1. §. 5. num. 3. Et ratio potiſsima

Probatur. eſt, quia ſi eſſet ſpeciale peccatum ea ratione, eſſet prohibitum ſpeciali præcepto in die feſto: hoc autẽ non ita eſt, neq; enim naturali iure prohibetur, vt cõſtat, nec po 24
ſitiuo, quia toto titulo de feriis nihil aliud prohibetur quàm ſeruile opus, peccatum autem quod peccatum ſit niſi id aliunde habeat non eſt ſeruile opus, quamuis peccator ſeruus dicatur diaboli, ſed ſeruile opus, vt conſtat, aliud longè diuerſum iure intelligitur.

Vnde immeritò oppoſitam ſentẽtiam docuerunt Alex. in 3. par. q. 32. memb. 5. art. 2. & memb. 1. Bonauen. in 3, d. 37. circa literam Mag. dub. 3. Antonin. 3. par. tit. 14. c. 19. §. 7. Adria. in 4. q. 4. de confeſsione, & quodlib. 8. art. 1. Medina de confeſſione. q. *De circumſtantia loci, & temporis*, Catherin. lib. 5. contra Caiet. Angelus verbo, *Confeſsio* 1. num. 22. & verbo, *Feriæ*, nu. 36. & ſumma Roſella verbo, *Confeſsio* 2. nu mer. 7. Abulen. Exodi 20. q. 11. & 12. Sed pro hac ſentẽtia poteſt hęc eſſe ratio, quia licèt opus ſeruile tantũ ſit propriè in prę-

Oppoſita ſententia.

Aſtruitur, & impugnatur prior

cepto, & finis huius præcepti ſit bonum ſpirituale, vt homo benè cùm Deo cõpoſitus ſit, & ideò non videtur hic finis eſſe ſub præcepto, quia finis prẽcepti commuiter dicitur non eſſe in præcepto, tamen videtur ſpeciale peccatum impedimentũ apponere huic fini, ſicut correctio eſt in præcepto, & finis illius tantùm eſt ſpiri- 25
tualis emendatio proximi, vnde quoties quis hunc finẽ impediret corrigendo fratrem, quia inde ille fieret deterior, non tãtùm prætermitenda eſt correctio, ſed peccatum erit eam adhibere, ſic ergo licèt finis præcepti huius de die feſto colendo, qui eſt ſanctificatio non cadat ſub præceptum, tamen ſpeciale erit peccatum huic fini apponere impedimentum, quod fit quocumque peccato in die feſto. Reſpon *Solutio.*
deo diuerſam eſſe rationẽ, quia correctionis præceptum hoc immediatè attendit, vt lucrifaciam fratrem, & ita eſt finis proximus; neque enim correctio de ſe virtutis opus eſt neceſſarium, niſi propter indigentiã fratris, & ita finis ille ita cadit ſub præceptum, vt non tantùm obliget ne faciamus aliquid contrà, ſed tantùm obliget aliquid facere quando eſt ſpes illius, & ſicut præcipit quantùm eſt de ſe facere ne peccet frater, ſic etiã prohibet ne importunè corrigamus quando ille occaſionem accipiet, vt peior fiat, ſed finis præcepti de diebus feſtiuis nullo modo cadit ſub præceptum, quia eſt remotus, ſed tantùm

ad

ad hunc finẽ præcipitur cultus Dei aſsignatus, & ne impediatur ille finis nihil aliud prohibetur, quàm ſeruile opus, ſi verò contra finem faciamus aliquod peccatum, peccamus contra aliud præceptum, ſed non contra prohibitionem operis ſeruilis.

26 *De circumſtãtia ſtupri.*

Deinde agendum erat de circumſtantia ſtupri, vtrùm ſit in quocumque coitu cum virgine, ſed iam diximus in materia de reſtitutione c.2.de alijs verò tractare lõgum eſſet, ſolùm de circumſtantia loci ſacri, quia familiarior eſt, & à Doctoribus frequentiùs de illa diſſeritur, dicam aliquid modò.

Eſt ergo dubiũ quãdo, & in quibus peccatis conſtituat ſpeciem, & quando atomã ſpeciem, ſed revera res hæc requirit lõgiorem diſputationem, de ſacrilegio, & omnibus ſpeciebus, de hoc autem non expedit modò diſputationem protrahere, lege Caiet. in ſum. verbo, *Sacrilegium*, qui optimè de hac re pauca tradidit principia. Quomodò verò hæc circumſtantia ſpecificet, & ignorata culpabiliter, vel etiã cognita quando quis non intendit cõtra operari, ſatis colligitur ex ijs quæ diximus 1.2.d.53. iam verò de numero explicando peccatorum in confeſsione dicamus, hactenus enim de ſpeciebus, & circumſtantijs tantùm diximus.

DVBIVM V.

Quomodò explicari debeat numerus peccatorum in Confeſsione?

1 *Prima ſententia.*

CErtum eſt apud omnes, & de fide numerum eſſe exprimẽdum, vt dicamus toties id feci, aut cõmiſi, & colligitur ex eiſdem locis ex quibus explicãdas ſpecies eſſe probauimus: vnde immeritò Silueſter verbo, *Confeſsio* 1.q.11. quamuis hanc ſequatur ſententiam, quòd numerus ſit explicandus in confeſsione, id tamen non adeò certum eſſe exiſtimat, ſed cum aliquis nimia conſuetudine peccauit, vt mulier proſtituta, non eſt certum quomodò debeat numerum explicare, Canus 5.par.relectio de pœnitentia. §. *Colligo tandem*, & Caiet.to.1. opuſ. tract.5.q.3. Petrus à Soto lectio 9. de cõfeſsione, Nauarrus in ſumma cap.6. nu.15. docent in meretrice non opus eſſe explicare numerum, imò eſſe nimis onerosum numerum poſtulare, ſed ſatis eſt tempus explicare, & animi continuam præparationem, inde enim inquit Canus tantã accipit Confeſſor notitiam quãtùm opus eſt, vt ei in confeſsione medeatur, & magis ad hoc attendendum eſſe, vt pœnitentem verè vitæ ſuæ pœniteat, quã ipſum in exprimendo numero peccatorum nimiùm vrgere; & de varijs ſpeciebus vt ſi mulier illa cum coniugatis, cũ clericis, vel alijs concubuit idẽ docet Caiet. & cæteri Doctores.

Silueſt. *Canus.* *Caietan.* *Pet. Soto.* *Nauarr.*

Sotus tamẽ in 4.d.18.q.2.art.4.nõ vult vniuerſaliter ſententiã hanc ita eſſe intelligendã, inquit enim cõtingere poſſe vt meretrix vna millies fornicetur, quo tẽpore alia non fornicetur centies, aut ratione diuerſi loci, & ciuitatis, aut alia de cauſa vt conſtat, opus ergo erit inquit ille numerũ dicere hoc modo toties cõmittebam peccatũ in die, toties in hebdomada, &c. vnde ſubdit remediũ illud explicandi conſuetudinẽ accipiendum eſſe, quoties numeri haberi non poteſt aliqua congrua notitia; & ita eſt. Imò ita intelligunt meo iudicio Doctores citati, quia in ſimili ſtatu mulierũ meretricũ, niſi breue fuiſſet tẽp⁹, diſcerni nõ poteſt, nec morali modo per ſingulos dies, aut hebdomadas, aut mẽſes numerus peccatorũ, imò etiã ſi fuiſſet breue tẽpus, vt ita exteriora peccata numerari poſsẽt, non tamen video quomodò cogitationes, & moroſæ delectationes ita poſſent numerari, & dum coguntur vitam exponere ſub aliquo determinato numero, meo iudicio coguntur falſam computationẽ facere, aut quæ nimiùm excedat verũ numerum, aut quę multũ deficiat ab eo, maximè in prauę cogitationis peccatis, quæ innumera ſunt.

2 *Soti placitum cum limitatione prioris.*

Recipitur.

3

Vnum tamen ego adderem, ſæpiſsimè contingere vt poſsit etiã in ſceleratiſsimis meretricibus explicari certus numerus aliquarũ ſpẽcierum quibus non ita frequẽter dant operã, vt cum religioſis, cum conſanguineis, hoc enim non ſta frequenter cõtingit, & ſi quæ alia ſunt huiuſmodi peccata idem ſeruandum eſt. Explicari etiam debet circũſtantia loci in quo intelligitur maior aut minor frequentia, ſi illam cognoſcere poteſt Cõfeſſarius, inde enim exactiùs explicata cõſuetudine ſuppletur quantũ fieri poteſt ſtatus pœnitẽtis; vnde ſi poſteà recordaretur aliquorũ peccatorũ in particulari, quę in illa cõſuetudine explicata fuerunt, non eſt opus illa cõfiteri.

Alia Auctoris limitatio.

Quod

Extenditur doctrina tradita ad casus similes.

Quod diximus de ſtatu meretricio docent vniuerſaliter de omni peccatorũ genere, quando tanta fuit conſuetudo, vt in ea explicari nõ poſsit numerus, quod meo iudicio in nullo genere peccatorum contingit ſicut in moroſis cogitationibus. Ab
4 alijs etiam aſsignatur peccatum iurandi, ſed cum hoc non ſit mortale niſi quando fuerit periurium, quod contingit aut iurãdo falſum, aut iurando dubium, de quo nõ conſtat, non ita frequenter accidit, cum tamen accidiſſet eadem regula ſeruãda eſt, & ſemper in explicanda cõſuetudine, explicari debet etiam tempus, inde enim intelligitur ſtatus, aliàs nimium confuſa eſſet confeſsio, & in hoc non eſt dubium.

Quomodò explicãdus numerus in furto.

Sed eadem ratione ſicut explicata duratione temporis, ſuppletur numerus cũ ille haberi non poteſt in alijs peccatis, ſic in peccato furti non tam explicaretur ſtatus pœnitentis explicato tempore, quantùm explicata quantitate furtorũ, & hoc neceſſariũ eſſet, & videtur ſufficere quando non poteſt haberi numerus, ſic enim
5 meliùs eſt dicere ſæpiſsimè furatus ſum, cuius peccati numerum non potui computare, & ita intelligitur frequentia, & explicata quantitate, meliùs quàm explicato tempore, quod in alijs peccatis fieri non poteſt, vt conſtat cum materia illorũ non adunetur ita in vnum ſicut materia furti.

An voluntas interrupta, & rẽpetita augeat numerum in eodẽ actu peccati.

Præterea videamus quem numerum explicare debemus, vtrùm voluntas repetita ſæpiùs in eodem actu peccati ponatur in numero peccatorum, ſicut cum aliquis voluntate occidendi aliquem domũ exit, quærit inimicum, & interim obliuiſcitur, interim recordatur, & repetit prauam voluntatem: de hoc diximus. 1. 2. diſput. 75.

Aliquorũ placitum.

Quidam exiſtimant vnũ tantùm eſſe peccatum numero in genere moris, & ita vt
6 vnum tantùm explicandum quoties quis dicitur perſeuerare virtualiter in aliqua mala voluntate, hoc autem inquiunt eſſe quoties quis ſemel propoſitum habuit occidendi, & numquam illud retractauit cõtraria voluntate, ita vt ſi ſæpiùs illam repetat, non teneatur illam confiteri ſæpiùs etiam repetitam niſi tamquam vnam malam voluntatem, & vnũ peccatum; ita expreſsè Canus in relectio. de pœnitentia p. 5. fol. 103. §. *Et per hoc ad primum*, quod incipit pag. 1. inquit enim dupliciter interrumpi poſſe aliquam voluntatem, primò contraria voluntate, & tunc neceſſe eſt cõfiteri quoties prauam volũtatem quis re- 7
nouauit; ſi verò interruptio fiat naturali obliuione, aut inconſideratione, nõ oportebit numerum exprimere, ſed dicere toto die amaui Mariam, vel tanto tempore, & revera intelligit etiam ſi poſsit exprimi numerus qui optimè noſcitur, aliàs ſi non cognoſcitur, etiam in primo caſu ſufficiẽs eſſet etiam in opinione Cani, quam ſuprà retulimus, explicare frequentiam, aut durationem conſuetudinis, ſiue naturaliter, ſiue contrario modo interrupta eſſet: inquit tamen Canus explicandam eſſe durationem in ſecundo caſu etiam ſi arbitretur eſſe vnum tantùm peccatum in genere moris, quia eo loco diſputabat de circumſtantijs aggrauantibus quas dixit eſſe exprimendas in confeſsione, & durationem temporis talẽ eſſe exiſtimauit quando eſſet notabilis; & in hac ſententia vt eã explicaui video eſſe multos in vulgo, quòd perperam intellexerint Caietanum & Nauarrum quos putant ſe habere patronos.

Alia tamen eſt horum autorum ſenten 8
tia nam Caiet. in tom. 1. opuſc. tract. 31. qui eſt 17. reſponſionum, reſponſione 15. q. 2. & 22. q. 66. art. 3. circa ſolutio. 3. docet etiam ſi multiplicetur actus voluntatis, vt ita in eſſe naturæ non ſit vnus actus, ſed plures, continuari aliquando, vt ſit vnus tantùm actus in genere moris etiam repetita voluntate, vt cum aliquis ex voluntate faciendi aliquod peccatum interim prẽparat multa ad illum finem in quarum rerum præparatione perſeuerat, etiam ſi non ſemper perſeueret actualis illa intentio, ſed iterum atque iterum interrupta repetatur erit idem peccatum, veluti ſi aliquis ex intentione occidendi vult proficiſci in aliquam ciuitatẽ vbi inueniat inimicum, & ad hoc paret equum, & arma, & iter arripiat, ſemper idem erit peccatum numero in genere moris, & ſi repetatur ſæpiſsimè voluntas occidendi, quæ revera non poteſt ita continuo tempore actu durare. Ita etiam docuit Nauarr. in ſumma c. 6. num. 16. & in cap. *Conſideret* de pœnitẽtia d. 5. n. 48. & Canus in relect. de pœnitentia p. 5. fol. 97. §. *Huic & aliud*, eandem ſententiam quoad hoc ſequi videtur, quãuis enim non dicat expreſsè eſſe vnum numero peccatum, nec ipſe loquitur quãdo repetitur voluntas, quæ videbatur interrupta,

Explicatur ſentẽtia Caietani, & Nauarri.

9

rupta, & opus exteriùs perſeuerat, ſed quando multi concurrunt actus ad eundē effectum, nam de repetitione voluntatis infrà loquitur, vt iam nos retulimus, inquit tamen non eſſe neceſſariò hos omnes actus explicandos in confeſsione, quia ex principali facilè intelligūtur: in quo meo iudicio fallitur, quia ex eo, quòd aliquis dicat, occidi Petrū, non colliguntur, nec ſtatim intelligi poſſunt omnia media, quæ appoſita fuerunt ad homicidium. Eſt tamen certiſsimum, & abſque dubio quod ipſe docuit ſcilicet non eſſe neceſſariū eos omnes actus explicare quando aliam non habent malitiam præter malitiam finis ad quem ordinātur, & vnde habent eſſe peccata, qui enim occidit, & ad hoc multa adhibuit media quæ non habent aliam malitiam, revera vnum tantùm fecit peccatū quod ſufficienter explicatur ſi dicatur ipſa mala intentio ſi non fuit opus ſequutū, aut ipſum etiam opus quando ſequutum fuit.

Cani opinio reijcitur.

In noſtro verò dubio propoſito exiſtimo falſiſsimam Cani opinionem quā primò retuli, quia revera ſunt plura numero peccata quando repetitur ſæpiſsimè eadē voluntas etiam ſi numquam fuiſſet retractata actu contrario, nullam enim continuitatem video in ijs voluntatibus cū vna ex alia non dependeat, tam quando interruptæ ſunt naturali obliuione, quàm quādo interruptæ ſunt contraria voluntate, ſi enim aliqua eſſet moralis continuitas, maximè quia prior voluntas quādiu non retractatur dicitur manere vſque ad ſecundam etiam, ſed nullo modo dicitur manere vt ſemper ſit actu peccatum ex illa, niſi quando interueniunt ea quæ dicemus infrà in confirmatione ſententiæ Caiet. ergo non dicetur continuari actuale peccatum, & hoc magis conſtabit ex ijs quæ ſtatim dicemus.

Recipitur Caieta. & Nauarri.

Eſt ergo vera ſententia Caietani, & Nauarri ſemper eſſe vnum numero peccatū in genere moris quamdiu manet ex volūtate aliquod opus quod ſit effectus illius ordinatū ad ipſum voluntatis finem, vt enim diximus 1. 2. diſp. 6. c. 1. diſp. 32. c. 2. & diſp. 75. c. 2. ex ſententia Bonauen. in 2. d. 41. ar. 1. q. 3. in corpo. & in ſolutione ad primum, Scotus q. 1. Gab. in 1. d. 1. q. 1. ar. 1. nota. 3. Ricard. in 2. d. 41. ar. 1. q. 2. non ſatis eſt, vt actus aliquis dicatur fieri, & revera ſit propter aliquem finem ad quem natūra ſua non ordinatur, & accipiat inde bonitatem, vel malitiam, quòd ſimpliciter præcedat voluntas finis, & poſteà ſequatur opus vt ibi probaui, ſi enim finis influit bonitatem vel malitiā in opus, quod ad ipſum non ordinatur ex ſe, ſed ex voluntate operantis, oportet vt finis ſit illius circumſtantia, vt autem ſit circumſtantia opus eſt habeat cauſalitatem finis in illud opus, vt autem hanc habeat debet neceſſariò opus illud procedere ex voluntate illius finis, vt autem cauſetur ex illa voluntate opus eſt connexionem, & concatenationem habeat cum illa; hanc autē non poteſt habere ſine hoc modo, vt deriuetur ab illa intentione immediatè vel mediatè vt explicabo, quod non habet cum præceſſit voluntas, & poſteà nullo intercedente alio opere poſt aliquod tempus ſequeretur opus, vt qui referret in falſum deum omnia ſua opera non inde ſequitur omnia, quæ poſteà facit in illum referri, etiā aliàs indifferentia, aut mala venialiter, ſic enim fierent mortalia, & ſimiliter nec in Deum referuntur opera omnia diei propter relationem initio diei factam, vt locis citatis diximus, & probauimus. Quod enim quidam aſſerunt referri quando non multum poſt illam voluntatem finis ſequitur opus, non verò quando poſt longū tempus, eſt ſine fundamento, quia ſi parū temporis non impedit quin referatur, nec multum; quia vno modo nō eſt maior cauſalitas illius voluntatis in actum ſequentē quàm alio. Imò neutro modo cauſat illa voluntas opus ſubſequens, ſiquidem illa voluntas non manet in ſe, neque in aliquo opere ab illa deriuato, vnde nihil illius manet, & ita non cauſat opus poſteà tempore ſequutum, quia nec per ſe, nec per ſuā virtutem coniungitur cum opere, quod poſteà tempore ſubſequitur. Quòd enim dicunt quidam manere diſpoſitionem ex illa voluntate, quæ ſit cauſa operis ſubſequentis tempore, eſt fictitium, licèt enim maneat diſpoſitio quæ eſt qualitas, ſed illa non facit opus ſubſequens quod fit ex alio fine & motiuo, vnde niſi ſit operationum cōtinuatio nulla eſt cauſalitas in ſequentem operationem.

Quæ continuatio in operibus requiratur, vt dicatur procedere ab vna voluntate.

Vt ergo opus habeat concatenationem cum voluntate illa, quæ iam præterijt, & ita fiat propter illius finem, ſatis eſt, & requiritur ſequatur immediatè, vel mediatè ex illius efficacia, hoc modo, immediatè quidem,

quidem, veluti cum actu voluntas finis ſcilicet occidendi hominem mouet ad quærendum equum, & voluntariè actus quærendi equum cõtinuatur, ſed ex nullo alio 15 fine, ſed vt quærat inimicum etiam ſi interim non continuetur illa voluntas occidendi, actus ille quærendi equum ſemper eſt malus, qui de ſe indifferens erat, eſt enim ſemper ex illo fine, quia inde ortum habuit, & non continuatur ex alio fine bono, ſiue ergo maneat voluntas occidendi ſiue non, ille actus eſt verè homicidij peccatum, & idem peccatum numero, & volũtas finis dicitur in illo manere virtualiter, ſicut in effectu ſuo, poſteà verò manente volũtate, & actu quærendi equum, illum cõduco, deinde proſequor iter, & ſic proſequor omnia, quæ iudico neceſſaria ad finẽ prioris voluntatis, quia opus ſequitur ex opere, ſemper finis, qui virtualiter manebat in priori opere inuenitur in reliquis, quia ſequitur cauſalitate cõſequẽter.

16 *Voluntas reperita duplex conſtituit peccatum.*

Ex quo diſcurſu conſtãt duo: primò, quòd contra Canũ propoſuimus, non manere vllo modo, nec moraliter volũtatem priorem vſq; ad ſecundam, quando repetitur vt cum illa ſit vnum peccatum, vnde etiam moraliter ſunt duo peccata, & ideò explicanda: quòd enim illa voluntas non maneat vt ſit actuale peccatum, & dicatur homo continuò peccare, conſtat; quia nõ manet in al quo actu, & operatione quæ ſit effectus illius ergo nullo modo manet, vt dicatur homo actu peccare, & ita quando repetitur, aliud additur peccatum, quia homo tunc incipit actu peccare, qui poſtquàm prior ceſſauit voluntas iam nõ peccabat. Quòd autem illa voluntas maneat per modum habitus ſicut peccatum ſecũdum reatum manere dicitur, hoc nõ facit vt noua voluntas cõtinuetur cum prima, 17 & fiat vnum continuum peccatum, quia homicidium primũ ſaltẽ dicetur manere hoc modo, & ſi fiat aliud, non dicuntur cõtinuari, ſed eſſe duo homicidia.

Secus quando concatenãtur actiones ex prima voluntate.

Secundò ſequitur verè eſſe vnum peccatũ numero quoties cõcatenantur actiones ex prima voluntate etiãſi illa interim actu ceſſet, & deinde repetatur, quia quãdo ceſſat actu voluntas, manet in effectu illo ſuo malitia illius eadẽ numero moraliter, quæ ante erat cũ voluntas aderat actu, deinde & cũ ſequitur alia operatio ex illa manet eadẽ malitia, quia omnia media ad illũ finẽ ex illa voluntate, ſunt vnũ tãtùm peccatũ cum ipſo actu finis, ergo permanẽte aliqua ex ijs actionibus manet idẽ peccatũ, ergo repetita voluntate cõtinuatur, & eſt eadẽ prorſus malitia, quia illa actio nõ erat alia malitia mala, quàm illius voluntatis, quæ ſi rurſum repetatur, non cauſat in actu aliam malitiam numero diſtinctã, vt conſtat, ſemper ergo erit idem peccatum, & hæc doctrina eſt valde notanda. 18

Idem iudicium eſt de voluntate nõ reſtituẽdi.

Sed vt ſuprà q. 86. art. 2. dub. diximus, & c. 5. de reſtitutione. §. 1. dub. 3. & de peccato non reſtituendi quod in eo potiſsimũ conſiſtit vt detineamus rem alienã, aut valorem ex quo damnũ inferimus, idem cenſendum eſt non eſſe plura peccata etiamſi homo repetat voluntatem non reſtituendi quando continuat peccatum exterioris detentionis, ſic enim cum detentio ſit vnũ continuum peccatũ, & non tantùm ſit peccatum cum creditor incipit noua ratione agere, aut quando incipio vti re aliena, & eam cõſumere, vt quidã dicebant quos eo loco impugnaui, ſed ſemper ſit continuũ peccatum à principio, ſequitur, etiãſi reneuetur actualis voluntas expreſſa non reſtituendi, non addi nouũ, ſed eſſe idem continuariq; malitiã illius voluntatis cũ malitia detentionis in genere moris, vt ita ſit vna & eadẽ, detentio enim virtualiter volita vel expreſſè, nõ eſt diuerſum peccatũ 19 numero, & ita hæc omnia vt vnum ſunt explicanda: qui verò ſentiant detentionẽ eſſe continuum actuale peccatũ ſuprà eo loco citato de reſtitutione adduximus. Idẽ iudiciũ eſt in actib⁹ interioribus, quãuis Nauarrus dicat continuari non poſſe, poteſt tamen hoc modo fieri vt peccatum intentionis continuetur in varijs electionibus quarum vna ex alia ſequatur etiam ſi actualiter non ſemper adſit intentio, & deinde ſæpiùs repetatur.

Quibus mõdis præter aſsignatos interrumpi poſsit peccatum.

Verumtamen, nec Caiet. nec Nauarrus aſsignãt an huiuſmodi peccatũ poſsit interrumpi alio modo, quàm contraria volũtate; & meo iudicio neceſſariò fatendũ eſt hęc peccata aut non reſtituendi quod debetur, aut homicidiũ vel furtum, & quæ continuari dicuntur in alijs operationibus ordinatis ad huiuſmodi effectum interrumpi poſſe, & neceſſariò interrumpi, non tantùm contraria voluntate efficaci, hoc enim ipſi cõcedunt, & ſatis cõſtat, ſed etiam duobus alijs modis quos explicabimus infrà; detentionis verò peccatũ, præter illos duos modos, alio etiam peculiari 20

Quid habeat peculiare peccatum detentionis.

ſibi, ſcilicet ratione impotentiæ, aut quia non habet vnde reſtituat quis, aut non habet opportunitatem, denique in omnibus caſibus in quibus à reſtitutione excuſatur, iam enim ceſſat obligatio, & conſequẽter peccatum, vnde non continuatur, & in hoc non eſt dubium: in illo verò exemplo de homicidio, interrumpitur volũtas, alio tamẽ peculiari modo quem infrà dicemus & eſt ſine dubio.

21 Sed vtrũq; illud genus peccati duobus alijs modis interrumpitur, primò ſomno, quia vt latè probauimus 1.2.d.94.c.3. nec omiſsio præcepti, nec alius actus imputatur actu ad culpã in ſomno, vt probaui ibi contra Marſilium & alios; imò quòd nũquam actus exterior peccatũ eſſet etiamſi liberè ſequeretur ex libera voluntate, niſi quando etiã manet actu in mea poteſtate, quod enim actu non ſubiacet meæ voluntati, nõ poteſt mihi iudicari peccatũ, & huiuſmodi ſunt facta in ebrietate, etiã quando data fuit cauſa libera ex qua ea timebãtur, tunc enim actu ebrius non peccat, ſed in cauſa, & in ſomno. Similiter huius rationem reddidi prima ſecundæ, diſputat. 73. cap. 9. Ratio verò propter quam continuatur peccatum retentionis rei alienæ, & iudicatur idẽ numero peccatum etiãſi repetatur voluntas non reſtituendi, & in alio exẽplo peccati homicidij ſimiliter, eſt quia illa media, quæ apponuntur ſunt peccata eadem malitia finis, & ita eadem malitia voluntatis finis, & detentio rei alienę eſt mala eadem malitia voluntatis non reſtituendi; vnde cum repetuntur hæ volun-
22 tates dicimus continuari malitiam, & ita eſſe eandẽ numero, quæ antea erat. Oportet ergo vt maneat malitia illius voluntatis, & quòd opera ſint actu peccata, quę ordinantur ad finem voluntatis, & detentio etiam ſit actu peccatum, vt homo actu dicatur peccatum committere: ſed neque detentio in ſomnis eſt mala, ſicut nec omiſsio præcepti, quia tunc non eſt actu ſub mea poteſtate, nec ſomnus ille, qui initio ordinatus fuit ad occidendum, quia ordinabatur ad iter faciendum, vt inueniretur inimicus poteſt eſſe peccatum actuale, etiam ex illa mala voluntate procedẽs, cum iam non ſit actus humanus, quia actu non manet ſub poteſtate libera, vt ibi diximus, & probauimus, & cap. 5. de reſtitutio. §. 1. Colligitur ergo tunc non continuari malitiam, & peccatum; cum ergo poſt ſomnum repetitur voluntas, erit nouum peccatum numero, & huius rei fundamentum latiùs tradidimus loco citato 23
in prima ſecundæ, vnde non placet Nauarrus in illo cap. *Conſideret*, dum aſſerit idem eſſe peccatum ſemper etiã ſi ille qui vadit ad occidendum inimicum dormiat, & iterum repetat voluntatem.

Nullus actus, aut omiſsio imputatur ad culpam in ſomno.

Alio modo etiam communi interrumpitur peccatum detentionis, & peccatum aliud quod diximus in medijs manere, vt in homicidio, naturali ſcilicet inconſideratione, & huius eadẽ ratio eſt, ſicut enim ſomnus nec peccatum eſt, nec quæ in eò fiunt quantumuis fuerit cauſa libera, peccata actu ſunt, quia non ſunt actu humana, cum actu non ſint in noſtra poteſtate, ſic etiam detentio cuius eſt naturalis inconſideratio, & alia opera facta ex illa non erunt peccata, vnde nec malitia prioris voluntatis in illis continuari poterit, quia revera non ſunt actus humani, qui ſint ſub noſtra poteſtate. Hoc tamen diuerſimodè contingit in detentione rei alienæ, & in alio exemplo, in detentione ea tantùm ratione, quia naturaliter ho- 24
mo non aduertit ſe habere rem alienam, & prorſus de illa non conſiderat, ſic enim euacuatur tota libertas etiam ſi initio data fuit cauſa libera detentionis, nec ſatis eſt non habere actu voluntatem detinendi, ſed requiritur etiam naturalis inconſideratio ipſius rei, & detentionis, in alio verò exemplo adducto, non ſatis erit naturalis inconſideratio effectus quem prima voluntate intendimus, ſed requiritur inconſideratio ipſius actus in quo dicebatur manere malitia voluntatis finis; veluti ſi aliquis ex intentione occidendi accipiat enſem quem aliàs non acciperet, aut equum vt quæreret inimicum; in ijs medijs dicimus manere malitiam voluntatis finis etiamſi de fine illo actu nihil conſideretur, tamen ſi nec de enſe, nec de itinere quod in equo facit vllo modo conſideraret iam diſtractus natu 25
rali inconſideratione, revera non diceretur actu peccatum committere, nec continuari malitia prioris voluntatis: interrumpitur enim actus ille in genere moris, quia iam non eſt actus humanus, cum ex inconſideratione continuatur, quia ſic non manet ſub poteſtate noſtra. Imò ego adderem, ſi adeſt inconſideratio non tantùm ipſius operis, ſed malitiæ

Quæ peccata naturali inconſideratione interrumpantur.

ipſius

ipſius alio modo etiam in confuſo, aut in vniuerſali interrumpi actum illum in genere moris, quia vt dixi 1.2.d.73.cap.9.vt peccatum imputetur requiritur libertas circa illud, hęc autem eſt cum aduertentia malitiæ, & vt oſtẽdi etiã 1.2.d.75.c.3.& d. 94.c.3. non ſatis eſt hanc aduertentiã fuiſſe in principio ſi poſteà interrumpatur, quod ibi probaui, & eſt ſententia Almain. tract.3. Mora.cap.18.ad 2.contra ſecundã concluſionem.

Non ſufficit conſideratio malitiæ in principio actionis ſi poſteà interrumpatur.

Dices ergo non continuatur peccatum occidendi niſi mouente iam ipſa voluntate priori. Reſpondetur poteſt quidem cõtinuari, quia ſatis eſt ſi duret aduertentia malitiæ, hæc verò poteſt eſſe ſine actu elicito homicidij. Secundò etiam poteſt manere illa aduertentia in generali, quòd ſcilicet illud ſit malum non conſiderãdo malitiã ipſam homicidij in particulari, & hoc ſatis eſſet; ſi tamen prorſus aduertẽtia malitiæ ceſſaret, non video quomodò actus iam eſſet humanus, & liber ad malitiã moralem niſi in cauſa, quod nonſatis eſſe 1.2. d.94.illa cap.3. 26

Operibus, quæ nullo modo cõducunt ad finem, diſcontinuatur malitia intentionis.

Vltimò denique malitia intentionis diſcontinuatur quando adhibẽtur opera quę nullo modo conducunt ad finem, ex alio fine, & motiuo veluti ſi aliquis dum iter ageret, vt quæreret inimicum quem volebat occidere diuerteret ab itinere alterius negotij gratia, & ſic de alijs, hæc enim operatio, & ſimilis non dicitur eſſe ex intentione finis homicidij, cum ab illa non deriuetur, nec immediatè, nec media alia, ratione cuius connectatur cum intentione finis, ſed ratione alterius finis fiat, & cum diu duraret intentio, & proſecutio finis per plura media, ſæpiſsimè interrumpitur peccatum: vnde & repetita volũtas finis, aut medij conducentis ad finem multiplicat peccatum. Vnde primò ſequitur, & optimè intulit Nauarrus in d.cap. *Conſideret* n.48. & in ſumma, c,6.n.illo 16. non eſſe neceſſariũ explicare oſcula, & tactus, verba impudica, & alia huiuſmodi, quæ præcedunt actum fornicationis, & ad illã ordinantur, ſecus ſi non ordinarentur, ſed ſecundum ſe tantùm quærerentur, & poſteà accederet, & ex alia voluntate fornicatio: idem docuit Canus relectione de pœnitentia p.5.fol.97.§.*(hinc & aliud)* & ratio eſt quia hęc omnia cum ſint ad finem vnum, conſtituunt vnum peccatum in genere moris. 27

Actus qui ordinantur ad fornicationem non ſunt neceſſario exprimendi, & quare. Nauarr.

Rationem impugnat Canus, quia ſequeretur, nec actum exteriorem exprimẽdum eſſe, quia cum interiori conſtituit idem peccatum: ſed hæc ratio nihil probat quia cum actus exterior eſt peccatum, primò eſt peccatum quàm actus voluntatis, vt diximus 1.2.d.73. c.5. ita quòd voluntas eſt mala, quia actus exterior eſt malus primò & per ſe, & ideò cum teneamur cõfiteri peccata, non mirum ſi teneamur id quod primò, & per ſe eſt peccatum, etiam ſi non addat bonitatem & malitiam, ſed quando inter actus exteriores tota malitia deriuatur ab vno, non tantùm in actũ voluntatis, ſed etiam in reliquos exteriores, non opus eſt explicare ſingulos alios explicato opere principali, & ita tactus & oſcula non ſunt explicanda, quia totam ſuam malitiam habent ex actu fornicationis ad quam ordinantur, non ex voluntate tantùm operantis, veluti accipere enſem ad occidendum ſolam malitiam habet ex voluntate operantis ordinantis ad finem, & voluntas ipſa accipitur ex actu occidendi, ſed quia oſcula ordinantur natura ſua ad conſummandam copulam, licèt aliquando ex voluntate operantis non vltra procedant, quia ipſe ibi ſiſtit. 28 29

Canus loco citato adhibet aliam rationem vt vidimus, quia explicato peccato principali cætera intelliguntur, ſed vt ſuprà dicebamus in hoc fallitur apertè, quoniam etiam explicata fornicatione non ſtatim conſtat an fuerint alij tactus impudici, quia forſan ſine illis fieri potuit, & explicato peccato furti non ſtatim ſequitur, quæ media appoſuerit ad huiuſmodi peccatum patrandum, & ita ſequeretur omnia eſſe explicanda ſi ſtaremus rationi Cani, & ſecundum ipſius ſententiam de circumſtantijs aggrauãtibus probauimus ſuprà ſemper debere explicari hæc præambula, vt affectus intenſio cognoſcatur.

Secundò ſequitur malè etiam docuiſſe Nauarrum in ſumma cap. illo 6. num.17. non eſſe nouum peccatum non tantùm actus qui ordinãtur ad conſummandũ peccatum, vt vulnera in homicidio, & oſcula in fornicatione quos ipſe præãbula appellat, ſed etiã nec actus ſubſequẽtes, vel cõſequẽces actũ principalẽ, huiuſmodi inquit eſſe cũ quis de peccato facto gaudet inordinatè, lętatur vel loquitur de illo: ſimiliter 30

Alia eſt ratio actuum ſubſequentium quàm præcedentium fornicationem.

colloquia,& oſcula cum muliere poſt fornicationē intelligit meo iudicio hæc,quā-
31 do incontinenter fiunt poſt peccatum,ſecus eſſet, inquit, cum quis poſt primum actum fornicationis iterum alium committeret,ſic enim duo eſſent peccata,quia vna fornicatio nec eſt quaſi pręuia ad aliā, nec eſt veluti appendix alterius, ſed vnaquæque per ſe conſummatur. Fallitur ergo in hac doctrina; quamuis enim verum ſit hoc quod vltimò docet,tamen idem dicere deberet de primo,quia actus acceſſorij tantùm dicuntur facere vnum peccatū cum principali,quando ad illud ordinantur quales ſunt qui præcedunt, ſed qui ſequuntur non video quando continuentur cum illo,& habeant eandem numero malitiam,vt delectarimoroſè in peccato,vt laudare ſe de illo, vel iterum meretricem cū qua fornicatus quis eſt oſculari: & contra Nauarrum ſequeretur poſſe duas fornicationes fieri vnum numero peccatum, vt cum quis poſt primam manet in amplexibus,& oſculis cum muliere in lecto, vt irritetur, ad ſecundam, cum ſecundi iſti actus conſequentes faciant vnum peccatū cum priori fornicatione,& poſtea cum ſequenti etiam neceſſariò dicendum eſt facere vnum,vt ipſe fatetur, quia præuij actus cum principali ſemper faciunt vnum actum,ergo &vna fornicatio cum alia.Addit Nauarr. ibidem alia exempla, vt cum quis vno conflictu cum alio,eodem genere iniuriæ ipſum offendit ſæpiùs verbo,vt ipſum furem appellando, ſecus ſi eſſent diuerſæ rationis iniurioſa verba, &c. & in hoc benè dicit reputari pro vno peccato moraliter loquendo,ſed non libet ſingula perſequi, quæ ibi docet, quia facilia ſunt.

32 Addit Canus loco citato, quòd quāuis non ſemper debeamus explicare actus qui ordinātur ad principalem,vt cum fur admouet ſcalā,& reliqua ad furādum, & qui occidit multa alia facit,quia hæc intelligūtur cognito principali, tamen quædā quę adhibentur,quæ non ſemper ſolent adhiberi,quia non intelligūtur explicato principali, debent explicari, vt quòd aliquis per internūtium ſollicitauit puellam, aut ad occidendū,amicū accerſiuit. In hoc tamen fallitur apertè, quia ſicut nō ſemper aliquis fornicatur cum muliere, ſollicitando ipſam per internūtiū, nec ſemper quis occidit accerſendo ſocium, ſic etiā nō ſemper furatur admouendo ſcalā, aut confringendo vectes, vel ſeras: denique non ſunt determinata media,quæ intelliguntur ita 33
tim ad hoc peccatū,vel aliud appoſita, explicato principali, ſed conſtat ea non eſſe explicanda: at verò per internuntiū ſollicitare mulierem, vel amicùm ad occidendū vocare,debemus confiteri. Eſt ergo diuerſitatis ratio quoniā illa media quæ diximus totā ſuā malitiā ex ipſo peccato ad quod ordinantur accipiunt, & nullam de ſe habent,faciuntque vnū peccatū cum illo,vt explicauimus,& ita impertinens eſt ſi furatus ſum aſſerere admouendo ſcalā, vel alio modo qui de ſe peccatū non ſit niſi ex hoc fine. Similiter tactus,& verba ad fornicationē ſunt vnum numero peccatū cum fornicatione, & inuitare mulierem, non quia ordinantur tantū ad actum illū, ſed quia ſunt veluti partes annexæ huic peccato,quod aliquando latiùs patet, aliquando minùs, vnde tactus dicuntur fornicatio inchoata; ſed inuitare amicum ad homicidiū, eſt aliud peccatū diſtinctū ab ipſo homicidio,& internūtio ſuadere, vel imperare, vt ſollicitet mulierē, eſt diſtinctum peccatum numero: admouere enim ſcalam ex eo eſt peccatum, quia per illam furtum eſt futurū, non quia facio, vt ipſa ſcala peccet,internuntiū mittere, aut ami 34
cum vocare ad homicidiū, non eſt peccatū hoc modo,ſed quia inducere proximū ad peccatū de ſe peccatū eſt, & cum quis inducit internuntiū,vel amicum, cum nō inducat ad idē numero peccatū(ipſi enim alio peccato peccabunt) ideò eſt aliud peccatum ab homicidio ipſo, & fornicatione quā quis cōmittit,parùm autē refert quòd ordinatur ad peccatū, quod intendit aliquis,inuitare amicum in adiutoriū ad homicidiū,aūt internuntiū,vt ſollicitet puellam,quia non omnia, quæ ordinantur ad finem conſtituunt vnum numero peccatum etiam ſi ſpecie non differunt, ſed illa tantùm,quæ ordinātur ad finē veluti partes,& præambula illius peccati, non verò ſicut media tantū, & quando media de ſe non habent aliam malitiam,vt mouere ſcalam;ſecus eſt quando interpono nuntium vt loquatur puellæ,vel voco ſocium in adiutoriū homicidij,hoc enim de ſe eſt peccatū,quia quod illi eſt peccatum,etiameſt peccatū inducenti,ſed aliter cum quis inducit mulierē ad fornicādum, ſic enim vt dicebamus inducit ad idem peccatum in

Optima ratio doctrinæ traditæ.

Actus præcedentes ſi ſint diſtincta peccata ſunt explicandi.

quo

quo vterque operatur, & ratione ſcandali non eſt ſpeciale peccatum, vt probatum eſt. 1.2.d.102.

35 *Obiectio.* Sed contra ea, quæ diximus ſequitur in peccato detentionis non ſatis eſſe dicere furatus ſum, & detinui mecũ rem alienã, ſed etiã toties numerũ explicare, quoties interrupta fuit voluntaria detentio, & in eo caſu quo aliquis, vt occidat inimicũ lõgũ iter faceret, tot actus debet enumerare quoties interrũpit peccatũ illud iuxta do *Solutio.* ctrinã traditã. Reſpondetur revera ita eſſe dicendũ licèt moleſtũ nimis videatur crediderim tamẽ ſæpiſsimè id fieri nõ poſſe, quia interruptiones, ſaltẽ ex inconſideratione naturali erit ſæpiſsimè impoſsibile cognoſcere, & tunc ſatis erit tẽporis duratiõnẽ dicere, vnde colligitur pœnitẽtis ſtatus quãtũ fieri poteſt ſicut diximus ſuprà de meritrice.

DVBIVM VI.

Quale debeat eſſe pœnitentis examen, vt iudicetur ſufficiens?

1 DE hac quæſtione pauca reperiũtur apud Doctores, quia nec certa regula tradi poteſt, cũ & perſonæ, & tẽporis ſit habẽda ratio & diligentia nõ debeat eſſe maxima quę poteſt adhiberi, ſed prudẽs, & diligẽs qua lẽ timorativiri adhibere ſolent, vt optimè Canus 5.p.relectio.de pœnitentia fol. 95. Ex quo colligitur nõ debere pœnitẽtẽ ſeri bere peccata ſtatim atq; cõmiſit quãuis ſi ita faceret nulliusobliuio ſubeſſet, ſed quã do confiteri vult, aut tenetur, debet adhibere prudentẽ illã diligentiã: vbi etiã docet, & Sotus loco citato numerũ peccatorũ non neceſſariò debere exprimi mathematicè, ſed parũ plus minuſve: hoc intelligendũ eſt quando ita mathematicè certò cognoſci nõ poteſt, nã ſi certus eſt numerus cognitus, ita explicandus eſt, ſed quando illo modo explicatus eſt numerus parũ plus minusvè, etiãſi poſtea quis recordetur inquit Sotus alicuius alterius peccati, ſi numerus eſt notabilis ſupra illũ explicatũ explicari debet, & affert exẽplũ, vt ſi dixiſſet quis iuraui falſò decies parũ plus, minusvè, & poſteà recordatur iuraſſe viceſies, tenetur cõfiteri quod defuit, ſi verò recordaretur iuraſſe duodecies tantũ non teneretur, neq; in hoc adhiberi poteſt certa regula, ſed iudicio prudẽtis in particula

Numerus peccatorũ non mathematicè, aut nimiũ ſcrupuloſè explicandus.

2

ri diſcernendũ relinquitur. Hîc diſputat Sotus quando teneatur, & quomodò Confeſſarius pœnitentẽ ab ignorantia liberare: nos de hac re diſputabimus infrà in quęſtione de Cõfeſſario, & ibi dicemus quomodò debeat iuuare Confeſſarius pœnitentem, vt ſuppleat defectum illius in examine.

DVBIVM VII.

An quodlibet mendacium in confeſsione ſit peccatum mortale?

1 DIſputari hîc etiã ſolet vtrũ mendacium in confeſsione ſit mortale peccatũ ſemper, & ita irritet confeſsionẽ iuxta ea, quæ de cõfeſsione informi infrà dicemus. Caiet. in 2. 2.q.69.art.1.circa ſolutionẽ 3. docet peccatũ eſſe mortale iniudicio mendaciũ aliàs veniale quia eſt dereleui, vnde colligit inconfeſsione, quia eſt iudiciũ, eſſe mortale peccatũ, aut negare veniale quod reuera fecit pœnitens, aut adijcere veniale quod nõ fecit; quãuis enim inquit Caiet. non teneatur quis confiteri venialia, tamẽ iam quòd illa confitetur, aut de illis interrogatur ratione iudicij confeſsionis, tenetur verũ dicere ſub obligatione mortalis peccati; veluti quis qui nõ tenetur aliàs iurare, ſi velit iurare, tenetur cũ veritate iurare, aliàs mortaliter peccabit: vnde ſentit, ita pugnare cum iudicio confeſsionis mendaciũ aliàs leue, ſicut cum iuramento, & hoc exiſtimat eſſe fundamentũ ſuæ ſentẽtiæ. Sed quòd pugnet mendaciũ cum iudicio, inde 2 probat in iudicio ſæculari, quia eſt contra dilectionẽ Dei, & proximi, in cuius gratiã fit, in cõfeſsione verò, quia fit iniuria Deo cuius vicario confitemur, & ideò non poteſt eſſe leuis iniuria. Hanc ſententiam videtur limitare in ſumma verbo, *Confeſsio*, conditione 4. vt ſit mortale mendacium in veniali quando eſt propoſitum confitẽdi illud, & poſteà mentitur in cõfeſsione circa illud, ſecus quando tantùm habuiſſet propoſitum confitendi mortalia, & circa venialia interrogatus mentiretur, ſic etiã eſſet mortale quando illud confiteretur, ſed non revera narraret factũ, in ipſa ſubſtantia inquam peccati, primum nõ probat, ſed ſecundã probat hoc exẽplo: ſicut enim Concionator non tenetur enarrare 3 miraculum alicuius Sãcti in ſuggeſto, ſed quando iam aſſumit illud vt materiam

Caietani placitum.

Ratio, & limitatio Caietani.

ſuæ prædicationis tenetur verè referre, aliàs eſſet mortale peccatum, quia iniuriã facit prædicationi, ſic qui in confeſsione aſſumit aliquod veniale cum iam ſubmittat iudicio Confeſſarij, tenetur verè illud enarrare aliàs grauem iudicio infert iniuriam. Eam ſententiã ſequitur Armilla verbo, *Confeſsio ſacramentalis* num. 5. eam verò
4 ſic intelligit quando ſcilicet non tantùm homo haberet propoſitum confitendi veniale, ſed illud confiteretur, in illius tamẽ confeſsione mentiretur, ſecus quando aut propoſitum confitendi non habuiſſet, aut illud mutaſſet, & non confiteretur veniale, ſed de illo interrogatus mentiretur.

Reijcitur ſẽtentia Cai. D. Sotus. Nauarr. Syluester. Angelus. Petrus à Soto.

Hanc ſententiam meritò impugnat Domin. Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Nauarr. in ſum. c. 21. n. 37. & 38. Sylueſt. verbo, *Cõfeſſio* 1. q. 8. & Angel. ibid. n. 7. Pet. à Soto lectio. 10. de confeſsione circa finẽ: & facili ratione impugnari poteſt, quia cũ venialia non ſint materia neceſſaria confeſsionis, & ideò non ſit neceſſariũ omnes ſpecies exprimere, & cũ exprimũtur ſpecies, vt præbeamus materiam abſolutioni, nõ ſit neceſſariũ exprimere numerũ, non videtur irrogari iniuria ſacramento, vnde nec iudicio illius, nec Sacerdoti qui Iudex in confeſsione eſt loco Dei, ſi aliquod veniale exprimatur, quod revera non fecit pœnitens, aut aliquod negetur, quod revera cõmiſit, erit tamen veniale peccatũ ita

Ratio quare mendacium in confeſsione circa veniale non ſit mortale.

5 mentiri, quia vt fieret iniuria ſacramento, & iudicio, ita ſaltẽ vt eſſet mortalis, ideò eſſet quia peruerteret effectũ iudicij, & ſacramenti, hoc autẽ non fieret, neq; enim irritaretur cõfeſsio, hæc enim tantũ fit irrita, ſi mendacium ſit in materia neceſſaria, nec fieret iniuria iudicio, quia nõ rectè iudicaretur de menſura ſatisfactionis imponendę, in ijs enim venialibus, quia nõ ſunt materia neceſſaria confeſsionis non eſt neceſſariũ ita adamuſsim mẽſurã ſatisfactionis imponere, quãuis neceſſariũ ſit aliquã imponere, vt integrũ ex omni parte fiat ſacramentũ: cum ergo non fiat iniuria integritati ſacramẽti, neq; effectui illius, ob defectũ diſpoſitionis, quia cũ illo mẽdacio poteſt eſſe vera attritio mortaliũ, quæ eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectũ, non eſt dicendũ illud mendacium eſſe mortale.

6 Nec video maiorem eſſe rationem cum quis mentitur in confeſsione circa veniale quando habuit propoſitũ anteà confitendi, & illud confitetur, ſed nõ verè, quàm ſi nõ habuiſſet aut illud mutaſſet, & interrogatus negaſſet, aut mentitus eſſet, & illud negat, eius enim propoſitũ nõ inducit nouam obligationẽ vt ſatis conſtat. De iuramento verò alia eſt ratio, quia liberum eſt iurare, ſed cum quis iurat debet iurare verum etiã in materia aliàs leui, quia mendacium coniunctum iuramento, irrogat maximam iniuriam Deo quẽ adducimus in teſtem mendacij, in iudicio verò ſæculari, aut Eccleſiaſtico exteriori mentiri, erit peccatum mortale, cũ aliquis teſtificatur, quia ſub iuramento deponit, ſed ſi ſine illo fieret, attendendum eſſet nocumẽtum
7 inde ſequutũ, quod ſi leue eſſet, veniale eſſet peccatum tale mendacium.

confitendi venialia.

Secus in iuramento.

Addit tamen Nauarrus, & benè tunc eſſe mortale peccatum mendacium venialis in confeſsione, quando aliquis confiteretur venialia tantùm quæ non commiſsit, & nullam aliam præberet materiam confeſsioni, ſic enim irritum efficeret Sacramentum, quia non præberet abſolutioni materiam veram, quod eſt neceſſarium. Mentiri ergo circa venialia, aut negando quod fecit quis, aut addendo quod non fecit, non eſt mortale ex ſententia horum Doctorum niſi in caſu, quem explicauimus, & hæc ſententia quoad venialia mihi placet. Vnde ſi Paludanus cum ait in 4. d. 21. q. 2. art. 3. n. 12. eſſe mortale peccatum irreuerentiæ contra Sacramentum mentiri in confeſsione intelligit 8 vt Caietan. etiam de venialibus, quod ipſe non explicat, ſed ita indiſtinctè tradit, eodem modo falſa eſt eius ſentẽtia. Quod eodem modo indiſtinctè docuerat Bonau. in 4. d. illà 21. artic. 1. q. 2. in 2. part. diſt. dum aſſerit tali mendacio amitti confeſsionis meritum hoc eſt irritari Sacramẽtum, ſed non explicat an loquatur de mendacio in veniali, vel in mortali. Sic etiam, & Ricar. in 4. ead. d. artic. 3. quæſt. 4. qui ita indiſtinctè docet eſſe peccatum mentiri in cõfeſsione, confitendo peccatum quod quis non fecit, quia & mentitur, & conſcientiã ſacerdoti non manifeſtat, neque aſſerit eſſe mortale, aut veniale, ſi ergo ſentiat eſſe veniale in materia veniali, nobiſcum conuenit, ſi verò mortale cum Caietan. non placet: videtur autem ſentire cum Caie- 9 tano, in eo quòd aſſerit eſſe peccatum tale mendacium, & quia mendacium eſt, & quia Confeſſori nõ manifeſtat, quod ſi de veniali intelligeret cõueniret cum Caiet.

Limitatur doctrina tradita in eo qui nihil ſubijcit cla uibus præter venialia.

Eadem eſt ratio quando habuit propoſitum

& ita

& ita eſſet mortale, quod tamen iam impugnauimus, neq; enim mẽdacium de veniali alia ratione dicimus veniale niſi quia eſt mendaciũ, nõ quia iniuriã leuem faciat Sacerdoti, & ſacramento, quia nullã facit cum nõ ſit materia neceſſaria vt diximus.

Mẽdacium in confeſſione circa mortale, eſt mortale.

De peccato mortali docent ijdem Doctores mendacium in confeſsione de mortali eſſe mortale, quod ita intelligendo certiſsimũ eſt, hoc eſt negare peccatum in cõfeſsione quod quis fecit eſt mortale; imò etiã ſi illud culpabiliter non exprimat in quo nõ erit mendaciũ, quia in hoc caſu irritã facit abſolutionem, cum integrã cõfeſsionem non faciat, quã facere poterat, ſed etiã ſi ſecundo modo fiat vt quis dicat peccatum in confeſsione mortale quod nõ fecit, eſſe mortale. Ita etiã cũ citatis Doctoribus docuit Angelus in illo verbo, *Cõfeſsio* 1. n. 6. Siluester eam reddit rationẽ tãtùm, quia ſe iniuſtè infamat, tribuẽdo ſibi mortale peccatũ quod non fecit, qua ratione id videtur docuiſſe Alexã. 4. p. q. 18. in 4. art. 4. §. 5. ſed ſi alia ratio non redditur ex hoc capite fieri poteſt vt non ſit mortale peccatum, quia aliquod mortale tale poteſt eſſe, quod ſi publicè aliquis de ſe narraret non diceretur ſe infamare, nec peccare, quia ſe infamaret: veluti ſi miles narraret occidiſſe hominem, quia ipſum iniuria affecerat, & alia huiuſmodi, ergo nec in confeſsione ratione infamiæ erit mortale talia ſibi imputare peccata mortalia, quæ non fecit. Vnde non deſunt qui hac ratione putantes ſolùm eſſe peccatũ ratione infamationis, præter peccatum ipſum mendacij, aſſerunt imponere ſibi mortale in confeſsione, non eſſe mortale peccatum, nec irritare abſolutionem, ſi aliunde vera aliqua enarrentur peccata, quæ ſint materia abſolutionis.

Angelus. Siluest. ratio explodi tur.

Aliquorũ placitum.

Diſplicet.

Sed mihi omnino diſplicet, & exiſtimo omni probabilitate eam carere, quia iam ſequeretur non opus eſſe multo examine ad confeſsionem, ſed quiſq; poſſet addere maiorem numerũ in quacumq; ſpecie, ex hoc enim nõ ſequeretur notabilis infamia, addere etiam nouas ſpecies, quæ non infamarent, maximè cũ in cõfeſsione infamia parui æſtimetur, & hoc eſſet ſubuertere totũ cõfeſsionis iudiciũ. Ideò cæteri Doctores, & Ricar. vbi ſuprà, & Bonau. (quamuis non loquantur expreſsè de mẽdacijs circa peccatũ mortale credo tamen ita intellexiſſe) eã reddunt rationẽ, quia faciunt ipſi confeſsionis iudicio iniuriã non manifeſtando Confeſſario veritatem vnde videntur illudere iudicium, quale enim iudiciũ eſſet Confeſſoris, & in materia neceſſaria confeſsioni? Vnde ſtultum eſt plura ſibi peccata imputare; & qui ſcienter ſibi aliquod peccatũ imputaret, peccaret mortaliter, & irritaret abſolutionẽ, quia iudiciũ clauium illudit. Hic notandum eſt, vt notat Palud. Bona. & aliqui alij id ꝙ dubium eſt non eſſe explicandum vt certum, nec certum, tãquam dubiũ, quod ſatis conſtat.

Optima ratio.

Sed dicet aliquis etiam peccatum venie addere in confeſsione erit mortale, quia ſubijcio clauibus indebitã materiã, veluti ſi aliquis inter plures hoſtias veras conſecratas apponeret aliquas alias falſas, quæ non eſſent ex vero pane, irreuerentiã irrogaret conſecrationi, quia non in omnes haberet effectum, ergo qui apponeret falſum peccatum veniale eodem modo irrogaret iniuriam. Reſpondeo diſparem eſſe rationem, quia verba conſecrationis ſunt demonſtratiua, vnde totum quod præſens habẽt demonſtrant, & ita ſi falſa hoſtia apponeretur inter veras, iam falſò demonſtraret totum illud, verumtamen forma abſolutionis dicitur vagè non determinando, hæc aut illa peccata, imò dicit à peccatis tuis, ſicut etiam abſolutio ſe extendit ad mortalia, & venialia, & tamen ſi quis confiteretur cum mortalibus venialia quorum tamen non habeat attritionẽ, illorum non conſequitur abſolutionẽ, ſed neq; facit iniuriam verbis abſolutionis.

Obijcitur.

Solutio.

Sed dices ergo nec mortalia referre, quæ revera quis non commiſit non eſt cõtra veritatem abſolutionis. Reſpondeo ita eſſe, ſed eſt contra debitum iudicium, & cognitionem Sacerdotis in materia quæ neceſſariò ſubdenda eſt iudicio, in venialibus verò cum non ſit neceſſaria materia non fit notabilis irreuerentia cognitioni Sacerdotis, & iudicij.

Alia obiectio diluitur.

Vltimò tandẽ addamus in hoc art. quod initio dicendũ erat, fuiſſe errorẽ Vicleph vt refert Valden. to. 2. de ſacra. c. 135. qui aſſerebat non eſſe neceſſariũ occulta peccata confiteri, ſed non mirũ, quia exiſtimabat eſſe præceptũ confeſsionis purè humanũ, vnde conſequẽter diceret nõ poſſe præcipere confeſsionẽ internorũ actuum, ad hoc enim nõ ſe extẽdit humana lex, vt diximus q. 90. ar. 1. ſed non mirũ, quia hic hæreticus omnino confeſsionẽ irridebat,

Vvicleph error.

vt vidimus in eo art. ſed iam illius errorē confutauimus.

Petrus Oxomenſis. At verò Petrus Oxomenſis quamuis aliqua prauè docuit de confeſsione, tamē eam non omnino reijciebat, conſtat tamē ex eius tertia propoſitione in hoc fuiſſe errore quòd prauæ cogitationes non debeant manifeſtari, ſed ſola diſplicētia deleri ſine ordine ad claues. In quarta propoſitione alium addidit errorem, tantùm ſecreta non publica peccata eſſe explicāda in confeſsione, quæ meritò damnatæ ſunt in illo Conc. Complutēſi quod citauimus q. 90. ar. 1. & damnatio confirmata à Sixto 4. & tertia illa propoſitio damnatur in Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & canon. 7.

16 *Lutherus.* Fuit deniq; error Lutheri de integritate confeſsionis, eſſe ſuperfluam, & inutilē omnium peccatorum confeſsionem, cum nihil videamus relinquere Dei miſericordiæ ignoſcendum, ita refert eum errorem Caſtro verbo, *Confeſsio*, & damnat illum Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & cano. 7. Rationes varias quibus hæc probatur veritas de integritate omnium peccatorum adducit Canus 5. p. relectio. de pœnitentia fol. 94. pag. 1. aliā adducit D. Tho. in 4. d. 17. q. 3. art. 4. quæſtiunc. 2. quā impugnat Duran. in 4. d. 17. q. 15. & aliam ipſe adducit. *Canus, D. Thom.*

Adrian. Dom. Sot. Varias etiā rationes adducūt Adrian. in 4. q. 4. de confeſsio. §. *Quoad peccata*, Domin. Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 5. ſed nō video in ijs immorandum eſſe, quia optimā rationem Concilium deduxit in ſeſsio. 14. c. 5. quam ſuprà adduximus, quia Ioan. 20. cōſtituūtur Iudices, vnde & cauſam cognoſcere debēt, & ita omnia peccata, & ita diximus in illo verbo contineri, *Quorum remiſeritis peccata*, peccata inquam, & tamquam Iudices, ergo & quæ priùs noueritis &c. vnde non debuit Ioan. Med. C. de cōfeſsione. q. *de integritate cōfeſsionis* dicere nullā eſſe rationem contra hæreticos, quæ vrgeat, ſed ſolam traditionem: ſed revera hanc traditionem colligit Eccleſia ex eo quòd ſint Iudices, vnde ratione optimè inducit traditionem, & veritatem, quæ ſemper ita in Eccleſia recepta fuit, legatur Ruard. decanus Louanienſis art. 5. contra Caluinum, qui etiam negabat integritatē &c. Supereſt ſequenti art. dicamus iā qua ratione aliquando prætermitti poſsit integritas confeſsionis, quam hactenus probauimus eſſe de iure diuino, & explicauimus.

Vera ratio integritatis cōfeſsionis ex Concil. Trid.

17

ARTICVLVS II.

Vtrùm confeſsio ſemper debeat eſſe ita integrā omnium peccatorum, vt diximus hactenus?

DVobus modis poteſt occurrere ſaltem ſecundum multorum opinionem poſſe omitti integritatem cōfeſsionis. Primò propter aliquam neceſsitatem de quo in hoc articulo diſputabimus. Secūdò propter reſeruationem caſuum ſecundum quorundam ſententiam de quo ſequenti art. dicemus, & omnia quæ ad caſuum reſeruationem pertinent. De vtroq; diſputat Sotus d. 18. q. 2. art. 5. Primum dupliciter contingere poteſt, vt omittantur in vniuerſum omnia peccata. Secundò, vt ſalten aliqua.

DVBIVM PRIMVM.

An in aliquo caſu licitū ſit, & alicuius efficaciæ concedere abſolutionem ei, qui nullū in particulari cōfeſſus eſt peccatum?

DVbium non eſt intelligendum cùm ipſe poſsit cōfiteri vt ſatis conſtat, ſed quando ægritudine præuentus amiſit vocē, & ſigna tantùm edit peccatorū in cōmuni, nec aliud in particulari adhuc nutu explicare poteſt. 1 *Status controuerſiæ.*

Et quidē quæſtio non eſt quando nullū prorſus ſignū dedit doloris, nec confeſsionē petiuit, ſic enim nulla videtur cōfeſsio cui poſsit accedere abſolutio, nec in hoc caſu aliquis dixit ægrotū abſolui poſſe, quāuis & hanc ſententiam tāquam aliquorum impugnet Sotus. Secundò dubiū non eſt conferri poſſe abſolutionē, quādo ſaltem aliquod peccatum in particulari explicatur etiāſi tantùm in ſpecie, vt ſi dicat ſe furatum fuiſſe, quia ſicut non requiritur integritas quando nō adeſt facultas, ſic etiā nec numerus ſpecierum, & indiuiduorum quando ſimiliter id fieri non poteſt. Tota difficultas eſt quando nullū poteſt præbere ſignum peccati in particulari, ſed ſigna tantùm in genere quo ſe cōfiteatur peccatorē eſſe, & cōfeſsionis ſacramētū petat.

Dominicus Sot. d 18. q. 2. ar. 5. Canus 5. p. relectio. de pœnitentia fol. 128. §. *At in hærendo Eccleſiaſtico vſui.* Abulenſ. ſuprà cap. Matth. 16. quæſt. 79. Ledeſma 2. par. 4. quæſtione 9. artic. 5. dub. 2. Nauarrus in ſumma cap. 26. numer. 27. & 28. aſſerunt huiuſmodi non eſſe vllo modo abſoluendum, quamuis Canus dicat ſe non valdè oppoſitæ 2 *Prima ſententia negat. Dom. Sot. Canus. Abulenſ. Ledeſma. Nauarr.*

oppoſitæ ſententiæ repugnare, &c. Probari poteſt primò hæc ſententia ex Conc. Triden. ſeſſ. 14. cap. 5. vbi dicitur, quia cõfeſsio eſt actus iudicialis debere eſſe cognitam cauſam, atque adeò debere peccata in particulari, & ſigillatim cognoſci, vnde iam abſolutio videretur ſine debita materia huius Sacramenti. Addunt aliqui ſecundò cum Soto, quia abſolutio cum ſit actus iudicialis eſt actus prudentiæ, debet ergo verſari circa materiam in particulari, quia prudentia circa hanc verſatur. Tertio denique ſi ſatis eſſet confeſsio illa in vniuerſali, ergò etiam abſque illa, & vllo ſigno cõtritionis, & confeſsionis conferri poſſet 3 abſolutio, aut quæ ratio differentię aſsignari poteſt? Quòd verò nõ poſsit tunc abſolutio conferri ſatis notum eſt.

Probatur primò. *Secundò.* *Tertiò.*

Secũda ſententia verior docet in caſu neceſsitatis poſſe aliquem abſolui cum confeſsione peccatorum in communi. Antonin. Ioan. Med. Cordub. Angelus. Silueſt.

Oppoſita ſentẽtia mihi probatur, quòd poſsit ille abſolui etiam non explicata cõfeſsione in particulari, ſed in cõmuni, quãdo aliud fieri non poteſt ita docent Antoni. in ſumma 3. p. ſecũdi tractatus c. *De infirmis*, & in 3. par. ſummæ tit. 10. cap. 2. Ioan. Med. C. de confeſsio. quæſt. *De abſolutione ab oblitis*, circa finem. Cordubenſis quęſ. 30. *De indulgentijs*, dub. 3. opinione 2. Angelus verbo, *Confeſsio*. 4. num. 8. citatur pro hac ſententia Silueſter, *Confeſſor*. 3. q. 13. ſed ibi ſolùm dicit Parochum debere abſoluere generaliter ægrotum, qui loquelam amiſit ſi vnus ſit qui præbeat teſtimoniũ, aut plures, per abſolutionum autem generalẽ non credo intelligit Silueſter abſolutionẽ ſacramentalem, ſed eam quæ ſolet generaliter confeſsioni per modum deprecationis adhiberi, aliàs ſi eſſet ſacramentalis, fruſtrà illam apellaret generalem. Citari poſſet Ricard. artic. 3. §. *Complectitur autem*, ſed ibi ſolùm refert hanc ſententiam, & ſtatim inquit multos oppoſitum ſentire, & de ijs 4 latiùs infrà diſputandum, de qua re non video alios diſputaſſe. Citatur etiam Palud. in 4. d. 2[illegible]. quæſt. 2. art. 2. ſed nihil video ibi pro hac ſententia docere, & meo iudicio eſt ſecundum morem antiquę Eccleſiæ, quem perperam intellexit Dominicus Sotus, & ideò nimiùm, pluſquam par erat inuehitur in hanc ſententiã, cum tamen eam, quam ipſe ſequitur reprehendat Leo Primus, vt infrà dicemus.

Probatur primò ex Cõcil. Arauſi cano.

Hęc ergo ſententia probatur. Primò ex Concil. Arauſicano. 1. cano. 12. in 1. tomo, Conc. vbi ſic dicitur: *Subitò obmutęſcẽs prout ſtatutum eſt, baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimoniũ aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu*, hoc eſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimoniũ reddant aſtantes fidedignum, aut ſi ipſe nutu explicet præſentem ſuam voluntatem. Hoc autẽ ſtatutum primò fuerat in Conc. Carthaginen. 4. c. 76. & refertur 26. q. 6. canone, *Is qui pœnitentiam*, vbi ſic dicitur: *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum Sacerdos mutatus venit oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, & ſi continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur Euchariſtia ori eius.* Idem expreſsiùs, vt infrà inducemus decreuerat Leo I. in Epiſt. 89. aut ſecundum alios codices 91. ad Theodorum ſoroiulien. Epiſcopum, & ante ipſum Euſebius I. Põtifex, decretum cuius de hac re, licèt non referatur inter alia eius decreta 1. tom. Conciliorum tamen illud refert Burcar. in ſuo decreto lib. 18. c. 11. & Iuo Carnoten. in ſuo etiam decreto p. 15. c. 35. Hæc tamen omnia decreta parui facit Dominicus Sotus, & alij, quaſi minimè loquantur in hoc caſu de quo eſt quæſt. 1. inquit, quia in ijs decretis dicitur, vt ſatis ſit teſtimonium habere ab aſtantibus de illius voluntate, etiamſi præſenti Sacerdoti non poſsit illam oſtendere nutu quæ, inquit ille, nulla eſt confeſsio, quia cũ ſit actus perſonalis, debet immediatè ab ipſo pœnitenti coram Sacerdote fieri. Sed hoc accipit ipſe tamquam notum & indubitatum, cum tamen oppoſitum ſit certiùs, vt infrà oſtendemus, & apertè hoc ſufficere docent prædicta decreta, vt pœnitens abſoluatur, ergo niſi aliunde cõſtet ibi non loqui decreta illa de abſolutione ſacramentali, aut ſi de ſacramentali, ſaltem de illa ſolùm cum præmiſſa fuit confeſsio, nihil obſtabit hoc, quod Dominic. de Soto objicit: imò inde inferiùs conuincemus cõfeſsionem per internuntium ſatis eſſe. Reſpondet ergo hos canones tantùm loqui de pœnitentibus publicis, qui Eccleſiæ recõciliabantur, hoc eſt, ab excommunicatione abſoluebantur, vt poſſet populus cum illis 7 comunicare, hoc eſt, orare pro illis, & ſuffragia offerre, ita etiam intelligit Nauarr. & Canus vbi ſuprà, & Gloſſa in cap. *Is qui*, 26. q. 6. hanc videtur tradidiſſe expoſitionem ad illud cap. ex Conc. Carthag. cuius abſolutionis forma traditur in cap. *Nobis*, de ſententia excommunicationis.

Concil Carthag. 4. *Leo I.* *Euſeb. 1.* *Objicit Sotus.* *Supponit falſum.*

Conuincitur Sot. & alij modo loquendi Cõciliorũ, & Patrum.

Huic tamen ſententiæ manifeſtè obſtãt decreta citata ſi attentè inſpiciantur, quia in illo decreto Carthaginen. Conc. dicitur: *Is qui pœnitentiam in infirmate petit, ſi caſu dũ ad eum Sacerdos inuitatus venerit oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim inciderit,* 8 *dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Quid obſecro eſt petere pœnitentiam in extremis, numquid petere tãtùm abſolutionẽ ab excõmunicatione, an verò petere ſacramẽtũ pœnitẽtiæ, quis hoc dubitet? Vbi enim abſolutio ab excommunicatione dicitur pœnitentia, aut actio pœnitentiæ? Et ibi dicitur, vt concedatur pœnitentia, certè quam ille petebat, petebat autem ſacramentalem abſolutionem, inſuper etiam, vt reconcilietur, ergo, & quod detur abſolutio ab excõmunicatione, aut ſeparatione ab Eccleſiæ gremio, & peccatorum apud Deum abſolutio.

Euſebius. Con. Arauſican.

Similiter in decreto Euſebij dicitur, *Si quis pœnitentiam petat, &c.* & in illo Concil. Arauſicano dicitur, quòd pœnitentiam ille talis accipere poteſt, ſicut & baptiſmum, certè vtrumq; intelligit ſacramentũ quo modo loquendi vtitur Aug. ſæpiſsimè, maximè lib. 50. Homiliarum Homil. 41. dum de eo, qui extremo vitæ accipit pœnitentiam inquit ſe non negare illi, quod petit, ſed non audet ſecuritatem præbere, vnde exhortatur, vt anteà pœnitentiam agamus dum ſani ſumus, vbi petere pœnitentiam, & dare illi pœnitentiam eſt adminiſtrare ſacramenti beneficium.

Auguſt. 9

Iulius 1.

Tandem etiam Iulius 1. in ſuis decretis, vt refertur ab Iuone Carnoten. in ſuo decreto p. 15. cap. 43. inquit: *Siquis Presbyter in extrema neceſsitate conſtitutus negauerit, pœnitentiam, reus erit animarum*, idẽ eodem modo Cœleſtinus in Epiſtola 2. cap. 2. in 1. to. Conc. & refertur 26. quæſt. 6. canon. *Agnouimus*, inquit: *Agnouimus morientibus pœnitentiam denegari*, & ſubdit, *Horremus fateor*, non loquuntur Pontifices de ijs, qui amittunt loquelam apertè, ſed ad hoc eorũ decretorum phraſim inducimus, vt intelligamus petere pœnitentiam, aut negare pœnitentiam, aut concedi ſecundum Eccleſiaſticam phraſim idem eſſe, quòd ſacramentum pœnitentiæ, aliàs quomodò Pontifices dicerent, qui eam negant eſſe reos animarum, cum poſt mortem ab excommunicatione abſolui poſsint, vt Eccleſia cum illis communicet in orationibus, & ſuffragijs? vt habetur in cap. illo, *A nobis*, de ſententia excommunicationis, quando quis dedit ſignum contritionis, vnde negare illi in vita hanc abſolutionem ab excommunicatione, quæ poſt mortẽ eodem modo conferri poteſt, non nocet animæ, illam ergo negare, non eſſet tam grande, & horrendũ peccatum, vt reus diceretur animarum, qui negaret pœnitentiam, ſi pœnitentia idem eſſet, quòd abſolutio ab excommunicatione, & cur diceret Cœleſtinus, *Horremus tantæ impietatis aliquẽ reperiri, qui iacentẽ ſub onere peccatorum non liberet?* Certè per abſolutionem, ſacramentalem intelligit, ergo pœnitentia accipitur pro ipſa ſacramẽtali ab- 11
ſolutione peccatorum.

Cœleſtinus.

10

Concilium Arauſic.

Et in Conc Arauſicano 1. can. 3. dicitur: *Qui recedunt de corpore pœnitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eis communicare*, hoc eſt, vt ibi explicatur Euchariſtiam miniſtrari, quæ dicitur viaticũ, diſtinguit ergo Concilium pœnitentiam recipere, & manus impoſitionem, vt vnũ ſine alio eſſe poſsit. Et in Concil. illo 4. Carthaginen. præcipitur in illo canone 76. vt ij, qui amittunt vocem in ægritudine ſtatim accipiant pœnitentiam, non tamẽ ſtatim accipiant manus impoſitionem, vt reconcilientur, ſed inquit Concilium: *Accipiat pœnitentiam, & ſi continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionẽ*; quaſi dicat abſolutio à peccatis concedatur ſtatim, quia oportet præuenire periculũ, ſed reconciliatio cum non ſit ita neceſſaria nõ ſtatim, ſed ſi creditur moriturus continuò, vt enim vidimus ex Concil. Arauſicano 1. ſola conceſſa pœnitentia ſine conciliatione, dabatur illis Euchariſtia, quibus iã omne periculum euitabatur, reconciliatio verò poſteà addi poterat, quia vt poſteà dicemus, ad ſolennitatem exteriorem pertinebat, imò ij iubẽtur poſteà ſi ſuperuixerint, ſtare inter pœnitentes publicos, vt cum eis ſolita ſolennitate recipiant manus impoſitionẽ: certè nihil aliud ibi intelligitur nomine pœnitentiæ, quàm abſolutio à peccatis, vnde & Nauar. qui ſententiam Gloſſæ, & Soti ſequitur, notauit verbo illo pœnitentia hanc noſtram ſententiam inſinuari, ipſe tamen vt Sotus explicauit. Quem etiã 13
modum loquendi ſeruauit Leo I. in Epiſt. *Leo I.*
illa citata parùm à principio, vt enim oſtẽderet reparari vitam noſtram gratiæ, non ſolùm per baptiſma, ſed etiam per pœnitentiam, inquit ſtatim: *Mediator enim Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, hanc Præpoſitis*

ſuis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confitẽtibus actionem pœnitentiæ darent; actionẽ pœnitentiæ appellat ipſe, quod citati canones pœnitentiam appellarunt, & paulò poſt: *Si autem aliquis eorum pro quibus Domino ſupplicamus, quocumq; interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquàm ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit.* Loquebatur autem tota illa Epiſtola de ijs, qui abſoluuntur in extre-
14 mis, & vt ſuadeat nulli eſſe negandam abſolutionem, inquit ſi in hac vita beneficium illius conſequuti non fuerint in alia conſequi non poſſe, ſed abſolutio ab excommunicatione, vt etiam Sotus fatetur conferri poteſt poſt mortem, ergo de illa non loquitur Leo Papa: loquitur autem ille, ſicut alia omnia decreta allata, vnde omnia de abſolutione à peccatis loquũtur, & infrà diſtinguit pœnitentiam Leo à reconciliatione dicens: *His autem, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia, præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio neganda, quia miſericordiæ Dei, nec menſurã poſſumus ponere, nec tempora definire*, di-
15 ſtinguit ergo pœnitentiam, ſeu ſatisfactionem ex vna parte à reconciliatione. Denique in fine Epiſtolę cum oſtendiſſet, quàm periculoſum eſſet pœnitentiam in vltimũ reſeruare, quando vix locum inueniat cõfeſſio pœnitentis, nec reconciliatio Sacerdotis, ſubdit; talibus nihilominùs negandã non eſſe actionem pœnitentiæ, & reconciliationis, vel ipſis exhibentibus ſigna, vel teſtimonium aſtantium comprobata eius volũtate. Ex dictis ſatis ſit collegiſſe aliud eſſe pœnitentiam, vel actionem pœnitentiæ, vel ſatisfactionem, quàm beneficiũ abſolutionis ab excommunicatione, quę duo falsò confundebant, Sotus & Nauarrus.

Cyprianus. Vnde etiam conſtat falſam eſſe ſententiam Cani, qui contendit canones tantùm loqui de reconciliatione ab excommunicatione, de qua loquitur etiam Cyprian. lib. 3. Epiſtolarum Epiſtola 17. aut ſecundum ordinem impreſsionis Pamelij Epiſt. 19. in ordine, ibi enim revera de hac tantùm lo-
16 quitur Cyprianus cum eam cõmittat Diacono ſi Presbyter reperiri non poſsit, poteſtas verò abſoluendi à peccatis tãtùm eſt penes Sacerdotes, vt ſuo loco poſteà dicemus in quæſtione de Confeſſario. In ijs verò omnibus citatis locis, & diſtinguitur pœnitentia à reconciliatione, & ea ſolùm committur Presbytero, & de hac forſan loquitur tantùm Auguſt. lib. 1. de adulterinis cõiugijs cap. vltimo, vbi cum dixiſſet baptiſmum concedendum eſſe extremè ſic laborantibus, & eandem eſſe rationem reconciliationis, non dixit pœnitentiæ, ſed reconciliationis, quam vt vidimus, ipſe, & canones citati à ſacramentali abſolutione pœnitentiæ diſtinguunt, vt probatũ eſt; & ideò ex hoc loco Auguſt. nolui meam cõfirmare ſententiam; eam reconciliationem appellat Auguſt. *Arram ſuæ pacis*, ſine qua nõ debet pati Mater Eccleſia ægrotum diſcedere.

Reſpondet ſecundo Canus Canones citatos tantùm loqui de publicis pœnitentibus, qui iam cõfeſsi fuerunt ſua delicta initio quadrageſimę, cuius abſolutio vſq; ad diem in Cœna Domini differebatur, ſta-
17 tuit ergo Eccleſia, vt ſi interim grauentur infirmitate, vt confiteri non poſsint, abſoluantur; ſed iam horum præceſsit confeſsio, vnde non tantùm abſoluuntur ex ſolis ſignis confeſsionis, ſed ex vera confeſsione, quam iam fecerãt. Vnde inquit Canus eſſe imprudentiam non mediocrem ea, quæ in pœnitentia publica ſcripta ſunt, ad hãc noſtram ſecretam cõfeſsionem accõmodare. Hoc ſuaderi poteſt apparenti ſatis ratione; quia canones citati ſemper loquuntur de ijs, qui & pœnitentiam accepturi ſunt, & recõciliationem illam per manus impoſitionem, quod non fiebat niſi de peccatis publicis, & in publicè etiam pœnitentibus. Sed neſcio, an maioris fuerit imprudentię, ita aſſeueranter docere, & hanc canonum interpretationem adducere cui manifeſtè pugnant multa.

Secũda Canis euaſio.

Cõfirmatur

Primò quidem, quia exiſtimo canones facultatem hanc abſoluendi, & reconcilian di omnibus Sacerdotibus ſaltem in abſentia proprij pro eo tempore tradidiſſe, vnde autem conſtat omnes cognouiſſe, aut audijſſe delicta pœnitentium? imò ſi non audijſſent, etiamſi aliàs nouiſſent non dicerẽtur illis factam fuiſſe confeſsionẽ in par-
18 ticulari, quam ij autores docent eſſe neceſſariam: & quamuis ex publica fama, vel relatu aliorum audijſſent, nõ ſatis erat ex ſententia horũ Doctorum primæ opinionis; quòd verò ſatis eſſet vocare aliquem Presbyterorum conſtat ex Euſebio lib. 6. Hiſt. cap. 36. in alijs codicibus 34. vbi cum quidã Serapion

Præcluditur.

Euſebius.

Serapion fidē negaſſet in perſequutionē, & reconciliationem, & pœnitentiā petijſſet, nec etiam fuiſſet cōceſſa, dum grauiter ęgrotaret dixit ad domeſticos: *Properate obſecro, & me ocyus dimittite, aliquem ex Preſbyteris aduocate ad me.* Eodem modo Burcar. libr. 18. ſui decreti cap. 15. refert ijs verbis: *Quæſo vos, citò aliquis Presbyterorum veniat, vt poſsim dimitti.* Iuo Carnot. 15. p. ſui decreti c. 37. *Citò aliquis Presbyterorum veniat*, hoc dixerim, quia in aliquibus codicibus legitur: *aliquis Presbyterorum roget, vt poſsim aliquando dimitti.* In Græco verò ita habetur, 19 τῶν πρεσβυτερῶν μοί τινα καλέσον, id eſt, Presbyterorū mihi aliquem voca: & hunc fuiſſe perpetuò ritum in Eccleſia, vt quilibet Sacerdos à quibuſuis peccatis quantūuis reſeruatis poſsit abſoluere in articulo mortis docuit Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. cap. 7.

Burcar. Iuo. Conc. Trid.

Secūdò ex codē textu Euſebij id cōſtat dicitur enim in hunc modū: *Sed quoniā à me mandatū dabatur, vt qui iam eſſent vitæ migraturi Sanctorū myſteriorū* (dūmodò peterēt, vel maximè anteà dū integra valetudine erant ſupplices petiuiſſent) *participes fierent, &c.* erat ergo præceptum Dionyſij Alexandrini, vt in artic. mortis reciperētur ad myſteria ſancta, ſcilicet per abſolutionē, nō tātū qui in valetudine petiuiſſent, ſed etiā qui in ipſa ægritudine, ergo nō tantū erat hoc beneficiū cōceſſum ijs, qui iam cōfeſsi fuerant delicta ſua initio quadrageſimæ, ſed cuicumq; petenti, & quocumq; tēpore. Idē ergo mos eſt, qui traditur canonibus citatis, vbi cōceditur obmutescenti abſolutio, eo modo, vt explicauimus. Habemus ergo contra Can. non tantùm de ijs, qui iā erāt in 20 numero pœnitentium, hoc eſt, qui cōfeſsi ſuum delictū publicam agebant pœnitentiam, ſed etiam de ijs, qui numquam confeſsi fuerant loqui canones.

Tertiò ex Epiſtola Leonis citata, id euidē ter conſtat, ipſe enim reprehēdit in ea Epiſtola eos, qui ad extremū vitæ pœnitētiam differunt, & non potiùs dum benè valent eam agunt, & ijs nihilominùs inquit, concedendam eſſe in extremis, etiamſi ipſi cōfiteri non poſsint, vt diximus, ſed ſigna tantùm præbuerint: atqui Leo reprehendere non poterat eos, qui publicam iam agentes pœnitentiam, & confeſsi ſua delicta initio quadrageſimę nondū abſolutionis gratiam obtinuerunt, detinentibus eorū peccata Sacerdotibus, quia ij in valitudine, & opportuno tempore confeſsi pœnitētiam petierunt, ergo non de illis loquitur tantùm, imò de eis, qui nullum peccatum anteà confeſsi fuerant, & ex verbis Leonis id meliùs conſtat, inquit enim: *Vnde oportet* 21 *vnumquemque Chriſtianum conſcientiæ ſuo habere iudicium, ne conuerti ad Deum de die in diem differat, ne cum ſatisfactionis ſibi tempus in fine vitæ conſtituit, quia periculoſè hac ſe cōditione fragilitas, & ignorantia humana concludit, ad paucarum horarum ſe reſeruet incertum, & cum poſsit pleniori ſatisfactione indulgentiam promereri, illius temporis anguſtias eligat, quo vix inueniat ſpatium, vel confeſsio pœnitentis, vel reconciliatio Sacerdotis*, hæc Leo. Sed quomodo hęc dicere poterat de ijs, qui iam in valitudine confeſsionem publicam fecerant initio quadrageſimæ, & interim eis abſolutio negabatur, vt exhiberent debitam pro peccatis ſatisfactionem interim. Imò conſtat ex Euſebij Hiſtoria illum Serapionem, qui fidem negauerat pœnitentiam ſæpiùs petijſſe integra valetudine, & 22 ei non fuiſſe cōceſſam, quomodò inquam, diceret non inuenire ſpatium confeſsionē pœnitentis, quę iam legitimè, imò publicè facta fuerat, & interim ante abſolutionem intra pęnitentes ſatisfactioni operā dabat, cui vſq; ad debitum tempus negabatur abſolutio, & vrgenti vt diximus tantū infirmitate concedebatur? Intelligit ergo Leo de ijs, qui anteà nullo modo cōfeſsi fuerāt ſua peccata, de quibus credo dixiſſe Augu. verba illa citata lib. 50. Homiliarū Homi. 41. *Pœnitentiam dare poſſumus, ſecuritatem dare non poſsumus*, timet enim Aug. de eorum dolore, quòd potiùs ipſos videantur pecca ta deſerere, quàm ipſi peccata: hoc verò de pœnitentibus, qui iam confeſsi fuerant intelligere non poſſet, cum iam in valetudine, & peccata relinquere decreuerint, exomologeſim facientes, & interim prębeāt ſatisfactionē debitā: loquitur ergo Leo de ijs, 23 qui nūquam cōfeſsi fuerant peccata, quorum pœnitentiā petebant coacti ipſa ęgritudine, quales non erant pœnitentes, quia illis negata fuit vſq; ad illud tempus, & tamen de ijs ſubdit Leo in hæc verba; *Verum* (vt dixi) *etiam talium neceſsitati ita auxiliandum eſt, vt nec actio pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur*. Et inferiùs ſubditur, quòd ſi vi ægritudinis fuerint aggrauati, nihilominùs concedatur eis, vel petētibus, & ſolùm ſigna in vniuerſali præbentibus, vel alijs pro ipſis teſtificantibus, vt explicatum eſt.

Quartò

Euſebius Papa. Quartò extat decretum Euſebij Papę, quod licèt in 1.tom.Concil. inter alia eius non referatur, refert tamẽ illud Iuo.in ſuo decreto parte 15.cap.35.& Burcard. libr. 18.cap.11.vbi ſic definit Pontifex: *Si quis pœnitentiam petens dum Sacerdos venerit fuerit officio linguæ priuatus conſtitutum eſt, vt ſi idonea teſtimonia habuerit, quòd ipſe pœnitentiã petiſſet, & ipſe per motus, ſuæ voluntatis aliquod ſignum facere poteſt, Sacerdos impleat omnia, ſicut ſuprà circa ægrotantem pœnitentem ſcriptum eſt, &c.* Conſtat autem antiquitùs tantùm appellari à Patribus pœnitentes,
24 qui publicam agebant pœnitẽtiam, ſtatuit ergo Euſebius, vt pœnitentiam petenti cõcedatur totum, quod pœnitentibus concedi in eodem tempore decreuerat, ergo eãdem eſſe voluit rationem, & pœnitentium, & eorum qui petunt priuatam pœnitentiã, aut qui nondum inter pœnitentes confeſsi ſua peccata morabantur, non ergo hęc opinio ortum habuit ex canonibus negligenter inſpectis, vt ait Sotus, imò & ipſum, & Canũ negligentię arguere poſſemus, quòd ita vt vidimus canones interpretarentur.

Obiectio. Sed dicet aliquis ex verbis Euſebij nõ colligi concedẽdam eſſe abſolutionem à peccatis poſtquam enim dixit, *Impleat omnia, ſicut circa ægrotantem pœnitentem ſcriptũ eſt*, ſtatim adiungit explicationem his verbis: *Id eſt orationes dicat, & vngat eum Oleo Sancto, & Euchariſtiã ei donet*, ſed quid eſt aliud orationes dicat, niſi abſoluat eum ab excõmunicatione, quod fieri conſueuit certis
Solutio. Pſalmis, & orationibus. Reſpondeo apertè conſtare nomine orationũ intelligere Euſebium abſolutionem à peccatis, quia dixerat impleat omnia, ſicut circa pœnitentem ægrotantem, ſed pœnitenti ſecundum om-
25 nium ſententiam concedebatur abſolutio à peccatis, hoc enim & Canus concedit, nec mirum cum iam confeſsi fuiſſent ſua peccata, vt ipſe ait. Secundò, quia vt vidimus, quæſt. 84.art.3.abſolutio ſacramentalis dicitur à Sanctis ſupplicatio, aut oratio, non tantùm quæ præmittitur ante abſolutionem in hunc modum, *Miſereatur tui, &c.* vt dicebat S.Thom.in eo articulo, ſed etiã ipſa ſacramentalis abſolutio; ita eam appel
Hieronym. lat Hieronymus orationẽ, vt ibi vidimus, & Leo I.in Epiſtola citata vbi bis, aut ter ſupplicationes Sacerdotũ appellat ipſam formam, vt loco citato conuicimus; inquit enim Leo, indulgentiam Dei non niſi Sacerdotum ſupplicationibus obtineri poſſe, & iterum neceſſarium eſſe, vt peccatorum reatus ſupplicatione Sacerdotum ſoluantur, quæ niſi de ipſa forma ſacramenti verificari non poſſunt. Conſtat igitur friuolas eſſe illas expoſitiones Soti, & Cani ad decreta citata, & tam de pœnitẽtibus publicè, quàm de alijs, qui nondũ confeſsi fuerant anteà publicè, aut ſecretè ſua peccata, manifeſtè loqui. 26

Dicet aliquis ſecundò neceſſariò intelligenda eſſe omnia decreta de ijs, qui publicam agebant pœnitentiam, quia ibi non tãtùm agitur de pœnitentia illis concedenda quam diximus eſſe abſolutionem ſacramẽtalem à delictis, ſed etiam de reconciliatione per manus impoſitionem, quæ dabatur pœnitentiam publicam agentibus. Reſpon detur hanc reconciliationis gratiã per manus impoſitionem non tantùm iam publicè pœnitentibus concedi, ſed etiam ijs, qui publicè peccauerunt, quibus agenda erat publica pœnitentia, ſi in ſanitate confeſsi fuiſſent, ij ergo ſi contingat cõfiteri ob periculum ægritudinis, ſtatuit Eccleſia locis citatis, vt detur illis reconciliatio per manus impoſitionem, propter peccata tamen publica, quam in Eccleſia recepturi erant, vnde in canon. illo 76. Conc. Carthagin. de 27
eo, qui ſic abſolutus fuerit ſi ſuperuixerit dicitur: *Admoneatur à ſupra dictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pœnitentiam dedit probauerit*: hæc ibi, quod quidem non cõtingebat niſi in ijs, qui publicam pœnitentiam acturi erant, & hoc eſt ſubdi pœnitẽtiæ legibus, vbi aduertendum notanter dictum eſſe: *Quamdiu probauerit Sacerdos, qui abſoluit eum*, tamen ſi ille iam erat in numero pœnitentium publicè, non erat illi alterius arbitrio pœnitentia aſsignanda, & ita intelligendus eſt can. 3. Concil. Arauſic. 1. vbi de ijs, qui in ægritudine abſoluti ſunt definitur: *Si ſuperuixerint, ſtent in ordine pœnitentium, vt oſtenſis neceſſaria ijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impoſitione percipiant*: quamuis reuera ibi loquatur de ijs tantùm qui in articulo mortis abſoluti ſunt à peccatis, & 28
Euchariſtiam receperunt, ſed non receperunt reconciliationis gratiã per manus impoſitionem, imò verò definitur, vt illis ſufficiat pœnitentiæ abſolutio, & Euchariſtia ſine recõciliatoria manus impoſitione. Cõcilium verò Carthaginenſe etiam de ijs, qui receperunt reconciliationẽ per manus impoſitionem

Denuò obiicitur.

Reſpondetur.

poſitionem eis tamen iubetur, vt pœnitẽ-
29 tiæ legibus ſubiaceant quamdiu Confeſſa-
rius iudicauerit, neſcio an iterum publicè
reconciliandus eſſet per manus impoſitio-
nem. Sed ſiue hoc, ſiue alio modo eſſet, hoc
certũ eſt id tantùm intelligi de ijs, qui pec-
cata publica habebant; ij enim ſolùm pœ-
nitentiam agebant publicam, ſed ſiue ij, ſi-
ue alij, qui ſecreta tantùm habebant eo tẽ-
pore abſolutionem petebant, concedebatur, vt diximus, cum ſignis tantùm, ſiue anteà confeſsi fuiſſent peccata, ſiue non fuiſſent anteà illa confeſsi. Adde quòd Euſebius, & Leo non tantùm de pœnitentibus publicis, vel de ijs, qui publicam agebant pœnitentiam, ſed de alijs etiam loquuntur, vt probauimus.

Quomodò dabatur olim ægris pœnitentiæ ſacramentum

Vltimò deniq; vt intelligamus quid in ijs canonibus diffinitum ſit, oportet expli cemus quomodò primò dabatur ijs in ægri tudine conſtitutis pœnitentia, ſeu pœnitẽ tiæ actio, hoc eſt abſolutio, & tamen nõ ſta tim dabatur reconciliatio per manus impoſitionem nedum præmittebatur, cum tamen reconciliatio illa videatur abſolutio ab excommunicatione, & hæc debeat præcedere abſolutionem à peccatis ne ſit irri-
30 ta, vt inferiùs ſuo loco dicemus; in decreto enim illo 76. Concil. Carthagin. dicitur, vt eis detur pœnitentia, hoc eſt, abſolutio à peccatis, & ſi continuò ægrotus creditur moriturus reconcilietur per manus impoſitionem. Leo etiam in illa ſua Epiſtola inquit de ijs, quòd præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant. Ita & Auguſtin. Homilia illa 41. lib. 50. Homiliarũ inquit de ijs qui in ægritudine accipiunt pœnitentiam, & mox recõciliationem, cũ contrà dicendum eſſet. Imò in Conc. Arauſicano 1. canon. illo 3. dicitur, vt conceſſa illis pœnitentia, hoc eſt, abſolutione à peccatis, detur illis ſtatim Euchariſtia, etiamſi non detur reconciliatoria manus impoſitio. Ideò exiſtimo illam reconciliationem non eſſe verè abſolutionem à vera excommunicatione quæ animam ligat, & ſeparat
31 interiùs à conſortio fidelium, & orationibus, vt ſuo loco diximus, & inhabilem reddit à ſacramẽtorũ ſuſceptione, huius enim abſolutio præmittenda erat abſolutioni à peccatis, & Euchariſtiæ, ſed quia illi propter peccata publica præterita, extra Eccleſiam fiebant exteriùs tantùm, nõ verò excommunicatione attingente animam, ideò & exteriùs ſolenniter reconciliabãtur, vnde non erat neceſſarium hanc reconciliationem præmittere ante abſolutionem à peccatis, imò poterat relinqui facienda poſteà, ſi ægrotus ſuperuixiſſet, in atrio Eccleſiæ more ſolito, quod videtur voluiſſe Con. Arauſic. & hoc exiſtimo probabilius: aut ſi revera illi erant excõmunicati excõmunicatione quę interiùs animam ligaret, & à ſacramentorum participatione remo- 32
ueret, dicendum eſt ab ea excommunicatione eos priùs abſolui priuata abſolutione, vt abſolueretur à peccatis, poſteà verò ſolenniori manus impoſitione, vt dictum eſt, quamuis in Conc. Arauſic. 1. can. illo 3. nullo modo daretur, quia forſan neceſſariã non exiſtimabant, vt poſt mortem cum illo communicarẽt in ſuffragijs, & orationibus, habemus ergo ex dictis veriſsimam eſſe ſententiam ſecundam, quam ſequuti ſumus, cum ita ex antiquis canonibus deducatur. Illud eſt notandum ex prædictis decretis non ſequi confeſsionem poſſe fieri abſenti, hoc enim aſſerere iam non licèt, itẽ non eſt concedendum confeſsionem fieri abſenti, ſed præſenti per interpretem.

Ratione probatur ſecunda ſententia.

Sed ratione pro hac etiam ſententia agamus, quoniam ſi aliquid obſtat, quominùs impendamus abſolutionem ita periclitanti, aut eſt quia ipſe non confitetur, ſed qui aſtãt teſtimonium perhibẽt, & hoc parùm refert, quoniam ſi illi qui aſtant referrent peccata in particulari, non video quę poſ- 33
ſit eſſe difficultas, tũc enim illi ſe haberẽt, ſicut interpretes per quos optimè fieri poteſt confeſsio, quod enim tempore, quo fit per interpretem confeſsio, pœnitens iam inciderit in amentiam, parùm refert ſiquidem ipſe nihil aliud confiteri debebat, quã interpres, eadem ergo ratio erit de ijs qui aſtant. Si verò dicas non licere tunc abſoluere, quia eſſet periculum irritandi ſacramẽtum ſi forſan ipſe pœnitens antequam incidiſſet in amentiam voluntatem mutaſſet, nihil etiam obſtat, quia ſaltem habemus hunc modum impendendi abſolutionem, non eſſe contra debitam formam, & ritum huius ſacramenti, ſaltem ergo collata abſolutio tenebit, ſi non inueniat impedimentum aliud, quamuis eſſet peccatum, 34
ſicut propter ſimile periculum etiã eſſet ei qui confeſſus fuit per ſe abſolutionem cõferre quando timeretur indiſpoſitio talis; tum etiam certiòr fieri poteſt, & debet à circumſtantibus; ſic enim intelliguntur canones citati, quòd in ea voluntate inciderit

in

in amentiã,nec eam ante mutauerit; &quidem ſimile periculũ eſſe poſſet in ipſis publicè pœnitentibus iam anteà cõfeſsis peccata ſua,tum ab aſtantibus fieri poteſt Sacerdoti certior,& debet de ijs omnibus,quę requiruntur, & ita nullum erit periculum. Aut denique ideò tunc non poteſt ille abſolui,quia nullũ in particulari profert peccatum nec per ſe ſigna præbere poteſt,nec per alios,qui aſtant,ſed tantùm manifeſtat voluntatem confitendi,& in genere ſe oſtẽdit peccatorem, cum dolore etiam, aut id
35 aſtantes de illo teſtificantur, & neque hoc obſtare poteſt quòminùs vera ſit abſolutio,quoniam ſi neceſsitate vrgente excuſari poſsit quis, ne omnia genera peccatorũ quæ commiſit explicet, ſed etiamſi vnum tantùm confiteatur ſatis erit, & tunc dicimus ſufficientem eſſe partem huius ſacramenti eam confeſsionem, quam tamen ſacramentum aliàs natura ſua poſtulabat ſi fieri poſſet omnium peccatorum, cur non erit eadem ratio quando nullum in particulari explicari poſsit, aut vnde oppoſitũ deducatur?ſic enim potuiſſe inſtitui ſacramentum hoc, nemo dubitabit, vnde ergo non fuiſſe ita inſtitutum colligemus ? An quia vt conſtat ex traditione, quam Concilium Triden.explicauit ſeſſ.14.c.5.quòd debeat eſſe confeſsio in particulari omniũ peccatorum?ſed ſicut præcipitur cõfeſsio in particulari, eodem prȩcepto præcipitur omnium peccatorum, & ſicut neceſsitate vrgenti concedimus poſſe ſufficere vnius tantùm peccati,vt cætera cõſequenter tollantur,quare etiam non ſufficiet confeſsio in communi quando aliud fieri nõ poteſt? Denique ſi aliquis in extremis confiteretur ita ſe commiſiſſe aliquod mortale cuius
36 non poſſet recordari,nec venialis recordaretur in particulari, non videtur denegãda illi abſolutio,cur ergo periclitanti,& ſigna illa vniuerſalia præbenti non dabitur abſolutio?Et ſanè nullus dubitat,&fatetur Nauarr.in ſumma c.10.num.7. teneri pœnitentem, qui nouit ſe commiſiſſe mortale, ſed non recordatur in ſpeciali quale illud fuerit dicere peccaui mortaliter neſcio tamen quo genere peccati; ergo hæc de ſe eſt ſufficiens materia, aliàs ad eam non teneretur aliquis ſi illa per ſe non ſubderetur abſolutioni, & iudicio Sacerdotis. Et ex ijs conſtat ſolutio ad argumẽtum, quod pro priori ſentẽtia adducitur exCõc.Trid. quòd confeſsio debeat eſſe in particulari.

Ex dictis ſoluitur prima ratio primæ ſententiæ.

Secundum verò faciliùs diluitur,quamuis enim abſolutio ſit actus prudentię,non inde ſequitur debere habere materiã peccatorum in particulari, ſic enim probaretur nec inſtitui potuiſſe, vt cum ſignis tantùm vniuerſalibus quis poſſet abſolui, tũc enim deberet eſſe actus prudentiæ,& iudicij abſolutio,& tamen nõ cognoſceret Sa- 37
cerdos peccata in particulari,materia ergo circa quam Sacerdos dum abſoluit fert ſententiam prudentiæ in particulari,eſt pœnitens,quẽ in tali diſpoſitione iudicat abſoluendum,ſicut etiam Sacerdos abſoluere poteſt aliquem, qui tantùm confeſſus eſſet peccata venialia in genere, vt verba otioſa,mendacia,&c.& nullum in particulari,& diceretur exercere actum prudentiæ. Sed dices non tantùm eſſe actum prudentiæ,ſed etiam actum iudicij, & ſententiæ, hæc autẽ non poteſt ferri niſi cognita cauſa in particulari, nec aliter inſtitui potuit de potentia abſoluta Dei,ſi inſtitui debuit per modum iudicij, quia eſſet cæcum iudicium,vnde non eſſet verum. Reſpondeo ſi eſſet condemnationis iudicium, non poſſet inſtitui;verumtamen abſolutionis,&in gratiam pœnitentis, potuit, & tunc eſſet verum iudicium remiſsionis, nec poſtularet magis particularem cauſam in pœnitẽti:& quod de facto non poſtulet iam pro- 38
batum manet.

Soluitur ſecundum argumentum.

Obiectio.

Solutio.

Vltimò hoc vellem admonere, meo iudicio,licitum non eſſe negare abſolutionẽ in tali tẽpore,etiam ei,qui oppoſitam ſententiam ſequitur, & de eo,qui negaret dici poſſe reum eſſe animarum, quia cum oppoſita ſententia ſpeculatiuè non ampliùs habeat quàm probabilitatem, & meo iudicio minorem, poteſt qui illam etiam ſequitur abſq;peccato impendere abſolutionem;ſi ergo poteſt quare hoc prȩſidio priuare debet ęgrotum? ſicut quamuis aliquis haberet oppoſitam opinionem contra pœnitentem,ne ipſum abſolueret, & illi faueret oppoſita cum qua abſolui poſſet in extrema neceſsitate, impium eſſet ei negare abſolutionem propter propriam opinionem:quòd verò extra illam teneatur, iam dixmus 1.2. diſp.62.c.7. Superuacaneum 39
etiam eſſe exiſtimo,vt quidam faciũt, ſub conditione de prȩſenti abſoluere hoc modo: *Si poſſum ego te abſoluo*, licèt enim conditio non ſit contra ritum ſacramenti, potiùs ta. nen videtur addi propter ſcrupulũ indiſcretum cõſcientiæ; ſi quidem ſine illa impendi

Negare nõ poteſt abſolutionem in caſu dubij etiam ille, qui priorem ſequitur ſẽtentiam.

impendi poteſt abſolutio, & hæc ſatis de hoc dubio.

Bulla Cruciatæ olim conceſſa in Hiſpania in caſu huius dubij.

His omnibus, quę diximus accedit, quòd tempore Henrici IIII. in noſtra Hiſpania Bulla Cruciatæ Regnis noſtris cõceſſa fuit non tantùm pro ijs, qui confiterentur ſpeciatim peccata, ſed etiam pro ijs, qui cum ſignis tantùm contritionis abſoluerentur, vt narrat Hiſtoria illius Regis, & refert noſter Mariana lib. 22. de rebus Hiſpaniæ c. 18. ſupponebat autem Pontifex eiuſmodi homines abſolui poſſe.

DVBIVM II.

An integritas confeſſionis ſemper ſit neceſſaria?

1 NON abs re fuerit examinare quomodò licitum ſit aliquando integram non facere confeſsionem, aut omittẽdo aliquod peccatum, aut multa, hoc enim multis modis contingere poteſt, vt dicemus, primò tamẽ quæ faciliora ſunt prętermittamus. Primò nõ video dubium eſſe propter neceſsitatẽ pœnitentis poſſe, imò debere intercidi confeſsionem; ſi enim ille periclitetur, & non poſſit ſine periculo vlteriùs procedere, ſatis erit audire aliqua peccata, & ſtatim abſolui debet, ne periculo exponatur carendi abſolutione: & ſimiliter ſi aliquis pœnitens ſine notabili ſalutis ſuæ damno vltra progredi non poteſt in confeſsione, non eſt nimiùm vrgendus, ſed prouidendum eſt illi de remedio abſolutionis. Similiter conuenit Sotus deberi concedi abſolutionem ei, qui aliquod peccatũ in particulari confeſſus eſt, & vltra progredi non potuit ægritudine oppreſſus, aut quia incidit in amentiam, aut vocem amiſit, vel alia de cauſa.

In quibus caſibus abſque controuerſia ceſſet obligatio integræ confeſsionis ex parte pœnitentis.

Ex parte Confeſſarij

Secundò eadem ratio eſt ex parte Confeſſarij, vt Sotus docet d. 18. quæſt. 2. art. 5. conci. 2. & paulò poſt, vt ſi ipſe morbo corriperetur, nec vltra poſſet procedere, niſi eſſet alius qui id præſtare poſſet ægrotanti qui indiget ſacramenti abſolutione: ſanus enim qui non indigeret ea, expectare poſſet alium Confeſſarium; quamuis & ipſe Sotus loquatur in caſibus tantùm reſeruatis, de quibus neſcio quã ille ſequitur doctrinam, de qua dicemus ſequenti articulo, & eandem rationem eſſe exiſtimo, ſi Confeſſarius timeret multùm probabiliter infectionem, vnde & periculum vitæ, ſi diu perſeueraſſet cum ægroto, vt abſolueret illum audita integrè confeſsione, & exiſtimo eſſe æqualem rationem, quia non videtur integritas confeſsionis cum tanto diſpendio obligare.

Ex parte aliorũ, qui indigent eodem abſolutionis beneficio.

Tertiò ex parte etiam aliorum, qui expectarẽt idem beneficium abſolutionis ab eodem Sacerdote, vt in bello, aut peſte vbi videremus plurimos periclitantes hoc remedio indigere, & alios priuari illo, ſi vnius confeſsio integrè exciperetur, imò in hoc caſu tenetur Sacerdos ex miſericordia, vt alijs ſubuenire poſſet, cõfeſsionẽ non perficere: imò ſi ipſe non vellet, quia forſan ſcrupulo detineretur, aut alia de cauſa, pœnitens qui videret aliorum periculum poſſet non perficere confeſsionem, imò teneretur; quia teneretur alijs ſuccurrere, nec 3 detinere Sacerdotem: ſecùs verò quando Sacerdos timens adhuc infectionem periculoſam, nollet relinquere confeſsionẽ, ſed eam integrè audire, ſic enim nõ tantũ pœnitens non teneretur eam non perficere, ſed nec poſſet: quia quamuis Sacerdos poſſet, nec teneretur cum tanto periculo integrã excipere confeſsionem, tamen poſſet etiã ſimile ſubire periculum, vt integram confeſsionem audiret, & conſolaretur ęgrotũ, & ita iam poſſet ægrotus integrè confiteri; quòd ſi poſſet teneretur, vt conſtat. De ijs caſibus quamuis nullum legerim, credo tamen ex vniuerſali doctrina præcepti de confeſsione, & integritate eius apertè deduci, cum nec illa, nec integritas illius obliget cũ tanto ſalutis diſpendio. Iam de alijs peculiaribus caſibus dicamus, vtrum liceat confeſsionem in illis truncare.

DVBIVM III.

An circumſtantia complicis, quæ ſpeciem variat neceſſariò ſit explicanda in confeſsione?

1 NON leuis eſt cõtrouerſia vtrũ hæc circumſtantia prætermitti poſsit in confeſsione, vt ita ex hac parte non ſit integra confeſsio, & dubium non eſt quando pœnitẽs alteri poſſet confiteri, qui complicis perſonam non noſſet, nec quando ita explicari poteſt peccatum, & circumſtantia, vt non deueniatur in notitiã perſonæ, aut quãdo, vt inquit Caiet. poſſet pœnitens ſe aliquo modo occultare ne ipſe cognoſceretur, atque

Status controuersiæ.

que adeò nec complex ſui peccati. Vnde non placet ſententia Gerſon Alph. illo 41. litera F. circa finem vbi inquit, cũ quis poteſt adire alium Confeſſarium, qui non cognoſcat complicem, tantùm eſſe ſub conſilio illũ adire, quam inſinuare videtur Med. C. de confeſsio. q. *De circumſtantijs loci, & temporis*, vbi inquit in hoc caſu ſatis eſſe adire alium Confeſſarium: particula (ſatis) indicare videtur ſolùm eſſe in conſilio. Cæteri Doctores citandi cum dicunt licitum eſſe detegere complicem, vel loquũtur cum illa limitatione Caietani, ſi non ſit alius Sacerdos, nec occultari poſsit aliquo modo, vt Bonauent. Paludanus, vel ſi loquuntur abſolutè, ſic debent intelligi. Dubium ergo locum habet quando aliquis ſi peccatũ confiteatur, cum alium non habeat Confeſſorem, nec modum, neceſſariò manifeſtum facit delictum complicis, & ita ipſum infamat.

2 *Prima opinio Viguerij.*

Prima opinio eſſe videtur Viguerij in ſua ſumma c. 16. §. 4. verſi. 17. aſſerentis eo caſu illum poſſe iudicari, ac ſi non haberet copiam Confeſſarij, vt confeſsione omnino omiſſa, accedat ad Euchariſtiam ſi tempus inſtat, quamuis poſteà ſententiam Caiet. videtur amplecti, de qua infrà: hoc tamẽ ſit certum, vt infrà etiam notabimus lõgè differre aliquem nõ teneri ad integram confeſsionem ratione alicuius caſus, vt poſteà notabimus, & non teneri ad confeſsionẽ omnino, quòd enim quis excuſetur ab alicuius peccati particularis confeſsione, non excuſatur à tota confeſsione, cum hęc longè differant, ſiquidem aliud eſt præceptum confitendi, aliud integrè cõfitendi, ergo quod excuſat ab vno, non excuſat ab altero.

Secũda opinio Cani tria docet. Primum.

Secunda opinio eſt Cani 5. p. relectionis de pœnitentia fo. 113. §. *Sed enim*, & ſeq. vbi tria docet. Primum eſt, ſi conſiderata benè perſona, & qualitate Confeſſoris, iudicaretur mediocris illa iactura famæ complicis apud Confeſſarium, poterit (inquit) tacere illam circumſtantiam, & hanc inquit

3 *Secundum.*

concluſionem probari argumentis, quæ adduxit pro ſententia Caietani, quæ infrà adducemus. Secundum eſt quando aut nulla iactura, aut minima illa æſtimaretur habita ratione Confeſſoris, & complicis, quia revera benè nouit complicem ſimilibus peccatis complicari ſæpiſsimè, tenetur illam explicare circumſtantiam, & in

Tertium.

hoc credo, non eſſe controuerſiam. Tertiò docet etiamſi notabilis eſſet iactura famæ apud Confeſſarium famæ complicis, quia notabiliter apud ipſum denigraretur poſſet pœnitens illam explicare, in articulo tamen mortis, non verò extra, & in eo articulo teneretur complex libenter pati damnum illud pro ſalute animæ illius pœnitentis, ſecus eſſet etiam in eo articulo, ſi ſequeretur aut mors, aut infamatio apud alios, ipſius complicis, quia eum infamaret Confeſſor. Huius differentiæ non video

4 quam ipſe rationem aſsignet, aut aſsignari poſsit, niſi quod in extrema neceſsitate tenetur complex cedere iuri famæ ſuæ, vt ſuccurrat periclitanti, & ille confeſsione confiteatur peccata, & remiſsionem obtineat.

Impugnatur Canus.

Hanc tamen diſtinctionem, quam ipſe quaſi diu excogitatam docuit, vt componeret extremas ſententias, exiſtimo nullo fulciri firmo fundamento, & vt hoc manifeſtè oſtendam, præmitto in quocumque caſu in quo dicimus poſſe explicari circũſtantiam aliquam dicendum eſt conſequẽter, teneri nos illam explicare, quia ſi illæſo alio verè id poſſumus, tenemur iure ipſius confeſsionis eam integram efficere. Contra etiam, ſi non tenemur aliquam circumſtantiam explicare in aliquo caſu, ideò eſt quia non poſſumus, & conſequenter confeſsionem ſufficientem ſine illa confeſſione facimus, & conſequemur remiſsionẽ peccatorum, ſi non poſſumus illam explicare, & ita à præcepto integritatis excuſamur, & conſequemur fructum confeſſionis.

5

Ex hoc principio euidenter conſtat implicatio contradictionis in ijs, quæ docuit Canus, ſi enim complex teneretur pati illã infamiam apud Cõfeſſarium peccati illius in extrema neceſsitate, aut ideò eſſet, quia teneretur cedere ſuæ famæ, ne confeſsioni fieret iniuria dum non fieret integra, & ita prævaleret præceptũ integritatis, ſed hoc præceptũ omni tempore, & eodem modo obligat, quia tota ratio huius obligationis non ſumitur à neceſsitate proximi, ſed ab ipſa inſtitutione cõfeſsionis, quę ex ſe ſemper eſt eadem, aut ille complex deniq; potiùs tenetur in extrema neceſsitate proximi cedere famæ propriæ, quàm alio tempore, vt prouideat de neceſſario remedio

6 ad remiſsionem peccatorum periclitanti iam in extremis, & hoc etiam eſt ridiculũ, quia vera cõfeſsio, & ita integra, ſicut eius

inſtitutio poſtulat eſt ſufficiens remediũ, & in ea remittuntur peccata, etiam quę iuſta de cauſa prætermittuntur, non obſtante præcepto integritatis, ergo non tenetur complex aliud concedere, quàm illud, vt ſufficientem confeſsionem ad remiſsionem peccatorum efficiat, ſed hanc poteſt ægrotus efficere ſine manifeſtatione complicis, ſi enim ſine illa non poſſet efficere, ideò eſſet quia integritatem violat, ſed extra illum articulum, vt vidimus, & ipſe Canus concedit eſſet ſufficiens ad remiſsionem peccatorum, ergo hæc ratio non obſtat, quominùs in extrema neceſsitate ſit illa ſufficiens; magnam ergo hic autor in hac diſtinctione paſſus eſt æquiuocationem. Hanc ſententiam expreſſè impugnat Sotus, ſed rationem hanc paucis, & obſcurè videtur inſinuaſſe, dicens ſe non
7 inuenire differentiam inter hos caſus quos Canus diſtinguit, & maximè quia ſi aliquà do eſſet habenda cura famæ proximi, tũc deberet eſſe quando pœnitens eſt in extrema neceſsitate.

Tertia ſententia. Tertia ſententia eſt non eſſe neceſſarium explicare circumſtantiam vnde complicis perſona cognoſcetur à Confeſſario, & apud ipſum infamabitur de tali crimine, etiamſi aliud non ſequatur damnum, quàm infamia apud Confeſſarium, huius ſententiæ, licèt non primus, potiſsimus tamen patronus eſt Nauarrus, quòd eam totis viribus defendat, in ſumma cap. 7. nu. 1. & ſequen. & in cap. *Conſideret*, in principio *Nauarr.* à nu. 98. eam priùs docuerat Innocentius *Innocent.* in cap. *Omnis*, de pœnitentijs, & remiſsionibus Caiet. in ſumma verbo, *Confeſsio.* condi *Caietan.* tione 3. quem pro hac ſentẽtia referunt Viguer. & Canus, ſic enim hanc eſſe Caietani *Armilla.* ſententiam dicit Armil. verbo *Circumſtantia*, nu. 11. & eam veriorem exiſtimat: quã-
8 uis Domin. Sot. eum ab ea excuſet, ſed revera ſi antecedentia, & conſequentia attentè legantur hanc ſequitur; neq; enim tantũ docet tunc non poſſe explicari quando timetur infamatio, quę ſit apud alios ab ipſo Cõfeſſore, ſed de infamatione tantũ apud ipſum Confeſſorẽ, quod periculũ non erit, quando apud Confeſſorem parui æſtimabitur illa complicis infamia. Tandem vltimò vt dixi in prima opinione in hanc ſen- *Viguer. Marſil.* tentiam inclinat Viguer. loco citato. Hanc ſententiam etiam docuit Marſil. in 4. q. 12. ar. 1. p. 4. ar. circa fin. in ſolut. cuiuſdã 7. arg. fo. 575. col. 2. Aſſeramus tamẽ rationes quę revera magni roboris ſunt pro hac ſententia, quia ex fundamento noſtræ ſtatim videbimus quomodò diluantur.

Prima ergo ratio eſt, quoniam quoties *Probatur primò.* duorũ præceptorũ materia occurrit, vt ne ceſſariũ ſit alterũ trãſgredi, aut prętermitti, illa eſt admittẽda, & omittẽda alia, quæ 9 eſt maioris prȩcepti, quod ſatis de ſe cõſtat, ſed huiuſmodi ſunt manifeſtatio cõplicis in cõfeſsione, & integritas cõfeſsionis, ergo illa quæ eſt maioris prȩcepti proſequenda eſt, & alia omittenda; ſed maioris præcepti eſt ſeruare famã proximi, quã integrè cõfiteri, ergo cũ trãſgreſsione integritatis, ſeruanda eſt fama proximi, nõ explicando circumſtantiã illam peccati. Quòd ſit maioris prȩcepti cõſtat, quia prȩceptũ integritatis eſt diuinũ poſitiuũ, ſed ſeruare famã proximi eſt naturale præceptũ, quod fortius eſt, Deus enim cũ non poſsit diſpenſare in obligatione naturalis iuris, quod in materia de legibus ſatis probatũ eſt, quia quod eſt cõtra naturalẽ legẽ natura ſua malũ eſt, Deus aut naturas rerũ voluntate ſua muta te nõ poteſt, vt natura bonũ ſit malũ, & cõ trà, nõ poterit poſitiuo ſuo præcepto illud tollere, ſic enim faceret, vt malum natura 10 ſua iam eſſet bonum. Et quamuis poſſet facere, vt confeſsio fieret integra etiam cum ignominia complicis, ſicut & pœnitentis, non quia tolleret naturalem obligationem præcepti, ſed quia tamquam Dominus famæ poſſet præcipere, vt infamaretur complex, ſic enim tolleretur circumſtantia neceſſaria ad obligationem huius præcepti de non infamando, quia tantùm obligat ne inuito Domino propria autoritate infamemus illum, tunc autẽ iam infamaretur ille autoritate ſupremi Domini illius famæ, tamen quòd Deus ita voluerit non conſtat; ſi ergo non conſtat de hac facultate, iam ergo illum propria noſtra priuata autoritate infamamus, & ita delinquimus cõtra ius naturę quod fortius eſt iure diuino poſitiuo, & ita dicimus Deum in quibuſcumque 11 poſitiuo iure præcepit, illæſum reliquiſſe ius naturæ, & ita ſimiliter quamuis Deus prȩcipere poſſet explicare complicem, etiã ſi Sacerdos illum eſſet in populo infamaturus, hoc enim non eſſet in iure naturali diſpenſare vt diximus, ſed facultatem tribuere famæ illius, quod Deus facere poteſt vt ſupremus Dominus, tamen quia non cõſtat eam Deũ conceſsiſſe facultatẽ, dicimus ius illud illæſum manſiſſe, & cum illo periculo

riculo non esse necessarium explicare illam complicis circumstantiam, & in hoc omnes conueniunt. Idem dicunt omnes quando esset periculum occidendi complicem, vt quia esset soror Confessarij, sed tam iuris naturalis est obseruare famam complicis apud vnum hominem, sicut alia quæ diximus, ergo huius obligatio præualere debet.

Probatur secundò.

12 *Tertiò.* Alia exempla adduci possunt in confirmationem huius rationis, quia cum periculo manifestandi peccatum auditum in confessione non teneor explicare circumstantiam, quamuis enim vtrumque sit positiuum præceptum, & obseruandi sigillum confessionis, & integritas confessionis, maius tamen est obseruandi sigillum, loquor de obligatione sigilli secluſa naturali obligatione seruandi secretum, hæc enim secundum sentẽtiam oppositam non obstaret, quin complicem manifestare tenerer nisi obligatio sigilli ex reuerentia sacramenti accederet, quod infrà latiùs apparebit. Tum etiam ratione scandali Confessarij concedunt multi, & communior est opinio posse taceri circumstantiam, imò ita debere fieri, quia scandalum impedire est naturalis obligationis, at verò integritas confessionis, ex positiuo tantùm diuino. Pro hac etiam sententia militant rationes aliquę quibus infrà impugnabimus diuersas rationes quibus autores vltimæ sententiæ respondere conantur.

13 *Complicem explicandũ quando sola sequitur infamia apud Confessarium vltima, & verior sententia docet. D. Thom. Alexan. Bonauen. Paludan.* Vltima & vera sententia meo iudicio, & plurium Doctorum ea est, necessarium esse explicare circumstantiam cõplicis, quãdo inde non sequitur aliud incomodum, quàm illius infamia apud Confessarium, nec tamen aliud supereſt remedium vt suprà iam supponebamus. Hanc sententiam tradit D. Thom. in 4. distinct. 16. quæst. 3. artic. 2. quæstiunc. 5. ad quintum, & opusc. 12. artic. 6. Alexand. 4. parte quæstione 18. m. 4. articulo 2. §. 4. Bonauentu. 1. parte suorum opusculorum tractatu, *De modo cõfitendi*, cap. 1. in 4. distinct. 21. parte 2. distinctionis, articulo 1. quæst. 3. Paludan. distinctione 16. quæstione 3. articulo 3. ad secundum, & distinctione 21. quæstione 3. articulo 2. concluſione 2. Ricard. ibidem articulo 5. quæstione 2. Durand. distinctione 16. quæstione vltima nume. 8. Gabriel distinctione 17. quæst. 1. articul. 2. concluſ. 5. Antonin. 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 11. Maior in 4. distin. 21. quæst. 2. in fine, & quæst. 3. §. *Octauo ponatur*, Almain. distin. 17. quæst. 1. art. 2. Domin. Sot. dist. 18. quæst. 2. art. 5. circa solutionem quarti arg. Henri. quodl. 3. quæs. 23. Ioa. Med. C. de confeſsio. quæstio. *De circumstantia temporis, & loci.* Adri. in 4. q. 1. de confeſsio. §. *Sed oritur ex ijs dubium*, Silueſter verbo, *Confeſsio.* 1. q. 24. Angelus, *Confeſsio.* 1. n. 3. summa Roſel. verbo, *Confeſsio.* 1. num. 6. Gerſon Alph. 41. Liter. F. circa finem, & 32. litera B. Petrus à Soto lect. 10. *De confeſsio.* Corduba tract. *De detractione*, in 4 quæst. 2. concl. 3. & in summa Hiſpanica q. 1. Et hãc sententiã, primò expreſsè docuit Bern. in opuſ. cui titulus est, *Formula honeſtæ vitæ*, in fine, vbi notabile tradidit documentum, & inter alia inquit: *De nullo prorſus ſiniſtrè loquaris (quamtumcũque ſit verum, vel manifeſtum) niſi in confeſsione, & hoc vbi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum*: quo nihil expreſsius pro noſtra sententia potuit dici. Hanc tamen sententiam ratione probare non est facile, vni ca verò ratione probari debet meo iudicio, quia integritas sit de iure diuino, & in hoc casu nihil obstet quominùs sit obseruandum diuinum ius, vnde enitendum nobis est non obstare obligationem iuris naturalis de conseruanda fama proximi, quominùs iure diuino integritatis confeſsionis teneamur, in quo etiam tota vis rationis oppositæ sententiæ sita est

Almainus. Domi. Sot. Henr. Ioan. Med. Adrian. Siluest. Angelus. Roſella. Gerſon. Pet. à Soto. Corduba. Bernard.

14 *Probatur vnica ratione.* Dominic. Sot. vbi suprà ea ratione probat, quia illam circumstãtiam complicis in cõfeſsione explicare, nõ est infamare proximum, eodẽ enim confeſsionis sigillo Cõfeſsarius tenetur celare culpas aliorũ, atq; ipſius pœnitẽtis, quando in ipſa confeſsione ipſas audiuit, quaſi ratio infamiæ tollatur ex cõfeſsionis sigillo. Si verò hæc ratio aliquid probaret ideò esset, quia infamatio apud Cõfeſsariũ nullius momẽti esset propter magnum illius tribunalis secretũ; hæc tamen ratio nihil omnino probat. Primò, quia iam sequeretur non esse notabilẽ infamiam cõplicis cum aliquod illius peccatũ enorme, & infame explicaretur in confeſsione, & ita non esset peccatũ saltẽ mortale illud explicare in confeſsione, etiamſi pœnitens non indigeret illius manifeſtatione ad integram ſuorũ peccatorũ confeſsionẽ, quia tũc non minùs teneretur Confeſsarius ſeruare secretũ peccati cõplicis, quã ſi illud explicatũ ſuiſſet in cõfeſsione propter integritatẽ illius ſeruãdã. Secundò la ſio notabilis in fama proximi exiſtimatur etiãſi vni tã-

Primaratio Soti.

15 *Non probatur.*

Primò.

Secundò.

tùm,qui ſeruet maximum ſecretum peccatum proximi detegitur , & apud vnum
16 tantùm bonam proximi opinionem denigrare,manifeſtando crimem enorme , eſt mortale peccatum; parùm ergo refert ille audiat in confeſsione,&ita magis teneatur ſecreti ſigillo , aut extra , & minùs teneatur, vt ſaltem ex eo dicamus notabile damnum,& notabilem infamiam,quod vni tãtùm ſiue in confeſsione,ſiue extra peccatũ proximi detectum eſt: neq; enim infamia tantùm cenſenda eſt notabilis,ex periculo manifeſtandi alijs, ſed etiamſi apud vnum tantùm quis infametur , & in maximo ſecreto,erit infamia notabilis. Denique ex oppoſita opinione ſequitur ſi non eſt notabile damnum infamare in ſecreto confeſsionis , non eſſe neceſſarium alium adire Confeſſarium , qui non cognoſcat complicem , etiamſi poſsit pœnitens adire illum,quia ob paruum damnũ proximi non debet proxim⁹ obligari, maximè verò ſub mortali,vt ſuppoſuimus initio quæſtionis neceſſarium eſſe.

Tertiò.

17 Secundam Sotus paucis verbis adhibet rationem,quam ſequitur Corduba in ſumma illa Hiſpanica vbi ſuprà,quia cùm complex ſua culpa in ſimile ſe periculum immerſerit quãdo cùm alio peccauit, ſibi imputare debet ſi poſteà ſine ſuo cõſenſu peccatum ſuum in confeſsione manifeſtetur. Sed hæc etiam ratio parùm probat,quoniã in hoc eſt controuerſia , vtrùm pœnitens habeat ius cum illo famæ proximi detrimẽto explicare peccatũ ſuum in confeſsione, & ita vtrùm complex eo ipſo, quòd peccauerit pati debeat illud damnum in fama, quòd enim ipſe voluntate ſua peccauerit, cauſa eſſe non poterit , vt ipſe hoc teneatur pati damnum , aliàs quicumque peccauit,eo ipſo pati teneretur peccati ſui infamationẽ.Si dicas complex iamvidit illud crimen manifeſtandum eſſe in confeſsione, & nihilominùs committere voluit,contra hoc eſt , quòd aliunde videndum eſt, an ſit neceſſarium illud in confeſsione explicare,ſi enim aliunde neceſſarium nõ eſt illud explicare, vnde nec explicari poteſt, complex quod ſciens,& prudens peccauerit,non conſenſit vllo modo, vt manifeſtaretur crimen illius.

Secunda ratio Soti.

Reiicitur.

Euaſio præcluditur.

18 Eſt denique tertia ratio , quam latiùs proſequitur Corduba vbi ſuprà, quia quiſque licitè poteſt iure ſuo , quod anteà habebat vti,etiamſi incipiat inde ſequi damnum proximo,maximè ſi illud non ſit notabile damnum;in cuius propoſitionis confirmationem plurima adduxit exempla,vt in eo, qui iure ſuo vtitur in ædificando domo,ex cuius tamen ædificio vicinis ſequitur damnum, & multa alia;ſic autem ſe habet qui confitetur peccatum ſuum,ex quo ſequitur vt complicis fama detrimentum aliquod patiatur , quod ipſe Corduba nũquam appellat notabile damnum, imò ſupponere videtur nõ eſſe notabile,ergo dum 19
vtitur iure ſuo integrè cõfitendi,quod anteà facere poterat,& tenebatur, parùm refert ſi inde ſequatur damnum in complicis fama.Hæc etiam ratio meo iudicio parùm probat , quoniam quamuis in exemplis, quæ Corduba adducit veriſimũ ſit poſſe vnumquemque proſequi ius ſuum,etiamſi inde incipiat damnum ſequi proximo, id tamen eſt , quia in illis caſibus conſtat illud ius competere in rem ſuam etiam cum damno proximi , quòd in multis caſibus veriſimum eſt in materia præcipuè iuſtitiæ , ſed non poteſt vniuerſaliter verum eſſe , quòd quiſque poſsit proſequi ius , quod anteà habebat ; id eſt , facere , quod anteà poterat iure facere , etiam cum quocumque damno proximi; vt enim inferiùs videbimus nullus tenetur,nec poteſt confiteri illud peccatum, ex cuius cognitione ſequitur damnum complici in bonis , aut vita , aut etiam fama , quia apud alios infamabitur , & tunc ius illud tuendi proximum , aut ei non inferendi damnum magis obligat, quàm ius integrę confeſsionis. Modo ergo eſt in controuerſia, an poſsit quis vti iure confitendi integrè, etiam cum damno infamię cõplicis , apud ſolùm Confeſſarium , vel ſit huius eadem ratio , & de alijs caſibus quos diximus; cum vniuerſaliter non ſit verum vnumquemque in quacumque materia vti poſſe iure , quo anteà vti poterat , etiamſi ſequatur poſteà damnum proximi : oportet ergo probare etiam in hoc caſu , non obſtante damno famæ complicis , poſſe fieri integram confeſsionem , quæ tamen fieri non poteſt , quando timetur aliud damnum vt diximus , ex ea ergo vniuerſali ratione,Corduba nihil probat,imò revera videtur ſupponere in ea, quod probãdum ei erit. 20

Tertiò etiã inſufficienter probatur.

Vt ergo hanc ſententiam confirmemus, quæ revera communior eſt , primò eſt aduertendum ſi adſint omnes circumſtantiæ debitæ

Prima notatio pro confirmatione veriori ſententiæ.

debitæ ex parte obiecti, vt obliget præceptum, & occurrant duo præcepta alterum
21 naturale, alterum positiuum, aut vt meliùs dicam materia vtriusque præcepti, illud quod naturale est obligabit, & positiui obligatio cessabit; veluti si occurrat tempus aliàs debitum confessionis quæ ex iure diuino positiuo obligabat, & adsit occasio defendendi vitam innocentis, præceptum defensionis, quod naturale est retinebit suam vim, aliud verò intelligetur eo tempore non obligare, quia licèt adsint ex parte obiecti circumstantiæ omnes necessariæ, vt obligaret diuinum præceptum confessionis, occurrentia maioris præcepti, impedit obligationem minoris, aut efficit ne minus præceptum tũc obliget.

Secunda. Secundò notandum, quòd licèt positiuum præceptum etiam diuinum numquã deroget naturali, quãdo aliàs materia præcepti naturalis occurrit cum omnibus debitis circumstantijs, necessarijs ad illius præcepti obligationem, fieri tamen potest, vt præceptum positiuum occurrens faciat deesse circumstantiã aliquam necessariam in materia præcepti naturalis, ratione cuius iam non obliget: veluti præceptum vitandi scandalum etiam passiuum est præceptum naturale, & tamen non tenetur quis ad euitandum scandalum huiusmodi omittere præceptum positiuum ex cuius obseruatione alius sumet occasionem ruendi in peccatum, veluti mulier potest domo exire, imò debet, vt Missam ex præcepto audiat positiuo, imò Ecclesiastico, quamuis sciat iuuenem in eius concupiscentia peccaturum, quia præceptum vitandi scandalum passiuum non ita absolutè obligat sine alia circumstantia, sed vt obliget opus est non incumbat opus aliàs præcepti, imò & quòd illud non sequatur ex malitia proximi, vt suo loco latiùs explicaui. Tum etiam secreti sigillum in confessione partim est iuris naturalis, partim est iuris diuini positiui, inquantùm enim in reuerentiam confessio-
23 nis vltra naturale vinculum ad secretum obseruandum tenemur, obligamur etiam sigillo ipsius sacramenti, & est casus, in quo non obligaremur obseruare secretum illud ex naturali præcepto, imò obligaremur secretum detegere, in quo tamen propter confessionis sigillum tenemur: veluti si esset periculum prodendi patriam, qui sciret etiam secretissimè, teneretur hoc malum manifestare, qui verò id nosset solùm in confessione non posset, propter obligationem confessionis sigilli; fit enim vt in hoc casu cesset ratione huius præcepti positiui circumstantia quædam necessaria, vt obligaret præceptum illud naturale tuendi patriam, aut amicum, &c. quod in sequenti notabili magis explicabitur.

Ideò tertiò notandum est, non esse simpliciter iuris naturalis tueri vitam, & famam proximi absque vlla alia circumstantia, sed tantùm ne defensio omittatur, aut lædatur sine rationabili causa. Rationabilis verò causa censetur quando aliud maius bonum obstat, tunc enim non erit obli 24
gatio naturalis tuendi vitam, aut famam proximi, quia nec omnis debita circumstantia ex parte obiecti, vt sequatur obligatio. Hinc fit vt quamuis sit iuris positiui diuini seruare secretum confessionis, nihilominùs obliget etiamsi aliàs non possimus vitæ proximi succurrere nisi manifestando confessionem, quia maius bonum est ita inuiolatum seruare sigillum, vt apud omnes magni fiat confessio, quàm vitam proximi, imò & patriam defendere confessionem manifestando. Hinc etiam & statutum Carthusiensium defendi potest, vt etiam carnibus vesci non liceat ijs, qui grauiter ægrotant, quia disciplina illa regularis maius bonum existimatur, quàm vitam huius, & illius Monachi tueri. Ex ijs in nostro casu videor mihi colligere rationem propter quam possimus complicis personam manifestare in confessione quando aliud non superest remedium, & consequenter teneamur, hoc enim certissimum est, si possumus id 25
licitè facere, ad id nos teneri sub præcepto integritatis confessionis; quod ergo liceat eam circumstantiam explicare, ex dictis vt dixi videor colligere, quia infamare proximum non est absolutè malum sine alia circumstantia, sed nisi aliud maius præponderet bonum: vnde & ex citatis Doctoribus Gerson Alphabeto illo 32. Litera B. Alexander, Ricardus, Angelus. Antonin. Siluester, & Adrianus, & Domin. Sotus asserunt, propter vtilitatem consilij explicari posse circumstantiam cõplicis, vt homo salubriter sibi prospiciat ex Confessoris consilio; imò & Ioan. Med. & Palud. id expressè docent. Si ergo malum

Tertia notatio.

Ex dictis deducitur ratio probabilioris sententiæ.

famæ proximi apud Confeſſariũ non prę-
ponderat bono, & vtilitati, quam quis cre-
ditur accepturus ex conſilio Confeſſoris
vt ſaluti ſuæ ſpirituali proſpiciat, quod pla
nè conſtat ratione, ſiquidem tam ſecretam
infamiam proximus tenetur pati, aut iniu
26 ſtè non patitur, propter ſpirituale bonum
proximi, ſic enim non patitur ſine cauſa
rationabili, ſequitur eadem ratione ob vti-
litatem integrę confeſsionis, & obſeruandi
inſtitutionẽ illius, damnum illud in fama
non ita debere obſtare, neque tunc obliga-
re naturale ius de proximo non infamando,
quando inſtat bonum hoc confeſsionis
integrè faciendę; non quia ius poſitiuum
deroget iuri naturali, ſed quia iam deeſt cir
cumſtantia neceſſaria, vt obliget præceptũ
ſeruandi famam proximi: hoc enim non
obligat, vt diximus abſolutè, ſed niſi obſtet
aliud maius bonũ, quale exiſtimamus ob-
ſeruare integritatem iudicij confeſsionis;
& tunc rationabili cauſa cenſetur præter-
mitti fama proximi.

Extenditur doctrina tradita.

Nec hoc tantùm intelligo quãdo homo
indigeret ſpeciali conſilio Confeſſoris, &
ſpeciali curatione, vt prę ſeruaretur à futu-
ro peccato cum cõplice, hoc enim manife-
ſtius eſſet, quia vtilitas hæc magna ſpiritua
lis vincere deberet, vt etiam cum illa com-
27 plicis infamia quęreretur, ſed etiam id in-
telligo quoties quis confitetur, etiamſi
iam non ſit periculum iterùm peccandi cũ
complice, vt quia iam abſens, aut mor-
tuus eſt, aut qui peccauit cum complice,
iam verè à peccato emendatus eſt; ſolùm
ergo exiſtimo maius bonum integritatem
confeſsionis obſeruare quæ per ſe requiri-
tur ad integrè iudicandum, & abſoluen-
dum à peccatis, quàm curã habere in eo ca-
ſu de fama proximi apud Confeſſarium,
nec aliam inuenio rationem communio-
rẽ, vt hãc ſententiã probare poſsim. Quod
etiam quis in confeſsione poſsit complicẽ
detegere, quando indigeret ipſe pœnitens
Confeſſoris conſilio, & ob bonum ſpiritua
le ipſius, iam conſtat ex doctrina Doctorũ
quos citaui: an verò poſsit ob correctionẽ
ipſius complicis, ex dictis colligi poteſt.

Ex dictis conſtat ſolutio ad rationẽ ad-
ductam pro ſententia Nauarri, ſolùm ergo
28 ex dictis habeamus integram fieri debere
confeſsionem omnium peccatorum, etiam
cum damno famæ proximi, quod in ipſa
confeſsione ſequitur apud Confeſſarium.

Non verò exiſtimo eandem rationem quando ex malitia Confeſſarij, & non ex ipſo actu confeſsionis ſequeretur damnum proximo in re familiari, vita, aut fama, aut quia inde Confeſſarius occaſionem accipiet diffamandi complicem, aut occidendi, aut inferendi aliud damnum, hoc enim iam verè eſſet contra ius naturale quo teneor proximum nõ lædere, nec bonum aliquod eſſet, quod tanto proximi damno præponderaret; ſiquidem damnum illud non ſequitur proximo ex ipſa confeſsionis integritate, quaſi ad eam ſit neceſſarium illud pati, ſicut infamia complicis apud Confeſſarium, ſed ſequitur ex abuſu confeſsionis, vnde & huic malo obſtandum eſt, & ita non eſt par ratio omnium eorum quæ adduximus, in quibus
29 non poteſt quis complicis perſonam explicare propter huiuſmodi damna, tenetur tamen quando aliud non ſequitur damnum, quàm infamia apud Confeſſarium.

Limitatur doctrina tradita.

Vltimò conſtat, quod apud plures certum eſt nullum teneri explicare peccatũ, nec poſſe in confeſsione, quando ex illius confeſsione, ſigillum confeſsionis quam ipſe audiuit non obſeruaretur, quia tunc omnis adeſt circumſtantia, qua obliget ſigillum confeſsionis, quod obſeruare maius bonum eſt, quàm integram confeſsionem efficere vt ſatis conſtat, quamuis & in hoc non omnes conueniant, vt ſuo loco dicemus, in quæſtione de Confeſſario, cum de obligatione ſecreti ſit diſputandum.

Non poteſt explicari peccatũ cũ periculo ſigilli confeſsionis auditæ à pœnitẽte.

Supererat hic diſputandum in ſolutione rationis pro opinione Nauarri, vtrùm teneatur quis omittere cõfeſsionem, quãdo eſt in præcepto, aut integritatem illius propter ſcandalum proximi, aut Confeſſarij, ſed de hoc latiſsimè in materia de ſcãdalo diximus, & vniuerſaliter probauimus, quę ſunt in præcepto etiam poſitiuo, (& idem de confeſsione diximus eſſe iudicium) non eſſe omittenda vmquam propter ſcandalum, quando verò ſit omittenda confeſsio, quæ non eſt in præcepto, &
30 alia huiuſmodi, diximus ibidem, & quando non, quæ doctrina maximè confirmat, quæ diximus hactenus, vt ſcilicet propter occurrentiam præcepti poſsitiui, tollatur circumſtantia debita in obiecto, vt obliget ſecundum ius naturale.

An quis teneatur omittere confeſsionem quãdo eſt in præcepto propter ſcandalum Confeſſarij, aut alterius.

In eõ etiam articulõ 5. quæſt. 2. diſtinct. 18. in 4. diſputat Sotus ad quid teneatur Confeſſa-

Confeſſarius quando ipſe, & pœnitens ſunt diuerſæ opinionis, an teneatur, vel poſsit ſequi pœnitentis opinionem, ſed vniuerſaliter diximus 1.2. diſp. 62. cap. 7. de conſcientia quid ſit obſeruandum in delectu opinionum, & maximè in hoc caſu inter Confeſſarium, & pœnitentem. Hactenus
31 explicauimus caſus, quibus licet non omnia confiteri integrè peccata, & quando id non licet, ſequenti articulo dicamus de integritate confeſsionis in caſibus reſeruatis, & omnia quæ ad hanc facultatem reſeruandi caſus pertinent ne longiùs hic articulus protrahatur, quamuis Sotus in illomet articulo quinto, de caſibus etiam reſeruatis diſputet.

ARTICVLVS III.

Vtrùm integritas confeſsionis ſit etiam neceſſaria quando ſunt caſus reſeruati?

DVBIVM PRIMVM.

An ſit in Eccleſia poteſtas reſeruandi caſus?

Mnia vt diximus, quæ pertinent ad caſuum reſeruationẽ in hoc articulo pertractanda nobis ſunt.

1 *De fide eſt eſſe in Eccleſia poteſtatem reſeruãdi caſus.*

Primò ergo ſtatuendum eſt de fide, poteſtatem eſſe in Eccleſia, conceſſa facultate inferioribus Sacerdotibus, vt ſuperiores ſibi aliquas cauſas peculiares peccatorum in confeſsione iudicandas poſsint reſeruare, quam caſuum reſeruationem appellamus. Eam irridebat Ioann. Vvicleph vt refert Vvaldenſis in ſecundo tomo, de Sacramentis capite 149. Et hæretici noſtri temporis cum Luthero, licèt huius rei mentionem non fecerint, ex eorum tamen doctrina, qui docent confeſsionem ex ſola humana inſtitutione eſſe, ſequitur hanc caſuum reſeruationem non in foro conſcientiæ, & poteſtate Dei ex ipſa ſacramenti inſtitutione, ſed in ſola exteriori hac politia fieri poſſe.

Vvicleph. Lutherus.

Catholica verò fides docet hãc caſuum reſeruationem fieri poſſe, & conſueuiſſe in Eccleſia virtute clauium, & iudicij confeſsionis, vt expreſſè definit Concilium Tridentinum ſeſsione 14. capite ſeptimo, & contrarius error, qui docet tantùm fieri poſſe hanc caſuum reſeruationem in exteriori iudicio, & politia, non verò apud Deum, & ita aſſerit poſſe quemlibet facta quacumque caſuum reſeruatione abſolui coram Deo ab inferioribus in foro conſcientiæ, & apud Deum, damnatur in eadem ſeſsione canone 11. cum ergo cap. illo ſeptimo definit Concilium non tantùm in exteriori politia, ſed etiam apud Deum fieri poſſe caſuum reſeruationem, ſic intelligit, vt qui à reſeruatis ſine facultate abſolueretur, ſicut ab alijs non tantùm non cenſeatur abſolutus in exteriori Eccleſiæ politia, ſed neque verè apud Deũ conſequutus fuerit peccatorum abſolutionem.

Conc. Trid.

2 Veritas hæc receptiſsima eſt apud Scholaſticos omnes, & Sotus diſtinctione 18. quæſtione ſecunda, articulo 5. & Canus relectione de pœnitentia 5. parte folio 105. §. *Primùm ſuperiores*, eam optimè antiquitate Eccleſiæ probat, Vvalden. etiam multis Sanctorum teſtimonijs loco citato, qu meo iudicio parùm roboris habent, ſolùm affert optimum teſtimonium Innocentij III. in ſermone de natali Apoſtolorum Petri, & Pauli, qui incipit: *Iſte ſermo primus, &c.* vbi docet, licèt communem Petrus cum alijs acceperit poteſtatem dimittendi peccata, non tamen ſine myſterio ipſum ſolùm interrogaſſe: *Si peccauerit in me frater meus dimittam ei vſque ſepties?* quia ſolus Petrus (inquit Innocentius) dimittere poteſt in terra vniuerſorum vniuerſa peccata, nam & quędam peccata ſunt quorum abſolutio ſoli Petro eſt reſeruata. Et in cap. *Latorem*, 33. quæſtione 2. Epiſcopus ille Argentoratenſis quendam parricidam ad Nicolaum Papam miſsit, & innũmeri in iure caſus habentur quorum abſolutio Romano Pontifici reſeruata eſt, ſicut in diæceſibus alij Epiſcopo reſeruantur, & in religionibus ſuperioribus, hic tamen mos antiquiſsimus fuit in Eccleſia, vt enim vidimus quæſtione 90. articulo 1. inquacumque Eccleſia apud Orientem conſtitutus fuerat Presbyter quidam pœnitentiarius pro ijs qui publicam agebant pœnitentiam, quorum crimina ad alium deferri in confeſsione, aut abſolui non poterant.

Probatur cõcluſio antiqua Eccleſiæ traditione. Sotus. Canus. Vvalden.

Ex Origine cõtendunt hoc probare, Canus, & Dominicus Sotus, quia in Homilia 10. ſuper lib. Numer. doceat laicum peccãtem indigere aliquando non ſolùm Sacerdote, ſed & Põtifice, quaſi inde docere ve-

4 *Non ſatis benè probatur auctoritate Origenis.*

lit aliquando abſolutionem à peccato Pontifici, hoc eſt, Epiſcopo fuiſſe reſeruatam. Sed ſi attentè legatur Origines non loquitur ibi ita apertè de remiſsione peccatorũ in ſacramẽto, vnde ex illo hæc veritas probari non poterit illo loco. Verba Originis ſunt: *Iſraelita ſi peccet, id eſt, laicus, ipſe ſuum nõ poteſt auferre peccatũ, ſed requirit leuitã, indiget Sacerdote, imo potius, & adhuc horũ aliquid eminentius quærit, Pontifice opus eſt, vt peccatorum remiſsionem poſsit accipere.* Quòd verò hæc non intelligantur de remiſsione peccatorum in confeſsione per abſolutionem, ſed tantùm de remiſsione ad quam exhor-
5 tantur exemplo ſuo, & doctrina, & orationibus Sacerdotes populum exhortantes ad pœnitentiam, quòd ipſi ſint ſal terræ quo condiendi ſint vniuerſi homines, conſtat ex ijs, quæ ſtatim Origines ſubdit: *Sacerdos autem* (inquit) *ſi delinquat, aut Pontifex ipſe ſuum poteſt purgare peccatum.* Certè hoc intelligere non poteſt per abſolutionem, quia nullus ſe ipſum abſoluere poteſt, ſed doctrina, & Sanctorum exemplis ſe poteſt à peccato purgare conſequendo veram pœnitentiam: *Si enim ſal euanuerit in quo ſalietur?* Quia ab alio corrigendus non eſt Pontifex, hoc crediderim voluiſſe Originem, ſic enim interpretatur illud nume. cap. 18. *Dixit Dominus ad Aaron tu & Filij tui, & domus Patris tui tecum portabitis iniquitatem Sanctuarij.* Id tamen expreſſè colligitur ex Cypriano libro tertio, Epiſtolarum Epiſtola 16. & 17. aut ſecundum Pamelij impreſsionem Epiſtola in ordine 12. & 13. vbi docet, non tantũ in peccato infidelitatis, & hæreſis, ſed etiam in minoribus expectandam eſſe poſt exomologeſim ab Epiſcopo abſolutionem, & reconciliationem, loquitur autem Cyprianus de minoribus peccatis ob quæ tamen
6 publica agebatur pœnitentia; vnde vt ſuprà vidimus artic. 2. in ſola extrema neceſſitate concedebatur, vt quicumque Sacerdos pœnitentem poſſet abſoluere.

Cyprianus.

Probat Cõcil. Triden. hanc veritatẽ ex natura iudicij

Sed & veritatem hanc meritò deducit Concilium Tridentinum ex natura iudicij, quod in confeſsione fit erga peccata: natura enim, & ratio iudicij illud expoſtulat, vt ſententia tantùm in ſubditos feratur, vt de inquit Cõcil. perſuaſum ſemper in Eccleſia fuit nullius eſſe momenti abſolutionem, quam Sacerdos in eũ profert, in quem nec ordinariam, nec delegatam habet iuriſdictionem: vnde inquit: *Ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere viſum eſt Patribus, vt atrociora crimina, non à quibuſuis, ſed à ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſoluerentur.* Vnde hæc ratio euidens colligitur; abſolutio Sacerdotis in confeſsione eſt vera ſententiæ prolatio, ſententia verò ferri non poteſt 7
niſi in ſubditos, & circa delicta quorum Iudex habeat poteſtatem, vel iuriſdictionẽ, ergo aliter collata abſolutio nulla erit; tũ præterea ſicut ſupremus Iudex poteſt aliquorum delictorum ſententiam ſibi reſeruare eo ipſo quòd ſupremus Iudex eſt, idque non tantùm ex poteſtate iudiciaria facere poteſt, ſed etiam maximè congruit, vt maiorum peccatorum maius iudiciũ feratur, ergo Iudices ſupremi in foro pœnitentię cũ verè poteſtatẽ habeant iudiciariã in eo foro, reſeruare ſibi poterunt atrociora crimina in eo foro iudicanda.

Iudiciariã poteſtatẽ Sacerdotes omnes accipiũt immediatè à Chriſto.

Sed vt intelligamus vim huius rationis, notãdum eſt, quod dicemus infrà quęſt. 93. art. 1. omnes Sacerdotes etiam cum ſummo Pontifice, habere poteſtatem iudiciariam à Chriſto immediatè, & ita nullum eſſe quoad hanc poteſtatem actiuam inferiorem alteri in foro interiori, quia quiſque poteſtate à Chriſto immediatè abſol- 8
uit, vt ab vno ad alium appellari non poſſit, ſed ferat quiſq; vltimum iudicium; vnde ex hac parte non poteſt ſuperior reſpectu inferioris reſeruare peccata, quaſi limitando inferiori poteſtatem in certis caſis, ſicut in exteriori foro vnus alteri limitare poteſt, quia ab vno in alium Iudicẽ poteſtas actiua iudicandi deriuatur; ex alia ergo parte fieri poteſt reſeruatio ex parte applicationis materiæ; in hac enim vnus Sacerdos eſt alteri ſuperior, & ita ſicut vnus ab alio accipit applicationem materiæ poteſt illam recipere abſolutè, & limitatam quoad aliqua peccata, & ita intelligitur ratio Cõcilij. Vnde ſequitur, primo hac ratione quemcumq; Sacerdotem, qui habet iuriſdictionem ordinariam, poſſe reſeruare ſibi caſus aliquos reſpectu illius cui eam cõmittit, & ita Parochis cõue- 9
nit, reſpectu illorum quibus concedunt materiam ex commiſsione vt dixi: vnde ſentẽtia Nauar. in c. 27. ſummæ n. 263. mihi probatur, dum aſſerit Epiſcopis non competere ius reſeruandi, niſi poteſtate conceſſa à Pontifice, & non in ordinatione: hæc ergo ſententia mihi probatur, quia revera, quamuis poteſtas abſoluendi tradatur in ordinatione, non tamen & poteſtas reſer-

Ex parte applicationis, ſcilicet materiæ oritur poteſtas reſeruãdi peccata.

Nauarrus.

reſeruandi, quia ſolùm à Pontifice ſit applicatio materiæ etiam Parochis, vt in q. 93. dicemus ar. 1. ſed facta applicatione, vt ſit aliquis horum aut illorũ Paſtor ita characteris poteſtate abſoluit, vt impediri iã non poſsit niſi ſubtractione materiæ, veriſsimum enim eſt reſeruationem ea tantùm ratione fieri, quia qui applicat materiam poteſt illam limitare, vt in talibus ſit ſubdita, & abſolui poſsit, in talibus verò non: Epiſcopi autem non aſsignant materiam Parochis, ſed Pontifex ſolus poteſt illam iure diuino aſsignare, aut Epiſcopus ex commiſsione Pontificis, ergo ex ſola Pontificis commiſsione poteſt reſeruare, limitando materiam. Aut ergo dicẽdũ eſt Epiſcopis ex commiſsione Põtificis competere reſeruare peccata, & limitare materiam, quia inde tantùm reſeruantur peccata, vt diximus, & hoc competere Epiſcopis ex antiqua cõſuetudine per cõmiſsionem tantùm, & in Concil. Trid. cõceditur cap. illo 7. ſeſsio 14. vel certè dicẽdum quòd quamuis Epiſcopis non conueniat ſimpliciter applicare materiam, quia 10
nec diuidere Parochias, tamen competat 11
eis ex officio, quatenus ſuperiores Paſtores ſunt, ex officio inferioribus Parochis materiam etiam à Pontifice applicatam limitare, vt tamquam ſuperiori, & prudẽtiori Paſtori competat ita materiam limitare, non quòd poſsit contra Pontificis applicationem, quia ſi Pontifex vellet ſine vlla ſubiectione ad ipſum applicare materiam poſſet, ſicut & mendicantibus concedit, ita vt Epiſcopus nihil poſsit contra eos limitando materiam, tamen quia Parochis tantùm fit applicatio, non ex commiſsione, ſed via ordinaria, applicando illis materiam vt proprijs Paſtoribus, ſed ſubditis Epiſcopo, relinquitur illa modificanda ab Epiſcopo.

Sed dubium eſt, vtrùm hæc reſeruatio fieri poſsit ſolùm ratione cenſurę, & excõmunicationis vel etiam ratione culpę, hoc eſt, vtrùm ſolùm reſeruari poſsit abſolutio ab excommunicatione, & conſequẽter à peccato ipſo, cùm peccatum abſolui non poſsit niſi præmiſſa abſolutione ab excõmunicatione, vel etiam ipſius culpæ ſecũ- 12
dũ ſe reſeruari poſsit abſolutio, vt ab alio fieri non poſsit, quàm ab eo qui ſibi reſeruauit. Et quidem quoad poteſtatem attinet hoc faciendi non video, qui neget poſſe ſolam culpę abſolutionẽ reſeruari abſq; vlla cenſura, quod cõſtat ex illo 7. cap. Cõcilij Tridentini vbi tradit nobis poteſtatẽ reſeruandi ſuperiori crimina quædam iudicanda in hoc foro confeſsionis, de hoc enim tãtùm ibi agit, & de Epiſcopis quòd quiſque in ſua diœceſi id poſsit docet, ſubdit vero: *Præſertim quoad illa quibus excommunicationis cenſura annexa eſt*: ergo ſentit alia etiam reſeruari poſſe. Hoc etiam confirmat quod ſuprà diximus ex Concilio Tridentino, hanc reſeruationem non tantùm fieri poſſe in externa politia, ſed etiam apud Deum, quod de foro pœnitentiæ proculdubio intelligendum eſt, vnde crediderim de fide eſſe id poſſe fieri à ſuperioribus, vt reſeruent ſibi peccatorum aliquorum cauſam in foro pœnitentiæ, ſine cenſura, etiam quoad culpæ abſolutionẽ, nec video quis Catholicorum hoc neget.

Sola peccata abſq; cẽſura annexa poſſunt reſeruari.

Tridentinũ

Durand. verò in 4. d. 17. q. 13. num. 13. non negat poſſe Pontificem Romanum, & alios Epiſcopos reſeruare ſibi abſolutionem aliquorum peccatorum quoad culpam directè, & non tantùm reſeruãtes ſibi abſolutionem à cenſuris annexis peccatis ipſis, docet tamen Pontificem Romanum numquam ſibi reſeruare conſueuiſſe abſolutionem peccatorum quoad culpã, ſed tantùm cenſuras, vnde hanc reſeruationem de facto inquit tantùm eſſe in exteriori foro, non verò in interiori, & hanc eſſe in Curia Romana praxim obſeruatiſſimam, alios verò Epiſcopos non tantùm cenſuras, ſed etiam ipſorum peccatorum abſolutionem reſeruare ſibi ſæpiſsimè, in quo inquit non imitantur Romanam Eccleſiam: nec tamen reprehẽdit Epiſcopos quòd id faciant, vt ei imponit Dominicus Sotus. *Durãdi placitum.* 13

Apertè tamen fallitur Durandus vt docent optimè Sotus & Canus vbi ſuprà, quia etiam in Eccleſia Romana reſeruantur caſus, & peccata quoad abſolutionem ſacramentalem virtute iuriſdictionis, quã habet in foro pœnitentiæ ſuprà ipſa peccata, & ita vt docet Sotus in cap. illo *Latorem* 33. q. 2. miſſus fuit parricida ille ad Põtificem vt abſolueretur, cui tamen crimini non conſtat tunc fuiſſe annexam cenſurã, & in extrauaganti, *Inter cunctas* de priuilegijs conceſsit Benedictus 11. fratribus prædicatoribus, & minoribus priuilegiũ abſoluendi à peccatis omnibus, præterquã à criminibus pro quibus ſolemnis erat imponẽda pœnitẽtia, & quibus annexa erat

Fallitur Durandus 14

Sotus.

excõmunicatio à qua ipſi non poſſent abſoluere, imò etiam excepto peccato clerici propter quod irregularitatem incurrit conſtat autẽ neceſſarium non eſſe tollere priùs irregularitatem, ſicut excommunicationem vt à peccatis quis abſoluatur, ibi ergo peccatum ratione ſui reſeruatũ fuit non ratione excommunicationis.

15 *Reſeruata cenſura, etiam peccata reſeruãtur. Caiet. Nauarr.*

Vnde quamuis de facto verum ſit, & in vſu ita receptum vt cõmuniter nullius ſit criminis abſolutio reſeruata Pontifici Romano, quæ non habeat annexam excommunicationem, vt docet Caiet. in ſumma verbo, *Caſus*, Nauarrus in ſumma c. 27. nu. 261. tamen contra Durandum dicendũ eſt non tantùm ipſas cenſuras eſſe reſeruatas, ſed & ipſorum criminum abſolutionem, quia licèt vera eſſet ſententia eorum, qui dicunt quando eſt excommunicatio ignorata, non impedire abſolutionem, tamen ratione reſeruationis non eſſet vera, ergo peccatum etiam ipſum reſeruatũ eſt. Cæterum vt benè notauit Caiet. qui in caſibus reſeruatis quibus annexa eſt excõmunicatio obtinuit abſolutionem ab excommunicatione à ſuperiore, conſequẽter cẽſetur habere facultatẽ, vt à peccato abſoluatur à quocũq; inferiori, qui poteſt à cõmunibus peccatis abſoluere: quod etiã docuit Nauar. vbi ſuprà nu. illo 261. imò inquit ablata cẽſura à caſu reſeruato, iã cenſe

16 tur cõmiſſa facultas cuicumque inferiori Sacerdoti, qui aliàs facultatem abſoluẽdi habet communem, qui verò ſint caſus Põtifici reſeruati, & quorũ iam conceſſum ſit priuilegium religioſis, quorũ verò non, & quorum ſit conceſſum priuilegium varijs conceſsionibus vt cruciatæ, & alijs, nõ eſt huius loci, eſt enim longum & prolixum opus, modò ſatis ſit doctrinam in communi, & varias obſeruationes neceſſarias circa materiam hanc de caſibus reſeruatis tradere.

Similiter, qui ſint caſus Epiſcopis ſingulis in ſuis diœceſibus reſeruati incertiſſimum eſt, vt docet Caietan. vbi ſuprà, ſed quoſdam qui cõmuniter de iure, alios qui cõmuniter de conſuetudine reſeruati ſint Epiſcopo, enumerat Nauarr. in ſum. c. 27. num. 262. & Angelus verbo, *Caſus reſeruatus*, & Silueſter ibidem, quos cõſulto prætermitto, quia videndum eſt in vnaquaq; diœceſi qualiter ij caſus, & quinam ſint recepti, vt Epiſcopo reſeruẽtur, quod maxime varium eſt.

Angelus. Silueſter.

DVBIVM II.

Vtrùm peccata venialia poſſint reſeruari?

EGo non legi, qui aſſerat venialia aliqua reſeruari poſſe, verumtamen ex quorundam opinione, quam ſequitur Ioan. Medina C. de confeſsione, quæſt. *De confeſsione non neceſsitate, ſed voluntate facta*, colligi videtur poſſe reſeruari aliqua venialia, exiſtimat enim Medina non habere quemlibet Sacerdotem poteſtatem abſoluendi à ſolis adhuc venialibus, ſed proprium tantùm Sacerdotem, qui habeat iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam ſicut ad mortalium peccatorum abſolutionem, ſi enim cum ipſa ordinatione non accepit iuriſdictionem, quam actu exercere ſtatim poſſet circa omnes in abſolutione venialium, ergo potuit eam accipere poſteà approbatione ſuperioris limitatam, vt circa aliqua venialia ei non concederetur, hoc ergo eſſet iam aliqua venialia reſeruare, ſicut etiam negari ei poſſet actualis illa iuriſdictio etiam circa quæcumque venialia, quod eſſet ei negari in vniuerſum poteſtatem abſoluendi vllo modo etiam à venialibus.

1 *Prima ſententia aliquorum. Ioan. Med.*

2

Verumtamen vt dicemus in materia de Confeſſario exiſtimo verius eſſe omnem Sacerdotem in ipſa ſua ordinatione accepiſſe, non tantùm poteſtatem abſoluendi, quæ eſt clauis, & character Sacerdotalis, ſed etiam vt actualiter eam exercere poſsit circa quoſcumque in abſolutione à venialibus, & ita erit veriſsimum reſeruari non poſſe aliqua venialia, nec in vniuerſum alicui auferri poſſe facultatem abſoluendi à venialibus tantùm. Sed quamuis Ioanni Medinæ concederemus neceſſarium eſſe, vt Sacerdos actu exerceat poteſtatem circa venialia accipere iuriſdictionem à ſuperiori, & facultatem, & ita poſſe ei limitari facultatem, vt abſoluere non poſsit ab aliquo genere venialium, vt mendacio, &c. tamen hæc nõ eſſet propriè reſeruatio, quia reſeruare peccati abſolutionem, vt infrà latiùs cõ

3 ſtabit, non eſt tantùm negare inferiori Sacerdoti facultatẽ abſoluendi ab illo peccato, ſed ſibi iudiciũ, & abſolutionem reſeruare, obligando pœnitentẽ ex inſtitutione huius ſacramẽti, ex qua quiſq; tenetur

Venialia propriè nõ poſſunt reſeruari.

iudicio

iudicio confeſsionis peccatum ſuum ſubijcere, coram ipſo reſeruante comparere in iudicio confeſsionis vt abſoluatur, vt aliàs præcepto confeſsionis non ſatisfiat, & ita reſeruatio tantùm eſt eorum peccatorum quorum tenemur in confeſsione ſubire iudicium, hæc autem ſunt tantùm mortalia; cum ergo veniale cuiuſcumque generis ſit nemo teneatur ad iudicium cõfeſsionis deferre, ſequitur nec alicuius fieri poſſe reſeruationẽ propriè, etiamſi poſſet negari facultas abſoluendi. An verò ne ceſſarium ſit accipere iuriſdictionem à ſuperiori ad venialia, ſicut ad mortalia, dicemus in quæſtione de Confeſſario vt propoſuimus.

DVBIVM III.

An quæuis mortalia etiam mentalia poſsint reſeruari?

1 DE exterioribus peccatis dubiũ non eſt poſſe reſeruari niſi quãdo eſſet nimia reſeruatio, hoc eſt plurium quàm opus erat, & eorum etiam exteriorum, quæ non poſtulabant iudicium ſuperioris, de quo ſequẽti dubio, & de interioribus peccatis erit idem dicendum, modò tãtùm dubium ſit, vtrùm mentalia, quia interiora ſunt poſſint reſeruari.

Prima ſententia. Maior. Sotus.

Maior in 4.d.17.q.5.§.*Quia iam*, propoſitione 2. docet non expedire ſaluti animarum, ſi ſuperiores reſeruent ſibi interiora peccata, imò Sotus in 4.d.18.q.2.ar.5. docet eſſe errorem intolerabilẽ, vt hæc peccata reſeruentur, quomodò verò hoc ſit intelligendum infrà ſeq dub. dicemus: modò ſatis eſt, nihil obſtare vt reſeruari poſsint quod ſint interiora, & ita docet Sotus ibidem, & Caiet. 2.2. q.11. art.3. & Ledeſma 2.4.q.8.art.2.dub.10. poteſtatẽ eſſe penes ſuperiores ea reſeruandi, ſi enim aliquid obſtet quominùs reſeruatio facta teneret, eſſet quia Eccleſia iuriſdictionem non habet in interiora peccata, ſed hoc non obſtat admiſſa hac opinione quam dixi magis communẽ, & veriorem ſuprà q.90.artic.1. quia vt inquit Caiet. & Sotus reſeruare interiora peccata non eſt exercere poteſtatem humanã in actus interiores, ſed iuriſdictionem negare ad abſoluẽdum ab ijs peccatis, & revera ita eſt; quia cum quiſque iure diuino teneatur cõfiteri peccata interiora ex inſtitutione diuina huius ſacramenti, & præterea à ſuperiori cõferatur inferioribus, non poteſtas characteris ad abſoluendum, ſed actualis iuriſdictio in hos aut alios, vt ſcilicet in hos, aut alios exercere poſsit iudicium abſolutionis, limitari illi potuit à ſuperiori facultas abſoluẽdi ab ijs, aut alijs, & ita pœnitens cum non poſsit ab illis abſolui ab inferiori à quib⁹ tenetur iure diuino quærere abſolutionem, tenebitur ſuperiorem 3 adire, & ab eo obtinere abſolutionem, hoc autem eſt reſeruatam eſſe abſolutionem ſuperiori. Ex parte ergo naturæ peccatorum, quia ſcilicet interiora ſint, non obſtat quin reſeruari poſsint, ſed an ſit cõtrationem, & conſequenter, quia eſt in deſtructionem, ſit nulla, dicemus infrà ſequẽti dubio, & qui docent Eccleſiã poſſe præcipere actus omnino interiores, à fortiori tenentur concedere hanc ſententiam, ſcilicet Adrian. quodlib. 8. art. 1. litera H. & I. & Medina C. de oratione. q. 15. & Albertus Pighius lib. 6. hierarchiæ Eccleſiaſticæ c. 16. circa medium, imò & Adrian. & Ioã. Medina de facto aſſerunt hæreſim mentalem eſſe reſeruatam, quia aſſerunt habere annexam excommunicationẽ, quod exiſtimo falſum, quia non poteſt excommunicatio ferri in actum interiorem, vt alibi latiùs, & notauimus q.90.art. 1. & ita non erit reſeruata de facto propter cenſuram, alia verò de cauſa non eſt iure communi reſeruata.

Adrianus. Medina. Albertus Pighius.

DVBIVM IIII.

An quæcumque peccata poſsint reſeruari?

DVbitari hic etiam ſolet, vtrùm 1 ſuperior poſsit poteſtateſua abſoluta reſeruare quodcumq; peccati genus, vel neceſſarium ſit, vt iuſta de cauſa, & ratione reſeruentur peccata, in quo dubio certum eſt, vt colligitur ex Concil. Triden. ſeſsio. illa 14. c. 7. licere Epiſcopis, & ſuperioribus crimina aliqua reſeruare ſibi, hoc tamen in ædificationem non in deſtructionẽ, quæ enim à Deo ſunt, ordinata ſunt, inquit Concilium, vnde quando eſſet in detrimentum populi, eſſet quidem peccatum reſeruare illa, quia eſſet abuti poteſtate clauium in foro cõſcientiæ, ſed an ſic facta reſeruatio valida eſſet, vt inferiores non poſſent abſoluere etiamſi vellent eſt dubium. Reſpondet optimè Dominicus Sotus art. illo 5. & Ruar-

Caietanus. Ledeſma.

Conc. Trid.

Ex quo capite poſsint reſeruari peccata interiora.

Domi. Soti. & Ruard. vera ſententia.

dus

dus art. 3. contra Caluinum pagin. 101. di-
2 ſtinguendum eſſe, aut enim ſermo eſt reſpectu Sacerdotũ, qui tantùm habent iuriſdictionem delegatam à ſuperiori, & ijs quæcumque peccata mortalia ſiue interioa, ſiue exteriora reſeruare poteſt, quia nullã in hoc eis irrogat iniuriam, cũ quotidie, & iuriſdictionem totam auferre poteſt, & ſibi omnia mortalia reſeruare, aut Paſtori ordinario, ita ſuperior in religionibus, & Epiſcopus, & Parochus reſeruare poteſt omne mortale ſibi, aut quodcũque genus peccati mortalis, & Confeſſori à ſe delegato ſolùm, aut venialia relinquere, aut cætera mortalia præter illa, quæ ipſe vellet ſibi reſeruare, & quæcumque hæc eſſent, facta reſeruatio valida eſſet: quod intelligitur modò ille delegatus non haberet pleniorem iuriſdictionem delegatã ab alio maiori ſuperiori, hoc autem conſtat ſatis, quia cum totam iuriſdictionem habeat delegatus à delegante, & ex ſe, offi
3 cio ſuo nullam habeat, ſicut poteſt totam negare, & factum tenebit, ſic etiam eam limitare vt placuerit, & factum tenebit; & quamuis hoc liberum ſit, vt factũ teneat, tamen non excuſantur ſuperiores, & Paſtores, qui ouium ſuarum infirmitati non proſpicientes denegãt delegatis Confeſſoribus facultatem abſoluendi ab aliquibus mortalibus, quando ea non tantam requirunt ſuperioris in ea cauſa cognitionem; & vniuerſaliter videndum illis eſt, vt non tantùm peccatorum ſecundum ſe, ſed & pœnitentium, & eorum fragilitatis ratio habeatur, vt eis ſufficiens prouideatur remedium, & ita nõ ſatis cautum videretur adhuc in religionibus, ſi vniuerſaliter omne peccatum mortale etiam interius reſeruaretur, ſed vt dixi reſpectu Cõfeſſariorum delegatorum factum teneret.

Si verò loquamur reſpectu Paſtorũ, qui de iure habent poteſtatem abſoluẽdi ſuos
4 ſubditos, nec ex commiſsione ſuperioris Paſtoris, vt de Parochis, qui habent ex officio quod dicitur de iure, & de ſuperioribus domorum, qui etiam iuriſdictionem habẽt ex ſuo officio, & nõ ex commiſsione, licèt concedendum ſit poſſe hãc facultatem à ſuperioribus ſuis ordinarijs coarctari, vt illis reſeruetur aliquorum peccatorum abſolutio, cum tamen ipſi inferiores Paſtores non habeant iuriſdictionem ex commiſsione à ſuperioribus, ſed ex officio, ſicut vi ſine cauſa, hoc eſt propter demeritum inferioris, non poteſt ſuperior auferre totam iuriſdictionem, vt factum teneat, ſic etiam neque illam coarctare, ſine rationabili cauſa, vt factum teneat, vnde quando conſtaret de reſeruatione ſine legitima cauſa, inferior Paſtor ſine conſenſu ſuperioris ex officio ſuo, quod de iure competit, poſſet abſoluere ab illius reſeruatis: ita docet Sotus, & benè; cum verò de abuſu ſuperioris non cõſtat, ſemper pro illo præſumendum eſt, vnde in religionibus benè inſtitutis plura abſq; dubio peccata reſeruãtur ſuperiori ex tõceſsione delegatorũ Confeſſariorum, quã ſuperiori, vt Prouinciali ex conceſsione alterius, vt Præpoſiti, &c. Hactenus vidimus de poteſtate reſeruandi caſus, & quia ſicut ſuperior Paſtor reſeruare ſibi aliqua poteſt, ita inferiori ordinario, aut delegato concedere poteſt facultatem abſoluẽdi ab ijs, quæ ſibi reſeruauerat, deinde dicamus de facultate, quam ſuperior inferiori concedere poteſt. 5

Ex dictis ſequitur quiſnam poſsit reſeruare. Primò ſuperior Paſtor, & Iudex ordinarius reſpectu inferioris, & vniuerſaliter quicumque ordinarius Paſtor, aut ſuperior religionis reſpectu aliorum quibus ex commiſsione concedit iuriſdictionem idem ius habẽt, quia committendo inferiori iuriſdictionis materiam, poteſt limitatè illam concedere, hoc verò intelligitur ſi à ſuperiori alio nõ impediretur, aut ille commiſiſſet iuriſdictionem. Denique vbi aliud non obſtat, nõ tantùm ſuperior Iudex ordinarius reſeruare ſibi poteſt reſpectu inferioris ordinarij, ſed etiam inferior ordinarius reſpectu eius cui ex commiſsione competit abſoluere. *Quinã poſſint reſeruare.*

DVBIVM V.

Vtrùm legitimè confeſſus peccata reſeruata, ab oblitis poſsit poſteà abſolui à quocũq; Confeſſario?

DVbium intelligitur cum quis ha- 1
benti facultatem abſoluẽdi à caſibus reſeruatis certo tempore ex ignorãtia caſum reſeruatum non confitetur an poſteà ab illo poſsit abſolui elapſo illo tempore à quocumque, qui non habet poteſtatem abſoluẽdi à caſibus reſeruatis; & idem ſit ſi aliquis ſuperiori confiteatur aliqua crimina reſeruata, alicuius tamen fuit oblitus, vtrùm ab il-

lo posteà à quocumque Confessario communi absolui possit, sicut si nũquam fuisset reseruatum. Gabr. in 4. d. 17. q. 1. art. 3. dub. 2. circa finem illius Adrian. in 4. q. 4. de confessione. §. *Si petas circa dicta*. Rosella verbo, *Confessio* 2. num. 9. Siluester verbo, *Confessio* 1. q. 4. Angelus verbo *Confessio* 1. nu. 12. Couarruuias in cap. *Alma mater*. 1. p. relect. §. 11. num. 12. Canus relect. de pœnitentia 5. p. fol. 110. §, *Id verò*, in fine secundæ paginæ, Ledesma 2. par. 4 q. 8. art. 2. dub. 8. Nauarr. in summa cap. 26. nu. 13. & cap. *Consideret* de pœnitentia d. 5. §. *Cautus* nu. 30. docent si aliquis habet peccata reseruata, si tamen confiteatur habenti facultatem absoluẽdi à reseruatis, & reseruatum aliquod non confiteatur propter ignorantiam inculpabilem, illud iã ita manere, vt non teneatur ampliùs superiori, aut habenti facultatem tamquam reseruatum confiteri, sed satis erit confiteri alteri Sacerdoti habenti facultatem cõmunem circa cõmunia peccata mortalia. Existimant ergo ex eo tantùm iã fuisse sublatam reseruationem, quia ille cõfessus fuit habenti potestatem absoluendi. Referunt Siluester, Adrianus, Angelus, & Nauarrus, Paludanum pro hac sententia, imò & Nauarrus arbitratur se locũ inuenisse vbi id doceat Paludanus, quem alij non referunt, & refert ipsum in varijs locis in summa, & in illo cap. *Consideret*, sed vitio (meo iudicio) impressorum perperam, vt tamẽ optimè nõtauit Couarruuias forsan voluit ipsum citarẽ in 4. d. 18. q. 5. art. 3. concluſ. 4. num. 20. cum tamen ibi vt aduertit Couarruu. solùm loquatur de absolutione ab excommunicatione, vt qui multis est sententijs excommunicationis ligatus, si absoluatur ab habente potestatem, etiamsi nõ explicet omnes excommunicationes, absolutus verè maneat, si ille intendebat absoluere ab omnibus, quòd revera multũ diuersum est à nostra quæstione, vt infrà patebit. Antoninus etiã referri solet pro hac sententia, sed ille loquitur in alio casu vt posteà referemus.

Prima opinio. *Gabr.* *Adrianus.* *Rosella.* *Siluester.* *Angelus.* *Couarru.* *Canus.* *Ledesm.* *Nauarrus.*

2

3

4 Vnum tamen aduertendum est, antequàm quid in hac re tenendum sit explicemus, illud est quòd Canus, & Ledesma immeritò reprehendunt Adrianum, quòd dixerit in casu proposito crimen reseruatum iam deinceps absolui posse à quocũque simplici Sacerdote, quod inquit Canus verum non est, quia requiritur Sacerdos non simplex, sed habens facultatem, & iurisdictionem absoluẽdi à mortalibus. Sed revera Adrianus non aliud voluit, neque nomine simplicis Sacerdotis intellexit ille Sacerdotem, qui non habeat iurisdictionem in mortalia adhuc non reseruata, sed Sacerdotem non Parochum, nec habentem facultatem in reseruata benè tamen circa alia mortalia.

5 Excitatis Doctoribus Gabr. Angelus, Siluest. & Rosella eam doctrinam quã retulimus tradunt, ea tamẽ conditione, si Sacerdos aut Prælatus habens facultatem quando absoluit intendebat absoluere ab omnibus peccatis, & censuris, Nauarrus non satis se explicat, in hunc tamen modũ videtur inclinare in summa loco citato; cęteri verò absolutè id docent sine vlla limitatione, & vtrorumque sententia videtur probari posse hac ratione, priorum quidem quando superior habuit intentionẽ, quia si ille habebat facultatem absoluendi à peccatis illis reseruatis, & intendit absoluere, ergo verè absoluit, & quãuis non tollat obligationem, iterum illa confitendi, quia hoc est de iure diuino vt peccata in particulari cùm adest memoria semel saltem in confessione dicantur, tamen tollere potest, & visus fuit ea intentione de facto tollere reseruationem, ne scilicet iam ampliùs teneatur illa superiori confiteri; 6 sed cuilibet habenti communem facultatẽ à mortalibus, sicut alia non reseruata, aut quid operabitur illa intentio si hoc non efficit?

Quomodò nonnulli ex citatis Doctoribus suã sententiam explicent.

Probatur hoc modo explicata primò.

Secundò quoniam vt suprà dub. 1, dixi ex sententia Caiet. & Nauarr. quamuis in Romana Ecclesia reseruentur nõ tantùm censuræ, sed etiam peccata absoluenda in confessione, & nullum sit peccatum reseruatum sine excommunicatione Romano Pontifici, tamen dum quis à censura absoluitur, iam censetur peccatum cui censura erat annexa manere simplex, sed in casu dicto dum ille absoluitur tollitur excommunicatio, & ab ea ipse absoluitur, ergo & peccatũ iam simplex manet. Quòd verò absoluatur ab excommunicatione cõstat, quia præmittitur absolutio generalis 7 à quacumque excommunicatione, vt absolutio à peccatis impendi possit, imò secundum sententiam quam veriorem existimo effectum habeat.

Secundò.

Absolutè probatur hac sententia.

Posteriorum verò Doctorum sentẽtia probatur hac ratione quoniam licèt Sacerdos

cerdos habẽs facultatem circa peccata reſeruata, non habeat intentionem expreſſam abſoluendi ab oblitis, tamẽ revera habet intentionem conferẽdi gratiam, & ita auferendi omne peccatum etiam obliuioni traditum, & cum ille habeat poteſtatem abſoluendi ab eo caſu reſeruato non tantùm conſequenter abſoluet ab eo, ſicut 8 quicumque ſimplex Sacerdos abſoluens à non reſeruatis, abſoluit etiam à reſeruato cuius oblitus fuerat pœnitens conſequenter, ſed etiam abſoluit directè, hoc eſt ex poteſtate quam habet circa illud peccatũ reſeruatum, à quo abſoluere poſſet, etiam ſi exprimeretur in confeſsione, tollitur ergo peccato illi reſeruatio, ex effectu abſolutionis impenſæ ab habẽte autoritatem, quæ directè effectum habet circa peccatũ reſeruatum. Vnde Couuarruuias vbi ſuprà idem concedit de caſibus reſeruatis, & de excommunicatione, vt ab ijs quæ oblitus eſt pœnitens omnino cenſeatur abſolutus, & deinceps nec excõmunicatio maneat, nec reſeruatio aliqua.

Differentia inter excõmunicationem, & caſus reſeruatos quoad abſolutionẽ

Eſt tamẽ quæſtio hæc difficilior quàm apparet, & ita vt clariùs explicemus quid in ea dicendum eſt præmittenda ſunt aliqua. Primum eſt differẽtiam eſſe inter excommunicationem reſeruatam, & peccatum reſeruatum vt eis impendatur abſolutio, cum enim excommunicatio ſit iuris, aut Iudicis ſententia, tolli poteſt ſola autoritate Iudicis, etiamſi illius non fiat mentio expreſſa à pœnitente, modò id velit iudex, non eſt enim obligatio confitendi in particulari excommunicationẽ, imò verò etiam repugnante excommunicato abſolui poteſt ab illa excommunicatione, niſi qui abſolueret id faceret ex priuilegio, quod non concederet facultatem circa repugnantes. Imò Iudex qui tulit ſententiam excommunicationis poteſt ab ea abſoluere, etiam ſi ille qui eſt excommunicatus ſemper maneat in actuali peccato, ob quod lata fuit ſententia. Et hinc ſequitur quòd dũ aliquis abſoluitur ab omnibus excommunicationibus in foro interiori, ab eo qui habeat poteſtatem ſuper omnes illas, nõ tenetur iterum abſolui ab ea quam oblitus fuerat, nec tenetur illam iterum in confeſsione manifeſtare alteri habenti facultatem, aut inferiori, quia illa 10 non eſt materia confeſsionis, vt teneamur in particulari eam ſuperiori manifeſtare in particulari in confeſsione. Sic etiam ſi in foro exteriori generaliter aliquis abſoluatur ab habente autoritatem ab excommunicationis ſententijs, non tenetur iterum in eodem foro comparere, & explicare in particulari excommunicationem cuius ipſe fuerat oblitus, vt ab ipſo iterum in particulari abſoluatur.

Abſolutus ab omni excommunicatione ab habente poteſtatem etiã abſoluitur ab oblita.

Tandem ſi aliquis abſoluitur generaliter ab omnibus ſententijs excommunicationis ab aliquo habẽte poteſtatem in eas quas pœnitens explicauit, etiamſi intendat ab omnibus abſoluere, non abſolueret revera à ſententia illa, quæ alij ſuperiori eſſet reſeruata, etiãſi pœnitens illius fuiſſet oblitus inuincibiliter, aut inculpabiliter, & ita teneretur illius petere abſolutionẽ, quando illius recordaretur, & interim revera in illa maneret; eo enim ipſo quòd ſententia excommunicationis reſeruata eſt, nihil operatur circa illam etiam ignoratam inculpabiliter, qui facultatem non haberet aliàs abſoluendi ab illa ſi nota fuiſ 11 ſet, neque enim abſolutio ab alijs cenſuris conſequẽter debet operari abſolutionem ab illa, cum abſolui vna cenſura ſine alia poſsit, nec vllam inter ſe connexionẽ habeãt quoad abſolutionem. Ideò verã exiſtimarem ſententiam Couarru. & Paludani, qui vt diximus loquitur de abſolutione tantùm ab excommunicatione, vt ſcilicet, qui habeat reſeruatam aliquam ſentẽtiam excõmunicationis, ſi abſoluatur tantùm generaliter ab omni ſententia ab habente autoritatem, vel ordinariam, vel delegatam, vel expreſſa aliqua alia excommunicatione à qua etiam intendit abſoluere ſuperior, aut non expreſſa modò abſolutionem ferat generalẽ, ita ille ab ombus manet abſolutus in eo foro in quo abſoluitur, vt iterum non teneatur explicare in eo foro illam excõmunicationem cuius oblitus fuerat vt ab ea abſoluatur: dixi in eo foro, quoniam abſolutus in foro conſcientiæ dumtaxat quacumque po 12 teſtate etiam ab excommunicatione explicata in particulari, manet adhuc obnoxius vt in foro exteriori iudicetur vt excommunicatus, nec ei proderit allegare in foro conſcientiæ abſolutum fuiſſe etiam teſtimonio Confeſſoris, quamuis coram Deo verè abſolutus ſit: contrà verò abſolutus in foro exteriori ab habente autoritatem omnino abſolutus manet, ſecùs autem in peccatorum abſolutione, quia etiã ſi aliquis abſoluatur ab habente poteſtatẽ

Abſolutio generalis à cenſuris nõ extenditur ad eã, quæ eſt reſeruata ſuperiori licèt inuincibiliter eius ſit oblitus pœnitẽs.

à mor-

à mortali aliquo cuius fuerat oblitus tenetur iterum cõfiteri illud explicitè, ſed cui teneatur de hoc eſt controuerſia.

13 *Peccati reſeruatio ortum habet ex iure diuino.*

Secundò notandum, vt oſtendamus hãc differentiam, quam inter excommunicationis reſeruationem, & peccati diximus eſſe, reſeruationem peccati ortum habere ex iure diuino, & inſtitutione huius iudicij confeſsionis, cum enim iure diuino teneatur quiſque ſaltem ſemel peccata ſua in particulari, hoc eſt, in ſpecie, & numero in confeſsione explicare iudicanda, & abſoluenda, quamuis cum aliquis oblitus alicuius peccati illud non confitetur, conſequatur apud Deum remiſsionem illius per infuſionem gratiæ in ſacramento, qua omnia ſimul peccata delẽtur, quia eorum remiſsio connexa neceſſariò eſt, non tantùm de facto, ſed etiam ex natura iuſtificationis, vt iam diximus q. 86. art. 3. tamẽ ille adhuc manet obligatus illa peccata confiteri in particulari, cum meminerit ſuo tẽpore, non vt conſequatur remiſsionem illorum, quia revera apud Deum verè ab illis iuſtificatus fuit, ſed præcepto cõfeſsionis, vt ſubdantur iudicio Sacerdotis, ſicut

14 & peccata, quæ remiſſa ſunt per contritionem, vt ſuprà probauimus; confeſsionis enim præceptum hoc intendit, vt explicentur coram Iudice peccata, etiamſi abſoluta fuerint coram Deo, aut contritione, aut in confeſsione, quæ tradita erant obliuioni cum alijs, quæ explicata fuerunt: ſic etiam reſeruatio peccati in foro pœnitentiæ nihil aliud eſt, quàm obligare ſubditũ, vt confeſsionem illius faciat, non coram quocumque alio Sacerdote etiam habenti communem facultatem, ſed coram tali ſuperiori, cui reſeruatum eſt iudicium illius peccati: imò inferioribus Sacerdotibus habentibus facultatem ad aliorũ peccatorum abſolutionum, ita negatur facultas abſoluendi ab illo peccato, vt ſi abſoluat, peccet, & abſolutio impenſa non valeat, & conſequenter nec abſolutio à cæteris peccatis; & ita omnino ſit nulla, quia abſolutio omnium mortaliũ connexa eſt; quia ergo illi negatum eſt in reſeruatione iudiciũ in confeſsione illius peccati, ideò, cum illud pœnitens confiteatur, nec ab illo, nec ab alijs abſoluere poteſt.

15 Si verò pœnitens confiteatur tantùm communia peccata, quæ ſuperiori Sacerdoti reſeruata non ſint, reſeruatum verò ſuperiori, non confiteatur inferiori, quia illius non meminit, conſequi quidem poteſt abſolutionem omniũ, & ab omnibus iuſtificatur etiam à reſeruato, quod traditum erat obliuioni, quia peccatum reſeruatum intantùm irritat abſolutionẽ aliorum, inquantùm explicatum eſt in confeſsione, vt de illo feratur iudicium cum alijs, cum ergo reſeruatum ſit, & ita de illo iudicare non poſsit inferior Sacerdos, nec de alijs etiam iudicare poterit, vnde & à nullo abſoluere, aliàs nulla erit abſolutio, quia iudicium, & abſolutio omnium mortalium cõnexa eſt, & de vno ſine alio iudicari non poteſt, cum verò caſus reſeruatus non explicatur in cõfeſsione ratione obliuionis, ſed peccata tantùm communia, non fertur iudicium niſi de illis, quæ expoſita ſunt in confeſsione, & quia de illis iudicare poteſt Sacerdos, impendere poteſt ſententiam abſolutionis, & tenetur, conſequenter verò quia confert gratiam, tollit quoad culpam peccata reſeruata, manet tamen obligatio ea confiten- 16
di ei qui poſsit abſoluere cũ adeſt memoria: ideò ergo tunc tenet abſolutio, quia peccatum reſeruatum non eximit omninò pœnitentem à iuriſdictione inferioris Sacerdotis, vt omnino inhabilẽ faciat abſolutionis ſacramentalis, niſi quando ille confitetur peccatum reſeruatum, quod cum ille Sacerdos iudicare non poſsit, nõ poteſt abſoluere, vnde nec ab alijs quorũ abſolutio connexa eſſe debet, vt diximus, cũ abſolutione à reſeruato; ratio eſt quia reſeruatio tollit iuriſdictionem, & ita impedit effectũ abſolutionis, ſed iuriſdictio tantùm tollitur reſpectu iudicij ferendi in confeſsione, quod tãtùm fertur de ijs quæ pœnitens confitetur, quia hęc tantùm adducuntur in iudicium.

Secus eſſet de excommunicatione, quæ ita priuat ſacramentorum paſsiua receptione ſecundum multorum ſententiam, quam vt probabiliorem ſequutus ſum in tractatu de excommunicatione, vt illa irritet abſolutionem peccatorum impẽſam ab eo, qui poteſtatem non habet abſoluẽdi ab excõmunicatione, quia præuia debet eſſe illius abſolutio tamquam impedimenti ante abſolutionem peccatorum, & & ita excommunicatio hominem quem afficit, omnino extrahit à iuriſdictione illius Sacerdotis qui eam tollere nõ poteſt, vt etiam à peccatis abſoluere non poſsit; vnde ſecundum illam etiam ſententiam, excommu-

Aliud obtinet in excommunicatione quàm in caſibus reſeruatis.

17

excommunicatio ignorata inuincibiliter irritat abſolutionẽ à peccatis, nec illa tollitur conſequenter cum peccatis à Sacerdote non habente poteſtatẽ circa illam, ſecus atq; peccatum reſeruatũ ignoratum, quod tollitur cum alijs quoad culpã conſequenter, etiam à Sacerdote qui non poterat ab illo abſoluere ſi in confeſsione exprimeretur. Itaq; eſſentialis ratio reſeruationis in eo conſiſtit, quòd iudicium peccatorũ, quod in confeſsione erat faciendum diuino iure, etiam peccatorum iam remiſſorũ coram Deo aut contritione, aut per cõfeſsionem, quæ tradita erant obliuioni, ſuperior Sacerdos, & paſtor poteſt ſibi reſeruare, vt non ſatisfiat præcepto confeſsionis donec ei explicentur in confeſsione.

18 *Autoris sẽtẽtia circa primum caſum dubij.* Ex dictis conſtat meo iudicio quid in hac quæſtione tenendum ſit, & quomodò ſententia Doctorũ nõ eſt indiſtinctè vera. Primò quidem ſi loquamur de Sacerdote, qui habet iuriſdictionem, vel ordinariam, vel delegatam in peccata reſeruata, non in gratiam pœnitentis electo ab illo ex priuilegio de quo infrà dicemus, ſed aut ordinariam facultatem de iure, aut ſibi gratia ſui conceſſa, in quo caſu Doctores citati præcipuè loquuntur, aut eãdem illius exiſtimant rationem & alterius, falſiſsimum exiſtimo pœnitentem, qui oblitus fuit alicuius reſeruati tantùm, aut omnium reſeruatorum, ſiue alia confeſſus fuerit reſeruata peccata, ſiue tantùm communia, ſemper manere ita abſolutum à peccatis, vt iam nulla reſeruata maneant: primò ſi nullam habeat intentionem aliam, quàm communem, quam habet quiſque Sacerdos, actualem, aut virtualem, quæ ſatis eſt abſoluendi hominẽ, & iuſtificandi, nihil aliud

19 operabitur quàm quicumq; Sacerdos, vt tollat conſequenter omnia peccata quorũ oblitus eſt pœnitens, illi tamẽ maneat obligatio illa expreſſè confitendi, & conſequẽter ſi reſeruata ſunt, confitendi ſuo Confeſſario, qui de illis iudicare poſsit, quòd enim illa ablata ſint infuſione gratiæ, etiã ab eo Sacerdote, qui de illis abſoluere poſſet ſi dicerentur in confeſsione, non eſt in cauſa vt iam reſeruata non maneant, quia Sacerdos nõ fecit id ad quod ea reſeruata ſunt, ſcilicet ferre iudiciũ de illis in particulari audiendo illa in confeſsione, neque enim ad hoc reſeruata ſunt vt tollerentur eo modo per infuſionem gratiæ quando eorũ oblitus eſt pœnitens, hoc enim quilibet Sacerdos faceret, ſed vt iudicaret de illis, & medelam apponeret ipſe cui reſeruata ſunt, & non alius niſi ex commiſsione. Quãdo ergo ſuperior qui habebat facultatem hæc faciendi, non habuit intentionem aliam, quàm communem miniſtrandi ſacramentum abſolutionis, nihil aliud efficit, quàm alius Sacerdos, & cum nondum iudicauerit de illis in particulari ad quod reſeruata fuerunt, ille pœnitens non tantùm communi præcepto diuino tenetur illa confiteri, vt ſemel ſaltem de illis iudicium feratur in confeſsione, ſed tenetur ei cõfiteri cui reſeruatum eſt illorũ in cõfeſsione iudicium, quia hoc numquã factum eſt, nec hanc obligationem videtur abſtuliſſe ſuperior ex eo quòd ab alijs reſeruatis abſoluit, aut alijs tantùm communibus, & intendebat ſacramenti effectum conferre vt explicatum eſt. Aliàs ex oppoſita ſententia ſequeretur quod qui Pontifici, aut ſuis pœnitentiarijs, aut Religioſis mendicantibus habentibus multa priuilegia, aut ſuperiori in ſua religione confiteretur vnum peccatum reſeruatum inter alia communia, & non confiteretur aliud reſeruatum, quod habebat ex obliuione, iam maneret liber ab obligatione illius, vt deinceps iam eſſet commune peccatum, quod apertè cum ratione pugnare videtur: imò etiam ſi nullũ reſeruatum ex obliuione confiteretur, ſed tantùm communia, iam abſolutus maneret à reſeruatione oblitorum, quòd enim explicet vnum reſeruatum, vel nullum explicet non videtur differẽtia, quia ſemper eſt intentio ſuperioris auferendi peccata omnia etiam reſeruata quoad culpam, numquam tamen eſt intentio tollendi reſeruationem ab oblitis, niſi aliunde hoc cõſtet, vt ex dictis colligitur. *Probatur ab abſurdo* 21

Et ita opinio Couarr. & aliorũ qui abſolutè hoc docuerũt, ſatis impugnata manet, & ratio quã pro illis adduximus, quã ſit parui momenti conſtat, quia ex ea intentione cõmuni conferendi ſacramẽtum nihil aliud ille ſuperior operatur circa reſeruatum quàm cõmunis Sacerdos habẽs communẽ facultatẽ operaretur vt cõſtat, ſcilicet auferre culpã illius peccati conferendo gratiã in ſacramento, non verò ſert iudiciũ de illo peccato, quod quidem iudiciũ ſibi reſeruatũ erat, vt pœnitentiã ſalutarẽ imponeret, nec ex ea intentione vt diximus remittit reſeruationẽ factã; manet 22

ergo

ergo illi pœnitenti eadem obligatio expreſſè illud peccatum confitendi coràm habente iuriſdictionem cui reſeruatum eſt illius iudicium.

Secundus caſus. Secundò ſi intendat (vt inquit Gab. Angelus, Silueſt. Roſella & Nauarr.) Sacerdos habens illam facultatem abſoluendi à reſeruatis, abſoluere ab omnibus peccatis
23 etiam reſeruatis, & ab omnibus cenſuris niſi aliud peculiariter de eius intentione conſtet, nihilominùs manet obligatio cõfitendi peccatum reſeruatum quod obliuione prætermiſſum fuit ante Confeſſariũ qui habeat facultatem iudicãdi de reſeruato illo peccato, dixi niſi peculiariter aliud conſtet, quòd ſi conſtaret quòd audiens illũ pœnitentẽ qui cõfiteretur inter alia peccata duo, aut tria reſeruata concederet illi non tantùm abſolutionem ab illis, ſed liberam facultatem, vt deinceps de alijs quæ eſſet oblitus etiamſi reſeruata eſſent cuicumque alteri Sacerdoti habenti communem facultatem poſſet confiteri, & iudicari, iam non eſſet dubium, ex eo tamen quòd illam intentionem habet abſoluendi ab omnibus peccatis, & cenſuris
24 etiam reſeruatis, non colligitur vllo modo voluiſſe liberam concedere facultatem ei, confitendi reſeruata ſi alia haberet cõmuni Sacerdoti habenti communem facultatem, quia illa intentio communis eſt, nec aliud operatur, quàm tollere omnem culpam infuſione gratiæ, cum hoc tamen ſtare poteſt, vt maneat obligatio confitendi peccatum reſeruatum, quod in confeſſione propter obliuionẽ non fuit explicatũ: ſicut enim ablato peccato cõmuni per infuſionẽ gratiæ in ſacramento quod nõ fuit ex obliuione in cõfeſsione explicatũ, manet tamẽ adhuc obligatio illud expreſsè cõfitendi coram proprio Sacerdote, ſic manebit obligatio reſeruatũ peccatũ confitendi coram Sacerdote, qui habeat facultatem abſoluendi ab illo, vnde illa intẽtio auferendi in abſolutione omnia peccata etiam reſeruata, cõmunis intentio eſt quã quiſq; adminiſtrans ſacramentũ habet, abſoluendi ſcilicet etiã ab omnibus peccatis ex obliuione in confeſsione prętermiſsis; vnde ex illa non poteſt colligi ablatã fuiſſe obligationem illud peccatum confiten
25 di cũ ſua reſeruatione, & ita tãtùm refert, habere illam intentionem communem explicitam, ſicut Gabriel, Silueſter, & alij dicebant, aut implicitam ſicut dicebãt alij Doctores, & ita prima ratio pro Gabriele, Silueſtro, & alijs apertè corruit.

Sed etiam ſi intentio ſit abſoluendi ab omni cenſura reſeruati caſus, meo iudicio non tollitur obligatio peccatum illud reſeruatum confitendi coram ſuperiori, & habenti abſoluendi à reſeruato facultatem, quia illa intentio ita communiter accepta, nihil aliud operatur, nec intendit operari, quàm tollere cenſuram peccati ne impediat verum effectum abſolutionis circa peccata in confeſsione explicata, & reliqua etiam ex obliuione prætermiſſa, ex eo tamen non tollit obligationem confitendi illud peccatum ſicut reſeruatum, & cui anteà tenebatur confiteri, quia ſicut ſemper manet obligatio illud confitẽdi in particulari, licèt remiſſum ſit cum 26
alijs, ſic etiam manet obligatio confitendi illud ei cui reſeruatum eſt iudicium illius; vt enim ſuprà dicebamus, quamuis in Romana Curia peccatum reſeruatum habeat annexam excommunicationẽ reſeruatam etiam, tamen non eſt idem reſeruari cenſuram, & reſeruari peccatum, quòd ſatis in hoc caſu conſtat, reſeruari enim cenſuram eſt non poſſe à vinculo illius vllo modo abſolui, ſiue illa excommunicatio ſit explicata, & petatur abſolutio illius, ſiue ignorata, qui enim non habet facultatem abſoluendi ab excommunicatione illa, nec abſoluet ab illa ſciẽter, nec ab illa quando eſt ignorata, quantumcumque abſoluere ab omni cenſura velit, & intendat, cum tamen ſi intendat quiſque communis Sacerdos habens communem facultatem impendere abſolutionem ſacramẽtalem ab omnibus etiam reſeruatis, ab omnibus ex ignorantia inculpabili prætermiſsis abſoluet, ita tamen vt 27
maneat obligatio confitendi coram ſuperiori. Reſeruatio ergo peccati in hoc cõſiſtit, quod tandem de illo peccato nullus alius Sacerdos niſi ſuperior, aut habens à ſuperiori facultatẽ iudiciũ in confeſsione ferre poſsit, vt ſatisfiat præcepto diuino, & ita quando exprimitur in cõfeſsione vt dicebam⁹, qui nõ habet facultatẽ reſeruati non poteſt illud iudicare, & ita nec ab illo abſoluere, nec ab alijs; ſi verò prætermittatur in cõfeſsione ex ignorantia vt dixi, illud tollitur per gratiã cum alijs, quia illud tũc nõ fuit in cõfeſsione iudicatum, & ita abſolutum nihilominùs manet iudicandum à legitimo iudice. Vnde diuerſa eſt

Extenditur doctrina tradita.

Quomodò differãt reſeruari peccatum, & reſeruari cenſuram.

28 reſeruatio excõmunicationis & peccati, & ita dicebamus in ijs quæ primò notauim⁹ conſequuta abſolutione ab excõmunicatione etiã ignorata, nõ opus eſſe illius abſolutionẽ poſtea petere in particulari cũ aderit illius memoria, ſed peccatũ reſeruatum ita abſolutũ iterum in confeſsione corã legitimo Iudice explicandũ eſt. Vnde ſequitur quod licèt ſuperior intendat abſoluere ab omni reſeruata cẽſura à qua reuera tunc abſoluet, nec opus erit illius iterum in eo foro abſolutionem petere, non tamen cõſequenter intendit tollere caſus, & peccati reſeruationẽ, intendit quidẽ ipſam culpã tollere ſi fuerit, per effectum ſacramenti, ſed nõ intendit tollere reſeruationẽ illius peccati, hoc eſt, obligationẽ illud in particulari confitendi, quãdo illius memoria fuerit, corã Sacerdote cui reſeruatũ eſt illius peccati in cõfeſsione iudiciũ:

29 & hoc ſatis conſtat, quia non ſunt connexa hæc duo vt ſi intẽdat abſoluere à cẽſura, conſequẽter velit tollere peccati reſeruationẽ. Nulla eſt ergo differentia, quæ aſſignari ſolet inter cõmunem Sacerdotẽ, & ſuperiorẽ, cui reſeruatũ eſt peccatũ, quòd ſcilicet cõmunis Sacerdos dum intẽdit abſoluere, & abſoluit à reſeruatis, quæ obliuioni tradita erant, abſoluit tantùm conſequẽter, quia non habebat facultatẽ abſoluẽdi ab illis ſi exprimerẽtur in confeſsione, at verò ſuperior ab ijs etiã abſoluit directè, quia abſoluit habens facultatẽ, hæc ergo differentia eſt falſa, quia tũc verè ab vtroq; abſoluuntur peccata per infuſionẽ gratiæ, nõ iudicata in cõfeſsione propter obliuionem, vnde conſequenter ab vtro-

30 que, & ad abſoluendum hoc modo vterq; habebat facultatem, directè verò tãtùm dicitur abſolui peccatum cuius fertur iudicium in cõfeſsione, & illud cuius fuit obliuio, non fuit ſic abſolutum, habebat quidẽ ſuperior facultatem abſoluendi ſic, quod eſt directè abſoluere, inferior verò non habebat, ſed revera non fuit ſic conceſſa abſolutio, vnde falſò aſſerunt aliqui, peccatum illud quod erat reſeruatum, nõ manere reſeruatum quando etiã prætermiſſum fuit in confeſsione ex obliuione corã ſuperiori, quia tunc directè fuit abſolutũ: eſt ergo falſum, quia iã oſtendimus non habuiſſe effectum directè in illud, niſi quãdo expreſſum in cõfeſsione ab eo iudicatur, vnde illa abſolutio, vt ſuprà dicebamus, licèt abſtulit culpã, nõ abſtulit reſeruationẽ, ſcilicet vt iudicaretur à ſuperiori ad quod re 31
ſeruatũ erat, neq; enim erat reſeruatũ, vt toleretur tantùm à ſuperiori etiã quando eſſet prętermiſsũ in cõfeſsione ex obliuione, hoc enim ſimplex Sacerdos facere poterat, ſed vt ſolùm ab ipſo cognoſceretur iudicandum in confeſsione quãdo occurret preceptum confitendi illud.

Quod verò ſuprà diximus ex Nauarr. in 1. dub. & adducebamus in hoc dubio in ſecũda ratione pro ſentẽtia Gabr. & aliorũ, quod ablata cẽſura reſeruata à ſuperiori, cenſetur ablata etiã ipſius peccati reſeruatio, ita intelligerẽ ego, quod ſi legiſlator, qui reſeruauit caſum, & impoſuit cenſurã ſibi etiam reſeruatã, auferret legem illam cenſuræ, vt iam peccatũ ſine cẽſura maneret, ex lege iã cenſetur ablata ipſius caſus reſeruatio, vbi non conſueuit peccatũ reſeruari ſine cenſura. Similiter ſi ille ſuperior alicui Sacerdoti concederet facultatẽ non tãquam Iudici in exteriori foro (hoc enim non Sacerdoti conferre poſſet, & 32
ita nihil prodeſſet ad abſolutionem à peccato) ſed in foro pœnitentiæ abſoluẽdi ab omnibus cẽſuris reſeruatis, intelligitur cõſequenter facultatẽ tradidiſſe abſoluendi ſacramentaliter à caſibus reſeruatis explicatis in cõfeſsione, quia illa facultas abſoluendi à cẽſuris ad hoc intelligitur, vt etiã à peccatis in confeſsione auditis abſoluat ille; non tamen idem erit iudicium ſi ſuperior intẽdit abſoluere ab omni cẽſura etiã ignorata, quod cõſequenter abſoluere intendit à reſeruatione peccati quam habet in confeſsione, vt ſatis explicatum eſt, & ita duas illas rationes, pro Gabriele & Silueſtro, & alijs cõſtat nullius momenti eſſe.

Tertiò veriſimũ exiſtimo quod Caiet. 33
docuit in ſum. verbo *Caſus reſeruatus*, & Antoni. 3. p. tit. 14. c. 18. §. 17. & Silueſt. verbo *Confeſsio* 1. q. 19. in fin. ſi aliquis cõfiteatur ſuperiori peccata reſeruata, & ab illo impoſita pœna recipiat abſolutionẽ; etiamſi confeſsio fuerit nulla aut informis ex aliquo defectu, vt deniq; nõ cõſequatur gratiã, quale impedimentũ prouenire poteſt, aut ex defectu integritatis, aut doloris, vt ſuo loco infrà dicemus, iã illa peccata non manere reſeruata, & quãuis dicamus eam confeſsionem eſſe repetendã, quia revera fuit nulla, tamẽ non tenetur iterũ illa reſeruata cõfiteri habenti facultatẽ circa reſeruata, ſed vt cõmunia peccata ſatis erit habenti cõmunẽ facultatẽ confiteri, quia licèt

Peccata reſeruata in confeſsione oblita cõſequenter tãtùm, & non directè abſoluuntur etiam à ſuperiori.

Quomodò ſit intelligẽdum quòd ablata reſeruatione cenſuræ auferatur etiã reſeruatio peccati.

Semel confeſſa reſeruata ſuperiori quamnis confeſſio ſit nulla poſtea à quo uis poſſunt abſolui.

licèt debeant iterũ repeti peccata in cõfeſſione (de quo eſt controuerſia vt dicemus) vt illorũ habeatur abſolutio ſacramẽtalis, quia donec quis cõſequatur ſacramentalẽ abſolutionẽ, tenetur cõparere in iudicio 34 Sacerdotis ex inſtitutione ſacramẽti, tamẽ reſeruata iã nõ dicũtur reſeruata manere; licèt enim ea fuiſſent reſeruata ad iudiciũ, & tribunal confeſsionis vt à nullo alio quã ſuperiori, aut habẽti illã facultatẽ abſolueretur, tñ cũ reſeruatio ad hoc fiat vt debita medicina, & pœna applicetur, ad quod videtur magis conuenire iudiciũ ſuperioris, ad abſoluendũ enim, hoc eſt tãtũ ad tollẽdum peccata virtute clauiũ, ita inferior ſicut ſuperior Sacerdos cõueniret, quãuis facta reſeruatione ſuperior ſolus poſsit abſoluere: cũ ergo ſuperior exequutus iã fuerit id ad quod reſeruatio facta eſt præcipuè, ſcilicet adhibuerit pœnã debitã in cõpenſationẽ, & medicinã peccati, iã videtur velle relinquere peccatũ illud cõmune, cũ iam plenè videatur functus officio ſuo in eo ad quod præcipuè reſeruabatur. Nec hoc tantùm verũ exiſtimo quando confeſsio facta eſt ſuperiori habenti poteſtatem ordinariã in caſus reſeruatos, ſed etiam ei, qui haberet delegatã ex priuilegio; quãuis enim ſolus habẽs ordinariã, qui reſeruauit peccatum poſsit tollere reſeruationẽ extra confeſsionem, & abſolutionẽ ſacramẽtalem, qui verò delegatã ſolùm in abſolutione ſacramentali, quæ habet effectum, quia ipſe non reſeruauit peccatũ, tamẽ facta confeſsione qua non conferretur etiã 35 gratia coram habẽte poteſtatẽ delegatam ex priuilegio, iam ſuperior qui illã conceſſit videtur remittere reſeruationem illius peccati, quia ad hoc tantùm videtur præcipuè reſeruaſſe, vt iudicio ſuo, aut ſui delegati pœna debita, & medicina applicaretur illi peccato, vnde ex quo factũ eſt hoc, iam non vult peccatum ampliùs reſeruari.

Extenditur ad eum, qui ſolùm habet poteſtatem delegatam.

Negari tamen non poteſt ſi ipſe vellet detinere illa peccata vt reſeruata, vt alteri non poſſet pœnitens confiteri quàm habẽti poteſtatem circa illa reſeruata, poſſet id facere, & manerent reſeruata. ſed hoc intelligitur in caſu quo illa peccata teneretur quis confiteri, ſunt enim multi, qui dicant peccata explicata in illa confeſsione, quæ non habuit effectũ ex defectu doloris, aut integritatis, nõ eſſe neceſſariũ iterũ cõfiteri alicui, quod forſan exiſtimãt Doctores citati in hoc pũcto, vt ſuo loco videbimus; quod tamen falſum eſſe probauimus apertè, & quãuis ſacramentum fuerit nullũ tamen iam videtur ſuperior contentus eſſe, quòd ad ipſum fuerit delatum peccatũ illud reſeruatũ, & ipſe de illo iudicans, impoſuerit pœnã, quam licèt ille pœnitens, quia fuit nullũ ſacramentũ non teneatur obſeruare, cũ teneatur ſacramẽtum repetere, tamen inferiorẽ tenetur meo iudicio admonere, vt ſequatur iudicium illud ſuperioris in imponenda ſibi pœna quã ſuperior impoſuit in eo delicto, ſic enim & ſuperior vices ſuas tradere videtur inferiori, vt iã reſeruatũ non maneat illud peccatum, aliàs ſi neq; pœnam impoſitam à ſuperiori exequeretur inferior, nec pœnitens, eluderetur iudiciũ ſuperioris reſeruantis ſibi illud peccatũ iudicãdum, nec ſatis eſſet meo iudicio ſi pœnitens ipſe propria autoritate aſſumeret pœnam illã impoſitam, quia re- 37 ſeruatio ad hoc eſt, vt debita pœna imponatur arbitrio prudentioris, & ſuperioris, non tantùm vt pœna communis in medelam, ſed in ſatisfactionem illius ex virtute ſacramenti; hanc verò non habet illa ſi fuit illud ſacramentum nullum, vnde opus erit inferiori Sacerdoti non tantùm confiteri omnia peccata iterum, & fictionem qua ſactum fuit nullum ſacramentum, ſed explicare pro reſeruatis hanc habuiſſe impoſitam pœnam, vt eam iterum imponat virtute clauium, in quo videtur iam vices habere ſuperioris cum ille iam eam pœnitentiam impoſuerit: inferior ergo nihil aliud facit, quàm vt illa pœna habeat vim ex clauibus.

Id quod hactenùs in hoc tertio puncto diximus intelligo ita verum eſſe quando homo confeſſus fuit primò peccata reſeruata ſuperiori, habenti facultatem circa illa, aut ordinariam, aut delegatam, adde etiam non tantùm conceſſam ipſi Sacerdoti gratia ipſius, ſed etiam conceſſam pœnitenti in ipſius fauorem, vt eligat quem ve- 38 lit in Confeſſarium, cætera verò duo quæ diximus tantùm intelligo quando Confeſſarius non haberet hanc facultatem fauore pœnitẽtis electus ab ipſo ex priuilegio facto pœnitenti.

Ideò vltimò addẽdum eſt prædictorum Doctorum ſententiam veram eſſe quando aliquis pœnitens habens caſus reſeruatos obtinet priuilegium eligendi Confeſſarium, cui per electionem illam conceditur facultas abſoluendi à reſeruatis, in

De eo qui habuit priuilegiũ eligendi Confeſſarium.

quo caſu loquitur etiam expreſſè Nauar. in ſum. loco citato, tunc ergo peccatum reſeruatum, quod ipſe ex obliuione non cõ-
39 fitetur, credo manere ſimplex peccatum, hoc eſt, vt poſteà abſolui poſsit, ab habẽti facultatem cõmunem circa nõ reſeruata, nõ quia in illa abſolutione priori remiſsũ fuit illud quoad culpã infuſione gratiæ, ex hoc enim ſuprà probauimus non tolli reſeruationẽ, ſed culpam corã Deo, ſed quia qui pœnitenti conceſsit illam facultatem, iam fecit illius peccata non reſeruata, ſed cõmunia, cum licentiã conceſſerit cuicũq; Sacerdoti. Et quãuis tempus huius priuilegij limitauerit, hoc eſt, vna ſeptimana, aut die, aut menſe, &c. hoc videtur tantùm eſſe pro ijs quæ homo culpa ſua non vult cõfiteri, non vtens priuilegio illo culpa ſua, de illis enim ipſe ſuperior non vult iam iudicare in confeſsione, & hanc ſemper habere voluntatem circa ea quorum fuit obliuio eo tẽpore, vt poſteà cum poſsit, & tenetur confiteri, iterũ illa confiteatur ex priuile-
40 gio: crediderim tamen eã facultatem non durare ſi iterũ ille inferior confitens relinqueret illa peccata cõſultò, aut culpa ſua, ſolùm ergo obliuio inculpabilis meo iudicio efficit tẽporis prorogationẽ in priuilegio illo, aut etiam ſi aliquis tẽpore Iubilei vno die ſeptimanæ confitetur aliqua reſeruata cum intentione implẽdi, quæ ſuperſunt facienda pro forma Iubilei, poſteà verò non implet, tunc enim licèt maneat abſolutus ab ijs quæ confeſſus fuit, vt illa iterũ non teneatur cõfiteri, vt infrà dicemus, tamen ab ijs quorũ fuit oblitus non poterit abſolui à ſimplici Sacerdote ſi illa erant reſeruata, ratio differentiæ eſt, quoniã ea, quæ confeſſus eſt ita abſoluuntur, vt eorũ abſolutio non pendeat ex futura conditione, vt 7. dub. dicemus, illorum verò abſolutio futura poſt Iubileũ quorũ oblitus eſt ille pœnitens, pẽdet ex eo quòd obſeruet pœnitens omnia quæ ſunt iniũcta pro for-
41 ma Iubilei, ſi ergo non obſeruat omnia, nõ conſequitur priuilegiũ pro futuro. Idẽ tamen non exiſtimarem verũ circa priuilegium, quod aliquis obtinet intra certum tẽpus eligendi ſibi Confeſſorẽ, qui commutet vota reſeruata, quia licèt obliuione cõmutationẽ prætermittat, iam non poterit vti eo priuilegio: huius non inuenio apud Doctores factã mentionẽ, ego verò ſic interpretarer mentẽ concedentis. Sed aduertendũ adhuc, vt perficiamus quæ pertinẽt ad materiã priuilegij, & licentiæ abſoluẽdi à reſeruatis, falſum eſſe quod docuit Nauar. in ſum. Latina c. 27. n. 261. cum aliquis Parochus habet licentiam à ſuo Epiſcopo abſoluendi à reſeruatis Epiſcopo, quando poſteà in alia diœceſi cõfeſsiones audit ex commiſsione tacito conſenſu Epiſcopi illius diœceſis, habere etiam facultatem abſoluendi à reſeruatis Epiſcopo in ea diœceſi, ego enim non video vnde deducat hunc tacitum conſenſum, quòd Epiſcopus vnius velit concedere quod Epiſcopus alterius conceſſerat.

DVBIVM VI.

An quitempore Iubilei confitetur peccata reſeruata cum intentione obſeruandi ea quæ iubentur, ſi poſteà non obſeruet teneatur iterum confiteri?

DVbium hoc in praxi frequens eſt 1
ſe poteſt, cũ enim ſæpiſsimè cõcedatur Iubilei priuilegium, quo abſolui poſsit quiſq; ab omnibus reſeruatis, & conſequi indulgentiã pœnæ peccatis debitæ, ſub hac tamẽ forma, vt tribus diebus ſeptimanę ieiunet, & faciat alia pietatis opera, die verò Dominica Euchariſtiam ſumat, ſed quacũq; die ſeptimanæ cõfiteri poſsit, & virtute priuilegij eligere ſibi Confeſſarium, ſi aliquis primò confiteatur, ea tamen intẽtione obſeruandi omnia, quę præcipiuntur in ea forma Iubilei, ſed poſteà ſponte illa omittat, dubium eſt, vtrùm ille teneatur iterum cõfiteri, de alijs enim dubiũ non eſt ea nõ conſequi, ſcilicet indulgentiã, cõmutationẽ votorũ, & iuramẽtorũ quę reverà fieri poſſunt ſub cõditione, & ita de facto ſub illa formę cõditione cõceſſa intelligũtur. De cõfeſsione ergo Cord. in ſum. Hiſpanica lingua q. 21. exiſtimat adeò validã fuiſſe, vt peccata illa reſeruata iterũ cõfiteri non teneatur: vnicũ eſt eius fundamentũ, quia abſolutio ſacramentalis à peccatis non habet effectum ſub conditione futuri, ſed ſtatim abſolutè, & ita Sacerdos ille electus ex illo priuilegio antequã adueniret tẽpus obſeruãdi cõditiones priuilegij, abſolutè abſoluit, ſi ergo ille legitimè à peccatis manet abſolut⁹, iam non tenetur iterũ illa cõfiteri, neq; humana aliqua conſtitutio ad hoc obligare poſſet. In hac re quęſtio nõ eſt quando de volũtate concedentis priuilegiũ conſtaret eã eſſe, vt qui intentione ſaltem obſeruandi in futurũ omnes conditiones priuilegij abſol-

Prima opinio cenſet non teneri.

absolueretur à reseruatis, iam ampliùs nõ teneretur, hoc enim concedere posset Põtifex, sed an posset concedere facultatẽ illã absolutionis à reseruatis, cũ obligatione obseruandi conditiones priuilegij, aliàs teneretur confiteri ille reseruata, & ita vtrũ quando nihil explicauit quomodò sit illius mens intelligenda. Et quidem ex fundamento huius sententiæ quam retuli sequitur non posse superiorẽ concedere hãc
3 facultatem absoluendi à reseruatis sub cõditione illa iterum confitendi, si conditiones priuilegij non obseruet, si autem potest ita ille præcipere, vt sequenti dubio satis constabit, apertè sequitur dum aliud nõ explicat ita concessisse priuilegium, quia cum apposuerit expressè conditiones quę obseruandæ sunt, & sub quibus concedit priuilegium, sequitur velle manere obligatos ad reseruatorum confessionem sub cõditione, hoc est, si non obseruauerint postea conditiones priuilegij: si enim posset superior ad id obligare expressè, tantùm refert si priuilegium concedat sub conditione futura sub qua concedere potest illud vt maneat tandem obligatus ille.

Quid hac in re senserit aliquando autor.

Et ita existimaui aliquando oppositam sententiam, quòd illa reseruata teneatur ille confiteri iterũ, pro cuius confirmatione & oppositæ sententiæ ratione diluenda, reuocandum est, quod superiori dubio diximus, reseruationem peccatorum esse in foro conscientiæ, & confessionis, nõ in exteriori tantùm, scilicet vt obligatio quã quis habebat iure diuino confitendi peccata in specie, & numero nõ cõfiteatur corã quocũq; Sacerdote, sed corã illo superiori, qui sibi iudiciũ illorum reseruauit. Existimaui ergo remissionem peccati in confessione quoad culpã non fieri sub conditione futura, sed statim impẽsa absolutione, sed obligatio confitendi illud reseruatũ coram superiori tolli potest sub conditione futuri, vnde cum ita cõcedi possit facultas absoluendi à casibus reseruatis pro tali tẽpore,
4 vt quamuis revera apud Deũ remissa maneãt illa peccata, maneat obligatio iterum confitendi, poterit similiter concedi facultas absoluendi à reseruatis, tollendo obligationem cõparendi corã superiori, sub cõditione in futurũ, vt non subsistẽte illa cõditione, maneat obligatio illa; cũ ergo in Iubileis priuilegiũ cõcedatur sub cõditione, intelligetur ita concedi sub cõditione, quę pendeat in futurum, cum id possit fieri, & quamuis absolutè, & sine conditione fiat remissio culpæ, tamen obligatio comparẽdi tollitur sub cõditione futura. Totũ fundamentũ huius sententiæ est, quòd superioris iurisdictio talis sit naturæ in confessione, & illius iudicio, & præceptũ vt possit concedere pro tẽpore facultatẽ absoluẽdi à peccatis in confessione explicatis quoad culpã, manente obligatione confitendi ea superiori, quod aliqui negare contendũt, asserentes hoc fieri posse, ex mutuo tamen consensu, & pœnitentis, & superioris, vt si pœnitens eam acceptet facultatẽ, cum animo tamen, & consensu iterũ confitẽdi superiori, & si hoc esset verũ, sequeretur opinio illa Cordebæ manifestè, quoniam in illo casu ille, qui postea non obseruauit conditiones Iubilei, nihil pegigit cum Cõfessario, nec promisit se comparere coram superiore si conditiones non obseruasset, sed absolutè vsus priuilegio consequutus est remissionẽ peccatorũ, ergo iã ampliùs non tenetur, sed quã sit cõtrouersũ vt necessarius sit consensus pœnitẽtis, & quòd ex sola potestate superioris Confessoris possit ad hoc cõpelli, vt tandẽ compareat coram illo, vt ita diuinũ præceptum confessionis impleat, probabimus ex mente aliquorum sequẽti dubio, & ex hoc vt diximus sequitur id quod contra Cordubam dixi in hoc casu Iubilei.

Fundamentum secundæ opinionis.

5

Sed re hac meliùs considerata, mihi visa est vera opinio Cordubæ, quia revera non potest vllo modo concedi facultas absoluẽdi à peccatis reseruatis cum obligatione illa iterũ confitendi, nisi aut pœnitẽtia talis pœnitenti imponatur, aut ille votũ faciat, vel iuramentũ, quorũ nihil fit in Iubileis, imò nec pactum cũ pœnitente quomodo alij dicunt concedi posse priuilegiũ, vt maneat deinde obligatus pœnitens iterum illa peccata confiteri. Et ita absolutus virtute Iubilei, etiamsi casus haberet reseruatos excommunicatione annexa non tenetur iterum confiteri, nec pro excõmunicatione comparere, etiamsi posteà non impleat omnes conditiones, nec ipsum cõprehendit decisio cap. *Eos qui*, de sententia excõmunicationis in sexto, vt satis cõstat, & ita omnino absolutus manet, nisi aliud in Iubileo exprimatur, iuxta decisionem illius capitis, tũc enim posset imponi obligatio cõparendi corã superiori pro excõmunicatione tãtùm, si nõ obseruaret omnes cõditiones, nõ tamen pro peccatis, vt iterum

6

7 confiteretur. Quòd verò nemo teneatur iterum confiteri oſtendemus in q. 93. art. 1. in fine, cum ergo iure diuino confitendi quiſq; ſatisfaciat ſi ſemel cõfiteatur, & abſoluatur, nec cogi iterũ poſsit cõfiteri, ſequitur, cũ quis virtute Iubilei abſoluitur, etiamſi non impleat futuras conditiones, non teneri iterum confiteri, ſecus eſſet in commutatione votorum, hæc enim pendere poteſt à futura conditione, non verò abſolutio à peccatis. Vnde ſi quis vota cõmutaſſet tempore Iubilei, & non impleſſet poſteà quæ ſupererant, nõ videtur cõmutatio valere, quia illius effectus poteſt ex futuro pendere.

DVBIVM VII.

An poſsit eſſe præceptum præcipiens eadẽ peccata pluries confiteri, cui parere teneamur?

8 ANte huius dubij examinationem duo nobis præmittenda ſunt in quibus parua erit controuerſia, ſed notatu digna ſũt: illa verò ſunt, quamuis nõ ſit neceſſarium, vt reverà non eſt quando fuit vera confeſsio, tamẽ vtiliter poſſe nos eadem peccata ſæpiùs confiteri, hoc eſt, etiãſi alia non cõfiteamur, poſſumus eadẽ repetere, in quo non tantùm nullã iniuriam facimus abſolutioni, ſed verũ illius fructum recipimus.

Idem peccatum poſſumus vtiliter ſæpiùs confiteri.

Caiet.

Primũ quòd ſit licitũ confiteri ſæpiùs eadem peccata, vt optimè notauit Caiet. 1. tom. opuſc. tract. 5. q. 4. abſq; vlla video eſſe controuerſia, nec aliquẽ legi qui negaret, & quãuis in ſecundo Scot. & Gabr. cõtradicant, hoc tamen planè fatentur locis ſtatim citandis. Secundũ eſt nõ tantũ eſſe vtile repetere eadẽ peccata ſæpiùs in confeſsione propter erubeſcentiã, ſed ob vtilitatem ipſius ſacramenti, vt ſimus participes efficaciæ illius, & etiã propter clauium efficaciam, & vtilitatẽ quã inde ſperamus. Ita docet D. Tho. in 4. d. 18. q. 1. ar. 3. q. 2. ad 4. Sotus d. 20. q. 2. ar. 1. in ſolut. 3. Ledeſ. in 2. p. 4. q. 20. artic. 2. Caiet. tract. & quæſtione citatis, & meo iudicio ex priori ſequitur apertè, ſi licet confiteri eadem peccata iterum, atque iterum, ergo nulla iniuria irrogatur huic ſacramento, & iudicio confeſsionis, ſed ſi nihil vtilitatis recipiat aliquis ex efficacia clauium, iniuriam irrogat verbis abſolutionis, cum eis talẽ apponat materiam, vt omnino impediat totũ effectũ Sacramenti, quod eſt maxima iniuria, aliàs

Ratio vtilitatis.

2

D. Thom. Sotus. Ledeſma.

cur fieret iniuria ſacramento quando quis accederet cũ omnibus partibus, ſed ſine intentione illud recipiendi, niſi quia reverà iſte ſic impedit, & irritat ſacramentum, ad quod eſſentialiter requiritur intentio? 3

Vnde tenentur dicere, qui aſſerunt nullum circa peccata remiſſa ſequi effectũ clauium, non eſſe ſufficientem materiã abſolutionis peccata remiſſa, & ita licèt ratione erubeſcentiæ eſſet vtile ea, cũ alijs tamẽ numquam in confeſsione explicatis confiteri iterum, tamen ea ſola confiteri non liceret, quia non eſſet ſufficiens materia abſolutionis, Scotus quidẽ cum docet licere peccata iterum atque iterum confiteri, ſed nihil claues operari circa illa, non ſatis explicat an ſola illa ſint ſufficiens materia confeſsionis, & abſolutionis.

Aduertit etiam optimè D. Thom. in illa ſolutione 4. non ideò eſſe licitum repetere eadem peccata in confeſsione, quia eſt incertũ an ab illis homo fuerit abſolutus, ſi enim dubitat an fuerit abſolutus, non tãtùm poteſt, ſed tenetur, ſi verò non dubitat, ſed moraliter credit fuiſſe abſolutum, & ita exponit Confeſſario, ille non poſſet abſoluere, ſi ratione ſolùm incertitudinis illa peccata in cõfeſsione exponi poſſent. Quamuis ergo alicui reuelatione conſtaret abſolutum fuiſſe priori abſolutione, adhuc tamen confiteri poſſet iterum illa peccata vt infrà patebit, ſicut etiamſi quis cognoſceret certò remiſſa fuiſſe peccata ſua per contritionem, poteſt fructuoſè accipere abſolutionem in confeſsione, imò tenetur. 4

Scotus ergo in 4. d. 19. q. 1. §. *Ad quæſtionem motam*, d. 18. verſic. *Ad argumenta*, in ſolutione primi, & Gab. in 4. d. 18. q. 1. art. 3. dub. 3. qui Scoti ſententiam probabilẽ exiſtimat, huic ſententiæ contradicunt, cõcedẽtes licere repetere illa peccata, quæ quis ſemel cõfeſſus eſt; aſſerunt tamen nihil pœnæ temporalis quæ illis debebatur remitti virtute abſolutionis, & hoc probabiliùs exiſtimant. Sed vt iam dixi ſi claues in illa peccata nihil operantur remiſsionis pœnæ temporalis ex opere operato, ſignũ eſt illa non eſſe iam legitimam materiam ſacramenti, ſicut nec peccata cõmiſſa ante baptiſmum, & ita nulla alia peccata, quàm illa confiteri, eſſet impedire omnem effectum ſacramenti; ſi enim ex opere operato abſolutio nihil remittit tẽporalis pœnæ, ſimiliter nihil gratiæ conferet, vterq; enim eſt 5

Scotus. *Gabr.*

effectus illius, & remittere aliquid temporalis pœnæ iuxta mensuram dispositionis vt dicemus in materia de satisfactione, & iuxta eandem conferre gratiam, & hic præcipuus. Si ergo cũ illa peccata sint materia confessionis per se, non sequitur effectus minùs principalis, non sequetur principalior, & ita omnino absolutio euacuabitur; vnde vt dixi cõsequẽter dicendũ est nõ licere si sine fructu clauiũ ea cõfiteremur. Vnde Scot. cũ dicit licere illa iterũ confiteri, non ita planè cõstat an dicat illa solùm licere exhibere materiã absolutionis, vel cum alijs non absolutis, sic enim nõ dubiũ esset licere etiam si circa illa peccata nõ sequatur effectus aliquis clauium.

6 *Quid dicẽdum de peccatis semel cõfessis quãdo iterum subijciũtur clauibus, quoad remissionem pœnæ temporalis.*

Ego verò existimo cum prædictis Doctoribus illa sola licitè posse nos cõfiteri, & esse sufficientẽ materiam confessionis, & absolutionis. Vnde sequitur primò, vt docet Caiet. in ea q. ad 2. argum. & Medin. C. de confessione. q. *De facultate simul, & fructu legitimã confessionem iterãdi*, dicendũ esse, absolutionem tũc remittere de pœna temporali iuxta mensuram dispositionis recipientis, si verò sit omnino remissa pœna tẽporalis, nihil de illa remittit, sicut nec culpam quando iam dimissa est priori cõfessione, aut contritione, semper tamen infundit absolutio gratiam, aut gratię augmentum, qua remitteretur culpa si esset, quã tamen magis purgatur homo contra reliquias peccatorum, hoc est, fortior euadit. Hanc sententiã Caiet. Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 3. ad 3. probat, illud verò de reliquijs existimat ad solã extremam vnctionẽ pertinere, & meritò: hoc verò de reliquijs peccatorũ latiùs ipse Caiet. prosequitur quã par esset, satis sit per illam absolutionẽ infũdi gratiã, hoc est, augeri quæ anteà erat; & quãuis tunc non absoluat revera Sacerdos à peccatis, quæ iã absoluta erant, est tamẽ vera forma absolutionis: *Ego te absoluo*, non quia sit sensus, *Ego te ostendo absolutũ*, sed quia verificatur, sicut cũ alicui cõtrito qui revera corã Deo iam absolutus est dicitur, *Ego te absoluo*, tunc enim est vera illa propositio, vt docet Sotus in 4. d. 18. q. 3. art. 1. ante quintam cõclusionem, & d. 20. q. 2. art. 1. aliquantulum post secundã conclusionem, quia sensus est, confero tibi sacramẽtum absolutionis, quo si in peccatis esses, absolueueris ab illis, & ita ex parte sacramenti, *Ego te absoluo*, vnde vt docet Scotus in 4. dist. 14. quæst. 4. ad secũdam, tunc non absoluitur à peccato, sed confertur gratia, quæ reuera tolleret peccatum si illud inueniret, vnde rectè dicitur: *Ego te absoluo.*

Caiet. sententiam rectè moderatur Sotus.

7 Secundò vt etiam optimè docet in solutione quinti argumenti, quãuis prima absolutio fuerit perfecta iudicij sentẽtia, iterum tamẽ repeti potest, ex eo enim quòd fuerit perfecta sentẽtia solũ sequitur esse formã vt reuocari non possit, non tamẽ esse infructuosum, si repetatur iudiciũ in foro exteriori humano esset infructuosum, quia non potest sequi nouus effectus ex secunda absolutione si prima fuit vltima, 8 & definitiua in supremo tribunali, quia illa est solùm absolutio à delicto vel instãtia partis, sed in sacramento, effectus iudicij, & absolutionis, nõ tantùm est absolutio à delicto, sed infusio gratię, qua absoluimur à delicto quæ repeti potest in hoc sacramẽto, quod ex sui institutione iterari potest, & ita soluitur ratio quã pro se affert Scot[9].

Vt peccata sint materia secũdæ absolutionis debent iterum subijci clauibus.

Vltimò deniq; cum dicimus eadẽ peccata, quæ cõfessi fueramus primò, esse posse materiam integram, & sufficientẽ secũdæ absolutionis intelligendũ est, si secundò illa confiteamur, quia supra eandẽ materiam proximam sacramenti non potest bis impẽdi forma illius, proxima verò materia est confessio, potest tamen repeti supra eandẽ materiã remotã, qualia sunt peccata, sicut eadẽ aqua potest quis iterũ, & iterum baptizare, & formã proferre baptismi, sed non supra eandẽ confessionẽ, ita Caiet. in illa quæst. in solutione. 1. argum. & satis notum est. Sed quamuis dicamus vtile esse repetere eadẽ peccata ex parte clauium si adest aliàs sufficiens dispositio, cauendũ tamen est ne propter nimiã consuetudinem iam homo illa repetat sine vlla displicentia, & ita magis expedit moderatiùs hac vti confessione.

9 *An possit ferri præceptũ, vt quis iterum confiteatur peccata confessa.*

Constat ex dictis peccata remissa esse sufficientẽ materiam confessionis, sed ex institutione sola præcepti cõfessionis nõ tenetur quis illa confiteri, vt certissimum est, nisi aliud superioris præceptũ interueniat, de quo erit præsens disputatio huius dubij, vtrùm præceptum huius ferri possit vt teneatur subditus obedire.

Prima sententia.

Prima opinio est asserẽtium nõ posse humano vllo præcepto etiam superioris Ecclesiastici imponi præceptum, vt aliquis ritè confessus peccata, & ab eis legitimè absolutus teneatur iterũ eadẽ peccata

Palud. *Almain.* *Gerſon.* *Holcot.* *Dionyſ. Ciſtercien.* *Nauarr.* *Ledeſma.* *Durandus.* *D. Tho.* *Ioan. Med.*

confiteri, ita docet Palud. in 4. d. 17. q. 5. art. 1. num. 6. Almai. in 4. d. 17. quæſt. 1. circa finem totius quæſtionis, qui etiam refert Gerſonem lectione 2. ſuper Marcum quæ habetur alphabeto 16. litera T. eſt etiam huius ſententiæ Holcot in 4. quæſt. 5. idem docuit Dionyſ. Ciſtercien. in 4. d. 23. art. 2. & Nauarrus in ſumma cap. 9. nu. 1. & in cap. *Placuit* de pœnitentia diſt. 6. à num. 106. vſque ad 119. Ledeſma 2. 4. q. 8. art. 2. dub. 19. & Durand. in 4. diſt. 17. q. 15. num. 10. & D. Thom. 1. quodlib. art. 12. ad primum, Ioann. Medina. C. de confeſsio. q. *De confeßione fratribus priuilegiatis facta.* Eſt ergo horum omnium opinio non poſſe Eccleſiam præcipere, aut ſuperiorem aliquẽ, vt peccata quæ quis ſemel in confeſsione dixit, iterum confiteatur.

Probatur primò.

Hæc ſententia primò probari poſſet, quia id eſſet nimis difficile, & conſequenter cõtra veram rationẽ legis, quæ cũ debeat eſſe ſecundum rationem, tolerabilis eſſe debeẽ. Secũdò, quia Eccleſia aut ſuperior nõ poteſt facere vt materia nõ neceſſaria ſacramenti, fiat neceſſaria, ſed peccata iam dicta in confeſsione, licèt ſint materia ſufficiens confeſsionis, non tamen neceſſaria, ergo Eccleſia nõ poteſt illa facere eſſe materiam neceſſariã confeſsionis, id autẽ efficeret, ſi præciperet illa iterũ cõfiteri, ergo id non poteſt efficere. Tertiò, ſaltem mentalia peccata non poteſt præcipere, vt iterum dicantur in confeſsione, quia licèt Eccleſia poſsit confeſsionẽ præcipere, etiam non modificando præceptum diuinũ cõfeſsionis, & ita conſequenter præciperet confiteri peccata interiora, hoc tamen tãtùm ſequeretur quando illa nondũ quis eſſet confeſſus, ſi enim aliquis iã ea cõfeſſus eſſet, etiãſi præciperetur confiteri, nõ præciperetur conſequẽter confiteri interiora illa, quia illa iã non eſſent neceſſaria ad integram confeſsionẽ, per ſe autẽ non poſſet Eccleſia præcipere vt illa cõfiteretur quis, quia vt q. 90. diximus interiores actus, aut aliquid circa illos Eccleſia nõ poteſt præcipere. Subdit tamen Nauarrus quòd cõſenſu pœnitentis ad id obligari poſsit, vt peccata eadem iterũ confiteretur, vt ſi ille vouerit iterũ illa confiteri, aut ſi ei hoc præciperetur in pœnã ſuorum peccatorum in prima confeſsione, & eam ille acceptaret, & ita reſpondet Nauarr. ad ſtatutũ quoddam fratrũ Ciſtercienſiũ, quo præcipitur vt fratres confeſsi in anno ſuis ordinarijs Cõfeſſoribus, iterũ Abbatibus in fine anni eadem confiteantur, quod vt poſteà dicemus, confirmatum eſt à duobus ſummis Pontificibus, hanc enim legẽ, inquit, non obligare ex mera autoritate ſuperiorũ ferentiũ illã, ſed ex cõſenſu inferiorũ Religioſorũ acceptantiũ illã, vel cõſenſu tacito vel expreſſo, neq; explicat quiſnã cenſendus ſit conſenſus tacitus in hac re.

Secũdò.

Tertiò.

10

11

Paludani limitatio.

Paludanus verò vbi ſuprà hoc eodẽ modo docet quãuis Eccleſia non poſsit præcipere per ſe vt peccata ſemel explicata in confeſsione iterũ quis teneatur cõfiteri, tamen per accidens fieri poteſt ſi ſint peccata reſeruata, & concedatur inferiori poteſtas abſoluendi ſub eo tamẽ pacto vt pẽnitens maneat obligatus cõparere corã ſuperiori, & confiteri eadẽ peccata, ex quo pacto iã ille pœnitens manet obligatus cõfiteri coram ſuperiori, dum illud acceptauit, ſed hũc modũ inquit minùs cõuenire, nec ſecundũ conſuetudinem locum habere in praxi, autoritate tamẽ ſuperioris, ita poſſe definiri, & præcipi. Idẽ prorſus docuit Gerſon loco citato, ſed an ſola ſuperioris autoritate præcipi poſsit, ſine cõſenſu inferioris, vt iterũ confiteatur peccata exteriora, quæ cõfeſſus eſt, aut etiã omnia quæ reſeruata ſunt, nec audet concedere, nec negare. Sed Paludanus loquitur quãdo pœnitens cũ Confeſſario cõueniret, & Cõfeſſarius eã imponeret obligationem, nec aliter vellet abſoluere, & hæc obligatio eſt pœnitẽtiæ iniũctæ, quod fieri poſſe non eſt negandũ. Nauarr. videtur loqui de conſenſu inferioris acceptantis eã obligationẽ à ſuperiori nõ à Confeſſario, Gerſon non ſatis ſe explicat, & de cõſenſu inferioris idẽ docuit Ioan. Medin. vbi ſuprà. Imò id concedit Medina, etiãſi inferior confiteatur, & non proponat expreſſè iterũ cõfiteri ſuperiori, quia ex quo vtitur illa licẽtia, tacitè videtur conſentire, vnde hic autor recidere videtur in ſententiã Maioris, & Henrici, & Angeli, qui vt infrà videbimus ex ſola voluntate ſuperioris docent obligari poſſe pœnitentem iterũ illa peccata confiteri, ſi ita concedatur hac conditione licentia inferiori vt abſoluatur.

12

13

Secũda opinio. *Maior.* *Adrian.* *Angelus.* *Henricus.*

Secunda opinio, quæ eſt Ioannis Maioris in 4. d. 17. q. 6. Adria. in 4. q. 5. de cõfeſſione. §. *Proſolutione.* Angeli *Confeßio.* 5. nu mer. 9. in fine, Henrici quodlib. 1. q. 32. & mihi ex parte probatur vt infrà dicã eſt, poſſe ferri legem vt peccata ſemel legitima con-

ma confeſsione abſoluta iterum teneamur confiteri, quod cum duobus modis intelligi poſsit quos inſinuat Ioan. Maior, nec tamen ſatis diſtinguit, non eſt verum vtroq; modo, & ideò oportet rem deſtinguamus.

14 *Non poteſt ferri talis lex poſt confeſsionem.* Primò ergo modo ferri poſſet lex à ſuperiori poſt confeſsionem factam, vt peccata illa iterum pœnitens confiteatur ſuperiori, vel alteri ex eius commiſsione, & hoc docere videtur Ioann. Maior in ea quæſtione, §. *Redeundo*, dum reſpondet ad autoritatem Gerſon. non licere, in eo enim caſu, contendit tantùm veram eſſe poſſe ſententiam primam, quam docuit Gerſon, & hoc etiam veriſimũ exiſtimo. Et primò quòd attinet ad peccata interiora non video eſſe dubium, quia in eo caſu non eſſet modificatio diuini præcepti de confeſsione, vt cõſtat, quia ſic ſemel confeſſus legitimè, ampliùs diuino præcepto non tenetur eadem peccata confiteri, ergo nec humano modificante diuinum, ſic enim ſe poſſet extendere ad peccata interiora, eſſet ergo præceptum illud omnino humanum, & ita ad interiores actiones extendi non poſſet, vt quæſt. 90. art. 1. oſtendimus. Sed quamuis lex humana ſe poſſet extendere ad præci-

15 piendum confeſsionem, vt ibi etiam notauimus, & conſequenter, vt illa fieret integra, ſequeretur obligatio confitendi interiora peccata, hoc tamen ſolùm locum habere poſſet, quando peccata illa interiora nondum eſſent in confeſsione explicata, conſequenter enim ex præcepto integritatis, ſequebatur neceſsitas confitendi illa, quod in hoc caſu, de quo eſt dubiũ locũ habere non poteſt. Vltimò quãuis non repugnet, q̃ lex humana præcipiat peccata exteriora iterũ in confeſsione explicari, quia illa videtur materia debitè ſubiecta humanæ legi, cum ſit actio exterior, tamen non videtur rationabilis lex, quæ id præciperet, & ad id cogeret, eſſet enim nimiùm regida, pluſquàm ratio poſtulabat, cũ tamen conſilium illius optimè dari poſſet, & in religione ſtatui huius regula, quæ tamen nõ obliget, ſed tantùm locum habeat conſilij.

Alexand. Vnde fallitur Alexand. in 4. par. quæſ. 18. m. 4. art. 5. §. 3. dum aſſerit poſſe inferiorem obligari à ſuperiori, vt iterum illi confiteatur generaliter, quę anteà legitimè confeſ-

16 ſus eſt, quia vult vultum pecoris agnoſcere. Peiùs etiam docuit eod. artic. §. 4. quòd qui iterum peccat tenetur confeſsionem præteritam repetere, vt ita manifeſtet ſatum ſuum Confeſſario, niſi eidem confiteretur, quæ falſa eſſe conſtat, quia nemo tenetur niſi ſemel peccata iudicio clauium ſubijcere, vt conſtat ex dictis, & hoc modo intelligitur, quòd dicit Benedictus vnde- *Benedi. 11.* cimus, in extrauaganti, *Inter cunctas*, de priuilegijs, abſurdum ſcilicet eſſe teneri aliquem confiteri peccata, à quibus iam abſolutus eſt, quod intelligitur quando ille, qui abſoluit habet abſolutã poteſtatem abſoluendi, nec peccata erant ſuperiori anteà reſeruata.

Secundò modo docet Maior ferri poſ- *Ante confeſsionẽ ferri poſſe censet Maior.* ſet lex ante confeſsionem factam ex qua ſe queretur, vt quamuis aliquis peccata ſua ri tè confeſſus fuerit, & eorum remiſsionem conſequutus, teneatur iterum illa confiteri ſuperiori, veluti inquit Maior ſi ſit præceptum generale, vt quiſq; confiteatur ſemel in anno proprio Parocho, & interim cõferretur priuilegium alijs Sacerdotibus, 17 vt mendicantibus, vt audiant cõfeſsiones, illæſum relinquendo primum illud ius cõfitẽdi ſemel in annò proprio Parocho, tũc ſequeretur, quòd qui vellet, poſſet confiteri fratribus mẽdicantibus, ita tamen vt maneat priori præcepto obligatus confiteri proprio Sacerdoti, non tamen explicat, an eadem peccata, quæ alijs confeſſus eſt, etiã ſi alia poſteà commiſiſſet, an ſatis eſſet alia peccata poſteà cõmiſſa, aut obliuione prętermiſſa confiteri, vt ſic ſatisfiat præcepto cõfitendi ſemel in anno proprio Parocho, crediderim tamen illum ſentire eadem peccata explicanda iterum eſſe proprio Parocho, ſi lex, & ſtatutum ferretur hoc modo, quod licèt non explicauerit Maior non videtur eſſe contra illius mentem.

Ideò primò contendam probare autori- *Probatur autoritate ſecũdæ partis ſententiæ Maioris.* tate, hoc quod ſecundò docuit ille, ſicut ip ſe probat. Primò, quia Martinus V. in quadam extrauagante, quæ incipit, *Ad vberiores fructus*, vt refert ipſe Maior, & Adrian. in 4. quæſt. 5. de confeſsione, §. *Contra hoc*, parùm à principio quæſtionis; & Henric. quodlib. 10. quæſt. 1. quæ quidem extraua- 18 gans non extat, eius tamen verba refert Adr. in hunc modũ: *Volumus autẽ quod ij, qui fratribus confitebũtur eiſdẽ ſuis Parochialibus Sacerdotibus ſemel ſaltẽ in anno confiteri, prout generale Concilium ſtatuit, nihilominus teneantur quoque, ijdem fratres eos ad hoc diligenter, & efficaciter ſecundum datam eis à Domino gratiam exhortentur*: ſi ergo iterum manent obligati proprio Parocho confiteri, ergo

coguntur eadem peccata confiteri, ſaltem ſi alia non habent, vt tandē concedit Adri. in 4. quæſt. 5. de confeſsione, §. *Ad argumenta*, circa medium, & Sixtus IIII. in extrauagāte, *Vices*, quę habetur inter cōmunes titulo de tregua, & pace dum vellet componere lites inter Parochos, & fratres mendicantes ita ſtatuit: *Quòd ipſi mendicantes deſiſtant prædicare, quòd parochiani non ſint obligati ſaltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti,*
20 *quia de iure tenetur Parochianus (ſaltem in Paſchate) proprio confiteri Sacerdoti*: ſubdit ſtatim: *Per hoc tamen ipſi fratres mendicantes nō cenſeantur excluſi, quominùs ſecūdū iuris cōmunis, & priuilegiorum eiſdem conceſſorum diſpoſitionem, confeſsiones audire, & pœnitentias iniungere valeant*; quam extrauagantem addu cit in ſuam ſententiam Ioan. Maior, & ex qua talis ratio deduci poteſt: quoniam aut illi, qui confeſsi erant fratribus tenebantur confiteri proprio Parocho, vel non, ſi tenebantur iterum confiteri, hoc intendimus fieri poſſe, ſi non tenebantur, ſequitur iure optimo ita fratres prædicare populo, vt rudes docerent, & explicarēt obligationem, quam habebant, cur ergo Pontifex impedit eorum prædicationem adeò neceſſariam, fratres autem tantùm contendebant ſibi confeſſos non teneri iterū confiteri, de ijs verò qui nulli confeſsi fuerant, numquam extitit controuerſia, quis enim
21 Catholicus dicere auderet eos non teneri ſemel in anno confiteri, cum ergo ibi dicitur fratres poſſe audire cōfeſsiones, & pœnitentias iniungere intelligitur ita, vt ipſi pœnitentes maneāt obligati ſuis Parochis confiteri, vel alicui de licentia, coguntur ergo bis eadē peccata confiteri, & quod ampliùs eſt, Dionyſ. Ciſtercienſis refert ſtatutum fratrum illius ordinis, quo maiores ſtatuerunt, fratres qui intra annum confiterē tur Cōfeſſoribus ordinarijs aſsignatis à ſuperiori tenerentur eadem peccata Abbatibus ſemel confiteri in fine anni, & ſtatutū hoc legi ego apud Dionyſ. confirmatum autoritate duorum Summorum Pontificum, quod etiam fatetur ſe vidiſſe ita à Pōtificibus confirmatum Nauarrus. Deniq; vt refert Maior, quidam frater, qui dicebatur Ioā. Angeli tempore Sixti IIII. publi-
22 cè prædicauit Tornaci propoſitiones quaſdam quarum vna erat: *Parochianus confeſſus fratribus mendicantibus, ſatisfacit decretali omnis vtriuſq; ſexus, nec tenetur confiteri proprio Parocho ſemel in anno*: quam propoſitionem, vt refert Ioann. Maior Theologi Pariſienſes cenſuerunt eſſe ſcandaloſam, & iuri contrariam, & ideò reuocari debere. Hęc ſunt Ioann. Maioris præcipua fundamenta, & meo iudicio maioris momenti, quàm Nauarro viſa ſunt. Hanc ſententiam, quòd ſic reſeruari poſsint peccata cum obligatione comparendi ex mera autoritate ſuperioris, docet Henric. quodlib. 1. quæſ. 32. & eius ſententiam refert Angelus, & ſequi videtur verbo *Confeſsio.* 5. num. 9. quamuis oppoſitum docere videatur, *Confeſsio.* 3. n. 33. idem Henric. quodlib. 10. quæſt. 1. Adr. in 4. quæſt. 5. de confeſsio. §. *Ideò pro ſolutione*, in principio, vbi aut ſtatuto docet poſſe obligari, aut voto ipſe ſe poteſt obligare, & iuramento.

23 *Notationes pro explicatione verioris ſententiæ.*

Sed vt hanc rem clariùs explicemus notandum eſt. Primò cum præceptum diuinum ſit confitendi, & ita abſolutio ſit actus iudicialis, vt ſæpe diximus, iure diuino debere illam fieri proprio Sacerdoti, quia iudicium natura ſua poſtulat proprium Iudicem habentem iuriſdictionem, & conſequēter confeſsio proprium Sacerdotem. Certum eſt tamen vt habetur in c. *Omnis vtriuſque ſexus*, ſatis eſſe confiteri alieno Sacerdoti ex licentia proprij, quod latiùs quęſt. 93. dicemus: certū etiam eſt, ſi de licentia Parochi alius Sacerdos audire poteſt confeſsiones, & abſoluere, vt pœnitens ita verè ſatisfaciat præcepto diuino, potiori ratione de licentia Epiſcopi, & Papæ ita fieri poſſe, vnde qui haberet facultatem abſoluendi ab Epiſcopo aut Papa, ita poſſet abſoluere, vt pœnitens non maneret ampliùs obligatus ex diuino præcepto illa peccata confiteri, & ſatisfaceret præcepto omnino, ſi illa facultas ab Epiſcopo, aut Pontifice conceſſa eſſet abſolutè; ſi enim Parochus eam cōcedere potuit, potiori ratione Epiſcopus, & Papa, qui ſunt ſupremi Paſtores ſuprà Parochum, & vt dicemus loco citato in hoc damnatus eſt quidam Ioannes de Poliaco, qui negabat ita ab Epiſcopo, aut Papa concedi poſſe facultatem abſoluendi, quem damnauit Ioann. cap. 22. in extrauag. vas electionis de hæreticis, vt ibidem dicemus.

Prima.

24 *Secunda notatio.*

Secundò notandum eſt ita concedi poſſe facultatem, vt pœnitens maneat obligatus, aut ſuo Parocho, aut ſuperiori eadem peccata confiteri iure diuino, ac ſi numquā ea confeſſus fuiſſet, quod crediderim ita feciſſe ſtatutū in ordine Ciſtercienſi, & confirma-

firmatum à duobus illis Pontificibus, quorum autoritatem negare non debemus. Hoc autem existimo fieri posse non tantũ à supremo Prelato, qui legem possit ferre, sed à quocumq; proprio Pastore iure reservationis, sine præiudicio tamen superioris Pastoris, qui reseruationem inferioris omnino auferre potest; tunc ergo iure reseruationis Pastor potest hanc obligationẽ inijcere anteà quàm pœnitens cõfessus fuerit,
25 vt confiteatur cui voluerit, quem eligere ille potest (& si fuerit approbatio Episcopi necessaria sit ex approbatis) sed maneat obligatus eadem peccata confiteri, qua ratione crediderim factum fuisse in ordine Cistercien si, vt quęcumque mortalia quisque posset cuicumque Ordinario cõfiteri, sed in fine anni Abbati omnia confiteretur, quod tantùm de mortalibus, quæ reseruari possunt, intelligendum est, aut si non omnia esse reseruata vellent, de illis tãtùm quæ reseruata erant. Quòd verò hoc fieri posit probatur hac ratione; quoniam qui reseruauit sibi peccata aliqua, potest pro tempore facultatem alteri concedere, vt absoluat, aut inferiori, vt eligat quem velit, ita tamen vt interim obligatus maneat sibi confiteri, aut superiori Pastori, ergò vniuersaliter omnibus poterit concedere licentiam confitendi peccata, quæ reseruari possunt, qualia sunt mortalia, cum obligatione illa, vt tandem illa confiteantur ipsi, hoc enim est condere legem reseruãtem
26 peccata illa superiori, & pro tempore concedentem facultatem alijs Confessarijs. Cũ ergo Abbates Cistercienses potuerint sibi reseruare omnia mortalia inferiorum, aut aliqua, ne quotidie in omni occasione necessariũ esset ad ipsos recurrere, potuerunt committere iudicium hoc, & facultatẽ absoluendi communibus Confessarijs in religione assignatis, vt tandem ad ipsos deferrentur illa peccata, sic etiam potuit concedi fratribus mendicantibus potestas absoluendi, vt qui vellet interim ab illis absolueretur, sed tandem suo tempore ad propriũ Pastorẽ recurreret, & reseruata illi essent illa peccata, tandem ei confitenda, ad quẽ aliàs solum iure pertinebant. An verò ita concesserit Martinus, & Sixtus infrà notabimus, potuerunt tamen ita concedere.

Autoris placitum. Sed quòd ita concedi posset licentia alicui, vt absoluatur à reseruatis cũ obligatione illa iterum confitendi superiori, qui licentiã contulit, in quo hęc nostra doctrina fundamentũ habet, existimo esse probabile, & de facto ita esse concessam in aliquibus casibus ex sententia multorũ dicemus inferiùs, & ita in nostra Societate cõcessũ est iter agentibus, aut ijs qui in alijs Collegijs negotiorũ causa versantur, imò existimo id fieri posse sola volũtate, & potestate superioris reseruantis casum sine cõsensu
27 inferioris, ita quòd sola autoritate reseruantis hæc obligatio induci possit, & sine consensu inferioris acceptantis illã quẽ dicebant esse necessariũ Paludan. & Nauarr. Gerson verò nõ fuit ausus quidquã in hoc casu asserere. Quia si necessarius esset consensus pœnitẽtis, maximè vt ipse inijceret sibi obligationẽ, quam superior non poterat, ipse verò inijcere sibi non potest obligationẽ, aut in obligationẽ consentire nisi duobus modis. Primo voto & promissione facta Deo, quã in hoc casu non interuenire omnes concedent, & certè fratres Cistercienses simile votũ non emiserunt, deniq; emisso voto simplici, posset illud commutari, aut autoritate propria in aliquid maius, & melius euidenter, vt certũ est, aut au-
28 toritate multorũ Confessariorum ex priuilegio illis concesso, qui non haberent facultatem in reseruata peccata. Secundo modo contractu inferior obligari posset, quod licèt ego fieri posse existimẽ, videri tamen alicui posset hanc non esse materiã contractus, vt aliquis suo superiori, aut alteri proximo obligetur, sic enim fortasse cõtẽdet aliquis: quòd quis Petro promittat confessurum ei peccata, quæ anteà confessus fuerat, quam sibi injcit obligationẽ, & cur si nolit ea postèà confiteri, reus erit mortalis peccati saltẽ? Cõtractu enim & mutua volũtate aliquis superiori potest obligari in ijs, quæ respiciunt materiã iustitiæ, cedẽdo iuri suo, sed in alia virtutis materia fieri nõ potest nisi ei præceptum incũbat, aut voti obligatio, vel iuramenti. Quòd enim aliqui dicunt cum superior concedat sub conditione licẽtiam, & in hoc cedat iuri suo reseruandi peccatũ illud, quòd inferior promittens verbo teneatur iterum confiteri; parùm alicui videri posset probare, quia hic mutuus consensus superioris, & infe-
29 rioris non versatur circa iustitiæ materiã, quia revera illam promissionem non obseruare non esset contra iustitiam, verba autem promissionis quãdo alia obligatio nõ interuenit, nõ obligãt ad mortale, quia illa non obseruare tantũ est cõtra fidelitatem;

Quid seruẽtur in Societate Iesu.

tem, quod ex ſe mortale nõ eſt, ex mẽte aliquorũ, ſi ſolùm attendatur peccatũ contra illam. Et ita dicent verã non eſſe ſententiã Nauarri, Paludani, & Gerſonis, quã ſuprà retulimus aſſerentium neminem obligari poſſe ad cõfeſsionẽ eorundem peccatorũ, niſi proprius ipſius conſenſus accedat; hũc enim dicent non ſufficere, niſi accedat iuramentũ, aut votũ, neq; ſecundum hanc ſententiam ex conſenſu proprio inferior poteſt ſe obligare ſuperiori in materia obedientiæ ſine voto, quia obedientia naſcitur ex præcepto ſuperioris, non ex conſenſu inferioris, vnde cũ ſuperior nõ poteſt præcipere, non obligabit ratione obedientiæ inferiorẽ ex mutuo conſenſu; & ita dicent minùs defendi poſſe, quod docuit Medina, quòd ſi inferior confiteatur, & ignoret ſub ea conditione eſſe conceſſam facultatẽ, & ita ipſe non promittat expreſſè, teneatur iterum confiteri, quia virtualiter videtur promittere, cum vtatur licentia: hoc ergo dicent minùs eſſe verũ, quia ſi ex promiſſione, & pacto teneretur, & non præcepto ſuperioris (vt ipſe cõcedit eo ſolo obligari non poſſe) debebat eſſe expreſſum pactũ, qui enim ignoranter vteretur illa licentia, vnde ſe obligabat voluntate ſua?

Sententia Nauarr. Paludani, & Gerſonis.

Item Med.

30

Et ſi dicas, quòd ius ſuperioris lædi tur contra iuſtitiam, quando ei non obeditur, maximè accedente contractu illo, reſpondebunt fortaſſe tantùm contra iuſtitiã lædi ius ſuperioris, quando aut remouetur, aut prohibitur à ſuo officio, ſed non obedire præcepto illius, acceptato proprio cõſenſu, non videtur eſſe contra iuſtitiã, imò neq; contra obedientiam adhuc generalẽ, quando ipſe per ſe ſine proprio conſenſu non poterat illud præcipere.

Occurritur obiectioni.

31

Hæc contra eum modũ, quo contractu obligari poſſet inferior ad cõparendũ coram ſuperiori obijci poſſent; nihilominùs tamen vt ſuprà dixi hac eum ratione obligari poſſe exiſtimo; nec quidquam video obſtare quominùs pacti materia eſſe poſſit: eſt enim honeſta, & ſuperior reſeruãdi habet poteſtatẽ. Imò ſubditũ ex vi huius pacti ſub mortali obligatum manere arbitror, iterũ peccata illa ſuperiori confiteri; ſecùs enim graue illi inferretur damnum eiuſq; ius, & poteſtas pernicioſa violatione eluderetur. Omitto ex ſola fidelitate in re graui mortalis criminis reatum oriri poſſe, probabile eſſe. Quod licèt ita verum exiſtimem, arbitror tamen ſi ex ſola poteſtate reſeruationis hanc obligationẽ emanare defendamus, quod ego diſputationis gratia nunc contendo, inferioris conſenſum neceſſarium non eſſe. Et forſan Doctores citati, qui aſſerunt cõſenſu inferioris accedente obligari poſſe, debent intelligi cum voto, aut iuramento, quãuis Medina hanc non patiatur expoſitionem, vt ex eo quod retulimus ex ipſo conſtat, & ſecundũ hunc modũ quem defendimus dicendum eſſet falli Nauarr. cũ dixit non alia ratione obligare ſtatutũ illud Ciſtercienſiũ, niſi quia conſenſu inferiorum conditũ fuit, vnde enim ei conſtat de conſenſu inferiorũ, cum vt ipſe Dionyſius refert, ipſe, & multi alij ægrè ferrẽt ſtatutum illud? Tum etiã quia ſi ſuperior non habet poteſtatem condẽdi legẽ aliquã, quia materia non eſt legi conueniens, etiamſi accedat conſenſus inferiorum, non habebit ſtatutũ illud vim legis; ſtatutum enim eſt lex inquantũ eſt præceptum, hoc verò ex poteſtate præcipiẽtis prouenit, vnde tunc erit lex quando ſimili præcepto non obedire eſt cõtra rationem, quod non poteſt præſtare conſenſus inferiorũ, ſolùm inferiores conſenſu ſuo ſi voueant, poſſunt ſe obligare, vt quãdo res eis præcipi non potuit, ipſi ſe obligent, ſi aliàs opus eſt bonũ, etiamſi in præcepto nõ poſſit conſtitui, & tunc nõ lege ſuperioris, ſed voto obligantur. Fratres verò Ciſterciẽſes in eo caſu non vouerũt ſe ſeruare ſtatutũ illud, oppoſitum enim aſſerere eſſet ſine fundamento diuinare; initio verò in profeſsione tantùm vouerũt obedire ſuperiori in ijs, quæ ipſe poſſet præcipere.

33

Sed tertiò aduertendum eſt hanc ſuperioris poteſtatem reſeruare ſibi illa peccata tandem ad ipſum in confeſsione deferẽda, nõ ea ratione qua aliqui exiſtimant, ſic enim vt dicemus eneruaretur poteſtas reſeruandi ſibi peccata, ſcilicet non quia ſuperior cõcedat inferiori poteſtatem abſoluendi ſub ea conditione, vt pœnitenti hũc imponat obligationem iterum illa confitendi in modum ſatisfactionis, ſicut aliud opus virtutis imponere poteſt, & ita inferior Cõfeſſarius imponat illud ſatisfactionis opus, vt obſeruet conditionem; hac ergo ratione tantùm nõ eſt dicendum id fieri poſſe. Primò quia ſic pateret locus fraudi, & eneruaretur tota facultas reſeruandi caſum, ſic enim inferior Sacerdos, qui abſoluit, poſſet poſteà tollere illam pœnam impoſitam cõmutando in aliam, ille enim

Tertiamotio.

34

Probatur ab inconuenienti primò.

non

non habet præceptum à ſuperiori Paſtore non tollendi illam pœnam, aut non commutandi, poteſt enim ille inferior Confeſſarius non eſſe ſubditus illius, qui conceſsit facultatem, vt ſi ſuperior religionis concedat inferiori ſubdito iter agenti, vt abſoluatur à quo voluerit Sacerdote ſeculari, etiam approbato, cum obligatione tantùm comparendi in peccatis reſeruatis, tunc ille Sacerdos, quia ſub cõditione accipit facultatem illam, tenetur ne faciat iniuriam ſacramento eam pœnam imponere, quia niſi imponat nõ poterit abſoluere, cum aliàs non concedatur ei facultas, ſed poſteà nõ habet aliud præceptum illius, qui reſeruauit caſum, mutata ergo poſteà voluntate, poterit optimè illam pœnitentiam commutare, aut
35 quare non? & ita ſatis erit initio habeat ille intentionem imponẽdi pœnitentiam, ſine hac enim nõ haberet facultatem abſoluendi, ſed poſteà non pendet abſolutio iã impenſa ex pœnitentia illa, vt opere compleatur, poterit ergo pœnitens illius petere commutationem ab eodẽ Sacerdote, & forſan ab alio, & illam concedere, obſeruatis tamẽ quæ infrà dicemus in materia de ſatisfactione de mutãda pœnitentia

Secundum inconueniẽs. Secũdò ſequeretur hac ratione inferiorem Sacerdotem, qui nõ haberet poteſtatem reſeruandi caſus ſibi, quia non habet niſi iuriſdictionem delegatam, quam ſubdelegare non poteſt, dum alicuius audiret confeſsionem, ſi imponeret illi pœnitentiam hanc, iterum illa peccata ſuo Parocho, aut Paſtori ordinario confitendi, diceretur reſeruare illa pecata, quod eſt apertè falſum, alius enim Sacerdos habẽs eandem delegatam poteſtatem, audita illa confeſsione, poſſet commutare illã pœnam in aliud opus, quod non poſſet ſi eſſet reſeruatio, non ergo oritur hæc obli-
36 gatio comparendi coram ſuperiori quando inferiori conceditur facultas abſoluendi cum eo tamen onere, vt inferior obligatus maneat, niſi ex poteſtate ſuperioris, non ex eo, quòd inferior Confeſſarius imponat illam pœnam, ad quã ſi rationabilis eſt cogere poteſt virtute clauium, vt in materia de ſatisfactione dicemus, ſed ex poteſtate ſuperioris immediatè, quam habet in conſcientiæ foro reſeruandi ſibi iudicium illius peccati vltimum in cõfeſſione. Vnde ſequitur, quòd ſi inferior aliquis à ſuo Paſtore hanc facultatem accipiat, vt iter agens à quocumque approbato abſoluatur à reſeruatis, maneat tamen obligatus comparere corã ſuo Parocho, aut Paſtore, etiamſi pœnitens nihil dicat de hac reſeruatione illi Cõfeſſario, nec ille imponat eam pœnam in confeſsione, ſed tantùm bona fide abſoluat, valet abſolutio, & ille pœnitens manet obligatus cõparere coram ſuo Paſtore, quia obligatio prouenit non ex Sacerdote imponente pœnam, ſed ex ſuperiori reſeruante ſibi vltimum iudicium, & ita ad illud obligãte; nec obligandus eſt inferior ille dicere 37
Sacerdoti cui ad tempus fit commiſsio illud eſſe peccatum reſeruatum, & vt imponat ei eam pœnitentiam iterum confiteri ſuperiori. Quòd ſi ex pœna ſatisfactionis proueniret illa obligatio, teneretur id dicere, vt conſtat, & vt infrà dicemus, ita obligare poteſt quicumq; ſuperior, qui caſus reſeruare poteſt ſibi, aut alteri, & facultatem tribuere ab eis abſoluendi (niſi à maiore impediatur vt poteſt) vt ad ſe, vel ad illum maneat recurſus.

Vnde quartò notãdum, vt explicemus hanc poteſtatem ſic obligãdi inferiorem, vt teneatur redire ad ſuperiorem, & iterũ confiteri ex poteſtate reſeruationis in foro confeſsionis prouenire, hanc poteſtatẽ competere Paſtoribus ex natura, & inſtitutione huius ſacramenti, & iudicij. Conſtat enim vt iam notauimus dubio præcedenti ex Concilio Triden. ſeſſ. 14. c. 7. cũ huius ſacramenti abſolutio verè ſit ſentẽtia iudicij, poſtulare iuriſdictionẽ in abſoluente, & conſequẽter Iudicẽ ſuperiorem huius iudicij cui ex officio competit iudicare, reſeruare ſibi, aut alteri poſſe pecatorũ quorundam iudiciũ in foro pœnitentiæ, ita vt non ſatisfiat præcepto di- 38
uino confeſsionis, donec ab illo iudicẽtur peccata, qui ea reſeruauit, aut cui cõmiſit ſimilẽ reſeruationem. Vnde cũ obligatio huius ſacramentalis iudicij ſit nõ tantùm vt remittantur verè peccata, ſiquidẽ iam remiſſa per cõtritionem, adhuc obnoxia manent huic iudicio, quia obligatio hæc eſt, vt tandem hæc peccata iudicentur à ſuo Iudice, parùm ergo refert ſi interim ex commiſsione ad tempus abſoluta, & iudicata ſint ab alio, quia reſeruatio ex natura iudicij hoc operatur, vt tandem cauſa illa deferatur ad ſuperiorem, non quia abſolutio à culpa, pẽdeat vſquequò ſupe-

Quartum notabile.

rior,

rior, qui reſeruauit abſoluat, quia iam diximus ex natura huius iudicij, etiã remiſſis peccatis quoad culpam manere obligationem deferendi peccata ad illud, vt tandẽ iudicẽtur, ſic ergo reſeruans ſibi quaſi iudicium peccatorum, poteſt obligare, vt ei vltimò fiat confeſsio illorũ, ex poteſtate tantùm reſeruationis, etiãſi ad tempus conceſſerit alteri facultatem iudicãdi. Et

39 quòd obijcit Gerſon vbi ſuprà litera V. ſcilicet ſi poteſt aliquis obligari iterũ cõfiteri peccata, quæ cõfeſſus fuerat, ſequeretur multoties poſſe obligari ad id, hoc inquam nullius eſt momenti, quoniam ratione reſeruationis tãtùm obligari poteſt homo iterum cõfiteri, quæ confeſſus fuerat peccata, quia reſeruatio tantùm eſt ad vltimum iudiciũ ſuperioris, aut alterius quem ipſe aſsignauerit, & ita vt iterũ tantùm cõfiteatur, obligari quis poterit. Imò verò ex hoc ſequitur non ſatis eſſe ſi facta reſeruatione hac, ipſe poſteà audiens peccata illa reſeruata, liberè ſine vltima confeſsione dimittat pœnitentem, ſed opus eſt, vt ipſe, vel alius ex eius commiſsione ſacramẽtaliter abſoluat, quia cum ipſe ſacramentaliter in foro conſcientiæ reſeruauerit vltimum iudicium, adhuc peccata illa obligata manent, vt ſubeãt iudiciũ

40 pœnitentiæ, & hoc ex iure diuino ſic modificato per ſuperiorem, quia iure diuino tenetur quiſque ſuo Sãcerdoti, & Paſtori confiteri, & ſi ille commiſit alteri ad tempus, habuit ius reſeruandi ſibi, obligationemque imponendi, vt vltimò ad ſe illa peccata deferrentur, & ita maneat adhuc ſub obligatione confeſsionis; vnde ipſe tenetur abſolutionem impendere ſacramentalem, aut alteri committere, & ita implebitur præceptum confeſsionis, quia reſeruatio reverà fit ad iudicium cõfeſsionis, non verò ad iudicium exterius, &c. Vnde non ſatis erit ſine confeſsionis ſacramento illa audire peccata, & abſque abſolutione ſacramentali hominem dimittere. Secus eſſet quando abſolutè alicui committitur inferiori poteſtas abſoluendi à reſeruatis, ſic enim ipſe fert vltimum in confeſsione iudicium, vnde poſteà non poteſt accedere ſuperioris reſeruatio obligans iterum illa peccata cõfiteri iudicanda in confeſsione: & ideò cũ

41 aliquis ad tempus abſoluitur à reſeruatis, cum illa adhuc reſeruatione, non manet obligatus alia confiteri, quàm quæ reſeruata erant, ad ea enim tantùm ſe extendit poteſtas reſeruantis. Sed quòd hoc fieri poſſet hac ratione reſeruationis in foro confeſsionis conſtat, quia de facto ita factum video in noſtra Societate, vt abſolutus interim teneatur tandem ad ſuperiorem in confeſsione ſua peccata deferre, quod iam diximus nõ ex poteſtate imponentis pœnam, & ſatisfactionem in cõfeſsione prouenire.

Gerſonis obiectio dilui tur.

Cõfeſſus reſeruata cũ onere comparendi coram ſuperiori ſacramentaliter à ſuperiori abſolui debet.

Probatur ex vſu Societatis Ieſu.

Imò in iure ita factum eſſe nonnulli contendunt ex cap. *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in 6. & in cap. *De cætero*, & cap. *Ea noſcitur*, & alijs de ſententia excommunicationis, & in extra. *Inter cũctas*, de priuilegijs; quod qua ratione intelligendum ſit ſequenti dubio declarabi 42 mus, & ita Sot. Can. Viguer. quos infrà citabimus etiam docent de facto abſolutum ab inferiori ex cõmiſsione propter inſtantem neceſsitatem, teneri iterũ reſeruata confiteri ſuperiori, aut cui ipſe cõmiſerit, & ita noſtram ſententiam de poteſtate reſeruationis apertè ſequũtur, cũ doceant de facto ita eſſe, quod inferior ita abſolutus tenetur iterum confiteri etiã in Epiſcopali reſeruatione, & quacũq; alia, quæ non habet annexam excõmunicationẽ. Quod notaui propter id, quod ſequenti quæſtione dicemus, modo ſatis ſit ex dictis colligere quomodò poſsit imponi præceptum peccata eadem iterum confitendi, quod docuit Maior, & quomodò id non poſsit, quod modò quærebatur.

Vltimò addendum eſt forſan tempore Mart. ita conceſſam fuiſſe facultatẽ fratribus mendicantibus, vt cõfeſsi illis nihilominùs manerent obligati confiteri Parocho, vel alicui de eius licentia, & ita intelligit Adr. vt locũ haberet in ijs fratribus, qui expoſiti fuerant ad prædicandũ, & audiendas cõfeſsiones à ſuis Prouincialibus, & Capitulis tantùm, vt ij tantùm haberẽt facultatẽ audiendi, ita vt ſubditi manerẽt 43 obligati iterum Parocho confiteri, & forſan hac ratione damnabatur ille F. Ioan. Angeli à Doctoribus Pariſiẽſ. quòd aſſereret confeſſos fratribus mendicantibus non teneri iterum confiteri Parocho, & forſan ad hoc alludit Sixtus IIII. in extra uagãti, *Vices*, iam citata, quod fieri potuit hoc modo, vt probauimus, vt illa peccata eſſent reſeruata Parocho, interim tamen abſolui poſſent à mendicantibus, vnde nõ placet, quod docet Adrian. quòd confeſsi

Quid conceſſum fuerit tempore Martini V. fratribus mendicantibus.

mendi-

mendicantibus ita obligabantur confiteri Parocho eo anno, vt confiterentur eadem peccata ſi alia non commiſiſſent, ſin minùs ſufficeret confiteri ea quæ cõmiſiſſent poſteà: hoc ergo non placet, quia ſi iſti obligabantur iterum confiteri, cum revera tãtùm ſemel in anno tenerentur ad confeſſionem, ideò eſſet quia reſeruarentur eorum peccata Parocho, & interim concederetur facultas pro tempore alteri confiteri, vnde ex iure reſeruationis tenebantur iſti iterum confiteri, ergo eadem peccata, aut nulla alia ſi ad eadem peccata non tenebantur, ita illud docuit Adrian. quæſt. illa 5. de confeſsione, §. *Ad argumenta*, vnde nõ intellexit illud de prẽſentatis ab Epiſcopo, & examinatis iuxta decretum Bonifacij. Sed cum de hac extrauaganti Martini non conſtet, non poſſumus ita clarè loqui, ſatis ſit ita potuiſſe fieri vt diximus. Certum tamen eſt tempore Ioann. 22. qui præceſsit Martinum iam damnatum fuiſſe Ioãnem de Poliaco, qui dicebat confeſsum fratribus mendicantibus teneri iterum confiteri Parocho, nec oppoſitum concedi poſſe à Pontifice, quod iam nos diximus falſum eſſe, in quo optimè damnatur. Forſan poſteà Martinus reuocauit eam conceſsionẽ, & ideò ſtatuit, quod ſuprà retulimus: ſatis ſit vtroque modo fieri poſſe, & ita meritò damnari Ioannem de Poliaco à Ioann. 22. in extrauaganti, *Vas electionis*. De hæreticis, inter communes. At verò forſan Sixtus IIII. ideò dixit, vt fratres deſiſterent ab ea prædicatione, non quia vellet ſubditos manere obligatos confiteri Parocho, ſed ne eſſent occaſio Parochis diſſẽſionis. Sed huius dubij reſolutionem veriorem iuxta priam opinionem Sancti Thomæ adducemus quæſt. 93. artic. 1. in fine vbi conſtabit quid ſit falſum, aut quid verum ex his, quæ attulimus pro ſecunda opinione, & ſoluemus, quæ in eius confirmationem adduximus.

DVBIVM VIII.

Vtrùm commiſſa ſit de facto inferiori hæc poteſtas abſoluendi à reſeruatis in aliquibus caſibus, ita vt poſteà abſolutus teneatur illa peccata iterum ſuperiori confiteri?

1 CErtum eſt, quòd ad primum attinet (ſcilicet quibus caſibus ſuperiores cõceſſerint facultatem inferioribus abſoluẽdi à reſeruatis) in extrema neceſsitate conceſſam eſſe hanc facultatem, vt conſtat ex cap. *De cætero*, & cap. *Ea noſcitur*, & cap. *Quod de his*, de ſentẽtia excommunicationis, & in cap. *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in ſexto. Imò hunc fuiſſe perpetuum morem in Eccleſia, vt nullum in eo articulo peccatum reſeruatum eſſet, quod eſt à quocumq; abſolui poſſe, docuit Concilio ſeſsione 14. cap. 7. & ſuprà artic. 2. dub. 1. probauimus, hanc fuiſſe tempore Dionyſ. Alexan. conſuetudinem, ex Hiſtoria, quam ibi ex illo retulimus quam refert Euſebius.

Conc. Trid. In extrema neceſsitate omnibus Sacerdotibus conceſſa eſt facultas abſoluendi à reſeruatis.

Secundò in caſibus Summis Pontificibus reſeruatis variè cõceditur licentia Epiſcopis ab eis abſoluendi, vt in ca. *De cætero*, & cap. *Ea noſcitur*, & cap. *Quod de ijs*, de ſententia excommunicationis, & in ſumma caſus ij ſunt, mulieres, ſenes, valetudinarij, ſed membris impediti, qui excuſantur rationabili cauſa ab itinere abſolui poſſunt ab Epiſcopo: & quamuis in cap. *Ea noſcitur*, dicatur, vt pauperes nihilominùs accedant ipſi ad Pontificem, nec ab Epiſcopo abſoluantur, hoc tamen intelligitur, vt inquit ibi Gloſſa, quando paupertas eis non eſt impedimentum Romam eundi, qui enim grauaretur ita paupertate, gauderet eodẽ priuilegio, vt habetur in cap. *Quod de his*, de ſententia excommunicationis. In caſibus verò reſeruatis Epiſcopis de iure communi, non video in aliquo caſu conceſſam licentiam abſoluendi inferioribus Sacerdotibus, & Paſtoribus, vnde in vnaquaq; dicecesi obſeruandum eſt ſecundum morem illius. Ex ijs forſan intelligitur, quod docet Concilium Trident. ſeſſ. 14. c. 7. ijs verbis, *Extra quem articulũ*, ſcilicet mortis, de quo dixerat in eo nullum eſſe reſeruatum peccatum, *Sacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis id vnum pœnitentibus perſuadere nitãtur, vt ad ſuperiores, & legitimos Iudices pro beneficio abſolutionis accedant*: vbi Cõcilium planè docet omnibus Sacerdotibus conceſſam eſſe facultatem in articulo mortis, ſed extra illum nihil poſſe; loquitur autem in omnibus reſeruatis, quia in reſeruatis Papæ in aliquibus alijs caſibus, aliquid poſſent Epiſcopi, vt diximus. Quia ergo in alijs reſeruatis non poſſunt aliquid inferiores, ideò id dixit Concilium, aut quod veriùs puto de Papalibus etiam loquitur, ſed non reſpectu Epiſcoporum, quibus iam vidimus concedi in aliquibus caſibus poteſtatem abſoluendi, ſed reſpectu aliorum Sacerdotum,

Quãdo Epiſcopi poſſint abſoluere à caſibus reſeruatis Summo Pontifici.

2

3

cerdotum, quibus nec in Papalibus, nec Epiſcopalibus conceſſa eſt facultas de iure (niſi ex commiſsione Epiſcopi) in aliquo caſu niſi in mortis articulo, & ideò dixit de ijs cum extra illum articulum nihil poſſint, eniti debent remittere ad eos, qui legitimè abſoluere poſsint. Conſtat etiam ex dictis, non eſſe contra Concilium Trid. c. *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in ſexto, cum ibi ſupponatur aliquos abſolui poſſe ab alio, quàm ab eo à quo de iure erant abſoluendi, vel propter mortis periculum, vel alia legitima de cauſa, id enim conſtat locum habere in caſibus Pontifici Romano reſeruatis, à quibus abſoluere poteſt Epiſcopus, aliquibus alijs de cauſis, quàm periculo mortis: poteſt etiam ex cõmiſsione ſpeciali abſoluere Sacerdos ſi ei cõmittatur, vnde vniuerſaliter dicitur ibi,
4 qui abſolutus eſt, aut mortis articulo, aut alia de cauſa, quæ poteſt eſſe legitima, vt dictum eſt, tenetur comparere coram ſuperiori, vt infrà explicabimus.

Reſutatur opinio Cani. & aliorum. Canus. Domi. Soto. Ledeſma.

Hinc ſequitur falſam eſſe ſententiã Cani in relectione de pœnitentia 5. p. fol. 108. §. *Secunda concluſio*, & Domin. Soto in 4. d. 18. quæſt. 2. art. 5. ad primum argumentũ, & Ledeſmæ ſecunda quarti quæſt. 8. art. 3. dub. 19. dum aſſerunt extra articulum neceſsitatis extremæ, vt eſt mortis, ſolùm in caſu quo longè abeſt Sacerdos, & inſtat tempus cõmunicandi, aut ob vitandam infamiam, ſcilicet vt religioſus celebret ne in populo notetur, & ſimilis erit ratio, ſi inſtet tempus alicui Sacerdoti celebrandi coram ſuo populo, ne fraudetur diuino officio, poſſe confiteri omnia peccata cuicumque Sacerdoti, & debere confiteri reſeruata: quòd ſi non ſit illis annexa excommunicatio abſolui poſſe, & tunc abſoluitur, in quiunt directè à non reſeruatis, conſequẽter verò à reſeruatis, in quibus & ſimilibus caſibus concedunt poſſe incipi confeſsionem reſeruatorum ab inferiori, & vim ha-
5 bere abſolutionem conſequenter: hæc ergo ſententia mihi non probatur, & latiùs ſequenti dubio impugnabo, quia Concil. docet apertè nihil poſſe Sacerdotẽ in peccata reſeruata extra articulum mortis, tamen etiam infrà oſtendam ridiculum eſſe abſolutionem ferri poſſe tunc conſequẽter in peccata. In eo caſu ille faciet ad vitãdam infamiam, & ſcandalum, quod faceret ſi eſſet excommunicatio reſeruata annexa peccato, in quo caſu inquiunt ij Doctores abſolui non poſſe priùs ab inferiori etiam propter dictas, & ſimiles cauſas, tunc ergo ille erit iudicãdus ſi inſtat maius aliud præceptum, aut infamia notabilis, ac ſi non haberet copiam Confeſſoris, vt reverà nõ habet, & ſic celebrare ſine confeſsione.

An abſolutus à reſeruatis teneatur comparere coram ſuperiori

Ijs ſuppoſitis quibus caſibus concedatur facultas abſoluendi quando ſunt reſeruata, videamus vtrùm ſic abſolutus obligetur cõparere coram ſuperiori, quod initio propoſuimus Naua. in c. 26. n. 26. & Palud. in 4. diſt. 20. q. 1. art. 2. concl. 3. Antoni. 3. p. tit. 14. c. 18. §. 17. Silueſt. verbo, *Confeſsio.* 1. q. 19. in fine docẽt abſolutum in mortis articulo, & idem docet de eo qui abſoluitur in caſu aliquo ex quibus inferiori committitur licentia abſoluendi à caſibus reſeruatis, poſteà non teneri ratione reſeruationis confiteri illud peccatum ſuperiori 6
in confeſsione, vt abſoluatur ab eo, ſed teneri illum coram ſuperiori comparere, ſi peccatum ſuum habebat excommunicationis ſententiam annexam, non vt ſacramentaliter ab eo abſoluatur, quaſi ad confeſsionem iterum manens obligatus, ſed vt recipiat pœnam condignam pro excommunicatione à qua fuit abſolutus, ſed hoc in exteriori foro extra confeſsionem, aliàs ſi nõ compareat incurrit iterum eandem ſentẽtia excommunicationis, vt definitur in c. *Eos qui*, de ſentẽtia excommunicationis in 6. in illis enim capitibus citatis de ſententia excommunicationis dicebatur, vt abſoluti nihilominùs tenerentur comparere coram Pontifice Romano, & cautionem ad hoc præſtarent, recepturi ab eo pœnam dignam peccato, poſteà enim cap. *Eos qui*, decernitur aliter facientes in ſententiam excommunicationis incurrere.

Prima opinio. Nauarr. Paludan. Antonin. Silueſt.

Autoris placitum.

Ego verò exiſtimo, ſicut reſeruatio Romano Pontifici nõ fuit tantùm quoad excommunicationem, ſed etiam quoad peccatum ipſum in foro pœnitentiæ, potuiſſe concedere facultatẽ abſoluendi in illis ca- 7
ſibus inferiori Sacerdoti, aut Epiſcopis ordinarijs, cum reſeruatione tamen peccati in foro conſcientiæ, vt iterum ſi fieri poſſet pœnitens confiteretur Pontifici Romano, aut eius Pœnitentiarijs, & non tantùm reſeruãdo iudicium ſibi in exteriori foro de ſententia excommunicationis à qua abſolutus fuit pœnitens, & cum ita potuerit fieri, vt ex dubio præcedenti conſtat, credo ita factum fuiſſe, cum conſtet reſeruatum fuiſſe tandem vltimò iudicium illius crimi-

nis,

nis,quod ea ratione Nauar.&Palud.& Silueſt.exiſtimant nõ eſſe illam reſeruationẽ in foro pœnitẽtię,quia docent nõ poſſe ad hoc obligari pœnitentẽ,ſi enim poſſet,plane concederent ita fuiſſe in illis capitibus ſtatutũ,quia nõ eſſet cur in foro pœnitẽtię negaretur factũ;ſed oporteret eos memores eſſe,qui etiam docent, vt præced. dub. diximus pœnitentẽ poſſe obligari conſenſu ipſius accedente,cum ergo in illis capitibus ſtatuatur id,vt abſoluatur pręſtita cautione,ergo & accedente conſenſu illius potuit,ergo obligari ſic ad iterum cõfitendũ, cur ergo ita factũ eſſe negabimus? Quòd ſi dicas in c.*Eos qui*,tãtùm ſermonẽ eſſe quãdo erat excõmunicatio annexa peccato reſeruato,&pro illa obligantur illi cõparere, reſpondeo verum eſſe tantùm caput loqui
8 in eo caſu,quia Sedi Apoſtolicæ tantũ reſeruãtur peccata cũ excõmunicatione, ſed obligationẽ illã cõparendi,vnde cõſtat tantùm eſſe cõparendũ in foro exteriori,& nõ in foro pœnitentiæ ratione reſeruationis? Cũ enim verè iam ſit ablatũ peccatũ,&excõmunicatio, cur inferior cogi poteſt ex autoritate Iudicis ferendi excõmunicationẽ,vt ille cõpareat ab eo iudicãdus? & ratione poteſtatis reſeruãdi in foro cõſcientiæ peccata,nõ poterit cogere,vt cõpareat iudicãd⁹ vltimò,& curãdus in foro cõſciẽtię, ad hoc enim eſt reſeruatio,nõ vt auferatur peccatũ tantũ quoad culpã,quia etiã iã remiſſũ quoad culpã per cõtritionẽ reſeruatũ manet,ſed vt cõueniens ei à prudẽtiori, & maiore Iudice adhibeatur medicina, ꝙ locũ habet etiãſi iam quis illud ex cõmiſſione ad tẽpus cõfeſſus fuerit. Et huic ſentẽtię fauent Can.&Sot.vbi ſuprà,dũ enim cõcedũt in illis caſibus poſſe inferiorẽ abſoluere à caſibus reſeruatis,inquiũt manere obligationẽ iterũ confitẽdi illa ſuperiori,&palàm loquũtur quando nõ erat excõmunicatio annexa peccato,cur ergo ſi ille abſolutus fuit verè, & cõfeſſus iterũ illa confiteri
9 tenetur,niſi ratione reſeruationis, vt vltimò iudicentur à Iudice, qui potuit ſibi reſeruare illorum iudicium in confeſſione.

Satisfit obiectioni.

Aliquorũ effugium.

Sed forſan dicet aliquis in eo caſu hos Doctores cõcedere manere obligationem cõfitendi reſeruata ſuperiori,quia inferior in eo caſu nõ habebat poteſtatẽ in illa directè,ſed conſequẽter, ſed in articulo mortis non manet obligatio, quia cum ſit cõmiſſa abſolutio, habent directè in reſeruata quicumq; Sacerdotes poteſtatẽ, & ita directè abſoluũt, peccata verò directè abſoluta nõ ſunt iterum materia neceſſaria confeſſionis,nec eſſe poſſunt: vnde Ledeſ.2.4.q.illa 8.artic.3.dubio 19. cum doceat non poſſe aliquem obligari,vt bis eadem peccata cõfiteatur, tamen eodem art.dub.3. concl.7. docuit cum Soto,&Cano, quòd eo caſu ratione ſcandali poteſt inferior priùs abſoluere ab omnibus, ſed reſeruata ſunt confitenda iterum ſuperiori.

Præcluditur.

Sed contra hoc eſt,quòd directè abſoluere à peccatis nihil aliud eſt, quam audire illa in confeſsione, & nihilominùs ea abſoluere poſſe, & ita de illis cum alijs ferre iudicium abſolutionis: ſi ergo tunc inferior ita abſoluit poſtquam audiuit, 10 ergo directè abſoluit,& ex facultate quam ij Doctores dicunt tunc habere Confeſſarium, & tamẽ docent manere obligationem confitendi illa ſuperiori. Sed revera, vt ſequenti dub. dicemus videntur docere tunc abſolutionem eſſe à reſeruatis conſequenter,ſicut quando obliuioni tradita eſſent,ſecus atque in extrema neceſsitate, & cum inferior habet poteſtatem abſoluendi à reſeruatis. Tum etiam ſi ille pœnitens in eo caſu tantùm haberet reſeruata à quibus abſolueretur,&nulla alia diceret inferiori, poſſet illum abſoluere ſecundum horum ſententiam,ſi poterat cum alijs, quæ enim maior ratio,vt intelligatur habere facultatem abſoluendi cum alijs; non verò per ſe illa ſolùm? Quòd ſi ab illis ſolùm abſolueret,maneret obligatus illa confiteri, & tamen directè eſſet abſolutus,aut qua ratione dum ab illis abſoluitur quãdo cum alijs explicata fuerunt in confeſsione, teneretur coram ſuperiori confiteri illa, cum verò ſolum ab illis abſolutus eſt non teneretur? Sed ſeq.dub. hoc magis explicabitur, 11 & quid verum ſit definiemus. Satis ſit ſecundum hos Doctores propter reſeruationem manere obligationem cõfitendi illamet peccata,quę tamen in confeſsione explicata fuerunt, & remiſſa quoad culpam, & revera Ledeſma in eo, quòd aſſerit non poſſe obligari aliquem peccata ſua iterum confiteri, non meminit illius modi, quem nos diximus ratione reſeruationis, vnde non mirum ſi negauerit ſententiam Maioris.

Quid tandem in hoc dubio, & duobus pręcedentibus verius autor iudicauerit vide infrà quæſtione 92.articulo 1.in fine. dubio 6.

DVBIVM IX.

Quomodò pœnitens habens casus reseruatos cum inferiori Sacerdote, & Sacerdos cum illo se debeat gerere, & quomodò cum superiori, & superior cum illo?

1 QVærimus modò, an cum aliquis habet casus reseruatos, & primò adit inferiorem Sacerdotem nō habentem cōmissionem teneatur illi omnia confiteri etiam reseruata, & ille possit absoluere ab omnibus cum obligatione tamen comparendi. Prima opinio est asserentium debere fieri confessionem omnium peccatorum in quocumq; casu, cū illa sit de iure diuino, & inferior in quocumq; casu potest absoluere, & eius absolutio gratiā conferet, manebit tamen semper obligatio comparēdi coram superiori pro reseruatis, ita docet Henr. quodli. 1. q. 29. & 30. expressè Palud. in 4. d. 17. q. 5. art. 1. num. 11. Ioann. Medina C. de confessione quæstione, *De integritate absolutionis*, & quæstione sequenti, & Durand. in 4. dist. 17. q. 15. nu. 8. hanc esse inquit consuetudinem in Ecclesia. Eam videtur tradidisse D. Th. in 4. d. 17. q. 3. art. 4. q. 2. ad 4. erat enim argumentum non semper debere esse integram confessionem, quando scilicet fit Sacerdoti, qui non habet facultatem absoluēdi ab omnibus, quia sunt aliqua superiori reseruata. Respondet ergo ijs verbis: *Ad quartum dicendum, quòd etiamsi Sacerdos non possit de omnibus absoluere, tenetur sibi omnia confiteri, vt quantitatem totius culpæ agnoscat, & de illis de quibus non potest absoluere ad superiorē remittat*, hæc ille; vnde videtur docere inferiori faciendam esse integrā confessionem necessariò, hoc verò non alia ratione nisi si absoluere debet, ergo sentit quòd tunc potest absoluere cum obligatione remittendi pro reseruatis, vt iudicetur pœnitens à superiori. Sic etiam docuit Nauarr. in c. *Consideret*, §. *Cautus*, de pœnitentia d. 5. num. 13. & infrà. Viguer. in sum. c. 16. §. 4. versic. 17. circa medium. Gabr. in 4. d. 17. q. 1. art. 3. dub. 2. in 2. casu, quem ibi adducit Angel. verbo *Confessio*. 5. num. & 9. & Siluester verbo *Confessio*. 1. q. 19. Maior d. 17. quæst. 5. conclusione 3. Antonin. 3. par. titulo 14. cap. 18. §. 6. Gerson. 2. par. tractatu, *De absoluendi potestate*, qui habetur Alphabeto 33. Litera N. & eadem 2. par. sermone, *De pœnitentia in Cœna Domini*, qui habetur Alphab. 41. Litera G. Almain. distin. 17. quæst. 1. art. 2. eam paucis insinuare videtur Caiet. in summa verbo *Confessio sacramentalis*, conditio. 10. Petrus à Soto lectio. 10. de confessione. Ij ergo Doctores conueniunt, quòd confessio debeat integra fieri inferiori si ab eo priùs est absoluendus, & quòd non sufficiat nō reseruata tantùm dicere inferiori, & reseruata superiori, & ita cōfessio facta duobus sit integra, sed quòd confessio vni eorum debeat integrè fieri: vnde concedunt, non posse diuidi confessionem, sed integram esse debere, sed diuidi posse absolutionem, vt illa detur quorūdam, non verò aliorum.

Prima opinio. *Henricus.* *Paludan.* *Ioan. Med.* *Durand.* *D. Thom.* *Nauarr.* *Viguer.* *Gabriel.* *Angelus.* *Siluest.* *Maior.* *Antonin.* *Gerson.* *Almainus.* *Caietan.* *Pet. à Soto.*

2

3

Hoc de integritate confessionis vni latiùs probat Medina vbi suprà, quamuis in hoc Gerson Alphabeto illo 41. dicat, se nō audere damnare sententiam eorum, qui asserunt diuidi posse confessionem in hoc casu, vt quædam peccata tantùm inferiori, quædam superiori dicantur; quod ita docuerat Alexand. 4. part. quæst. 18. memb. 4. artic. 5. §. 2. ad vltimum, cum consensu tamen inquit inferioris, sic enim qui diuidit confessionem non mouetur verecundia, & prauo affectu, sed ex optimo fine, maximè de consensu Confessarij. Imò Petr. de Sot. ita inquit esse maximè probabile, & Antoni. vbi suprà, docet contrarium demonstrari non posse, sed tantùm esse probabile; conueniunt tamen, quòd si dicantur omnia inferiori, priùs poterit absoluere sacramentaliter, sed cum obligatione comparendi coram superiori pro reseruatis, & ei tantùm tenebitur reseruata referre. Prima ratio pro hac communissima sententia potest esse, quia absolutio sacramentalis supponit iam remissum peccatum quoad culpam per contritionem, quæ est necessaria dispositio in hoc sacramento, absolutio verò sacramentalis hoc operatur, vt tollat debitum comparendi in iudicio confessionis, & recipiendi pœnam à Sacerdote iniunctā in medelā peccatorū, vnde impendi potest absolutio sacramētalis à Sacerdote, quæ effectū habeat in quędā peccata, nō verò in alia, quia reseruata sunt, sicut ligatus multis obligationib⁹ absolui potest ab vna, & nō ab alia, & ita nō diuiditur effect⁹ sacramenti, qui est remissio culpæ, quæ fit ipsa cōtritione, sed tollitur obligatio, quorumdā peccatorū ab inferiori Sacerdote, cōparendi iterū in cōfessione, & non tollitur ab alijs: si autem aliquid obstaret, ne posset ita

Probatur primò.

4

ita conferri abſolutio, eſſet ne diuideretur peccatorum remiſsio quoad culpam, cum impium ſit à Deo dimidiam ſperare ſalutem, ſed non obſtat hoc, cum iam per contritionem fiat remiſsio omnium quoad culpam, tollere verò obligationem comparēdi coram Sacerdote in confeſsione fieri poteſt circa quædam peccata, quando alia maneant obligata, vt deferantur ad confeſsionem.

5

Inter hos autores non omnes hac vtuntur ratione, ſed ea vtitur Gabriel, Medina, Paludan. Angelus, nec longè abeſſe videtur Siluester, quamuis ipſe cum Henrico doceat ſe ſentire, de quo infrà: nec mirum; ſic enim iſti autores, vt vidimus quæſtione 84. articulo 3. docent claues non operari ad remiſsionem culpæ, ſed ante vſum illarum iam remiſſam eſſe per contritionē, quod ita ſupponere videtur Paludan. loco citato, quamuis infrà diſt. 19. q. 1. ar. 2. concedat efficaciam clauiū in attrito ad remiſsionem culpæ, & maculæ illius, & Medina etiam loco citato cum concedat ſacramentum conferre gratiam, inquit de ſe efficaciam habere, vt remittat omnia ſimul quoad culpam; ſed revera ipſe vult priùs eſſe per contritionem veram dimiſſa. Alij verò citati Doctores huius rationis mentionem non fecerunt. Imò verò Almainus, & Henric. docent ex vi clauium quando quis accedit attritus, remitti peccatum quoad culpam, & ita alia vtūtur ratione, quæ pro hac ſententia ſit ſecunda. Quia reſeruatio non eſt quoad remiſsionem culpæ, qui eſt primus effectus ſacramēti, ſed quoad alios effectus, ſcilicet quoad remiſsionem pœnæ, & reconciliationem cum Eccleſia, ita quòd reſeruantur ſuperiori peccata, nō quia impediatur hac reſeruatione remiſsio culpæ, ſed quia obligetur pœnitens pro eo peccato cōparere corā ſuperiori, vt recipiat reconciliationem cū Eccleſia, & pœnam cōdignam arbitrio illius, & quoad hos duos effectus diuidi poteſt abſolutio, id eſt, abſolui poteſt pœnitēs ab vno peccato, quin abſoluatur ab alio, ſicut cōtingit cum quis habet peccatum reſeruatum, & illius oblitus alia non reſeruata confitetur, tūc enim abſoluitur quoad culpam ab omnibus etiā reſeruatis, ſed non ab obligatione comparendi coram ſuperiore in confeſsione, cur ergo eodem modo non fiet, etiamſi explicentur peccata reſeruata in cōfeſsione? Et quidem ſecundum hos autores ſequitur, quod ſiquis tantùm haberet reſeruata peccata, & illa confiteretur, abſolui poſsit ab illis quoad culpam, & manere obligationem quoad alia quæ diximus, ſiquidem reſeruatio non eſt quoad remiſsionem culpæ. Denique huius ſententiæ autores non explicant, an inferior Sacerdos abſoluere poſsit pœnitentem habentem caſus reſeruatos, quibus annexa eſt excōmunicatio, vel tantùm ſuam ſententiam intelligant, quando ſunt peccata reſeruata ſine excōmunicatione. Solus Angelus verbo *Confeſſio.* 5. num. 10. id etiam extendit quando eſt annexa excommunicatio.

6

Secunda ratio.

7

8

Hæc tamen ſententia ſic explicata, licèt grauium ſit autorum mihi tamen videtur falſiſsima, & primò quidem vt incipiamus ab eo, quod vltimo loco diximus ex Angelo, eſt manifeſtè falſum, quoniam aut excommunicatio ſecundū veriorē ſententiam nō tantùm prohibet ſacramentorum receptionem, vt ex vi ſua impediat effectū ſacramenti reddens nullū ſacramētum vbi iuriſdictio requiritur, vt alibi latiùs, aut ſaltem hoc certiſsimum eſt, quòd ſciens ſe eſſe excommunicatum accedere non poteſt, quia prohibetur in ſacramentis participare etiam minore excōmunicatione ligatus vt habetur in c. *Si celebret*, de clerico excommunicato, &c. vnde Sacerdos, qui ſciens pœnitentem excommunicatū abſoluit, peccabit ſi non poteſt ipſe tollere excōmunicationem, & ita cum ex parte pœnitentis apponatur impedimentum noui peccati irritabit abſolutionem, in quo non video eſſe poſſe controuerſiam inter autores, excipio Angelum.

Non placet prior ſentētia, vt explicatur ab Angelo.

9

Si verò loquamur de peccatis reſeruatis ſine cenſura, in quo caſu credo alios citatos autores loqui, exiſtimo etiam eorum ſententiam falſam, quam vt impugnemus, & rationes illius diluamus, notandū eſt, quod latiùs probauimus q. 84. art. 3. clauium vim tutem ad hoc pertingere, vt maculā peccati delere poſsit, & deleat quoties pœnitēs ſine cōtritione accedit, cū attritione tamē; vnde Sacerdos dū abſoluit audita cōfeſsione, ad hoc primò abſoluit, vt cōferēs gratiā tollat omnia peccata, nō quomodocumq;, ſed tamquā Iudex, proferens ſententiā abſolutionis à culpa, & ita tollēs illam, ſi eam inuenit, ſi verò iam remiſſa fuerat per cōtritionem, quod non ſupponit neceſſariò hoc ſacramentum, auget gratiam, qua remitteret culpam, ſi eam inueniret, vnde, &

Etiam falſa eſt ſi tantùm loquatur de reſeruatis ſine cēſura.

Notatio prima.

gratia illa eſt gratia abſolutionis proue-
10 niens ex ſententia.

Secũda notatio ex Trident.

Secundò ſupponendum eſt, quod docuit Concilium Tridentinum ſeſsione 14. cap. 7. quòd cum ratio iudicij hoc poſtulet, vt ſententia nulla ſit, quæ fertur à Iudice non proprio, poſtulat hoc ſacramentum, & cõſequenter effectus eius proprium Iudicem habentem iuriſdictionem in perſonam, & delicta quæ dicuntur in confeſsione, & ita ſententia quæ fertur, vel à non Iudice pœnitentis, vel à non habente poteſtatem in omnia delicta pœnitentis, erit nulla, vel circa omnia peccata, in primo caſu, vel circa reſeruata in ſecundo. Inde enim infert Concilium eo capite, quòd cum ſententia lata, vt valida ſit debeat ferri à proprio Iudice, meritò viſum eſſe in Eccleſia, vt quorumdam peccatorum abſolutio reſeruaretur iudicio ſuperiorum, in quibus illi tamen eſſent Iudices, habentes veram iuriſdictionem; cum ergo effectus clauium ſit per ſe, & ex natura ſua remiſsio culpæ per ſententiam veram, & ita eſſe debeat à proprio Iudice, ſequitur reſeruationem eſſe peccatorum alicui ſupremo Iudici quo-
11 ad abſolutionem à culpa per ſententiam, & cum hæc non poſsit eſſe vera ſententia, niſi à ſuo Iudice, non erit vera abſolutio quoad culpam, niſi ab eo cui reſeruatũ eſt peccatum illud.

Inferior Sacerdos non poteſt abſoluere à reſeruatis, etiam cũ onere cõparendi coram ſuperiori.

Ex ijs ſequitur, quòd cum pœnitens habet peccata aliqua reſeruata ſi confiteatur inferiori Sacerdoti non poterit ab illo abſolui etiam cum obligatione comparendi coram ſuperiori. Primò tenetur ille inferior omnia peccata quorum memoriam habet confiteri vt ſit integra confeſsio, quia iudicium Sacerdotis ferri non poteſt, niſi integrè cauſa pœnitentis audita, vt diffinit Concilium Tridentinum ſeſsione 14. cap. 5. & ita illa non minùs eſt de iure diuino, quàm ipſa confeſsio. Omitto verò rationes ob quas Gerſon, & Alexander putarunt in hoc caſu non debere eſſe integrã confeſsionem, quia ſunt friuolæ, ſed ſi omnia confiteatur pœnitens, Sacerdos non poteſt abſolutionem impendere, quia ſentẽtia illius abſolutionis eſt quoad culpam, & hæc ſententia non poteſt ex parte eſſe valida, & ex parte nullius effectus, vnde
12 aut debet eſſe omnium, aut nullius peccati, quia ſicut non remittitur peccatum vnũ mortale ſine alio de potentia ſaltem ordinata, ita etiam non poteſt ſententia remiſſionis quoad culpam ferri in vnum peccatum, quin in aliud feratur, & ita qui ab vno non poteſt abſoluere, non poterit ab alio, vnde nec gratiam conferre, qua ea remittantur, quia illa eſt omnium remiſsio: ſed tunc non poteſt iudicium abſolutionis ferre in reſeruata, ergo nec in alia. Quòd verò in reſeruata non poſsit, conſtat, quia circa illa non eſt Iudex ille Sacerdos, vt ſupponimus, ſententia autem lata in hoc ſacramento à non ſuo Iudice eſt nulla, vt definit Concilium ſeſsione 14. capite 7. Quòd ſit non proprius Iudex quoad remiſsionem culpę, inde probatur, quoniam iudicium illorum peccatorum reſeruatur quoad remiſsionem culpæ, vt in primo notando diximus, & non tantùm quoad impoſitionem pœnæ, & reconciliatio-
13 nem cum Eccleſia, ſed dum reſeruatur, vt imponatur ei pœna debita, & medela conueniens pœnitenti à maiori Sacerdote, reſeruatur illi ſententia abſolutionis in hoc ſacramento, vt proprio Iudice, hæc autem eſt ad remiſsionem culpæ.

Effugium præcluditur.

Nec obſtat ſi dicas aliquando accedit pœnitens contritus, & tunc non ſoluuntur peccata quoad culpam à Sacerdote, ergo non ſunt reſeruata tunc quoad remiſſionem culpæ; hoc ergo non obſtat, quoniam in hoc ſacramento ſemper ex vi abſolutionis benè diſpoſito, & contrito confertur gratia, quamuis ei non remittantur peccata quoad culpam, ſed confertur gratia, quæ poſſet verè ex ſententia abſolutionis tollere culpam ſi inueniret, & cum illa gratia ſit data ex ſententia ad abſoluendum, debet dari à Iudice proprio, & cum debeat dari ex integro iudicio cauſæ, debet dari à iudice, qui ſit proprius Iudex circa illa omnia peccata, vnde ſi aliquorum non ſit Iudex, non dabitur gratia illa, quia illa cum datur, datur circa omnia non ad aliqua tantùm. Et hinc conſtat, quàm fal-
14 ſum ſit fundamentum ſecundum opinionis citatæ, quòd ſcilicet reſeruatio peccati non ſit quoad remiſsionem culpæ, ſed tantùm quoad impoſitionem pœnæ, & reconciliationem cum Eccleſia, quaſi ſupponat reſeruationem non eſſe quoad primum, & præcipuum effectum Sacramenti, quod eſt apertè falſum, nam de toto effectu huius ſacramenti dicitur in Concilio ſeſsione 14. cap. 7. ſententiam latam à non ſuo Iudice nullam eſſe, inquit enim abſolutionem huius ſacramenti eſſe ſententiam,

tentiam, eſt autem abſolutio à culpa, vt verè etiam concedunt Almainus, & Henricus qui illa ſecunda vtuntur ratione, ergo à non ſuo Iudice erit nulla abſolutio à culpa, cum in eo ſit verè ſententia, & ſequi debet proprietates ſententiæ; ergo reſeruatio impedit primum illum effectũ, quia inferiorem Sacerdotem facit eſſe non Iudicem illius cauſæ, vt abſoluat à culpa; & mirum eſt cum faciat reſeruatio non ſuum Iudicem in alijs duobus effectibus, in primo tamen non ita, cum ille ſit præcipuus, & in eo verè ſit ſententia, & dicantur illa peccata reſeruata, vt abſoluantur à ſuperiori in eo cap. 7. Concilij.

15 *Conuellitur primũ fundamentum ſecũdæ ſententiæ.*

Primum etiam fundamentum quo plures, vtebantur Doctores, falſiſsimum ſupponit, ſcilicet non remitti peccatum virtute, & efficacia, aut vſu clauium quoad culpam, ſed iam ſupponi remiſſum in contritione, quod iam ſatis impugnauimus quæſtione 84. articulo tertio, inde autem optimè inferebant reſeruationem non eſſe quoad remiſsionem culpæ, & collationem gratiæ, vnde ab inferiori tunc conferri poſſe ſacramentum abſolutionis, & effectum gratiæ operari, quia in hoc non eſt reſeruatio, ſed tantùm in alijs duobus effectibus, ſcilicet impoſitione pœnæ, & reconciliatione ad Eccleſiam in quibus non dubitarem poſſe conferri circa quædam peccata ab inferiori, & non circa alia, quia non videtur ea connexio, quæ in abſolutione à culpa. Sed ſicut falſò nititur principio, vt eo articulo tertio, probaui ita corruit tota ratio.

Abſurda quæ ſequũtur ex ea ſententia.

Sed vlteriùs ex illa ſequitur, quòd nec inferiori teneretur pœnitens confiteri omnia peccata, quia ſi illa tantùm contritione remittuntur quoad culpam, & numquã virtute clauium, & ita reſeruatio non eſt
16 quoad remiſsionem culpæ, ſed quoad duo alia, ſequitur non debere eſſe integram cõfeſsionem, quia ſi integra deberet eſſe, maximè vt omnium ſimul iudicũ ferret Sacerdos virtute clauium, quod quoad remiſsionem culpæ, ſi concederet hæc opinio fieri virtute clauium, concederet conſequẽter debere eſſe omnium, quia vnum ſine alio remitti nõ poteſt, ſed iudicium, quod ſecundum hanc opinionem fert Sacerdos in ſacramento pœnitentiæ, fert circa quædam peccata, & non circa alia, vt ipſi concedunt, Concilium verò Tridentinum ſeſsione decima quarta capite quinto poſtulat integritatem confeſsionis de iure diuino, propter iudicium ferendum à Sacerdote, ergo non erat neceſſarium confiteri omnia, ſiquidem iam quoad culpam remiſſa ſupponuntur ſimul per contritionem, & de reliquo poteſt de vno ſine alio iudicare, & in caſu poſito inferior Sacerdos ita iudicabit, vnde vera erit opinio Gerſonis, quòd tunc non ſit neceſſaria integra confeſsio, quod meo iudicio ſequitur ex hac ſententia. Eam tamen Durandus, meritò cenſet in quartũ, diſtinctione 17. quæſtione 15. numero 11. erroneam, & meo iuditio ita eſt, vnde & illa ex qua ſequitur, & ita Petrus de Soto vbi ſuprà, quamuis optimè inferat, quòd ſi diuidi poteſt abſolutio, ſic etiam & confeſsio, tamen perperam dixit, vtrumque eſſe probabile, & de diuiſione abſolutionis, & confeſsionis, Concilium enim Tridentinũ, vt diximus propter iudicium abſolutionis poſtulat integritatem de iure diuino, & ita non debet admitti illa diuiſio, nec in abſolutione, nec in confeſsione. Quòd autem ſit facienda tunc inferiori integra confeſsio, & non ſit diuidenda, docet Canus 5. parte relectio. fol. 109. §. *Sed quoniam Theologis*, cum tamen in abſolutione concedat diuiſionem, ſed non audet dãnare ſententiam Gerſonis, ſed nec hanc ſuam benè tuetur, inquit enim obſeruandam eſſe legem, quæ vt in plurimùm caſus attẽdit, & non eſſe prętermittendã propter vnũ caſum particularem qualis eſt modò. Sed cum verum ſit vt diximus, quòd propter iudicium abſolutionis deducitur integritas à Concilio, quando iudicium diuiditur, & confeſsio diuidi poterit. Conſtat ergo ex dictis quando inferiori dicuntur in confeſsione peccata reſeruata, non poſſe abſolutionem impendere. 17 18

Aliud abſurdum.

Sequitur ſecundò quòd eadem ratione ſi aliquis tantùm haberet reſeruata peccata accedens ad inferiorem Sacerdotem poſſet recipere abſolutionem, & ita gratiam in ſacramento, quia quoad culpæ remiſsionem, aut collationem gratiæ hæc peccata non reſeruantur, & ita ſequeretur, quòd quilibet Sacerdos adminiſtrare poſſet hoc ſacramentum, ſiquidem ille alias habens iuriſdictionem in pœnitentem poteſt abſolutionem impendere ſolùm auditis peccatis reſeruatis, in quæ iuriſdictionem non habebat, quę omnia ſunt contra Conc. Trid. ſeſ. 14. c. illo ſeptimo, vt

19 latiùs etiam dicemus quæſtione 93.

Obiectio. Si autem dicas cum aliquis habet caſus reſeruatos, ſed illorum oblitus alia confitetur peccata, verè abſoluitur à Sacerdote quoad culpam, & tamen obligatus manet ea confiteri ſuperiori cui reſeruata ſunt, vt ab illo recipiat condignam pœnam, & medelam peccati, non verò abſolutionem à culpa, quam iam habuit, ergo eodem modo quando illa dixiſſet in confeſione, poſſet abſolui quoad culpam, & manere obligatus illa confiteri ſuperiori.

Dilnitur. Reſpondeo diuerſam eſſe rationem, quoniam quando obliuioni traditæ ſunt culpæ reſeruatæ, nõ impediunt abſolutionem aliorum, & conſequenter ipſa ummet, per infuſionem gratiæ, quia cum tunc tantùm detur gratia ex iudicio eorum peccatorum, quę explicata fuerunt in confeſsione, quæ non fuerunt reſeruata, eſt legitima abſolutio, & ſententia, quia ea peccata quorum occaſione impendit abſolutionem, erant ſub ſuo iudicio, & quia legitimè contulit abſolutionem, contulit etiam gratiam, qua remiſit omnia mortalia etiam reſeruata, hæc enim vt dicebamus dubio præceden-
20 ti non irritant abſolutionem, faciendo hominem incapacem abſolutionis, ſicut excommunicatio, niſi inquantùm dum veniunt iudicanda in confeſsione, non ſubduntur iudicio Confeſſarij. Quando ergo exprimuntur in confeſsione, eſt irrita abſolutio quoad culpam, cum illorum, & aliorum debeat eſſe abſolutio vna, & vnũ iudicium, iudiciumque illorum diuidi non poſsit, & ita tunc conferri debeat gratia ex iudicio peccatorum, iudicium verò fieri debeat à ſuo Iudice proprio, & ille inferior Sacerdos non ſit Iudex omnium illorum peccatorum quorum omnium ſimul iudicium eſſe debet, vt feratur abſolutio. Denique ſi dicas tunc peccata reſeruata tantùm abſolui conſequenter, non directè, vnde non requiritur facultas circa illa, hoc iam ſatis conſtat impugnatum, & infrà oſtendemus quomodò ſi aliquis abſoluit à peccato, quod audiuit in confeſsione, aut verè non abſoluit, aut directè ab illo abſoluit.

22 *Secũda opinio. Domi. Sot. Canus. Ledeſma.* Secunda opinio eſt Dominici Soti diſt. 18. quæſtione ſecunda articulo 5. in ſolutione prima, Cani relectione de pœnitentia quinta parte folio 108. §. *Secunda concluſio*, & Ledeſmæ ſecunda parte quarti, quęſtione octaua articulo tertio, dubio tertio, concluſione ſeptima aſſerentium inferiorem poſſe abſoluere à peccatis omnibus etiam reſeruatis cum obligatione tamen comparendi coram ſuperiori pro reſeruatis, non tantùm quando reſeruatorum oblitus fuit pœnitens, ſed etiam quando illa in confeſsione dixit, hoc tamen non concedunt in omnibus caſibus, ſicut prima opinio, ſed ratione alicuius inſtantis neceſsitatis, non mortis tantùm, hoc enim conſtat, ſed quia inſtat tempus communicandi, aut celebrandi, quod ſine ſcandalo omitti non poterit, aut ſimili de 22
cauſa rationabili, non tamen in omnibus caſibus, vt prima opinio. Docent tamen meo iudicio ij Doctores tunc inferiorem Sacerdotem abſoluere conſequenter, à reſeruatis, non per ſe, ſicut cum abſoluit ab illis quando tradita erant obliuioni, & hoc tantùm quando caſibus reſeruatis non eſt annexa excommunicatio, quãdo verò annexa eſt non poſſe.

Non proba-tur. Hæc etiam ſententia mihi non proba-tur: aut enim eo caſu, & ſimili alio, ille inferior habet facultatem abſoluendi à reſeruatis cum obligatione tamen comparendi, & hoc ſuperiori dubio falſum eſſe probauimus ex Concilio Tridentino, & ſi ex epikeia ratione illius neceſsitatis diceretur habere facultatem à ſuperiori, cur etiam non haberet quando eſt illis annexa excommunicatio? Si verò dicamus non habere tunc facultatem à caſibus reſeruatis, & tunc directè omnino diceretur abſoluere, ſcilicet ex facultate, & audita in confeſsione, pręter quę non creditur aliud requiſitum ad abſoluendum directè, & conſequenter iam ille abſolutus ab inferiori non teneretur ad ſuperiorem pro reſeruatis recurrere, quod non concedet prima opinio, nec ſecunda ratione etiam illius neceſsitatis, habere tamen ſupra alia peccata à quibus directè abſoluit, conſe- 23
quenter tamen à reſeruatis tunc abſoluere, quia dum datur gratia ad remittendum non reſeruata directè, eadem conſequenter reſeruata dimittet, ſequitur hoc fieri poſſe extra illud tempus in quacumque occaſione, vt dicit prima opinio, conſequenter enim inquit illa remitti peccata reſeruata, ad hoc autem cum non requiratur facultas ſuperioris, vt tenentur autores vtriuſque ſententiæ docere, non eſt expectanda illa neceſsitas ſcandali, aut ſimilis, ſed in quacumque occaſione,

hoc

hoc autem fieri non poſſe, iam ſatis oſtendimus contra primam ſententiam, ergo & Soti ſententia falſa eſt.

24 *Satisfit obiectioni.* Et ſi dicas fieri non poſſe, vt directè abſoluat ab illis in quocumq; caſu, benè tamẽ cõſequenter, cõtra hoc eſt, quòd hac ratione iam deberent concedere ij Doctores in quocumq; caſu conferri poſſe abſolutionẽ à Sacerdote inferiori, vt cõſequẽter tãtùm tolleret peccata reſeruata, ſiquidẽ tãtũ reſeruatio operaretur ne directè cõferretur abſolutio. Secũdò eſt gratis dictũ, quòd cũ aliquis audit peccata reſeruata in cõfeſſione, abſoluit ab illis quoad culpam, ſed cõſequenter, ſicut ab ijs quæ tradita ſunt obliuioni, qui enim audit peccata in confeſſione, & de illis iudicans impendit abſolutionem, directè abſoluit, quia ex confeſſione illorum omnium ab omnibus abſoluit, ſecus quando tradita erant obliuioni, quia tunc auferuntur illa peccata per gratiã collatam in ſacramento, non ex eorum cõfeſſione, & iudicio, ſed aliorũ tantùm, & ideò cõſequenter tolli dicuntur, & iudicari, quia per ſe nõ deducta fuerant ad iudiciũ, ſicut alia. Vltimò deniq; ideò Concil. Trident. ſeſſ. 14. c. 7. circa finem dixit: *Extra quem articulum* (ſcilicet mortis) *Sacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores, & legitimos Iudices pro beneficio abſolutionis accedant*: ideò ergo ita dixit Concilũ, quia videbatur nullius effectus fore abſolutionem inferioris extra articulũ mortis, hoc autem non dixiſſet ſi poſſet conferre gratiam, & conſequenter ſaltem, vt iſti aſſerũt abſoluere à peccatis reſeruatis, ex quo loco etiam conuincitur prima opinio.

25 *Ex Concilio conuincitur apertè prima opinio.*

Supereſt ergo tertia, & vera ſententia, quòd in nullo caſu vbi nõ fuerit à ſuperiori cõceſſa facultas inferior abſoluere poſſit ſi habeat pœnitens caſus reſeruatos, ſed ipſum debeat ad ſuperiorem remittere, vt ſuperioris præcedat abſolutio, aut facultas ab eo inferiori cõcedatur, quomodò verò abſoluat, & ſub qua obligatione quando ex cõmiſſione, aut in articulo mortis, aut aliàs abſoluit, ſuperiori dubio diximus. Hãc tertiam ſententiam ſequuntur Ricardus in 4. diſtinctione 17. articulo ſecundo, quæſtione octaua ad ſecundum, Adrianus in quartũ, quæſtione quarta, de confeſſio. §. *Sed dubium*, Durandus verò dum varios modos adducit circa caſus reſeruatos in diſtinctione 17. quæſtione 15. nihil ipſe audet definire, ſed incommoda multa numerat, quę videntur ſequi ex illis, eam tamen eſſe conſuetudinem Eccleſiæ docet, quam ſequitur prima opinio, nec habeo alias rationes, vnde hanc ſententiam confirmẽ, ſatis enim ex dictis confirmata manet, & meo iudicio in eo loco Concilij proximè citato exiſtimo traditam eſſe.

Tertia & vera ſentẽtia.

Ricar.

Adrian.

Durand.

Ex dictis infero contra Nauarr. in ſumma c. 9. n. 7. quòd cum aliquis confeſſus eſt peccata reſeruata, & alia non reſeruata, & abſolutus eſt ab omnibus ab inferiori non habenti facultatem, tenetur repetere totam confeſſionem poſteà coram habente facultatem, & non tantùm reſeruata, vt võluit Nauarrus, quia revera illa fuit nulla cõfeſſio, quando enim exprimuntur peccata in confeſſione reſeruata coram non habente facultatem, eſt nulla abſolutio tota, vt dictum eſt; quod intellige etiamſi ignoranter Sacerdos abſoluat, quod probatur hac ratione: quia quando peccata exprimuntur in confeſſione, opus eſt iuriſdictione circa illa, quia circa illa fertur ſententia, & de illis iudicatur, vnde iuriſdictio quamuis non requiratur circa peccata oblita, quia circa illa non fertur iudicium, ad quod tantùm requiritur iuriſdictio illa, tamen eſt neceſſaria circa peccata quæcumq; quæ dicuntur in confeſſione, quia circa illa iudicium fertur; tunc ergo nulla eſſet cõfeſſio, quia nulla eſſet abſolutio, cũ non eſſet iudiciũ omniũ, quæ iudicantur ab habente iuriſdictionem, ſicut cũ aliquis abſolueretur ab eo, qui nullam haberet iuriſdictionem, nulla eſſet abſolutio, nec ignorantia ſuffragaretur. Nec ſatis eſt, ſi dicas tunc ſaltem conſequenter tolli reſeruata, quia iam diximus tunc peccatum directè tolli, quando explicatur in confeſſione, tunc enim fertur de illo iudicium, conſequenter verò tantùm tollitur illud, quod fuit oblitum in confeſſione, quia cum de illo non feratur iudicium, non requiritur ad illud iuriſdictio, veluti ſiquis abſolueret à venialibus, etiamſi circa mortalia nullam haberet iuriſdictionem, mortale conſequenter tolleret, quod ex obliuione prætermiſſum eſſet ob rationem dictam. Ridiculum autẽ eſt dicere tolli peccatũ conſequẽter, quod in cõfeſſione explicatũ fuit, & à Sacerdote in foro pœnitẽtiæ verè iudicatũ. Et ſi propter ignorãtiã prædictã diceremus cõſequẽter tolli peccata illa reſeruata, teneremur cõcedere, quòd ſi Sacerdos putãs ſe habere

Abſolutus à reſeruatis à non habẽte facultatẽ omnia tenetur poſteà confiteri ſu periori.

27

28

iuriſdictionem, audiret confeſsionem alicuius, mortalium peccatorum, & venialiũ, conſequenter tolleret mortalia, quia circa venialia poteſtatem habet, vnde conſequẽter tolleret mortalia, quod tamen eſt apertè falſum, & tamen hæc mortalia reſpectu illius ſe habent, vt reſeruata.

29 *Occurritur obiectioni.* Sed cõtra prædicta dicet aliquis: iure diuino præcipitur integra abſolutio, ſicut integra confeſsio, ſed eſt caſus, & neceſsitas excuſans ab integritate confeſsionis, ergo etiam ab integritate abſolutionis. Reſpondeo diuerſam eſſe rationẽ, quia integritas abſolutionis magis neceſſaria eſt, cũ enim vnũ ſine alio non remittatur, nec vnũ ſine alio in iudicio à Sacerdote abſoluitur, confiteri autẽ non videtur magis neceſſarium, quantũ homo ex ſe poteſt diligentia adhibita moraliter ſufficienti, aliàs in hoc caſu ſi illa neceſsitas, quã fingit ſecunda opinio ſufficit excuſare ab integritate abſolutionis, cur nõ ſufficiet ab integritate cõfeſsionis, quod quã falſum ſit iã oſtẽdimus ſuprà.

DVBIVM X.

Vtrùm quando pœnitens primò adit ſuperiorem qui caſum reſeruauit teneatur illi integrè cõfiteri, & ille teneatur confeſsionem integram audire?

1 *Prima ſententia.* PRima opinio eſt aſſerentiũ, quòd ſi ſuperior non poſsit omnia audire peccata niſi tãtùm reſeruata, excuſatus rationabili cauſa, poterit ab illis tantùm abſoluere ſacramẽtaliter etiã, & remittere ad inferiorẽ ab alijs abſoluẽdum pœnitentẽ. Ita docet Sot. d. 18. q. 2. artic. 5. concl. 2. Pet. à Soto lect. 10. citata de confeſsione Palud. diſt. 17. q. 5. art. 1. n. illo 11. Anton. 3. p. ti. 14. c. 19. §. 6. & videtur ſequi Ricar. in 4. d. 17. ar. 2. q. 8. ad 2. cũ ait ex abſolutione ſuperioris, & inferioris, fieri vnã integram abſolutionem ſacramentalẽ. Nauarrus in cap. *Conſideret*, §. *Cautus*, num. 12. & 18. Gerſon Alphabe. 33. lit. N. Henricus quodlib. 1. q. 29. & Caietan. in ſum. verbo *Confeſsio.* conditione illa 10. Solus verò Sotus, & Caiet. docent hoc poſſe fieri rationabili de cauſa, & nulla alia (inquiũt) neceſſaria eſt, quã continua Prælatorũ occupatio: vnde & reliqui Doctores non facta mẽtione cauſæ legitimæ quaſi ſupponentes eam eſſe ex parte Prælatorum dicunt ita licitum eſſe, & aſſerunt hanc eſſe Prælatorum conſuetudinem, & in Romana Curia; imò Caietan. oppoſitã ſententiam notare videtur temeritatis, quòd velit conſuetudinem damnare Romanæ Eccleſiæ. Ratio pro hac ſententia eſſe poteſt, quia quamuis integritas confeſsionis, vt impendatur abſolutio ſit de iure diuino, tamen rationabili de cauſa poteſt prætermitti, hæc autem videtur continua Prælatorũ occupatio, eſſet enim impoſsibile omnium habentium caſus reſeruatos integras excipere confeſsiones, ergo ex illa nõ mirũ ſi omittatur integritas. Et hãc ſententiã tueri tenẽtur quotquot ſuperiùs dubio præcedenti ſequuti ſunt primã opinionẽ, cõtra quos probauimus, ſi diuidi poteſt abſolutio, diuidi poſſe cõfeſsionẽ, quamuis ferè omnes id negent, vt vidimꝰ; vnde ſi inferior abſoluere poteſt à quibuſdam, & non ab omnibus, ſic etiam & ſuperior, vnde non erit neceſſarium audire omnium integras confeſsiones.

Domi. Sot. Pet. à Soto. Paludan. Antonin. Ricard. Nauarr. Gerſon. Henric. Caietan.

Probatur.

2 *Falſam iudicat Autor.* Hæc ſententia mihi videtur omnino falſa, & quãuis eã dicat Caiet. ita in Curia Romana obſeruari, ſicut vniuerſaliter id docet Henr. contrariũ tamen eſſe in vſu in ea dẽ Romana Curia modò videmus, & ita in praxi eſſe teſtatur Silueſt. Vnde placet ſecunda ſententia, quę eſt Adr. q. 4. de cõfeſſio, §. *Sed dubiũ videtur*, Siluеſ. *Confeſsio.* 1. q. illa 19. qui tamen immeritò pro ſe refert Henric. eſt etiam Vigue. in ſum. c. 16. §. 4. verſic. 17. & Cani 5. p. relectionis de pœnitentia fo. 106. §. *Secunda concluſio.* (Sed neſcio qua ratione pro ſe referat Duran. cum nihil ipſe ibi definiat ex ſua ſententia) aſſerentium, cùm primùm pœnitens adit ſuperiorem, vt ab eo abſoluatur à reſeruatis, nõ poſſe ab illo abſolui ſacramentaliter, vt remittatur ei peccatum, niſi omnia peccata etiam non reſeruata velit audire in confeſsione, vt ſit integra confeſsio. Et eſt facillima ratio pro hac ſententia, quoniam integritas cõfeſsionis eſt de iure diuino, vt docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & ea ratione docet, quia cũ abſolutio ſacramẽtalis ſit vera ſententia, & iudiciũ ferri nõ debet niſi tota cauſa benè perſpecta ſi fieri poteſt, hoc eſt, niſi rationabili cauſa excuſetur, vt ſuprà vidimus art. 2. cũ ergo Sacerdos ille ſuperior, qui reſeruauit ſibi aliqua peccata, dũ ſacramẽtaliter abſoluit ab omnibꝰ peccatis, quo ad culpã abſoluit, & ita omniũ illorũ fert iudiciũ, & ſententiã, omnia illa debet audire, ſecus quando iã quoad culpã eſſet verè abſolutus ab inferiori ab omnibus, vt in art. mortis,

Probatur.

3

mortis,aut quando ipſe haberet aliàs com miſsionem,eo modo vt ſuprà dicebamus, tunc enim tantùm ſupereſt obligatio cõparendi pro reſeruatis,& illà iterum confitendi in vltimo iudicio, ratione tantùm cenſuræ, & non in confeſsione, quia alia verè à proprio Sacerdote,& in vltimo iudicio abſoluta ſunt.

Obiectio diluitur. 4 Quòd verò dicitur integritatem omitti poſſe confeſsionis rationabili de cauſa, hæc autem eſt aſsidua ſuperiorum occupatio,certè eſt falſum, quia præterquàm quòd non ſunt adeò occupati omnes, vt non poſsint vnius, aut alterius confeſsionem excipere (loquor de alijs Epiſcopis præter Romanum)tamen hæc eſſet legitima cauſa quando ita magnæ eſſent occupationes, & nullus alius eſſet presbyter cui committeretur integra illius pœnitẽtis cõfeſsio,& abſolutio ſacramentalis, cũ verò ſint Sacerdotes tot,qui audire poſsẽt confeſsionem illam integrã, cur ſuperior non poterit audiens tantùm reſeruata imponere condignam pœnam in medelam illorum,& cum illius pœnæ obligatione remittere ad aliquem alium Sacerdotẽ, qui ea norma obſeruata audiat reliqua,& pro illis ipſe pœnã imponens abſoluat ab omnibus ſacramentaliter? Ad hoc enim pec-
5 cata reſeruantur iudicio ſuperioris, quia ſunt quædam,quæ maiorem poſtulant in Cõfeſſario diſcretionem,qualis præſumitur ſemper in ſuperiori, vt pœnam imponat,& illis medeatur, hoc autem præſtito à ſuperiori,optimè obſeruat illud ad quod reſeruata ſunt peccata illa, ergo non debet vlteriùs ad abſolutionem ſacramentalem procedere, niſi omnia alia velit audire.

Solùm dici poteſt pro prima opinione durum eſſe cogere pœnitentem dicere in confeſsione peccata ſua ſuperiori ſine fructu abſolutionis,& iterum illa inferiori etiã manifeſtare,ſed quis non videat,& hoc falſum eſſe,nam ſi iſte pœnitẽs habet peccata reſeruata, quæ curanda ſunt iudicio prudentioris,quid mirum ſi cogatur ita facere vt diximus,vt ita conuenientem medelam habeat ſuorum peccatorũ,& vt optimè aduertit Canus quamuis ſuperior ſacramentaliter non abſoluat, tenetur celare illa peccata eodem confeſsionis ſigillo, ſicuti ſi abſoluiſſet,ſicut cum aliquis ob indiſpoſitionem pœnitentis nõ abſoluit,tenetur ſeruare ſecretum, quia reuera illa confeſsio facta ſuperiori licèt non fuerit 6
ſacramentum,ſpectabat tamen, & ordinabatur ad ſacramẽtum. Vnde conqueri non poteſt pœnitens quòd cogatur ſuperiori dicere illa peccata quorum non teneatur ille ſecretum ſeruare, quia reuera non ita eſt.Ex dictis corruit diſputatio quædam inutilis quorũdam Doctorum, vtrùm ex duabus abſolutionibus ſacramentalibus, ſcilicet ſuperioris, & inferioris, aut cõtrà, fiat vnum ſacramentum,ſicut ex plutibus vnctionibus vnum ſacramentum vnctionis,conſtat enim non poſſe vt illi dicebãt conferri vnam abſolutionem à ſuperiori, aliam ab inferiori,vel contrà.

Quãuis ſuperior deferẽtem ad ſe reſeruata nõ abſoluat ſacramentaliter, tenetur tamen ad ſigillum confeſſionis.

Vltimò tamen aduertendum eſt circa priuilegium conceſſum fratribus mendicantibus, & quod concedi ſolet aliquibus Societatibus vt Societati Trinitatis Romæ ſub his verbis vel ſimilibus,vt eligere poſsint Confeſſarios approbatos qui eos poſsint abſoluere à quibuſuis criminibus & cenſuris etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis exceptis in bulla Cœnæ, &c. Notandũ ergo eſt falſam eſſe quorundam ſententiã quæ in Italia hiſce diebus cœpit, quam etiam Nauarr.in ſumma cap.27. num.263. confutat, aſſerentium non intelligi quòd hac facultate abſoluere poſsint Confeſſarij electi,à caſibus Epiſcopis, & alijs ſuperioribus reſeruatis. Fundamentum illius ſententiæ eſt vt inquit Nauarrus,quòd Papa non poteſt tollere quod eſt de iure diuino,ſed iure diuino competit Epiſcopis, & ſuperioribus reſeruare inferiorum caſus;ergo: eſt ergo falſa opinio,& videtur alludere ad hæreſim Ioannis de Polliaco de qua infrà q.93.art.1.falſitas,& error illius conſtat,quia ſuperior non habet præceptum diuinum reſeruãdi, ſed iure diuino datur illi poſſe reſeruare, hoc eſt, ſibi iudicanda certa peccata, ſed ſicut ſi ipſi cõfiteatur pœnitẽs,vel alteri ex commiſsione ipſius ſatisfacit,ſic etiam poſſet,& meliùs confiteri Papæ, & alteri ex commiſsione ipſius, vt enim ſequenti quæſtione dicemus Papa eſt proprius Sacerdos, id eſt habens ordinariam poteſtatem, qui cõtra alterius inferioris Prælati poteſtatem concedere poteſt facultatem, & commiſsionem confitendi,ſicut ergo poteſt committere oues aliorum Prælatorum cui ipſe voluerit(quod eſt de fide)etiam contra voluntatẽ inferiorũ Prælatorum, ſic poteſt committere illas abſoluẽdas à caſibus

Declaratur priuilegiũ quoddã conceſſum mendicantibus & alijs. 7 8

qui ſuperioribus eſſent reſeruati: & quòd in prædictis verbis hæc facultas concedatur, qualis de facto conceſſa eſt Societati Ieſu, vt q.93.dicemus, ſatis ex ipſo tenore colligitur, dum dicitur: *Etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis*, quantò magis alteri ſuperiori.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm confeſsio debeat eſſe ſecreta.

IN hac queſtione quæ eſt de qualitatibus confeſsionis ſolùm ſupereſt hæc qualitas ſecreti, non quod obſeruare tenetur Sacerdos, ſed cum quo fieri debet ab ipſo pœnitẽti, de alijs enim qualitatibus quæ à Sũmiſtis referuntur, videtur mihi omnino inutile diſputare. Quòd enim ad qualitates confeſsionis pertinet, ex parte tantũ cõfeſsionis, ſatis cũ de integritate diſputatum eſt diximus; quòd ad aliam qualitatem ſcilicet frequentiam, id eſt, quo tempore, ſatis cum de præcepto. Quoad qualitatem confeſsionis ex parte doloris, dicemus ſequẽti quæſtione, quoad qualitatem ex parte obedientiæ Sacerdoti præſtandæ, in pœnæ aſsignatione, in materia de ſatisfactione: vnde ſolũ video ſupereſſe qualitatem quam in hoc articulo propoſuimus. Quomodo verò cogi nõ poſsit pœnitens ad recitanda ſua peccata ſecreta in conuentu populi, iam diximus quæſt.90.art.1.dub.1. modò tantùm videndum eſt, vtrùm ipſe ſi velit, poſsit publicè confiteri.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm pœnitens poſsit publicè ſi velit confiteri, an verò ſit de eſſentia confeſsionis ſecretò fieri?

QVæſtio non eſt de ipſo pœnitẽti, an ius habeat ſi velit, ſe infamandi vel non, ſed ſuppoſito quòd ex hac parte poſsit abſq; iniuſtitia, imò abſque alio peccato, humiliationis cauſa, dummodò alia non ſequãtur inde incommoda, dubium eſt, vtrùm hoc modo confiteri repugnet naturæ huius ſacramenti, & inſtitutioni.

Prima opinio Scoti.

Prima opinio eſt Scoti aſſerẽtis ita debere eſſe ſecretam confeſsionem, id eſt, ſecretò fieri, vt ſi fieret publicè non eſſet ſacramentalis, & conſequenter, nec abſolutio talis confeſsionis. Ita docet Scotus in 4.d.17.q.1.§. *Ad argumenta*, parùm poſt medium, & Gab.d.ead.q.1.ar.2.concluſ.3. circa finem, quos ſequitur Angelus verbo *Confeſsio* 1.num.32. & eam probabilem docet eſſe Ricard. d.17.artic.3.q.8. vnde docent non poſſe pœnitentem pluribus cõfiteri Sacerdotibus, neque per interpretẽ, quia iam non eſſet ſecreta confeſsio, quod eſt contra inſtitutionem illius, maximè cũ interpres non eſſet idoneus ad ſeruandũ ſecretum. Probant hoc quia iam cum fit pluribus Sacerdotibus confeſsio, aut Sacerdoti per interpretem, crimen illud probari poterit duobus teſtibus in iudicio, ſi ipſi malignè velint inter ſe conuenire, & ideò efficitur aptum peccatum vt publicetur, quod eſt contra inſtitutionem confeſsionis ſacramentalis, quòd verò hoc ſit contra inſtitutionem, non probant ipſi, nec video vnde poſsint probare.

Conuincitur ex Tridentino.

Hæc ſententia apertè reijcitur ex verbis Concilij Tridentini ſeſſ.14. c.5. vbi ſic dicitur: *Etſi Chriſtus non vetuerit quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tũ ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publicè confiteri poſsit, non eſt tamen hoc diuino præcepto mandatum*: & loquebatur Concilium de confeſsione ſacramentali, vnde quòd publicè fieri poſsit, ſi velit pœnitẽs, & ſit nihilominùs ſacramentalis, docent Alexand.4.p.q.18.memb.4. art.vlt.§.vlt. *Alexand.* D.Thom.in 4.d.17.q.3.art.4.q.3.ad 2. & quodlib.1. art.10. dum docet licitum eſſe *D.Thom.* aliquando per interpretem cõfeſsione ſacramentali confiteri. Idem Palud.d.17. q. *Palud.* 2.art.1.num.7. & addit ſic etiam licere pluribus Sacerdotibus confiteri. Et Adrian. in *Adrianus.* 4.q.1.de confeſsione ad tertium argumentum. Ruar. Tap.art.5.contra Calum.pag. *Ruardus.* 147. idem docuit Siluester verbo *Cõfeſsio* *Siluest.* 1.q.15.& 20.& Ricard.in 4.d.17.ar.2.q.5. *Ricard.* dum ait poſſe per literas fieri confeſsionẽ etiam ſi periculum ſit publicationis, ſed in ar.3.q.8. probabilem vtramque opinionem defendit, & quod fieri poſsit, & quod non poſsit pluribus Sacerdotibus, & partem Scoti defendit illius ratione de ſecreto ſcilicet modo quo debet fieri. Et Caiet. *Caietan.* in ſumma verbo *Confeſsio*, conditione 11. per interpretem. Contra Scotum etiã docent Petrus Sotus 11.lectione de confeſsione, Domin. Sotus in 4. d.18.q.2.art.6. *Dom.Sot.* circa medium, Canus in relectione de pœ- *Canus.* nitentia

nitentia, p. 5. fol. 131. §. *In eodem quintò*, qui approbat confeſsionem factam per
3 interpretem. Et clariùs Ioann. Maior in
Ioan. Mai. Ioan. Med. 4. diſtin. 17. quæſt. 1. §. *Tertiò arguitur*, maximè circa finem illius, & Ioan. Medin. C. de confeſsio. q. *De modo ſecretè confitendi.* Meritò ergo ij omnes Doctores concedũt fieri poſſe publicè confeſsionem, nec propterea non eſſe ſacramentalem cum conſtat, vt ſuprà vidimus q. 90. art. 1. latiſsimè conſuetam in Eccleſia ſacramentalem cõfeſsionem publicam, de publicis tamẽ peccatis, & ita id non vetuit Chriſtus, vt optimè docuit Concilium Tridentinum, ſed noluit ad confeſsionem publicam obligare.

Ex ijs verò Doctoribus vterque Sotus, Siluester, Maior apertè loquũtur de confeſsione facta in publico, & Adrian. ſimiliter, & Ricardus. Vnde & hæretici noſtri
Hæreticorum noſtri temporis error. temporis qui præceptum negant confeſsionis, vt vidimus q. 90. art. 1. ſacramentalis, inquam, in remiſsionem peccatorum, vt refert vterque Sotus vbi ſuprà, concedunt in Eccleſia quidem ab antiquo fuiſſe confeſsionem, ſed non auricularem, & ſecretam, ſed publicam, & cum hæc fieri non deberet niſi peccatorum publicorũ,
4 inde dicunt ſecreta peccata non eſſe confitenda, & conſequenter non omnia, vnde non eſſe huius (quã nos ponimus) confeſsionis ſacramentalis præceptum in remiſsionem peccatorum, ſed tantùm confeſsionem illam publicam, peccatorum publicorum in correctionem illorum. Et ita Petrus etiam Oxomenſis docuerat hãc tertiam propoſitionem inter alias: *Prauæ cogitationes non ſunt confitendæ, ſed ſola diſplicẽtia delentur*: quia putauit non eſſe diuinum præceptum confeſsionis, & ita non poſſe aliquem obligari ad confitenda interiora peccata per humanum præceptum, & deinde ſubdebat quartam, vt refert Domin. Sotus vbi ſuprà, confeſsionem non debere eſſe ſecretam, hoc eſt, in publico facienda eſſe, quaſi diceret & tantùm de publicis, vt ita abrogaret confeſsionem ſacramẽtalem: & eodem modo hæc propoſitio refertur in bulla damnationis illius Oxomẽſis, quam affert Caſtro contra hæreſes, ver
5 bo *Confeſsio*, his verbis: *Et quòd confeſsio ſecreta ſit, neceſſariò non exigi.*

Item Petri Oxomenſis.

Sed meo iudicio meliùs refertur hęc propoſitio in ſumma Conciliorum in decretis Sixti 4. & conſonat cum ea quã ex bulla retulimus, ea ita refertur, quòd confeſsio debet eſſe ſecreta, id eſt, de peccatis ſecretis, non de manifeſtis, certè intelligit auricularem, quaſi dicat, non eſt in præcepto hæc confeſsio, niſi de ſecretis peccatis, & ita in bulla hæc propoſitio refertur; *Ita quòd confeſsio ſit ſecreta, neceſſariò non exigi*, id eſt, neceſſarium non eſſe vt ſit de ſecretis, quæ longè diuerſa ſunt ab eo quod retulit Sotus. Aliter hanc propoſitionem refert Ioan. Med. vbi ſuprà, ſcilicet quòd dixerit ille Petrus confeſsionem non poſſe eſſe ſecretam, id eſt, de ſecretis peccatis, etiam exterioribus, quia ad hæc nõ poſſet cogere Eccleſia.

Quomodocumque ſit, conſtat ex q. 84. art. 1. inſtitutum eſſe ſacramentum confeſ- *Corolaria ex doctrinâ tradita.*
ſionis à Chriſto, & art. 3. poteſtatem eſſe penes Sacerdotes verè abſoluendi, & tollendi peccata, non tantùm prædicandi remiſsionem peccatorum, vt falsò docẽt hæretici, loca ſcripturæ in hoc ſenſu interpretantes. Conſtat etiam ex q. 90. art. 1. dub. 6
1. præceptum eſſe confeſsionis ad impetrandã hanc veniam peccatorum coram Deo de peccatis, abſolutione Sacerdotũ, apud quos eſt poteſtas abſoluendi, & detinendi quoque, vt ita neceſſarium ſit eorũ ſubire iudicium: & ex art. 2. conſtat debere eſſe integram, vt integrum ſit iudiciũ: modò conſtat hanc confeſsionem nõ fuiſſe tantùm publicam in correctionem, & punitionem delicti, ſed fuiſſe in remiſsionem culpæ coram Deo per abſolutionẽ Sacerdotis: & quamuis docuimus fuiſſe publicam, tantùm publicorum peccatorum q. 90. art. 1. & ſecretam ſecretorum, tamen modò iam probauimus non eſſe contra ſacramentalis confeſsionis rationem, ſi ſecretorum etiam fieret publicè voluntate ipſius pœnitentis, cum tamen ad id cogendus non ſit. Et vltimò contra hæreticos cõſtat fuiſſe in antiqua Eccleſia ſecretam confeſsionem vt q. 90. art. 1. probauimus, vnde non omnis fuit publica. Hoc probauimus ex quibuſdam Concilijs, & Patribus, & tandem ex hiſtorijs Tripartita, Ni- 7
cephori, & Socratis quas citauimus ibi, qui docent electum fuiſſe presbyterum illum pœnitentiariũ vitæ probatæ, & qui ſeruaret ſecretum, quod impertinens eſſet, vt ibi notauimus, ſi præter illa quæ publicãda erant pecata, non eſſent alia ſecretò tantùm confitenda; vnde fuit ſecreta confeſsio, & ea vt minimùm fuit neceſſaria.

Sed

Sed apertè decipitur Dominicus Sotus in illo articulo, dum asserit illum presbyterum fuisse tantùm ad excipiendas confessiones secretas, & quæ nullo modo publicabãtur, ita verò explicat quod dicitur in illis historijs vt delicta panderentur velut in theatro in medio populo non esse intelligendum de publica confessione, vt calumniantur inquit hæretici, cum dicatur Sacerdotem illum seruare debere secretum, sed dicũtur detegi peccata veluti in theatro, quia presbyter erat in loco pu
8 blico, & publicè recipiebat confessiones. In hoc tamen fallitur apertè, iã enim probauimus eo ar. 1. q. 90. quòd eo tẽpore recitabantur publica peccata, & quòd ille pœnitentiarius esset tantùm pro publicis cõfessionibus, sed cũ hæ tantùm deberẽt esse de publicis, eligebatur qui cætera quæ secreta erãt sub sigillo seruaret; vnde & erat secreta, & auricularis confessio apud illũ pœnitentiarium ex parte, & consequẽter cum omnia essent secreta, id est, non publica, etiamsi exteriora, cõfessio erat auricularis, & secreta. Satis ergo modò sit habere, non esse contra formam, & institutionem sacramenti, si pœnitens velit confiteri publicè, aut duobus Sacerdotibus, aut per interpretem.

In casu quo plures absoluũt quomodò proferre debeãt absolutionem?

Est tamen aduertendũ, quòd cum quis duobus cõfiteretur simul, & ipsi absoluũt, potest esse dubium qua ratione proferre debent sententiam, an possint dicere, nos te absoluimus, aut vnusquisque dicere debeat, ego te absoluo, sed hæc est eadem difficultas, & de pluribus baptizãtibus, propterea in materia de baptismo de hac re disputatur, quia est eadem prorsus ratio: obiter tamen existimo sicut de baptizantibus docuit D. Tho. quòd si dicerent nos te absoluimus, non esset vera forma quòd ampliùs hîc nolo examinare, modò tãtùm ex parte pœnitentis, & secreti confessionis rem examinamus.

9

An vtile sit pluribus simul confiteri.

Sed quamuis dictum sit pluribus confiteri non esse contra institutionem sacramenti quamuis nonnulli ex citatis Doctoribus doceant vtile esse aliquando, vel ratione consilij accipiendi, vel humiliationis, imò factum esse docet Paludanus, & Medina vbi suprà, video tamen inconsuetum adeò esse, vt dubitem, an possit esse vtile vel expediat; imò crediderim nullo modo, nam ratione consilij accipiendi, possum vnumquemq; seperatim cõuenire, aut saltem simul consulere eos, de ea tamen vna re, ad quam consilio egeo, non verò manifestando totam confessionem. Quod verò adducitur ex Augustino de vera, & falsa pœnitentia cap. 10. quòd quantò pluribus quis confitetur Sacerdotibus cũ spe veniæ, tantò faciliùs consequitur; nõ intelligitur meo iudicio quòd simul pluribus confiteatur.

DVBIVM II.

An possit quis per literas confiteri absenti Sacerdoti?

ANtequam Clemens Octauus definijsset, ac determinasset opinandi licentiam circa præsentem controuersiam, opinio aliquorum fuit verum illud esse sacramentum, quo Sacerdos absens per literas absolutionem conferret, præsertim quando pœnitens adire non posset Sacerdotem, nec Sacerdos visitare pœnitentem. Ita docuerunt Paludanus, Petrus Soto, Medina, & Siluester *Cõfessio* 1. quæst. 15. quãuis Siluester oppositum docere videatur *Confessio* 4. quæst. 6. Adrianus in 4. quæstione 1. de confessione. §. *Sed oritur*, Nauarr. in summa cap. 21. num. 36. Antonin. 3. part. titulo 14. cap. 9. §. 9. imò & Ricardus in 4. dist. 17. art. 3. quæst. 5. vbi cum docuisset neminem teneri per nuntium, aut literas absenti Sacerdoti confiteri, tamen in fine inquit illud esse supererogationis id est consilij, quasi dicat, potest, sed non tenetur. Vnde eam videtur sequi Maior in 4. distinct. 17. quæstione 1. §. *Tertiò argumento*, dum solùm asserit neminem teneri in absentia per literas confiteri, vnde supponit posse, sed non teneri. Sententiam hanc probant nonnulli ex decreto Leonis in capite, *Qualis* 30. quæstione 5. vbi dicit pœnitentiam adulteræ per scriptum accipiendam esse, & ex Cypriano qui libro 3. epist. 17. inquit lapsos per literas petijsse ab eo reconciliationem. Verùm inefficax est probatio ista, cum testimonia hæc explicentur de absolutione & pœnitẽtia publica in foro exteriori ab excommunicatione, vel alijs modis, & locũ Cypriani priori modo esse intelligẽdum ostendimus suprà quæst. hac art. 2. quare in hac epistola committebat Cyprianus lapsorum reconciliationem diaconis. Hãc senten-

1 *Prima sententia ante definitionẽ Clementis Octani.*

Paludanus. Pet. à Soto. Medina. Siluest. Adrian. Nauarr. Antonin. Ricard.

Maior.

Leo.

Cyprian.

2 ſententiam planè ſequitur Henricus Iacobin. Britto in tractatu de confeſsione cap. 12. hanc tamen confeſsionem valere in extrema neceſsitate ſolùm non aliàs.

Henricus Iacobin.

Probatur primò.

Probant primò dictam ſententiam ex teſtimonio S. Thomę Cantuarienſis Epiſcopi, qui inſtante morte, vt rumor eſt, dicitur ad curiam miſiſſe pro abſolutione.

Secundò.

Secundò cum vera cõfeſsio peccatorum, & expreſsio peccatorum ipſius pœnitentis, manifeſtata Sacerdoti per literas eſſe poſsit, denique vera abſolutio per verba, immeritò videtur exigi præſentia pœnitentis, & Sacerdotis, nam quòd dicunt nõnulli, vt præſentiam iſtam vt neceſſariam requirant ex Chriſti inſtitutione, quòd ea verba, *Ego te abſoluo*, non poſsint dirigi ad abſentem, cum particula, *te*, ad præſentes ſolùm homines vtamur, non videtur efficax; tum quia excipientes confeſsionem illius aut per ſcripturam, aut per nuntiũ facimus pœnitentem ex modo confeſsionis quodammodò præſentem, & ita loqui poſſumus per pronomen, *te*, tamquam cũ præſenti; tum quia non videtur conſtare de eſſentia formæ eſſe particulam, *te*, aut

3 accuſatiuum perſonæ, quæ abſoluitur in ſecunda perſona, neque enim videtur repugnare in tertia, vt abſoluo eum, vel illũ, & hoc ſecundum diuerſum modum abſolutionis, aut præſenti, aut abſenti collatæ. Et ſimile de matrimonio inter abſentes nonnihil ſuadet, cum etiam aliquando his verbis fiat inter præſentes: *Contraho tecũ*, & nihilominùs quando eſt inter abſentes alijs verbis, & in tertia perſona dici ſolet,

Tertiò.

vt cõtraho cũ illa. Tertiò in iudicio exterio & politico, ſæpè fertur ſentẽtia in abſentem, cognita ſemel cauſa, ergo etiam in aliquo caſu in hoc iudicio conſcientiæ poterit ferri ſententia in abſentem, cognita priùs cauſa per literas. Hæc aducebantur antiquitùs pro hac ſententia.

Cæterum iam ambigere non licet circa præſentem difficultatem, cum Clemẽs Octauus dictam opinionem vt falſam, ſcãdaloſam, & temerariã, anno 1602. die 19. Iulij condemnauerit. Quare ſententia noſtra eſt, nullatenus abſenti Sacerdote fieri poſſe confeſsionem. Sic Caiet. in ſumma verbo, *Confeſsio*, conditione 11. Victoria in ſumma in materia de confeſsione num. 171. Sotus in 4. d. 18. q. 2 artic. 6. Ledeſma 2. p. 4. q. 8. art. 3. Cano relect. de pœnitentia p. 5. & omnes recẽtiores Thomiſtę poſt

Secũda, & vera ſententia. Caiet. Victoria. Sotus. Ledeſma. Canus.

euulgationem decreti Pontificis. Proban 4
da veritas eſt, nam ſenſus formæ, *Ego te abſoluo*, ex Chriſti inſtitutione præſentiam requirit pœnitentis, hæc verò Chriſti inſtitutio ex duplici nobis capite innoteſcit, primò ex declaratione Clemẽtis Octaui, deinde ex cõmuni Eccleſiæ ſenſu, quo ductus Clemens priorẽ condemnauit ſententiam, non vt falſam ſolùm, ac ſcandaloſam, ſed etiam vt temerariam; cũ verò in formis, & materijs ſacramentorum Chriſti inſtitutioni ab Eccleſia, & Pontificibus declaratæ ſtandum ſit, manifeſtam habemus iam noſtræ ſententiæ veritatem.

Probatur ex inſtitutione huius ſacramenti

Ad primum ſententiæ primæ reſpondetur, quòd licèt hiſtoria illa S. Tho. Cantuarienſis aliquod haberet autoritatis põdus, explicanda eſſet de conceſsione alicuius indulgentiæ, quæ peteretur in Curia; vel forſan de abſolutione aliqua à cenſura, ſaltem quoad cautelam. Ad ſecundum reſpondetur diſcrimen, & differentiã huius ſacramenti, & aliorum, & neceſsitatem probatæ iam præſentiæ, ex Chriſti inſtitutione ſumendam eſſe, de qua iam nobis clariſsimè conſtat. Vnde reſpondetur ad tertium iudicium humanum cum ex hominum voluntate, & inſtitutione pẽdeat, conſideranda eſt humana inſtitutio, quæ ſic voluit ſententiam in abſentes prolatã validam eſſe; at iudicium pœnitentiæ à Chriſto inſtitutum eſt, cũ neceſsitate præſentiæ pœnitentis ad Sacerdotem, vt declarauit Pontifex ex communi Eccleſiæ ſenſu.

Satisfit argumentis prioris ſententiæ.

DVBIVM III.

An poſsit eſſe obligatio confitendi per interpretem?

PRima opinio eſt aſſerentiũ abſolutè poſſe eo modo confiteri, ſed nõ teneri, ita Caiet. verbo, *Confeſsio*, conditione illa 11. Sotus art. illo 6. citato circa finem, & Ledeſma vbi ſuprà, qui tantùm loquitur de interprete, præſente tamen Sacerdote, de abſenti enim docuerunt, & meritò fieri id non poſſe vt vidimus. Idem docẽt etiam de abſenti quòd poſsit, ſed non teneatur confiteri per literas aut nuntium, Petrus de Soto, Nauarr. Antonin. Silueſter, locis citatis, Ioan. Medina q. citata, §. *Quintum dictum*, & Maior diſt. 17. q. 1. §. *Tertiò arguitur*, & à fortiori Scotus,

1 *Prima opinio. Caiet. Sotus. Ledeſm.*

Pet. à Soto. Nauarr. Antonin. Silueſt. Ioan. Med. Maior. Sotus.

Scotus,&qui cũ eo ſuprà docuerunt hunc modum confeſsionis repugnare ſacramẽti inſtitutioni. Et de confeſsione præſentis per interpretem idem docuerunt ij omnes excepto Ricardo, qui de hoc nõ loquitur,omnes inquam ita docent locis citatis in ſecundo dubio, quia dicunt Chriſtum noluiſſe obligare pluſquam ad ſecretã cõfeſsionem, quæ fiat ſoli Sacerdoti, ij verò modi confitendi aut abſenti per literas, aut per internuntium, aut interpretem ſecreti non ſunt: de duobus poſterioribus conſtat,de modo cõfitendi per literas abſenti etiam, quia facilè conſtare poteſt de confeſsione, aut ſi literæ perdantur, aut fraude nũtij. Quòd Chriſtus noluerit obligare niſi ad ſecretam omnino confeſsionẽ præcepto ſuo confeſsionis cõmuniter receptum eſt,& meritò in Eccleſia, & quaſi traditione, quia nimis erat oneroſum ; de publica confeſsione apertè ita tradidit Cõcil. Trident. ſeſſ. 14. c. 5. vt vidimus primo dubio huius articuli, & proportionaliter concludunt Doctores de confeſsione per interpretem,&c. quia licèt hic non ſit modus publicæ confeſsionis,tamen habet aliquid,cum non ſit omnino ſecretus, & qui eſſet inter abſẽtes per literas, licèt nõ eſſet publicus,poſſet tamen eſſe,imò maiori periculo exponitur cum perdi poſsint literæ. Colligunt aliqui hanc ſententiam ex cap. *Omnis vtriuſq; ſexus* de pœnitentijs,& remiſsionibus, vbi præceptum modificatur ſub hac forma vt quiſque ſingulis annis teneatur confiteri proprio Sacerdoti,& intelligunt aliqui quaſi diceret, non teneantur alteri quàm Sacerdoti. Sed reuera Concilium nihil aliud voluit, quàm quod confeſsio fiat proprio Sacerdoti, de modo verò nihil dixit, an per ſe, vel per alium. Probat etiam Canus ex illa epiſtola Leonis 57. c. 2. quam citauimus q. 90. artic. 1. dub. 1. vbi inquit ſufficere reatus cõſcientiarũ ſolis Sacerdotibus indicare cõfeſsione ſecreta;ſed ibi Leo tantùm voluit excludere publicam coram populo,vt loco citato diximus, de interprete verò credo nihil voluiſſe.

Conc. Trid.

3

Autoris placitum.

Nihilominùs hanc ſententiam quoad hanc partem veram ego exiſtimarẽ vt dixi,niſi quòd in eo,quod confeſsionem inter abſentes per literas, & internuntium concedit,vehemẽter diſplicet cum iam ſit damnata,tamen ſi poſſet fieri talis confeſsio valida, eadem ratione, quoad caſum dubij crederem dicendum eſſe, & ſatis eſſet iſte communis Doctorum ſenſus circa præceptum diuinum confeſsionis, ſed libenter addiderim quod addit Canus, alio tamen modo vt infrà explicabo,cuius ſit ſecunda ſententia in hoc dubio quam docuit 5. p. relectionis de pœnitẽtia fol. 132 §. *Hanc ego*,vt ſententia hæc omnis ſit vera extra articulum mortis, ſed in eo tenea tur quis confiteri eo modo quo poteſt etiam per interpretem, ſicut etiam ille dixerat non debere, nec poſſe nos confiteri circumſtantiam cum infamia complicis niſi in articulo mortis;rationẽ reddit,quia parua iactura hæc eſt,inquit ille, in ea occaſione vt confeſsio prætermittatur, quæ eſt neceſſaria ad ſalutem.

4

Sed ita abſque vlla diſtinctione nõ probarem ego limitationem hanc Cani, ideò exiſtimo diſtinguendum eſſe,aut enim in extrema neceſsitate conſideramus tãtùm præceptum diuinum confeſsionis, & ita exiſtimo eandem eſſe rationem in illo tẽpore,& extra,cũ enim inquit Concil. Trident. noluit Chriſtus obligare ad publicã confeſsionem inſtitutione huius præcepti,certè intelligitur in nullo tempore voluiſſe ad illam obligare,vnde nec in extrema neceſsitate, ſi enim potuit numquam ad illam obligare etiam inſtituto ſacramẽto,ſed illam relinquere vt qui vellet confiteretur, ſic etiam ſi noluit, vt conſtat ex Concilio ad publicam obligare,vnde colligemus diuerſam eſſe rationẽ articuli mortis, ſi tantùm conſideremus voluntatem Chriſti obligantis hoc præcepto? Et ſimiliter dicemus de confeſsione per interpretem, ad quam dicimus noluiſſe Chriſtum obligare cum poſſet, cur enim diſtinguemus in hoc,tẽpus articuli mortis ab alio?

5

Ex quo capite poſsit aliquis obligari confiteri per interpretem.

Si verò conſideremus præceptum, quo quiſque qui eſt in peccato mortali tenetur iure naturali pœnitentiam agere peccatorum, & cum Deo reconciliari in hac vita,quia hoc præcepto,vt diximus q. 86. art. 2. tenemur, aut ad contritionem, aut alio modo ſupplente contritionem,reconciliari cum Deo,quod fit in hoc ſacramento, quod iure naturali non poſitiuo Dei conſtat,vt ibi diximus, ideò ſi ille qui eſt in extrema neceſsitate iam anteà confeſſus eſſet omnia peccata,& poſteà nullum commiſiſſet mortale, & legitimè vt exiſtimat eſſet abſolutus, licèt meminerit poſteà alicuius quod prætermiſit,propter obliuio-

6 obliuionem nō teneretur in articulo mortis confiteri per interpretem, quamuis tenebatur confiteri, ſi poſſet ſecretò, ſoli Cō feſſori confiteri. Similiter licèt poſt confeſsionem commiſiſſet mortale, quod tenebatur confiteri ſi poſſet ſoli Sacerdoti, ſi tamen ſuo iudicio contritus eſt, aut poterit conteri, non tenebitur confiteri per interpretem, quia contritus, & aliàs abſolutus à peccato cuius fuerat oblitus, tantùm teneretur confiteri iure poſitiuo diuino, ad quod diximus ex communi ſententia noluiſſe Chriſtum obligare per interpretem. Si verò aliàs peccatū ei remiſſum non eſt per priorem confeſsionem, etiam conſequenter vt dicebamus ſuprà, nec ipſe videt ſe habere contritionem ad quam tenetur iure naturali, nec ita facilè videt ſe habiturum, tenebitur meo iudicio eum etiam modum eligere confeſsionis per interpretem, & in hoc verum exiſtimo additamentum Cani; quia cum teneatur iure naturali diuino ſtrictiſsimo iuſtificari, in articulo mortis, & hoc præceptum famæ propriæ præferre debeat, cum
7 de ſumma re in ea agatur, ſcilicet de recōciliatione cum Deo, tenetur ſecuram viā eligere, & hæc eſt ſacramenti confeſsionis, etiam cum infamia ſua, non dico apud interpretem, hæc enim parui momēti eſt, ſed etiam apud alios. Vnde ſi aliquis in naui periclitaretur, & de ſua contritione, nec probabilitatem, nec cōiecturam haberet, ſed de ſola attritione, teneretur confiteri ſi non poſſet ſecretò, publicè coram Confeſſario, vt cū multi ſimul propter eandē neceſsitatē cum vno Sacerdote tantùm cō fiterentur, nec accedere ſecretò poſſent, quamuis enim conſtet ex Concilio, Chriſtum non voluiſſe obligare ad publicam confeſsionem, tamē nos non dicimus tūc illos teneri ad illam præcepto Chriſti præcipientis confeſsionem, ſed præcepto naturali diuino reconciliandi cum Deo, & ita eligendi confeſsionem defectu contritionis ad quam per ſe illi tenebantur.

Extēditur doctrina tradita.

Et hoc adeò verum eſt, vt etiam ſi nullum eſſet præceptum confeſsionis, tunc eſſet neceſſaria ratione dicta, quia ſi deeſt contritio illa, ſupereſt vt vnicum mediū cōfeſsio, ſicut ſuprà q. 84. ar. 5. dicebamus, eſſe neceſſariam ſimpliciter confeſsionem in re ſuſceptam, vt medium, & nō vt præceptum amentibus, quando abſolui poſſunt, quod ſuprà vidimus ar. 2. huius quęſtionis, & ita tunc tenebitur: & in hoc ca- 8
ſu concedemus eſſe medium confeſsionē, & conſequenter præceptum etiam ſi non eſſet præceptum diuinum poſitiuum illius, ratione tamen dicta. Quando verò diximus ſuprà q. 84. ar. 5. non poſſe eſſe medium neceſſarium ad ſalutem hoc ſacramentum, niſi priùs fuiſſet in præcepto poſitiuo, intelligitur abſolutè reſpectu omnium, quia revera tunc liberum eſſet ſine confeſsione, aut ordine ad illam iuſtificari per ſolam contritionem, & ita non eſſet medium in re aut voto omnibus vt diximus, eſſet tamen medium in eo caſu, quo in extremis aliquis non haberet contritionem, quia cum eſſet remedium, erat vnicū tunc, ſi non habeat contritionem, ſi tamen habuiſſet, nullo modo, & ſi cognoſcat impotentiam ſuam ad contritionem, teneretur confiteri, non exiſtente adhuc præcepto diuino confeſsionis, ſic etiam licèt nō eſſet præceptum confeſsionis diuinum, eſſet vnicum medium amentibus, vt dixi, quando abſolui poſſunt, ſicut baptiſmus paruulis etiam ſi non eſſet præceptum diuinum illius.

Hanc ſententiam quòd in extrema neceſsitate teneatur quis per interpretē con 9
fiteri, non verò quotānis ſequitur Siluеſter *Confeſſio* 1. q. 15. ſed meo iudicio ridicula ratione, ait enim in articulo mortis teneri nos præcepto diuino, quod obligat cum fieri poteſt confeſsio, fieri autem poteſt per interpretem, nec obſtat quòd interpres cum Sacerdote poſsint contra pœnitentem teſtificari, quia etiam ſi fiat ſoli Sacerdoti ipſe poterit teſtificari, & faciet ſemiplenam probationem, & hoc non obſtat, quominùs teneamur cōfiteri, ſed quotannis non teneremur, inquit, quia de iure poſitiuo non conſtat quòd teneamur pluſquàm Sacerdoti ſoli confiteri. Sed vt dixi hæc ratio mihi diſplicet, quia ſaltem de præcepto annuę cōfeſsionis, quatenus humanum eſt, non conſtat contrarium, tū etiam quia illud prę ceptum non eſt humanum tantùm, ſed modificans ius diuinum vt dixi q. 90. art. 1. ergo ſi ius diuinū obligaret, etiam & ius poſitiuum quod illud modificatur. Denique quod dicit de teſtificatione ridiculum eſt, quia eorum teſtimoniū non admittitur in foro exteriori, quando conſtat eos ſciuiſſe in confeſsione, quod pœnitēs poteſt dicere Iudici interroganti.

9 Siluеſtri ratio non placet.

DVBIVM IIII.

An Confeſsio fieri poſsit in ſcriptis præſenti Sacerdoti?

1 HIC etiam dubitari poteſt, vtrũ aliquis cum præſens eſt Sacerdoti poſsit ei confiteri per ſcripturam, id eſt, offerendo tãtùm peccata ſua ſcripta in ſchedula, aut quia exiſtimat certiùs referre peccata ſua, aut ne rubore impediatur. Prima opinio eſt aſſerẽtium illam confeſsionem non tantùm nõ licere, hoc eſt, eſſe peccatum ita confiteri, & huic confeſsioni abſolutionem impendere, ſed etiam eam nullam eſſe, quando aliàs voce fieri poteſt. Ita docere videntur Ricard. d. 17. art. 2. q. 4. ad 4. & Paludanus d. 17. q. 2. art. 1. num. illo 7. dum inquiunt non ſufficere ad confeſsionẽ tradere peccata ſcripta legenda Sacerdoti, & Dominicus Sotus apertè quando ſolùm ſcripta peccata traderentur à pœnitente, & ipſe nihil voce diceret, ſecus quando Sacerdoti legenti annueret, aut reſponderet, inquit ille, de quo infrà dicemus Alexan. loco citato, & Petrus de Soto vbi ſuprà ſanuere videntur, & Maior in 4. d. 17. q. 1. §. *Tertiò arguitur*, quamuis ſolùm aſſerant Alexand. & Petrus Sotus, & Maior nõ poſſe ita fieri per ſcripturam, non tamen explicant an tantùm ſit peccatum vel etiam contra naturam confeſsionis. Ratio verò huius ſententiæ eſt, quia debita materia ſacramentorum eſt, quæ ſecundum commu nem vſum accipi ſolet, ergo, & confeſsio cum ſit materia, ea debet eſſe, quæ ſecundum communẽ modum accipitur, & hæc eſt vocalis quãdo fieri poteſt, ergo illa eſt neceſſaria materia. Ioan. verò Medina. C. de confeſsio. quæſt. illa *de modo ſecreto confitendi*. Nauarr. in ſumma cap. 21. num. 36. Adrian. q. illa 1. de confeſsione in 4. docẽt hoc genere confeſsionis confiteri, peccatũ eſſe, & ita apponi obicem abſolutioni per nouum peccatum, vnde ſacramentum redditur nullum. Sed nemo ex ijs docet an ex natura ſua ſit ſacramentalis confeſsio hæc vel non, id eſt, natura ſua ſine peccato irritam faceret abſolutionem: eſt enim magna differentia ſi ſolùm irritat abſolutionẽ quia apponit obicẽ, ſic enim excuſari poſſet pœnitens ob ignorantiam, aut ſimplicitatem, & ſi Sacerdos abſolueret, teneret factum, & haberet effectũ abſolutio, quia ſacramentalis fuiſſet confeſsio, & nullus fuiſſet obex pœnitentis. Secunda opinio eſt Scoti d. 17. q. 1. §. *Ad argumenta*, aſſerentis cum pœnitens eſt preſens cõfiteri poſſe per ſcriptum.

Prima ſententia. *Ricard.* *Palud.* *Dom. Sot.* *Alexand.* *Pet. à Sot.* *Maior.* *Secũda opinio Scoti.*

Tertia opinio eſt, quam ſequitur Ledeſma 2. 4. q. 8. art. 3. dub. 5. & 6. vbi docet eſſe ſacramentalem confeſsionem, vt ſit verum ſacramentum, maximè inquit, ſi ille putat id ad ſacramentum ſufficere, licèt fortè gratiam non recipiat, quia facit iniuriam ſacramento, ita inquit Ledeſma. Et quòd ſit ſacramentalis confeſsio, probat, quia revera confitetur, cum inquit ſe confiteri illa peccata, quæ Sacerdos nouit in ſcriptis, aut ſtatim cognoſcet; & ita hanc ſententiam exiſtimo veriorem, vt ſit de ſe ſufficiens materia confeſsio etiam in ſcriptis, etiãſi voce fieri poſsit, ſit tamen peccatum ita confiteri, vnde Sacerdoti incũbit vt faciat pœnitentem facere confeſsionem vt debet, etiamſi pœnitens ignoret, & ita ei non impendat abſolutionem niſi priùs confeſſus fuerit conſueto modo. 3 *Tertia opinio verior.*

Hanc ſententiam quòd non ſit de neceſsitate ſacramenti, expreſſè docuit D. Thom. quodlib. 1. art. 10. quem meo iudicio ſequitur Canus. 5. p. relectio. fol. 131. § *At exiſtit*, & prioris ſententiæ Doctores habere in ſua opinione patronum putant, inquit enim non eſſe de neceſsitate Sacramenti voce confiteri aliàs multi non poſſent ſcriptis, & nutu confiteri, & ſubdit in hæc verba: *Sed ex inſtitutione Eccleſiæ tenetur homo qui poteſt vt verbo confiteatur*: conſtat autem inſtitutione Eccleſiæ non determinari materiam ſacramenti quamuis præcipi poſsit aliquid circa modũ recipiendi ſacramentum, ergo ſentit D. Tho. ſolùm eſſe præceptum confitendi voce, & eſſe peccatum ſic cõfeſſum abſoluere, ſed non eſſe de neceſsitate materiæ, & ita in fine articuli inquit D. Thom. *Peccat autem qui ordinationẽ Eccleſiæ prætermittit*, & ideò dixerat priùs quod ille non cõſequeretur gratiam hac confeſsione, quia peccat, quãuis exiſtimet validum ſacramentum ſicut baptiſmi, cuius exemplum affert quando tantùm eſt obex peccati, quia vt ſequenti quæſtione videbimus exiſtimat eſſe poſſe confeſsionem verum ſacramentum ſine effectu gratiæ. Et in hac ſententia exiſtimo fuiſſe Ioan. Medin. Nauarr. & Adria. cum tantùm meminerunt peccati, quod fit in tali confeſsione, & forſan Palud. & 5 *Fauet D. Thom.*

Alexan.

Alexã. Petr. à Soto, & Maior nihil aliud voluerunt; & tandẽ omnium excepto Dominico Soto ſit vna opiuio, eſſe validam confeſsionem de ſe, ſed peccatum eſſe ſic confiteri, vt explicatum eſt. Vnde ſolùm illi voluerunt docere peccatum eſſe ſic cõfiteri, ſed vt ſuprà diximus, cùm à peccato pœnitens excuſari poſsit, ſi ita bona fide cõfiteretur, & Sacerdos qua vellet ipſe ratione illum abſolueret, teneret abſolutio, & haberet effectum; quia ille pœnitens non peccaret: in prima verò opinione non teneret, quia non eſſet legitima & vera materia illa confeſsio.

Confirmatur vera ſẽtentia.

Quòd verò nihil illi deficiat veræ confeſsionis conſtat, quia ex illa Sacerdos verè nouit cauſam pœnitentis, & ille verè ſe accuſat, cùm dicit ſe ita peccaſſe, ſicut ſi aliquis diceret in confeſsione, feci peccatum illud tali die, vt benè noſti, quia fuit 6 præſens ſacerdos, & aliàs nouit, aut etiam quia nouerat per ſcriptam confeſsionem ipſius pœnitentis. Exiſtimo autem non tantũ eſſe confeſsionem ſacramentalem de ſe validam, quãdo legẽti Sacerdoti peccata ſingula annuit pœnitens, vt dicebat Sotus, ſed etiã quãdo aut initio dixit pœnitens illa peccata eſſe ipſius, vel ex ipſo ſcripto cognoſcit Confeſſarius ea eſſe pœnitentis peccata. Quòd verò ſit peccatum ita confiteri, cùm pœnitens voce poteſt proferre, inquit D. Tho. id eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ, quam ipſe non affert, nec talem exiſtimo eſſe: ſolũ probari poterit ex Auguſtino, qui ita docuit de vera & falſa pœnitentia cap. 10. in 4. tomo: colligit ex eo quòd Dominus iuſsit leproſis, vt oſtenderent ſe Sacerdotibus. Sed meo iudicio vt optimè aduertit Canus, non video vnde deducamus iſtud peccatum, niſi quia aliter confiteri eſt contra receptam conſuetudinem: vnde Confeſſarij non de- 7 bent admittere ſimiles cõfeſsiones, quãdo aliter fieri poſſunt voce, imò neq; ego admitterem, quod concedit Sotus, quod legenti Sacerdoti peccata, ſi annuat pœnitens ſingulis peccatis, iam non erit peccatum, & erit ſic recipienda confeſsio, neque inuenio differẽtia, ſi hoc faciat annuẽdo ſingulis, aut ſi tantũ initio dicat pœnitens illa eſſe eius peccata. Potiùs ergo vt ſtemus communi conſuetudini enitendũ eſt, vt pœnitens legat ipſam ſcripturam, quã Sacerdos; Sacerdotis verò erit interrogare, vt melius illa explicentur, quod ſe rè ſemper neceſſariũ erit. Cõcedit tamen Canus in aliquo caſu, cũ fuerit rationabilis cauſa, admittendã eſſe confeſsionem in ſcriptis, vt legat Sacerdos; exemplũ adhibet, vt ſi puella verecũdia plena voces edere nõ queat, aut ſiquis præ gutturis angore non poſsit ita benè, ſed ægrè loqui, diſpenſare poterit (inquit) Sacerdos; & mihi placet eius ſentẽtia, vt in hoc non tantus ſemper obſeruetur rigor, quando ita planè probari non poteſt.

Omnes tamen Doctores citati conueniunt muto, aut non potenti loqui, licere aut nutibus, aut ſcripto, vt cõmodiùs potuerit, ſua confiteri peccata, nec in hoc dubium eſſe poterit.

DVBIVM V.

An teneatur per ſcriptum confiteri, qui non poteſt alio modo?

SVpereſt examinãdũ, vtrũ ille, qui 1 aliter, quã per ſcriptũ cõfiteri non poteſt præſenti Sacerdoti teneatur cõfiteri illo modo, vel liberum ei ſit ita cõfiteri ſi veht, veluti diximus de confeſsione per interpretẽ. Prima opinio eſt Dom. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. illo 6. aſſerentis non teneri aliquem, qui poteſt corã Sacerdote ſcripto confiteri, vt vidimus ita confiteri: probat hoc ſicut de confeſsione per interpretẽ, ad quam ſuprà diximus non teneri aliquem; quia nullus tenetur manifeſtare alteri ſua delicta pluſquã Sacerdoti; qui verò ſcripto cõfitetur, exponitur periculo, ne publica fiat eius cõfeſsio; quia etiamſi ſcriptũ manu teneat, poteſt Sacerdos ſubripere, & in populo manifeſtare, aut ex incuria poteſt ſcriptũ illud perdi, vnde publicabuntur peccata. Sentẽtiã hãc ſequitur Caiet. in ſum. verbo *Confeſsio*, cõdit. 11. & ſi fiat per ſcriptum, inquit debere fieri magna cum cautela, de qua infrà dicemus. Videtur etiã ſequi hãc ſententiã Ledeſ. vbi ſup. dub. 6. dũ adhuc non admittit modũ cõfitẽdi, quẽ aſsignat Caie. de quo infrà. Ioã. Med. q. cit. §. *Quintũ dictũ*, & Nauar. c. 21. n. 36. idẽ docẽt cũ Soto, niſi fortè intelligantur de confeſsione per ſcriptum facta abſenti, ſicut etiam Ricardus in 4. diſtinct. 17. artic. 2. quæſt. 5. ad argumenta.

Prima opinio Soti.

Caiet.

Ledeſm.

Ioan. Med. Nauarr.

Secunda opinio mihi placet, quòd ille 2 teneatur confiteri ſcripto ſi nouit, vt quãdo fuit mutus, ſed non à natiuitate. Ita

Secunda verior ſententia.

Pet.à Soto. Maior. Gabriel. Petrus Sotus lect. 11. de confeſsione, Maior d. 17. q. 1. §. *Tertiò arguitur*, Gabr. d. 17. q. 1. art. 2. concl. 3. poſt mediũ; nihil enim obſtat quod dicebat Sotus, quòd ſcriptum perdi poſſet, quia abſoluta confeſsione poteſt ſtatim rumpi, & paulò ante confeſsionem ita ſcribi, & cuſtodiri, vt non ita perdatur. Nec ſecundũ obſtat, quia ſubripere poteſt Sacerdos, ſic enim etiã poſſet ipſe eodem modo manifeſtare crimina, quę voce audiuiſſet in cõfeſsione, & nihilominùs tenemur confiteri, & eſt æquale damnum vtrobique: neq; exiſtimo opus eſſe tanta ſolicitudine, quam Caiet. arbitratur, vt habeat pœnitens ſcripta peccatorum genera in vna carta in alia verò numerum, in alia hoc verbũ dubito, in alia credo, in alia non recordor, in alia cõmiſi, & ita monſtret Sacerdoti delicta ſua ea certitudine, qua ea
3 cognoſcit. Ex qua ſcriptura inquit Caiet. non poterit quantumcumq; velit Sacerdos reuelare, aliquid deduci: hanc ergo ſolicitudinẽ exiſtimo ſine cauſa, neq; enim excuſatur homo vt dixi confiteri eo modo, quia Sacerdos poſſet ſcriptum illud oſtendere; hoc enim incõueniens diximus non aliud eſſe quàm ſi ipſe velit reuelare peccata, quæ voce confeſſus eſt pœnitens, & propter hoc nemo excuſatur à confeſſione, neq; opus eſſet pro ſecuritate ſcriptũ habere in ſua manu vt voluit Maior, quia idẽ eſt tradere ei ſcriptũ, & voce reuelare ei peccata. Quod verò Sotus docere videtur etiã de muto, quòd ſi ſcripto cõfiteatur debet nutu legenti ſingula Sacerdoti annuere vt ſit valida cõfeſsio, nec video eſſe ex inſtitutione ſacramenti vt validum ſit, nec aliunde ex pręcepto aliquo, ſatis enim eſt initio ſignificare Sacerdoti illa eſſe peccata ſua.

Reſpondetur rationibus Soti.

QVÆSTIO XCII.

De confeſsione informi, aut iteranda.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm confeſsio ſine dolore poſsit eſſe.

1 EX duobus præcipuè defectibus confeſsio iterãda eſt ex parte pœnitentis, primus eſt defectu doloris, ſecũdus eſt defectu debitę integritatis, ꝺ qua hactenus locuti ſumus: ſed primũ de iteranda cõfeſsione defectu doloris dicemus, deinde de defectũ integritatis, poſteà verò enumerabimus omnes defectus breuiter ex quibus incũbit obligatio iterãdi confeſsionẽ. Vt autẽ de primo defectu doloris videamus, neceſſariũ eſt primò videre quis requiratur dolor ad confeſsionẽ, non ad conſtituendũ eſſentialiter ſacramentũ, ſed ad effectum illius cõſequendum; ad conſtituendũ verò ſacramẽtum dicemus art. 3. nã quæ, qualis, & quando requiratur integritas, ſatis hactenus q. 91. diſputatum eſt.

DVBIVM PRIMVM.

An ad ſuſceptionem ſacramenti pœnitentiæ requiratur dolor?

2 VIdeamus ergo vtrùm præter voluntariã ſacramenti ſuſceptionẽ, requiratur aliquis peccatorum dolor, vel ſola voluntas ſuſcipiendi, non ponendo alium obicẽ ſatis ſit ad remiſsionem peccatorum, ſicut Dom. Sotus dicebat; vt ſuprà vidimus q. 87. art. 3. de ſacramentaliũ ſuſceptione ad delendum veniale. Petrus à Sotò, Silueſt. verbo *Cõfeſsio* 1. q. 21. & Gab. & Roſella, & Angel. infrà citandi referunt ſententiã Scoti d. 14. q. 4. quò aſſeruerit abſque vllo dolore ſolo bono motu voluntatis volẽtis ſuſcipere hoc ſacramentũ modò nõ ſit cõplacentia in aliquo peccato, eſſe effectũ huius ſacramẽti, & remitti peccata ex opere operato: vnde eſſe validum etiam ſacramentum, & dignè ſuſcipi: cuius ſententiã ſic intellectam ſequitur Roſella verbò *Confeſsio*, 1. §. 4. & Angelus *Confeſsio*, 1. nu. 27. Sententiã hanc impugnat Gabr. d. 14. q. 2. art. 1. notab. 2. latiſsimè, & revera meo iudicio erronea eſt, & contra omnes Doctores, quos infrà ſequenti dubio referemus. Sed apertè contra Cõc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & Conc. Florẽt. ſeſſ. vlt. in decreto Eugenij, vbi aſsignantur partes huius ſacramenti ex parte materiæ illius, actus pœnitentis, ſcilicet confeſsio, contritio, id eſt, dolor, & ſatisfactio: cõtritio verò eſt pars nõ ſicut ſatisfactio, quæ ſequitur abſolunẽ, ſed præcedit, & comitatur cõfeſsionẽ; ergo ſine illa dignè non recipitur ſacramẽtũ, nec fructuoſè; an verò integrũ videbimus infrà. Sed revera quod ad Scoti attinet ſententiam, perperã ab eis refertur, quãuis enim d. 17. q. 1. & d. 14. q. 4. eã dicat eſſe excellentiã ſacramentorũ nouę legis,

Prima ſententia. Pet. à Soto. Siluẽſter. Gabriel. Roſella. Angelus. Scotus.

Refutatur autoritate Cõc. Tridẽ. & Florent.

3

Scot à calũnia vindicatur.

vt cũ ſola voluntate recipiendi baptiſmũ, aut confeſsionem iuſtificetur homo à peccato, ſi non habeat complacentiam peccati, & quãuis dixerit in ea d. 14. q. 4. §. *Quãtum ad 3. art.* hoc poſſe contingere ſine attritione, quæ eſt meritũ de congruo ad iuſtificationem, quam inquit, nõ eſſe neceſſariam in ijs ſacramentis, tamẽ apertè inquit hoc non fieri ſine aliquo dolore recipientis, & ſine aliqua attritione, quæ non ſit meritum de congruo ſecũdum ſe iuſtificationis, vt etiam docuit d. 19. q. 1. §. *Ad quæſt. motam in d.* 18. Quod vt intelligamus notandum eſt docuiſſe Scotum in 4. ead. d. 14 q. 2. §. *Deſecũdo*, poſſe nos habere ex
4 viribus noſtris ſine auxilio gratiæ motũ quemdam doloris, quem appellat attritionem, ſcilicet dolorem de peccato, etiã vt eſt offenſa Dei, & hãc attritionem inquit, eſſe meritum de cõgruo perſeuerans vſq; ad certum tẽpus quod Deus nouit, vt detur iuſtificationis gratia, hanc verò cùm ſit dolor de peccatis, vt ſunt offenſa Dei, nos diceremus, & cõmuniter dicimus contritionem, qua ſtatim fit iuſtificatio, & negamus eſſe ex ſolis viribus, vt probaui latiùs 1. 2. d. 194. & d. 199. cùm verò inquit d. 17. q. 4. ſine attritione ſufficere voluntatem recipiendi ſacramentum, vt dignè & cum fructu recipiatur, non dicit ſine attritione quacumq;, ſed illa, quæ eſt meritum de congruo in eius ſentẽtia propter Deũ, & vſq; ad certum tempus, vt ita dicat fieri virtute ſacramenti iuſtificationem, quando non fieret extra illud, quod veriſimũ eſt. Vnde docet expreſſè præter voluntatem recipiendi ſacramẽtum, neceſſariam eſſe attritionem, quæ non ſit meritũ illud de congruo, ad quam ſine ſacramento ſequeretur iuſtificatio, ſed parua alia attritio, vt ita parũ attritus, virtute ſacramẽti iuſtificetur, hæc ſententia ita intellecta quoad hanc partem de voluntate ſuſcipiẽdi ſacramentũ vera eſt, quæ verò debeat eſſe hæc attritio infrà explicabitur. Et legi poſſunt quæ dixi in materia de baptiſmo pro intelligenda mente Scoti in hac opinione.

DVBIVM II.

An ad dignè recipiendum hoc ſacramentũ, & eius effectũ conſequendũ neceſſaria ſit contritio, ita vt attritio nõ ſufficiat?

3 MOdò nõ agitur de dolore, qui ſit ſufficiens ad conſtituendũ eſſentialiter ſacramentum: de hoc enim art. 3. dicemus; ſed de neceſſaria diſpoſitione ad effectũ illius: diſtinctionem cõtritiõnis, & attritionis iã ſæpiùs præmiſimus q. 84. art. 3. & q. 86. ar. 2. ea ſuppoſita, in hoc dubio. Prima opinio eſt aſſerentiũ neceſſariam eſſe cõtritionem, qua ante abſolutionẽ abſolutus ſit pœnitẽs à Deo à culpa, Sacerdos verò non abſoluat à culpa, ſed oſtendat abſolutum ab illa. Pro hac ſententia retulimus q. 84. art. 3. Mag. Ricar. de S. Vict. Hugon. de S. Vict. Alex. Bonau. Gab. Antiſiodor. Thomã de Argen. Maiorẽ, Abulen. Ioan. Med. qui idẽ aſſerit. C. de confeſ. q. *De cõfeſſione ficta iteranda*, & Marſil. in 4. q. 12. art. 2. in dubio incidenti 2. p. art. quamuis ij omnes quoad remiſionẽ pœnæ virtute clauium non eodẽ modo loquantur, vt ibi diximus, in hoc tamen conueniunt quòd contritio debet præcedere in hoc ſacramẽto vt dignè ſuſcipiatur, & per illam priùs remitti debet culpa. Fundamenta præcipua huius ſententiæ ſunt, quę adduximus ibi ex quibuſdam Greg. Auguſt. & Cyril. teſtimonijs, tum etiam, quia cũ contritio ponatur cõmuniter pars huius ſacramẽti, non mirum ſi dicamus eam eſſe neceſſariã vt dignè accedamus ad illud.

Prima opinio.

Magiſter. Ricard. de S. Vict. Hugo de S. Vict. Alexand. Bonauent. Gabr. Antiſiodo. Thom. de Argent. Abulenſ. Ioan. Med. Marſil.

2

Hæc ſententia quàm ſit periculoſa, iam ſatis oſtendimus eo art. 3. ex ea enim probauimus tolli efficaciam clauium, quã ſecundum fidem tenemur cõcedere, ſed peculiari ratione modò impugnabo. Primò quidem eſt contra Concil. Triden. ſeſſ. 14. c. 4. vbi de attritione quam etiam dixerat contritionem imperfectã inquit: *Et quãuis ſine ſacramento pœnitẽtiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiã in ſacramento pœnitentiæ impetrandã diſponit*: qui ergo cum ſola hac attritione accedit ad ſacramentum, ſufficiẽter diſpoſitus accedit, vt efficacia clauiũ conſequatur remiſsionem peccatorum per infuſionem gratię, quam tamen ſine ſacramento non conſequeretur; ſubterfugiũ aliquorum, aut gloſſam quã huic loco Cõcilij adhibent infrà impugnabimus.

Reiicitur vt periculoſa.

Secundò, vt q. 84. art. 3. probauimus Sacerdotis poteſtas hũc habet ex ſui inſtitutione effectũ, vt mortuos viuificet iuſtificãdo ſua efficacia à peccatis, & ideò hoc ſacramentũ & baptiſmi eſt mortuorũ vt reuocẽtur ad vitã, ergo non facit iniuriã, nec indiſpoſitus accedit, qui ad hoc ſacramentũ mortuus venit, ad hoc enim accedit vt

3

viuificetur; ergo quãuis non accedat contritus, accedere poteſt cum debita diſpoſitione doloris inferioris, qui ſit pars huius ſacramenti, & ita cùm dicitur pars huius ſacramenti contritio, non dicitur illa, quæ de ſe deleat peccatum, ſed dicitur dolor de peccatis, aut qui ſit contritio, aut attritio etiã, vt Concil. loco citato docet: & ita ad rationem huius ſententiæ reſpondetur.

4 Ad teſtimonia verò illorũ Patrum ſatis diximus q. illa 84. art. 3. Vltimò contra hanc ſententiam, ſi ſemper deberemus accedere contriti, & ita in gratia, numquam concederetur occaſio poteſtati Sacerdotũ tollẽdi culpã, & ita è medio tolleremus abſolutionis efficaciam apertè: fruſtrà enim eſſet illa poteſtas, quæ eſt ad tollenda peccata, ſi illa iam ſupponit dimiſſa. Vnde prædicti Doctores omnes negant poteſtatem Sacerdotis ad tollendam ipſam maculam culpæ, quamuis de pœna diuerſimodè loquantur.

Secũda ſententia. Secũda opinio eſt aſſerẽtium ſufficere attritionem tãquam debitã diſpoſitionẽ, vt quis ad hoc ſacramentũ accedat, & dignè recipiat Sacerdotis abſolutionem cõfeſſus ex illa, ſed non contingere iuſtificationem ſola infuſione gratiæ habitualis virtute ipſius ſacramenti; ſine alio bono motu animi, ſed virtute abſolutionis excitari motũ contritionis; & ita fieri pœnitẽtem ex attrito contritũ actu; non quoniã

5 attritio fiat contritio; ſed quia attrito cõfertur contritio. Hanc ſententiam dotuit

Henricus. Antonin. expreſſè Henricus quodlib. 1. q. 32. circa finẽ, & videtur inclinare Anton. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 5. circa medium: dicit enim, q attritus ſatis diſpoſitus accedit ad ſacramẽtum, & virtute illius fit cõtritus; niſi intelligat contritus ſecundum habitum, quia datur gratia, quod tamẽ ipſe nõ explicat. Hanc ſententiam expreſſè tradidit Gaiet.

Caiet. Ferrarien. ſuprà q. 84. art. 1. vt vidimus, & Ferrarienſis 4. contra gentes, c. 72. §. *Ad huius euidẽtiam conſiderandum*. Videtur in eã inclinare

Ricardus. Pet. de Sot. Capreolus. Ricard. in 4. d. 22. art. 2. q. 1. in corpore, & ad 2. & multò magis Petrus de Soto lect. 8. de confeſsione, & Capreol. in 4. d. 17. q. vlt. art. 3. in fine. Et addit Henricus prius natura infundi gratiam, vt per illam excitetur contritio, quod in omni iuſtificatione extra ſacramentũ in ſententia D. Tho. 1. 2. q. 113. ar. 8. ita dicẽdum eſt prioritate ex parte efficientis, & ita recentiores aliqui ſequuti hanc ſententiam, vt omnis iuſtificatio fiat contritione, reſpondent ad Concil. Trident. ad ſacramentum recipiendum, & in eo gratiã iuſtificationis impetrandam, ſufficientem eſſe diſpoſitionem attritionem, vt docet Concil. loco citato, ſed eſſe diſpoſitionẽ eo modo quo 6 diximus. Huius ſententiæ nullum legi apud hos autores fundamentum, nec excogitare potui; vnde mihi ea ſententia nullo modo probatur. Primò, quia ſecundum illam tenentur dicere Doctores peccatum eſſe mortale cum quis credit ſe tantùm attritum ſi ſponte diſtrahatur in momento abſolutionis; ſic enim impediet effectum iuſtificationis, ſiquidem illam non efficit ſacramentum niſi mouendo ad cõtritionem; aut ſine contritione iuſtificabitur, quòd ſi ſemel concedatur in eo caſu, in quolibet alio concedi debet; quod tamen eſt nimis rigidum concedere. Imò ſequitur oppoſitum quod nũquam poſſit ille nec voluntariè diuerti, quod vel ſola experientia, quàm falſum ſit ſatis conſtat; ſi enim attritio vt inquit Concilium ad impetrandam gratiam cum ſacramento diſponit, ita intelligitur diſponere, vt ipſa ſit ſufficiens cum ſacramentõ, neque 7 alia requiratur, ſed ea poſita effectus ſequatur ſacramenti infallibiliter: ſi enim tantùm vellet Concilium eſſe diſpoſitionem, ſed quæ non ſufficeret cum ſacramento etiam dici poſſet diſpoſitio ſine ſacramento, quia diſponit ad iuſtificationem aliquo modo: ſi ergo intelligitur ſufficiens, ergo ea poſita, & confeſsione, abſolutio operatur ſemper, quidquid neceſſarium eſt ad iuſtificationem; ſi ergo eſt neceſſarium vt excitetur contritio, & ad hanc neceſſaria eſt attritio, ergo ſola confeſsio cum attritione, & abſolutio efficiet vt ſit contritio, ergo vt ſit attritio, ſine qua eſſe non poteſt contritio, ergo non ſinet hominem diuerti, quia attritio cum abſolutione impetrabit gratiam iuſtificationis.

Secundò ſequitur, quòd ſi attritio cum ſacramento eſt ſufficiens diſpoſitio ad impetrandam gratiam remiſsionis peccatorum, illam impetrabit etiam ſine attentione ſi homo naturaliter diſtrahatur vt fieri contingit, & tunc conſtat fieri remiſsionem peccatorum, ſi fit, ſine cõtritione. Tertiò ſequeretur, ſi quando deeſt attentio non fit remiſsio peccatorum, non eſſe perfectũ ſacramẽtum, & ita eſſe iterandũ, quia

Reiicitur propter abſurda, quæ ex ea ſequũtur. Primò.

Secundò. 8

Tertiò.

quia vt infrà dicemus in hoc ſacramento non eſt alia diſpoſitio ad recipiendũ gratiam,& effectum ſacramenti quàm partes illius,quia partes illius ſunt actus pœnitẽtis,ſecus atq; in alijs ſacramẽtis, in quibus præter partes aſsignamus aliam diſpoſitionem.

Vltimò. Vltimò hæc ſententia confutatur,quia ita non eſſet conferendũ hoc ſacramentũ pœnitentibus etiã anteà confeſsis ſi incidant in amentiam,quod eſſet impium, & cõtra illos Canones quos citauimus.q.præcedẽti art.2.dub.1.quod etiã acriter reprehendit Celeſtinus PP.in epiſt.2.c.2. Quòd ſequatur, cõſtat, quia aut illi tantùm erũt attriti,aut contriti, ſi contriti nõ erit illis neceſſaria hæc gratia,ſi attriti tãtũ minùs, quia nõ recipient fructũ ſacramenti cum attenti eſſe nõ poſsint,&conſequẽter,nec contritione moueri virtute ſacramenti vt iuſtificẽtur. Quòd ſi dicas denegandã non eſſe abſolutionem, ne fruſtrentur gratia quã tenebantur recipere ex præcepto cõfeſsionis,& Eccleſia præſumit potiùs eos contritos, ex qua præſumptione confert Euchariſtiã,& extremam vnctionẽ etiam iam amentibus;cõtra hoc eſt, quòd ijs negare abſolutionẽ eſſet peccatũ magis graue,adeò vt non minùs cẽſeretur ille Sacerdos reus animarũ,qui negat ijs amentibus abſolutionem,ſi anteà erant ei cõfeſsi (de ijs enim loquor de quibus non eſt controuerſia) quã cuicumq; alteri, quia cõmuni opinione exiſtimaretur ex eius abſolutione forſan pendere remiſsionẽ peccatorũ, quæ ſecundũ hanc opinionẽ nullo modo 10 penderet, cũ illa nõ fiat niſi excitãdo contritionẽ,quæ in amenti excitari non poteſt; vnde tantũ reprehẽderetur Sacerdos ille in hac opinione, quòd negaret gratiã illius ſacramenti,quam forſan conferret ſi inueniret contritũ,non quia negaret ſacramentũ,quo forſan remitterentur peccata, quæ forſan non erant remiſſa, quia iã non erat aptus ille vt remitterentur peccata,cũ neq; ad contritionẽ aptus ſit: hoc autẽ eſt contra cõmunẽ ſenſum, quia Sacerdos vt diximus argueretur tanquã reus animarũ, qui ſic cõfeſsis negaret pœnitẽtiæ ſacramẽtũ,ſic enim loquitur Leo in epiſt.illa citata.

Tertia ſententia. Tertia opinio eſt aſſerentiũ neq; neceſſariam eſſe contritionẽ, neq; virtute ſacramenti, & abſolutionis effici contritionẽ, ſed neceſſariũ eſſe talem dolorẽ in hoc ſacramento,qui iudicio pœnitẽtis putaretur eſſe contritio.Ita docuit Dom.Sot.in 4.d. 18.q.3.ar.2.& 2.de natura, & gratia c.15. & Cord.lib.1.q.q.2.opin.4. Refertur pro hac ſentẽtia Bonau. & quidẽ in d.17.2.p. diſt.p.2.ar.2.q.4.in hãc videtur inclinare, & in 2. opinionẽ relatã,& in 4. quã infrà adducimus, cũ tamen d. 18. loco citato in 4.q.84.ar.3.ſit meo iudicio in priori ſentẽtia.Ita docuit etiã Nauar.in ſum.c.1.n.36. ſed poſteà in vltima impreſsione c.eod.n. 42.inquit poſt multa,quæ ei obiecta fuerunt,illud ita eſſe intelligendum de attritione, quæ à pœnitente exiſtimatur non eſſe contritio, nec talem quæ virtute ſacramenti fiat contritio, eam enim inquit ſufficere,quæ licèt cognoſcatur eſſe attritio,talis tamen putetur eſſe,vt virtute ſacramenti credatur futura contritio. Et ij autores dicent conſequenter cum Concilio Tridentino attritionem aliquando eſſe ſufficientem diſpoſitionem, vt cum ſacramento cõſequatur pœnitens gratiam, ſaltem eo caſu quando putatur eſſe contritio, cum tamen in prima opinione nullo modo verum eſſet quod definit Conciliũ.

Dom. Sotus *Cordub.* *Bonauent.* *Nauarr.* 11

Hæc ſententia primò probari poteſt, quia confeſsio reſpondet dolori, confeſsio namque dolorem oſtendit,ſed confeſsio declarat peccata, quæ fuerunt offenſa Dei,& quatenùs contra Deum;ergo & dolor debet eſſe peccatorum quatenus ſunt 12 offenſa Dei; hic autem dolor eſt contritio. Secundò quia ſacramentum hoc eſt, ad delendum peccatum commiſſum volũtate propria, ſed qui voluntate propria auerſi ſunt à Deo, voluntate etiã propria conuerti debent, ſed quem non pœnitet peccati,vt eſt Dei offenſa,non cõuertitur in Deũ, ergo in hoc ſacramẽto requiritur ille motus. Nulla alia ratione video ab ijs Doctoribus probari, cũ tamẽ reſtaret adhuc probandũ quod ſufficeret dolor, qui exiſtimaretur contritio, licèt revera non eſſet, hæ nãq; rationes ſi aliquid probant illud eſt, verum dolorem propter Deum neceſſariũ eſſe in hoc ſacramento.In hanc ſententiam inclinare videtur Duran.d.17. q.13.nu.5.dum aſſerit validam eſſe cõfeſsionem quæ eſt cum dolore,qui tamen ſuf 13 ficiens non erat, ſed exiſtimabatur ſufficiens,quia Deus ſupplebit per ſacramentum defectum illum, quod piũ eſt ita credere,cum ille qui confitetur putet ſe ſufficienter contritum, & conſequenter non tranſgrediatur præceptum confeſsionis.

Probatur primò. *Secundò.* *Durand.*

Quarta & vera ſententia. Hæc ſententia minùs mihi probatur, & ita quartam amplector opinionem (nulla enim alia ſupereſt) aſſerentium ſolam attritionem etiam cognitam, vt talem eſſe partem, & diſpoſitionem ſufficientem in hoc ſacramento, ita docent Scotus vbi ſuprà, vt ipſum ſumus interpretati, & à fortiori Silueſter vbi ſuprà, ſiquidem ſententiam illam, quæ Scoto imputabatur ſequutus fuit, vnde potiori ratione dicet attritionem ſufficere etiam cognitam vt talem. Eam ſequitur Paludan. d. 17. q. 8. cõcluſione 3. num. 18. & cum ibi ait quòd attritio cum ſacramẽto ſufficit, quia fit per ſacramentum contritio, nõ intelligit quia ille actus fiat verè dolor propter Deum, quod eſt impoſsibile, ſed quia formatur gratia, & ita à quibuſdã contritio dicitur. Clariùs hanc ſententiã docet d. 19. q. 1. art. 2. nu. 10. & Adria. in 4. q. 5. de confeſ. dub. 5. §. *Sed probabilius*, qui dicunt ſufficere attritionẽ, ſed non addunt etiam cognitã vt talẽ; ideò tamen meo iudicio, quia hæc appendix attritionis vt ſit ſufficiens diſpoſitio, quòd ſcilicet putetur contritio, eſt recenter à Domi. Soto inuenta, & vt videbimus ſine fundamento; nam Bonauentura non ita clarè illud docuit vt ſuprà notaui; vnde Doctores citati idẽ eſſe exiſtimarũt, meo iudicio, attritionẽ eſſe ſufficiẽtem cũ ſacramẽto, & attritionem vt talẽ cognitã. Id apertiſsimè docuit Canus 5. p. relectio de pœnit. fol. 121. §. *Et ſi quæras*, & ſeq. & eodem modo apertè Ledeſma 2. 4. q. 20. art. 1. dicto 3. & pro hac opinione meo iudicio ſunt efficaciſsimæ rationes.

Scotus. *Silueſter.* *Paludan.* *Adrian.* *Canus.* *Ledeſma.*

14

Probatur primò ex Trident. Primò, quia ex Concil. Trident. vbi ſuprà, habemus attritionẽ diſponere ad impetrandam gratiã cum ſacramento, ſed attritio, quę vt talis cognoſcitur eſt vera attritio, ergo illa diſponit ad impetrandam gratiã cum ſacramento; & vt ſuprà dicebã cum id dicitur in Cõcilio, hoc ſignificatur vt ipſa ſit ſufficiẽs cũ ſacramẽto impetrare gratiã, nam ſi tãtùm diceretur diſponere,

15

ſed non ſufficienter cũ ſacramento, etiã extra ſacramentũ diſponere diceretur, & tamen in Cõcil. notãter dicitur: *Et quãuis ſine ſacramento pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationẽ perducere peccatorẽ nequeat, tamen eũ ad Dei gratiã in ſacramento pœnitentiæ impetrãdam diſponit*: quaſi dicat quod per ſe facere non poterat, cũ ſacramento facit, hoc eſt, ſufficienter diſponere ad impetrandã gratiam, quia minùs ſufficienter etiam extra ſacramentum diſponit, eſt enim donum Dei, vt ibi dicitur, & ad iuſtitiã viã parat, quod ſecundum ſe intelligendum eſt.

Secũdò probatur impugnatione aliarũ opinionum. Secundò, quia vt ſuprà dicebamus rationes adductæ à Soto ſi aliquid probant illud eſt, neceſſariã eſſe contritionem, nõ verò quod ſufficiat attritio ſi exiſtimetur contritio, nam qua ratione dicimus ſufficere attritionem, ſi exiſtimetur contritio, eadem ratione videmur partem & diſpoſitionẽ huius ſacramẽti in exiſtimationem humanã referre, & ita etiamſi nullus eſſet dolor, aut nõ eſſet attritionis, ſi homo putaret ſe eſſe contritum, ſatis eſſet, vt reciperet ſacramẽtum verum, & fructũ illius: fruſtra ergo dicitur attritio exiſtimata cõtritio, ſed ſatis erit cõtritio exiſtimata. Et quod Nauarrus addit, eſt meo iudicio 16 magis ſine fundamento; primò quia eodẽ modo impertinẽs eſt, quòd talis exiſtimetur attritio, quæ fiat contritio virtute ſacramenti, quia vt diximus, pars & diſpoſitio ſacramenti non debet referri in exiſtimationem humanã, ſed re debet eſſe. Secũdò, quia nulla attritio fit cõtritio propriè, cùm ſint actus ſecũdum ſubſtantiã omninò differentes, vt diximus q. 86. art. 2. niſi inquantũ attritio formata gratia dicitur à quibuſdam contritio; quòd ſi hoc modo intelligatur, attritio omnis ſecũdũ ſe erit diſpoſitio ſine alia limitatione: debet tamẽ credere pœnitens eã eſſe ſufficientẽ diſpoſitionẽ ad effectũ huiꝰ ſacramẽti, vt dignè accedat, ne ſe putet indignè diſpoſitũ.

Optima ratio Cani. Tertiò contra hanc ſententiam optimè obijcit Canus, quoniam ſacramẽtum hoc pœnitentiæ eſt per ſe inſtitutum ad viuificandum mortuos in mortali, ſicut baptiſmus dicitur etiam ad curandos ægrotos, ſecùs atq; Euchariſtia, quæ eſt ad nutrien- 17 dum & reficiendum viuos iam & ſpiritualiter ſanos; ergo iniuriam non facit ſacramẽto, qui ſciẽter accedit mortuus & ęger: ad hoc enim accedit, vt ſanetur, & viuificetur: diſpoſitio ergo, quã ex inſtitutione poſtulat, non eſt neceſſariò quòd quis ſe exiſtimet iam viuum & ſanum à peccato, quãuis aliam poſtulet diſpoſitionẽ. Vnde ſi D. Tho. in hac 3. p. q. 80. art. 3. ad 2. docet quod dignè accedere poteſt ad baptiſmũ, etiam qui conſcientiã habet mortalis peccati, id eſt, qui nouit ſe adhuc eſſe in mortali peccato, cũ dolore tamen (ita enim ſupponit) quia baptiſmus datur vt ſpiritualis generatio, quæ mutat de nõ eſſe ſpirituali

ad eſſe

ad esse spirituale, & ita datur per modum ablutionis, ergo simili ratione sentiet, quòd accedens ad sacramentũ pœnitentię cũ conscientia mortalis, sed cum dolore vt supponimus, dignè accedit, quia accedit ad sacramẽtum, quo restituitur homo de morte spirituali peccati, ad vitã spiritualẽ gratiæ, & de ęgritudine peccati, ad sanita
18 tem gratię, est enim eadem ratio prorsus, & ita datur hoc sacramentũ per modũ absolutionis: vnde non indignè accedit qui aliàs videns se ligatum, accedit vt absoluatur, sed cum dolore, quia hic est pars huius sacramenti vt infrà dicemus, quę cõfessione declaratur. Et q. 80. art 4. etiam ad 2. docet quòd quamuis Eucharistia, & baptismus, & pœnitentia, sint medicinæ quædam, non tamen eodem modo, quia Eucharistia est medicina, sed iam liberatis à febri ad confortandum, vnde non datur febricitantibus, baptismus verò & pœnitentia, quia sunt purgatiuæ dantur febricitantibus, id est, existentibus in peccato; ergo in eius sententia etiam ijs, qui apertè cognoscũtur adhuc esse in febri peccati, quia datur ad purgandum. Et hoc maximè in via Thomistarum quam probat alibi Sotus, asserentiũ alia sacramenta remittere mortalia per accidens, si homo attritus accedat, sua tamen existimatione contritus, sic enim ampliùs concedere debent sacramẽto pœnitentiæ, & baptismi, quæ per se cõtra mortale instituta sunt.

19 *Impugnatur differẽtia quã Sotus constituit inter baptismum & pœnitentiam.*

Sed & differentia quam excogitauit Sotus inter sacramentum baptismi, & pœnitentiæ nulla est; inquit enim, quia baptismus institutus est contra originale per se quod non cõtrahitur propria voluntate, ideò non postulat aliã detestationem quã quæ tollat obicem gratiæ, hæc autem est attritio; pœnitentia verò cum sit sacramẽtum institutum cõtra peccata actualia cõtracta propria voluntate, cũ postulet confessionem pro materia, postulat etiam dolorem qui ei respondeat, sed dolor nõ respondet nisi sit peccati vt est offensa Dei, & hic est contritio; hæc ergo ratio nõ valet. Primò, quia etiã in baptismo directè, & per se mortalia delentur, & satis est cũ attritione, imò de illis, nõ de originali attritio habenda est in eo sacramẽto, & sine hac attritione non cẽsetur ablatum impedimentum gratiæ, sed homo erit indispositus, & hæc satis est vt contra mortalia conferatur gratia. Quare ergo non sufficiet in sacramento pœnitentiæ? Secundò, quia non obstat, quòd dolor in sacramento pœnitentiæ debeat respondere confessioni, & confessio debeat esse de peccatis contra Deum: quia in hoc tantùm respondere debet, quod eorum quæ cõfiteor ore, dolorem habeam in corde, non tamen opus est sub eodem respectu, vt sunt offensa Dei, imò & ipsa confessio tantùm est peccatorum, quę sunt offensa Dei, non sub eodem respectu vt sunt offensa: & ita solutio patet ad primam rationem Soti. *Soluitur fundamentũ Soti.*

Ad secundam verò facilis est solutio, quæ quidem si aliquid probat est, ipsa necessariam esse contritionem, & non existimationem tãtùm, & ita potiùs fauet sicut alia ratio primæ opinionis. Respondeo ergo, quòd licèt hoc sacramentum institutũ sit ad delendum peccatum propria voluntate cõmissum, & qui ita peccauit debeat in Deum conuerti, & conuersus nondum dicatur quousq; contritione doleat de peccatis, tamen hoc tantùm necessariũ esset, si sacramento non esset iustificandus, aut sacramentum non haberet vim iustificandi, sed cum in sacramento sit hæc virtus, est etiam conuertendi hominẽ in Deum per veram iustitiã contra peccata actualia, & consequenter non necessariò supponit ipsum conuersum iã, & iustificatũ, aliàs frustrà esset talis virtus sacramenti, imò non esset dicendũ eã esse in sacramento. Quòd si ea non debet supponi conuersio ad hoc sacramentum vt pars illius, & dispositio re ipsa, neq; supponi debet illa secundum existimationem, vt iam satis probatũ est; ridiculum enim est addere illud (secundum existimationem.) Constat ergo ex dictis necessariam esse atritionem, & eam sufficere etiam cognitam vt talem ad recipiendum effectum huius sacramẽti: sed nondum disputatum est, vtrùm illa requiratur vt pars; de hoc enim dicemus articulo 3. huius quæstionis.

DVBIVM III.

Ex quo motiuo debeat esse attritio, vt sit dispositio ad hoc sacramentum?

5 *Prima opinio Soti.*

SVperest disputandum de hac dispositione, quæ dicitur attritio qualis debeat esse, hoc est ex quo motiuo debet esse dolor, an sufficiat propter damnum aliquod temporale vt infamiam, aut quid simile. Domi. Sotus in 4. d. 18. q. 3. art. vltimo, casu 2. ante solutionem

argumentorum exiſtimat verum dolorem de peccatis, qui revera excludat omnem voluntatem peccati, etiamſi ſit propter pœnas temporales vt infamiam, vel ſimiles, ſufficere cum ſacramento, ſi tamẽ exiſtimetur contritio, ſic enim in ſua opinione conſequenter docet; vnde ſentit eam eſſe veram attritionem, & ita ſi crederet attritionem cognitam vt talem, ſufficere cum hoc ſacramento ad effectum illius, id etiam concederet de hoc dolore, & de illo propter pœnas inferni, & ita veram attritionem, ita ipſe aſsignat diſtinctam à contritione, vt contritio ſit verus dolor de peccato ſub ea ratione vt eſt offenſa Dei, & ſub minima intentione, ſi tamen inquit fiat ex auxilio ſpeciali gratiæ, ſi verò viribus proprijs ſit, tantùm erit attritio. Inſuper in eius ſententia attritio erit non tantùm dolor de peccato propter pœnas inferni, & propter turpitudinem peccati, ſed etiam propter pœnas temporales, vt famæ ſalutis, &c. quia inquit timor ille eſt bonus, quia & illa mala verè à Deo inflicta ſunt.

2

Non placet Hæc tamen ſententia mihi non probatur, ſed eam exiſtimo verá attritionem, quæ neceſſaria eſt vt diſpoſitio, ſaltem in hoc ſacramento ad gratiam obtinendam, quam Concilium illo capite 4. ſeſsio. 14. deſcripſit, quæ ſcilicet aut ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur: adde etiam, vel ex damno ſpirituali amiſsionis beatitudinis, & gratiæ; denique ex aliquo æterno motiuo, & ita cum in Concilio dicitur ex gehennæ, & pœnarum metu, intelligitur nomine pœnarum, aut pœnæ ipſius gehennæ, vt idem ſit dicere ex metu gehennæ, & pœnarum, aut nomine gehennæ intelligatur ipſa ſenſus pœna, nomine verò pœnarum aliæ pœnæ damni, aut amiſsionis gloriæ, & gratiæ. Imò vt hæc ſit diſpoſitio addit Concilium debere eſſe talem, quæ excludat omnem voluntatem peccandi, & ſit cum ſpe veniæ, ſed an illa quæ non excludit voluntatem peccandi in futurum ſit ſufficiens vt pars ſacramenti huius, ne ſit repetendum, dicemus artic. 3. Hæc ſententia probatur, quoniam ſicut timor qui eſt pœnæ temporalis dicitur mundanus, qui ita de ſe eſt principium boni ſicut mali, ita & dolor huius rationis, vnde altior debet eſſe ratio, quæ moueat ad attritionem vt ſit diſpoſitio cũ ſacramento ad impetrandam gratiam.

3

8

Hanc ſententiam quod atritio vt ſit diſpoſitio huius ſacramenti non eſt dolor de peccatis ob pœnã temporalem, docet Canus relectio. de pœnitentia fol. 120. §. *Altera quoque attritio eſt*, ſed folio 121. ſtatim limitat propoſitionem hanc dicens vniuerſaliter, quòd quocumque dolore etiam quo diximus ob pœnã temporalẽ, deniq; cuiuſcumq; generis illa ſit, & imperfecta, ſi tamen credatur non quòd ſit contritio, vt dicebat Sotus, ſed quòd ſit ſufficiẽs diſpoſitio ad ſacramentũ, vt pœnitens putet ſe cum illa dignè accedere ad hoc ſacramẽtum, fiet inquit ex ita attrito cõtritus, hoc eſt, iuſtificabitur, quia inquit ille quoties quis non opponit obicem in ſacramentis, tunc verè recipit ſacramentum, & effectũ illius; hic autem cum hoc dolore ſi exiſtimat ſufficere, ſe habet hoc modo ergo cõſequitur effectum illius.

4 *Cani placitum.*

Sed hæc limitatio Cani mihi minimè probatur, quia aliud eſt non ponere obicẽ ſacramẽto, aliud verò eſſe ſufficienter diſpoſitũ, ſi enim aliquis ſine vllo dolore reciperet baptiſmũ, non reciperet effectum illius etiãſi non poneret obicẽ, ſolùm diceretur excuſari ab irreuerentiæ peccato, ſic etiã in hoc ſacramento non eſt diſpoſitio ſufficiẽs putare me habere verũ dolorem, ſed illũ reuera habere, putare enim me habere dolorẽ hoc tantùm efficit vt excuſer à peccato, ſed non quòd ſim benè diſpoſitus ad effectũ huius ſacramenti, ſi effectus illius poſtulat vt diſpoſitionem dolorem attritionis, qualem ſuprà diximus.

Reijcitur.

5

Quòd verò docet Sotus, quòd dolor de peccato vt eſt offenſa Dei tantũ ex amore naturali Dei ſit attritio, & nõ cõtritio, quã videtur cõcedere ex viribus proprijs, & in quo eũ ſequitur Canus 5. p. relectio. folio 121. §. *Tertiò etiam*, eſt manifeſtè falſum vt probaui 1. 2. d. 194. vbi probaui, & quòd ſit illa vera contritio, & ex amore charitatis, nec ſit talis naturalis amor amicitiæ erga Deũ, ego nõ dubito ſi talis eſſet dolor, eſſet ſufficiens diſpoſitio, ſed nõ diceremus atrritionem, ſed contritionẽ, nec ex proprijs viribus, ſed ex auxilio gratiæ; deinde quicũq; dolor in ſacramẽto debet eſſe cũ ſpe veniæ, talem autem etiam cum eſt ex pœnis inferni, docuit Concilium eſſe donum Dei in ſeſsio. 14. cap. 4. ergo non ex proprijs viribus erit diſpoſitio doloris in in hoc ſacramento.

Soti ſententia de dolore peccati ex amore naturali Dei communicatur.

Addunt

6 Addunt Nauarr.c,1.in ſum.num,18. & ſeq.& Paludan.in 4.diſt.17.quæſt.11.ar.5. num.29.quòd ſi aliquis aliàs non habet dolorem ſufficientem ad hoc ſacramentum,ſi dolet ſe non habere talem dolorem, ſufficienter erit diſpoſitus, ita vt ſi requiratur attritio,& quis doleat, quòd illam non habeat,ſatis eſt,& dicitur ille attritus virtualiter à Nauarro vbi ſuprà.Hoc etiam mihi non probatur, quia revera ſicut aliud eſt velle amare aliquem, aut deſiderare amare illum,& illum amare,ſic etiam aliud eſt dolere, quòd non doleam de peccatis,& dolere de illis: vnde ſi diſpoſitio neceſſaria eſt dolor ipſe de peccatis,ſequitur non ſatis eſſe dolere,quòd non doleam, ſi revera non doleo de peccatis. Eſt tamẽ valdè notandũ, quòd ſæpiſsimè decipiuntur pœnitentes exiſtimantes ſe non habere dolorẽ de peccatis,& putantes ſe tantùm habere dolorẽ, quòd non doleant de peccatis, cum revera 7 illum habeant de peccatis,ſed ita exiſtimãt ſe illum non habere,quia non experiuntur in ſenſu dolorẽ,qui tamen neceſſarius non eſt,vnde cautè ſunt examinandi.

Ilẽ Nauarri de attritione exiſtimata cũ nõ ſit attritio.

Doctrina vtilis.

Ex ijs quæ diximus in hoc articulo, & tota quæſtione præcedenti conſtat quas conditiones requirat ſacramentum confeſſionis, vt ſit verum ſacramentum ex parte integritatis confeſsionis,& doloris; modò ſupereſt videndum,qua ratione aliquando confeſsio ex defectu alicuius ex ijs ſit nulla,& conſequenter repetenda, & obiter notabimus ſi alio ex defectu repetenda ſit aliquando.

ARTICVLVS II.

Vtrùm defectu doloris hoc ſacramentum poſsit eſſe informe, & tamen validum.

DVBIVM VNICVM.

Circa doctrinam huius articuli.

1 IN hoc articulo hoc dubiũ propoſitum eſt examinandum, ad cuius explicationem ſupponendum eſt quid nomine ſacramenti informis intelligamus. Eſt ergo in omnium opinione ſacramentũ informe,quod revera eſſentialiter integrũ eſt,ſed non habet effectum in ſuſcipiente defectu diſpoſitionis, quod in alijs ſacramentis ſatis conſtat;qui enim verè abluitur aqua naturali, & verbis,& intentione debita,& ea recipit ſacramentum intentione quam habet Eccleſia,ſed recipit ſine peccatorum dolore, aut etiam in complacentia peccati, verum recipit baptiſmum, quem cum teneretur recipere,ampliùs iam nõ tenetur, imò nec poteſt iterum recipere,ſed effectum, ſcilicet gratiam non recipit, & ſic in alijs conſtat. Modò verò dubium eſt de hoc ſacramẽto pœnitentiæ,in quo videtur ſpecialis ratio,an idem dicẽdũ ſit: & quæſtio tãtùm eſt quando eſt defectus in dolore ſolùm. 2 Prima opinio eſt aſſerentium poſſe eſſe ſacramentum informe, & verum ſacramentum defectu doloris, ſi alia non deſint requiſita,de alijs verò erit poſteà quæſtio ita D.Thom.in 4.diſt.17.quęſt.3.art.4.quęſt.1.Ricard.d.ead.art.2.quæſt.8.ad 5. Palud. quæſt.8.à principio,Capreol.in 4.diſt.17. quæſt.2.art.1.& art.3.ad 4.contra ſecundã concluſionem,Durand.diſt.17. quæſt.13. ſi attentè legatur,Caietan.tom.1.opuſ.tractatu 5.quęſt.5.Canus 5.p.relect.de pœnitentia à fol.114.§. *Dupliciter itaque*, & ſequentibus,Ledeſma 2.par.4.quęſt.8.art.1. dub.3.Dominic.Sotus in 4.diſt.18. quæſt. 3.art.2.& 3.Petrus à Soto lect.8. de confeſſio.Silueſt.verbo *Confeſsio*.1.quæſt.22.Nauarr.in ſum.cap.9.num.13. & in c. *Fratres*, de pœnitentia diſt.5.num.33.Couarr.in c. *Alma mater*,1.p.relect.§.4.nu.13.Probant primò,quia niſi fateamur eſſe confeſsionẽ informem, quæ valida ſit, ſed ſine effectu, eſſet nimium ſollicitos reddere pœnitẽtes de repetendis confeſsionibus,quia difficile eis conſtare poteſt quãdo habuerint ſufficientem dolorem,& ſecundum opinionũ varietatem non eſt dubium diuerſimodè dicendum eſſe in repetenda confeſsione, nam ſecundum hanc opinionem conſequẽter dicendum eſt confeſsionem informem non eſſe repetendam ſemper, quòd non habuerit effectum,quia in ratione ſacramenti eſt valida confeſsio,& ita peccata illa verè iam fuere confeſſa,vnde non erit neceſſarium iterũ repetere illa: in opinione verò illorum, qui aſſerunt non eſſe confeſsionem informem,in hoc ſenſu,vt ſit valida,& ſine effectu, dicendum eſt ea peccata iterum eſſe aperienda in confeſsione, quia revera nondum explicata fuerunt in vera confeſsione. Secundò probatur quia ſicut baptiſmus, & alia ſacramenta verè recipi poſſunt integra ſecundum eſſentiam, abſque fructu gratiæ propter prauam diſpoſitionem pœnitentis, quare & hoc eodem

Quod dicatur ſacramentum informe.

Prima opinio aſſerit dari ſacramẽtum informe.

D.Thom. Ricard. Paludan. Capreol. Durand. Caiet. Canus. Ledeſma. Domi. Sot. Pet. à Soto. Silueſt. Nauarr. Couarr.

Prima ratio.

Secundaria tio.

Tertiò. modo recipi non poterit? Tertiò quoniam materia huius ſacramẽti (& eſt ratio D. Th. & Palud.) quæ cum abſolutione totum integrè ſacramentũ conficit, eſt tãtùm peccator confeſſus, & ſubiacens Sacerdotis iudicio, quamuis ſine contritione, id eſt, dolore ſit materia polluta inquit Palud. ſicut ſi Sacerdos habet hoſtiã pollutã non debet conſecrare, ſed ſi cõſecret factũ tenet, quia erat ſufficiens materia, peccator ergo confitẽs peccata eſt materia ſufficiẽs, licèt polluta, totum hoc reperitur in confeſsione informi ſine dolore, ergo illa eſt vera confeſsio, & ſacramentum.

Et quia poſſet aliquis dicere requiri etiã
4 dolorem, vt partem huius ſacramenti, addit Canus vbi ſuprà, quòd ſicut etiam ſatisfactio eſt pars ſacramenti, & tamen non eſt neceſſe præcedat abſolutionem, ſed cũ poſteà ſequitur integrat ſacramentum, ſic etiam dolor, vt conſtituat ſacramentum, ſatis eſt ſi poſteà ſequatur recedente fictione, quia eſt etiam inquit pars integralis non eſſentialis, & tunc conſtituit ſacramẽtum, vnde iam valida efficitur prior confeſsio, quæ fuerat informis, & ita non eſt neceſſe illa peccata iterum in confeſsione repetere. Vnde ſufficientem dixit eſſe materiam, vt ſit validum ſacramentum, cõfeſſionem veram, licèt ſit abſq; dolore, & tũc illa erit ficta confeſsio ad effectum ſacramenti, non verò in ratione confeſsionis ad ſacramentum eſſentialiter cõſtituendum.

Varij modi quibus Doctores primæ ſententiæ explicãt defectũ doloris.

Verumtamen inter Doctores hos non ſatis conuenit qualis debeat eſſe defectus doloris, vt hoc ſacramentum ſit validum nihilominùs. S. Thom. loco citato non explicat quando erit informis confeſsio, valida tamen, ſed tantùm abſolutè docet confeſsionem cum fictione factam eſſe validam, & peccata non eſſe repetenda. Ricardus verò apertè docet etiam ſi cognoſcatur fictio, & ita quis in peccato mortali
5 recipiat abſolutionem ſcienter, eſſe validum ſacramentum, nec repetendum, cæteri verò autores hoc magis explicant.

Primus modus.

Primus modus dicendi eſt Paludani, & Capreoli aſſerentium tribus modis contingere poſſe defectum doloris, ſed ad duos reducere poſſumus: primo modo, vt ille defectus qualiſcumq; ſit non occurrat pœnitenti, ſed ignorãs licèt culpabiliter accedat cũ defectu, & tunc vniuerſaliter inquit valere ſacramentum, licèt informe ſit ſiue defectus doloris ſit, quia dolet, ſed non ſufficienter, quia eſt inferior dolor, quàm requiratur, vt effectũ operetur ſacramentũ, ſiue defect? ſit, quia nullo modo proponit vitare peccata, nec dolet de præteritis; & vtroq; modo ſi nõ occurrat fictio eſt informe ſacramentum hoc, ſed validum, & hoc modo locũ habere poteſt (inquit) ſententia S. Tho. Qualis verò ſit defectus doloris cũ
6 ille adeſt, ſed non eſt ita perfectus, ille non explicat, forſan intelligit, vt intelligũt Doctores, qui ſequuntur ſecundum modum. Secundò modo quando occurrit memoriæ fictio illa, & tunc aut pœnitens non confitetur illam, nec vult, & ſic eſt nulla confeſsio, quia non fuit integra ex propoſito, & in hoc cum Paludano conueniunt omnes Doctores citati: ſi verò cõfitetur illã, debet Sacerdos non abſoluere, ſed ſi abſoluat nihil determinat Palud. an ſit validum ſacramentum, vel non; ſolùm docet tunc habere non poſſe locum ſententiã D. Tho. De ſententia Ricar. non dubiũ tunc habere poſſe locum, cum dicat poſſe eſſe confeſsionẽ informem, & validã etiam, ſi quis abſolutionem recipiat ſcienter cum obice peccati. Hanc ſententiã Paludani, ſequitur expreſsè eodem modo in omnibus Siluester verbo *Confeſsio*, 1. quæſt. 42. citata: & hæc nul-
7 la ratione probari video ab ijs Doctoribus, vnuſquiſq; in hac quæſtione ſententiam profert, vt benè ei viſum fuerit.

Cæteri Doctores citati conueniunt cõtra Paludanũ ſi revera deeſſet omnino dolor, etiam ſi non cognoſcatur ille defectus, eſſe nullam confeſsionem, & ita repetendam, & credo eos exiſtimare ſemper eſſe hanc ignorantiam culpabilem: ſed etiam ſi dicerent eſſe inculpabilem, crediderim eos exiſtimare eſſe nullam. Hoc probare poſſunt non alia ratione niſi quia aliqualis dolor eſt omnino neceſſarius ad ſacramenti eſſentiam, ergo quando ille deeſt, non poteſt ſubſiſtere tale ſacramentum, ſicut ſi aqua deeſſet naturalis in baptiſmo, etiam ex ignorantia, ſed cum hoc expreſsè doceat Canus, ſibi non ſatis conſtat, cum in ratione quam ex ipſo adduximus admittat confeſsionem validam ſine vllo dolore præſenti, aut præterito, de reliquo verò etiã vadant Doctores reliqui vt dicemus.

Secundus modus.

8 Secundus ergo modus explicandi confeſsionẽ informẽ, eſt primò aſſerentiũ tũc tantũ eſſe confeſsionẽ informẽ quando revera adeſt dolor, ſed talis *qui* non ſufficiat ad ſacramẽti effectũ cõſequẽdũ, quia cuiuſcumq;

cũq; qualitatis ille ſit, ſi tamẽ ſit dolor, licèt ſit ſacrilegiũ recipere ſacramentum in tam praua diſpoſitione, quia impeditur effectus illius, eſt tamen validum ſacramẽtum, ſicut in baptiſmo contingere poteſt. Secũdò aſſerunt hoc dupliciter poſſe contingere, vel quia ex negligentia culpabili non cognoſcit ſuam indiſpoſitionem pœnitẽs, vel quia ſi aduertit eam confitetur, & ignoranter etiam ſi ignorantia ſit culpabilis petit abſolutionem, & cũ eum deberet non abſoluere Sacerdos, aut ignorãtia, aut alio fine abſoluit, in ijs enim caſibus eſt valida confeſsio, nec repetenda, in quo caſu nihil voluit determinare Paludan. & in hoc caſu locum habebit opinio Ricardi aſſerentis validum eſſe ſacramentum hoc, etiam
9 ſi quis ſcienter recipiat cum obice, ſi enim aduertit fictionem pœnitens, & eam non confitetur, conueniunt vt ſuprà vidimus cum Paludano omnes, eſſe nullam defectu integritatis: ſed neſcio an etiam in hoc caſu Ricardus ſuamſententiam velit habere locum.

Hunc dicendi modum poſt multa ſequitur Ledeſma, Canus, Couarr. & priùs expreſſè docuerat Caiet. loco citato hæc omnia in opuſculis. Hunc modum dicendi nõ video peculiari ratione probari ab ijs Doctoribus, ſed vnuſquiſque videtur arbitrio
Probatur. ſuo in hac re iudicium ferre. Probari poteſt quoad primam partem, quia ſi eſt dolor, licèt non talis qualis requiritur, vt ſequatur ſacramentum effectum, eſt tamen aliquis, & conſequenter non deeſt, quod eſſentialiter requiritur ad ſacramentũ. Quòd verò recipiat ſacramentum illud cum praua diſpoſitione, & ita peccet, non facit irritum ſacramẽtum, licèt impediat effectum illius, quia ſi irritaret ſacramentum, maximè quia non eſſet integra confeſsio, huius autem integritatis defectus, tantùm irritũ facit ſacramentum quando ex intentione,
10 aut ſcienter omittitur peccatum aliquod. Hic verò modus dicendi ſupponit, aut nõ fuiſſe explicatum defectum doloris ex ignorantia, aut revera explicatum fuiſſe, vt ita nulla fiat iniuria integritati confeſsionis, vnde ex nulla parte redditur irritũ hoc ſacramentũ, & ſic probata manet hæc ſententia quoad ſecundam partem, &c. In hoc modo dicendi tantùm ſupereſt explicandum qualem defectum intelligant ij Doctores ex parte doloris, vt ſit informe hoc ſacramentum: & quantùm ex Caiet. & Couarr. colligere potui, tantùm locum habet hic defectus quando revera dolet, ſed non cum firmo propoſito cauendi futura, imò cum velleitate tantùm vt ipſi loquuntur, & Canus addit etiam quando adeſſet dolor, & verè propoſitum, ſed ex motiuo tantùm pœnæ tẽporalis, quia tunc exiſtimat, vt ſuprà vidimus, nõ fieri hominem de attrito contritum, & iuſtificari, niſi inuincibiliter aliquis putaret illum dolorem ſufficere, tunc enim inquit, vt ſuprà artic. 1. vidimus dubio vltimo hunc dolorem ſufficere, ſi tamen inuincibiliter id non putet, erit validum ſacramentum, ſed non conſequitur effectum, vnde erit informe.

11 *Tertius modus.* Tertius modus dicendi eſt aliorum aſſerentium primò, ſaltem tũc eſſe informem confeſsionem, & validam minimèq; repetendam, quando quis habet dolorẽ aliqualem, non tamen quantus requiritur ad effectum huius ſacramenti, & illum defectum ignorat pœnitens, & ideò non confitetur, quamuis ignoret culpabili ignorantia. Secundò ſi aduertat defectum, etiamſi confiteatur illum eſſe nullam confeſsionẽ. Hũc modum dicendi ſequitur Nauarr. in ſumma, & Dominic. Sot. art. 3. citato ſexta concluſione, & deinceps, & Durand. vbi ſuprà, quamuis ipſe non explicat, an debeat ille defectus eſſe omninò ignoratus inculpabiliter, vel ex culpa, docet tamen quia nemo eſſe certus poteſt de doloris ſui ſufficientia, aut Deum tunc ſupplere defectum, vt ſacramentum iuſtificet, aut ſaltem poſteà fieri iuſtificationem recedẽte fictione, ſed ſacramentum validum eſſe, vt non ſit neceſſariò repetendum: defectum verò ſufficientis doloris intelligunt, quando eſt dolor, ſed propoſitum non firmum, vt dicebant etiam Caietan. & Canus, non verò ſi deficiat omnino propoſitũ, aut dolor etiã, tunc enim omnes concedunt contra Paludanum, & Capreolum eſſe nullum ſacramentum.

12 *Probatur quoad ſecundã partem.* Hæc ſententia ſic explicata probari poſſet non alia ratione, quàm præcedens Caiet. quoad priorem partem: quoad ſecundam, verò quòd ſit nullum ſacramentum probari poteſt, quia quantumcumque iſte confiteatur ſuam fictionem, ſe cõtituit nihilominùs indignum abſolutione, & ita peccat, aut eam petendo, aut etiam conſentiẽdo abſolutioni, vnde nouum apponit impedimentum peccati etiam poſtquam cõfeſſus eſt fictionem.

Quartus

Quartus modus. Quartus modus dicendi eſt Petri de Soto, quòd quoties eſt defectus doloris, qui aliàs non ſufficit ad effectus ſacramenti, ſed revera eſt dolor aliquis, ignoratur tamen inuincibiliter à pœnitente, eſt valida confeſsio, ſine effectu tamen, & ita informis, ſed non repetenda; quòd ſi ignorantia non excuſet à peccato, inquit, etiam ſi non cognoſcat fictionem, eſſe nullum ſacramẽtum, & repetendum, & ita in hoc dubio inter autores huius ſententiæ rigidiorem ipſe ſequitur modum dicendi.

13 *Secũda ſententia prioris oppoſita verior.* Secunda tamẽ ſentẽtia mihi placet huic oppoſita quocumq; modo ex prædictis eã velis defendere, ſcilicet nullam eſſe confeſsionem validam in ſubſtantia ſacramenti, quæ non ſit cum effectu, & ita nulla valida confeſsio erit informis, & nulla informis valida. Hanc ſententiam ſequitur Adrian. quæſt. 5. de confeſsio. in 4. dub. 5. Maior d. 17. quæſt. 9. S. Thom. in 4. d. 23. q. 1. artic. 4. in corpore expreſsè docet contritionẽ eſſe de eſſentia ſacramenti pœnitentiæ. Vnde videtur retractaſſe ſententiam, quam priùs docuerat loco citato pro prima opinione. Gabr. quæſt. 1. art. 3. dub. 2. Ioann. Med. C. de confeſsione quæſtione, *De confeſsio. ficta iteranda*, ſed Gabr. tantùm aſſerit repetendam eſſe hanc confeſsionem, forſan tamen nihilominùs conceſsit eſſe verum ſacramẽtum ſine dolore, vt infrà notabimus: & quidem quod attinet ad confeſsionem ex parte doloris de quo modò dubium eſt, probabitur primò, de confeſsione enim defectu integritatis infrà dicemus. Et ante omnia apud Canum manifeſtam ego comprehendo in illius ſententiam falſitatem, & contradictionẽ in eo, quòd aſſerit arguens pro opinione de cõfeſsione informi, quòd ſcilicet dolor non ſit eſſentialis pars ſacramenti, ſed tantùm integralis ſicut ſatisfactio, quæ poſt abſolutionem ſequi poteſt, & tũc 14 conſequetur effectum ſacramentũ: quamuis enim D. Thom. ſuprà quæſt. 90. arti. 3. dicat dolorem eſſe integrantem partẽ, non tamen in eo ſenſu eum appellauit integrãtem, ſicut revera eſt ſatisfactio, quæ tãtùm ad integritatem nõ ad eſſentiam pertinet, ſicut manus in homine, & ideò ſine illa poteſt conſtare ſacramentum, & habere effectum in remiſsionem culpæ, ſi omittatur rationabili de cauſa, vt in ægritudine, & ideò poſt abſolutionem exhiberi poteſt ſatisfactio, neq; iniuria irrogatur ſacramento, eſt enim hæc pars ad ſatisfactionem pœnæ, quæ ſupereſt, & ideò optimè ſubſequitur: & quamuis ſit ad medelam, non oportet vt ſemper præcedat, ſed poteſt præcedere, & ſubſequi, quia aliquando cum ſufficienter contritus eſt pœnitens, ſatis eſt ad medelam in futurum ſequatur abſolutionem ſatisfactio: at verò dolor dicitur pars 15 integralis tãtùm, quia ſe tenet ex parte materiæ in qua partes integrantes aſsignantur, non verò ex parte formæ, & talis eſt hæc pars integralis, vt nullo modo ſine illa eſſentia conſtare poſsit huius ſacramenti, ſicut ſine materia compoſitum naturale, eſt enim pars ex parte materiæ, ſed pertinens ad eſſentiam, imò verò talis pars, vt ad conſtituendum ſacramentum verũ non ſatis eſt ſi ſubſequatur abſolutionem, ſicut ſatisfactio, ſed eſſentialiter debet præcedere abſolutionem, vt ſimul cum confeſsione ſubijciant verè pœnitentẽ clauibus Eccleſiæ, eſt enim dolor comes confeſsionis, vnde ſicut confeſsio debet præcedere, ſic & dolor, & ſi dolor ſubſequi poſſet. & tunc efficeret ſacramentum, & fructuoſum, ſic etiam poſſet ſubſequi confeſsio, quod eſt abſurdiſsimum.

Adrian. Maior. S. Thom. *Gabr. Ioan. Med.* *Perperam docuit Canus dolorẽ eſſe partem integrãtem huius ſacramenti.*

Vnde in ratione Cani, quam pro prima ſententia adduximus conſtat falſitas mani 16 feſta, ſed etiam contradictio deprehenditur, quoniam ex eius ſententia ſequeretur validũ eſſe ſacramẽtum confeſsionis, quod ſine vllo prorſus etiam imperfecto dolore fuit, & ſatis erit ſi poſteà apponatur recedente fictione, cum tamen in hoc caſu dicat numquam eſſe poſſe confeſsionem validam, quod omnes illius ſententiæ docent contra Paludanũ. Quòd verò ſequatur cõſtat, quia ſi non eſt pars eſſentialis, ſicut nõ eſt ſatisfactio, & ita ſubſequi poteſt, modò fuerit facta confeſsio integrè, & cum veritate, ergo iam cõcedit ſine vllo dolore poſſe eſſe validum ſacramentum, ſine fructu tamen, aut ſaltem tunc fieri validum eſſentialiter, quando recedente fictione aduenit dolor, ſicut integrè cõſtituitur poſteà aduenientе ſatisfactione poſt abſolutionem.

Enervatur ratio Cani. Quòd verò Can. adducit nullius eſt momenti, ſcilicet quòd dolor poteſt eſſe poſt confeſsionem, modò ſit ante abſolutionẽ, & ita non ſit eſſentialis pars, quoniam vt ſit eſſentialis, ſatis eſt neceſſarium eſſe ad 17 eſſentiam ſacramenti comitari cõfeſsionem ante abſolutionem, vt ſic pœnitẽtem verè ſubijciat ſententiæ cum confeſsione, & dolore, quamuis non ſit neceſſarium vt

præcedat

præcedat confeſsionem. Si ergo ita eſt dolor eſſentialis pars, vt præcedere debeat ad conſtituendum verum, & validum ſacramentum, in quo vt dixi Doctores contra Paludan. & alios primi modi dicendi autores conueniunt, probandum eſt contra illos numquam ſacramentum hoc eſſe informe defectu doloris, & tamen ex alia parte verum, & validum ſacramentum: quoniam quamuis in alijs ſacramentis hoc inueniatur, ideò eſt quia materia illorum nõ ſunt actus pœnitentis; & inde prouenit vt neceſſariò ſit aliquid diſtinctum à materia ſacramẽti tamquam diſpoſitio ſubiecti ad recipiendum effectum, vt in baptiſmo dolor, quia eſſentia illius conſiſtit informa, quam adhibet miniſter, & in ablutione tãtùm, & nullus actus baptizati eſt de eſſentia illius, requiritur tamen ad dignè ſuſcipiendum dolor, non vt pars, ſed vt diſpoſitio, quia cum ſit contra peccata omnia quæ

18 inuenit, non benè diſponeretur, qui nullũ de illis haberet dolorem. Similiter etiã alia ſacramenta poſtulant ſuſcipientis diſpoſitionem, vt efficiant, ſcilicet ipſum eſſe in gratia, quia ſunt ad augendam gratiam; ſed hæc diſpoſitio non eſt pars ſacramẽti, quia nec eſt ex parte materiæ, nec ex parte formæ, & ideò prouenit generaliter, vt hæc ſacramenta valida eſſe poſsint, etiam ſi ſint ſine effectu, quia tunc tantùm deeſt diſpoſitio ex parte recipientis, nõ verò deeſt aliquid requiſitum ex parte formæ, & materiæ. At verò in ſacramẽto pœnitẽtiæ, quia actus ipſius pœnitentis ſunt materia, non videtur eſſe poſſe ſacramentũ informe ſine effectu, ſcilicet quòd ſit verũ, & validũ quoniã vt ſit verũ & validũ, debent adeſſe omnia, quæ ex parte materiæ eſſentialiter requiruntur, ſed ijs ſufficienter diſponitur homo ad effectum illius, ergo quoties verũ fit ſacramentum, effectum habet. Quòd ijs ſufficienter diſponatur cõſtat, quia ij actus ſunt confeſsio, & dolor, ſed ijs ſufficienter diſponitur, ergo.

Ratio quare in alijs ſacramentis dolor ſit tantùm diſpoſitio, in ſacramẽto verò pœnitẽtiæ de eſſentia.

19 Si dicas non quocumque dolore diſponi, ſed quocumque verè conſtitui ſacramẽtum, vt ſic alius ſit dolor diſponens, alius conſtituens ſacramentum (quòd ſi verum eſſet dicendum eſſet ſicut in alijs, quia diſtingueretur diſpoſitio à parte ſacramenti) contra hoc eſt, quod in hoc ſacramento ex inſtitutione, & fine illius idem eſt pars, & diſpoſitio; vnde idem erit dolor diſponens, & conſtituens, quod ex eo colligam, quia actus pœnitentis in hoc ſacramento conſtituunt illius eſſentiam cum forma, & ita probabo tales eſſe huiuſmodi actus, vt ſi conſtituunt verum ſacramentum diſponant ad effectum illius, qui verò non diſponunt, non eſſe ſufficientes ad conſtituendum eſſentiam illius.

Obiectio diluitur.

Hoc verò dupliciter probabo, primò ex Concilijs Florentino, & Tridẽtino, in hoc, ſeſſ. 14. cap. 4. in illo ſeſſ. vltima, in decreto Eugenij, vbi aſsignatur pars ſacramenti cõtritio, & in ſacramẽto baptiſmi, aſsignatur non vt pars, ſed vt diſpoſitio pœnitentia aliqua, ita aſsignat Conc. Trident, in baptiſmo, vt neceſſariam ſcilicet diſpoſitionẽ pœnitentiam aliquam, ſeſſ. 6. cap. 6. iuxta illud Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum*, & cap. 14. eandem aſsignat, & tamen dum de pœnitẽtia agit, nullam aliam diſpoſitionem aſsignat Concil. quàm contritionem quam appellat partem illius ſeſſ. 14. cap. illo 4. Si ergo numquam inuenimus hęc duo diſtincta, ſcilicet diſpoſitionem, & partem huius ſacramenti, ideò erit quia exiſtimant partem ſacramenti cũ ſit humana actio ſufficienter diſponere. Imò in illo cap. 14. ſeſſ. 6. Conciliũ comparat pœnitentiam in baptiſmo, & in hoc ſacramento, & inquit nõ alio differre, niſi quòd in hoc ſacramento includit etiã pœnitentia confeſsionem, & abſolutionem, & ſatisfactionem, non verò in baptiſmo; ex parte ergo doloris exiſtimat idem eſſe, comparat autem pœnitẽtiam, quæ nõ eſt pars baptiſmi, ſed diſpoſitio illius, ad pœnitentiam quę eſt pars huius ſacramenti, ideò enim pœnitentia huius ſacramenti alia dicitur, quia includit confeſsionem, abſolutionem, &c. loquitur ergo de ea pœnitentia quæ cum ijs, ſcilicet confeſsione, & abſolutione conſtituit ſacramẽtum; ſed pœnitentia quæ eſt diſpoſitio ad effectum 21 baptiſmi, cum ſit vera attritio cũ vero propoſito, eſt ſufficiens diſpoſitio ſecundum veriorem ſententiam, quã etiam etiam ſequitur Canus ad effectum huius ſacramenti, ergo quam dixit Concilium eſſe partem ſacramenti pœnitentiæ, dicere debere nos, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad effectũ illius.

Stabilitur vera ſententia ex Concilijs Florẽtino, & Tridentino.

Sed clariùs idem Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. c. 4 cũ enim ibi docuiſſet partes huius ſacramenti, quibus conſtituitur cum forma, & dixiſſet alteram eſſe contritionem id eſt dolorem, explicans poſteà,

de qua

de qua contritione loqueretur docet, alteram eſſe cõtritionem charitate formatam, & hanc ſine ſacramento in re iuſtificare, alteram verò quę cum ſacramento ſufficienter diſponit ad impetrandam gratiam, quã diximus eſſe attritionem ſuperiori articulo, & hanc inquit debere eſſe cum propoſito vitandi peccata, hoc eſt, excludere debere voluntatem peccandi, & loquitur de illa quam dixerat eſſe partem, vnde non aſsignat alium dolorem vt partem, alium vt diſpoſitionem, de eodem ergo aſſerit eſſe diſpoſitionem, de quo dixit eſſe partem, cur ergo Doctores citati diſtinguũt? & ex quo motiuo debeat eſſe ille dolor etiam docuit Concilium.

22 *Probatur etiam ratione.* Secundò illud, quod propoſui probandum ratione ita probo; quia in hoc ſacramento ſufficienter diſpoſitus accedit ad effectum illius, qui ſufficientem præbet materiam, vt accedente forma fiat verum ſacramentum, ſic enim ex parte ſua quãtùm debet videtur afferre, & meritò ſententiam expectare, quia cum partes ſacramenti huius, & materia cui applicanda eſt abſolutio ſint actus humani, ſi homo totũ, quod ſententia poſtulat, vt talis ſententia firma, & vera ſit præſtat, videtur ſufficienter diſponi ex parte ſua vt abſoluatur, hęc enim forma ſacramenti cum ſit abſolutionis ſentẽtia, non poſtulat hominem iam in gratia, imò per ſe in peccato exiſtentem videtur ſupponere, quamuis accedenti etiã in gratia cõferat gratiam, ſolùm poſtulat veram confeſsionem, quam Chriſtus inſtituit, & ſi eſt vera cõfeſsio dum eſt integra, & cum dolore, cum illo abſolutio habebit effectũ, & pœnitẽs ſufficiẽter erit diſpoſitus, quia quantùm ſententia vt eſſet valida poſtulabat præſtitit, abſoluendus autem nõ aliã 23 abſolutionis effectui diſpoſitionem tenetur præſtare ex natura abſolutionis, vt dignè abſoluatur, quàm ſubijcere ſe abſoluẽti, vt iudicium poſtulat, idem ergo eſt dolor in hoc ſacramento pars, & diſpoſitio ad dignè ſuſcipiendam abſolutionem, & iudicium hoc non aliud poſtulat ad dignè recipiendam abſolutionem, quàm dignã accuſationem, digna autẽ accuſatio eſt, quæ quidquid ſpectat ad eſſentiam accuſationis in hoc iudicio habet, vnde talis repudiari non poſſet, non eſt ergo à Sacerdote alia inueſtiganda diſpoſitio doloris, quàm confeſsio ipſa eſſentialiter poſtulat ad conſtituendum eſſentiale iudicium, & validum, aut ergo dicendum cum quocumque imperfecto dolore ſi eſt validum ſacramentũ eſſe effectum illius, quod eſt abſurdum, aut cum dolorem, quem diximus attritionem, firmum tamen, & verum, cum propoſito futuri, eſſe vt minimùm neceſſarium, & ad conſtituendum eſſentialiter ſacramẽtum, & ſufficientem ad effectum, & ita defectu doloris numquam eſſe informe ſacramentum.

24 *Satisfit obiectioni.* Et ſi dicas ad effectum huius ſacramenti & vt dignè quis abſoluatur non tantùm neceſſarium eſſe dolorẽ, qui requiritur vt ſit valida confeſsio, & cum eo tantùm non dignè ſubijci abſoluentẽ, niſi & cum alia maiori diſpoſitione accedat, ſic enim Chriſtus potuit inſtituere, vt maior dolor requireretur ad effectum ſacramenti, quàm ad eſſentiam illius iudicij, contra hoc eſt, quòd ex inſtitutione Chriſti, quamuis ita fieri potuit, non conſtat factum, & in Concilijs vt vidimus non diſtinguitur duplex dolor & vt diſpoſitio, & vt pars, imò de eodem vtrumque aſſeritur vt probauimus, ſicut in baptiſmo poſtulatur ex præcepto illo Act. c. 2. pœnitẽtia vt diſpoſitio, *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrũm*, conſtat tamen hoc ſacramẽtum eſſe adinſtar iudicij, ex natura verò iudicij dignè 25 quis accedit recepturus ſententiam abſolutionis, qui cauſam ſuam proponit cum omnibus, quæ ad eſſentiam iudicij pertinent, ergo in hoc ſacramento erit eadem ratio, vnde meritò dicimus dolorem, qui neceſſarius eſt ad effectum, etiam neceſſarium eſſe ad eſſentiam ſacramenti; & immeritò dixit Duran. quòd eſt validũ, quia aut Deus ſupplet defectum, aut recedẽte fictione dimittitur peccatum. Quæ diximus probant non eſſe informem confeſsionem, & validam quando adeſt dolor, ſed non ſufficiẽs ad effectum ſacramenti.

Vnde colligitur à fortiori falſiſsimũ eſſe, quod docent Paludan. & Capreo. etiam ſi deficiat omnino dolor, eſſe validũ ſacramẽtũ quãdo eſt ignoratus defectus: hoc ergo cõſtat falſum eſſe quoniã ſi dolor eſt eſſentialis pars vt conſtat, quia eſt neceſſaria materia huius ſacramẽti ad abſolutionem ſicut confeſsio, ſequitur ſi illa non adeſt, eſſe non poſſe informe ſacramentum, & validum, etiam ſi ignorantia inuincibilis adſit, in quo tantùm caſu illam primam ſententiam amplectitur Petr. de Soto, vnde à fortiori ſi ſit vincibilis, in quo ſenſu alij Doctores 26 *Ex dictis à fortiori conuincitur ſẽtentia Paludani, & Capreoli.*

ctores illam ſententiam verã eſſe dicebant; ſicut ſi alijs ſacramentis ex quacumq; ignorantia deeſſet materia neceſſaria, vt naturalis aqua in baptiſmo, non eſſet ſacramentũ verum, & ita eſſet repetendum, nec credendum eſſet defectum ſuppleri à Deo, imò credendum oppoſitum niſi ex miraculo aliud conſtaret: aut ergo dicere debent dolorem non pertinere ad eſſentiam ſacramẽti, quod quã falſum ſit conſtat, & iam dixi q. 84. art. 1. aut ſine illo etiam cum ignorãtia non eſſe ſacramẽtum verum. Ex dictis etiam conſtat, quàm falſi ſint omnes illi dicendi modi quos retuli ſuprà; de modo Paludani quoad illam partem quando nullus adeſt dolor, iam conſtat, & ſimiliter quoad reliqua omnia, & conſequenter impugnatus manet modus dicendi Caietan. Cani, & Couar. modus etiam dicendi Domin. Soti. Sed adhuc circa illum aduertendum, & cõtra Petrum de Soto, quòd cum ipſi concedant poſſe in aliquo caſu eſſe cõfeſsionem informem, validam tamen, & non repetendam ſi pœnitens cognoſcit ſuam fictionẽ, & illam confitetur, & nihilominùs defacto abſoluit Sacerdos, erit validum ſacramentum, ſic enim & integritatẽ ſeruat cum omnia confiteatur, & fictionẽ ipſam quæ erat peccatum, & non deficiat dolor, qui eſt requiſitus ad eſſentiam ſacramenti; & ita ſequentes illam primã ſententiam immeritò à Caietani modo receſſerunt, malè etiam Capreol. & Paludan. contra Durand. notãt in eorum ſententiam illum neceſſariò debuiſſe cõſentire, vt quando deſit dolor omnino ſit verum ſacramentum, & hoc contra Duran. probant quia in illius ſententia dolor non eſt pars ſacramenti, & ita ſine illo ſicut alia ſacramenta integrè conſtare poſſet, & eſſentialiter; & idem argumentum fieri poſſet contra Gab. qui etiam dixit dolorem non eſſe partem eſſentialem: ſed vt notauimus quæſt. 84. art. 1. quamuis Duran. nolit appellare partem, non tamẽ ideò concedit non requiri ad conſtituendam veram eſſentiam ſacramẽti, ſicut diximus de intentione recipiendi ſacramentum, eſſentialiter requiri ad illius conſtitutionẽ, non tamen dici partem illius: ſic etiã dicit Gab. & ideò docent non eſſe verum ſacramentũ in quo deeſt dolor. Vbi notandum, quòd Gabr. diſt. 14. quæſt. 2. artic. 1. notat. 3. cum dicit ſacramentum hoc eſſentialiter reperiri poſſe ſine dolore vllo, apertè vt ipſe ſe explicat loquitur de hoc ſacramento ſi accipiatur tantùm pro exteriori ſigno; alio modo accipitur (inquit Gabr.) vt includit etiam propoſitum ſatisfaciendi, & dolorẽ, & ita docebit ad illud eſſentialiter pertinere dolorem: vnde diſt. 17. quæſt. citata, dixit talem confeſsionem non eſſe repetandam, vbi non fuit dolor ſufficiens ad effectum ſacramẽti, ſed revera rationem ſacramenti ipſe tantùm in exteriori videtur cõſtituere confeſsione, & abſolutione cũ intentione recipiendi ſacramentum, & ita neſcio quare dicat eſſe repetendam illam, confeſsionem in qua non confertur gratia.

Enervãtur etiam varij modi dicendi aliorum.

27

28

29

Sine dolorẽ nec eſt verum ſacramẽtum, nec ſatisfit Eccleſiæ præcepto.

Ex dictis habemus veram non eſſe confeſsionem, & ſacramentum in qua non eſt dolor, aut non talis, qui ſufficiat ad effectũ ſacramenti, & conſequenter ſequitur peccata illa non eſſe libera à præcepto veræ cõfeſsionis, quia nondum comparuerunt in vero iudicio confeſsionis, vnde erit iteranda illorum confeſsio. Si enim ſemel concederemus fuiſſe validum ſacramentum, ſed ſine effectu, vt forſan voluit Gabriel, probari non poteſt ita facilè repetendam eſſe confeſsionem, quia præceptum confeſsionis, ſatis eſſet ſi obligaret ad veram confeſsionem, quæ eſſet verum ſacramentum. An verò obligaret etiam ad effectum ſacramẽti, vt peccata abſoluerentur verè, non poſſemus ità probare facilè.

Satisfit argumẽtis prioris ſententiæ.

Ad argumenta pro ſententia illa priori facilè reſpondemus. Ad primum, quòd nõ debemus eſſe adeò ſolliciti, vt iſti autores ſuſpicantur de repetendis confeſsionibus, neq; enim opus eſt certũ eſſe, ſatis eſt probabiliter ita exiſtimare nos habuiſſe omnia, quæ neceſſaria erant ad veram abſolutionem, & confeſsionem; ſi verò nõ fuit vera confeſsio, modò probabiliter exiſtimemus fuiſſe veram, ſatis erit poſteà confiteri reliqua peccata, & ſi non deſint neceſſaria ad confeſsionem, conſequemur remiſſionem omnium etiam præcedentiũ, quia illa non tenemur confiteri quando exiſtimamus probabiliter eſſe iam legitimè explicata in confeſsione. Quòd verò dicamus teneri aliquem ad repetendam confeſsionem cuius defectum poſteà deprehendit culpabilem, nõ video quid ſollicitudinis nimiæ ingerat fidelibus. Ad ſecundum conſtat, quæ ſit differentia inter reliqua ſacramenta, & confeſsionem, vt reliqua eſſe poſsint informia, & valida, nec repetenda; hoc verò non ſit validum quando non habet effectum. Ad tertiũ autem ſatis cõſtat;

30

quàm

quàm falsum sit quod assumit Palud. & Caqreol. quòd sufficiens materia essentialiter constituens sacramentum, sit tantùm peccator confessus sine dolore; iam enim ostẽdimus verè esse de essentia sacramenti dolorem, & talem qui sufficiens sit dispositio cum hoc sacramento ad remissionem peccatorum, vnde & sufficienter etiam Canũ impugnauimus, qui in ea tertia ratione fauet Palud. cum tamen ipse posteà dicat eã cõfessionem esse nullam, in qua nullus est dolor quomodocumque id ignoretur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm defectu integritatis possit esse sacramentum hoc informe, sed validum?

DVBIVM PRIMVM.

Circa doctrinam articuli.

1 *Prima sententia. Caiet. Paludan. Domi. Sot. Canus. Victoria.*

PRima opinio est asserentium posse esse validum, informe tamen sacramentum: hanc sentẽtiam sequitur Caiet. in sum. verbo *Confessio.* conditione 10. Paludan. in 4. distinct. 17. quæst. 5. articu. 3. casu 3. Dominicus Sotus in 4. distinct. 18. quæst. 3. artic. 3. conclus. 3. Canus 5. parte relectio. fol. 115. §. *Colligitur deinde,* & fol. 116. §. *Sed illud,* & Victo. in summa nu. 160. & consequenter docent sacramentum illud non esse repetẽdum, quia validum fuit & verum essentialiter: hanc tamen sentẽtiam ita explicant, vt doceant quando etiam ex culpa confessio non integra, sit valida. Primò necessarium esse docent ne sit ex intentione imperfecta confessio, omnes enim conueniunt nullam esse, & consequenter repetẽdam quando ex verecundia, aut ex alia causa, quæ nõ excusat, pœnitens expressè vult aliquod mortale peccatum omittere in cõfessione, & omittit, tantùm ergo concedũt posse esse validam, & informem confessionem defectu integritatis, sed ex ignorantia. Sed Paludan. id expressè non docet solùm asserit vbi suprà tunc esse nullam confessionem, & repetendam defectu confessionis, quando ex intẽtione aliquis per hypocrisim celauit peccatum aliquod, vnde videtur sentire si non fiat id scienter, sed ex ignorantia non esse repetendam confessionem.

2 *Varij modi explicandi primam sententiam.*

Adhuc tamen non concedunt validam esse prædicti Doctores quoties ignoranter fit, sed distinguunt cum Caiet. hoc modo: primò si aliquis expressè proponeret non adhibere diligentiam ad examen peccatorum, nulla esset confessio, hæc enim directa videtur voluntas omittendi peccata aliqua, aut ei æquiualet. Secundò quando homo sine expressa voluntate, negligentia tamen, omittit examen, & diligentiam debitam; & hoc dupliciter; primò si tanta fuit negligentia, vt ferè nulla reputetur diligẽtia, quam adhibuit in suo examine, perinde est ac si nullam faceret diligentiã, & reddit confessionem non tantùm informem, sed nullam etiam. Hanc appellat Sot. crassam ignorantiam, & Canus adeò crassam, & supinam, vt perinde sit, atque si res illa fieret ex industria; probat Sotus quia actus factus ex hac ignorantia, reducitur in naturam illius actus, atque si res fieret ex industria. Secũdò modo fieri potest ex negligentia aliqua, & ignorantia, sed non nimiùm crassa, vt dictum est, vt quando adhibetur diligentia in examine, sed non ita, vt tota quanta necessaria erat, & tunc licèt sit mortalis culpa ex illa negligentia, & ignorantia, aut in inuestigando iure, aut facto, in hoc casu concedunt esse confessionem informem, sed validam, & consequenter nõ repetendam. Hoc non probant alia ratione nisi quantùm fieri potest iugum confessionis molle, faciendum est, nec laquei inijciendi; ita probat Canus, Sotus verò & Caietan. quia tunc ille non dimidiat confessionem ex intentione, ergo sicut concedenda est informis, & valida cõfessio defectu doloris quando illa fictio non fuit nota, sic etiam quando est confessio nõ integra, sed ex ignorantia.

3

Secũda sententia. Ioan. Med.

Secunda sententia mihi placet, quam sequitur Ioan. Medina Codice de confessione quæstione, *De confessione dimidiata iterãda,* quòd non sit valida confessio, sed repetenda quoties non est integra confessio ex culpa, etiam si sit ex ignorantia, sed hoc intelligitur si sit ex ignorantia, quæ non excusat à mortali. Hanc sententiam tuetur meo iudicio Nauarr. in summa cap. 9. num. 16. Petrus de Soto lectione illa 8. de pœnitentia cum doceat nullam esse confessionem vbi non est sufficiens dolor, & tãtùm ignoratur id ignorantia culpabili; & reddit rationem non quia deficiat dolor, sic enim esset etiã nulla cõfessio quãdo inuincibiliter hoc ignoratur, sed quia tũc cõmittitur sacrilegiũ, vnde nõ est vera confessio, idem

4

Nauarr. Pe. de Soto.

ergo

5 ergo dicet quando non eſt integra ex culpabili negligẽtia. Et ratio meo iudicio pro hac ſentẽtia eſt manifeſta, quia ſi ſemel cõcedamus confeſsionẽ nõ integrè factã ex ignorantia culpabili mortaliter, peccatum quod cõmittitur eiuſdem naturę eſt, atq; ſi ex induſtria fieret, aut ex ignorãtia illa nimiùm craſſa, peccata enim quorum malitia cõſummatur in actu, vel omiſsione exteriori, eiuſdem ſpeciei ſunt ſiue ſciẽter ſiue ignoranter fiant: & ſicut cõcedit Sot. de illa ignorantia nimiùm craſſa, quòd reducitur actus factus ex illa ad naturã actus qui fieret ex ſcientia, idẽ tenetur dicere de ignorãtia nõ tam craſſa, magis enim & minùs craſſa non variant naturam actus; eſt ergo defectus eiuſdẽ naturę in integritate cõfeſsionis hoc, aut illo modo, ergo aut neutrũ vitiat ſacramentũ, & irritat, aut vtrũq; idẽ faciet, & quòd vtrumq; idẽ faciat conſtat, quia ſicut pro materia huiuſ ſacramẽti, qua eſſentialiter conſtitui debet eſt neceſſarius dolor, & cõfeſsio, ſic etiam eadẽ inſtitutione eſt neceſſaria integritas cõfeſsionis, quia ſicut repugnat abſolutioni fieri ſupra pœnitentẽ nõ cõfeſſum, ſic etiã repugnat ſupra pœnitentẽ ferri nõ integrè cõfeſsũ, quia cũ abſolutio ſit ſentẽtia, & iuſta, debet prœmitti cauſę cognitio, & integra more humano, & prudenti: quòd ſi ab integritate deficiat culpabiliter, non reputatur confeſsio, quæ ſit materia ſacramenti; eſt ergo iterum repetenda confeſsio illorum peccatorum, quia revera nondum ſubiere illa peccata iudicium Confeſſarij.

Probatur hæc ſententia ratione.

6 Vnde cõſtat ſolutio ad argumẽta prioris ſentẽtiæ, quę meo iudicio nullius momẽti ſunt, vt ita ſentẽtiã illã laxiorẽ probent. Neq; ex hoc reddimus nimiùm anxios pœnitentes in repetendis cõfeſsionibus, quod enim ex culpa cõmiſſum eſt, quid mirũ ſi emẽdari debeat; ſed quãdiu nõ cõſtat probabili, & cordata ratione de hac negligẽtia, nõ eſt cur aliquis putet illã cõfeſsionẽ non fuiſſe integrã, & ſufficientẽ. Imò cõtingit ſæpiſsimè revera fuiſſe culpã, & negligentiã in examine mortalẽ, tamẽ poſteà ſequẽti confeſsione eſſe inuincibilem ignorantiam, & obliuionem illius negligentiæ, & tunc quamuis illa peccata eſſent confitenda, quia tamen tunc excuſat ignorantia inuincibilis, ſatis eſt ad verum, & fructuoſum ſacramentum alia confiteri, & illorum quę in prima confeſsione dimiſſa non fuerunt, conſequetur remiſsionem conſequenter.

Soluuntur argumenta prioris ſententiæ.

Imò verò cõtingere poteſt, vt docet Nauarr. in c. *Fratres*, de pœnitẽtia d. 5. n. 80. & in ſum. c. 9. n. 15. quòd pœnitẽs ex ignorantia excuſari poteſt à cõfeſsione alicuius peccati, quod tamen ipſe cõmiſit ex ignorãtia culpabili, & ita excuſari poterit à repetẽda cõfeſsione, quam ipſe culpabiliter integrè nõ fecit: & refert in ſuã ſentẽtiã Gerſ. Silu. & Adr. in quibus hoc inuenire nõ potui, putat ſe probare hoc, ratione nõdũ ab aliquo excogitata, quia poteſt ignorãtia reddere inuolũtariã omiſsionẽ illius peccati in cõfeſsione, quę nõ reddit inuolũtariũ ipſum peccatũ, ſed quomodò hoc contingere poſſit, ipſe nõ explicat, quòd oportebat explicare; vnde repetẽda ſunt, vt hoc probemus & explicemus duo, quæ dixim⁹ 1. 2. d. 125. c. 2. Primũ eſt actũ exteriorẽ excuſari à culpa ignorantia inuincibili nõ quia fiat inuoluntarius quomodocũq;, quia inuoluntariũ cũ voluntario non repugnat, ſed quia fit non voluntarius, quod cõtradictorium eſt voluntario, & conſequenter tollit quod eſt de ratione peccati. Secundũ eſt ignorãtiã eſſe inuincibilẽ, aut probabilẽ, quæ adhibita omni diligentia, aut probabili ſemper manſit, contra verò improbabilis, & vincibilis quæ manſit, quia nõ fuit adhibita omnis diligẽgtia probabilis, & moralis, quæ debita dicitur, ſed iã diximus 1. 2. d. 56. c. 2. d. 107. c. 3. & d. 123. c. 2. neceſſariã eſſe aliquã notitiã primum aut dubitationẽ quæ naturaliter ſe offerat circa rem illã, vt ignorãtia ſit vincibilis, & ita vt peccatum ſit ex ignorantia, debuit eſſe prima cogitatio, aut dubitatio circa illud, & poſteà ſi non adhibetur tota diligentia manet vincibilis ignorantia, ſi verò nulla ſubſit cogitatio prima, aut dubitatio de illa re, non poteſt eſſe vincibilis ignorantia, quia eſt neceſſaria, vt lolo citato diximus.

Nauarri placitũ non ſatis firmũ.

7 *Corroboratur, & declaratur ab Autore.*

Poteſt ergo contingere, vt aliquis cum commiſit peccatum ex ignorantia, tunc habuerit ignorantiam vincibilem, quia habuit primam illam cogitationem, & non fecit diligentiam prudenter, & ſimiliter potuit ex ignorantia ſimilem defectum committere in confeſsione, poſteà verò in ſequenti confeſsione poterit habere ignorantiam inuincibilem, qua excuſetur ſi nõ confiteatur peccatũ illud, quod ignorãter cõmiſit, vel etiam ſcienter, aut defectũ præteritæ cõfeſsionis, duobus quidem modis: primò, quia poſteà nihil occurrit, id eſt, nulla cogitatio de peccato illo, aut defectu in

8

cõfeſsione, etiã diſcurrendo in examine, & hoc etiam contingere poſſet, licèt pecca tũ cõmiſſum fuiſſet, & defectus ſcienter, vt conſtat. Secundò ſi etiã occurrat cogitatio de illo defectu, aut facto præterito, & dubi tatio de illo, ſed homo eo tẽpore iudicet nõ fuiſſe peccatũ prudenti ratione, quod cõtingere poteſt hac ratione, quia licèt eo tẽpore cũ cõmiſſum fuit peccatũ ſi res iudicaretur maturè, vt debebat, cõſtaret peccatum eſſe, quia tunc res erãt propinquiores, 9 vt iudicari poſſent, ita tamen poſt aliquod tẽpus diligentiã illa adhibita etiam poſteà maturè cõſiderantibus aliter apparet, & iu dicatur prudẽter fuiſſe ſufficientẽ, quę alio tẽpore ſi prudenter debita ſolicitudine iu dicaretur appareret minùs ſufficiẽs. Vnde nõ eſt eadẽ cauſa prioris ignorantiæ, & po ſterioris, & ita nõ eſt eadẽ ignorantia, vnde non debuit dicere Nauarr. eandẽ ignorantiam, quę nõ excuſauit à peccato poſſe excuſare à cõfeſsione peccati, quia revera eſt alia ignorantia, & ideò vna eſt probabilis, & inuincibilis, alia verò vincibilis. Et hoc valdè notandũ eſt in omni opinione, vt cũ quis cogitur repetere cõfeſsiones, quia aliquã malè fecit, & repetendam in omni opi nione, ſolùm illas tenetur repetere, in quibus poſteà mala fides perſeuerauit c. *Ex ignorantia*, c. *Scienter*, contingere enim poteſt, vt multę intermedię factę fuerint cum bona fide, & iſtæ non ſunt repetendæ, quia nullum habuerunt defectum.

Doctrina notanda.

DVBIVM II.

Vtrùm alia de cauſa poſsit eſſe nulla confeſsio, vt repetenda ſit?

1 *Quæ certa, quænam in certa ſint in hac quæſtione.*

OMnes conueniũt deficere cõfeſ ſionẽ poſſe alijs modis, ex parte pœnitẽtis, & Cõfeſſarij, ex parte pœnitentis id cõtingere poteſt, primò ex defectu intẽtionis, quia intẽtio re quiritur eſſentialiter ad ſacramentũ, & hoc eſt ſine dubio, ſed de cõfeſsione facta ab ex cõmunicato, an abſolutio impenſa ſit valida, & conſequẽter confeſsio, nõ omnes cõueniunt; quando fuerit excõmunicatio nota pœnitenti, & cum ea ſciẽter accedit, omnes fatẽtur eſſe nullã cõfeſsionẽ defectu integritatis, & quia ponit obicẽ: ſed an ipſa excõmunicatio irritet ſacramẽtũ, & faciat pœnitentẽ incapacẽ abſolutionis, nõ omnes cõueniũt, nec in hoc loco exiſtimò diſputãdũ, ſed in materia de excõmunicatione: ſatis ſit ſcire, quòd ſi excommunicatio iure ipſo facit incapacem iuriſdictionis, & abſolutionis, eſſe repetendã cõfeſsionẽ. Sed adhuc ex parte pœnitẽtis remanere videtur alij defectus, ſcilicet ſi obliuiſcatur ſatisfactionis iniũctæ, ſed de hoc dicemus in quæ ſtione de ſatisfactione 95. & vtrùm tunc ſit repetenda confeſsio.

Dubiũ tamẽ eſt ex parte etiã pœnitẽtis, 2 vtrũ cõfeſsio facta ob finẽ malũ, ſcilicet inanis gloriæ, ſit nullà & iteranda? Optimè docet Sot. art. 3. citato, quòd ſi finis eſſet mortalis, eſſet nulla cõfeſsio, quia actuale eſſet impedimẽtũ peccati mortalis, ſi verò tãtũ eſſet venialis eſt in cõtrouerſia, Silueſt. *Cõfeſsio*, 1. q. 7. docet ſi eſſet principalis finis inanis gloriæ eſſe nullã confeſsionẽ, & idẽ dicit de quocũq; alio fine, prętерquã de ſpe veniæ, vnde in hac ſententia eſſet nulla cõfeſsio, ſi aliquis eo fine confiteretur, vt admitteretur in cõfraternitatẽ, aut hoſpitale, vel ſimile quid principaliter: probat ille, quia in hoc ſacramẽto nõ tantũ debet eſſe finis venia peccatorum, ſed ille debet eſſe principalis, vnde mortaliter peccat, qui alio fine, etiã nõ mortali aliàs cõfitetur: reddit ergo nullã cõfeſsionẽ apponens finẽ cõtra eſſentiã ſacramenti. Hanc ſententiã ſequi videtur vniuerſaliter Adr. in 4. q. 5. de cõfeſsio. dub. 4. dũ aſſerit nõ ſatisfieri præce pto per cõfeſsionẽ ob malũ finẽ, nec diſtinguit de malo fine principali, aut min⁹ principali, quia vniuerſaliter docet per actũ malum ex aliqua circumſtantia non ſatisfieri præcepto, quia præceptum præcipit bonũ, & ita bono tantùm opere impleri dicitur.

An, & quãdo Confeſſio ob finẽ inanis gloriæ ſit iterãda? Sotus, Silueſtri placitum.

Sed Dom. Sot. ar. cit. expreſſè improbat ſententiã Silueſt. ea ratione; quia quando tantùm eſt propter finẽ inanis gloriæ, tantùm eſt veniale peccatũ, vnde nõ impediet 3 effectum ſacramenti, quia veniale peccatũ non eſt obex, & nihil obſtat, vt ſimul homo ex intẽtione veniali, aut inanis gloriæ moueatur, & habeat etiã intentionem conſequendi veniam mortaliũ per illud ſacramentũ. Sed revera licèt hæc opinio Soti mihi placeat, non tamẽ videtur deſtruere fundamentũ Silueſt. neq; enim Silueſt. negauit poſſe eſſe finẽ cõfeſsionis inanẽ gloriã, & ſimul intentionẽ recipiendi veniã mortaliũ, & tunc eſſe poſſe validũ ſacramentũ, tantùm inquit Silueſt. quando finis principalis non eſt venia conſequenda, non eſſe validum ſacramentũ, & tunc eſſe mortale peccatũ talẽ finẽ apponere, ſecus ſi tãtùm eſſet

Non placet Soto.

Non tamen deſtruit fũdamentum Silueſt.

eſſet finis minùs principalis inanis gloria, vel alius ſimilis, tunc enim non eſſet irrita confeſsio, & eſſet veniale peccatum : ſententiam Soti contra Silueſt. ſequitur Cord. 1. lib. quæſtionarij q. 2. opinio 3. punct. 1.

Cordub.

Stabilitur Soti opinio contra Siluestrum.

4 Vt ergo probemus contra Silueſt. opinionem Soti, notandum eſt finẽ duplicem eſſe, alium motiuũ, & dicitur principalis, qui ita mouet ad opus, vt ſine illo opus nõ fieret, & ideò dicitur finis motiuus, qui ſimpliciter mouet ad opus, aliꝰ eſt minùs principalis, qui dicitur impulſiuus, qui mouet, vt citiùs, aut alacriùs fiat opus, non vt ſimpliciter fiat: contingere ergo poteſt, vt finis etiã motiuus ſit alia res, vt euitare pœnam aliquã impoſitam in confraternitate, vel etiã ad placendũ Confeſſori, ita vt aliàs non cõfiteretur. Sed nihilominùs modò ſimul intendat iam quòd confeſſurus eſt, remiſsionem peccatorũ etiã ſi illud non moueat ſimpliciter ad opus, & ita nõ ſit finis principalis, nõ fruſtratur effectus ſacramẽti, & cõfeſsio eſt valida, ſi finis ille principalis non eſt mortalis peccati, vt ſuprà notauimus. Quòd attinet ad doctrinã Adriani, optimè confutatur à Ioan. Med. q. *De confeſsione ſine pœnitentia cordis*, quia ad obſeruãdũ præcepta affirmatiua, ſatis eſt exhibere opus ſecundũ ſubſtantiam, etiã ſi ſit malũ ex alia circumſtantia, vt ita excuſemur ab obligatione illius præcepti, quãuis cũ obſeruamus per actũ malũ ex aliqua circumſtantia, ſit malum cõtra aliud præceptũ, vnde ſatis erit cõfiteri ex fine inanis gloriæ, vt iterũ non teneamur confiteri, nec de illis peccatis, ſi ita facta confeſsio eſt validum ſacramentum, maximè cum etiam effectum habere poſsit ex opere operato, vt diximus. Hæc de defectibus confeſsionis ex parte pœnitentis.

5

Quomodò poſsit eſſe irrita cõfeſsio ex parte Confeſſarij.

Ex parte verò Confeſſarij poteſt etiam confeſsio irrita fieri, vt teneatur pœnitens iterũ cõfiteri, quia ſcilicet ille non habebat iuriſdictionẽ, aut ſimpliciter, aut propter excommunicationem; ſed poſt Concilium Conſtantienſe opus eſſet, vt excommunicatione ex parte Sacerdotis irritaretur ſacramentum, vel eſſe denunciatum, vel manifeſtum Clerici percuſſorem, vt ſuo loco 6 latiùs diximus, ſed an qui ignoranter confitetur Sacerdoti non habenti facultatẽ cõfitendi, teneatur iterum confiteri, dicemus latiùs infrà q. 93. artic. 3. dub. 2. aut quando in Sacerdote defuit intentio, ſed de hoc nõ debet pœnitens eſſe nimiùm ſolicitus. Tertiò addi ſolet, quando facta eſſet ignoranti Sacerdoti, ſed quando ob hanc rationem ſit nulla, dicemus ſequẽti quæſtione, & idẽ dicendum ſi Sacerdos dormiẽs, aut aliquid aliud faciens non audiſſet totam cõfeſsionem, quia non audita confeſsione Iudex eſſe non poterit, & hoc eſt ſine controuerſia.

DVBIVM III.

An quando repetenda eſt confeſsio propter aliquem defectum, & pœnitens confitetur eidem Sacerdoti, teneatur referre omnia peccata ſigillatim in prima confeſsione explicata, vel ſatis ſit confiteri defectum illius, & cætera poſteà commiſſa?

REſpondent Paludan. diſt. 17. q. 5. art. 3. in illo 3. caſu Adria. q. 4. de confeſsione, §. *Sipetas circa prædicta*, verſic. *Notat autẽ*. Ioan. Medina C. de confeſsione quæſt. *De confeſsione facta prauo Cõfeſsori*. Antonin. 3. par. tit. 14. c. 19. §. 4. & Silueſt. *Confeſsio*. 1. quæſt. 3. Nauarr. in ſumma c. 9. nu. 19. affirmatiuè, quando defectus fuit ex parte pœnitentis, & ratio eſt, quia iam eidem facta eſt confeſsio, vnde ſatis erit ei referre defectum, & cætera in genere confiteri. Sed trés vltimi Doctores meritò hanc ſententiam limitant hoc modo, dum Confeſſarius recordetur peccatorum, quæ audiuit in priori confeſsione, aut ſaltem pœnitentiæ, quã iniũxit. Addit etiam Nauarr. & benè, ſatis eſſe in confuſo recordari peccatorum præteritorum, quod ego ita intelligerem, vt Confeſſarius mente retineret ſtatũ cui hæc, aut illa adhiberi debet medela, quoniam etiam in ipſa confeſsione anteà quàm pœnitens abſoluatur ſi differtur abſolutio in alium diem, non manet apud Confeſſariũ diſtincta notitia peccatorum, ſed tantùm notitia ſtatus, vt imponatur pœnitentia, aut notitia ipſius pœnitẽtiæ ſi impoſita fuit, & hoc ſatis eſt, vt abſoluatur : ſi ergo ex illa confeſsione, quæ nulla fuit ſupereſt illa notitia, ſatis erit, ad illud enim iudicium ferendum requiritur, vt præcedat confeſsio in particulari, quòd ſi retinetur ex præterita confeſsione, ſatis erit, ſi verò nec hoc iudicium ſupereſſet neceſſarium eſſet primam confeſsionem repetere, eſſet enim ac ſi nõ præceſiſſet, vnde quando Sacerdos vellet abſoluere, non haberet tale quale requiritur iudicium.

1 *Prima ſententia. Paludan. Adrian. Ioan. Med. Antoni. Silueſt. Nauarr.*

Limitatur hæc ſententia.

2

Medinę, & aliorũ deceptio.

Vnde fallitur Med. qui docet non opus eſſe recordari vllo modo peccatorum, quia exiſtimat non eſſe neceſſarium iniungere pœnam commenſuratam culpę, quod magis falſum eſſe ſatis conſtat.

Sed addit Palud. & Adr. quòd quãdo prima cõfeſsio facta fuit Sacerdoti nõ Iudici, id eſt, qui tunc abſoluere nõ poterat, eſt repetenda cõfeſsio in particulari, quia illa cõfeſsio nõ fuit ſacramentalis, & vt ſequatur abſolutio debet fieri ſacramẽtalis cõfeſsio. Sed fallũtur apertè, quia ſimiliter quando fuit quicũq; alius defectus reddẽs irritũ ſacramentũ nõ fuit ſacramẽtalis cõfeſsio, & tamen ipſe aſſerit eidẽ Sacerdoti nõ opus eſſe repetere illam, quia revera in omni caſu ſit ſacramentalis cõfeſsio omniũ peccatorũ explicata fictione, & repetita priori confeſsione in genere, cũ ex hoc habeatur ſufficiens notitia ad abſolutionem in ijs caſibus quos diximus. Quando verò cõfeſsio deberet repeti coram alio Sacerdote, ſatis certum eſſet in particulari totam eſſe repetendam, vt integra fiat omnium delictorũ.

DVBIVM IIII.

Vtrùm ſacramentum confeſsionis recedente fictione operetur, ſicut baptiſmus.

1 HOC dubium ſolũ difficultatem habet in illorũ opinione, qui docuerũt poſſe eſſe hoc verũ ſacramẽtũ, ſed informe, & ſine fructu, ſicut ſunt alia ſacramẽta aliquãdo, vtrùm tũc quãdo recedit fictio nõ tantùm iuſtificetur homo præſenti diſpoſitione, ſed etiã conferatur ei gratia ratione ſacramẽti prẽteriti, quod tunc non habuit effectum.

Prior opinio. S. Thom. Palud. Silueſt. Caietan. Canus. Pet. à Soto.

S. Thom. Palud. Silueſt. Caiet. Can. Petrus à Soto locis citatis in art. præced. docẽt in caſibus, in quibus fuit informis, valida tamen confeſsio operari recedente fictione, nec huius aliam rationẽ adducunt, quã quòd priuilegiũ hoc, quod baptiſmo cõceditur, non eſt cur denegetur ſacramẽto ſalt ẽ confeſsionis, nam vniuerſaliter de omni ſacramento id nõ docẽt prædicti Doctores, nec modò id volo examinare. D. Tho. Palud. Silueſ. & Caiet. vniuerſaliter de omnibus id probãt, ſed ſaltẽ Can. ſolùm de ſacramento pœnitentiæ, aut etiam in ſacramentis, quæ iterari nõ poſſunt, vt ſic ſatisfaciat verbis D. Tho. qui dixit, *Et ſic in alijs ſacramentis*, ſed in 3. p. q. 69. art. 10. tantũ id docuit de baptiſmo, de alijs nihil dixit.

Secũda opinio magis arridet. Adrian. Maior. Gabr. Ioan. Med.

Verumtamen mihi placet opinio Adr. Maior. Gabr. locis in eo art. citatis, & Ioã. Med. C. de confeſsio. q. *De confeſsione fictè iteranda*, quòd recedente fictione nihil operetur hoc ſacramẽtum. Et quidẽ in opinione horũ quã ſequuti ſumus, qui aſſerũt nõ eſſe verum hoc ſacramentũ ſine effectu, ita neceſſariò dicendũ eſt, quia ſi nullum fuit ſacramentũ etiam quoad ſubſtantiã, quid operabitur recedente fictione? Sed etiam ſi ſit validũ ſacramentũ hoc ſine fructu, vt in aliquo caſu concedunt, nihilominùs nõ video cur hoc concedere debeamus ſacramento pœnitentiæ, & alijs ſacramentis, cũ ratione, hoc de nullo ſacramento probari poſſit, nec ſcriptura, nec traditione, nã de baptiſmo id tãtùm habemus receptũ apud Theologos nõ alia autoritate quẽ Aug. lib. 1. de baptiſmo paruulorum contra Donat. c. 12. & li. 3. c. 13. & id ſatis obiter, & arguẽdo cõtra Donatiſt. docuit, nec video qua id probet ratione, vnde & iuriſtæ multi id nõ admittũt. Sed licẽt ob autoritatẽ Auguſtini id admittamus, inuenimus quandã in eo peculiarem rationẽ, quòd ſit vnicũ remedium, & ſemel tantùm ſuſcipiendũ; vnde ei meritò aſsignamus effectum ſuum ſaltẽ recedente fictione, alia verò ſacramẽta, quẽ iterari poſſunt, & ita nõ eſt cur illis tribuamus hunc effectũ, aut quæ iterari non poſſunt, non ſunt inſtituta, vt remedia neceſſaria ad iuſtificationẽ. Vnde inter eos, qui aliquando concedunt eſſe poſſe hoc ſacramentum informe, ſed validum, Sotus q. illa 3. art. 3. ad 4. argumentum docet recedẽte fictione nõ operari poſteà effectũ ſuum, & meritò, vt probatum eſt.

DVBIVM V.

Vtrùm per quãcumque confeſsionem ſatisfaciamus præcepto, vt ſaltem illius non ſimus tranſgreſſores?

PRima opinio eſt, quam refert Sotus diſtin. 18. quæſt. 3. artic. illo 3. quæ fuit Vict. in ſumma n. 163. & quã Sot. dicit eſſe Caiet. aſſerentiũ, quòd ſi aliquis fictus cõfitetur ſuam fictionem, & defectũ doloris, licẽt non abſoluatur, implet præceptũ; ſed revera id nõ docuit Caieta. Probari poſſet hæc opinio ex c. *Omnis vtriuſque, &c.* vbi de præcepto in Paſchate communicandi dicitur: *Niſi fortè de proprij Sacerdotis conſilio duxerit abſtinẽdum*

1 *Prima opinio Victoriæ.*

Probatur.

dum ob aliquam rationabilem cauſam: quaſi dicat licèt tunc ille nõ abſoluatur, interim ſatisfacit præcepto Eccleſiæ annuæ confeſſionis, & cõmunionis. Clariùs in c. *Quod qui dam*, de pœnitentijs, & remiſsio. vbi dicit Alexan. illius cõfeſsionẽ eſſe recipiẽdam qui dicit ſe à peccatis abſtinere nõ poſſe, in quo caſu ille non eſt abſoluendus, & illius confeſsio eſt recipienda. Et ita dicendũ eſſe docet Adr. in 4. q. 5. de confeſsio. dub. 4. ſecundũ ſententiam eorũ, qui dicunt præceptum confeſsionis annuæ non obligare ad recipiendam abſolutionẽ: credo ipſum exiſtimare ſecundũ opinionem aſſerentiũ non obligare præceptum ad confeſsionem quæ actu iuſtificet, ſic enim tantùm videtur referre recipere abſolutionẽ, aut non, maximè cum finis præcepti non cadat ſub præcepto, finis autem præcepti videatur eſſe abſolutio, & remiſsio peccatorum, ſubſtantia verò prẽcepti tantùm ipſa cõfeſsio.

2 *Reiicitur cõmuniter à Doctoribus.*

Hæc ſentẽtia expreſſè reijcitur à Domi. Sot. vbi ſuprà, & cõtraria colligitur ex omnibus Doctoribus, qui alias ſequũtur opiniones, & ratio eſt manifeſtiſsima, quia prẽceptũ hoc annuæ cõfeſsionis eſt prẽceptũ recipiendi ſacramentũ verũ, hoc autẽ non cõſtat ſine materia, & forma, quę eſt abſolutio, ergo qui nõ abſoluitur, nõ recipit verũ ſacramẽtũ, ergo tranſgreditur prẽceptũ recipiendi ſacramentũ, & in hoc nõ video poſſe eſſe dubiũ, & quę adduxim⁹ pro hac ſententia nullius ſunt momenti. Quod dicitur in c. *Omnis*, ſolũ eſt vt interim à ſumẽda Euchariſtia excuſetur, qui interim opus habet, vt diſponatur ad abſolutionẽ iudicio Sacerdotis, nõ tamen vt iá facta cõfeſsione liber maneat à præcepto huiùs ſacramenti omnino neq; Euchariſtiæ. Quod dicitur in c. *Quod quidã*, tantùm eſt eorũ confeſsionẽ recipienda eſſe, vt pœnitẽtibus monita dẽtur ſalutaria, vt dicitur expreſſè in eo cap. non quaſi immunes ſint à præcepto confeſsionis ſola illa confeſsione, cũ ibidẽ dicatur horũ pœnitentiã nõ eſſe verã, quod de ſacramento intelligit Pontifex. Sic reſpõdet Sot. & Ioan. Med. q. *De confeſsione, ſine pœnitẽtia cordis*. Ad vltimũ deniq; reſpõdeo abſolutionẽ non eſſe finẽ prẽcepti extra ſubſtantiã illius, quod prẽcipitur, quia cũ prẽcipiatur vſus hui⁹ ſacramẽti, & illud abſolutionẽ eſſentialiter includat, ſequitur ad eã recipiendã eodẽ prẽcepto teneri, ſed an teneãtur ad effectũ illius infrà videbim⁹.

Rationes eius infirmguntur.

3 *Secũda opinio.*

Secunda opinio eſt quãdo cõfeſsioni datur abſolutio à Sacerdote, quòd quoties ibi fuit verũ ſacramẽtũ ſatisfactũ eſt prẽcepto annuæ cõfeſsionis. Hanc opinionẽ ſequũtur omnes qui docẽt, vt ſuprà vidimus hoc ſacramentũ poſſe eſſe verũ, informe tamẽ, & ſecundũ diuerſum modũ loquendi in ea quęſtione, ita variãt in hoc dubio propoſito, & conſequẽter dicendũ eſt ſatisfactũ eſſe præcepto cõfeſsionis annuę, in quocũq; caſu fuit validũ ſacramentum cõfeſsionis, etiam ſi fuerit informe, & tunc quidẽ finis præcepti erit iuſtificatio, quæ non erit in præcepto, ſed ſubſtantia prẽcepti conſiſtit in receptione ſacramenti ſubſtãtialiter, cũ verò dicimus ſecundũ hanc opinionẽ ſatisfieri præcepto confeſsionis, diſtinguendũ eſt, quia eſt prẽceptũ negatiuũ indignè nõ ſuſcipiendi ſacramentũ, & hũc non ſatisfit cõfeſsione informi, quia irrogatur iniuria ſacramento, niſi in caſu, in quo Pet. de Soto concedit informe ſacramẽtum cũ ignorãtia inuincibili defectu doloris, tunc enim nõ fit contra hoc præceptũ etiamſi nullus eſſet dolor, quia excuſat ignorantia à trãſgreſsione; & hoc verũ exiſtimo ſecundum quãcumq; opinionẽ. Aliud eſt præceptũ affirmatiuũ cõtra q̃ ſola omiſsione peccatur, ſcilicet recipiẽdi ſacramentũ, & de hoc hæc ſentẽtia docet conſequẽter ſatisfieri, vt nõ ſit omiſsionis peccatũ, ſicut in ſumptione Euchariſtiæ conſtat clariùs, qui enim tẽpore Paſchali in mortali recipit ſine diſpoſitione debita, peccat peccato cõmiſsionis, ſed affirmatiuo præcepto ſatisfacit, vnde prouenit, vt ampliùs eo anno nõ teneatur cõmunicare. Quòd ſi affirmatiuo præcepto non ſatisfaceret teneretur deinde cõmunicare ſecundũ ea, quæ diximus q. 91. ar. 3. Vnde ſecundum hanc ſententiã de confeſsione informi duo ſequuntur, & quòd illa peccata cum alijs non ſint neceſſariò cõfitenda in ſequenti cõfeſsione, & quòd iam eo anno non teneatur ille confiteri, nec illorum, nec aliorum ſi poſteà cõmittat, aut recordetur non fuiſſe confeſſum.

4

5 *Tertia opinio verior.*

Tertia tamen opinio mihi placet conſequenter cum ea quam ſequuti ſumus art. 1. & in hoc art. vt nulla confeſsione, quæ nõ habeat effectũ adimpleamus prẽceptũ annuæ confeſsionis; quam ſententiam conſequenter ſequuntur omnes quos ſuprà citauimus, & expreſſe Ioan. Med. C. de confeſsio. quæſt. *De confeſsione ſine pœnitentia cordis facta*, vbi tantum loquitur de ea in qua eſt defectus doloris, informis enim confeſ-

ſio, hoc eſt ſine effectu, vt iam probaui, nō eſt verū ſacramentum, præceptū verò annuæ confeſsionis eſt recipiendi ſacramentum verū. Vnde conſequitur primò, ſubſtātiā huius præcepti non eſſe quamcumq; cō feſsionem, & abſolutionē, ſed etiam eā quę effectū habet, ſecus in alijs ſacramētis, quia hoc ſacramentū verum eſſe non poteſt, vt probauimus ſi non habet effectū. Secundò, quòd qui confeſsione informi cōfeſſus eſt, ex quocumq; defectu non ſatisfacit præcepto annuæ confeſsionis, ita vt non ſolū teneatur illa peccata in alia confeſsione manifeſtare, ſed etiā eodē anno confiteri, quia revera ſacramentū non recipit, & hoc licèt

6 deficiat cōfeſsio ex defectu aliquo interiori, & ſecreto, qui nō ſubiaceat præcepto Eccleſiæ, veluti ex defectu intentionis, doloris, aut integritatis alicuius peccati omnino interioris, quia præceptum annuæ confeſsionis eſt modificatio diuini, vt q. 91. ar. 1. diximus, & ita directè obligatio ſe extēdit ad interiores defectus, ſicut ipſum diuinū præceptū, ſecus eſſet ſi purè humanum eſſet, & non modificatio diuini, vt dicebat Adr. vt vidimus q. 91. ar. 1. ſic enim licèt cō ſequēter teneretur homo ad dolorem, & ad omne interi⁹, quod neceſſariū erat ad ſacramentū iure diuino, quia ſuppoſito, quòd debet recipere ſacramentū, ſequitur ſtatim alia obligatio recipiendi dignè ex diuino præcepto, tamen tunc tēporis, qui ſine dolore, aut intētione, aut tacendo peccatū interius cōfiteretur, nō peccaret cōtra præceptū annuæ cōfeſsionis omittēdo illud, ſed cōtra prę ceptum negatiuum diuinum quo prohibetur recipere indignè ſacramētum.

Vnde ſequitur tertiò, quòd eorum quæ ſunt merè iuris poſitiui in prę cepto annuę confeſsionis non eſt reus, qui confitetur ſine dolore, aut intentione, aut ſine manifeſtatione alicuius omnino interioris peccati, vnde non incurret excommunicationē ſi lata eſt iure communi, aut ſi addita fuerit iure Synodali. Hoc apertiſsimè conſtat,

7 quia illa pœnæ aſsignatio eſt ſolùm ex poteſtate legis humanæ, quæ non ſe extendit ad actus interiores, vnde & defectus interiores punire non poteſt.

Quòd in hoc caſu non incurrat cenſuras Eccleſiæ, quādo fuit defectus doloris, quia erat dolor, ſed non ſufficiens ad effectum ſacramenti, docuit Cord. in ſumma Hiſpana q. 15. ſed alia ratione, quia ſcilicet fuit validum ſacramentum, licèt informe, nos verò ratione ſuperiùs dicta defendimus, cū exiſtimemus illud non fuiſſe integrum, & verum ſacramētum, & ſaltem cum aliquis ex profeſſo omiſit peccatum interius, nemo dubitat eſſe nullum ſacramentum, & confeſsionem iterandam, & conſequenter non ſatisfieri præcepto annuæ confeſsionis per illam confeſsionem, & tamen in hoc caſu non incurrit ille pœnas ſtatutas, quod non alia ratione probandum eſt, quàm ſuperiùs dicta, quia pœnæ ſtatutæ ſunt mero iure Eccleſiaſtico, quo nihil poteſt circa actus internos ſtatui, & eadem ratione quando nullus fuit dolor, ferè omnes conueniunt non eſſe ſacramentum verum: tamen dicendum eſt non incurrere pœnas dictas, qui ſine dolore confiteretur. Similiter licèt omittat peccatum exterius, quia defectus integritatis ſemper eſt interior, eſt enim negligentia examinis, quæ merè interior eſt, verumtamen ſi aliquis confitere tur, & non abſolueretur, exiſtimo veram ſententiam Cordu. vbi ſuprà, quòd incurreret pœnas ſtatutas, quia conſiſtat in actu exteriori abſolutio, & præcipi poſsit ab Eccleſia. Canus verò in 5. p. relect. fol. 125. §. *Ad tertium* docet, quòd qui ſe ad Sacerdotē ſiſtit, etiam ſi non abſoluatur, non incurrit has pœnas ex benigna volūtatis Prę latorū interpretatione, in quo ſenſu dixit Alexan. 3. in illo c. *Quod quidam*, de pœnitētijs, & remiſsio. admittēdam eſſe eorū confeſsionē, quod ego verū nō credo, ſed quomodò admittenda ſit confeſsio iam explicaui ſuprà, pro hac ſententia Cani refertur Med. C. de confeſsio. q. *De cōfeſsione ſine pœnitētia cordis*, ſed nihil in eo inuenire potui.

8

Vltimò addiderim, q⁹ apud Doctores nō inuenio de cōfeſsione venialiū ita fieri debere, vt aliquorū ſaltē, quę confitemur adſit attritio, licèt non omniū. Quòd nō ſit omniū neceſſaria cōſtat, quia nō omnia neceſſaria ſunt materia, imò nulla, quia poſſum⁹ illa omittere, ſed q⁹ aliquorū cōſtat, quia licèt poſsimus nō confiteri vllū veniale, ſed iā quod nullā aliā exhibemus materiā in cō feſsione, cū teneamur abſolutionē nō face re irritā, tenemur etiam apponere totā materiā ſacramēti, in materia verò cōtinetur eſsētialiter dolor, qui vt minimū debet eſſe attritio, vt ſit cōfeſsio, non Hiſtoriæ narratio, ſed accuſatio delicti, ergo eſſet ſacrilegium ſine vllo dolore confiteri. Addo etiam eorum tantùm quorū fuit dolor poſ ſe eſſe abſolutionem cum effectu, aliorum verò

9

Subſtantia præcepti cō feſsionis ea tantùm eſt quæ habet effectum. Confeſsione informi ex quocumque defectu non ſatisfit præcepto.

Eorum quę ſunt iuris po ſitiui nō fit reus, qui cō fitetur ſine dolore intē tione, &c.

Quomodò venialiū de beat eſſe at tritio in cō feſsione.

verò ſi quæ explicãtur ſine dolore, & propoſito non, tum quia ſola gratiæ habitua lis infuſio non contrariatur venialibus, vt diximus ſuprà q.87.art.1. & 3.ne dicamus
10 per ſolam non imputationem remitti venialia de facto, ſed etiam vera ratione contraria (qualiter verò contrarietur infuſio ratione attritionis ibi explicauimus) tum etiam quia eorũ quorum tãtùm eſt dolor, eſt vera accuſatio, & ita vera confeſsio, quę poſsit eſſe immediata materia abſolutionis, ergo eorum tantùm eſt abſolutionis ſententia.

Quid ſentiendum de dolore quãdo peccata mortalia ſemel cõfeſſa denuò ſubijciuntur clauibus.

Deniq; cũ peccata mortalia ſemel dimiſſa poſsint in confeſsione iterũ explicari, vt diximus q.91.art.3.dub.7.imò ſola illa repetita poſsint eſſe ſufficiens materia ſacramenti, vt ſequatur abſolutio cõferens gratiã, ſequitur meo iudicio, ſicut eſt repetẽda confeſsio, ſic etiã dolor, & ſicut ſuper eadẽ peccata in eadẽ confeſsione explicata non poteſt impendi abſolutio, ſic mihi videretur in eadem peccata iterũ confeſſa, ſed nõ ex nouo dolore non poſſe ferri abſolutionẽ, quia quamuis eadẽ materia remota ſeruire poſsit diuerſis ſacramentis, vt eadem peccata in confeſsione, & eadẽ aqua in baptiſmo, tamen nõ eadem materia proxima, ſcilicet eadem abſolutio, eadem confeſsio, ſed dolor eſt proxima materia, ſicut confeſsio, ergo repeti debet ſicut illa.

QVÆSTIO XCIII.

De miniſtro huius ſacramenti, ſcilicet Confeſſario.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter huius ſacramenti?

Errores hæreticorum.

PRimò ſupponendũ eſt errorem fuiſſe Ioan. Vvicleph, vt refert Vvald. to. 2. de Sacram. ca. 145. claues ſoluẽdi, & ligãdi ita cõpetere laicis, ſicut Sacerdotibus, ille enim docebat, vt ibidem teſtatur Vvald. quòd poſteà etiã docuit Lutherus, nullã aliã eſſe poteſtatẽ clauiũ, quàm prædicãdi remiſsionẽ peccatorũ, & detentionẽ, & ſic explicabãt omnia loca Matth. 16. 18. & Ioã. 20. quare cũ laicis hoc cõueniat etiã annũtiare, nõ mirũ ſi inferrent eſſe miniſtros in cõfeſsione. Verũtamen cũ planè ille negaret cõfeſsionẽ eſſe ſacramentũ, & diceret prorſum humanũ inuentũ, & minimè tolerandũ, nõ video quomodò relinqueret laicis facultatẽ adminiſtrãdi hoc ſacramentũ; vnde ipſe, & reliquis hæretici, qui tollũt ſacramẽtũ hoc in remiſsionẽ peccatorũ de quibus ſupra q. 84. art. 1. nec Sacerdotibus, nec laicis videtur relinquere miniſterĩ illius; ex eius tamẽ doctrina videbatur ſequi, quòd cõcederet poteſtatem laicis audiendi confeſsionẽ.

Lutherus verò cũ non negauerit eſſe ſacramentũ in remiſsionẽ peccatorũ, quãuis multa praua docuerit de illo, vt vidimus, & poteſtatẽ clauium negauerit, vt diximus q. 84. art. 3. docens non aliã eſſe clauiũ poteſtatem, quàm prędicandi remiſsionẽ, & detẽtionem peccatorũ, vt dicebat Vvicleph, tamẽ docuit Sacerdotes eſſe miniſtros huius ſacramenti, ſed ita æquè laicis, etiam fœminis competere, quia nullam in miniſtro poteſtatẽ abſoluendi concedebat, ſed ex fide recipientis, qua credebat ſibi remiſſa eſſe peccata dicebat remitti. Ita refert illius errorem Prateo. verbo *Lutherani*, in ſuo Indice hæreſum, & Sot. d. 18. q. 4. art. 1. & eſt notiſsimus, damnatus fuit in Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 6. & can. 10. & veritas Catholica ex ijs quę diximus de clauium poteſtate in remiſsionem peccatorum q. 84. art. 3. ſatis confirmata manet, ſic enim omnes illi ſancti poteſtatem hãc Sacerdotibus traditam eſſe fatentur, quam poteſtatem ſi cum Catholicis confiterentur Lutherani, viderent quàm abſurdum eſſet conſtituere laicũ miniſtrũ huius ſacramẽti. Et in Con. Conſtãt. in fi. in Bulla Mart. V. qua damnantur articuli multi Ioan. Vvicleph, & aliorũ, ſubijcitur poſt damnationẽ, vt ſuſpectus de illa hæreſi examinetur per multa capita, quæ ibi aſsignantur, & inter reliqua: *Vtrùm credat, quòd Chriſtianus vltra cõtritionẽ cordis habita copia Sacerdotis idonei ſoli Sacerdoti de neceſsitate ſalutis confiteri teneatur, & non laico, ſeu laicis quantumcumq; bonis, & deuotis*: ex quo colligitur in eo errore Vvicleph fuiſſe, aut de eo ſuſpectum; & quidem non dubito in eo fuiſſe errore, niſi totum vſum cõfeſsionis potiùs abrogandum eſſe diceret. Satis ſit, de fide eſſe ad adminiſtrationem ſacramentalis confeſsionis ſolos Sacerdos miniſtros eſſe, de quo inter Catholicos dubium non poteſt eſſe: quòd verò mulieres inſtitui non poſſent Sacerdotiſſę, contra alios hæreticos diſputaui in materia de ordine.

DVBIVM PRIMVM.

An aliquando poſsit eſſe obligatio confitendi cum laico?

1 INtelligitur quęſtio vtrũ deficiẽte Sacerdote neceſſariũ ſit cum laico confiteri ſaltẽ in periculo mortis, nõ quidem vt ille abſoluat, quia cõſtat id nõ poſſe facere, ſed vt ſaltẽ pœnitens cõfiteatur peccata, & ita obſeruet, quod poteſt huius ſacramenti. Magiſt. diſt. 17. in 4. cap. 3. docuit neceſſarium eſſe, & videtur fuiſſe D. Thom. ibidem quæſt. 3. art. 3. quæſt. 2. in ſolut. 1. Cui ſententiæ fauet ratio quam diximus, & illud Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra*: & Cyprianus lib. 3. Epiſtolarũ Epiſtola 17. aut ſecundum impreſsionem Pamelij in ordine omniũ 13. docet ſi quis infirmitate oppreſſus nõ poſsit expectare Sacerdotis aduentum, reconcilietur per Diaconum, facta priùs exomologeſi id eſt confeſsione.

Prima opinio. Magiſt. D. Thom.

Secũda, & vera ſentẽtia. Bonauent. Durand. Gabr. Paludan. Scotus. Marſil. Dom. Sot. Medina. Pet. de Sot. Silueſt. Angelus.

Hęc ſententia falſa eſt, & oppoſitam ſequuntur omnes. Bonauent. diſt. 17. 3. parte d. artic. 1. quæſt. 1. Durand. quæſt. 11. Gab. quæſt. 2. art. 3. dub. 7. Palud. quæſt. 1. art. 1. Scot. q. 1. §. *De tertio articulo*, verſic. *Si verò, quæres*, Marſil. in 4. quæſt. 10. Dominic. Sotus diſtin. 18. quęſt. 4. artic. 1. Medina C. de confeſsione quæſtione, *Cui fieri debeat confeſsio*, Petrus Sotus lectione 5. de confeſsione Silueſter, *Confeſſor*. 1. quæſt. 1. Angelus confeſsio. 3. num. 1. Et ratio eſt manifeſta ſuprà enim quæſt. 90. art. 1. ex eo quòd Sacerdotes conſtituti ſunt Iudices huius ſacramenti præceptum dicebamus colligi, vnde ergo erit præceptum manifeſtandi ſua peccata laico, ſi ille non eſt conſtitutus Iudex, vt de fide cõſtat. Si verò eſſet aliquod præceptum confitendi laico, eſſet tantùm naturale, vt homo conſilium ſalubre acciperet ab eo, quo tunc indigeret, ſed nec hac

2 ratione video eſſe præceptum, aut ſaltem rariſsimè, quia rariſsimum erit tali indigere conſilio, vt præcepto obligetur quis cauſam ſuam manifeſtare, & tunc tantùm manifeſtãdum eſſet peccatum cuius remediũ conſilio petendum eſt, nec hoc peccatum eſſe poterit omnino præteritum, niſi cuius aliquod imminet in futurum periculũ. Cauſa verò humilitatis confiteri præterita peccata laicis non video, qua ratione eſſe neceſſarium probetur, ſed vtile aliquando fore docent autores prædicti, & forſan vt docet Scotus, Gabr. Angelus, & Sotus, modò eſſet magis pernicioſum, quàm vtile ita confiteri laico, aut ſaltem ſi non ſit pernicioſum, quãdo laicus aliàs eſt vir bonus, & prudens, nõ tamen video eſſe ita vtile omnia detegere etiam enormia peccata laico.

Soluuntur argumenta prioris ſententiæ.

Ad argumenta prioris ſententiæ cõſtat ſolutio. Ad primũ tantũ eſſe præceptũ cõfeſsionis in ſacramẽtali iudicio. Ad ſecũdũ Iacobi, quòd aut intelligitur de cõfeſsione fraterna, & tũc tantũ eſt cõſiliũ, aut ſi intelligatur de ſacramentali, explicari debet vt corã Sacerdote fiat. Ad tertiũ, quòd Cypri. tantũ loquitur de recõciliatione exteriori cũ Eccleſia, quæ pœnitẽtibus cõcedebatur.

Quale ſecretũ teneatur ſeruare laicus, qui confeſsionẽ audiret.

3 Iam verò quòd laicus audiuit cõfeſsionẽ, docet Sot. vbi ſuprà illũ teneri ſeruare ſecretũ non quidẽ ſigilli cõfeſsionis; quod veriſsimum eſt; cũ illa non fuerit ſacramẽtalis cõfeſsio, ſed aſſerit illũ teneri maiori quodã vinculo, quã cõmuni vinculo ſecreti, quod ego non video cæteris paribus ex parte rei cuius ſecretũ ſeruãdum eſt; quod enim ille ad modũ confeſsionis dixerit, aut alio modo, non video eſſe nouã rationem mutandi, imò nec augendi obligationẽ ſeruandi ſecretũ, quòd enim in vulgo cõmuniter additur: in confeſsione tibi manifeſto, nihil meo iudicio prodeſt ad augendã obligationem ſecreti. Hic diſputat Sot. vtrùm laicus abſoluens incurrat irregularitatem, ſed meo iudicio potiùs hæc quæſtio ſpectat ad materiam de irregularitate.

DVBIVM II.

Vtrùm quilibet Sacerdos poteſtatem habeat abſoluendi in confeſsione?

OMnes Catholici cõueniunt, ſaltem conſiderata canonica lege, & ſtatutis, non omnes habere hanc poteſtatem, vt abſolutionẽ poſsint impẽdere, cũ iure humano prohibiti ſint omnes indifferenter adminiſtrare hoc ſacramentum, ſed quomodò hoc ſit intelligendum, non conueniunt Catholici omnes. Dura. in 4. d. 19. q. 2. ſingularem ſequutus eſt ſentẽtiam, quam videtur etiam ſequutus Armac. lib. 11. qq. Armenorum à cap. 1. vſq; ad 6. Aſſerit ergo iure diuino in ipſa ordinatione Sacerdotes accipere verã poteſtatem abſoluendi à peccatis, ſicut etiã cõſecrandi, etiam ſicut Epiſcopi in ſua cõſecratione ordinandi alios miniſtros, ita tamen,

Durandi, & Armacani placitum ſpeciale.

men, quòd iure Eccleſiaſtico iuſta de cauſa prohibitum ſit, vt quilibet Sacerdos quẽlibet abſoluere poſsit, & contrarium faciens peccet, ſicut iuſtè etiã præcipitur, ne Epiſcopus quoslibet ordinet, ſed tantũ ſibi ſubditos, alios verò tantũ de conſenſu ſui Epiſcopi. Vnde infert Durãdus, quòd quãuis ſi pœnitens confiteretur ſcienter Sacerdoti, quem nouit non habere facultatem audiendi confeſsionem, teneretur iterum confiteri, quia illa confeſsio & abſolutio eſſet nulla propter obicem peccati, quem apponit pœnitẽs, tamen ſi ignoranter id faceret pœnitens, confeſsio non eſſet irrita; quia revera valida eſſet abſolutio ex parte Confeſſarij, cùm ſit ab habente poteſtatem, ſicut Sacerdos verè conſecraret, etiamſi præcepto Eccleſiæ prohibitus eſſet, & ſuſpenſus celebraret, & ex parte pœnitentis nullum fuerit impedimentum, nec obex appoſitus: ſic ergo docet revera illum verè fuiſſe abſolutũ à peccatis ſuis. Infert tamẽ ſecundò, nihilominùs illum teneri, quando rem cognouerit, confiteri iterum proprio Sacerdoti habenti poteſtatem: quia cùm Eccleſia præcipiat recipere hoc ſacramentum, & à miniſtro quem aſsignat, non liberat ab obligatione huius præcepti, cùm confitetur alteri quã ab Eccleſia aſsignatur. Hunc modum dicẽdi, inquit, eſſe probabilem ſatis Durãdus, ſed oppoſitum exiſtimat veriorem.

2

Probatur primò ſententia Durandi.

Probari poteſt primò, quoniã iure diuino, Ioann. 20. Sacerdotes conſtituti ſunt Iudices & miniſtri huius ſacramenti, nec ad Eccleſiã pertinere poteſt innouare aliquid circa materiam, formam, & miniſtros ſacramẽtorum; ergo quòd Sacerdos poſsit abſoluere, non pendet ex poteſtate commiſſa, aut iuriſdictione ab Eccleſia.

Secundò.

Secundò, ſi ab Eccleſia Sacerdotes acciperent iuriſdictionem, vt abſoluere poſſent, & non immediatè à Chriſto, ſequeretur

3

quòd ſũmus Pontifex à nullo abſolui poſsit, ſicut nec excommunicari, quoniã nulli poſſet conferre iuriſdictionem ſupra ſeipſum ad abſoluendum, ſicut nec ad excõmunicandum. Tertiò, quia iure ipſo diuino Sacerdos quicũq; eſt legitimus miniſter huius ſacramenti in extrema neceſsitate, nec oppoſitum Eccleſia poſſet ſtatuere; ergo ſignum eſt poteſtatem abſoluendi eſſe immediatè à Deo non ab Eccleſia, aliàs eã auferre poſſet in extrema neceſsitate. Sed iam quòd Sacerdos iure diuino illam habeat, nõ poteſt in extrema neceſsitate prohibere adminiſtrationem huius ſacramenti à quocũq; fieri, ſicut extra illam, quia eſſet contra rationem, & conſequenter nulla prohibitio, ſecùs eſſet de collatione iuriſdictionis; quia licèt contra rationem negaret, factum tamen teneret, vt conſtat.

Tertiò.

Hanc ſententiam attribuit Dominicus Sotus in 4. d. 18. q. 4. artic. 2. Paludano in 4. d. 17. q. 3. artic. 2. & Silueſtro *Confeſſor* 1. q. 2. Sed Palud. eo loco nihil de hac re, alibi verò, vt infrà referemus, omninò contrarium docet; & Siluester nec verbum de hac re loco citato. Hanc verò ſententiam Almain. in 4. d. 17. art. 4. reputat probabilẽ, imò tãdem oppreſſus rationibus, ſecunda & tertia in eam magis inclinat, quamuis & oppoſitam cum cæteris defendat.

4

Secũda ſententia oppoſita.

Oppoſitam ergo ſententiam cõtra Armacanum, & Durand. docent Caiet. opuſculorum tomo 1. tractat. 7. q. 1. Nauar. in ſumma cap. 4. num. 2. & 3. & in cap. *Placuit* de pœnitentia, d. 1. à principio, Dominicus Sotus d. 18. q. 4. art. 2. & d. 20. q. 1. artic. 5. Palud. d. 19. q. 2. art. 3. vbi Durand. impugnat, & d. 17. q. 3. art. 1. concl. 2. Petrus de Soto lect. 5. de confeſsion. S. Thom. d. 17. q. 3. art. 3. quæſtiuncula 4. in corpore ad 3. & d. 19. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. in corpore & ad 1. Capreolus ead. d. q. 1. artic. 1. concl. 3. Ricardus d. 19. art. 1. q. 3. Gabriel q. 1. art. 2. concluſ. 5. vbi impugnat etiam Durand. Bonauentura ibi art. 3. q. 1. Scot. q. 1. §. *De quarto articulo*, Alex. 4. p. q. 21. in 3. art. 2. §. 1. Canus relect. 5. p. fol. 133. §. *In hoc igitur poſteriorem*, Ledeſ. 2. 4. q. 22. ar. 1. & Durã. veriorẽ tandẽ exiſtimat ſententiã eorũ. Ij ergo omnes cõueniunt etiam Sacerdotem non poſſe pro libito vti claue poteſtatis in quemlibet, vt factum teneat, ſicut dicebat Durandus, ſed præter poteſtatem, quam accepit in ordine neceſſariã eſſe iuriſdictionẽ, qua aſsignatos habeat ſubditos, quos poſsit abſoluere, vt ita miniſter huius ſacramẽti eſſentialiter poſtulet ſacerdotium cum iuriſdictione ordinaria, aut delegata, vt infrà explicabimus.

Caiet. Nauarr. Dom. Sot. Paludan. Pet. de Sot. D. Thom. Capreol. Ricard. Gabr. Bonauent. Scotus. Alexand. Canus. Ledeſma.

5

Hanc veritatẽ eſſe de fide conniti ſtur ex Cõcil. Floren. & Triden.

Hæc veritas eſt de Fide, vt conſtat ex Concilio Florentino ſeſſ. vlt. in decreto Eugenij, vbi definitur miniſtrum huius ſacramenti eſſe Sacerdotem habentem vel ordinariam, vel delegatam poteſtatem. Et in Concilio Trindentino ſeſſ. 14. capit. 7. apertiſsimè definitur ijs verbis: *Quoniam igitur*

igitur natura & ratio iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariã, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. 6 Nec video veritatem hanc ratione alia fortiori poſſe probari, quàm ea quam adduxit Cõcilium, qua perſuaſum dixit fuiſſe ſemper in Eccleſia ſententiam hanc, ſcilicet quia abſolutio eſt vera iudicij ſententia, & ita natura ſua poſtulat iuriſdictionem, vnde ſic inſtitutum fuiſſe ſacramentum credendum eſt, cum in forma iudicij fuerit inſtitutũ, & Sacerdotes Iudices. Quòd ſi Chriſtus voluiſſet quemlibet Sacerdotem poſſe in quemlibet peccatorem ſententiam ferre, poſſet quidem, ſed iam in omnes cõcederet Chriſtus vnicuiq; Sacerdoti iuriſdictionem, eo ipſo quòd ſacramẽtum hoc inſtar iudicij inſtituit, & Sacerdotes Iudices.

Obiectio. Sed dices vnde colligimus ita factum non fuiſſe, quoniam in locis Cõciliorum, quæ citauimus tantùm habetur miniſtrũ debere habere iuriſdictionem, dicere ergo poſſet aliquis omnes Sacerdotes eam habere, quia Iudices cõſtituti ſunt, aut quomodò ſi Iudices ſunt conſtituti ſine iuriſdictione, cum de ratione iudicij videatur eſſe poteſtas iuriſdictionis, ſicut de ratione iudicij, & ſententiæ vt feratur in ſubditum. 7 Contra hoc tamen eſt, quòd ſi ita à Chriſto inſtitutum eſſet hoc iudicium, & Sacerdotes Iudices, iam omnes haberent poteſtatẽ iuriſdictionis ordinariæ, & nulla eſſet delegata, ſed Concil. locis citatis dicunt eſſe miniſtrum Sacerdotem tantũ habentem iuriſdictionem aut ordinariã, aut delegatã, ergo ſentiunt à Chriſto non eſſe conceſſam omnibus iuriſdictionem, quæ neceſſaria eſt ad abſoluendum: & Cõcilium Triden. docet nullius momenti abſolutionem eſſe, quæ fertur à nõ habente iuriſdictionem ordinariam, aut delegatã; ergo docet aliquam eſſe nullã defectu iuriſdictionis, quod non eſſet verum ſi omnes ordinariam haberent cum ordinãtur. Tũ etiam ſi à Chriſto ita inſtituti eſſent Iudices actu habentes iuriſdictionem in omnes, immeritò poſteà diſtributæ eſſent diœceſes, & Parochiæ vt diuideretur iuriſdictio, nec id fieri poſſet per Eccleſiam, nec irritum eſſet ſacramentũ adminiſtratum à quocumque Sacerdote cum nõ deeſſet materia, & forma, & legitimus miniſter vt Chriſtus inſtituit, quod conſtat falſũ eſſe. Vnde in c. *Omnis vtriuſq;* de pœnit. 8 & remiſs. dicitur, quòd vt aliquis alij, quã proprio velit cõfiteri, poſtulet ab illo licẽtiam, & obtineat, cum aliter illum alienus non poſsit abſoluere, & ligare. Et in cap. *Si Epiſcopus* de pœnitentijs, & remiſsionibus in 6. definit Bonifacius 8. nulla cõſuetudine introduci poſſe, vt aliquis præter ſuperioris licentiam Confeſſorem ſibi eligere poſsit, ſi tamen eſſet de iure Eccleſiaſtico, conſuetudine contrariũ obtinere poſſet.

Soluitur.

Qua ratione Sacerdotes dicãtur verè Iudices, cùm omnes nõ poſſint abſoluere, varij variè ſentiunt. Dom. Sotus Canus. Bonauent. Ledeſma. Turrecrem. Medina. Duraud.

Qua verò ratione Sacerdotes dum ordinantur verè dicantur Iudices conſtitui, & accipere poteſtatem abſoluendi, aut claues, & non poſsint ea claue aperire, & poteſtate ſoluere, difficile apparet, nec omnes Scholaſtici eodem modo explicant. Dominicus Sotus, & Canus vbi ſuprà, Bonauent. d. illa 19. art. 3. q. 1. ad 2. Ledeſma 2. 4. q. 22. art. 1. & Turrecrem. lib. 1. de Eccleſia cap. 98. & Medina C. de confeſsio. q. *De alieno ſine licentia proprij defacto abſoluẽte quemquam*, & Duran. iuxta ſecundum modum quem veriorem putat, clariùs tamen Canus docent duplicem eſſe poteſtatem, aliam ordinis, aliam iuriſdictionis, & ſolam ordinis poteſtatem non ſufficere ſine poteſtate, aut claue iuriſdictionis. Primã docent accipere Sacerdotes immediatè à Chriſto: ſecundam verò tantùm ab Eccleſia. & ita ſecundam hanc ab Eccleſia limitari poſſe, vt in determinatas perſonas, imò determinata genera peccatorum conferatur, reſeruatione facta aliorum, vt ſuprà notauimus q. 91. art. 3. Addit tamen Medina ſolum Pontificem immediatè à Chriſto accipere iuriſdictionis poteſtatẽ, alios verò ab ipſo. 9

Nõ ſatis ſe explicant ij Doctores.

Sed quamuis ij Doctores id velint docere quod infrà oſtendemus, & veriſimũ eſt, illud tamen nõ rectè explicarunt, quia in ordinatione Sacerdotes non tantùm à Chriſto accipiunt poteſtatem ordinis ad conſecrandum, ſed etiam ad abſoluendũ à peccatis, qua conſtituuntur Iudices, & ita à Chriſto accipiunt clauem claudendi, & 10 aperiendi cœlum peccata detinendo, aut abſoluendo, vel claudendi conſcientiam detinendo peccata, & aperiendo tollendo illa; ergo à Chriſto accipiunt poteſtatem iuriſdictionis, quę ad Iudicem requiritur;

ſi enim

ſi enim accipiunt poteſtatem abſoluendi, ergo & dicendi ius in peccata, ergo & iuriſdictionem, quia iuriſdictio eſt poteſtas, & officium dicendi ius, hoc eſt ſententiã, imò ab Eccleſia vt infrà dicemus, hanc iuriſdictionem recipere nõ poſsũt; tum etiã ſecundò quia ab Eccleſia non videntur accipere ſicut revera non accipiunt Sacerdotes clauem aliquem in foro pœnitẽtiæ, quia Eccleſia tantùm conferre poteſt clauem poteſtatis ad excommunicandum, & indulgentias conferendo; vnde illam conferre poteſt cui voluerit etiam non Sacerdoti, nec ſubdiacono; imò ſi Pontifex vellet, merè laico poſſet conferre, ſed ad tollẽda peccata, aut detinenda non tribuit ipſam clauem, ergo nec poteſtatem iuriſdictionis. Tertiò hac ratione quicumque Iudex Eccleſiaſticus dum abſoluit ab excõ-
11 municatione dicere poteſt autoritate Põtificia, aut Epiſcopi, ego te abſoluo, ſed dũ à peccatis non poſſet ita dicere; neq; enim abſoluit poteſtate ſibi ab hominibus data ſed à Deo immediatè accepta, quod optimè notauit Palud. in 4. d. 22. q. 3. art. 2. nu. 6. deberent ergo ij autores explicare quomodò Sacerdotes vt poſsint abſoluere debent habere iuriſdictionem, & quid in hoc ab Eccleſia recipiant, & ſecundum hanc ſententiam non poteſt commodè reſponderi ad rationes pro ſententia Armacani, maximè non poteſt explicari quomodò Pontifex poſsit abſolui, ſi ipſe tribuere iuriſdictionem debet, vt Sacerdotis abſolutio valeat, cum in ſe ipſum nullus poſsit iuriſdictionem tribuere. Hunc modum dicẽdi Domin. Soti refert Petrus de Soto vbi ſuprà, & impugnat, docens Epiſcopos, & Parochos habere immediatè à Chriſto autoritatem abſoluendi, non verò ab Eccle-
Secũda opinio Nauar. ſia, & tandem licèt obſcurè in ſententiam, quam infrà ſequemur inclinat. Secũda opinio eſt Nauar. qui locis citatis aliter id explicat, quòd à Chriſto immediatè Sacerdo-
12 tes accipiant poteſtatem iuriſdictionis habitualis, ſed non actualis; hanc enim docet recipere Sacerdotes ab Eccleſia, vel etiam ab Epiſcopo, aut Parocho delegatam: ſed quomodò differant hæ duæ iuriſdictiones, habitualis, & actualis non ſatis explicat Nauarr. ſed ex verbis illius in cap. *Placuit* citato, num. 48. videtur colligi mens illius, inquit ergo, quòd Pontifex non poteſt tollere poteſtatem abſoluendi, ſicut nec poteſtatem ligandi, ſed poteſt tollere materiã, qua ablata nulla erit abſolutio; ſicut poteſtati conſecrandi poteſt tollere panem & vinum, quibus ſublatis non poteſt fieri conſecratio. Vnde in illius ſentẽtia videtur dicendum actualẽ iuriſdictionem nihil aliud eſſe quàm poteſtatem abſoluendi, non impedita, nec ſubtracta illi materia, quæ poteſt ſubtrahi lege humana, ſed habitualis erit poteſtas abſoluendi, ſubtracta materia, & impedita per legem. Vnde in eodem cap. num. 1. & 27. docet Presbyteros omnes Eccleſiæ primitiuæ potuiſſe omnium confeſsiones excipere, & omnes abſoluere, quia tunc accipiebãt in ordinatione omnem iuriſdictionem, ſcilicet in habitu, & in actu, hoc eſt nulla lege impeditam, nunc verò tantùm habitualem, quia iam impeditã, quod videtur docuiſſe Palud. in 4. d. 17. q. 3. artic. 2. concluſione 2.

Sed hic modus explicãdi veritatẽ hanc 13
mihi ſummopere diſplicet, quoniam ſi ſe- *Non placet hic explicãdi modus.*
cluſa lege humana Sacerdotes accipiunt poteſtatem abſoluẽdi in habitu, & in actu vt ipſe loquitur, expeditam ſcilicet, ab omni prohibitione, & tunc quemlibet peccatorem abſoluere poſſent, ergo poſteà lege humana Pontificia impediri nõ poſſet illorum poteſtas, quin in omnes poſſet operari, quia tunc in ipſa ordinatione iure diuino acciperent Sacerdotes poteſtatẽ actu in quemlibet peccatorem, qui vellet iudicari; & ita iure diuino quilibet peccator eſſet materia legitima; ſicut conſecrandi poteſtatem, in quemlibet panem, & vinũ; ergo ſicut Eccleſia non poſſet lege ſua poteſtatem conſecrandi impedire, ſed tãtùm prohibere conſecrationem; aut omnino impedire ſola ſubtractione corporali panis, ita omnino abſolutionem impedire ne habeat effectum poſſet Eccleſia ſola ſubtractione corporali pœnitentium, ſed lege ſua irritare non poſſet effectum, ſolùm poſſet prohibere, quia æqua vtrobique videtur ratio; & quia vbi per ius diuinum poſitiuè materia ſignata eſt ſacramenti, 14
non ſubeſt Eccleſiæ legi irritare ſacramentum circa illam. Si ergo ante humanam legem omnis peccator erat poſitiuè materia, & in Sacerdote actualis iuriſdictio, id eſt poteſtas non impedita, poſteà lege Eccleſiaſtica non potuit coarctari hæc poteſtas, & materia, ergo dicendũ non eſt lege diuina potuiſſe omnẽ Sacerdotem in quẽlibet pœnitentem exercere iudicium hoc;

quia

quia poſteà per Eccleſiam impediri non poſſet ita vt factum non teneret.

Secundò ex rationibus factis hæc opinio impugnatur, quia cogitur concedere quod dicebat Durandus, licèt ipſe Nauarrus non velit, & ſecundum hanc ſuam doctrinam facilè conſtat ſolutio ad rationes pro ſententia Armacani. Ad illud verò de Pontifice ſummo reſpondet, quòd Pontifex tantùm hoc facit, vt ſe ſubmittat Sacerdoti, non tribuendo illi iuriſdictionẽ, ſed tantùm non impediẽdo quam habet, omnis enim Sacerdos in eius ſententia habet iuriſdictionem in quoſcumque, ſicut
[15 in primitiua Eccleſia: & ſi quæras ab illo quomodò concedat iuriſdictionem, quæ non ſit à Pontifice, reſpondet ipſe nu. 21. quòd illa iuriſdictio eſt immediatè à Chriſto, ſed quia deriuatur in Sacerdotes miniſterio ipſius, aut Epiſcoporum conſecratorum ex electione Põtificis, ideò dicitur à Romano Põtifice manare. Sed hæc ſolutio placere nõ poteſt, quia innititur falſo fundamento, quod impugnauimus iã, vnde infrà oſtendemus, in quo iuriſdictio neceſſaria ad ſacramẽtum hoc ortum habeat à Pontifice, & in quo immediatè ſit à Chriſto. Ex dictis cõſtat falſum docuiſſe Nauarr. in cap. *Placuit* de pœniten. d. 6. nu. 1. & ſequent. non ſolùm in primitiua Eccleſia liberum fuiſſe cuicumque Sacerdoti quemlibet abſoluere, quod ex rationibus dictis probat, ſed etiam ante tempora Vrbani 2. in cap. *Placuit* id liberũ fuiſſe, quia ille id prohibuit primò. Sed hoc cõſtat eſſe falſum, quia anteà id decreuerat Dionyſius in c. 1. 13. q. 1. & anteà Calixtus Pri-
16 mus 9. q. 2. c. 1. qui Parochias diuiſerunt, nec exiſtimo ſatisfacere, quod docet Nauarrus illorum decreta ante Vrbanum nõ fuiſſe in Eccleſia recepta, & ideò innouaſſe illud Vrbanũ Secũdum, quia vt diximus hoc ſemper de iure diuino neceſſariũ fuit vt aſsignaretur vnicuique materia iuriſdictionis, nec hoc Sacerdoces vmquam à ſua ordinatione habuiſſe, ſed quòd forſan abuſus aliquis eſſet, ſtatutũ fuit illud per tot Pontifices.

Euaſio Nauarri præcluditur.

Caiet. explicatio.

Hanc dubitationem explicauit Caiet. tom. 1. opuſ. tract. 7. q. 1. citata, docet ergo miniſtrum huius ſacramenti eſſe Sacerdotem habentem autoritatẽ, vel iuriſdictionem (quod idem eſt) ordinariã aut ex cõmiſsione, & id probat optimè ratione quã adduximus ex Cõcilio. Sed dupliciter cõtingit habere poteſtatem iuriſdictionis, primò ex parte principij iudicandi, quæ tribuit Iudici virtutem, & efficaciam, vt iudicare poſsit, ſicut eſt poteſtas in Principe, vt punire poſsit ſubditos, ſecũdo modo inuenitur iuriſdictio ex parte illius tãtùm qui iudicandus eſt, ſicut contingit in iudicio arbitrorum; ij enim de ſe non habent poteſtatem iudicandi, habent tamen iuriſdictionem ſecundo modo acceptam ab ipſis litigantibus, quia ipſi ſe voluerũt voluntariè ſubijcere illorum iudicio. Docet ergo Caiet. non eſſe neceſſariam po- 17
teſtatem iuriſdictionis primo modo in Sacerdote, vt ſit legitimus miniſter huius ſacramenti, ſed ſatis eſt ſecũdo modo, & ita inquit quãuis in Sacerdote habẽte ordinariam poteſtatem iuriſdictionis, aut delegatam reperiatur iuriſdictio primo modo ex parte principij, ſed ad miniſtrãdum ſacramentum ſufficit iuriſdictio ſecundo modo tantùm ex parte materiæ, quia inquit ſacramentalis abſolutionis principiũ non eſt poteſtas iuriſdictionis, ſed ordinis; poteſtas verò iuriſdictionis ad hoc tãtùm concurrit, vt materiam præbeat ordinis poteſtati conſtituens ſubditum peccatorem. Vnde colligit Pontificem ſe poſſe ſubdere cui velit Sacerdoti in foro pœnitentiæ, & ita Sacerdos non habet poteſtatem iuriſdictionis in Pontificem, etiam deriuatam à Chriſto, nedum ab ipſo Pontifice, ſed tantùm ibi eſt poteſtas ordinis ex parte Sacerdotis, & iuriſdictio ſecundo modo, ex hoc tantùm quòd Pontifex ſe ſubdit, quod eſt materiam tãtùm præbere, & hanc iuriſdictionem, inquit, propriè non eſſe delegatam, ſed ad illam reduci.

Hanc ſententiam impugnat Nauarr. 18
in cap. *Placuit*, de pœnitentia, d. 6. num. 17. *Impugnatur à Nauarro primò ineffica citer.*
Primò, quia arbitri Iudices non dicuntur habere in iure iuriſdictionem, ſed notionem, vt colligitur ex l. *Ait prætor*, & gloſſa ibidem, ff. de re iudicata, & l. *Notionem*, ff. de verborum obligationibus; ſed meo iudicio hoc parùm probat, quoniam ſiue in iure dicatur iuriſdictio, ſiue notio, hoc certum eſt arbitrum Iudicem ſuperiorem eſſe, & poteſtatem habere iudicandi ex contractu partium; & quãuis litigantium conſenſus non poſsit iuriſdictionem tribuere, hæc enim in iure dicitur poteſtas vniuerſalior iudicandi, tamen tribuit poteſtatem, & conſtituit ſuperiorem Iudi-

cem,

cem, & hoc tantùm ſatis eſt ad noſtrum inſtitutum.

Secundò melius ex Cõcil. Floren.

Secundò meliùs impugnat, vt infrà dicemus ex Concilio Florentino, quia miniſter huius ſacramenti dicitur, qui habet iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, quòd verò hoc nõ tantùm intelligatur de iuriſdictione illo ſecundo modo, ſed primo, & ex parte principij actiui, nos latiùs
19 infrà probabimus, meò ergo iudicio Caieta. fruſtrà illam excogitauit diſtinctionẽ, quia quomodocumque aliquis ſe ſubijciẽs alteri tribuit iuriſdictionem ſecundo modo, id eſt, ex parte materiæ, vt dixit Caiet. neceſſariò ſequitur in Iudice poteſtas actiua circa illam materiam; ſunt enim neceſſariò correlata, vt non poſsit aliquis eſſe legitima materia reſpectu alterius, vt iudicetur, quin in alio ſit ſuperioris autoritas, & Iudicis, quam appellat Caiet. iuriſdictionem ex parte principij actiui in Iudice. Vnde in Arbitro ſiue detur notio, ſiue iuriſdictio, tamen in omnium ſententia eſt autoritas iudicandi, quod ſuperioris eſt: & in eo quod Caiet. concedit in omni Cõfeſſario eſſe iuriſdictionem actiuam in pẽnitentem vel ordinariam, vel delegatam, non tamen in Confeſſario reſpectu Papæ, & eam actiuam iuriſdictionem non eſſe de eſſentia miniſtri legitimi huius ſacramenti; fallitur manifeſtè, quia nõ tantùm in quocumque alio reperitur Confeſſario
20 hæc actiua iuriſdictio, ſed etiam in Confeſſario ſummi Pontificis, quia præterquã quòd cum correlata ſint paſsiua, & actiua iuriſdictio, vnde ſi in Papa eſt paſsiua ad ſuum Confeſſarium in Confeſſario erit actiua, tum Confeſſarius etiam Pontificis eſt verè Iudex in dicenda cauſa ſoluendi, & ligandi, ſed hæc eſt iuriſdictio actiua, ergo non tantùm paſsiua reperitur in illius iudicio. Imò hinc elicitur principium huius Iudicij eſſe actiuam iuriſdictionem ex parte actiui principij in quacumq; cõfeſsione, & non tantùm requiri hanc iuriſdictionem ad ſubijciẽdum ſibi materiam; quia in quacumque eſt verum iudicium ſoluendi, & ligandi, vnde eſt autoritas, & ius in Sacerdote, hæc autem neceſſariò eſt iuriſdictionis poteſtas, & ſuperioris autoritas; huius enim tantùm eſt ſoluere, & ligare, & iuriſdictio actiua nihil aliud eſt quàm poteſtas dicendi ius, ſed dicere ius idem eſt quod ſententiam ferre, vnde ſemper reperitur iuriſdictio in ijs omnibus quos diximus actiua, & ita meritò impugnat ſentẽtiam Caietani, Ledeſma in 2. 4. q. 22. art. 1. Et ita fruſtrà dixit Caiet. principium effectiuum ex parte miniſtri non 21
eſſe iuriſdictionem, ſed ordinem, quia ordo Sacerdotij cum duas habeat partes, & conſecrare, quæ non eſt poteſtas ſuperioris, & ideò non eſt iuriſdictio, & aliam iudicandi abſoluendo, & ligando, & hæc ſit Iudicis poteſtas, neceſſariò eſt iuriſdictio, quia Iudex & ſuperior idem ſunt. Superioris verò poteſtas iuriſdictio eſt, ordo ergo eſt principium ſententiæ in hoc ſacramento, ſed quæ poteſtas iuriſdictionis, & iudicis eſt, vnde non ſola iuriſdictio paſsiua, hoc eſt, ex parte materiæ requiritur in hoc ſacramento, quod optimè Nauarr. vt dixi probauit ex Concilio Florentino, & Trident. etiam probari poteſt verbis ſuperiùs citatis; miniſter enim dicitur habẽs iuriſdictionem, & autoritatem ordinariã vel delegatam, quòd neceſſariò ex parte principij effectiui eam includit.

Quarta ſententia Pet. de Soto.

Quarta denique ſententia eſt Petri de Soto lect. illa 5. de confeſsione aſſerentis iure diuino competere Epiſcopis, & Parochis iuriſdictionem quaſi alijs tantũ proueniat ab Eccleſia, ſed hęc ſententia eodẽ 22
modo impugnatur ſicut opinio Nauarri, *Reijcitur.* ille enim vniuerſaliter docuit de omnib⁹, ſed Petrus de Soto de Epiſcopis tantùm, & Parochis, & infrà oſtendemus quomodò in omnibus fuerit eadem ratio iuriſdictionis à Chriſto, & ab Eccleſia. Idem docet Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib. 2. cap. 24.

Supereſt ergo explicemus quid Sacerdos habeat iure diuino in ſua ordinatione, & quid illi deſit per Eccleſiam ſupplẽdũ, vt vti poſsit claue, & poteſtate, quod Doctores hactenùs non rectè explicarũt; nam neque poteſtatem totam iuriſdictionis dicendũ eſt ab Eccleſia recipere, vt videntur ſenſiſſe Sotus, & Canus, & Ledeſma, cum ſit ex parte principij neceſſaria Iudicis autoritas, quæ eſt autoritas ſuperioris, & iuriſdictionis, nec totum quod in iuriſdictione requiritur dicendum eſt in ordinatione habere Sacerdotes iure diuino quãdo non impeditur illis materia iure humano, vt dicebat Nauarrus, nec cum Caiet. dicendũ eſt ex parte principij in Sacerdote nõ requiri iuriſdictionem actiuã, ſed tantùm paſsiuam ex parte materiæ, vt probatum eſt contra ipſum.

Vt

23 *Notationes pro explicatione veritatis ſententiæ*

Vt ergo explicemus quid in hac re dicendum ſit, notandum eſt iure ciuili Imperatorum præter Iudices arbitros, qui conſenſu vtriuſque partis in ciuilibus eligi poſſunt etiam iure ciuili eſſe quoſdam Iudices ordinarios ab Imperatoribus cõſtitutos, quibus aſsignata quoque erat materia iudicandi ſcilicet territorium, aut determinatę cauſæ totius regni, aut omnes. Denique ſunt etiam delegati, qui ex peculiari commiſsione ad aliquam cauſam deſignabantur, ſed à quo delegari poſſent non eſt huius loci, erant tamen antiquitùs quidam Iudices qui chartularij dicebantur, priuilegio Imperatorum creati quorum meminit Paludanus diſtin. 17. quæſt. 3. articu. 3. caſu 3. numero 21. Siluester verbo *Iudex*, 1. quæſtione 1. Nauarr. in cap. *Placuit*, nume. 19. & Gloſſ. in l. 1. ff. de iudicijs, & ſit mentio in l. 3. C. de canone largitionalium titulorum lib. 10. & ij non vt Arbitri eligebantur ex pactione litigantium, ſed ab Imperatore poteſtatem habebant, vt iudicare poſſent in cauſis eorum, qui ſe illis vellent

Iudices chartularij qui?

24 ſubijcere. Ij ergo poteſtatem habebant à Rege ius dicendi in cauſis, vnde & iuriſdictionem, quæ nihil aliud eſt, quàm officium aut facultas ius dicendi, & ſententiam ferendi, vt periti linguæ Latinæ, & vtriuſque iuris docent; vnde illis tantùm deerat, quod ab Imperatore non erat illis in particulari deſignatum, ſcilicet materia in quam poteſtatem exercerent ſcilicet reos, qui eſſent iudicandi, ſed eos in communi tantùm aſsignabat Imperator, vt eſſent quicumque vellent ipſorum ſe ſubijcere iudicio, cum ergo aliqui ſe ſubijciebant non tribuebant poteſtatem chartularijs ius dicendi, quia hanc habebant ab Imperatore, ſed determinabant materiam, quam Imperator non determinauit, & determinandam reliquit arbitrio eorum, qui iudicari vellent, defectu cuius aſsignationis eorum poteſtas exerceri non poterat, quia præter illam requiritur determinatio materiæ, vt ſequatur exercitium poteſtatis.

25 *Quid commune habeãt Sacerdotes cum chartularijs.*

Hoc ferè modo ſe habent Sacerdotes, quia in eorum ordinatione non tantùm recipiũt ordinem ex parte qua eſt poteſtas conſecrandi, ſed etiam ea parte, qua eſt poteſtas ius dicẽdi ſuper peccata, cum dicitur ſingulis: *Accipe Spiritum ſanctum quorum remiſeris peccata, &c.* quibus verbis Iudex chartularius conſtituitur, & autoritatem dicendi ius in peccata recipit, nec hanc poteſtatem, quæ requiritur ex parte Iudicis, & verè dicitur iuriſdictio poteſt Sacerdos ab Eccleſia recipere; ſic enim iudicandi haberet poteſtatem ab Eccleſia quod eſt falſum.

Sed aduertendum non ita à Chriſto in ordinatione Iudices conſtitui, & iuriſdictionem conferri Sacerdotibus, vt iure diuino acciperẽt eam iuriſdictionem expeditam in omnes, qui vellent eis ſubijci ſicut chartularij: ſic enim vt contra Nauarrum probauimus per Eccleſiaſticam legem limitari eis non poſſet, aut omnino tolli materia iuriſdictionis, ſicut chartularijs Iudicibus, accepta ſemel poteſtate ab Imperatore, vt qui vellẽt ſe illis ſubijcere iudicari ab illis poſſent, nemo princeps Imperatori inferior tollere poſſet materiam huius iuriſdictionis, aut 26
coarctare: ſed neque à Chriſto determinatam habent Sacerdotes materiam iuriſdictionis ſicut modò habent Parochi, & alij Prælati per aſsignationem poſteà factam, ſed tantùm accipiunt ſicut chartularij poteſtatem, nondum à Chriſto applicata illis materia ſubditorum in quos ferant ſententiam, ſed neque arbitrio ipſorum, qui iudicandi ſunt aſsignanda, ſed arbitrio ſui Vicarij, & aliorum Prælatorum, vt explicabimus. Sicut ergo diximus de præcepto confeſsionis à Chriſto poſitum fuiſſe, ſed illius tempus, & occaſionem non aſsignaſſe ijs quos vellet præceptum hoc obligare, ſed reliquiſſe per ſuum Vicarium aſsignandum, ſic etiã & Iudices conſtituit in ordinatione Sacerdotes, & iuriſdictionẽ confert, hoc eſt poteſtatem dicendi ius in peccata, ſed materiam non aſsignat, relinquit verò aſsignandam in Eccleſia ſua eo modo vt dicemus, nec tantùm quando ordinantur Sacerdotes conſtituuntur habiles, vt poſsint eligi in Iudices, & conferri illis poteſtas iudicandi peccata, quia revera hæc non con- 27
fertur ab Eccleſia, ſed revera cõfertur illis actiua poteſtas abſoluendi, ſed nondum determinata materia in particulari. Vnde non tantùm Sacerdotes in ſua ordinatione ſe habent, ſicut qui approbarẽtur examine vt eligi poſsint in Notariũ, aut Iudicem, ſed revera, vt qui reciperet poteſtatem Iudicis, & Notarij, ſed ſine materiæ aſsignatione ſicut de chartularijs

diceba-

dicebamus; conſtituuntur ergo poſitiuè Sacerdotes Iudices, ſed ſine ſubditorũ aſſignatione, & ita accipiunt poteſtatẽ poſitiuam, ſolùm materiam expectant.

Quam clauem, & à quo accipiat Sacerdos in ordinatione?

Tribuit ergo illis clauem in ordinatione ad aperiendam conſcientiam dicendo ſententiam in peccata, qua poſsint aperire, & nemo clauderet, & claudere detinendo, & nemo aperiret, quam Ioannes vidit in Apocalypſi cap. 3. *Qui habet clauẽ, &c.* quæ etiam conſequenter dicitur verè clauis regni cœlorum. Hanc clauem non accipit Sacerdos ab Eccleſia, ſolùm ab Eccleſia accipit ſeram quã aperire poſsit, quia Chriſtus cõferendo clauem, ſeram in particulari non aſsignauit cuilibet Sacerdoti, hoc autem fit per aſsignationem pœnitentium, quæ in Eccleſia fit. Ijs Iudicibus chartularijs comparauit Sacerdotes Nauarr. vbi ſuprà, ſed in aſsignatione materiæ iam vidimus quomodò errauit ipſe: eiſdem comparat Palud. ſed in aſsignatione
28 vt dixi materię nõ ſatis ſe explicat, neſcio an fuerit in opinione Nauarri. Huius opinionis, & modi loquendi, quod ſcilicet Sacerdotes accipiant in ordinatione iuriſdictionem, ſed materia illis ſit aſsignanda autor eſt Antonin. 3. p. tit. 17. cap. 4. caſu 3. Angelus *Conſeſſio*, 3. num. 4. Maior d. 19. q. 1. circa finem, & forſan id voluit Palud. vbi ſuprà, quos ſequitur Catherinus in opuſculo de hac re cui titulus eſt: *Vtrùm ratione ordinis an iuriſdictionis. &c.*

Quomodò aſsignetur materia in quam exerceatur iuriſdictio?

Aſsignatio ergo materiæ in quam operetur hęc poteſtas legitimè, fit hoc modo: primò via ordinaria ſcilicet per aſsignationem Epiſcopatuũ, quę debet fieri conſenſu Pontificis Romani, vt ſcilicet huic Epiſcopo aſsignetur talis ciuitas, & tale territorium, & omnes incolę ſint legitima materia iuriſdictionis Epiſcopi in quos ferre poſsit ſententiam: deinde aſsignantur Parochiæ autoritate eiuſdem Pontificis ſpeciali, aut generali, dixi generali,
29 quia aut per ipſum fieri debet, aut per eũ cui ipſe commiſerit talem facultatem, & ita conſenſu Petri, & antiquorum Pontificum crediderim factam fuiſſe diuiſionẽ antiquitùs Epiſcopatuum, & Parochiarũ, etiamſi immediatè ab alio fieret, vt ab alijs Epiſcopis, & ita ij iam dicuntur habere iuriſdictionem, nõ tantùm poteſtatem, quã à Chriſto in ordine receperunt, ſed ad materiam applicatam, & expeditam, vt operari poſsint legitimè: dicũtur autẽ habere iuriſdictionem ordinariam, non tantùm quidem ex parte poteſtatis, quia hanc omnes Sacerdotes ordinariam habent, & in ordine eam recipiunt, ſed applicatam materiæ ex ordinaria poteſtate, quia vt Paſtoribus proprijs aſsignata eſt à iure illis materia.

De Apoſtolis verò, qui immediatè à 30 Chriſto viſibiliter ordinati ſunt, & acceperunt poteſtatem abſoluendi, & ligãdi, crediderim ab ipſo Chriſto conſtitutos eſſe omnino vt chartularios Iudices, vt illis limitari non poſſet materia, ſed quicumq; vellet poſſet eorum ſe ſiſtere iudicio; quia credendũ eſt eos pleniſsimè accepiſſe poteſtatem, nec coarctandam in hoc per Eccleſiam, quamuis & præter hoc acceperũt ſinguli prouincias ſuas cum diuiſi ſunt in prædicationem, cuius oppoſitum docuit Palud. in 4. d. 19. q. 2. art. 3. num. 20. noſtrã verò ſententiam inſinuare videtur Ioan. 20. cap. in illis verbis: *Sicut miſit me viuens Pater, & ego mitto vos.*

Quomodò hanc poteſtatem acceperint Apoſtoli à Chriſto?

Secundus modus huius aſsignationis.

Secundo modo fit aſsignatio huius materiæ ex commiſsione quando ſcilicet Sacerdoti, qui anteà non habebat ſibi ſubditum in quem dicere poſſet ius poteſtate ſacerdotali, ei datur, & committitur ſubditus, aut ſi ille anteà Sacerdos ordinarios habebat ſubditos, aſsignatur tamen illi ali-
31 quis, qui alterius erat Parochiæ, & alterius Sacerdotis ſubditus ordinarius, ſine qua commiſsione illa clauis, quæ in Sacerdote erat nõ habebat ſeram quam aperiret, aut clauderet, nec iuriſdictio materiam in quã ſententiam legitimè ferret: dicitur autem ex commiſsione, aut delegatione, quia aſsignatio hæc non eſt facta ordinaria via, ſed voluntate committentis, & quaſi delegantis, dixi quaſi delegantis, vt infrà explicabo.

A quo poſsit fieri?

Hæc aſsignatio materiæ fieri poteſt nõ tantũ à Pontifice, & Epiſcopis in ſuis diœceſibus, ſed etiam à Parochis, & Prælatis inferioribus, vt ouem ſibi aſsignatam via ordinaria committant curandam cui velint Sacerdoti, vnde Pontifex poteſt generalem committere materiã alicui veluti chartulario Iudici, vt qui velit ab eo poſsit iudicari, quod conceſsiſſe Religioſis infrà ſeq. art. conſtabit. Secundò Epiſcopus idem facere poteſt in ſua diœceſi, quod an faciant de facto cum iuxta normam Concilij Trident. examinatum approbant Sacerdotem infrà dicemus. Tertiò Parochus

idem

32 idem facere poteſt in tota ſua Parochia, non tatùm reſpectu vnius ouis, ſed totius Parochiæ. Et eſt differentia inter aſsignationem via ordinaria, & ex commiſsione, quòd primo modo ita competit talis materia Paſtori electo ordinario, vt impediri ei non poſsit illius abſolutio in totum, aut in parte manente Parochiæ, aut Epiſcopatus ſui aſsignatione in proprias oues, niſi legitima de cauſa facta reſeruatione, vt ſuprà vidimus, aut ſuſpenſo ipſo Parocho, & Paſtore ordinario, quia aliàs habet omnia requiſita ad veram abſolutionem quamdiu ille Paſtor eſt, & illa eius ouis, ſine ratione autem tolli ei non poteſt talis cura Paſtoris ordinaria ſemel cõceſſa, niſi ipſe velit relinquere. At verò qui habet ex commiſsione materiam ſibi applicatam, cum perpetuò illam habeat pendentem ex voluntate committentis, ideò limitari ei, aut omnino tolli poteſt pro libito illius, qui eam commiſsionem aſsignauit, non verò inferioris, ſed illius qui commiſit, aut ſuperioris vt conſtat, quia cum voluntatem pendẽtem habeat, tolli & coarctari poteſt, & hoc eſt non habere via ordinaria.

Quæ ſit differentia inter aſsignationem via ordinaria, & ex commiſsione.

33 Ex ijs ſatis conſtat ratio huius Catholicæ veritatis, quam diximus definitam in Concilio Florent. & Tridentino, vt nullus cenſeatur legitimus miniſter huius ſacramenti ſola ordinatione Sacerdotis niſi habuerit inquit Concilium Florent. autoritatem abſoluendi vel ordinariam, vel ex commiſsione ſuperioris, & vt inquit Trident. nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quã Sacerdos in eum profert in quem ordinariam, aut ſubdelegatam nõ habet iuriſdictionem; non enim intelligit Concilium neceſſariam eſſe iuriſdictionẽ quatenus eſt poteſtas ex parte Iudicis, aliam quàm eã, quæ confertur in ordinatione Sacerdotis, quia hæc non poteſt haberi ex cõmiſsione, nec alia via ordinaria, niſi ſolùm ordinatione Sacerdotis immediatè ab ipſo Chriſto, ſed nomine autoritatis abſoluendi, aut iuriſdictionis intelligunt Concilia ex parte materiæ aſsignãdæ, vel via ordinaria, vel ex commiſsione, vtroq; 34 enim modo fieri poſſe docuimus: idcircò data opera Concilium Trident. videtur dixiſſe nullius momenti abſolutionem eſſe quam Sacerdos in eum profert, in quẽ non habet iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, cum dicit *in quem*, indicat iuriſdictionem completam applicatione materiæ.

De iuriſdictionẽ dicant Concilia neceſſariam in Sacerdote ad abſoluendum.

Nomine ergo iuriſdictionis intelligũt Cõcilia actualem, non habitualem ſi velimus loqui, vt Nauarrus, id eſt, habentem iam actu materiam, vel ordinaria via, vel commiſsione, & ſi hoc voluerunt Sotus, & Canus, non renuam eorum ſequi ſententiam, ſed neſcio an etiam exiſtimauerint ex parte Sacerdotis neceſſariam eſſe præter ordinẽ, poteſtatem iuriſdictionis, quã Sacerdos poſteà ab Eccleſia accipit poſt ordinationem, quod diximus eſſe falſum. Quia ergo hæc applicatio materiæ dupliciter fit, aut via ordinaria, aut ex commiſsione, ideò in Concilijs dicitur neceſſariã 35 eſſe iuriſdictionem, aut ordinariam, aut delegatam, ſed ex parte tantùm materiæ intelligitur vt explicatum eſt, non verò quaſi delegatio, aut ordinaria via conferẽ di iuriſdictionẽ, ſe teneat ex parte ipſius Sacerdotis, qua Iudex conſtituatur, ſicut in alijs Iudicijs contingit, in quibus delegatur poteſtas ex parte Iudicis, & materia etiam iudicanda.

Vnde conſtat falſam eſſe quorundam ſententiam quam refert Ioan. Medina. C. de confeſsio. quæſt. *De confeſsione voluntate, non neceſsitate facta*, aſſerentium ſolùm debere fieri proprio Sacerdoti, aut de licẽtia proprij confeſsionem annuam, non verò aliam etiam mortalium quam quis ex deuotione vellet facere, quia id de annua confeſsione tantùm videtur expreſſum in cap. *Omnis*. Sed contra eſſe falſam ſententiam, quia revera confeſsionem quamcũque fieri proprio, aut de licentia proprij eſt de iure diuino, quia omnis confeſsio cũ 36 ſit iudicium, poſtulat materiam ſubditã, & iuriſdictionem, quod non cõtingit niſi cum proprio, aut de licentia illius, vt infrà 2. art. conſtabit. Falſum etiam aſſerũt, nec ſatis rectè loquuntur, qui negant Epiſcopos aut Sacerdotes nullam poteſtatem iuriſdictionis ipſa ordinatione à Chriſto habere, ſed tantùm poteſtatem ordinis, nam licèt non habeant completam, ſcilicet cũ materia ſibi ſubiecta, habẽt tamen aliquã, nempe actiuam, & quidem, qui dicunt omnem poteſtatem iuriſdictionis eſſe ſolùm ab Eccleſia, concedere tenentur poteſtatem ius dicendi ab ea eſſe, quod eſt abſurdum; hæc enim eſt iuriſdictio actiua, vt ex definitione allata conſtat.

Falſum eſt aſſerere ſolam annuã confeſsionẽ debere fieri proprio Sacerdoti.

Ex dictis ſequitur ſolutio ad primam rationem

Soluitur primaratio pro ſententia Durãdi.

rationem pro ſententia Durán. neque enim ab Eccleſia Sacerdotes Iudices conſtituũtur, ſed à Chriſto in ſua ordinatione, neque Eccleſia aliquid innouat, aut mutat de materia à Chriſto conſtituta in hoc ſacramento aut alio, nec poteſt, materia enim à Chriſto conſtituta eſt peccator non quicumque, ſed ſubditus Sacerdoti, hoc eſt cõſtitutus ſub iuriſdictione illius, & hanc non alterat Eccleſia, alteraret quidem ſi omnis peccator confeſſus eſſet cõſtitutus materia, ſed revera non eſt, vn-
37 de Eccleſia addit aliquid vt ſit materia, ſcilicet facit ipſum ſubditum eo modo vt explicauimus, ſicut in extrema vnctione Eccleſia aliquid facit, vt oleum ſit ſacramenti materia ſcilicet ipſum benedicit, quia commune oleum non eſt materia, & in chriſmate ſimiliter, ſemel autem conſtituta materia non poteſt ſacramentum irritare. Vnde fallitur Nauarr. qui putabat iure diuino omnem peccatorem eſſe materiam à Chriſto conſtitutam, omnem inquam peccatorem qui ſponte ſua ſe vellet ſubijcere, vt in Iudicibus illis chartularijs, ſed poſteà impediri per Eccleſiæ autoritatem collationem ſacramenti per ſubtractionem materiæ; hoc enim fieri non poſſet ſi ita Chriſtus materiam ſacramenti reliquiſſet, vt ſatis probatum eſt, potiùs dicendum eſt Chriſtum non aſsignaſſe determinatam materiam Sacerdotibus in ordinatione eorum (non loquor de Apoſtolis de quibus ſuprà) ſed determinandam reliquit arbitrio Eccleſię, ſicut & tempus obligationis, & quem-
38 admodum quæſtione 90. articiculo 1. dicebamus non poſſe obligare præceptum diuinum in particulari, vt obſeruaretur niſi modificaretur ab Eccleſia, ſic & Sacerdotum poteſtas exerceri nõ poteſt niſi Eccleſia aſsignet, quod Chriſtus non aſsignauit, ſed aſsignandum reliquit, ſcilicet ſubditos, qui ſint propria materia huius poteſtatis, & iuriſdictionis.

Multùm laborat Scotus loco citato, vt oſtendat quomodò clauis ſit potentia actiua proxima cum ei non correſpondeat alia paſsiua potentia, ſcilicet materia niſi media iuriſdictione, quæ videtur alia potentia actiua, ſic enim clauis Sacerdotis videtur remota potentia actiua, quia quando vna potentia actiua non ſtatim habet paſsiuam ſibi correſpondentem, niſi media alia actiua, illa prior videtur remota potentia actiua: & tandem in fine cum nondum reſpondiſſet quæſtioni, dicit in hæc verba: *Niſi dicatur, quòd clauis correſpondet, non peccator vt pœnitens, ſed peccator ſubditus pœnitens:* & reuera ita eſt, neque enim ex parte Sacerdotis clauis poſtulat aliam actiuam potentiam, vt habeat materiam ſibi congruam, ſed ſolùm ex parte aliorum, qui eam debent aſsignare, & hoc non tollit 39
veram rationem potentiæ actiuæ propinquæ, vnde potentia actiua Sacerdotis, actiua potentia eſt nullo indigens ex parte principij actiui, ſolùm deſiderans materiæ aſsignationem modo iam explicato.

Ad ſecundum de Pontifice iam vidimus quàm variè autores ſe torqueant, ſed ex falſo principio iam oſtendimus procedere, & ideò eorum ſolutiones facilè eliduntur: ex noſtra verò ſentẽtia facilè colligitur ſolutio, quòd ſcilicet Pontifex poſſit eligere quem velit Sacerdotem ſibi in Confeſſarium, non tribuendo illi iuriſdictionẽ actiuam ſicut neceſſarium eſſet tribuere, vt ipſum poſsit excommunicare ſi illa facultas communicari illi poſſet, ſed ad confeſsionem peccatorum hoc tantùm efficit Põtifex, vt Sacerdoti, qui aliàs Iudicis actiuam habebat autoritatem à Chriſto, ſicut aliorũ hominũ aſsignare poteſt debitam materiam, ſic etiam ſe ipſum tãquam materiam aſsignat, quia à nullo alio aſsignari poteſt; & hoc eſt tribuere ius Sa 40
cerdoti ex parte principij actiui, ſicut qui cũq; volebat, ſe poterat ſubijcere iudicandum chartularijs Iudicibus, vt diximus, nec ex hoc tribuebat illis poteſtatem actiuam, ſed ipſorum actiuę poteſtati materiã ſubijcebat, quod neceſſarium eſt cõcedere Pontifici reſpectu ſuiipſius, cum ipſe omnium aliorum materiã aſsignet: ita reſpondet Catherinus in opuſculo illo.

Satisfit ſecundo argumento.

De alijs verò ſuperioribus, vt Parochis, Paſtoribus, Ordinarijs etiã Epiſcopis cõſtat ad ipſos nõ pertinere iure diuino, nec aliorum aſsignare materiã, ſed ſibi iam aſſignatam ordinaria iuriſdictione alijs cõmittere, neq; ſeipſos ſubijcere cui velint Sacerdoti, aſsignando ſe vt materiã iuriſdictionis, quia ſicut Parochi Epiſcopus, & Epiſcopi Pontifex ſummus reſeruare ſibi poſſunt peccata quædam, ſic etiã Epiſcopo competit aſsignare Parocho Confeſſarium, & Põtifici aſsignare Epiſcopo, nam ſi quiſque ex ijs Paſtoribus poſſet ſe

Cui competit aſsignare Confeſſarium Parochis, Epiſcopis, Archiepiſcopis, &c.

41 ſubdere cui vellet, & ipſum Iudicem eligere, non poſſet ſuorũ peccatorem iudicium alteri reſeruari: ſi autem poteſt ab alio reſeruari peccatum horum, ei competit eorum aſsignare Confeſſarium, cui cõpetit reſeruare poſſe; & ita ſemper Parochi de conſenſu Epiſcopi, & Epiſcopi de conſenſu Pontificis elegerunt ſibi Cõfeſſarium, & in iure iam ſtatutũ eſt, vt infrà dicemus, & vt optimè notauit Sotus d. 18. q. 4. art. 2. Epiſcopi in hoc immediatè ſubduntur Pontifici, vt eis aſsignet Confeſſarium, & idem dicendum de caſibus reſeruatis, nec ſubduntur Archiepiſcopis; & Archiepiſcopi Patriarchis, vt volunt Siluester *Confeſſor*, 1. quæſt. 2. & Palud. d. 17. quæſt. 3. artic. 2. concluſione 2. numer. 12. quia Epiſcopi tantùm Archiepiſcopis ſubduntur, & ij Patriarchis in foro exteriori Et quamuis in religionibus non ſit Prælatorum diſtinctio iure diuino, tamen facta electione iure humano, & diſtinctione, ſtatuitur non tantùm, vt inferiores Paſtoribus ſuis ſubdantur in foro conſcientiæ, ſed etiam Prælati inter ſe ipſos ordine ſuo, vt in eorum conſtitutionibus ſtatutum fuerit, cum tamen niſi iure hoc ſtatueretur inter eos, non eſſet hæc ſubordinatio, nec exemptio ab Epiſcopo. Conſtat ergo quomodò Pontifex ſibi poſsit conſtituere Confeſſorem.

Quid dicẽdum de ſuperioribus Religionũ.

42 Nec dicendum eſt, vt aliqui aſſerunt quos meritò Sotus impugnat, omnes eſſe Confeſſarios ordinarios Pontificis actu habentes in illum poteſtatem, & materiam eſſe applicatam iure diuino, cum circa alios pœnitentes id non habeant Sacerdotes, vt docet Decanus Louanienſis art. 3. pag. 100. circa finem, & Canus vbi ſuprà fol. 86. §. *Itaque*, quòd Sacerdos quicumq; iure diuino accipiat iuriſdictionem in Pontificem, non verò in reliquos niſi deriuatam à Pontifice, ſi enim loquatur de iuriſdictione ex parte efficientis principij, omnis Sacerdos in omnes pœnitẽtes accipit, ſi verò loquatur de materiæ aſsignatione, nullus habet ſuprà Pontificem, niſi quem ipſe elegerit, vt ſatis conſtat: & ita merito Sotus hanc impugnat ſententiam, docens quemlibet Sacerdotem non eſſe ordinarium Pontificis, quia à quocumque poſſet cogi ad confeſsionem, ſed ex commiſsione, quod intelligendum eſt, vt dixi mus, nõ tamẽ ipſe explicat vt iam notaui.

Falſum eſt omnes Sacerdotes eſſe ordinarios Confeſſarios Pontificis.

Nec vero opus eſt dicere à Concilio Pontificẽ habere hanc facultatem, in quẽ modum inclinat Nauarr. cum potiùs Põtifex ſit ſuprà Concilium. Nec quòd omnes Sacerdotes habẽt pro materia iure diuino omnes pẽnitentes, qui eis ſubdũtur, niſi hoc illis iure impediatur, vt dixit Nauarr. quod iam ſatis impugnauimus. Neq; quòd Pontifex tribuat Confeſſario quem elegit iuriſdictionem actiuã iure diuino, vt Sotus docet; & Medina q. citata ad ſecundum argumentum; & Ledeſma q. 22. citata art. 1. & Turrecrẽ. lib. 1. de Eccleſia c. 98. ad 1. quia iam probauimus hanc cõferri non à Pontifice, ſed à Chriſto in ordinatione. Neq; illud quod Caiet. docuit, & ſuprà impugnauimus. Minùs autem quod Panormitanus docuit vt refert Almainus loco citato, quòd Papa non teneatur confiteri, quod revera hæreticum meritò Almainus cenſet, ſed tantùm eo modo quo ſuprà explicauimus. Gabr. enim q. citata art. 3. dub. 3. dum docet, quod Papa qui eſt ſuperior in vno foro poteſt in alio eſſe inferior, vt in foro pœnitentiæ, benè docet; ſed non ſatis explicat hoc, quia etiã à Pontifice pendet, vt Sacerdos in ipſum ferre poſsit ſententiam abſolutionis, quod alia ratione explicari non poteſt, quàm ea quã diximus. De tertio argumento dicemus ſequenti dubio.

DVBIVM III.

Vtrùm Sacerdos quilibet, virtute ordinationis habeat aſsignatam materiam pro aliquo caſu?

VIdeamus nũc, vtrùm quicũq; Sacerdos iure diuino in ipſa ordinatione recipiat non tantũ poteſtatẽ abſoluẽdi vt explicatũ, ſed aſsignatã habet materiã quoſcũq; pœnitẽtis in articulo mortis ſaltẽ, & quæſtio eſt quando alius non eſſet Sacerdos, qui poteſtatem aliàs haberet, & quæſtio etiã eſt circa mortalia, quia de venialibus infrà erit nobis diſputatio. 1

Prima opinio eſt Durand. in 4. d. 19. q. 2. qui non tantùm ſecundum opinionem quam exiſtimat probabilem, vt vidimus, de omnibus Sacerdotibus in quocumque caſu, quòd iure diuino habeãt poteſtatem abſoluendi, & materiam omnes peccatores, tenetur dicere etiam in articulo mortis ita eſſe, vt lege Eccleſiaſtica id prohiberi non poſsit, verumetiam ſecundum

Prima opinio Duran.

dum opinionem, quam vt veriorẽm defendit, & nos ſequuti ſumus, quòd Sacerdotes non habeãt materiam iure diuino omnes peccatores, docet in articulo tamen mortis iure diuino eſſe materiam cuiuſcumque Sacerdotis quemcumque pẽnitẽtem: ita docet ſequendo ſecundam opinionem in 4. diſt. 19. quæſt. illa 2. in ſolutio. 4. vnde docet quòd in tali caſu non fuit priuilegium conceſſum Petro aſsignandi materiam iuriſdictioni Sacerdotis. Hãc ſententiam ſequitur Canus 5. p. relectio. folio 83. pag. 1. §. *Ad ſecundum argumentum*, & Palud. in 4. diſt. 20. quæſt. 1. artic. 2. ſtatim à principio, cuius ſentẽtiam refert & ſequitur Capreol. in 4. d. 19. q. 1. art. 3. in ſolutione 4. contra tertiam cõcluſionem, & Ruard. artic. 3. contra Caluin. pag. 100. Couarru. verò nõ ſatis explicat in c. *Alma mater*, 1. p §. 6. n. 8. vtrùm hanc, vel ſecundam ſequatur ſententiam, ſed magis in ſecundam inclinat, & ita tenetur concedere, vt conſequenter doceat, quod ſequẽti dubio dicemus ipſum docere.

Canus. *Paludanus.* *Capreolus.* *Ruardus.* *Couarru.*

Probatur primò. Hæc ſententia primò probari poteſt, quia niſi ipſe Chriſtus prouidiſſet de miniſtro integrè extremè periclitantibus, non videretur ſatis prouidè remedia contuliſſe, ergo non reliquit hoc limitandum per Eccleſiam; ſic enim & Eccleſia poſſet negare facultatem hanc pro libito, & manerent abſque remedio homines in ea extrema neceſsitate. Secundò, quia non conſtat de hoc Eccleſiaſtico præcepto vbi inceperit, vnde potiùs credendum eſt ita fuiſſe ſemper obſeruatum ex diuina inſtitutione ab exordio Eccleſiæ.

Secundò.

Placet ſecũda ſententia Secunda ſententia mihi placet, ſcilicet id non conuenire Sacerdotibus iure ſolo diuino, ſed Eccleſiaſtico, quam ſequitur Domin. Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4. & Ioann. Medina. C. de confeſsio. quæſt. *De alieno ſine licentia proprij de facto quemquã abſoluente*, & Ledeſma 2. 4. quæſt. 21. artic. 6. & quæſt. 22. art. 1. Turrecremata lib. 1. de Eccleſia cap. 98. ad ſecundum. Eã videtur ſequi Maior vbi ſuprà diſt. 19. q. 1. §. *Sed contra*, vbi ad hoc tantũ refert poſſe abſolui quemlibet à quolibet in articulo mortis, quia Eccleſia conceſſerit. Expreſsiùs Bonauent. in 4. diſt. 19. art. 3. q. 1. in corp. dum aſſerit, id eſſe ex indulgentia iuris. Idem Anto. 3. p. tit. 17. c. 4. caſu 7. P. Sot. lectione 5. de confeſſio. poſt medium: & quamuis res hæc, aut traditione, aut autoritate, aut ratione delucidari non poſſit, exiſtimo tamen hanc partem veriorem ex coniecturis aliquibus. Primò, quia ſi verum eſt, vt ſuprà oſtendimus à Chriſto vniuerſaliter tantùm conceſſam eſſe poteſtatem abſoluendi, & iuriſdictionem ex parte agentis principij, & reliquiſſe materiam aſsignandam Eccleſiæ iudicio, cur in hoc caſu ſine traditione, & fundamento, & autoritate dicere debemus non reliquiſſe Eccleſiæ diſpoſitioni aſsignationem materiæ, quòd enim non ſatis prouideretur periclitantibus, quia Eccleſia poſſet reuocare ſi vellet, nullius momenti eſt vt hoc aſſeramus, quia qui inſtituit ſacramentum, prouidit etiam ne Eccleſia ſua in hoc deficeret, & revera numquam defecit, & quamuis non ſit determinatum initium huius cõſuetudinis, credimus ſemper omni tempore Apoſtolorum obſeruatũ fuiſſe, ſed ideò non debemus inferre eſſe iuris diuini, quia nõ omnia, quæ à tempore naſcentis Eccleſię obſeruata ſunt in Eccleſia de iure diuino ſunt vt conſtat, & ita patet ſolutio ad duas rationes primæ ſententiæ, & hæc noſtra ſententia confirmari videtur ex modo loquẽdi Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. circa finẽ ijs verbis: *Verumtamen piè admodùm ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atq; ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitẽtes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt*: quibus verbis tamquam conſuetudinem Eccleſiaſticam ex ipſius Eccleſiæ ordinatione introductam commemorat, nõ verò tamquam diuinam inſtitutionem: quod optimè etiã probat Turrecremata, quia ſi abſolutio ab excõmunicatione eſt ab Eccleſiæ conceſsione in extrema neceſsitate, & ita abſolutio à caſibus reſeruatis habentibus excõmunicationẽ, ergo & abſolutio à peccatis ex illa etiam pẽdet, nec propterea nõ eſt ſatis prouiſum ſic indigẽtibus, quoniã qui excõmunicatus eſſet, nõ poteſt à peccatis abſolui, ſi Eccleſia id non vellet, quòd verò ab excõmunicatione abſolutio pendeat ex Eccleſiæ volũtate cõſtat, quia abſolui illa nõ poteſt ſine iuriſdictione, tota autem iuriſdictio tam actiua in iudicem, quàm applicatio materiæ in excommunicatione, pendet ab Eccleſia tam in ferenda excommunicatione, quàm tollenda, tum etiam quia abſolutus tenetur iterum cõparere ratione excõmunicationis

Dom. Sotus Ioan. Med. *Ledeſma.* *Turrecrem.* *Maior.* *Bonauent.* *Antonin.* *Pet. à Soto.*

Probatur primò.

Confirmatur ex Concilio Trid.

ſecundum ius commune. In iure habetur innumeris locis hęc facultas, in cap. *Si quis ſuadente*, 17. quæſt. 4. & in cap. *Paſtorali* de officio iu. ordin. in cap. *De cætero*, cap. *Ea noſcitur*, cap. *Quod de tuis* de ſententia excommunicatio. & cap. *Eos qui* de ſententia excommunicationis; & id conſtat ex hiſtoria Euſebij, quam retuli ſuprà quæſt. 91. artic. 2. ex lib. 6. hiſtor. Euſebij cap. 36. vel vt in alijs codicib. 34. iura autem citata, licèt tantùm loquantur de caſibus reſeruatis quibus eſt annexa cenſura, vt in eo tempore non ſint alicui reſeruata; idē eſt ac ſi dicat omnium peccatorum quemcūque Sacerdotem eſſe tunc legitimum Iudicem, ſiquidem etiam reſeruata aliàs cuicumq; committuntur, & conſuetudine id ita ſemper in Eccleſia receptum fuit.

DVBIVM IIII.

Vtrùm facultas abſoluendi in articulo mortis conceſſa ſit ab Eccleſia omnibus Sacerdotibus Hæreticis etiam, Schiſmaticis, & excommunicatis?

1 *Prima ſententia. Dom. Sotus Nauarr. Ledeſma.*

PRima opinio eſt Domin. Soti in 4. diſt. 18. q. 4. artic. 4. & Nauarr. in ſumma cap. 26. num. 26. & cap. 27. num. 272. & Ledeſmę 2. 4. quæſt. 21. artic. 6. non longè à fine; & 22. art. 1. aſſerentium hanc facultatem non fuiſſe cōceſſam Hæreticis Apoſtatis, benè tamē vniuerſaliter concedunt conceſſam eſſe excommunicatis, & quomodocumq; ſuſpenſis, imò etiam Schiſmaticis, inquit Nauarrus, modò Hæretici non ſint. Rationem huius nullam reddit Nauarrus, Sotus verò eam reddit de Hæreticis, quia carent fide, & conſequenter fundamento neceſſario iuriſdictionis, quæ neceſſaria eſt ad legitimam abſolutionem, Ledeſma nō reddit hanc rationem, ſed quòd Eccleſia negauerit illis ſcilicet Hæreticis iuriſdictionem, non verò Excommunicatis, hoc tamen non video qua ratione probet: alijs verò credunt committi poſſe iuriſdictionem, & de facto commiſſam eſſe. Sotus refert Silueſtrum pro ſua ſententia, ſed revera oppoſitam ſequitur. Huic ſententiæ fauet D. Thom. 3. p. q. 82. ar. 7. ad 2. vbi aſſerit quòd ſolus baptiſmus permittitur Hæreticis, & Schiſmaticis, quia poſſunt baptizare licitè in articulo neceſſitatis, in nullo autem caſu licitè poſſunt Euchariſtiam conſecrare, vel alia ſacramenta miniſtrare: hæc ille, & in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. quæſt. 1. ad 2. & diſt. 19. art. 2. quæſt. 2. ad 3. id apertè docet, dum concedit de ſolo baptiſmo, de alijs verò ſacramentis negat etiam in articulo mortis; vnde arbitratur, & peccatum eſſe, & nullum ſacramentum quòd illis ſit prohibitum etiam eo tempore, & ablata iuriſdictio, vnde etiam ignoranter factum ſacramentum non valeret, imò ijs locis de Schiſmatico idem docet: idipſum inſinuat 3. part. quæſt. 64. artic. 6. ad 3. Reſpondent aliqui S. Thom. ita eſſe intelligendū quòd Hęreticus, & Schiſmaticus in articulo mortis manens in Hæreſi poſsit miniſtrare licitè ſacramentum, quia ſicut laicus miniſtrat, non ſicut Eccleſiæ miniſter, at non poſſet Euchariſtiam, & pœnitentiam quòd hæc debeat vt miniſter Eccleſiæ miniſtrare, quare tenetur ab Hæreſi reſipiſcere: non tamen loquitur S. Thom. de validitate ſacramenti. Mihi videtur de vtroque loqui, dicit enim non eſſe ratum niſi ſacramentum baptiſmi, & ſanè æqua videtur ratio, quòd qui eſt in peccato teneatur in extrema neceſsitate, ſi poteſt conteri vt adminiſtret baptiſmum, & de pœnitentia ſimiliter, ſin minùs licitè poteſt, & validum erit ſacramentum.

Ratio Soti.

Ledeſm.

D. Thom.

2

3 *Conuincitur hæc ſententia quoad vnam partem.*

Hæc tamen ſententia quantum ad id quod aſſerit in Hæreticis non eſſe fundamentum neceſſarium iuriſdictionis, apertè confutari poteſt, quoniam cùm iuriſdictio ex parte actiui principij ſit clauis, quę in ordinatione data eſt, quę eſt altera quaſi pars characteris ſacerdotalis, dici nō poteſt deeſſe fundamentum huius deficiente fide; aliàs character ſacerdotalis ex parte deleri poſſet; & Sacerdos conuerſus ad fidem iterū eſſet ordinandus quoad eam poteſtatem, vt abſoluere poſſet. Quod verò attinet ad iuriſdictionem expeditā, ſcilicet vt habeat debitam materiam, quā Eccleſia aſsignat, eſt manifeſtè falſum fidē eſſe neceſſarium fundamentum, quamuis enim non liceat Hæretico cōmuniter ſubditos concedere quos abſoluat, tamen ſi aſſignarentur, quòd factum nō teneat, quia deficit fides, vnde probatur? Si enim deficiente fide non deficit vera abſoluendi poteſtas, & vera clauis, vt probatum eſt, ergo ſi de facto detur ei ſubditus, factum tenebit, & abſolutio rata erit, & ſi detur ſera, 4 clauis illa aperire poterit, non enim deeſt fundamentum, qui habet poteſtatem ſoluendi,

uendi, vt detur materiam in quam operari poſsit, & habenti clauem, vt detur ſera quam aperiat. Imò verò ſi diceremus eſſe in Sacerdote duplicem illam actiuam poteſtatem neceſſariam, ſcilicet ordinis, & iuriſdictionis, quarum ſecunda conferatur ab Eccleſia, quod qua ratione ſit falſum probauimus 2. dub. nihilominùs non eſſet dicendum Hæreticum capacem non eſſe iuriſdictionis huius, ſi eam conferret Eccleſia; vnde enim conſtat neceſſarium fundamentum eſſe fidem, vt collata hæc poteſtas ſit rata? Vnde potiùs videndum eſt an Eccleſia voluerit de facto Hæreticum eſſe legitimum Iudicem in abſentia proprij Sacerdotis, vel alterius habentis aliàs facultatem, aut non. Quòd autem potuerit, mihi non dubium eſt, non per collationem iuriſdictionis actiuæ, ſed per aſsignationem materiæ: & quòd de facto id voluerit Eccleſia, infrà videbimus in vltima opinione.

Secunda opinio.

5 Secunda opinio eſt aſſerẽtium nullum Sacerdotem excommunicatum aut ſuſpẽſum etiam Catholicum quantò magis Hęreticum eſſe proprium Sacerdotem, hoc eſt habere facultatem in articulo neceſsitatis, & poſt Concilium Cõſtantienſe docent autores huius ſententiæ hoc tantùm eſſe intelligendum de nominatim excommunicato, aut manifeſto clerici percuſſore, iuxta decretum illud vulgatiſsimum *Ad euitanda*, quia non denuntiatus ſi abſoluat tenet factum, extra articulum etiam neceſsitatis, vt omnes fatentur. Huius ſententiæ eſt Medina. C. de confeſsio. q. *Cui fieri debeat confeſsio*, & quæſt. *De alieno ſine licentia proprij de facto abſoluente* in reſponſione ad tertiam, Marſil. in 4. q. 12. artic. 2. 4. par. concluſione 2. & Couarruu. in cap. *Alma mater*, 1. p. relectio. §. 6. nu. 8. quamuis non ſatis ſe explicet, in hãc tamen magis inclinat. De Hæretico verò, qui cum ſit excommunicatus à iure, non tamen

6 eſt nominatim denuntiatus, an poſsit tũc abſoluere, non diſputat Medina, nec Couarruu. in eo, aut in alio aliam videtur ſequi rationem quàm excommunicationis, nullam verò mentionem faciunt rationis Soti. De excommunicato ergo nominatim, id docent hac ratione, quia excommunicatio ipſo facto tollit iuriſdictionẽ, quæ etiã in articulo mortis neceſsaria eſt, cum ſit ibi vera ſententia, & iudicium.

Medina. *Marſilius.* *Couarru.*

Impugnatur.

Hæc tamen ſententia manifeſtiùs impugnari poteſt, quoniam excommunicatio non tollit iure diuino iuriſdictionem, ſed Eccleſiaſtico, ſiquidem ante Conciliũ Conſtantienſe excommunicatio nõdum denuntiata nominatim, quæ verè erat excommunicatio hunc habebat effectum, poſteà verò illum non habet, & ſi non denũtiatus abſoluit, factum tenet niſi aliud impediat: quòd ergo in extrema neceſsitate excommunicatus non poſsit abſoluere, inde prouenire debet, quòd Eccleſia in eo etiam articulo abſtulerit, aut negauerit iuriſdictionem, quam cæteris contulit, hoc autem non conſtat, imò oppoſitum apertè deducitur, vt infrà probabimus, ergo non eſt ita aſſerendum. Hanc 7 autem iuriſdictionem poſſet facere Eccleſia communem excommunicatis duobus modis: primò etiam manente excommunicatione, concedendo illam, vt non nominatim denuntiatis, aut pro eo inſtanti omnino excommunicationem auferendo, vt ſtatim elapſo illo incipiat iterum, & hoc etiam fieri poſſe non eſt dubium; ergo nec hæreticus, nec præciſus excommunicatione, aut ſuſpenſione, incapax eſt iuriſdictionis neceſſariæ ad abſolutionẽ.

Tertia ſententia verior.

Tertia ergo opinio placet omnem Sacerdotem aliàs quocumq; modo impeditum etiam Hæreticum, & excommunicatum, & ſuſpenſum, eo tempore eſſe legitimum Iudicem. An verò ſit peccatum ab eo petere ſacramentum, & ita obex ponatur abſolutioni infrà dicemus: modò tantùm ſermo ſit de iuriſdictione, quòd habeat Hæreticus illam, vt ſaltem ignoranter recipiens ab illo ſacramentum, nihilominùs verè abſoluatur, neque obſtet defectus iuriſdictionis, & ita ex ſententia omnium ab omnibus etiam reſeruatis quemlibet abſoluere poſſe. Ita docet Ca- 8 nus 5. part. relectio. de pœnitentia, folio 84. §. *Quod autem*, & Durand. loco citato ſuperiori dubio, & Paludanus in 4. diſt. 25. articulo 3. circa finem num. 15. Gloſſ. in cap. *Non eſt* de ſponſalibus, Ruardus artic illo 3. pagin. 100. non longè à fine, & in principio, vbi abſolutè idem docet de Hæretico, expreſſè Siluester *Confeſsio*, 1. q. 20. & quod docuit verbo *Confeſſor*, 3. q. 6. quod videtur contrarium, ita corrigit ipſe ibidem vnico verbo. Vnde forſan Sotus decipi potuit, vt putaret ſuæ fuiſſe ſententię, ſed ipſum citat, *Cõfeſſor.* 1. q. 20. vbi apertè oppoſitũ docet. Idẽ docet Mai. diſt. 19.

Canus. *Durandus* *Paludanus* *Gloſſa.* *Ruardus.* *Siluest.* *Maior.* *Angelus.* *D. Thom.*

diſt 19.quæſt.1. §.*Sed contra iſtud*, & Angelus verbo *Confeſſio*, 3.num.2.& ita abſolutè D.Thom.in 4.diſt.19.quæſt.1.art.3. quæſt.1.ſine limitatione docet quemlibet Sacerdotem in quemlibet vti poſſe claue in articulo neceſsitatis; & ex ſententia Capreoli quem ſuprà citaui ſequitur hæc ſententia, quia ſi iure diuino conceditur, vt ipſe inquit iuriſdictio in articulo mortis; ergo numquã deletur ſicut nec character ad conſecrandum, & ita manet in Hæreticis, Petrus etiam de Soto lect.5. de confeſſione vniuerſaliter ſine exceptione docet cuilibet conceſſam eſſe in eo articulo facultatem abſoluẽdi. Sed ratione probatur hæc ſententia, quoniam etiam ſi dicamus, vt diximus iure humano competere etiam in articulo mortis quemlibet poſſe abſoluere, quòd tamẽ Hæreticis ſit negata hæc facultas, & ſublata materia dupliciter cõtingere poteſt, primò quia ipſi in ſe incapaces efficiuntur ipſa infidelitate, aut quia Eccleſia de facto negauit illis materiam, nõ verò Excõmunicatis: primũ nullo modo dici poteſt, quia ſicut infidelitate non deletur character Sacerdotalis, ſic non deletur quoad vtramq; poteſtatẽ ex parte effectiui principij, ſcilicet quoad conſecrandum, & abſoluendum, ſed ita cõſtituti manent à Chriſtõ Iudices ad abſoluendum per illa verba: *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. ſicut per illa: *Accipe poteſtatem Miſſas celebrandi*, Sacerdotes ad conſecrandum, ergo idonei manent, vt eis ſubdi poſsit autoritate Eccleſiæ materia iuriſdictionis in quã poſsint operari, ergo falſum docuit Sotus fidem eſſe fundamentum iuriſdictionis, cum non ſit fundamentum characteris, & ita neque clauis in ordinatione collatæ, & conſequenter, nec iuriſdictionis, actualiter habentis materiam ſibi ſubditam.

Capreol.

Per.de Sot. Probatur ratione hæc ſententia.

9

10 Illa ergo prima ratione nõ obſtat quin Hæreticus in articulo mortis poſsit quẽlibet abſoluere, & ex opinione Soti ſequeretur etiam abſolutionem collatã ab Hæretico interiori eſſe nullã, etiamſi bona fide facta fuerit, quia in illo deerat fides, vnde & fundamentum iuriſdictionis, vnde tenerentur omnes confeſsiones repetere, quas integrè, & perfectè corã Parocho fecerunt, qui tamen cognouerũt poſteà Hæreticum fuiſſe interiorẽ eo tempore, & à fortiori ſequitur hac ratione Schiſmatico non eſſe ablatã facultatem abſoluendi eo articulo. Sed neq; ſecũdo modo id dici põteſt quòd Eccleſia ſcilicet ſubtraxerit materiã Hæreticis, non verò excõmunicatis, quoniã hoc nullo fundamento probari poteſt, cũ abſolutè Eccleſia vbi huius rei fit mentio omnibus videatur cõmittere hanc facultatem, quia nullũ excipit Sacerdotẽ, & verè cõmittit ijs qui aliàs facultatem ad hoc non habebant facultatẽ abſoluendi à reſeruatis quod idẽ eſt. Imò in Conc. Triden. ſeſſ.14.c.7. in fine aſſerit de illo articulo mortis: *Atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt*: quæ facultas magis vniuerſaliter, vt omnes cõplecteretur Hæreticos, & Excommunicatos conferri non potuit: conſtat ergo Hæreticos eam poſſe habere, & de facto ab Eccleſia accepiſſe. De Excõmunicatis verò cum tertia ſententia conueniunt autores primæ ſententiæ, quia quãuis revera excommunicatio tollat iuriſdictionem, vt irritam faciat abſolutionem, hoc tamẽ eſt iure poſitiuo, vnde eodem iure vt diximus excommunicatis non denuntiatis, non tollitur iuriſdictio, hoc eſt materia abſolutionis legitima, vnde incapaces nõ eſſe iam ſuprà probauimus etiam manente excommunicatione; ex dictis verò cõſtat omnibus conceſſam eſſe Sacerdotibus ab Eccleſia facultatem, ergo etiam Excommunicatis conceſſa eſt.

11

Solùm dubitari poſſet vtrũ licitum ſit recipere ab ijs abſolutionem, ab Hæreticis quidem, quia eſt periculum infectionis, & ſubuerſionis, ab vtriſq; verò, quia illi in iquè adminiſtrant, quia Hæreticus in peccato, at Excõmunicatus cum excommunicatione, vnde eſt indecens miniſter ſacramenti. Hac ratione quãuis concederemus peccatum eſſe petere ab ijs ſacramentũ pœnitẽtiæ, & ita ratione obicis eſſe nullã abſolutionem, tamẽ non ſequitur eos nõ habere actu iuriſdictionem in articulo illo, quia ſaltẽ cum ab illis ignorãter reciperetur ſacramentum cũ ipſi tunc non peccarent, eſſet valida abſolutio, vt notauit Palud. vbi ſuprà. Sed neq; peccare pœnitẽtes etiã ſi petant ſacramentũ ab Hæreticis, & Excõmunicatis in eo articulo verius exiſtimo, vt cõcedit Palud. & Silueſt. quando non eſt periculũ ſubuerſionis pœnitentis, ſimiliter neceſſariũ eſt non præſumere de Hæretico illo, quòd malè ſit vſurus ſacramento, vnde ab illo qui errorem haberet

12 *An licitè poſsit in articulo mortis recipi abſolutio ab Hæretico, Excommunicato, etc.*

circa

circa ſacramentum pœnitentiæ, non liceret, quia iuſtè de illo præſumeretur iniuria aliqua ſacramenti. Et adde, & quando ea confeſsione non videtur pœnitens cõſentire hæreſi Confeſſarij quaſi ſit apud alios hæreſis illius proteſtatio, qua ratione Hermenigildus filius Regis Hiſpaniæ mori voluit potiùs, quàm ab Hęreticis Eucharistiam accipere, vt habetur in cap. vltimo 24. quæſt. 1. ex Gregor. 3. dialogorum cap. 31. Et quòd non ſit peccatũ aliàs in ea extrema neceſsitate ab Hæretico recipere hoc ſacramentum docet etiam An
13 gelus vbi ſuprà, & Ricardus, & Canus, & ſauet Durand. vbi ſuprà; qui enim facultatem ijs competere aſſerunt in eo caſu, ita id docent, vt pœnitentibus etiam liceat accipere ſacramentum, niſi ſit periculum quod diximus, vel alia cauſa aſsignata ſuprà.

Angeli placitum.

Sed addit Angelus tantùm licitum eſſe ab ijs accipere, & petere, ſi ipſi ſint parati, non verò petere ſi parati nõ ſint, quia ſupponit eos peccare adminiſtrando ſacramẽtum, & conſequenter qui petit, quia inducit illos ad peccandum, ſi verò ſint parati non imputabitur peccati peccatum ipſorum, ſicut nec vſurarij ei, qui petit ab eo mutuum: ſed aſſerit illos non peccare adminiſtrãdo ſi pęniteat eos peccati ſui. Oppoſitum tamen docet Silueſter vbi ſuprà, quòd liceat, quia illi Sacerdotes in eo caſu cum accipiant ab Eccleſia facultatẽ adminiſtrandi ſacramenta, revera non peccant adminiſtrando niſi adminiſtrent in peccato ad quod non inducit, qui petit ab illis ſacramẽtum, ſolùm enim petit abſolutionem, quam ille benè poteſt adminiſtrare ſi pœniteat eum peccati, quæ ſentẽtia mihi magis placet, quam Angeli, ſed oportet eã ampliùs explicare, ex ijs, quæ diximus
14 in tractatu de ſcandalo cap. 2.

Notatio pro explicatione verioris ſententiæ.

Pro cuius explicatione ſupponendum eſt, quod ibi diximus, tunc nullo modo licere aliquid ab alio petere, quod ab eo nõ poteſt benè, & malè fieri. Secundò quod poteſt benè, & malè fieri, etiamſi ſciamus illum malè facturum, poſſumus petere in duobus caſibus, primò quando illud recipere, aut petere nobis incũbit ex præcepto, ob hoc enim etiamſi poſitiuum ſit, nõ eſt habenda cura peccati illius, & ſcãdali, ſiue ille ex malitia, ſiue ex ignorantia, & infirmitate ſit peccaturus. Secundò quando nõ eſſet in præcepto, ſed eſſet vtile nobis, poſſemus petere etiamſi ille eſſet peccaturus, non ex ignorantia, aut infirmitate, ſed tantùm ex malitia, ex qua dicitur peccare, qui paratus eſt, quæ omnia ibi latè explicauimus, & probauimus.

Soluitur difficultas quoad Hæreticum.

Ex ijs ergo reſpondetur, quòd ſi loquamur de Hæretico tantùm ratione hæreſis (eſt enim etiam excommunicatus iure, & de excommunicatis ſecundò dicemus) licitum eſt ab eo petere ſacramentum in ea neceſsitate, non tantùm ſi ille ſit paratus miniſtrare, ſed etiam non parato perſuadere, vt audiat confeſsionem, quia pœnitenti incumbit ex præcepto tunc confiteri, vt infrà dicemus, etiam cum Hæretico quando alius non eſt: quod enim petitur ab Hæretico ille poteſt benè, & malè facere, vnde petitione non cogitur, nec inducitur ad peccandum; ſcandalum verò hoc modo non imputatur vt ibi probaui. Ipſe verò Hęreticus, quia adminiſtrat in peccato mortali, peccat mor 15
taliter niſi priùs conteratur cum poſsit, quod ſatis eſt, vt pœnitenti non imputetur eius peccatum. Similiter licèt Hæreticus baptizare poſsit, id eſt baptiſmus eius validus ſit, tamen peccaret ſi dum poſſet conteri de ſuo peccato, id faceret in peccato, ſed quemadmodùm nimis vrgente neceſsitate ne periret aliquis ſine baptiſmo etiam adultus, Hæreticus poſſet baptizare, & ne illi peccatum eſſet, ſatis eſſet ſi ſubitò vt poſſet conaretur ad contritionem, quia vrgens neceſsitas ipſum excuſaret, vt diximus in materia de baptiſmo, ſic non diceretur indignè tractare ſacramentum, quia pro tempore maior diſpoſitio haberi non poteſt, cum tempus aliud non concederetur, ſic etiam in ſacramento pœnitentiæ dicendum eſt, nec video eſſe differentiam, cum vtrumque ſit ordinatum ad conferendam primã gratiam, qua homines maximè indigent, nec deſtituendi ſunt tanto remedio, ex hac ergo parte nec pœnitens peccaret vllo modo.

Quid dicẽdum de excommunicato?

Si verò loquamur de excommunicatis, 16
etiam petere ab illis non erit peccatum, quia quamuis vt diximus cap. 2. de ſcandalo dubio 3. non liceat ſemper petere ab excommunicatis etiam non nominatis ſacramenta extra articulum neceſsitatis, quia quamuis in gratiam pœnitentium conceſſum ſit, vt ſacramentum abſolutionis collatum ab illis ſit validum,

tamen illis diximus non eſſe conceſſum, vt liberè abſque peccato adminiſtrent ſiue requiſiti, ſiue non, vnde aliquando nō liceret petere ab excommunicatis, quando ſcilicet ipſi non haberent, vnde abſolui poſſent ab excommunicatione vt dignè miniſtrarent, & ita non licèt ab illis petere, quia ipſi tunc benè, & malè præſtare non poſſunt quod petitur: in articulo tamen neceſsitatis extremæ, licitum eſt ab illis petere, & ipſi etiam ſe poſſunt ingerere vt adminiſtrent, quia iure humano conceſſum eſt illis omnino adminiſtrare, non tantùm vt validum ſit ſacramentum, ſed vt ipſi licitè faciant, aliàs ſe facilè excuſare poſſent, & deberent, vnde non eſſet ſufficienter illis extremè laborantibus prouiſum.

17 *Quibus ex cauſis licitum ſit excommunicatis adminiſtrare ſacramenta.*

Illis ergo licèt adminiſtrare vna ex duabus cauſis, aut quia manente excommunicatione ablata eſt omnis Eccleſiaſtica prohibitio, & quamuis diterem eſſe contra ius diuinum excommunicatum adminiſtrare ſacramenta Eccleſiæ, quia natura ſua videtur indignus miniſter tamen non eſt ita cenſendum in extrema neceſsitate, neque indignum videtur, vt extremè indigenti ſuccurratur, aut certè cum Eccleſia intendat illi concedere omnem facultatem, vt licite faciat, pro eo tempore, auferet excommunicationem, vt ille omnino liber maneat, vel tandem ſi dicamus ſolùm eſſe illicitum excommunicato adminiſtrare ſacramenta iure poſitiuo Eccleſiæ, & ita manente excommunicatione quoad alios effectus, liberum eſſe adminiſtrare. An verò excommunicatio iure diuino impediat ne liberè adminiſtrentur ſacramenta non eſt huius loci, diximus de hac re aliqua capite illo 2. de ſcandalo dub. 2. & quomodo ſit ab excommunicatis non nominatis conceſſum recipere ſacramenta, & cum eis participare ibi diximus: modò ſatis ſit licere ipſis

18 in extrema neceſsitate, vt probatum nobis eſt. Et quia in iure ſolùm intelligitur conceſſa in extrema neceſsitate facultas Hæretico, & Excommunicato etiam nominatim adminiſtrandi ſacramentum pœnitentiæ, & idem de baptiſmo intelligitur, non verò de alijs, ideò Euchariſtiam non licèt tunc recipere ab ijs, niſi ſicut extra illum articulum de quo diximus cap. citato de ſcandalo dub. 3.

Alia ſacramenta non licèt ab ijs recipere etiam in articulo mortis.

Ijs tria addenda ſunt. Primum eſt hanc facultatem conceſſam eſſe in eo articulo deficiente proprio Parocho, vel proprio Sacerdote ex commiſsione & delegatione: ſi enim aliquis horum adſit, non erit ijs, quos diximus conceſſa facultas, vt notauit Angelus, & omnes autores ita credo intelligendos eſſe, & ita eſſe interpretandam mentem Concilij, & ſimiliter in caſibus reſeruatis: horum enim facultas conceditur in extrema neceſsitate, aliàs illam non habenti, ſed in abſentia illius, qui eam habet, ne remedio careat ægrotus, aut in eo articulo conſtitutus. Vnde etiam cùm concedatur eiſdem in locis allegatis facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis in articulo mortis, ita intelligenda eſt, vt tātùm concedatur in abſentia illius, qui aliàs de iure, aut commiſsione etiam in reſeruata habebat iuriſdictionem.

Nec præſente Sacerdote proprio.

Secundò addendum eſt, quòd cùm hæc facultas concedatur ad ſupplendum defectum, hoc ordine ſecundum rationem intelligitur conceſſa, vt deficiente Sacerdote, qui habet iuriſdictionem, primò eligatur, qui examine approbatus eſt, etiamſi aliàs iuriſdictionem non habeat ex commiſsione adhuc, quod fieri poteſt, vt infrà oſtendemus. Secundò, hoc deficiente eligatur non approbatus, non excommunicatus, ſed aliàs ſufficiens. Tertiò, hoc deficiēte excommunicatus Catholicus etiamſi nominatus ſit. Quartò, deniq; hæreticus, quia Eccleſia concedit ijs facultatem in defectum. Vnde debito ordine procedendum eſt in hac conceſsione, nec enim credo ijs omnibus, ſi ſimul ſint, ex æquo conceſſam eſſe facultatem, quando ſimul eſſent, & æquè benè poſſent audire confeſsionem.

Quis ordo ſit ſeruandus.

19

Tertiò addēdum eſt, quod docuit Ruardus pœnitentem, ſi habeat copiam cuiuſque Confeſſoris ex ijs, quos diximus, qui liberè poſſunt abſoluere, teneri ad confeſsionem, cum illo, vel aliquo illorum, vt diximus, quia cùm poſsit, & aliàs teneretur in articulo mortis confiteri, tenebitur etiam ea occaſione. An verò in extrema neceſsitate laicus ab excommunicatione poſsit abſoluere, non eſt huius loci, ſatis eſt à peccatis non poſſe: quia non eſt miniſter, vt initio articuli diximus.

Quicopiam habet alicuius ex diſtis tenetur confiteri.

DVBIVM V.

Quiſnam intelligatur articulus mortis, & an ſit idem, quod periculum?

1 *Prima opinio.*

PRima opinio eſt aſſerentium non eſſe idem mortis articulum, & probabile mortis periculum, quia periculum ſit, aut morbus periculoſus, aut nauigatio periculoſa, aut bellum, vel quid ſimile, quod arbitrio prudentis, vt ſuprà q. 90. artic. 1. diximus relinquendum eſt: ſed articulus mortis ſi attendamus vim nominis eſt, quando iam certa mors eſt naturalibus cauſis inſpectis, vel cum aliquis damnatus eſt ſupplicio mortis, & ita eſſe intelligendos textus vbi conceditur facultas abſoluendi in articulo mortis, & priuilegia ſimili modo conceſſa ſub illis verbis. Ita docent Canus 5. p. relect. fol. 145. pag. 1. Domin. Sot. d. 18. q. 4. art. 4. Couarr. in c. *Alma Mater*, §. 11. nu. 8. Non probant alia ratione, quàm quòd articulus mortis id videatur ſignificare, ſcilicet præciſum tempus periculi iam inſtantis mortis, non verò latum tempus periculi.

Canus. Domi. Sot. Couarr.

Placet ſententia Silueſt. & Nauarri.

Mihi placet ſententia Silueſtri Confeſſor. 1. q. 6. particu. 7. qui docet quemlibet Sacerdotem abſoluere poſſe tempore neceſſitatis, & tempus neceſſitatis appellat ſimpliciter bellum, aut morbum periculoſum, ſed Nauarr. cap. 26. in ſumma nu. 31. expreſſè docet non tantùm articulum eſſe illud præciſum tempus, vt dicebat prima opinio, ſed tempus periculi, & hoc mihi ſuadeo primò ratione, quia hoc priuilegiũ conceſſum videtur pro illo tempore quo ille tenebatur confiteri proprio Sacerdoti ſi illum haberet, ſed hoc tempus eſt, nõ tantùm præciſum extremę illius neceſſitatis 2 inſtantis mortis ex cauſis naturalibus, aut violentis, vt in prima opinione, ergo idem erit in quo cõceditur facultas illa abſoluẽdi à reſeruatis, & cuicumq; Sacerdoti. Secundò, quia non ſatis Eccleſia de remedio prouideret, ſi tantùm pro eo tempore id concederet, quia ſi in periculoſo morbo expectaremus, poſſet aliquid ſuperuenire, quo iam aut fieri non poſſet confeſſio, aut non ita benè, vt expedit, cum ergo ægrotũ obligemus hoc præcepto ante illum articulum vt tempore opportuno ſibi prouideat, eadem ratione Matrem Eccleſiam credendũ eſt prouidiſſe remedium opportuno tempore, & obligationis, nec attendiſſe rigorẽ illũ vocis, quem neſcio ita verum eſſe, ſed pro eodem accepiſſe articulum, & periculum. Vnde, & Bonifac. VIII. in c. *Eos qui*, de ſententia excõmunicationis in 6. poſtquam dixit in hæc verba: *Eos qui à ſententia canonis, vel hominis (cum ad illum à quo aliàs de iure fuerant abſoluendi nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud legitimũ impedimentum pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſoluuntur, &c.* & infrà: *Si ceſſante poſteà periculo, vel impedimento huiuſmodi, &c.* vbi quod appellauerat articulum poſteà appellat periculum, indifferenter vſus his nominibus: nomine ergo, *Articuli*, in iure, aut priuilegijs, intelligitur meo iudicio tempus illud quo aliàs aliquis tenebatur confiteri, vt in eodem gaudeat tali priuilegio, de quo hactenus diximus.

DVBIVM VI.

Quam poteſtatem accipiant Sacerdotes in ordinatione in peccata venialia, & mortalia ſemel ſubiecta clauibus?

1 DIſputant etiam Doctores vtrùm ad venialia peccata, & mortalia iã ſemel explicata in confeſsione, & abſoluta cõcedatur Sacerdoti immediatè à Chriſto in ipſa ordinatione non tãtùm iuriſdictio ex parte Iudicis, & principij actiui, ſed etiam ex parte materiæ, vt ſine alia commiſsione quilibet Sacerdos ab ijs peccatis poſsit abſoluere.

De fide eſt nõ poſſe quẽlibet Sacerdotem abſolnere quemlibet pœnitentẽ à quibuſuis mortalibus.

Primò autem ſupponamus, quod credo de fide eſſe, non poſſe quemlibet Sacerdotem quemlibet pœnitentẽ abſoluere à mortalibus quæ nondum confeſſus eſt pœnitẽs etiam extra tẽpus obligationis, ſed ad abſoluendum ab his peccatis etiam extra tẽpus obligationis debet eſſe in Sacerdote iuriſdictio, & conſignata materia, vt diximus aliquo ex illis modis; debet enim eſſe, vt docet Conc. Trident. ſeſsione 14. c. 7. abſolutio à Sacerdote non tantùm habente poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionem ordinariam, aut delegatam, quod eſt intelligendum, vt diximus, quod verum eſt in omni abſolutione, etiam ſi fiat extra tẽpus obligationis, quia quæcũq; abſolutio eſt actus iudicialis, & conſequenter debet eſſe ab habente iuriſdictionem, certiſsimum autem eſt non eſſe commiſſam omni Sacerdoti facultatem in peccata mortalia, ergo non poteſt quicumq; abſoluere etiam extra tẽpus

2

gationis, & ita erronea eſt ſententia quorundam, quam refert Medina vbi infrà, aſſerentium quemlibet Sacerdotẽ poſſe abſoluere à mortalibus extra tempus obligationis. Fundamentum verò huius ſentẽtiæ nullius momenti eſt, quia ſcilicet exiſtimare videntur Doctores huius ſententiæ confiteri proprio Sacerdoti, vel alteri ex commiſsione illius, tantùm eſſe neceſſariũ quotannis iuxta decretum Concilij Lateran. ſæpiùs citati, ſed manifeſtè errant in fundamento, quoniam in eo capite omnia, quę præcipiuntur erant iure diuino neceſſaria præter temporis aſsignationem, quæ relicta fuit arbitrio Eccleſiæ. Quòd verò confiteantur omnia, & ſingula peccata, & proprio, & ipſa natura, & inſtitutione confeſſionis neceſſaria ſunt: integritas quidẽ vt explicatum fuit quæſt. 91. quòd fiat proprio, vel ex cõmiſsione proprij, ideò eſt neceſſarium, quia niſi hoc modo, poteſtas Sacerdotis non habet materiam ſibi ſubditã, quod requiritur, quia certum eſt ad mortalia nõ eſſe omnes inſtitutos Iudices à Chriſto, ita vt habeãt ſubditos aſsignatos in ipſa ordinatione, ſed vt ſuprà explicatũ eſt. Quamuis ergo in Concil. Lateranenſi exprimatur neceſſariũ eſſe confiteri proprio Sacerdoti, vel ex commiſsione illius, non id ſtatuitur, quaſi ius canonicũ tantùm velit in confeſsione annali hoc fieri, non verò in reliquis, ſed quod neceſſarium erat in confeſsione ex ſua inſtitutione, expreſsit fieri quotannis, aliàs eadem ratione non eſſet neceſſarium integrè confiteri niſi in cõfeſsione annali, quæ eſt in præcepto.

Fundamẽtum contrariæ opinionis elidi-tur.

Prima ſententia Ioã. Medin. & Nauarri.

Circa alia verò peccata, quæ in dubio propoſuimus eſt cõtrouerſia inter Catholicos. Ioann. Medina C. de confeſsio. quęſt. *De confeſsione non neceſsitate, ſed voluntate facta*, & Nauarr. in ſumma ca. 4. num. 5. & 6. & cap. *Placuit*, de pœnitentia, diſt. 6. nu. 22. & 23. docet illorum peccatorũ, ſcilicet venialium, & mortalium quæ quis antea cõfeſſus eſt, non eſſe legitimam abſolutionẽ, niſi vel à proprio Sacerdote, vel ex commiſsione illius, ita vt quilibet Sacerdos nõ habeat facultatem iure diuino abſoluendi ab illis: ratio illius eſt quia cum omnis confeſsio etiam horum peccatorũ ſit actus iudicialis, & ita debeat eſſe à Iudice habente iuriſdictionem in ſubditum, quem abſoluit, illa abſolutio cõferri nõ poterit à quolibet Sacerdote, quia aut omnis Sacerdos habet hanc iuriſdictionem neceſſariam (vt ſuprà explicauimus) iure humano, & hoc eſt manifeſtè falſum; ſupponimus enim vt revera eſt quemlibet Sacerdotem non eſſe proprium, nec habere commiſsionẽ à proprio, aut illam iuriſdictionem habet iure diuino, & hoc non conſtat, ſi enim ex aliquo loco, maximè ex illo Ioann. 20. *Quorum remiſeritis, &c.* quòd ſi ex illo loco in venialia confertur iuriſdictio, eadem ratione in mortalia, cũ de omnibus ibi ſit ſermo. Docent tamen ſecundò conceſſam eſſe facultatem omnibus Sacerdotibus abſoluendi ab ijs peccatis: colligit Medina ex c. *Omnis*: quia cum ibi tantùm præcipiatur proprio confiteri Parocho, vel Sacerdoti proprio, & præceptum illud tantùm ſit de peccatis mortalibus, numquam confeſsis, de alijs videtur concedi facultas cuicumque.

Secunda ſententia.

Secunda ſententia eſt aſſerentium iure diuino eſſe conceſsum cuilibet Sacerdoti, vt poſsit abſoluere à venialibus peccatis ſine alia commiſsione: ita docet Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. artic. 2. in ſolutione tertij. Ruard. Taper. arti. 3. contra Cal. pag. 100. circa finem. Caiet. verbo *Abſolutio*. in ſum. cap. 2. & tom. 1. opuſc. tractu. 7. quæſt. 1. & Canus hanc videtur ſequi ſententiam 5. p. relect. fol. 143. §. *Tertio*, dum aſſerit non requirere proprium Sacerdotem peccata venialia. Ledeſma ſecunda quarti q. 22. art. 1. Palud. in 4. diſt. 19. q. 2. art. 3. num. 25. Capreol. in 4. d. 19. q. 2. art. 3. ad 1. contra tertiam concluſionem, quamuis Paludan. non ſatis ſe explicet, docet enim prohiberi poſſe alicui ab Eccleſia excipere confeſsiones etiam venialium. An verò tunc eſſet valida abſolutio contra prohibitionem, non explicat. Cæteri verò cum dicant iure diuino id conceſsum eſſe cuilibet Sacerdoti abſoluere à quibuſuis peccatis venialibus, tenẽtur dicere poſito adhuc ſuperioris præcepto ne aliquis illorum etiam confeſsionem audiat eſſe validam abſolutionem, ſed peccare Sacerdotem adminiſtrando ſacramẽtum.

Sotus.

Ruard. Caietan.

Canus.

5 Ledeſma. Paludan. Capreol.

Placet Autori ſecunda opinio.

Hæc ſecunda opinio mihi probatur, ſaltem quoad peccata venialia vt iure diuino, & non tantùm conceſsione ſuperiorum, vt dicebat Nauarr. & Medina omnes Sacerdotes poſsint abſoluere ab illis: de mortalibus verò iam cõfeſsis infrà dicemus. Quòd verò iure diuino ita poſsint Sacerdotes, variè probatur ab ijs Doctoribus. Caieta. vbi ſuprà ad 2. ea ratione probat, & tantùm loquitur de venialibus, reliqui autem etiã de morta-

mortalibus iam confeſsis, quia quicumque pœnitens arbitrio ſuo pro venialibus tantùm, poteſt ſe ſubijcere cui voluerit, & ex hoc non ſequitur, quòd in Sacerdote ſit iuriſdictio actiua, ſed tantùm eſt in illo poteſtas ordinis, & ex ſubiectione pœnitentis tantũ ſequitur iuriſdictio ſecundo illo modo, quem ipſe ſuprà vt vidimus aſsignauit, quæ tantùm eſt ex parte materiæ, vnde cõcedit in Confeſſario non eſſe actiuam iuriſdictionem circa venialia peccata: nec mirũ eſt ita ipſum docere, quia etiam ad mortalia inquit iuriſdictionem actiuam non eſſe principium abſolutionis, ſed ſolùm ordinem, & neceſſariam ſolùm eſſe iuriſdictionem paſsiuam quamuis in proprio Sacerdote de facto (inquit) concurrit actiua etiã

6 iuriſdictio. Ex qua ſententia forſan malè *Sotus.* intellecta aliqui dixerunt, vt Sot. vbi ſuprà abſolutè nulla facta diſtinctione iuriſdictionis, quemlibet Sacerdotem ab ijs peccatis poſſe abſoluere, quia non requiritur vlla iuriſdictio ad eorum abſolutionẽ, ſed ſola ordinis poteſtas; & quamuis quęſtio ſit de nomine (inquit Sotus) an hæc poteſtas ſit iuriſdictio, vel non, tamen inquit non eſſe appellandam iuriſdictionem, quia iuriſdictio propriè eſt, vbi eſt ius ad cogendum ſubditos, & loquitur de venialibus, & mortalibus etiam iam confeſsis.

Ratio Caietani nõ placet. Hæc tamẽ ratio falſo innititur fundamẽto, iam enim ſuprà contra Caietanum probauimus ex parte principij actiui neceſſariam eſſe iuriſdictionem in Sacerdote ad abſoluendum, & non tantùm ex parte materiæ, imò eſſe non poſſe ſubiectionem illam debitam ex parte materię, quin ei correſpondeat iuriſdictio actiua ex parte actiui principij, quæ eſt autoritas ad dicendũ ſententiam, vnde etiam ſequitur cõtra Sotum, cum abſolutio quæcumq; etiam à venialibus, & mortalibus iam cõfeſsione abſolutis ſit actus iudicialis (eſt enim ſententia) neceſſariò eſſe debet ab habente poteſtatem ius dicendi, vnde & iuriſdictionem: inde autem colligit Conc. ſeſſ. 14. ca. 7. de-

Conc. Trid. 7 bere eſſe ab habente iuriſdictionem, quia *Ratio Durãdi, & Capreoli.* eſt iudicialis actus, vt ſuprà vidimus. Paludanus, & Capreol. inde probant quia cum nemo teneatur confiteri venialia, & mortalia iam cõfeſſa, ſed ab illis, venialibus ſcilicet, poſsit iuſtificari ſine clauibus, ſequitur quòd non ſubijciatur Eccleſiæ, vt abſoluatur ab illis, niſi pro ſua voluntate, & hæc ratio probat probabiliter, quia cum non ſubijciatur vt cogi poſsit cõfiteri, fatendũ eſt ita ſtatutum eſſe à Chriſto, vt abſolueretur à quocumque voluerit.

Melius ergo eſt ſi dicimus iure diuino *Iure diuinò omnis Sacerdos eſt promptus ad venialia.* eſſe omnem Sacerdotem proprium ad abſolutionem à venialibus, in ipſa ordinatione recipere non tantùm iuriſdictionẽ, quã recipit ad mortalia omnia, ſcilicet ex parte principij actiui, ſed etiam applicatum eſſe huic iuriſdictioni quemlibet pœnitentem de venialibus, vt propriam materiã, ſicut dicebat Durand. de mortalibus etiam, vt ſuprà vidimus. Ita Ruard. & Ledeſma aſſerunt in ordinatione recipere omnem neceſſariam iuriſdictionem ad abſolutionem à venialibus, quod inde mihi perſuadeo, quia vt ſuprà vidimus reſeruari non poteſt veniale peccatum, poſſet autẽ ſi à ſuperiori concederetur materia iuriſdictionis etiã ad venialia, quamuis enim reſeruari non poſſet veniale ita vt maneret peccator obligatus confiteri ſuperiori, quia ſimpliciter nemo tenetur ad venialis confeſsionem, tamen ſi à ſuperiori tribueretur iuriſdictio ad venialia, ita fieri poſſet reſeruatio, vt cõceſſa facultate circa venialia, etiã non poſſet impendi abſolutio habenti tale veniale, quamuis enim eſſet irrationalis hæc reſeruatio, teneret tamen; quia pro voluntate ſua, qui delegat poteſt illam limitare, ſed nemo dicet ita limitari poſſe facultatẽ, ergo eſt dicendum cuicumq; Sacerdoti iure ipſo diuino competere abſolutionem à venialibus. Vnde ſequitur, quòd quamuis aliquis prohiberi meritò poſsit lege aliqua aut præcepto, ne etiam circa venialia adminiſtret ſacramentum, ſicut de facto prohibitus eſt excommunicatus, quia ei interdicitur omnis ſacramenti adminiſtratio, tamen ſi de facto abſoluat à venialibus abſolutio rata eſt, ſi autem poſſet tantùm iure humano conceſſa materia abſoluere à venialibus, poſſet omnino irritari abſolutio, & alicui denegari iuriſdictio.

De mortalibus verò iam ſemel confeſsis 9 docent etiam cum Ioan. Medina, & Naua. *De peccatis mortalibus ſemel cõfeſſis aliquorũ placitum.* Sotus, & Ledeſma non eſſe conceſſam iure diuino facultatem abſoluendi cuicumque Sacerdoti, eorũ ratio eſſe poteſt, quia hæc peccata genere ſuo non tantùm poſtulant materiam ſubditam, ſed etiam quòd ea aſſignetur à ſuperiori, parùm autem refert, quòd iam illa in confeſsione ſint ſemel abſoluta, ſi ex genere ſuo id poſtulãt. Ruard. arbitratur iure diuino id competere Sacerdotibus,

dotibus, & Paludanus meo iudicio in ea eſt ſententia, & Capreolus, quãuis vt dixi non ita clarè loquantur. Eorum ratio eſt, quia cum iam non teneatur pœnitens confiteri mortalia iterum confeſſa, videtur liber manere, vt cui voluerit Sacerdoti ſe ſubijciat abſoluendum.

10 *Paludani, & aliorum placet ſententia.*

Res hæc meo iudicio obſcura eſt, ſed in hanc ſententiam Palud. libentiùs inclinarẽ, quoniam vt ſuprà de venialibus diximus, inanis videretur reſeruatio alicuius peccati mortalis, quòd iam in confeſsione abſolutum eſt, ita vt ſi aliquis ſuperior concedens licentiam audiendi confeſsionem eã limitaret circa tale genus peccati mortalis iam abſoluti, videretur vt dixi inanis, vnde ſignum eſt hoc ſimplici Sacerdoti omnino conuenire ex ſui inſtitutione, & ordinatione, aut vt minimùm hoc credendum eſt, quod Nauarr. docuit conceſſam eſſe facultatem tacitè, aut expreſſè cuicumque Sacerdoti abſoluendi à peccatis huiuſmodi. Et ratio quam pro Soto, & Nauarro adduximus ad probandum iure diuino non competere Sacerdotibus abſoluere à mortalibus anteà abſolutis nihil probat, nam tantùm requiritur, quòd aſſignetur materia Sacerdotibus circa quam operari poſsint abſolutionem à mortalibus inquantùm illa ſunt neceſſaria materia confeſsionis, ſic enim ſubijcienda ſunt proprio Sacerdoti, quem Eccleſia aſsignauerit, ſed cum iam ſemel abſoluta liberè poſsint in confeſsione non explicari, eadẽ ratione videtur liberè competere ex ordinatione ſua cuicumque Sacerdoti ab illis impendere abſolutionẽ. Quòd enim Chriſtus voluerit diuerſos Sacerdotes aſsignari, qui abſoluere poſſent, & diuerſimodè aſſignaretur materia, ad hoc tantùm videtur voluiſſe, vt iudicium fieret peccatorũ, quæ ipſe iuſsit in confeſsione iudicari, ad alia verò non videtur, quòd ita voluerit, ſed vt ſuprà notaui res obſcura eſt, & quæ nec autoritate, nec ratione planè definiri poſsit.

Ratio pro contraria eneruatur.

11 In hoc articulo vltimò ſupereſt aduertẽdum quid tenendum ſit in eo dubio, quod propoſuimus quæſtione nonageſima prima, articulo tertio, dubio ſexto, ſeptimo, & octauo, ibi enim diximus ex virtute reſeruationis poſſe aliquem obligari iterum confiteri eadem peccata ſuperiori, aut cui ipſe voluerit poſteà, quod tamen eo modo vt ibi dixi mihi non probatur re hac meliùs conſiderata. Et primò quidem quòd obligari ad id poſsit, ſi non concedatur à ſuperiori facultas niſi ſub ea conditione, quòd ipſe Sacerdos, quem eligit pœnitens imponat ei hanc pœnitentiam virtute clauium, quam revera imponere poteſt, minimè dubito, hæc enim pœnitentia ſalubris eſſe poterit pro pœnitentis medela, & ipſe tenebitur illam accipere, maximè cum ea conditione ei conceſſa fuerit facultas confitendi, & ita tenetur pœnitens cui eo pacto conceſſa fuit facultas certiorem facere Sacerdotem quem eligit, vt eam ſibi imponat pœnam. Sed quamuis hoc modo quis obligari poſsit, 12 iam ibi diximus firmum non eſſe, quia alius Confeſſarius audita confeſsione, aut idem commutare poterit poſteà pœnitentiam illam: & quòd hoc modo poſsit imponi obligatio iterum confitendi docet Paludanus ibi (addit tamen id non expedire) & Henricus quodlibeto 10. quæſtione 1. & Nauarr. & Gerſon tenetur fateri, qui docent conſenſu inferioris poſſe obligari pœnitentem iterum eadem peccata confiteri.

Paludan. Henric. Nauarr. Gerſon.

Secundò, quòd diximus obligari poſſe aliquem iuramento, aut voto, quod emittat, & Superior negare poterit facultatem, quouſque ille votum, aut iuramentum emittat, verum eſt, nec in eo video poſſe eſſe controuerſiam, ſed & hoc votum, aut iuramentum commutari poterit, ſicut quodcumque aliud, vt ſuprà vidimus in illo loco, vnde nec ex hac parte firmum aliquid eſt. Tertiò obligari poſſe aliquem ſolo verbo, & mutuo contractu ſine iuramento, vt ſuperior non concedat facultatem hanc niſi ſubditus promittat ſe iterum iuxta reſeruata ipſi ſuperiori confeſſurum. Et ſic poteſt eſſe regula, aut ſtatutum in religione, quod pactum eſt implicitum quoties ſuperior non concedit facultatem abſoluendi à reſeruatis niſi ſub onere comparendi, & ſubditus vtitur tali facultate. Quarto ibi contendi probare iure ſolo reſeruationis nullo ex ijs modis quos dixi hactenus ſed ſola voluntate, & præcepto ſuperioris poſſe ſubditum obligari, vt iterum confiteatur illa peccata, velit nolit inferior.

13

Sentẽtiam quã ſupra q. 91. art. 3. dubio 6. 7. & 8. ſequutus fuerat reiecit autor, & contrariam amplectitur.

Hoc tamen re modò meliùs conſiderata quantùm ad hoc exiſtimo falſum, quia duobus modis intelligere poſſumus id fieri poſſe, primo iure reſeruationis, ita vt ſemper

per maneat obligatio confitendi illa peccata ſuperiori tamquam ſupremo Iudici, & ita per reſeruationem manente obligatione cõfitendi, quę erat iure diuino impoſita vt vſq; ad ſecundam confeſsionem maneat obligatio confitẽdi iure diuino; & hoc
14 fieri non poteſt, quia quamuis omnes Sacerdotes non habeant iure diuino applicatam debitã materiam in quam ferant ſententiam abſolutionis niſi illis applicetur à ſuperiori, & ita vnus ab alio eam accipiat, tamẽ quod attinet ad poteſtatem actiuam iuriſdictionis, omnes ſũt pares, & immediatè à Deo illam accipiunt, nec vnus ab alio, vnde ſententia quam vnus fert abſoluendi à peccatis, & imponendo pœnitentiam, & ita medendo peccatis alicuius, qui iam ei conſtituitur ſubditus, immediata eſt ſententia Chriſti, & autoritate Chriſti immediatè, nõ verò ſuperioris abſoluit, & medetur, nec alterius etiam ſupremi Sacerdotis ſubijci poterit tamquam vltimo Iudici, ſed quicumque in ea ferenda alteri non ſubordinatur: ergo ex ordine ipſo huius iudicij, cauſa illa reſeruari non poteſt iterum iudicanda alteri Sacerdoti, cum enim vnus ab alio non accipiat poteſtatem iudicandi, ſed à Chriſto, vnuſquiſq; eſt vltimus Iudex in illa cauſa.

Solo iure reſeruationis non poteſt obligari inferior ſemel abſolutus iterum cõparere coram ſuperiori.

Quid dicẽdum ſit in cauſa excõmunicationis?

Secus eſt in cauſa excommunicationis, in qua Sacerdotes omnes non accipiũt poteſtatem à Chriſto abſoluendi, ſed eã etiam actiuam iuriſdictionem accipiunt à ſupremis Paſtoribus, vnde cõmitti poteſt inferioribus abſolutio ab excommunicatione ad tempus, cum obligatione comparendi pro illa coram ſuperiori, quia revera qui concedit facultatem illam actiuam Iudicis, poteſt illam ſic limitare, & abſolutum ab inferiori obligare, vt diximus, & quòd aliàs incurrat eandem ſententiam iterum propter inobedientiam, ſicut in iudicio exteriori ſuperior Iudex, & Rex qui confert
15 poteſtatẽ iudicandi inferiori, obligare poteſt vt iterum cauſa illa compareat coram ipſo, ſicut de facto ſtatutum eſt, vt appellante altero litigantium ab inferiori, cauſa deferatur ad ſuperiorem.

Vnde dicendum eſt in extrema neceſsitate abſolutum à caſibus reſeruatis habentibus excommunicationem annexam, teneri comparere coram ſuperiori iuxta ſtatutum in cap. *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in 6. non vt abſoluatur ſacramentaliter, ſed tantùm vt recipiat pro excõmunicatione vltimam ſententiam. Quãdo verò non ſunt caſus reſeruati cum excommunicatione, non tenetur comparere ſemel abſolutus coram ſuperiori, cuius cõtrarium ex contrario principio diximus articulo citato dub. 9. in quo omnes, qui huius rei mentionem fecerunt conueniunt vt ſuprà ibi retulimus, & ita videtur neceſsariò concedendum, quia etiam in iure conceditur abſolutè facultas abſoluendi à reſeruatis niſi quando eſt excommunicatio, ſed præcipuè, quia conditione, aut cũ obligatione illa concedi non poſſet.

Secundò quòd obligari nullus poſsit à ſuperiori, ſecundò confiteri peccata, cõſtat 16 quia aut ille ſubditus manet poſt primam confeſsionem obligatus iterum confiteri iure diuino, aut iure humano: ſi dicas iure diuino ratione reſeruationis, virtute cuius ibi dicebamus, nondum ſatisfactũ eſſe diuino præcepto confeſsionis, & ita illa peccata velit nolit ſuperior, facta ſemel reſeruatione manere obligata ſecundæ confeſsioni coram ipſo, vel alio quem ipſe vellet, eſt apertè falſum: quoniam cum omnis Sacerdos, vt diximus, tamquam Iudex Chriſto immediatus abſoluat, iam ſatisfactum eſt præcepto diuino confeſsionis quo tenemur, ſemel ſaltem iudicari, in hoc foro: ſi ergo à Iudice immediato Chriſto iudicamur, non ſupereſt aliud iudicium eorundẽ peccatorum ex præcepto Chriſti: ſuperior ergo videat tantùm ei ius eſſe negandi materiam Sacerdoti inferiori, ſed ea conceſſa, vt illius teneat abſolutio, iam eſt finita cauſa, & iudicium, quod Chriſtus inſtituit, nec ex Chriſti inſtitutione homo hic ampliùs iudicandus manet, in hac vita, cum à Iudice immediato Chriſto ſit iudicatus, & impenſa etiam ei medela pro peccatis à ſupremo Medico, & immediato Chriſto, vt explicatum eſt. Conſtat ergo iure reſeruationis nõ poſſe aliquem à ſuperiori ad hoc obligari, in quo verò conſiſtat, vera reſeruatio explicabimus infrà.

Nec iure humano obligari poteſt inferior ad ſecundam confeſsionem.

Nec ſecundo modo dicendum eſt inferiorem ad ſecundam confeſsionem obligari poſſe, ſcilicet iure humano imponendo ei legem, quoniam ſi peccata, quæ antea erant reſeruata ſemel iam iudicata, & iure diuino iam non obligata ad ſecundam cõfeſsionẽ, poſſet ſuperior ad ſecundam confeſsionem obligare, ergo poſſet etiam ita obligare peccata, quæ anteà non erant reſeruata. Vnde poſſet præcipere peccata iã legi-

legitimè in confeſsione explicata, iterum confiteri, quod diximus eſſe falſum in illo loco: & ipſe Maior expreſſè negauit, cuius ſententiam ibi ſequuti ſumus quoad reſeruata, & quòd ita ſequatur conſtat; quia nulla apparet differentia ſi ſuperior nō obligat ad confitendum iterum reſeruata iure
17 diuino, & iure reſeruationis, ſed iure humano ex præcepto poſitiuo, ſic enim planè conſtat, eſſe eandem rationem; tum etiam ſi iure diuino non eſſet præceptum confitẽdi peccata quis vmquam diceret iure humano tale præceptum imponi poſſe. Adde extrauagantem Benedicti 11. *Inter cunctas*, de priuilegijs, quam habes infrà artic. ſeq. dubio 6. Quæ verò pro illa ſententia, quam ſequuti ſumus adduximus facilè diluuntur.

Reſpondetur argumẽtis pro contraria ſententia.

Ad conſtitutionem Ciſtercien. confirmatã Pontificia autoritate, reſpondeo illam non alia ratione potuiſſe obligare, quã ratione voti, & iuramenti, quod inferiores præſtarent, quod tamen credo non fuiſſe: quia illius non fit mentio. Secundò, quia ordinarijs Confeſſarijs concederetur facultas iniungẽdi illam pœnam quod fieri potuit; alia verò ratione non video quomodò fieri potuerit, potiùs enim videretur zelus nimius, ſed non ſecundum ſcientiam, quàm res digna præcepto. Sed Sixtus IIII. eam confirmauit ſecundum opinionem quorũ dam repugnantibus verò multis viris doctis, vt docet ille Dionyſius. Ad extrauagantem Martini V. ibi allegatam, quę non habetur in iure, exiſtimo eſſe veram ſolutionem, quòd eo tempore confeſsi fratribus mendicantibus tenerentur iterum cõfiteri, vt ex verbis citatis ibi conſtat: non quidem eadem peccata, quia hæc iterũ cõfiteri præcepto ſuperiorum, ſine conſenſu inferiorum accedente non poterat fieri, vt probauimus in illo loco, & modò etiã, ſed quia forſan tunc fratribus ſolùm erat con-
18 ceſſa facultas audiendi confeſsiones intra annum, ita tamen vt manerent fideles obligati confiteri, non illamet peccata, ſed alia mortalia, ſi poſt commiſiſſent tẽpore Paſchatis ad ſumendam Euchariſtiam, quod optimè fieri potuit; ſic ergo Pontifex potuit omni alio tempore concedere facultatem fratribus, vt tamen confeſsio, quæ eſſet facienda ad Euchariſtiam eſſet cũ proprio, aut de licentia expreſſa proprij, aliæ verò non: ſecus ſi nulla commiſiſſet pœnitens peccata mortalia poſt confeſsionem cũm fratribus factam, de quà dicemus infrà artic. ſeq. dub. 6. Hanc ſolutionem ſecũdò adhibet Ioann. Medina ad illam extrauag. C. de confeſsione q. *De confeßione fratribus priuilegiatis facta, §. Poſſet ſecundò dici.* Adhibuerat verò pimam ſolutionẽ, vt obligati manerent, cõfiteri eadẽ peccata, ſed volũtate, & conſenſu proprio vt ibi diximus, & hanc doctrinam videntur ſequuti Bona. in 4. diſt. 17. 3. par. diſtinctionis arti. 1. q. 2. in fine corporis, & ad primum, & Alexan. 4. par. quæſt. 19. mem. 1. artic. 3. ad 1. dum aſſerunt, ſic conceſſam eſſe mendicantibus facultatem, vt tandem confeſsio Paſchatis eſſet facienda proprio Confeſſario, vel de licentia illius, non eorundem peccatorum,
19 id enim non docent Bonauent. & Alexan. ſed vt explicatum eſt; quod quamuis eo tẽpore ſic conceſſum eſſet, & non aliter, & ſimiliter forſan tempore Sixti IIII. propter quod damnata eſſet propoſitio illa quam retulimus loco citato Ioan. Angeli ex Maiore, damnata inquam eſſet à facultate Pariſienſi, hodie tamen vt articulo ſequenti dicemus abſolutè conceſſa eſt pro confeſſione etiam Paſchatis, & id forſan voluit Sixtus IIII. in illa extrauaganti: vt etiam dicemus articulo ſequenti dubio 6.

Sixtus 4.

Mart. 5.

Supereſt vt explicemus ex doctrina tradita veram rationẽ reſeruationis in eo cõ- *In quo conſiſtat vera ratio reſeruationis.*
ſiſtere, non vt peccata ſemel in confeſsione iudicata reſeruentur vltimo iudicio ſuperioris, quia hoc fieri non poteſt, vt diximus, ſed quia ſuperior ſeruans ſibi peccata, impedit ne alius de illis iudicet, ſed ad ipſum primò deferãtur, hoc autem fieri poſſe ex doctrina huius articuli ſatis conſtat, quoniam cum Sacerdotes præter poteſtatem iudiciariam, quam accipiunt in ordinatione indigeant applicatione materiæ, quæ fit à ſuperiori, conſtat eam fieri poſſe hac, aut alia limitatione, vt qui tale peccatum habet, nõ ſit ſubditus, & legitima ma-
20 teria in confeſsione coram inferiori, ſed cõparere teneatur iudicandus coram ſuperiori, & hoc modo quicumq; ſuperior Paſtor reſpectu inferioris Paſtoris, aut quicumq; Paſtor proprius reſpectu cuiuſcumq; cõmiſſarij poteſt facere: quia poteſt limitare materiam, vt voluerit cum inuicem ſubordinentur.

Hactenus habemus in hoc artic. quomodò neceſſaria ſit iuriſdictio, & vbi conferatur Sacerdoti, & à quo ad abſoluendum, & maximè cõſtat de proprijs Paſtoribus, qui-

nam

nam illam habeant,& vnde,& in quibus casibus iure diuino non tantùm sit concessa potestas iudiciaria,sed etiam applicata materia,& in quibus non sit applicata,de quibus dubium esse poterat sequenti articulo dicemus quibus cásibus iure humano sit applicata materia,& quomodò.

ARTICVLVS II.

Vtrùm sit necessarium confiteri proprio, vel de licentia proprij?

IN hoc articulo primò ostendemus breuiter quis sit proprius Sacerdos, deinde qui habeant ex commissione facultatem absoluendi,id est, applicatã materiam,& loquimur de mortalibus, nondũ confessis,quia de venialibus, & mortalibus confessis, iam diximus iure diuino omnibus Sacerdotibus applicatam esse materiã: loquimur etiam extra articulum mortis, quia in eo iam diximus,omnibus Sacerdotibus applicatam esse materiam iure tamẽ humano.

DVBIVM PRIMVM.

Quisnam dicatur proprius Sacerdos.

1 *Varia Doctorum placita.*

HIC primo ergo quisnam dicatur proprius Sacerdos variant Doctores, sed revera licèt quæstio verbalis esse videatur, vt tamen infrà dicemus maioris momenti est; & in eo oportet omnes conueniamus,quòd nullus absolui potest nisi ab habente iurisdictionem,aut ordinariam,aut delegatam in ipsum. Ricard. d. 17. art. 3. quæst. 1. Siluest. *Confessor.* 1. quæst. 1. & Bonauent. ead. dist. 3. p. distinctionis art. 1. quæst. 2. docent tripliciter accipi: Primò pro quocumq; habẽte facultatem, vel ordinariam, vel ex commissione. Secundò pro habente tantùm ordinariam. Tertiò pro Parocho. Palud. vero in eadem dist. quæst. 3. art. 2. docet dupliciter accipi. Primò pro quocumque habente iurisdictionem,quomodocumq; etiam delegatam, & ita accipi in decretali, *Omnis vtriusque, &c.* quando dicitur quòd vnusquisque fidelis confiteatur proprio Sacerdoti, hoc est habenti iurisdictionem: secundò accipitur, inquit, pro habẽte iurisdictionem ordinariam, & sic accipitur in eadem Decretali infrà dum dicitur: *Siquis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua peccata confiteri, licentiam priùs postulet, & obtineat à proprio Sacerdote.* Vnde, inquit, in ea Decretali accipi æquiuocè nomen proprij Sacerdotis. Canus 5. p. relectio. fol. 132. §. *Ad sextum,* docet accipi aliquãdo propriũ Sacerdotem pro quocumque habente ordinariam iurisdictionem, alienũ verò pro habente ex commissione, sed in illa Decretali accipi proprium pro Parocho, qui dicitur proprius, non tantùm quia habet ordinariam iurisdictionem, sed etiam quia non est communis Sacerdos, & dicitur in decretali, quòd quicumq; confiteatur Parocho, aut alteri de licentia illius, intelligitur tamen exceptus Episcopus, & qui ab illo habuerit potestatem, & similiter Pontifex, & ab eo priuilegiatus; & tantùm fit mentio Parochi, quia Episcopi, & Pontifex non consueuerunt excipere confessiones.

Ricard. Siluest. Bonauen.

Paludan.

Canus.

2

Mihi placet modus loquendi Soti in d. 18. quæst. 4. art. 2. & Gabr. dist. 17. quæst. 2. art. 2. concl. 2. & Ioann. Medinæ C. de confessione quæst. *De confessione fratribus priuilegiatis facta,* vt nulla sit æquiuocatio in decretali, *Omnis vtriusque,* in quo etiam conuenit Canus, sed nomine proprij Sacerdotis intelligatur quicumque habens ordinariã iurisdictionem; huiusmodi sunt Pastores; scilicet Parochi, Episcopi, & Pontifex; nã etiam cõmunis Pastor proprius Sacerdos dicitur; alienus verò dicatur quicumque aliàs non habens potestatem; seu iurisdictionem, & hic audire non potest confessiones vllo modo nisi ex licentia proprij, hoc est delegata illi iurisdictione à proprio Cõfessario, & ita dicitur in decretali, quòd vt quis alieno confiteatur licentiam priùs postulet, & obtineat, qua quidem datur iurisdictio, imò quòd non intelligatur in decretali proprius Sacerdos Parochus; sed etiam Pontifex, & Episcopus; esse de fide docet Medina, & infrà dub. illo 6. probabimus: vnde falsa est sententia Cani, quòd nomine proprij, Parochus tantùm intelligatur in illa decretali, *Omnis vtriusq;*, & à Martino. V. in quadam extrauaganti, quod dubio illo 6. magis examinabitur. Hæc autẽ licentia variè concedi solet, vt in hoc articulo videbimus, primò ipsis Sacerdotibus, secundò ipsis pœnitentibus, aut à Parocho, aut Episcopo, vel à Pontifice, & primò dicamus de licentia concessa pœnitentibus eligendi Confessarium.

3

DV-

DVBIVM II.

Vtrùm ſit neceſſaria licentia tacita, aut expreſſa ante confeſsionem, vel ſufficiat ſpes futuræ licentiæ, & ratihabitionis?

1 *Ad quæſtionis intelligẽtiam prima ſuppoſitio.*

QVæſtio intelligenda eſt tam reſpectu Confeſſarij, quàm pœnitentis, ſupponẽdum autem eſt, primò licentiam, aut particularem, aut generalem concedi poſſe ab omnibus habẽtibus ordinariam iuriſdictionem, etiam ſi ſint inferiores Paſtores in ijs quorum ad ipſos pertinet cauſa ex iuriſdictione ordinaria, & in hoc non video eſſe controuerſiam: ita Parochus, & Epiſcopus pœnitenti cõcedere poſſunt, & potiori ratione ſummus Pontifex. Eſt tamen differentia, quòd Pontifex perpetuam concedere poteſt, vt in iure conceſſa eſt, vt infrà dicemus, at Epiſcopus, vel Parochus nullo modo niſi pro ipſorum vita, quoniam cum ad eos non pertineat applicare, materiam Cõfeſſario, ſed ex ſibi applicata committere, ideò tamdiu eam cõmittere poſſunt, quãdiu eſt ſub eorum poteſtate, hoc eſt, dum viuunt, tunc autem ex natura iuriſdictionis competit, vt ipſi concedere poſsint ouẽ ſuam alteri curandam, aut oui vt ab alio quem elegerit curetur, ſed Pontifici cum competat diuidere, & applicare perpetuò etiam materiam Sacerdotum poteſtati iudiciariæ, poterit concedere hanc licentiam perpetuam, & pœnitentibus, & Confeſſarijs etiam, vt revera conceſſa eſt, vt infrà videbimus, & art. 3. dub. 5. aliquid addemus.

Secunda. Secundò ſupponendum eſt, quòd non tantùm ordinarius habet hanc poteſtatem concedendi licentiã ſubdito, vt eligat Cõfeſſarium, ſed etiam Vicarius illius, ſi ei cõcedatur plena poteſtas, & vt dici ſolet cõmittantur vices ordinarij, vnde & Vicarius

2 Epiſcopi, & Parochi id poſſent, ſi eis committatur plena facultas, vt cõmitti poteſt, & plerumq; cõmittitur, ita docet Medina C. de confeſsio. q. *De licentia Vicecurati ad cõfitendum alieno*, & Maior diſtin. 17. q. 1. circa finem, cuius oppoſitum docuerunt Anto. 3. p. tit. 17. c. 1. in fine. Palud. d. 17. in 4. q. 3. artic. 2. concl. 1. circa fi. qui tamen expreſſè non negant eam facultatem committi poſſe Vicario, docent tamen eum concedere non poſſe licentiam alteri confitendi, imò verò exiſtimo ſecundum conſuetudinem, dum aliquis cõſtituitur Vicarius Parochi, hanc ei de facto facultatẽ concedi, vt poſſit quidquid proprius Parochus poterat: de alijs verò qui tantùm ex commiſsione accipiunt, poſſe confeſsionem excipere alicuius, credo eos non poſſe eam ouem ampliùs alteri committere: quia ad hoc tãtùm ei committitur, vt ipſe ei ſi velit medeatur, non verò committitur plena in eam facultas.

Communè Doctorum placitum. Antoni. Gabr. Sotus. Medina. Ledeſma. Maior. Nauarr. Silueſt. Paludan.

Ad dubium ergo vtrùm ſola ſpes futuræ ratihabitionis ſufficiat, ferè omnes eodẽ modo docent non ſufficere, ita Anton. 3. p. tit. 17. c. 4. caſu 8. Gab. diſt. 17. q. 2. art. 3. du. 2. in fine. Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 3. Medi. C. de confeſsio. q. *De multiplici licentia alieno cõfitendi*. Ledeſ. 2. 4. q. 22. art. 1. ſatis poſt medium. Maior. d. 19. queſt. 1. §. *Sed contra*, Nauarr. in c. *Placuit*, de pœnitentia d. 6. n. 103. & ſeq. & Silueſt. verbo *Confeſſor*. 1. q. 6. partic. 8 & Palud. d. 17. q. 3. art. 3. nu. 28. & ratio eſt manifeſta: quoniam ratihabitio futura actu non tribuit iuriſdictionem neceſſariam, ergo abſolutio in virtute illius valida non eſt, quia actu fertur à non habente iuriſdictionem, poſteà accedente ratihabitione fieri non poteſt, vt effectus ſacramenti ſequatur, quoniam tempore abſolutionis non fuit, ergo ſola ratihabitio futura non ſufficit. Quòd ſi in contractibus cõtingit, & alijs cauſis ciuilibus, vt ratihabitio retrotrahatur, & comparetur mandato, hoc tantùm eſt, vt docent Paludan. Nauarr. & Medi. in his, quæ ſolo mandato agi poſſunt, & illud eſt in his, meo iudicio, quę poſt factum ſuppleri poſſunt à iure, ac ſi ab initio nihil defuiſſet neceſſarium, vt quòd obligatio antiquitatem ſuam obtineat, & effectũ in iure, quæ ab initio fuit nulla per ratihabitionem ſubſequutam, & alijs ſimilibus, ſed ius ſupplere non poteſt, aut ratihabitio effectum ſacramenti, qui non fuit ſuo tempore.

3

Quare in contractibus ratihabitio retrotrahatur, nõ verò in ſacramento.

Meritò igitur reprehenditur à Ledeſma Palud. in 4. d. 19. q. 2. art. 3. n. 25. & Capreo. in ead. d. q. 1. art. 3. ad 1. contra tertiam cõcluſionem vbi probat dictum Palud. aſſerũt enim poſſe aliquem peccata mortalia, quæ numquam confeſſus eſſet confiteri alteri, quàm proprio Sacerdoti, alicui actu non habente facultatem cum intentione nihilominùs confitendi proprio, eadẽ peccata, & ſub ſpe ratihabitionis, pro qua ſententia refert. Nauarr. Hoſtienſem: reprehenditur ergo meritò, quia abſolutio illa prima ſub illa ſpe ratihabitionis, & cũ illa inten-

intentione nulla esset; quia esset à non habente iurisdictionem, vnde fieri non posset etiam cum intentione iterum confitendi proprio. Oportet ergo præcedat licentia proprij Sacerdotis, aut generalis, aut particularis, aut expressa, aut tacita, dixi tacita, quæ consuetudine obtineri solet; tunc enim adesse dicitur consensus tacitus, vt cum videt superior, aut scit, & tacet. Nauarrus, & Siluester conciliare contendunt horum Doctorum dicta, vt sub ratihabitione futuri consensus non valeat sacramentum, sed sub ratihabitione præsentis: quia videt actu superior, & consentit sit validum, & ita est verum, sed nescio an Doctores ita sint intelligendi. Paludanus sibi videtur contrarius, sed quamuis distinctione 17. dixisset sub futuri consensus ratihabitione non valere sacramentum, sed d. 19. addidit posse fieri cũ spe illius, & volũtate iterum Parocho cõfitendi, sed revera, nec hoc modo fieri potest, vt probatum est.

5

Hoc tamen opus est explicare cum suprà dictum sit art. 1. consuetudine introduci non posse, vt quis alieno confiteatur sine licentia, vel cõsensu proprij, vt habetur in c. *Si Episcopus*, de pœnitentijs, & remiss. in 6. imò inde probabamus, esse de iure diuino cum consuetudine contrarium introduci non posse: ita ergo hoc explicat Sot. d. 18. q. 4. art. 2. & Caiet. verbo *Absolutio*, c. 2. §. *Facultas*, quòd hoc fit ex consensu tacito eius, qui concedere potest licentiã, quod verò in illo capite dicit, solùm est introduci non posse consuetudine, vt repugnante proprio Sacerdote aliquis alieno confiteatur: hoc enim esset contra ius diuinum, ad hoc autẽ quòd cõsuetudo introducatur, satis est cõsensus proprij, id est, habentis ordinariã potestatẽ siue Parochi, siue Episcopi, siue Põtificis, sed si inferiores repugnarent, videndũ esset, an fuisset iam cõsensus superioris, sic enim sufficeret; si verò non fuisset, solo dissẽsu inferioris dissolueretur consuetudo anteà introducta ex consensu ipsius, vnde hoc ego inuenio speciale in hoc casu, quod non adnotauit Sotus, & Caietan. nec in alio legi.

Quomodò fit intelligẽdum cõsuetudine introduci non posse, vt quis confiteatur alieno sine consensu proprij.

6

Vnde colligitur non esse de lege humana confiteri proprio, quòd non tantùm cõsensu Põtificis, qui legẽ tulisset introduci posset cõsuetudo cõtraria, sed etiã cõsensu inferioris tacito introduci posset, ita vt posteà inferiore tãtũ repugnãte si nõ adesset cõsensus superioris, cõsuetudo quę contra ipsum videbatur prẽscripta eligẽdi quẽlibet omnino tollatur; quia cũ sit iuris diuini ex cõsensu illius, aut superioris cõfiteri, nõ potest prẽscribi, secus si nõ esset iuris diuini, postquã enim ipse cõsensisset, & contra ipsum fuisset prẽscriptũ, iã ampliùs dissensu illius nõ posset tolli cõsuetudo illa legitimè contra ipsum prẽscripta; secus esset si aliquis prẽscripsisset cõtra Parochũ vnũ, eligere aliũ sibi Parochũ, & propriũ Pastorẽ, hoc enim præscribi potest, quia non est iuris diuini esse sub huius, vel illius Parochia, sed iuris diuini illud tãtũ est, quòd existẽs in Parochia hac nõ cõfiteatur alteri, nisi de consensu proprij, meritò ergo ex illo capite deduximus esse de iure diuino alieno non confiteri, nisi de proprij licentia.

DVBIVM III.

Vtrùm in aliquo casu iure sit permissum pœnitentibus omnibus eligere alium, quàm proprium?

1 *Prima opinio.*

PRima opinio est asserentiũ in multis casibus licitũ esse, etiam non obtenta licentia proprij alieno confiteri, alieno inquã non habenti aliàs facultatem, nã de habente aliàs illã non est quæstio, primo ratione ignorantiæ, & hoc videtur expressum in iure: secundò ratione malitiæ, vt quia reuelabit cõfessionem, aut solicitabit ad peccandum, aut simile damnum sequetur, & ita quando hoc timetur docent de muliere, quæ consuetudinem habuit cum proprio Sacerdote, quòd posset alteri confiteri, & sicut malitiæ Sacerdotis hæc assignantur exẽpla, & ita similia assignari possent, vt ita duplici de causa & ignorantiæ, & malitiæ Sacerdotis liceat alterũ eligere. Ita docent Ricar. d. 17. art. 3. q. 7. in corp. & ad 3. Palud. q. 3. art. 3. in principio, Gab. q. 2. art. 3. dub. 4. Adr. q. 5. de cõfess. dub. 3. & 8. §. *Ad secundã quæstum*, Siluest. verbo *Confessor*. 1. q. 6. S. Tho. d. 21. in expositione textus inquit hos casus assignari solitos esse, in quibus licet proprium relinquere, & alium eligere, quamuis ipse eos non approbet, imò oppositum docuit suprà, vt videbimus, sed id apertè docuit Bona. in 4. d. 19. art. 3. q. 1. in fine corporis, & Hostien. in c. *Omnis vtriusq;*, de pœnitentijs, & remiss. probant hac ratione, quoniã si licitum est eligere alienum Sacerdotem propter ignorantiã Sacerdotis proprij, vt fere omnes concedunt, eadẽ & non minori, ratione propter malitiam: aliàs non videre-

Ricard. Palud. Gabr. Adrian. Siluest. D. Thom.

2 *Bonauent. Hostien.*

tur ſufficienter peccatorũ neceſsitati prouiſum, imò inter hos autores Gabri. aliud impedimentum ex parte proprij Sacerdotis aſsignat, ſcilicet ſi eſt excommunicatus, aut ſuſpẽſus, ſed hoc non probat, ſolũ probari poteſt, quia impedimentũ proprij Paſtoris obſtare non debet pœnitenti, quin confiteatur ſi velit, & inter eos ſolus Paludan. & Hoſtien. inquit non opus eſſe obtinere licentiam à proprio, ſed neq; illã petere: quia ipſo facto ſua malitia, aut ignorantia ſpoliatur iuriſdictione circa illũ, & illa cõmittitur alteri, quem elegerit pœnitens. Cæteri verò docent opus eſſe petere licentiam, licèt non ſit opus illã obtinere, id nõ video ab aliquo alio probari, quam Adr. in illo 8. dubio, quia definitio cap. *Placuit*, de pœnitentia diſtinct. 6. vbi conceditur facultas eligendi Cõfeſſorem propter ignorantiam proprij, debet intelligi iuxta definitionem cap. *Omnis*, de pœnitentijs, & remiſ. vbi dicitur quod petatur licẽtia, & obtenta priùs, confiteri poſsit quiſque alieno, vt ita ſaltẽ in illis caſibus aſsignatis debeat obtinere licẽtiam, ſed ita intelligatur, ſi poteſt illam obtinere. Hæc tamen ſentẽtia intelligenda proculdubio eſt, vt explicat Palud. & Silueſ. quando nõ pateret aditus ad Epiſcopum.

Secũda opinio Cani, & Soti.

Secunda eſt, opinio Cani 5. p. relect. de pœnitentia fol. 135. §. *Ad hoc Doctores*, & infrà, & Soti in 4. diſtinct. 18. quæſtione 4. art. 2. aſſerẽtium in nullo caſu licitum eſſe alieno confiteri ſine licentia proprij, quod expreſsè docuerat D. Thom. diſtinct. 17. q. 3. artic. 3. quæſt. 4. ad 5. & ex parte mihi videtur veriſsima ſententia, vt infrà dicam, & ratio eſt, quia cum iure diuino neceſſarium ſit confiteri Sacerdoti habenti iuriſdictionem, & materiam ſubditam legitimè, & hic tantùm ſit proprius Sacerdos, vt conſtat, aut alius ex licentia proprij, cùm in ijs caſibus dictis non ſit licentia Parochi, nec Epiſcopi, vt ſupponimus ſic enim quæ-

D. Tho.

4 ſtio proponitur, nec ſit Pontificis licentia, hæc enim ſi aliqua eſſet in iure debebat eſſe, in iure autem talis non inuenitur, ergo fruſtrà dicitur, in illis caſibus poſſe eligi Confeſſarium arbitrio pœnitentis. Et ita magis immeritò Gabriel ſententiã ſuam extendit quando proprius Sacerdos eſſet excõmunicatus, aut ſuſpẽſus; ſic enim etiam liceret, quando & proprius Sacerdos mortuus eſſet, quod eſt apertè falſum, & ſimiliter concedendum eſſet licere aliũ eligere quando proprius ex malitia ſua nollet confeſsionem pœnitentis audire, quod optimè docent, non licere Canus, & Med. q. *De multiplici licentia alieno confitendi*, circa finem. In ijs ergo caſibus, vt optimè docet Diu. Thom. ille pœnitens adeat Epiſcopum, & idem intelligendum eſt, ſi fuerint aliqui Sacerdotes priuilegiati, qui ſine cõſenſu Parochi poſsint confeſsiones excipere, ſi non ſit alicuius copia, ille erit ac ſi copiam non haberet Confeſſoris.

Amorisplã citum.

Adhuc tamen hæc ſententia mihi non placet ita vniuerſaliter, quia ſaltem vt docet Ioan. Medina C. de confeſsione. quæſt. *De confeſsione mulieris, quæ cũ ſuo Curato fornicata eſt*, & Naua. in c. *Placuit*, de pœniten. d. 6. nu. 75. in caſu ignorantiæ proprij Sacerdotis vera eſt prior opinio, in alijs verò meritò reputat falſam ipſe Med. cũ Cano, Soto, & D. Tho. huius optimam reddit rationẽ; quia vt dicebamus in alijs caſibus nõ eſt conceſſa iure licentia, & nullã aliam licentiam eſſe ſupponimus, ergo in illis non licet indifferẽter eligere Confeſſariũ, in caſu verò ignorãtiæ expreſsè cõceſſa eſt cuilibet, in c. *Placuit*, de pœnit. d. 6. in eo enim, quod docet Canus eo loco, ſtandũ eſſe deciſioni c. *Omnis vtriuſq;*, quaſi ibi derogatũ ſit c. *Placuit*, vbi videbatur ob ignorantiã proprij Sacerdotis conceſſa facultas eligendi alienũ, apertè fallitur; quoniã Conc. Later. in eo c. nihil noui præcipit, ſed quod anteà iure diuino neceſſariũ erat, explicat quoad Cõfeſſariũ, ſcilicet fieri debere cõfeſsionẽ proprio Sacerdoti, aut de licẽtiã illius, hoc enim iuris diuini eſt, & ſi aliqua erat iure poſitiuo cõceſſa licẽtia, quę à Põtifice, vt à proprio Sacerdote cõcedi poteſt, in Conc. Late. nõ reuocatur, nec ſatis eſt, quod reſpõdẽt Canus, & Sot. ad c. *Placuit*, quòd ſolũ loquatur de pœnitẽtijs publicis, & prohibeat

6 ne aliquis, qui ſe vni ſubiecit, & accepit ab eo pœnitẽtiã ſemel, ſine cõſenſu illius alteri cõfiteatur, vt mutet pœnitẽtiã impoſitã, hoc enim nõ ſatisfacit eſt enim diuinare interpretationẽ textꝰ, cũ apertè loquatur de hoc ſacramẽto pœnitẽtiæ, & prohibeat, vt cõmiſsũ pœnitentẽ alteri Sacerdoti, nullus audeat ad pœnitẽtiã ſuſcipere ſine illius cõſenſu cui priùs ſe cõmiſit, tunc enim tantũ intẽdebat Põtifex diſtinguere iuriſdictiones parochiarũ, quod manifeſtè conſtat ex textu; ſed nõ licet colligere à ſimili, in alijs caſibus licere, cum in iure id non ſit conceſſum, & illud pendeat ex voluntate iuris,

Confirmãtur.

nec

nec enim ſemper licet arguere ex ſimilitudine rationis motiuæ eãdem legis deciſionem, maximè quòd in hoc caſu non eſt eadem ſimilitudo omnino, quia in omnibus alijs impedimentis præter ignorantiã non eſt tam perpetuum impedimentũ in Cõfeſſario, vt quando moritur proprius, aut excommunicatus eſt, &c. aut quando erit ille periculum pœnitenti.

7 *Quomodò ſit intelligẽdum axioma iuris vbi eſt eadẽ ratio eadẽ eſt deciſio legis.*

Quòd verò dicitur à iuriſperitis vbi eſt eadẽ ratio, eadem deciſio legis eſſe debet, non de motiua ratione intelligendũ eſt, ſed de re deciſa, quod eſt dicere, vbi ſubſtantia deciſionis videtur caſum comprehendere ſimilem caſui in lege explitato. Et in hoc caſu crediderim, cum Paludano ipſo iure non eſſe neceſſarium petere licentiam, ſed conceſſam eſſe; ibi enim nulla fit mentio licentiæ petendæ, ſed abſolutè conceditur. Quod verò adducitur ad probandum eſſe neceſſarium licentiam petere, quis non videat eſſe nullius momenti. Ad aliud quod adducitur, quòd non eſſet ſufficienter prouiſum niſi in omnibus illis caſibus liceret alium adire; reſpondeo falſum eſſe; nec enim tutum erat ob alia etiã incommoda tam amplam licentiam concedere, ſed quamuis aliquis ob malitiam Confeſſoris ſit arbitrandus ſine copia Cõfeſſoris, & ille contritione iuſtificari poſſit tantùm, hoc tamen conſultiùs eſt, quã confundere Eccleſiaſticam Hierarchiam, & iuriſdictionem.

Satisfit argumentis in contrarium

8 *Qualis debeat eſſe ignorãtia proprij, vt eximat ſubditum ab eius iuriſdictione.*

Sed vltimò notandum eſt cum dicimus iure permiſſum eſſe, eligere Confeſſarium quando proprius Sacerdos ignarus eſt, hoc ita debere intelligi, vt ille adeò ſit ignarus, quòd potens non ſit nec ſufficiens ad hoc miniſterium, ita vt propter ſcientiæ defectum eſſet nulla confeſsio, cum eo facta. Deinde quando dicimus ob ignorantiam proprij eligi poſſe alium, hoc ita debere fieri, vt eligatur alius, etiam qui aliàs iuriſdictionẽ nõ haberet adhuc ex cõmiſsione, ſi tamẽ nõ poſsit haberi aliquis, qui eã ex cõmiſsione habeat, vt Confeſſarij priuilegiũ habẽtes, de quibus infrà, ſi enim aliquis horum adeſſet, nec ignarus hic eligendus eſſet, conceditur namq; illa facultas in defectum proprij, aut habentis iuriſdictionem ſaltem ex commiſsione, qui tamen non dicitur proprius, vt ſuprà explicauimus.

DVBIVM IIII.

An aliqui habeant priuilegium eligendi Confeſſarium?

DVbitatur etiã vtrũ alij ſint aliqui quibus cõceſſum ſit in omni caſu eligere Confeſſariũ quem velint, qui aliàs nõ habebat facultatẽ audiendi confeſsiones, hoc eſt, iuriſdictionem, vt Confeſſarij priuilegiati, & reſpondetur aliquos eſſe, & ſine controuerſia, vt docent Silueſt. *Confeſſor.* 1. quæſt. 2. & 3. & 8. vſque ad 11. articulo 2. & 3. Gabr. diſtinctione 17. quæſt. 2. artic. 3. dub. 2. & 6. Paludanus ibidem q. 3. art. 2. & 3. Sotus d. 18. q. 4. artic. 2. Caietan. verbo *Abſolutio*, cap. 2. in ſum. & alij, quos referre non oportet. Primò de Pontifice conſtat, ad eum pertinere quem velit ſibi eligere in Confeſſariũ, ſed qua ratione, aut cõferendo illi iuriſdictionem, an quia omnes Sacerdotes ſuper Pontificem ad hoc eam habeant in ordinatione ipſa iure diuino, an quia Pontifex eligendo Confeſſariũ ſe offert Sacerdoti determinans materiam ſuæ iuriſdictionis, nõ omnes conueniunt, ſed artic. 1. de hac re ſatis diximus: de commenſalibus Papæ docent proprium eorum Sacerdotẽ eſſe pœnitentiarium Summi Pontificis.

1 *Siluest. Gabr. Paludan. Sotus. Caietan. Eorum, qui poſſunt eligere Confeſſarium primus eſt Põtifex.*

Secundò Epiſcopi de iure diuino non poterant ſine conſenſu Summi Pontificis ſibi aſsignare Confeſſarium, quia applicatio materiæ ad iuriſdictionem Sacerdotũ ad Summum Pontificem pertinet, docet tamen Siluest. & Palud. quòd Epiſcopus immediatè ſubdebatur Archiepiſcopo, & hic Patriarchæ, & hic Romano Pontifici. Meliùs tamen Dom. Sot. docet non ita ſubdi quoad forum pœnitentiæ, ſed omnes Epiſcopi immediatè Pontifici, vt de licentia illius, vel tacito conſenſu conſiteantur: de facto verò conceſſa fuit hæc facultas Epiſcopis eligendi ſibi quem vellent Confeſſarium in cap. vlti. de pœnitentijs, & remiſſio. vbi vniuerſaliter conceditur omnibus Prælatis priuilegium hoc, & conuenit omnibus Cardinalibus, qui ſunt Epiſcopi, aut legati, alijs verò, qui Epiſcopi nõ ſunt non competit de iure: vt docent Siluest. & Paludanus, ſed conſuetudine id iam obtinuiſſe omnes Cardinales, docet Caietanus vbi ſuprà, quem ſequitur Sotus. Nomine etiam Prælati intelligi docet Sotus, vt gaudeant priuilegio illius capitis omnes Prælatos Religionis, vt Abbates,

Epiſcopi quid? 2

Cardinales

Prælati Religionum. Præpoſitos, Rectores, Priores, Guardianos, & Superiores Monaſteriorum, & potiori ratione Prouinciales, & Generales Religionum, ſed vt inquit Silueſt. q. 8. citata non poteſt Abbatiſſa, aut quæcumq; monalium Præpoſita. Tertiò Curatis id non competit de iure, conſuetudine tamen obtinuerũt eligere alium quem velint, imò & alij omnes Sacerdotes ſæculares idem obtinuerunt conſuetudine, cùm verò dicimus conſuetudine id fuiſſe introductũ, intelligendum eſt, ſicut ſuprà diximus de conſuetudine.

Curati.

3 *Imperator Reges, principes. Priuilegiũ Bullę.* Quartò Reges, & Imperator, & multi alij Principes priuilegio gaudent huiuſmodi, aliàs de iure ſubditi erunt, ſicut alij, & Epiſcopo, & Parocho proprio. Quintò conceditur ſæpiſsimè priuilegiũ hoc virtute alicuius Bullæ, aut cõfeſsionalis, & ij ſunt, qui conceſsione peculiari iuris, aut priuilegij eligere poſſunt Confeſſarium: ita docent prædicti Doctores, & Gabr. vbi ſuprà dub. 6. & in cano. lect. 3. ijs conceditur facultas eligendi Confeſſarium etiam in præſentia Parochi, qui doctus ſit, & ita etiam in præſentia habentis iuriſdictionem ex cõmiſſione, at verò non ita in caſu ignorantiæ, tunc enim cum concedatur in defectũ, intelligitur niſi ſit alius, qui habeat iuriſdictionem ſaltem ex commiſsione.

Quid dicẽdum de peregrinis vagabundis ſcholaribuſ?

Hic tamen addi ſolet de peregrinis, vagabundis, & Scholaribus, qui ſunt alterius diœceſis, & idem iudiciũ erit de ijs, qui negotij alicuius gratia in aliqua ciuitate morantur. De his ergo ita dicendũ eſt, de vagabundis quidẽ, quòd iure pertineant ad eam diœceſim in qua inueniuntur, ſed cũ certũ non habeant domiciliũ, eligere poſſunt Parochũ quẽ velint illius ciuitatis, nulli enim particulariter ſubduntur. Secundò de peregrinis, aut iter agentibus ſi licẽtia Epiſcopi peregrinantur, conſequenter intelligũtur licentiã accipere cõfitendi, & Euchariſtiã ſumẽdi vbi inueniũtur, imò licèt non peregrinentur licentia Epiſcopi, intelligũtur cõſuetudine accepiſſe licentiã cõfitẽdi Parocho illius loci, in quo inuenirẽtur, ita docet Caiet. loco citato. Palud. verò inquit ar. illo 3. citato de peregrinis niſi aliquis peregrinetur de licẽtia Epiſcopi nõ poſſe extra ſuam Parochiam alteri cõfiteri, & cum ex licentia illius proficiſcitur poſſe etiã à caſibus reſeruatis abſolui, quia ex quo concedit licentiam cõfitendi in aliena diœceſi, concedit etiam à caſibus reſeruatis. Neque

4 hanc ſententiam improbat Silueſter quæſtione 11. citata vbi huius meminit opinionis.

Contra hoc tamen eſt, quod docet Caiet. & Sot. iuxta definitionẽ in c. *Si Epiſcopus*, de pœnitentijs, & remiſsio. in 6. in generali conceſsione facta ab Epiſcopo, non intelligi facultatẽ, etiã à caſibus reſeruatis, quod expreſsè in eo c. definitur, & ratio eſt manifeſta: quia diuerſæ ſunt illę licentię, nec illa abſolutionis licentia à caſibus reſeruatis, in alia includitur, quod vniuerſaliter intelligendum eſt in conceſsione facta eligendi 5 Confeſſarium, non intelligi licentiã abſoluendi à caſibus reſeruatis, niſi id exprimatur, quod latiſsimè docuit Henr. quodl. 10. q. 2. verior ergo videtur ſententia Caiet. & quòd peregrinis, & iter agentibus, ſine licẽtia, etiã ſui Epiſcopi fuerit conceſſa ex cõſuetudine licentia cõfitendi cui velint. Poſteà verò, vt teſtatur Caiet. Eugen. 4. viuæ vocis oraculo declarauit, omnes iter agentes pertinere de iure ad eam diœceſim, & Parochiã vbi inueniũtur tẽpore præcepti. Vnde etiam extra tempus præcepti ei Parocho confiteri poſſunt, in cuius Parochia ſunt, & hoc nõ ex cõmiſsione, ſed tamquã proprio, & ita in caſibus reſeruatis Epiſcopo obſeruari debet circa iter agẽtes, quod circa incolas oppidi, vt ab Epiſcopo illius diœceſis debeat licẽtia obtineri, ſecus eſſet ſi nõ negotij gratia profectus aliquis eſſet in aliud oppidũ, vt Parocho illius cõfiteretur, 6 tũc enim exiſtimo ex cõmiſsione proprij Sacerdotis fieri debere, & non pertinere ad illã Parochiã, in quam profecti ſunt, ſed ad ſuam antiquã pertinere, & idẽ in caſibus reſeruatis. Deniq; de Scholaribus nõ eſt dubiũ in ea Parochia, in qua habitant, debere confiteri.

DVBIVM V.

Vtrùm ille, qui habet facultatem eligendi Confeſſarium poſsit eligere quem velit etiam ſimplicem Sacerdotem, aliàs non habentem iuriſdictionis materiam nec approbationem Epiſcopi?

Prima opinio. Canus. Gloſſa.

PRima opinio fuit Cani 5. p. relect. de pœnit. fol. 137. §. *Aliud quoque*, & Gloſſę in cap. *Si Epiſcopus*, de pœnitentis, & remiſsion. in 6. Docent (& lo-

(& loquuntur ante decretum Concilij Tridentini) in ea conceſsione non intelligi liberam facultatem eligendi quem voluerit pœnitens, ſed eligendi, aut Parochum quem velit, aut habentem approbationẽ à ſuo ſuperiori, etiam ſi non habeat iuriſdictionem, ſed tantùm expoſitus ſit, & approbatus. Probat Canus, quia in generali conceſsione non intelliguntur ea, quæ ſuperior in ſpecie nõ eſſet cõceſſurus, vt habetur in illo capite citato, *Si Epiſcopus*, ſed nullus ſuperior cum generalem illam licẽtiam concedit, in ſpecie concederet, quòd pœnitens eligeret ſibi Confeſſarium non probatum à ſuo ſuperiori: quod hac ratione probatur, quia cum inter Sacerdotes nõ probatos ſint multi ignorantiſsimi, & perditiſsimi, non eſt credendum ita vniuerſalem licentiam concedi, vt pœnitentes idiotæ, & rudes eligant ſibi quem voluerint, vt ipſorum iudicio relinquatur Confeſſarij approbatio.

1 *Probatur primò.*

Secundò. Secundò ſi ita vniuerſaliter intelligeretur illa licentia, non poſſet Epiſcopus prohibere Sacerdoti, ne audiret confeſsionem illius, qui ipſum ex conceſsione Pontificis eligebat, & ita Sacerdos ille, aliàs ab Epiſcopo ſuo prohibitus, poſſet confeſsionem audire: ſecus ſi eligeretur tantùm ex commiſsione Parochi, quia illa non valeret contra prohibitionem Epiſcopi cum ille ſit ſuperior Paſtor.

Tertiò. Vltimò, quia poſſet eligi ſuſpenſus, aut interdictus, & excommunicatus, ſi tam generaliter intelligitur licentia, vt iam videatur diſpenſari cum eo, ſaltem quando conceditur à Summo Pontifice illa licentia. Alias friuolas rationes adducit Sotus pro hac ſententia, quas ideò prætermitto.

Secũda ſentẽtia fuit Antoni. 3. p. tit. 17. c. 7. Gab. d. 17. q. 2. dub. 5. Paludani quæſt. 3. articulo 2. Ioan. Medinę C. de confeſsione quæſtione, *De Sacerdote alieno per Parochianum eligendo ex licentia proprij.* Adriani in 4. de confeſsione quæſtione 5. dubio. 1.

2 Silueſtri verbo, *Confeſſor*, 1. quæſt. 5. Dominic. Soti diſtinct. 18. quęſtione 4. artic. 3. aſſerentium generali cõceſsione eligi poſſe quemcumque Sacerdotẽ idoneum, etiã ſi aliàs approbatus non ſit, nec expoſitus à Prælato, dicunt autem idoneum, quia nõ liceret excommunicatum eligere, vel ſuſpenſum; ratio eſt, quia ad legitimam abſolutionem ſolùm requiritur poteſtas ordinis, & quòd iuriſdictione applicetur materia, ſed in generali conceſsione iam videtur applicari materia, cum priuilegia non ſint coarctanda, ſed intelligenda vt ſonãt verba, ergo nihil deeſſe credendũ eſt, quominùs ferri poſsit legitima ſententia abſolutionis.

Autoriſsentia de generali conceſsione Põtificis. In hac quæſtione exiſtimo diſtinctione opus eſſe, loqui enim poſſumus de licentia Pontificis, aut aliorum; ſi de Pontificis licentia loquamur, primò exiſtimo certũ eſſe apud omnes in generali conceſsione nõ concedi facultatem eligendi excommunicatum, interdictum, vel ſuſpẽſum, vel alio modo à Pontifice prohibitum, imò verò, nec prohibitum aliquando mandato generali, aut ſpeciali ab Epiſcopo, non quia nõ poſſet ſi vellet Põtifex, vt factũ teneret, ſi concederet, ſed quia nõ videretur iuſtè cõcedi, niſi in aliquo peculiari caſu cum conſtaret Pontifici de iniuſtitia Epiſcopi: ita quamdiu id non exprimitur in conceſsione, non videtur derogare prohibitioni illi, & hoc exiſtimo verũ, ſiue in priuilegio dicatur eligendi idoneum, ſine ſimpliciter dicatur eligendi quem velit pœnitens, & hîc locũ habet regula illa in illo c. *Si Epiſcopus*, citato: *In generali conceſsione illa non veniunt: quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus.*

3 *De generalibus priuilegijs eiuſdem.* Secundò etiã de Pontifice Sũmo exiſtimo maximè probabile, nõ cõcedere ita generalẽ licẽtiam (niſi ipſe aliud explicet) in priuilegijs generalibus, vt eligi poſsit arbitrio pœnitentis cuiuſcumq; Sacerdos quicũq; non prohibitus aliàs, ſed neq; approbatus, nec expoſitus. Hoc dixerim nõ quia nõ poſſet Pontifex id concedere, vt factũ teneret, ſed quia revera periculoſum eſſet cõmittere idiotis, & rudibus eligere quem vellent, ſola ipſorum approbatione proba tũ, nec præſumẽdũ eſt cum eſſet periculoſum cõcedere Pontificẽ, imò ſi concederet de facto, quamuis abſolutio teneret, ſed nõ eſſet licitum id concedere, vnde nõ eſt credendum ita conceſsiſſe vmquam in generali cõceſsione, & hoc probãt rationes Cani.

De conceſsione Epiſcopi primò. Secundò ſi loquamur de conceſsione Epiſcopi, primò non poterit concedere licẽtiam eligendi Confeſſarium aliàs prohibitum à iure, vel à Pontifice, vt conſtat, quia nihil valeret licentia illius contra ſuperioris prohibitionem. *Secundò.* Secundò poterit concedere licentiam eligendi Confeſſarium à ſe tantùm prohibitum, & impeditum, ſed hãc tantùm intelligitur concedere, quando in

ſpeciali concedet, in generali enim conceſſione non intelligitur id velle concedere.

Tertiò. Tertiò imò verò etiam in generali conceſſione non videtur concedere licentiam eligendi Confeſſarium, non approbatum à ſe ipſo, ſicut de Pōtifice diximus, quia nō eſt credendum arbitrio hominis priuati relinqui iudiciū examinis Confeſſarij. Vltimò deniq; de Parocho dicendum eſt, non poſſe concedere licentiam, nec generalem, nec particularem, eligendi Confeſſarium prohibitum ab Epiſcopo, vel à iure, ſed neque eligendi Confeſſarium non approbatū ab Epiſcopo, tam ſpeciali licentia, quàm generali, quia nec poteſt ipſe committere iudicio priuatæ perſonæ approbationem Cōfeſſarij, hoc enim eſſet periculoſum; & hęc quæ hactenus diximus ſunt ſecundum ſententiam Cani.

De Parocho.

Extenditur doctrina ſra dita. Nihilominùs non tantū Pōtifex, & Epiſcopus, ſed etiam Parochus concedere poſſet facultatem eligendi Confeſſarium aliquem non impeditum aliàs, quamuis expoſitus non eſſet ab Epiſcopo quando Parochus benè nouit doctrinam, & mores illius, & ipſum idoneum ad confeſsionem audiē dam, aut etiá cōmittere homini docto aliàs, vt ipſe eligat ſibi Confeſſarium quem nouerit idoneum, quod tamē optimè docuit Can⁹ eſt in generali cōceſsione, quæ fit hominibus, tam doctis, quàm ignorātibus, nō concedi, vt ipſi eligant quem velint ex Sacerdotibus, hæc enim videretur pernitioſa conceſsio, cum omnes nō ſint apti idoneū eligere Confeſſarium, vnde non intelligitur in generali licentia talis cōceſsio. Quod autē aſſerit Canus eſſe duo præcepta, alterum confitendi proprio, alterū nequis Cōfeſſarius non examinatus confeſsiones audiat, non video quomodò ante Conc. Trid. ita eſſet, vel vbi tale eſſet præceptū: Et hęc quæ diximus intelligenda ſunt ante decretum Conc. Trid. Poſt Concilium verò iam certiſsimum eſt, neq; generali, nec ſpeciali cōmiſsione concedi poſſe licentiam eligendi Confeſſarium, non approbatū ab Epiſcopo, quod definitum eſt in Conc. Trid. ſeſ. 23. decreto de reformatione ca. 15. de qua approbatione infrà latiùs dicemus, ea ergo deficiente definit Conc. non eſſe vllum Sacerdotem idoneum ad iudicandum, & abſoluendum in hoc ſacramento: & hæc dicta ſunt de conceſsione facta pœnitentibus.

5 *Quid obtineat poſt Cō cil. Trid.*

(?.)

DVBIVM VI.

De conceſsione, & licentia commiſſa Confeſſarijs abſoluendi, quem voluerint?

DVbium non eſt eam concedi poſſe, aut ſimpliciter, aut ad tempus, aut ab omnibus peccatis, vel ab aliquibus tantùm, à Pontifice, ab Epiſcopo, & à Parocho, qui omnes, vt ſuprà diximus committere poſſunt iuriſdictionis materiam: & quia fratribus mendicantibus, & alijs, qui cōmunia cum illis habent priuilegia generaliter conceſſum eſt, ſine licētia Parochi audire poſſe quorumcumque hominum confeſsiones, aliqua de illorum priuilegio nobis hic notanda ſunt ſcitu digna. 1

Primum eſt fuiſſe errorem quendam tempore Ioann. 22. cuiuſdam Ioannis de Poliaco, vt habetur in extrauaganti, *Vas electionis*, de Hæreticis, & refert etiam Durandus in 4. diſt. 17. quæſt. 12. qui eo tempore vixit, aſſerebat ille Ioann. in hæc verba: *Prim conſeſsi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſsiones, tenentur eadem peccata, quæ confeſsi fuerant iterum confiteri proprio Sacerdoti. Secundò ſtante omnis vtriuſque ſexus edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non poteſt facere, quòd Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri. Tertiò, quòd Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi confeſsionem, imò nec Deus, quin confeſsus habens licentiam teneatur, eadem peccata confiteri proprio Sacerdoti, quem dicit eſſe proprium Curatum.* His verbis in ea extrauaganti referuntur illius errores, & hic tertius eſt meo iudicio intelligendus, ſicut ſecundus, ſtante ſcilicet decreto Concilij Lateranenſis, neque enim negabat ille ablato illo, aut diſpēſando (quod à Deo, & à Pontifice auferri poſſe non negabat) poſſe concedi illam licentiam, ſed quòd repugnaret ſtante præcepto, alteri quàm Parocho confiteri, quia aut de licentia Parochi, aut ipſi Parocho eſſet confitendum ex Concilio Lateranen. Vnde illud ſtare non poſſet, quin pœnitens teneretur Parocho, aut de licentia illius confiteri. Damnantur ij errores in illa extrauaganti à Ioanne 22. non ea ratione, quia Pontifex poſsit ſtatuere ſimpliciter, vt religioſi audiant confeſsiones, ſed quia etiam ſtante decreto Concilij id concedere poteſt,

Errores Ioā. de Poliaco.

Primus.

Secundus.

Tertius.

2

teſt,

teſt, & in nullo derogari decreto Concilij.

Fundamentũ huius erroris.

Fundamẽtum huius erroris fuit inquit Sotus in 4. diſtinct. 18. quæſtione 4. artic. 3. quia exiſtimabat ille Ioann. non poſſe aliquem eſſe ſubditum alicui Parocho, vt proprio Sacerdoti, quin ille haberet vim cogẽdi talem ſubditum ad cõfeſſionem, ſed revera non fuit hoc illius fundamentum, neque negabat ſimpliciter poſſe concedi licentiam à Pontifice, qui diſtribuit Parochias, & ſubditos conſtituit, & ſuperior eſt omni poteſtate Curati, & Parochi, ſed quòd ſtante præcepto capituli, *Omnis vtriuſque ſexus, &c.* non poteſt eã facultatẽ cõcedere, niſi in illo diſpenſando, cum ibi præcipiatur Curato confiteri, aut de licentia illius. Vnde fruſtrà hanc ſententiam impugnat Med. q. *De cõfeſſione fratribus priuilegiatis facta*, in primo dubio dicens, errorẽ eſſe,

4 quia ſicut Pontifex potuit priuilegiũ hoc concedere fratribus ante Conc. Latera. ita poſteà ſtante decreto, id eſt, poſt illud decretum; fruſtrà ergo ſic impugnatur, quia ille non negabat, Pontificem poſſe concedere illam licentiam contra ſtatutum Concilij, nec dicebat poſt Conc. minoris fuiſſe Pontificem poteſtatis, ſed quòd permanẽte decreto illo non poſſet concedere licentiam, vt confeſsi fratribus non tenerentur iterũ confiteri, imò nec à Deo fieri poſſe, quia ex illo decreto putauit neceſſariũ eſſe confiteri Parocho, aut de illius licentia. Sõtus huiuſmodi errorem tribuit Henric. à Gandauo; ſed quid ille docuerit dicemus infrà.

Ratio quare ſtãre decreto capit. omnis poſſit concedi Religioſis facultas exciſpiendi confeſsiones.

Quòd ergo ſtante illo decreto Concilij nihilominus concedi poſsit facultas Religioſis, nulla facta in illo decreto diſpenſatione, cuius cõtrarium revera, vt exiſtimo damnatur in illa extrauaganti, inde probatur, quia illa decretalis cum ait confeſsionẽ fieri debere, aut proprio Sacerdoti, aut de licentia proprij, nomine proprij, non intelligit Curatum tãtùm, vt ille Ioan. dicebat, ſed habentẽ iuriſdictionẽ ordinariam, talis

5 autẽ eſt non tantũ Curatus, ſed Epiſcopus, & Pontifex. Vnde de licentia horũ poteſt alicui cõmitti materia iuriſdictionis, vt ita abſolutionis ſententiã legitimè ferre poſsit, & ſatisfieret præcepto, *Omnis vtriuſq; ſexus*, quia iam confeſsio fieret de licẽtia proprij, quod ſatis eſt. Hoc etiã ſecundò probatur, quia in illa decretali ſola eſt tẽporis limitatio iure humano, cętera iure diuino erãt neceſſaria, vt conſtat ex dictis in hac q. & art. & q. 90. art. 1. ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & *Conc. Trid.* ita cum præcipitur ibi confiteri proprio, aut de licẽtia illius, hoc erat iure diuino neceſſarium, ſed iure diuino non erat neceſſarium confiteri Parocho, aut de licentia Parochi, quia ſatis eſſet confiteri Papæ, aut Epiſcopo, aut de eorum licentia alteri, ergo nec in illo capite aliud præcipitur, imò nec præcipi poſſet, quia impediri non poſſet Epiſcopus ne abſolueret, aut licentiam conferret alteri, ſiquidem ouis huius Parochiæ ad ipſum, vt ad præcipuum Paſtorẽ 6 pertinet, & ita illam ipſe cui vellet poſſet committere, & potiori ratione hoc verum eſt de Pontifice Summo. Potuit ergo committi fratribus mendicantibus licentia audiendi confeſsiones quibus impleri poſſet præceptum diuinũ confeſsionis. Et ita meritò Med. q. *De cõfeſſione fratribus priuilegiatis facta*, docet de nde eſſe in illa decretali, *Omnis*, nomine proprij Sacerdotis intelligi, non tantùm Parochum, ſed omnem habentem ordinariam iuriſdictionem.

Sententia Henrici nõ longè diſtat ab illa Ioa. de Polianco.

Secundò notandum eſt eandem ſententiam poſteà ſequutum fuiſſe Henricum quodlib. 10. q. 1. ſed non omnino, ille enim non aſſerebat, vt Ioann. ille non poſſe à Pontifice concedi licentiam confitendi alteri, quam Parocho, & ita ſatisfieri præcepto confeſsionis, vt iterum eadem peccata 7 non teneatur cõfiteri aliquis, ſed quòd ex hac licentia iam derogaretur præcepto Cõcilij Lateran. confitendi proprio Parocho, & quòd per licentiã conceſſam fratribus, nõ ſit derogatum illi decreto, & ita eadem peccata teneatur homo confiteri Parocho, vnde conueniebat cum Ioanne illo, quòd eadem peccata ritè confeſſus ex priuilegio fratribus, teneatur iterum Parocho, aut alteri de licentia Parochi confiteri, non quia directè præcipiatur illi eadem peccata iterum confiteri, ſed quia indirectè ad id obligatur, quod hoc modo inducit, quia cum illa peccata teneretur confiteri ſaltem ſemel in anno proprio Confeſſario, aut de licentia proprij ex Conc. Lateranen. etiam ſi aliunde ex priuilegio confiteatur fratribus, ex quo non derogatur huic capiti, ſequitur ſemper manere obligationem ex illo cõfitendi eadẽ peccata. Et quod de facto nõ ſit derogatum capiti illi, *Omnis vtriuſq;*, probat Henr. primò, quia fratribus uſ- *Eius fundamenta.* modi priuilegiũ conceditur ſine Ta derogatione ca. *Omnis*, & ipſum p ã

de ſe non repugnat cum illo capite, quia gaudens tali priuilegio manere poteſt nihilominùs obligatus iterum confiteri eadē peccata, ergo per illud non tollitur obli
9 gatio iterum confitendi.

Quòd cum tali priuilegio nihilominùs poſsit manere obligatio iterum confitēdi, probat ille, quia imponi poteſt directè prę ceptum peccata confeſſa iterum confitendi, cuius ſententiæ fuerunt Maior, & alij, vt vidimus in materia de caſibus reſeruatis; ergo poteſt etiā indirectè manere præceptum iterum confitendi illa peccata, nō quia ad hoc impoſitum ſit, vt confiteatur aliquis bis illa peccata, ſed quia aliàs erat præceptum in c. *Omnis*, confitendi illa peccata Parocho. Ex eo ergo, quòd priuilegiū illud concedatur, non tollitur obligatio cō fitendi illa peccata Parocho, aut de licentia illius, maximè cum priuilegium in præiudicium aliorum, ſtrictè ſit interpretādum, quale eſt hoc in prę iudiciū Paſtorū, vnde ſequitur quòd teneatur homo iterum illa confiteri. Secundò, quòd per tale priuilegium cum ſit conceſſum fratribus non ſit derogatum obligationi confitendi Parocho, quæ anteà erat, conſtat, quia poſt Ioā. 22. qui damnauit errorem Ioannis de Poliaco. Martinus V. idem priuilegium cōcedens in extrauaganti quadam, quæ non habetur in corpore iuris, ſed refertur à Ioā. Maior. diſtinct. 17. quæſt. 6. & ab Henrico loco citato, & Adrian. quęſt. 5. de confeſsione in 4. §. *Contra hoc*, & Ioann. Med. quæſt. *De confeſsione fratribus priuilegiatis facta*, & incipit: *Ad vberes fructus*, poſtquam priuilegium conceſsit, ſubdit in hæc verba: *Volumus autem quòd ij, qui fratribus confitebū*
10 *tur, eiſdem ſuis Parochialibus Sacerdotibus ſemel ſaltem in anno confiteri prout generale Concilium ſtatuit nihilominùs teneātur, quodq; ijdem fratres eos ad hoc diligenter, & efficaciter ſecū dum datam ets à Domino gratiam exhortentur*: videtur ergo relinquere obligationem cōfitendi Parocho ſemel in anno, vnde tenebuntur fratribus confeſsi, illa peccata, ſicut anteà tenebantur Parochō confiteri. Et Sixtus IIII. in extrauagant. *Vices*, de tregua, & pace ad hoc alludere videtur, cum componens pacem inter Parochos, & fratres inquit, quòd etiam ipſi mendicantes deſiſtant prædicare, quod Parochiani non ſint obligati ſaltē in Paſchate proprio cōfiteri Sacerdoti, quia de iure tenetur Parochianus (ſaltem in Paſchate) proprio confiteri Sacerdoti. Sed ſubdit infrà. *Per hoc tamen ipſi fratres mendicantes non cenſeantur excluſi, quominùs ſecundùm iuris communis, & priuilegiorum eiſdem conceſſorum diſpoſitionem confeſsiones audire, & pœnitentias iniungere valeant.* Quibus videtur cōcedere facultatem aliàs audiendi confeſsiones, modò ſemel in Paſchate confiteantur proprio Parocho, hoc enim ibi videtur intelligere nomine proprij Sacerdotis.

11 Hæc ſunt fundamenta ſententiæ Henrici, ex quibus conſtat, quamuis Henric. in ſententia conueniat cum Ioanne de Polia co, quia vterq; exiſtimat nomine proprij Sacerdotis intelligi Parochum, vnde arbitrātur conceſſo priuilegio permanere obligationem confitendi cum Parocho eadem peccata, non tamen ita erraſſe: quia Ioā. de Poliaco tempore Ioan. 22. illud docuit quo tēpore cōceſſum erat ſimpliciter fratribus audire cōfeſsiones ſine Parochi licētia, ſed poſteà tēpore Mart. addita fuit illa clauſula, *volumus autem, &c.* ex qua poſſet aliquis opinari, obligari per illam peccata eadē iterum confiteri, id enim verba illa ſonare videntur, & quòd Pontifex poſſet obligare ad hoc, multi opinati ſunt, nec video ſentē tiam illorū damnatā eſſe. Eam ſententiam retuli ſuprà in q. 92. art. 3. dub. 7. & ibi eam ſequutus ſum, ſed poſteà eā impugnaui in hac q. art. 1. in fi. vnde non abſq; fundamēto diceret Henri. concedi priuilegiū illud, ſed cum obligatione, aut verba illa oportet ampliùs explicari. In eo verò, quod aſſerit, quòd etiam ſi non adderentur illa verba, *volumus autem, &c.* maneret obligatio cōfi tendi iterū peccata, planè conſentit cū prima propoſitione Ioā. de Poliaco, quòd cōfeſsi fratribus, iterum eadem peccata teneā tur cōfiteri, quia non obſtante priuilegio, decretalis adhuc obligat, & ita tenetur dicere in decretali nomine proprij intelligi 12
Parochum cui confitendū ſit ſemel in anno, & hæc obligatio non tollatur per confeſsionē factam priuilegiatis, & conſequēter tenetur concedere aliàs propoſitiones Ioan. de Poliaco, ſed Henr. hoc non ita manifeſtè docet ex propria ſententia, quamuis & id probare videatur.

Explicatur ſententia Henrici.

In hac quęſtione duo nobis dicēda ſunt, primum eſt nō exiſtenti extrauaganti Sixti IIII. *Vices*, de tregua, & pace, nec illa extrauaganti Martini, cum illa clauſula, *volumus autem*, eſſe manifeſtum errorem Ioannis de Poliaco, & Henrici ſi illud ex propria

Satisfit quę ſtioni propoſitæ.

propria ſententia aſſerat, quòd confeſſi fratribus priuilegiatis teneantur eadem peccata Parocho confiteri ex Decretali *Omnis*, eſt enim idem vtriuſque error, quia vt ſuprà dicebamus contra Ioan. illum, nomine proprij Sacerdotis in illa Decretali, non intelligitur Parochus, ſed quicumque habens iuriſdictionem ordinariam, & ita illi præcepto ſatisfit, nec in eo diſpenſatur, cum aliquis confitetur fratribus priuilegiatis, quia revera confitetur ille de licẽtia proprij Sacerdotis, qui eſt Põtifex. Vnde fundamentũ Henrici nullius momenti eſt, cum aſſerit per priuilegium fratribus conceſſum, non derogari capit. *Omnis vtriuſque ſexus*, tum quia non eſt cõtrarium, tum quia cum ſit in præiudicium 13 Parochorũ, deberet expreſſè derogari capitulo *Omnis vtriuſque*. Hoc ergo fundamentum nullius momenti eſt, quia non dicimus priuilegium hoc conceſſum eſſe fratribus contra caput illud, *Omnis vtriuſque*, quaſi per priuilegium ei ſit derogandum, imò verò conceſſum eſt priuilegium hoc ad obſeruantiam præcepti confeſsionis, quod habetur in illo capite, neq; enim eſt ſpeciale præceptum humanum, cum dicitur neceſſarium eſſe cõfiteri proprio, aut de licentia proprij, ſed eſt diuinum, vt ſuprà dicebamus, quod eſt dicere, neceſſariũ eſt confiteri habenti iuriſdictionem, aut ordinariam, aut ex commiſsione: qui verò confitetur priuilegiatis, confitetur habenti ex commiſsione iuriſdictionem, & confitetur ex licentia proprij, id eſt ex licentia habentis iuriſdictionem ordinariam, ſcilicet Pontificis, vnde non derogatur capit. *Omnis*, ſed potiùs obſeruatur illius præceptum exactè.

Fundamentum Henrici conuellitur.

14 Quam rationem optimè ponderauit Sotus d. 18. q. 4. art. 3. concluſ. 2. & Ioan. Medina q. illa *De confeſsione fratribus priuilegiatis facta*, concluſ. 3. & 4. ſecundi dubij. Et ita fruſtrà idem Ioan. Medina ad fundamentum Henrici conatur reſpondere in illa quæſtione in primo dubio ex doctrina D. Thomæ in 4. d. 17. q. 3. art. 3. q. 5. ad primum, quod priuilegiũ conceſſum fratribus non fuit in præiudicium Parochorum, aut aliorum, vt ita ſit ſtrictè intelligendum, quia illud cedit in fauorem primò ſubditorum, dum plures ex eo habẽt, quibus confiteri poſsint, eſt etiam in fauorem Parochorum quibus tot coadiutores aſsignantur. Fruſtrà ergo Medina ita reſpondet, quia revera vt vidimus priuilegium fratribus conceſſum non eſt contra cap. *Omnis vtriuſque*, neque contra Parochos, quoniam quicumque proprius Sacerdos, id eſt habens iuriſdictionem ordinariam poteſt eam committere, cui voluerit, vnde non generatur præiudicium alteri habenti ordinariam iuriſdictionẽ. Neq; enim in cap. *Omnis*, tribuitur Parocho tãtùm ius cogendi ad confeſsionem, ſed vt ſuprà dicebamus, quod iure diuino neceſſarium erat, tantùm exprimitur in illo capite, quòd ſcilicet fiat confeſsio habẽti iuriſdictionem, & hanc, vel ordinariam, quã qui dicitur habere, eſt proprius Sacerdos, vel ex commiſsione cuiuſcumque Sacerdotis. Vnde ſatis conſtat error Ioannis de Poliaco, & Henrici.

Sotus. Ioan. Med.

15

Secundò ſi loquamur poſt extrauagantem Martini 5. & Sixti 4. quas ſuprà retulimus, exiſtimo falſiſsimam, ſed non erroneam ſententiam Henrici, & aliorũ, quòd teneatur homo confiteri iterum eadẽ peccata proprio Parocho, quoniam vt ſuprà artic. 1. probaui nulla ratione poteſt præcipi peccata ſemel legitimè confeſſa, iterũ confiteri niſi proprio conſenſu pœnitentis, vel iuramento aut voto ipſius, vel impoſita illi pœnitentia, vt ſuprà explicauimus, ergo Martinus 5. & Sixtus 4. non 16 præcepit peccata confeſſa ſemel fratribus priuilegiatis iterum confiteri, quia nõ potuit niſi proprio conſenſu, vt diximus vel accedente iuramẽto, aut voto. Et ita Bene dictus 11. in extrauag. *Inter cunctas* de priuilegijs, dum concedit fratribus licentiã confeſsiones audiendi definit, cõfeſſos fratribus non teneri eadem peccata, iterum confiteri, & ſubdit rationẽ ijs verbis: *Non obſtante conſtitutione generalis Concilij, quæ ſano intellectu (ne ſequatur abſurdum, quòd per pœnitentiam peccata dimiſſa, quis confiteri debeat, & quòd liberatus debitor adhuc ad ſoluẽdum remaneat obligatus) intelligenda eſt de illis qui peccata ſua confiteri alijs neglexerunt*: hactenus Benedictus, vnde conſtat quod exiſtimauerit ipſe abſurdum, concedere ali- 17 cui facultatem audiendi confeſsiones, vt iterum ille pœnitens maneat obligatus, eadem cõfiteri, ſi enim ita concedi poſſet, non diceret confeſſos fratribus non teneri iterum confiteri, ne ſequatur abſurdũ, ſiquidem abſurdum non eſſet ſi ita concedi illis poſſet priuilegium.

Quid dicendũ poſt extrauagantem Mart. 5. & Sixti 4.

Vnde neſcio, qua ratione Medina in

illa quæſtione citata reſpondet ad Martini extrauagantẽ, illã obligare peccata eadẽ iterũ confiteri, ſed ex conſenſu pœnitẽtis, tũ quia dicere poſſet aliquis ſolũ conſenſũ nõ ſufficere ſine iurameto, & voto, tũ etiã
18 quia ibi in illa extrauagãti nihil agitur de conſenſu pœnitentis, ſed mera autoritate Pontificis præcipitur. Vnde etiam magis mirandum eſt cum Ioan. Medin. dicat neminẽ ſine proprio conſenſu obligari poſſe eadem peccata iterum confiteri, poſteà doceat eos, qui confitentur fratribus priuilegiatis, etiamſi ignorent priuilegiũ, & obligationẽ, teneri nihilominùs iterũ confiteri, quia eſt ibi virtualis conſenſus, ſed certè cũ ignorantia priuilegij, neſcio quis virtualis conſenſus eſſe poſsit. Ex hoc ergo oſtenditur falſitas ſententiæ Henrici, etiam poſt Martini 5. decretum.

Vera mens Martini 5.

Aliud ergo meo iudicio voluit Martinus 5. ex verbis citatis (neq; enim decretũ illius extat, vt pleniùs mentem illius poſſimus intelligere) ſicut docet Medina in illa quæſtione citata in ſecunda ſolutione quam adhibet ad illam extrauagantem, quòd ſcilicet ampliſsimũ priuilegiũ quod conceſſum erat vſq; ad Martinum, vt infrà oſtendemus fratribus prædictis audiẽdi confeſsionem quocumque anni tempore, ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi, quo & præceptum implebatur, moderatus fue
19 rit Martinus hoc modo, vt cõfeſsiones totius anni abſque alia Parochi licentia, aut Epiſcopi audire poſſent, ſed cõfeſsio quæ in quadrageſima debet eſſe, non poſſet fieri, ſine licetia Parochi, nec illa fieri poſſet fratribus priuilegiatis ſine licentia Parochi, & hoc intelligeretur, ſi eſſent alia peccata, quę ex præcepto in quadrageſima cõfitenda eſſent, vt mortalia, ſi enim nulla eſſent, non teneretur eadem peccata legitimè iam confeſſa, iterum cõfiteri, quia hoc præcipi non poteſt vt diximus, nec verba illa, *Volumus, &c.* aliud intendunt, veluti, vt docet Nauarr. in ſumma cap. 21. num. 52. per Leonem 10. conceſſum eſt fratribus minoribus, vt quouis anni tempore miniſtrare poſsint Euchariſtiam, ſine Parochi licentia præterquam feſto paſchatis, quod etiam conceſsit Paulus 3. Societati Ieſu anno 1543. anno 15. ſui Pontificatus, & cum ampliſsimam conceſſerit facultatẽ ad audiendas confeſsiones quocumque anni tempore, vt non teneantur fideles iterum confiteri Parocho, non tantùm eadem peccata, vt ibi dicitur, ſed neque alia, tamen in adminiſtratione Euchariſtiæ, ea fuit addita limitatio, quæ revera intelligenda eſt, non de cõmunione præciſè die paſchatis, vt ſcilicet eo die non liceat alibi, quàm in Parochia, aut de licentia Parochi communicare (vt inquit falſò Nauar.) ſed de cõmunione, quæ eſt in prę cepto tempore paſchali 15. illis diebus, vt ſemel ſaltem intra illud tempus communicent in Parochia, vel de licentia Parochi, & ita, modò alio die ſumatur Euchariſtia in Parochia, vt impleatur præceptum, die ipſo paſchatis licebit communicare in Eccleſijs Societatis, & aliorum fratrum, qui priuilegium habent, ita in noſtris conſtitutionibus part. 3. cap. 4. litera D. in declarationibus. Vnde etiam de peregrinis cum non habeant certam Parochiam docent conſtitutiones noſtræ, poſſe in noſtris Eccleſijs communicare, etiam ad obſeruandum præceptum Eccleſiæ illo tempore.

20 *Non eſt eadem ratio in adminiſtratione Euchariſtiæ, & cõfeſsionis.*

Vnde neſcio qua ratione propter verba quædam, quæ in quodã priuilegio Sixti 4. & Nicolai 5. vt conſtat ex monum. mino. fol. 114. conceſsio. 149. & 150. iuncto ſupplem fol. 58. conceſsio. 160. habentur, dixerit Nauarrus intelligi de cõmunione ipſius diei paſchatis, ſiue aliàs adimpletũ ſit præceptum in Parochia, ſiue poſteà adimpleri poſsit, vt illa ſolùm excepta videatur; quam expoſitionem ſequuntur, qui cõpilarũt noſtra priuilegia, verbo *Euchariſtia.* §. 2. ſiquidem verba addita à Nicolao 5. & Sixto 4. ſunt eadem quæ addita per Leonem 10. & Paulum 3. ſcilicet excepto feſto, aut die paſchatis, quod ſatis conſtat intelligi debere, vt diximus, cum ita fuerit ſtylus omnium Põtificum, quorum decreta retulimus, quòd enim dicatur, excepto die paſchatis, idem prorſus eſt: quia dies paſchatis accipitur Eccleſiaſtico more pro tempore paſchatis, vnde quia dixerint Sixtus, & Nicolaus excepto die paſchatis, idẽ eſt, ac ſi dixiſsẽt excepto tẽpore paſchatis. Vnde min⁹ placet, quod alij dicunt poſſe ex ijs priuilegijs impleri præceptũ cõmunionis in noſtris Eccleſijs aliquo alio die, quàm ipſo paſchatis, quòd dicunt docere Nauarr. vbi ſuprà.

Sixtus 4. Nicolaus 5.

21 *Quid intelligẽdũ ſit per diẽ paſchatis.*

Sic ergo exiſtimo Martinum confeſſionem annuam reliquiſſe faciẽdam proprio Parocho, aut Sacerdoti, vel de ſpeciali illius licentia, vt infrà dicemus, ita vt

reliquas

reliquas annì confeſsiones liberũ eſſet facere coram fratribus, illam tamen annui præcepti quando tamen eſſent mortalia peccata poſt alias confeſsiones, neceſſariò debere fieri cum proprio Sacerdote, aut de licentia illius ſpeciali.

Quotempore obliget præceptum cõfeſſionis annuæ.

Quod vt intelligamus recolendum eſt, quod diximus artic. 2. q. 90. præceptũ annuæ confeſsionis, ſecũdum ſe, & nõ ratione communionis, non obligare tempore quadrageſimæ, ſed toto anno, & ſi de hoc
22 loquamur, cum non ſit determinatum tẽpus illius, non poſſet intelligi decretum Martini, quia v. g. facta prima confeſsione initio anni cum fratribus, vt fieri poterat, non poteſt poſteà aſsignari alia determinata ad implendum præceptum annuæ confeſsionis, quia quocumque tempore aſsignatur, poſſet dicere pœnitens modò confitebor fratribus, & deinde in reliquo tempore ſi habuero mortalia, cõfitebor proprio Sacerdoti, & poſteà in alio tempore ſubſequenti dicere poſſet idem, vt tandem numquam cõfiteretur proprio Sacerdoti. Meo ergo iudicio loquitur Martinus 5. de annua confeſsione, quæ facienda eſt tempore paſchali ad Euchariſtiam ſumendam, vt ita qui intra tempus aſsignatũ haberent mortalia peccata, & indigerent confeſsione ad Euchariſtiam, poſt
23 alias cõfeſsiones, neceſſariò deberẽt adire proprium, aut de ſpeciali licẽtia proprij alicui confiteri ad ſumẽdam Euchariſtiã, quòd ſi non haberẽt noua peccata mortalia poſt vltimam confeſsionem, non tenebãtur confiteri proprio, quia meo iudicio non præcipiebatur confeſsio eorundẽ peccatorum, nec præcipi poterat. Et ad hoc forſan voluit Sixtus 4. obligare in illa extrauaganti *Vices*, nec tantùm voluit præcipere fratribus, vt diximus q. 90. art. 2. ne prædicarent parochianos non teneri tempore paſchatis proprio confiteri Sacerdoti, quia eſſet tunc temporis cauſa diſſenſionis inter fratres, & Parochos, vt ſolùm præciperet abſtinere à prædicatione, cauſa remouendi ſcandali, quaſi re ipſa etiam eo tempore fratres audire poſſent confeſsiones, ſed quia voluit obſeruari decretum Martini. Et hac ratione, quia obſeruaretur eo tempore Martini decretum damnata fuit Pariſijs propoſitio Ioannis Ange-
24 li circa tempora Sixti 4 vt refert Ioann. Maior in 4. d. 17. q. 6. qui docebat: parochianus confeſſus fratribus mendicantibus ſatisfacit Decretali *Omnis*, nec tenetur proprio Sacerdoti confiteri, nec ab illo petere licentiam, quæ modò non damnaretur, conceſſo abſolutè priuilegio, vt revera eſt, vt infrà videbimus. Quod autẽ ſubditur in extrauaganti Sixti: *Per hoc tamen ipſi fratres mendicantes non cenſeantur excluſi quominùs confeſsiones audire valeant, &c.* intelligitur reliquo tempore, vt diſpoſuerat Martinus 5. Hoc tamen notandum eſt in extrauaganti Sixti, quòd tãtùm loquatur, de confeſsione tempore paſchatis, quã Martinus appellauit annuam, aut ſemel in anno, quam cum proprijs Sacerdotibus fieri volebat, vnde intelligit quæ tempore paſchatis ad Euchariſtia præmitti debet, quæ iam determinata eſt à Dominica in Ramis, vſque ad Dominicam in albis, ſed quòd iam diu Martini decretum, nec Sixti ſi eodem modo intelligatur non obſeruetur infrà oſtendemus.

25 *Quid intelligatur in extrauagãti Martini 5. nomine proprij Sacerdotis. Canus. Medina.*

Sed aduertendum in extrauagãti Martini quid intelligatur nomine proprij Sacerdotis, cui iubet fieri confeſsionem, quæ fieri debet tẽpore paſchatis. Canus enim in relectione de pœnitentia 5. p. fol. 132. §. *Itaque Sacerdos*, docet à Martino nomine proprij Sacerdotis intelligi Parochũ, vt velit, Parocho fieri illam confeſsionem tempore paſchatis, & ita videtur ſentire Medina quæſtione illa *De confeſsione fratribus priuilegiatis facta*, §. *Poſſet ſecundo*, vt ita in eo caſu contingere velit, pœnitentes ad Confeſsionem cum Parocho eo tẽpore, aut de illius licentia, ſed cum negare non debeant, etiam fieri poſſe cum Epiſcopo, aut de illius licentia, & cum Papa, vel illius pœnitentiario, aut de ipſius Papæ licentia, ideò melius eſt intelligere nomine proprij Sacerdotis in ea extrauagãti Martini, & Sixti omnem Sacerdotem habentem iuriſdictionem ſuprà pœniten-
26 tem ordinariam, qualis eſt Papa, Epiſcopus, Parochus, vt illis neceſſarium ſit cõfiteri tempore paſchatis, ſicut alias de iure communi neceſſarium erat, aut de illorũ licentia; & quamuis fratres illi haberent licentiam à Pontifice, tamen eam limitatã acceperunt, ita vt pro dicto tempore neceſſarium ſit, confiteri habenti iuriſdictionem ordinariam, vel de alia illius licentia, ita vt generalis illa licentia nõ prodeſſet. Neque enim Martinus 5. aliud voluit, & Sixtus 4. quam confeſsionem illius temporis iuris communis diſpoſitioni in cap.

Omnis

27 *Omnis*, relinquere proprio Sacerdoti, ibi autem proprius Sacerdos dicitur, quicũq; habens iuriſdictionem ordinariam, quod de fide eſſe determinatum collegimus ſuprà ex extrauaganti Ioann. 22. *Vas electionis* de Hęreticis inter cõmunes, & ita Sixtus in extrauagãti *Vices* addit, quia de iure tenetur parochianus proprio confiteri Sacerdoti. Sed quare addit Sixtus, *Saltem in paſchate*, cum in vniuerſum verum ſit, quòd teneatur quiſque proprio confiteri? Reſpondeo, quia cum iam multi eſſent priuilegiati, & ex commiſſione haberent poſſe audire confeſsiones, ſed ex Martini decreto haberent limitatam, vt diximus excepto paſchatis tempore, ideò inquit, non obſtante priuilegio de iure ſaltem in paſchatis confeſsione ad Euchariſtiam teneri parochianos iterum adire proprium Sacerdotem, id eſt habentem iuriſdictionem ordinariam, & illi confiteri, aut alteri de illius licentia vt diximus, vt generalis licentia fratrum, non ſuffragaretur pro illa confeſsione, & ita prohibet ne fratres prædicent oppoſitum, ſequutus meo iudi
28 cio Martini decretum in extrauaganti illa citata. Quantùm verò durauerit obſeruatio huius decreti, modò enim vt dicemus non obſeruatur, inuenire non potui, quid ergo modò obſeruandum ſit videamus.

Priuilegia cõceſſa mẽdicantibus à tempore Alexandri quarti. Sotus. Alexand. Bonauent.

Quare notandum eſt, vt docet Sotus d. 18. q. 4. art. 3. à tempore Alexandri 4. conceſſum fuiſſe huiuſmodi priuilegium mẽdicantibus, & confirmatum per Vrbanum 4. deinde per Clementem 4. ſed quomodò illud priuilegium cõceſſum eſſet, & ſub qua forma non vidi, nec docet Sotus, nec alius quem ego legerim ſolus Alexand. 4. p. q. 19. memb. 1. art. 3. ad primum, & Bonauent. in 4. d. 17. 3. p. diſtin. art. 1. q. 2. in corpore, & ad 1. & 4. docent, confeſſos fratribus mendicantibus ex priuilegio conceſſo teneri iterum confiteri, non eadem peccata, ſed alia tempore paſchatis, aut vt ipſi dicunt ſemel in anno, non quia dicant eſſe priuilegium ita conceſſum expreſſè, ſed quia illud conceſſum fuit non ſimpliciter, ſed vt ipſi inquiunt in caſu ſcilicet venientibus ad audiendas conciones fratrum, ex quo inquiunt, non tolli obligationem confitendi ſemel in anno: priuilegium hoc aliorum eſſe non potuit, quã eorum Pontificum, quos diximus. Deinde Ricardus in 4. diſtin. 17. artic. 3. quæſt. 2. docet, conceſſum fuiſſe nouiſsimè ſuo tempore fratribus, & minoribus, & prædicatoribus, & Auguſtinis priuilegium audiendi confeſsiones, ita tamen vt confeſsi fratribus teneantur confiteri iterum proprio Sacerdoti ſemel ſaltem in anno, non quidem eadem peccata, vt initio quæſtionis notauit Ricardus, ſed alia ſi habeant, cuius autem fuerit hoc priuilegium non docet, ſed credo non fuiſſe Martini 5. quãuis ſit omnino idem: quia Ricardus floruit ſub Nicolao 4. Papa, qui præceſsit Martini num ſpatio 17. Pontificum. 29

Ricardus.

Poſt hæc eſt priuilegium ampliſsimũ à Bonifacio 8. in extrauaganti *Super cathedram* de ſepulturis: decernit vt electi fratres à ſuis prælatis idonei non ad vnã prouinciam, ſed ciuitatem tantùm (intelligit verò nomine ciuitatis diœceſim) proponãtur Epiſcopo, quòd ſi ille renuerit confitẽdi licentiam concedere, ipſe Pontifex immediatè concedit licentiam, & iuriſdictionem: vbi duo notat Sotus, & benè d. 18. q. 4. art. 3. præſentationem ad Generales, vel Prouinciales pertinere, ſed ad inferiores Prælatos ex commiſſione Prouincialiũ. Secundò quòd tunc examen non fiebat ab Epiſcopo, quia ei iam idonei præſentabãtur, ſolùm licentia ab illo expectabatur, modò verò ex Concilio, vt dicemus, ordinarius examinat. Secundò ſubdit hanc licentiam non concedi ad caſus reſeruatos, ſed vt eadẽ ſit illis fratribus facultas, quæ eſt Parochis. Vnde conſtat quam falſa ſit ſententia Silueſtri *Confeſſio*, 2. q. 5. aſſerentis in ea conceſsione facta fratribus in locis citatis, concedi etiam abſolutionis facultatem à caſibus reſeruatis, cum expreſſè in illa extrauaganti Bonifacius oppoſitum decernat. Vnde ſententiam Silueſtri impugnat Sotus d. 18. q. 4. ar. 3. per alia tamen priuilegia credo conceſſam eſſe hanc facultatem abſoluendi ab omnibus reſeruatis, etiam Pontifici niſi in bulla Cœnæ, vt conceſſum eſt noſtrę Societati per Paulum 3. vbi ſuprà, in quo priuilegio alij mẽdicantes communicant. 30

Bonifac. 8.

Probatur doctrina Soti circa Bonifacij, & Benedicti priuilegia.

Benedictus.

Deinde Benedictus 11. in extrauagãti *Inter cunctas* de priuilegijs ampliorem cõtulit hanc poteſtatem, vt neque preſentatio fieret fratrum Epiſcopo, nec ab illo licẽtia peteretur in particulari fratres præſentando, aut coram ipſo ſiſtendo, nec numerum exprimendo petant, ſed tantùm ſcriptis licẽciam in genere petẽdo. Poſteà verò

31 verò per Clementinam *Dudum* de ſepulturis approbante toto Concilio Viennẽſi confirmata fuit conſtitutio Bonifacij, & derogatum fuit conſtitutioni Benedicti, quoad præſentationẽ, & huic decreto ſtatur modò inquit Sotus in eo articulo.

Ioann. 22. Poſt hæc ſequuta fuit cõſtitutio Ioan. 22. in qua decernitur contra Ioan. de Poliaco, non teneri Pœnitentes illa peccata iterum confiteri, quod decretum fuerat à Bonifacio loco citato. Imò verò declarauit Bonifacius confeſsionem fratribus factam ſufficere, vt Sacerdotes illis confeſsis adminiſtrent Euchariſtiæ ſacramentum, & extremæ vnctionis, & vt teneantur adminiſtrare. Ex quo decernit, vt neque ad communionẽ paſchatis, aut articuli mortis teneãtur cũ proprijs confiteri, ſed tunc ſatisfieri præcepto, ſi eo tempore confeſſi fratribus recipiãt Euchariſtiam tempore paſchatis, quod hodie obſeruatur, vt infrà dicemus.

Martin. 5. Sixtus 4. Cum tamen poſteà ſucceſſerit Martinus 5. & Sixtus 4. videtur introductũ fuiſſe, quod docuit Ricardus ſuo tempore ſtatutũ fuiſſe, vt confeſsio tempore paſchatis non fieret fratribus ex illa generali cõceſsione, & priuilegio, quod quanto tempore durauerit, non potui, vt dixi intelligere. Neque ex Bonau. & Alexan. colligitur an conceſſum fuerit ſuo tempore priuilegium ita limitatum. Si autem conceſſum fuit abſolutè, etiam ſolùm venientibus ad conciones, vt ipſi docent, exiſtimo ſatis fuiſſe, vt etiam tempore paſchatis cõfiteri poſſent fratribus, & communicare in propria Parochia, nec tenerentur pœnitentes illam confeſsionem proprio Sacerdoti facere.

32 *Priuilegiũ Societatis Ieſu conceſſum à Paulo 3.* Quidquid ſit, modò abſolutè vtimur omnes mendicãtes, & omnes religioſi priuilegio adminiſtrandi ſacramenta quocũque tempore, in noſtris Eccleſijs, & noſtrę Societati conceſsit Paulus 3. excepto præcepto communionis in paſchate, & articulo mortis, niſi & neceſsitas vrgeret, abſq; vlla licẽtia Parochorum, & ita confeſſum noſtris, etiam tempore paſchatis, aut fratribus ſatisfacere communicando illo tẽpore in ſua Parochia, aut obtinendo licentiam à Parocho, vel Epiſcopo, & ita Martini conſtitutio locũ non habet hodie, ſolummodò hodie poſt Concil. Trident. neceſſaria eſt approbatio ab Epiſcopo, & Ordinario, nec aliter conceditur iuriſdictio ad abſoluendum, in quo obſeruatur 33 ſtatutum Bonifacij, ſtrictiori tamẽ ratione. De hoc verò examine, & approbatione dicemus infrà ſequẽti articulo. Duob⁹ ſequentibus articulis duo ſuperſunt tractanda de ſcientia, & officio Sacerdotis, qualem ſe gerere debeat in cõfeſsionibus audiendis. Secundò ad quod ſecretum teneatur audita iam confeſsione.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Sacerdos vt confeſsionem audire, & abſoluere poſsit debeat eſſe idoneus?

IN hoc articulo de ſcientia, & approbatione Sacerdotis ad audiendas confeſsiones diſputandum eſt primò, deindè qualiter debeat ſe gerere in confeſsionibus audiendis.

DVBIVM PRIMVM.

Quanta debeat eſſe Sacerdotis ſcientia, vt ſit idòneus Confeſſarius?

DE hac re diſputat Sotus d. 18. q 4. artic. 3. in finem, Petrus de Soto lect. 6. de cõfeſsione, Antonin. 3. p. tit. 17. cap. 16. §. 1. & 2. Nauarr. de pœniten. d. 6. c. 1. §. *Caueat*, num. 21. & in ſumma cap. 4. nu. 8. & 9. Silueſter *Confeſſor*, 3. in principio, & q. 9. Caiet. in ſumma, verbo *Confeſſori neceſſaria* in ſua ſumma. Primò ergo requiritur ſciat diſtinguere inter veniale, & mortale ex genere, & circũſtantijs, cum hęc ſit materia huius ſacramenti, ſed non requiritur ferat iudicium in particulari, an in tali peccato pœnitẽs mortaliter peccauerit, vel venialiter, aut excuſatus ignorantia, aut inaduertentia, aut alia cauſa, aut ratione quantitatis, vt in furto cum etiam doctiſsimi in hoc ferre non poſsint ita facilè, & ſemper iudicium, ſatis eſt audiant peccatum licèt non poſsint ita determinatum ferre iudicium. Sic etiam & circũſtantias debet cognoſcere, ſed quæ cõmuniter vt tales cognoſcũtur, ſunt enim multæ ſubtiles, quæ doctioribus tantùm notæ ſunt. Neque verum exiſtimo quod docet Antonin. Cõfeſſarium cognoſcere debere omnia peccata, quæ iure poſitiuo peccata ſunt, quia ſunt innumera, quæ lege humana ſunt peccata, quorum omniũ eſt moraliter impoſ- 1

Dom. Sotus Pet. de Soto Antoninus Nauarrus. Silueſter. Caietanus.

Quid primò requiratur?

ſibilis

ſibilis cognitio, ſatis eſt cognoſcat conſtitutiones Synodales, & quæ communiter nota ſunt, tam iure naturali, quàm poſitiuo. Secundò debet cognoſcere excommunicationes, & caſus reſeruatos, ita vt ſaltē circa illos dubitet, vt ſuſpendens abſolutionē, id examinet, à qua obligatione maximè liberantur, qui pleniorem habent facultatem abſoluendi, vt mendicantes, & Societatis Ieſu, & alij religioſi, vt colligitur ex Caietano, & qui ex priuilegio bullæ Cruciatæ audiunt confeſsiones. Tertiò obligationem reſtitutionis. Sed in ijs omnibus non eſt neceſſarium, vt docent Doctores ſtatim in promptu notitiam habere, ſed ſatis eſt de illis dubitare poſſe, vt ſtudio maiori, & diligētia feratur iudiciū, aut doctiorum adiutorio, aut proprio labore.

Secundò.

Tertiò.

An teneatur ſcire caſus irregularitatis. Caiet. Nauarr.

Sed dubium eſt, vtrùm ſcire teneatur caſus irregularitatis, vel in illis dubitare. Caiet. exiſtimat nō eſſe neceſſarium; quia abſolutio conferri poteſt exiſtenti in irregularitate. Nauarr. cap. 8. inquit, & meliùs meo iudicio, quòd ſi confiteri debet clericos, oportet cognoſcat irregularitates, aut de illis dubitare, vt admoneat ipſos clericos, quinam actus eis prohibeātur, ſed hoc intelligendum eſt, niſi peritia clerici qui confitetur ſuppleret hūc defectum, quod fieri poteſt vt infrà dicemus. Deinde dubium eſt, vtrùm ſuppleri poſsit ignorantia Confeſſarij ſi priùs faciat, vt pœnitens in difficilioribus cōſulat peritiores. Caiet. exiſtimat ſuppleri poſſe defectum ſciētiæ in Sacerdote, ſed Nauarr. non admittit doctrinam hanc in cap. 1. de pœniten, d. 6. §. *Caueat*, num. 27. ſaltem in Confeſſario, qui toti Parochiæ præficeretur, quia hoc eſſet nimis moleſtum pœnitentibus, ſi cogerētur priùs adire alium, & enarrare illi peccata, deinde Confeſſarium, & ei confiteri, vt abſoluatur, verumtamē nec Caiet. ita intelligit, vt præfici poſsit Parochiæ qui ſimili indigeret adiutorio, vnde examinatores, & qui generalem licentiam conferunt nūquam debent approbare, niſi eū, qui per ſe ſufficiens eſt, vt dubitare ſaltem poſsit, & conſilio aliorum iuuari, non verò talem, qui indigeret, vt priùs pœnitens adiret peritiorem, & ab illo examinaretur cauſa illius, ſed quòd in caſu particulari iuuari poſsit docet Caiet qui aliàs ſufficiens non eſſet, vt ſi aliquis videret pœnitētem nimis irretitum in quibuſdam peccatorū

An ſuppleri poſsit ei⁹ ſcientia.

generibus, nec vellet illius excipere cōfeſſionem, ſi pœnitens vellet, poſſet primò adire peritiorem ex cuius conſilio iam pœnitens poſſet ab alio abſolui. Similiter cōcedit Nauarr. in ſumma, & Antonin. & Caiet, quòd poſſet Sacerdos aliàs non ſufficiens ad audiendam alicuius pœnitentis confeſsionem, illam audire, & pœnitentē abſoluere, quādo ipſe pœnitens eſſet adeò doctus, vt Confeſſarij imperitiam ſuppleret. Sed quamuis hoc verum ſit, nemo exponi debet, aut approbari, qui per ſe ſaltē dubitare non poſsit, vt ſuprà diximus, vt ita poſteà doctiores conſulens de pœnitētis cauſa iudicare poſsit.

4

Deinde dubium eſt, vtrùm maior debeat eſſe ſcientia in eo, qui propria voluntate officium aſſumit Confeſſarij, quàm in eo, qui à ſuperiori ex obedientia exponitur, Antonin. enim loco citato ex ſententia quorūdam exiſtimat, maiorem debere habere ſcientiam qui propria voluntate, quàm qui ex obedientia miniſterium hoc ſuſcipit, pro qua ſententia refert Paludan. & Durand. ordinis minorum. Sed meritò hæc ſententia impugnatur à Nauarr. in ſumma numer. illo 9. vt nihil amplius vnus, quàm alius ſcire teneatur, & quiſq; nihil aliud ſcire tenetur, quàm quæ dicta ſunt, & eo modo, vt diximus: hoc tantùm diſcriminis eſt, vt inquit Nauarr. quòd qui de ſua ſufficientia aliàs timidus eſſet, nec auderet ſe ingerere in hoc miniſterium excuſatur autoritate ſuperioris, dum iudicio illius credit potiùs quā proprio ſe ſufficientem eſſe præmiſſo examine ſufficiēti, quod in omnibus qui ab Ordinario examinantur crediderim locum habere, cum enim ab Ordinario examinantur, etiamſi non cogantur ad hoc miniſterium, ſecuri redduntur quòd ſufficiētes ſint ad tale miniſterium, & iudicio Ordinarij timorem poteſt quiſque deponere, quando videt in examine non leuiter, neque ex paſsione examinatorem ſe gerere. Tandem notandum aliquando poſſe eſſe ſufficientem ſcientiam in aliquo ad audiendas confeſsiones in aliqua Parochia, vel oppido, non in alio, aut quoddam genus perſonarum, non omnes, nec in omnibus locis, & hæc de primo dubio circa primum.

An maior debeat eſſe ſcientia ei⁹ qui ſua voluntate, quā qui ex obedientia ſe exponit.

5

DVBIVM II.

Vtrùm cõfeſſio facta ignoranti ſit iteranda, & irrita?

1 *Silueſter. Ricard. Corduba. Adrian. Gabriel. Nauarr.*

REſpondet Silueſter verbo *Confeſſio*, 1.q.3. parti.3. Ricardus d. 17.art.2.q.8.ad primum, Corduba in ſumma q. 9. Adrian. in 4. q.4.de confeſsione circa finem, Medin.C. *De confeſsione iteranda ob defectum Confeſſoris*, Gabr.d.17.q.1.art.3.dub.2.Nauarr. in ſumma cap.9.num.12.nullam eſſe confeſſionem factam ignoranti, & ita iterãdam, idem docet Caiet.in ſumma, verbo *Confeſſio*, hoc autem intelligendum eſt de eo Sacerdote, qui ita ignorans eſſet, vt peccata, quæ communiter cognoſcuntur, ille non cognoſceret ſicut ſuprà dictum eſt, ſecus ſi nõ ita benè diſtinxiſſet aliquas circumſtantias in peccato, quod pœnitens confitetur, ſed & hoc quod ita docet Corduba intelligendũ eſt quod neſciſſet diſtinguere circumſtantias, quæ communiter ſciri debent, & ratio eſt, quia confeſsio cum ſit actus iudicialis, vt optimè inquit Silueſter debet eſſe ex parte pœnitentis reuelatio, & ex parte Confeſſarij cognitio, vnde fit contra ſubſtantiam illius ſi Sacerdos ignoret, aut neſciat iudicare de cauſa: quale enim iudiciũ erit ſi Sacerdos quod iudicare debet ignoret.

Caiet.

2 *Limitatur doctrina tradita.*

Subdit tamen Silueſter quòd confeſsio huiuſmodi facta in extrema neceſsitate etiam ignorãtiſsimo Sacerdoti conferret gratiam, & eſſet verum ſacramentum, ſed poſteà elapſo periculo neceſſariò iteranda: vnde aliqui idem docent quando aliquis bona fide confiteretur ignoranti Sacerdoti, extra illud periculum. Hæc tamẽ duo in primis malè cohærent eſſe verum ſacramentum, & validam confeſsionem, & iterandam, cum nullus teneatur peccata legitimè confeſſa, iterum confiteri, maximè quando ei non imponitur ab alio noua obligatio, vt ſuprà explicauimus, ſed ſolùm attendimus inſtitutionem ſacramẽti. Prætereà opinio hæc falſa eſt, quia in extrema neceſsitate nõ variantur ea, quæ ſunt de eſſentia ſacramenti; & quæ requiruntur ex parte miniſtri, ita ſunt tunc neceſſaria ſicut extra illum articulum, quod ſimiliter verum eſt quando confeſsio fieret bona fide. Neque enim bona fides ampliùs efficere poteſt quam à culpa excuſare noua pœnitentem accedẽtem ad Sacerdotem ignorantem. 3

In quo caſu vera ſit ſententia Silueſtri.

Nihilominùs ſententiã Silueſtri in extrema neceſsitate ita cenſerem veram, ſi tamen Sacerdos nõ eſſet prorſus ignarus, ſed aliqua peccata etiam communia ignoraret, alia verò benè diſtingueret, ſi tamen alius non eſſet Sacerdos, hic enim locũ haberet ratio ne fieret integra confeſsio, aut licèt ex parte pœnitẽtis fieret, ſi ex parte Sacerdotis non integrè iudicaretur valida eſſet, ſicut enim neceſsitas excuſat pœnitentem ab integra confeſsione ex parte ipſius, ſic neceſsitas ex parte Sacerdotis, & hæc eſſe poteſt ignorãtia, vt diximus. Sed tunc nõ eſſet repetenda cõfeſsio omnino, ſed tantùm ex ea parte, qua non fuit integra ex parte Sacerdotis, quia cætera peccata verè confeſſa fuerunt: extra illum verò caſum, etiam ſi alius non ſit, non poteſt fieri Sacerdoti ita ignoranti confeſsio, cuius tamen oppoſitũ inſinuare videtur Silueſter, & ratio huius colligitur apertè ex dictis.

Obiectio.

Sed dicet aliquis ſicut in extrema neceſsitate non poſſet fieri abſolutio ſi caſus eſſent reſeruati, quia Sacerdos non eſſet legitimus Iudex circa omnia, cum circa reſeruata non eſſet, ſic erit in caſu ignorantiæ, ſuprà enim conceſsimus ex conceſsione Eccleſiæ Sacerdotes habere in eo articulo poteſtatẽ circa caſus reſeruatos, vnde ſi de facto negaretur eſſet argumentum quod fecimus. Reſpondeo primò poſſet concedi, poſſe eandẽ eſſe rationem, & tũc ſatis eſſet circa alia habere iuriſdictionem, & ita ſimiliter ſatis eſſet eſſe venialia, vt ratione inſtantis neceſsitatis diuiſa abſolutio effectum haberet circa omnia conſequenter. Et ſi dicas ad quid ergo deſeruit accipere iuriſdictionem? Reſpõdeo vt illa peccata iterum non confiteatur pœnitens, quæ tamẽ teneretur confiteri ſi nõ haberet iuriſdictionem. Sed cõtra eſt, quia cum illa explicata eſſent in confeſsione, & abſolutè ſecundum noſtram ſententiã, iam abſoluta eſſent directè, & explicitè iudicata, quia ad nihil aliud tenemur iure cõfeſsionis, quam ſemel iudicari à Sacerdote legitimè, ſi autem hic Sacerdos legitimè abſoluit, iam vltimò iudicata fuerunt illa peccata, vnde nihil videretur prodeſſe quod conceſsit Eccleſia in articulo mortis omnibus Sacerdotibus, & ideò cũ diximus iuriſdictionem ab Eccleſia concedi etiam 4

Diſſoluitur

in

5 in articulo mortis ſuprà quæſt. 91. art. 3. reſpondendum eſt, in eo caſu nõ poſſe abſolui à Sacerdote illum qui haberet caſus reſeruatos, & eſt diuerſa ratio, & de Sacerdote ignorante, quia propter caſus reſeruatos Sacerdos ille caret iuriſdictione omnino in pœnitentem, cum enim nõ habeat in illa peccata, cenſetur non habere tunc ſuprà pœnitentem vllo modo, ſed ignorans eam habet, ita enim ſupponimus, & de ignorante qui habeat iuriſdictionem in articulo mortis, aut generali Eccleſiæ conceſsione, aut quia alias erat Parochus: quia propter ignorantiam ille non amittit iuriſdictionem, ſed ignorantia hoc tãtùm operatur, vt quando in confeſsione non benè iudicauerit de aliquo peccato, non ſit vera abſolutio non defectu ſubiectionis materiæ, ſed iudicij, & erroris Sacerdotis, quod iudicium meo iudicio ſuppletur in extrema neceſsitate, etiamſi de omnibus peccatis non ſit quale eſſe debet, quia ratione vrgente dimidiari potuit ex parte Confeſſarij ſicut ex parte pœnitentis, & ita ille poteſt abſoluere etiãſi videat ſe non poſſe de omnibus ita iudicare, vt opus erat aliàs. Et hæc de ſcientia, De probitate verò, & prudentia Cõfeſſarij nihil dicendum eſt, quia ſatis cõſtat quãta debeat eſſe. Sed quia non ſufficit peritia, & probitas in Confeſſario niſi accedat Epiſcopi approbatio poſt Concil. Trident. ideò de hac approbatione dicamus.

DVBIVM III.

Vtrùm ſit neceſſaria ad audiẽdas cõfeſſiones omnium, etiam Sacerdotum, approbatio quam requirit Concilium Tridentinũ?

1 *Vt quis iudicetur idoneus neceſſaria eſt approbatio quam petit Concilium.*

IN hoc dubio ſupponendũ eſt ita eſſe neceſſariam approbationẽ, quam poſtulat Concilium, vt aliàs idoneus nõ iudicetur, nec habens iuriſdictionem, vt ferre poſsit ſentẽtiam validã abſolutionis quantũcumq; ille doctus ſit, & gradũ Doctoratus in vniuerſitate receperit, quia vniuerſaliter ita poſtulatur approbatio Ordinarij in Conc. Trid. vnde non exiſtimo verum quod docet Nauar. c. 27. in ſumm. n. 265. religioſum idoneum cenſeri ſi præſentatus à Prælato, ab Epiſcopo non approbetur, ſine iuſta tamen cauſa, quaſi obſeruari debeat antiquum ius, cui in hoc caſu exiſtimat non eſſe derogatum à Concilio, & ita obſeruandam eſſe Clementinam *Dudum* de ſepulturis in hoc caſu. Sed exiſtimo Concilium voluiſſe in omni cuctu eſſe neceſſariam Epiſcopi approbationẽ, nec iudicio Prælati religioſi relinqui, an iuſtè, vel iniuſtè ille reprobet præſentatũ. Imò eſt alia ratio illius Clementinæ, quia ibi Epiſcopus non tantùm concedebat approbationem, ſed iuriſdictionem, imò tũc non requirebatur approbatio ſicut modò ab Epiſcopo, quia tunc etiam Sacerdoti non approbato, Parochus committere poterat aliquos pœnitentes quos vellet, tunc ergo præſentatio fiebat Epiſcopo, vt ille concederet iuriſdictionem, quã Parochi concedere poterant ſine examine Epiſcopi, & Epiſcopus concedebat ſine dependentia à Parocho, aut ſi Epiſcopus denegabat, Pontifex ipſo facto concedebat. Per Concilium autem Tridentinũ introductum fuit examen, & approbatio, non verò quòd ab Epiſcopo acciperent iuriſdictionem, quia & modò habent eam religioſi à Pontifice immediatè per priuilegia particularia, vel cõmunicationem eum alijs: introduxit ergo Concilium examen vniuerſaliter, & approbationẽ, quæ etiam tempore Clementinæ non erat neceſſaria, & ita non reuocauit ſtatutum in Clementina, ſed addidit quod, diximus, quod etiam quoad iuriſdictionem erat ampliatum per priuilegia particularia religionum quoad iurisdictionem. Vnde falſum eſt, quod docuit Nauarrus, & ſuprà retulimus, quia non eſſet reuocata Clementina, nos enim contendimus non eſſe reuocatam, ſed additum fuiſſe examen, quod tunc non erat neceſſarium; & ita omnes religioſi qui priuilegio gaudent tenentur hanc habere approbationem ab Ordinario, & quando committitur ex priuilegio pœnitentibus eligere ſibi Sacerdotem, etiamſi mentio non fiat huius decreti, intelligitur Sacerdos approbatus.

2

3

Ad dubium ergo reſpondeo, neceſſariam eſſe approbationem Sacerdotis ſiue ſecularis ille ſit, ſiue regularis ad audiendas confeſsiones ſecularium etiam Sacerdotum, aut habere beneficium Parochiale, hoc enim ipſo approbatus eſt Sacerdos, ita definitur in Concilio loco citato, & quamuis ſemper conferatur hoc beneficium præmiſſo examine, tamen ſi aliquando conferretur ſine illo, eo ipſo conferetur approbationẽ habere, vel ab Ordi-

Ad audiẽdas confeſsiones etiam Sacerdotũ ſecularium neceſſaria eſt approbatio.

Vel beneficium Parochiale.

natio

4. nario, qui confert beneficium, vel à Pontifice si conferret etiam sine examine, sicut etiam reliqui qui approbãtur, sine examine approbari posſũt, loco enim citato Cõcilij non requiritur examen, sed tantùm si visum fuerit Episcopo.

Doctrina Nauarri nõdã de regularibus.

Circa quod decretum optimè aduertit Nauarrus in summa cap. 4. nu. 7. ex verbis Concilij colligi necessariam esse approbationem tantùm Sacerdotis siue fuerit secularis, siue regularis ad audiendas confessiones solùm secularium siue Sacerdotũ, siue laicorum, sic enim expressè habetur in Concilio: vnde colligit religiosos qui ante Concilium poterant ex suis priuilegijs eligere Cõfessorem quẽ vellent, posse eligere etiam secularem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, cum in Concilio non videatur cõtra hoc aliquid statutum, & eadem ratione regulares possunt eligere sibi Confessarium regularem
5 non approbatum, sed aliàs non prohibitum: vnde cum vniuersaliter regulares nõ possint eligere alium Cõfessarium quam designatum à superiori, vel ex commissione illius alium, possunt confiteri cum Sacerdote electo à superiori, & non approbato ab Ordinario, nec postulata ad hoc licentia ab Ordinario, quia nec antiquo iure illud requirebatur, solùm enim licentia petebatur, vt regulares audirent confessiones secularium. Sic etiam quando alicui regulari à superiori concederetur licentia eligendi sibi quem vellet, vt in itinere, posset illam concedere eligendi non approbatum ab Ordinario, aliàs idoneum, sed si vniuersaliter concederetur, intelligeretur meo iudicio licentia generalis sicut suprà diximus articulo præcedenti dub. 5. obseruandum esse in generalibus licentijs ante Concilium cũ in hac re nihil innouauerit Concilium.

DVBIVM IIII.

Vtrùm ab vno Episcopo approbatus censeatur approbatur pro quacumq; diœcesi?

1 HOc maximè quæritur propter religiosos qui cum iurisdictionem non habeant ab Episcopo à quo approbantur, sed à Pontifice, ab Episcopo verò solam approbationem quod idonei sint, videntur sufficienter approbati ab vno Episcopo, vt in alijs omnibus diœcesibus audire possint confessiones. Sunt autem Recẽtiores Theologi, qui nostro tempore doceant in religiosis (nescio an de laicis idẽ doceant) satis esse approbationẽ ab vno Episcopo, vt in alijs diœcesibus audire possint cõfessiones, saltem hoc concedunt quando pœnitẽtibus conceditur priuilegiũ in aliquo diplomate vt Cruciatæ in Regnis Hispaniæ eligẽdi Confessarium approbatum ab Ordinario, quia tũc revera diceretur approbatus ab Ordinario ille, & in bullis similiter cõceditur sub hac forma, vt eligatur Sacerdos approbat⁹ ab Episcopo vel Ordinario.

Affirmatiuam partẽ tuentur Recentiores Theologi nonnulli.

Existimo tamẽ sententiam hanc nullo niti fundamento, & primò si loquamur de iure, secluso illo priuilegio quod dicebamus pœnitentibus conferri, existimo necessarium esse Sacerdotem approbatum esse ab Episcopo, vt in eius diœcesi audire possit ex commissione, & priuilegio confessiones iuxta formam Concilij, neque approbatum in vna diœcesi ab vno Episcopo esse approbatũ in alia, quod in praxi ab omnibus obseruari video, quia in Cõ
2 cilio notanter dicitur nullũ posse audire cõfessiones, nisi aut habentẽ beneficiũ Parochiale, aut per examen ab Episcopis, aut aliàs ab ipsis iudicetur idoneus, non dixit ab vno Episcopo, quasi vnius sufficiat approbatio, sed ab Episcopis, quasi ab vno quoq; Episcopo in sua diœcesi debeat approbari: & eodẽ modo in illa extrauagãti *Super cathedrã* de sepulturis decreuit Bonifacius erga fratres mendicantes, vt scilicet præsentati à suis Prælatis vt idonei licẽtiã obtinerẽt ab Episcopo, & non ad vnã prouinciam præsentarẽtur, sed ad vnã ciuitatem, hoc est diœcesim, vt ita necessaria esset licentia cuiuscũq; Episcopi in sua diœcesi, quod rationi maximè cõgruit, nec ab hoc voluit Concilij discedere, aliàs vnius Episcopi approbatio sufficeret pro omnibus diœcesibus mũdi, quod satis cõstat absurdũ esse. Secundò, si loquamur etiã seclu so priuilegio existimo ex Cõcilio apertè reputari idoneũ ipso iure quicũq; Parochiale habet beneficium, vt non tãtùm in sua diœcesi, sed in alia audire possit cõfessiones, iurisdictione tamen sibi commissa, quam tamen iure ipse habet solùm in sua Parochia, nec indiget extra suam diœcesim approbatione Episcopi illius diœcesis, vt censeatur idoneus, sed commissa sibi iurisdictione ab eo qui potest, vt à proprio Parocho existenti in alia

Nituntur debili fundamento.

Quid dicẽdum de iure?

Quid de eo qui beneficium habet Parochiale?

3 diœceſi, poteſt ille quemcumq; abſoluere, quia iam iure ipſo idoneus ſine alia Epiſcopi cuiuſcumque approbatione reputatur; ſic enim in Concilio, vt duo diuerſa, vnde aliquis cẽſeatur idoneus ponũtur, alterum habere Parochiale beneficium, alterum approbatum eſſe ab Epiſcopis.

Quid de priuilegio? Si verò loquamur conceſſo priuilegio, vt in bulla Cruciatæ eligendi idoneum approbatum ab Ordinario, eodem modo debet intelligi, vt ſit approbatus in ea diœceſi in qua virtute priuilegij eligitur, nec ſatis ſit eligere approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, clauſula enim illa, quæ in priuilegijs apponitur, eſt clauſula iuris communis in Concilio Tridentino. Verba autẽ in priuilegijs poſita quæ ſunt iuris communis, intelligenda ſunt vt in ipſo iure communi intelliguntur, ſi enim verba ipſius iuris eodem modo in priuilegio ponuntur, cur alio modo ſunt intelligenda? ſine priuilegio autem verba Concilij ita intelliguntur, vt in quacumq; diœceſi approbatio ſit neceſſaria ab Ordinario loci, ergo. Sed dices quid ergo præſtat priuilegium, ſiquidem cum licentia Ordinarij in ſua diœceſi licitum erat cuicumq; approbato confiteri, conſtat autem priuilegium indulgere velle aliquid in electione Confeſſarij, quod ſine priuilegio aliàs non liceret? Reſpondeo, quòd quãuis Epiſcopus in ſua diœceſi approbans Sacerdotem, ſi vellet, non tantùm poſſet ipſum vt idoneum exponere audiendis confeſsionibus, ſed etiam conſtituere ſuprà omnes oues ex commiſsione, ſicut enim Parochus Sacerdoti idoneo poſſet committere curam totius Parochiæ, & iuriſdictionis materiam aſsignare totam Parochiam, eſt enim eadem poteſtas Epiſcopi in totam diœceſim, quę Parochi in ſuam Parochiã, tamen approbatio Epiſcopi per examẽ, aut alio modo ſine beneficio Parochiali ad hoc tãtùm deſeruit, niſi aliud explicetur, vt ille Sacerdos idoneus ſit cui committi poſsit iuriſdictionis materia à quocumq; proprio Sacerdote, non verò vt actu habeat, vt iuriſdictionis ſuæ materiam totã diœceſim. Hoc verò conſtat primò ex eo quòd non eſt credendum vniuerſaliorem committi iuriſdictionis materiã priuato Sacerdoti, quam Parocho qui iure approbatus eſt, vt vbiq; poſsit audire confeſsiones, ſed extra Parochiam ex cõmiſsione noua proprij Sacerdotis. Secundò, quia in iure aliud eſt idoneum iudicari Sacerdotem, aliud eſt, iuriſdictionis ſuæ applicatã habere materiam, cum enim proprius cõmittere poſsit idoneo Sacerdoti curam ſuæ ouis, voluit meritò Cõcilium idoneũ nondum iudicari, qui non fuiſſet iudicio Epiſcopi approbatus, vt ei iuriſdictionis materia ex commiſsione applicetur, aliud ergo eſt, idoneũ iudicari, aliud iuriſdictionis commiſſam habere materiam: quando ergo in examine, aut approbatione Epiſcopi dicitur licentiam conferri generaliter, non eſt aliud quam idoneum iudicari, vt licitè eligi poſsit à quocumque proprio Sacerdote, & hæc eſt licentia, cum ergo in licentia nihil de iuriſdictione explicetur, & diuerſa ſint hæc duo, intelligendum eſt dari licentiam, vt diximus, nõ iuriſdictionis materiam.

Obiectio. 4

Solutio. 5

Hinc conſtat quid efficiat priuilegium quod iure communi non licebat, confertur enim ſingulis pœnitentibus facultas, vt eligere poſsint Confeſſarios, & eorum ſe ſubdere iuriſdictioni, quod anteà non licebat niſi ex cõmiſsione proprij Parochi, aut Epiſcopi, quæ cõmuniter à Parocho confertur, cũ non ſemper Epiſcopus prę-ſens ſit, ſed in tali priuilegio apponitur clauſula, vt approbatus eligatur, ſicut & Parochus non poterat eligere niſi approbatum, & in eo priuilegio confertur eadẽ facultas pœnitenti ex commiſsione quæ ordinaria poteſtate cõueniebat Parocho. E contrario ſimiliter fratribus priuilegiatis, & religioſis conceditur iuriſdictionis vniuerſalis materia, in quacumq; diœceſi à Pontifice immediatè, ea tamen lege, vt idonei priùs reperiantur non à ſuis Prælatis, ſed ab Ordinario, vnde nec Ordinarius, nec Parochus cõferunt iuriſdictionis materiam. 6

Quid conferatur per priuilegia?

DVBIVM V.

Vtrùm conceſſa ſemel approbatione ab Ordinario loci poſsit reuocari, ne poſsit amplius ille Sacerdos idoneus iudicari?

NEminem inueni antiquorum ſcriptorum qui de hac re diſputaret, ſolus Nauarr. in cap. 27. ſummæ num. 226. docet ſemel præſentatum, & admiſſum (loquitur verò de religioſis) nõ indigere noua præſentatione, audiui tamen ab aliquibus poſſe illam reuocari, non tãtùm ecularibus, ſed etiam 1

Respondendum cũ distinctione, & primò de habente beneficiũ Parochiale.

etiam religiosis. Verumtamen existimo distinctione opus esse, si enim sermo sit de secularibus Sacerdotibus habẽtibus beneficium Parochiale, non dubito nõ posse ab Ordinario reuocari eorum approbationem, quia eam habent à iure, posset tamẽ propter ignorantiam, aut propter delicta suspẽdi ab officio, aut ei coadiutor aliquis designari, vt satis constat, sed alio modo non potest ipsum impedire ab officio cũ ei iurisdictio competat, & approbatio de iure. De secularibus verò non habentibus

2 beneficium Parochiale, non dubito eorum approbationem permanere mortuo etiã Episcopo, ita tamen conceditur secularibus, vt ab ipsomet concedente possit reuocari ad nutũ, vel ab illius successore, cum enim secularibus ab Episcopo non tantũ concedatur approbatio, sed etiam cõferri possit iurisdictio, & impediri illis possit iurisdictio collata ex cõmissione Parochorũ, non dubium quin semel ab Episcopo approbato vt idoneo, qui posset eligi à Parocho, possit ab eodem Episcopo reuocari licentia, & impediri ne cõferatur illi iurisdictionis materia.

Sacerdotes seculares nõ Parochi.

Sed si loquamur de religiosis aliter dicẽdum est, circa quos primò video statutũ in extrauaganti *Inter cunctas* de priuilegijs, quæ obseruabatur ante decretũ Concilij, licentiã cõcessam ab Ordinarijs religiosis, non finiri morte ipsius concedentis, quod

Religiosi.

3 nullo iure reuocatum video, imò etiam, vt dixi credo verum esse in laicis, & secularibus Sacerdotibus. Secundò Pius 5. anno Domini 1571. inter multa quæ decreuit circa regulares, statuit non tantùm examinandos, & approbandos esse ab Episcopo iuxta decretũ Cõcilij, sed quòd approbatio facta à prædecessore reuocari posset per successorẽ, nõ tamẽ approbatio ab Episcopo facta, ab ipso posset reuocari, hunc tamẽ motum propriũ quòd multa etiã cõtineret alia ex quibus lites oriebãtur inter ipsos religiosos, & Ordinarios, Gregorius 13. anno 1. Põtificatus reuocauit, & ad formam iuris cõmunis, & Concil. Trid. reduxit. Hunc motũ Gregorij refert Nauar. in summa Latina in fine: sed secundum ius cõmune existimo non esse necessariam in religiosis plusquàm vnicã approbationẽ in quacũq; diœcesi, & ita memini me legisse in originali bullæ Cruciatæ cõcessæ Regnis Hispaniæ, concedi priuilegium suscipiẽti, eligendi Confessariũ quem velit ex approbatis secularẽ, aut religiosum, & de 4 religiosis inquit salem semel approbatũ, in quo existimo noluisse Põtificem nouũ inducere priuilegiũ circa approbationẽ, sed quod iure communi licitũ erat, aut statutum circa approbationẽ, illud in priuilegio expressit obseruandũ. Et ratio est quoniam cum Episcopus semel approbauerit religiosum, iã ille iure censetur idoneus, & ipsi ab Episcopo iurisdictio impediri non potest, vnde nec reuocari approbatio.

Quid debeat considerari in approbatione?

Sed aduertendum est approbationem ab Episcopo ita fieri debere non tantùm considerata scientia, & peritia Sacerdotis, sed etiam ætate, & moribus; vnde licitè fieri potest ab Episcopo vt aliquẽ approbet ad tale genus personarũ, alium verò non, alium ad vnam Parochiam, non ad aliam, & hæc de scientia, & alijs requisitis, vt Sacerdos sit idoneus Confessarius, & de primo quod in hoc articulo proposuimus. Existimarem etiam consequẽter quòd saltem ob aliquam rationabilissimam causam posset Episcopus reuocare approbationem, quod tamen diximus, intelligendum ita est, vt ad nutum id non possit facere, sicut in alijs secularibus Sacerdotibus ob rationem dictam, sic etiam quamuis si Episcopus denegaret approbationem religiosis in principio, factum teneret, ita vt non esset valida confessio eis facta, vt explicauimus, tamen non videretur iustè ab Episcopo negari quando sufficiens esset, & idoneus religiosus, etiam si ille non esset necessarius in sua diœcesi, quia quamuis in Clementina *Dudum* de sepulturis ita definiatur, vt Episcopus possit solùm eos approbare qui pro sua diœcesi sufficiunt, & alios possit reijcere, hoc intelligitur, quia ipse Episcopus tũc cõferebat nõ tantùm approbationem, sed etiã iurisdictionem, & sic liberum ita ei relinquebatur, modò verò ferè omnes, aut omnes religiones habent iurisdictionẽ ab ipso summo Põtifice, Ordinarij verò approbatio solùm requiritur vt cõditio sub qua datur, vt scilicet examinetur eius sufficiẽtia, vnde iam videretur Episcopus facere iniuriã aliquã si nollet approbare vt idoneũ qui est idoneus, sic enim quodãmodò impedit ne vtatur iurisdictione, quam habet à Pontifice sine causa, quamuis & hoc non videatur adeò certum, quia posset dicere aliquis illis datam esse iurisdictionem à Pontifice depẽdenter ab approbatione

5

Epiſcopi, quæ eſſe debet pro nutu Epiſcopi, hoc tamen certum ſit vt ſuprà dicebamus, ſi ille non approbauerit, factum tenere vt probatum eſt.

DVBIVM VI.

An Parochus teneatur audire ſubditũ quoties ille voluerit confiteri?

1 CIrca ſecundum quod propoſuimus qualiter ſe debeat Confeſſarius gerere in confeſsionibus, modo inquirimus, vtrùm teneatur Confeſſarius pœnitentis confeſsionem audire quoties ille voluerit etiam ex deuotione confiteri, & dubiũ non eſt de alio Confeſſario, quam de Parocho cui immediatè incumbit hæc cura confeſsiones audiendi.

Prima opinio. Prima opinio eſt aſſerẽtium tãtũ teneri Parochũ audire confeſsiones ſubditorum quando eis imminet præceptũ, vt in ægritudine, aut ſemel in anno: ita docent Ricard. diſtinct. 18. artic. 2. quæſt. 3. Silueſt. *Confeſſor*, 1. quæſt. 18. Medina. C. de confeſsione, quæſt. *De confeſsione per Curatum audienda quoties ſubditus confiteri velit.* Ratio huius eſt, quia aut tenetur Parochus audire confeſsiones obligatione tantùm charitatis, aut ex officio, nõ primum, quia teneretur etiam audire aliorum confeſsio-
2 nes, qui non ſunt ipſius ſubditi; nec ratione officij; quia officium hoc tantùm videtur ad onera, quæ ei à iure, vel à ſuperiori iniunguntur, ſed nec ius, nec ſuperior iniungit aliud, quàm adminiſtrare ſubditis ſacramenta tempora neceſsitatis, quod eſt quando ipſi recipere tenentur, ergo: & hoc intelligunt Doctores citati, etiamſi ſubditus confiteri velit mortalia poſt vltimam confeſsionem commiſſa, aut numquã confeſſa, quantò magis quãdo Confeſſarius ſciret ex more pœnitentem nolle confiteri niſi venialia, cur enim ad eorum confeſsionem audiendam obligari debet Sacerdos ſub mortali.

Ricardus. Siluester. Medina.

Secunda opinio verior. Adrianus. Nauarr. Sotus. Secunda opinio verior eſt Adriani q. 5. de confeſsione dub. 8. Soti diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 2. Nauarri in cap. *Placuit* de pœnitentia diſtin. 6. numer. 152. aſſerentium teneri Parochum ad audiendas confeſsiones ſubditorum quoties ipſi velint confiteri extra tempus neceſsitatis, & apertè conſtat, quia officiũ Parochi, eſt attendere profectui ſpirituali ſubditorum, 3 qui non mediocris eſt ex frequentia confeſsionum, & quamuis Parochus non teneatur ad hoc ita exhortari, vt alias res ſit mortalis, tamen tenetur neminem impedire à profectu ſpirituali non tantùm impedimentum apponendo, ſed etiam opem non negando, tenetur ergo non tantùm ex charitate, & miſericordia ſpirituali iuuare ſubditum, ſed ratione officij, cum ad hoc ei officium datum fuerit, vt bono ſpirituali ſubditorum proſpiciat.

Limitatur primò hæc ſententia. Hanc ſententiam credo limitandam eſſe. Primò quando tanta frequentia confeſsionis expediret ſaluti, & profectui ſpirituali ſubditi, ſunt enim qui ita frequenter cõfiteantur, vt omnino ſit inutile, quia & confeſsionis virtus contemnitur, imò & aliquando expedit conſcientiæ ſubditi ceſſare à confeſsione propter ſcrupulorum perturbationem; denique diligenter inſpiciendum eſt quid vnicuique pœnitenti conueniat. *Secundò.* Secundò limitanda eſt ſententia vt Parochus non teneatur, modò ſit alius cui poſsit committere confeſsionem illam, neque enim Parochus per ſe tenetur excipere omnium confeſsiones, nec quoties ſubditus velit, nec tempore adhuc præcepti. Sed non exiſtimo verum quod Doctores primæ ſententiæ 4 docent ſubditum poſſe eligere ſibi quem velit Confeſſarium poſtquàm à Parocho repulſam paſſus eſt, quia tunc tacita intelligitur ipſius licentia eligendi alium, hoc ergo falſum exiſtimo; quamuis enim ille malè facit nolendo confeſsiones audire; nec alteri licentiam conferendo, tamen ipſo facto non videtur concedere licẽtiam, vt alius eligi poſsit Confeſſarius, & ideò pœnitens qui ab eo audiri non poteſt, interrogare tenetur an velit ipſum alteri cõfiteri, nec propter tacitam illam quã præſumit licentiam Confeſſarium eligere. *Tertiò.* Tertiò aduertendum eſt, ſi tanta eſſet cõfeſsionum frequẽtia extra tempus etiam neceſsitatis, vt nimio oneri eſſet Parocho, non teneretur omnium audire, ſed vel alijs committere poſſet, vel ſi alius non eſſet, opus eſſet aut Epiſcopi, aut ipſius Parochi induſtria populo Confeſſarios aſsignare, qui excipere poſsint confeſsiones, & ex dictis diluitur ratio pro priori ſententia.

D V-

DVBIVM VII.

An & quando Confessarius teneatur pœnitentem examinare?

1 QVod in dubium vertitur est, vtrùm quando Confessarius videt pœnitentem diligẽter examinasse pẽccata, & illa confessum fuisse, quod ex ipsa confessione facilè conijcitur videat tamẽ ipsum obliuisci alicuius quod optimè nouit Confessarius, teneatur pœnitenti in memoriam illud reuocare, vt confiteatur. Ioann. Medina C. de confessio. quæst. *De confessione dimidiata iteranda*, docet non teneri Sacerdotẽ reuocare illud peccatum in mentem pœnitenti, nisi peccatum esset in damnum proximi. Primum probat, quia vel illud explicare est necessarium propter integritatem confessionis, vel propter veniã à Deo impetrandam, non primum quia ad integritatem necessariam, satis est si pœnitens diligentiam sufficientem adhibeat, nec culpa sua aliquod prætermittat peccatum, sed in eo casu ita contingit, ergo Confessarius non tenetur supplere aliquid examinis pœnitentis reducendo illi in mentem peccatum, quod prætermissum fuit, nec propter secundum, quia quando est sufficiens diligentia in examine, illud peccatum cum alijs consequenter remittetur. Secundum verò quãdo scilicet est in damnum proximi, &c. probat quia tenetur Confessarius curare vt resarciatur damnum proximi, ergo tenetur in mentem reuocare peccatum illud vt satisfiat proximo, & in hoc secundo non video posse esse controuersiam.

Prima sententia. Ioan. Med.

2 Secunda verò opinio est quam sequitur Canus 5. part. relectionis folio 99. §. *Secundò dico*, & Antonin. 3. part. titul. 7. cap. 20. §. 2. qui refert Gofredum quodlibet. 9. quòd in eo adhuc casu teneatur Sacerdos in memoriam reducere peccatum illud pœnitenti, quia quamuis pœnitens sine culpa illud peccatum omittat, & ex parte illius integra sit confessio, Sacerdos tamen non videtur agere fidelem Iudidem, qui cum posset facere vt omnis causa innotescat, non curat, ad quam rationem aliæ quas Canus multiplicat reducuntur. Certè non video ex hac ratione conuinci posse Medinæ sententiam, verumtamen probabilior hæc videtur cum facilè sit Sacerdoti instruere pœnitentem illius peccati, maximè quòd cũm euidenter constat Sacerdoti omisisse aliquod peccatum quod manifestũ erat, suspicari potuit non exactam fecisse, aut adhibuisse diligentiam in examine. Sed in hoc dubio vt videamus ad quid teneatur Confessarius in examine, aut interrogationibus faciendis pœnitenti, quædam mihi videtur addenda.

Secunda opinio. Canus. Antoninus

Primum est cum videt moraliter sufficientem adhibuisse diligentiam pœnitẽtem, quod conijci poterit ex statu personæ ex tempore post vltimam confessionem, ex modo confitendi, non esse necessarium interrogare etiamsi probabiliter credat Confessarius forsan nouũ aliquod peccatum inuestigaturum in pœnitente, quia pœnitentis est confiteri, & ad hoc examen adhibere debitum, Confessarij verò non est examinare pœnitentem absolutè, vt optimè Sotus d. 18. q. 2. art. 4. lõgè post medium nisi propter defectum illius pœnitentis quem ipse si absoluere velit supplere tenetur.

Quando incumbat Cõfessario examinare pœnitentem.

Secundò notandum est hoc esse intelligendum quando pœnitens benè nouit, quæ necessaria sunt ad substantiam confessionis, si verò aliquis aut rusticus, aut aliàs ignorans omittat in confessione quę necessaria sunt, vt circumstantiam aliquam specificam, vel numerum, teneretur aduertere Confessarius, & supplere hunc defectum quia quamuis ignorantia excusat pœnitentem ne peccet, tamen non excusat ita vt illa sit sufficiens materia sacramenti, & ita incumbit Sacerdoti examinare quod pœnitens indistinctè confitetur, & quamuis aliqui in praxi existiment melius esse perfecta confessione à pœnitente Confessarium singula, quæ indistinctè ille dixit examinare, ne si dum ille confitetur inter confitendum examinetur, perturbetur, salubrius tamen, & facilius existimo, statim examinare singula, ne iterum cogatur Confessarius repetere confessionem à principio, & forsan obliuiscatur alicuius quod pœnitens confusè, & indistinctè confessus fuerat.

Secunda ratio.

4 Tertiò addẽdum, interrogationes à Cõfessario non debere esse molestas, & longas, sed ab vnoquoq; interrogãda sunt illa, quæ considerata qualitate, & statu personæ ei conuenire videantur, & si aliquis artifex sit, non opus est interrogare omnes

Tertia.

5 fraudes, quæ in arte committi ſolent, quia hæ magis notæ ſunt, & peccata quæ in illa committuntur ipſis artificibus, quàm Confeſſario, vnde non eſt credendum quando aliquis artifex nõ confitetur fraudem artis, ex ignorantia prætermittere, ſatis erit propter obliuionem interrogare an in ſua arte vſus fuerit fraude aliqua, vel fecerit peccatum aliquod, ex hoc enim facilè recordabitur ſi quid commiſit.

Quartò. Quartò quando ruſtici ſunt homines, & revera veniunt ad confeſsionem ſine debito examine, quia ij difficilè inſtrui poſſunt de examine faciendo, & per ſe ineptiſsimi ad hoc eſſe ſolent, melius eſſe quando anguſtia temporis non impedit eos in confeſsione iuuare breuibus, & diſcretis interrogationibus, vt & ſpecierũ, & numeri recordẽtur, quia de ijs iure præſumitur, etiamſi dimittantur, vt iterũ examinati accedant, aut nullum, aut paruum profectum facturos.

DVBIVM VIII.

An Confeſſarius teneatur monere pœnitentem bona fide confeſſum, ſed inualidè abſolutum?

1 DIſputant etiam Doctores, vtrùm Cõfeſſarius teneatur monere pœnitentem quando ille bona fide confeſſus eſt, ſed revera nouit poſteà Confeſſarius fuiſſe nullam abſolutionem propter aliquem defectum, quia nimirum ipſe nõ habebat facultatem, vel quia ab excommunicatione ipſum non poterat abſoluere, & conſequenter nec à peccatis, & idem erit ſi Confeſſarius ſciens contulit abſolutionem nullam, vtrùm poſteà teneatnr ſemper ex præcepto ipſum monere.

Prior opinio. Ioan. Med. Cordub. Sotus. Prima opinio eſt Medinæ. C. de confeſſio. q. *De alieno ſine licentia proprij quemquã abſoluente.* Cordubæ in ſumma Hiſpanica quæſt. 7. & Soti in 4. diſt. 18. q. 4. art. 6. poſt medium, & idem aſſerit quando Sacerdos fuiſſet in cauſa ne pœnitens reſtitueret, aſſerentium teneri Confeſſarium monere pœnitentem defectus illius. Probat Medina, quia quoties præceptum aliquod ſecundum rem violatur, ſi ex duobus alter ignorat qui tranſgreditur præceptum, alter verò ſcit, & dedit cauſam, illi eſt imputanda tranſgreſsio, ſed Sacerdos dedit cauſam illius tranſgreſsionis, quæ re ipſa fit, quia abſoluit quem non poterat, & 2 ideò non confitetur iterum illa peccata, quæ tenebatur confiteri, vnde re ipſa præceptum tranſgreditur Sacerdos; ergo qui nouit defectum tenetur certiorem illius facere pœnitentem, ne ampliùs tranſgrediatur præceptum Et quia poſſet dicere aliquis aſſumptum principium intelligendum eſſe quando aliquis actu cauſam dat tranſgrediendi præceptũ ſcienter, non verò ſi ignoranter, & poſteà ſciat facta trãſgreſsione, imò etiam ſi ſcienter tranſgreſsionis dederit cauſam, tunc quidem peccare, ſed præterita tranſgreſsione iam non teneri ampliùs de præcepti tranſgreſsione, & ita qui ſcienter abſoluit aliquem quem non poterat, peccare, ſed vltra nihil ei imputari, ideò confirmare nolo principium illud hoc modo, quia quãuis ille qui dedit cauſam tranſgreſsioni, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter nõ teneatur monere illũ, cui occaſionẽ dedit tranſgreſsionis ex ignorantia, quando tranſgreſsio omnino finita fuit, & nihil illius in futurum manet obligans, tamen vbi manet tenetur illum monere, ne vltra in tranſgreſsione permaneat, ſicut tenebatur ſi ſciebat initio, ignoranti non dare cauſam occaſionis tranſ- 3 grediendi præceptum, hoc autem continget in dubio noſtro, vt infrà oſtendemus latiùs, ergo tenetur ille Confeſſarius vt inquit Medina. Addit limitationem Corduba ſi id fieri poſsit ſine ſcandalo, de hoc tamen dicemus infrà. Medina verò non limitat.

Secũda ſententia. Antoninus Silueſter. Directorũ Cõf. ſſ. Nauarr. Secunda opinio eſt Antonini 3. p. titu. 17. cap. 12. Siluestri *Confeſſor*, 3. in principio, & directorij Cõfeſſorum quod refert Siluest. & Nauarr. quam ſequitur ipſe Nauarrus in ſum. Latina c. 26. n. 14. aſſerentis duo. Primum eſt ſi fieri poteſt ſine ſcandalo, hoc eſt, ſine damno aliquo tenetur pœnitentem certiorem facere illius defectus, & hoc ſatis probatur ratione Medinæ. Secundum eſt, ſi fieri non poteſt ſine ſcãdalo aut damno aliquo poteſt ipſe Confeſſarius licentiam obtinere illum abſoluendi, & vt inquit Nauar. expectare tempus quo credat pœnitentem in gratia eſſe, & illũ validè à peccatis abſoluere, etiam in abſentia, quod ita docuerunt non pauci Theologi Cõcil. Baſilic. de hac re interrogati. Addit tamẽ Antoninus, quòd ſi multi eſſent pœnitentes quibus talis cõtigit defectus, aut vnus tantùm, ſed ille longè diſtaret

omittendi

4 omittendi eſſent, nec oportebat certiores facere. Huius nullam afferunt rationem Antonin. & Nauarr. nec video qualis afferri poſsit. Sed vltimò addit Antonin. fieri ita poſſe, vt Confeſſarius vocet pœnitẽtem, & interroget de aliquibus peccatis illius confeſsionis præteritæ, tum etiã quæ commiſit poſt illam, & obtenta iam facultate ipſum abſoluat ab omnibus.

Reſpondet Autor ſub diſtinctione, primò.

Mihi in hac re videtur diſtinguendum eſſe. primò quidem contra Nauarr. & Antonin. falſum eſſe Confeſſariũ debere, imò poſſe pœnitentem iterũ abſoluere ab excommunicatione, & peccatis in abſentia, etiam ſi ſciat Confeſſarius pœnitentẽ nullum aliud cõmiſiſſe peccatum, quod quidem ſcire erit meo iudicio impoſsibile, cum nec de cordis cogitationibus, nec de omnibus actionibus poſt confeſsionẽ cõſtare poſsit Cõfeſſario, & neceſſarium eſt hoc ei conſtare, quia ſi nouum peccatum poſt primam confeſsionem commiſit, etiam ſi illius contritus eſſet, abſolui non poſſet, quia neceſſe erat illud cõfiteri: ſed licèt ea omnia optimè noſſet, non poſſet abſoluere ſacramentaliter à peccatis, quoniam tunc nulla eſſet materia confeſsionis ſuprà quam abſolutio locũ haberet, ergo

5 *Impugnatur ſententia Antonini, & Nauarr.*

illa exhiberi non poſſet: quãuis enim præceſſiſſet confeſsio, quam ſequuta eſt abſolutio nulla, tamen illa non eſt ſufficiẽs materia abſolutionis alterius, niſi ſtatim illa abſolutio in continenti impendatur, ſic enim ſufficiens eſt, quia perſeuerat intẽtio pœnitentis ſubijcientis illã confeſsionem iudicio Cõfeſſarij. Vnde ſi Cõfeſſarius errans in verbis abſolutionis illã repetat ſuprà eandẽ confeſsionem non peccat, quia illi confeſsioni nondũ adhibita eſt ſua forma, quã adhuc pœnitens expectat à Sacerdote. Cum verò iam fuit data abſolutio, licèt illa inualida fuerit ex defectu poteſtatis, & ita confeſsio manſerit ſine forma, tamen non eſt idonea materia cui iterum applicetur abſolutio ſine noua intentione pœnitentis volentis eam recipere, quia pœnitens non manet in voluntate, vt iterum abſoluatur, cum enim ille iam putet ſe abſolutum, non expectat nouam abſolutionem, ergo non eſt in eo ſufficiens intentio, vt ſuper eandem confeſsionẽ conferatur abſolutio. Vnde modus ille Nauarri, & Antonini præterquam quòd impoſsibilis eſt, vt probauimus fundamento caret.

Poſſet tamen in abſentia conferri abſolutio ab excommunicatione obtenta facultate, ſine alia intentione, & confeſsione pœnitentis, quod plurimùm prodeſſet, imò neceſſarium eſſet, & ad id teneretur Confeſſarius, ne pœnitens maneret in excommunicatione, & ita incapax eſſet ſacramentalis abſolutionis: vnde redderentur multæ aliæ confeſsiones nullæ, cum maximo ſalutis ſuæ ſpirituali detrimento. Obtinere autem Sacerdos deberet facultatem ab excommunicatione abſoluendi extra confeſsionem, vt ita abſentem abſoluere poſſet, quia ad hanc abſolutionem non requiritur intentio in pœnitente, imò ipſi repugnanti conferri poteſt abſolutio. 6

Quid quãdo nullum ſequitur damnum?

Secundò quando nullum damnum ſequeretur, teneretur Sacerdos facere certiorem pœnitentem, vt iterum ille integrè confiteretur propter rationem quam adduximus ex Medina, Sacerdos enim in cauſa eſt ne ille omnia peccata confiteatur iterum, putans ſe eſſe iam abſolutum ab illis, vnde tranſgreſsio illius præcepti, ex ignorantia tamen pœnitentis ſemper manet, & cauſa illius fuit Sacerdos, ſiue ſcienter, ſiue bona fide parùm refert, modò poſteà ſciat: vnde tenetur conari ne ob ſuam cauſam extet ſemper tranſgreſsio in re illius præcepti integritatis confeſsionis. Aliam rationem reddit Medina, quia tenetur ille reſarcire damnum ſpirituale, quod intulit proximo, ſed hoc tantùm locum habet in alijs exemplis, quæ infrà dicemus: ſed quòd ſequi poſsit damnum aliquod (quod Nauarrus ſcandalum appellat neſcio, qua ratione) ita frequenter vt ipſe docet, non video, ſed ſi ſequeretur, aliter dicendum eſſet. 7

Quid dicẽdum quando aliquod alicui ſequeretur damnum?

Ideò tertiò exiſtimo ſi ſequatur ipſi Cõfeſſario, aut alteri damnum in vita vel in fama, vel in re familiari, vel honore nõ teneretur certiorem facere pœnitentem, ſed illum in bona fide relinquere, quia tota obligationis ratio, quæ incumbit Confeſſario certiorẽm faciendi pœnitentem eſt tantùm, vt ille integrè confiteatur peccata illa, quæ deceptus prima cõfeſsione occaſione Confeſſarij prætermiſit, ſed hoc non obligat cũ tanto diſpẽdio, ſicut neque integritas ipſa, ergo non tenetur certiorẽ facere. Secus eſſet initio quãdo ipſum abſoluit, tunc enim ſi videret ſe non habere poteſtatem abſoluendi illum, 8

id explicare deberet, & omnino non abſoluere etiam cum periculo mortis, quia tunc ſcienter irrogaret iniuriam ſacramẽto irritum faciens illum effectum, ſed iam impenſa abſolutione tranſgreſsio illa non manet, ſed ſolùm illa confeſsionis integræ faciendæ, quæ obligat Confeſſarium eo modo, vt diximus.

Limitatur ſententia Medinæ.

Limitanda eſt ergo ſententia Medinæ in defectu confeſsionis reſarciendo, vt ſatis conſtat, ſecus eſſet in alijs ſacramentis, quæ in exemplum adducit Medina, vt ſi aliquis ſine intentione baptizaſſet, aut aqua non naturali, aut forma falſa, vt in ſacramento ordinis Sacerdotij, tunc enim nullum damnum excuſaret quin ille certior fieret, quia inde mille ſequerentur incommoda in non baptizato, & in falſo Sacerdote, vt conſtat Secus in confeſsione vbi tantùm defectus eſt non confiteri illa, quæ putat pœnitens abſoluta iam eſſe. Vltimò ſi Sacerdos fuit in cauſa ne fieret reſtitutio alicui, tenebitur vel ipſe facere, vel certiorem pœnitentem reddere. Quæ verò mala excuſent Confeſſarium ne faciat certiorem pœnitentem ne ipſe reſtituat, quia non poteſt, conſideranda ſunt ex materia de reſtitutione, ſunt enim illa quæ arbitrio prudentum excuſarent à reſtitutione. Sed quid dicendum ſit ſi Confeſſarius noſſet pœnitentem, & crederet certò nihil profuturum, ſi certiorẽ faceret vt iterum confiteretur, dicendum eſt vt ſequenti dubio.

DVBIVM IX.

Vtrùm Sacerdos teneatur pœnitentem inſtruere de re neceſſaria in cuius ignorantia ipſum videt eſſe?

1 *Adrian. Canus.*

ADrian. in 4. q. 5. de confeſsione dub. 7. Canus relectione de pœnitentia 5. par. fol. 100. §. *Hinc verò*, Dom. Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Petrus Sotus lect. 10. de cõfeſsione, Medina q. *De confeſsione dimidiata iteranda*, primò docent, & ita verisimum eſt ſi ignorantia eſt vincibilis cum pœnitenti imputetur ad peccatum, inſtruendum eſſe pœnitentem à Sacerdote, & hoc certiſsimum eſt, quia non licet ipſum in ſtatu peccati deſerere. Secũdò docent, & certum eſt quando ignorantia eſt inuincibilis, & damnum inde timetur ex admonitione, vt ſolet eſſe in dirimẽdis matrimonijs, quæ legitima eſſe putabantur, aut ſi creditur pœnitens permanſurus in eo ſtatu cum mala fide, vel peius aliquid facturus, non eſſe tollendam ignorantiam, nec tamen dicendum mendacium (vt rectè inquit Sotus) ſed relinquendus eſt pœnitẽs in ſua bona fide, quia cum hæc correctio ad bonũ dirigatur illius, melius eſt ipſum in bona fide relinquere, quàm occaſionẽ præbere vnde deterior fiat, & ſimiliter damna, quæ euenire ſolent ex publicatione, vel ſimilia optimè excuſant Confeſſarium. Conſequenter non debet negari abſolutio pœnitenti ſi relinquendus eſt in bona fide, ita expreſsè Medina, & Canus, & Petrus de Soto, & cæteri cũ dicunt non eſſe monendum pœnitentem, conſequenter docent eſſe abſoluendum, & ratio eſt manifeſta, quia ille eſt benè diſpoſitus, & recepit ſacramentum fructuoſe, & Cõfeſſarius nõ tenetur monere illum, ergo abſque alio negari non debet abſolutio, imò ſi eſſet Parochus, & illam denegaret iniuſtiſsimè faceret, hoc dixerim, quia audiui ab aliquo Doctore, tunc relinquendum eſſe pœnitentem in bona fide, ſed non abſoluendum.

Dom. Sotus Pet. Sotus. Medina. Doctrina optima horũ Doctorum.

2

3 *In aſsignãda ignorantia inuincibili variãt Autores.*

Sed autores citati maximè vexantur in aſsignanda ignorantia inuincibili an ſolùm in humano iure, vel etiam in diuino, & naturali, in quibus Adrianus exiſtimat eſſe non poſſe, Sotus verò concedit eſſe poſſe. An verò ignorantia facti inuincibilis eſſe poſsit, quam omnes concedunt poſſe eſſe inuincibilem, nec dubium eſt, ſed latiùs 1. 2. diſp. 120. & ſequent. explicaui in quibus, & quãdo contingere poſsit inuincibilis ignorantia, ideò nolo immorari. Solùm admonere volo obiter, cũ quis audit in confeſsione aliqua, vnde cognouit pœnitentem non contraxiſſe verum matrimonium, & in eo permanere, ne ſtatim ei detegat defectum, ſed priùs examinet an ſit ignorantia inuincibilis. Secundò an prodeſſe poterit ſine damno, vt ita videat an relinquere debeat pœnitentem in bona fide.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Sacerdos teneatur ſeruare ſecretum confeſsionis?

QVatuor in hoc articulo ſuo ordine tractabimus: primò, quod ſit ſecretũ confeſsionis ſeruandum: ſecundo, quæ

quæ perſonæ teneantur ſeruare ſecretum: tertiò quorum debeat ſeruari: quartò an aliquo caſu liceat non ſeruare.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm ſit præceptum ſeruandi ſecretum in confeſſione?

1 *Concors eſt omnium Doctorum Catholicorum ſententia pro parte affirmatiua. D Thom. Alexan. Bonauent. Scotus. Ricard. Durand. Paludan. Gabr. Maior. Ioan. Med. Dom. Sot. Pet à Soto. Ledeſma.*

OMnes Doctores Catholici cõcedunt præceptum eſſe, ita D. Thom. in 4. diſtin. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 1. in corp. & ad 2. Alexand. 4. p. q. 19. mem. 2. art. 1. Bonau. d. 21. 2. p. art. 2. q. 1. Scot. d. etiam 21. q. 2. §. *In iſta quæſtione*, & ſequenti, Ricard. art. 4. q. 1. & q. 2. ad 2. Durand. quæſt. 4. Palud. quæſt. 3. artic. 3. num. 31. Gabr. quæſt. 1. articul. 1. not. 1. & art. 2. concluſ. 1. Maior quæſt. 3. in principio. Ioan. Medina C. de confeſsione quæſt. *De Confeſsione celanda*, Domi. Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 5. Pet. de Soto lect. 11. de confeſsione, Ledeſma 2. 4. q. 10. ar. 1. du. 1. nec huius aliquando fuiſſe hæreſim, aut errorem memini me legiſſe. Vnde Con. Trident. huius obligationis nihil explicauit, quod apud omnes, qui admittunt cõfeſsionem certum ſemper fuerit obligationẽ eſſe ſecreti obſeruandi, & certum eſt eſſe iuris naturalis diuini, & humani; quamuis non omnes expreſsè id docuerint; id tamen docuit Scot. Med. Maior, & Duran: quamuis hic non dicat de humano præcepto; id tamen notiſsimum eſt, idem Ricard. quæſt. 2. in ſolutione citata, & Gabr. art. 2. concl. 1. Dominic. Sot. & Pet. de Soto, licet de obligatione iuris naturalis nihil dicat; quæ tamen manifeſta eſt. De naturali variæ adducuntur rationes, eam adducit Ricard. q. 1. citata, quia ſi Sacerdos reuelaret peccatum, quod tantùm in confeſsione nouit mentiretur, quod eſt cõtra naturalẽ legem; quòd verò mẽtiretur probat, quia ſicut exteriùs ſe tale crimen non audiuiſſe, nec ſciuiſſe, de quo interrogatur verum diceret, quia illud neſcit, vt ſingularis perſona, vt loquitur extra confeſsionem, ergo ſi extra cõfeſsionem diceret ſe illud audiſſe mentiretur, ſic enim diceret ſe illud nouiſſe vt perſona particularis, cum tamen loco Dei audiuerit, & non vt perſona particularis, eam rationem adduxit Alexand. ſed vt probaret congruum eſſe, non neceſſarium.

2 *Ratio Ricar. de obligatione iuris naturalis.*

Impugnatur à Scoto.

Hanc tamen rationem impugnat Scot. vbi ſuprà, quia audire peccata in perſona Dei, non tollit quin ea etiam audiat ipſe, in perſona enim Dei dicitur audire, quia autoritate Dei audit ad abſoluendum, ſicut etiam in perſona Dei cõſecrat, id eſt, autoritate illius; & gerens perſonam ipſius Chriſti, & tamen peracta cõſecratione, verè dicere poteſt ego hodie conſecraui non quia ipſe propria autoritate id fecerit, ſed quia revera ipſe fecit, autoritate tamẽ Dei. Ergo ſimiliter dicere poſſet, ego audiui illud peccatum, quamuis illud audiuerit loco Dei, quia revera audiuit ipſe. Maximè verò hæc ratio vim habet ſi addamus, quòd 3 poſſet ipſe addere, ego audiui in confeſsione, ſic enim non dicit ſe audiuiſſe vt priuatam perſonam. Deniq; vt inquit Scot. ex licentia pœnitentis reuelare poteſt, & tamẽ tunc non mẽtitur, ergo. Adde etiam quòd non reuelata perſona peccatum dici poſſe nullus dubitat, quando in notitiam perſonæ deueniri non poteſt, & tamen ſi vera eſſet ratio Ricardi, eſſet etiam tunc mendacium. Ad rationem Ricardi, quare ſcilicet rogatus Confeſſarius de crimine audito in confeſsione negare illud poſsit; dicemus infrà dub. 12. & oſtendemus eam non eſſe rationem, quam putauit Ricardus, quia ſcilicet audiuit in Dei perſona; ſic enim eius ratio conuinceret.

Melior ratio Scoti.

Meliùs hanc concluſionem probat Scot. varijs rationibus, ſed omnes ad eam reducuntur; quòd teneamur ſeruare ſecretum proximi, & illud ex iuſtitia; & fidelitate promiſsionis, aut expreſsè, aut ſaltem tacitè, quia tacitè promittimus illud ſeruare, quando nobis in ſecreto res dicitur, ſed potiſsima ratio eſt iuſtitia, qua tenemur proximi famæ proſpicere, vnde ſi aliunde non eſſet præceptum, hac ratione naturali iure teneremur. Sed hæc obligatio ſatis non eſt, ſic enim liceret in aliquibus caſibus detegere confeſsionem in qua non obligat ſe- 4 crẽtum, vt quando graue damnum imminueret alicui, vel Reipublicæ; & alia via occurri ei non poſſet, liceret etiam de ſecreto crimine audito in cõfeſsione loqui cum eo ſaltem, qui optimè illud nouit apud cũ enim nihil detrimenti pateretur fama pœnitentis, nec infidelis in hoc eſſet, qui promiſiſſet ſeruare ſecretum, eſt ergo hęc obligatio, ſed alia quàm hæc concedenda.

Non tamen omnino conuincit.

Diuini iuris eſt hæc obligatio.

Secunda ergo obligatio eſt iuris diuini, vt prædicti Doctores fatentur, hæc tamen an ſit naturalis iuris diuini, vel poſitiui diuini non omnes explicant: vt ergo intelli-

gamus qualis ſit hæc obligatio, notandum eſt diuinum præceptũ inſtitutionis ſacramentorum, & vſus illorum eſſe iuris diuini, ſed poſitiui, hoc eſt, ex ſola Dei voluntate ſine ratione aliqua naturali, quæ ad hoc cogat, vt confiteri, & integrè confiteri, & cum attritione confiteri, & hæc poſitiua ſunt, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, potuit enim Deus ad hæc non obligare illęſo omni naturali iure, & ratione, quædam verò ſunt diuina præcepta etiam circa ſacramẽta, quæ ſuppoſita inſtitutione, naturali ratione ſequuntur, vt ſuppoſita inſtitutione ſacramentorum, quòd reuerenter tractentur, vnde qui conculcaret Euchariſtiam, cõtra ius naturale diuinum peccaret, & forſan qui in peccato mortali ea adminiſtraret. Sequitur etiam naturali ratione, & ſuppoſita inſtitutione miniſtrorũ in Eccleſia, quod ſuſtententur illi à reliquo populo. Similia ſunt diuina præcepta in ſacramentis, quę in ipſamet inſtitutione eſſentiali includuntur, & ſuppoſito fine inſtitutionis neceſſariò ſine noua voluntate quaſi eſſentialiter annexa inſtitutioni ſequuntur, vt facta inſtitutione Euchariſtiæ ad augendam gratiam, ſequitur nullum poſſe dignè accedere, qui non ſit iudicio ſuo contritus, ſecus de confeſsione, hæc enim ex obligatione alterius diuini præcepti ſequitur, appoſiti ex Chriſti volũtate ipſi inſtitutioni ſacramẽti, quæ potuit non apponi etiam ſuppoſita inſtitutione ſacramenti ad augendam gratiam, & deduxit Conc. Tridẽ. ſeſſ. 13. c. 7. ex loco Pauli, *Probet autem ſe ipſum homo, &c.* & Eccleſiaſtica traditione. Ratio eſt, quia ſola inſtitutione ſacramenti propter illum finem ſequitur debere eſſe hominem in gratia ne fruſtretur effectus ſacramenti, qui gratiam ſupponit, ſed nõ ita eſſentialiter ſequitur debere præmitti cõfeſsionem. Et facta inſtitutione ſacramenti pœnitentiæ, vt materia ſit confeſsio integra, & contritio, id eſt dolor, ſequitur præceptum eſſe non abſoluendi eum, qui dolorem non habet, quia irritum facit effectũ formæ, & ita falsò illa profertur, quæ inſtituta eſt, vt verè dicatur, & cum effectu.

5 *Ius diuinũ aliud naturale poſitiuum aliud.*

Conc. Trid.

6

Quale ſit hoc præceptum diuinum prima opinio.

Modò ergo oportet videamus, an ſecretum iure diuino Confeſſori præcipiatur, ratione naturali deducta ex inſtitutione, vt in illa eſſentialiter contineatur, vel ex illa ſequatur, vel ex voluntate Chriſti inſtituentis addita ſit noua obligatio, ſicut ad Euchariſtiam præparatio per confeſsionẽ. D. Th. vbi ſuprà in corpore quęſtionis docere videtur ex ipſa inſtitutione ſequi neceſſariò, aut in illa contineri, quia quod exteriùs geritur in ſacramento eſt ſignum effectus ſpiritualis interioris, ſed Deus vt ſupremus Iudex remittens peccata, dicitur ea tegere iuxta illud, *Beati quorum tecta ſunt peccata*, ergo Sacerdos exteriùs debet celare ſecreto ſuo, vt ita ſignificet tecta eſſe apud Deum, & hoc ſaltem quantùm eſt ex parte ſua, quam ſententiam ſequitur Paludanus, & Capreolus in 4. d. 21. q. 2. arti. 3. à principio, Vigue. in ſumma c. 16. §. 4. verſi. 20. & Dominic. Sotus vbi ſuprà, quam inquit, eſſe optimam rationem Theologicã, licèt non ita demonſtret apertè; ſed Pet. de Soto inquit perſuaſionem eſſe. Palud. verò & Capreol. acriter eam defendunt. Reſpondentq; ad rationes quaſdam Durandi: quibus illam impugnat, quæ omnia conſultò prætermitto. Exiſtimo tamen non ita deduci præceptum hoc, ex ipſamet inſtitutione ratione dicta, neq; enim ſatis eſt eſſe illam congruentem quandam perſuaſionẽ, vt dicamus ex illa ſequi præceptum eſſentialiter incluſum, in ipſa ſacramenti inſtitutione, quia Deum tegere peccata metaphoricè dicitur, pro eo quod eſt remittere, & non punire, huius autem ſufficiens ſignũ eſt verbum Sacerdotis dicentis, *Ego te abſoluo*, quod interiorem abſolutionem ſignificat, ſeruare verò ſecretum, potiùs eſt in gratiam pœnitentis, & famæ illius, vnde nõ deeſt plena ſignificatio in ſacramento remiſsionis peccatorum quando publica fuiſſet confeſsio voluntate pœnitentis, nec cogi poſſet aliquis contra ſignificationẽ publica peccata publicè confiteri: ſicut fiebat in antiqua Eccleſia, quia ex parte læderetur ſignificatio ſacramenti, tunc ergo cogebatur: quia nulla fiebat famæ proximi iniuria, qui publicè peccauerat.

D. Thom.

Paludan. Capreol. Viguer. Dom. Sot.

7

8 *Secũda opinio.*

Secunda opinio eſt Gabr. Maior. Medinæ, Ledeſmæ vbi ſuprà, & Scoti quamuis ipſum appellet poſitiuum præceptum, vt infrà dicemus, quòd ſit diuini præcepti ſeruare ſecretũ, quia illud non ſeruare eſt contra bonum ſacramenti, ſi enim ſecretũ non ſeruaretur, deterrerentur homines à confeſsione, vbi manifeſtatur delicta enormia, vnde ex ipſa inſtitutione videtur ſequi talis obligatio, vt debita reuerentia deferatur ſacramento, & cum ijs ex parte videtur conuenire Durand. dum aſſerit, ex ipſa inſtitutione ſequi hanc obligationẽ, ita, quia cum

Gabr. Maior. Medina. Ledeſma. Scotus.

Durand.

cum iure naturali ſit ſeruandum ſecretum, quia ſecretum eſt, ita ſecretum in confeſſione eſt celandũ, quia ſacramentale ſecretum eſt, vt pars ſacramenti, ſacramenta verò ſecundum quamlibet partem ſui, ſunt ex diuina inſtitutione, ergo & ſeruare ſecretum confeſſionis.

9 *Autoris placitum.* Mihi verò videtur, & eſſe quoddã præceptum, quod naturali ratione ſequitur ex ipſa inſtitutione, & eſſe aliud poſitiuũ diuinum, quod magis, aut latiùs obligat ſuperadditum voluntate Dei ipſi inſtitutioni, nec ex illa ſequutum: primum præceptum eſt, quod deducitur ex ratione Durandi negatiuum, ne ſcilicet fiat iniuria ſecreto confeſſionis, quia ſecretum confeſſionis eſt, & hoc eſt religionis præceptum, contra quod fit ſacrilegio, quod eſt commiſſionis præceptum. Hoc tamen nihil aliud eſt, quã præceptum ſeruandi ſecretum, quod aliàs ex iuſtitia obligabat in eiſdem caſibus, in quibus obligabat ex iuſtitia, obliget modò ex religione, quia nõ tantùm ſecretũ proximi eſt, ſed quod occaſione ſacramenti, quod eſt res ſacra apud Confeſſarium ſacramentaliter depoſuit; vnde violare tale ſecretum eſt duplex peccatum, contra duplicem virtutem, ſed hoc præceptum non obligaret, niſi aliud eſſet, in omni caſu, ſed tantùm in illis, in quibus iure naturali, ex iuſtitia ſeruandum eſſet, ſecretum proximo, quando enim iure illius reuelari poſſet ſecretum, vt ad euitãdum maximum damnum, præcipuè quod culpa ipſius ſequeretur, ſicut non fieret ei iniuria, ita nec ſacramento, niſi aliud appoſitum eſſet præceptum, de quo infrà dub. 8. tunc enim ſeruandum eſſet ſecretum proximi, non propter ſacramentum præciſè, ſed propter proximum deponentem ſecretum in ſacramento; vnde quando qui deponit ſecretũ, amittit ius vt ſeruetur illi ſecretum, non fieret iniuria ſacramẽto: ſed præter hoc eſt aliud ratione cuius in omni caſu tenemur ſeruare, etiã ſi pœnitens aliàs ius ſuum amiſiſſet, vt ſeruaretur illi ſecretum.

10 *Ex duplici præcepto naturali ſcitur obligatio ſigilli. Primum.*

Secundum præceptum eſt ex volũtate Chriſti. Secundum ergo præceptum exiſtimo additum voluntate Chriſti, nec ſequutum fuiſſe naturaliter, ex ipſa adhuc inſtitutione ſacramenti, vt Doctores primæ, & ſecũdæ ſententiæ arbitrãtur, ſed volũtate Dei, ſicut non ſequebatur ex ipſa inſtitutione Euchariſtiæ præmittendã eſſe cõfeſſionẽ, ſed op⁹ fuit nouo poſitiuo præcepto, & ita Scot. dixit ſecretũ cõfeſſionis obligare præcepto naturali, & præcepto diuino poſitiuo, ꝙ ego ita intelligo, id eſt ex mera Chriſti voluntate ſuperaddita inſtitutioni huius ſacramenti, quamuis revera Scotus nõ ita intelligat, vt conſtat ex probatione cõcluſionis ſecundæ, vbi ſequitur modum dicendi ſecundæ opinionis à nobis relatæ: vnde appellare videtur poſitiuum diuinum hoc præceptum, non quia ſuperadditum inſtitutioni, ſed quia ſequitur ex inſtitutione, quę eſt iuris poſitiui. Quod hac ratione conſtat, quia potuit eſſe inſtitutio cum obligatione ſecreti, quæ aliàs erat inter homines, quæ ſtrictè obligabat, & ita nõ obligaret in pluribus caſibus, quàm ſecretum aliàs obligaret: neque ex inſtitutione, & fine, & effectu ſacramenti ſequitur neceſſarium fuiſſe obſeruari ſecretum in omni euentu, quamuis id eſſet congruũ, vt præciperetur, ſed vt infrà dicemus obligat præceptũ hoc, in omni euentu, ergo ſignum eſt additum fuiſſe nouum, & vniuerſalius præceptum. 11

Obiectiõ. Sed dices pro ſententia Gabr. & aliorũ, ex ipſa inſtitutione ſacramenti ſequi ne Sacerdos faciat aliquid contra ſacramenti huius præceptum, deterrendo homines à confeſſione, hoc autẽ eſſet, ſi reuelarentur peccata audita in confeſſione, ex ipſa ergo ſacramenti inſtitutione ſequitur ſeruãdum eſſe ſecretum. Contra hoc tamen eſt inde *Diluitur.* tantùm probari præceptum eſſe naturaliter ſequutum ex inſtitutione ſeruandi ſecretum, in gratiam pœnitentis, quando ipſe dignus eſt cui ſeruetur ſecretum, & hoc in omni euentu, ex cuius oppoſito meritò homines deterrerentur à confeſſione, ſi eis non eſſet ſeruandum ſecretum, pro voluntate Sacerdotis, verumtamen quòd eis nõ ſeruetur ſecretum, quando nec ipſi aliàs digni erant quibus ſeruaretur, non eſſet contra reuerentiam ſacramento debitã, ſi aliud præceptum vniuerſalius obligans additum non eſſet, vt cum pœnitens confitetur peccatum proditionis, quam machinatur in Rempub. nec abſtinere vult, culpa ſua non ſeruaretur illi ſecretum in confeſſione, & ſi hoc modo Chriſtus inſtituiſſet ſacramẽtum, & non alio, non irrogaretur irreuerẽtia ex natura rei ſacramento, ſicut nec iniuſtitia pœnitenti quãdo tamdiu ſeruaretur illi ſecretum, quamdiu ipſe dignus eſſet. Vnde quamuis congruũ ſit vt ſuauius fiat iugum confeſſionis eſſe præceptum obſeruandi in omni caſu præceptum ſecreti, 12

tamen

tamen non conuincitur ita neceſſariò debere eſſe inſtituto ſacramento, nec diceretur ſi aliud præceptum non eſſet poſitiuũ, ſacramentum facere oneroſum, qui indigno ſecretum non ſeruaret.

Declaratur Scoti ſententia.

Quia ergo vt infrà dicemus eſt vniuerſale præceptum non reuelandi ſecretũ vmquam quauis occaſione, ideò exiſtimo fuiſſe præceptum poſitiuum ex volũtate Dei, ſuperadditũ confeſsioni vniuerſaliter obſeruandi ſecretum, & ita intelligerem Scoti ſententiam, aliàs ex ſola inſtitutione nõ
13 ſequeretur tale eſſe præceptum, quod nũquam liceret reuelare ſecretum, vt probatum eſt. Hoc verò mihi perſuadeo: primò, quia nõ eſſe tantùm humanum præceptũ, ſatis conſtat, hoc enim diſpenſari, imò abrogari poſſet, & ſemper in Eccleſia ſecretũ hoc inuiolabile fuit, quòd verò illud fuerit ita vniuerſale, vt nũquam liceat, infrà probabimus; vnde cõſequitur, aliud eſſe quàm illud, quod ex ſola inſtitutione ex natura rei ſequitur.

Obiectio.

Dicet aliquis ſatis eſſe ſi dicamus eſſe ſolùm præceptum poſitiuum, ſed Eccleſiaſti cum in c. *Sacerdos*, de pœnitentia diſtin. 6. quod iubet in omni caſu ſeruare ſecretum, etiam quodcumque ſcandalum timeatur, vt infrà explicabimus, præceptum autem humanum poteſt obligare cum diſpendio vitæ quando ratio id poſtulat, vt contingere poteſt, ergo nõ colligitur ex eo quòd obliget ſecretum huiuſmodi in omni caſu, eſſe diuinum præceptum. Reſpondeo non

Soluitur.

ſatis eſſe ſi dicamus eſſe tantùm Eccleſiaſti cum præceptum, ſed etiam diuinum obligans in omni caſu vt diximus, quia licèt humanum ita poſſet obligare, vt in omni caſu locũ haberet, tamen fieri poſſet in eo præcepto diſpenſatio per Pontificem, imò & præceptum totum abrogari poſſet, & ita fieret, vt in aliquo caſu poſſet cogere Summus Pontifex detegere cõfeſsionem, quod nullus concedet, & ita meliùs dicitur eſſe obligationem præcepti diuini, vt ita in omni caſu obliget ſine diſpenſatione.

14 *Non eſt duplex ſacrilegij peccatũ violare hoc ſigillum cõfeſsionis.*

Sed vltimò notandum eſt, quamuis dicamus eſſe præceptum non violandi ſecretum ex ipſa inſtitutione ſacramenti ſequutum, & aliud additum poſitiuum voluntate Chriſti, non eſſe duplex peccatum ſacrilegij illud violare, ſed vnũ ſacrilegij, aliud iniuſtitiæ, quia plura præcepta ex eodem motiuo non multiplicant peccatum, vt diximus 1.2.d.98.c.2. & ita etiam ratione poſitiui præcepti, quod ex eodẽ motiuo obligat, non eſt nouum peccatum ſacrilegij. Imò verò poteſt contingere, quòd reuelare ſecretum ſit tãtùm peccatum ſacrilegij, & non iniuſtitiæ, vt quando aliquis pœnitens conſiderata tantùm ratione naturali, & conuictu humano indignus eſſet cui ſecretum ſeruaretur, vt vellet aliquem occidere, nec deſiſtere vellet à propoſito, eſſet 15
tamen maximum ſacrilegium contra ſacramentum, quia tunc non eſt ratio iuſtitiæ, quæ naturaliter obligat, ſed præceptũ ſigilli in gratiam ipſius ſacramenti. Tertiò denique quòd iure humano ſit prohibitum, reuelare confeſsionem, ſatis notum eſt, expreſſum in cap. *Omnis vtriuſque*, & in c. *Sacerdos*, de pœnitentia diſtinct. 6. ſed in eis locis non tamquam nouum ius inducitur, ſed tamquam antiquum refertur, & grauis contra reuelantes confeſsiones apponitur pœna, vt Sacerdos ille deponatur, & perpetua peregrinatione pœnitentiam agat, poſteà in c. *Omnis*, reducitur hæc pœna ad reclusionem perpetuam in Monaſterio.

DVBIVM II.

Qui teneantur præcepto ſeruandi hoc ſecretum?

CErtum eſt apud Doctores primò 1
teneri Sacerdotem cui fit confeſsio, ita docet Nauar. in cap. *Sacerdos*, de pœnitentia d. 6. & in ſumma cap. 8. num. 4. & 7. Medina C. de confeſ. quæſt. *De his, qui confeſsionem celare tenentur*, & Domin. Sot. diſt. 18. q. 3. art. 5. & detegẽdo ſecreto mem. 3. quæſt. 4. Gabr. d. 21. q. 1. art. 2. concluſ. 2. Petr. de Soto lect. 11. de cõfeſſ. Silueſt. *Confeſsio*. 3. q. 1. D. Thom. d. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 3. Ricard. art. 4. quæſt. 3. Palud. quæſt. 3. art. 1. concluſ. 2. Adria. in 4. quæſt. vltima, § *In hac quæſtione*, & ſequẽti, § Viguer. in ſumma cap. 16. §. 4. verſic. 20. qui omnes addunt ad idem ſecretum teneri interpretem confeſsionis. Domi. Sot. docet art. 5. citato, & diſt. 18. q. 2. art. 6. in fine interpretem non teneri ad ſecretum tãquam ſacrum, ſed ſicut laicus cui in abſentia Sacerdotis aliquis confiteretur ex deuotione, vnde in eius ſententia tantùm teneretur iure naturali ſeruandi ſecretum, non tamen propter reuerentiam ſacramenti. Sic etiam docere videtur Caiet. in ſumma verbo *Confeſsio*. conditione 11. dum aſſerit interpre-

Primò teneri Confeſſarium conueniunt Doctores. Nauarr. Medina. Dom. Sot. Te. de Soto. Silueſt. Ricard. Paludan. D. Tho. Adrian. Viguer. Idem docẽt de interprete.

interpretem, quia tantùm ſe tenet ex parte pœnitentis, non teneri propriè ſigillo cõfeſsionis, ſed fidelitatis tantùm, ſed idẽ Sotus loco citato docet teneri ratione ſacramenti ſpeciali obligatione ſacra: licèt non incurrat pœnas iuris.

2 Cæteri Doctores abſolutè docent teneri, ſicut Sacerdotem; & Petrus de Soto expreſsè docet interpretem teneri ad idem ſacramentum, & Nauarr. non tantùm ſigillo ſecreti, ſed confeſsionis. Quod exiſtimo eſſe veriſsimum, imò doctrinam Soti, & Caietani omninò falſam, quia interpres reuelando ſecretũ confeſsionis non tantùm peccat contra legem naturalem ſeruandi ſecretum alteri, ſed irrogat iniuriam ſacramento, & ita peccat peccato iniuſtitiæ, ſicut in quocumque ſecreto, & peccato ſacrilegij, ſed Sacerdos non peccat alijs, quam ijs duobus peccatis, ergo tenetur interpres propriè ſigillo non tantùm ſecreti, ſed confeſsionis. Imò interpres non tantùm tenetur præcepto religionis in reuerentiam ſacramẽti, præcepto inquam, quod ſequitur naturaliter ex ipſa inſtitutione ſacramenti, ſed etiam poſitiuo præcepto, quod diximus voluntate Chriſti ſuperadditũ inſtitutioni, quia in omnibus caſib⁹ tenetur ſeruare in quibus Sacerdos, ita vt numquã poſsit manifeſtare ob aliquã cauſã ſicut de Sacerdote dicemus, & quòd in omni caſu teneatur, & nulla de cauſa manifeſtare, docet Sot. loco illo cit. q. 4. du. 3. ſi autẽ ſolũ teneretur naturali præcepto ſigilli ſecreti, nec peccaret contra ſacramentum, nec teneretur ſeruare ſecretũ in omni caſu, ſiquidem illa naturalis obligatio non eſt in omni caſu.

Doctrina Soti, & Caiet. de interprete reijcitur.

3 Secundò addunt prædicti Doctores excepto D. Thom. teneri ad ſecretum ſeruandum, eum qui caſu audiuit in confeſsione, vel ex propoſito auſcultans, & exiſtimo autores docere abſolutè quamuis id non explicent, ſicut de interprete, teneri non tantùm ſicut ad quodcumq; commune ſecretum ſeruandum, ſed ipſo confeſsionis ſigillo: loquuntur enim omnes de ſigillo in cõfeſsione. Solus eſt Sot. qui art. 5. citato exiſtimet eum qui caſu audiuit non teneri ſigillo ſacramenti, quod eſt non peccare ſacrilegio contra ſacramentum, ſed tantùm teneri ſigillo ſecreti naturalis: de eo verò, qui ſe malignè ingeſsit, vt audiret confeſsionem, docet Sotus arctiſsimè omnium teneri, ſed non ſub cenſura Sacerdotis, & de eo, qui ſe finxit Sacerdotem, vt alterius in confeſsione peccatum audiret, docet magis puniendum, & ita magis peccare, ſed ſubdit; tametſi ad gradum criminis, numquam pertingeret fractionis ſigilli, quod Sacerdos committeret. Quibus verbis neſcio, an inſinuare videatur eos non peccare contra confeſsionis ſigillum ſpeciali peccato. Exiſtimo tamen vtrumque ſigillo cõfeſsionis teneri, nec magis illum qui malignè auſcultauit, quã qui fuit interpres, imò per ſe magis videtur interpres obligari, quamuis omnes eodem genere peccati peccant contra ſigillum naturalis ſecreti, & cõfeſsionis, licèt non puniatur eadem pœna, qua punitur Sacerdos. Eodem modo tenetur ille, qui ſe fingens Sacerdotem excepit confeſsionem, cuius etiam Med. meminit, & Adria. & Paluda. & Gabr. & Vigue. eodem inquam modo id eſt præcepto ſpeciali ſigilli confeſsionis, ſicut interpres ob eaſdem rationes quas diximus, & quia revera omnes iſti cum participent in cõfeſsione, imò ex ipſa confeſsione nouerint peccatũ, in omnibus caſibus obligandi ſunt in reuerentiam, & fauorem ſacramenti, in quibus Sacerdos, quamuis in eadem ſpecie, & præcepto magis Sacerdoti incumbat obligatio. Ille autem qui malignè ſe ingeſsit, vt confeſsionem audiret, & qui ſe fingit Sacerdotem, quamuis non ita per ſe teneantur ſigillo ſpeciali confeſsionis, ſicut interpres, ſed magis interpres, qui per ſe participat in confeſsione ad illam vocatus, tamen illi grauiùs peccant, non violando ſecretũ, ſed quia iniuſtè audiunt etiã peccata aliorum, vnde habent peccatum, quod non habet interpres. Ea verò ratione probat Nauarrus in ijs omnibus, excepto illo qui ſe fingit Sacerdotẽ de quo non loquitur, quia res ad quemcumq; tranſit, cum ſuo onere tranſit, vt in c. *Exliteris*, de pignoribus, vt ſi res erat pignorata in cuiuſcumque dominium tranſeat tranſit cum onere pignorationis, aut hypothecæ, cum ergo res dicta in confeſsione hoc habeat onus, vt ſeruanda ſit ſecreto ſigillo confeſsionis, ſequitur ad cuiuſcumq; notitiam peruenerit, illum eodem onere ſecreti rem illam poſsidere; & cognoſcere, ſed quam parui momenti ſit hæc ratio infrà oſtendemus.

Quid dicẽdum de eo, qui caſu, vel curioſè auſcultans audiuit confeſsionem.

4 *Quid de eo, qui ſe finxit Sacerdotem?*

Ratio Nauarri infirma eſt.

5 De eo verò, qui ſe Sacerdotem fingit hactenùs non reddidimus rationem, & videtur difficile eum teneri tali ſecreto ſigilli confeſsionis proprij, quoniam illa confeſsio, quæ ei fit non fuit ſacramentalis, ſiquidem

dem nõ fuit facta corã vero Sacerdote. Sed reſpondeo optimã etiã ad hoc eſſe rationẽ, ſicut enim ſecretũ illius cõfeſſionis, quę fit ſine dolore neceſſariò eſt ſeruandũ ex religione debita ſacramẽto, & ex prȩcepto huius ſigilli etiã ſuperaddito inſtitutioni, & tamen revera illa nõ eſt ſacramentalis, quia non fit ex vero dolore, ſatis autẽ eſt ſi facta fuerit intentione perficiẽdi ſacramentũ, ſic etiã ſatis eſt fuiſſe bona fide factã cõfeſſionẽ ei, quẽ Sacerdotẽ eſſe putabat pœnitẽs, vt hac ratione ſecretum ſacramenti debeatur. Hoc exemplo paucis vtitur Adr. Exẽplum vero aliud adducit Adrian. & Palud. de confeſſione in qua eſt peccatum à quo non poteſt abſoluere inferior, ſed remittere debet ad ſuperiorẽ, cuius tamen ſeruandum eſt ſecretũ. Deniq; vniuerſalis eſt regula, quam tradit Sot. in illo artic. 5. poſt 5. concl. illius confeſſionis ſecretũ obſeruandum eſſe ſub ſigillo confeſſionis, quæ intẽtione ſacramenti facta eſt, licet aliqua de cauſa non perficiatur.

Optima ratio de eo, qui ſe fingit Sacerdotem.

6

Tertiò de laico cui fit confeſſio deuotionis gratia nõ ad remiſſionem peccatorum, docent Nauarr. in ſum. cap. 8. n. 7. Adria. & Silueſt. teneri ad ſigilium confeſſionis, ſed Silueſt. eo modo quo de interprete dixit. Sot. aſſerit non teneri propriè ſigillo cõfeſſionis, quod videtur vbi ſuprà docuiſſe D. Th. & verba ipſius de hoc tantũ intelligũtur non de interprete, idẽ docet Sot. ar. 5. citato, & detegẽdo ſecreto m. 3. q. 4. du. 3. Nauarr. & Adr. abſolutè docent illũ teneri ad ſigillũ, & loquebãtur de ſigillo cõfeſſionis. Exiſtimo tamẽ in hoc verũ eſſe quod docuit D. Tho. & Silueſt. & Sot. (non verò in interprete) hunc nõ teneri propriè ſigillo cõfeſſionis, ſcilicet nõ teneri ſpeciali ſigillo cõfeſſionis, & Ledeſ. 2. 4. q. 10. art. 5. dub. 4. quia illa cõfeſſio nec eſt facta Sacerdoti, neq; tãquã Sacerdoti, qui eſt Iudex in hoc foro, cuius cõfeſſionis ſigillũ eſt ſpeciale, docet tamen Sot. mẽ. illo cit. ita obligare ſecretum hoc, vt nulla de cauſa liceat illud reuelare, ſicut de confeſſionis ſigillo docet, quod ego non video probari poſſe, maximè ſi damnum immineret Reipublicæ euidens niſi reuelaretur.

De eo cui deuotionis gratia fit cõfeſſio?

Autoris placitum.

7

Si autẽ aliquis dicat pro opinione Nauarri, quod licèt ille nõ cõfiteatur vera confeſſione cum laico ſacramẽtaliter, ſatis eſt quòd cõfitetur illi intẽtione ſacramẽti, maximè ſi eſt ignoras, & putat laicũ abſoluẽdi poteſtatem habere in abſentia Sacerdotis, tunc ſicut diximus laicum, qui ſe finxit Sacerdotem habere obligationẽ ſeruandi ſigillum confeſſionis, quia facta eſt ei ex intẽtione ſacramẽti, quãuis ex errore. Reſpõdeo diuerſam eſſe rationẽ, quia eſt diuerſa deceptio in vtroq; caſu, in hoc enim facta eſt cõfeſſio ex vera intẽtione ſacramẽti abſque deceptione iuris, ſed tãtũ cũ deceptione facti, quia putabat illum eſſe Sacerdotem, in priori verò caſu facta eſt ſcienter laico ex errore iuris, quòd ille poſſet abſoluere, vnde non fuit eodem modo facta, & ita non habet confeſſio vtraq; idem priuilegium.

Obiectio.

Diluitur.

Quartò de illo cui à Sacerdote reuelata fuit cõfeſſio ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, hoc eſt, vel autoritate propria, aut detrahendi cauſa, aut alio fine, vel de licẽtia pœnitẽtis obtinẽdi cõſilij gratia; deniq; illum ad quem quomodocumq; deuenerit notitia peccati in confeſſione, ſiue mediatè, ſiue immediatè, teneri eodem ſigillo, docẽt Nauarr. vbi ſuprà, & in ſumma cap. 8. numero quarto, & 7. & Paludanus, Adrianus, Petrus de Soto, Viguer. Ledeſma 2. 4. quæſt. 10. artic. 3. dub. 1. ſed non video qua alia ratione hoc probari poſsit, niſi quam adducit Nauarr. quia res ad quemcumq; tranſeat, cum ſuo onere tranſit quomodocumq; ad illũ tranſeat, ſicut de re pignorata diximus, ſed res manifeſtata in confeſſione, hoc habet onus vt taceri debeat, ergo ad quemcumque deuenerit, cum eo onere deuenit: exiſtimat enim in cap. citato Nauarr. num. 46. onus tacendi rem auditam in confeſſione priùs afficere rem ipſam, quam perſonam, ſicut obligatio hypothecæ primò rem reſpicit, deinde perſonam in cuius fuerit poteſtate, quam rationem inſinuaſſe videtur Paludan. vbi ſuprà. Scotus verò tantùm loquitur expreſſè de eo ad cuius notitiam res audita in confeſſione peruenit, iniuſtè tamen, quamuis ex tenore verborum etiam de illo ad quem iuſtè peruenit, intelligi debeat. Reddit autem eam rationem de illo ad quem res iniuſtè peruenit, quia qui in alterum rem transfert, in quam iure transferre non poterat, ſed facto tantùm, non tribuit illi ius vtendi, vel transferendi in alium, ergo qui facto, non iure alteri reuelat confeſſionem, dum transferre videatur in illum rem, quam in confeſſione audiuit, non transfert in illum ius reuelandi alteri, & quaſi in alterũ transferendi.

8

Quid de illo cui à Sacerdote quo uis modo reuelata fuit confeſſio?

Prima opinio.

9

Secunda

Secũda opinio. Secunda opinio eſt Ioan. Medinæ quæſtione citata in fine, aſſerentis nõ teneri ad ſigillum, & intelligit ſpeciale ſigillum confeſsionis, quia naturalis ſecreti non poteſt negari, id verò ipſe non probat, ſed probari poteſt, quia ipſe non audiuit in ipſa confeſsione, cum ergo non communicauerit cum alijs in ipſo actu confeſsionis, non videtur aſtringendus præcepto ſigilli illius ſpecialis, & idem erit de illo, qui iuſtè audiuit.

10 *Media ſententia verior* Mihi videtur verior media ſententia, eũ ſcilicet ad quem iniuſta via reuelata fuit cõfeſsio ex quocumq; fine, teneri ad ſigillum confeſsionis, illum verò ad quem ex conſenſu pœnitentis peruenit, etiam conſilij capiendi gratia, non teneri alio ſigillo, quã naturalis ſecreti. De primo id mihi perſuadeo, quia quando iniuſtè reuelatur confeſsio, res ipſa non innoteſcit, niſi ex ipſa confeſsione nondum conceſſa licentia à pœnitente vt manifeſtetur, vnde ſemper fit iniuria confeſsioni, & pœnitenti in ordine ad confeſsionem, ſi peccatum quod aliquis à Confeſſario accepit, ſine conſenſu pœnitẽtis alijs reuelaret, adhuc enim res illa videtur ſub ſigillo confeſsionis, donec pœnitẽs velit, ſiquidem ipſe hactenùs non aliter quam in confeſsione dixit, vnde vt in confeſsione dictum ſeruandum eſt. Et in hoc caſu tantùm loquitur Ricardus in 4. d. 21. art. 5. q. 1. & docet teneri hunc ad celandã confeſsionem, in quo nobiſcum conueniũt autores primæ ſententiæ. Ratio verò qua probat Scot. quam ſumpſit ex Ricardo hãc partem, mihi non probatur, illa enim tantũ probat in materia iuſtitiæ, quando vnus transfert dominium alicuius rei in alium,

Ratio Scotinũ placet

11 non iure ſed facto, ſic enim verum eſt non transferre in alium ius alienandi, & rurſus in alium transferendi, ſi ipſe iure transferre non poterat; hîc verò tantùm ſermo eſt de obligatione præcepti qua tenemur celare ſecretum, an eodem modo obliget eũ cui immediatè in confeſsione dictum eſt, & illum ad quem poſteà mediatè peruenit, quod ex ratione Scoti non poteſt deduci, ſed ex illa quam nos adduximus.

Secundum verò de eo, qui ex voluntate pœnitentis cognouit peccatum cõfeſſum, probatur, quia reuera iam iſte accipit huius notitiam, non ab ipſa confeſsione, quaſi ſigillata, ſed ab ipſo pœnitente, ac ſi ipſe referret (quia idem eſt ſi de conſenſu illius referat Sacerdos) iam verò non nouit ex confeſsione pœnitentis, ſed relatione facta extra confeſsionem ab ipſo pœnitente, vel à Sacerdote de conſenſu illius, quod idem eſt ac ſi ipſe referret: quòd verò ita refertur, nec in confeſsione, nec ex confeſsione refertur, ergo non tenetur quis eo tempore ſigillo confeſsionis. Et parùm refert ſi pœnitens referat illud quaſi confeſſum, quia aliud eſt referre ita, aliud referre ex confeſsione; & parùm refert ſi pœnitens velit illud manere ſub ſigillo confeſsionis, hoc enim non ſufficit, vt in caſu ſequenti dicemus. Ratio verò Nauarri eundem habet defectum, quam ratio Scoti, in materia enim iuſtitiæ, veriſsimum eſt rem cũ onere, & obligatione quam habet tranſire, illa enim obligatio nõ eſt præcepti, ſed eſt ius alicui competẽs in rem ipſam, vt in hypotheca, & pignore, & ideò quia ius eſt in rem, & in perſonam, ratione rei primò affi cit rem, deinde perſonam in cuius poteſtate eſt, hîc verò agitur de obligatione præcepti, quod cum obliget ad rectè operandum, vel malè non operandum, primò affi cit perſonã, non rem, quomodò enim obligatio ſigilli, quæ alia non eſt, quam prohibitio, ne quis reuelet quod in confeſsione audiuit, primò poteſt rẽ afficere, deinde ratione illius perſonam, quia rei talis prohibitio non imponitur, hoc ergo præceptũ non eſt in rem, ſed in perſonam, primò hoc modo, qui nouit in confeſsione, aut ex illa non reuelet, ſed non eſt ita, hæc res quia dicta eſt in confeſsione, vndecumq; ſciatur, non reueletur, aut non dicatur; deceptus ergo eſt Nauarr. & Palud. apparenti illa ratione, quæ non niſi falſam illam habet apparentiam.

Eneruatur etiam ratio Nauarri.

12

13 *De eo qui extra cõfeſſionem ſub ſigillo confeſsionis alicui detexit peccatũ*

Quintò de illo cui extra confeſsionem aliquis peccatum, aut ſecretum detexit, & ea conditione, vt illud ſub ſigillo confeſsionis obſeruaret, optimè docent Paluda. vbi ſuprà concluſ. 3. & Adrianus, Domin. Sot. vbi ſuprà concluſione 5. Ledeſma 2. quarti quæſtione 10. artic. 3. dub. 3. non obligari, quia ſigillum confeſsionis non obligat ex pacto, & conuentione, ſed ex ipſa confeſsionis inſtitutione, vnde vbi non eſt vera confeſsio non erit obligatio ſigilli confeſsionis, ſed ſolùm naturalis. Non tamen verum eſt, quod addit Palud. iniuriam fieri ſacramento, cum aliquis extra confeſsionem poſtulat ſecretũ ſigilli confeſsionis, vt optimè contra Paludan. notauit Adrian. hoc enim fieri ſolet bona fide, non quia aliquis

putet

putet tantam reuerẽtiam deberi ſuo ſecre to quanta debetur confeſsioni. Ex dictis ſequitur eos quos diximus non teneri ſpeciali ſigillo confeſsionis, non teneri ſeruare ſecretum ita vniuerſaliter in omnibus caſibus, ſicut qui tenentur facere, ſicut qui tenentur naturali ſecreto aliàs.

DVBIVM III.

Cuius rei ſecretum ſeruandum ſit ex ſigillo confeſsionis?

1 *Quid certũ ſit apud omnes circa mortalia.*

PRimò certum eſt apud omnes ſigillum confeſsionis obligare ad omnia peccata mortalia facta, & confeſſa celanda, non tantùm in particulari, ne detegatur peccatum aliquod, ſed in vniuerſali, vt dicere non liceat, ille confeſſus eſt mortalia peccata pauca, aut multa, ſed licebit dicere, ille confeſſus eſt mihi peccata ſua, aut non niſi venialia, quia hoc non eſt reuelare confeſsionem, cum certiſſimum ſit eum, qui cõfitetur vt minimùm venialia confiteri debere, peccatum tamen aliquod veniale in particulari explicare nõ licet, vtroq; enim modo reuelatur ſecretũ. Sed nõ liceret dicere ille mihi confeſſus eſt tantùm venialia, quando alij etiam confeſſi ſunt de quibus nihil dicitur, ſic docuit Paludan. diſ. 21. quæſt. 3. artic. 2. concluſ. 3. Adrian. & Maior, & Sotus in 4. vt infrà, ſic enim videtur fieri comparatio, vt ille inter alios tantùm habuerit venialia, & hæc omnia docent. Pet. Sot. lectione illa 11. de cõfeſsione. Medina quæſtione, *De his, quæ à Confeſſore celanda ſunt.* Nauarr. in ſum. c. 8. n. 3. & 9. Ledeſma 2. 4. quæſt. 10. art. 3. dub. 1. & Adrian. in 4. quæſt. vltima de confeſſ. §. *Tertia pars concluſionis.* & Maior in 4. quæſt. 3. diſt. 21. §. *Vndecimò arguitur*, qui ſaltem de illo caſu loquuntur, vbi videtur fieri illa cõparatio. Domin. Sot. diſt. 18. q. 4. art. illo 5. poſt tertiam concluſionem, quamuis de illo tacito modo comparandi non loquatur de quo alij loquuntur, loquitur tamen de illo, & conſentit cum Doctoribus citatis de tegendo ſecreto, memb. 3. q. 4. Deniq; hæc notiſsima ſunt, ſicut etiam illud, ſigillũ hoc non tantùm ſub ſe continere peccata, vt diximus, ſed omnia quæ peccata non ſunt, quatenus ducere poſſunt in notitiam, aut ſuſpicionem peccati.

Quid circa venialia?

Paludan. Dom Sot. Pe. de Soto. Medina. Nauarr. Ledeſma. Adrian. Maior.

2 Sed neſcio qua ratione ſit verum quod docet Domin. Sot. artic. illo 5. paulò ante ſecundam concluſionem, contra ſigillum eſſe confeſsionis reuelare defectus naturales natalium, aut parentum, aut ſtatus perſonæ, etiam quando nullum indicium eſſe poſſunt peccatorum, aut peccati alicuius, ſic enim cum non pertineant, nec per accidens ad cõfeſsionem, neſcio quomodò ſub illius ſigillo contineãtur, cum ſigillum tãtùm videatur eſſe reſpectu eorũ, quæ ſunt materia confeſsionis quorum eſt notitia in hoc foro, & ita nobiſcum docet Ledeſma ſecunda quarti quæſt. 10. art. 2. 2. concl. 3 tenetur tamen ad ſecretum alia via. Nihilominùs Ledeſma docet, quòd inferat detrimentum ſacramẽto aliquod, quod ego nõ video ſaltem quod ſit ſpeciale peccatũ, nec credo eum ſentire eſſe ſpeciale peccatum. Sed quod ille docet eodẽ articulo mihi placet, ſcilicet contra ſigillũ eſſe, ſi aliquis Cõfeſſarius infamaret ciuitatem alicuius peccati, vt ſodomiæ, hæreſis, vel alterius quod audiuit in confeſsione, etiam ſi non exprimat perſonam, quia iam ex parte reuelatur, quod auditum fuit in cõfeſsione, quod ita limitarem niſi illud alia via iam publicum eſſet, & vt tale Sacerdos referret. Nauarr. in ſum. c. 8. n. 16. contra Ledeſ. docet. Hoc deniq, certum eſt apud omnes, tunc violari ſecretum, quoties inſinuatur peccatum aliquod, quod mille modis contingere poteſt, quæ certo numero comprehendi non poſſunt, ſed varij adducuntur ab auctoribus locis citatis, & arbitrio prudentis de illis iudicandum eſt: quomodò verò Sacerdos ſe debeat gerere cum pœnitente in adminiſtranda, & neganda Euchariſtia abſq; ſigilli prę iudicio, ſatis in materia de Euchariſtia dixi.

Qu'd dicẽdum de defectibus naturalibus, & ſimilibus.

Sed dubium eſt de peccatis non factis, ſed perpetrandis, in quorum propoſito pœnitens eſt, & illud in confeſsione manifeſtat, vtrùm ſigillo contineantur, ſi enim non continentur poſſunt reuelari in omni caſu, in quo & ſecretum purè naturale poterat reuelari.

4 *De peccatis non factis, ſed perpetrandis prima opinio.*

Prima opinio eſt, quam refert Alexand. quæſt. 19. memb. 2. art. 2. aſſerentium cum aliquis confitetur peccatum à quo abſtinẽdi propoſitum non habet poſſe illud manifeſtari ei, qui prodeſſe poſſet pœnitenti, ſecus ſi etiam propoſitum habet abſtinendi in futurum, huius ſentẽtiæ non adducit rationẽ, nec video quæ illius eſſe poſsit, eam ſententiam exiſtimat errorem eſſe S. Tho.

in 4.

in 4.d.21.quæſt.3. arti.1.q.1. ad primum, nec in hac ſententia fuit Alexan. ſed in alia cuius non meminit D. Thom. vnde ſentẽtiam Alexandri, non cenſet erroneam S. Tho. vt falsò refert Sot. art. illo 5. ſed quid de illa ſentiendum ſit infrà dicemus. Sed quòd hæc ſentẽtia, quam modò retulimus ſit erronea optimè docuit D. Thom. non tantùm ſi Cõfeſſarius reuelaret peccatum commiſſum, hoc enim ſatis conſtat, quia verè illud eſt materia confeſsionis, ſed etiam ſi reuelaret propoſitum in eo peccato permanendi, quia hoc iam pertinet ad pœnitentem, ſic enim pœnitens explicat ſuum ſtatum, vt iudicium ferat Sacerdos. Vnde meritò docet D. Tho. materiam cõfeſsionis, quę ſub ſigillo clauditur eſſe peccatũ etiã à quo nõ eſt propoſitũ abſtinẽdi, cuius contrariũ dicebat hæc opinio, vt refert D. Th. quod latiùs infrà declarabimus.

Erroneam cenſet Diu. Thom.

5

Secũda ſententia.

Secundã opinionẽ docuit Alex. vbi ſuprà, qui primò aſſerit, ſi peccatũ futurum manet in propoſito pœnitẽtis poſtquã cõmiſit ſimile peccatũ, & non vult ab eo genere peccati abſtinere, clauditur ſub ſigillo cõfeſsionis, & intelligit nõ tantùm peccatũ cõmiſſum eſſe ſub ſigillo, ſed etiã propoſitũ cõmittẽdi propter cõnexionẽ, quã habet cũ peccato cõmiſſo, quòd verè clauditur ſub ſigillo. Secũdò docet nõ eſſe ſub ſigillo cõfeſsionis propoſitũ peccãdi in futurũ, quando pœnitẽs nullũ huiuſmodi cõmiſit peccatũ in cuius propoſito iterum peccandi maneat, vt ſi aliquis confiteretur propoſitũ occidendi hominem, vel fornicãdi cum muliere cum qua nondum fornicatus eſt. Huius ea ratio eſſe poteſt, quã ipſe adduxit initio articuli, dũ aliorũ referret opiniones, quia qui explicat propoſitũ ſuũ peccãdi, verè nõ confitetur, vt eſt futurũ, ſed neq; propoſitũ illius, hæc enim cõfeſsio potiùs repugnat ſacramẽto, quã ſit ſecũdũ illius naturã, illi ergo non debetur ſigillũ ſecreti cõfeſsionis, quãuis debeatur

6 ſecretũ ſimpliciter, vnde nõ ſit manifeſtãdũ niſi graui de cauſa, quę ſecretũ naturale cogit detegere. Hæc Alex. cuius ſentẽtiam ſequitur Silueſ. *Cõfeſsio.* 3.q.5. Panor. & Anchar. in c. *Omnis vtriuſq; ſexus*, Decius in c. *Cum non ab homine*, de iudicijs. Referri etiam ſolent alij Iuriſtæ, idem docuit Angelus, *Confeſsio* vltimò, num. 7. Adrian. in 4.q. vltima, de confeſsio, §. *His præmiſſis.*

Alexan. Silueſt. Panorm it. Anchar. Decius. Angelus. Adrian.

Tertia opinio verior. Ioan. Med.

Tertia opinio eſt, quam docet Ioann. Medina C. de confeſsione quæſt. *De his, quæ à Confeſſore celanda ſunt.* Domin. Sotus diſt. 18.q.4. art.5. in ſolutione 2. & de tegendo ſecreto, memb.3.q.4.dub. 1. Caiet. 1.tomo opuſculorum tractatu 21.q.1. Gabr. d.21.q.1.art.2.concl. 3 & art.3.dub.1. Bonau. d.21.art.2.q.1. in 2.p. diſtin. & Petrus de Soto lect. 11. de cõfeſsione Nauar. in c. *Sacerdos* de pœnitentia d.6. à nu. 220. vſq; ad 225. Ledeſ. 2.4.q.10.ar.5. ante dub. 1. Ricard. d.21.art.9.q.2. & hæc mihi probatur, omnino eſſe ſub ſigillo cõfeſsionis propoſitũ peccãdi quorcũq; ex duobus modis contingat, ratio potiſsima eſt, quia ſub ſigillo continetur quodcũq; peccatũ, quod verè aliquis confitetur ſacramẽtaliter, huiuſmodi autẽ eſt propoſitũ peccandi, quãuis enim qui habet propoſitũ peccandi, nõ videtur cõfiteri illud cũ ſpe venię, & abſolutionis, tamẽ exponit ea cõfeſsione Confeſſario impedimentũ abſolutionis, quod ita pertinet cognoſcere ad Cõfeſſariũ, ſicut & peccata cõmiſſa, quę debet abſoluere, vt optimè aduertit Caiet. Secũdò probat Caiet. & Sot. quia licèt ille cõfiteatur abſq; debita diſpoſitione, tamẽ eius cõfeſsio verè eſt confeſsio ſicut baptiſmus ſine diſpoſitione debita ſuſceptus eſt verè baptiſmus, nõ quia illa cõfeſsio ſit ſacramentũ ſicut baptiſmus, ita vt diximus ſuſceptus, ſed quia eſt cõfeſsio ſacramẽtalis, quę ordinatur ad ſacramẽtũ ſecundũ intẽtionẽ pœnitẽtis, aut meliùs dicam, eſt manifeſtatio delicti in foro illo tãtũ Sacerdotali, in quo & peccata cõmiſſa, vt materia abſolutionis, & propoſitum peccati, vel aliud ſimile explicãdũ eſt, nõ vt materia abſolutionis, ſed ſicut impedimentũ illius, cuius cognitio ita ad Sacerdotẽ pertinet, ſicut ipſorũ peccatorum quæ abſoluenda ſunt, & hoc in quantùm ille Iudex eſt in hoc foro, vnde patet ſolutio ad rationem pro ſententia Alexandri, conſtat enim quomodò illud propoſitũ peccãdi pertineat ad cõfeſsionis ſacramẽtũ, aut Sacerdotale iudiciũ.

Domi. Sot. Caietan. Cabr. Bonauen. Pet. de Soto. Nauarr. Ledeſma. Ricard.

7

Secundò ſequitur optimè limitari ſententiam hanc à Dominico Soto, vt ſcilicet propoſitum illud tantùm contineatur ſub ſigillo, quãdo eſt confeſsio illius ex voluntate manifeſtandi ſtatũ propriæ conſcientiæ, ſi tamẽ explicaretur animo inducẽdi Confeſſariũ ad idẽ genus peccati, inquit nõ cõtineri ſub ſigillo, vt ſi vellet inducere illũ ad homicidiũ, vel hæreſim, vel quid ſimile, tũc enim inquit Sot. præſumitur iure, nõ accedere animo confitendi, &

8 *Limitatio Doctrinæ tradiæ.*

cõparendi in hoc foro, quia nec animo obtinendi absolutionẽ, nec animo explicãdi in eodem foro defectum dispositionis suę, & simile esset meo iudicio quoties quis accederet animo illudendi Confessarium, vt constare posset ex modo confitendi, aut irridendi confessionis iudicium, sic enim sicut non cõparet in illo iudicio, nec vt reus in illo suam manifestat causam, non debetur illi sigillum huius iudicij, quod etiam expressè notauit Petrus de Soto vbi suprà, & Ledesma, & forsan hoc
9 voluit Alexand. vt notauit etiam Ledesma, & Doctores citati, quamuis immeritò vniuersaliter existimarunt omnem manifestationẽ propositi peccandi non posse spectare ad sigillum, imò verò hæc limitatio Soti, ita vera est, si propositum confitendi sit circa peccati genus iam commissum, in quo velit pœnitens permanere, sicut quando non esset commissum simile peccatum, sed propositum esset de nouo peccandi, est enim vtriusque eadem ratio, quia propositum peccandi non ideò cadit sub sigillũ, quia sit circũstantia peccati præteriti, cum revera non sit, sed nouum, & distinctum peccatum, vnde secundum se non esset materia sigilli, nisi quia pœnitens manifestat illud, vt ostendat indispositionem, & ita nulla est differentia, quam Alexander conatur ostendere, non tamen esset materia, quia simile peccatum iam commissum esset, quia propositũ iterum peccandi non pertinet ad peccatum præteritum, nisi quando esset indicium illius.

DVBIVM IIII.

An quando Confessarius aliter suum peccatum explicare non potest, possit reuelare confessionem alterius?

1 QVartum dubium in ordine circa id, quod vltimò proposuimus sit. Vtrùm liceat reuelare confessionem quando id necessarium est ad integritatem confessionis, verbi gratia, si Confessarius, qui alicuius audiuit confessionem, deberet & ipse confiteri peccatum, quod commisit in ea confessione, quod explicare non posset, nisi explicando complicem peccati, ex quo iam reuelat confessionem illius (quod meo iudicio vix contingere potest) & quæstio non est, nisi quando alius non est Confessarius cui fiat confessio, cum manifestatione illius peccati, qui non possit deuenire in notitiam illius. Est etiam quæstio quando necessarium est confiteri Sacerdoti, nec confessionem differre potest, vt alium inueniat Confessarium.

Prima opinio Gabrielis.

Prima opinio est Gab. in 4. d. 21. quæst. 1. artic. 3. dub. 1. casu 5. in hoc casu vt fiat integra confessio, licere reuelare priorẽ confessionem, & consequenter tenetur dicere necessarium esse ita fieri, cuius opinionis ratio esse potest, quòd præceptum integritatis fortiùs obliget, quam secreti, cũ illud sit in reuerentiã tanti iudicij, hoc verò in vtilitatem, & gratiam pœnitentis. Et hanc existimat Dominic. Sotus probabiliorem in 4. dist. 18. q. 4. artic. 5. circa solutionem quarti in quodam dubio, & de tegendo secreto memb. 3. quæst. 4. iam citata propter hanc rationem. Aliam adducit Gabr. quia potiùs tenetur cõsulere suę saluti integram faciens confessionẽ, quam famæ proximi sigillum obseruans confessionis.

2

Contraria est vera. Ricard. Paludan. Scotus. Siluest. Nauarr. Maior. Ledesma.

Sed mihi videtur verissima opinio contraria, quam sequuntur Ricardus distinct. 21. art. 4. quæst. 2. ad 2. Paludan. distin. 21. quæst. 3. artic. 2. conclus. 2. Scotus quæst. 2. §. *Ad argumenta*, in solutione ad quartum, Siluest. *Confessio.* 3. quæst. 13. Naua. in sum. cap. 8. num. 6. Maior. distinct. 21. quæst. 1. §. *Octauò ponatur*, Ledes. 2. 4. quæst. 10. art. 5. dub. 5. & artic. 1. dub. 7. & ratio est, quia existimo magis rigidè, & vniuersaliùs obligare præceptum sigilli, quàm integritatis, cum videamus multis de causis prętermitti integritatem etiam in gratiam pœnitẽtis, vnde quasi cedit ipsa sacramenti institutio fauori pœnitentis, sigillum verò nũquam rumpi posse, vt infrà ostendemus, & quia oportet propter bonum confessionis ita esse, vt quo fauorabilius sit sigillum, eo facilior efficiatur cõfessionis obligatio, & ita patet solutio ad primam rationem Soti. Ad rationem Gabr. faciliùs respondetur tunc non esse necessariam ad salutem integram confessionem, cum videamus in alijs etiam casibus non esse necessariam, hoc verò contingit propter maiorem obligationem vt dictum est.

3

Satisfit argumentis prioris sententiæ.

DVBIVM V.

Vtrùm de licentia pœnitentis reuelari poſsit crimen inquirendi conſilij, vel alterius rei gratiâ?

1 *Prima opinio. Alexand. Scotus. Durand. Maior. Gabr. Angelus.*

PRima opinio eſt aſſerentiũ id non licere, ita Alexand. 4.p.q. 19.mem. 2.art.2.§.1.Scotus d.21. quæſt.2.§. *Ad argumenta*, in ſolutione 1.Dur. q.4.n.9.Maior.q.3.§.*Tertiò arguitur*, Gabr. q.1.art.3.dub.4.Angel.*Confeſſio.*vlti.nu.5. eorũ ratio eſt, quia reuelare cõfeſsionẽ eſt contra ius diuinum, ergo nec de licentia ipſius pœnitentis contra illud licebit facere, & quamuis in gratiam illius videatur conceſſum priuilegium hoc ſecreti, tamẽ cum vniuerſaliter reſpiciat dignitatẽ huius fori, videtur non eſſe in poteſtate pœnitentis licentiam hanc concedere, ſicut ſi Sacerdos renunciaret immunitati Eccleſiæ circa forenſem cauſam, ex hac licentia iudicari à Iudice ſeculari non poſſet. Secundò, quia cũ Sacerdos tantùm ſciat vt Deus, & non vt homo, & quando manifeſtat extra confeſsionẽ, manifeſtat vt homo, mentiretur ſi diceret, & reuelaret illud peccatũ quod ignorat, & neſcit ea ratione qua reuelat. Vnde prædicti Doctores docent neceſſarium eſſe, vt in particulari à pœnitente extra confeſsionem cauſa iterum referatur, vt ex illa notitia Sacerdos illã reuelare poſsit, nec ſatis eſſe licentiam in genere manifeſtãdi quæ dicta ſunt in cõfeſsione.

2 *Oppoſita ſẽtẽtia eſt vera. D.Thom. Bonauen. Palud. Ioan. Med. Siluеſt. Ricard. Pet de Soto Domi. Sot. Adrian. Nauarr.*

Secunda opinio verior eſt ſufficere licẽtiam pœnitentis, vt Confeſſarius reuelare poſsit peccata illis tantùm perſonis, quibus conceſſa fuit, ita D.Tho.d.21.q.3.art. 2.Bonau.2.p.diſt.art.2.q.2.Palud.q.3.art. 3.à nu.24.& infrà.Ioã.Med.C.de confeſſ. q.*De licentia confitentis ad reuelandum confeſſiones.* Siluеſt.*Confeſſio.*3.q.3. Ricard.d. illa 21.art.4.q.1.ad 1.Pet. de Soto lect. 11. de confeſsione.Domin.Sot.d.18.q.4.art.6.& de tegendo ſecreto m.3.q.4.Adria.q. vlti. de confeſsione in 4.§.*Sed probabilior*, Naua. in c.*Sacerdos*, de pœnitentia d.6.nu.226.& ratio eſt aperta, quoniam cum obligatio hæc ſigilli confeſsionis introducta ſit in fauorem pœnitentis, & famæ illius, & ipſe ſit Dominus famæ ſuæ ſecundum veriorem ſententiam de quo modò non diſputo, aut ſaltem licèt non ſit Dominus, rationabili de cauſa poteſt ſe infamare apud aliquem vt petendi conſilij gratia, poterit licentiam cõcedere maximè ob iuſtam cauſam, neque hoc eſt diſpenſare in naturali lege, ſicut neque cenſeretur diſpenſare in illa ille cui eſſet promiſſum aliquid ſub iuramento, quod iure naturali obligabat, & ille remitteret quod ſibi promiſſum erat, iam enim amplius non teneretur qui iurauit ſeruare iuramentum, ſed non ex diſpenſatione illius cui promiſſum illud erat, ſed quia ejus condonatione tollitur materia neceſſaria illius præcepti, ſcilicet promiſsio acceptata. Sic ergo 3 de licentia pœnitentis hic tollitur materia huius obligationis, quia hæc obligatio eſt ſeruandi ſecretum in gratiam pœnitẽtis, & ita neceſſaria circumſtantia, vt obliget, eſt quod ſit contra pœnitentis voluntatem, & hæc tollitur ſi accedit voluntarius conſenſus ipſius pœnitentis. Hæc reſponſio colligitur ex Adriano in 4. quæſt. vltima de confeſsione, §. *Nec valet euaſio*, circa medium illius. Vnde non eſſet ſimilis ratio ſi aliquis concederet licentiam, vt ipſi abſcinderetur membrum, vel occideretur, quia non eſt Dominus membri, aut vitæ, vt ita poſsit licentiam concedere. Et ita ſoluitur prima ratio, quam pro prima opinione adduximus.

Probatur, & ſimul ſoluitur primum argumentũ prioris ſententiæ.

Ad exemplum verò in cõfirmationem illius reſpõdetur diuerſam eſſe rationem, quoniam immunitatis priuilegium, quod conceſſum eſt Sacerdoti, non fuit tantùm, in gratiam ipſius, ſed in honorem presbyterij, eſt autem dedecus ordinis, vt aliquis presbyter non degradatus iudicetur à ſeculari, & propterea etiam de licentia ipſius Sacerdotis iudicari non poteſt, quia non eſt Dominus huius priuilegij, ſecus autem famæ propriæ, in cuius tantùm fauorem conceſſum eſt hoc priuilegiũ confeſsionis, vnde relictum in mera ipſius poteſtate: & ita fallitur Maior, qui voluit eſſe æquam rationem vtriuſq;, vt ſecreti priuilegium primò ſit in fauorem confeſsionis in communi, quam perſonæ pœnitentis. 4 Ad ſecundam rationem reſpondeo, quòd quando manifeſtat extra confeſsionem autoritate pœnitentis, non manifeſtat vt homo, ſed vt Deus, vt docet D. Th. vbi ſuprà, & ita nõ mentitur, imò verò nõ eſt peccatũ mendacij manifeſtare peccatũ ſine licentia pœnitentis, qui enim dicit audiui hoc peccatum in confeſsione, peccat non quia mentitur, ſed quia iniuriam facit pœnitenti, & conſequenter confeſſioni, vnde ſuprà dubio 1. non probaui

Ad confirmationem.

Ad ſecundam rationem.

eorum rationem, qui dicebant obseruandum esse secretum confessionis, quia illud manifestare esset mendacium, sed semper cum Confessarius manifestat ex licentia, curare debeat ne sit audientibus offendiculo, vnde vt ostendat ex licentia pœnitētis illud manifestare.

5 *Delictum cōplicis quo nis modo reuelatum spēctat ad sigillum.*

Sed vltimò aduertendum est, cū sit certum personam complicis cum in confessione explicatur, vel quia necessariū erat, vel culpa, aut ignorantia pœnitentis, contineri sub eodem sigillo confessionis, sub quo continetur ipse pœnitens (vt docent Sotus art. illo 5. concl. 2. & Gabr. distin. 21. quæst. 1. art. 3. dub. 2. & Ledesma 2. 4. q. 10. art. 5. ante dub. 1. Ricardus dist. 21. art. 4. q. 4. Siluest. *Confessio.* 3. quæst. 6. Scot. in 4. d. 21. quæst. 2. §. *Ex hoc sequitur*, vers. *De quo dico*, & idem Sotus de tegendo secreto mē. 3. q. 4. Palud. quæst. 3. art. 2. concl. 1. nec vllus negare potest) non satis esse licentiam pœnitētis ad manifestandum complicem nisi referat Historiam, & peccatum in particulari extra confessionem, ex qua relatione sine ruptione sigilli confessionis manifestare possit, sunt enim pœnitentes qui rem aliquam in cōfessione referunt, quam extra referre non volunt, vt ipsorum causa non patiatur periculum, & licentiam concedunt complicem manifestandi, & audiui posse manifestari ex licentia pœnitentis, sicut & peccatum ipsius pœnitētis, & pro ijs ea ratio esse potest, quia sigillum circa peccatum etiam complicis obligat in gratiam pœnitentis, ne inde peccatum pœnitentis reuelari possit, si ergo ipse pœnitens facultatem concedit, poterit illud manifestare. Cōtrarium tamen verius existimo, quia sigillum non tantùm obligat in fauorem pœnitentis, sed etiam complicis, vt expressè docuit Sot. vbi suprà quæstione illa 4. quomodocumque explicetur in peccato tamquam complex, aut pertinens ad peccatum pœnitentis, sicut materia, aut circumstantia: dixi sicut materia, vt si quis referat peccatum alicuius hoc modo, quod de tali, aut tali peccato Petri murmurauerit, aut quid simile habens pro materia sui peccati personam, & crimen alterius, quod est valdè notandum, sunt enim qui crimen alicuius reuelent in confessione, cum quo ipsi pœnitentes nullo prorsus modo communicant, & ita non est ille complex, vnde nec manet sub sigillo, quia nullo modo ad materiam pertinet confessionis. Obligat ergo sigillum in fauorem etiam complicis, vnde non satis erit licentia ipsius pœnitentis, sed requiritur etiam illius complicis, & tamdiu manebit sub confessionis sigillo, quamdiu, aut extra confessionem non dicitur, 7 aut illius licentia non obtinetur. Quòd verò in fauorem cōplicis sit sigillum, meo iudicio negari non potest, quia voluit Deus iudicium hoc esse secretum, ne inde alicui incommodum sequeretur, aut sequi posset, ergo existimandum est voluisse eo secreto consulere non tantùm pœnitentibus, sed etiam omnibus, qui aliquo modo explicantur in peccato pœnitentis.

An sine ipsius licentia possit reuelari?

Doctrina notanda.

6

DVBIVM VI.

Vtrùm peccatum aliàs publicum, quod Sacerdos audiuit in confessione possit referre?

1 *Prima opinio Ioann. Med.*

PRima opinio est Ioann. Medinæ quæst. *De his, quæ à Confessore celanda sunt*, asserentis licitum esse referre illud, ita vt Confessarius dicat audiui peccatum illius in confessione, vt scilicet meretricis luxuriam, & illius optima doloris signa præbuit, & de homicida publico idem docet. Ratio est, quia Confessarius ita nullo modo infamat pœnitētem, nec reddit confessionem odiosam, & alia ex parte explicat laudabilem pœnitentis animum in confessione, ergo non est contra confessionis sigillum. Huic sententiæ fauet Adrian. vt infrà dicemus dub. 10. Sed verior est secunda opinio, quam sequitur Caietan. in summa verbo *Confessori necessaria*, Nauarr. in summa cap. 8. numero 10. & in cap. *Sacerdos*, de pœnitentia dist. 6. nu. 62. Sot. dist. 18. q. 4. artic. 5. post tertiam conclusionem, scilicet non licere dicere se audiuisse in confessione tale peccatum etiam quod publicum est, quia licèt peccatum ipsum sit publicum, & ita non sit aliàs sub secreto, & vt publicum, & aliàs notum referri possit, tamen fieri videtur contra ipsum sacramenti forum dū exprimitur illud, vt in confessione auditum, quia saltem secretum est ipsum in cō fessione fuisse explicatum cum pœnitens confessus fuerit illud secretò.

Secūda opinio verior. Caietan. Nauarr. Sotus.

DV-

DVBIVM VII.

Vtrùm peccatum aliàs notum Confessario liceat reuelare vt sibi notum, non explicando se illud in confessione audijsse, nec vllum indicium huius præbendo?

1 *Prior sententia, quæ tribuitur Antisiodorensi, & Henrico.*

PRima opinio refertur ex Antisiodorensi lib.4.tract.6.c.3.q.4. asserentis nullo modo licere, quia videtur contra sigillum cõfessionis, postquam illud auditum fuit in confessione, sed hanc opinionem in eo inuenire nõ potui, & pro ea sententia refertur Henricus quodlib.8.quæst.18. à Soto memb. illo 3.q.4.de tegendo secreto, sed non potui etiam in illo inuenire.

Opposita verior. Sotus. Gabr. Nauarr. Medina. D.Thom. Bonauen. Paludan. Maior. Alexan. Adrian.

Sed verior est opposita sentẽtia, quam docuit Sotus art.6.quæstionis citatæ, & de tegendo secreto n.3. q.4. Gab. d.21.q.1. art.3. dub.3. Nauarr. in summa c.8. n.15. Medina quæst. *De confessione celanda, casu quo factũ per aliam viam cognitum sit*, D. Th. in 4.d.21.quæst.3.art.3. Bonau. dist. eadem 2.p.art.2.quæst 3. Palud.q.3.art. 3. concl. 3.num.59. Maior. dist. eadem, quæst. 3. §. *Quinto arguitur*, & §. *Sexto arguitur*, Alexan. 4.par.quæst.19.memb.2.art.2.§.2. Adria. in 4.quæst. vltima de confessione, §. *Ex dictis emergit*, & sequent. & credo neminem alium esse pro sententia Antisiodorensis, & ratio est manifesta, quia si aliàs illud mihi notum est, nullo ergo modo ego reuelo ex scientia confessionis, sed aliunde, ergo non facio cõtra sigillum; & hoc verum est, vt notauit D. Thom. siue Confessarius illud delictum nouerit extra confessionem ante ipsam, siue post, parùm enim vnum, aut aliud refert, & ita impugnat sententiam quorundam, qui dicebant vniuersaliter non licere illud dicere, siue ante siue post nouerit, quam existimo fuisse Antisiodorensis; reprehendit etiam aliorum õpinionem, qui dicebant non licere illud, quando anteà notum erat, quasi per confessionem præcludatur via, licere autem si post confessionem cognitum illud fuerit. Melius ergo D. Tho. & alij vtroq; modo licere asserũt, quod etiam intelligitur, modò non sit contra naturale secretum: sed addit optimè Maior, Sotus, & Nauar. esse contra sigillũ quando res certiùs narraretur, vel cum alijs circumstãtijs, quàm extra cõfessionem nota erat, sic enim iam necessario referretur ex scientia confessionis, & ita contra sigillum.

2 *Explicatur & limitatur doctrina tradita.*

Vnde secũdò sequitur, quòd si aliàs Cõfessarius indicia habebat, ex quibus accusare poterat pœnitentem, aut testificari, potest etiam ex eisdem accusare sicut anteà, etiam post confessionem, quando aliàs iure illum accusare poterat, vt notauit Maior, & Sot. & ita dicendum est reuelare ea quæ aliàs nota erant, non esse contra sigillum, sed si liceat ex alia scientia narrare illa, vel accusare, vel testificari, videndũ est ex diuersis occasionibus, & ita licebit sicut si in confessione illud non nouisset Cõfessarius, & si interdum sit peccatum, tantùm erit contra secretum naturale, vt quãdo quis secretum peccatum pœnitentis nouit extra confessionẽ etiam, & illud manifestat contra rationem, sed non erit peccatum contra sigillum confessionis, nisi addat se illud in confessione nouisse; in quo etiam nobiscum conuenit Med. quamuis in peccato publico aliam dixerit esse rationem, huius verò facilior ratio est, quia iã manifestaret confessionẽ. Sed contra Medinam videtur ad hominem esse argumẽtum, quia si publicum potest Confessarius dicere se in confessione audiuisse, nec hoc est contra confessionem, sic etiam poterit ex scientia, quam Cõfessarius habet extra confessionem referre illud, & addere illud audijsse in confessione, sic enim non esset contra cõfessionem, quia rem aliunde manifestatam alicui dicere in confessione audijsse, non erit contra confessionem, si publicam aliàs licet ita reuelare in confessione fuisse dictam.

Extenditur

3 *Medinæ distinctio non placet.*

Alius casus quẽ addit Sotus.

Vltimò addit Sot. in eo casu quo fur aliquis cõfitens Sacerdoti aliquid ei subripuerat, & statim cõfiteretur illi furtũ, & expliçaret tũc nolle restituere, posset ipsum accusare ex indicijs externis non manifestãdo se in cõfessione audijsse, sed tunc ei defuisse rẽ illam, nec aliũ ibi tunc fuisse, nisi furem illũ, cautè tamẽ inquit procedendũ esse ne reueletur inde aliquid cõfessionis. Contrariũ docet omnino Maior, quia existimat ita violari secretum confessionis, & meo iudicio, nec indirectè saltem ita est, quia cũ ipse adducat indicia illa quæ diximus tantũ, nec aliquid reuelet quod nouit in confessione, ita ex illis accusare potest illum, sicut si illud peccatũ non fuisset confessus ex eisdem indicijs, vt procederetur contra illum. Et hìc maximè aduertendum, qui ita confiteretur furtum factũ in

4

ipſamet confeſsione,& cum propoſito nõ reſtituẽdi,ita ſe habere poſſet, ſicut ille de quo diximus dub.3. qui confitetur propoſitum in futurum peccandi non ad explicandũ impedimentũ diſpoſitionis ad abſolutionẽ,ſed animo illudendi,aut decipiẽdi,aut peruertendi Confeſſariũ,&tunc nõ eſſet ſub ſigillo confeſsionis, quod in hoc caſu facilè erit diſcernere meo iudicio, vt quando nõ videretur pœnitẽs alia de cauſa cõfiteri,niſi vt Cõfeſſarius timore violãdi ſigillũ taceret, & ita facilè poſſet retinere furtum,nec denuntiari, aut accuſari poſſet.

DVBIVM VIII.

Vtrùm propter correctionem pœnitentis liceat reuelare eius confeſsionem?

1 *Antiſiodorenſis placitum.*

NON legi qui diceret licitũ eſſe reuelare illã alicui alteri, vt ipſe corrigeret pœnitentẽ v.g. Patri,aut ſuperiori, præterAntiſiod.lib.4.tract.6.c.3.q.illa 4.qui ſub conditione aſſerit ſi fieri poſſet,vt nõ reddere tur odioſa confeſsio,id fieri poſſe, & meo iudicio intelligit ſi non redderetur odioſa ipſi pœnitenti, cuius confeſsio reuelatur, nam in cõmuni reddi odioſam,ſi talis eſſet licentia non dubiũ,& adhuc caſum exiſtimat impoſsibilẽ,quia omnis ægrè ferret ſi ſua confeſsio alteri reueletur.Sed erroneũ id aſſerere nõ dubito, hoc enim directè eſſet cõtra ipſum ſigillum, neq; enim cõfeſſionis forũ ad aliã correctionẽ ſpectat, quã in ipſo foro,aut ſecretam inter Sacerdotẽ, & pœnitentẽ, cui ex tali reuelatione tota incũbit cura corrigendi pœnitentẽ,aliàs odioſa nimis redderetur confeſsio in vniuerſali, ſi conſtaret præceptum nõ eſſe ita rigidè obligans,vt nũquam liceret ob correctionem etiam reuelare cõfeſsionẽ,& vt infrà du.9.& 10.dicemus ita eſt arctè obſeruandũ hoc præceptum,vt propter nullum damnum vitandum ſit reuelanda cõfeſsio,vnde maximè aduerſatur huic foro.

Iudicatur erroneum.

2 *An Confeſſarius poſſit corripere pœnitentẽ ob crimẽ cõfeſſum cũ periculo ſigilli Gab. ſententia?*

Tota difficultas eſt, vtrum ipſe Sacerdos poſsit ita corrigere pœnitentẽ ob peccatum,quod nouit in cõfeſsione tantùm, vt inde reddatur ſuſpecta confeſsio illius, vt ſi Prælatus nouit peccatum inferioris in cõfeſsione,poteſt illum ab officio amouere,etiam ſi ſuſpecta inde efficiatur illius confeſsio,quod propter crimen in confeſsione explicatum ipſum amouerit Prælatus ab officio. Gab.d.21.q.1.art. 3.dub.1. caſu 2.docet licere,probat quia ſecundum Bernar.quod pro charitate inſtitutum eſt non debet contra charitatem militare;hîc verò militaret,ſi cauſa ſeruandi ſecretum, peccato pœnitentis non adhiberetur ſuffi ciens remediũ ipſum amouẽdo ab officio.

Etiam videtur erronea

Hæc ſententia mihi etiam videtur erronea, quia revera hoc eſt manifeſtare, aut ſuſpicionem generare peccati in cõfeſsione explicati.Conſtat autem nulla de cauſa licitum eſſe manifeſtare aliquo modo confeſsionem,aut ratione damni imminentis, aut ſcandali,vt infrà dicemus, neq; hoc cõ 3
tra charitatem militat,ſecretum enim cõfeſsionis maioris momenti eſt, quam adhibere remedium illud pœnitenti, quamuis & illi non ſit exhibenda abſolutio, niſi verum animum in perpetuũ abſtinendi oſtẽderit: & ita in caſu prædicto Diu. Thom. *D.Thom.* quodlib.5.art.13.& in 4.d.21.q.3.art.1.q. 1.ad 3.Adrian.in 4.q.vlti.de confeſsione, *Adrian.* §.*Ad argumenta*,in ſolutione 3.argumenti Dominic.Sot.in 4.d.18.q.4.art.5.in ſolu- *Dom Sot.* tione quarti,& de tegendo ſecreto m.3.q. 4.quæ eſt circa finem articuli,Med.q. *De confeſsione celanda*,§.*Ad hunc caſum*.Henri. quodlib.8.q.29.Scot.d.21.q.2.§.*Ad argumenta*,in reſponſione ad penultimum. Sil ueſt.*Confeſsio*.3.q.14.Ricard.diſt.21.art.4. quæſt. 2.ad 4. Angelus, *Confeſsio* vltimo num.12.Palud.diſtinct.21.quæſt.3. art.3. nu.60. docent licitum nullo modo eſſe illum religioſum ab officio remouere quando inde redderetur ſuſpicioſa cõfeſsio, vt quando cõſuetum erat,vt(inquit D. Th.) neminem ſine culpa à tali officio remoueri, ſecus eſſet quando ad nutum amoueri ſoleret ex varijs cauſis, imò in hoc etiã cauendum eſt ne etiam ex alijs circumſtantijs,& modo in ſuſpicionẽ veniat cõfeſsio, tunc enim non liceret,quod eſt ſecundum ſententiam omnium quos citaui. Quod verum eſſet non tantùm quando in notitia plurium generaretur ſuſpicio confeſsionis,ſed etiã ſi alicui alteri præter ſuperiorem notum eſſet delictũ illius, qui amouendus eſſet, & ipſe inde in ſuſpicionem veniret(quod ſemper euenturum cenſendum eſt)illud peccatum in confeſsione notum fuiſſe ſuperiori, & ob id amouere illum pœnitentẽ ab officio, cuius oppoſitũ docuit expreſsè,immeritò tamen Henric. & fauet Adrianus vt dubio 10. dicemus in ſimili caſu,& quamuis Doctores non aſſe- 4
rant

Silueſt. Ricard. Angelus. Paludan.

An liceat amouere ab officio ob peccata audita in confeſsione.

rant contrarium, ex eorum tamen vniuerſali doctrina colligitur, ſicut enim ſuprà diximus dubio quinto peccatum aliàs publicum, etiam ijs quibus publicum eſt non licet dicere in confeſsione audiuiſſe, ergo etiam ſecretum non licebit dicere in confeſsione audiuiſſe ei etiam qui illud nouit, ſed hoc fit in caſu dicto, ex amotione enim ab officio reuelatur à ſuperiori illud peccatum audiuiſſe in confeſsione, ergo; & hoc intelligitur quando alia via non nouit ſuperior, & quamuis alius neſciat in particulari eam confeſsionem excepiſſe ſuperiorem, & inde innotuiſſe illi crimen ſi tamen revera ita eſſet, & ſuperior non aliunde ſciret, manifeſtaret confeſsionem amouendo ab officio, quia manifeſtat crimen, quod ipſe aliàs non nouit, quã in confeſsione, & parùm refert non manifeſtetur cum hac expreſsione, quod in cõfeſsione notum fuerit. 5

Nullaratione poteſt auferri iuriſdictio ordinaria.

Ex dictis ſequitur primò, vt optimè Sotus non licere amouere ab officio habentẽ ordinariam iuriſdictionem non dependentem ad nutum à ſuperiori, quia à tali officio nullus amouetur ſine culpa: vnde redderetur ſuſpicioſa confeſsio, imò licèt fieri poſſet ſine ſuſpicione, docet optimè ipſe Sotus non poſſe talem deponi à ſuperiori, quia licèt tunc non fieret contra ſigillum confeſsionis, tamen ſuperior non habet poteſtatem amouendi à tali officio, niſi ob culpam iuridicè probatam, ad quã probationem non ordinatur confeſsio, & ita delictum in eacognitum, ex illa tãtùm puniri non poteſt. Si verò officia ad nutum auferri poſſunt, tunc talis confeſsio ſatis eſt, quia amoueri poteſt ille ſine culpa, vnde non eſt expectanda culpæ probatio iuridica. Et in hoc caſu cauendum eſt adhuc ne aliquo modo manifeſtetur confeſsio, iuxta id quod omnes docent, vt vidimus, & ita vniuerſaliter valdè periculoſum eſt ex notitia tantùm in confeſsione etiam ab ijs officijs aliquem amouere. 6

Ricar. Angeli, & alio rum ſententia reijcitur.

Secundò ſequitur falſam eſſe limitationem Ricardi, & Angeli vbi ſuprà, quam etiam vt refert Silueſter ſequitur Roſella, ſcilicet neceſſarium eſſe, vt ſuperior poſsit alium ab officio amouere, ita cautè ſe gerere, vt nec in alijs, nec in ipſo pœnitente ſuſpicio generetur, quòd propter illud crimen amoueatur ab officio. Eſt ergo falſa in eo, quod de pœnitente addit (de alijs enim iam diximus qualiter eis nulla ſuſpicionis occaſio tribuenda ſit) quia reſpectu illius non fit contra ſigillum, nec contra iuſtitiam, cum ille amoueri poſſet ſine cauſa ab illo officio, & ita hanc limitationem falſam putat Silueſter vbi ſuprà. Fatentur tamen omnes meliùs eſſe ſi poteſt fieri, vt ipſi pœnitenti ſuperior perſuadeat, ipſe ſua ſponte relinquat officium, vt ſuauiùs fiat; ſi verò id non poteſt, & ſine vlla ſuſpicione poteſt, inquit Diu. Thom. & Silueſter, debet ipſum amouere ab officio, imò verò ſi in ipſo officio immineret ei occaſio proxima peccati, & ſine ſua nota in congregatione, ipſe poteſt cedere, & renunciare, etiam ſi aliàs priuari non poſſet niſi ob delictum publicum, aut probatum iuridicè, ſuperior cogere poſſet, & imponere hanc obligationem pœnitentiæ cedendi, & renuntiandi, ſicut cogi poteſt aliquis dimittere complicem, qui ſibi eſt proxima cauſa peccati, quando ſine nota fieri poteſt. 7

Quando poſsit Confeſſarius negare ſuffragium.

Vltimò addit Paludanus in omni euentu Confeſſarium poſſe negare ſuffragium ad electionem pœnitentis ad aliquod officium, & Sotus quæſt. illa 4. de tegendo ſecreto poſt quintam concluſionem, & Adrian. vbi ſuprà, quod ego limitarem vt ſit vniuerſaliter verum quando ſuffragiũ fertur non manifeſtè corã alijs, ſed ſecretò; ſi verò manifeſtè, videndũ eſt, an alijs poſsit eſſe cauſa ſuſpicionis, & tunc non licet: quod colligitur ex D. Thom. diſt. 21. q. 3. art. 1. q. 1. ad 4. & Silueſt. *Confeſsio.* 3. q. 15. Sot. verò inquit fieri non poſſe in aliquo caſu eſſe ſuſpicionem manifeſtandi confeſsionem, & caſum, quem ponit Adrian. eſſe Metaphyſicum, caſus verò eſt, vt ſi aliquis antequã audijſſet confeſsionem alicuius eligendi, perſuaderet alijs vt ſuffragium ferrent, poſteàverò diſſuaderet electionem poſtquam audiuit cõfeſsionem in qua cognouit indignum. Ego verò exiſtimo hoc non licere, & eſſe caſum ſatis moralem, tunc autem liceret ſecretò negare ſuffragium: quòd verò pœnitenti illud ſit moleſtum, parùm refert, quia non reuelatur ex hoc vllo modo ſigillum. Contra ea, quæ diximus eſſe poteſt argumentum, quia rebus vti poſſumus eo fine, quo volumus, & ita amouendo ab officio religioſum non dicitur manifeſtari confeſsio, ſed de hoc dicemus ſtatim 10. dubio. Qua verò ratione liceat ob peccata confeſſa publicam imponere pœnam in ſatisfactionem, quæſt. ſeq. dicemus. 8

DVBIVM IX.

Vtrùm pro ſeruanda vita ſuâ poſſit Sacerdos reuelare confeſſionem, aut aliquo modo indicare?

Gabr ſenté tia. 1 GAbr.diſt.21.quæſt.1. artic.3.caſu 4.docet poſſe reuelari confeſsionem, imò vniuerſaliter docet in omni caſu in quo damnum graue immineret Confeſſario, vel in vita, vel in fama, vel in bonis ſi vellet celare confeſſionem; ratio verò eſſe poteſt, quia præceptum hoc non debet arctiùs obligare, quã naturale, cũ hoc ſi aliquid ſpeciale habeat ſupernaturale, illud ſit poſitiuum iuris diuini, quod non obligat vnquam cum tanto diſpendio.

Falſa eſt, & erronea. Hanc tamen ſententiam exiſtimo omnino falſam, & erroneam, & ita in caſu prædicto vbi eſt periculum mortis, docent nõ eſſe reuelandam confeſsionem, vel faciendum aliquid vnde manifeſtetur, Sotus diſtinct.21.quæſt.2.§. *Ad argumenta*, in ſolutione 3. Maior. quæſt.3.§. *Sed ſecundò arguitur*, Adrian. in 4. quæſtione vltima de confeſsione, §. *Ad argumenta principa.* in ſolutione ad 5. Domini. Sotus diſtinctione 18. quæſt.4.ar.5. & de tegendo ſecreto, memb. 3. queſt.4. Ioann. Medi. quæſt. *De confeſsione celanda.* Ricard. diſt.21.art.4.quæſt.2. ad 5. Nauarr. in c. *Sacerdos*, num.135. Silueſt. *Confeſſio.* 3. queſt.19. qui omnes ſupponunt non eſſe reuelandam confeſsionem etiam pro vitanda morte propria, quod vniuerſaliter docet expreſsiùs Sotus vbi ſuprà, &

Scotus. Maior. Adrian. Domi. Sot. Ioan. Med. Ricard. Nauarr. Siluest. Ledeſma.

2 Ledeſ.2.4.q.10.art.5. ante primum dubiũ, & dub.2. Quod exiſtimo verum non tantùm propter euitandam mortem, quæ aliũ de, vel ab alio imminet; ſic enim etiam ius naturale ſeruandi ſecretum extra confeſsionem obligare poſſet alicui videri, vt ſi aliquis cogitur à Tyranno detegere ſecretum in damnum famæ proximi, aut vitæ, ſed etiam ſi periculum mortis immineat Confeſſario à pœnitente ipſo, & ſocijs quorum crimen fuit etiam in confeſsione reuelatum, ſic enim niſi obſtaret ſpeciale præceptum poſitiuum ſuperadditum naturali in fauorem confeſsionis, certum eſt naturali præcepto confeſsionis non teneri Cõfeſſarium eo caſu pati mortem ne reuelaret confeſsionem, quoniam cum pœnitẽs, & alij quorum ſecretum ſeruandum erat inferant iniuriam Sacerdoti, aut occidere, aut ſubripere res illius volentes, ſi à tali iniuria deſiſtere nollent, liceret illis non ſeruare ſecretum, ſed ſpeciale præceptum poſitiuum ſuperadditum hoc fecit, vt etiam cum diſpendio vitæ propriæ ab ipſomet pœnitente, quæ eſt maxima iniuria ſeruandum ſit integrè, & ita in omni caſu. Quod meo iudicio expreſsè definitum videtur in c. *Sacerdos*, de pœniten. diſt. 6. vbi inquit Gregor. Pontifex: *Sacerdos ante omnia caueat ne de ijs, qui ei confitentur peccata, alicui recitet quòd ea confeſſus eſt non propinquis, non extraneis, neque (quod abſit) pro aliquo ſcandalo. Nam ſi hoc fecerit deponatur.* Hæc ille vbi ſcandalum meo iudicio 3 intelligit, quod vulgò dicitur ſcandalum ſeditionis, aut alterius publici mali, quo ſignificare voluit in nullo caſu pro nullo damno vitando reuelandum eſſe crimen illud, quod in confeſsione tantùm cognouit Sacerdos, & ita docent omnes prædicti Doctores, cum non audeant in caſu prædicto concedere reuelari poſſe confeſsionem ad tuendam propriam vitam, ſed varijs modis remedium adhibere conãtur Sacerdoti in ea caſu, vt ſemper illæſum ſigillum confeſsionis ſeruetur de quibus ſtatim dicemus.

Rationem verò propter quam ita ſit, vt cum diſpendio vitæ, quod cum iniuria ab ipſo pœnitente timetur, non liceat reuelare, eam inquit eſſe Sotus, quia licèt ſit diuinum præceptum, & multa ſunt diuina, quæ non obligant cum diſpendio vitæ, hoc tamen inquit verum eſſe in præceptis affirmatiuis, quæ cum non obligent pro ſemper (vt dicunt Theologi) non obligant cum diſpendio vitæ, ſed negatiua obligant cum tali diſpendio, quia obligant pro ſemper, & continuò: ſubdit exemplum negatiui præcepti vt non irrogare iniuriam ſacramento, vt non conſpuere Euchariſtiam, &c. Hæc tamen doctri- *Conuincitur.*
na facile conuinci poteſt, & exemplis, & ratione, primò exemplis, quia integrè confiteri eſt præceptum negatiuum, quia cõ- 4
tra illud peccatur peccato commiſsionis, non omiſsionis. Eſt enim huiuſmodi non recipias abſolutionem niſi integrè confeſſus, & tamen cum periculo mortis inferendæ à Confeſſario ex notitia alicuius peccati non tenetur quis illud confiteri, vt omnes concedunt ſuprà quæſt.91. Ratione verò conuincitur quoniã quòd obliget aliud præceptum pro ſemper, aliud verò certo

Ratio Soti.

tantùm

5 tantùm tempore, non eſt ſufficiens differentia in eo quod quærimus, inde enim tantùm ſequitur, quòd cum periculo mortis non tenebitur obſeruare affirmatiuum præceptum pro ſemper, quia pro ſemper nõ obligat, ſecus negatiuum; ſed quare eo tempore non tenemur affirmatiuum obſeruare cum periculo mortis quando ipſum obligat aliàs, ſicut negatiuum quando obligat, vel vnde conſtat eſſe magis intrinſecè malam commiſsionem contra negatiuum, quam omiſsionem contra affirmatiuum?

Regulæ generales pro præceptis tam naturalibus, quàm poſitiuis.

Quare alia regula obſeruanda eſt tam in naturalibus, quàm in poſitiuis in generali, & circa naturalia hæc ſit. Aliquando aliquid ita eſſe intrinſecè malum, vt nulla neceſsitate vitæ tuendæ, vel vitandi aliud malum poſsit mutari aliqua circumſtantia, vt iam nõ ſit malum, vt iurare falſum, quia tota malitia in hoc conſiſtit quòd ſit mendacium, & hoc non tollitur ex quacũque inſtanti neceſsitate vt conſtat, & ita ſemper eſt peccatum, ſimile eſt conculcare Euchariſtiam, irritum facere effectum ſacramenti, & ita conſiderari debet omnis circumſtantia, quæ requiritur ad malitiã peccati, & ſubſtantiam præcepti, an propter inſtantem neceſsitatem tollatur vel non. Conſequenter ſeruare ſecretum, eſt iuris naturalis, & negatiuum, tamen non teneor ſeruare, ſi timeo mortem ab illo cuius ſeruo ſecretum, nec alia via euitare poſſum malum, quia ex tali cõcurſu tollitur circumſtantia neceſſaria, vt obliget hoc præceptum, cum enim obliget ex iuſtitia, & contractu humano, & ille mihi maximam velit iniuriam inferre, iure illi frãgitur fides, & non ſeruatur debitũ, vt propulſem iniuriam quam timeo ab illo, & hoc ipſa iuſtitiæ æqualitas poſtulat, & hoc eſt præceptum negatiuum, quod tamen non obligat cum diſpendio vitæ. An verò quando periculum mortis ab alio immineret, eſt difficile, nec modo eſt locus omnia diſputandi. 6

Secunda regula.

Secunda regula ſit circa poſitiua quãuis poſſet legiſlator aliquando obligare cũ diſpendio vitæ præcepto ſuo, maximè Deus qui in quocumq; caſu poteſt, tamen non intelligimus ad hoc obligare aliquem legiſlatorem etiam Deũ, niſi quando æſtimatur maius bonum in obſeruatione legis quam vita, vt optimè notauit Ledeſma vbi ſuprà, & ita Princeps legem ferre poteſt, vt in bello miles non fugiat dum excubias agit etiam cum periculo vitæ, quia magis bono exercitus expedit obſeruatio illius, quam vita particularis illius militis, in multis verò alijs conſtat non eſſe idem, vt in lege ieiunij, obſeruationis feſti, &c. in diuinis etiam poſitiuis præceptis eodẽ modo, quia cum poſſet Deus præcipere integram confeſsionem etiam cum periculo vitæ ex malitia Confeſſarij vel aliunde, cum Deus ſit dominus vitæ, credimus tamen noluiſſe præcipere, quia non videmus maius bonum eſſe non omittere aliquod peccatum in confeſsione, quam ſeruare ſuam vitam, & benè vidit Deus non eſſe adeò Reipublicę Chriſtianæ, & reuerentiæ ſacramentorum neceſſarium integrè confiteri, vt etiam vitæ propriæ anteponendum eſſet, cum in vtilitatem pœnitentis ſacramentum inſtituerit, ſecus eſt in ſigillo, in quo potuit etiam non obligare pluſquàm naturali ſecreto, credimus tamen ita obligaſſe vt in omni caſu, & euẽtu obſeruari debeat, quia cum in bonũ totius Chriſtianæ Reipublicæ inſtitutũ fuerit ſacramentum hoc, & adeò ſit graue pœnitentibns, plus expediebat ſecretum ſeruari in omni euẽtu, vt ſecuri redderemur, quam vitam particularis Confeſſarij, cum ergo ſeruare ſecretum ſit maius bonũ, credimus etiam cum diſpendio vitæ in caſu propoſito obligare hanc legẽ, quantò magis quando mors imminet Confeſſario, & non à pœnitente, vel complice, ſed ab alio qui timore mortis inculſo vellet extorquere ſecretũ confeſsionis: & ita quod diximus 1.2. diſp. 161. cap. 2. num. 12. reſtringendum eſt, nunc enim concedimus aliquam legem latam à Chriſto obligare cum periculo vitæ; & hinc ſolutio patet ad argumentum ſententiæ Gabr. 7 8

Vnde opinio Okam 1. p. dialogorum lib. 7. cap. 57. quam refert Gabr. vbi infrà, quæ aſſerit non poſſe legem ferri à Principe obligantem cum diſpendio vitæ, falſa eſt cuius contrarium ſequuntur Ledeſma loco initio citato, Sotus tractatu de tegendo ſecreto memb. 3. q. 4. Gabr. etiam in 4. d. 18. q. 3. art. 3. dub. 4. & alij quos referã in materia de excommunicatione, de qua rẽ latiùs in materia de legibus; hæc tamen dixerim propter rationem prædictam Soti.

Vltimò ſequitur non eſſe reddendam illam rationem huic opinioni, quæ communiter adhiberi ſolet, non ſunt facienda

mala, vt inde eueniãt bona, vt ita nõ ſit reuelanda confeſsio propter euitandã mortem, quia modò erat in controuerſia, vtrũ in illo caſu iam non eſſet peccatum reuelare confeſsionem, illud ergo non licere aliunde probandum eſt, vt probauimus hactenus.

DVBIVM X.

Quid in caſu ſuperiori dubio aſſignato debeat facere Sacerdos, & an poſsit fugere?

1 *Varia Doctorum placita.*

OMiſſa opinione Gabr. de qua ſuprà, cæteri omnes qui dicũt non licere reuelare confeſsionem, in caſu tamen quid agendum eſſet non eodem modo docent, Scotus, Maior, & Adrian. docent fugere poſſe etiam, ſi alio modo diſsimulare non poſsit, & quamuis inde ſocij intelligant Confeſſarium audijſſe eorum coniurationem in confeſsione. Hoc tamen non docẽt eadem ratione, Adrian. eam reddit omiſſa ratione Scoti, quia ille Sacerdos nihil reuelat alijs ſocijs, quod ipſi iam non noſſent; ergo non reuelat confeſsionem. Hæc tamen ratio mihi nullo modo probatur, ſicut enim ſuprà dub. 6. contra Medinã diximus, peccatum aliàs publicum, vel alteri notum, non licet Confeſſario reuelare in confeſsione illud audijſſe, ergo nec in hoc caſu licebit, ſi ex fuga inſinuatur cõfeſsio illa, vt ſupponimus. Scotus verò, & Maior eam reddunt rationem, quia quãuis vocibus vti non poſsimus niſi ad vnũ ſignificandum, quando ſunt vniuocæ, tamen res omnes ſunt ſigna æquiuoca, & ad diuerſa ſignificandum applicari poſſunt, vnde in verbis non habet locum ſimulatio, benè tamen in rebus. Vnde Hieronymus ad Galatas 2. in illa verba: *Cum veniſſet Petrus Antiochiam*, docet vtilem eſſe ſimulationem quãdo rebus aliud volumus, quàm aſpicientes intelligunt. Sacerdotem ergo tunc fugere erit æquiuocum, vnde non debet exiſtimari reuelare confeſsionem, cum ad hoc potiùs quam ad aliud applicari nõ poſsit. Hãc ſententiam probat Silueſter *Confeſſio*, 3. q. 19. vt quãdo ſignũ exterius, de ſe eſt indifferens, quale exiſtimat fugere à nemore, nõ ſit peccatũ, cum hac tamen limitatione quã ipſe addit, modò non adſit intentio reuelandi.

Non probatur ratio Adriani.

2

Hæc tamen ſententia, & ratio mihi nullo modo probatur, & vt primò obiter cõtra Silueſtri limitationem dicamus, aduertendum eſt, modò non agi de peccato reuelandi confeſsionem, vt eſt in voluntate, & intentione, ſed de opere ipſo exteriori, an fugere in illo tempore, & occaſione ſit contra ſigillum manifeſtans aliquo modo confeſsionem; vnde impertinens eſt Silueſtri additamentum. Sed Scotus, & Maior in illa ratione manifeſtè decepti ſunt, quamuis enim doctrina illa, & differentia inter voces, & res vera ſit, & quòd rebus vti poſsimus ad diuerſos fines, nec ſit mẽdacium, aut ſimulationis peccatum, quãuis aſpicientes aliud concipiant quàm nos intendimus, nec hoc ſit contra doctrinam D. Thom. 2. 2. q. 111. ar. 1. de ſimulatione, hîc tamen non diſputatur an ſit peccatum ſimulationis, vel mendacij fugere Sacerdotem eo tempore, ſed an ſit reus reuelationis cõfeſsionis ſi ex fuga illius ſocij pẽnitentis cognoſcant peccatum illud fuiſſe in confeſsione detectum. Quamuis ergo alio fine fugeret Sacerdos, tamen reus videtur ſigilli ſi inde rationabiliter alij credunt reuelari confeſsionem, licèt non ſit reus ſimulationis, & mẽdacij, veluti ſi vteretur quis verbis æquiuocis ex quibus alij in cognitionem venirent confeſsionis alicuius, licèt Sacerdos vellet aliud ſignificare, nihilominùs eſſet reus reuelationis cõfeſsionis, niſi inaduertentia excuſaretur, maximè cum in hoc caſu ille nulla alia ratione fugit, nec ad aliud dirigit iter, quàm ad vitandum periculum mortis, quod cognouit in confeſsione. Verum eſt quòd poſſet ſimulare aliquid aliud, ſed hoc non excuſaret à reuelatione confeſsionis: & ſecundum hanc opinionem tenebantur ijdem autores conſequenter dicere ſuperiorem poſſe remouere religioſum aliquem ab officio, etiamſi ſequeretur ſuſpicio cõfeſsionis, quod tamen ipſi negant, videtur enim manifeſtè eadem vtrobique ratio.

3 *Reijcitur hæc ſententia vnà cum rationibus Scoti, Maioris, & Silueſtri.*

4

Meliùs ergo docent Ricardus, Sotus, & Nauarrus, & Medina quæſt. illa ad ſecũdum caſum eiuſdem argumenti, in eo caſu non eſſe licitum fugere etiam cum periculo vitæ, ſi inde cognoſcenda eſt, & manifeſtanda confeſsio, cum iam probatum ſit in omni euentu teneri Sacerdotem nõ reuelare confeſsionem cum quocumque ſuo damno, & quòd præceptum hoc intelligatur ne vllo modo indicium detur peccati

In caſu dubij nõ eſt licitum fugere etiam cũ periculo vitæ.

5 cati in confeſsione explicati, conſtat ex verbis cap. *Omnis vtriuſque* de pœniten. & remiſsion. vbi in fine ſic dicitur: *Caueat autem omnino ne verbo, aut ſigno, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorem*: quo nihil clariùs dici potuit. Inquit tamen Sotus hoc eſſe intelligendum quando ex fuga neceſſariò proderetur pœnitens, aut ſuſpicio generaretur, ſed caſum huiuſmodi ita facilè nō vult admittere, quia inquit multis modis, etiamſi fugiat, celari poſſe: nos verò de caſus contingentia non diſputamus, ſed ea ſuppoſita quid faciendum ſit dicimus. Eſt tamen maximè aduertendū, quod diximus etiā dub. 3. conſiderare debere Sacerdotem, an pœnitens animo cōfitendi, & oſtēdendi animi prauitatem, & impedimentum ex parte ſua confitetur illud propoſitum, & tunc cadere debet ſub ſigillum, aut animo tantùm illudendi, & tunc non teneri: huiuſmodi exiſtimarem illud qui ita videretur confiteri, vt tantū Sacerdoti incuteret metum non fugiendi ne reuelaret confeſsionem, vt hac via ipſum ſecuriùs caperet, & tunc poſſet fugere, neque enim tale peccatum eſſet ſub ſigillo, quod non erit difficile deprehendere ex modo confitendi.

6 *Opinio Antiſiodorēſis falſa eſt.* Ex dictis ſequitur falſiſsimam eſſe ſententiam Antiſiodorenſis 4. lib. tract. 6. c. 3. q. 4. aſſerentis ad euitandam magnam aliquam ruinam ciuitatis, vel falſum matrimonium impediendum, quod illicitè contrahitur, licitum eſſe, & debere reuelari cōfeſsionem: addit tamen conditionem, ſi tamen poſsibile eſſet inde non effici odioſam confeſsionem, quod meo iudicio, vt ſuprà etiam notaui dub. 8. intelligit reſpectu ipſius confitentis non in communi, quod contingere poteſt ſi ita ſecretò, & cautè fiat, vt nec ipſe pœnitens intelligat. Ridiculum autem eſt quod addit Antiſiodorenſis id fieri poſſe ex licentia Epiſcopi non verò abſque illa, quaſi Epiſcopus in hoc aliquid poſsit.

Item Gabr. Imò ſecundo magis falſa eſt ſententia Gabr. qui loco citato abſolutè ſine limitatione docet eſſe licitū in caſu in quo Reipublicæ imminet graue damnum reuelari: exiſtimat enim, vt docet Bernardus, quod pro charitate inſtitutum eſt nō debere contra charitatem militare. Hæc ergo ſententia falſiſsima, & erronea eſt: quia vt probatum eſt ex Gregorio pro nullo ſcandalo confeſsio manifeſtanda eſt, hoc eſt, pro nullo damno, vt ſuprà explicauimus; & ita communiter docent omnes nō licere nec in gratiam Reipublicæ, quantò magis pro impediendo matrimonio. Ita vniuerſaliter docuit in ijs caſibus, & pro nulla neceſsitate. Sotus art. 5. citato, & de tegendo ſecreto, memb. 3. q. 4. & Ledeſma articulo etiam illo 5. Ioann. Medin. q. *De confeſsione celanda*, & quæſt. *De his quæ à Cōfeſſore celanda ſunt*, vbi in caſu illo matrimonij loquitur, Maior d. illa 21. q. 3. §. *Quartò arguitur*, & §. *Septimò ſupponatur*, Siluester *Confeſsio.* 3. q. 20. & Ricard. art. 4. q. 2. Bonauent. 2. p. diſtinct. art. 2. q. 1. in corpore, & ad 2. D. Thom. q. 3. art. 1. q. 1. ad 1. Scotus q. 2. §. *Ad argumenta*, in ſolutione ſecūdi, & credo omnes in hac ſententia conuenire. Et ratio eſt, quia ex quo præceptum eſt confeſsionem celandi, etiamſi ſit poſitiuum diuinum, credendum eſt in omni euentu obligare, quia vt ſuprà dicebamus etiamſi lex ſit poſitiua, contingere poteſt vt maius bonum ſit illam in omni euentu obſeruādam eſſe, quàm alia mala, quæ inde oriri poſſent impedire, huiuſmodi eſt hoc præceptum poſtquàm inſtitutum eſt in reuerentiam, & fauorem ſacramenti, & 8 ita obligat in omni euentu in quo ſolùm naturale præceptum ſeruandi ſecretum non obligaret, vt quando immineret graue damnum, quia tunc tātùm eſſet in detrimentum perſonæ deponētis ſecretum, quod præferri non debet tanto malo Reipublicæ, maximè quando culpa illius ſequeretur, modò verò detrimentum eſſet cōfeſsionis præcepti, quod eſt maioris momenti quocumque damno inde ſequuto: vnde in omni caſu, & vſq; ad mortem, iuſtum eſt hanc legem obligare: & quod diximus de Sacerdote eadem ratione intelligendum eſt de ijs quos ſuprà diximus teneri hoc ſecreto confeſsionis.

7 *Sotus. Ledeſma. Ioan. Med.* *Maior. Siluester. Ricard. Bonauent. D. Thom.*

In nullo caſu licitum eſt reuelare confeſsionē Tertiò & vltimò denique ſequitur non eſſe contra ſigillum loqui cum pœnitente de peccatis in confeſsione auditis non petita adhuc licentia, ſolùm intentione inquirendi ea, quæ meliùs iuuare poſsint ipſum. Imò optimè docet Medina quæſt. *De his, quæ à Confeſſore celanda ſunt*, §. *Inde vltra videtur*, non eſſe contra confeſsionis ſigillum pœnitentem reprehendere extra confeſsionem, aut exprobare illi peccata, eſſe tamen contra reuerentiam debitam ſacramenti, quia redditur oneroſa nimis. Quòd non ſit contra ſigillum cōſtat, quia

Non eſt cōtra ſigillum loqui cū pœnitente de peccatis cōfeſsis.

non

9 non manifeſtatur alicui ſecretum confeſ-
Eſſet tamẽ ſi diceret non abſolui talem pœnitentem. ſionis. Hic etiam addendum eſt eſſe cõtra ſigillum de rigore iuris ſi diceret Sacerdos ego non abſolui Petrũ, v.g. vt optimè docẽt Sotus art. illo 5. & Nauar. in c. *Sacerdos* de pœnit. d. 6. n. 64. & in ſumma c. 8. num. 10. cuius contrarium docuit immeritò Caiet. in ſumma verbo *Confeſſori neceſſaria*, & ratio eſt, quia quãuis poſsint eſſe aliæ cauſæ non abſoluendi, quam peccatũ mortale pœnitentis, vel indiſpoſitio illius quod Caietano concedimus, tamen ille negare non poteſt vehementem ex ijs verbis generari ſuſpicionẽ, quod eſſe contra confeſſionis ſigillũ probauimus iam in hoc dubio. Sotus vero de tegendo ſecreto, mẽb. 3 q. 4. quamuis dicat id non licere, ſed cũ Caietano in eo conuenit, quòd non ſit contra ſigillum, in quo fallitur meo iudicio, & ſi ſemel concedat non eſſe contra ſigillum,
10 non eſt ratio ob quam dicere poſsit illud non licere, & in illo art. 5. citato licèt non apertè, ſentire videtur id non licere, quia ſuſpicio generatur confeſsionis, & ita cõcedere videtur eſſe contra ſigillum, in illo tamẽ membro citato tantùm hoc videtur velle non eſſe contra ſigillũ, ita vt pœnas incurrat iuris, ſed non quoad culpã, in quo etiã exiſtimo oppoſitũ verius, quia in illo c. *Omnis*, præcipitur Sacerdoti ne vllo modo prodat pœnitentẽ nutu vel ſigno, &c. vt ſatis notauimus ſuprà, & poſteà apponitur pœna. Non placet alia exẽpla multiplicare de quibus Theologi diſputant, vt ſi liceat vitare excõmunicatũ quando inde ſuſpecta redditur cõfeſsio, &c. ex dictis enim ſatis conſtat quid dicendum ſit.

DVBIVM XI.

Vtrùm ſi Cõfeſſarius interrogetur ſub iuramẽto & cogatur, poſsit ſine mẽdacio, & periurio negare, aut quomodo ſe gerere debeat?

1 *Prima opinio Gabr.* PRima opinio eſt Gab. in d. 21. q. illa 1. ar. 3. dub. 1. caſu 3. aſſerentis in hoc caſu teneri Sacerdotẽ reuelare confeſsionẽ ne ſit periurus, nec poteſt tacere, nec negare ſine periurio quãdo initio vocatus in teſtẽ iurauit in cõmuni dicere verum circa ea quæ inquirenda erant, vnde & tenetur iã reſpondere ne ſit periurus, & tenetur verũ reſpondere. Ob eandẽ cauſam conſequẽter tenetur dicere nõ poſſe ſubterfugere iudiciũ antequam iuret, vnde in omni euẽtu tenetur reuelare confeſsionẽ coram Iudice ſecundũ ſententiam Gab. quãdo verò interrogaretur Cõfeſſarius à priuata perſona quomodò ſe deberet habere nihil explicat, nos tamẽ infrà explicabimus quid facere teneatur.

Hanc tamẽ ſententiã exiſtimo erroneã, & quod ad iudicẽ attinet non dubito ſecũdum omnium ſententiam iniquè interrogare Confeſſarium, vel alium qui ſit confeſsionis conſcius de delicto pœnitẽtis, & ita quòd non teneatur Cõfeſſarius, nec ille alius reſpõdere vocatus in teſtẽ, etiamſi iã in cõmuni iurauerit ſe dicturũ verũ circa ea quæ interrogatus fuerit, quia hoc iuramentũ tãtùm obligat, & intelligitur ita obſeruãdum, & emiſſum à teſte in ijs, quæ iure interrogat Iudex, nec aliud promiſit teſtis, nec promittere cum iuramẽto aliud potuit: vnde etiã in ijs, quæ teſtis extra cõfeſsionem nouit, ſi Iudex iniquè interrogat non tenetur teſtis reſpõdere, ſed tacere abſq; peccato poteſt etiã poſt iuramẽtũ illud in vniuerſali præſtitũ, quæ duo optimè adnotauit Henric. quodl. 1. q. 38. Tota difficultas eſt de Cõfeſſario, & de illo, qui vocatur in iudiciũ (eſt enim eadẽ vtriuſq; ratio) quomodò ſe debeat gerere ad ea quę interrogatur, vtrũ tacere debeat, vel apertè negare, vel quid debeat reſpondere, in quo variant cæteri Doctores, qui vt certũ ſupponunt contra Gabr. non eſſe licitum reuelare ſecretum confeſsionis.

2 *Reijcitur vt erronea.*

DVBIVM XII.

Quomodò Cõfeſſarius interrogatus poſsit negare, quod nouit in cõfeſsione?

1 *Concors Doctorum ſententia. D. Thom. Bonauent. Ricard. Scotus. Durand. Paludan. Maior. Ioan. Med. Sotus. Henric. Adrian. Nauarr. Caiet. Ledeſma.*

CO nueniunt S. Tho. in 4. d. 21. q. 3. ar. 1. q. 1. ad 3. Bonau. d. eadem 2. p. art. 2. q. 1. ad 1. Ricard. art. 4. q. 2. ad 3. Scotus in 4. d. 15. q. 4. §. *Intertio mẽbro*, Durand. d. illa 21. q. 3. ad 1. Palud. d. etiam 21. q. 3. ar. 3. nu. 37. & infrà Maior q. 3. §. *Nono arguitur*, & d. 15. quæſt. 18. Ioan. Medin. C. de confeſsione, quæſt. *De confeſsione celanda*, Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. in ſolutione 4. & opuſculo de tegendo ſecreto, memb. 3. q. 3. Henric. quodlib. 8. q. 29. Adrian. q. vltima de confeſsione. §. *Argumenta principalia*, in ſolutione 2. & quodlib. 11. ad 2. principale litera CC. Nauarr. in ſumma cap. 12. num. 8. Caietanus in ſumma verbo *Confeſſori neceſſaria*, Ledeſma 2. 4. q. 10. art. 1. dub. 6. Cõueniũt ergo, quòd Sacerdos rogatus an nouerit peccatũ aliquod pœnitentis, ſiue interrogetur in particulari, ſiue in cõmuni poteſt

2 potest respõdere absolutè se nescire illud, & inter hos autores Ricardus, & Ledesma docent non tantùm posse, sed teneri ità respondere, quod meo iudicio, & alij tenẽ tur consequenter cõcedere, quia si potest ita respondere, & aliàs tacendo, aut aliter respondendo reddit suspectam cõfessionẽ quam omninò celare tenetur quantũ potest, tenebitur ita respondere. Vnde notauit Ricardus dici nõ posse Sacerdotem in eo casu posse tacere, & nihil respondere, quia iam redderetur suspecta confessio. Huius rationem inquit Ricardus constare ex præcedenti quæstione illius articuli citati, docuerat autem non esse licitum reuelare confessionem, quia esset mendacium, quod enim homo nouit vt Deus in cõfessione, non nouit vt homo, & cum reuelaret, illud reuelaret vt homo, non vt Deus, vnde esset mendacium, esset enim sensus se scire illud vt hominem. Sed iam suprà principio articuli diximus nullũ esse mẽdacium in eo, qui reuelaret confessionem, vnde si cum iuramento responderet se illud scire, non esset periurus, sed contra secretum confessionis tantùm peccaret. Cæteri verò authores aliam reddunt rationẽ. S. Thom. Bonauen. Henricus eam asserit, quia cum Iudex, aut alius quiuis interrogat, interroget tantùm de ijs, quæ ei iure reuelari possunt, & nota sunt homini, vt homo est, de ijs tantùm intelligenda est responsio, vnde Sacerdos qui interroganti Iudici, responderet nescio, absque mendacio respondet, quia intelligitur nescio quæ tu interrogas, interrogat autem ea quæ nota sunt illi Sacerdoti humano modo. In idem recidit ratio Scoti, Durandi, Paludani, asserentium interrogationem hanc intelligendam esse, & ita intelligi cõmuni modo loquendi de ijs rebus de quibus Iudex inquirere potest, & ita de illis in quibus testis subditus est, in ijs verò quæ in confessione nouit nullo modo subditur, & ideò verè respõdet se illud nescire, quia intelligitur vt interrogatur. Et quamuis Scotus non ita certò hoc asserat quando res nota extra confessionem negatur, cuius tamen inquisitio ad Iudicem non pertinebat, tamen de Confessore, vt notum illud supponit ita respondere posse, quia revera in communi opinione hominum iam supponitur non esse inquisitionem, nec testimonium eorum, quæ in confessione tantùm nota sunt, & ita verba omnia, nisi aliud explicetur, intelligun 4
tur de ijs rebus quæ extra confessionem sunt.

Ricardi ratio infirma.

Ratio D. Thom.

3

Sed in hoc dubio adhuc secundò viden dum est, si Iudex aut aliquis alius interro get Confessariũ, vtrùm illud crimen audierit, possit negare, dubium hoc satis ex superiori doctrina videbatur decisum, nisi Dom. Sotus vellet rem hanc scrupulosiùs tractare, quàm ipsa postulabat, docue rat enim cum alijs Sacerdotem à Iudice, vel tyranno rogatum, vtrùm sciret tale crimen, respondere posse, nescio, quoniã scire natura sua ordinatur ad dicẽdum alijs, vnde illa responsio recipere commodè po test, & ex natura sua hãc limitationem (vt dicam tibi) sicut & illud Domini Marci 13. *De die illo nemo scit neque filius hominis*, scilicet ad dicendum, audire autem nõ ita ordinatur ad dicendum, vnde non ita cõmodè recipere potest hãc limitationẽ, ita insinuare videtur in quarto: sed tandem quasi coactus inquit, si suspicio generaretur, posse addi illam restrictionem internam, quia etiam, & audire quodammodò ordinatur ad dicendum, sicut & scientia, audire enim ad scientiam ordinatur, id tamen fieri posse planiùs concesserat in illa quæstione de tegendo secreto. Et quidem meo iudicio abque eo quòd interiùs addat illam restrictionem (vt dicam) potest absolutè respondere, vt colligitur ex rationibus prædictis, quia illa interrogatio in communi vsu loquendi ita intelligitur, vt fiat de ijs, quæ audita sunt, aut cognita, nõ in secreto confessionis, de quo non intelligitur communis hominũ in loquẽdo vsus, cum id vt incognitum quasi apud homines supponatur; quod quidem ipse Sotus quæstione illa de tegẽdo secreto insinuare videtur, quamuis ipse etiam ibi concedat responderi ita posse negatiuè, sed cum restrictione illa. De illa verò restrictione, an tãtùm possit addi verbo, nescio, aut nõ audiui, vel etiam alijs, dicemus infrà, modò satis sit, etiam de sententia Soti, & Ledesmæ, & aliorũ quos statim referemus, addi posse cum dicimus nescio, aut nõ audiui, imò non esse necessarium eam interiùs addere. De illo verò loco Marci latiùs dixi alibi, & ostendi alium esse sensum, quàm contendit Sotus.

Quid dicendum quãdo interrogatur an audierit.

Sotus.

Marc. 13.

5

Autoris iudicium.

Sed vlteriùs tertiò videndum est, quid respondendum sit quando aliquis iniustè interrogaret veluti tyrannus, non tãtùm

Tertius casus.

simpli-

6 ſimpliciter, vtrùm audieris, aut ſciueris hoc, ſed vtrùm in confeſsione, vel quouis alio modo, tunc enim non videtur exceptum eſſe quod in confeſsione fuit auditũ, cum interrogans expreſsè in ſua interrogatione illud comprehendat, & verba reſpondentis, iuxta interrogationẽ eſſe debeant. Reſpondet Sotus in eo caſu reprehendendum eſſe ſic interrogantem, & nõ licere negare, quia tunc locum non habet reſtrictio vlla, cum ipſe Tyrãnus interroget excluſa expreſsè illa limitatione quæ intelligebatur, & reſpõſio debeat eſſe iuxta verba interrogãtis, illud enim cenſetur reſpõdens affirmare, aut negare quod interrogatum eſt, & eodem modo ita docuit Sotus in 4. loco citato, & exiſtimo in ea conſequenter eſſe opinione, vt licèt ſuſpecta reddatur confeſsio interroganti niſi negando illud quod interrogat, non licere negare, quia exiſtimat illud eſſe mendacium, cum nullo ſenſu interiùs retento dici poſsit verè, mendacium verò ita eſt intrinſecè malum, vt nullo modo, nulla neceſsitate fieri poſsit benè, quia nulla neceſsitate occurrente tolli poteſt circumſtantia neceſſaria in obiecto, vt ſit malum, tota enim circumſtantia eſt dicere cõtra mẽ

7 tem quod reperitur quacumque occaſione verbis dicatur ſcienter aliud quam intelligitur, aut intelligi debet. Et de hoc ego non dubito, ſed neceſſariò credo eſſe concedendum, ſi ſemel dicamus, facta ita interrogatione à Tyranno nõ poſſe ſubintelligi aliquid aliud, eſſe mendaciũ negare, & conſequenter non licere, ſed tacendum eſſe: quòd ſi ex ſilentio, quod neceſſariò eſt obſeruandum redditur ſuſpiciosa confeſsio, non imputaretur Confeſſario crimen reuelandi: eſt tamen videndum, vtrùm intelligi poſsit nihilominùs àliqua reſtrictio ratione cuius non ſit mendaciũ etiam ita interroganti negare, quod rogatur.

Et nihilominùs exiſtimo veram ſententiam aſſerentium in hoc caſu negari poſſe exteriùs ſimpliciter ſine mendacio intelligendo cum interiori hac reſtrictione (vt tibi ſcilicet dicam) vel (vt tenear, aut poſſim dicere) ita docuit Adrian. Ioan. Med. Ioan. Maior, Ledeſma, & Nauarr. imò etiã ipſe Dom. Sotus in q. illa 3. de tegendo ſecreto, id tandem docuit quaſi coactus ipſa difficultate, quamuis enim initio negauerit ita reſponderi poſſe, ſubdit tamen, ſi ex ſilentio redderetur ſuſpecta confeſsio, 8 nec aliud ſupereſſet remedium ad celandam confeſsionem reſponderi poſſe, non audiui in confeſsione, quia in populo cõmuniter intelliguntur illa eſſe ſine mendacio, credo ipſe intelligit ratione reſtrictionis, quæ communiter intelligitur, docet tamen ibi, numquam eſſe neceſſarium ad celandam cõfeſsionem, quia ſatis eſſet reprehendere interrogantem, & nihil reſpõdere; quod tamen eſt planè falſum.

Et vt hoc obiter dicamus negare non poſſumus occurrere poſſe vt ſola reprehẽſio, & ſilentium non ſufficiat imò noceat, ſicut ſi maritus ardens zelotypia de crimine vxoris interrogaret illius Confeſſariũ, aut aliud ſimile, vt ergo tutiori via vniuerſaliter reſpondeamus exiſtimo in tali caſu ſemper timendum eſſe reuelare cõfeſsionem, & ideò negari debere. Sed neq; ideò dicimus reſpõdere poſſe Sacerdotem negando, quia teneatur celare cõfeſsionem, quia ſi eam celare non poſſet ſine mendacio, non eſſet dicendum illud, ſed propter iniquam interrogationem Tyranni dicẽ- 9 dum eſt ita poſſe Sacerdotem negãdo reſpondere ſicut infrà dicemus de reo, qui iniquè interrogatur cum poſſet ſe manifeſtare nõ tenetur, ſolùm quia iniuſtè interrogatur. Intelligitur autem cũ reſtrictione, quod exiſtimo verum ſi pœnitens illã addiderit interiùs hoc modo (ſcilicet vt dicam tibi, vel de illa loquar) ſic autẽ vt optimè Medina, non reſpondet Sacerdos ad interrogationem elicitam, ſed ad debitã, id eſt ſecundum modum ſecundum quem tenebatur ille interrogare, & cõuictas humanus hoc poſtulare videtur, vt reſponſio quæ datur occaſione alicuius interrogationis ita fiat, vt referatur ad interrogationem quæ fieri debuit, non verò ad illã quæ contra ius facta eſt. Sed exiſtimo neceſſarium eſſe apponere illam reſtrictionem, quia per illam interrogationem iniquam Iudicis excluſa erat illa communis intelligentia, quam ſuprà diximus, quòd Sacerdos intelligatur reſpondere de ijs tantùm quæ in confeſsione non audiuit, cum ergo de illis interrogetur vtrùm audiuerit in confeſsione etiam, iam non intelligitur reſpondere ſecundum illum ſenſum, ſed addenda eſt reſtrictio, & iure addi poteſt, vt diximus.

Quartò videndũ eſt in huius dubij exa- *Quartus ca-*
mine, an poſsit abſolutè non interro- *ſus.*

gatus

Soti placitum.

Impugnatur.

In quo caſu neceſſaria eſſet reſpondere cũ interiori reſtrictione.

Vera ſententia.

10 gatus volens ſponte teſtificari de alicuius vita, dicere, non noui tale commiſiſſe crimen, aut non noui vllum crimen illius, cũ tamen optimè in confeſsione audiſſet. Paludan. & Sotus. q. illa 3. de tegendo ſecreto contendunt eſſe verum dicere non audiui, aut non cognoui tale illius crimen etiam ſi Sacerdos ſponte non rogatus dicat, quia inquiunt in communi loquendi modo ſemper intelligitur exceptum illud quod in confeſsione tantùm notum eſt, & hoc verum exiſtimat ſiue addatur reſtrictio, ſiue non, quia iam intelligitur ita appoſita ex communi loquendi vſu: exemplum affert Sotus, vt ſi de aliquo ſermo incideret cuius mores aliqui reprehẽderent, poteſt Sacerdos, & debet (inquit Sotus) dicere nihil mali ſcio de homine, & meo iudicio hæc opinio vera eſt, modò fiat aliqua legitima occaſione id poſtulãte, ſic enim iam rogatus Sacerdos videtur reſpondere quamuis non explicitè, nec coactus interrogatione, ſed ipſa rei opportunitate ita poſtulante, imò etiam exiſtimarem abſque vlla occaſione id dici poſſe ſine mẽdacio, quia haberet ſenſum quẽ 11 diximus, eſſet tamẽ ſtultum ita ſine occaſione teſtificari, & nullius momenti.

Paludani, & Scoti placitum.

Quomodò intelligendum.

Cõtrarium ſentit Durandus.

Contrarium ſequitur Durandus vbi ſuprà, & immeritò, cum enim tunc Sacerdos ſponte illud dicat, nec rogatus, eius propoſitio non poteſt modificari ad interrogationem aliorum, ſed abſolutè accipienda eſt, & ſic eſt falſa, probat autem eſſe falſam, quia ſi quis ſponte confiteretur interroganti ſe illud audiſſe eſſet verum, & reuelaret confeſsionem, non tamen eſſet mendacium, ergo ſimiliter ſi negaret, eſſet falſum; quia videntur contradictoriæ. Hoc tamen argumentum nihil probat, quia idem fieri poteſt ſi rogatus ille reſpondeat; ſi enim reſponderet ſcio tale crimen commiſiſſe Petrum. v. g. etiamſi audiſſet in confeſsione verum diceret, & ſi negaret verum etiam dicere poſſet, vt cum intendit ſine prejudicio confeſsionis reſpondere tantùm vt tenetur. Dicẽdum ergo eſt ad argumentum Durandi, quòd etiam non coactus dum aſſerit ſe audiſſe illud crimen intendens reuelare quod in confeſsione nouit quamuis peccet grauiter, tamen verum dicit, quia eſt vera illa iuxtà intentionem volentis reuelare ſecretum illud ſignificare, verumtamen negatiua etiam vera eſt quando intentio eſt loquendi tantùm de illis rebus de quibus cõmuniter in conuictu licet loqui, & ſic non ſunt contradictoriæ, quia neq; ad idem ſignificandum eodem modo referuntur, & hæc ſatis eſſent de dubio quod attinet ad confeſsionis ſigillum.

Cõincitur

Vltimò tamen addẽdum eſt in alijs ſecretis dum aliquis à Iudice vel ab aliquo interrogatur contra iuris ordinem, vtrùm ſit in omnibus eadem ſeruãda regula, quã de ſecreto confeſsionis diximus, & poteſt eſſe ſermo de teſte, vel de ipſo reo, cò quòd diuerſimodè reſpondent teſtis, & reus, hic enim non congruè reſpondet rogatus de crimine per verbum memini, audiui, vidi, ſcio, &c. teſtis autem per hæc verba reſpondet ſemper, reus autem per verbum feci. In ijs verò modis reſponendi diſcrimen exiſtimauit eſſe Sotus quæſt. illa 3. de tegendo ſecreto, vt ſcilicet liceat interiùs addere, aut ſubintelligere reſtrictionem illam (vt dicam) vel (vt poſsim dicere) aut aliam ſimilem, ijs verbis ſenſuum, quia cum referantur ad ſcientiam videtur addi poſſe illam reſtrictionem. Hoc tamen planè concedit in verbo ſcio, neſcio, in alijs verò aliorum ſenſuum manet admodùm dubius, & inquit ſe non audere adeò rem hanc extendere, quamuis ſubdit ſe non condemnare eum, qui & in ijs verbis eandem concederet addi poſſe reſtrictionem. De reo autem non vult cõcedere eum reſpondere poſſe non feci, aut non dixi, quia exiſtimat ijs verbis addi nõ poſſe commodè reſtrictionem illam (ſcilicet vt dicam,) vel aliam ſimilem. Scotus verò vbi ſuprà ſolùm concedit poſſe reum reſpondere ad interrogata hoc modo, nego propoſita, vt proponuntur, ſic enim intelligitur apertè negare illa quatenus à Iudice interrogantur, id eſt ſecundum ordinem iuris, addit verò: quid ſi Iudex inſtet, vt reſpondeat abſolutè? & in hoc caſu nihil ipſe audet definire in reo, & teſte, in Confeſſario verò docere videtur nobiſcum, vt ſuprà diximus; ſic etiam dubius manet Gerſon Alphabeto 34. litera Q.

An idẽ obtineat in alijs ſecretis quãdo quis à Iudice, aut alio interrogatur cõtra iuris ordinem.

Soti placitum.

Scotus.

Gerſon.

Mihi placuit ſemper ſententia Adriani, qui in omnibus caſibus tam in reo, quàm in teſte docet reſponderi poſſe negatiuè quando res eſt occulta, & contrarius de illa interrogatur, cuius ſententiæ eſt etiam Ioan. Medina, Nauarr. & Ledeſma vbi ſuprà, & revera eadem ratio eſt atq; de Cõfeſſario

Iudicium Autoris. Adrianus. Medina. Nauarrus. Ledeſma.

14 feſſario quamuis non ſit ſecretum vtrobique æqualis obligationis. Et primò quidē ſi tam reus, quàm teſtis interrogatur abſolutè, ego non video cur non poſsint reſpōdere negando abſolutè, quia in tali Iudicis interrogatione intelligitur de iure tātùm interrogare de ea re ſecundum iuris ordinem, vt pertinet ad illius forum, quando autem res ita ſecreta eſt, vt nec teſtis, nec reus teneatur prodere, non eſt illa res quę pertineat ad illius forum, vnde neque de illa eſt interrogatio, & ita reſponderi poteſt negatiuè, & iure ipſo ſuppletur reſtrictio, vt ſit vera reſponſio, ſiue fiat per verbum neſcio, ſiue non audiui, non vidi, ſiue fiat per verbum non feci, non commiſi, non occidi, & alia quæ crimen ſignificant de quo interrogatur, illa ergo propoſitio de ſe aliàs falſa, vera eſt, quia accipitur vt conuictu, tali interrogationi à tali perſona factæ, Adrian. expreſſè docuit reſpōderi poſſe negatiuè etiam per verbum feci, & ita Nauarr. docet, Ledeſma verò, & Medina tantùm loquuntur de reſponſione per verbum neſcio, ſed exiſtimo illos nihil curaſſe de illa diſtinctione Soti.

Ratio doctrinæ.

Ratio autem propter quam poteſt reſponderi negatiuè eſt, quam docuit Medina, & alij, quia iure intelligitur reſponſio
15 fieri, vt iure debet fieri, & vt ipſe aſſerit reſpondet reus, aut teſtis ad interrogationem quæ iure fieri debet, non verò ad illā, quæ de facto fit, ſi fiat contra ius. Ex quo colligo eandem eſſe rationem etiamſi ille qui interrogat, diceret ſe interrogare de re illa quantumuis ſit ſecreta, & quomodocumque nota: ſic enim adhuc expreſſè interroganti reſponderi poſſet negatiuè, vt diximus abſolutè iuxta intentionē debitam, ſecundū quam ille interrogare deberet, & non ſecundum eam, qua de facto interrogat. Quod licèt in reo, & teſte expreſſè non docuerint Doctores, docuerūt tamen id in Cōfeſſario, vt vidimus ſuprà, & eadem eſt omnino ratio. Vnde Ledeſma poſtquam de Confeſſario docuit, quæ diximus ſuprà, inquit eandem eſſe regulā obſeruandam in alijs ſecretis cum aliquis cōtra ordinem iuris interrogatur, aut iniuſtè, quod ergo diximus in reo, & teſte coram Iudice, intelligendum eſt corā alio iniuſtè interrogante, vnde ſequeretur dānum aliquod contra iuſtitiam, ſi manifeſtaretur illi quod interrogat, aut quando iniuſtè extorquet iuramentum, & promiſ

Idem dicendū de quouis iniuſtè interrogante.

ſionem, quod expreſſè negat Sotus, & Ca- 16
ietan. 2.2.q.89.art.7.circa ſolutionē quarti, qui tantùm loquitur in eo caſu quo ab aliquo extorquetur iuramentum promiſſorium iniquè, & docet non licere doloſè iurare reſtrictione illa immediatè retenta, hoc modo, dabo tibi, aut promitto cētum aureos, & interiùs addat ſi debeo, vel quid ſimile. Id tamē fieri poſſe exiſtimo, vt docuit Nauarrus vbi ſuprà, & Siluēſter verbo *Iuramentum*. 4.q.7. particul. 2. & verbo *Mendacium*. q.6. Et ratio eſt eadem, quia ſi in alijs caſibus propter iniquitatem interrogantis locum habet reſtrictio illa interiùs addita, vt ita reſponſio ſit ad interrogationē debitam, non verò ad eam quę de facto fit, cur ergo in hoc caſu non licebit?

Vnum tantùm negare non poſſum huius modi reſpondendi non meminiſſe antiquos Doctores, & ita credidiſſe ſi negaretur factum tam coram Iudice, quàm coram alio, eſſe mendacium, & revera ita eſſet ſi mens reſpondentis non eſſet reſpondere ad interrogationem cum illa reſtrictione quā diximus, ex qua reſponſio eſt 17
ad interrogationem debitam, & non elicitam, ita colligitur ex D. Tho. 2.2. q.69. ari. 2. qui etiam in reo cum iniuſtè interrogatur, alium modum non inuenit, quàm non reſpondere. Colligitur etiam ex Auguſtino 4. tom. lib. de mendacio ad Cōſentium opuſc. 2. cap. 18. & opuſc. 1. cap. 12. & 13. vbi etiam loquens de Iudice iniquè interrogante, non meminit huius reſtrictionis, & modi loquendi, vt excuſaret reſponſum, ſed tamen nec negauit, nec mirum quòd eo tempore non eſſet nota res hæc, quæ poſteà diſputationibus aſsiduis innotuit.

Improbatur ſententia Nauarri.

Sed exiſtimo vt tandem finem impo- nam omni probabilitate carere modū dicendi Nauarri, qui hunc modum loquendi, & intelligendi concedit inter homines in communi eorum conuictu, vt nullus teneatur planè reſpondere niſi quando à ſuo ſuperiori cogitur iuridicè, vt ita tacita reſtrictione, & intelligētia poſsit quiſque reſpondere, hoc enim planè deſtruit conuictum humanum, & omnino humanam fidem ſubuertit, quæ fundamentum eſt omnis conuictus, & contractus, & inde conceditur vt homines inuicem ſe decipiant, nullaque ſit inter eos firma promiſſio, vnde non video qua ratione excuſari poſsit, qui ita reſpondet, nam qui ita reſponderet

18 ſponderet iniquè interrogãti, facilè excuſatur, cum homini potiùs reſpondendum ſit iuxta ſenſum debitæ interrogationis quàm iniquæ.

Doctrina Notanda.

Ijs omnibus quæ diximus duo addenda ſunt, primum eſt ex Soto memb. illo 3. q. 4. nullum eſſe leue peccatum reuelandi confeſsionem ex paruitate materiæ, ſicut nec in iuramento falſo, quia ſemper reputatur grauis iniuria confeſsioni, ſi minimum illius peccatum reueletur. Secundum eſt omnia quę diximus de obligatione ſigilli cum tanto vitæ periculo, & ſine exceptione, intelligenda eſſe etiam de alijs præter Confeſſarium, quos ſuprà diximus teneri eadem obligatione, & ratio eſt, quia eodem genere obligationis, & ſigilli tenentur, quod apertè docuit Sotus q. illa 4. & Ledeſm. 2. 4. q. 10. art. 5. dub. 2.

DVBIVM XIII.

Vtrùm pœnitens teneatur ſigillo confeſsionis, defectus ſui Confeſſarij, quos in confeſsione deprehendit celare?

Tenetur celare non tamen ſigillo confeſsionis.

ADrianus in 4. q. vltima de confeſsione. §. *Ad argumenta* in ſolutione confirmationis ſecũdi argumenti, & pro ſe refert Palud. qui in d. 21. q. 3. art. 3. ad primum argumentum totius quęſtionis, num. 61. docet non licere in deriſum Sacerdotis reuelare, aut pœnitẽtiam iniunctã, aut defectum illius, optimè tamen aduertit Sotus in mẽb. illo 3. quæſt. 4. dubio 3. in fine quòd ij autores non notarunt non teneri pœnitentẽ ipſa obligatione ſpeciali ſigilli, ſed tantùm ſeruare ſecretum illud, & nihil in iniuriam Sacerdotis manifeſtare, ſicut & ad alia ſecreta tenetur quiſque iure naturæ, nec exiſtimo aliud voluiſſe Doctores citatos.

QVÆSTIO XCIIII.

De ſatisfactione.

1 POſtquam omnia, quæ ad dolorem, & confeſsionem pertinent, quæ abſolutionẽ Sacerdotis præcedere debent perfecimus, & de miniſtro ſacramenti, à quo abſolutionis ſententia fertur diſputauimus, ex quibus primus effectus huius ſacramẽti ſequitur, ſupereſt de altera parte ſacramenti, ſcilicet ſatisfactione diſputare, quæ nõ ad remiſsionem culpæ ordinatur, ſed ad remiſsionem temporalis pœnæ, & pœnitentis medelam in futurum, & ideò neceſſariò non debet præcedere abſolutionem, quamuis poſsit, vt ſuprà vidimus q. 90. art. 1. quia cum eius effectus ſit quem diximus, & ille poſt abſolutionem ſequatur, ipſa ſatisfactio non debet abſolutionẽ prẽcedere niſi vt art. illo 1. diximus viſum fuerit Sacerdoti ita expedire in bonũ pœnitentis, & aliorum ædificationem, & cum hæc ſatisfactio pro temporali pœna dupliciter poſsit conſiderari, aut extra ſacramentum, aut virtute clauium, ideò de illa vtroque modo diſputabimus. Primò autẽ extra ſacramentum, ſecundò virtute clauium, & quamuis Dom. Sotus d. 19. 4. art. 1. & 2. & Scholaſtici in 4. d. 15. duo diſputẽt de ſatisfactione quoad culpam, vtrùm ſit actus iuſtitiæ, & quomodò ſit homini poſsibilis, nobis tamen ſolùm in hac quæſt. diſputandum erit de ſatisfactione pro pœna temporali, quæ ſupereſt remiſſa culpa, de ea verò quæ pro culpa ſit, ſatis diximus 1. tom. in 3. p. diſp. 2. & ſequent. quomodò ſit poſsibilis homini ad æqualitatẽ, & quomodò ex Chriſti meritis fiat, quemodò verò non ſit actus iuſtitiæ commutatiuæ, aut diſtributiuæ diximus 1. to. in 3. p. d. 7. & de iuſtitia noſtri erga Deũ vniuerſaliter diximus 1. p. diſp. 83. & 84. & 1. 2. diſp. 223. ideò ſuppoſita doctrina ibi tradita, ſcilicet non eſſe propriam iuſtitiam noſtri ad Deum in vlla materia, ſed quoad meritum, aut ſatisfactionẽ pro culpa vel pœna eſſe condignitatem, qualem explicauimus 1. 2. d. 213. cap. 4. tantùm diſputabimus in hac quæſtione quæ ad ſatisfactionem pro pœna temporali pertinẽt, eo ordine quo diximus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm ſatisfactio pro pœna ante ingreſſum gloriæ ſit neceſſaria?

TAmquam fundamentũ eorum omnium, quæ dicenda ſunt in hac quæſtione, primò eſt præmittendum, vtrùm aliquid pœnæ temporalis exoluendum ſuperſit remiſſa culpa: in hoc verò articulo omnia quæ ad ſatisfactionem extra ſacramentum ſpectant tractabimus, ſequenti verò 2

An remaneat ablata culpa aliquid pœnæ temporalis exoluendũ.

de ſacramẽtali ſatisfactione, primò nobis erit cum hæreticis diſputandum, deinde cum Catholicis.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm remiſſa culpa maneat aliquid pœnæ tẽporalis purgandum?

3 *Lutherus negat manere aliquid ſoluendum poſt culpã.*

INter hæreticos quidem Lutherus laboris, & pœnitentiæ inimicus docuit remiſſa culpa, nullam remanere pœnam temporalem purgandam, in quo plurimi poſteà ipſum ſequuti ſunt ex hæreticis noſtri temporis, & ita omnino ſatisfactionis opera è medio tollebat: eius præcipua fundamenta erant, primò quia nec in ſacris literis, nec apud antiquos Patres huius ſatisfactionis fiat mentio, vnde videtur nouiſsimè ſine fundamento introducta. Secũdò, quia Ezechiel. 18. promittit Dominus ſe ampliùs non recordaturũ peccata eorum, qui ſemel egerunt pœnitentiam, ſi autem adhuc remiſſam culpam punit temporali adhuc pœna, recordatur iam peccata dimiſſa, quia vt diximus quæſt. 88. artic. 1. Deus dicitur in Scriptura obliuiſci peccatorum quando non punit, recordari autem quando punit ea, etiam tẽporali pœna. Tertio, Chriſtus planè ſatisfecit non tantùm pro culpa, ſed etiam pro pœna æterna, & temporali, fit ergo iniuria merito, & ſatisfactioni illius ſi noſtris etiam operibus, nos ſatisfacere velimus, quaſi minùs ſufficientem æſtimantes illius mortem, & meritum. Quartò denique ſuſpectum videtur nomen hoc ſatisfactionis (inquit Lutherus) cum Deus gratis dicatur omnia peccata remittere, quòd non tantùm quoad culpam, ſed quoad pœnam intelligendum eſt, quòd verò ſatisfactione dimittitur, nõ gratis, ſed iuſto pretio remitti dicendum eſt; & maximè ratio hæc videtur vrgere, ſi non admittamus noſtri erga Deum iuſtitiam, vnde nec ſatisfactio eſſe poterit, quæ iuſtitiæ actus videtur eſſe. Hic ramẽ peſtilentiſsimus error optimè confutatur à Recentioribus noſtri temporis, Latomus art. 3. contra Lutherum, Roſſenſis art. 5. contra ipſum, Caſtro de hæreſibus verbo *Pœnitentia*, Vega lib. 13. ſupra Concil. Tridentin. cap. 36. 37. 38. & 39. Sotus in 4. diſtinct. 29. ideò nos breuiter referemus, quæ ex ijs Doctoribus colligere potuimus.

4

Ezech. 18.

Refutatur præditus error. Latomus. Roſſenſis. Caſtro. Vega. Sotus.

Contra hunc verò errorem oſtendendum nobis eſt primò, quomodò remiſſa culpa ſemper remaneat aliquid pœnæ, & conſequenter illud purgandum eſſe aliquo modo, & ita nomen ſatisfactionis non fuiſſe à Recentioribus inuentum, ſed ſanctis Patribus ſatis notum. Primum ergo, & Scriptura, & Patrum teſtimonijs ſatis probatur. Primo Numerorum 14. precibus Moyſi Dominus remiſit populo peccatum, & cum Dominus reſpondiſſet: *Dimiſi*, ſubiungit: *attamen omnes homines, qui tentauerunt me, non videbunt terram, pro qua iuraui Patribus eorum*, & Numerorum 10. remiſſum fuit peccatum incredulitatis Moyſi, & Aaron, fuit tamen illis à Domino definita pœna, ne intrarent terrã promiſsionis. Secundo Reg. 13. dixit Nathã ad Dauid: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum à te*, tamen ſtatim ei Propheta prædixit, quanta mala ille paſſurus eſſet propter illud peccatum, quod 2. Reg. cap. 24. conſtat in ſimili peccato quòd Dauid cõmiſit. Probant aliqui ex illo Daniel. 4. peccata tua eleemoſynis redime, quaſi illud intelligi non poſsit de remiſsione peccatorum quoad culpam, quia nõ deleantur illa ſola eleemoſyna, ità Caſtro, & Vega cap. illo 37. falluntur tamen, quia non conſtat Nabuchodonoſori remiſſa iam fuiſſe peccata quoad culpam, imò veriſimile magis eſt nondum fuiſſe dimiſſa. Danielis ergo conſilium fuit ad remiſsionem peccatorum quoad culpam impetrandam, non quòd ſola eleemoſyna ſine pœnitentia peccata deleat, ſed quia ipſa contritionis, & compunctionis ſpiritum à Deo inter alia maximè impetrat iuxta illud, Lucæ 6. *Dimittite, & dimittemini, date, & dabitur vobis*, &c. quod optimè docuit Auguſtinus lib. 50. Homiliarum, homil. 29. & alij Patres. Id ſatis oſtendimus alibi cuius innumera ſunt teſtimonia, vt diximus, vnde & illud Lucæ cap. 11. *Verumtamen quod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*, eodem modo intelligitur, non verò ſicut putauit Caſtro de ſatisfactione pœnæ, quia Dominus apertè loquebatur cum Phariſæis, quorũ peccata ita illis exprobrabat, vt diceret eis intùs plenos eos eſſe iniquitate, rapina, & dolo cũ tamẽ in purificãdis vaſibus admodùm eſſent ſoliciti, & tamquam verum illis remediũ ſuę nequitiæ ſuggerens ne in illa exteriori munditie exiſtimarẽt eſſe

5 *Probatur ex Scriptura, & Patribus. Numer. 14.*

Numer. 10.

2. Reg. 13.

2. Reg. 24.

Non probatur ex Danielis 4 ſatisfactio, et obligatio ad pœnam. Caſtro. Vega.

6

Lucæ. 6.

Auguſt.

Luc. 11.

7 eſſe inquit, *Verumtamen, quod ſupereſt datè eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*, non ergo conſilium hoc eis præbet ad pœnæ peccatis debitæ ſatisfactionem, ſed potiùs ad emundationem ipſam culpæ, quæ tamen in eo ſenſu quem diximus intelligenda ſunt, ſicut illud Prouer. 15. *Per miſericordiam, & fidem purgantur peccata*, & cap. 16. *Miſericordiâ, & veritate redimitur iniquitas*, & Thobiæ 4. & 12. ſimile dicitur, & omnia quæ adduximus art. illo 2. citato exiſtimo ita eſſe explicanda.

Prouer. 15. & 16.

Thobiæ 4. & 12.

Probatur etiã ex Matth. 3.

Ex nouo Teſtamẽto probat Caſtro ex illo Matth. 3. facite vobis fructus dignos pœnitentię, fructus enim digni pœnitentię dicuntur qui ipſam pœnitentiam ſequũtur, ſcilicet bona opera ad perfectam peccatorum emundationem ſicut exponere videtur Chryſoſtomus, & Theophylactus, Iſychius 4. li. ſuper Leuitic. Eucherius in lib. Regum, & Chriſtianus Druthmarus ſuper illum locum Matth, quos refert Caſtro. Multa alia loca Scripturæ adducit Caniſius in ſuo Catechiſmo de ſacramento pœnitentiæ cap. 7. quibus maximè probat pœnitentiam agendam in cilicio, & cinere, & alijs operibus laboriofis.

Chryſoſto. Theophyl. Iſychius. Eucherius. Druthmar. Caniſius.

8 Quòd etiam hæc pœna ſuperſit purganda hîc, aut in futuro ſeculo, docet apertiſſimè Auguſtinus tomo 7. de peccatorum meritis, & remiſsio. lib. 2. cap. 34. tomo 4. de vera, & falſa pœnitentia cap. 18. tom. 6. lib. 22. contra Fauſtum cap. 67. tom. 9. tractatu 124. in Ioann. tom. 3. in Enchirid. cap. 66. Sunt innumera teſtimonia, quæ cõgerit Caniſius loco citato cap. 7. & 8. ex Patribus, qui planè hæc opera pœnitentię commendãt, & neceſſaria eſſe docent, eãque ſatisfactionem appellant ſicut & antiqua Concilia, & Pontifices. Sed & antiquiſsimus Eccleſiæ vſus ſatis cõſtat, vt vidimus q. 90 art. 1, vbi & pœnitẽtibus locus aſsignabatur, vt interim fructus dignos pœnitentiæ exhiberent, & de præſcriptione hac pœnitẽtiæ facienda à Sacerdotibus pro pœnitentibus, meminit Auguſt. to. 4. lib. de vera, & falſa pœnitentia, c. 15. & to. 10. ſerm. 39. de Sanctis, & to. 3. in Enchir. cap. 65. & de Eccleſiaſticis dogmatibus. c. 53. conſtat etiam ex Concil. Carthag. 3. cap. 31. & Carthag. 4. c. 76. & ex omnibus quę citauimus q. 91. art. 2. dub. 1. & expreſsè in Conc. Florent. ſeſsione vltima in decreto Eugenij, in Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 8. & cano. 12, 13. & 14. vbi decernitur

Auguſtin.

Ex Patribus, & vſu Eccleſiæ.

Auguſtin.

Conci. Carthag. 3.

Conc. Carthag. 4.

Conc. Flor.

Conc. Trid.

hæc veritas, & damnatur error oppoſitus. 9

Solutio primi argumẽti Lutheri.

Ex quibus conſtat ſolutio primi argumẽti Lutheri, quia conſtat non ſine Scripturæ, & Patrum fundamento hanc ſatisfactionem à Catholicis defendi, & contrarium vt hæreſim damnari.

Ad ſecundum reſpondet Caſtro ibi nõ tantùm dici ſi peccator conuerſus fuerit à peccatis ſuis, quaſi ſi ſola contritione egerit pœnitentiam, ampliùs dicat Deus ſe nõ recordaturum peccatorum illius, ſed dicitur ſi egerit pœnitentiam, imò etiam additur, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, quibus ſignificatur perfecta pœnitentia, cum ſatisfactione operum pœnalium, hoc enim illis verbis ſignificari videtur. Vega etiam cap. illo 39. reſpondet locum illum non eſſe intelligendum de ſola cordis pœnitentia ſine ordine ad opera ſatisfactoria. Exiſtimo tamen eam expoſitionem literæ non accommodari, nec ibi fieri mentionem alij quam ſatisfactionis pro pœna temporali, imò nec de punitione temporalis pœnæ, ſolùm dominus contendit æterna pœna nullum puniendum, niſi propter ſuum delictum, vt vnuſquiſque in peccato tantùm ſuo moriturus ſit æterna morte, & ijs adhuc qui propria voluntate commiſerunt peccata, promittit Deus ſe non recordaturum iniquitatum illorum ampliùs, vt æterna pœna, & morte puniat de qua ibi agebatur, ſi ipſi pœnitentiam egerint, & ampliùs non peccauerint, & ideò dicitur, & fecerit iudicium, & iuſtitiam: vt enim quæſt. 88. art. 1. oſtẽdimus, commendat Deus vt faciant iudicium, & iuſtitiam cum proximo, & alia ſimilia cõmendat præcepta, ijs ergo promittit ſe non recordaturum iniquitatum ipſorum, &c.

Reſponſio Caſtri ad ſecundum Lutheri.

Reſponſio Vegæ.

Mens Autoris.

10

Ad tertium reſpondet Caſtro Dei paſſione ita ſatisfactum fuiſſe pro noſtris peccatis, vt nolit Deus ea tãtùm ſatisfieri niſi nobis peculiariter applicetur; quod fit aut per ſacramẽta, aut per bona opera, id tamen effecit vt noſtris operibus quæ de ſe ſatis nõ erãt coram Deo, Chriſti paſsio, & meritum valorem tribueret, vt quaſi cõiuncta Chriſti ſatisfactione noſtris operibus, ob Chriſti gratiam noſtra acceptetur ſatisfactio, in quẽ modũ dicendi inclinare videtur Ledeſma 2. 4. q. 12. art. 1. dubio 3. Sed reſpõdet Vega c. illo 39. & Sot. ar. 3. citato ad 2. quod attinet ad applicationẽ meritorũ Chriſti, tãtùm ſatisfeciſſe

Solutio tertij ex Caſtro

Ledeſma. Abſolutia ex Vega, & Soto.

11 quoad ſufficientiam pro omnibus, ſed neceſſariam eſſe noſtram cooperationem, aut ſacramentorum, vt eius meritum nobis efficaciter profit, & hoc meo iudicio veriſimum eſt, & contra Lutheranos ex eorummet principijs probari poteſt, quoniam adhuc ſuppoſita Chriſti paſſione concedunt, paruulis neceſſarium eſſe baptiſmum, in adultis ſaltem fidem per quam credunt ſe iuſtificatos, ergo ſolo merito Chriſti non ſunt efficaciter redempti à peccatis, ſicut ergo ipſi fidē, nos alia opere teſtimonijs Patrum, & Scripturæ dicimus etiam requiri.

Caſtro.

Imputatio meritorum Chriſti non accedit operibus noſtris iam factis.

Sed illud, quod Caſtro docet, quomodò ſcilicet merita noſtra, & opera coniuncta meritis Chriſti, habeant valorem, quē de ſe non haberent, videtur redolere doctrinam illam, quam impugnauimus latè 1. 2. diſput. 214. & 222. & 1. tom. in 3. p. diſp. 2. imputatione meritorum Chriſti ſuperaddita noſtris operibus, illa effici ſuf-

12 ficientia coram Deo, cum revera id falſum ſit. Hanc enim ſecundam imputationem diximus eſſe periculoſam in merito, & iuſtificatione noſtra, & ita dicendum eſt in ſatisfactione temporali: dicendum ergo eſt opera in charitate ex Dei gratia facta eſſe ſatisfactoria pro pœna temporali, condignè ſatis, ſicut & meritoria vitæ æternæ, nec aliquid eis accreſcere meriti, aut ſatisfactionis propter Chriſti merita, ſuprà id quod haberent ſi ex gratia Dei liberaliter condonata ſine Chriſti meritis procederent, hoc ergo Chriſtus præſtitit vt gratia nobis daretur præueniens, & cooperans, & ſubſequens non tantùm ad iuſtificationem, vt infunderetur nobis iam diſpoſitis gratia habitualis, ſed etiam vt iam iuſtificatis daretur idem auxilium operans, & cooperans, & ſubſequens ad meritoria opera, & ſatisfactoria; ipſa verò ex gratia in homine iuſto facta ſunt illius valoris quem diximus, & vitæ æternæ, & remiſſionis pœnæ, & ita Chriſtus dicitur nos redemiſſe, & Chriſti paſſioni dicimur inſeri, vt ſolus fauor attendatur ob eius merita ad donandum nobis auxilia illa, & gratiam, non verò ad acceptandum opera ſic facta, quia ſua condignitate accepta ſunt, vt illis homo dignus fiat indies vita æterna, & pœnæ temporalis debitæ ob peccata minùs dignus, quātùm verò periculi ſit in illa noua imputatione ſaltem in noſtra iuſtificatione, & meritis vitæ æternæ iam manifestè oſtendimus locis citatis: modò verò ſatis hæc ſint etiam pro ſatisfactione pœnæ, vbi non tantùm eſſet periculi, illam concedere imputationem, ſed quomodò illa condigna ſit ſine noua imputatione ſequenti dubio declarabimus. Et hinc patet ſolutio ad quartū, quòd nulla ſit ſuſpicio in nomine ſatisfactionis, quòd enim gratis Deus dicatur peccata per Chriſtum remittere, non ſignificat ſine vlla noſtra cooperatione, ſed quia gratis omnino nullo opere noſtro præcedente præuenit nos ſuo auxilio, & gratia, vt operemur in ſatisfactionē, vt latè explicaui 1. to. in 3. p. d. 2. & 1. 2. d. 218. 13

Solutio quarti.

DVBIVM II.

Quomodo hæc pœna temporalis ſuperſit poſt iuſtificationem, an Dei voluntate, vel ex natura rei, & iuſtificationis?

1 HOc dubium breuiter examinare velim propter Scotum tantùm, pauci enim illius mentionem fecerunt: ipſe verò in ea videtur eſſe ſententia, vt pœna temporalis remaneat ſoluenda ex mera Dei voluntate non ex natura iuſtificationis, ita colligitur ex illius doctrina, quam tradidit in 4. diſt. 22. quæſt. 1. §. *De ſecundo argumento*, vbi inquit remitti culpam per commutationem æternæ pœnæ in temporalem, quaſi hoc ſola Dei voluntate ita commutantis fiat; in ſententia enim Scoti, vt vidimus ſuprà quæſt. 88. artic. 1. & in 1. 2. diſput. 204. remiſsio peccati non fit ipſa gratiæ infuſione tamquam formæ expellentis peccatum, ſed Dei voluntate, & acceptatione, ad præſentiā gratiæ, & charitatis remittentis peccatum, vel condonantis illud, cum etiam ipſe exiſtimet peccatum remitti nihil aliud eſſe formaliter, quàm ad pœnam non imputari, conſequenter ergo in eius doctrina dicendum eſt, cum ſecundum fidem remaneat reatus pœnæ temporalis, quæ antèà non debebatur, & peccatum remiſſum ſit voluntate Dei nolentis punire æterna pœna, non verò ipſa natura gratiæ infuſæ, illam æternam pœnam Dei voluntate fuiſſe in temporalem commutatam. Quem modum dicendi inſinuaſſe videtur Ioannes Medina. C. de ſatisfactione, quæſtione 1. circa finem, & ad illū videtur Vega alludere

Scoti placitum.

Ioan Med.

Vega.

2 alludere lib. illo 13. cap. 28. dum asserit nõ mirũ esse si iustè à nobis Deus pœnas exigat culpa remissa, si eam nobis leui dolore remisit. Cum verò alij Scholastici asserunt commutari æternam in temporalem, vt Sotus artic. 4. quæstionis 1. dist. 19. in 4. & Duran. distinct. 15. quæst. 2. numer. 9. non satis explicant quomodò fiat hæc commutatio, sed & in hunc modum dicendi Scoti inclinare etiam videtur Alexander 4. part. quæst. 24. memb. 1.

Sotus.
Durand.
Alexand.

Vera sentẽtia pœnam temporalem manentem post iustificationẽ esse ex natura rei debitam.

In hac ergo tota quæstione, illud vt verisimum contra hanc sententiam supponendum est, quoties manet temporalis pœna purganda in hac vita, vel in alia post iustificationem, illam remanere ex natura iustificationis sine acceptatione Dei commutantis æternam pœnam in temporalem, quia vt diximus locis citatis non dicitur fieri iustificatio per voluntariam Dei condonationem remittentis pœnam, sed per interiorem renouationem, quæ fit per gratiæ infusionem, qua ex natura rei conitituitur homo iustus, & consequenter dignus æterna vita, ex eo verò quòd sit iustus ex natura rei, sequitur ex tali forma maculæ peccati remissio, & ablutio, vnde etiam tollitur reatus ad æternam pœ-
3 nam ex eadem natura iustificationis, & mutationis, quia ea mutatione si homo fit dignus æterna beatitudine, ergo iam dignus non manet æterno supplicio, vtriusque enim simul dignum aliquem esse est impossibile, vt satis constat, & probaui prima secundæ disput. 204. sed de fide constat manere temporalem pœnam aliquando purgandam, ergo non per voluntariam Dei commutationem, siquidem ex natura iustificationis tollitur æterna, & non per commutationem. Neque dicendum est, quod sola voluntate Dei addatur illa pœna, cuius aliàs homo iustificatus non esset, nec maneret dignus, quia Deus neminem punit, qui iam dignus non est pœna, ergo dicendum est illum manere dignum ex se etiam post iustificationem, quod à posteriori ex ratione facta deducitur; sed ostendendum nobis est quomodò maneat dignus, qui non manet in culpa, cum dignitas pœnæ semper culpam comitetur, nec sine illa esse possit.

Hoc autè facilè intelligitur ex ijs, quæ diximus q. 87. art. 1. dub. 2. de peccatis venialibus dimissis in alia vita, vbi concessimus aliquem manere dignum tota pœna temporali debita peccato veniali, quando ei remissum fuit quoad culpam in alia vita, sed in peccato mortali conuertuntur hæc duo, & se inuicem comitantur culpa, & dignitas æternæ pœnæ, quia culpa tollitur semper cũm dignitate æternæ vitæ, cum qua repugnat & culpæ macula, & dignitas, aut reatus æternæ pœnæ vt constat, & probauimus prima secundæ loco proximè citato, sed non repugnat dignitas pœnæ temporalis, hæc enim in homine digno vita ęterna inueniri potest, quia hæc tantùm est dignitas, quæ à consequutione æternæ vitæ cuius etiam dignus est iustus aliquantulùm retardat hominem, sed non omnino impedit. Manet ergo homo iustus sæpissimè dignus pœna temporali non ratione culpæ, quæ maneat, sed quę revera præcessit, nec omnino per cõdignitatem pęnæ purgata est, & hæc non postulat maculam peccati permanentem, sed solum reatus æternæ pęnæ, sicut & reatus temporalis pęnæ in veniali peccato etiam totus manere potest purgata macula, vt contingit in purgatorio, quod suprà diximus loco citato.

Qua verò ratione hoc contingat ex na- 5 tura rei, vt maneat talis reatus sine macu- *Vegæ ratio.*
la contendit Vega cap. illo 28. probare naturali ratione, quam non satis intelligo, tota enim fundatur in illa opinione, quòd leui dolore Deus videatur remittere peccatum, & ita iustum videatur exigere pęnas aliquas, maiores verò quò maiora fuerunt peccata. Et quidem negari non posset si voluntate sua condonaret culpam, & non condigna mutatione, iustum esse exigere pœnas temporales, vt in eas commutare videretur æternas, sed cum condigna mutatione iustificetur homo, & satisfactio fiat maculæ culpæ, vt 1. 2. & suprà locis citatis dixi nõ ita cõuincit ratio quam adducit Vega. Aliam adducit rationem D. Thom. suprà quæstione 86. ar- *S. Tho fundamentum, & eius difficultas.*
ticulo 4. quia scilicet in peccato duo sunt conuersio, & auersio, propter auersionem inquit debetur pœna damni, quæ est carentia diuinæ visionis perpetua, propter conuersionem verò pœna sensus, quę etiam est æterna, quia comitatur æternam pœnam damni. Vnde inquit in solutione primi, si auferatur ab aliquo peccato auersio, & maneat sola conuersio ad bonum commutabile, vt in venialibus, pœna sensus debita illi conuersioni

6 erit finita, quia ergo in iuſtificatione aufertur auerſio, & manet conuerſio, manet obligatio ad pœnã temporalem, & pœna ſenſus quæ ratione auerſionis, quæ erat veluti formale in peccato mortali, erat æterna, ablata auerſione eſt temporalis. Sed vt verum liberè fatear, hanc rationem minùs ego intelligo, quia quamuis propter auerſionem à Deo efficiatur pœna cõuerſionis æterna, hoc eſt, quia eſt mortalis conuerſio, tamen non video quomodò per iuſtificationem tollatur auerſio, & maneat conuerſio, quia totum quod erat peccati tollitur, & hoc nihil aliud erat quam reſpectus ad actum peccati præteriti nondum retractati, & quamuis maneãt habitus praui, nihil refert, quia etiam poſt plenam ſatisfactionem pœnæ temporalis manere poſſunt, ſed poteſt explicari quòd maneat conuerſio non ſimpliciter, ſed quatenùs pro pœna illius non eſt plenè ſatisfactum. Rationem ergo inuenio, qua probetur ex natura rei manere pœnæ temporalis reatum, quam à poſteriori ex natura iuſtificationis, & ſcripturis, & ſanctis deduxi.

7 Si dicas, in Concilio Tridentino reddi-
Obiectio ex Trident. tur ratio illis verbis ſeſsione 14. cap. 8. *Sanè, & diuinæ iuſtitiæ ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerint, aliter verò, qui ſemel à peccati, & dæmonis ſeruitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono, ſcientes templum Dei violare, & Spiritum ſanctum contriſtare non formidauerint, &c.*
Solutio. Reſpondeo ibi non aſsignari differetiam iuſtificationum earum, quaſi ſit ex natura rei, vt in baptiſmo ex natura rei omnis pœna dimittatur, quia ſit prima iuſtificatio, quia ſi quis ante baptiſmum iuſtificaretur per contritionem poſſet in eo remanere pœna temporalis, nec aliud poſtulat æquitas iuſtitiæ Dei ex natura rei, vt ſit illa differentia, ſed id dicitur iuſtitia Dei poſtulare, quia maximè decet Dei iuſtitiam vindicatiuam ita fieri, vt in baptiſmo remittat omnem pœnam, cum nõ remittat in confeſsione, ſed in baptiſmo nõ remittitur tota ex natura primæ iuſtificationis, quia poſſet iuſtè aliqua manere, ſed ex Dei benignitate condonante etiam tẽporalem pœnam, quæ alias maneret poſt iuſtificationem, quam iure optimo non vult condonare totam, quamuis condonet ex parte in ſacramento pœnitentiæ virtute clauium, vt infrà ſequenti articulo dicemus, & hoc decuit Deum, quod ſignificauit Concilium cum dixit id poſtulare diuinam iuſtitiam nempe vindicatiuam, vt de vno ſumat pœnas, alteri verò totam condonet: nihilominùs in vtroque ſacramento remaneret ex natura iuſtificationis pœna tota temporalis, ſi Deus cõdonare illam nollet in baptiſmo, aut partem virtute clauium. Quod verò aliquando tantus poſsit eſſe dolor in conuerſione peccatoris, vt nihil pœnæ maneat, nullus Catholicus dubitat, quia contritio ipſa non tantùm delet maculam, & æternam pœnam, ſed etiam pro temporali ſatisfacere poteſt, ſicut quodcumque aliud ſatisfactorium opus, tanta ergo eſſe poteſt, vt deleat omnem etiam pœnæ temporalis reatum, ſi verò ſit aliqua contritio qua nihil remittatur de pœna temporali dicam infrà poſt dubium quintum. 8

DVBIVM III.

Vtrùm pro hac temporali pœna homo pro ſeipſo ſatisfaciat condignè, & ad æqualitatem?

DE ſatisfactionis noſtræ condignitate pro culpa, & macula illius ſatis diximus 1. tom. in 3. part. diſp. 2. neque in hoc dubio contendam, vtrùm ex iuſtitia ſecundum æqualitatem poſsimus Deo ſatisfacere pro pœna, iam enim probaui ſatis 1. 2. diſput. 213. & diſput. 223. noſtri erga Deum non poſſe eſſe iuſtitiam ſecundum proprietatem, tam commutatiuam, quàm diſtributiuam, ſed ſicut in merito diximus eſſe æqualitatem ſecundum condignitatem tantùm operis, ita hîc in ſatisfactione ſolùm volumus inueſtigare, vtrùm ſit condignitas in noſtra ſatisfactione, & ſicut 1. 2. diſp. 214. oſtendimus veram cõdignitatem eſſe non poſſe in noſtris meritis ex promiſsione, aut acceptatione Dei gratuita, eiſdẽ operibus ſuperaddita, ſed eam prouenire ex eo quòd talia ſunt opera in homine ſcilicet iuſto, & auxilio Dei facta, vt latè ibi oſtendimus ex Concilio Tridentino. Sic etiam ſi dicimus opera iuſtorum eſſe de condigno ſatisfactoria, illud aſſerere debemus ex natura ipſorum operum, quæ in homine iuſto ex auxilio Dei facta ſunt, prouenire, atque adeò non 1

Satisfactio cõdigna eſt ſine ſuperaddita Dei promiſsione ſicut opera bona meritoria.

Conc. Trid.

ex

2 ex Dei benigna acceptatione, qua vult ipſis operibus contentus eſſe, etiam ſi illa minùs condigna ſint: hoc verò dixerim de ſatisfactione extra ſacramentum, illa enim debet eſſe condigna abſque condonatione aliqua, alias non eſſet ſatisfactio, nec debet concedi in ea fieri applicationem meritorum Chriſti additam ipſi operi ſatisfactorio, vt videtur innuere Sotus in 4. diſtinct. 19. quæſt. 1. art. 2. concl. 3. qui ſaltem peculiarem quendam modum iuſtitiæ, & ſatisfactionis inquit operibus noſtris prouenire ex meritis Chriſti, hoc ergo concedi non debet, quia nobis non cõſtat ita fieri, ſed nos debere pro illa culpa ſatisfacere, quòd ſi ſatisfacturi ſumus pro tota illa, nihil ergo nobis condonatur fauore etiam ipſius Chriſti, ſed fauore illius datur vnde ſatisfaciamus.

Sotus.

Conc. Trid. explicatur.

Quid verò velit Conc. Triden. ſeſſ. 14. cap. 8. quando dicit noſtram ſatisfactionẽ, & merita ideò accepta eſſe, quia offeruntur à Chriſto, explicaui 1. 2. d. 214. c. 11. Sacramentalis verò ſatisfactio hoc habet, quòd ex parte remittit pœnam condignè, ſed aliam partem mera Dei cõdonatione, & hîc conſideratur acceptatio Dei ſatisfactorio operi ſuperueniens, & noua applicatio meritorũ Chriſti, tollitur enim plus pœnæ propter ſatisfactionẽ ſacramentalẽ, quam ſi illa exhibita eſſet extra ſacramentũ, & hoc ſine mutatione intrinſeca pœnitentis, ſed eodẽ prorſus opere, & hic eſt merus Dei fauor ex meritis Chriſti, cõdonãs nobis pœnæ partẽ, ſecus in iuſtificatione, hic enim fuit meritorũ Chriſti applicatio, & fauor Dei propter merita, ſed non ſuperueniens fauor Dei, ſed fauor conferẽs dona, & auxilia quibus homo interiùs mutaretur verè de peccato in iuſtitiam, &c. vt explicaui 1. 2. d. 204. Hęc quę diximus nõ video eſſe diſputata inter Doctores antiquos, ſed omnes ſupponere videntur eſſe noſtra opera ſatisfactoria de cõdigno pro pœna nobis metipſis debita, vt tamẽ hanc condignitatẽ defendamus, oportet ea quę dixi annotare, quæ manifeſtè ſequuntur ex ijs, quæ dixi de meritis loco citato.

In ſacramẽtali ſatisfactione pars pœnæ remittitur mera Dei condonatione.

3

Opera noſtra nõ ſunt ſatisfactoria ex ſuperuenienti acceptatione.

Ex dictis ſequitur primò falſam eſſe ſententiam Ledeſm. 2. p. 4. q. 12. art. 1. dub. 2. & Duran. d. 15. q. 5. ad 2. hominem tãtùm poſſe Deo æqualiter ſatisfacere pro pœna ex beneuolentia acceptantis illam ſatisfactionem, ſi tamen hoc intelligat de acceptatione ſuperueniẽti operibus ſatisfactorijs, ſecus ſi loquatur de beneuolentia, qua Deus dat gratiam, & auxilia, ad ſatisfaciendum, ſic enim verum eſt ſine illa nullo opere ſatisfieri poſſe ad æqualitatem, &cõdignè.

Ledeſma. Durandus.

4

Secundò ſequitur falſam eſſe ſententiã Ioan. Med. C. de ſatisfactione. q. 1. in fine, aſſerentis eſſe condignam noſtram ſatisfactionem pro pœna temporali, ſi pœna purgatorij eſt eiuſdem rationis, atq; pœna huius vitæ, ſi verò ſit alterius, non poſſe eſſe condignam ſatisfactionem. Primum probat, quia ſi eſt eiuſdem rationis licèt intẽſior, poteſt in hac vita condignè ſatisfieri, quia intenſio pœnæ alterius ſeculi ſupplere poteſt duratione, vt ita ſit æqualis compenſatio. Secũdum probat, quia qui ſoluit pretium diuerſæ rationis pro debito alterius ſpeciei, non ſoluit condignè, & indiget miſericordia creditoris acceptantis illud, quando ſcilicet pretium eſt inferioris naturæ quã debitum, & in hoc caſu inquit neceſſariam eſſe Dei miſericordiam acceptantis noſtram ſatisfactionem. Conſtat ergo falſam eſſe hanc ſententiam, quia ſicut meritum noſtrum vitæ æternæ eſt cõdignum æterna vita, & tamen eſt diuerſæ rationis præmium à merito, & peccatum eſt condignè meritorium pœnæ æternæ ſenſus, & tamen eſt alterius rationis, ſic erit & ſatisfactio, ad condignitatem enim ſatis eſt eſſe natura ſua proportionatum, vt ſemen fructui, & quamuis meritum ſit momentaneum operatur æternum præmium, & quamuis delectatio ſit in peccato temporanea, operatur tamen æternam pœnam, ſic ſatisfactio. Vnde crediderim non ita commenſurari ſatisfactionem noſtram cum pœna temporali purgatorij, vt tantundem remittatur pœnæ in alia vita, quantùm quis patitur in hac, compenſando intenſionem duratione, ſed remiſſiori pœna huius vitæ remittitur intenſior alterius, & breuiori remittitur lõgior, quia opera huius vitæ tanti ponderis ſunt virtute, ſicut etiam peccato veniali maior pœna purgatorij debetur duratione, & intenſione, quàm fuit delectatio illius, & mortali ſimiliter, ſunt enim opera huius vitæ talis naturæ, vt comparata ad pœnam, aut præmium alterius, hanc habeant quam diximus proportionem, & ita pati in hac vita in gratia, & ex auxilio Dei patienter, maioris eſt apud Deum ſatisfactionis, quàm pati in alia, hic enim

Pro quacũque pœna eſt cõdigna ſatisfactio huius vitæ. Ioan. Med.

5

Quæ ſit proportio inter condignitatem ſatisfactionis, & pœnæ.

6 patitur homo ſicut legitimè certans in palæſtra, ibi verò veluti in carcere, & ita cõdignè diminuitur pro minori pœna huius vitæ maior alterius. Hæc ergo condignitas conſideranda eſt ſicut in merito, non per compenſationem gradus ad gradum, ſed ſecundum id quod natura ſua tale opus poſtulat, ſicut animal poſtulat mẽbra quibus perficitur, quem modum condignitatis explicauimus ſatis 1.2. diſput. 213. cap. 5. & 6. & ſatis etiam conſtat ex merito peccati reſpectu pœnæ inferni.

Promiſsio Dei eſt ſuperflua ad ſatisfactionem.

Ex dictis ſequitur promiſsionem Dei eſſe omnino ſuperfluam, vt ſatisfaciamus pro pœna temporali debita peccato, nec enim eſt neceſſaria, vt fiat condigna ſatisfactio, condignitas enim operi non prouenit ex promiſsione, aut comminatione pœnæ, vt 1.2. diſp. 214. cap. 4. & ſequent. probatũ eſt, nec requiritur, vt certò Deus remittat pœnam, nam quamuis neceſſaria ſit promiſsio, vt Deus teneatur conferre præmium, vt ibi diſp. 215. diximus, tamẽ vt remittat debitum pœnæ non requiritur, qui enim condignam ex ſe offert compenſationem pro pœna debita, eo ipſo redditur dignus, vt non puniatur, qui autem dignus eſt vt non puniatur, non debet puniri, qui autem non debet puniri, non poteſt pro illo debito præterito puniri, quare ſi Deus illum torqueret, non dignè pro peccato præterito puniret, ſed voluntate ſua torqueret, ideò in admittẽda condigna ſatisfactione eius qui offendit, maior neceſsitas eſt, quam ſi alius pro illo offerat, vt 1. par. diſp. 85. cap. 6. dictũ eſt. Sed ad probãdum eſſe neceſſariam acceptationem Dei afferunt duo loca Concilij Triden. alter eſt ſeſsione 14. c. 8. vbi ſic ait: *In quo* (ſcilicet Chriſto) *viuimus, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Reſpondeo hanc acceptationem, & oblationem non eſſe per nouam imputationem meritorum Chriſti factam poſt opera noſtra, vt aduerſarij contendunt, hanc enim ego ſuperfluam exiſtimo, vt etiã de meritis dixi 1.2. d. 214. c. 11. ſed intelligitur de oblatione, & acceptatione, quæ prouenit ex ipſa bonitate, & dignitate operũ, qua Deo placent, & eo ipſo offeruntur, & acceptãtur: cum enim Chriſtus det nobis virtutẽ vt faciamus fructus dignos pœnitentiæ, ſequitur dare nobis vt de offerantur, & acceptentur; rectè ergo dixit Concilium per illum offerri, & acceptari. Alter locus eſt cap. 9. vbi dicitur: *Sed etiam quod maximum amoris argumentum eſt temporalibus flagellis à Deo mſlictis, & à nobis patienter toleratis apud Deum Patrem per Chriſtum Ieſum ſatisfacere valeamus.* Reſpõdeo amoris argumentũ non eſſe, quia opera facta liberè acceptentur, noua applicatione meritorum Chriſti, ſed quia dedit nobis Chriſtus gratiam, & auxilium, quo flagella patienter toleremus, & ita ſatisfacianus, quod eſt maximum amoris argumentum. Poſtremò ſatis efficaciter noſtra ſententia roboratur ex Pio V. & Gregorio XIII. qui in bulla aduerſus Michaelem Baium, hanc propoſitionem, quæ eſt 73. reijciunt: *Satisfactiones laborioſæ iuſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.*

Obiectio ex Cõc. Trid. diſſoluitur.

7

8

Explicatur alius locus eiuſdem Cõcilij.

DVBIVM IIII.

Vtrùm per opera extra charitatem facta poſsit homo ſatisfacere pro pœna temporali peccati?

QVęſtio eſt, vtrùm cum aliquis remiſſa culpa reus manet temporalis pœnę, vt explicatũ eſt, poſsit ſatisfacere pro illa etiã poſtquam decidit in peccatum mortale. Neque enim dubium eſt, vtrùm manente peccato, nondum inquam dimiſſo ſcilicet mortali poſsit ſatisfieri pro pœna illius, hęc enim eſt æterna, & impoſsibile eſt tolli dignitatem illius, niſi ablata culpa, & in hoc non eſt controuerſia inter Doctores, quamuis ſit quæſtio de modo quo remittitur dignitas ad pœnam, an per ſolam cõdonationem, vel mutatione interiori, de quo ſatis 1.2. d. 204. de peccato etiam veniali vtrùm remitti poſsit, & ſatisfieri pro illo in peccato mortali, aut etiam in inferno iam diximus ſuprà q. 87. art. vlt. & 1.2. d. 141. diximus etiam vtrùm remitti poſsit vnum mortale quoad culpam ſine alio ſuprà q. 86. quæſtio ergo eſt, vtrùm ſatisfieri poſsit, pro peccati mortalis iam remiſsi temporali pœna per opera facta extra ſtatum gratiæ.

1 *Status controuerſiæ.*

Prima ſententia. Scotus. Gabr. Maior. Nauarr.

Prima opinio eſt Scoti in 4. d. 15. q. 1. art. 5. §. *De quarto dicitur.* & Gab. d. 16. q. 2. art. 3. dub 3. Maioris d. 15. q. 1. Nauarr. in cap. 1. de pœnitentia d. 6. in principio nu. 46. aſſe-

46.aſſerentium per opera in mortali facta poſſe ſatisfieri temporali pœnæ,in quã cõmutata fuit æterna pœna peccati,& quãuis tantùm videantur loqui de ſatisfactione impoſita virtute clauium , de qua poſteà loquemur,tamen etiã vniuerſaliter id docent de ſatisfactione quacumque, vt ergo hoc explicet Scotus , inquit tripliciter ſe habere poſſe pœnitentem,primo ſi eam in charitate perſoluat, & tunc eſt ſatisfactio ſimpliciter placans, & reconcilians , & intelligit per modum meriti. Secundò poteſt eam ſoluere voluntariè,ſed extra chariratem,& hæc eſt ſatisfactio,quia eſt voluntaria redditio,ſed nec reconcilians,nec placans , hoc eſt, non per modum meriti. Tertiò fieri poteſt,vt à pœnitente exigatur,& ipſe non operetur voluntariè in ea ſatisfactione, & tunc appeliat ſatisfactionẽ etiam, talem tamẽ vltra quam nõ exigetur pœna aliqua,&eam potiùs videtur infrà appellare ſatis paſsionem.Hanc ſententiam ſequitur,quia mitiorẽ exiſtimat Scotus, & vnica ratione probatur ab eo. Si enim ſola ſolutio pœnæ etiam non voluntaria liberat à pœna purgatorij, vt vltra nõ exigatur,nõ erit neceſſaria ſatisfactio,quę in gratia fiat,quòd verò illa ſufficiat, probat,quia ſicut apud Regẽ cum aliquis propter delictum meretur pœnam abſciſsionis manus , ſi hæc pœna ab illo exigitur, etiam ſi ipſe non offerat illam , nec in gratia Regis , nec voluntariè , nihil vltra debet,ergo & apud Deum erit eadem ratio.

Vnde non ſatis Sotus modum Scoti intellexit in 4 diſt.29.q.1.art.4.dum exiſtimat ex ſentẽtia Scoti opera facta extra charitatem eſſe de congruo ſatisfactoria , quaſi in eis velit eſſe rationem aliquam meriti de congruo,cum ipſe Scotus planè doceat ſine vllo meritò,imò ſine voluntate , fieri poſſe ſatisfactionem pro peccato.

Vera ſentẽtia.

Oppoſitam ſententiam contra Scotum ſequuntur D.Thom.diſt.15.quæſt.1.ar.3. quæſtiuncula 2.Alexan.4.p.q.24. memb. 4.art.1.Bonauent.diſt.illa 15.1.p. art.1.q. 3.Ricar.art.1.q.5. Durand.q.2.Palud.q.1. arti.3.quamuis Durandus vt probabilem priorem etiam ſententiam defendat , eandem ſequitur Ledeſ.2.4.q.13.art.2.& 3. & Maior in 4.quæſt.11.art.2.Henric.quodl. 8.quæſt.18.Caietan.tom.1.opuſc. tract.6. quæſt.2.Adria.in 4.queſt.1.de ſatisfactione,& quodlib.vltimo,Domin.Sot. in 4.d. 19.quæſt.1.art.4.Pet.de Soto lect. vltima de ſatisfactione, & eodem modo hæc ſententia Scoti confutatur , ſicut & illa eiuſdem,quam retulimus 1.2.diſp.141.aſſerẽtis tandem pœnã debitã mortali peccato iam dimiſſo quoad culpam, non eſſe æternam in inferno,eſt enim vtriuſq; eadẽ ratio,vnde eodem modo confutatur. Primò quia in Concil.Trid.ſeſſ.14.cap.8. dum de ſatisfactione agitur , duo docet Concilium,primum eſt, quòd dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis, Chriſto Ieſu , qui pro peccatis ſatisfecit ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt , conformes efficimur , certiſsimam inde arrham habentes, quòd ſi compatimur,& cõglorificabimur. Secundum quod hanc ſatisfactionem habeamus ex Chriſto , dum eo cooperante, qui nos confortat omnia poſſumus , & ita facimus fructus dignos pœnitentiæ : quæ omnia vera eſſe non poſſunt ſi ſola paſsione etiam extra gratiam ſatisfaceremus, vt inquit Scotus, nec alium modum ſatisfactionis Concilium aſsignat , hũc ergo debemus credere vnicum eſſe cui conditiones veræ ſatisfactionis conueniunt. Secũdò,quia pœna in alia vita debita pro peccato non ſoluitur ſola ſatispaſsione, vt putauit Scotus,ſic enim poſſet homo non tãtùm ſatisfacere, & liberare ſe à pœna peccato debita , non tantùm pœna , quam in amẽtia pateretur,aut in ſomnis ,ſed etiam pœna impatienter tolerata,nam etiã apud ſęcularem Iudicem ſatisfacit pro delicto, qui patitur,quomodocumque patiatur.

Probatur ex Trid.

Probatur ſecundò ad homine contrarium.

Et ratione probatur quoniam ſi ſatisfecti pati,impertinens eſt ſcienter , aut patienter pati, incurreret quidem homo debitũ nouæ pœnæ propter impatientiam, ſed à debito antiquo liberaretur,quod poſſet eſſe maius, quam denuò per impatientiam contractum,& hac ratione diximus 1.2.loco citato in inferno non ſatisfieri pro pœna aliàs tẽporali venialis peccati, aut mortalis iam quo ad culpam dimiſsi,cum ergo à pœna non liberemur niſi per ſatisfactionem,nõ per ſatis paſsionem, & illa habeat apud Deum rationẽ meriti congruentis, dicitur ſine gratia iuſtificante nõ poſſe ſatisfieri pœnæ, quia homo in mortali exiſtens non poteſt de condigno illud mereri. Si verò diceremus ſatisfieri pro pœna etiã in mortali exiſtendo , deberemus aſſerere eſſe meritum dę condigno in peccatore, quia ſi de condigno non eſt,de congruo eſſe aſſerere nõ poſſumus, quamuis enim in

Ratione ſancitur.

peccatore cõcedamus aliqua merita de cõgruo ex auxilio gratię prouenientia, etiã ad impetrãdam remiſsionẽ peccatorũ, vt probauimus 1.2.d.218. hoc tamen cõcedimus, quia multis locis ſcripturę promittitur peccatoribus etiã vt ibi dixim⁹ hęc impetratio, & idem dicimus meritũ de congruo, quod impetratoriũ opus; ſed non habemus, vnde dicamus promiſſam eſſe impetrationem remiſsionis pœnæ peccati iã dimiſsi peccatoribus exiſtentibus in peccato, ergo ſimile impetratoriũ meritum, aut quod de congruo dici ſolet non debemus ita concedere: ſed ſi Deus voluiſſet promittere non eſſet dubitandum tale potuiſſe eſſe meritum, & diceretur ſatisfactio de cõgruo, ſed impropriè ſatisfactio, quia revera propter illud nõ tolleretur in nobis dignitas pœnæ. Vnde ſatis refellitur ſententia Ioan. Med. C. de ſatisfactione quæſt. 2. qui planè concedit non eſſe ſatisfactoria opera exiſtẽtis in peccato mortali de condigno, eſſe tamen de congruo, quòd enim ſaltem de congruo ſint, eſt ſine fundamento, cum non conſtet impetrare ſolutionem pœnæ, meritum autẽ de congruo illud eſt, quod impetrat illud cuius eſt meritum. Quòd verò non ſit de condigno conſtat, quia in peccatore, nec minimæ rei tẽporalis eſſe poteſt meritum de condigno, vt docet Ioã. Med. C. de ſatisfactione q. 2. & Duran. d. 15. q. 3. & Sot. d. 19. q. 1. art. 5. & ratio eſt, quia cum peccator condignè mereatur amiſsionem cuiuſcumq; boni temporalis, & vitæ, non poteſt condignè mereri aliquod temporale bonum, duorũ enim contrariorum non poteſt eſſe condignitas, ſed condignitas vnius expellit alterius condignitatem, ſi ergo non poſſunt mereri de condigno rem vllam temporalem peccatores in peccato mortali, ergo nec remiſsionem temporalis pœnæ, ſatisfactio autem condigna, eſt meritoria de condigno illius pœnæ remiſsionis, pro qua condignè ſatisfacit, ergo non eſt in peccatore ſatisfactio de condigno pro pœna temporali.

In peccatore nõ eſt meritũ de congruo ad ſatisfactionẽ pro pœna.

Refellitur ſententia Medinæ.

Peccator non meretur condignè ſatisfactoria pro pœna. Ioan. Med. Durand. Sotus.

6

7

Sed immeritò etiã Sot. negat opera bona in peccato facta nõ eſſe meritoria de cõgruo ſaltẽ alicuius boni tẽporalis. quia exiſtimat omne meritum etiam de congruo ſupponere amicitiam cum Deo, immeritò ergo ita opinatur, quoniã etiam ad gratiam iuſtificãtem, id eſt, remiſsionem peccatorum concedendum eſſe meritum cõgruum, quo in ſola impetratione cõſiſtit docuimus 1.2.d.218. & ſatis conſtat bonis operibus peccatores etiã bona ſpiritualia obtinere à Deo, vt ibi ſatis oſtendimus, quanto magis temporalia. Ad rationẽ verò Scoti reſpondimus 1.2. diſpu. illa 141. capit. 2. diuerſam eſſe rationem Regis puniẽtis delicta, & Dei, quia Iudex, aut Rex tantùm attendit paſsionem pœnæ in exẽplum totiùs Reipublicæ, vnde non curat quo animo patiatur reus, & ita tantùm Iudex reſpicit ſatiſpaſsionem Rei, at verò Deus poſtulat ſatisfactionem, vt pœnam condonet, hæc autem cum ſit per modum meriti numquam habet effectum niſi ſit in homine iuſto.

Ratio Scoti diluitur.

8

Supereſt tamen in hoc dubio dicamus, an hæc opera extra charitatem facta, quæ dicimus non eſſe meritoria, nec ſatisfactoria incipiant eſſe adueniente charitate. Et quamuis de ſatisfactione extra ſacramentum in hoc articulo tantùm loquamur, breuiter de ea, quid ſit dicendum explicabimus, nam de ſacramentali, vt eſt pars ſacramenti eſt maior difficultas, de ea tamẽ artic. ſeq. dicemus. De hac ergo ſatis conſtat in opinione Scoti, & aliorum, quia etiam ante aduentum charitatis docent eſſe ſatisfactionem pro pœna temporali dimiſſa iam culpa. Procedit ergo dubium in opinione S. Tho. & aliorum. Et quamuis exiſtimet Sot. d. 19. q. 1. art. 5. & Silueſt. *Satisfactio.* q. 7. Paluda. & alios aſſerere ſatisfactionem extra ſacramẽtum, quæ relinquit effectum, vt ieiunium quod relinquit corporis debilitatem operari adueniente charitate, ſed planè ipſe, vel alij non loquuntur de ſatisfactione extra ſacramentum, ſed de ſacramentali, de qua dicemus ſequẽti artic. de ſatisfactione ergo extra ſacramentum exiſtimarunt quidam, quos refert Alexan. 4.p. q. 24. mẽb. 4. art. 2. §. 3. & Bonauent. diſtinct. 15. 1.p. art. 1. quæſtione 4. non viuificari in ratione meriti vitæ æternæ, benè tamen in ratione ſatisfactionis pœnæ, quam probabilem exiſtimat Bonauen. ſed oppoſitam magis tutam appellat, & illam impugnat Alexand. vbi ſuprà, ſed D. Thom. in 4. diſt. 15. quæſt. 1. artic. 3. quæſtione 3. ad 3. illam ſententiam videtur ſequutus quando ex opere ſatisfactorio aliquis relinquitur effectus, vt in ieiunio maceratio carnis, quam ſententiam refert Silueſter, *Satisfactio.* q. 7. ſed nihil ex propria ſententia ibi docet cum multa ex

An opera, quæ facta extra ſtatũ charitatis nõ erant ſatisfactoria, fiant adueniente charitate ſatisfactoria.

Sotus, & Silueſt. non ſat aſſequuti mentẽ Paludani, & aliorum.

9

Quorũdam opinio, Alexan. Bonauen.

D. Thom.

alijs

Verius placitum. Ledesma. Sotus. Paludan. Medina. Adrian. Alexan. Caietan. Pet. de Soto.

alijs Doctoribus docuisset. Verius tamen est, quod docent reliqui Doctores nihil valere etiam adueniente charitate quando in peccato facta fuit, ita Ledesma 2.4.q.13 art.3.& 2.Sot.d.19.quæst.1.art.5.Paluda. dist.15.q.1.art.3.conc.4.Med.C. de satisfactione quæst.2.Adria.q.2.de satisfactione in 4.Alexan.Caietan.Petr. de Soto vbi suprà, quamuis in sacramentali satisfactione varient Doctores, de quo articulo sequenti. Et satis constat, quia sicut opera in peccato mortali facta diximus suprà q.89 art.vlti.numquam viuificari, vt condignè mereantur vitam æternam, sic eadem ratione de satisfactione, vt sit cõdigna idem dicendum est, si semel contra Scotum admittimus opera nostra, vt sint satisfactoria, debere esse in homine grato, hoc est, extra gratiam non esse satisfactoria; sic enim opus est non tantùm subiectum esse gratum, sed etiam ipsa fieri ab homine iusto, vt ita vitam, & dignitatem satisfaciendi accipiant. Quòd verò reuiuiscant, quæ mortua erant adueniente charitate, volũtariè omnino dicitur. Solùm concedit Medina complacentiam, quam quis habet adueniente charitate in operibus satisfactorijs, esse de nouo satisfactoriã, & hoc dubiũ non est,

6

Qua ratione Pet. Soto interpretetur D. Tho.

Diuum Thomam interpretatur Petr. de Soto lect. vltima de satisfactione, non quòd opera satisfactoria, quæ relinquunt illum effectum non repetantur, quia prosint adueniente charitate ad delendam pœnam, sed quia à Confessario non oporteat ea iterum iniungi; cum fragilitati pœnitentium hoc indulgendum sit, si enim imposita fuit satisfactio ieiunij, & ex illa relicta fuit corporis maceratio, opus est vt alia opera iniungantur postea à Confessario non verò ieiunium, & quoad hoc docuit D.Thom. viuificari, sed nescio quare ita loquutus fuerit, alia verò opera satisfactoria, quæ effectum in pœnitente non relinquunt semper repetẽda sunt, vt oratio, & forsan illi quos refert Alexand. & Bonauent. loquebantur de satisfactione sacramentali. Quòd verò nulla sit differentia inter opus satisfactorium, quod relinquit effectum vt reuiuiscat, & quod non relinquit, facilè constat, quia ratione effectus non poterit reuiuiscere, cum effectus ille non sit actus humanus, si aliàs opus non posset reuiuiscere, aut quid obsecro refert effectum relinquere, vel non. Sic etiam nulla differentia assignari potest, quare opus in mortalis peccati statu factũ non reuiuiscat ad meritum vitæ æternæ, vt de fide constat, reuiuiscat verò ad satisfactionem pro pœna.

7

Alexan. Bonauen.

DVBIVM V.

Vtrùm tantùm satisfiat Deo per opera pœnalia, vel etiam alterius cuiuscumque virtutis?

1

Prima opinio Durandi.

PRima opinio videtur esse Durandi in 4. dist.15. quæst.5. asserentis solùm fieri satisfactionem per opera pœnalia quatenus pœnalia sunt, probat hac ratione, quam insinuauit Bonauent.& Ricardus, quia satisfactio, vt satisfactio est pœnæ temporalis, de qua modò agimus, est compensatio quędam offensæ, compensatio verò denotat adæquationem quandam inter hominem, qui offendit, & Deum offensum, & adæquatio ex iustitia fit per subtractionem alicuius ab eo qui offendit, & additionem ad illum in quẽ offensa cõmissa est, hoc fit tãtùm per opus pœnale, quia per illud tantùm, & honor Deo tribuitur, aliter enim Deo reddi aliquid nõ potest, & homini subtrahitur aliquid, per opus enim delectabile nullo modo pœnale (inquit Durandus) nihil potest subtrahi ei qui offendit, ergo per solum opus pœnale fieri potest satisfactio, vnde sentit non per omne opus virtutis fieri satisfactionem, si ita sit delectabile, vt nihil pœnæ habeat. Quam doctrinam limitare videtur Durand. vt ita magis, vel minùs satisfactorium sit opus, quantò magis laboriosum est, aut minùs de se; secus si ex parte ipsius operantis iam redditur facile, hoc enim non minueret satisfactionis rationem, Sed non explicat Durand. an omne opus de se virtutis sit pœnale, vt ea ratione satisfactorium esse possit, & forsan non negaret de se esse omne tale opus pœnale, & ita satisfactorium. Totam doctrinã ad verbum desumpsit ex Diu. Thom. eadem distin. quæst.1.ar.4.q.1.in corpore, & ad primum, quod docuerat etiam Alexander 4. parte quæst.21.memb.2.articulo 2. Secundò probari potest alia ratione Bonauent. quoniam satisfactio est pro pœna debita, ergo debet esse per opus pœnale, vt ita pœna debita pœna suscepta in hac vita compensetur.

Limitat suã doctrinam Durand.

2

D.Thom.

Alexan.

Bonauen. Secundò probatur.

Hanc

Hanc ſententiam videtur ſequutus Bo-
Bonauen. Ricard. nauent.diſt.15.2.p.art.1.quæſt. 3.& 4. & Ricard.art.1.quæſt.3.qui ſaltem ex genere ſuo docet debere eſſe opus pœnale, licèt tollatur pœna ratione diſpoſitionis ſubiecti,vt dicebat Duran. & videtur docere eſſe inter bona opera quædam huius generis pœnalia,& ita ſatisfactoria,alia verò non,& negari nõ poteſt, quamuis enim opus virtutis laborioſum ſit , tamen non omne habet laborem,& pœnam ex natu-
3 ra ſui obiecti,ſed propter ſubiecti indiſpo-
Silueſt. ſitionem,ſic etiam Silueſt.*Satisfactio*, q.8. tantùm docet per opera pœnalia fieri ſatisfactionem,& Maior.d.15.quæſt.2.dub.
Maior. Adrian. Viguer. 2.clariùs Adrian.q.4. de ſatisfactione , & Viguer.in ſumma cap.16.§.4.verſicu. 25. ſaltem licèt ij autores concedant,omne bonum opus eſſe pœnale,genere ſuo (quod eſt difficile)ſecundum eorum tamen ſententiam,& loquẽdi modum videtur ſequi ea tantùm parte opus eſſe ſatisfactorium, qua eſt pœnale, nec ampliùs habere ſatisfactionis,quam pœnalitatis.

Secũda opinio placet. Scotus. Gabr. Ledeſma. Sotus Medina. Henric. Probatur ratione. Secunda opinio mihi placet quam Scotus docuit in 4,diſt.15.quæſt.1. §. *De tertio dico.*Gabr.q.1.arti.1.notab.1.Ledeſma 2.4.quæſt.14.art.1.dub.2.Domini. Sotus diſt.19.qnæſt.2.art.1.& Ioan.Medi.C. de ſatisfactione quæſt.4.id videtur ſuppone re,ſcilicet omne opus meritoriũ , eſſe etiã ſatisfactorium, etiam ſi pœnam non afferat,vnde etiam ſequitur, rationem ſatifactionis non deſumi ex ſola menſura pœnę quam habet actus,ſed aliunde,quod Henricus quodlib.8.quæſt.18,dixit deſumendum eſſe ex affectu charitatis, vnde & noſtrę ſententiæ fauet,ratio huius opinionis eſt,quia ſi in operibus meritorijs concedimus condignitatem ad vitam æternam ,& ad augmentum ſanctitatis, cur non etiam ad pœnę remiſsionem? non quia minùs ſit remiſsio pœnæ,quàm gloria, & augmentum ſanctitatis,quia revera aliquod meritum poteſt eſſe maioris præmij, quod tamen nõ ſit minoris meritorium, quia ſunt diuerſæ rationis præmia,ſicut iuſtus meretur de condigno vitam æternam, cum tamen eiſdem operibus non mereatur euadere damnum aliquod tẽporale , ſed quia remiſsio pœnæ temporalis ordinatur ad conſequutionẽ gloriæ.Qui ergo ſuis operibus condignè meretur cõſequi gloriam, etiam ſi aliunde reus ſit temporalis pœnæ ſoluendæ,quo plura congerit opera , non tantùm plus gloriæ meretur, ſed magis appropinquat , conſequutioni gloriæ , ergo magis ſe expedit à debito pœnæ temporalis,ſatisfacit ergo pro illa. Et hoc non *Explicatur ſententia.* intelligerem,vt intelligit Scotus,& Gabr. quaſi Deus acceptet voluntate ſua omne meritum ad ſatisfactionem pœnę temporalis,ſicut etiam de merito ad gloriam opinantur,ſed quia ſicut gloriæ illa opera ſine acceptatione gratuita ſuperaddita illis, ſunt condigna, imò ex acceptatione con- 5
digna eſſe non poſſunt, vt probaui latiùs 1.2.d.214.ita etiam ſine illa ſunt ſatisfactoria,nec ex illa eſſe poſſent condignè ſatisfactoria , & de tali acceptatione nobis non conſtat : neque obſtat idem meritum eſſe duorum præmiorum & gloriæ, & remiſsionis pœnæ temporalis,cum remiſsio pœnæ ad conſequutionem gloriæ per ſe ordinata ſit.

Vnde ſequitur primò veriſsimum eſſe *Prima illatio ex dictis* quod docuit Ioann.Med.quæſt.citata,omne meritum eſſe tãtæ gloriæ meritorium, quando eſt etiam ſatisfactorium pro pœna,quantæ ſi non eſſet ſatisfactorium , vt ita nõ diuidatur ratio meriti,& minor fiat, quia tale opus de ſe condignum eſt in gratia factum,& Dei auxilio,conſequi tãtam gloriã,& conſequenter remouere tantùm impedimentum huius conſequutionis , ſi fuerit,ſi verò non fuerit non tollet illud, ſed propterea non augebitur illi præmiũ vitæ æternæ,ex eo enim quòd non ſit pœna pro qua ſatisfaciat non fit opus dignũ maiori laude,& ita nec maiori gloria : aliã rationem adducit Medina , legatur apud ipſum,quia res meo iudicio eſt clara.

Secundò ſequitur quamuis opus omne *Secunda illatio.* meritorium vitæ æternæ ſit ſatisfactoriũ, eſſe tamen magis ſatisfactorium,imò prę-
cipuè ſatisfactorium,ea parte qua laboris, & pœnæ aliquid habet, quamuis ratio meriti non præcipuè creſcat ex labore,& pœ- 6
na ,ſed ex operis dignitate , quod docuit Ledeſma vbi ſuprà,ratio eſt quia præmiũ meriti eſt veluti laus debita benè operanti;laus verò maior pręcipuè attenditur ex meliori opere,meliùs autem non eſt, quia laborioſius,at verò ſatisfactio cum ſit pro pœna,præcipuè attenditur in paſsione aliqua,ſic enim homo videtur ſibi aſſumere pœnam,antequam ei infligatur,& ita magis inde ſatisfacit, & hoc concederẽ priori opinioni,& hoc modo explicandus eſt S. Thom.pro illa citatus,Henr.etiam quod-

libeto 8.

libeto 8.quæſt.18.concedit,licèt principaliter attendatur ſatisfactio ex charitate,tamen etiam ex pœnalitate addi aliquid ſatisfactionis.

7 *Reſponſio ad argumenta.*

Ad primum verò argumentum prioris ſententiæ reſpondeo ſatisfactionẽ non fieri per opus tantùm quo auferatur aliquid ſatisfacienti, quia hæc ſatisfactio non eſt in materia iuſtitiæ, qualis ſolet eſſe in cõmutationibus,&iniurijs illatis,quæ fit per contrapaſſum,vt docet Ariſt.5. Ethic.c.5. ſed fit per modum meriti, & hoc tantùm poſtulat bonum opus dignum tali laude, & præmio,qui autem benè operatur non tantùm eſt dignus laude æternæ vitæ, ſed etiam dignus,vt liberetur ab impedimento conſequendi illam,& quo magis operatur,magis ab illa liberetur, nam ſi dignus eſt vita æterna,potiori ratione dignus erit auferendi impedimentum conſequendi illam,quæ eſt pœna interim ſoluenda, vnde etiam conſtat ſolutio ad ſecundam rationem, quia quamuis ſatisfactio hæc ſit pœna,non tamen opus eſt ſit per pœnam, ſed quamdiu in hac vita ſimus, eſt per modũ meriti,quod non tantùm in toleranda pœna attenditur,ſed etiam in quocumq; bono opere,vt bonum eſt in gratia factum, vt explicatum eſt.

8 *Medina. Contritione qua quis iuſtificatur remittitur pars pœnæ, imò alia etiam per ſacramẽtum.*

Vltimò aduertendum eſt ex Medina, cum contritio per quam iuſtificatur homo,ſit meritoria vitæ æternæ, imò & pœnalis,ſemper remittit aliquid de pœna temporali,& ita homo iuſtificatus actu contritionis,minùs reus manet tẽporalis pœnæ, quàm ſi ſola infuſione gratiæ habitualis iuſtificaretur,dico extra ſacramentũ,nam in ſacramento cum ſola attritione crediderim in ipſa abſolutione partem aliquam remitti, quæ qualem habeat proportionem cum ea quæ per contritionem remittitur explicari non poteſt, maximè cum non ſit determinatus gradus contritionis, & quo maior illa eſt,magis de pœna remittitur, adeò vt aliquando tota remitti poſſit,vnde non eſt aliqua contritio, vt benè docet Medina,qua nihil pœnæ temporalis remittatur, cum quæcumque ſit meritoria,& ſatisfactoria,& nulla ſit minima,cuius oppoſitum ipſe ex Durando refert,in eo tamen id inuenire non potui.

(22)

DVBIVM VI.

Vtrùm per opera aliàs Deo debita, hoc eſt, in præcepto ſatisfieri poſſit?

1 *Prima opinio negans. Paludan. Silueſt. Maior. Gabr.*

PRima opinio eſt ijs operibus non ſatisfieri pro pœna temporali, ita docent Palud.diſt.15.quæſt.1.art. 2.Silueſt.*Satisfactio*.q.8. Maior.d. 15.quæſt.2.dub.1.Gabr. quæſt.1.art.1.notab.1.refert etiam Dominic.Sot.Scot.qui tamen meo iudicio id non docet: vnde & conſequenter docent, neque Sacerdotem poſſe imponere hæc opera pœnitenti, in ſacramentalem ſatisfactionem, quia ſi de ſe non ſatisfaciunt, imponi non poſſunt, cum omnes pœnitentiæ debeant imponi de opere ſatisfactorio. Ratio huius opinionis eſt, quia qui aliàs debet aliquid ex vno titulo,ſuperuenienti nouo debito,non ſatisfaciet vtrique eodem opere, vt in contractibus ſatis conſtat. Secundò ſi oppoſitum eſſet verũ, ſequeretur ſatisfacere pœnitentem iniunctæ pœnitentiæ à Confeſſario, vt ieiunij, vel eleemoſynæ ſi ieiunet die aliquo præcepti,vel eleemoſynam largiatur extremè laboranti,quam aliàs tenebatur largiri,quod videtur falſum.Deniq; Anſelmus libr.1.cur Deus homo cap.20. probat,vt vidimus ſuprà 1.tom.in 3.p.d. 2.cap.4.neminem potuiſſe ſatisfacere pro ſuo peccato,quia omnia, quæ Deo tribuere poterat,aliàs debebat,vnde inquit: *Cum reddis aliquid quod debes Deo etiamſi non peccaſti non debes computare pro debito, quod debes pro peccato*: Silueſter neſcio qua ratione limitat hanc ſententiam, vt vera ſit in ijs quę ſunt in prẽcepto naturali,quia quę ſunt in præcepto poſitiuo,inquit,poſſunt imponi à Sacerdote, & eſſe ſatisfactoria, probat quia poſſunt ordinari ad eundem finem ſatisfaciendi,eo ipſo quòd ſunt tantùm in præcepto Eccleſiæ,quia præceptũ Eccleſiæ ad idem ordinari poteſt ad quod ſatisfactio, quam ſententiam Silueſtri limitauit ita Antonin.3.p.tit.14.c.2.§.1.

Probatur primò.

Probatur ſecundò.

Tertiò ex Anſelmo.

2 *Silueſt. & Antonin.*

Verior ſententia affirmans.

Verior tamen eſt ſecunda ſentẽtia,quæ aſſerit per opera aliàs præcepti ſatisfieri poſſe pro pœna temporali, & conſequenter imponi poſſe à Sacerdote, vt virtute clauium plus pœnæ remittant, quàm ſecũdum ſe remitterent.Ita docent Domi.Sot. diſt.19.quæſt.2.art.1.Ledeſ.2.p.4.q.14. art.1.dub.5.Supplementum Gabr.in 4.d. 45.quæſt.2.art.3.dub.8.Adrian. quæſt.3. de ſa-

Domi. Sot. Ledeſma. Gabr. Adrian.

Caietan. Medina. Petr. Sot. de ſatisfact. in 4. Caiet. tom. 1. opuſc. tract. illo 6. quæſt. 1. Ioan. Med. C. de ſatisfact. q. 4. Petr. de Soto lect. vlti. de ſatisfactione. Quòd ergo hæc opera aliàs præcepti ſint ſatisfactoria, primò probatur, quoniam ſi aliàs debita ſunt meritoria, quod etiam cõcedit Paludanus, Siluester, & Antonin. cur non erunt ſatisfactoria, cum ſatisfactio pro pœna ſit per modum meriti: quòd verò ſint meritoria eſt de fide, & ſatis conſtat ex Conci. Trident. ſeſſione 6. ca. 10. & 16. & probauimus 1. 2. d. 21 3. capit. 8. & quòd ſit eadem ratio ſatisfactionis cõſtat, quia ſatisfactio non attenditur noſtri erga Deum per commutationẽ, ſed per operis condignitatem, ſi ergo homo dignus eſt opere bono etiam præcepti, laude, & gloria, ſic etiã dignus erit cui tollatur impedimentum conſequendi hoc præmium, ſcilicet pœna temporalis. Secundò contra Paludanum, per ieiunium quod eſt in præcepto Eccleſiæ conceditur remiſsio, & purgatio peccatorum quoad pœnam, vt ſæpe poſtulat Eccleſia, ergo per quodcumque opus præcepti, quòd enim ſit Eccleſiaſticũ præceptum, vel naturale (vt voluit Antoni. & Siluester) nihil refert, nec vlla ratione probari poteſt diuerſitas inter hęc. Tertiò, quia ſi per præcepti opera non ſatisfacimus, quia aliàs ea debebamus, potiori ratione non ſatisfaciemus, per mala quæ neceſſariò patimur, licèt libenter ſuſcipiamus, vt per mortem etiam ſi ſit pro Chriſto illata, tum quia illa euitare non eſt in noſtra poteſtate, tum quia inſtãte tali occaſione, eſt nobis in præcepto mortem potiùs obire, quàm Chriſtum negare, & tamen tanta eſt vis mortis huius ex charitate ſuſceptæ, vt purget ab omni etiam pœna, *Cum maiorem hac dilectionẽ nemo habeat, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis, &c.* vnde huic ſententiæ fauet Scot. d. 21. q. 1. in ſolutione vltimi, dum aſſerit mortẽ voluntariè ſuſceptam ſufficere ad purgãdam pœnam cuiuſcumque venialis, & intelligit ſi eſt ab alijs neceſſariò illata.

Probatur primò. *Secundò.* *Tertiò.*

Solutio argumentorũ Ad primum verò argumentum primæ ſententię reſpõdet Medina, in debitis realibus vt in iuſtitia commutatiua non ſatisfieri de aliàs debito, ſed in debitis legalibus quale eſt in ſatisfactione pro pœna poteſt: adducit exemplum, ſicut eodem ieiunio eiuſdem diei ſatisfacit aliquis pluribus præceptis, & eadem eleemoſyna poteſt quis ſatisfacere pluribus obligationibus, ſcilicet legis, voti, & iuramenti. Sed exempla hæc parùm probant, quoniam qui aliàs tenebatur ad eleemoſynam ex lege, ſi addit iuramentum huic obligationi, vel intẽdit iurare ſe daturum eandem eleemoſynam vel aliam, ſi eandem, non dubium eadem ſatisfieri, ſed hoc eſt propter intentionem iurantis. Si verò aliam iurauit non ſatisfacit, vnde non eſt ad rem exemplum de debitis legalibus. Eodem modo cũ iam erat dies aliquis ieiunij in præcepto, ſi ſuperueniat aliud præceptum eiuſdẽ diei, aut votum, de eodem tamen die, cum non ſit intentio obligandi ad aliud ieiunium, quàm illius diei, eodem opere, aut ieiunio ſatisfit pluribus obligationibus, ſi tamen interderet quis voto, aut iuramẽto alio die ieiunare, aut expreſsè aut virtualiter, non ſatisfaceret. Ideò reſpondeo ad argumentũ, debitis diuerſis in materia iuſtitiæ non ſatisfieri eadem ſolutione, quia in ijs attenditur iuſtitia quæ conſiſtit in æqualitate dati, & accepti, vel ablati: at verò in noſtro caſu poteſt ſatisfieri præcepto eodem opere, & ſatisfieri pœnæ; hoc enim nihil aliud eſt quàm facere opus quod præcipitur, & conſequenter cum ille qui præceptũ obſeruat benè operetur, dignus eſt præmio, & laude, hoc verò præmiũ eſt vita æterna, & remiſsio pœnæ temporalis, quæ erat impedimentum illius, vnde non eſt eadem ratio, quia hìc non dicitur ſatisfactio, ſicut in materia iuſtitiæ per datum, & acceptũ, ſed eo modo vt explicauimus, vnde nõ repugnat, & eodem opere ſatisfieri præcepto, & debito pœnæ temporalis.

Medi. exẽpla non placent. *Vera ſolutio primi.*

Reſpõſio ad ſecundum. Ad ſecundum reſpondeo Sacerdotem poſſe iniũgere opus quod aliàs erat in præcepto in pœnam peccatorum in ſacramento, quod vt benè fiat conſiderare debet pœnitentis diſpoſitionem, & tunc ſatisfieret præcepto illius per opus aliàs in præcepto: quando verò non fuiſſet intentio Sacerdotis idem opus imponere, ſed aliud, tunc non ſatisfieret vt conſtat, & hoc intelligitur quando de intentione conſtat: cum denique nihil in particulari conſtat de intẽtione Sacerdotis, intelligendum eſt voluiſſe iniungere pœnitẽtiam de operibus quæ aliàs non erant in præcepto. Limitat verò Sotus hãc doctrinam vt ſi imponatur abſolutè, Eleemoſyna v.g. ſi poſteà ſuperueniat extrema neceſsitas, eodem opere quo ſuccurrit extremæ neceſsitati ſatisfactionem iniunctam adimpleat. Sed neſcio qua

ratione

ratione hoc ſit verum, quia cum abſolutè imponitur, intelligitur talis eleemoſyna impoſita, quæ non eſſet aliàs ex præcepto neceſſaria, nec obſtat quòd per accidẽs occurrat neceſsitas, quæ obliget ad eleemoſynam, vel non, & ita doctrina illa eſt vera ſine limitatione. Quando verò iniungitur ieiunium certis tamen diebus ſignatis, tunc intelligitur, ſiue illi dies ſint in præ-
7 cepto, ſiue non, quia dies determinantur, & eo die non poteſt eſſe pluſquàm vnum ieiunium, ſecus ſi vagè præcipiatur ieiuniũ tot dierum, tunc enim ſemper intelliguntur dies, qui aliàs non ſint in præcepto. Ex ijs ergo conſtat, quamuis cũ Sacerdos iniungit pœnitentiam abſolutè non ſit intelligenda de opere, quod aliàs ſit in præcepto, tamen poteſt illud opus imponere, ſi velit, & hoc ſatis eſt, vt defendamus ipſa opera, de ſe ſatisfactoria eſſe, tunc autem quando imponeretur, haberet maiorẽ efficaciã ſatisfaciẽdi virtute ſacramenti, quàm ſecundũ ſe haberet, ſed an ad hoc vt illam habeat efficaciam maiorem, ſufficiat generalis illa Sacerdotis oratio: *Quidquid boni fecere, &c.* ſequenti articulo videbimus.

Ad tertiũ. Ad tertium ex D. Anſelmo reſpondimus ſuprà 1. tom. in 3. p. d. 2. cap. 4. & contra ipſum probauimus apud Deum fieri poſſe ſatisfactionem de aliàs debitis ſine vlla ipſius ſuperuenienti acceptatione, cũ hæc ſatisfactio apud ipſum ſit per modũ meriti, non verò per datum, & acceptum in materia iuſtitiæ, multaque alia contra ipſum adduximus, quibus oſtendimus nõ probare quod cõtendit de neceſsitate incarnationis vt fieret redemptio per modũ ſatisfactionis condignæ, quæ hìc non ſunt repetenda.

DVBIVM VII.

Virùm per flagella à Deo immiſſa ſatisfaciat homo?

Quid certũ ſit, in hoc dubio. 1 ET quidem certum eſt, quòd per flagella à Deo immiſſa, homo ſatisfaciat, ſi patienter ea toleret, ita decernit Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 9. & can. 13. ſed tota difficultas conſiſtit in hoc, vtrùm per quæcũq; flagella, ſiue à Deo immiſſa, ſiue quæ ipſe permittit per iniuſtam actionem alicuius, ſatisfiat ſecũdum quantitatẽ pœnę patienter toleratæ: pauci verò ſunt qui de hac re diſputauerint, quãuis multi abſolutè ſine alia diſtinctione, aut explicatione cõcedant per hæc flagella ſatisfieri, ſicut docent D. Tho. d. 15. quæſt. 1. art. 4. quęſt. 2. Ricard. art. 1. quęſt. 4. Gabr. quæſt. 2. artic. 3. dub. 7. Nauarr. in ſumma cap. 4. num. 4. Silueſt. verbo *Satisfactio.* q. 8. Domin. Sotus in 4. diſt. 19. quæſt. 2. artic. 2. Medina C. de ſatisfactione q. 5. Ledeſma ſecunda 4. quæſt. 14. art. 2. Inter hos tamen autores pauci de eo, quod propoſuimus diſputant. Ricard. vbi ſuprà, & cum eo Gab. docent ſatisfieri per hæc flagella à Deo immiſſa, ſiue Deus ea infligat, ſiue permittat ea infligi iniuſta aliqua via, ſatisfactionem tamen non fieri ſuſtinendo tantùm pœnam, quia ſic voluntas non comparatur ad illa ſicut principium, ſed per patientiam qua ſuſtinẽtur hæc flagella, ſic enim voluntas comparatur vt principium actiuum, quod requiritur ad meritum, & conſequenter ad ſatisfactionẽ meritoriam, & ita totam quantitatem ſatisfactionis meritoriæ docet eſſe, in actu volũtatis, neq; aliquid eſſe in ipſa exteriori pœna: ſolùm inquit eſſe differentiam, quòd flagella à Deo poſitiuè immiſſa magis inclinant voluntatem ad bonum, quam flagella quæ Deus permittit, ſed vtrobique contendit mẽſuram ſatisfactionis ex actu interiori, & patientiæ de ſumendam eſſe. Nec Ricard. diſtinguit de flagellis à Deo ſpeciali prouidẽtia immiſsis, vel de ijs, quę via naturali eueniunt.

D. Thom. Ricard. Gabr. Nauarr. Silueſt. Domi. Sot. Medina. Ledeſma.

Ricard. & Gab. totam quantitatẽ huius ſatisfactionis cõſtituunt in ſola voluntate acceptãdi flagella.

2

Ioann. Medina nulla etiam facta diſtinctione, de flagellis, & calamitatibus quas aliquis patitur in ſe ipſo, aut in alijs, quando ſcilicet, pro peccato vnius alij puniuntur duo docet. Primum eſt ſolùm ſatisfieri per flagella ſecundum menſuram patiẽtiæ, & actus interioris, quo quis ea acceptat, non verò ſecundum menſuram ipſam pœnæ, ita tamen, quòd ſit maior quàm ipſa ſolutio pœnæ, id eſt, ſatisfaciat actus noſter pro maiori parte pœnæ alterius ſeculi, quam ſit ipſa pœna, quam hìc patimur; philoſophatur enim, & benè de actu meritorio ad ſatisfactionem, ſi enim actu meritorio condignè meremur maius gloriæ pondus, quàm ipſe in ſe actus afflictionis, & laboris habeat, & totum illud virtute, ſicut ſemen dicitur habere intra ſe vt explicauimus 1. 2. d. 2 14. cap. 11. ſic etiam ſatisfactio noſtra, cũ ſit parùm laborioſa, condignè meretur in nobis maioris pœnæ ſolutionẽ in alia vita, quàm hìc patiamur, quia condig-

Opinio Medinæ duo cõtinet.

Prius.

3

condignum eſt, vt qui in hac vita mortali dum eſt in tempore merendi ita in agone cõtendit, in alia vita ita remuneretur abũdantiori gloria, & remittatur ei maior pœna quàm hic patitur. Secundò docet ipſam pœnam, quam hic aliquis patitur ſecundũ ſe, quatenus non eſt acceptata à volũtate, non eſſe ſatisfactoriam (intelligit per modum meriti) & hoc veriſsimum eſt, quia nullum eſt meritum, & ita nec ſatisfactio, niſi quatenus eſt à voluntate ex Dei auxilio, ſed pœna ſecundum ſe non eſt à volũtate quamdiu non acceptatur, & voluntariè fertur, ergo non eſt ſatisfactoria, ſubiũgit tamen pœnam etiam hoc modo in hac vita cedere in ſolutum pro pœna alterius, ſed in eadem prorſus menſura, quam in ſe habet, ita vt comparata ad pœnam alterius ſecundum rationem, & intenſionẽ, & æſtimationem omnino æqualis in alia vita remittatur, ſecus atque in ſatisfactione diximus, hic enim autor eorum ſequitur ſententiam qui cum Scoto docent ſatiſpaſſione huius vitæ remitti pœnam alterius: vnde ad hoc non videtur hic autor poſtulare aliud, quam remiſſam eſſe culpam, nõ verò quòd ille qui patitur ſit in gratia, neque ex gratia operetur, & ſecundum illam ſententiam, conſequenter ita tenetur dicere, ita vt etiã ſi aliquis ſit amens, & in amẽtia patiatur, illud ei cedat in remiſsionem pœnæ temporalis, ſimiliter ſi dormiat, & damnum patiatur.

Poſterior pars.

4

Sententia Soti, & Ledeſmæ parùm differt à ſuperiori.

Ab hac ſententia parùm diſtat Domin. Sotus, & Ledeſma vbi ſuprà, præmittit autem diſtinctionem flagellorum, quæ aliquis in hac vita patitur, quædã enim ſunt, quæ naturali ordine aliquis patitur, vt ægritudines ordinarias, ſiue illas patiatur

5

ex influxu cœleſti, & naturalis cõplexionis temperie, ſiue culpa ſua, cum quibus annumerantur pœnæ, quas aliquis patitur non interiori ægritudine, ſed voluntate hominis vt ab inimico propter iniuriam illatam, vel à Iudice, vt cum aliquis ſupplicio afficitur, & hæc omnia flagella inquit ſatisfactoria tantùm eſſe, ſi acceptentur æquo animo, & ratione tantùm interioris diſpoſitionis, hoc autẽ probat, quia flagella illa non poſſunt eſſe ſatisfactoria, niſi inquantùm volũtaria, ſed voluntaria non ſunt niſi inquantùm patiẽter acceptantur, ergo ea tantùm ratione, & ſecundum eam tantùm menſuram ſunt ſatisfactoria. Secũdò docet alia eſſe flagella ſpecialiter à Deo immiſſa, aut permiſſa ſupra naturalem curſum rerum, vt tentationem Iob, & mortem filij Dauid nati ex Berſabee, & hæc inquit non tantùm eſſe ſatisfactoria, ſi acceptentur, ſed etiam ſecundum ſe, etiam ſi negatiuè ſe habeat voluntas ſunt ſatisfactoria pro pœna, remiſſa iam culpa. Imò probabile videtur exiſtimare, eſſe ſatisfactoria etiam ſi aliquis illa patiatur inuitus, & renuens, quamuis id (inquit ipſe) nõ aſſeuerarem, quia ex opere operato non remittunt pœnam, hoc ergo ſpeciale docet de ijs flagellis, quia ea intentione, & non alia videntur immiſſa, quando ſpeciali prouidentia accidunt.

6

Autoris ſententia.

In hac tamen quæſtione mihi videtur dicẽdum, ſatisfactionẽ tantùm eſſe poſſe, quando quis actu poſitiuo libenter, aut æquo animo patienter acceptat, & ita nullo modo crederem eſſe ſatiſpaſsionẽ, quã in ſola pœnæ paſsione credit eſſe Scot. & alij, de quo vidimus dub. 4. & ſatis probauimus, & cõſequenter per nulla flagella etiã à Deo ſpecialiter immiſſa ſatisfieri pro pœna temporali, dũ negatiuè ſe habet voluntas: ſi enim hoc ſatis eſſet, vt putauit Sot. ſequeretur ipſorum flagellorum paſsionẽ tantùm vt paſsio eſt, remittere pœnam, & hoc non alio modo, niſi ſatispatiendo, ſicut dub. 4. Scot. dicebat. Vnde tenebatur concedere illa ex ſe, & quaſi ex opere operato, ſicut ſacramentum remittere pœnã, quia tollerent illam, & non dependenter ab actu patientiæ. Sic ergo ſatisfaceret, etiam ſi impatienter aliquis ferret illa flagella, etiam ſi renueret, & mortaliter peccaret, quia etiam ſi aliquis mortaliter peccaret, & pro illo peccato non ſatisfaceret, cum nondum remiſſa eſſet culpa, poſſet tamen ſatisfacere pro peccatis iã quoad culpam dimiſsis, quod ſolùm paſsione fieret, quæ nihilominùs eſt paſsio, ſiue in peccato fiat, ſiue in gratia, manente autẽ ratione paſsionis, manet ratio ſatiſpaſsionis.

7

Primailla-tio.

Ex his ſequitur primò dicendum, ſi admitteremus per ſolam ſatiſpaſsionem in hac vita tolli pœnam temporalem alterius vitæ peccato debitam, optimè philoſophatum fuiſſe Sotum, per illa quæ aliquis naturaliter patitur, vel propter peccata ſua à Iudice, & ſimilia non ſatisfieri, quia hæc ille patitur iuſta alia de cauſa: vnde illa paſsione compenſare non poteſt aliquid pœnæ, cuius aliàs debitor erat in alia vita pro peccato.

Secundò

Secunda illatio.

Secundò ſequitur, quamuis per quęcũque genera flagellorum ſatisfiat ſi patienter tolerentur, & cũ ſatisfactio ſit per modũ meriti, vt explicauimus, regulariter eſſe maioris pœnæ alterius vitæ ſatisfactoria,
8 quã ſit pœna ipſa flagellorũ hui⁹ vitę, quod optimè docuit Med. & nos probauimus referentes illius ſententiam. Excipio mortẽ, quæ cum ſit maximum malorum, ſi illius ratio haberetur ſecundum ſe, videtur vltimum malorum; & ita patienter tolerata ſatisfacere pro tota pœna alterius vitæ; ſed vt poſteà dicemus non eſt ita.

Tertia illatio.

Tertiò ſequitur eã eſſe differentiã inter flagella à Deo immiſſa ſpeciali prouidẽtia, quod actus patientię circa illa ſit nobilior multò, quam circa flagella, aut ob culpam prouenientia, aut à Iudice, vel naturali cauſa naturali, quia eo nobilior patientia eſt, quò magis ſine cauſa patitur; cum enim ex cauſa patitur, maior erat ratio patiendi, cõ ſequenter maior, & pretioſior eſt patiẽtia, qua quis patitur calamitates ex naturali cauſa proueniẽtes, quàm cum patitur à Iudice, vel inimico propter culpam ſuam; & ita conſtat, per quæ flagella magis ſatisfaciat. Vnde crederem, quod docuit Vict. in ſum. nu. 207. eſſe probabile per mortẽ ſpecialiter immiſſam à Deo ſatisfieri toti pœnæ, ſi patienter, & in gratia aliquis eam patiatur, quando ſcilicet ſine culpa aliquis illam pateretur innocenter, quia cum ſit vltima pœna, & aliàs ille eam non mereretur, videtur adeò inſignis patientia, vt pro omni pœna ſatisfaciat quantò magis, dum aliquis pro Chriſto illam patitur.

9 *Quarta illatio, & explicatio ſententiæ contra Henricum.*

Quartò ſequitur neceſſarias nõ eſſe omnes illas conditiones, quas enumerauit Hẽricus quodlib. 3. q. 18. circa finem ad rationem ſatisfactionis. Prima eſt intentio ſatisfaciendi. Secunda quòd ſatisfactio ex charitate procedat. Tertia quòd ſit opus pœnale, & ita non ex ſolo actu interiori charitatis, ſed etiam exteriori pœnæ aſſumptæ ſumendam eſſe ſatisfactionis menſuram. Meo tamen iudicio non requiruntur, ſicut neque vt opus ſit meritorium; ſed ſicut ex ſe opus cum debitis, & requiſitis omnibus factum, eſt dignum vita æterna, ſic etiam erit pœnæ ſatisfactorium, quia videtur eadem ratio. Secunda ſi ita intelligatur, vt neceſſarium ſit hominem in charitate eſſe ad ſatisfaciendum, veriſimum eſt vt diximus quarto dubio; ſi verò quòd ſatisfactionis opus à charitate imperetur, vel actu, vel virtutẽ ratione actus charitatis, qui aliquo modo præceſſerit, vt ipſe videtur ſentire, falſum exiſtimo, non alia ratione, quam quia ad rationẽ operis meritorij, vt verè meritorium ſit hæc conditio non eſt neceſſaria, quod ſatis probauimus prima ſecundæ diſputat. 217. Tertia vera eſt quoad hoc, quòd non tantùm menſura ſatisfactionis ſumatur ex menſura charitatis, aut patientiæ interioris, ſed etiam ex menſura exterioris paſſionis, quam aliquis aſſumit in vindictam peccatorum, quòd eodem modo verum eſt, ſicut loco citato diximus menſuram meriti non ex ſolo charitatis feruore, ſed ex bonitate operis ſecundum ſe ſumendam eſſe; ſic enim meritum hominis pretioſius eſt, hoc autem intelligitur quando exterior paſſio ſatisfactionis eſt aſſumpta ab ipſo pœnitente voluntariè, & ab eius pendet voluntate, ſic enim eſt actus eius humanus, vnde & ſatisfactorius, ſed quando eſt paſſio ab alijs illata, nec ab ipſo pendet, non eſt actus humanus ipſa paſſio, ſed tantùm actus interior, quo acceptatur æquo animo, qui non facit exteriorem paſſionem liberam, cum numquam pendeat ex eius voluntate, ſed pretium 11
huius paſſionis totum conſiſtit, in actu interno, cuius valor ad ſatisfaciendum metiri debet eo modo, quo ſuprà diximus. Solet hìc diſputari à nonnullis, vtrùm poſſit quis de condigno mereri alteri iuſto remiſſionem temporalis pœnæ, ſed nos in tractatũ de ſuffragijs, & indulgentijs hanc difficultatem reſeruamus, & ex inſtituto de ea dicemus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in hoc ſacramento iniungenda ſit ſatisfactio aliqua?

IAM agendum nobis eſt de ſacramentali ſatisfactione virtute clauium, in quo articulo aliqua etiam quæ ſcitu digna erant in materia de clauibus explicabimus, reliqua enim ad materiam de ordine potiùs ſpectant, quam de pœnitentia.

* * *

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm Sacerdos poteſtatem habeat iniungendo pœnam pœnitenti, ipſum cogendi, & obligandi ad illius exequutionem?

1 *Prima ſententia.*

PRima ſententia eſt aſſerentium, nõ poſſe obligari pœnitentem, vt pœnã accipiat, ſi tamẽ acceperit, & conſenſerit Sacerdoti imponenti tenetur illam implere, ita docent Scotus diſtinctione decimanona, quæſtione prima, *Scotus.*

Gabr. §. *Adquæſtionem motam* poſt mediũ illius Gabr. diſtinct. 16. quæſtione ſecunda, articulo tertio, dubio quinto, & latiùs diſtinct. 18. quæſtione prima, articulo tertio, dubio

Ioan. Med. primo. Ioann. Medina Cod. de confeſsione quæſtione, *De pœnitentia iniuncta acceptanda*, Nauarr. in ſumma capi. 26. numero 21. *Nauarr.* Silueſter verbo *Confeſsio.* 1. quæſtione 25. *Silueſt.* prõ qua ſententia refert Hoſtienſem, & *Hoſtienſ.* Panormit. in cap. *Significauit*, de pœnitentijs, & remiſsionib. qui ſaltem ita limitant *Panormit.* opinionem, vt ſaltem aliquam minimam teneatur pœnitens admittere, de quo Nauarr. noluit diſputare, & meo iudicio ridicula opinio eſt. Fundamentum eſt, quia *Eius fundamentum.* cum Sacerdos duo efficere poſsit in ſuo iudicio, primò commutare æternam pœnam in temporalem in abſolutione culpæ, deinde temporalem alterius vitæ in temporalem huius, pœnitens poteſt ſe ſubijcere iudicio illius quod ad vnum attinet, non verò quoad aliud, ſic enim quoad vnum remittetur culpa, de reliquo verò ipſe poteſt refugere iudicium Sacerdotis manens obligatus ad ſatisfaciendum Deo in alia vita per pœnam Purgatorij, ſic enim nulli videtur iniuriam facere, & ita probatur, quòd non teneatur pœnitens accipere pœnam impoſitam à Confeſſario. Probat etiam Nauarrus, quia ſi pœnitens teneretur condignam pœnam accipere, ergo qui innumera quaſi peccata confeſſus fuit teneretur omnem condignam pœnam admittere, quod eſt nimis rigidum; ſi verò non totam, ergo nec partem, quia qua ratione eſt iuſta ſententia quando imponeretur non tota, ita eſſet quando tota imponeretur; quòd verò ſi accipiat teneatur obedire, probant quia iam ſe ſubijcit iudicio Sacerdotis, quod ad pœnam attinet, ergo ſententiam illius tenetur pati, vt conſtat in omni iudicio, cui etiam ſi liberum ſit ſe ſubijcere, tamen ſemel ſubiectus illi, tenetur illud pati.

2

Secunda ſententia eſt Caietani tomo primo, opuſculo. tractatu 6. quæſtione 2. ad ſecundum, aſſerentis ex nullo capite eſſe mortale peccatum omittere ſatisfactionem iniunctam, niſi ex contemptu omittatur; vnde iam ipſe loquitur adhuc de acceptata pœnitentia non ergo inquit poteſt eſſe mortale ratione obedientiæ iniũctæ, ſi non adſit contemptus, ſed id non probat Caietan. Secundò non poteſt eſſe mortale, quia ſit contra charitatem, aut iuſtitiam, neque quia ſit contra integritatem ſacramenti, quia ſine hac parte poteſt ratio ſacramẽti eſſe, ergo nullo modo eſt mortale, an verò ſit veniale nihil docet. *Secũda ſententia Caietani.*

3

Et quidem ſi aliqua ex his eligenda, eſſet opinio, Caietan. magis rationi conſonat, vt optimè aduertit Sotus infrà citandus, quoniam ſi Sacerdos non poteſt imponere obligationem pœnitenti quem abſoluit, vt acceptet, neq; ipſe etiamſi accipiat pœnam iniunctam tenebitur, quia ſibi ille non poteſt hanc obligationem injicere, niſi aut iuramento, aut voto, promiſsione verò ſola Sacerdoti minimè, quia nulla ſit iniuſtitia, aut iniuria Sacerdoti, ſi ipſe aliàs non habebat vim obligandi ad illam pœnam, vnde ergo ſeipſum poteſt obligare aliquis?

Sed iã quòd obligare ſe poſſet, adhuc mihi videtur ſine fundamento, quod docuit Med. ſuprà ſecundũ ſuam ſententiam quã retulimus, menſuram peccati, vt ſit mortale, aut veniale nõ obſeruare, nec ſoluere pœnam iniunctam, ſumendam eſſe ex intentione ipſius pœnitentis, ſi voluit ſe ad mortale obligare, ſi enim noluit non tenebitur ſub mortali, & communiter inquit eos teneri ad mortale, quia putãt ſe ad id obligare, vnde tenentur ex conſcientia etronea. Secundum verò opinionem aſſerentium poſſe Sacerdotem ad pœnam ſoluendam obligare, menſuram eſſe ſumendam peccati ex intentione ipſius Sacerdotis; hoc ergo eſt ſine fundamento, quia licèt ex voluntate propria, aut Sacerdotis pẽdeat obligare, vel non, ſed non pendet ad mortale, vel veniale obligare, vt etiam notaui ſuprà, pendet enim ex voluntate ſuperioris obligare, quia ex illa pendet ſi velit præcipere, ſed poſito præcepto iam non pendet, vnde nec pendet quãta debeat eſſe obli- *Medi. placitum reijcitur.* 4

obligatio, ſed ſecundum materię grauitatẽ debet conſiderari; ſimiliter ſi ex voluntate inferioris dependeret ſe obligare, hoc tantùm modo dependeret, ſi vellet acceptare; vel promittere, ſicut conſtat in voto, & iuramento, ſed hoc facto iam non eſt in poteſtate illius obligari, aut non obligari: vnde nec menſura obligationis, ſed ex materia ſumenda eſt.

5 *Tertia, & vera ſentẽtia.* Eſt ergo vera ſentẽtia poſſe Sacerdotes ex poteſtate iudiciaria, non tantũ abſoluere à peccatis, ſed cõdemnare pœnitentẽ ad pœnã aliquam, quã arbitrabitur ipſe claue nõ errante, quod eſt poſſe obligare pœnitentẽ ad ſolutionem pœnæ, ita S. Thom. in 4. diſt. 18. quæſt. 1. artic. 3. quæſt. 3. Ricard. diſtin. 18. articulo 1. quæſtione 5. Paludan. diſtinctione 20. quæſt. 2. num. 5. Maior. quæſt. 1. & diſt. 17. quæſt. 2. Alexa. 4. par. quæſt. 24. m. 4. art. 5. ita videtur ſupponere Dur. d. 20. q. 1. & 2. & idẽ docet d. 17. q. 3. ad 2. & Roff. art. 5. contra Lutherum. Ledeſ. 2. p. 4. q. 20. art. 3. Ruard. Taper art. 6. §. *Diximus ſecũdũ rationẽ.* Id planè docet Domi. Sot. d. 20. q. 2. art. 2. Canus relect. illa de pœnit. 5. p. iam iã ad finem. Petr. Soto lect. 2. de ſatisfactione, & meo iudicio de fide eſt nũc definita. Vnde miror Naua. virum aliàs doctum meliùs non attendiſſe verba Concilij, quæ citabimus, & probatur. Primò definitur in Cõc. Florent. ſeſſ. vlti. in decreto Eug. vbi tertia pars aſsignatur huius ſacramẽti ſatisfactio, ſecundum arbitriũ Confeſſoris, & non pœnitentis. Sed reſpondet Nauar. illud tãtùm ſignificare ad arbitrium Confeſſoris taxãdã eſſe, etiã ſi liberè relinquatur pœnitenti, ideò efficaciùs probatur ex Conci. Triden. ſeſſ. 14. c. 8. poſtquam enim dixit incumbere Sacerdotibus obligationem imponendi condignas pœnas pœnitentibus ad ſatisfaciendũ, ne ſi condignas non imponant, leuiſsima opera pro grauiſsimis peccatis iniungendo participes fiant criminum ipſorum pœnitentium, ſubiungit ſtatim: *Habeant autem præ oculis vt ſatisfactio quam imponunt non ſit tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem; nam claues Sacerdotum non ad ſoluendum tantùm, ſed ad ligandum conceſſas etiam antiqui Patres, & credunt, & docent.* Cuius oppoſitum aſſerentes damnantur, vt hæretici in ea ſeſsione, canon. vltimo. Ex quo loco primò ſic arguo, ſi pœnitens non teneretur ſoluere pœnam iniunctam, & ita poſſet ab omni excuſari, ergo Sacerdos poſſet nullam iniungere ſi vellet ita pœnitens; ergo ſimiliter poſſet, & leuem aliquam etiam pro grauiſsimis delictis, nec peccaret eam imponendo, ergo non fieret particeps peccatorum pœnitentis, quomodò ergo Concilium dicit, qui leuem imponit pœnitentiam fieri participem peccatorum hoc eſt peccare. Secundò ſi pœnitens, nec tenetur 7 accipere pœnitentiam, nec acceptam ſoluere, ergo non eſt obligatus à Sacerdote, nec obligari potuit, ergo Sacerdos non habuit poteſtatem ligandi vllo modo, ſed tantùm ſoluendi.

S. Thom. Ricard. Paludan. Maior. Alexan. Durand. Roſſenſ. Ledeſma. Ruard. Domi. Sot. Canus. Petr. Soto. *Conc. Flor.* *Probatur efficaciter ex Trid.* 6

Quòd ſi dicas habere Sacerdotem poteſtatem ligandi peccata quoad culpam detinendo illa, vt explicauimus quæſtio. 90. articulo primo, licèt hoc verum ſit, tamen habet etiam poteſtatem ligandi ad pœnam iniunctam de hac enim loquebatur Concilium loco citato cum dicit Sacerdotes iniungere debere condignas pœnas, quia poteſtatẽ habent ligandi, atq; ſoluẽdi, ad hoc enim de iniungendis pœnis adducitur illud, quòd poteſtatem habeant ligandi, & non tantùm ſoluendi. Reſpondet Nauarr. poteſtatem eſſe penes Sacerdotes ligandi ad pœnam, id eſt, arbitrandi iuſtam pœnam ne minorem imponant. Sed eſt ridicula reſponſio, quoniam ſi tantùm arbitrarentur, illam relinquendo voluntati pœnitentis, non dicerentur ligare vllo modo, tum etiam quia vt diximus ſi obligare non poteſt, ergo poteſt nullam imponere, & minùs dignam, ſi ita velit pœnitens, vnde non deberet eſſe tam ſollicitus, quàm præcipit Concilium: & hanc poteſtatem ligandi docet Concilium non tantùm ad cuſtodiam nouæ vitæ, ſed etiam in vindictam præteritorum peccatorum, vnde ligare poteſt etiam quando non ſit neceſsitas cuſtodiendi vitam ſpiritualem, & præ- 8 ſeruandi à peccatis, ſed ſolùm eſſet vindicta præteritorum peccatorum. Et hanc fuiſſe traditionem in Eccleſia ex Patrum doctrina docet Concilium quoniam ita videmus in antiqua Eccleſia coactos fuiſſe pœnitentes publicos agere pœnitentiam, & interdum negari illis abſolutionem, vt quæſtione 90. articulo primo vidimus, quod fieri non poſſet, ſi liberum fuiſſet illis. Id probat Dominicus Sotus vbi ſuprà, & Roſſenſis ex aliquibus Patribus quorum teſtimonium prætermitto, quia ſatis conſtat ex eo, quòd diximus quæſt. 90. artic. 1.

Effugium præcluditur.

Nec credendum eſt illam coactionem eſſe fori exterioris punientis ita delictum, ſed interioris, & huius ſacramenti, vt probabimus infrà dub. ſeq. Et in Concilio Salegunſtadienſi c. 18. tom. 3. Concilior. tempore Benedict. Papæ 8. ſic dicitur: *Quia aliqui tanta mentis ſuæ falluntur ſtultitia, vt in aliquo capitali crimine culpati pœnitentiam à Sacerdotibus ſuis accipere nolint, in hoc maximè confiſi,* 9 *vt Romam euntibus Apoſtolicus omnia dimittat peccata, ſancto viſum eſt Concilio, vt talis indulgentia illis non proſit, ſed priùs iuxta modum delicti pœnitentiam ſibi datam à ſuis Sacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire ſi velint, ab Epiſcopo licentiã, & literas ad Apoſtolicũ ex eiſdem rebus deferendas accipiant*: & in c. *Omnis vtriuſq;* eodẽ tenore dicitur, vt quiſq; fidelis confiteatur quotannis ſua peccata, & impleat ſatisfactionẽ à ſuo Confeſſario impoſitam: & ſanè minus apta, & perfecta eſſet poteſtas, quæ abſoluere poſſet, & nullo modo ligare, vnde mirandum viros doctiſſimos contrariam opinionem fuiſſe ſequutos.

Conc. Salegunſtadiẽſe.

Ex dictis primò ſequitur meo iudicio illa tatùm opera eſſe ſatisfactoria virtute ſacramenti ex opere operato ſuprà quàm de ſe ſatisfactoria eſſent, quæ à Sacerdote imponuntur ſub præcepto, & ad quæ obligatur pœnitens, non verò illa quæ in eius libera facultate relinquuntur, quia hæc ſatisfactio nõ poteſt habere vim à clauibus, quę ab eis non eſt impoſita, ſed quę relinquitur in arbitrio pœnitentis non eſt impoſita virtute clauium, eam enim non imponit tamquam Iudex in eam ferendo ſententiam ad punitionem delicti ad quam non obligat, ſententia enim ligat reum, ergo illa nõ habet effectum ſacramẽti ex opere operato, ſed ſicut quęcumq; exhibita extra ſacramẽtum. Vnde non videtur verũ quod docere Nauar. videtur in c. 1. de pœnit. d. 6. in prin. nu. 43. & docuit Palud. d. 20. q. 2. art. 2. & P. de Soto lect. 2. de ſatisfact. D. Tho. quodlib. 3. art. 28. omnia opera conſilij, & præcepti pœnitentis habere vim ſatisfaciendi ex clauibus, quãdo additur à Sacerdote poſt abſolutionem: *Quidquid boni feceris, & mali inſtinueris, &c.* cum enim ijs verbis nõ imponatur præceptum, ſolùm eſt deprecatio Sacerdotis, quæ non tribuit vim ſatisfactioni ſpecialem virtute clauium, cum hoc tantũ deriuetur quando imponitur præceptũ, & ligatur pœnitens.

Primò infertur ex dictis.

10 Secundò ſequitur falſam eſſe ſentẽtiam aſſerentium poſſe propter peccata vnius, alteri imponi pœnitentiam ſi ille velit acceptare pro pœnitente, ſicut docet Sotus diſtinct. 19. quæſt. 2. artic. 4. Durand. diſtin. 20 quæſt. 2. Gabr. diſtinct. 16. quæſtione 2. artic. 3. dubio vltimo, Alexand. 4. p. quæſt. 24. memb. 4. artic. 4. Bonauent. diſtinct. 20. art. 1. q. 1. Ricar. art. 1. q. 3. & Ioan. Medina C. de confeſſ. quæſt. *De pœnitentia iniuncta, tempore quo Miſſa celebratur, impleta*, circa finem. Limitat verò hoc Sotus, quando non deberet imponi pœnitentia in medelam, & præſeruationem peccatorum, ſed in ſolam ſatisfactionem, & ita reliqui præter Sotum docent, quod quando pœnitens legitimè impeditus eſt, poteſt alius pro ipſo pœnitentiam iniunctam ſoluere, & ſatisfit. Ex dictis ergo ſequitur ſententiam hanc eſſe falſam, quia quamuis vnus pro alio per modum meriti ſatisfacere poſsit, vt diximus artic. 1. dub. vltimo, hoc tamen eſt extra ſacramentum virtute tantùm operis, non tamen video, qua ratione ſatisfacere poſsit virtute ſacramenti, id eſt, ex opere operato virtute clauium, quia pœnitentia vt ſacramentalis, meo iudicio tãtùm ligare poteſt ex vi clauiũ pœnitentem ipſum, vnde earũ virtus tantùm ſe extendit ad pœnitentem, non verò ad alios, & etiam ſi alius ſponte ſe offerat, & recipiat, nõ video quomodò obligari poſsit à Sacerdote, quantò magis quãdo ipſe tantùm ſe offert pœnitenti legitimè impedito, vt ſoluat p illo. Ratio verò quare alius obligari non poſsit eſt, quia vt habetur in Con. Trid. vbi ſuprà, virtus clauiũ poteſt ligare pœnitentẽ ad pœnam, non tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam, ſed etiam ad vindictam præteritorum peccatorum, vt ſuprà dicebamus, ridiculũ autem eſt alteri imponere pœnitentiam quàm pœnitenti ad primum cum pœnitentis cuſtodiæ habẽda ſit ratio, quod etiam in hoc caſu cõcedit Sot. Similiter, & propter ſecundũ non poteſt alteri imponi hęc obligatio, quia vindicta peccatorũ poſtulat in ipſo fieri pœnitẽti nõ in alio, vnde hęc iudiciaria poteſtas tãtũ ſe extẽdit ad pœnitentẽ, nõ verõ ad aliũ etiã ſi liberè ſe offerat, quis enim modus puniẽdi delicta in vero iudicio eſt in altero illa punire? Similiter quãdo pœnitẽti impoſita fuit pœnitẽtia, & ipſe legitimè occupatꝰ eſt, non tenetur per alium illam ſoluere, & ipſe interim ab ea excuſatur, quòd ſi alius libenter ſe offerat, & pro illo ſoluat, non video quomodò proſit virtute ſacramenti, & cla-

Secunda illatio. Sotus. Durand. Gabr. Alexan. Bonauen. Ricard. Ioan. Med.

11

Probatur ex Trid.

12

& clauium, quia in ſe non poteſt recipere mandatum Sacerdotis, vnde non poteſt illam implere ex obedientia clauium, ſolùm ſatisfacit per modum meriti virtute operis, vt ſuprà explicatum eſt.

13 *Soluitur primum argumentum primæ ſententiæ.*

Ad primũ argumentũ reſpondeo, quòd quamuis Sacerdos duo illa facere poſsit, & ferre duplicẽ ſententiã culpę, ſcilicet remittendo illam, & cõmutando in pœnam tẽporalem æternã, & deinde de tẽporali aliquid auferendo, pœnitens non poteſt refugere ſecundã ſententiã, ſed integrũ iudiciũ ſubire, vnde ſi voluit remitti ſibi culpam, & ad hoc ſubire iudiciũ Sacerdotis, ſic etiã tenetur in ſe punire delicta, & ad hoc ſententiã etiam Sacerdotis ſubire, cũ vtramq; ille habeat poteſtatẽ, nec ſatisfacit ſi dicat ſe velle in alia vita luere pœnas, quia ſicut hîc cõ ſequutus fuit miſericorditer à Sacerdote ſententiam remiſsionis culpæ, tenetur pati etiam ſententiam puniendi delicta, & ita ligandi ad pœnam: hoc enim ſpeciale ſacramenti pœnitentiæ dixit eſſe Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. vt in eo peccata remittãtur, ſed re iudicando peccata illa, ſecus atq; in baptiſmo.

Ad ſecundũ Nauarri.

Ad ſecundũ quod adducit Nauar. reſpõdeo, quòd quãuis nõ imponatur condigna pœna, quæ per ſe debebat imponi, conſiderata tota grauitate peccati, hoc tamen contingit ratione fragilitatis pœnitentis; cui etiam conſulendum eſt, quia licèt poſtulẽt peccata maiorem, ſed ne fortè ſit pœnitenti grauis illa obligatio occaſio noui peccati, ideò conſultò Eccleſia Romana iam conſuetum remiſsiorem imponere pœnitentiam, illa tamen condigna eſt, conſiderata etiã diſpoſitione pœnitentium, & vt faciliùs allicia tur ad ſacramentum, vnde pœnitens non teneretur admittere tam exactam pœnitentiam, quæ iam in vſu non eſt, quia obijcere poſſet ſuam fragilitatem, & meritò, ſed inde non ſequitur, ergo minorem non teneretur accipere vllam, quia minor conſideratis omnibus iam eſt condigna, & iuſta, & ita Sacerdos ſi non habet ius aſsignãdi tam rigidam, habet tamẽ aſsignandi mitiorem, & hoc ſucceſſu temporis experientia docuit neceſſarium eſſe ita tẽperare iudiciũ. Vnde & noſtro tempore Greg. 13. conceſſit Orientali Eccleſiæ montis Libani, vti ſi vellent mitiori genere pœnarum quam vtũtur, illi enim retinent adhuc normam antiquorum canonum.

DVBIVM II.

Vtrùm Sacerdos imponere poſsit pœnitentiam aliquam publicam?

PRima opinio eſt pro nullis etiã peccatis publicis imponi poſſe publicam pœnitentiam in foro interiori, vnde ſciri poſsit, à Confeſſario qui in confeſsione audiuit peccatũ illam fuiſſe impoſitam, ita docere Nauar. videtur in ſumma c. 8. n. 10. & probari poteſt, quia hoc videtur eſſe contra ſigillũ, ſicut enim quæſtione præcedenti artic. viti. dicebamus nõ poteſt Confeſſarius dicere de publica meretrice, & peccatore, confeſſus eſt ſuum peccatum magno animi dolore, ſic etiam non poteſt aliquid facere, vnde Sacerdos ſignificet ſe tale peccatum audijſſe, ſed imponẽdo pœnitentiam publicam, hoc facit, ergo contra ſigillum confeſsionis. Id docuit eadem ratione idem Nauarr. apertè in cap. *Sacerdos*, de pœnit. d. 6. num. 86. & ſeq. Pro hac ſententia refert Nauarr. D. Tho. Paludan. Antoninũ, ſed eorum ſententiam inferiùs explicabimus. 1 *Prima ſententia Nauarri.*

Secunda ſententia mihi placet, quam video communem eſſe, pro peccatis publicis & notis in populo imponi poſſe pœnitentiam publicam, etiam in ſolo pœnitentię foro interiori, poteſtate clauium Sacerdotis, ita docet D. Tho. in 4. d. 14. q. 1. art. 5. q. 1. in corpore, & ad primũ Palud. q. 6. Antoni. 3. p. tit. 14. c. 17. §. 6. Durand. d. 14. q. 4. Alex. 4. p. q. 14. memb. 6. art. 1. Thom. de Argent. d. 14. art. 3. Ioann. Med. C. de confeſſ. quæſt. *De pœnitentia iniuncta.* Domin. Sot. diſt. 19. q. 2. art. 5. & credo omnium ſententiam eſſe apertè contra Nauarrum, imò ita definitũ eſt in c. 1. de pœnit. & remiſſ. & clariſsimè in Conc. Trid. ſeſſ. 24. decreto de reformatione cap. 8. imò inquit oportere iniungi pœnitentiam publicam, vt quos pœnitens exemplo ſuo ad malos mores prouocauit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam reuocet vitam, & conſtat eam fuiſſe in Eccleſia antiquiſsimam conſuetudinem, vt latè explicauimus ſuprà quæſt. 90. art. 1. *Sècũda ſententia communis, & vera.* *D. Tho. Paludan. Antonin. Durand. Alexan. Thomas de Argent. Domi. Sot.* *Conc. Trid.* 2

Reſpondet tamẽ Nauar. hoc tantùm intelligi in foro exteriori, nõ in foro pœnitẽtiæ, aut in foro mixto ex interiori, & exteriori, quod intelligendũ eſt, vt quãdo priùs in foro exteriori punitur publicè, vt ab Inquiſitoribus, deinde committitur, vt abſoluatur in foro pœnitentiæ, & probari poteſt, quia conceditur in eodem cap. Cõcilij *Solutio Nauarri.*

facultas Epiſcopis cõmutandi pœnitentias illas publicas, quod intelligitur etiam non audita confeſſione, cum tamen vnus non poſsit alterius pœnitentiam commutare etiam ſi ſit ſuperior niſi audita confeſsione vt infrà dicemus dubio ſequenti.

Infirma eſt. Hæc tamẽ ſolutio friuola eſt, quòd enim non loquatur de foro exteriori, nec de mixto vt explicauimus, ſatis conſtat ex cõtextu cap. maximè cùm pro omni peccato publico publicam imponendam eſſe pœnitẽtiã dicat, & tamen Iudex Eccleſiaſticus nõ iudicet de omni peccato publico, vt ita in foro exteriori imponere poſsit pœnitentiam, vt conſtat in homicidio, & furto, & fornicatione, ſicut iudicat in peccato hæreſis. Tum etiam quia ibi loquitur Cõcilium ad omnes Sacerdotes, cum nullum ſignet in particulari, & quaſi fori pœnitentiæ tradit illam regulam. Secundo, quia etiam de peccato hæreſis cum quis fidem negauit, in antiqua Eccleſia, non iudicabat Eccleſia in foro exteriori, ſed in foro pœnitẽtiæ, quod cõſtat ex illo lib. Euſebij 6. c. 36. aut in aljs codicibus c. 34. vbi ille Serapion, cum ſæpiùs petijſſet in Eccleſia pœnitentiam ſui peccati, quòd fidem negauerat, ei non fuit conceſſa, quòd ſi puniretur exteriùs, cogeretur ſtatim ad pœnitentiam, eo tamen tẽpore cum ij, & alij qui cum ſcandalo peccauerant committebantur, agebant pœnitentiam, & cogebantur publicam agere, imò vt diximus quæſtione 90. articulo primo, recitabantur à pœnitentiario peccata illa publica, ſed ſcandaloſa (vt explicauimus) in populo, ergo & imponi poterat pœnitentia publica, ſine ſigilli ſecreti detrimento, aliàs quomodò credendum eſt, in Eccle-
4 ſia primitiua tam vniuerſaliter receptam fuiſſe conſuetudinem quæ eſſet contra ſigillum; quod ergo tunc fuit in vſu, cur & modò non poteſt eſſe. Quòd verò committatur Epiſcopo illam cõmutare (quod intelligendum eſt, etiam non audita confeſsione) nihil probat: hoc enim eſt committere Epiſcopo indulgentiã conferre poſſe de pœnitentia iniuncta, quia vel iure diuino, etiam extra confeſsionem ille conferre poteſt, ſicut Pontifex, niſi à Pontifice impediretur, vt multi docent de poteſtate Epiſcopi ad conferendas indulgentias, aut quia ei committitur à Pontifice talis indulgentiæ diſtributio, per indulgentiã enim, aut omnino tolli, aut cõmutari pœnitentia iniuncta poteſt, vt ſatis notum eſt.

Ad argumentũ pro ſentẽtia Naua. quod videatur ſic derogari ſecreto confeſsionis variè reſpõdent Doctores D. Tho. vbi ſup. ad 1. & 2. & Alex. vbi ſup. ad 2. & ad 3. quos ſequitur Sot. quòd non reuelatur cõfeſsio, quamuis enim inde oriatur ſuſpicio, quòd ille pœnitens grauem aliquã cõmiſerit culpam, Confeſſarius non ex hoc dicit ſe illud peccatũ audiuiſſe in confeſsione, & ita inquit D. Th. & Sot. pœnitentiã illam ſolennem iniungi ſecretò in confeſsione, quãuis exequutio eſſet publica. Docet etiã D. Th. quòd ex publica exequutione non colligitur certò peccatum pœnitentis, quia poteſt quiſq; opinari illũ eã pœnitẽtiã pro alio ſuſcepiſſe, ſed negare nõ poteſt D. Th. ſaltem inde ſuſpicionem generari, vnde videndũ eſt, an hoc ſit reuelare confeſsionẽ. Et quidem ſolutio D. Tho. impugnatur à Durã. quia ſi quis cognouiſſet talem pœnitentem confeſſum fuiſſe tali Sacerdoti, & poſteà talem agere pœnitentiam, vehementem inde ſuſpicionem conciperet aliquod graue peccatum ei confeſſum fuiſſe. Sed ex dicendis poterit explicari ſolutio S. Thomæ: vnde reſpondet Dur. quem tandẽ ſequi videtur Palud. quòd cum peccatũ fuerit publicum, Sacerdos non publicat pœnitentis peccatũ, quia ampliùs illud publicari non poteſt, & ita non publicatur delictum, ſed ſatisfit ſcandalo Reipublicæ.

Argumentum Nauarri variè ſoluitur à Doctoribus.

Non omnino ſatisfaciunt.

Sed adhuc non ſatisfacit ſolutio, quia argumentum non contendit per pœnitentiam manifeſtari peccatum, quod ſatis publicum erat, ſed manifeſtari confeſsionem, hoc eſt, quòd Confeſſarius audierit illud, & impoſuerit talem pœnitentiam, & ſicut nõ licet Confeſſario dicere, audiui confeſsionem talis peccati, quod publicum fuerat, vt probauimus contra Medinam quæſtione præcedeti art. vlti. dub. 6. ita non liceat talem imponere pœnitentiam, vnde manifeſtetur tale peccatum confeſſum fuiſſe
6 pœnitentem. Contra eos etiam argui poteſt ex vſu Eccleſiæ antiquæ, vbi non tantùm pœnitentia publica iniungebatur, ſed etiam cogebatur pœnitens libellum tradere peccatorum, vt recitarentur in Eccleſia, vt vidimus q. 90. art. 1. vbi manifeſtabatur illum confeſſum fuiſſe tale peccatum. Vltimò Palud. reſpondet id tantùm fieri in foro exteriori, non verò pœnitentiæ, in quo tandem inclinat in ſententiam Nauarri, cõtra quam ſatis probatum eſt etiam in foro pœnitẽtiæ licere imponere, tales pœnitẽtias.

Reſpon-

Ver. solu. Reſpondeo ergo hæc non eſſe cõtra ſi-
gillũ confeſsionis, aliàs numquã licuiſſet,
quòd ſi modò non licet recitari peccata e-
tiã publica à pœnitẽtiario Sacerdote, ideò
eſt, quia iã cõſuetudo illa abrogata eſt, vt
facilior redderetur cõfeſsio, & in orienta-
li Eccleſia illã abſtulit Nectarius, vt vidim⁹
loco citato, nõ eſt ergo contra ſecretũ ali-
quid eorum, quia poteſt eſſe iuſta punitio
vtraq; pro delicto publico, & recitatio in
7 Eccleſia, & pœnitẽtia publica, vnde poteſt
imponi talis obligatio pœnitẽti vt aliter nõ
conſequatur abſolutionẽ, nec in hoc fit ei
iniuria, quia delictũ eius iudicatur id po-
ſtulare, & ita nullũ ſecreto ſequitur detri-
mentũ. Et ſi reuelabatur confeſsio dũ reci
tabantur peccata, fiebat conſenſu pœnitẽ-
tis, quẽ ipſe non iniuſtè præſtare cogeba-
tur, tamquã neceſſariã medelã ſui peccati,
quia ita conueniẽs iudicabatur, ſimiliter
modò obligatur, & cogitur iure, ſi nõ vt re
citentur peccata, ſaltẽ vt ipſe publicã agat
pœnitentiã, & ita veluti cum alijs reconci-
lietur quos exẽplo ſuo offẽderat; ſed poſt-
quã Sacerdos excepit eius peccata in occul
to, etiã quæ publica erant, tenetur quoad
hoc ſeruare ſecretũ, tantùm ne dicat ſe au
diſſe illud in confeſsione, nõ tamen quod
pœnitentia talis ſit, quæ non manifeſtet,
aut ſuſpicionẽ ingerat pœnitentẽ confeſ-
ſum fuiſſe graue aliquod peccatũ, ſi enim
iuſta eſt pœnitentia ad curandũ, & vindi-
candum peccatum, ipſum peccatũ publi-
cũ fuit in cauſa, quòd Sacerdos iniungens
debitã pœnitẽtiã ſuſpicionẽ illã induceret,
quod nõ eſt cõtra ſigillũ, & ita de illa non
eſt curandũ, vnde obligari poteſt pœnitẽs
ad illud pœnitentiæ genus, & ſæpe debet
conſideratis tamen benè omnibus.

8 Ex quibus infertur malè Ioan. Med. do
cuiſſe quæſt. citata etiam pro occultis pec
catis imponi poſſe pœnitentiam publicã.
Conatur autẽ reſpondere ad argumẽtum,
quòd videatur cõtra ſigillũ, & inquit quòd
ex illã cognoſci non poteſt peccatũ, nec re
uelari confeſsio, quia quiſq; exiſtimare po
teſt illum nõ ob confeſsionẽ, ſed deuotio-
ne ſua ſuſcepiſſe, ſed eſt ridicula ſolutio vt
ex dictis conſtat, ideò exiſtimo cogi nõ poſ
ſe, pœnitentem ad publicam pœnitentiã pro
occulto, nec eſſe conuenientem medelam
peccati, & ita illum non teneri, quia mani-
feſtè clauis errat. In ſententia verò Medi-
næ, qui aſſerit pœnitentem cogi non poſſe
ad vllam pœnitentiã à Confeſſario defendi

Medi. placi tum de pœnitentia pu blica pro oc cultis deli- ctis reuoci- tur.

poteſt, quòd ſi iniungat non eſt cõtra ſigil-
lũ, quia pœnitens ſponte illã ſuſcipit, in no-
ſtra verò opinione qua aſſerimus obligari
poſſe pœnitentẽ à Confeſſario, quamuis di-
camus illud non eſſe propriè reuelare con-
feſsionem, tamen neceſſariò ſaltem dicen-
dum eſt, non poſſe Sacerdotem ad pœnam
publicam pœnitentem obligare, quia illa
non eſt medela peccati conueniens.

Sed dicet aliquis, ſicut pœnitens tenetur *Obiectio.*
conſentire, in publicam pœnitentiã ſibi in-
iunctam, & ita nõ eſt cõtra ſigillũ, ſimiliter
tenetur cõſentire, vt manifeſtetur eius cõ-
feſsio quando imminet ruina ciuitatis ſua
culpa, & ipſe non vult, ergo tunc Sacerdos 9
poterit manifeſtare, nec faciet contra ſigil
lum, quia pœnitens tenebatur conſentire in
talẽ reuelationẽ. Reſpondeo diuerſam eſſe *Solutio.*
rationẽ, quia hîc tantùm agitur de iniungẽ
da pœnitentia etiam ſi pœnitẽs cogatur per
illam ſuſpectã reddere cõfeſsionẽ, quòd ſci
licet ad hoc cogi poſsit, & aliter negari ei
abſolutio, in illo verò caſu quãdo imminet
damnum Reipublicæ, nõ imponitur pœni-
tentia, ſed prorſus negatur abſolutio, vnde
ipſe Sacerdos non debet manifeſtare, quia
hæc non eſt pœnitentia, dum verò ille abſol
ueretur ad hoc cogi poſſet, vt remediũ ad-
hiberet, etiã manifeſtando ſeipſum, ſi aliud
fieri non poſſet, nõ in pœnam peccati, quia
tale adhuc ſecretum erat, ſed in remedium
Reipublicæ ad quod tenetur potiùs, quàm
ad propriam vitam.

DVBIVM III.

Virùm pœnitentia ab vno impoſita poſsit per aliũ Sacerdotem commutari, vel ita obliget, vt commutari non poſsit?

1 QVæſtio non eſt de eo, qui con- *Status con-*
cedere poteſt indulgentias qui *troueſiæ.*
bus omnino eam tollere pœni-
tentiam poteſt, etiam extra cõ
feſsionem; quomodò indulgentijs tolla-
tur obligatio pœnitentiæ, non eſt huius
loci. Neque verò indulgentia hæc conce-
di poteſt pro libito, ſed rationabili de cau-
ſa, vt in materia de indulgentijs omnes do
cent, vnde quando non eſſet cauſa conce-
dendi indulgentiam, tunc dicendum eſſet
de Pontifice, & Epiſcopo, ſicut de alijs Sa
cerdotibus. Obiter tamen nota, quòd tem
pore Iubilei quando conceditur facultas
abſoluendi à peccatis, & lucrandi indulgẽ
tias, debet, nihilominùs iuſta imponi pœni

tentia, quia contingere poteſt, vt quis cõfiteatur, & abſoluatur virtute Iubilei, deinde ob aliquem defectum non conſequatur indulgentiam, illa verò conſequuta, liberari poteſt à pœnitentia. De alijs verò Sacerdotibus dubium eſt, vtrùm vnus poſſit alterius pœnitentiam cõmutare, & dubium non eſt, quod docet Sot. quòd idem
2 Confeſſor commutare poſsit pœnitentiã, à ſe impoſitam, & mitigare, ſaltem quãdo adhuc recordatur confeſsionis, vel ſtatus pœnitentis, ſi enim non recordatur docet non poſſe commutare, vel mitigare, quoniam iam non habet iudicium vllum, vnde tranſire videtur ſententia in rem iudicatam, ſed de hoc infrà dicemus. Neq; dubium eſt quando clauis manifeſtè erraùerit, tũc enim quiſq; poteſt interpretari, & pœnitẽs omittere pœnitẽtiã, ſecus claue nõ errante, de quo dubiũ eſt inter Doctores.

Prima opinio Medinæ. Prima ergo opinio in hoc dubio eſt Ioann. Medinæ C. de confeſsione quæſt. *De pœnitentia iniuncta acceptanda*, aſſerentis primò, ſecundùm ſententiam aſſerentium pœnitentem non obligari à Confeſſario ad iniunctam pœnitentiam, ſed ſua voluntate, dicendum eſſe ſic obligato pœnitente ex ſua voluntate, non poſſe cõmutari pœnitentiam ab aliquo Confeſſario, quia in obligationibus ex propria voluntate contractis, nihil poteſt Confeſſarius, ſed ego non intelligo qua ratione ſola ſua voluntate pœnitens ſe poſsit obligare, niſi accedente voto, aut iuramento, & tunc verum eſt non poſſe à Confeſſario commutari, niſi habeat priuilegium cõmutandi iuramenta, aut vota. Secundò docet ſecundùm ſententiam aſſerentium, poſſe Confeſſarium obligare pœnitentem ad iniunctã pœnitentiam, & in hoc caſu Sacerdos æqualis in dignitate poteſt alteri æqualis Sacerdotis pœnitentiã iniunctam cõmutare, & potiori ratione ſuperior Sacerdos inferioris, ſed inferior non poteſt quocumq; caſu ſuperioris cõmutare pœnitẽtiã, vel mitigare, & in toto etiã remittere, niſi rationabili de cauſa prout ſalus pœnitẽtis poſtulauerit. Primũ probatur quia ſi vnus Sacerdos eſt alteri æqualis poteſtatis, & idẽ poteſt ſuã cõmutare, ergo vnus alterius. Secundũ verò probatur: quia cũ adeſt rationabilis cauſa, eſt etiã conſenſus tacitus ſuperioris, ergo tunc inferior poteſt ſuperioris pœnitẽtiam cõmutare, mitigare, vel tollere vt ratio poſtulauerit, ſed nõ explicat, an commutatio fieri poſsit audita confeſsione.

difficilis q. *Secundum Medi. placitum.*

Secunda opinio eſt Nauarri in ſum. Latina c. 26. n. 22. aſſerentis quemlibet poſſe alterius etiam ſuperioris pœnitentiam cõmutare, etiam non auditis prioris illius cõfeſsionis peccatis ob quæ impoſita fuit illa pœnitentia, ea tamen limitatione, modò nõ fuerint peccata illa reſeruata ei qui pœnitentiam impoſuit, tamquam ſuperiori, tũc enim ſi ille qui commutare eam vult, non habeat poteſtatem aliàs abſoluẽdi ab illis peccatis, non poterit cõmutare illam. Hanc ſententiam nulla facta mentione de
4 caſibus reſeruatis, docuit ita abſolutè Ledeſma 2. 4. quæſt. 20. art. 4. Hoc vltimum probari poteſt, quoniam ſi illorum peccatorum iudicium reſeruatum fuit vt ſolus ſuperior, vel cui ipſe concederet iudicare de illis poſſet, ergo ſentẽtia ab illo lata reuocari, aut commutari non poteſt, pars autem ſententiæ vna fuit imponere talem pœnitentiam, ergò illam cõmutare non poteſt Sacerdos alius qui poteſtatẽ nõ habebat iudicandi de illis peccatis. Hanc ſentẽtiã ſequitur Slueſt. *Confeſſio.* 1. q. 27. & Roſella *Confeſſio.* 2. n. 11. duabus tamen limitationibus, prima eſt, vt etiã poſtulãte neceſſitate, vel ſuadente vtilitate etiã poſsit cõmutari pœnitẽtia criminibus reſeruatis impoſita, ſic enim pium eſt interpretari ſuperioris voluntatẽ concedendi licentiam, ſecunda eſt, vt ille qui cõmutare velit pœnitentiã in confeſsione, audiat iterum peccata omnia, in quo docent contra Ledeſ. & Nauar. neque alia ratione probant.

Ledeſma. *Silueſt.* *Roſella.*

Tertia opinio eſt Soti d. 20. q. 2. ar. 3. aſſerẽtis fortaſſe inferioris pœnitentiã poſſe à ſuperiori cõmutari, non tamen vniuſcuiuſq; Sacerdotis ab alio ei æquali, ratio eſt, quia par in parẽ non habet imperiũ, vnde
5 & ſuperior poterit cõmutare, ſed æqualis non poterit. Sequitur Vict. in ſum. n. 323. & Recentiores Thomiſtæ in additionibus ad 3. p. ad q. 13. in art. 2.

Tertia opinio Soti.

Iudicium Autoris primò.

In hac quæſtione primò mihi videtur parùm referre, eſſe Sacerdotem aliàs ſuperiorem, vt commutare poſsit pœnitentiã impoſitam ab inferiori, niſi caſus eſſent reſeruati, quia tunc omnes Sacerdotes æqualis ſunt poteſtatis in ferenda ſententia abſolutionis, & imponendi pœnitentiam, niſi quòd in Summo Pontifice, & Epiſcopo eſt poteſtas ſuperior auferẽdi pœnitentiã per indulgentias, eo modo quo eis competit indulgentias conferre, in alijs verò ſuperiori-

6 perioribus Sacerdotibus, etiãſi illi habeãt poteſtatem caſus reſeruandi, tamen quãdo nullum reſeruant ſibi peccatum, aut in iis quę reſeruata non ſunt, æqualem habẽt poteſtatem abſoluendi, & ligandi, vnde quòd vnus ligat, alius ſoluere non poterit, quia aliàs ſuperior ſit, niſi illud etiã poſsit alius quicumq; Sacerdos; in hoc enim non attenditur vlla ratio ſuperioris, niſi illius qui indulgentias conferre poteſt.

Secundò. Secũdo exiſtimo probabile quemlibet Sacerdotem habentẽ poteſtatem abſoluẽdi, poſſe cõmutare pœnitentiam in foro interiori impoſitã, ab Epiſcopo etiam, & quocũmq; ſuperiori, non extra confeſsionem, ſed in cõfeſsione, hoc eſt auditis peccatis prioris confeſsionis. *Probatur primò.* Primò, quòd nõ extra confeſsionem conſtat, quia extra illam non habet iuriſdictionem indulgẽtias conferendi, vt per illas eã tollat, alio enim modo extra cõfeſsionem nullam habet in pœnitentem iuriſdictionem, & conſequẽter nec ligare poteſt illũ extra confeſsionem, nec ligatũ ſoluere, quia clauium poteſtas eſt in confeſsione tantùm cognita cauſa, ſed cauſa incognita non poteſt aliquis hanc poteſtatẽ exercere, ergo nec cõ-
7 mutare, quia vt cõmutet debet ad alia ligare, eſſet ergo cæca talis ſententia, & conſequenter nulla; vnde opinionem Nauarri, & Ledeſmę quoad hanc partem, nec probabilitatis aliquid habere exiſtimo.

Secundò. Secundò quod poſsit eam commutare in confeſsione iterum confeſsione repetita, & ita audita cauſa, exiſtimo probabile ſatis, propter autoritatem omnium Doctorum quos citauimus prætet Sotũ, ſi loquamur quando caſus non erant reſeruati, ſed hanc commutationem credo nõ fieri per iuriſdictionem, poteſtate quã vnus Sacerdos habet ſuprà alterius ſententiam (quia hæc tantùm eſt vt dixi poteſtas indulgentias cõferendi, quoad ſententiam imponendi pœnitentiam) etiam ſuperior ſuprà inferiorum, vt diximus, ſed quia pœnitens poſtquàm ſubijt ſentẽtiam prioris Sacerdotis qui pœnitentiam impoſuit, ite-
rũ dũ confitetur alteri vult ſubire iudiciũ illius ſecundi Sacerdotis, circa omnia pec cata exactè, non videtur æquum obligatũ manere priori ſententiæ, & pœnitentiæ illius, & hoc exiſtimo ſatis probabile, quia non videtur irreuocabilis ſententia de ſe, nec iuſtũ duplici pœna hominem manere obligatum, quòd verò nõ ſit irreuocabilis

Pœnitentiã ab vno Sacerdote impoſitam ab alio eadem confeſsione audita commutari poſſe eſt probabile, & tutum in praxi.

ſententia illa quoad pœnã impoſitam (ſic 8
enim tantùm loquimur) patet, quia ſi hoc eſſet verum, idẽ Sacerdos non poſſet reuocare ſententiam à ſe latam etiam ei repetita cõfeſsione, quod eſt falſum apertè, ſi ergo idẽ poteſt, poterit etiã & alius audita eadẽ cauſa quia ſunt eiuſdem poteſtatis.

Hæc tamẽ ratio meo iudicio nihil pro- *Non tamen probatur efficaciter.*
bat, quoniã quòd ab eodẽ à quo impoſita eſt pœnitentia poſsit cõmutari, non mirũ, quia pœnitens eius ſubiectus fuit arbitrio in ea ſententia, vt remitterentur peccata, & ipſe maneret obligatus ad pœnã, vnde non mirũ, ſi ipſe qui impoſuit pœnam eã tollat, aut cõmutet, ſed ſi alius vellet cõmutare, faceret iniuriã priori Sacerdoti qui ſentẽtiã illius tolleret, quòd enim ſit æquus illi in poteſtate, nihil probat, imò verò vt optimè Sotus par in parẽ non habet imperium, & ita quod vnus ligauit, alius ſoluere nõ poterit, vndeverioręm exiſtimo ſententiã Soti, quãuis probabilem exiſtimem ſentẽtiã aſſerentiũ poſſe cõmutari, ſed nõ ita benè probari poſſe, in praxi verò tutũ erit illam ſequi vt probabilem autoritate Doctorum.

Tertiò deniq; hac ſuppoſita probabili- 9
tate, cõſequenter idẽ dicendũ eſt de pœnitentia in mero foro interiori impoſita pro reſeruatis, ſicut pro alijs, reſeruatio enim non videtur facere ſententiã magis irreuocabilem, tantùm impedit ne ſtãte reſeruatione, aliquis poſsit abſoluere illa peccata, iã verò ſemel abſoluta quoad culpã, & impoſita pœnitentia, iterũ poteſt pœnitẽs illa confiteri, & ab alio accipere pœnitẽtiã, cur ergo non cõmutabitur illa pœnitentia prior, ſi cõmutatur quoties caſus non erãt reſeruati. Dices quia ea ratione reſeruãtur caſus, vt docet Cõcil. ſeſſ. 14. c. 7. vt maiorũ criminum iudiciũ, & medela ſuperiori, & prudentiori reſeruetur, ad maiorẽ (inquit Concilium) populi diſciplinã, quòd nõ eſſet niſi propter pœnitentias varias imponendas, vnde illuditur illius iudicium ſi poſteà eius pœnitẽtia cõmutari poteſt, vt dixim⁹ Reſpondeo tamẽ, primò per reſeruationẽ ſaltẽ hoc habetur, quòd nũquam tolli, aut cõmutari poſsit. Secũdò quòd peccatores arceantur à grauioribus criminibus, quia ſciunt eſſe ſumis Sacerdotibus reſeruata. Tertiò quòd ad ipſos accedentes qui talia habẽt crimina, ſalubria monita accipiũt, & quę magis eis proſũt, & in maiori apud eos ſunt æſtimatione quòd ſint à ſummis

Quid dicendum de pœnitentia impoſita pro reſeruatis in foro interiori.

Obiectio.

Reſpondetur.

10 Sacerdotibus, aut à Prælatis, quã ſi eſſent à quocũq; cõmuni Sacerdote, quod quãuis in aliquo deficiat, parũ refert, quæ quidẽ ad diſciplinã Chriſtiani populi pertinent, propter quam tantùm in genere dixit Cõcil. reſeruari poſſe peccata, non verò vt obligati perpetuò manerent pœnitẽtia peculiari ipſius ſupremi Sacerdotis.

Superioris, & inferioris Sacerdotis autoritas in quo differant?

Ijs etiam addendũ eſt, quòd quãuis motiua ratio reſeruandi peccata hæc debeat eſſe, tamẽ poteſtas reſeruandi nõ eſt ex eo quia autoritas ſupremi Sacerdotis ſit ſuperior autoritate alterius inferioris in foro pœnitentiæ, vt ita ſibi reſeruet iudiciũ illud quaſi ſuperiori poteſtate ferendum, quod nullo modo tolli aut cõmutari poſſit, ſed quia ſuperior aut applicat materiã Sacerdoti inferiori, vt ei cui ex cõmiſſione concedit poſſe abſoluere, aut applicatã à Põtifice, vt ordinarijs Paſtoribus, nihilo minùs limitare poteſt, quicũq; ſuperior Sacerdos vt Prælati; vnde reſeruantes ſibi quædã peccata, limitant materiã ſubiectã alijs Sacerdotibus. Non ergo ideò reſeruat quaſi eorũ poteſtas ſit ſuperior in abſoluẽdo à peccatis, & in pœnẽdo penitentia, ſed ratione dicta. Hic tamẽ ſupereſt aduertere

In pœnitentijs iniungẽdis quid obſeruandum.

ſecundũ omnes Doctores, q̃ pœnitentia iniungenda eſt, non tantũ habita ratione grauitatũ criminum, ſed etiam fragilitatis perſonæ, propter quod iã meritò in Eccleſia non obſeruatur illa rigida pœnarũ conſuetudo, ſed vtriuſq; habita ratione ſecundũ proportionem, pro grauioribus eidem grauior imponi debet pœnitentia.

DVBIVM IIII.

Vtrũ ille qui oblitus eſt pœnitẽtiæ ſibi à Cõfeſſario impoſitæ tenẽatur confeſſionẽ repetere?

1 *Prima opinio. Ricard. Silueſt.*

PRima opinio videtur fuiſſe Ricar. d. 17. ar. 2. q. 8. quã Silueſt. *Confeſſio* 1. q. 3. apertè docet, aſſerit ergo Silueſt. primò quòd ſi pœnitens etiã debito tẽpore nõ impleuit pœnitentiam iniunctã, nõ tenetur repetere confeſſionẽ, ſed ſatis eſt ſi poſteà illam obſeruet, & in hoc non eſt dubiũ, qualiter verò Sacerdos ſe debeat gerere cũ pœnitente qui nondũ ſoluit pœnitentiã impoſitam, relinquitur arbitrio Sacerdotis, Secundò docet ſi culpabiliter aliquis ex negligentia diu omittendo pœnitentiam oblitus eſt illius, tenetur confeſſionem repetere, ſecus ſi naturaliter oblitus fuiſſet, quod nulla ratione probant, nec video probari poſſe.

Secũda ſententia. Dom. Sotus Maior. Pet. de Soto.

Vnde placet ſecunda ſententia quã ſequitur Do. Sot. in 4. d. 20. q. 2. ar. 2. in ſolutione cuiuſda 3. arg. Maior d. 17. q. 6. dub. vlt. Pet. de Soto lect. 2. de ſatisfactione, & aliorum cõmuniter aſſerentiũ, neceſſariũ nõ eſſe repetere confeſſionẽ, ſed ſatis erit culpã confiteri negligentiæ, ob quã pœnitentia iniuncta obliuioni data eſt, & inde ampliùs non erit obligatio illã obſeruãdi, aut implẽdi ſtante obliuione, quod ſatis conſtat, ſed q̃ peccata non ſint repetẽda, conſtat, quia vera abſolutio, & legitimum iudiciũ confeſſionis, non dependet quoad dimiſſionẽ culpæ ex futura ſatisfactione, ſed abſolutè cõpletur, vt ſatis ex tota materia hac conſtat, ergo cũ nec ſuſpendatur effectus remiſſionis culpæ, nec culpæ remiſſæ ſemel abſolutione poſteà redeant, nullo præcepto tenebitur homo iterũ illa cõfiteri peccata, quæ iã dimiſſa ſũt, & ſubiecta fuerũt iudicio clauiũ, hìc enim tantũ agitur iure diuino, quod tantũ obligat cõfiteri peccata, quæ nũquam ſubierũt iudicium abſolutionis Cõfeſſarij, non eſt autẽ aliud præceptũ humanum iterũ confitẽdi illa quorum ſatisfactio non eſt exhibita, imo eſſe non poſſe ſatis conſtat ex ſuprà dictis. Secundo, quia vera confeſsio nõ eſt repetẽda; talis autem fuit illa etiãſi poſteà quis obliuiſcatur ſatisfactionis iniunctæ. Pro ſua ſententia refert Silueſt. D. Tho. immeritò tamen vt notauit Sotus, refert etiã Palud. ſed ille in 4. d. 15. q. 5. ar. 3. caſu 4. tantùm refert primã illam ſententiã nec approbat, nec reprobat, ſed ſubdit: multis tamẽ videtur q̃ non teneatur cõfiteri, &c. & ita hãc ſecundã ſentẽtiã potiùs ſequitur Palud.

2

DVBIVM V.

Vtrùm ſatisfactio ſacramẽtalis in peccato mortali facta habeat ſuum effectum?

1 *Prima opinio.*

PRima opinio eſte aſſerentium ſatisfactionẽ in peccato mortali factã tunc nullius eſſe effectus quantùm ad remiſſionẽ pœnæ temporalis debitæ peccato, poſteà tamen habere ſuum effectũ recedẽte fictione, ſicut habet baptiſmus, hoc eſt recedẽte poſteà fictione peccati, ſatisfactionẽ illam habere effectũ remittendi pœnã debitam ſicut remitteret ſi in gratia fieret. Hanc ſententiã ſequitur Palud. in 4. d. 15. q. 1. ar. 3. concl. 4. Silueſt. verbo *Satisfactio*. q. 7. Antoni. 3. p. tit. 14.

Paludanus Silueſt. Antonin.

tit.14.c.20.§.2. Eam tamen ſententiã intelligunt primò ij autores de ſatisfactione ſacramentali ad effectũ remiſsionis pœnæ ex opere operato, de ſatisfactione verò nõ ſacramentali, ſed ex virtute ipſius operis, iã vidim⁹ ſuperiori articulo, & quid ipſi doceãt. Secũdo nõ de quacũq; ſatisfactione, ſed quę reliquit aliquẽ effectum, vt ieiuniũ, macerationẽ carnis, & eleemoſyna, carentiam pecuniæ, de alijs verò vt oratione, quæ non relinquũt aliquẽ effectum, docẽt nõ habere effectum recedente fictione; hoc nulla ratione

2 probant, ſed ſola autoritate D. Tho. quã retulimus ar.1.dub.4. ſed ibi iã explicauimus q̃ ille nõ loquatur de effectu remiſsionis pœnæ, & ſenſum illius iam diximus ex ſententia Pet. de Soto, quẽ etiã ibi citauimus. Hęc ergo opinio non aſſerit opera in mortali facta viuificari, vt ita habeãt ex opere operantis virtutẽ ſatisfaciendi, ſed tantùm vt ſunt pars ſacramẽti, & operantur virtute illius.

Secũda ſententia. Caiet. Nauarr. Pet. de Sot. Victoria.

Secunda ſententiam ſequitur Caiet.1.to. opuſc.tract.6.q.2. & Nauar. in c.1. de pœnit. d.5. in princ, nu.48. & Pet. de Soto lect. vlt. de ſatisfactione, & Victoria in ſum. nu.201. aſſerentes omnẽ ſacramentalem ſatisfactionem ſortiri ſuũ effectum recedẽte fictione, quod verũ putat Nauar. etiã in opinione D. Tho. quã ſequuti ſumus art.1.dub.4. aſſerentis opus extra charitatem factũ non eſſe ſatisfactorium etiã poſteà recedente fictione, nihilominùs ſacramentalẽ ſatisfactionẽ ſortiri effectũ recedente fictione, hoc verò vni

3 uerſaliter aſſerit Caiet. de omni ſatisfactione, ſiue relinquat effectum, ſiue non, & meo iudicio abſq; fundamẽto fuit illa diſtinctio Paludani: vt enim effectũ haberet recedẽte fictione, non opus erat relinqueret aliquid poſtquàm tranſijt, inſtitui enim poterat, vt quęcũq; haberet effectũ recedente fictione, vnde autem conſtat inſtitutum tantùm eſſe circa vnũ genus ſatisfactionis, & non circa aliud. Existimò autem quòd Palud. id aſſerat, quia vt effectus ſacramenti ſequatur ex ſacramento phyſica actione, & non tantùm morali cauſalitate, opus eſt vt relinquat aliquem ſui effectũ, ratione cuius operetur recedẽte fictione, aliàs ſolùm operabitur per modum cauſę moralis, qua ratione in omni ſacramento, inquit, imprimi qualitatẽ quãdam quã appellat ornatum, & per illam ſacramenta operari recedente fictione, etiam quæ characterem non imprimũt. Sed præterquàm q̃ ſacramentorũ cauſalitas meo iudicio, non eſt phyſica ad conferendam gratiam, ad remiſsionẽ tamen pœnæ nõ poteſt eſſe phyſica, quia illa nihil aliud eſt quã cõ- 4
donatio pœnę, quam phyſicè nulla creatura operari poteſt, ſed ſolùm impetratoriè. Omitto rationẽ qua probat Caiet. nõ eſſe differentiam inter ſatisfactionem relinquentẽ effectum, aut non relinquentem, quæ meo iudicio non ſatis probat.

Limitat autem Caiet. ſententiam, & Pet. Sot, ita vt ſatisfactio ſacramentalis recedẽte fictione operetur, id eſt pœnã remittat, ſed non habeat tantum effectum ad remittendã pœnam recedente fictione, quatum habuiſſet ſi illa in gratia fieret. Eſt enim duplex valor ſatisfactionis in ſentẽtia Caiet. quidam virtute ipſius operis, per modum meriti, & hunc nũquam habet opus quando nõ fit in gratia, nec poſteà recedente fictione redit hic valor, quia opera non viuificantur in ratione meriti, quæ non fuerunt in gratia facta, vt diximus ar.1.dub.4. Alius verò eſt effectus ſatisfactionis ex ipſa ſacramenti virtute, & dicitur ex opere operato, nec eſt per modum meriti, & hic effectus non eſt in ſatisfactione ex ſentẽtia Caiet. quando ſatisfactio non fit in gratia, ſed tunc impeditur eius effectus ratione indiſpoſitionis ſubiecti, ſed quia fuit vera ſatisfactio habet effectũ ſacramentalem recedente fictione, ſicut de omnibus ſacramentis ille docuit vt vidimus ſuprà de informi confeſsione. Nauarr. 5
verò hanc ſententiam ſequitur abſolutè de omni effectu ſatisfactionis, vt idem ſit recedẽte fictione, atq; ſi in gratia fieret, nec mirum quia docuerat cũ Scoto nu.46. ſatisfactionẽ factã in peccato mortali eodẽ modo pro peccato ſatisfacere, ſicut ſi in gratia fieret, vt retulimus ar.1. dub.4. ſed ſecundum hanc ſententiam tenebatur concedere, ita-ſtim habere effectum ſatisfactionem, nec opus eſſe recedere fictionem ſi in peccato mortali ſatisfactio pro pœna effectũ habet.

Limitatio Caiet.

Vnica ratio Caieta. pro ſua ſententia.

Hanc ſententiã probat Caiet. non alia ratione quã vnica quoad primũ quod ſatisfactio etiã ſacramentalis in peccato facta non ſatisfaciat, quia nulla ſatisfactio eſt Deo accepta, vnde nec ſoluit pro pœna niſi ſuppoſita Dei amicitia, & gratia quã ipſe acceptionem appellat. Quòd ad ſecũdum attinet, q̃ recedente fictione operetur, probat quia opus ſacramentale operatur recedente fictione, ergo ſatisfactioni ſacramentali non eſt hoc denegandam.

Tertia opinio eſt Dom. Soti in 4.d.19.q. 1.ar.5. & Ledeſ.2.4.q.13.ar.3.dub.4. & Adr. in 4.q.2. vbi planè loquitur de ſatisfactione ſacramentali, vt conſtat ex ſolutione argumentorum

Tertia opinio. Dom. Sot. Ledeſm. Adrianus.

6 mentorum: horũ ergo opinio eſt quòd ſatiſ factio in peccato exhibita non habeat effectum etiã aduenientè charitate, nec alia ratione probant, quàm quia opera in peccato mortali facta non ſunt ſatisfactoria, vt vidimus ar. 1. dub. 4. nec viuificantur aduenientè charitate, quia opera mortua non viuificantur, vt ibi diximus, ergo nec ſacramenta lis ſatisfactio; vnde quãuis ſatisfiat præcepto Confeſſarij illam imponentis, non tamẽ habet effectũ. Huius adhuc altius fundamẽtum adducunt Sotus, & Ledeſma, quia ſatiſfactio ſacramentalis non tollit pœnã temporalem vel partẽ illius ex opere operato per modum ſacramenti, ſed tantùm ratione ſatisfactionis meritoriæ, quod dicunt ex opere operantis, hoc tantùm inquiunt, ſpeciale habet ſatisfactio ſacramentalis, vt ratione obediẽtiæ, & obligationis impoſitæ à Confeſſario habeat maiorem vim ſatisfaciendi quã ſi liberè fieret, quia cæteris paribus opera præcepti magis meritoria ſunt.

Probatur primò. Hoc verò ex eo probãt primò, quia ſatisfactio cũ tantùm ſit pars integralis ſacramẽti, non pertinet ad illius cõſtitutionẽ eſſentialiter, & ita ſine illa eſſe poteſt, ergo non eſt in ea parte ſpecialis aliqua operatio per modum ſacramenti.

Secundò. Secundò probãt, quia ſi ex opere operato per modũ ſacramenti opera
7 retur remiſsionẽ pœnæ, ſequeretur etiã ſatisfactionem ſecundũ ſubſtantiã ex malo fine habere effectum auferendi pœnam, quia ſacramentum etiam ex malo fine veniali effectum nihilominùs habet vt diximus ſuprà quæſt. 92. artic. 3. dub. 2. imò & ſatisfactio ex opere operato haberet effectũ remiſſionis pœnæ, etiamſi fieret ob finẽ mortalẽ, quia illa eſt ſatisfactio ſecundũ ſubſtãtiam, quam impoſuit Sacerdos, & mortale peccatũ ex natura ſua nõ videtur obex remiſsionis pœnæ alterius iam dimiſſi quoad culpã, ſicut eſt ex ſe impedimentũ infuſionis gratiæ, vel augmenti illius. Aut deniq; ſequitur ſi hoc negatur quòd ſatisfactio ex malo fine nõ habeat effectũ ex opere operato quẽ aliàs haberet, q̃ conſequenter non ſit pars ſacramenti, & ita non ſatisfiat præcepto Sacerdotis iniungentis pœnitentiam, niſi illa fiat ex bono fine, & abſq; vlla praua circũſtantia, quod erit difficillimum, ſi enim nõ eſt pars quando fit ex prauo fine, ergo non ſatisfit Sacerdotis præcepto iniungẽtis pœnitentiam, quia ad hoc iniungit vt ſit integrum ſacramentum.

Negare non poſſum rem eſſe difficilẽ, & quæ nõ facilè decerni poſsit, cũ nihil ex traditione, aut Concilijs cõpertum in hac re hã 8
beamus, coniecturis tamen philoſophandũ nobis erit, & rationibus congruentiã maiorem præ ſe ferentibus.

Quarta opinio bimembris. Ideò mihi placet quarta opinio, quòd ſcilicet pœnitentia iniuncta habeat aliquẽ effectũ virtute clauiũ ex opere operato præter illũ quem haberet virtute ipſius operis, etiãſi illud fieret ex obedientia præcepti, ex quo probabiliter ſequitur quòd exhibita pœnitẽtia in mortali, ſatisfaciat pro pœna peccati iã dimiſſi ex opere operato, quod ſpeciali ratione conceditur de ſatisfactione ſacramentali.

Prima pars Primum quòd ſcilicet ſatisfactio ſacramẽtalis habeat effectũ ex opere operato docẽt primæ, & ſecundæ opinionis DD. & Palud. d. 20. q. 2. ar. 2. imò & Dom. Sot. ſibi cõtradicit, vt notabimus infrà dub. 6. & D. Thom. quodlib. 3. ar. 28. idẽ docuit, & mihi videtur valdè probabile, quia ſatisfactio iniuncta à Confeſſario virtute clauiũ eſt pars ſacramẽti, vt apertè definitur in Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 3. & ad perfectã in ſacramento peccatorũ remiſsionem pertinere videtur, ſed perfecta peccatorũ remiſsio in hoc cõſiſtit q̃ etiam pœna remittatur, ergo ſatisfactio vt ſacramentalis pars, pertinet ad perfectam hãc remiſsionem non culpæ, quia illa fit per abſolutionem, ergo pœnæ. Secũdò quia verè eſt
pars ſacramentalis, ſed pars eſſe non poteſt ſacramenti, niſi & ſignificet, & efficiat ali- 9
quid virtute ſacramenti, efficiat inquam aliquid, aut quod ei ſpeciali ratione reſpondeat, aut ipſi cum alijs partibus, ita vt ſatisfactio cooperari cũ alijs debeat ad aliquẽ effectum, ſed ad gratiã operari non poteſt, quia infuſio gratiæ in abſolutione perficitur, nihil ergo ſupereſt quod virtute ſacramenti operetur, niſi remiſsionẽ peccatorũ quoad pœnam, & ideò non eſt eſſentialis pars, ſed tantùm integralis, quia præcipuus effectus, ſcilicet remiſsio culpæ ab illa non depẽdet, ſed cõpleta remiſsio peccati quoad pœnã, ſi ergo & hunc effectũ remiſsionis pœnæ ex opere operato tollimus ſatisfactioni, nihil ei aſsignamus tãquam parti ſacramenti, q̃ enim ex præcepto Confeſſarij fiat magis ſatisfactoria per modũ meriti ex virtute operis, hoc etiam cõpetit cuicumq; alteri operi præcepti, vt ieiunio, & orationi, quæ erãt in præcepto.

Secundum membrum. Secundũ verò quòd opus illud ſatisfactoriũ ea parte, qua eſt pars ſacramenti effectũ habeat etiã in peccato mortali factũ, illum inquã qui correſpondet ſatisfactioni, nõ in

ratione

10 ratione meritorij operis, ſed ex opere operato meo iudicio docuit Marſil. in 4. q. 11. art. 3. Idem docuit Ioan. Med. C. de conſeſ. q. *De pœnitẽtia iniuncta extra gratiam adimpleta*, vbi planè loquitur de pœnitentia iniũcta in ſacramento, q̃ ſcilicet illa cedat in ſolutũ pro tẽporali pœna, quæ ex peccato remanſit. Sed non docent ij Doctores hoc eſſe ex opere operato virtute ſacramẽti. Nec mirũ quòd Medina id doceat de ſacramentali ſatisfactione, quòd illa cedat in ſolutũ, quoniã etiam de non ſacramentali id docuit. C. de ſatisfactione vt ar. 1. dub. 4. vidimus, quãuis non de condigno, ſed de cõgruo ex Dei acceptatione, imò etiam docet paſſionẽ inferni in damnatis cedere in ſolutũ pro pœna temporali peccatorum quæ dimiſſa erant quoad culpã, per ſolam ſatiſpaſſionẽ. Marſilius verò ar. illo 3. de ſacramentali ſolũ docet, q̃ in peccato exhibita ſatisfaciat, & tollat pœnam tẽporalem, cũ tamen docuiſſet art. 2. de ſatisfactione extra ſacramentũ neminem poſſe ſatisfacere niſi ſit in gratia. Et quòd ſatisfactio ſacramentalis habeat effectum impleta in ſtatu peccati, facilè dicent omnes qui de non ſacramentali ita ſentiũt: Scotus in 4. d. 15. q. 1. ar. 5. Gab. d. 26. q. 2. ar. 3. dub. 3. Maior d. 15. q. 1. Nauarr. in c. 1. de pœnit. d. 6. in princ. & omnes Scoti diſcipu-
11 li. Quòd ergo hoc habeat ſpeciale hæc ſatisfactio quod non habet alia conſtat, quoniã cum ſit pars ſacramentalis, & vt probatum eſt, conſequenter habere debeat aliquẽ effectum ex opere operato, & alius non ſit quã pœnæ temporalis remiſsio, illam habebit, etiãſi modò pœnitẽs in peccato mortali ſit, in quod lapſus fuerit poſt confeſsionem, ſi enim aliquid obſtaret, quominùs fieret pœnæ remiſsio eſſet, aut quia ſubiectũ incapax eſt, cũ ſit in mortali, & hoc non, quia in mortali adhuc perſeueranti remitti poteſt pœna tẽporalis, licèt non culpa aliqua, aut obſtaret quòd opus non eſt meritorium defectu ſubiecti, quod debebat ad hoc in gratia eſſe, & neq; hoc obſtat: quia ſatisfactio non operatur ibi per modum meriti condigni, ſed per modum ſacramenti; impetrãdo remiſsionem pœnæ temporalis, ergo patũ refert, q̃ illa non ſit aliàs ſatisfactio meritoria.

Marſilius. Ioan. Med.

Et conſequenter meo iudicio impertinẽs eſt, illa ſententia Palud. & Caiet. quod ſcilicet ſatisfactio nõ ſtatim operetur, ſed recedente fictione per modum ſacramenti; quia præterquam quòd volũtariè, & ſine fundamento dicitur de omnibus ſacramentis, q̃ recedente fictione fortiantur effectum, vt

Paludani, & Caietani ſententia cõuincitur.

ſatis diximus q. 92. ar. 3. dub. 4. nulla eſt ratio quare negemus, ſtatim habere effectum ſatisfactionem, in peccato mortali factã, ſi illa habet virtutẽ ſacramẽtalem. Quòd enim peccatũ mortale impediat ne conſequatur ſacramentũ effectum ſuum, eſt quia effectus ſacramenti eſt gratię infuſio, aut augmentũ (de hoc enim effectu loquimur) qui non poteſt eſſe cũ obice peccati, & ideò qui conceſſerunt ſacramentum pœnitẽtiæ validũ, ſed informe, conſequẽter dicebant tunc nõ ſortiri effectũ gratiæ, quia impedimẽtum erat obex peccati. Sed ſi loquamur de effectu ſatisfactionis, qui eſt cõdonatio pœnæ ex opere operato, & non per modũ meritoriæ ſatisfactionis, nõ video eſſe impedimentum, etiamſi pœnitentia fiat in peccato mortali, vt dimittatur pœna temporalis debita peccato iam dimiſſo quoad culpam: ſi ergo poſſumus ſtatim concedere effectũ, non eſt cur dicamus recedente fictione. 12

Sed cõtra hoc tantùm eſt quod ſuprà objiciebamus, ex Do. Soto, quia ſi ſatisfactio operaretur per modũ ſacramenti, ex opere operato, operaretur etiamſi fieret ob malũ finẽ venialis peccati, in quo caſu nõ dubito quin Scotus, & Medina, & alij opinionis Scoti quos retuli ar. 1. dub. 4. aſſerentes ſatisfactionem pro peccato fieri per ſolã ſatiſpaſſionem, concederent ſatisfactionẽ ſacramẽtalem ob venialẽ finem conſequi effectum remiſsionis pœnæ, quia etiã illa eſt ſatiſpaſſio, in quã commutata eſt pœna adhuc tẽporalis alterius vitæ iudicio Cõfeſſarij, aut in totum, aut in parte, vt ſequenti dubio dicemus, cum etiam Scotus, & Ioan. Med. quæſtione modò citata, & alij concedunt in inferno ſatisfieri, etiam pro pœna tẽporali peccati alicuius quod dimiſſum erat in hac vita per ſolã ſatiſpaſſionẽ, cum conſtet illã eſſe omninò impatienter toleratã, ſed mihi non probatur hoc quod docuerunt de ſatisfactione ſacramentali. 13

Obiectio.

Ideò exiſtimo verius eſſe, ſatisfactionẽ ob finem venialẽ factam, nullũ tunc, nec poſteà effectum habere etiã ex opere operato virtute ſacramenti, quod duplici ratione mihi perſuaſum habeo: primò quia licèt alia ſacramenta ſortiantur effectũ etiam ſi recipiãtur ex fine veniali, qui non repugnat cum effectu illorũ, ex illo tamen fine non vitiatur ſacramentum ipſum, ſed actus recipiendi ſacramentum, in confeſsionis verò ſacramento licèt vitiatur aliqua pars ſacramenti ſcilicet confeſsio ob finem venialem, & nihilominùs ſacramẽtum habeat effectum vt

Solutio, & ſententia Autoris de ſatisfactione ob finem venialem.

Prima ratio.

ſuprà

14 ſuprà vidimus, tamen confeſsio non eſt tota cauſa effectus ſacramenti, nec totũ ſacramentũ ex veniali ſine confeſsionis vitiatur. Neq; enim vitiatur abſolutio, in qua eſt vis præcipua, neq; dolor de peccatis qui finem malum habere nõ poteſt, ſed ſemper ex bono motiuo, vt ſuo loco explicauimus, vnde non mirum ſi ſolus finis venialis confeſsionis non impediat effectum ſacramenti; ſed cum remiſsio pœnæ temporalis tota correſpondeat poſt ſacramentum per actũ ſatisfactioni iniunctæ à Sacerdote, ſi tota illa ex malo fine vitiatur etiam veniali, nõ mirum ſi toto effectu ei ſpecialiter correſpondente fruſtretur.

Secunda ratio. Secundò, quia cum hic effectus remiſsionis pœnæ temporalis aſcribatur ſpecialiter ſatisfactioni, ei meo iudicio aſcribitur iuxta naturã ſatisfactionis, vt non ſit ſola ſatiſpaſsio, ſed habeat aliquẽ modum ſatisfacto rij operis, ad modum ſatisfactionis meritoriæ impetrantis ſaltẽ remiſsionem, vt quãuis non fiat in gratia, vt ita ſit condigna ſatisfactio ſecundũ ſe virtute operis, ſed ſatis ſit, ſi ſit ſatisfactoria ex opere operato, virtute ſacramentali, tamen debeat fieri opus bonum, vt ſaltẽ poſsit impetratorium eſſe ſecundum ſe, cui ita applicetur virtute ſa-
15 cramenti maior impetratio autoritate clauiũ, iã enim diximus ſuprà ar. 1. dub. 4. opus in peccato factum poſſe eſſe ſecundũ ſe impetratorium ſi ſit bonũ, ſed quod de facto ſit impetratoriũ remiſsionis pœnæ tẽporalis debitæ peccato in alia vita non conſtare, ſicut cõſtat de alijs operibus factis in peccato eſſe impetratoria alicuius boni ſpiritualis. Hac ergo ratione ſatisfactio ob finẽ venialem nõ habet effectũ ſacramentalẽ, quia nec ſecundũ ſe apud Deũ impetratoria vllo modo eſt, & ita non poteſt eſſe ſatisfactio, ſed ſola ſatiſpaſsio quæ nõ videtur ſufficiẽs ad efficaciam ſacramenti. Hæc quæ dixi ex coniectura credo probabiliora, non quia efficaciori ratione probari poſsint.

Quomodò ſacramẽtalis ſatisfactio auferat pœnam temporalẽ. Illud verò certius exiſtimo, quod ſuprà contra Sotum docui, hanc ſcilicet ſacramentalẽ ſatisfactionem ex opere operato auferre pœnam tẽporalem peccatis debitam: hoc tamen ita eſt intelligendum, modò peccata illa propter quæ impoſita eſt pœnitẽtia per contritionem iam ſint dimiſſa quoad culpã, ſi enim non ſint, ſatisfieri nõ poteſt pro pœna tẽporali illorum, cũ adhuc maneat obligatio ad ęternã, ſi tamen dimiſſa ſint quoad culpam, illa pro quibus impoſita fuit a Cõfeſſario pœnitentia, etiamſi pœnitens iterũ inciderit in aliud peccatum mortale, exiſti- 16
mo pro pęna tẽporali dimiſſorũ iam quoad culpam, pœnitentiã iniunctã ſatisfacere ex opere operato, quia illa ſatisfactio vim habet ſacramentalem in pœnam temporalem, quando illa eſt ex virtute clauium, ex obedientia Confeſſarij illam imponentis, debet autẽ fieri, vt ſuprà diximus, illa pœnitentia iniuncta ex bono fine, & circumſtantijs, vt effectum habeat. Secus eſſet ſi peccata pro quibus ante abſolutionẽ imponitur pœnitẽtia non eſſent dimiſſa quoad culpam, tunc enim non operaretur quoad pœnam remiſsionem, quia adhuc remaneret reatus æternæ pœnæ, & hoc proueniret, ex culpa pœnitẽtis, quẽ nihilominùs Sacerdos poſſet obligare, in medelam peccatorũ, & ædificationem populi, & cautelã futurorum ad pœnitentiam ante abſolutionem vt diximus loco citato detinendo illius peccata.

Sed dices vltimò, ergo qui exhiberet ex *Vltima obiectio.* fine veniali pœnitentiã iniunctam, nõ ſatisfaceret præcepto Sacerdotis, quia illa pœnitẽtia non habet effectum ſacramentalem, & conſequenter non videtur pars ſacramenti, nec ſecundum obligationẽ iniunctã à Confeſſario. Reſpondeo quãuis non habeat om- *Diluitur.* nem effectum ſacramentalẽ, quia nõ habet ſatisfactionẽ pro pœna tẽporali, ſed nihilominùs retinet aliquid imò totam ſubſtantiã 17
operis ſecundũ intentionẽ Sacerdotis obligantis ad illam, & tamquam iudicis eã iniungentis, quia vt inquit Concil. ſeſſ. 14. cap. illo 8. circa princ. & fin. Sacerdotes imponere debent pœnitentias, ſiue pœnas has, in medelam, & præſeruationẽ, vt pœna ipſa pœnitentes cohibeantur, & in vindictam etiã cõmiſſorum, & ita cõuenit naturæ huius iudicij, quia aliter debet concedi remiſsio peccatorum ijs qui baptizantur, quàm ijs qui poſt acceptã baptiſmi gratiam in peccatũ lapſi ſunt, ijs enim abſque ſatisfactione, hoc eſt, abſq; pœna peccata dimitti non debent, ne peccatores (inquit Concilium) leuiora putantes in grauiora labantur. Imò & hic videtur primarius effectus ſatisfactionis, nõ verò tollere temporalẽ pœnam quæ ſupereſt, & quia hic manet, ſatisfit per illam pœnitentiam præcepto Confeſſarij, & ſatisfactio quoad primarium effectũ manet ſacramentalis, ſed ad alium effectum tollendi pœnam cum ſit in fauorem pœnitentis debet habere conditiones quas ſuprà diximus. Nec ad ſatisfactionem obligat Sacerdos vt tollatur pœna alterius vitæ, ſed vt puniat delicta, & hoc fit etiam ſi ſatisfactio nihil tollat pœnæ,

modò

modò ſecundum ſubſtantiam obſeruetur.

Compendiũ doctrinæ huius dubij.

Satis ſit hinc habeamus neq; pœnitẽtiam factam in mortali eſſe repetendã, quod prædicti Doctores docent, nec factam ex malo fine veniali, ſi revera tota fiat ſecundũ quod iniuncta eſt, & habet pœnam totã ipſius operis, imo nec factam ex mortali fine, quia ſatisfit præcepto Sacerdotis ſecundũ ſubſtantiam, & pœnalitas ſuſcipitur, quamuis non habeat pœnitens eam intentionem quã habuit Sacerdos, ad quam ille non obligauit, ſed ad ſubſtantiam pœnæ. Hoc verò limitandum eſt, niſi finis mortalis tolleret ſubſtantiam ipſius operis quod iniunctum fuit pro ſatisfactione, vt orationis ſi fieret ſine attẽtione, quod fieri poſſet, tunc autem repetẽda eſſet pœnitentia, quia non maneret verè opus ipſum iniunctum in pœnitentiam.

DVBIVM VI.

Vtrùm facto arbitrio Sacerdotis per impoſitionẽ pœnæ, & ſatisfactionis, tollatur prorſus tota pœna temporalis, quæ remanſit ex peccato dimiſſo ſemper, vel aliquando ſuperſit etiam aliquid patiendùm in purgatorio, ſi in hac vita non ſatisfiat amplius?

1 *In quo conueniant Doctores communiter.*

DOctores infrà citandi conueniunt primò opus eſſe aliquando, minorem imponere pœnitentiam quã delicta poſtulabant, quia cum ſit in medelam, & punitionem, & punitio in medelam ordinetur, cauendũ eſt ne grauis impoſita pœna ſit occaſio futura peccandi. Idem docuit Palud. diſt. 20. q. 2. art. 1. Secũdo quòd ſi claue non errante tanta imponeretur, quanta deberet, nihil remaneret ſoluendum in alia vita ſoluta pœnitentia exactè in hac. Si verò minor quàm deberet, maneret aliquid ſoluendum in alia vitã, etiãſi iuſta de cauſa minor imponatur. Solùm dubium eſt vtrùm æqualitas hæc in aſſignanda pœna ſit omnino ſubdita Sacerdotis iudicio, vt quod ipſe arbitratus fuerit ſecundum rigoreiii iuſtum eſſe, vt nihil velit remittere ob fragilitatem pœnitẽtis, vel alia de cauſa, etiamſi in re deficiat, illud à Deo admittatur vt iuſta ſolutio pœnæ debitæ, ſicut pretium domus dicitur aſſignãdum ſecundum iudicium prudentum duorum, aut trium, quos Reſpublica aſſignauerit, & ſi illi bona fide decepti, minùs plusve aſſignauerint, nihilominùs ipſum iudicatur iuſtũ pretium.

In quo variant.

Prima opinio.

Prima opinio eſt quam refert Dom. Sotus loco citando aſſerentium quãdo imponitur minor pœnitentia quàm deberet, nihil operari ad remiſſionem pœnæ temporalis alterius ſeculi, & hanc opinionem tribuit Sotus Durando; qui vt infrà dicemus id non docuit vllo modo; nec video aliquam eſſe huius opinionis probabilitatem, cur enim ſi fiat ſatisfactio impoſita debito modo ex præcepto Confeſſarij, exiſtimare debemus effectu ſuo fruſtrari.

2 *Secũda opinio. Scotus. Gabr. Maior. Medina. Dom. Sotus*

Secunda opinio eſt Scoti in 4. d. 19. q. 1. § *Ad quæſtionem motam.* d. 18. Gab. d. 18. q. 1. art. 1. nota. 5. conclu. 2. Maioris d. 20. q. 1. Medin. C. de confeſsione. q. *De effectu pœnitentiæ iniunctæ*, Dom. Soti d. 20. q. 2. ar. 3. aſſerentium ita in arbitrium Sacerdotis collatum eſſe iudicium cauſæ pœnitentis, vt ſi ipſe imponat omnem pœnitentiam quam iuſtam arbitratur, etiãſi errauerit parùm minus, eſſe omnino remiſſam pœnam temporalem in alia vita ſoluendã, ita vt non ſit neceſſarium iudicium Sacerdotis ferri ad indiuiſibile. Totum fundamentum huius ſententiæ eſt quia Sacerdos eſt Iudex arbitrarius in hac cauſa, hoc eſt, in arbitrium eius collatum eſt, ſed arbitrium nõ conſiſtit in indiuiſibili, ſed latitudinem habet vt ſit iuſtũ, ergo intra illam latitudinem non errat claus, etiamſi aſsignet parùm minorem pœnitentiam; claue autem non errante, & iuſtè arbitrante pœnam, iure optimo intelligitur abſoluta cauſa, & debitum omnino extinctum. Miror tamen quàm planè ſibi cõtradicat Dom. Sotus, ſi enim concedit hoc arbitrarium iudicium Sacerdotis, tenetur virtute clauium concedere ſatisfactionem pœnitentis maiorem vim habere quàm ex opere operantis, ſi enim tantùm ex opere operantis, numquam locum haberet illud arbitrium Confeſſarij ſecundum illam latitudinem quam diximus, ſed iam ſatisfactio habebit aliquam virtutẽ ex ſolo arbitrio Cõfeſſarij, quam alias non haberet facta etiam ex obedientia Confeſſarij, niſi in arbitrio illius eſſet iudicare de pœna.

Eius fundamentum.

3

Ideo mihi placet ſecunda opinio quam expreſſè docuit Petrus de Soto lectione 1. de ſatisfactione circa medium, quòd quantumcumq; arbitratus fuerit Sacerdos, ſi minor imponatur, reſiduum ſoluetur in alia vita, nec illam habeat latitudinem arbitriũ Sacerdotis vt putauerunt Doctores primæ opinionis. Oppoſitam ſententiam meritò cenſet Petrus de Soto plus habere plauſibilitatis quàm fundamenti, & hanc inquit eſſe grauiſsimorum Doctorum, ex quibus nõ

Placet ſecũda ſententia Pet. de Soto

legi,

4 legi, qui illius in eo ſenſu mentionem fecerit. Solùm Durand. inquit in 4. d. 20. q. 1. ſi pœnitens non facit condignam ſatisfactionem, pro reſiduo punietur in alia vita, etiáſi rationabili de cauſa Sacerdos minùs condignam impoſuerit. Hanc opinionem mihi ſuadeo hac ratione, quia licèt in humanis in arbitrio prudentum ſitum ſit aſsignare pretium rerum, & in ordine ad vſum humanũ, & communem æſtimationem rerum, iuſtũ aſsignare pretium cum ea latitudine quam diximus, quia talis æſtimatio non conſiſtit in indiuiſibili, cum iudicium humanum in his rebus non feratur mathematicè, tamen in diuino iudicio, quo ponderantur peccata (inquit Petrus de Soto) æquitas conſiſtit in certo pondere, & menſura indiuiſibili. Quòd verò ita ſit in iudicio hoc diuino, nõ probat ille, aut potiùs quomodò hoc diuinum iudicium quod revera ita ſi ipſe iudicaret conſiſtit in certo pondere, & menſura indiuiſibili, non fuerit commiſſum Sacerdoti, vt ipſe more humano id arbitraretur,

5 non mathematicè, ſed parùm plus, minùs ve. Hoc verò probatur hac ratione, quia nullus Sacerdos quãtumuis doctus, & pius nec tota Eccleſia arbitrari poteſt, meo iudicio condignitatem hanc inter pœnam huius vitæ, & pœnam temporalem alterius quæ ſupereſt debita peccato iã dimiſſo quoad culpam in ſacramento, vt ita arbitrari poſsit quanta debeat imponi ſingulis peccatis pœnitentia, quia vt hoc aliquis poſſet arbitrari debebat cognoſcere grauitatem pœnæ temporalis in purgatorio debitę, & diuturnitatem etiam illius, & quam habeat proportionem ſatisfactio quæque temporalis, ad illam pœnam ex ſe, & ex ſacramenti virtute. Hæc autem omnia ſunt omnino ignota toti Eccleſiæ, ergo nulli humano iudicio commiſit Deus arbitrari de condignitate pœnæ hoc modo, quia arbitrium de duabus rebus non poteſt iuſtum ęſtimari, niſi vtrãque cognoſcat ille qui iudicium fert, & ex hoc principio corruit ratio pro ſententia Scoti. Notandum tamen, cum dicimus ęqualitatem inter ſatisfactionem, & pœnam debere eſſe mathematicam, ita eſt intelligendum, non quòd ſecundum gradus pœnalitatis debeat commenſurari, ſed ſecundũ dignitatis valorem in opere, & virtutem etiã 6 ſacramentalem, vnde non dubium quòd minor ſatisfactio huius vitæ, tollat maiorem pœnam alterius, ſed ita vt hæc æqualitas nõ debeat iudicari à Sacerdote, ſed a Deo ſecũdum rem ipſam.

Sed dices ergo Sacerdos non poteſt, iuſtum iudicium ferre de pœnitentia quam iniungit, & ita nullo modo arbitrari poterit in illa, vnde nec illi parere neceſſarium erit. Reſpondeo cum pœnitentia imponatur in medelam, & cautionem futuri, & in exemplum quando opus eſt, & in vindictam, vt ille timore pœnæ cohibeatur, ex ijs capitib⁹ iuſtè arbitrari poſſe Sacerdotem iuſtam pœnam, & ita in antiqua Eccleſia fuiſſe obſeruatam regulam antiquorum Canonũ, quibus aſsignabatur ſingulis peccatis ſua pœnitentia, habita ratione à patribus eorum quæ diximus; nõ verò pœnæ, quæ ſupererat purgandæ. Quod etiam conſtat, quia omnibus eodem modo peccantibus, & confeſsis, eadem imponebatur pœnitentia, & poterat contingere longè minorem in vno ſupereſſe pœnam temporalem purgatorij, quàm in alio propter maximam contritionis in- 7 tenſionem, & aliquando nullam in aliquo ſupereſſe: vnde arbitrium non poterat niſi ſpeciali reuelatione æquum eſſe circa pœnã; ad illa verò quæ diximus æquum eſſe poterat, & ita omnibus regulariter eodem modò imponebatur, cum de contritionis valore Sacerdos iudicare non poſſet, nec de menſura pœnæ, quæ ſupererat poſt dimiſſam culpam.

Quod ergo attinet ad compenſandam pœnam ſatisfactionis huius vitæ cum pœna purgatorij, ſiue ſecundum operis condignitatem facti ex obedięntia, ſiue ex opere operato virtute clauium, ſolus Deus arbiter eſſe poteſt, cui ſit honor, & gloria in æternum, Amen. Et hæc ſatis de tertia parte huius ſacramenti, in qua & omnia quæ ad materiam de clauibus pertinent in ordine ad hoc ſacramentum, etiam diximus, Cætera autem in materia de ordine, aut de excommunicatione, & indulgentijs tractanda ſunt.

(?)

Durandus.

Probatur ſententia.

Obiectio.

Solutio.

Ratio quare Sacerdos non poſsit imponere pœnitentiã æqualẽ pœnæ debitæ in purgatorio.

Quomodò intelligenda ſit æqualitas mathematica inter ſatisfactionem, & pœnam.

LAVS DEO.

STVDIO.

STVDIOSO LECTORI.

NE QVID ad iusti voluminis mensurã deesset, studiose lector, visum fuit post tractatum de Pœnitentia ea subiungere, quæ de Matrimonij Sacramẽto inchoata in aduersarijs reliquit P. Gabriel Vaz quez: in quo commentario componendo, vitã posuit: dum enim inextricabiles huius Sacramenti nodos toto studio nititur enodare, mortalitatis solutum compage, indissolubilis coniugij nexu, suo bono, totius Christianæ Reipub. non leui malo, cum æterna fœlicitate Deus Opt. Max. copulauit. Itaque postremum hunc nobilissimi sui ingenij partum, & (vt ita dicam) Benoni suum, vnà cum ipso penè spiritu est enixus sapientissimus Pater, mutilum quidem, nec suis constantem membris, quem tamen hoc solo nomine blattarum, tinearumque subijcere tyrannidi, religio fuit: quin potiùs ab obliuionis tenebris vindicatum, in lucem damus: tu tolle, studiose lector, & qua cætera P. Gabrielis Vazquez pietate, sinu foue.

VALE.

TRACTATVS DE SACRAMENTO Matrimonij inchoatus.

PRÆFATIO IN DISPVTATIONES omnes de Matrimonio.

DE Sacramento Matrimonij disputant S. Thomas, & Scholastici cum Magistro in 4. d. 26. & sequentibus, cuius tractationem in duas præcipuas partes tribuemus, in priori agemus de matrimonio secundùm se, & de necessarijs ad essentiam & constitutionem eius: in posteriori verò de impedimentis, quæ tam iure (canonico, quàm naturali obstãt contractui illius, & quamuis sponsalia, hoc est, promissiones contrahendi matrimonium præcedãt matrimonium, & sint quasi via, & dispositiones ad illud, atque hac ratione aliqui priùs de sponsalibus, quàm de matrimonio secundum se disputant, tamen quia fundamentum, & basis totius tractationis est institutio, & essentia ipsius matrimonij, atque Scholastici omnes inde eã exorsi sunt, vt definitionẽ eius toti tractationi præmitterẽt, ideò operæ pretium esse iudicaui initium, & exordium nostræ disputationis ex ea ducere. Neque verò Gregorius IX. vt aliqui putant priùs egit de sponsalibus, quàm de matrimonio in decretalibus, sed lib. 4. sub eodem titulo de vtroq; contractu disputauit, & discrimen inter vtrumque constituit. Quia verò deinde de causa efficiente matrimonium nempe de consensu, cum Scholasticis omnibus differendum est, antequàm de eo agamus præmittemus disputationem de sponsalibus, quæ vt suprà dixi, sunt via quædam, & dispositiones ad matrimonium, & perficiuntur eo consensu, quo matrimonium perfici non potest: ex quo etiam discrimen inter eum consensum quo fiunt sponsalia, & quo contrahitur matrimonium assignabimus, atque hoc modo ordinem, Magistri, & Scholasticorum omnium in 4. sequemur.

PRIOR

PRIOR PARS DE Sacramento Matrimonij secũdum se, & de necessarijs ad essentiam eius.

De institutione Matrimonij quatenùs contractus Ciuilis est. Disput. 1.

Variæ sententiæ Scholasticorũ de hac re, cap. 1.
Solo naturæ iure, non humana aut diuina voluntate matrimonium institutum esse vera sententia est, cap. 2.
De vsu matrimonij, & præcepto illius, cap. 3.

Variæ sententiæ Scholasticorum de hac re.

CAPVT I.

1 Principiũ, & origo matrimonij.

QVM Matrimonium non solùm à tempore Christi sit sacramentum nouæ legis, sicut alia sex, de quibus hactenùs disseruimus, vt sequente disputatione videbimus, verùm etiam contractus quidam humanus ab initio mundi inter primos nostros parentes initus, & apud omnes gentes, etiam barbaras, inter viros & mulieres celebratus; & hæc sit antiquior conditio, & natura illius, in hac prima disputatione videndum est, quo autore, in quo loco, & quo tẽpore fuerit institutum. Priùs tamẽ præmittendum est, quid sit matrimoniũ, de quo suscipitur disputatio. *Est autem cõiunctio maritalis viri, & fœminæ induiduam vitæ consuetudinem retinens.* Hæc definitio habetur l. 1. ff. de ritu nuptiarum, & §. 1. instit. de patria potestate, & lege 1. tit. 2. partita 4. in legibus nostri Regni, eamque refert Gratianus 27. quæst. 2. in principio, & Alexand. 3. in caput, *Illud quoque* de præsumptionibus sub finẽ. Cum dicitur coniunctio, non intelligitur carnalis, nam sine illa constare potest matrimonium, & illâ prius est, sed animorum per cõsensum per quem traditur dominium corporum. Quo autem pacto hoc ius sit ad copulam diximus 2. tom. in 3. p. disp. 125. cap. 7. in illa autẽ lege 1. pro eo quod est, *induiduã vitæ consuetudinẽ continens*, dicitur, *consortũ omnis vitæ*, quod quidẽ idem denotat nimirùm perpetuitatem huius contractus per totam vitam, additurque, *Diuini, & humani iuris communicatio*, quod sanè ad explicãdum potiùs effectũ matrimonij, quàm naturam eius necessarium videbatur: nã per cõmunicationem diuini, & humani iuris, intelligitur obligatio coniugum seruandi sibi mutuò fidelitatẽ in thoro, æquo enim iure ad hoc tenetur maritus, & vxor; quæ sanè explicatio insinuari videtur in nostra lege. Dicitur præterea, *Diuinum, & humanum ius*, quia vtroque iure coniuges ad fidelitatem seruandam tenentur.

Definitio matrimonij.

Gratianus. Alexan.

Eius explicatio.

Vocatur autẽ hic contractus matrimoniũ teste Augustino lib. 19. contra Faustũ Manichæum c. 26. quiã mulier illud cõtrahit, vt mater filiorũ efficiatur, aut sicut putat Agellius lib. 18. c. 6. à matris nomine non adhuc obtẽto, sed in spe adipiscendi, quod idẽ est. Dicitur verò potiùs à matre matrimoniũ, quàm à patre patrimonium, quia mulier maiorẽ laborem, & operã ponit in generatione, & educatione filiorũ, quàm pater, quã rationem expressit Greg. IX. in cap. *Ex literis* de conuersione infideliũ, vel quòd in generatione filiorũ certior sit mater quàm pater. Vocantur etiã *nuptiæ*, & *connubium*, quasi *à nube*, eo quòd velamine quodam teguntur coniuges cum benedictionem accipiunt Ecclesiæ, quã sanè consuetudinem antiquissimã esse apud omnes gentes indicat planè factũ Abimelech Genes. 20. qui cũ putasset Saram esse sororẽ Abrahæ, & illã sibi in vxorẽ accepisset, & ob hanc causam perterritus fuisset à Dño, intelligens esse vxorẽ, non sororem Abrahæ, reddidit eam Abrahamo, & dixit ad eã: *Ecce mille argẽteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, & quocumq; perrexeris memento te deprehensam*, videlicet cum more virginũ nudis capillis incederet, & nullo velamine tegeretur, putata fuit soror, & non vxor: dedit ergo Abimelech centũ argenteos, vt inde sibi velamẽ cõpararet, & more aliarũ vxorũ eo caput operiret. Dicitur autẽ, *Velamen pudoris*, quia propter virginitatẽ amissam in signũ erubescentiæ illud gestare oportet: dicitur denique *coniugium*, quia duos sub eodem iugo societatis perpetuæ cõiungit.

Augustin. Matrimonium cur sic dictum. Agellius.

Gregor. 9.

Matrimonij denominationes variæ.

Genes. 20.

Circa præsentem verò controuersiam conueniunt Scholastici inferiùs allegandi in eo vt asserant matrimonium Deo autore in paradiso fuisse institutum, tametsi quo tempore id factum fuerit in contro-

Quo autore institutum sit matrimonium.

4 uersia apud eos positum sit: & quidem Deo autore, & in paradiso institutum fuisse, præter Scholasticos inferiùs allegandos asserere videtur Augustinus lib. 14. de Ciuitate Dei cap. 12. his verbis: *Nos autem nullo modo dubitamus secundum benedictionem Dei crescere, & multiplicari, & implere terram donum esse nuptiarum quas Deus ante peccatum hominis, ab initio constituit, creando masculum, & fœminam, qui sexus euidens vtique in carne est, huic quippe operi Dei etiam benedictio subiuncta est*, cum enim ait, *quas Deus ante peccatum hominis ab initio constituit*, non obscurè indicat Deũ autorem fuisse institutionis matrimonij, idque in paradiso, in quo homo erat ante peccatum institutum esse. Adde Bonifacium Octauum in cap. vnico de voto & voti redemptione in 6. cum ait in hæc verba: *Matrimonij verò vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore ipsum in paradiso, & in statu innocẽtiæ instituente vnionem, & indissolubilitatem acceperit:* quibus & autorẽ, & locum institutionis, quem Scholastici assignant expressit. Cæterum quo tempore à Deo in paradiso hæc institutio facta fuerit inter eosdem Scholasticos non conuenit.

5 Quidam asserunt matrimonium institutum, & præceptum fuisse à Deo illis verbis Genes. cap. 1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Ita Dominicus Sotus in 4. distin. 26. quæst. 1. artic. 2. versiculo *Nihilominùs*, putatque hanc sententiam communem in schola esse atque in eã allegat Sanctum Thomam eadem dist. quæst. 2. artic. 2. verùm in solutione 4. vbi tantùm huius rei meminit, solùm ait matrimonium fuisse à Deo ante peccatum institutum in eo quòd creauit mulierem in adiutorium viri, & dixit illis: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Quare non videtur institutionem matrimonij ad illa verba Geneseos 1. reduxisse, sed fortasse ad ipsam creationem Euæ, sicut alij Scholastici fecerunt. Citari etiam solent Durãdus in eadem dist. 26 q. 2. num. 5. & Palud. q 3. art. 1. nu. 4. hi tamen solùm loquuntur de præcepto matrimonij, & vsus eius quod putant latum fuisse verbis recitatis Genes. Prædictã tamẽ opinionẽ sequuti sunt Siluester in Summa, verbo *Matrimonium*. 1. quæst. 2. & alij Recentiores quos consultò prætermitto. Probant autem primũ, quia Dominus verbis citatis videtur fecisse facultatem Adamo, & Euæ ad mutuũ vsum corporum suorum pro generatione prolis, in quo matrimonium consistit. Deinde quia opus non erat institutione distincta à præcepto, sed ipso præcepto institui potuit sicut sacramentũ Eucharistiæ à Christo institutum est

6 Alij verò censent matrimonium institutum fuisse illis verbis, quæ post creationem Euæ protulit Adam Genes. 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea:* ita sentire videtur Magister in 4. d. 26. c. 1. quem in hũc sensum intellexit Durãd. in expositione literæ, Bonauent. eadem d. 26. art. 1. quæst. 2. in corpore, & ad 2. Thomas de Argentina art. 2. ad 2. Antisiodorens. lib. 4. Summæ tractatu 9. cap. 1. quãuis posteà subiungat, post prædicta verba deinde etiam institutum fuisse à Deo illis verbis: *Crescite, & multiplicamini*, sicut autores primæ sententiæ asserunt. Hanc eãdem sententiam probare videtur Scotus q. 1. §. *Ad solutionem*, post versiculum *Tertia conclusio*, multò tamen clariùs Supplementum Gabrielis q. 1. artic. 1. notatione 2. Ledesma 2. part. 4. quæst. 44. art. 2. Ruardus Taper artic. 18. in principio, Antoninus 3. part. titulo 1. cap. 1. ante §. 1. & cap. 2. ante §. 1. & Couarruuias 2. part. de matrimonio cap. 1. §. 1. numer. 6. allegatur etiã

7 Valdens. titul. 2. qui est de sacramentis cap. 132. ille tamen non loquitur de institutione facta à Deo, sed de celebratione contractus inter primos parentes; citatur etiam Adrian. qui potiùs nostram sententiam quam cap. sequenti referemus expressè tradidit. Alij etiam citant Alexandrum 4. part. quæst. 2. memb. 2. artic. 1. ibi tamen non solùm ait institutum fuisse matrimonium prædictis verbis, quæ dicit fuisse Domini, eò quòd instinctu eius Adamus ea protulerit, sed etiã facto ipso Dei, videlicet creatione Euæ, & ita ex hac secũda & tertia sententia quam statim referemus quandam aliã ipse compegisse videtur. His ergo tribus omissis, cæteri tantũ Doctores pro hac opinione secũda allegari debent. Quorũ sententia confirmari potest verbis Christi Matth. 19. vbi volens comprobare matrimonij perpetuitatem, refert prędicta verba Adę, & ea dicit fuisse verba Dei: *Non legistis*, ait Christus, *quia qui fecit hominem ab initio masculum, & fœmmam fecit eos, & dixit, propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit*

Augast. *Bonifac. 8.* *De tempore non conueniunt Doctores.* *Genes. 1.* *Dom. Sot.* *Silues.* *Genes. 2.* *Magister.* *Bonauent.* *Tho. de Argent.* *Antisiod.* *Scot.* *Supplem. Gabr.* *Ledesm.* *Ruardus.* *Couarruu.* *Matth. 19.*

vxori

8 uxori suæ, & erunt duo in carne vna. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet:* perpetuitas autem matrimonij ex ipsamet institutione & natura contractus ortum habere videtur. Cum igitur Christus dixisse videatur Deum illis verbis Genes. 2. perpetuo vinculo matrimonij virum & mulierem coniunxisse, indicare quoque videtur eisdem quoque verbis ipsum contractum instituisse, id quod *Conc. Trid.* indicare videtur Concilium Tridentinum sessio. 24. cap. de Sacramento matrimonij in principio.

Alij denique opinati sunt ante hæc omnia verba, quæ retulimus institutum fuisse à Deo matrimonium in ipsa nimirum Euæ creatione; anteà verò quando dixit eodem capite, *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi*, prædixisse institutionem futuram illius: ita docent Hugo de Sancto Victore 2. lib. de Sacramentis. p. 11. cap. 2. Ricardus eadem distinct. artic. 1. quæst. 3. Abulensis in cap. 19. Matthæi quæst. 20. Ianssenius cap. 96. Concordiæ in illud Matth. 19. *Non legistis quia qui fecit, &c.* & Caietanus in eadem verba. Frater à Veracruce 1. part. Speculi coniugiorum artic. 1. in principio, & 2. part. art. 1. 9 §. *Contractus matrimonij*, ante medium, Viguerius in lib. institutionum cap. 16. §. 7. versiculo 1. qui falsò pro prima sententia à nobis memorata allegantur sicut & alij Recentiores quos consultò prætermitto, atque hac ratione putant Caietanus, & Ianssenius in sola creatione hominis dictum fuisse, *Masculum & fœminam creauit eos*, in aliorum verò animantium creatione non item, vt ita coniugium, & matrimonium maris & fœminæ in solis hominibus locum habere posse denotaret: hæc verò sententia desumpta videtur ex Augustino loco superiùs citato, vt patet ex verbis eius.

Hugo de S. Vict. Ricardus. Abulens. Ianssen.

Caiet. Fr. à Veracruce. Viguer.

Solo naturæ iure non humana aut diuina voluntate matrimonium institutum esse vera sententia est.

CAPVT II.

Notatio pro vera sentẽtia.

VT veram in hac re sententiam proferamus tria priùs in matrimonio distinguenda sunt. Primum est institutio illius in genere humani contractus, alterum est 10 contractus ipse initus, seu celebratio illius. Tertium est præceptum impositum hominibus, seu benedictio à Deo ipsis concessa vt matrimonio inito vterentur. Si de primo fermo sit, existimo matrimonij institutionem non voluntate humana, neque diuina liberè factam fuisse, sed naturali iure, & ratione constare, nam institutio matrimonij nihil aliud est, quam ipsa ratio, & essentia contractus matrimonij secundum se, ad quem ineundum, ius, seu facultas vnicuique conuenit; sicut institutio contractus venditionis, aut alterius, est ipsa substantia, & natura contractus secundum se, ad quam quisque facultatem, & ius habet, vt eam opere exequatur; neque enim institutio contractus est ipsa celebratio, & exequutio, sicut institutio sacramenti, non ipsa sacramenti susceptio, sed ratio & natura sacramenti quam quisque re ipsa recipere potest. Cum igitur absque vlla libera constitutione etiam Dei vnicuique suapte natura conueniat ius, seu facultas matrimonium ineundi, conficitur planè institutionem sacramenti matrimonij in ratione contractus natura ipsa, absque vlla libera Dei voluntate constare, cum tamen 11 institutio illius in sacramentum ex solo Dei nutu ortum habuerit, nam si Deus noluisset illud in sacramentum instituere, ius & facultas ineundi illud in ratione contractus, omnibus quidem ex se conueniret, nulli tamen competeret recipere illud tãquam sacramentũ, quia institutio illius in sacramentum, hoc est ratio, & essentia in genere sacramenti, non suapte natura, sed ex sola Dei libera voluntate instituente constat.

Matrimonium, vt cõtractus, est à iure naturali, non à diuina aut humana vo luntate.

Vt sacramẽtum est à so lo Deo.

Hanc sententiam de institutione matrimonij apertè tradidit Adrianus in 4. quæstione 1. de matrimonio. §. *Quoad primum* in principio, vbi asserit matrimonium non indiguisse Dei institutione, quod attinet ad rationem contractus, eò quòd sit iuris naturæ, sicut contractus emptionis, & locationis. Per ius autem naturæ non intelligit præceptiuum, sed permissiuum, quod dici solet facultas faciendi aliquid, de qua distinctione iuris plura diximus 1. 2. disputatione 157. capite 3. Probatur autem hæc opinio ex Canone *Ius naturale*, distin. 1.

Adrianus.

11 distinct. 1. desumpto ex Isidoro lib. 1. *Isidorus.* Etymologiarum, seu Originum cap. 4. vbi inquit: *Ius naturale est commune omnium nationum, eò quòd vbique instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur.* Ilico autem subiungit exemplum matrimonij his verbis: *Vt viri, & fœminæ coniunctio*, videlicet in matrimonio; sumit autem ius matrimonij pro facultate nubendi, seu ducendi vxorem, cumque dicat hoc ius non constitutione aliqua haberi, sed instinctu naturæ, aperte excludit etiam liberam Dei institutionem, & pro eodem accipit ipsum matrimonium, & ius seu facultatem contrahendi illud; vt autem disputatione illa citata ostendimus hoc ius naturale permissionis seu facultatis, quod ex se generale omnibus est, non solùm in matrimonio, sed in multis alijs etiam rebus iure humano impediri potest, ita vt is cui iure naturali permissum erat contrahere matrimonium, aut aliquid aliud facere, iure humano, aut voto impediatur. Cum verò Dominus Genes. cap. 2. dixit: *Non* *Genes. 2.* 13 *est bonum hominem esse solum*, non instituit quidem matrimonium sicut putarunt Ricardus, & alij autores tertiæ opinionis, cum neque tunc tribuerit homini facultatem, & ius illud contrahendi, sed denotauit exequendum, id quod iure ipso naturæ institutum, & permissum erat, & ad hunc etiam finem creauit Euam, vt Adam duceret eam in vxorem, prout iure ipso naturæ ducere poterat.

Similiter etiam cum Genes. 2. dixit Adam, *Hoc nunc os ex ossibus meis, &c.* non fuit institutum matrimonium sicut Bonauentura, & alij secundæ opinionis existimarunt, cum iure ipso naturali Adamo permissum esset matrimonium contrahere, sed si verba illa alicuius fuerunt efficacitatis, illud solùm effecerunt vt matrimonium cum Eua contraheret sicut inferiùs dicemus, & hactenùs de primo.

Coniugium primorum parentum non fuit cõtractum in creatione Euæ.

Secundò, si sermo sit de ipso coniugio inter Adamum & Euam inito, hoc est de ipso actu contrahendi matrimonium nulla ratione dici potest ipsa Euæ creatione, contractum fuisse, nam quamuis Deus sua sola omnipotentia sine cõsensu viri, & mulieris posset eos coniungere, & matrimonij vinculo copulare, tamen non est credendum ipsum hoc 14 modo conjungere voluisse Adamum & Euam, coniunxisset autem hoc modo si ipsa sola creatione Euæ eos copulasset, nam creatio Euæ non est facta consensu Adami, sed potiùs immisso sopore in ipsum, sicut dicitur Genes. cap 2. quod quidem non secundùm metaphoram, vt contendit Caietanus ibidem, sed verè, & proptiè de somno intelligendum est, sicut omnes alij exponunt. Nec facta est consensu ipsius Euæ vt patet, ergo non est credendum ipsa creatione Euæ contractum fuisse matrimonium. Quocirca non video qua ratione defendi possit tertia sententia, quandoquidem ex dictis constat, siue intelligatur de institutione matrimonij, siue de contractu ipso, & celebratione veram non esse, cum neque ipsa creatione Euæ institutum fuerit matrimonium neque contractum.

Neque obstat quòd in sola creatione *Occurritur obiectioni.* hominis dixerit Scriptura, *Masculum, & fœminam fecit eos.* Hoc enim non ideò dictũ putamus quòd ipsa creatione masculi, & fœminæ contractum, & factum fuerit matrimonium, sed quòd inter ho- 15 mines solùm suapte natura esse possit. Contrà verò secunda opinio licèt vera non sit de institutione ipsa matrimonij, vt suprà probatum est, de ipso tamen actu contrahẽdi illud, mihi maximè probatur, & Scholastici, qui eam tradiderunt me quidem iudice non de institutione propriè sicut nos suprà, sed de ipso actu contrahendi primum matrimonium videntur loquuti. Dico igitur secundam opinionem hoc posteriori modo intellectam veram esse, eò quòd Adamus per verba illa Genes. cap. 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis, &c.* consensum maritalem rectè explicauerit cui Euam alijs similibus respondisse, & suum expressisse consensum credibile valdè est. Rationes autem pro illa secunda sententia allatæ id tantùm probant, tunc quidem illis verbis contractum fuisse matrimonium primum, Adami videlicet & Euæ, non tamen institutum si de institutione presse, & propriè loqui velimus, vt ex dictis liquet. Atque eodem sensu Bonifacius Octauus in illo *Bonifac. 8.* capite vnico de voto & voti redemptione in 6. dixit matrimonium à Deo

Quãdo fuerit celebratum primũ matrimonium.

in

16 in paradiſo ipſum inſtituente indiſſolubilitatem accepiſſe, loquitur enim de inſtitutione pro ipſa contractus celebratione, & ita pro eodem accipit *Deo inſtituente*, & *Deo contrahente matrimonium*, ſeu celebrante, dicit autem Deum hoc modo inſtituiſſe matrimonium, hoc eſt celebraſſe, quia ipſe peculiari inſtinctu mouit Adamum, & Euam, vt in matrimoniũ conſentirent, & huius conſenſus verba proferrent, quibus matrimonium contraheretur: tum etiam quia vt inferiùs dicemus ipſe eſt autor naturæ, cui ex ſua conditione conuenit poſſe matrimonium contrahere, & hoc eodem ſenſu exponi debet ipſe Bonifacius, & omnes alij qui communi conſenſu affirmant matrimonium inſtitutum fuiſſe in paradiſo ante peccatum, ſicut præcedente capite præmiſimus, vt inſtitutio vſurpetur non preſſe & propriè, ſed pro ipſo actu ineũdi, & contrahendi matrimonium. Qua etiam ratione Leo Primus in Epiſtola 90. aliàs 92. capite 4. dixit matrimonium ſic ab initio fuiſſe conſtitutum, nempe à Deo, vt haberet in ſe Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentum; per conſtitutionem matrimonij intelligens ipſum contractum initum inter Adamum, & Euam, in quo prædictum ſacramentum, & myſterium Deus eſſe voluit. Et hac ratione Chriſtus Matthæi 19. cap. verba illa: *Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, &c.* tribuit Deo, & ipſum autorem matrimonij contracti inter primos parentes eſſe dixit, cum ſubdidit: *Quod ergo Deus coniunxit homo non ſeparet*, non quod Deus ſua ſola omnipotentia, ſine conſenſu ipſorum eos coniunxerit, ſed quòd vel inſpiratione ipſius, primus parens verba illa protulerit, & conſenſum in matrimonium præbuerit, quibus contractus matrimonij, & coniunctio fit, vel certè quia tamquam autor naturæ contractum ipſum, qui ipſo naturæ iure conſtat facere dicitur, non tantum in ijs qui bono animo ex gratiæ eius inſpiratione coniunguntur, ſed etiam in his qui prauo affectu legitimè tamen matrimonium contrahunt, cumque naturam huius contractus ſequatur vinculum indiſſolubile, eadem ratione Deus etiam dicitur indiſſolubili vinculo primos parentes coniunxiſſe, id quod & in reliquis eodem modo futurum demonſtrauit, atque idcirco ſubdidit Chriſtus: *Quod ergo Deus cõiunxit homo non ſeparet*, hoc eſt, quod vinculo indiſſolubili ligauit nemo velit diſſoluere. 18

Quare dicatur Deũ in paradiſo inſtituiſſe matrimonium.

Leo I.

17

Matth. 19.

Tertiò denique ex dictis manifeſtè cõſequitur verbis illis Geneſ. cap. 1. *Creſcite & multiplicamini, & replete terram*, neque inſtitutum neque celebratum, aut initum fuiſſe matrimoniũ, cum conſtet inſtitutionem illius ad ius naturæ, non ad aliquam conſtitutionem etiam Dei pertinere, & contractum verbis illis Geneſ. cap 2. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, &c.* initum fuiſſe: potiùs autẽ videtur his verbis traditum fuiſſe præceptum à Deo de vſu ipſius coniugij ad generandam prolem, aut declaratum, aut ſicut alij volunt benedixiſſe Deum hominibus, & matrimonio, vt inde filij generarentur, & replerent terram, quo fine primi homines à Deo facti ſunt, de hoc tamen ſequente capite fuſiùs dicemus. *Geneſ. 1.*

Denique obſeruandum eſt non fuiſſe duas inſtitutiones matrimonij ſicut indicarunt Magiſter in prædicta diſtinct. 26. quarti, Hugo de Sancto Victore libro 2. de Sacramentis p. 11. cap. 3. ſed vt rectè notauit Sotus quæſtione 1. articulo 2. vnam & eandem omnino fuiſſe inſtitutionem ante peccatum in officium naturæ, & poſt peccatum in remedium concupiſcentiæ, id quod non ſolùm verum exiſtimamus, ſi ſermo ſit de inſtitutione ipſa preſſè, & propriè prout ſuperiùs de illa loquuti ſumus, verùm etiam ſi ſermo ſit de inſtitutione, prò ipſo actu contrahendi, nam ſi de inſtitutione priori modo loquamur, cum eadem ſit in vtroque ſtatu eſſentia matrimonij, & ius ſeu facultas contrahendi illud, conficitur planè eandem eſſe inſtitutionem eius in vtroque ſtatu, ſi verò ſermo ſit de inſtitutione pro contractu, ſicut loqui videtur Sotus, & omnes alij Scholaſtici, præter Adrianum, idem manifeſtè probatur, quia primi parentes ſemel tantùm matrimonium contraxerunt, neque enim poſt peccatum iterum coniuges eſſe voluerunt, ſed in matrimonio anteà contracto permanere ſtatuerunt. Quòd autem matrimonium ante peccatum non deſeruiret in remedium concupiſcentiæ, quia tunc nullus erat inordinatus motus carnis, ſed tantùm in officium naturæ ad generandam prolem, poſteà verò ad vtrum- 19

Magiſtri de duabus matrimonij inſtitutionib⁹ ſententia nõ placet. Hugo de S. Victore. Sotus.

que ſatis non eſt vt dicamus duas illius fuiſſe inſtitutiones, cum vna & eadem pro diuerſis ſtatibus diuerſo modo deſeruire poſſet. Vtrùm autem vti liceat matrimonio in remedium concupiſcentiæ expreſſa intentione, videbimus infrà.

De vſu matrimonij, & præcepto illius.

CAPVT III.

10 CIrca vſum matrimonij in vniuerſum duo nobis dicēda ſuperſunt, alterum eſt, licitum eſſe ijs qui legitimè contrahere poſſunt, alterum eſt quale ſit præceptum illius, aut eſſe poſſit. Circa prius non defuere hæretici qui docerent matrimoniū non eſſe à Deo, ſed à Dæmone, ac proinde vſum illius licitum non eſſe: ita docuit Saturninus teſte Irenæo lib. 1. contra hæreſes cap. 22. fuit autem vt idem Irenęus refert eodem libro cap. 21. diſcipulus Simonis, qui vt ſcribit Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 1. ſuadebat hominibus vagum concubitum, ex quo ſanè effectum videtur vt diſcipulus eius Saturninus vagum concubitum matrimonio præferens, diceret illud non à Deo, ſed à Diabolo eſſe. Idem de matrimonio docuit Marciō, vt refert Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum in principio, & in apologia pro libris contra Iouinianum ad Pamachium, quæ eſt inter Epiſtolas 50. in principio & idem Ireneus lib. 1. contra hæreſes cap. 30.

Hæreticorū errores circa vſum matrimonij.

Irenæus.

Saturninus

Auguſtin.

Hieronym.

Marcion.

21

Hos ſequutus eſt Tatianus vt ſcribit idem Ireneus cap. 31. & Hieronymus loco allegato. Ex quo ortum habuerunt Encratitæ teſte eodem Hieronymo ibidem, & Epiphanio aduerſus hæreſes hæreſi 46. porrò eos in eodem errore cum ſuo magiſtro, & autore fuiſſe narrat Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 25. notat autem ibidem, Epiphanium diſtinxiſſe Tatianos ab Encratitis, eò quòd Tatiani dicerent Encratitas ſchiſmaticos eſſe, quos ſanè non ita appellaſſent, ſi in omnibus eiuſdē omnino ſectæ ſecum eſſe putarent, videtur autem Auguſtinus ductus aliquo mendoſo exemplari, vt vbi Epiphanius parùm à principio inquit, *Ab hoc enim* (ſcilicet Tatiano) *per ſucceſsionem qui Encratitæ appellantur, venenum tranſumpſerunt*, &c. in ſuo Codice non per ſucceſsionem, ſed per diſceſsionē legerit, Græcè autē eſt κατὰ διαδοχὴν, Latinè, *Secundum continuationē*, ſeu *ſucceſsionem*. 22

Tatianus.

Encratitæ.

Poſteà Adamianos ſequutos fuiſſe eūdem errorem teſtatur Auguſtinus lib. de Hæreſibus hæreſi. 31. qui de eis ait auerſatos fuiſſe nuptias, hoc eſt vſum earum, eò quòd Adamus antequàm peccaſſet, & dimiſſus eſſet de paradiſo, non cognouiſſet vxorem ſuam. Et ita refert eos exiſtimaſſe non futurum vſum nuptiarum in ſtatu innocentiæ, tum etiam ait eos nudos incedere, & ſimul cum mulieribus congregari conſueuiſſe. Verum Epiphanius aduerſus hæreſes, hæreſi 52. de Adamianis ſolùm refert apud eos fuiſſe aliquos continentes, qui virgines ſeſe eſſe iactabant, lectiones verò & alia omnia eos nudos facere cōſueuiſſe etiam memorat.

Adamiani

Eundem errorem tribuit Hieronymus locis allegatis, & Auguſt. in illo lib. cap. 46. Manichæis eò quòd licèt nuptijs & matrimonijs vterentur, docebant tamen vitandam eſſe generationē, ne (vt ipſi dicebant) diuina ſubſtātia hoc eſt anima corpori alligaretur, ac proinde damnantes verū vſum nuptiarum, qui eſt ad generationem, eas 23 quoq; damnare planè videbantur. In eodē errore poſteà fuit Euſtathius Epiſcopus Sebaſtæ in Armenia, vt ſcribit Socrates lib. 2. hiſtoriæ cap. 33. quāuis Epiphanius aduerſus hæreſes hæreſi. 75. mentionem faciens huius Euſtathij, ſolùm ei tribuat errorem Aērij qui fuit etiam Arrij. In epiſtola tamen ſeu proœmio Concilij Gangrēſis hic error manifeſtè adſcribitur ſectatoribus huius Euſtathij, ad quem deponendū ab Epiſcopatu Concilium illud conuocatum fuit.

Manichæi.

Euſtathius.

Eundem errorem, de nuptijs ſicut multos alios ſequuti ſunt cū Manichæo poſteà Priſcillianiſtę in Hiſpania, vt docet Leo I. in Epiſt. 91. quæ eſt ad Turibium aliàs 93. cap. 7. de quibus ait planè eos cum Manichæo deteſtatos fuiſſe nuptias, & copulam coniugalem, & procreationem filiorū, ſortaſsis licèt matrimonijs vterentur, generationem ſolùm filiorum, & copulam ea ſolatione quòd ad generationem deſeruiret ſicut Manichæus, damnabant.

Priſcillianiſtæ.

Leo I.

Bernardus quoque ſermone 66. in Cantica refert ſuo tēpore quoſdam fuiſſe ruſticanosquidem homines qui nuptias damnarunt: ex quibus aliqui ab alijs diſſentientes eas ſolùm inter virgines licitas eſſe dicebant,

Bernardus

dicebant. Quod verò ibidem ait hos hæreticos fuisse sine magistro, & capite, cum tamen Manichæi à Manichæo, Arriani ab Arrio originem duxerint, non ita intelligit vt hi rusticani homines huius erroris primi autores fuerint, cum multi antea, vt liquet ex dictis eundē docuerint, sed quòd tunc sine duce, & magistro plures simul in eam sententiam conspirassent.

24 *Albigenses vel Albanenses. Antonin.* Vltimò deniq; eandem hęresim docuerunt Albigenses teste Antonino 4.p. Theologiæ tit. 11. cap. 7. §. 5. aut Albanenses vt ipse inquit, qui dicti sunt noui Manichæi, quòd dogmata Manichæi multò post Priscillianistas, tempore videlicet Innocentij III. in Gallia suscitassent, vt vidimus 1.to. in hanc 3.p. disput. 102. cap. 2. Ex his verò hæreticis non legi aliquem ita damnasse matrimonium vt vagum concubitum expressè probaret, & suaderet, præter Simonem Magum, nam quamuis Marcion, Tatianus, & Manichæus occultæ libidini maximè dediti essent, vt scribit Hieronymus in cap. 7. Oseæ, explicans illa verba, *Væ eis, &c.* & Priscillianistæ, vt ait Leo loco allegato, tamen omnes se amare pudicitiam simulabāt, & prętextu illius damnabant matrimonium. Ex proœmio quoq; Concilij Gangrensis manifestè constat discipulos Eustathij eò quòd nuptias damnarēt, multas mulieres relictis proprijs viris fuisse sequutas, & continentiam professas, quam cum seruare non possent, adulteria commiserunt.

Solus inter hæreticos Simon Magum vagum cōcubitū ex professè probauit.

Conci. Gangrense.

25 *Hæreticorū errores refelluntur à Patribus testimonijs scripturę.* Horum tamen errorem rectè refellunt Patres omnes allegati scripturæ manifestis testimonijs. Nam Genes. 1. & 2. benedicens Dominus matrimonio dixit, *Crescite, & multiplicamini*, Videlicet per vsum illius, & coniunctionem carnis. Cumq; hæc verba dixerit Dominus primis parentibus antequam peccarent, hoc etiam testimonio speciatim confutatur error Adamianorum, hinc enim manifestè consequitur, etiam in illo statu innocentiæ futurum vsum matrimonij, & ex illo filios procreādos, alioquin non dixisset tunc Dominus nostris parentibus, *Crescite, & multiplicamini, &c.* Matthæi quoq; 19. vt supra vidimus Christus manifestè pronūtiauit Deū fuisse autorem matrimonij, vt hominem ab initio indissolubili vinculo mulieri copularet. Adde etiam Paulum 1. ad Corint. 7. vbi ait, *Qui matrimonio iungit virginem suā benè facit, & quæ nupserit virgo non peccat.* Et 1. ad Timoth. 4. & 5. & ad Hebræos 13. vbi laudat matrimonium. Scriptura quoq; plena est exemplis virorū, qui Deo in matrimonio mirum in modum placuerunt. Demum hæc hæresis damnatur in Conci. Gangrensi can. 1. contra Sectatores Eustathij, vt cōstat ex epistola Cōcilij, seu proœmio illius, & in Concilio Bracharensi 1. canone 11. contra Priscillianistas.

Matth. 19.

1. Corint. 7.

1. ad Timoth. 4. & ad Hebræos 13.

Concil. Gangrense

Concil. Bracharense.

Actus matrimonij potest esse meritorius vitæ æternæ.

Disputant autē non pauci antiqui Scholastici in 4. d. 26. vtrùm actus coniugij meritorius esse possit, id quod in pręsenti examinare animus non est, cum ex dictis manifestè consequatur meritorium vitę æternæ esse posse, nam cum sit actus honestus, sicut contra hæreticos probatum est, si cętera habeat ad meritū requisita, quæ 1.2. disp. 216. enumerauimus, non secus quam alius honestus vitæ æternę meritorius esse potest. 26

Vsus coniugij est in prącepto naturali.

Maior tamen difficultas est, vtrùm eiusmodi actus, & vsus coniugij sub præceptū aliquod cadat. Scholastici qui de hac re meminerunt apertè pronunciant esse præceptum aliquod naturale vtendi coniugij. Ita Bonauentura in 4. d. 26. artic. 1. quæst. 3. S. Thom. q. 1. art. 2. in corp. & ad 1. Ricar. art. 3. q. 3. Sotus quæst. 1. art. 2. Duran. q. 2. Paludan. q. 3. ar. 1. Supplementum Gabr. q. 1. arti. 2. post 5. concluſ. Ledesma in 4. par. 2. q. 43. art. 1. & 2. neq; discordat Scot. in eadem d. 26. quęst. 1. in probatione 3. conclu. §. *Sed intelligendum est*, nam ingenuè fatetur prięceptum esse non tantùm vinculi indissolubilis matrimonij, sed etiam contrahendi illud, & eo vtendi. Quamuis autem omnes putent explicatum fuisse à Deo hoc præceptum illis verbis Genesis 1. & 2. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*, tamen fatentur etiam esse naturale ex principijs naturæ ductum, & hoc nomine ipsum appellauit Scotus, quamuis addiderit non esse præceptum naturale per se notū, aut tam clarè ex per se notis deductū, sicut multa alia, ideòq; opus fuisse, vt à Deo prędictis verbis explicaretur. Colligunt autē hoc præceptum esse naturale ratione ducta ex ipsa creatione hominis, frustrà enim natura instituisse videretur in humana natura diuersum sexum, nisi ad hoc, vt homo esset principium propagandi genus humanum, eiusdem igitur naturæ præceptū ad hanc propagationem obligare debet, ne frustrà talis institutio esse videatur: id quod confirmari etiam videtur ex naturā

Bonauent. S. Thom. Ricard. Sotus. Durand. Paludan. Suppl. Gab. Ledesma. Scotus.

Item diuinum. Genesis. 1. & 2.

27

ipſa corruptibili hominũ, neq; enim conſentaneum rationi videtur, vt totum genus humanum in duobus, aut pluribus à Deo creatum extinguatur; ſed ipſa ratio poſtulat, vt quoad fieri poteſt ſeruetur, cõ ſeruari autem non poteſt niſi homo generationi operam daret, quæ non niſi in matrimonio licita eſt. Porrò autem cum natura hominem ex ſe corruptibilis ſit, eo ipſo virtutem generandi habet, vt media gene-
28 ratione conſeruetur, cũ tamen contrà natura Angelica eo quòd corruptibilis non ſit, vim generandi, vel alium ſimilem producendi non habeat, neq; habere poſsit.

Cęterum apud Scholaſticos quęſtio eſt, vtrùm hoc præceptum perpetuò mãſerit, an aliquando reuocatum fuerit. Scotus loco citato cenſet non ſemper duraſſe, ſed aliquando reuocatũ fuiſſe, eo quòd niſi reuocatum fuiſſet, nõ fuiſſet poſt diluuium iterum renouatum, cum Dominus Geneſ. 9. dixit ad Noe, & ad filios, *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram.* Ricard. vero in 4. d. 26. art. 3. q. illa 3. ad 2. reuocatum fuiſſe putat, 1. ad Corinth. 7. cum Apoſtolus commendat virginitatem: conſentit etiam Bonauent. art. 1. q. illa 3. quatenùs ait hoc præceptum ceſſaſſe ceſſante cauſa obligationis.

Geneſ. 9.

Ricard.

Bonauentu.

Cæteri verò Doctores allegati multò meliùs dicunt hoc præceptum neq; reuocatum fuiſſe, neq; vmquam ceſſaſſe, philoſophanturq; de hoc præcepto, ſicut de alijs naturalibus quæ numquam dicũtur reuocari, aut ceſſare, tametſi aliquando ceſſet eorum obligatio ceſſante cauſa, aut circũſtantia aliqua neceſſaria: aliud namq; eſt non eſſe præceptum, aliud autẽ eſt in hac, aut illa occaſione non obligare, nam præceptum correptionis, naturale quidẽ eſt, tamen quia non obligat abſolutè in omni euentu, ſed cum quibuſdam circumſtantijs requiſitis, & hæ nõ ſemper concurrũt,
29 ideò non ſemper obligat, id quod proprium eſt præceptorum affirmatiuorum: ob id tamen non dicimus, aut præceptum correptionis ceſſaſſe, vt reuocatum fuiſſe; nam iudicium illud rationis in vniuerſum ſemper manet, vt exiſtente ea circũſtantia præceptum obliget, ceſſatio autem præcepti, ſeu reuocatio propriè dicitur permanente etiam circumſtantia ſub qua aliàs obligaret, vt conſtat in reuocatione legum humanarum. Adde, quòd reuocari proprium videtur eſſe legum quæ libera aliqua voluntate, & cõſtitutione latæ ſunt, vt contraria reuocari dicantur, naturale autem præceptum quodcumq; illud ſit, cũ nulla libera voluntate conſtet, etiamſi diceretur aliqua de cauſa ceſſaſſe, reuocari tamen dici non poſſet: porrò circumſtantia ſub qua obligat hoc præceptum naturale vtendi matrimonio, eſt neceſsitas propagandi genus humanum, qualis fuit in prima hominum creatione, & tempore diluuij: & ita Auguſt. lib. 9. de Geneſi ad literam cap. 7. inquit ideò hoc tempore virginitatem apud Deum magnum meritum habere, quia iã ex omnibus gentibus ad implendum ſanctorum numerum largiſsima hominum copia ſuppetat. Quamuis autẽ eo tempore Dominus dixerit ad Noe, & filios eius, *Creſcite, & multiplicamini, &c.* tamen non ideò dicendus eſt renouaſſe præceptum hoc, quaſi anteà reuocatũ fuiſſet, aut ceſſaſſet, ſed oſtendiſſe, tunc eſſe tempus obligationis eius, in quo quidem obligaret, etiam ſi Dominus non explicuiſſet.

Sub quibus circumſtantijs obliget præceptum.

Auguſt.

30

Poſteà verò cum iam ceperunt homines multiplicari, nõ video qua ratione hoc præceptum ſingulos obligare poſſet, cum multi eſſent, qui vltrò matrimonio vtẽtes, genus humanũ ſatis ſuperq; propagarent. Quare licèt idem eſſet reuocatum fuiſſe præceptũ hoc, ſeu ceſſaſſe, quòd non obligaſſe ſingulos defectu cauſæ, falſum eſſet, quod dixit Ricardus hoc præceptum tunc fuiſſe reuocatum, cum ab Apoſtolo laudata fuit virginitas 1. ad Corinth. 7. nam multò anteà cauſa, & circumſtantia obligationis ceſſauerat, & ideò multò anteà permiſſum fuerat ſingulis etiam virginitatẽ, ſeu caſtitatem ſeruare, ſicut exprofeſſo oſtendimus 2. tom. in hanc 3. p. diſput. 124. c. 2. & 3. atq; ita non tantùm confutata manet prior ſentẽtia, ſed etiã fundamenta aduerſariorum, quæ me Iudice infirma valdè
31 erant diſſoluta. Cæterum Paludanus q. 3. art. illo 1. conciliare contendit vtramq; opinionẽ, vt autores prioris per reuocationẽ aut ceſſationem præcepti ſolùm intellexerint ceſſationem cauſæ, & circumſtantiæ requiſitę ad obligationem in caſu ſingulari, poſterior autem intelligatur de reuocatione, & ceſſatione præcepti propriè, quæ reverà ſolùm dicitur illa qua præceptum in vniuerſum ſub quacumq; circumſtantia, & cauſa ſub qua anteà obligabat reuocatur, aut ceſſat; & hoc modo intellecta vtraque opinio vera eſt. Doctores tamen

1. ad Cor. 7. Quando ceſſauit eius obligatio.

Non fuiſſe reuocatum & quare

Quæ leges propriè dicantur reuocari.

prioris

prioris impropriè loquuti sunt, vt ex dictis patet.

32 *Ad defectũ omnium aliorum hominum, religiosi tenerẽtur ad vsum matrimonij. Scotus.*

Verùm quærunt nonnulli curiosè, potiùs quàm vtiliter, vtrùm hoc præceptum obligaret etiam religiosos si in mũdo omnes homines præter illos interirent, an nõ? Respondet autem Sotus loco citato, fore vt in eo casu omnes religiosi ad matrimonium contrahendum, & eo vtendum tenerentur: quia cũ nostrum non sit iudicare de temporibus, & momentis consummationis mundi, & aduentus Christi ad iudican-

1. ad Thessalonicen. c. 5. dum, vt patet 1. ad Thessalonicenses ca. 5. in eo casu non debemus credere finem seculi instare, sed adhuc tempus supereſſe, ac proinde vacandum esse generationibus in matrimonio ad vniuersi conseruationẽ.

Durandus. Paludan. Durand. verò quæst. illa 2. num. 6. & Paludanus art. illo 1. citato censent fore vt in eo casu religiosi non obligarentur matrimonia contrahere, & illis vti, nam casus ita rarus indicium non leue esset consummationis seculi; ac proinde quisq; rectè iudicare posset, non opus esse vacare ampliùs generationibus, sed iam finitum esse numerum electorũ. Certè casus omnino fictus, & excogitatus est, neque vmquam futurus, ac proinde inutilis planè quæstio censeri debet. Verùm si ita vmquam accideret rectè

Iudiciũ autoris. quis crederet instare iã finẽ mundi. Quorsum enim Deus cæteros omnes homines præter religiosos destrueret. Et quamuis

33 nostrum non sit iudicare determinatè momenta temporis, in quibus Christus aduenìet, tamen in Euangelio, & in 2. Epist. ad

2. ad Thessalonic. c. 2. Thessalonienses ca. 2. non pauca signa habemus aduentus Antichristi, ac proinde consummationis seculi, nec inter reliqua minimum esset hoc quod diximus, si ita accideret.

De institutione Matrimonij in Sacramentum. Disp. 2.

Matrimonium non esse Sacramentum gratiam conferens, non solùm hæretici huius temporis, verùm etiam aliqui Catholici docuerunt, cap. 1.

Matrimonium esse Sacramentum non in noua lege à Christo sed initio mundi à Deo institutum, Catholici aliqui putarunt, cap. 2.

Matrimonium esse verè, & propriè Sacramentum, non ab initio mundi, sed post Christi aduentum meritis eius institutum manifestè ab Ecclesia definitum est, cap. 3.

Prædicta Ecclesiæ definitio in traditione Ecclesiæ, & testimonijs Patrum fundamentum habuit, cap. 4.

Expenduntur aliqua loca Augustini, ex quibus nonnulli Theologi hanc eandem Catholicam veritatem comprobare contendunt, cap. 5.

Examinãtur loca quædam Scripturæ, quibus Theologi prædicti contra hæreticos eandem veritatem confirmant, cap. 6.

Duæ rationes, quæ in confirmationem eiusdem Catholicæ doctrinæ afferri solent examinantur, cap. 7.

Fundamentum hæreticorum cap. 1. positum, & alia ipsorum argumenta dissoluuntur, cap. 8.

Ad quinque priores rationes Durandi respondetur, cap. 9.

Postremum argumentum Durandi, & Catholicorum dissoluitur, cap. 10.

Matrimonium non esse Sacramentum gratiam conferens non solùm hæretici huius temporis, verùm etiam aliqui Catholici docuerunt.

CAPVT I.

ABsoluta disputatione de institutione matrimonij secundum rationem contractus, superest vt de institutione eiusdem ingenere sacramenti differamus: vtrùm institutũ fuerit à Christo in sacramentum, sicut reliqua sex, de quibus hactenùs disputauimus, an non, eò quòd non defuerint hæretici, imò etiam Catholici, qui negauerint illud esse sacramẽtum vnum ex septem. Et quidem ex hæreticis omissis ijs, qui nuptias à dæmone, & minimè licitas esse dixerunt, qui conuenienter huic falso principio etiã negare debuerũt esse sacramentũ gratiæ à Christo institutũ; omissis etiã alijs hæreticis, qui sacramẽta Ecclesiæ in vniuersum, ac proinde matrimoniũ sacramentum cõferens gratiam esse negarunt; hæretici nostri temporis speciatim de matrimonio, sicut de ordine, & de alijs id docuerunt, ita Lutherus lib. de captiuit. Babylonica cap. de matrimonio, Caluinus lib. 4. institutionem cap. 19. §. 34. & Beza in annotationibus ad primum caput Epistolæ ad Ephesios. Dicunt igitur matrimonium non esse sacramẽ-

Varij hæreticorum errores.

Lutherus. Caluinus. Beza.

mentum à Chriſto inſtitutum ad conferẽ dam gratiam ſuſcipientibus, quamuis ſit
2 myſterium quoddam, & ſacramentum incarnationis. Horum omnium fundamentum eſt, quòd non conſtet ex ſcriptura ſacramentum illo modo dici poſſe; nam ſi ex aliquo ſcripturę loco id deduci poſſet, maximè ex illo ad Epheſios 5. vbi poſtquam Paulus loquutus fuit de matrimonio, ſubiungit: *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Ex hoc autẽ id non colligi probant, quia pro ſacramento in Græco eſt, μυστήριον, Latinè myſterium, & ita notant vulgatum interpretem, quòd non myſterium, ſed ſacramentũ trãſtulerit. Ex eo autem quòd dicatur myſterium, non ſequitur eſſe ſacramentum vnũ ex ſeptem ad conferendam gratiam, alioquin, & omnia myſteria eſſent eo modo ſacramenta. Adde quòd licèt diceretur ſacramentum, non proinde ſequeretur eſſe vnũ ex ſeptem ad conferendam gratiam, quoniã multa alia ſacramenta appellamus, quę tamen non ſunt à Chriſto inſtituta ad cõferendam gratiam, neq; inter ſeptem illa commemorantur vt conſtat. Quamuis igitur matrimonium dicatur ſacramentum, non ſequitur eſſe ſignum inuiſibilis gratię ſanctificantis ſuſcipientes, quod eſt neceſſarium ad rationem ſacramenti eo modo, quia ſatis videtur, vt dicatur ſacramentum eſſe ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia. Hoc eſt præcipuum hæreticorũ argumentum cætera ipſorum argumenta c. 8. adducemus, & diluemus.

Fundamentum hæreticorum.

Ad Eph. 7.

3 Ex Catholicis verò Durand. in 4. d. 26. quæſt. 3. quamuis dicat hæreſim manifeſtã eſſe negare matrimonium eſſe ſacramentum, quia id definitum eſt in cap. *Ad abolendam*, de hæreticis: affirmat tamen, eſſe æquiuocè ſacramentum cum alijs ſex, eo quòd gratiam non conferat ſuſcipiẽtibus, & ita non ſit ſignum gratiæ ſanctificantis ſuſcipientes, ſicut definitur ſacramentum Eccleſiæ, de quo nunc diſputamus, ſed eſſe ſacramentum, hoc eſt, Symbolum alicuius rei ſacræ, vt videlicet coniunctionis Chriſti cum Eccleſia. Quam ſententiam inquit eſſe multorum Iuriſperitorum, citatque Gotfredum in ſumma titulo de ſacramentis non iterandis, Hoſtienſ. etiam in ſumma lib. 1. cod. tit. qui ſanè nu. 7. id affirmat, & Bernar. in cap. *Cum in Eccleſiæ corpore*, de ſimonia, & Gloſſam in cano. *Honorantur*, 32. quæſt. 2. imò etiam videtur opinio Magiſtri in 4. d. 2. in principio cum ait ſacramentorum quædam remediũ contra peccatum præbẽt, & gratiam, ſicut baptiſmus, 4 alia tantùm remediũ, vt coniugia, alia gratia, & virtute nos fulciunt, vt Euchariſtia, & Ordo: nam cum matrimoniũ ex eius ſententia ſolùm ſit remedium contra peccatũ, quod quidem ante Chriſti aduentum habebat, & non tribuat gratiam, non alia ratione videtur concedere ipſum eſſe ſacramentum quàm conceſsit Durandus.

Opinio Durandi.

Gotfredus. Hoſtienſis. Bernard. Gloſſa. Magiſter.

Primùm autem probat Durandus matrimonium eſſe æquiuocè ſacramentum cum alijs ſex duabus rationibus, altera eſt quia alia omnia ſacramenta ſunt ſigna non natura ſua, ſed ex diuina inſtitutione, & ſupernaturali modo, vt patet; matrimoniũ autem ſuapte natura ſignum eſt. Ex quo ſequi videtur rationem ſigni æquiuocè de matrimonio, & de alijs dici. Altera eſt, quia in alijs ſemper applicantur res externæ (vt in baptiſmo, aqua) quibus perficiuntur, in matrimonio autem ſufficiunt actus ipſorum contrahẽtium. Deinde probat in matrimonio non cõferri gratiam: primò quidem quia per matrimonium non conferatur gratia prima, cum non ſit inſtitutum in remiſsionem peccatorũ, neque ſecunda hoc eſt augmentum primæ iuſtificationis, quia ſi ſecundam gratiam conferret, ſequeretur fore, vt ijs qui anteà in gratia Dei cõtinentiam, & caſtitatem ſeruabant, ſi contraherent matrimonium relicto ſtatu perfectiori cõtinentię, augeretur gratia, quod inquit ille credibile non eſt; potiùs enim videtur fore, vt eis minueretur gratia quã augeretur, cum à perfectiori ſtatu ad imperfectiorem fieret deſcenſus. Secundò, & 5 hæc ratio eſt Iuriſperitorum, quorum ſententiã ipſe ſequitur, & eam affert in ea q. num. 7. quia in matrimonio de dote paciſcuntur contrahentes, quod tamen minimè liceret ſi eſſet ſacramentum gratiam conferens, eſſet enim manifeſtè peccatum ſimoniæ. Tertiò, quia Eccleſia poteſtatem non habet, neq; quidquam præcipere poteſt circa materiam, & formam ſacramentorũ, atqui circa hæc in matrimonio multa ſtatuit, cum multas perſonas inhabiles reddat, ergo matrimonium non eſt ſacramentum. Quartò, quia nullius ſacramenti Eccleſiæ, quod confert gratiam infideles non baptizati ſunt capaces, niſi ſolùm baptiſmi, ſunt autem capaces matrimonij, cũ inter eos verum, & legitimum fiat, ergo

Rationes pro ſententia Durandi.

Matrimoniũ non cõferre gratiam probat primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

non

non est sacramentum Ecclesiæ conferens gratiam. Neq; obstat, quòd matrimonium
6 infidelium non dicatur ratum, nam si ipsi postea baptizentur fit ratum, & tamen nõ fit sacramentum, eo quòd circa matrimonium anteà initum, tunc nihil fiat. Adde, quòd si liceret dicere matrimonium tunc fieri sacramentum, dicendum etiam esset, tunc infideles non tantùm sacramentum baptismi, sed etiam sacramentum matrimonij recipere, quod videtur falsum.

Matrimonium esse Sacramentum nõ in noua lege à Christo, sed initio mundi à Deo institutum Catholici aliqui putarunt.

CAPVT II.

EX Catholicis verò non pauci, nec ignobiles autores hęreticis ita adsentiuntur, vt existiment matrimonium esse quidem sacramentum, non tamen à Christo in noua lege, sed à Deo initio mundi institutum, quando nimirùm primos nostros parentes in paradiso cõiunxit. Ita docent Henricus Rex Angliæ in assertione septem sacramentorum, quam contra Lutherum scripsit, in titulo de sacramento matrimonij, & Roffensis in defensione illius. Albertus Pighius controuersia 10. Alphonsus de Castro cõtra hæreses verbo *Nuptiæ*, hæresi 3. Conradus Klingius lib. 4. locorum communium cap. 41. non longè à principio, & in solutione 2. Petrus de Soto lib. de institutione Sacerdotum lect. 2. de matrimonio. Et Catherinus in opusculo de matrimonio q. 3. 4. & 5. affirmans in statu innocentiæ
7 etiam si Adam non peccasset, matrimoniũ futurum sacramentum cõferens gratiam; post peccatum verò non item, nisi homo repararetur, reparato verò homine, semper fuisse sacramentum hoc modo, denuò tamen à domino institutum cum dixit Genes. 3. ad mulierẽ, *In dolore paries filios.* Hãc autem institutionem fuisse ex meritis passionis Christi, qui occisus dicitur ab origine mundi, ratione efficacitatis suorum meritorum. Et quamuis Petrus de Soto dicat in eo loco Matthæi 19. *Quod ergo Deus coniunxit homo non separet*, institutum fuisse matrimonium in sacramẽtum, tamen etiã dicit priorem institutionem fuisse in statu innocentiæ, Matthæi autem 19. reductum fuisse matrimonium ad priorem suam originem. Et ita potiùs ibi fuisse confirmatũ quàm institutum. Quæ sanè sententia fuit 8 Alexandri 4. p. quæst. 1. memb. 3. art. 3. §. 2. & q. 2. memb. 2. art. 1. & quidem, §. illo 2. eodem modo philosophatur de institutione matrimonij instatu innocentiæ, & post peccatum ab initio mundi, sicut Catherinus.

Iam verò hæc sententia Catholicorum probatur. Primò, quia cum Deus matrimonio primorum parentũ & in eo cæteris etiam benedixerit Gen. 2. cum dixit, *Crescite, & multiplicamini*, cõsequi videtur gratiam in eo contulisse, & in cæteris promisisse, eo quòd sermo domini efficax sit; Dei autẽ benedictio efficax, gratiã operatur, cuius nõ leue indicium esse videtur, quòd non alijs animãtibus ad generationem, sed soli homini benedixisse videatur. Et sanè, vt ait Pighius, nisi Deus sua benedictione non solùm Adæ, sed alijs etiam matrimonio iunctis gratiam contulisset, & conferret, neq; matrimonium diceretur institutũ in remedium peccati, neq; copula carnalis macula careret.

Deinde probatur, nam si ex aliquo loco colligi potest matrimonium esse sacramentum, maximè ex illo ad Ephes. 5. *Sacramentum hoc magnum est, &c.* Ex hoc autem loco non colligitur à Christo primùm in lege Euangelica fuisse institutum, sed à Deo à principio mundi, nam verba hæc Apostoli non de matrimonio post legem Euangelicam solùm, sed de omni ab initio mundi intelligũtur, ac proinde ex hoc loco sequitur semper ab initio fuisse sacramentum à Deo institutum. Quocirca Leo. 1. in Epistola 90. ad Rusticum c. 4. inquit Societatem nuptiarum, ita fuisse ab initio constitutam, vt præter sexuum cõiunctionem, haberet in se Christi, & Ecclesiæ sacramentum.

Probatur hæc Catholicorũ sententia primò.

Secundò

Ad Eph. 5.

9

Leo. 1.

Matrimonium esse verè, & propriè Sacramentum, non ab initio mundi, sed post Christi aduentum meritis eius institutum manifestè ab Ecclesia definitum est.

CAPVT III.

CAtholica verò sententia non solùm contra hæreticos, sed etiam contra Catholicos præcedentibus capitibus memoratos in hoc capite

Catholica sententia duas continet partes.

Henricus Angliæ Rex.
Roffensis.
Albertus Pighius.
Alphonsus de Castro.
Conradus Klingius.
P. de Soto.
Catherinus
Genes 3.
Matth. 19.
Alexan.

capite pronuntianda, & explicanda à nobis eſt: ea verò duas continet partes, priorem contra hæreticos, & Catholicos in 1. cap. allegatos, poſteriorem contra Catholicos ſolùm citatos in ſecũdo. Prior eſt matrimonium eſſe ſacramentum, non ſolùm latiori ſignificatione, prout eſt ſignũ coniũctionis Chriſti, & Eccleſiæ, ſed preſſè, & propriè prout eſt ſignum gratiæ ſanctificantis ſuſcipientes, ſicut reliqua ſex de quibus hactenus tractauimus, ſic enim 2. tom. in hanc 3. p. diſp. 128. cap. 3. ſacramentum propriè definiuimus, *Signum rei ſacræ ſanctificantis homines*, hoc eſt, gratiæ ſanctificantis ſuſcipiẽtes, & de ſacramẽto in hac ſignificatione ſemper hucuſq; loquuti ſumus, & Scholaſtici loquuntur, & Conc. Tridentinum ſeſſ. 7. & ſequentibus ſuas definitiones, & canones tulit. Poſterior pars eſt, matrimonium in ſacramentum hoc modo nõ inſtatu innocentiæ, neq; ab initio mundi, ſed poſt aduentum Chriſti meritis eius, ſicut reliqua ab eo fuiſſe inſtitutum. Vtraque autem pars manifeſta Eccleſiæ definitione, & doctrina Patrum, continuaque traditione confirmata eſt, ſicut in hoc capite videbimus. Vtrùm autem alio modo comprobari poſsit, capitibus ſequentibus examinabimus.

Conc. Trid.

Vtraq. pars probatur autoritate Cõciliorũ Patrum, & cõtinua traditione Eccleſiæ.

Prior igitur pars Catholicæ ſententiæ plane definita fuit ab Eugenio 4. in Conc. Florent. nam in decreto fidei pro Græcis, & Armenis, quod eſt poſt vltimam ſeſsionem, inter ſeptẽ Eccleſiæ ſacramenta, quæ dixit eſſe ſigna gratiæ, & illam continere, atq; conferre, matrimonium numerauit, quam quidem veritatẽ Græci ſemper crediderunt, & nũc etiã credũt vt teſtatur Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus, in cenſura Orientalis Eccleſiæ contra confeſsionẽ Auguſtanam c. 7. Idem definiuit Lucius 3. in ca. *Ad abolendam*, de hæreticis vbi præcipit tamquã verè hæreticos puniri eos, qui de ſacramẽto corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu peccatorũ confeſsione, matrimonio, vel reliquis Eccleſiaſticis ſacramẽtis aliter ſentiunt quàm Sacroſancta Romana Eccleſia, connumerans enim matrimoniũ inter reliqua ſacramenta Eccleſiæ, planè indicauit hunc eſſe ſenſum Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac proinde eos qui ſentiunt matrimonium non eſſe ſacramentum, manifeſtè errare. Extat denique præclara Eccleſiæ definitio de hac re in Concilio Tridentino ſeſsio. 7. canone 1. de ſacramẽtis vbi damnatur qui negauerit ſeptenarium numerum ſacramentorum, inter quæ numerat Concilium ibidem matrimonium, & qui negauerit ea fuiſſe à Chriſto inſtituta, & ſeſsione 24. cap. vnico, & canone 1. vbi ſpeciatim de matrimonio definitur eſſe vnum ex ſeptem Eccleſiæ ſacramentis à Chriſto Domino inſtitutum.

Con. Florẽt.

Hieremias Patriarcha Cõſtãtinop.

Lucius 3.

Conc. Trid.

Porrò autem hac Eccleſiæ definitione non ſolùm damnari hæreticos, qui negarunt matrimonium eſſe vnum ex ſeptem Eccleſiæ ſacramentis, ſed etiam Durandũ & Iuriſperitos, qui concedentes quodammodò eſſe ſacramentum, & myſteriũ Chriſti, & Eccleſiæ, negarunt verè, & propriè ſacramentum eſſe, hoc eſt ſignum gratiæ ſanctificantis recipientes, ita pro comperto habeo, vt non poſsim non mirari Dominicum Sotum, quòd in 4. d. 26. q. 2. artic. 3. concluſ. 2. & deinde, non audeat hanc ſententiam Durãdi, & Iuriſperitorum hæreſis inſimulare, neq; ſententiã in prædictis locis definitam, vt Catholicam, & neceſſariò credendam admittere. Fateor ſanè ipſum, non vidiſſe definitionem Concilij Tridentini, ſufficere tamen ei debuiſſet definitio Eugenij, quæ licèt à Græcis omnino recepta non fuerit in eo Cõcilio Generali, fuit tamen ab omnibus Latinis, atq; in hac parte de ſacramento matrimonij ab omnibus Græcis ſemper approbata, vt ex teſtimonio Hieremiæ Patriarchæ ſuprà citato manifeſtè conſtat. Ideò autẽ Sot. non omnino audet prædictam ſententiã Durandi tamquam hæreticam damnare, quòd S. Thom. Bonau. Scot. & alij Scholaſtici ſolùm tamquam probabiliorem opinionem tradiderint, ſacramenta nouæ legis gratiam conferre, & ita ait eos qui Conci. Floren. anteceſſerunt, & ſententiam Durandi docuerunt, hæreſis damnandos non eſſe; poſt definitionem verò prædictã vehementer fore ſuſpectum, qui ita ſenſerit: neq; audet aſſerere poſt prædictam definitionem hæreticum eſſe ita ſentire.

Tridentini definitione non ſolũ dãnantur hæretici, ſed Duran. & alij.

Verùm quamuis tẽpore S. Tho. & Bonauenturæ Eccleſiæ doctrina, & traditio de ſacramentorum efficacia non eſſet ita manifeſta, vt oppoſita hæreſis exiſtimaretur, tamen poſt tempora Eugenij ſatis manifeſta fuit, tũ quòd attinet ad numerũ ſacramentorũ nouæ legis, & eorum efficaciam, inter quę connumeratur matrimonium, cum definat etiam Eugenius ibidẽ

hęc

hæc sacramenta maximè differre à sacramentis antiquis, quòd contineant, & cau-
14 sent gratiam, illa verò solùm eam conferendam significarent. Quare dum negant Durandus, & Iurisperiti citati matrimonium esse sacramentum gratiam conferens, vnũ ex septem sacramentis Ecclesię, planè cum hæreticis nostri temporis memoratis conueniunt: hi enim ita dicunt non esse sacramentum nouę legis, vt non negent esse sacramentum, hoc est, Symbolũ coniunctionis Christi cum Ecclesia, sed esse sacramẽtum à Christo institutum, & gratiam conferens, sicut alia Ecclesiæ sacramẽta. Cum igitur posteà Concili. Trident. sententiã hæreticorum hoc sensu hæreticam censuerit, & oppositam vt Catholicam planè definierit, cõsequitur etiam in eodẽ quoq; sententiã Durãdi, & Iurisperitorũ damnasse. Damnat enim sess. 7. cano. 1. de sacramentis, negantes sacramenta nouæ legis à Christo instituta esse septẽ, aut plura, aut pauciora asserentes, & inter septem numerat matrimonium. Damnat præterea asserentes aliquod horum non esse verè, & propriè sacramentum; voluit igitur Concilium definire contra hæreticos, matrimonium non tantùm esse Symbolũ sacrum coniunctionis Christi cum Ecclesia, sed eo modo sacramentũ quo nunc contendimus, & tãquam hæreticos damnare oppositum asserentes. Idem definit cap. vnico de matrimonio sess. 24. notãs matrimoniũ nouæ legis antiquis cõnubijs per Christũ gratiam præstare, quod nimirũ gratiã cõferat, quã
15 illa nullo modo cõferebãt. Deniq; eadẽ sess. can. 1. de matrimonio speciatim definit id quod sess. 7. can. etiam 1. de omnibus generatim sacramentis definierat, videlicet esse verè propriè sacramentum damnatq; oppositum asserentes, sub qua damnatione planum est non solùm hæreticos memoratos, sed etiam Durand. & Iurisperitos allegatos eodem modo contineri. De efficacia autẽ sacramentorũ nouæ legis, quod gratiã continerent, & conferrent, definierat in vniuersum sessione illa 7. canone 6. Et hæc sufficiant ad probandum priorem partem nostræ sententiæ ab Ecclesia expressè esse definitam.

Stabilitur posterior pars veræ sententiæ. Eugenius 4.

De posteriori autem contra Catholicos autores allegatos, non minùs clarè idẽ mõstrare possumus: primum, quia Eugenius 4. in illo decreto fidei, post vltimam sessionem Concilij Florentinij, §. *Quinto Ecclesia sticorum, &c.* definit septem esse nouæ legis sacramenta, inter quæ matrimoniũ recenset: cum ait nouæ legis, plane denotat 16
post aduentum Christi in statu nouæ legis fuisse ab ipso Christo instituta. Præterea inquit hæc septem sacramenta nouæ legis multùm à sacramentis antiquæ legis differre, quòd illa non causabant gratiam, sed dandam per Christum significabant; hæc autem, & continent, & causant illam, si autem matrimonium ab initio fuisset sacramentum, & gratiam conferret, etiam in lege naturali, non fuisset peculiare sacramentorum nouæ legis, id quod Eugenius definit. Deinde in Concilio Trident. sess. *Conc. Trid.* 24. cap. vnico dicitur: *Cum igitur matrimoniũ in lege Euangelica veteribus cõnubijs per Christum gratiam præstet, meritò inter nouæ legis sacramenta annumerandum Sancti Patres nostri docuerunt.* Si autem matrimonium institutum esset sacramẽtum ab initio mundi; ad conferendã gratiam vtcumque, sicut Scholastici cap. 2. memorati opinati sunt, in lege Euangelica, non præstaret gratiam antiquis connubijs in quibus etiã gratia daretur. Et cano. 1. expressè damnantur, qui dixerint matrimonium non esse sacramentum à Christo institutum, aut non esse sacramentum nouæ legis, videlicet quòd ante illam sacramentum non esset. Eodẽ modo damnantur sess. 7. canone 1. de sacramẽtis, qui negauerint sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Christo Domino nostro instituta, vbi citra dubium intelligitur à Christo fuisse nouè, & primò instituta.

Quocirca existimo horum Catholicorũ sententiam expressè quoq; damnatam esse, Catholicam verò esse, quam in hoc capite in duas partes diuisam pronunciauimus, quamq; cæteri omnes Scholastici in 4. d. 26. tradiderunt. Expressè tamen contra Catholicos memoratos Ruardus Ta- *Ruardus.*
per artic. 8. §. *Sed aduersatur*, eamdemq; ipsorum sententiam impugnauerunt anteà Scotus in 4. d. 26. quæst. vnica, §. *Tertia con-* *Scotus.*
clusio, & Almain. q. 1. hac ratione quia om- *Almainus.*
nia sacramenta vim habent ex passione Christi, & de sacramẽto matrimonij id spe
ciatim definit Cõcilium Trident. sess. 24. *Conc. Trid.*
cap. vnico de sacramento matrimonij. In statu autem innocentiæ non esset futura passio Christi, vt omnes ingenuè fatentur. Hęc tamen ratio supponit pro eo statu nõ fuisse alio modo sacramenta ex sola Dei
volun-

voluntate, ſine meritis Chriſti inſtituta, quamuis reverà eſſe potuerint, id tamen
17 omnibus Scholaſticis in confeſſo, & citra
Licèt ab initio mundi poſt lapſum Adę potuerint eſſe ſacramenta ex meritis Chriſti, non tamen fuerunt. controuerſiam eſt. Et quamuis ex meritis paſſionis Chriſti potuerint eſſe ſacramenta ab initio mundi poſt lapſum primorum parentum, quia merita illius ab initio potuerũt operari vt cõtra aliquos rectè probat Catherinus loco allegato, tamen vllũ ita fuiſſe ſine fundamento aſſereretur, & contra Eccleſiæ conſtitutionem, traditionem, & definitionem expreſſam eſſet, vt ex dictis ſatis liquet. Pro hac veritate Catholica, quod attinet ad priorem partem
Th. Vvald. contra hæreticos diſputãt Thomas Vvaldenſis 2. tom. qui eſt de ſacramentis c. 113. & ſequentibus, Eckius tomo. 4. homiliarum, homil. 69. & ſeq. Roffenſ. Alphonſ. de Caſtro, & Ruard. Petr. de Soto locis allegatis, Dominic. Sot. in 4. d. 26. quæſt. 2, art. 1. 2. & 3. Hoſius in confeſsione Catholica c. 55. & 56. & Lindanus lib. 4. Panopliæ c. 94. & noſter Bellarminius tom. 2. lib. 1. de matrimonio cap. 2. & ſeq.

Eckius. Roffenſ. Caſtro. Ruard. Pe. de Soto. Domi. Sot. Hoſius. Lindanus. Bellarmin.

Prædicta Eccleſiæ definitio in traditione Eccleſiæ, & teſtimonijs Patrum fundamentum habuit.

CAPVT IIII.

18 FVndamentum verò huius definitionis, quod attinet ad vtrãq; partem Catholicæ ſententiæ cap. præcedente explicatæ mea quidẽ ſententia fuit traditio conſtans Eccleſiæ, quã aliqui ex Patribus nobis ſcriptam reliquerunt; conſtat enim ex eis matrimonium in Eccleſia à tempore Chriſti tamquam rem ſacrã tractari, atq; adeò ritibus ſacris ſemper celebrari conſueuiſſe, vt tradit Euariſtus in Epiſtola 1. quæ eſt ad omnes Epiſcopos Africanos ca. 2. & refertur canone, *Aliter*, 30. quæſt. 5. affirmans hanc eſſe traditionem ab Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus acceptam, benedictionis quoq; quã ſponſus, & ſponſa conſueuerunt ſemper à Sacerdote accipere, meminit Concilium 4. Carthaginenſe cui interfuit Auguſt. canone 13. Adde etiam Tertullianus in lib. 2. ad vxorem ca. 9. vbi cum multa dixiſſet contra Chriſtianos, qui Gentilibum matrimonio copulantur, laudat matrimonium Chriſtianorum, *Quod Eccleſia*, inquit, *conciliat, & confirmat obligatio.* Cuius ritus oblationis eo quòd in Miſſæ ſacrificio matrimonia benedici, & confirmari conſueuerint, meminerunt etiam Euariſtus loco citato, Siricius Papa in Epiſt. 1. c. 4. & Ambroſius in Epiſt. 70. quæ eſt ad Vigiliũ aliquantulùm à principio, vbi contra matrimonia inita cum alienigenis, & alterius religionis, ait: *Nam cum ipſum coniugium velamine Sacerdotali, & benedictione ſanctificari oporteat, quomodò poteſt coniugium dici vbi non eſt fidei concordia?* Ex his igitur ritibus ſacris quibus coniugium poſt aduentum Chriſti tractari, & celebrari cepit, rectè colligit Petrus de Soto loco allegato, coniugium ipſum rem ſacram, ac proinde ſacramentum eſſe, & ita ſemper in Eccleſia Chriſti habitum fuiſſe.

Euariſtus. *Conci. Carthagin. 4.* *Tertullian.*

19 *Euariſtus. Siricius. Ambroſius*

Alia ratiõ deducta ex traditione Eccleſiæ.

Alia quoq; ratione ex traditione Eccleſiæ deducta, Patres ad hanc Catholicam veritatem confirmandam adduci potuerunt: perpetuò namque in Eccleſia Catholica poſt Chriſti aduentum id obſeruatum eſt, vt inter baptizatos, etiamſi alter tantũ, aut vterq; hæreticus eſſet, legitimum, & ratum eſſet matrimonium, tum etiam inter 20
infideles non baptizatos eſſet verum, & legitimum, inter fidelem nondum baptizatum, & infidelem ſimiliter legitimum, & verum eſſet, at inter baptizatum fidelẽ, aut hæreticum, ſeu apoſtatam, & nondum baptizatum infidelem, aut etiam fidelem, & catechumenum verum non eſſet matrimonium, idq; non Eccleſiaſtica conſtitutione aliqua, ſed diuino iure, vt infrà videbimus. Huius diſcriminis nulla alia reddi poteſt ratio, niſi quòd poſt aduentũ Chriſti matrimonium eſt ſacramentũ propriè, & hoc verè recipi nequit, niſi à baptizatis, vt autem ſit ſacramentum, oportet vt vterq; cõiux baptizatus ſit, alioquin cum vtriuſq; conſenſus, & verba, ſeu nutus, & corpora pro materia illius quatenùs ſacramentum eſt eſſe debeant, ſi alter baptizatus non ſit, verum non poterit eſſe ſacramentum. Ne autem hæc irreuerentia fieret ex parte alterius huic contractui in noua lege, vt maneret in ratione ſola contractus legitimi, & non eſſet verum ſacramẽtum in baptizato, cum tamen ratione baptiſmi in eo eſſe deberet, diuino iure effectum eſt, vt huiuſmodi contractus matrimonij, etiam in ratione contractus nullus maneret, neq; legitimus eſſet, contrà verò quia inter hæreticos baptizatos, vel inter baptizatos, quorum alter hæreticus eſt,

21

verum

verũ potest esse sacramentũ, manet etiã legitimus cõtractus, neq; vlla ratione irritus
22 fit. Præterea cũ in nõ baptizatis nõ sit vlla obligatio ex parte alicuius, efficiẽdi matrimoniũ sacramentũ, sed tantũ legitimè contrahẽdi si velint, & ita ex parte nullius fiat matrimonio irreuerẽtia, etiã si non fiat sacramentum, quia neuter illius secundũ rationẽ sacramenti capax est, liberũ illis manet, vt si velint contrahant matrimonium, & illud verũ atq; legitimũ sit; neq; video, quæ alia ratio prædicti discriminis assignari possit, ex hac igitur traditione rectè colligitur veritas Catholica quã Ecclesia definiuit. Scio sanè aliquos Scholasticos cũ Soto existimasse illud matrimoniũ baptizati cum non baptizata irritum esse, iure tantũ Ecclesiastico, alibi tamen ego planè ostendã, non iure Ecclesiastico, sed diuino, quod ad nos perpetua traditione deriuatum est, hoc ita fuisse statutum.

Probatur testimonijs Patrum. His omnibus accedũt aliqui Patres, qui aut matrimonium sacramentũ vocant, aut de eo ita loquuntur, vt manifestè indicent sacramẽtum esse, quorũ plura testimonia congerit Eckius to. 4. homiliarũ homil. 73. *Eckius.* Mitto autem testimonia Leonis Papæ I. in Epist. 90. alias 92. c. 4. Chrysost. homil. 20. in Epist. ad Ephes. & Autoris cõmentariorũ in Paulũ apud Ambrosi. in illud ad Ephes. 5. *Sacramentum hoc, &c.* quia matrimoniũ
25 sacramentũ, seu mysterium appellant, eo quòd nõ loquantur ipsi de sacramẽto propriè qualia sunt septẽ, quæ in Ecclesia sunt à Christo instituta, sed de sacramẽto latiori significatione, prout est mysteriũ, & signũ cõiunctionis Christi cũ Ecclesia, de quo nunc nõ disputamus. In quo etiã sensu existimo Aug. vbiq; matrimoniũ sacramentũ appellasse, vt in sequenti capite manifestè per singula ostendam.

Primum testimoniũ Siricij Papæ. Primum testimoniũ sit Siricij Papæ in Epist. 1. quæ est ad Himerium Tarraconẽsem c. 4. vbi postquã prohibuit ne desponsata vni puella, alteri tradi posset, rationẽ subdit his verbis: *Quis illa benedictio quam nuptur æ Sacerdos imponit, apud fideles cuiusdã sacrilegij instar est, si vlla transgressione violetur.* Certè nisi ipsum matrimonium sacramentum esset, quantumuis coniuges à Sacerdote benediceretur, nullum sacrilegiũ committeret qui relicto priore, alteri se coniungeret in matrimonium: quia igitur putauit Siricius sub illa benedictione Sacerdotali latere sacramentum ipsum matrimonij, imò verò ideò coniuges benedici, quia sacramento copulantur, ideò violationẽ benedictionis dixit esse instar sacrilegij, per instar sacrilegij, verum certè sacrilegium intelligens: porrò autem ipsum loqui de sponsa per verba de præsenti, patet; tum quia Sacerdotalis benedictio 24
non sponsis de futuro, sed iam matrimonio iunctis impẽdi in Ecclesia consueuit, tum etiam quia vt constat ex initio capitis interrogatus fuit Pontifex de coniugali violatione.

Secundum Ambrosij. Secundum testimonium sit Ambrosij lib. 1. de Abraham cap. 7. non longè ab initio, vbi ait eum qui alienam vxorem ducere non dubitat, & thorum alienum hoc modo violare, in Deum peccare, soluerè gratiam, & sacramenti cœlestis consortiũ amittere.

Tertium Innocentij. Tertium sit Innocentij in Epistola 9. quæ est ad Probum, vbi interrogatus de quodam secundo coniugio contracto viuente autem priori coniuge, sic respondet: *Statuimus Fide Catholica suffragante illud esse coniugium, quod primitùs erat gratia fundatum.* Quod sanè non alia ratione gratia fundatum vocare potuit, nisi quia cum sacramentum esset, gratiam contulisset.

Quartũ Cyrilli Alexandrini. Quartum testimonium est Cyrilli Alexandrini lib. 2. in Ioannem c. 22. vbi postquàm dixit Christum ad nuptias inuitatũ venisse miraculi potiùs gratia, quàm conuiuij, subiungit aliam causam his verbis:
25 *Et ad hoc vt natiuitatis nostræ principium quãtùm ad carnem attinet sanctificaret, oportebat certè, qui totam naturam hominis ad melius restaurabat, non solùm natis iam hominibus benedicere, verùmetiam nascituris gratiam præparare, & aditum illorum ad hanc vitam, & autoritate miraculi, & præsentia sua, sanctum efficere. Præterea in doloribus parere filios ad mulierem propter peccatum dictum fuit, quomodo igitur aliter hæc depellenda maledictio erat, ne condemnata nuptiarum sanctimonia videretur, quam Saluatoris præsentia? qui cum sit verum gaudium, prisci cum nuptiarum mærorem præsentia sui depulit, noua enim omnis creatura in Christo est, præterierequè vetera vt Paulus ait, & omnia facta sunt noua.* Quid obsecro aliud est nascituris gratiam præparare, nisi cõiugibus ad procreandam prolem gratiã cõferre, neq; enim docere voluit Cyril. vt manifestè liquet singulis nascituris gratiam conferendam, quis dubitet? alio autem modo illis præparari non potuit,

quo iam præteritis non fuerit conceſſa, niſi in parentibus ratione matrimonij, vt
26 diximus. Præterea manifeſtum eſt, Chriſtum non abſtuliſſe maledictionem mulierum cui in partu ſubditæ ſunt, dum in dolore pariunt filios, neque id ignorare potuit Cyrillus, cum igitur ait hanc maledictionem à Chriſto ſublatam, & ideò ipſum nuptijs interfuiſſe, nouamque creaturam in matrimonio effectam, non alio modo intellexit, niſi per gratiam, quam ipſum matrimonium, vt ſacramentum collaturū erat. Certè hoc teſtimonium Cyrilli mihi maximè expreſſum eſſe videtur, vt neſciā qua ratione ab Aduerſarijs eludi poſsit.

Expenduntur aliqua loca Auguſtini, ex quibus nonnulli Theologi hanc eandem Catholicam veritatem comprobare contendunt.

CAPVT V.

CÆterum Recentiores nonnulli contra hæreticos noſtri temporis diſputantes, pro viribus contēdunt hanc eandem doctrinā Catholicā Auguſtini teſtimonijs cōprobare, id quod maximè expetendum, & optabile eſſet, ſi rectè fieri poſset: arbitror tamen ipſum, matrimonium in ſenſu de quo diſputamus nuſquam ſacramentum appellaſſe, vt per ſingula facilè monſtrabo.

27 *Quibus locis agit Auguſt. de matrimonio.*

De hac re loquitur Auguſt. lib. 9. de Geneſ. ad literam c. 7. lib. de fide, & operibus c. 7. lib. de bono coniugali c. 7. 8. 15. 17. 18. 24. & 25. lib. de ſancta virginitate cap. 12. lib. 5. contra Iulianum cap. 9. lib. 2. de peccato Originali cap. 34. lib. 1. de nuptijs, & concupiſcentia capite 10. 17. & 21. vbi expreſſè matrimonium ipſum ſacramentum vocat, vel in eo tria bona inuenit, bonum ſcilicet fidei, ſacramenti, & prolis, ex quo manifeſtè conuincitur mendacium Bezæ in cap. 5. Epiſtolæ ad Epheſios, qui auſus fuit dicere Auguſt. nuſquam matrimoniū ſacramentum appellaſſe.

Bezæ mendacium.

Auguſt. de ſacramento matrimonij propriè loqui probatur primo.

Probant autem prædicti Theologi Auguſtinum locis aſsignatis loqui de ſacramēto, non latiori ſignificatione pro myſterio, & ſigno Chriſti cum Eccleſia, ſed de ſacramento propriè prout eſt ſignum gratiæ ſanctificantis homines recipientes illud: primùm quidem, quia abſolutè, & ſine additamento voce ſacramenti vtitur, loquens de matrimonio, quæ autem ſunt ſacramenta latiori ſignificatione, non niſi rarò ſolent abſolutè, & ſine additamento ſacramenta nuncupari. Et ita panem ſanctificatum, qui dabatur catechumenis loco Euchariſtiæ, ſemel tantùm legimus in Auguſt. ſacramentum vocari lib. nimirū n 2. de peccatorum meritis, & remiſsione c. 26. Quinimò ibi admonuit hunc panem ita dici ſacramentum, vt non ſit ipſum Corpus Chriſti, vt videlicet indicaret nō eſſe propriè ſacramentum. Deinde probant, quia *Secundò.* in pleriſq; locis Aug. inquit matrimoniū non eſſe ſacramentum niſi in Eccleſia Dei, & ita diſtinguit matrimonium Chriſtianorum, à matrimonio Gentilium, & ita in ſolo populo Dei matrimonio tribuit bonum ſacramenti; alia verò duo bona videlicet fidei, & prolis extra populum Dei ipſi concedit, vt videre licet lib. illo de bono coniugali c. 18. & 24. & lib. illo de fide, & operibus c. 7. matrimonia autem Gentiliū, quæ ſunt extra populum Dei ſi legitima ſint, ſunt verè ſacramenta latiori illa ſignificatione; & ita ea vocat Innocent. III. in *Innocen. 3.* c. *Gaudemus*, de diuortijs. Reſtat igitur vt Auguſt. locis citatis vocans ipſum ſacramentum, & in eo diſtinguens ipſum in Eccleſia Dei, à matrimonio Gentilium, de ſacramento propriè fuerit loquutus. Adde quòd Augu. etiam comparat matrimonia Chriſtianorum, cum matrimonijs antiquorum Patrum fidelium, & Patriarcharum, & matrimonijs Chriſtianorum ſolùm vi- 29
detur tribuere rationem ſacramenti, quod quidem de ratione ſacramenti latiori ſignificatione nō poſſet intelligere, cum et ã Patriarcharum matrimonia eſſent ſacramenta latiori ſignificatione.

Cōfirmatur.

Deinde idipſum confirmant, quia Auguſt. nō obiter id dicit de matrimonio, ſed ex profeſſo aſſumit, vt patet ex toto lib. de bono cōiugali, hoc autē colligere nō poſſet, niſi ex ratione ſacramenti propriè: putāt enim prædicti Theologi indiſſolubilitatē perfectā, & plenā matrimonio prouenire ex ratione ſacramēti propriè dicti. Poſtremò deniq; idem ſuadere contendunt ex eo quòd Auguſtinus lib. 1. de nuptijs, & concupiſcentia cap. 10. comparat matrimoniū baptiſmo, vt ſicut baptiſmus manet, & deleri nequit in eo, qui tranſit ad hæreſim, ita etiam matrimonium in eo, qui poſt primam vxorē aliam ducit. Eodem modo lib. de bono coniugali c. 24.

Vltimò ſtabilitur.

li c.24.vtitur exemplo Ordinis, vt ſicut is
30 qui remouetur ab officio ſemper retinet
characterem,&Ordinem,ſic etiam qui aliã
ducit viuente prima,prius matrimonium,
& ſacramentum Domini ſemper retinet.

Auguſtin. nõ loquitur de ſacramẽto propriè.

Verùm poſtquam ſingula loca Auguſti
ni perlegi,& attentè cõſideraui Anno Do
mini 1588. manifeſtè deprehendi ipſum
nõ loqui de ſacramento propriè, prout in
prẽſenti loquimur, videlicet quatenùs eſt
ſignum gratiæ ſanctificantis recipientes,
ſed de ſacramento latiori ſignificatione,
prout eſt ſignum vnionis Chriſti cum Ec-
cleſia,ac proinde iudicaui autoritate ipſi⁹
in hac parte contra hæreticos vti non
oportere: primùm quidem in lib.9.de Ge-
neſ.ad literam cap.7.lib.de fide, & operi-
bus capite illo 7.lib. de ſancta virginitate
cap.12.lib.de bono coniugali cap.7.ſolùm
aſſerit in matrimonio tria illa bona repe-
riri,& inter ea bonum ſacramenti nume-
rat,vel certè ipſum matrimonium ſacra-
mentum vocat. Ideò autem dicit in eo eſſe
bonum ſacramenti,quia vinculum eius in-
diſſolubile eſt, aut in eo rationem ſacra-
menti conſtituit, quòd nulla ratione diſ-
ſolui poſsit, neque vſquam rationem ſa-
cramenti quam tribuit matrimonio alio
modo explicat,cenſet autem ex ipſa ra-
tione ſacramenti indiſſolubilitatem oriri;
31 ſicut ex alijs locis colligere licet, tametſi
per indiſſolubilitatem rationem ſacramen
ti explicet,aut inde ipſam deducat: vel igi
tur putat ratione ſacramenti in matrimo-
nio eſſe indiſſolubilitatem, vel certè cum
ea reciprocari,ita vt vna ſine alia inueni-
ri nequeat. Et in lib.2.de peccato origina-
li cap.34. poſtquàm explicauit duo prio-
ra bona coniugij, & teſtimonijs ſcripturæ
confirmauit,de bono ſacramenti ait: *Prop-
ter connubij ſacramentum, quod Deus coniunxit homo non ſeparet*: videlicet ſcriptum
eſt,hoc autem dictum, & ſcriptum fuit,
non propter ſacramentum matrimonij,
quod poſt aduentum Chriſti ad conferen-
dam gratiam inſtitutum eſt, ſed propter
ſacramentum, quod fuit ab initio in ma-
Matth.19. trimonio, vt patet Matthæi cap.19. vbi
Chriſtus retulit quo pacto Deus ab initio
maſculum,& fœminam matrimonio copu
lauit illis verbis, quæ Adam inſpirauit:
Propter quod dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, &c. & ſta-
tim addidit: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet*, videlicet quod ab initio ita
coniunxit; loquitur igitur Auguſt. de ſa-
cramento,quod fuit ab initio: in eo autem 32
loco idem argumẽtum eodem modo quo
in reliquis omnibus de indiſſolubilitate
matrimonij proſequitur, vt comminiſci
non liceat eum de alio gratia ſacramenti
in alijs locis fuiſſe loquutum. Quocirca eo
dem c.34. poſtquàm tria bona matrimo-
nij,& inter ea bonum ſacramẽti explicuit,
ſubdidit: *De quib⁹ (ſcilicet bonis) in alijs opuſculis noſtris, quæ vobis non ſunt incognita, quãtùm domino adiuuante potuimus, ſatis nos diſſeruiſſe meminimus.* Et lib.de bono cõiugali c.
18.poſtquã egit de bonis matrimonij, vt
in alijs locis, bonum ſacramenti in matri-
monio oſtẽdit alio modo fuiſſe in Patriar-
chis,& in lege Euangelica, cũ tamen ſem-
per fuerit indiſſolubile, vt in antiquis non
fuerit ſacramentũ hoc redactũ ad vnum,&
vnam,eo quòd matrimonio illorũ ſignifi-
cabatur ex varijs gẽtibus vna Eccleſia,vni
viro Chriſto copulanda, noſtro autẽ tem-
pore iam non ſit niſi inter vnũ, & vnam,
quo vnus Chriſtus cũ vna tantùm Eccleſia
deſignetur. Et de eo qui mortua prima cõ
iuge aliam ducit inquit normã quandã ſa-
cramenti amiſiſſe,non ad vitæ meritũ, ſed
ad Eccleſiaſticam Ordinationẽ, vt iam nõ
poſsit in Eccleſia ordinari; certè nullã nor- 33
mam ſacramenti propriè dicti videlicet cõ
ferentis gratiam eum amiſiſſe dicere poſ-
ſumus,quia neq; minùs gratiæ in ſecundo,
quàm in primo matrimonio ſi æquè diſpo
ſitus fuit recipit, ſed aliquid de ſacramen-
to latiori modo dicto,hoc eſt, de ſignifica-
tione cõiunctionis Chriſti cũ Eccleſia, ra-
tione cuius bigamus indignus Ordine Ec-
cleſiaſtico meritò cenſetur,ſicut etiã dixit
in Epiſtolam ad Titum apud Bedam in
collectaneis in eam Epiſtolã,&apud Gloſ-
ſam Ordinariam,& refertur can. *Acutus*,
26.d.& 28.q.3.eodem cano.lib.etiam 1. de
nuptijs, & concupiſcentia c.10. agens de
hac ratione ſacramenti, quam tribuit ma-
trimonio inquit: *Huius proculdubio ſacramenti res eſt, vt mas, & fœmina connubio copulati quãdiu viuunt inſeparabiliter perſeuerent*:
vbi non conſtituit rem ſacramenti in gra-
tia,quam conferat, ſed in vinculo inſepa-
rabili: Subdit verò: *hoc enim cuſtoditur in Chriſto, & in Eccleſia, vt viuens cum viuente in æternum nullo diuortio ſeparetur.*
Ex ratione igitur ſacramenti latiori ſi-
gnificatione, prout matrimonium ſig-
num eſt coniunctionis Chriſti cum Ec-

Expenduntur loca Auguſtini.

cleſia,deducit bonum ſacramenti,quod eſt
35 in vinculo indiſſolubili.

Demum eodem libro cap.21. oſtendit ſi peccatum in mundo non fuiſſet, nihilominùs tria illa bona in matrimonio futura, probatque id de bono ſacramenti, eo quòd ante peccatum de eo dictum ſit in
Geneſ.2. paradiſo,*Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem,& adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*, ſubdit verò Auguſtinus: *Quod magnum ſacramentum dicit Apoſtolus in Chriſto, & in Eccleſia*; certum autem apud omnes eſt,matrimonium non futurum ſacramentum propriè vnum ex ſeptem conferens gratiam, niſi peccatum fuiſſet,quia hanc dignitatem habuit, ſicut reliqua ſex ex paſſione Chriſti, vt definit
Conc.Trid. Concilium Tridentinum de ipſo matrimonio ſeſsione 24.capite primo,quæ quidem paſsio Chriſti non foret, ſi peccatum non fuiſſet, vt omnes ingenuè fatentur. Conſtat igitur Auguſtinum, vbique explicare rationem ſacramenti in matrimonio, per id quod ab initio mundi habuit, vt eſſet ſignum coniunctionis inſeparabilis Chriſti,& Eccleſiæ.

Diluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ.

Iam verò quam parui momenti ſint, quæ Recentiores Theologi adducebant ad probandum Auguſtinum locis aſsignatis de ſacramento propriè fuiſſe loquutum vi
Prima. deamus:primò quidem parũ refert, quòd abſolutè, & ſine additamento matrimonium vocauerit ſacramentum, vt proinde
36 dicamus de ſacramento propriè intelligẽdum eſſe,quoniam Paulus etiam illud abſolutè, & ſine additamento ſacramentum vocauit,& reverà ea ratione ſacramentum abſolutè dici poteſt, cumque alia ratione matrimonium ſacramentum etiam ſit,nullum periculum erat ipſum ſacramentum abſolutè latiori illa ſignificatione appellare. Quia verò periculum erat nequis exiſtimaret panem benedictum eſſe verum ipſum ſacramentum corporis Chriſti,ideò ſemel tantùm ab Auguſtino ſacramẽtum vocatum eſt,& ab eo explicatum, qua ratione ſacramentum eſſet.

Secunda. Ad ſecundum dico Auguſtinum ideò matrimonium vocaſſe ſacramentum ſolùm in Eccleſia Dei,non autem apud infideles, non quia exiſtimaret matrimonio infidelium non ſignificari vnionem individuam Chriſti cum Eccleſia,ſciebat enim matrimonium hac ratione ab initio mundi ſacramentum vocatum fuiſſe, idque in omne futurum matrimonium conuenire debuiſſe,&de omni etiã verè dixiſſe Chri- 37
ſtum Matth.19. *Quod ergo Deus coniunxit* *Matth. 19.*
homo non ſeparet. Qua ratione Innocentius III.in c.*Gaudemus*,de diuortijs matrimonium gentiliũ ſacramentũm latiori ſignificatione vocat, ſed ideò ſolũ apud fideles, & populum Dei matrimonium ſacramentum vocat,&in eo bonũ ſacramenti requirit,quia ſolùm in populo Dei vinculũ eius inſeparabile fuit:non dico iure, ſed facto, & exiſtimatione populi, in populo autem infideli,& facto,&exiſtimatione,quamuis non,iure multis de cauſis ſoluebatur.

Adde quòd per populũ Dei in quo ſolo matrimonium vocat ſacramentum,non intelligit ſolũ populũ Chriſtianũ, ſed fidelem etiam antiquum ante Chriſti aduentũ, in quo Patriarchæ vixerunt; apud hos autem matrimonium non fuit ſacramentum propriè nimirùm ſignũ gratię ſanctificantis ipſos,ſed tantùm ſacramentũ latiori ſignificatione denotans vnionem Chriſti cũ Eccleſia. Ex eo igitur quòd Auguſt.matrimoniũ in ſolo populo,& Ciuitate Dei vocet ſacramentum,non ſequitur de ſacramẽto propriè ipſum fuiſſe loquutum. Porrò cum Auguſt.comparat matrimoniũ Chriſtianorum cum matrimonio Patriarcharũ, neque ſoli matrimonio Chriſtianorũ tribuit rationẽ ſacramenti, neq; matrimonio Patriarcharum eam denegat, quinimò in vtroq; eã agnoſcit,vt patet ex lib. de bono coniugali c.18.ſed oſtendit diuerſo modo 38
fuiſſe rationem ſacramenti in matrimonio Patriarcharũ,&Chriſtianorũ,licèt in vtroque ſacramentũ in eo eſt,vt denotaret cõiunctionẽ indiſſolubilẽ Chriſti cum Eccleſia, quia videlicet vt ſuprà memorauimus per matrimoniũ Patriarcharum,quod erat vnius cum pluribus ſignificabatur vna Eccleſia vni viro Chriſto copulanda ex varijs gentibus, per matrimonium autem Chriſtianorum,quod redactum eſt ad vnũ & vnam, denotetur vnio, & coniunctio inſeparabilis vnius Chriſti, cum vna Eccleſia ſimpliciter,& abſque alio. Et quamuis de ijs qui plures habent vxores etiam ſucceſsiuè, ſicut inter Chriſtianos ſæpiùs accidit,dicat eos normam quandam ſacramenti amittere,tamen non loquitur de ſacramento propriè, ſed latiori ſignificatione,prout eſt ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, ſicut ſuprà probauimus, eo quòd aliquid tollitur de perfectione hu-

ius

ius significationis etiam inter Christianos per plures vxores quas successiuè ducunt;
39 & ideò indigni ordine Ecclesiastico censentur, quia carnem suam in plures diuiserunt, cum tamen Christus vni tantùm Ecclesiæ fuerit copulatus, non autem quia de gratia sacramentali aliquid amittant, vt suprà notauimus.

Ad tertiũ oppositę sententiæ.

Ad tertium ingenuè fatemur Augusti. non obiter, sed ex professo egisse de bono sacramenti, quod est in matrimonio, & inde probasse indissolubile vinculũ illius, tamen indissolubilitatem non ex ratione sacramenti propriè, sed ex significatione coniunctionis Christi cum Ecclesia, quæ est etiam indissolubilis, deduxisse, manifestè ostendimus ex libro primo, de nuptijs, & concupiscentia cap. 10. Quòd verò Theologi allegati contendunt indissolubilitatem matrimonij, solùm prouenire ex ratione sacramenti propriè dicti, falsum planè est, & satius quidem illis fuisset carere vno Augustini testimonio in disputatione contra hæreticos, vbi tot alia firmissima fundamenta Catholicæ veritatis contra ipsos pręsto sunt, quam ita abiectè de vinculo matrimonij secundum se, & in ipso iure naturali sentire, sicut inferiùs cõtra ipsos videbimus.

Ad quartũ

Ad quartum respondeo Augustinum, quidem vti exemplo baptismi, qui numquam deletur in hæreticis fidem deserentibus, quòd attinet ad characterem, quinimò etiam eodem modo vti exẽplo Ordinationis Ecclesiasticæ, hinc tamen non sequi ipsum existimasse matrimonium esse propriè sacramentum, sicut sunt baptismus, & Ordo, ad hoc enim tantùm vsus est exemplis prædictis, vt quamuis soluatur facto ipso matrimonium, nihilominùs re ipsa maneat vinculum, sicut character baptizati semper manet, quãtumuis ille, qui baptismo Fidem nostram professus est, ab ea separetur; & sicut manet re ipsa ordinatus is qui ab officio remouetur: constat autem in illis locis Augustinum non solùm
40 agere de vinculo matrimonij Christianorum, quod est sacramẽtum propriè; sed de vinculo cuiuscumq; matrimonij in populo Dei: per populum autẽ Dei intelligit etiã antiquum populum Patriarcharum, vt satis superque probatum est.

(?)

Examinãtur loca quædam Scripturæ, quibus Theologi prædicti contra hæreticos eandem veritatem confirmant.

CAPVT VI.

41 NON contenti prędicti Theologi definitione Ecclesiæ ex perpetua, atq; constante traditione deducta, qua satis superq; veritas Catholica cõfirmata, & hęresis oppositа confutata maneret, pro virili contẽdunt, atq; non parùm in eo laborant, vt eãdem scripturæ testimonijs cõprobare possint, cũ tamen certũ, & indubitatum apud Catholicos esse debeat, nõ omnia Fidei nostræ dogmata, scripturæ testimonijs cõfirmari posse, quando multa sola traditione nobis cõstant: & hac sola ducta Ecclesia ea definierit. Placuit autẽ in præsenti prædictos locos sigillatim examinare, ne fortè quis primo aspectu facilè sibi persuadens firmissima se in illis præsidia, imò & arma potentia contra Aduersarios habere, in ipsa disputatione facilè occũmbat, & hac ex parte victus, dogma Fidei nostræ aliàs quidẽ certissimũ imperito vulgo suspectũ reddat. Aggrediar igitur examen horũ locorũ, nõ quidẽ animo infirmandi veritatẽ, sed ostẽdẽdi quę sint illius firma fundamẽta, vt securi cũ hostibus congredi, & victoriã, atq; laudẽ de illis reportare possimus.

Non omnia fidei nõstræ dogmata scripturæ testimonijs possũt confirmari.

Duo sunt scripturæ testimonia, quibus Recẽtiores aliqui, vt dixi, probare nitũtur matrimoniũ sacramentum esse, eo modo quo de illo nunc loquimur. Alterum est ad Ephesios 5. vbi Paulus, vt suadeat viris diligere vxores suas tamquam carnem propriã, sicut Christus dilexit Ecclesiã, adducit verba illa matrimonij, quæ Adam Genes. 2. pronũtiauit in paradiso dicens: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna*; ipse verò proximè subiungit, *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Neq; obstat, quòd Græca pro, *Sacramentum*, habeant μυστήριον, quod Latinè mysterium dicimus, quominùs inde rectè probari possit id quod prædicti Theologi volunt; in quo planè decepti sunt ex hæreticis Lutherus, & Caluinus locis in primo capite allegatis, & Beza in annotationibus in eum locum Pauli. Ex Catholicis verò Caietanus in eundem locum, contendentes hac ratione Catholi-

42 *Primum testimonium.*

Ad Eph. 5.

Genes. 2.

Occurritur obiectioni.

Lutherus Caluin. Beza & item Pauli sunt assequuti.

cam veritatem hoc teſtimonio comproba
43 ri non poſſe: hoc igitur non obſtat, nam Græcè ſcribendum non erat ſacramentũ, cum ſit Latinum vocabulum, ſed μυστήριον, quod Latinè myſterium, & ſacramentum verti poteſt. Conantur autem Theologi noſtri non ratione vocis ſacramẽti verã, & propriã rationẽ ſacramenti pro matrimonio colligere, cũ eadẽ vox in alijs locis ſcripturæ reperiatur, ex quibus propriã rationem ſacramenti de qua nunc diſputamus non colligunt, ſicut Thobiæ 12. *Sacramentum Regis*, hoc eſt, ſecretum & Danielis 2. vbi myſterium etiam pro ſecreto ponitur, ſed ex alijs, quę in prędicto teſtimonio expendunt, ex prędicta autem voce probant matrimonium eſſe ſignum aliquod ſacrũ.

Notatio pro hac ſententia. Notant præterea dicti Theologi cum Soto in quartũ diſtinctione 26. quæſtione ſecunda articulo primo, ſacramentum ſeu myſterium hoc loco non vocari à Paulo ſacramentum magnum, ſeu myſterium, ipſam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, ſed matrimonium inter marem, & fœminam, per quod coniunctio Chriſti cum *Eraſmus.* Eccleſiam denotetur, cuius oppoſitũ Eraſmus in eum locum, Lutherus Caluinus, & Beza locis ſignatis aſſerunt, & cum *Kemnitius. Auguſt.* eis ſentit Kemnitius, idque duobus locis Auguſtini confirmat, alter eſt tractatu 9. in Ioannem, vbi explicat hunc locum ad Epheſios 5. his verbis: *Et nequis iſtam magnitudinem ſacramenti in ſingulis quibuſque hominibus vxores habentibus intelligeret, ego autem* (inquit) *dico in Chriſto, & Eccleſia.* Alter
44 eſt libro primo, de nuptijs, & concupiſcentia cap. 21. vbi exponens eundem locum ait: *Quod in Chriſto, & in Eccleſia eſt magnum ſacramentum, hoc eſt in ſingulis quibuſque viris atque vxoribus minimum, ſed tamen coniunctionis inſeparabile ſacramentum.* Addit verò Eraſmus non eſſe mirabile coniungi in matrimonio marem, & fœminem, ac proinde eorum coniugium non dici ſacramentum à Paulo. Denique hæretici confirmãt, quia Paulus explicans rationem myſterij, & ſacramenti, inquit: *Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*: quaſi diceret non in viro, & muliere, ſed in Chriſto, & ſua Eccleſia ſacramentum cognoſco. Præmittunt igitur prædicti Theologi contra hos hæreticos, ſacramentũ, ſeu myſterium hoc loco à Paulo appellari ipſum viri, & fœminæ matrimonium, prout eo denotatur coniunctio Chriſti cum Eccleſia, non autem ipſam Chriſti cum Eccleſia coniunctionem; ſic enim Patres hũc lo- 45 cum interpretantur, Chryſoſtomus hom. 20. in Epiſt. ad Epheſ. Theophylactus, & OEcumenius, Autor commentarij apud Ambroſium, Hieronymus in magnis cõmentarijs illius Epiſtolæ, ex ſententia Nazianzeni, quem ipſe Hieronymus in hac re tamquam Magiſtrũ audiſſe teſtatur, eiuſque verba refert, imò & Auguſt. libr. 1. de nuptijs, & concupiſcentia cap. 10. & lib. de bono conjugali cap. 18. qui omnes in ipſo viri, & mulieris matrimonio ſacramẽtum conſtituunt, idq; ex verbis ipſius Pauli, & cõtextu facilè cõuinci poteſt: primò, quia pronomen, *hoc*, referre debẽt id quod proximè præceſſerat, cum ait Paulus, *Sacramẽtum hoc*, nihil autem præceſſerat de coniũctione Chriſti, & Eccleſiæ, ſed de matrimonio viri tantũ, & mulieris illis verbis: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, &c.* Ergo paulus non coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, ſed matrimoniũ viri, & mulieris, propter quod relinquet homo patrẽ, & matrem, ſacramentum appellauit. *Chryſoſt. Theophyl. OEcumen. Autor commentarij apud Amb. Hieronym. Nazianz. Auguſt.*

Cõfirmatur Deinde quia alioquin ratio Pauli nullius eſſet momenti, vt ſuaderet id quod volebat, ſuadebat enim viris vt diligerẽt vxores ſuas, tamquam carnem propriam ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiã ſuam, hoc autẽ non rectè ſuaderet ex eo quòd coniunctio Chriſti cũ Eccleſia magnũ eſſet ſacramentũ, & myſteriũ, quis hoc nõ videat? rectè tamen ex eo quòd matrimoniũ ipſorũ 46 eſſet ſacramentũ coniunctionis Chriſti cũ Eccleſia, ſic enim imitari ipſum Chriſtum deberent, diligendo nimirum vxores ſuas, tamquam carnẽ propriam, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam.

Refellũtur obiectiones hæreticorũ & Eraſmi. Poſtremò deniq; quia in Græco nõ dicitur ἐν χριστῷ καὶ ἐκκλησίᾳ, hoc eſt, in Chriſto, & Eccleſia, ſed εἰς χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, hoc eſt, *In Chriſtum, & in Eccleſiã*, vt denotet Paulus myſteriũ de quo loquitur, ad Chriſtũ, & Eccleſiã eius, tamquã ad rem ſignificatã referri, & terminari, & in eo eſſe, vt ipſum Chriſtũ, & Eccleſiã occulta quadã, & myſtica ſignificatione repręſẽtet.

Quæ verò afferebant hæretici, & Eraſmus ad probandũ myſteriũ hîc à Paulo vocari coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, non autem matrimonium carnale viri, & mulieris, friuola ſunt: primùm aliqui reſpondent Auguſtinum in duobus locis allegatis à Kemnitio ſacramentum, quod dicit

dicit esse magnum in Christo, & Ecclesia, minimum autem in singulis hominibus,
47 non vsurpare pro signo sacro, sed pro re ipsa sacramenti, hoc est, pro ipso vinculo indissolubili, quod ait in Christo magnum esse, minimum autem in singulis hominibus, eo quòd ipsi minimi sint comparatione facta cũ Christo. Verùm si hæc esset mens Augustini, saltem ex eo probaretur sacramentum non vsurpari à Paulo pro signo sacro, sed pro re ipsa abscondita, & hanc esse coniunctionem Christi cũ Ecclesia, ac proinde ex hoc loco Pauli id quod contendimus non probari.

Aliquorum solutio non placet.

Vera solutio.

Quare multò meliùs respõdeo ad prius testimonium ex tractatu 9. in Ioannem per sacramentum intelligere quidem Augustinum signum sacrum, ideò autem ipsum dixisse magnitudinem sacramenti, hoc est signi non esse in singulis, quia ad magnitudinem sacramenti duo requiruntur, & signum ipsum, & magnitudo rei signatæ, ex qua solùm magnitudo sacramenti sumitur; ne igitur quis putaret totam magnitudinem sacramenti, & omnia ad ipsum requisita intra singulos homines concludi, & contineri, sed Christũ, & Ecclesiam ad eam pertinere, rectè dixit Augustinus addidisse Paulum, *Ego autem dico in Christo, & Ecclesia*: quasi diceret; hæc magnitudo sacramenti non sine Christo, & Ecclesia est, sed inde sumitur, quòd coniunctionem eius cum Ecclesia designet. Et ita non est in singulis hominibus prout matrimonio coniunctis, si id
48 tantùm quod in ipsis est consideretur.

Respondetur posteriori Augustini testimonio.

Ad posterius testimonium eodem modo respondeo, addo tamẽ ex verbis ipsius Augustini in eo cap. 21. id quod præmisimus, & hæretici refellere contendunt manifestè deduci: nam cum dixisset Augustinus: *Quod ergo est in Christo, & in Ecclesia magnum, hoc in singulis quibusque viris atque vxoribus minimum*: continuò addidit: *Sed tamen coniunctionis inseparabilis sacramentum*, ac si diceret, quod est minimum si intra ipsos homines solùm consideretur, & nihil extra eos significet, videlicet ipsum matrimonium, nihilominùs est sacramentum vinculi indissolubilis, quo inter se mutuò connectuntur, & obligati manent. Quod quidem hac ratione non est magnum sacramentum, sicut reverà est quatenùs extra homines denotat vinculum, & coniunctionem indissolubilem Christi, & Ecclesiæ: ipsum igitur matrimonium quod in hominibus minimum esse dixit, vocat sacramentum, & signum 49
vinculi indissolubilis inter virum, & mulierem, ac proinde hoc idem vocat sacramentum magnum relatum ad Christum, & Ecclesiam.

Erasmi obiectio diluitur ab aliquibus.

Ad illud quod Erasmus dicebat non esse mirabile virum, & mulierem matrimonio copulari, respondent aliqui ex sententia Chrysostomi, & Theophylacti, mirabile sanè esse, vt homo relinquat patrem, & matrem quos vnicè diligebat, & qui tot tantaque pro ipso passi sunt, & adhæreat vxori, quam antèa numquam nouerat, neque aliquid boni ab ea acceperat. Alij dicunt mirabile non esse coniugium viri, & mulieris, sed vinculum quo coniuncti manent. Faciliùs tamen multò respondetur, Paulum non vocare magnum sacramentum coniugium viri, & mulieris, quatenùs matrimonium quoddam inter homines est, sed quatenùs ea significata fuit vnio, & coniunctio Christi cum Ecclesia, & ex hac parte mirabile sanè, & venerandum esse. Ad vltimum verò iam patet responsum ex dictis, ostendimus enim suprà qua ratione dicat Paulus, *In Christo, & in Ecclesia*, cum tamen loquatur de sacramento, & signo ipso quod est in hominibus, quia nimirùm magnum est non quidem secundùm se, neque quatenùs in solis hominibus clauditur, sed quatenùs in Christum, & Ecclesiam refertur, & terminatur. Habemus igitur in prædicto loco Paulum matrimonium ipsum inter virum, & mulierem sacramentum vocasse. 50

Vera solutio.

Solutio vltimi argumenti.

Alia illorum Theologorũ obseruatio circa locum Pauli.

Deinde vt ex hoc loco veritatem Catholicam deducãt, obseruant ijdem Theologi Paulum non solùm de matrimonio Adami, & Euæ, sed de matrimonio etiam omnium fidelium loquutum fuisse, & vnumquodque illorum magnum sacramẽtum appellasse, tametsi Hieronymus hunc locum de matrimonio solo Adami, & Euæ intellexisse videatur. Nam quamuis Adamus, & Eua figuram gesserint Christi, & Ecclesiæ, in eo quòd Eua educta est de latere Adami dormientis, tamen verba Pauli non possunt, inquiunt, non conuenire matrimonio cuiuscumque fidelis, verba enim illa: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem*, de omni alio coniugio intelligi manifestum est, cum

Adamus non reliquerit patrem, & matrē,
51 ſed quid in alijs futurum eſſet pronuntia-
Vrgetur. uerit. Prætereà cum Chriſtus eo loco Matthæi 19. ex illis verbis probare velit indiſſolubile vinculum matrimonij, non Adami, de quo tunc difficultas non erat, ſed omnium aliorum, vt inde etiam ſuadeat omnibus viris, vt diligant vxores ſuas, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, quis
Ad Eph. 5. dubitet prædicta verba ad Epheſios 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, &c.* de omni matrimonio intelligenda eſſe.

Verùm vt inde colligāt prædicti Theologi, ſolùm matrimonium Chriſtianorum dictum fuiſſe à Paulo ſacramentum propriè, de quo nunc loquimur, addunt, licèt verba illa de omni coniugio intelligi poſſint, tamen Paulum ſolum matrimonium Chriſtianorum ſacramētum vocaſſe, quia non dixit, *Sacramentum hoc magnum fuit, ſed eſt in Chriſto, & in Eccleſia.* Et eadem ratione putant Auguſtinum libro de bono cōiugali paſsim dicere matrimonium non eſſe ſacramentum, niſi in Eccleſia. Et
S. Thom. Ruard. Sanct. Thom. in quartū diſtinctione 26. quæſtione 2. articulo 2. & Ruardum Taper articulo 18. docere matrimonium in ſolo nouo teſtamento repræſentare coniunctionem Chriſti, & Eccleſiæ, cum qui-
Thomas de Argent. bus planè ſentit Thomas de Argentina in 4. diſtinct. 39. quæſtione vnica, articulo 1. ad primum, docet enim matrimonium infidelium virtute baptiſmi accipere, vt de-
52 inde repræſentet actu coniunctionē Chriſti cum Eccleſia, ſicut matrimonium Chriſtianorum. Ita probant prædicti Theologi in eo loco matrimonium Chriſtianorum dictum fuiſſe à Paulo ſacramentum magnum.

Poſtremò denique vt oſtendant de ſa-
Vltima probatio. cramento propriè, quod eſt ſignum gratiæ ſanctificantis homines Paulum loquutum fuiſſe, notant matrimonium dici ab Apoſtolo ſignum coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ non ſolùm coniunctionis eius, quæ eſt per naturæ conuenientiam, ſed etiam eius, quæ eſt per dilectionem, & charitatem, nam Chriſtus per naturam nō ſolùm toti Eccleſiæ, ſed etiam toti generi humano coniungitur, & aſsimilatur, Eccleſię autem peculiari ratione per gratiam & charitatem. Tum etiam quia Paulus de iac vnione Chriſti, cum Eccleſia per charitatem expreſsè loquitur, ait enim eo capite: *Sicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea, vt eam ſanctificaret.* Vt autem matrimonium hanc vnionem 53
ſignificet, ſignificare quoque debet inter virum, & fœminam vnionem ſpiritualem animorum. Quòd ſi Deus ad hoc etiam coniunxit virum, & fœminam, vt mutuò ſe diligerent, & hac ſua dilectione vinculum charitatis inter Chriſtum, & Eccleſiam denotaretur, conſequens fit, gratiam quoque illis conferre ſtatuiſſe, ſine qua ſpiritualem illam vnionem non haberent, ac proinde matrimonium eſſe ſacramentum propriè dictum ſignum videlicet gratiæ ſanctificantis homines. Ita expendunt hunc locum prædicti Theologi, vt inde Catholicam veritatē in Eccleſia Dei aliunde ſatis notam confirment.

Ego verò non ſolùm ſemper exiſtima-
Hoc teſtimonio, nec intē tum probari, nec verā doctrinā cō tineri cenſet Autor. ui hoc teſtimonio id quod contendunt probari non poſſe, verùm etiam in explicatione illius aliqua ab eis pronuntiari, quæ cum vera doctrina minimè conſtare poſſunt. Primùm quidem verum eſt, quod aſſerunt verba Pauli, *Sacramentum hoc magnum eſt, &c.* de matrimonio ipſo viri, & mulieris, non autem de vnione Chriſti, & Eccleſiæ intelligi debere, idque rectè confirmatum eſſe fatemur, cæterum falſum eſſe non dubitamus, quòd ſubdunt de ſolo matrimonio fidelium intelligi poſſe, eo quòd eo ſolo vnio Chriſti cū Eccleſia denotetur, nam Innocentius III. in cap. *Gau-*
Innocen. 3. *demus*, de diuortijs, vt oſtendat per baptiſmū, non ſolui cōiugiū infideliū, præmittit 54
hæc verba: *Quòd cū ſacramentū cōiugij apud fideles, & infideles exiſtat &c.* Quibus verbis nō de ſacramento propriè, prout eſt ſignū gratiæ, ſed prout eſt ſignū vnionis Chriſti cū Eccleſia Innocētiū loqui, inficiari nemo poteſt: nā alia ratione ſacramentū nō eſt, priori autē illo modo nemo dixerit apud
Leo I. infideles ſacramentum eſſe. Et Leo I. in Epiſt. 90. alias 92. cap. 4. ſic ait: *Vnde cum ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, vt præter ſexuum coniunctionem, haberet in ſe Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentum, dubium non eſt, eam mulierem non pertinere ad matrimoniū, in qua docetur nuptiale nō fuiſſe myſterū.* Cū ait ſocietatē nuptiarum ab initio ita fuiſſe conſtitutam, hoc eſt initam, vt diſputatio-
Etiā in matrimonio infidelium eſt verū ſignū coniunctionis Chriſti cum Eccleſia. ne præcedenti cap. primo explicuimus, dubio procul de omni ſocietate matrimonij inter quoſcumque legitimè inita intelligit. Prætereà cum dicat ad verum matrimonium non pertinere eam viri, &

mulieris

55 mulieris ſocietatem in qua nuptiale non fuerit myſterium, hoc eſt ſacramentũ, de quo antea dixerat, coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ, & inter infideles verum ſit matrimonium, vt omnes ingenuè fateri debent, conficitur planè in eorum matrimonio verum eſſe ſacramentum coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ, aut contrà ſi in eorum contractu non eſt, non eſſe verum ſacramentum. Quà igitur ratione hi Theologi, vt ex Scriptura veritatem catholicã, & ſatis notam cõprobare viderentur, auſi ſunt dicere matrimonia ſolùm fidelium eſſe ſacramentum, & ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia.

Ad Epheſ. 5. Adde quòd quamuis Paulus ad Epheſios 5. exhortans viros, vt diligant vxores, ſolùm fidelibus ſcribat, tamen ratio eius in infidelibus etiam efficax eſt, nam & infidelium etiam vxores ſunt os de oſſe, & caro de carne viri ſui, & viri vt propriam carnem eas diligere debent iure matrimonij, & viri earum eodem modo dicere poſſunt illud: *Propter hoc relinquet homo patrẽ, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Chriſtus quoque Matth. 19. cum dixit hæc verba, & addidit: *Quod ergo Deus coniunxit homo non ſeparet*, non de

56 fidelium tantùm matrimonio, ſed de quocumque alio etiam infidelium legitimè cõtracto loquutus eſt, quis hoc neget? Quocirca Innocentius 3. cap. *De infidelibus*, de conſanguinitate & affinitate, notat verba citata Matth. 19 dicta fuiſſe à Chriſto de matrimonio Iudæorum, & ita ſignificaſſe inter eos verum matrimonium fuiſſe, intelligit quoque dicta fuiſſe de matrimonio infidelium, nam hinc probatur infidelium matrimonium per baptiſmum non ſolui, quia verum fuit, verum autem fuiſſe confirmat teſtimonio prædicto Chriſti, quod niſi putaret de infidelibus dictũ fuiſſe, nullius ad hoc eſſet momenti.

Matth. 19. *Innocen. 3.*

His omnibus adde doctrinam non ſolùm in Schola communem, ſed in Eccleſia Dei iam omnino indubitatam, & definitã ab Innocentio Primo in epiſto. 22. cap. 2. & refertur Canone, *Deinde*. d. 26. bigamiã non tantùm incurri à baptizatis, & fidelibus, ſed etiam à Catechumenis, & infidelibus, neque baptiſmo purgari, quam etiam contra Hieronymum defendit Auguſtinus in Epiſtolam ad Titum, apud Bedam in collactaneis in eam Epiſtolã, & in Gloſſa ordinaria, & refertur Canone, *Acutius* 26. d. & 28. q. 3. eodem Canone, certum e- 57 nim eſt infideles, qui duas vxores, aut ſimul, aut ſucceſsiuè habuerunt, bigamos eſſe, & poſt baptiſmum ordinari non poſſe: rationem autem huius eſſe, quam loco citato expreſsit Auguſtinus, & Innocẽtius 3. in cap. *Debitum* de bigamis non ordinãdis, quia per bigamiam, & plures vxores, quas habuerunt aliquid de ſignificatione coniunctionis Chriſti cum Eccleſia amiſerunt, ſicut cap. 5. ex eodem Auguſtino explicuimus; ſi autem matrimonium infidelium non eſſet ſacramentum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, infideles plures ducentes vxores non amitterent vllã normam, aut aliquid de hac ſignificatione, ac proinde bigamia in eis impedimento non eſſet, quominùs rectè ordinari poſſent; nã impedimentum non aliunde niſi ex defectu ſignificationis oritur, vt Innocent. 3. in illo cap. *Debitum* definit. Habet ergo huiuſmodi infidelium matrimonium, quidquid neceſſarium eſt, vt ſit ſignum coniũctionis Chriſti, & Eccleſiæ, idque vſque adeò verum eſt, vt ſine nota aliqua negari non poſſe cenſeam. Hæc omnia dixerim cõtra prædictos Theologos, eo quòd non ſolùm eorum doctrinam hac in parte falſam exiſtimem, ſed etiã multò magis aliã, 58 quam ex hac deducere non dubitarunt, videlicet matrimonium ratum, & conſummatum infidelium, cum ad fidem conuertuntur diſſolui poſſe, autoritate Pontificis, eo quòd non ſit ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, id quod anno Domini 1588. cum ego Romæ eſſem à ſummo Pontifice Sixto V. obtinere pro viribus contenderunt, ſed repulſam paſsi ſunt, in quorum ſententiam numquam ſubſcribere volui, ſed de hoc infrà ex profeſſo dicemus.

Innocen. 1. *Auguſt.* *Beda.*

Sed age concedamus prædictis Theologis in matrimonio ſolùm fideliũ, eſſe hoc ſacramentum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, ſaltem negare non poſſunt id etiã matrimonium habuiſſe ante aduentum Chriſti in omnibus fidelibus, vt eſſet ſignum indiſſolubilis vnionis Chriſti cum Eccleſia, præſertim verò matrimonium primorum parentum, in quo primò matrimonium Chriſti cum Eccleſia figuratũ fuiſſe, nemo negare auſit, atqui ante aduẽtum Chriſti matrimonium non erat ſacramentum propriè dictum, ſignum videlicet gratiæ ſanctificantis homines, vt diſputatione

59 præcedente manifeſtè conuicimus,& prędicti Theologi fatentur, ſed ſacramentum latiori ſignificatione,prout eſt ſignum ſacrum vnionis indiſſolubilis Chriſti cũ Eccleſia,ergo Paulus non de ſacramẽto propriè, ſed latiori ſignificatione loquutus eſt,nam non ſolùm de matrimonio Chriſtianorum,ſed fidelium omnium,qui Chriſtum præceſſerunt Paulum fuiſſe loquutũ manifeſtum eſt, & verba Pauli de illo etiã verè dici potuiſſe prædicti Theologi fatẽtur,ſed & litera ipſa Pauli clamat de ſigno ſacro vnionis Chriſti & Eccleſiæ Paulum intelligẽdum eſſe, vt ita exhortetur, ſaltẽ fideles ad amorem vxorum,ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, eo quòd eorum matrimonium ſignũ ſit Chriſti & Eccleſiæ cõiunctionis.

Euaſio præcluditur.

Denique quòd addunt licèt prædicta verba Pauli de matrimonio omnium fidelium,qui Chriſtum præceſſerunt verè dici potuerint,tamen re ipſa de ſolo matrimonio Chriſtianorum dicta fuiſſe,non minùs facilè refelli poteſt:primùm quidem ex dictis quibus hactenùs probauimus Paulum de matrimonio Adami,& reliquorum omnium fuiſſe loquutum.Deinde, quia quòd Paulus non dixerit,*Sacramẽtum hoc magnũ*

60 *fuit*,ſed *eſt*,inane planè,& uulljus momenti eſt ad id aſſerendum, nam cum Paulus loqueretur de matrimonio ſecundum ſe, quod ſemper inter homines perſeuerat,nõ rectè diceret *fuit*, quaſi ſacramentum hoc ſolùm fuiſſet in matrimonio antiquorum, ſed dixit, *eſt*, vt denotaret ſemper in quocumque matrimonio hoc ſignum perſeuerare. Poſtremò quod ex Auguſtino allegant quòd lib. de bono coniugali de ſolo matrimonio in Eccleſia,& populo Dei locum illum intellexerit, falſum eſſe ex cap. præcedente patet, neque minimũ aliquod verbum in Auguſtino inuenies,quo id vel leuiter inſinuet,fateor ſanè diſcrimen aliquod aſsignaſſe inter matrimonium inter infideles,& matrimonium in populo Dei ab origine mundi;tum etiam inter matrimonium Chriſtianorum,& Patriarcharũ, qui Chriſtum præceſſerunt: illud tamen longè diuerſum eſt,& à nobis ibidem explicatum; verùm nullibi docet matrimonium eſſe ſacramentũ,niſi in Eccleſia Dei. Fateor quidem S. Thomam.d.26.q.2.art. 1 illo 2.dixiſſe matrimonium prout repræſentat coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, fuiſſe inſtitutum in noua lege, videlicet poſt Chriſti aduentum, & hac ratione 61 eſſe ſacramentum nouæ legis,idemque ex eo deſumpſiſſe Ruardum Taper art. 18. §. *Sed aduerſatur*,vbi ponderat etiam ſicut alij Theologi, Paulum dixiſſe ſacramentum magnum eſſe, non autem fuiſſe,vt probet matrimonium incepiſſe eſſe ſacramentum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia in lege Euangelica,& ab initio mundi non fuiſſe: ex quo etiam infert Adamum ſolùm vidiſſe,& cognouiſſe matrimonium futurũ aliquo tempore ſacramentum,& ſignum cõiunctionis Chriſti cum Eccleſia, non autẽ tunc eſſe,& cum eis etiam ſentire Thomã de Argentina,quod attinet ad repræſentationem coniunctionis Chriſti cum Eccleſia,vt matrimonio infidelium ſolùm conueniat poſt baptiſmum ab eis receptum, verùm hoc falſum eſſe,& contra doctrinã Patrum ex dictis perſpicuè liquet. Quocirca ſatius fuiſſet Theologis noſtris hunc locum Pauli contra hæreticos prætermittere, quã vt viderentur eos Scripturæ teſtimonio premere,in has anguſtias, & minùs tutam ſententiam incidere.

Satisfit argumẽto deſumpto ex Auguſt.

Adde,quòd licèt verum eſſet,& ex prędicto loco manifeſtè colligeretur matrimonium poſt aduentum Chriſti cepiſſe eſſe ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia,non ſolùm per naturæ conuenien- 62
tiam,ſed etiam per charitatem & dilectionem,inde non fieret neceſſarium Chriſtũ gratiam promiſiſſe ijs, qui matrimonium contraherent,vt eorum matrimonium ab eis receptum,eſſet ſacramentum nouæ legis,& contrahentes eo ipſo iuſtificarẽtur; nam matrimonium eatenùs eſt ſignum ſacrum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia quatenùs in eo vir relinquit patrem,& matrem,& per amorem adhæret vxori, & cũ ea fit caro vna: id quod eodem modo haberet,& vt probauimus habuit ab initio mũdi,etiamſi in noua lege Chriſtus contrahẽtibus gratiam in matrimonio non promiſiſſet.Quamuis autẽ reverà eam ipſis promiſerit, tamen id ex prædicto loco Pauli non colligitur, neque ea ratione Chriſtus gratiam matrimonio promiſit, vt eſſet ſacramentum,& ſignum cõiunctionis Chriſti cum Eccleſia.

Non obſtat veræ ſentẽtiæ decretũ Eugenij 4. in Conc. Florent. nec Cõcil. Tr-

Neque obſtat ijs,quę diximus quòd Eugenius 4. in decreto fidei, quod eſt in Cõcilio Florentino poſt vltimam ſeſsionem: §. *Septimum eſt*, & Concilium Tridentinũ ſeſſ.24.cap.vnico de matrimonio,hoc vtã-

tur

63 tur teſtimonio pro hoc ſacramento, nam Eugenius ſolùm ad hoc illud affert, vt oſtẽ dat matrimonium eſſe ſignum coniunctio nis Chriſti cum Eccleſia, quod ſanè ante aduentum Chriſti ab initio habuit vt probauimus, & tamen hac ratione ſolùm fuit ſacramentum latiori ſignificatione. Concilium autem Tridentinum, quamuis hoc teſtimonium adducat, vt oſtendat Chriſtũ Paſsione ſua promeruiſſe gratiam per matrimonium conferendam, vt perficeret naturalem illum amorem inter coniuges, & indiſſolubilem vnitatem confirmaret, tamen ſolùm ait id Paulum innuiſſe, hoc eſt indicaſſe, id quod veriſsimum eſt, neq; cõtra ea, quæ hactenùs diximus; nam hoc ipſo quòd matrimonium fuit ſemper ſignũ vnionis Chriſti cum Eccleſia per amorẽ, conueniens valdè fuit, vt ipſe Chriſtus Paſsione ſua hoc ſignum perficeret, efficeretque vt non ſolùm naturali, ſed etiam charitatis amore coniuges ſignificarent, & repræſentarent vnionem Chriſti cum Eccleſia ſua. Cum verò Concilium veritatẽ aliquam ex aliquo loco Scripturæ ex profeſſo confirmat quòd in eo expreſſè continea tur, vel efficaciter ex eo deducatur, loquitur alio modo, vt patet ex ſeſſ. 13. cap 4. cũ agit de transſubſtãtiatione, & illam ex veritate verborum Chriſti deducit, & ſeſſ. 14 cap. 5. cum agit de præcepto confeſsionis, & illud colligit ex illis verbis Ioann. 20. *Quorum retinueritis peccata, &c.* in illo autẽ cap 1. ſeſſ. 24. veritatem catholicam ex cõſtante, & perpetua Eccleſiæ traditione ſolùm deducit, & definit.

Vnde Catholicã veritatem deducat Concil. Trid.

64 Alter locus quo ijdem Theologi, cũ Petro de Soto lib. de inſtitutione Sacerdotũ lect. 1, de matrimonio in medio, hæreticos conuincere contendunt, & probare matrimonium eſſe ſacramentum nouæ legis, gratiam conferens eſt. 1. ad Timotheũ. 2. vbi Paulus de muliere matrimonio iuncta inquit: *Saluabitur autem per filiorum generationem ſi permanſerit in fide, & dilectione, & ſanctificatione cum ſobrietate.* Quamuis enim Græci cum Chryſoſtomo, & Hieronymus. 2. lib. contra Iouinianum legant in plurali permanſerint in fide, & dilectione & ſanctificatione, ipſorum filiorum adminiculo mulier ſaluabitur, tamen multi alij, & codex vulgatæ emendatus legunt in ſingulari cum Auguſtino in Pſalmum 83. dum explicat illud: *Paſſer inuenit ſibi domum, &c.* & cum Beda in eum locum Pauli: quinimò quamuis in plurali legeremus, referri deberet nõ ad filios, ſed ad virum & vxorem ipſam, vt notauit Cajetanus in hunc ſenſum: ſi vir & vxor perſeuerauerint, vel certè vt obſeruarunt Primaſius, & Sedulius in eum locum Pauli ad ſolam mulierem referri poſſet, ita tamẽ vt Paulus mutaret numerum, & à ſingulari mulieris, ad pluralem tranſiret ſicut fecit ad Galatas 6. cum dixit: *Huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris:* cum tamen dicere deberet, *Conſiderantes voſmetipſos, &c.*

Alter locus quo prædicti Theologi hanc veritatem contra hæreticos nitũtur ſtabilire.

1. ad Tim. 2.

Chryſoſt. Hieronym.

Auguſt. Pſalm. 83. Beda.

65 Ex hoc igitur loco ſecundum vtramq; lectionẽ probare contendunt prædictã catholicã veritatẽ; nam ſi mulier per generationem filiorũ, ſicut Actor. 15. dicitur, *Per omne Sabathum*, hoc eſt, in omni Sabatho, ſi permanſerit in fide, & ſanctificatione, hoc eſt, bonis matrimonij, ſignũ eſt per ipſum matrimoniũ gratiã conferri, quę bonis matrimonij conſeruata, coniuges ſaluabit. Dicunt autem à Paulo quatuor bona matrimonij numerari, contra quatuor mala, quę ex illo oriri ſolent, videlicet fidem, contra adulterium, dilectionem, contra rixas & iurgia, ſanctificationem, contra turpitudinem, ſobrietatem, contra intemperãtiam; & ideò dixiſſe Paulũ: *Si permanſerit in fide, dilectione, & ſanctificatione cum ſobrietate* Cæterùm cum ex doctrina Patrum, & Interpretum non conſtet per ſanctificationẽ intellexiſſe Paulum peculiarem ſanctitatem, collatam in matrimonio ad vſum illius, ſed vt notat Adamus in eum locũ intelligi rectè poſsit ſanctificatio totius vitę per bona opera, non video quo pacto ex hoc loco efficax argumẽtũ colligi poſsit, videtur autem Paulus ibi conſolari mulieres, vt contentæ ſint filiorum procreatione, neque in Eccleſia prædicare, & docere velint, quia ſatis illis erit in ſtatu coniugij (cuius munus eſt filios procreare) ſaluari. Ne autem putarent id eis ſufficere ad ſalutem ſubdidit: *Si permanſerint in fide, &c.* quaſi diceret vt ſaluentur mulieres in matrimonio, ita ſatis illis erit filios procreare, vt tamen ſimul etiam fidem ſeruent maritis, eoſque diligant, & in ſanctificatione bonorum operum cum ſobrietatẽ permaneãt, alioquin neque per procreationem filiorum, aut in ea ſaluari poterunt.

Actor. 15.

66 *Non poteſt ex hoc loco colligi efficax argumentum. Adamus.*

67 *Duæ rationes, quæ in confirmationem eiusdem Catholicæ doctrinæ afferri solent examinantur.*

CAPVT VII.

VT omni loco Theologico pro confirmatione catholicæ doctrinæ prædicti Theologi vtantur, afferunt quoque rationes quibus eam pro viribus conuincere contendunt, eas verò consultò quidem prætermitterem etiamsi mihi non probarentur, nisi circa singulas earum aliquid obseruatione dignum esse existimarem. Sunt autem tres in hoc capite à nobis examinandæ, nam quarta petita ex ritibus, & solemnitate quibus matrimonium post aduentum Christi celebrari consueuit, cap. 4. à nobis allata est, quòd pro confirmanda hac veritate non parùm efficax videretur.

Prima ratio. Ex tribus verò alijs prima ratio petita est ex vinculo indissolubili matrimonij, putant enim prædicti Theologi hoc præstare matrimonium nouæ legis post Christi aduentum antiquis coniugijs, quòd cõiugium nouæ legis est vnius cum vna, & omnino indissolubile, antiqua autem con-
68 iugia non item: hoc autem discrimen non aliunde prouenire posse arbitrantur, nisi ex ratione sacramenti quam habet in noua lege, ratione cuius repræsentet vnionẽ Christi cum Ecclesia, & omnino indissolubile reddatur: nam præterquàm quòd in hanc causam repræsentationis Augustinus vbique referre videtur perpetuitatem vinculi matrimonij, nulla certè alia (inquiũt) illius inueniri poterit, etenim si cõsideretur quatenùs est ciuilis contractus, sicut consensu mutuo viri, & mulieris constat, ita etiam eodem videtur posse dissolui: si verò spectetur prout est in officium naturæ, ad propagandam prolem, vix ratio reddi potest ob quam interueniente sterilitate nõ dissoluatur. Denique si consideretur prout est in remedium contra fornicationem, cur (inquiunt) non poterit dissolui, si alter coniugum perpetuo morbo impeditus, reddere debitum non possit? Nulla igitur alia causa superesse videtur ob quam dissolui nequeat, nisi significatio coniunctionis Christi cum Ecclesia: quam quidem ignorantes multi sapientes huius mũdi, qui ab ipso diuortio aliàs non parùm abhorrebant, vxores dimittebant causa sterilitatis, aut commutabant, vt de 69
Catone refert Augustinus lib. de bono coniugali cap. 18. & lib. de fide, & operibus cap. 7. & de alio Agellius lib. 4. noctiũ atticarum cap. 3. & de Cicerone Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum. Deniq; manifestum est, matrimonium contractum ante baptismum, causa fidei posse dissolui; non autem si post baptismum contrahatur, signũ igitur (inquiunt) est post baptismum esse sacramentum nouæ legis.

August. Agellius. Hieronym.

Eneruatur prædicta ratio. Verùm in hac ratione aliqua certè assumuntur, quæ mihi non parùm displicent; primum quidem quòd perpetuitatem vinculi matrimonij in voluntatẽ Dei instituentis illud, vt esset signum coniunctionis Christi cum Ecclesia, non autem in ipsam naturam coniugij, & ius naturale illius reducere non dubitant, cum simul dicant matrimonium infidelium non esse signum huius coniunctionis, asserere coguntur matrimonium infidelium ex se vna ex illis causis quas ipsi referunt in sua ratione solui posse; quod tamen manifestè falsum est, alioquin & infideles ad fidem conuersi, non cogerentur in quocumque casu cum prima vxore manere, & reliquas dimittere, cuius oppositum defiuit Innocentius in cap. *Gaudemus* de diuortijs. Prætereà, quamuis Augustinus ex vnione Christi cum Ecclesia, quam dicit in matrimonio repræsentari, quòd indissolubilis sit, colligat indissolubile vinculum ipsius matrimonij, tamen numquam dicit ex eo tantùm matrimonium indissolubile esse, quòd coniunctionem Christi cum Ecclesia repræsentet: quinimò cum in re, quę in signum alterius desumitur, & instituitur debeat esse quædam naturalis aptitudo, vt secundo tomo in hanc 3. part. disputatione 128. cap. 4. diximus, ideò voluit Deus, vt matrimonium ex se indissolubile, & perpetuum, signum esset perpetuæ, & indissolubiles vnionis Christi cum Ecclesia. Deinde quod assumunt matrimonium post Christi aduentum solùm esse signum huius vnionis Christi cum Ecclesia, & ideò esse sacramentum propriè, iam suprà præcedẽte cap. satis, superq; impugnatũ est, & de omni matrimonio dictum fuisse à Christo Matth. 19. *Quod ergo Deus cõiunxit homo nõ separet*, ac proinde esse indissolubile ibidẽ conuicimus. Quare quãuis indissolubilitas matrimonij ex repræsentatione vnionis

Innocent. 70

Matth. 19.

Christi

71 Christi cum Ecclesia proueniret, non se-
queretur esse sacramentum propriè, sed
latiore illa significatione de qua multùm
Augusti. nũ quam existi mauit anti quorum Pa triarcharũ matrimo- nia fuisse so lubilia. hactenùs diximus. Neq; verò vsquam Au-
gustinus existimauit antiqua coniugia Pa
triarcharum, quæ erãt vnius viri cum mul
tis fœminis solubilia fuisse, & ideò non re-
præsentasse coniunctionem Christi cũ Ec-
clesia sua, hoc enim absurdum erat mani-
festè; nam cum quisque eorum verè dicere
posset, ad quamlibet vxorem illud Adami:
*Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne
mea, propter hanc relinquet homo patrẽ, & ma
trem, & adhærebit vxori suæ*: & rursùs Chri
stus de illis comparatione cuiuscumq; vxo
ris quam ducebant verè dicere posset, illud
Matth. 19. & re ipsa dixerit; *Quod ergo Deꝰ
coniunxit homo non separet*, eo quòd vera es-
sent eorum matrimonia, inspiratione Dei
facta, non minùs indissolubilem vnionem
Christi cum Ecclesia quodcumq; illorum
matrimonium repræsentare potuit, & re
ipsa repræsentauit, quàm matrimonium
vnius cum vna inter Christianos; nisi quòd
vt cap. 5. obseruauimus ex Augustino, ij
qui plures ducebant vxores, normam ali-
quã sacramenti amittebãt, videlicet quod
72 attinet ad rationem sacramenti latiori si-
gnificatione, quæ consistit in repræsenta-
tione coniunctionis Christi cum Ecclesia,
non autem ad rationem sacramenti pro-
priè, id quod eodem modo etiam accidere
in baptizatis Christianis, qui mortua vna
vxore aliam ducunt, ibidem notauimus, vt
hinc colligamus per quodcumque matri-
monium Patriarcharum significatam fuis
se vnionem indissolubilem Christi cum
Ecclesia, quamuis aliquid de hac significa-
tione amitterent, videlicet vnius Christi
cum vna Ecclesia, quod tamen contrà in-
dissolubile vinculum non erat; neque om-
nino contrà repræsentationẽ vnionis Chri
sti cum Ecclesia, vt cap. illo 5. ostendimus.
Verũ de indissolubilitate matrimonij, vn-
de proueniat, fusiùs agemus infrà, vbi hãc
Vltima ad- uersariorũ ratio diffici lior vide- tur. doctrinam vberiùs confirmabimus.

Cæterùm ratio illa, quæ postremo loco
afferebatur de matrimonio baptizatorum
maiorem vim habere videtur ad proban-
dum matrimonium baptizatorum esse sa-
cramentum, nam hoc est discrimen in-
ter matrimonium in lege Euangelica in
Discrimen matrimonij nõ baptiza torũ, & bap tizatorum, baptizatis, & non baptizatis, quòd nõ bap
tizatorum etiamsi consummatum sit, ali-
quando dissolui potest, etiam quod atti-
net ad vinculum, quando nimirùm alter 73
coniugum conuertitur ad fidem, & bapti-
zatur, & alter non conuertitur, nec vult
habitare cùm conuerso, aut non vult sine
contumelia creatoris id facere, matrimo-
nium verò baptizatorum etiamsi alter il-
lorum veram fidem relinquat, & ad hære-
sim declinet, neque velit cum catholico si-
ne contumelia creatoris habitare non dis-
soluitur quod attinet ad vinculum, tamet-
si quod attinet ad thorum separentur, hoc
autem discrimen non videtur aliũde pro-
uenire, nisi ex eo quòd matrimoniũ in bap
tizatis est sacramentum nouæ legis, pro-
priè dictum, & inde accipit maiorem firmi
tatẽ quam ex se, & ex ratione sacramenti
latiori significatione dicti anteà habebat.
Porrò autem nõ solùm discrimen hoc tra-
dit Innocentius 3. & definit in cap. *Quan-* *Innocent. 3.*
to de diuortijs, sed etiam causam assignat
ob quam matrimonium baptizatorum e-
tiam causa fidei non dissoluatur sicut ma-
trimonium non baptizatorum, quia nimi-
rùm in baptizatis fuit ratum, quod perin-
de videtur ac si diceret, quia est sacramen-
tum; & Concilium Tridentinum sub ana- *Conc. Trid.*
themate damnat asserentes matrimonium
dissolui posse propter hæresim, aut mole- 74
stam cohabitationem.

Ego verò existimo hoc quidẽ peculiare
habere matrimonium baptizatorum, vt *Dissoluitur posterius ar gumentum.*
neque causa conseruandi fidem in altero
coniugum, quod spectat ad vinculum dis-
solui possit; siquidem causa hæresis num-
quam dissoluitur, sicut definit Innocen-
tius, & Concilium Tridentinum Canone
illo 5. cum tamen in hoc casu maior appa
reat contumelia creatoris, vt notauit Pon
tifex in prædicto capite, quã in eo in quo
infidelis manere vult in sua infidelitate, al
tero coniuge ad fidem conuerso, nec vult
cum illo sine contumelia creatoris habita-
re id tamen non conuenire ei ratione sa-
cramenti, quasi inde, hoc est, ex eo quòd
sit sacramentum maiorem habeat firmita-
tem, sed ratione baptismi, per quod dici-
tur ratum fieri, & hinc esse indissolubile;
quare neque idem esse in matrimonio sa-
cramentum, & ratum esse, vt disput. sequẽ-
te cap. 4. contrà aliquos etiam ostendam.
Porrò autem per baptismum, matrimo-
nium anteà contractum non effici sacra-
mentum, sed tantùm vinculum illius ratũ
fieri, capite sequente monstrabo: puto au-
tem dici ratum, quia omnibus modis fir-
mum

75 mum manet, neque cauſa fidei iam diſſolui poſsit, hoc autem illi peculiare à Chriſto conceſſum fuiſſe in lege Euangelica ratione baptiſmi, qui dicitur ſacramentum fidei, nō autem ſolùm ratione ipſius fidei, neque ante legem Euangelicam id vmquā habuiſſe, vt ratione fidei altero tantùm cō uerſo, & altero nolente habitare ſine contumelia creatoris diſſolueretur; nam ſi cauſa fidei ſolùm diſſolui poſſet, altero nolente habitare ſine contumelia creatoris, ſequeretur altero coniuge conuerſo ad fidē, adhuc dum catechizatur, altero nolēte habitare ſine contumelia creatoris, poſſe matrimonium cum quacumque altera contrahere antequàm baptizetur, quamdiu in fide Chriſti quam ſemel aſſumpſit permāſerit, quod tamen eſt abſurdū. Ex quo apparet nō fauore ſolius fidei cōceſſum fuiſſe coniugi conuerſo, vt diſſolueret matrimonium ſi vellet, & cum altera fideli contraheret.

Idem dicendū eſt ſi vterque coniux catechumenus eſſet fidelis, & poſteà alter retrocederet, & fidem negaret, neque habitare vellet ſine cōtumelia creatoris, vt neque in hoc caſu fidelis catechumenus diſ-
76 ſoluere poſsit prius matrimonium cōtrahendo cum alia. Quocirca cum Innocentius 3. in illo cap. *Quanto*, loquitur de matrimonio fidelium, & inquit ſi alter illorū labatur in hæreſim, vel redeat ad Gentilitatem, non poſſe diſſolui matrimoniū eorum; infidelium autem matrimonium cauſa fidei poſſe diſſolui, per fideles non intelligit catechumenos, qui verè fideles ſunt, ſed iam baptizatos, qui non ſolùm fideles ſunt, ſed etiam fidem ſacramento publicè profeſsi, per infideles verò intelligit nondum baptizatos, etiamſi catechumeni fideles ſint: reddit enim rationem his verbis: *Nam etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum, inter fideles autem verum & ratum exiſtit, quia ſacramentum fidei quod ſemel eſt admiſſum, numquam amittitur, ſed ratum efficit coniugij ſacramentum, vt ipſum inconiugibus illo durante perduret.* Vbi per ſacramentum fidei non fidem vtcumque ſuſceptam, ſed baptiſmi ſacramentum in quo illam publicè profitemur intelligit, nam hoc eſt ſacramentum fidei, quod ſemper durat ratione nimirùm characteris, fides autem ipſa non ſemper durat, ſed eandi co tantùm ſemel, ſed ſæpiùs etiam ſuſcepta amitti poteſt; tribuit ergo bap-

Quos vocet Innocēt. 3. fideles in c. Quanto, & quos infideles.

tiſmo, non fidei quod ratum efficiat matri 77
monium, & nullo caſu diſſolubile; cum autem inquit: *Sed ratum efficit coniugij ſacramentum*, non denotat matrimonium contractum ante baptiſmum, per ipſum baptiſmum fieri ſacramentum propriè nouæ legis, ſed matrimonium quod etiam ante baptiſmum latiori ſignificatione ſacramēntum erat coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, per baptiſmum fieri ratum, hoc eſt omnino firmum, vt neque cauſa fidei diſſoluatur.

Ratio verò ob quam matrimonium bap- *Quare cauſa hæreſis matrimonium inter baptizatos diſſolui nequeat.*
tizatorum etiam cauſa hæreſis non poteſt diſſolui, neque hoc priuilegium à Chriſto ei conceſſum fuit, ea eſt, quia cum vterque coniux baptiſmum ſuſcepit, & in eo fidem catholicam profeſſus eſt, ita fit vnus de Eccleſia, vt ratione characteris, qui deleri nequit ei ſemper ſubiectus maneat, & ab ea ob hæreſim puniri poſsit, & cogi vt habitet cum altero coniuge fideli ſine contumelia creatoris, alioquin & ipſum occidere ſi opus fuerit, & ille pertinax in hæreſi perſeueret, quod ſatis eſt pro fauore alterius coniugis fidelis, ſic enim fiet vt aut hæreticus habitet ſine contumelia creatoris, aut è medio tollatur, & fidelis liber maneat, vt cū altero contrahere poſsit. Quòd verò coniux lapſus in hæreſim longiùs fugiat, vt ab Eccleſia puniri & cogi nequeat, 78
per accidens eſt, nec ſatis vt priuilegiū diſſoluendi matrimonium hac de cauſa alteri conceſſum eſſe dicamus, alioquin quoties alter coniux fugeret in longinquas regiones, nec cogi poſsit ad cohabitandum cum alio, diſſolui poſset matrimonium, quod planè abſurdum eſt. Et ita Innocentius 3. in cap. *Quanto*, de diuortijs cum ſibi obiecisſet contra hāc doctrinam, quòd fidelis relictus ab hæretico nō poſſet ſine culpa ſuo iure priuari, vt coniugium alterum inire poſſet; reſpondet, hoc nihil obſtare, quia etiam in multis caſibus id accidit, vt ſine culpa ſua coniux ſuo iure priuetur, propter indiſſolubilitatem matrimonij, vt ſi alter cōiux incidatur, & inhabilis maneat ad coitum, nō poteſt alter ad alias nuptias tranſire, at verò cum neuter coniux baptiſmum ſuſcepit, etiamſi vterque fidelis ſit catechumenus, & in ipſo catechiſmo matrimonium contrahant, neuter eſt ſubiectus Eccleſiæ, neque ab ea puniri poteſt, etiamſi à fide recedat; ac proinde ſi poſt contractū matrimonium alter deſerat fidem, & nolit

cum

79 cum altero cohabitare sine cõtumelia creatoris, & is postea baptizatur, multùm quidem derogaretur libertati Christianæ fidei, quam in baptismo profitemur, si baptizato non concederetur cum altero matrimonium contrahere, cùm neque Ecclesia vllo modo ei in hoc fauere possit, vt alterum cogeret ad cohabitandum sine contumelia creatoris, meritò credimus hoc ei priuilegium à Christo concessum, vt baptizatus si velit alteri copulari, hoc ipso quòd cum eo contrahat, prius matrimonium dissoluat. Cæterùm ex eo quòd inter vnum baptizatum, & alium non baptizatum non posset esse legitimum matrimonium, cum tamen inter duos baptizatos, aut duos non baptizatos esse possit, rectè deduximus cap. 4. matrimonium in lege Euangelica, institutum fuisse in sacramentum propriè: & hactenus de prima ratione qua prædicti Theologi probant matrimonium post aduentum Christi esse sacramẽtum.

Secundaratio diluitur

Altera ratio est, quia cum matrimoniũ sit res difficillima, indigere gratia vt iugum eius suaue fiat: Iudæis enim licuit
80 plures habere vxores, & ita ipsis non fuit ita difficile sicut Christianis quibus vnam tantùm habere licet. Verùm hæc ratio si alicuius momenti est solum probat non parùm, sed valdè cõgruens fuisse post aduentum Christi matrimonium institui in sacramentum gratiæ sanctificantis homines, non quidẽ quòd matrimonium futurum esset in Christianis vnius tantùm cum vna, nam & hoc ab initio habuit vt patet in Adamo, & suapte natura id postulat, vt infrà ex professo ostendemus, & ex inspiratione Dei solùm aliquibus plures vxores habere licuit, sed quia ex se res quidem difficillima est, etiãsi sit vnius cũ vna, & valdè cõgruens fuit vt Christus qui aduentu suo sacramenta gratiæ instituturus erat, hoc inter reliqua institueret. Quinimò si Mahumetanis credimus, apud quos adhuc polygamia seruatur, nõ minùs, imò plus difficultatis habent coniugia vnius cum pluribus vxoribus, quàm vnius cum vna, vt ipsis experimento compertum est.

Tertia ratio.

Duplex matrimonij finis.

Tertia eorum ratio petita est ex duplici fine matrimonij, quorum prior est procreatio prolis in Ecclesię Dei augmẽtum; & cultum ipsius, non tantùm secundum leges naturalis rationis, sed etiam secundum fidem: posterior est remedium peccati, cõ- 81
tra quod institutum fuit matrimonium; ad vtrumque finem necessaria videtur gratia, nam sine illa filij ad prædictum finem rectè procreari, & educari non possunt, & nisi gratia per matrimonium daretur, non esset in remedium peccati, quin potiùs cũ libidinem excitaret, peccati incentiuum esset. Hac ratione confirmant catholicam doctrinam Alphonsus de Castro aduersus hæreses, verbo *Nuptiæ*, hęresi. 3. & Ioannes EKius. 4. tom. Homiliarum homil. 73. Verùm quod attinet ad priorem partem assumptam ex priori fine, licèt non contineat doctrinam falsam, aut absurdam, tamen efficax non est ad probandum matrimonium re ipsa in sacramentum nouæ legis fuisse institutum, cum idem finis fuerit matrimonij in antiqua lege, imo & ab initio, & tamen neque ab initio, neque in antiquâ lege fuerit sacramentum gratiæ sanctificantis homines, de quo nunc disputamus. Hac tamen ex parte prædicta ratio rectè ostendit conueniens, & congruens valdè fuisse post aduentum Christi ita in sacramentum institui. Quod verò attinet ad posteriorẽ partem desumptam ex posteriore fine, non solùm prædicta ratio non conuincit id quod prædicti Theologi contendunt, sed etiã aliquid absurdi continet, nam ex ea manifestè cõsequitur, neque ab initio mundi post peccatum, neque in lege veteri matrimonium 82
fuisse in remedium peccati, sed potiùs incentiuum illius, quod est absurdum; cum ex sententia omnium Scholasticorum in 4. d. 26, post peccatum semper fuerit in remedium illius. Porrò autem ex prædicta ratione id sequi, manifestum est, nam si ex eo non esset in remedium peccati, quòd gratiam non conferret, cùm gratiam solùm contulerit post aduentum Christi, fit vt ab initio non fuerit in remedium peccati, sed post aduentum Christi. Vera autẽ ratio ob quam omnes dixerunt post peccatum fuisse in remedium illius, ea est, quia accessus ad propriam cõiugem, quòd aliàs peccatum esset ratione coniugij peccatũ non est, & ad superandam tentationẽ carnis, & fornicationem ortam ex desiderio circa aliam deseruire potest. Et quamuis vera esset sententia Augustini quam Scholastici sequuntur & infrà examinabimus, videlicet peccatum esse accedere ad propriam coniugem ob finem vitandæ forni-

Castro. EKius.

Prior pars rationis nõ est efficax.

Posterior pars absurdum continet.

tationis

83 cationis, tamen certum est apud omnes, & sine controuersia, id non esse mortale; & hac ratione esse in remedium peccati mortalis, quia saltē veniali peccato vitari posset mortale fornicationis: & hæc satis circa rationes aliorum.

Fundamentum hæreticorum cap. 1. positum, & alia ipsorum argumenta dissoluuntur.

CAPVT VIII.

COntra veritatē catholicam quā hactenùs confirmauimus non solùm pugnat argumentum hæreticorum, quod pro fundamento præcipuo ipsorū adduximus, & alia quæ in hoc cap afferemus, sed etiam alia quorūdam catholicorum primo capite à nobis allata, eo quòd tam catholici illi, quàm hæretici in vnam sententiam damnatam cōueniunt. Quocirca singula in hoc capite, & sequentibus diluere oportet. Argumēta quidem hæreticorum in hoc capite, Durandi autem in sequētibus. Et primū quidem fundamentum hæreticorum infirmū valdè, & inane esse ex dictis in præcedentibus capitibus manifestè constat, nam quāuis ex nullo loco Scripturæ conuinci possit, matrimonium esse sacramentum propriè, vnum ex septem nouę legis, nō proinde colligere licuit Luthero, Caluino, & Bezæ non esse sacramentum; neque enim omnia quę Ecclesia catholica credit, & desinit ex Scriptura manifestè deducūtur, sed alia etiam fundamenta firma, & efficacia argumenta ad ea definiēda suppetere possunt: neque ipsi hæretici exceptis Puritanis suos omnes errores ex Scriptura deducunt, aut nihil aliud quàm quod in Scriptura expressum est credunt.

Infirmitas argumenti hæreticorū ostenditur.

84 Cōcedimus igitur neq; ex illo ad Ephesios 5. neque ex illo 1. ad Timoth. 2. efficaciter posse probari matrimonium esse sacramentum, fore tamen vt non obstaret quominùs ex illo ad Ephesios 5. colligeretur, quòd Paulus sermone Græco vsus fuerit voce, μυστήριον; Latinè, *Mysterium*, si nihil aliud obesset, nam vt ostēdimus cap. 6. Latinè idem est *Mysterium*, & *Sacramentū*, & Paulus Græcè scribens non sacramentum, sed mysterium dicere potuit; verū aliquid aliud obstare quominùs ex eo loco veritas catholica deduci possit ibidem fusiùs, & manifestè ostendimus, contentique fuimus constanti Ecclesiæ traditione, & definitione, ad veritatem catholicam confirmandam, & ingenuè concesimus ex eo loco solùm colligi matrimonium esse sacramentum latiori significatione, non pro signo gratiæ sanctificantis homines, sed pro signo coniunctionis Christi cum Ecclesia, de quo nunc non est cum hæreticis, aut Catholicis cōtrouersia, & ita fundamētum hæreticorum omnino conuellitur. 85

Ex duobus locis Pauli ad Cor. 5. & ad Tim. 2. non efficacitur probatur matrimoniū esse sacramentum.

Multa quoq; alia argumenta hæreticorum affert noster Bellarminius tom. 2. lib. 1. de matrimonio cap. 5. ex quibus præcipua in hoc capite nos recitabimus, & diluemus. Secundum igitur in ordine sit Caluini lib. 4. institutionū cap. 19. §. 36. & Kemnitij in 2. p. examinis pagina 1207. in hūc modum: *Pontificij matrimonium immunditiē, & pollutionem, & carnales sordes appellant, ergo secum ipsi pugnant, cum sacramentum esse volunt, neque sacramentum immundities, & pollutio, & sordes dici possūt.* Kemnitius probat ex Epistola Siricij Papæ ad Himeriū Tarraconensem, matrimonium à Catholicis sordes appellari, inquit enim: *Qui in carne sunt Deo placere non possunt*, quæ verba inquit Kemnitius dicta fuisse de ijs, qui matrimonio iuncti sunt. Prætereà nuptias Sacerdotibus idem Pontifex ibidem prohibet, propter illa verba Scripturæ: *Sancti estote quoniam ego sanctus sum*: & propter illa: *Mundamini qui fertis vasa Domini.* Ad hoc ipsum Caluinus citat hanc Epistolam, & eam Catholicis obijcit lib. 4. institutionū cap. 12. §. 24. *Secundum argumentū Caluini, & Kemnitij.* *Cōfirmatur* 86

Verùm id quod hæretici Catholicis imponunt manifestum mendacium est, nullus enim hactenùs ita vt ipsi volunt matrimonium appellauit, neque vllum verè ipsi pro hoc manifesto mendacio allegare possunt, Ad Siricum autem respondet noster Bellarminius cap. 6. & 7. illius Epistolæ, ipsum non loqui de quouis matrimonio, neque de quibusuis matrimonio iunctis, sed de Monachis, & Sacerdotibus, quibus cū nuptiæ essent interdictæ eis nihilominùs implicari volebant, & de ijs quidē dicere illud: *Qui in carne sunt Deo placere nō possunt*: quibus viuere in matrimonio idem est, quod carnaliter & turpiter viuere, quales erant Monachi, & Sacerdotes, quòd ipsis vetitum esset matrimonium. Ego sanè fateor Pontificem in illis duobus capitibus contra Monachos, & Sacerdotes loqui, eorumq; *Mentiūtur hæretici.* *Vera Siricij mens.*

87 eorumque matrimonia ſacrilegia appellare, eo quòd contra expreſſum Eccleſiæ præceptum illa contraherent: verùm exiſtimo illa verba Pauli ad Rom. cap. 8. *Qui in carne ſunt, &c.* non fuiſſe allegata à Pontifice in ſenſu, quem Bellarminius putauit, & ex mente eius ſuprà explicuimus, ſed vt oſtenderet Siricius quàm rectè & ſecundum rationem Sacerdotibus, & Monachis perpetua ſua, & inſolubili lege matrimonijs interdixerit, & ad hoc etiam alia verba quæ allegat Kemnitius adduxiſſe: nam cap. 7. ante medium ſic loquitur: *Dicat mihi nunc quiſquis ille eſt ſectator libidinum præceptorque vitiorum*, quibus verbis planè loquitur contra Monachos, & Sacerdotes, qui ſacrilegis & vetitis matrimonijs vtebantur: ſubiungit deinde: *Si æſtimat quòd in lege Moyſis paſſim ſacris ordinibus à Domino laxata ſunt frena luxuriæ, cur eos quibus committebantur Sancta ſanctorum præmonet dicens: ſancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter? Cur etiam procul à ſuis domibus anno vicis ſuæ in templo habitare iuſſi ſunt Sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus poſſent carnale exercere commercium.* Vbi per frena luxuriæ non potuit intelligere Pontifex vetitum vſum coniugis, aut mulieris, ſed appetitum carnis, & concubitus cum propria & legitima. Nam Monachi & Sacerdotes illi exemplo Sacerdotum Leuitici generis ſuam cauſam tueri volebant, vt ſicut illis licitum fuit matrimonium, & vſus illius, ita & ipſis eſſet: cum igitur excuſationem prætexentes dicebant Sacerdotibus Leuiticis fuiſſe laxata frena luxuriæ, vt Siricius ex eorum perſona refert, vſum licitum matrimonij quem ipſi quoque ſibi deſiderabant intelligebant. Quare cum huic prætextui obijcit Siricius illud Leuit. 20. *Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum, &c.* & illud de ſeparatione Sacerdotum à propria domo tempore vicis ſuę, per ſanctitatem intelligit munditiam etiã ab vſu coniugali, quis hoc non videat? Nã de illis Leuiticis Sacerdotibus ſeparatis à domibus, & proprijs vxoribus proximè ſubiungit: *Vt conſcientiæ integritate fulgentes acceptabile Deo munus offerrent*: per conſcientiæ autem integritatem, non intelligit immunitatem à peccato, neque enim putauit illis Sacerdotibus peccatum fuiſſe vti vxoribus ſuis, ſed intellexit perfectionem conſcientiæ, quę in cõtinentia à proprijs vxoribus cõſiſtit. Et ideò addidit, *Fulgentes*, vt fulgorẽ hunc perfectionis, & maiorem ad diuina deuotionem, & attentionem denotaret. Nam quamuis vſus coniugalis licitus ſit, & honeſtus, ſi debito fine fiat, quia tamen ex feruore illo carnis aliquantulùm mens diſtrahitur, & ad diuina tractanda minùs apta redditur, meritò illi Sacerdotes iubebantur tempore vicis ſuæ etiam ab aliàs licito vſu abſtinere, & hac ratione integritate conſcientiæ fulgentes, ſacrificium Deo offerre dicebantur.

Mundities petebatur à Leuiticis Sacerdotibus ad offerenda ſacrificia.

Leuit. 20.

Addit præterea conceſſum fuiſſe illis vt ſucceſſionis cauſa, ſcilicet procreandorum filiorum qui in eodem Sacerdotio ſuccederent, peracto illo tempore vicis ſuæ ad vxores ſuas redirent, & illis vterẽtur. Quia verò Chriſtus Ieſus venit non ſoluere legem, ſed implere (intelligit autem Siricius cum perfectione illam ſeruare) ideò inſtituiſſe vt Eccleſia ſua ſplendore caſtitatis radiaret, hoc eſt, antiquæ Eccleſiæ caſtitatis obſeruantia antecelleret. Cõcludit deniq; his verbis: *Quarum ſanctionum Sacerdotes omnes atq; Leuitæ inſolubili lege conſtringimur, vt à die ordinationis noſtræ, ſobrietati, ac pudicitiæ, & corda noſtra mãcipemus & corpora, dũmodo per omnia Deo noſtro in his quæ quotidie offerimus ſacrificijs placeamus. Qui autẽ in carne ſunt Deo placere nõ poſſunt, vos autem iã non eſtis in carne, ſed in ſpiritu, ſi tamen ſpiritus Dei habitat in vobis*: cũ ait, *Dũmodò per omnia Deo noſtro, &c.* particula *Dũmodò* vim habet finalis, vt ac ſi dicat, ideò præceptũ caſtitatis etiam cũ proprijs vxoribus Sacerdotibus Chriſtus impoſuit vt in ſuis ſacrificijs Deo placerẽt, ſicut antiquis impoſitũ fuit tẽpore vicis ſuę, quaſi aliàs in ſacrificijs Deo placere non poſſent, nõ quòd offerendo peccarent, ſed quia nõ perfecta conſcientia, ſicut in lege Euangelica tantũ ſacrificiũ decebat Deo miniſtrarẽt. Quod igitur poſteà addidit: *Qui autẽ in carne ſunt Deo placere non poſſunt*, non ita intellexit vt ſignificaret eos qui vetitis vtuntur coniugijs Deo diſplicere vt peccatores, ſed eos qui ad vxores ſine peccato accedunt, non poſſe ea cõſcientiæ integritate, quæ tantũ ſacrificiũ decet Deo miniſtrare. Scio ſanè ſenſum Pauli longè diuerſum eſſe, vt in paraphraſi illius loci explicui, neq; de ijs qui licito vtũtur cõiugio, aut etiã vetito, & illicito intelligi, Siricius tamẽ ad hũc ſenſum quę diximus verba Pauli accõmodauit.

Quando & quare illis Sacerdotibus conceſſus fuerit vſus matrimonij.

Quæ mundities requiratur in Sacerdotibus nouæ legis.

Id quod diximus alijs locis Scripturæ

91 confirmare poſſumus, quibus Bellarmi-
Etiam actus coniugalis nõ caret alia immunditia. nius, deinde rectè probat etiamſi dicere-
mus in actu matrimonij eſſe immunditiã
aliquam ratione rebellionis, fore vt nihil
contra Scripturam, aut rationem dicere-
mus. Nam 1. Regum 21. Sacerdos inter-
1. Reg. 21. rogauit Dauidem: *Si mundi ſunt pueri maximè à mulieribus?* ſcilicet vt permitterentur edere panes propoſitionis, & reſpondit Dauid: *Et quidem ſi de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri, & nudiustertius.* Et ſanè ſermo erat etiam de proprijs, quẽ
Hieronym. locum pro commendatione virginitatis adducit Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum numer. 21. & inquit: *Panes enim propoſitionis quaſi corpus Chriſti de vxorum cubilibus conſurgentes edere non poterunt*: dicit autem expendenda eſſe verba illa, *Si mundi ſunt pueri ab vxoribus*, ſic enim ille per mulieres vxores interpretatur; ſubiungit autem cauſam his verbis: *videlicet quòd ad munditias corporis Chriſti omnis coitus immundus ſit*: intelligit autem etiam
Apocal. 14 cum vxoribus. Deinde Apocalypſis 14. dicitur: *Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati virgines enim ſunt.* Ex quibus cõſtat, recte dixiſſe Siricium de ijs qui vxoribus proprijs vtũtur, *Qui in carne ſunt Deo*
92 *placere non poſſunt*; nimirum ea perfectione vitæ, quæ tantum decet miniſterium, *& mundamini qui fertis vaſa Domini*: quamuis
Leuit. 20. Scriptura Leuitici 20. alio ſenſu id dixe-
1. ad Cor. 7. rit. Denique cum Apoſtolus 1. ad Corint. 7. dicat: *Et mulier nupta, & virgo cogitat quæ domini ſunt quomodò placeat Deo, vt ſit ſancta corpore, & Spiritu*: ſequitur aliquo modo continentes placere Deo, quo non placent qui vxoribus vtuntur, tum etiam aliquo modo ſanctos eſſe corpore, quo nõ ſunt alij: & ideò Siricium ijs, qui vtuntur vxoribus accõmodaſſe verba illa Pau-
Ad Rom. 8 li ad Rom. 8. *Qui in carne ſunt Deo placere non poſſunt*: continentibus autem illa: *Vos autem non eſtis in carne, ſed in Spiritu*

Tertium argumentum eorundem hæreticorũ. Tertium argumentũ ſit Caluini, & Kemnitij locis citatis in hunc modum ſi matrimonium eſſet ſacramentum, cũ nullo alio ſacramento pugnaret, ſed cum omnibus eſſe poſſet, atqui cum ordine eſſe nequit; quia ſacri homines, & miniſtri altaris non permittuntur vxores ducere, ergo non eſt ſacramentum.

Soluitur. Reſpondetur tamen ſacros homines in Latina Eccleſia arceri à matrimonio, non quia ſacramentum nõ ſit, & hac ratione cũ ordine nõ rectè cõueniat, ſed ratione aliorum, quæ ipſum matrimonium antequàm eſſet ſacramentum ex ſe habebat, videlicet propter curas ſeculares, & vſum coniugij, quæ vt oſtendimus 3. tom. in hanc 3. p. diſput. 147. & ſequentibus, minùs decent ſanctitatem huius miniſterij.

Quartũ argumentum Caluini. Quartum argumentum eiuſdem Caluini cõtra prædictam ſolutionem præcedentis, eſt huiuſmodi: coitus cũ vxore eſt pars ſacramenti, neque ſine eo matrimonium ſacramentum eſt, ſicut tradunt Magiſter
Magiſter. in 4. diſt. 26. & Gratianus 27. q. 2. Canone,
Gratianus. *Non eſt dubium*; & Canone, *Cum ſocietas*, nã per eum figuratur coniunctio Chriſti cum Eccleſia in naturæ conformitate, dum cõiuges fiunt vna caro; ſi ergo ſacri homines non arcentur à matrimonio quatenùs eſt ſacramentũ, ſequitur eos non arceri à coitu, & vſu coniugali. Cõtradictionis quoq; redarguere contendit Catholicos, quòd dicant coitum eſſe ſacramentum, & in ſacramento gratiam conferri, contrà verò negant in ipſo coitu vmquam gratiam dari.

Solutio Bellarminj. Noſter Bellarminius reſpõdet de copula coniugali Scholaſticos diuerſa opinari, quoſdamque aſſerere, copulam neque eſſe ſacramentum, neque partem ſacramenti, ſed vſum matrimonij, ad quem datur gratia in ipſo contractu, alios verò dicere eam
94 eſſe partem ſacramenti, non quidem eſſentialem qualis eſt contritio in ſacramento pœnitentiæ, ſine qua eſſentia ſacramenti nullo modo conſtare poteſt, ſed integrantem, qualis in eodem ſacramento eſt ſatisfactio: omnes tamen in eo conuenire, vt copula non ſit pars eſſentialis, & ita ante copulam eſſentiam illius conſtare, & hanc ſententiam eſſe veterum Patrum qui docent inter Ioſephum & Beatam Virginem fuiſſe verum matrimonium ſine copula. Ex hac doctrina reſpõdet noſter Bellarminius falſum eſſe quod ait Caluinus, coitum eſſe ſacramentum, vel talem partem ſacramenti, nempè eſſentialem, vt ſine ea ſacramentum eſſe nequeat, vt conſtat ex prædicta doctrina Patrum: neque quidquam obſtare quòd per copulã ſignificetur coniunctio Chriſti cũ Eccleſia per naturæ conuenientiam, nam non ſola hæc ſignificatio ſacramentum facit, ſed etiam illa, quæ eſt per conſenſum, per quam ſignificatur coniunctio Chriſti cum Eccleſia, per charitatem & amorem: quocirca inquit matrimonium ante conſummatio-

nem

95 nem copulæ esse quidem sacramentum, aliqua tamen ex parte imperfectum, & loquitur de sacramento propriè dicto prout est signum gratiæ, & illam confert de qua nunc disputamus.

Non placet Autori.

Verùm hæc doctrina mihi non probatur primùm quidem, quia quamuis ex Catholicis Gratianus Canone, *Quod autem*; & Canone, *Institutum*, senserit coitum ad matrimonium tamquam partem essentialem ita pertinere, vt sine illo neque verum matrimonium, neque sacramentum esse possit propriè dictum, cuius sententia hac in parte ab omnibus meritò exploditur, sicut secundo tomo in hanc 3 part. disputatione 125. capite 3. & infrà in hoc tomo dicemus, tamen nullus hactenùs Scholasticus docuit copulam in matrimonio esse partem saltem integrantem sacramenti, per quam gratia conferatur, vel aliquid fiat ex opere operato, sicut hoc 4. tom. quæstione 94. articulo 2. dub. 5 diximus fieri in satisfactione, quæ est pars sacramenti pœnitentiæ, neque ipse Bellarminius vllum allegat pro hac sententia aut allegare potest, quam tamen ipse sequi planè videtur, mihi verò nulla ratione probatur: nam si esset pars sacra-

Copula in matrimonio non est pars integrans sacramenti propriè dicti.

96 menti integralis propriè dicti, necesse esset aliquem effectum ex opere operato ei tribuere sicut satisfactioni tribuimus remissionem pœnæ, ex opere operato, atqui nullum tribuere possumus copulæ coniugali; nam si aliquis tribui ei posset maximè augmentum gratiæ, hic autem omnino sine fundamento, ac proinde temerè tribueretur, ergo nō potest dici pars integralis sacramenti.

Bellarminius cum existimet naturam sacramenti propriè dicti in matrimonio, positam esse in significatione coniunctionis Christi cum Ecclesia, aut hanc significationem non conuenire nisi sacramento propriè dicto, & per copulam significetur coniunctio hæc, secundum conuenientiam naturæ, putauit ad integritatem huius sacramenti copulam pertinere: in quo multò minùs eius sententia mihi placet: nam vt suprà capite 6. monstrauimus, hæc significatio vnionis Christi cum Ecclesia non solùm in matrimonio baptizatorum, sed etiam Gentilium, & infidelium reperitur, cum tamen ratio sacramenti propriè dicti de quo nunc disputamus, minimè conuenit, sed ex hac significatione rationem tantùm sacramenti latiori significatione habere potest. Quamuis igitur copula ipsa esset pars integralis sacramenti latiori significatione dicti, quatenùs matrimonio infidelium conuenit, tamen non proinde esset pars integralis sacramenti propriè dicti, de quo disputamus, quæ duo confundere videtur noster Bellarminius. Adde quòd copula non est pars integralis, sed omnino essentialis sacramenti latiori significatione dicti, hoc est, sacramenti coniunctionis Christi cum Ecclesia, vt expressè colligitur ex diffinitione Innocentij Tertij in capite *Debitum*, de bigamis non ordinandis, vbi cum dixisset Pontifex in matrimonio duo esse, & consensum animorum, & hoc denotari charitatem, quæ consistit in spiritu, inter Deum, & iustam animam, ad quod pertinere inquit illud Apostoli. 1. ad Corinth. cap. 6. *Qui adhæret Deo vnus spiritus est cum eo*: non dixit inter Christum, sed inter Deum & iustam animam, & commixtionem corporum, quo designatur conformitas, quæ consistit in carne, inter Christum & Ecclesiam, infert hoc modo: *Profectò coniugium illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud coniugium designandum, quod inter Christum & Ecclesiam per incarnationis mysterium est contractum, iuxta quod Paulus exponens illud: hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c.* statim subiungit: *Hoc autem dico magnum sacramentum, in Christo & Ecclesia.* Censet igitur sacramentum, quod consistit in significatione coniugij Christi cum Ecclesia, sine copula non cōstare, quia matrimonium ratum, solùm denotat coniunctionem per charitatem, quæ quidem esset licèt Christus non veniret, neque cum Ecclesia per incarnationem tamquam per matrimonium coniungeretur; ac proinde sequitur copulam esse non integrantem, sed essentialem partem sacramenti latiori significatione dicti.

97

Copula est pars sacramenti latiori significatione.

Innocen. 3.

1. ad Cor. 6.

98

Sacramentum quod significat coniunctionem Christi cum Ecclesia non cōstat sine copula.

Deinde infert Innocentius ex prædicta doctrina eum non esse bigamum, neque indignum ordine, qui relictam à priori marito, sed ab eo non cognitam duxit vxorem, & cum ea matrimonium consummauit, cum tamē aliàs esset, si illa à priori viro cognita fuisset. Addit autem rationem, quia in secundo matrimonio non

Ducens vxorem à priori marito non cognitam, non est bigamus.

99 fuit defectus ſacramenti (videlicet latiori ſignificatione dicti) neque cenſetur ille carnem ſuam diuiſiſſe in plures vxores, vt ſuo loco dicemus, eo quòd cum in priori matrimonio rato, & non conſummato non fuerit ratio ſacramenti eo modo dicti, per ſecundum conſummatum non fuit amiſſum aliquid de perfectione illius, quæ in hoc conſiſtit, vt ſolùm repræſentet matrimonium Chriſti cum Eccleſia, vnici cum vnica, ſi autem in priori matrimonio rato fuiſſet ratio ſacramenti latiori ſignificatione dicti, accedẽte ſecundo eſſet defectus ſacramenti, quia ceſſaret ſignificatio vnici cum vnica. Ratio verò huius manifeſta eſt, nam coniugium Chriſti cum Eccleſia, non fuit per charitatem tantùm, hoc enim fuit inter Deũ & Eccleſiam, ſeu animam iuſtam, & eſſet etiam ſi Chriſtus non veniret, ſed fuit per incarnationem, & ex parte humanitatis: hæc autem non poteſt ſine copula ſignificari.

Reſpondetur argumẽto Caluini.

Ad argumentum igitur Caluini reſpõdeo falſum eſſe quod aſſumit, copulam eſſe vllo modo partem ſacramenti propriè dicti, niſi quando illa habet vicem ſigni maritalis ad exprimendum conſenſum maritalem poſt ſponſalia, tunc enim ſicut quodcumque aliud ſignum huius conſenſus, eſt pars eſſentialis, non autem quando prius contrahitur matrimonium per alia ſigna. Ex Catholicis verò nullus eſt qui dixerit eſſe partem ſacramenti propriè dicti, aut matrimonij, niſi Gratianus, qui putauit non eſſe verum matrimonium ſine copula, quod ſine errore defendi non poteſt, vt infrà videbimus. Vbi etiam explicabimus Canonem, *Non eſt dubium*; & Canonem, *Cum ſocietas* 27. quæſtione 2. quos Gratianus falſo allegare videtur in hanc ſententiam. Idem quoque tomo 2. in hanc 3. part. diſputatione 125. capite 3. cõtra eundem obiter notauimus; falſò tamen Caluinus pro hac ſententia Gratiani allegat Magiſtrum in 4. diſtinct. 26. cum is cap. vltimo, planè dicat prædictam opinionem errorem eſſe, & duos illos Canones in bonum ſenſum explicare contendat.

100 *Quando copula ſit pars eſſentialis huius ſacramenti.*

Sine copula non eſſe verum matrimoniũ abſque errore defendi nõ poteſt.

Cæterùm licèt coitus eſſet pars eſſentialis, aut integralis ſacramenti propriè dicti, argumentum Caluini inde deſumptum futile ſanè eſſet, nam cum Sacerdotes arcerentur à coitu, arcerentur quidem ab hoc ſacramento, neque id negare poſſemus, ſicut etiam nunc arcentur ab ipſo contractu matrimonij, in quo reverà tota eſſentia, & ratio ſacramenti propriè dicti conſiſtit, verùm non ideò ab eo arcentur, quia ſacramentum eſt, ſed quia aliunde quatenus contractus eſt, & ex ſe aliqua habet impedimenta pro miniſterio altaris, ob quæ rectè quidem Sacerdotibus hoc ſacramentum interdicitur vt 3. tom. in hãc 3. part. diſput. 247. & ſequentibus, ex profeſſo contra hæreticos oſtendimus. 101

Origenes.

Quod verò adducit Caluinus ex Canone *Cõnubia* 32. quæſtione 2. ex Origene homilia 6. in Numeros aliquantulùm ante finem, nihil contra doctrinam catholicam momenti habet, ibi enim ſolùm dicit in coitu quidem cum vxore, non adeſſe Spiritum ſanctum, Catholici verò non contendunt per eum gratiam ex opere operato conferri, quia ad eſſentiam aut integritatem ſacramenti pertineat, cum reverà ad illam minimè pertineat vt oſtendimus. Quod verò dicat huic operi non adeſſe Spiritum ſanctum præſentia ſua, hoc eſt, auxilio gratiæ ſuæ, quamuis malum non ſit, ſed licitum & bonum, ad præſens inſtitutum nihil refert, nunc enim non agimus de auxilio gratiæ ad opera humana neceſſario. Adde quòd illud nõ aſſeueranter, ſed cum aliqua dubitatione affirmat. 102

Quintũ argumentum

Quintum argumentum eſt Kemnitij in 2. part. examinis pagina 1220. ſumptum ex eo quòd ſacramenta debeant habere promiſsionem gratiæ, ad remittenda peccata mortalia; cum enim inquit non conſtat matrimonium eam habere, ſequitur non eſſe ſacramentum. Verùm falſum eſt, & contra doctrinam catholicam ſacramenta omnia habere debere hanc promiſsionem gratiæ ad remittenda eiuſmodi peccata, quia plurima ſunt ad augendam iuſtificationem, vt ex effectu ſingulorum patet: neque certum apud Catholicos omnes eſt, omnia habere vim remittendi venialia ex opere operato, tametſi mihi hoc magis probabile ſit, vt hoc 4. tomo quæſtione 87. art. 3. dub. 2. ex profeſſo probaui, certũ tamen eſt apud Catholicos omnia ſacramenta habere promiſsionem gratiæ, vel ad primam iuſtificationem, vel ad ſecundam, & hanc habet matrimonium, & ita ad illud oportet accedere in ſtatu gratiæ, hæc autẽ promiſsio ex Eccleſiæ traditione & defi-

Certum eſt omnia ſacramẽta habere promiſſionem gratiæ.

103 & definitione nobis conſtat, ex quâ etiam habemus eſſe ſacramentum.

Sextum argumentum, quod ſumitur ex materia & forma, in ſequenti diſputatione examinabitur, ibi enim oſtendemus rectè etiam in hoc ſacramento aſsignari: & quamuis circa aliqua inter Catholicos diſſenſio ſit, non proinde colligere licet ſicut colligunt hæretici matrimonium ſacramentum non eſſe, nam vt oſtendimus alibi poteſt quidem eſſe quæſtio circa materiam & formam, cum tamen conſtet ſine controuerſia aliquid eſſe ſacramentum; *Eugen. 4.* & ideò data opera cum oſtendiſſet Eugenius 4. in decreto fidei in Concilio Florentino poſt vltimam ſeſsionem. §. *Septimum ſacramentum*, id quod neceſſariò requiritur ad ſacramentum hoc, & quo perficitur, noluit materiam & formam aſsignare, neque opus ipſi fuit de ea quidquã loqui, immeritò igitur hæretici, & Durandus ob hoc argumentum inane, & friuolum catholicam veritatem negare non dubitarunt.

Ad quinque priores rationes Durandi rẽ ſpondetur.

CAPVT IX.

104 IAm verò ad argumenta Durandi, qui cum hæreticis conuenit veniamus. *Ad primũ.* Ad priorem rationem ex ijs quibus probat Durandus matrimonium æquiuocè dici ſacramentum cum alijs ſex, reſpondeo matrimonium eodem modo eſſe ſignum gratiæ ſanctificãtis homines in quo conſiſtit propria ratio ſacramenti nouæ legis, quo ſunt alia ſacramenta, non quidem natura ſua, ſed ex diuina inſtitutione nec minùs in alijs rebus, quæ adhibentur pro materia, & forma aliorum ſacramentorum eſſe naturalis aptitudinis ad denotandum effectum gratiæ, quàm in ipſo ſacramento, nam in aqua baptiſmi, & verbis eius aptitudo aliqua naturalis, aut principium fuit, vt denotaretur ablutio ſpiritualis, & profeſsio fidei, nec minor quàm in matrimonio ad denotandam gratiam coniugij, quæ datur ad procreationem prolis, & in neutro talis ſignificatio gratiæ collatæ vera eſſet, niſi ex diuina inſtitutione, iuxta ea quæ 2. tomo in hanc 3. part. diſputatione 128. cap. 4. de ſignificatione ſacramentorum notauimus. Hac igitur ratione non dicitur æquiuocè ſacramentum cum alijs ſex. Quòd ſi in matrimonio non reperiretur alia ratio ſacramenti niſi ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, rectè quidem licèt concederemus matrimonium æquiuocè cum alijs ſex ſacramentum vocari, id tamen non conuinceret ratio Durandi; nam matrimonium non eſt ſignum ſuapte natura, ſine libera Dei inſtitutione coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, ſed diuina inſtitutione id habet. Et quamuis in ſe habeat naturalem aptitudinem, vt ad id inſtitui poſsit, tamen hoc idem reperitur in ſex alijs ſacramentis ad denotandam gratiam quam conferunt. Denique vt probaret Durandus matrimonium eſſe ſignum, tantùm ex natura rei, & non ex libera Dei inſtitutione, potiùs oſtendere debebat per matrimonium gratiam ſanctificantem non denotari; nam ſi hanc ſignificat, non poteſt eam ſuapte natura ſine diuina inſtitutione denotare. 105

Significatio gratiæ in ſacramẽtis eſt ex diuina inſtitutione.

Ad poſteriorem rationem, qua idem probat dico; in alijs ſacramentis adhiberi quidem res externas, & verba, in matrimonio autem non item, ſed per ipſoſmet contrahentes, & conſenſum eorum expreſſum, matrimonium perfici ſecundum rationem etiam ſacramenti, inde tamen non fieri matrimonium eſſe æquiuocè ſacramentum cum alijs ſex. Neq; enim Durandus quoquo modo probare poteſt ad rationem ſacramenti neceſſariò requiri vt res extrinſecè diſtinctæ ab ipſis ſuſcipientibus adhibeantur quis hoc non videat? Hæc igitur poſterior eius ratio nullius momenti meritò cenſeri debet. *Ad poſteriorem rationem Durandi.* 106

Ad primum autem ex ijs, quas affert ad probandum per matrimonium gratiam non conferri, reſpondeo, per illud quidem non conferri primam gratiam, & iuſtificationem, hoc eſt, remiſsionem peccatorum, quia ad hanc inſtitutum non fuit, conferri tamen ſecundam, hoc eſt, augmentum iuſtificatſonis, & eis quidem, qui ſunt iuſti, & anteà in ſtatu continentiæ erant, & poſteà ad matrimonium tranſeunt, augeri gratiam habitualem, non quia ad meliorem ſtatum tranſeant, vel quia melius opus ſit matrimonium quam continentia, ſed duplici modo, tum ex opere operantis, tum etiam ex opere operato: neque id incredibile cuiquam iure videri poſſe. Primùm quidem *Primum argumentum quo Durandi, nititur probare nõ cõferri gratiã per hoc ſacramentum refellitur.*

107 ex opere operantis, quia vt augeatur gratia iuſtificationis, & habitualis, & homo fiat magis iuſtus coràm Deo, ſufficit quodcumque bonum opus factum in ſtatu gratiæ, additum præcedentibus, etiamſi intenſius non ſit illis, neque melius ex genere, & natura ſua, vt manifeſtè conſtat ex doctrina tradita prima ſecundæ diſputatione 220. cap. 3. & 4. Quamuis ergo opus continentiæ quo quis anteà creſcebat in ſanctitate, ex genere, & natura ſua melius ſit matrimonio, obſtare non poteſt quominùs is qui contrahit matrimonium, ſi ſecundum virtutem, & rectè illud contrahat, merito ipſius operis matrimonij creſcat in ſanctitate, & magis iuſtificetur ſic vt etiam maiorem gloriæ mercedẽ promereatur.

Gratiam recipiunt cõtrahẽtes in ſtatu gratiæ tam ex opere operãtis, quàm ex opere operato.

Deinde licèt hac ratione non magis iuſtificaretur, nihil obſtaret quominùs virtute matrimonij, ex opere operato ſacramenti, augmentum gratiæ habitualis, & iuſtificationis reciperet, id enim ita inſtitui à Chriſto potuiſſe, etiamſi continentia ſit opus perfectius ex genere ſuo, negare certè non poteſt Durandus; nam quãuis continentia ex genere ſuo ſit opus perfectius, & magis meritorium quam matrimonium, tamen inſtitui potuit à Chriſto eo modo, vt propter difficultatem ho-
108 minum in eo opere, & vſu illius, gratia ex opere operato ad finem illius virtute ipſius conferretur, ergo neque ob id etiam negare potuit Durandus re ipſa ita à Chriſto effectum, & inſtitutum fuiſſe.

Ad ſecũdã rationem Durandi.

Ad ſecundam rationem ex illis, fatemur quidem in contractu matrimonij paciſci contrahentes de pecunia pro dote, nullum tamen ob id ſimoniæ peccatum committi, etiamſi ipſum matrimonium ſacramentum ſit: nam pactum de dote, non ſit propter gratiam quam recipit vxor, ſic enim & cum marito quoque paciſcendum erat, cum & ipſe etiam gratiam recipiat, ſed pactum illud eodem modo fit, & eadem de cauſa, qua antequàm matrimonium eſſet ſacramentum fieret, & ſicut aliàs fieret etiamſi ſacramentum non eſſet, videlicet pro ſuſtentanda vxore, & oneribus ipſius matrimonij, quatenùs ciuilis quidam contractus eſt.

Ad tertiã.

Ad tertiam rationem Durandi, reſponſum facilè conſtabit ex ijs, quæ ſequente diſputatione dicemus: nunc autem dicimus Eccleſiam nihil poſſe immutare de 109 materia & forma ſacramenti matrimonij, ea enim eſt legitimi contrahentes, legitimè exprimentes conſenſum. Hoc autem poſito, Eccleſia efficere non poteſt, vt hæc non ſit materia & forma, aut non ſit ſacramentum verum, quia hoc ſacramentum ſimul eſt cõtractus ſubditus Eccleſiæ iuriſdictioni, poteſt quidem circa illum ſtatuere, vt hæc aut illa non ſit legitima perſona, & hoc aut illo modo ſolum exprimi debeat conſenſus, vt legitimus cenſeatur, & firmus ſit contractus, ſicut etiam in materia ſacramenti confeſsionis ſecundum ſe non poteſt quidquam immutare, efficere tamen poteſt vt hæc perſona non ſit huic Sacerdoti ſubdita, ac proinde ab eo abſolui nequeat, iuxta ea quæ diximus ſuprà in hoc 4. tom. quæſt. 93. artic. 1. dub. 2. ex quo fiet, vt ſacramentum ab eo miniſtratum in eam perſonam verum non ſit.

Poſtremum argumentum Durandi, & Catholicorum diſſoluitur.

CAPVT X.

110

Varia Doctorum placita.

CIrca quartam, & poſtremam rationem Durandi, & Catholicorum, quæ erat de matrimonio infidelium, qui poſt illud baptizantur, variè ſentiunt Doctores: quidam cenſent eſſe ſacramentum nouæ legis propriè dictum, vnum ex ſeptem, non quòd ab initio mundi inſtitutum fuerit in ſacramentum ad conferendum gratiam, vt aliqui ſunt opinati, quos memorauimus ſuprà capite 2. ſed quòd poſt aduentum Chriſti inſtitutum ſic fuerit tam pro fidelibus baptizatis, quàm pro non baptizatis: & ita dicunt eſſe ſacramentum nouæ legis. Sic ſentire videtur Adrianus in 4. quæſt. 1. de matrimonio. §. *Ad rationes*, verſiculo, *Ad primam confirmationem dubitant*, qui eſt poſt ſolutionem primi principalis: & in hanc ſententiam non parùm inclinare, idemque exiſtimaſſe Ioannem Medinam in ſuis ſcriptis teſtatur Frater à Veracruce 2. part. Speculi coniugiorum artic. 35. Probat autem Adrianus: quia Innocentius Tertius in capite *Gaudemus*, de diuortijs matrimonium infidelium ſacramentum appellat: neque obſtat inquit quòd infideles incapaces dicantur eſſe aliorum ſacra-

Adrianus.

Medina.

Veracruce.

Innocen. 3.

111 ſacramentorum antequàm baptiſmum recipiant, nam oppoſitum docere videtur idem Innocentius in capite *Veniens*, de presbytero non baptizato. Hæc tamen opinio abſurda eſt, communis enim Scholæ ſententia eſt, baptiſmum eſſe ianuam ſacramentorum, & nullum capacem eſſe alicuius alterius ſacramenti niſi priùs baptizetur, & charactere inſignitus iuriſdictioni Eccleſiæ ſubijciatur. Iuxta quam Innocentius Tertius in illo capite *Veniens*, de presbytero non baptizato interrogatus, vtrùm is qui dubitabat an eſſet baptizatus quando ordinatus fuit, eſſet ordinandus, an non, reſpondet iterùm fore baptizandum, & ordinandum, ſicut definitum inquit eſt in Concilio apud Compendiũ: neque verò ipſe Innocentius vllo modo ſenſit ſacramenta recepta ſine baptiſmo præmiſſo vera eſſe, vt contendit Adrianus, ſed cum adduxiſſet rationes dubitandi ex vtraque parte, eam elegit quæ fuerat in dicto Concilio definita, nimirùm vt ſic ordinatus baptizaretur, & iterum ordinaretur. Porrò autẽ in præſente difficultate baptiſmum eſſe ianuam ſacramentorum ex Scholaſticis, docent Sotus in 4. diſtinct. 26. quæſtione 2. artic. 3. ad quartũ, & Catherinus in opuſculo de matrimonio quæſt. 1. §. *Huius rei gratia*, Frater à Veracruce. 2. part. Speculi coniugiorum art. 35 & reliqui quos inferiùs allegabimus in hac ſolutione, cum quibus conuenit Couarruuias. 2. part. de matrimonio cap. 1. §. vnico, numero 4. Neque verò mirandum eſt id ſenſiſſe Catherinum, etiamſi vt ſuprà vidimus cap. 2. huius diſputationis, cum alijs Scholaſticis ſenſerit matrimonium ab initio mundi inſtitutum fuiſſe in ſacramentum ad conferendam gratiam, nam quamuis de inſtitutione ita ſenſerit, & exiſtimauit omnia antiquorum ſacramenta non præmiſſo baptiſmo fuiſſe verè & propriè ſacramenta gratiæ tunc collatæ, tamen cenſere potuit poſt inſtitutionem baptiſmi in lege Euãgelica ita ſtatutum fuiſſe, vt nullum ſacramentum verè recipi poſsit, niſi præmiſſo baptiſmo, vt ita baptiſmus eſſet ianua ſacramentorum. Et hac ratione exiſtimo ipſum fuiſſe philoſophatum in præſente difficultate. Quocirca alij qui cum ipſo idem ſenſerunt de inſtitutione matrimonij in ſacramentum, poſſent conuenienter huic principio cum eo eodem modo philoſophari,

Innocen. 3. à calumnia vendicatur

Baptiſmus eſt ianua ſacramentorum.

Sotus.

Catherinus

112 *Veracruce.*

Couarruu.

de matrimonio nondum baptizatorum in 113
lege Euangelica, & aſſerere non eſſe verè ſacramentum gratiæ.

Præterea Sotus eadẽ. d. 26. q. 2. art. 2. ad quartum, & Catherinus. §. citato cenſent matrimonium bapizati cum infideli Gentili, vel cũ catechumeno iam fideli (quod ſanè intelligunt ſi ex diſpenſatione Pontificis fiat) eſſe ſacramentum ex parte baptizati tantùm, non tamen ex parte Gentilis, aut catechumeni: dico autem ſi ex diſpenſatione fiat, eo quòd putant Sotus, & aliqui alij ſolo iure Eccleſiaſtico irritũ eſſe huiuſmodi matrimonium, de quo aliquid iam ſuprà diximus cap. præcedente, & infrà iterum dicemus. Ego verò exiſtimo etiamſi eiuſmodi matrimonium legitimum eſſet, non fore ſacramentum ex parte vllius. Quam ſententiam omnes Recentiores Theologi in Schola ſine controuerſia ſequuntur; eò quòd materia ſacramenti, aut eſt mutuus conſenſus vtriuſq; coniugis, verbis expreſſus, aut quidquid aliud vt materia aſsignaretur, debet illud eſſe ex parte vtriuſque, vt verum fiat ſacramẽtum; quocirca & vterq; coniux debet eſſe capax huius ſacramẽti, vt id quod ex parte ſua adhibet, legitima materia ſit, & verum fiat ſacramentum, qui autẽ baptizatus nondum eſt, non eſt capax ſacramẽti matrimonij, vt ex ſententia etiam Soti, & Catherini probauimus, ergo neq; adhibere poteſt ex ſe id quod ad legitimã materiam ſacramenti requiritur.

Matrimonium inter baptizatũ, & non baptizatum nõ eſt ſacramẽtũ, & quare.

114

Videtur autem Catherinus in eã ſentẽtiam adductus teſtimonio illo Pauli. 1. ad Cor. 7. *Sanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem fidelem, & ſanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem, alioquin filij veſtri immundi eſſent, nunc autem ſancti ſunt.* Verba autem Catherini ſunt: *Sed attendendum eſt hoc in loco ſatis eſſe ſi vnus ex coniugibus ſit fidelis* (intelligit vt matrimonium ſacramẽtum ſit) *nam propter ipſum ſanctificatur alter ad opus matrimonij, hoc eſt, ad ſobolem procreandam, ne filij naſcantur immũdi, hoc eſt, inſanctificabiles propter parentes, quod eleganter docet Beatus Paulus, ſed non omnes conſiderant.* Certè videtur alludere ad prædictum locum Pauli; cum verò ait: *Nam propter ipſum ſanctificatur alter ad opus matrimonij*, ſi per ipſum intelligat fidelem coniugem, ſenſus illius erit, virtute ſacramenti vnum, nempe fidelem ſanctificari, & per fidelem infidelẽ; aut ex opere ope-

1. ad Cor. 7.

Catherinus refellitur.

115 rato,& ſic abſurda eſt eius ſententia, aut ex bona illius conuerſatione, & ſic non cõtinet abſurdum aliquod, ſed falſam ſolùm doctrinam, quatenùs aſſerit hoc matrimonium in altero coniuge eſſe ſacramentum, & operari in eo ſanctificationem. Si verò per ipſum intelligat matrimonium, ſenſus eius erit, per ipſum matrimonium tãquam per ſacramentum, ſanctificari alterum coniugem, ad procreationem prolis, & ita in altero tantùm eſſe ſacramentum. Verùm hanc ſententiam in hoc ſenſu falſam eſſe iam oſtendimus, eam autem minimè poſſe confirmari teſtimonio Pauli ex eo patet, quòd cum ait Paulus: *Sanctificatus eſt vir infidelis per mulierem fidelem*, & contrà, loquitur ſolùm de ſanctificatione, quæ ex bona conuerſatione fidelis cum infideli, verbo, & exemplo prouenire ſolet. Vtrùm autem fidelis ſit priùs ſanctus, ſeu ſanctificatus per ſacramentum matrimonij ad ſanctificandum infidelem non docet Paulus, neque de eo curat, & loquebatur planè non de fideli, qui poſt baptiſmum contrahit cum infideli,
116 ſed de fideli qui poſt matrimonium contractum in infidelitate, baptizatus fuit, quẽ numquã per ſacramentum matrimonij anteà contracti ſanctificari inferiùs manifeſtè oſtendemus.

Matrimonium infidelium per baptiſmum fieri ſacramentum cẽſent nõnulli.

Poſtremò denique circa difficultatem tactam in eodem tertio argumento de matrimonio ante baptiſmum contracto, vtrùm fiat per baptiſmum ſacramentum; Scholaſtici quoque variè ſentiunt; nonnulli cenſent hoc ipſo quòd infideles coniuges baptizantur, etiamſi denuò expreſſè non contrahant, neque in matrimonium conſentiant, eorum matrimonium ſacramentum fieri, & gratiam conferre, ac proinde tunc infideles duplex ſacramentum, & vtriuſque effectum recipere. Ita Sanctus Thomas in 4 diſt. 39. quæſt. 1. artic. 2. ad primum, Paludanus diſtin. 26. quæſt. 4. artic. 3. ad quintum, Deza Hiſpalenſis eadem diſt. quæſt. 1. artic. 3. ad quintum, Couarruuias 2. part. de matrimonio quæſt. 1. §. illo, *Huius rei gratia*, & Frater à Veracruce in Speculo coniugiorum. 2. p. art. 36. & Recentiores aliqui hoc tempore. Quocirca Sanctus Thomas matrimonium infidelium appellauit ſacramentum habitualiter, quod maluit Catherinus ſacramentum potentialiter vocare quòd ſit quaſi in proxima potentia, vt hoc ipſo quod baptizentur coniuges, abſque vllo alio ſacramentum fiat. Pro hac ſententia nonnulli allegant Thomam de Argentina in 4. diſt. 39. quæſt. vnica, art. 1. ad 1. ibi tamen ſolùm ait matrimonium infidelium poſt baptiſmũ, ſola virtute baptiſmi abſque vllo alio, incipere habere illud quod habet matrimonium Chriſtianorum, ſcilicet vt repræſentet coniunctionem Chriſti cum Eccleſia.

S. Thom. Paludan. Deza Hiſpalenſ. Couarruu.

117

Probant autem hanc ſententiam Autores illius primũ hac ratione, eiuſmodi matrimonium per baptiſmum ſubſequentem fieri ſacramentum, quia ſi vẽditio alicuius rei priùs facta non ſit firma, ſed in poteſtate cuiuſlibet contrahentis ſit illam reſcindere, poſteà verò accedente aliqua circumſtantia, ita firma reddatur, vt nullo modo iam reſcindi poſsit, tunc ſanè dicetur propriè facta; atqui matrimoniũ infidelium, ante baptiſmum non erat omnino firmum, cum poſſet alterutro conuerſo ad fidem, & baptizato diſſolui; contrà verò ſi vterque baptizetur, hoc ipſo ita manet ratum, & firmum, vt nulla prorſùs de cauſa etiam fidei diſſolui poſsit, ergo tunc ipſo facto contractus ipſe fieri dicitur, ac proinde incipit eſſe ſacramentum nouæ legis.

Probatur hæc opinio primò.

118

Deinde probant, quia matrimonium infidelium non eſt ratum, vt dicitur in cap. *Quanto*, de diuortijs, neque omnino indiſſolubile, eo quòd ſacramentũ non ſit, atqui per baptiſmum vtriuſque coniugis fit omnino indiſſolubile, & ratum, ergo in eis fit etiam ſacramentum nouæ legis. Poſtremò denique hãc partem probant, quia ex quo infideles baptizantur, eorum matrimoniũ perfectiùs repræſentat cõiunctionem Chriſti cum Eccleſia, quàm anteà repræſentabat, ſignum igitur eſt, ex eo tempore cepiſſe in eis eſſe ſacramẽtum nouæ legis, cum tamen anteà ſolùm eſſet ſacramentũ latiori ſignificatione.

Secundò.

Tertiò.

Præterea probant infidelium matrimonium per baptiſmum abſq; nouo conſenſu contrahendi illud, fieri in eis ſacramentum nouæ legis, quoniam ſine hoc nouo conſenſu contrahendi eo ſolo quòd coniuges baptizentur, matrimonium eorum fit omnino indiſſolubile, & ratũ, ex quo probabant fieri in eis ſacramentum nouæ legis, ergo abſque nouo conſenſu contrahendi fit in eis ſacramentum nouæ legis. Iuxta hanc verò ſententiam Theologi, qui eam ſequuntur reſpondent argumento poſtremo

Vltimò.

poſtremo Durandi, concedentes planè matrimonium infidelium non eſſe ſacramen-
119 tum nouę legis, quia ipſi non ſunt capaces alterius niſi baptiſmi, & per baptiſmum, aliorum, concedunt etiam non eſſe ratum, fieri autem ratum per baptiſmum, negant tamen per eundem baptiſmum non fieri ſacramentum, ſicut Durandus contendit: neq; putant abſurdum, infideles cum baptizantur ſimul tempore recipere baptiſmi, & matrimonij ſacramentum propter rationes allatas.

Hæc ſententia debili nititur fundamento.

Horum tamen ſententia, & reſponſum facilè refelli, & eorum fundamenta infirma valdè eſſe monſtrari poteſt, primùm quidem, quia cum baptiſmus ſit ianua ſacramentorum, & non baptizatus nullius alterius ſacramenti capax ſit niſi præmiſſo baptiſmo, conficitur baptiſmum tempore præcedere debere receptionem alterius cuiuſcumq; ſacramenti, ac proinde nõ eo ipſo quòd baptizantur infideles, eorum matrimonium ſimul ſacramentum fieri; & ita infideles duo ſimul tempore ſacramenta recipere. Porrò autem baptiſmum tempore præcedere debere, vt ſit ianua ſacramentorum, & aliud ſacramentum recipi poſsit ex eo conuincitur; primùm à poſteriori, quòd alioquin ſequeretur poſſe ſimul tempore infideles baptizari, & confirmationis, aut Euchariſtiæ ſacramentũ recipere, quod aſſerere planè abſurdum eſt,
120 non ſolùm propter periculum recipiendi Euchariſtiam, ſeu confirmationem priùs tempore, quàm baptiſmum, ſed etiam abſolutè abſq; tali periculo, vt ratione à priori ſtatim conſtabit. Deinde à priori idem oſtenditur, quia cum quis aliquo actu habilis conſtitui debet ad alium, oportet, vt priùs tempore habilis reddatur per priorem, quàm poſteriorem recipiat; nam habilitas priùs tempore præcedere debet: cũ enim quiſq; habilis accedere debeat ad poſteriorem actum, neceſſe eſt, vt præmittat priorem. Cum igitur confirmationis, aut Euchariſtiæ ſacramentum, aut aliud, nemo recipere poſsit niſi habilis per baptiſmum, hoc eſt nemo ad aliud ſacramentum accedere poſsit, vt benè illud recipiat, niſi baptizatus, conſequitur priùs tẽpore baptizari oportere, alioquin ſi ſimul tempore aliud reciperet, non diceretur baptizatus ad illud accedere: ſicut etiam contrà, cum ſtatutum ſit, vt qui recipit ſacramentum Ordinis excommunicatus, ipſo facto irregularis ſit, vt incurrat irregularitatem, neceſſe eſt priùs excommunicatum eſſe, & poſteà ordinari. Quocirca cum quis contra ſententiam excommunicationis latam ab Epiſcopo ordinante ordinatur, ipſo facto excommunicationem incurrit, non tamen irregularitatem eodem actu ſimul, niſi in eo Ordine ſuſcepto tũc ſolemniter miniſtret, vt ſuo loco fuſiùs dicemus. 121

Baptiſmum reliqua ſacramenta pore debere præcedere probatur à poſteriori.

Probatur à priori.

Reſpõdere quidem poſſent Autores huius ſententiæ, non ſimul tempore infideles baptizari, & eorum matrimonium fieri ſacramentum, ſed in primo inſtanti eos recipere effectum baptiſmi, in ſequenti verò tempore poſt, incipere per vltimum non eſſe matrimonium eorum ſacramentũ eſſe. Hoc tamen reſponſum manifeſtè refutatur hac ratione: quoniam matrimoniũ infidelium ex ſententia horum eo ipſo quòd incipit eſſe ratum per baptiſmum, incipit etiam eſſe ſacramentum, ratum autem incipit eſſe virtute baptiſmi, hoc ipſo quòd infideles baptizati ſunt, & ſub Eccleſiæ poteſtate, cum igitur in primo inſtanti verè ſint baptizati, in quo recipiunt effectum baptiſmi, ſequitur in eo etiam incipere matrimonium ipſorum ratum, ac proinde ſacramentum eſſe, & non tantùm tempore proximè ſequenti.

Obiectio.

Diluitur.

Deinde oſtendamus prædictę ſententię fundamenta valde infirma eſſe, ad primũ quidem dicimus; venditionẽ aliquam tunc dici verè fieri, & celebrari, quando firma redditur, & ita rata vt conſenſu cuiuſcumque contrahentis reſcindi non poſsit, ſicut Autores huius ſententiæ volunt: addimus tamen, toto eo tempore quo voluntate cuiuſcumque contrahentis diſſolui potuit, & hac ratione firma non fuit, non fuiſſe verã venditionem, ſed tractatum quendam de facienda venditione, quis hoc neget? Hoc autem modo non ſe habere matrimonium infidelium, qui baptizantur manifeſtũ eſt, quia ab initio antequàm baptizarentur, verum, & firmum, & perfectum matrimoniũ inter eos initum, & factum, & conſummatum erat, alioquin iuxta hanc ſententiam dicere cogeremur, infideles veros coniuges non fuiſſe, ſed contractum eorum vim tantùm habuiſſe ſponſaliorum vſque ad baptiſmum, ſicut venditio illa non firma, vim tantùm haberet contractus de facienda venditione, venditio tamen non eſſet: quod planè abſurdum eſt, & error in fide. 122

Solutio primi argumẽti.

113 *Matrimonium infidelium prolibus ſolui nõ poteſt ante baptiſmum.*

Adde,quòd ante baptiſmum nõ fuit in poteſtate cuiuſcumq; coniugis diſſoluere matrimonium,aut vt ipſi loquuntur in poteſtate alterutrius,imò neq; ex mutuo cõſenſu id fieri potuit,ſed occaſione quadam maioris momenti qualis eſt fidei, permiſſum eſt baptizato, vt ſi nolit infidelis habitare cum eo ſine contumelia creatoris,& ipſe velit matrimonio alteri copulari, poſſit, & eo ipſo matrimonium præteritum diſſoluat: hoc autem conceſſum eſt in fauorem baptiſmi,& fidei quam in ipſo profitemur, non quia matrimonium in infidelitate contractum firmum, & ex ſe indiſſolubile non eſſet,ſed quia maioris momenti eſt fides, quam in baptiſmo profitemur, ob quam pati non debet baptizatus,nec cum tanto detrimento ad baptiſmum obligari,vt ſine matrimonio perpetuò maneat, atque ſimili de cauſa venditio aliàs firma, & conſummata diſſolui poteſt,videlicet ex cauſa maioris momenti. Demùm venditio, aut alius humanus contractus non incipit eſſe firmus, & indiſſolubilis ſine nouo conſenſu contrahentium,matrimonium autem incipit eſſe ratum, & ita ex quacumque cauſa indiſſolubile ſola baptiſmi receptione, etiã ſi coniuges nullo modo in matrimonium conſentiant, ſed vnuſquiſque eorum baptizetur, ignorans prorſus alium baptizari. Porrò autem ſine nouo conſenſu non poſſe matrimonium incipere eſſe ſacramentum,prętereà infideles dum baptizantur nullum denuò adhibere,paulò poſt oſtendemus.

114

Soluitur ſecundum.

Ad ſecundum dicimus per baptiſmum quidem matrimonij vinculum effici ratum, & omnino indiſſolubile, ſi conſummetur, non quia fiat ſacramentum, ſed quia iam ceſſat ratio illa fidei, ob quam aliàs diſſolui poſſet, vt enim oſtendimus capite ſeptimo matrimonium baptizatorum indiſſolubile fit ipſo baptiſmate, non quia incipiat in illis eſſe ſacramentum, ſed quia in illis ceſſat ratio illa fidei, ob quam poſſet aliàs diſſolui. Et hinc etiam patet reſpõſum ad tertium, nam quòd vinculum matrimonij poſt baptiſmum perfectiùs repræſentet vnionem Chriſti cum Eccleſia, non habet ex eo quòd ſit ſacramentum propriè, ſed ex cauſa ob quam diximus iam omnino indiſſolubile eſſe, ſicut eſt vnio Chriſti cum Eccleſia. Porrò autem rationem ſacramenti propriè dicti de quo nunc diſputamus in eo poſitam non eſſe, vt perfectiſſimè repræſentet vnionẽ Chriſti cum Eccleſia,manifeſtum eſt,cum ratio ſacramenti huiuſmodi,ſit eſſe ſignum gratiæ ſanctificantis homines. 115

Alia etiam ratio infirmaeſt.

Ex his quoque facilè conſtat, quàm infirma ſit ratio illa qua probant ijdem Theologi, non requiri nouum conſenſum,vt matrimonium infidelium per baptiſmum incipiat eſſe ſacramentum: nam quamuis ſine hoc conſenſu fiat ratum matrimonium eo ſenſu quo expoſitum eſt,non ſequitur fieri etiam ſacramentum, tum quia non eſt idem ratum fieri, & ſacramentum fieri, tum etiam quia vinculum,quod vocamus in Schola in facto eſſe,permanens ex contractu,non eſt ſacramentum de quo nunc loquimur, ſed dicitur res,& ſacramentum ſimul, prout in quocumque ſacramento aſsignari ſolet iuxta notata in ſecundo tomo in hanc 3. partẽ quæſtione 66. in notatione ad articulũ primum, ſed ratum fieri idem eſt, quod omnino, & quacumque de cauſa indiſſolubile fieri.

Matrimonium infidelium nõ ſit ſacramentũ per baptiſmũ abſq. nouo conſenſu.

Cæterum id quod ex hac parte contendunt prædicti Theologi falſum eſſe efficaci ratione cõuinci poteſt. Nam vt matrimoniũ infideliũ inciperet eſſe ſacramentũ & gratiam conferre, ſicut ſi ab initio inter baptizatos contraheretur,deberet incipere habere formam, & materiam: neutram autem incipit habere ex eo ſolùm, quòd infideles baptizentur; etenim ſiue forma ſit conſenſus per verba aut nutus expreſſus,materia autem corpora contrahentiũ, ſiue conſenſus, & verba, ſeu nutus vnius ſint materia, conſenſus autem alterius eodem modo expreſſus ſit forma,aut aliquid aliud ſit materia,& forma, cũ nihil denuò ad matrimonium confirmandum conſenſu ipſorum adhibeatur,conſequitur planè nihil poſſe eſſe pro forma, & materia, ac proinde ſacramentum non eſſe. 116

Effugium.

Reſpondent tamen nonnulli, infideles coniuges hoc ipſo quòd baptizantur volũtariè, denuò in matrimoniũ cõſentire abſq; vllo alio expreſſo conſenſu in ipſum,& hunc conſenſum ſigno illo externo,videlicet baptiſmi expreſſum,eſſe pro forma,& materia. Miror tamẽ viros nõ mediocriter doctos hoc reſpõſo cõtẽtos exiſtimaſſe hoc pacto omnẽ in hac re difficultatẽ ſuperari. Sed age oſtendamus illis quanti noua hæc reſpon-

Præcluditur.

respondendi ratio momenti sit. Certum & citra controuersiam est pro materia, &
128 forma, huius sacramenti siue pro altero illorum tantùm necessariò requiri consensum aliquem, qui tunc adhibeatur quando incipit fieri sacramentum, nam sine consensu materia, aut forma in hoc sacramento assignari non potest: tum etiam sine noua aliqua re quæ tunc incipiat esse materia, & forma non posse incipere tunc fieri sacramentum, prædicti Theologi ingenuè fatentur, & necessariò fateri debent, nam nisi noui aliquid tunc adhibeatur, non incipiet esse noua actio circa matrimonium, ac proinde neque incipiet sacramentum, quod in actione contrahentium positum est. Porrò sæpiùs accidere, vt infideles dũ baptizantur nihil prorsùs noui adhibeant, circa matrimonium in quo anteà vixerũt, siue consensus, siue nutus, aut signi exprimentis consensum, manifesta ratione conuinci potest: primum, quia baptizari possunt nihil prorsus de matrimonio anteà inito cogitantes, vel quia de hac re à Sacerdote non admonentur, vel quia fieri potest, vt vnus coniux in vno loco nihil sciens de altero, & alter in alio nihil etiam sciens de altero baptizentur: tunc autem quis dicat eos habere nouum cõsensum, etiam quem vocant virtualem, qui sufficiat ad materiã, & formam nouam illius, vt fiat sacramentum.

129 *Alia euasio.* At dicat quis eos qui baptizantur consensum habere, & voluntatem vt minimũ quam vocant virtualẽ seruãdi omnia præcepta Dei, vnum autem eorum est permanendi in matrimonio in infidelitate contracto, & hunc consensum nouum esse, & sufficere, vt matrimonium formam, & materiam incipiat habere necessariã, vt fiat & incipiat esse sacramentum. *Obstruitur* Hoc tamen responsum manifesta ratione refutatur, nam is qui baptizatur habet quidem hanc voluntatem virtualem seruandi omnia præcepta, & vota etiam à se nuncupata, tamen non propterea tunc dicitur denuò nuncupare vllum votum anteà factum, aut ratũ habere, & confirmare. Et ita si ante annos pubertatis illud fecisset, & postea baptizaretur, non propterea votum eius nouam vim baptismo acciperet, vt irritari iam à patre non posset si anteà poterat. Quia vt optimè notauit Caietan. velle implere votum aliquod nuncupatũ, & velle illud seruare, non est idem quòd de nouo illud facere: ergo eodem modo cum ij qui baptizantur solùm habeant virtualem illam voluntatem seruandi legem matrimonij, neque 130
opus sit vllam aliam circa matrimonium habere, non dicentur habere vllam voluntatem denuò contrahendi matrimonium, ac proinde neque aliquid pro materia, & pro forma adhibebunt, vt incipiat in eis esse sacramentum, & gratiam conferat, & tamen in hoc casu ratum fieret vinculum illius per baptismum: ergo non est idẽ fieri ratum matrimonium, & fieri sacramentum. Accedit, quòd contingere potest etiã vt infideles qui baptizantur interiùs expressè velint in antiquo matrimonio non perseuerare, sed aliud inire; ergo in hoc casu, nec virtualem consensum denuò cõtrahendi habebunt.

Quòd si dicant Aduersarij in hoc casu *Aliud effugium.* eorum matrimonium per baptismum non fieri sacramentum, quia reverà desit consensus necessarius, per aduentum contrarij, neque id mirum esse, quia si anteà baptizati ita contraherent, neque efficerent sacramentum, neq; matrimonium: aduertant obsecro, in hoc casu fore, vt matrimoniũ eorũ ratũ fieret, & tamen non fieret sacramentum, vt planè conuincantur, & intelligant non esse idem matrimonium fieri ratum, & fieri sacramentum, quod gratiam conferat suscipientibus. Adde etiam, quòd licèt in infidelibus coniugibus dum 131
baptizantur esset nouus consensus virtualis ex se sufficiens ad denuò contrahendũ, nullum esset signum exterius quo exprimeretur vt oportet, ad nouum cõtractum ineundum, nam præter actionẽ ipsam baptismi, nulla est per quam exprimi possit: quis autem dicat eandem actionem baptismi, hoc est, ablutionem in ipsis coniugibus receptam, cum illo consensu interiori, & sufficere pro materia sacramenti baptismi, & pro materia, seu forma matrimonij, simulq; esse in ipsa ablutione duo sacramenta? Demùm hæc sententia non minùs perspicuè confutari poterit rationibus quibus secundam statim impugnabimus, cum probatum fuerit matrimonium non fieri sacramentum.

Alij verò Theologi circa præsentẽ con- *Aliorum Theologorũ placitum.* trouersiam in tertio illo argumẽto tactam censent matrimonium infidelium fieri quidem sacramentum propriè, & gratiam cõferre, non eo ipso quòd baptizãtur, sed posteà si consensum denuò contrahendi, verbis

Præcluditur.

bis aut nutibus ſufficientibus exprimant, & ita reſpondent argumento Durandi, ma-
132 trimonium infidelium ſolo quidem baptiſmo fieri ratum, non tamen fieri ſacramentum niſi adhibito conſenſu expreſſo per verba, vel nutus ad denuò contrahendum.

Capreo. Ita ſentiunt Capreolus in 4. diſt. 26. queſt. 1. art. 3. ad 5. contra primam concluſionem

Eckius. Ioannes Eckius 4. to. homiliarum homil.

Bellarmin. 73. Bellarminus tomo 2. lib. 1. de matrimonio c. 5. ſub finem, & nonnulli Recentio-

Nō benè allegatur Silueſ. pro hac ſententia. res, qui pro hac ſententia allegant Silueſt. in ſumma verbo *Matrimonium*, 8. queſt. 10. dicto 2. ſub finem, cum tamen ibi ſolùm loquatur de matrimonio infidelium, quod propter ſtatuta ſuorum Principum fuit nullum, & dicat huiuſmodi infideles cum baptizantur denuò contrahere debere, ſi permanere in eo velint, tunc enim nihil cō tra ſtatutum ſuorum Principum facient: notat autē Bellarminius, matrimoniū infidelium fieri ſacramentū, ſi denuò contrahant, intelligit verbis exprimentibus nouum conſenſum, ſiue hoc modo non contrahant, ſed perſiſtāt in cōtractu antiquo: ſic enim conſenſum nouum expriment ſigno aliquo, vel ſaltem copula ipſa, qui ſuf-
133 ficiet ad denuò contrahendum. Quocirca

In quo differat Bellarminus ab alijs. differre videtur ab Autoribus præcedentis ſententiæ, quòd illi putarunt cōſenſum nouum ſaltem virtualē ita exprimi eo ipſo quòd coniuges baptizantur, vt eo ſolo, abſque alio ſigno cenſeantur denuò contrahere, & matrimonium eorum ſacramē-tū fiat: at Bellarminius noſter putat aliud ſignum noui conſenſus neceſſarium eſſe, præter baptiſmum, nimirum aut cohabitationis, aut copulæ vt ſacramentum fiat.

Indicium Autoris. Ego verò exiſtimo hanc ſententiam ſecundam probabiliorem multò eſſe, quàm præcedentem, eo quòd contra illam non pugnant ea omnia, quæ adduximus ſuprà ad probandum non poſſe ſimul tempore recipi baptiſmum, & ſacramentum fieri, nec poſſe in voluntate recipiendi baptiſmum, virtute contineri voluntatem matrimonij denuò cōtrahendi, aut in eo perſeuerandi: neque ipſam actionem baptiſmi receptam in coniugibus eſſe ſufficiens ſignum ad exprimendum nouum conſenſum matrimonij; proinde hæc ſententia caret his omnibus difficultatibus, in quas neceſſariū eſt incidere omnes, qui alteram ſequuntur.

Verùm conuenit cum illa in alia quadā communi difficultate, & ex ea parte eodē modo refellenda eſt. Etenim perſiſtere in cohabitatione maritali, vel alia ſigna coniugum propria exhibere, qualis eſt copula, non ſufficit, vt quis vllo modo dicatur denuò contrahere, neq; formaliter, & expreſſè, neq; virtute: nam ſicut is, qui votū anteà emiſit, ex eo quòd velit illud implere, & ſeruare, non cenſetur vllo modo denuò illud nuncupare, aut ratum habere, & confirmare, id quod omnibus in confeſſo eſt, & ſuprà contra primam ſententiam ex Caietano notauimus: ita etiam is, qui vult permanere in matrimonio anteà contracto, & vti coniuge ſuo, & illi exhibere ſigna maritalia, non cenſetur vllo modo denuò contrahere, aut confirmare matrimonium, vel aliquid circa ipſum nouè operari, licèt aliàs poſsit: quia hæc voluntas non eſt vllo modo contrahendi, ſed vtendi iure contractus iam facti: porrò autem matrimonium infideliū non incipere eſſe ſacramentum, niſi denuò fiat contractus aliquo modo inferiùs manifeſtè conuincemus, & Autores vtriuſque præcedentis opinionis pro comperto habent, cū contendunt variis modis explicare nouum contractū expreſſum, aut virtualem in infidelibus coniugibus dum baptizantur, aut poſt baptiſ-
135 mum, vt ita matrimonium in eis incipiat eſſe ſacramentum; nam alioquì ſine nouo cōſenſu etiam virtuali ſuā opinionem defenderent. Adde, quòd cū expreſſus conſenſus contrahendi, per propria verba expreſſus nihil operetur in coniugio ad confirmationem contractus, aut vt denuò fieri dicatur, vt ſtatim oſtendemus, multò minùs operabitur conſenſus contrahendi, & vtendi coniugio expreſſus per ipſam cohabitationem, & copulam, aut alia ſigna maritalia.

Prætereà etiā ſi infideles coniuges poſt baptiſmum expreſſè velint contrahere, & hanc voluntatem, ſeu conſenſum proprijs verbis explicent, dicēdo accipio te in meā vxorem, vel maritum, eorum matrimoniū non incipere inde eſſe ſacramentum non minùs facilè conuinci poteſt. Nam vt incipiat eſſe ſacramentum, oportet vt contractus denuò re ipſa fiat, ſi enim ſolùm verbis fieret, & non re ipſa, neque ex nouo cōſenſu verbis expreſſo nouam firmitatem, & robur contractus re ipſa acciperet, citra dubium non fieret ſacramentū, cum ſacra-

134 *In quo conueniat hæc opinio cum alia ſuprà refutata.*

Refutatur quoad hanc partem eadem ratione qua ſuperior.

Vt hoc mātrimonium fiat ſacramentum, nō verbis tantùm, ſed re ipſa fieri debet.

mentum

mentum matrimonij nihil aliud sit quàm ipsa actio contrahendi, seu contractus, vt
136 dici solet in fieri, nec alio modo dicatur adhiberi materia, & forma huius sacramenti, nisi faciendo re ipsa contractum, atqui infideles coniuges post baptismum, eiusmodi consensu verbis illis expresso denuò non contrahunt re ipsa, sed verbo tenus, cũ ex tali consensu, & verbis, contractus nullum robur, & firmitatem accipiat, vt manifestè constat: ergo neque adhibent materiam, & formam sacramenti, neque sacramentum re ipsa efficiunt, & recipiunt, ac proinde eorum coniugium ab eo tempore non incipit in eis sacramentum esse. Et sanè si coniuges infideles post baptismum eo modo re ipsa contraherent, ac proinde sacramentum efficerent, eodẽ modo quicumque fideles, qui post baptismum matrimonium contraxerunt, & semel sacramentum illius receperunt, possent etiam quotidie denuò eo modo cõtrahere, & hoc sacramentum repetere, & nouam gratiam virtute illius recipere; nam cum non imprimat characterem, ex se quidem repeti potest, nisi aliquid aliud impediat; & ita qui semel illud recepit, mortuo priore cõiuge, potest iterum illud recipere.

Conc. Trid. Eugen. 4.

Et ita Concil. Trident. sess. 7. cano. 9. de sacramentis, & Eugenius 4. in decreto fidei in Concilio Florentino post vltimam sess.

Quæ sacramenta non possint iterari.

§. *Quinto Ecclesiasticorum*, de tribus tantùm definiunt iterari non posse, quia characterem imprimunt de baptismo, confirmatione, & ordine.

137 Quòd si cum eodem coniuge semel receptum matrimonij sacramentum repeti nequit, illud in causa est, quòd semel legitimè inito contractu, non potest iterum re ipsa fieri, sed illud iterum velle contrahere, idem est quòd actum agere, ac proinde omnino inutile, ac proinde nec materia, & forma iterum adhiberi potest: nam si posset, nihil sanè obstaret quominùs quotidie repeti, & recipi posset virtute illius gratia, quod tamen est absurdum; aut ostendant Aduersarij, quid obesset.

Cur matrimoniũ non possit repeti cum eadem coniuge.

Porrò licèt matrimonium ante baptismum contractum per ipsum baptismum firmitatem aliquam accipiat, vt suprà vidimus, & ratum fiat quod anteà solùm legitimum dicebatur, tamen hoc non accipit ex consensu coniugum aliquo signo maritali posteà expresso, sed ex ipsa professione fidei in baptismo, vt suprà satis superq; monstratum est. Atque hinc etiam refelli potest quod Autores huius sententiæ dicunt, videlicet idem esse matrimoniũ ratũ fieri, & sacramentũ: hoc igitur manifestè refellitur, nã vt suprà dicebamus, nec Aduersarij negare possunt, ab ipso momento, quo coniuges baptizantur eorum matrimonium ratum fit, antequàm per noua signa maritalia vllum consensum nouũ explicent, vel insinuent: & tamen ab eo momento non fit sacramentũ vt probatũ est, & ipsi Aduersarij fatentur, cum dicant cõiuges post baptismũ persistentes in matrimonio, exprimentes voluntatẽ in eo permanendi, illud confirmare, & sacramentũ efficere. Quare si vnusquisque eorum baptizaretur, ignorans de baptismo alterius,
138 ratum maneret eorum matrimoniũ, & tamen cum nondum nouum consensum in eo permanendi signo aliquo declarassent, etiam iuxta sententiam Aduersariorũ non fieret sacramentũ. Idẽque dicendũ si vterque baptizaretur, & expressè nollet in eo matrimonio cõtrahere. Quocirca id quod Aduersarij dicunt: neque verũ est, neque principijs eorum consentaneũ. Rationes autem pro hac sententia eædem sunt cum rationibus primæ, quod attinet ad primã partem illius, ac proinde eodem modo diluendæ. Quod verò attinet ad nouum consensum, & noua signa quæ Autores huius opinionis requirunt, ea solùm ratione eam probant, vt videantur aliquid noui pro materia, & forma sacramenti adhibere, quod quàm friuolum, & inane sit manifestè iam demonstrauimus.

Diuersa sunt matrimoniũ ratũ fieri, & sacramentũ & quare.

De materia forma, & Ministrò huius Sacramenti. Disp. 3.

Confutatur sententia Catherini, qui sensit materiam huius Sacramenti esse verba, & signa contrahentium, formã autem verba Dei instituentis illud, ac proinde Ministrum illius esse Deum sensit Catherinus, cap. 1.

Refelluntur variæ sententiæ Scholasticorum, qui in actionibus ipsorum contrahentium materiam, & formam huius Sacramenti assignant, & Ministrum ipsos contrahentes esse putant, cap. 2.

Materiam huius Sacramenti esse actus contrahentium;

hentium, formam autem verba Sacerdotis, ac proinde ipſum eſſe miniſtrũ, Guilielmus Pariſienſis, Colonienſes Theologi, & Canus docuerunt, cap. 3.

Præcedens ſententia Cani refutatur, cap. 4.

Materiam huius Sacramenti eſſe corpora ipſorum contrahentium, formam autem eſſe conſenſum per verba, aut ſigna legitimè expreſſum vera ſententia eſt, cap. 5.

Diſſoluuntur argumenta Aduerſariorum ca. 1. & 2. allata, cap. 6.

Reſpondetur argumentis allatis cap. 3. pro ſententia Cani, cap. 7.

Confutatur ſententia Catherini, qui ſenſit materiam huius Sacramenti eſſe verba, & ſigna cõtrahentium, formam autem verba Dei inſtituẽtis illud, ac proinde miniſtrum illius eſſe Deum ſenſit Catherinus.

CAPVT I.

1 IN Hac diſputatione neceſſe eſt ſimul non ſolùm de materia & forma huius ſacramenti, ſed etiam de miniſtro diſſerere, cũ tamen in alijs ſacramentis opus fuerit de miniſtro ſeparatim tractare, eo quòd non ſolùm pauca in hoc ſacramento de miniſtro dicenda habeamus, ſed etiam ita connexa cum ijs quæ materia, & forma dicenda ſunt, vt neceſſe ſit de miniſtro ſimul diſputare. Agendum verò nobis nunc eſt de materia, & forma huius ſacramenti tum quia materia, & forma ſacramentorum ad eſſentiam ipſorũ pertinet, tum etiam quia hæretici noſtri temporis præſertim Kemnitius loco citato non parùm contra Catholicos gloriantur argumento ſumpto ex materia, & forma, quo dicunt manifeſtè cõuinci matrimonium non eſſe ſacramentũ, eo quòd poſsibile non ſit Catholicis materiam, & formam aſsignare. Notat quoque Kemnitius Patres Concilij Tridentini, quòd nihil in hac re definierint. Porrò vt huic argumento hæreticorum quo etiam vtitur Duran. ad idem probandum reſpondeamus, opus eſt in tota hac diſputatione de materia, & forma ſacramenti diſſerere, & eam priùs aſsignare, imprimis autem aliorum opiniones præmittere, quę in hac re in tanta quidẽ varietate cõſtitutæ ſunt, vt niſi aliàs id neceſſarium eſſet, ſingulas enumerare moleſtum meritò cenſeretur.

Hæreticorũ noſtri temporis præſertim Kemnitij argumentum.

2 Prima igitur opinio ſit Catherini in opuſculo de matrimonio q. 1. §. *Nos ergo in Dei gratia*, & ſequentibus, vbi aſſerit verba, & actus contrahentium eſſe materiam, formam verò eſſe verbum Dei ſanctificãs matrimoniũ, quod habetur Gen. 2. & Matt. 19. *Propter hanc relinquet homo patrem, & matrem*: quod quamuis ſemel (inquit) dictum ſit, quia tamen ſcriptura ſemper loquitur, idem eſt ac ſi in quolibet contractu matrimonij diceretur. Ex quo etiam infert miniſtrum huius ſacramenti eſſe ipſum Deũ, qui per verbum ſuum ſemel ſanctificauit matrimonium, & quotidie illud ſanctificare dicitur. Confirmat autem ſuam ſententiam, quod attinet ad formam, hac vnica ratione, conſenſus non poteſt eſſe materia neque forma, cum ſecundùm ſe omnino inſenſibilis ſit, materia autem, & forma ſub ſenſum aliquo modo, vel ex parte cadere debeat, nihil igitur reſtat pro partibus ſacramenti niſi actus exteriores contrahentium, verba nimirùm, & alia ſigna conſenſum exprimentia: cumq; in illis nihil pro forma aſsignari queat vt patet, reſtat vt in ipſis contrahentibus nihil pro forma eſſe poſsit: nihil autem extra contrahentes aſsignari poteſt niſi verbum Dei, vt inductione manifeſtum eſt, ergo rectè pro forma aſsignatum eſt. Quod verò ſpectat ad miniſtrum huius ſacramenti, ſic probat: 3 quia in alijs ſacramentis neceſſariũ fuit diſponi materiam, & ita oportebat adhiberi viſibilem miniſtrum qui proferens formã, ſanctificaret materiam, in matrimonio verò hæc ratio locum non habebat, eo quòd materia ipſa ex ſe idonea erat, eo ipſo quòd contractus futurus erat inter fideles baptizatos, & ideò non fuit conſtitutus viſibilis miniſter, ſi Deus ipſe pro miniſtro materiæ ſit. In hanc ſententiam inclinare videtur Conc. Colonien. ſed reverà aliud docuit, vt inferiùs capite ſequenti referemus.

Prima opinio Catherini de materia, & forma matrimonij. Geneſ. 2. Matth. 19.

Verùm hæc ſententia quod attinet ad formam quam aſsignat nullo probabilitatis fundamento nititur: nemo enim vnquam idẽ eſſe putauit formam ſacramenti, & inſtitutionẽ illius; verbũ autem Domini ad inſtitutionem pertinet, ergo ad materiam, & formam ſpectare non poteſt, nam inſtitutio ſacramenti, eſt inſtitutio eſſentiæ ſacramenti, ac proinde eſt inſtitutio illius tam ſecundũ formam, quam ſecũ dum

Refellitur quoad formam.

dum materiam, cum essentia vtraque constare debeat: cumque nihil esse possit institutio sui ipsius, consequitur verbum Domini, quod pertinet reverà ad institutionem, non posse esse formam, alioquin esset institutio sui ipsius. Adde, quòd secundum communem Scholæ sententiam forma, & materia quibus constat sacramentum debent esse simul tempore, saltem secundum consuetudinè, & modũ significandi apud homines, vt 2.to. in hanc 3.p. disp. 148. c. 7. explicatum à nobis est, verbum autẽ Dei, & actus contrahentium, non possunt esse simul vllo modo, ac proinde verbũ Dei nõ potest pro forma deseruire contrahentibus, neq; vim habere determinandi actus ipsorum, qui pro materia sint, quod proprium est formæ sacramenti. Quid verò sentiendum sit de illis verbis, *Quod Deus cõiunxit homo non separet*, quæ prout sunt in scriptura, & quasi quotidie dicuntur, dixit Catherinus esse formã sacramenti c. 3. notabimus, & ostendemus, etiamsi à Sacerdote, vel alio dicantur non posse esse formam.

4

Item quoad ministrum.

Quòd verò attinet ad ministrum huius sacramenti, non minùs impossibile est, nã Deus est institutor sacramentorũ, & principalis Autor, ac proinde minister illius esse non potest, ministri enim hoc propriũ est vt rem ab alio institutã nomine ipsius administret. Porro autẽ in omni sacramẽto tria reperiri, quibus perficiatur, materiam formã, & ministrũ definiuit Eugen. in decreto fidei post vltimã sessionẽ Concilij Florentini, §. *Quinto Ecclesiasticorum*, per ministrum autem numquam intelligit Deum. Quàm verò sit inane fundamentũ Catherini ad hoc asserendum non minùs facilè ostendemus, nam ratio ob quam ipse dicit in alijs sacramentis adhiberi debuisse ministrum visibilẽ, in matrimonio verò non item, friuola est: aut enim per materię dispositionem, & sanctificationẽ intelligit aliquã benedictionẽ qua debeat materia sacramentorum præparari, antequàm pro sacramento adhibeatur, aut solùm ipsam determinationem materiæ per formam ad effectum suscipientis, qui est sanctificatio: si priori modo intelligatur, falsũ omnino in ratione sua assumit, quia nõ solùm in hoc sacramento, verùm etiã in alijs adhibetur materia absque vlla præuia dispositione, aut sanctificatione necessaria, vt in sacramento pœnitentiæ, in sacramento Eucharistiæ, & baptismi: nam quamuis materia Eucharistiæ, & baptismi priùs aliqua benedictione præparetur, illa tamen dispositio, & præparatio ad essentiam sacramenti ex institutione non requiritur.

5

Eugen. 4.

Euincitur ratio Catherini.

Adde, quòd in sacramento vnctionis in quo requiritur vt præuia dispositio benedictio, ea non adhibetur à ministro sacramenti, sed ab Episcopo: cum tamen postea à Sacerdote ministretur; & in confirmatione non opus est, vt adhibeatur ab eodem Episcopo, qui est futurus minister sacramenti. Si verò per benedictionem intelligant posteriori illo modo determinationem materię per formam, ad sanctificationem recipientis, non solùm in alijs, sed etiã in hoc sacramento necessaria est, ac proinde non minùs in hoc sacramento, quàm in alijs necessarius erit visibilis minister. Et sanè ratio ab quã in omni sacramento minister visibilis, qui sit Dei instrumentum necessarius est, ea est quia cùm omnia sacramenta sensibili modo perfici debeant, eo quòd sint signa gratiæ sensibilia, necesse est, vt minister etiam sensibilis interueniat, qui loco Christi, & in persona illius ea ministret. Hæc autem ratio non solùm in alijs, sed etiam in hoc sacramento locum habet.

6

Quare in omni sacramento sit necessarius visibilis minister.

Refelluntur variæ sententiæ Scholasticorum, qui in actionibus ipsorum contrahentium materiam, & formam huius Sacramenti assignant, & ministrum ipsos contrahentes esse putant.

CAPVT II.

HActenùs dictum est de opinione Catherini, quę meritò ab omnibus iam exploditur, ex quibus plerique pro virili contendunt in ipsismet actionibus contrahentiũ materiam, & formam integram assignare tametsi inter se valdè dissideant, quorum sententias in hoc capite sigillatim referemus, & præcedenti suo ordine annumerabimus. Circa ministrum tamen omnes in eo contra Canum conueniunt, vt in hoc sacramento nullus alius sit præter ipsos contrahentes.

7

Altera sententia.

Secunda igitur in ordine opinio sit materiam, & formam integrè assignandã esse in ver-

in verbis aut ſignis contrahentium, quibus ſuum conſenſum exprimunt, & matri
8 monium perficiunt, ita vt verba, aut ſigna quæ priùs tempore adhibentur ſint materia, reliqua verò quę tempore deinde ſubſequuntur, ſint forma. Ita docuit Ricard. *Ricard.* in 4. diſt. 26. art. 4. quæſt. 2. ad 1. neque oppoſitum ſenſit diſt. 30. art. 1. quæſt. 2. in corpore, cum dixit materiale in matrimonio eſſe corpora coniugum, formale verò mutuam obligationem: hoc enim non aſſeruit vt materiam, & formã huius ſacramenti, quod in actione, & vt dici ſolet in fieri conſiſtit, aſsignaret; ſic enim non aſsignaret pro forma obligationem, quæ eſt vinculum permanens in ipſis coniugibus, quã do ſacramentum non manet, ſed vt in ipſo vinculo, quod ſupereſt, & ſacramentum etiam dicitur, ſicut inferiùs notabimus materiale, & formale aſsignaret. Quando autem de materia, & forma ſacramenti inquirunt, & diſputant Scholaſtici, de matrimonio in fieri, & actione poſito, per quod gratia confertur cum ſit intelligunt, & ita etiam Ricardus intellexit neque vllo alio modo intelligere potuit. Hanc ſententiã poſteà ſequutus fuit Angelus in ſumma verbo *Matrimonium*, 1. quæſt. 2. Victoria in ſumma num. 245. Ledeſma 1. p. quarti q. 9 1. artic. 6. & Recentiores non pauci, quos conſultò prætermitto. Probari autem poteſt, quia ſicut in numero poſtrema vnitas eſt veluti forma, per quam cęteræ vnitates veluti determinãtur ad eſſe huius, vel illius ſpeciei, ita etiam poſteriora verba debent determinare priora ad eſſe ſacramenti.

Angelus. *Victoria.* *Ledeſma.* *Probatur hæc ſententia.*

Non placet. Verùm hæc ſententia mihi numquam placuit, & ratio pro ea allegata nullius momenti ſemper viſa eſt, non quia vt aliqui contra illam notant ſacramentum matrimonij hoc modo non haberet materiam, & formam certam, & determinatam, ſiquidem verba, & ſigna viri, nunc poſſent eſſe priora, nunc verò poſteriora, & ita materia, & forma variarentur; hoc enim non videtur eſſe incommodum aliquod, nam cum materia, & forma huius ſacramenti ſecundum rationem ſacramenti ſit eadem quæ eſt matrimonij ſecundum rationem contractus, & in contractu forma contrahendi variari poſsit, vt infrà dicemus, facilè reſpondebunt Autores huius ſententię, etiam materiam variari poſſe, illud autem ſecundum diuinam inſtitutionem omnino immotum manere, vt eadem ſit materia, & forma matrimonij, ſecundum rationem contractus, cum in hoc ſacramento nihil aliud noui inſtitutum fuerit à Chri- 10
ſto, niſi vt contractus ciuilis eodem modo perſeuerans, ſecundum rationem contractus fieret ſacer, & ſacramentum gratię ſanctificantis contrahentes ipſos, idque nulla ratione ab Eccleſia etiam mutari vmquam poſsit.

Quare non placeat. Ea igitur ratione hæc opinio mihi num quam placuit, quia etiamſi accideret, vt ſimul tempore contrahentes verbis, aut nutibus ſuum conſenſum exprimerent, nihilominùs eſſet verum & legitimum matrimonium, quis hoc neget? tunc autem, aut eſſet ſacramentum ſine materia, & forma, iuxta hanc ſententiam, cum nulla eſſent ſigna priora quæ eſſent materia, & nulla eſſent poſteriora, quæ eſſent forma, aut dicendum eſſet illud matrimonium in lege Euangelica, & in hominibus baptizatis non futurum ſacramentum, ſed ſolùm ciuilem contractum, quod planè eſſet abſurdum. Mitto rationem aliorum contra hanc ſententiam, quia nimirum non videtur maior ratio ob quam hæc potiùs ſigna, quàm illa propter temporis differentiam ſint forma, illa verò potiùs quàm hęc ſint materia: facilè enim Ricardus, & alij reſpondere poſſent, ea de cauſa potiùs po 11
ſteriora eſſe formam, quia priora determinant, poſterius enim vim habet determinãdi, ſicut vltima vnitas in numero.

Fundamentũ huius ſententiæ ſubuertitur. Cæterum hoc quod de vltima vnitate afferebatur pro prædicta ſententia, parùm momenti habet, quoniam vltima vnitas per intellectum tantùm, non autem re ipſa determinare dicitur priores vnitates ad hanc vel illam ſpeciem numeri, eo quòd ſucceſsiuè numerando ſiſtitur in illa, priores autem niſi in ea ſiſteretur, indiſcriminatim ad hanc, & quamlibet aliam deſeruire poterant; in matrimonio autem cum ſit contractus realis, debet eſſe determinans ex natura rei, & determinatum in genere contractus, quod quidem non ex ordine temporis, neq; ex ordine numerãdi attendi debet.

Tertia ſententia Soti. Tertia ſententia ſit Soti in 4. diſt. 26. q. 2. art. 1. circa ſolutionem 1. qui in eiſdem ſignis, aut verbis contrahentium vtrumque materiam ſcilicet, & formam aſsignat, verùm quia hæc differentia prioris, & poſterioris in tempore inanis ei, & inutilis omnino viſa eſt ad diſcernendam materiam,

teriam,& formam,aſſeruit ſiue ſigna, aut
12 verba contrahentium ſint ſimul tempore, ſiue non,mutuò ſibi eſſe materiam, & formam,hoc eſt verba aut ſigna vnius,comparata cum verbis,aut ſignis alterius,& habere vicem materiæ, quatenùs ab illis determinantur, & vicem formæ quatenùs illa determinant, & vtrumque diuerſa ratione in ſingulis reperiri. Quæ ſanè ſententia nõ parùm plauſibilis hoc tempore in Scholis eſt,eamq; non pauci Recentiores ſequuntur atq; autoritate S. Tho. nonnulli confirmare contendunt, eo quòd in 4.diſt.26. q.2.art.1.ad primum, dicat verba coniugum eſſe formam,& ad 2.actus coniugum eſſe materiam, nam per actus coniugum (inquiunt)non poteſt non intelligere eadem verba,quia ad coniugium nulli actus cõiugum præter verba neceſſarij ſunt. Verùm mihi nulla ratione perſuadere poſsũ S.Thom.in hoc ſenſu loquutum fuiſſe, & actus coniugum pro verbis vſurpaſſe:nam poſtquàm in ſolutione 1. dixit verba eſſe formam,in ſolutione 2. ſic loquitur: *Ad ſecundum dicendum,quòd ſacramentum matrimonij perficitur per actum eius, qui ſacramento illo vtitur,ſicut pœnitentia, & ideo ſicut pœnitentia non habet aliam materiã niſi ipſos actus ſenſui ſubiectos,qui ſunt loco materiæ elementi,ita de matrimonio.* Idem docuit in hac 3. p.
13 quæſt.84.artic.1.in corpore. Hæc S. Tho. ex quibus ſi conferantur cum ipſo argumento,patet ipſum voluiſſe aſsignare pro materia huius ſacramenti aliquid diſtinctum à verbis,quod eſſet loco elementi, & haberet vicem materiæ;erat enim argumẽtum ſumptum ex autoritate Hugonis,qui lib.1.de ſacramentis par.9.cap.2. dixit ſacramentum eſſe materiale elementum ex inſtitutione ſignificans, & ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem gratiam,materiale autem elementum diſtinguit ipſe à ſanctificatione, nam per hanc intelligit verbum ſanctificationis, quod accedit ad elementum,& fit ſacramentum. vt patet ex fine capitis:voluit igitur Sanctus Thomas hoc argumento probare in matrimonio aliquid eſſe aſsignandum, nõ dico tantùm pro materia, ſed diſtinctum à verbis,quod eſſet elementum, vel vicem illius haberet,ſicut in baptiſmo; ac proinde quando reſpondet ſacramentum matrimonij perfici actu eius qui ſacramento illo vtitur, ſicut ſacramentum pœnitentiæ, non habet aliam materiam videlicet pro elemento, niſi actus pœnitentis, denotauit planè *in* matrimonio eſſe 14
aliquos actus coniugum pro elemento, diſtinctos à verbis, ſicut in ſacramento pœnitentiæ. Et quamuis difficile ſit ſecundum mentem ipſius eos aſsignare, ego tamen exiſtimo, vel eſſe traditionem corporum,quæ fit per verba,vel ſigna cõſenſus, & hanc vocaſſe actum eius, qui vtitur hoc ſacramento, vel certè conſenſum ipſum, ſicut in pœnitentiæ ſacramento aſsignatur ex parte materiæ contritio; nam traditio non præcedit formam, ſicut materia præcedere debet, neque ab ea determinatur, ſed potiùs eſt effectus materiæ, & formæ, quia eſt etiam totius ſacramẽti, nam per actũ non potuit intelligere vſum matrimonij, qui eſt in copula, ſciebat enim non eſſe de eſſentia illius, neque partem ſacramenti, vti autem ſacramento ex mente ipſius in eodem loco, idem eſt quod illud recipere, non autem idem quod matrimonium conſummare,ſicut vti ſacramento pœnitentiæ idẽ eſt,quod illud recipere.

Scio quidem Capreolum in 4. diſt.26.q. vnica articulo 3.ad 7.contra 1.concluſ.variè interpretari hunc locum Sanct. Thom. vt infrà referemus, & inter alios, primo loco eum aſsignare,vt verba vnius reſpe- 15
ctu verborum alterius, mutuò ſint materia,& forma. Mihi tamen placet ita ipſum exponere, vt per actus contrahentium intelligat conſenſum interiorem, id quod perſpicuè colligo ex ipſo in quartũ diſtinctione prima, quæſtione prima, articulo tertio,ad primum, vbi pro forma aſsignat verba contrahentium, neque dicit verba vnius comparata cum verbis alterius eſſe materiam, & rurſus etiam eſſe formam, ſicut Sotus contendit, ſed abſolutè dicit verba eſſe formam: putauit enim vt capite tertio notabimus ſacramentum matrimononij ſine verbis eſſe non poſſet, id quod non abſurdè putauit Scotus, quem ibidem aliegabimus; vel fortè Sanct. Thomas per actus contrahentium intellexit geſtus exteriores, ſicut alij opiniati quos infrà referemus in 4.opinione:nam videtur loquutus de actibus contrahentiũ ſenſibilibus,ſicut de actibus pœnitentis: illud tamen perſuaſum mihi habeo,per actus cõtrahentium non intelligere S. Tho. verba contrahentium,in quem etiam modũ interpretatur Capreolus mentem illius

Non rectè citatur D. Thom. pro hac opinione.

Explicatur mens Sanct. Thom.

Probant autem Recentiores aliqui hanc ſententiam, quia traditio, quæ fit per verba ex parte cuiuſcumq; ſe tradentis, conſiderata ſolũ ſecundum rationẽ traditionis, eſt imperfecta donec ab altero acceptetur, id quod fit per verba illius, quib⁹ ſimul acceptat, & ſe tradit, ergo verba vniuſcuiuſque quodãmodò imperfecta ſunt, vt per alterius verba determinentur, & hac ratione erunt materia; & quodammodò perfecta, quatenùs alterius verba ad rationẽ completam traditionis determinant, & hac ratione erunt pro forma. 16

Refellitur ſententia Soti.

Hæc tamen ſententia ex eo primũ refellitur, quòd Autores illius hoc modo materiã, & formã in hoc ſacramẽto nõ aliter aſſignant, quàm in cõtractu, vt eadẽ ſit materia, & forma matrimonij, quatenùs ſacramentũ eſt, & quæ erat illius quatenùs cõtractus eſt, in matrimonio autẽ quatenùs cõtractus eſt, hac ratione materia, & forma ineptè aſsignatur, quia quãuis verba tradentis rẽ aliquã alteri in contractu effectũ non habeãt donec alius acceptet, & ita pẽdeãt quodãmodò à cõſenſu, & verbis alterius acceptantis, tamẽ nullus hactenùs dixit formã donationis eſſe cõſenſum, & verba donatarij, acceptantis traditionẽ donantis, neq; formã cõmutationis qualis in matrimonio intercedere videtur, cũ fiat mutua corporũ traditio, eſſe cõſenſum, & verba vnius reſpectu conſenſus, & verborum alterius, tametſi à ſe inuicẽ pendeãt, vt perficiatur cõtractus: ergo neq; in matrimonio hoc modo aſsignari poteſt. Tum etiam quia ęqua videtur vniuſcuiuſq; reſpectu alterius in cõtractibus determinatio, nã ſicut offerre alteri rẽ gratis, aut titulo commutationis, & quatenùs oblatio eſt, non habet effectũ, neq; cõplet contractũ donec accedat acceptatio, ita etiam acceptatio ſi pręcedat, ſicut reverà tẽpore pręcedere poteſt, non habebit effectũ donec accedat oblatio traditionis ex parte alterius: nã ſiquis rem ab alio poſtulat, poſtulatio vim habet acceptationis ſine alio nouo conſenſu, & ſuapte natura nõ debet ſubſequi, ſed potiùs præcedit, & ita in l. 1. §. *Siquis ita*, ff. de verborum obligationibus dicitur: *Siquis ita interroget, dabis? & reſpondeat quidni?* obligationẽ oriri ſtipulationis: & tamen nõ habet acceptatio illa effectũ, donec alius tradere velit, & id ſigno aliquo denotet, ergo verba aut ſigna traditionis ſua natura nõ ſunt materia, cum in hoc caſu vim habeant determinandi, & complendi contractum.

Conſenſus nõ poteſt dici forma cõtractuum. 17

Adhæc cũ in matrimonio, permutatione, & emptione traditio ex parte tradẽtis non acceptetur ab alio, tamquam abſolutè res ab eo accipienda ſit, ſed ſub conditione mutuæ traditionis corporis, aut rei permutandæ, aut pecuniæ in pretium reddendæ, & hæc traditio priori reſpondens eſſentialiter in acceptatione includatur, planè cõſequitur in eo quod ab his Doctoribus aſſignatur vt forma quatenùs vt talis aſsignatur, aliquid etiam vt materia contineri, nempe ſigna reciprocæ traditionis in cõpenſationem, atque ita omnino confunditur materia, & forma, & forma ſimplex nõ erit, ſed admixta materiæ, & contrà; neq; enim fieri poteſt vt in acceptatione duo diſtinguantur, nempe, & acceptatio, & mutua traditio, cum acceptatio nuda intelligi nullo modo poſsit in tali contractu, ſed prout in ſe continens mutuam traditionẽ alterius rei in compenſationem. 18

Virgetur amplius.

Inſtatur de nuo.

Adde, quòd vt infrà dicemus in ſexta opinione, materia in ſacramentis, quia ſe habet inſtar naturalis materiæ, quæ determinatur, debet eſſe quid commune ingenere ſigni, formà autem vt quid ſpeciale, per quod materia determinetur; in verbis autẽ contrahentium hæc duo mutuò conſiderare nõ poſsimus, nam vtrorumq; verba ſpeciatim denotant corporum traditionem, ergo non poſſunt verba vnius, verbis alterius, quod attinet ad ſignificationem, tamquàm commune à ſpeciali determinari. 19

Quarta opinio Viguerij.

Quarta opinio ſit Vigu. in ſuis inſtitutionibus c. 16. §. 7. verſ. 4. qui aſſeruit materiã huius ſacramenti eſſe actus legitimarũ perſonarũ, pręcedẽtes cõſenſum, formã autẽ eſſe cõſenſum ipſum exteriùs expreſsũ à verbis, aut alijs ſignis inter præſentes ſecundũ Caiet. quem in hac parte ipſe ſequitur: nã inter abſentes putat matrimonium nõ eſſe ſacramentũ. Hãc ſentẽtiã quod attinet ad materiã nullus alius quẽ ego legerim docuit, neq; video qua ratione probabili ab vllo defendi poſsit. Nam actus qui præcedũt cõſenſum expreſsũ, vel ſunt ſpõſalia, vel certè eſt motus ipſe quo futuri cõiuges ſibi pręſentes fiũt. Quis autẽ dicat aliquid horũ eſſe materiã ſacramenti? nã ſpõſalia nõ ſunt de eſſentia illius, ſed diſpoſitiones ſine quibus etiam rectè cõtrahi poteſt, ridiculum autem eſt aſſerere, motum quo futuri coniuges fiunt præſentes ad eſſentiam matrimonij pertinere, cũ fieri poſ

Caiet.

Refutatur.

ſit

sit vt alia intentione moueantur, & per motum sibi fiant præsentes; aut etiã vi, seu in somnis moueantur, quousq; præsentes fiãt, & deinde mutuo consensu contrahant. 20

Fortasis putauit hic Autor gestus contrahentium quæ præcedunt verba, aut simul cum eis sunt, esse materiam, verba verò esse formam, in qua sententia aliquos fuisse testatur Petr. de Soto lib. de institutione Sacerdotum lect. 4. de matrimonio, neq; longè abesse videtur Siluest. & Capr. vt in sexta opinione videbimus. Verũ hoc etiam cõmentitium est, nam vel gestus illi necessarij non sunt, materia autem necessaria est, aut pertinent ad exprimendũ consensum, & ita habent rationem formæ. *Pet. de Soto.*

Quinta sententia sit Maioris in 4. d. 26. q. 1. aliquantulùm à principio, versi. *Quintò sequitur*, qui docet non esse multùm in hac re laborandum, in quærenda forma, & materia matrimonij, cum sit accidẽs quoddã, accidens autem non habeat materiam, & formam. Subdit tamen pro forma assignari posse consensum, cum tamen anteà dixisset non esse sacramentum, eo quòd sit spiritualis, & insensibilis, sacramentũ autẽ sensibile esse debeat, quia verò est spiritualis, putat assimilari potiùs formę, quàm materiæ, materiã autẽ esse signũ sensibile quo consensus exprimitur. Alij etiam hanc sententiam confirmant, quia consensus videtur determinare verba vt efficacia sint, ac proinde vicem habere formæ. *Quinta sententia Maioris.* 21

Sexta quoq; opinio huic quodammodò similis est, & ei annumerari potest, videlicet consensum esse materiam, verba autem aut signa quibus exprimitur, esse formam, quam tradidit Nauar. in sum. c. 22. nu. 20. & videtur anteà docuisse S. Tho. vt patet ex ijs quæ notauimus suprà circa tertiam opinionem, & inter alios modos in hunc etiam interpretatur mentem eius Capreolus in 4. d. 26. q. vnica, art. 3. ad 7. contra 1. concul. ita tamen vt consensus non omnino interior, sed expressus aliquo modo sit materia, verba autem sint forma, Nauarr. autem consensum secundum se interiorẽ signat pro materia. Allegatur etiã pro hac sententia Siluest. in summa verbo *Matrimonium*, 1. quæst. 1. ibi tamen id non asserit, quinimò inquit formam esse verba, materiam autem esse actus exteriores tãtùm, non tamen explicat, qui sint hi actus exteriores; neque video quosnam alios esse putauerit, nisi quos in quarta opinione ex sententia Viguerij, & aliorum retulimus. *Sexta opinio Nauar.* *S. Thom. Capreolus.* *Siluest.*

Quem modum dicendi pro interpretanda mente Sancti Thomæ adducit Capreolus inter alios quarto loco in illa solutione citata, tametsi dicat duos priores magis esse secundum mentem Doctores Sancti. 22

Deniq; ex Theologis citatur etiã Deza Hispalensis, qui cũ Capreolo omnino cõuenit in 4. d. 26. q. 1. art. 3. notatione 2. additq; cũ eo, materiam esse consensum prout expressum per ipsa verba, & verba esse formam. Ex Iurisperitis verò allegatur Glossa in cap. *Tua*, de sponsalibus, & matrimonio, in verbo *Nec forma*, & Panormitanus in idem c. nu. 10. verùm Glossa non ait consensum esse materiam, sed substãtiam, & verba esse formam. Panormitan. autem interpretatur Glossam, & eam sequitur, vt per substantiam intelligat id sine quo res constare nequit, & quia huiusmodi est cõsensus comparatus cum matrimonio, ideò dicatur substantia illius. Porrò hi non curant de assignanda materia, & forma prout in reliquis sacramentis assignari solet. Prædictam Glossam intelligunt Angelus in sum. loco citato, & Couarru. loco inferiùs allegando, de consensu prout expresso per verba, vel signa: tamen reverà de illo non loquitur, sed de consensu secundũ se: allegantur etiã alij Iurisperiti, quos consultò prætermitto. *Deza Hispal.* *Glossa.* *Panormit.* *Angelus.* *Couarr.*

Hanc opinionem cõfirmat Nauar. quia sicut (inquit) in stipulatione, quę interrogatione, & respõsione cõuenienti fit, materia est cõsensus, & verba sunt forma, vt dicitur in l. 1. in princ. & §. 1. ff. de verborũ obligationibus, ita etia in matrimonio quod quasi interrogatione, & responsione conuenientẽ celebratur, consensus erit materia, & verba forma: tametsi hoc discriminis sit inter stipulationẽ, & matrimoniũ, quòd in stipulatione necessariò requirantur verba, neq; nutus aut alia signa sufficiũt, matrimoniũ autem per nutus aut signa fieri possit vt dicitur in cap. *Cum apud*, & cap. *Tuæ*, de sponsalibus, & matrimonio. 23

Vtraq; hęc sententia quinta, & sexta refelli solet ratione sumpta ex Cather. in q. illa citata cui hęc sexta opinio etiã non placet, quia nimirũ quamuis actus interior omnino insensibilis, & secũdũ se possit esse pars materię, aut formę, quatenùs per signa aliqua externa significatur, & sensibilis fit, sicut contritio in sacramento cõfessionis, tamen tota materia aut forma esse nequit, *Ratione Catherini refutari solet quinta, & sexta opinio.*

vt in eodē ſacramento confeſsionis patet; ergo conſenſus ſecundū ſe in matrimonio
24 non poteſt eſſe tota materia, aut tota forma. Quòd ſi vtraq; ſententia intelligatur, ſicut ſextam intellexiſſe videntur Capreo. & Deza, vt conſenſus ſecundū ſe prout inſenſibilis eſt non ſit materia, aut forma huius ſacramēti, ſed prout expreſſus per verba, vel ſigna, ineptè aſsignabitur pro materia, aut forma verborum, & aliorum ſignorum, ſiquidem conſenſus expreſſus per illa ea neceſſariò includit, ac proinde prout includens illa, materia aut forma eſſe debet: quòd ſi includens illa, materia, aut forma eſſe debet, eſſe non poterit materia, aut forma eorum, alioquin materia, & forma eſſet ſuipſius.

Autoris in dictum. Ego verò exiſtimo, quāmuis vtraq; ſententia rectè impugnari poſsit ſi intelligatur de conſenſu prout expreſſo, ſicut ſexta opinio intelligitur à Capr. in quo ſenſu vtrāq; iam ſuprà confutauimus, tamen de conſenſu ſecundū ſe hac ratione Catherini efficaciter non refelli, nam quamuis de toto ſacramento illud verum ſit, nō poſſe eſſe rem omnino inſenſibilem, cū debeat eſſe ſignum ſenſibile, tamen neq; de tota materia, neq; de tota forma ſacramēti in vniuerſum id concedendum eſſe vlla ratione cō-
25 uinci poteſt, neq; enim forma, aut materia ſecundū ſe definitur, *Signum ſenſibile, &c.* ſicut totum ſacramentū definitur. Et quāuis in materia ſacramenti cōfeſsionis illud certum ſit, totā materiam non eſſe inſenſibilem, partē tamen illius qualis eſt contritio, inſenſibilem eſſe, & per aliam partē, nimirùm per confeſsionem fieri ſenſibilem, tamē nulla ratione mōſtrari poteſt, id etiā in matrimonio eodem modo eſſe debere.

Quid ſimilitudinis habeat materia ſacramentorū cū naturali. Sanè illud ad rationem materiæ ſacramēti in vniuerſum pertinet, quod ad rationem etiam materiæ naturalis, inſtar cuius materia dicitur, ſicut notauimus 2. tom. in hanc 3. p. d. 129. vt ex ſe indifferens ad plura ſit, & à forma determinari debeat: ad rationem autē formæ ſacramenti in vniuerſum id etiam ſpectat, quod ad rationē formæ naturalis, vt ex ſe materiam determinet, & quaſi definiat. Quare ſi cōſenſus omnino interior ita ſe haberet comparatus cū verbis, aut ſignis quibus exprimitur, vt ex ſe indifferens eſſet, & indefinitus, & per verba, vel ſigna determinaretur, aut definiretur, nihil ſanè obſtaret, quòd inſenſibilis eſſet, quominùs materia ſacramenti eſſe poſſet, & contrà ſi ex ſe determinaret, & definiret verba, nihil obſtaret quominùs eſſet forma. Verùm quia ſecundū ſe compara- 26
tus cum verbis, aut ſignis nihil horum habet, ideò neq; materia, neq; forma eſſe poteſt, & hac ratione vtraq; ſententia tā quinta, quàm ſexta efficaciter confutatur.

Confirmatur ratio Autoris. Cæterū vt momentū huius rationis appareat, duo quę in ea aſſumpſimus cōfirmāda ſunt: alterum eſt illud ad rationem materiæ pertinere, vt ex ſe indifferens ſit, & per formam determinetur, contrà verò ad rationē formæ, vt materiam determinet. Hoc autem confirmari poteſt, tum ſimilitudine ducta à materia, & forma naturali, inſtar quarū in ſacramentis materia, & forma dicitur, id enim ad materiam, & formā naturalem ſine controuerſia pertinet, tum etiam inductione in reliquis ſacramentis in quibus materia eſt ſignum ex ſe indifferens ad effectum ſacramenti, & ad oppoſitum, vel diuerſum omnino, ad ſpiritualē, & corporalem, accedente autē forma verborum determinatur ad ſignificandū effectum proprium ſpecialem cuiuſque ſacramenti. Alterum quod cōfirmare debemus eſt, in matrimonio neque conſenſum ex ſe indifferentē eſſe, vt determinetur per verba, vel ſigna, neque ex ſe vim habere determinandi ipſa ſigna, vel verba: id autem fa- 27
cilè probare poſſumus, nam conſenſus in matrimonio prout eſt ſacramentum, ita ſe habet comparatus cum verbis, aut ſignis, ſicut in ipſo matrimonio prout eſt contractus, in eo autem prout eſt contractus, neque vim habet determinandi verba, aut ſigna, neque indifferens eſt vt per illa determinetur, eo quòd conſenſus verbis, aut ſignis, & verba, aut ſigna cōſenſui adęquatè reſpondent, atque idem omnino determinatè ſignificant, nam conſenſus eſt ducendi aliquam in vxorem, & verba hoc idē ſignificant: fit quidem conſenſus ſenſibilis per verba, vel ſigna, tamen neque determinant conſenſum, neque ab eo determinātur; fieri enim ſenſibilem non eſt determinari, aut determinare ad ſignificādum, ſed determinare ad ſignificandum, eſt efficere vt quod erat ſignum commune plurium rerum, fiat ſignum vnius tantùm, determinari autem eſt, ex ſigno communi, fieri hoc modo ſignum particulare, id quod non contingit inter conſenſum, & ſigna vel verba, ex eo quòd conſenſus per ſigna vel verba fiat ſenſibilis.

Qua

Quia ratione licèt contritio fiat sensibilis perconfessionem, non dicitur materia,
28 aut orma respectu illius, neque per illam determinari, aut eam determinare: cum igitur consensus secundum se in matrimonio, prout est contractus, non habeat vim determinandi signa, vel verba, neque contrà, conficitur in matrimonio prout sacramentum est, eam etiam nõ habere, ac proinde neque in contractu, neque in sacramẽto esse materiam totam, aut totam formã; & hæc satis de quinta, & sexta opinione.

Septima opinio. Septima sententia sit quam tertio loco refert Capreolus in solutione citata, vt mẽtem Sancti Thomæ loco assignato in tertia opinione interpretetur, videlicet actionem proferendi esse materiam, verbum autem prolatum, seu productum esse formã, nam cum verbum sit qualitas, est enim sonus quidẽ & productio illius sit actio, rectè hæc duo distingui videntur, atque in eis materia, & forma assignari, & hoc modo inquit explicari posse Sanct. Thomam loco allegato, cum ait verba esse formam, actus autem contrahentium esse materiã: sic etiam Deza loco citato in sexta opinione explicans mentem Sancti Thomæ inquit ex sententia ipsius posse assignari vt
29 materiam, motum linguæ, & labiorum, quæ est ipsa verborum prolatio, seu causa efficiens illius, verba autem esse formã. Cæterùm ipse Capreolus magis probare
Reijcitur. videtur duas priores expositiones. Et hæc non solũ pro explicanda mente Beati Thomæ nihil momenti habet, verùm etiam omnino frivola censeri debet: nam cum in reliquis sacramentis sint verba pro forma, in illis numquam distinguimus fieri verborum, ab ipsis verbis: sed cum forma in actione consistat, ita dicimus verba esse formam, vt ea sub actione constituamus, præsertim cum verba transacta actione, quæ est ipsorum productio non maneant, eo quòd sonus pendeat secundum suum esse à sua proxima causa, vt dici solet, in fieri, & conseruari: sicut 2. tomo in hanc 3. par. disputat. 132. capit. 4. probauimus. Quocirca omnibus sacramentis, quæ in actione posita sunt, quale est matrimoniũ, & reliqua præter Eucharistiam, materiam & formam quibus constant sub actione, seu motu assignamus, imò & Eucharistiæ, quæ dicitur non in actione, sed in facto esse consistere assignamus formam, non quidem pro constitutione ipsius, sed pro cõsecratione, vt eodem 2. tomo disputa. 129. cap. 3. probauimus: eam verò sicut in omnibus alijs sacramentis ita in verbis constituimus, vt non in illis in facto esse, sed in fieri, & produci assignemus: & in verbis non distinguimus motum labiorem quo efficitur vox, & sonus, neque fieri ipsius vocis, à voce, & verbo facto. Adde, quòd matrimonium aliquando sine verbis, solis nutibus quæ sunt motus quidam locales contrahitur: commentitium autem esset, imò & ridiculum in ipsis distinguere fieri à facto esse, & asserere fieri ipsorum, quod est motus localis, esse materiam, vbi autem productum per talem motũ, quod est membra corporis in tali vbi, aut dispositione manere, assignare vt formam, quis hoc non videat?

Postremò circa ministrum huius sacramenti illud notandum est, Doctores in hoc capite allegatos, aut de illo nihil loqui, sed planè supponere nullum alium esse præter ipsos contrahentes, aut eos qui de hac re loquuntur expressè affirmare ministrum esse ipsosmet contrahentes, qui simul etiam sacramentum recipiunt. *Quidnam hi Doctores de ministro sentiant?*

Materiam huius Sacramenti esse actus contrahentium, formam autem verba Sacerdotis, ac proinde ipsum esse ministrum, Guilielmus Parisiensis, Colonienses Theologi, & Canus docuerunt.

CAPVT III.

POstremam demum sentẽtiam ea- 31
rum quæ nobis non probantur, & octauam in ordine in hoc capite per se referre, & impugnare decreuimus: eo quòd multa circa eam notatione digna sint, quæ si in præcedenti capite alijs adderentur, debitum modum, & mensuram excederet: ea verò est, materiam huius sacramenti esse actus contrahentium, tam consensum quam verba, vel nutus, verba autem Sacerdotis eos coniungentis esse formam, & ita Sacerdotem esse huius sacramenti ministrũ. Hanc sentẽtiam hac nostra ætate pro viribus defendit Canus lib. 8. de locis c. 5. & subdit non *Canus.* esse censendum eam contra totam Scholam esse, aut oppositã ad dogma fidei pertinere. Refert autem pro ea Guiliel. Paris. *Guilielm.*

Guilielm. tractatu de ſacramentis c.9.de ſacramento matrimonij q.1.vbi docet per benedictiones nuptiales Sacerdotem gratiam à Deo impetrare,idem docuit cap.1.de baptiſmo ſub finem;allegat quoq; Theologos Conc. Colonienſis prouincialis,qui ſanè c.12. de matrimonio,quod incipit,*Verbum*, affirmant verbum huius ſacramenti, quod accedens ad elementum facit ſacramentum, quod quidem propriũ eſt formæ ſacramentalis,eſſe verbum illud Chriſti Matth. 19. *Quod ergo Deus coniunxit homo non ſeparet*: quo quidem inquiunt in nomine Dei coniuges copulari.Differunt tamen à Catherino,qui vt vidimus c.1. eadem verba pro forma aſsignat,quòd Catherinus putat ſemel dicta à Chriſto, & relicta in ſcriptura ſingulis matrimonijs pro forma deſeruire, at verò Theologi Colonien.cenſent ea verba ſingulis matrimonijs eſſe formam,quatenùs à Sacerdote repetita proferuntur,vt patet ex c.22.c.autẽ 18.quod incipit, *Elementum*, docent elementum, hoc eſt materiã huius ſacramenti eſſe coniunctionẽ viri,& fœminæ, ſeu actus exteriores quibus cõiunguntur in nomine Domini, accipiũt enim coniunctionẽ non pro vinculo iã facto, ſed prout dici ſolet in fieri, quod per actus exteriores fieri dicitur. Et c.22. docent clandeſtina matrimonia,quę illo tẽpore firma,& legitima habebantur,non fuiſſe ſacramenta, nec rationẽ ſacramenti habuiſſe,donec accedẽte nouo cõſenſu in Eccleſia Dei,verbo illo Sacerdotis firmarẽtur.

Theologi Colonienſes.

Matth. 19.

Huic etiam ſententię non parùm adſtipulari videntur Caiet.to.1.opuſc.trac.12, quæſt.1. Victoria in ſum.nu.244. Viguerius in ſuis inſtitutionibus c.16.§.7. verſiculo 4.& Recentiores aliqui, cum docent matrimonium inter abſentes per procuratorem,eſſe quidẽ legitimũ, & indiſſolubile,non tamen ſacramentum: quod quidem non videntur alia ratione exiſtimaſſe, niſi quia huic matrimonio Sacerdos ſuo tempore intereſſe non ſolebat:qua quidem ratione Canus etiam cenſet,neque clandeſtina matrimonia fuiſſe ſacramenta, neque inter abſentes eſſe poſſe, quia non poteſt eſſe Sacerdos præſens, qui prædicta verba verè proferat quibus ipſos coniuges coniungat.Verùm vt capite ſequente notabimus, Caietanus & alij alia ratione putarunt matrimonium per procuratorẽ non eſſe ſacramentum.Mitto Durandum in 4. diſtinct.26.quæſt.3.num.11. qui pro hac ſententia Caietani de matrimonio per procuratorem allegari ſolet, nam hic non tantùm de hoc matrimonio, ſed etiam de omni alio docet non eſſe vniuccè ſacramẽtum cum alijs ſex nouæ legis, nec gratiam conferre.

Caietan. Victoria. Viguerius.

Durandus non rectè allegatur pro hac ſententia.

34

Allegat deinde Canus Paludanum in 4. diſtinct.5.quæſt.2.quòd dicat non peccare eum, qui in peccato contrahit matrimonium,id quod ipſe docuit artic.2.num.22. quod ſanè intellexiſſe videtur Canus dictũ à Paludano de matrimonio contracto ſine Sacerdote.Fallitur tamen Canus, quia expreſſè loquitur Paludan. de omni matrimonio etiam ſacramento, id autem docuit quia idem etiam exiſtimauit de omni ſacramento, vt miniſtrans illud in mortali non peccaret mortaliter; atque in eodem loco expreſſè etiam notat miniſtrum ſacramenti matrimonij non eſſe Sacerdotem; quo igitur modo cũ Cani ſententia conuenire poteſt,qui docet miniſtrum huius ſacramenti eſſe Sacerdotem.

Neque Paludanus.

Citat quoque Sotum, quid tamen ille ſenſerit in ſolutione primi argumenti Cani cap.7. dicemus;quamuis enim ille docere videatur inter Chriſtianos poſſe eſſe matrimonium legitimũ, quod non ſit ſacramentum,id tamen dicit, non quia deficiat Sacerdos,qui proferat verba illa, ſed quia non dicantur à contrahentibus verba quæ ipſe putat neceſſaria eſſe ex inſtitutione ad rationem ſacramenti, ſed per nutus, & alia ſigna fiat: in quo nihilominùs fauet ſententiæ Cani.Refert præterea pro ſua ſententia Canus S.Thomam in 4.diſtinct.1.q.1.artic.3.qui cum dixiſſet in corpore omnia ſacramenta perfici rebus, & verbis, & in quinto argumento obieciſſet de matrimonio: reſpondet, illud quidem vt eſt in officium naturæ,ſicut etiam pœnitentiam prout eſt virtus,nõ habere vllam formam verborum, vtrumq; tamen ſecundũ quod eſt ſacramentum, habere prædictam formam, quod non videtur de alijs verbis intelligi poſſe, niſi de verbis Sacerdotis, nam verba contrahentium omni tempore neceſſaria fuerunt. Verùm Canus, aut non legit omnia verba Sãcti Thomæ in ea ſolutione, aut malitioſè ea ſubticuit, quæ ſententiæ ipſius expreſſè aduerſabantur, ſubdit enim Sanctus Doctor hoc modo: *Sicut in matrimonio ſunt verba exprimentia conſenſum, & iterum benedictiones ab Eccleſia inſtitutæ.* Vbi verba exprimentia conſenſum non

Nec Sotus.

Neque D. Thom.

Explicatur quædam loca D. Thom.

non excludit à forma, imò expreſſè pro forma illa aſsignat, ni fallor, putauit ibi
36 ſicut Scotus, quamuis poſſet matrimonium eſſe legitimum, ſolis nutibus, ſine verbis tamen non poſſe eſſe legitimum. Quod autem addidit, *& iterũ benedictiones ab Eccleſia inſtitutæ*, non debemus exiſtimare ipſum addidiſſe ad denotandam aliã formam ſacramẽti, vel partem illius (quãuis ſi ad hoc ſignificandum illud addidiſſet, neque cum Cano omnino ſentiret, qui putauit verba cõtrahentium eſſe materiã tantũ ſacramenti) ſed tantũ denotauit verba illa eſſe pro quadam Eccleſiæ ſolemnitate minimè neceſſaria ad eſſentiam ſacramenti; id quod primùm probo ex eo quòd dixit, *Benedictiones*: nam per benedictiones planè intellexit nuptiales; hæ autẽ ita adduntur matrimonio iam perfecto, etiam ingenere ſacramenti, vt neq; ex ſententia Cani ad formam ſacramenti pertineant; Deinde ex eo quod S. Doctor dixit, *ab Eccleſia inſtitutæ*, nam vt eſſent pro forma ſacramenti ab Eccleſia inſtitui nõ poterant, ſed à Chriſto inſtitutæ eſſe deberent. Ex quibus etiam verbis manifeſtè conſtat ipſum fuiſſe loquutum de benedictionibus nuptialibus, de quibus nullus hactenùs exiſtimauit eſſe pro forma huius ſacramenti, ſed formã tantùm Eccleſiaſtica cuiuſdam ſolemnitatis.

Adde, quòd d. 26. q. 2. art. 1. ad 1. expreſ-
37 ſè docet verba exprimentia conſenſum, eſſe formã huius ſacramẽti, benedictionẽ autẽ Sacerdotis eſſe ſacramẽtale quoddam & d. 28. q. vni. art. 3. cum quæſiſſet, vtrùm conſenſus per verba in occulto faciat matrimonium, reſpondet quædam eſſe de eſſentia ſacramenti quibus omiſsis non eſt ſacramentum, quædam eſſe de ſolemnitate tantùm, ſine quibus ſacramentũ ſit verum; quamuis peccent, qui ea omittant: de eſſentia autẽ ſacramenti matrimonij tantũ eſſe conſenſum expreſſum per verba, cętera autẽ eſſe de ſolemnitate, vbi etiam conſiderare oportet S. Tho. pro ſacramento matrimonij poſtulaſſe verba vt neceſſaria, quia putauit nutus non ſufficere ad rationem ſacramenti, licèt ſufficiant ad rationem cõtractus legitimi, ſicut etiam non abſurdũ id exiſtimauit Scotus quem ſuprà retulimus, & notauimus cap. præcedente in tertia opinione, hinc autẽ infert matrimoniũ clandeſtinè factum, ſi in eo exprimatur cõſenſus per verba, eſſe verum ſacramẽtum, quamuis contrahentes peccent: & ad ſecũ- 38
dum expreſſè docet in alijs ſacramentis requiri actum Sacerdotis, in hoc autem non requiri quaſi de eſſentia, ſed actus contrahentium ſufficere. Quod verò ait in 4. contra gent. c. 78. in quo etiam loco eum pro ſe allegat Canus, nihil ei fauet, non enim dixit ſicut Canus refert, non aliter nuptias eſſe ſacramentum niſi per Eccleſiæ miniſtros diſpenſentur, ſed ſolùm dixit adhiberi coniugatis per miniſtros Eccleſiæ benedictiones quaſdam, quatenùs matrimonium eſt ſacramentum, vt inde colligat eſſe ſacramentum, eo quòd cum reuerentia à Sacerdotibus tractetur. Sicut nos etiam prędcdẽte diſputatione c. 4. ex ritibus quibus ſemper celebrari conſueuit deduximus eſſe verũ Eccleſiæ ſacramentum: non tamen dicit eas benedictiones ad formam aut materiam ſacramenti pertinere: & certè de his benedictionibus nuptialibus neq; ipſe Canus putauit ad eſſentiã ſacramenti ſpectare cũ planè ſciret eſſe ab Eccleſia inſtitutas pro quadam tantùm ſolemnitate.

Neq; quidquam fauent huic ſententiæ *Nec Iuriſ-*
Cani Iuriſperiti (vt ipſe putat) qui dixerũt *conſulti fa-*
matrimoniũ nõ eſſe ſacramentũ, quaſi hoc *uent Cano.*
tantùm dixerint de matrimonio, cui non intereſt Sacerdos: hoc enim non de illo tãtũ, ſed de omnibus alijs matrimonijs quòmodocumq; cõtractis dixerunt, quod quidem manifeſtus error eſt, vt præced. diſp. 39
oſtẽdimus, & longè diſtat à ſentẽtia Cani.

Demum allegare poſſet Canus pro ſua opinione Alexand. 4. p. q. 5. memb. 3. quòd cum art. 1. §. 1. dixiſſet materiam ſacramenti matrimonij eſſe expreſsionem cõſenſus veram, hoc eſt verbis factam, vel interpretatiuam, hoc eſt per alia ſigna, & nutus, poſteà in art. 2. §. 2. dicit formam ſacramentorum omniũ in verbis cõſiſtere, nulla enim alia ſuper eſſe videntur niſi quæ à Sacerdote dicuntur. Verùm cum in eodem art. §. 1. *Neque Ale-*
dicat non eſſe in omnibus ſacramentis for- *xander.*
mam verborum quo fiat ſanctificatio, & §. 2. de ea ſolùm quæ eſt forma ſanctificationis dicat eſſe ſolùm in verbis, nihil ſententiæ Cani fauere poteſt.

Cæterùm confirmari poteſt primò ex *Confirma-*
decreto Eugenij quarti in Concilio Floren- *tur primum*
tino poſt vltimam ſeſsionem, §. *Quinto Ec-* *ex Concil.*
cleſiaſticorum, vbi dicitur ſacramenta om- *Floreut.*
nia perfici rebus verbis, & miniſtro, rebus quidem tamquam materia, verbis autem tamquam forma: atqui in matrimonio ver

ba non neceſſariò debent eſſe cõtrahentiũ,
40 quia hęc ſuppleri poſſunt per alia ſigna, vt nutus, & ſcripturam, cũ tamẽ verba aliorũ ſacramentorum, quæ ſunt pro forma non poſsint hoc modo ſuppleri, vt patet, ergo in matrimonio requirũtur verba Sacerdotis pro forma, alia enim non videtur neceſſaria: atq; hac ſola ratione vulgata illa, & receptiſsima ſententia Aug. *Accedit verbũ ad elementum, & fit ſacramentũ*, poterit eſſe vera etiam in matrimonio.

Probatur ſecundò. Secundò probatur, quia clandeſtina matrimonia ante Concilium Tridentinum erant quidem legitima, & firma, non tamen ſacramenta id quod aliunde prouenire non potuit niſi quia carebant miniſtro ſacramenti, & verbis quæ pro forma inſtituta ſunt. Porrò autem matrimonia illa nõ fuiſſe ſacramenta, multorum Patrum teſtimonijs probat Canus ex canone *Conſanguineorum*, 3. quæſt. 4. Ex Siricio Papa in Epiſtola ad Cumerium Tarraconenſem c. 4. & Nicolao in can. *Lotharius*, 31. q. 2. ex Hormiſda, & Euariſto quos refert Gratianus 30. quæſt. 1. Ex Concil. Carthag. 4. c. 13. & refertur cano. *Sponſus*, 30. quæſt. 5. ex Lugdunenſi, & refertur 35. quæſt. 3. can. *Nulli*, ex Lateranenſi cap. *Cum in Eccleſiæ corpore*,
41 de ſimonia: ex Conſtantienſi ſub finem: ex Clemẽtina *Religioſi*, de priuilegijs. Ex Ambroſio lib. 1. Epiſtolarum Epiſtola 1. quæ eſt ad Vigilium.

Tertiò. Tertio deniq; confirmari poteſt communi quadam ratione qua cęteri Autores in varias quoq; ſententias adducti videntur, quia alia ratione vix poterit materia, & forma in hoc ſacramento conuenienter aſsignari.

Præcedens ſententia Cani refutatur.

CAPVT IIII.

Domi. Soti de Cani ſententia iudicium. DOminic. Sot. in 4. d. 26. q. 2. art. 3. circa ſolutionem 1. huius ſententiæ Cani meminit, & ait vſq; ad ſua tempora nullum defenſorem habuiſſe. Verùm negare non poſſumus in ea fuiſſe Guilielmũ Pariſienſem, & Theologos Concilij Colonienſis prouincialis, vt præcedente cap. memorauimus: præter hos autem nullum legi, qui pro ea meritò allegari poſſet, vt præcedente cap. ſatis ſuperque monſtrauimus: eam verò manifeſtè falſam eſſe, facilè conuincere poſſumus, & oſtendere matrimonium ſine Sacerdote factum quod ante Concil. Trid. legitimum, & firmum erat, ſacramentum quoq; fuiſſe, & 1. quidem aliqui contendunt id probare ex Conc. Trident. ſeſſ. 24. decreto de reformatione matrimonij cap. 1. vbi dicitur matrimonia clandeſtina quamdiu Eccleſia ea nõ irritauit vera, legitima, & rata fuiſſe, nam ratum matrimoniũ idẽ videtur eſſe, quod ſacramentum, vt colligi videtur ex c. *Quanto*, de diuortijs, id quod etiam notarunt Theologi Concilij Colonienſis, titulo de matrimonio cap. *Verum*, & cap. *Sed dices*, & Couarruuias 2. parte de matrimonio eo. §. vnico num. 4. qui etiam id confirmat autoritate Gratiani in canone vltimo, 28. q. 2. Atque hac ratione non pauci Recentiores Theologi ducti non dubitarunt ſententiæ Cani temeritatis notam inurere: verùm vt ſuprà oſtendimus diſputatione præcedenti cap. 7. & vltimo, quamuis in his in quibus eſt ratum vinculum matrimonij, ſit etiam ipſe contractus matrimonij ſacramentum, videlicet in baptizatis, tamen nõ ideò dicitur ratum, quia ſit ſacramentum, ſed quia ratione ſacramenti fidei, hoc eſt, baptiſmi iam redditur omnino indiſſolubile etiam cauſa fidei, quod aliàs cauſa eiuſdem diſſolui poſſet, ibique oſtendimus ex cap. illo *Quanto* de diuortijs, nihil aliud colligi poſſe.

42 *Matrimonia clandeſtina ante Con. Tridẽ. nõ ſolũ erãt legitima & firma, ſed etiam ſacramenta. Colonienſ. Couar.*

Non rectè probatur ex Trident.

Adde etiã quòd Gratian. nõ dixit idem 43
eſſe ratum, quod ſacramentũ, vel cõtrà, ſed dixit matrimonium ratũ eſſe, & ita vocari, quod vlteriùs ſolui non poteſt, intelligit autẽ etiam cauſa fidei. Fateor quidẽ Caiet. to. 1. opuſc. tract. 12. q. 1. ad 1. planè ſupponere, & concedere argumento facto, idem eſſe matrimoniũ ſacramentum, & ratũ, cũ ait matrimonium baptizatorũ factum per procuratores nõ eſſe ſacramentũ, neq; ratũ formaliter, ne cogeretur cõcedere eſſe formaliter ſacramẽtũ, ſed eſſe ratũ radicaliter (vt ipſe loquitur) hoc eſt habere potentiã ratione baptiſmi, vt ſacramentũ fiat, & ratũ; quomodò autẽ fieri debeat, non explicat, cenſeo tamen id fieri exiſtimaſſe, ſi poſteà præſentes iterũ contrahant, quod tamen inferiùs confutabimus. Cæterũ contra Caiet. probare nunc poſſumus etiamſi huiuſmodi matrimoniũ inter abſentes ſacramentũ non eſſet, nihilominùs ratũ formaliter fore, etiã ſi poſteà præſentes nõ cõtraherent, tum quia ratum eſſe matrimonium ex ſolo baptiſmo prouenit, vt diſp. præced.

Conuincitur Caietani placitum

44 præcedenti cap. 7. & vltimo fusiùs ostendimus, neque idem est quod sacramentum, tum etiam quia qui semel per procuratorem contraxerunt, etiamsi posteà præsentes contrahere, & verbis aut alio modo nouum consensum explicare velint, reverà non contrahunt, neque efficere possent sacramentum, quod inter ipsos absentes non fuisset, vt inferiùs contra eundem Caietanum probabimus, ac proinde neque ratum efficere possent matrimonium, si anteà ratum non fuisset.

Melius refutatur Cani sententia ex decreto Eugenij 4. post Florēt.

Hac igitur omissa ratione multò meliùs sententiam Cani cōfutare possumus sicut refellit eam Sotus loco citato, ratione dicta ex decreto Eugenij 4. in Concilio Florentino post vltimam sessionem. §. *Septimū est sacramentum*, vbi assignans causam effectricem matrimonij, hoc est vinculi quod ex matrimonio supereſt, inquit: *Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus per verba de præsente expressus*, & nullam aliam assignat, sentit igitur Eugenius, & Patres Concilij hanc solam esse causam: dixit autem Concilium, *regulariter*, propter verba quæ ita vt plurimùm ad exprimendum consensum adhibentur, vt etiam per nutus, aut alia signa explicari possit, non autem quòd aliquid aliud pro causa matrimonij accedere possit, & multò minùs vt aliquid aliud pro causa requiratur, id enim
45 explicare debuisset, alioquin Græcis, & Armenijs doctrinā mancam, & minùs sufficientem pro catholica tradidisset.

Neque verò dubitare licet Eugenium loquutum fuisse de matrimonio prout sacramentum est, & non tantū de illo prout ciuilis contractus est, nam Græcis & Armenijs doctrinam integram sacramentorum Ecclesiæ tradere volebat; & septimo loco matrimonium pro sacramento assignauit dicens: *Septimum est sacramentum matrimonij*, &c. cumque tradidisset illis catholicā doctrinam de Trinitate, & incarnatione. §. *Quinto Ecclesiasticorū*, &c. sic incipit, *Quinto Ecclesiasticorum sacramentorum veritatem pro ipsorum Armenorum tam præsentiū, quàm futurorum faciliori doctrina sub hac breuissima redigemus forma.* Deinde tradit doctrinam de illis in vniuersum, & tandem doctrinam de singulis speciatim: quis ergo audeat dicere, aut Eugenium non tradidisse doctrinā de matrimonio quatenùs est sacramentum, sed solùm quatenùs cōtractus est, aut aliquid illius necessarium prætermisisse: cumque nullam aliam causam esse 46
ctricem vinculi matrimonij esse dicat, nisi consensum regulariter verbis expressum, neque pro ministro Sacerdotem assignet, in singulis autem sacramentis ministrum assignauerit, quia alioquin integram doctrinam catholicam Græcis & Armenijs non tradidisset, conficitur manifestè existimasse in sacramento matrimonij Sacerdotem pro ministro necessarium nō esse, nullamq; aliam personam præter contrahentes tamquam ministrum, interuenire debere.

Sententia Cani, & Caiet. nota videtur digna.

Qua ratione rectè expensa non dubitarem sententiæ Cani notam aliquam inurere, præsertim hoc tēpore quo tota Schola ei manifestè aduersatur, nec minori nota digna censenda est sententia ipsius Caietani, & aliorum quos cum Caietano cap. præcedenti allegauimus, quòd putauerint matrimonium inter absentes sacramentū non esse: tametsi Caietanus, & alij alia ratione, quàm Canus ducti id asseruerint. Caietanus quidem, & alij id dixerunt, non quia putarēt Sacerdotem esse ministrum huius sacramenti, sed quia in vniuersum

In quo differant Cani, & Caietani placita.

senserunt nullum sacramentum absenti conferri posse, aut absenti prodesse; & ita docuerunt contrahentes qui verè sunt ministri sacramenti, non posse efficere sacramentum eo modo. Canus autem quia credidit ministrum huius sacramenti esse Sacerdotem, qui quamuis adhiberetur vni contrahentium, alteri nō adhiberetur, neque præsens esset, & ita non posset verbū benedictionis quod est pro forma, ei applicare vt sacramentum fieret, quæ duæ rationes friuolæ planè sunt, nam quāuis in alijs sacramentis verum sit propter peculiares eorum rationes sacramentum absentibus ministrari nō posse, vt de singulis alijs manifestè patet, & sine controuersia omnes cōcedunt, & de sacramēto confessionis de quo anteà aliqua fuerat cōtrouersia vt suo loco ostendimus, tamen de matrimonio id nequaquam asserere licet, cum enim hoc sacramentum ad sui essentiam, & constitutionem nihil aliud requirat nisi consensum, verbis aut signis expressum, vt ex Cōcilio Florentino patet, & hoc inter absentes non minùs nunc quando est sacramentum interuenire possit, quàm anteà quādo solùm erat contractus, nulla ratione negari potest, nunc etiam inter absentes esse sacramentum. Certè si verba Sacerdotis es- 47

Quare possit esse matrimonium inter absentes.

48 ſent de eſſentia illius tamquam forma per modum cuiuſdam benedictionis, ſicut Canus putauit, cùm benedictio aut conſecratio præſenti tantùm exhiberi poſsit, non poſſet eſſe ſacramentum quãdo fieret per procuratores, etiamſi in vna parte Sacerdos adeſſet, quia vnum tantùm benedicere poſſet non aliũ, eo quòd benedictio ſuapte natura in præſentem materiam feratur. Verùm cũ Sacerdotis benedictio, aut verbum neceſſarium non ſit, vt probatum eſt, nihil obſtare poteſt quominus matrimonium inter abſentes verè ſacramẽtum ſit, ſicut contra Caietanum, & alios docuerũt Dominicus Sotus in 4. diſtinct. 27. quæſt. 1. artic. 3. §. *Ex huiuſmodi*, verſiculo, *At verò quamuis*. Petrus Sotus lib. de inſtitutione Sacerdotum lectione 3. de matrimonio §. *Requiritur*. Catherinus lib. 5. contra Caiet. cap. 3. de matrimonio, Nauarr. in cap. *Fratres* de pœnitentia diſt. 5. num. 45. adde etiam Couarruuiam in 2. p. de matrimonio cap. 1. §. vnico num. 5. quòd dicat priorem ſententiam Caiet. & aliorum dubiam eſſe, idem cum Soto ſentiunt plerique Recentiores, quos cõſultò prætermitto. Neque vero incommodum eſt, vt putauit Caietanus, quòd accidat aliquando, vt alter contrahens per procuratorem gratiam in ſomno recipiat, nam & amens gratiã aliorum ſacramentorum recipere poteſt, vt 1. 2. quæſt. 113. artic. 3. in notatione ad Art. contra eundem Caiet notauimus, qui falsò docet in momento iuſtificationis per ſacramenta neceſſarium eſſe motum liberi arbitrij.

Dom. Sotus

Pet. Soius.

Catherin.

Nauarrus.

Couarruu.

49 Cæterùm contra Caietanum, & alios peculiare quoddam abſurdum manifeſtè cõſequitur, quod contra Canum non tã apertè eſſe videtur. Ex Caietani enim ſentẽtia fit, vt matrimonium contractum inter abſentes numquam ſacramentum eſſe poſsit, nam ſi vnquam fieret ſacramentum, maximè quando iterum præſentes inter ſe contraherent, tunc autem non fore ſacramentum eadem ratione conuincitur, qua contra quoſdam alios probauimus diſput. præcedenti cap. vltimo matrimonium infidelium legitimum, non fieri ſacramentũ poſt baptiſmum, cum iterum verbis contrahunt, & denuò obligari ſe velle indicãt: nam ſicut illi nihil re ipſa faciunt, neq; innouant in ipſo contractu, ac proinde non efficiunt ſacramentum, ita etiam hi nihil innouarent, neq; ſacramentum efficerent, quia ex ſententia Caietani nihil ad eſſentiam ſacramenti matrimonij pertinet præter id quod ad eſſentiam contractus neceſſarium eſt. Quia tamẽ Canus putauit præter ea quæ neceſſaria ſunt ad eſſentiã contractus, ad eſſentiam ſacramenti Sacerdotem, & verbum benedictionis interuenire debere, conuenienter ſuis principijs docuiſſe videtur inter abſentes non poſſe eſſe ſacramentum, ſed contractum ſolùm legitimum: poſteà verò accedente Sacerdote inter præſentes ſacramentum fieri, quia iam noui aliquid adhiberetur.

Peculiare abſurdũ ex ſentẽtia Caietani.

50 Verùm & contra Canum non obſcurè idem abſurdum ſequi iam oſtendo: quia quamuis pro forma eſſet benedictio Sacerdotalis, & ipſe Sacerdos huius ſacramenti eſſet miniſter, tamen pro materia eſſe deberẽt actus contrahentium, ſiue verba, ſiue nutus exprimentia conſenſum, quæ reverà ad traditionem corporum, & ſubſtantiã contractus ciuilis concurrerent. nam obligatio ipſa, & vinculum iam factum à nullo vmquam tamquàm materia ſacramenti neque ab ipſo Cano conſtituitur: atqui inito iam, & perfecto contractũ matrimonij, conſenſus, verba, vel ſigna illum exprimentia nihil operarentur, vt iam probatũ 51 eſt; ergo neque pro materia ſacramenti eſſe poſsẽt; ſine materia autem cum ſola forma ſacramentum perfici nequit, ergo etiã contra Canum ſequitur, fore vt matrimonium factum ſemel inter abſentes, numquam ſacramentum eſſe poſſet.

Idem abſurdum contra Canũ ſequi probatur.

At dicat Canus ſatis eſſe pro materia conſenſum, & verba ſeu ſigna exprimentia conſenſum, etiamſi tunc in contractũ, & vinculum matrimonij reverà nihil operentur. Verùm huic reſponſo obſtat manifeſta ratio, nam cum ſacramentum hoc ſit matrimonij, non (vt dici ſolet) in facto eſſe ſed in fieri, vbi non ſit matrimonium re ipſa, ſed verbis tantùm, quo pacto ſacramentum matrimonij eſſe poterit? alioquin, vt dicebamus diſputatione præcedenti cap. vltimo ſi ſufficeret repetere verba, & conſenſum poſt contractum ſemel factum vt eſſet ſacramentum, ſufficeret etiam poſtquàm ſemel factum eſſet ſacramentum inter eoſdem coniuges, eadem repetere, & ſacramentum hoc ſæpiùs iterare, vt gratia per illud iterum atque iterum communicaretur: nam cum non imprimat characterem, ſi ex ſe repeti poteſt, & ſubſtantiæ ipſius id nõ repugnat, ſanè hoc modo iterari liceret,

Effugium.

Præcluditur.

52 liceret, ac proinde si esset necessarius Sacerdos, adhiberi iterum atque iterum posset, vt sacramentum repeteretur, quæ sunt planè absurda. Porrò autem de solo sacramento baptismi, confirmationis, & ordinationis definiuit Ecclesia in decreto Eugenij 4. in Cõcilio Florẽtino post vltimã sessionem. §. *Quarto Ecclesiasticorum*, & in Concilio Tridentino sess. 7. canone 9. de sacramentis, eo quòd imprimunt characterem repeti, & iterari non posse, de alijs verò Eugenius definit iterari posse, inter quæ matrimonium numeratur, quod idẽ homo cum diuerso coniuge post mortem vnius iterare sanè potest, & gratiam virtute illius recipere. Quòd autem inter eosdem coniuges repeti nequeat, nihil aliud in causa esse potest, nisi quia semel facto contractu, nihil circa eandem materiã consensus, & verba operari possunt, sed est actum agere, ac proinde omnino inutile, aut si placet Cano illud assignet. Mitto alias rationes minoris momenti, quæ contra Canum & Caietanum afferri solent, ad probandum matrimonium inter absentes esse sacramentum. Supererat autem hîc assignare materiam, & formã pro huiusmodi sacramento matrimonij per procuratores contracti, de hoc tamen dicemus in fine cap. vltimi.

Conc. Flor.

Conc. Trid.

53

Materiam huius Sacramenti esse corpora ipsorum contrahentium, formam autem esse consensum per verba, aut signa legitimè expressum vera sententia est.

CAPVT V.

NVlla alia circa hanc controuersiam, sententia supereſse videtur nisi quam omnino veram & rationi magis cõsentaneam censemus, videlicet materiam huius sacramenti esse corpora ipsorum contrahentiũ non impedita, sed legitima, quæ per matrimonium mutuò traduntur, formam autẽ esse consensum per verba vel alia signa legitimè expressum: quam ex Schola Theologorum docuerunt. Paludanus in 4. d. 26. q. 4. ad 2. argum. Petrus de Soto lib. de institutione Sacerdotum lectione 3. de matrimonio, vbi tantùm loquitur de forma, & lectione 4. vbi sermonem instituit de materia. Adrianus in 4. q. 1. de matrimonio, §. *Ad rationes*, verſiculo, *Ad secundum principale*, quos ex Iurisperitis sequitur Couarruuias. 2. p. de matrimonio. c. 1. §. vnico num. 8. & non pauci Recentiores hac ætate. Eãdem opinionem tradidit Antoninus 3. p. tit. 1. §. 1. non multum ante finem: notat tamen dici etiam posse in hoc sacramẽto esse veluti duplicem formam, & duplici materiam, sicut in sacramento Eucharistiæ, ita tamen vt ipsi contrahẽtes sint materia hoc modo; vt cum vnus dicit, *Accipio te in meam, &c.* ipse sit materia ex qua, & materia circa quam sit mulier, verba autem illa exprimentia consensum sint forma, & contrà cum mulier dicit: *Accipio te in meum maritum, &c.* & ita diuersis respectibus vnum sit formale respectu alterius, & aliud materiale, non dicit hoc sicut Autores. 3, sententiæ cap. 2, memoratæ, vt verba vnius tantùm essent forma respectu verborum alterius, & contrà, sed sicut expositum est, vt materia sint ipsi contrahentes, diuerso tamen modo inter se comparati, diuerso etiam modo sint materia. Neq; obscurè sanè hanc sententiam indicasse videtur S. Doctor quamuis alijs in locis allegatis in 2 cap. variare videatur: nam in 4. d. 28. q. vnica art. 3. in secundo argumẽto, *Sed contra* quo suam sententiam confirmare non rarò solet, & in eo articulo confirmasse putauit Deza loco inferiùs allegando, inquit; in occulto matrimonio seruari debitã materiam, quia sunt verba de præsenti consensum exprimentia. Et ad quartum inquit; matrimonia clandestina non esse prohibita, quasi contra essentialia matrimonij, sicut sunt matrimonia illegitimarum personarũ, quę sunt materia indebita huic sacramento. Et d. 42. q. 3. art. 2. in corpore docet in secundis nuptijs verum sacramentum esse: reddit autem rationem, quia ibi est debita materia, quam facit personarum legitimitas.

54 *Couarruu.* *Antonin.* *S. Thom.* 55

Paludan. *Pet. de Sot.* *Adrian.*

Hæc loca S. Thomæ in vnum collegit Deza Hispalensis in 4. d. 29. q. vnica, art. 3. notatione 2. & respondet conciliari posse, id quod in his, & in alijs locis ille docuit, cuius rei gratia notat duplicem esse materiam, quandam inquit esse ex qua res constat, quandam autem circa quam, quæ habet rationem obiecti: asserit ergo cum docet S. Thom. actus humanos sensui subiectos esse materiam in sacramẽto matrimonij, loqui de materia ex qua sacramentum constat, cum autem ait personas legitimas esse materiam, loqui de materia circa quã, quia

Pugnantia inter se loca D. Thom. conciliare nititur Deza Hispal.

56 quia actus cuiuſque cõtrahentis matrimonium verſatur circa alterum cum quo cõtrahere vult.

Non placet Verùm qui attentè legerit S. Thomam manifeſtè comperiet ipſum non appellaſſe materiam ſacramenti matrimonij perſonas ipſas, niſi in illa ſolutione 4. in alijs verò locis ſolùm dixiſſe in occulto matrimonio eſſe debitam materiam, quia ſunt legitimæ perſonæ, & in ſecundis nuptijs eſſe debitam materiam, quam facit legitimitas perſonarum, quod longè diuerſum eſt, nã cum in eius ſententia actus cõtrahentium ſint materia, vt ſint debita materia, & cõueniens, perſonę debent eſſe legitimæ, hoc eſt habiles ad contrahendum, alioquin actus earum nõ erunt debita materia. Quocirca in his locis non dicit ipſas perſonas eſſe conuenientem materiam, ſed ex perſonarum habilitate colligit eſſe conueniẽtem materiam, & ita in ſolutione illa intelligendus eodem modo eſt, vt dicantur perſonæ illegitimæ indebita materia, nõ quia ipſę ſecundum ſe ſi legitimæ ſint, materia ſint, ſed quia ex illis legitimis, conueniens materia ſequitur, videlicet actus ipſarum vt dictum eſt.

57 *Probatur hæc ſententia primò aliarum impugnatione* Omiſſa igitur autoritate Doctoris ſancti, aliorum Doctorum autoritas pro hac ſententia nobis ſufficiat, eo quòd optima ratione eam confirmare facilè poſsimus. Et primùm quidem cum nullus alius conueniens modus ſit aſsignandi materiam, & formam huic ſacramento, vt ex iis, quæ cõtra aliorum ſententias obiecimus non obſcurè conſtat, hoc ſatis nobis eſſe deberet, vt vtramque hoc modo aſsignaremus: nã quod aliqui contra hanc opinionem ſpeciatim obijciunt, tum etiam fundamenta aliarum opinionũ parui momenti eſſe inferiùs cap. ſequente patebit.

Deinde ratione propria. Cæterùm ratione propria ex ipſa inſtitutione ſacramenti iuxta totius Scholæ conſenſum petita prædictam ſententiã in hunc modum comprobemus. Certum in Schola eſt matrimonium ex ſe, & primaria naturæ ſuæ inſtitutione contractum quendam ciuilem eſſe: præterea in confeſſo apud omnes excepto Cano, Guilielmo Pariſienſi, & Theologis Coloniẽſibus eſt, contractui matrimonij, vt eſſet ſacramentum nihil aliud ex Chriſti inſtitutione additum fuiſſe, niſi vt ſignum eſſet, & vim haberet dandi gratiam ipſis contrahentibus: quod enim ipſi dixerunt de Sacerdote, & verbo benedictionis quo vti deberet, iã ſatis ſuperque præcedenti capite confutatũ eſt, atque nunc etiam præmitti debet: itaque iuxta receptam in Schola ſententiam pro inſtitutione matrimonij in ſacramentum, id ſolùm effectum à Chriſto eſt, vt idem cõtrahens aliàs legitimus, ſacer eſſet, & ſignum, atque efficacitatem haberet ſanctificandi contrahentes, nullo alio ei addito, aut ex parte miniſtri, aut materiæ, aut formæ, præter ea quæ ad rationem cõtractus requirebantur. Ex quo manifeſtè conſequitur nullam aliam ei eſſe aſsignandã materiam, & formam in genere ſacramenti, præter illam quam in genere contractus habere debet: nam & contractus omnes, & materiam & formam habere omnibus indubitatum eſt; atqui materia matrimonij in genere contractus nulla alia eſt, niſi cõtrahentes, & forma nihil aliud, niſi ipſorũ actus, & ſigna quibus conſenſus contrahẽdi legitimè exprimitur, ergo rectè hęc eadem pro materia & forma matrimonij in genere ſacramenti aſsignauimus. 58

Nulla alia aſsignanda eſt matrimonio materio & forma in genere ſacramẽti præter eã quã habet in genere contractus.

Porrò autem materiam matrimonij in genere contractus eſſe ipſoſmet contrahẽtes, ex analogia, & ſimilitudine aliorum contractuum, ratione colligere poſſumus: nam in contractu permutationis, & venditionis res ipſæ quæ mutuò dantur, & accipiuntur ſunt materia ipſius cõtractus: & in commodato res quæ datur, & commodatur, & in alijs eodem modo, ergo in cõtractu matrimonij, quæ conſiſtit in mutua corporum viri, & fœminæ traditione, materia erunt ipſa corpora quæ traduntur: & ſicut in alijs contractibus vt veri & firmi ſint, materia eorũ debet eſſe legitima, hoc eſt, nulla lege impedita, impedimento inhabilitatis, hanc enim vim irritandi materiam in contractibus legem etiam humanam habere oſtendimus 1.2. diſp. 163. cap. 1. ita etiam in contractu matrimonij corpora legitima debẽt eſſe materia, ſine qua contractus non eſſet verus; & ideò explicantes noſtram ſententiã diximus corpora contrahentium eſſe materiam, addidimus tamen legitima, primùm quidem debent eſſe corpora viri, & fœminæ, hi enim duo ſexus ad matrimonium iure ipſe naturæ rẽquiruntur. Deinde debet eſſe abſque vllo alio impedimento, aut naturalis, aut humanæ legis: de impedimentis autem ex parte materiæ, quæ varia ſunt tam iure poſitiuo, quàm naturali ſigillatim inferiùs 59

Qualis debeat eſſe materia huius ſacramenti.

60 fertius dicendum est.

Præterea formam aliorum contractuũ esse verba vel signa quibus consensus contrahentium exprimitur, indubitatũ quoque etiam est: nam cum consensus sic expressus cõpleat, & determinet rem ipsam de qua contrahitur, vt talis circa illam cõtractus fiat, meritò verba & signa huiusmodi exprimentia consensum sunt forma contractuum, & quemadmodum in alijs contractibus, vt hæc verba vel signa cum consensu sint forma, & perficiant contractum debent esse legitima, hoc est nulla lege impedita neque irrita, ita etiam in matrimonio: & ideò in expositione nostræ sententiæ diximus verba, & signa legitimè exprimentia consensum esse formã in cõtractu. Denique sicut in alijs contractibus ex parte formæ se habent ea quæ pro solemnitate ita sunt præscripta per legem, vt sine illis contractus factus irritus, & nullus esset, ita etiam in contractu matrimonij philosophandum est. Huiusmodi sunt numerus testium, & qualitas eorũ; tractus etiam, qui præmitti solet in alienationibus rerum Ecclesiæ: cumque in Concilio Tridentino sessione 24. cap. 1. de reformatione matrimonij statutum fuerit vt contractus matrimonij irritus sit nisi fiat corã duobus aut tribus testibus, & Parocho, vel alio Sacerdote de licentia Parochi, existimo hæc omnia addita fuisse pro forma cõtractus, ac proinde etiam ad formam sacramẽti pertinere. Quomodò autem hoc addi potuerit ab Ecclesia, quæ iuxta doctrinam catholicam non potest aliquid immutare, aut addere materiæ & formæ sacramẽtorum paulò post explicabitur. Quare si Concilium in eodẽ capite præcipiens tres publicationes præmittere pro matrimonio contrahendo, ita eas præcipisset vt aliter factum matrimonium nullum esset, certè pro forma eodem modo additæ censerentur propter rationem dictam; quia tamen hoc modo præcepta non sunt, dicendum est eas ad formam non pertinere.

Qualis forma.

Conc. Trid.

61

Eodem modo quamuis Concilium præcipiat in eodem capite vt Parochus vel Sacerdos præsens dicat: *Ego vos in matrimoniũ coniungo in nomine Patris &c.* hæc verba nõ spectant ad formam, quia ita pro solemnitate contractus apponi præcipiuntur, vt etiam sine illis matrimonium verum, & firmum sit. Quòd si ita prætiperentur vt matrimonium aliter factum irritum esset, diceremus fore, vt nõ minùs ad formã quàm prædictus numerus testiũ pertineret; quia essent pro solemnitate essentialia. Cæterùm ob id neque vera esset sententia Cani, qui eadem etiam verba pro forma requirit, neque nos cum eo conueniremus; nam ipse ita sentit illa verba ad formam pertinere, vt primaria sua institutione à Christo fuerint sicut in alijs sacramentis speciatim designata; quinimò ea solùm inquit esse formam sacramenti matrimonij, & nihil aliud ad eam spectare. Addit etiam ita verba esse formam, vt Sacerdos ea proferens sit minister sicut in alijs sacramentis, & hoc speciatim ab initio ex ipsa institutione, nos verò ita dicimus fore, vt in eo casu verba illa ad formam pertinerẽt, vt neque à Christo speciatim essent à principio designata, sed postea ab Ecclesia pro solemnitate essentiali contractus addita: neque essent tota forma, sed aliquid ad eam spectans: nã & verba, & numerũ testium etiã pro forma esse diceremus neque Sacerdos minister esset huius sacramenti, neque vt talis ab Ecclesia institui potuisset, sed eius præsentia tamquam testis maximè fidedigni ex parte formæ sicut præsentia aliorum testium pro solemnitate contractus se haberet.

62

In quo discrepet Autor à Cano.

63

Iam verò cum apud Scholasticos Catholicos confessa res sit Ecclesiam nihil posse immutare materiæ & formæ sacramentorum, neque quidquam noui addere, vel assignare, oportet vt explicemus quo pacto Ecclesia potuerit immutare aliquid de materia sacramẽti matrimonij, & aliquid pro forma addere. Hinc enim videtur sequi, aut hanc quam assignauimus non esse veram materiam & formam, aut Ecclesiam id non potuisse efficere. Dicimus igitur, Ecclesiam quidem nihil posse immutare formæ aut materiæ vllius sacramenti, neque quidquam noui addere, præter aut cõtra id quod à Christo institutũ semel fuit, idque apud Catholicos pro omni sacramẽto etiam matrimonij certum esse: addimus tamen institutionem sacramenti matrimonij sic in vniuersum à Christo factam esse, vt legitimus contractus matrimonij, deinde sacer esset, signũ videlicet & causa gratiæ, nulla quidem mutatione facta in natura ipsa matrimonij quatenùs contractus erat, sed ita vt maneret in genere contractus ciuilis, & tamen eodem modo permanenti, sacramenti ratio adderetur: quare

Quando potuerit Ecclesia aliquid dispensare circa materiam & formam huius sacramẽti.

Christus

64 Christus nullam peculiarem materiam & formam, aut ministrum ei speciatim assignauit, sed eandem materiam, formam, & ministrũ illius esse voluit in genere sacramenti, quæ in genere cõtractus antea erãt. Huius autem institutionis sic in vniuersum factæ nulla prorsus ab Ecclesia circa materiam, formam, aut ministrum mutatio facta est, neque ei aliquid additum.

Matrimonium quatenùs cõtractus subditur imperio Principum

Verùm quia matrimonium quatenùs ciuilis contractus est suapte natura subditur imperio Principum, sicut alij contractus, vt vel ex parte formæ, vel materiæ, ab eis irritari posset, ideò hac ratione ex parte materiæ & formæ irritari potest; & aliquid materiæ mutari & formæ aliquid addi: hac ratione materia quæ sunt corpora contrahentium, multis de causis impediri possunt, quominùs materia apta, & habilis sint, & reipsa in multis casibus iure humano ita factum est, & quia in his casibus est irritus, & nullus contractus matrimonij iure humano, consequenter effectũ est, vt non sit sacramentum, quia non est verus contractus, & mutata quidem fuit materia matrimonij prout contractus est, quia personæ quæ aliàs iure naturali aptę, & habiles erant ad matrimonium verum & firmum contrahendum iure humano, factæ sunt ineptæ, & inhabiles, ita vt si con-
65 trahant matrimonium, nullum sit, de quibus sigillatim inferiùs disputabimus, agentes de impedimento consanguinitatis, homicidij, & de alijs. Non fuit autem mutata materia matrimonij quatenùs sacramentũ est, neque institutioni illius detractũ, quia Christus in institutione huius sacramenti nõ signauit speciatim pro materia has aut illas personas, sed solùm instituit vt personæ, quæ aliàs legitimæ erant, & quæ secundum iura esse possent materia contractus, pro sacramento etiam deseruirent: quæ sanè institutio omnino immota manet, neq; mutari potest ab Ecclesia.

Quid circa formam fecerit Ecclesia.

Sic etiam ex parte formæ matrimonij quatenùs contractus est, ita fuit additum aliquid, vt aliter cõtractus matrimonij irritus, & nullus esset, nempe ea quæ suprà diximus: ob id tamen non fuit aliquid additum institutioni diuinæ: nam Christus non instituit hoc aut illud speciatim pro forma matrimonij quatenùs sacramentũ est, si enim hoc fecisset, nihil Ecclesia addere potuisset, sed hoc tãtùm instituit vt legitima forma matrimonij quatenùs cõtractus est, pro ipso etiam quãtenùs sacra- 66
mentum est pro forma quoque deseruiret.

Demùm quia in matrimonio prout cõtractus est contrahentes ipsi non tantùm sunt materia, sed etiam ministri, ac proinde in ipso prout sacramentum est ijdẽ ministri esse debent, hinc etiam effectum est, vt Ecclesia aliquid de ministro mutauerit, inhabiles efficiendo personas aliquas ad contrahendum, & ita etiam ad ministrandũ: nihil tamen de diuina institutione circa ministrũ mutauerit, quia Christus hoc tantùm instituit, vt legitimus minister cõtractus matrimonij, esset etiam sacramenti.

Quid circa ministrum.

Quid in sacramẽto pœnitentiæ statuerit Ecclesia.

Eodẽ modo in sacramẽto pœnitẽtiæ vt diximus suprà quãuis Ecclesia aliquid statuerit circa materiã, & ministrum illius ex quo sacramentum hoc irritum nunc est, quod aliàs quidem verum, & firmum esset, nihil tamen dicitur de institutione diuina materiæ, aut ministri immutasse, nã diuina institutione statutum est, vt materia huius sacramenti sit confessio peccatorum coram Sacerdote legitimam iurisdictionem in pœnitentem habente, quia tamen habere in aliquem iurisdictionem pendet ab ipsa Ecclesia, qui actiuæ iurisdictioni Sacerdotis debitam materiam applicat, vt in eam completam iurisdictionem exerceat, ideò sacramentũ quod aliàs esset verum & firmum, irritũ est, quia videlicet, aut superiores Ecclesiæ Prælati sibi aliqua peccata reseruarunt, neque in ea inferioribus Sacerdotibus iurisdictionem concesserunt, aut quia aliquibus Sacerdotibus nullum omnino subditum applicarunt, in quem vllam iurisdictionẽ ad absolutionem à mortalibus haberent. 67

Porrò quia hic cõtractus aliàs quidem, & ex se ciuilis, in sacramẽtum institutus à Christo fuit, quamuis ex se Principibus secularibus subditus esset, vt circa materiam & formam illius eadem efficere possent, quæ nunc facit Ecclesia, sicut in alijs contractibus, cum eiusdem naturæ, hoc est ciuilis eodem modo esset, ideò meritò dispositio hæc circa materiam & formam eius, potestati solius Ecclesiæ reseruatam ab ipso Christo credimus fuisse, sicut inferiùs agentes de impedimento matrimonij vberiùs ostendemus.

Recentiorum aliquorũ placitũ.

Verùmenimverò ex ijs qui nobiscum in hac sententia de materia & forma huius sacramenti conueniunt, Recentiores nonnulli

68 nulli Theologi ita dicunt contrahentes esse materiam huius sacramenti, vt ipsum sacramentum matrimonij quatenùs contrahentes habet pro materia, cõsideretur (vt aiunt) in facto esse, eo quòd sint materia vinculi, quod supereſt ex ipsa actione, & contractu; censent enim hoc sacramentum manere etiam in facto esse, sicut sacramentum Eucharistiæ, at si consideretur prout in actione, & fieri, dicunt contrahentes nõ esse materiam, sed tunc materiam ei assignandam esse secundum sententiam Soti, quam cap. 2. memorauimus. Fallũtur tamẽ manifestè, quia hoc sacramẽtum solùm in actione ipsa sicut reliqua præter Eucharistiam consistit, in facto autem esse nõ permanet: nam si hoc modo permaneret, hoc etiam modo vsus illius gratiam sicut vsus Eucharistiæ conferret, ac proinde sæpiùs in coniugibus eam produceret, quod est absurdum. Id autem quod permanet trãsacta actione solùm est vinculum, & obligatiõ inter coniuges quæ non est sacramentum prout de illo hic disputamus, nimirũ signum gratiæ sanctificantis suscipientes, & eam efficiens, cuius nunc materiã & formam inquirimus, quamuis dicatur res, & sacramentum simul: nam sicut inquolibet sacramento tria illa distinguimus iuxta doctrinam Hugonis, & Scholæ traditã à nobis 3. tom. in hanc. 3. p. disput. 167. cap. 6. sacramentum tantùm, rem & sacramentum simul, & rem tantùm, ita etiam in hoc Scholastici distinguunt, dicunt enim sacramentum tantùm esse actus exteriores contrahentium, quia tantùm sunt signa, rem & sacramentum simul esse vinculum, & obligationem quæ supereſt ex ipsa actione contrahendi, quia significatur per actus exteriores ipsorum contrahentium, & denotat etiam coniunctionem Christi cum Ecclesia per gratiã. Deniq; rem tantùm esse gratiam quæ virtute sacramenti datur; ita docent S. Thomas in 4. d. 26. q. 2. art. 1. ad 4. & 5. Ricardus art. 4. q. 2. Sotus. q. 2. art. 1. ad 2. & alij: sicut autem in alijs sacramentis non assignamus materiã & formã pro eo quòd in quolibet sacramento dicimus esse rem, & sacramentum simul vt manifestum est, ita quoque in hoc sacramento pro re, & sacramẽto simul nõ possumus illã assignare. Adde quòd si vinculo matrimonij in facto esse pro materia contrahentes assignaremus, pro forma quoque aliquid aliud assignare deberemus, de quo non satis constat.

Reijcitur.

S. Thom. Ricard. Sotus.

Demum ex ijs qui in eadem sentẽtia de materia & forma matrimonij nobiscum sunt, nonnulli quoque in hoc sacramento distinguere volunt materiam remotam, & propinquam sicut in baptismo, vt quẽadmodùm in baptismo remota materia est aqua, proxima verò est ablutio, sicut 2. tomo in hanc 3. p. disp. 141. cap. 1. explicuimus; ita etiam in matrimonio materia remota sint corpora contrahentium, eadẽ autem prout traduntur, vel sub traditione constituta, sint proxima materia. Id tamen mihi numquam placuit, quia in baptismo & alijs sacramentis in quibus materiam remotam, & proximam distinguimus, proxima nihil aliud est, quàm ipsa remota prout existens sub motu seu actione sensibili, distincta ab actione verborum, quæ pro forma assignatur, eo quòd vt sit materia, sensibilis esse debet, & cũ ad ipsam referatur forma verborũ, ab actione proferendi verba debet esse distincta, traditio autẽ in matrimonio non est actio, seu motus sensibilis sub quo contrahentes possint esse materia propinqua sacramenti: aut enim est actio quædam spiritualis, non re ipsa, sed nostro modo intelligendi; est enim veluti productio, & fieri ipsius vinculi, & obligationis quæ supereſt in facto esse, quæquidem solùm est ens rationis; aut est ipsa expressio consensus verbo, quæ est forma, & ita neutro modo potest esse materia propinqua. Quocirca in hoc sacramento necessarium non est materiam remotam, & propinquam sicut in baptismo assignare, sed pro materia solùm ipsos legitimos contrahentes, & corpora ipsorum, pro forma verò expressionem legitimã consensus, quæ proximè circa corpora contrahentiũ versetur, & operetur vinculum obligationis, quæ semper in ipsis permanet, de qua quidem obligatione loquitur Eugenius 4. in decreto fidei in Concilio Florentino post vltimam sessionẽ. §. *Septimum est*, cum inquit consensum expressum contrahẽtium esse causam effectricem matrimonij, tribuit autem efficaciam non contrahẽtibus ipsis secundum se, sed expressioni consensus, quia hæc est forma, cui præcipuè tribuitur efficacia in sacramentis propter rationem à nobis assignatum. 2. tomo in hanc 3. part. disputatione 129. cap. 3.

70 *Nonnulli distinguunt materiam remotam, et proximam in hoc sacramento.*

Displicet Autori.

71

Eugen. 4.

Dissol-

72 *Diſſoluuntur argumenta Aduerſariorum ca.1 & 2. allata.*

CAPVT VI.

REſtat vt in hoc capite, & ſequenti argumẽta Aduerſariorũ diluamus, quæ pro fundamentis aliarũ opinionum ſuperiùs adduximus, & imprimis quidem duo argumenta, quæ contra noſtram ſententiam ſpecia-
Prius argumentum. tim pugnare videntur. Alterum eſt in hunc modum: ſicut in quocumque contractu res circa quam fit non poteſt eſſe materia ex qua dicatur fieri contractus, ſed circa quam fiat, ita etiam in hoc contractu materia, qui ſunt contrahentes ipſi qui pro materia aſsignantur, non poteſt eſſe materia ex qua, ſed circa quam, in ſacramentis autem materiam ex qua aſsignare oportet, ergo non ſatis eſt in ſacramento matrimonij contrahentes pro ma-
Diluitur. teria aſsignare. Reſpondeo primùm non eſſe neceſſe in omni ſacramento aſsignare materiam ex qua, nam Euchariſtia non habet materiam ex qua, ſed circa quam, nempe panem, & vinum circa quæ fit conſecratio: vt enim oſtendimus 3. tomo in hanc 3, part. diſput. 168. cap. 1. & 2. tomo
73 diſput. 129. cap. 1. non omnia ſacramenta conſtant ex materia & forma, licèt omnia
Eugen. 4. perficiantur materia & forma, ſicut dixit Eugenius Quartus ibidem allegatus, mirum ergo non eſſet ſi in hoc ſacramento non aſsignaretur materia ex qua, ſed circa quam, præſertim ſi in contractibus aſsignari nequit materia ex qua, nam ſubſtantia huius ſacramẽti nihil aliud eſt quã ſubſtantia contractus, & ſui inſtitutione nihil noui à Chriſto accepit, niſi vt eſſet ſignum, & cauſa gratiæ, & eſſet ſacer con-
Secũdò reſpondetur. tractus, qui aliàs tantùm erat ciuilis. Deinde reſpondeo in cõtractu res ipſas de quibus contrahitur poſſe etiam dici materiã ex qua conſtet contractus, neque enim ineptè dicitur contractus venditionis conſtare re quæ venditur, & pecunia qua emitur tamquàm materia, & conſenſu legitimo expreſſo, tamquàm forma, nam quãuis reſpectu formæ res ipſæ ſint materia circa quam, quia circa illas verba, & conſenſus per modum actionis verſantur, tamen reſpectu totius contractus nõ ineptè dicitur materia ex qua contractus ipſe cõſtare dicitur. Sic igitur de matrimonij cõtractu, ac proinde de ipſo quatenùs ſacra- 74
mentum eſt philoſophari poſſumus.

Alterum argumentum eſt: in omni ſa- *Alterũ argumentum.*
cramento non ſolùm forma, ſed etiam materia eſt cauſa gratiæ, & eam efficit, in matrimonio autem contrahentes non efficiunt gratiam, ergo neque ſunt materia illius. Miror tamen non indoctos Theologos hoc argumento aduerſùs nos vti, cũ tamen exiſtiment contra Canum miniſtrum huius ſacramenti non Sacerdotem, ſed ipſos contrahentes eſſe; nam ſicut in *Soluitur.*
omnibus ſacramentis concedendum eſt miniſtrum eſſe cauſam effectricem gratiæ, nam qui abſoluit, & abluit, animam emundare dicitur, ita in hoc ſacramẽto aſſerere debent contrahentes, eo quòd ſint pro miniſtro ſacramenti matrimonij, gratiã quoque in animas ſuas operari. Quodſi hoc modo ſunt cauſa gratiæ miniſterialiter vt dici ſolet, cur etiam non erunt quatenùs materia, cauſa eiuſdẽ inſtrumentariè ſiue phyſicè, ſiue moraliter, iuxta varias de efficientia ſacramẽtorum opiniones? Neq; obſtat *Occurritur obiectioni.*
quòd efficacitus ipſorum proueniat à verbis, vel à ſignis exprimentibus cõſenſum, nam in ſacramentis efficacitas præcipuè à forma procedit, ſicut etiã in naturalibus.

Iam verò fundamenta aliarum opinio- 75
num cap. 1. 2. & 3. iacta quæ etiam aduerſùs noſtram ſententiam eſſe videntur cõuellere oportet. Ad argumentum Catheri- *Argumentum Catherini enodatur.*
ni quatenùs contẽdit probare nihil ſupereſſe in hoc ſacramento pro materia niſi actus ſenſibiles contrahentiũ, reſpondetur, non omnia rectè ab eo fuiſſe enumerata; & ita aliquid aliud pro materia multò meliùs aſsignari præter conſenſum interiorem, & verba ſeu ſigna exteriora, videlicet ipſoſmet contrahentes, vt cap. præcedenti ſatis ſuperq; probatum & explicatũ, & in hoc capite ſolutione oppoſitarum rationum confirmatum eſt. Porrò falſum quoq; eſt quod ait in actibus exterioribus nihil pro forma congruè aſsignari poſſe, cũ cap. præcedenti iam oſtẽſum ſit omnes exteriores actus contrahentium neceſſarios pro contractu matrimonij, eſſe formã illius in genere contractus, & ſacramenti: atque hinc etiam conſtat quàm infirmum ſit argumẽ rum eiuſdem ad probandum verba Chriſti aſsignanda eſſe pro forma, cum multò meliùs alia forma aſsignetur, & ex modo philoſophandi Catherini in hac re incommoda aliqua ſequantur, vt c. 1. monſtrauimus.

Adde

76 Adde quòd si verbum aliquod Christi deberet esse pro forma sicut in alijs sacramẽtis, non in Scriptura semel scriptum, sed à Sacerdote, aut ministro in ipso contractu matrimonij sæpiùs prolatum, & repetitũ esse deberet: nam quamuis Scriptura semper loqui censeatur, quod attinet ad doctrinam, quia in ea quisque addiscere potest; tamen alio modo requiritur verbum, vt in sacramento pro forma esse possit: nam ad hoc ponitur vt materia sacramenti, quę ex se in significando vniuersalior est; determinetur ad significandum effectum proprium sacramenti. Hoc autem non potest præstare verbum, nisi cum ipsi administrationi materiæ à ministro tunc adhibeatur. Demùm ratio qua probat in hoc sacramẽto non fuisse necessarium alium ministrũ præter Deum sicut in alijs assignatur, quia nimirùm in alijs necessarium fuit disponi materiam, &c. nullius momenti est, vt cap. illo 1. contra eundem Catherinum ostendimus.

Vrgetur amplius.

Alia eiusdem ratio imbecillis est.

Satisfit argumento secundæ sententiæ.

Ad argumentum sententiæ secundæ in ordine cap. 2. allatum respondeo diuersam rationem esse, vt postrema vnitas ordine numerandi per intellectum sit veluti forma numeri, determinãs priores ad esse huius speciei, & verborum, quæ ab altero cõ-
77 trahente posteriùs tempore proferuntur, vt assignentur pro forma præcedentium: nam postrema vnitas hoc ipso quòd postrema est in ordine numerandi determinat multitudinem vt ad tot vnitates, & nõ plures, cum tamen priores vnitates si non sistatur in aliqua illarum ex se possint esse in hac aut illa specie, hoc est in ternario, aut quaternario, & sic in alijs speciebus: at posteriora verba, aut signa vnius contrahentis, ex eo solùm quod posteriùs ab eo proferantur, non habent vim determinandi priora alterius contrahentis, ad significandum proprium effectum huius sacramenti, sed verba cuiusque contrahentis eandem significationẽ determinatam habent, siue priùs, siue posteriùs proferãtur, ac proinde ex eo quòd posteriora sint, nõ habent id quod proprium est formæ sacramentorum, videlicet determinare significationem communem materiæ ad propriam sacramenti.

Diluitur argumentum tertiæ sententiæ.

Ad argumentum pro tertia sententia respondeo: verba tradentis aliquid per cõtractum imperfecta esse, & nondum habere effectum donec accedant verba alterius acceptantis traditionem; non tamen inde 78
sequi verba acceptantis esse pro forma cõtractus, ita vt verba vniuscuiusque quatenùs sunt acceptantis, sint forma respectu verborum vniuscuiusq; tradentis propter rationes quas in cap. 2. contra prædictam sententiam adduximus: præsertim quia in sacramentis illud dicitur habere rationem formæ, quod determinat aliud ad significandùm proprium effectum sacramenti. Quamuis autem verba vnius determinarent verba alterius, & contra, ad complendam causam traditionis, & contractus, tamennon complent neque determinant ad significandum effectum proprium sacramenti: nam verba vniuscuiusq; æquè propriè illum significant.

Pro quarta opinione nullã adduximus rationem, neque video ab Autoribus illius vllo modo confirmari. Ad priorem verò rationem pro quinta sententia respondeo, quòd consensus sit spiritualis, non satis es- 79
se vt proinde dicamus assimilari formæ, nam cum inquiramus formam rei sensibilis, nempe sacramenti, forma illius nõ poterit esse spiritualis, cumque vt iam diximus forma in sacramẽtis in eo assimiletur formæ in naturalibus, quòd determinet materiam; hoc est communem significationem aliarum rerum quibus constat sacramentum, determinet ad significationẽ peculiarem, & propriam sacramenti, & effectus ipsius, & consensus id non efficiat nisi medijs verbis, aut alijs signis, quia significatio sacramenti debet esse sensibilis, ideò non ipse consensus secundum se, sed per verba, aut signa pro forma potest assignari.

Item prima quintæ.

Ad posteriorem eodem modo dicimus consensum secundum se non determinare verba, vt efficacia sint; quin potiùs contrà, nam cum efficacitas verborum ex significatione sensibili proueniat, & hæc primariè sit in verbis, aut alijs exterioribus signis, potiùs verba determinant cõsensum ad efficiendum, quam contrà. 80

Soluitur posterius quinte opinionis

Ad rationem pro sexta opinione respondeo, falsum esse quòd tamquàm notum assumit Nauarrus, in contractu stipulationis materiam esse consensum, & verba esse formam, neque enim id dicitur in ea lege 1. in principio. §. 1. ff. de verborum obligationibus, sed in illa hoc tantùm dicitur ad essentiam illius necessariò requiri respõsionem, & interrogationem

Ratio sextæ sentẽtiæ enervatur.

8. per verba, & ſine illis fieri non poſſe, de forma autem, & materia contractus, nec verbum quidem habet.

Reſpondetur argumentis allatis cap. 3. pro ſententia Cani.

CAPVT VII.

Ad primũ Cani.

CAEterùm ad argumenta Cani, quæ ſolùm nobis diluenda ſuperſunt non minùs facilè reſponderi poteſt. Ad primum quidem reſpondemus licèt in omni ſacramẽto verba neceſſaria eſſent pro forma, non proinde fore, vt ſequeretur in ſacramento matrimonij, ea adhibenda eſſe à Sacerdote, nam ſatis eſſet ſi contrahentes neceſſariò illis vti deberent vt matrimonium fieret, aut ſaltem vt fieret ſacramentum. Qua ratione Sanctus Thomas locis à nobis citatis in 3. cap. huius diſputationis exiſtimaſſe videtur, in ſacramentis neceſſaria eſſe verba: & Scotus in 4. diſtinctione 26. quæſtione 1. in probatione 4. concluſionis non exiſtimat abſurdum ſi dicatur verba in matrimonio neceſſariò requiri vt fiat ſacramentum: & ita matrimonium factum per nutus, eſſe quidem legitimum matrimonium, non tamen ſacramentum, tametſi ipſe nihil de hac re definitè doceat, id tamen expreſſè affirmauit Almainus in 4. diſtinct. 26. quæſtione 1. Cæterùm ex decreto illo Eugenij in Concilio Florentino nõ ſolùm probari nequit verba ſemper eſſe neceſſaria ad ſacramentum matrimonij, verùm etiam ſine illis conſtare poſſe euidenter conuincitur. Nam in illo §. *Septimum ſacramentum*, cum dixiſſet Pontifex, ſeptimum ſacramentum eſſe matrimonij, loquens ſtatim de cauſa efficienti vinculi ipſius, inquit eſſe conſenſum regulariter per verba expreſſum: aduerbium autem *regulariter* non poteſt referri ad conſenſum, neque ad cauſam, quia conſenſus ita eſt cauſa, vt ſemper ſit, neque alia pro eo eſſe poſſit, ſed ad illud *per verba*, quia non tantùm per verba, ſed per nutus etiam expreſſius, eſſe poteſt cauſa ritus, & aliquando eſt.

8. *Ex decreto Eugenio nõ poteſt probari requiri verba in ſacramẽto matrimonij, ſed potiùs contrarium*

Porrò Pontificem loqui de matrimonio in genere ſacramenti, cap. 4. contra Canũ probauimus, & ex hoc loco eius ſententiam falſam planè conuicimus, ex quo ipſe eam ſtabilire voluit. Ex eo namque colligimus non eſſe neceſſaria verba pro ſacramento matrimonij, ac proinde neque miniſtrum eſſe Sacerdotem, neque verba illius eſſe pro forma. Porrò 2. tomo in hãc 3. part. diſputatione 129. capite 1. notaui definitionem eiuſdem Pontificis in eodẽ decreto. §. *Quinto Eccleſiaſticorum, &c. omnia ſacramẽta perfici rebus, & verbis*, per hãc limitandam eſſe, vt interdum ſufficiant nutus, ita tamen vt pro ſolo hoc ſacramento limitatio ſolùm locum habeat: & hac de cauſa Pontificem data opera cum de omnibus in vniuerſum loquutus fuit, noluiſſe eam limitationem addere, nequis pro alijs quoque ſacramentis intelligendam eſſe exiſtimaret. Sententiam autem illam Auguſtini, *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum*, in cæteris ſacramentis ſemper, & in hoc regulariter locum habere dicendum eſt, tametſi Auguſtinus de ſolo ſacramento baptiſmi loquens eam pronũciauerit, vt diſputatione illa capite 2. notauimus. 85

Ad ſecundum Cani.

Ad ſecundum reſpõdeo omnes illos Patres à Cano allegatos qui contra matrimonia clandeſtina loquuntur, nihil omnino fauere ſententiæ ipſius; nam ſi denotare vellent matrimonia illa nõ fuiſſe ſacramẽta, non ideò id dicerent, quia non adfuit Sacerdos proferens verba inſtituta à Chriſto pro forma, cum tamen aliàs legitima eſſent ſicut contendit Canus: neque enim id leuiſsimè inſinuant, ſed quia omnino irrita, & nulla, vtpote ab Eccleſia prohibita eſſe cenſerẽt: & omnium eorum teſtimonia eò ſpectare ſolùm videntur. Vtrùm autem eo tẽpore ab Eccleſia irrita facta fuerint, an toto tempore ante Concilium prohibita quidem, non autem irrita fuerint, infrà videbimus, vbi etiam notabimus Concilium Tridentinum non definiſſe toto anteà tẽpore ſimpliciter legitima & rata fuiſſe, ſed cũ illo additamẽto, *Quãdiu Eccleſia ea irrita non fecit*. Quando vero ea irritatio cœperit, & quantùm durauerit non definiſſe. 84

Ad tertiũ.

Ad tertiam rationem ex dictis iam patet reſponſio, cùm multò faciliori modo à nobis materia & forma huius ſacramenti aſsignata fuerit, & ita opus non ſit ad modum à Cano excogitatum pro vtraque aſſignanda recurrere.

Quæ ſint in matrimonio per procuratorem materia & forma.

Cæterùm cum contra eundem Canum, & Caietan. cap. 4. oſtenderimus matrimonium per procuratores, & literas contrahi poſſe, & eſſe verum ſacramentum, dubitant

85 Stant aliqui ex ijs qui nobiscum contra vtrumque conueniunt, quid in eo pro materia & forma debeat assignari: dubitant autem quando fit per procuratorē, vtrùm verba ipsius, & signa consensus mandantis sint materia aut forma iuxta varias sententias cap. 2. memoratas, & respondent neq; procuratorem esse ministrum, neque verba eius, vel signa esse materiam aut formā, sed consensum, & verba mandantis, quatenùs per procuratorem innotescunt. Miror tamen viros non vulgariter doctos ita in hac re philosophari, siquidem intelligi nequit verba ipsorum contrahentium esse materiam, aut formam, quatenùs innotescunt per procuratorem; quia ipsa verba, & signa exhibita à procuratoribus in ipsa etiam materia, & forma includuntur, sicut consensus expressus per verba non potest esse materia aut forma matrimonij, quin ipsa verba quibus exprimitur etiam sint. Quare distinguere oportet: aut enim verba, & signa procuratoris accipiūtur vt relata ad ipsum, quasi eis exprimere velit suum consensum, & hac ratione dicimus non esse aliquid materiæ vel formæ, aut accipiuntur vt relata ad mandantem, qui per procuratorem exprimit con-

86 sensum, & ita pertinent iuxta nostram sentētiam ad formam, iuxta alias verò ad materiam, non secus atque verba ipsius mandantis: nā verba mandantis quatenùs procuratori suo tantùm exprimit suum consensum, non possunt esse completa forma, aut materia: sic igitur verba quæ procurator non suo nomine, sed nomine mandantis profert, eodem modo se habent ad matrimonium sicut si ab ipso mandante proferrentur: ob id tamen ipse procurator non dicitur minister sacramenti, sed quasi instrumentum ministri, quia ipse non est qui contrahit, sed per quem alius contrahit. Quare si sufficiens esset procurator in amentia, hoc est rectè per illum exprimeret mandans suum consensum, sicut exprimit per epistolam, eodem modo esset firmum matrimonium, & verum sacramentum. Ex quo fit vt procurator non debeat esse in gratia tempore contractus, cum neque ipse recipiat sacramentum, neque sit minister verus illius, sed quasi instrumentum ministri; & ita in eo locum non habeat ratio illa, qua 2. tomo in hanc 3. part. disputatione 136. capite 1. probaui ministrum quemcumque sacramenti in mortali ministrantem sacramentum 87
quodcūque, mortaliter peccare nisi in casibus ibi exceptis. Id quod dixi de matrimonio per procuratorem, vt sit sacramentum, & verba procuratoris prout relata ad mandantem pertineant ad formam illius, dictum volo de matrimonio contracto, per epistolam, vt sit etiam sacramentum, nullus enim dubitat eandem esse rationem eius & illius quod fit per procuratorem, & scriptura ipsa veluti signum cōsensus spectet ad formam, sicut etiam nutus inter præsentes spectaret. Quo autem modo fieri debeat matrimonium per procuratorem, vel per literas vt legitimum & firmum sit in genere contractus, ac proinde sacramentum dicemus infrà.

Denùm contra veritatem catholicam de sacramento matrimonij obijciet quis in hunc modum: si matrimonium est sacramentum, & contractus sacer, erit & sacrū vinculum inde proueniens inter coniuges, ac proinde sacrilegium erit, & contra religionem sacramento debitam torum maritalem per adulterium, aut alio modo violare, sicut etiam est contra iustitiam; & ita adulterium in triplici erit specie, nimirum luxuriæ, iniustitiæ, & sacrilegij, quod videtur absurdum, aut separatio cōiugij; & repudium erit contra religionem, saltem siquis priorem ita repudiet, vt alteram statim facto non iure ducat vxorē. 78
Respondeo, quamuis sacrilegium sit viuente priore aliam ducere, sicut planè docuit Siricius Papa in Epistola. 1. cap. 4. dicens apud fideles id esse instar cuiusdam sacrilegij, tamen violare torum alienum non esse sacrilegium. Ratio verò discriminis est, quia is qui viuente priore aliam ducit, quantùm in ipso est dissoluit vinculum prioris, tum etiam volens cum alia contrahere, & reverà exprimens cum ea consensum, sacramentum irritum facit, cum materiam indebitā supponat; veluti qui peccata non vera, sed ficta confiteretur, quod quidem est contra religionem debitam sacramento. Tamen quia vsus matrimonij non est sacer, neque sacramento ipso matrimonij consecratur, ideò qui abutitur, toro maritali in adulterio non est sacrilegus.

Aliquorū placitum.

Non placet

Iudicium Autoris.

Idem iudicium est de matrimonio contracto per epistolam, & procuratorē

Obiectio.

Solutura

Siricius.

Vtrùm mutua promiſsio neceſſaria ſit ad contractum ſponſaliorum. Diſp. 4.

Quid ſint Sponſalia, & Sponſa, & vnde dicta, cap. 1.

Ad contractum Sponſaliorum neceſſariam eſſe mutuam promiſsionem contrahentium, cap. 2.

Quo pacto promiſsio ducendi aliquam, vel alicui nubendi facta ſolùm ex parte vnius promittentem obligat, cap. 3.

Corollaria præcedentis doctrinæ, cap. 4.

Quid ſint Sponſalia, & Sponſa, & vnde dicta.

CAPVT I.

1 EXplicata iam natura, & inſtitutione matrimonij, conſequēs erat, vt de conſenſu quo contrahitur diſputaremus, verùm quia vt in tio huius tractatus notaui, ſpōſalia, quæ ſunt via quædā ad matrimoniū, eo conſenſu perficiuntur, qui ad matrimonium perficiendum non ſufficit, priùs de ipſis ſponſalibus agere decreuimus, tum quia ſunt via ad contractum matrimonij, tum etiam vt oſtendamus diſcrimen inter conſenſum ad matrimonium neceſſarium, & ſufficientem ad ſponſalia: imprimis autem in hac diſputatione tractabimus de qualitate conſenſus neceſſarij ad ſponſalia, & ex parte vniuſcuiuſque contrahentium, & ex parte vtriuſque.

Quot modis dicātur ſpōſalia, & primus. Couarruu.

2 Sponſalia tribus modis dici obſeruauit Couarruu. in Epitome 4. libri Decretalium vbi agit de matrimonio part. 1. cap. 1. à principio: primò dicuntur contractus quidam promiſsionis, ſeu ſtipulationis futuri matrimonij: dicuntur autem à ſpondeo, quod antiquitùs ſignificabat idem quod ſponte dico, hoc eſt voluntariè dico, poſteà verò pro eo quod eſt promittere ita Vlpianus in l. 2. ff. de ſponſalibus inquit ſpōſalia dicta eſſe à ſpondendo, eo quòd moris fuerit antiquis ſtipulari, & ſpondere ſibi vxores: hic autem contractus dicitur ſponſalia, ſiue fiat ſolo verbo, ſiue arrhis ſponſalitijs, ſiue annuli ſubarrhatione, ſiue addita etiam religione iuramenti, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione, his enim omnibus modis fieri contingit, atque vt autor eſt Lactantius lib. 2. diuinarum inſtitutionum cap. 10. aqua & igni nuptiarum fœdera contrahi ſolebant, cuius ſolennitatis meminit Conſultus in lege penultima. ff. de donationibus inter virum & vxorem: vbi Budæus id luculenter explicat, & Plutarchus in Problematis Romanis cap. 1. Dionyſius Halicarnaſæus lib. 2. Romanorum antiquitatum, & Ouidius lib. 4. faſtorum agens de aqua & igne inquit.

Vlpianus.

Lactantius

Budæus. Plutarch. Dionyſ. Halicarnaſ. Ouid.

3

An quòd in his vitæ cauſa eſt, hæc perdidit exul?
His noua fit coniux, hæc duo magna putant.

Quomodò ea celebrabant antiqui.

De ritibus autem quibus in hoc contractu gentes vtebantur qui plura noſſe cupit legat Curtium lib. 8. hiſtoriæ vbi agit de Alexandri, & Roxanes connubio. Alexandrum ab Alexandro lib. 1, Genialium dierum cap. 24. Virgilium Polidorum lib. 1. de inuentione rerum cap. 4. Ludouicum Cœlium lib. 15. lectionum antiquarum cap. 15. & 17. & Petrum Gregorium in ſyntagmate iuris part. 2. lib. 8. cap. 2. Verùm apud Chriſtianos illis tantùm modis ſuperiùs enumeratis ſponſalia fieri conſueuerunt, videlicet aut ſimplici verbo, aut arrhis etiam ſponſalitijs, aut annuli ſubarrhatione, aut etiam addito iuramento, & quocumque ex his modis firma ſunt. Solemnitatis arrharum, & annuli mentionem facit Nicolaus Papa ad conſulta Bulgarorum cap. 3. & refertur Canone *Nolstrates* 30. q. 5.

Curtius. Alexand. ab Alex. Virgil. Polyd. Ludouic. Cœlius. Pet. Grego.

Nico[illegible]

4 Porrò ſponſaliorum etymologiam deducit etiam Alciatus lib. 1. Parerg. cap. 2. à ſponſore ex Agellio lib. 4. cap. 4. nam ſponſor eſt is qui prò alio ſpondet, & promittit, is autem qui vxorē ducturus erat, non ab ipſa, ſed ab eo vnde eam ducturus erat videlicet à patre, vel à fratre ſtipulabatur eam in matrimoniū ductum iri, verba Agellij ſunt: *Qui vxorem ducturus erat ab eo vnde ducenda erat ſtipulabatur* (hoc eſt poſtulabat) *eam in matrimonium ductum iri: qui daturus erat itidem Spondebat.*

Alc[illegible] Agel[illegible]

Secūda acceptio ſponſaliorum.

Secundo modo ſponſalia dicuntur munera, quæ à ſponſo ſponſæ dantur, vt habetur in l. 1. C. ſi nupt ex reſcript. petant. & in rubrica, & l. 1. Cod. ſi rector prouinciæ ſponſalia dederit, lib. 3. Cod. Theodoſiani: in quem ſenſum capiuntur. 1. Regum. 18. cum

1. Reg. 18.

5 cum dicitur: *Non habet Rex Sponsalia necesse, nisi tantùm centum præputia Philistinorũ,* sed & Varro lib. 5. linguæ Latinæ scribit olim pecuniam ipsa sponsaliorum causa promissam, sponsam vocari consueuisse.

Varro.

Tertia,

Tertiò matrimonium ipsum, & promissiones in eo facte sponsalia quoque dici consueuisse notauit idem Couarruuias in eodem cap. numer. 3. & 4. eo quòd apud veteres hoc in more positum erat, vt vir mulierem quam ducere volebat interrogaret an vellet sibi esse materfamilias: rursus etiam mulier virum interrogaret an vellet sibi esse paterfamilias, id quod confirmat autoritate Boëtij. 2. Topicorum quem refert Alciatus in lege *Pronuntiatum.* §. *Matrem.* ff. de verbo. & rerum significatione, & Tiraquellus de legibus connubialibus lib. 3. colum. 3. Verùm neque ex iure aliquo, vel antiquo autore probat has stipulationes, & promissiones in matrimonio factas sponsalia dici vmquam consueuisse: tametsi rectè probet sponsam etiam dici, quæ verè matrimonio iuncta est: sic enim vsurpatur in capite *Tertio loco* de præsumptionibus, in cap. 2. & vltimo de sponsa duorum, & Canone *Cõiuges*: & Canone, *Qui desponsatam* 27. quæstione 2. in qua significatione sponsam, seu desponsatam in sacra quoque scriptura vsurpari notauimus. 2. tom. disput. 125. cap. 4, agentes de matrimonio Beatæ Virginis. Addit quoque Couarruu. in eius Schola vxorem solùm appellari, eam quæ aut iam nuptialem benedictionem accepit postquàm statim in domum traducitur, vel eam quæ à marito cognita est, cũ tamen ante benedictionem, seu traductionem ad domum & copulam sponsa solùm appelletur.

Couarrun.

Boetius.

Alciatus.

Tiraquel.

6

Ratio qua aliqui probant sponsam etiam vxorem appellari debitis est.

Cæterùm sponsam de futuro aliquando etiam vxorem vocari probant aliqui ex capite *Iuuenis* de sponsalibus: vbi refertur iuuenem duxisse puellam nondum septennem, & de illa puella dicitur: *Tum propter honestatem Ecclesiæ, quia ipsa coniux ipsius fuisse dicitur*: verum vxor hoc loco non pro sponsa de futuro, sed pro vxore de præsenti accipitur. Nam quamuis reverà illa puella vxor illius iuuenis nõ fuerit, tamen quia ipse eam in domum traduxit tamquam vxorem, & cum ea verũ matrimonium contrahere tentauit, rectè Pontifex subdidit: *Coniux ipsius fuisse dicitur*; sic enim vulgò ab omnibus appellatur: inde autem inquit ortum fuisse impedimentum publicæ honestatis. Deinde probant ex illo Genes. 29. vbi cum Laban promisisset Rachelem filiam suam Iacob in vxorẽ, pro ministerio quod ipse Iacob promiserat, impleto tempore ministerij dixit Iacob ad Laban: *Da mihi vxorem meã quia iam tempus impletum est, vt ingrediar ad eam*: cum tamen adhuc desponsata illi solùm esset. Verùm neque ex hoc loco probari potest sponsam pro eo tempore, quo nondum per verba de præsenti contraxit, dici posse vxorem, sed tantùm pro futuro in quo contrahat. Et hoc tantùm modo Rachelem fuisse vxorem appellatam. Neque enim dicere voluit Iacob da mihi Rachelem, quæ iam est mea vxor, vt ad illam ingrediar, quasi nihil aliud superesset quàm cum ea commisceri, & matrimonium consummare, sciebat enim tunc etiã moris fuisse de præsenti contrahere, sed dicere voluit da mihi vxorem meam quam spopondisti, nam & Laban spopondèrat filiam suam Rachel in vxorem Iacob: quam igitur in vxorem spoponderat Laban, postulauit Iacob iam sibi vxorem dari, hoc est in vxorem. Quę quamuis ita sint, in Schola tamen tam Theologorum, quam Iurisprudentium magis propria, & frequentior est prima sponsaliorum, & sponsarum significatio, de qua nunc est nobis, & deinceps differendum.

7 *Alia ratio: Genes. 29.*

Non conuincit.

8

Couarruu: illatio ex doctrina tradita.

Ex hac doctrina de sponsa, & vxore colligit Couarruuias cap. illo citato sub finem, quoties in aliqua lege, aut in alia quauis parte, quæ explicanda sit, mentio fit de sponsis, de ijs esse intelligendum qui nondum per verba de præsenti contraxerunt: quoties autem mentio fit de vxoribus, de ijs quę iam de præsenti contraxerunt accipiendum esse, nisi communis, & frequens vsus loquendi, vel intentio eius qui legem, aut testamentum condidit aliud suadeat: quasi dicat, vt plurimùm ita explicare debemus, quia verba ex se hoc propriè, & frequenter denotant, nisi ex alijs circumstantijs aliud intelligere cogamur. Quam doctrinam me quidem iudice satis prudenter, & sapienter traditam, nonnulli Recentiores limitant, ita vt si materia sit odiosa, strictè sint accipienda verba in dicta significatione frequentiori, si autem sit fauorabilis, extendi possit eius significatio. Verùm neque hæc doctrina potest ita esse in vniuersum vera, vt non

Non rectè limitatur à Recentioribus.

9 debeat moderationi adhibitæ à Couarru. subiacere: de hac autem re longiùs disputare instituti nostri ratio non patitur: neque enim fas existimo more aliquorum in quauis re de qua suscipitur disputatio, omnia quæ inde colligi possunt fusiùs tractare; sed ea in proprias sedes reseruare operæpretium semper duxi. Qua etiam ratione neque hic disputare animus est, vtrùm qui ad sponsam alterius de futuro accesserit, verum adulterium, aut peculiare aliud peccatum distinctum à simplici fornicatione commiserit an non: de hoc enim disputatio pertinet ad 22. vbi eam ex professo tractauimus, iam igitur ad ipsum cõtractum sponsaliorum, & naturam eius reuertamur.

Ad contractum Sponsaliorum necessariam esse mutuam promissionem contrahentium.

CAPVT II.

10 CVm duobus modis fieri possit promissio futuri matrimonij, primùm mutua contrahentium, & reciproca promissione, deinde simpliciter ex parte vnius tantùm, videndum est primum in hoc capite qualis requiratur ad contractum spõsaliorum: deinde in sequenti, vtrùm facta ex parte vnius tantùm, obliget ad contrahendum matrimonium. Primùm igitur contractum sponsaliorum prout in iure accipitur fieri debere mutua, & reciproca promissione, vt vera sponsalia dicantur sine controuersia esse video apud Autores, id quod expressè docuerunt omnes quos sequenti dubio citabimus: per reciprocam autem, & mutuam promissionem non tantùm intelligo promissionem ab vno contrahentium factam, & ab alio admissam, & acceptatam, sed etiam vtriusque promissionẽ reciprocè, & mutuò ab vnoquoque alteri factã, ita vt vni promittenti alter etiam vicissim idem promittat, vt sicut mutuo cõsensu futurũ matrimonium celebratur, sic etiam in illud faciendũ mutuò promittendo consentiant. Id autem probatur ex Agellio lib. 4. noctium Atticarum cap. 4. vbi refert ex Seruio Sulpitio in lib. de dotibus, & Neratio in lib. de nuptijs, modum quo in latio sponsalia fiebant in hũc modum: *Qui vxorem inquit ducturus erat, ab eo vnde ducenda erat stipulabatur eam in matrimonio ductum iri; qui daturus erat itidem spondebat: is contractus stipulationum, spõsionumque dicebatur sponsalia, tunc quæ promissa erat, sponsa appellabatur, qui spoponderat ducturũ sponsus.* Atque hoc ius sponsaliorũ seruatum fuisse in latio vsque quòd lex Iulia data fuit, testãtur ijdem Autores, vt refert Agellius ibidem. Oportet autem explicare quid sit stipulari, vt hic locus Agellij, & ea quæ infrà dicemus meliùs intelligantur.

Ad vera spõsaliarequiritur mutua promissio.

Agellius. Seruius Sulpitius. Neratius.

Quid sit stipulari.

11 Iurisperiti passim cũ Antonio Nebrissensi putant stipulari idem esse quòd promissionem alterius acceptare, & per eam acceptationẽ ius ad rem promissam quærere, verùm quãuis stipulatio vim habeat acceptationis, & per eam etiam ius quęratur, tamen neque nomen stipulatio significat illam, neque stipulari, idem formaliter (vt more Scholæ loquamur) quod acceptare, sed stipulari est postulare, Græcè ἐπερωτᾶσθαι, quod est interrogo, nam postulatio interrogatione fieri solet: sic enim dicere consueuimus: vis mihi dare hanc rẽ? quæ sanè significatio peritis linguæ Latinè probatur, & ex prædicto testimonio 12 Agellij manifestè comprobatur: inquit enim eum qui ducturus erat vxorem, ab eo à quo ducenda erat, hoc est à patre, aut fratre, aut curatore, stipulari consueuisse eam in matrimonium ductum iri, videlicet antequàm pater, aut alius quicumque eam spopondisset, nam de eo qui spondebat subdit: *Qui daturus erat, itidem spondebat*: hoc est similiter, vel iterum idem, nam *itidem* aduerbium quo vtitur Agellius hoc significat, quod non nisi de eo, qui priùs postulanti spõdebat, & promittebat dici potest: idq; ex legibus inferiùs allegandis manifestum erit. Adde quòd idem Agellius hunc contractum vocat stipulationẽ, quòd hoc ordine fieret, vt priùs stipularetur vnus, posteà alius sponderet, fiebat igitur antiquitùs contractus sponsaliorum viro mulierem priùs postulante à patre, vel ab alio cui curæ erat: & rursus postea à patre vel alio spondente, vel promittente, & hoc est fieri consueuisse stipulatione, & spõsione. Ineptè autem quis priùs acceptaret quod nondum promissum esset, signum ergo est stipulationem non significare acceptationem, sed postulationem per interrogationem, neq; stipulari acceptare. Dixi autẽ stipulationẽ, hoc est postulationẽ habere vim

13 acceptatiouis, quia qui postulat ab aliquo rem aliquam, eo ipso quòd ille consentit, is qui postulauit consentire quoq; videtur, & eo modo quo postulauit acceptare; atq; ita contractus etiam mutuæ obligationis, stipulatione, & sponsione plenè confirmatur vt nihil aliud desideretur.

Explicatur aliqua iura Cæsarum.

Hac etiam ratione in l. 1. ff. de verborũ obligationibus vbi de stipulatione agitur, §. *Qui præsens*, dicitur eum qui præsens alterũ interrogauit, si antequàm respõderetur discesit, efficere inutilem contractum stipulationis, eo quòd ad firmandum illũ iure Cæsarum requiratur, vt inter præsentes tantùm hic contractus fiat per interrogationem & respõsionem, inter absentes autem, non nisi quadam ratione: tum etiam vt nihil aliud inter interrogationem & responsionem fiat, vt cap. sequenti videbimus. Et §. sequenti dicitur: *Si quis ita interroget: Dabis? & respondent qui mecum is vtique in ea causa est vt obligaretur.* Vbi stipulationem pro interrogatione priùs facta, responsionem autem pro sponsione, seu promissione quæ posteà fit, & ei adhibetur accepit Consultus Vlpianus, ex quo noster Rex Alphonsus desumpsit legem secundam titu. 11. partitæ 5. vbi definiens contractum promissionis, inquit:

Vlpianus.

14 *Pregunta, è respuesta ha menester que sea fecha en la promission por palabras, e con entendimiento de se obligar: e quando esto hizieren, no deuen entremeter otras palabras, mas quando la vna parte pregũtare, deue responder la otra si le plaze, o sino.* Et Florentinus in l. *Sponsalitia sunt.* ff. de sponsalibus sic definiuit hunc contractum: *Sponsalia sunt mentio, & repromissio futurarum nuptiarum.* Notat autem Couarruuias. 1. part. de matrimonio cap. 1. num. 1. cum Hotomano Consultum vsum fuisse nomine repromissionis, pro reciproca promissione; nomine autem mentionis in eadem significatione, hoc est, pro promissione, eo quòd reciproca, & mutua promissione hic contractus fiat, & μνησθῆ, Græcè idem significet, quod Latinè dispensatio, & memoria. Verùm quàm aptè ea dictione fuerit vsus Consultus (inquit Couarruuias) ipse viderit. Ego verò censeo nomine mentionis vsum fuisse Consultũ, vt significaret stipulationem, hoc est, postulationem illam quæ interrogatione fieri solet, & præcedit, de qua hactenùs diximus, eam autem vocasse mentionem, non sponsionem, quia is qui ita postulat, & stipulatur, primus mentionem facit eius de quo contractus futurus est; perinde igitur fuit dicere, *Mentio, & repromissio*, ac si diceretur stipulatio, & repromissio, seu spõsio. Dicta autẽ fuit repromissio, quasi reciproca promissio, quia mentio illa, & stipulatio vim etiam habet promissionis; nam respondente altero, & promittente, is qui interrogauit perinde manet contractu obligatus, ac si expressè etiam ipse promisisset. 15

Florentinus. Alphonsus Rex. Couarru.

Hotoman.

Cur stipulationem mentionem appellet Florẽtinus.

Quocirca Vlpianus in l. 2. eodem titulo, inquit: *Sponsalia dicta sunt à spondendo, nam moris fuit veteribus stipulari, & Spondere sibi vxores.* Ex quibus constat primùm stipulari idem esse quod interrogando postulare, & huiusmodi postulationem in contractu sponsaliorum tempore illo antiquo sicut in alijs contractibus præcedere consueuisse, tametsi haberet vim acceptandi, & similiter promittendi. Et sic intelligendum esse Agellium, ipsumq; sic intellexit Sotus in 4. distinct. 27. quæst. 2. artic. 1. aliquantulùm à principio. Deinde constat in more positum fuisse, huiusmodi contractum, non nisi consensu, & promissione vtriusque qua vterque æquè maneret obligatus fieri, quod quidem vt dixi apud autores omnes sine controuersia esse 16 video, atque expressè quoque dixit noster Rex Alphonsus l. 2. titul. 1. partita 4. vbi agens de sponsalibus pro futuro matrimonio, inquit quatuor modis contrahi posse. Primo, cum vterque id mutuo, sibi solo verbo promittit: secundò, si addito iuramento ex vtraque parte: tertiò subarrhatione, & quartò annuli donatione. Vbi in duobus prioribus modis expressè ponit mutuam, & reciprocam promissionem, in duobus autem posterioribus quamuis nõ dicat interuenire, tamen facto ipso manifestè ostendit mutuam promissionem intercedere: nam non minùs mulier accipiẽs arrhas, vel annulum de manu viri ei promittere videtur fore vxorem eius, quàm ille donans fore maritum: & in lege 10. eodem titulo, & partita dicitur: *Porque bien assi como el matrimonio no se puede fazer por vno solo, otrosi ni las desposadas*: hoc est, sicut matrimoniũ ab vno solo fieri non potest, ita etiã spõsalia, intelligit autẽ ab vno solo promittente, & præbente fidem. 15

Sotus.

Alphonsus Rex.

In iure Canonico non videtur ex professo tradi definitio sponsalium

In iure Canonico non video traditam ex professo definitionem sponsalium, neque expressum necessarium esse vtriusque

17 consensum ad essentiam & rationem huius contractus, id tamen planè supponi ali quibus in locis: cap. *Prætereà* de sponsalibus, & matrimonio vbi Innocentius 3. de ijs qui fidem pro futuro matrimonio dederunt, definit à contractu discedere non posse, nisi mutuò sibi fidem remittant instar eorum, qui societatem quam contraxerunt ad lucrũ, mutuo consensu dissoluunt: & cap. *De illis*. eodem tit. vbi in eo casu quo aliqui præstito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturas, & posteà in longinquas regiones discedunt, inquit Alexander 3. mulieres non debere ipsos expectare, sed liberè ad alia vota transire; supponens planè ipso contractu sponsaliorũ eas quoque fidem viris præstitisse, nempe iuxta naturam ipsius cõtractus. Et in cap. *Gemma*, eodem tit. Gregorius 9. memorat in stipulatione sponsaliorum appositã fuisse pœnam, non quidẽ alia ratione, nisi quia hic contractus vel sub forma stipulationis factus esset, vel quia etiamsi non fuisset in eo seruata forma stipulationis sicut in alijs contractibus iure Cæsarum seruatur, fuerat tamen sub mutua obligatione factus, quod in stipulatione quacumque solemni 18 tate facta semper seruatur.

Innocen. 3.

Alexan. 3.

Gregor. 9.

Plurimùm autem refert nosse id quod diximus, nam quamuis possit ex parte vnius tantùm fieri alteri promissio futuri matrimonij, ita vt alter liber maneat, sicut inferiùs dicemus, tamen cum impedimentum publicę honestatis non fuerit introductum in iure nisi ex sponsalibus, quotiescumque non fuit mutua promissio, non erit huiusmodi impedimentum: hoc impedimentum habetur in cap. *Sponsam* de sponsalibus, quod est Alexandri Tertij. Porrò autem positum tantùm fuisse propter contractum sponsaliorum qui fit mutua, & reciproca promissione, manifestum est: nam in eo cap. dicitur sponsam alterius nullum consanguineorum, videlicet sponsi posse sibi matrimonio copulare: sponsa autẽ non dicebatur ex eo tantùm quòd aut ipsa sola, aut alius solus ei fidem dedisset. Ex quo etiam probatur in contractu sponsaliorum mutuam promissionem contrahentium requiri, nam per talem contractum vir sponsus, & mulier sponsa dicuntur. Sic autem vocari nõ possent nisi mutuò sibi inuicem fidem dedissent vt manifestum est.

Impedimentum publicæ honestatis ex quo contractu oriatur.

Cæterùm siue iure Cæsarum pro stipulationis solemnitate requireretur concepta illa forma verborum, interrogationis, & responsionis, siue non, certum Theologis esse debet pro sponsalibus minimè requiri, sed vera sponsalia contrahi posse mutua, & reciproca promissione quocumque modo facta intelligatur, cùm in toto iure Canonico nihil aliud requiratur, & vbicumque mutua fuerit promissio, sponsalia fuisse iudicetur: id quod iure etiam Cæsarum expressum mihi videtur: nam in l. *Sufficit*. ff. de sponsalibus inquit Vlpianus sufficere nudum consensum, hoc est, sine alia solemnitate, & absenti absentem desponsari posse, & hoc quotidie fieri, & tamen eodem iure, stipulationis contractus non potest perfici nudo consensu, neque inter absentes, nisi peculiari quadam ratione, vt suo loco videbimus. Cum igitur inter absentes absolutè sponsalia fieri possint, & vt etiam dixit idem Vlpianus lege vltima eodem titulo fieri possint per epistolam, vel per nuntium, stipulatio autem hoc modo neque absolutè inter absentes, sed certa quadam ratione inter eos fieri debeat, signum est iure Cæsarum non requiri conceptam illam formam verborum, qua fieri solet stipulatio. Idem quoque dicendum est iure nostri Regni, non tantùm iure recentiori Ordinamenti lib. 3 tit. 8. lege 3. Regis Alphonsi 11. quod refertur lege 2. tit. 16. lib. 5. Compilationis, vbi reuocantur omnes solemnitates quæ iure Cæsarum, & antiquo nostri Regni pro stipulatione requirebantur, & confirmatur pactum nudum, sed etiam iure antiquo, nam noster Rex Alphonsus 9. l. 2. tit. 1. part. 4. vbi definit sponsalia, & dicit quatuor modis celebrari consueuisse, nihil prædictæ solemnitatis pro forma requirit.

19 *In sponsalibus non requiritur determinata forma verborum iure Canonico.*

Vlpianus.

Nec ciuili.

20 *Nec nostri Regni.*

Ijs quæ diximus quatuor addenda sunt quæ ex ipsis quoque facilè consequuntur. Primum est promissionem sponsalium, vel præsenti, vel absenti factam, antequã ille eam acceptet reuocari posse, id quod citra controuersiam esse debet etiam apud eos, qui putant promissionem gratuitam, & donationis factam alicui non intuitu repromissionis, neque sub conditione illius, reuocari non posse à promittente, antequàm acceptetur: est enim diuersa ratio huius & illius, nam promissio sponsaliorum cum non sit gratuita, sed sub cõditione reciprocæ promissionis,

Prædictæ doctrinæ additur primò

quæ

quæ ad contractum sponsaliorum necessaria est, non potest alteri quærere ius aliquod, 21 antequam ille repromittat cum adhuc pendeat conditio repromissionis, ac proinde in potestate promittentis manet, vt reuocetur antequàm de voluntate alterius quidquam sciat sic enim nullũ ius alteri tollitur, neque alter vllo modo læditur. Idemq; de quolibet contractu in quo est vtrò citroque obligatio dicendum est, & omnes ingenuè fatentur, neq; verò ob id censenda est promissio illa delusoria, & nõ vera, quasi si vera esset reuocari non posset, nam cum homo mutari possit, animũ quoq; & voluntatem veram quam habuit aliquid promittẽdi reuocare potest. Vtrũ autem possit esse promissio futuri matrimonij omnino gratuita ex parte vnius tantùm, & non sub conditione repromissionis cap. sequenti videbimus.

Peccatum mortale est, promissionẽ sponsaliorũ acceptatam non implere.

Secũdum est mortale esse peccatũ promissionem sponsaliorum acceptatam non implere, & huiusmodi contractum violare, atque hoc sine controuersia quoq; esse debere, etiam apud eos, qui putant simplicẽ, & grauitam promissionem donandi, aut faciendi aliquid, ad mortale non obligare, eo quòd qui de promissione simplici, & absoluta donandi, aut faciendi aliquid, non in- 22 tuitu repromissionis ita philosophantur, censent verbum illud promissionis solùm ex fidelitate obligare, & nullum ius ex illa adquiri ei cui facta est promissio, fidelitatem autem sicut & veritatem ad solum veniale obligare. At per promissionem sub conditione repromissionis factam, ad ineundem contractum vltrò citroque, & per repromissionem, præter obligationem fidelitatis, certè omnes ingenuè fatentur adquiri ius iustitiæ, quod quidem in re magni momẽti violare, mortale peccatum esse sine controuersia est.

Tertium corollarium.

Tertium est si quis postularet à muliere an vellet ductum iri, & illa promitteret, & sponderet, vel contrà mulier virum interrogaret, fore vera spõsalia ex parte vtriusque; nam illa interrogatio, seu postulatio, vim haberet nõ tantùm acceptationis, sed etiam promissionis, sicut habet in stipulatione. Hoc autem multò magis sine cõtrouersia esset si non interrogatione, sed simplici postulatione id fieret; hoc enim modo sponsaliorum contractum, & mutuam obligationem illius fieri, & hunc etiam mulierem sponsam, & virum sponsum appellari consueuisse, testatur Agellius, vt suprà memorauimus, non alia ratione, nisi quia veteres illi iudicabant hunc modum interrogandi, & respondendi, sufficere ad contractum sponsaliorum, sicut etiam Cæsares posteà iudicarunt sufficere ad contractum stipulationis. 23

Quartum.

Quartum est quamuis tempore illo, gẽtibus illis satis videretur ad contractũ spõsaliorum perficiendum, promissio, & sponsio Patris, aut Matris pro filia, aut consanguinei, vel curatoris pro fœmina, & stipulatio viri postulantis illam in vxorem, tamen re meliùs perspecta Consulti posteà iudicarunt necessarium esse consensum ipsius fœminæ, & sponsæ, ita vt ipsa se ipsam sponderet in vxorem, & alioquin non fore contractum sponsaliorum, ita Paulus in l. *In sponsalibus*, & in l. *Filio familias*, & Iulianus in l. *Sponsalia*, ff. de sponsalibus, consentitq; Vlpianus in l. *Sed ea quæ*, eodem titulo: subdit tamen, tunc solùm licentiam filiæ concedi dissentiendi à Patre in sponsalibus, si indignum moribus, vel turpẽ sponsum Pater ei eligat. Cum Vlpiano verò ita conuenit noster Rex Alphonsus 9. in l. 10. tit. 1. partita 4. vt quamuis ita requirat consensum filiæ ad sponsalia, quæ Pater pro ea contraxit, vt in nullo casu Pater possit eam cõgere, & constringere ad seruandum id quod ipse promisit, neq; dicat solùm in 24 eo casu concedi filiæ licentiam dissentiendi à Patre, in quo tantùm eam concessit Vlpianus, sed absolutè in potestate illius id relinquat: addit tamẽ filiam à Patre exhæredari posse si ei non consentiat, nisi in illo casu ab Vlpiano assignato propter ingratitudinem.

Paulus. Iulianus. Vlpianus.

Rex Alphonsus.

Montalnus

Verùm vt optimè notauit Montaluus in eam legem hęc dispositio legis, quod attinet ad exhæredationem admittenda non est, neq; iusta censeri debet, eo quòd in iure Canonico, adde etiam in iure naturali contractus matrimonij, vtpote res difficillima soli voluntati contrahentium relinquenda sit; & iure Canonico ita statutum videtur, id quod etiam notauit Panormit. in c. 1. de desponsatione impuberũ; ex quo etiam Montalnus desumpsit, eo quod filius ea in re non teneatur vllo præcepto ad obediendum Patri, nec ingratitudinis vitio ei tribuit possit, si Patri non cõsentiat. Requiri autem consensum filiæ, vt sponsalium contractus fiat, & obliget, dicitur in cap. *Accessit*, de desponsatione impube-

Paludanus.

rum;

rum,expreſſè tamen definitur in ca.vnico de deſponſatione impuberum in 6.in prin
25 cipio,& §.vlt.vbi plena libertas filijs relinquitur approbãdi,& ratum habendi,quod parentes pro eis fecerunt.

Quocirca Abbas concludit etiam in eo caſu filiam dotandam eſſe, quem ſequitur Montaluus loco citato. Quod autẽ dicitur in cap.1.de deſponſatione impuberum: *Et poſtquàm filius peruenerit ad perfectam ætatẽ omnino debet hoc adimplere*, ſcilicet quod parẽtes ipſius pro eo fecerunt, intelligit Gloſſa, non de debito neceſsitatis, ſed de debito honeſtatis,& decentiæ: Abbas autem ibidem, ſi filio placuerit, quaſi dicat ſi ei placuerit, poterit tunc ratum habere. Ego verò cenſeo idẽ eſſe in eo textu illud, *Adimplere*, ac ſi diceret Pontifex impleturus eſt, quod promiſit, non ante legitimam ætatẽ ſed in perfecta, hoc enim modo loquendi vulgari non rarò vtimur: aduerbium autẽ, *Omnino*, non denotat neceſsitatem, & obligationem, aut præceptum id faciẽdi, quaſi aliud fieri non poſsit: ſed ſignificat tunc demum illud adimplendum eſſe, quod Pater nomine filij fecit, non ante vllo modo. De ſignis autem quibus filij parentibus in hac re conſentire videntur dicemus infrà.

Quopacto promiſsio ducendi aliquam, vel alicui nubendi, facta ſolùm ex parte vnius promittentem obligat.

CAPVT III.

26 *Tres ſententiæ circa hanc controuerſiam referuntur à Recentioribus.*

PAucis ante annis controuerſia inter Doctores Theologos Recentiores ſuborta eſt, vtrũ aliquis poſsit mulieri ita promittere ſe eã ducturum in vxorem, vt ipſe ſolus obligatus, illa verò abſq; vlla obligatione maneat, putantq; in hac re varias eſſe Doctorum ſententias, cũ tamen in alio ſenſu loquuti mihi videantur, neq; de hac re vlla meritò cõtrouerſia eſſe poſsit. Referunt igitur prædicti Theologi tres de hac re diuerſas ſententias: primã quorundam quos putant aſſerere eum qui mulieri fidem dedit, etiãſi mulier non repromittat, obligatum manere ad contrahendum, non quidem iure ſponſaliorum, ſed ſimplicis promiſsionis, muliere tamen libera manent. Pro hac opinione referunt Guiliel. Antonin. Roſellam Tabiẽnam, Sotum, Nauarrũ, & Recentiores aliquos, quos conſultò prætermitto.

Prima.

Autores allegati pro hac ſententia.

Secundam ſentẽtiam inquiunt eſſe ſi is cui promiſsio fit, ſtatim acceptet, obligare promittẽtem, ſi tamẽ non ſtatim acceptet, ſed poſt aliquod tẽporis interuallum, non obligari: quam dicunt probari poſſe ex lege, *Continuus*, 137. in principio, ff. de verborum obligationibus, vbi dicitur continuũ eſſe debere actum ſtipulantis,& promittẽtis, ita vt ſi poſt interrogationem aliud agere cœperit, qui ſpondere debebat, etiam ſi eadem die ſpondeat, nihil profit ſponſio. Pro hac ſententia, quod attinet ad matrimonium, referunt Angelũ in ſumma Verbo ſponſalia nu. 19.& Silueſt. eodem tit. in principio. 27 *Secunda.* *Angelus. Siluest.*

Tertiam ſententiam eſſe dicunt ſi alter non repromittat, neutrum obligari: pro hac allegant Fratrem à Veracruce in appendice ad ſpeculum coniugiorum dub. 9. ad 2. cuius ſententiæ fundamentum, quòd rectè intellecta nobis probetur, inferiùs adducemus. *Tertia ſententia. Veracruce.*

Porrò autẽ prædicti Theologi ita in hac re philoſophantur, vt putent has ſentẽtias primam videlicet,& tertiam, nam de ſecũda non curant, in hunc modum conciliari poſſe, vt prima intelligatur de ſimplici,& gratuita promiſsione, quæ ex parte vnius tantùm vim obligandi habere poteſt, altero omnino libero manente, tertia autem de promiſsione, quam vocãt reſpectiuam, & hæc nullum obliget, donec alter repromittat: vocant autem ſimplicem,& gratuitam ſponſionem, ſeu promiſsionem quæ non fiat ſpectata repromiſsione alterius neq; ſub conditione, aut intuitu illius, ſed abſolutè,& liberali omnino animo ex parte promittentis, qualis eſt promiſsio donandi omnino gratis rem aliquam,& hanc etiam dicunt fieri poſſe in materia matrimonij. Reſpectiuam verò promiſsionẽ appellant, quæ non niſi ſub conditione repromiſsionis, & intuitu tantùm illius fit pro cõtractu aliquo mutuæ,& reciprocæ obligationis: hanc autem conciliationẽ eo probant, quia cenſent nihil obſtare quominùs vtrouis modo fieri poſsit promiſsio ducendi vxorem, aut nubendi viro, ac proinde negari nequeat promiſsionem priori modo factam,& acceptatam obligare, ſicut in qualibet alia materia. Notant præterea ex ſola ſimplici acceptatione eius cui fit promiſsio, non intelligi neceſſariò factã quoq; repromiſsionem, eo quòd in dubio non ſit inducenda obligatio contra poſſeſsionem 28 *Quomodò hi Theologi primam, & tertiam opinionem conciliant.*

propriæ

propriæ libertatis, sed solùm intelligi promissionem acceptatam in fauorẽ eius cui facta est: probantq; ex illa communi sentẽtia, tacens eatenus solùm consentire videtur, quatenùs est in fauorem ipsius, quam doctrinam confirmant multorùm Iurisperitorum testimoniò, inter quos allegant Couarru. in practicis quæstionibus c. 25. n. 29 5. & 3. lib. variarum cap. 15. nu. 4. Demùm iuxta hanc doctrinam concedunt promissionem futuri matrimonij non necessariò esse reciprocam, sed vt ipsi dicunt claudicare posse, hoc est posse hoc genere promissionis alterum tantùm obligari, cum tamẽ matrimonium claudicare nequeat, sed mutuo consensu, & obligatione perfici debeat.

Autoris placitum.

Ego verò non solùm censeo veram esse tertiam sententiam, verùm etiam nullum ex Autoribus, qui pro prima allegãtur, in sensum quem Recentiores prædicti putarũt fuisse loquutũ. Dico igitur promissionem futuri matrimonij cum aliquo, vel aliqua numquàm ad id obligare, nisi is cui facta est promissio, etiam repromittat, & ad futurum matrimonium obligetur: nec ad hunc effectum alio modo ab eo acceptari posse, nisi eo ipso & ipse quoque mutuò promittat, tametsi ad alium effectum quẽ statim explicabo possit vnus manere obligatus ex sua promissione, altero libero omnino manente. 30

Quid senserint Doctores pro prima sententia allegati. Guil. Pari. Antonin. Rosella. Tabienna. Armilla.

Cæterùm antequam hanc sentẽtiam ratione ex ipsa natura confirmẽ, referã quid Doctores pro prima sententia allegati docere voluerint: Guilielmus, quem allegat, & sequitur Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 18. in initio, vers. *Nota ergo*, & Rosella verbo *Sponsalia*, nu. 1. Tabiena, eodem verbo, nu. 4. & Armilla eodẽ etiam verbo nu. 3. sub finem, non loquuntur de promissione futuri matrimonij ab altero tantùm facta, & ab altero acceptata, sicut prædicti Recentiores in sua sententia, quinimò Antonin. & Rosella expressè docent hoc ipso quòd alter factã sibi promissionem signo aliquo ostendit se acceptare, repromittere, neq; distinguunt peculiarem casum, aut modum promissionis, in quo hoc locum habeat, sed absolutè loquuntur, ac proinde in quocumq; id intelligunt, sed loquuntur in casu in quo is cui fit promissio, eam non acceptat, & in eo dicunt promittentẽ solùm manere obligatum. Recentiores autem prædicti vt iam notaui, loquuntur post acceptationem, & censent acceptationem nõ habere vim repromissionis vt iam notaui. Id autẽ quod Antoninus, & alij dicunt, vno ex duobus 31 modis tantùm verum esse potest, aut ita vt quamdiu promittens ante acceptationem non reuocauerit promissionem, virtute illius sub conditione, non absolutè teneatur ad contrahendum, si alius etiam repromittat, non tamen ad hoc, vt promissionem, ante acceptationem, & repromissionẽ reuocare non possit, aut ita vt si ei cui promisit tẽpus concesserit deliberandi de acceptatione, ad hoc etiã absolutè teneatur, vt eam reuocare nequeat quamdiu duraverit tẽpus concessum ad deliberandum.

Verùm prædicti Doctores non dicunt eum qui ita promisit, absolutè teneri ad cõtrahendum, aut in omni casu promissionẽ reuocare non posse, & ita non concedunt promissionem matrimonij gratuitam, & sine conditione repromissionis, vt Recentiores contendunt.

Quid sentiat Nauar.

Nauarrus autem in sum. c. 22. nu. 25. solùm inquit sponsalia esse mutuam contrahentium promissionẽ, de futuro matrimonio, licèt sola alterius promissio sufficiat ad se obligandum, non tamen ad sponsalia: verùm non explicat vtrùm obliget absolutè, an sub conditione quamdiu non reuocatur; & vtrùm reuocari possit. Denique *Quid Dom. Sotus.* Dominic. Sotus in 4. d. 27. quæst. 2. artic. 1. 32 versic. *In contrarium est*, quem Recentiores aliqui sequuntur, loquitur in casu tantùm quo vir mulieri spondeat, & illa acceptet, neq; statim expressè repromittat, sed tempus postulet ad deliberandum: & in hoc cõcedit virum spõsione illa teneri, non tamẽ obligatione sponsaliorũ. Verùm non explicat quo pacto vir teneatur, neq; dicere potuit virum in eo casu teneri ad contrahendum matrimoniũ absolutè, quia donec alius repromittat, nondum est vinculum obligationis absolutum, sed sub conditione repromissionis: negare autem non potuit virum absolutè teneri ad expectandã deliberationem mulieris, cum ei tẽpus deliberandi concesserit, hoc tamen nõ est ad matrimonium absolutè, sine cõditione repromissionis teneri. Constat igitur ex dictis, Autores allegatos non cõcedere promissionem gratuitam matrimonij, qua vnus tantùm sine alterius repromissione, re ipsa, & absolutè ad contrahenduũ teneatur, sicut Recentiores contendunt.

Iã verò ratione manifesta conuincamus huiusmodi

Ratione cõ uincitur Recentiorũ placitum.

huiuſmodi genus promiſsionis in matrimonio commentitium eſſe,& quoties virtute promiſsionis vnus ſolus tenetur, ad hoc tantùm teneri vt contrahat cum altero,ſi alter repromiſerit, quod eſt ſub conditione repromiſsionis. Primùm quidem quia vt ſuprà dicebamus diſp.3.cap.2.opinione 3.contractus matrimonij eſt inſtar cuiuſdam commutationis,& neceſſariò,& eſſentialiter in ſe continet mutuam cõtrahentium obligationem,ita vt nemo ſe ipſum obligare velit,aut tradere, niſi ſub ea conditione,vt alter ei mutuò quaſi in compenſationem ſe tradat,& obliget: & acceptatio traditionis,talis naturæ eſt, vt in ſe neceſſariò, & eſſentialiter ſuapte natura mutuam traditionem includat,neq; vnum ab alio ſeparari queat.Cum igitur promiſſio futuri matrimonij, non ſit inſtar promiſsionis donandi,ſed de cõmutando, & ineunda mutua obligatione,quia matrimonium eſt veluti cõmutatio,ſequitur à nullo fieri poſſe promiſsionem futuri matrimonij gratis, inſtar promiſsionis donandi aliquid,ſed ſub conditione mutuæ ſponſionis,ſicut etiam fieri nequit promiſsio commutationis niſi intuitu mutuæ repromiſſionis,quia materia ipſa ita poſtulat, dici autẽ nõ poteſt diuerſam eſſe rationẽ ipſius matrimonij,vt mutuam poſtulet obligationem,& promiſsionis illius vt eam non poſtulet,nam cum in promiſsione agatur de ipſo matrimonio vtrimq; contrahendo, ille qui promittit alteri pro futuro,neceſſariò poſtulat ab eo vt ſecum conſentiat nõ quidem vt tunc fiat matrimonium, quia tunc ſolùm agitur de eo in poſterum contrahendo, ergo vt conſentiat in promiſſionem de futuro, hoc eſt, vt velit & ipſe in futurum contrahere, ne ſit inanis eius promiſsio,conſenſus autem in futurũ contractum matrimonij reſpondens promiſsioni,vim habet repromiſsionis, qui enim ſic conſentit,& conſenſum ſuum explicat,reverà dicit ſe contracturum, alioquin nõ explicaret conſenſum ſuum, qui autem poſtulanti reſpondet ſe id facturũ, reverà promittit.

Acceptatio promiſſionis habet vim repromiſsionis.

Deinde quamuis fieri poſsit vt promiſſio vnius tempore præcedat conſenſum,& acceptationem alterius, tamen numquam deinde poteſt alter acceptare promiſsionẽ illius,quin velit matrimonium in futurum contrahere,neque enim per conſenſum de præſenti acceptare poteſt promiſsionem manentem intra genus promiſsionis,cum illa ſit de futuro,cumq; explicans hanc acceptationem neceſſariò ſignificare debeat ſe velle in futurum contrahere, conſequitur vt diximus eum etiam hoc ipſo, quòd cõſentit,& acceptat, & conſenſum,ſeu acceptationẽ explicat,repromittere. Quocirca rectè dixerunt Antonin.&Roſella locis citatis,& Silueſter in ſumma verbo *Sponſalia*,in principio Paludan.in 4.d.27.quæſtio.1.art.1.concl.1.nu.4.& Frater à Veracruce in appendice ad ſpeculum coniugiorum dub.9.ad 2.ex ſola acceptatione ſponſionis factæ ex parte vnius, naſci obligationem mutuam ſponſalium, eo quòd ipſa acceptatio intelligatur neceſſariò in modum ipſius ſponſionis,ſponſio autem futuri matrimonij nequeat intelligi niſi relata ad cõſenſum repromiſsionis,idemq; de acceptatione docere videntur Tabienna,& Armilla locis citatis, Nauarrus in ſum.cap.22.n. illo 25.& Angelus in ſum. verbo *Sponſalia*, nu.19.cũ aſſerunt non eſſe ſponſalia quoties vir ſpondet,& mulier non reſpondet, neq; indicat ſe ſponſionẽ illam acceptare, quaſi dicant ſi indicaret ſe acceptare, fore quidem ſponſalia. *Nõ ſunt ſpõſalia quoties vir ſpõdet,& mulier non reſpondet.*

Quod verò adducitur ex Couar.de ſciẽte,& tacẽte vt ſolũ cõſentire videatur in ea quę ſunt in fauorẽ ipſius,nullius momenti eſt:nã quamuis hoc locũ haberet in ijs quæ ſolùm ſunt in fauorẽ tacentis, de quo nũc non diſputamus,non enim agimus de taciturnitate,vtrùm vim habeat acceptationis an non,ſed de acceptatione,vtrùm vim habeat eciam repromiſsionis,an non, tamen inde non ſequeretur acceptationem ſponſionis futuri matrimonij intelligi tantùm factam,in fauorem acceptantis, abſque eo quòd ipſe obligatus maneret,nam cũ probatum ſit nullo modo etiam expreſſè ita poſſe acceptari promiſsionẽ, eo quòd acceptatio eſſentialiter includat repromiſsionem conſequitur acceptationem ſine expreſſa repromiſsione,non poſſe ſine illa vllo modo intelligi. Couarr.autem loquebatur in caſu in quo coram Ordinario facta eſſet inſtitutio, quæ ad ipſum pertinebat ipſo ſciẽte,& tacente:quod lõgè diuerſum eſt,& in alio ſimili caſu. *Explicatur mens Couarruuiæ.*

Adde,quòd in materia ſponſalium taciturnitas puellæ ſufficit ad ſpõſalia ex vtraque parte confirmanda, vt conſtat ex cap. vnico,§.vltimo de deſponſatione impuberum,vbi dicitur ſi parentes pro filijs etiam impu-

impuberibus cõtraxerint ſponſalia, & filij præſentes tacuerint, neq; contradixerint,
37 obligari, & inter eos naſci impedimentum publicæ honeſtatis. Verùm longè diuerſum eſt agere de taciturnitate pro ſignò conſenſus, & de acceptatione in noſtro caſu vt non habeat vim repromiſſionis.

Iudiciũ de ſecunda ſententia.

Supereſt vt de ſecunda ſententia quam ex Siluestro, & Angelo retulimus aliquid dicamus. Miror autem hos autores in eam ſententiam adduci potuiſſe propter autoritatem illius legis 137. ff. de verborũ obligationibus, cum ſcirent prædictam legem ſolùm loqui de cõtractu ſtipulationis, quẽ ius Cæſarum vult ita abſque vllo temporis interuallo inter contrahentes fieri, vt inter ſtipulationem, & reſponſionem nihil intercedat alterius rei, aut negotij, ſed continenti ſermone reſpondeatur ſtipulãti, neq; ignorarent ex toto titulo, ff. de ſpõſalibus, ſponſalia non debere fieri ſecundũ normam, & ſolennitatem ſtipulationum, vt præcedenti capite obſeruauimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ,

CAPVT IIII.

EX Ijs quæ diximus facilè expediri poſſunt quædam alia quæ Recentiores occaſione huius de promiſsione gratuita paucis ante annis in hac materia de matrimonio examinarunt, & iuxta ea quæ diximus, quinimò iuxta quamcumque de hac re opinionem nihil omnino difficultatis habent.
38

Promiſsio merè interior non ſufficit ad ſponſalia.

Primum eſt promiſsionem merè interiorem ad ſponſalia minimè ſufficere, non dico tantùm vt fiant ſpõſalia propriè, quæ in mutua repromiſsione conſiſtunt, hoc enim citra controuerſiam eſt, cum promiſsio vnius interna non poſsit alteri nota eſſe, vt repromittat, ſed etiã eiuſmodi promiſsionem ſi talis eſſet ex parte vnius, nõ habituram vim obligandi: quod in noſtra ſententia nihil ſane difficultatis habet, ſicut id quod iam diximus de ſponſalibus, eo quod vt ſuprà oſtendimus promiſsio ducendi vxorem, aut nubendi viro, ſolùm obligat ad matrimonium ſub conditione repromiſsionis: interiori autem promiſsioni vnius, non poteſt accedere repromiſsio alterius, & ita non poteſt ad matrimonium obligare, iuxta ſententiã quoq; eorum qui putant promiſsionem matrimonij ex parte vnius tantũ, poſſe obligare. Idẽ quoque de interiori dicendum eſt, videlicet ſi talis promiſsio nomini fieri poſſet, fore vt nullo modo obligaret, eo quod promiſsio ſolùm poteſt obligare inter homines, aut ratione fidelitatis, aut ratione etiã iuſtitiæ circa rem promiſſam, ad quam per promiſsionẽ tribuitur ius aliquod, neutro autẽ modo obligaret inter homines interior promiſsio.
39

Non ratione fidelitatis aut veritatis.

Et primùm quidem de fidelitate id probatur, quia cum homines ſolùm intelligãt mentem aliorum explicatam ſigno aliquo ſenſibili, neque veritas, neq; fidelitas, quæ eſt veritas quædam, nimirũ in promiſsis, inter eos eſſe poteſt, niſi promiſsio verbo, aut ſigno aliquo ſenſibili explicetur. Nam veritas, & fidelitas eſt ad alterũm, ac proin de ille ad quem vtraq; eſt, intelligere debet promiſsionẽ, ratione cuius fidelitas ei ſeruanda eſt, ſine ſigno autẽ ſenſibili, aut verbo, homo intelligere promiſsionẽ non poteſt, ergo ſine tali ſigno nõ poteſt eſſe obligatio fidelitatis. Quocirca meritò ab omnibus veritas, & fidelitas in verbis, aut ſignis ſenſibilibus conſtituitur, ita vt hæc menti loquentis, aut adhibentis ſigna æquè reſpondeant. Prætereà id probatur à contrario, quia ea de cauſa debet quiſq; in verbis, & ſignis veritatem, & fidelitatem ſeruare, ne alium decipiat, & deludat, cum igitur hæc deluſio, & deceptio ſine verbis, & ſignis ſenſibilibus in hominibus non contingat, ex ſola interiori promiſsione, ſignum eſt in ea ſola non reperiri obligationem fidelitatis, cum non reperiatur contrarium, nempe infidelitas quæ eſt in decipiendo alterum.
40

Ex interna promiſsione non oritur ius iuſtitiæ.

Deinde hinc rectè ſequitur, neque ex tali promiſsione oriri ius aliquod iuſtitiæ ad rem promiſſam, nam ſicut fidelitas eſt ad alterũ, ita etiam iuſtitia: & quoties in promiſsione locum non habet fidelitatis obligatio, quæ ſuapte natura in ipſa promiſsione prior eſt, multò minùs habebit obligatio iuſtitiæ, ſine qua aliquando in promiſsione reperiri poteſt obligatio fidelitatis, videlicet erga res ſpirituales promiſſas, & hoc etiam inter homines. Adde, quod vt inferiùs dicemus ius iuſtitiæ ad rem aliquã ex promiſsione, ſeu donatione, ſine conſenſu, & acceptione eius cui fit promiſsio, aut donatio oriri non poteſt.

Dixi autem ſi promiſsio omnino interior ad hominẽ eſſe poſſet, nam exiſtimo

promiſsio-

Nō poteſt eſſe vera promiſsio reſpectu hominis niſi exteriori aliquo ſigno explicata.

promiſsionem verè non eſſe reſpectu hominis niſi ea quę exteriùs aliquo ſigno explicatur: etenim vt 2.2.q.88.&inf. d.6.c.2. fuſiùs dicemus, promiſsio non eſt voluntas aliquid faciendi in futurum in gratiam alicuius, hoc enim eſt propoſitum, ſed vt propoſitum fiat promiſsio, debet eſſe vel intellectu dictum, & explicatum, vel ſigno
41 aliquo ſenſibili: nam veritas non reperitur in voluntate, aut affectu eius, ſed in intellectu dicente, & in verbo, vel ſigno, promiſſionis autem obligatio ad veritatem pertinet, cum pertineat ad fidelitatem, quæ eſt veritas quędam. Quocirca Auguſt. lib. de mendacio cap. 20. & Epiſtola 19. inquit fidelitatem ex eo dici, quòd per eam fiunt dicta: cumq; promiſsio, & fidelitas quæ in ea ſeruanda eſt, ſit ad alterum, oportet vt quamuis promiſsio reſpectu Dei poſsit in ſola dictione intellectus reperiri, eo quòd ad Deum verè, & propriè ſolo intellectu loquamur, tamen reſpectu hominis nō niſi in ſigno ſenſibili eſſe poſsit, eo quòd cum homine ſolo verbo, aut ſigno ſenſibili propriè loqui poſsimus, cum quo ſolo intellectu loqui minimè poſſumus.

Hanc ſententiam de promiſsione interiori in vniuerſum, quòd videlicet inter homines nō niſi per verba fieri poſsit, expreſsè docuerunt S. Tho. 2.2.art.1. in corpore, & Abulenſis in cap. 30. libri Numer. q.44. & Sot. in eam magis inclinat in lib. 3. de iuſt. quæſt. 5. art. 3. Tabienna in ſumma verbo *Votum*, 1. in principio, & nu. 5. poſt 2. concluſ. & lib. 4. quæſt. 5. art. 1. ad primū & lib. 7. quæſt. 2. art. 1. in ſolut. 1. & Recentiores pleriq; verū de hac re copioſiùs ſuo
42 loco diſſeremus, & autores oppoſitæ opinionis afferemus, nunc verò pro præſenti materia dicta ſufficiant.

S. Thom. Abulenſ. Sotus. Tabienna.

Secundum eſt vt obliget promiſsio futuri matrimonij, neceſſariam eſſe acceptationem, id quod non ſolùm verum, & ſine controuerſia eſt, iuxta noſtram ſententiā, qui diximus omnē ſponſionem matrimonij ſua natura fieri ſub conditione repromiſsionis, quæ ſine acceptatione fieri nequit vt patet, ſed etiam ſecundum ſententiam eorum, qui putarunt poſſe fieri ſponſionem futuri matrimonij abſolutè, & gratuitò, ſine conditione repromiſsionis: nam quamuis iuxta hanc ſententiam non requireretur repromiſsio, ſicut non requiritur in promiſsione donandi aliquid, tamen neceſſaria eſſet acceptatio, non tantùm iure poſitiuo Cæſarum, & noſtri Regni, ſed ipſo etiam iure naturali, vt fuſiùs contra aliquos Recētiores ſuo loco oſtendemus. Ratio verò eſt, quia cū ius iuſtitiæ, inter duos verſari debeat, hoc eſt, iuſtitia quam quis ſeruare debet, ad alterum ſit, quotieſcumq; ius hoc vnius ad alterum ex voluntate oritur, ſicut contingit in promiſsione, nō po- 43
teſt, non ex conſenſu vtriuſq; naſci, nam qui fieri poteſt, vt aliquid ex voluntate alterius ad me incipiat vt meum pertinere, abſq; conſenſu meo? alioquin & me etiam repugnante, & contradicente, ſeu remittēte promiſsionē idem fieri poſſet; quod eſt abſurdum. Idem dicendum eſt pro obligatione fidelitatis quę ex promiſsione naſcitur, ei namq; qui nihil curat de promiſsione, fidelitas non debetur in promiſsis, ſicut neq; ei qui remittit verbum promiſsionis. Hoc autem quod diximus eadem ratione verum putamus in quauis promiſsione, etiam facta alicui loco pio, vt ei nullū ius adquiratur ante acceptationem, quamuis talis promiſsio vt ſit votum erga Deum, non requirat acceptationem ex parte loci pij, ſed ſufficiat acceptatio ex parte Dei, quam bonæ promiſsioni ſemper adeſſe credimus, verùm de hac re ſuo loco fuſiùs agemus, & varias Doctorū opiniones examinabimus.

Probatur ratione.

Extenditur doctrina ad promiſsionē factam loco pio.

Tertium eſt ſponſionē matrimonij non tantùm præſenti, ſed etiā abſenti fieri poſſe, & vim habere, neq; quidquam obſtare, quòd ſtipulationis, & ſpōſionis contractus 44
in alijs rebus inter abſentes fieri nequeat; neq; verò opus eſt hoc loco de requiſitis ad contractum ſtipulationis fuſiùs diſputare, id enim ratio noſtri inſtituti non patitur: ſatis eſt in memoriam reuocare ſolennitates neceſſarias pro contractu ſtipulationis in alijs rebus, in ſponſione matrimonij minimè requiri, vt cap. 2. manifeſtè probauimus, quocirca ſi pro formæ ſolennitate iure requiritur in ſtipulationibus aliarum rerum præſentia contrahentium, ita vt nullus præſens pro abſente ſtipulari poſsit, quod ſuo loco diſputabitur, pro forma, & ſolennitate ſponſaliorum, aut cuiuſcumq; ſponſionis matrimonij, neceſſarium non erit inter præſentes fieri. Prętereà iuxta ea quæ proximè dicta ſunt ſponſio facta abſenti, antequam ille repromittit, non obligabit, ſed reuocari poterit, quia omnis ſpō ſio matrimonij ſub conditione repromiſſionis facta intelligitur: quinimò etiam ſi

Sponſalia inter abſentes celebrari poſſunt.

Ad vinculum ſponſaliorū requiritur acceptatio.

verum

45 verum esset sponsionem matrimonij absolutè, & gratuitò neq; sub ea conditione fieri posse, nihilominùs vt absenti facta obligaret, deberet ab eo acceptari, vel ab aliquo ex mandato ipsius, quia sicut suprà dicebamus, vt promissio obliget, vel iure fidelitatis, vel iustitiæ, necessaria est acceptatio: hæc autem necessariò fieri debet ab ipso, vel ab aliquo ex mandato ipsius. Dixi autem ex mandato, nam non satis esset publicus Notarius, seu Tabellio, vt sine mãdato ipsius, nomine eius acceptaret, quamuis sufficeret vt sine mandato ipsius, nomine eius stipularetur in alijs rebus, Etenim si secundum iura Cæsarum satis est huiusmodi persona ad stipulandum pro absente, de quo suo loco dicemus, tamen hoc solùm est pro solẽnitate iure positiuo requisita ad supplendam tantùm absentiam, non pro acceptatione, & consensu, qui iure naturali in omni contractu, & promissione requiritur, vt suprà dixi, nam quòd ad me res aliqua incipiat pertinere ex promissione alterius, vel contractu iure fidelitatis, aut iustitiæ. nulla alia persona quantumuis publica, & in dignitate, vel officio publico constituta, pro me, sine meo consensu, ac proinde sine meo mandato efficere potest. Quòd enim persona publica sit, nõ sufficit vt ego in ijs quæ ipse pro me facit censear consentire. Quocirca quæ

46 *Obiectio.* cumq; sponsio matrimonij ante notitiam, & acceptationem reuocari potest, & irritari vt non obliget.

Verùm obijciunt nonnulli cap. *Veniens.* Qui Clerici, vel vouent. vbi promissio matrimonij absenti facta, firma, & rata censeri videtur quinimò dicunt aliquos Doctores existimasse in promissione matrimonij non esse necessariam, acceptationem, pro qua sententia referunt Guilielmum, Antoninum, Tabiennam, Rosellam, & Armillã locis citatis in præcedenti capite, quòd dicant si quis mulieri promittat se eã ductu-

Diluitur. rum, & illa nihil respondeat, non esse sponsalia, ipsum tamen teneri eiusmodi promissione. Verùm neq; ex eo capite constat nõ fuisse acceptatam sponsionem illam matrimonij, quin potiùs oppositum ex eo non obscurè colligitur, neq; Autores allegati id senserunt. Primùm quidem quia in eo capite solùm dicitur mulierem cuidam viro absenti se nupturam promisisse, postea tamen cum multa de seueritate ipsius audiret, ne cogeretur cum eo contrahere, votum castitatis emisisse. Ex quo non sequitur virum prædictam promissionem non acceptasse, quinimò cum dicatur ibi, virum eo audito statim aliam duxisse, signum est ipsum conscium fuisse promissionis factæ à muliere, ac proinde non solũ eam acceptasse, sed mutua etiam fide se illi adstrinxisse, & ita sponsalia inter vtrumq; contracta fuisse. Quis enim credat virũ cõsciũ, neq; acceptasse, neq; sponsionẽ maliberis expresse repudiasse? cũ potiùs credendũ sit ipsum primũ mulieri fidẽ dedisse, sicut fieri solet. Deinde Autores allegatos id minimè docuisse, nam vt præcedenti capite ipsos exposuimus, hoc tantùm dicere voluerunt, virũm illum promittentẽ, ratione promissionis etiam si acceptata nõ fuerit, teneri quidem, si ipse eam reuocare noluerit, aut si tempus deliberandi cõcessit illud expectare, non tamen ita teneri, vt promissionem reuocare non possit. *Sponsio matrimonij facta infanti non est valida.*

Eodem etiam modo falsum, imò & ridiculum existimamus asserere, sponsionem matrimonij factam infanti, fauore illius firmam, & ratã esse, vt reuocari nequeat, sed expectandum sit tempus in quo ille acceptare, aut repudiare debet. Et ratio eadem 48 omnino est qua in præcedenti corollario probauimus promissionem ante acceptationem absolutè non obligare, sed reuocari posse pro nutu promittentis. Porrò quis obsecro non videat ridiculam fore promissionem, quæ infanti nescienti, neq; intelligenti in cunabulis fieret cũ ab ea quæ brutis fieret non differret? hoc autem intelligo nisi sponsio facta esset parentibus infantium, aut tutoribus, & illi eã acceptassent: tũc enim ipsis fides seruanda esset, & expectandum tempus idoneum pro infante vt manifestum est. *Obijcitur.*

Obijciunt tamen aliqui legem *Iubemus*, C. de emancipationé filiorum, in fine, vbi conceditur vt Pater emancipare possit filios infantes, & ex eo tempore effectum habeat emancipatio; ex quo certum est acceptationem interuenire non posse. Verũ obiectio friuola est, ita enim differunt emãcipatio facta in fauorem filiorum, & promissio, vt planum sit in emancipatione nõ requiri consensum infantium, in promissione autem requiri: nam cum patria potestas cõcessa sit in filios infantes, & adultos, non iure naturæ, sed iure positiuo, cum Pater iure naturali eam non haberet, eodẽ etiam iure sine consensu filiorum, imò & *Friuolũ est.* *Patria potestas, tantũ à iure ciuili*

paren-

parentum potuit ea tolli Patribus,ac proinde concedi, vt Patres liberè eam relin-
49 quere possent,sine consensu filiorũ. Quãuis enim ex hac renuntiatione patriæ potestatis aliquid emolumenti filijs adquiratur,tamen id solùm facit Pater ex consequenti, renuntiando priuilegio in filiũ sibi à iure concesso,nõ autem de suo aliquid donando. Patria enim potestas non paruæ cõmoditatis est Patribus, siquidem ratione illius in bonis filiorum aduentitijs, habent vsumfructum,& alia etiam;ea tamen omnia ex sola iuris positiui ciuilis concessione. At per promissionem qua quis promittit infanti aliquid,non renuntiat priuilegio sibi à iure cõcesso, sed de suo aliquid dare promittit , ad quod ex promissione infanti ius aliquod ex fidelitate promittẽtis,&ex iustitia adquirẽdum est:huiusmodi autẽ ius nemini adquiri potest sine consensu eius. Idem discrimen à contrario manifestè monstrari potest : nam quamuis in eadem lege pro emancipatione , & renuntiatione patriæ potestatis,requiratur consensus filiorum adultorũ,& ibi solùm suppleatur vt inter absentes hæc emancipatio fieri possit,inter quos iure Cæsarum stipulationis contractus fieri non poterat,tamẽ sine illorũ consensu,imò & ipsis repugnã-
50 tibus idem parentibus concedi potuit , sicut etiam ius hoc patriç potestatis solo iure Cæsarum introductum,parentibus etiã, &filijs repugnantibus abrogari potuit. At ex promissione quacumque,vel matrimonij,vel alterius rei , nullũ nasci potest ius, si ipse repugnet , & promissionem reijciat vt manifestum est:quod quidem aliunde oriri non potest , nisi ex discrimine inter emancipationem,&promissionem à nobis assignato. Cætera in suum locum reseruãtur,sicut & illud quod occasione huius cõtrouersiæ de promissione interiori aliqui disputant,vtrùm promissio interior facta Deo ducendi aliquam obliget sicut votũ, an non:hoc enim pertinet ad materiam de voto,vbi dicemus hanc non esse idoneam materiam voti , quantumuis intuitu misericordiæ erga pauperem mulierem fiat, eo quòd ducere vxorem sit sua natura melioris vitæ, & instituti impedimentum, quod repugnat cum obligatione voti.

(?)

Qualis deliberatio , & volũtas pro contractu sponsaliorum necessaria sit. Disp. 5.

Deliberationem plenam qualis ad mortale peccatum requiritur necessarium esse , & sufficere ad Sponsalia, neque iracundiam semper obstare, cap. 1.

De deliberatione furiosi ad Sponsalia, & matrimonium, cap. 2.

De deliberatione ebrij ad Sponsalia , & matrimonium, cap. 3.

Deliberationem plenam qualis ad mortale peccatum requiritur, necessariam esse, & sufficere ad Sponsalia, neque iracundiam semper obstare.

CAPVT I.

DVplex in quauis promissione 1
voluntas interuenire potest,al- *Duplex voluntas potest inueniri in promissione*
tera quæ sit propositum faciendi id quod verbis promittitur, seu voluntas promittendi: altera verò voluntas proferendi verba promissionis: accidere quoq; potest vt hæc posterior voluntas sine priori aliquando in promissione sit;cumq; ad contractum , seu promissionem non solùm requiratur aliqua volũtas, sed etiam talis de liberatio vt humana voluntas dici possit,imprimis videre oportet qualis deliberatio ad promissionem futuri matrimonij requiratur , vt censeatur obligare. Et sanè de libertate,seu deliberatione in consensu,& voluntate interiori,satis superq; à nobis dictum est 1.2. disp. 23. cap. 4. id quod pro præsenti controuersia nobis non parùm deseruiet.

Posset autem fortasse quis aliqua specie probabilitatis ductus opinari, non tantùm promissionem futuri matrimonij absq; deliberatione sufficienti ad mortale nõ obligare, verum etiam neq; promissionem feruore iracundiæ factam, etiam si aliàs eiusmodi deliberatio ad consensum mortalis peccati sufficiẽs esset: id quod probari posse videtur primò ex canone *Diuortium*, de pœnitẽtia d. 1. qui fuit de sumptus ex Paulo Consulto in lege *Quidquid* , quæ est 49. ff. de regulis iuris; vbi dicitur : *Quidquid calore iracundiæ, vel fit, vel dicitur, non priùs ratum*

Promissionem feruore iracũdiæ factã non obligare cẽsent aliqui.

Probatur primò. Paulus.

tum esse, quã si perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse. Ex quo censet Consultus vxore quæ discesit à marito si breui fuerit reuersa, non videri discessisse. Idem omnino dicitur in l. *Diuortium*, quę est 3. & eiusdem Pauli Consulti, ff. de diuortijs. Secundo ex can. *Siquis iratus*, 2. q. 3. qui est Fabiani Papę vbi dicitur non esse censendam accusationẽ, si quis crimen aliquod alicui obiecerit, nisi id quod iratus dixit per scripturam se probaturum fateatur. Tertiò pro hac sententia allegatur lex 2. ff. ad legem Iuliam Maiestatis, quòd in ea dicatur iuramentũ feruore iracundiæ præstitum, irritum esse, & minimè obligare. Huius sentẽtiæ adstipulari videntur Doctores, qui asserunt contractus feruore iracundiæ factos ratos non esse, nisi postea sedata ira pleno iudicio confirmentur: pro qua sententia referuntur Glossa in canonem illum, *Siquis iratus*, 2. quæst. 3. & Glossa in l. illa 3. ff. de diuortijs, Bartholus in dictam legem *Quidquid*, ff. de regulis iuris, & Decius ibidem. Ludouicus de Roma singulari 508. & Iason in l. *Si filiam*, nu. 5. C. de inoffic. testam. Felinus cap. *Matthæus*, de simonia num. 2. Tiraquellus de pœnis temporaneis, causa 1. nu. 24. & de priuilegijs piæ causæ priuilegio 108. confirmantq; ex l. *Licitatio*, aliàs *Locatio*, quæ est 9. ff. de publicanis, & vectigalibus.

Secundò. Fabianus Papa. Tertiò. Glossa. Barthol. Decius. Ludoui. de Roma. Iason. Felinus. Tiraquel.

Fauere quoq; videntur Doctores qui dicunt, iuramentum & votum feruore iracũdiæ nuncupatũ non obligare: pro qua sententia allegantur Glossa, & Hostien. in caput *Dudum*, de conuersione coniugatorũ, Antoni. in c. *Sicut ex literis*, de iureiurando nu. 9. Panorm. in vtrumq; c. nu. 8. & 2. Ludouicus de Roma loco citato. Tiraquellus causa illa 1. n. 26. & 27. & ex Theologis Ricard. in 4. d. 38. art. 2. q. 2. id quòd Iurisperiti citati probant ex dictis capitibus *Dudũ*, & *Sicut ex literis*,

Hostiens. Anton. Panormit. Ricard.

Vera tamen sententia est eam deliberationẽ, & libertatem cũ consideratione, quę ad mortale peccatum sufficit, & requiritur, sufficere quoq;, & necessariam esse, vt promissio facta obliget; quã expressè tradidit Nauarrus in summa c. 18. num. 7. vbi de omni promissione in vniuersum homini facta ita censet. Fauẽt etiã huic sentẽtiæ alij plures, qui de promissione facta Deo eodẽ modo sentiũt, & suo loco allegabimꝰ: est enim eadem omnino ratio cuiuscumq; promissionis; hoc autẽ intelligo siue promissio obliget ad mortale, siue ad veniale, nam quòd obliget sub mortali, aut veniali non prouenit ex eo quòd cũ plena consideratione, aut cum semiplena fiat promissio, sed ex ipsa grauitate, aut leuitate materiæ, & rei promissæ, vel ex plena consideratione, aut semiplena, qua violatur promissio. Cum igitur modus promittendi ex se talis naturæ sit, vt ex se etiã sub mortali obligaret, si materia & res promissa ex se ita grauis esset, vt ad mortale sufficeret, cõficitur planè suapte natura plenã deliberationẽ, & considerationem postulare, vt humana promissio censeatur, & ad veniale etiã obliget. Hoc dixerim de promissione in vniuersum, nam si de promissione futuri matrimonij, de qua nũc cõtrouersia est loquamur, multò maiori ratione idem asserendũ est, cũ hæc promissio sit rei vsq; adeò notabilis, vt semper sub mortali obliget: tum quia promissio matrimonij ex parte vnius non obligat nisi repromissio etiã ex parte alterius accedat, vt satis superq; disp. præc. monstratũ est; huiusmodi autẽ promissione citra controuersiam ius iustitiæ acceptãtibus oritur, ac proinde ex sententia omniũ sub mortali obligat, tum etiã quia licèt in hac materia posset esse promissio simplex, & gratuita ex parte vnius tantùm, sine conditione repromissionis, me quidem Iudice sub mortali etiam obligaret, nã ex ea acceptanti ius iustitiæ oriretur, quod in re ita notabili violare, mortale peccatum esset. Porrò autem ex promissione simplici, & gratuita acceptata, non tantùm obligationẽ fidelitatis, sed etiam iustitiæ oriri, communis sententia in Schola est, quã suo loco fusiùs confirmabimus.

Adde, quòd sentẽtia Recentiorũ, qui absolutè docent promissionis nõ mutuę violationẽ, etiãsi acceptata sit, nõ esse peccatũ mortale, quia illa tantũ obligat ratione fidelitatis, quã violare nõ est mortale; profectò circa materiã matrimonij in quocumq; Regno, & circa quãcumq; in quocũq; alio, omni prorsus probabilitate destituta est, ac proinde aliqua nota digna. Neq; verò vt ipsi putant prędicta opinio fuit Caiet. 2. 2. q. 113. art. 1. §. *Ad quartũ demũ*. Et in sum. verbo *Infidelitas*. Armil. eodẽ verbo, & Soto in 4. d. 20. quæst. 2. artic. 2. §. *Item tertio*, sub finem, nam Caietanus expressè dixit aliquãdo promissionem obligare sub mortali, videlicet quando est pernicioſa violatio, vt si quis promittat alteri se illi in bello

Promissionem etiam, nec mutuã, nec acceptam in materia matrimonij violare, est mortale.

Nec contrariũ sentiũt Caiet. Armil. & Sanct.

6 auxiliaturum, aut si Medicus promittat periclitanti suam opem. Addit etiam in illo articulo, §. *Ad secundam autem obiectionem*, quoties promissio se extendit ad debitum legale, obligare ex iustitia, ac proinde sub mortali. In summa autem assignat regulam qua discernere possimus, an in promissione sit debitum legale, & ex iustitia, vt quoties ex vi promissionis cogi potest in iudicio is qui promisit, tunc supra debitum veritatis, sit debitum legale ex promissione.

Adde, quod in summa verbo *Sponsalia*, inquit peccatum mortale perfidię esse non implere promissionē matrimonij, quia est iniuriosum proximo. Armilla autem nihil aliud docet quàm Caietanus, & consentit cum eodem in verbo *Sponsalia*, nu. 14. in eo quod ait esse peccatū mortale perfidiæ nō implere promissionem matrimonij, ob eādem rationem qua Caiet. id dixit. Sotus autē solùm loquitur de promissione qua pœnitens promitteret Confessario se impleturum ea quæ pro satisfactione ipsi iniungerentur, & de hac solùm inquit talis esse naturæ, vt non obligaret sub mortali, quia non esset votum factum Deo. Supponit autem manifestè fore vt ex eo non oreretur ius iustitiæ Sacerdoti cui fieret pro-
7 missio, quia vt patet materia non est apta pro iustitiæ obligatione, cū nullius sit vtilitatis temporalis ipsi Confessario: at de promissione in vniuersum id non docet, sicut Recētiores absq; vllo fundamento, ausi sunt affirmare. Vt autem ostendamus eos manifestè fuisse deceptos, in eo quod diximus, memorandum est id quod præcedenti disp. c. 2. notauimus, iure Cæsarum promissionem nudam, sine stipulatione, & alijs solennitatibus nullius esse momenti saltē in foro exteriori, vt ratione illius actio daretur, & in hoc casu putant Caiet. & Armi. non obligare promissionē ex iustitia, & debito legali, ideòq; dixerunt aliquando ex promissione oriri debitū huiusmodi, nimirum quando datur actio in foro exteriori. Supponebāt enim aliquādo nō dari actionē, quia non esset facta promissio cū debitis solennitatibus, & tunc non oriri debitū legale iustitiæ, quando autē adessent solēnitates, oriri quidē huiusmodi debitū, etiā si non esset reciproca promissio, sed gratuita ex vna tantùm parte, facta tamen cū stipulatione, & alijs requisitis: constat igitur neq; Caiet. neq; Armi. in vniuersum negasse ex omni promissione debitum iustitiæ oriri. 8

Hinc autē rectè sequitur Recētiores nō parùm fuisse deceptos, cū dixerunt simplicē promissionem, seu gratuitam, sine cōditione repromissionis factā nō obligare sub mortali, neq; vllo alio modo obligare, nisi sub ratione fidelitatis, tam in materia matrimonij, quàm in quacūq; alia, atq; nulla ductos autoritate id asseruisse. Et primùm quidem id non docuisse Caiet. neq; Armil. quorum autoritate nitebantur iam ostendimus. Deinde ratione ducta ex iure nostri Regni eorum deceptionem manifestè reuincamus: nam in illa lege 3. tit. 8. libr. 3. Ordinamenti, quę refertur lib. 5. compilationis, vbi reuocantur omnes solennitates aliàs iure Cæsarum requisitæ, vt promissio rata, & firma esset, statuitur, vt quicūq; voluerit se alteri obligare, vel promissione, vel quouis alio contractu, etiam sine stipulatione, & alijs iure Cæsarum requisitis, debeat promissum implere, & ad id compellatur. Vbi conceditur actio in foro etiā exteriori, ex simplici promissione, quæ vt suo loco ostendemus sine controuersia in nostro Regno transit ad hæredes, ad quos nullo modo trāsiret, nisi ex illa ius aliquod acceptanti quęsitū esset, neq; in foro exte- 9
riori vlla etiā actio cōcederetur: neq; enim lex concederet actionē, aut Iudex quēquā compelleret vt promissa redderet, si ex sola fidelitate sub veniali tantùm ad id teneretur, quis hoc non videat? Quocirca & Caietan. locis citatis, si hoc tempore in nostro Regno scripsisset, non dixisset aliquando, sed semper ex promissione in materia idonea, videlicet tēporalis valoris, & vtilitatis ius iustitiæ oriri. Deniq, cū in materia matrimonij nullo iure vmquā, stipulationis forma, & solennitates illius fuerint requisitæ, vt disp. præced. c. 2. notauimus, si in ea posset promissio aliqua simplex, & gratuita omnino ex parte vnius tātū esse, sine dubio etiā ex sentētia Caiet. non ex sola fidelitate, sed etiā ex iustitia semper obligaret, ac proinde cū esset in re notabili, & nō parui momēti, sub mortali seruanda esset. Cętera quę de pacto nudo, & simplici promissione dicēda erāt in suū locum reseruētur.

Recentiorum deceptio.

Vt autem ad institutum redeamus cum iracūdiæ feruor ita accidere possit, vt cum eo sit plena rationis deliberatio sufficiens ad mortale, quinimò hoc vt plurimùm ita eueniat, consequitur planè sponsalia, seu promissio-

Sponsalia feruore iracundiæ inita valida sunt.

promissiones futuri matrimonij feruore iracundiæ factas in foro conscientiæ non
10 minùs obligare, quàm si absque tali motu fierent : Doctores verò allegatos pro opposita sententia quatenùs asserunt contractus factos feruore iracundiæ ratos non esse, nisi postea sedata ira confirmentur, aut falsum omnino docuisse, si id ex natura ipsa cõtractuum, & promissionum verum existimarunt, aut si ex iure positiuo Cæsarum id ita esse crediderunt, non sine fundamento ita fuisse opinatos, non quidem propter legem *Licitatio*, seu *Locatio*, ff. de publicanis, & vectigalibus, nam Consultus Paulus in ea lege in vno tantùm casu loquitur, nempe in conductione vectigalium, ita vt si in ipsa licitatione vltra modum consuetę conductionis processum sit, talis locatio non admittatur, nisi is qui licitauit fideiussores, & cautiones idoneas obtulerit : quod quidem non est irritare contractum, sed præscribere modum quo admitti debeat, ne reipublicæ detrimentum aliquod sequatur, multò meliùs niti possent prædicti Doctores lege illa, *Quidquid*, ff. de regulis iuris, vbi non tantùm cõtractus, sed quidquid eo modo factum fue
11 rit non censetur rectum, & firmum, donec fuerit sedata ira approbatum. Verùm in ea lege non explicatur, vtrùm ipso facto irritum sit, an rescindi debeat. Quòd si statueretur à principio nullũ esse, dicere deberemus non ipso iure naturali, sed positiuo illius legis vbi ea vim habet irritũ esse, ex quo nõ licet inferre spõsalia hoc modo facta irrita quoq; esse, cũ ea lex circa spõsalia vim habere non possit: nam quãuis iure canonico hoc habeamus statutũ in c. 1. de noui operis nuntiatione, vt vbi leges cõtrariæ non sunt sacris canonibus, illis standũ sit, id quod plurimi etiã Iurisperiti docent, atq; ego iuxta varia territoria, & regna ita intelligerẽ, vt in vnoquoq; regno legibus illius vtẽdum sit, tamen hoc locũ habere non potest in irritatione sponsaliorũ, matrimonij, & collatione beneficiorum, & alijs quæ speciali ratione potestati Ecclesiasticę inter Christianos reseruata sunt; sed in ijs quæ pertinẽt ad modũ procedendi in iudicijs, & litibus. Quare si lege illa irritati sunt contractus omnes feruore iracundiæ facti, non proinde debet intelligi irritatũ fuisse cõtractum spõsaliorum, aut aliquid aliud quod potestati Ecclesiæ omnino reseruatũ est: ad hoc enim potestas nulla est in Principe seculari. Et certè in eo capite non dicitur vt leges seculares in rebus Ecclesiasticæ potestati reseruatis, hoc ipso quòd iure canonico nihil de ea re statutũ est, vim legis habeant, sed tantùm sacrorũ canonum statuta, Principum constitutionibus adiuari. Et fortasis in prædicta lege non irritantur omnia ea quæ fiunt feruore iracundiæ, sed statuitur vt in iudicio rescindantur. 12

Ad secundum ex canone, *Siquis iratus*. Respondeo nihil esse in eo canone, quod prædictę sententię fauere queat, solũ enim dicitur ibi non esse pro accusatione habendum si quis iratus temerè alteri crimẽ obiecerit. Sed Põtifex pro forma accusationis assignat vt cõcesso tractãdi spatio, id quod quis iratus dixit per scripturã se probaturũ esse fateatur. Hinc tamen non sequitur contractum sponsaliorum irritum esse debere in foro conscientiæ, cum sit diuersa omnino ratio huius, & illius, nam obijcere alicui crimen ex iracundia, potiùs est conuicium, quam accusatio. *Solutio secundi.*

Ad tertium respondeo nihil haberi in lege 2. eo tit. sed C. ad legem Iuliam Maiestatis, quod prædictæ sententiæ fauere videatur: in ea autem lege Codicis non dicitur iuramentum feruore iracundiæ factũ 13 irritum esse, & minimè obligare, sed iuramentum à quodam inconsultè factũ quod seruo suo semper iratus perseuerare deberet, nulla ratione obligare, quod longè diuersum est. Quod autem dicitur inconsultè, non intelligitur quia feruore iracundiæ fuerit iuratũ, sed quia res iurata digna non erat, neq; capax iuramenti obligationis, eo quòd inhonesta esset. *Ad tertiũ.*

Quod verò afferebatur ex Doctoribus, qui putant iuramentũ, & votum iracũdiæ feruore nuncupatũ nullũ esse, nullius momẽti est; falsum quippe omnino est asserere votum, & iuramentum huiusmodi nullum esse, si cum motu iræ sufficiens adfuit deliberatio ad mortale, sicut non rarò accidere potest. In illis verò capitibus nihil dicitur, quod prædictæ sententiæ fauere possit, vt mirandũ sit vllũ ex illis duci potuisse argumentũ ad id asserendum : nam in c. *Siquis ex literis*, de iureiurando, iuramentũ quod refertur ibi factum, dicitur quidem nullum fuisse, non quia feruore iracundiæ factum esset, quamuis reverà ex motu iracundiæ processisset, sed quia erat de re contra bonos mores ; iurauerat enim *Quid dicẽdum de voto, & iuramento, ex iracundia factos?*

Explicatur nõnulla capita ex contrariis adducta.

Paulus.

Satisfit argumẽto deducto ex l. quidquid.

Standũ est legibus quãdo sacris canonibus cõtrariæ non sunt.

14 Monachus quidam ſe in clauſtro cum alio Monacho non moraturum, quod quidem erat contra id quod profeſſus fuerat. In c. autem, *Dudum*, de conuerſione cõiugatorum, nihil etiam eſt pro oppoſita ſententia, vt mirandum ſit, tot viros doctos tam infirmo fundamento innixos, eam pronũtiare non dubitaſſe; ibi enim ſolùm approbatur votum cuiuſdam quod purè, ſimpliciter, atque voluntariè pro amore Dei, & remedio animæ ſuæ ſolummodò nuncupauit. Tametſi ibi etiam referatur alio tẽpore ad prædictum votum emittendum ſpe mala inductum fuiſſe, cum ipſe adhuc calore iracundiç ferueret, approbatur igitur, quia quamuis hæc aliquo tempore interceſſerint, tamẽ tempore quo ipſe votũ emiſit, nihil horum fuit, ſed purè & ſimpliciter illud nuncupauit. Ex quo non licet inferre à contrario ſenſu, ſi in alio tempore votum fuiſſet emiſſum, nullum cenſeri debuiſſe, nam Pontifici vt caſui præſenti reſponderet, ſatis fuit nihil eorum quæ difficultatem aliquam pro firmitate voti generare poterant, tempore nuncupationis fuiſſe. Notandum tamen eſt falſò pro oppoſita ſententia de voto, allegari Ricardũ artic. illo 2. quæſt. 2. ibi enim nihil de voto emiſſo furore iracundiæ dicit. Hæc quæ diximus de deliberatione requiſita, & ſufficiente ad ſponſalia, eodem modo vera ſunt de requiſita, & ſufficiente ad matrimoniũ.

15 *Doctrina tradita de ſponſalibus etiam in matrimonio locum habet.*

De deliberatione furioſi ad ſponſalia, & matrimonium.

CAPVT II.

DE Furioſo contrahẽte matrimonium loquuntur iura, non tamen de furioſo contrahente ſponſalia, quia tamen eadẽ eſt pro vtroque contractu ratio, ſicut etiam de præcedenti, hoc loco de illo agere decreui. Quidam referunt ſententiam fuiſſe Gloſſæ in cap. *Dilectus*, de ſponſalibus, ſponſalia & matrimonium contracta cum furioſo tempore furoris eſſe valida, ſi contrahens cum eo conſcius ſit furoris illius. Quam ſententiam dicunt confirmari poſſe ex can. *Neq; furioſus*, 32. quæſt. 7. qui eſt Fabiani Papæ vbi dicitur: *Neque furioſus, neque furioſa matrimonium contrahere poſſunt, ſed ſi contractũ fuerit nõ ſeparentur.* Ex quibus verbis id colligi videtur, vetitum quidem eſſe cum his contrahere matrimonium, tamen contractum cum eis verũ eſſe, alioquin non diceret Pontifex non ſeparentur, ac proinde idem omnino de ſponſalibus ſentiendum.

Prima opinio quæ tribuitur Gloſſæ.

Fabi. Papa.

16 Hęc ſententia omnino abſurda eſt, neq; mihi ſuadere vmquam potui vllum fuiſſe autorem ſanæ mentis ita ignarum vt eam vel leuiter inſinuauerit. Et quidem Gloſſa illa nullo modo eam docuit, vel indicauit, ſed poſtquàm propoſuit dubitationẽ, quî fieri poſſet, vt vlla mulier viro furioſo copulari voluerit, ſicut in eo capite ſupponitur, eſſet enim nimiùm ſtulta ſi id feciſſet: reſpondet hoc ita factum fuiſſe, vt vir ille tempore contractus verè fuerit furioſus, Pater autem filiæ, & filia ipſa id ignorauerit, quia furioſi (intelligit autẽ etiam perpetuò furioſos) aliquãdo ſunt quaſi in vmbrata quiete, vt furioſi non appareant, & ideò tunc potuiſſe ignorari furorẽ, & amẽtiam illius, & ſanè in integra decretali quã habet Antonius Auguſt. in 3. collectione lib. 4. tit. 1. cap. *Dilectus*, expreſſè dicitur matrem filiæ quæ ipſam tradidit in matrimonium ignoraſſe amentiam viri: ex quo fit vt & ipſa filia ignorauerit. Quod quidẽ rectè fieri potuit, quia tunc exteriùs non apparebat vt notauit Gloſſa. Quocirca ego quidem miror diligentiſsimũ Couarruuiam, quod in Epitome quarti decretalium vbi agit de matrimonio 2. par. cap. 2. nu. 7. in fine dixerit Gloſſam prædicti capitis rem hãc parùm diligenter expediuiſſe; quibus verbis Couarr. decepti Recentiores allegati putarunt prædictam ſententiã quam ipſi Gloſſæ imponunt, à Couarr. eo loco refutari, cum tamen id nõ colligatur ex verbis eius, neſcio tamen in quo incuriam Gloſſæ ipſe notare voluerit.

Abſurda eſt, nec eam docuit Gloſſa.

A Couarruuiæ nota vendicatur Gloſſa.

17 Vera igitur ſentẽtia eſt matrimonium, & ſponſalia, à furioſo, aut amente contracta, nulla & irrita eſſe, ſicut in prædicto cap. *Dilectus*, & in lib. 6. titulo 2. partita 4. in legibus noſtri Regni dicitur, atque hoc iure naturali ita conſtare manifeſtum, & ſine controuerſia eſt. Nam cum hi contractus conſenſu deliberato, & ſufficienti ad mortale fieri debeant, & ſine illo nullo modo conſtare poſsint, ſequitur à furioſis & amentibus in quibus talis deliberatio eſſe nequit, neque ſponſalia, neque matrimonium verè contrahi poſſe, & contracta nulla eſſe: neque refert vt rectè obſeruauit Couarruuias, vtrùm is qui ſana mẽte contrahit, ſciat alterum amentem eſſe an non;

Vera ſentẽtia.

Couarr.

non : pro qua ſententia refert Præpoſitum in illud caput, *Dilectus*, de ſponſalibus. 18 Ratio verò eſt, quia cum defectus ſanę mentis reddat nullum contractum iure naturali, non autem ſolo iure poſitiuo, nihil refert vtrùm ſciatur, an nō, ſciētia enim talis defectus iure naturali requiſiti, nihil certè ſupplere poteſt, vt patet : in defectibus autem iure poſitiuo obſtantibus matrimonio, eodem iure introduci potuit vt ignorati redderent nullum contractum, cogniti autem nequaquam, ſicut in impedimento ſeruitutis vt infrà videbimus.

Euertitur fundamētū prioris opinionis.

Ad canonem verò, *Neque furioſus*, 32. quæſt. 7. qui oppoſitæ ſententiæ fauere videbatur, reſpondetur, in poſteriori parte illius cum dicitur : *Sed ſi contractum fuerit, non ſeparentur* : ſermonem eſſe de furia ſuperueniente matrimonio iam contracto; ac ſi diceret, quamuis qui furioſi ſunt non poſsint verum matrimonium efficere; tamen ſi matrimonium anteà contractum fuerat, propter furiam ſuperuenientem diſſolui non poteſt,

Dilucidatur doctrina tradita.

Hæc tamen doctrina intelligenda eſt de amente, qui tēpore contractus verè amens fuit; nam ſunt aliqui qui interdum quidem amentia laborant, interdum autem ſanæ mentis ſunt; hi autem tempore quo ſanæ mentis ſunt, contrahere poſſunt, & contractus ratus, & firmus eſt, id quod ſine controuerſia eſſe debet. Quocirca Gregorius Magnus lib. 11. Epiſtolarum Epiſtola 7. & refertur canone *Quamuis*, 7. quæſtione 1. cum Epiſcopus cuiuſdam Eccleſiæ in amentiam incidiſſet, & alius loco ipſius poſtularetur; reſpondit id fieri non poſſe, niſi ipſe poſtularet, & Epiſcopatui renuntiaret: id quod ipſum facere potuiſſe definiuit, ſi interualla ægritudinis habuiſſet. Quando autem præſumi debeat in foro exteriori contractum fuiſſe in amentia diſputant Iuriſperiti, nos autem de re ipſa abſque præſumptione loquimur, quid autem in dubio in conſcientia tenendum ſit, conſtat ex ijs quæ de dubia conſcientia diximus 1. 2. diſp. 67. Vtrùm autem peccatum ſit cum amente contrahere, tractabimus infrà.

19

Gregor.

Quid dicēdum de eo, qui tātū circa vnā, aut aliquas res eſt amens.

His omnibus addendum eſt, interdum accidere aliquem circa aliquam peculiarem rem numquam ſana mente vti, qui tamen in omnibus alijs ſui compos ſemper eſt, & huiuſmodi ſi in materia matrimonij ſanæ mentis ſit, ſicut in alijs, poſſe optimè & contractum ſponſaliorum, & matrimonij facere, & factos ab eo ratos, & firmos eſſe. Vnde autem id proueniat vt quis in vna aut altera tantùm re ſanæ mentis non ſit, ad Philoſophos, & Medicos pertinet diſputare. Ego verò exiſtimo nullam poſſe aſsignari cauſam ob quam dicamus delirium huiuſmodi, & amentiam prouenire ex læſione aliqua permanente, & ægritudine, ex qua imaginatio potiùs circa hanc rem quàm circa alias læ datur, & amentia inde ortum habeat. Neque enim tot morborum, & ægritudinum genera diuerſa eſſe, quot ſunt res affirmare poſſumus, vt pro qualibet re ſuo modo imaginatio læ datur, & fit cauſa amentiæ, eſſent enim innumera morborum genera, ſicut ſunt res factæ & poſsibiles, quod incredibile ſanè eſt. Quocirca exiſtimo hoc genus amentię non prouenire ex ægritudine aliqua permanente, ſed ex vi imaginationis, quæ vnam rem potiùs quàm aliam, vt valdè inconuenientem apprehendit: atque ex huiuſmodi vehementi imagnatione prouenire, vt bona corporis, & organorum diſpoſitio perturbetur; ac proinde ſtatim circa illam amentia ſequatur: ea verò imagination iam tranſacta ceſſet illa perturbatio, & amentia inde ſequuta; hoc autem fit quoties imaginatio ad cogitādum de alijs rebus diſtrahitur, id quod accidit, quoties cū eiuſmodi homine quis loquitur de alijs rebus circa quas imaginatio rectè ſe gerit, neq; aliquid terroris, aut incommodi vehemēter apprehendit. Vnde autē proueniat vt imaginatio alicuius ita terreatur cogitatione vnius rei potiùs quam alterius, certè non aliunde niſi ex ipſa naturali conſtitutione indiuidua procedere dicendum eſt. Conſtitutiones autem hominū indiuidua ratione ſunt innumerabiles, & ſine numero inter ſe diuiſæ, vt vni placeat, quod alteri diſplicet, & contrà ſicut experimento compertum eſt: cætera hìc examinare inſtituti noſtri ratio non patitur.

20

Vnde delirium circa vnā non circa alias res oriatur.

21

Vnde proueniat, vt vna re aliquis magis terreatur quā alia.

De deliberatione ebrij ad Sponſalia, & matrimonium.

CAPVT III.

Quid certū ſit inter omnes.

QVod ſupereſt circa deliberationem ſufficientem ad contractū ſpōſaliorum de ebrio dicamus. Et quidē ſi ebrietas præuiſa nō fuit, nec prę uideri potuit, neq; is qui factus

eſt ebrius præuidit, neq; præuidere potuit ſe in ebrietate conſenſurum in cõtractum
22 ſponſaliorum, ſeu matrimonij, citra controuerſiam eſſe debet eandem rationẽ eſſe de ebrio, & de amente vt contractus ab eo factus ratus, & firmus non ſit, neque vllam inducens obligationem. Difficultas tamen aliquibus videtur eſſe poſſe quando quis præuidit, aut præuidere potuit ſe in ebrietate conſenſurum in ſponſalia, vel matrimonium, nam ſicut ebrio voluntarium dicitur homicidiũ, & ei imputatur ſi ipſum præuidit, aut præuidere potuit futurum in ebrietate, ita etiam videtur contractus ſponſaliorum, aut matrimonij eo modo factus voluntarius, vt dici ſolet interpretatiuè, ac proinde firmus, & ratus. Adde etiam quòd ſiquis ante amẽtiam, vel ebrietatem voluit baptizare, & hanc voluntatẽ nunquam reuocauit, ſi poſteà in ebrietate vel amentia baptizet, verum conferre videtur ſacramentum baptiſmi, quod tamen ſine voluntate baptizantis verum eſſe non poteſt.

Difficultas & eius ratio.

Quomodò Recentiores aliqui ab hac difficultate ſe expediant.

Recentiores aliqui qui hanc difficultatem propoſuerunt, non tam facilè quã ipſi putant ab ea ſe expedire potuerunt. Reſpondent ergo nõ eſſe eandẽ rationẽ de baptiſmo, & matrimonio in caſu prædicto: nã
23 in matrimonio, & ſponſalibus ipſi contrahentes ſunt miniſtri, & actus miniſtri neceſſariò debet eſſe humanus, & hac ratione inquiunt non fore verã abſolutionẽ ſiquis ante amentiam confeſsionẽ audiuit, & voluntatẽ habuit abſoluendi, & poſteà in amẽtia abſoluit: & ſimiliter ſiquis cũ erat ſanæ mentis baptizare voluit, & poſteà in amentia baptizauit. Verùm vrgere quis poſſet, & impugnare reſponſum exẽplo eius, qui recipit baptiſmum in amentia ex ſola voluntate, quam ante amentiam habuit, ergo ſimiliter recipere poteſt ſacramentũ matrimonij ex ſimili voluntate. Reſpondent tamen alij, eſſe diuerſam rationem, eo quòd in baptiſmo ſuſcipiens non eſt vllo modo miniſter ſacramenti, ſed tãtùm paſſum, in quo vt recipiat verũ baptiſmũ non requiritur quòd ipſa receptio ſit act⁹ humanus, ſed ſatis eſt ſi recipiens non ponat obicẽ, & ſi adultus fuerit, aliquando ſaltem ſacramenti voluntatẽ habuerit, quam numquã retractauerit: in matrimonio verò recipiẽtes ſunt miniſtri, in miniſtro autẽ requiritur, vt ipſa ſacramenti miniſtratio ſit actus humanus; ex eo autẽ quòd eã aliquã do voluerit nõ fiet humano modo: quocirca inquiunt, requiritur ex parte ipſorũ, actualis conſenſus, qui comitetur verba ipſa, aut ſigna exteriora. Addunt præterea etiamſi 24
contrahentes non eſſent miniſtri ſacramẽti, fore vt neceſſarius eſſet hic conſenſus actualis comitans verba, vel ſigna, ſaltem pro contractu, quia ipſi ſaltẽ eſſent cauſa illius, & hac etiam ratione reſpõdere quis poſſet ad prædictũ argumentũ, quatenùs pro cõtractu ſponſaliorũ poſſet proponi; quia licèt non ſit ſacramentũ, & ita cõtrahentes ſponſalia nõ ſint miniſtri ſacramẽti, tamen ſunt cauſa illius, & ita ratione cõtractus idem de illis dicendum videtur.

Impugnatur.

Euaſio.

Hoc tamen reſponſum facilè confutari poteſt, nam quãuis diſcrimẽ illud ſatis notũ ſit inter recipientẽ ſacramentũ, & adminiſtrantẽ, vt in baptiſmo receptio ipſa nõ debeat eſſe moralis, & humana actio, ſed tã tũ pro diſpoſitione in adultis requirat voluntatẽ aliquam, ſaltẽ præteritam non reuocatam, & ideò in amẽtia verè recipiatur, adminiſtratio verò ex parte miniſtri debeat eſſe actio moralis ex deliberatione profecta, ſicut 2.to.diſ.157.c.2.vberiùs diximus, tamen primum quidem verum non eſt, actualem conſenſum ex parte con
25 trahentium ſimul cũ verbis debere eſſe ad matrimoniũ, & ſpõſalia, ſiue ratione ſacramenti, ſiue ratione contractus; ſiquidẽ ex ſententia omniũ ex parte miniſtri ſufficit voluntas quam vocant virtualẽ, vt cõmuniS Scholaſticorũ opinio fert, id quod in Sacerdote conſecrante ita videmus, vt licèt non recordetur diſtinctè intentionis conſecrandi quando profert verba, nihilominùs ex præcedente voluntate qua ad conſecrandum acceſsit, verè cõſecrat, quia voluntas illa in verbis virtute dicitur manere, eo quòd medijs alijs actionibus connexione quadam ex voluntate illa verba fuerint deriuata, iuxta doctrinam traditã à nobis 1.2.diſ.6.c.1.& diſp.32.c.2.& diſp.75.c.2. iuxta quam voluntas dicitur virtute manere in actionibus omnibus quæ annexione quadam, aut proximè, aut remotè ex ipſa deriuatæ ſunt: ergo in miniſtro ſacramenti non requiritur actualis conſenſus ſimul cum verbis. Atq; eadem ratione ſequitur, neq; in miniſtro cõtractus hanc voluntatẽ actualẽ ſimul cum verbis neceſſariam eſſe, ſiquidem neq; in ſacramento requiritur, & ad actionem humanam, & moralem virtualis illa voluntas ſufficit, vt locis citatis

Obſtruitur.

Quæ voluntas requiratur, & ſufficiat in miniſtro?

proba-

probatum eſt. Oſtendant ergo nobis quæ-
re voluntas illa quæ præceſsit ebrietatem
26 non ſufficiet pro ſponſaliorum contractu,
aut adminiſtratione ſacramenti, quæ fit in
ebrietate, ſi in ipſa ebrietate virtute ma-
nere dicitur, aut explicent qua ratione in
ebrietate non dicatur virtute manere, ne-
que contractus factus in ebrietate dicatur
actio humana, & voluntaria voluntate ſal-
tem virtuali, quæ ſufficit.

Aliquorũ ſolutio ad argumẽtum oppoſitæ ſen tentiæ.

Ad illud verò de euẽtu ſequutò in ebrie
tate, quale eſt homicidium, quod dicitur
voluntarium, & fuit præuiſum, & culpæ
imputatur, reſpondent Recentiores, qui
huius difficultatis meminerunt, diuerſam
eſſe rationem, quia bonum ex integra cau
ſa conſurgit, malum autem ex peculiari,
& ſingulari defectu, quare (inquiunt) cum
ſponſalia, & matrimonium ſint quoddam
bonum, exigunt plenam libertatem: at
peccatum cum malum ſit, accidere poteſt
ex voluntario ſolùm in cauſa, præſertim
quòd cum homo debeat vitare homicidiũ,
& alia peccata, eo ipſo quòd ſcit, aut putat
in ebrietate id euenturum, & non abſtinet,
virtute illud velle videtur, cum tamen non
debeat vitare ſponſalia, vel matrimonium,
non cenſetur voluntas illa præterita vir-
tualis reſpectu ſponſaliorum, & matrimo-
nij, quod fit in ebrietate. Quod quidẽ reſ-
27 ponſum putant ſe accepiſſe ex Ledeſma
2. par. quarti quæſt. 60. artic. 3. & ex Fratre
à Veracruce in ſpeculo coniugiorum 1. p.
artic. 41. concluſ. 5. Ego quidem præ ma-
nibus habere non potui Ledeſmam, in Fra
tre verò à Veracruce ſolùm inueni hanc
cõcluſionem 5. in ordine. Siquis habens li-
berum vſum rationis conſenſit in matri-
monium, non tamen explicat illum ver-
bis, aut ſignis niſi poſteà in ebrietate, nul-
lum fecit matrimonium. Reddit autem ra-
tionem in hunc modum: ad matrimonium
requiritur conſenſus deliberatus, ſignis,
aut verbis expreſſus, in tali autem caſu nõ
fuit talis conſenſus, quia quando fuit con-
ſenſus à principio, non fuit expreſſus, quã
do verò fuerunt verba quibus exprimere-
tur, non fuit conſenſus deliberatus. Ve-
rùm reddit rationem ob quam conſenſus
ille deliberatus qui fuit ante ebrietatem
non manſerit virtualiter in ebrietate, cur
autem ad homicidium factum in ebrieta-
te quod eſt in hoc argumento propoſi-
tum cenſeatur manere, non explicat.

Confutatur

Verùm hæc reſponſio facilè refelli po-
teſt ex doctrina ab omnibus ſine contro-
uerſia recepta quam tradidimus 1. 2. diſpu 28
tatio. 24. cap. 3. videlicet quamuis contro-
uerſia ſit, an neceſſaria ſit obligatio præ-
cepti qua quis teneatur euentum impedi-
re, vt euentus ortus ex omiſsione, volun-
tarius dicatur ipſi non impedienti, & nos
dixerimus neceſſariã eſſe huiuſmodi obli-
gationem, tamen vt euentus ortus ex cau-
ſa poſitiua qualis eſt ebrietas, vel alia hu-
iuſmodi dicatur voluntarius ei qui cau-
ſam dedit, non eſſe neceſſariam præcepti
obligationem, qua teneretur ad impedien-
dum effectum, quamuis talis obligatio ne-
ceſſaria ſit, vt danti cauſam ad culpam im-
putetur, nunc autem vt argumentum in
præſenti vim habeat, ſatis eſt cauſam de-
diſſe per ebrietatem proferendi verba, vt
verba ipſa in ebrietate prolata, ad contra-
henda ſponſalia, ſeu matrimonium ſint ip
ſi proferenti voluntaria, & ad perficiendũ
contractum ſufficiant, ac proinde obliga-
tionem præcepti ad id non requiri, quam-
uis vt ad culpam non imputaretur neceſſa
ria eſſet.

Ego quidẽ cenſeo in hac re non eſſe pe- *Autoris iũ dicium de hac contrò uerſia.*
culiarẽ difficultatẽ pro cõtractu matrimo-
nij, & ſponſaliorum, ſed cõmunẽ pro om-
nibus alijs contractibus, & adminiſtratione
cæterorũ omniũ ſacramentorum, quã qui
doctrinam à nobis traditã 1. 2. d. illa 24. ca. 29
3. rectè teneret facilè diſſoluere poſſet: do-
ctrina autẽ eſt, actus exteriores, & aliarum
facultatũ, accipere quidẽ totã rationẽ vo-
luntarij, & liberi ab actu volũtatis à quo di
rectè, vel etiã indirectè proueniunt, & hac
ratione euentus exteriores quale eſt homi
cidiũ, imputari ebrio, ac ſi extra ebrietatẽ
id feciſſet, quia dare cauſam ebrietati tali
tẽpore, & loco, liberũ fuit, & voluntariũ, &
cauſa illa in ſe virtute, & in genere moris cõ
tinebat quidquid inde ſequutũ eſt, etiamſi
qui dat cauſam ebrietati nolit eiuſmodi ef
fectus, qui ex ebrietate ſequuntur, atq; vt
aliquibus placet, ipſi euentus in ebrietate
ſequuti, liberi etiã, & humani ex eadẽ cau-
ſa libera, & in ſe peccata ſunt: quod tamen
nobis nõ placuit 1. 2. d. 94. c. 2. contrà verò
actus elicitus, ab ipſa volũtate etiam ſi per
actum reflexum imperari dicatur, tamen
ab ipſo actu reflexo, neque accipit ra-
tionem liberi, neque voluntarij, ſed ex
ſe ipſo eam habet, quatenùs à voluntate ex
deliberatione elicitur, veluti cum quis vult
diligere Deum, dilectio Dei poſt priorem

30 illam voluntatem elicitam, non dicitur voluntaria, & libera à priori voluntate reflexa, ſed quia ipſa à voluntate ex deliberatione rationis elicita eſt: neque ex actu reflexo, & directo imperato ſit vnus in genere moris, vt ibidem oſtendimus. Ex quo etiam ſit vt affectus elicitus à voluntate, aut primariè voluntarius, & liber eſſe debeat, aut nullo modo, neque ſecundariè liber ſit, quia ab actu imperante reflexo, qui circa illum expreſſè, & directè verſatur vt in exemplo poſito, voluntarius & liber nō eſt: multò minùs ab alia voluntate ſecundariè liber erit. Quocirca differt affectus elicitus voluntatis à quacumque operatione alterius potentiæ, quòd cum operationes alterius potentiæ rationem liberi ſecundariè ab affectu voluntatis à quo directè, vel in directè deriuantur habere poſſint, & aliunde eam habere nequeant, affectus voluntatis ab alio priori affectu hanc rationem liberi habere non poteſt.

Ratio quare ebrius nō poteſt cōtrahere matrimoniū, vel ſponſalia.

Iam verò facilè oſtendemus quare verba ſponſaliorum, & matrimonij in ebrietate dicta, ad hos contractus non ſufficiant etiam ſi ante ebrietatem voluntas eorum præceſſerit, & præuiſum fuerit id quod in ebrietate dicendum erat: nam vel is qui incidit in ebrietatem non habuit expreſſam voluntatem contrahendi per verba illa, quæ præuidit in ebrietate dicenda, vel habuit, & non ſolùm præuidit eiuſmodi verba in ebrietate dicenda, neutro autem modo aliquis horū contractuum verè fieri poteſt. Primùm quidem non poteſt fieri ſi non præceſſit expreſſa voluntas contrahendi, nam ſi in hoc caſu fieri poteſt contractus, aut ſponſaliorum, aut matrimonij, maximè quia conſenſus in ebrietate adhibitus liber eſſet, ratione cauſæ in qua præuiſus fuiſſet, & ita cum verbis in ebrietate prolatis verum efficere poſſet contractum, quia eſſet conſenſus de præſenti: atqui vt notauimus ſuprà, affectus & conſenſus voluntatis non poteſt habere rationem volūtarij ex actu priori reflexo voluntatis, à quo expreſſè dicatur quaſi imperari, ſed ſecundum ſe prout elicitur à voluntate ſolùm liber eſſe poteſt, ergo multò minùs à voluntate priori, quæ indirectè fuit cauſa ipſius per ebrietatem, & verborum, habere poterit rationem liberi, ac proinde ex conſenſu illo præſtito in ebrietate, quantumuis ex cauſa libera ſequuto, & præuiſo, & verbis in eadem ebrietate prolatis nullus contractus fieri poteſt, qui ſuapte natura non niſi conſenſu libero, & verbis liberè prolatis fieri poteſt. Deinde idem argumentum fieri poteſt ad idem probandū etiamſi expreſſa voluntas præceſſerit. 32

Obiectio.

At dicat quis contractum eiuſmodi non fieri conſenſu præſtito in ebrietate, & verbis in eadem prolatis, ſed aut expreſſa voluntate contrahendi, quæ præceſſit ebrietatem, aut virtuali, quæ dedit cauſam, præuiſo quòd in ebrietate verba eſſent proferenda, & verbis hoc modo prolatis. Verùm hoc reſponſum iuxta noſtram ſententiam facilè refelli poteſt, nam cùm ea quæ fiunt in ebrietate non habeant rationem actus moralis, ſed tota actio moralis finita fuerit cū data fuit cauſa ebrietati, vt 1.2. diſputat. 94. ca. 3. ex profeſſo probauimus, ſequitur verbis illis non poſſe fieri contractum, nam contractus qui etiam verbis, aut ſignis conſtat, debet eſſe actus humanus: nec ſolùm iuxta hanc noſtram opinionem reſponſum prædictū refutari poteſt, verùm etiam oppoſitam, licèt concedamus ea quæ fiunt in ebrietate ſi præuiſa fuerunt libera eſſe, & rationem actionis humanæ ſubire. Nam ex voluntate quæ præceſſit ebrietatem, & verbis in ea prolatis contractus nulla ratione fieri poteſt: Quoniam ſi aliqua voluntas quæ præcederet ebrietatem ad contractum ſufficeret, maximè illa qua quis expreſſè nō tantùm 33 in verba, ſed in contractum ipſum conſentiret vt inferiùs patebit; hæc enim voluntas non tantùm eſſet dicendi verba, ſed verbis etiam contractum faciendi, atqui hæc voluntas præcedēs ebrietatem, ſimul cum verbis in ea prolatis, non poteſt ſufficere ad contractum ſponſaliorum, aut matrimonij, tum quia hæc voluntas ſi ſit de præſenti ante ebrietatem nihil operatur, cum tunc ſit ſine verbis, & in ipſa ebrietate ceſſet, ac proinde cū verbis in ebrietate prolatis non coniungatur, vt vnū actum moralem, & contractum efficiat; tum etiā quia ſi ſit de futuro, pro tempore ebrietatis non eſt cōſenſus ſufficiens niſi tranſeat in voluntatem de præſenti. Nam velle in futurum contrahere non eſt idem, quòd velle nunc contrahere. Et ita verba quæ in ebrietate pro contractu tunc faciendo dicuntur, cum illa volūtate quę anteceſſit ebrietatem non coaleſcunt ad vnum contractū perficiendum, ſed poſtulant voluntatē de

Diluitur.

In nulla opinione cōſtare poteſt præcedens ſolutio.

præſen-

34 præsenti ad promittendum, sicut ipsa verba de præsenti etiam sunt; neque enim in matrimonio quis dicit: *Promittam tibi*, sed *promitto tibi*. Quamuis enim dicam, *contraham tecum*, tantùm hæc verba vim habent de præsenti ad tunc promittendum: porrò autem voluntas illa expressa consentiẽdi in contractum, si efficax esset, tunc quidem moueret ad proferẽda verba, nec expectaret ebrietatẽ, ergo sufficiens nõ erat cum verbis in ebrietate prolatis ad contractum perficiendum.

Adde quòd causa proferendi verba in ebrietate, non esset volũtas illa quæ præcessisset, & qua in contractum quis consentiret, sed volũtas qua quis vellet se inebriare, ergo illa expressa quæ præcessit, nõ potuit cum verbis in ebrietate dictis perficere contractum.

Voluntas se inebriandi non sufficit vt sponsalia in ebrietate contracta censeantur voluntaria.

Quòd si loquamur de voluntate, qua quis liberè dedit causam ebrietati præuidens se in ebrietate dicturum verba illa matrimonij, aut sponsaliorum, dici etiam non potest eam cum verbis postea in ebrietate prolatis ad contractum sufficere, quia voluntas illa se inebriandi, cum præuisione talis euentus, neque formaliter, & expressè, neque virtute est voluntas consentiendi in contractum, sed virtute tantùm est volũtas dicendi verba illa in
35 ebrietate: verba autem in ebrietate dicta & voluntas huiusmodi virtualis, pro matrimonio sufficiens nõ est, vbi præter verba, & voluntatem illa proferendi, requiritur etiam consensus voluntatis in corporum traditione. Quamuis autem ad sponsalia non requiratur alius consensus, & volũtas, nisi proferendi verba illa, vt sequenti disputatione videbimus, quia verba solùm obligant inter homines iure fidelitatis, & iustitiæ, ratione fidei præstitæ; ideò non sufficit voluntas illa virtualis, quia non cẽsetur apud homines infidelis, qui in ebrietate quomodocumque promisit, si postea promissum non impleat, eo quòd fidelitas postulat verba ex pleno iudicio, & consideratione tunc actuali prolata, sicut contra non censeretur mendax, qui in ebrietate aliquid contra mentem diceret, etiãsi illud se ita dicturum præuidisset, sicut etiã alia genera peccatorum facta in ebrietate non imputantur ex sola virtuali voluntate, vt 1.2.disp.127.cap.3.notauimus.

Sacramentũ ab ebrio ministro collatum non est verum.

Eodem modo dicendum est sacramentum collatum à ministro in ebrietate existente non esse verum sacramentum, quia 36
forma prolata in ebrietate non sufficit ad effectum à Christo institutum, iuxta nostram quidem sententiam: quia verba illa in ebrietate prolata non sunt actio moralis, eo quòd omnia quæ fiunt in ebrietate etiamsi fuerint præuisa non sunt actiones humanæ & liberę, vt diximus 1.2.dispu. illa 127. cap.3. formæ autem sacramentalis prolatio debet esse actio humana, & libera, atque eadem ratione intentio illa administrandi sacramenta non dicitur humano modo in illis verbis manere. Nam vt intentio præterita virtute dicatur manere in aliquo opere exteriori, illud exterius debet esse actio humana, alioquin talis voluntas interrumpitur, vt 1.2.disput. 73. cap.9. notauimus. Tum etiam quia licèt esset actio humana prolatio illa, tamen non sufficeret voluntas, quæ esset in ebrietate, sicut neque in matrimonio, & sponsalibus, neque sufficeret expressa volũtas, quæ præcessisset proferendi verba illa, etiam per modum consecrationis, aut benedictionis, aut absolutionis, sicut neq; in matrimonio, neque sola illa voluntas inebriandi se, etiam præuiso quòd illa verba in ebrietate essent proferenda. Nam cum 37
illa verba dicantur per modũ benedictionis, consecrationis, aut absolutionis, & cũ intentione faciendi id quod facit Ecclesia, non satis esset implicita illa, & virtualis voluntas, neque censeretur benedicere, qui numquam habuit voluntatem benedicendi, sed tantùm præuidit se in ebrietate benedictionis verba prolaturum.

Soluitur argumentum sumptũ ab Eucharistia.

Quod verò dicitur ad consecrationem Eucharistiæ sufficere intentionem virtute manentem in verbis, intelligendum est de intentione expressa consecrandi, vel faciendi id quod consueuerunt alij Sacerdotes, quæ deriuetur per alias actiones humanas, connexione quadam vsque ad verba, vt licèt cum ipsa prolatione simul non sit actu talis intentio, saltem eo modo quo diximus præcesserit, non autem ita, vt sufficiat virtualis intentio proferendi verba, qualis videtur esse volũtas inebriãdi se.

Obiectio.

Quòd si dicat posse in aliquo præcedere voluntatem, verbi gratia, consecrandi per verba consueta Ecclesiæ, & ad hunc finem eum velle se inebriare, vt in ipsa ebrietate proferat verba; ergo tunc hæc verba sufficerent, sicut quando quis illa profert in Missa oblitus prioris intẽtionis. Respõ-

38 deo in noſtra opinione facilè diſſolui hoc
Diſſoluitur primò. argumentum, quia vt voluntas præcedens manere dicatur in verbis humano modo, ſicut ad conſecrationem requiritur, prolationem verborum debere eſſe actionẽ humanam, prolatio autẽ in ebrietate non eſt
Secundò. humana actio, ſicut notatũ eſt. Deinde dico etiam ſi cenſeatur humana actio, tamen non ſufficere voluntatem illam præteritã, vt vim habeat benedictionis qualis in actione humana reperiri poteſt, quod neceſſarium eſt ad conſecrationem, nam ſicut qui in in ebrietate probra, & maledicta in aliquem, aut etiam in Deum iactaret, humano more non cenſeretur tunc maledicere, quamtumuis voluntas maledicendi in eo præceſsiſſet, ſic etiam neque humano more cenſeretur conſecrare, eo quòd ea verba pro eo ſtatu non accipiantur humano more pro benedictione.

Vtrùm ficta promiſsio per ſola verba ad ſponſaliorum contractũ & obligationem ſufficiat an non? Diſput. 6.

Ex ſolis verbis ſine intentione promittendi, aut etiam ſe obligandi neminem contractu Sponſaliorum teneri Recentiores nonnulli autumant, cap. 1.

Pro confirmatione veræ ſententiæ præmittitur vera definitio promiſsionis, & ſine voluntate promittendi fieri non poſſe monſtratur, cap. 2.

Duæ priores partes veræ ſententiæ, cap. 3.

Duæ partes poſterioris ſententiæ, cap. 4.

Corollaria præcedentis doctrinæ, cap. 5.

Ex ſolis verbis ſine intentione promittendi, aut etiam ſe obligandi neminem contracta Sponſaliorum teneri Recentiores nonnulli autumant.

CAPVT I.

1 *Recentiorũ pro ſua ſententia notationes.* RECentiores nonnulli Theologi qui paucis ante annis hanc controuerſiam examinãdam, & dirimendam propoſuerũt, quædam tãquam certa, & indubitata præmittunt. Primum eſt, ſi is qui promittit animum habeat ſe obligandi, non tamen implendi promiſſum, promiſsione ipſa teneri. Secundum eſt, eodem modo promiſsione ipſa teneri, etiamſi explicitè non voluerit ſe obligare, ſi tamen nouerat naturam promiſsionis, & vim obligandi, eo quòd qui vult antecedens, neceſſariò vult etiam conſequens quod inde naturaliter, & neceſſariò ſequitur. Tertium eſt idem dicendum eſſe quando tempore promiſsionis adfuit expreſſa voluntas ſe obligandi, etiamſi ſtatim fide data is qui promiſit mutaret voluntatem, quod quidem ſatis manifeſtum eſt. Quartum eſt nõ teneri promiſsionis obligatione eum qui promiſit, ignorans prorſus promiſsionẽ ſua natura vim habere obligandi, eo quòd in hoc caſu inuolũtaria ſit promiſsio præſertim cum ignoretur ſubſtantia promiſſionis ad quam pertinet obligatio, & confirmant tum ex l. 3. ff. de actionibus & obligationibus, quòd in ea expreſſè dicatur neminem ſe obligare niſi animum ſe obligandi habeat: tum etiam exemplo, quia ſiquis ignorans inuincibiliter votum caſtitatis ordini ſacro annexũ eſſe, ſi ordinetur non tenebitur ex vi voti, ſicut patet in infantibus qui ordinãtur, nã hac ratione (inquiũt) voto caſtitatis non tenentur.

Secunda. *Tertia.* *Quarta.* 2 *Probant ex exemplo.*

Totam verò huius controuerſiæ difficultatem in hoc conſtituunt, vtrùm is qui verò animo promittendi, nõ tamen ſe obligandi promiſit, eiuſmodi promiſsione teneatur an non: nam ſi non adſit animus promittendi, pro comperto etiam habẽt, minimè teneri eum, qui verbo ſolùm promiſit, quia nõ verè, ſed fictè promiſit; quãuis mortale peccatum committat, eo quòd mendacium huiuſmodi ſit perniciоſum. Pro quo citant Caietanum in ſumma verbo, *Sponſalia*, Armillam ibidem num. 14. Nauarrum in ſumma cap. 22. num. 76. & Fratrem à Veracruce. 3. p. Speculi coniugiorum art. 19. concluſione 1. Hoc autem de mortali peccato propter mendacium Recentiores illi intelligunt tantùm ſi promiſsio ſit ex vtraque parte in modũ ſponſaliorũ, nam ſi ſit ex parte ſolùm fictè promittentis, etiamſi acceptetur ab alio ſine repromiſsione, id quod rectè fieri poſſe putant, dicunt non eſſe mortale promittere ſolùm verbis, ſine animo promittendi, quia cum non ſit contractus vtrimque, & obligatio, non eſt mendacium perniciоſum.

Status controuerſiæ. 3 *Caietanus. Armilla. Nauarr. Veracruz.*

Recentiorũ placitum.

In eo igitur caſu in quo quis promittit verbis,

4 verbis, vero quidem animo promittendi, animo tamen non se obligandi, in quo putant totam controuersiæ difficultatem sitam, esse dicunt primò, neque esse sponsalia, neque huiusmodi promissionem vim habere obligandi. Probant autem primũ ex cap. vltimo de conditionibus appositis in matrimonio, vbi cõditio contraria substantiæ matrimonij ipsum reddit nullum, licèt adsit intentio contrahendi, & verba sufficientia ad explicandum cõsensum; ergo in sponsalibus conditio contra substantiam ipsorum reddet nullum contractum, & in vniuersum in omnibus contractibus idem erit: huiusmodi autem est voluntas non se obligãdi, ipsa enim natura contractus postulare videtur, vt fiat animo se obligandi, ergo existente hac volũtate, erit nullus contractus, ac proinde non obligabit. Deinde probant, quia quæcumq; obligatio non proueniens ex lege, ortum habere debet ex priuata hominis voluntate volentis se obligare, ac proinde existente voluntate non se obligandi, deficiet obligatio: huiusmodi est obligatio promissionis, quæ ortum solùm habet ex voluntate promittentis; ergo cum quis promittit sine animo se obligandi, promissio, & sponsalia nullo modo obligant. Postremò, quia obligatio promissionis prouenit ex lege priuata quam quis sibi imponit, nulla autem lex obligat nisi legislator velit vt obliget; ergo quando quis promittit animo nõ se obligandi, promissio quæ est lex priuata non obligat.

Probatur primò. *Secundò.* 5 *Vltimò.*

Hanc sententiam de omni pactione in vniuersum, vt cum intentione non obligãdi se ab aliquo facta non obliget, docent Angelus in summa, verbo *Pactum*, num. 4. Siluester in summa eodem tit. quæst. 4. Armilla verbo *Pactum*, num. 2. Tabiena verbo *Pactum*, q. 2. Pro hac etiam opinione allegant non paucos autores, quod asserant votum nuncupatum, seu iuramentum factum ab aliquo, intentione non se obligandi reverà non obligare. Hi sunt Ricardus in 4. dist. 38. art. 3. q. 2. ad 2. Bonauent. ibidem art. 1. q. 1. & in 3. dist. 39. art. 3. q. 1. vbi idem sensit de iuramento, Antoninus 2. p. tit. 11. cap. 2. in initio, non multùm ante §. 1. Angelus in summa, verbo *Et votum*. 1. numero 7. Siluester in summa, verbo *Metus*, q. 8. & verbo *Pactum*, q. 4. Armilla verbo *Iuramentum*, num. 14. Ioannes Medina C. de restitutione q. 23. §. *His non obstantibus*, & Nauarrus in summa cap. 12. num. 38. & Viguerius lib. institutionum cap. 5. §. 5. versiculo. 14.

Angelus. Siluester. Armilla. Tabienna. *Ricardus. Bonauent.* *Antoninus* *Angelus. Siluester. Armil. Medin.*

6 *Nauarr. Viguer.*

Secundò asserunt posse quemlibet vera sponsalia ita contrahere, vt solùm peccatum veniale committat, si ea non seruauerit, probantque à simili, eo quòd putant in potestate legislatoris esse etiam in materia graui ita legẽ ferre, vt sub veniali peccato tantùm obliget, & in voto quod dicũt esse legem priuatam, dicunt eodem modo sub hac conditione nuncupari posse, vt ad solũ veniale obliget. Quia sicut (inquiũt) ex voluntate legislatoris pendet vt lex sua in graui materia obliget sub mortali, aut sub veniali, ita ex voluntate vouentis pendet, vt hoc aut illo modo votum obliget, quamuis neq; in potestate legislatoris, neque vouentis sit, vt in materia leui obligatio sit ad mortale. quia esset stulta voluntas, & ideò Deo minimè accepta. Hinc inferunt eodem modo à quocumque contrahi posse vera sponsalia, vt ad solùm veniale obligẽt, cũ hæc sint priuata quædã lex, quam sibi quisq; imponit, ac proinde pro voluntate sua potest eam moderari, vt hoc aut illo modo obliget. Deinde docent etiamsi huiusmodi sponsalibus iuramentũ accedat, quando nimirùm fiunt sine animo se obligãdi, nullam ex illis oriri obligationem, non tantùm ratione contractus, sed etiam ratione iuramenti: id quod confirmant primùm, quia vtraque obligatio nimirùm contractus, & iuramenti oritur ex hominis contrahentis, & iurantis voluntate, ac proinde si promittens iuramento id faciat sine animo se obligandi, nullo modo tali promissione iurata obligabitur, cum nulla ratio discriminis, & differentiæ inter vtramque obligationem, nimirùm simplicis obligationis, & iuratæ assignari possit, & iam satis superque probatum videatur, neminem obligari promissione facta sine intentione se obligandi.

Secundum pronuntiatum Recentiorum. *Probant 2 simili.* *Illatio.* *Extenditur* 7

Deinde probant ex Gregorio lib. 26. Moralium cap. 7. & refertur Canone *Humanæ*. 22. quæst. 5. vbi inquit humanas aures talia verba nostra iudicare, qualia foris sonãt, Deum autem qualia ex intimis proferuntur. Pro hac parte sententiæ de iuramento allegant S. Thom. in 3. dist. 39. q. 1. art. 3. quæstiuncula 3. quòd dicat iuramentum non nisi iuxta iurantis intentionem obligare, citant etiam Bonauenturam in eadem dist. art. 3. quæst. 1. Ricard. ar. 2. q. 1.

Gregor. *S. Thom.* *Bonauent.* *Ricard.*

8 Gabrielem quæſt. 1. art. 2. concluſione 5. Antoninum 2. part. tit, 10. cap. 6. verſiculo *Quintus caſus*, ſub finem, Ioannem Medinam, Cod. de confeſsione, quæſt. *De diſpẽſatione in reuelanda confeſsione*, ad 2. Roſellam verbo *Iurare*, num. 19. Angel. in ſum. verbo *Iuramẽtum*. 5. nu. 8. 10. & 32. Silueſt. in ſum. *Iuramentum*. 4. quæſt. 7. 17. & 19. Armil. verbo *Iuramentum*, n. 14. & alios Recentiores Theologos, & Iuriſperitos.

Gabriel. Antonin. Ioan. Med. Roſella. Angelus. Silueſt. Armilla.

Tertia Recentiorum concluſio. Probatur primò.

Tertiò docent eum qui huiuſmodi facta promiſsione virginem ita decepit, vt ſpe illius eam defloraverit, debere ducere ipſam. Probant autem primùm ſic: iuſtitia commutatiua hoc poſtulat vt reddatur nõ tantũ æquale, ſed idẽ numero quod debebatur, vt ſi equus ex furto ſublatus debebatur non ſatis ſit reddere pretium ſi ipſemet equus reſtitui poteſt; hìc autẽ intercedit tale debitum iuſtitiæ, vt promittens ad matrimoniũ contrahendũ teneatur; ergo niſi in illud conſentiat, non ſatisfaciet debito iuſtitiæ: nam quamuis damnum illatũ virginitati compenſari poſsit pecunia (inquiunt illi) tamen iniuſta deceptio nõ poteſt compenſari, niſi matrimonium contrahatur. Deinde quia in omnibus contractibus innominatis, quales ſunt do vt des, facio vt facias, vbi vnus impleuit id quod ſpopondit, alter etiam debet, quamuis fictè contraxerit, facere etiam id quod repromiſit: vt ſiquis ſpopondit centum aureos alteri, vt iret Romam, vbi alter iuerit Romam, debet illi dare centum aureos. Pro hac ſententia allegant Recentiores prædicti S. Thomam in 4. diſt. 28. quæſt. vnica, artic. 2. ad 4. Ricard. art. 1. quæſt. 3. ad 3. Paludan. quæſt. 1. art. 2. concluſ. 4. & 5. Antonin. 2. p. tit. 5. cap. 6. §. 1. Roſel. *Matrimonium*. 4. numer. 2. Angel. in ſumma, verbo *Stuprum*, num. 1. Silueſt. in ſumma, verbo *Luxuria*. 5. Tabienn. verbo *Reſtitutio*, quæſt. 22. Armillã eodem titul. num. 22. Franciſc. Victor. in ſumma, num. 265. Nauarr. in ſumma, cap. 16. numer. 18. Ledeſmã 2. p. 4. quæſt. 18. art. 2. ante dubiũ 2. Fr. à Veracruce 3. part. Speculi coniugorum art. 19. concluſione 5. Cordu. in ſumma quæſt. 50. & lib. 1. quæſt. 13. dicto. 2. & alios Recentiores.

Secundò.

9

S. Thom. Ricardus. Paludanus. Antoninus Roſella. Angelus. Silueſter. Tabienna. Armilla. Victoria. Nauarr. Ledeſm. Veracruz. Cordub.

Quartum eorundem pronuntiatum.

Quartò denique affirmant, ſiquis ſpe fictæ promiſsionis defloravit virginem inferioris conditionis, & ipſa bona fide credidit promittenti, neque potuit in eo fraudem vllam ſuſpicari, debere quidem damnum virginitatis reſtituere, eam verò ducere non item, pro qua ſententia allegant Antonium de Corduba lib. 1. quæſt. 13. §. *Secundum dictum*, & Fratrem à Veracruce 3. par. Speculi coniugorum art. 19. concl. 4. quòd dicant hanc eſſe probabilem opinionem, & alios Recentiores, qui eam plane ſequuntur. Probant autem primũ, quia in eo caſu is qui promiſit non tenetur ad matrimonium contrahendum promiſsione ipſa, quia fuit (inquiũt) nulla, cum fuerit cum animo non ſe obligandi, neq; lege reſtitutionis ad reſarciendum damnum illatum, quia hæc lex non obligat ad reſtituendum pluſquam æſtimatur damnum illatum, tantò autem plus reſtitueret ſi matrimonio ſe illi daret, quantò pluris ipſe quàm illa æſtimatur, ergo ad id non tenetur, ſed ad reſarciendum damnum virginitatis pecunia. Deinde confirmãt, quia quoties in contractu ſeruatur æqualitas dati, & accepti, ſi vnus impleat id quòd promiſit, alter debet id quod repromiſit etiam implere: quando verò eſt inæqualitas non debet is qui fictè promiſit integrè implere, ſed æquale ſolùm reddere, quare ſi res in ſpecie ex contractu promiſſa eſſet, vt ſi gemmam quis promiſit pro opera in aliquo negotio adhibenda, quæ eſſet multò maioris valoris, non deberet eam dare, ſed ſufficeret æquale pretium in pecunia reddere: cum igitur is qui promiſit fœminæ inferioris cõditionis matrimonium, ſit multò maioris æſtimationis, quàm damnũ illatum in virginitate illius, non tenebitur promiſsione ſua ad dandum ſeipſum pro damno reſarciendo, ſed ſatis erit ſi velit illud pecunia æqualis æſtimationis compẽſare. Prædictam autem ſententiam aliqui abſolutè abſque vlla diſtinctione ſequuntur, alij verò non niſi adhibita moderatione niſi promiſsio dato chirographo confirmaretur, quæ ſanè moderatio minimè cõſtare poteſt, nã promiſsio quæ ex ſe nulla eſt, nõ defectu ſolẽnitatis chirographi, ſed alia ex cauſa, adhito chirographo minimè confirmari poteſt, cum chirographum niſi propter ſolennitatem ex parte contrahentis maiorem virtutem non habeat, quàm promiſsio ſolo verbo facta: nam chirographum, quod eſt verbum ſcriptum maiorem vim non habet quàm verbum ore prolatum.

10

Cordub. Veracruz.

Probatur primò.

Confirmãtur.

11

Aliquorũ limitatio recitatur.

(.2.)

Prõ

12 *Pro confirmatione veræ sententiæ præmittitur vera definitio promissionis, & sine voluntate promittendi fieri non posse monstratur.*

CAPVT II.

Quatuor prioris sententiæ membra fundamento carent.

CAEterùm oppositam sententiam in his quatuor quæ enumerauimus non modò veram esse, sed etiam suprà positam nullum firmum in Theologia, aut philosophia morali fundamentũ habere ita facilè per singula conuincemus, vt mirandum valdè sit, viros doctos in ea sententia quieuisse, id quod ut faciliùs præstemus, quædã in hoc capite præmittemus, deinde in sequente ostram sententiam pronuntiabimus. Et in eo atque subsequente illam per singulà confirmabimus, & Aduersariorum pronũciatà refellemus.

Admittuntur tres priores notationes.

In primis autem tres priores obseruationes quas Aduersarij vt notas præmittunt ingenuè fatemur, de quarta autem quam sine controuersia esse dicunt inferiùs dicemus. Quod verò putant etiam indubitatum, posse esse promissionem volũtariam, sine animo tamẽ promittendi, imò cum opposito, etiamsi verba exteriùs prolata apud ipsum promittentem, & alios sint verę promissionis, non minùs falsum putamus, quam siquis diceret posse aliquem voluntariè exteriùs aliquem infamare, sine intentione detrahendi, aut posse exteriùs aliquem lætaliter ferire, sine intentione lætaliter feriendi; id quod explicata natura promissionis facilè monstrabimus. Si autẽ talis promissio exteriùs fieri potest, de ea iudicandum esset sicut de illa; quæ fieret cum animo non se obligandi, vt inferiùs ostendemus. Iam verò id quod de promissione, sine animo promittendi diximus, probemus.

13 *Non datur voluntaria promissio sine animo promittẽdi.*

Huius verò rei gratia notandũ est promissionem, & propositum non esse idem, nam propositum est actus voluntatis, quo quis apud se statuit aliquid in posterum facere; promissio autem est rationis actus: quod sanè discrimen constituit S. Thom. 2. 2. quæst 88. artic. 1. vbi comparat promissionem imperio, vt quemadmodũ per imperium, inquit, ordinamus quid ab alijs faciendum est, ita etiam per promissionẽ ordinamus quid à nobis faciendum est, ac proinde ait ad intellectum pertinere. Quã quidem ordinationẽ ego ita explico (neq; puto aliter explicari posse) vt tam promissio quæ fit Deo per solũ intellectũ, quàm ea quæ fit homini per verba, & sine verbis fieri nequit, non sit simplex tantùm affirmatio qua quis vel intellectu, vel verbo affirmet se voluntatem habere faciendi aliquid in futurum, hæc enim esset solùm simplex tãtùm declaratio propositi, cuius veritas in eo tantùm consisteret, vt reverà in voluntate tũc tale esset propositum, etiãsi posteà nihil fieret; quæ quidem est veritas de præsenti, neq; est fidelitas, quæ est propria veritas promissionis, nã veritati promissionis opponitur infidelitas, quæ in eo consistit, vt non fiat id quod promissum fuit, sed sit, *Affirmatio, & enuntiatio quædã alicuius rei in futurum faciendæ ei insinuata in cuius gratiam, & vtilitatem, seu obsequium res facienda est.* Dixi esse *Affirmationem*, siue sit intellectus, siue verbi, aut vocis: dixi etiam *Rei in futuri faciendæ*, nam promissionis assertio respicit futurum, & veritas eius quæ dicitur fidelitas similiter, sicut contrà falsitas quæ dicitur infidelitas cõparatione futuri dicitur, videlicet si nõ faciat quis id quod dixit se facturum. Quocirca siquis sine proposito faciendi aliquid dicat se illud facturum, mendax est contra veritatẽ de præsenti, nõ tamẽ est infidelis, si posteà reverà mutato proposito id faciat. Præterea subiunxi, debere ei esse insinuatam in cuius vtilitatem res facienda est, tũ quia debet esse ei, & non alteri insinuata, nam si Ioanni dicerem me in gratiam, seu vtilitatem Petri aliquid facturum, neque Ioãni promitterem, quia id non erat in vtilitatem illius, neque Petro, quia licèt id esset futurum in vtilitatem eius, ipsi non esset insinuata enuntiatio, ac proinde nec diceretur ei fides astricta, neque infidelitas cẽseretur id non facere, si ei talis enuntiatio non innotuisset, aut acceptata non esset, fidelitas enim est ad alterum, ac proinde scitiam illius, ac consensum postulat vt suprà dicebamus: tum etiam quia si id quod quis dicit alteri se esse facturum, neq; sit in gratiam, obsequiũ, aut vtilitatem illius, non dicitur promissio, neq; dicitur fides promissionis ei dari, sed propositum tantùm declarari: verbi causa si ego dicam, & asseuerantèr affirmem alicui me crastina die è cathedra docturum Theologiam, de quo ipse nihil prorsus curat, neque vllam vtilitatem sperat, aut obsequium, non dicar illi promit-

14

Definitur promissio.

15

Discrimen inter propositũ, & promissionem. D. Thom.

16 promittere, neque illi infidelis ero si crasti
na die non doceam, eatenùs enim veritas
de futuro, quæ est in promissis obligat,
quatenùs est ad alterum, cuius interest id
Sotus. quod promittitur. Qua ratione Sotus in
4. d.20. quæst.2. art.2. §. *Item tertiò*, sub fi-
nem rectè dixit fore, vt promissio implen
di pœnitentiam Confessario factam non
obligaret, nisi ipse Saccerdos potestatem
haberet cogendi pœnitentem, ad satisfa-
ctionem ei imponendam; quinimò non es-
se propriè promissionem, sed simplicẽ as-
sertionẽ, nisi fiat Deo: quod quidem non
alia ratione existimauit, nisi quia hoc mo-
do nihil dicitur faciendum in vtilitatem,
seu commodum ipsius Sacerdotis.

Discrimen inter promissionem factã Deo, & homini.

Porrò hæc enuntiatio quam dixi esse
promissionem, aut fit Deo, aut fit homini,
si fiat Deo, intellectu perficitur, & est act⁹
ipsius, nã Deo intellectu loquimur, & enũ-
tiamus, & ita fidem nostram ei voto, aut
iuramento alligamus; si fiat homini non
nisi verbis, aut signis sensibilibus fieri po-
test, quæ ipse percipiat, nam quoties ipse
non intelligit, non censetur facta promis-
sio, eo quòd non est ei insinuata enuntia-
tio rei futuræ in vtilitatem eius. Quocir-
ca homini promittere nihil aliud est quàm
17 homini sic loqui, & enuntiare, vt à nobis
definitum est; sicut infamare aliquem ni-
hil aliud est, quàm aliquid contra bonã il-
lius famam loqui, & verbis manifestare.

Non potest fieri promissio sine volũtate promittendi.

Hinc autem perspicuè satis consequitur
tam falsum esse asserere posse aliquem al-
teri promittere sine animo & voluntate
promittendi, quàm asserere posse aliquem
alterum infamare sine volũtate ipsum in-
famãdi, nam sicut infamatio in verbis est,
& qui voluntariè huiusmodi verba pro-
fert non potest non velle illa proferre, ac
proinde non potest non velle infamare,
ita etiã promissio in verbis est, quibus ex-
teriùs enuntiat, & insinuat alicui se factu-
rum aliquid in vtilitatem ipsius, & qui hu
iusmodi verba voluntariè profert, non po
test, non velle verba illa proferre, & eo mo
do enuntiare, ac proinde promittere, quod
nihil aliud est quàm eo modo loqui: aut si
Aduersarijs placet ostendant nobis quę nã
alia sit voluntas promittendi quàm volun
tas huiusmodi verba proferendi: certè nul
lam aliam assignari posse video, nisi pro-
positum faciẽdi id quod promittitur: hoc
autem minimè necessarium est ad essentiã
promissionis, nã sine proposito huiusmo-
di rectè potest fieri homini promissio: vt 18
enim suprà dicebamus promissio, & pro-
positum valdè differunt, cum propositum
sit actus volũtatis, promissio autem actus
intellectus. Præterea cũ promissio non sit
enuntiatio propositi, sed rei in posterum
faciendæ, vt suprà diximus, propositum
non præcedit necessariò promissionem.

Quòd autem ait S. Doctor 2.2.q.88.art.
1. votum nasci ex proposito, intelligendũ
ita est, non quòd necessariò præcedere de-
beat propositum promissionem etiam fa-
ctam Deo, sed quòd vt plurimùm antece-
dat: nam rectè potest quis profiteri vero
animo profitendi regulam aliquã per tria
vota, & tamen sine proposito aut semper,
aut numquam illa seruandi. Imò verò vt
prætextu illo professionis, deinde liberiùs
viuat; id quod sine controuersia apud Au-
tores esse video. Restat igitur vt nulla alia
voluntas promittẽdi sit, nisi volũtas pro-
ferendi illa verba de re in futurum facien-
da eo modo quo diximus, ac proinde non
posse esse promissionem sine voluntate
promittendi. Cæterùm si talis promissio
esse posset, fore vt non minùs obligaret,
quàm si cum volũtate promittendi fieret,
capite sequenti manifestè conuincemus.

Duæ priores partes veræ sententiæ.

CAPVT III.

COntra quatuor igitur pronun- 19
tiata Aduersariorũ, quę primo ca
pite recitauimus, non solùm in
hoc cap. & sequenti veram sentẽ
tiam proferre, & confirmare, sed etiam op
positam per singula refellere ex præmissa
notatione operosum nõ erit. Ea igitur est *Prior pars veræ sentẽtiæ.*
primò, eum qui promisit vere quidem ani
mo promittendi, & sciens se promittere,
animo tamen non se obligandi, debere ex
fidelitate, & iustitia promissum implere,
etiamsi promissio iurata nõ sit, quantò ma
gis si iuramento confirmetur. Secundò ne- *Altera.*
minem posse vera sponsalia ita contrahe-
re, vt spõsione sua ad solùm veniale tenea-
tur, etiamsi iurata non sit, quantò magis si
iuramento fuerit confirmata promissio.
Tertiò eum qui spe fictæ promissionis vir *Tertia.*
ginem decepit, & eã corrupit, debere pro-
missum implere, non ratione damni illati,
sed ratione promissionis, & contractus ex
proprio genere. Quartò denique, etiamsi *Quarta.*
is qui

20 is qui promisit, & hac spe virginẽ cognouit multò sit nobilior quã virgo, quinimò etiamsi ipse valdè nobilis sit, & ea ignobilis, promissione sponsaliorum ficta ad cõtrahẽdum teneri, nisi in quodam casu quẽ inferiùs dicemus. Ex quibus duas priores quidem partes in hoc capite, duas verò posteriores in sequente cõfirmabimus, & oppositas eodem ordine refellemus.

Obseruatio pro confirmatione prioris partis.

Vt autem primam confirmemus primùm obseruandum illud est, virtutem veritatis, & fidelitatis, eandem esse, nam fidelitas est veritas quædam, videlicet in seruandis, & implendis promissis, quæ dicitur veritas de futuro, est enim altera veritas de præsenti, quæ in eo posita est vt verba menti dicentis verè respondeant, & nulla contra mentem proferantur: veritas autem de futuro in eo versatur, vt seruentur & impleantur promissa, & fiant sicut dictum est, quæ omnia etiam notaui 1 part. disp. 85. cap. 6. ex S. Thoma 2.2. q. 80. ar. 1. ad 3. ex quo etiã S. Doctor eadẽ parte. q. 98 ar. 1. docuit periuriũ sine falsitate esse non posse: periurium autẽ propriè est cũ quis promissum iuratum non implet, ex quo sequitur implendo promissum veritatem seruari, atque hac ratione S. Doctor in tota 2.2. nullam de fidelitate peculiarẽ quæstionem instituit, cum tamen de veritate disputet q. 109. quia fidelitas, & veritas eadem virtus est.

S. Thom.

21

Secũda notatio.

Deinde Notandũ est, sicut aliud est enũtiatio, & assertio, aliud autem veritas enuntiationis, & ius seu obligatio dicendi verũ in assertione, ita etiam diuersum esse promittere aliquid in futurum, & veritatem promissionis, seu obligationem seruandi veritatem in promissis, nam promissio sicut assertio, potest esse sine veritate si non impleatur promissio, & promissio sicut assertio est actio quædam humana, obligatio autem est ius ipsum naturale quo tenẽtur omnes ad seruandam veritatem in suis promissis sicut in suis assertionibus. Verũ quia ita connexa sunt obligatio seruandi veritatem in promissis, cũ ipsa promissione, vt numquam vna sine alia reperiatur, vulgares homines, imò etiam docti interdum facilè decipi possunt in voto, vt putent se verè non promittere quòd nolunt se obligare, vt quamuis in suo intellectu vera sit enuntiatio, & insinuatio rei faciendæ in obsequium Dei, in quo vera ratio voti consistit, existimetur aliquando solùm propositum, & enuntiatio simplex illius. 2 Et hac ratione intelligo Doctores primo capite allegatos existimasse eum qui Deo aliquid promittit cum animo non se obligandi, verè non vouere, neque obligari, nõ quia putent ex voluntate humana aduenire vero voto obligationem implẽdi, sed quia promittens Deo hoc modo, putat & verè vult se non promittere, præsertim cũ valdè etiam multis, etiã doctis ignotũ sit, in quo consistat ratio voti. Quid autem in promissione quæ fit hominibus cõtingat, inferiùs cap. 5. videbimus.

Hinc autem prima pars nostræ sententiæ manifestè confirmari potest, nam qui animo promittendi exteriùs talia verba protulit, vt ipse sciat esse promissionis, & non simplicis enuntiationis propositi, & is cui facta est promissio tamquàm verba veræ promissionis accepit, non potest nõ stare iuri naturali, & teneri obligatione eius ad implẽdum promissum, etiamsi expressè voluerit non se obligare: nam quẽadmodùm enuntians, & asserens id quod est, aut negans id quod non est, non potest non stare iuri naturali, & eius obligatione teneri ad seruandam in sua enuntiatione conuenientiam cum mente sua, in quo cõsistit virtus veritatis de præsenti, & cui na 23 turali iure mendacium aduersatur, etiamsi expressè vellet ita enuntiare, vt ad dicendam veritatem nollet se obligare, quæ sanè esset stulta voluntas, ita etiam promittens non potest non stare iuri naturali: & eodem iure naturali teneri seruare veritatem in promisso, implendo illud; quo sanè iure huic veritati quæ est fidelitas, infidelitas aduersatur. Et quemadmodùm ius naturale obligat implere votum Deo nuncupatum, quod ad fidelitatẽ erga Deum seruandam pertinet, ita etiam implere homini promissum, nã ipso iure naturali indecorum est votum Deo nuncupatum, aut promissionem homini factam non implere, neque homo voluntate sua efficit vt indecorum sit, & transgressio illius sit peccatum commissionis, cum sit peccatum cuiusdã falsitatis vt inferiùs dicemus. Quocirca & voluntas illa non se obligandi ad veritatem ex promissione, non minùs stulta censeri debet, quàm illa prior.

Cõfirmatur prior pars verioris sententiæ.

Dixi autem animo promittendi, modò enim nõ loquimur de eo qui promisit animo non promittendi, sed tantùm animo non se obligandi: dixi etiam si sciat verba

quæ

24 quæ exteriùs protulit eſſe promiſsionis,& vt talia accipi ab eo cui dicuntur, quia interdum accidere poteſt, vt ex communi modo loquendi,& circumſtantijs rerum & perſonarum, etiam verbum *Promitto*, quo nihil eſt expreſsiùs ad promittendum,non accipiatur in vi veræ promiſsionis, ſed ſimplicis enuntiationis,& manifeſtationis propoſiti;tunc autem manifeſtum eſt, nõ eſſe veram promiſsionem,ac proinde neq; ex fidelitate ad implendum id quod dicitur obligare: ſi ergo promittens hoc ipſo quòd promittit,hoc eſt,hoc ipſo quòd enũtiat rem à ſe faciendam in vtilitatem alicuius,iure naturali tenetur ad ſeruandam veritatem promiſsionis vt ſit fidelis,non poterit ipſe ſua voluntate hanc tollere obligationem, eo quòd nolit ſe ad ſeruandam veritatem obligare. Porrò autem promiſſionem factam hominibus verbis perfici, & conſummari, imò eſſe ipſam enũtiationem exteriùs verbis expreſſam de re faciẽda,iam præcedente capite notatum eſt:nã ſicut aſſertio veritatis apud homines cui iure naturali debetur veritas de præſenti eſt in verbis,ita etiam enuntiatio rei faciẽdę in futurum cui eodem iure debetur veritas,quæ eſt fidelitas,in verbis eſſe debet, eſt enim ad homines cum quibus contrahimus, qui ſola verba non animum cognoſcunt,atque adeò in ſolis verbis conuictus eorum, & veritatem,& fidelitatem poſtulat;quare voluntas illa nõ ſe obligandi verbis promiſsionis,quæ tam à dicente, quàm ab audiente, & acceptante promiſsionis eſſe intelliguntur,cõtra ius naturale,ac proinde vt diximus ſtulta cenſeri debet.

Quomodò verbũ promitto poſsit habere vim ſimplicis enũtiationis

25

Applicatio doctrinę tradĭtæ ad cõtractũ ſponſaliorum.

Cum igitur in contractu ſponſaliorum ita apud omnes etiam ruſticanos homines verba accipiãtur vt ex ſe promiſsionis vim habeant, & illis exiſtiment omnes ſe ſignificare ſuam fidem adſtringere, & obligare alteri,quando ſeriò ita inter ſe contrahũt præſertim ſi iuramento,aut ſcriptura verba confirment, aut coram teſtibus ea velint proferre, aut accepta manu alterius, quod fidelitatis indiciũ apud homines eſt, ſequitur in eis promiſsionem verè contineri, ac proinde ei coniunctã eſſe obligationem iuris naturalis ad implenda promiſſa,nec naturam promiſsionis tolli, aut mutari ex eo quòd homo nolit ſe ea obligare,cum non ex eius voluntate,ſed ex iure naturali obligatio eius pendeat.

Quod verò dicũt Aduerſarij verba promiſsionis cum animo non ſe obligandi, nõ eſſe veram promiſsionem, quia additur aliquid naturæ promiſsionis repugnans, nempe voluntatem non ſe obligandi, ex dictis conſtat friuolum eſſe, quia veritatis obligatio ſolùm verbis coniuncta eſſe debet,& hanc voluntas humana ab ipſis tollere non poteſt in promiſsione,ſicut neq; in aſſertione,quia non poteſt efficere quin indecorum apud homines ſit, aliud verbis promittere,aliud autem re ipſa facere, ſicut non poteſt nõ eſſe indecorum aliquid contra ſuam mentem proferre, & ita audientem decipere,vtraque enim obligatio veritatis,eſt iuris naturæ,& conuictui humano maximè debita. Quo autem pacto voluntas illa non ſe obligandi non ſit cõtra ſubſtantiam promiſsionis, infrà in ſolutione argumenti primi Aduerſariorum dicemus. 26

Adde quòd licèt voluntas ſe obligandi ad promiſsionem neceſſaria eſſet, vt verè cenſeretur promiſsio, tamẽ hoc ipſo quòd quis cum altero mutua ſponſione contraheret, ipſa lex naturalis conuictus humani poſtularet, vt ipſum non deciperet verbis illis,habens volũtatem oppoſitam, & vt verbis ſuis veritatem in futurum ſeruaret, implens promiſſum; eo quòd iniquum eſſet,vt alter obligatus, & ipſe omnino liber maneret, ſic enim nihil firmum & ſtabile in conuictu humano eſſe poſſet: ipſa igitur fidelitatis,& iuſtitiæ ratio poſtulat,vt æqua ſit vtriuſque obligatio. *Extẽditur doctrina tradita.* 27

Id quod diximus de promiſsione ab aliquo verbis facta animo non ſe obligandi, intelligitur etiã de promiſsione facta verbis, quæ rectè nouit promittens tunc ita accipi,& intelligi in communi modo contrahendi,vt notionem habeant promiſsionis, ſicut accidit in ſponſalibus, eo modo quo ſuprà diximus: idem igitur intelligẽdum eſſe de huiuſmodi promiſsione facilè probatur:tum quia vt præcedente capite notaui,cum promiſsio ſit in enuntiatione illa verborum de re facienda in futurum, impoſsibile eſt velle aliquẽ verba illa proferre,& non velle promittere:tum etiam, quia licèt id fieri poſſet,aut talis ficta voluntas excogitari, non magis illius curandum eſſet,quàm alterius non ſe obligandi; de qua hactenùs diximus,eo quòd tota obligatio fidelitatis iure naturali verbis ipſis ſic acceptis,& intellectis, non autem voluntati coniuncta ſit, neque ex voluntate pendeat,

28 pendeat, quòd verba hoc aut illo modo ab omnibus accipiantur. Hanc primã partem noſtræ ſententiæ in ſponſalibus, & in omni genere promiſsionum hac ætate ſequũtur non pauci Recentiores, quibus etiam *Sotus.* fauet Sotus, & alij antiquiores qui docent eum qui matrimonium verbis de præſenti ſine animo, & conſenſu contraxit, quamuis reverà matrimonium nullum fuerit, quòd ſine conſenſu conſtare nequeat, debere verum conſenſum adhibere, eo quòd debeat verba ſua facere vera, vt infrà videbim⁹ vbi eos omnes referemus. Et de promiſsione ſponſalium in vniuerſum, etiamſi promittens non cognouerit virginem *Veracruz.* cui ſic promiſit, ita ſenſit Frater à Veracruce in Speculo coniugiorum artic. 19. concl. 2.

Iuramento firmata ſpõſio arctius vinculũ inducit.

Ex dictis verò facilè conſequitur cõtrà eoſdem Theologos ſponſalia, aut ſponſionem, ſeu promiſsionem ab aliquo factam, & iuramento confirmatam, multò maiori vinculo obligare, videlicet & fidelitatis, & religionis; nam ſi promiſsio ipſa ſecũdum ſe firma eſt, & ex fidelitate ſeruanda, addito iuramento ex religione Deo debita, ne ipſum faciamus fideiuſſorem falſi, ſeruãda etiam & implenda erit. Quamuis autẽ obligatio iuramenti non pendeat ex voluntate iurantis, ſed ex ipſo naturali iure, cuius oppoſitum Aduerſarij abſque fundamẽto docuerunt (cum tamen id eis neceſſe non eſſet, vt ſuam ſententiam confirmarent) tamen quia obligatio promiſſorij intra limites religionis, ſupponit obligationem fidelitatis ex promiſsione, vbi promiſsio fuerit nulla, erit & nulla obligatio iuramẽti, quę eſt pro fidelitatis cõfirmatione, veluti cũ is cui facta eſt promiſsio remittit promiſsionem, corruit obligatio fidelitatis, & conſequenter iuramẽti promiſſorij Quare vt Aduerſarij probarent prædictã promiſsionem etiam confirmatam iuramento non obligare, neceſſe illis non erat aſſerere obligationem iuramenti ex voluntate iurantis pendere, quod planè abſurdum eſt, cum ea ſit iuris naturalis, & ſine intentione ſe obligandi, poſsit quis iuramentũ ſuæ promiſsioni addere, ſed ex eo probare debebãt huiuſmodi promiſsionem iuratam nõ obligare, quia promiſsio ipſa ſupra quã additur iuramentum nulla eſſet. Contra verò cum nos iam probauimus promiſsionẽ factam ab aliquo, animo non ſe obligandi, verè eſſe promiſsionem, ac proinde ex fidelitate obligare, rectè intulimus ſi promiſsioni eiuſmodi iuramentum accedat, eã obligare, & ratione fidelitatis, & ratione religionis. Hanc partem quod attinet ad promiſsionem iuratam tradunt Caietanus *Caiet.* 2.2.q.89.art.7.§.in reſpõſione ad 4. & So- *Sotus.* tus lib.8.de iuſtitia.q.1.art.7.§. *Quartum argumentum*, & Couarruuias in cap. *Quamuis pactum*. 1.p.§.5.num.2. & alij Recentiores, *Conuarr.* verùm diuerſo prorſùs nixi fundamento, putãt enim eã eſſe vim iuramenti, vt etiãſi promiſsio ſecundum ſe nulla ſit, hoc ipſo quòd propter reuerentiam iuramenti deberet eſſe vera promiſsio, ne iuramentũ ſit ſine veritate de præſenti, obliget etiam promiſsio, & fortaſsis loquuntur in eo caſu quo propter intentionem non ſe obligandi, quàm Sotus immeritò putat eandẽ eſſe cum intentione non promittendi, vt ex dictis conſtat, vt quamuis in hoc caſu, ſit nulla promiſsio ſecundum ſe, propter reuerentiam iuramenti ſeruanda ſit. *Recentiorũ placitũ circa vim iuramenti.* 30

Ego verò exiſtimo hanc vim non habere iuramentum natura ſua, vt efficiat promiſsionem validam, quæ ex ſe nulla eſſet, vt 2.2.q.illa 89.ar.7. fuſiùs oſtendam: nam iuramentum promiſsioni accedit vt Deus ſit teſtis fidelitatis ſeruandæ, ac proinde quaſi fideiuſſor: quare cum ipſa promiſ- 31 ſio nulla eſt, vel promiſsionis verba vim non habent obligandi ex fidelitate, neque virtute iuramenti eam habebunt, neque Deo vlla fiet irreuerentia ſi promiſsio non ſeruetur. Nam ſicut tunc illam non ſeruare ex ſe non eſt infidelitas, non ſeruando iuratam non tribuitur Deo infidelitas tamquam teſti, & fideiuſſori, vt patet in promiſsione iurata, quæ remittitur ab eo in cuius gratiam facta eſt; tunc enim neque promiſsio, neque iuramentum obligat. Ex Autoribus verò qui allegantur pro oppoſita ſententia de promiſsione illa iurata cum animo non ſe obligandi. S. *S. Thom.* Thom. in 3.d.illa 39. & 2.2.q.89. art.7. ad 4. vbi agit de iuramento doloſo, an vim habeat obligandi, non loquitur de iuramento promiſſorio, facto ab aliquo cum animo non ſe obligandi, ſed de iuramento verbis amphibologicis facto, vtrũ obliget ſecundum mentem iurantis, an ſecundum mentem audientis, de quo ſuo loco dicemus; & in hoc ſenſu loquitur etiam Iſidorus libro 2. de ſummo bono, cap. 34. *Iſidorus.* cum ait: *Quacumque arte verborum quis iuret, Deus tamen qui conſcientiæ teſtis eſt, ita accipi*

Autori nõ placet.

32 *accipit ſicut cui iuratur intelligit.* Et ideò neque pro noſtra ſententia hoc teſtimonium citare volui, cæteri verò autores planè oppoſitam ſententiam ſequuntur.

Secunda pars veræ ſententiæ.

Secunda pars veræ ſententiæ videlicet neminem poſſe vera ſponſalia ita contrahere vt ad ſolum veniale illis teneatur, ex eiſdem fundamentis nō minùs facilè probari poteſt; nam cum obligatio ad ſeruandam fidem, & veritatem, non pendeat ex voluntate hominis promittentis, ſed illud ſolùm in eius ſit poteſtate promittere, & verba promiſſionis proferre, quam prolationem iure naturali neceſſariò conſequitur obligatio fidelitatis, non erit in poteſtate ipſius ita promittere, vt ad veniale ſolum, ex vi promiſſionis obligetur, etiāſi materia notabilis ſit: nam ſi iure naturali indecens eſt, & naturæ rationali diſſentaneum, non ſeruare promiſſum homini factum, eodem iure peccatum mortale erit non ſeruare illi fidem, & implere promiſſum notabilis, & magni momēti.

Nō implere votū vel promiſſum eſt peccatū commiſſionis.

Cuius rei gratia notandum eſt, non implere promiſſum homini ſicut & votum Deo, non eſſe peccatum omiſſionis, ſed commiſſionis, eſt enim peccatum infidelitatis contra fidelitatem, quod eſt genus quoddam falſitatis, atq; ſi iuramento confirmetur, erūt duo peccata commiſſionis, 33 peccatum autem commiſſionis eſt contra legem aut præceptum negatiuum, ac proinde infidelitatis peccatum quod eſt in nō ſeruando promiſſo, debet eſſe contra præceptum negatiuum non faciendi falſam promiſſionem, cuius malitia cōſiſtere debet in poſitiua inconuenientia cum natura rationali, qualis eſt in falſitate poſt verba promiſſionis. Quis autem dicat hominem voluntate ſua imponere ſibi legem contra hanc inconuenientiam, & ſtatuere indecorum eſſe, & diſſentaneum naturæ rationali promiſſa non implere? nemo ſanè, ac proinde nemo etiam iure dicere poterit in poteſtate promittentis eſſe, ſuppoſita ſemel promiſſione quam neceſſe eſt concedere eſſe, cum quis ſe vult ad veniale ſaltem obligare, hanc inconuenientiam ità moderari vt quamuis res promiſſa ſit magni momenti, ipſa tamen venialis ſit. Porrò autem cum quis ſe vult ad veniale obligare, verè eſſe promiſſionem, patet, quia ſine promiſſione quæ verè eſſet promiſſio, nō poſſet neque ad veniale vllus obligari. Quamuis ergo Aduerſarij qui dicunt promiſſionem ab aliquo factam cum animo non ſe obligandi non obligare, id dicere poſſunt aliqua ſpecie probabilitatis, quia dicunt propter cōditionem illam adiectam non eſſe verè promiſſionē, ac proinde nullo modo obligare, tamen cum cōcedant promiſſionem factam in materia graui ſi fiat ab aliquo ſolo animo obligandi ſe ad veniale, eſſe verè promiſſionē, atq; id aſſerere debeant, cum neque veniale ſine vera promiſſione eſſe poſſet, nulla ratione dicere queunt eam ad veniale ſolum poſſe obligare, cum fateantur expreſſè obligationem promiſſionis, quæ vera promiſſio eſt, eſſe iuris naturalis, neque id negare poſsint, ac proinde non ſubdi voluntati promittentis, ſed ex natura rei expēdendam eſſe. 34

Nō eſt in poteſtate promittentis obligare ſe tantùm ad veniale in re graui.

Et certè quamuis in poteſtate legiſlatoris eſſet legem ſtatuere, quæ etiam in materia graui ad veniale obligaret, quod tamen falſum eſſe conuicimus manifeſtè 1. 2. diſp. 158. cap. 4. tamen non proinde ſequeretur in poteſtate eſſe promittentis ita promittere, vt in materia etiam graui ad veniale ſolùm obligaretur: nā poſſet quis aliqua ſpecie probabilitatis dicere legiſlatorem eſſe proximam cauſam obligationis, cum ſit proxima cauſa legis, ac proində in ſua eſſe poteſtate hoc aut illo modo obligationem, & vinculum illius moderari; at de promittēte certè nulla ſpecie probabilitatis dici poteſt eſſe proximā cauſam obligationis, aut præcepti, cum ipſe nō præcipiat quidquam, ſed faciat aliquid quod conſequitur iure ipſo naturali obligatio: qui enim promittit, neq; ſibi, neq; alteri præcipit, ſed promittēti ius ipſum naturale præcipit, vt ſuā promiſſionem obſeruet, quare factum ipſum promittendi, in eius quidem eſt poteſtate, quomodò autem ſeruanda ſit promiſſio ſemel facta, & honeſtas eius, ipſe non præſcribit, ſed ratione ipſa naturali præſcriptum eſt. 35

Idem dicendum de legislatore.

Adde quòd cum ex promiſſione ius iuſtitiæ oriatur acceptanti in materia tēporali, & vtili, & ad ius naturale pertineat dare vnicuiq; quod ſuū eſt, & debitum perſoluere, ſi res promiſſa ſit magni momēti, nō poteſt eſſe leuis, aut venialis iniuſtitia nō implere promiſſū, & huiuſmodi debitū non perſoluere, cūq; in ſpōſalibus res promiſſa ſit magni momēti, nēpe corpus tradendū in matrimonio, planè cōficitur neminē poſſe vera ſpōſalia ita cōtrahere, vt ſponſio-

Confirmatur doctrina tradita.

36 ſponſione ſua ad ſolũ veniale obligetur ẽtiãſi iurata nõ ſint, præſertim cum hac ſpõſione fiat cõtractus vtrò citròq; obligatorius, quẽ ad ſolũ veniale obligari poſſe ex volũtate alterius tãtùm cõtrahẽtis, & promittentis, ridiculum omnino videtur. Hãc partem ſententiæ expreſſè tradit Sotus lib. 7. de iuſtitia quæſt. 2. artic. 1. §. *Quæſtionis ſolutio*, verſic. *Per hæc ad id*, & Antonius de Corduba in ſumma quæſt. 188. puncto 1. eo quòd dicant non eſſe in poteſtate volentis Deo, ad veniale, aut mortale ſe obligare, ſed qualitatem trãſgreſſionis ex qualitate materiæ voti penſandam eſſe. Eſt enim eadem omnino ratio de promiſsione facta homini, vt id non ſit in poteſtate promittentis. Et quidem eandem eſſe rationem promiſsionis factæ Deo & homini, hac in parte aduerſarij quoq; fatentur, ac proinde eodem modo de vtraq; philoſophantur.

Sotus.

Corduba.

Duæ partes poſterioris ſententiæ.

CAPVT IIII.

37 TErtia pars veræ ſententiæ eſt eum qui ſpe fictæ promiſsionis virginem decepit, & eam corrupit, debere promiſſum implere, non ratione damni illati, ſed ratione promiſsionis, & contractus ex proprio genere. Hęc autem tum ratione à priori ex eiſdem principijs, tum etiam ratione à poſteriori, & ab abſurdo non minùs facilè confirmatur. Primùm, quia ſi promiſsio ficta, hoc eſt facta animo non ſe obligandi, aut animo non promittendi, quando ſit verbis quæ in communi populi opinione vim habent promiſsionis, eſt vera promiſsio, ſequitur eiuſmodi ſponſalia obligare, & eo præcipuè quòd iam ex parte alterius promittentis, videlicet ex parte mulieris, aliquid conceſſum eſt ſub cuius conditione facta eſt promiſsio, videlicet quòd facta ſit copia corporis. Deinde, quia reverà ille qui ſit promiſit nõ ſatisfaceret ſi pro amiſſa virginitate aliquid aliud daret quam ſeipſum in matrimonium, nam obligatio reſtituendi vno ex duobus capitibus ortum habere poteſt, aut ex delicto reſarciens damnum quod quis iniuſtè intulit, aut ex contractu, reddendo id quod promiſit, aut æquale accepto: in prædicto autẽ caſu qui cognouit virginem, non intulit damnum per delictum ratione cuius ad illud reſarciendum reneatur; nam nullã virgini vim intulit, ſed ex conſenſu illius eã cognouit; debet igitur implere promiſſum ratione iuſtitiæ cõtractus. Neque vero in eo quòd interiùs promiſit ſine animo ſe obligandi, damnum aliquod intulit, ratione cuius debeat reſtituere, & promiſſum implere; nã voluntas illa interiùs manens nemini nocere poteſt, inferret autẽ damnum, & contra iuſtitiam, ſi id quod promiſit non impleret, etiamſi fictè promiſiſſet. Ergo contractu promiſsionis, & non aliunde ad id tenetur, ac proinde contractus ille promiſſionis, etiam cũ animo nõ adimplendi firmus eſt, nam ſi firmus non eſſet, & nõ obligaret, non faceret contra iuſtitiam ſiquis virginem à ſe cognitam, & corruptã, etiam ſub ſpe matrimonij non duceret, cumque neque ipſam cognoſcẽs ex delicto ei damnum intuliſſet, ad nihil ſanè ſic promittẽs teneretur quod eſt abſurdum. 38

Tertia pars probatur à priori.

A poſteriori.

In hac quidem 3. parte cum Aduerſarijs conuenimus, eorum tamen rationes quas 1. cap. memorauimus nobis non probantur, neq; ipſi ſatis explicant vtrùm hic debeat virginem illam à ſe corruptam ducere ratione promiſsionis, & contractus, an ratione delicti, & damni illati. Et ſanè cum aliqui Recentiores quibus hæc ſententia probatur, dixerint promiſsionem ſponſalium, factam ab aliquo cum animo non ſe obligandi nullam eſſe, nullamque obligationem in conſcientia inducere, vt cõuenienter huic opinioni loquerentur, dicere debebant neque hanc promiſsionem in genere contractus firmam eſſe, ſicut in ſequente caſu ſunt arbitrati, ſed ratione ſolius damni obligari ſic promittẽtem ad ducendam virginem, à ſe corruptã ſub ſpe matrimonij, quod tamẽ manifeſtè falſum eſſe iam oſtendimus. Si autem ſentiant huiuſmodi promiſsionem firmã eſſe, & in genere contractus obligare, vt conuenienter ſuis principijs philoſophentur, exiſtimare debent ex ſe, à principio firmam non eſſe, neque ex ſe fore niſi conditio illa apponeretur, & impleretur, ſed poſt impletam illam conditionem, nimirùm poſtquàm virgo ſui corporis copiam fecit, in ratione contractus obligare cepiſſe, quæ tamen aliàs ſine conditione illa nõ obligaret. Verùm explicent obſecro, cur hæc promiſſio facta ab aliquo cũ animo nõ ſe obligãdi ſub illa conditione, & ea impleta in genere 39

Rationes quibus Aduerſarij hãc 3. p. probãt non probantur.

40 contractus incipere poſsit obligare, & firma eſſe, ſub conditione autē repromiſsionis ſicut ſit in ſponſalibus non item, cū his duabus nimirùm promiſsione, & repromiſsione verbis exteriùs factis contractus innominati, & ſtipulationis perficiantur.

Porrò ex Autoribus, qui vt vidimus c. 1. pro hac parte allegantur S. Thomas, Ricardus, Paludanus, & Victoria, non loquūtur de ficta promiſsione ſponſalium, qua quis à Virgine copulam extorſerit, ſed de eo qui poſt ſponſalia ficto animo à ſponſa copulam poſtulauit, & obtinuit, quaſi nolens ſponſalia hoc modo in matrimonium transferre, & hoc modo S. Thomam intellexit Victoria in ſumma loco citato. Angelus autem, Silueſter, Roſella, Fr. à Veracruce, Nauarrus, & Corduba planè loquūtur de eo, qui ficto animo promiſit ſub cōditione prædicta, ſi ipſa priùs ſui corporis copiam faceret, Ledeſmam legere non potui, Tabienna autem, & Armilla non loquuntur apertè de ficta promiſsione, nullus tamen ex illis qui hanc partem docēt explicat, vtrùm ad hoc ille teneatur ratione contractus, an ratione damni, niſi quòd

Quid ſingulí Doctores ſentiant in hoc caſu.

41 Recentiores quorum nomina ſuppreſsimus in id inclinare videantur, vt ſolùm teneatur ratione damni, non ratione contractus, ſicut patebit ex caſu ſequenti, in quo ipſi docent eum qui fictè promiſit, & corrupit virginem non teneri ad ducendam eam in matrimonium, neque ratione promiſsionis, neque ratione damni.

Quarta pars veræ ſententiæ.

Quarta denique pars veræ ſentētiæ eſt, eum qui promiſit, & hac ſpe promiſsionis virginem cognouit, promiſsione ficta ſponſaliorum ad contrahendum teneri, etiamſi nobilior ſit quàm virgo, quinimò etiamſi ipſe valdè nobilis ſit, & ea ignobilis. Hæc autem pars intelligitur quando aliàs exteriùs non apparuit indicium aliquod fictionis in promittendo, nam ſi aliquod appareret, alia eſt ratio de quo capite ſequente dicemus. Porrò autem in hac parte intelligimus ſic promittentem ad contrahendum teneri, non ratione damni illati, ſed ratione contractus, & ex vi propria illius, id quod ex dictis non obſcurè colligitur: primùm quidem, quia ſi virtute promiſsionis, quòd eſſet nulla non teneretur, neque ratione damni obligandus eſſet, cum reverà nullum damnum contra iuſtitiam inferret, ſicut in præcedēte caſu probatum eſt. Deinde quia promiſsio illa firma fuit, vt ſuprà oſtendimus. 42 Poſtremò denique, quia ſi ratio Aduerſariorum alicuius eſſet momenti, conuinceret fore vt nobilis qui libidine ductus, nō fictè, ſed cum animo ſe obligandi mulieri inferioris conditionis matrimonium promiſit, & hac ſpe ipſam cognouit, non debeat ipſam ducere, quia licèt illa præſtiterit ex parte ſua id ſub cuius conditione contractus ſponſaliorum factus eſt, tamen id quod ipſi ſub ea conditione promiſſum eſt, tantò maioris valoris eſt, quātò nobilior eſt vir qui matrimonium promiſit. Nam quod attinet ad hunc effectum, vt quis verba ſua facere debeat vera, & ſtare dictis quando alter contrahentium impleuit id quod promiſit, certè nullum diſcrimen rectè aſsignari poteſt inter fictam illam promiſsionem, & non fictam, alioquin quotidie homines impunè deciperentur. Adde quòd ſi inæqualitas eſt inter nobilem virum, & plebeam mulierem ad contractum ſponſaliorum, ſequitur etiamſi fiant ſponſalia ex animo, implē da nō eſſe, quia ex ſe inæqualitatem illam continent.

Quòd ſi dicas cum quis ex animo promiſit ſciens & prudēs, vltrò tradere voluit id quod multò maioris valoris erat, pro eo 43 quod erat minoris pretij, videlicet ſeipſum pro illa, & ita nullam in eo contractu iniuſtitiam eſſe, ſicut cum quis ſciens & volens pro re minoris valoris ingens pretiū tradit, quia exceſſum donare vult; obſtat manifeſta ratio: nam hoc ſolùm verum eſt in eo caſu in quo quis nulla ductus paſsione, aut commoditatis, aut dilectionis, ſed liberali animo id facit, ſi tamen ſolùm vt ſuæ proſpiciat vtilitati, aut delectationi ſatisfaciat, non potens rem aliter obtinere nequaquam. Quare ſi quis meretrici nolenti ſui corporis copiam facere rem magni pretij, & valoris promiſiſſet, non proinde ad reddendum teneretur, ſed ſatis eſſet ſi pretium cōmune pro eo actu redderet, atque ita in foro exteriori iudicatum aliquā do fuiſſe comperio, & iudicatū eſſe exiſtimo: quamuis ergo nobilis vir plebeæ mulieri ex animo matrimonium ſub ea conditione promiſiſſet, vt ſui corporis copiā ei faceret, quia tamen id quod promiſiſſet eſſet multò maioris valoris, non teneretur promiſsione ſua ad contrahendum matrimonium, quia eſſet veluti pretiū excedēs, ſed ad iuſtum tātùm pretium in pecunia,

Obiectio.

Diluitur.

Declaratur

Probatur.

ac ſi

44 ac ſi matrimonium illi non promiſiſſet, ſed virginitatem iniuſtè illi abſtuliſſet, aut pro ea iuſtum pretium obtuliſſet, quod tamen nec Aduerſarij concederent. Ratio verò à priori eſt, quia cum in matrimonio accidentaria ſint reliqua bona præter ipſa corpora viri, & fœminæ, quæ ad ſubſtantiam contractus ſolùm pertinent, non poteſt eſſe, aut dici inæqualitas, aut in promiſsione, aut in ipſo matrimonij contractu, ex eo quòd alter contrahentium nobilior, aut ditior ſit alio, & ita hac de cauſa non poteſt eſſe nullus contractus, cum intra proprium genus omnem æqualitatem & cætera requiſita contineat. Hanc partem noſtræ ſententiæ planè docuerũt Doctores omnes allegati pro præcedente, eò quòd de ficta promiſsione abſolutè, & abſque vlla diſtinctione docuerunt, ſeruandã eſſe, quãdo ſub ſpe matrimonij virgo corrupta fuit: & miror ſanè Antoniũ de Corduba, & Fratrem à Veracruce oppoſitum docuiſſe.

Ratio à priori.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

CAPVT V.

45 IN poſtrema parte noſtræ ſententiæ quam præcedente capite confirmauimus, diximus eum qui fictè promiſit matrimonium, hoc eſt animo non ſe obligandi, & hac oblata ſpe virginem cognouit, debere matrimonium cum ea cõtrahere, addimus tamẽ, niſi exterius ſignũ aliquod huius fictionis apparuiſſet, huiuſmodi autẽ indicium aliqui putant quoties vir qui virgini fictè promiſit valdè nobilis eſt, & virgo inferioris multò conditionis, hoc enim Recentiores aliqui putant indicium ſufficiens eſſe vt ſi fœmina hanc cõditionis diſparitatẽ nouit, credere debeat non vero, ſed ficto animo ſibi eum matrimonium promiſiſſe, & in hoc caſu putant ſic promittẽtem etiamſi ſpe promiſsionis virginem cognouerit, non teneri promiſſione ſua ad matrimonium contrahendũ; ducuntur autẽ autoritate antiquorũ ſcholaſticorum S. Thomæ in 4. d. 28, q. vnica, artic. 2. ad 4. Antonini 2. p. tit. 5. cap. 6. §. 1. quos ſequi videntur Summiſtæ à nobis allegati ſuprà cap. 1. in 3. opinionis Aduerſariorum: ex his verò vt præcedente cap. notaui S. Thom. quem ſequitur Victoria in ſumma num. 265. non loquitur de fictè promittẽte, qui ſpe fictæ promiſsionis matrimonij virginẽ cognouerit, ſed de eo qui promiſit, poſteà verò animo ficto poſtulauit vt matrimoniũ conſummaretur, & dicunt in vniuerſum eũ, qui ſic decepit virginem debere vero animo in matrimoniũ cum ea conſentire. Addit tamen S. Thom. hęc verba: *Et ad hoc etiam non tenetur (vt quidam dicunt) ſi ſponſus ſit multò melioris conditionis, aut aliquod ſignum eũdẽs fraudis fuerit, quia præſumi probabiliter poteſt, quòd ſponſa nõ fuerit decepta, ſed decipi ſe finxerit.* Quæ ſanè verba ad literã refert, & probat Tabienna. Eodem autẽ ferè modo habent Antonin. Silueſt. Roſel. Armil. Nauarr, locis citatis in 1. cap, in tertia illa parte ſententiæ Aduerſariorum, Frater autem à Veracruce in Speculo coniugiorum, part. 3. articul. 19. concluſ. 3. & Antonius Cord. lib. 1. q. 13. §. *Secunda pars ſi autem.* Ita prædicta verba S. Thomæ intellexiſſe videntur, vt mulier ſic corrupta hoc ipſo tantùm quòd ſciuerit virum multò eſſe digniorem ſe, vel nobilitate, vel diuitijs, debuerit cogitare falſam eſſe promiſsionem illius, ac proinde voluntariè fuiſſe deceptam, non ſecus quã ſi ipſe apertè ſuam fictionem declaraſſet. Dicunt igitur eo ipſo in deceptionem eiuſmodi eã cõſenſiſſe: Fr. à Veracruce dicit virtualiter eo ipſo cõſenſiſſe; Corduba autem inquit libere. Et colligi videtur ex verbis S. Thomæ, & aliorum, qui ex præſumpta deceptione dicũt eum qui ſic promiſit nõ teneri ad matrimonium, quia nimirùm in eo caſu præſumi nõ debet ipſam fuiſſe reipſa deceptam, ſed decipi potiùs voluiſſe,

Tabienn. Antonin. Siluęſt. Roſella. Armilla. Nauarr. Veracruz. Cordub.

46

47

Limitatio & explanatio doctrinę capitis præcedentis.

Aliquorũ placitum. S. Thom. Antonin.

Mihi verò numquam hæc interpretatio prædictæ ſententię quam adhibent F. à Veracruce, & Antonius de Corduba probari potuit, ſed exiſtimo tunc ſolùm excuſari virum nobilem ne teneatur ad matrimonium contrahendum, quãdo virgo verè nouit ex ſtatu, & conditione illius, & ex modo promittendi eum animo ficto promittere. Contrà verò ſi illa ſimplici animo credidit, eo quòd ipſe in verbis nullum prorſùs ſignum deceptionis dedit, neque ipſa declarauit ſe deceptionẽ illius intelligere, non minùs eum ad contrahendũ matrimonium teneri, quàm ſi vero animo promiſiſſet: & in hũc ſenſum puto eſſe intelligendum S. Thomã, Antoninũ, & alios citatos Doctores, in quem eorum ſententiam intellexiſſe planè videtur Angelus in ſum. verbo *Stuprũ*, n. 1. cũ ait, *Niſi ſecũdum*

Autoris iudicium.

Vera mens D. Thom. & aliorum.

48. *Sanctum Thomam eſſet tanta inæqualitas, quòd potiùs decipi ſe finxit, quàm ſit decepta*: fingere enim ſe decipi non contingit, niſi quando illa reverà fraudem intellexit. Eodem modo intellexit Victoria in ſumma numero 265. Sanctum Thomam loco allegato, ait enim in hæc verba: *Quamuis enim promiſerit ei ſe ducturum eam in vxorem aliquando, ipſa tamen benè intellexit quòd non debebat facere, quia erat magna inæqualitas inter eos &c.* Ratio verò huius noſtræ ſententiæ eſt primũ, quia tanta poteſt eſſe in verbis aſſeueratio ſponſionis, vt quantumuis virgo illa ſagax ſit, non imprudenter credat virum illũ nobilem ex animo ſibi ſpõdere, cum multos viros maximè nobiles, & diuites videri muſolo amore ductos cũ mulieribus infimæ ſortis, non ſolùm ſponſalia vero animo, ſed etiam matrimonium contraxiſſe; ſic enim quod ab alijs factum videret, cur ſecum etiam à viro illo faciendum non exiſtimaret? Deinde quia quamuis ſi prudenter ſe gereret, ſuſpicari deberet ſponſionem talis viri non ex vero, ſed ex ficto animo procedere, tamẽ ſi reverà id nõ exiſtimauit, ſed ſimplici animo conſenſit, idque viro illi notum eſt, iure naturali contractus tenetur ad implẽdum promiſſum.

Ratione probatur Autoris ſententia.

(2.)

Hucuſque Pater Gabriel Vazquez.

AD

AD LECTOREM.

FRAGMENTVM De ſponſalibus, & matrimonio, ſupremum laborem P. Gabrielis Vazquez, excipiet pro coronide, amice lector, tractatus de excommunicatione: iuuenilis labor, & ſi cum reliquorum operum conferas maieſtate, deciduus (fateor) & præcox: is tamen in quo vel primo aſpectu ſapientiſsimi Patris lineamenta facilè agnoſcat. Neque enim (vt ille)

Horatius. *Imbellem feroces*
Progenerant aquilæ columbam:

Quare vel inuitis extorſit prælo importuna grauiſsimorum virorum autoritas. Boni conſule ſtudioſe Lector. Vale.

TRACTATVS DE EXCOMmunicatione.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm in Eccleſia ſit poteſtas excommunicandi?

1 IN ipſo veſtibulo huius tractatus oportet reijcere errores qui ſunt circa hãc materiã. Primus autẽ error fuit Ioan. Vvicleph negantis hanc poteſtatem, ſicut & illam, quæ eſt ad indulgentias conferendas: damnatus fuit hic error in Concil. Conſtantiẽ. ſeſſ. 8. & 19. & in bulla Martini V. & quòd talis poteſtas in Eccleſia non reſideat, Lutherus etiam aſſeruit, affirmans per excõmunicationem non tolli bona ſpiritualia interna, quæ ſolo peccato, auferri dixit, ſed tantùm externa commercia, & conuerſationem Eccleſiæ, & ideò ille dixit timẽdas non eſſe, ſed potiùs ſalubres eſſe, ſecũdùm caput *Cum medicinalis*, de ſentent. excom. in 6. quod eſt Innoc. 4. cui ſententiæ fauit Eraſmus ſuo tempore, in colloquijs, dum dixit excommunicationes territare pueros, non fortes viros.

Errores Hæreticorum. Vvicleph.

Conc. Conſtantien.

Lutherus.

Eraſmus.

2 Contra hos errores legatur Caiet. opuſ. 27. quæſtionum. q. 13. Roſſenſis contra Lutherum art. 23. & 24. & Dominicus Sotus in 4. d. 22. q. 2. art. 1. Petrus Sotus lectione 2. de clauibus, quæ eſt prima de excommunicatione, Couarr. in cap. *Alma mater*, de ſententia excõmunicationis in initio relectionis, Caſtro contra hæreſ. verbo *Excommunicatio*. Ioannes Eckius in Enchiridio. art. 21. Driedo lib. 4. de Dogma. Eccleſiaſt. cap. 2. part. 2. Pighius lib. 5. de Eccleſiaſtic. hierar. cap. 2. fol. 4. Hoſius Cardinalis tom. 1. capite 31.

Caietan. Roſſenſis. Dom. Sot. Pet. Sot.

Couarr.

Caſtro. Eckius. Driedo. Pighius. Hoſius.

Primò ergo quod talis ſit poteſtas in Eccleſia clarè liquet præter Conciliorum definitiones, & antiquum Eccleſiã vſum, ex illo Matth. 18. vbi Chriſtus de correctione fraterna verba faciens, inquit: *Si Eccleſiã non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus. Amen dico vobis, quodcũque ligaueritis ſuper terrã, &c.* Colligitur etiã ex illo 1. Cor. 5. initio capitis, vbi verba faciẽs de Corinthio illo inceſtuoſo, inquit Paulus: *Iam iudicaui vt præſens eum, qui ſic operatus eſt in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti congregatis vobis, & meo ſpiritu cum virtute Domini noſtri Ieſu tradere huiuſmodi Satanæ in interitum carnis vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini, &c.* & ex illo 1. ad Timoth. 1. ad finẽ, vbi dicit de Hymenæo, & Alexandro: *Quos tradidi Satanæ, vt diſcant nõ blaſphemare.* Quibus in locis teſtantur loqui Paulũ de excommunicatis omnes ſancti, Chryſoſt. Theophilact. OEcumenius, Theodoretus, Anſelmus. Ambroſ. & plures alij. Plura alia teſtimonia adducunt autores citati ad probandam hanc in Eccleſia poteſtatem, tam ex Sanctis, quàm ex Scriptura, legãtur. Vt autem intelligamus quo pacto ſit poteſtas excommunicandi, ita vt bono aliquo priuetur interno, optimè probant illi autores, prior tamen cæteris Caiet. illud probauit, ex eo quòd tria ſunt in nobis bona; quædã ſunt merè interna, ſicut fides, ſpes, charitas, & virtutes; & iſtæ nõ poſſint per excommunicationem auferri, ſed proprijs amittuntur peccatis, vnde excommunicatio nõ priuat ijs bonis, & in hoc omnes Catholici debent conuenire. Huius ratio eſt, quoniã iſta tantùm ſubſunt poteſtati Dei quoad infuſionem, & proprio peccato, ſaltem meritoriè, quoad amiſsionẽ: vnde nec communicatione Sanctorum quis per excommunicationem priuatur, quæ tantùm fundatur in charitate, qua plures vniũtur inter ſe, ſed excommunicatio præſupponit hanc communicationem ablatam, eſt autem hæc communicatio, vt in materia de indulgẽtijs diximus, participatio quædam meritorum ad inuicem, nõ quòd gloria augeatur mihi exiſtenti in charitate, ex meritis alterius exiſtentis etiam in charitate, ſed quòd Deus ratione huius amicitiæ tantùm, ſine alia intentione propter opera vnius in charitate, multa bona alijs

3 1. Cor. 5.

1. Ad Timoth. 1.

4 *Quotuplicia ſint in nobis bona.*

Quid ſit cõmunicatio Sanctorũ.

Communis Eccleſiæ ſẽſus.

Matth. 18.

conferẽ

confert in charitate exiſtentibus, & hæc eſt communio ſanctorum, quæ in ſymbolo habetur, & hoc eſt quod Dauid dixit, *Particeps ego ſum omnium timentium te, &c.*

Alia ſunt bona merè externa vt communicatio in commercijs, in Republica, in Eccleſia ad ſimul orandum, & ſimul cohabitãdum, & ſalutatio vel oſculum pacis, &c. & quidem aliqua excõmunicatio ſaltem maior ijs omnibus priuat, ſed non ideò priuat aliquo bono interno, ſed alia de cauſa, in quo deceptus fuit Lutherus, exiſtimans nõ poſſe alijs bonis, quàm externis iſtis excõmunicationem priuare aliquem.

Lutheri deceptio.

Tertius bonorum ordo

Sunt ergo alia bona, quę ſecundũ ſe externa ſunt, proſunt tamen interiùs dũ interiùs bonum aliquod cauſant, vt eſt ſacramentorum cõmunicatio, ſuffragia publica Eccleſiæ, & orationes, & iſta licèt quodammodò ſint externa, tamẽ quia proſunt interiùs, vel ſatisfaciendo pro peccatis, vel impetrãdo etiam primã gratiã exiſtẽtibus in mortali fidelibus, vt ſunt orationes, vel cõferendo gratiam vt ſunt ſacramenta, ideò iſta bona dicuntur etiam interna, vnde cũ excõmunicatio his omnibus priuare poſſit, quia ſubſunt adminiſtrationi Pontificis, ideò excommunicationis effectus, eſt priuatio alicuius interni boni. Aduertendum tamen eſt, non eſſe verum quod Roffenſis videtur inſinuare, art. illo 23. ſcilicet per excommunicationẽ abſcindi totaliter à Chriſti corpore myſtico, & ita nullo foueri calore, hoc enim quòd abſcindatur, omnino videtur inſinuare, quòd non manet membrum, quod eſt falſum. Vnde in hac re meliùs loquuntur Sotus, & Couar. locis citatis, Roffenſem verò non retulit Sotus fideliter.

6

Quomodò ſit medicinalis excommunicatio.

Secundò dicendum eſt, quo pacto medicinalis dicatur excommunicatio, eſt enim medicinalis non quòd ſecundũ ſe ſit bona, ſed ex fine quo infligitur; ea enim de cauſa Põtifices excõmunicationis nodo aliquos ligant, vt cum ſe miſeros conſpiciant, reſipiſcant, & cæteris etiam frẽnum ſit ad peccatum. Quare vt Couarr. notauit curandũ eſt, ne temerè excõmunicentur homines, ne paſsim deteriores fiant; quamuis autem aliquando quis pertinax ſit, vt hæretici, tamen meritò anathematizatur etiam mortuus, vt infrà dicemus, vt cæteris ſit terrori. Et quòd ſit hoc modo medicinalis, colligitur apertè ex illis duabus Pauli autoritatibus. Vnde perperam inferunt hæretici, quòd potiùs ſit expetenda cum malorum pœnæ grauiſsimum ſit, & hæc contra hæreticos nunc dicta ſint.

7

Definitio excommunicationis.

Oportet autem aſsignare definitionem excommunicationis, & illa eſt talis in communi ſumpta, vt ſit cõmunis maiori, & minori, dicitur ergo: *Cenſura Eccleſiaſtica priuans ab aliqua cõmunione fidelium*: poſteà verò aſsignantes, quibus priuet maior, quibus verò priuet minor, videbimus differẽtiam inter has excommunicationes.

1

Corollariũ.

Hinc ſequitur, quòd licèt quis per peccatũ mortale priuet ſe bonis internis gratiæ, &c. & indignum ſe reddat ſumptioni Euchariſtiæ, & aliorũ ſacramentorũ; non tamen ob id propriè dicitur excõmunicatio hæc, quia non eſt cenſura Eccleſiaſtica, & ita non eget ille talis noua abſolutione, quam peccati vt dignus reddatur ſumptione ſacramentorũ: vnde malè dixit Gabr. d. 18. quæſt. 2. art. 1. nota. 1. ad finẽ quòd quicumq; peccat mortaliter excõmunicationem incurrit minorẽ, quia vt diximus, priuat ſe ſacramentis in peccato manens: hæc ergo ſententia eſt falſa, quoniã & ipſe nobiſcum conuenit, & omnes Scholaſtici in genere excõmunicationis, quòd ſit cenſura Eccleſiaſtica, & non tantùm priuatio dicta cõmunionis Eccleſiæ: ſed cuilibet peccanti non eſt poſita cenſura aliqua ab Eccleſia, vt conſtat, quia indigeret quiſq; duplici abſolutione ergo.

8

Obiectio.

Sed circa hoc quod diximus poſſet eſſe dubium, quia iure diuino eſt aliqua excõmunicatio, dicit enim Paulus: *Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correptionem deuita*: ergo ille iure diuino eſt excommunicatus, & ita ſenſit Almainus in 4. diſt. 18. quæſt. 1. meliùs tamen dicit Sotus in 4. d. 22. q. 1. art. 1. quòd nullus eſt excõmunicatus propriè iure diuino, licèt poteſtas excommunicandi ſit in Eccleſia à Chriſto Domino iure diuino collata, vnde illo loco Paulus, vel tantùm ius naturale expoſuit, vel ipſe autoritate Eccleſiaſtica qua fungebatur excommunicauit hæreticum: ſumpta ergo excommunicatione, vt à nobis definitur, quòd ſit Eccleſiaſtica cenſura, aggrediamur exponere effectus cuiuſcumque excommunicationis.

Ad Titũ 3.

Soluitur.

Hunc ergo ordinem deinceps ſeruabimus: primo dicemus de effectibus iuſtę cuiuſuis excommunicationis, ſecundo loco de iniuſtæ effectibus, tertio de cauſa excõmunicationis, quartò de ignorantia, quæ

excuſat à pœna excõmunicationis, quintò de potente excommunicare, ſextò de potente abſoluere.

DVBIVM II.

Vtrùm priuet excommunicatio ſuffragiorũ, & ſacramentorum communione?

1 PRimus effectus excõmunicationis, eſt priuatio ſuffragiorũ: primò ergo dubium eſt, vtrũ Eccleſia poſsit & priuet per excõmunicationẽ omni ſuffragiorũ genere, qua de re legãtur S. Th. d. 18. q. 1. ar. 1. q. 1. ad 3. Duran. d. 18. q. 3. n. 5. Palud. d. 18. q. 1. art. 1. Gab. d. 18. q. 2. art. 1. dub. 1. in princ. & in can. lect. 26. Lit. K. L. M. Ricar. d. 18. art. 7. q. 2. præcipuè in ſolutione argumẽti 3. Silueſt. verbo *Excõmunicatio*, 1. not. 1. Coua. in c. *Alma Mater*, p. 1. rele. §. 6. per totũ, Vigu. c. 18. §. 6. verſ. 15. Dom. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. & 2. Nauarr. in cap. *Quando*, de conſecratione, d. 1. notab. 19. num. 71.

D. Thom. Durand. Paludan. Gabr. Ricard. Silueſt. Couarr. Vigner. Domi. Sot. Nauar.

Omnes iſti autores cõueniũt, quòd excõmunicatio minor, nõ priuat orationib⁹ Eccleſię, ſed ſola ſacramẽtorũ paſsiua receptione, excõmunicatio verò maior, nõ tantũ hac ſacramẽtorũ paſsiua participatione; ſed etiã illis quatuor cõtentis his verſiculis: *Os, orare, vale, cõmunio, mẽſa negatur*. Et quòd maior excõmunicatio priuet ſuffragijs Eccleſiæ, nõ eſt intelligẽdũ de illa participatione, quę in ſola charitate fundatur, quia illa ſolũ per peccatũ aufertur, & excõmunicatio illã prę ſupponit, atq; adeò ſiquis excõmunicatus in gratiã Dei per cõtritionẽ, vt poteſt, redit, fit particeps hoc modo omniũ timẽtiũ Dominũ, & huius generalis participationis quã ſuprà diximus, eſſe tantũ per modũ meriti, abſq; alia intẽtione, vt docuit Sot. art. illo 2. Per excõmunicationẽ ergo omnes cõcedũt, priuari cõmunione ſuffragiorũ, & participatione, quę ex intentione generali, vel particulari applicatur, & eſt cõmunio talis, via ſatisfactionis, & meriti ſpecialioris; & hoc ſemper q̃ manet excõmunicatus, etiãſi habeat charitatẽ, quia reſipuit per pęnitẽtiã, poſt excõmunicationẽ, priuatus eſt: null⁹ enim orare poteſt pro eo, nomine ſaltẽ Eccleſię: ſi tamẽ quis de facto oret vtrũ excõmunicato exiſtenti in gratia profit, infrà dicemus, cũ de excõmunicatione iniuſta dicamus. Pro quo notãdũ eſt cõmunẽ eſſe opinionẽ omniũ, quòd pro excommunicato licet orare in particulari oratione; ſed an hęc oratio peculiaris poſſit fieri inter celebrãdũ, licèt nullus neget, nõ tamẽ omnes affirmãt: dicũt tamẽ Naua. Coua. Silueſ. & Dom. Soto, quòd talis oratio pro excõmunicatis fieri poteſt, dũmodò nõ fiat pro eis ſicut pro mẽbris Eccleſię & nomine ipſius Eccleſię, ſed priuata intẽtione, vt illi reſipiſcãt, vel ob aliũ finẽ: & ita in primo memẽto dicũt, pro eiſdem poſſe orari nominatim; quia illa oratio eſt particularis: imò addit Silueſt. quòd poteſt etiã oratio pro eis fieri in orationibus publicis nõ nominãdo illos, ſed ex intẽtione generali, nõ tñ particulari: ſed hoc nõ videtur verũ, quia oratio illa eſt nomine totius Eccleſię, & ita dicit ad totũ populũ oremus, inuitãdo omnes adorandũ: vnde intẽtio Sacerdotis nõ debet eſſe alia, quã Eccleſię; ſed Eccleſię, eſt nullo modo orare pro excõmunicato, ergo nõ poteſt talis oratio pro eo fieri. Sic ergo orationib⁹ priuari eſt Satanæ tradi, quia fauore orationũ Eccleſię deſtituitur, vt liberiùs à Dęmone vexetur. Vnde errauit meo iudicio Naua. in ſum. c. 27. n. 36. dicẽs quòd ante denũtiationem, publica oratione poſſum⁹ orare, quod eſt falſum, quia Conc. Conſtant. noluit in aliquo excommunicatis prodeſſe.

Communis ſenſus Doctorum.

3 *Quomodò liceat orare per excõmunicato.*

Conc. Conſtant.

4 Secũdus effectus excõmunicationis eſt priuatio cõmunionis ſacramentorũ, circa quẽ videamus vtrũ excõmunicatio priuet ſacramẽtorũ cõmunione, & quãdo, & quæ ſit hæc talis excõmunicatio: de quo legatur Palud. d. 17. q. 6. art. 1. cõcl. 2. & 4. & d. 18. q. 6. ar. 2. n. 9. Anto. 3. p. tit. 25. c. 3. Caiet. in ſum. verbo *Abſolutionis impedimẽta*, & in opuſ. q. 1. de cõfeſſ. qualitate, & verbo *Excõmunicatio minor*, Adr. in 4. q. vlt. de Euchariſtia, §. *Quãtũ ad tertiũ*, & q. 5. de cõfeſ. dub. 9. per totũ & q. 3. de clauibus, à princ. & q. 1. de matrim. ad 1. cõfirmationẽ. Reſpõdet Med. tract. 2. de confeſſ. q. *De confeſſione ab excõmunicato facta*, & q. *De cõfeſſione Cõfeſſori excõmunicato facta*, & alia proximè ſequẽti. Naua. in c. 1. §. cautus n. 23. & in c. vlt. n. 38. de pœnit. d. 5. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. & 4. & d. 1. q. 5. ar. 6. Silueſt. verbo *Confeſſio*. 1. §. 3. dict. 5. & verbo *Cõfeſſor*. 1. §. 20. & verbo *Excõmunicatio*, 5. nota. 4. P. à Soto de cõfeſſ. lect. 6. & lect. vlt. de excõmunicatione. Driedo lib. de libertate Chriſtiana. c. 8. verſus finẽ, & li. 2. c. 10. paulò poſt initiũ, & lib. 3. c. 7. Couar. in c. *Alma Mater*, 1. p. §. 2. n. 5. & infrà, & §. 6. à n. 5. ſed præcipuè à num. 7. & infrà. Maior in 4. d. 18. q. 2. & q. 3. Gabr. diſt. 18. quæſt. 3. art. 1. notab. 3.

An & quãdo priuet ſacramentorũ communione.

Paludan. Antonin. Caiet. Adrian. Medina. Nauar. Sot. Silueſt. Petr. à Sot. Driedo. Couarr. Maior. Gabr.

Pro

5 *Quid iure antiquo quid nouo ſtatutũ fuerit circa excommunicationem.*

Pro his,quæ in hoc præcipuo dubio nobis ſunt diſcutienda, oportet præponere omnibus,quid iure nouo ſit innouatũ circa excõmunicationes. Et quidem antiquo iure vt habetur cap. *Quod cum non ab homine*, de ſententia excommunicationis pręcipiebatur occultum excommunicatum, ſic in occulto eſſe vitandum, publicum verò in publico,etiam ante denũtiationem, ſed poſteà hanc legem limitauit, & mitiorem fecit Concilium Conſtantienſe, & licèt nõ conſtet an in illo Cõcilio fuerit tale decretum factum,cum inter acta illius non habeatur,vel an à Martino V. fuerit ſtabilitum,tamen vt legẽ Canonicam, & Eccleſiaſticam recipiunt Caietan. Antoninus, Adrianus,Syluester,Couar.Nauarr. Molina,vterq; Sot.& Driedo,& omnes quotquot de hac re diſputant; vnde traditione ad conſtat receptiſsima,& tamquàm decretum Concilij Conſtantienſis ab omnibus citatur,licèt Couarr. aſſerat potiùs decretum eſſe Martini V. quia inter acta Concilij non habetur: ſed hoc nihil probat, cum neq; inter Bullas Martini tale decretum,reperiatur. Hic ergo eſt tenor talis decreti quod Concilio Conſtantienſi tribuitur,omnes enim ex Antonino ſic tranſcripſerunt: *Inſuper ad euitanda ſcandala, &*

Decretum Conc. Conſtant.

6 *multa pericula,quæ conſcientijs timoratis contingere poſſunt,Chriſti fidelibus, tenore præſentiũ miſericorditer indulgemus, quòd nemo deinceps à communione alicuius in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, vel cenſura huiuſmodi, in, vel contra perſonam, vel Collegium, vel Vniuerſitatem, Eccleſiam, vel locum certum, vel certam terram, à Iudice publicata, & denuntiata, ſpecialiter, & expreſsè, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & alijs in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque: ſaluo ſi quem pro ſacrilega manuum iniectione in Clericum ſententiam latam à canone adeò notoriè conſtiterit incurriſſe, quòd factum non poſſit aliqua tergiuerſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari; nam à communione illius, licèt denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri, iuxta canonicas ſanctiones*, hactenus Concilium Conſtantienſe.

Sed quamuis hoc decretum ex parte approbauerit poſteà Concil. Baſileenſe ſeſſ. 20. in quodam de hoc decreto, & quidem quantùm ad primam partem decreti eadẽ ibi determinauit Concilium, in exceptione tamen aliud decreuit, dicens: *Niſi aliquã ita notoriam excommunicationis ſententiam cõſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio excuſari.* Nam à communione illius abſtineri vult iuxta canonicas ſanctiones. 7

Iſta duo decreta in hoc differũt, vt litera ſonat,& concedunt apertè Nauarr.in c. *Illud*,de pœnitentia d. 5. Sotus, Adria, Couar.& alij, quòd Conſtantienſe ab illo generali decreto tantùm excipit percuſſores notorios Clericorum,& ita amplior ſit indulgentia; at verò Concil. Baſileenſe excipit omnem notoriè excõmunicatum. Nauar.tamen in ſum.c.27.n.35. immeritò putat eſſe eandem decretalem Conc. Conſtãtienſis,& Conc. Lateranenſis, hoc tamen eſt falſum, quia omnes cæteri autores dicunt differe in eo quod diximus.

Vnde primò in hoc difficultas eſt; cui ſit ſtandum. Adrianus dixit Conſtantienſi, quia inquit de autoritate Baſileenſ. multũ dubitatur an fuerit ſchiſmaticũ, & ſequitur eum Sot. in art. 4. Verumtamen quantùm ad dubitationem de autoritate Concilij, non probatur mihi iſtorum ſentẽtia, vtpote quæ non aduertat decretum illud fuiſſe ante ſciſſuram,& ſchiſma confectũ, 8 vt ex illius actis conſtat; & teſtatur Siluceſter, neq; aduertit Sot. qui ita de illo Concilio malè ſenſit, illud fuiſſe approbatum à Martino V. & Nicolao V. in ſuis Bullis; vt habetur in tom. 2. Conciliorum, ſecũdum verò vltimam impreſsionem in 4. qui Pontifices approbarunt illud Concilium quãtùm ad damnationem quorũdam articulorum hæreticorum,& quantùm ad cauſas beneficiales,& cenſuras. *Defenditur Conc. Baſil.*

Neque (quòd non minus videtur eſſe) aduertit Sot. decretum hoc fuiſſe eodem tenore receptum à Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 11. §. qui incipit, *Statuimus quoque, & ordinamus in Regno, Delphinatu, &c.* quod Concilium fuit approbatũ, à Leone X. & in eo recipitur decretum Baſileen. Concilij. Vnde ſi iura tantùm attendamus, ſtandum videtur, vt docet optimè Couar. §. illo 2. decreto Conc. Baſil. & Lateranẽ, excipientium omnẽ notoriè excommunicatum vt celari non poſsit; & dicit ſe non audere ab hac conſtitutione Baſileenſi diſcedere, & ego id verum exiſtimo in

ration

9 ratione iuris tãtùm stando: quia posterior fuit hæc, & Lateranensis, tamen quia vt ipse fatetur Couar. magis conformis est fini legis illa constitutio Constantiensis, scilicet ad sedandas conscientias, & scandala vitanda, &c. quàm sit Basileense, & quia in populo Christiano receptissima est illa cõstitutio Constantiensis, ideò illi standũ est meo iudicio, quasi altera nõ habeat vim legis, cùm non sit recepta, & ita omnes autores præter Couarr. & Nauarr. & Sotum, & Adrian. non meminerunt Concilij Basileẽsis, sed tantùm Constantiensis, quia solùm illius constitutionem receptam videbant in populo Christiano.

Cuius Concilij decreto sit standum.

Notandum tamen est, quòd vt docuit Couarr. in hac constitutione noua notorius percussor Clerici, non dicitur vtcumque notorius, sicut aliquid dicitur notoriũ iuris, scilicet per sententiam, vel per confessionem, & alia similia argumenta, vt habetur in c. *Vestra*, de cohabitatione Clerici & mulier. sed illud dicitur notorium, quod constat per ipsam operis euidentiam, ita vt nulla possit tergiuersatione celari; quod autem dicatur crimen in iure notoriũ vide apud Nauar. in sum. Lati. c. 25. n. 73. & Siluest. verbo *Notorium*, q. 4.

Quis sit notorius percussor Clerici.

10 Secundò circa hoc decretum videdum, an hæc indulgentia facta à Pontifice tantùm sit intelligenda de generaliter excommunicatis, an etiam nominatis, nondũ publicatis, vel denunciatis. Et quidem Adria. Ioannes Med. P. à Soto asserunt, quòd tantùm de generaliter excommunicatis sit facta restrictio, vt verba ipsa legenti mõstrare possunt. Verumtamen contrarium tenent Nauarr. & Couarr. & Siluest. verbo *Excommunicatio*, 5. nota. 4. licèt non ita efficacem huius rationem contra tam aperta verba afferant; & eandem sententiam tenuit Choëmas quidã Iurisperitus in pragmatica sanctione Gallicana titulo de excõmunicatis non vitandis, verbo *Generaliter*. Mihi verò pro hac sententia videntur esse verba decreti tam Constantiensis, quàm Basileensis, postquàm enim dixerat quòd ratione censuræ, aut excommunicationis generalis nemo teneretur vitare excõmunicatũ addit: *Nisi sentẽtia, vel censura huiusmodi fuerit in, vel contra personam, &c. à Iudice publicata, vel denuntiata specialiter, & expressè*; non ergo sufficit, vt generalis sentẽtia sit publicata, sed quòd specialiter, & expressè sit publicata: neq; quòd specialis sit, nisi publicata fuerit, sed vtrumq; requiritur vt euitandi sint hæretici: ergo si non sufficit, quòd generalis sententia facta sit 11 particularis, & nominatim, nisi fuerit publicata, & denuntiata, ergo nõ valebit per se excommunicatio nominatim facta, nisi denuntietur, & ita hæc mihi placet sententia, quæ frequentiori hominum consensu recipitur.

Alia dubitatio.

Autoris placitum.

Tertiò circa decretum videndũ est, quis dicatur generaliter, & nominatim excommunicatus. Generaliter ille dicitur qui generali sententia, & communi comprehenditur, nec signatur in indiuiduo, nominatus verò ille dicitur, qui vel proprio expresso nomine, vel officio, aut alijs peculiaribus signis ipsum certò ostendẽtibus excommunicatur, vt probat optimè Maior loco citato, & Sotus art. 4. citato, & Coua. §. illo 2. n. 8. & colligitur ex lege, *Nominatim*, ff. de condi. & demonst. & l. 1. & 2. ff. de lib. & posthu. & §. *Nominatim*, Institut. de exhæred. lib. in quam sententiá plures Iurisperitos adducit Couarruuias.

Quis dicatur generaliter, quis nominatim excommunicatus.

Quartò circa idem decretum videdum est, an peccet aliquo modo quis conferendo sacramenta excommunicatis non denũtiatis, vel ab illis licitum sit recipere. Quòd liceat conferre, videtur, quia dicitur quòd tunc non teneatur quis illos vitare etiam in administratione, & receptione sacramẽtorum. In hac re omnes conueniunt, quòd decretum illud non fuit factum, vt in aliquo ipsi excommunicati alleuiarentur à suo pondere censurarũ; & ita expressè habetur in Concilio Basileensi, & Concilio Lateranensi: vnde si ante decretũ ipsi erãt incapaces alicuius sacramenti, per decretũ non fiunt capaces; & si anteà peccabant, modò etiam peccabunt. Hoc dubium tangitur à Coua. Soto, & Driedone, & aliquibus alijs, sed non planè satisfit illi. Mihi ita videtur dicendum quòd virtute huius decreti tantùm tollitur peccatum, & censura quam quis incurreret; conferendo sacramenta excommunicatis, vel ab illis illa recipiendo secundum antiqua iura, quæ in isto decreto quantùm ad hoc derogantur; & ita dicitur in decreto ipso, quòd nullus post hac ratione sententiæ, aut censurę teneatur, &c. Nihil tamẽ innouat Conciliũ, neque potuit innouare quantùm ad vitationem excommunicatorum, de iure diuino, & naturali; nam quòd illi sint excommunicati vel non, pendet ex iure positiuo huma-

An excommunicatis liceat conferre sacramẽta.

12

humano, tamen quòd iam excommunicati, vel extra communionem facti non com
13 municent cum alijs saltem in sacramentis, est de iure diuino, vt omnes fatẽtur: quòd verò alij cum illis non cõmunicent, non est de iure diuino (donec denuntiata sit excõmunicatio ipsa) in alijs saltẽ præter sacramenta: vnde non putarem licitum conferre illis sacramenta, quia frustrarentur plures effectus sacramentorum, vel ipsum sacramentum, vt confessio; & quia illi indignè susciperent: vnde non liceret illis conferre sacramenta, quamuis ob hanc collationem non incurreret aliquis censuram, quòd Concilium Constantiense abstulit, dum dixit: *Quòd deinceps nullus teneatur illos vitare tam in administratione, quàm receptione sacramentorum ratione Ecclesiasticæ censuræ*: hoc enim potuit auferre Concilium, sed ius naturale, & diuinum non; contra quod peccatur, dum quis excommunicato sacramentum confert, infrà enim ostendemus in quarto effectu, quòd de iure diuino est, non communicare cum excommunicatis in sacris, licèt ergo Concilium Constantiẽse relaxauerit hoc ius antiquum, tamen diuino iure cum eis communicari non potest in sacris.

DVBIVM III.

An liceat ab excommunicatis ante denuntiationem sacramenta recipere?

1 *An liceat recipere ab illis sacramenta.*

HOC Ita prænotato dubium restat adhuc, an liceat recipere ab illis ante denuntiationem sacramenta. Ratio dubij est, quoniam ille conferens peccat, ergo qui ab illo recipit cooperatur peccato illius. Respondent autores citati, quòd cũ quis vtitur iure suo potest ab excommunicato sic recipere sacramenta, quia si vtitur iure suo nõ cooperatur peccato alterius, sicut de petente ad vsuram diximus; quia tunc non petit vt alter peccet, sed vt conferat sacramẽta; quod non est de se peccatum. Subdit tamen exẽplum Domin. Sot. vt cum quis petit à Parocho, vt sibi sacramentũ absolutionis impendat, tũc enim iste talis vtitur iure suo; quia petit, quod iure potest petere, & ita Couarr. etiam hoc concedit de Sacerdote proprio. Driedo verò de quocumq; quia inquit post decretum Concilij non tenemur iam illos vitare ante denũtiationem, sed hoc iam est suprà impugnatum, quia iure naturali tenemur ab excommunicatis non recipere sacramenta, & hoc nõ tollit Conciliũ Constantiense, sed solam censuram Ecclesiasticam. Verùm istud dictũ, & exemplum Soti absolutè mihi non probatur, nisi sub hac limitatione; quando scilicet aliàs Parochus, paratus erat tali peccato peccare, tunc enim vtor licitè peccato alterius, & quando simul Parochus obtinere posset absolutionem, & sua culpa nõ obtinet, quia negligit, tunc enim ipse sua sponte absoluit, cum tamen excommunicatus sit, & ita illi imputabitur peccatum, quia qui ab illo sic petit absolutionem, petens non est efficax causa, vt cum excommunicatione illam conferat, si tamen non posset iste obtinere absolutionẽ, ita quòd supposito quòd vellet absoluere, non posset ipse priùs absolui à censura, non puto verum quod dicit ipse Sotus, & Driedo, quòd scilicet licet ab illo petere, & accipere sacramenta; quoniam qui petit in tali casu est causa efficax peccandi, cum alter sit adstrictus necessariò (supposito quod petitioni acquiescat plebanus) cum excommunicatione illum absoluere, vel alia conferre sacramenta, neq; in alia materia in simili casu liceret aliquid ab aliquo petere, etiam
3 si aliàs ius quis haberet ad illud, supposito quòd sine peccato non posset pro tunc cõferre. Et ita Adrian. quodlibet. 3. ad 3. dicit quòd ratione censuræ non tenemur vitare hos, sed ratione charitatis, ne participemus peccato eorum. Et si verum esset dictum Soti sequeretur, quòd qui taliter excommunicatus acquiesceret petitioni plebani, non peccaret, quia soluit quod debet, & adquiescit iustæ petitioni, ad quam ipse aliàs tenetur, quòd facile concedit ipse Sotus q. illa 5. art. 6. dist. 1. & quæst. 1. artic. 4. sed immeritò sanè, quia iure diuino interdicitur talis excommunicatus ab administratione sacramentorum; imò de iure positiuo, cum enim Parochus excommunicatur, priuatur etiam Ecclesiastico præcepto ne sacramenta conferat, & ex parte illius nihil innouauit Concilium Constantiense: & addit ex consequenti Sotus, quòd plebanus, in tali casu potest compellere suum Parochum vt illi sacramentum ministret, quod ego falsum existimo, nisi in extrema necessitate, vbi excõmunicatus etiam publicus, vt suprà in materia de confessione diximus, est minister. Et quod diximus de

Exemplum Soti nõ placet.

Aliquorũ placitum.

Parochõ

Parocho excommunicato, quòd ab illo nõ
sit licitum recipere absolutionem, cum est
4 excommunicatus, idem dicendum est de
quocumque alio Sacerdote, qui licentiam
habet absoluendi, est tamen excommuni-
catus, quia in vtroque par est ratio vtendi
parato ad peccandum, & parato tantùm,
cum per ipsum non stet absolutio.

Dilucidatur magis doctrina prius tradita.

Quod itaq; licitum esset à parato recipe
re sacramenta, verum tantùm est quoties
excommunicatus sua culpa non absoluitur ab excommunicatione, siue sit Parochus, siue non: tunc enim qui petit, non est causa nisi materialis, quia petit quod alius benè potest facere, cum ille possit exire à sua excommunicatione: & in hoc casu seruanda est regula quam diximus alibi. Quòd si ille à quo peto sacramentũ est peccaturus ex malitia quia paratus est, licet petere, quando benè, & malè potest id præstare: si verò ex ignorantia, aut infirmitate, non licet petere, nisi necessarium esset; neque etiam tunc quando non posset exire ab excommunicatione, nec hoc esset in sua potestate, tunc etiam à parato non liceret recipere; quoniam qui peteret sic ab excommunicato sacramenta, petit quod excommunicatus non potest benè facere; vnde sicut esset peccatum parato ad
5 fornicationem, illammet illi consulere, ita etiam petere, & consulere excommunicato, vt sacramenta cõferat, quia ex obiecto peccatum est, hoc quod est malum consulere, quod benè fieri non potest, quod fit petendo ab excommunicato sacramenta. Et hoc intelligitur ante denuntiationem, post illam enim nõ licet, quia ob hanc participationem incurretur excommunicatio, imò si esset sacramentum pœnitentiæ casſum esset, & ita nullo in casu id licitè fieret. Hæc autem quæ diximus de cooperatione ad peccatum, quando petimus sacramentum ab excommunicato vera sunt, siue excommunicatus teneatur non administrare sacra iure diuino, siue iure humano: quia humanum ius non tollitur respectu illius, sed respectu recipientium quantùm ad censuram, sed lege charitatis tenentur vitare, ne cooperentur peccato illius.

Valida est excommunicatorũ absolutio ante denuntiationem.

Secundò circa hoc ipsum dubitatur, an
isti sic excommunicati licitè possint sacramenta conferre. Respondent omnes autores, quòd eius absolutio valida est, & nõ est iure irrita ante denuntiationem, dummodò non sit impedimentum ex parte confitentis; tunc enim iure diuino est nulla ab- 6
solutio, secundum illa quæ suprà cum de confessione informi diceremus docuimus, & hoc clarè constat, quòd ante decretum Concilij nulla erat absolutio, modò tamen in vtilitatem fidelium, qui ab excommunicatis recipiunt sacramenta statutum est quòd sit valida, peccãt tamen quia in hoc nulla indulgentia excõmunicatis ipsis est concessa, vt diximus.

Quid dicendum in periculo scãdali.

Sed numquid si scandalum sequeretur, nisi ego excommunicatus administrarem sacramenta, dummodò aliàs essem contritus possem administrare sacramenta absq; peccato, suppositò quòd occultus essem excommunicatus, & ex eo peccatum meũ proderem, nisi administrarem sacramẽta? Siluester verbo *Excommunicatio*, 3. §. 5. & Nauarr. in c. 1. §. *Laboret*, in fine de pœnitẽtia d. 5. & Castro 2. lib. de lege pœnali cap. vltimo concl. 2. & Couarr. §. illo 2. n. 11. de hac re legantur. Et sanè Castro, & Nauarr. putant, quòd siquis ex eo, quòd non communicaret cum alijs se proderet necessariò, quòd potest licitè communicare, quia iure naturali tenetur se ipsum non prodere, neque cum tanto rigore diuinũ ius obligat, sed Siluester dicit, quòd nihilominùs etiamsi se prodat tenetur vitare communicationem, quia illa pœna est iustè illi im- 7
posita, vnde virtus est seruare illam, quia mandatum est Dei, per accidens autem esset quòd se proderet, sicut qui in veteri lege iubebantur pro peccato offerre sacrificium se prodebant.

Duæ oppositæ sententiæ.

Alia media Couar.

His sententijs mediam adhibuit Couar. dicens, quòd in sacramentis id non putaret verum, at in communicatione aliarum rerum esse verum existimat quòd quis non teneretur abstinere à communicatione, & ita quantùm ad sacramenta sequitur opinionem Siluestri, quantùm ad alia opinionem Nauarri, dicens illum & Castrum sic esse limitandos. Mihi aliquãdo visum fuit non esse disparem rationem, vnde vniuersaliter tenenda videbatur sentẽtia Nauarri, & Castri, eo quòd iudicarem peccatum scandali esse strictissimi iuris naturalis, vnde non putabam quòd præceptum de fugienda communione ab excommunicatis tanto cum dispendio obligaret: hoc tamen intelligebam, dummodò per me non stet quin absoluar ab excommunicatione, si enim per me staret, idem semper existimaui esse iudiciũ, ac de illo qui in peccato,

sacra-

8 ſacramentum adminiſtraret.

Autoris iudicium. Modò tamen re meliùs conſiderata magis placet ſententia Coua.& Silueſt. quòd non liceat neq; in hoc caſu, ab excommunicatis accipere ſacramentum,aut illud illis conferre, quia hoc illis eſt vetitum iure diuino naturali,vt benè docuit Couarr. 1. p.relect.in cap.*Alma Mater*,§.2.num. vltmo in fine, & Adrian.q.3. de clauibus, in princip.& Driedo de libertate Chriſtiana, pag.89.vno ex locis citatis, nullo autē modo eſt diuinum ius poſitiuum,quia natura ſua eſt incongruus miniſter ſacramēti excommunicatus,qui à communione fideliū ſemotus eſt:non licet autem diuinum ius naturale tranſgredi ob vitandum ſcandalum, ergo;ſicut non licet ſacramenta accipere à denuntiatis publicè, præcipuè ſi ſit ſacramentum confeſsionis, quia irreuerentia fit in hoc particularis ſacramento : vnde hîc vim non habet præceptum de vitādo ſcandalo,quia alio fortiori præcepto diuino naturali impeditur: tunc autē ille nō diceretur ſcandalum dare in rigore ; benè verum eſt, quòd in alijs ipſe ne ſe prodat poteſt cum alijs cōmunicare ; quia tantùm prohibetur iure poſitiuo,non diuino naturali. Driedo & Adrian.de clauibus inquiūt in locis citatis, quòd iure diuino naturali prohibitus eſt excommunicatus recipere ſacramēta,vnde nec illi danda ſunt,ne ſancta dentur canibus,inde autem deducitur, quòd nec adminiſtrare poteſt ille eodem iure:quia ſicut requiritur habilitas ad recipiendum,ita ad adminiſtrandum: vnde ſicut ſancta dare canibus eſt contra ius diuinū,ita etiā ſancta canes,& immundos miniſtrare,eſt contra idem ius; hoc autem non potuit mutare,nec mutauit Cōcilium, ſed vt ſuprà diximus abſtulit pœnas Eccleſiaſticas,& fecit ne irrita ſaltem eſſet confeſſio ab excommunicato recepta;vnde in aliquo caſu liceret ab illo recipere vt dixi, quamuis cum in Miſſali Romano nouo in Rubrica de defectibus celebrantis habeatur,quòd qui celebrat ignorans ſe eſſe excommunicatum,recordaturq; in altari excommunicationis,quòd cōteratur, ne fiat ſcandalum,aut ſe prodat,& finiat Miſſam, colligitur meo iudicio, non quòd Pontifex diſpenſet, quòd excommunicatus celebret,aut ſumat ſynaxim ; ſed quòd pro eo *Occupatio.* tempore excommunicatus nō ſit: id enim facere poteſt,cum iure humano excommunicatus ille ſit,& pro libito ei poſsit auferri excommunicatio,in alijs autem caſibus, non eſt ita per Eccleſiam expreſſum : hoc tamen ſpeciale cenſeo in hac cenſura, quia 10
hæc ſola attingens animam reddit indignā ſacramentis, cæteræ autē tantùm ſunt externæ humanæ prohibitiones,quæ tolluntur in prædictis caſibus,& ita Pontifex manente excommunicatione auferre non poteſt illum effectum priuandi ſuffragijs, & faciendi indignum ſacramentis:ſed manentibus alijs cenſuris quoad aliqua, tolli poſſunt quoad recipienda ſacramenta, vel miniſtranda: vnde manens excommunicatus non poteſt,nec metu mortis,aut infamiæ, aut ſcandali recipere, vel miniſtrare ſacramenta,ſed quæ ſunt de iure poſitiuo diuino poſſunt omitti, non ob ſcandalum, vt alibi probaui, ſed ne quis detegens ſuum peccatum infametſe.

DVBIVM IIII.

De effectu maioris,& minoris excommunicationis iam publicatæ quoad adminiſtrationem, & receptionem ſacramentorum?

1

HActenùs dictum eſt de excōmunicatis ante publicationē, & denuntiationem,modò de excommunicatis poſt excommunicationem iam denuntiatam dicendum eſt.

Et de hoc primò dubium ſit de maiori excōmunicatione iam denuntiata, an iam publicata, ipſe excōmunicatus poſsit adminiſtrare ſacramenta. Omnes citati autores in hoc conueniunt,&omnes Catholici, quòd denuntiata iam excommunicatione, vt ſuprà diximus eſſe denuntiandam, explicantes decretum Concilij Conſtantienſis,omnis excommunicatus maiori excommunicatione peccat ſacramenta adminiſtrando quæcumque.

Quid dicēdum de maiori excommunicatione, & in quo omnes conueniunt

Secundò conueniunt, quòd nullum ſacramentum (excepto confeſsionis ſacramento)eſt irritum , & caſſum, ipſo facto, quod ab excommunicato cōfertur, ſed eſt verè ſacramentum,& de omnibus ijs præter matrimonium facilis ratio eſt,quia poſita debita materia,& forma, quas mutare non poteſt Eccleſia, nec circa illas aliquid innouare,non poteſt non eſſe verum ſacramentum:de matrimonio verò licèt dictum ſit à Concilio Tridentino ; & decretum,quòd matrimonium, quod coram teſtibus,

ſtibus,& ſacerdote nõ ſit,ipſo facto ſit nullũ, nõ tamen inuenimus decretũ in aliquo iure, quòd ſi Sacerdos copulans aliquos in aliquo matrimonio,ſit excõmunicatus, ſit ipſo facto nullum, nam licèt iure cõmuni abſtrahantur excõmunicati ab adminiſtratione ſacramẽtorum,tamen id vniuerſaliter intelligitur carere effectu,quando miniſter eſt de eſſentia ſacramenti diſtinctus à ſuſcipiente illud, in matrimonio autẽ Clericus aliquos coniungens,non eſt de eſſentia ſacramenti, quamuis iam poſt decretũ Concil. Trident. ſine illo factum ſit nullum,& ideò coram excommunicato contractum matrimonium, eſt ſacramentum, validuſque contractus, imò contractũ inter excommunicatos, eſt ſacramentum verũ,quia poſita ſufficienti materia,non poteſt per exõmunicationem Eccleſia facere irritum ſacramentũ;in matrimonio autem materia debita, eſt naturalis contractus,qui in hoc caſu non eſt irritus factus ab Eccleſia,vnde verè illo poſito,ſacramẽtum fit matrimonium.

Quid obſtet in ſacramento matrimonij 2

De ſacramento pœnitentiæ,quia materia illius,ſcilicet pœnitens ſubiectus, requirit quòd ſit ſub iuriſdictione alicuius à quo abſolui debeat,& illa iuriſdictione poteſt priuari,eo ipſo quòd excõmunicatur, imò eſt ipſo facto quòd denuntiatus eſt priuatus, ideò nullum eſt tale ſacramentũ pœnitentiæ ab huiuſmodi excõmunicato collatum: ante denuntiationem quidẽ ipſo facto erat excõmunicatus priuatus iuriſdictione, ita vt eius abſolutio nulla eſſet antiquo iure canonis *Audiuimus*, 24.q. 1.quod eſt Alexan.1.& pluribus alijs iuribus id erat ſtatutum; modò tamen iam eſt hoc reductũ tantùm ad excommunicatos denuntiatos vt vidimus; & in hoc omnes conueniant, & vtiq; adeò hoc verũ eſt, vt etiam ſiquis bona fide ab huiuſmodi excõmunicato abſolutionem accipiat,illa nulla ſit, quia eſt impedimentũ ex parte Cõfeſſoris,quod bona fide pœnitentis ſupplere nequit,vt conſtat. *Quid in ſacramẽto pœnitentiæ.* 3 *Alxan.1.*

Sed an in extrema neceſsitate hoc verũ ſit,vidimus iam ſuprà in materia de confeſſione,&hoc dictum ſit de maiori excõmunicatione in adminiſtrandis ſacramentis.

De minori excommunicatione. Pet. Sot. Caiet. Nauar.

De minori verò ſecundò dubium eſt, an qui illa eſt excõmunicatus poſsit ſine peccato aliquo ſacramenta adminiſtrare. Pet. à Soto,Caiet.& Nauar.in ſum.c.27.n.24. aſſerunt, quòd non peccet iſte talis, quia non prohibetur conferre ſacramenta, ſed illa ſuſcipere,quæ eſt differentia receptiſſima inter maiorem, & minorem excommunicationem. 4

Secundò quidam ſentiunt quòd ſaltem eſt veniale peccatum, non tamen mortale. Quòd peccet,euidenter videtur probari capite illo, *Si celebret*, De Cleric. excõm.vbi de tali dicitur,*peccat autem conferendo Eccleſiaſtica ſacramenta, &c.* quòd verò tantũ ſit veniale,patet, quia in eodẽ capite de eodẽ excommunicato dixerat peccare grauiter celebrãdo, poſteà verò tantùm dicit quòd peccat conferendo ſacramẽta.In hanc ſententiã inclinare videtur Couar.1.p. relect. §.8.n.2.Adria.q.illa 3.de clauibus,citaturque à Couarr. Caietan. qui hoc non dicit, imò contrariũ inſinuat verbo *Excommunicatio minor*,Sot.in 4.d.22.q.5.art.1. & Maior loco citato tantũ dicunt, quòd ille tantùm peccet,adducuntur autem dictis illius cap.*Si celebret*,iam citati. *An peccet ſaltẽ veniale.* *Prima opinio.* *Couarr. Adrian.* *Sotus. Maior.*

Quartò Silueſt.verbo *Excõmunicatio*, 4. nota.1.inquit peccatũ eſſe mortale quãuis notab.3.tantũ dicat eſſe peccatũ; idem dicit Regia lex tit.9.parti.2.& Coua.non diſſentit ab hac ſententia ibidẽ, & mihi videtur vera,& in hoc ſenſu dicta aliorũ intelligenda ſunt, qui dixerunt peccatum eſſe; quoniã in re adeò graui, non eſt cur dicamus eſſe veniale,cũ hic leuis materia non reperiatur,ſi enim vt omnes fatẽtur,mortaliter peccat etiam iure diuino, qui ſacramenta recipit excõmunicatus,etiãſi illa irrita non faciat,cur non peccabit mortaliter conferens ſacramenta excõmunicatus cũ ſit? in hoc enim effectu,par eſt in iure ratio,minoris & maioris. Præterea idẽ probatur,quoniam ſi eſſet lex prohibens aliquem ſacramenta adminiſtrare,certè peccatum eſſet mortale ex obiecto illa adminiſtrare contra legem illam humanam, eſſet enim grauis materia;cur ergo modò nõ erit grauis materia, ſiquidem lege diuina excommunicatus eſt prohibitus ſacramẽta conferre vt vidimus, peccatum autem eſſe conſtat ex capite illo, *Si celebret*. Neque tantùm hanc puto prohibitionem,nequis excommunicatus licitè ſacramenta adminiſtret, eſſe illius textus poſitiuam, quia illam ſupponit vt antiquam, ſed iure diuino eſſe exiſtimo, ſuppoſita excommunicatione in aliquo; eſt enim irreuerentia ſic excommunicatos ſancta ita attrectare;& quamuis locũ videatur habere *Altera opinio. Siluest. Lex Regia Couarr.* 5 *Placet hæc ſententia.*

illa

Nauarri expositio reijcitur.

6 illa expositio Nauarri, quòd qui celebrat ideò peccat, quia sumit sacramentum necessariò, & quòd quando dicitur: *Peccat autem conferendo Ecclesiastica sacramenta*, intelligatur tantùm de illis sacramentis, quæ habent annexam cõmunionẽ, vt ordinare, & alios communicare: tamen hæc expositio videtur mihi falsa; quia vniuersaliter loquitur caput cùm dicit, *Peccat autem conferendo Ecclesiastica sacramenta*, & quòd vniuersaliter loquatur, constat, dicitur enim, *Ab eo tamen collata, virtutis non carent effectu*: hoc autem vniuersaliter ab omnibus intelligitur, nõ enim hoc subditur tantùm de illis duobus sacramentis, vt constat.

Quæ sacramenta collata sunt valida.

Tertiò dubium est de vtraque tàm de minori, quàm de maiori, vtrùm ita priuent passiua sacramentorum communione, quòd sacramenta collata excommunicatis nullius sint effectus. Et quidem si sermo sit de omnibus alijs à confessione, non est dubium quòd sint valida sacramenta, quia vt diximus, non possunt hæc suppositis ad illa necessarijs ab Ecclesia irritari. Matrimonium verò licèt possit irritari, vt iam vidimus in materia de matri-

7 monio, tamen non est irritum per aliquod ius in tali casu, de pœnitentia ergo solùm est dubium vtrùm irritum sit hoc sacramentum, eo ipso quòd ab excommunicato accipitur, cum id ab Ecclesia optimè fieri possit per ablationem iurisdictionis in ipsum. Neque dubium est an excommunicatus in hoc peccet, omnes enim concedunt peccare grauiter, secundum cap. *Si celebret*, de Clerico excommunicato. Neque dubium est, an hoc sacramẽtum sit irritum, & nullum ex parte impedimenti, quod pœnitens potest apponere, quia sciens excommunicatus recipit absolutionem peccatorum, antequàm excommunicationis, vel quia id ignorauit culpabiliter, quia in hoc dicendum est, vt suprà de confessione informi docuimus.

An excommunicatus validè possit recipere sacramentũ pœnitentiæ.

Dubium tamen est, an qui excõmunicatus est, & recepit sacramentum, ex vi excõmunicationis sit nulla absolutio, sicut si impenderetur alicui non subdito, & hoc dubium tam de sciente, quàm de ignorante etiam inuincibiliter procedit. In hoc dubio sunt tres opiniones, prima est Caiet.

Prima opinio. Caiet. Pet. Soto. Nauarr. Couarr. alij.

Petri à Soto. Nauarri, Couar. Med. locis citatis suprà in 2. dub. & Nauar. in sum. lati c. 9 n. 3. asserentium, quòd talis absolutio valida est, quia excõmunicatio nõ irritat absolutionẽ dum illa se tenet ex parte recipientis, vnde nisi ipse sciens id vellet facere, quia tunc ratione peccati quod facit in recipiendo, esset nullũ sacramentũ, fructũ reciperet sacramenti, & sacramentũ, vnde ratio Caiet. & aliorũ potissima est. Primò quòd nullo iure sit irrita talis confessio, secundò, quia cætera sacramenta iure suscipiuntur ab excommunicato, ergo & hoc sacramentum pœnitentiæ.

8 Secũda sententia est Soti in art. 1. asserentis, ex vi excõmunicationis nullã esse absolutionẽ saltẽ in excõmunicatione maiori, sed qua ratione ipse probauit de excõmunicatione maiori, id ipsum potuit de minori euidenter probari.

Secũda sententia Soti.

Tertia ergo opinio est Palud. Siluest. & Adriani, de omni excommunicatione dicentium, ipsam facere irritam absolutionẽ ex parte suscipientis, & cum hoc sit peculiare huic sacramento vt vidimus, non est cur Caiet. à similitudine aliorum argumentum desumeret: cum ergo id fieri posset iure positiuo, id videndum est an factum sit, & mihi euidenter videtur fuisse

9 definitum, imò tamquàm antiquiorẽ definitionẽ declaratũ in c. *Si celebret*, de Clerico excõmunicato, vbi sic dicitur in 1. eius parte: *Peccat autem conferendo Ecclesiastica sacramenta, sed ab eo collata virtutis non carent effectu. cum non videatur à collatione, sed participatione sacramentorum (quæ in sola consistit perceptione) remotus.* Ponderanda ergo sunt ista verba, eodẽ enim verbo *Remotus*, ostẽdit excommunicatũ minori excõmunicatione non esse remotum à collatione sacramentorum, & ideò ab eo collata virtutis non carere effectu, & quòd sit remotus à participatione: vel ergo illo verbo tantùm significatur esse prohibitum à perceptione, non tamen à collatione, & tunc falsum diceret, quòd non est prohibitus sacramenta confere, cum dixerit, quòd talis conferendo peccat, si verò verbo *Remotus*, significatur, non esse remotum à collatione, ita vt collata ab eo non sint irrita tũc eodem modo affirmari debet de eodem, inquantùm percipit sacramentum pœnitentiæ, quòd est ita remotus, vt factum non teneat, quod verbum *Remotus*, secundum se significare videtur, sermo autem erat de excommunicatione minori, vnde & à fortiori de maiori est intelligendum,

Videtur definire in c. Si celebret.

atq; adeò laudabiliter Sacerdotes omnes præmittunt abſolutionem excommunicationis.

Obiectio diluitur. Neq; verò vt putauit Pet. à Soto, quia excõmunicatus maiori excõmunicatione, ante denuntiationẽ verè ſacramentũ confert, ita & excõmunicatus minori verũ debet ſuſcipere, inquit enim quòd non debet in hoc eſſe inæqualis ratio: ſed non aduertit decretum Concilij Conſtantien. nihil innouaſſe in fauorẽ excõmunicatorũ, ſed in fauorem cæterorum fidelium, per quod manifeſtè eius ratio diluitur. Hoc tamen nõ exiſtimo verũ in articulo mortis, vt nouit Sot. & Adrian. quia in tali articulo nullus ab Eccleſia relinquitur abſq; remedio; vnde ſi locus non eſſet præmittendi abſolutionẽ à cenſuris, à peccatis abſolutio teneret, ſed vt notauit Sotus, vix hoc contingere poteſt.

Notandum tamen eſt, quòd excõmunicatus minori excõmunicatione licèt peccet conferendo ſacramenta, nõ tamen abſoluendo à minori excõmunicatione, quia hoc non eſt ſacramenta pertractare, & ita definitur in c. *Duobus*, de ſententia excommunicationis, & docent hoc autores citati. Hactenùs de ſecundo effectu excõmunicationis ſcilicet de adminiſtratione ſacramẽtorũ, de tertio iam agamus oportet, videlicet de priuatione electionis ad beneficiũ.

DVBIVM V.

An excommunicatio priuet actiua beneficiorum electione?

1 TErtius effectus excõmunicationis eſt priuatio tã actiuæ, quàm paſsiuæ collationis beneficiorũ, & primò de actiua dicemus, poſteà de paſsiua in dubio ſequenti.

Maiori excommunicatione ligatus priuatur electione actiua. Actiua ergo collatione beneficiorũ, & electione, excõmunicatus maiori excõmunicatione priuatur, in quo omnes autores conueniunt, eſtq; expreſſa iuris determinatio c. *Sententia*, de exceſsibus Prælatorũ. c. *Quia diuerſitatem*, de conceſsione præbendarum, & c. *Si ad Epiſcopum*, §. 1. Ne ſede vacante aliquid innouetur in 6. & hoc non tãtùm eſt verum, quando quis ſolus eſt excõmunicatus, quod ipſe ſolus non poteſt per ſe eligere, ſed neq; cum alijs poteſt, vt optimè adnotauit Coua. in c. *Alma Mater*, 1. p. §. 7. nu. 9. quam dicit eſſe cõmunem ſententiam Iuriſperitorum. Colligit autẽ hoc ex c. *Cum inter*, 1. de electione, & ex c. *Cum dilectus*, de conſuetudine, ſed illa capita nõ definiunt hoc expreſſè, ſed tantùm quod electio à ſuſpenſis facta nulla eſt, non tamen ab vno ſuſpenſo cum alijs non ſuſpenſis: colligitur tamen hæc doctrina, quòd ſit vera ex eo, quòd ille talis per ſe nõ poteſt eligere, ergo nec cum alijs, cũ alij non excommunicati nõ poſsint illi ſuffragari in hoc: vnde ſi ex aliqua congregatione aliquis eſſet excõmunicatus, qui neceſſariò requirebatur ad electionem, ſi per ſe eligere non poteſt, neq; cum alijs poterit, ſi tamen ille non ſit neceſſarius electioni, cæteri ſine ipſo poſſunt eligere, ſi tamen ille ſe immiſceat electioni aliorum, nõ ideò electio erit nulla, cũ non habeat, vel habere debeat illa robur ab eo qui excõmunicatus eſt, ſed ab alijs poſsit ſolũ habere: hoc videtur colligi ex c. *Ad probãdũ*, de ſentẽtia, & re iudicata. 2 *Probatur.*

Secundò circa hoc idem eſt notandum cum Couar. ibidẽ, quòd Patronus excommunicatus præſentare non poteſt, cuius opinionis fuit Abbas in cap. *Nobis*, de iure patronatus, & Lamberti de iure patronatus 1. p. 2. lib. q. 2. ar. 2. & Rotæ deciſio 161. & 707. in antiquis, vnde collatio facta ad præſentationem Patroni excommunicati eſt nulla, in hoc tamen ſunt duæ opiniones, quas refert idem Couar. vbi ſuprà. Quidam ex Iuriſtis qui ibi citantur ab ipſo, dicunt hoc tantùm eſſe verum, quando Patronus eſt Sacerdos excõmunicatus, quando verò eſt laicus, non itẽ: ita quòd ſi Epiſcopus conferat beneficiũ aliquod ad præſentationem Sacerdotis Patroni excommunicati, eſt nulla collatio: ſi verò ad præſentationem laici Patroni excommunicati, eſt valida, eſtque deciſio Rotæ 2. tit. de iure patronatus in antiquioribus, & deciſio 527. in antiquis, & hoc teſtatur Ludouicus Gomez in tractatu expectatiuarum nu. 60. obſeruatum fuiſſe in quadam cauſa Zamorenſi. Mihi videtur cum Couarru. loco citato dicendum, quòd in hoc nulla ſit differentia, cum illa in iure nõ aſsignetur, ex cuius diſpoſitione pendet. *Item Patrõnus à præſentatione.* *Abbas.* *Lamberti.* *Deciſio Rotæ.* 3 *Limitatur ab aliquibus.* *Deciſio Rotæ.* *Ludouicus Gomez.* *Non placet limitatio.*

Dubium tamen eſt, an hoc ſit verum etiam quando qui contulit beneficium erat excommunicatus, non tamen publicus, nec denuntiatus, ſed tantùm toleratus, legatur Couarru. de hac re, §. illo 7. num. 9. Bertachinus in tractatu de Epiſcopo 1. libr. 3. parte quæſtione 31. Ricardus diſt. 18. *Aliud dubium.* *Couarr.* *Bertachin.* *Ricard.*

Antonin. Silueſt. Prima opinio. diſtinctione 18. articulo ſeptimo, quæſtione prima, Antonin. tertia parte, titulo 24. cap. 76. Silueſter verbo *Excommunicatio*, 3. quæſt. 23. In hac re primus modus dicendi eſt Ricardi, & Anton. quòd quamdiu excommunicatus eſt toleratus ab Eccleſia, præcipuè ſi ſit occultus, nõ ſunt inualida geſta ab ipſo, vt collationes beneficiorum, &c. quamuis Ricard. videatur hoc reſtringere ad occultos tantùm excõmunicatos, & in hoc videtur loqui Ricard. ſecũdum antiqua iura.

4 *Secũda Silueſtri.* Secunda opinio eſt Silueſtri, qui hanc ſententiam Ricardi videtur reſtringere ad eos tantùm quibus publica autoritate, & officio conuenit eligere, vel alia huiuſmodi facere. Itaque inquit, quòd omnia ab iſtis facta, dum publicè ſunt excommunicati firma non ſunt, ſed irrita & caſſa, vt eſt collatio beneficiorum, abſolutio, collatio ordinis: tunc enim licèt imprimatur character, tamen ſuſpenſus manet ille ab ordine, ſi tamen ſit occultus excommunicatus omnia facta ab illo tenent, etiam ſi poſteà fuerit excommunicatio detecta: & videtur adhuc Silueſter ſentire, quòd eadem ſit ratio de toleratis, quamuis publici ſint, & quòd huius ſit opinionis Ricardus. Si tamen inquit ille excommunicatus ſit priuata perſona, & res ab eo conferantur, & fiant vt à priuata perſona, etiam ſi fuerit publicè excommunicatus, contractus ab illo facti tenent, & ſunt validi, ſiue ſint in quibus excommunicatus dat ſe alterius poteſtati, vel in arrogationem illius, aut aliquis è contrà ita ſe det excommunicato, vt eſt matrimonium, & ſeruitus; alij etiam contractus ſunt validi, dummodò in illis non teneatur excommunicatus communicare cum non excommunicato, & è contrà, vt eſt emptio, &c. qui verò ſunt tales, vt teneantur in-

5 uicem communicare excommunicatus, & non excommunicatus tempore excommunicationis, non ſunt validi, vt eſt locatio ſuæ operæ; & promiſsio emptionis, &c. quia iſti contractus ſunt de re illicita, & ita non obligant: nihil iſtorum fortiùs probat Silueſter.

Tertia Couarruuiæ. Couarruuias verò tertiam ſententiam ſequitur quantùm attinet ad dubium propoſitum de collatione beneficij, ſcilicet quòd ſi excommunicatus confert beneficium ante denuntiationem, collatio ab illo facta tenet, ſi ipſe ratione officij publici, vel autoritate publica id faciat, non tamen ſi ea ratione vt priuata perſona conferat; dicit enim in hoc eſſe diſparem rationem, poſt Concilij Conſtantienſis determinationem, quoniam inquit Concilium non vult, vt ſuprà diximus, in aliquo fauere ipſis excommunicatis, neque aliquid iuris illis tribuere, quia in hoc illæſa manſerunt antiqua iura, quæ omnem poteſtatem huiuſmodi auferebant excommunicatis, vnde ſeruanda eſt diſtinctio prædicta quam Ricardus dixit, quæ eſt obſeruanda ſecundum antiqua iura de publico excommunicato, vel ſecreto, cum hoc tamen inquit Couarruuias, quòd in pertinentibus ad officium publicum, nequaquam noceat ſententia excommunicationis ipſis, in quos publica poteſtas exercetur.

6 Hæc vltima ſententia meminit iuris noui & meritò, vt explicaret quod robur haberet; at verò cæteri autores non videntur mihi loquuti ſecundum ius nouum, ſed potiùs ſecundum antiquum. *Iudicium Autoris primò.* Nihilominùs mihi videtur in hac re primò certum eſſe, quòd qui eſt ſuſpenſus, vel excommunicatus (in hoc enim eadem ratio eſt) ſi officio, & dignitate publica vtens conferat beneficium ante ſpecialem denuntiationem ſecundum modum extrauagantis Martini, collatio eſt valida, licèt ipſe peccet conferendo: & ratio eſt in hoc eadem, & de abſolutione ſacramentali, vt ſuprà vidimus, ſiue hoc ſit ratione officij publici, vel alia de cauſa. *Secundò.* Secundò mihi videtur in propoſito vim non habere diſtinctionem Couarruuiæ de poteſtate, & officio publico, & priuato, quoniam poſsibile eſt, quòd qui habet poteſtatem conferendi beneficia, vel præſentandi ad eadem Eccleſiaſtica beneficia, vtatur publico officio, & tantùm priuata autoritate id faciat in collatione ſaltem, vt cum quis beneficium, quod habet alteri confert, quamuis Silueſter ad officium publicum dixit pertinere omnem actum legitimum, & ciuilem, vt infrà dicemus, & omnem actum conferendi res ſacras, ſiue imprimentes characterem, vt quædam ſacramenta, ſiue non, vt alia ſacramenta, & beneficia; ad actũ verò priuatæ perſonæ dixit pertinere contractus, qui inter homines cõmuniter fiunt, vt vidimus, ſed in propoſito ſemper eſt verũ, quod collatio ante denuntiationẽ

7 etiam à publico excommunicato facta nō eſt nulla, ſed valida; & etiam exiſtimo verum, ſiue collatio fiat vt à priuata perſona, ſiue vt à publica, quòd ſit valida poſt Martini Quinti decretum: quoniam licèt ipſe in nullo voluerit alleuiare excommunicatos, vt dixi, vnde ipſi ſemper ſub pœna peccati tenerentur vitare talem collationem, tamen quia Martinus noluit fideles in aliquo grauare, ſed potiùs iuuamen præbere, ideò ratione Eccleſiaſticæ cenſuræ, aut ſententiæ nullus fidelis tenetur vitare tales excommunicatos, non ſolùm quòd non incidet in cenſuras, & pœnas ob id, ſed etiam quoniam ea quæ ab excommunicato ſuſceperint ratione cenſuræ effectu non fruſtrabuntur, vt ſuprà de ſacramentali abſolutione vidimus. Et ſanè quòd priuatæ perſonæ ratione ſui non ſit talis poteſtas poſt excommunicationē, ratione verò officij publici ſit, non colligitur ex decretali Martini Quinti, nam ſicut dicit Couarruuias, quòd perſonæ priuatæ non intendit in aliquo fauere, cur non idem dicam de perſona priuata ratione officij.

8 Quod de collatione actiua beneficij diximus, dicendum eſt de actu quocumque publico, & legitimo etiam ſeculari, vt habetur in capite *Decernimus*, de ſententia excommunicationis in ſexto: priuatur enim ab agendo, patrocinando, & teſtificando, & quamuis dicat Sotus ſuprà art. 4. quòd tantùm peccabit venialiter teſtificando, tamen verius videtur quòd mortaliter, quia priuatur hac communicatione peculiariter per textum citatum, & ſic ſentit Nauarr. cap. 27. numer. 28. imò eius teſtificatio tamquàm nulla habenda eſt in proceſſu, & eius ſententia ſimiliter. Et quamuis Nauarrus vbi ſuprà, tantùm dicat eſſe mortale iudicare, eligere, confirmare, &c. ſed numero tertio inquit teſtificari eſſe veniale. Sed hæc iudicialia facere mortale videtur mihi, quia in iure ſpecialiter prohibetur in capite citato, & in cap. *Veniens.* 2. de teſtibus dicitur, quòd vt aliquis teſtificetur qui erat excommunicatus, abſoluatur, ſed ſi tantùm prohiberetur teſtis à teſtimonio, ſicut ab alijs humanis cōmunicationibus, nō egeret abſolutione, quia propter vtile liceret communicare; qualis vtilitas eſſet in teſtificando, & ita in capite citato *Decernimus*, non præciperetur ſpecialiter, quòd Iudex expellatur ab agendo, patrocinando, &c. ſi tantùm ſicut ab alijs rebus prohibiti eſſent abſtinere, quia propter vtile liceret patrocinari, &c. nec peccat tantùm, vt dicit Nauarrus qui iudicat, quia vſurpat iuriſdictionem quam non habet, ſed quia ſpecialiter prohibetur, ſicut ij quos diximus. Hactenùs de actiua electionis priuatione, quæ ſolùm excommunicationi maiori conuenit, non minori, & in hoc etiam Autores conueniunt omnes. 9

DVBIVM VI.

An excommunicatio priuet paſsiua beneficiorum electione?

1 MOdò de paſsiua electione dicamus, ſecundum quod conuenit maiori excommunicationi, circa quod legatur Sotus in art. 4. citato, & Friburgo in ſumma Confeſſorum lib. 3. tit. 33. q. 81. Hoſtien. in ſumma lib. 5. tit. de ſententia excommunic. nu. 11. deciſio Rotæ vltima in antiquioribus, & in antiquis deciſio 126. & 33. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 76. Ricard. d. 18. art. 7. q. 4. Couarr. §. illo 7. ab initio, & §. 8. nu. 3. Slueſt. verbo *Excommunicatio.* 3. §. 9. Palud. d. 18. q. 4. art. 4. Nauarrus in cap. *Siquando*, de reſcriptis, exceptione 9. ad medium.

Sotus. Friburgò. Hoſtienſ. Deciſio Rotæ. Antonin. Ricard. Couarru. Sylueſt. Paludan. Nauarr.

Primò ergo de excommunicatione maiori ſit ſermo: & ſanè omnes conueniunt in hoc, quòd collatio facta excommunicato nulla eſt, priuatus eſt enim iure ita electione paſsiua, vt quidquid illi conferatur nullum habeat effectum, & hoc expreſſè pluribus in locis decernitur, ſed præcipuè in cap. *Poſtulaſtis.* §. 1. de Cleric. excommunic. &c. hoc eſt ſtabilitum ab Innocent. 3. Ratio huius deciſionis ea datur à Couarr. quoniam beneficium datur propter officium; qui ergo ab officio per excommunicationem eſt ſuſpenſus, meritò ab Eccleſia beneficij collatione tunc ipſi facta priuatur. Decernitur etiam hoc in cap. *Cū inter*, de elect. & cap. *Conſtitutis*, de appellationibus, & vt benè adnotauit Couarr. §. illo 7. nu. 1. hæc cōcluſio tam eſt vera in excōmunicatis à iure, quàm ab homine, quia iura nihil ſpecificant, & ita eſt Rotæ deciſio antiqua 363. & alij Iuriſperiti hoc affirmant, quos citat Couarr. & ratio ſuprà dicta eadem eſt vtrobique, quia ſcilicet vterque eſt ab officio ſuſpenſus.

In quo omnes conueniant.

Innocen. 3.

Alia

5 Alia verò ſunt notanda pro huius maiori intelligentia, quæ doctè notauit Couarru. §. illo 7. Primò quòd hoc eſt verum, etiamſi collatio fiat motu proprio Pontificis, licèt enim motus proprius peculiares habeat effectus, præcipuè in tollenda ſubreptione, tamen non inducit diſpenſationem aliquam, neque tollit vitium quod patitur quis, & quo impeditur iure obtinere id quod ſibi conceditur, etenim non diſpenſat eo ipſo, vt quis habeat duo beneficia, & hæc eſt communis opinio Iuriſperitorum. Huius autem argumentum eſſe poteſt, quòd Rotæ deciſio 112. in nouis dicit, quòd proprius motus non diſpenſat cum irregulari: hoc tamen verum eſt cum Pontifex neſciuit tale impedimentum, ſi verò ſciuit, & contulit beneficium nihilominùs motu proprio, viſus eſt cum eo diſpenſare, vt notat idem Couarruu. quod non tantùm puto verum quando motu proprio id fieret, ſed etiam ſi ad inſtantiã excommunicati collatio fieret.

Prima notatio pro intelligentia communis ſententiæ.

Secundò. Secundò notandum, quòd id verum eſt etiam in permutatione facta ab excommunicato, vbi ſi vterque fuerit excommunicatus, patet quod nulla ſit collatio, quia vterque eſt incapax beneficij quod de nouo confertur, collatio enim beneficij eſt 4 electio ad officium publicum Eccleſiaſticum, ſi verò alter tantùm ſit excommunicatus etiam eſt nulla, quia ipſe ſaltem eſt incapax recipere alterius beneficium, vnde non fiet permutatio: benè video quòd Couarru. alia ratione duci poſſet, quia ille talis actiua collatione priuatus eſt etiam ante denũtiationem, ſed hoc iam vidimus eſſe falſum.

Tertiò. Tertiò notandum eſt, quòd hoc eſt verum, etiamſi non ſit denuntiatus excommunicatus, quia Martini conſtitutio non eſt facta in fauorem excommunicatorum: neque refert quòd poſteà ſequatur abſolutio excommunicationis, quoniam ratione illius electio ſemel nulla vires non poteſt aſſumere, ſed tantùm virtute illius, qui illam facere poteſt.

Quarta. Quartò hoc verum eſt nõ tantùm in iudicio animæ, ſed etiam in externo, quando excommunicatio eſt eo tempore quo collatio eſt facta, non tamen ſufficit quòd poſt collationem quis maneat in excommunicatione, & hoc illi probetur.

Quinta. Quintò adnotat Couarruuias, quòd idẽ ſit ſentiendum in collatione penſionum, cui licèt non conueniat ratio ſupradicta, 5 nihilominùs, quia de redditibus Eccleſiaſticis illæ penſiones percipiuntur, ideò inquit collationem illarum factam excommunicato non tenere: idem ſentit Hieron. *Gigas.* Gigas de penſionibus quæſt. 14. num. vltimo. Verumtamen mihi diſtinguendum videretur in hac re, vt rectè ſentiamus, quo *Diſtinctio Autoris.* niam id verum putarem de penſionibus titulo Eccleſiaſtico impoſitis quales conferuntur coadiutoribus Epiſcoporum, vel beneficiatorũ; & quales ſunt illæ, quas quis ſibi reſeruat conferendo beneficium alteri; ſi enim collatio illarũ fiat tempore excõmunicationis, nulla erit prorſus. Primò, quia hîc eſt eadem ratio ſupradicta, cũ iſte ſuſpenſus ſit ab officio, & propter illud beneficium conferatur: ſed præcipuè id verum eſt, quia pẽſio hęc eſt eiuſdem naturæ cum beneficio, & ita vendi non poteſt, ſed cùm penſio titulo tantùm ſeculari datur, non exiſtimo id verum, quia iura tantùm loquuntur de beneficijs: vnde parùm refert, ſi illę de beneficiorũ redditibus ſuſcipiantur, illarum enim penſionum collatio, eſt ſicut donatio quæcumque, non electio.

Sextò. Sextò id non ſolùm eſt verum, etiamſi ſit quis ignorans talis excommunicationis ſiue ſit eligens, ſiue electus, quia talis igno 5 rantia non excipitur in iure, ſed abſolutè eſt factus inhabilis talis beneficij: licèt ergo ignorantia eum cui ineſt excuſet à peccato, non tamen facit habilem, & hæc eſt cõmunis opinio, vt dicit Couar. ſicut cũ quis poſt denuntiationem ab excommunicato recipit abſolutionem ignoranter, non redditur ob hoc capax illius conferendæ, qui excommunicatus eſt, & denuntiatus.

Septimò. Septimò videtur eſſe dicendum cum Couarruu. ibidem, quòd literæ impetratæ tempore excommunicationis pro collatione beneficij, ſint nullæ; nec hoc alia ratione probari poſſe video, quàm ipſo iure; nam in cap. 1. de reſcriptis in 6. dicitur vniuerſaliter reſcriptum obtentum ab excommunicato ſuper alio quàm excommunicationis, aut appellationis articulo ipſo iure ſit nullum, ergo hîc comprehendi debent literæ obtentæ, propter beneficium adquirendum. Neque verò ſi illud cap. tantùm intelligitur vt Couarru. putat, & Gigas loco citato de reſcriptis obtẽtis ad cauſas; liteſq; foreſes, poteſt cõmodè inde colligi intentũ, quia ſi nõ eſt id

7 iure expreſſum, & illud pendeat ex illius tantùm inſtitutione, parùm refert à ſimili argumentari. Hoc tamen verum exiſtimo eo quòd in capite citato nulla ſit exceptio, ſed vniuerſaliter loquitur, vt vidimus, exceptis tantùm literis pro excommunicationis, vel appellationis articulo impetratis, in ijs tamen omnibus quæ diximus, iam ſolet ſimul cum collatione, & cum literis ad cautelam, præmitti abſolutio ab excommunicatione.

An idē ſit iudicium de acceptatione.

Dubium tamen eſt, an idem iudicium ſit de acceptatione beneficij, ſicut de collatione. Hanc dubitationem tractat Nauarrus loco citato, & Rotæ deciſiones citatæ, inſuper & Rotæ deciſio in nouis 195. & Couarru. vbi ſuprà, & libro tertio variarum, capite 16. numero 4. & Ludouicus Gomezius in tract. expectatiuarum num. 60.

Primum placitum Couar.

In hac re fuit opinio Couarruu. 3. lib. variarum citato, quòd etiam acceptatio beneficij facta excommunicato ſit nulla, quamuis dicat communiorem eſſe oppoſitam: in §. autem 7. in cap. *Alma mater*, iam citato dubius adhuc hæret, neque aliquid certi ſtatuit. Ratio ſuæ opinionis eſt, quoniam per acceptationem aliquid iuris adquiritur, & non tantùm eſt res fa-
8 cti, quoniam inquit ille per acceptationem eſt adquiſitio iuris in re, quod anteà tantùm erat ad rem, ſicut ergo excommunicatus priuatur iure ad rem, quod per collationem obtineret, ita etiam priuabitur iure in re, quod per acceptationem adquiritur: quòd verò per acceptationem beneficij adquiratur ius in re, ſtatutum eſt apertè, in capite *Si tibi abſenti*, de præbendis lib. 6. vbi dicit Bonifacius Octauus: *Si tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licèt per collationem huiuſmodi (donec eam ratam habueris) ius in ipſo beneficio, vt tuum dici valeat, non adquiras, &c.* Ecce quomodò ante acceptationem nō habetur ius in re, & per illam tale ius adquiritur.

Secundum Nauarr.

Martinus Nauarrus tenet oppoſitum, cui fauent Rotæ deciſiones, & eius ſententiæ eſt Gomezius: non poteſt aliter hoc probari, quàm quòd per acceptationē tantùm exprimatur proprius conſenſus, ius verò non adquiratur, cū tātùm ſit res facti.

Hoc amplectitur Autor.

Ex his opinionibus mihi videtur vera ea quæ eſt Nauarri, quòd talis acceptatio ſit vera, & non irrita ipſo iure, neque verò negari poteſt meo iudicio, quòd per acceptationem collationis nouum ius adquira- 9
tur, quod per collationem confertur, vt dixit Couarru. quoniam id expreſſè dicit caput citatum: ſecus eſt de acceptatione beneficij, qua quis in poſſeſſionem introducitur, hîc enim nullum ius adquiritur, ſed ſolùm eſt res facti, & de hac non eſt ſermo, ſed de ea qua quis collationem ſibi factam ratam habet, & de hac Autores, & caput loquuntur. Ratio ergo quare opinio Nauarri, quæ cōmunis eſt mihi probatur ea eſt, quia hoc tantùm pendet ex iure, & in illo non videmus excommunicatum priuari acceptationis iure, ſed tantùm iure collationis; non eſt ergo cur ad acceptationem iura extendamus, cum tantùm de collatione loquantur; vnde licèt priuetur per Canones iure, quod excommunicato datur per collationem, non tamen iure quod ipſe adquirit per acceptationem, & explicationem ſui conſenſus.

Stabilitur Nauarr. ſententia.

Hîc eſſe poſſet dubium an excommunicatus ſit ipſo facto fructibus beneficij priuatus: de hoc lege in tractat. de benef. cap. 4. §. 3. dub. 6. Prætereundum tamen hîc non eſt, quis poſsit cum his excommunicatis diſpenſare vt beneficij fructus obtineant cum collatio fuit nulla, quia excommunicato facta. Reſpondet Couarru. 1. part. relect. citatæ. §. 7. num. 8. quòd hoc pertinet ad Epiſcopum, etiamſi excommunicatio ſit reſeruata Pontifici, dummodò 10
illius obtineatur abſolutio: ratio huius eſt, quoniam in capite *Poſtulaſtis* de Cleric. excommunicat. conceditur diſpenſari poſſe cum ijs, nec talis poteſtas videtur denegata Epiſcopo, vnde credendum eſt illi eſſe conceſſam, & huius opinionis eſt Abbas in capite citato, & cōmuniter Iuriſtæ, quamuis quidam quos Couarru. citat oppoſitum ſentiant. Addit Abbas id etiam verum eſſe quando beneficij collatio ad alium pertineret, ſed hoc limitat Couarruuias tantùm tunc eſſe verum, quando ex conſenſu illius fieret, ſicut cum Pontifex confert beneficium excōmunicato, in eo diſpenſare non poteſt Epiſcopus, argum. text. in cap. *Ad noſtram*, de appellat. imò ea limitatio eſt etiam vera, quado Pōtifex confert beneficium ad collationem Epiſcopi pertinens excōmunicato, abſque aliqua iuris reſeruatione ſed abſolutè, tūc enim Epiſcopus nō poteſt diſpēſare, quòd verò poſsit Epiſcopus in alijs caſibus diſpē ſare, mihi videtur adhuc limitādū, vt Palu.

Quis poſsit diſpenſare cum excommunicato, vt fructus beneficij obtineat. Couarr.

Abbas.

limitat

11 limitat d.18.q.4.art.4.quoties enim ſciẽter Epiſcopus excõmunicato contulit beneficiũ, quia priuatus eſt poteſtate eligendi c. *Poſtulaſtis*, citato, ideò diſpenſare non poteſt in tali caſu. Vltimò notandum quòd de hæreſi ſuſpectus, excommunicatus manens per annũ; præſumitur vt hæreticus, quod deducebamus ex cap. illo, citato, expreſſè tamen dicitur, in Concilio Trid. ſeſſio. 25. Decreto de reformat. cap. 3. ad finẽ, vbi abſolutè de omni excommunicato dicitur, quòd ſi obdurato animo per annum durauerit in excõmunicatione, cõtra eum tamquàm de hæreſi ſuſpectum procedi poſsit.

Vltima notatio.

Conc. Trid.

Minor excõmunicatio non impedit electionem actiuam.

Deminori ergo excommunicatione dubium eſt, an ille eligi, vel eligere poſsit: legatur Couarr. §. 8. dictæ relect. 1. p. nu. 3. & infrà Silueſt. verbo *Excommunicatio*, 4. dub. 1. & *Excommunicatio*, 1. nota. 1. Ricard. diſt. illa 18. artic. 7. q. 4. & Antonin. locis citatis anteà. Omnes conueniunt quòd excõmunicatus minori excommunicatione poſsit eligere, & ea quæ iuriſdictionis ſunt exercere, ita enim expreſſè habetur in c. *Si celebret*, de Clerico excommunicato.

12 *De paſsiua prior opinio*

An verò electio excommunicato facta ſit valida; ſunt duæ opiniones: Couarr. dicit, quòd etiamſi ignoranter illi ſit facta, eſt nulla, & irrita; & non ſolùm irritanda: hoc nulla ratione video ab ipſo probatũ; dicit tamen eſſe communem opinionem Iuriſperitorum, vt etiam Silueſter verbo *Excommunicatio*, 1. dixit. In ijs tamen duobus mihi non placet hæc opinio Couarru. & aliorum; primò mihi videtur falſum, quòd etiam electio ſcienter facta irritá ſit; ſed potiùs ipſo iure valida, veniat tamen irritanda; cuius opinionis dicit Couarr. fuiſſe Felinum; & eſt expreſſè Ricardi loco citato: & ratio eſt aperta; quoniam hoc pẽdet ex iure; caput autem illud tantùm dicit irritandam eſſe, cur ergo dicere debemus irritam eſſe, vel declarandam tantùm irritam, vt dixit Couarru. loco citato, hoc enim eſt ad libitum explicare verba textus, præcipuè cum nullum aliud ſit ius in contrarium.

Eam reiicit Autor.

Secundò nõ placet hæc opinio, eo quòd dicit collationem etiam ignorãter factam excommunicato nullam eſſe, quia ad hoc tantùm ducitur autoritate Iuriſperitorũ; conſtat autem, quod in cap. *Notanter*, additur illa particula *Scienter*, dum dicitur, *Si tamen talis ſcienter electus fuerit, &c.* Vnde tantùm verum eſt, irritandam eſſe electionem, cum ſcienter vel ſaltem vincibili ignorantia id factum eſt, non tamen, cum ignorantia inuincibili, quam probabilem dicunt autores, & ſic ſentit Silueſt. loco citato verbo *Excommunicatio*, 4. dub. 1. quãuis alio in loco citato dicit oppoſitam eſſe communem. Et ratio eſt, quia cum textus addat particulam *Scienter*, ſignum eſt, non ita ſeruandum eſſe cum eſt ignoranter, ſecus non eſſet addita particula illa. 13

Quartus effectus excommunicationis, eſt priuatio cõmunicationis cũ fidelibus, ita quòd priuantur cõmunicatione cũ fidelibus non excommunicatis, & ij cum excommunicatis prohibentur communicare, cuius effectus naturam ſeq. dub. commodiùs intelligemus.

DVBIVM VII.

Quo iure ſit interdictum cum excommunicatis communicare?

1 LEgatur de hac re Alex. 4. p. q. 81. m. 6. ar. 2. S. Th. d. 18. q. 2. ar. 4. q. 1. & 3. & quodl. 11. ar. 9. Dur. d. 18. q. 5. in corp. & ad 3. Ricard. d. 18. art. 6. q. 2. Anton. 3. p. tit. 25. c. 1. Gab. d. 18. q. 3. art. 1. per totum, & art. 3. dub. 4. Maior. d. 18. q. 3. & 4. Caiet. 12. q. 96. artic. 4. & in ſumma verbo *Participatio cum excommunicato*, Dominic. Sot. artic. 4. Petrus à Soto lect. 3. de clauibus ad medium illius. Coua. in c. *Alma Mater*, 1. p. §. 1. à n. 1. & §. 2. & 7. & §. 3. nu. 7. & infrà. Palud. d. 18. q. 6. art. 2. nu. 6. & nu. 8. Nauar. in capite inter verba 11. quæſt. 3. prælud. 7. & in ſumma ca. 27. num. 28. & infrà. Adrian. quæſt. 3. de clauibus, exceptione 8. & infrà. Angelus verbo *Excommunicatio*, 3. §. 18. Silueſt. verbo *Excommunicatio*, 5. notabili 3. & 4. & 5. & dubio 14.

Alexan. S. Thom. Durand. Ricard. Antonin. Gabr. Maior. Caietan. Dom. Sot. Pet. Sot. Conar. Palud. Nauar. Adrian. Angel. Silueſt.

Quid ſit certum in hac quæſtione.

In hac quæſtione certum eſſe debet primò, vt ſuprà vidimus, quòd licèt antiquo iure publicus tantùm excõmunicatus, publicè eſſet euitandus, & occultus occultè, tamen poſt Martini decretum ſuprà citatum, tantũ ſunt vitandi, vel manifeſti Clericorum percuſſores, vel ſaltem iam denũtiati, & per hunc eundem modum intelligendum eſt, iam tantùm locũ habere, illud antiquũ ius, c. *Nullus*, & c. *Præter*, 32. d. quo cauetur ne aliquis à publico concubinario, vel Miſſam audiat, vel ſacramẽta recipiat, vt docuit etiã S. Th. quodli. 11. ar. 8. hoc ergo non

2 go nõ eſt iam abſolutè obſeruandũ, ſed tantũ poſt denũtiationẽ, hic enim caſus cõprehenditur etiam in extrauag. Martini V. cũ hæc ſit Eccleſiaſtica ſententia, ratione cuius ibi dicitur neminem vitandum eſſe niſi poſt denuntiationẽ, & ſic hoc eſſe ſeruãdũ docuit Antoni. 2. p. tit. 9. c. 10. §. vlt. Silueſt. verbo *Miſſa*, 2. q. 3. Adrian. in 4. q. penul. de Euchariſtia, & tractatu de confeſſ. q. 9. Nauarr. in cap. 1. §. *Laboret*, de pœnitentia diſt. 6. colum. 2. Maior d. 9. quarti, dub. vlt. Driedo lib. 1. de libertate Chriſtiana ca. 8. Couarru. in cap. *Alma mater*, 1. parte. §. 2. num. 10.

Communicatio in ſacris cum excõmunicato prohibetur iure diuino poſitiuo.

Secundò oportet diſtinguere inter cõmunicationem cum excommunicato in ſacris, vt in Miſſa audienda, & ſacramentis adminiſtrandis ex vna parte, & ex alia communicationem in alijs actibus humanis, de quibus ſpecialis inſtituetur ſermo. Quòd ergo iure diuino poſitiuo teneamur vitare excommunicatum in ſacris, certum mihi videtur, & Sotus licèt non negat, id tamen quia dicit Papam in hoc poſſe diſpenſare ſentit eſſe de iure humano. Colligitur autem ex illo Matth. 18. *Sit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*, & ex alijs locis conatur Couarr. §. illo 1. hoc

Matth. 18. 1. Corin 5.

3 deducere, ex illo ſcilicet 1. Corinth. 3. *Cum huiuſmodi nec cibum ſumere*, & ex illo 2. ad Theſſalonic. *Hunc notate, & non commiſceamini cum illo*, & 1. Ioann. cap. 1. *Nolite recipere eum in domo, nec aue ei dixeritis*, & ex decreto Papæ Calixti in cap. *Excommunicatos*, 11. quæſt. 3. qua quæſtione plures Gratianus congerit autoritates Pontificum, ſed ex ijs omnibus non rectè id colligitur, quia hæ loquuntur de omni excommunicatione, etiam quoad ſalutationes, & menſam. Conſtat autem quòd iſtæ omnes non prohibentur iure diuino, vt docet Couarruu. & omnes cùm eo Autores, ita docent Maior, Gabr. & Driedo, vbi ſuprà, & Okã, vt refert Gabriel.

2. ad Theſſal 3. 2. Ioann. 1. Caiet.

In humanis iure humano.

Si verò loquamur de cõmunicatione in humanis actibus, tantùm iure humano eſt prohibita, vt omnes fatentur: quod conſtat, quoniam de hoc nullum diuinum inuenimus præceptum, tum etiam à poſteriori, videmus enim in ea communicatione Pontificem poſſe diſpenſare. Ex dictis colligitur primò, quòd Pontifex etiam ſummus ſine peccato cum excommunicatis in diuinis non poteſt communicare, & ita nec diſpenſare poteſt, & ſi attentet,

Prima illatio ex dictis.

nulla eſt diſpenſatio, licèt interpretari poſſet ius diuinum, iudicando in tali caſu non obligare, vnde cum conceſſit Concilium Conſtantienſe communicationem cum excommunicatis, illud intelligitur tantùm auferendo cenſuram, & prohibitionem Eccleſiaſticam, verumtamen adhuc manet obligatio iuris diuini poſitiui, quo tenemur in diuinis euitare excommunicatos, vt eſt in Miſſa, & oratione, & ſacramentis (in ſepultura verò non ita certum eſt, an iure diuino prohibeatur) huius ratio eſt, quia Matthæi 18. dicitur, *Sit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*, quod reverà in ijs quæ Chriſtianorum propria ſunt debet intelligi, vt notauit Couarruuias. Quòd ergo Concilium non intendat omnem licentiam præbere, ſed tantùm relaxare ius poſitiuum, patet, quia cum dicit, *Non teneatur deinceps in ſacris euitare, adhuc in ſacramentorum receptione, aut adminiſtratione*, non intendit hoc licitum facere, quia nullus negauit peccare etiam poſt hoc decretum, qui ſciens confert ſacramentum excommunicato, ſolùm ergo Concilium intendit auferre Eccleſiæ prohibitionem, & relinquere in diſpoſitione iuris diuini, & naturalis. Vnde mihi videtur, quòd quando excommunicatus eſt ſecretus, non teneor, nec poſſum ipſum euitare, ne ſim proditor criminis proximi, quod iure naturali teneor celare: ſi verò ſit publicus non denuntiatus, nec poſſum illi ſacramenta conferre, nec ab illo recipere, non ſolùm ne cooperer peccato illius, ſed quia hoc diuino præcepto teneor illum euitare, & in officijs diuinis ſimiliter, ita tamen vt ſi ſine magna perturbatione, & periculo illum non poſsim ab Eccleſia eijcere, non tenear cum populi totius damno, & turbatione, ego enim iam facerem, quod in me eſt, ipſe verò excommunicatus ſua culpa ſe ingerit diuinis celebrandis officijs.

4

5

Matth. 18.

Secundò ſequitur poſſe in communicatione actuum humanorum cum excommunicato diſpenſare Pontificem, ita quòd ſi ſine cauſa diſpenſet, eius diſpenſatio teneat, quia lex humana eſt, & eadem ratio eſt de omnibus, vnde ex conſequenti dicẽdũ eſt, Papam in primis non poſſe incurrere pœnam iuris poſitiui impoſitã communicãtibus cũ excõmunicatis, quoniam non ſubditur legi quoad vim coactiuam, vt omnes concedunt, & hoc eſt verum etiã ſi com-

Secundum corollariũ.

Quid dicẽdum de Põtifice communicante cum excõmunicato.

6 si communicauerit in diuinis, vt Couarr. notauit §. 1. & Siluester verbo *Excommunicatio.* 5. dub. 1.

Secundò dicendum est, quòd Papa secũ ita potest dispensare auferendo sibi legem positiuam de non communicando cũ excommunicatis, vt non peccet, nisi aliunde scandali causa sit, non tamen ex vi legis, & idem dicendum si sine causa secum dispensat: tunc enim dispensatio valet, & nõ peccabit contra legem, sed quia toti corpori non se conformabit, & ita loquens Pontifex cum excommunicato, videtur secũ dispensare, vt docet Paludan. & Sotus: oppositum sentit Couarr. §. illo 1. sed immeritò, putauit enim quòd quia Iudex, & superior teneatur lege quoad vim directiuam, ideò Pontifex transgredi illam nõ potest, quod sanè verum est, & illi concedimus, si staret lex, non tamen aduertit ille Pontificem sicut cum alijs dispensat auferendò illis legem, ita etiam posse secum dispensare, & sibi legem auferre.

Tertio sequitur, vt doctè docuit Paludanus loco citato, & Sotus art. 4. & Couarr. §. illo 2. nu. 2. quòd Episcopus communicans cum excommunicato peccet, etiamsi in humanis communicet, & incidit in excommunicationem ab ipso latam: quia licèt ipse Iudex sit excommunicans, & superior, vt possit excommunicare, nullo tamen modo est supra legem, qua decretum est à Pontificibus, & Ecclesia, quòd cũ excommunicatis non liceat tractare, sub pœna talis excommunicationis, vnde cum ipse subditus sit huic legi, tamquàm inferior subditur quoad vim directiuam, & quoad vim coactiuam, vnde in pœnam etiã incidet si aliqua fuerit statuta.

Tertium corollarium.

7

Deinde videamus oportet an hoc semper sit mortale peccatum. Omnes conueniunt citati Autores, quòd communicatio in humanis, vt plurimum est venialis culpa, quia non est contra finem legis præcipuè, sed præter illum. Tamen in tribus casibus mortale est secundum omnes autores. Primò cum communicatio est in sacris, hoc enim semper est mortale, qualis est sacramentorum administratio, & officia, & Missæ, quæ in Ecclesijs celebrantur: & vt docet Couarr. Ecclesiastica sepultura. Secundò, communicare in humanis cũ contemptu clauium, qui contemptus non debet ideò existimari, quia frequẽter quis communicet cum excommunicatis, vt Bonauentura putauit qui citatur ab ijs Autoribus, nisi iam esset occasio hæc frequentia, vt alij contemnerent claues Ecclesiæ, vel quòd excommunicatus nõ peteret absolutionem, pro nihilo illam habens, vt notauit Nauarrus in summa, tunc enim esset peccatum speciale contra claues. Tertiò, quando communicat in crimine, hoc est in peccato mortali. Sed quamuis mortaliter peccet communicando in quocumque crimine, non tamen peccat speciali crimine contra claues Ecclesiæ, nisi in crimine criminoso, & damnato, vt docet Sotus, Paludan. Gab. & Petrus à Soto, & Adrianus & alij: quamuis Couarr. Nauarr. cap. 27. num. 30. & aliqui alij non distinguant de crimine: vnde in proposito, quia tantùm agitur de peccato quod incurrit quis virtute excommunicationis, tantùm est dicendum id incurri communicando in crimine criminoso, quia propter id, vt infrà dicemus, fertur excommunicatio maior in participantes. Quartò, addit Nauarr. in sum. c. 27. nu. 30 quando Iudex supra Canones addit mandatum de non communicando cũ aliquo excommunicato, quia propter illud fertur excommunicatio maior, quæ non nisi ob mortale peccatum infligi solet, vt dicemus infrà, ad quod reducitur cõmunicare cum excommunicato à Papa cũ suis participantibus, quod ponitur à Doctoribus, sed nõ est illud mortale, nisi post trinam admonitionẽ, quoniam iam nimis esset inobediens, & sic limitat Gabr. d. 18. q. 3. art. 2. concl. 5. & de hoc infrà dicetur; neque eadem ratio est de excommunicato à Papa cum suis participãtibus, sed de hoc etiam infrà. Alij casus, qui ponuntur à Nauarro, & alijs in quibus est mortale communicare cum excommunicato, vel non dicunt specialem prohibitionem ex ipsa excommunicatione prouenientem, vel ad dictos reducuntur: nam quòd excommunicatus peccet, & eligendo, vel sacramenta administrando, vel iudicãdo, vel legitimũ actum exercẽdo, ob id est, vt dixit Nauar. cap. illo 27. num. 28. quia contra iustitiam facit, iurisdictionem vsurpando. Notandũ tamen est ex Couarr. §. illo 7. nu. 3. quòd licet aliquo modo orare cum excommunicato peccatum sit, non tamen est mortale, nisi in sepultura sacra, sacramentis, & officijs publicè celebratis, priuatim autem cum ipso orare, non est mortale.

Quando sit mortale cõmunicare cum excommunicato.

8

9

Tandem circa dubium propositum vi-

dere oportet, an aliquando liceat ratione metus mortis, à Tyranno incussi cum excõmunicatis cõmunicare, & quidem primò sermonẽ instituamus de cõmunicatione in humanis, in quare illud dubium fecit Autoribus quod Innoc. cap. *Sacris*, de his quæ vi, metusve causa fiunt, dicit; quæsitus enim, an coactè communicans cum excommunicato sit excomunicatus, respondet, quòd siquis violenter detentus est, & adstrictus per coactionem (vt ipse dicit) vt cum quis detineretur violenter vt audiret Missam cum excommunicato. vel ab excõmunicato, non incurrit excommunicationem, nec peccat, si verò metus tantùm etiã mortis illi fuit incussus, peccat, & excommunicatus est.

An ob metum à Tyrãno incussũ liceat cõmunicare cum excommunicato.

In hac re primò omnes cõueniunt in eo quod dicit Pontifex, quia renuente omnino voluntate, corpore quis detineri potest, & ita nec peccabit, nec excommunicationem incurret: cum verò metus est incussus, quia ille nõ est simpliciter nolens, sed tantùm conditionaliter, vt docet Pontifex eo cap. & sit simpliciter volens, dubium est inter Autores, & sit sermo modò de communicatione in humanis.

In quo conſentiant, et in quo diſſentiãt Autores.

11 Secundò conueniunt quæstionem non esse, an illa communicatio obligante lege, etiam in casu dicto saltem ad mortale, aut veniale, debeat fieri, & possit licitè: quoniã clarè constat, quòd nec veniale peccatum prætextu alicuius periculi corporalis committendum est: cùm maius dispẽdium sit quod affert veniale, quàm quod mors corporalis; sed quæstio est, an lex hæc de communicatione in humanis obliget in tali casu, vel potiùs non obliget, & ita nõ sit peccatum vllum communicare.

Prima opinio.

In hac re prima opinio loquẽdo de possibili est Okam, vt citat Gab. loco citato, asserentis, quòd talis lex ad mortem vsque obligans, non potest condi à Principe, vel homine, quia in ijs quæ aliàs erant supererogationis, non potest cum tanto dispendio obligare, neque alia ratione id probat.

Reiicit communiter.

Hæc opinio non placuit Gabr. loco citato, nec placet Soto, art. 3. nec Caiet. nec Couarr. neque aliis Autoribus, quos ego legerim de hac re mentionem facere, imò ostendunt isti Autores, posse legem humanam vsquead mortem obligare, & in ciuilibus legibus id constat, vt sæpissimè in bello, vbi conuenit cũ periculo mortis aliquos excubias agere, tenẽtur illi tales qui fuerint signati à superiore, cum periculo vitæ id seruare. Ratio Caiet. ad hoc probãdum nullius momẽti mihi apparet; inquit enim ideò hoc verum esse quoniam lex eo ipso quòd aliquid præcipit, in materia virtutis reponit, ita vt oppositum facere sit mors spiritualis, sed mors spiritualis anteponi debet morti temporali, ergo etiam cum periculo illius obligat, sed hæc collectio mihi non placet, potiùs enim colligere debebat, ergo imminente morte legem habentem suam vim præterire non licet, quare ergo imminente morte lex obligat? potest enim lex aliqua, vt ipse fatetur obligare, non tamen pro tempore talis periculi. Ratio ergo huius opinionis est, quoniam ratio cõdendi leges, talis esse potest, vt maius sequatur dispẽdium ex illius transgressione, & non obligatione, quàm ex illius obseruatione in casu necessitatis, sicut vidimus in legibus pluribus Militum. 12

An de facto ſit aliqua lex humana obligans cũ periculo vitæ vitare excommunicatos.

Hoc ergo supposito maior est difficultas, an sit de facto aliqua lex, quæ cum tanto dispendio obliget, videlicet humana; in quo sunt duæ opiniones; prima est Adriani sequuti plurimos Iurisperitos, quos ipse citat, & S. Thom. quodlibeto citato in 2. solutione quam adhibet argumento, & Durand. vbi suprà, asserentis de facto hanc legem de vitandis excommunicatis obligare, huius rationem apud ipsum nullã aliam inuenio, quàm quod textus citatus ita dicat, & quia melius est temporalem mortẽ obire, quam peccatum facere; quod sentit etiam Petrus à Soto vbi suprà, sed quantũ hæc ratio probet ex suprà dictis facilè cõstabit, ad caput verò infrà respondebitur.

Prima opinio.

13

Contrariã amplectitur Autor.

Contrariam ergo sententiam tamquàm communem amplectimur, quam sequitur Domin. Soto, & Caiet. loco citato, Gabr. Nauarr. & Couarr. asserentes, quòd hęc saltem lex de communione cum excommunicatis non obligat cum tanto dispendio: quod à simili potest probari, quoniam cũ est aliqua necessitas etiam non extrema, vt petitio eleemosynæ, nõ obligat illa lex, vt infrà videbimꝰ, cur ergo obligabit metu mortis inflicto; an quia illa necessitas est ab intrinseco cum quis fame perit, hæc verò ab extrinseco vt dixit Antonin, vt citatur ab Adriano. Sed hoc nullum discrimen videtur esse, sicut neque illud quod Adrianus assignat, & cum hoc in alijs pluribus legibus intueamur, non est cur huic deneguemus, præcipuè cum videamus le-

14 uioribus de cauſis, vt infrà dicemus, conceſſam eſſe communicationē in humanis cū excommunicatis. Sed Caiet. in hoc perperam dixit, quòd leges, vt plurimùm vſque ad mortem obligāt niſi in caſu, ſcilicet hoc de excommunicatis vitandis: adducit ad hoc exemplum de ducenda vxore conſanguinea, quod eſſet peccatum etiamſi metu mortis id fieret, quod tamen contra legē tantùm poſitiuam humanam eſt, ſed benè ad hoc Sotus, quod non eſſet peccatum illam ducere vxorem, quantùm eſt ex parte contrahentis, eſſet tamen accedere ad illā, quia cū illud nullum fuiſſet matrimoniū, eſſet acceſſus ille fornicatio. Subdit aliud exemplum de non dicenda Miſſa ſine candela, ſine veſtimentis, & vaſis ſacris, ſed & in hoc fallitur, quoniam in extrema neceſſitate poteſt quis ſine ijs dicere Miſſam: vt docuit Nauarr. loco citato in cap. *Inter verba*, & Palud. ſuprà d. 13. q. 2. & Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6. & Nauarrus perperā pro ſua ſententia citat Caiet. cum prorſus ille ſentiat contrarium: omnes tamen conueniūt, quòd quādo quis mortem minaretur, pro contemptu fidei, vt quis tranſgrederetur legem quamcumque poſitiuam teneretur ille talis mortem ſubire, & ad hunc tantùm

15 ſenſum videtur idem Adrianus coarctare ſuam ſententiam, quā in 4. tenuit in quodlib. 6. ad ſecundam rationem in fine quodlibeti.

Exempla Caieta. parùm probant.

Quid ſentiē dum de communicatione in ſacris.

Sed ſi ſermo ſit de communicatione in ſacris, cum excommunicato, cum illud ſit de lege diuina poſitiua, dubitari eodē modo poteſt, an pro vitando mortis periculo metu incuſſo, liceat aliquando cum illis cō municare? Mihi videtur, quòd non liceret etiam ob mortem vitandam cum excommunicato communicare, in communione ſacramentorum; quia ſiue ab excommunicato conferantur, ſiue illi dentur, ſemper fit iniuria ſacramento: & hac ratione Herminigildus ab hæretico Euchariſtiam noluit ſumere, ſed potiùs mori, vt refertur cap. *Cepit Herminigildus* 24. q. 1. ſed ſi loquamur de communicatione in diuinis, ſcilicet in Miſſa celebranda coram illo, vel audienda ab eo, à fortiori dicere tenentur Adrianus, & Petrus à Soto, & Durand. quòd non licet, ſed ad hoc non adducunt ſufficiē tem rationem, nam licèt lex diuina ſit, nō tamen ob id cum tanto diſpendio obligabit, plures enim alias videmus vſq; ad mortem non obligare.

Vnde contraria opinio mihi placet, quā ſequuntur Couarr. §. illo 3. nu, 9. & Nauarrus in cap. *Inter verba*, Sotus art. 4. Gab. loco citato, & Siluеſter, Maior vbi ſuprà, & Ioannes à Friburgo in ſumma Confeſſorum tit. de ſententia excōmunicat. q. 165. ratio eſt facilis, quia vt dicebam non ſequitur ex eo quòd diuina ſit lex quòd cū tanto diſpendio obliget, ſicut neq; diuina lex olim de non edendis carnibus ſuinis cum tanto diſpendio obligabat, neq; lex de obligatione Sabbati, vt cōſtat 1. Machab. 2. vbi ne perirent Mathatias, & filij ſui decreuerūt in Sabbato præliari, & Dauid cū eſurijt panes propoſitionis comedit, & gladium Goliath, qui erat Domino dicatus ob extremam neceſsitatem accepit, & laudatur à Chriſto: textus autem citatus intelligendus eſt de metu leui, vel quando eſt in contemptum fidei, vt docet Nauarrus, & Couarru. vnde ſi aliquis vel inopia premeretur, niſi coram excommunicato celebraret, vel metus illi incuteretur, dummodò non eſſet in contemptum fidei, eſſet ſanè licitum celebrare coram excommunicato.

16 *Iudiciū Auctoris.*

Hanc doctrinam de non communicando cum excommunicato in ſacris non tantùm putamus veram poſt denuntiationē, ſed ante, & quòd hoc nō liceat patet, quia 17 in tali caſu nō poteſt habere locum regula de vtēdo parato ad peccandum, niſi iam ille ſua culpa non eſſet abſolutus ab excommunicatione, vnde regula ſit generalis, quòd ſi excommunicatus aliquis ſit, neq; metu mortis licèt illi ſacramenta cōferre, quoniā hoc non poteſt vllo modo fieri benè, at verò ab illis recipere metu etiā mortis ſimiliter non licèt, niſi quoties excommunicatus eſt aliàs paratus, & ſua culpa nō abſoluitur, quoniam in his caſibus abſque metu etiam mortis liceret, ſed in alijs caſibus cum non eſt paratus, neque ſua culpa non abſoluitur, non licet ab illo recipere. Dici ſaltem poſſet in hoc caſu, quòd ſaltē liceret metu mortis ſi non petere, quia id rectè fieri non poſſet, liceret tamē recipere non petēdo, vt ſi quis eſt adminiſtrans pluribus Euchariſtiam, & ego ibi accederem, ſed adhuc mihi videtur non licere, quoniā id eſt virtualiter petere, & cooperari peccato alterius, quòd ab ipſo rectè fieri non poteſt, conferre autem nullus poſſet ſacramētum abſolutionis excommunicato, niſi ab illa poſſet abſoluere, non tamen ſi excommunicatus ſua culpa ab excommuni-

Extenditur doctrina tra dita.

cationē

18 cationenon abſoluitur cũ poſſet,vel quocumque alio caſu,quia ille ſic peccatum cõmittit, & ideò Sacerdos illi conferens ſacramenta,peccat,non tantùm quia peccato alterius cooperatur, ſed quia indigno miniſtrat ſacramentum, quod eſt eſſentialiter,& ex obiecto malum in ſe,& ideò nec metu mortis licet ſacramentum illi cõferre,neque alia ſacramenta, niſi quando impedimentum eſſet ſecretum;tunc enim coram alijs non licet ſacramentum negare, quia præceptum de tegendo ſecreto,prædominatur.

DVBIVM VIII.

Vtrùm teneamur vitare excommunicatos in omni loco,aut in eo tantùm vbi ſunt denuntiati?

1 LEgatur Silueſter verbo *Excommunicatio.*5.dub.17. & ſumma Confeſſorum tit.de ſententia excommunicationis,Maior diſt.18.q.8. Almainus q.1.art.3.Nauarrus in cap.*Inter verba.*corolla.67.Couarr.§.illo 3. 1.p. relect. num.2.Et quidem ſi iure antiquo ſtemus, clarè conſtat vbique eſſe vitandum in vno loco excommunicatum,vt habetur in cap.citato *Turpem.* 1.q.1. ex Ambroſio ſuper Luc.4. & in Canone 16.& 13.Apoſtolorũ,& in Concil. Arelaten. 2. Canone 8. & in cap.*Cum & plantare.* §.1.de priuilegijs:eſt tamen diuerſitas,quia Ioannes Maior putauit,quòd id tantùm teneamur iure poſitiuo, at verò meliùs ſenſit. Almainus, & Couarr.id eſſe de iure diuino: quod ego verum exiſtimo in ijs in quibus in eodem loco denuntiationis, & excommunicationis,tenebantur cæteri fideles illum vitare. Cum tamen ad vitandum excommunicatos requiratur iam vt vidimus, denũtiatio particularis,ideò putarunt ſumma Confeſſorum,& Silueſter verbo *Excommunicatio* 5.dub.17.& alij Canoniſtæ,quos citat Couarru. & Paludan. diſt. 18.quæſt.6.art.1. num.2.quòd non tenetur quis excommunicatos in alio loco vitare, niſi in eodẽ ſint etiam publicè denuntiati, vel teſtibus probari poſſet alibi denuntiatos eſſe: ſi tamen id probari non poſſet, non tenetur quis in alio loco,quã denuntiationis vitare.Quod limitat Silueſter quantùm ad publicam vitationem, dicit tamen teneri vitare in ſecreto,& idem docuit Dur. diſt. 18. q.5. ad vltimum: loquitur tamen ſecundum antiqua iura. Sed hæc ſententia alijs non placet,& meritò. Primò,quia ampliat decreti Martini verba ſine fundamento. Secũdò, quoniam vel in illo alio loco, nullo modo tenetur vitare,vel non tenetur in occulto; quoniam ſi requiritur denũtiatio in vtroque loco,vt vitetur poſt decretum Martini, ergo nõ ſufficit id probari poſſe per teſtes:ſi verò non requiritur,ſimiliter neque erit neceſſe vt vitetur in occulto, quòd adhiberi poſſent teſtes qui id probent, imò neque vt vitetur in publico: præcipuè cũ poſt decretum Concilij illius, iam non ſit quis vitandus niſi publicè, cum id debeat fieri poſt excommunicationem ipſam denuntiatam. Et quod diximus de vitando excommunicato, intelligendum eſt tam quoad communicationem verbo, quã per nuntium,vel per epiſtolas,vt optimè notauit Couarr.§.2.citato,num.1.pro quo citat plures Iuriſconſultos, præcipuè ſuper caput,*Si aliquando*,de ſententia excommunicationis.

Silueſt. Summa Cõfeſſorum. Maior. Almain. Nauar. Couar.

Ambroſ.

Conc. Arelat.

Variæ Autorum ſentẽtiæ.

Autoris placitum.

Dubium tamen ſit in quibus vitãdi ſint excõmunicati.Legantur de hac re S.Tho. d.18.q.2.art.4.q.1.Durand.quæſt.illa 5.numer.6.Paludan. diſt.18.quęſt.6.artic.1.Sotus art.4.citato, Adrianus quæſt. illa 3. de clauibus, Silueſter verbo *Excommunicatio* 1.notabil. 3. & Nauarrus in ſumma c. 27. num.20.Res eſt clara, quòd excommunicatus vitandus eſt, & non licet communicare in ijs rebus,hoc verſiculo cõtentis, *Os,orare,vale,communio,menſa negatur*, vnde non licet communicare ore, loquendo vllo modo ipſi,& vt notauit Couarr. §.illo 1. primæ partis, & Sotus in hoc art. 4. non licet etiam per literas,aut per nuntium illi communicare vllo modo.

3 *In quibus vitandi ſint excommunicati.*

S.Thom. Durand. Palud. Sotus. Adrian. Silueſter. Nauarr.

Os.

Secundò non licet illi communicare in oratione, ita vt ſiquis ingrediatur excommunicatus Eccleſiam tempore celebrationis officiorum, non poſſumus cum eo audire ſolennia, ſed expelli debet ſine ſcandalo,vel ceſſandum eſt etiam à Miſſa, niſi vt Sotus notauit id contingeret dicto Canone, tunc enim vſque ad conſumendum tantùm eſſet protrahenda Miſſa, cum non ſit hoc præceptum de vitando excommunicato ita ſtrictum, ſicut aliud de integrè celebrando,vnde eadem ratione ab illo nõ licet audire Miſſam, vel coram illo officia celebrare,vel Miſſam:quod limitãdum eſt ſecundum Autores, niſi alia de cauſa excõmunicatus

Orare.

Limitatio.

municatus Eccleſiam ingrederetur, vel quia in ædificio illius operam ſuam poneret, vel alia de cauſa, tunc enim non eſt ſimilis ratio. Similiter ſi ego (vt docuit Palud. & Sotus) audirem Miſſam in vno Eccleſiæ angulo, vel cappella, & excommunicatus in alio aliam Miſſam, non eſſet verũ quòd tunc teneor non audire Miſſam, quia non communico cum excommunicato, imò etiamſi tempore quo ſolennia non celebrantur, quo tempore licet excõmunicato ingredi Eccleſiam, eſſem pariter cum illo orans, non ob id diceremur communicare cum illo, vt docuit Sotus, niſi hoc ex pacto inter nos fieret, ſed quandò in ſacris communicare ſit mortale, quandò verò tantùm veniale, iam diximus, & quò pacto priuetur orationibus Eccleſiæ.

Sed hîc poterat eſſe dubium, an excommunicatus poſsit dicere horas Canonicas, & an teneatur illas dicere, ſed de hoc infrà commodiùs dicemus dubio ſequenti, benè tamen prædicatio, & lectio Theologica audiri poteſt ab excommunicato, abſq; vllo peccato, & nos cũ eo poſſumus ſimul eandem concionem audire.

Aue. Tertiò interdicitur *Aue*, id eſt, omne gẽ 5
nus ſalutationis, & quamuis Sotus putet, quòd illis aſſurgere, & caput detegere ſit quoddam ſignum ſalutationis, tamen dicit hoc non eſſe communicare cum eis in ſalutatione, verumtamen melius videtur oppoſitum, propterea quòd verè dicitur quis alium ſalutare, cum caput detegit ei, & cũ ei aſſurgit. Vnde cum dixit Ioan. *Nec aue ei dixeritis*, non intellexit verbo tantùm, ſed ſigno quouis, ſicut autem diximus etiã ex ipſo Soto quòd communicare per literas, vel per nuntium cum excommunicato non licet, quare talia ſigna vrbanitatis præbere nõ erit communicare cum illo in ſalutatione?

Menſa. Quartò negatur menſa, ita quòd in eadẽ
menſa non licet communicare cum illo, neque in eodem balneo lauari. Hîc tamen notandum falſam eſſe Durand. ſententiã, *Durandi placitum.* qui putat non communicare cum excommunicato, qui poſtquàm ab alio eſt inuitatus, & inuenit ab eodem inuitatum excõmunicatum, ſimul cum eo manducat; reddit autem rationem, quoniam inquit ille, non eſt communicatio propriè niſi inter inuitantem, & inuitatum, non autem inter ipſos inuitatos: ſi tamen vnus ſine conſenſu alterius fuerit inuitatus, & non ſeruiatur vtrique in menſa communiter, & 6
pro indiuiſo: & ſimiliter putat in audientibus ſacrum; exiſtimat enim non communicare inter ſe audientes, cum excommunicatis audientibus, ſed tantùm eſſe communicationem propriè inter celebrãtem, & audientes Miſſam: vnde inquit non teneor exire cum video excommunicatum audire Miſſam. Ponit ſimilitudinem, ſicut cum duo ſalutant vnum tertium, & alter ſalutantium eſt excommunicatus, licèt inter ipſum, & ſalutatum ſi reſalutet ſit cõmunicatio, non tamen eſt inter ipſos ſalutantes adinuicem niſi de mutuo conſenſu, & ad eundem finem id faciant. Subdit tamen moderationem quandam, quòd licèt huius oppoſitum ſcriptum, aut determinatum non fuerit, tamen non ſunt fidelibus relaxandæ habenæ, & ita oppoſitum dicit eſſe conſulendum. Sed non ſolùm ita eſt *Fallitur Durandus.* conſulendum, ſed oppoſitum eſt contra omnes Doctores qui de hoc tractant, & quòd illud ſit communicare, conſtat aperte, quoniam communicare nihil aliud eſt, quàm aliqua in re vna plures communicare, quę res illis communis ſit, ergo qui in eodem prandio coëunt, communicant in eadem re, & qui in audiendis diuinis con- 7
ueniunt, in vna re, quæ nomine omnium adſtantium offertur Deo tamquàm omnium oratio, & oblatio communicant. Illud verò quod de communicante in ſalutatione adducit Durandus, non cõcludit oppoſitum, quoniam ſalutare eundem ſimul, niſi ad vnum finem fiat, ſed per accidens, quia ita contingit quòd occurrerent ſibi, non eſt communicare in vna re, neque vnam rem ſibi facere communem per ſe, ſed per accidens: quia reſalutans noluit vtrumque ſimul reſalutare. Quòd verò etiã adducit Duran. putans quòd liceat ſumere Euchariſtiam ab eodem Sacerdote ſimul cum excõmunicato, etiã eſt falſum, quoniam illud eſt in eadem Miſſa participare, vnde Eccleſia ad Cœnam agni inuitat nos, cum ad ſumendum hunc cœleſtem cibum nos inuitat.

Notandum tamen, quòd hæc participa- *Doctrina notanda.*
tio eſt in diuinis, ſed non eſt ea (vt mihi videtur) quæ dicitur participatio in ſacramẽtis; hæc enim tantùm eſt inter ſumentem, & eum qui adminiſtrat: ſed eſt participatio in diuinis, ſicut participatio in audienda Miſſa, & ita eſſet mortale peccatũ, poſſet tamen à culpa excuſari, ſi metu mortis

id

8 id fieret vt ſuprà vidimus, cum illud nõ ſit communicare in ſacramentis.

Contractus initi ab excõmunicato an ſint valid.

Quintò priuantur excommunicati cõmunione quauis, etiam ciuili adcontrahendum inter ſe. Dubiũ tamẽ eſt vtrùm contractus facti ab excommunicato ſint validi, etiamſi peccet contrahẽdo ipſe, & alius cum quo contrahit. Communis ſententia eſt, quòd contractus ſint validi, quia licèt peccatum in eis committatur, nullibi tamẽ inuenitur irritos fieri hos contractus in iure: quod cum dependeat ab eius diſpoſitione, adhuc validi erunt, & ſic dicit Silueſter verbo *Excommunicatio.* 3. q. 23. & Antonin. 3. p. tit. 24. cap. 76. & Couarr. relect. dicta 1. p. num. 9. & Caſtro de lege pœnali lib. 2. cap. vltimo, id tamen verum eſt, tam in ijs contractibus in quibus excommunicatus ſe dat alterius poteſtati, & in arrogationem illius, vt dicit Silueſter, vt in matrimonio, & ſeruitute, quàm in alijs omnibus, in quibus obligatio illicita non cõſurgit. Vnde, vt notauit benè Silueſter, non eſt validus contractus quo quis alteri promittit tempore excommunicationis, ſe illi venditurum, vel emptũrum aliquid, quia nemo tenetur ad iniqua facienda.

Silueſt. Antonin. Couarr. Caſtro.

9 *An prohibeatur priuatim orare.*

Videndum præterea, an excommunicatus ita ſit interdictus participatione diuinorum, vt prohibitus ſit orare etiam priuatim, etiamſi Sacerdos ſit, aut beneficiatus. Legatur de hoc Ioannes Briaertius quodlib. 4. concl. 5. quòd habetur in tom. quodlib. Adriani in fine. Legatur etiam Couar. lib. 3. variarum cap. 13. num. 8. verſus finẽ, § *Duodecimo hinc*, Nauarrus in cap. *Quãdo.* de conſecratione d. 1. notab. 7. nu. 18. & in ſumma cap. 25. num. 102. & Silueſter verbo *Degradatio.* q. 8. & verbo *Hora.* 3. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 76. Palud. d. 15. q. 5. art. 1. nu. 15. Hieron. Gigas de penſio. q. 64. Omnes conueniunt, quodſi habeat ordinẽ ratione cuius ſit obligatus horas recitare, etiamſi ſit excommunicatus, & ſolenniter degradatus, tenetur dicere horas: quia quãtumuis ſit degradatus, ſemper manet ordo, ratione cuius tenetur horas dicere, non tamẽ debet dicere, nec poteſt vt omnes nostant Dominus vobiſcũ. Maius tamẽ dubiũ eſt, quando tantùm tenetur ratione beneficij, & excõmunicatus eſt, ob id quia non percipit fructus beneficij; in quo ſunt duæ opiniones prima eſt illius Ioan. Briaert aſſerentis, quòd non teneatur. Ratio eſt, quia cum ſtipendiũ non recipiat pro rata, non tenetur officiũ præſtare. Verumtamen Couar. Nauarr. & Antonin. qui hoc expreſſè dubiũ mouent, & cum Hiero. Gigante, Silueſt. verbo *Hora.* q. 3. & Soto lib. de iuſt. q. 5 ar. 3. reſpondent quòd tenetur, quod etiã ex Palud. colligitur, dicit enim teneri illũ qui poſtquàm Canonicus. v. g. factus eſt, totum emolumentũ perderet, dummodò Canonicus maneret. Et hęc opinio vera mihi videtur, quia nõ ratione fructus tantũ tenetur, ſed ratione officij ſui, quia beneficiatus eſt, & ius habet, licèt impeditũ ad perceptionem fructuum, & ſua culpa non percipit fructus.

Tenetur dicere horas Canonicas ſi ſit in ſacris.

Couarr. Nauar.

Silueſt. Antonin. Paludanus Gigas.

10 *Imò ratione beneficij quamuis nõ recipiat fructus.*

Imò mihi etiam videtur cũ Couarr. dicẽdum loco citato, & cũ Hieron. Gigante. q. 64. de penſionibus, quòd onera omnia beneficij ſubire tenetur, & penſionem ſoluere ſuper beneficium poſitam, cum fructuũ perceptio ſua culpa tãtùm ceſſauerit. Hæc dicta ſunt de excommunicatione iuſta: de iniuſta ſtatim ſubibit ſermo.

DVBIVM IX.

Quibus caſibus liceat communicare cum excommunicato?

1 *Sotus. Durandus. Paludanus Nauarrus. Gabr. Silueſt. Couarrus.*

LEgatur Sotus ar. 4. citato, & Dur. Paludanus locis citatis, & Nauarr. in ſumma cap. 23. nu. 26. & Gab. q. illa 3. art. 1. notab. 3. & Sylueſt. verbo *Excommunicatio.* 5. notab. 2. & Couarr. 1. p. relect. §. 1. n. 8. Omnes cõueniunt quod in quibuſdam caſibus licitum eſt, quos hoc verſiculo cõprehendere ſolẽt Autores: *Vtile, lex, humile, resignata, neceſſe*: hęc anathema faciunt ne poſsit obeſſe, & colliguntur ij caſus ex c. *Quoniã multos*, & alijs capitibus 11. q. 3. & cap. *Cum deſideres*, & cap. *Si iure*, de ſentent. excõmu. l. 34. tit. 9. parti. 1. Vtilis nomine intelligũt Autores ſiue ſit vtilitas ſpiritualis excommunicati, ſiue propria, ſiue temporalis, & ita licet debitum ab illis repetere: vnde licèt hoc fine, vt notauit Sotus immiſceantur alia verba vrbana, non eſt periculum, dum id fiat ad captandam beneuolentiã.

Vtile.

Nomine legis intelligunt Autores legem matrimonij, propter quam licet cum excommunicato agere, & quamuis in precitato capite *Quoniam multos*, determinetur quòd vxor poſsit communicare cum coniuge excommunicato, non tamẽ quòd coniux ſimiliter poſsit cum vxore excommunicata: & quamuis in alijs capitibus dicatur,

Lex.

catur, quòd cum ſuperiori poſsint inferiò-
res cum ille eſt excommunicatus, ratione
ſubiectionis communicare, non tamen eſt
ita certum, an è contrario liceat cum ſub-
diris excommunicatis communicare ſupe
riorem, ſiue ſit pater vel ſuperior, legatur
Couarru. 1. part. relect. §. 1. num. 8. & Drie
do lib. 2. de libertate Chriſtiana cap. 8. ad fi
nem, Silueſter verbo *Excommunicatio.* 5. no
tab. 2. lex Regia 34. tit. 9. partita 1. & Ho-
ſtienſ. tit. de ſententia excommunicatio-
nis. §. *Quæ ſit pœna*, verſiculo, *Lex excuſat*,
Angelus verbo *Excommunicatio*, 8. q. 8. A-
drianus q. 3. de clauibus exceptione 6. §. *Si*
petas. 2. In hac re lex illa Regni, & Silueſter
ſequutus ſummam Roſellam, & Piſanam,
& Gotfred. dicunt non licere patri vel
ſuperiori cum filijs vel inferioribus ex-
communicatis communicare, neque viro
cum vxore excommunicata, quia omnes
iſti cum ſuperiores ſint, poſſunt cogere in-
feriores, vt abſolutionem petant. Secundò
quia in cap. *Quoniam multos*, tantùm decer-
nitur quòd mulier poſsit communicare cũ
marito. Vltimò quoniã in cap. *De filia* 27.
q. 1. contrarium videtur decerni, vt dicit
Adrianus: eandem ſententiam tenet Ho-
ſtienſis.

Quid dicẽ-dum de cõ-municatio-ne ſuperio-ris cum in-feriori.

Prima opi-nio.

Contraria verior.

Contrariam ſententiam tenet Couarr.
Adrian, Dried. Angelus, Palud. diſt. 18. q.
2 6. art. 2. num. 6. & ratio huius eſt quoniam
noluit ius aliquem ſuo iure ſpoliare, quod
haberet ſuper excommunicatum. Vnde li
cèt filius ſit excommunicatus, vel quilibet
inferior, tamẽ ſuperior ſemper ſuper illos
ius habet vt poſsit illis commodè impera-
re, & vti illis vt ius ſuum poſtulat, verum
eſt quod Angelus, & Couarr. & Adrianus
dixerunt; quòd ſi in manu ſuperioris, vel
coniugis ſit, vt inferior vel vxor obtineat
abſolutionem, & non procurat, peccatum
committet; non tamẽ incidet in pœnas iu-
ris, quia cum illis communicat.

Neque refert quòd in capite citato hoc
non decernatur, ſufficit enim contrarium
non decerni: in capite verò illo *De filia*, agi
tur de filia emãcipata, nec de quacumque,
ſed de filia Epiſcopi vel presbyteri, vel dia
coni quæ deuota erat, id eſt vouerat caſti-
tatem, & maritum duxit; hæc enim ſi reci-
piatur à patre vel à matre ipſi manent cõ-
munione priuati. Et certè ſicut ex alijs ca-
pitibus colligitur quòd propter vtilitatẽ
poteſt quis communicare cum excommu-
nicato, petendo ab eo debitum, ita in caſu
prædicto poteſt communicare, ſiquidem 4
ius ſuum in hoc petit.

Tertius caſus eſt humile, hoc eſt ratione *Humile.*
ſubiectionis, licet enim domino cum excõ
municatis qui ſunt ſuæ familiæ, & ſubiecti,
in debitis ſuo dominio communicare, & ſi-
militer filij cum parentibus niſi ſint iam
emancipati, vt omnes fatentur, & inferio-
res Religionum cum ſuperioribus vt no-
tauit Sotus.

Quartus eſt ignorantia hæc enim cum *Ignorantia.*
actum à culpa excuſet, excuſat etiam à pœ
na, ſed qualis ignorantia requiratur, dice-
mus cum de cauſa excommunicationis ſit
ſermo.

Quintus caſus eſt neceſsitatis, & nõ ex- *Neceſsitas.*
tremę vt omnes fatẽtur, ſiue illa ſit ex par
te excommunicati, ſiue ex parte illius qui
excommunicatus non eſt.

DVBIVM X.

Quando incurratur excommunicatio, & qualis, propter communicationem cum excommunicatis?

LEgatur de hac quæſtione Ricar- 1
d. 18. art. 6. q. 1. & q. 2. ad 2. & pri- *Ricard.*
mum, & q. 3. Gab. d. 18. q. 3. art. 2. *Gabr.*
per totum, Antonin. 3. p. tit. 24. *Antonin.*
cap. 32. Adrianus quodlib. 6. art. 2. ad 2. So *Adrian.*
tus in art. 4. Couarr. 1. p. relect. §. 2. num. 3. *Sotus.*
Silueſter verbo *Excommunicatio.* 7. caſu 6. *Couarr.*
& *Excommunicatio.* 5. notabili 3. in princi- *Silueſt.*
pio, & *Excõmunicatio.* 9. caſu 41. dicto 9. Ca *Caiet.*
ietan. in ſumma, verbo *Extommunicatio*, ca
pite 57. & 58. Omnes conueniunt primò,
non incurri ſemper excommunicationem
maiorem, ſiquis cum excommunicato ma-
iori excommunicatione communicet, ſem
per tamen minorem incurri ipſo iure, vt
conſtat ex pluribus Canonibus, vt ex cap.
Nuper, & cap. *Cum conſideres*, de ſententia
excommunicationis, & cap. *Sicut*, & cap.
Excommunicatos, & duobus ſequẽtibus 11.
q. 3. & pluribus alijs quos Silueſter citat: &
vt notauit Couarru. & Adrian. & alij, licèt
aliquando dicatur in aliquibus Canonibus
quòd communicans cum excommunicato
maiori innodatur eadem excommunica-
tione, non tamen intelligitur eadem ligari
maiori, ſed ſimili in genere, ſecundũ quod
illa eſt à iure ſtatuta, alibi autem conſtat eſ
ſe ſtatutam tantùm minorem vt vidimus.

Sed huic deciſioni obſtat plurimùm ca-
put

2 put *Significauit*, de ſententia excommunicationis, vbi decernitur quòd illa excommunicatio, quæ incurritur propter communicationem cũ excommunicato ſit maior: in quo cap. ſunt duæ opiniones, prima eſt Ricardi q. illa 3. aſſerentis, quòd illa excommunicatio, quæ incurritur, non eſt ſimilis maiori in omnibus, ſed tãtùm in participatione ſacramentorum, & ita quòd tantùm ſit minor, in quo ſequitur Gloſſam quandam.

Prior opinio.

Oppoſita.

Oppoſitam ſententiam tenet Adrian. Antonin. Silueſter caſu illo 6. & Couarru. vbi ſuprà, & Caiet. vbi ſuprà, quòd intelligatur Canon ille de excommunicatione maiori, quam incurrit ille qui contra illud decretum participat: quod probari poteſt, quia Canon ille decernit illam excommunicationem, quam talis participans incurrit, Papæ eſſe reſeruatam, quod non contingit niſi in maiori, ſed vt talis incurratur, notandum eſt ex prædictis Autoribus, & ex capite ipſo colligitur apertè, quòd non intelligitur de omni participante, ſed primò intelligi debet de Clericis tantùm participantibus, vt in cap. habetur. Secundò quòd illa participatio ſit in diuinis, vt in cap. habetur, dum dicitur, *Et ipſos in officijs receperunt*, hanc particulã non ampliùs explicat Adrianus: Antoninus tamen, & Silueſter explicant illam ex ſentẽtia Gotfred. quòd intelligenda ſit in diuinis officijs, tam in Eccleſia, quàm extra illam, & hanc eandem expoſitionem ſequitur Couarruu. dicens, quòd ſimul cum excommunicato à Papa non poteſt Clericus, horas recitare ſine eo quòd excommunicationẽ maiorem incurrat, dummodo aliæ conditiones concurrant. Mihi videtur non opus eſſe ita ſtrictè loqui, ſiquidem in textu dicitur tantùm quod incidant in hanc excõmunicationem, qui excommunicatos in officijs receperũt; conſtat autem hoc in rigore, & proprie dici de officijs tantùm, quæ ſolenniter in Eccleſia cantantur, & ita breuibus verbis explicare videtur Sotus in dicto artic. 4, & oportebat Couarruuiam memorem eſſe eius, quod ſuprà dixit, & nos cum eo aſſeruimus, quòd communicare in ſacris horis priuatim recitandis, non eſt peccatum mortale, ergo pro illo infligi non poteſt excommunicatio maior: vnde malè intellexit caput citatum, lex Regia 37. tit. 9. partita. 1. dicens, id intelligi etiam de communicatione in humanis. Alius tamen intellectus eſt huius cõditionis apud Caietan. dicentem intelligi in rigore de Sacerdote recipiente excommunicatos ad officia, non tamen de alijs qui ibi ſimul aſsiſterent, nec tamen admitterent, aut ipſi reciperent excommunicatos. Sed mihi oppoſitum videtur, nam ibi nomine receptionis, non tantùm intelligitur poſitiua receptio, ſed & negatiua, ſcilicet non expellere illum cùm poſsit, & debeat, & coram illo officia celebrare diuina, & hoc etiam verbo illo ſignificatur proprijſsimè.

Quãdo incurratur maior excõmunicatio ob participationẽ cũ excommunicato.

Duo requiſita.

3

Indicium Autoris.

4

Tertiò ergo requiritur, quòd illa participatio ſit ſcienter, & ſponte facta, vt in textu habetur, vnde qualiſcumque metus, & ignorantia interueniat, non incurret Sacerdos illam excommunicationem, ſaltem ſi ignorantia ſit inculpabilis, & ita oportet quòd ſciat illum eſſe excommunicatũ à Papa, vel ſcire debeat, vt excommunicatio incurratur, vt colligitur ex capite, & omnes fatentur.

Tertium.

Quartò, quòd ille ſit excommunicatus à Papa, cum quo Sacerdos communicauit, vt docent omnes, & ex capite colligitur. Quintò requiritur ſecundum Caiet. & Couarr. & Silueſtrum, alioſque, quòd ille ſit excommunicatus nominatim: verùmtamen hoc verum puto, non ex determinatione illius cap. *Significauit*, ex quo omnes videntur deducere, ſed aliunde, ſcilicet ex decreto nouo Martini Quinti, quo excuſamur ab omni cenſura communicantes cũ generaliter excommunicatis: imò cum nõminatim excommunicatis ante denuntiationem, vt ſuprà diximus ex veriori ſentẽtia. Ijs ergo limitationibus intelligitur caput illud: & hic ſit primus caſus in quo maior excommunicatio incurritur ex communicatione cum excommunicato.

Quartũ requiſitum.

Quintum.

Secundus caſus in quo incurritur maior excommunicatio eſt, quando quis communicat cum excommunicato, ſiue ſit excommunicatus à iure, vel ab homine, vt notauit Caiet. in crimine criminoſo, hoc eſt, propter crimen ob quod ſententiam incurrit excommunicationis, vt habetur in cap. *Nuper*, & in cap. *Si concubinæ*, de ſententia excommunicationis, & in hoc omnes conueniunt; duo tamen in hoc ſunt notanda: primum quidem ex Couarru. §. citato, nu. 5. & Caiet. vbi ſuprà, quòd iſta ſententia excommunicationis eſt à iure, & non ab homine, vt conſtat in cap. citatis, & illius abſolutio,

Secundus caſus in quo incurratur hæc excommunicatio.

Declaratur primò.

6 abſolutio, vt conſtat in capite *Nuper*, citato pertinet ad eundem, ad quem pertinebat aliàs excommunicationis abſolutio, vel ſaltem ad ſuperiorem illius qui communicauit in crimine criminoſo: neque ob hoc colligere licet, quòd excommunicatio ſit ab homine, non eſt enim, ſed iuris vt diximus, & colligitur ex cap. citatis, & docet Couar. & multi Iuriſperiti quos ipſe citat.

Secundò. Secundò notandum eſt ex Caietano loco citato, verbo *Excommunicatio*, cap. 57. Nauar. in ſumma cap. 27. num. 32. & Gab. vbi ſuprà, quòd hoc intelligendũ eſt, quãdo quis participat in eodem crimine, pro quo quis eſt excommunicatus poſt latam ſentẽtiam, & poſtquàm illam quis incurrerit, ſecus ſi participet in eodem crimine, ipſum adiuuando ad actum in quo incurritur ipſa excommunicatio, vt ſi quis cum excommunicato propter fornicationem, & concubinatum communicaret, fauẽdo illi poſt excommunicationem ne ab illo concubina auferretur, quod & in cap. *Si concubinæ*, decernitur, dicitur enim: *Qui poſt latam ſententiam communicat in eodem crimine, &c.* neque contrarium putauit Siluester, vt Nauarrus illi imputat loco citato. Sed & hic caſus iam intelligendus eſt

7 de nominatim denuntiato, quamuis antiquo iure de nominatim intelligeretur, vt conſtat ex cap. *Nuper*, iam citato, aut etiã de generali excommunicato, vt conſtat ex cap. *Si concubinæ*. Sed quòd modò ſit neceſſaria denuntiatio, patet, quia hæc excommunicatio in eo differt ab illa quã quis incurrit eo quòd præbet auxilium, vel conſilium alicui in certo actu explicato in iure, hic enim non incurrit ex eo quòd cõmunicat cum excommunicato, & ita illam incurrit primo actu, etiã antequàm alius ſit excommunicatus, ſed illam incurrit propter illum actum cõſilij; vnde extrauag. *Ad euitandã*, nihil illi fauet, loquitur enim extrauag. tantùm de communicantibus cum iam excommunicatis, quod non contingit in hoc caſu. Sed cum quis participat in crimine criminoſo, incurrit excommunicationem latam à iure non propter actum illum, in quo communicat abſolutè, ſic enim etiam primo actu eam incurreret, ſed quia communicat cum excommunicato in tali actu, vnde neceſſe eſt priùs, quòd ille inciderit in excommunicationem; eſt ergo excommunicatio ratione participationis cũ excommunicato, & nõ ratione actus præciſè, & id iure hoc ſpeciali factum eſt, quòd 8 communicatio quæ aliàs etiam iure ipſo eſſet minor ob excommuncationis participationẽ, modò ſiat maior, & hoc tantùm cauetur ipſo iure; & ita hæc aſsignatur vt exceptio illius generalis regulę, quòd participatio cum excommunicato cauſat excommunicationẽ minorem, hæc verò iure ſpeciali maiorem, ſed extrauag. illa præcepit vt nullus deinceps teneatur euitare excommunicatum, nec in illam incurrat, ſi communicet, ergo nec illa loquitur magis de minori, quàm de maiori, ſed vniuerſaliter, quòd ratione nullius cenſuræ, &c. Et quamuis Sotus in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4. oppoſitum docere videatur, quòd etiam in alijs caſibus, præterquàm in duobus Concilij Conſtantienſis incurratur hæc excommunicatio, melius tamen eſt id quod diximus. Ita docet Nauarrus in ſumma cap. 27 num. 112. quòd requiritur in hoc caſu, vt ſit facta denuntiatio, nec ſufficit aliud.

Tertius caſus eſt quando quis communicat cum excommunicato à Papa, & ſuis participantibus, & quando quis communicat cum excommunicato contra præceptum Iudicis ſpecialiter ad hoc additum. Sed notandum eſt circa hunc caſum primò ex Gabr. loco citato, quòd ſic excommunicare cum participibus, tantùm conuenit Papæ, eo modo quo infrà explicabitur: & vt quis talem ſententiam excommunicationis incurrat, dicit idem Gab. quòd monitio Canonica debeat præcedere, vt talis excommunicatio incurratur; Sotus tamen id non aſſerit, neque negat. Mihi tamen videtur non eſſe iſtum monendum, ſed ipſo facto incidere in hãc excommunicationem maiorem, vt conſtat apertè ex cap. *Quod in dubijs*, de ſententia excõmunicationis, vbi dicitur quòd qui præſumptuoſè communicauerint, cũ excõmunicatis nominatis, non ſunt innodandi excommunicationis vinculo, niſi Canonicè admoneantur: *Secus autem* (inquit textus) *ſi ſcienter communicant ei, qui cum participibus ſuis eſt vinculo excommunicationis ſententialiter innodatus, tunc enim, & ipſi ſententiam incurrunt excommunicationis*: ergo ipſo facto illam incurrunt, de alijs enim per oppoſitum dixerat non incurrere illam, niſi priùs monerentur. Vnde optimè ſequitur, quòd ante monitionem illi ſic communicantes, etiam in humanis mortaliter peccent, cum videamus incurrere maiorem

Tertius caſus.

9 *Prima circa eum notatio.*

10 excommunicationem ipſo facto; ratio eſt, quia directè faciunt contra ſententiam, & mandatum iuris.

Secunda. Secundò notandum eſt, quòd maior excommunicatio incurritur per communicationem cum excommunicato cõtra præceptum Iudicis particularis prohibentis illam communicationem. Sed Couarruu. & omnes dicunt eſſe neceſſariam monitionem Canonicam, Couarruu. tamen dicit hanc neceſſariò requiri, vt excommunicatio ſit valida quando quis excommunicat communicantes cum excommunicato à ſeipſo, ſi verò (inquit) excommunicèt communicantes cum excommunicatis ab alijs, debet præmitti monitio Canonica, tantùm ne Iudex peccet, ſed ſi non adhibeatur, valida eſt excommunicatio. Gabr. & Nauarr. & Sotus nihil limitant, ſed abſolutè loquuntur; & quamuis hanc doctrinam Couarruu. ipſe colligat ex cap. *Statuimus*, de ſententia excommunicationis in ſexto, & alij Iuriſperiti, quos ipſe citat, vbi apertè textus tantùm loquitur de excommunicatis ab eodem, tamen textus in capite *Conſtitutionem*, eodem titulo in ſexto, paulo inferiùs abſolutè loquitur de quibuscumque excommunicatis; vnde mihi videtur Canonicam monitionem neceſſa-
11 riò requiri, vt talis ſententia excommunicationis valida ſit, lata in communicantes cum excommunicatis ab eodem Iudice, vel ab alio quocumque. Vnde conſtat, quòd excommunicare cum participantibus aliter conuenit Papæ, aliter verò Iudici particulari, quoniam lata à Pontifice non eget maiori monitione, lata verò à Iudice alio, eget monitione nominatim, vt liget participes, aliàs niſi priùs nominatim participantes moneantur, nulla eſt, vt colligitur ex capite *Conſtitutionem*, de ſententia excommunicationis in ſexto, & ita docet Nauarrus capite 27. numero 3. & Couarruu. vbi ſuprà, quamuis dicat Panormitanum oppoſitum docere, & in praxi receptum eſſe, vt non ſit neceſſaria monitio nominatim facta. Et Sotus dicit ſufficere quòd monitio fiat nominatim, nominando excommunicatos: ita quòd non ſufficiat dicere; incurrat ſententiam qui communicauit cum excommunicatis huius ciuitatis, ſed opus eſt vt dicatur cum Petro Ioanne, &c. verumtamen caput *Cõſtitutionem* cuius non meminit Sotus, apertè dixit nominatim eſſe monẽdos, eos qui ob participationem ſunt à Iudice excommunicandi, & Autores citati id docent, & ſi aliqui contrarium recipiãt in praxi, immeritò id faciunt, & forſan quia iura non legerunt. 12

Tertia. Tertiò notandum eſt, quomodò mortalis culpa incurratur per hanc communicationem: & quidem non placet, quod Ioannes Maior in 4. diſt. 18. quæſt. 3. dixit, hãc communicationem ante Canonicam monitionem non eſſe mortalem, quia ante illam non poteſt infligi excommunicatio maior contra illam: hæc ergo ratio nihil concludit, quoniam multa ſunt mortalia peccata, ob quæ ante monitionem Canonicam excommunicatio non fertur, vnde licèt concluſio Maioris ſit fortè verà, ratio illius nulla eſt: & in hac concluſione conuenit Gab. licèt in ratione nõ omnino cõueniat, neque in concluſione ita clarè loquatur: Couarru. dicit hanc cõmunicationem cum excommunicatis contra præceptum Iudicis, nõ eſſe regulariter peccatum mortale. Nauarrus cap. 27. nu. 31 abſolutè loquitur, & Sotus quòd ſit peccatum mortale. Mihi cum Couarr. dicendum videtur, quòd regulariter illa communicatio ſit venialis, aliquando tamen eſſe poteſt mortalis culpa, cum videamus quòd non regulariter incidit talis communicans in hanc ſententiam excommunicationis maioris, aliquando tamẽ erit mortalis, cum ex rerum circumſtantijs iudicari poſsit meritò ob eam Canonica præmiſſa monitione, deberi infligi excommunicationem. Vnum certum eſt, quòd poſt Canonicam monitionẽ communicare, ſemper eſt mortale peccatum, cum ſemper tunc infligatur excommunicationis ſententia. Hic effectus de quo modò diximus, vt omnes fatentur tãtùm eſt maioris excommunicationis, ita quòd participationem omnem ſuprà dictã prohibeat, ſed excommunicatio minor id non habet; tantùm enim priuat ſacramentorum participatione paſsiua, & non alia. 13

Sed in hac re vltimò dubiũ ſit, quid intelligi debeat nomine excõmunicationis abſolutè? Reſpondet Couarr. 1. p. relect. §. 8. nu. 5. & Maior diſt. 18. quæſt. 2. quòd intelligenda eſt maior, non autem minor, niſi expreſſè habeatur: & hic eſt communis vſus in praxi, & ita decernitur in capite *Siquem ſub hac forma*, de ſententia excommunicationis, quem textum Rubrica dicit eſſe ad hoc notabilẽ, & quotidie allegatur. *Quid nomine excommunicationis abſolutè intelligatur?*

Obijciunt

14 Obijciunt tamen Autores citati, quoniam
Obiectio. fauores sunt ampliandi, sed pœnæ restringendæ, ergo potiùs minor excommunicatio debet intelligi, quàm maior. Respondet Maior meo iudicio benè, quidquid Couarruu. dicat, quòd ideò intelligenda est maior, quia nomina absolutè sumpta pro potiori suo significato semper supponũt. Placet etiam responsio Couarru. quòd sic vsus, & ius declarauerit hoc, quod maximã habet vim.

Alia obiectio diluitur. Huic doctrinæ obstare videtur, quod Innocentius Quartus in Cõcil. Lugdun. decernit, dicit enim, quòd cum quis actor alicui excõmunicationẽ in iudicio opponit, requiritur, quod opponat illi, & probet maiorem excõmunicationem in speciali, nec sufficere, opponere excommunicationem in genere. Respondeo cum Couarru. loco citato, & alijs Iurisperitis, quos ipse citat, quòd hoc est speciale in hoc casu cum opponitur alicui in iudicio excommunicatio: quod ita iure cautum est, ne excipiens vagetur, & cum periculo honoris alterius illudat Actori, Iudici, & iudicio. Hactenùs diximus de effectibus excommunicationis iustæ, tam minoris, quàm maioris.

DVBIVM XI.

De effectibus iniustæ excommunicationis?

1 DE hac re legatur Alexand. 4. p. q. 82. memb. 1. & 2. S. Tho. in 4. d. 18, q. 2. ar. 1. quæstiunc. 4. Ricard. d. 18. art. 3. q. 5. Durand. d. 18. q. 4. Paludan. d. 18. q. 1. ar. 3. concl. 1. Gab. d. 18. q. 2. art. 2, concluſ. 8. Caiet. opusc. 27. quæstionũ, quæst. 13. ad 2. & 2. 2. q. 70. art. 4. circa solutionem 2. Adrian. quodlib. 6. art. 1. concl. 1. versic. *Sed dubium est*, & in 4. q. 4. de cõfessione in fine versic. *Si petas*, Dried. de libertate Christiana lib. 2. cap. 8. Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. & opusculo de tegẽdo secreto, memb. 3. q. 1. concl. 4. & Corduba in annotationibus super eandem cõclusionem, & lib. 1. quæstionarij q. 43. Silvest. verbo *Correctio.* §. 9. *Et excommunicatio.* 2. notab. 1. casu 8. & notab. 2. Nauarrus in cap. *Cum contingat*, de rescriptis remedio 3. per totum, & in summa cap. 27. nu. 3. Couarr. 1. par. relect. dictæ, §. 7. à nu. 5. & infrà. Petrus à Soto, lect. 3. de clauibus, Maior d. 18. q. 2. concl. 3. art. 4.

Alexand. S. Thom. Ricard. Durand. Paludan. Gabr. Caiet. Adrian. Driedo. Sotus. Corduba. Silvest. Nauarrus. Couarru. Pet. Soti. Maior.

In hac quæstione notandum est ex doctrina omnium, quòd excõmunicatio esse potest nulla, & esse potest valida, iniusta tamẽ; quibus autem modis id contingat, inferiùs dicemus. Et quidem si de excommunicatione nulla sit sermo, omnes fatentur nullum habere effectum, neque enim priuat Ecclesiæ suffragijs, neque sacramentorum participatione, neque priuat actu legitimo, aut beneficij collatione; tantùm habet hoc, quòd quando eius nullitatis causa non cõstat, propter scandalum obseruãda est, donec illa manifestetur; quòd si taliter excommunicatus publicè se diuinis immisceat, peccat grauiter, nullam tamen pœnã iuris ipso facto incurrit, vt videbimus infrà: illa autem iam detecta, nullum scandalum timeri debet, quia vt docuit Nauarrus, Paludanus, & Gabr. illud erit scãdalum Pharisæorum, quod timendum non est: & vt notauit Corduba ex Paludano loco citato, & ex Silvestro verbo *Excommunicatio.* 2. notab. 1. casu 15. sufficit ad hoc, quòd sententia illa nulla iudicetur à sapientibus, & pluribus ex ijs, nec requiritur, quòd vulgus ita iudicet; tantùm requiritur meo iudicio, quòd postquàm visum ita fuerit pluribus, & sapientibus, id vulgò manifestetur, scilicet ita visum fuisse sapientibus; aliàs si vulgus existimat validam, & iustam esse excommunicationẽ, & ex alia parte ignorat quòd iudicium tulerint sapientes, reverà scandalum quod passum fuerit vulgus, non erit Pharisæorũ, sed pusillorum.

Effectus excommunicationis nullius.

De iniusta verò excommunicatione, valida tamen, notandum est, tripliciter posse esse iniustam. (sermo autem est de sententia excommunicationis ab homine, nõ à iure, quia in excommunicatione iuris, non attenditur præsumptio peccati) Primũ ex malo affectu tantùm: secũdò ex defectu ordinis à iure statuti tantùm: tertiò ex parte causæ, quando scilicet non est vera causa in re, est tamen legitimè præsumpta, & testibus sufficienter probata, & in hoc omnes Autores conueniunt.

Iniusta excommunicatio quotuplex.

Neq; verò video dubitari inter Autores, an excõmunicatio iniusta per accidẽs, quia ex malo animo Iudicis procedit; cæteris tamen omnibus ritè seruatis, sit alicuius effectus. Hoc enim indubitatum esse video, & meritò, quòd omnes habebit effectũ, sicut aliàs iusta, quia in tali casu, qui excommunicatur, iustè illas sustinet pœnas, quia sufficientem causam dedit; & eadem

Quid in hac re certum quid controuersum.

4 ratio eſt de excommunicatione iniuſta, ex defectu ordinis, ex iure ſeruando, vt quia nõ præceſsit Canonica monitio, hæc enim eſt iniuſta, non tamen nulla, quia illi nihil eſſentiale deficit. Dubium tamen eſt præcipuum inter Autores, an qui ex cauſa tantùm præſumpta à Iudice, teſtibuſque probata excommunicatur, ſit ita valida excommunicatio, vt etiamſi mihi euidenter conſtet nullam in me fuiſſe talem cauſam excommunicationis, habeat nihilominùs illa omnes effectus: aliud dubium eſſe poteſt, cum non conſtat manifeſtè de defectu cauſæ, ſed dubitatur inter prudentes, & nihilominùs Iudex excommunicat.

Duplex dubium.

In priori prior ſentẽtia.

In primo dubio video eſſe diuerſas opiniones: prima eſt omnium antiquorum: Alexand. Sancti Thomæ, Ricardi, Durand. Silueſt. & Paludani, qui aſſerunt iniuſtam omnem excommunicationẽ validã eſſe, & ſuum habere effectum, & ideò obſeruandam, & timendam, vt habetur in capite *Sententia.* 11. quæſtione 3. quod eſt Gregor. homilia 26. prope finem: vbi dicitur ſententiam Iudicis, ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam timendam eſſe: & ſecundò poſſet hoc probari, quoniam iure talis ſentẽtia valida eſt, ergo vera, habet ergo ſuos effectus, & ita iſti antiqui Autores indiſtinctè loquuntur, & abſolutè, quos ſequitur Corduba in Quæſtionario.

Gregorius.

5

Secundum placitum.

Primus inter omnes, quos legerim Gabriel dixit, hanc ſententiam non obligare quoad Deum, obligare tamen quoad Eccleſiam, & ita dicit quoad Eccleſiam parere debet, ne inobediens fiat, ſed Adrianus quem videtur ſequi Maior, Petrus à Soto, & Corduba in annotationibus ad Scotum, conuenientes cum Gab. quòd tantùm liget coram Eccleſia, dicunt quòd in publico tenetur ſententiæ obedire, quod eſt eſſe obligatum illa ſententia quoad Eccleſiam, tamen in occulto non tenetur, quod eſt coram Deo non obligari, & Adrianus, & Maior addunt, quòd iſte ſic excommunicatus, non eſt priuatus ſuffragijs Eccleſiæ, quia inquiunt cum apud Deum non poſſit ligari, hoc tanto apud Deum beneficio priuari non poteſt.

Tertium.

Caietanus verò, Sotus, & Driedo locis citatis aſſerunt iniuſtam ſententiam non eſſe ſententiam, ſed quòd illa diſtinctio inter nullam, & iniuſtam, non eſt Theologorum qui ſecundum rei veritatem iudicare debent, ſed Iuriſperitorũ, qui tantùm præſumptione ducuntur ad iudicandum. Addit tamen Sotus quòd ratione ſcandali tenetur obedire ſuperiori qui ſic excommunicatur, & etiam ratione obedientiæ, quia ſi Iudex ſic excommunicatum ab Eccleſia eijceret, ille teneretur parere. Denique iſti dicunt eſſe ſententiam tantùm ſecundum quid, & non ſimpliciter, ſcilicet in foro tantùm iudiciali, in foro tamen animæ non habere rationem ſententiæ, & licèt Nauarrus in ſumma dicat quòd eſt verè ſententia, & ligat in exteriori foro, & reprehendat Caietan. quòd dixerit ſimpliciter eſſe nullam, tamen in re cum eo conuenit, dicens tantùm in foro exteriori ligare, & reverà omnes iſti ſunt eiuſdem opinionis cum Gabr. & Adrian. atque adeò & iſti omnes conueniunt quòd ſic excommunicatus non eſt priuatus ſuffragiorum Eccleſiæ fructu. Iſta ſunt quæ confuſè ſatis iſti Autores docent, neque verò ijs ſit ſatis dubio propoſito, non enim ſufficienter aliquis iſtorum oſtendit quos habeat effectus excommunicatio iſta: antiqui autem vniuerſaliter loquentes non ſatisfaciunt quæſito.

6

7

Enucleatur dubium.

Couarruuias loco citato meo iudicio meliùs dubio propoſito ſatisfacit, quamuis illa quæ ipſe dicit, vel rationis confirmatione, vel explicatione indigeant maiori: & ita modò ſingula nobis ſunt explicanda. Et primò quidem videndum eſt, an excommunicatus aliqua excommunicatione teneatur ſententiæ obedire? Reſpondetur quòd in publico tenetur ſanè obedire, cui omnes Autores fauent, & niſi obediat, meritò punietur, quia peccabit, & peccato ſcandali, & peccato inobedientiæ, quia illi ſententiæ ſaltem in publico tenetur parere; non tantùm ratione vitandi ſcandali, ſed etiam ratione obedientiæ, ligat enim ſententia illa in exteriori ſaltem hominum conuictu, & apparentia, cum Iudex ex allegatis, & probatis iuſtè procedat, vnde in publico tenetur ſe ab hominum communione, & ſacramentorum participatione, & ab exercendo actu legitimo quocumque abſtinere, alioquin peccabit vt diximus, non tamen tenetur in occulto abſtinere, & huic ſententiæ vt dixi fauet Couarruu. Caietan. Sotus, Adrianus, Gabr. & Petrus à Soto, & Corduba in annotat. ſuper Sotum; contrarium tamen tenet in Quæſtionario, & hoc dictum

ſit

8 sit quantùm ad peccatum, an inquam non parendo sententiæ, peccet ille qui sic excommunicatur; ratio istius sententiæ est, quia secundum veriorem opinionem istorum Autorum citatam, innocens non tenetur parere sententiæ contra se latæ, etiam sufficiēti probatione testium in merè temporalibus, ergo similiter neque sententiæ excommunicationis, cùm in foro animæ ligari nemo possit, adhuc in actionibus occultis (quod est coram Deo ligari) sine sua culpa secundum veritatem cōmissa: & similiter peccabit quotiescumque ex contemptu peccauerit contra hāc sententiam, quoniam non est contemnenda sententia Iudicis, sed patienter ferenda, & in hoc omnes conueniunt, quamuis antiqui illi non distinguant in publico, vel in secretò id fiat, & vt infrà dicemus, non abs re putarunt antiqui absolutè loquendo, & Corduba cum illis, quòd etiam in occulto parere tenemur præcepto prohibitionis excommunicationi annexo, vt de non celebrando, vel communicando cum illis, quoniam præsumptio, & est iuris, & de iure, & Iudici potestas confertur id faciendi, non tantùm ob culpam veram, sed cum more humano illi constat iuridicè infligendam esse talem pœnam. Vnde licèt

Cordubæ, & antiquorum sententia.

9 lex fundata in præsumptione quando tantùm est præsumptio iuris non obliget, tamen hæc cum habeat præsumptionem iuris, & de iure, obligat, sicut lex obligaret quæ præciperet cuicumque sit probatum iuridicè incestus peccatum, abstineat se à tali actu, tunc enim iustum esset etiam in occulto parere, imò necessarium, quoniam lex ob bonum publicum id præcipere posset, & conueniret maximè illud obseruare in occulto, neque differentia assignari potest quare non in occulto, in publico autem sic, ita in sententia excommunicationis dicendum est. Vnde alicui non improbabilis videri posset hęc opinio Cordubæ, & antiquorum. Si dicas mandata iniusta non tenent, ergo neq; sententiæ. Respondebunt, si mādatum sit iniustum, quia rei illicitæ, verùm, si verò sit iniustum, quia fundatur in præsumptione tantùm, etiam non obligat non subsistente causa præsumpta, dummodò mandatum non sit per modum sententiæ, quia præsumptio tantùm tunc est iuris, quando verò est per modum sententiæ, præsumptio est iuris, & de iure, quòdsi in mandato non tantùm esset præsumptio iuris, sed etiam de iure, idē 10 putarem dicendum de mandato, ac de sententia, sed quia sententia vniuersaliter fundatur in præsumptione iuris, & de iure, cum tamen secundum allegata, & probata iudicet, reverà semper valida est in secreto, si enim in publico adeò valida est, vt non tantùm ratione scandali teneatur quis obedire, sed etiam ratione obedientiæ, ergo sententia illa valida est absolutè, & vim habet in secreto; aliàs si in secreto non obligat, in publico tantùm ratione scandali obligabit, sicut & ea quæ nulla est, quod omnes negant, & hæc pro opinione Cordubæ, cætera sunt ex doctrina Couarruuiæ.

Sed māius dubium est de pœnis iure impositis ipso facto quòd quis est excommunicatus, an illa omnia incommoda illi excommunicato eueniant, etiamsi in secreto contraire velit, & vtrùm ista excommunicatio habeat omnes effectus excommunicationis: & quidem de ijs dupliciter loqui possumus, primò de spiritualibus, secundò de externis, & de his adhuc dupliciter, vel de his quæ ipso facto ipsa excommunicatione incurruntur, vel de illis quæ post excommunicationem eueniunt ex eo quòd quis contra illam fecerit.

Quid dicēdum de pœnis iure impositis.

Primò ergo dicendum est de spiritua- 11
libus pœnis, an ipso facto incurrantur, illa autem est priuatio suffragiorum Ecclesiæ, & de hac pœna dixerunt Caietan. Sotus, Maior, Couarruu. Adrianus, quòd non incurritur ipso facto circa quod primò omnibus certum esse debet, quòd saltem omnes fideles illa sententia excommunicationis iniusta teneantur in publico non orare pro ita excommunicatis, etiamsi illis constet in rei veritate innocentes eos esse, quoniam hæc sententia prædicta, saltem habet vim obligandi in exterioribus actionibus, & rebus publicis adhuc in conscientia: vnde in Missarum solennijs non liceret mentionem facere illius sic excommunicati, quamuis licitum esset pro illo orare in particulari, oratione priuata, & in occulto, & dum quis Missam celebraret, dummodò id sine scandalo fieri posset. Sed dubium est, an cum orationes Ecclesiæ offeruntur in generali pro omnibus fidelibus, vbi excluduntur fideles excommunicati, etiam excludantur taliter excommunicati ex intentione Ecclesiæ, vel vtrùm sit

Primus conclusio.

12 poteſtas penes excommunicantem, quòd eo ipſo quòd præſumpta culpa excommunicauerit aliquem, eo ipſo excludatur à participatione ſuffragiorum, & de hoc omnes Autores citati intelligunt, quòd non incurratur talis pœna per dictam excommunicationem, & ita mihi videtur dicẽdum: ratio eſt quoniam licèt hoc ſubſit Eccleſiæ poteſtati, quòd poſsit aliquem ab hac participatione excludere, tamen cum pendeat ex diuina voluntate id acceptare præcipuè, non eſt credendum quòd ſine culpa in ſuo conſpectu priuetur quis tali beneficio ſui corporis myſtici, vnde excommunicatus hoc modo non eſt incapax talis beneficij, niſi per peccatum coram Deo, & non loquor tantùm de participatione, quæ tantùm in charitatis fundatur vnione, ſed de illa, quæ fit ex intentione ſaltem generali applicantis orationes Eccleſiæ pro omnibus: oppoſitum ſentit Durand. quæſtione citata ad primum.

Notandum tamen eſt cum Soto ſuprà articulo 1. quòd non eſt ſimilis ratio de eo qui iuſtè fuit excommunicatus, & non tantùm ex præſumptione; hic enim &ſi poſteà dolore cordis in Dei gratiam redeat, non poteſt participare ſuffragia

13 Eccleſiæ donec abſoluatur, quoniam ſemel iuſtè priuatus eſt illis, & cum illud dependeat ex diſpoſitione Eccleſiæ, ideò non poteſt illa ſuffragia participare, imò in eo collatio beneficij, aut ſacramenti nulla erit, & hæc de primo effectu.

Altera. Supereſt vt de exterioribus effectibus dicamus, & primò de ijs qui eueniunt ex ipſa excommunicatione ipſo facto, & de ijs mihi videtur, quòdſi habeant veram rationem pœnæ, ita vt non ſint prohibitiones, & veluti præcepta, quòd tã in occulto, quàm publicè ipſo facto omnes incurruntur. Vnde ſic excommunicatus ita eſt priuatus actu legitimo, & electione tã actiua, quàm paſsiua, & ſacramentorum collatione, & receptione, quòd nullo modo aliquid ab ipſo factum hoc modo, vel beneficij collatio ab ipſo facta, aut ipſi facta valida ſit, & quamuis de hoc Theologi mentionem non faciant, plerique tamen vt vidimus abſolutè dicunt excommunicationem iniuſtam, validam tamen, ſuum habere effectum. Alij autem tantùm contendunt probare non obligare quoad Deum, ſed tantùm in publico, Couarruu, tamen de pœna illa quæ eſt beneficij collatio fecit mentionem, nec tamen diſtinguit an in occulto, an in publico id ſit intelligendem, & de omnibus pœnis dixit, quòd taliter excommunicatus ſubiacet pœnis iuris, & tamen non diſtinguit inter illas quæ ipſo facto, & illas quæ ob inobedientiam poſt excommunicationem ipſo facto incurruntur, de quibus ſtatim dicemus. Ego quod dixi de externis pœnis, quæ ipſo facto incurruntur, & eueniunt excommunicato, tam in occulto, quàm in publico intelligo, ita quòd in conſcientia, qui ſic excommunicatus habuit beneficium, non facit fructus ſuos quia collatio fuit nulla, & huic opinioni etiã fauet Couarruu. & Paludanus, & antiqui Scholaſtici cum Silueſtro, & Corduba, & probatur, nam in capite *Per tuas*, de ſententia excommunicationis. §. *In alijs*, dicitur, quòd vbi ſententia valida eſt, neceſſaria eſt abſolutio, vbi verò nulla, non eſt neceſſaria, & in capite *Venerabilibus*. §. *Porrò*, & §. *Sed ſi ex cauſa*, de ſententia excommunicationis in 6. vbi aſsignatur differentia inter abſolutionem excommunicationis iniuſtæ, & nullius, quia huius ſolet eſſe ad cautelam, illius ſemper eſt ſimplex abſolutio, non alia de cauſa, niſi quia ligauit, & valida fuit. Quòd verò Eccleſia poſsit præter talem ſententiam omnes illas pœnas infligere, patet, quoniam omnia illa ſcilicet tribuere iuriſdictionem ad ſacramentum pœnitentiæ, & collationes beneficiorum approbare, & ratas habere, pendet ex Eccleſiæ iudicio, quod cum non debeat eſſe infallibile, quia aliàs Eccleſia Iudex eſſe non poſſet in ijs, ſequitur, quòd ſicut probabili de cauſa, vel præſumpta, Eccleſia poteſt irritam facere abſolutionem, ita etiam probabili de cauſa, illata excommunicatione poterit Eccleſia dictis omnibus priuare, cum illa diſpoſitioni ſubiaceant Eccleſiæ tamquàm proprij Iudicis. Vnde præſumptio legis Eccleſiaſticæ conferentis poteſtatem Iudicibus excommunicandi, non eſt tantùm præſumptio iuris, ſed & de iure, vt dici ſolet, id eſt, nõ tantùm eſt præſumptio culpæ veræ, ſed etiam ſi culpa nõ ſit vera, & id conſtet Iudici, ſi aliter allegetur, & probetur, habet poteſtatem excommunicãdi, & debet excõmunicare, ſi culpa præſũpta id poſtulet; & hoc colligitur, quia Iudici confertur poteſtas vt homini, ergo

14

Differẽtia inter abſolutionẽ iniuſtam, & nullam.

15

Quare etiã inualidè excommunicati incurrãt omnes pœnas iuris

vt

16 vt ſecũdum allegata, & probata iudicet: & ita non omnino improbatur mihi opinio Cordub. quòd etiã in ſecreto teneatur non ſolùm pati pœnam excommunicatus, ſed etiam mandato excommunicationis parere, quod antiqui videntur ſenſiſſe. Et ſanè ſi in occulto nullum haberet effectum talis excommunicatio, nulla ſanè eſſet, & ita nullam requireret abſolutionem ſimplicem, ſed ad cautelam. Præterea opus eſt vt ſententia excommunicationis, quæ eſt gladius Eccleſiaſticus timeatur, ne paulatim Eccleſiaſtica diſciplina contemptui tradatur, & ideò oportet excommunicationem iniuſtam habere ſuos effectus.

Obiectio. Si tamen dicas, iſtæ pœnæ non ſunt ab homine, ſed à iure ſtatutæ contra eos qui taliter delinquentes ſunt excommunicati, ergo niſi culpa ſubſit, non erit excommunicatio hæc alicuius effectus.

Soluitur. Reſpõdetur, quòd iſtæ pœnæ aſsignatæ à iure non dantur ab ipſo iure propter culpam ipſo iure prohibitam, ſed dantur excommunicatis eo ipſo quòd in eos ſententia excõmunicationis vibratur, vel à iure quod in vera culpa fundatur, vel à Iudice, ſeruatis ijs quæ iura iubent ſeruari, vt ſententia ſit vlla, vnde culpæ præſumptio tantùm habet locum reſpectu Iudicis inferentis pœnam
17 excommunicationis. Vnde quòd iura dicant excommunicatos priuari electione actiua, & paſsiua, & actu legitimo quocũque, & receptione ſacramentorum, non eſt aſsignare pœnam pro peccato, ſed dicere, quòd excommunicatio eſt pœna quædam de cuius ratione voluit ius eſſe has omnes priuationes dictas, cum excommunicatio ſit priuatio quædam, Iudex verò cum cauſa præſumpta aliquem excommunicat infligere illi dicitur pœnam excommunicationis, & quòd ius ipſum annullet electionem excommunicati, &c. eſt iudicem ipſum, eo ipſo quòd excommunicat illum de quo culpa præſumitur, illi infligere ob culpam præſumptam omnem pœnam ſuprà dictam, quæ eſt ipſa excommunicatio eſſentialiter: quamuis largo modo ſuprà dixerimus cum Autoribus has pœnas eſſe effectus excommunicationis. Qui vero dicunt cum Caietan. & Nauarr. & alijs citatis Autoribus pœnas has incurrere in foro exteriori tantùm, & non ſecundum rem, non ſatis attingunt rationem huius pœnæ, quia hæc non venit imponenda à Iudice, ſed eſt ipſo facta à iure lata, vnde ſequeretur quòd abſoluendi poteſtate nõ 18
eſſet priuatus, ſed priuãdus veniret, quòd ſi priuandus veniret ob culpam præſumptam, ſequeretur quòd illa ſententia nullam pœnam imponeret, atque adeò quòd non eſſet talis excommunicatus, ſed excõmunicandus, quia non eſt priuatus ijs quæ diximus, ſed priuandus venit.

De pœnis non obedientium ſententiæ excommunicationis. Supereſt vt dicamus de pœnis, quæ infliguntur excommunicatis, non eo ipſo quòd ſunt excommunicati, ſed quia non obedierunt ſententiæ excommunicationis. Pro quo notandum eſt, quòd ſicut excommunicatio eſt omnis pœna ſuprà dicta, ita etiam eſt prohibitio quædam, & veluti præceptum, eſt enim præceptum de non adminiſtrandis ſacramentis, & de non communicando cum fidelibus, & de non celebrando, &c. ſed contra excommunicatos hæc aliaq; huiuſmodi præcepta tranſgredientes ſunt iure ipſo quædam pœnæ latæ vt ſi celebrauerit excommunicatus ſit irregularis, &c. & ſanè de præcepto impoſito ob excommunicationem, qualiter quis teneatur illi obedire, iam diximus ſuprà; tenetur enim in externis publiciſque actibus obedire, non tantùm ratione ſcandali, ſed etiam ratione obedientiæ, quia ſententia illa valida 19
eſt: de pœnis verò inflictis propter hanc præcepti tranſgreſsionem in particulari, nullus fecit mentionem, ſed Nauarrus dixit, quòd celebrans ſic excommunicatus, in foro tantùm exteriori habendus eſt irregularis.

Autoris ſui dicium. Mihi verò in hac re videtur dicendum cum Couarruu. quòd irregularitatis hæc pœna, & aliæ huiuſmodi quas ob tranſgreſsionem dictam incurrit excommunicatus, non incurrit quotieſcumque in occulto non paret ſententiæ Iudicis de non communicando alijs, de non celebrãdo, &c. Ratio iſtius eſt, quia in occulto vt diximus, nõ tenetur parere tali ſententiæ, ſed in publico: dictæ autem pœnæ infliguntur à iure (quod in præſumptione non fundatur in hoc caſu) & non ab homine qui poterat in præſumptione fundari propter tranſgreſsionem, quæ eſſet peccatum cum pro non peccato non poſsit pœna aliqua iuris infligi, ſed diximus in occulto illam tranſgreſsionem non eſſe peccatum, ergo non infligitur pœna propter illam, & hoc docet Couarruu. & Caiet. Adrianus, Sotus, & Driedo, cum quibus in hac parte etiam

20 te etiam libenter ſentio propter rationem dictam. Probabile tamen videtur dicendum, quòd cum non parere ſit etiam in occulto peccatum inobedientiæ, vt ſuprà vidimus in opinione antiquorum, & Cordubæ contra ſententiam, ideò iſte talis incurreret irregularitatem, & pœnas à iure infli ctas propter peccatum inobedientiæ contra ſententiam Iudicis.

Quid ſi in publico aliquid faceret.

Si verò in publico talis verbi gratia celebraret, vel quid ſimile efficeret, irregularis maneret, vel pœna debita iure tali tranſgreſsioni infligeretur, vt ſi eligeret, ſuſpenſus maneret ab officio eligendi. Ratio huius eſt, quoniam iſtæ pœnæ ſunt à iure ſtatutæ contra eos, qui peccato inobedientiæ contra excommunicationis ſentẽtiam facerent, ſed in hoc caſu, non tantùm eſſet peccatum ſcandali, vt conſtat, ſed inobedientiæ contra ſententiam excommunicà tionis, quæ verè eſſet ſententia, ergo meritò ille talis dictas pœnas incurreret, ſi tamen illa eſſet in rei veritate nulla ſententia, licèt de eius nullitate non conſtaret, tà men celebrans ſic excommunicatus (vt do ctè notauit Couarru.) peccaret graui peccato ſcandali, ſi in publico celebraret; non
21 tamen pœnas iuris incurreret, quia illæ nõ infliguntur niſi contra inobedientiæ peccatum contra præceptum excommunicationis, hîc autem nulla eſt inobedientia cũ nulla etiam ſit excommunicatio.

Communicans cũ excommunicato nulliter non incurrit vllã pœnam, peccat tamen.

Hinc fit quòd communicans cum excõmunicato nulliter, ſiue in ſecreto, ſiue in publico licèt peccet, non tamen incurrit aliquam excommunicationem, aut pœnã iuris, & ſi poſsit ob hoc à Iudice, qui ſic cõmunicauit, excommunicari minori excõmunicatione. Vnde etiam ſequitur, quòd qui communicauit in occulto cũ iniuſtè, verè tamen excommunicato, non manet excommunicatus, aut aliqua pœna affectus; qui tamen in publico, incidit in pœnas iuris ipſo facto: & illorum ratio eſt eadem cum ſuprà dicta. Vnde etiam fit, vt inter nullam excommunicationem, & iniuſtam alia differentia debeat aſsignari, quàm quòd per iniuſtam infliguntur omnes pœnæ excommunicationis aſsignatæ tantùm in foro exteriori: nam & hoc poteſt etiam in nulla ſententia contingere, nam Iudex propter ſententiam excommunicationis quæ eſt nulla, poteſt infligere pœnas, & habere illum tamquàm irregularem in foro exteriori, ſi celebrauerit. Optimè ergo à nobis aſsignata eſt 22
differentia. Ad pleniorem notitiam huius quæſtionis difficilis, legatur infrà dubium decimum ſextum, vbi de abſolutione iniuſta dicemus.

Contra prædicta tamen eſt argumen- *Obiectio.*
tum, quoniam qui damnatur pœna pecuniaria propter delictum præſumptũ, probatum tamen in iudicio, non tenetur ſoluere, ergo excommunicatus hoc modo nõ incurrit pœnas, ſed à Iudice habetur vt talis. Reſpondetur, quòd eſt differentia, quia *Diluitur.*
excommunicatio ſecum adfert ſuam executionem, eſt enim veluti priuatio ipſo facto, quam ſine noua executione, qui excommunicatur eo ipſo incurrit, & quia ille, qui in pecunia damnatur, non debet eſſe ſui executor, & pœna illa ſecum non adferat executionem, ideò non tenetur ſoluere pecuniam, ſed ſi pœna eſſet inhabilitas ad habendum aliquid, non adquireret poſt ſententiam dominium illius, & pecuniam ſolutam per executionem factam à Iudice, non poſſet iterum clam ipſe accipere, ſed teneretur ad reſtitutionem, ergo eodem modo in propoſito, cum ſententiæ præſumptio vt diximus ſit iuris, & de iure, ita enim regimini publico conuenit. 23

Quid dicẽdum de ſententia dubia.

Reſtat vt dicamus de ſententia illa, de qua probabiliter dubitatur, an ſit valida, vel nõ. Et de hac dicendũ eſt, quod docuit Sotus, quòd in dubijs pro Iudice ferẽte ſententiam, iudicandum eſt, & ita tenẽtur parere ſic excommunicati, tam in exteriori hominum conuictu, & apparentia, quàm in occulto, quia iudicandum eſt pro Iudice, quòd ſit valida: & ſi contra quis fecerit, incidit in omnem pœnam à iure ſtabilitam: quod licèt non dicat Sotus, mihi tamen conſequenter videtur dicẽdum, quia iam eſt peccatum inobedientiæ, etiam in occulto contra ſententiam excommunicationis.

Nihilominùs adhuc mihi videtur quòd *Limitatur.*
pœnæ, quæ ſunt ipſamet excommunicatio, & ipſo facto quòd quis excommunicatur incurruntur, non incurruntur in hoc caſu niſi in rei veritate valida ſit ſententia, quia ſi in re non eſt valida ſententia, ergo neque excommunicatio, ergo neq; pœna quæ eſt excommunicatio, & in hoc verum habet dictum Nauarri, & Caietani, quòd in exteriori foro ille talis reputabitur inhabilis, vel ade ligendum, vel vt eligatur,

Tres

Obiectio. Tres tamen ſunt Sanctorũ canones, qui videntur huic doctrinæ cõtrariari, primus *Gelaſius.* eſt ex Gelaſio c. *Cuieſtillata*, 11.q.3. hunc tamen canonem Couar.§.illo 7.nu.7.intel
24 ligit de iniuſta excõmunicatione, quæ eſt *Auguſt.* inualida ſimul. Secundus eſt, ex Aug.cap. *Illud planè*, 11.q.3.ſed &intelligi debet eodem modo, quoniam ibi dicitur, quòd plus nocet excommunicanti, quàm excõmunicato, quod verũ non eſt niſi de iniuſta, quę ſimul eſt nulla, vel de illa quæ prauo affectu datur, vel contra iuris ordinẽ, quæ plus nocet excõmunicanti, cum peccet, quàm excõmunicato, qui innocens eſt, vel ſi non eſt innocens, excommunicatio tantùm infligit illi pœnam non culpam, & ſic nihil contra nos. Tertius eſt Origenis hom. 14. in Leuiticum c. *Si quis non recto*, 24.quæſ.7. quod immeritò Gratianus attribuit Hieron. ſuper Leuiticum, cum talis eius cõmẽtarius non ſit, hunc tamen textum Couar. nu.5.adducit tantùm ad probandũ, quòd iniuſtæ ſententiæ non teneatur quis parere in occulto ſaltem (quod ipſe in animæ iudicio dicit, licèt non adeò propriè) ſed ſi perpendantur verba, non ſunt contra nos, & ſic cap.illud, *Quid obeſt homini*, 11.q.3. ex Auguſtino non eſt contra nos, vt legenti conſtare poteſt.

25 Hactenùs aſsignauimus differentiã inter maiorẽ excõmunicationem, & minorẽ penes effectus diuerſos, vel vt meliùs dicã oſtendendo maiorem pluribus bonis priuare, quam minorẽ; præter has etiam inuenitur in ſacris canonibus excõmunicatio alia quæ anathema dicitur, & vt benè notauit Couarr. illa parte relect.§.8.nu.6. nõ differt eſſentialiter à maiori excõmunicatione, ſed ſolũ accidetaliter, ſcilicet quoad externam ſolennitatẽ, quod habetur in c. *Debent*, 11.quæſt.3.vbi dicitur: *Debent duodecim Sacerdotes Epiſcopum circumſtare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in cõceſſione anathematis, vel excommunicationis proijcere debent in terram. & conculcare pedibus. Deinde Epiſtola per Parochias mittatur cõtinens excommunicatorum nomina, & cauſas excommunicationis.* Hæc Gratianus, quamuis verum ſit quod nomina idem frequentiſsimè ſignificent, vt colligitur ex capite *Geltrudam*, 3.q.4.& docet Couarr. loco citato, & experimento id conſtat. Vnum tamen eſt aduertendum, hoc genus excõmunicationis ſolennis, tantùm ad Epiſcopum pertinere, vt colligitur ex verbis Gratiani, & docet Couarr. loco citato, & Gloſſa in c. *Cum ab Eccleſiarum Prælatis*, de officio Ordinarij: legatur & circa hoc Silueſt. verbo *Excommunicatio*, 1.§.1.caſu 10.

DVBIVM XII.

De cauſa excommunicationis?

IN Hoc dubio agemus de cauſa excõ 1
municationis, hoc eſt, de peccato propter quod talis ſententia vibrari debet in hominem, de quo meritò hoc loco diſputamus, cum iam dictum fuerit, quid ſit excõmunicatio, cum de effectibus eius dixerimus, per quos optimè intelligitur, quæ & qualis ſit hæc pœna.

Circa quæſtionẽ in hoc dubio motam, primò pro quo peccato infligenda ſit excommunicatio, an pro omni, & ſolo mortali, legatur Alex. 4.q.81.memb.3.S.Tho. d.18.quæſt.2.art.1.q.1.ad ſecundũ, & q.3. in corp. Ricard. diſt.18.art.3.quæſt.2. Paludan. diſt.18.quæſt.1.art.2. Gab. diſt.18. quæſt.2.art.1.corol.1.2.& 4. Caiet. 22. q. 69.art.2. Adrian. q.3. de clauibus verſiculo *fortaſsis obijcies*, Petr. à Soto lectione 3. de clauibus, & Silueſt. verbo *Excommunicatio*, 1.notab.3.ad finem, & notab.4. Sotus in 4. diſt.22.q.1.art.2. Couar. 1.p. relect.§.9.per totum. Nauarr. ſuper c. *Inter verba*, 11.q.3. concl.6.corol.20.num.480. Caſtro de lege pœn. lib.2.c.vltimo, concluſ.2.

Alexan. *S.Thom.* *Ricard.* *Paludan.* *Gabr.* *Caiet.* *Adrian.* *Pet. à Soto.* *Silueſt.* *Sotus.* *Couarr.* *Nauar.* *Caſtro.*

2 *Pro ſolo mortali imponi poteſt maior excõmunicatio.*

In hac quæſtione certum eſt apud omnes, quòd excommunicatio maior (de hac enim eſt ſermo) numquam poteſt infligi niſi pro mortali culpa, non ſolùm quòd illicitè fieret, ſi pro peccato non mortali imponeretur talis pœna, ſed quòd ſententia ſic lata nullius eſſet effectus. Quod apertè docet, Leo I. in Epiſt.67.ad Epiſcopos per Viennen. Prouinciam conſtitutos, & in c. *Nemo Epiſcoporum*, & cap. *Nullus*, 11.q.3. Gratian. tribuit canonem illum *Nemo Epiſcoporum*, Concilio Melden. ſequutus Iuonem. Carnotenſem lib.5. de ſententia excõmunicationis, illud tamen c. *Nullus*, immeritò tribuit Concilio Aluernenſi, cum expreſsè habeatur in Vvormatien. Concilio canone 2. illius. Denique hæc ſententia eſt communis omnium nemine diſſentiente. Ratio eſt aperta, quia poteſtas hæc Eccleſiæ non eſt data in deſtructionẽ, nec iuſtum eſt, vt quis ſine mortali peccato tã acerba, & rigida afficiatur pœna, qualis eſt

Leo I. *Gratian.* *Cõc. Meld.* *Iuo. Carno.* *Conc. Vvormatien.*

excommunicatio, neque hoc ſolùm puto eſſe Eccleſiæ ſtatutũ, quòd aliter non fiat, 3 & factum non teneat, ſed ex ipſo Euangelio apertè conſtat: nam cum daretur hæc excõmunicandi poteſtas, apertè præmittitur culpa mortalis, pro qua Chriſtus dedit poteſtatem excommunicandi.

Prima illatio. Ex hac poſitione facilè inferuntur aliqua quæ Couarr. infert, & alij, primò ſequitur vt docet Paludan. Adrian. Couarr. & alij, quòd quicumq; tantùm ſit tranſgreſſus venialiter, ob aliquam circumſtantiam mandatum iuris vel Iudicis, ob quod excõmunicatio fertur, non incurrit illã excommunicationẽ, quod etiam Silueſt. docuit: ratio eſt, quia non exiſtente culpa ſufficienti, pœna nõ debet ſubſequi, quod & verum eſt in Clerici percuſsione.

Secunda. Secundò ſequitur quòd quoties aliquid prohibetur adiecta excõmunicationis pœna, etiam ſi de ſe mortale non eſſet, aut peccatum, iam deinceps erit peccatũ, quia vetitum, & mortale, quia excõmunicatione puniri dignum eſt, & iudicatur à Iudice; in his omnes autores conueniunt.

An requiratur inobedientia. Dubiũ tamen ſit an ſufficiat ſolùm peccatum mortale, vt quis excommunicetur iuridicè, & verè ſit excõmunicatus, quod eſt dicere an ſufficiat peccatum quod non 4 ſit inobedientiæ, cui nulla fuerit præmiſſa monitio vllo modo, Caietan. enim loco citato, Almain. de poteſtate Eccleſiaſtica c. 10. dicit, quòd ſicut reliqua omnia peccata poſſent nulla monitione præmiſſa pecuniaria aliqua pœna puniri, ita etiam & excommunicatione, neq; hoc vlla alia ratione probãt, quàm ſuprà dicta; ſed contrariã meritò affirmant, Sotus in artic. citato, & Couar. §. 10. nu. 4. imò & omnes alij, quotquot de hac re diſputarunt: aſſerunt enim non pro quocũque peccato, ſed pro peccato contumaciæ, & inobedientiæ poſſe fieri excõmunicationẽ, ſed de eſſentia illius eſſe aliquam monitionem: & hoc apertè oſtenditur in Euangelio, ibi enim tantùm datur facultas, *Quòd ſi Eccleſiam non audierit, ſit vt Ethnicus, & Publicanus*: nullus autẽ dici poteſt Eccleſiã non audire, qui ab ea non fuerit præmonitus: neque ſatis eſt quòd qui peccat, prẽmonitus iure diuino, aut naturali ſit contra quod peccauit, quia Euangelium poſtulat ampliùs, quòd & Eccleſiã non audiat. Vnde de eſſentia excommunicationis eſt, quòd culpa ob quam infligitur ſit contumaciæ, quod & probatur ex vſu antiquiſsimo Eccleſiæ, quæ non aliter quã præcedenti monitione conſueuit cenſuras has imponere, & ita docetur in cap. 5 *Romana*, quo in loco & alijs licèt iniuſta tãtùm dicatur illa excommunicatio, non tamen ideò dicitur quòd habeat aliquem effectum, communis enim Doctorum ſenſus ſic intelligit, quòd talis excommunicatus non eſt iure excommunicatus. Vnde ex dictis conſtat præmittendam eſſe monitionem, qualis tamen illa ſit, & quomodò præmittenda, & quot debeãt eſſe infrà dicetur.

Vtramq; ſententiam probabilem putat Corduba lib. 2. quæſtionarij quæſt. 27. ad 2. omnia verò exempla, quæ pro opinione Caietan. adducit, & ſimiliter omnes canones, licèt nõ faciant mentionẽ monitionis, illam tamen non excludunt. Si dicas ergo ſi ex Euangelio colligitur nullam eſſe excommunicationẽ, quam non antecedit monitio, cum ibi dicatur, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi, &c.* ſimiliter ſequetur quòd niſi trina monitio prẽmittatur erit inualida ſententia, cũ in Euangelio illa aſsignetur. *Obiectio.* Reſpondetur quòd ille adhuc ordo, in Euã- *Solutio.* gelio ſignatus non eodem modo ſeruatur, non enim priùs Iudex monet fratrẽ inter ſe, & ipſum ſolùm, deinde inter teſtes, quia illud non eſt de eſſentia excõmunicatio- 6 nis, ſicut neq; trina monitio; at verò ſemper monet quia monitio aliqua eſt de eſſentia excommunicationis.

Dubium tamen ſit, an pro qualibet contumacia debeat, & poſsit ferri ſententia excommunicationis? Sotus & Couarr. locis citatis & ſimiliter omnes reliqui autores conueniunt, primò, quòd non temerè pro quocumq; peccato, etiam mortali inobedientiæ, Eccleſia debeat vti hac cenſura, quod ſpecialiter Prælati admonẽtur in Conc. Triden. ſeſſ. 25. decreto de reformatione c. 3. quia quod eſt in ædificationem commiſſum, non debet profectui animarum obeſſe, vnde quia ſi pro quauis inobedientia mortali excõmunicatio infligeretur, homines nimiũ exacerbarentur, non licet pro quacumq; etiam mortali inobedientia ad libitum ſententiam excommunicationis proferre.

An pro quauis cõtumacia poſsit ferri. *Conc. Trid. In quo conueniãt Autores.*

Secundò conueniunt, quòd excommunicatio lata pro quacumq; mortali inobediẽtia valida eſt, licèt Iudex malè fecerit: ratio eſt, quia iam ſufficiens eſt cauſa excõmunicationis quantùm eſt ex parte cul-

pæ,

7 pæ,licèt ex alijs circumſtantijs non liceat pro quacumque culpa inobedientiæ excommunicare, in Euangelio namq; tantũ requiritur,quòd quis Eccleſiam non audierit,vt poteſtas ſit excommunicandi. Dubitant tamen Autores,an pro qualibet contumacia etiam in re leui,excommunicatio lata ſit alicuius effectus,Gloſſa in c. *Duo*, 96.d.& alij Iuriſperiti quos citat Coua.putant quòd propter contumaciam in non comparendo,etiam in re leui poteſt excõmunicatio ferri,ita quòd lata teneat, quia exiſtimant quòd contumacia in non comparendo ſit maior,quàm in non parendo, cum & ſimul ſit in non comparendo, & in nõ parendo includit ergo illam quæ eſt in non parendo,atq; aliquid aliud, atq; ideò putant eſſe mortale peccatũ cui benè poſſit excommunicatio apponi.

Diſſidentium prima opinio.

Altera verior.

Contrariam ſententiam tenet Couarr. loco citato,& alij Iuriſperiti quos ipſe citat,& meritò,quoniam vt ipſe benè aduertit,contumacia in non cõparendo non diſtinguitur à contumacia in non parendo, tamquàm duæ ſpecies inter ſe, ſed veluti minus commune differt à magis communi,quia omnis contumacia in non comparendo eſt etiam in non parendo,non è contrà,vnde ſi in re leui non eſt ſufficiens cõtumacia in non parendo, nõ erit ſimiliter in non comparendo:& quòd dictæ contumaciæ tantùm differant ſicut ſuperius ,& inferius,patet ex eo, quòd ſicut qui iuſſus à Iudice centum dare Petro,ſi non det,cõtumax eſt in non parendo , ita iuſſus comparere,ſi non compareat,contumax eſt in non parendo,non alia ratione niſi quia dictis,& iuſſui Iudicis non paret.

8

Secũda notatio.

Secundò notandum eſt,quòd cum contumacia, vel inobedientia poſsit dupliciter contingere,vel formaliter,cum quis cõtemnit iuſſum ſuperioris,vel materialiter, vt cũ quis ſine contemptu non facit quod iubetur, tamen ad veram excommunicationem ferendam ſufficit quæcũq; inobedientia,ſeu contumacia,dummodò ſit culpabilis mortaliter.

Tertiũ.

Tertiò notandum eſt,quòd tam in non parendo, quam in non cõparendo poteſt eſſe contumacia ſine contemptu,& cũ illo.

Quartũ.

Quartò notandum quòd adhuc cum adeſt contẽptus,ſi res eſt leuis,poteſt eſſe mortalis contumacia, & venialis ſicut & contemptus,ſi autem ſit grauis res,& talis exiſtimetur,ſemper contemptus eſt mortalis: cum ergo ſit res leuis,& adeſt cõtemptus, ſi ita adſit quòd qui contemnit videat rem eſſe leuẽ, & quia leuis ſit ideò contemnat præceptũ ſuperioris,tunc venialis eſt contumacia, atq; adeò excõmunicatio ob illã lata nulla erit,ſi verò ſit leuis res , neq; ipſe qui contemnit ex hoc ducatur contemnere ſuperioris mandatum,non aduertens rem eſſe minimam,vel ſi aduertat non inde ducatur,ſed ſolùm vt voluntatem præcipientis illudat , & ei nolit ſubijci , tunc erit mortalis contemptus in re minima, vt doctè docuit Couarr.loco citato, & Caiet. in ſum.verbo *Contemptus*. Ratio eſt quoniã qui ex paruitate materiæ mouetur contẽnere mandatum ſuperioris leuiter,facit cõtra obedientiam , quia leuiter contemnit, quia videt leue eſſe mandatum , qui verò ex materiæ leuitate nõ ducitur, ſed ſolùm vt voluntati reſiſtat ſuperioris , grauiter contemnit,cum quantùm eſt ex parte huius contemptus,etiam in re graui contemnere ſit paratus , & æqualis ſit vtrobique ratio.

9

An monitio debeat eſſe perſonalis.

Dubium ſit an neceſſariò talis monitio debeat eſſe perſonalis. Couarr.loco citato n.4.dicit,quòd licèt vt legitima ſit citatio, vel monitio,ad domum,vel ad habitationẽ aſsiduam fieri debeat , tamen in hoc caſu perſonalis debet eſſe,quod ex ſupra dictis Autoribus facilè colligitur, aſſerunt enim quòd niſi peccatum ſit inobedientiæ , non poteſt quis excommunicari,& excommunicatio aliter lata eſt nulla,debet ergo excõmunicatus priùs perſonaliter moneri, alioquin non erit contumax in conſcientia,neq; inobediens.

10

Primà limitatio.

Ab hoc excipit Couarr. aliquos caſus, primò quando qui monendus eſt, dolo latitat,ne perſonaliter moneatur , ad quod alios Iuriſperitos adducit,& tex. in cap.1. qui matri. accuſa. poſſ.& in c.*Quoniam frequenter*, §.1. vt lite nõ conteſtata non procedatur,& in c.*Prælatũ*, qui filij ſint.

Secunda.

Secũdus caſus eſt quando quis priùs fuit perſonali monitione, vel citatione citatus, poſteà enim ſufficiet ad domũ citari , vel per edicta publica in tribunali , vt habetur in deciſione Rotæ in nouis 399.

Tertia.

Tertius quãdo citatio facta ad domum, peruenit quocumq; modo ad excommunicandum,tũc enim ſufficit hæc vt ſit excommunicatus.

Quarta.

Quartus cum quis malè abſolutus fuit ab excommunicatione, & tractatur de reducendo

ducēdo eo ad primam excōmunicationē. Ex dictis ſequitur quòd cum monitio non
11 peruenit aliquo modo ad notitiam excō-municandi, excōmunicatio nulla eſt, quod contingere poteſt, cum quis admonetur in cōmuni, vt fieri ſolet in Eccleſijs diebus dominicis, dum admonentur, quicumq; hanc aut illā rem fuerint furati, quòd reſtituāt; alioquin excōmunicabūtur, ſi ergo tūc nō venit ad notitiam excōmunicādi, nulla eſt illa excōmunicatio, quia non erit peccatū contumacię, pro quo eſt infligenda.

Conueniūt Doctores trinam debere eſſe monitionem.

Videndum prętereà eſt, an monitio debeat eſſe trina, legatur Couarr. 1. p. relect. §. illo 4. nu. 5. & infrà, & Sotus in art. citato, Pet. à Soto lect. illa 3. de clauibus. Palud. d. 18. q. 1. art. 4. concl. 5. Gabr. d. 18. q. 2. art. 2. concl. 8. res eſt clara, & quæ non indigeat plures ad hoc citare Autores.

Secundum cōmune placitum.

Omnes conueniunt primò, quòd ſi ſit excommunicatio à iure, non eſt neceſſaria alia canonica monitio, quàm illa quam ipſum ius habet, ſemper enim iure ipſo admonemur peccata relinquere, vel nō perpetrare niſi ſententia excommunicationis volumus feriri.

Secundò omnes cōueniunt, quòd in ſententia excommunicationis ab homine requiritur non tantùm monitio quæcumque, qualis fieri poſſet priuatim, & ſine ordine, & ceremonijs iuris, ſed & canonica, quæ iuris ordinem habeat, & hæc debet eſſe trina vt cōſtat ex iuris definitionibus in cap. *Contingit* ſecundo, de ſententia excommunicationis, & in cap. *De illicita*, 24. quæſtio. 3. & in cap. *Conſtitutionem*, de ſententia excommunicationis in 6. & in Conc. Rothomagen. & refertur 16. quæſt. 7. canone *Omnes decimæ*, colligitur etiam hic ordo iuris, in trina canonica monitione ex Euangelio, vbi triplex præmittitur monitio, *Inter te, & ipſum ſolum*, poſteà, *cum duobus, vel tribus teſtibus*, poſtea, *dic Eccleſiæ*: neque huic præcepto repugnat illud ad Titum 3. *Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam correptionem deuita*, quoniam ibi non ſanxit Apoſtolus præceptum excommunicationis, ſed oſtendit poſt primā, & ſecundam correptionē, propter periculum quod iam moraliter immineret, eſſe deuitandum, & ita puniuntur Iudices hunc ordinem prętermittentes in Concilio Lateranenſi ſub Innocent. III. & refertur in cap. *Sacro*, de ſententia excommunicationis, & in Concilio Lugdun. ſub Innocent. IIII. & habetur cap. *Cum medicinalis*, eodem titulo, lib. 6.

12 *Concil. Rothomagen.* *Ad Tit. 3.* *Conc. Lat. Innocen. 3.* *Conc. Lug.* *Innoc. 4.*

Dubium eſt tamen an ſufficiat vna canonica monitio pro tribus, aſſignatis diebus aliquot, vt interuallis aſſignatis, vt cum dicitur, te admonemus vt intra quin decim dies reſtituas, quos tibi pro tribus diſtinctis monitionibus conſtituimus. Sotus dicit non niſi cauſa vrgente id fieri poſſe, probat ex cap. *Conſtitutionem*, iam citato. Sed Couar. abſolutè dicit ſufficere, neque limitat ad vrgentem cauſam, & reverà huic ſententiæ non obeſt cap. *Conſtitutionem* citatum, cum ibi non dicatur inſtante neceſsitate, ſed abſolutè; quòd verò ibi dicitur, *Niſi facti neceſsitas aliud poſtulet*, id tantùm ſignificat, quòd talis eſſe poteſt neceſsitas, & iudicari, vt ſine trina monitione, vel tribus interuallis poſsit aliquando excommunicatio ferri, veluti ſi quis Iudex ſecularis Sacerdotem repente ad mortem raperet. In Concilio autem Tridentino modò in cauſis criminalibus conceditur, vt cum exequutioni locus non datur (perſonali ſcilicet vel reali) liceat Iudici Eccleſiaſtico gladio excommunicationis vti, bina ſaltem præcedente per edictum monitione, ſi id qualitas criminis poſtulet.

Anvna monitio ſufficere poſsit pro tribus. 13 *Conc. Trid.*

Contra hoc videtur eſſe quod dicitur in cap. *Reprehenſibilis*, de appellationibus, vbi prohibetur quis ſententiam profetre excommunicationis, niſi monitione canonica præmiſſa, & exceptio fit, *Niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere*, vel (vt alia litera habet) *Ipſo iure ſuſpenſionis, vel excommunicationis pœnam inducat*: propter hoc quidam Iuriſperiti quos citat Couarr. dixerunt, quòd in hoc caſu, cum quis excommunicatur, ob crimen quod ipſo iure excommunicationem ſecum adfert, non requiritur canonica monitio. Meliùs tamen docet Couar. loco citato, & alij quos ipſe citat, quòd textus non loquatur de noua excōmunicatione, pro eodem crimine inferenda, ſed de declaratione, & denuntiatione excōmunicationis illius quę iure ipſo incurritur, tunc enim non requiritur, cūius excōmunicet, non Iudex, requiritur tamen tunc vt docet Couar. partē citare, vt de crimine illo cōſtet, aliter inquit ille, eſt nulla talis declaratio, vt colligitur ca. 1. de cauſa poſſeſsionis, & propriet. & in Clement. *Paſtoralis*, ad finem de re iudicata l. *De vnoquoque*, ff. de re iudicat, & idē docet, Hieron. Gigas q. 78. de penſio. nu. 3.

Obiectio. 14 *Soluitur.*

Notan-

Quorundã limitatio reijcitur.

15 Notandum eſt tamen ex Couarr. quòd licèt aliqui dixerint non eſſe neceſſarium præmittere monitionem canonicam cum excommunicatio profertur ad defenſionẽ proprij iuris à Prælato, vt in ſpoliatione Eccleſiæ, quod probant ex cap. *Dilectio*, de ſententia excommunicationis in ſexto, tamen veriùs docet Couarr. ſequutus alios Iuriſperitos, tunc etiã præmittendam eſſe, quia de hoc non videtur eſſe alia ratio, quã de alijs, & caput illud nihil contra hoc definit, aut docet.

Quando ſit nulla excõmunicatio abſque trina monitione quando valida.

Sed dices, numquid omiſſa trina canonica monitione, vel vna pro tribus erit valida excommunicatio, licèt ſi iniuſta? Reſpondent omnes Autores, quòd ſi excommunicatio ſit maior, lata in participantes à Iudice particulari vt ſuprà vidimus, erit nulla; quod expreſſè determinatur in cap. *Conſtitutionem*, de ſententia excommunicationis in ſexto, vbi dicitur talem ſententiã nullam eſſe quoties profertur abſq; monitione trina nominatim facta: ſi verò excõmunicatio non ſit in participãtes, non eſt nulla, et ſi omittatur canonica monitio, dũmodò aliqua ſaltem monitio præcedat vt diximus ſuprà, & in hoc omnes etiam con-

16 ueniũt, nam quamuis in Euangelio triplex aſsignetur præmittenda monitio, & licèt iure puniatur Iudex qui ſic omittat canonicam monitionẽ, tamen hoc tantùm probat illicitè talem excommunicationẽ ferri, cum ſine monitione canonica profertur, & vſus Eccleſiæ, & communis ſenſus Doctorum talem excommunicationẽ validam eſſe putarunt, & in cap. *Cum medicinalis*, de ſententia excommunicationis in 6. id docit apertè cum dicat ad ſuperiorem eſſe recurrendum in tali caſu, qui relaxabit facilè talem ſententiam.

Quid ſi Iudex ſit delegatus?

Sed numquid & hoc verum eſt in excõmunicatione lata à Iudice delegato? In hac re conueniunt ferè omnes eandem eſſe rationem, quia non exprimitur in mandato delegationis quòd præmittatur trina monitio, & ita docet Couarr. 1. p. relect. §. 9. n. 8. dubitat tamen quando exprimitur in mãdato, quòd obſeruetur trina monitio, quidam enim Iuriſperiti in hoc caſu dicunt vt citat Couarr. & Nauarr. in cap. *Cum contingat*, de reſcriptis ſupra nullitatis cauſam, poſt medium, eſſe nullam, quia facit tunc legatus contra mandati formam, & huic opinioni fauet quod dicitur in cap. *Cum dilecta*, de reſcriptis, vbi factũ quoddam, contra formam reſcripti nullum declaratur, & irritum à Pontifice, quia erat contra formam ſui reſcripti factum, hanc ſentẽtiam 17 ſequitur Couar. cum alijs Iuriſperitis, aſſerentibus hoc eſſe verum, quoties in forma reſcripti ponuntur alia quàm à iure ſunt determinata: ſi verò ſolùm ea quæ iure tradita ſunt in reſcripto exprimantur, non ideò erit nulla ſententia cõtra formam reſcripti data, quæ non eſſet nulla facta contra eandem diſpoſitionem ſolius iuris, vnde cum trina monitio, vel vna pro tribus tradita ſit à iure, etiamſi poſteà tradatur in mandato delegati, & contra hunc ordinem excommunicatio feratur, non ideò erit nulla illa excõmunicatio: limitat adhuc hoc, & benè Couarr. niſi illa quæ iure tradita ſunt, ſpeciali cautione ab homine in mandato, & reſcripto tradantur.

Non facilè concedenda hæc cenſura.

Poſſet etiam dubitari an licitum ſit excommunicationẽ ferre, quando exequutio realis, vel perſonalis poteſt fieri. Sotus articulo citato docet, quòd quando facilè poteſt procedi, ſiue in cauſis criminalibus, ſiue ciuilibus, nõ facilè eſt concedenda excommunicatio, & ideò cum exequutio realis fieri poteſt, non licet hoc modo per cen 18 ſuras procedere, quod mihi placet, quia vt ſuprà dicebamus, hac cenſura non eſt facilè, ſed magna de cauſa vtendum, & ob eam rationem hoc ipſum determinatum fuit à Concilio Triden. ſeſſ. 25. decreto de reformatione cap. 3. licèt plura quæ Concilium illic determinauit, vſu non ſint recepta. *Conc. Trid.*

An poſsit ferri pro culpis futuris.

Vlteriùs videamus an pro futuris culpis ferri poſsit excommunicationis ſentẽtia, hoc dubium tantùm legi apud Couarr. qui optimè illud examinat 1. p. relec. §. 10. nu. 1. & infrà. Ratio ergo dubitandi ea eſt, quoniã Innoc. IIII. in conſtitutione quadam quam citat Couarr. referens illius verba, prohibet ne aliquando proferant ſententias generaliter, aut particulariter pro futuris culpis, vel de cõmiſsis ſub hac forma: *Niſi intra tantùm tempus ſatisfecerint.* *Innoc. 4.*

Ex alia verò parte eſt cap. *à nobis*, de ſententia excommunicationis vbi tamquàm verum ſupponitur, quòd pro culpis futuris poſsit excommunicatio ferri, cum dicitur: *A nobis fuit ex tua parte quæſitum vtrùm ſi quis ita pronuntiauerit: quis quis furtum fecerit excommunicatus ſit, hæc generalis clauſula ad ipſius excommunicatoris ſubditos referatur, an generaliter extendatur ad omnes qui non ſunt de iuriſdictione illius. Ad quod dicimus, quòd*

hac

hac ſententia nõ niſi ſubditi obligantur, niſi forte plus contulerit maior, & largior autoritas delegantis.

19 Hanc contradictionem quidam Iuriſperiti quos citat Couarr. conantur componere hac ratione, quòd ab homine nõ poteſt ferri talis ſententia, benè tamẽ poteſt à canone, vnde Innoc. tantùm prohibuit id fieri ab homine non tamen negauit à canone fieri poſſe, c. verò, *Anobis*, tantùm de ſententia lata à canone loquitur. Meliùs tamen ipſe Couarr. & alij quos citat Iuriſtæ aſſerũt, quòd cap. *Anobis*, loquatur de ſententia etiam ab homine, quod negari non debet meo iudicio, & hoc in praxi eſſe receptum dicit idem Couarr. cum cauſa ſubeſt, vt ſi in populo communiter vitiũ graſſaretur, quod aliter non poſſet auferri, reverà poſſet à Iudice per ſententiam in futurum latam cohiberi, & ſimilis ratio eſt, cum vitium aliquod timetur in Repub. futurum. Deniq; cauſa exiſtente non ſolùm à iure, ſed etiam à Iudice, quod & in praxi frequens eſt, fieri poteſt licitè: quomodò autem intelligatur deciſio Innocent. IIII. infrà videbimus.

Iudicium Autoris.

20 Notanda tamen eſt differentia inter ſententiam ſic pro futuris latam culpis, cum lata eſt à Iudice, vel à ſtatuto, & canone, ſi enim à ſtatuto, & canone ſit, ligantur omnes quicumq; fecerint intra territoriũ contra ſtatutum, vel canonem, licèt non eſſent in ea Prouincia, cum latum fuit ſtatutum: ratio eſt, quoniam lex nõ tantùm obligat eos, qui nunc in Prouincia ſunt, ſed quotquot aliquando in ea morabuntur, vt conſtat; ſi verò excõmunicatio lata ſit per Iudicis ſententiam, ligat eos qui tunc ſunt iuriſdictioni proferentis illam ſubiecti; ratio eſt, quoniam ſententia referenda tantùm eſt ad tempus quo profertur, non autẽ ad futurum. Cognoſci autem poteſt tunc eſſe ſententiam Iudicis, & non ſtatutum, quoties qui ſic excommunicat non eſt potens legem facere, poteſt tamen cum ſit Iudex ſententiam proferre.

Differẽtia inter ſentẽtiam latam à Iudice, & à iure pro culpis futuris.

Vltima notatio.

Vltimò notandum eſt, an ſtatutũ poſſit ligare aliquem excommunicatione, delinquentem extra territorium, quod optimè docet Couarr. loco citato: ſi enim lex vel ſtatutum nihil exprimit, ſed abſolutè loquitur, tunc non ligabit excommunicatio ſi extra territoriũ quis dilinquat, quia leges nõ obligant niſi in ſuis proprijs Prouincijs: ſi verò id exprimatur, cõtra delinquentes in alio territorio, ligabit excommunicatio. Quòd verò ſic poſsit ferri excommunicatio, docet optimè Couar. cum 21 id conducat bono propriæ Prouinciæ, vt ſunt leges prohibentes equos in alias trãſportare Prouincias, &c.

Sed dubium eſt, an licitè poſsit excommunicatio ferri pro præteritis culpis ſub hac conditione, ſi intra certum tempus nõ ſatisfecerit quis, etiã nulla præcedente morã, nam ratio dubij eſt, quòd in illo decreto Innocẽtij IIII. contrarium diffiniatur. Certũ eſt in hoc dubio, quòd poteſt ferri excommunicatio illa conditione, ſi mora præceſſerit competens, & canonica monitio, neq; huic doctrinæ contraria eſt determinatio capitis *Prætereà*, de appellationibus, quia illud caput licèt concedat poſſe prædicta conditione aliquem excommunicari, nec mẽtionem faciat canonicæ monitionis, illam tamen non excludit, vnde non eſt contra textũ, quòd illam præceſsiſſe intelligatur.

Aliud dubium circa culpas præteritas.

Quid certũ

Fuerunt tamen aliqui Autores qui putarint, vt refert Couar. §. illo 10. quòd non poteſt ferri excommunicatio, ſub hac conditione, ſi intra certum tempus non ſatisfeceris, niſi mora præceſſerit, & monitio: neque verò dicunt ſufficere, quòd excommunicandus conſentiat in excommunicatione ferẽda, ſine monitione, & mora: quia inquiunt eſt contra ius, quod præcipit, vt canonica præcedat monitio, vt inde tempore ſententiæ appareat contumax, & in mora fuiſſe, qui eſt excommunicandus.

Quid controuerſum.

22

Deciſio.

Verumtamen dicendũ puto ad hoc dubium cum Couar. & alijs, quòd duobus modis poteſt licitè hæc ſententia ferri: primò modo quando quis conſentit, vt illo elapſo tempore ſine vlla monitione ſit excommunicatus, vel excommunicandus: ſecundus eſt quando ipſe conſentit vt ſi non ſatisfecerit intra certum tempus ſit excommunicandus, vel excommunicatus; & in his duobus caſibus non apparet ratio, quare non poſsit iſte ſic excommunicari: qui enim propria voluntate conſentit, vt ſine monitione ſtatim excommunicetur, accipit pro tribus canonicis monitionibus pactum illud, cum illorũ dierum interuallis, & ita etiam poſſe fieri docuit Nauarr. in c. *Cum contingat*, de reſcriptis ſupra cauſam nullitatis, & hoc in praxi eſſe etiam in foro Romano docet Couarr. & alij Iuriſtæ, quos ipſe citat, vbi qui penſiones accipiũt

in ſuis

23 in ſuis beneficijs, de ipſorum conſenſu excommunicantur ipſo facto ſi intra certum tempus non ſatisfecerint, & ſoluerint penſionem: & quamuis ad hoc cauſa requiratur, benè tamen dicit Couar. pro cauſa ſufficere conſenſum ipſius excommunicãdi, qui eo ipſo illud tempus pro canonica mo nitione accipit.

Defenditur quidam vſus forenſis à Couar.

Vt tamen docet Couarr. eſt quidam forenſis vſus, vt cum quis ad iudicium vocatur, tribuantur illi prò trina monitione aliqua dierum interualla, ita vt ſi non accedat qui vocatur, excommunicatus ſit, ſic etiam forenſis vſus videtur pugnare cum illa determinatione Innoc. IIII. Verumtamen benè hic forenſis vſus ab ipſo Couarr. defenditur, dicit enim hoc eſſe licitũ ex rationabili cauſa, quæ frequentiſsimè ſubeſt, aliàs enim multis dilationibus, & tergiuerſationibus pro hominum malitia locus daretur, dicit tamen hoc modo excõmunicationis cautè vtendum eſſe Iudicibus.

Alia notatio ex eodẽ.

Hoc tamen notandum eſt ex Couarru. quòd ſi aliquis hoc modo præmonitus nõ obediat, excõmunicatio retrotrahi non poteſt ad diem præcepti, cuius oppoſitũ dicit eſſe in vſu forenſi, ratio eſt aperta, quoniam vel pro tẽpore illo, & interuallis, iſte
24 talis fuit priuatus communione ſacramentorũ, & reliquis, & ſic eſſet verè, & ſine cõditione excommunicatus: ſi verò pro eo tẽpore antequàm delinqueret, non fuit priuatus, quo pacto qui iam ſemel iſta participauit priuari poteſt? Cui ſententiæ fauet plurimum c. *Licet*, de ſententia excommunicationis in ſexto.

Obijcitur Innoc. 4.

Quid ergo dicemus ad conſtitutionem Innocen. IIII. quæ ijs omnibus videtur cõtraria in cap. *Romana*, §. *Caueant*, de ſententia excommunicationis in ſexto, quam ſuprà retulimus, cuius verba ſunt: *Caueant etiã ne tales ſententias excommunicationis, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter in aliquos pro futuris culpis, videlicet ſi tale quid fecerint, vel etiam pro iam commiſsis ſub hac forma, ſi de illis intra tale tempus minimè ſatisfecerint, proferre præſumant, niſi mora in exhibenda ſatisfactione, vel culpa ſeu offenſa præceſſerit, quibus meritò adiungendam ſatisfactionem huiuſmodi, & taliter prohibenda ſimilia inducãtur, aut alia rationabilis (quam in ipſis ſententijs exprimant) cauſa ſubſit*: quomodò ergo nos diximus, pro futuris culpis tot illis modis à iure, vel ab homine ſententiam ferri poſſe. Reſpondet benè Couarr. §. illo num. 5. quòd in dicto §. duæ regulæ ponuntur, & ſingulis ſingulæ adhęrent exceptiones, & vna vtriq; 25 communis eſt exceptio; prima ergo regula eſt, non ſtatuatur excommunicatio pro futuris culpis, ſed eſt huius exceptio, niſi culpa, vel offenſa præceſſerit: tunc enim non tantùm pro præterita, ſed & pro futura ferri poteſt excommunicatio, ſi ita excommunicandus pertinax ſit, quòd nolit abſtinere à culpa iam commiſſa. Secunda regula eſt excõmunicatio non feratur ſub ea conditione, ſi intra decẽ dies non ſatisfecerit, & huius exceptio eſt, niſi mora prę ceſſerit in ſatisfaciendo.

Sed vtriq; regulæ illa eſt communis exceptio, niſi alia rationabilis cauſa ſubſit. Vnde cum ſuprà in omnibus caſibus, quibus diximus pro futuris culpis poſſe excõmunicationem ferri, vel pro præteritis, niſi intra tale tempus ſatisfaciant ſubſit rationabilis aliqua culpa, nihil contra nos fàciet iſta Innoc. IIII. conſtitutio.

DVBIVM XIII.

An propter actum purè mentalem poſsit incurri excommunicatio.

ADhuc circa hanc materiam dubium ſit an propter actum merè mentalem, qui non exijt in materiam exteriorẽ poſsit incurri excommunicatio: quòd enim incurratur per hæreſim mentalem, & ita poſsit pœna quæcumq; cenſurę, vel irregularitatis imponi propter actum interiorem docet Pighius Campen. lib. 6. Hierar. Eccleſ. c. & Adrian. quodlib. 8. art. 1. quod probant primo, quia Eccleſia, aut Pontifex diſpenſat in voto merè mentali, ergo habet poteſtatem in actus interiores: ſecundò quoniã iubet confiteri peccata, & illa abſoluit, & reſeruare poteſt, ergo ſuper illa habet iuriſdictionem. Tandem quia contra Inquiſitores profert ſententiam excommunicationis, quando aliquid vel ex odio, vel ex amore omiſerunt facere, vel contra iuſtitiam, vt habetur in Clementina de hęreticis, cap. *Multorum*, & vt explicat Caieta. in ſumma verbo *Excommunicatio*, cap. 3. niſi odium, vel amor adſit, non incurritur excommunicatio, ergo ſuper actus interiores Eccleſia habet poteſtatem. 1

Prior ſententia. Pighius. Adrian.

Oppoſita ſententia tenenda eſt, quam ſequi-

2 sequitur Duran.in 4.distinct.17. quæst.8. num.7.Paludan.distinct.17.quæst.7. articulo 1.Sotus distinct.22. quæst. 2. artic.3. Castro de iusta hæret.punit.lib.2. cap.18. & lib.2.de leg.pœnal.cap.vltimo, Driedo lib.3.de libertat.Christiana.pag.60. Caietan.verbo *Hæresis*,in fine,Antonin.3.par. titulo 24.cap.4.Angelus verbo*Hæreticus*, num.2.Silvester verbo *Excommunicatio*,7. Nauarr.in summa cap.11.num.17.& c.*Inter verba*,num.491. Simancas de Catholicis institit.tit.42.num.3.& sequent.qui omnes innituntur veræ doctrinæ D. Thom. 1.2.quæst.91.artic.4.vbi probat quòd Ecclesia leges non potest ferre ad gubernandos actus interiores,eo quòd illos cognoscere non potest natura sua, nisi in ordine ad exteriores, inquantùm informãtur interioribus, quia Legislator, & qui punit idem est,& qui cognoscit de causa, si ergo non cognoscit causam, non potest legem statuere,aut quæ corrigat actus, aut quæ puniat;& hæc sola ratio sufficit,vsusq; Ecclesiæ inuiolatus.

Oppositæ verior. Durand. Paludan. Sotus. Castro. Driedo. Caiet. Antonin. Angelus. Silvest. Nauarr. D.Thom.

Ad primũ argumentũ aliquorum solutio reijcitur.

Ad argumenta verò respondetur,ad primum quidam dicunt,quòd Ecclesia dispẽsat in foro exteriori,non interiori in voto, hoc tamen est falsum, quoniam etiam in interiori potest. Alij dicunt quòd saltem 3 in eo dispensat dum ore vouentis profertur,vt obtineat dispensationem, sed neq; hoc satisfacit, quia potest Pontifex absq; eo quòd illi dicatur dispensare,vel commutare, vt si diceret Religioso, vel alteri qui habet votum,ego cum illo dispenso,vel illud commuto, sicut & superior irritare potest inferioris vota, absque eo quòd illi innotescant,si dicat,simile votum nolo vt aliquis subditus meus impleat, & sicut Pontifex statuit,votum sic factum irritum sit, quòd in exteriori materia fieret, ita etiam posset irritum facere votum interius sic, aut aliter factum. Respondeo ergo quòd hoc non facit potestate eadem qua leges statuit,sed irritat à principio, subtrahendo materiam voti, efficiendo illã non subiectam voto vt potest, dispensat autem quia est Interpres diuinæ voluntatis,& sicut Deus potest remittere debitum ex voto,sic & Pontifex iusta de causa,ad hoc autem sufficit quòd ipse cognoscat, naturam sua simile votum habere causam dispensandi,sicut si proprium debitum ipse remitteret,vt si diceret,si iurasti interiùs mihi daturum centum, ego debitum remitto, & tunc sanè nullum maneret votum.

Vera solutio.

Ad secundum, quòd Ecclesia non iubet 4 peccatũ cõfiteri internũ,sed id diuino præcepto iubetur,iubet tamen hoc tẽpore cõfiteri,sed quia iure diuino integra debet esse cõfessio,ideò ex consequẽti iubet interna confiteri:si autem absoluit interna, illud est,quia ad id à Deo habet potestatem, aliam sanè quàm legẽ condendi, non quòd iam illa manifestantur ore,vel signis, & si aliqua ignoranter non manifestantur, ex consequenti illa remittuntur.

Secundum diluitur.

Ad vltimum respondetur,quòd si Inquisitores excommunicantur,illud est, quia iam exteriùs aliquid faciunt,quòd est prohibitum fieri ex tali affectu, parùm ergo refert quòd de affectu Ecclesia non Iudicet,modò res exterior sit sibi subdita,sicut obligat restituere eos qui recitant ore, cor de autẽ non attendunt, de quo alibi dicemus,vnde tunc non habet potestatem in actus merè internos. De hac re legatur in materia de beneficijs capite quarto,§.1.articulo tertio.

Ad tertiũ.

Si dicas contra hanc doctrinam, quomodò ipso facto per hanc legem incurritur excommunicatio, & per alias similes? Respondetur quòd pœna non incurritur ipso facto,quãdo natura sua postulat exequutionem, quia reus & exequutor non 5 potest esse idem, vt cum quis condemnatur in tanta quantitate, sed benè incurritur illa quæ exequutionem non requirit, vt quòd contractus sit ipso iure nullus in pœnam alicuius peccati,vel quòd excommunicationem,vel aliam censuram incurrat,vel irregularitatem.

Occurritur obiectioni.

Tandem notandum,quòd sicut mentalis hæreticus sine actu exteriori non incurrit excommunicationem, ita etiam neque exterior,qui ob metum neget fidem, sine interiori.Denique nisi interiùs etiam quis neget fidem, non est excommunicatus, neque incidit in sententiam canonis, nec reseruatum est peccatum, vt benè docuit Simancas de Catholicis institutionibus tit.17.num.36. & Nauarr. in summa cap.11.num.24.& 25.& ratio est manifesta,quia ille reverà non est hæreticus, sed solùm habet effigiem hæretici, quamuis immeritò oppositum docet Caietan.2.2.quæst.94. artic.1.

D V-

DVBIVM XIIII.

Vtrùm ignorantia inuincibilis excuſet à pœnâ?

1 *Scotus. Paludan. Gabr. Maior. Driedo. Adrian. Sotus. Couarr. Cordub. Silueſt.*

DE Hac re legatur Scot.in 4. d.6. quæſt.8.à principio Paludan. in 4.diſt.6.quæſt.4.art.1.concluſ.2. Gabr.in 4.diſt.6.quæſt.2.artic.3. dub.8. Maior.d.18.q.4. ad finem. Driedo lib.2.de libertate Chriſtiana c.9. & ca.10. Adrian.q.3.de clauibus,excep.7.Sot.in 4. d.22.q.1.art.3.Couarr.1.p.relect.5.10.nu. 7.& infrà.Corduba lib.2.quæſtiona.tit. de ignorantia q.26.27.28.Silueſt. verbo *Culpa*,§.10.& 11. & verbo *Pœna*,§,16. & verbo *Ignorantiâ*,§.8.& *Excommunicatio*,2.notab.3.& *Excommunicatio*, vlti. §.3,S.Tho. quodli.1.art.19.Panormit.in cap. *Anobis*; de ſententia excommunicationis, & in ca. *Cognoſcentes*,de conſtitutionibus in 6.& Felinus eodem c.Antonin.3.p.tit.25.c.33.

S. Thom. Panormit. Felinus. Antonin.

Ignorantia quotuplex.

Et quia in hac quæſtione a quibuſdam tractatur de pœna irregularitatis,cui⁹ alia eſt ratio quàm excõmunicationis,ideò ſuo loco de irregularitate dicemus , modò de excõmunicatione ſit ſermo. Duplex autẽ eſt ignorantia,quædam facti, quædam iuris,verba ſunt nota cuicumq; Thelogo,primò de ignorantia facti loquamur. Hæc autem,ſicut &alia triplex eſt , alia eſt comitans,alia eſt antecedens, alia ſubſequitur. Et rurſus alia vincibilis,ſeu craſſa, alia inuincibilis , ſeu probabilis. Ijs præſuppoſitis tamquàm notis cuicumq; Theologo,licèt de ignorantia facti pauca apud Autores reperiam,apud Couar. tamen quædam inueni doctè adnotata.

2

Ignorantia inuincibilis excuſat.

Primò ergò circa hoc certum debet eſſe, quòd ignorantia inuincibilis,ſeu probabilis (de craſſa enim poſteà dicemus) circa peccatũ propter quod infligenda erat excommunicatio,excuſat à pœna excommunicationis , & hoc non ſolùm eſt verum, quando excuſat à tota culpa ; veluti dum quis inuincibiliter Clericum putans eſſe feram occidit: ſed etiam verum eſt quando tantùm ignorantia inuincibilis excuſat ab ea circumſtantia, & peccati ſpecie ob quã pœna excommunicationis infligenda eſt, vt ſi quis putans aliquem eſſe hominem, vel laicum aliquem,occidat Clericum, quẽ eſſe Clericum ignoraret inuincibiliter,excuſatur à pœna excommunicationis. Ratio eſt aperta, quia talis ignorantia excuſat à culpa, vel circumſtantia , ſeu ſpecie, ob quam excommunicatio infligebatur, & hoc docuit Driedo,& Couarru. reſque alia probatione non indiget. Ex hac clariſſima concluſione, plura clariora ſanè deducit Couarru. quæ deductione nulla indigebant,ideò relinquantur. 5

Prima illatio.

Colligit tamen vnum de ignorantia inuincibili notatu dignum , ſcilicet quòd ſi quis habeat ignorantiam talem , quòd hominem laicum putet eſſe Clericum , & habens voluntatem illum percutiendi,occidat illum,ac ſi Sacerdotem occideret,vel Clericum,& tamen reverà occidat laicum, non incurrit excommunicationem , quia iſte talis licèt non excuſetur à peccato ſacrilegij,tamen ad excommunicationis pœnam , vera & realis exequutio requiritur actus prohibiti : vnde malè dixerunt Iuriſperiti quidam quos ipſe citat , illum eſſe excommunicatum , donec illi oppoſitum conſtet,hoc enim eſſet dicere , quòd ſemel excommunicatus , ſine abſolutione deſinit eſſe excommunicatus. Eſt tamen ille habendus , vt excommunicatus, & ipſe vt talis ſe gerere debet, donec oppoſitum conſtet, quamuis reverà excommunicatus non ſit,ſimilis ratio eſt de eo, qui peccatum aliquod commiſit exiſtimãs illi eſſe excommunicationem annexam. 4

Secunda

Colligit ſecundò de ignorantia comitanti inuincibili,quòd non excuſet à pœna excõmunicationis:ratio eſt (inquit) quia vt docet S.Th.1.2.q.76.art.1.& ibi Caiet. iſta non excuſat à peccato,etiãſi ſit inuincibilis cum non faciat inuoluntarium. Hæc doctrina mihi non placet, nititur enim falſo fundamento pro quo legatur Corduba lib.2.quæſtiona.tit.de ignorantia quæſtione 19.Notandum eſt,quòd omnes cõcedere debent,ignorantiam comitantem, quæ ſcientiam prohibentem non remouet,poſſe dupliciter euenire : primò cum actu voluntatis malo , alio modo cum mala voluntate in habitu , & veluti ſopita verbi gratia, quis iamdiu deſiderauit Petrum occidere , vel Patrem , aut Clericum, nec potuit , poſteà occurrit ſibi , tamen ipſe inuincibiliter putat eſſe feram, vel non eſſe Patrem , vel non eſſe Clericum , & vult nihilominùs feram illam occidere alio fine , quia vtilis eſt ſibi ſuo iudicio,vel quia vult:cum hac volũtate feram occidendi,etiam occaſione ferę poteſt eſſe actualis voluntas,quòd nihilominùs,ſi

Quotuplex ignorantia comitans.

5 ſciret hominem, vel Patrem, aut Clericum occideret, vel poteſt eſſe hæc mala voluntas in habitu tantùm; ſi tantùm eſſet in habitu hæc mala voluntas, dicit Couar. quòd in excommunicationem non incideret ille Clericum occidens: & ratio eſt clara ob quam nullo modo aliud dici poteſt, quia in caſu dicto nullo modo ille peccat aliquo peccato, ergo nullam incurrit excõmunicationem: antecedẽs patet quoniam tantùm eſt actus voluntatis occidendi feram, & occiſio, hoc autem non eſt peccatum, quia ignorantia illa quamuis inuolũtariũ nõ facit, facit tamen non voluntariũ, quòd ſufficit vt voluntas, & actus prædictus non ſint peccatum. Quando verò adeſt illa mala voluntas concomitans vt diximus, aſſerit Couarr. quòd incidit ille in excommunicationẽ, quia arbitratur, quòd tunc ignorantia concomitans non excuſat, & ita quòd eſt peccatum: & antecedẽs adducit ex S. Thom. & Caiet. In hoc ergo hæc opinio non placet, quia illa voluntas tunc occidendi feram non eſt mala, cum non habeat pro circumſtantia aliam volũtatem occidendi Clericum, vel Patrem ſi adeſſet, ergo neq; occiſio illa exterior eſt

Couarruuiæ diſtinctio non placet.

6 peccatum, quoniam actus exterior tantùm eſt malus, quando imperatur à mala voluntate, ſed hic tantùm imperatur à voluntate occidendi feram, quæ eſt bona, ſicut imperaretur ſi non adeſſet alia voluntas mala prædicta, tum etiam quia non poteſt ille actus exterior imperari à voluntate illa mala cõcomitante, quia illa eſt velleitas tantùm, ergo eſt inefficax, id eſt nõ habet effectum, ergo non imperat actũ exteriorem, non ergo illum reddit malum, ergo non poteſt pro illo excõmunicatio incurri. Corduba loco citato videtur inſinuare, quòd quando quis habet actu malã voluntatem accedendi ad hanc quã inuincibiliter putat eſſe vxorem ſuam, quamuis eſſet aliena, imputatur illi fornicationis actus, & peccatum; quod ſi intelligatur de interiori, fateor, quia actu eſt mala voluntas, ſed actus exterior non eſt malus, neq; poteſt durante ignorantia, vt probauimus, quia exterior actus ab ea voluntate nequit imperari, quod refert multùm ad excommunicationem, irregularitatem, & reſtitutionem.

Explicatur D. Thom.

Quod ergo S. Thom. dicit hanc ignorãtiam non excuſare, non eſt quòd hæc ignorantia non excuſet opus exterius, vel interius quod eſt principium exterioris à ratione culpæ, hoc enim dici non poſſet, quoniam vt excuſetur à culpa ſufficit inuoluntarium facere, cum de ratione peccati ſit voluntarium, ſed cum non faciat inuoluntarium hæc ignorantia, nec excuſat, nec accuſat per ſe, vt dixit S. Thom. & Caietan. hoc eſt per ſe non tollit omnem malam voluntatem circa obiectum ignoratũ, cum per accidens ſe habeat ad illam, & cũ illa, mala voluntas circa obiectum ignoratum poſsit adeſſe, & non adeſſe: at ignorantia antecedens, cum faciat inuoluntarium, tollens ſcientiam prohibentem, non patitur ſecum malam voluntatẽ circa obiectum ignoratum, & ideò excuſat ab omni culpa circa illam, vnde in re non differt opinio S. Thomę, ab opinione Almaini vt notauit Corduba. 7

Vltimum corollarium Cordubæ.

Colligit vltimò Couar. quòd ignorãtia inuincibilis facti, tam in eo qui dat operã rei licitæ aliàs, quàm in eo qui dat operam rei illicitæ, eodem modo excuſat ab excõmunicatione: ratio eſt aperta, quam ſuprà diximus, quia in tali caſu eſt verum dicere, quòd illa ignorantia excuſat, vel ab eo peccato, vel ea circumſtantia, & ſpecie peccati propter quam iniungenda erat excõmunicatio: hæc dicta ſint de ignorãtia inuincibili.

DVBIVM XV.

De ignorantia vincibili facti?

1 Non excuſat à peccato.

DE Ignorãtia vincibili omnes cõueniunt nullo modo excuſare à peccato, & pœna excommunicationis pro eo inflicta, ſiue operã det rei licitæ, ſiue illicitæ aliàs, & ratio eſt aperta, quoniam in vtroq; caſu ſemper eſt peccatum, imò eiuſdem ſpeciei.

Quid ſit dolus verus quid præſumptus.

Dubium tamẽ eſt circa hoc, an cum lex pro illa excommunicatione infligenda dolum requirat, ſufficiat lata culpa ex ignorantia. Pro quo notandum eſt, quòd dolus verus eſt voluntas, & propoſitum ſcienter aliquid faciendi: dolus verò præſumptus, eſt voluntas faciendi aliquid vnde peccatum ſequitur ex ignorantia, & negligentia, & negligentia craſſa: denique quicumque actus malus factus ex ignorãtia, & hic dolus dicitur præſumptus, quod idem eſt, ac lata culpa, vt benè Corduba notauit quæſt. illa 28. Secundò notandum quòd

docet

docet Siluéſter,& Corduba,& alij,quos ipſi citant, quoties à lege aſsignatur pœna corporis,vel ſanguinis,vel punitur quis in ſtatu,aut fama,lex requirit dolum verum, & non ſufficit lata culpa.

An ſufficiat ignorãtia craſſa. Prima opinio.

In hac re ſunt duæ opiniones,prima eſt Cordubæ,& Couarr. loco citato aſſerentium, quòd ſi quis det operam rei illicitæ aliàs,ignorantia craſſa facti quod inde ſequitur,& lata culpa æquiparatur dolo vero qui requiritur à lege: ſi verò det operã rei licitæ, non eſt æquiparanda lata culpa dolo vero qui à lege expoſcitur: huius nullam rationem adducit Corduba: Couar. verò eam primò adducit, quòd communiter omnes ſentiunt, ſi quis putans ſe occidere laicum ex ignorantia craſſa,occidat Sacerdotem incidere in ſententiam excõmunicationis per Canonem *Si verò* ſecundo, de ſententia excommunicationis : illum tamen Canonem dicit poſtulare verum dolum. Secundò probat Couarru. quoniam inquit ille,peccatum ex ignorantia culpabili cum quis dat operam rei illicitæ, non minuit ita de voluntario, vt in aliam trãſferat ſpeciẽ, quãuis in eadẽ diminuit, quoniã qui vult malũ aliquod per ſe, vult etiã per ſe,& nõ per accidens quod inde neceſſariò ſequitur: ſed cum quis dans operam rei licitæ ex culpabili ignorantia, facit opus malum quod inde ſequitur, non poteſt dici quòd ille velit malum quod inde ſequitur, niſi interpretatiuè, & per accidens; ergo neceſſariò talis ignorantia minuit de peccato,vt in aliam transferat ſpeciem, ergo pœna excommunicationis pro ea non inferetur, quæ pro alia inferebatur.

Altera verior.

Hæc opinio mihi non placet, & contrariam tenet Siluéſter verbo *Culpa*, §. 4. *Ignorantia*, §. 8. dict. 4. *Et pœna*, §. 16. Panormitanus, & Felinus locis citatis, & ratio eſt manifeſta, quoniam ſi ius dolum verum poſtulat, cur ad præſumptum illud extendere debemus, aut poſſumus, an quia cum datur opera rei illicitæ eſt eiuſdem ſpeciei? Sed licèt ita ſit, quamuis non ea ratione quam adducit Couarr. ex Caietan. 1.2. quæſt. 76. quòd ignorantia quæ facit per accidens volitum mutat ſpeciem ab eo actu qui per ſe in obiectum fertur, tamen benè poteſt fieri, quòd in eadem ſpecie aliquod peccatum quia grauius eſt, pœna excommunicationis plectatur. Sed ego nõ video cur idem non debeat dici de eo, qui dat operam rei licitæ, ac ſi daret operã rei illicitæ, quoniam licèt per accidens volitũ non faciat aliam ſpeciem in ignorantia (de quo alibi) tamen ita per accidens video eſſe volitum obiectum ignoratum cum datur opera rei licitæ, quàm illicitæ, quia in alio obiecto volitũ eſt, & non in ſe, cũ in ſe non cognoſcatur. Vnde conſtat, quàm leuis ſit ratio Couar. 2. prima verò nihil probat, quia ego nõ video, nec probari poteſt, quomodò caput illud poſtulet dolum verum, & non præſumptum, vt legenti conſtare poteſt. Atque hæc de ignorantia facti.

DVBIVM XVI.

De ignorantia Iuris.

Quotuplex ius.

DE Iuris ignorãtia notãdũ eſt primò, quòd ius aliud eſt commune, aliud verò eſt ſynodale, & alicuius Epiſcopi particularis, vel Iudicis, aut Prouinciæ. Secũdò notandũ quod docuit Coua. loco citato n. 7. quòd benè poteſt quis à Iudice iã admonitus ſufficiẽtur, abſens, & neſciens excõmunicari, quia ex quo ille admonitus nõ paruit, dignũ ſe fecit tali pœna, & ita quòd ipſe ignoret ſe excommunicatum eſſe, vel non, impertinens eſt: forenſis tamen quidam vſus notandus eſt, quem refert Couarru. ibidem ex alijs Iuriſperitis, quòd quando excommunicatio indicitur à die conſtitutæ penſionis ea conditione, quòd ſi penſio ſoluta non fuerit, ligat hæc excommunicatio illum qui tenebatur ad ſolutionem penſionis, ſi per ſe ipſum penſioni conſentit; etiamſi literæ, quibus penſio fuit conſtituta, illi non ſint oſtenſæ, & ſpecialiter notæ: ſi tamen in penſionem conſenſit tantùm per Procuratorem, etiamſi intra diem præfinitum, non ſoluerit penſionem, non ligatur excõmunicatione, donec literæ ſint illi cognitæ, & ſolenniter oſtenſę, ad ſolutionẽ penſionis.

Quomodò poſsit excõmunicari abſens.

Ignorantia tollens culpam tollit pœnam.

Tertiò notandum eſt, quòd ſi talis ſit ignorantia, quòd omnem culpam tollat, tollit etiam excommunicationem, vt ſi res illa quę ſtatuto erat prohibita, aliàs ipſo ſecluſo illicita non erat, tunc ignorantia ſtatuti, eſt tollens omnem culpam, & ex conſequenti pœnam.

Quid ſi res aliàs ſit prohibita.

Dubium tamen eſt, an in illo caſu, quòd res illa aliàs erat prohibita, vel poſitiuo ſta-

tuto, vel diuino, aut naturali iure, aut ignorantia iuris imponentis pœnam excuſet ab excommunicatione, & ſit primò nobis dubium de ſtatuto Prouinciali, & particulari, qua in re video duas opiniones, licèt Sotus tamquàm notum apud omnes reliquerit.

2

Prima opinio. Prima opinio eſt, quam tenaciſsimè ſequitur Couarr. loco citato aſſerens, quòd nulla eſt differentia inter ſtatutũ Prouinciale, & commune, ſeu generale, vnde ſicut ille arbitratur, quòd in caſu dicto ignorantia iuris communis infligentis pœnam excommunicationis non excuſat, vt infrà videbimus, ita etiam inquit de ignorantia iuris particularis. Et ſanè Scotus loco citato, & Gabr. ſine vlla loquuntur exceptione, aut diſtinctione iuris humani particularis, aut communis ſtatuentis pœnam. Ratio huius opinionis ea aſsignatur à Couarru. quòd cum is qui peccat, naturaliter maneat obligatus, & nõ ex conſenſu proprio, ad pœnam peccati; ſequitur quòd etiam pœna inuincibiliter ignorata, peccans cõtra aliud ſtatutum poſitiuum humanum, vel diuinũ, aut naturale puniri poteſt excommunicationis ſententia, & illam incurrit. Secũdò, quia nullus negabit, quòd alias

3

pœnas incurrat ſtatutas per ſtatuta ſynodalia, etiamſi illas ignorauerit, qui tali peccaret peccato, ergo & excommunicationẽ incurret.

Contraria verior. Contraria ſentẽtia mihi probatur, quæ communis eſt omnium, quos initio citauimus, qui omnes hanc faciunt diſtinctionem inter ius commune, & particulare excepto S. Tho. & Paludano, qui huius quæſtionis de excommunicatione non meminere. Omnes ergo prædicti autores ſentiunt, quòd qui ignorat ſtatutum particulare, pœnam excommunicationis infligẽs, illam non incurrit; omnium iſtorum video eſſe vnum tantùm fundamentum, & meritò, ſi enim ſecludamus diſpoſitionem iuris in capite, *Vt animarum*, de conſtitutionibus in ſexto, æquam rationem dicerem ego, & omnes concederent eſſe iuris communis, & particularis, & quod infrà dicam de iure communi, dictum volo de particulari. Quòd verò per illud caput, *Vt animarum*, ſit determinatum, quòd ignorantia pœnæ inflictæ per ſtatutum particulare excuſaret ab excommunicatione; etiam eum qui faceret aliàs opus prohibitum quocumque iure, patet apertè ex eo, quòd illud caput determinauit aliquid nouum ad ſubeniendum periculis animarũ, & non declarauit quod anteà tenendum

4

erat: ſi enim tantùm declararet, non diceretur in eo capite, *Ligarinolumus ignorantes*, verbum enim, *Nolumus*, potiùs eſt ſtatuẽtis, quam declarantis. Neque verò hoc ego probarem, vt quidam quibus benè reſpondet Couarruu. quoniam inquiunt in cap. ſit etiam mentio de eo qui furatur, & ob hoc pœna excommunicationis afficitur, vnde dicunt, quòd ibi loquitur Pontifex de ijs, quæ etiam iure diuino erant prohibita, iure autem humano pœna excõmunicationis illis imponitur. Rectè ergo illis Couarr. reſpõdet, quia exemplum de furto alio fine ponitur in eo capite; vt enim cõſtat ex textu, & Rubrica Ioannes Andreæ, duas habet partes caput, & in prima ſtatuitur illud de ignorantia, in ſecunda declaratur, & non definitur, vt verba ipſa oſtendunt, quòd delinquens in furto extra territorium Epiſcopi, non incidit in excommunicationẽ illius de facto omnibus indictã. Neq: verò placet ſolutio Couarr. aſſerentis quòd ibi in textu tantùm ſit ſermo de ignorantia iuris particularis ſtatuentis excommunicationem contra eos, qui delinquerint tantùm contra ipſum ſtatutum, non tamen in ijs operibus, quæ aliàs erant iure diuino, aut naturali prohibita, vel alio poſitiuo humano, & in ijs verum eſt etiam de iure communi loquendo, vnde non eſt, inquit, particularis deciſio pro iure particulari. Hæc ergo reſponſio nulla eſt, quoniam vt vidimus, hìc fit determinatio non declaratio, quod verò docet Couarruuias, eſt declaratio tantùm eius quod anteà erat veriſsimum. Secundò, quia in textu abſolutè loquitur Pontifex, neque aliquem excipit caſum. Tertiò, quia in eo quòd dicit Couarr. non ſufficienter obuiaretur animarum periculis.

Quorundã ratio improbatur.

Solutio Couarr.

5

Reijcitur.

Quare ego dicerem aliquid ſpecialiter hic diffiniri pro ſtatutis particularibus Epiſcoporum, vel aliorum, ſcilicet quòd licèt opus aliàs eſſet iniuſtum; & contra naturale, vel diuinum, vel aliud humanum ius, ſi eſſet ignorantia inuincibilis Canonis, & ſtatuti Prouincialis, non incurreret quis excõmunicationem, aut aliã pœnam propter illud peccatũ, quod infrà clariùs explicabitur, & per hęc ſatisfit argumẽtis Coua. ſi dicam, illa cõludere ſecluſa

Auctoris placitum.

lege

6 lege positiua aliud determinante, sed reverà in cap. *Vt animarum*, vt vidimus aliud decernitur idque peculiare, nulla enim pœna incurritur ratione iuris synodalis constituti: at verò ratione iuris cōmunis, omnis potest incurri ab ignorantibus, dum res aliàs erat illicita, excepta excommmunicationis pœna.

De iure cōmuni.

Prior opinio.

Vltimò tādem circa hoc dubium sit de statutis, & iuribus communibus, seu Papalibus. De his sunt duę opiniones: prima est Scoti, Gabr. Driedo. Maior. Couarr. Cordubæ, Adriani asserentium absolutè, & sine exceptione, quòd ignorantia iuris communis inuincibilis nō excusat à pœna excommunicationis quam statuit, si sit opus aliàs etiā alio iure prohibitū: huius opinionis argumenta præcipua esse possunt, quæ supra Couarr. pro se adduxit.

Altera.

Contrariam sententiam tenet Sotus, Antoninus, Siluester verbo *Excommunicatio*, vltimo, quæstione 3. & *Excommunicatio*, 2. notab. 3. & verbo *Ignorantia*, quæst. 8. parte 3. Panormitan. & summa Angelica, & Rosella, vt citat Sot. Ad hanc tamen dubitationem ego responderem cum hac distinctione in qua forsan cōuenirent multi Autores ex vtraque parte, licèt non omnes. Consideranda est enim, an peccatū aliàs sit contra ius diuinum, aut contra ius

Distinctio Auteris.

7 naturale, & tunc ego non possem intelligere, quomodò qui sic peccat ignorans inuincibiliter ius positiuum Ecclesiasticum, quod constituit pœnam excommunicationis delinquentibus tali culpa posit illam excommunicationem incurrere. Præcipuum argumentū pro hac opinione est quod Sotus adducit, neque ego aliud inuenio, quia excommunicatio lata pro præteritis culpis, sine vlla Ecclesię admonitione, saltem per Canonem, est nulla; cum illa necessariò sit ferenda vt suprà vidimus in contumacem contra Ecclesiam; ergo cum ille qui ignorat statutum illud contumax non sit, excommunicationem non incurrit, & per hoc fundamentum respondetur omnibus argumentis Contrariorū, & hinc cōstat aliam esse rationem aliarum pœnarū, & irregularitatis ex vna parte, & excōmunicationis ex alia, hæc enim non potest nisi in contumacem in Ecclesiam ferri, illa verò non prærequirit hanc contumaciam.

Si verò illud peccatū aliàs sit prohibitū iure positiuo tantùm, vel simul diuino, & naturali, distinguendum est, nam aut illud statutū Ecclesiæ generale aduenies priori Ecclesiastico decreto, facit nouam prohibitionem sub pœna excōmunicationis, & tunc putarem quòd qui hoc ius ignoraret non incurreret excommunicationem, ratio est quia ex quo hoc nouum statutū sit supra aliud Ecclesiasticū, hoc est, quod 8 pro admonitione traditur canonica, prius verò non fuit vt admonitio traditum, aliàs sufficeret illi pœnam adiungere sine noua prohibitione, & in ijs omnibus idem dicēdum est de statuto particulari etiam post determinationem c. *Vt animarum*. Si verò secundū statutū Ecclesiasticum non addit prohibitionē, sed tantùm pœnam, eo ipso vult vt primū habeat rationē admonitionis, & tunc ignorantia inuincibilis statuti, solùm pœnā adiūgētis, nō excusat ab excōmunicatione, sicut neq; habita præmonitione, quia etiā si quis ignoret sententiam latā esse contra se, est excōmunicatus vt vidimus in principio dubij, & in hoc idē dicēdum esset de statuto particulari: existimo tamē in hoc casu, tātùm esse nouā determinationē illius cap. *Vt animarum*, in quo casu ignorantia statuti particularis, pœnam tātùm instituentis, & alteri iuri positiuo adiungentis excusat ab excōmunicatione, si inuincibilis sit, & hæc de his dubijs.

Modò dicendum erat in particulari de omnibus casibus, quibus iure indicitur excommunicatio: legatur tamen Caiet. & Siluester qui optimè de hac re; id enim missum facimus, quia prolixum, & parùm vtile opus esset.

DVBIVM XVII.

Qui possint excommunicare, & excommunicari?

DE Eo qui potest excommunicare, & de eo qui potest excommunicari agit Sotus in 4. distinct. 22 quæst. 2. artic. 1. & 2. Scotus dist. 19. quæstione 1. artic. 5. Paludan. distinct. 18. quæstione 2. per totam, Gabriel distinctione 18. quæst. 2. artic. 2. à concl. 5. vsq; ad 6. inclusiuè, Siluest. verbo *Excommunicatio*, 1. notab. 2. Couar. 1. p. relect. §. 11. à princ. legatur etiam numero 8. & 2. libro variarum cap. 8. nu. 9. Petrus à Soto lectio. 4. de clauibus. 1

Sotus. Scotus. Paludan. Gabr. Siluest. Couarr. Pet. à Soto.

In hac re sit primum dubiū, an omnis superior possit excōmunicare? Communis sentēn- *Commune placitum.*

ſententia eſt, quòd Papa, Epiſcopus, Vicarius eorum, & delegatus poteſt excommunicare, & eadẽ ratione Conciliũ ſiue Generale, ſiue Prouinciale, & deniq; nomine ſuperioris, ſeu Prælati intelligimus, Archidiaconos, Archipresbyteros, Decanos, Religionum Præfectos, vt Abbates, Rectores, &c. Deniq; quicũq; ſiue ex cõmiſsione, ſiue ex officio poteſtatẽ habent Eccleſiaſticã in iudicio inferiores coercẽdi, iſta tamẽ in particulari proſequitur Palud. legatur. Notãda eſt differẽtia quòd Põtifex, & Cõciliũ Generale, nõ tantũ per ſententiã poſſunt excõmunicare, ſed etiam per leges, & ſtatuta, at Epiſcopi, & alij per ſentẽtiã poſſunt, & per cõſtitutiones, quæ non tã leges, quam ſtatuta dicuntur, ſed reverà ad modum iuris ſe habent. Cõmunis etiã ſentẽtia fert, vt docet Sot. quòd Plebani, & Parochi non poſſunt excõmunicare, licèt enim in c. *Cum ab Eccleſiarũ*, de officio Ordina. dicatur, & approbetur excõmunicatio facta à Plebano Sancti Pancratij in ſuos ſubditos, tamen hoc iam non eſt in conſuetudine, & in hoc omnes conueniunt.

Quid ſecũdo ſit certũ.

2 Secundò certum eſt apud omnes, quòd cum hæc poteſtas, excõmunicandi non ſit poteſtas ordinis, ad illã non neceſſarius eſt 3 ordo, ſed ſufficit iuriſdictio, ita tamẽ quòd cum ſpiritualis ſit hæc poteſtas, numquã cõmittatur, neq; ſit in fœmina, neq; in cõiugatis, ſed requiritur vt laicus non ſit, & ideò vt minimũ poſtulat Clericalem tonſuram, cuius cum non ſit capax fœmina, nullo modo habere poteſt hanc iuriſdictionem.

Quid dicẽdũ de Epiſcopo.

Sit tamen dubium an Epiſcopus poſsit excommunicare, Scotus enim licèt fateatur quòd poteſt excõmunicare, intelligit tamen quantùm ad priuationẽ ſuffragiorum ſuę Eccleſiæ, & quoad vetationẽ ſuorum ſubditorũ. Hæc tamen ſententia reijcitur optimè à Soto, quoniã eo ipſo quòd quis Epiſcopus habet iuriſdictionẽ ad excommunicandum, non pendet ab eius voluntate effectus aſsignare huius excommunicationis, & pœnæ, ſed hoc Pontifex aſsignat, & qui toti præeſt Eccleſiæ, vnde quod alij aliarum prouinciarum teneantur vitare excommunicatum, ab Epiſcopo non eſt, quia illis mandatum imponit Epiſcopus, ſed potiùs quia Eccleſia iubet vt excommunicatus vitetur ab omnibus.

Dubitatur etiam an Epiſcopus poſsit ſuos ſubditos ligare in alieno territorio? Reſpondet Gabriel quòd non, quia iuriſdictio, & ad perſonas, & ad loca determinata ſe extendit, ſed meliùs Sotus diſtinguit, ſi enim ille Epiſcopi ſubditus in alieno territorio delinquit, non poteſt excommunicari ſecundum caput *Vt animarum*, de cõſtitutio. in ſexto, niſi vt ſuprà notabamus, quoties ad bonum Reipublicæ conueniret, vt lex ſe extendat ad prohibitionem alicuius rei extra territorium, & in ea id exprimitur, licèt caput *Vt animarum*, reverà videatur omnia ſtatuta ſynodalia ad proprium territorium reſtringere, quantũ ad pœnam excommunicationis. Benè etiam poteſt qui deliquit extra territorium, poſteà ſi in territorio ſuo conueniatur, à ſuo Epiſcopo excommunicari, imò & extraneus delinquens in alieno territorio ab Epiſcopo illius poteſt excommunicari, quia ratione delicti forum ſortitur.

An poſsit ligare in alieno territorio.

4

Videamus vlteriùs, an excommunicatus poſsit excommunicare? Omnes concedunt, quòd non licet illi alios excommunicare, ſed an ſit valida illa ſententia ali qui dubitarunt, verumtamen benè dicit Couarr. Paludan. Sotus, & Silueſter, quòd ſi ignoratur talis excommunicatio, ſententia illa erit valida, & hoc ſecundum ius 5 antiquum, quòd tantùm publicos excommunicatos iubebat euitari publicè, ſed & mihi videtur, quòd modò ante denuntiationem, licèt ille talis peccet, quia ſtatutum illud Martini Quinti, in nullo vult ab excommunicatis tollere obligationem abſtinẽdi ſe ab omni actu, à quo aliàs prohibebantur ante denuntiationem, eſſet tamen illa ſententia valida, quoniam in vtilitatem fidelium illud decretum Martini id ſtatuit, vt ſacramenta, vel actus publici ab eis exhibiti effectu non careant vt ſuprà vidimus, cum de effectibus excommunicationis diceremus.

An excommunicatus poſsit excõmunicare.

Dubium præterea eſt, quis poſsit excõmunicari? & primò an idem à ſe, vel æqualis ab æquali, vel ſuperior ab inferiori; reſpondet optimè Sotus quòd non: quia excommunicatio eſt pœna, quæ in alium & inferiorem, ſicut alia quæ uis natura ſua poſtulat inferri; vnde quòd dixit Silueſt. verbo *Excõmunicatio*, 1. §. 9. quòd ſuperior, vt Archiepiſcopus ſuffraganeus poteſt ſaltem per ſtatutũ inferioris Epiſcopi excõmmunicari, verũ nõ eſt, vt docet Sot. quia

Qui poſsint excommunicari?

ſicut

6 ſicut ipſi Epiſcopo non ſubditur, ita neq; ſuo ſtatuto. ſed potiùs eſt ſuprà ipſum, & idem eſt intelligendum de alio Archiepiſcopo non ſuffraganeo, vel Epiſcopo quocumque, illi enim quia ſaltem ſunt æquales, neq; monitione prǽmiſſa, neq; Canone excommunicari poſſunt, quia lege particularis Epiſcopi, non tenentur ex obediẽtia, ſed ratione ſcandali. Sed quo pacto Papa à Concilio poſsit excommunicari, pendet ex alia quæſtione, qua ratione, & quando Eccleſia in Conc. ſit ſuperior ipſo Pontifice, quæ non eſt huius loci.

An poſsint Epiſcopi.

An mortui Vlteriùs quæſtio ſit, an mortuus excõmunicari, & abſolui poſsit, eandẽ enim habet difficultatẽ, ſed de hoc iam diximus ſuprà in materia de indulgentijs, quando de modo illas defunctis conferendi dicebamus, vbi diximus ex Couar. §. illo 11. n. 8. & Caſtro lib. 2. de iuſta hæreticorum puni tione, c. 20. quòd tantùm poſſunt excõmunicari, id eſt oſtẽdi excõmunicatos eſſe, & vt ſic declarari: vnde ſi culpa eſſet præſumpta, nihil nocebũt defunctis excõmunicationes, nã ſuffragia generalia Eccleſiæ illis prodeſſe poſſent, & etiamſi culpa eſſet verè cõmiſſa, defunctus tamen in contritione illius deceſsit. Ratio eſt vt ibi inſinuauimus, quia illi non ſunt ſubditi, ſolùm circa illos fieri hoc poteſt, quòd debitis de cauſis, poſſunt viui prohiberi pro illis offerre publicè ſaltem, & in orationibus, & ſacrificijs quę nomine Eccleſiæ fiunt, & ab hoc etiã poſſunt abſolui tantũ penès hoc quòd tollitur tale mandatũ, quod viuis traditũ fuerat, ne offerrent pro tali mortuo. Et ſic intellige quòd dicitur in c. *Anobis*, 2. de ſententia excommunicationis.

7

An vniuerſitas, vel tota cõmunitas. Inquiritur præterea an vniuerſitas, vel communitas tota, poſsit excommunicari? Reſpondeo cũ Gab. Palud. & Soto vbi ſuprà, & Couar. lib. 2. variarum c. 8. n. 9. quòd ſi ſecludamus ſtatuta Eccleſiæ, & ius poſitiuum illius, tunc vel omnes de cõmunitate habent culpam, & ſic poſſent licitè excõmunicari, & talis excommunicatio eſſet valida, ſi verò aliqui tãtùm, eſſet ſanè valida, non quoad omnes, quia ob culpam alterius inſontes non patiuntur, aut pati poſſunt hanc pœnam; modò verò quia talis cẽſura prohibetur in vniuerſitatem ferri, ne inſontes patiantur pro aliorum peccato, non licet in vniuerſitatem illam ferre, imò ſi in vniuerſitatem ferretur, neque illos qui ſunt criminis rei comprehendere poſſet, quia ipſo iure nulla cenſetur, ſecundum omnes citatos Autores ex cap. *Romana*, §. *In Vniuerſitatem*, de ſententia excommunicationis in ſexto, vbi talis excommunicatio prohibetur; licèt aliqui Iuriſperiti, quos Couarruu. citat putauerint, quòd talis excommunicatio licèt illicitè ferretur, tamen valida eſſet in eos qui rei eſſent, ſed priori ſententiæ magis fauet textus. 8

An poſſet aliquando excommunicari tota cõmunitas. Sed numquid ſi omnes ex vniuerſitate peccaſſent, vt ſi Decanus, & Collegiũ Canonicorum citaretur, & non obedirent ſub pœna excõmunicationis, numquid illam incurrerent? Couarr. videtur ſentire quòd ſic, ſed cõtrarium tenet Rotæ deciſio 315. in antiquis, quia licèt tota cõmunitas peccet, excommunicari non poteſt, quamuis enim textus eo fine ducatur ne innocẽtes hac pœna comprehendantur, tamen vniuerſaliter loquitur in omni caſu, ne fortè id cõtingat, ille enim eſt finis legis, qui eſt extra legem, vnde notandum ex Gabr. & Paludan. quòd ſi quis dicat excommunico hoc Collegium non eſt valida excommunicatio, ſimile eſt ſi dicas: excommunico omnes, & ſingulos, etiãſi nominet, quia idem eſt, quia cõmunitas ſunt iſti omnes nominati: ſi verò dicat excõmunico hos, qui peccarunt, dummodò non ſint omnes 9 valida eſt. Sed notandum, quòd hæc intelliguntur quando vnica excommunicatione excommunicaretur vniuerſitas, & ſinguli, ſi verò pluribus nominatim, nõ item, v.g. cum omnes peccarunt, & vnuſquiſq; non habita ratione alterius, quia diuerſis peccatis peccarunt, vel ab vno, vel à diuerſis Iudicibus excommunicantur benè, valida eſt excommunicatio, quoniam tunc ſententia non eſt vna, quæ in omnes feratur, & cap. *Romana*, tantùm voluit obuiare ſententijs, quæ ſimul omnes de cõmunitate excõmunicant, propter vnum, & idem crimẽ, quia præſumitur præſumptione iuris, quòd vno & eodem crimine nõ poteſt vniuerſitas peccare tota, diuerſis tamẽ peccatis poteſt, & ita c. illud *Romana*, non prohibet excommunicare omnes, & ſingulos, ob diuerſa peccata quando omnes fuerunt nocentes, quia in hoc caſu caput illud non loquitur, præcipuè quia caput illud loquitur de peccato commiſſo à communitatæ ſecundum rationem communitatis, non tamen ſecundum rationem particularem cuiuſcumque.

DVBIVM XVIII.

De eo qui poteſt ab excommunicatione abſoluere?

1 IN Hoc dubio ea omnia nobis pertractanda ſunt, quę de excommunicatione ſuperſunt, ea videlicet quæ ad abſolutionem pertinent.

Prima dubitatio. Et circa materiam abſolutionis videamus primò, vtrùm excommunicatio lata poſsit auferri ſine abſolutione, vt ſiquis ita excommunicetur, vſque ad certum diem, vel actum, vel quouſque ſatisfecerit, vtrùm tunc requiratur abſolutio de nouo poſt illud tempus impertienda, vel tantùm ipſo facto finito tempore, vel peracto actu ſub cuius conditione lata eſt excommunicatio illa ceſſet. Quamuis in hac re quidam Iuriſperiti quos refert Couarruias dixerint, quòd neceſſariò requiritur abſolutio, ex quo excommunicatio habuit ſuum effectum, verumtamen meliùs docuit Couarruuias 1.p. relectionis dictæ §. 11.num.5.& 6.ſequutus Alciatum, quòd non eſſet neceſſaria abſolutio, & eodem modo neque relaxatio in interdicto, & ex conſequenti, neque abſolutio, aut relaxatio in ſuſpenſione. Ratio huius patet, quia

Soluitur.

2 cum excommunicatio ſit ſententia lata à Iudice, vel à iure, non alio modò neq; ampliùs obligabit quàm ipſe Autor excommunicationis voluerit, ergo ſi eſt tantùm ad certum tempus, ab initio cenſetur ille abſolutus vltra illud tempus, vel factum, ſub cuius conditione excommunicatio indicitur, vſque ad illius effectum. Hanc ſententiam putauit veram Silueſt. verbo *Abſolutio*, 3.dub.3. ſi tamen inquit Papa eſſet qui excommunicauit: ſed non eſt cur reſtringamus hãc opinionem. Huius oppoſitum docuerat ipſe Couarru. in tract. de matrim. 2. par. cap. 6. num. 16. & ad probationem opinionis oppoſitæ quædam adducit argumenta ex aliorum Doctorum ſententia, quæ nos ſub ſpecie dubitationis ponemus.

An poſsit cõferri abſolutio ab excommunicatione ſub conditione.

Dubitatur ergo an abſolutio ab excommunicatione ſub conditione poſsit impẽdi, ſi enim hoc non poteſt, videtur ex conſequenti dicendum, quòd neque illa abſolutio fuit valida quam in prædicta forma excommunicãdi ſubintelligi dicebamus, illa enim eſt abſolutio conditionalis, ſcilicet ſi intra tale tempus ſatisfeceris. *Antonin.* nin. 3. p. tit. 24. cap. 77. §. 1. dixit, quòd dari non poteſt cum conditione veluti prædicta, huius ratio aliqua congrua vix aſsignari poteſt, cum in hoc non ſit ita facilè hæc abſolutio cum ſacramentali comparanda, ideò meliùs ſenſit Couar. n. illo 6. & Naua. *Couarr.* in princ. c. 1. de pœnit. dub. 6. n. 62. & infrà, *Nauarr.* poteſtq; probari ex c. *Prætereà*, 2. de appellationibus, vbi tamquàm valida cenſetur in aliquo ſaltem caſu hæc excommunicatio, vt ſiquis Iudex protulerit: ſi Sempronio intra 20. dies non ſatisfeceris te excõmunicamus, ergo ſimiliter dici poterit ſi intra dies 20. ſatisfeceris, te excommunicatum volumus abſolutum fore, nõ enim in hoc videtur diſpar ratio, cũ enim iſtæ abſolutiones, & ſententia ſint fori exterioris, nõ eſt cur fori interioris abſolutioni ęquiparentur in omnibus. 3

Similiter hoc probari poteſt à ſimili, ſicut enim poteſt eſſe excommunicationis abſolutio ad certum tempus, quo præterito iterum quis ſit excõmunicatus ſine vlla de nouo admonitione, quod dici ſolet vulgò abſolutio ad reincidentiam, ergo ſimili modo poteſt abſolutio ſubintelligi in illa forma excommunicandi ad certum tẽpus, vel quouſque quis exhibeat certum quendam actum. Notandum tamen ex eodem Couarru. quòd ſi quis fuerit abſolutus ſine hac conditione ad reincidentiam, præſtita tamen cautione ſufficienti de ſatisfaciendo, non incidit ipſo facto in excommunicationem ex eo quòd poſteà nõ ſatisfacerit, vt conſtat ex cap. *Ad reprimendã*, de officio Ordinarij vbi præcipitur Archiepiſcopo cuidam, vt abſoluat excommunicatum ab Epiſcopo ſibi ſuffraganeo, ſi ille noluerit abſoluere, ita tamen quòd priùs promittat ſe Epiſcopo ſatisfacturũ, quòd ſi contempſerit, poſteà Archiepiſcopus reducat in eandem excommunicationem, non tamen dicit, quòd ipſo facto ſit reductus, licèt oppoſitum videatur docere Silueſter verbo *Excommunicatio*, 8. quæſtione 6. Quòd excommunicationis abſolutio meritò ſæpe detur ad reincidentiam, vſus communis, & practica obtinuit, & probatur ex cap. *Veniens*, 1. de teſtibus in fine, & in cap. *Apoſtolicæ*, de exceptionibus, vbi dicitur abſolutio hæc, abſolutio ad cautelam, vt in lite poſsint procedere, qui excommunicati erant, & hæc erat ad reincidentiam. 4 *Notatio. Couarr.*

Aliud dubium. Inquiritur vlteriùs an quis reincidat in eandem

eandem excommunicationem dum abſoluitur ad reincidentiam, & non ſatisfacit, vel id ad quod tenetur nō implet: legatur Couar. §. illo 11. n. 6. & Nauar. in ſum. c. 27. n. 43. & Silueſt. verbo *Abſolutio*, 3. dub. 12. & *Excōmunicatio*, 8. not. 2. & q. 1. & Palud. d. 20. art. 2. concl. 3. & omnes reſpondent præſenti dubitationi, quòd ſiue illa ſententia ſit hominis, ſiue ſit iuris; & quis aliqua de cauſa abſoluitur ab illa, ab eo qui nō poterat aliàs ex lege, ſed propter inſtantem cauſam, ille niſi cōpareat intra tēpus aſsignatum, reincidet in eandem excommunicationem: hoc autē probatur ex c. *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in 6. vbi expreſsè hoc habetur, ſed iſti Autores non dicunt, an illa ſententia ſit hominis, vel iuris in quam reincidit. Mihi videtur dicendum (vt caput dicit) quòd eſt eadem cum ea à qua fuit abſolutus. Si dicas ſecluſo iure poſitiuo, qui erat excommunicatus ab homine, ſaltem non reincidere in ſententiā hominis, quia forſan ille eſſet mortuus, vel neſciret abſolutionē, vel initio talē intentionem non habuit; ergo ſi incidit in ſententiam iuris, incidit per c. *Eos qui latam*. Reſpondeo quòd textus ille dicit, quòd in eandē ille talis reincidat, vnde ſaltem efficit Canon iſte, quòd licèt non ſit hominis illa ſententia in quam reincidit, ſit tamē à iure, & ab ipſo habeat omnes conditiones, ac ſi eſſet hominis quoad ſui abſolutionē, nedū quòd vera eſt à Iudice, quia licèt ablato iure, in c. *Eos qui*, ille qui erat excōmunicatus ab homine, non reincideret ipſo facto in ſententiā excōmunicationis ab homine, vt probauimus, tamen quia ſuppoſito iure, qui excommunicat Iudex, debet habere talem intentionē, vt ſecundum iura excōmunicet, ideò habet virtualem intentionem, quòd ſi ille excōmunicatus aliqua de cauſa fuerit ab excommunicatione abſolutus, cōpareat coram ſe, aliàs in eādē incidat à ſe latam ſententiam: atq; hoc eſt notandum valdè, quia ille qui ſic reincidit in ſententiā priſtinam quæ erat hominis, abſolui nō poteſt niſi ab eo qui à ſententia hominis abſoluere poteſt, de quo infrà.

Couarr. Nauarr. Silueſt. Paludan.

Solutio.

6

Quid dicēdum ſi prætermittatur forma iuris.

Videamus præterea vtrùm prætermiſſa forma iuris in abſolutione ab excommunicatione illa teneat, & ſit valida. Legatur Couar. loco citato in §. 11. n. 7. & Nauarr. in ſum. c. 27. n. 37. & Silueſt. verbo *Abſolutio*, 3. §. 2. & 3. Ricard. d. 18. art. 10. q. 5. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 77. §. 1. Caietan. verbo *Abſolutio ab excommunicatione*, verſ. *De iudicialibus*, Reſpondent omnes ſine controuerſia, quòd quoties quis ex iure poteſt abſoluere, etiamſi formam iuris nō ſeruet, non eſt inualida abſolutio, & aliquādo ob neceſsitatem ſeruari non poterit talis forma, vnde verba in hoc ſubſtantialia nulla ſunt, quę ſi omittantur, nulla ſit abſolutio, vt notauit Couar. & Ricar. & hoc conſtat ex c. *Venerabilibus*, §. *Sanè*, de ſententia excōmunicationis in 6. vbi dicitur excōmunicationis abſolutionē etiamſi ſit iniuſta, validam tamen eſſe. Prędictam ſententiam dicit eſſe veram Couar. etiamſi in iure cōſtituente formam abſolutionis poneretur particula nullatenùs. Silueſt. addit quòd ſi forma ſit præſtita à delegante ipſi delegato, vel ab homine, tūc inquit non eſſe validā abſolutionē, nō ſeruata forma reſcripti. Limitat hoc optimè Naua. quoties illa forma alia eſt à forma cōmuni ipſius iuris, ſi enim delegans tantùm ponat ſeruandā formā iuris, non aliter obligat quàm ius; quod etiam verū eſt niſi particulari cautione illud fiat, vt ſuprà probauimus, cū de trina monitione pręmittenda à Iudice delegato eſſet ſermo: quod optimè docuit Coua. loco ibi à nobis citato. Hoc eſſet dicendū de forma à iure ſtatuta ſeruanda, quod optimè docet Silueſt. verbo *Abſolutio*, 3. §. 3. Couar. §. illo 11. n. 11. Florent. 3. p. tit. 24. c. 77. §. 1. apud quos iſta legi poterunt, in hoc autem conſuetudini ſtandum eſt.

7 *Satisfit.*

8

An laicus poſsit abſoluere à cenſuris in articulo mortis.

Hic etiam diſputāt Doctores an laicus poſsit in articulo mortis abſoluere à cenſuris; nam quòd non poſsit à peccatis, tamquàm certiſsimum probauimus ſuprà in tractatu de pœnitentia quæſt. 93. artic. 1. quòd ergo per laicum poſsit à cēſuris abſolui, docuit Silueſter verbo *Abſolutio*, 1. §. 4. columna 4. Angelus verbo *Abſolutio*, 3. §. 17. & alij Canoniſtæ, quos citat Couarruuias, quia arbitrantur quòd Eccleſia in tam ſtrictā neceſsitate non potuit, aut debuit negare abſolutionem iſtam, & ita cēſetur illam delegaſſe cuicumque, quamuis autem de poſsibili loquendo facilè hoc omnes concedunt, de facto tamen non eſt conceſſa talis poteſtas, vt optimè docuit Couarruuias §. illo 11. numero 9. & Nauarrus in cap. 1. in principio nume. 83. de pœnitentia diſtinct. 6. & Sotus diſtin. 18. quæſt. 4. artic. 4. & Paludan. diſtinct. 17. q. 3. artic. 1. concluſ. 3. num. 7. & diſtinct. 18. quæſt. 5. artic. 1. num. 10. 2. reg. & diſtinct. 20. q. 1.

20.q.1.art.2.concl.1.nu.7. ibi autem poſt primam concluſionem ponitur tertia, vnde à quibuſdam ſecunda concluſione citatur. Ratio eſt, quia cum abſoluere tunc laicus non poſsit à peccato, non eſt cur abſoluat ab excommunicatione, & ſi alicui cõmittitur abſolutio ab excommunicatione, eſt vt abſoluat à peccatis: cum ergo ſi ille in peccato moritur nihil proficiat ei abſolutio, vel ſi in gratia per cõtritionem nihil noceat excommunicatio, vt ſuprà vidimus, ſequitur quòd non eſt cur commiſſa ſit hæc poteſtas laicis, neq; alteri quàm Sacerdoti pro eo inſtanti neceſsitatis. Dices quòd illa abſolutio proficiet ad ſepulturam quæ aliàs negabitur, & ad orandum publicè pro illo: reſpondeo quod hoc poſt mortem poterit fieri, ſi ille dederit ſigna pœnitentiæ, nam quoad actus iſtos ſuprà conceſsimus abſolui, & excõmunicari poſſe defunctos: vnde cum in iure talis poteſtas conceſſa laicis non legatur, ſequitur quòd non eſt amplianda ſine neceſsitate, vt vidimus, & ob hanc cõſiderationem ius non conceſsit alijs, quàm Sacerdotibus, de quibus etiãſi præciſi ſint, diximus poteſtatẽ habere ſuprà in materia de Confeſſore.

Satisfit dubitationi.

Obiectio diluitur.

9 Vnde ſequitur quòd ſi quis tunc ab excommunicatione abſoluatur à laico, hæredes deberent petere abſolutionẽ poſt mortem ab eo qui poteſt, vt ſepultura non negetur, & pro illo offeratur, & oretur. Cætera quæ de articulo mortis erant dicenda, iã diximus ſuprà in materia de Cõfeſſore.

10 *Num qui excommunicauit poſsit abſoluere à ſua excommunicatione.*

Vlterius dubium ſit vtrùm qui excommunicauit habeat poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione quam poſuit: neq; verò quæſtionem intelligo in aliquo caſu ex ijs quos Silueſ. excepit, ſcilicet cum delegatus excommunicauit, & finita fuit legatio, vel cum ille, qui excõmunicauit incidit & ipſe in excommunicationem, vel tertiò quando Pontifex Summus ſibi reſeruauit illam abſolutionem, aut ſententiã confirmauit: de hoc tamen lege infrà, vel quando Pontifex iubet alicui, vt aliũ excommunicet tantùm, tunc enim ille tantũ ſe habet vt executor Pontificis, vel cum quis degradatur ab Ordinario, tunc enim non poteſt ab eodẽ reduci, vt dicitur in c. *Extuæ*, de Clericis non reſid. Solũ quæſtio eſt de ſententia excommunicationis; cum nullũ aliud eſſe videtur impedimentũ, quã quòd ille qui excommunicauit, Sacerdos non eſt, fuerunt enim quidam, vt Silueſter verbo *Abſolutio*, 1.§.3, caſu 5. & Hoſtien. ſis in ſumma tit. de ſententia excommunicationis, §. *Quis poſsit abſoluere*, & in c. *Anobis*, 2. de ſententia excommunicationis, & in c. *Ad aures*, de ſimonia, & alij Iuriſperiti, qui dicerent, quòd abſolutio ab excõmunicatione duplex eſſe poterat, alia quoad forum exterius iudiciale, alia quoad forũ interius, & pœnitentiale, quia duplex eſt vinculum excommunicationis, & quidem quantùm ad vinculum fori iudicialis, dicunt poſſe abſoluere, ſed quoad vinculum aliud, dicunt requiri quòd ſit Sacerdos, & in foro pœnitentiæ reconciliari Eccleſiæ. Hoc poteſt tantùm probari ex ca. *Nuper*, de ſententia excommunicationis vbi dicitur abſoluendus à Sacerdote, qui minorem incurrerat excommunicationem ergo à fortiori, qui maiorem incurreret: ſecundò id clariùs videtur probari in cap. *Canonica*, de ſententia excommunicationis, vbi Põtifex dicit: *Statuentes vt in tali caſu (niſi maioris ſit prouidentia requirenda) per Priorem veſtrum, qui (ſicut audiuimus) Presbyter eſſe debet, fratribus veſtris abſolutionis beneficium impendatur.*

Hoſtien. 11

Oppoſitam ſententiam tenet Antonin. 3.par.tit.24.c.77.in principio, & ad finem & alij, quos refert Silueſter verbo *Abſolutio*, 1.§.1. Huius etiam opinionis eſt Nauarr. in ſum.c.27.n.41. & Couarru. §. illo 11.n.10. & alij quos refert, dicentes, quòd imaginarium eſt duplex illud vinculum, & illa abſolutio ſacramentalis, ſed quòd ille qui potuit, etiamſi tantùm ſit Clericus nondum ſubdiaconus excõmunicare, poteſt abſoluere, niſi aliud interueniat impedimentum. Ratio eſt, quia eodem loco, quibus cõceditur poteſtas ligandi Matth.18. datur etiam ſoluendi, & ita in cap. *Inferior*, diſtinct.21. Nicolaus Papa tamquàm certum hoc dicit, quòd qui poteſt excommunicare poteſt abſoluere, & cum abſolutio hæc ſacramentalis non ſit, non eſt cur dicamus requirere ordinem, ſed ſolam iuriſdictionem.

Oppoſita. Antonin. Nauarr. Couarr. 12

Nicol. Papa.

Prior opinio. Silueſt.

Illud autem caput *Nuper*, non loquitur de ſententia lata ab eodẽ homine, ſed iure, ſed neq; hoc dixit, ſcilicet quòd neceſſariò requirebatur vt Sacerdos eſſet, ſed quòd Parochus poſſet abſoluere. In cap. autem alio, ideò Priori illi videtur conferri hæc poteſtas, quia inquit Põtifex, ſcimus quòd Sacerdos ſit, ſed neq; hoc aliquid cõtra nos facit, nam ibi primo non eſt ſermo de excommuni-

Solutio argumentorũ prioris.

13 communicatione ab eodem Priore lata, ſed à iure. Secundò, quia etiam ibi eſt ſermo de abſolutione à culpa, quæ reſeruata erat Pontifici, ob quam impoſita fuit excommunicatio, & hæc eſt planior expoſitio, quàm illa, quæ à Couarruu, adducitur.

Hic erat dicendũ de eo qui virtute Iubilei, aut Bullæ fuit abſolutus à Sacerdote quem elegit, & oblitus fuit alicuius cenſuræ vel peccati reſeruati, ſed de hoc iam diximus ſuprà, cum de caſibus reſeruatis diceremus in materia de confeſsione, & tunc ſermo fuit de abſolutione à cẽſuris quando erant coniunctę caſui reſeruato, à quo etiam eſſet abſoluendus.

Alia difficultas. Sit præterea dubium quod mouet Couarruu. §. illo 11. numero 13. & Paludan. diſtinctione 20. quæſtione 5. articulo 3. concluſione 3. An ille, qui pluribus eſt excõmunicatus excommunicationibus, abſolutus cenſeatur non expreſsis, & nominatis omnibus. In hoc dubio ſupponendum eſt tãquàm certum primò, quòd poteſt quis abſolui etiam inuitus, vt & Gabr. notauit diſtinctione 18. quæſt. vltima, articulo vltimo, dubio vltimo, tamen ipſe dicit, quòd ſi excommunicatio

14 eſt à iure, & adhuc vult manere in ſuo peccato, non debet ille abſolui, & inſinuat quòd non poteſt, ſecùs ſi eſt ab homine.

Inuitus non eſt abſoluendus quamuis poſsit. Mihi videtur, quòd ſiue ſit ab homine, ſiue ſit à iure, non debet inuitus abſolui, quia ille vult manere in peccato, niſi maius malum timeretur, ſi tamẽ inuitus abſoluatur, abſolutus manet.

Altera notatio. Secundò tamquàm certum eſt ſtatuendum, quòd qui pluribus eſt excommunicatus, poteſt abſolui ab vna, & non ab alia, iſta enim non habent connexionem ſicut peccata quoad abſolutionem, vt notauit Paludan. ibidem, concluſione 2. *Tertia.* Tertiò, quòd ſi ſit à diuerſis excõmunicatus, à diuerſis, & non ab vno eſt abſoluendus, niſi vni, & eidem omnes tribuant facultatem, vt notauit Paludanus loco initio citato.

Enodatur difficultas. Iis habitis ad dubium propoſitum reſpondetur cum Couarruu. primò, quòd ſiquis ſit excommunicatus vnica excommunicatione pluribus de cauſis, ſi aliquã illarum tacuerit vt abſoluatur, non eſt abſolutus, vt conſtat ex cap. *Officij*, de ſententia excommunicationis, & cap. *Ex parte*, de officio Ordinar. Hoc limitat benè Couarruu. quoties cauſa, quæ fuit tacita erat æquè principalis, & quæ ſi exprimeretur, auertiſſet ipſum Iudicem ab abſolutione. 15

Secundò dicit, ſi petita eſt abſolutio tantùm vnius excommunicationis, & tribuitur abſolutio communis, non eſt pluſquàm ab vna abſolutus, quia illa communis abſolutio ad illam expreſſam ſingularem refertur, & hoc probatur eiſdem capitibus, ſi tamen omnes fuerint ſignificatæ, & expreſſæ abſoluenti, vnica abſolutione ſunt abſolutæ: imò verum eſt, quòd etiamſi non omnes exprimantur, ſed alias abſoluens habet omnium notitiam, & communi abſolutione abſoluit, ab omni abſoluit, quia ex quo habet notitiam omnium, & abſoluit, communiter eius intentio in omnes ferri videtur. Et hactenus diximus quid coniectari poſſumus de mente abſoluentis. Si tamen ille animum haberet, quòd ab omnibus abſolueret, ſi earum ſcientiam habuiſſet, licèt vna tantùm fuerit expreſſa, & abſolutio exhibeatur indefinita, & communis, ab omnibus cenſetur abſoluere, vnde in verbis 16 communibus attendi maximè debet mẽs abſoluentis, quomodò fuerit poſsibile, cum verò abſolutio eſt cum verbis ſingularibus pro vna excommunicatione, non erit abſolutus ab alijs, licèt intendat ab illis abſoluere, quia abſolutio non eſt actus internus, ſed ſufficienter exprimi debet verbis.

Quid ſi abſolutio obtineatur ex falſa cauſa Ad maiorem huius rei intelligentiam, videamus etiam an abſolutio obtenta ex falſa cauſa ſit nulla, legatur Couarruuias §. illo 11. numero 14. & Nauarrus cap. 27. numero 38. Siluester, & ſanè poteſt fieri vt abſolutio iniuſtè detur alicui, cum conſtet abſoluenti illum, vel non ſatisfeciſſe, vel ſemper manere in ſua culpa, vel alia de cauſa. Alio modo quia ſibi id non conſtat ex ſua ſcientia, ſed id ei perſuadetur, vel teſtibus, qui putent ſe verum dicere, vel ex teſtibus, qui ſciant ſe falſum dicere, vel ſi ipſe abſoluendus explicat quod non eſt, ſcilicet ſe iam ſatisfeciſſe, vel ſimile quid. Et quidem omnes dicunt, quòd ſi ipſe ſciens, & prudens ſine cauſa vtatur ſua poteſtate, verè abſoluit, licèt peccet, ſuprà enim vidimus quòd abſolutio licèt iniuſta tenet, quia *Prima reſolutio cõmunis.*

17 cauſa vt abſoluatur non requiritur, niſi vt licitè abſoluatur, vt omnes fatẽtur; cũ verò cauſa falſa adeſt, vel teſtificatione ipſius qui petit, vel teſtium quocumq; modo, tunc ſi abſoluens eam habet voluntatem quòd abſolutio teneat, ſiue illud ita ſit quòd teſtificatur, ſiue non, valida eſt, ſi verò ſibi non innoteſcit id, quòd ſi ſciret non abſolueret, non eſt valida abſolutio cauſa non ſtante quam putat eſſe abſoluens, & hoc manifeſtum eſt cum pro voluntate abſoluentis exerceatur ſua poteſtas: huius rationem reddidimus latiùs in cap. 3. de eleemoſyna ad finem.

De excommunicatione verò iniuſta dicit Nauarrus non eſſe eandem rationem, quoniam illa apud Deum cum in culpa præſumpta tantùm fundatur, nulla eſt: ſed melius Silueſt. & Couarr. quòd illa eſt valida, & tenet vt ſuprà docuimus, ita quòd ſi conſtat excommunicanti de innocentia excommunicati, & non probetur illi delictum, tunc ſit nulla, quia manifeſtum continet errorem, cum pro culpa tantùm ſit infligenda excommunicatio, vt valida ſit: tamẽ abſolutio etiam in hoc caſu valeret, vt docuit Nauarrus optimè, conſtat enim quòd non ſit eadem ratio: ſi 18 vero culpa ſaltem ſit probata, tunc ſi voluntas ſit in excommunicante quòd ſi ſibi conſtaret de innocentia, etiãſi ita illi peccatum probaretur non excommunicaret, revera non eſt excommunicatio illa valida, etiamſi præſumptiuè probetur peccatum. Ratio eſt quia ita valet excommunicatio, ſicut vult qui excommunicat, ſi verò vellet etiamſi ipſi conſtaret vt priuatæ perſonæ, excommunicationem valere, quia probatum fuit iuridicè crimen, ſufficiens cauſa eſt vt valida eſſet, quòd crimẽ ſit probatum, & tunc præſumptio eſſet non ſolum iuris, ſed de iure vt ſuprà dicebamus cum de iniuſta excommunicatione eſſet ſermo, quibus hæc limitatio adiũgenda erit, vt clariùs illa conſtent, quæ diximus de excommunicatione iniuſta.

Altera.

Tertia.

Si tamen de intẽtione Iudicis non cõſtet, ſed ille abſolutè abſoluit cauſa incognita, quam ſi ſciret non abſolueret, ſed actũ illam non habuit voluntatem, neque dubitauit de cauſa, neque conditionatã habuit volũtatem, mihi videtur quòd cauſa non ſtante, ſi illam ſubticuit qui abſoluẽdus erat, & teſtibus quomodocumque illam probauit, abſolutio non eſt valida, ſicut in materia de matrimonio diximus de diſpenſatione obtenta cauſa tacita, quam ſi ſciret ſuperior non diſpenſaret, quia ille qui petit, cum ſua culpa ſubticeat cauſam, aut illam adeſſe falſò aſſeueret, non debet gaudere beneficio abſolutionis; at verò cũ quis culpa præſumpta excommunicatur, & Iudex abſolutam habuit voluntatem, neque conditionatam habuit voluntatem excõmunicandi, ſcilicet ſi cauſa ſubſiſteret, aut de eius mente non conſtat, valida eſt ſententia, aut talis habenda, quia vt ſuprà diximus culpa preſumpta, excommunicatio lata valida eſt, cum in hoc iuridicè procedatur, at verò qui eſt abſoluẽdus cũ fingit cauſam, peccat contra iuſtitiam, & ideò illi non debet fauere ſua calumnia vt abſolutionis beneficium conſequatur. 19

DVBIVM XIX.

De ſpecialibus abſolutionibus.

PRimò inquiramus, an ille qui ex Iubileo, vel Bulla habet priuilegium vt abſoluatur ab omnibus caſibus reſeruatis, etiam in Cœna Domini, hæreſi non excepta, poſsit ab ea abſolui, ſi ſpecialiter non excipiatur. Hoc in dubiũ reuocauit Couar. §. illo 11. n. 15. & Sotus ſuprà, ſentit ergo Sotus, quòd ſi crimen hæreſis nõ excipiatur, poteſt virtute illius priuilegij abſolui, nomine verò hæreſis intelligimus exteriorem hæreſim quæ prodijt exteriùs, licèt ſit occulta per accidens, hæc enim eſt cauſa excõmunicationis, non mentalis: neq; verò hæreſis crimen exteriùs dicũt aliqui illud eſſe quod exteriùs exijt in quodcũq; opus, vt quia cogitans quis in hæreſim cedit mẽſam aut femur, &c. quia iſtà ſigna non ſunt ſignificatiua potiùs hæreſis quàm alteriùs, & ita hæreſis illa non eſt expreſſa, erit ergo exterior quando exterioribus ſignis ſignificatur hæreſis, licèt non ratione particularis hæreſis, ſed ratione hæreſis in communi, quia ſaltem hæreſis ratio eſt ſufficiens cauſa vt in excõmunicationem quis incidat, & vt puniatur: ita viſum fuit quibuſdam. Verumtamen alijs videtur, quòd iſta ſit hæreſis exterior propter quã quis excommunicationẽ incurrit, & ab ea abſoluere nõ poſſumus. Ratio euidens illis videtur, quia vt hæreſis ſit exterior, ſufficit quòd 20

An liceat abſoluere vb hæreſi in aliquo caſu. Prima opinio Soti.

2 quòd voluntas, & iudicium hæreſis interius, principium ſit alicuius exterioris actus, omnis enim malitia actus interioris, redũdat in eandem ſpeciem in actum exteriorem, ſed femur aut menſam ferire, oritur ex iudicio hæretico, & affectu hæreſis, & ſimiliter quando quis dicit exteriùs ita eſt, ergo ille actus eſt malus, & non alia malitia quàm hæreſis, ergo eſt exterior hæreſis, & cauſa excommunicationis. Secundò, quia ſiquis Iudex ſciret hominẽ ex tali iudicio atque affectu id dixiſſe, reuerà puniret hanc hæreſim ſicut externã: ergo eſt verè exterior hæreſis, nam mentalem Iudex punire non poſſet.

Quæ ſigna ſufficiant ad exteriorem hæreſim.

Obiectio. Dices exteriùs probari non poteſt, an actus ille exierit ex affectu hæreſis, vel iudicio erroneo, ergo non ſubditur iudicio Eccleſiæ, ergo non incurritur excommunicatio per illam hæreſim. Reſpondent, quòd non opus eſt vt actus ſubdatur ſecundum omnem ſui circumſtantiam iudicio Eccleſiæ, vt per illum incurratur pœna ſpiritualis, ſed ſufficit quòd ſecundum aliquid ſui ſubdatur iudicio Eccleſiæ, licèt præſupponat interiorem circumſtantiam, & ita poſſet pœna incurri, ſi Eccle-

Dilnitur.

3 ſia vellet, propter inattentam horarum recitationem, & propter punitionem iniuſtam factam ab Inquiſitoribus ex odio, incurritur de facto excommunicatio, tamen iſtæ interiores circumſtantiæ, ſine quibus non incurritur excommunicatio, non ſubduntur iudicio Eccleſiæ. Hanc quæſtionem formaliter apud neminem legi tractatam, benè video alios graues viros ſentire non eſſe hæreſim externam qua incurritur cenſura, niſi explicetur verbo id ſignificanti, nec indifferenti, & hæc opinio colligitur ex Alphonſo Caſtro 2. lib. de iuſta hære. punitio. cap. 18. paulò poſt initium: ait enim illam eſſe exteriorem hæreſim quæ incurrit excommunicationis pœnam, quam quis ita exteriùs profert quomodolibet, quodſi aliquis eſſet præſens cognoſceret illum hæreſim incurriſſe, & in hunc modum videtur inclinare Simancas lib. Catholic. inſtitutionum, titulo 24. numero 11. Sed de hoc 1. 2. d. 160. cap. 5. nu. 20. Sed adhuc circa hoc notandum ex eodem Simanca ibidem, numero. 9. quòd ſi quis in confeſſione reuelet, vel amico vt petat conſiliũ, ſuam hæreſim mentalem, tamen non di-

Notatio.

citur hæreticus exterior, vt reſpondit Victoria, quia ille id non aſſerit animo hæretico, imò addit idem Victoria, vt citatur à Simanca, quòd non erit exterior hæreticus licèt iocoſè dicat amico ſe aliquando fuiſſe in ea hæreſi, quamuis in hoc non conueniat Simancas, quia inquit quòd iocus eſt execrabilis in re tam ſeria, verumtamen benè poteſt defendi, vt ibidem docet, & ita mihi videtur; quia ille licèt exteriùs dicat, non tamen animo dicit hæretico, quod requiritur. Sed an ob actũ mẽtalem quis incidat in excommunicationẽ diximus ſuprà dub. 13.

4 Et quamuis ſi ſtãdum eſſet decreto extrauagantis Sixti IIII. & in extrauag. *Et ſi dominici*, de pœnitẽtijs, & remiſsionibus, tunc hæreticum damnatum vel denũtiatum non liceret abſoluere priuilegio aliquo, ſed decretum illud vt teſtatur Sotus, tantùm dicit non poſſe talem abſolui virtute alicuius priuilegij ab ipſo conceſſo, non tamen per hoc voluit reſtringere nec potuit priuilegia aliorum Pontificum, quæ conferenda erant deinceps, cum ergo illi decreto non ſit ſtandum niſi eo mo-

5 do quo diximus, arbitratur Sotus quòd in caſu prædicto poteſt ille abſolui ab excõmunicatione, & hæreſi, & ratio eſt, quia ſecundum regulam iuris, exceptio regulam in contrarium firmat, cur ergo ille caſus non excipitur ſicut alij excipi conſueuerunt?

Secũda ſententia Couarr. vera & tuta.

Oppoſitam ſententiam tenet Couarruu. quòd tunc non poſſet quis abſolui ab excommunicatione illa, & peccato hæreſis, quam opinionem veram, & tutam cenſeo, & ſiquidem contingat, vt putauit Couarruu. quòd alij caſus excipiantur in Bullis, & Iubileis non ita graues, & enormes vt ſæpè fit, non dubito à fortiori, & caſum hæreſis eſſe exceptum, vel ita intelligi debere de mente ſummi Pontificis, ſi tamen non excipiantur caſus non ita graues, vt contingit in Bulla Cruciatæ anni 1574. revera tunc non hac ratione dixerim eſſe veram hanc opinionem, ſed alia, ſcilicet, quia iſta opinio Couarruu. practicatur in ſupremo Senatu Inquiſitionis, punientur enim qui ſic abſoluerẽt occultos etiam hæreticos exteriores tantùm, hoc autem non ad libitum faciunt, ſed quia benè perſpectam habẽt Romani Pontificis mentem, qui aliud velit, ne aliquid

6 quid derogetur huic ſupremo Senatui in ſuo iudicio adeò Reipublicæ Chriſtianæ neceſſario, & ita verum habet alia ratio Couarruu. quòd in generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet conceſſurus, numquam autem vidimus in particulari conceſſam eſſe facultatem ad abſolutionem hæreſis, vel quàm rariſsimè, & ex alia parte eſt in magnũ detrimentum Senatus ſupremi, non ergo credendum eſt de Pontifice quod velit concedere etiam facultatem pro abſoluẽda hæreſi.

Et hac ratione videmus, quòd neque Epiſcopi audent vti priuilegio, quod aliqui dicunt (quibus tamen ego non aſſentior) à Concilio Tridentino ipſis conceſſum in ſeſsio. 24. decreto *De reformatione*, cap. 6. vbi videtur ſoli Epiſcopo, & non eius Vicario concedi facultatem abſoluẽdi ab hæreſi occulta, cum tamẽ ſibi, & ſuo Vicario ſit conceſſa abſoluendi ab irregularitate, & ſuſpenſione occultis, quæ non ſunt ex homicidio voluntario, & niſi ad forum contentioſum ſint deducti caſus, & in quibuſcumque reſeruatis Pontifici ſi ſint occulti, cuius decreti meminere Na-
7 uarr. in capite 28. ſuper cap. 27. num. 194. & Corduba lib. 1. quæſtione 11. artic. 1. ad finem, quid tamen ſit in vſu non dixerũt. Hactenùs diximus de abſolutione excõmunicationis in genere.

Quis poſsit abſoluere ab excõmunicatione maiori.

Dubium vlteriùs ſit quis poſsit abſoluere, & quia eſt excommunicatio maior, priùs de illa quàm de minori dicemus, & quia alia eſt ab homine, alia eſt à iure, priùs de ea quæ eſt ab homine ſit dubium quis poſsit abſoluere: legatur Paludanus diſtinct. 18. quæſtione 5. articulo 2. numero 13. Siluester verbo *Abſolutio* 2. in principio: Sotus ſuprà, Couarruu. 2. part. relect. §. 12. numero 2. & 3. Nauarrus in ſumma cap. 27. numero 40. & omnes cõueniunt, quòd ipſemet Iudex qui illam impoſuit poteſt, exceptis caſibus ſupradictis: ab eadem etiam poteſt abſolui à quocumque ſuperiori, vt ſi fuit ab Epiſcopo, poteſt ab Archiepiſcopo, in caſibus quibus ille eſt ſuperior, & à Papa, & ſi à Iudice aliquo ſit lata ſententia ab Epiſcopo ſuperiori poteſt fieri relaxatio illius, dũmodò inferior ille quantùm ad hoc nõ ſit exemptus, vel præſcriptione contra Epiſcopum, in hoc adquiſierit ius, vt excõmunicatio à ſe lata ab Epiſcopo non va- 8
leat immutari, neque in hoc oportet plura verba conſumere, vt conſumit Couarr. quia hæc doctrina eſt plana, & omnes cõcedunt. Illud tamen quod Couarruu. & Siluester, & alij notant, eſt aduertendum, ſcilicet quòd inferior ſemper monendus eſt, & requirendus, imò de Archiepiſcopo dicit Siluester, quòd non poteſt abſoluere niſi in gradu appellationis, & vocatis partibus, vel quando inferior malitioſè non vult abſoluere, ſed vt docuit Couarruu. licèt ſuperior qui aliter abſolueret peccaret, valida tamen licèt iniuſta eſſet abſolutio. Notãdum etiam ſecundùm communem doctrinam, quòd excommunicatio ab homine cum ipſo excommunicatore exſpirat vt omnes fatentur.

Quis poſsit ab excommunicatione à iure.

Controuerſum præterea eſt, quis poſsit abſoluere ab excommunicatione à iure tam pontificio, quàm ſynodico: legatur de hoc Couarr. §. illo 12. numero 4. & Nauarrus in capite 27. numero 39. Siluester *Abſolutio* 1. notab. 5. Sotus ſuprà, & omnes meritò fatentur prædicti Autores quòd ſi Canon, vel ſtatutum non reſeruauerit ſuo Autori, vel alicui Prælato peculiarem illam excommunicationem, eo ipſo quilibet Epiſcopus poteſt abſoluere, & textus eſt expreſſus in capite *Nuper*, de ſententia excommunicationis. Adnotat etiam Siluester, & Couarruu. hoc etiã verum eſſe, etiamſi ſtatutum ſynodale, confirmatum ſit à Pontifice, quod multi Iuriſtæ, quos citat Couarruu. aſſerunt. Ratio eſt quoniam etſi ſtatutum eſſet Põtificis, Epiſcopus in caſu dicto poſſet abſoluere, ergo etiam ſi ſit ſynodale, confirmatum tamen à Pontifice, & hoc verum ego exiſtimo. 9

Couarr. extenſio non placet.

Addit Couarruu. ſecundò quòd ſi ſententia ab homine ſit generalis, eſt eadem ratio, ac de ſtatuto, quòd ſcilicet ſi non reſeruetur, ab illa quilibet Epiſcopus poteſt ſatis benè abſoluere, ſed reverà contraria ſententia tenenda videtur, quam tenet expreſſè Caietan. verbo *Abſolutio ab excommunicatione*. §. 2. & Ioannes de Friburgo in ſumm. Confeſſorum lib. 3. titulo 33. quæſtione 86. Ratio eſt, quia in capite *Nuper*, tantùm id aſſeritur de ſententia lata à Canone. Vnde non tam lata eſt illa determinatio illius capitis, quantùm putauit Couarauu. & ratione ſentẽtiæ

10 tia quæuis hominis id ſecum videtur habere annexum, quòd Iudex ſemper de illa re velit ſibi cognitionem reſeruare, alias qua ratione Couarru. dixit id de ſententia generali, non video cur non poſsit dici de particulari, quod nullus concedit, & meritò.

Aliud eiuſdem placitum reijcitur.

Addit conſequenter tertiò Couarruu. quòd ſententia hæc generalis etiamſi confirmata ſit à Pontifice, non ob id reſeruatur Pontifici ipſi, ſicut neque hunc effectum habuit confirmatio Pontificis in ſtatuto Prouinciali. Verumtamen oppoſitam ſententiam meritò tenuit Nauarr. in ſumma cap. 27. numero 40. & Silueſter verbo *Abſolutio.* 2. quæſt. 4. aſſerũt enim, quòd ſi ſententia ſit à Pontifice confirmata, eo ipſo illi reſeruatur eius abſolutio, & quod neq; ille qui illam tulit, poteſt ab ea deinceps abſoluere, quod cõſtat ex cap. *Ex frequentibus*, de inſtitutio. ſpecialiter Archiepiſcopo conceditur facultas abſoluendi ab excommunicatione, quam ipſe impoſuerat, & Pontifex ratam habuerat, & in capite 1. & 2. de confirmat. vtili vel inutili præcipuè in 2. hoc probatur, vbi ſic dicitur ab Alexandro. 3.

Alexan. 3.

11 *De confirmationibus autem Romani Pontificis volumus te tenere quòd contra illas (niſi nouum Apoſt. Sedis procedat mandatum, aut certum ſit quod ſint per falſam ſuggeſtionem elicitæ) non eſt aliquatenùs iudicandum.* Hoc autem intelligunt Nauar. & Silueſter, ſi cõfirmatio ſit ex certa ſcientia, hoc eſt, quãdo in confirmatione ponitur hæc particula, ex certa ſcientia, vel alia ſimilis, vel quando confirmat aliquid quod vidit: eſt enim, & alia confirmatio quæ à Silueſtro dicitur in forma communi, quando Pontifex confirmat ſimpliciter; aliter non inſtructus de negotio, & tunc verba dicuntur conditionaliter intelligi, quia præſumitur Pontifex ignorare, quæ in facto ſint.

Quid in hac re poſsit Parochialis Sacerdos.

Sed vtrùm Parochialis Sacerdos poſsit abſoluere ab excommunicatione illa, quæ non reſeruatur Pontifici, vel alteri ſuperiori, eſt duplex opinio: prima eſt Paludan. diſtinct. 18. quæſt. 5. artic. 1. num. 4. Durand. diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 2. numero 8. & Couarruu. §. illo 12. num. 5. quòd talis poteſtas non ſit apud Parochum, vel alium præter Epiſcopum, & refert Durand. ex Biturien. quòd ille ſimul de hac re cum Bonifacio Octauo contulerit, & ipſe dixerit quòd non poſſet; & ratio eſt, quia Canon nullus eſt qui hanc attribuat facultatem Sacerdoti ſimplici, vel alijs ab Epiſcopo, & hanc opinionem dicit Couarru. communem eſſe in praxi, benè tamen oppoſitam defendi poſſe. Paludanus ſubdit, quòd hoc intelligitur de excommunicatione lata per Canonem Pontificis, inquit tamen quòd de Canone ſynodico ſecus eſt, quia tunc Epiſcopus videtur hanc facultatem concedere Parocho, cum ſibi non reſeruat excommunicationem. Oppoſitam ſententiam tenet S. Thom. diſtinct. 18. quæſt. 2. articulo 5. quæſt. 1. Silueſter verbo *Abſolutio.* 1. quæſt. 5. Angelus eodem verbo. §. 2. ſumma Confeſſorum lib. 2. titul. 33. quæſtione 85. Maior diſtinct. 18. quæſt. 2. dubio 3. Nauarrus in capite 23. num. 39. & Sotus ſuprà, & eſt vera opinio meo iudicio, quòd ſcilicet in illo caſu ille qui poſſit abſoluere à peccato, poſsit & ab excõmunicatione illi annexa niſi reſeruetur, quia eidem videtur collata poteſtas per ius poſitiuum, eo ipſo quòd ſibi non reſeruauit, quam interpretatiuam voluntatem explicuit Innocentius Tertius in cap. *Nuper*, de ſententia excommunicationis; licèt enim illud caput tantùm loquatur de excommunicatione minori, tamen ratio ibi adhibita eſt etiam pro maiori excommunicatione, & ſanè qua ratione inde deducitur hæc poteſtas pro Epiſcopis communi omnium ſententia quam nullus negat, deduci etiam debet pro Parochis, alias nec pro Epiſcopis. Ratio tamen adhibita à Soto mihi non placet, quòd ſcilicet ex eo quòd excommunicatio non reſeruatur, aut peccatum, de iure diuino quilibet Sacerdos habens iuriſdictionem poteſt ab illa abſoluere, licèt enim hoc verum ſit in peccato vt ſuprà diximus, in cenſuris tamen eſt falſum, quoniam licèt Sacerdos habeat iuriſdictionem iure diuino, non tamen eo ipſo habet iuriſdictionem vllam extra ſacramentum, neque pro abſolutione excommunicationis, ſicut neque ad ligandum excommunicatione, vbi autem poteſtas non eſt ligandi, non poteſt eſſe, neque ſoluendi.

Oppoſita verior.

12

13

DVBIVM XX.

An quis poſsit abſolui à maiori excommunicatione non ſatisfacta parte?

1 CIrca materiam de excommunicationis maioris abſolutione inquiritur, vtrùm quando in Bullis conceditur facultas abſoluẽdi à ſententia excommunicationis non niſi ſatisfacta parte, illa abſolutio valida ſit non ſatisfacta parte ſecundum rem. Et quamuis in hoc verum ſit, quod Nauarrus in ſumma cap. 27. numero 47. docet de iure communi, quòd textus qui facultatem tribuit cuilibet Sacerdoti in articulo mortis abſoluendi ab excommunicatione priùs ſatisfacta parte, intelligi debeat dum excommunicatus ſatisfacere poteſt, ſi tamen non poteſt, ſufficit quòd præbeat cautionem ſufficientem vel fideiuſſoriam, imò ſi nihil horum poteſt, ſine illa poteſt abſolui, modò cautionem iuratoriam præbeat, & promittat ſe ſatisfacturũ, quia nemo obligatur ad quod non poteſt, & ſi non poſsit illam præbere ſatisfactionem ſine detrimento notabili ſuæ rei familiaris, non eſſet neceſſarium illam promittere, quia ius non obligat eum qui eſt in extremis ſatisfacere cum tanto rigore, quod etiam docuit Siluester verbo *Abſolutio.* 1. notab. 3. tamen ſi loquamur de conceſsione Bullarum, Sotus docet ſuprà, & Corduba in tract. de indulgent. quæſt. 43. quòd ſi ſatisfactio re ipſa non ſequatur, non eſt valida abſolutio, & non ſolùm iniuſta, etiamſi excommunicatus impotens ſit ad ſatisfaciendum, quia vt ſuprà dicebamus abſolutio impenſa ex priuilegio, non facta ſecundum tenorem priuilegij aut reſcripti, non ſolùm eſt iniuſta, ſed etiam nulla, talis autem eſſet hæc, ergo: quod Sotus in eo loco verum exiſtimat etiamſi talis non eſſet ſoluendo, & quòd non ſufficeret cautio vt vti poſſet priuilegio Bullæ, quia tenor iam non ſeruaretur: quod rigidum mihi apparet, & temperandum mihi videtur, ſecundum illa quæ Couarr. docuit ſuprà, quia non eſt credendum priuilegij formam cum tanto rigore obligare, quia vt diximus ſuprà, verba reſcripti non ſunt aliter accipienda, quàm verba iuris communis, quando eadem ſunt, & vt diximus, Nauarrus docet, quòd in iure ſatisfactio non ſemper intelligitur faciẽda re ipſa, neq; verò communiter in Bullis alia forma, vel cum ſpeciali cautela adhibetur, quàm in iure poſita eſt pro ijs, qui in articulo mortis poſſunt abſolui; pro ijs autem qui in articulo mortis abſoluuntur non eſt neceſſaria ſatisfactio ſecundum rem, vt docet Nauarr. ergo neque in ijs qui ex Bullæ cõceſsione abſoluuntur requiritur ſatisfactio ſecundum rem ſi fieri non poteſt, ſiquidèm forma priuilegij nõ aliter eſt intelligenda quàm forma iuris communis, niſi ſpeciali cautione detur (quod non fit in Bullis) vt diximus ſuprà. Placet ergo quòd ſi ſatisfacere non poteſt, abſoluatur ille, cum cautione ad reincidentiam tamen, & hoc iure ipſo vt dicemus infrà, quoniam hæc priuilegij licentia non eſt ad reincidentiã vt dicemus. Notandum tamen eſt quòd qui ſic abſoluitur in foro pœnitentiæ à Sacerdote ratione priuilegij, in foro interiori, & conſcientiæ manet abſolutus; tamen exteriùs ratione ſcandali debet ſe habere vt excommunicatum, donec de abſolutione innoteſcat. Sed notandum cũ Nauarro quòd qui ſatisfacere non poteſt, debet eam præbere cautionem, pignus ſcilicet vel fideiuſſorem, ſin minùs poteſt, hanc præbeat iuratoriam cautionem, & idem mihi videtur obſeruandum, quãdo forma reſcripti generaliter conceſsit alicui priuilegium abſoluendi à ſententia ab homine, tunc enim oportet ſatisfacere parti, eo modo quo diximus, quia licèt Iudex poſsit etiam parte non ſatisfacta tollere excommunicationem, & manente excommunicato in ſuo peccato, vt vidimus ſuprà, tamen non eſt credendum quòd Iudex ordinarius hanc plenam poteſtatem conferat alicui delegato per reſcriptum, niſi parte ſatisfacta, niſi oppoſitum exprimeretur in reſcripto; hoc enim eſſet eneruare excommunicationis pœnam, vt delegatus abſolueret eum qui maneret in peccato, quod non eſt credendum velle Iudicem ordinarium: & quòd ſine ſatisfactione impenſa abſolutio ab Ordinario valida ſit, ſuprà diximus, dum docuimus etiam nolentem poſſe abſolui ab excõmunicatione, & docet Siluest. *Abſolutio.* 1. notabil. 3.

Quod dicendum in articulo mortis.

2

3

Notatio.

4

Quid quãdo quis abſoluitur ex priuilegia.

Eodem

5 *Soti placitũ non probatur.*

Quod eodẽ loco docet Sotus, quòd vnus Epiſcopus poteſt abſoluere ſatisfacta parte ab excõmunicatione alterius Epiſcopi, dum ſic excommunicatus reperitur in diœceſi aliena, verum non eſt, niſi per illam præſentiam fiat iam alterius iuriſdictionis, & hæc ſententia Soti falſa apparet, ſecũdum illa quæ de abſolutione ab excommunicatione ab homine ſuprà diximus.

Vltimò notandum ex Soto, & Corduba, quòd nomine partis non intelligitur Iudex, nec Tabellio, ſed alius qui cum ipſo contendebat, vnde ſatisfactio partis non ſe extendit ad ſatisfactionem Iudicis vel Tabellionis. Et Hæc de abſolutione à maiori excommunicatione.

De eo qui abſoluitur ad reincidẽtiam.

Notandum præterea eſt quòd ſuprà diximus, quòd cum quis non poteſt ſatisfacere re ipſa, abſoluatur ad reincidentiam, eſt verum de iure ipſo, quod ſtatuit illum reincidere in ſententiam, ſi poſteà non ſatisfacit, ita habetur in capite *Eos qui*, de ſententia excommunicationis in 6. §. *Idem ſtatuimus*, vbi ſic dicitur: *Idem ſtatuimus de ijs quibus (cum à ſede Apoſtolica, vel à legatis ipſius abſolutionis beneficium*
6 *à quibuſuis ſententijs conſequuntur) iniungitur, vt Ordinariorum ſuorum vel aliorũ quorumlibet, ſuſcepturi pœnitentiam ab eiſdem, ſe conſpectui repræſentent, & paſſis iniuriam, ſeu ijs quibus propter hoc obligati exiſtunt, ſatisfactionem exhibeant competentem, ſi hæc cum primùm commodè poterunt non curauerint adimplere.* Statuit ergo ſummus Pontifex idem circa hos, qui non ſatisfaciunt poſteà, quod ſuprà eodem capite decreuerat, circa eos qui abſoluti ab Ordinario, vel aliquo in mortis articulo ſtatim cum poſſunt, non ſe præſentãt, coràm ſede Apoſtolica vel ſuperiori, ſcilicet vt incurrat in ſententiam excommunicationis: ergo ſimiliter in noſtro caſu incidet, quia idem ſtatuit Pontifex: conſtat autem quòd qui per Bullam abſoluitur, à delegato Pontificis abſoluitur, qui eligitur virtute Bullæ. Et cautio illa licèt rectè adhibeatur, non tamen video eſſe neceſſariam de iure, ſcilicet iuratoriã vel fideiuſſoriam.

De eo qui inſordeſcit vltra annũ in excommunicatione.

Notandum item eſt ex Couarru. 1. p. ex cap. *Alma mater*. §. 7. numero 10. & Silueſtro verbo *Excommunicatio*. 3. §. 8. & ex Angelo verbo *Excommunicatio*, vltimo. §. 17. quòd ſi aliquis excommunicatus intra annum non abſoluitur, ſed manet cõtumax, illum poſſe ipſis beneficijs priuari, aut eſt ipſo iure priuatus, vt conſtat ex cap. *Rurſus*, & ex cap. *Quicumque*. 11. quæſtione 3. & tenendum meo iudicio quòd dicti ſunt priuandi, non priuati, quia in eiſdem capitibus tantùm dicitur quòd qui intra annum non ſe purgauerit, eius deinde nulla vox audiatur. Hoc limitant prædicti Autores quando excommuniratio fuit lata ob cauſam criminalem, nõ ciuilem. Secundò, ſi cauſa fuit digna excommunicatione, ſi tamen longiori tempore quàm per annum manſerit in excommunicatione, ſolo hoc titulo in eandem incidit pœnam ſine limitatione, cuius opinionis dicit eſſe Alciatum, & Abbatem, & alios Iuriſperitos.

Tandem addit Couarru. quòd qui per annum perſtiterit in excommunicatione, nec reſipuerit, iure præſumitur hæreticus, quod in Concilio Tridentin. ſeſſio. 25. capite 3. de reformatione, poſteà decernitur, quaſi ille malè ſentiat de cenſuris, & fide. *Conc. Trid.*

8 *Ab excommunicatione deducta in iudicium non poteſt abſolui per priuilegiũ.*

Vltimò tandem de excommunicatione delata ad iudicium, & à Iudice lata publicè notandum, quòd qui priuilegium habent abſoluendi ab excomuunicatione ab homine, & à iure, vt conceſſum eſt mendicantibus, & in Bullis Cruciatæ, non poſſunt abſoluere ab excommunicatione lata à Iudice nominatim, cum iam illa ſit deducta in iudicium, quia non conceſsit Concilium poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus, vel abſoluendi à cenſuris ordinarijs, quando deductæ eſſent in forum exterius, ne perturbaretur ordo iudicandi; & ita exiſtimandum eſt, quòd hæc priuilegia cum ſimili limitatione conceduntur, vt ordo hierarchicus Eccleſiæ ſeruetur, tum etiam quia Iudex quamdiu non abſoluit quem in foro exteriori excommunicauit, videtur in eadem volũtate perſeuerare, & ita ipſum ſemper excommunicare videtur, vnde nullius erit effectus abſolutio ex ſimili priuilegio.

An Religioſi habentes priuilegium abſoluẽdi ab ex-

Præterea quando aliquibus Religioſis conceditur priuilegium abſoluendi ab excommunicatione peccatis in confeſſione ſufficienter auditis, non extendi-

tur

communicatione peccatis sufficienter auditis possint absoluere extra confessionem.

tur facultas hæc extra confessionem, licèt natura sua excommunicatio tolli possit extra confessionem: nec sufficit dicere quòd præmissa confessione generali absolui potest, quoniam his verbis, *Peccatis sufficienter in confessione auditis*, denotatur confessio sacramentalis. Imò vt addit Corduba in summa quæstione 19. licèt quando in Bullis additur quòd Confessor possit ab excommunicatione absoluere in vtroque foro, extra confessionem possit absoluere, tamen cum nihil additur, sed absolutè Confessori talis facultas conceditur, extra confessionem non potest absoluere. Ita etiam existimat Nauarrus in summa, cap. 26. numero 31. quia hæc facultas vt requisitum ad confessionem, & sacramentalem absolutionem conceditur, & ita non se extendit extra confessionem; quamuis oppositum alij senserint, quia excommunicatio natura sua potest tolli extra confessionem. Sed licèt hoc verum sit natura sua, tamen priuilegia sano modo sunt intelligenda, vt diximus, aliàs frustra hoc priuilegium, & facultas concederetur tantùm vt à Confessoribus approbatis absoluerentur: nam si extra confessionem est absoluendus ille, committeretur illa facultas cuicumque Clerico etiam primæ tonsuræ, quod non fit, imò in Iubileis plenissimis Romæ ita tantùm concedi à fidedignis accepi, vt tantùm concederetur facultas absoluendi à censuris ad effectum absolutionis.

DVBIVM XXI.

Quis possit absoluere à minori excommunicatione?

1 LEgatur hac de re Sotus suprà, Couarruuias. §. illo 12. numero 6. Nauarrus in capite *Placuit*, de pœnitentia, distinctione 6. numero 25. Siluester verbo *Absolutio*. 1. §. 2. Caietanus opusculorum tomo 2. quæstione vnica de ministro confessionis, idem Nauarrus in summa capite 27. numero 39. Sanctus Thomas in 4. distinctione 18. quæstione 2. articulo 5. quæstione 1.

Sotus. Couarruu. Nauarrus. Siluester. Caietanus.

S. Thom.

Prima opinio.

Prima opinio est Nauarri, dicentis quòd solus Parochus potest, in quo omnes conueniunt, & deducitur aperte ex cap. *Nuper*, de sententia excommunicationis, & nomine Parochi intelligitur quicumque habens iurisdictionem super peccata mortalia qui proprius dicitur Sacerdos. Sed addit Nauarrus quòd idem potest quilibet simplex Sacerdos, qui potest absoluere à venialibus tãtùm; si enim à venialibus potest propter quæ incurrit, ergo & ab excommunicatione quam incurrit propter illa.

Verumtamen oppositam sententiam veriùs meo Iudicio sequuntur reliqui Autores, qui licèt concedant posse à peccatis venialibus absoluere, eo ipso quòd est Sacerdos, quòd nos suprà probauimus, & qua ratione id verum esset ostẽdimus. tamen non posse ab excommunicatione minori; & ratio est, quia illa absolutio est actus iudicialis fori saltem exterioris, & extra sacramentum, non ergo ab illa potest absoluere, sicut nec ligare, eo ipso quòd potest à venialibus. Si ergo potest, maximè quia conceditur illa facultas à iure, sed in eo capite *Nuper*, tantùm docet Pontifex quòd intelligitur illa facultas concessa proprijs Sacerdotibus, & ex consequenti proprio Episcopo, non tamen alijs Sacerdotibus, ergo: imò vt docet Siluester, neque Archiepiscopo concessa est pro suffraganeis nisi pro tempore visitationis, quia pro eo solùm tempore habet iurisdictionem super eos, & est proprius Sacerdos, quod etiam conuenit Archiepiscopo in quibusdam alijs casibus iure concessis.

2 *Opposita verior.*

De absolutione ad cautelam plura docet Couarruu. §. illo 12. quæ tamen non spectant ad Theologum, sed potiùs ad forum contentiosum pertinent, apud eũ legantur.

3 4

Circa prædicta est notandum etiam, differentiam esse inter potestatem absoluendi ab excommunicatione minori, & à venialibus, cum enim venialia reseruari non possint, vt diximus in materia de confessione, quamuis in eorum absolutione requiratur iurisdictio, illa tamen videtur collata in ipso charactere, & non ad nutum Ecclesiæ, sed minor excommunicatio reseruari potest absoluenda à superiori, ergo qui potest absoluere ab illa, ex commissione potest; & ita in capite

Discrimen inter absolutionem à venialibus, & à minori excommunicatione.

4 pite *Nuper*, dicitur, quòd cum non videatur reseruata superiori, videtur concessa licentia absoluendi, sed hæc non conceditur in iure, vt constat ex illo capite *Nuper*, solùm enim conceditur proprio Sacerdoti, & Episcopo: quòd verò quæstio fuerit in eo capite proposita, an possit simplex Sacerdos, nõ obstat, tũ quia simplex ibi dicitur, vt distinguitur contra Episcopum, tum etiam quia dum respondetur secundæ quæstioni, dicitur quòd proprius Sacerdos, & Episcopus potest absoluere, & proprius intelligitur siue de iure, siue delegatus ad absolutionem mortalium. Atque hęc de excommunicatione dicta sufficiant.

(?)

LAVS DEO.

INDEX QVAESTIO-num, Articulorum, & Dubiorum, quæ in hoc tractatu de Pœnitentia continentur.

Quæſtio. 84. de ſacramento pœnitentiæ.

Articulus. 1. Vtrùm pœnitentia ſit ſacramentum?

Dubium primum, An pœnitẽtia ſit ſacramentum à Chriſto Domino inſtitutum?

Dubium. 2. *De eſſentia, & partibus ſacramenti pœnitentiæ.*

Dubium. 3. *Quid ſit in ſacramento pœnitentiæ, ſacramentum tantùm, res tantùm, & ſacramentum, & res ſimul?*

Artic. 2. Vtrùm peccata ſint propria materia huius ſacramenti?

Artic. 3. Vtrùm hæc ſit forma huius ſacramenti, *Ego te abſoluo?*

Dubium. 1. *An ſit in Eccleſia poteſtas abſoluendi peccata?*

Dub. 2. *An miniſter ſacramenti pœnitentiæ verè abſoluat à culpa, vel tantùm declaret eſſe pœnitentem à Deo abſolutum?*

Dub. 3. *An forma abſolutionis modo deprecatiuo, vel indicatiuo proferri debeat?*

Dubium 4. *Quæ verba pertineant ad eſſentiam formæ huius ſacramenti.*

Dub. 5. *Quæ conditiones apponi poſſint formæ abſolutionis.*

Art. 4. Vtrùm manuum impoſitio Sacerdotis requiratur ad hoc ſacramentum?

Artic. 5. Vtrùm hoc ſacramentum ſit de neceſsitate ſalutis?

Dubium vnicum, Vtrùm pœnitentiæ ſacramentum ſit neceſſariũ neceſsitate medy, vel præcepti?

Artic. 6. Vtrùm pœnitentia ſit ſecũda tabula poſt naufragium?

Artic. 7. Vtrùm hoc ſacramentum fuerit conuenienter in noua lege inſtitutũ?

Artic. 8. Vtrùm pœnitentia debeat durare vſque ad finem vitæ?

Articul. 9. Vtrùm pœnitentia poſsit eſſe continua?

Dubium vnicum, An cõtritio de peccato debeat per totam vitam durare?

Artic. 10. Vtrùm ſacramentum pœnitentiæ debeat iterari?

Dubium vnicum, Vtrùm ſacramentum pœnitentiæ repeti poſsit?

Quæſtio. 85 De ſacramento pœnitentiæ ſecundum quod eſt virtus.

Artic. 1. Vtrùm pœnitentia ſit virtus?

Dubium vnicum, Qua ratione dixerit Ariſtoteles verecundiam non eſſe virtutem.

Artic. 2. Vtrùm pœnitentia ſit ſpecialiter virtus?

Dubium vnicum, An pœnitentia ſit ſpecialis virtus à reliquis diſtincta?

Artic. 3. Vtrũ virtus pœnitentiæ ſit ſpecies iuſtitiæ?

Dubium vnicum, An pœnitentiæ ſpecialis virtus ſit diſtincta à iuſtitia?

Artic. 4. Vtrùm voluntas ſit propriè ſubiectum pœnitentiæ?

Dub. 1. *Quod ſit ſubiectum immediatum pœnitentiæ.*

Dub. 2. *In quibus ſit virtus pœnitentiæ.*

Artic. 5. Vtrùm principium pœnitentiæ ſit ex timore?

Dub. 1, *Quis ſit ordo inter actus requiſitos ad iuſtificationem?*

Dub. 2, *An virtus pœnitentiæ ſit infuſa, vel adquiſita?*

Quæſtio. 86. De effectu pœnitẽtiæ quoad mortalium peccatorum remiſsionem.

Index articulorum, & dubiorum.

Art. 1. Vtrùm per pœnitentiam omnia peccata remoueantur?

Art. 2. Vtrùm ſine pœnitentia peccatũ remitti poſsit?

Dubium. 1. An ſit neceſſarius expreſſus dolor de peccatis ad iuſtificationem extra ſacramentum?

Dubium. 2. An pœnitentia cum adeſt memoria peccati ſit neceſſaria neceſsitate medij, vel præcepti?

Dub. 3. Vtrùm ad aliquod præceptum Decalogi pertineat obligatio pœnitentiæ?

Dub. 4. Vtrùm ad iuſtificationem requiratur expreſſum propoſitum cauendi futura peccata?

Dub. 5. Quo tempore obliget præceptum contritionis?

Dub. 6. Quo tẽpore determinato obliget præceptum contritionis.

Dub. 7. Vtrùm contritio debeat eſſe de omnibus peccatis in particulari?

Dub. 8. Vtrùm attritio poſsit fieri contritio.

Art. 3. Vtrùm per pœnitentiam vnũ peccatum ſine alio remitti poſsit?

Quæſt. 87. De remiſsione venialium peccatorum.

Art. 1. Vtrùm veniale peccatũ poſsit remitti ſine pœnitentia?

Dub. 1. Vtrùm veniale peccatum poſsit remitti in homine iuſto ſine expreſſo dolore illius?

Dub. 2. Quomodò remittatur culpa venialis in alia vita?

Art. 2. Vtrùm ad remiſsionem venialium neceſſaria ſit gratiæ infuſio.

Art. 3. Vtrùm peccata venialia remittantur per aſperſionem aquæ benedictæ, & cætera huiuſmodi?

Dub. 1. Quomodò ſacramentalia remittant peccata venialia.

Dub. 2. Vtrùm receptione cuiuſq; ſacramenti ex opere operato remittantur venialia?

Dub. 3. Quomodò in ſacramento extremæ vnctionis remittantur venialia?

Quæſt. 88. De reditu peccatorũ quæ dimiſſa erant per pœnitentiam.

Artic. 1. Vtrùm peccata dimiſſa redeant per ſequens peccatum?

Dub. vnic. Vtrùm peccata ſemel dimiſſa redeãt per ſubſequens peccatum?

Artic. 2. Vtrùm peccata dimiſſa redeant per ingratitudinem, quę ſpecialiter eſt ſecundum odium fraternum?

Dubium vnicum, An ſit maior ingratitudo peccare poſt pœnitentiam an in ſtatu innocentiæ?

Art. 4. Vtrùm ingratitudo ratione cuius ſubſequens peccatum facit redire peccata priùs dimiſſa ſit ſpeciale peccatũ?

Dubium vnicum, Circa doctrinam articuli.

Quæſt. 89. de virtutũ recuperatione.

Art. 1. Vtrùm per pœnitentiam virtutes reparentur?

Art. 2. Vtrùm poſt pœnitentiam reſurgat homo in æquali virtute?

Artic. 4. Vtrùm opera in charitate facta poſsint mortificari?

Artic. 5. Vtrùm opera mortificata per peccatum, per pœnitentiam reuiuiſcant?

Dub. 1. Vtrùm merita per peccatum mortificata reuiuiſcant per ſubſequentem iuſtificationem, & in qua menſura?

Dubium. 2. An antiqua merita redeant ſecundum totam menſuram quam habebant, an verò in aliqua tantùm proportione?

Dub. 3. Vtrùm tota gratia habitualis, vel aliquid illius reſtituatur?

Art. 6. Vtrùm per pœnitentiam ſubſequẽtem etiam opera mortua viuificentur?

Quæſt. 90. De confeſsionis inſtitutione, & neceſsitate.

Art. 1. Vtrùm cõfeſsio ſacramentalis fuerit à Chriſto præcepta?

Dub. 1. Vtrùm confeſsio præcepta ſit diuino præcepto, vel humano?

Dub. 2. qua ratione ex poteſtate collata Sacerdotibus colligatur præceptum diuinũ confeſsionis?

Dub. 3. Vtrùm Nectarius abrogauerit confeſsionem ſacramentalem?

Dub. 4. Qua ratione ſit confeſsio iure Eccleſiaſtico præcepta?

Dub. 5. Vtrùm Eccleſia poſsit diſpenſare in præcepto confeſsionis?

Art. 2. Vtrùm omnibus hominibus, & de omnibus peccatis neceſſaria ſit confeſsio.

Dub. 1. Vtrùm infideles teneantur præcepto cõfeſsionis.

Dub. 2. Vtrùm ex præcepto annuæ cõfeſsionis ſit obligatio confitendi peccata venialia.

Dub. 3. Vtrùm Eccleſia præceperit olim aliquibus confeſsionem venialium?

Dub.4. Vtrùm omnes pueri teneantur Eccleſiaſtico præcepto quotannis confiteri?
Art.3. Vtrùm ſtatim vel quo alio tempore confiteri teneamur?
Dub.1. Quo tempore anni obliget præceptum confeſsionis?
Dubium.2. Vtrùm elapſo anno ſine confeſsione teneatur quis ſtatim confiteari?
Dubium. 3. Vtrùm ad dignam ſacramentorum receptionem teneatur quiſque quolibet tempore confiteri?
Dubium vltimum. Vtrùm præcepto Eccleſiatico obligetur ad confeſsionem is, qui peccata habet ſolùm occulta?

Quæſt. 91. De qualitatibus confeſsionis, vt integritate, &c.

Art. 1. Vtrùm confeſsio debeat eſſe omnium peccatorum?
Dubium. 1. Vtrùm ſemper explicari debeant neceſſariò in confeſsione ſpecies peccatorum?
Dub. 2. Vtrùm circumſtantiæ, quæ non mutant ſpeciem peccati, ſed ſolùm augent, aut minuunt illius malitiam, neceſſariò ſint exponendæ in confeſsione?
Dub. 3. Vtrùm in confeſsione explicari debeat quantitas furti?
Dubium. 4. An explicari debeat in confeſsione reſpectus peccati ad perſonas diuerſas?
Dub. 5. Quomodò explicari debeat numerus peccatorum in confeſsione?
Dub. 6. Quale debeat eſſe pœnitentis examen, vt iudicetur ſufficiens.
Dub. 7. An quodlibet mendacium in confeſsione ſit peccatum mortale?
Art. 2. Vtrùm confeſsio ſemper debeat eſſe ita integra omnium peccatorum, vt diximus hactenus?
Dubium. 1. An in aliquo caſu licitum ſit, & alicuius efficaciæ, concedere abſolutionem ei, qui nullum in particulari confeſſus eſt peccatum?
Dub. 2. An integritas confeſsionis ſemper ſit neceſſaria?
Dub. 3. An circumſtantia complicis, quæ ſpeciem variat neceſſariò ſit exprimenda in cõfeſsione?
Articulus. 3. Vtrùm integritas confeſsionis ſit etiam neceſſaria quando ſunt caſus reſeruati?
Dub. 1. An ſit in Eccleſia poteſtas reſeruandi caſus.
Dub. 2. Vtrùm peccata venialia poſsint reſeruari?
Dub. 3. An quæuis mortalia etiam mentalia poſsint reſeruari?
Dubium. 4. An quæcumque peccata poſsint reſeruari?
Dub. 5. Vtrùm legitimè confeſſus peccata reſeruata, ab oblitis poſsit poſteà abſolui à quocumque Confeſſario?
Dubium. 6. An qui tempore Iubilei confitetur peccata reſeruata, cum intentione obſeruandi ea quæ iubentur, ſi poſteà non obſeruet teneatur iterùm confiteri?
Dub. 7. An poſsit eſſe præceptum præcipiens eadem peccata pluries confiteri, cui parere teneamur?
Dubium. 8. Vtrùm commiſſa ſit de facto inferiori, hæc poteſtas abſoluendi à reſeruatis in aliquibus caſibus, ita vt poſteà abſolutus teneatur illa peccata iterum Superiori confiteri?
Dubium. 9. Quomodò pœnitens habens caſus reſeruatos cum inferiori Sacerdote, & Sacerdos cum illo ſe debeat gerere, & quomodò cum ſuperiori, & Superior cum illo?
Dub. 10. Vtrùm quando pœnitens primò adit ſuperiorem, qui caſum reſeruauit, teneatur illa integrè confiteri, & ille teneatur confeſsionem integram audire?
Artic. 4. Vtrùm confeſsio debeat eſſe ſecreta?
Dub. 1. Vtrùm pœnitens poſsit publicè ſi velit confiteri, an verò ſit de eſſentia confeſsionis ſecretò fieri?
Dub. 2. An poſsit quis per literas confiteri abſenti Sacerdoti?
Dub. 3. An poſsit eſse obligatio confitendi per interpretem.
Dub. 4. An cõfeſsio fieri poſsit in ſcriptis præſenti Sacerdoti?
Dub. 5. An teneatur per ſcriptum cõfiteri, qui non poteſt alio modo?

Quæſt. 92. De confeſsione informi, aut iteranda.

Art. 1. Vtrùm confeſsio ſine dolore poſsit eſſe.
Dub. 1. An ad ſuſceptionem ſacramenti pœnitentiæ requiratur dolor?
Dub. 2. An ad dignè recipiendũ hoc ſacramẽtum, & eius effectũ conſequendum neceſſaria ſit cõtritio, ita vt attritio nõ ſufficiat?
Dub. 3. Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt

ſit diſpoſitio ad hoc ſacramentum.
Art.2. Vtrùm defectu doloris hoc ſacramentum poſsit eſſe informe, & tamen validum?
Dub. vnic. Circa doctrinam huius articuli.
Art.3. Vtrùm defectu integritatis poſsit eſſe ſacramentum hoc informe,ſed validum?
Dub. 1. Circa doctrinam articuli.
Dub. 2. Vtrùm alia de cauſa poſsit eſſe nulla confeſsio vt repetenda ſit?
Dub. 3. An quando repetenda eſt confeſsio propter aliquem defectum,& pœnitens cõfitetur eidem Sacerdoti,teneatur referre omnia peccata ſigillatim in prima confeſsione explicata,vel ſatis ſit confiteri defectum illius,& cætera poſteà commiſſa?
Dub.4.Vtrùm ſacramentum confeſsionis recedente fictione operetur ſicut baptiſmus?
Dub 5 Vtrùm per quamcumque confeſsionem ſatisfaciamus præcepto, vt ſaltem illius nõ ſimus tranſgreſſores?

Quæſt.93. De miniſtro huius ſacramenti ſcilicet Confeſſario.
Art.1. Vtrùm ſolus ſacerdos ſit miniſter huius ſacramenti?
Dub.1. An aliquando poſsit eſſe obligatio confitendi cum laico?
Dub.2. Vtrùm quilibet Sacerdos poteſtatẽ habeat abſoluendi in confeſsione?
Dub.3. Vtrùm Sacerdos quilibet virtute ordinationis habeat aſsignatam materiam pro aliquo caſu?
Dub.4. Vtrùm facultas abſoluendi in articulo mortis conceſſa ſit ab Eccleſia omnibus Sacerdotibus, hæreticis etiam, ſchiſmaticis, & excommunicatis?
Dub.5. Quiſnam intelligatur articulus mortis, & an ſit idem quod periculum.
Dub.6. Quam poteſtatem accipiant Sacerdotes in ordinatione in peccata venialia, & mortalia ſemel ſubiecta clauibus.
Art.2. Vtrùm ſit neceſſariũ confiteri proprio,vel de licentia proprij.
Dub.1. Quiſnam dicatur proprius Sacerdos.
Dub.2.Vtrum ſit neceſſaria licentia tacita aut expreſſa ante coſeſsionem, vel ſufficiat ſpes futuræ licentiæ,& ratihabitionis?
Dub. 3.Vtrùm in aliquo caſu iure ſit permiſſum pœnitentibus omnibus eligere alium quàm proprium?
Dub.4. An aliqui habeant priuilegium eligendi Confeſſarium?
Dub.5.Vtrùm ille, qui habet facultatem eligẽdi Confeſſarium poſsit eligere quem velit etiam ſimplicem Sacerdotem, aliàs non habentem iuriſdictionis materiam,nec approbationem Epiſcopi?
Dub.6. De conceſsione, & licentia commiſſa Confeſſarijs abſoluendi quem voluerint.
Art.3. Vtrùm Sacerdos,vt confeſsionem audire, & abſoluere poſsit debeat eſſe idoneus?
Dub.1. Quanta debeat eſſe Sacerdotis ſcientia, vt ſit idoneus Confeſſarius.
Dub.2.Vtrùm confeſsio facta ignoranti ſit iteranda,& irrita?
Dub.3.Vtrùm ſit neceſſaria ad audiendas cõfeſsiones omnium,etiam Sacerdotum,approbatio quam requirit Concilium Tridentinum?
Dub. 4.Vtrùm ab vno Epiſcopo approbatus, cenſeatur approbatus pro quacumque diœceſi?
Dub.5.Vtrùm conceſſa ſemel approbatione ab Ordinario loci poſsit reuocari ne poſsit ampliùs ille Sacerdos idoneus iudicari.
Dub.6. An Parochus teneatur audire ſubditũ quoties ille voluerit confiteri?
Dub.7. An & quando Confeſſarius teneatur pœnitentem examinare?
Dub.8. An Confeſſarius teneatur monere pœnitentem bona fide confeſſum, ſed inualidè abſolutum?
Dub. 9. Vtrùm Sacerdos teneatur pœnitentem inſtruere de re neceſſaria, in cuius ignorantia ipſum videt eſſe?
Art.4. Vtrùm Sacerdos teneatur ſeruare ſecretum confeſsionis?
Dub.1.Vtrùm ſit præceptum ſeruandi ſecretũ in confeſsione.
Dub. 2. Qui teneantur præcepto ſeruandi hoc ſecretum?
Dub. 3. Cuius rei ſecretum ſeruandum ſit ex ſigillo confeſsionis.
Dub. 4. An quando Confeſſarius aliter ſuum peccatum explicare non poteſt,poſsit reuelare confeſsionem alterius.
Dub. 5.Vtrum de licentia pœnitentis reuelari poſsit crimen inquirẽdi conſilij,vel alterius rei gratia?
Dub.6.Vtrùm peccatum aliàs publicum,quod Sacerdos audiuit in confeſsione poſsit referre?
Dub.7.Vtrùm peccatum aliàs notum Confeſſario liceat reuelare,vt ſibi notum, non explicando ſe illud in confeſsione audiſſe, nec vllum indicium huius præbendo.

Dub.8.Vtrùm propter correctionem pœnitentis liceat reuelare eius confeſsionem?

Dub.9.Vtrùm pro ſeruanda vita ſua poſsit Sacerdos reuelare cõfeſsionem, aut aliquo modo indicare?

Dubium.10.Quid in caſu ſuperiori dubiò aſsignato debeat facere Sacerdos, & an poſsit fugere?

Dub.11.Vtrum ſi Confeſſarius interrogetur ſub iuramento, & cogatur, poſsit ſine mendacio, & periurio negare, aut quomodò ſe gerere debeat?

Dub.12.Quomodò Confeſſarius interrogatus poſsit negare quod nouit in confeſsione?

Dub.13.Vtrùm pœnitens teneatur ſigillo confeſsionis defectus ſui Confeſſarij, quos in cõfeſsione deprehendit celare?

Quæſt.94.De ſatisfactione.

Art.1. Vtrùm ſatisfactio pro pœna ante ingreſſum gloriæ ſit neceſſaria?

Dub.1.Vtrùm remiſſa culpa maneat aliquid pœnæ temporalis purgandum.

Dub.2.Quomodò hæc pœna temporalis ſuperſit poſt iuſtificationem an Dei voluntate, vel ex natura rei, & iuſtificationis?

Dub.3.Vtrùm pro hac temporali pœna homo pro ſe ipſo ſatisfaciat de cõdigno, et ad æqualitatem?

Dub.4.Vtrùm per opera extra charitatem facta poſsit homo ſatisfacere pro pœna temporali peccati?

Dub.5.Vtrum tantùm ſatisfiat Deo per opera pœnalia, vel etiam alterius cuiuſcumq; virtutis?

Dub.6.Vtrùm per opera aliàs Deo debita, hoc eſt in præcepto ſatisfiem poſsit?

Dub.7.Vtrùm per flagella à Deo immiſſa ſatisfaciat homo?

Art.2. Vtrùm in hoc ſacramento iniungenda ſit ſatisfactio aliqua?

Dub.1.Vtrùm Sacerdos poteſtatem habeat iniungendo pœnam pœnitenti ipſum cogendi, & obligandi ad illius exequutionem?

Dub.2.Vtrùm Sacerdos imponere poſsit pœnitentiam aliquam publicam?

Dub.3.Vtrùm pœnitentia ab vno impoſita poſsit per alium Sacerdotem commutari, vel ita obliget, vt commutari non poſsit?

Dub.4.Vtrùm ille, qui oblitus eſt pœnitentiæ ſibi à Confeſſario impoſitæ teneatur confeſsionẽ repetere?

Dub.5.Vtrùm ſatisfactio ſacramentalis in peccato mortali facta, habeat ſuum effectum?

Dub.6.Vtrùm facto arbitrio Sacerdotis per impoſitionem pœnæ, & ſatisfactionis, tollatur prorſus tota pœna temporalis, quæ remanſit ex peccato dimiſſo ſemper, vel aliquando ſuperſit etiam aliquid patiendum in purgatorio ſi in hac vita non ſatisfiat amplius?

FINIS.

INDEX LOCORVM

ſacræ Scripturæ, quæ in hoc tractatu de Pœnitentia, vel obiter attinguntur, vel penitus explicantur.

Litera. Q. quæſtionem. A. articulum. D. dubium. N. numerum oſtendit.

Ex Numeris.

Cap. 18. *Dixit Dominus ad Aarõ, tu & filij tui, & domus patris tui tecũ portabitis iniquitatẽ, &c. quæſt. 91. ar 3. dub. 1. numero. 5.*

Cap. 14. *Attamen omnes homines, qui tentauerunt me non videbunt terram, q. 94. a. 1. d. 1. n, 5.*

Ex 2. Regum.

Cap. 13. *Dominus quoque tranſtulit peccatũ tuum à te, q. 94. a. 1. d. 1. n. 5.*

Ex 3. Regum.

Cap. 8. *Qui orauerit in domo hac propitiaberis, q. 87, a. 3. d. 1. n. 1.*

Cap. 17. *Quid mihi & tibi vir Dei, reuerſus es ad me, ut rememorarẽtur iniquitates meæ q. 88. a. 1. d. vnic. n. 5. vſque ad 8.*

Ex Pſalmis.

Pſalm. 18. *Ab occultis meis munda me, q. 86. a. 2. d. 7. n. 15.*

47 *Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ, q. 88. a. 1. dub. vnic. n. 9. & 10.*

50 *Ecce enim in iniquitatibus cõceptus ſum, &c, q. 88. a. 1. d. 7. n. 8.*

76 *Cogitaui dies antiquos, & meditatus nocte cum corde meo, q. 86. a. 2. d. 7. n. 11.*

78 *Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum, q. 88. a. 1. d. vnic. n. 5. vſque ad 8.*

105 *In memoriam redeat iniquitas patrum eius. q, 88. a. 1. d. vnic. n. 5. vſque ad 8.*

Ex Proverbijs Salomonis.

Cap. 15. *Per miſericordiam, & fidem purgãtur peccata, q. 94. a. 1. d. 1. n. 7.*

Cap. 18. *Miſericordia, & veritate redimitur iniquitas, ibidem.*

Ex Eccleſiaſtico.

Cap. 1. *Timor Domini expellit peccatum. q. 86. a. 2. d. vnic. n. 9.*

Cap. 2. *Si pœnitentiam nõ egerimus incidemus in manus Domini, ibid. n. 9.*

Cap. 15. *Deus ab initio conſtituit hominẽ, & reliquit illũ in manu conſilij ſui, etc. q. 86. a. 2. d. 5. n. 26.*

Ex Iſaia.

Cap. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos, &c. q. 86. a. 2. d. 7. n. 11.*

Cap. 52. *Solue vinculum colli tui captiua filia Sion. q. 84. a. 3. d. 2. n. 26,*

Cap. 65. *Omnes morte corruetis pro eo quod vocaui, & non reſpondiſtis. q. 86. a. 2. d. 2. n. 7.*

Ex Hieremia.

Cap. 8. *Nũquid qui cadit non reſurget, & qui auerſus eſt non reuertetur, &c. q. 86. ar. 2. d. 2. num. 7.*

Cap. 18. *Si pœnitentiam egerit gẽs illa à malo, quod fecit, &c. q. 86. a. 2. d. 1. n. 9.*

Cap. 31. *Conuerte me Domine, & conuertar, q. 85. art. 5. dub. 2. n. 6.*

Ex Ezechiele.

Cap. 18. *In quacumque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor. q. 84. a. 3. d. 2. n. 15.*

Ibid. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, &c. q. 86. a. 2. d. 7. num. 11. vſque ad 15.*

Ibid. *In quacumque hora impius egerit pœnitentiam iniquitatum eius non recordabor. q. 86. a. 5. d. 1. n. 12. & q. 86. a. 1. d. vni. n. 67*

Cap. 33. *Impietas impij non nocebit ei in quacumque die conuerſus fuerit ab impietate ſua, q. 89. a. 5. d. 1. n. 12.*

Ex Daniele.

Cap. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime. q. 94. art. 1. dub. 1. num. 5.*

Ex

Index locorum ſacræ Scripturæ.

Ex Ioële.

Cap. 2. *Et reddam vobis annos, quos comedit locuſta, q. 89. a. 5. d. 1. num. 14.*

Ex Nahum.

Cap. 1. *Nõ conſurget duplex tribulatiõ, &c. q. 88. art. 1. dub. vnic. num. 61. & 62.*

Ex Matthæo.

Cap. 3. *Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ, q. 94. a. 1. d. 1. num. 7.*

Cap. 10. *Dedit illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eijcerent eos, quæſt. 84. ar. 3. d. 3. n. 7.*

Cap. 18. *Corripe eum inter te, & ipſum, q. 86. art. 2. dub. 5. num. 22.*

Ibid. *Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris, quæſt. 88. art. 1. dub. vnic. num. 37. & ſequentibus.*

Ibid. *Amen dico vobis quæcumque alligaueritis ſuper terram, &c. quæſt. 90. art. 1. dubio. 1. num. 25.*

Ex Luca.

Cap. 6. *Dimittite, & dimittemini, date, & dabitur vobis, q. 94. a. 1. d. 1. num. 6.*

Cap. 10. *Dedit illis virtutem, & poteſtatem, vt languores curarent, q. 84. a. 3. d. 3. nu. 7.*

Cap. 11. *Verumtamen quod ſupereſt date eleemoſynam, q. 94. a. 1. d. 1. n. 6.*

Cap. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis omnes ſimiliter peribitis, q. 86. a. 2. d. 1. n. 9.*

Ibid. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, ibidem.*

Ibid. *Niſi pœnitentiam egeritis omnes ſimiliter peribitis, q. 86. a. 2. d. 2. n. 7.*

Cap. vlt. *Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, q. 90. a. 1. d. 1. n. 24.*

Ex Ioanne.

Cap. 5. *Pater non iudicat quemquam, ſed omne iudicium dedit filio, q. 90. artic. 1. dub. 1. num. 25.*

Cap. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c. q. 86. a. 2. d. 2. n. 7.*

Cap. 8. *Vade in pace, & noli amplius peccare, q. 84. a. 9. d. vnic. n. 4.*

Cap. 20. *Sicut miſit me viuens Pater, & ego mitto vos, q. 93. a. 1. d. 2. n. 30.*

Cap. vlt. *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, q. 84. a. 2. d. 1. n. 7.*

Ex Epiſtola ad Romanos.

Cap. 2. *Bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit, q. 85. a. 5. d. 2. n. 6.*

Cap. 11. *Sine pœnitentia enim ſunt dona, & vocatio Dei, q. 88. a. 2. d. vnic. n. 65.*

Ex prima ad Corinthios.

Cap. 6. *Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis, q. 88. art. 1. dubio vnico, num. 17.*

Ex ſecunda ad Timotheum.

Cap. 2. *Ne forte Deus, det illis pœnitentiam, et reſipiſcant, q. 85. a. 5. d. 2. num. 6.*

Ex Epiſtola ad Hebræos.

Cap. 6. *Non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri, q. 89. a. 5. d. 1. n. 14. et ſeqq.*

Ex Epiſtola Iacobi.

Cap. 5. *Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & ſi in peccatis eſt, &c. q. 84. a. 3. d. 3. n. 8.*

Ibid. *Et ſi in peccatis eſt dimittentur ei, q. 87. a. 3. d. 3. n. 2. & 5.*

Ibid. *Confitemini alterutrum peccata veſtra, q. 90. a. 1. d. 1. n. 26.*

FINIS.

INDEX RERVM OMnium, quæ in hoc tractatu de Pœnitentia continentur.

Litera. Q. denotat quæstionẽ. Litera. A. articulum Diui Thomæ. Litera D dubium Autoris. Series autem numerorum inchoatur à quouis dubio, & terminatur ad sequens etiam per commentarios articulorũ, qui inter nonnulla dubia intercedunt.

A

Abominatio.

1 Q*Vid sit odium abominationis, & quomodo distinguatur ab inimicitia, quæst.* 85 *artic.* 2. *dub. vnico, num.* 43. & 44.

Abrogatio.

1 *Quid sit abrogare legem, q.* 90. *a.* 1. *d.* 5. *numero* 2.

Abrogatio vide verbum Lex.

Absolutiõ.

1 *Absolutionis verba sunt forma sacramenti pœnitentiæ, & inter partes illius præcipuè operari dicuntur remissionem peccatorum, q.* 84. *a.* 1. *d.* 2. *n.* 7.

2 *Absolutio absolutè dicitur forma sacramenti pœnitentiæ, q.* 84, *a.* 1. *d.* 2. *n.* 10.

3 *Absolutio non dicitur communiter pars sacramenti pœnitentiæ, ibidem, num.* 8. & 12.

4 *Absolutio potest conferri quando post confessionem ritè factam, & exigentiam absolutionis incidit in amentiam, q.* 84. *a.* 1. *d.* 3. *n.* 14.

5 *Eadem absolutio, quæ fertur à Sacerdote, fertur à Deo, q.* 84. *a.* 3. *d.* 1. *n.* 12.

6 *Absolutio in sacramento pœnitentiæ debebet fieri modo indicatiuo, non autem deprecatiuo, q.* 84. *a.* 3. *d.* 3. *n.* 1. & 2.

7 *Cur absolutio debeat in sacramento fieri modo indicatiuo, ibidem, num.* 8. & *sequentibus.*

8 *Et si absolutio non fiat illis verbis,* Ego te absoluo, *factum tenebit, si fit alijs verbis explicantibus actum Iudicis sententiam ferentis, q.* 84. *a.* 3. *d.* 3. *n.* 10. & 12.

9 *Mutare formam absolutionis in sacramẽto pœnitentiæ etiamsi non sequatur scandalum, est mortale peccatum ibidem, nu.* 12.

10 *Integra manet absolutio quando his duobus verbis exprimitur,* te absoluo, *q.* 84. *a.* 3. *d.* 4. *n.* 4.

11 *Si verbis,* te absoluo, *addantur particulæ,* Ego, & à peccatis tuis, *verè pertinẽt ad essentiam formæ, & effectus non sequitur d mec illæ particulæ perfectæ sint, ibid. num.* 4. & 5.

12 *Quando aliqua verba non significata ex vi verborum essenttalium absolutionis, etiamsi exprimantur, ad formam pœnitentiæ nõ pertinent, ibidem, num.* 6. & *sequentibus.*

13 *In illis verbis absolutionis,* te absoluo, *necessariò immutur particula,* Ego, & à peccatis tuis, *ibidem, num.* 6. & *sequent.*

14 *Non mutatur forma substantialis absolutionis si quis in aliquo casu dicat,* Ego vos absoluo, *vel nos* te absoluimus, *ibidem, num.* 9.

15 *Absolutio lata sub conditione de futuro*

ratione

ratione efficaci probatur esse nulla, q. 84. a. 3. d. 5. num. 6. & sequent.

16 Quando absolutio negata ab vno Sacerdote ab alio possit concedi, q. 90. art. 1. dub. 2. num. 20.

17 Licitum est aliquando absolutionem conferre ei, qui nullum in particulari confessus est peccatum, q. 91. a. 2. d. 1. n. 3.

18 Non licet negare absolutionem in tempore necessitatis, q. 91. a. 2. d. 1. n. 38.

19 Absolutus ab omni excommunicatione ab habente potestatem, etiam absoluitur ab obligata, q. 91. a. 3. d. 5. n. 10.

20 In casu, quo plures absoluunt, quomodò proferri debeat absolutio, quæst. 91. art. 4. dub. 1. num. 9.

21 Absolutio collata ratione ratihabitionis non tenet, & quare, quæst. 93. art. 2. dub. 2. num. 3.

22 Quando quis semel validè confessus est, & absolutus, iterum absolui non potest sine noua intentione subijciendi ea peccata clauibus, q. 90. a. 3. d. 8. n. 5.

Abulensis.

1 Abulensis existimauit Sacerdotem, imò neque Deum absoluere (si secundum rigorem loquendum sit) à culpa, & pœna, sed tantum à reatu, q. 84. a. 3. d. 2. n. 23. & 24.

2 Abulensis docuit peccatum non dici ligare conscientiam, ibidem, num. 24.

Actus.

1 Quando actus reflexus voluntatis non constituat diuersam speciem, q. 85. a. 3. d. vnico, n. 27. & 28.

2 Actus internus ab Ecclesia præcipi nequit, q. 90. a. 1. d. 4. n. 4. & 14.

3 Quomodò idem actus ex multiplici respectu plures possit habere malitias, q. 91. a. 1. d. 4. n. 13. & 14.

4 Actus antecedentes principale opus malum, ad idem numero peccatum pertinent, at subsequentes opus principale, diuersum constituunt numero peccatum, q. 91. a. 1. d. 5. num. 31.

5 Actus vide verbum Voluntas.

Adamus.

1 Adamus dum fuit in statu innocentiæ, neque habitum, neque actum habuit virtutis pœnitentiæ, q. 85. a. 4. d. 2. n. 7. vsq; ad 15.

2 Cur Adamus in statu innocentiæ, etiamsi habuisset virtutem misericordiæ, non habuisset virtutem pœnitentiæ, ibidem, n. 10.

Affinitas.

1 Qui gradus affinitatis differant specie, q. 91. a. 1. d. 4. n. 15.

2 Affinitas, vide verbum Cõsanguinitas.

Agathense Concilium.

1 Agathense Cõcilium quomodò iubeat initio Quadragesimæ pœnitentiam dari confitentibus, q. 90. a. 3. d. 1. num. 11.

Alensis.

1 Sentit virtutes tribus modis posse dici generales, q. 85. a. 2. d. vnico, n. 7. & 8.

Diuus Ambrosius.

1 Refert Nouatianum ad pœnitentiam interiorem exhortari negando absolutionem, q. 84. a. 10. n. 1.

2 Item Nouatianum omnem potestatem absoluendi à quocumque peccato post baptismum commisso Sacerdotibus negasse, ibidem, num. 2. & 3.

3 Docet publicam pœnitentiam semel esse concedendam peccantibus, q. 84. art. 10. dubio vnico, num. 16.

4 Definit pœnitentiam, q. 86. a. 2. d. 4. n. 2.

5 Diui Ambrosij locus difficilis de reditu peccatorũ, adductus, ibid. n. 18. exponitur, q. 88. a. 1. d. vnico, num. 43.

Amicitiæ virtus.

1 In quo consistat virtus amicitiæ, q. 85. a. 3. dub. vnic. numer. 24.

Angeli.

1 Angeli an habuerunt vel habeant virtutem pœnitentiæ, q. 85. a. 4. d. 2. n. 19.

Annua confessio.

1 Annua confessio non obligat infidelem, & quare, quæstione. 90. artic. 2. dubio. 2. numer. 8. & 9.

2 Annua confessio, vide verbum Præceptum confessionis, & verbum Cõfessio.

Index rerum.

Anni discretionis.

1 *Qui iudicentur anni discretionis, q. 90. a. 2. d. 4. n. 2.*

Apostoli.

1 *Quomodò Apostoli potestatem absoluendi à Christo Domino acceperint, q. 93. a. 1. d. 2. n. 30.*

Approbatio.

1 *An semel concessa approbatione ab Ordinario possit reuocari, ita vt ille deinceps idoneus non habeatur, q. 97. a. 3. d. 5. per totũ.*
2 *Quibus non possit reuocari approbatio, ibidem.*
3 *Quid debeat considerari in approbatione pro qualibet Ecclesia vel loco, ibidem. n. 3.*
4 *Approbatio, vide verbum* Sacerdos, *&* Licentia.

Appetitus sensitiuus.

1 *In appetitu sensitiuo conceditur actus virtutis secundum rectam rationem, q. 85. art. 1. num. 22. & 23.*

Aqua benedicta.

1 *Aqua benedicta numeratur inter sacramentalia, q. 87. a. 3. d. 1. n. 1.*
2 *Aqua benedicta non remittit venialia ex opere operato, ibid. n. 6. vsque ad 9.*

Aristoteles.

1 *Docet verecundiam non esse virtutem, neque virtutis actum, q. 85. a. 1. d. vnic. n. 1.*
2 *Negans verecundiam esse virtutem, turpiter errauit, ibid. n. 8. vsque ad 12.*
3 *Malè existimabat virtutes esse connexas, & homines ad talem statum posse peruenire, vt amplius neque ant peccare, ibid. n. 9.*
4 *Apud Aristotelem idem est homo studiosus, & probus, atq; habens omnes uirtutes, ibidem.*

Attritio.

1 *Nulla atritio ex voto, aut desiderio sacramenti pœnitentiæ redditur contritio perfecta, q. 84. a. 1. d. 3. n. 11. & 12.*
2 *Non semper perseuerat in pœnitente quando absoluitur, neque est necessarium, ibidem num. 17.*
3 *Non est effectus absolutionis, aut confessionis, sed potius est causa illarum, vel saltẽ eas comitatur, ibidem, num. 21.*
4 *Attritionis nomine quid communiter intelligatur, q. 86. a. 2. d. 7. n. 25.*
5 *Ex attritio fit quis contritus aliquando, q. 86. a. 2. d. 8. n. 2.*
6 *Eadem attrito in homine peccatore potest per gratiam aduenientem charitate formari ibidem, n. 2. & 4.*
7 *Attritio ex obiecto non potest fieri vera contritio etiam ex obiecto, ibid. n. 4. & 6.*
8 *Attritio propter pœnas inferni durare potest in peccatore etiam quando iustificatur, ibidem num. 5. & 6.*
9 *Non est sufficiens ad remissionem peccati venialis extra sacramentum, q. 87. ar. 1. d. 1. num. 6. vsque ad 9.*
10 *Est necessariò requisita, vt quodlibet sacramentum expellat venialia, quæst. 87. ar. 3. dub. 3. num. 8.*
11 *Attritio etiam vt talis cognita sufficiens est ad sacramentalem confessionem, q. 92. ar. 1. dub. 2. num. 3.*
12 *Quomodò attritio esse debeat in confessione venialium, q. 92. ar. 3. dub. 5. numer. 9.*
13 *Ex quo motiuo debeat esse attritio, vt sit dispositio ad sacramentum confessionis, ibidem, dub. 3. nu. 3.*
14 *Attritio vide verbum,* Cõtritio, *&* verbum, Dolor de peccatis.

Diuus Augustinus.

1 *Hæreticos Euchitas sic dictos esse pũtat, quia adeò orabant, vt incredibile videretur, q. 84. ar. 1. dub. 1. num. 3.*
2 *An alicubi distinxerit sacramentum tantùm, rem tantùm, rem & sacramentum simul, q. 84. ar. 1. dub. 3. num. 4. vsque ad 8.*
3 *Tres actus assignat pœnitentiæ, quæst. 84. ar. 2. num. 4.*
4 *Quo sensu dixerit confitentem sua peccata viuere, q. 84. ar. 3. dub. 2. nu. 18. & seq.*
5 *Docuit in nobis debere esse dolorem peccatorum, quæ commisimus, continuò, q. 84. ar. 9. dub. vnico, num. 4. & 5.*
6 *Refert Nouatum omnem sacramentalem confessionem abstuliisse, q. 84. ar. 10. dubio vnico, num. 7.*
7 *Item refert aliquos hæreticos concedentes semel tantùm prodesse sacramentum pœnitentiæ lapsis post baptismum, ibid. nu. 13.*
8 *Quo sensu dixerit oratione Dominica venialia remitti, q. 87. ar. 2. d. 1. n. 19. & seq.*
9 *Difficilis locus D. Augustini de reditu peccatorum explicatur, q. 88. ar. 1. dubio vnico*

num.12.vsque ad 16.
10 Indicat non minùs debere gratis agere, qui plura non commisit peccata, quàm cui multa dimissa sunt, q.88.ar.2.d.vnico, numero 13.& 14.
11 Diuo Augustino falsò adscribitur tractatus de visitatione infirmorum, & opus de vera, & falsa pœnitentia, q.91.ar.1.dub.2 num.24.& 25.

Auxilium.

1 Quomodò auxilia sint necessaria necessitate medij, q.84.ar.5.dub.vnico, num.42.

Axioma.

1 Quomodò intelligendum sit illud axioma, vbi eadem est ratio, eadem est decisio legis, q.93.ar.2.d.3.num.7.
2 Axioma vide verbum, Prouerbium.

B

Baptismus.

1 Forma baptismi debet esse indicatiuo modo, vel imperatiuo, non autem deprecatiuo q.84.ar.3.d.3.num.9.
2 Baptismus est medium necessarium in re, vel in voto, q.84.a.5.d.vnico.n.40.& 41.
3 Baptismi sacramentum ex opere operato tollit venialia, q.87.ar.3.d.2.nu.3.
4 Baptismus directè remittit venialia, q.87. ar.3.dub.3.num.9.

Beati.

1 In Beatis, qui peccauerunt concedi potest habitus virtutis specialis pœnitentiæ, eiusq; actus, q.85.ar.4.d.2.nu.15.& 16.
2 Secus in ijs, qui numquam peccauerunt, ibidem.

Beda.

1 Bedæ difficilis locus de reditu peccatorum explicatur, q.88.ar.1.d.vnico, num.15.

Bellum.

1 Intraturus periculosum bellum, tenetur anteà si postea non sit copia ministri confiteri, & communicare, q.90.ar.3.d.2.numero 15.& 16.

Benedictini Monachi.

1 Singulis mensibus obligantur ad confessionem venialium, si non adsunt mortalia, q. 90.ar.2.du.3.num.2.
2 Præceptum menstruæ confessionis Benedictinorum est solius Ecclesiæ, & quare, q.90.ar.2.du.3.num.5.& 6.
3 Benedictini si singulis mensibus non confitentur veniale aliquod, quando non sunt mortalia, peccabunt mortaliter, ibid.n.8.& 9.

Benedictio.

1 Benedictio numeratur inter sacramentalia, q.87.ar.3.du.1.num.2.

Beneficium.

1 Quomodò beneficium sit regula, qua mensuratur magnitudo gratitudinis, q.88.ar.1. du.vnico, num.29.
2 Tribus modis contemnitur beneficium animo ingrato, & quales illi sint, q.88.art.4. du.vnico, num.18.& 19.

D.Bernardus.

1 Docet Scopam Lazari id est pœnitentiæ non fuisse in Beata Virgine, q.85.ar.4.du.2. num.10.
2 Quid sentiat de circumstantia complicis in ordine ad confessionem, q.91. ar.2. dub.3. num.14.

D.Bonauentura.

1 D.Bonauentura explicat Patres asserentes pœnitentiam non fuisse veram, quando contingit peccare post illam, q.84. art.10. du.vnico, num.16.

Burcardus.

1 Burcardus Episcopus refert varias pœnitentias graues etiam pro leuibus peccatis assignatas ab Ecclesia, q.91.ar.1.d.2. nu.2.

C

Caietanus.

1 Docuit (non rectè tamen) omnes species peccatorum in genere moris non esse neces-

sario

ſariò in confeſsione explicandas, q. 91. ar. 1. dub. 1. num. 4. & ſequentibus.

Calor.

1 Quomodò calor expellat frigus à ſubiecto q. 85. ar. 3. d. vnico, num. 37.

Caluinus.

1 Negauit ſacramentum pœnitentiæ eſſe à Chriſto Domino inſtitutum, quæſt. 84. articulo 1. dub. 1. num. 6.

Caniſius.

1 Caniſius multa congerit Patrum teſtimonia ad probandam remiſſa culpa manere aliquid pœnæ, q. 94. a. 1. d. 1. n. 7. & 8.

Concilium Carthaginenſe.

1 In Concilio Carthaginenſi fit mentio impoſitionis manuum in ſacramento confeſsionis, q. 84. ar. 4. num. 12.

2 Concilium Carthaginenſe declarat quid faciendum ſit cum poſtquam quis pœnitentiã popoſcit oppreſſus infirmitate caſu obmutuerit, &c. quæſtione 91. ar. 2. du. vnico, numero 4. & 5.

Monachi Carthuſiani.

1 Quomodò inſtitutum Carthuſienſium Monachorum de carnibus non manducãdis defendi poſsit, q. 91. ar. 2. d. 3. num. 25.

Caſus reſeruatus.

1 Ratione reſeruationis nõ poteſt aliquis obligari iterũ confiteri eadem peccata ſuperiori, aut cui ipſe voluerit, quæſtione 93. ar. 1. dub. 6. num. 13. & ſeq.

2 Ille qui in extrema neceſsitate abſolutus eſt à reſeruatis habentibus excommunicationẽ annexam, tenetur comparere, ſi à periculo liberetur, q. 93. ar. 1. d. 6. n. 15.

Cathari.

1 Qui fuerint cathari, quæſt. 84. ar. 10. du. vnic. n. 5.

Catechumenus.

1 An catechumenus debeat habere votum explicitum baptiſmi, q. 84. ar. 5. d. vnico, n. 50. & 51.

Celebrans.

1 Celebrans, vide verbum Sacerdos.

Charitas.

1 Eiuſdem charitatis eſt diligere Deum, & odio habere malum ei contrarium, q. 85. ar. 2. d. vnico, n. 18. & 46.

2 Diſcrimen inter charitatem, & religionẽ, ibidem, num. 46. & 47.

3 Charitati licèt opponatur peccatum communi ratione, non tamen propria contrarietate, q. 85. ar. 3. d. vnico, num. 39.

4 Charitas, vide verbum dilectio.

Chryſoſtomus.

1 Docet Sacerdotibus veteris teſtamenti lepra purgatos declarare licuiſſe, at Sacerdotibus noui teſtamenti animæ ſordes purgare conceſſum eſſe. quæſt. 84. art. 3. dubio 1. num. 7.

2 Locus difficilis D. Chryſoſtomi de reditu peccatorum adducitur, num. 15. & exponitur q. 88. ar. 1. d. vnico, n. 41. & 42.

3 Chryſoſtomus monet ne conſeruo peccata dicamus, ſed ſoli Deo, quæſt. 90. a. 1. du. 3. num. 1. & 2.

4 Eius mens explicatur, ibidem, numero 35. & ſequentibus.

5 Commentaria Chryſoſtomi in Epiſtolas ad Hebræos, ab ipſo verè fuerunt compoſita, ibidem, numero 31.

Chriſtus Dominus.

1 Quomodò Chriſtus Dominus primo apparuerit Apoſtolis ianuis clauſis, deduq; illis poteſtatem abſoluendi. quæſt. 90. art. 1. d. 1. num. 24.

2 De fide eſt Chriſtum Dominum inſtituiſſe ſacramentum pœnitentiæ poſt reſurrectionem, q. 90. ar. 1. du. 1. num. 27.

3 Chriſtus Dominus non deſignauit determinatam materiam Sacerdotibus in ordinatione eorum, in ordine ad ſacramentum pœnitentiæ, q. 93. a. 1. d. 2. n. 36. In qua aſſertione non includuntur Apoſtoli.

4 Chriſtus Dominus reprehendit Phariſæos, & quare, q. 94. a. 1. d. 1. num. 6.

5 Omnis gratia ex Chriſti meritis eſt, q. 84. ar. 5. dub. vnico, num. 16.

Index rerum.

6 *Chriſtus Dominus, neq; habitũ, neq; actũ virtutis pœnitentiæ habuit, q.85.ar.4.du.2. num.7.vſque ad 15.*

7 *Vi Chriſti Domini ſatisfactio nobis proſit, neceſſaria eſt noſtra cooperatio, quæſ.94. ar.1.du.1.num.11.*

8 *Imputatio meritorum Chriſti non accedit noſtris operibus iam factis, ibidem.*

9 *Quomodò dicatur Chriſtus redemiſſe homines per paſſionem, ibidem.*

10 *Quando merita Chriſti ſupra dignitatem noſtrorum operum applicentur, q.94.ar.1. du.3.num.3.*

Cicero.

1 *Aſſerebat eos, qui à via iuſtitiæ aberraſſent numquam errorem pœnitendo corrigere poſſe, q.84.ar.1.du.1.num.1.*

Circumſtantia.

1 *Vnde dignoſcatur circumſtantia conſtitutiua diuerſi peccati, q.88.ar.4.du vnico, n. 7.& 8.& num.13.& 14.*

2 *Circumſtantiæ omnes mutantes ſpeciem neceſſariò explicandæ ſunt in confeſſione, q. 91.ar.1.du.1.num.6.vbſque ad 11.*

3 *Circumſtantiæ aggrauantes peccatũ mortale intra eandem ſpeciem non ſunt per ſe neceſſariò explicandæ in confeſſione, q.91.ar. 1.du.2.num.6.*

4 *Circumſtantiæ alleuantes peccatum mortiferum intra eandem ſpeciem non ſunt per ſe neceſſariò explicandæ in confeſſione, ibidem.num.26.*

5 *Circumſtantias tenentes ſe ex parte actus, non eſt neceſſe explicare in confeſſione, ibidem, num.28.*

6 *Circumſtantia quantitatis furti nõ eſt per ſe explicanda in confeſſione neceſſariò, niſi ratione reſeruationis, excommunicationis, &c. q.91.ar.1.dub.3.num.2.& ſequent.*

7 *Quæ circumſtantiæ multiplicent malitiã numero in eodem actu, q.91.art.1.dub.4. num.5.& 9.*

8 *Circumſtantia aggrauans explicari debet in confeſſione, ſi eam interroget Confeſſarius, q.91.ar.1.dub.3.num.4.*

9 *Etiamſi circumſtantiæ aggrauantes per ſe non ſint ex præcepto explicandæ in confeſſione, negare tamen illas eſt mortiferum, q. 91.ar.1.d 4.num.23.*

10 *Quid ſit dicendum de inceſtu, q.91.art.1. dub.4.numero 13.& ſequentibus: vide verbum* Inceſtus.

11 *Circumſtantia durationis nõ eſt per ſe apperienda neceſſariò in confeſſione, q.91.ar.1. dub.2.num.34.*

12 *Expedit circumſtantiam durationis diuturnæ explicare, & quare, ibidem, nu.37.*

Circumſtantia dei feſtiui, vide verbum Feſtius dies.

Claues.

1 *Peccata mortifera etiamſi dimiſſa ſint ante ſacramentum, nihilominus clauibus ſubijcienda ſunt, q.84.ar.5.dub.vnico, num.31. & ſequentibus.*

2 *Quid ſit peccata per contritionem dimitti in ordine ad claues, ibidem, num.36.*

3 *Peccata dimiſſa per contritionem ante baptiſmum, non remittuntur in ordine ad claues ſed ad baptiſmum, ibidem, n.51.& 52.*

4 *Claues, vide verbum* Pœnitentiæ ſacramentum.

5 *Qui de venialibus abſolutus eſt, ſubiecit ſe clauibus, q.90.ar.1.dub.2.n.24.*

Clericus,

1 *Clericum occidere eſt duplex peccatum, q.90.ar.1.dub.4.num.34.*

Clichtoneus.

1 *Aſſeruit peccatorem prius Dominum viuificare, & poſteà eundem per Sacerdotum miniſterium abſoluere, q.84.arti.3. dub.2. num.2.*

2 *Senſus prædictorum verborum declaratur, ibidem, num.18.& ſequentibus.*

Complutenſe Concilium.

1 *In Concilio Complutenſi aliquæ propoſitiones Petri Oxomenſis condemnatæ ſunt, q.84.ar.5.dub.vnico, num.19.*

Concilia.

1 *Tria concilia declarant ſacramentum pœnitentiæ eſſe verum ſacramentum, q.84. a. 1.dub.1.num.7.*

2 *Tria concilia declarant per ſacramentum pœnitentiæ vere remitti peccata, quæſt.84. art.2.dub.1.num.5.*

Confeſſarius.

1 *Confeſſarij inopia quando cenſeatur eſſe, quæſt.90.*

Index rerum.

quæſt. 90. articulo. 3. dubio 3. numero 8.

2 Confeſſor opera aliàs in præcepto poteſt imponere pro ſatisfactione peccatorum, q. 94. a. 1. d. 6. n. 2. & 6.

3 Aliqui habent priuilegium eligendi Confeſſarium, quem volucrint, q. 93. a. 2. du. 4. num. 1.

4 Quinam gaudeant priuilegio eligendi Confeſſarium, ibidem. n. 3.

5 Quando quis habeat facultatem eligendi ſibi Confeſſarium, an poſſit eligere ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Epiſcopo, q. 93. a. 2. d. 5. n. 2.

6 Numquam Pontifex, aut Epiſcopus concedunt tam amplam licentiam, vt poſſit eligi Sacerdos impeditus, vel non antea approbatus, ibidem.

7 Poſt Tridentinum non poteſt concedi licentia eligendi Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo, ibidem.

8 Confeſſarius quando videt pœnitentẽ ſufficientem moraliter adhibuiſſe diligentiam, ad examen peccatorum, non tenetur eũ examinare, q. 93. a. 3. d. 7. n. 3.

9 Quando pœnitens indiſtinctè confitetur, vel ita vt omittat quæ videntur neceſſaria ad ſacramentum, tenetur Confeſſor illũ examinare, ibidem.

10 An ſit melius examinare pœnitentem inter dicendum, vel poſteà, ibidem, n. 4.

11 Quomodò interrogare debeat Confeſſarius pœnitentes iuxta cuiuſq; ſtatum, & conditionem, q. 93. ar. 3. d. 7. in fine.

12 Non poteſt Confeſſarius abſoluere pœnitentem abſentem, etiamſi nullum alium commiſerit peccatum poſtquam eius excepit cõfeſſionem, q. 93. a. 3. d. 8. n. 4.

13 Quando Confeſſarius inuidè abſoluit pœnitentem per ignorantiam, ſi poſtea aduertit, non tenetur pœnitentem certiorem facere ſi damnũ aliquod ſequatur Sacerdoti, & quale id eſſe debeat, ibidem, n. 7.

14 Quid dicendum ſit in prædicto caſu quando nullum ſequitur inconueniens alicui, ibidem.

15 Quando fuit cauſa Confeſſarius ne fieret alicui reſtitutio, tenetur ipſe facere, vel certiorem facere pœnitentem, q. 93. ar. 3. dub. 8 num. 8.

16 Confeſſarius tenetur inſtruere pœnitentẽ, quando ignorantia eſt vincibilis, & quare, q. 93. a. 3. d. 9. n. 1.

17 Quid faciendum Confeſſario quando pœnitens habet ignorantiam inuincibilem, ibid.

18 Non licet Confeſſario dicere ſe audiuiſſe in confeſſione peccatum quantumuis publicum, & quod aliàs nouerat extra confeſſionem, q. 93. a. 4. d. 6. n. 2.

19 Non eſt dubium quin vnus Confeſſor poſſit commutare pœnitentiam à ſe iniunctam, q. 94. a. 2. d. 2. n. 2.

20 Confeſſor debet ſententiã abſolutionis ferre, & pœnam iniungere ſecundum æquitatem, q. 91. a. 1. d. 2. n. 14. & 15.

21 Confeſſarius, vide verbum Sacerdos.

Confeſsio.

1 Confeſsio eſt pars eſsentialis ſacramenti pœnitentiæ, & concurrit cum abſolutione ad remiſsionem peccatorum, q. 84. a. 1. d. 2. num. 7.

2 Ad confeſsionem non requiruntur neceſsariò ſingulæ deteſtationes pro ſingulis peccatis, q. 86. a. 2. d. 7. n. 22.

3 Confeſsio numeratur inter ſacramẽtalia, & quæ, q. 87. a. 3. d. 1. n. 2.

4 Confeſsionis meminerũt multi Patres, qui floruerunt multis annis ante Innocentium III. q. 90. a. 1. d. 1. n. 2. & ſequentibus.

5 Confeſsio præcepta eſt iure diuino, ibidẽ, n. 16. vſque ad 18.

6 Præceptum confeſsionis non eſt iure diuino in antiqua lege, ibid. n. 18. & 19.

7 Ex quo capite, & quomodò colligatur præceptum diuinum confeſsionis, q. 90. a. 1. d. 2. n. 11. vſque ad 13. & num. 18.

8 Confeſsio publica præcipuè peccati ſecreti, numquam fuit vſu recepto introducta, q. 90. a. 1. d. 3. n. 18. & ſequentibus.

9 Quomodò annua confeſsio ſit in præcepto, q. 90. a. 1. d. 4. à n. 25. vſq; ad 31.

10 Abrogata per Pontificem annua confeſsione nullus fidelis teneretur per ſe ad confitendum niſi in articulo mortis, q. 90. a. 1. d. 5 num. 4.

11 Diſpenſatio circa annuam confeſsionem an fieri poſſet, ibidem, n. 11. & 12.

12 Confeſsio menſtrua erat in præcepto Monachis Benedictinis, q. 90. a. 2. d. 3. n. 2. & 5. & ſeq.

13 Confeſsioni annuæ ſatisfit quocumque die anni, q. 90. a. 3. d. 1. n. 8. & 9.

14 Tempus annuæ confeſsionis computatur à menſe Ianuarij ad Decembrem, ibid. n. 15.

15 Elapſo anno confeſsionis annuæ, adhuc pẽdet obligatio in futurum annum, ſiquis non fuerit confeſsus, q. 90. a. 3. d. 2. n. 3.

16 Quare annua confeſsio pẽdeat in futurum annum, ſecus autem obligatio ieiunij. & horarum

Index rerum.

horarum canonicarum non differatur in ſequentem diem, ibidem, n. 4.

17 Elapſo anno ſine confeſſione, continuatur peccatum actuale omiſſionis, ibidem, nu. 8. ante finem.

18 An teneatur quis confiteri quando timet non futuram copiam Confeſſoris, ibidem, n. 9. & ſeq.

19 Quæ deducuntur eſſe neceſſaria in confeſſione ex eo quòd ſit iudicium, q. 91. a. 1. d. 2. num. 18.

20 Numerum peccatorum de fide eſt debere exprimi in confeſſione, q. 91. a. 1. d. 5. n. 1.

21 Quando numerus peccatorum non conſtat quid faciendum ſit in confeſſione, ibidem, n. 2. & ſeq.

22 Quomodò ſe debeat gerere in confeſſione, qui furatus eſt, & ignorat numerum furtorum, q. 91. a. 1. d. 5. n. 4. & 5.

23 In confeſſione non ſunt ex præcepto explicandi actus præcedentes opus præcipuum, ſed ſubſequentes, & quare, q. 91. a. 1. du. 5. num. 3.

24 Confeſſionis integritas propter neceſſitatẽ pœnitentis poteſt omitti, & aliys de cauſis. q. 91. a. 2. d. 2. n. 1.

24 Circumſtantia cõplicis in confeſſione explicanda eſt, quando inde non ſequitur aliud incommodum, quàm infamatio illius apud Confeſſarium, q. 91. a. 2. d. 3. n. 13.

26 Non poteſt explicari peccatum cum periculo ſigilli confeſſionis auditæ à pœnitenti, q. 91. a. 2. d. 1. n. 29.

27 An ſit vtile pluribus ſimul cõfiteri, q. 91. a. 4. d. 1. n. 9.

28 Non poteſt quis per literas confiteri abſenti Sacerdoti, q. 91. a. 4. d. 2. n. 13.

29 Ex quo capite poſsit aliquis obligari confiteri per interpretem, q. 91. art. 4. d. 3. n. 5.

30 Poteſt quis aliquando per literas præſenti Sacerdoti confiteri, q. 91. a. 4. d. 4. n. 4.

31 Quando teneatur quis præſenti Sacerdoti per ſcriptum confiteri, q. 91. a. 4. d. 5. n. 2.

32 Ad confeſsionem ſacramentalem aliquis dolor requiritur, q. 92. a. 1. d. 1. n. 2.

33 Ad confeſsionem ſacramentalem ſufficiens eſt diſpoſitio attritionis etiam vt talis cognita, q. 92. a. 1. d. 2. n. 13.

34 Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt ſit diſpoſitio ad ſacramentum cõfeſsionis, q. 92. a. 1. d. 3. n. 3.

35 Varij modi quibus Doctores explicant cõfeſsionem informem ex defectu doloris, q. 92. a. 2. d. vnico, n. 5.

36 Nulla eſt confeſsio valida in ſubſtantia ſacramenti, quæ non ſit cum effectu, ibidem, num. 13.

37 Nulla cõfeſsio valida eſt informis, & nulla informis valida, ibidem.

38 Ratio quare in alijs ſacramentis dolor ſit tantùm diſpoſitio, in ſacramento verò confeſsionis de eſſentia, q. 92. a. 2. d. vnico, n. 18.

39 Sine dolore peccatorum, neque eſt verum ſacramentum confeſsionis, nec ſatisfit Eccleſiæ præcepto, q. 92. a. 2. d. vnico, n. 29.

40 Defectu integritatis confeſsionis non poteſt eſſe verum ſacramentum pœnitẽtiæ informe, q. 92. a. 3. d. 1. n. 4.

41 Ex quibus cauſis poſsit eſſe nulla confeſsio, q. 92. a. 3. d. 2. n. 1.

42 Quid faciendum ſit quando repetitur confeſsio propter aliquem defectum præcedentem, & pœnitens confitetur eidem Sacerdoti, q. 92. a. 3. d. 3. n. 1.

43 Sacramentum confeſsionis (licèt daretur informe) recedente fictione non operaturum arbitratur Autor, q. 92. a. 3. d. 4. n. 2.

44 Subſtantia præcepti confeſsionis ea eſt tãtùm, quæ habet effectum, q. 92. arti. 3. d. 5. num. 5.

45 Confeſsione informi ex quocumque defectu non ſatisfit præcepto confeſsionis, q. 92. a. 3. d. 5. n. 6.

46 Omnes circumſtantiæ variantes ſpeciem, ſine aliqua exceptione neceſsariò explicandæ ſunt, quæſtione 91. art. 1. dub. 1. num. 6. vſque ad 11.

47 In confeſsione ex iure diuino neceſsariò ſunt explicandæ omnes peccatorum mortalium ſpecies, ibidem, n. 2. & 3.

48 Eorum, quæ ſunt iuris poſitiui non fit reus, qui confitetur ſine dolore, intentione, &c. q. 92. a. 3. d. 5. n. 7.

49 In confeſsione venialium quomodò attritio eſſe debeat, q. 92. a. 3. d. 5. n. 9.

50 Quid dicendum ſit de dolore quando peccata mortalia ſemel confeſſa denuò ſubijciũtur clauibus, q. 92. a. 3. d. 5. n. 10.

51 Numquam poteſt eſſe obligatio confitendi cum laico, q. 93. a. 1. d. 1. n. 2.

52 Quare ſecretum teneatur ſeruare laicus, qui confeſsionem audiuit, q. 93. a. 1. dub. 1. num. 3.

53 Falſum eſt aſſerere ſolam annuam confeſsionem debere fieri proprio Sacerdoti, q. 93. a. 1. d. 2. n. 37.

54 Præceptum diuinum confeſsionis non obligaret in particulari niſi Eccleſia illud modificaretur, quæſtione 93. articulo 1. dubio 2. num. 38.

55 Iure

Index rerum.

55 *Iure humano non poteſt quis obligari ad iterum confitendum eadem peccata vitè, & abſolutè confeſſa, q. 93. a. 1. d. 6. n. 16.*

56 *Præceptum annuæ confeſſionis ſecundum ſe præciſè non obligat in aliquo anni tempore determinato, q. 93. a. 2. d. 6. n. 22.*

57 *Confeſſio facta ignoranti Sacerdoti dummodo aliqua cognoſcat peccata, an aliquando neceſſariò ſit iteranda, q. 93. a. 3. d. 2. n. 3.*

58 *Confeſſio, vide verbum* Præceptum cõfeſſionis, *& verbum* Pœnitentiæ ſacramentum.

59 *Confeſſionis materia, vide verbum* Materia confeſſionis.

Confeſſio peccatorum venialium.

1 *Confeſſio venialium poteſt obligare ſub mortali, q. 90. a. 2. d. 3. n. 8. & 9.*

2 *Etiam poſita lege confitendi omnia venialia, non eſſet mortale aliqua omittere, ſecus tamen ſi nullum ſubijceretur clauibus, ibidẽ n. 10. & 11.*

3 *An poſſit præcipi confeſſio venialium toti Eccleſiæ, ibidem, n. 15.*

4 *Non videtur expediens pro tota Eccleſia præceptum confeſſionis venialium, ibidem.*

5 *Non poteſt generaliter præcipi confeſſio omnium venialium, ibidem, n. 16. & 17.*

6 *Confeſſio venialium, vide verbum* Confeſſio.

Confirmationis Sacramentum.

1 *Confirmationis ſacramentum remittit venialia ſi adſit attritio, q. 87. a. 3. d. 3. n. 11. & 12.*

2 *Forma ſacramenti confirmationis, q. 84. a. 3 d. 3. n. 10.*

3 *Nullum eſt præceptum per ſe obligans ad ſacramenti confirmationis ſuſceptionem, q. 90. a. 1. d. 4. n. 6.*

Coniugatus

1 *Cum coniugatus peccat cum coniugata, eſt duplex peccatum, q. 91. a. 1. d. 4. num. 3.*

Conſanguinitas.

1 *Conſanguinitas, vide verbum* Affinitas.

Conſilium.

1 *Expreſsè nolle obſeruare, quæ tantùm in conſilio ſunt, non eſt ex ſe malum, ſed indifferens, q. 84. a. 9. d. vnico, n. 10.*

2 *Expreſsè nolle obſeruare conſilia, bono fine honeſtari poteſt, ibidem.*

Contritio.

1 *Contritio eſt pars eſſentialis ſacramẽti pœnitentiæ, q. 84. a. 1. d. 2. n. 6.*

2 *Contritio per confeſsionem ſignificat interiorem gratiam, ibidem. n. 10.*

3 *Contritio perfecta in veteri lege erat ſatis ad delendam culpam, & reatum illius, q. 84. a. 3. d. 2. n. 14.*

4 *Si contritio habet vim expellendi peccata, & dignitatem ad pœnam ſenſus, etiam habet liberandi pœna damni, ibidem, num. 22.*

5 *In contritione perfecta includitur votum ſacramenti pœnitentiæ, q. 84. a. 5. d. vnico, n. 31. & ſeq.*

6 *Ex præcepto negatiuo contritionis obligatur quis ne ei placeãt peccata, quatenùs ſunt offenſa Dei, quæſtione 84. a. 9. d. vnico, numero 15. & 16.*

7 *Præceptum reſiſtendi tentationi, non eſt præceptum contritionis, ſed virtutis cui opponitur tentatio, q. 84. a. 9. d. vnico, num. 23.*

8 *Contritio peccatorum tempore debito obligat ſub præcepto, q. 86. a. 2. d. 2. n. 3.*

6 *Cum quis iuſtificatur per dilectionẽ Dei, non tenetur poſteà ad contritionem, ibidem, n. 10. & 11.*

10 *Præceptum contritionis non obligat ſtatim, ac homo peccauit, q. 86. a. 2. d. 4. nu. 9. & 10.*

11 *Præceptum contritionis non obligat quoties memoriæ occurrunt peccata, ſiue ante, ſiue poſt iuſtificationem, q. 86. a. 2. d. 6. n. 2.*

12 *Præceptum contritionis non obligat omnibus diebus feſtiuis, ibidem, n. 5.*

13 *Quando vrgeat præceptum contritionis, q. 86. a. 2. d. 6. n. 6. & 7. & n. 11.*

14 *Non obligat præceptum contritionis, etiã ſi timeatur obliuio peccatorum, q. 86. a. 2. d. 6. n. 10.*

15 *Quomodò præceptum contritionis obligẽt in adminiſtratione, & ſuſceptione ſacramẽtorum, præcipuè Euchariſtiæ, q. 86. a. 2. d. 6. n. 8. & 9.*

16 *Ad iuſtificationẽ non requiritur cõtritio vniuſcuiuſque peccati, q. 86. a. 2. d. 7. nu. 2. & 3.*

17 *Ad contritionem non requiritur examen ſingulorum peccatorum, ibid. n. 10. & 11.*

18 *Ad confeſsionẽ non requiruntur pro ſingulis peccatis ſingulæ cõtritiones, ibi. n. 22.*

Index rerum.

19 *Attritio non poteſt fieri contritio ex obiecto, q.86.a.2.d.3.n.4.& 6.*

20 *Cur contritio peccati venialis in alia vita ita deſtruat maculam, vt totam dignitatem ad pœnam relinquat, ſecus autem contingat in hac vita, q.87.art.1.dub.2.num.21.vſq; ad 26.*

21 *Periculoſum eſt aſſerere per contritionem non deleri peccatum veniale, q.87.a.3.d.1. n.23.& 24.*

22 *Interior contritio non poteſt per ſe præcipi ab Eccleſia, q.90.a.1.d.4.n.45.& 46.*

23 *Nulla contritio eſt in via per quam aliquid pœnæ non tollatur, q.94.a.1.d.5.n.8.*

24 *Contritio, vide verbum* Attritio, *& verbum* Dolor, *& verbum* Dilectio.

Correctio.

1 *Præceptum correctionis fraternæ nõ obligat ſemper, q.86.a.2.d.5.n.19.*

2 *Quæ ſit materia correctionis fraternæ, ibidem, n.21.& ſequentibus.*

3 *Quando ſit præceptum corrigendi proximum, ibidem, n.24.*

4 *Correctionis præceptum immediate attendit vt quis fratrem lucrifaciat, q.91.a.1.d. 4.n.25.*

5 *Quando correctio ſit opus virtutis neceſſarium, ibid.*

Crudelitas.

1 *Propter crudelitatem in proximum ſæpè permittit Deus labi in peccata, quæ iam remiſit, q.86.a.1.d.vnic.n.37.& ſeqq.*

2 *Quomodò differãt crudelitas, & ſæuitia, q.91.a.1.d.2.n.33.*

Culpa.

1 *Verè dicimur ligari ipſa culpa, qua conſtituimur digni æterna pœna, q.84.art.3.d.2. num.26.*

2 *Culpa, vide verbum* Peccatum.

Cultus Dei.

1 *Cultus Deo ex religione debitus non tollitur quocumque peccato, q.85.ar.2. d.vnic. num.55.*

2 *Cultus Dei, vide verbum* Religio.

Cyprianus.

1 *Refert Nouatum ad interiorẽ pœnitentiã exhortaſſe, q.84.a.10.d.vnic.n.1.*

2 *Diuus Cyprianus contra Nouatum negantem clauium poteſtatem diſputat, ibid.n.8.*

D

Diuus Damaſcenus.

1 *Refert errorem Maſſilianorum circa virtutem pœnitentiæ, & baptiſmi, q.84.art.1. d.1.n.3.*

Daniel.

1 *Daniel exhortabatur Nabuchodonoſor ad eleemoſynam, vt remiſſionem peccatorum conſequeretur, q.94.a.1.d.1.n.5.& 6.*

Decalogus.

1 *Quale ſit primum Decalogi mandatum, q 86.a.2.d.3.n.4.*

2 *Non omnia præcepta naturalia continentur expreſſè in Decalogo, ibidem, n.3.*

Decimarum lex.

1 *Decimarum lege abrogata, remanet obligatio naturalis miniſtros Eccleſiaſticos alẽdi, q.90.a.1.d.5.n.6.*

Delectatio.

1 *In actu delectationis de bono Dei ſemper includitur amor Dei, q.85.a.2.num.42.& 43.*

Dæmones.

1 *Dæmones non habent virtutem pœnitentiæ, q.85 a.4.d.2.n.19.*

2 *An in dæmonibus ante peccatum fuerit virtus pœnitentiæ, ibidem, n.19.*

Deteſtatio.

1 *Deteſtatio peccatorum, vt ſunt cõtra Dei iuſtitiam non eſt virtus ſpecialis pœnitentiæ, q.85.a.2.d.vnic.n.36.*

2 *Deteſtatiõ peccatorum, vide verbum* Dolor peccatorum.

Deus.

1 *Quomodò Deus recordetur, & obliuiſcatur peccatorum, q.88.a.1.dub.vnic.nu.4. & ſequentibus.*

2 *Quæ dona à Deo non reuocentur, ibidem, num.66.*
3 *Nullum Deus ad pœnam deſtinat, niſi dignum, ibidem, n.78.*
4 *Deus neminem punit, qui dignus non eſt pœna, q.94.a.1.d.4.n.3.*
5 *Diſcrimen inter Deum, & Iudicẽ in recipienda ſatisfactione, ibidem, n.7.*

Dies feſtiuus.

1 *Non eſt præceptum obligans peccatorẽ ad contritionẽ in die feſto, q.88.a.2.d.6.n.5.*
2 *Dies feſtiuus, vide verbũ* Feſtiuus dies.

Dignitas.

1 *Dignitas pœnæ non oritur ex Dei voluntate, ſed ex culpa, q.88.a.1.d.vnic.n.77.& 78.*

Dilectio.

1 *Benè poteſt eſſe aliquando in peccatore dilectio Dei ſine explicita pœnitentia, aut dolore peccatorum q.86.a.2.d.1.n.22. et 23.*
2 *Quando quis recordatur peccatorum ſuorum, non poteſt elicere dilectionẽ Dei ſuper omnia, ſine pœnitentia explicita, ibid.n.24.*
3 *Aliqua Dei dilectione remitti poteſt peccatum veniale, q.87.a.1.d.1.n.5.*
4 *Qualis ſit dilectio Dei, quæ expellit peccatum veniale, ibidem, n.19.& 20.*
5 *Quæ dilectio Dei ſit contraria omnibus venialibus, & quæ aliqua tantùm expellat ibidem, n.22.& 23.*
6 *Dilectio Dei vt dilectio eſt, nõ contrariatur venialibus, ibid.n.22.& 24.*
7 *Dilectionis Dei præceptũ tantùm obligat in extrema neceſſitate quãdo adeſt peccatũ, & abeſt Cõfeſſor, q.90.a.1.d.4.n.40.et 41*
8 *Dilectio Dei, vide verbũ* Cõtritio, *& verbum* Charitas.

Dilectio proximi.

1 *Ad dilectionem proximi ex charitate, nullo affirmatiuo præcepto obligamur, q.90.a.1.dub.4.num.40.*

Diſcretionis anni.

1 *Diſcretionis anni, vide verbũ* Anni diſcretionis.

Diſpenſatio.

1 *Quid ſit diſpenſatio, q.90.a.1.d.5.n.1.*
2 *Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſationẽ legis, ibidem, n.2.*
3 *Diſpenſatio ſine cauſa facta nulla eſt, q.90.a.1.d.5.n.10.*
4 *Diſpenſatio circa annuam confeſſionem probabiliter nulla eſt, ibidem, n.11.& 12.*

Diſpoſitio.

1 *Quo differant habitus, & diſpoſitio, q.86.a.3.n.10.*

Diuinum præceptum.

1 *Diſcrimen inter diuinum præceptum, & Eccleſiaſticum, q.90.a.2.d.1.n.5.*
2 *Diuinum præceptum, vide verbum* Præceptum.

Dolor.

1 *Quomodò dolor de peccatis cõtinuus ſit in præcepto, q.84.a.9.d.vnic.n.15.& ſeqq.*
2 *Quando peccata ritè confeſſa memoriæ occurrunt, nõ eſt præceptum per ſe doloris illorum, ibidem.*
3 *Dolor peccatorũ prout ſunt Dei offenſa etiamſi imperetur à voluntate ſatisfaciendi Deo, non eſt ſpecialis virtus pœnitentiæ, q.85.a.2.d.vnico, n,23.*
4 *Dolori peccatorũ imperato à voluntate ſatisfaciendi, non aduenit reſpectus pœnitentiæ ex priori aliqua voluntate, ibid.n.24.*
5 *Dolor peccatorũ prout ſunt Dei offenſæ, nõ eſt electio alicuius alterius intentionis, ibid.*
6 *Dolor neceſſariò eſt de malo proprio præterito, aut præſenti, q.85.a.4.d.2.n.12.*
7 *Quotuplex ſit dolor, q.86.a.2.d.7.n.23.*
8 *Dolor, vide verbũ* Attritio, Contritio, & Dilectio.

Donatiani.

1 *Donatiani ſecuti ſunt hæreſim Nouatianorum circa inſtitutionem ſacramenti pœnitentiæ, q.84.a.1.d.1.n.1.*

Donum.

1 *Quæ dona à Deo non reuocentur, q.88.a.1.dub.vnico, num.66.*

Duratio.

1 *Duratio licèt aggrauet peccatum, nihilominùs non eſt neceſſariò explicanda per ſe in confeſſione, q.91.a.1.d.2.n.34.*
2 *Expedit durationem peccati explicare in confeſſione, præcipuè quando longa fuit, et quare, ibidem, n.36.& 37.*

E

Ecclesia.

1 *In Ecclesia Dei est potestas dimittendi peccata, q.84.a.2.d.1.n.5.*

2 *Tollere ab Ecclesia Dei potestatem remittendi culpam, & peccatum, erroneum est, q.84.a.3.d.2.n.10.*

3 *Numquam fuit vsus in Ecclesia Latina manifestandi publicè peccata, aut dicta in confessione, q.90.art.1.dub.3.nu.14. & sequentibus.*

4 *Ecclesia non potest præcipere actus purè internos, q.90.a.1.d.4.n.4. & 14.*

5 *Ecclesia determinauit præceptum diuinũ confitendi ad annuam confessionem, ibidem, n.30. & 31.*

6 *Ecclesia benè posset præcipere confessionem, etiam si non obligaremur præcepto diuino, q.90.a.1.d.4.n.43. & 44.*

7 *Ecclesia non potest per se obligare ad contritionem, ibidem, n.45.*

8 *Ecclesia non potest per se obligare ad confessionem peccatorum merè internorum si non esset præceptum diuinum confessionis, ibidem, n.45.*

9 *Ecclesiæ incumbit præceptum modificandi præceptum diuinum confessionis, q.90.a.1.d.5.n.9.*

10 *Ecclesia non potest constituere materiam sacramenti, q.90.a.2.d.2.n.4.*

11 *Ecclesia benè potest quod erat materia libera confessionis, reddere necessariam, ibidem, n.5.*

12 *Ecclesia benè potest præcipere confessionem venialium, ibidem, n.5. & 6.*

13 *Ecclesia omnibus fidelibus non præcipit confessionem venialium, q.90.a.2.d.2.n.12 vsque ad 17.*

14 *Quomodo Ecclesia præcipere possit omnibus fidelibus confessionem venialium, q.90.a.2.d.3.n.15.*

15 *Quõdam Ecclesia leues etiam culpas grauibus pœnitentijs puniebat, q.91.a.1.d.2.n.22. & 23.*

16 *Ecclesia nihil innouat, nec potest, de materia essentiali à Christo Domino constituta in sacramento pœnitentiæ, neque in alijs, q.93.a.1.d.2.n.36.*

17 *Ecclesia benedicendo oleum, facit illud materiam sacramenti vnctionis, ibidem.*

18 *Non substraxit aliquando Ecclesia iurisdictionem absoluendi in articulo mortis, nec Sacerdotibus hæreticis, neque excommunicatis, q.93.a.1.d.4.n.11.*

19 *Ecclesia non potest certo arbitrari cõdignitatem inter pœnam huius vitæ, & temporalem alterius, quæ supereſt pro peccato dimisso in sacramento, q.94.a.2.d.6.n.5.*

20 *Vt Ecclesia certo arbitraretur quanta imponenda sit pœna peccatis in sacramento pœnitentiæ, cognoscere deberet grauitatem, & diuturnitatem pœnarum purgatorij, & earum proportionem cum satisfactione huius vitæ, ibidem.*

21 *Ecclesia, vide verbum* Pontifex.

Ecclesiasticum præceptum.

1 *Discrimen inter Ecclesiasticum præceptum, & diuinum, q.90.a.2.d.1.n.5.*

2 *Ecclesiasticum præceptum, vide verbum* Ecclesia.

Eleemosyna.

1 *Eleemosyna numeratur inter sacramentalia. q.87.a.3.d.1.n.2.*

2 *Quomodò eleemosyna remittantur peccata, ibid.n.21. & q.94.a.1.d.1.n.5. & 6.*

3 *Eleemosyna à Deo contritionem peccatorum maximè impetrat, q.94.a.1.d.1.n.6.*

Electio.

1 *Electio, & intentio sunt duo actus distincti, q.85.a.2.d.vnico.n.31.*

Diuus Epiphanius.

1 *Censet Donatianos secutos fuisse hæresim Nouatianorum circa institutionem sacramenti pœnitentiæ, q.84.a.5.d.1.n.1.*

2 *Item Euphemitas, Martynianos, & Satamianos errorem Massilianorum de virtute sacramenti pœnitentiæ secutos fuisse, ibidẽ.*

3 *Diuus Epiphanius appellat Nouatũ Nauatum, & asserit absoluisse omnem pœnitẽtiam sacramentalem post baptismum, q.84.a.10.d.vnic.n.8.*

Episcopus.

1 *Neque Episcopi, aut alijs Prælati possunt se subijcere cuilibet Sacerdoti, neque assignare se vt materiam iurisdictionis in ordine ad confessionem, q.93.a.1.d.2.n.4.*

2 *Episcopi iure diuino sine consensu Pontificis non poterant sibi assignare Confessarium, q.93.a.2.d.4.n.2.*

3 *Episcopum commutare posse pœnitentiam non audita confessione, quomodò intelligendum, q.94.a.2.d.2.num.4.*

Eucharistia.

1 *Meritò priùs sermo instituitur de Eucharistia, quàm de Sacramento Pœnitentiæ, q. 84.a.1. in præfatione eiusdem quæstionis.*
2 *Eucharistia non est necessaria necessitate medij ad salutem, q.84.a.5.d.vnico. nu.40.*
3 *In Eucharistia ex opere operato remittuntur peccata venialia sine contritione, q. 87. a.3.d.2.n.8.& sequentibus.*
4 *Eucharistia directè remittit venialia, ibidem, n.11.*
5 *Quomodò antiquitùs in Ecclesia Orientali relictum erat vniuscuiusque conscientiæ accedere ad Eucharistiam, q.90.a.1.d.3.n.26.*
6 *Si quis non recepit Eucharistiam tempore constituto ab Ecclesia, pendet semper obligatio ad eam recipiendam in futurum, q. 90. a. 3.d.2.n.6.& 7.*
7 *Tempus sumendi Eucharistiam præuenire tenemur si cum instat præceptum non est futura copia, secus si tantùm timeretur, non futura copia tempore Paschali, benè tamen posteà, ibidem, nu.13.& 14.*
8 *Quando timetur periculum mortis, & non speratur in eo copia, tenetur quis recipere Eucharistiam, etiamsi aliàs eam sumpsisset, ibidem, n.14.& 15.*
9 *Ad Eucharistiam sumendam ex præcepto confessionis confiteri quis tenetur, quando sunt mortalia, q.90.a.3.d.3.n.1.*
10 *Quando quis accedit ad Eucharistiam sine confessione mortalium, non peccat duplici peccato, sed vnico tantùm, q.90. art.3.d.3. num.3.*
11 *Quando accedere ad Eucharistiam sine cõfessione sit duplex peccatum, ibidem. n.6.*
12 *Quando liceat cum sola contritione sine cõfessione mortalium accedere ad Eucharistiam, ibidem. num.8. vsque ad 12.*
13 *Eucharistiam non licet petere à Sacerdote hæretico, vel excommunicato, nec alia Sacramenta præter Pœnitentiam, q.93.a.1.d. 4.a.18.*
14 *Qui gaudent priuilegijs Fratrũ Minorum, possunt ministrare Eucharistiam quocumque anni tempore præterquàm in Paschate, q.93.a.2.d.5 n.19.*
15 *Non potest impleri præceptum communionis sumendo Eucharistiam in Ecclesijs Fratrum Minorum, nec ipso die Paschatis, nec quouis alio ex illis, in quibus adimplendum est præceptum, ibidem, n.21.*
16 *Præceptum diuinum communicandi non tantum obligat fideles, sed etiam infideles, q. 90.a.2.d.1.n.4.*

Euchitæ.

1 *Euchitæ sic dicti quòd ita orarẽt, vt incredibile videretur, quæst.84. articulo 1. dub.1. num.3.*
2 *Euchitæ idem significat quòd orantes, q.84. art.1.d.1.num.3.*
3 *Euchitæ iidem hæretici sunt cum Psallianis & Massilianis, q.84.art.1.d.1.num.3. & 4.*
4 *Euchitæ vide verbum* Massiliani.

Eudemon.

1 *Eudemon consilium præbuit Nectario, vt auferret presbyterum supra pœnitentes publicè constitutum, q.90.artic.1. dub.3. numero 25.*

Eugenius 4.

1 *Eugenius 4. decreuit dolorem, confessionem, & satisfactionem esse quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, q.84.a.1.d.2.num. 6.& 9.*

Euphemitæ.

1 *Errorem Massilianorum circa efficacitatem pœnitentiæ sunt secuti. q.84.artic.1.dub.1. num.4.*

Eusebius.

1 *Sentit Nouatianos vocatos fuisse Catharos, q.84.art.10.d.vnico num.5.*
2 *Item Nouatum Sacramentum Confessionis lapsis denegasse, ibidem, num.7.*

Examen.

1 *Examen singulorum peccatorum non requiritur necessariò ad contritionem extra Sacramentum, q.88.art.2.d.7.n.8.& sequentibus,& n.17.*
2 *Ad examen sufficiens confessionis, personæ, & temporis est habenda ratio, q.91.art. 1.d.6.n.1.*
3 *Diligentia ad examen sufficiens ad confessionem non debet esse maxima, quæ*

potest

poteſt adhiberi, ſed prudens qualem timorati viri ſolent adhibere, ibidem.

Examen conſcientiæ.

1 Ad examen conſcientiæ quotidianum exhortatur Diuus Chryſoſtomus, q.90. a. 1. d. 3. n. 35. & 36.

Excommuuicatio.

1 Excommunicatio lata in eos, qui intrà annum non ſunt confeſsi, perſeuerat donec cõfiteantur, q.90. a. 3. d. 2. n. 3.
2 Differentia inter excommunicationem, & caſus reſeruatos, quoad abſolutionem. q.91. a. 3. d. 5. n. 9.
3 Excommunicatio priuat ſacramentorum paſsiua receptione, ibidem, n. 17.

Extrema Vnctio.

1 Extrema vnctio, vide verbum Vnctio extrema.

F

Fabianus.

1 Fabianus Papa ſicut determinauit tempus ſumendi Euchariſtiam ter in anno, idem etiam voluit de confeſsione, q.90. a. 1. dub. 4. n. 31.

Fœminæ.

1 Qua ætate fœminæ obligentur præcepto confeſsionis, & eius pœna, q.90. a. 2. d. 4. n. 2. & 3.

Fama.

1 Fama, vide verbum Honor.

Feſtiuus dies.

1 Non addit peccato nouã ſpeciem, nec circumſtantiam neceſsariò explicandam in confeſsione. q.91. a. 1. d. 4. n. 23.
2 Quid præcipiat præceptum diei feſti, ibidem, numero 25.

Fides.

1 Quomodò fides ſit neceſsaria neceſsitate medij ad noſtram iuſtificationem, q.84. a. 5. d. vnic. n. 42.
2 Fides diuina verè dicitur fides Dei, q.85. a. 3. dub. vnic. num. 46.

Concilium Florentinum.

1 Concilium Florentinum docet formam ſacramenti pœnitentiæ eſſe, Ego te abſoluo, &c. q.84. a. 3. d. 3. n. 2.

Forma ſacramenti pœnitentiæ.

1 Cur forma ſacramenti pœnitentiæ dicatur abſolutè forma, quæſt. 84. art. 1. dub. 2. num. 10.
2 Forma abſolutionis debet proferri indicatiuo modo, non deprecatiuo, q.84. art. 3. d. 3. num. 2.
3 Forma ſacramenti pœnitentiæ, vide verbum Abſolutio.

Fornicatio.

1 Qui mulierem cum qua peccat, inuitat ad malum, vnico tantùm peccato peccat, & ideò hæc circumſtantia non eſt neceſsariò explicanda in confeſsione, q.91. art. 1. d. 4. num. 3.
2 Qui incitat alios ad fornicationem quam ipſe deſiderat exequi, duplex peccatum cõmittit, ibidem, n. 3.
3 Fornicatio cum conſanguinea eſt contra pietatem, & vnde ſumenda ſit huius peccati diuerſitas, q.91. artic. 1. dub. 4. nu. 15. & 16.
4 Actus, qui ordinantur ad fornicationem conſummatam, non ſunt neceſsariò explicandi in confeſsione, ſi ipſa formicatio exprimitur, q.91. a. 1. d. 5. n. 27.
5 Licèt actus antecedentes ad fornicationem pertineant ad idem peccatum numero cum ipſa fornicatione, actus tamen ſubſequentes fornicationem conſtituunt diuerſum numero peccatum, ibidem, n. 31.

Fortitudo.

1 Contra fortitudinem peccat, qui ſe interficit, q.86. a. 2. d. 5. n. 27.

Frigus.

1 Quomodò frigus expellat calorem à ſubiecto, q.85. a. 3. d. vnic. n. 37.
2 Quomodò frigus dicatur expellere calorẽ efficienter, ibidem.

Furtum.

1 *Quando in furto ſemper continuatur peccatum,q.86.a.2.d.5.n.34. & ſequentibus.*

2 *Furti quantitas præciſè ex eo quòd aggrauet peccatum intra eandem ſpeciem, non eſt neceſſariò explicanda: ſecus autem ſi rogetur à Confeſſore ,q.91.a.1.dub.3. nu.2. & ſequentibus.*

3 *Idem furtum alicuius rei,quæ eſſet duorũ vel plurium,vnum tantùm eſt peccatum,q. 91.a.1.d.4.nu.5.*

4 *Quomodò ſe debeat habere in confeſſione fur,qui in particulari non recordatur furtorum,q.91.a.5.d.5.nu.4.& 5.*

G

Gaudium.

1 *Gaudium niſi de bono præſenti , aut præterito eſſe non poteſt,q.85.a.4.d.2.n.12.*

Gentiles.

1 *Gentiles aliqui , licèt cognouerint aliquod genus pœnitentiæ,quo ſuos falſos Deos placarent, internam tamen iuſtificationem non ſunt aſſequuti,q.80.art.5.d.2.aliàs d.vnic. n.13.*

Gerſon.

1 *Improbabile Gerſonis placitum circa circumſtantiam complicis, q.91.a.2.d.3.n.1.*

Gratia.

1 *Gratia operans , vel præueniens, quæ noſtrum præuenit conſenſum , dici poteſt Dei motus operantis in nobis,q.85.a.5.d.1.n.1.*

Gratiarum actio.

1 *Gratiarum actio eſt actus virtutis gratitudinis,q.85.a.4.d.2.n.17.*

2 *An remiſſionem peccatorum cõſequutus, ad maiores gratias Deo agendas teneatur, quàm præſeruatus à peccatis.q.88.art.2.d. vnico, num.15.*

Gratia habitualis.

1 *Non requiritur gratia habitualis ad tentationes vincendas , quæſt.86.art.2.dub.5. num.47.*

2 *Licèt gratia habitualis non opponatur veniali peccato , quandoque tamen ei contrariatur , & quando,q.87.a.2.n.31.in notatione ad articulum.*

3 *Quomodò gratia habitualis opponatur veniali,q.87.a.3.d.2.n.12.& 13.*

4 *Cur gratia habitualis collata in ſacramento intuitu attritionis opponatur peccato veniali, ſecus autem gratia collata intuitu attritionis extra ſacramentum, q.87.a.3.d.3. n.13.& 14.*

5 *Tota gratia habitualis reſpondens meritis perdita per peccatum, reſtituitur in iuſtificatione,q.89.a.5.d.3.num.6.& 16.& ſequentibus.*

6 *Gratia habitualis non præſtat facilitatem ad quodcumq; bonum opus,ibidem,n.13.*

7 *Gratia habitualis collata ex opere operato in ſacramento,ſi ſemel amittatur per peccatum,numquam redit per pœnitentiam , q. 89.art.5.d.3.num.17.*

Gratitudo.

1 *Gratitudinis magnitudo quomodò penſanda ſit ex beneficij magnitudine , q.88.a.1. d.vnic.n.29.*

2 *Quot ſint gradus virtutis gratitudinis , q. 88.a.4.d.vnic.n.9.*

3 *Virtus gratitudinis in quo conſiſtat,ibid.n. 16.*

Diuus Gregorius.

1 *Quo ſenſu dixerit peccatum non deletum ſuo pondere trahere ad aliud, q.86.a.2.d.5. num.42.*

2 *Docuit miniſtros ſacramenti pœnitẽtiæ ſoluere reos,quos cognouerint per ſuſcitantem gratiam viuificari, q.84.a.3.d.2.n.1.*

3 *Quo ſenſu prædictam ſententiam dixerit D.Gregorius,ibid. n.18.& ſeqq.*

4 *Diui Gregorij difficilis locus adductus.n. 19.declaratur,q.88.a.1. d.vnico,n.44.*

5 *Diuus Gregorius diffinit pœnitentiam prout eſt contritio, quæſt.86.art.2. dub.4. n.2.*

Gregorius 13.

1 *Gregorius 13. damnauit propoſitionẽ Michaelis Baij circa virtutem ſacramenti pœnitentiæ,q.84.a.3.d.2.n.17.*

2 *Gregorius 13.damnat eundem Michaelẽ Baium aſſerẽtem hominem in Baptiſmo,aut pœnitentia,miniſterio Sacerdotis tantùm liberari à reatu,ibidem,n.25.*

H

Habitus.

1 *Qui habilis eſt per habitum ad amandum obiectum bonum, habilis eſt ad odio habendum malum oppoſitum, q. 85. a. 2. d. vnico num. 10.*

2 *Quo differant habitus, & diſpoſitio, q. 86 a 3. num. 10.*

3 *Quomodò maneant habitus vitioſi in homine iuſtificato, q. 86. a. 3. num. 10. & 11.*

Heſiodus.

1 *Heſiodus exiſtimauit pudorem, & Nemeſim ad ſuperos euolaſſe, q. 85. a. 1. d. vnico. num. 13.*

Hebrei.

1 *Hebræi lapſi fuerunt in peccatum quando Diuus Paulus illis ſcripſit epiſtolam, q. 89. a. 5. d. 1. num. 18.*

Hæretici.

1 *Plures hæretici negant in Eccleſia eſſe potestatem dimittendi peccata, q. 84. a. 2. d. 1. num. 1.*

2 *Plures hæretici noſtri temporis conueniunt, verba Sacerdotis non verè operari remiſsionem peccatorum in Sacramento pœnitentiæ, ibidem num. 4.*

3 *Fuerunt multi hæretici, qui lapſis poſt baptiſmum, tantùm ſemel Sacramentum Pœnitentiæ concedebant, q. 84. a. 10. d. vnico, nu. 13.*

4 *Quando teneatur hæreticus deteſtari expreſſe ſuam hæreſim, q. 88. a. 2. d. 1. nu. 28.*

5 *Hæretici confeſsionem auricularem humanum inuentum, & carnificinam conſcientiarum ſacrilego ore appellant, q. 90. a. 1. d. 1. nu. 1.*

Hermenigildus.

1 *Hermenigildus filius Regis Hiſpaniæ mori voluit potiùs, quàm ab hæreticis Euchariſtiam ſumere, q. 93. a. 1. d. 4. num. 13.*

Diuus Hieronymus.

1 *Diuus Hieronymus appellat abſolutionẽ orationem, & quo ſenſu. q. 84. a. 3. d. 3. num. 14.*

2. *Docet Nouatianum contra Cornelium Cathedram Pontificalem conatum fuiſſe inuadere, q. 84. a. 10. d. vnico num. 4.*

3 *Refert Montaniſtas obſerare fores Eccleſiæ ad omne ferè delictum, ibidem n. 11.*

Homicidium.

1 *Etiamſi plura concurrant ad homicidium, nihilominùs idem peccatum homicidij cõtinuari poteſt ſine interruptione, & quando id fiat, q. 91. a. 1. d. 5. num. 15.*

2 *Peccatum homicidij ſomno interrumpitur ibidem, num. 21. & etiam inconſideratione, ibidem num. 23.*

3 *Homicidium vide verbum, Occidere.*

Honor.

1 *Siquis honorem duorum etiam vnico actu lædit, peccat duplici peccato, q. 91. a. 1. d. 4. num. 5.*

Horæ canonicę;

1 *Quare omiſsis horis canonicis præſentis diei nõ teneamur ſequenti die illas recitare. q. 90. a. 3. d. 2. num. 4.*

2 *Diſcrimen inter obligationem recitandi horas canonicas, & præceptum confeſsionis, ibidem num. 4.*

3 *Licet quis non teneatur horas neceſſariò cras recitandas præuenire hodie, etiamſi cras recitare nequeat, nihilominùs horis hodie recitandis ſi ſcit impedimentum futurũ, tenetur præuenire, ibidem num. 18. & 19.*

4 *Præceptum recitandi horas canonicas, habet latitudinem vnius diei, q. 90. a. 3. d. 2. num. 18*

Hugo Victorinus.

1 *Docet dimiſsionem culpæ ſemper fieri à Deo, pœnam autem dimitti ab Eccleſiæ virtute clauium, q. 84. a. 3. d. 2. nu. 8. & 9.*

Iacobitæ.

1 *Iacobitæ Deo tantùm confitebantur, & apponebant ignem, & incenſum, in ſignum quòd à Deo ſic conſumuntur peccata. q. 84. a. 1. d. 1. num. 5.*

Ignorantia.

1 *Quando ignorantia iudicanda eſt vincibilis, quando verò inuincibilis, q. 92. a. 3. d. 1. num. 7. & q. 93. a. 3. d. 9. nu. 3.*

2 *Qualis debeat esse ignorantia proprij Sacerdotis, vt eximat subditum ab eius iurisdictione, q. 93. a. 2. d. 4. n. 8.*

3 *An debeat instruere Sacerdos pœnitentẽ de his rebus de quibus habet ignorantiã vincibilem, vel inuincibilem, q. 93. a. 3. d. 9. n. 3.*

Ieiunium.

1 *Per ieiunium quod est in præcepto potest quis satisfacere pro pœna temporali, q. 94. a. 1. d. 6. num. 3.*

Impudica.

1 *Quando verba, & tactus impudici possint non exprimi in confessione, q. 91. a. 1. du. 5. num. 27.*

Impositio manuum.

1 *Impositio manuum non est de essentia sacramenti pœnitentiæ, & licèt quondam in vsu fuerit, iam tamen pluribus in locis in desuetudinem abijt. q. 84. a. 4. nu. 12. & 13.*

Impœnitentia.

1 *Opponitur propriè virtuti pœnitentiæ q. 85. a. 3. d. vnico num. 40.*

2 *Impœnitentia speciale peccatum, est omissio actus charitatis q. 86. a. 2. d. 3. nu. 12. vsque ad 14.*

Incestus.

1 *In peccato incestus est duplex peccatum, contra temperantiam, & contra pietatem q. 91. a. 1. d. 4. nu. 13.*

2 *Incestus, vt est contra pietatem, est peccatum diuersum specie a parricido, &c. ibidẽ num. 15.*

3 *Vnde proueniat diuersitas specifica in incestu ibidem num. 17.*

Inconsideratio.

1 *Quæ peccata interrumpantur inconsideratione q. 91. a. 1. d. 5. nu. 23. & sequentibus.*

2 *Quæ inconsideratio requiratur ad interruptionem peccati ibidem nu. 24. & 25.*

Indulgentia.

Indulgentiarum claues ad quid se extendãt q. 87. a. 3. d. 1. nu. 7.

Infideles.

1 *Infideles non tenẽtur præcepto annuæ confessionis, & quare, q. 90. a. 2. d. 1. num. 8. & 9.*

2 *Infideles tenentur præcepto diuino Eucharistiæ, ibidem. num. 4.*

Ingratitudo.

1 *Ingratitudo quomodò faciat peccata remissa redire in subsequenti peccato, q. 88. a. 2. num. 1. & 2.*

2 *In quibus peccatis peculiariter reperiatur ingratitudo, num. 2. & a. 4. d. vnico nu. 8.*

3 *An sit maior ingratitudo peccare in statu Innocentiæ, an post iustificationem à peccato, q. 88. a. 2. d. vnico num. 7. & sequentibus.*

4 *Quando ingratitudo sit speciale peccatum q. 88. a. 4. d. vnico num. 5.*

5 *Quomodò ingratitudo reperiatur in omnibus peccatis, ibidem num. 8.*

6 *Quot sint gradus ingratitudinis, & quales ibidem num 9.*

7. *Ingratitudo est vitium ex illis quæ cõsumãtur interùs, ibidem num. 15.*

8 *Inquo consistat vitium ingratitudinis, ibidem, num. 15. & sequentibus*

9 *Ingratitudo quando est peccatum speciale, non est peccatum omissionis, sed commissionis, q. 88. a. 4. d. vnico, num. 23.*

Inimicitia

1 *Quid sit odium inimicitiæ, & quomodò distinguatur ab odio abominationis, q. 85. a. 2. d. vnico num. 43. & 44.*

Innocentia.

1 *Quando potest esse maius beneficium in dono innocentiæ, quàm reparationis, q. 88. a. 2. d. vnico num. 9.*

Innocentius. 3.

1 *Distinguit in Eucharistia, Sacramentum tãtùm, rem tantùm, rem, & Sacramentum simul, q. 84. a. 1. d. 3. num. 2.*

Inobedientia.

1 *Quando sit inobedientia speciale peccatũ q. 84. a. 4. d. vnico, num. 18.*

Inquisitores.

1 *Non iudicant de hæresi tantùm mentali, quæ ad opus exterius nullo modo exijt, q. 90. a. 10. d. 4. num. 17.*

Index rerum,

Integritas confeſsionis.

1 *Integritas confeſsionis, vide verbum* Cõfeſsio.

Intenſio.

1 *Intenſio actus peccaminoſi aggrauat peccatum, nihilominùs non eſt neceſſe eam explicare in confeſsione, q.91.art.1.d.2.n.28. & 29.*

Intentio.

1 *Intentio ex parte abſoluentis licèt non ſit pars ſacramenti pœnitentiæ, eſt tamen vt minimùm eſſentialiter prærequiſita, q.84. a.1.d.2.n.12.*

2 *Intentio recipiendi abſolutionem, non improbabiliter pars ſacramenti pœnitentiæ ſicut & contritio dici poteſt, vel ſaltē vt quid prærequiſitum eſſentialiter pertinens ad ſacramentum pœnitentiæ, ibidem.*

3 *Intentio Sacerdotis abſoluentis, commenſurari debet actiuitati verborum, 84.a.3.d.4. num.5.*

4 *Intentio, & electio, ſunt duo actus diſtincti, q.85.a.2.d.vnic.n.31.*

Internus Actus.

1 *Internus actus, vide verbum,* Actus internus.

Diuus Iſidorus.

1 *Docuit neceſſarium eſſe ſine intermiſsione flere, & quo ſenſu, q.84.a.9.d.vnic.n.7.*

Iudex.

1 *Iudices inferiores abſoluentes reos, nō abſoluunt abſolutè, niſi ſententiæ à ſupremo Iudice confirmentur, q.84.a.3.d.1.n.11.*

2 *Diſcrimen inter ſententiam latam à Iudice inferiori, & ſententiam latam à Sacerdote in confeſsione, ibidem, num.11. & 12.*

3 *Iudex infligens pœnam iuſtè, facit actum iuſtitiæ commutatiuæ. q.85.a.3. dub.vnic. n.14. & 15.*

4 *Quomodò Iudex in republica poſsit reum cogere ad comparendum, q.90. a.1.dub.2. num.8.*

5 *Diſcrimen inter Iudicem in Republica, & Iudicem Sacerdotem in confeſsione, ibidem.n.9.*

6 *Iudex ad ſatisfactionem delicti reſpicit ſatispaſsionem, q.90.a.7.d.4.n.8.*

Iuramentum.

1 *Iuramentum nō eſt mortale peccatum per ſe, niſi quando eſt periurium, q.91.a.1.d.5. n.4.*

Iuſtificatio.

1 *Aliquando poteſt quis ſubito moueri ad iuſtificationem, q.85.a.5.d.1.n.2.*

2 *Ad iuſtificationem non requiritur actus propriæ virtutis pœnitentiæ, q.85.ar.5.d.1. num.2.*

3 *Qui actus communiter præcedant noſtrā iuſtificationem, ibidem, num.3. & 4.*

4 *De ordine actuum præcedentium noſtram iuſtificationem, ibidem, n.4. vſque ad 7.*

5 *In iuſtificatione communiter non infundūtur virtutes morales acquiſitæ, q.85.ar.5.d. 1.n.4.*

6 *Quomodò poſsit quis iuſtificari ſine expreſſa pœnitentia, aut contritione, q.86.a.2. d.1.n.18. & ſequentibus.*

7 *Si quis peccatorum recordatur, non iuſtificabitur ante ſacramentū ſine expreſſa pœnitentia, aut contritione, ibidem n.24.*

8 *Qui dilectione iuſtificatur, non tenetur ad contritionem, q.86.a.2.d.2.n.10. & 11.*

9 *Ad iuſtificationem extra Sacramentum aliquando non requiritur expreſſum propoſitum cauendi peccata futura, q.86.a.2.d.4. n.3. & ſequentibus.*

10 *Aliquando reperitur in iuſtificatione expreſſum propoſitum de vitandis peccatis futuris, ibidem, n.7.*

11 *Qua ratione teneamur ad ſalutem ſpiritualem, & iuſtificationem, & ad ſalutem corporalem q.86.a.2.d.5.n.27. vſque ad 30.*

12 *Homo iuſtificabitur per cōtritionem vnicam, etiam ſi non habeat tot contritiones quot ſunt peccata, q.86.a.2.d.7.n.2. & 3.*

13 *Ad iuſtificationem extra ſacramentum nō requiritur cogitatio ſingulorum peccatorū, q.86.a.2.d.7.n.6. & ſeqq.*

14 *Non eſt de fide iuſtificationem fieri ſemper per habitum, q.89.a.5.d.3.n.7.*

Iuſtitia.

1 *Iuſtitia propria non poteſt reperiri inter homines, & Deum, q.85.a.3.d.vnic.n.4.et 5. & etiam n.17. vſque ad 20.*

2 *Iuſtitia eſt virtus diſtincta à virtute pœnitentiæ, ibidem.*

3 *Iuſtitia non eſt virtus obedientiæ, q.85.a. 3.d.vnic.n.7.*

4 *Iuſtitia non tantùm ſatisfacit pro iniuria illata, ſed etiam intendit ſatisfacere, q.85.a. 3.d.vnic.n.23.*

5 *Quomodò iuſtitia odio habeat iniuſtum, q. 85.a.3.d.vnic.n.29.*

Iuſtitia commutatiua.

1 *Iuſtitia commutatiua habet pro obiecto æquale arithmeticum, q.85.a.3.dub.vnic. num.9.*

2 *Iuſtitia commutatiua propria, eſt in iudice infligente pœnam, & in priuata perſona eam iuſtè exigente, q.85.a.3. dub.vnic.nu. 14.& 15.*

3 *Ad propriam rationem iuſtitiæ commutatiuæ non ſemper requiritur obligatio, ibidē, num.14.& 15.*

Iuſtitia diſtributiua.

1 *Neque iuſtitia diſtributiua, imò neq; modus eius reperitur in diſtributione præmiorum pro meritis, & in diſtributione pœnarum pro peccatis, q.85.a.3.d.vnic, nu.8. & 9.*

2 *Iuſtitia diſtributiua habet pro obiecto æquale geometricum, ibidem, n.9.*

Iuſtitia vindicatiua.

1 *Iuſtitia vindicatiua diſtinguitur à pœnitētia virtute, q.85.a.3.d.vnic.n.16.*

Iuſtus.

1 *Iuſtus ſapiſsimè manet dignus pœna temporali, q.94.a.1.d.2.n.4.*

L

Lachrymæ.

1 *Lachrymæ nō lauant delictū quando propter pudorem quis non vult confiteri, q.90. art.1.d.3.num.32.*

Lactantius.

1 *Lactantius quendam Ciceronis errorem impugnat.q.84.a.1.d.1.n.1.*

2 *Verba Lactantij, quibus diſtinguit Catholicos à Nouatianis, q.84.art.10. dubio vnic. num.9.*

Laicus.

1 *Laicus accedens tantùm contritus ad Euchariſtiam, non tenetur ſtatim confiteri, q. 90.ar.3.dub.3.num.9.*

Latinius.

1 *Latinius immeritò docuit hiſtoriam Socratis circa factum Nectarij fabuloſam eſſe, q.90.a.1.d.3.n.6. Et autoritatem Chryſoſtomi confictam à Nouatianis, q.90.art.1.d.3. n.30.*

Legiſlator.

1 *Legislator etiam ſi teneatur ſeruare legem à ſe latam, non tamen incurrit pœnas à lege impoſitas, q.90.ar.1.d.5.n.13.& 14.*

Leo Papa.

1 *Quo ſenſu dixerit Leo Papa indulgentiam Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum non poſſe obtineri, q.84.a.3.d.3.n.13.*

Lex.

1 *In lege ſcripta neceſſaria fuit pœnitentia ſiue contritio ad iuſtificationem, q.86.ar.2. d.1.n.9.*

2 *Lex antiqua, quam confeſsionem præcipiebat, q.90.a.1.d.1.n.18.*

3 *Lex antiqua, quoad iudicialia, & ceremonialia ceſſauit morte Chriſti, ibidem, n.19.*

4 *Lex, vide verbum* Abrogatio, & diſpēſatio.

5 *Lex humana non poteſt ſtatuere pœnam pro peccatis merè internis, q.90.a.1.d.4.nu. 19.& 20.*

Lex decimalis.

1 *Lex obligans ad decimas ſoluendas miniſtris Eccleſiaſticis etiamſi abrogetur, remanet obligatio naturalis illos alendi, q.90. a.1.d.5.n.6.*

Licentia.

1 *Licentia ad confitendum aliquando Sacerdoti illam aliàs nō habenti conceditur à proprio Parocho, aliquando verò conceditur pœnitenti, q.93.a.2.d.5.nu.3.*

2 *Licentia tam generalis, quàm particularis poteſt concedi ab omnibus habentibus ordinariam iuriſdictionem, q.93.a.2.d.2.n.1.*

3 *Non tantùm Ordinarius habet potestatem concedendi licentiam subdito, vt eligat Cõfessarium, sed etiam Vicarius cui committuntur vices Ordinarij, ibidem.*

4 *Sola spes futuræ licentiæ non sufficit, vt quilibet Sacerdos alii absoluere possit, ibidem, n. 3.*

5 *Oportet vt præcedat licentia tacita, vel expressa ibidem, num. 5.*

6 *Quæ dicatur licentia tacita, ibidem.*

7 *Certum est concedi licentiam ab Episcopo, vel Parocho, vel simpliciter, vel ad tempus ad absoluendum ab omnibus peccatis, vel ab aliquibus tantum, q. 93. a. 2. d. 6. n. 1.*

8 *Fratribus idoneis iudicatis, & electis à suo Prælato, si Episcopus confessiones excipiendi licentiam renuit concedere, Bonifacius Octauus in extrauag. super cathedrã, immediatè concedit licentiam, & iurisdictionem, q. 93. a. 2. d. 6. n. 30.*

Litigium.

1 *Quid sit peccatum litigij, & cui virtuti aduersetur, q. 85. a. 3. d. vnic. n. 24.*

Locus sacer.

1 *Locus sacer quibus modis violetur, q. 91. art. 1. d. 4. num. 19.*

Lutherus.

1 *Numquam negauit sacramentum pœnitentiæ esse verum sacramentum, q. 84. a. 1. d. 1. num. 5.*

2 *Lutherus potestatem absolutionis apertè negat, & totam efficaciam sacramenti reducit ad fidem pœnitentis q. 84. a. 2. d. 1. n. 3.*

3 *Lutherus docuit remissa culpa nullam remanere pœnam temporalem, q. 90. a. 1. d. 1. num. 3.*

4 *Lutheri error circa integritatem confessionis, q. 91. a. 1. d. 7. n. 16.*

M

Macula.

1 *Quæ sit macula ex peccato relicta, q. 87. a. 1. d. 2. n. 11. vsque ad 14.*

Meretrix.

1 *Quando meretrici nõ constat numerus peccatorum, quomodò se habebit in confessione, q. 91. a. 1. d. 5. n. 2. & 3.*

2 *Si postquam meretrix suam in peccando consuetudinem expressit in confessione, & postea recordetur alicuius peccati illo tempore facti, non tenetur confiteri, q. 91. a. 1. d. 5. n. 3.*

Maledictio.

1 *Qui maledicit pluribus etiam vno verbo, peccat pluribus peccatis, q. 91. a. 1. d. 4. n. 4.*

B. Maria.

1 *In Beata Maria non fuit virtus pœnitentiæ, q. 85. a. 4. d. 2. n. 6. vsque ad n. 15.*

2 *In Beata Maria non fuit actus pœnitẽtiæ, ibidem, n. 14.*

3 *Quomodò Beata virgo receperit maius donum, & magis gratuitum quàm Magdalena, q. 88. a. 2. d. vnic. num. 10.*

Martyriani.

1 *Martyriani Massilianos secuti sunt circa virtutem sacramenti pœnitẽtiæ, q. 84. a. 1. d. 1. n. 4.*

Martyrium.

1 *Quæ peccata venialia & quomodò in martyrio remittantur, q. 87. a. 3. d. 2. num. 13. & 14.*

2 *Si quis voluntate committendi veniale martyrium subiret, illud veniale non remitteretur per martyrium, ibidem, n. 15.*

3 *In Martyrio est necessaria contritio ad iustificationẽ, quando occurrunt memoriæ peccata non expiata per confessionem, q. 86. ar. 2. d. 1. n. 26.*

Massiliani.

1 *Massiliani eos, qui ad se grauissimis delictis inquinati confugiebant, absque vllo fructu pœnitentiæ, sine Sacerdotis autoritate se expiaturos profitebantur, q. 84. ar. 1. dub. 1. num. 3.*

2 *Massiliani nullam tribuebant virtutẽ baptismo, q. 84. a. 1. d. 1. n. 3.*

3 *Massiliani dicti sunt Euchitæ, & Psallianis q. 84. ar. 1. d. 1. num. 3.*

Materia sacramentorum.

1 *Cur materia cæterorum sacramentorum præter*

præter ſacramentum pœnitentiæ abſolutè dicatur materia, q. 84. a. 1. d. 2. n. 9.

8 Materiam ſacramenti conſtituere, in nullius puri hominis eſt poteſtate, q. 90. art. 2. dub. 2. num. 4.

Materia pœnitentiæ.

1 Cur materia ſacramenti pœnitentiæ appelletur, quaſi materia, q. 84. a. 1. d. 2. num. 8. & 9.

2 Quomodò materia remota ſacramenti cõfeſſionis dicatur neceſſaria, q. 90. a. 2. d. 2. n. 4. & 5.

Matrimonium.

1 Sacramentum matrimonij remittit peccata venialia, q. 87. a. 3. d. 3. n. 11. & 12.

Medicus.

1 Medici quare admonere tenentur ægrotos cum primùm eos viſitent, q. 90. ar. 3. dub. 2. num. 21.

2 Medici antequàm doctoratus gradum recipiant, iurant ſe conſtitutionem Innocentij de confeſsione ægrotantium obſeruaturos, ibidem, n. 22.

3 Quando obligẽtur Medici admonere ægrotum vt confiteatur, ibidem, nu. 23.

4 An Medicus teneatur deſerere ægrotum nolentem confiteri, ibidem, n. 26.

Mendacium.

1 Mendacium in confeſsione circa peccatũ veniale, per ſe non eſt peccatum mortale, niſi quando aliquis confiteretur venialia tantùm quæ non commiſit, neque vllam aliam materiam præberet confeſsioni, q. 91. art. 1. d. 7. n. 7.

2 Mendacium in confeſsione circa peccatũ mortale, peccatum eſt mortiferum, q. 91. a. 1. d. 7. n. 10.

Meritum.

1 Certum eſt apud omnes antiqua merita per peccatum mortificata, redire per pœnitentiam, q. 89. a. 5. d. 1. n. 3.

2 Quæ ſint conditiones requiſitæ ad meritũ vitæ æternæ, ibidem, n. 22. & 23.

3 Merita per pœnitentiam redire, autoritate probatur, ibidem, n. 18. vſque ad 25.

4 Merita non redeunt per pœnitẽtiam ex ſola Dei ordinatione, & miſericordia, ibidem, n. 30. & ſeqq.

5 Ratio aſsignatur cur merita per pœnitentiam reuiuiſcant, & peccata remiſſa per ſequens peccatum non redeant, q. 89. art. 5. n. 41. vſque ad 46.

6 Nullum opus meritorium vitæ æternæ datur quod careat in patria mercede ſua, q. 89. a. 5. d. 2. n. 59.

7 Omnia merita per peccatum mortificata, integrè reuiuiſcunt, quocumque modo quis à peccato reſurgat, ibidem. nu. 62. vſque ad 64.

8 Prius eſt merita reuiuiſcere, quàm ob illa donari gratiæ augmentum, ibidem, n. 60. 61. & 64.

9 Meritum conuertitur cum opere ſatisfactorio, q. 94. a. 1. d. 5. n. 3.

10 Non creſcit magis operis meritum ex eo quòd non ſatisfaciat opus pro pena, quæ non debetur, ibidem, n. 5.

Michael Baius.

1 Docebat peccatorem pœnitentem non viuificari miniſterio Sacerdotis abſoluentis, ſed tantùm reatum tolli, q. 84. art. 3. dub. 2. n. 17.

2 Item miniſterio Sacerdotis in baptiſmo, aut in confeſsione tantùm hominem liberari à reatu, q. 84. a. 3. d. 2. n. 26.

3 Michael Baius aſſerens per contritionem charitate formatam non tolli crimen extra caſum neceſsitatis, damnatur à Pio 5. & Gregorio 13. q. 84. a. 5. d. vnic. n. 48. errore præl. 28.

Miniſtri Eccleſiæ.

1 Miniſtri Eccleſiæ ex obligatione iuris naturalis alendi ſunt etiamſi lex decimarum abrogetur, q. 90. a. 1. d. 5. n. 6.

Miſericordia.

1 Diſcrimen inter miſericordiam cõporalem, & ſpiritualem, q. 86. a. 2. d. 5. n. 22. & 23.

2 Quomodò teneatur quis ex miſericordia ſuccurrere proximo in periculo mortis, ibidem, n. 31.

3 Eos qui non vtuntur miſericordia cũ proximis, ſæpè permittit Deus labi in peccata per iuſtificationem deleta, q. 88. a. 1. d. vnic. 37. vſque ad 40.

Index rerum.

Missa.

1 *Præceptum audiendi Missam spectat ad virtutem religionis, q.86.a.2.d.6.n.5.*

Monachi Benedictini.

1 *Monachi Benedictini, vide verbũ* Benedictini.

Montanus.

1 *Montanus negabat Sacerdotibus virtutem absoluendi, q.84.a.10.d.vnic.n.11.*

Mors.

1 *Per mortem immissam à Deo speciali prouidentia, & patienter toleratã, probabile satis est satisfieri pro tota pœna temporali, q.94.a.1.d.7.n.8.*

2 *Quid debeat intelligi per mortis articulũ, q.93.a.1.d.5.n.2.*

3 *In articulo mortis obligat præceptum diuinum confessionis, quãdo sunt peccata mortalia non confessa, q.90.a.1.d.4.n.25.*

4 *Quando quis timet mortem, & in illa non adsuturam copiam Confessoris, tenetur cõfiteri, & communicare etiam ante articulũ mortis, q.90.a.3.d.2.n.15.& 16.*

N

Necessitas.

1 *Quid sit esse necessarium in re, vel in voto, q.84.a.5.d.vnico.n.41.& 42.*

2 *Quomodò fides, auxilia, & præcepta sint necessaria ad iustificationem, & discrimen inter necessitatem horum, & necessitatem pœnitentiæ, q.84.a.5.d.vnico, n.42.& 43.& 44.*

Nectarius.

1 *Nectarij autoritas, q.90.a.1.d.3.n.8.*

2 *Quam confessionem abstulerit Nectarius, ibidem, n.23.24.& 25.*

3 *Nectarium aliquæ Ecclesiæ secutæ fuerunt, aliæ verò non item, ibid.n.27.*

Nyssenum Concilium.

1 *Diuersum pœnitentiæ genus assignat his, qui sponte fidem negarunt, & ijs, qui metu aliquo, q.84.a.10.d.vnic.n.8.*

Nicephorus.

1 *Refert errorem Acesij Nouatiani, q.84.a.10.d.vnic.n.1.*

2 *Item errorem Nouati, & Nouatiani, ibid. num.5.& 6.*

3 *Nicephorus cõciliatur cum Tripartita historia circa confessionem publicam, quæ olim in vsu erat, q.90.a.1.d.3.n.28.& 29.*

Nouatiani.

1 *Nouatiani negabant lapsis in mortale post baptismum esse pœnitentiam possibilem, an verò idem remedium negauerint pro venialibus, non constat, q.84.a.1.d.1.n.1.*

2 *Nouatiani error circa efficaciam sacramẽti pœnitentiæ idem est cum errore Nouati, q.84.a.10.d.vnic.n.4.*

4 *Nouatiani Cathari, id est, mundi dicebantur, & quare, ibidem, n.5.*

5 *Qualis fuerit error Nouatianorum circa efficaciam sacramenti pœnitentiæ, ibidem, num.4.vsque ad 9.*

Nouatus.

1 *Nouatus autor Nouatianorum cum negaret peccatores ad absolutionem admittendos esse nihilominùs eos ad dolorem peccatorum exhortabatur, quæst.84.art.10.d.vnic.numero.1.*

2 *Quis fuerit error Nouati circa efficaciam sacramenti pœnitentiæ, q.84.a.10.d.vnico, n.1.vsque ad 9.*

3 *Idem fuit error Nouati, & Nouatiani circa efficaciam sacramenti pœnitentiæ, ibid. num.4.*

4 *Nouatus quendam Episcopũ suæ factionis nomine Nouatianum ordinauit, ibidem.*

5 *Nouatus, & eius sectatores non dicebant charitatem amitti non posse, ibidem, n.10.*

O

Obedientia.

1 *Virtus obedientiæ odio habet peccatum prout est contra Deum præcipientem, q.85.a.2.d.vnic.n.37.*

2 *Obedientia est virtus distincta à iustitia, q.85.a.2.d.vnico.n.37.*

3 *Obedientia intendit satisfacere iniuriæ illatæ præcipienti, q.85.a.3.d.vnico.n.33.*

Obli-

Obliuio.

1 *Quamuis adſit periculum obliuionis peccatorum, non eſt obligatio diuini præcepti cõfitendi, q.90.a.1.d.4.n.22.*

Occidere.

1 *Occidens aliquem ex ira, vel odio, duplex peccatum committit, & ideò explicandum in confeſsione, q.91.a.1.d.2.n.32.*

2 *Occidere plures homines vno ictu, plura peccata numero diuerſa ſunt, & ideò explicanda in confeſsione, q.91.a.1.d.4.n.4.*

3 *At verò vno ictu eidem homini tria vulnera inferre, vnum tantùm eſt peccatum, ibidem, numero.8.*

Odium.

1 *Odium peccatorum, & voluntas ſatisfaciendi eſt duplex actus, q.85.a.2.d.vnic.n.16.& 30.& 31.*
Vide verbum, Dolor peccatorum.

2 *Odium peccatorum vt ſunt offenſa Dei, & delebilia per compenſationem, videtur eſſe maximum peccatum, q.85.a.2.d.vnic.n.30.& 31.*

3 *Odium peccatorum vt ſunt Dei offenſa, et voluntas ſatisfaciendi Deo, non ſe habent vt electio, & intentio, ibidem, n.27. vſque ad 29.& n.32.*

4 *Odium peccati prout eſt Dei offenſa, eſt actus charitatis, q.85.a.2.dub.vnic.n.38.& 39.& n.42.& 43.*

5 *Odium peccati non prout eſt Dei offenſa, ſed generaliter, non eſt ſpecialis virtus, ſed generalis, ibidem, n.40.*

6 *Odium peccati ex complacentia proprij boni, eſt ſpecialis virtutis pœnitentiæ, ibidem, n.41.*

7 *In odio peccati, vt eſt offenſa Dei, includitur neceſſariò actus amoris Dei, ibidẽ, n.42.& 43.*

8 *Odium diuiditur in odium inimicitiæ, & abominationis, q.85.a.2.d.vnic.n.43. vſque ad 46.*

9 *Odium peccati vt eſt Dei offenſa non eſt odium inimicitiæ, ſed abominationis, q.85.a.2.d.vnic.n.44.& 45.*

10 *Odium benè poteſt eſſe circa impoſsibile, q.85.a.4.d.2.n.12. Quo differat odium à dolore, ibidem, n.12.*

11 *Quid requiratur ad peccatum odij, q.88.art.4.dub.vnico, num.14.*

Offenſa.

1 *Cur offenſa regi facta ſub conditione remitti queat, non autem offenſa Deo illata, q.88.a.1.d.vnico, n.86.*

Opera.

1 *Opera pœnalia in gratia Dei facta ſine vlla acceptione extrinſeca, ſunt ſatisfactoria, q.85.a.3.d.vnico.n.17.& 18.*

2 *Opera bona ex Dei gratia facta à peccatore, quod præmium habeant, q.86.a.6.n.1. & ſequentibus.*

Oratio.

1 *Quæ oratio numeretur inter ſacramentalia, q.87.a.3.d.1.n.1.*

Sacramentum Ordinis.

1 *Forma in ſacramẽto ordinis non poteſt eſſe modo deprecatiuo, q.84.a.3.d.3.n.10.*

2 *Sacramentum ordinis remittit venialia, q.87.a.3.d.3.n.11.& 12.*

3 *Nullum eſt præceptũ obligans ad ſuſceptionem ſacramẽti ordinis. q.90.a.1.d.4.n.6.*

Origenes.

1 *Docet Solẽnem pœnitentiam publicam non eſſe pluries repetendam, q.84.a.10.dubio vnico, num.15.*

Originale peccatum.

1 *An originale peccatum in nobis eiuſdem eſſet ſpeciei deriuatum ex ſuperbia primi parentis, vel quocumque alio motiuo, q.87.art.1.dub.2.num.13.*

Oſcula.

1 *Quando oſcula non ſint neceſſariò explicanda in confeſsione. q.91.a.1.d.5.n.27.*

P

Parabola.

1 *Quid ſeruandum ſit in explicatione parabolæ, q.88.a.1.d.vnico.n.37.& 38.*

Parochus.

1 *Priuilegium eligendi Confeſſarium intelligendum*

ligendum eſt de approbato, atq; non ſolùm loca habet in ſingulis pœnitentibus, verùm etiam in ipſo Parocho, q.93.a.3.d.4.nu.6.
2 Parochus tenetur audire ſubditum quoties ipſe velit confiteri extra tempus neceſſitatis, aut præcepti, q.93.a.3.d.6.n.2.
3 In quibus caſibus hæc doctrina limitanda ſit, ibidem, n.3. & 4.
4 Non poteſt ſubditus ſemel repulſus à Parocho quem voluerit eligere, ibidem.

Parricidium.

1 Parricidium eſt diuerſæ ſpeciei ab inceſtu, quamuis vtrumque ſit contra pietatem, & grauius illo, q.91.a.1.d.4.n.15. & 18.

Sancti Patres.

1 Adducuntur Patres aſſerentes per odium redire peccata, q.88.a.1.d.vnico, n.18. vſque ad 24. & eorum mens explicatur, nu. 41. vſque ad.49.
2 Patres magni faciunt ſacramentum confeſſionis, q.90.a.1.d.1.n.12. & ſeqq.
3 Sentiunt numquam vſum fuiſſe manifeſtã di peccata audita in confeſſione, q.90.ar.1. d.3.n.16. & ſeqq.
4 Commune placitum eſt Sanctorum Patrũ in Eccleſia Dei poteſtatem eſſe dimittendi peccata, q.84.a.2.d.1.n.7.
5 Quo ſenſu Patres dixerint, quòd Sacerdotum iudicium, & ſententia circa remiſſionem peccatorum præcedat ſententiam cœleſtem, q.84.a.2.d.1.n.12.13. & 14.
6 Conſentiunt Patres verba Ioannis.20. & Matth.16. vbi promittuntur claues Petro, & poſteà Ioannis vltimo, omnibus Sacerdotibus dantur, de remiſſione peccatorum intelligenda eſſe, q.84.a.3.d.2.n.12.
Quo ſenſu dixerint, ſine pœnitentiæ ſacramento nulli poſſe ſalutem contingere, q.84. a,5.d.vnic.n.28.
8 Quo ſenſu Sancti Patres negauerint pœnitentiam ſæpè peccantibus, q.84.a.10.d.vnico, n.13. & 14.
9 Quid voluerint ſignificare Sancti Patres cum dicunt inanem eſſe pœnitentiam quando quis iterum peccauit, ibidem, n.16.
10 Sancti Patres vno ore fatẽtur remiſſa culpa adhuc remanere aliquid pœnæ, q.94.a.1. d.1.n.7. & 8.
11 Patres dicunt nullum poſſe agere pœnitentiam ſine Dei gratia, q.85.a.5.d.2.n.5.
12 Patres quo ſenſu dicunt ad remiſſionem peccatorum extra ſacramentum, faciendum eſſe examen ſingulorum peccatorum, q.86. a.2.d.7.n.16. & ſequentibus.

Patres veteris Teſtamenti.

1 Quare Sancti Patres veteris Teſtamenti quamuis digni eſſent fruitione Dei, nihilominùs tanto tempore fuerint priuati viſione beatifica, q.84.a.3.d.2.n.22.

Peccata.

1 Peccata funes appellantur, q.84.1.3.d.2. num.26.
2 Peccata non remittuntur per contritionem ſub conditione futuri ſacramenti, quaſi ſuſpenſa maneat remiſsio, q.84.a.5.d.vnic.nu. 20. & 21.
3 Peccata mortifera poſt baptiſmum commiſſa etiamſi dimiſſa fuerint ante pœnitentiæ ſacramentum, ſunt tamen ſubijciẽda clauibus, q.84.a.5.dub.vnico, num.31. & ſequentibus.
4 Peccata catechumini dimiſſa per contritionem, non dimittuntur in ordine ad claues, ſed in ordine ad baptiſmum, q.84.art.5.dubio vn co.n.52.
5 Ex præcepto negatiuo pœnitentiæ tenetur quis non habere tædium pœnitentiæ peccatorum præteritorũ, q.84.a.9.d.vnic.n.15.
6 Peccato um pœnitentia continua, quomodò ſit in præcepto, q.84.a.9.d.vnico, nu.15. vſque ad 20.
7 Quoties peccata memoriæ occurrunt non tenemur ex præcepto aliquo illa deteſtari, q.84.a.9.d.vnic.n.19.20. & 21.
8 Non obligat præceptum contritionis quoties peccata memoriæ occurrunt ante pœnitentiam, q.86.a.2.d.6.n.2.
9 Peccato um ſingulorum examen non requiritur ad iuſtificationem extra ſacramentum, q.86.a.2.d.7.n.6. & ſeqq.
10 Peccata ſemel dimiſſa quoad ſubſtantiam non redeunt per ſubſequens peccatum neq; redire poſſunt, q.88.a.1.d.vnic.n.49. vſque ad 52.
11 Peccata ſemel dimiſſa neque quoad maculam, neque quoad reatum pœnæ redeunt per ſubſequens peccatum, ibidem, n.52. & 53. præcipuè, n.74. & ſequentibus.
12 Peccata ſemel dimiſſa per ſubſequens peccatum, quomodò dicantur redire ratione ingratitudinis, q.88.a.2.n.1. & 2. in notatione circa articulum.

Index rerum.

13 Peccatum poſt pœnitentiam grauius eſt, quo grauiora fuerint remiſſa peccata, q. 88. a. 2. d. vnico, n. 6.

14 Conſtituitur diſcrimen inter peccata cõmmissa interiùs, & exteriùs, q. 88. a. 4. d. vnic. n. 14.

15 Quid ſit retinere peccata, & quæ à Sacerdote poſſint retineri, q. 90. a. 1. d. 2. num. 21. vſque ad 24.

16 Diſcrimen inter venialia, & mortalia in ordine ad claues, ibidem, n. 24. & 25.

17 Numquam fuit in Eccleſia vſus manifeſtãdi peccata in Cõfeſsione audita, q. 90. a. 1. d. 3. n. 14. & ſequentibus.

18 Peccata quando non multiplicentur ob diuerſa præcepta, q. 90. a. 1. d. 4. n. 34.

19 Peccata ante Baptiſmum commiſſa non ſunt ſubijcienda clauibus, q. 90. art. 2. d. 1. num. 10.

20 In peccato mortali dignitas pœnæ æternæ, & culpa ſe mutuò neceſſariò inferũt, q. 94. a. 1. d. 2. n. 4.

21 Peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſſa ſunt materia neceſſaria ſacramenti pœnitentiæ, q. 84. a. 2. n. 1. in notat. circa art.

22 Quando numerus peccatorum ignoratur, quomodò ſe habebit quis in confeſsione, q. 91. a. 1. d. 5. n. 2. & ſeqq.

23 Peccata mortalia ante Baptiſmũ, non poſſunt eſſe materia confeſsionis, q. 84. a. 2. numero 2. in notat. circa art.

24 Mortalia peccata omnia numero diuerſa, neceſſariò explicanda ſunt in confeſsione, q. 91. a. 1. d. 5. n. 1. & ſeqq.

25 Peccata venialia ſunt materia ſufficiens confeſsionis, ſi poſt baptiſmum cõmiſſa fuerint, q. 84. a. 2. n. 1. in notat. circa art.

26 Peccatũ veniale remitti poteſt aliqua Dei dilectione, q. 87. a. 1. d. 1. n. 5.

27 Peccatum veniale remitti nequit extra ſacramentum per ſolam atritionem, ibid. nu. 6. vſque ad 9.

28 Peccatum veniale, non remittitur quolibet bono opere in gratia facto ibidem, n. 10. vſque ad 15.

25 Peccatum veniale extra ſacramentum, tãtùm remitti poteſt dilectione Dei ſuper omnia, vel contritione, ibidem, nu. 13. 14. 17. & 18.

30 Vnum peccatum veniale ſine alio veniali remitti poteſt, ibidem, n. 23. & 24.

31 Peccatum veniale non eſt contra dilectionem Dei, vt dilectio eſt, ibidem.

32 Certum eſt peccata aliqua venialia remitti in alia vita, q. 87. a. 1. d. 2. n. 1. & 2.

33 Peccatum veniale nõ remittitur in alia vita ſola gratia habituali finali, ibidem, n. 5.

34 Peccatum veniale in alia vita remittitur per actus charitatis, & contritionis, q. 87. a. 1. d. 2. n. 11.

35 Quodlibet peccatum relinquit maculam in anima, & quæ illa ſit, ibidem, num. 11. vſq; ad 14.

36 Quo inſtanti temporis remittatur peccatũ veniale in alia vita, q. 87. ar. 1. d. 2. n. 17. & ſequentibus.

37 Cur remitti poſsit tota culpa venialis, permanente tota dignitate ad pœnam, non verò in mortalibus, q. 87. art. 1. d. 2. errore præli. 1. n. 22. & 23.

38 Ad remiſsionem peccati venialis non requiritur infuſio gratiæ habitualis, q. 87. a. 2. n. 27. & ſequentibus.

39 Multa ſunt remedia ad remiſsionem venialium, q. 87. a. 3. d. 1. n. 17.

40 Etiam ſi venialia remittantur ópere condigno, nihilominùs gratis remitti optimè dici poſſunt, ibidem, n. 25.

41 Peccata venialia aliquibus ſacramentis ſine actu vllo charitatis deleri poſſunt, q. 87. a. 3. d. 2. n. 3. & ſeqq.

42 Peccatum veniale ſine mortali (ſi adſit) remitti nequit, q. 87. a. 3. d. 3. n. 16.

43 Licèt quis propter venialia non tenetur parere inſtructioni Cõfeſſarij, ſemel tamen ab ijs abſolutus, tenetur ad pœnam iniunctam, quia ſubiecit ſe clauibus, q. 90. art. 1. dub. 2. num. 24.

44 Non eſt aliquod præceptum confitendi venialia, q. 90. a. 2. d. 2. n. 12.

45 Hoc peccatum non poteſt reſeruari à ſuperiore, & vi ordinationis Sacerdos quilibet ab eo poteſt abſoluere abſque noua deſignatione materiæ factæ à ſuperiori, q. 93. a. 1. d. 6. n. 8.

46 Sacerdoti excommunicato, prohibita eſt abſolutio à venialibus, ſed ſi abſoluat, tenebit abſolutio, ibidem.

47 Quomodò peccatum internum continuetur, q. 91. a. 1. d. 5. n. 19.

48 Quodlibet peccatum ſomnõ interrũpitur, ibidem, n. 21. & 22.

49 Peccata aliqua interrumpuntur inconſideratione, & quæ illa ſint, ibidem, n. 23. & ſequentibus.

50 Peccata diſcontinuãtur operibus, quæ nullo modo conducunt ad finem peccati, q. 91. a. 1. d. 5. n. 26.

51 Vnde oriatur poteſtas reſeruandi peccata in Eccleſia, q. 91. a. 3. d. 1. n. 9.

52 Pecca-

52 *Peccatum idem poſſumus vtiliter ſæpiùs confiteri, q.91.a.3.d.7.n.1.*
53 *Quid dicendum ſit de peccatis confeſſis quando denuò ſubijciuntur clauibus quoad remiſſionem pœnæ temporalis. ibid.n.6.*
54 *Peccata confeſſa, vt ſint materia nouæ abſolutionis, debent iterum ſubijci claubus, ibidem, n.8.*
55 *Poſt confeſſionem nõ poteſt eſſe præceptũ eadem peccata pluries confitẽdi, ibid.n.14.*
56 *Ante confeſſionẽ poteſt eſſe lex præcipiẽs eadem peccata pluries confiteri, ibid.n.26.*
57 *Confeſſus peccata reſeruata cum onere cõparendi coram ſuperiore ſacramẽtaliter debet abſolui à ſuperiore, ibid.n.29.*
58 *Peccatum remittitur ſimul cũ pœna æterna, q.84.a.3.d.2.n.13.*
59 *Peccatum non eſt diuerſum obiectum odij prout eſt contra bonitatem Dei, & iuſtitiã, & alia attributa diuina, ibidem, n.36.*
60 *Quomodò peccatum poſſit intelligi eſſe cõtra iuſtitiam Dei, ibidem, n.37.*
61 *Peccato quocũque non tollitur cultus Deo debitus ex religione, q.85.a.2.d.vnic.n.55.*
62 *Peccatum quodlibet licèt communi ratione opponatur charitati, non tamen propria contrarietate, q.85.a.3.d.vnic.n.39.*
63 *Non pœnitere de peccato quãdo non eſt obligatio, non eſt circumſtantia peccati præteriti, q.86.a.2.d.2.n.11. vſque ad 15.*
64 *Quodlibet peccatum habet aliquam circũſtantiam qua dici poteſt contra Spiritũ ſanctum, q.86.a.2.d.2.n.1.*
65 *Quid ſit peccatum ſpeciale contra Spiritũ ſanctum, ibidem.*
66 *Quid requiratur ad ſpeciale aliquod peccatum, q.86.a.2.d.3.n.6.*
67 *De maiori peccato non debet eſſe neceſſariò maior contritio, q.86.a.2.d.7.n.21.*
68 *Diſcrimen inter pœnitentiam mortaliũ peccatorum, & venialium, ibidem.*
69 *Quodlibet peccatum relinquit maculam, quæ mundari nequit ſine pœnitentis mutatione, q.87.a.1.n.13. & 14.*
70 *Peccatum idem numero quomodò etiam ſi ſint diuerſi actus phyſici continuetur ſine multiplicatione peccatorum, q.91.a.1.d.5. n.12. vſque ad 19.*
71 *Peccatum mortale iam confeſſum non poteſt reſeruari, q.93.a.1.d.6.n.10.*

Peccatum reſeruatum.

1 *Peccatum reſeruatum, vide verbum,* Peccatum *& verbum* Reſeruatio.

Peccator.

1 *Quamuis peccator in ſtatu peccati poſſit mereri de congruo remiſſionem peccatorũ, non tamen remiſſionem pœnæ peccati iã dimiſsi, & quæ ſit ratio diſcrimis, q.94.ar.1.d.4.n.5. & 6.*
2 *Peccator ſi fidelis ſit, eſt membrum Eccleſiæ, q.84.a.3.d.2.num.20.*

Per.

1 *Quid ſignificat particula* per *in iuſtificatione, & quomodo dicatur per pœnitentiam reſtitui gratia, q.89.a.1.n.26.in notat.circa art.*

Petrus Oxomenſis.

1 *Petrus Oxomenſis docuit mortalia quantùm ad culpam, & pœnam æternam deleri per ſolam cordis contritionem, ſine ordine ad claues, q.84.a.5.d.vnic.n.36.*
2 *Petrus Oxomenſis docebat confeſsionem non eſſe in præcepto verè contritis, q.90. artic.1.dub.1.num.3.*

Pietas.

1 *Pietas intendit ſatisfacere pro offenſa illata parenti, q.85.a.3.d.vnic.nu.23.*
2 *Quæ peccata militent cõtra virtutem pietatis, q.91.a.1.d.4.n.14.*
3 *Diuerſi gradus pietatis aſsignantur, q.91. art.1.dub.4.num.15. & 16.*

Pius Quintus.

1 *Pius Quintus damnauit propoſitionem Michaelis Baij circa efficaciam ſacramenti pœnitentiæ, q.84.a.3.d.2.n.17.*
2 *Damnat eundem Michaelem Baĳum aſſerẽtem homines miniſterio Sacerdotis in baptiſmo, aut pœnitentia tantùm liberari à reatu, q.84.a.3.d.2.n.16.*
3 *Pius Quintus iubet medicos ante ſuſceptionem gradus Doctoratus iurare ſe obſeruaturos ſtatutum Innocentij 3. in cap. Cum infirmitas, q.90.a.3.d.7.n.21.*

Plato.

1 *Plato timorem, & pudorem conſtituit ſeniorum cuſtodem, q.85.a.1.d.vnic.n.12.*

Pontifex ſummus.

1 *Poteſt Pontifex eligere Confeſſarium, ſe-*

ipſum aſsignando pro materia, ſicut quemlibet alium aſsignare poteſt, q. 93. a. 1. d. 2. numero 39.

2 Pontifex non poteſt communicare poteſtatem actiuam alicui Sacerdoti vt ſe excommunicet, eſſet tamen communicanda ſi poſſet excommunicari, ibidem.

3 Pontifex eligens Confeſſarium, in ipſa electione tribuit illi iuriſdictionem in ſeipſum, q. 93. a. 2. d. 4. n. 2.

4 Summus Pontifex neque in iure naturali, neque diuino diſpenſare poteſt, q. 90. a. 1. d. 5. num. 1.

5 Summus Pontifex non poteſt abrogare legem confeſsionis omnino quoad omnes, vel ampliùs quam in extrema neceſsitate, ibidē, num. 4.

6 Si Pontifex tolleret annuam confeſsionem, & nullum aliud præceptum poneret, nullus fidelis teneretur per ſe ad confeſsionem niſi in articulo mortis, ibidem.

7 Summus Pontifex non poteſt cum aliquo diſpenſare, vt numquam confiteatur, ibidem num. 10.

8 Summus Pōtifex tenetur præcepto annuæ confeſsionis, ibidem, n. 11. & 12.

9 Summus Pontifex non ſolùm præcepto diuino tenetur ad confeſsionem, ſed etiam iure Eccleſiaſtico, ibidem, n. 12. & 13.

10 Summus Pontifex non incurrit pœnam ſtatutam à lege Eccleſiaſtica, etiamſi legem tranſgrediatur, ibidem, n. 14.

11 Summus Pontifex eſt ſuprà Concilium, ibid. n. 4.

Pœna.

1 Pœnà damni liberatur pœnitens ante confeſsionem quādo liberatur à peccatis, q. 84. art. 3. d. 2. n. 22.

2 Dignitas pœnæ æternæ neceſsariò conſequitur peccatum mortiferum, q. 94. art. 1. d. 2. n. 4.

3 Pœnæ aliquid remanet etiam remiſſa culpa, q. 91. a. 1. d. 1. n. 5.

4 Quoties pœna temporalis ex peccato remiſso remanet, ſemper eſt ex natura rei debita, q. 94. a. 1, d. 2. n. 2. & 3.

4 Dignitas pœnæ æternæ, & culpa mortalis, ſe mutuo neceſsario inferunt, ibid. n. 4.

6 Pœna temporalis cum iuſtificatione nō opponitur ex natura rei, & quare, q. 94. a. 1. d. 2. num. 4.

7 Pœna tēporalis ex mortali remiſſo ex quo capite manet, ibidem.

8 Pars pœnæ temporalis poteſt in ſacramēto pœnitētiæ remitti, ſine noua mutatione intrinſeca peccatoris, q. 94. art. 1. d. 3. n. 3.

Pœnitentia dolor.

1 Pœnitentia quæ eſt dolor de peccatis, vide verbū Attritio. vel Cōtritio, & Dolor.

2 Pœnitentia poteſt eſſe de præſenti peccato, id eſt paulò ante commiſſo, q. 85. a. 1. d. vnic. num. 2.

3 Semper fuit pœnitentia ad iuſtificationem neceſsaria, q. 86. art. 2. d. 1. num. 8. & ſequē tibus.

4 Non pœnitere de peccato quando non eſt obligatio, non eſt circūſtantia peccati præteriti, q. 86. a. 2. d. 2. n. 11. vſque ad 15.

5 Variæ pœnitentiæ olim pro diuerſis peccatis aſsignabantur, q. 91. art. 1. d. 2. n. 20. & ſequentibus.

Pœnitentia ſacramentum.

1 De pœnitentia ſacramento rectè poſt ſacramentum Euchariſtiæ diſputat Diuus Thomas, q. 84. art. 1. in præfatione eiuſdem queſtionis.

2 Pœnitentiæ ſacramentum lapſis in peccatum mortiferum poſt baptiſmū ex Dei inſtitutione neceſsarium eſt, vt ad vitam reuocentur, q. 84. in præfatione eiuſdem quæſtionis, a. 1.

3 Sacramentum pœnitentiæ inſtitutum eſt, vt alleuaret omnes, qui corruūt, & erigerit omnes eliſos, q. 84. in præfatione eiuſdem quæſtionis, a. 1.

4 Pœnitentiæ ſacramentum eſſe verum ſacramentum diffiniunt Concilium Conſtantienſe, Florentinum, & Tridentinum, q. 84. a. 1. d. 1. n. 7.

5 Cur eius materia vocetur à Concilio Tridentino quaſi materia, q. 84. a. 1. d. 2. nu. 8. & 9.

6 In ſacramento pœnitentiæ diſtinguuntur res tantùm, ſacramentum tantum, res & ſacramentum ſimul, q. 84. a. 1. d. 3. n. 1.

7 Non ſemper ſacramentum pœnitentiæ excitat pœnitentes attritos ad cōtritionem perfectam, neque eſt neceſsarium, q. 84. a. 1. d. 3. n. 13.

8 In ſacramento pœnitentiæ ſimul remittitur culpa, & peccatum, ac dignitas pœnæ æternæ, q. 84. a. 3. d. 2. n. 13. & ſeqq.

9 Sacramentum pœnitentiæ rectè appellatur ſecunda tabula poſt naufragium, q. 84. a. 3 d. 2. n. 16.

Index rerum.

10 *Cur in ſacramento pœnitẽtiæ forma debeat eſſe modo indicatiuo, q.84.a.3.d.3.nu.8.& ſequentibus.*

11 *Pœnitentiæ ſacramentum vnicum mediũ, & neceſſarium eſt ad delenda peccata p̃ſt baptiſmum commiſſa quando inſtat tempus neceſſitatis, & adeſt opportunitas confeſſionis, q.84.a.5.d.vnic.n.14.*

12 *Pœnitentiæ ſacramentum non ideò eſt medium ſalutis, quia contritio ſine reſpectu ad claues non poſſit ſanctificare, q.84.a.5.d.vnico, num.19.*

13 *Sub conditione futuri ſacramenti pœnitentiæ nullo modo tolluntur peccata per contritionem, q.84.a.5.d.vnic.n.20.& 21.*

14 *Sacramentum pœnitentiæ non ideò eſt in præcepto, quia eſt neceſſarium medium, q.84.a.5.d.vnic.n.24.*

15 *Etiam ſi quis poſitiuo actu nolit confiteri quando adeſt opportunitas Cõfeſſoris, ſi tamen non inſtet præceptũ, poteſt habere actũ contritionis, & liberari à peccato, & pœna æterna, ibidem, n.15.& 25.*

16 *Tota neceſſitas ſacramenti pœnitentiæ ortum habet ex præcepto, ijs qui poſſunt iuſtificari alia via, nam ijs qui iam attriti confeſſi ſunt, & incidunt in amentiam neceſſariũ eſt hoc ſacramentũ ſimpliciter in re ſuſceptum, ibidem, n.25.*

17 *Quomodò ſit verum, ſacramentum pœnitẽtiæ eſſe neceſſarium in re vel in voto, ibdem, n.26.& ſequentibus.*

18 *Diſcrimen inter neceſſitatem ſacramenti pœnitentiæ, & cæterorum præceptorum, q.84.a.5.d.vnico, n.37.& ſeqq.*

19 *Pœnitentiæ ſacramentum eſt neceſſarium in re, vel in voto, q.84.ar.5.d.vnico, nu.40.41.& 46.*

20 *Iuſtificatis non eſt ſacramentum pœnitentiæ neceſſarium neceſſitate medij in re ſuſceptum ſed neceſſitate præcepti, ibidem, numero.44.*

21 *Sacramentum pœnitentiæ directè remittit venialia, q.87.a.3.d.3.n.9.*

Pœnitentia virtus.

1 *Actus pœnitentiæ virtutis eſt ſtudioſus, & donum Spiritus ſancti, q.85.ar.1.n.17.& 18.*

2 *Pœnitentia prout eſt odium peccati commiſſi ex intentione ſatisfaciendi Deo offenſam, non eſt ſpecialis virtus diſtincta à charitate, q.85.a.2.d.vnic.n.17.& ſeqq.*

3 *Pœnitentia nõ eſt ſpecialis virtus prout eſt odium peccatorum, prout ſunt contra peculiare attributum iuſtitiæ, ibidem, n.35.vſq; ad 38.*

4 *Virtus pœnitentiæ diſtincta eſt à virtute religionis, q.85.a.2.d.vnic.n.50.vſque ad 56.& a.3.d.vnic.n.31.*

5 *In quo conſiſtat propriùs actus virtus pœnitentiæ ſpecialis, q.85.a.2.d.vnico. nu.57.& 58.*

6 *Quot actus pertineant ad virtutem pœnitentiæ, ibidem, n.58.*

7 *In pœnitentiæ virtute reperitur odium peccati, & quale illud ſit, ibidem, n.57.*

8 *Ad iuſtificationem non requiritur actus virtutis pœnitentiæ ſpecialis, ibidem, n.60.*

9 *Virtus pœnitẽtiæ diſtinguitur à iuſtitia, q.85.a.3.d.vnic.n.4.& 5.& etiam n.31.*

10 *Pœnitentiæ virtus neque eſt iuſtitia diſtributiua neque modum illius ſeruat, ibidem, n.8.& 9.*

11 *Pœnitentiæ virtus non pertinet ad iuſtitiam vindicatiuam, q.85.a.3.d.vnic.n.16.*

12 *Pœnitentiæ virtus licèt puniat peccatum, præcipuè tamen compenſat iniuriam illatam Deo, ibidem, nu.16.& 17.*

13 *Pœnitentia eſt inter ſpecies poteſtatiuas iuſtitiæ, ibidem, n.20.& 31.*

14 *Ad virtutem pœnitentiæ pertinet deteſtari peccatum, & quæ ſit illa deteſtatio, q.85.a.3.d.vnic.à n.28.vſque ad 31.*

15 *Virtus pœnitentiæ non eſt virtus Theologica, ibid.n.32.& 33.*

16 *Cui propriè opponatur virtus pœnitentiæ, q.85.a.3.d.vnic.n.40.*

17 *Virtus pœnitentiæ ſubiectatur in voluntate, q.85.a.4.d.1.n.4.*

18 *Virtus pœnitentiæ neque in Chriſto, neque in Beata Virgine, neque in homine in ſtatu innocentiæ concedenda eſt, q.85.a.4.d.2.n.7.vſque ad 15.*

19 *In quibus Beatis concedenda ſit virtus pœnitentiæ, ibidem, n.10.& 16.*

20 *Actus virtutis pœnitentiæ non eſt circa alterius peccatum, ibidem, n.17.*

21 *Prior eſt actus ſpecialis virtutis pœnitentiæ quàm actus charitatis, q.85.art.5.d.vnico, num.8.& 9.*

22 *Virtus pœnitentiæ eſt per ſe infuſa, & non acquiſita, q.85.ar.5.d.2.n.2.*

23 *Quomodò gratia requiratur ad virtutem pœnitentiæ, q.85.a.5.d.2.n.6.*

24 *De fide eſt pœnitentiam eſſe donum Dei, non autem eſt de fide eſſe virtutem per ſe infuſam, ibidem, nu.7.& 8.*

25 *Virtutem pœnitentiæ eſſe per ſe infuſam,*

& ſupernaturalem quoad ſubſtantiam optima ratione probatur, ibidem, num. 12. vſque ad 15.

26 Virtutis pœnitentiæ actus fidem, & ſpem ſupponit, q. 85. a. 5. d. 2. num. 12. vſque ad 15.

Pœnitens.

1 Præceptum pœnitendi eſt affirmatiuum, q. 86. a. 2. d. 5. n. 28.

2 Diſcrimen inter præceptum pœnitentiæ, & reſtitutionis, q. 86. a. 2. d. 5. n. 38. vſque ad 41.

3 Non peccat pœnitens petendo in articulo mortis abſolui ab hæretico, vel excommunicato quando non eſt periculum ſubuerſionis, aut quod malè vtatur ſacramento, q. 93. a. 1. d. 4. n. 12.

4 Non poſſet pœnitens petere abſolutionem ab illo de quo timeretur irrogaturum iniuriã ſacramento, ibidem.

5 Non ſolùm poteſt recipere abſolutionem ab hæretico, ſed etiam petere ab illo non parato ad tale opus, q. 93. a. 1. d. 4. n. 15.

6 Quo ordine in extrema neceſſitate deficiente proprio Sacerdote eligendus ſit Confeſſarius, q. 93. a. 1. d. 4. n. 19.

7 In antiqua Eccleſia cogebantur pœnitentes publicè agere pœnitentiam quibus interdum negabatur abſolutio, q. 94. ar. 2. dub. 1. num. 8.

8 Pœnitens non tenetur ratione ſigilli non reuelare iniunctam pœnitentiam, & Sacerdotis defectum, q. 93. a. 4. d. 13. n. 1.

Pœnitentiarius.

1 Olim vnus erat presbyter pœnitentiarius conſtitutus ſuprà pœnitentes, & quod illius munus, q. 90. a. 1. d. 3. n. 13. & 14.

Præceptum.

1 Non eſt aliquod præceptum affirmatiuum odio proſequendi huius vitæ corruptibilitatem, q. 84. a. 2. n. 5. in notat. circa art.

2 Omnia præcepta ſunt media neceſſaria ſaltem negatiuè ad iuſtificationem, q. 84. a. 5. d. vnic. n. 44.

3 Præceptum circa pœnitentiam peccatorum aliud negatiuum, & aliud poſitiuum, & quando ſit negatiuum, quando poſitiuum, q. 84. a. 9. d. vnic. n. 15. & ſeqq.

4 Præceptum Eccleſiaſticum, vel humanum non poteſt eſſe de puris actibus internis, q. 90. a. 1. d. 4. num. 7. & 14.

5 Non ſemper ex multiplicatione præceptorum multiplicantur peccata, q. 90. a. 1. d. 4. num. 34. ſed quando ſunt ex diuerſo motiuo, ibidem.

6 Quando præuenire tencamur tempus in quo obligat præceptum, q. 90. art. 3. dub. 2. num. 12.

7 Duo præcepta circa eandem omnino materiam, & eodem motiuo non multiplicant malitiam actus quo violantur, q. 91. art. 1. dub. 4. num. 6.

Præceptum confeſsionis.

1 Præceptum diuinum confeſsionis obligat in extrema neceſsitate, q. 90. artic. 1. dub. 4. num. 21.

2 Infideles tenentur præcepto Euchariſtiæ, q. 90. a. 2. d. 1. n. 4.

3 Præcepto confeſsionis infideles non obligãtur, q. 90. a. 2. d. 1. n. 8. & 9.

4 Præceptum annuæ confeſsionis non obligat niſi habentem conſcientiam mortalis, q. 90. a. 2. d. 3. n. 2. & n 12. & ſ. 99.

5 Quomodò præceptum confeſsionis obliget pueros, q. 90. artic. 2. dub. 4. num. 1. & ſequentibus.

6 Pueri habentes vſum rationis omnibus legibus tenentur niſi excipiantur, q. 90. a. 2. d. 4. num. 5.

7 Non obligat præceptum confeſsionis ad faciendã confeſsionem vbi primùm quis peccauit, q. 90. a. 3. n. 1. & ſeq. in notat. circa art.

8 Præceptum confeſsionis obligat per ſe ſemel in anno, impleri tamen poteſt quocumque anni tempore, q. 90. art. 3. dub. 1. nu. 5. & 8.

9 Non ſatisfacit quis præcepto confeſsionis annuæ confitendo ſolùm venialia, ibidem, num. 16.

10 Præceptum diuinum confeſsionis non obligat quoties eſt periculum oblitionis peccatorum, q. 90. a. 1. d. 4. n. 22.

11 Præceptum diuinum confeſsionis non ſolum in articulo mortis, ſed alio etiam tempore vagè obligat, ibidem, num. 25. & ſequentibus.

12 Quando quis teneatur tempus præuenire, quo inſtat præceptum confeſsionis, q. 90. ar. 3. d. 2. n. 9. & ſequentibus, & num. 20. & 21.

13 Præceptum confeſsionis obligat ad dignã Euchariſtiæ receptionem ſi adſint mortalia, q. 90. a. 3. d. 3. num. 1.

Index rerum.

4 *Præceptum confeſsionis ad reliqua ſacramenta præter Euchariſtiam ſuſcipienda nõ obligat, ibid. n. 2.*

Præceptum diuinum.

1 *Præceptum diuinum, vide verbum* Diuinum præceptum.

Præceptum humanum.

1 *Præcepto humano poſſumus obligari ad confeſsionem, etiam ſi nullum ſit præceptum diuinum obligans ad illam, q. 90. a. 1. dub. 4. n. 43. & 44.*

2 *Præcepto humano non poſſumus obligari ad contritionem, q. 90. a. 1. d. 4. n. 45.*

Prælati.

1 *Omnibus Prælatis de facto conceſſa eſt facultas eligendi ſibi Confeſſarium, q. 93. a. 3. d. 4. n. 2.*

2 *Qui intelligantur nomine Prælati, vt gaudeant hoc priuilegio, ibidem.*

Princeps.

1 *Princeps ſecularis poteſt ferre legem, quæ obliget cum diſpendio vitæ, & in quo caſu, q. 93. a. 4. d. 9. v. 6. & 8.*

Priuilegium.

1 *Quinam gaudeant priuilegijs conceſsis fratribus minoribus, & alijs, q. 93. art. 1. dubio. 6. per totum.*

Diuus Proſper.

1 *Qua ratione Diuus Proſper probet peccata ſemel dimiſſa non redire per ſubſequens peccatum, q. 85. a. 1. d. vnic. n. 89. vſque ad 94.*

Prouerbium.

1 *Quid ſignificet cõmune prouerbiũ, Optima pœnitentia noua vita, q. 86. a. 2. d. 1. n. 8.*

Proximus.

1 *Non eſt præceptum affirmatiuum per ſe obligans ad dilectionem proximi ex charitate, quæſt. 90. artic. 1. dubio. 4. numero 4.*

Pudor.

1 *Non differt pudor à pœnitentia, q. 85. a. 1. d. vnic. n. 2.*

2 *Pudor, vide verbum* Verecundia.

Pueri.

1 *Pueri vbi primùm accedunt ad vſum rationis tenentur præcepto confeſsionis, q. 90. a. 2. d. 4. n. 1. 5. & 6.*

2 *Pueri etiam ſi præcepto confeſsionis teneãtur ante pubertatem, nihilominus cenſuris Eccleſiaſticis contra tranſgreſſores non ligantur, ibidem, num. 2.*

Purgatorium.

1 *Quomodò remittatur pœna in Purgatorio, q. 87. a. 1. d. 2. n. 14.*

2 *Purgatorij pœna non tollit maculam peccati venialis, ibidem, n. 18. & 19.*

3 *In Purgatorio nullum poteſt eſſe opus ſatisfactorium, aut meritorium, quod tollat aliquid de pœna temporali per modum meriti, ibidem, num. 24. & 25.*

Pythagoras.

1 *Pythagoras docuit pudorem maximè cõlendum, & pudorem, & iuſtitiam ornamẽta eſſe ciuitatis, q. 85. a. 1. d. vnic. n. 12.*

Q

Quadrageſima.

1 *Si quis confeſſus eſt mortalis ſemel in anno, non tenetur præciſè ratione præcepti cõfeſsionis iterum in Quadrageſima confiteri, q. 90. art. 3. d. 1. n. 8. & 9.*

R

Ratihabitio.

1 *Ratihabitio non tribuit iuriſdictionem ſacerdoti ad abſoluendum, q. 93. art. 2. dub. 2. num. 3.*

2 *Ratihabitio in contractibus retrotrahitur, non verò in ſacramẽto confeſsionis, & quare, ibidem.*

Index rerum.

Reatus.

1 *Reatus ad pœnam diſtinguitur à macula peccati, & dignitate ad pœnam, q.84.ar.3. d.2.n.25.& 26.*

2 *Reatus eſt obligatio ad pœnam qua dicimur ligari, q.84.a.3.d.2.n.26.*

Recompenſatio.

1 *Quare non ſit virtus ſpecialis diſtincta ab alijs, recompenſatio erga parentes, q.85.a.3. d.vnico, c.23. vſque ad 26.*

Religio.

1 *Religio Deum includit in obliquo, q.85.a. 2.d.vnic.n.47.*

2 *Diſcrimen inter religionem, & charitatẽ, ibidem, n.46.& 47.*

3 *Cur Religio qua volumus cultum Deo nõ ſit virtus Theologica, ibidem, n.46.*

4 *Religio non conſiſtit in quacumque ſubiectione hominis ad Deum, ſed in cultu exhibito Deo, vt principio rerum, & excellenti, ibidem, n.53.& ſeqq.*

5 *Non violatur religio quocumque peccato, q.85.a.2.d.vnic.n.55.*

6 *Per opera religionis redditur Deo honor ablatus per ſacrilegium oppoſitum, q.85.ar. 2, d.vnic.n.55.*

7 *Religio eſt diſtincta à virtute pœnitentiæ, ibidem à n.50. vſque ad 56.*

8 *Religio eſt pars potestatiua Iuſtitiæ, q.85. a.3.d.vnic.n.5.*

9 *Qui vouit intrare religionem, non tenetur eius ſtatuta ſeruare donec illam ingrediatur, q.90.a.2.d.1.n.5.*

Religioſi.

1 *Prælati religionum poſſunt ex conceſſione quemcumque approbatum eligere Confeſſarium, q.93.a.2.d.4.n.2.*

2 *Stante decreto Concilij nulla facta in eo diſpenſatione, poteſt concedi omnibus Religioſis facultas audiendi confeſſiones, q.93. art.2.dub.6.num.5.*

Remiſsio.

1 *Remiſsio peccatorum quocumque motiuo fiat, nequit fieri ſub conditione, ſed abſolutè, quæſt.88.artic.1. dub.vnico, num. 76.& 77.*

Reſeruatio.

1 *Solo iure reſeruationis non poteſt obligari inferior ſemel abſolutus iterum comparere coram ſuperiore, q.93.a.1.d.6.n.14.*

2 *Natura reſeruationis in eo conſiſtit, vt ſuperior detineat iuriſdictionẽ in peccata ſubditi, nec illa alteri applicet vt materiã, q.93. a.1.d.6.n.14.& ſequentibus.*

3 *Peccata reſeruata, in confeſsione oblita, conſequenter tantùm, & non directè abſoluuntur etiam à ſuperiori, q.91.art.3.dub.5. n.29.*

4 *Quomodò ſit intelligendum, quòd ablatare ſeruatione cenſuræ auferatur etiam reſeruatio peccati, q.91.a.3.d.5.n.31.*

5 *Semel confeſſa reſeruata ſuperiori, quamuis confeſsio ſit nulla, poſteà à quouis approbato poſſunt abſolui, q.91.artic.3.dub.5. num.33.*

6 *Qui tempore Iubilei cõfitetur peccata reſeruata cum animo obſeruandi ea, quæ iubẽtur ſi poſteà ea non obſeruet, non tenetur iterum confiteri, q.91.a.3.d.6.n.6.*

7 *In extrema neceſsitate omnibus Sacerdotibus conceſſa eſt à Concilio Tridentino facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis, q. 91.a.3.d.8.n.1.*

8 *Quando Epiſcopi poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis Pontifici, q.91.art.3.dub.8. num.2.*

9 *Inferior Sacerdos non poteſt abſoluere à reſeruatis etiam cum onere comparendi coram ſuperiore, quæſt.91.artic.3.dub.9. num.11.*

10 *Abſolutus à reſeruatis à non habente facultatem, omnia tenetur poſteà confiteri ſuperiori, q.91.a.3.d.9.n.27.*

11 *Non poteſt ſuperior auditis ſolùm reſeruatis ſacramentaliter abſoluere, q.91.art.3.d. 10.n.2.*

12 *Quamuis ſuperior deferentem ad ſe reſeruatà non abſoluat ſacramentaliter, tenetur tamen ad ſigillum confeſsionis, q.91.art.3. dub.10.num.5.*

Reſtitutio.

1 *Non reſtituere alienum cum poteſt, etiãſi expreſsè non adſit voluntas alienum detinendi, peccatum actuale eſt, q.86.ar.2.d.4. num.6.*

2 *Semper actu peccat, qui cum poteſt, & adeſt opportunitas non reſtituit, q.86.a.2.d. 5.num.36.*

3 *Præceptum reſtituendi alienum, eſt negatiuum, ibidem, nu.* 3. *Et cur reſtitutio obliget ſtatim, non autem pœnitentia, ibidem, numero* 38.

4 *Etiam ſi quis repetat plures voluntates de non reſtituendo, ſi adſint aliquæ circumſtantiæ, tantùm eſt vnum peccatum. q.* 91. *art.* 1. *d.* 5. *n.* 18.

5 *Quomodò peccatum non reſtituendi multiplicetur, q.* 91. *a.* 1. *d.* 5. *nu.* 20. *&* 21.

Retentio.

1 *Quid ſit retinere peccata, q.* 90. *art.* 1. *d.* 2. *n.* 21. *vſque ad* 24. *Vide verbum* Detineo.

Reuiuiſcentia.

1 *Reuiuiſcentia meritorum, vide verbum* Meritum.

Reus.

1 *Reus vel teſtis poteſt reſpondere ad interrogationem, quæ fieri deberet, non verò ad illam quæ fit, q.* 93. 1. 4. *d.* 12. *n.* 15.

2 *Etiam ſi expreſſè interroget Iudex, ſi res eſt omnino occulta, non tenetur reſpondere, ibid.*

3 *Quid dicendum ſit de qualibet iniuſta interrogatione, ibidem, num.* 16.

4 *An hunc modũ reſpondendi nouerint antiqui autores, & qua ratione à mẽdacio excuſetur, ibidem, num.* 17.

5 *Hic modus reſpondendi reijciendus eſt à conuictu humano, & quare, ibidem.*

Rex.

1 *Rex non poteſt legem ferre de actibus internis, q.* 90. *a.* 1. *d.* 4. *n.* 14.

2 *Rex, vide verbum* Princeps.

B. Rhenanus.

1 *B. Rhenanus immeritò notat aliquos Patres quaſi exiſtimantes ſacramentum pœnitentiæ ſemel tantùm concedendum eſſe lapſis poſt baptiſmum, q.* 84. *a.* 10. *d. vnic. n.* 13.

S

Sacer locus.

1 *Vide verbum* Locus ſacer.

Sacerdos.

1 *Diſcrimen Sacerdotum noui Teſtamenti, & veteris, q.* 84. *a.* 1. *d.* 1. *n.* 7.

2 *Diſcrimen inter Sacerdotem abſoluentem pœnitentem, & Iudicem inferiorem abſoluentem reum, q.* 84. *a.* 2. *d.* 1. *n.* 12.

3 *Penes Sacerdotem non tantùm eſt miniſterium, & officium declarandi peccata dimiſſa, ſed etiam ferendi iudicialem ſententiam, q.* 84. *a.* 3. *d.* 2. *n.* 11.

4 *De fide eſt Sacerdotes Euangelicos abſoluere à culpa, ibidem.*

5 *Si Sacerdos in altari celebrans recordatur peccati mortalis, obligatur ad contritionem, q.* 86. *a.* 2. *d.* 6. *n.* 7.

6 *Sacerdotes ſunt Iudices, aut Delegati, aut Ordinarij, & quo ſenſu arbitri dicuntur, q.* 90. *ar.* 1. *d.* 2. *n.* 4. *&* 5.

7 *Quilibet Sacerdos eſt Iudex ordinarius pro peccatis venialibus, ibidem, n.* 8.

8 *Quando Sacerdos poſſit pœnitentem cui ab alio Sacerdote denegata eſt abſolutio abſoluere, ibidem, num.* 10.

9 *Sacerdos verè & propriè poteſt detinere peccata mortalia, & quomodò id fiat. q.* 90. *a.* 1. *d.* 2. *n.* 21. *vſque ad* 24.

10 *Sacerdos celebrans ſine confeſſione defectu Confeſſoris tenetur vbi primùm potuerit confiteri, q.* 90. *a.* 3. *d.* 3. *n.* 9. *&* 10.

11 *Sacerdos celebrans ſine confeſſione, nõ defectu Cõfeſſoris, ſed quia deeſt occaſio cõfitendi, non tenetur vbi primùm potuerit confiteri, quamuis ſtatim confiteri teneatur, ibid. n.* 10. *&* 11.

12 *An Sacerdos celebrans ſi tantùm habuit peccata mortalia interna teneatur confiteri, q.* 90. *a.* 3. *d. vlt. n.* 2.

13 *Sacerdotũ priuilegia conceſſa ſunt ob dignitatem presbyterij, q.* 93. *a.* 4. *d.* 5. *n.* 3.

14 *Falſum eſt omnes Sacerdotes eſſe Confeſſarios ordinarios Pontificis, vel habere in illum iuriſdictionem, q.* 93. *a.* 1. *d.* 2. *n.* 42.

15 *Nullus Sacerdos habet iure diuino deſignatam materiam aliquam, neque etiam in illum, qui eſt in articulo mortis, ſed deſignatio huius facta eſt ab Eccleſia, q.* 93. *art.* 1. *d.* 3. *n.* 3.

16 *Omnem Sacerdotem excommunicatum ſuſpenſum, & etiam hæreticum in articulo mortis poſſe quemlibet abſoluere vera ſententia eſt, q.* 93. *a.* 1. *d.* 4. *n.* 7.

17 *Iuriſdictio actiua in Sacerdote numquam deletur, ſicut nec character etiam ſi ſit hæreticus, ſchiſmaticus, &c. q.* 93. *ar.* 1. *d.* 4. *n.* 9.

18 *Sacerdos hæreticus, vel in peccato mortali quando inſtat neceſsitas, vel abſoluendi, vel baptizandi, ſufficit ſi eo modo quo poſsit, doleat de peccatis, tunc enim non cenſetur indignè tractare ſancta, q.93.a.1.d.4.nu.15.*

19 *De fide eſt non quemlibet Sacerdotem poſſe abſoluere à mortalibus non confeſsis quælibet pœnitentem, etiam extra tempus obligationis, q.93.a.1.d.6.nu.1.*

20 *Iure diuino quilibet Sacerdos poteſt abſoluere à venialibus, & quare, ibidem, numero 5.*

21 *Quilibet Sacerdos ex vi ordinationis, vel ex tacita conceſsione Eccleſiæ poteſt abſoluere à mortalibus iam confeſsis, q.93.a.1.d.6.n.10.*

22 *Nomine proprij Sacerdotis intelligitur quicumque habens ordinariam iuriſdictionem, q.93.a.2.d.1.n.2.*

23 *Alienus Sacerdos dicitur quicũque aliàs non habens poteſtatem, ſeu iuriſdictionem, & hic ſine licentia proprij non poteſt audire confeſsiones, ibidem.*

24 *Obligatio proprio Sacerdoti confitendi eſt de iure diuino non poſitiuo, q.93.a.2.d.3.numero 6.*

25 *Quando ob ignorantiam proprij Sacerdotis liceat eligere alienum ibidem, n.8.*

26 *Generaliter in nullo caſu præterquã ignorantiæ poteſt quis alteri, quàm proprio confiteri Sacerdoti, ibidem, n.5.*

27 *Sacerdotibus Noui Teſtamenti facultas remittendi peccata conceſſa eſt, q.84.a.2.d.1.n.7.*

28 *Qualis debeat eſſe ignorantia proprij Sacerdotis, vt eximat ſubditum ab eius iuriſdictione, q.93.art.2.d.3.n.8.*

29 *Deficiente approbatione Epiſcopi, definit Tridentinum nullum Sacerdotem eſſe idoneum ad iudicandum, & abſoluendum in Sacramento Pœnitentiæ, q.93.a.2.d.5.numero 5.*

30 *Quis intelligatur in extrauaganti Martini Quinti nomine proprij Sacerdotes, q.93.art.2.d.6.n.25.*

31 *Quæ ſcientia, vel notitia in Sacerdote requiratur, vt idoneus iudicari poſsit ad excipiendas confeſsiones, q.93.art.3.d.1. per totum.*

32 *An maior debeat eſſe ſcientia illius Sacerdotis, qui ſuæ voluntati, quàm qui ex obedientia ſe exponit, ibidem in fine.*

33 *An confeſsio ſit iterãda, quando ſit Sacerdoti ignara, & qualis debeat eſſe ignorantia, q.93.a.3.d.2.nu.3.*

34 *Quando Sacerdos neſcit ob ignorantiam iudicare de aliquo peccato, an ſit vera abſolutio, ibidem.*

35 *Ignorantia Sacerdotis in extrema neceſsitate ſuppleri poteſt ibidem.*

36 *Vt quis iudicetur idoneus, neceſsaria eſt approbatio, q.93.a.3.d.3.n.1.*

37 *Ad audiendas confeſsiones etiam alterius Sacerdotis, approbatio neceſsaria eſt, ibidẽ, num.3.*

38 *Sacerdos approbatus ab Epiſcopo in vna diœceſi, non cenſetur approbatus ad aliam, q.93.a.3.d.4.n.1.& 2.*

39 *Ex Concilio Tridentino reputatur idoneus qui habet beneficium parochiale ad audiendas in quauis diœceſi confeſsiones, quamuis in alia indigeat iuriſdictione ſibi commiſsa ab eo, qui poteſt, ibidem, n.2.*

40 *Priuilegium Bullæ eligendi Sacerdotẽ approbatum, debet intelligi de approbatione in ea diœceſi in qua virtute priuilegij eligitur, q.93.a.2.d.2.nu.3.*

41 *Sacerdos poteſt ex poteſtate iudiciaria non tantùm abſoluere, ſed condemnare ad pœnã, q.94.a.2.d.1.n.5.*

42 *Sacerdos per abſolutionem mutat pœnam æternam in temporalem, & de hac aliquid remittit, ibidem.n.12.*

43 *Superioris, & inferioris autoritas in quo differant in ordine ad abſolutionem, q.94.a.2.d.3.n.10.*

44 *Sacerdos, vide verbum* Confeſſarius, *& verbum* Parochus.

Sacramentalia.

1 *Quæ ſint ſacramentalia, q.87.art.3.d.1.num.1.*

2 *Sacramentalia non remittunt venialia ex opere operato, ibidem, n.6. vſque ad.9.*

3 *In ſuſceptione ſacramentalium includitur virtualis voluntas deſtruendi peccatum, q.87.a.3.d.1.n.8.*

4 *In ſacramẽtalium ſuſceptione tollitur peccatum ratione contritionis, vel charitatis adiunctæ, ibidem, n.9.& ſeqq.*

5 *Quæ ſacramentalia inſtituta ſint ab Eccleſia ad remiſsionem venialium, ibidem, num.14. vſque ad 17.*

Sacramentum.

1 *Sacramentum ex æquo ſupponit pro materiali, & formali, q.84.a.1.d.2.n.7.*

2 *Sacramentum tantùm, eſt quod ſignificat, &*

& nullo modo ſignificatur, q. 84. art. 1. d. 3. num. 1.

3 Sacramentum & res ſimul, eſt quod ſignificat, & ſignificatur, q. 84. a. 1. d. 3. n. 1.

4 Sacramentum & res ſimul in ſacramento pœnitentiæ, eſt pars eſſentialis pœnitentiæ, non item in cæteris ſacramentis in quibus eſt potiùs effectus, ibid. nu. 8.

5 Adhuc in extrema neceſsitate non eſt aliquod præceptum obligans ad ſuſceptionem omnium ſacramentorum, q. 90. a. 1. d. 4. n. 6.

6 Sacramentorum adminiſtratio, obligat ad contritionem peccatorum, vbi non adeſt Cõfeſſor ex præcepto negatiuo, q. 86. ar. 2. d. 6. n. 8. & 9.

7 Quæ ſacramenta deleant peccata venialia ex opere operato, q. 87. art. 3. d. 2. nu. 3. & ſequentibus.

8 Nullum ſacramentum remittit venialia niſi adſit attritio peccatorum, q. 87. a. 3. d. 3. num. 8.

9 Quæ ſacramenta directè remittant peccata venialia, ibidem, n. 9. & ſeqq.

10 Sacramentorum cauſalitas non eſt Phyſica, q. 84. a. 2. d. 5. n. 4.

11 Ad ſacramenta recipienda præter Euchariſtiam, non eſt neceſſariò præmittenda confeſsio ſacramentalis, q. 90. a. 3. d. 3. n. 2.

Sacramenti materia.

1 Sacramenti materiam conſtituere in nullius puri hominis eſt poteſtate, q. 90. ar. 2. d. 3. num. 4.

2 Sacramenti materia, vide verbum Materia ſacramenti.

Sacrilegium.

1 Per peccatum ſacrilegij aufertur honor debitus Deo ex religione, q. 85. ar. 2. d. vnic. num. 55.

2 Diuerſum ſpecie eſt ſacrilegij peccatum ex percuſsione virginis Deo dicatæ, & ex copula cum ea, q. 91. a. 1. d. 4. nu. 18. & 19.

3 Expenduntur ſpecies ſacrilegij, ibidem, n. 19.

Salus.

1 Media neceſſaria ad ſalutẽ poſita in noſtra libertate, ſunt ſub præcepto, q. 86. ar. 2. d. 2. num. 5.

Sanctitas.

1 Quod diſtinguatur ſanctitas habitualis à ſanctitate operum, q. 89. a. 5. d. 3. n. 11.

Satamiani.

1 Satamiani errorem Maſsilianorum circa virtutem ſacramenti pœnitentiæ docuerunt, q. 84. a. 1. d. 1. n. 4.

Satisfactio.

1 Satisfactio ex virtute clauium, operatur remiſsionem pœnæ, q. 84. a. 1. d. 2. n. 12.

2 Satisfactio non eſt pars eſſentialis ſacramẽti pœnitentiæ, ſed integralis, q. 84. a. 1. d. 2. num. 12.

3 Voluntas ſatisfaciendi Deo pro peccatis, diuerſa eſt ab odio peccatorum, q. 85. art. 2. d. vnico, n. 30. & 31.

4 Voluntas ſatisfaciendi Deo pro offenſa, nõ conſtituit dolorem de peccatis vt offenſa Dei ſunt, in ſpeciali virtute pœnitentiæ, neque reſpectum pœnitentiæ illi tribuit, ibid. nu. 20. & ſeqq.

5 Qui vult ſatisfacere pro offenſa Deo illata, eo ipſo vult contritionem peccatorum, q. 85. a. 2. d. vnic. n. 30. & 31.

6 Voluntas ſatisfaciendi pro iniuria Deo illata, & odium peccatorum vt eſt Dei offenſa, non ſe habent vt electio, & intentio, ibidem à n. 27. vſque ad 29. etiam n. 32.

7 Cur ad ſatisfaciendum parẽtibus, & amicis pro iniuria illata, non ſit diſtincta virtus ab ea contra quam fuit violatio, & ad ſatisfaciendum Deo ponatur diſtincta, q. 85. ar. 3. d. vnic. n. 23. vſque ad 27.

8 Illa opera ſunt ſatisfactoria ex opere operato virtute ſacramenti, ſuprà quam de ſe ſatisfactoria eſſent, quæ iniunguntur pœnitenti à Sacerdote ſub præcepto, q. 94. art. 2. d. 1. num. 9.

9 Satisfactio quæ relinquitur in voluntate pœnitentis, nõ habet vim ſatisfaciendi à clauibus, ibidem.

10 Opera conſilij, & præcepti non habent vim ſatisfaciẽdi à clauibus, quando addũtur à Sacerdote facta abſolutione in illis verbis quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, &c. ibidem.

11 Propter peccata vnius, alteri non poteſt imponi pœnitentia etiamſi velit, & quare, q. 94. a. 2. d. 1. n. 11.

12 Non ſufficit ſi pœnitens dicat ſe velle in altera vita ſatisfacere pro pœna peccatis impoſita, ſed neceſſe eſt vt pœnitentiã impleat, ibidem, n. 13.

13 Satisfactio ſacramentalis in peccato mortali facta, ſortitur ſuum effectum, q. 94. ar. 2. d. 5. n. 8.

14 Præter effectum, vel meritum quod habet opus ſatisfactorium ex ſe, habet etiam alium effectum ex opere operato virtute clauium, ibidem.

15 Effectus ſatisfactionis eſt condonatio pœnæ, ibidem, n. 12.

16 Satisfactio ſacramentalis habet effectum etiam in peccato mortali exhibita, ibidem.

17 Satisfactio ob finē venialem facta, nullum tunc nec poſteà habet effectum ex opere operato vn tute Sacramenti, q. 94. a. 2. d. 5. n. 13.

18 Satisfactio aufert pœnam temporalem, quando peccata, pro quibus imponitur dimiſſa ſunt per pœnitentiam: ſi verò non ſint dimiſſa, nil quoad pœnæ dimiſsionem operatur, q. 64. a. 2. d. 5. n. 16.

19 Quamuis ſatisfactio ſacramentalis ex fine peccati venialis facta, non ſatisfaciat pro pœna temporali, nihilominùs retinet totam ſubſtantiam operis ſecundum intentionem Sacerdotis obligantis, ibid. n. 17.

20 Si ſubſtantia operis ſatisfactorij tolleretur omninò à peccato mortali cum quo fit, deberet repeti ſatisfactio; ſecùs quando ſolùm fit in mortali, vel ſolùm ex fine veniali, q. 94. a. 1. d. 5. n. 18.

21 Pœnitentia, quia principaliter eſt in medelam, imponenda eſt minor pœna, quàm delicta poſtulabant, q. 94. a. 2. d. 6. n. 1.

22 Si pœnitentia eſſet æqualis debito pro peccatis, nihil remaneret ſoluendum in alia vita, ibidem.

23 Quamuis Sacerdos iudicet æqualem eſſe ſatisfactionem peccatis, pro quibus imponitur, ſi revera æqualis non ſit, remanet aliquid ſoluendum in purgatorio, q. 94. a. 2. d. 6. n. 3.

24 Satisfactio ad quid ordinetur, quæſt. 94. n. 1.

25 Satisfactio non debet neceſſariò præcedere abſolutionem, ibidem.

26 Satisfactio Chriſti vide verbum Chriſtus.

27 Opus ſatisfactorium conuertitur cum opere meritorio, & è contrà, q. 94. a. 1. d. 5. n. 3.

28 In ſatisfactione Sacramentali pars pœnæ temporalis remittitur mera Dei condonatione, q. 94. a. 1. d. 3. n. 2.

29 Quid requiratur ad condignam ſatisfactionem, ibidem, n. 5.

30 Satisfactio remiſsior in hac vita plus pœnæ temporalis tollit, quàm intenſior in Purgatorio, ibidem, n. 5.

31 Quæ ſit proportio inter condignitatem ſatisfactionis & pœnæ, ibidem.

32 Superflua eſt promiſsio Dei, vt ſatisfaciamus pro temporali pœna debita peccato, & quare, ibidem, n. 6.

33 In peccato mortali nemo ſatisfacere poteſt pro pœna temporali ex alio peccato remiſſo relicta, q. 94. a. 1. d. 4. n. 3. & 4.

34 Satisfactio de congruo pro pœna temporali non datur, ibidem. n. 6.

35 Cur reus Iudici per pœnas etiam impatienter toleratas ſatisfaciat, non autem Deo. ibidem, n. 8.

36 Ratio ſatisfactionis non deſumitur tantùm ex ratione pœnæ, quæ eſt in opere, ſed etiam ex operis dignitate, q. 94. art. 1. d. 5. num. 3. & 4.

37 Sumitur tamen præcipuè ex parte pœnæ, & laboris, ibidem, n. 6.

38 Per opera alias præcepti ſatisfacere quis poteſt pro pœna temporali, q. 94. art. 1. d. 6. num. 2.

39 Cur quis in materia iuſtitiæ non poſsit ſatisfacere ex aliàs debitis, benè tamen Deo, q. 94. a. 1. dub. 6. n. 5.

40 Satisfactio in hac vita nequit fieri per flagella, quamcumlibet immiſſa à Deo, ſi tantùm negatiuè ſe habeat voluntas, q. 94. ar. 1. d. 7. n. 6.

41 Probabile ſatis eſt per mortem immiſſam à Deo ſpeciali prouidentia patienter toleratam, ſatisfacere quemlibet iuſtum pro tota pena temporali, ibidem, n. 8.

42 Quid requiratur ad ſatisfactionem, ibidē, n. 9.

Scandalum.

1 Benè poteſt aliquid peti ab aliquo quandō illud poteſt ex ſe benè vel malè fieri, neque in hoc eſt ſcandalum, q. 93. a. 1. d. 4. n. 14.

2 Quod poteſt benè vel malè fieri etiā ſi ego ſciam ab illo fieri malè, poſſum petere, quando illud petere, aut recipere teneor ex præcepto, & quando mihi ex vtile tale opus, ibidem.

Scotus.

1 Quō ſenſu negat Scotus contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem eſſe partes eſſentiales ſacramenti pœnitentiæ, q. 84. art. 1. d. 2. n. 2.

2 Scotus defenditur circa formā abſolutio-

nis.

Index rerum.

nis, q. 84. a. 3. d. 3. num. 10. & sequentibus.

Sententia.

1 Diuersimodè fertur sententia à Sacerdote circa peccatorum remissionem, quàm à Iudice inferiori, q. 84. a. 2. d. 1. n. 12.

Seruus.

1 Seruus semel manumissus reuocari potest propter ingratitudinem, secus autem est de seruo manumisso per redemptionem, q. 88. a. 1. d. vnico, n. 86.

Sæuitia.

1 Quo differat sæuitia à crudelitate, q. 91. a 1. dub. 2. num. 33.

Sigillum.

1 Quo iure teneatur Confessarius ad secretum confessionis seruandum, q. 93. a. 4. d. 1. per totum.

2 Ex duplici præcepto nascitur hæc obligatio, & quæ sint, ibid n. 9.

3 Non est duplex sacrilegij peccatum hoc sigillum cõfessionis violare, etiamsi ad illud seruãdum teneatur Sacerdos ex duplici præcepto, & quare, q. 93. a. 4. d. 1. n. 14.

4 Qui tenentur præcepto seruandi hoc secretum, q. 93. a. 4. d. 1. per totum.

5 Qui se finxit Sacerdotum, vel qui casu, aut ex curiositate audit dicta in cõfessione, quo præcepto teneatur ad secretum seruandum, ibid. n. 3. & seqq.

6 Quid dicendum de eo cui à Sacerdote reuelata fuit confessio quouis modo, ibidem. num. 8.

7 Quid de eo, cui extra confessionem sub sigillo confessionis aliquis detexit peccatum, ibidem, n. 13.

8 Cuius rei secretum seruandum sit sub sigillo confessionis: vbi quid de peccatis mortalibus, venialibus defectibus naturalibus, & similibus, & de peccatis non perpetratis dicendum sit, discutitur, q. 93. ar. 4. d. 3. per totum.

9 Si Confessarius suum peccatum explicare non possit nisi reuelando peccatũ, quod audiuit in cõfessione, non tenetur tunc suũ peccatum manifestare. q. 93. a. 4. d. 4. n. 3.

10 Delicentia pœnitentis benè potest Confessarius reuelare peccatum, quod in cõfessione audiuit ratione consilij petendi, q. 93. a. 4. d. 5. n. 2.

11 Quando Confessarius reuelat secretum cõfessionis delicentia, & autoritate pœnitẽtis, illud manifestat non vt homo, sed vt Deus, ibidem, n. 4.

12 Non est peccatum mendacij reuelare sigillum confessionis, ibidem.

13 Delictum complicis quomodò reuelatum spectat ad sigillum, ibid.

12 Non satis est licentia pœnitentis ad manifestandum complicem, nisi pœnitens extra confessionem narret historiam, & factum complicis, ibid.

15 Sigillum confessionis est etiam in fauorem complicis, q. 93. a. 4. d. 5. n. 7.

16 Potest Confessor reuelare vt aliàs sibi nota, quæ in confessione audiuit, non præbendo indicium se illa in confessione audiuisse, q. 93. a. 4. d. 7. n. 1.

17 Si Confessarius ante confessionem habebat indicia alicuius criminis, ex quibus poterat reum accusare, aut contra eum testificari, idem poterit post confessionem, ibidem, n. 2.

18 Quid dicendum de Confessario, cui confessus est fur, qui ei subripuit sua bona, ibidẽ, n. 4.

19 Antisiodorensis existimauit posse reuelari confessionem ob correptionem pœnitẽtis patri, aut superiori, q. 93. a. 4. d. 8. n. 1. sed videtur erronum hoc asserere, ibidem.

20 Non licet corrigere pœnitentem ob peccatum auditum in confessione, ne odiosa reddatur confessio, ibidem, n. 3.

21 An liceat remouere ab officio pœnitẽtem ob peccata audita in cõfessione, ibidem, n. 4.

22 Quando & quibus circumstantijs possit Confessor negare suffragium pro pœnitentis electione ratione peccati auditi in confessione, q. 93. a. 4. d. 8. n. 7.

23 Erroneum est asserere pro seruanda vita, vel quolibet alio periculo posse Confessarium reuelare sigillum, q. 93. a. 4. d. 9. n. 1. & d. 10. n. 6.

24 Seruare secretum extra confessionem est iuris naturalis, & præceptum negatiuum, nec obligat cum vitæ dispendio, ibidem. num. 6.

25 Vtrùm Sacerdos interrogatus sub iuramẽto, & coactus, possit negare peccatum auditum in confessione, vel quomodò se debeat gerere, q. 93. a. 4. d. 1. per totum, & d. 12.

26 Quando pœnitens explicat suum peccatũ animo inducendi Confessarium ad idem genus peccati, vel ei illudendi non est obliga-

tio ſigilli,q.93.art.4.dub.3.numero 8.

27 *Non eſt contra ſigillum loqui cum pœnitenti de peccatis confeſsis,q.93. a.3.du.10. num.8.*

28 *Eſſet contra ſigillum dicere,* Non abſolui talem pœnitentem,*ibidem.*

29 *Confeſſarius vocatus in teſtem etiamſi in communi iurauerit ſe dicturum verum,non tenetur ad reuelandum peccatum,& poteſt iurare ſe nihil ſcire,q.93.a.4.dub.11. per totum.*

30 *Poteſt Confeſſor abſolutè negare,quod audiuit in confeſsione abſque interiori reſtrictione,* Vt dicam,*vel alia ſimili,q.93.a.4. d.12.n.5.*

31 *Quid dicendũ quando interrogatur à Tyranno abſolutè,q.93.a.4.d.12.n.7.*

32 *Et qua ratione Sacerdos poſsit reſpondere in omni caſu interrogatus de peccato, quod in confeſsione audiuit,vide,q.93.a.4. d.12.per totum.*

33 *In omnibus cauſis extra cõfeſsionem poteſt reus,vel teſtis negatiuè reſpondere quãdo crimen eſt occultum,q.93.a.4.d.12.nu. 13.& quare n.14.*

34 *Etiamſi ex pœnitentia publica pro peccatis publicis generaretur ſuſpicio, nõ eſt hoc reuelare ſecretum,q.94.a.2.d.2.n.7.*

35 *Pœnitens non tenetur obligatione ſigilli ad non reuelandum defectum Sacerdotis , aut pœnitentiam iniũctam in deriſum illius,ſed tantùm ſecreto naturali,q.93.a.4.d.13.*

Sixtus quartus.

1 *Sixtus quartus prohibens mẽdicantes prædicare,quod Parochiani non ſint obligati ſemel in anno confiteri proprio Parocho explicatur,q.90.a.3.d.1.n.12.& 13.*

Somnus.

1 *In ſomno nullus actus,aut omiſsio præcepti imputatur ad culpã,q.91.a.1.d.5.n.21*

Spes.

1 *Spes reſpectu Dei , dicitur Spes Dei,q. 85.a.2.d.vnico,n.47.*

Spiritus Sanctus.

1 *Quæ peccata ſint contra Spiritum Sanctum , quæſtione 86.articulo 2. dubio 2. num.16.*

Superior.

1 *Poteſt ſuperior concedere facultatem alicui Confeſſario abſoluendi pœnitentem à reſeruatis cum onere comparendi , quæſtione 93.art.1.dub.6.num.12.*

T

Tactus.

1 *Quando tactus impudici poſsint nõ exprimi in confeſsione,q.91.a.1.d.5.n.27.*

2 *Vide verbum* Impudica.

Tempus feſtiuum.

1 *Tempus feſtiuum , vide verbum* Feſtiuus dies.

Tentatio.

1 *Non requiritur gratia habitualis ad vincẽdam tentationem,q.86.a.2.d.5.n.41.*

Diuus Thomas.

1 *Diuus Thomas rectè poſt ſacramentum Euchariſtiæ diſputat de ſacramento pœnitentiæ,q.84.in præfatione eiuſdem quæſtionis,art.1.*

2 *Quo ſenſu D.Thomas dixerit contritionẽ eſſe effectum abſolutionis, & confeſsionis, q.84.a.1.d.3.n.22.23.& 24.*

2 *Diuus Thomas docet nõ poſſe eſſe propriè pœnitentiam de peccato originali,q.84.a.2 num.3.*

3 *Diuus Thomas dixit peccatores fideles eſſe verum membrum Eccleſiæ per fidem, q. 84.a.3.d.2.n.20.*

4 *Diuus Thomas docet formam abſolutionis debere eſſe modo indicatiuo , & non deprecatiuo.q.84.a.3.d.3.n.1.*

5 *Aſsignat D.Thomas diſcrimen inter poteſtatem collatam Apoſtolis ad ſanandos ægrotos,& ad tollenda peccata,q.84.ar.3. du.3.num.3.*

6 *Diuus Thomas aſsignat diſcrimen cur forma pœnitentiæ debeat eſſe indicatiuo modo, forma verò extremæ vnctionis deprecatiuo,q.84.a.3.d.3.n.5.& 6.*

7 *Diuus Thomas docuit duo ſacramenta eſſe nobis neceſſaria de neceſsitate ſalutis , q. 84.a.5. d. vnico,n.4.& 5.*

8 *Diuus Thomas asserit Nouatum negasse sacramentum pœnitentiæ, quia existimabat charitatem amitti non posse, q.84.art.10.d. vnico, n.10.*

9 *Explicatur S.Tho. qui dicere videtur pœnitentiam esse specialem virtutem quatenùs odium peccatorum, vt sunt Dei offensa, q.85.a.2.d.vnico, n.33.& 34.*

10 *Diuus Thomas dicit pœnitentiam virtutẽ esse distinctam à virtute religionis, ibidem, n.50. vsq; ad 53.*

11 *Diuus Thomas docuit iustitiam vindicatiuam esse partem potestatiuam iustitiæ, q.85 a.3.d.vnico, n.13.*

12 *Cur S.Thomas non enumerauerit virtutẽ pœnitentiæ inter partes potestatiuas iustitiæ n.20.& 21.*

13 *Sanctus Thomas non constituit specialem virtutem amicitiæ in mutua beneuolentia, ibid.n.24.*

14 *Sanctus Thomas dicit pœnitentiæ virtutem expellere effectiuè omne peccatum, ibidem, n.36.*

15 *Quo sensu id docuerit S.Tho. ibid. nu.38.*

Toletana Ecclesia.

1 *In Toletana Diœcesi præcipitur fieri Cathalogus in quadragesima eorum, qui confessi sunt, q.90.a.3.d.1.n.11.*

Tribunal.

1 *In nullo tribunali iudicatur de actibus internis, & quare, q.90.a.1.dub.4. num.16. & 17.*

Tridentinum.

1 *Quo sensu doceat Concilium Tridentinum contritionem satisfactionem, & confessionẽ esse quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, q.84.a.1.d.2.n.8.& 9.*

2 *Tridentinum dicit formam sacramenti pœnitentiæ esse in qua præcipua vis sacramentis sita est, q.84.a.1.d.2.n.6.*

3 *Concilium Tridentinum definit non esse tãtum Sacerdotis officium declarare peccata esse remissa, sed absolutionem esse iudicialem sententiam, q.84.a.3.d.2.n.11.*

4 *Concilium Tridentinum definit pœnã æternam remitti simul cum culpa, tam voto sacramenti, quàm ipso sacramento, q.84.a.3. d.2.n.13.*

5 *Docet Tridentinum, sacramentum pœnitẽtiæ rectè dici secundam tabulam post naufragium, q.84.art.3.d.2.num.16.*

6 *Item formam sacramenti pœnitentiæ esse, Ego te absoluo, &c. & addit his verbis more Ecclesiæ addi preces, quæ tamen non spectant ad sacramentum pœnitentiæ, q.84 a.3.d.3.n.2.*

7 *Quo sensu dixerit Concilium Tridentinum contritionem cum voto sacramenti pœnitẽtiæ, sanctificare, q.84.a.5.d.vnico, num.31 & 32.*

8 *Tridentinum Concilium damnat asserentẽ metum gehennæ per quem à peccando abstinemus, &c. esse peccatum, q.85.a.5.d.1. num.2.*

9 *Quo sensu dixerit multis remedijs peccata remitti posse, q.87.a.3.d.1.n.17.*

10 *Concilium Tridẽtinum assignat omnes meriti conditiones. q.89.a.5.d.1.n.22.*

11 *Quomodò Concilium Tridentinum ex verbis Ioannes 20. deducat præceptum diuinũ confessionis, q.90.a.1.dub.2.numero. 1.2. & 11.*

12 *Tridentinum docet venialia posse sine culpa taceri in confessione, q.90.a.2.d.2.n.12.*

13 *Explicatur decretum Tridentini de Sacerdote celebrante sine confessione, inopia Confessoris, q.90.a.3.d.3.n.8.& seqq.*

Tripartita.

1 *Historia tripartita memorat Iulianũ apostatam studuisse renuntiare Ecclesiasticæ confessioni, sanguine victimarum, q.84. a.1.d.1.n.2.*

2 *Historia tripartita conciliatur cum Nicephoro circa publicam confessionem, quæ olim in vsu erat, q.90.a.1.d.3.n.28.& 29.*

3 *Tripartita narrat hæresim Massilianorũ, q.84.a.1.d.1.num.3.*

Tristitia.

1 *Tristitia necessariò est de malo proprio præsenti aut præterito, q.85.a.4.d.2.n.12.*

2 *Tristitia de peccato, si fuerit ex electione secundum mediocritatem virtutis, est actus studiosus, q.85.a.1.n.7. in notat circa art.*

V

Verba.

1 *Verba impudica, vide verbũ* Impudica.

2 *Verbis iniurioſis aliquando non multiplicatur peccatum,q.91.a.1.d.5.n.31.*

Verecundia.

1 *Vide verbum* Pudor.
2 *Quis poteſt habere verecundiam de peccato paulò ante commiſſo,q.85.a.1.d.vnico,n.2.& 3.*
3 *Verecundia non definitur ab Ariſt.pudor futuri peccati,ibidem,n.4.*
4 *Verecundia quatenùs eſt actus ſolius partis ſenſitiuæ non eſt virtus,at quatenùs à voluntate ortum habet,ſecundum regimen rationis,actus eſt ſtudioſus,ibidem,n.7.*
5 *In homine benè morato,& ſtudioſo poteſt eſſe verecundia præteritorum peccatorum, ibid.n.12.*
6 *Verecundia prout eſt timor infamiæ ex genere ſuo non eſt laudabilis,q.85.a.1.d.vnico,n.13.*
7 *Quid ſit verecundia,q.85.art.1.d.vnico. num.6.*

Virtus.

1 *Ex præcepto vniuſcuiuſq; virtutis prohibemur ne vmquam placeat nobis contrariũ peccatum illi virtuti, ea ratione qua eſt cõtra illam,q.84.a.9.d.vnico,n.16.*
2 *Virtus non ſolùm in volũtate in qua primariò eſt conceditur, ſed etiam in appetitu ſenſitiuo,& potentijs exequutiuis,q.85.art.1. n.22.& 23.*
3 *Virtutis actus in appetitu exiſtens,elicitur à virtute,& imperatur à voluntate, q.85. a.1.n.23.in notat.circa art.*
4 *Eadem virtus quæ amat bonum, odio habet malum ei oppoſitũ, q.85.a.2.d.vni.n.9.*
5 *Non ſufficit ad negãdam virtutem ab aliquo ſubiecto,quod numquam exerceat ſuũ actum,q.85.a.4.d.2.n.5.*
6 *Non benè colligitur dignitas virtutis ex eo quòd imperet alias,q.85.a.5.d.1.nu.10.*
7 *Virtutes infuſæ amiſſæ per peccatum,reſtituuntur per pœnitentiam,q.89.a.1.nu.24. in notat.circa art.*
8 *Virtutes morales acquiſitæ communiter non infunduntur in iuſtificatione,q.85.a.5. d.2.n.4.*
9 *Quomodò gratia requiratur ad omnes virtutes etiam acquiſitas,ibid.n.7.*
10 *Virtutes per ſe infuſæ potentijs noſtris tribuunt ſimpliciter actiuitatem ad ſubſtantiã actus,ibidem,n.11.*
11 *Virtutes acquiſitæ non acquiruntur per actum virtutum infuſarum, ibid.n.15.*
12 *Virtutes acquiſitæ dantur ad facilitatem actus,ibidem,num.11.*

Voluntas.

1 *Actus voluntatis internus circa ſuũ proprium obiectum,non poteſt eſſe electio alterius intentionis,q.85.a.2.d.vnico,n 25.*
2 *Quomodò ſit mala,& ſubiecta legi humanæ voluntas efficax exequẽdi aliquem actũ externum lege humana prohibitum, q.90. a.1.d.4.n.20.*
3 *Quando repetitione voluntatis interruptæ circa obiectum malum, multiplicetur numerus peccatorum,q.91.a.1.d.5.n.11.& ſequentibus,*
4 *Quid requiratur,vt opus habeat concatenationẽ cum voluntate,ibidem, numero 14. & 15.*
5 *Quando actus concatenãtur ex prima voluntate mala,eſt vnum peccatum, ibidem, num.17.*

Votum.

1 *Votum ſeu deſiderium ſacramenti pœnitẽtiæ, non ſufficit ad faciendum ex quacumq; vera attritione contritionem perfectam, q. 84.a.1.d.3.n.11.& 12.*
2 *Votum ſacramenti pœnitentiæ, vel deſiderium illius,cum qualibet attritione,non iuſtificat ante pœnitentiæ ſacramentum in re ſuſceptum,q.84.a.1.d.3.n.13.*
3 *Votum expreſſum ſacramenti pœnitentiæ non eſt cauſa contritionis perfectæ, ſed potiùs è contrà,q.84.art.5.d.vnico,num.15. & 16.*
4 *Votum explicitum confeſſionis,non eſt nẽceſſarium ad hoc,vt quis ante confeſſionem iuſtificetur,q.84.a.5.d.vnic.n.29.& 39.*
5 *Votum ſaltem implicitum ſacramenti pœnitentiæ, quod in contritione includitur, neceſſarium eſt ad iuſtificationem ante confeſſionem,q.84.a.5.d.vnico,n.31.& ſeqq.*
6 *Aliquando eſt neceſſarium votum explicitum pœnitentiæ ſacramenti ad iuſtificationem,& quando,q.84.a.5.d.vnico, nu.45. errore prælt,n.25.*
7 *Votum ſufficiens iuſtificare ante pœnitentiam,ſufficit ad iuſtificandum ante baptiſmum,quæſtione 84.articulo 5. dub.vnico, n.50.*
8 *Qui habens votum caſtitatis accedit ad aliam idem votum habentem,quibus peccatus peccet,q.91.a.1.d.4.n.6.*

Index rerum,

Votum Religionis.

1 *Votum Religionis, vide verbum* Religio.

Vnctio extrema.

1 *Forma debet esse modo deprecatiuo, & quare id necessarium sit, q.84.a.3.d.3.n.8.*

2 *Vnctio Regum, & Episcoporum numerãtur inter sacramentalia, q.87.art.3.dub.1. num.1.*

3 *Extremæ vnctionis sacramentum ex opere operato mundat à peccato veniali, q.87 a.3.d.2.n.4.& d.3.n.3.& seqq. & nu.6. & seqq.*

4 *Monstratur esse de fide prædictam conclusionem, ibid.*

5 *Extrema vnctio directè expellit venialia, q.87.a.3.d.3.n.9.& 10.*

6 *Non est aliquod præceptum obligans per se ad extremam vnctionem, q.90.a.1.d.4. num.6.*

FINIS.

INDEX DISPVTA-tionum, & capitulorum quæ in tractatu de Matrimonio conti-nentur.

De inſtitutione matrimonij, quatenus contractus ciuilis eſt. diſp. 1.

Variæ ſententiæ Scholaſticorum de hac re, cap. 1.

Solo naturæ iure, non humana, aut diuina volũtate matrimonium inſtitutum eſſe vera ſententia eſt, cap. 2.

De vſu matrimonij, & præcepto illius, cap. 3.

De inſtitutione matrimonij in ſacramentum. diſputatio 2.

Matrimonium non eſſe ſacramentum gratiam conferens, non ſolùm hæretici huius temporis, verumetiam aliqui Catholici docuerunt, cap. 1.

Matrimonium eſſe ſacramentum non in noua lege à Chriſto, ſed initio mundi à Deo inſtitutum, Catholici aliqui putauerunt, cap. 2.

Matrimonium eſſe verè, & propriè ſacramentum non ab initio mundi, ſed poſt Chriſti aduẽtum meritis eius inſtitutum, manifeſtè ab Eccleſia diffinitum eſt. cap. 3.

Prædicta Eccleſiæ diffinitio in traditione Eccleſiæ, & teſtimonijs Patrum fundamentũ habuit, cap. 4.

Expenduntur aliqua loca Auguſtini, ex quibus nonnulli Theologi hanc eandem Catholicam veritatem cõprobare contendunt, ca. 5.

Examinantur loca quædam Scripturæ, quibus Theologi prædicti contra hereticos eandem veritatem confirmant, cap. 6.

Duæ rationes, quæ in confirmationem eiuſdem Catholicæ doctrinæ aſſerri ſolent examinantur, cap. 7.

Fundamẽtum hæreticorum cap. 1. poſitum, & alia ipſorum argumenta diſſoluuntur, c. 8.

Ad quinque priores rationes Durandi reſpondetur. cap. 9.

Poſtremum argumentum Durandi, & Catholicorum diſſoluitur, cap. 10.

De materia, forma, & miniſtro huius ſacramenti. diſputatio 3.

Confutatur ſententia Catherini, qui ſenſit materiam huius ſacramenti eſſe verba, & ſigna, contrahentium, formã autem verba Dei inſtituentis illud, ac proinde miniſtrum illius eſſe Deum ſenſit Catherinus, cap. 1.

Refelluntur variæ ſententiæ Scholaſticorũ, qui in actionibus ipſorum contrahentium materiam, & formã huius ſacramenti aſſignant, & miniſtrũ ipſos contrahentes putant, c. 2.

Materiam huius ſacramenti eſſe actus contrahentium, formam autem verba Sacerdotis, ac proinde ipſum eſſe miniſtrũ, Guilielmus Pariſienſis, Colonienſes Theologi, & Canus docuerunt, cap. 3.

Præcedens ſententia Cani refutatur, cap. 4.

Materiam huius ſacramenti eſſe corpora ipſorum contrahentium, formam autem eſſe cõſenſum per verba, aut ſigna legitimè expreſſum vera ſententia eſt, cap. 5.

Diſſoluuntur argumenta aduerſariorum c. 1. & 2. allata, cap. 6.

Reſpondetur argumentis allatis, c. 3. pro ſententia Cani, cap. 7.

Vtrùm mutua promiſsio neceſſaria ſit ad contractum ſponſaliorum. diſput. 4.

Quid

Index disputationum, & capitulorum.

Quid sint sponsalia, & sponsa, & vnde dicta, cap. 1.

Ad contractum sponsaliorum necessariam esse mutuam promissionem contrahentium, cap. 2.

Quo pacto promissio ducendi aliquam, vel alicui nubẽdi facta solùm ex parte vnius promittentis obligat, cap. 3.

Corollaria præcedentis doctrinæ, c. 4.

Qualis deliberatio, & voluntas, pro contractu sponsaliorum necessaria sit, Disp. 5.

Deliberationem plenam qualis ad peccatũ mortale requiritur necessariam esse, & sufficera ad sponsalia, neque iracundiam semper obstare, c. 1.

De deliberatione furiosi ad sponsalia, & matrimonium, c. 2.

De deliberatione ebrij ad sponsalia, & matrimonium, cap. 3.

Vtrùm ficta promissio per sola verba ad sponsaliorum contractum, & obligationem sufficiat an non? Disp. 6.

Ex solis verbis sine intentione promittendi, aut etiam se obligandi, neminem contractu spõsaliorum teneri, Recentiores nonnulli autumant, c. 1.

Pro confirmatione veræ sententiæ præmittitur vera definitio promissionis, & sine voluntate promittendi fieri non posse monstratur, cap. 2.

Duæ priores partes veræ sententiæ, c. 3.

Duæ partes posterioris sententiæ, c. 4.

Corollaria præcedentis doctrinæ. c. 5.

FINIS.

INDEX LOCORVM

Sacræ Scripturæ, quæ in tractatu de matrimonio, vel attinguntur, vel explicantur.

Litera D. diſputationem. C. caput. N. numerum ſignificat.

Ex Geneſi.

CAp. 20. *Ecce mille argentos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum ſunt, & quocumque perrexeris memento te deprehenſam*, d. 1. c. 1. n. 3.

Cap. 1. *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram*, d. 1. c. 1. n. 5.

Cap. 2. *Non eſt bonum hominẽ eſſe ſolum*, d. 1. c. 1. n. 13.

Cap. 2. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea*, ibid. n. 18.

Cap. 2. *Propter hoc relinquet homo patrẽ, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erũt duo in carne vna*, d. 2. c. 6. n. 41.

Cap. 3. *In dolore paries filios*, d. 2. c. 2. n. 7.

Ex Leuitico.

Cap. 20. *Sancti eſtote, quia ego Sanctus ſum.* d. 2. c. 8 *num.* 84. & 88.

Ex 1. Regum.

Cap. 21. *Si mundi ſunt pueri maximè à mulieribus, & quidem ſi de mulieribus agitur*, & c. d. 2. c. 8. *num.* 91.

Ex Matthæo.

Cap. 19. *Quod ergo Deus coniunxit homo nõ ſeparet*, d. 2. c. 2. n. 7.

Ibid. *Non legiſtis, quia qui fecit hominem ab initio maſculum, & fœminam fecit eos, & dixit propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*, & c. d. 1. c. 1. n. 8. & 17. & 18.

Ex Epiſtola ad Romanos.

Cap. 8. *Qui in carne ſunt, Deo placere nõ poſſunt*, c. 8. n. 92.

Ex Epiſtola 1. ad Corinthios.

Cap. 6. *Qui adhæret Deo vnus ſpiritus eſt cũ eo*, d. 2. c. 8. n. 97.

Cap 7. *Sanctificatus eſt vir fidelis per mulierem fidelem, & ſanctificata eſt mulier*, ibid. d. 2. c. 10. n. 114.

Ibid. *Et mulier nupta, & virgo cogitat, quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu*, d. 2. c. 8. n. 92.

Ibid. *Qui matrimonio iungit virginem ſuã benè facit, & quæ nupſit virgo non peccat*, d. 1. c. 3. n. 5.

Ex Epiſtola ad Epheſios.

Ibid. *Sacramentum hoc magnum eſt*, d. 2. c. 2. *num.* 9.

Ex Apocalipſi.

Cap. 14. *Hi ſunt qui cum mulieribus nõ ſunt coinquinati virgines enim ſũt*, d. 2. c. 8. n. 91

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM QVAE in tractatu de Matrimonio continentur.

Litera D. diſputationem. C. caput. N. numerum ſignificat.

A

Adulterium.

1 *Per adulterium violare torum maritalem non eſt contra religionem*, d. 3. c. 7. n. 87.

Auguſtinus.

1 *Quibus locis agat Auguſt. de matrimonio* d. 2. c. 5. n. 27.
2 *Non loquitur de matrimonio, vt ſacramento proprie, ibid.* n. 30.
3 *Expenduntur quædam loca Auguſt. ibid.*
4 *Vnde deduxerit Auguſtinus indiſſolubilitatem matrimonij, ibid.* n. 39.
5 *Explicantur duo alia loca Auguſt. quæ videntur indicare Paulū ad Epheſ. 3. accipere matrimoniū pro coniunctione Chriſti cū Eccleſia, non pro matrimonio inter virū, & fœminam*, d. 2. c. 6. n. 44. & 47. 54.
6 *Quod diſcrimen conſtituat Aug. inter matrimoniū inter infideles, & matrimonium in populo Dei, & inter matrimoniū Chriſtianorū, & Patriarcharum*, d. 2. c. 5. n. 32. 33. & nu. 62.
7 *Auguſtinus nūquā exiſtimauit antiquorū Patriarcharū matrimonia eſſe diſſolubilia, ibi.* c. 7. n. 71.

Baptiſmus.

1 *Baptiſmus eſt ianua ſacramentorū omniū* d. 2. c. 10. n. 111.
2 *Nullus capax eſt alicuius ſacramenti niſi per baptiſmum Eccleſiæ ſubijciatur, ibid.*
3 *Matrimoniū infideliū per baptiſmū fieri ſacramentum cenſent nonnulli, ibid.* n. 116.
4 *Baptiſmus debet tempore præcedere reliqua ſacramenta, & quare, ibid.*
5 *Abſurdum eſt dicere poſſe infideles ſimul tempore recipere baptiſmum, & confirmationem, ibid.* n. 120.
6 *An per baptiſmum fiat ſacramentum matrimonium infidelium, ibid.* n. 133.
7 *In aqua Baptiſmi, & verbis eius eſt aliqua naturalis aptitudo, vt denotetur ablutio ſpiritualis, aut profeßio fidei, ibi.* c. 9. n. 104.
8 *Baptiſmus nūquā deletur in hæreticis fidē deſerentibus. ibid.* c. 5. n. 40.

B

Bigamus.

1 *Cur bigami ordine Eccleſiaſtico indigni cēſeantur*, d. 2. c. 5. n. 39. & c. 6. n. 57.
2 *Bigamia non tantùm incurritur à baptizatis, & fidelibus, & catechumenis, ſed etiam ab infidelibus, ibid.* n. 56.
3 *Ducens viduā in vxorē à priori marito nōdum cognitā, non eſt bigamus, ibid.* c. 8. n. 98

C

Caluinus.

1 *Falſò allegat Caluinus Magiſt. in 4. diſt. 26 pro ſententia aſſerente non eſſe verum ſacramentum ſine copula*, d. 2. c. 8. n. 100.

Catherinus,

1 *Examinatur, & explodituꝛ ſententia Catherini circa matrimonium infidelium cum baptizatis*, d. 2. c. 10. n. 113.
1 *Catherinus non poteſt confirmare ſuā opinionē teſtimonio Pauli. 1. ad Corinth. 6. ibid.*
3 *Nulla probabilitas ſpecie nititur Catherinus, dum formā matrimonij inquit eſſe verbum Dei*. d. 3. c. 1. n. 3.

Coniugium, & coniux.

1 *Coniugium primorum parentum non fuit contractum in creatione*, d. 1. c. 1. n. 13.

2 Actus cõiugij meritorius esse potest, ibid. c.3.n.26.
3 Vsus cõiugij est in præcepto naturali, ibid.
4 Præceptum vsus coniugij reuocatum non est, ibid.
5 Cur coniuges benedicantur, ibid.n.24.
6 Coniugalis actus non caret aliqua immunditia, d.2.c.8.n.91.
7 Coniugium Christi cum Ecclesia non fuit per charitatem tantùm, sed per incarnationẽ ibid.c.8.n.99.
8 Coniuges velamine quodam teguntur cum benedictionem Ecclesiæ accipiunt, d.1.c.1. num.3.
9 Coniuges velamine tegi consuetudo antiquissima est inter gentes omnes, ibid.
10 An coniugibus infidelibus quadret illud Matthæi 19. Propter hoc relinquet homo patrẽ, & matrem, &c. d.2.c.6.n.56.

Copula.

1 Copula in matrimonio nõ est pars integrãs sacramenti propriè dicti, est tamen pars sacramenti latiori significatione, d.2.c.18.n. 95. & 97.
2 Sacramentũ quod est signum coniunctionis Christi cum Ecclesia, non constat sine copula, ibid.n.98.
3 Quando copula sit pars essentialis sacramẽti matrimonij, ibid.n.100.
4 Sine errore defendi non potest copulam esse partem sacramenti matrimonij propriè dicti, ibid.
5 Ex Catholicis nullus dixit copulã esse partem sacramẽti matrimonij propriè dicti, excepto Gratiano, ibid.
6 Licèt copula sit pars essentialis sacramẽti matrimonij non propriè dicti, non benè infert Caluinus contra Catholicos matrimoniũ non esse sacramentum, d.2.c.8.n.100.

Consensus.

1 Consensus non potest esse forma contractuum, d.3.c.2.n.16.
2 Consensum in matrimonio non esse ex se indifferentem, vt determinetur per verba, vel signa probatur, ibid.n.27.
4 Consensus patris, aut matris nõ sufficit ad sponsalia filiæ, d.4.c.1.n.23.

Continens.

1 Aliquo peculiari modo continens placet Deo, quo non placet is, qui vxore vtitur, d. 2.c.8.n.91.
2 Continens, vide verbum Consensus.

Conuiuium.

1 Conuiuium vnde dictum, d.1.c.1.n.3.

D

Deus.

1 Deus nõ potest esse minister sacramenti matrimonij, & quare. d.3.c.1.n.5.
2 Cum Deus Genes.2. dixit Non est bonũ hominum esse solum, non constituit matrimonium, sicut nec cũ in eodem capite dixit, Hoc nunc os ex ossibus meis. d.1. c.2.n.13.
3 Cur Deus dicatur in Paradiso instituisse matrimonium, ibid.n.16.

Dogma fidei.

1 Non omnia fidei nostræ dogmata possunt confirmari Scripturæ testimonijs, d.2.c.6. n.41. & c.8.n.84.
2 Multa fidei nostræ dogmata sola traditione constant, ibid.
3 Dogma fidei, vide verbum Deus.

Dos.

1 Pactum de dote non est propter gratiam, quam recipit vxor, d.2.c.9.n.108.
2 Cur pactum de dote celebretur, ibid.

E

Ecclesia.

1 Ecclesia nihil potest immutare de materia & forma sacramenti matrimonij, d.2.c.9. num.109.
2 Quam habeat Ecclesia potestatẽ circa personas contrahentes matrimonium, ibid.

Eugenius IIII.

1 Matrimonium esse sacramentum definiuit Eugenius, d.2.c.3.n.11.
2 Eugenij Quarti definitio in Conc. Florent. quod matrimoniũ sit sacramentũ gratiã cõferens, licèt non fuerit omnino recepta à Græcis fuit tamen recepta à Latinis, d.2.c. 3.num.12.

3 *Infideles ad fidem conuerſos cum prima vxore manere cogendos eſſe definiuit Eugenius Quartus, diſputatio. 2. capite 7. numero 70.*

4 *Definitum eſt ab Eugenio III. in quolibet ſacramento tria reperiri, formam, materiã, & miniſtrum, diſp. 3. cap. 1. n. 6.*

Excommunicatus.

1 *Qui recipit ordinem excõmunicatus, ipſo facto irregularis eſt, d. 2. c. 10. n. 121.*

2 *Vt quis recipiens ordines excommunicatus irregularis ſit, neceſſarium eſt, vt prius excommunicatus ſit, quàm ordinetur, ibid.*

F

Florentinum Concilium.

1 *An qui poſt definitionem Concilij Florentini dixerit ſacramenta nouæ legis gratiã non conferre hæreticus reputandus ſit, diſp. 3. c. 1. n. 13. 14. & 15.*

2 *Florentinũ Cõcilium, vide verbũ* Forma.

Forma.

1 *Forma ſacramẽti ex ſe debet determinare materiã, & illam quaſi definire, diſp. 3. c. 2. nu. 25.*

2 *Forma matrimonij debet eſſe libera ab omni impedimento, ſiue humanæ, ſiue naturalis legis, ibid. c. 3. n. 60.*

3 *forma ſacramenti matrimonij celebrati per procuratorẽ, ſunt verba ipſius prout relata ad mandatum, ibid. c. 7. n. 86. & 87.*

G

Gratia.

1 *Gratia quæ confertur in matrimonio non eſt prima gratia, nec prima iuſtificatio. d. 2. c. 9. n. 106.*

2 *Matrimoniũ non fuit inſtitutũ ſacramentum ad conferendam primam gratiã, ſed ad ſecundam, ibid.*

3 *Matrimoniũ non cõfert gratiã, quia ſit melius opus continentia, nec quia ad meliorem ſtatum tranſeant coniuges, ibid.*

4 *Matrimoniũ tribuit gratiam tum ex operẽ operãtis, tum ex opere operato, ibid. n. 107. & 108.*

5 *Gratia, vide verbum* Matrimonium.

H

Hæreticus.

1 *Non omnes hæretici ſuos errores ex ſcriptura deducũt exceptis Puritanis, d. 2. c. 8. nu. 84.*

I

Infideles.

1 *Abſurda eſt ſententia aſſerentiũ matrimoniũ infideliũ, qui poſt illud baptizantur eſſe ſacramentũ propriè dictũ, d. 2. c. 10. n. 111*

2 *Matrimonium infidelium antequàm baptizentur verum, & proprium matrimoniũ eſt, d. 2. c. 10. n. 122.*

3 *Varia Doctorũ placita de matrimonio infidelium, qui poſt illud baptizãtur, n. 110.*

4 *Infideliũ matrimonium pro libito ſolui nõ poteſt ante baptiſmum, ibid. n. 123.*

5 *An infidelium matrimonium ratione fidei ſolui poſſit, & quare, ibid.*

6 *Cur matrimonium infidelium efficiatur ratum, & omnino indiſſolubile per ſuſceptionem baptiſmi, ibid. n. 124.*

7 *Matrimonium infidelium non fit ſacramẽtum per baptiſmum abſque nouo conſenſu ibid. n. 126.*

8 *Vt matrimoniũ infideliũ fiat ſacramẽtum, non verbis tantùm, ſed reipſa fieri debet, d. 2 c. 10. n. 135.*

Innoc. III.

1 *Quos vocet Innocentius fideles, & quos infideles in c. Quando, d. 2. c. 7. n. 76.*

L

Lex, & legislator.

1 *Quæ leges dicantur propriè reuocari, d. 1. c. 3. n. 29.*

2 *Non poteſt legislator ſtatuere legem, quæ etiam in materia graui ſolùm obliget ad veniale, d. 6. c. 3. n. 34.*

Index rerum.

M

Materia.

1 *Materia, & forma ſacramenti matrimonij aſſignatur ex mente S. Tho. d. 3. c. 2. nu. n. 12. & ſeqq.*

2 *Materia in ſacramentis debet eſſe aliquid commune in genere ſigni, ibid. n. 18.*

3 *Nec tota materia, nec tota forma ſacramẽti debet eſſe quid ſenſibile, ſed ſufficit ſiid habeat ſecundum partem, ibidem, n. 25.*

4 *Materia ſacramenti debet eſſe quid indifferens ad ſimilitudinẽ materiæ naturalis, ibid.*

5 *Materiam huius ſacramenti eſſe actus cõtrahentium, formam autem verba Sacerdotis ſenſerunt aliqui, ibid. c. 3. n. 31.*

6 *Materia huius ſacramenti debet eſſe libera ab omni impedimento, tam naturalis quã humanæ legis, ibidem. c. 5. n. 59.*

7 *Materia huius ſacramẽti ſunt corpora ipſorum contrahentium, forma autem conſenſus per verba, vel ſigna legitimè expreſſus, ibidem, n. 53.*

8 *Circa materiam, & formam huius ſacramenti nihil poteſt mutare Eccleſia, benè tamen diſpenſare, ibid. n. 63.*

9 *Quæ ſit materia, & forma ſacramenti matrimonij, d. 2. c. 9. n. 109.*

10 *Materia matrimonij debet eſſe ex parte vtriuſque, vt verum efficiatur ſacramentũ, d. 2. c. 10. n. 113.*

11 *Pro materia, & forma ſacramenti neceſſariò requiritur conſenſus, d. 2. c. 10. n. 128.*

12 *Materia, & forma quibus conſtat ſacramentum, debet eſſe ſimul tempore, d. 3. c. 1. num. 4.*

13 *Quamuis materia baptiſmi, & Euchariſtiæ aliqua benedictione præparetur; illa tamen ex inſtitutione non requiritur, d. 3. c. 11. nu. 6.*

Matrimonium.

1 *Matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinum non ſolùm legitima erant, & firma, ſed etiam ſacramenta, diſput. 3. cap. 4. num. 42.*

2 *Matrimonium inter abſentes verum eſt ſacramentum, ibid.*

3 *Matrimonium inter eoſdem coniuges nequit iterari, & quare, ibid. n. 52. & d. 2. ca. 10, n. 137.*

4 *Matrimonio nulla alia eſt aſſignanda materia, vel forma in genere ſigni, præter eam quam habet in genere contractus, ibid. n. 58*

5 *Matrimonium quatenùs contractus eſt ſubditur Imperio Principum, ibid. n. 64.*

6 *In matrimonio non eſt neceſſariò aſſignãda proxima, & remota materia, ibid. n. 71.*

7 *In matrimonio per procuratorẽ verba ipſius prout relata ad mandatum, pertinent ad formam ſacramenti, & idem dicendum eſt de matrimonio contracto per epiſtolam, eadem diſputat. c. cap. 7. nu. 86. & 87.*

8 *Matrimoniũ à furioſo, vel amente contractum nullum, & irritum eſt, d. 5. c. 2. n. 17.*

9 *Ad matrimoniũ non ſufficiunt verba dicta in ebrietate, etiamſi ante ebrietatem voluntas eius præceſſerit, & præuiſum fuerit id quod in ebrietate dicendum erat, ibid. c. 3. nu. 22. 31. & 35.*

10 *Matrimonij diffinitio. d. 1. c. 1. n. 1. & 2.*

11 *Matrimoniũ non tantùm eſt ſacramentum nouæ legis, verùmetiam contractus quidã humanus, & quando inceperit, ibid.*

12 *Vnde huiuſmodi contractus dicatur matrimonium? ibid.*

13 *Cur huiuſmodi contractus potiùs à matre dicatur matrimoniũ, quàm à patre patrimonium, ibid.*

14 *Matrimonij variæ aliæ denominationes, ibid. n. 3.*

15 *Matrimoniũ Deo autore fuiſſe inſtitutum in paradiſo, concors Scholaſticorũ ſententia eſt, tametſi quo tẽpore id factũ fuerit in controuerſia poſitum ſit, ibid. n. 4.*

16 *Matrimoniũ, vt contractus eſt, à iure naturali non à diuina, aut humana voluntate ortum habuit, d. 1. c. 2. n. 10.*

17 *Matrimoniũ, vt ſacramentũ eſt, à ſolo Deo ortum habuit, ibid. n. 11.*

18 *Matrimonij contractus, tantùm inter homines eſſe poteſt, ibid. n. 15.*

19 *Quando celebratum ſit primum matrimonium, ibid.*

20 *Illis verbis Geneſis 1. Creſcite, & multiplicamini, &c. nec inſtitutũ, nec celebrãtum fuerit matrimonium, ibid. n. 18.*

21 *Illis verbis Geneſis Creſcite, & multiplicamini, &c. videtur trãditum præceptũ de vſu coniugij, ibid.*

22 *Vna & eadem fuit inſtitutio matrimonij ante peccatũ in officiũ naturæ, & poſt peccatũ in remediũ concupiſcentiæ, ibid. n. 19.*

23 *Vnam tantùm eſſe inſtitutionem matrimonij, non ſolùm verum eſt ſi loquamur de inſtitutione ipſius preſſè, ſed etiam ſi ſermo ſit de inſtitutione pro ipſo actu contrahendi, ibidem.*

24 *Matrimonium licitum eſt, his qui legitimè contrahere poſſunt.d.1.c.3.n.20.*
25 *Referuntur varij errores hæreticorũ circa matrimonium, ibidem, n.20. & ſequentibus, & d.2.c.1.n.1.*
26 *An in ſtatu innocentiæ futurus eſſet vſus matrimonij? d.1.c.3.n.25.*
27 *Matrimonium non tantùm eſt ſacramentũ prout eſt ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia; ſed etiam prout eſt ſignum gratiæ ſanctificantis ſuſcipientes, d.2.c.2.n.10.*
28 *A quo tempore inceperit matrimonium eſſe ſacramentum? ibidem.*
29 *Matrimonium eſſe ſacramentum conſtans eſt Eccleſiæ traditio, ibidem, c.4.n.18.*
30 *Inter quos ſit legitimum, & ratum matrimonium, aut non ſit ibidem, n.20.*
31 *Vnde ſumendum ſit diſcrimen huiuſmodi? ibidem.*
32 *Matrimonium infidelium ratum, & conſummatum, cum ad fidem conuertuntur diſſolui non poteſt, ibidem, c.6.n.58.*
33 *Matrimonium fidelium ante Chriſti aduẽtum, fuit ſignũ coniunctionis Chriſti cũ Eccleſia, ibidem.*
34 *In matrimonio primorum parentum figuratum fuit matrimonium Chriſti cum Eccleſia, ibid.c.7.n.72.*
35 *Vnde matrimonium ſit ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia. d.2.c.6.nu.62.*
36 *Vnde matrimonij perpetuitas deſumenda ſit, ibidem, c.7.n.69.*
37 *Diſcrimen matrimonij baptizatorum, à nõ baptizatis, ibidem, c.7.n.73.*
38 *Cur matrimonium baptizatorum diſſolui non poſſit, ibidem, n.74.*
39 *An per baptiſmum matrimonium anteà contractum inter infideles efficiatur ſacramentum? ibidem.*
40 *Vnde matrimonium dicatur ratum, ibid.*
41 *Quare cauſa hæreſis matrimonium inter baptizatos diſſolui nequeat, ibidem, cap.7. num.77.*
42 *Natura matrimonij poſtulat vt ſit vnius cum vna, ibid.n.80.*
43 *Duplex matrimonij finis, ibidem, n.81.*
44 *Ratio ob quam matrimonium poſt peccatum eſt in remedium illius, ibidem, n.82.*
45 *Etſi ex nullo Scripturæ loco conuinci poſſit matrimonium eſſe ſacramentum, inde tamen deducere non licet hæreticis, non eſſe ſacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, ibidem, c.8.n.84.*
46 *Matrimonium inter baptizatum, & non baptizatum non eſt ſacramentum, ibidem, cap.10.num.113.*
47 *Licèt aliqua ſit differentia inter Catholicos circa materiam, & formam ſacramenti matrimonij, non tamen poſſunt colligere hæretici non eſſe ſacramentum ibidem.*
48 *In matrimonio non adhibentur res externæ, ſed per ipſos contrahentes, & cõſenſum eorum perficitur, ibidem, n.106.*
49 *Cur à Chriſto Domino inſtitutum ſit ſacramentum matrimonij gratiam conferens, ibidem, c.9.n.107.*
50 *Matrimonium habet promiſſionem gratiæ ad ſecundam iuſtificationem, non ad primam, d.2.c.8.n.102.*
51 *Ad matrimonium oportet accedere in ſtatu gratiæ, ibidem.*
52 *Vnde conſtet matrimonio factã fuiſſe promiſſionem gratiæ, ibidem.*
53 *Matrimonium eodem modo eſt ſignũ gratiæ ſanctificantis homines, ac ſex alia ſacramenta, ibidem, cap.9.num.104.*

N

Naturale præceptum.

1 *Præceptum naturale nũquam dicitur reuocari, & ſi dicatur ceſſare eius obligatio ceſſante cauſa, aut circumſtantia aliqua, d.1.c.3.n.28.*
2 *Licèt aliqua de cauſa dici poſſit ceſſare præceptum naturale, reuocari tamen dici nõ poteſt, ibid.n.29.*
3 *Neceſſaria circumſtantia ſub qua obligat præceptum naturale, vtendi matrimonio, eſt neceſſitas propagandi genus humanum, ibidem.*
4 *Quo tempore ceſſauit præceptum naturale vtendi matrimonio, ibidem.*

Nuptiæ.

1 *Nuptiæ vnde dictæ, diſp.1.cap.1.nu.3.*

P

Diuus Paulus.

1 *Cur matrimonium vocetur à Diuo Paulo ad Epheſios. 5.* Magnum ſacramentum, *d.2.c.6.n.43.*
2 *Matrimonium vocat Paulus ad Epheſ.5.* Myſterium, *ſeu ſacramentum, non coniunctionẽ*

iunctionem Christi cũ Ecclesia, sed matrimonium inter virum, & fœminam prout denotatur coniunctio Christi cum Ecclesia. ibid. n.44.

3 Cur vocet Paulus ad Ephes. 5. Matrimonium mirabile sacramentum, disp. 2. c. 6. num. 49.

4 Expenditur locus Pauli ad Ephesios. 5. ibidem, n. 41. & 53.

5 Ratio Pauli qua exhortatur viros, vt diligant vxores in infidelibus etiam locum habet, ibidem, n. 56.

6 Cur Paulus ad Ephesios. 5. loquens de matrimonio, non dixerit hoc sacramentũ magnum fuit, sed est, ibid. n. 60.

7 Ex duobus locis Pauli ad Corinth. 5. & ad Timotheum. 2. non efficaciter probatur matrimonium esse sacramentum, ibidem. cap. 8. n. 84.

Pius Quintus.

1 Contendentes matrimonium ratum, & cõsummatum infidelium cum ad fidẽ conuertuntur dissolui posse, repulsam passi sunt à Pio Quinto anno Domini 1188. disp. 2. c. 6. n. 58.

Procurator.

1 Procurator matrimonij non tenetur esse in gratia tempore contractus, d. 3. c. 7. n. 86. et 87.

Promissio.

1 Promissio sponsalium siue præsenti, siue absenti fiat, ante acceptationem potest reuocari, d. 4. c. 2. n. 20.

2 Promissio sponsalium acceptãta obligat sub mortali, ibidem, n. 21.

3 Promissio futuri matrimonij nũquã ad id obligat, nisi is cui facta est promissio etiam repromittat, ibidem, c. 3. num. 29.

4 Promissionis acceptatio habet vim repromissionis, ibidem, n. 34.

5 Promissio merè interior, nõ sufficit ad spõsalia, ibid. c. 4. n. 38.

6 Nulla promissio etiam facta loco pio, inducit obligationem ante acceptationem, ibidem, n. 43.

7 In promissione potest inueniri duplex voluntas, d. 5. c. 1. n. 1.

8 Ea deliberatio & libertas cum consideratione, quæ ad mortale peccatum sufficit, & requiritur, sufficit quoque, & necessaria est vt promissio facta obliget, ibid. n. 3.

9 Promissionem etiam non mutuam si fit acceptata violare in materia matrimonij, si in ea talis esse possit, esset mortale, ibid. n. 5.

10 Promissio voluntaria non datur sine animo promittendi, d. 6. c. 2. n. 13.

11 Promissio, & propositum in quo differãt, ibidem.

12 Promissionis definitio, ibidem, n. 14.

13 Qui promittit sine proposito adimplendi promissionem, mendax est, non infidelis, ibidem.

14 In promissis eatenùs obligat veritas de futuro, quatenùs est ad alterum cuius interest id quod promittitur. ibid. n. 15. & 16.

15 Promissio implendi pœnitentiam Confessario facta, non est propriè promissio, sed simplex quædam assertio, & quando obligat, ibidem, n. 16.

16 Promissio facta Deo, & homini in quo differant. ibidem.

17 Promissio non potest esse sine voluntate promittendi, ibid. n. 17.

18 Qui promittit vero animo promittendi, & sciens se promittere, animo tamen nõ se obligandi, tenetur ex fidelitate, & ex iustitia implere promissionem, ibid. c. 3. n. 19.

19 Qui promissionis factæ spe virginem decipit, & corrumpit, debet promissum implere ratione promissionis, & contractus, etiamsi virgo decepta longè sit ignobilior, ibidem, n. 20.

20 Potest accidere ex circumstantijs rerum, & personarum, vt verbum promitto, non accipiatur in vi veræ promissionis, ibidem, nu. 24.

21 Vbi promissio iuramẽto firmata fuerit nulla, erit & nulla obligatio iuramenti, ibidem, nu. 29.

22 Promissionem, aut võtum non implere, peccatum est commissionis, ibidem, n. 33.

23 Promittens non habet potestatem obligandi se solùm ad veniale in re graui, ibidem, n. 34.

R

Recentiores.

1 Examinantur duæ rationes Recentiorum quibus contendunt probare matrimonium verè esse sacramentum à Christo Domino institutum, d. 2. c. 7. per totum.

Religiosi.

1 Ad defectum omnium aliorum hominum

Religiosi

Religiosi non tenerentur ad matrimonium, disp.1.cap.3. num.33.

S

Sacerdos.

1 *Quæ mundities petatur à Leuiticis Sacerdotibus ad offerendum sacrificium, d.2.c.8. num.88.*

2 *Cur Leuitici Sacerdotes arceantur ab vsu matrimonij tempore vicis suæ, ibid.n.85.*

3 *Quomodò, & quare concessus fuerit vsus matrimonij Leuiticis Sacerdotibus, ibid.*

4 *Quæ mundities requiratur in Sacerdotibus nouæ legis, ibid.n.89.*

5 *Ratio quare in Ecclesia Latina arceantur sacerdotes ab vsu matrimonij, ibid.n.92.93. & 100.*

Sacramentum.

1 *Quare in sacramentis requiratur visibilis Minister, d.3.c.1.nu.6.*

2 *Licèt ab initio post Adæ peccatum, possent esse sacramenta ex meritis Christi, non tamen fuerunt, d.2.c.3.n.17.*

3 *Idem non est matrimonium fieri ratum, et fieri sacramentum, ibid.c.10.n.124.*

4 *Vinculum permanens ex contractu matrimonij est res, & sacramentum simul, ibid.*

5 *Quæ sacramenta non possint iterari, ibidē. c.10.n.135.*

6 *Materia, & forma sacramentorum, ad ipsorum essentiam pertinent, d.3.c.1.n.1.*

7 *Diuersum quid est matrimonium esse ratum, & esse sacramentum, & quare, d.2.c. 10.n.137.*

8 *Latinè idem est mysterium, & sacramentum, d.2.c.8.n.84.*

9 *Proponuntur, & diluuntur argumenta hæreticorum aduersùs catholicam doctrinam tradentem matrimonium esse sacramentum, ibid.n.85. & sequentibus.*

10 *Falsum est, & contra doctrinam catholicam asserere omnia sacramenta nouæ legis habere promissionem gratiæ ad remittenda peccata mortalia, ibidem, c.8.n.102.*

11 *Apud Catholicos certum non est omnia sacramenta habere vim remittendi peccata venialia ex opere operato, licèt id probabilius videatur, ibidem.*

12 *In quo consistat sacramentum nouæ legis, d.2.c.9.n.104.*

13 *Sacramenta nouæ legis non sunt signa natura sua gratiæ sanctificantis homines, sed ex diuina institutione, ibidem.*

14 *Cur matrimonium non dicatur æquiuocè sacramentum cum alijs sex, ibid.n.105.*

15 *In alijs sacramentis à matrimonio, requiritur res externæ, & verba, ibid.n.106.*

16 *Ad rationem sacramenti non necessariò requiruntur res extrinsecæ, distinctæ ab ipsis contrahentibus, ibidem.*

17 *Sacramentum collatum à ministro ebrio non est verum, d.5.c.3.n.35.*

Signum.

1 *Matrimonium fidelium ante Christi aduentum sunt signum coniunctionis Christi cum Ecclesia, d.2.c.6.n.58.*

2 *Matrimonium non habet natura sua, sed libera Dei institutione esse signum coniunctionis Christi cū Ecclesia, d.2.c.9.n.105.*

3 *Matrimonium habet ex natura sua naturalem aptitudinē, vt possit institui in signū coniunctionis Christi cum Ecclesia, ibid.*

Siricius Papa.

1 *Proponitur vera Siricij Papæ mēs ad Himerium Tarraconensem, d.2.c.8.n.86. et 87.*

2 *Verba Pauli ad Romanos. 8. non fuerunt allegata à Siricio Papa in sensu, quem Bellarminus putat. ibid.*

Sopor.

1 *Sopor qui immissus fuit Adamo in creatione Euæ, non secundum metaphoram, sed verè & propriè intelligendus est, d.1.c.2.n. 14.*

Sponsalia.

1 *Sponsalia tribus modis dicuntur, d.4.c.1. num.2.*

2 *Ad vera spōsalia requiritur reciproca promissio, ibid.c.2.n.10. & sequentibus.*

3 *In sponsalibus non requiritur verborum forma determinata iure Canonico, nec ciuili, nec nostri Regni, sed sufficit mutua promissio quocumq; modo fiat, ibid.n.19. et 20.*

4 *Per interrogationem vnius, & promissionem alterius fiunt sponsalia ex parte vtriusque, ibid.n.22.*

5 *Ad sponsalia nō sufficit promissio, & spōsio patris, aut matris pro filia, nisi adsit ipsius consensus, ibidem, n.23.*

6 *Non sunt sponsalia quoties vir spondet, & mulier non respondet, ibid.n.35.*

7 *Ad sponsalia non sufficit promissio merè interior, ibidem, c.4.n.38.*
8 *Sponsalia possunt celebrari inter absentes, ibidem, n.44.*
9 *Sponsio matrimonij infanti facta non est valida, ibid.n.47.*
10 *Sponsalia feruore iracundiæ inita an sint valida, d.5.c.1.n.9.*
11 *Sponsalia à furioso, vel amente contracta, nulla, & irrita sunt, ibid.c.2.n.17.*
12 *Ad sponsalia non sufficiunt verba in ebrietate dicta, etiamsi ante ebrietatem voluntas eorum præcesserit, & præuisum fuerit id quod in ebrietate dicendum erat, ibid. c.3.n. 22.& 31.& 35.*
13 *Sponsalia nemo ita potest contrahere vt solùm obligetur ad veniale, etiamsi non intercedat iuramentum, d.6.c.3.n.19.*
14 *In sponsaliorum contractu verba promissionis iure naturali obligant, etiamsi absit voluntas se obligandi, ibidem, n.25.*
15 *Sponsalia iuramento confirmata obligant ratione fidelitatis, & religionis, ibid.n.28.*
16 *Sacerdotis benedictio, non sponsis de futuro, sed iam matrimonio coniunctis impendi ab Ecclesia consueuit, d.2.c.4.n.24.*

T

Tridentinum Concilium.

1 *Non tantùm definitum est in Tridentinò contra hæreticos matrimonium esse sacramentum, sed etiam contra Durandum, & alios Iurisperitos, d.3.c.2.n.12.*
2 *An m Tridentino definitum sit, tãtùm post aduentum Christi matrimonium esse sacramentum, d.2.c.3.n.16.*

V

Venditio.

1 *Quando venditio dicatur propriè fieri, & celebrari, d.2.c.10.nu.122.*
2 *Venditio aliàs firma, solui potest ob causam maioris momenti, ibid.n.123.*

Vnctio.

1 *In sacramento extremæ vnctionis, requiritur, vt præuia benedictio ab Episcopo, d.3. c.1.n.6.*

Vnitas.

1 *Quomodò dicatur vltima vnitas determinare priores vnitates, d.3.c.2.n.11.*

Votum.

1 *Votum, & iuramentum iracundiæ feruore nuncupatum, si sufficiẽs adsit deliberatio obligat. d.5.c.1.n.13.*
2 *Si infideles ante annos pubertatis fecissent votum, & postea baptizarentur, votum eorum non reciperet nouam vim à baptismo, d.2.c.10.n.128.*
3 *Velle implere votum aliquod nũcupatum, & velle illud seruare, non est idem ac denuò illud facere, ibidem, n.129.*

Vxor.

1 *Accedere ad propriam vxorẽ ratione vitandæ fornicationis, ex omnium sententia nõ excedit peccatum veniale, d.2.c.7.n.83.*
2 *Qui altera superstite aliam ducit vxorem facit contra religionem, d.3.c.7.n.87.*

FINIS.

INDEX DVBIORVM,
quæ in tractatu de Excommunicatione continentur.

Dvbium. 1. *Vtrùm in Ecclesia sit potestas excommunicandi?*

Dub. 2. Vtrùm priuet excommunicatio suffragiorum, & sacramẽtorum communione?

Dub. 3. An liceat ab excommunicatis ante denuntiationem sacramenta recipere?

Dub. 4. De effectu maioris, & minoris excommunicationis iam publicatæ, quoad administrationem, & receptionẽ sacramentorum?

Dub. 5. An excommunicatio priuet actiua beneficiorum electione?

Dub. 6. An excommunicatio priuet passiua beneficiorum electione?

Dub. 7. Quo iure sit interdictum cum excommunicatis communicare?

Dub. 8. Vtrùm teneamur vitare excommunicatos in omni loco, aut in eo tãtùm vbi sunt denunciati?

Dub. 9. Quibus casibus liceat communicare cũ excommunicato?

Dub. 10. Quãdo incurratur excõmunicatio, & qualis, propter communicationem cum excommunicatis?

Dub. 11. De effectibus iniustæ excommunicationis.

Dub. 12. De causa excommunicationis.

Dub. 13. An propter actum purè mentalem possit incurri excommunicatio?

Dub. 14. Vtrùm ignorantia inuincibilis excuset à pœna?

Dub. 15. De ignorantia vincibili facti.

Dub. 16. De ignorantia iuris.

Dub. 17. Qui possint excommunicare, & excommunicari?

Dub. 18. De eo qui potest ab excommunicatione absoluere.

Dub. 19. De specialibus absolutionibus.

Dub. 20. An quis possit absolui à maiori excommunicatione non satisfacta parte?

Dub. 21. Quis possit absoluere à minori excommunicatione?

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM, QVAE in tractatu de Excommunicatione continentur.

Litera. D. dubium. Litera. N. numerum designat.

A

Abbas.

1 *Abbas potest excommunicare, d. 17. n. 1.*

Absoluere.

1 *Absolutio ab excommunicatione non est sacramentalis, d. 18. n. 12.*

2 *Si excommunicatio est ab Episcopo sibi reseruata, potest absolui ab Archiepiscopo in casibus in quibus Archiepiscopus est superior, d. 19. n. 7.*

3 *Archiepiscopus superior non potest absoluere licitè ab excommunicatione reseruata Episcopo inferiori, misi in gradu appellationis, ibidem, n. 8.*

4 *Ab excommunicatione à iure Pontificio, seu synodico, si alicui peculiariter non sit reseruata, quilibet Episcopus potest absoluere, ibidem, n. 9.*

5 *Qui potest absoluere à peccato cui est annexa excommunicatio, potest absoluere ab excommunicatione, nisi peculiariter sit reseruata, ibi, num. 12.*

6 *Quilibet Sacerdos in articulo mortis potest absoluere ab excommunicatione, priùs satisfacta parte si possit, & quid faciendum si non possit, d. 20. n. 1.*

7 *Quomodò ex priuilegio Bullæ quis potest absoluere excommunicatum, ibid. n. 3.*

8 *Qui potest excommunicare, potest absoluere, d. 18. n. 12.*

9 *Laicus non potest absoluere ab excommunicatione etiam in articulo mortis, ibid. n. 9.*

10 *Potest quis absolui ab excommunicatione etiam inuitus, si excommunicatio est ab homine, secus tamen si est à iure, ibidem n. 14. non tamen debet absolui inuitus, ibidem.*

11 *Absolutus in articulo mortis si viuat, statim cum possit tenetur comparere coram Iudice cui reseruata est excommunicatio, dub. 20. n. 6.*

12 *Absolutus priuilegio Bullæ sine satisfactione ad reincidentiam, statim cum possit tenetur satisfacere, ibidem, n. 6.*

13 *Qui possunt per priuilegium ab excommunicatione absoluere peccatis sufficienter auditis, non possunt extrà confessionem, d. 20. num. 9.*

14 *Simplex Sacerdos qui à venialibus potest absoluere, non potest ab excommunicatione minori, d. 21. n. 2.*

15 *Absoluere, vide verbum* Excommunicatus, *& verbum* Hæresis.

Absolutio.

1 *Non requiritur absolutio quando excommunicatio fertur ad certum tempus, vel diē, d. 18. num. 1.*

2 *Absolutio benè potest dari sub conditione, ibidem, n. 3.*

3 *Absolutio ab eo, qui ex iure potest absoluere valida est, etiamsi non seruet formam iuris, d. 18. n. 7.*

4 *Nulla sunt verba substantialia in absolutione ab excommunicatione, ibidem.*

5 *Absolutio ab excommunicatione probabili de causa potest irritari ab Ecclesia. d. 11. n. 15.*

6 *Differentia absolutionis iniustæ, & nullius,*

lius, ibidem, num. 14.

7 *In articulo mortis non est præmittẽda absolutio à censuris si instet mors, dub. 14. numero. 10.*

8 *Est valida ab excommunicato ante denũciationem, d. 3. n. 6.*

9 *Vna absolutione tolli possunt plures excommunicationes, si absoluens eas nouerit, & intendat ab ijs absoluere. d. 18. n. 15.*

10 *Absolutio etiam sine causa valida est ab eo qui potest, licèt peccet, ibidem.*

Acceptatio.

1 *Acceptatio adquirit ius excommunicato, d. 6. n. 11.*

2 *Est diuersa à collatione, ibidem.*

Actus.

1 *Distinctam excommunicationem inducit ex se solus, & quando in illo cum excommunicato communicamus, d. 10. n. 6. 7. & 8.*

2 *In actibus humanis vitandus est excommunicatus iure humano, d. 7. n. 3.*

Archiepiscopus.

1 *Potest excommunicare, & qua potestate, d. 17. n. 1.*

2 *Quomodò possit absoluere excommunicatos à suffraganeis, d. 19. n. 7.*

B

Balneum.

1 *In eodem balneo simul cum excommunicato lauare non licet, d. 8. n. 5.*

Basileense Concilium.

1 *De quibus personis loquatur in decreto de excommunicatione, d. 2. n. 7.*

2 *Vindicatur à calumnia, ibid. n. 8.*

3 *An decretum Basileensis Concilij faueat excommunicatis, ibidem, n. 12.*

Beneficium.

1 *Electionis actiuæ, & passiuæ priuatio, effectus est maioris excommunicationis, d. 5. n. 1. & d. 6. n. 1.*

Qui per annum contumax est in excommunicatione, & non absoluitur, priuari debet beneficijs si excommunicatio est ob causam criminalem, d. 20. n. 7.

3 *Inter quos beneficij permutatio sit valida, d. 6. n. 4.*

4 *Quando in foro exteriori, & quando in interiori, ibidem.*

5 *Habens beneficium, licèt fructus non percipiat propter excommunicationem, tenetur tamen horas recitare, d. . n. 11. & 20.*

6 *Tenetur soluere pensiones licet fructus nõ percipiat sua culpa, ibidem, n. 11.*

7 *Beneficij collatio facta excommunicato iniustè, validè tamen, est nulla, dub. 11. numero. 14.*

8 *Habens beneficium quando sine trina admonitione possit excommunicari, dub. 12. num. 23.*

9 *Datur propter officium, dubio. 6. numero. 1.*

10 *Beneficium excommunicato etiam motu proprio conferri non potest, ibidem n. 3.*

Bonum.

1 *Quotuplicia sint in nobis bona, dub. 1. numero. 4.*

2 *Prioris generis quomodò destruantur, ibidem.*

3 *Bona merè externa in quo consistant, ibidem, n. 5.*

C

Censura.

1 *Post decretum Martini Quinti fideles non frustrãtur ratione cẽsuræ rebus acceptis ab excommunicatis, d. 5. n. 7.*

2 *Censura, vide verbum* Absolutio, & Excommunicatio.

Charitas.

1 *Charitas præsupponitur ablata ad excommunicationem d. 1. n. 4.*

2 *Charitatis priuatio sequitur peccatum, non excommunicationem, d. 2. n. 2.*

Citatio.

1 *Quæ requiritur ad admonitionem, d. 12. num. 10.*

2 *Quæ ad excommunicationem, ibidem.*

Index rerum.

Concilium.

1 *Generale, & Prouinciale possunt excommunicare, d. 17. n. 1.*

Concio.

1 *Concio, vide verbũ* Excommunicatus.

Confessio.

1 *Ab excommunicato recepta, non est irrita iure positiuo, d. 3. n. 9.*
2 *Confessio, vide verbum* Pœnitentia.

Communicare.

1 *Communicare est interdictum excommunicatis cum fidelibus, d. 6. n. 13. quo iure, d. 7. n. 1. & 2.*
2 *Communicare in sacris cum excommunicato est mortale, d. 7. n. 7.*
3 *Communicare in actibus humanis veniale est, ibidem.*
4 *Si fiat cum contemptu clauium, est mortale, ibidem, n. 8.*
5 *In crimine mortali communicare est mortale, & quare, ibidem.*
6 *In crimine criminoso cõmunicare est speciale peccatum, ibidem, n. 8. & seqq.*
7 *Communicare cum excommunicato quando sit peccatum, d. 7. n. 9.*
8 *Communicare cum excommunicato an liceat metu mortis, d. 7. n. 10. Et quãdo liceat ibidem, n. 10. & seqq.*
9 *Idẽ est de obligatione sub mortali, & sub veniali quoad hoc, ibidem, n. 11.*
10 *De communicando cum excommunicato regula generalis, d. 7. n. 17.*
11 *Quid sit communicare, d. 8. n. 6.*
12 *Quibus casibus liceat communicare cum excommunicato, d. 9. n. 1.*
13 *Communicare cum excõmunicato excommunicatione maiori, minorẽ inducit excommunicationem, d. 11. n. 1.*
14 *Communicare cum excommunicatis à Papa, quam excommunicationem inducat, d. 10. nu. 10. & 11.*
15 *Communicare cum excommunicato post monitionem, semper est mortale, dub. 10. numero. 12.*
16 *Et ante illam, quando mortale, quando veniale, ibidem, n. 13.*
17 *Communicare cum excommunicato nulliter licèt sit peccatum, nullam inducit censuram, d. 11. n. 21. At cum inuste excommunicato etiam validè in secretò, nullam inducit, secus in publico, ibidem.*
18 *Excommunicatio, vide verbum* Excommunicatio, Crimẽ, Sacramenta, Missa.

Communitas.

1 *An tota simul possit excommunicari, d. 17. n. 7.*
2 *Communitas, vide verbum* Excommunicare.

Communicatio.

1 *In communicatione in humanis potest, nõ verò in diuinis Pontifex dispensare cũ excommunicato, d. 7. n. 3.*
2 *Prohibetur communicatio mediata, & immediata cum excommunicato, dubio. 8. numero. 1.*
3 *Quæ vitanda sit communicatio cum excõmunicato, ibidem, n. 3.*

Communicatio Sanctorum.

1 *Quid sit, dub. 1. num. 4.*

Constantiense Concilium.

1 *Illius decretum de excommunicatis nõn est in eorum fauorem, dub. 4. num. 10. & dub. 5. n. 5.*
2 *Non dispensauit in communicatione cum excommunicatis, sed tantum abstulit censuram, dub. 7. num. 3.*

Contemptus.

1 *Quotuplex contingat, d. 12. n. 8.*
2 *Quomodò de re leui potest esse mortale peccatum. ibidem.*

Contractus.

1 *Pertinent ad actus priuatæ personæ, d. 5. num. 6.*
2 *Initi ab excommunicato an sint validi, d. 8. nu. 8.*
3 *Qui contractus initi ab excommunicato sint validi, ibidem.*
4 *Contractus de contrahendo tempore excõmunicationis initus, non est validus, ibid.*

Contumacia.

1 *Sola contumacia inducit excommunicationem,*

tionem, dub. 12. num. 4. & 5.
2 Contumacia in non parendo, & non comparendo quomodò differat, d. 12. nu. 7. & 8. Et si leuis vtraque, non sufficit ad excommunicationem, ibidem.
3 Dupliciter contingit, & quælibet si sit cui pabilis mortaliter, sufficit ad excommunicationem, dub. 12. num. 8.

Coniux.

1 Possunt communicare coniuges cum coniuge excommunicata, d. 19. n. 3.

Correctio.

1 Eius ordo in Euangelio positus, quomodò seruandus est, d. 12. n. 5. & 6.

Crimen.

1 In crimine criminoso cõmunicare est mortale, d. 7. n. 8.
2 In crimine mortali communicare est mortale, & eiusdem speciei, in crimine verò criminoso est speciale peccatum, ibidem.
3 In crimine criminoso communicans cum excommunicato quam excommunicationẽ incurrat, d. 10. n. 5.
4 Crimen criminosum quid sit, dub. 10. numero. 31.
5 Quis dicatur communicare in eodem crimine cum excommunicato, ibidem.

Culpa.

1 Propter quam culpam infligitur excommunicatio, d. 12. n. 4. & 5.
2 Quo tuplex sit, d. 15. n. 1. & 2.

D

Dauid.

1 Panes propositionis comedit, d. 7. n. 16.

Decanus.

1 Decanus potest excommunicare, & per quam potestatem, d. 17. n. 1.

Declaratio.

1 Declarandus excommunicatus, quomodò sit citandus, dub. 10. num. 14.

Dispensatio.

1 Quando sine causa teneat, d. 7. n. 5.

Dolus.

1 Dolus verus, & præsumptus quid? d. 15. n. 1.

E

Ecclesia.

1 Habet potestatem excommunicandi. d. 1. num. 2. & 3.
2 Potest in interiori voto dispensare, d. 13. num. 3.
3 Potest imponere pœnas iniustè excommunicatis, sed validè, d. 11. n. 15.

Electio.

1 Ab aliquibus cum aliquo excommunicato facta non necessariò requisito ad illam, est valida, d. 5. n. 2.
2 Facta ad præsentationem Patroni laici, vel Clerici excommunicati est nulla, dub. 5. num. 3.
3 Excommunicatus non potest præsentari ad electionem, d. 1. n. 3. Secus si sit toleratus ab Ecclesia, ibidem, num. 6.

Episcopus.

1 Quando peccet communicans cum excommunicato, in actibus humanis, dubio. 7. numero. 7.
2 Quando incurrat excommunicationẽ, ibidem.
3 Non est supra legem Pontificis, ibidem.
4 Quando possit dispensare, & in quibus casibus, d. 6. n. 10.
5 Non potest excommunicare in alieno territorio, d. 17. n. 4.
6 Potest excommunicare Episcopus, d. 17. nu. 1. Et per quam potestatem, ibid.

Excommunicare.

1 Qui potest excommunicare potest absoluere, d. 17. n. 7. & sequentibus.
2 Non temerè est excommunicandum, d. 1. num. 6.

Index rerum.

num.6. Et quando excommunicandum, ibidem.

3 Inferior nõ poteſt excommunicare, d.17. num.5.

4 Quis poſsit excommunicare, d.17.n.1. & ſequentibus.

5 Pro quacumque contumacia excommunicari non debet, d.12.num.6.

Excommunicatus.

1 Vtrùm liceat orare pro illo, d.2.n.2. & an nominatim? n.3.

2 Quomodò vitandus? ibidem, numero. 5. & 6.

3 Quomodò liceat cum illo communicare? ibidem.

4 Quid de notoriè excommunicato ſtatuunt Concilia? d.2.n.7.

5 Quid requiratur vt vitetur excommunicatus? d.2.n.10. & 11.

6 Quis dicatur generaliter, & quis nominatim excommunicatus? ibidem.

7 Excommunicatum non communicare cũ alijs, eſt de iure diuino, ibidem.n.13.

8 An ab illo liceat ſacramenta accipere? d. 3.n.1. Et quando, n.2. & 3.

9 Ab illo cum ſcandalo ſacramenta accipere, vel illi conferre, prohibitum eſt iure naturali, & diuino. d.3.n.8.

10 In quibus poſsit communicare poſt denuntiationem cum alijs, ibidem.

11 Quomodo ſe gerere debeat excommunicatus, ſi in altari recordetur excommunicationis, d.3.n.9. & 10.

12 Excommunicatus maiori excommunicatione denunciata, peccat ſacramenta adminiſtrans, d.4.n.1.

13 Excommunicatus denuntiatus priuatur iuriſdictione abſoluendi, dub.4.nu.3. Et idem erat iure antiquo ante denunciationem, ibidem.

14 Non recipit validè ſacramentum pœnitentiæ, ibidem, n.3.

15 Excommunicatus nec ſolus, nec cum alijs poteſt alteri beneficium conferre, d.5.nu.1. Secus ſi ſit toleratus, n.6.

16 Non poteſt eſſe teſtis, d.5.n.8. Et teſtimonium eſt nullum, ibidem. Priuatur ab agendo, patrocinando, & allegando, & c. ibidem, num.9.

17 Si ad excommunicati inſtantiam fiat collatio beneficij, quando teneat, ibidem.

18 Excommunicati etiam non denunciati, non poſſunt permutare beneficium. d.6.num.4.

19 Excommunicatus, denunciatus tantùm eſt vitandus, & quo iure, d.7.n.1.

20 Quando liceat non vitare illum, dub.7. numero.5.

21 Excommunicatum ſecretum non licet vitare, & quare, d.7.n.5.

22 Excommunicatus quando peccet exhibendo ſibi prohibita, d.7.n.9.

23 Excommunicato ſecreto publicè petenti debet ſacramentum dari, d.7.n.17.

24 In vno loco excommunicatus vitandus eſt vbique, d.8.n.1.

25 Quo iure, ibidem. Quando non vitandus, ibidem.

26 Excommunicatus vitandus in publico, & in ſecreto, ibidem.n.2.

27 Excommunicatus audire poteſt lectionem Theologicam, & concionem, d.8.n.15.

28 Excomunicato interdicitur, Aue, dub.8. num.5.

29 Qua quis excommunicatione excommunicatus ſententiæ tenetur obedire, dub.11.numero.7.

30 Qui obligatione teneatur parere iniuſtè excommunicatus in publico, ibidem, n.18.

31 Excommunicatus iniuſtè, in ſecreto parere non tenetur, & quare, ibid.n.8.

32 Excommunicatus iniuſtè non excluditur ab oratione Eccleſiæ pro fidelibus in communi, d.11.n.12.

33 Iuſtè excommunicatus non abſolutus, etiam purgatus à peccato, excluditur ab oratione Eccleſiæ communi, & particulari, ibidem, n.13.

34 Iniuſtè excommunicatus, incurrit omnes pœnas externas annexas excommunicationi in publico, & in ſecreto, ibidem.

35 Excommunicatus iniuſtè quando debeat pati pœnam propter excommunicationẽ impoſitam, d.11.n.16.

36 Tranſgrediens leges excommunicationis in ſecreto, non incurrit pœnas, non parentibus excommunicationi impoſitas, d.11.n.29. Secus in publico.n.20.

37 Ab excommunicato non denunciato excommunicatio valida eſt, d.17.n.5.

38 Excommunicatus pluribus de cauſis, ſi vnam taceat propter quam Iudex non daret abſolutionem, non eſt abſolutus, etiamſi abſolutè abſoluatur, d.18.n.14.

39 Excommunicatus in vna diœceſi, non poteſt abſolui ab Epiſcopo alterius diœceſis, etiamſi in ea moretur, niſi per illam præſentiam fiat illius iuriſdictionis, d.20.n.5.

40 Excommunicatus, vide verbum Sacramentum

mentum excommunicatio, & Cõmunicare.

Excommunicatio.

1 *Excommunicatio non omnino excludit à Christi corpore, d. 1. n. 6.*
2 *Quando sit medicinalis, ibidem.*
3 *Eius definitio, ibidem, n. 7.*
4 *Non semper sequitur peccatum, ibidem.*
5 *Est censura Ecclesiastica, ibidem.*
6 *Quibus bonis priuet, d. 1. n. 5.*
7 *Eius effectus, d. 2. n. 1.*
8 *Quod antiquo iure circa excommunicationem statutum erat, in aliquibus per nouum ius est innouatum, d. 2. n. 4.*
9 *Excommunicatio incurritur à petente sacramentum ab excommunicato post denunciationem, d. 3. n. 5.*
10 *Excommunicatio quando incurratur, d. 10. n. 1.*
11 *Qualis propter communicationẽ cum excommunicato, ibidem.*
12 *Vt incurratur excommunicatio propter communicationem in diuinis cum excommunicato, debet abesse ignorantia. dub. 10. numero 4.*
13 *Cum excommunicato nominatim, & post denuntiationem in crimine criminoso communicans, quam excommunicationem incurrat, ibidem.*
14 *An hæc excommunicatio sit à iure, ibid.*
15 *Ad quem pertineat eius absolutio, ibid.*
16 *Quæ incurratur à communicante cũ excommunicatis à Papa, d. 10. num. 9. Et quãdo ibidem.*
17 *Quid excommunicationis nomine aptè intelligatur, d. 10. n. 13.*
18 *Est gladius Ecclesiasticus, & timendus, d. 11. n. 16.*
19 *Per illam quæ præcepta imponãtur, d. 11. num. 18.*
20 *Differentia inter excommunicationem nullam, & iniustam, d. 12. n. 2.*
21 *Excommunicationis causa, dubio. 12. numero 1.*
22 *Requirit monitionem, vt obliget, dub. 12. num. 4.*
23 *Non ad destructionem, sed ad ædificationem facta est, d. 12. n. 6.*
24 *Quando exequutio realis, vel personalis potest fieri, non est ferenda, d. 12. n. 18.*
25 *Potest ferri pro futuris culpis, & quomodò, ibidem, n. 19.*
26 *Excommunicationis, à Iudice, & à iure latæ differentia, ibidem, n. 20.*
27 *Pro præteritis culpis potest ferri, dub. 12. num. 21.*
28 *Cum quibus conditionibus, ibidem.*
29 *Quando non retrotrahitur ad diem præcepti, d. 12. n. 24.*
30 *Pro actu merè mentali non potest ferri, d. 13. n. 2.*
31 *Est valida ab excommunicato non denũciato, ibidem, n. 5.*
32 *Non potest ferri in totam communitatem, d. 17. n. 7.*
33 *Quotuplex sit excommunicatio, dub. 17. num. 14.*
34 *Ab excommunicatione deducta in Iudicium, non potest absolui per priuilegium. d. 20. n. 8.*

Dubia.

1 *Obligat, dub. 11. num. 29.*
2 *Quas pœnas inducat, ibidem.*
3 *Nullam inducit ipso facto si vera non est, ibidem.*
4 *Dubitatio duplex circa illius certitudinẽ, d. 10. n. 4.*

Ab homine.

1 *Excommunicatio generalis ab homine à quo potest absolui, d. 19. n. 10.*
2 *Si ab Episcopo, vel à Papa confirmetur ab eo solum potest absolui, ibidem.*
3 *Trinam admonitionem requirit, dub. 12. n. 12.*

A iure.

1 *Excommunicatio à iure, quam monitionẽ requirat, d. 12. n. 11.*
2 *Ad eius declarationem non requiritur trina monitio, d. 12. n. 14.*

Iniusta.

1 *Illius effectus, dub. 11. num. 1.*
2 *Quotuplex sit, ibid. n. 2.*
3 *Per accidens valida, ibidem.*

Maior.

1 *Supponit ablatam charitatem, d. 1. n. 4.*
2 *Eius effectus priuatio actiua beneficiorũ, d. 5. n. 1.*
3 *Priuat electione passiua, d. 6. n. 1.*
4 *Priuat officio propter quod datur beneficium, ibidem.*
5 *Incurritur per communicationẽ in crimine criminoso cũ excõmunicato, d. 7. n. 8.*

6 *Quando incurratur propter cõmunicationem cum excommunicato, d. 10. n. 10.*
7 *Pluribus bonis priuat quã minor, dub. 11. num. 25.*
8 *Differt accidentaliter ab anathemate, ibidem, n. 25.*
9 *Ad quem pertineat anathema fulminare, ibidem.*
10 *Maior excommunicatio non potest infligi nisi pro mortali, dub. 12. num. 2.*

Minor.

1 *Quibus priuet fidelem, d. 2. n. 1.*
2 *Minori excommunicatione excommunicatus, peccat grauiter sacramenta ministrans, d. 4. n. 5.*
3 *Non priuat electione actiua, d. 6. nu. 11. etiam scienter facta, ibidem. n. 12.*
4 *Non priuat electione passiua inuincibili ignorantia facta, ibidem, n. 13.*
5 *Simplex Sacerdos qui à venialibus potest absoluere, non potest a minori excommunicatione, & quare, d. 21. n. 2.*

Nulla.

1 *Quos habet effectus, d. 11. n. 2.*
2 *Quid requiratur, vt obliget, ibid.*
3 *Et ad quid obliget sub mortali, ibidem.*
4 *Communicans cum nulliter excommunicato licet peccet, nullam tamen incurrit pœnam, d. 11. n. 21.*

De participantibus.

1 *Lata à Papa, & à Iudice, diuerso modo obligat, d. 10. n. 10. & 11.*
2 *A Iudice ordinario absque trina monitione nulla est d. 17. nu. 15. secus si non sit de participantibus, n. 16.*

Valida.

1 *Quotuplex. d. 11. n. 2.*

Exequutio.

1 *Quando realis vel personalis potest fieri, non est vtendum excommunicatione, d. 12. n. 18.*

F

Fides.

1 *In contemptũ fidei non licet transgredi legem positiuam, etiam incusso metu mortis, dub. 7. num. 14.*

Fœmina.

1 *Fœmina non potest excommunicare, d. 17. n. 3.*

Fructus.

1 *Fructus beneficij an possit excommunicatus percipere, d. . n. 10.*
2 *Quis possit in hoc dispensare, ibidem.*

H

Hæresis.

1 *Excommunicatus vt suspectus de hæresi, quando habeatur vt hæreticus, dub. 6. numero. 11.*
2 *Ab hæresi exteriori non potest quis absolui priuilegio Iubilei, aut Bullæ, quo tribuitur facultas absoluendi ab omnibus, quãuis non excipiatur hæresis, d. 19. n. 5.*
3 *Hæresis exterior est quilibet actus interior manifestatiuus per se, vel per accidens hæresis interioris, ibidem.*

Hæreticus.

1 *Mentalis non incurrit excommunicationem, d. 13. n. 5.*
2 *Qui metu negat fidem si tamen interius credat, nec est excommunicatus, nec hæreticus, ibid.*

Horæ Canonicæ.

1 *Tenetur soluere post excommunicationẽ, is qui antea tenebatur, d. 8. n. 9.*

Humile.

1 *Humile propter quod licet communicare cum excommunicato quid sit. d. 6. n. 4.*

I

Ignorantia.

1 *Non facit habilem aliàs inhabilem ad beneficium,*

neficium,dub.6.num.6.
2 Ignorans excõmunicationem potest cõmunicare cum excommunicato,d.9.n.4.
3 Quotuplex sit,d.14.n.1.
4 Facti quotuplex,,ibid.n.2.
5 Inuincibilis,seu probabilis, excusat à peccato,& excommunicatione,ibid.n.2.
6 Clericum occidens ignorantia inuincibili Clericum esse,excusatur ab excommunicatione,d.14.n.2.
7 Qui percutit Clericum putans laicum esse ignorantia inuincibili,licèt non sit excõmunicatus, quousque censeatur excõmunicatus,ibid.n.3.
8 Ignorantia inuincibilis comitans excusat ab excommunicatione,d.14.
9 Quibus modis contingat ignorantia comitans,ibid.
10 Ignorãtia vincibilis facti,nec excusat peccatũ,nec ab excommunicatione,d.15.nu.1.
11 Qui ignorat statutum peculiare pœnã excõmunicationis infligens,non est excõmunicatus,d.16.nu.1.
12 Ignorantia iuris quæ tollit culpam, tollit pœnam excommunicationis,d.16.n.1.
13 Ignorantia inuincibilis statuti generalis, etiam Ecclesiastici,quod statuit pœnã excõmunicationis,excusat ab excommunicatione,ibid.n.7.

Inobedientia.

1 Ob quamcumq; inobedientiam non est infligenda excommunicatio,d.12.n.6.
2 Quam monitionem requirat,d.12.n.10.

Inquisitoris.

1 Contra eos qui odio,vel amore aliquid faciunt,vel omittunt, est lata excommunicatio,d.13.n.1.

Irregularitas.

1 Quando incurratur ab excõmunicato iniuste,d.11.n.20.

Ius.

1 Excommunicatio à iure obligat absentes, & præsentes,d.12.n.20.
2 Quotuplex sit,d.16.nu.1.

Iudex.

1 Prætermittens trinam monitionẽ punitur, d.12.n.12.
2 Delegatus ad quid obligetur rescripto delegantis,d.12.n.17.
3 Excommunicans obligat tantùm præsentes sibi subditos,d.12.n.20.
4 Potest Iudex ordinarius etiam parte non satisfacta tollere excommunicationẽ,d.20. nu.4.Et an idem possit delegatus,ibid.
5 Admonitus à Iudice licèt absens, potest excommunicari,d.16.n.1.

L

Laicus.

1 Laicus non potest absoluere ab excommunicatione,etiam in articulo mortis, dub.18. num.9.

Lex.

1 Lex humana vsq; ad mortem obligare potest,d.7.n.11.
2 Lex de non communicando cum excommunicatis non obligat cum dispendio vitæ, d.13.n.16.
3 Lex de non edendis carnibus sumis,an obligabat Iudæos cum dispendio vitæ, dub.7. num.16.
4 Lex lata cum præsumptione iuris quando obliget,d.11.n.9.
5 Lex cum præsumptione iuris, & de iure est valida,d.9.n.10.
6 Lex Prouincialis quando extra proprium territorium obligat,d.12.num.20.& 21.

Literæ.

1 Impetratæ ab excommunicato, in quibus teneant,& in quibus non,d.6.num.6.

Lutherus.

1 Quid de excommunicatione senserit, d.1. num.2.

M

Mathathias.

1 Ingressus est prælium die Sabatho,dub.7. num.16.

Matrimonium.

1 De illius essentia non est præsentia Sacerdotis,d.4.n.1.

Index rerum

2 *Inter excommunicatos est validum matrimonium, ibid. n. 6.*
3 *Quæ sit illius materia, ibid. n. 6.*
4 *Matrimonium contractum cum consanguinea est nullum, d. 7. n. 14. An liceat sic contrahere matrimonium, ibid.*
5 *Quomodò possint communicare coniuges quorum alter excommunicatus est, dub. 9. num. 2.*

Mensa.

1 *In eadem mensa non licet simul cum excõmunicato comedere, d. 8. n. 5.*

Missa.

1 *Præceptũ de illa perficienda strictius est, quàm de vitando excommunicato, d. 8. n. 3.*
2 *Missam vnam licet audire dum excommunicatus audit aliam, d. 8. n. 4. Nec hoc est cum eo communicare, ibid.*
3 *Missa sine candela in extrema necessitate dici potest, d. 7. n. 14.*

Monitio.

1 *Quando præmitti debeat, vt incurratur excommunicatio propter communicationẽ cum excommunicato, d. 10. n. 8. 9. & 10.*
2 *Requiritur vt obliget excommunicatio, d. 12. n. 4.*
3 *Sine monitione iure nemo cẽsetur excommunicatus. d. 12. n. 5.*
4 *Quænam monitio præmittenda est ad excommunicationem, d. 12. n. 5. & 6.*
5 *Quibus casibus non requiratur ad contumaciam, ibid. n. 10.*
6 *Ad illam sufficit citatio publica, dub. 12. num. 10.*
7 *Quæ ad citationem requirãtur, ibid.*
8 *Quæ ad excommunicationem, ibid.*
9 *Monitio in commun cum ignorantia excõmunicati non sufficit ad excommunicationem, ibid. n. 11.*
10 *Quam monitionem requirat excommunicatio à iure, ibid.*
11 *Trina præmittenda est in excommunicatione ab homine, ibid. n. 12.*
12 *Quando sufficiat vnica, vel bina pro trina, n. 15. alias 13.*
13 *Nulla requiritur ad declarationem excommunicationis à iure, ibid. n. 14.*
14 *Trina nũquã debet prætermitti, d. 12. n. 5.*
15 *Absque illa excommunicatio participantium nulla dicitur, ibidem.*
16 *Quomodò non requiritur ad excommunicationem pro culpa præterita, d. 12. n. 22.*
17 *Quomodò pro trina monitione interuallum temporis concedi solet, & quid censendum de hoc vsu, d. 13. n. 23.*

Mora.

1 *Quando non requiritur ad excommunicationem pro culpa præterita, d. 12. n. 22.*

Motus proprius.

1 *Motus proprius Pontificis nullam inducit dispensationem, d. 6. n. 3.*
2 *Habet peculiares effectus, ibid.*
3 *Quando tollit impedimentum irregularitatis, ibid.*

N

Necessitas.

1 *In qua necessitate licet communicare cum excommunicato, d. 9. n. 4.*

Notorium.

1 *Quid sit in iure notorium, d. 2. n. 9.*
2 *Notorius percussor Clerici quis sit, ibid.*

O

Officium diuinum.

1 *In illo cum excommunicato excommunicatione maiore communicans, quam excommunicationem incurrat, d. 10. nu. 2. 3. & 4.*
2 *Officium diuinum, vide verbũ* Absolutio.

Officium publicum.

1 *Ad illud pertinet actus ciuilis, & legitimus, d. 5. n. 6.*

Os.

1 *Ore non licet cõmunicare cum excõmunicato, d. 8. n. 3. Et quid hoc cõprehẽdat, ibid.*

Orare.

1 *Nõ licet in publicis officijs cum excõmunicato orare, d. 8. n. 3.*
2 *Cum excommunicato priuatim orare non est mortale, d. 7. n. 9.*

3 *Quando liceat orare pro excommunicato, d.2.n.3.*

P

Participantes.

1 *Cum participantibus cum excommunicato à Papa quando sit mortale communicare, d.7.n.9.*

Pater.

1 *Potest communicare cum filijs communicatis, d.5.n.3.*

Patronus.

1 *Excommunicatus non potest præsentari ad electionem.d.5.n.3.Secus si sit toleratus, ibidem, n.6.*

Peccatum.

1 *Quomodò liceat uti peccato alterius in propriam utilitatem, d.3.n.2.*

2 *Quis dicatur causa peccati alterius, dub.3. num.4.*

3 *Quod ante excommunicationẽ non erat peccatum, posteà esse potest, & quale, dub.12. num.2.*

4 *Excommunicatio maior nõ incurritur propter veniale, & quare, d.12.n.2.*

Pensio.

1 *Quando possit conferri excommunicato, & quando non, d.6.n.5.*

Permutatio.

1 *Beneficiorum inter duos excõmunicatos, vel quorum alter tantùm sit excommunicatus, non est valida permutatio, d.6.n.4.*

Pœna.

1 *Pœna à iure imposita excõmunicato, utrũ iniustè excommunicatum comprehendat? d. 11.n.11.*

2 *Pœnæ impositæ excommunicationi, non sequuntur culpam, sed excommunicationem d.11.n.16.*

3 *Obligant in secreto, & in publico, du.11. num.17.*

4 *Pœnæ quæ sequuntur ipsam naturam excommunicationis, incurruntur sine noua declaratione, ibidem, numero 18.*

5 *Pœna non parenti excommunicationi imposita, sequitur peccatum, ibid.n.20.*

9 *Pœna pecuniaria propter delictum præsumptum non obligat.d.11.n.22.*

7 *Excommunicationis pœnæ ipso facto incurruntur, ibid.n.23.*

Pœnitentia.

1 *Ab excommunicato denunciato recepta nulla est, d.4.n.3.*

Plebanus.

1 *Quando possit compellere Parochum excommunicatum, vt sibi ministret sacramentum, d.3.n.3.*

Pontifex.

1 *Quomodò, & quando dispensare possit in communicatione cum excommunicatis, d.7. num.3.*

2 *Non incurrit censuram iuris positiui.d.7. num.3.*

3 *Non subditur legi quoad vim coactiuam, ibidem.*

Potestas.

1 *In collatione beneficij facta ab excommunicato, non est distinguendum inter potestatem publicam, & priuatam, d.5.n.7.*

2 *Requiritur Clericalis tonsura ad potestatẽ excommunicandi, d 16.n.3.*

Præsumptio

1 *Quando sit iuris, quando de iure, d.11.n.9.*

2 *Præsumptio legis Ecclesiasticæ est iuris, & de iure, d.11.n.15.*

R

Rector.

1 *Rector potest excommunicare, d.17.n.1.*

Rescriptum.

1 *Quomo dò seruanda sit forma rescripti. d. 12.n.7.*

Index rerum.

S

Sabbathum.

1 *Eius obseruatio non obligabat Iudæos cũ periculo vitæ, d.7.n.16.*

Sacerdos.

1 *Sacerdos non solùm excommunicatus, sed etiam solenniter degradatus tenetur recitare horas, d.8.n.9.*

Sacra.

1 *Quæ ab excommunicato exhibita sint rata, quæ nulla, d.4.n.1.& 6.*
2 *In illis vitandus est excommunicatus iure positiuo diuino, d.7.n.2.& 4.*
3 *In illis quando liceat cum excommunicato ob metum mortis communicare, d.7.n.15 & 16.*
4 *Ius positiuum omnem cõmunicationem in sacris prohibet cũ excõmunicatis, d.7.n.6.*

Sacramentum.

1 *Eorum communicatione priuat excõmunicatio. d.2.n.4.*
2 *Non licet illud conferre excõmunicato, & quare, d.2.n.13.*
3 *Ab excommunicato ante denuntiationem quando liceat petere sacramenta, & an liceat post eam? d.3.n.4.& 5.*
4 *Eorum ministratio est materia grauis, d.4. nu.5.*
5 *Prohibitio iuris diuini non administrandi sacramenta comprehendit etiam minori excommunicatione excommunicatos, d.4.n.5.*
6 *Hæc prohibitio quomodò deducatur ex iure naturali, & diuino, ibid.*
7 *In illorum cõmunione non licet cum hæretico cõmunicare etiam cum mortis periculo d.7.n.15.*
8 *Ab excommunicato accipere, aut petere quomodò non liceat, d.7.n.16.& 17.*

Salutatio.

1 *Inter quos dicatur fieri, d.8.nu.6.*
2 *Verbis, aut signis interdicitur salutare excommunicatum, d.8.n.5.*

Sanctum.

1 *Sancta ministrare immundis, est cõtra ius diuinum, dubio 3 numero 8.*

Scandalum.

1 *Præceptũ de vitando scandalo quando vim non habeat in excommunicato, d.3.n.8.*
2 *Scandalũ Phariſæorum timendũ non est, d.11.n.12.*
3 *Quid sit scandalum pusillorum, ibid.n.3.*

Sententia.

1 *Iudicis sententia non est contemnenda, d. 11.n.8.*

Suffragium.

1 *Illo priuat excommunicatio maior. d.2. nu.1.*
2 *Eius priuatio non potest separari ab excõmunicatione, d.3.n.10.*

Superior.

1 *Potest communicare cum subditis excommunicatis, & quando, d.9.n.2.& 3.*

Suspensus.

1 *Solus non potest facere electionem, bene simul cum alijs, d.5.n.2.*

T

Testis.

1 *Testis nemo esse potest excommunicatus, sub mortali, d.5.n.8.*

V

Vvicleph.

1 *Quid de excommunicatione senserit, d.1. num.1.*

Vtile.

1 *Propter vtile licet communicare cum excommunicato. d.5.n.1.*

Vxor.

1 *Vxorem ducere consanguineam coactè nõ non est peccatum, d.7.n.4. Secus ad eam accedere, quia nullum est matrimonium, ibid.*
2 *Potest cõmunicare cum coniuge excõmunicato non è contrà. d.9.n.1.& 2.*

FINIS.

BIBLIOTECA PROVINCIAL

COMPLVTI.
Ex Officina Ioannis Gratiani apud viduam.

Anno M.DC.XV.

COMPLVTI.

Ex Officina Ioannis Gratiani apud viduam.

Anno M.DC.XV.

Sign.ª Top.ª
Est. 216
Tab. 1ª
Núm. 11

VAZQVEZ
IN
3m. Partem
D. Thomæ
.4.

2364